T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

FİRDEVSÜ'L-İKBĀL

GİRİŞ-TRANSKRİPSİYONLU METİN (vr. 336a-523a)

DOKTORA TEZİ

RABİA ŞENAY ŞİŞMAN

İSTANBUL – 2012

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

FİRDEVSÜ'L-İKBĀL

GİRİŞ-TRANSKRİPSİYONLU METİN (vr. 336a-523a)

DOKTORA TEZİ

RABİA ŞENAY ŞİŞMAN

TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. MESUT ŞEN

İSTANBUL – 2012

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Doktora öğrencisi Rabia Şenay Şişman'ın "Firdevsü'l-İkbal: Giriş, Transkripsiyonlu Metin (vr. 336a-523a)" konulu tez çalışması jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili Bilim Dalı doktora tezi olarak oy birliği / ~~oy çokluğu~~ ile başarılı bulunmuştur.

		İmza
Tez Danışmanı	: Doç.Dr. Mesut Şen	.....
Üniversitesi	Marmara Üniversitesi	
Üye	: Prof.Dr. Gülden Sağol Yüksekkaya	.....
Üniversitesi	Marmara Üniversitesi	
Üye	: Prof.Dr. Cemil Öztürk	.....
Üniversitesi	Marmara Üniversitesi	
Üye	: Prof.Dr. Zuhal Kültüral	.....
Üniversitesi	Marmara Üniversitesi	
Üye	: Yrd.Doç.Dr. Nesrin Altun	.....
Üniversitesi	Kocaeli Üniversitesi	

ONAY

Yukarıdaki jüri kararı Enstitü Yönetim Kurulu'nun ..30../..04./ 2012 tarih ve 2012/9-2 sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof.Dr. Emel KEÇELİ
Müdür

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER ..... **I**
ÖN SÖZ ..... **IV**
ÖZET ..... **VII**
ABSTRACT ..... **VIII**
KISALTMALAR ve İŞARETLER ..... **IX**
ÇEVİRİYAZI ALFABESİ ..... **XI**
1. GİRİŞ **1**
1.1. SON DÖNEM ÇAĞATAY EDEBİYATI **1**
1.1.1. Sosyal ve Siyasi Durum 1
1.1.2. Son Dönem Çağatay Dili ve Edebiyatının Tarihî Gelişimi, Eserin müellifi Agehî'nin Hayatı ve Eserleri ile Son Dönem Çağatay Edebiyatının Belli Başlı Edebî Temsilcileri 3
1.1.2.1. Agehî 15
1.1.2.2. Munis Harezmî 21
1.1.2.3. Muhammed Yusuf Beyanî (1859-1923) 24
1.1.2.4. Kamil Harezmî 27
1.1.2.5. Avaz Otar 28
1.1.2.6. Daî 29
1.1.2.7. Ömer Han 29
1.1.2.8. Nadire 31
1.1.2.9. Üveysî 31
1.1.2.10. Şevkî 32
1.1.2.11. Fazlî 33
1.1.2.12. Mahmur 34
1.1.2.13. Şevkî Namanganî 35
1.1.2.14. Hıramî 36
1.1.2.15. Pisendî 38
1.1.2.16. Mahmur Karizî 39
1.1.2.17. Muhammed Şerif 40
1.1.2.18. Talib Talibî 40
1.1.2.19 Cüneydullah Hâzık 41

1.1.2.20. Mirî 42
1.1.2.21. Ümidî 43
1.1.2.22. Firuz 44
1.1.2.23. Mukimî 45
1.1.2.24. Furkat 47
1.1.2.25. Zevkî 48
1.1.2.26. Osman Hoca Zarî (1838-1916) 49
1.1.2.26. İshakhan İbret 49
1.1.2.27. Sıddıkî Aczî 51
1.1.2.28. Muhammed Şerif Sufizade 52
1.1.2.29. Raci Hokandî (1871-1924) 53
1.1.2.30. Mahmud Hoca Behbudî 54
2. İNCELEME 57
2.1. HİVE HANLIĞI (336a-523a) 57
2.1.1. Meclis Üyeleri (Saray görevlileri) 58
2.1.2. Eyalet Yönetimi 63
2.1.3. Askerî Teşkilat 63
2.2. MUHAMMED RAHİM HAN ve DÖNEMİ (336a-523a) 65
2.2.1. Sonuç 78
2.3. İMLA ÖZELLİKLERİ 80
2.3.1. Ünlülerin imlası 80
2.3.1.1. a ünlüsünün imlası 80
2.3.1.2. e ünlüsünün imlası 81
2.3.1.3. é - ı - i ünlülerinin imlası 81
2.3.1.4. o - ö - u - ü ünlülerinin imlası 82
2.3.2. Ünsüzlerin imlası 82
2.3.2.1. ç ünsüzünün imlası 82
2.3.2.2. p ünsüzünün imlası 83
2.3.2.3. s ünsüzünün imlası 83
2.3.2.4. t ünsüzünün imlası 83
2.3.2.5. ñ ünsüzünün imlası 83
2.3.3. Diğer imla özellikleri 83
2.3.3.1. Hareke kullanılması 83

2.3.3.2. Alıntı kelimelerin imlası 85
2.3.3.3. Farsça izafet hemzesinin imlası 86
2.3.4. Kısaltma 86
2.3.4.1. Özel adlarda kısaltma 86
2.3.4.2. Yaygın olarak kullanılan bazı kelimelerde kısaltma 87
2.3.5. İkili imlaya sahip kelimeler 87
2.3.6. Yanlış yazılımlar 87
2.3.7. Bitişik yazılımlar 88
2.4. DİL ÖZELLİKLERİ 88
2.4.1. Ses bilgisi 88
2.4.1.1. Ünlüler 88
2.4.1.2. Ünsüzler 98
2.4.2. Şekil Bilgisi 107
2.4.2.1. Yapım ekleri 107
2.4.2.2. İsimler 116
2.4.2.3. Sıfatlar 119
2.4.2.4. Zarflar 122
2.4.2.5. Zamirler 123
2.4.2.6. Fiiller 125
2.4.2.7. Edatlar 138
KAYNAKLAR 1414

ÖN SÖZ

Orta Asya Türk tarihinin son döneminin en önemli yerli kaynaklarından birisi *Firdevsü'l-İkbâl* adlı Çağatayca tarih kitabıdır. Bu kitap Çağataycanın son dönem önemli şair ve yazarlarından aynı zaman da Kongrat hanedanının ilk tarihçisi kabul edilen Munis Harezmî (1778-1829) tarafından Hîve hanlarından El Tüzer Han'ın (1804-1806) emri üzerine telif edilmeye başlanmıştır.

Munis eserini 1805 yılının ortalarında yazmaya başlamış, 1806'da El Tüzer'in ölümünden sonra eserin telifine bir müddet ara vermek durumunda kalmıştır. Ancak El Tüzer'den sonra tahta geçen El Tüzer Han'ın kardeşi Muhammed Rahim Bahadır Han'ın (1806-1825) emriyle çalışmalarına devam etmiştir. Muhammed Rahim Bahadur Han, Munis'i *Ravzatu's-safa* adlı Farsça tarih kitabını Çağataycaya çevirmekle görevlendirince Munis, *Firdevsü'l-İkbâl*'in telifine bir kez daha ara vermek zorunda kalmıştır. Bir süre sonra da Harezm tarihi ile ilgili bu eseri tamamlama işini Agehî üstlenecektir.[1]

Resmî olarak Hîve tarihçiliği XVII. yüzyılın başından, 1872 yılına kadar devam etmiştir. Vakayiname niteliğini taşıyan bu detaylı tarihi yazmakla görevlendirilen Munis, El Tüzer Han'ın arzusu doğrultusunda sadece olayları anlatmakla kalmamış, Hanların yaptıkları seferleri ve kazandıkları zaferleri Firdevsi'nin *Şeh-nâme* adlı eserine benzer bir şekilde kaleme almak istemiştir.

Munis, *Firdevsü'l-İkbâl*'i mukaddimeden sonra beş bab halinde düzenlemiştir. Birinci bölümde Hz. Âdem'den Hz. Nuh'un çocuklarına kadar geçen devreyi, ikinci bölümde Yâfes'ten Kongratlar'a kadar Moğol hânedanlarını, üçüncü bölümde Cengiz ve ahfadını, dördüncü bölümde El Tüzer Han'a kadar Kongrat hanlarını, beşinci ve son bölümde El Tüzer Han ve Muhammed Rahim dönemlerini ele almıştır. Sonuç bölümünde ise, bu devirde yaşayan âlimler, evliyalar, emirler, beyler, şairler, danişmendler vb. konularda bilgiler mevcuttur. Eserin büyük kısmını oluşturan son babda yer alan olayları yani El Tüzer Han ve Muhammed Rahim dönemlerindeki gerçekleşen hadiseleri bizzat gözlemlerine veya onların şahitlerinden dinlediklerine dayanarak anlatan Munis'in nesri sade ve açıktır. Arap Han'ın ikinci oğlu Abu'l-Gazi Bahadır Han dönemine kadarki olaylar daha önceki kaynaklarda mevcut iken bu dönemden sonraki bilgiler ilk olarak Munis'in kendi araştırma ve gözlemleri sonucunda elde edilen orijinal bilgilerdir. Munis, El Tüzer Han'ın ve saltanatının yedinci yılına

[1] K. Münirov, "Munis, Agehî ve Beyaniyning Tarihî Eserleri", s. 39-40, ÖzSSR Fenler Akademiyası Neşriyatı, Taşkent, 1960

kadar Muhammed Rahim Bahadur Han'ın dönemini anlattıktan sonra daha önce ifade edilen sebepten dolayı eserine ara verince 1813-1825 yıllarını kapsayan bölümler Muhammed Rahim Bahadur Han'dan sonra han olan oğlu Allah Kulı'nın (1825-1842) emriyle Munis'in hem yeğeni hem de talebesi olan Agehî (1809-1874) tarafından tamamlanmıştır.

Allah Kulı'nın saltanat dönemi Hîve Hanlığı'nın en iyi devirlerinden birini teşkil eder. *Firdevsü'l-İkbâl*'in Hîve Hanlığı'nın son dönemi hakkındaki bilgileri unutulmaktan kurtarması açısından gerekli bir ihtiyaca cevap vermesi, Rus işgalinden önce Orta Asya Türk tarihinin bir bölümünü aydınlatıyor olması metnimizin önemini belirginleştiren faktörlerdendir.

Elinizdeki çalışma 523 varaktan oluşan eserin 336a-523a varakları arasını kapsamaktadır. Eserin 1b-156a varakları Marmara Üniversitesi Türkiyat Enstitüsü doktora öğrencisi Hayrullah KAHYA tarafından Doç. Dr. Mesut Şen'in danışmanlığında doktora tezi olarak çalışılmıştır. Bu çalışmanın giriş bölümünde Çağatay Edebiyatı (Klasik Öncesi, Klasik ve Klasik Sonrası) ve belli başlı şahsiyetlere de değinilmiştir. Eserin geri kalan kısmı 156b-336a varaklarını kapsayan kısmı Marmara Üniversitesi Türkiyat Enstitüsü doktora öğrencisi Sevda Kaman tarafından Doç. Dr. Mesut Şen'in danışmanlığında doktora tezi olarak çalışılmaktadır. Bu çalışmada ise eserin içeriği, önemi, nüshaları, Munis'in hayatı, edebi kişiliği ve diğer eserleri hakkında bilgi verildikten sonra Çağatay Türkçesinin genel özellikleri üzerinde durulmuştur. İnceleme bölümünde ise eserin imla ve dil özellikleri eserden örneklerle aktarılmıştır.

Firdevsü'l-İkbal'in dokuz yazma nüshası bulunmaktadır. Bunların ikisi Leningrad'da, beşi Taşkent'te, biri Helsinki'de ve biri de İstanbul'dadır. Bu çalışma, eserin İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi T 82 numarada kayıtlı olan nüshası üzerinde yapılmış olup giriş, inceleme, metin, dizin ve tıpkıbasım bölümlerinden oluşmaktadır.

İlk kısımda eserin belirtilen bölümleri arasında Hîve hanları tarihi, sosyal ve siyasî durum ile beraber Klasik Sonrası Çağatay dili ve edebiyatı hakkında bilgi verilmiştir. Eserin müellifi Agehî'nin hayatı ile eserleri üzerinde de durulmuş ve bu dönemin belli başlı edebî temsilcilerinden de bahsedilmiştir. İnceleme bölümünde ise eserin imla ve gramer özellikleri ile ilgili öncelikli bazı dikkatlere yer verilmiştir. Burada eserde görülen imla özelliklerine değinilmiş ve metinden örnekler verilmek

suretiyle ses bilgisi (fonetik) ve şekil bilgisi (morfoloji) hakkında bilgiler verilmiştir. Böylece eserin konu, dil ve imla bakımından durumu ortaya konmaya çalışılmıştır.

Metin bölümü, eserin belirtilen bölümleri arasındaki yerlerin transkripsiyonlu metnini içermektedir. Burada daha önce Yuri Bregel tarafından metnin iki Leningrad nüshasının Arap harfleri ile yazılmış olan Çağatayca metninden da yararlanılmıştır. Eserin transkripsiyonlu metni oluşturulurken metnin bölüm, paragraf ve noktalama işaretleri ile yorumlanmasına çalışılmıştır. Bu bölümde orijinal metnin varak ve satır numaraları da belirtilmiştir.

Dizin bölümü ise metindeki tüm kelimelerin alfabetik dizinini içermektedir. Burada kelimelerin yanında birleşik yapılara da yer verilmiştir. Arapça dua, ibare ve tabirlerin bütün olarak ele alındığı dizin bölümü sayesinde metnin kelime hazinesi ortaya konmuş olmaktadır. Kelimelerin almış olduğu ekler ve kullanım şekilleri hakkında da bu dizin rehberliğinde verilere ulaşılabilmektedir. Kelimelerin metindeki anlamlarına bağlı kalınarak belirtilen anlamları, metnin daha kolay anlaşılmasını mümkün kılmaktadır. Kelimelerin farklı anlamları sıra numaralarıyla gösterilmiştir. Kelimenin almış olduğu ek veya birlikte kullanıldığı kelimelerle farklı manalar oluşturduğu durumlarda bunların anlamdırılması yapılmıştır. Alıntı kelimelerin hangi dilden oldukları ve asıl şekilleri ilgili göndermeler yapılmıştır. Özel kişi, yer ve kavim adları hakkında da metne bağlı kalınarak kısaca bilgiler verilmiştir.

Başta ufuk açıcı ilmî yaklaşımları, verimli çalışmalarının hasılatı engin deneyimi ve sorgulayıcı denetimi ile bu uzun ve zahmetli çalışmamın her bölümünde nehri besleyen derya misali hep yanı başımızda olup yardımlarını esirgemeyen Doç. Dr. Mesut ŞEN'e, tez izleme komitesindeki hocalarım Prof. Dr. Gülden SAĞOL YÜKSEKKAYA ve Prof. Dr. Cemil ÖZTÜRK'e, çalışmamızın bir döneminde odasını bize açan hocam Prof. Dr. Emine GÜRSOY NASKALİ'ye, elinde bulunan kaynakları kullanmamıza izin veren Prof. Dr. Zuhal KÜLTÜRAL'a, yazmış olduğu dizin programı sayesinde çalışmanın dizin bölümünün oluşmasını sağlayan hocam Prof. Dr. Ceval KAYA'ya ve Arapça dua ve tabirlerin okunuş ve anlamları konusunda yardım eden Dr. Muhammed AĞIRAKÇA ile Araştırmacı Yazar Murat HAKAN YILDIRIM'a çok teşekkür ederim. Ders ve tez aşamasında anlayış ve yardımlarını gördüğüm aileme, hocalarıma ve dostlarıma da minnet ve şükranlarımı sunmayı bir borç bilirim.

ÖZET

Çağatayca, Türk dilinin Orta Asya'da 15.-20. yüzyılları arasındaki dönemine verilen addır. Bu tarihi Türk lehçesinin ilk dönemi ve Nevaî ile gelişen klasik dönemi hakkında araştırma ve çalışma yapılmıştır. Ancak son devri hakkında yapılan çalışmalar azdır.

Bu çalışmada Çağataycanın son devirlerine ait Firdevsü'l-İkbâl adlı bir tarih kitabı incelenmiştir. Bu kitap Munis Harezmî ve onun hem yeğeni hem de talebesi olan Agehî tarafından 19. yüzyılın ilk yarısında yazılmıştır. Rusların Orta Asya'yı işgalinin hemen öncesine kadar Orta Asya, özellikle Hîve Hanlığı tarihini anlatan yerli bir kaynak olarak Firdevsü'l-İkbâl, hem dili hem de konusu bakımından mühimdir.

Elinizdeki çalışma Firdevsü'l-İkbâl'in 336a-523a varakları arasındaki bölümü üzerinde yapılmıştır. Çalışmada son dönem Çağatay edebiyatı ve belli başlı temsilcileri ile eserin içeriği hakkında bilgi verildikten sonra metnin imla ve dil özellikleri üzerinde durulmuştur. Metnin transkripsiyonu yapılmış, en sonunda da dizin ve tıpkıbasım verilmiştir.

Bu çalışma sayesinde Orta Asya Türk tarihinin 18.-19. yüzyılları hakkındaki bilgilerimiz artmış, son dönem Çağatayca dilinin kelime hazinesi hakkındaki araştırmalara da katkıda bulunulmuş olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çağatayca, Firdevsü'l-İkbâl, Türk dili, Orta Asya Türk tarihi, Munis ve Agehî.

ABSTRACT

Chagatay language is the name of the age between 15th-20th centuries in which Turkish language was used in Central Asia. Many researches and studies have been done about the first period of this Turkish dialect and classic period which was developed by Nevaî. However, studies about the last period of Cagatay language have decreased recently.

In this study, a history book called **Firdevsü'l-İkbâl** which belongs to last periods of Chagatay language was examined. This book was written at the beginning of the 19th century by Munis Harezmî and both his nephew and his student Agehî. **Firdevsü'l-İkbâl** which is a local book that narrates the history of KHîve Khanete and Central Asia before Russian occupation is important because of both its language and theme.

This study has been done on the part of 336a-523a sheets of the book. At first, some information is given about the last period of Chagatay literature and its main characters and then the content of the book. Characteristics of spelling and language are mentioned in the research part.

Transcription of the text was done and there is an index with the facsimile at the end. Thanks to this study, we have more information about Central Asia Turkish History in 18th-19th century and also a contribution has been done to the last period of Chagatay language and its vocabulary.

Key words: Chagatay language, Firdevsü'l-İkbâl, Turkish language, History of Turks in Middle Asia, Munis and Agehî

KISALTMALAR ve İŞARETLER

a	Her bir varağın ön yüzü
a.g.e.	Adı geçen eser
a.g.m.	Adı geçen makale
Ank.	Ankara
Ar.	Arapça
AÜDTCF	Ankara Üniversitesi Dil-Tarih Coğrafya Fakültesi
b	Her bir varağın arka yüzü
bk.	Bakınız
c.	Cilt
C.C.	Codex Comanicus
Çağ.	Çağatayca
Çev.	Çeviren
Far.	Farsça
FI.	Firdevsü'l-İkbâl
Hak.	Hakaniye (Karahanlı) Türkçesi
Har.	Harezmce
hzl.	Hazırlayan
Hz.	Hazret-i
İA	İslam Ansiklopedisi
İst.	İstanbul
İÜ	İstanbul Üniversitesi
İÜEF	İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
k.a.	Kişi Adı
KB	Kutadgu Bilig
krş.	Karşılaştırınız
kv.a.	Kavim adı
mec.	Mecaz, mecazen
Moğ.	Moğolca
öl.	Ölümü
Özb.	Özbekçe

S.	Sayı
s.	sayfa
Soğd.	Soğutça
T.	Türkçe
TDED	Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi
TDK	Türk Dil Kurumu Yayınları
TDVİA	Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
TM	Türkiyat Mecmuası
TTK	Türk Tarih Kurumu Yayınları
vb.	Ve başkası, ve başkaları, ve benzeri
vd.	Ve devamı
Yun.	Yunanca
y.a.	Yer Adı
yay.	Yayınları
<	Kelimenin kaynağını gösterir.
[ ]	Eksik yazılmış kısımlardaki onarımı gösterir.
< >	Eksik yazılmış unsurları gösterir.
{ }	Tekrarları gösterir.
+	İsim tabanına gelen ek
-	Fiil tabanı, fiil tabanına gelen ek
~	Değişik iki şekli gösterir.
/	Eklerdeki şekilleri gösterir. Dizinde varak numaraları ile satır numaralarını ayırmak için kullanılmıştır.
…	Metinde okunamayan kelimeler için kullanılmıştır.
?	Şüpheli durumu belirtir.

ÇEVİRİYAZI ALFABESİ

	a, e, ā
	a, ā
,	**é, ı, i, ī**
	ǿ
	b, p
	t
	ŝ
	c
	ç
	ĥ
	ħ
	d
	ź
	r
	z
	s
	ş
	ś
	ż
	ŧ
	ž
	Ø
	ġ
	f

	ķ
	k, g, ñ
	ñ
	l
	m
	o,ö, u,ü ū**,**
	n
	a, e, h
	v, ü, u, ū**, o, ö**
	ı, i, ī**, y**

1. GİRİŞ

1.1. SON DÖNEM ÇAĞATAY EDEBİYATI

1.1.1. Sosyal ve Siyasi Durum

Buhara hanlığı 18. yüzyılın sonlarına doğru Mankıt sülalesine geçtikten sonra yönetimi ellerine geçiren emirler ülkenin gelişmesi için bazı girişimlerde bulundular.[2] Tarım alanlarından daha fazla verim alabilmek için sulama sistemlerini düzenlediler, ülkenin asayişe kavuşması için adalete önem verdiler. Bu gayretkeş çabalara rağmen hanlık, içeride ve dışarıda birçok problemle mücadelede başarılı olamadı ve nihayet 1868'de Rus Çarlığı'na tabi olmak zorunda kaldı.

Hîve (Harezm) hanlığına 17. yüzyılda meşhur tarihçi hükümdar Abu'l-Gazi Bahadır Han hükmetmeye (1641-1462) başladı. Hanlığın parlak bir dönem yaşamasını sağladı. Ondan sonra gelen oğlu Anuşah Han da memleketin gelişmesi için bazı imar faaliyetlerine girişti. Şir Gazi Han'ın öldürülmesi sonucu ülke karışıklık içinde kaldı.

18. yüzyılın birinci yarısında İran'da iktidarı ele geçiren Nadir Şah (1736-1747) dağınık vaziyetteki Türkistan hanlıklarını işgal ederek bölgeyi hakimiyeti altına almıştır. Bu sırada Ruslar da Türkistan üzerine yayılma politikası güdüyordu. Nadir Şah'ın vefatı ile 18. yüzyılın birinci yarısının sonlarına doğru Türkistan bölgesindeki hanlıklar yeniden toparlanmış Merv ve Horasan bölgesinin hâkimiyeti için mücadeleye başlamışlardır.

Yönetimi ele alan Kongratlardan Muhammed Rahim Han'ın (1806-1825) zamanında idarî ve malî işler düzeltilmiş, hanlık bayındır hale gelmeye başlamıştı. Allah Kulı Han (1825-1842) zamanında ise Hîve Hanlığı en geniş sınırlarına ulaştı.

Gerçekte hanlar yurdun kalkındırılması için gereken köklü reformları tam anlamıyla hayata geçirememişlerdi. Buhara ve Hîve Hanlıklarının birbirleriyle olan rekabeti, iki Türk Hanlığı arasında bitmez bir düşmanlığa dönüşmüştü. Hanlıkların gerek kendi iç savaşları ve gerek karşılıklı hasımâne kavgaları Orta Asya Türklüğünün kuvvetini kökünden sarsacak ve Rusların Türkistan'ı kolayca istilasına yol açacaktı.

Hîve'de iktidarı elinde bulunduran Kongratlar sülalesine başlangıçta Muhammed Emin İnak liderlik etti. Daha sonra oğlu Avaz İnak, 1790-1804 tarihlerinde babasının işini devam ettirdi. Fakat, Avaz İnak'ın oğlu El Tüzer, 1806'da V. Ebulgazi'yi tahttan

[2] Harezm bölgesinin yanında, özellikle Buhara'da nüfuz sahibi olan ve aynı zamanda Buhara'da 1753 yılından 1920 yılına kadar sürecek hanedanlığa ismini verecek Mankıtlar hakkında bk. Yuri Bregel, *Mangit* ve *Mangits*, EI², c:VI. s. 417-419; Arminus Vambery, *History of Buhkhara*:*From the Earliest Period Down to the Present*, second edition, s. 346-419, London 1873 (Netherlands 1979).

indirdi ve kendisi hanlığın idaresini ele geçirdi. Buhara ile yapılan savaşta Hîve askerleri yenilgiye uğradı ve El Tüzer öldü. Tahta El Tüzer'in küçük kardeşi I. Muhammed Rahim Han (1806-1825) oturdu. Muhammed Rahim, iktidarını güçlendirmek için geçici olarak eski han sülalesinden V. Ebulgazi'yi yönetimin başına getirdi ve kendisi onun yardımcısı olarak kaldı. Daha sonra yönetimde gücünü artıran Muhammed Rahim, V. Ebulgazi'yi tahttan uzaklaştırdı ve iktidarı ele geçirdi.

Hîve tahtına çıkan hanlar (Muhammed Emin, Abdullah Han, Kutluk Murad), uzun yıllar devlet yönetimini ellerinde tutamadılar. Kutluk Murad öldürüldükten sonra Hîve'de tahta Seyyid Muhammed (1856-1865) çıktı. Seyyid Muhammed, hükümranlığı döneminde komşu halkların Hîve hanlığına karşı olumsuz hareketlerini kırmak için onlara karşı acımasız bir şekilde davrandı. Ondan sonra devletin başına II. Muhammed Rahim (1865-1910) geçti.

Feridun Tekin bu dönemi özetlerken "Timur, Abdullah Han, Nadir Şah gibi hükümdarların yönetimi altında bulunan Harezm, Muhammed Emin İnak'ın hanlığın yönetimini ele geçirdiği döneme kadar çok derin siyasi ve ekonomik krizlerle karşılaşmıştır. Kabileler, han ile derebeyleri, göçebeler ile yerli ahali arasındaki kanlı savaşlar, bu krizin en önemli sebeplerini oluşturmuşlardır. Bu mücadeleler sonucunda memleket viran oldu, halk ise çok ağır şartlar altında açlık ve sefalet içinde yaşadı" demektedir.[3] Gerçekten de 19. yüzyıl başlarına gelindiğinde Hîve ve Buhara Hanlıkları oldukça yıpranmıştır. Bu durumdan istifade eden Ruslar önceleri bölge üzerine keşif seyahati yapmışlar ve sırasıyla Taşkent (1865), Buhara (1868), Hîve (1873), Hokand (1876) şehirlerini istila etmişlerdir.[4] 19. yüzyılın ikinci yarısı Türkistan bölgesindeki Rus hâkimiyetinin başladığı dönemdir. Bu işgal 126 yıl süreyle devam edecektir.

Yayılmacı bir siyaset takip eden Ruslar'ın Harezm'e düzenledikleri 1839 kış seferi başarısız oldu. Ruslar 1847'de Hîve ve Hokand'ı tehdit amacıyla Kazalinsk Kalesi'ni inşa ettiler; nihayet 1873'te bölgeyi tamamen ele geçirdiler. Hîve hanlığı da 1873'te Rus egemenliğini tanımak zorunda kaldı.[5]

Ömer Han ve oğlu Muhammed Ali Han zamanında (1821-1842) parlak bir dönem yaşayan Hokand hanlığı, daha sonraları zor durumlara düştü. Birçok imar

---

3 "19.yüzyıl Harezm Tarih Yazıcılığı (Munis, Agehî, Beyanî)", Yrd. Doç. Dr. Feridun Tekin, Gazi Üniversitesi, Gazi Türkiyat Araştırmaları Merkezi, "I. Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu" 11-13 Mayıs 2005.

4 Eckmann, 1996:208-209.

5 Hîve hanlığının tarihi hakkında bilgi için bk. Togan, Zeki Velidi "Harizm" İslam Ansiklopedisi, cild 5/1, s. 240-257 MEB yay., İstanbul, 1993; Tolstov, S. P., Drevniy Harezm, Moskova, 1948.; Po Sledam Drevneharezmiyskoy Sivilizitsii, Moskova-Leningrad, 1948.; Gulamov,Y. G., Harezmning Sugarılış Tarihi (Kadimgi Zamanlardan Hazırgeçe), Taşkent, 1959.; Feridun Tekin, "Hîve Hanlığı", Türkler Ansiklopedisi, Yeni Türkiye yay., s. 634-640, Ankara, 2002.; Hîve hanlığı hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Mehmet Saray, Hîve Hanlığı, TDVİA, c. 18, s. 167-170; Abdülkerim Özaydın, Hârizm, TDVİA, c. 16, s. 217-220.

faaliyetlerinin yapıldığı hanlık, bazen istiklalini kaybetti ve birçok kez Buhara hanlığı ile savaşmak zorunda kaldı. Nihayet diğer iki hanlık gibi Hokand hanlığı da kısa bir süre sonra Ruslar tarafından ele geçirildi (1876).

20. yüzyılın ilk çeyreğinde Sovyet Merkezi Toprak Komitesi (Eylül 1924) çalışmalarını tamamlayarak Türkistan bölgesini masa başında idari sınırlara ayırmıştır. Özbek Cumhuriyeti: Genellikle eski Buhara Cumhuriyeti topraklarını (Buhara, Kermin, Nur-Ata, Karşı, Şehribaz, Baysun ve Sarı-Asi) Semerkand ve Taşkent bölgelerini kapsıyordu. Bugün Özbekistan'ın bulunduğu toprakların büyük bir kısmı 19. asırda Hîve, Buhara ve Hokand hanlıklarının idaresi altındaydı. 1917 Sovyet Devrimi ardından, bölgede Özbeklerin ve diğer Müslümanların hemen hiç yaptırım gücü olmadığı bir geçici hükümet kuruldu. Aralık 1917'de Hokand'da bir milli kongre toplayan Müslümanların Mustafa Çokayev başkanlığında kurdukları hükümet 1918'de gönderilen Rus askerleri tarafından devrildi. Özbekistan, 20 Haziran 1990'da egemenliğini, 29 Ağustos 1991 tarihinde düzenlenen referandumla bağımsızlığının ilanı onaylanmış, 1 Eylül 1991 bağımsızlığını ilan etmiştir. Özbekistan 13 idari bölgeye ayrılmıştır. Bunlar; Andican, Buhara, Fergana, Cizzah, Harezm, Sirderya (Gülistan), Nevai, Kaşkaderya (Karşı), Surhanderya (Tirmiz), Semerkand, Namangan, Taşkent, Karakalpakistan (Özerk cumhuriyet, başkenti Nukus'tur).

1.1.2. Son Dönem Çağatay Dili ve Edebiyatının Tarihî Gelişimi, Eserin müellifi Agehî'nin Hayatı ve Eserleri ile Son Dönem Çağatay Edebiyatının Belli Başlı Edebî Temsilcileri

Rus hakimiyeti öncesinde, Orta Asya Türkleri'nin takriben 250 yıl süren siyasi birlik Şibani hükümdarı Abdullah Han (1538-1589) ve oğlu Abdülmümin'in ölümü (1589) ile sona ermiş ve hanlık Buhara, Hîve ve Hokand hanlıkları olmak üzere üç devlete ayrılmıştır. Orta Asyadaki siyasi birliğin üç yönlü oluşu kültür alanında da kendisini hissettirmiştir. Hanlıklardaki siyasî gerileme edebiyata ve kültüre de yansımıştır. XIX. asırda bazı hanlıklardaki kısmî yükselişler ümit verici nitelikte değerlendirilmişse de bunlar uzun soluklu olamamıştır.

Türkistan'da bozulan siyasal birlik, Karahanlılar ile Harezmşahların tarih sahnesinden silinmesi ve Büyük Selçukluların Batı'ya göçleri sonucu Moğolların Türkistan'a hâkim olmaları, bölge halklarının siyasal ve kültürel yapısında bir deprem etkisi gerçekleştirmişken; Orta Asya'da öteden beri devam eden siyasî ve iktisadî istikrarsızlık kargaşasına batı medeniyetinin önüne geçilemez akışı eklenince, bu

merkezlerin yaşadığı medeniyet buhranının, gerileme ve hatta çöküşe dönüşümü kaçınılmaz olmuştur. Bazı Türkologlar belirtilen sebepten olsa gerek edebiyat tarihi sınflandırmalarında bu devri "düşüş devri" (17.-19. yy) olarak kabul etmişlerdir. Fuad Köprülü bu dönemden bahsederken mütemadi bir gerileme manzarası gösterdiği gerçeğini dile getirmiştir.[6] Sözü edilen durum sadece Çağatay edebiyatında değil aynı tarihte Osmanlı, Azeri ve Klasik İran edebiyatlarında dahi kendini göstermiştir.

Geçmiş çağlarda yüksek ve zengin bir geçmişi barındıran; pek çok âlim, şair, tarihçi ve edip yetiştiren Orta Asya topraklarının bilhassa hanlıklar coğrafyasının siyasi ve kültürel hayatı bu halde karışıklık içinde iken Çağatay tabirinin de değişik algılanış ve ifade ediliş şekilleriyle karşılaşmaktayız. Herkesin birleştiği husus ise Ali Şir Nevaî ve onun eserlerindekine benzeyen edebî dile ve bu dil ile yazılmış dil yadigârlarına Çağatayca adının verilmesidir.[7]

Çağatay ismi ya da kullanımı da Cengiz Han'ın ortanca oğlu olan Çağatay adı başlangıçta Çağatay Hanlığı'nı ve bu hanlığın kurduğu devleti ifade etmekteyken daha sonra Maveraünnehir başta olmak üzere Çağatay Hanlığı'nın hakim olduğu topraklara, Türk ve Türkçeleşmiş göçebe unsurlara, Timurlular döneminde gelişen edebi Türk lehçesine ve bu lehçe ile meydana getirilen Orta Asya Türk edebiyatına verilmiştir.[8] Bu dönemden sonra Çağatay dili, Çağatay edebiyatı gibi terimler kullanım alanına girmiştir. Buna rağmen 15. ve 16. yüzyıla kadar Çağatay sözcüğü bu anlamda hemen hemen hiç kullanılmayıp bunun yerine "türki, türkî tili, türki lafzı, türk elfazı, türkçe, türkçe til" gibi genel terimler tercih edilmiştir.[9] Daha sonra "Çağatay" sözcüğünü kullanacak olan Ali Şir Nevaî de Muhakametü'l-Lugateyn'de Türki, Türkçe ve Türk tili terimlerini tercih etmiştir.

Çağatayca sözlüklerde ise, daha çok Çağatay Türkçesi terimi tercih edilmiştir. Örneğin Mirza Mehdi Han'ın hazırladığı Çağatayca-Farsça bir sözlük olan Senglah'ın: "Mabani'l-lugat" başlıklı ön sözünde tanımlanan dil için kimi zaman lugat-ı türk, lugat-ı türkî (Türk dili) kimi zaman da lugat-ı Çağatay (Çağatay dili) terimleri kullanılmıştır.[10] Abuşka sözlüğünün bir diğer adı da *al-lugat an-navâîyâ va'l-istişhâdât al-çagatâîyâ*'dır.[11]

---

6 Fuad Köprülü, "Çağatay Edebiyatı" İslam Ansiklopedisi, İ.A. c. 3, s. 321, MEB yay. İstanbul 1993.

7 Köprülü 1988: 270.

8 Janos Eckmann, "Çağatay Dili Hakkında Notlar", TDAY-Belleten s.116, 1958

9 Eckmann 2003: 13-14.

10 Janos Eckmann, Mirza Mehdi's Darstellung der tschagataischen Sprache: Analecta Orientaila Memoriae Alexandri Csomade Körös Dicata. Budapeşte, 1942-1947, 160 s

11 *Abuşka* sözlüğü ilk kez 1862'dePeşte'de Macarca olarak yayımlanmıştır. Bu yayımda ve sözlük üzerine yapılan başka yayımlarda da Çağatay adı kullanılmıştır.

Doğu'da Nevaî ve çağdaşlarının dilini kastetmek için kullanılan Çağatay kelimesi, Avrupa'da özellilde Vambery'nin 1967'de yayımladığı *Cagataische Sprachstudien* adlı eserden sonra kullanılmaya başlandı. Jozef Thury, Martin Hartmann ve Vambery'nin yanı sıra birçok Alman ve Macar doğubilimcisi Çağatayca ile yalnız belli bir dönem (XIV.-XIX. yüzyıl) içindeki yazı dilini değil, Batı ve Doğu Türkistan'ın yazı dili haline gelmiş lehçelerini özellikle Özbekçe'yi de içine alan bir yazı dilini anlatmaya çalışmışlardır. Şeyh Süleyman Efendi de *Lugat-ı Çağatay ve Türkî-yi Osmanî*[12] adlı sözlüğünde bu görüşü benimsediğini, sözlüğüne aldığı Özbekçe kelimelerle göstermiştir.[13] Buna karşılık Fransız doğubilimcilerinden E. Marc Quatremere[14] Çağatayca sözlük hazırlamış olan Pavet de Courteille[15] ve yine hazırlamış olduğu Doğu Türkçesi sözlüğüyle tanıdığımız Alman bilim adamı Zenker[16] Çağatayca için "Doğu Türkçesi" terimini tercih etmişlerdir.[17]

Osmanlı sahasında Tanzimat döneminin Ahmed Vefik Paşa, Ali Suavi, Namık Kemal ve Ahmed Midhat gibi Avrupa'ya yabancı kalmayan aydınları da Vambéry'yi körü körüne takip ettiler.[18] Çünkü bunların Çağatay Türkçesi ile ilgili bilgileri yok denecek kadar azdı.[19]

Çağatay Türkçesi'yle ifade edilmek istenen dönemin sınırlarını belirleme hususunda araştırmacılar arasında görüş farklılıkları olmuştur. Rus türkologlardan bazıları Çağatay sözcüğünün anlamını daraltmışlardır. W. Radloff ve E. Korş gibi bilim adamları Çağatay dilini Uygurca ve sonraki Orta Asya Türkçesi dil malzemeleri için kullanmışlardır. Radloff "Doğu Türkçesi" terimi ile yaşayan Türk lehçelerini kastederek bunun içine Sibirya lehçelerini; Korş ise, Orhun Türkçesi, Uygurca, Çağatayca ve Komancayı içine alan bir lehçe grubuyla Karagas, Koybal, Sagay, Salar şivelerini de kapsayan geniş bir sınır çizmektedir.[20]

Ayrıca Radloff'a göre, Uygurca'yı kullanan kavimlerin ortadan çekilmesiyle yazı dilinde meydana gelen değişim ve gelişimle Eski Uygurca'nın yerine Çağatayca adı verilen dil geçmiş, ancak kısmen de olsa Uygur dili unsurları korunmuştur. Borovkov

---

12 Şeyh Süleyman Efendi, *Lugat-ı Çağatay ve Turkî-yi Osmanî*, İstanbul, 1298.

13 Canpolat "*Çağatay Dili ve Edebiyatı*", Türkler, Yeni Türkiye yay., s. 769-776, 2002; Ölmez 2007: 177.

14 E.M.Quatremere, Chrestomathie en turk oriental, 1841.

15 Pavet de Courteille, Dictionnaire turk-oriental, Paris, 1870.

16 J. Th. Zenker, Dictionnaire turc-arab-persan, Leibzig, 1862-1867

17 Eckmann 2003: 14; Canpolat 2002: 770.

18 Bu dönem aydınları Çağataycayı Türk dilinin aslı saymışlardır. Hatta bazıları daha da ileri giderek Osmanlı Türkçesini Çağatay Türkçesinden bozulma galat bir dil olarak kabul etmişlerdir. Bu dönem aydınlarının özellikle Şemşeddin Sami'nin Çağatayca hakkındaki görüşlerinin ne olduğu hakkında bk. Mesut Şen, "Tanzimat Aydınlarının Çağatay Türkçesi'ne Bakışı ve Şemseddin Sâmî'nin Tesiri", Türklük Araştırmaları Dergisi, S. 17, s. 195-227, İstanbul 2005.

19 Köprülü 1988: 272.

20 J. Eckmann,"Çağatay Dili Hakkında Notlar", TDAY-Belleten s.119, 1958, Eckmann 2003:15.

ise bir anlamda Çağatayca'yı yapay bir yazı dili olarak gören bu nitelendirmeyi kabul etmeyip Uygurların hakiki bir edebiyatlarının olmadığını, bu sebepten de yapacağı tesirin Klasik İran şiirinin tesiriyle karşılaştıralamayacağını ifade etmiş[21] ve Çağatayca'nın Eski Uygur dilinin devamı sınıflandırmasını doğru bulmadığını eklemiştir.[22]

İkinci Dünya Savaşı'ndan itibaren, Sovyet Türkologları Çağatayca'nın yerine ilk Çağatay döneminin öncesini de içine aldıkları (10.-18. yüzyıl) dönem için Eski Özbekçe tabirini kullanmışlardır. Bu terimi kullanan Şçerbak da Eski Özbekçe'yi üç döneme ayırmıştır:

İlk dönem (10.-13. yüzyıllar): Eski Özbekçe 'ye Batı Türkçesi (Kıpçak) ve Güney Türkçesi unsurlarının girmesi. Bu gelişmeye Moğol istilası son verir. İkinci dönem (14.-17. yüzyıllar): Yapay yazı dili. Çağatayca tabiri yalnız bu dönem içindir. Üçüncü dönem (17.-18. yüzyıllar): Mahallî dil unsurlarının edebi dile girmesi.[23]

Fuad Köprülü ve A. N. Samoyloviç tarafından Çağatayca hakkında ileri sürülen görüşler ve tanımlar da farklılıklar içermektedir.[24] Samoyloviç'in tasnifi şu şekildedir: 1. Hakaniye Türkçesi ya da Kaşgar dili devri (11.-12. yüzyıllar), 2. Kıpçak-Oğuz devri (13.-14. yüzyıllar), 3. Çağatay devri (14.-20. yüzyıl başları), 4. Özbek devri (20. yüzyıl). Samoyloviç, Çağatay edebi dilini de dört döneme ayırmıştır: I. İlk Çağatayca ya da Nevaîden önceki Çağatayca devri (15. yüzyıl başlarından 1465 yılına kadar), II. Klasik Çağatayca devri (l465-16. yüzyılın ortaları), III. Klasik devirden sonraki Çağatayca devri (17. yüzyılın sonuna kadar), IV. Son Çağatayca devri (18. ve 19. yüzyıllar).[25]

Çağatay sözcüğünün anlamını genişleten Köprülü ise, 13.-19. yüzyıllar arası olarak kabul ettiği bu dönemi beş devreye ayırır:[26] 1. İlk Çağatay devri (13. ve 14. yüzyıllar), 2. Klasik Çağatay devrinin başlangıcı (15. yüzyılın ilk yarısı-Nevaî devrine kadar), 3. Klasik Çağatay devri (15. yüzyılın son yarısı-Nevaî devri), 4. Klasik devrin devamı (16. yüzyıl-Babur ve Şibanî devri), 5. Gerileme ve çökme devri (17.-19.

---

21 A. K. Borovkov, "Özbek Yazı Dilinin Kurucusu *Ali Şir Nevai*", Çev. Rasime Uygun, TDAY Belleten, s. 59-96, Ankara 1954.

22 Ahmet Caferoğlu da Borovkov ile aynı düşüncededir. O da Çağataycayı Eski Türkçe ile İslamiyet'ten sonraki Orta Asya edebi dil kaynaşmış yeni bir dil olarak kabul etmektedir. Nevaî ile klasik şeklini almış bu yazı dili Uygur yazı dilinin mirasına sahip olmakla beraber bu yazı dilinin aynen devam ettirmemiştir (1964: 205-235; 2002: 782).

23 Janos Eckmann,Chagatay Manual, Bloomington, s. 8, 1960.

24 A. N. Samoyloviç, "K istorii literaturnogo sredneaziatsko-tureckogo yazıka: MirAli Şir", Sbornik pyatisotletiyu so dnya rojdeniya,s. 23, 1928. Türkçesi: Ankara Dil veTarih-Coğrafya Fakültesi Yıllık Araşırmaları Dergisi I, s.73-95, 1944.

25 Köprülü, Samoyloviç'in tasnifi yaparkan Moğol işgalinin tesirini göz ününde bulundurmadığını ayrıca onun sınırlı sayıdaki dil ve edebiyat eserlerine baktığı için yanlış neticelere ulaştığını söyler (1988: 274).

26 Köprülü, sadece edebî gelişmeyi göz önüne alarak bu dönemin anlamını genişletir (Eckmann 2003: 15).; Fuad Köprülü,"Çağatay Edebiyatı", a.g.m.

yüzyıllar). Kemal Eraslan da bu ayrımı benimserken Çağatay edebî dilinin ortaya çıkışında Moğol istilasından sonra yerli şivelerin karışmasının büyük ölçüde rolü olduğunu, ayrıca İslam kültürü ile Fars edebi dilinin de bu oluşumda etkisinin bulunduğunun unutulmaması gerektiği hususunu ekler.[27]

Çağatayca üzerine yaptığı çalışmalarla bilinen Eckmann ise Orta Asya edebi dilini üçe ayırmıştır: 1. Karahanlı ya da Hakaniye Türkçesi (11.-13. yüzyıllar), 2. Harezm Türkçesi (14. yüzyıl), 3. Çağatayca (15. yüzyıl-20. yüzyılın başı). J. Eckmann Çağatayca'yı da üç döneme ayırır: 1. Klasik öncesi dönem (15. yüzyılın başından Nevaî'nin ilk divanını yazdığı 1465'e kadar olan dönem-15. yüzyılın ilk yarısı), 2. Klasik Çağatayca dönemi (1465-1600, 15. yüzyılın ikinci ve 16. yüzyılın ilk yarısı), 3. Klasik sonrası dönem (1600-1921, 16. yüzyılın ilk yarısından 19. yüzyılın sonuna kadar.[28]

Eckmann'ın tasnifinin genel kabul gördüğü bu tarihi Orta Asya Türk dilinin ilk dönemi ve Nevaî ile gelişen klasik dönemi hakkında yapılan araştırma ve çalışmalarda Çağatayca tabiri kullanılmıştır. Son devri hakkında yapılan çalışmalar ise azdır.

Çağatay'ın merkezî Asya ve Afganistan bölgelerinde kurduğu devlet adından kalma olan Çağatay tabiri ile ifade edilen edebiyat, 19 asır sonları ile 20 asrın başlarında Modern Özbek edebiyatının başlangıcı olarak kabul edilmektedir.

Özbek adı ve kullanımı eski devirlerde olmasa bile Karahanlılar devri Karluk, Çiğil, Yağma boylarından şekillenerek XV. asır başlarında yaygınlaşmıştır.[29] Müstakil olarak Özbek kullanımı ise XX. yüzyıla rastlamaktadır. Bu zamana kadar Özbek adı veya dili Türk, Sart, Çağatay ve Özbek adlandırmaları altında süregelmiştir. Özbek Türkçesi müstakil olarak bir dil vasfında XI. asırda şekillenmeye başlamıştır. Bu şekillenmenin tamamlanması veya kemale ermesi XV. asra tekabül eder.[30] Sart adlandırması XVII. Yüzyılda şehirli Özbek ahalisi için kullanılan bir isimdir. Tüccar, kervanbaşı, şehirli gibi anlamlara gelen bu kelime Sanskritçedir.[31]

---

[27] Kemal Eraslan, "XV. Yüzyıl Çağatay Edebiyatı", Büyük Türk Klasikleri, c.III, s.60-62, Tarih-Antoloji-Ansiklopedi, Ötüken yay. İstanbul 1986; "Çağatay Şiiri", Türk Dili, Türk Dili Özel Sayısı II (Divan Şiiri), c. LII, S. 415, 416, 417, s. 564-715, TDK, Ankara 1986; Kemal Eraslan, 1986: 567; 1986: 566

[28] Janos Eckmann, "Das Tschaghataische", Philologia Turcicae Fundamenta, Wiesbaden 1959, s. 141; Chagatay Manual,Bloomington, 1966, s. 9-10.;Janos Eckmann, "Zur Charakteristik der İslamischen mittelasiatisch-türkischen Literatursprache", Studia Altaica,Festschrift für NikolausPoppe, (zum 60. Geburtstag am 8 August 1857) Ural Altaische Bibliothek,Wiesbaden 1957, s. 53.

[29] Özbeklerin tarih sahnesine çıkışı ve Özbek adının kullanımı hakkında geniş bilgi için bakınız: Iso Cabborov (2008). O'zbekler, Toshkent: Sharq Nashriyoti s. 10-28.; bilgi için bk. *Başlangıçtan Günümüze Kadar Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi (Nesir-Nazım)*, "Özbek Edebiyatı" T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları/2484 ; Türk Dünyası Edebiyatı Dizisi/32. Giriş.

[30] Ne'matov vd., 2002:5.

[31] Mengliyev-Xoliyorov, 2008:11.

Günümüzde Özbek dili şeklinde anılan Çağatay Türkçesinin Eckmann'ın Klasik Sonrası Devir (1600-1921) diye sınıflandırdığı son dönemi ile ilgili gelişimi ise kaynaklarda genel hatlarıyla şu şekilde taksim edilmiştir:[32]

a. Milli Uyanış Devri (19. asrın sonu ve 20. asrın ilk çeyreği)

b. Cedid Devri (1905-1930)

c. Sovyet Devri (1930-1980)

d. Bağımsızlık Devri (1990- …)

Milli şuurun oluşmaya başladığı dönem Hîve, Buhara ve Hokand'da hanlıkların kurulduğu döneme rastlar. Bu devir Şibanlıların devamı olan zaman dilimini içerir. Hanlıklar bir taraftan kendi iç çekişmeleriyle mücadeleye devam ederken bir taraftan da bu coğrafyadaki kültür çevrelerinde dil ve edebiyat ürünleri vücuda getiriliyordu.[33]

Buhara'da 17. asırda Ebulkasım el Kesbevi'nin *Netayicü'l-Fikr*, 18. asırda Muhammed Vefa'nın *Tuhfe-i Hanî*, Abdurrahman Tale'nin *Tarih-i Ebulfeyzhanî*, Mirza Alim'in *Ensabü's-Selâtin*, Münşî'nin *Tarih-i Mukimhanî*, Muhammed Emin Buharî'nin *Ubeydullahname* gibi eserleri, Hîve'de Munis ve Ageh'i gibi isimlerin *Firdevsü'l-İkbal*, *Riyazü'd-Devle*, *İkbal-i Firuzî*, gibi tarihi eserleri; Hokand'da Hekimhan Töre'nin *Müntehabü't-Tevârih*, Müşrif'in *Şahname-i Nusretpeyâm* eserleri ortaya konulmuştu.[34]

Hîve sultanı Ebulgazi Bahadır Han (1603-1664) devlet adamı, şair, sultan, tarihçi yönleriyle ortaya çıkmıştır. Kendisi Hîve hanlarından Arap Muhammed'in oğullarından olup çok yönlü birisidir.[35] 16 yaşına kadar Ürgenç'te yaşayan Ebulgazi babasının 1619'da Hive'yi merkez yapmasıyla Ürgenç'i terk eder. Amu Derya'nın doğusundaki Kat valiliğine atanır. Babasının ölümü üzerine Harezm hanı olan ağabeyi İsfendiyar, Ürgenç'i Ebulgazi'ye verir (1623). İsfendiyar'ın 1642'de ölmesinden sonra 1643'te Harezm hanı olur. Hive'yi başkent yapan Ebulgazi 21 yıl kesintisiz hükümdarlık yapmıştır. Semerkand, Buhara, Türkistan, Isfahan gibi yerlerde bulunmuş olan Ebulgazi Moğol, Fars, Tacik, Arap dillerine hâkimdir. *Şecere-i Terâkime* (1661), *Şecere-i Türk* (1664) ve *Menâfiü'l-İnsan* (1664) gibi eserleri dil ve edebiyat tarihi açısından mümtaz bir yere sahiptir.

Şecere-i Terâkime'de Oğuz Han ve neslinden etraflıca bahsedilmektedir. O dönemde meydana gelen vakalar, Oğuz boy ve oymakları eserin başlıca muhtevasını

---

[32] Bu ayrımda daha çok Sefa Metcan ve Şerefcan Sarıyev'in tasnifllediği edebî devreler dikkate alınmıştır (Safo Matjon, Sharofjon Sarıyev, *O'zbek Adabiyoti*, Toshkent, 2009).

[33] Bu devir şair ve yazarları hakkında geniş bilgi için bakınız: B. A. Abdullaev (*Adabiyat hrestomatiyasi*, Taşkent 1967). *O'zbek Adabiyoti Tarixi II*, O'qituvchi Nashriyoti. s. 136-376.; Abdullaev, 1967:3-15.

[34] Matjon-Sariyev, 2009:127-128.

[35] Arap Muhammed'in yedi oğlu vardı: İsfendiyar Han, Habeş Sultan, İlbars Sultan, Ebulgazi Han, Şerif Muhammed Sultan, Harezmşah Sultan, Avgan Sultan.

oluşturmaktadır. Eser, 1659-1660 yılları arasında yazılmıştır. Ebulgazi eserini meydana getirirken Türkmen boyları arasında söylenen rivayetlerden ve hocaların, beylerin elinde bulunan şecerelerden yararlanmıştır. Ayrıca Reşideddin'in *Camiü't-Tevarih*'indeki *Oğuzname*'den de yararlanmıştır.

Eser üzerine yapılan ilk çalışma, Tumanskiy'e aittir.[36] Eserin iki nüshasını karşılaştırarak yazıçevrimi, Türkiye Türkçesine çeviri, dilbilgisi incelemesi, sözlük ve açıklamaların yer aldığı bir çalışma da yapılmıştır.[37]

Şecere-i Türk'te ise genel olarak Cengiz Han ve evlatlarından bahsedilmektedir.[38] Eseri tamamlamaya ömrü yetmeyen Ebulgazi Bahadır Han eserinde Şibaniler'e özel bir yer ayırmıştır. Yarım kalan bu eser Ebulgazi Bahadır Han'ın oğlu Anuşa Han buyruğu ile devrin meşhur tarihçilerinden olan Mahmud b. Molla Muhammed Zaman Ürgencî tarafından sonlandırılmıştır. Özbek hanlarının tarihini ve soylarını belirlemek amacıyla yazılmış olan eser, aynı zamanda Türk ve Moğol tarihine ait bilgiler vermesi açısıdan da önemlidir. *Şecere-i Türk* 17ll'de Strahlenberg tarafından Tobol taraflarında bulunmuştur.[39] Eser üzerine bu tarihten itibaren çeşitli yayımlar yapılmıştır. Bu yayımlardan Türkiye'de yapılan ilk çalışma Dr. Rıza Nur 'un 1925 yılında yaptığı çeviridir. Rıza Nur bu eserinde *Şecere-i Türk*'ü Arap harfleriyle Türkiye Türkçesine çevirmiştir.[40]

Hanlık yönetiminin hüküm sürdüğü devirlerde Harezm ve çevresindeki edebî zümrelerin genel anlamda iki merkezde toplandığını ve dolayısıyle sanatkârların saray ve tasavvuf çizgisinde eserler verdiklerini görmekteyiz. Yine bu dönemde tezkirecilik sahasında ciddi çalışmalar yapılmıştır. Mutrıbî'nin *Tezkiretü'ş-şuarâ*'sında (1605) 14-16. asırlar arasında Semerkand ve Buhara'da yaşamış 320'nin üzerinde şair ve yazardan bahsedilmektedir.

Orta Asya ve İran'da 17. asırda yaşamış 160'dan fazla şair hakkındaki bilgi yanında Sübhan Kulı Han ve döneminin anlatıldığı *Müzekkirü'l-Ashâb* (1692) adlı eser Muhammed Bade Melahâ Semerkandî tarafından kaleme alınmıştır.

XIX. yüzyılda Buhara hanlığında dikkati çekecek hiçbir Çağatayca eser yazılmamışken, Hîve'de ve hele Hokand'ta Çağatay dilinde canlı bir edebî faaliyet

---

[36] Eserin Rusçaya çevirisinden oluşan bu çalışma Rodoslovnaya Türkmen adıyla 1897 yılında Aşkabat 'ta yayımlanmıştır. Eserin Türkçeye çevirisi Muharrem Ergin tarafından yapılmış ve Tercüman 1001 Temel Eser yayımları arasında yayımlanmıştır.

[37] Zuhal Kargı Ölmez, *Ebulgazi Bahadır Han Şecere-i Terakime (Türkmenlerin Soykütüğü)*, Ankara: Simurg yay., 1996, 559 S.; ayrıca bk. Hofman, a.g.e, c.I-III, s. II.

[38] Zuhal Ölmez, *Şecere-i Türk'e Göre Moğol Boyları*, İstanbul: Kebikeç, 268 s., 2003

[39] *Şecere-i Türk* Schenström tarafından Rusça bilen bir imama sözlü olarak çevriltilmiştir.

[40] Bu konu hakkında daha fazla bilgi için bk. "Çağatay Edebiyatı ve Çağatay Edebiyatı Üzerine Araştırmalar", Zuhal Ölmez, Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi Sayı 9, c. 5, s.173-219

vardı.[41] Fergana bölgesi şehirlerinden Hokand'da oluşan bu muhit daha sonraları Hokand Edebî Muhiti adını almıştır.[42]

Fazlî Namanganî tarafından yazılan *Mecmuatü'ş-Şuara-i Fazlî*'da (1821) Hokand hanı Emir Ömer Han sarayı etrafındaki 101 şair hakkında bilgi verilmektedir.[43] 500 sayfalık bu antolojiye Ömer Han da dahildir. Namanganlı Fazlî çağdaşı olan 75 Ferganalı şair ile Mahzune ve Nadire'nin şiirlerini de eserine almıştır.

Kâri Rahmetullah Vâzıf'ın *Tuhfetü'l-Ahbâb*'ında (1871) 18-19. asırlarda Buhara ve Hokand çevresinde yaşayan 145 şair ve eserleri hakkında malumatlar verilmiştir.

Aşk, şarap ve zamaneden şikayet gibi eski konular üzerinde Nevaî ve Fuzulî tarzında pek çok şiirler yazılmıştır. Şibanîler devrinde yeniden moda haline gelen Orta Asya şehirli, hatta göçebe Türkleri arasında önceki asırda büyük bir rağbet gören tasavvuf şiiri, 19. yüzyılda hemen hemen sönmüştü. 18. yüzyılda Buharalı şair Sufi Allah Yar'ın (1644- öl. 1720 sıralarında) Fars-Tacik dilinde yazdığı daha sonra kendisi tarafından Özbek diline şiir biçiminde aktardığı 12.000 beyitlik *Sebâtü'l-Acizîn* adlı eseri ve Nakşibendî tarikatına ilişkin yazdığı *Meslekü'l-Muttakîn*'i kaynaklarda önemli bir eser olarak kaydedilirken yine Buharalı bir şair olan Turdî Firakî'nin (1640- ölm. 1699 yahut 1700) başladığı ve aktüel problemlere de yer veren yergi şiiri, bilhassa 19. yüzyılın ikinci yarısında ve 20. yüzyılın başlarında, oldukça kuvvetli takipçiler bulacaktır. Hanlıklar devri şairlerinin ilklerinden olup Buhara ve Hocend'de yaşamış olan, Farsça ve Çağatayca yazan Turdî Firakî'den günümüze 18 şiir ulaşabilmiştir. Yönetimi ve idareyi tenkit eden şiirleri halk arasında rağbet görmüştür. Ayrıca, yergi şairleri, Ruslar aracılığıyle tanıdıkları Batı kültürünün etkisi altında, divan şiiri kalıplarını muhafaza etmek suretiyle, yeni konular da işlemişlerdir.

Tasavvuf edebiyatının güçlü temsilcilerinden Babarahim Meşreb (1653-1711) Nemangan'da doğmuştur. Hallac-ı Mansur, Nesimî ve Nevayî tesirinde kalan Meşreb İstanbul dahil olmak üzere pek çok memleket gezmiştir. Devrin meşhur alimleri ve tasavvuf erbabları ile tanışmıştır. Edebiyatta kalenderliğin timsaline dönüşen şair, Belh hükümdarı tarafından darağacında astırılmıştır. Meşreb'in şiirleri "Divan-ı (Divane-i) Meşreb (Kıssa-i Meşreb, Şah Meşreb)" gibi adlarla toplanmıştır. Tasavvufî muhtevalı

---

41 Bu konu hakkında daha fazla bilgi için bk. Janos Eckmann, "Çağatay Edebiyatının Son Devri (1800-1920)", s.208-243, hzl. Prof. Dr. Osman Fikri Sertkaya, Ank. 2003.

42 Kayumov, 1961:7.

43 Mecmua-i Ömer Han adıyla da tanınan eserin yazmaları: Taşkent, Özbekistan Bilimler Akademisi, beş yazma, Semonov No. 1637-1641. Bundan başka, İstanbul'da Fahri Bilge'nin kitapları arasında. Fazlî ve diğer iki Hokandlı şair Giyasî ve Kubâ'î'nin şiirlerini içine alan bir mecmua vardır. Bu konuda daha bilgi için bk. Zeki Velidi Togan, "Türkiye Kütüphelerinde bazı yazmalar": İslam Tetkikleri Enstitüsü Dergisi II/I . 85, No. 49. 1957.

Mebde-i Nur ve *Kimya* eserleri de Meşreb eseri olarak kabul edilmektedir. Şairin Zinde, Mehdi gibi mahlaslar kullandığı da şiirlerinden anlaşılmaktadır.[44]

18. asır şairlerinden Ferganalı Hoca Nazar Huveyda dinî-tasavvufî şiirleri ve eserleri ile tanınmaktadır. Onun Divan'ı didaktik ve tasavvufî hususları ele alan *Rahat-ı Dil* destanı (bu destan içinde İbrahim Edhem hikâyesi de mevcuttur) devir dil ve edebiyatında önemlidir

18 ve 19 asırda yaşamış Muhammed Şerif Gülhanî, nazım ve nesir alanında eserleri olan satirik şairlerindendir. Onun Divan'ı olduğu söylenilse de böyle bir eser günümüze ulaşamamıştır. Az sayıdaki Farsça ve Türkçe şiirleri mevcuttur. *Zarbu'l-mesel* adlı satirik eserinde Kelile ve Dimne tarzı anlatım göze çarpar. Yazar çeşitli sembol ve benzetmelerle devrin aksayan taraflarını eleştirici bir dille anlatır.[45]

19. yüzyılda Hîve'de Muhammed Rahim Han (1844-1910) tarafından sarayda edebî bir atmosfer oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu anlamda Rahim Han'ın 1864'te yirmi yaşında tahta çıktıktan sonra gerçekleştirdiği önemli adımlardan birisi Ruslar Hîve'yi işgal etmeden önce matbaayı Hîve'ye getirmesidir. Zikredilmesi gereken diğer bir husus Rahim Han'ın emriyle Ahmedcan Alioğlu Tabibi (1869-1911) *Mecmuatü'ş-Şuara-yı Firuzşahî* adlı eserini yazmasıdır. Bu antoloji 1909'da Hîve'de saray basımevinde taşbaskı olarak basılmıştır.[46] 1638 sayfa tutan bu antolojide Firuz'dan başka Âciz (Ürgenç müftüsü), Âkıl (Hasan Murad Beğ), Beyanî, Esed, Gazî, Hakîrî (Ahund Mahdum), Kemalî, Raci, Sadık, Sadi, Sultanî, Şinâsî, Ümîdî ve başka şairlerle birlikte 33 şair ve her şairden seçilmiş 101, hepsi birden 3333 tane şiir vardır. Türk Tanzimat edebiyatını bilen Tabibî, bu şairler hakkındaki görüşünü şu şekilde ifade etmiştir: "Hepsi Nevaî'yi izindedir, fakat hiçbiri Nevaî kadar hüner ve ustalık sahibi değildir". Anlaşılmaktadır ki edebî hareketlerin doğuşu ve gelişmesini Nevaî'siz düşünemeyiz.[47]

Nevaî'nin taklit edilmesi ve mahalli dil unsurlarının edebi dile girmeye başlaması bu asırda hasıl olmuştur. Dönemin sonlarına doğru (1860) milliyetçilik idealleri edebiyata dahil edilmiştir. Bu gelişme epik şiir geleneğinin gelişmesine fayda sağlamıştır.

Yalnız 19. asrın ikinci yarısındaki şairlerin üzerindeki Fuzulî tesirinin "Fuzulî dili" şeklinde nitelendirilecek kadar etkin olduğunu da belirtmek gerekir. Bu hususun

---

44 Kasımov vd., 2004:297.

45 İlimler Akademisi, 1978:127

46 Bir yazma nüshası Taşkent'te, Özbek Bilimler Akademisi kitaplığında Semenov No. 1691, tarihi 1326/1908, 863 yaprak)

47 Bu etki hakkında daha ayrıntılı bilgi için bk. Dr. Fatma Açık, *Özbek Edebiyatı*, Alp Yayınevi, Mart 2007; *Çağatay Edebiyatı ve Ali Şir Nevaî*, hzl. Toker Yayınları Edebi Heyeti, Toker Yayınları 1986.

ortaya koyduğu sonuç ise Azerbaycan Türkçesinin son dönem Çağatay edebiyatı üzerindeki yok sayılamaz nufüzudur.

19. yüzyılın birinci yarısında eserler veren Nadire, Üveysi ve Mahzune gibi şairelerin eserlerinde yeni konularla karşılaşmak mümkündür.[48] Kadınların özgürlüğüne, dinî meselelere farklı yaklaşımlar, hanlıklarda yaşanan iç çekişmeler ve mücadeleler bu dönemde kaleme alınan eserlerde işlenen konulardır.

Dil, bu dönemde iki dillilik geleneği şeklindedir. Medrese tahsili almış olan yazarların ekserisi Arap ve Fars dilini iyi derecede bilmektedir. Şairlerin çoğu da şiirlerinde Çağatayca'nın yanı sıra Tacik dilini de kullanmıştır. Sanatçılar eski konulardan bahseden eserlerinde, divan edebiyatı vokabülerini kullanmakta iken, yeni konular işlediklerinde klasik Çağatay gramerine pek dokunmadan, Özbekçe, hatta -Rus işgalinden sonra- Rusça kelimeler kullanmaktan da kaçınmazlar.[49]

19. yüzyılın ikinci yarısında Rusların aracılığı ile Batı kültürü yavaş yavaş Türkistan'a da girmiştir. Yeni tanımağa başladıkları bu kültürün kuvvetli etkisi altında kalan bazı şairler, Kazan, Azerbaycan ve Türkiye'den gelen yenilik fikirlerinden de cesaret alarak, Türkistan'ın kültür hayatında da esaslı reformlara ihtiyaç olduğu fikrini yaymağa başladılar. "Cedidçilik" adıyla tanınan yenileşme hareketi, 19. yüzyılın sonlarına doğru, artık bütün aydınları ilgilendiren bir mesele olmuştur. Bu hareketin başlıca temsilcileri Hîve edebî muhitinde Avaz Otar; Hokand edebî muhitinde ise Mukimî, Furkat, Zevkî ve Zarî gibi şairlerdir.

Yeni edebî dil ve edebiyatın oluşum dönemine yenilenme, yenilik demek olan Cedid adının verilmesinde İsmail Gaspıralı'nın görüşleri ve faaliyetleri de etkili olmuştur. İsmail Gaspıralı'nın 1893 yılında Buhara'ya gelerek buranın emirini ziyaret etmesiyle başlayan yenilik hareketleri hız kesmeden devam eder. İsmail Gaspıralı kendine özgü kurmuş olduğu ve "usul-i cedid" adı verilen okulu Buhara'da açtıktan sonra bu yenilikçi akım bütün Türkistan'a hızla yayılmaya başlar. Bu hareket neticesinde Türkistan'ın çeşitli yerlerinde mezkur adı taşıyan okullar açılır.

"Cedidçi" şairlerin eserlerinde iki temayül görülür: bir yandan eski konuları ve dili ile devam eden eski şiir; öte yandan da, eski şekilleri muhafaza ederek, kısmen yeni bir dille yeni konuları işleyen yeni bir şiir.

---

[48] Üveysi ve Nadire hakkında Türkiye'de müstakil bir çalışma yayımlanmıştır: Feridun Tekin, *XIX. Yüzyıl Çağatay Edebiyatının İki Kadın Şairi Üveysî ve Nadire*, Vizyon Yayınevi, Ankara, 2010.

[49] J. Eckmann, *Harezm, Kıpçak ve Çağatay Türkçesi Üzerine Araştırmalar*, hzl. Prof. Dr. O. F. Sertkaya, TDK yay., No: 635, Ank., 1996, s. 209-210.

Şiirdeki bu ikili biçim bir yana dönem dil ve edebiyatında Cedid Devri müstesna bir değere sahiptir.[50] Modern dil ve edebiyatın yeni yaklaşımları bu cedid döneminde şekillenmiştir. Çünkü roman, hikâye, drama, tiyatro gibi pek çok yeni edebi tür şekillenmeye başlamıştır. Özellikle basın-yayın faaliyetlerin artış göstermesi, dergilerin sürekli yayın faaliyetlerinde bulunması ilmî ve millî hususları anlatma noktasında olumlu katkılar sağlamıştır.

Özellikle basın-yayın alanında hızlı ilerleme kaydedilir. 1900'lü yılların başlarında onlarca gazete, dergi basılmaya başlanır. Bu dönem gazetelerinin ilkinin adı "Terakki"dir. Bu tür gazete ve dergilerde halkı dil ve kültür yönünden birlik ve beraberliğe çağrı yapılır. Milli meseleler ve özgürlük gibi kavramlar dile getirilerek halkın manevi duygularının şahlanması amaçlanır. Bu devir toplumunda Cedidcilere karşı çıkanlar da olmuştur.

Önceki yüzyıllarda olduğu gibi şiirin asla kaymak bağlamamasının sonucu olan üstünlüğü, yenileşme devri edebiyatı olarak kabul edilen süreçte de devamlılık gösterir.[51] Şiirde bu dönem şairleri aruz vezni ve divan şiiri nazım biçimlerini tercih ettiklerinden edebi türlerde bir yenilik yoktur, ama konuda yenilik diyebileceğimiz satir türünün geliştiği ve bu devir şiirinde realist tasvirlerin başarılı yapıldığı ve kullanımlarının da oldukça yaygın olduğu kayda değerdir. Hicve dayalı eserlerin sayıca fazla oluşu da dikkat çekicidir.

Bu dönemde nesir türüne ait yenilik ise gezi izlenimlerinin yer aldığı "seyahatname" niteliğinde eserlerin yazılmış olmasıdır. Bu türün ilk örneğini yenilikçi sanatkâr Mukimî'de görmekteyiz. Zevkî'nin yazdığı *Zevkî Seyahatnamesi* üslubu ve bedii nitelikleri yönüyle Mukimî tesirindedir. 1892 yılında Furkat ile birlikte Hindistan'dan Çin'e giden şair Tecellî'nin de gezi izlenimlerini kaleme aldığı ve tamamı günümüze kadar ulaşamamış bir seyahatnamesi vardır. Yukarıda da belirtildiği üzere nazmın çok güçlü olduğu bu devir edebiyatında nesir alanında eser sayısı azdır.[52] Tarihçileri saymazsak, edebî nesrin sadece bir iki temsilcisi vardır. Örneğin Uveysî'nin *Vakiat-ı Muhammed Alihan* adlı manzum hikâyesi önem arz eden eserler arasındadır. Tarihî eserler arasında mutlak söylenmesi icap eden *Firdevsü'l-İkbâl* (Munis'in başladığı bu eseri talebesi ve yeğeni Agehî tamamlamıştır), *Riyâzü'd-Devle, Zübdetü't-*

---

[50] Cedid devri edebiyatı hakkında kapsamlı bilgi için bakınız: Naim Karimov v.d. "XX. Asr O'zbek Adabiyoti Tarixi", Toshkent: O'qituvchi Nashriyoti, s. 13-30, 1999.

[51] İsmet Özel, "Şiir Kaymak Bağlarsa", Konuşmalar, 20.10. 2011

[52] J. Eckmann, bu devrin edebi görüntüsü ile ilgili olarak "önceki yüzyıllarda olduğu gibi, bu devir edebiyatında da şiir üstün bir durumda idi" tespitinde bulunmuştur.

Tevârih, *Câmiu'l-Vukûâti's-Sultanî*, *Gülşen-i Devlet*, *Şâhid-i İkbâl* gibi eserler olayları gerçekçi bir biçimde nakleden nesir türüne gösterilecek örneklerdendir.

Fuzulî ve bilhassa Nevaî yolunda yürüyen şairlerden birçoğu bu devirde özellikle Hîve hanlığında toplanmıştır. Bu sanatkârlardan Munis Harezmî, Agehî ve Kâmil Harezmî en dikkate değer kimselerdendir. Bu asır edebiyatında Harezm sahasında tercümelerin yaygınlaşmasında Hîve Hanı Firuz'un etkisi büyüktür. Harezmî, Agehî, Beyanî gibi sanatkârlar hanların teklif ve teşvikleriyle Farsça eserler tercüme etmişlerdir. Abdurrahman Camî'nin *Yûsuf u Züleyhâ* ve *Bahâristân*; Agehî, Mirhand'ın *Ravzatu's-safa*; Hilalî'nin *Şah u Gedâ*; Beyanî *Sahâyifü'l-Ahbar* (Arap, İran, Türk, Hint, Rum, Rus, Frenk memleketlerinin tarihinin ve büyüklerinin anlatıldığı tarihî tercüme); Kamil Harezmî, *Mahbubu'l-Kulûb* (Köngüllerin Sevgani) ve *Letayif et Tevâyif* (Türlü Taifelerin Latifeleri); Mahmud ibni Şeyh Ali Gicduvanî'nin *Miftahü't-Talibin*; Muhammed Mehdi Astrabadî'nin *Tarih-i Cihangüşâ-yi Nâdirî*; Munis Harezmî, Mirhand'ın *Ravzatu's-Safa*;[53] Nizamî'nin *Heft Peyker*; Sadî'nin *Gülistân*; Zeyniddin Vasıfî'nin *Bâdeü'l-Vaka* gibi tarihî ve edebî eserleri bu dönem edebiyatına kazandırmışlardır.

Seksenli yıllarda Rus yazarlardan Tolstoy'un, doksanlı yıllarda Puşkin ve Krilov'un eserlerinden de tercümeler yapılmıştır.

Bu asırda ilk drama örneklerine rastlamak mümkündür. Rus tiyatrosu'ndan esin alarak Furkat, 1890'da *Suvarab* adlı dramayı kaleme almıştır.

Miyân Büzrük 1930 yılında Taşkent'te neşrettiği *Özbek Edebiyat Tarihine Umumi Bakış* adlı eserinde bu devir edebiyatı için "Altın Beşik Devri Edebiyatı" değerlendirmesini yapar. Nasıl Timur devrinde Herat, Semerkand ve Buhara'da âlim ve şair yetişmişse 19. asırda Hokand ve Hîve'de de tarih ve edebiyat alanında büyük bir inkişaf mevcuttur. Yalnız kabul etmek gerekir ki, göze çarpan bu parıltılar daha ziyade sönmek üzere olan bir ateşin son haleleridir.

Cedid okullarının kurucu öncülerinden sayılan Semerkandlı Mahmud Hoca Behbudî (1874-1919) hem din adamı, hem öğretmen hem de edebiyatçı olarak anılması gereken son isimlerdendir. İsmail Gaspıralı'nın ardından Türkistan'daki Cedid hareketinin rehberlerinden kabul edilen Behbudî okullarda ders kitabı olarak okutulmak üzere pek çok eser hazırlamıştır. Behbudî, aynı zamanda tiyatro ve drama yazarıdır.

[53] Emir Timur ve oğulları zamanının tarihçisidir. Munis bu eserin birinci ve ikinci ciltlerini Çağatay diline çevirmiştir.

A. Samoyloviç 1916 yılında Türkistan'a yaptığı ziyaret sonrasında edindiği izlenimler sonucunda şu sözü söylemiştir: "Türkistan'da yeni bir edebiyat tezahür etmiştir. Bunu bekliyordum... Yeni edebiyatın merkezi Semerkand'dır. Genç kalemlerin ilham kaynağı ise Behbûdi Efendidir".[54]

Çağatay edebiyatı sona ererken milli bilinç rüzgârıyla gelen uyanış sonrası 19. asırda Çağatay dili, İran'dan Çin sınırına kadar geniş bir coğrafyada yazı ve resmî dil olarak kullanılmış; bu dil ile Cedid edebî hareketinin öncülüğünde Hokand, Hîve, Buhara, Semerkand ve Taşkent gibi şehirlerde yeni siyasî ve kültürel oluşumları davet eder bir yükseliş yaşanmıştır.[55]

Çağatay edebiyatı 20. yüzyılın başlarından itibaren yerini Özbek edebiyatına bırakır.[56] Ne var ki, eserlerin çoğunluğunun Rusya'da bulunması sebebiyle Çağatay Edebiyatının son dönemindeki bütün sanatkârların ve eserlerinin tam bir listesi yapılamamıştır. Yine de yukarıda değinilen edebî hareketlilik içinde yeni bir dil ve edebiyatın kuruluşuna imkân sağlayıcı zemini hazırlayan Munis, Agehî, Firuz, Kamil Harezmî, Han Şair Emirî, Nadire, Üveysî, Mahmur, Şevkî Kettekorganî, Fazlî, Şevkî Namanganî, Hıramî, Pisendî, Mahmur Karizî, Talib Talibî, Daî, Mirî, Ümidî, Mukimî, Zakircan Furkat, Zevkî, İshakhan İbret, Sıddıkî Aczî, Muhammed Şerif Sufizade, Raci Hokandî, Mahmud Hoca Behbudî gibi şair ve yazarlar zümresinden söz etmek mümkündür.

1.1.2.1. Agehî

Hîve yakınlarında Kiyat'ta doğan Agehî (1809-1874), Türkistan'ın büyük şair ve âlimlerinden olan amcası Şîr Muhammed Munis'in yanında yetişti. 1829'da onun ölümü üzerine Hîve Hanlığı'nda yüksek bir memuriyet olan mîrâblığa getirildi. 1839'da, Hîve

---

54 S. Kasımov, Behbudiy va Jadidchilik O'zbekiston Adabiyoti va San'ati, 1997.

55 Çağatay Türkçesi sadece Orta Asya Türkleri tarafından kullanılmamıştır. Yaklaşık beş yüzyıl boyunca büyük bir dil ve edebiyat oluşturulan bu dil Türkmenler ve Osmanlılar tarafından kullanılmıştır. Çağatayca, Türkmen sahasında 18.yüzyıla kadar Türkmenceyi etkilemekle kalmamış, onu hakimiyeti altına almıştır (Canpolat 2002: 769). Bu konu ile ilgiliayrıntılı bilgi için bk. Osman F. Sertkaya, "Osmanlı Şairlerinin Çağatayca Şiirleri I", TDED, c. 18, s. 133-138, İstanbul1970; II, TDED c. 19, s. 171-184, İstanbul 1971; III, TDED, c. 20, s. 157-184, İstanbul 1972; Kemal Eraslan, "Seydî Ali Reis'in Çağatayca Gazelleri", TDED, c. 16, s. 41-54, İstanbul1968; Mehmet Kara, "Mahtumkulu'nun Şiirlerinde Çağatayca ve Oğuzca Unsurlar", Bilig, S. 7, s. 131-135, 1998.

56 Özbek edebiyatı hakkında daha ayrıntılı bilgi için bk. Dr. Fatma Açık, *Özbek Edebiyatı*, Alp Yayınevi, Mart 2007; *Başlangıçtan Günümüze Kadar Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi (Nesir-Nazım), Özbek Edebiyatı* II, c. 15, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları/2484 ; Türk Dünyası Edebiyatı Dizisi/32.; Çağatay edebiyatının son dönem sanatçıları hakkında geniş bilgi için bk. J. Eckmann, "Çağatay Edebiyatının Son Devri", hzl. Prof. Dr. O.F. Sertkaya, s. 208-244, Ank. 2003 Janos Eckmann,"DieTschaghataische Literatur", s. 377-402; Köprülü a.g.m., s. 316-323; *Özbek Edebiyatı Tarihi IV*. Tom. (*XVIII. Asrnıng Ahiri-XIX. Asrnıng Birinçi Yarmı*), ÖzSSR "Fen" Neşriyatı, Taşkent, 1978, s. 39-246; Özbek Edebiyatı III. Tom. ÖzSSR Devlet Bedii Edebiyat Neşriyatı, Taşkent, 1959. s. 800.

Hanı Allah Kulı Han'ın emriyle, amcasının yarıda bıraktığı Hîve tarihini tamamlamakla görevlendirildi.

"Amcasının yerine tayin edilen bu değerli şair ve müellif kıymetli şiirlerden başka, mühim gibi, güzel ve itinalı bir üslupla yazan Agehî, onları sık sık manzum parçalar ile süslemekte amcasından daha ileri gitmiştir. Nazım tekniğine tamamiyle hakim, kudretli bir şair olan Agehî'nin aşk ve şarap şiirlerinden başka, şahname tarzında cenk safhalarını tasvir eden şiirler yazmakta da mahareti olduğu görülür".[57]

1851'de hastalığı yüzünden mîrâblıktan ayrıldı ve bundan sonraki hayatını eser telifiyle geçiren Agehî, Özbek edebiyat tarihçileri tarafından Çağatay edebiyatında Nevaî'den sonra edebî gelişime yön veren isimlerden en önde geleni şeklinde değerlendirildiği şu cümlelerde açıkça anlışılmaktadır: "Zahiriddin Babür'ün zamanına kadar olan edebiyatımıza ayrı olarak bakıldığında, Özbek şairleri içinde 'en çok ve en güzel' şiir yazan şair diye Şir Nevâî gösteriliyordu. Bu edebî muhit nokta-i nazarından Babur'den sonraki edebiyatımızı gözden geçirip, bu iki şairden ayrı olarak böyle bir tespitte bulunsak, böyle bir zaruriyet olsa, şüphesiz Agehî üzerinde durmamız gerekecektir. Çünkü hem ortaya koyduğu icadî mirasının toplamı yönüyle hem de edebiyatımız ve kültürümüze yapmış olduğu hizmetlerden ve nihayet şahsî iktidarı, sanatsal yönü ve kudreti sebebiyle Nevâî'den sonra edebiyat tarihimizde Agehî kadar kuvvetli bir sanatkâr olmasa gerek."[58]

Agehî'nin 18 binden fazla mısradan müteşekkil *Tavizü'l-Âşıkun* adıyla meşhur divanı Hîve'de 1882 ve 1905 yıllarında basılarak yayımlanmıştır.[59] Divanının elyazma nüshaları Taşkent ve Petersburg'da mevcuttur.[60]

Bu divanda klasik nazmın bütün türlerinde şiirler mevcut olup, divanın sonunda ise bazı tarihî bilgiler vardır. Bunlar; Hîve hanlarının tahta çıkışı, ölümü ve bazı büyük şahsiyetlerin ölüm tarihleri, XIX. asırda Harezm'de kurulan bazı binaların ve Harezm surlarının kuruluşu ile ilgili bilgilerdir. Divanın dokuz adet el yazma, iki adet taş basma nüshası mevcuttur.[61]

---

57 F. Köprülü "Çağatay Edebiyatı", İA, c. 3, s. 321, MEB yay. İstanbul, 1993.

58 Agehî, Eserler (6 ciltlik), Nerşrge Teyyarlovçı: Fulam Kearimo, Gafur Gulam Namıdagi Edebiyat ve Sanat Neşriyatı, c. I, s. 5, Taşkent, 1971-1972.

59 Feridun Tekin, *Agehî Divanı (Ta'vizü'l-aşıkîn)'nın Dil Özellikleri -Ses ve Şekil Bilgisi-*, Atatürk Ünivesitesi (yayınlanmamış doktora tezi), Erzurum 2001; "Muhammed Rıza Agehî ve 'Ta'vizü'l-aşıkîn' Divanı", Türk Kültürü, Sayı: 446, s. 370-375, Yıl: XXXVIII, Haziran 2000; "Muhammed Rıza Agehî", Türklük Bilimi Araştırmaları, 9. Sayı, Sivas, 2000, s. 267-287.

60 Taşkent'te, Şarkiyat Enstitüsü no: 938 ve 7443; Petersburg'da, Elyazmalar fondu No:1944; Saltukov-Şedrin kütüphanesi No: 18.

61 Bu nüshaların saklandığı kütüphaneler ve diğer bilgiler hakkında daha geniş bilgi için bk. Feridun Tekin, *Agehî Divânı (Ta'vizü'l-âşıkîn) nın Dil Özellikleri -Ses ve Şekil Bilgisi-*, s. 4-24.

Hîve Hanlığı'nın 1872'de Rus işgaline uğradığı döneme kadar bizzat şahit olduğu olayları yazan Agehî, aynı zamanda resmî vesikalardan, raporlardan da faydalanmış ve değerli bir külliyat ortaya koymuştur.

"Agehî, devrinin ileri görüşlü bir kişisi sıfatında, içinde yaşadığı toplumun hayatını çok derin bir şekilde inceleyen, dünyadaki bir çok olayı anlamaya çalışan birisidir. O hayata, topluma gerçekçi bir gözle bakmış; bunun sonucunda eserlerinde toplumun esasını teşkil eden bütün yönler ve kişiler ele alınmıştır. O eserlerinde devrinin önemli siyasi, ahlaki ve toplumsal meselelerine de parmak basmıştır."[62]

Agehî'nin Hîve hanları tarihiyle ilgili altı eseri vardır:

Riyazü'd-Devle: Allah Kulı Han devri (1825-1842) tarihi olup Rahim Kulı Sultan döneminin ilk iki yılını da içine alır. 1813-1825 yılları arasında Hîve'de geçen tarihî olayları anlatan *Firdevsü'l-ikbal*'den sonra yazılmıştır. 1844'te yazılan ve Harezm halkının hayatı ile ilgili çok kıymetli bilgiler veren bu eser; su kanalları, yeni binalar kurma, Rusya ile olan ilişkiler, Allah Kulı Han'ın Horasan'a ve başka vilayetlere yaptığı sayısız seferleri içermektedir. Bu eserin üç nüshası Taşkent'te, dört nüshası Leningrad'da saklanmaktadır.[63]

Zübdetü't-Tevârih: Rahim Kulı Han'ın şehzadelik ve hanlık zamanından bahseder (1843-1846). Bu eser de *Riyâzü'd-devle*'nin devamı mahiyetinde olup, beş nüshası mevcuttur. Bunlardan ikisi Leningrad'da, üç tanesi de Taşkent'te saklanmaktadır.[64] *Firdevsü'l-ikbâl*, *Riyâzü'd-devle* ve *Zübdetü't-tevârih* eserlerinin birer nüshası İstanbul Üniversitesi Kütüphanesinde de mevcuttur.

Câmi'ü'l-Vakıât-ı Sultanî: Muhammed Emin Han (1846-1855), Abdullah Han (1855) ve Kutlug Murad Han (1855-1856) devirlerini anlatır. 1856-1857 yılları arasında yazılmıştır. Bu devirde Hîve hanlığında Muhammed Emin Han ve onun savaşta ölmesinden sonra oğlu Abdullah Han ve nihayet Kutluk Murad hükümdarlık yapmaktaydı. Eserin bir nüshası Taşkent'te[65], bir nüshası da Leningrad'da[66] bulunmaktadır

---

62 Rahmet Mecidî, "Agehî Lirikası", ÖzSSR Fenler Akademiyası Neşriyatı, s. 17-18, Taşkent, 1963.

63 Agehî, *Riyâzü'd-devle*, Özbekistan Bilimler Akedemisi Ebu Reyhan Birunî İsimli Şarkşinaslık Enstitüsü El Yazmalar Bölümü, Envanter no: 821/II, 7474, 5364/II.; Agehî, *Riyâzü'd-devle*, Rusya Bilimler Akademisi, Şarkşinaslık Enstitüsü Leningrad Bölümü, Envanter No: D 123 (560 os), E 6/III (590 (ov), 768/II (590), 769 (590).

64 Agehî, *Zübdetü't-tevârih*, Rusya Bilimler Akademisi, Şarkşinaslık Enstitüsü Leningrad Bölümü, Envanter no: E6/V (590 ov); Leningrad S. Şcerdin Devlet Halk Kütüphanesi, Envanter no: TNS-22.; Agehî, *Zübdetü't-tevârih*, Özbekistan Bilimler Akademisi Ebu Reyhan Birunî İsimli Şarkşinaslık Enstitüsü El Yazmalar Bölümü, Envanter no: 821/III, 5364/III; Özbekistan Bilimler Akademisi, El Yazmalar Enstitüsü, Envanter no: 275/II.

65 Agehî, *Câmi'ü'l-vakıât-ı sultanî*, Özbekistan Bilimler Akademisi Ebu Reyhan Birunî İsimli Şarkşinaslık Enstitüsü El Yazmalar Bölümü, Envanter no: 9786.

Gülşen-i Devlet: Seyyid Muhammed Han tarihidir. Hîve hanlığında Seyyid Muhammed Bahadır Han'ın hükümranlık sürdüğü 1856-1864 yılları arasındaki tarihî olayları anlatan bir eserdir. Eser; Özbek ve Türkmen boylarının isyanlarını, bu isyancıların Rus hükümdarlarından yardım isteme nitelikteki mektuplarını, Hîve hanlığı tarafından alınan önlemleri ve memleketteki başıbozukluğu ayrıntılı olarak anlatmaktadır. Eserin iki nüshası Taşkent'te,[67] diğer iki nüshası da Leningrad'da bulunmaktadır.[68]

Şâhid-i İkbâl: II. Seyyid Muhammed Rahim Han'ın saltanatının ilk sekiz yılını ihtiva eder. Agehî'nin Harezm tarihine ait son eseridir. Eser II. Muhammed Rahim Han devrinde (1865-1910); 1864-1872 yılına kadar meydana gelen tarihî olayları anlatmaktadır.[69]

Firdevsü'l-İkbâl: Amcası Munis'in başlayıp Agehî'nin tamamladığı eserdir. Eser efsanevî rivayetten başlayıp 1925 yılına kadar Harezm'de meydana gelen tarihî olayları anlatır.

Tamamı Leningrad Şarkiyat Enstitüsü Kütüphanesi'nde bulunan bu eserlerden *Riyazü'd-Devle* ve *Zübdetü't-Tevârih*'in ayrıca İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde (T 82) birer nüshası bulunmaktadır.

Genellikle Türkçe yazdığı gazel, kaside, mesnevi tarzındaki manzumelerini bir divanda toplayan Agehî'nin şairlikten başka tarihçi ve tercümanlık gibi yönleri de vardır.

Tarih-i Cihângüşâ-yı Nâdirî, *Dürre-i Nâdirî* gibi bazı Farsça eserleri Çağatay Türkçesi'ne kazandırmış olan Agehî divanının ön sözünde verdiği bilgiye göre Camî'nin *Yusuf u Züleyha*, Emir Hüsrev'in *Heşt Behişt*'i, Hilalî'nin *Şah u Geda*'sı, Mahmud Gicduvanî'nin *Miftahu't-talibîn*'i, Muhammed Varis'in *Zübdetü'l-hikâyat*'ı, Nizamî'nin *Heft Peyker*'i, *Salaman u Absal* ve *Baharistan*'ı, Şeyh Sadî'nin *Gülistan*'ı, Vasifî'nin *Bedaü'l-vekayi*'si gibi bazı eserleri de tercüme etmiştir. Önemli bazı tercüme çalışmaları şunlardır:[70]

---

66 Agehî, *Câmi'ü'l-vakıât-ı sultanî*, Rusya Bilimler Akademisi, Şarkşinaslık Enstitüsü Leningrad Bölümü, Envanter no: E6/VI (590 ov)

67 Agehî, *Gülşen-i devlet*, Özbekistan Bilimler Akademisi Ebu Reyhan Birunî İsimli Şarkşinaslık Enstitüsü El Yazmalar Bölümü, Envanter no: 7572, 12552.

68 Agehî, *Gülşen-i devlet*, Rusya Bilimler Akademisi, Şarkşinaslık Enstitüsü Leningrad Bölümü, Envanter no: E 1891 (NOV 215), E6/VIII (590 ov).

69 Eserin tek olan nüshası Rusya Bilimler Akademisi Şarkşinaslık Enstitüsü El Yazmalar Bölümü'nde (Leningrad) C 572 (590 oa) rakamı ile saklanmaktadır.

70 Agehî'nin orijinal ve tercüme eserlerinin el yazma nüshaları ve onların saklandığı kütüphaneler hakkında geniş bilgi için bk. Feridun Tekin. "Muhammed Rıza Agehî", a.g.m., s. 276-281.

Gülistan: Sadi Şirazî'nin (?-1291) bu eserinin tam metninin verip, bir söz başı ile yazar hakkında bilgiler vermiştir. Eserin Agehî tercümesinin üç nüshası Taşkent'te mevcuttur.[71]

Yusuf u Züleyha: İranlı şair Abdurahman Camî'nin (1414-1492) bu eserini Agehî, 1868-1869 yılları arasında Farsça'dan Çağatay Türkçesi'ne tercüme etmiştir. Bu tercümenin bir nüshası Leningrad Şcedrin Saltıkov Devlet Halk Kütüphanesinde –TNC-117 numara ile altı nüshası ise Taşkent'tedir.[72]

Heft Peyker-i Nizamî: Nizamî Gencevî'nin meşhur "Hamse"sinden "Heft Peyker" mesnevisinin nesir şeklindeki tercümesidir. Agehî bu tercümeyi 1868-1869 yılları arasında yapmıştır.[73]

Şah u Gedâ: Eserin orijinalı Hilalî'ye aittir. Agehî bu eseri, 1865 yılında tercüme etmiştir. Bu tercümenin bir nüshası Leningrad Şcerdin Saltıkov Devlet Halk Kütüphanesinde –TNC-91 numara ile bir nüshası da Taşkent'te muhafaza edilmektedir.[74]

Çeviri ve telif eserlerini manzum parçalar ile süslediğini, güzel ve özenli üslubuyla Munis'ten daha başarılı kabul edildiğini belirttiğimiz Agehî'nin tercüme ettiği tarihî eserler şunlardır:[75] Mirhand'dan *Ravzatu's-Safâ* cilt 3 ve 4, Muhammed Mehdî Han'dan *Tarih-i Nâdirî* (Nadir Şâh devri, 1736-1747), Şerafüddin Eli Yezdî'den *Zafernâme* (Emir Timur devri), Muhammed Yusuf Münşî'den *Tezkire-i Mukimhanî* (Belh hakimi Mukim Han devri, 1702-1707), Nizamuddin Ahmed Hiravî'den *Tabakât-i Ekberşâhî* (Babüroğullarından Ekber devri) ve Rızakuluhan Hidâyet'den *Ravzatu's-safâ-yı Nasırî* ve şairin Osmanlı Türkçesi'nden Çağatay Türkçesi'ne aktardığı tek eser olan *Şerh-i Delâil-i el-Hayret.*

Ayrıca şu dört felsefî eseri de tercüme etmiştir: Keykavus'dan *Kabusnâme,* Mehmed Belcüvanî'den, *Miftahu't-Talibin*, Hüseyn Vaiz Kaşifî'den *Ahlak-ı Muhsinî.*

Bu eserlerle ilgili bazı tespitler ve nüsha bilgileri şöyledir:

Kabusnâme: Bu eseri ilk defa Çağatayca'ya tercüme eden Agehî'dir. Eserin Farsça nüshasını esas alan müellif, eserin metninin tamamını bu tercümede vermiştir. Eserin tercüme edildiği tarih bilinmemektedir. Agehî, tercümesinin başında bu eseri

---

[71] Özbekistan Fenler Akademiyası Ebu Reyhan Birunî Namidagi Şarkşunaslık İnstitüti Kolyazmalar Fondı, İnvanter Nu: 7768, 899 9983/1

[72] Cami, *Yusuf ve Züleyha*, Agehî Tercümesi, Özbekistan Fenler Akademiyası Ebu Reyhan Birunî Namıdagi Şarkşunaslık İnstitüti Kolyazmalar Fondı, İnvanter Nu: 809/I, 1231, 6728, 7787, 9576/I, 9983/II

[73] Bu eserin yalnız bir tane olan tercümesi, Özbekistan Fenler Akademiyası Ebu Reyhan Birunî Namıdagi Şarkşunaslık İnstitüti Kolyazmalar Fondı'nda 7569 numara ile muhafaza edilmektedir.

[74] Hilalî *Şah u Gedâ*, Agehî Tercümesi, Özbekistan Fenler Akademiyası Ebu Reyhan Birunî Namıdagi Şarkşunaslık İnstitüti Kolyazmalar Fondı, İnvanter Nu: 809/II.

[75] Eckmann 1963: 126-127; Bregel 1988: 1-60.

niçin tercüme ettiği konusunda bilgiler vermektedir. Eser, felsefî, ahlakî, didaktik bir karektere sahiptir. Bu esere kaynaklarda "Keykavus", "Pendnâme" gibi isimler de verilmiştir. Eserin orijinali Keykavus b. İskender b. Kabus b. Beşemgir tarafından oğlu Gilanşah için yazılmıştır. Tercümenin iki nüshası Taşkent'te bulunmaktadır.[76]

Zübdetü'l-Hikâyet: Eserin Farsça orijinali Hindistan'da padişahlık yapan Muhammedşah Avrengzeb zamanında yaşayan âlimlerden Muhammed Varis'in kaleminden çıkmıştır. Eser ahlakî ve didaktik karekterlerdeki hikâyelerden oluşmaktadır. Tercümenin yegâne nüshası Taşkent'tedir.[77]

Miftahu't-Talibîn: Bu eseri, Agehî 1858-1859 yıllarında Çağatayca'ya tercüme etmiştir. Eser ahlakî, didaktik karekterdeki hikmetlerden oluşmaktadır. Tercümenin mütercim tarafından yazılmış bir nüshası Taşkent'tedir.[78]

Tezkire-i Mukimhanî: Eserin orijinali Muhammed Münşî ibn Hoca Beka'dır. Eser tahminen 18. asrın başlarında yazılmıştır. Bu eserin bir elyazma nüshası Leningrad Şcerdin Saltıkov Halk Kütüphanesi Elyazmalar Bölümü'nde –TNC- 105 numara ile muhafaza edilmektedir.

Tabakât-ı Ekberşahî: Kitap, Hindistan tarihi ile ilgili bilgiler vermektedir. Agehî bu kitabı 1864-1865 yıllarında tercüme etmiştir. Agehî tercümesinin bir nüshası Leningrad Şcerdin Saltıkov Halk Kütüphanesinde –TNC- 160 numara ile muhafaza edilmektedir.

Nadirnâme (Tarih-i Cihângüşâ-i Nadirî): Eserin müellifi Muhammed Nasır'dır. Nadirşah zamanındaki (1736-1747) olayları anlatan bu eserin Agehî tercümesinin iki nüshası Taşkent'te,[79] bir nüshası Leningrad Saltıkov Şcedrin Devlet Halk Kütüphanesinde –TNC-23 numara ile, bir nüshası ise Rusya Fenler Akademisi Şarkşinaslık Enstitüsü Elyazmalar Bölümünde –D-125 (590) numara ile muhafaza edilmektedir.

Ahlak-ı Muhsinî: Eserin asıl Hüseyin b. Ali Kaşifî'ye aittir. Eser didaktik bir karektere sahiptir. Agehî bu eseri ömrünün son yıllarında (1873-1874) Farsça'dan tercüme etmiştir. Tercümenin dört nüshası Taşkent'te,[80] bir nüshası ise Rusya Fenler

---

[76] Keykavus, *Nasihatnâme*, Agehî Tercümesi, Özbekistan Fenler Akademiyası Ebu Reyhan Birunî Namıdagi Şarkşunaslık İnstitüti Kolyazmalar Fondı, İnvanter Nu: 1274/II, 7577/II.

[77] Muhammed Varis, *Zübdetü'l-hikâyet*, Agehî Tercümesi, Özbekistan Fenler Akademiyası Ebu Reyhan Birunî Namıdagi Şarkşunaslık İnstitüsü Kolyazmalar Fondı, İnvanter Nu: 1274/I

[78] Mahmut b. Şeyh Ali, *Miftahu't-talibîn*, Agehî Tercümesi, Özbekistan Fenler Akademiyası Ebu Reyhan Birunî Namıdagi Şarkşunaslık İnstitüti Kolyazmalar Fondı, İnvanter Nu: 8473.

[79] Muhammed Mehdi Astrabadî, *Tarih-i Cihângüşâ-i Nadirî*, Agehî Tercümesi, Özbekistan Fenler Akademiyası Ebu Reyhan Birunî Namıdagi Şarkşunaslık İnstitüti Kolyazmalar Fondı, İnvanter Nu: 6908, 1227.

[80] Hüseyin b. Ali Kaşifî, *Ahlak-ı Muhsinî*, Agehî Tercümesi, Özbekistan Fenler Akademiyası Ebu Reyhan Birunî Namıdagi Şarkşunaslık İnstitüti Kolyazmalar Fondı, İnvanter Nu: 1597/I, 5452, 8446, 2327.

Akademisi Şarkşinaslık Enstitüsü Elyazmalar Bölümünde –C-1773 numara ile muhafaza edilmektedir.

Ravzatu's-safâ: Eser Muhammed b. Havendşah, mahlası "Mirhand" (?-903)'a aittir. Bu eserin I. ve II. cildinin yarısını Munis tercüme etmiştir. Munis'in ölümünden sonra II. cildin II. yarısını Agehî tercüme etmiştir. Bu tercümenin bir çok nüshası Taşkent ve Rusya'daki kütüphanelerde mevcuttur.

Ravzatu's-safâ-yı Nasirî: Bu eserin müellifi Rızakuluhan Hidâyet (?-1871)'tir. Elyazma mezkur eserin Çağatayca'ya tercüme edilmiş tek nüshasıdır. Eser 1860 yılında tercüme edilmiş olup Rusya Fenler Akademisi Şarkşinaslık Enstitüsü Elyazmalar Bölümünde -D-119 numara ile muhafaza edilmektedir.

Şerh-i Delâil el-Hayret: Dinî bir eser olup 1870 yılında Osmanlıca'dan Çağatayca'ya tercüme etmiştir. Tercümenin bir tane olan nüshası Leningrad Şcedrin Saltıkov Devlet Halk Kütüphesinde –TNC-3 numara ile muhafaza edilmektedir.

"Çağatay edebiyatının son ve büyük temsilcilerinden biri olan Agehî, ömrünün tamamını ilim yoluna harcamış ve 1874 yılında doğduğu köy olan Kıyat'ta vefat etmiştir. Gerek tercüme gerekse yaratmış olduğu orijinal eserleri ile Cağatay edebiyatının son devrine damgasını vurmuş olan Agehî ve onun yaratmış olduğu eserler hâlâ tam anlamı ile tedkik edilmemiş ve onun sanatçılık yönü bütünüyle incelenememiştir. Özbekistan'da bir çok 'Nevâîşunas' olmasına rağmen 'Agehîşunas'oldukça azdır".[81] Türk Edebiyatı Tarihi'nin bu çağına ait karanlık köşelerin aydınlığa kavuşturulması bu sahada yapılacak etüd çalışmaları sonrası mümkün olacaktır. Bu durum Agehî'nin hizmetlerinin daha iyi anlaşılmasını sağlayacağı gibi "Agehîşunas" sayısını da fazlalaştırarak sanatkârımızı layık olduğu itibara kavuşturacaktır.

Bu dönemin belli başlı edebi temsilcileri:

1.1.2. 2. Munis Harezmî

Çağatay yazı dilinin kurucusu olan Nevaî, kendisinden sonra yetişen sanatçılar üzerinde büyük tesirler bırakmış, âdeta Çağatay edebiyatının kaldırılamaz temel taşı olmuştur. Tıpkı Nevaî gibi Fuzulî'nin de bu devir edebiyatına silinemez bir mühür vurduğu görülür. İşte bu geleneğin ve devrin en büyük temsilcilerinden biri de orijinal eserler veren şairlik, mütercimlik ve tarihçilik gibi vasıfları olan Munis Harezmî'dir.

[81] Feridun Tekin, "Muhammed Rıza Agehî" Türklük Bilimi Araştırmaları s. 267-287, –IX- Sivas, 2000; "Agehî Eserlerining Tavsifi", Neşrge teyyarlovçı, F. Ganihocayev, s. 34-39, Taşkent, 1986

Türkistan'da 19. asrın son çeyreğinde Hanlıklar döneminde Hîve (1804-1920), medeni hayatı, edebî muhiti ve bir çok yönü ile farklılık arzetmekteydi. Bu hanlığın sınırlarını oluşturan coğrafya, aslında çok eski medeniyetlere ev sahipliği yapmış olan Harezm'dir.[82] Harezm, medeniyet tarihinin gelişmesinde önemli roller oynayan, ihtiyaçlar dünyasının ortaya çıkardığı bilimlerin gelişmesinde ve şekillenmesinde öncülük eden kadim bir ülkedir.[83] Munis Harezmî işte bu bereketli topraklarda yaşamıştır.

1Rebîülevvel 1192'de (30 Mart 1778) Hîve Hanlığı'nın merkezi Hîve'de doğdu. Asıl adı Şîr Muhammed olup şiirlerinde kullandığı Munis mahlasıyla meşhur olmuştur. Mîrâblık (sulama nazırlığı) görevini yürüten Özbek Yüz Kabilesine mensup aristokrat bir ailenin çocuğudur. Babası Avaz Biy Mîrâb, Avaz İnak Han zamanında (1790-1804) mîrâblık yapmıştır. Dedesi Eşim Bey, Şîr Gazi Han'ın önemli emîrlerindendi. Büyük dedesi Hüseyinkulı ise Türkistan Türkleri'nde en yüksek rütbe olan atabeglik vazifesinde bulunmuştu.

Munis, ilk öğrenimini babasının köyü Kiyat'ta tamamladıktan sonra Hîve medreselerinde dinî ilimler okudu. Babasının vefat ettiği yıl (1800) Avaz İnak Han'ın sarayında ferman kâtibi olarak göreve başladı. Avaz Han'ın ardından Hîve hanı olan El Tüzer Han tarafından 1805 yılında Kongrat hânedanının tarihini yazmakla görevlendirildi. Bir yıl sonra Buhara ordusuyla yapılan savaşta ölen büyük kardeşinin yerine mîrâblık vazifesine getirildi. El Tüzer Han'ın ölümü üzerine Harezm'de çıkan karışıklıklar sırasında görevinden ayrılmak zorunda kaldı. 1806'da Muhammed Rahim Han yönetime hâkim olunca onun nedim ve musâhibleri arasına girdi, yeniden mîrâblık vazifesine getirildi ve hanın emriyle *Firdevsü'l-İkbâl* adlı eserini yazmaya devam etti. Rahim Han tarafından Mirhand'ın *Ravzatu's-safa* isimli tarih kitabını Türkçe'ye çevirmekle görevlendirilince (1819) çalışmasına ikinci defa ara verdi. Rahim Han'ın 1825'ta ölümünün ardından Allah Kulı Han'ın emriyle *Firdevsü'l-İkbâl*'i yeniden yazmaya başladı, bir yandan da tercüme işini devam ettirdi. Eserini Safer 1227 (Mart 1812) tarihine kadar getiren Munis, Allah Kulı Han'ın Horasan seferi dönüşünde kolera salgını sırasında öldü (Zilhicce 1244 / Haziran 1829).

Eserleri: *Firdevsü'l-İkbâl*: XIX. yüzyılda Hîve'de parlak bir devir yaşan Çağatay edebiyatının canlanma döneminin ilk temsilcilerinden olan Munis, asıl ününü ölümünden sonra yeğeni ve talebesi şair Muhammed Rıza Agehî tarafından tamamlanan

[82] "Agehî Eserlerining Tavsifi", Neşrge teyyarlovçı, F. Ganihocayev, s. 34-39, Taşkent, 1986.

[83] Harezm'de yaratılan zengin ve yüksek medeniyetin tabiî neticesi olarak Ebu Abdullah El Harezmi, Muhammed Musa El Harezmi, Birunî ve Zamahşeri gibi âlimler, şairler, tarihçiler ve edipler yetişmiştir.

Firdevsü'l-İkbâl isimli Çağatayca tarihine borçludur. Müellif eserini bir mukaddime ile beş bab halinde düzenlemiştir. Birinci bölümde Hz. Âdem'den Hz. Nuh'un çocuklarına kadar geçen devreyi, ikinci bölümde Yâfes'ten Kongrat hanlarını, beşinci bölümde El Tüzer Han ve Muhammed Rahim dönemlerini ele almıştır. Eserin büyük kısmını oluşturan son bölümde olayları bizzat gözelemlerine veya onların şahitlerinden dinlediklerine dayanarak anlatan Munis'in nesri sade ve açıktır. XVII ve XIX. yüzyıllar Orta Asya tarihi hakkında yazılan en önemli kaynaklardan biri olan *Firdevsü'l-İkbâl* Leningrad'da bulunan, biri müellif hattı iki nüshasına dayanılarak Yuri Bregel tarafından yayımlanmıştır.[84] Eserin bir nüshası da İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde bulunmaktadır (T 82).

Munis ve Agehî tarafından yazılan *Firdevsü'l-ikbal* çeşitli yönlerden Harezm tarihi ile ilgili yazılmış eserlerden farklılıklar arz etmektedir. K. Münirov, Şeyh Süleyman'ın *Lugat-i Çağatay* adlı eserinden, söz konusu eserin kıymeti hakkında naklen şunları aktarmaktadır:

a) Ebulgazi Bahadır Han'ın tarihî eserlerini devam ettirmiştir.[85]

b) Ebulgazi Han kendi eserinde maksadına uygun gelmediği için hayal ürünü olaylara yer vermiştir. Munis ise Ebulgazi Han'ın hükümranlık kıldığı devirden önceki ve onun han olduğu dönemdeki olan olayları ve ayrıca Ebulgazi Han tarafından aktarılmayan hadiseleri de anlatmıştır.

c) Harezm'de köklü soya sahip olan kişilerin hayatı hakkında bilgiler verilmiştir.

ç) Çöller, Aral gölü, Amuderya'nın önceki yatağı, ve Hacim Han'ın hanlığı döneminde Amuderya'nın yatağının değiştirilmesi hakkında ilgi çekici coğrafi bilgiler ve bunun gibi Şahabad ormanı, Bend Sultan hakkında bilgiler de mevcuttur.

d) Eserdeki materyaller tanık olunmuş gerçek olaylar olup, kronolojik bir yapıya sahiptir.

e) Yazar, eserini yazarken sözlü ve yazılı kaynakları dikkatli bir şekilde inceledikten
sonra değerlendirmeyi uygun görmüştür.

f) Eser, ilmî bir dille kaleme alınmıştır.

g) Kitapta anlatılan olaylar birbirleri ile çelişkiye düşülmeyecek mükemmellikte ilişkilendirilmiştir."[86]

---

[84] Yuri Bregel, Shir Muhammad Mîrâb Munis-Muhammad Rızâ Mîrâb Âgahî, *Firdaws al-iqbâl History of Khorezm*, Leiden 1988.

[85] Müellif Ebulgazi Han'ın *Şecere-i Türk* ve *Şecere-i Terakime* isimli eserlerini kasdetmektedir.

[86] Bu konu hakkında bk. K. Münirov, a.g.e., s, 61

Bu eserde, XVIII asır ve XIX. asrın birinci çeyreği yani Kongrat sülalesinden olan Muhammed Emin İnak (1760-1790), Avaz İnak (1790-1804), El Tüzer (1804-1806), I. Muhammed Rahim (1806-1825)'lerin Harezm'de tahta bulundukları devirlerdeki olan olaylar mükemmel bir şekilde aydınlatılmıştır.

Savad-ı Talim: 1804 yılında halkın faydalanması için yazdığı bir ders kitabıdır.

Munisü'l-Uşşâk: Yaşadığı dönemde Türkistan'ın en büyük edip ve şairi olarak kabul edilen Munis şiirlerini ilk defa 1804 yılında küçük bir divanda toplamış, 1815'te 8446 beyitlik büyük bir divan tertip etmiş. 1815-1820 yılları arasında *Munisü'l-Uşşâk*[87] adını verdiği divanını hazırlamıştır. Saray hattatlarının birçok defa istinsah ettiği bu divan 1880'de Hîve'de taşbaskı olarak yayımlanmıştır.[88] Nizâmî-i Gencevî, Hüsrev-i Dihlevî, Hâfız-ı Şîrazî, Sadî-i Şîrazî, Evhadüddin Enverî gibi İran şairleriyle Ali Şîr Nevaî, Lutfî, Meşreb, Bâbür gibi Orta Asya Türk şairlerinden etkilenen Munis'in şiir dilinin Nevaî'ye daha yakın olduğu görülmektedir. Gazeller, muhammesler, müseddesler, rübailer ve kasidelerin bulunduğu divandan yapılan seçmeler Özbekistan'da birçok defa basılmıştır.[89] Şiirlerinden bazı örnekler Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi'de yer almaktadır (XV, 162-164). Şeyh Süleyman Buhârî, *Lugat-ı Çağatay*'ında Munis'in birçok beytini şahid olarak kullanmıştır.[90]

Munis, şark tarihçisi Mirhand'ın umumi tarihe ait meşhur *Ravzatu's-Safa* isimli eserinin I. cildini ve II. cildinin I. bölümünü de Farsça'dan tercüme etmiştir.[91] Munis'in ölümüyle eksik kalan *Ravzatu's-Safa* tercümesi yeğeni Agehî tarafından tamamlanmıştır.

1.1.2.3. Muhammed Yusuf Beyanî (1859-1923)

Munis ve Agehî'den sonra Hîve hanlığı tarihi ile ilgili eserler veren başka bir sanatçı da Muhammed Yusuf Beyanî'dir. Onun babası, Babacan Beg Allahverdi Töre'nin oğlu olup Hîve hanlarından El Tüzer'in torunu idi. Han soyundan olan Beyanî, Tarihçi sıfatıyle *Şecere-i Harezmşahî* ve *Harezm Tarihi* gibi eserlerin yanında şairliği ile de meşhurdur. Beyanî'nin mükemmel gazellerini içine alan divanının bir çok nüshası

---

87 Bu divan ve nüshaları ile ilgili ayrıntılı bilgiler için bk. K. Münirov, *Munis, Agehî ve Beyaniyning Tarihiy Eserleri*, ÖzSSR Fenler Akademiyası Neşriyatı, Taşkent, 1960, s. 17-18.

88 *Divan-ı Munis*, Özbekistan Bilimler Akedemisi Ebu Reyhan Birunî İsimli Şarkşinaslık Enstitüsü El Yazmalar Bölümü, Envanter no: 1330, 7865, 940, 9356, 1793.

89 *Tanlangan Asarlar* (seçme eserler), Taşkent 1957; *Saylanma*, Taşkent 1980.

90 İstanbul 1298.

91 Bu tercümenin tek nüshası şu anda Özbekistan Bilimler Akademisi Ebu Reyhan Birunî İsimli Şarkşinaslık Enstitüsü El Yazmalar Bölümü'nde 3446 numara ile saklanmaktadır.

el yazma şeklinde günümüze kadar ulaşmıştır.[92] Bununla birlikte Beyanî'nin Hîve'de taşbaskı yolu ile basılmış divanları da mevcuttur.[93]

Lirik şiirlerinin yanında zamaneden şikayet hükmünde olan, zulüm ve eziyeti, yönetici sınıfının zevk ve eğlence içinde yaşadığını anlatan şiirler de mevcuttur.

Beyanî'nin *Şecere-i Harezmşahî* isimli eseri, Munis ve Agehî'nin tarihî eserlerinde anlatılmış Harezm'de XVII. asrın II. yarısından başlayarak 1873 yılına kadar meydana gelen olaylar ile birlikte son devir yani, 1873-1913/1914 yılları arasında sadır olan tarihî olayları da içine almaktadır.[94]Bu eser içeriği itibarı ile Munis ve Agehî tarafından yazılmış olan tarihî eserlerin bir özeti ve devamı olarak değerlendirilebilir. Eser, on altı babdan ibarettir. Babların konu başlıkları şöyledir:

" I. Bab: Âdem'den Nuh evladına.

II. Bab: Yafes'ten Kongratlara dahil olan Moğol hanları.

III. Bab: Kurlas evladından han olanlar hakkında olup, onlardan sonuncusu Ebulgazi Han'dır.

IV. Bab: El Tüzer'in babası ve ataları hakkında.

V. Bab: Muhammed Emin İnak'ın hükümranlığı zamanındaki olaylar hakkında.

VI. Bab: Avaz Biy İnak'ın yaptığı işler hakkında.

VII. Bab: El Tüzer'in evladı ve onun devrinde olan olaylar.

VIII. Bab: I. Muhammed Rahim (1806-1825) hükümranlığı devinde olan olaylar hakkında.

IX: Bab: Allahkulu Han (1825-1843) hükümranlığı devrinde olan olaylar hakkında.

X. Bab: Rahimkulu Han (1843-1846) hükümranlığı devrinde olan olaylar hakkında.

XI. Bab: Muhammed Emin'nin (1846-1855) padişahlığı hakkında.

XII. Bab: Abdullah'ın hanlık devri hakkında.

XIII. Bab: Kutluk Murad'ın padişahlığı hakkında.

XIV: Bab: Seyyid Muhammed Han'ın (1856-1865) hükümranlığı devrindeki olan

olaylar hakkında.

---

92 Divan-ı Beyanî, Özbekistan Bilimler Akademisi Ebu Reyhan Birunî İsimli Şarkşinaslık Enstitüsü El Yazmalar Bölümü, Envanter No: 1120, 7106, 6666/I.

93 *Divan-ı Beyanî*; Özbekistan Bilimler Akademisi Ebu Reyhan Birunî İsimli Şarkşinaslık Enstitüsü Litografik Kitaplar Bölümü, Envanter No: 39, 40, 8729, 8950.

94 Muhammed Yusuf Beyanî, *Şecere-i Harezmşahî*, Özbekistan Bilimler Akademisi Ebu Reyhan Birunî İsimli Şarkşinaslık Enstitüsü El Yazmalar Bölümü, Envanter No: 9596.

XV. Bab: II. Muhammed Rahim Han'ın (1865-1910) zamanında olan olaylar hakkında.

XVI. Bab: Esfendiyar'ın (1910-1918) hükümranlığı ve o devirdeki olaylar hakkında".[95]

Beyanî'nin ikinci tarihî eseri, *Harezm Tarihi*'dir.[96] Bu eser *Şecere-i Harezmşahî* adlı eserden sonra yazılmıştır. Eserdeki bazı bölümler Beyanî'nin bir önceki eserinde de mevcuttur.

Başta Arapça ve Farsça olmak üzere pek çok dilden Çağataycaya tercüme ettiği eser de vardır.

Beyanî, orijinal tarihî eserler yazmanın yanında bir çok tarihî eseri de türlü dillerden Çağatay diline tercüme etmiştir. Bunlardan biri; Mevlana Derviş Ahmed'in 1681 yılında yazmış olduğu umumî tarihe ait *Sehâifü'l-ahbâr* isimli eseridir.[97] Bir diğer tercümesi ise Binâî'nin *Şîbanîname*'sidir.[98]

XIX. asırda ve XX. asrın başlarında Harezm'de yaşayıp eserler veren Munis, Agehî ve Beyanî'nin tarihî eserleri, Hîve hanlığının XVIII. asır ve XIX. asır tarihini aydınlatan çok zengin materyallere sahiptirler. Bu tarihçilerin eserlerinde Hîve hanlığında meydana gelen olaylar kronolojik sıraya göre verilmiştir. Yazarlar, kanlı mücadeleleri, bu mücadelelerin yol açtığı çaresizlikleri ve biçare halkın çekmek zorunda bırakıldığı sıkıntıları ve düştükleri sefilane şartları ve çeşitli salgın hastalıkların ortaya çıkışını, hanlar ve beyler arasındaki ilişkileri de bariz bir şekilde ortaya koymaktadırlar.

---

95 K. Münirov, a.g.e., s.51-52.

96 Muhammed Yusuf Beyânî, *Harezm Tarihi*, Özbekistan Bilimler Akademisi Ebu Reyhan Birunî İsimli Şarkşinaslık Enstitüsü El Yazmalar Bölümü, Envanter No: 7421.

97 Mevlana Derviş Ahmed, *Sehâifü'l-ahbâr*, Özbekistan Bilimler Akademisi Ebu Reyhan Birunî İsimli Şarkşinaslık Enstitüsü El Yazmalar Bölümü, Envanter No: 6785.

98 Binâî, *Şîbanîname*, Özbekistan Bilimler Akademisi Ebu Reyhan Birunî İsimli Şarkşinaslık Enstitüsü El Yazmalar Bölümü, Envanter No: 3422.

1.1.2.4. Kamil Harezmî

19. yüzyılda Harezm'de yetişen tanınmış şairleden biridir. O, ömrünü (1825-1899) Hîve'de geçirdi.[99] Babası medrese müderrisi Abdullah Ahund, annesi Evezcan Hala'dır. Medresede okudu; Arap ve Fars dillerini mükemmel öğrendi. Hîve'nin başşehir olduğu Hîve Hanlığı devrinde yetişti. Agehî, Muhammed Rahim Han, Raci, Beyanî, Ahmet Tabibî gibi büyük şair ve bilginlerin arasında yaşadı. Bu çevrede Kamil Harezmî şair, mütercim, müzik bilgini, usta bir sazende, iyi bir nakkaş, iyi bir hattat ve hatta devlet adamı olarak yetişti.

Medrese tahsilinden sonra babası Abdullah Müfti ve dedesi Hocem Mahrem'in yardımlarıyla saray hizmetleri, ticaret ve dış münasebetler alanında görevler yaptı. Rusya'nın değişik şehirlerine seyahatler yaptı. Önce Said Muhammed Han'ın sarayında naib oldu, sonra Muhammad Rahim Han'ın Hîve Hanlığı devrinde (1865-1910) "Mirzabaşı" görevine getirildi. O zamanlar Rusya'nın Türkistan ve Hîve Hanlığı üzerindeki etkisi güçlenmişti. Bu sebeple devlet adamları ve aydınlar Rusça'yı öğrenmeye başladılar. Kamil Harezmî Rusçayı iyi bildiği için Ruslar hakkındaki bilgisi iyi olduğundan siyasî girişimlerde bulunuyordu. 12 Ağustos 1873 tarihinde Çarlık Rusyası ile Hîve Hanlığı arasında bir antlaşma imzalandı. Kamil Harezmî bu antlaşmada sekreterlik yaptı. Bu antlaşmayla Hîve Hanlığı, Ruslara bağlandı. Ticarî ve diplomatik ilişkiler yeniden düzenlendi. Kamil Harezmî de "Divan Beyliği" görevine getirildi. Hîve'de Batı etkisinin hissedilmesinde, Rus okullarının işlerlik kazanmasında, geri kalmışlıkla mücadelede ve toplumun değişmesinde Harezmî mühim rol oynadı.

1870 yılında başlayan Şark şairlerine ait nadir eserlerin hat sanatıyla istinsah projesinde de etkin görev üstlenen şairimiz halkın yeni düşünce tarzına uygun bilinç kazanması, bilim ve medeniyet alanındaki gelişmelerin hızlı bir gelişim göstermesi gibi hedefler istikametinde hareket etti.

Kendisi için "yeni fikir ve duyuş tarzını temsil eden şairlerden biri fazilet ve hüner sahibi insanlar arasında mümtaz Pehlivan Niyaz, münevverler içinde Kamil mahlası ile bilinir" diyen Yunus Yusupov şairimizin çağdaşı olan diğer sanatkârlarca da takdir edildiğini belirtmektedir. Mesela şair ve tarihçi Yusuf Beyanî, şairimizi "zerafet denizinin incisi, zekanın güneşi" gibi benzetmelerle övmüştür.

---

[99] Harezm bölgesinin en eski şehirlerinden olan Hîve milattan önce birinci asırda kurulmuştur. Miladın 4. asrında şehrin etrafı yüksek duvarlarla örülmüştür. Dışarı kale adı verilen dış kısmı biraz yıkılmış olmasına rağmen İçan (İç) kale öylece kalmıştır. Hîve kaynaklarda 17. asra kadar büyük bir kültür merkezi olarak yer almaktadır. 17. asırdan 1920'ye kadar Hîve Hanlığı'nın başkentliğini yapmıştır. 1920'li yıllarda şehirde 94 cami, 63 medrese varmış (Sonraları Sovyet döneminde bunlar harap edilip bakımsız bırakılmıştır). Türkiye'de de bilinen Ziya Gökalp'in destan kahramanı Pehlevan Mahmud'un türbesi de Hîve'dedir.

Muhammed Rahim Han ile birlikte bir matbaa kuran Kamil Harezmî, Türkçe ve Farsça şiirler kaleme almıştır. Yazdığı şiirlerini bir divanda toplamıştır. 1880-1881 yılları ile 1895 yılında *Harezmî Divanı* basıldı.[100] Şairin bu taşbasma şiirlerinden başka elyazması divanları da vardır.[101]

Gazeller, müstezatlar, murabbalar, muhammesler, müseddesler, rubailer, muammalar kasideler ve tarihlerin yer aldığı bu divanda 3680 beyit mevcuttur.[102] Şiirlerinin konuları aşk, dostluk, ahlâk ve eğitim ile ilgili düşünceler, hükümdara öğütler, ikiyüzlü ve halka zulmeden devlet memurlarına muhalefet gibi konulardır. Mesela: 1897-1898 yıllarında Taşkent'te bulunduğu sırada, şehrin Avrupaî görünüşü, tiyatrolar ve aydınlatılmış sokakları ile âdeta büyülenmiş ve *Der beyân-ı tarîf u tavsîf-i Taşkend* adıyla şehir hakkında çoşkun bir kaside yazmıştır.

Nevaî, Fuzulî ve Agehî yolunda giden şairimiz ritmik, ahenkli ve geleneklerin izinden ayrılmayan bir şiir tarzını benimsemiştir.

Mütercim olarak da tanınan sanatkâr, 1895'te Türkmen edibi Berhordar Bin Mahmur Türkmen Firakî'nin *Mahbubu'l-Kulûb*, Ali Safî'nin *Letayifü't-Tevâif*[103] ve 1899 yılında Hüseyin Vaiz'in *Letayif ve Zerâyif* adlı eserlerini Farsça'dan Çağataycaya çevirmiştir.

O, müzik sahasında da faydalı çalışmalar yaptı. Geleneksel ezgileri yeni bir usul ile ele aldı ve *Tanbur Çızığı* adını verdi.

Oğlu Muhammed Resul babasının müzikte yarım bıraktığı yolun başarılı bir takipçisi olmuştur.

Kamil Harezmî'nin şiirleri, o hayatta iken şöhret kazanmıştır. Bu yüzdendir ki, İstanbul'da yayımlanan Şeyh Süleyman Buharî *Lugat-i Çağatay ve Türk-i Osmanî* adlı eserinde Kamil'in birçok beyitlerine yer vermiştir.

1.1.2.5. Avaz Otar

Hîve edebî muhiti içinde değerlenderilecek sanatkârımızdandır. 1884'te Hîve'de doğmuştur. Babası Otar, saray berberi idi. Avaz daha medrese öğrencisi iken, Nevaî yolunda gazeller yazmağa başladı. Daha sonra "cedidçilik" akımına katılan Avaz, sosyal problemlerle daha çok ilgilenmiş ve çoğunlukla eski şiir kalıplarının içerisinde,

---

[100] Yeni basım: Kamil Divanı, Gafur Gulam Edebiyat ve Sanat Neşriyatı, Taşkent, 1975.

[101] Şarkşinaslık Enstitüsü Kütüphanesi 1949 numara ile kayıtlı olan elyazma divan muhafaza edilenler içinde en iyisi olduğu belirtilmektedir.

[102] A. Haytmetov ve V. Mömünova tarafından Şarkşinaslık Enstitüsü Kütüphanesi 1845 ve 1025 numaralı elyazması divanlar esas alınarak hazırlandı.

[103] Özbekistan Bilimler Akademisi, Semenov No. 1840

milletin geriliği, yoksul halkın durumu, memurlarla mollaların zulmü ve para hırsı, kültürün yükseltilmesinin gerekliliği vb. gibi konular işlemiştir.

Avaz 1905 ve 1917 Rus ihtilallerini şiirlerle selamlamış, 1919'da ölmüştür.[104]

1.1.2.6. Daî

Harezm'de yaşamış bir 19. asır sanatkârıdır. Asıl adı Muhammed Yusuf Hoca'dır. 1828'de Hîve'de dünyaya gelmiştir.

Şairimizin Buhara Medresesi'nde eğitim görmüştür. Arabistan ve Şam'a gitmiştir. Bu seferinden sonra Hîve'deki Arab Muhammed Han Medresesi'nde müderrislik yapmıştır. 1909'da ölmüştür.

Yaşadığı dönemlerde Ruslar, Hîve Hanlığı'na iki defa saldırmışlardır (1839-1840 ve 1873).[105] Son baskından sonra Hîve Hanlığı yenilir ve Rus himayesine girer. Amuderya'nın sağ tarafındakı Hanlık toprakları Rusya'ya katılır.

Geleneksel çizgiden ayrılmayan şiirler yazan sanatkârımız Yesevî'nin hikmetlerindeki dünya görüşüne benzer bir görüşe sahiptir. Yani bütün âlemleri yaratan Vacibü'l-vücud Allah'ı, dünyayı, insanı esas alan bir şairimiz hikemi bir üslup benimsemiştir.

Daî'den iki divan kalmıştır. Bu divanların elyazmaları Özbekistan Fenler Akademisi Şarkşinaslık Enstitüsü Kütüphanesi'ndedir.[106] Divanında gazeller, muhammesler, müsemmenler, müstezatlar ve rubailer vardır. Şair Nevaî, Firuz, Raci ve Munis'in gazellerini tahmis etmiştir ve bunlar Hîve'de çeşitli güldeste ve tezkirelerde yer almaktadır.[107]

Şairin beş bin mısralık edebî mirasından bazı örnekler *Özbek Edebiyatı Antolojisi*'nde yer almıştır.[108]

1.1.2.7. Ömer Han

19. yüzyıl başlarında Hokand hanlığında klasik Çağatay edebiyatının son bir hamlesine şahit oluyoruz. Ömer Han (1810-1822) ve oğlu Muhammed Ali Han (1822-1842) devri, bu edebiyatın en parlak ve en canlı zamanıdır. Bu edebiyat, o sırada âdeta Nevaî ve Fuzulî'yi taklit eden şairlerin rekabetine sahne olmuştu.

---

[104] Şiirlerinden örnekler: Abdullaeva (Adabiyat hrestomatiyasi, Taşkent 1955), s. 166-167. İncelemeler: Mallaev s. 187-188; Avşarova (Svidina, Uzbekskaya literatura, Moskova, 1956), s.42-44; Hayit (B. Hayit, Die jüngste özbekische Literatur: Central Asiatic Journal 1962), s. 130

[105] O dönemlerde hanlığın %64.4'ünün Özbekler, %26.8'ini Türkmenler ve kalan kısmını da Karakalpak ve Kazaklar oluşturmaktaydı.

[106] 906/111 ve 908/11 numaralarıyla yer almaktadır.

[107] Bunlar Özbek Fenler Akademesi Şarkşinaslık Enstitüsü Kütüphanesi 1152, 1172, 2036, 1143, 1195, 1128 ve 1131 numaralı güldeste ve tezkirelerdir.

[108] *Özbek Edebiyatı Antologiyası*, 5 cilt, Taşkent 1966.

Hokand hanlarından Han Şair Emirî olarak da bilinen sanatkârın asıl adı, Said Muhammed Ömer'dir. Prof. Zeki Velidi Togan'a göre, Türkistan emirleri içinde Han lakabını almış olanlardan, Âlim Han'ın kardeşi, Narbuta'nın oğludur.[109] Kardeşi Âlim Han'ın öldürülmesinden sonra tahta geçmiştir (1810). On iki yıl boyunca tahtta bulunan Ömer Han'ın şair ve sanatçıları koruduğu, dindar ve adaletli bir padişah olduğu bilinmektedir. Emirî mahlasıyla Nevaî tarzında şiirleri vardır.

Klasik edebiyatı çok iyi bilen şairimiz Çağatayca ve Farsça lirik şiirlerini içine alan divanının başında bulunan giriş, otobiyografi denilecek türden bir ön sözdür. Şiirlerinin başlıca konusu aşk, arada bir şaraptır. Divanında gazeller, muhammesler, müseddesler, müsemmenler ve 24 tuyuğ vardır.[110] Ömer Han'ın şairleri etrafında toplayıp onları himaye etmesi çok meşhurdur. Sarayında çok sayıda şair bulunmaktaydı. Bu yönüyle onu Hüseyin Baykara'ya benzetenler olmuştur. Onun şairlere karşı böyle alaka göstermesi, onları meclisine kabul edip şakalarda ve sohbetlerde bulunması sarayında birçok şairin toplanmasını sağlamıştır. Bu durumun oluşmasında her ikisi de şair olan oğlu Muhammed Ali (Madali) ve eşi Nadire'nin de etkilerinin olduğu muhakkaktır. Etrafındaki şairlerin onun şiirlerine söylemiş oldukları nazireler Ömer Han'ın emriyle *Mecmuatu'ş-Şuara-i Fazlî* adıyla bir kitap haline getirilmiştir.[111] Divanının da İstanbul'da Çağatay sözlükçüsü Özbek tekkesi şeyhi Süleyman Efendi tarafından yayımlandığı bilinmektedir.[112]

Onun hakkında araştırmalar yapan Mahbube Kadirova eserinin ön sözünde Özbekistan Fenler Akademisi'nin Ebu Reyhan Birunî Şarkiyat Enstitüsü'de şaire ait on yedi elyazma divanının bulunduğuna işaret eder.[113] Özbekistan Fenler Akademisi, Nevaî Edebiyat Müzesi'nde Emirî'nin çeşitli tarihlerde düzenlenmiş olan yirmi altı tane elyazma divanı olduğunu belirtir.[114]

Ömer Han'ın sarayında yetmişten fazla şair yaşamıştır. Bunlar arasında Namanganlı Fazlî, Gülhanî, Hâzık, Mahmur, Mücrim vb. ve üç kadın şair Mahzune, Üveysi ve Ömer Han'ın karısı Nadire vardı. Devrin en çok sevilen şairi, Fazlî idi.

---

[109] Prof. Zeki Velidi Togan, *Bugünkü Türkistan ve Yakın Tarihi*, s. 203 İstanbul, 1981.

[110] Ömer Han'ın divanından örnekler için bk. Janos Eckmann, "Çağatay Edebiyatının Son Devri (1800-1920)", TDAY Belleten, s. 130-131, TDK, Ankara 1963.

[111] Düzenleyenler Fazlî ve Müşrif, Taşkent, 1902

[112] Köprülü 1988: 322; Eckmann 1963:130-131; İnan 2002: 102.

[113] Emirî Divan*, Özbek Tilidegi Şe'rler*, hzl. Mahbube Kadirova, Fen Neşriyatı, Taşkent 1972.; *Divan-ı Emirî ve macmau'ş-Şuara-i Asya-i vusta*; yayınlayan Şeyh Süleyman Efendi, İstanbul 1300/1884-85; aynı eser, Taşkent 1900 ve 1901. *Örnekler,* H. Vambery, Zwei moderne zentralasiatisch Dichter: WZKM VI (1892), s. 200-208, 269-273.; Hıfzı Tevfik-Hamamizare İhsan-Hasan Ali, *Türk edebiyatı nümuneleri*, s. 75-77, İstanbul 1926.

[114] Emirî'nin divanı Taşkent'te (1888, 1898, 1901, 1905, 1907, 1910 yıllarında) ve İstanbul'da (1881 ve 1887 yıllarında) sekiz defa yayımlanmıştır.

1.1.2.8. Nadire

Bu dönemin bir diğer hanım şairi Nadire mahlaslı Mahiler'dir (1792-1842). Babası Andican valisi Rahman Kulbî'dir. Fergana hükümdarı Âlim Han'ın dayısıdır. Nadire, Âlim Han'ın kardeşi Margılan valisi Ömer Han'la evlendi. Ömer Han daha sonra Hokand Hanı oldu ve Emirî mahlasıyla şiirler yazdı. İyi bir eğitim almış olan hanımı İlk şiirlerinde Kâmile daha sonrakilerinde Nadire mahlasını kullanan şairimiz Türkçe ve Farsça gazeller yazmış, yetenekli bir sanatkâr olup Üveysî gibi o devrin şaire ve kültürlü hanımlarını kendi sarayında uzun süreli misafir etmekte idi.

Nadire dışında Kâmile ve Meknune gibi mahlaslar da kullanan şairemizin şiirlerinin toplandığı birçok yazma eserler ve divanlar mevcuttur. En mükemmel divanı, Ali Şir Nevaî Özbekistan Devlet Edebiyat Müzesi'nda muhafaza edilendir. Bu divanda bizzat Nadire'nin yazdığı ön söz, şairenin öz geçmişi, 136'sı Türkçe, 44'ü Farsça olmak üzere 180 şiir mevcuttur. Özbekistan Şarkşinaslık Enstitüsü Kütüphanesi elyazmaları bölümünde 7766 numara ile kayıtlı divanında ise 333 şiiir bulunmaktadır. Nadire'nin bugün bilinen şiirleri on bin mısradan fazladır.

Farsça şiirlerden oluşan bir divanı da bulunan Nadire, şiirlerinde eski şiir geleneğini devam ettirmiştir. Kâsik şiirdeki ahenk ve ruha sadık kalmıştır. Nadire, çağdaş Özbek edebiyatı için milli ve manevi bir kaynak ve mekteptir.[115]

Ömer Han'ın ölümünden sonra on dört yaşındaki oğlu Muhammed Ali tahta çıktı. Fakat devletin yönetimi Nadire ile saray adamlarının elinde idi. Nadire halk eğitimi ile ilgili birçak faydalı tedbirler almıştır. Fakat 1842'de Buhara emiri Nasrullah, Hokand hanlığını istila ederek, Nadire'yi, oğlu Muhammed Ali'yi ve üç yaşındaki torununu idam ettirmiştir.

1.1.2.9. Üveysî

19. asırda Hokand'da üç büyük şaire yetişmiştir. Üveysî, Nadire, Mahzune. Bunlardan halk arasında en çok ün kazananı Üveysî'dir (1779-1845).[116] Onun sanatkârane yazılmış duygusal gazelleri halk arasında epey sevilmiştir. Asıl adı Cahan'dır, Hokand Hanlığı'nın kültür şehri olan Margılan'da doğmuştur. Annesi özel okul sahibi olup kızlarını okutmuştur. Cahan annesinden tahsil almış, kendisini

[115] Nadire'nin şiirleri ilk defa 1958'de Taşkent'te basıldı. Divanı 1963'te Taşkent'te yayınlandı. Farsça divanı Tacikistan'da (Duşanbe, 1967) neşredildi. Bütün eserleri iki cilt halinde Gafur Gulam Edebiyat Sanat Yayınevi tarafından (1968-1971) neşredildi.

[116] Hokand Hanlığı'na bağlı Margılan'ın valisi Ömer Han'ın hanımı olan Nadire kendisi gibi şaire olan Üveysî 'ye sarayda ikâmet etme teklifinde bulunmuştur. Üveysî, Madali Han (1822-1842) dönemine kadar sarayda yaşamıştır.

yetiştirmiştir. Türkçe ve Farsça şiirler yazarak, gençliğinde şöhret kazanmıştır. Nevaî, Fuzulî, Câmi ve Bedil'den çok şey öğremiştir.

Aşk ve devrinin umumi durumuna karşı duyduğu hoşnutsuzluk, Üveysî'nin şiirlerinin başlıca konusudur. Şiirlerinden onun klasik Çağatay dilini ve aruzu iyi bildiği anlaşılmaktadır.

Üveysî'den dört divan kalmış ve bunlar torunlarınca saklanmıştır. O elyazmalardan alınan nüshalar Andican'da, kütüphanede mevcuttur.[117]

Şairenin Andican'daki elyazmasının birincisinde 5628 beyit şiir vardır, ikincisinde 2093 beyit mevcuttur. 1963'te yayınlanan divana birinci elyazma esas alınmıştır.

Üveysî'ye ait *Karbalânâma* dastanı da mevcut olup bu eserde Hz. Peygamber (S.A.V) Efendimizin torunları Hasan ve Hüseyin'in başından geçenler esas konudur. Şairenin başka bir tarihî destanı da vardır *Vâkeât-ı Muhammed Ali Han* adlı bu destan 19. Asır Hokand Hanlığı'nda ortaya çıkan hadiseleri açıklar.[118]

Üveysî, çistan (Farsça çi est an 'o nedir?') türünün başlıca temsilcisidir. Büyük bir ustalıkla yazılmış 53 tane çistanı vardır. Şaire çistanlarını yazarken çeşitli yollardan yararlanmıştır. Bazı çistanları ebced hesabına göre yazılmıştır ki bu tip çistanlarda sorunun cevabını çistanın içerisinde geçen sayılar verir. Bazı çistanlarında ise, halk bilmecelerinden yararlanmıştır.

Üveysî'nin eserleri 1950'den bu yana birkaç antolojide, divan şeklinde de birkaç defa yayımlanmıştır.

1.1.2.10. Şevkî

Buhara emirliğine bağlı Keltekorgan şehrinde 1785'te dünyaya gelen Muhammed Şerif, Şevkî mahlasıyla eserler veren âlim ve kabiliyetli bir şairdir. Buhara'da Gevkuşan medresesinde okumuştur. Türk, Arap ve Fars dillerini mükemmel derece bilmesi birkaç dilde eserler yazabilme sonucunu beraberinde getirmiştir.[119]

Medrese eğitimi sonrası doğduğu diyarlara geri dönen şairimiz imamlık ve muallimlik yapmış 1861'de yaşadığı yerde vefat etmiştir.

---

[117] Bu elyazmalara dayanarak, Andicanlı âlimler Haşimcan Razzakov ve Ganican Abdullayev, Üveysî *Divan*'ını hazırlamışlardır. Kitap Taşkent'te Edebiyat Neşriyatında 1963'te yayınlandı. Ondan önce, Üveysî *Divan*'ı Özbekistan Fenler Akademisi tarafından hazırlanmış ve 1959'da yayınlanmıştı.

[118] Abdullaev, 1967:331-339.

[119] Şevkî divanlarının nüshaları günümüzde Özbekistan İlimler Akademisi'nin Doğuyu Öğrenme Enstitüsü'nün yazma eserler arşivi (No: 1899) ile Tacikistan Bilimler Akademisi Doğuyu Öğrenme Enstitüsü'nde (inv. No: 4634-II) saklanmaktadır. 1964'te Taşkent'te Şevkî'nin *Tanlangan Asarlar*'ı (Seçme Eserler) kitap halinde neşredildi. Beş ciltlik *Özbek Edebiyatı* antolojisinin 5. cilt 1. kitabına eserlerinden parçalar alınmıştır (Taşkent 1966, 201-224).

Nevaî ve Bedil'den etkilendiğini kendi divanına yazdığı ön sözünde belirtmiştir. İlmî, tarihî eserlere şerhler de yazan Şevkî, *Muhtasarü'l-Vikâye* adlı İslam kanun ve kaidelerle ilgili eserini manzum olarak 23.000 mısra halinde yazmıştır ve sonra onu *Miratü'l-Muhtasar* adlı Farsça eserinde şerh etmiş, bu esere mahsus bir lügat hazırlamıştır (1839-1840). Arap dili gramerini açıklayıcı *Risale-i Kafiye ya Miratü'n-Nahv* adlı eseri yazmıştır.

1.1.2.11. Fazlî

19. yüzyıl Hokand edebi muhitinin tanınmış şair ve tezkire yazarlarından biri olan Fazlî'nin esas adı Abdülkerim'dir. Namanganî'nin Isfahan mahallesinde doğdu. Medrese tahsilinden sonra Törekorgan ve Namangan'da resmi görevler yaptı. Ömer Han'ın savaşlarıyla ilgili *Zafernâme* adlı kitabını yazdıktan sonra Han'ın iltifatına mazhar olup Hokand saray edebî çevrelerinde mühim rol oynamaya başladı. Fazlî, Ömer Han'ın vefatından sonra Namangan'a döndü ve burada kaldı.

Fazlî hakkında daha geniş bilgiyi onun *Mecmuâ-i Şâirân* adlı tezkiresinde buluruz. Buradaki bilgilere göre Fazlî eserlerini Türkçe ve Farsça yazmıştır. Tezkire 1821'de tamamlanmış. Bu kitapta 1302 mısralık mesnevi vardır. Kitabın giriş kımında 598 mısrada Hokand edebî muhitindeki 75 şair hakkında bilgi veriyor.[120] Kitap o devir kültür hayatını öğrenmek için iyi bir kaynaktır. Bu tezkirede adı geçen müelliflerden çoğu yüksek zümredendir. Emir, Emirî (Hokand Hanı Ömer Han), Vezir (Han'ın veziri Kazım Beylerbeyi), Edâ (Şeyhülislam Sultanhan Töre Ahrârî), Mirî (Buhara Emiri'nin oğlu), Nâle (Saray danışmanlarından Seyid Fazihan Töre), Rind (Hocakelan) gibi isimler bahsedilen havas tabakasına mensup sanatkârlardır.

Elyazması kaynaklar içinde Fazlî'nin *Mecmuâ-ı Şâirân* (1821); Müşrif'in *Şehnâme-i Nusretpeyâm* (1821) ve Hâkimhan Töre'nin *Müntehabati't-Tevârih* adlı eserleri 19. yüzyılın birinci yarısındaki Hokand edebî çevresi hakkında esaslı bilgiler veren eserler arasında zikredilmektedir. Şairin divanından şiirler basılmıştır (Taşkent 1959).[121]

---

[120] V.Y. Bortold, bu tezkirede 101 şair hakkında bilgi verildiği kaydeder.

[121] *Başlangıçtan Günümüze Kadar Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi (Nesir-Nazım)*, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları/2484 ; Türk Dünyası Edebiyatı Dizisi/32, *Özbek Edebiyatı* c. II, s. 174-177; c. III, ; s. 487-498

1.1.2.12. Mahmur

19. asırda Hokand'da yaşamış hiciv şairlerinin en büyüğü Mahmur'dur. Asıl ismi Molla Şîroğlu Mahmud olup Hokandlı şair ve Mir Medresesi'nin müderrisi Ekmel mahlasıyla şiirler yazmış olan Molla Şir Muhammed'in oğludur. Mahmur hakkında kitap yazmış olan Aziz Kayumov'un ifadesine göre, Mahmur'un annesi meşhur hattat Turdiali'nin kızıdır. Turdiali, Hepelek köyünden olduğu için Mahmur'un da dolayısıyla bu köyle bağlantısı vardır.[122] Babası ise Hokand yakınındaki Baytümen köyündendir.

Mahmur'un doğum tarihi ile ilgili kesin bilgiler yoktur. Onun Hicrî 1260 (miladî 1844) yılında öldüğünü Kari Kunduz Kamî *Tevârih-i Menzume* adlı kitabında kaydetmiştir.[123]

Mahmur önceleri babasında eğitim almış sonra medreseye devam etmiştir. Babasının iki divan sahibi bir şair olması da onun şairlik gücünü pekiştirmiştir.

Maddi anlamda zor günler geçirmiş sanatkârımız maddî çaresizlikler içinde iken Ömer Han'ın ordusuna asker olarak katılır.[124]

Asker olarak hizmet etmeye zorlayan düşkünlük ve fakirlikle ilgili şiirler yazan Mahmur asker olarak Ömer Han'ın çeşitli seferlerinde görev almıştır. Böyle bir seferden (Kureme Seferi) etkilenerek yazdığı *Tarif-i Vilayet-i Kureme ve ez Divani Kendir Güzeşten* adlı şiiri meşhurdur. O, Emir Ömer Han (1810-1825) ve onun oğlu Muhammed Alihan (Madali) (1825-1842) dönemlerinde yaşamış, ondan sonraki Şerali Han'ın dönemini de görmüştür.

Emir Ömer Han'a yazdığı hicvîyelerin yanı sıra bütün hicvîyeleri tarihî şahıs ya da belli bir tarihî olayla ilgilidir. Bu açıdan şairin eserleri, o dönemdeki sosyal, kültürel ortamı araştırmak için kaynaklık edebilir. Mesela şairin "Hepelek" adlı şiiri bu anlamda mühimdir. Hepelek, Fergana vadisinde bir köyün adıdır. Bu köyün halkı katlanılması güç bir sefalet içinde yaşar. Onların bu acınası durumunu devletin istediği yeni bir vergi bir kat daha ağırlaştırmıştır. Bu köyün trajik öyküsünü istihzalı ve çoşkun, canlı bir dille anlatan şairimiz daha sonra Ömer Han'dan bu yeni verginin kaldırılmasını istemiştir.

Saray şairlerinin önde gelenlerinden olduğu halde Fazlî *Mecmuâ-i Şairân* adlı eserinde şairimiz için haksız eleştirilerde bulunmuştur.[125]

---

[122] Bu konu hakkında daha geniş bilgi için bk. Aziz Kayumov, "Mahmur", Özbek Fenler Akademisi Neşriyatı, Taşkent 1956, s. 12-13.

[123] Bu konu hakkında bk. Aziz Kayumov, a.g.e. s. 17, A. Kayumov, şairin *Divan*'ındaki 66a varağında yeni bulunan şiirini esas alarak onun 1845 yılında da hayatta olduğunu ve Şerali Han'ın hazinecisi Azizbek'e şiir yazdığını belirtiyor.

[124] Bu konu hakkında daha geniş bilgi için bk. Vahid Abdullayev, *O'zbek Adabiyoti Tarixi*, O'qituvchi Nashriyoti, Taşkent 1964, s. 293.

Bu durumdan haksızlıkları, zulmü, zalim ve akılsız yöneticileri hicvetmekten asla geri durmamış olan sanatkârımızın tavrı mesuldür.

Şiirlerinde klasik şekilleri ve aruzu muhafaza etmiştir. Gerçek hayatı kaynak alan yergileri ise dönem edebiyatı için yenilikçi bir tavırdır. Ayrıca şair bu gibi şiirlerinde birçok Özbekçe kelimeler de kullandığı için, dili de klasik olmaktan uzaklaşmıştır.

Mahmur'un sanat anlayışı Özbek şiirindeki realist akımı güçlendirmiştir. Günlük hayatı eksen alan eserleriyle, toplumu düşünme, zulüme direniş, zamana (yöneticilere) karşı koyuş gibi konularda düşünce ufkunu açmıştır. Eski klasik anlayışa bağlı şairimiz gerçekçi hicivleri, şiirlerindeki estetik yaklaşımı, sade halk dilini kullanması ile edebiyattaki yerini unutulmaz kılmıştır.

Tacik dili ile de şiirler yazmış olan Mahmur 69 eserden ibaret 3417 mısralı hiciv şiirlerinin toplandığı bir divanı vardır.[126] Mahmur'un *Tanlangan Asarlar*'ı 1951 yılında Özbekçe ve Rusça olarak yayımlanmıştır.[127]

Aziz Kayumov'un *Mahmur* (Taşkent 1956), *Hokand Edebî Muhiti* (Taşkent 1961) ve Vahid Abdullayev'in *Özbek Edebiyatı Tarihi* (Taşkent 1967), *Özbek Edebiyatı* (Taşkent 1959, 3 cilt) adlı eserlerde Mahmur'la ilgili bilgiler vardır.

1.1.2.13. Şevkî Namanganî

XIX. asırda Hokand Hanlığı'na bağlı Namangan'da 1805 yılında dünyaya gelmiştir. Şahend medresesinde okumuştur. Bilinmektedir ki, Şahend, Babür'ün babasının Fergana hakimi iken başkent yaptığı Ahsi kurganının bir bölümüdür. Ahsi deprem sırasında yok olunca insanlar, yerleştikleri yeri Şahkend olarak adlandırmışlar ve burası bir kültür merkezi olarak gelişmiştir. Şevkî mahlası ile eser veren şairin asıl adı Şemsi Hüsenoğli'dir. Sovyet döneminde sanatı araştırılmaya balanınca, Kettekorgan'da da Şevkî mahlası bir başka şairin eserler verdiği hesaba alınarak ona Kettekorganî, şairimize de Namanganî nitelendirilmesi yapılmıştır.

Şevkî ilk öğrenimini babasında almıştır. Babası Molla Hosen adı ile tanınan okumuş bir kişi idi. Medreseyi bitirince tekrar Şahend'e gelerek kumaş dokumacılığı ve muallimlik yapmıştır. Arap ve Fars dillerini ve bu diller ile oluşmuş edebiyatı iyi bilen şairimiz eski doğu bilimleri ve İslam tarihi ile de ilgilenmiştir. Şevkî Hokand

---

[125] Şarkşinaslık Enstitüsü. 9139, s.271
[126] Bu divan, Muallim Polatcan Kayum ve şair Çarhıy tarafından 1950 yılında bulunup neşredilmeye başlanmıştır.
[127] Özbek Fenler Akademisi Neşriyatı Taşkent 1951

Hanlığı'nın çöküşü ve Ruslar tarafından işgal edildiği dönemde yaşadı. 1889 yılında doğduğu yerde hayatına veda etti.

Şiirleri henüz toplanmamış ve *Beyaz* adı verilen antolojilere de konmamış olduğundan bugün elde bulunan Şevkî mahlaslı şiirlerin hangilerinin şairimize ait olduğunu belirlemek güç olsa da şiirlerindeki Yesevî, Nevaî, Babür ve Meşreb'in tesirleri dikkate alındığında aidiyet meselesini çözmek mümkün olabilir.

Taşkent ve Hokand edebi muhitindeki şairlerle yakın ilişkiler kurmuş olan şairimiz divanına topladığı gazel, murabba ve muhammeslerden başka birçok tarihî destanlar da yazmıştır. Şairin *Cengname-i Hudayar Han* (Hokand hanı Hudayar Han'ın savaşları), *Câmiu'l-havâdis*, *Tarih-i Hokand*, *Pendnâme-i Hudayar Han* (Hudayar Han'ın Nasihatleri) gibi eserleri bölgeye ait devrin düşünce tarihini, siyasi ve fikir gelişimlerini öğrenmek için mühim kaynaktırlar. Bu eserlerde dönemin savaş teknikleri, göçebe görenekleri ve Türk kabileleri arasındaki ilişkiler hakkında değerli bilgiler vardır. Hokand Hanlığı'nın Hudayar Han'ın iktidar olduğu dönemdeki tarihî, ictimaî, siyasi hayatı orijinal bir üslupla anlatılmaktadır.

Şevkî'nin sanatı hakkında. G. Kerimov, F. Ahmedcanova, A. Nasırov gibi âlimlerin incelemeleri neşredilmiştir.

1.1.2.14. Hıramî

Meşhur şair ve mütercim. Asıl adı Molla Kurban olup 1810 yılında Buhara Hanlığı'na bağlı Kitab şehrinde doğmuştur. Vefatı hakkında bilgi yoktur. Önce doğduğu kasabada, sonra Buhara'daki meşhur Mîr Arab medresesinde öğrenim görmüştür. Bundan dolayı kendisine molla denilmiştir.

Arap, Fars dil ve edebiyatları yanında doğu tarihi ve uygarlığı hakkında mükemmel derecede öğrenmiştir. Kendi halkının ahvalini de çok iyi anlamıştır. Bu husuta yaratıcılığının ilk dönemlerinde gazel, muhammes, mesnevi yazmış ise de daha sonraları bütün ömrünü eğitim işi için sarf etmiştir. Arap, Fars, Hint edebiyatlarında tanınan mensur ve manzum eserlerden aldığı ilhamla Türkistan'da çok sevilen halk kitaplarını da dikkate alarak manzum romanlar yazmaya başlamıştır. Bununla halkı eğitmeyi amaçlamıştır.

Hıramî'den otuz bin mısralık bir edebî miras kalmıştır. Önemli eserleri arasında yer alan *Çar Darveş* (1853; 1856 yılında tekrar işlenmiştir), *Rana ve Zeba*, *Yusuf ve*

Züleyha (1862) gibi destanları ile bu türün gelişimine katkıda bulunmuştur.[128] *Özbek Sovyet Ansiklopedisi*'nde yazıldığına göre şair, bu destanlarda, "iç savaşları, cehalet, bidat ve hurafeleri yerdi; eziyet çeken halkın huzur içinde yaşama arzusunu terennüm etti".[129]

Hıramî, Şark edebiyatı geleneğine göre oluşturduğu destanları ile 19. yüzyıl destancılık geleneğine büyük bir itibar kazandırmıştır.

Edebiyat araştırıcısı T. Karayev, şairin eserlerini inceleyerek *Mevlana Hıramî* (Taşkent 1975) adlı kitabını yayımladı.

Hıramî halk tarafından beğenilen eserlerinden birisi olan *Çar Darveş* dört dervişle ilgili bir kıssadır. İlk olarak kimin yazdığı hakkında bir bilgi yoktur.[130] Fakat Hint, Fars, Türk ve Rus dillerinde bu mevzu ile ilgili mensur eserler verilmiştir. Bu destanda işlenen temalar zulüm ve adaletsizlik, mazlumların hak mücadelesi, hainlerle zalimlerin cezalandırılması, sadakat ve vefanın övülüşüdür. Eserin sosyal fayda amacıyla yazılması ve bu amacı gerçekleştirmedeki başarısı eserin halk tarafından niçin benimsendiğinin de sebebidir.

M. Mahmudov bir tespitinde sanatkârımızın muhtaç ve çaresiz olduğu zamanlarda dahi zalim emirlere ithaf olunan kasideler yazmadığını, aksine destanlarında zalim, cahil hükümdarları yerip âdil padişahları övdüğünü belirtir.[131]

Hıramî'nin eserlerinde olaylar çerçeve usulüyle birbirine zincir gibi bağlanmaktadır. Okuyucu silsile halinde devam eden gelişmeler sebebiyle de sıkılmamaktadır.

19. asır Hokand edebî ortamında Emirî, Nadire, Üveysî, Mahzune, Maden, Gazî, Hâzık, Nâdir, Fazlî, Mukimî ve Furkat gibi yüzlerce lirik şair; *Şah-nâme* yazmış olan Mutrib, Andelib gibi büyük şahsiyetler arasında Hokand Hanlığı'ndaki adaletsizlikler hedef tahtasını, hiciv okuyla delen Pisendî, Mahmur ve Gülhanî gibi sanatçılar da yer almıştır. Bu sanatçılar devir hayatının ayrıntılarını yansıtmada başarılı olmuş isimlerdendir.

---

[128] 1960 yılında Taşkent'de Devlet Basımevi'nda 90.000 adet basılmıştır. Basıma hazırlayan A. Azizov'dur; *Rana ve Zeba* adlı destan ise 1962 yılında basılmıştır.

[129] *Özbek Sovet Entsiklopediası* Taşkent 1979, c. 12, s. 314

[130] M. Mahmudov'un verdiği bilgiye göre, bu konudaki ilk eserin müellifi Hindistan'da yaşamış, Fars dilinde eserler yazan Emir Hüsrev Dihlevî'dir (Hıramî, *Çar Darveş*, Taşkent 1960, s. 332).

[131] M. Mahmudov a.g.e. s. 335.

1.1.2.15. Pisendî

Bu asırda aynı mahlası iki şair mevcuttur. Bunlardan birisi Semerkand'da yaşamış, Özbek ve Tacik dilleriyle şiirler yazmış olan Abducelil Pisendî'dir (1875-1916). Diğeri ise Hokand'da yaşamış asıl ismi Avaz Muhammmed Yar Muhammed oğludur. 1816'da doğmuş, önce ailesinde, sonra Hokand'daki en gözde medreselerde eğitim görmüş, lirik ve satirik bir şair olarak yetişmiştir. Ömrünün sonuna kadar doğduğu şehirde yaşamış ve 1918'de 103 yaşında vefat etmiştir.

Pisendî'nin hayatı ve sanatı pek araştırılmamıştır. Onun bazı eserleri antolojilerde yer almıştır. Pisendî, Mahmur ve Mukimî'nin hicivdeki geleneğini sürdürmüştür. Lirik şiirleri, gazel ve muhammeslerinde Türk ve Fars klasik edebiyatındaki üstatların yolunu tutmuş, özellikle Hafız Şirazî ve Furkat'ın gazellerine bağlanmış muhammesleri dikkate değerdir.

Rusların Türkistan'ı işgal etmelerini takiben 1875 yılında Hokand da Rus istilacılar tarafından ele geçirildi. Hanlık bölgesinde çetin bir hayat tarzı ortaya çıktı. Çünkü artık mahallî zalimler safına sömürgeci zalimler de katılmıştır. Zorlu hayat ve sömürgeci yaptırımlar ülkede siyasî değişikliklerin yanında ekonomik değişimleri de doğurdu ve bu durum halkın yaşantısını etkilediği gibi ahlakî yapısına da nüfuz etti.

Bu tesirlerle Özbeklerin sosyal hayatı da çözülmeye, yozlaşmaya başladı. Sosyal hayattaki bu olumsuzlukları ortaya koyan Mukimî, Furkat ve Zevkî gibi halkçı şairleri, Pisendî, Muhayyir, Nesriddin, Yarî, Muhsinî, Mecruh gibi onlarca iğneleyici, gerçekçi şairler safına kattı. Pisendî'nin *Sadihan Kazı Hecvi*, *Muhyi Hakıda Hecv* gibi eserleri, doğrudan doğruya hanlığın başkenti Hokand'daki meşhur kişilerle ilgili tarihî hicvî eserlerdir. Mesela, *Sadihan Kazı Hakıda Hecv*'de şair, zalim ve menfaatçi kadı'nın kötü huylarını ortaya koyan şair, kadıyı dış görünüşü itibariyle de hicveder. Böylece hem iç hem dış görünümü ile alay edilen kadıya şair tarafından eserin sonunda nasihat edilir.

"Muhyi Hakıda Hecviye" adlı eserinde Pisendî Hokandlı meşhur şair Hacı Muhyi'nin bazı yönlerini yermiştir.

Pisendî bir başka hicvîyesinde sömürge hanlıktaki idarî düzenlemelerdeki çarpıklığı, rüşvetçiliği, şahsî menfaatler uğruna insanların ne kadar alçalabileceğini anlatır. Zamanımızdaki pek çok toplumda kişilerin maddî yükseliş adına sergileyebilecekleri ahlâkî alçalışların olasılık sıklığı düşünüldüğünde hicvîyelerinin çağımız ruhuna da uygunluğu fark edilecektir.

Aziz Kayumov, Pisendî ile ilgili olarak şöyle demiştir. "19. asrın üçüncü çeyreğinde Abdulgafur, Mirza Ömer Karı ve Ümidî gibi Han ve asillere eserler yazan şairler dışında, memleketin sosyal durumunu doğru tasvir eden, zulüm ve zorbalığa, boş yere kan dökmeye karşı çıkan sanatçılar da yaşamıştır. Bunlardan bazıları ortaya çıkan hadiseleri gerçek yüzüyle anlatmakla, kendi özel konumlarını dikkate almaksızın, Hanların bütün vahşilik ve hunharlıklarını, halka yaptığı cebir ve zulmleri ortaya koyuyorlardı. Bazıları ise cereyan eden tarihî hadiseleri öyle telkin ediyorlardı ki, onlarda zulüm ve zalimlere karşı nefret hissi yığınla idi. 19. asrın güçlü hiciv şairlerinde Avaz Muhammed Pisendî, şiirlerinde mutaassıb ruhanîleri ve rüşvetçi kadıları sert bir dille tenkit etmiş, kötü âdetlere şiddetle karşı çıkmıştır".[132]

Şair Pisendî'nin hayatı ve sanatı hakkında araştırmalar yapan Dr. Rahmetova, şairin Hokand'daki Mulla Başman mahallesinde doğduğunu, gençliğinden itibaren baba mesleği olan atlas (ipek) dokumayı öğrendiğini, sonra mahallede okuduğunu, Ahundevan Medresesi'nde eğitim gördüğünü, Özbek ve Fars klasik sanatını iyice öğrendiğini ve her iki dille eser verdiği, özellikle, tarih yazmada şöhret kazandığını söylemektedir.[133]

Eserlerindeki başarılı realist yaklaşım, tiplerini tarihî ve ictimaî yönden tam verebilmesi, fert ve toplum hayatını kişilerin iç dünyalarıyla birlikte sunmadaki becerisi Pisendî'nin çağdaşları ile arasındaki farklı ve üstün noktalarının en bariz örneklerindendir.

1.1.2.16. Mahmur Karizî

19. yüzyılda Cizzah'da yaşamıştır. Asıl adı Abdulkerim olan şair, 1820 yılında doğmuştur. İlk öğrenimini Cizzah'ta tamamladıktan sora, 16 yaşında Namangan'a gitmiş ve orada medresede okumuştur. Şiirlerinde Fergana Vadisi etkisi oldukça belirgindir. 1845'te Semerkand'a dönen şair kendi köyü olan Kariz'te öğretmenlik yapmıştır.

Şairimiz 1867-1868 yıllarında tekrar Fergana Vadisi'ne döner. Bir müddet sonra da Semerkand'a varıp öğretmenlik mesleğine devam eden sanatkâr 1876 yılında vefat eder.

Şairden geriye le yazma bir divan kalmıştır. Divan'da gazeller, sakinâmeler, muhammesler vardır. Bu eser tam olarak yayımlanamamıştır.

---

[132] Aziz Kayumov, *Hokand Edebî Muhiti*, Taşkent 1961, s. 313.
[133] Dr. Rahmetova, *Asrlar Nidasi*, G. Gulam Edebiyat ve Sanat Neşriyatı, Taşkent 1982, s. 157-158.

Karizî'nin gazelleri klasik edebiyat etkisindedir. Geleneksel çizgiden uzaklaşmamış olan sanatçıda Lutfî, Ataî, Nevaî ve Fuzulî etkileri sezilir.

1.1.2.17. Muhammed Şerif

Gülhanî mahlasının kullanan Muhammed Şerif Ömer Han sarayında yaşamış önemli şairlerdendir. Bir köylü ailesinin çocuğu olarak 18. yüzyılın sonlarına doğru Karategin'de doğmuş ve 19. yüzyılın ortalarında ölmüştür. Daha çok genç iken Semerkand'a oradan da Namangan'a gitmiş ve bir süre Namangan medresesinde okumuştur. Fakat mali sebepler yüzünden öğrenimini yarım bırakmak zorunda kalarak Hokand'a gelmiş ve Ömer Han'ın sarayında nöker (hizmetli) olmuştur. Fakat çok geçmeden, saray adamlarını şiirlerinde hicvettiği için, saraydan ayrılmak zorunda bırakılmıştır.

Gülhanî, yetenekli bir şairdir. Türkçe ve Farsça yazdığı lirik ve satirik şiirleri sade ve kolay anlaşılır bir üslupla dikkati çeker. onun başlıca eseri, *Zarbü'l-mesel veya Yapalakkuş* hikâyesi adını taşır. Bu esas hikâyeye birçok hikâyenin içiçe yerleştirildiği bir yapıdadır. Aslında mensur olan bu eserin içerisine pek çok manzum parçalar da yerleştirilmiştir.

Gülhanî'nin bu eseri, halk masallarına benzer. Yıkık ve harap Fergana vadisinin yazarı olan sanatkâr, kuşların hayatını anlatırken, başkahramanlarını yaşadığı muhite uygunluğundan olsa gerek baykuşlardan seçer. Fergana vadisi insanlarının hayatını ve yaşayışını tasvir ettiği eserinde o zamanki toplumun karekteristik tiplerine de göndermeler yaparak yönetici tabakayı hicveder.

Eserine *Zarbü'l-mesel* adını vermesinden de anlaşılacağı üzere yazar, folklor ve halk masalı imgelerinden ziyadesiyle faydalanmıştır. Halk dilinden alınan deyimler, atasözleri, eserin dilindeki mahalli üslubun başarıyla uygulanışı belgeler niteliktedir.[134]

1.1.2.18. Talib Talibî

19. asırda Buhara'da yaşamış bir şairdir. Mulla Baymuhammed'in tek oğludur. Vabkent'teki Koldaş köyünde doğmuş ve yaşamıştır. İlk öğreniminden sonra Buhara'daki medreselerde eğitim görmüştür. Hattatlık yapmıştır.

---

[134] *Zarbü'l-mesel* Kazan 1890; Gülhanî *Tanlangan Asarlar*, Üzbek Klasikleri Kütüphanesi, s. 80, Taşkent 1958; Aynı yazar, *Zarbü'l-masal ve gazallar*, Üzbek Klasikleri Kütüphanesi, s.72, Taşkent 1960; Örnekler: Abdullaeva (*Adabiyat hrestomatiyasi*, Taşkent 1955), s. 118-129; İncelemeler: Mallaev, s. 146-157; Aşarova, s. 32-33; Braginskiy, s. 146; Hayit (B. Hayit, Die jüngste özbekische Literatur: Central Asiatic Journal 1962), s. 123.

Şiirlerini klasik şiir geleneğine uygun olarak Türkçe ve Farsça yazmıştır. Şairin bir divanı vardır.[135] Bu hususta ilk olarak Akademi üyesi Vahid Abdullayev bilgi vermektedir.[136]

Buharalı şair ve âlim Temur Narov, Talibî'nin hayatı ve sanatı üzerinde durmuştur. Mürettebnâme adlı eserini yayımlamıştır.[137] Bu eserde hayatı ile ilgili bazı bilgilere ulaşmak mümkündür.

Talibî'nin şiirdeki yolu, ahengi, tasavvuru ve tefekkür tarzı klasik doğu şiirine uygundur. Şiirlerinde Ahmet Yesevî, Lutfî, Nevaî, Meşreb ve Fuzulî etkisi barizdir.

İç ve dış dünyanın iki ayna gibi yansıtıldığı şiirlerinde açık ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır.

1.1.2.19 Cüneydullah Hâzık

19. yüzyılın sonlarına doğru Herat'ta doğmuştur.Orta Asya'yı birkaç kere gezmiş olan babası İslam Şeyh, okumuş bir adamdı. Cüneydullah, öğrenimini Herat'ta yapmış; Herat sanat çevresi içerisinde edebî kişiliğini kazanmıştır. Edebiyat ile olan yakın ilgisine rağmen, medresede tıp öğrenmiştir. Bu sebepten dolayı şiirlerinde Hâzık Tabib mahlasını kullanmıştır.

1799 yılında Cüneydullah Herat'tan Emir Haydar'ın saltanat sürdüğü Buhara'ya gelmiş ve kısa bir zaman içerisinde buradaki şair ve bilginler arasında tanınmıştı. 1820 sıralarında Buhara'dan Hokand'a gelen Cüneydullah, Ömer Han'ın saray şairleri arasına katılmış; Ömer Han'ın 1822'de ölümünden sonra Hokand'ı terk ederek o sırada canlı bir edebiyat merkezi olan Hîve'ye gitmiştir. Burada Allah Kulı Han tarafından, Munis'in ölümü ile yarım kalmış olan Mirhand'ın *Ravzatu's-Safa* adlı eserinin Çağatayca çevirisini tamamlamakla vazifelendirilmiştir. Cüneydullah bu eserin ancak birkaç bölümünü çevirmiş ve 1830 sıralarında Hokand'a dönmüştür. 1842'de Buhara emiri Nasrullah, Hokand'ı istila ettiğinde Hâzık da diğer şair, bilgin ve sanatçılarla birlikte esir edilerek Buhara'ya götürülmüştür. Yolda, Buhara'ya doğru giderlerken, Nasrullah şaire Hokand zaferini bir beyit içerisinde övmesini emrettiği zaman, Hâzık'ın beyitle verdiği cevabı beğenmeyen Nasrullah şaire çok kızmış ve onun idamına karar vermiştir. Fakat Hâzık dostlarının yardımıyla, o vakitler bağımsız bir beylik olan Şehrisebz'e kaçmıştır. Bununla beraber şair, burada da Nasrullah'tan kurtulamamış, emirin Şehrisebz'e gönderdiği adamları tarafından öldürülmüştür.

---

[135] *Divan-ı Talib* adlı eserinin elyazması Buhara'da İbni Sina Kütüphanesi 417 numarayla kayıtlıdır.
[136] *Talib Talibî*, Buhara Hakikatı Gazetesi, 18 Aralık 1960.
[137] Taşkent 1983, Gafur Gulam Neşriyatı.

Hâzık'ın Çağatayca ve Farsça birer divanı,[138] bir de *Yûsuf u Zelihâ*[139] adlı Farsça bir mesnevisi vardır. Çağatayca şiirleri Nevaî ve Fuzulî'nin etkisindedir.[140] Hatta Fuzulî etkisi o denli kuvvetlidir ki şair bazı şiirlerini Azeri dili ve Çağatay dili karışık bir şekilde yazmıştır. Hâzık da, devrinin âdetine uyarak, Nevaî'nin birçok gazellerini tahmis etmiştir.

1.1.2.20. Mirî

19. yüzyılda yaşayıp eser veren Semerkandlı meşhur şairlerden birisi de Mirî'dir. Hicrî 1246 (Miladî 1830) yılında Kettekorgan'ın Eşankışlak köyünde doğmuştur. Babası Memetulla çiftçi Özbeklerden olup annesi Buhara'nın Karaköl'ündendir. İlkin Kettekorgan şehrindeki Nakib Hoca Medresesi'nde okur. Özbekçe ve Tacikçe şiirler yazmaya başlar. O dönemin şehir kadısı meşhur şair Abdüleziz Rakım'dır. Genç şair onunla sohbetlerde bulunmuştur. Şairin asıl ismi Muhammedkulı'dır.

Buhara'daki medreselerin birinde eğitimine devam eden şair edebiyat, tarih, Arapça, hattatlık ve müzik dersleri alır. Buhara'da Emir Nasrullah tarafından Nadire ve Hâzık gibi meşhur sanatçılara yapılan zalimane muameleler, Şevkî, Vale, Hıramî ve diğer büyük sanatçılara yapılan haksızlıklar şairimizi çok etkiler.

Doğduğu yere, Kettekorgan'a geri dönen şairimiz muallimlik ve hattatlıkla uğraşır. *Gülnâme* destanını yazan şairimiz daha sonra 1883-1884 yıllarında Kettekorgan kadısı Mirza Haydarkul'a ithaf ettiği 15 bin mısralık *Rana ve Zeba* destanını yazar.

Şair, sözde "aydınlar"a takındığı muhalif duruşu yazdığı Farsça şiirleri ile başarılı bir şekilde dile getirmiştir. Bir dönem bu muhalif şiirleri sebebiyle canına kastedilen şairimiz yılmadan aynı kararlılıkta sanatına devam etmiştir.

1888 yılında Kaldurgan Köyler Birliği kadısı olan Mirî, Nevaî'den sonra sönmüş olan destancılığı canlandırarak *Kıssa-ı Selim Cevherî* (1887) adlı destanını yazar. Destanda toplumu idare etme iddiasında bulunan yöneticilerin, zalimlikleri ve bilgisizlikleriyle yetersizlikleri anlatılır. Firdevsî'nin *Şeh-nâme*'sinden etkilenerek *Rüstem ve Suhrab* (1898) destanını yazar. Sonra *Mecididdin ve Fahrünnisa* (1899) destanını yazmıştır. Onun *Gülnâme* mesnevisinden sonra *Çağnâme* gibi mesneviler yazdığı da bilinmektedir.

---

[138] Yazmalar: Farsça divanı: Leningrad, İnstitut vostokovedeniya AN SSSR, No. 470 ve Taşkent, Özbekisten Bilimler Akademisi, Semenov No. 1647, 1648.
[139] Özbekistan Bilimler Akademisi, Semenov No. 1649-1654 (6 nüsha)
[140] İncelemeler: Sadreddin Aynî, *Nemûne-i Edebiyat-ı Tacik*, Moskova, s. 257, 1926.

1896 yılı seçimlerinde hile ile Mirî kadılıktan hile ile düşürülür. Mirî daha sonra doğduğu köyü olan Eşankışlak'a göçer. Bu arada iki oğlu öldürülür.

Şair ellibeş yıllık sanatını ve bütün ömrünü (öl. 1896) halkı için harcamıştır. Onun sanatı ve sanatçı kişiliği araştırılmış ve *Tanlangan Asarlar*'ı basılmıştır.[141]

1.1.2.21. Ümidî

19. asırda Hokand edebî ortamındaki büyük şair, tarihçi ve sanatkârlar Özbek âlimlerinin araştırmalarına göre iki gruba ayrılmaktadır: Hokand Han'ın sarayına bağlı saray şairleri ile fakir halkın içinden çıkmış, "halkçı" edebiyat temsilcileri.

Ümidî ve Havaî mahlaslarıyla şiirler yazan şairin esas adı Muhammed Umer Nemetulla Ahun Oğlu olup 1835 yılında Margılan'da doğmuştur. Medrese eğitimi alan şair Mukimî ve Furkat gibi şairlerle yakın ilişkiler kurmuştur.

Gulam Kerimov'un verdiği bilgilere göre, Ümidî'nin şiirleri on bin mısradan fazladır. Onlar iki kısımdan ibarettir: Birinci kısım lirik gazeller, hicvî gazel ve mesneviler; ikinci kısım tarihî ve macera destanlarıdır.

O lirik şiirlerinde eski Türkistan edebiyatı geleneğini devam ettirirken aşk ve hiciv gazelleri de yazmıştır. *Dükçi Eşan*, *Hecvi Musekel Bezzaz*, *Hecvi Abid Halife* gibi eserleri ise doğrudan hayattan alınmış ve gerçekçi yönleriyle dönem edebiyatına olumlu yararlılıklar sağlamış yapıtlarıdır. Bunun yanı sıra mesnevilerinde tarih, astronomi ve tıp bilimi gibi konularda verdiği bilgiler zengin ilgi alanının delili niteliğindedir.

Mesnevî-i Ümidî[142] ve *Divan-ı Ümidî* ile *Keçküli Kalenderî* adlı eserlerinin yanı sıra şiirsel bir üslupla yazdığı tarihî eserleri de vardır.[143] 1884 yılında yazılan *Mektupçeî Han* adlı eseri, 1842 yılında Narbotabiy'in kardeşi Şerali'nin Hokand Hanı olarak tahta çıkışından Rusların hanlığı ele geçirmelerine kadar (1865-1870) cereyan eden bütün olayları anlatır. Eserin önemi, dönemi şekillendiren tarihî olayları nakletmesinden dolayıdır.

Ümidî 1888 yılında *Cengnâme* destanını yazmıştır. Destan Türkistan tarihindeki önemli dönemlerden birisi olan 1860-1870 yılları arasında Kaşkar'da gerçekleşen olayları kaleme alınmıştır. Prof. Gulam Kerimov'un yazdığına göre, Kaşkar'daki Rusya konsolosu, şarkiyatçı N. Petrovskiy'in öneri ve ricasıyla şair 1880 yılında *Bedevletnâme*

---

[141] Onun hakkında daha geniş bilgi için bk. *Özbek Edebiyatı*, c. 4, Taşkent 1959; Özbek Sovet Entsiklopediası c. 7, s. 272-273, Taşkent 1976; Muhammedcan Mahmudov, Taşkent Bedîî Edebiyat Neşriyatı, 312 sayfa, Taşkent, 1965.

[142] Özbekistan Fenler Akademisi Şarkşinaslık Enstitüsü Kütüphanesi, 1942

[143] Sanatçının *Divan-ı Ümidî* ile *Keçküli Kalenderî* adlı iki eseri Petersburg Kütüphanesi'nde bulunmaktadır.

yaki Tarihî Hokand adlı destanını da yazmıştır. 2700 mısralık eser günümüzde Petersburg Şarkiyat Enstitüsü Elyazmaları Bölümü'ndedir.[144]

Ümidî'nin *Hayretü'l-alem* adlı tarihî ve felsefî destanı da vardır. Bu eserde Fergana Vadisi ve Doğu Türkistan'daki o dönemin çetin hayat şartları tasvir edilmiştir.

Bütün bu eserler şüphesiz Türkistan tarihi ve edebiyatı için önemli kaynaklardır. Gulam Kerimov ve T. Hacıbayev'in Ümidî hakkında incelemeleri mevcuttur.

1.1.2.22. Firuz

Türkistan'da devlet kurmuş Hüseyin Baykara, Ali Şir Nevaî, Babürşah ve oğullar, Şibani Han, Abu'l-Gazi Bahadır Han gibi nice şah ve hanların aynı zamanda şair ve âlim oldukları bilinmektedir. Bunlardan birisi de Firuz'dur.

Firuz mahlasıyla eserler vermiş olan II. Muhammed Rahim Han, Hîve Hanı (1864-1873) olmak yanında aynı zamanda bir şair ve bestecidir.

Muhammed Rahim Han 1844 (bazı kaynaklarda 1847) yılında doğmuştur. Babasının döneminde iyi bir eğitim almış, her bakımdan bilgi ve tecrübe kazanmıştır. Gençlik yıllarından itibaren dövüş sanatlarını öğrenmiş; devlet işlerinde tecrübe sahibi olmuş; hattat, besteci ve şair olarak yetişmiştir. 1864 yılında yirmi yaşında babası Seyid Muhammad Han'ın yerine geçmiştir. Dokuz yıl hanlık yapmıştır. Rusların Türkistan'ı işgali başlayınca, Hîve Hanlığı da tehlikeye girmiştir. Rusya, 1864-1868 yıllarında Buhara ve Hokand Hanlıklarını ele geçirerek Türkistan Genel Valiliğini kurmuştur. Bu dönemde bağımsız bir devlet olan Hîve Hanlığı Avrupalı istilacıların mukavemeti karşısında güçsüzleşmiştir. 1873'te Ruslar Hîve'ye hücum edip işgali gerçekleştirince Hîve Hanlığı'nı Rusya'ya bağlı devlet olarak ilan ettiler. Muhammed Rahim Han'ın "hanlık" sıfatına dokunulmadı. Ancak devlet Ruslar'ın istekleri dikkate alarak idare edildi. Bu dönemde hanlığın yüzde altmış beşi Özbek, yüzde yirmi yedise Türkmen ve yüzde üç gibi bir kısmı Kazak ve Karakalpak idi. Hayatının sonuna (1910) kadar Hîve tahtında kalan Muhammed Rahim Han Rus istilasına rağmen tarım, el sanatları ve sanayi alanlarına önem vermiştir. Yeni kanallar açmış, Hîve, Köhne, Ürgenç, Çimbay, Hazerasp ve Bekabad'da metal işleyen atölyelerin sayısını arttırmıştır. Rusya tarafından hammadde yatağı olarak görülen Hîve'de pamuk tarımı da teşvik edilmiştir.

Ruslara ve işbirlikçi yönetimlere karşı yaşanan çiftçi isyanları baskın güç olan Rusya tarafından acımasızca bastırıldı. Yaşanan bu olumsuzlukların yanı sıra olumlu gelişmeler de yaşandı. Yeni medreseler açılırken kültürel yaşamın canlı kalması için

[144] Prof. Gulam Kerimov, *O'zbek Adabiyoti Tarixi*, III. kitap, s. 52-53, O'qituvchi Nashriyoti 1975.

çabalar sarfedildi. Âlim ve şairler himaye edildi. Ülkede imar faaliyetlerine önem verildi. Harap binaların onarımına gidildi.

Arapça ve Farsça olan tarih kitaplarının tercüme çalışmaları gerçekleştirildi. Pek çok Güldesteler hazırlatılarak dönemin meşhur ve kıymetli eserleri kitaplaştırılarak sanat ve edebiyat dünyasına kazandırıldı. Firuz'un döneminde Hîve'de taşbasma usulüyle kitap basmaya başlanmıştır. Firuz'un kendi divanı da bu yolla basılmıştır.

Firuz'un yüklendiği bu sosyal misyonların yanında güçlü bir besteci olduğu bilinmektedir. Şeşmakamda on üç bestesi vardır. Buna ek olarak rast makamında *Muhammedi Cedidi Firuz*, segâh makamında *Sakili Firuzşah*, *Çar Usuli Firuz*, büzrük makamında ise *Muhammedi Firuz* gibi besteleri de bulunmaktadır.

Firuz şiirleriyle de Türkistan şiirinin temelini atanlar arasında hükmedilir. Ondan kalan bir miktar divan nüshaları vardır. Sovyet yönetimi esnasında zararlı kabul edilen sanatkârlar arasında sayıldığından, ancak 1991 yılında seçme şiirleri bir kitapçık halinde basılmıştır.[145] Firuz için "büyük eğitimci" sıfatını kullanan Rus şarkiyatçısı V.V. Bartold'un kendisi hakkında araştırmaları vardır. Firuz klasik şiir geleneğinin takipçisi olmuş lirik bir şairdir.

1.1.2.23. Mukimî

19. asırda Hokand'da yaşamış en meşhur şairlerden biri de Mevlana Mukimî'dir. Türkistan'da bin yıl içerisinde pek çok şair Mukimî mahlasını kullanarak şiirler yazmıştır. 19. asırda Mukimî mahlasıyla Hokand'da şöhret kazanan şairin asıl adı Muhammed Emin Mirza Hoca'dır. O, 1851 yılında fırıncı Mirzahoca ailesinin bir bireyi olarak dünyaya geldi. Babası Mirzahoca on beş yıl önce Taşkent'ten Hokand'a göçüp yerleşmiştir. Annesi Bibiayşe'dir. Muhammed Eminhoca ilk öğrenimi esnasında annesi sayesinde şiire karşı bir heves duyar. Genç şair ilk olarak Nadire'nin kurdurduğu Hokand'daki Hacimayim Medresesi'nde, daha sonra da Buhara'daki medrsede okur. 26 yaşından itibaren mahkemede "mirzalık" (kâtiplik) işleriyle meşgul olur. 1885-1886 yıllarında zor duruma düşer. Hokand'daki Hazret Medresesi'nin bir hücresinde kalır. 1887'de Taşkent'e gider ve iki yıl orada yaşar. Taşkent'teki hayatı sırasında aynı dönemde yaşayan Furkat, Zevkî, Kamil Harezmî, Avaz Otar, Nadim Namangani ve İbret gibi şairlerle dostluk kurar.

[145] Yüz bin adet basılan bu kitapçık kısa süre içinde tükenmiştir. Kitapçık, Hicrî 1312 yılında istinsah edilen 12066 numara ile kayıtlı elyazma esere dayanılarak hazırlanmıştır. Bu kitapçığı hazırlayan Gülsere İsmailova'nın belirttiğine göre, Berunî Şarkşinaslık Enstitüsü'nde Fîrûz'a ait divanın elyazmaları mevcuttur; Muhammed Rahim Han Fîrûz, *Ne Boldi, Yarim Kelmedi* Gazeller, hzl. Gülsere İsmailova, Gafur Gulam Neşriyatı, Taşkent 1991

Babasının ölümünden sonra ailesinin geçimini sağlama işi şair Mukimî'nin sorumluluğundadır. Zor hayat şartları Mukimî'yi hayatının sonuna dek bulabildiği medrese hücrelerinde yaşamaya mecbur bırakacaktır (1903). Fakir bir hayat süren şairimizden ise halkına zengin bir kültür mirası kalacaktır.

Bu dönemde Hokand, Buhara ve Hîve hanlıkları bölünmüş kendi aralarındaki anlaşmazlıklar bitmeyen savaşlara dönüşmüş ve sonrası gerçekleşen Rus istilası ve artan baskı ile zulüm ağır acılarla dolu bir hayata zemin hazırlamıştır. Mukimî bu hayatın canlı bir şahididir.

Şahit olduğu ve yaşadığı hayatın karamsar bir tutuma yol açtığı ve bu tutumun bir sonucu olarak da tenkit tarzının Mukimî'nin şiirlerine hakim olduğunu söylemek mümkündür. Hicivlerini mesnevi ve muhammes şeklinde yazmış olan Mukimî'nin Nevaî, Fuzulî, Gülhanî ve Mahmur'a ait birçok gazeli tahmis ettiğini dikkate aldığımızda, şairin bu sanatkârların izinde yürüdüğünü görebiliriz.

Yergi şairi Mukimî yetersizliklerin ve çarpıklıkların ıslahı için eserlerinde kendi vatanı ve halkının hayat şartlarının ağırlığını, cehaletin ve zulmün yoğunluğunu yansıtmıştır. Mukimî Hokand civarına ve Fergana vadisine birçok geziler yapmış ve bu gezilere ait intibalarını *Seyahatname* adlı manzum eserinde toplamıştır. Kıtalar halinde yazılmış bu oldukça uzun manzume, Hokand'tan Şahimerdan'a, Hokand'tan Fergana'ya ve Hokand'tan Isfarağa'ya kadar olan yol izlenimlerini anlatılır. Çok ilgi çekici olan bu nükteli şiirler âdeta kelimelerle resmedilmiş canlı tablolar şeklindedir.

Mukimî az kelime ile çok şey ifade etmeye yeter bir dil gücüne sahiptir. Dili halk şiirinden aldığı deyim, atasözü ve deyişlerle zenginleştirilmiştir. Özbekçe hatta Rusça kelimeleri de halkın dilinde benimsendiği şekli ile kullandığı olmuştur.

Mukimî'nin dostlarına gönderdiği mektuplarına eklediği çok sayıda Farsça şiirleri de vardır. Bu şiirler, şairin biyografisi bakımından önemlidir.

Daha hayatta iken şiirleri antolojilerde basılmış olan şairin ölümünden dört yıl sonra Taşkent'teki "Türkistan Vilayetinin Gazeti" adlı gazetenin muharriri Rus Ostrovmov, Mukimî'yi tanıttığı bir eserinde şairimizi dünyaya boş veren, dindar birisi olarak değerlendirmiştir.[146]

Lirik şiirleri, milli zevk ve hasletleriyle yazılan seyahatnameleri, hicivleri millet menfaatine hizmet etme amacıyla kaleme alınmıştır. Dolayısıyla sömürgecilerin O'nu "kendi adamları"na dönüştürme çabaları sonuçsuz kalmıştır.[147]

---

[146] Ostrovmov, *Bevant Mukimî*, 1907.
[147] G. K. Kerimov, *O'zbek Adabiyoti Tarixi*, III. Kitap, s.77, O'qituvchi Nashriyoti, Taşkent 1975.

Bugüne kadar şairin eserleri iki cilt halinde 1960, 1961, 1973, 1974 yıllarında olmak üzere birkaç kez basılmıştır.

Hokand'da bir müzesi ve heykeli bulunan şair hakkında Aybek, Gafur Gulam gibi büyük şair ve yazarlar daha pek çok bilim adamı makaleler yazmıştır.[148]

1.1.2.24. Furkat

Çağatay edebiyatının son dönemlerinde ortaya çıkan "Cedidcilik" (Yenileşme) akımının temsilcilerinden sayılır. Asıl adı Zakircan, mahlası Furkat ya da Furkatî'dir. 1858 veya başka bir kaynağa göre 1859 yılında Hokand'da dünyaya gelmiştir. Babasının da edebiyata ilgi duyan bir insan olması dolayısıyla küçük yaştan itibaren şiire ve edebiyata ilgi duymuştur. Henüz sekiz yaşlarında iken Attar'ın *Mankıtu't-Tayr*'ını okumuş, Nevaî ve Fuzulî gibi büyük şairlerin şiirlerinden haberdar olmuştur. İyi bir eğitim almıştır. Arapça ve Farsça ile medrese ilimlerini tahsil etmiştir. Genç yaşta ticarete atılmak zorunda kalmıştır. Rus işgali gibi sosyal ve siyasi olaylar sonucunda amcasıyla birlikte 1878 yılında Avrupaî tarzda yeni kurulmuş olan Yangı Margılan'a (bugünkü Fergana) geldi. Orada Avrupa kültür ve medeniyetiyle tanıştı. Gimnaziya (lise), tiyatro, basımevi gibi Avrupa medeniyetinin ögelerini yakından gördü. 1880 yılında memleketine dönmüş, burada birçok eser meydana getirmiştir. Ancak bu dönemde yazmış olduğu metinlerin bazılarına ulaşılamamıştır. 1882 yılında şair Mukimî ile tanışmış, onun sayesinde Fergana kültür ve sanat çevresine girmiştir. Şiirlerinin buralarda tanınmasıyla dönemin önemli şairleri arasında yerini almıştır. 1891 yılında Rus politikalarını ve özellikle Grandük Nikolay'ı hicveden bir şiiri nedeniyle Türkistan'ı terk etmek zorunda kalmıştır. Vatan hasreti çekmesine rağmen bir daha memleketine dönememiştir. İstanbul, Mısır, Arabistan, İran, Afganistan ve Hindistan gibi yerleri gezmiş, sonunda Keşmir yoluyla Yarkend'e gelmiş ve 1909'da da burada ölmüştür. O, gurbette iken memleketiyle ilişkisini hiçbir zaman kesmemiş, memleketinde yayımlanan "Türkistan Vilayetiniñ Gazeti"sine ve şair arkadaşı Mukimî'ye manzum mektuplar ve şiirler yazmıştır.[149] Lirik şiirleri bulunan Furkat'ın şiirleri divan şeklinde toplanamamıştır. Ancak çeşitli kaynaklarda gazel, muhammes ve müseddesleri bulunmuştur. Şiirlerinin temel konusu aşktır. Klasik tarzda yazmış olduğu bu şiirlerinin anlatımlarında ve konularında zaman zaman yenilikçi bir akıma kaydığı

[148] H. Yakubov *Özbek Demokrat şairi Mukimî* (Taşkent 1953), A. Alimcanov *Muhammed Emin Mukimî Hayat ve Sanatı* (1970), A. Şamaksudov *Mukimî Satirası'nıng Tili* (Taşkent 1970).

[149] Örnek olarak bk. Hanifi Vural, "Son Dönem Çağatay Şairlerinden Zakircan Furkat'ın Manzum Mektupları", TDAY Belleten, c. 2, s. 147-180, TDK, Ankara 2002.

görülür. Bazı şiirlerinde Ruslar yoluyla tanıdığı Avrupa kültürüne olan hayranlığını da ifade ederken Rus dili ve edebiyatına da çok uzak olmadığını anlarız.

Furkat, son dönem Çağatay şairlerinin önemli simalarından olması yanında kendinden sonraki edebiyatı da etkilemiştir. Daha çok ayrılık ve vatan hasretiyle yazmış olduğu şiirler Özbek Türk şiirinde derin etkiler bırakmıştır.[150]

Furkat, Türkistan edebiyatının yetenekli şairleri arasında en güçlü kalemlerden biridir. Onun sevgi temalı şefkat dolu mısraları, tabiatı betimlediği şirin inci dizeleri, sıla özlemi dolu manzumeleri Klasik Özbek Edebiyatının mümtaz eserlerindendir.

İstanbul'dan yazdığı şiir ve mektupları arasında *Hokandlı şair Zakircan Furkat'ın İstanbul'dan Yazdığı Mektubu* (1892) dikkate değerdir.

Günümüze kadar yayımlanan şiirleri 7806 mısraya ulaşmıştır. Halid Resul'un iki ciltlik derlemeye dayalı eserinde yer alan Furkat'ın şiirleri, 92.335 mısraya ulaşmıştır.[151] Ancak bunlardan hala 85.000 mısrası yayımlanmıştır.

Furkat üzerinde uzmanlaşmış olan Halid Resul'un ifadesine göre "Furkat, kendi 1889 yılına kadar Hokand'da yaşadığı dönem içindeki güzel ve muhammeslerini bir araya getirerek divan oluşturmuştur".[152] Onun şiirleri *Beyazi Mulla Öteb* (1907), *Beyazi Muhalla* (1911), *Armugani Hıslet* (1912), *Beyazi Gülşeni Eşar* (1910), *Beyazi Maa Hecviyati Mevlana Mukimî Maa Furkat* (1913) gibi antolojilerde taşbasma olarak yayımlanmıştır. Şairin seçme eserleri *Tanlangan Asarlar* adı altında Rusça[153] ve Özbekçe[154] olarak basılmıştır.

1.1.2.25. Zevkî

Asıl adı Ubeydullah olan Zevkî, 1853 yılında, Hokand'ın (daha sonra kendi adıyla Zevkîabad şeklinde anılacak olan) Şeyhan mahallesinde doğdu. Eski mektebi bitirdikten sonra Hokand medreselerinden "Medrese-i Âli" ve "Çelpek"te okudu. Medrese yıllarında, Türkistan muhitinin klasik şairlerini okudu ve kendisi de ilk eserlerini vermeye başladı. Yine bu yıllarda Türkistan'ın Mukimî, Nusret, Muhayyir, Nadim, Raci, Taşhoca, Esirî gibi yaşayan şairleriyle tanışıp dostluklar kurdu.

Geçimini sağlayabilmek için Mümin Canbay adlı zengin bir kimsenin yanında çalışmaya başlamasıyla beraber işi sebebiyle 1890 yılına kadar Semerkand, Buhara,

---

150 Tolkun 2001: 44-48; Eckmann 1963: 145-151;Vural 2002: 147-180

151 Halid Resul, *Zakircan Furkat Eserler Mecmuası*, c. I, s. 5., 1986.

152 Furkat üzerine büyük araştırmalar yapan derlemeci Halid Resul, Furkat'ın eserlerini yıllar boyu toplayarak 1986 yılında iki cilt halinde Arap yazısıyla *Zakircan Furkat Eserler Mecmuası*'nı hazırlamıştır. Bu elyazması iki cilt halinde 150 nüsha olarak çoğaltılmıştır. Öyle anlaşılıyor ki, iki ciltlik bu eser, otuz elyazma ve on altı taşbasma kitaba dayalı olarak hazırlanmıştır.

153 Taşkent 1963

154 1975, Gafur Gulam Neşriyatı.

Hocend, Endican, Oş ve Taşkent gibi Türkistan'ın önemli şehirlerini dolaştı. Buralardaki hayatı ve halkın durumunu yakından gördü. 1898 yılında da Mukimî ile birlikte Fergana Vadisi'ni gezdi.

Bütün bu geziler sonrası Zevkî halkının hem yerli zenginlerin (bayların) hem de çarlık memurlarının zulmü altındaki çaresizliklerini gözlemledi. Sonuçta bu durum Zevkî'nin satirik eserler yazmasına sebep olur.

Hayatındaki önemli olaylardan biri de dayısı Muhammed Sıddık ile beraber yaptıkları ve Kafkasya, Türkiye. Mısır ve Arabistan diyarları da kapsayan ve üç yıl süren (1900-1903) uzun seyahattir. Bu gezi sonrası Hokand'a yerleşmiştir.

Sanat bakımında Mukimî'yi takip eden Zevkî hicivlerinde keskin dili ve etkili uslübu ile dikkati çeker.

Halk arasında bestelenerek okunan gazel, muhammes, müseddes gibi lirik şiirleri de bulunan Zevkî'nin eserleri ölümünden sonra biraraya getirilmiştir.

Zevkî'nin eserlerinden seçmeler 1958 yılında Taşkent'te neşredilmiştir. Onun hakkında[155] Haşimcam Rezzakov ve Gulam Kerimov araştırmalar yapmıştır. Zevkî'nin şiirleri bazı antolojilerde yer almıştır.[156]

1.1.2.26. Osman Hoca Zarî (1838-1916)

Hokand şairin hayatı ve eserleri daha pek araştıralamamıştır. Özbek edebiyat tarihçisi Sabir Abdullah'ın verdiği bilgiye göre, gençliğinde önce sandıkçılık yapmış, fakat Zevkî ile tanıştıktan sonra medreseye girmiş ve öğrenimini bitirmiştir.[157] Zarî Zevkî'nin aracılığıyle Mukimî ve Furkat ile de tanışmış ve bu dört şair arasında samimi bir dostluk kurulmuştur. Sabir Abdullah, Mukimî'nin Zarî'nin şiirlerine büyük bir değer verdiğini belirtir.

Zarî'nin ahenkli gazelleri, muhammes ve müseddesleri halk arasında çabucak yayılmıştır. Daha sonra Zarî, Mukimî'nin etkisi altında yergiler de yazmıştır. "Cedidçilik" edebî hareketi içinde yer alan Zarî yeni konular ele almamıştır.

1.1.2.26. İshakhan İbret

İbret, mahlası olup asıl adı İshakhan Cüneydullah Hocaoğlu'dur. İshakhan 1862 yılında Fergana Vadisinin eski kültür merkezlerinden olan Törekorgan'da doğmuştur. Okuma yazmayı annesi Huribibi'den öğrenmiştir. Mahalle mektebinde okuduktan sonra

---

[155] Haşimcan Rezzakov, *Zevkî-Hayatı ve İcadı*, Taşkent, 1958; Gulam Kerimov, *Özbek Edebiyatı Tarihi*, Taşkent, 1975.

[156] *Özbek Şiiriyeti Antologiyası*, Taşkent, 1961; *Özbek edebiyatı*, Taşkent, 1960.

[157] Sabir Abdulla, Şair Zarî, Şark Yulduzi (aylık edebi dergi), XXIV/10, Taşkent 1956.

hanlığın başkenti ve kültür merkezi olan Hokand'a gidip Muhammed Sıddık Tünkatar Medresesi'nde eğitim görmüştür. Hokand edebi muhitindeki yazar, şair ve tarihçilerle tanışan İbret, Mukimî ve Furkat'ın sohbetlerine katılır.

İbret'in hayatı ve sanatını araştırıp bu konuda doktora tezi hazırlmış olan Uluğbek Dalimov'a göre o, medreseyi 1886'da bitirip Törekorgan'a dönmüştür. Halkın ileri fikirli olması için işe yeni okul "usuli savtiye" (duyma yöntemine dayanan) okul açmakla başlar. Bu okulun eski mahalle mekteplerinden farklı olduğunu gören gelenekçi yöneticiler, "Kalemiye (okkacılar)" taraftarları ona karşı dururlar. Okulda uzun süre çalışamayan İbret, yurdundan ayrılıp uzun müddet dünyayı dolaşır (1887).

İbret 1887-1892 yılları arasında Türkiye, Arabistan ve Bulgaristan'da; daha sonra da Roma 'da ve Atina'da yaşamıştır. Arapça, Farsça ve Türkçeyi öğrenir. Yazacağı kitaplar için malzeme toplar ve araştırmalar yapar. 1892-1896 yılları arasında Hindistan'ın en büyük liman şehirleri olan Bombay ve Kalküta'da yaşar. Hint, Urdu ve İngiliz dillerini öğrenir.

1896'da vatana dönen İshakhan İbret, Çar Rusyası'nın zulmü altında kalan milletinin tek bir kurtuluş yolunun "kendi durumunu kavramak" (bunun için de okumak) olduğunu anlamış ve eğitimcilik işini sürdürmüştür. Rus dilini de öğrenmiştir. Bu dönemde yayımlanan "Türkistan Vilayetinin Gazeti", "Sadai Türkistan" "Sedai Fergana" vb. süreli yayınlarda sanatını devam ettirir. İbret, 1907'de yeni usuldeki "savtiye mektebi"ni Törekorgan'da açarak Rus dili dersini de programa alıp eğitim vermeye başlar. Sanatkâr bundan sonra faaliyetlerinin kapsamını genişletir. Gazete ve kitap çıkarmak üzere basım evi satın almaya çabalar. 1907'de Orunburg'a gidip bir matbaa makinesi getirir. 1908'de Çar hükümetinden izin alarak faaliyete başlar. Namangan vilayetine ilk fotoğraf makinesini de İshakhan İbret getirmiştir. 1908'den itibaren "Matbai İshakiye" adlı basım evini açır. Halkı eğitmek adına çok sayıda kitap, risale vb. eserler neşredilir.

İbret sosyal faydayı amaç edinmiş bir sanatkâr olmanın yanı sıra estetiğe de önem vermiştir. On dört adet dille ilgili eseri, tarihî ve edebî kitapları olan sanatçı, *Lugat sitte el-sine* adlı kitabı Taşkent'te 1901 ve 1907 yıllarında İl'in neşriyatı arasında basılmıştır. Bu kitapta Arap, Fars, Hint, Rus, Türk ve Özbek dilleri sözlüğü verilmiştir. En çok kullanılan kelimelerin anlamları yazılmıştır. İbret'ten sonra altı dilli bu şekilde geniş çaplı bir sözlük henüz hazırlanamamıştır. Bir diğer önemli eseri ise *Cameü'l-hutut* (Yazı Çeşitleri) olup, 1912 yılında basılmıştır. Türkistanlıların dünyadaki konumlarını, kültürlerini kavrama hususunda önemli bir kaynak olan eser dünyadaki yazıların

tarihini, özellikle Latin, Yunan, Slav, Çin, Hint, Arap yazılarının tarihini ele almıştır. *Tarihi Fergana* (1916, 1991), *Tarihi Medeniyet* (1925), *Mezanü'l-zaman* (1926)" sanatkârın tarihî eserlerindendir. *İlmi ibret* adlı eseri, sanatçının mühim eserlerindendir.

İbret, Türkistan parçalanıncaya kadar eğitim, sanat ve neşriyatçılık işlerine devam etmiştir. Ancak 1937'de Sovyetlerde ortaya çıkan genel baskı bütün Türkistanlı aydınlar gibi İbret'i de etkisi altın almıştır. Yetmiş beş yaşında iken hapse atılan sanatçı kısa bir süre sonra da hayata veda etmiştir (1937).

1.1.2.27. Sıddıkî Aczî

20. yüzyıl başlarında Semerkand edebî muhitini oluşturanlardan biri olan Sıddıkî Aczî şair, mütercim ve eğitimcidir. Asıl adı Said Ahmed olan Aczî, 1864 yılında Semerkand'a bağlı Helvaî köyünde doğmuştur. Daha beş yaşındayken babası Hasan Hoca'yı kaybeden Aczî'yi dedesi Ali Hoca yetiştirmiştir. Okuma yazmayı babaanneside öğrenen Aczî, Semerkand ve Buhara medreselerinde okumuş; Arapça, Farsça, Azerbaycan Türkçesi ve Rusça'yı öğrenmiştir. Eser vermeye medrese yıllarında öğrenci iken başlamıştır.

Medrese eğitimini tamamladıktan sonra, babasından miras kalan bahçeyi satan Aczî, üç yıl (1901-1903) sürecek olan bir seyahate çıkar. Bu üç yıllık süre içinde Azerbaycan, Irak, Mısır ve Rusya'yı gezer. Tiflis'te bulunduğu sırada Azerbaycanlı sanatçılar Celil Memmed Gülizade ve Mirza Ali Ekber Sabir ile tanışır. Bir süre, Rus elçiliğinde mütercim olarak çalışır. Daha sonra da Rusya'nın içlerini gezer.

Bu seyahati sırasında, sömürge Türkistan ve Azerbaycan coğrafyalarındaki, Irak'taki, Rusya'daki hayatı kendi gözleriyle gören Aczî, bu gözlemlerinden önemli sonuçlar çıkartır. Esir Türkistan halklarının, ancak eğitilerek esaretten kurtarılabileceğini kavrar ve bu yolda eserler vermeye başlar. Seyahatini tamamlayıp köyüne dönen Aczî, yeni usulde (usul-i cedidi) bir okul açar. 1903 yılında açılan bu okulda sıra, küre gibi devrin bütün modern eğitim araçları edinilmiş; matematik, astronomi gibi fen bilimleri ve ayrıca Arapça ve Rusça gibi dersler okutulmuştur.

Aczî eğitimle ilgili eserleri Özbekçe'ye çevirdiği gibi, kendisi de "usul-i cedid"e göre ders kitapları yazmıştır.

Şairin 1914 yılında kurduğu "Zerefşan" adlı kütüphanede; bütün Türkistan, Kafkasya ve Türkiye'de bulunan "Molla Nasreddin", "Şura", "Hablu'l-Metin" gibi dergilerin yanında İbni Sina'nın eserlerinden Tevfik Fikret'in eserlerine kadar pek çok kitap bulunuyordu.

1910'lu yıllarda şairin pek çok kitabı yayınlanmıştır. *Encümen-i Ervah* (1912), *Aynü'l-edeb* (1916) o dönemdeki fikri uyanışta etkin rol oynayan kitaplarındandır. *Mirat-ı İbret* ve *Encümen-i Ervah*, Sabir ve C. Memmed Gülizade'nin yardımlarıyla önce Tiflis'te yayımlanır. Aczî, bu eserleri sonra Semerkand'da da yayımlamıştır.

Şair üzerine bir araştırma yapan Prof. Begali Kasımov'a göre *Mirat-ı İbret*'in asıl konusu Türkistan'ın korkunç vaziyeti ve bu vaziyetten kurtuluş yollarını aramaktır ve şair kurtuluşun bilimde ve bilinçlendirmede olduğunu; mevcut durumun ise cehaletten kaynaklandığını söylemektedir.

B. Kasımov, *Mirat-ı İbret*'in şairin çağdaşlarını derinden etkilediğini ve şairin bu eseri sebebiyle "kadim"ciler tarafından kötü bir şekilde anıldığını yazmaktadır.[158]

Aczî, Türkistan'da 1917-1924 yılları arasında yaşanan devlet değişiklikleri döneminde de eserler verdi; süreli yayınlarda Turdî, Meyne, Tir, Gümanam, Almas gibi takma isimlerle hicvîyeler, makaleler, hikâyeler yazdı. Aczî 1927 yılında doğduğu köyde hayata veda etti.

Özbekçe'den başka Tacikçe de yazan Aczî ve eserleri üzerine Begali Kasımov'dan başka, İbrahim Müminov,[159] Sadreddin Aynî, Z. Recebov gibi araştırmacıların yaptıkları incelemeye dayalı eserler vardır.[160]

1.1.2.28. Muhammed Şerif Sufizade

20. yüzyıl başında Türkistan'daki edebî hareket ve matubuatta kendine özgü sanatı ile tanınan daha sonraları Özbekistan Cumhuriyeti kurulduğunda "Özbekistan Halk Şairi" unvanını ilk kez alan şair Muhammed Şerif Sufizade'dir. O, 1869 yılında bugünkü Namengan vilayetindeki Çüst bucağında düyaya gelmiştir. İlk öğrenimini Çüst'te görür, daha sonra dönemin bilim merkezi olan Hokand Hanlığı'nın başkenti Hokant'a gidip 1893-1898 yılları arasında öğrenimine devam e der. Burada eserler verererk Hokand edebî muhitinde tanınmaya başlar.

Devrinin meşhur şairi Mukimî ona aslan gibi yürekli ve yırtıcılar kadar şiddetli ortaya koyma gücüne sahip olduğundan Vahşî mahlasını verir.

O'nun için "matbuat vasıtasıyla zamanın yenilikleriyle tanışmış ve hayatı dikkatli bir şekilde gözleyişi neticesinde geleneksel din ve hurafenin acı sonuçlarını

---

[158] Sıddıkî Aczî, *Tanlangan Asarlar*, hzl. Begali Kasımov, "Söz başı", s.7, Gafur Gulam namedagi (adındaki) Edebiyat ve Sanat Neşriyatı, Taşkent, 1973

[159] İbrahim Müminov, *Özbekistan'da 19. ısr axiri ve 20. asr başlarıda ictimaî-felsefî tefekkürning rivaclanix tarixiden, Tanlangan Asarlar*, c.1, Taşkent 1969.

[160] Sadreddin Aynî, *Nemune-i Edebiyat-ı Tacik*, Moskova 1962; Z. Recebov, *Aczî ve Esirî*, Duşanbe 1951.

anlamıştır" diyen Tolkun Resulov eserlerindeki geleneksel din anlayışına karşı duyulan isyana dikkati çeker.[161]

Sivri dili sebebiyle Hokand edebî muhitinden dışlanır. 1899 yılında yeniden Çüst'e gelir. Burada da materyalist düşünüş tarzına sahip olmakla suçlanır. Oradan Merv'e (bugünkü Türkmenistan) gider ve daha sonra da Azerbaycan'a geçer. Bakü'de Celil Memedkulizade, Sabir Tahirzade, Muhammed Hadi gibi zamanın büyük sanatkârları ile tanışır. Daha sonra oradan Arabistan'a geçer. Türkiye'de bir müdddet yaşar. İstanbul Üniversitesi'nde öğrenim görür. Türkistan'a dönüş yolunda Hindistan ve Afganistan'da yaşar.

1913 yılında Çüst'e dönüp yeni usulde okul açarak halkı eğitmeye başlar. Açtığı okul, yeni usuldeki yegâne okul sıfatını haklı olarak edinir. Yalnız burada da istenmeyecek olan Sufizade Törekorgan tümenindeki Şahend'e gelip hayatına bu diyarda devam eder. Ne var ki bu diyarda da hicivleri sebebiyle fazla duramaz ve kovulur (1915).[162]

Hindistan'a giden Sufizade öğretmenlik yaptığı bu memlekette İngiliz polisi tarafından sıkı takibe alınır. Bu takipten bunalan Sufizade Afganistan'a gider. Kabiliyeti ve eğitici kişiliği ile çok çabuk tanınır. Afganistan hanı Amanullah Han, onu ülkesinin Eğitim Bakanı Yardımcısı olarak atar. O yıl sonunda (1918) Afganistan'ın Türkistan'a yolladığı elçilik heyetine tercümanlık etmek amacıyla Taşkent'e gelir.

Sanatçıyı "zulme karşı durmaktan geri kalmaz, halkın düşmanına 'emret' deyip hizmete hazır durmaz" sözleriyle anlatan Tolkun Resulov, onun Özbek Türkçesi, Farsça, Azeri Türkçesi gibi birkaç dil ve şivede şiirler yazdığını belirtir.[163]

Tolkun Resulov'un incelemesine dahil olan şiirler yenilikçi şairin dilinin Osmanlı Türkçesi'ne yakın olduğunu gösterir niteliktedir.

Miyavbüzrük Salihov şair hakkında araştırma yapanlar arasında yer alır. *Sufizade ve Sanatı* adlı incelemesi daha Sufizade hayatta iken hazırlanmıştır.

1.1.2.29. Raci Hokandî (1871-1924)

19. yüzyılda Türkistan'da Raci mahlasıyla tanınmış dört şair vardır onlardan birçok divan miras kalmıştır.

---

[161] Tolkun Resulov, *Özbek Sovet Edebiyatı Tarihi*, c. 1, s. 309, Fen Neşriyatı, Taşkent 1968.

[162] Babürşah'ın doğduğu Fergana'nın başkenti Ahsi depremden dolayı yıkılınca onun yerine kurulan vilayettir. Babürşah'tan dolayı bu yere Şahend, yani Şahkent denilmiştir.

[163] Sufizade, *Teraneler, Şiirler*, hzl. Tolkun Resulov, Gafur Gulam namedagi (adındaki) Edebiyat ve Sanat Neşriyatı, Taşkent 1968.

Şair Raci Margılanî (Hoca Nizameddin Hocaoğlu) 1834-1918 yıllarında yaşamıştır. Hokand ve Buhara medreselerinde okumuş, hattat ve şair olarak yetişmiştir. Bu şairden on bin mısralık şiir miras kalmıştır.

1880-1919 yıllarında Buhara'da ömrünü geçiren şair Raci şiir ve hatları ile şöhret kazandı. O'nun kendi hattıyla çoğalttığı devrin şairlerine ait değerli elyazmaları bugün kütüphanelerde muhafaza edilmektedir.

Bir diğer Raci de Muhammed Yusuf Hocamberdi oğlu'dur. 19. yüzyılın ikinci yarısıyle 20. yüzyılın başlarında Hîve'de yaşamışıtr. Ondan iki bin mısrayı içine alan üç adet divan kalmıştır. Hîveli Raci; mütercim, hattat ve sazendedir. Onun şiirleri ve birçok tercümesi Özbekistan Fenler Akademisi Şarkşinaslık Enstitüsü Kütüphanesi'nde muhafaza edilmektedir.

Hokandlı Raci zenaatkâr bir ailede doğdu. Hokand medreselerinde eğitim gördü. Dr. Rahmetova'nın yazdığına göre Raci Hokandî mahlasıyla tanınan şair, Hokand'ın eski Korhane mahallesinde okula başladı. Hanlık başkentindeki meşhur "Medrese-i Mîr"de okudu. Uzun yıllar Hokand'daki yüksek medrese ve "Medrese-i Câmi"de edebiyat, hüsnühat (güzel yazı) ve muamma konusunda dersler verdi. Hattatlıkla da meşgul oldu. Ali Şir Nevaî'nin "Mecalisü'n-Nefâis" ve "Hamsetü'l-Müteheyyirin" adlı eserlerini istinsah etmiştir. Ayrıca meşhur şaire Dişad Otın (1800-1906)'ın eserlerini de toplayıp kendi hattıyla istinsah etmiştir.

Raci, lirik ve satirik şiirler yazmıştır. Aşk gazelleri yanında devrinde cereyan eden hadiselerle ilgili şiirler ve hicivler ortaya koymuş, tarihler düşmüştür.

Onun en mühim eseri *Darbü'l-Mesel* mesnevisidir. Bu eser, 880 mısralıktır. 400'den fazla atasözünü şiirle anlatmıştır. *Asırlar Nevası* (Taşkent, 1982) adlı eserde bu mesneviden seçme şiirler mevcuttur.

1.1.2.30. Mahmud Hoca Behbudî

20. yüzyılda Türkistan'da yetişen en büyük idealist Behbudî'dir. Özbek milli edebiyatının ve tiyatro yazarlığının ilk temsilcisidir. Çağdaşı olan şair ve yazar Sadriddin Aynî, 1920 yılında yazdığı bir şiirinde, onu "Turan dehâsı" olarak tavsif eder.

Behbudî, sayılan ve sevilen birçok din adamı yetiştirmiş bir ailenin evladı olarak 1875 yılında Semerkand şehrinde doğdu. Mensup olduğu aile, babası tarafından Hoca Ahmet Yesevî'ye dayanmaktadır. Semerkand ve Buhara medreselerinde eğitim gördü.

1900'den sonra Arabistan, Mısır, Türkiye, Rusya ve Kafkasya'yı ziyaret etti. Bu ziyaretleri sırasında Türkistan'ı diğer ülkelerle mukayese etme imkânını buldu. Bu

karşılaştırma sonunda, Türkistan'ın eğitimsizlik sebebiyle geri kalarak sömürge politikalarına maruz kaldığı sonucuna vardı. Türkistan'ın içinde bulunduğu vahim durumdan kurtulabilmesinin ancak eğitim sayesinde mümkün olabileceğini düşündü. Behbudî, bu konuda İsmail Gaspıralı'nın fikirlerinin takipçisi durumundadır. 1903 yılından itibaren Cedit mektepleri için ders kitapları yazmaya başladı. *Müntehab-ı Coğrafiya-yı Umûmî*, *Kitabü'l-Etfal*, *Muhtasar Tarih-i İslam*, *Ameliyat-ı İslam*, *Medhal-i Coğrafiya-yı Umranî*, *Muhtasar Coğrafiya-yı Rusî* adlı ders kitaplarını, bu maksatla kaleme aldı. Behbûdi ders kitapları, haritalar, Türkistan'ı tanıtan ve Türkistan'ın içinde bulunduğu olumsuz durumu değerlendiren eserler neşretti. Semerkand'da Behbudî Kütüphanesi'ni kurdu.

1912 yılında, bütün Türkistan'da yerli tiyatro edebiyatının ilk örneği kabul edilen *Pederküş* (Baba Katili) adlı piyesini yazdı. Eser, önce 1913 yılında Taşkent'te ardından bütün Türkistan şehirlerinde sahneye konularak büyük bir şöhret getirdi. *Pederküş* adlı piyes, cahil bir gencin, parası için babasını bile öldürebileceğinin gözler önüne sermek suretiyle cehaletin hem sosyal, hem de milli facialara yol açabileceği mesajını vermektedir. *Pederküş*'ün kazandığı şöhret, aynı dönemin yazarlarını da etkilemiş ve hemen ardından birçok yazar, piyes kaleme almıştır.[164]

Türkistan'daki Ceditçilik hareketinin babası sayılan Mahmud Hoca Behbudî, gazeteci sıfatıyla da sosyal faydayı esas alan çalışmalar gerçekleştirdi. Türkistan Vilayetinin Gazeti, Terakki, Hurşid, Tüccar, Şura gibi yayın organlarıyla, bizzat kendisinin neşrettiği Semerkand (1913) gazetesi ve Âyine (1914) dergisinde eğitim, sosyal hayat ve milli meselelerle ilgili görüşleri yayımlandı. Bu yazılarında istiklal fikrini öne çıkararak milli hakların savunuculuğunu yaptı, Ekim ihtilalini zorbalık olarak değerlendirdi, sosyalizm ideolojisini reddetti.

1919 yılı Mart ayında seyahate çıkan Mahmud Hoca Behbudî, Şehrisebz'de Buhara Emiri'nin adamları tarafından tutuklandı, iki ay sonra da Karşı şehrinde idam edildi.

Özbekistan'da Behbudî üzerinde yapılan çalışmalar büyük çapta olmayıp daha çok dergi ve gazetelerde onun kahramanlık yönlerini ele alır nitelikteki yazılardır.[165] Hacı Muin'in 1923 yılında "Zerefşan gazetesi" (25 Mart 1923) ve "Uçqun dergisi"nde (1923/1. sayı) kaleme aldığı yazılar Behbudî'nin doğumu, hayatı ve dünya görüşü

[164] Bu drama hakkında geniş bilgi ve değerlendirmeler için bakınız: Shuxrat Rizaev (1997.) "Cadid Dramasi", Taşkent: Şark Neşriyatı, s. 52-60 ve 135-149.

[165] S. Ahmedov, *O'limdan Qo'rqmagan Mutafakkir*, Sovet O'zbekistoni San'ati, 1989, 2-son., Sh. Rizaev "Padarkush Yohud Samarqand Tarixidan Lavhalar" Vatan Gazetasi, 1994, 39-son.

hakkındaki en kapsamlı yazılardır. Bunların dışında Begali Kasımov ve S. Kasımov'un yazar hakkındaki çalışmaları kayda değerdir.[166] Behbudî'nin hayatı ve eserleri A. Aliev tarafından kaleme alınmıştır.[167] *Behbudî eserlerinden seçmeler* ise bağımsızlığın ilanından sonra iki kez neşredilmiştir.[168]

[166] S. Kasımov, *Behbudiy va Jadidchilik* O'zbekiston Adabiyoti va San'ati, 1990 yil 19, 26 Yanvar.
[167] A. Aliev, *Mahmudxo'ja Behbudiy*, Toshkent, 1994.
[168] Behbudiy (1997-1999). *Tanlangan Asarlar*, Ma'naviyat Nashriyoti, Toshkent.

2. İNCELEME

2.1. HİVE HANLIĞI (336a-523a)

Eserin 336a-523a varakları arasındaki tarihi süreç El Tüzer'in kardeşi ve halefi Muhammed Rahim Han'ın (1806-1825) başa geçmesi sonrası gelişen olayları ve bu olaylarla ilgili detayları kapsamaktadır.

Harezm bölgesinde kurulduğu için Harezm Hanlığı olarak da bilinen devletin adı özellikle XVIII. yüzyılda Rus ve Batı Avrupa kaynaklarında Hîve Hanlığı şeklinde geçer. Hânedanın kurucuları, idareleri altındaki Özbek kabileleriyle 1511'de Harezm'i ele geçiren Yâdigâr Han'ın oğullarından İlbars ve Balbars hanlardır. Bunların soyu Cuci'nin beşinci oğlu olup Özbek hanlarının atası kabul edilen Şiban Han nesline mensup Arabşah b. Pûlad'dır.[169]

Muhammed Emin İnak'ın oğlu Avaz Han'ın (1804) ölümü sonrası, Avaz Han'ın büyük oğlu El-tüzer, tahtta bulunan Abu'l-Gazi'yi uzaklaştırarak hanlığını ilan etti (Kasım 1804). El Tüzer Han kısa süren saltanatı devrinde boylar arasındaki ihtilafları gidermediği gibi boy beylerini devletin idaresinden uzak tutarak onları küstürdü. Bazı Tacik (Sart) ailelerinin ileri gelenlerini etrafına topladı ve ülkede tam bir diktatörlük kurdu.

Hîve Hanlığı'nda devlet ve hükümdarlık kurumu eski Türk devlet geleneğinden pek çok şeyi tevarüs etmiştir. Eski Türk hakimiyet anlayışında hükümdarlarda Tanrı'nın sadece o kişiye bahşettiği bazı vasıflar vardı. Bu anlayış içerisinde Türk hükümdarları yetkiyi Tanrı tarafından bağışlanmış bir lütuf şeklinde alıyorlardı. Buradan da anlaşılan, hakimiyetin menşeinin ilahî oluşudur.[170]

Munis tarafından "gezegenlerin şanslı birleşmesinin efendisi"[171] olarak nitelenen Hîve Hanları ayrıca adalet sahibi, cömert, dinin koruyucusu, iyi talih sahibi, metanetli, şiir bilgisine sahip, din adamları, şairler ve bilginlerle sürekli iç içe, avcılığı çok seven, yönetim ve mali konularda uzman ve yiğit olmaları ile mazlumların yanında yer almaları gibi bazı hasletlere sahiplerdir.

Hîve Hanlarının en çok kullandığı unvanlar (elkab) "muzaffer, fatih, el-muzaffer ve'l-mansur, ebu'l-feth, muǿizzu'd-devle ve'din ebu'l-muzaffer ve'l-feth"dir.

---

[169] Mehmet Sayar, TDVİA "Hîve Hanlığı" maddesi, c. 18, s. 167-170

[170] Bu konu hakkında daha ayrıntılı bilgi için bk. Bahaddin Ögel, "Türk Kültürünün Gelişme Çağları", c: II, S. 30-36, 1996.

[171] Bu, "Sahib-kıran" olarak ifade edilmiştir. Venüs ve Jüpiter ya da Venüs ile Güneş'in birleşmeleri sırasında doğan kişi anlamındadır. "Eşref saati" olarak da ifadelendirilen bu zaman dilimi başta Timur olmak üzere pek çok Türk hükümdarının lakabıdır.

Hîve Hanlığı'nda İslamî unsurların kuvvetli olduğunu vurgulamak için, Munis, El Tüzer ve Muhammed Rahim Han için "bütün dünyada zamanın halifesi" unvanını eserin pek çok yerinde kullanmıştır.

Munis hükümdarın mutlak olduğunu ve büyük saygı gördüğünü belirtse de, Cengiz Han neslinden gelmeyen hanların yönettiği Hîve Hanlığı'nda hükümdarların hanlık nüfusunu oluşturan kabileler, soylular arasında ve hanlığı çevreleyen diğer devletler karşısında mutlak yönetici olması mühimdir. Yalnız her sefere çıkışta büyük miktarda para ve hediyenin sefere giden ordu mensuplarına dağıtılması gibi önemli bir ayrıntı mutlak hakimiyetin yaptırım gücünü sorgulamayı da beraberinde getirmektedir.

Eski soyluların gücünün kırıldığı ve yeni seçkinler tabakasının yaratıldığı Hanlık "memâlik-i mahruse" olarak adlandırılmış ve hanlığın başkenti de değiştirilmeyerek Hîve yapılmışır. Başkent "darü'l-imâre", "darü's-saltana-i Hivak" ve taht-ı hükümet" şeklinde adlandırılmıştır.

Munis'in sık sık ifade ettiği gibi "devlet işlerinde onlara danış" ayeti hükümdarlarca istisnasız uygulanmıştır. Hîve Hanlığı'nda danışma meclisi konumunda bir organ oluşturulmuştur. Munis devlet erkânı sıralamasını bir yerde han, seçkin ulema, muktedir emirler, yakın soylular, meşhur savaşçılar şeklinde yapmıştır (351a).

Meclis, hanın sarayında bulunan Körnüş Hane denen yerde körnüş-i hümayun her Cuma günü toplanır. Meclis üyeleri düzenli maaş yerine hediye veya bazı imtiyazlarla ödüllendirilir.

Hîve Hanlığı'nda bu meclis Abu'l-Gazi Han zamanında oluşturulmuştu. O muhtemelen, Kongrat ve Mankıtlar'ın Harezm'e göçüyle iktidarını güçlendirmiş ve devlet mekanizmasında pek çok reformu gerçekleştirmişti. Han gücünü Özbeklerden alarak bir meclis oluşturmuştur. Bu meclis iki şeyhülislam, iki kadı, Seyyid Ata neslinden bir reis, bir mütevelli, bir nakib, dört atalık, dört inak, dört mirab, dört biy, bir pervaneçi, iki aka, iki erbab, dört Çağatay inak, ayrıca sonraları mihter olarak adlandırılan bir vezir ve koş begi unvanlarını taşıyan üyelerden oluşmuştur. Son iki üyenin oturacak yeri yoktur ve hanın huzurunda ayakta durmak zorundadırlar.

2.1.1. Meclis Üyeleri (Saray görevlileri)

Mihter: Munis mihterden bahsederken, "sahib-i divan ve nizamü'l-mülk, sadrazam; zamanın Asaf'ı; sahib-i divan; sadrazam ve nizamü'l-mülk ve'd-din" gibi

ifadeler kullanmıştır. Hanlığın güney kesiminden sorumlu olan mihter Harezm'in asıl yerlisi Tacik (Sart) topluluğundan gelir.[172]

Sivil bürokrasiden sorumlu olan mihter, han sefere çıktığında genelde hanlık başkentinde kalırdı.

Muhammed Rahim Han, Türkmen Çavdur kabilesine sefer düzenlemeye karar verdiğinde savaş hazırlıklarının tamamlanması görevini Muhammed Yusuf Mihter ile Yar Muhammed Divan Begi'ne vermiştir. Ayrıca pek çok yerde de, Munis, mihterin ordunun geçmesi için köprü inşa ettiğinden ve Deşt-i Kıpçak seferinde de onun askerlerden ganimetin beşte birini han namına topladığından bahseder (385a).

Koş Begi: Büyük emirlerdendir. Hanlığın kuzey kesiminden sorumlu olan koş begi Özbek soyluları özellikle de hanın yakın akrabaları arasından atanıyordu.

Bregel bu terimi anlamlandırırken, iki farklı terimin birbirine karışmış olma ihtimali üzerinde durur.[173]

Savaş bakanı olarak da adlandırılan koş begi, hanla beraber savaşlara katılıyordu ve askeri birliklerin durumundan sorumluydu. Munis'in eserine göre, koş begi hanlığın işleyiş mekanizmasında çeşitli görevler üstlenmiştir.

Kongrat'ın surlarının yıkılması ile görevlendirilen koş begi (358a), daha sonra buraya zekat ve savaş tazminatı (mal-i aman) toplaması için gönderilmiştir (369b). Deşt-i Kıpçak seferinde ordunun öncü kuvvetlerinin (mukaddime-i sipah ve haravul-ı leşker) başına atanan koş begi (378b), II. Deşt-i Kıpçak seferi dönüşünde de mihterle birlikte askerlerden ganimetin beşte birini (hums) han namına toplamakla görevlendirilmiştir (464a). Munis sadece bir yerde, han Çarcuy seferine çıkarken koş begini başkentte vekili olarak bıraktığından bahseder (488b).

Atalık: Moğol sonrası dönemde Orta Asya'da var olan atabek ile aynı manayı haiz Türkçe bir unvan olan atalık, bir şehzadenin koruyucusu ve özel öğretmeni olan kişiye verilen unvandır. Hükümdar mevkiindeki kişinin yakın danışmanı olan bu kişi, zaman zaman hanlıktaki en yüksek mevki olan sadaret makamını da işgal etmiştir. Menşe olarak asil Türk boylarından ve biylerden seçilen atalıkların bu özelliği, hükümdarın uygulamalarının kabile aristokrasisi yoluyla bir çeşit kontrol altına alma yolu gibi gözükmektedir.

---

[172] "Belh, Buhara ve Hîve 'nin asıl yerlileri Sart topluluğudur. Sartlar, şehirlerde ve kasabalarda yerleşmiş olup genellikle ticaretle uğraşırlar" Ali Suavi, "Hîve Hanlığı ve Türkistan'da Rus Yayılması", hzl. Abdülhâlik Çay, Ekim 1977.

[173] Barthold'a göre "hanlık karargahının (koş) kumandanı"; A. A. Semenov'a göre "sarayın avcı başı" (asıl olarak kuş kelimesinden yola çıkarak saray şahincilerinin başı). Shîr Muhammad Mîrâb Munis and Muhammad Mîrâb Agahî, *Firdaws al-İkbâl, History of Khrozem*, Edited by Yuri Bregel, E. J. Leiden-New York-Kobenhavn-Köln, 1988.

Hîve Hanlığı'nda atalık terimi ilk olarak hanın ve bölgelerinde yönetici olan oğullarının koruyucusu ve danışmanı olarak kullanılmaya başlanmıştır.

XVIII. yüzyılın başında Hîve Hanlığı'nda oldukça etkin bir konuma sahip olan atalık, Muhammed Emin İnak'ın hanlıkta isyanları bastırıp, birliği sağlamasıyla eski gücünü kaybetmiş ve inaklar ön plana çıkmaya başlamıştır. XIX. yüzyılda bu unvan bazı Türkmen kabilelerini onurlandırmak için de verilmiştir.

Kerim Berdi Atalık, Devlet Niyaz Atalık ve "ulu atalık" olan Şah Niyaz Atalık Kongrat Hîve Hanlığı'nda atalık olarak adı en sık geçen kimselerdendir.

Ulu atalık açıkça han atalıkı anlamındadır ve o hanın kendi kabilesi olan Kongrat'tandır.[174]

Han soyluların ortak fikirlerinin sözcüsü konumunda olan atalıkın fikrini her zaman uygular. Eserde bu konuda pek çok örnek vardır. Mesela, I. Deşt-i Kıpçak seferinin uzaması üzerine Şah Niyaz Atalık diğer emirlerle hana gelir "asiler layık olduğu, belki de daha fazla cezayı buldular. Kaçanlar dağıldılar ve sonu olmayan çölde dolaşıp duruyorlar. Ordu-yı hümayun için bu başıboşları çölde takip etmek yararsızdır. Şayet han mutlu bir şekilde başkente dönerse tebaasına teveccüh göstermiş olacaktır" (382b) demeleri üzerine han sefere son vermiştir.

Bunun yanında atalıklar bazı askeri seferlere de kumanda etmişler, bazen de isyan edenlere tekrar itaat etmeleri konusunda öğüt vermek için gönderilmişlerdir.

İnak: Orta Asya tarihinde ilk olarak "yakın arkadaş, dost" manasına gelen inak unvanı Cengiz Han döneminde de olup onun en yakın dostu ve müşaviri olan nökerlere de verilmiştir. Pek çok Türk-İslam devletinde kullanılan bu unvan, özellikle Harezm'de Özbek kabile reislerinin unvanıydı. Bu unvan XIX. yüzyılda atalıktan sonra ikinci öneme sahipti.

Muhammed Emin İnak Kongratlar Hanedanlığının asıl kurucusudur. El Tüzer Han en sonunda kendisini 1804 yılında han ilan etmiştir. El Tüzer, inaklık mevkiini ortadan kaldırmasına rağmen, Muhammed Rahim Han, El Tüzer'in vefatından sonra bu mevkii tekrar ihdas etmiş ve kendisi inak olmuştur. Muhammed Rahim Han döneminde bu unvanı hanın kardeşi Kutluk Murad Bek taşımıştır ve o emiru'l-umera'dan sayılmıştır. Ölünceye kadar Muhammed Emin İnak, Hezaresp yöneticiliğinde bulunmuş, ondan sonra hanın oğulları bu göreve gelmiştir. Kutluk Murad Bek, inak olarak, hem El Tüzer, hem de Muhammed Rahim Han dönemlerinde onlar sefere

[174] Muhammed Bilal Çelik, *Firdevsü'l-İkbâl'a Göre Hîve Hanlığı Tarihi ve Devlet Teşkilatı*, Yüksek Lisans Tezi, Mayıs 2004.

gittiklerinde veya avlanmak için başkentten ayrıldıklarında, başkentte niyabet mansabı göreviyle kalarak hanlığın yönetiminden sorumlu olmuştur.

Mirab: Sulama sistemi Harezm'de en eski çağlardan beri kullanılmış ve taşan Amu-Derya nehrine baraj ve kanal inşa işleri bölgeyi yöneten devletlerin bizzat sorumlulukları altında olagelmiştir.

Hîve Hanlığı'nda bu iş merkezi yönetimin bir sorumluluğu olarak kabul edilmiş ve mirab, ülkenin sulama sistemi, kanal inşası ile bakım ve onarım hizmetlerinden sorumlu hanlık görevlisi yapılmıştır.

Tarımın gelişmesinde hanlığı boydan boya kaplayan kanalların önemli katkısı olmuştur.

Mirablar, aslında Orta Asya'nın bir ucundan diğer ucuna kadar her bir kırsal topluluk, kanal ve kasabasında vardı. Harezm'de sulama sisteminin karmaşıklığı ve yüksek miktarda iş yükü yüzünden mirablık mevkii hanlıkta her zaman için önemli bir makam olmuştur.

Firdevsü'l-İkbâl'in yazarları olan Muhammed Mirab Munis ve onun yeğeni Muhammed Rıza Mirab Agehî, saray tarihçileri olmalarının yanında, asıl görevleri mirablıktı. Munis, bu göreve 31 Temmuz 1806 tarihinde, El Tüzer Han ile birlikte savaşta ölen ağabeyi Muhammed Niyaz Mirab'ın yerine atanmış ve ölene kadar da görevini sürdürmüştür.

Aslında mirablık vazifesi Munis'in ailesinde babadan oğula geçen bir mevki idi. Mirablık mansabı Anuşa Han'dan (1663-1687) beri bu ailede idi.

Munis'in babası İvaz Mirab, Muhammed Emin İnak'ın maiyetinde idi. İvan Mirab'ın 1800 yılında ölümünden sonra Munis'in ağabeyi Muhammed Niyaz aynı göreve atanmıştır. O da 1806 yılında El Tüzer Han'ın Buhara ile yaptığı savaşta ölünce yerine Munis atanmıştır.

Munis ve Agehî eserde anlaşıldığı kadarıyla sıklıkla kazuya çıkar ve kanal temizliği ve bakımı ile meşgul olurlar.

Munis mirablık vazifesinin yanında hanın maiyetinde seferlere katılmış bunun yanında hanın sürek avlarında da bulunmuştur. Munis'in bir diğer önemli görevi de, Agehî'nin belirttiğine göre, Muhammed Rahim Han'ın nedimliğidir.

Munis'in 1829'da Allah Kulı Han döneminde ölmesinden sonra yerine mirablık görevine Muhammed Rıza Agehî atanmıştır. Munis gibi, Agehî de sulama işlerini yönetmenin yanı sıra hana savaşlarda ve diğer işlerde refakat etmiştir. Agehî'nin 13 Kasım 1851'de hastalığı yüzünden görevinden ayrılması üzerine yerine yeğeni

Muhammed Kerim Bek atanmıştır. Kalan yaşamını edebiyat adayan Agehî, Rusya'nın Hîve Hanlığı'nı ele geçirmesinden bir yıl sonra vefat etmiştir.

Divan Begi: İlk kez Timurlular döneminde ortaya çıkan divan begi mevkii, Divan-ı ālā'dan sorumlu kişiye unvan olarak verilmiştir.

Hîve Hanlığı'nda divan begi görevi muhtemelen XIX. yüzyılın başında ihdas edilmiştir. Munis eserde divan begi unvanından Mir Ali Divan Begi ile Ata Niyaz Divan Begi'ni zikrederken bahseder.

Pervaneçi (Pervançı): Abu'l-Gazi han meclis üyelerinden biri olan pervaneçi, hükümdarın fermanlarını mühürlemekten sorumludur. Ancak Munis, eseri *Firdevsü'l-İkbâl*'de ondan merkezi idarede aktif bir görevli olarak bahsetmez. Kongratlar dönemine kadar Hezaresp valiliği yapan pervaneçiler Kongratlar döneminde askeri seferlerde görev almışlardır.[175]

Aka ve Erbab: Abu'l-Gazi'nin han meclisi üyelerinden olan aka ve erbabların Kongratlar döneminde de han meclisi üyelerinden biri olduğu konusu kesin değildir. XVIII. ve XIX. yüzyıl olaylarını anlatırken, Munis akalarla erbabları hep birlikte anmıştır.

Nakib: XVII.-XIX. yüzyılları arası hanlık yönetiminde nakib, önemli askeri görevleri de kapsayan yüksek ve şerefli bir yönetim makamıdır.

Hîve Hanlığı'nda Abu'l-Gazi'nin meclisinde bir nakib vardır. Ancak Kongratlar döneminde ise, Munis onun sadece askeri seferlerde rol aldığından ve teskin etmesi için asilere gönderildiğinden bahseder. Muhammed Rahim, han olduktan sonra Seyyid Yusuf Hoca'yı nakiblik mansabına atamıştır. Daha sonra bu nakib hanın seferlerine katılmış Abdullah İnak isyan edince handan ona bir istimalet-name götürerek itaat yoluna dönmesini öğütlemiştir (402b). Askerî davaları halleden nakib Buhara Hanlığı'nda da mevcuttur.

Biy: Biy Özbekler, Kazaklar, Kırgızlar ve Karakalpaklar arasında kabile reisinin ortak adıdır. Munis bu unvanın noyan unvanı yerine kullanılmaya başlandığından bahsetmiştir. Biy rütbesi inak ve atalık rütbesinden daha aşağı bir rütbe olup Abu'l-Gazi'nin han meclisi üyelerindendir. Hîve Hanlığı'nda eyaletler "hakim" unvanına sahip valilerce yönetilmektedir. Eyalet yöneticisi olan bu hakimler genellikle biy unvanına sahip olmalarına rağmen, zaman zaman atalık unvanına da sahiptirler. Ayrıca hakimler bek ve nayib unvanıyla da yöneticilik yapmışlardır.

[175] Bunlardan biri Kalandar Parvançı yerine getirilen Cahangir Beg'dir (404b/16). Cahangir Beg de yine pervaneçi olan Hasan Murad Pervançı'nın oğludur.

Reis: Genelde büyük şehirlerde bulunur. Bazen iki tane de olan reis, pazar yerlerinin denetimini yapar, tüccarlar ve zanaatkarlarca kullanılan ölçü ve tartılarının doğru olup olmadığı ile ilgilenirdi. Bunun yanında, Müslümanların dini vecibelerini yerine getirmeleriyle de ilgilenirlerdi.

Muhammed Rahim Han, çeşitli atamalar yapmış, bunlar arasında Iyd Muhammad Işan'ın torunu Baba Mahzum'u Hezaresp riyasetine, Damulla Muhammed Nazar Kongrat Koş Köprükî'nin Kongrat reisliğine ve Damulla Muhammed Şerif Hezaresbî de Şahabad reisliğine atamıştır (371a).

2.1.2. Eyalet Yönetimi

Hîve Hanlığı'nda eyalet yönetimi kuzey-güney, özelde ise şehirlere bölünerek sağlanmıştır. Hanlık, başta Beş Kale şehirleri olan Hezaresp, Hankah, Ürgenç, Kat ve Şahabad yanında Vezir, Kongrat, Gürlen, Hoca eli ve Mankıt gibi pek çok şehirden oluşmuştur.

Munis eyalet yönetimi ilgili bize bir takım bilgiler sunar. Hîve Hanlığı'nda eyaletler "hakim" unvanına sahip valilerce yönetilmektedir.

Firdevsü'l-İkbâl'de eyalet yönetimi içinde geçen diğer bir görevli ise yukarıda bahsi geçen reistir.

2.1.3. Askerî Teşkilat

Diğer Türk devletlerinde olduğu gibi, Hîve hanları da savaşlarda kazandıkları başarılardan gurur duymuşlar ve bunu gazi ve bahadur gibi kullandıkları unvanlarla belirtmişlerdir. İnancın kafirlere karşı cihadı kutsal sayması, ölenlerin şehit, kalanların ise gazi sayılması düzenlenen seferlerin gücüne güç katmıştır. Kafirler topluluğuna Kızılbaşlar da dahil edilmiş, onlarla savaşmanın diğer din düşmanları ile bir tutulduğu vurgulanmıştır. Ancak bu siyasî bir tavırdır.

Hîve Hanları sefere çıkmadan önce, eski Roma'da savaş Tanrısı olan "Mars kadar vahşi" unvanına sahip tovaçılar ile "Bahram kadar hınçlı" unvanına sahip yasavullarını hanlığın tüm eyaletlerine ordunun toplanması için gönderirdi. Ordunun toplanması için gönderilen bir diğer görevli de çapardır. Bu durum hanlığın aslında düzenli bir ordusu olmadığını göstermektedir. Han ordu toplanıncaya kadar genelde avla ilgilenir ya da o bölgedeki evliyaları ziyaret ederdi (408a/ 408b). Toplanan ordunun önünde karavul, mukaddime-i sipah ya da haraval denen bir birlik gider ve ordunun pusuya düşmesini önlediği gibi yolun durumu ve malzeme temini gibi görevleri de üstlenirdi.

Han sefere çıkmadan önceden casus ve ulak gönderir ve düşmanın durumu hakkında bilgi alırdı. Ayrıca düşman karargâhından veya bölgesinden dil tutularak (417b/13; 472a/05; 477b/07; 477b/12), düşmanın durumu öğrenilirdi. Sefer esnasında o bölgeyi iyi bilen kılavuzlar (başçı, gaçarcı) da kullanıyordu.

Sefer esnasında Hîve ordusu Amu-Derya nehrinden de istifade etmiştir. Teknelere savaş malzemesi olarak silahlar, kumanya, at yemi, çadır ve otağ (hayme ve hargah) yüklenmesinin yanında asker sevkıyatı da teknelerle yapılmıştır. Multuk, tüfenk ve şamhal ateşli silah olarak eserde zikredilen terimlerdir.

Savaş meydanına gelindiğinde ise genelde siper ve hendek kazılırdı. Ayrıca sefer yolculuğu ve savaş esnasında davul, nefir ve kerraneyler de kullanılmıştır. Bunlar hem ordunun çoşturulması, hem de genelde yağma için dağılan birliklerin toplanması amacına hizmet ederdi. Sefer ve savaş esnasında bayrak, sancak ve tuğ kullanılırdı. Bütün emir ve komutanlar kendi bayrak ve sancakları altında savaşırdı. Ordunun savaş nizamı hakkında en detaylı bilgi Kongrat seferi bahsinde yer alır. Munis cavangar ve barangar kelimelerini ordunun sağ ve sol kanatları anlamında kullanır. Munis barangar için bazen Arapça karşılığı maysara ve maymana, bazen de doğrudan sağ kol ve sol kol ifadelerini kullanmıştır. Merkez ise kol bazen kalbgâh olarak nitelenmiştir. Merkezin sağ ve sol kolları ise ong kol ve sol kol olarak adlandırılmıştır. Manlay öncü, saka ise artçı birliklere verilen isimlerdir.

Hîve hanları savaş sonunda, savaşta büyük yararlılık gösterenlere sık sık hediye dağıtmışlar ve onları ödüllendirmişlerdi. Bu ödüller para ve hilat olabileceği gibi askerin bir üst rütbeye terfii veya biy gibi unvanlarla taltif edilme şeklinde de olmuştur. Mesela, Rahman Kulı, Muhammed Rahim Han tarafından biy rütbesiyle ödüllendirmiş ve altın gemli bir atı hediye olarak almıştır (463b).

2.2. MUHAMMED RAHİM HAN ve DÖNEMİ (336a-523a)

Elimizdeki metinde, yazarımız Munis'in Firdevsü'l-İkbâl'i ithaf ettiği Kongratlar'ın ikinci hükümdarı olan Muhammed Rahim, Kongrat Hanedanlığı idaresinde kurulan Hîve Hanlığı'nın en belirgin hanı (1806-1825) olup hanlığın merkezîleşmesinde ve teşkilatlanmasındaki en önemli kişi olarak karşımıza çıkar. Onun döneminde hanlığın toprakları Aral Gölü'nün kuzeyinden Horasan içlerine, batıda da Buhara'ya kadar genişlemiş ve hanlık sistemi belli bir temele oturtulmuştur.

XVII. yüzyılın ortalarında Harezm'e kuzey bozkırından gelen iki yeni kabile olan Kongratlar ve Mankıtlar, devlet teşkilatının yeni ve köklü bir yapı kazanması konusunda Abu'l-Gazi Bahadır Han'ı etkilemişlerdir. Ciddi değişiklikler sonrası O'nun oluşturduğu han meclisi ile devlet işleri daha organize bir şekilde yürütülmüştür.

Yönetim merkezlerinde Özbek kabile reisleri olan "inaklar"ın olması, hanlığın "atalık" unvanına sahip kimselerce yönetilmesi sözkonusu köklü değişikliklerden sadece iki tanesidir.

Hîve hanlığı kuzeyden Aral Gölü ve Kırgız çölü, doğudan Buhara, güneyden Afganistan ve Horasan, batıdan Hazar Denizi ile çevrili geniş bir ülke olup Hîve'deki Özbek kabileler Kıyat Kongrat, Uygur Nayman, Nukuz Mankıt, Kanglı Kıpçak'tır.[176] Hanlığın başındaki Özbek boyu Kıyat Kongrat'tır.

Hanlığın nüfusunu oluşturan en önemli unsurlar, Özbekler, Tacikler, Türkmenler ve Karakalpaklardır.

Özbekler, Harezm'i Taciklerin elinden alarak buraya yerleşmiştir. Hanlığın en önemli askeri sınıfı Özbeklerden oluşur.

Tacikler hanlığın güneyinde yaşarlar ve ekseri ticaretle uğraşırlar. En kalabalık oldukları şehirler hanlığın ticaret merkezi Ürgenç ile Hankâh'tır. Şehir merkezlerinde oturan bu halk grubu genellikle "bay" unvanını kullanır. Hanlıktaki sivil idaredeki en yüksek kişi olan mihter bu topluluktan olmasına karşın, yönetimde aktif değildirler.

Türkmenler, Özbeklerden sonra en önemli askeri güçtür. Sahip oldukları bu güç sebebiyle olsa gerek Hîve hanlarının Türkmenleri itaat altında tutmaları her zaman önemli bir mesele oluşturmuştur. Göçebe bir yaşam tarzı süren Türkmenler, hanlıkta bulunan diğer gruplarla takas usulü ile alış-verişte bulunmuşlar bu şekilde bir etkileşim içine girmişlerdir. Hayvan yetiştiriciliği sebebiyle ellerindeki üretim fazlasını hanlık idaresi içindeki yerleşik halka satarken, karşılığında buğday almışlardır. Hanlık içinde en

[176] Ali Suavi, *Hîve Hanlığı ve Türkistan'da Rus yayılması*, hzl. M. Abdülhâlik Çay, Ekim 1977.

kalabalık Türkmen grubunu Yomutlar oluşturuyordu. Diğer önemli gruplar ise Çavdur ve Yemreli'dir.

Karakalpaklar, hanlık sınırları veya hemen yakınındaki Seyhun Nehri ile Kuvan-Derya ve Can-Derya deltalarında yaşamışlardır. Karakalpaklar'ın Hîve Hanlığı'nda yerleşme talebi ilk olarak Muhammed Emin İnak döneminde gerçekleşmiştir. El Tüzer, Muhammed Rahim Han döneminlerinde de onların itaat altına alınması ve yerleştirilmesi nerdeyse tamamlanmıştır. Hanlığın sulama sisteminin inşasına büyük ölçüde katkı sağlamış olan Karakalpakları pek çok boydan meydana gelmişlerdir. En önemli uğraşıları ve geçim kaynakları tarım ile balıkçılıktır.

Kongrat (Onggirad) kabilesi Cengiz Han devrinde seçkin bir yere sahipti ve bu kabilenin reisi olan Dey Noyan, Cengiz Han'ın kayınpederi idi. Ayrıca, Cengiz Han'ın kabilesi olan Kiyat-Börjigin ile Kongrat kabilesi Cengiz Han'dan çok önce ve ondan sonra da birbirlerine kız alıp vermişler ve birbirinin dünürü olmuşlardı. Munis bu bağlantıyı Kongrat kabilesinin ilk yöneticisi Kalciday Han'ın, Hîve Hanlarının menşeini teşkil eden Balgalı kabilesinde olduğunu iddia ederek kurmuştur. Kongrat kabile reislerini devlet mekanizmasında her zaman için en yüksek mevkilerde göstererek onların saygın kişiler olduğunu ifade etmiştir. Harezm'de özellikle, XVII. yüzyıldan itibaren bu Kongrat kabile reisleri yönetimde etkindirler. Munis'in bu iddiasını Yuri Bregel'in değindiği gibi ne ispat edebiliriz, ne de reddedebiliriz.[177]

El Tüzer Han, kendi hanedanlığına şecere bağlantısına ilave olarak başka bir ayrıcalık daha sağlamak istemiş ve bunun için de Ürgenç seyyidlerinden Ahte Hoca'nın kızını kendine nikahlamayı uygun görmüştür. Bunun için hocanın muhalefetine rağmen kızını kendine nikahlamış ve kendi neslinin seyyid olmasını sağlamıştır. Ancak hocanın ona beddua etmesi, El Tüzer'in Buhara ile giriştiği savaşta yenilmesine yol açmıştır.

Muhammed Rahim, 1776 yılında doğmuştur. Ağabeyi El Tüzer Han döneminde beklik rütbesine sahip olan Muhammed Rahim, onunla birlikte Kongrat seferi ile hanın ve kardeşleri Hasan Murad Bek ile Can Murad Bek'in suda boğulup öldüğü, bir diğer kardeşi Kutlug Murad Bek'in Buhara emirine esir düşmüş olduğu Buhara savaşında görev almıştır.[178] Ağabeyi öldürülünce hanedanlıktan savaşa katılanlar arasında kurtulan ve Harezm'e dönebilen tek kişi olan Muhammed Rahim, Buhara yenilgisi üzerine ülkede çıkan kargaşa ve isyanlar yüzünden hemen "han" unvanı almaya cesaret edememiş, inaklık unvanıyla yetinmiştir. Hîve'ye gelen Muhammmed Rahim, El Tüzer

[177] Bregel, 1982: 384

[178] XIX. yüzyılda Harezm'de "bek" terimi herhangi bir resmi konumu olmayan Özbek kabile aristokrasisinin aile üyelerine verilen bir unvandır (yönetici hanedanın üyeleri de buna dahildir). Beklik terimi toplumsal bir mevkidir.

için düzenlenen yas töreninden sonra hanlığın tüm soylularının toplandığı kurultayda büyük emir Fazıl Biy, emir Şah Niyaz Atalık ve Niyaz Muhammed Bek'in gayretleri ile inak seçilmiştir. Han amcası Muhammed Murad Bek'i divān-ı ālā'nın gelir-giderlerinden sorumlu kıldıktan sonra, Harezm'in asıl yerlileri Tacikler'den olan ve Asaf diye nitelendirdiği Muhammed Yusuf'u veziri (mihter) olarak görevlendirmiştir.[179]

El Tüzer Han'ın halefi olan Muhammed Rahim, ilk önce El Tüzer Han'ın Deşt-i Kıpçak'a gönderdiği Cengiz Han neslinden Abu'l-Gazi V.'yi göstermelik han olarak tekrar tahta çıkarmış ve 1806 yılının sonunda ancak kendini han ilan etmiştir.[180] Seyyid bir hanımla evlenme dolayısıyla ayrıcalıklı olma yoluna ağabeyi El Tüzer gibi Muhammed Rahim de başvurmuş, ölen hanın seyyid hanımıyla evlenmesi yanında başka seyyid hanımlarla da evlenmiştir.

El Tüzer Han, Buhara ile yaptığı savaşı kaybettiğinde, kardeşi Kutluk Murad Bek Buhara emirine esir düşmüştü. Onu sarayında ağırlayan emir, daha sonra kendine tabi olmak şartıyla onu Hîve'ye inak olarak atamıştır. Ancak Kutluk Murad Hîve'ye geldiğinde Muhammed Rahim'in çoktan han seçildiğini görünce buna razı olup ona tabi olmuştur. Buhara emiri Haydar'a da bir mektup göndererek durumu izah etmiş ve yapacak bir şeyi olmadığını belirtmiştir. Kendisine Ürgenç valiliği tahsis edilen Kutlug Murad, Muhammed Rahim Han'ın emrinde inak olarak hizmet etmeye başlamıştır. İlerleyen dönemlerde en önemli görevi, han sefere çıktığında hanlık başkentinde hanın naibliğini yapmasıdır.

Muhammed Rahim, inak olduktan sonra ülkede karışıklık çıkmış, hanlığın birçok yerinde isyanlar baş göstermiştir. Onun ülke içinde birliği sağlamak için yaptığı ilk teşebbüs, isyan edip Buhara Hanlığı'na tabi olan Beş-Kale Özbekleri'ne karşı düzenlediği seferdir. Onlar Buhara'ya tabi olduktan sonra Hîve'yi yağmaya çıkmışlardı. Onların üzerine yürüyen Muhammed Rahim Han, onları yenilgiye uğratmıştır.

Muhammed Rahim, henüz inak olduğu halde devlet görevlerine çeşitli atamalar yapmaya devam eder. Yazarımız Munis'i de mirab olarak görevlendirir.

Munis, "pek çok soylu özelliğe sahip olan Han, egemenlik mührünü elinde tutmak ve adaleti tebaası üzerinde yaymak istedi. Çünkü çok mülkü olan bir hükümdarın iyi bir yönetim sergilemediği her ülkede egemenlik yapısı zarara uğrar. Adalet mekanizması işlemezse halk zarar ve ziyana maruz kalır. Bu sebeple, o tüm

[179] Tacik topluluğunu, Ord. Prof. Dr. Zeki Velidî Togan "Kent Türk'ü" ve "Çala-Kazak" adları ile kaydeder.

[180] El Tüzer inak olduktan yaklaşık altı ay sonra kukla han olarak nitelendirilen Abu'l-Gazi V.'yi Deşt-i Kıpçak'a gönderirken Kazaklardan yeni bir han isteyeceğini belirtir. Ancak topladığı kurultaya gelen ulema, soylular, atalıklar, inaklar ve diğerlerine han olduğunu ilan eder.

emirlerine, ulularına, kendine yakın soylulara ve devlet erkanına danışmış ve Abu'l-Gazi Han'ın egemenlik cübbesini soyarak, yönetim tacını çıkararak hakimiyet tahtına geldi ve uğurlu başına hükümet tacını koydu" sözleriyle Muhammed Rahim'in 7 Şevval 1221'de (10 Aralık 1806) tüm devlet erkanının oy birliği ile nasıl han ilan edildiğini anlatmıştır.

Muhammed Rahim'in Hanlık Dönemi'nde yaptığı ilk iş, Muhammed Emin İnak'ın oğlu olan amcası Muhammed Rıza Bek'in "tahtın en yaşlı üyeye ait olduğu" fikri uyarınca tahtta hak iddia edip ayaklanması üzerine onun üzerine yürümesidir. İsyan hareketine katıldıktan sonra Kıpçak şehrine gelen Muhammed Rıza Bek burayı ele geçirmiş ve Töre Murad Sufi ve Uygur hakimi Muhammed Niyaz Atalık ibn Bek Pulad Atalık ile işbirliği içine girmiştir. Muhammed Rahim Han amcasıyla sayısız savaş yapıp, ancak başarılı olamayınca aralarında bir sulh akdetmek için Hîve'ye gelen Muhammed Rıza Bek'i tutuklatmış ve yanındaki tüm adamlarla birlikte onu öldürmüş, böylelikle isyanı bastırmıştır. Munis, barış teklifinin Muhammed Rıza Bek'ten geldiğini ve onun art niyetli olup Hîve'ye geldiğinde bir komplo ile hanı öldürme niyetinde olduğunu, hanın bunun öğrendiğinde Muhammed Rıza Bek'i ve adamlarını katlettirdiğinden bahseder.

Bundan sonra o, hakimiyetini tesis için büyük bir harekat başlatmış ve kendisine muhalif bütün Özbek soylularını öldürmüştür. Böylece Muhammed Rahim hanlıkta kendisine hilaf olacak kimseyi bırakmamıştır.

Muhammed Rahim Han, Hanlığın güneyinde hakimiyetini sağlamlaştırdıktan sonra kuzeye yani Aral bölgesine seferler düzenlemiştir. Bu bölgede hanın babası Avaz İnak döneminden beri Sufi kardeşler hüküm sürmekte ve özellikle hanlığın sıkıntılı günlerinde devlet aleyhine çalışmaktaydılar. Bu meseleyi çözmek için Muhammed Rahim, hanlığının üçüncü yılında (1809) bizzat kendisinin kumanda ettiği bir sefer tertip ederek Kongrat üzerine yürümüştür. Ordusunda Yomut ve Yemreli başta olmak üzere Türkmen kabileleri ve Karakalpak vardı. Sağ kanada Mankıt soylularından Huday Nazar Atalık ile Nokuz liderlerinden Allah Nazar Biy ve Bek Balta Mirab'ı Nokuz-Mankıt askerleri ile birlikte atadı; sol kanada Uygur soylulularından Kerim Berdi Atalık ile Nayman soylularından Oraz Ali İnak'ı Uygur-Nayman askerleri ile birlikte yerleştirdi. Merkeze ise kendi kumanda etti. İsyancıların lideri konumundaki Töre Murad Sufi ise Kongrat, Mankıt ve Çavdurlar'dan mürekkep ordusuyla hanın karşısına çıkmıştır. Savaş sonunda kesin bir başarı elde edilememiş ve geri dönülmüştür.

Muhammed Rahim Han, Aral bölgesine ikinci seferine çıkmadan önce Töre Murad Sufi, Buhara ordusunun yardımıyla bölgede hakimiyetini sağlamlaştırıp kardeşi Hoca Murad Biy ve maiyetini Kongrat'tan kovunca, biy, Muhammed Rahim Han'a sığınmış ve kendisine sedaret mansabı tevcih edilerek bir maaş bağlanmıştı. Haca-eli halkının Kılıç İnak ile birlikte korumakla görevlendirilen bu biy, buraya tek başına hakim olmak istemiş ve ağabeyi Töre Murad Sufi'ye işbirliği teklif ederek onu buraya davet etmiştir. Ayrıca Ürgenç ve Gürlenli bazı soylular ile gizlice haberleşerek onları kendi tarafına çekmişti. Bütün bu haberleşmeler Muhammed Rahim'e ulaşınca, han onu tutuklatmış ve daha sonra beş oğlu ile birlikte 1809 yılının Şubat ayı sonunda onu idam ettirmiştir.

Kardeşinin idam haberini alan Töre Murad Sufi, Buhara emirine başvurmuş ve ondan yardım talep etmişti. Bu haber üzerine Muhammed Rahim Han onu cezalandırmak için, ağabeyi Kutluk Murad İnak'ı başkent Hîve'de naibi olarak bırakarak 1 Haziran 1809 günü Aral'a ikinci bir sefer düzenlemek için başkentten ayrılmıştır. Han Kongrat şehrini kuşatmak istemiş, ancak emirlerin aksi yönde görüş bildirmesi üzerine başkente dönmüştür.

Muhammed Rahim Han, tahta geçişinin beşinci yılında, 14 Haziran 1810 tarihinde Aral üzerine üçüncü seferine çıkmıştır. 29 Haziran'da Kongrat önüne gelen han, ordusunun beş parçaya bölerek savaş nizamı vermiştir. Savaş sonunda kazanan taraf Muhammed Rahim Han olmuş ve Töre Murad, Kongrat'a sığınmak zorunda kalmıştır. Daha sonra muzaffer ordu tarlalardaki buğdayları talan etmiştir.

Bu birinci savaştan sonra Muhammed Rahim Han ile Töre Murad Sufi arasında üç savaş daha meydana gelmiş, çok şiddetli geçen çarpışmalar sonucunda Töre Murad Sufi dayanamayıp her seferinde kaleye sığınmak orunda kalmıştır. Hanın askerleri de tarla ve bahçeleri talan ederek Töre Murad Sufi'ye ait olan mahsulü mahvetmişlerdir. Ancak savaşların kazanılması, hana fazla üstünlük kazandırmamış ve kesin sonuç belirsizliğini korumaya devam etmiştir. Han ulu emirlerin tavsiyelerine kulak vermiş ve geri dönüş yolunu tutmuş ve 23 Temmuz'da başkent Hîve'ye ulaşmıştır.

Han Karakalpaklı boyunun itaat altına alınması için Kutluk Murad İnak idaresinde bir ordu göndermiş ve onları yenilgiye uğratmıştır. Belli oranda itaat altına alınmalarına rağmen onlar, özellikle Orun Bay, Hîve'ye karşı Buhara'ya tabi olmayı ve zekat ve haracı emire ödeme yolunu seçmişlerdir. Bunun üzerine Muhammed Rahim onların üzerine iki müfreze asker göndererek onları itaat altına almıştır. Karakalpak biyleri de oğullarını saraya göndererek tabi olduklarını bildirmişlerdir. Ancak bir

müddet sonra, onlar itaat yolundan ayrılarak Kazak kabilelerinden biri olan Çekli kabilesi lideri Abdülaziz Han ibn Gayib Han'a bir elçi göndererek ona tabi olacaklarının bildirdiler. Bu haberi alan Muhammed Rahim onlara karşı bir sefer hazırlığına girişti ve 18 Kasım 1810'da başkent Hîve'den ayrılarak kendisine katılan askerlerle birlikte Yanı-Derya üzerine yürüyüşe geçti.

Hanın gelişini duyan Orun Bay ve diğer soylular, oğullarını göndererek hana tabi olduklarını bildirdiler. Hanın tabiliklerini kabul etmesi üzerine yanlarındaki 5.000 aile ile birlikte hanlık topraklarında yaşamak üzere göç ettiler. Abdülaziz Han'dan yardım istediler ve yanlarında bulunan 5.000 aile ile birlikte Aral Gölü kıyısına göç ettiler. Bu hareketi haber alan Muhammed Rahim, onları cezalandırmak için peşlerinden ilerledi. Hîve ordusunun üzerilerine geldiğini duyan asiler, sert hava koşulları yüzünden o sırada donmuş olan Aral Gölü üzerinde ilerleyerek gölde bulunan adacıklar üzerine geldiler. O sırada asiler tarafından bazı biyler gruptan ayrılarak yanlarında bulunan 2.500 kişiyle Muhammed Rahim Han'ın yanına gelerek af talep ettiler. Sayıları azalan asileri takibe devam eden han, 3.000 kişilik seçme bir orduyla göle doğru ilerledi ve onlara göldeki bir adada rast geldi. Han, elçiler göndererek onları cezayla tehdit ederek teslim olmalarını isteyince, onlar da bunu kabul ettiler ve af dilediler. Muhammed Rahim Han onları affederek Aman Bay Yüzbaşı'yı onları göç ettirmekle görevlendirdi. Daha sonra bu işi Muhammed Rıza Koş Begi ve Bek Ali Mirab ile diğer bazı komutanlara veren han, dönüş yoluna geçmeden önce, her soyluya kendi kabilesinin idaresini teslim etti. Orun Bay Biy'in oğlu Mulla Devlet Nazar ile soylulardan Taylak Bahadur'u kendi maiyetine atayarak onlara biy unvanı tevcih etti. İsyanın ele başı olan soylular görevlerinden alındı. Han, Karakalpaklar'ı büyük bir tazminat (mal-ı aman) ödemeye mahkum ederek bunun toplanması için Koş Begi, Muhammed Yusuf Mihter'in kardeşi Niyaz Muhammed Bay ve Koş Beginin kardeşi Muhammed Kulı Bek'i görevlendirdi. Burada yapılacak işleri tamamlayan han, 5 Ocak 1811'de hanlık başkentine ulaştı.

Aral üzerine dördüncü seferini düzenlemeye karar veren Muhammed Rahim, Karakalpakların itaat altına alınmasından sonra ülkedeki birliği sağlamak için son engeli de bu şekilde bertaraf etmiş olacaktı. Ancak tam o sırada ülkede kıtlık baş gösterdi ve bütün ülkeyi derinden etkiledi. Orta Asya'ya yayılan bu kıtlıktan Harezm, Maveraünnehir, Horasan, Kabil ve Kandehar derin şekilde etkilenmiştir. Kıtlık üzerine seferi tehir eden Muhammed Rahim Han, kıtlık sona erince yasavullarını ve sürdavullarını hanlığın dört bir yanına göndererek ordunun toplanmasını emretti ve

kendisi de Kutluk Murad İnak'ı başkentte naibi olarak bırakarak 22 Ağustos 1811'de Hîve'den ayrıldı.

Ordu toplandıktan sonra ilerleyen han, Kerim Berdi Atalık'ı öncü kuvvetlerin başına atayarak Muhammed Niyaz Bek Mahrem, Muhammed Niyaz Kerçek, Berdi Bahadur ve Dosim Bahadur adlı komutanlarla Özbek, Karakalpak ve Türkmenlerden oluşan bir birliği onun emrine vererek Kongrat civarını yağmalarını Han'ın oğlu Koçkar Nayib'in oğlu Devlet Murad Bek Umbay'ı Kutluk Murad İnak'ın bütün nökerleri ile birlikte şehrin güney kısmına atadı (339b-340a-340b-341a varakları arası). Kerim Berdi Atalık, Muhammed Niyaz Bek Mahrem, Kutlug Muhammed İnak'ın oğlu Muhammed Can Bek, Tanak Bahadur liderliğinde bir kısım askerler kalenin kuzeyine konuşlanmasından sonra topların da kullanıldığı kuşatma harekatına başlandı. Han da kalenin çevresinde bir araştırma yaptırarak bir kuşatma kalesi inşa ettirdi.

Bir yandan kuşatma devam ederken, bir yandan da askerlerin bir kısmı, asilere ait bahçe ve tarlaları yağma ederek asilerin mahsullerini yok ettiler. Askerler, özellikle tarım arazilerinin çok bulunduğu Maçan Köl civarını yağmaladılar. İhtiyacı olan mahsulü yanlarına alan askerler, kalanları ya hayvanlarına yedirdiler, ya da mahvettiler.

Kale sıkı bir şekilde kuşatılmış olup giriş çıkışlar kontrol altındaydı. Böylelikle geceleyin kale halkı ihtiyaç duyduğu hiçbir şeyi kaleye nakledemeyecekti. Bu şekilde on beş gün süren kuşatmadan sona kalede kıtlık baş gösterdi. Kuşatmanın sürdüğü sırada Töre Murad Sufi'nin gözleri kör olmuştu. O zamanının çoğunu inzivada geçiriyordu. O esnada bazı soyluların Sufinin yanından kaçarak Muhammed Rahim Han'a sığınmaları üzerine han, kaleye hücuma geçmiştir. Dış kaleyi ele geçiren askerler iç kaleye yönelmişler ve orayı da ele geçirerek Töre Murad Sufi'yi öldürmüşlerdir.

Kalenin fethi tamamlanınca tüm askerler şehre girerek yağmaya başladılar. Bunu duyan han, Muhammed Yusuf Mihter, Muhammed Rıza Koş Begi, Yar Muhammed Divan Begi ve Hoca Mahrem'i özel bir birlikle ordunun çapulunu engellemek, reayanın mülkünü ve hanelerini talandan korumak, Sufi'nin haremi, mülkü ve hazinesini muhafaza etmekle görevlendirdi. Bu şekilde yağmanın önü alınarak Kongrat halkı sakinleştirildi. Daha sonra Sufi'nin akrabaları ve tüm soylular tutuklanarak hanın huzuruna getirildiler ve onların pek çoğu katledildi.

29 Eylül'de han zafer bildirgeleri (fetih-name) yazdırarak onları elçilerle çevredeki ülkelere gönderdi. Çavdurlar'dan Kuvanç Bek Mankışlak'a; Mulla Eşim Bay Deşt-i Kıpçak'taki Kazaklar'dan Tabin kabilesi lideri Nur Ali Han'ın oğlu Karatay Han'a; Allah Berdi Hoca ve Mulla Eşim Bay'ın oğlu Can Muhammed, Sır-Derya

kenarında yaşayan Çekli kabilesinin yöneticisi Gayıp Han'a oğlu Abdülaziz Han'a; Can Nazar Biy, Kuban kıyısında yaşayan Çömekey kabilesi yöneticisi Sultan Timur Han'a gönderildiler (357b ve 358a'ya kadar olan varaklar arası). Han, Kazak yöneticilerinden, ayrıca, ellerinde bulunan Harezmli esirleri serbest bırakmalarını istemiştir. Daha sonra Muhammed Rahim Han, Muhammed Rıza Koş Begi'ne Kongrat surlarını yıkmasını emretmiş ve surlar üç gün içinde yıkılmıştır.

Muhammed Rahim Han dönüş yoluna geçmeden önce Kongrat'ta sükunu sağlamış ve Muhammed Niyaz Kerçek Bahadur ile Berdi Bahadur'u Aral'ın ortak yönetimine atayarak onlara biy rütbesi tevcih etmiştir. Aral soylularından Oraz Bahadur'u Süyün Biy yerine biylik unvanı ile taltif etmiştir (361a-361b). Sufi'nin öldürülmesinde büyük yararlılık gösteren Huday Berdi Bacban ise mali işlerle ilgilenmesi için onların ortağı olarak atanmıştır. Bütün işleri yoluna koyduktan sonra, 1 Ekim Salı günü Muhammed Rahim Han, Kongrat'tan ayrılarak dönüş yoluna çıkmış ve 7 Ekim'de Hîve'ye ulaşmıştır.

Hîve'ye döndükten sonra Muhammed Rahim Han, Töre Murad Sufi'nin kızlarından birini kendisine eş olarak almıştır.

Kazak kabilelerinden Çömekey, Yayık ve Atıl kıyılarında kıyılarında yaylayıp, Sır-Derya ve Kuvang nehri kıyılarında kışlıyorlardı. Muhammed Emin İnak döneminde onların hanı Abu'l-Hayr Han'ın oğlu Er Ali idi (374a). Onun yerine geçen Sultan Timur Töre, İrdar Yoluna yakın olduklarından, bu yoldan geçen Buhara, Harezm ve Rus kervanlarını sıklıkla yağmalıyor ve tüccarları öldürüyorlardı. Özellikle Kazak kabilelerinden Çömekey ve Çekli, yol kesip kervanları soyuyorlardı.

Ayrıca Kazaklar yasayı ihmal ederek Muhammed Rahim Han'ın fethettiği, kendilerine ait olmayan Yanı-Derya'da kışlamaya başlamışlardı.[181] Bu sınır ihlali yüzünden kabile Muhammed Rahim'in gazabını üzerine çekmiş ve Deşt-i Kıpçak'a bir sefer düzenlemesine sebep olmuştur. Ancak o sıralarda, Merv Türkmenlerinden Teke kabilesi, hanlık içinde yağma hareketine kalkışmış ve cezaları daha elzem hale gelmişti. Buhara emiri ile karşılıklı elçiler göndermek suretiyle görüş alışverişinde bulunuyorlardı. O dönem Merv bölgesi Buhara'ya aitti. Buhara emiri, hana bir elçi göndererek Tekelileri kendisinin cezalandıracağını bildirmesi üzerine, Teke'ye yapılacak seferden vazgeçilmiş ve tekrar Deşt-i Kıpçak seferi gündeme gelmiştir.

Daha önce bahsedildiği gibi, Kongrat'ın fethini duyuran fetihnameyi Kazaklara götüren Can Muhammed, fetihnameyi onlara takdim etmiş ve hanın esirlerin serbest

[181] Kanuni mirasçılar dışında herkes vefat edenin malını kullanmaktan kesinlikle men edilmiştir.

bırakılması konusundaki talebini de tebliğ etmişti (376a). Ancak bunu reddeden Çömekey kabilesi soyluları, Muhammed Rahim'in üzerlerine bir sefer düzenlemesine sebep olmuşlardır.

Hazırlıklar tamamlandıktan sonra Muhammed Rahim Han, Kutluk Murad İnak'ı Hîve'de vekili olarak bıraktıktan sonra hükümdarlığının yedinci yılında 26 Ocak 1812'de, başkentten ayrılarak Deşt-i Kıpçak'a yönelmiştir. Muhammed Rıza Koş Begi'ni mukaddime-i sipah olarak atayan han, onun yanına Töre Bek Kıyat, Mulla Devlet Nazar ve Taylak Bahadur'u kılavuz (gacarçı) tayin etmiştir (378b). İlerleyen ordu Orun Bay Kale'yi geçtiğinde Kazakların ana kısmına rast gelmiş ve onları yağmalamıştır. Bundan sonra, askerlere nefir ve kerraneyleri öttürmelerini (381a) emrederek orduyu tekrar toplayan Muhammed Rahim, kaçan grupları takibe çıkmıştır. Dağılan grupları takip ederek hepsi ele geçirilmiş ve yağmalanmıştır. Ordu-yı Hümayun 100.000'den fazla koyun ve 40.000'den fazla devenin de dahil olduğu yüksek miktarda ganimet ele geçirmiştir. Ele geçirilenler içinde 500 bakire kız da vardı (382b).

Daha da ileriye gitmeye niyeti olan hana, Şah Niyaz Atalık'ın başını çektiği emirler ve soylular gelerek daha fazla ileri gitmenin gereksiz olduğu ve ele geçirilen ganimetin fazlasıyla yeterli olduğunu iletmişler ve handan ordunun geri dönmesini talep etmişlerdir. Han da onların teklifini kabul ederek dönüş hazırlıklarına başlanmısını emretmiştir. Bu arada tüm esirler sayılmış ve defterlere kaydedilmiştir. Ayrıca, ordu müfettişleri askerleri deste deste saymışlar, Muhammed Yusuf Mihter de onlardan ganimetin beşte birini (gan) han namına tahsil etmiştir. Böylece Muhammed Rahim, Deşt-i Kıpçak seferinden muzaffer bir şekilde dönerek başkent Hîve'ye ulaşmıştır.

Muhammed Rahim Han başkente döndükten sonra daha önce buraya gelmiş olan elçileri huzuruna kabul etti. Bunların arasında İran hükümdarı Baha Han Şah'ın oğlu ve Horasan valisi Şehzade Veli'nin elçisi, Derri-gez yöneticisi Lutf Ali Çavuşlu'nun oğlu ve Nur Hoca Bek'in oğluları Mahmud Bek ile Aydoğdu Bek, Ahal Türkmen kabilesi liderlerinden Berdi Atalık, Aman Devlet ve Hal Nefes'in elçileri, Kazaklar'ın Orta Yüz hanı Aman Bay Biy'in kardeşi Kapan Bay vardı. Bu elçiler bağlı oldukları kabilelerin itaat ve bağlılıklarını bildirdiler. Görüşmelerden sonra han, onlardan gelen elçilerden her birine kendi elçilerini ve zekat tahsildarlarını (amil) katarak zekatları toplamaları

için onları geri gönderdi (387b). Elçiler gönderildikleri yerle ulaşarak üzerlerine düşeni ifa etmişlerdir.[182]

Horasan'a da sefer düzenlemeye karar veren Muhammed Rahim Han, hazineden büyük miktarda parayı ihtiyaçlarını karşılamaları için askerlerine dağıttı. Kısa sürede sefere hazırlanılarak 12 Aralık 1813 tarihinde Kutluk Murad İnak'ı Hîve'de nayibi olarak bırakan han şehirden ayrıldı. Han, Muhammed Rıza Koş Begi ve Kerim Berdi Atalık'ı öncü kuvvetlerin başına atayarak onları önden gönderdi (398b-399a). Hana tabi olanlar içinde en önemlileri Feth Ali Han ve Rıza Kulı Han'dır. Daha da ilerleyen han, Mir Kale'yi kuşatmış, ancak ele geçirememiştir. Daha sonra geri dönüş yolunu tutan han, 2 Şubat'ta Hîve'ye ulaşmıştır.

Han Horasan üzerine seferdeyken, Hazeresp valisi Abdullah İnak, Adine Murad Nayib'in kışkırtmasıyla isyan etmiş ve kendi Divan Begi'ni Buhra Emiri Haydar'a göndererek ona tabi olmuştu (403a-404a). Bunu duyan hanın vekili Kutlug Murad, hemen hareket geçmiş ve Hazeresp kalesini kuşatmıştır. Ancak buradan kurtulmayı başaran Abdullah İnak, Buhara'ya sığınmıştır. Seferden dönen han, Kutluk Murad İnak'ı Hazeresp valisi olarak atamış ve bundan sonra Hazeresp eyaleti iktidar ailesi üyelerinden inak ve inak-beg unvanıyla yönetilmeye başlanmıştır.

Han, Horasan üzerine ikinci bir sefer için hazırlıklarını yaparken, Teke kabilesi de isyan çıkarmış ve Harezm'in çeşitli vilayetlerine akınlar yaparak yağma hareketinde bulunmuştu. Bunun üzerine Muhammed Rahim Han, yasavullarını hanlığın dört bir yanına göndererek ordunun toplanmasını emretti ve 28 Şubat 1816'da Hîve'den ayrılarak hızlıca Teke kabilesine doğru ilerledi. Ahal Türkmenleriyle karşılaşan ordu, onları yenilgiye uğrattı. Ordu daha da ilerleyerek karşılaştığı göçebe kabileleri yenilgiye uğratıp onları kılıçtan geçirdi. Daha sonra Han, Mengli Ali Kafir ile Seyyid Nazar Bek Yemreli'yi elçi olarak Necef Ali Han'a kendisinin dost mu yoksa düşman mı olduğunu bildirmesi için gönderdi (420b). Ayrıca Oglan İşan'ı Göklenlere kendisine tabi olmaları için gönderdi. Han, Kızılca vadisinde iken Göklen Kara Töpeli Bayandır Kara Talkunlu ve Ergeçlü liderleri gelerek hana tabi olduklarını bildirdiler (421a).

İlerleyen Muhammed Rahim Han, bir Kızılbaş ordusuyla karşılaştı. Hemen Savaş düzeni alarak ordu vadinin kenarındaki dağa tırmandı. Açılan top atışı sonucunda düşman ordusu büyük kayıp vermiştir. Savaştan sonra Göklen ulusları, liderleri Sultan Han başkanlığında hanın yanına gelip tabi olmuşlar ve han da onları göç ettirmiştir.

[182] Munis, Muhammed Rahim Han hakkında bu bahsi tamamladıktan sonra (388b), hanın hükümdarlığının sekizinci yıl olayları anlatıma geçemeden vefat etmiştir. Bundan sonraki olayları yeğeni Muhammed Rıza Agehî, hanın emri üzerine devam ettirmiştir (389a-390b).

Dönüş yoluna geçen Hîve hanı, 24 Haziran'da Hîve'ye ulaşmıştır. Bu sefer esnasında ordu büyük sıkıntılar çekmiş ve özellikle sıcak hava ve su kıtlığı yüzünden pek çok asker, atsız kalmıştır. Ancak sefer başarıya ulaşmış ve pek çok ganimet ve esir ele geçirilmiştir.

Muhammed Rahim Han, tahta çıkışının on üçüncü yılında, üçüncü kez Horasan üzerine sefer düzenlemeye niyetlenmiş ve top ve cephanelikleri de ordu-yı hümayuna dahil ederek 18 Nisan 1818'de başkent Hîve'den ayrılarak Horasan üzerine hareket etmiştir. Han, Dosim Biy'i Yomut askerleri ile öncü birlik (haraval-ı leşker ve mukaddeme-i sipah) olarak atamış ve göndermiştir (440a). Ahal Teke Türkmen kabilesi üzerine yürüyen Muhammed Rahim, daha çok vur-kaç taktiği ile savaşan Tekelileri yok etmiştir. Teke soylularından pek çok kişinin de öldüğü savaşta, Türkmenler ağır zayiat vermiştir. Daha sonra yapılan başka bir savaşta Tekelilerin reisi Murad Serdar yenilgiye uğratılmıştır (451a). Bu savaş daha çok yağma ve küçük birliklerin çevre bölgelere gönderilmesi şeklinde cereyan etmiş ve büyük miktarda ganimet ele geçirilmiştir. En sonunda Muhammed Rahim Han, 25 Temmuz'da başkent Hîve'ye ulaşmıştır.

El Tüzer hanlık tahtına çıkmadan evvel Hîve'ye Kazak ve Karakalpaklar'dan han davet edilir ve ona biat edilerek devlet işleri yürürdü. El Tüzer tahta çıktıktan sonra, son han Hîve'den Deşt-i Kıpçak'a gönderilmiş ve Muhammed Rahim Han'ın iktidarının başındaki kısa bir dönem haricinde, bir daha Kazak ve Karakalpaklar'den han talep edilmemiştir. Muhammed Rahim Han döneminde hanlık o kadar güç ve ihtişam kazanmıştır ki, artık Hîve hanı Kazak Hanlığı'nda tahta kimin çıkacağına dahi müdahale etmeye ve taht kavgalarında taraf olmaya başlamıştır. 1819 başında Hîve'ye gelen Şir Gazi Han bu konuda en belirgin örnektir. O, Muhammed Rahim Han tarafından Sır-Derya boyundaki Tört Kara kabilesinden olan Kazaklar'ın başına han olarak atanmıştır. Şir Gazi Han da bölge kadısı olan Bek Timur Ahund'u bu topluluğa kendi vekili olarak atayarak kıra göç etmiştir. Muhammed Rahim'in bu atamasında rahatsızlık duyan Şir Gazi Han'ın kardeşi Areng Gazi, Bek Timur Ahund'un kendi tarafında olduğunu ve Kazak ulusunu ona tabi kılacağını söyleyip kışkırtması üzerine isyan bayrağını açmıştır (456a).

Şir Gazi Han bunu öğrenince onun üzerine yürümüş, ancak başarılı olamamıştır. Daha sonra kendilerine tabi Kazak ve Karakalpak kabilelerini dört gruba ayırarak, bir grubu Areng Gazi'ye, bir grubu Ahund'a, bir grubu Nurum Gazi Sultan ibn Abdülaziz Han'a, son grubu da Şir Gazi Han'a teslim ettiler (456b). Ancak Ahund bu paylaşımdan hoşnut olmadığından bir desise planlamış ve Muhammed Rahim Han'ın huzuruna

birkaç biy ile birlikte gelerek Şir Gazi Han'ın artık han olmak istemediğini ve kardeşi Areng Gazi lehine hanlığı bırakmak istediğini, bu yüzden Areng Gazi'nin han yapılması gerektiğini belirtmiştir. Han onu yanında alıkoyarak Şir Gazi ve Areng Gazi'yi huzuruna davet etmiş ve Şir Gazi'nin saraya ulaşmasıyla Ahund'un komplosu ortaya çıkmış ve o maiyeti ile birlikte zincirlenerek zindana atılmıştır (460a-460b).

Şir Gazi Han, Hîve'de iken hastalanarak vefat etmiş, bunun üzerine Muhammed Rahim Han, onun oğlu Can Gazi Töre'yi davet ederek onu, babasının yerine Kazak hanı olarak atamıştır. O günlerde Rusya'dan Nikolay Nikolayaviç elçi olarak Hîve'ye gelmiştir (459a).[183]

Ahund meselesinde Areng Gazi de Hîve'ye davet edilmiş, ancak o gelmemişti. Muhammed Rahim, tekrar Areng Gazi'ye elçi çıkarmış ve onu han ilan edeceğini belirtmişti. Ne var ki, o hanın sözüne güvenmemiş ve elçileri hapsettirmişti. Bu olaya kızan Muhammed Rahim, derhal ordusunu toplayarak 10 Şubat 1820'de, ikinci kez Deşt-i Kıpçak üzerine sefere çıkmıştır. Kısa sürede Kazaklar'ın yaşadığı bölgeye ulaşan han, Kiçik Bursuk civarında konaklamış olan asi liderlerinden Nurum Sultan'a rast gelmiş ve halkını yağmalayarak pek çok kişiyi öldürmüştür (463a). Daha ilerleyen han, pek çok Kazak boyu ile karşılaşıp onların hepsini darmadağın etmiş ve sayısız ganimet ele geçirmiştir. Muhammed Rahim Han bu sefere Şubat'ta çıkmıştı. Çünkü Şubat ayı Kazak göçebeleri için en kötü zamandı. Bu zamanda onlar hayvan yemi sıkıntısı çekiyorlardı. Ancak bu sefer Muhammed Rahim'in ordusu için de kötü olmuş ve büyük miktarda asker ve hayvan aşırı soğuk ve yem kıtlığı yüzünden telef olmuştur (463a). O yüzden daha fazla ileri gidilmeyerek geri dönülmüş ve 29 Mart'ta başkente ulaşılmıştır (463b). Muhammed Rahim Han'ın Deşt-i Kıpçak'a ikinci seferi de bu şekilde sonuçlanmış olur.

Muhammed Rahim Han ile Buhara emirinin arasının açılma sebeplerinin başında Merv bölgesinde meskun Teke Türkmen kabilelerinin Harezm'e düzenledikleri yağma hareketleri gelir. Türkmenlerin bu hareketi hanın gazabını celb etmiş, ancak o Buhara emirine yazdığı namede Teke Türkmenlerinin yaptığı uygunsuz davranışları sıralayarak, onların cezalandırılması gerektiğini belirtmiş ve bu konuda onun fikrine müracaat etmiş, emir de onları kendisinin cezalandıracağını belirtmişti. Ancak o sözünde durmamış ve hatta Teke Türkmenleri'ne destek olmuştur. Muhammed Rahim Han'ın Buhara üzerine sefer yapma sebepleri arasında ağabeyi El Tüzer gibi Orta Asya'nın tek muktedir

[183] Bu elçi Murav'yev'dir. O Harezm'e 6 Ekim 1819'da ulaşmıştır ve Agehî'ye göre Muhammed Rahim Han onu 2 Aralık'ta huzuruna kabul etmiştir.

hükümdarı olma arzusu muhtemel bir gerekçedir. Muhammed Rahim Han güçlenmeyi bekliyordu. Güçleninceye kadar da iki ülkenin de müslüman olması hasebiyle savaşın caiz olmadığı düşüncesindedir. Çünkü Agehî'nin ifadelerinden bütün Türk hükümdarları gibi onun da cihan hakimiyeti fikrine sahip olduğunu anlamaktayız.[184]

Buhara üzerine Ağustos 1821'de yapılan ilk sefere han kendisi katılmayıp, Yomut askerlerinden oluşan bir birliği Niyaz Bahadur komutasında Buhara eyaletlerinden biri olan Elcik üzerine akına göndermiştir (472a). Kız kale mevkiinde Buhara ordusuyla yapılan savaşta Buhara soylusu Kurban Bay Toksaba bütün askerleri ile birlikte öldürülmüştür. Bundan başka, ayrıca, Buhara üzerine bir Çavdur birliği gönderilmiş ve bu birlik Vardanzi'yi yağmaladıktan sonra Buhara ordusuyla karşılaşmış ve onu yenilgiye uğratarak yedi karabaşlı tuğlarını ele geçirmiştir (474a).

Muhammed Rahim Han'ın bizzat katıldığı Buhara üzerine ilk seferi 10 Kasım 1821 tarihinde, hanlık tahtına geçişinin on yedinci yılında gerçekleşmiştir. Sefer için Hîve'den ayrılan han, Elcik geçitine gelerek karargahını orada kurmuştur. Emir Haydar da ordusuyla birlikte gelip nehrin karşısında saf tutmuştur (478). Aralarında nehir olduğu için savaş yapılamamasına rağmen, iki ordu birbirini top ateşine tutmuşlar, yaklaşık on gün süren bu top bombardımanından iki taraf da bir sonuç elde edememiştir. Bunun üzerine Muhammed Rahim Han, Hîve'ye dönmüştür.

Bir müddet sonra han, Buhara üzerine ikinci bir sefer düzenlemeye karar vermiş ve ordusunu topladıktan sonra 14 Mayıs 1822 Salı günü başkent Hîve'den ayrılarak Buhara üzerine yürüyüşe geçmiştir. İlerleyen Hîve ordusunun karşısına çıkmayan Emir Haydar, oğlu Ömer Han'ı göndermiş ve iki ordu Amu-Derya kıyısında Farab yakınında saf tutarak karşılıklı tüfek ve top atışıyla savaşmışlardır (489a).[185]

Bugünkü Türkmenistan'ın güneyinde, Kara Kum çölünün altında bulunan Merv, verimli bir arazi üzerinde kurulmuş bir şehir olup Şah Murad döneminde Buhara idaresine geçmiştir.[186] Hîve Hanı Muhammed Rahim Merv'de yaşayan Teke Türkmen kabilesi üzerine 1809, 1816 ve 1818 yıllarında seferler düzenlemiş, bununla da yetinmeyip Süyün Biy idaresinde bir Türkmen birliğini 1819 baharında Merv üzerine göndermiştir (457b-458a). Bu seferler sonucunda Merv bölgesinde yaşayan Türkmenler hana tabi olmuşlardır. Merv bölgesinin idari açıdan kontrolünün zorluğu Buhara

[184] Mesela Agehî, hanın tahta geçişinin on birinci yılı olaylarından ikinci Horasan seferinden bahsederken "Kızılbaş liderleri Muhammed Rahim Han'ın İskender gibi dünyayı fethe çıktığını duyunca Peserek'e gelerek kendilerini güvenlik altına aldılar" şeklinde bir ifade kullanmıştır (421a/13).

[185] Savaş sonunda Amir Haydar ordusuyla Buhara'dan gelerek Farab kalesi yakınında karargâh kurmuştur. Her iki taraf arasında şiddetli bir savaş meydana gelmiştir. Sonunda ise Hîve ordusu yenilgiye uğramıştır. Yenilgi üzerine Muhammed Rahim Han geri dönmüş ve 18 Temmuz'da başkent Hîve'ye ulaşmıştır.

[186] Çelik Muhammed Bilal, *Firdevsü'l-İkbâl'e Göre Hîve Hanlığı Tarihi ve Devlet Teşkilatı*, 2004, s.60.

emirinin askerlerinin 1821'de bölgeden çekmesine yol açmış, Muhammed Rahim Han da bu boşluğu değerlendirerek Merv üzerine birkaç birlik göndererek burayı hakimiyeti altına sokmaya çalışmış ancak başarılı olamamıştır.

Muhammed Rahim Han'ın hakimiyetinin 17. yılında (Hicri 1237; Miladi 1821-1822) Çarcuy'a yapmış olduğu seferlerde Karakalpaklar önemli roller üstlendi.

Han'ın hakimiyetinin 19. yılında Kutluk Murad İnak Merv şehrindeki barajı tamir ile görevlendirilir. Tamir edilen baraj bir müddet sonra yıkılır. Ramazan ayının on beşinci gecesi Cuma günü Harezm yolunda rahatsızlanan Kutluk Murad İnak vefat eder (511a).

Tavuk yılında Ramazan ayının 19. gecesi Han, Buhara'ya gönderdiği elçisi Nar Beg'i hastalık sonrası kaybedecektir.

Abu'l-Gazi Allah Kulı Muhammad Bahadur Han'ın Rahman Kulı İnak, Şehzade Huday Kulı Töre (Hicri 1254 yılında 26 yaşında vefat etmiştir), Seyyid Mahmud Töre, Seyyid Ahmad Töre, Seyyid Muhammad Töre ve Tenri Ḳulı Töre olmak üzere altı kardeşi vardır (522a).

2.2.1. Sonuç

Eserin tamamında, XVIII asır ve XIX. asrın birinci çeyreği yani Kongrat sülalesinden olan Muhammed Emin İnak (1760-1790), Avaz İnak (1790-1804), El Tüzer (1804-1806), I. Muhammed Rahim (1806-1825) adlı hanların Harezm'de tahta bulundukları devirlerdeki olan olaylar gerçekçi bir tarzda anlatılmıştır.

Muhammed Rahim Han (1806-1825) döneminde Rahim Han başa geçer geçmez boy beylerinin gönlünü alarak ülkedeki huzursuzluğa son verdiğini görmekteyiz. Han'ın halk üzerinde bıraktığı iyi intiba kısa zamanda komşu ülkeler üzerinde de tesirini göstermiştir. Nitekim Merv bölgesi Türkmenler'i 1822'de tâbi oldukları Buhara'dan ayrılarak Hîve hakimiyetini kabul ettiklerini bildirmişler, ancak bu durum, esasen bozuk olan Hîve-Buhara münasebetlerinin daha da kötüleşmesine ve Buhara ile sayısız savaşlar yapılmasına zemin hazırlamış olur.

Hîve Hanlığı tarihinin anlatıldığı bu eserde Hîve hanlığında meydana gelen olaylar kronolojik sıraya göre verilmiştir.[187] Siyasi ve tarihî olayları beyan edilirken, aynı zamanda yer, su, taht ve taç için hanlar ile beyler arasında devam eden kanlı mücadeleleri, bu mücadeleler sebebiyle çaresiz halkın ağır şartlar altında açlık ve

[187] Hive Hanlığı Tarihi için bk. "19.yüzyıl Harezm Tarih Yazıcılığı (Munis, Agehî, Beyanî)", Yrd. Doç. Dr. Feridun Tekin, Gazi Üniversitesi, Gazi Türkiyat Araştırmaları Merkezi, "I. Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu" 11-13 Mayıs 2005.

sefaleti ile çeşitli salgın hastalıkların ortaya çıkışını, hanlar ve beyler arasındaki ilişkileri açık bir şekilde ortaya koymaktadır.

Hîve Hanlarının Türkmen, Karakalpak ve Horasan'da yaşayan halkları kendi hâkimiyetleri altına almak için yaptıkları işleri, onlara karşı yapılan askerî seferleri, onların mecburi olarak hanlık sınırları dahiline göç ettirilmelerini, hanlığa tabi edilmeleri sırasında hanların uyguladıkları ağır yaptırımlara dayalı politikaları, hanlığa tabi olmak istemedikleri takdirde o halkların topraklarını sulayan nehirlerin ve derelerin kesilmesini ve bu şekilde onların susuz bırakılmalarını, ekinlerin susuzluktan kurutuluşu, şehrin kalesi civarındaki ekinlerin askerler ve atlara ezdirilmesini, göç ettirilen halkları kanal ve arkların etrafına yerleştirip, onların ekonomik olarak suya bağımlı bir hale getirilmesini ve bunun gibi bir çok olayları anlatmaktadır.

Hîve hanlığının sosyal ve ekonomik yapısını da ortaya koyan bu eserde yeni kanallar açıldığı ve yeni sulama alanları oluşturulduğu anlatılmaktadır. Hîve hanlığına Buhara, Hokand hanlıklarından, İran ve Rusya'dan elçilerin geldiğini ve onlara cevaben o devletlere elçiler gönderildiğini dolayısıyla diplomatik ilişkileri de bu eserde görmekteyiz. Bu bilgiler dahilinde Hîve hanlığının Rusya ile oldukça geniş bir ticari ilişkisinin olduğu anlaşılmaktadır.

Hanlığın bu devirde en önemli ekonomik meselelerinden birisi de vergidir. Bu eserde hangi şehirlerde kimlerin vergi topladığı, hangi halkların Hîve hanlığına vergi ödedikleri, tüccârlardan alınan vergiler hakkında da veriler mevcuttur.

Yine eserde bu devirde hanlık sınırları içinde uygulanan imar politikaları dahilinde inşa edilen medreseler, camiler, kaleler, bağlar, köprüler ve buna benzer binalar kaydedilmiştir. Eser Hîve hanlığında mevcut olan her çeşit resmî görev ve bu görevlere kimlerin atandığı konusundaki bilgileri de ihtiva etmektedir.

19. asır ve 20. asrın başlarında Harezm'de yazılan bu tarihî eserde coğrafi bilgiler de mevcuttur. Hanların yapmış oldukları askerî seferler, ava çıkışları günü gününe kaydedilmiştir. Bu sebeple bu coğrafyadaki nehirler, göller, çöller, bağlar, şehirler anlatılmıştır.[188] Görülmektedir ki bu eser, Harezm özellikle Türkistan tarihinin birinci denilecek kadar mühim kaynak eseri hüviyetindedir.

[188] Hîve hanlığının sosyal ve ekonomik yapısı hakkında geniş bilgi için bk., Feridun Tekin, "Hîve Hanlığı", s.634-640; K. Münirov, a.g.e., s. 55-155.

2.3. İMLA ÖZELLİKLERİ

Metin iyi okunaklı bir ta'liktir. Çoğunlukla hareke kullanılmamıştır. Arapça ve Farsça kelimelerin yazımında genel olarak orijinal imlaya uyulduğu gözlenmiştir. Metnin imlasında dikkati en fazla çeken unsur, noktalı harflerin noktalarının zaman zaman unutulması veya yanlışlıkla fazla nokta konmasıdır. Kimi zaman noktaların yerlerinin değiştiği de görülmektedir.

2.3.1. Ünlülerin imlası

2.3.1.1. a ünlüsünün imlası

2.3.1.1.1. Ön seste

Ön seste çoğunlukla (آ), nadiren (ا) ile gösterilir.

açuḳ 478a/13 aḳa 375a/09
ağır 341b/07 348a/13
ağzı 494a/07
andın 343b/01 آذ دیِ ن altmış 451a/16
aḳtı 346a/03 asru 436a/06
arasıdaġı 472a/09 adaşup 485b/01 (harfinin noktası unutulmuştur)
az 470a/05

2.3.1.1.2. İç seste

İç seste her zaman (ا) ile gösterilir:

348a/13 arasıdaġı 472a/09
ḳılur 430b/03 barça 366a/09
barmaġı 452a/01 ḳalġan 389b/01
ḳar 429b/04 salġay 472b/08
sarı 436a/02 yañlıġ 472b/17
tapıp 375b/14 yarım 429b/15

2.3.1.1.3. Son seste

Son seste bazen (ا) ile, bazen de (ه) ile yazılır:

bala 493b/03 bala 493b/09
çaġa 493b/03 ḳara 453b/13
ḳaraca 453b/17
ḳırġa 379b/02
soñra 444a/06 سوذ كرا

2.3.1.2. e ünlüsünün imlası

2.3.1.2.1. Ön seste

Ön seste her zaman (ا) ile yazılmaktadır:

erg 372a/04 esrük 435a/17

etekdin 495a/17 eyledi 367b/06

2.3.1.2.2. İç seste

İç seste her zaman (ا) ile yazılmaktadır:

eyledi 372b/10

ķatla 338a/17 yoķarı 407a/07

2.3.1.2.3. Son seste

Son seste bazen (ا) ile, bazen de (ه) ile yazılır:

bile 407b/15 néme 444a/12

özlerige 444b/02 érse 415b/13

üyge 427a/05 382b/10

2.3.1.3. é - ı - i ünlülerinin imlası

2.3.1.3.1. Ön seste

Ön seste her zaman (ای) ile yazılmaktadır:

érse 367a/03 ġadılar 427a/07

339a/08 iki 373a/05

ile 385b/15 ini 375a/09

2.3.1.3.2. İç seste

İç seste her zaman (ی) ile yazılır:

él 523a/05 éş 382b/05

427a/05 é 523a/08

éve 465a/01 üyidin 427a/10

2.3.1.3.3. Son seste

Son seste her zaman (ی) ile yazılır:

ķıldı 336b/15 ķoyı 460b/11

é 383b/02

özi 452a/11 üçi 440b/02

2.3.1.4. o - ö - u - ü ünlülerinin imlası

Metinde bu dört ünlü de aynı işaretlerle gösterilmektedir. Bu ünlülerin birbirlerinden farklarını belirten herhangi bir işaret kullanılmamıştır.

2.3.1.4.1. Ön seste

Ön seste her zaman (او) ile gösterilir:

494b/08

uçı 491b/16 uçraşup 428a/14

444a/15 üzre 496b/11

2.3.1.4.2. İç seste

İç seste her zaman (و) ile yazılır:

köçde 444a/16

448b/11

köterdi 336b/02

ķ 390b/15

soñra 336b/01

yurtlarıġa 444a/09

2.3.1.4.3. Son seste

Son seste her zaman (و) ile yazılır:

379a/16 burun 379b/07

sunup 390b/15 ķonup 448b/12

2.3.2. Ünsüzlerin imlası

2.3.2.1. ç ünsüzünün imlası

Metinde ç ünsüzü çoğunlukla (چ) harfiyle yazılmıştır. Nadir birkaç örnekte (ج)'li yazılışlara rastlanmaktadır: Muĥammad Can 490a/01, 497b/15 ~ Muĥammad Çan 444b/02, 462b/04, 498b/10

Asılları ç'li olan kelimeler metinde ç'li olarak yazılmıştır:

açtı	361b/01	éçük	391b/15
aġaç	378b/03	ķ ķ	404a/03
barıça	391b/17	yaġaç	445b/02
bolġaç	456a/09	ķaraça	437a/17
çañ	461b/04	é	442a/14

2.3.2.2. p ünsüzünün imlası

Metinde *p* ünsüzü her zaman (پ) harfiyle yazılmıştır. Ancak *-p* ve *-bAn* zarf-fiil eklerindeki b ünsüzleri her zaman (ب) harfiyle yazılmıştır:

bağlap	379a/07	çapġunı	378b/07
köp	379b/04	pişgen	340b/09
ķarıp	498b/06		472b/14

2.3.2.3. s ünsüzünün imlası

Türkçe kelimelerdeki *s* ünsüzü her zaman (س) harfi ile yazılmıştır:

açsa	373b/09
érse	415b/13
ķarıp	498b/06
soñra	336b/01
sunup	390b/15
utrusıġa	396a/06

2.3.2.4. t ünsüzünün imlası

Türkçe kelimelerdeki t ünsüzü her zaman (ت) harfi ile yazılmıştır:

atı	446b/03	taş	357b/09
altun	396a /08	toyġun	438a/07
köterdi	336b/02	utrusıġa	396a/06

2.3.2.5. ñ ünsüzünün imlası

Metinde ñ ünsüzü Çağatay Türkçesinin bir karakteristiği olarak daima (ڭ) ile yazılmıştır:

aña	485b/13	köñüller	485a/05
mañlay	491b/05	tañla	415b/13
yañı	427a/13	yañlıġ	486b/14

2.3.3. Diğer imla özellikleri

2.3.3.1. Hareke kullanılması

Metin harekesiz bir metindir. Ancak zaman zaman gerek Türkçe gerek alıntı kelimeler üzerinde harekeleme yapıldığı görülmektedir. Metinde en çok üstün, ötre ve şedde, nadiren de esre ve tenvin kullanılmaktadır. Metindeki harekelerin kullanılma sebeplerinin başlıcaları şunlardır:

2.3.3.1.1. Genel kullanım

Başka kelimelerle karışma ihtimali olmadığı halde bazı kelimeler üzerinde harekeleme yapıldığı görülmektedir. Bu harekelemenin okunuşun doğruluğunu teyit etmek maksadıyla yapıldığı kanaatine varılmıştır:

ħub	476a/07	ħulūś	476a/07
ızdıĥām	500a/08		
ķurb	476a/08	küberā	449a/03
maķām	476a/08	mamātġa	389a/06
muƠānıdlar	381b/17	Muĥammad	476a/09
muķābalasıda	489a/08	ā	372b/05
munāsıb	485b/06	murġzār	407a/11
musāhala	383b/08		
surƠat	489a/14	vuśūl	347a/15

2.3.3.1.2. Telaffuzu yansıtmak amacıyla kullanım

Bazı kelimelerde telaffuzu istenilen tarzda verebilmek amacıyla harekeleme yapıldığı anlaşılmaktadır. Bu durum hem Türkçe hem de alıntı kelimelerde görülebilmektedir. Hatta Türkçe kelimelerde bazen harekeleme yerine harfi yazma şeklinde de kendini gösteren bu durum örneklendirilmiştir. Aşağıdaki misallerde asıl şekilleri farklı olan kelimelerin asıl şekillerinden sonra < işareti kullanılmıştır:

ada < Ar. adāƿ 371b/07

Allaş 481a/08

avba < oba 418a/05

āvvāra < Ar. āvāra 352b/08

Ơayāl < Ar. Ơiyāl 427a/01

bavvār < Ar. bavār 445b/06

domāġ <Ar. dimāġ 363b/13

heneggām < Far hengām 495a/01

ħulāƠ < Ar. ħılāƠ 372b/03

ġallā < Ar. ġalāƿ 374a/14

ķulāda < Ar. ķilāda 495b /13

muƠānī < Ar. maƠānī 489a/15

munbar < Ar. minbar 366b/04

murrīħ < Ar. mirrīħ 460a/08

öyle < eyle 469a/08

sadād < Ar. sudād 521a/01

toḳḳuz < toḳuz 446b /10

Tübet < Tibet 380b/17

usārat < Ar. asārat 382b/07

usr < Ar. esr 463a/11

yüber- < yiber- 382b/17

2.3.3.1.3. Bağlaç olan vav'ı göstermek amacıyla kullanım

İki veya daha fazla kelimeyi birbirine bağlayan "vav"ın yerine "ötre"nin kullanımı bilhassa manzumelerde mensur metinlere göre daha fazladır.

bākī u nālān 521a/12

cafā u bī-dād 521b/07

ṭarāvat u tāza 437b/01

żaǾīf u naĥīf 390b/06

2.3.3.2. Alıntı kelimelerin imlası

Metinde Arapça veya Farsça kelimelerin orijinal imlası çoğunlukla muhafaza edilmiştir. Arapça ya da Farsça olan kişi yahut yer isimlerinin yazımında da bu kurala uyulmuştur. Ancak birkaç kelimede farklı yazılışlar olduğu da görülmektedir. Aşağıda farklı yazılmış bazı kelimelerden örnekler verilmiştir.[189]

arāzıl < arāźıl 403a/13 <

arzanī < arzānī 498b/14 <

āŝāyım < āŝām 353b/09 <

< 510b/07 <

gülle < gūle 508a/02 <

Ǿurūs < Ǿurs 365b/16 <

şān < şāǿn 469a/14 <

tavam < tevǿem 401a/10 <

[189] Harekelemeden kaynaklanan farklı şekiller için bk. Telaffuzu yansıtmak amacıyla kullanım bölümü.

2.3.3.3. Farsça izafet hemzesinin imlası

2.3.3.3.1. Fazla yazılması

Sonu (ه) ile biten bazı kelimelerin sonunda tamlama olmadığı halde izafet kesresi bulunduğu örnekler az da olsa vardır:

cumla 474b/09 mutallā 397a/08

rūyīna 422b/01 sıtāra 499b/10

2.3.3.3.2. Eksik yazılması

Bazı Farsça tamlamalarda izafet hemzesinin yazılmadığı görülmektedir.

ahālī-ı Aral 347b/13

dar-gāh-ı felek 494b/03

daryā-ı navāl 396a/12

Ĥāmī-ı ahla'l-Ĥaḳ 403a/05

hādī-ı arbāb 455b/04

sıpāh-ı aǾdā 493b/09

toy-ı nav-roz 385a/01

2.3.3.3.3. Harf ile gösterilmesi

Bazı Farsça tamlamalarda izafet kesresi (ی) ile gösterilmiştir. Bunların sayısı azdır:

çaşn-ı ħusravāna 396b/10

2.3.3.3.4. Hareke ile gösterilmesi. Bunların sayısı azdır.

dıl-ı pāk 476a/07

FaǾāl-ı ħūb 476a/07

2.3.4. Kısaltma

Metinde ünlüler genellikle belirtilmiştir. Uygur imla geleneğinin Çağatay Türkçesine bir yansıması diyebileceğimiz bu özellik bazı işlek kelimelerde görülmemiştir. Sözü edilen husus bilhassa özel isimlerde daha belirgindir.

2.3.4.1. Özel adlarda kısaltma

Çok bilinen Türkçe özel adlarda ünlüler çoğunlukla imlada gösterilmeyerek bir tür kısaltma yapıldığı anlaşılmaktadır. Bunların bazılarında hareke kullanımı da görülmektedir:

Ādīna Ḳulı 485b/09

Allāh Berdi 485b/16

Bacaḳī 481a/08

Ḥudāy Berdi 445b/03

Raĥman Ḳulı Biy 465a/16

Ḳara 437b/13

Ḳ 437a/17

Tevke 465b/01

2.3.4.2. Yaygın olarak kullanılan bazı kelimelerde kısaltma

Metinde çok kullanılan bazı kelimelerde ünlülerin yazılmayıp kısaltma yapıldığı da görülmektedir. Bazılarının ünlüleri ise hareke ile gösterilmiştir:

biy 481a/01

çerik 486b/12

ḳabal 518b/14

ḳanat 351b/03

savaş 496b/11

seksen 457b/04

yaĥşı 355b/05

yaraġ 499b/04

348a/12

2.3.5. İkili imlaya sahip kelimeler

Bazı kelimelerin birbirinden farklı şekillerde yazıldıkları görülmektedir:

Daruġan 425a/08 ~ Darġan 477b/09 , eyle 394b/01 ~ öyle 394b/09 , hengām 392a/10 ~ heneggām 492a/10 , İskender 414a/03 ~ Sikender 363a/10 , ḳalāvīz 428a/11 ~ ḳalāvuz 462b/17 , kārzār 341a/05 ~ kār u zār 382/09 , kernā 475a/15 ~ kerrenāy 381a/13 , matarıs 491a/17 ~ mattarıs 489b/16 , méşik 376b/02 ~ meşk 448a/06 , rastā-ĥīz 389a/08 ~ rasta-ĥīz 466a/03 , Ürgenc 371a/13 ~ Ürgenç 465a/16 , yiber- 337b/08 ~ yüber- 384a/10 ,

2.3.6. Yanlış yazılımlar

Metinde bir imla özelliği olarak görmediğimiz yanlış yazılmış bazı kelimelere rastlanmaktadır. Bunlardan bazılarının sentaksa uymadığından dolayı müellif ya da müstensih tarafından dalgınlıkla yazılmış olmaları mümkündür. Yanlış yazılımların bir kısmı ise nokta, harf veya kelime eksikliğinden ya da fazlalığından kaynaklanmıştır.

Metinde eksik yazılan unsurlar [ ] işareti içine alınarak tamir edilmiştir. Bu tür yanlışlar metinde dipnot olarak belirtilmiştir. Yanlış yazılımlara şu örnekler verilebilir:

Metindeki Şekil	Düzeltilmiş Şekil	Metindeki Şekil	Düzeltilmiş Şekil
bdālġa	abdālġa 376a/12	Ḳorġan	Ḳozġan 405b/07
aşaḳ	aşaḳa 465a/12	muvfaḳat	muvāfaḳat 520a/16
baḥşladılar	bağışladılar 406a/15	fØat	rıfØat 340b/10
çıḳġanlanı	çıḳġanlarnı 368b/15	sadaıda	sadadıda 521a/01
élerge	éllerge 373a/17	Tavra	Tavḳara 360b/07
Ittıfā	Ittıfāḳā 513a/09	ḳraḳ durur	yıraḳraḳ durur 340b/13
Ḳara nlıġ Teke	Ḳara Ħanlıġ Teke 444a/08	żamāyır-ı źī-ġa	żamāyır-ı źī-baśāyırıġa 522a/06

2.3.7. Bitişik yazılımlar

Ayrı kelimeler oldukları halde bitişik olarak yazılan bazı yazılımlara da rastlanmaktadır. Bunlardan bazıları özel ad olarak kullanılan kelimelerdir:

āsmān-ḳadr 393b/12, āsmān-köb 441b/03, Éş Nıyāz Atalıḳ 342a/02, dārā-şevket 336b/04, Kerīm Berdi 357a/02, ol kün 357b/01, Oraż ØĀli 357a/09

2.4. DİL ÖZELLİKLERİ

2.4.1. Ses bilgisi

2.4.1.1. Ünlüler

Metinde *a, e, é, ı, i, o, ö, u, ü* olmak üzere dokuz tane ünlü vardır.

2.4.1.1.1. é - i meselesi

Karahanlıcada kök hecede bulunan "e" sesi 14. yüzyıldan sonra "i"li şekillerde yazılmaya başlanmıştır. Yalnız XIV. yy'dan önce yazıldığı tahmin edilen Dede Korkut Kitabeleri Drezden nüshasında Ana Türkçede kapalı é'li olduğu varsayılan kelimelerin harekelenmesi "i" tarafındayken, XVI. yy.'a ait Vatikan nüshasında bu kelimeler kapalı é olarak gösterilmiştir.[190]

Nevaî 1499 yılında yazdığı "Muhâkemetü'l-Lugateyn" adlı eserinde Türk dilinin Arap alfabesiyle imlası ve o harflerin Türk dilindeki ünlü ve ünsüz sesleri karşılaması

[190] Ek bilgi için bk. *Kitabi Dede Gorgud*, (hzl. Samed Alizade), Bakı, Yeni Neşrler evi, s. 17, 1999

hakkında ayrıntılı bilgi verirken, Türkistan (Çağatay) sahası Türkçe metinlerde Arapça "y" ( ) harfiyle yazılan sesin üç ayrı ünlü sesini karşıladığını çok açık bir şekilde belirtir.[191]

Nehcü'l-ferâdis gibi bazı harekeli metinlerde "i"li şekillerin üzerine üstün işareti konarak yazıldığı görülmüştür. Bu durum bu sesin "e" ile "i" arasında bir sese dönüştüğünü akla getirmektedir.[192] Çağatay metinlerinde bu sesin kapalı é'ye dönüştüğü kabul edilmektedir. Aslî kapalı é sesini sistematik olarak koruyup devam ettiren Özbek, Azerbaycan ve Kazak Türkçeleri gibi çağdaş Türk dillerindeki "é" foneminin varlığı bu görüşü teyit etmektedir.[193]

Metnimizde bazı kelimelerin hem é hem de e ile yazıldığı görülmektedir. Yine bazı kelimelerde ise harfiyle yazılan **é** (kapalı e) sesi, harfi olmadan ama ilgili harfin dişi konulmak suretiyle yazılmıştır. Her iki durumda da yazılışların ya kısaltma ihtiyacından ya da her iki sesin varlığından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Tek heceli kelimelerde veya kelimenin ilk hecesinde gördüğümüz bu sesin gelişimi hakkında genel görüş, Eski Türkçe kök hece e'sinin Çağatay Türkçesi metinlerinde tamamen é şekline dönüştüğü yönündedir. Ancak bu sesin imlada hangi yönde yoğunlaştığını göstermek bakımından metinde bu sesin iki şekline de yer verilmesi uygun bulunmuştur. Bu tür ikili yazılmış bazı kelimeler ve sayıları verilmiştir:

e'li yazılışlar	é'li yazılışlar
beri 2	béri 16
ne 7	né 9
men 3	mén 7
on yetti 4	on yétti 4
ye- 1	yé- 1
yet- 36	yét- 106

[191] Alî Şîr Nevâyî, Muhâkemetü'l-Lugateyn (İki Dilin Muhakemesi). hzl. F. Sema Barutçu Özönder, s. 175, 210, Ankara: TDK 1996

[192] Eckmann 1996: 7.

[193] Daha fazla bilgi için bk. Türk Lehçelerinde Bir Ses: Kapalı é, Hazar Üniversitesi öğretim üyesi Elza Semedli, Journal of Azerbaijani Studies, s. 522-533, 2008.

2.4.1.1.2. Ünlü değişmeleri

2.4.1.1.2.1. *ı > a* değişmesi

yaġaç (< Çağ. yıġaç < E.T. ıġaç) “ağaç” 501b/10.

Bu değişime alıntı kelimelerde de rastlanmıştır: Ńayāl (< Ar. Ńıyāl) “çoluk çocuk” 427a/15, tutsaķ (< E.T. tutsıķ) 410b/09, ķuraltay (< Moğ. ķuriltay) “kurultay” 457a/04.

2.4.1.1.2.2. *ü > e* değişmesi

bölek (< E.T. bölüg) “bölük” 429a/10, köter- (< E.T. kötür-) “kaldırmak” 336b/02, töpe (< E.T. töpü) “grup” 515a/13

2.4.1.1.2.3. *i > é* değişmesi

bél (< E. T. bil) 523a/05, dé- (< E.T. ti-) 365a/10, érkek (< E.T. irk ve küçültme ekiyle irk+ek) 418a/06.

2.4.1.1.2.4. *o > a* değişmesi

avba (< oba) “oba, oymak, çadır halkı” 418a/14, savuķ (< Har. sawuķ < KB soġıķ < E.T. soġıķ) “soğuk” 462b/11.

2.4.1.1.2.5. *u > a*

balta (< E.T. baltu) “balta” 497a/04, orta (< E.T. ortu) 424b/04, otaġa **(**<Moğ. otuġa[n]).

Bir alıntı kelimede bu değişiklik görülmüştür: sadād (< Ar. sudād) 521a/01.

2.4.1.1.2.6. *ü > i ve u > ı* değişmesi

Eski Türkçedeki -ġaru/-gerü eklerinin ünlüleri metinde daima düzdür: içkeri (< içgerü) “içeri” 355a/01, ilgeri (< ilgerü) “ileri” 381b/02, taşķarı (< taşġaru) “dışarı” 353b/16, yoķarı (< yoķġaru) “yukarı” 377b/08.

2.4.1.1.2.7. *e > ü/u* değişmesi

Eski Türkçe bazı kelimelerdeki e sesleri benzeşme yoluyla metinde yuvarlaklaşarak ü’ye dönüşmüştür: büyük (< Çağ. béyik < Hak. Har. beźük < E.T. bedük) “büyük” 351b/02, üy (< Çağ. öy ~ üy; Gedaî’de év; C.C. öv < Hak. Har. ew < E.T. eb) “ev” 455a/17.

İki alıntı kelimede bu değişikliğe rastlanır: usr (< Ar. esr) 374b/02, usārat (< Ar. asārat) 382b/07

2.4.1.1.2.8. *i > o* değişmesi

domāġī (< Ar. dimāġ “Burun, tat alma”dan < Öz. domāġ) 363b/13

2.4.1.1.2.9. *ı/i > u* değişmesi

Eski Türkçe bazı kelimelerdeki ı sesleri metinde yuvarlaklaşarak u'ya dönüşmüştür: çaḳur (< çarḳır-) "çağırmak" 455b/07, ḳapu (< ḳapıġ) "kapı, eşik" 353a/02, oḳu- (< oḳı) "okumak" 375a/09, tavuşḳan (< tabışġan) "tavşan" 458b/16.

İki alıntı kelimelerde de bu değişiklik görmek mümkündür: ħulāǾ(< Ar. ħılāǾ "Kaftan, süslü elbise") 375a/10, murrīħ (< Ar. mirrīħ) 460a/08.

2.4.1.1.2.10. *e* > *ö* değişmesi[194]

eyle (< E.T. ayla) > öyle "öyle" 395b/10.

2.4.1.1.2.11. *a* > *u* değişmesi[195]

ordu (< Moğ. orda) 471a/16

Alıntı kelimelerin ikisinde bu değişiklik görülmüştür: ĥubāb (< Ar. ĥabāb) 502a/03, muǾānī (< Ar. maǾānī) 489a/15.

2.4.1.1.3. İncelme

Eski Türkçede kalın sırada olan bazı kelimeler metinde tamamen ince sıraya geçmiştir: eyle 367a/14 ~ öyle 129b/16 (< ayla) "öyle"[196], yürü- (< yorı-) "yürümek" 487b/11

2.4.1.1.4. Ünlü uyumu

İki çeşit ünlü uyumu vardır:

2.4.1.1.4.1. Kalınlık-incelik uyumu

Metinde kalınlık-incelik uyumu genel itibariyle tamdır. Kalın ünlülü kelimeler kalın ünlülü, ince ünlülü kelimeler de ince ünlülü ekler alırlar. atlanġan "savaşa hazırlanan" 473b/07, béllerige "bellerine" 396b/14, bérilgen "iletilen" 421a/16, kökge "göğe" 396b/03, mesākīnġa "miskinlere" 337b/17, soñıġa "sonuna" 380b/17, ulusġa "ulusa" 364b/11, urugı "soyu" 357b/13, utrusıġa "karşısına" 396a/06, yılıġaça "yılına kadar" 389b/08**,** yavuḳıġa "yakınına" 470b/11, yıraḳraḳ "daha uzak" 382a/14**,** yigitge 425b/15, yüzge "yüz sayısına**"** 344a/06, zavraḳġa "kayığa" 478a/17.

Metinde alıntı kelimelerin çoğuna kalın ünlülü ek getirilmesi genel bir tutumdur: dīvārıġa "duvarına" 502b/17, eflākġa "feleklere" 502b/02, helākatġa "helakete" 457b/10, kemālġa "kemale" 372a/08, yek-cıhatlıḳ **"**fikri bir olma" 375b/09.

[194] Klasik Çağataycada sık olarak görülen "çöküş, örük, ösrük, öçkü, töşük" kelimelerine metnimizde rastlanmamaktadır.

[195] Klasik Çağataycada sık olarak görülen "ocun, osru, oşuk-" kelimelerine metnimizde rastlanmamaktadır.

[196] Metinde altı yerde eyle (367b/15, 394b/01, 476b/11, 476b/13, 507b/04, 523a/15); on dört yerde öyle (366a/10, 367a/14, 393b/15, 394b/09, 395b/06, 395b/10, 404a/11, 469a/08, 470b/08, 474a/13, 476a/14, 477a/08, 479b/03, 482a/11) geçmektedir.

Ancak içinde g, k sesi bulunan alıntı kelimelere genellikle ince ünlülü ekler getirilmektedir: miŝillik “benzer” 404a/06, leşkerge “orduya” 419a/15, ser-kerdelerge “elebaşılara” 401a/14.

Bununla birlikte hem Türkçe hem de alıntı kelimelerde bu temayüle uymayan örneklere de rastlanmaktadır.[197]

Metnimizde kelimelerin kalın ünlülü ek alması gerekirken ince ünlülü, ince ünlülü ek alması gerekirken kalın ünlülü ek alma durumu hayli fazladır.[198] Çağataycanın son dönemlerinde bu tür örneklerin arttığı bilinmekte ve bu durum Özbekçenin etkisine bağlanmaktadır.[199]

2.4.1.1.4.1.1. Üçüncü şahıs iyelik eki almış kelimelerden sonra gelen eklerde

Üçüncü şahıs iyelik eki getirilmiş kelimelerden sonra gelen ekler genellikle kalın ünlülü olmaktadırlar. Bu örneklerin bir kısmında ñ’nin etkisi de söz konusu olmalıdır:

éginlarıga “omuzlarına” 474a/06, köñüllarıġa “gönüllerine” 504a/09, közlerıġa “gözlerine” 504a/09, oğlıġa “oğluna” 357a/05, ornıġa “yerine, makamına” 342a/14, özige “özüne” 510a/11, ulusıġa “ulusuna” 359b/13, üstige “üstüne” 343a/15, yüzıġa “yüzine”379a/01, yüzige “yüzine” 483b/05

2.4.1.1.4.2. Diğer kelimelerde

bélıġa 501b/10, davlatıñġa “devletine” 367a/07, devletge “devlete” 400a/07, élçilıġ “elçilik” 410a/09, élçilik “elçi olma durumu” 459b/01, yek-cıhatlıķ “fikri bir olma” 375b/09, yek-cihetlik “aynı yönde olma” 466b/01, élgiñġa “eline” 512b/07, güźarıġa “geçitine” 348b/15, ĥarekatġa “harekete” 339b/01, ĥareketge “harekete” 508a/10, kéçġaça “akşama kadar” 426b/17, kéçgeçe “geç vakte kadar” 411a/13, kéçrek “daha geç” 503b/10, köprükıġa “köprüsüne” 403b/15, memleketge “memlekete” 349b/13, merkebıġa “merkebine” 476a/10, mesākīnġa “miskinlere” 337b/17, muśaddarligıġa “sudur etmeye” 371b/05, özıġa 338b/11, teźkārıġa “hatırına” 389a/04, téprarġa “hareket etmek için” 474a/17, tévaġa “deveye” 348b/02, töpesıġa 469b/17,

---

[197] Bu çalışmada içinde g/k bulunmayan kelimeler genellikle kalın okunmuştur. Ancak içinde g/k olduğu halde kalın sıradan ek alan kelimeler de vardır. Bu gibi durumlarda genellikle kökün okunuşu değiştirilmemiştir. Ancak bu durumun istisnaları da vardır. Bu tür durumlarda söz konusu kelimelerin Özbekçedeki şekilleri göz önüne alınmıştır.

[198] Bu konuda ayrıntılı bilgi için bk. Kemal Eraslan, Doğu Türkçesinde Ek Uyumsuzluğuna Dair, İÜEFTDED, c. 18, s. 113-124, İstanbul, 1970; Tarihî şivelerde bu tür olayları uyumsuzluk olarak adlandırmak yerinde değildir. Çünkü kelime köklerine getirilen ekler köke tabi olduklarına göre bu ekler getirildikleri kelimelerin en azından son hecesindeki ünlüye kalınlık-incelik yönüyle benzemek durumundadır. Bu da o kelimelerin telaffuzları konusunda bize bir ipucu vermektedir. Ancak Çağdaş Özbekçenin de etkisiyle Çağataycanın son dönemlerinde bu tür olayların artması bu dönem için bir ek uyumsuzluğunun varlığı olarak nitelendirilebilir. Bu konu ile ilgili daha ayrıntılı bilgi için bk. Mesut Şen, Tarihî Şivelerde Ek Uyumsuzluğu Var mı?, 4. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri II, (24-29 Eylül 2000), s. 1695-1733, TDK, Ankara, 2007.

[199] Eckmann 1996: 113.

ulusige “ulusuna”460a/02, üyıġa “evine” 450a/01, üyġa “eve” 466a/13, üyge “eve” 427a/05, yélıġa “yeline” 404a/12, yigitġa “yiğide” 339a/06, yosunlıġ “biçimde” 339a/01, yosunlıķ “gibi” 460a/03,yüzıġa “yüzine”379a/01.

2.4.1.1.4.2. Düzlük-yuvarlaklık uyumu

Düzlük-yuvarlaklık uyumuna göre “o, ö, u, ü” yuvarlak ünlülerinden birini bünyelerinde barındıran kelimeler “ı, i, u, ü” ünlülü eklerden sadece *u, ü*’lü olanlarını alırlar.

İncelediğimiz metinde bazı ekler kendilerinden önceki kelimenin son ünlüsüne göre düz veya yuvarlak olarak gelebilmektedir. Kimi ekler sadece düz ünlülü, kimileri yalnızca yuvarlak ünlülü, bazıları ise hem düz hem yuvarlak ünlülü olabilmektedir.

2.4.1.1.4.2.1. Kendilerinden önceki kelimenin son ünlüsüne göre ünlü alanlar

2.4.1.1.4.2.1.1. -(ı)ncı/(i)nçi/(u)nçı/-(ü)nçi eki

Sayı isimlerine gelerek onların sıra bildirmelerini sağlayan bu ekin yardımcı ünlüsü eklendiği kelimenin son ünlüsüne göre değişir: üçünçi “üçüncü” 347b/09, törtünçi “dördüncü” 451b/17, sékizinçi “sekizinci” 392a/10, yetinçi “yedinci” 389b/08.

2.4.1.1.4.2.1.2. -lıġ/-lig/-luġ/-lüg eki

Türkiye Türkçesindeki -lı/-li/-lu/-lü ekinin karşılığı olarak isimden isim yapan bu ek genellikle sıfat özelliği taşıyan kelimeler türetir: atlıġ “atlı” 417b/13, başlıġ “başlı, liderli” 337a/01, bağlıġ “bağlı” 496a/15, çağlıġ “kadar, civarında” 421a/12, dostlıġ “dost olma hali” 410a/09, éşeklıġ “eşekli” 514b/04, ġacarçılıķ “rehberlik” 463b/12, néçe türlüg “ne türlü, nasıl” 351b/15.

2.4.1.1.4.2.1.3. -(ı)l-/-(i)l-/-(u)l-/-(ü)l- eki

aytıl- “söylenmek” 364b/13, éşitil- “işitilmek” 346a/14, étil- “edilmek” 446b/08, ķılıl - “yapılmak, kılınmak” 340b/04, kéltürül- “getirilmek” 381a/09, ķoşul - “katılmak, eklenmek, birleştirilmek” 423b/07, savrul- “atılmak, fırlatılmak” 439b/09, ükül- “yığılmak” 436a/02, yıķıl- “devrilmek” 465a/09.

2.4.1.1.4.2.1.4. -(ı)n/-(i)n/-(u)n/-(ü)n eki

tütün “duman” 395b/09, çaķın “şimşek” 512a/17.

2.4.1.1.4.2.1.5. -(ı)n-/-(i)n-/-(u)n-/-(ü)n- eki

körün- “görünmek” 382b/16, bölün- “bölünmek” 444a/15, sésken-“uykuda korkmak” 347b/13, tépren- “kımıldamak, hareket etmek” 424b/01, tüken- “tükenmek” 392a/13.

2.4.1.1.4.2.1.6. -(ı)nç/-(i)nç/-(u)nç/-(ü)nç eki

Metinde fazla örneği yoktur: sévinç “sevinç” 454b/10

2.4.1.1.4.2.1.7. -(ı)ķ-/-(i)k-/-(u)ķ-/-(ü)k- eki

Metinde fazla örneği yoktur. yoluķ- “rastlamak” 360b/14, yoluķuş- “karşı karşıya gelmek” 454a/13

2.4.1.1.4.2.1.8. İkinci çokluk şahıs emir eki: -(ı)ñ(lar)/-(i)ñ(ler)/-(u)ñ(lar)/-(ü)ñ(ler)

étseñ “etsen” 367a/10, kéltürsünler “getirsinler” 384a/08, kéldük “geldik” 479b/16, ķılıñ “kılın, yapın” 376a/13, yetdim “ulaştım” 392a/08.

2.4.1.1.4.2.2. Yalnız düz ünlülü olanlar

2.4.1.1.4.2.2.1. İlgi eki: -nıñ/-niñ

arabalarınıñ “arabalarının” 489a/03, atanıñ “atanın” 408a/01, Kürdniñ “Kürt’ün”441b/01, munıñ “bunun” 382b/05, yerniñ “yerin” 394a/16, yılınıñ “yılının” 392a/15, Yūsufnıñ “Yusuf’un” 403b/08, žafarnıñ “zafarın” 409a/07.

2.4.1.1.4.2.2.2. Yükleme hâli: -nı/-ni; -(ı)n/-(i)n

ādamnı “adamını” 438b/03, ak üylüklerin “ak çadırlarını” 438b/05, boynın “boynunu” 419b/02, cānın “canını” 356a/11, ékinni “ekinini” 345a/02, yerin “yerini” 423b/07, tilin “dilini” 373b/03.

2.4.1.1.4.2.2.3. Ayrılma hâli: -dın/-din

aġızdın “ağızdan” 379a/06, izdin “izden” 432a/10, kitābın “kitabını” 389b/11, köçni “göçü” 514b/09, köñülni “gönlünü” 512b/06, köñlin “gönlünü” 465a/01, yavnı “düşmanı” 419a/13.

2.4.1.1.4.2.2.4. Aitlik eki: -ġı/-gi

avvalġı “birinci” 451a/15, burunġı “önceki” 355a/13

2.4.1.1.4.2.2.5. Birinci çokluk şahıs iyelik eki: -(ı)mız/-(i)miz

nökerimiz “arkadaşımız” 479b/17, umīdımız “ümidimiz” 352b/08.

2.4.1.1.4.2.2.6. Üçüncü şahıs iyelik eki: -(s)ı/-(s)i

aķası “akası” 352b/02, aķrabası “akrabası, hısımı” 340a/16, uruġı “boyu, kabilesi” 383a/01, vaØdası 415b/02, yaġaçı “ağacı” 501b/10, yıġını “yığını” 415b/02, zubdası “en seçkini” 491b/03.

2.4.1.1.4.2.2.7. -sız/-siz eki

Ĥısābsız “ölçüsüz” 475a/05, közsiz “gözsüz” 420a/10, munsız “bunsuz” 371a/17, nıhayatsız ġanāyım “sayısız ganimet” 519a/09, sansız “sayısız” 452a/15, susız “susuz” 510a/01, yolsız “yolu olmayan” 404a/07.

2.4.1.1.4.2.2.8. -(ı)ncı/-(i)nçi/-(u)ncı/-(ü)nçi eki

Sayı isimlerine gelerek onların sıra bildirmelerini sağlan bu ekin son ünlüsü, metinde dâima düz dar ünlülüdür:

onunçı "onuncu" 504a/14, törtünçi "dördüncü" 336a/12, üçünçi "üçüncü" 454a/03, yettilençi "yedinci" 514a/14.

2.4.1.1.4.2.2.9. -çı/-çi eki

ḳaçmaḳçı "kaçma eylemini yapan" 404a/03, ḳaraḳçı "yol kesici" 407a/09, Ḳoyçı[200] "koyun çobanı" 346b/01, şamḥālçı "tüfek kullanan" 401b/09, oḳçı "okçu" 507a/16.

2.4.1.1.4.2.2.10. -ġına/-gine eki

Klasik Çağataycada genel olarak ünsüz uyumuna uyan bu ek metnimizde sadece iki kelimede -ġına şekli ile karşımıza çıkmaktadır: yaḥşıġına "güzelce" 346a/13, yañıġına "yineleyecek şekilde" 513a/17.

2.4.1.1.4.2.2.11. Görülen geçmiş zaman üçüncü şahıs eki: -dı(lar)/-di(ler) ~ -tı(lar)/-ti (ler)

bérdi "iletti, eriştirdi" 367a/16, istedi "istedi" 460a/05, ḳabaldılar "kuşatıldılar" 415a/16, yapdı "örttü, kapadı" 485a/01, yaşurdı "gizledi" 479b/01.

2.4.1.1.4.2.2.12. I. tip öğrenilen geçmiş zaman eki: -mış/-miş

kabalmış "kuşatılmış" 421a/15, ḳalmış "kalmış" 450a/15, nigār étmiş "resmetmiş" 351b/07, olturmış "oturmuş" 480a/06, ötmiş 368b/12.

2.4.1.1.4.2.2.13. İkinci teklik şahıs emir eki: -ġıl/-gil

bilgil "bil" 337b/15, ḳılġıl "yap" 386a/13, yétkürgil "ulaştır" 389b/01.

2.4.1.1.4.2.3. Yalnız yuvarlak ünlülü olanlar

2.4.1.1.4.2.3.1. Bildirme eki: -dur/-dür

ahlıdur "ehlidir" 393b/14, boyunlarıġadur "boyunlarınadır"417a/05, ḳabūlıñdur "kabulündür" 350b/02, uyatlıġdur "utanma durumudur" 391b/14, yoḳdur "yoktur" 396b/01.

2.4.1.1.4.2.3.2. Soru eki: -mu/-mü

émesdür mü "değildir mi" 370b/14.

2.4.1.1.4.2.3.3. -ġu/-gü eki

olġu dék "olacak gibi" 443b/14, saldurġu dék "yaptıracak gibi" 413a/08

2.4.1.1.4.2.3.4. -ġu(n)ça/-gü(n)çe eki

[200] Metinde özel ad olarak geçmektedir.

atġunça “atınca” 342a/09, barġunça “varınca” 428a/17, dégünçe “deyince” 395a/15, kélgünçe “gelince” 376a/12, yıġnalġunça “toplanınca” 428b/16, yétüşgünçe “ulaşınca” 515/08.

2.4.1.1.4.2.3.5. -ġun/-gün eki

çapġun “çapul” 485a/10, Yılġun[201] 411a/08.

2.4.1.1.4.2.3.6. -uķ/-ük eki

artuķ “fazla” 386a/16, ķonuķ “konuk” 394b/04, yavuķ “yakın” 418a/07.

2.4.1.1.4.2.3.7. Ettirgenlik ekleri: -dur-/-dür- ~ -tur-/-tür-; -ur-/-ür-; -ġuz-/-güz

altur- “aldır-“ 409b/09, aylantur- “çevirmek, ihata etmek” 497a/10, kirgüz- “girdirmek” 341b/01, körgüz- “göstermek” 467a/04, tikdür- “diktirmek” 385a/06, turġuz- “durdurmak” 506b/05.

2.4.1.1.4.2.3.8. Görülen geçmiş zaman birinci çokluk şahıs eki: -duk/-dük

bolduķ “olduk” 353b/01, étdük “ettik” 448b/01, kéldük “geldik” 479b/16, ķılduķ “kıldık” 417b/08

2.4.1.1.4.2.3.9. Üçüncü şahıs emir eki: -sun(lar)/-sün(ler)

kirsün “girsin” 373b/13, körgüzsün “göstersin” 403b/10, yetüşsün “ulaşsın” 423b/11.

2.4.1.1.4.2.4. Bazen düz bazen yuvarlak ünlülü olanlar

Bazı eklerin ünlüleri bir kurala bağlı olmadan kimi zaman düz kimi zaman da yuvarlak olarak gelebilmektedir.

2.4.1.1.4.2.4.1. İkinci şahıs iyelik ekinden önceki yardımcı ünlülerde: -(ı)ñ/-(i)ñ/-(u)ñ/-(ü)ñ; -(ı)ñız/-(i)ñiz/-(u)ñız/-(ü)ñiz

āstān-bosıñġa “yüz sürülen eşiğine” 360a/17, köziñge “gözüne” 418b/13, küniñ “günün” 367b/16, köñlüñde “gönlünde” 367a/02, yurtuñızġa “yurdunuza” 487a/11, żamīrıña[202] “kalbine” 367a/05.

2.4.1.1.4.2.4.2. -lıķ/-lik/-luķ/-lük eki

Bu ekin sonundaki ünsüz, metinde zaman zaman sadalılaşabilmektedir:

ābādlıġ “bayındır durumda olan” 370b/02, atlıġ “atlı” 514b/10, dostlıķ “dost olma durumu” 483a/15, élçilik “elçi olma durumu” 459b/01, farāġatlıķ “vazgeçme hali” 369b/02, ķulluķ “kulluk” 378a/03, parāgendalıġ “dağınıklık” 372b/14.

[201] Metinde özel ad olarak geçmektedir.

[202] Türkmencenin etkisinden dolayı iyelik eki almış birkaç kelimede datif ekinin +a/+e şeklinde olduğu görülmektedir.

2.4.1.1.4.2.4.3. Görülen geçmiş zaman birinci teklik şahıs eki: -dım/-dim/-dum/-düm

çékdüm 364a/10 “çektim”, dédim “söyledim” 366b/10, kördim “gördüm” 380a/11, sürdüm “sürdüm” 364b/12, tapdum “buldum” 390b/15, yıḳdum “yıktım” 346a/15.

2.4.1.1.4.2.4.4. Görülen geçmiş zaman ikinci teklik şahıs eki: -dıñ/-diñ

çékdiñ “çektin” 367b/05, ḳıldıñ “kıldın, yaptın” 366b/01, saldıñ “koyverdin, saldın” 367a/13.

2.4.1.1.4.2.4.5. Geniş zaman eki: -ur/-ür/-ar/-er/-r

Metinde bu ekin ünlüsü genellikle yuvarlak dar şeklindedir. Ancak bazen düz geniş şeklinde de gelebilmektedir:

barurmız “varırız” 403b/09, bérürmiz “veririz” 415b/05, bérür men “veririm” 348a/16, ḳışlar “kışlar, kışı geçirir” 374a/01, ḳorḳarmız “korkarız” 442b/12, köçermiz “göçeriz” 423b/11.

2.4.1.1.4.2.4.6. -p zarf-fiil ekinden önce gelen yardımcı ünlülerde

adaşup “şaşırıp” 485b/01, aralaşup “karışıp” atlanup “atlanıp” 377b/01, 349a/14, bolup “olup” 338b/14, bağlatup “kapatıp” 458b/01, ḳabap “kuşatıp” 447a/09, körsetip “gösterip” 488a/02, köterip “götürüp” 374a/02, ḳutḳarıp 340a/15 “kurtarıp”, oḳup “okuyup, söyleyip” 366b/04.

2.4.1.1.5. Ünlü düşmesi

Türkçenin her döneminde olduğu gibi *vurgusuz orta hece ünlüsünün düşmesi* olayına metnimizde de rastlanmaktadır. Geçici olarak nitelendirebileceğimiz bu ses olayı genellikle organ adlarında, zaman belirten kelimelerde ve zarflarda meydana gelmektedir:

aġzı (< aġızını) “ağzı” 494a/07, ayrıl- (< ayırıl-) 423a/17 “ayrılmak”, boġzıġaça (<boġuzıġaça) “boğazına kadar” 496a/07, boynın (< boyunın) “boynunu” 419b/02, élgini (< éligini) “elini” 363b/07, köñli (< köñüli) “gönlü” 378b/17, keyni (< keyini) “arkası” 477a/13, oġlı (< oğulı) “oğlu” 341b/13, ornı (orunı) “yeri, makamı”412b/03, yıġna- (< yıġına-) “toplamak, yığmak” 440b/16.

Kelimelerin birleşmeleri sırasında da ünlü düşmesi görülebilir: birbiriniñ (< biri biriniñ) “birbirinin” 470a/03.

2.4.1.1.6. Ünlü birleşmesi

Ünlü ile biten bir kelime ünlü ile başlayan başka bir kelime ile birleştiğinde bu iki ünlü birleşmektedir. Bu tür durumlarda ortaya çıkan yeni ünlü ya önceki ünlüye ya da sonraki ünlüye benzer. Bu olay sonucunda bir darlaşma, bir büzüşme veya bir kısılma olayı meydana gelmektedir. Bu birleşmeler sonucunda genellikle kalıcı nitelikte kelimeler ortaya çıkmaktadır:

néçük (< néçe ök) "nasıl" 356a/14, böyle (< bu eyle) "böyle" 404a/12, v'ey (< ve ey) "ve ey" 366a/11

2.4.1.2. Ünsüzler

2.4.1.2.1. Ünsüz değişmeleri

2.4.1.2.1.1. b > m değişmesi

Geniz sesinden önce b > m değişmesi Eski Türkçe döneminde ortaya çıkmış bir gelişme olup incelenen metinde de aynı sürecin devam ettiği tespit edilmiştir: men (< ben) "ben" 391a/06, miñ (< biñ) "bin (sayı)" 417b/10, min- (< bin-) "binmek" 478a/16, munça (< bunça) "bu kadar" 349b/03, mundaķ (< bundaķ) "bunun gibi" 376a/10, mundaġ (< bundaķ) "bunun gibi" 466b/17, munça (<bunca) "bu kadar" 349b/03.

Ancak bu değişim Doğu Türkçesinde Genel Türkçenin aksine bazen geniz sesinin geçmediği kelimelere de yansımıştır: molçar (< Moğ. bolça- "tayin etmek") "buluşma yeri", möçek (< böcek) "böcek".[203] Bu özellik metnimizde de görülmektedir: muz (< buz) "buz" 384b/15.

2.4.1.2.1.2. b > w > v değişmesi

Eski Türkçedeki kelime ortasındaki veya sonundaki b'ler Karahanlıca ve Harezmcede w'ye Çağataycada ise v'ye dönüşmüştür: av (< Har. aw < E.T. ab) "av" 438a/08, évür- (< Har. ewür-) "çevirmek, döndürmek" 339a/15, sév- (< Har. sew- < E.T. seb-) "sevmek" 436a/16, Tavar[204] (< Har. tawar < E.T. tabar) "davar, mal" 451b/13, tavuşķan (< E.T. tabışġan) "tavşan" 458b/16, téve (< Har. tewe < E.T. tebe) "deve" 455a/14.

Şu kelimenin sonunda ise kaybolmuştur:

su (< Har. suw < E.T. sub) "su" 510a/07.

Şu kelimede ise "b" sesi muhafaza edilmiştir:

télbe (< Har. telwe, < Uygur. tilfe, tilwe) "deli" 346a/07.

---

[203] Eckmann 2003: 36.
[204] Metinde özel ad olarak geçmektedir.

2.4.1.2.1.3. b > w > y değişmesi

Eski Türkçedeki kelime ortasındaki veya sonundaki b'ler Karahanlıca ve Harezmcede w'ye Çağataycada ise y'ye dönüşmüştür: üy (< Çağ. öy ~ üy; Gedaî'de év; C.C. öv < Hak. Har. ew < E.T. eb) "ev" 519a/04, Söyünç[205] (< Hak. Har. sew- < E.T. seb-) "sevinç" 442b/13, sévinçi (< Hak. Har. sew- < E.T. seb-) "sevinç" 436a/16.

2.4.1.2.1.4. p > f değişimi

Hem Türkçe hem de alıntı kelimelerde görülebilir: öpke (< E.T. övke) "öfke" 386a/01, Fulad[206] (< Far. pūlād) "polat, çelik" 510b/07, tofraḳ (< topraḳ) "toprak" 381b/10.

2.4.1.2.1.5. b > f değişimi

Farsça bir kelimede görülmektedir: çofan **(**< Far. çūbān) "çoban" 427b/14.

2.4.1.2.1.6. d > ź > y değişimi

Eski Türkçe kelime ortası veya sonundaki d sesleri Karahanlıca ve Harezmcede ź'ye dönmüştür. Bu ses Çağataycada tamamen y'leşmiştir. Metnimizde de bu durum geçerlidir: ayaḳ (< Hak. Har. aźaḳ < E.T. adak) "ayak" 454a/06, ayır- (< Hak. Har. aźır- < E.T. adır-) "ayırmak" 379a/08, büyük[207] (< Çağ. béyik < Hak. Har. beźük < E.T. bedük) "büyük" 351b/02, kéy- (< Hak. Har. keź- < E.T. ked-) "giymek" 511a/14, kéyin (< Hak. Har. kiźin ~ kédin < E.T. kidin) "geri, arka" 500b/10, kiyev (< Hak. Har. küźegü < E.T. küdegü) "güveyi" 404a/14.

Ancak bazı kelimelerde bu değişim olmamıştır: ḳuduḳ (< Har. ḳuduġ) "kuyu" 514a/15; bazı kelimelerde ise arkaik şekiller tespit edilmiştir: Édgü[208] (< E.T. edgü) "iyi" 383b/07

Bir kelimede ise bu y'nin g'ye dönüştüğü görülmüştür: ége (< Hak. iźi < E.T. idi) "sahip, hakim" 462a/01.

2.4.1.2.1.7. ḳ > ħ değişmesi

yaħşı (< yaḳşı) "güzel, iyi" 404a/10.

Yalnız bu ses değişikliği bazı kelimelerde arkaik şeklini muhafaza etmiştir: Toḳta-[209] (toħta- < toḳta-) "dur-" 446b/14, uyḳu (< uyħu < uyḳu) "uyku" 506b/04, yılḳı ([y]ılħı/[y]ılġı < [y]ılḳı) "hayvan sürüsü" 394b/07.

---

[205] Metinde özel ad olarak geçmektedir.
[206] Metinde genellikle özel ad şeklinde hem fulad hem pūlād kelimeleri karışık olarak geçmektedir.
[207] Metinde kelime "büyüklikde" şeklindedir.
[208] Metinde özel ad olarak geçmektedir.
[209] Kelime "Toḳtamış" olarak iki yerde (446b/14, 415b/04) kavim adı olarak geçerken dört yerde de (384a/05, 384a/10, 386b/05, 386b/12) "Toḳtaş" şeklinde geçmiştir.

2.4.1.2.1.8. ķ/ġ > w > v değişmesi

Eski Türkçe ve Karahanlıcada kelime ortası ve sonundaki ķ/ġ'lar Harezmcede w'ye dönüşür. Bu ses Çağataycada v şeklindedir: atav (< E.T. ataġ) "ada" 493a/11, ķav- (< Har. ķaw- < E.T. ķoġ-) "kovmak" 407a/11, savuķ 379a/08 (< Har. sawuķ < KB soġıķ < E.T. soġıķ) "soğuk", tavuķ (< Har. tawuķ < E.T. taķıġu) "tavuk" 54b/14, yavuķ (< Har. yawuķ < E.T. yaġuķ) "yakın" 418a/07.

Aynı şekilde -aġu/-egü ses grubundaki ġ/g'ler bu değişimin etkisiyle Çağataycada v'ye dönüşürler: birev (< Har. biregü) "her biri" 503a/09, ikev (< ikegü) "ikisi" 456b/09, kiyev (< Har. küźegü < E.T. küdegü) "güveyi, damat" 86b/10, üçev (<Har. üçegü) "her üçü" 356b/16, yasav (< yasaġu) "sıra, saf" 341a/04.

2.4.1.2.1.9. g > v > y değişmesi

kiyür - (< Çağ. kivür- < E.T. kirgür-) "girdirmek, sokmak" 385a/12.

2.4.1.2.1.10. ñ > ġ değişmesi

yalġuz (< E.T. yalıñuz) "yalnız" 363b/06.

2.4.1.2.1.11. b > p değişmesi

Metinde alıntı kelimede görülmektedir: çopan (< Far. çūbān) "çoban" 514b/16.

2.4.1.2.1.12. hemze > y/v değişmesi

Alıntı kelimelerde hece sonundaki hemzelerin yerini çoğunlukla y almıştır: Śacāyıbāt (< Ar. Śacāśibāt) "tuhaflıklar" 405a/02, avāyıl (< Ar. evāśil) "ilk zamanlar" 374a/02, Śāyıd (< Ar. Śāśid) "ilgili" 418b/14, cāyız (< Ar. cāśiz) "uygun" 378a/10, daķāyıķ (< Ar. daķāśıķ) "incelikler" 388b/13, żamāyım (< Ar. żamāim) "ekler" 374b/13, fāyıda **(**< Ar. fāśide) "fayda" 456a/10, fāyız **(**< Ar. fāśiz) "kazanan" 337a/03, ķabāyıĥ (< Ar. ķabāśīĥ) kabahatler 466b/03, mavāyıd (< Ar. mavāśid) sofralar 342b/05, melāyik (< Ar. melāśik) "melekler" 350b/14, śāyıb (< Ar. śāśib) "isabet sahibi" 509b/04, żāmāyır (< Ar. żāmāśir) "iç yüzler" 336a/13.

2.4.1.2.1.13. t > d değişmesi

dağı (< E.T. takı) "dahi" 422b/13, dé- (< E.T. ti-) "demek" 395a/02, dék (< E.T. teg) "gibi" 502a/03, Deli ķuduķ[210] 514b/01, durur (< E.T. turur) "asıl yardımcı fiil"[211] 390b/17.

2.4.1.2.2. Sada bakımından benzeşme

Metinde sada bakımından benzeşme hadisesine uğramış kelimeler bulunmaktadır. Ancak t > d, ķ > ġ, k > g, ç > c ve p > b değişmeleri yoluyla ortaya

[210] Metinde özel ad olarak geçmektedir.
[211] Metinde üç yerde (387b/17, 522b/14, 522b/15) "turur" geçmektedir.

çıkan sada bakımından benzeşme olayı en çok t > d ve ķ > ġ değişmelerinde görülmektedir. ç > c ve p > b seslerinin sada bakımından benzeşmeleri ile ilgili bir sonuca varmak imlanın elverişsizliği yüzünden zordur. k > g değişmesi ise ķ > ġ değişmesinden kıyas yoluyla anlaşılabilmektedir.

andaġ (< Hak. antaġ < E.T. anı teg) "o kadar" 383b/09, kent (<Eski Türk kend < Soğdca kndh) "şehir" 504b/02, ként 514b/17, yaġdu (< E.T. yaķtu) "ışık, parlaklık, aydınlık" 398a/02, 500b/12.

İki ünlü arasındaki sadasız ünsüzün sada bakımından benzeşmesi, metinde daha çok kelimelerin ekli durumlarında ortaya çıkmaktadır[212]: afıyatmandlıġın "sağlığını, esenliğini" 445a/08, arıġı "su yolu, kanal" 409a/03, çerigi "askeri" 440b/13, çerigidin "askerinden" 470a/03, ķıraġı "kenarı, kıyısı" 340b/01, ķulaġın "kulağın" 479a/17, nā-hancārlıġıġa "usulsüzlüğüne" 376a/10, uruġıġa "boyuna, akrabasına" 382b/02, ķarañgulıġı "karanlık olma hali" 347b/12, karavullıġı "öncülüğü" 442a/07, ıssıġlıġıdın "sıcaklığından" 384b/14.

Ancak metinde Klasik Çağataycanın aksine sada bakımından benzeşme düzenli değildir. Sada bakımından benzeşmenin gerçekleştiği örneklerin yanında bu benzeşmenin gerçekleşmediği örneklere de sıkça rastlanmaktadır: arıķınıñ "kanalının" 408a/07, ayaķıġa "ayağına" 434b/16, kanatın "kanadını" 351b/03, ķulaķıġa "kulağına" 496b/06, cabha- sālıķıġa "ricasına" 469b/04, uruķı "boyu" 357b/13, yurtumızġa "yurdumuza" 483a/03.

Çağatay Türkçesinin en önemli özelliklerinden birisi sadasızlaşmadır: ķuduķ (< E.T. ķuduġ) "kuyu" 402a/08, tavuşķan (< E.T. tabışġan) "tavşan" 458b/16.

Eski Türkçede -maz/-mez olan ve Karahanlıcadan itibaren yer yer -mas/-mes şeklinde sadasızlaşan geniş zaman üçüncü şahıs olumsuzluk eki, Klasik Çağataycada tamamen sadasız şekildedir. Bu durum metnimizde de aynen devam etmektedir: barmasdın 417a/08 "almazdan" 87a/7, Dönmes[213] "dönmez" 495b/04, égmes "eğmez" 354b/14, indürmes "düşürmez" 464b/07, kélmes "gelmez" 460a/01, yaramas "uygunsuz, işe yaramayan" 432a/09.

Aslı sadalı olan bazı kelime ya da eklerin metinde hem sadalı hem de sadasız şekillerine rastlanmaktadır:[214] andaķ (75 kere) ~ andaġ (7 kere) (< E.T. anı teg) "o şekilde, onun gibi", arıķ (4 kere) ~ arıġ (13 kere) (< E.T. arıġ) "ark, su kanalı", cān-

[212] Çalışmamızda iki ünlü arasında bulunan k/g sesleri genellikle sadalı olarak okunmuştur.
[213] Metinde özel ad olarak geçmektedir.
[214] Buradaki kelimelerin geçtiği yerleri görmek için bk. Dizin bölümü.

sıtānlıġ (3 kere), cān-sıtānlıḳ (1 kere) “can alıcılık”, élçilıġ (1 kere) ~ élçilik (7 kere) “elçilik”, tuttı (3 kere) ~ tutdı (11 kere) “tuttu”.

Bazı kelimelerin sadasızlaşmayıp metinde her zaman asıl şekillerini korudukları da görülmektedir: ıssıġlıġ (< ısıġ) “sıcaklık” 424b/05, sarıġ[215] “sarı” 358b/05, uluġ “ulu” 346a/07.

Metinde ġ > ḳ sadasızlaşmasından kıyas yoluyla g > k sadasızlaşmasının olduğu da düşünülmektedir. Metindeki okuyuşlar genel olarak bu anlayışa göre yapılmıştır: Óınān-keşligi) “ölçülü hareket etme hali” 376b/07, çerigimiz “askerimiz, ordumuz” 441a/02, élgini (< elig) “elini, kolunu” 363b/07, éllik (< ellig) “elli (sayı)” 390b/03, bölegi (< bölüg) “parçası, kısmı” 444a/15, tirik (< tirig) “diri” 469a/10.

2.4.1.2.3. Ünsüz Uyumu

Metinde ünsüz uyumunun tam olmadığı görülmektedir. Metinde bazı eklerin uyum dışı kullanılışına rastlanılmaktadır. Ünsüz uyumu bakımından eklerin durumu şöyledir:

2.4.1.2.3.1. İsim kök veya gövdelerine gelen eklerde uyum

2.4.1.2.3.1.1. Yönelme hâli ekinde

Klasik Çağataycada genel olarak ünsüz uyumuna uyan bu ek metnimizde dâima -ġa/-ge şeklinde olduğundan uyum dışında kalmaktadır: içige “içine” 413b/04, köçürmekge “göçürmeye” 419b/16, kéltürmekge “getirmeye” 399b/14, marĥamatıġa “merhametine” 349a/12, tofraḳġa “toprağa” 511b/11, otıġa “ateşine” 523a/05, uzakġa 372b/16 “uzağa” 27a/13, yurtıġa “yurduna” 359b/17.

2.4.1.2.3.1.2. Bulunma hâli ekinde

Klasik Çağataycada genel olarak ünsüz uyumuna uyan bu ek metnimizde dâima -da/ -de şeklinde olduğundan uyum dışında kalmaktadır: çaġda “vakitte” 460a/09, Kuyucekde[216] “Kuyucekde” 445b/02, maclısda “mecliste” 522b/01, mulāzamatıda “hizmetinde” 360a/09, sengerde “tabyada, siperde” 401b/11, tarafda “tarafta” 347a/04, törtde “dörtte” 452a/03, uruşda “savaşta” 344a/10, üçde “üçte” 439b/14, vaḳtda “vakitte” 487a/12.

2.4.1.2.3.1.3. Ayrılma hâli ekinde

Klasik Çağataycada genel olarak ünsüz uyumuna uyan bu ek metnimizde dâima -dın/-din şeklinde olduğundan uyum dışında kalmaktadır: partav-afganlıġıdın “ışık verme durumundan”446b/01, cıhatdın “cihetten” 340b/13, ħalḳdın “halkdan” 487a/08,

[215] Metinde özel ad olarak geçmektedir.
[216] Metinde özel ad olarak geçmektedir.

ḳılmasdın “yapmazdan” 372b/17, saǾādatdın “mutluluktan” 366b/05, sādātdın “yüce kimselerden” 344a/17, şacāǾatdın “kahramanlıktan” 491a/01, ḳarataşdın “kara taştan” 379a/05, yétmişdin “yetmişten” 386a/15.

2.4.1.2.3.1.4. Yön ekinde

Kalıplaşmış az sayıdaki kelimede bulunan yön eki ünsüz uyumuna uymaktadır: içkeri “içeri” 355a/01, taşḳarı “dışarı” 353b/16.

2.4.1.2.3.1.5. Bildirme ekinde

Bildirme eki metnimizde genellikle -dur/-dür şeklinde olduğundan uyum dışında kalmaktadır: bardur “vardır” 367b/13, davlatdur “devlettir” 353a/16, dékdür “gibidir” 339a/16, muvāfıḳdur “uygundur” 347b/09, néçedür “nasıldır” 386a/14, śafdur “sıradır” 349a/10, kérekdür “gerektir” 349a/07, köpdür “çoktur” 470a/09, uyatlıġdur “utanma halidir” 391b/14, yoḳdur “yoktur” 396b/01.

Metnimizde bildirme ekinin -tür şekline rastlanmamıştır.

2.4.1.2.3.1.6. -ġaça/-geçe ekinde

Yönelme hâli eki ile eşitlik ekinin birleşmesinden oluşan bu ek, metnimizde her zaman -ġaça/-geçe şeklinde olduğundan uyum dışındadır: boġzıġaça “boğazına kadar” 496a/07, dīgerġaça “diğerine kadar” 475b/01, ḳıyāmatġaça “kıyamete kadar” 462b/10, kökrekıġaça “göğsüne kadar” 429b/04, küngaça “güne kadar” 398a/13, küngeçe “güne kadar” 396b/08.

2.4.1.2.4.2. Fiil kök veya gövdelerine gelen eklerde uyum

2.4.1.2.4.2.1. -dur/-dür ~ -tur/-tür ettirgenlik ekinde

Fiilden fiil ettirgenlik eki görevinde kullanılan bu ek, genel anlamda ünsüz uyumuna uymaktadır: çaldur- “herhangi bir müzik aletini seslendirmek” 403b/13, ḳazdur- “kazdırmak” 412b/16, saldur- “yaptırmak” 413a/08, sındur- “kırmak, parçalamak” 469a/15, toldur- “doldurmak” 373b/05, tuttur- “tutturmak” 358a/13, yaġdur- “yağdırmak” 379a/02, yaraştur- “barıştırmak, düzeltmek” 408b/02. yardur- “yardırmak” 412b/09.

Bunula birlikte uyum dışına çıktığı örnekler de mevcuttur: aylantur- “döndürmek, dolaştırmak, sarmak” 497a/10, kéltür- “getirmek” 415b/13, tikdür- “diktirmek” 385a/06, öltür- “öldürmek” 377a/09, tüzetdür- “düzenletmek” 511b/11.

2.4.1.2.4.2.2. Görülen geçmiş zaman ekinde

Görülen geçmiş zaman ekinin ünsüz uyumu bakımından durumu karışıktır. Uyumlu şekilleri görülmektedir: çéktiler “çektiler” 375a/10, çıḳtı “çıktı” 343a/08, çékildi “tespit edildi” 360b/05, étti “etti” 337a/14, kaçtı “kaçtı” 363a/02, ḳatıştı “katıştı”

346a/03, ḳaytardı “döndürdü, gerçi çevirdi” 494b/01, taptı “buldu” 474b/03, tuttılar “tuttular” 426a/16, yaptı “kapadı, örttü” 488b/07, yetti “ulaştı” 401b/10.

Ancak uyuma zıt şekillerine de rastlanmaktadır: çekdiler “çektiler” 407a/04, çıḳdılar “çıktılar” 451b/10, étdi “etti” 350b/09, tutdılar “tuttular” 357b/11, yapdı “kapadı, örttü” 485a/01, yetdi “ulaştı” 477a/16.

2.4.1.2.4.2.3. Mutlak gelecek zaman ekinde

-ġu/-gü sıfat-fiil eki ile iyelik eklerinin birleşmesinden oluşan bu ekin başındaki ġ/g, metinde her zaman sadalı olduğundan uyum dışındadır: almaġum “alacağım” 395a/12, bolġusı durur “olacaktır” 373b/08, çékülgüsi durur “tespit edilecektir” 392a/12, ḳılġusı durur “kılacaktır” 344b/14, kétgüsidür “gidecektir” 523a/13, tapġusı durur “bulacaktır” 347b/04, tolġusıdur “dolacaktır” 404a/12.

2.4.1.2.4.2.4. Gelecek zaman ekinde

Klasik Çağataycada genel olarak ünsüz uyumuna uyan bu ek metnimizde dâima -ġay/ -gey şeklinde olduğundan uyum dışındadır: alġaymız “alacağız” 405b/11, añlaġay “anlayacak” 456b/10, çıḳġay “çıkacak” 395b/09, çékgeymiz “çekeceğiz” 353b/06, eylegey “eyleyecek” 373b/05, ilmegey sen “ilişmeyeceksin” 418b/13, kéçürgeyler “geçirecekler” 370b/12, tapġay “bulacak, bula, bulur” 359b/14, yétüşgey “yetişe” 457a/06.

2.4.1.2.4.2.5. İkinci şahıs emir ekinde

Klasik Çağataycada genel olarak ünsüz uyumuna uyan bu ek metnimizde dâima -ġıl/ -gil şeklinde olduğundan uyum dışındadır: bilgil “bil” 337b/15, eylegil “eyle” 383b/03, ḳılġıl “kıl, yap” 386a/13, kiyürgil “girdir, sok” 389b/02.

2.4.1.2.4.2.6. Sıfat-fiil eklerinde uyum

2.4.1.2.4.2.6.1. -ġan/-gen ekinde

Klasik Çağataycada genel olarak ünsüz uyumuna uyan bu ek metnimizde dâima -ġan /-gen şeklinde olduğundan uyum dışındadır: bérgen “veren” 521a/11, çékgen “çeken” 413b/10, dégen “diyen” 381b/15, ḳutulġan “kurtulan” 404a/06, köçgen “köçen” 456a/02, turġan “duran” 348b/16, uçraġan “rastlayan” 381a/11, yapġan “yapan” 521a/08.

2.3.1.2.4.2.6.2. -ġu/-gü ekinde

Klasik Çağataycada genel olarak ünsüz uyumuna uyan bu ek metnimizde dâima -ġu/-gü şeklinde olduğundan uyum dışındadır: almaġum “almayacağım” 395a/12, barġu dékdür “varacak gibidir” 339a/16, étmegü “etmeyecek” 392a/13, saldurġu dék “yaptıracak gibi” 413a/08.

2.4.1.2.4.2.6.3. -ġuçı/-güçi ekinde

Klasik Çağataycada genel olarak ünsüz uyumuna uyan bu ek metnimizde -ġuçı şeklinde görülmüştür: açġuçı “açıcı, açacak olan” 392b/09, okuġuçı “çağırıcı, çağıracak olan” 434b/14, saçġuçı “saçıcı, saçacak olan”392b/09.

Her zaman -ġuluķ/-gülük şeklinde görülen ekin örneğine metnimizin bize düşen bölümünde görülmemiştir.

2.4.1.2.4.2.7. Zarf-fiil eklerinde uyum

2.4.1.2.4.2.7.1. -ġalı/-geli ekinde

Klasik Çağataycada genel olarak ünsüz uyumuna uyan bu ek metnimizde her zaman -ġalı/-geli şeklinde olduğundan uyum dışındadır: alġalı “almak için” 461b/11, bolġalı “olmak için” 386a/04, saçġalı “saçmak için” 393b/15, urġalı “vuruşmak için” 492b/07, tökgeli “dökmek için” 418b/06, yazġalı “yazmak için” 523a/08, yétkürgeli “yetiştirmek için” 445a/15.

2.4.1.2.4.2.7.2. -ġunça/-günçe ekinde

Klasik Çağataycada genel olarak ünsüz uyumuna uyan bu ek metnimizde her zaman -ġunça/-günçe şeklinde olduğundan uyum dışındadır: alġunça “alınca” 432a/01, atġunça “atınca” 342a/09, dégünçe “deyince” 395a/15, kélgünçe “gelince” 376a/12, kirmegünçe “girmeyince” 468a/13, ötgünçe “geçince” 346b/07, yıġnalġunça “toplanınca” 428b/16, yétüşgünçe “yetişince, ulaşınca” 515a/08.

2.4.1.2.4.2.7.3. -ġaç/-geç ekinde

Klasik Çağataycada genel olarak ünsüz uyumuna uyan bu ek metnimizde -ġaç/-geç şeklinde olduğundan bu ek uyum dışındadır: açġaç “açınca” 379a/11, atġaç “atınca” 492b/08, çıķġaç “çıkınca” 379a/06, kélgeç “gelince” 343a/11, tapġaç “bulunca, bulduğunda” 461b/17, yetgeç “yetişince, ulaşınca” 383a/12.

2.4.1.2.4.2.7.4. -ġanda/-gende ekinde

-ġan/-gen sıfat-fiil eki ile -da/-de hâl ekinin birleşmesinden oluşan bu ek, metinde her zaman -ġanda/-gende şeklinde olduğundan uyum dışındadır: atġanda “attığında” 513a/15, barġanda “vardığında” 412a/09, ķaytġanda “döndüğünde”, 373a/04, tutulġanda “tutulduğunda” 343a/04, ötgende “geçtiğinde” 381a/03, yatġanda “yattığında” 444b/04, yétgende “ulaştığında” 383a/11.

2.4.1.2.5. Ünsüz ikizleşmesi

Metinde hem Türkçe hem alıntı bazı kelimelerde ünsüz ikizleşmesine rastlanmaktadır.

2.3.1.2.5.1. Alıntı kelimelerde

āvvāra (< Far. āvāre) “aylak, ayrı” 352b/08, bavvār (< Ar. bavār) “yok olma, ölme, mahvolma” 473b/13, ġallā (< Ar. ġalāǿ) “pahalılık” 374a/14, gülle (< Far. gūle) “gülle” 508a/02, heneggām (Far. hengām) “vakit, zaman” 496b/13, Ǿubbād (< Ar. Ǿıbād) “kullar” 522b/02.

2.4.1.2.5.2. Türkçe kelimelerde

allıda (< alıda) “önünde, huzurunda” 372a/07, ıssıġlıġ (< ısıġlıġ) “sıcaklık, ısı” 424b/05, néççe “nice, ne kadar” 477a/13, ottuz “otuz” 504b/16, toḳḳuz “dokuz” 407b/05, sékkiz “sekiz” 446a/14, yettilençi “yedinci ” 514a/14.

2.4.1.2.6. Ünsüz türemesi

Metnimizde görülen ünsüz türemeleri Eski Türkçeden sonra Doğu Türkçesinde ortaya çıkmış bir özelliktir: yaġaç (< Çağ. yıġaç < E.T. ıġaç) “ağaç” 501b/10.

Bunun yanında başka yerlerde rastlamadığımız bir ünsüz türemesi örneği de metnimizde bulunmaktadır: néyüçün “niçin” 371a/16.

2.4.1.2.7. Ünsüz düşmesi

Hem eklerde hem köklerde görülebilir.

2.4.1.2.7.1. l düşmesi

kétür[217]- (< Har. keltür-) “getirmek” 373a/07, otur-[218] (< E.T. oltur-) “oturmak” 522b/06.

2.4.1.2.7.2. r düşmesi

bile (< birle) “ile” 510b/10, çaḳur- (< çarkır-) “çağırmak” 455b/07, é- (< ir) “imek 356b/10, ḳutul- (< ḳurtul-) “kurtulmak” 404b/04, ḳutḳar- (< ḳurtḳar-) 340a/15.

2.4.1.2.7.3. b düşmesi

ol- (< bol-) “olmak” 385b/17, su (< Har. suw < E.T. sub) “su” 454a/06.

2.4.1.2.7.4. g/ġ düşmesi

Kelime başında, ortasında ya da sonunda bazı kelimelerdeki g/ġ’lar düşmüştür. Bu hadise bazı kelimelerde Çağatay Türkçesinden önceki devirlerde oluşmuştur: ḳapu (< E.T. ḳapıġ) “kapı” 353a/02, kérek (< E.T. kergek) “gerek” 349a/07, ḳulaḳ (< E.T. ḳulġaḳ) “kulak” 481b/01, yoḳarı (< E.T. yoḳġaru) “yukarı” 407a/07.

[217] Metinde bir kere geçmektedir.
[218] Metinde bir kere geçmektedir.

Bu ünsüz düşmesi Türkmencenin etkisiyle yönelme hâli ekinde de az da olsa görülebilmektedir: alıma (< alımġa) "önüme" 391a/03, żamīrıña (< żamīrıñġa) 367a/05 "gönlüne".

Aynı etkiden dolayı sıfat yapma görevinde kullanılan -lıġ/-lig/-luġ/-lüg ekinin sonundaki ünsüz de düşürülmüştür: öpkeli (<öfkelig) 386a/01.

Metinde aynı şekilde yapılmış birçok yer ve kabile adına rastlanmaktadır: Béşikli (< Béşiklig) 518b/04, Bilgenli (< Bilgenlig) 487b/13, Marġaklı (< Marġaklıġ) 495b/03, Şişli (< Şişlig) 505b/12.

2.4.1.2.8. Göçüşme

oġurla- (< oġrı) "çalmak" 344a/08, yamġur (< yaġmur) "yağmur" 384b/06.

2.4.1.2.9. Zamir n'si

İyelik eki ile hâl ekleri arasında bulunan zamir n'si metinde kullanılmamaktadır. Bu durum Çağatay Türkçesinin en belirgin özelliklerinden biridir: bélide "belinde" 366b/08 ortalarıda "ortalarında" 359b/12, otıdın "ateşinden" 476a/02, tübide "dibinde" 363a/06, yeride "yerinde" 405a/06.

2.4.1.2.10. Hece düşmesi

Metnin bir özelliği de dur- (< tur-) yardımcı fiilinin üçüncü şahıs çekiminin durur şeklinde olmasıdır. Ancak az sayıdaki örneklerde bu fiilin son hecesinin düşürüldüğü görülmektedir: ahlıġadur "ehlinedir" 350b/04, bolġusıdur "olacaktır" 386b/14, otıdur "ateşidir" 507b/03, nédür "nedir" 352b/16, buyurupdurlar "buyurmuşturlar" 471b/08, yétipdür "ulaşmıştır" 391b/07, yoḳdur "yoktur" 396b/01.

2.4.2. Şekil Bilgisi

2.4.2.1. Yapım ekleri

2.4.2.1.1. İsimden isim yapım ekleri

2.4.2.1.1.1. +aç/+eç

Klasik Çağataycada küçültme bildiren bir ektir. Metnimizde yalnızca bir örneğe rastlanmıştır. Bu örnekte eklendiği kelimenin anlamında herhangi bir değişiklik yapmamıştır: yalañġaç "çıplak, açık" 472b/14.

2.4.2.1.1.2. +aḳ/+ek

Küçültme bildirir. Fazla yaygın değildir: ḳıraḳ "kenar, kıyı, ağız, sınır" 340b/01.

2.4.2.1.1.3. +an/+en

İşlek olmayan bir isimden isim yapma ekidir. Çokluk, topluluk ifade eder. Bununla beraber ek tekrar çokluk ekini alır: oğlanları (< oğul+an) “oğulları” 375b/17.

2.4.2.1.1.4. +cılay

“… gibi görmek” anlamı verir. Fazla yaygın değildir. çapavulcılay “yağmacılık” 472a/13.

2.4.2.1.1.5. +çak/+çek (<+ça ve +ok)

Kuvvetlendirme bildirir.

topçaḳ 411b/13.

2.4.2.1.1.6.+çı/+çi

Genellikle meslek isim ve sıfatları ile bu mesleklerle uğraşan kişileri bildirir. Yuvarlak ünlülü şekli yoktur: çapġunçı “serseri, ayak takımı” 377a/08, élçi “elçi” 384a/05, oḳçı “okçu” 507a/16, otçı “otçu” 444a/12, otunçı “oduncu” 416a/06, şamḥālçı “şamhal tüfeğini kullanan asker” 338b/11, tovaçı “tellal” 460a/08.

Bazen kendinden sonra +lıḳ/+lik/+luḳ/+lük eklerini de alabilir: él-çi-lik “elçi olma durumu” 459b/01, ġaçar-çı-lıḳ “rehberlik” 463b/12, tova-çı-lıḳ “tellallık” 492b/05, ḳaraḳ-çı-lıḳ “yan kesicilik” 408b/04, ḳavġun-çı-lıḳ “kovuculuk” 404b/01.

2.4.2.1.1.7. +çıl/+çil

İşlek olmayan bir ektir. Bir şeye düşkünlük belirten sıfatlar yapar. Metnimizde kalın şekli kullanılmıştır: otçıl “bitki işiyle ilgilenen” 350b/12.

2.4.2.1.1.8. +daş; +taş

Eklendiği kelimeye eşlik anlamı katar. Aynı kelimede hem sadalı hem sadasız şekline rastlanmıştır: ḳarındaş 352b/12~ ḳarıntaş 376a/01 “kardeş”, yoldaş “yol arkadaşı” 380a/08.

2.4.2.1.1.9 +ġa/+ge

İşlek olmayan bir isimden isim yapma ekidir. Metnimizde ince şekline rastlanılmıştır: özge “başka” 341a/11.

2.4.2.1.1.10. +ġı/+gi

Aitlik ifade eden sıfatlar yapar. Klasik Çağataycada sadasız şekli de varken metnimizde her zaman sadalı şekildedir: avvalġı “evvelki” 356a/04, burunġı “önceki” 436b/08.

Bulunma hâli ekinden sonra geldiğinde çekim eki karakteri göstermektedir: atrāfdaġı “etraftaki” 342a/05, cānıbdaġı “taraftaki” 382a/02, daryādaġı “denizdeki” 485a/04, navāĥīdaġı “nahiyelerdeki” 349b/14.

2.4.2.1.1.11. +ġına/+gine

Klasik Çağataycada sadasız şekli de bulunan bu ek isimlere gelerek onlara küçültme ve sevimlilik anlamı katar. Metnimizde iki örneğine rastlanmıştır: yaẖşığına "güzelce, yakışıklıca" 346a/13, yañığına "yinelemek suretiyle, yeniden" 513a/17.

2.4.2.1.1.12. +laķ/+lek

Eklendiği kelimeye yer bildirme anlamı katar. Metnimizde ince ünlülü şekline rastlanmamıştır: ķışlaķ "kışlama yeri" 376a/10, Tuzlaķ[219] "tuz bulunan yer, tuzla" 472a/10, otlaķ "ot bulunan yer" 336b/12, yaylaķ "yayla, yazlama yeri" 336b/12.

2.4.2.1.1.13. +lıġ/+lig/+luġ/+lüg

Türkiye Türkçesindeki +lı/+li/+lu/+lü ekinin karşılığıdır. Sıfat görevinde kelimeler türetir: atlıġ "adlı, isimli" 407a/09, baġlıġ "bağlı" 496a/15, éllig "tâbi olma bağlılık" 405b/09, fasād-andīşlig "kötü düşünceli" 415b/08, ıtāÓat-dārlıġ "itaatli, itaat sahibi olma hali" 387a/15, şādlıġ "mutlu" 450a/09, türlüg "çeşitli" 351b/15.

2.4.2.1.1.14. +lıķ/+lik/+luķ/+lük

Sık kullanılan bir ektir. İsimlerden yer, meslek, topluluk isimleriyle soyut isimler yapar: atalıķ "atalık, babalık" 498b/17, bendelik "kulluk" 420b/08, ķulluķ "kulluk" 387a/15, ķaraķçılıķ "yankesicilik" 426b/01, susızlıķ "susuzluk" 424b/06, terlik "ter bezi" 397a/08, teşnelik "susamışlık" 471b/13, ṭullā-kemerlik "kemerlik deri" 463b/14, uluġlıķ "ululuk" 394b/06, Yaẖşılıķ[220] "güzellik" 357b/04.

Zaman zaman ekin sadalı şekillerine de rastlanmaktadır: dostlıġ "dostluk" 466b/01, ķaĥtlıġ "kıtlık" 342a/17, manzıllıġ "duraklık" 512b/16, nā-ẖūşlıġ "hoş olmamaklık" 338b/14, susızlıġ "susuzluk" 404a/07, şayẖu'l-ıslāmlıġ "şeyhülislamlık" 433a/14, şarmsārlıġ "utangaçlık" 399b/10, yavlıġ "düşmanlık" 420b/10.

2.4.2.1.1.15. +man/+men

Türkmen "kavim adı, çok kuvvetli koca Türk" 339b/09.

2.4.2.1.1.16 +raķ/+rek

Kuvvetlendirme bildirir.

artuķraķ "daha fazla" 382b/04.

Bu ek alıntı kelimelere de getirilebilmektedir: zıyādaraķ "daha fazla" 418a/17.

2.4.2.1.1.17. +sı/+si

Eski Türkçede +sıġ/+sig şeklinde olan bu ekin, metnimizin bize düşen kısmında +sı/+si şekli geçmemektedir.

[219] Metinde özel ad olarak geçmektedir.
[220] Metinde özel ad olarak geçmektedir.

2.4.2.1.1.18. +sız/+siz

Yaygın bir ektir. Eklendiği kelimeye olumsuzluk, yokluk anlamı katar. Anlam bakımından +lıġ/+lig/+luġ/+lüg ekinin zıddıdır. Her zaman düz dar ünlülüdür: bahānasız "sözde sebepsiz" 365a/17, cānsız "canı olmama" 469a/09, munsız "bunsuz" 371a/17, sansız "sayısız" 500b/10, yolsız "yolu olmayan" 404a/07, susız "susuz" 510a/01.

2.4.2.1.2. Fiilden isim yapım ekleri

2.4.2.1.2.1. -a/-e

Genelllikle kalıplaşmış kelimelerde görülür: kéçe "gece" 342a/01, köre "göre" 382b/13, öte "geçe" 458a/14, yara "yara" 347a/02.

2.4.2.1.2.2. -av/-ev/-v

Bu ek Eski Türkçedeki +aġu/+egü ekinden gelmektedir. Eklendiği kelimelere değişik anlamlar katar: yalav "parlaklık" 491b/15, yasav "dizi, sıra, düzen" 432a/10.

2.4.2.1.2.3. -avul/-vul

Moğolca bir ektir. Türkçe kelimelere de getirilir. Kalıplaşmış bazı kelimelerde kullanılır: çapavul "yağma, çapul" 377a/17, ḳaravul "bekçi, nöbetçi asker" 434b/12, toḳsavul "bayrak koruyucusu" 426a/04, yasavul "düzen, nizam" 414a/07, yurtavul "önde ılgar ile gitme, atlı hücumu ile saldırma" 514a/12.

2.4.2.1.2.4. -ı/-i/-u/-ü

Genelllikle kalıplaşmış kelimelerde görülür: Ayrı[221] "ayrı" 429a/01, tégrü "kadar" 399a/07, utru "karşı" 447a/08.

2.4.2.1.2.5. –aḳ, -ek

yürek (Eski Türk. yür-mek "hareket etmek"ten yür-ek) "kalp" 443b/13, Salaḳ[222] "perişan kıyafetli" 514a/09, sancaḳ "sancak" 486b/10.

2.4.2.1.2.6 –alġa/-elge

İşlek olmayan bir fiilden isim yapmak ekidir. Birleşik bir ektir. Çeşitli fonksiyonları olmakla birlikte metnimizdeki örnekte yer belirtme işleviyle bir kelimede kullanılmıştır.

ḳonalġa "konak yeri, göçebe ve yolcuların konakladığı otlu ve sulu yer" 427a/13.

[221] Metinde özel ad olarak geçmektedir.
[222] Metinde özel ad olarak geçmektedir.

2.4.2.1.2.7 –anaķ/-enek

İşlek olmayan bir fiilden isim yapma eki olup metnimizde kalın şekline rastlanılmamıştır: Köçenek "göçen" 347a/06.[223]

2.4.2.1.2.8. -çaķ/-çek

Nesne ve âlet isimleri yapar. Metnin bize düşen kısmında ekin nadir örneklerine rastlanılmıştır: yarġuçaķ "hayvanla döndürülen değirmen" 503a/08

2.4.2.1.2.9. -du/-dü

Bir örnekte görülmektedir: yaġdu "ışık, parıltı" 398a/02.

2.4.2.1.2.10. -ġu/-gü/-ķu/-kü

Genellikle fiil ismi yapar. Dar yuvarlak ünlülüdür: atķu "atma" 403b/15, közgü "ayna" 516a/05, tepengü "eyerin etrafı ve kenarı" 397a/08, uyķu "uyku" 506b/04, üzengü "Kişiyi yerden ayıran, kaldıran alet" 397a/08.

2.4.2.1.2.11 –ġa/-ge

Metnimizde ince şekline rastlanmamıştır: yorġa "binicisini yormayan bir at yürüyüşü" 456b/03.

2.4.2.1.2.12. -ġuçı/-güçi

-ġu/-gü sıfat-fiil ekinden türemiş bir ek olup metnimizde kalın şekilleri kullanılmıştır: açġuçı "açıcı" 392b/09, alġuçı "alıcı" 501b/06, oķuġuçı "okuyucu" 434b/14, saçġuçı "saçıcı"392b/09.

2.4.2.1.2.13. -ġun/-gün

Genellikle fiilin bildirdiği faaliyeti ifade eder. Klasik Çağataycada ekin sadasız şekilleri de varken metnimizde sadece sadalı şekillerine rastlanmıştır. Nadir kullanılmıştır: çapġun "çapul" 485a/10, toyġun "doğan türünde bir kuş" 438a/07, Yılġun[224] 411a/08.

2.4.2.1.2.14. -ķ/-k

Sıfatlar, iş ve hareket bildiren isimler yapar. Yaygın bir kullanıma sahiptir. Ünsüzle biten fiil köklerine geldiğine araya genellikle yuvarlak bir yardımcı ünlü alır: açuķ "açık" 478a/13, artuķ "fazla" 386a/16, ķabaķ "göz kapağı" 396a/08, késük "kesik" 470b/09, ķonuķ "misafir" 394b/04, ölük "ölü" 382b/01, sürük "sürü" 450a/08, tirik "diri" 469a/10, tüzük "düzenli" 411b/13, yaraķ[225] "hazırlık" 410b/17, yaruķ "parlak" 479b/03, yavuķ "yakın" 418a/07.

[223] Metinde özel ad olarak geçmektedir.
[224] Metinde özel ad olarak geçmektedir.
[225] Metnimizin dört yerinde geçmektedir: 358a/07, 360b/06, 410b/17, 416a/07

Metnimizde ekin Eski Türkçeden kalma sadalı şekline de rastlanmaktadır: saçığ "saçı" 346b/06, soraġ "soru" 352b/15, talaġ "talan" 503a/11, yaraġ[226] "hazırlık" 501b/13.

Eski Türkçedeki bölüg kelimesi ise metnimizde ses değişimine uğrayarak Çağatay Türkçesinde bölek "bölük, grup" 444a/16 şekline dönüşmüştür.

2.4.2.1.2.15. –l

Moğolca ile Türkçede müşterek kullanılan bir ektir: ḳabal "kuşatma" 415a/16, yasal "dizi, düzen, sıra" 341a/07.

2.4.2.1.2.16. –m

Fiilin bildirdiği bir hareketi veya hareketin sonucunu bildirir. Az kullanılmıştır: üzüm "üzüm" 447b/07, yarım "yarım" 380a/05.

2.4.2.1.2.17. –mur

Bir örnekte göçüşme olayına uğramış bir şekilde geçmektedir: yamġur (< yaġmur) "yağmur" 420a/03.

2.4.2.1.2.18. –n

Soyut ya da somut fiil isimleri yapma görevinde kullanılır. Hem Klasik Çağataycada hem de metnimizde sık bir kullanıma sahiptir: ḳalın "sayısız, çok" 505b/13, kélin "gelin" 463a/07, oyun "oyun" 475b/01, tütün "duman" 395b/09, yığın "öbek, kalabalık" 464b/14.

2.4.2.1.2.19. –nç

Soyut isimler yapar. Metnimizde nadir olarak rastlanmıştır: Söyünç[227] "sevinç" 442b/13, sévinçi "sevinç" 436a/16

2.4.2.1.2.20. –t

Soyut veya somut isimler yapar. Bir nadir örnekte rastlanmıştır: savut "göğüs zırhı" 480a/14, uyat "utanç" 391b/14.

2.4.2.1.2.21. -z

Çok az kullanılmış bir ektir: boġ(u)z "boğaz" 496a/07.

2.4.2.1.3. İsimden fiil yapım ekleri

[226] Metnimizin on bir yerinde geçmektedir: 352b/13, 354a/15, 357b/07, 375a/04, 401a/12, 452a/07, 499b/04, 499b/06, 501b/13, 504b/14, 515b/12

[227] Metinde özel ad olarak geçmektedir.

2.4.2.1.3.1. +a-/+e-

Geçişli ya da geçişsiz fiiller yapar: oyna- “oynamak” 479a/12, tar+ı-ķ+a- “tel tel dağılmak” 343b/07, tile- “dilemek” 434a/01, tüz-e-t “düzenlemek, tesis etmek” 511b/11, uçra- “rastlamak” 383b/13, yıġna- “yığın haline getirmek, toplamak” 440b/15.

2.4.2.1.3.2. +ar-/+er-/+r

Geçişsiz fiiler yapar: bélgür- “belirmek, ortaya çıkmak, görünmek” 388b/09, köger- “mavileşmek, yeşillenmek” 379a/16, suġar- (< suv-ar-mak) “sulamak”.

2.4.2.1.3.3. +ay-/+ey-

Eski Türkçede +ad-/+ed-, Karahanlıcada +aź-/+eź- şeklinde olan bu ek, Çağataycada +ay-/+ey- şeklinde olup geçişsiz fiiller yapar. Metnimizin bize düşen kısmında rastlanmamıştır.

2.4.2.1.3.4. +ı-/+i-/+u-/+ü

İşlek olmayan bir ektir: tar+ı- “dağılmak” 343b/07.

2.4.2.1.3.5. +da-/+de-/+ta-/+te-

Geçişli fiiler yapar. Ekin ünsüzünün Klasik Çağataycada genellikle sadalı şekli kullanılırken metnimizde sadasızlaştığı da görülmektedir: iste- “istemek” 350b/03, ünde- “seslenmek, çağırmak” 396b/10, yandaş- “yaklaşmak, yanaşmak” 492b/02.

2.4.2.1.3.6. +ġar-/+ķar-

Değişik anlamlar ifade eden fiiller türetir: başķar- “baş olmak, kılavuzluk etmek” 463a/01, ķutķar- “kurtarmak” 484a/16.

2.3.2.1.3.7. +ķ-/+k-

Geçişsiz fiiller yapar. Metnimizde ince şekline rastlanılmamıştır: yoluķ- “rastlamak” 417b/14.

2.3.2.1.3.8. +la-/+le

İsimlerin bildirdiği bir iş, oluş ya da hareketi bildiren fiiller türetir. Çok yaygın kullanılmış bir ektir: avla- baġla- “bağlamak” 422a/04, baltala- “balta ile vurmak” 342a/08, çaġla- “farzetmek” 379a/06, çaştla- “dikkatlice gözden geçirmek, bakmak” 462a/06, daġla- “yaralamak” 523a/05, olcala- “yağmalamak” 425b/11, oymala- “çukurlaştırma” 497b/11, taşla- “atmak, çıkarmak” 497b/10, tişle- “ısırmak” 363b/07, yükle- “yüklemek” 348b/02.

Bu ek alıntı kelimelere de getirilebilmektedir: baħşla “bağışlamak” 500a/06, pıyādala- “yayan gitmek” 418b/02.

2.3.2.1.3.9. +lan/+len[228]

Bir şeye sahip olmak anlamını veren fiiller yapar: atlan- “savaş için ata binmek, savaşa hazırlanmak” 456b/13, bağışlan- “ihsan edilmiş olmak” 399b/09, bağlan- “bağ kurulmak” 342a/11.

2.3.2.1.3.10. +ra/+re

Geçişsiz fiiler yapar. südre- “çekmek, sürmek” 479a/08.

2.4.2.1.4. Fiilden fiil yapım ekleri

2.4.2.1.4.1. -a-/-e-

Fazla yaygın değildir: ḳozġala- “harekete gelmek” 386a/08.

2.4.2.1.4.2. -ar-/-er-/-r-

Ettirgenlik ekidir. Çok yaygın bir kullanıma sahiptir. Ünsüzle biten fiil tabanlarına gelmeden önce araya bir yardımcı ünlü girer: aşur- “aşırmak” 502a/14, çaḳur- “çağırmak” 455b/07, çıḳar- “çıkarmak” 345a/01, ḳaytar- “geri çevirmek, döndürmek” 340a/04, ḳopar- “koparmak” 401b/17, köçür- “göçürmek” 423a/11, pişür- “pişirmek” 472b/14, savur- “savurmak, dağıtmak” 383a/14, sıpḳa-r- “süzerek içmek” 498b/06, tapşur- “buldurmak” 463b/02, tüşür- “düşürmek, indirmek” 386b/10, yaşur “gizlemek” 479b/01, yétür- “yetirmek, ulaştırmak” 385b/05.

2.4.2.1.4.3. -dur-/-dür-/-tur-/-tür-

Ettirgenlik ekidir. Çok yaygın bir kullanıma sahiptir: atdur- “attırmak” 507a/11, çaldur- “herhangi bir müzik aletini seslendirmek” 403b/13, çaptur- “yağmalatmak” 410b/06, éndür- “indirmek” 464b/07, ḳazdur- “kazdırmak” 412b/16, kéltür- “getirmek” 352b/06, késtür- “kestirmek” 363b/10, kéydür- “giydirmek” 407a/05, ḳıldur- “yaptırmak, kıldırmak” 511b/10, köydür- “yaktırmak” 422a/12, mindür- “bindirmek” 436b/17, öltür- “öldürmek” 341b/11, saldur- “yaptırmak” 413a/08, sındur- “kırmak, parçalamak” 469a/15, toldur- “doldurmak” 373b/05, tuttur- “tutturmak” 358a/13, yaġdur- “yağdırmak” 379a/02, yaraştur- “barıştırmak, düzeltmek” 408b/02. yardur- “yardırmak” 412b/09.

2.4.2.1.4.4. -ġar-/-ger-/-ḳar-/-ker-

Ettirgenlik ekidir**: bitker**- “sona erdirmek” 464a/09, bütker- “tamamlamak, ikmal etmek” 369b/07, ötker- “geçirmek” 339a/11.

[228] Ek hakkında iki farklı görüş bulunmaktadır. Muharrem Ergin +la-/+le- isimden fiil yapma ekiyle yapılan bazı fiillerin bu şekilleriyle kullanılmadıklarını, sonlarına bir fiilden fiil yapma eki (-n-) aldıklarını ve tek bir ekmiş gibi göründüklerini belirtir. Tahsin Banguoğlu ise isimlerden doğrudan doğruya edilgen anlamı taşıyan fiiller yapılmak istendiğinde kullanılan bir isimden fiil yapma eki olduğunu ve +la-/+le- ekiyle +lan-/+len- ekinin aynı olmadığını ifade eder.

2.4.2.1.4.5. -ġur-/-gür-/-ķur-/-kür-

Ettirgenlik ekidir. Metnimizde kalın şekline rastlanılmamıştır: yétkür- “yetirmek, ulaştırmak” 430a/17.

2.4.2.1.4.6. -ġuz-/-güz-

Ettirgenlik ekidir. Metnimizde yaygın bir kullanıma sahiptir: kirgüz- “girdirmek, sokmak” 341b/01, körgüz- “göstermek” 507b/08, turġuz- “durdurmak” 506b/05.

2.4.2.1.4.7. -ķ-/-k-

Eklendiği fiilin anlamını kuvvetlendirici bir etkiye sahiptir: ķorķ- “korkmak” 421b/15

2.4.2.1.4.8. -ķula-/-küle-/-ġula-/-güle-

-ķu/-kü/-ġu/-gü ve +la-/+le- eklerinin birleşmesiyle oluşmuştur. Eklendiği fiilin bildirdiği iş veya hareketin çok sayıda olduğunu ifade eder: atķula- “pek çok ok atmak” 403b/15.

2.4.2.1.4.9. -l-

Edilgenlik veya meçhullük bildiren bir ektir. Çok yaygın olarak kullanılmıştır. Ünsüzle biten fiil köklerinden sonra araya yardımcı ünsüz gelir: açıl- “açılmak” 365b/07, aytıl- “söylenmek” 364b/13, basıl- “basılmak, baskına uğramak” 497b/01, béril- “verilmek” 419a/10, buzul- “bozulmak, dağılmak” 510a/16, éşitil- “işitilmek” 379b/06, ķabal- “muhasara edilmek” 415a/16, késil- “kesilmek” 503b/05, ķılıl- “kılınmak, yapılmak” 353b/08, ķırıl- “kırılmak, yenilmek” 469a/10, ķoyul- “koyulmak” 429b/11, ķonal- “konulma, mesken edinilme” 427a/13, ķozġal- “harekete geçilmek” 407b/12, ķutul- “kurtulmak” 404b/04, saçıl- “saçılmak” 349b/17, tapıl- “bulunmak” 392a/11, tökül- “dökülmek” 503b/05, üzül- “esnemek, kopmak” 344b/08, yarıl- “(başı) yarılmak” 436a/01, yayıl- “yayılmak, dağılmak” 422b/08, yıķıl- “yıkılmak, yere düşmek” 515a/03.

2.4.2.1.4.10. -n-

Dönüşlülük veya meçhullük bildirir. Yaygın bir kullanımı vardır. Ünsüzle biten fiil köklerinden sonra araya yardımcı ünsüz gelir:, körün- “görünmek” 382b/16, tépren “kıpırdanmak, hareket etmek” 424b/01, tüken- “tükenmek, bitmek” 392a/13, uyġan- “uyanmak” 473a/02, sésken- “uykuda korkmak, silkelenmek” 347b/13.

2.4.2.1.4.11. -sa-/-se

İstek ifade eder. Yalnızca bir örneğe rastlanmıştır: kör-se-t- “göstermek” 488a/02.

2.4.2.1.4.12. -ş-

Eklendiği fiile genellikle ortaklaşma, birlikte veya karşılıkla yapılma anlamı verir. Ünsüzle biten fiil köklerinden sonra araya yardımcı ünsüz gelir: ayrılış- "(karşılıklı) ayrılmak" 382a/17, barış- "birbirine varmak" 483a/16, taraş- "her tarafa yayılmak" 379b/17, talaş- "dalaşmak, birbirine girmek" 386a/05, uruş- "vuruşmak, savaşmak" 408b/01, yandaş- "yan yana gelmek, eşitlenmek" 408b/01, yapuş- "yapışmak" 396a/02, yaraş- "barışmak" 521a/01.

Bazı fiillerde ise bu ortaklaşma ifadesi yoktur: aralaş- "kendini ortaya atmak, karışmak" 515b/09, yetiş- 400b/14 ~ yetüş- 414b/07 "yetişmek, ulaşmak".

2.3.2.1.4.13. –t

Ettirgenlik ekidir. Yaygın bir kullanıma sahiptir: ayt- "söylemek" 364b/13, başlat- "başlatmak" 514b/17, ḳarat- "baktırmak" 489a/11, ḳızıt- "kızdırmak" 491b/14, körset- "göstermek" 488a/02, uzat- "göndermek, ileriye doğru yöneltmek" 518a/13.

2.4.2.2. İsimler

2.4.2.2.1. Çokluk ekleri: +lar/+ler

Türkçe çokluk ekleri +lar/+ler'dir: arabalar "tekerlekli kara taşıtı" 489a/03, cigerler "ciğerler, bağırlar" 436a/01, köñüller "gönüller" 431a/06.

Metnimizde Arapça olmayan bazı kelimelere de Arapça çokluk ekleri getirildiği görülmektedir. Fakat bu durumun örneği azdır: tansuḳāt "kıymetli şeyler" 414b/06.

Ayrıca Arapça çokluk bildiren bazı kelimelere bir de Türkçe çokluk eki getirildiği görülebilmektedir: ekābırlar (< Ar. ekābir "ileri gelenler, eşraf") "ileri gelenler" 394b/13, vāḳıӾātlar (< Ar. vaḳӾa baştan geçen olaylar) 389b/06.

2.4.2.2.2. İyelik ekleri

2.4.2.2.2.1. Birinci teklik şahıs iyelik eki: +m

Ünlü ile biten kelimelere doğrudan doğruya +m, ünsüzle biten kelimelere ise yardımcı ünlüyle getirilmektedir: şahım "hükümdarım" 365a/09, ḳolum "kolum" 391a/05, özüm "kendim" 392a/02, yolum "yolum" 391a/05.

2.3.2.2.2.2. İkinci teklik şahıs iyelik eki: +ñ

Ünlü ile biten kelimelere doğrudan doğruya +ñ, ünsüzle biten kelimelere ise yardımcı ünlüyle getirilmektedir: Ӿadālatıñ "adaletin" 367b/09, başıñ "başın" 367a/02, ħatırıñ "hatırın" 367a/01, küniñ "günün" 367b/16, köñlüñde (<köñülüñde) "gönlünde" 367a/02, yolıñ "yolun" 366b/06

2.4.2.2.2.3. Üçüncü teklik şahıs iyelik eki: +ı/+i; +sı/+si

Üçüncü teklik şahıs iyelik eki, ünsüz ile biten kelimelerden sonra +ı/+i, ünlüyle biten kelimelerden sonra ise +sı/+si'dir: aṣnāsı "sırası, anı" 85b/4, atası "atası" 340b/14, avlādı "evladı, çocukları" 389b/16, barı "mevcut olan şeyi" 420b/07, barḳ "şimşeği" 364a/01, salāmatı "esenliği" 338b/13, ulusı "ulusu" 352b/05, žikri "zikri" 412a/02.

Klasik Çağataycada da olduğu gibi sadece su kelimesinin üçüncü teklik şahıs iyelik eki -yı ekini alır: suyı "suyu" 346b /08.

2.4.2.2.2.4. Birinci çokluk şahıs iyelik eki: +mız/+miz

Birinci çokluk şahıs iyelik eki, ünlü ile biten kelimelerden sonra +mız/+miz, ünsüz ile biten kelimelerden sonra ise +ımız/+imiz'dir: çerigimiz "askerimiz" 441a/02, günāhımız "suçumuz" 353b/04, kişimiz "kişimiz" 352b/16, üstimiz "üstümüz" 421b/14.

Birinci çokluk şahıs iyelik ekinin ünsüz ile biten kelimelerden sonra nadiren +umız-+ümiz şeklinde geldiği görülmüştür: yurtumız "yurdumuz" 483a/03.

2.4.2.2.2.5. İkinci çokluk şahıs iyelik eki: +ñız/+ñiz

Ünlü ile biten kelimelere doğrudan doğruya +ñız/+ñiz şeklinde, ünsüzle biten kelimelere ise yardımcı ünlüyle getirilmektedir**:** cabīnıñız "alnınız" 487a/11, nažar "bakışınız"487a/12, üstiñiz "üstünüz" 415b/14.

Ekin ünsüz ile biten kelimelerden sonra nadiren +uñız-+üñiz şeklinde geldiği görülmüştür: yurtuñız "yurdunuz" 487a/11.

2.4.2.2.2.6. Üçüncü çokluk şahıs iyelik eki: +ları/+leri

Üçüncü çokluk şahıs iyelik eki +ları/+leri'dir: nīzaları "süngüleri" 494b/09, nökerleri "yoldaşları" 343b/06, oğlanları "oğlanları" 375b/17, üyleri "evleri" 446a/08.

2.4.2.2.3. Aitlik eki: +ġı/+gi

Klasik Çağataycada ekin sadasız şekli de vardır. Metnimizde daha çok kalın ünlülü ve sadalı şekline rastlanmaktadır: atrāfdaġı "etraftaki" 342a/05, cavānıbdaġı "yanlardaki, çevrelerdeki" 381a/14, daryādaġı "denizdeki" 485a/04, eknāfdaġı "taraflardaki" 463a/09, her kündeki "her gündeki" 343a/13, navāĥīdaġı "nahiyelerdeki" 349b/14.

2.4.2.2.4. Hâl ekleri

İsmin yalın, ilgi, yükleme, yönelme, bulunma, ayrılma, eşitlik, vasıta ve yön hâlleri olmak üzere dokuz hâli vardır.

2.4.2.2.4.1. İlgi hâli: +nıñ/+niñ

élniñ “halkın” 351b/08, gürūhnıñ “takımın” 451a/15, Ḳabaḳlınıñ[229] “Kabaklının” 478a/01, leşkerniñ “ordunun” 475b/12, munıñ “bunun” 382b/05.

2.4.2.2.4.2. Yükleme hâli: +nı/+ni; +n

atrāfnı “yanları” 398a/15, ħalāyıḳ “insanları” 498a/07, kişini “kişiyi” 343b/17, yerni “yeri” 463b/06.

Üçüncü şahıslardan sonra sadece +n’dir: ahālīsın “ahalisini” 374b/05, otaġasın “sorgucunu” 455b/16, pancasın “pençesini” 393b/14.

2.4.2.2.4.3. Yönelme hâli: +ġa/+ge

Klasik Çağataycada +ḳa/+ke şekli de bulunan bu ek, metnimizde her zaman +ġa/+ge şeklindedir: barıġa “herkese” 408b/02, kéçġa “akşama” 380b/06, śıĥĥatlikge “sağlığa” 516a/04, sözge “söze” 336a/17, zīrge “aşağıya” 364a/05, žuhūrġa “görünmeye” 468a/16.

Ancak Türkmencenin etkisinden dolayı iyelik eki almış birkaç kelimede +a/+e şeklinde olduğu da görülmektedir: madīĥıña “övgüne” 367b/13, żamīrıña “gönlüne” 367a/05.

2.4.2.2.4.4. Bulunma hâli: +da/+de

Klasik Çağataycada +ta/+te şekli de bulunan bu ek, metnimizde her zaman +da/+de şeklindedir: çaġda “çağda, zamanda” 391a/06, her künde “her günde” 343a/15, keŝretde “bollukta, çoklukta” 373b/17, kéçede “gecede” 349b/08, kéynge “arkasına” 433a/02, üyde “evde” 420b/03.

2.4.2.2.4.5. Ayrılma hâli: +dın/+din

Klasik Çağataycada +tın/+tin şekli de bulunan bu ek, metnimizde her zaman +dın/+din şeklindedir: kéynidin “ardından” 445b/07, muddatdın “müddetten” 352a/03, tarafdın “taraftan” 377a/15, tütündin “dumandan” 395b/09, üçdin “üçten” 374a/13, yandın “yandan” 496b/09.

2.4.2.2.4.6. Eşitlik hâli: +ça/+çe

muddaÓāsıça “iddiaları kadar, iddialarınca” 343b/03, barıça “var olduğu kadar, hepsi” 391b/17, ḳıyāmatça “kıyamet kadar” 500a/15, munça “bunca, bu kadar” 348a/15, néçe “nice” 393b/17, özgeçe “başkaca” 394a/01.

Eşitlik eki bir hareketin sonunda oluşan sonuç ya da hedefi göstermek için daha çok +ġa/+ge yönelme hâl ekinden sonra getirilmektedir. Bu şekildeki kullanımı Klasik Çağataycada olduğu gibi metnimizde de çok yaygındır: ayġaça “aya kadar” 338a/17,

[229] Metinde özel ad olarak geçmektedir.

kéççġaça “geç vakte kadar” 426b/17, kéççgeçe “geç vakte kadar” 411a/13, küngaça “güne kadar, gün boyunca” 396b/08, yergeçe “yere kadar” 444b/17, yolıġaça “yoluna kadar” 339a/16

Örneklerden de anlaşılabileceği gibi bu ek ünlü uyumuna aykırı dahi olsa daha çok +ġa ekinden sonra gelmektedir.

2.4.2.2.4.7**.** Vasıta hâli

2.4.2.2.4.7.1. +n

Eski Türkçede +n şeklinde olan vasıta hâli ekinin kullanılışı zamanla azalmış ve kalıplaşmış nadir kelimelerle sınırlı kalmıştır: yaşurun “gizlice” 456a/07.

2.4.2.2.4.7.2. +la/+le

Klasik Çağataycada da kalıplaşmış ve nadir birkaç kelimede bulunan +la/+le vasıta eki metnimizde de çok az bulunmaktadır: tañla “yarın, sabahleyin” 423b/11.

2.4.2.2.4.8. Yön hâli: +ra/+re, +ḳarı/+keri/+geri

Kalıplaşmış olarak belirli kelimelerde kullanılmaktadır: içkeri “içeri” 355a/01, ilgeri “ileri” 403b/08, soñra “sonra” 468a/15, taşḳarı “dışarı” 353b/16, üzre “üzerine” 512a/16, yoḳarı “yukarı” 377b/08

2.4.2.2.5. Soru eki: +mu/+mü

Metnimizde soru ekine bir örnekte rastlanmıştır: émesdür mü “değildir mi” 370b/14.

2.4.2.3. Sıfatlar

İsimleri çeşitli yönlerden niteler ve belirtirler. Niteleme ve belirtme sıfatları olarak ikiye ayrılır:

2.4.2.3.1. Niteleme sıfatları

Metnimizdeki niteleme sıfatlarının genel Türkçedekinden farkı yoktur: muÓtamad kişiler “güvenilir kimseler” 401a/13, ser-keş atlar “asi atlar ” 459b/14, yaẖşı ẖıźmatlar “iyi hizmetler” 463b/10.

2.4.2.3.2. Belirtme sıfatları

2.4.2.3.2.1. İşaret sıfatları

Metnimizde geçen işaret sıfatlarına şu örnekler verilebilir: bu bab “bu bölüm” 338b/03, hem ol kün “o kün” 339b/12, ol aŝnāda “o sırada” 340a/16, oşol şāh “o şah” 396b/03, oşbu toy “bu düğün” 396b /06.

2.4.2.3.2.2. Sayı sıfatları

Sayı sıfatları da kendi aralarında gruplara ayrılarak incelenebilir:

2.4.2.3.2.2.1. Asıl sayı sıfatları

Metnimizde geçen asıl sayılar şunlardır: bir “bir” 489b/06, iki 346a/03~ ikki 345b/17 “iki”, üç “üç” 387b/14, tört “dört” 441a/03, béş “beş” 356b/04, altı “altı” 386a/08, yeti 407a/09~ yéti 423a/03 ~yétti 492b/10 “yedi”, sékiz 485b/17~ sékkiz 401b/03, “sekiz”, toḳuz 489b/12~ toḳḳuz 378a/03 “dokuz”, on “on” 380a/03, yigirme “yirmi” 426b/01, otuz 487b/07~ ottuz 500b/01 “otuz”, ḳırḳ “kırk” 438b/01, éllik “elli” 522b/07, altmış “altmış” 357a/13, yétmiş “yetmiş” 386a/03, seksen “seksen” 497b/14, toḳsan “doksan” 455a/06, yüz “yüz” 434b/12, miñ “bin” 456a/13, tümen “on bin” 512b/03.

Bu sayılar, sayı grubu halinde de kullanılabilirler: miñ ikki yüz yigirme yétti “bin iki yüz yirmi yedi” 377a/04**,** iki yüz éllik “**iki** yüz elli” 514a/11.

miñ ve yüz ile başlayan sayı gruplarında bu kelimelerden sonra dağı veya ve bağlacı getirilebilir: miñ dağı ikki yüz yigirme béş “bin iki yüz yirmi beş” 387b/14, miñ dağı ikki yüz otuz “bin iki yüz otuz” 410b/03, miñ dağı ikki yüz kırk tört “bin iki yüz kırk dört” 390b/01, miñ iki yüz dağı éllik béş “bin iki yüz elli beş” 390b/03.

Şu örnekler ise aşırı çokluk ifade etmekte kullanılmışlardır: miñ tümen 522b/17, tümen miñ 394b/05.

Sayı grupları yaklaşıklık bildirmede de kullanılırlar. Böyle durumlarda iki sayı art arta gelebileceği gibi iki kelimenin arasına bağlaçlar da getirilebilir: üç tört kimse “üç dört kimse” 513a/11, ikki üç kişi “iki üç kişi” 482b/15, on on béş kişi “on on beş kişi” 485a/03, on iki yā on üç yaşı “on iki ya on üç yaş” 459b/11.

2.4.2.3.2.2.2. Sıra sayı sıfatları

Metnimizde sıra sayıları +nçı/+nçi ve +lançı/+lençi ekleriyle teşkil edilir: ikinçi 413b/02 ~ ikkinçi 393a/01~ ikkilençi 354b/05 “ikinci”, üçünçi 426b/07 ~ üçlençi “üçüncü” 348b/17, törtünçi 411a/04 ~ törtlençi 430a/04 “dördüncü”, béşlençi “beşinci” 406b/06.

Metnimizde birlençi[230] “birinci” kelimesi iki yerde sayı grubu şeklinde geçmektedir. Bunun dışında birinci yerine her zaman avvalġı “evvelki” 418a/17 veya burunġı “önceki” 379a/12 kelimeleri kullanılmıştır.

[230] on birlençi “on birinci” 486b/02, yigirme birlençi “yirmi birinci” 387b/03

2.4.2.3.2.2.3. Üleştirme sayı sıfatları

Üleştirme sayıları +ar/+er ekleri ile teşkil edilir. Metnimizde "bir" sayısı ile yapılan üleştirme sayı sıfatlarına rastlanmıştır. birer "birer" 432b/08.

Ayrıca aynı sayının tekrarı ile üleştirme yapıldığı görülmektedir: bir bir "birer birer" 468a/04, toḳḳuz toḳuz "dokuzar dokuzar" 378b/15

2.4.2.3.2.2.4. Kesir sayı sıfatları

Kesir sayıları uzaklaşma grubu ile yapılmaktadır: béşdin biri "beşde bir" 385a/09, miñidin birni "bininden birini" 522b/06.

Metnimizde yarım kelimesi de kesirlerin ifadesinde kullanılmaktadır: bir yarım "bir buçuk" 338a/13.

2.4.2.3.2.2.5. Topluluk sayı sıfatları

+av/+ev (< E.T. +aġu/+egü) ekleri topluluk sayı isimlerinin oluşturulmasında kullanılır: birev "her biri" 430b/13, ikev "her ikisi" 411a/10, üçev "her üçü" 356b/16 ".

Ayrıca alıntı kelimelerden tavǿam "ikiz" 82a/7 ve tavǿaman "ikiz olarak" 427a/05

kelimeleri de topluluk sayısı bildirmektedir.

2.4.2.3.2.3. Soru sıfatları

Metnimizde soru sıfatlarına şu örnekler verilebilir: ḳayu yer "hangi yer" 341a/13, ḳaysı iş "hangi iş" 355a/03, né ĥādıŝa "ne çeşit, nasıl" 378a/11, néçe türlüg "ne çeşit" 351b/15.

2.4.2.3.2.4. Belirsizlik sıfatları

Metnimizde geçen belirsizlik sıfatlarına şu örnekler verilebilir: barça salāṫīn "tüm sultanlar" 366a/09, baǾżı ĥarāmīlar "bazı haramiler" 368b/13, bir kün "bir gün" 389a/17, bir néçe kün "bir nice gün" 433a/02, her bir kün "her bir günün" 367b/16, her cānıb "her taraf" 373b/10, her né iş "her ne iş" 376a/13, hīç iş "hiç iş" 488a /03, köp māl "çok mal" 488a/11.

2.4.2.3.2.5. Karşılaştırma sıfatları

Metnimizde karşılaştırma sıfatları +raḳ/+rek ekleri ile yapılır. Bu ek eklendiği kelimeye kimi zaman kuvvetlendirme, kimi zaman da zarf anlamı katar. Metnimizde daha çok isimleşmiş şekilleri bulunmaktadır. Hem Türkçe hem alıntı kelimelere gelebilir: artuḳraḳ "daha fazla, çok fazla" 382b/04, zıyādaraḳ "daha fazla, çok fazla" 382b /13, kéçrek "daha geç" 503b/10, köprek kişi"daha çok kişi" 418b/14.

Nadiren kalınlık incelik uyumu dışına çıkabilir: köpraḳ kişi "daha çok kişi" 454b/04.

Metnimizde ekin +raġ/+reg şekli bir örnekte geçmektedir. maşhūrraġ “daha meşhur” 485b/05

2.4.2.4. Zarflar

Zarflar yer, zaman, hâl ve miktar bildirirler. Alıntı kelimeler de zarf görevinde kullanılabilirler. En önemli görevleri fiilleri, sıfatları ve diğer zarfları nitelemektir.

2.4.2.4.1. Yer zarfları

Metnimizde yer bildiren belli başlı zarflar şunlardır: anda “orada” 429b/08, andın “oradan” 389a /01, ara “ara, iki şeyin arası” 474a/16, ilgeri “ileri” 398b/08, kéynrek “daha geri” 419a/10, munda “burada” 348b /15, taşḳarı “dışarı” 353b/16, yoḳarı “yukarı” 407a/07.

2.4.2.4.2. Zaman zarfları

Metnimizde zaman bildiren belli başlı zarflar şunlardır: āẖır “sonunda” 522b/13, Óāḳıbat “sonunda” 367b /07, burunraḳ 399a/15 “daha önce”, burun “önce” 468b/12, bu kün “bugün” 417a/04, dam-ba-dam “her an” 501a/17, émdi “şimdi” 382b/15, ér tañ “erkenden, sabahleyin” 416a/01, her dam “her vakit” 338b/05, ḳaçan “ne zaman” 366b/10, kéçe “gece” 338a/17, köp muddatdın béri “çok zamandan beri” 361a/09, kün kündin 511a/08 “gün günden, gün geçtikçe”, soñġı kün “sonraki gün” 514b/01, soñra “sonra” 514b/15, tañ “sabah” 463b/16, tañla “sabahleyin, yarın” 415b/13, tün 500b/15 “gece”, yana “yine” 502b/01.

2.4.2.4.3. Hâl zarfları

Hâl, tavır, nasıllık, nicelik ifade ettiklerinden sayıları fazladır. Metnimizde görülen belli başlı hâl zarfları şunlardır: asru “çok” 379a/16, bat 361a/17 “hemen”, böyle “böyle” 521a/12, her dam “her zaman” 438a /03, ıttıfāḳā ol ĥīnde “muhtemelen o vakitte” 510b/13, olça “pek, çok” 476b/14, 469a/12, öyle “öyle” 367a/14, ravān “hemen” 585b/15, rāst (ol-) “doğru” 458b/14, yaẖşılıġ “iyilik, güzellik” 483a/06, yaḳın (bar-) “yakın” 340a/06, yaḳīn (yet-) “kesinlikle, kesin olarak” 383a/12, yıraḳraḳ (sür-) “daha uzak” 382a/14.

2.4.2.4.4. Miktar zarfları

Metnimizde görülen belli başlı miktar ve derecelendirme zarfları şunlardır: andaḳ “o kadar” 342a/11, asru “çok” 396b/04, az “az” 397b/11, ba-ġāyat “çok, fazla” 442b/12, basī “çok” 498a/08, bī-ĥad “sınırsız” 470a/10, bir néme “biraz” 338b/15,

kerret “defa, kez” 439b/06, köp “çok” 386a/13, mundaķ “bu kadar” 390b/16, oķ “çok” 471a/07.

2.4.2.5. Zamirler

2.4.2.5.1. Şahıs zamirleri

Metnimizde karşılaştığımız şahıs zamirleri ve almış oldukları hâl ekleri şunlardır:

2.4.2.5.1.1. Birinci teklik şahıs zamiri: mén “ben” 350a/12, men “ben” 392a/13.

maña “bana” 390b/13.

2.4.2.5.1.2. İkinci teklik şahıs zamiri: sen “sen” 350b/04.

seniñ “senin” 366b/15, seni “seni” 366b/09, saña “sana” 344b/12, sendin “senden” 382a/07.

2.4.2.5.1.3. Üçüncü teklik şahıs zamiri: ol “o” 369b/12.

anıñ “onun” 336b/15, anı “onu” 428a/11, aña “ona” 478a/13, anda “onda, orada” 351b/05, andın “ondan” 402a/12, ança “onun gibi” 468a/09.

2.4.2.5.1.4. Birinci çokluk şahıs zamiri: biz 403b/09 “biz”.

bizler 380b/03 “bizler”, bizniñ “bizim” 352b/13, bizge 417b/02 “bize”.

2.4.2.5.1.5. İkinci çokluk şahıs zamiri: siz 487a/06.

sizġa “size” 386a/04, sizler “sizler” 486a/03, sizlerge 417b/06 “sizlere”.

2.4.2.5.1.6. Üçüncü çokluk şahıs zamiri: alar “onlar” 348a/13.

alarnıñ “onların” 357b/03, alarnı “onları” 348a/13, alarġa “onlara” 495a/02, alardın “onlardan” 512b/02.

Metnimizde üçüncü şahıs zamiri aynı zamanda işaret manasını da ifade etmektedir.

2.3.2.5.2. Dönüşlülük zamiri

Dönüşlülük zamiri metnimizde her zaman öz’dür. Metnimizde geçen şekilleri şunlardır: öz “kendi” 340a/01, özni “kendini” 404a/10, özümni “kendimi” 392a/08, özi “kendisi” 508b/09, öziniñ “kendisinin” 398a/14, özini “kendisini” 375a/09, özin “kendisini” 398a/01, özige 510a/11~ özıġa 338b/11 “kendisine”, özidin “kendisinden” 457b/11, özleri “kendileri” 342a/13, özleriniñ “kendilerinin” 347b/14, özlerin “kendilerini” 347b/16, özlerige 444b/02 ~ özlarıġa “kendilerine” 340a/15, öz özidin “kendi kendinden” 380a/15.

Nadiren ħod kelimesi de geçmektedir: ħod “kendi, bizzat” 479b/16.

2.4.2.5.3. İşaret zamirleri

Metnimizde karşılaştığımız işaret zamirleri ve almış oldukları hâl ekleri şunlardır:

2.4.2.5.3.1. bu "bu"

munıñ 382b/05 "bunun", muña "buna" 496b/10, mundın "bundan" 386a/16, munça "bunca, bu kadar" 349b/03, mundaķ 390b/16 ~ mundaġ 373b/16 "bunun gibi, bunun kadar".

2.4.2.5.3.2. bular "bunlar"

bularnıñ "bunların" 421a/12.

2.4.2.5.4. Soru zamirleri

Metnimizde geçen soru zamirlerine şunlar örnekler verilebilir: kim "kim?" 373a/07, kimge "kime?" 340a/13, nédür "nedir?" 352b/16, néler "neler" 373a/07, ķay "nere, nereye?" 478a/13, ķaçan "ne zaman?" 366b/10, ķayan "nereye?" 365b/04.

2.4.2.5.5. Belirsizlik zamirleri

Metnimizde çok sayıda belirsizlik zamiri kullanılmıştır. Metnimizde geçen belirsizlik zamirlerine şu örnekler verilebilir: kimse "kimse" 444b/08, bir kimseġa "bir kimseye" 513b/10, barça "hepsi, bütün" 513a/13, bir néme "bir şey" 444a/12, biri "biri" 427b/12, birisi "birisi" 417b/15, birıġa 396a/04 "birine", birisıġa 474a/17 ~ birisige 492a/01"birisine", birisidin "birisinden" 512a/16, baǾżısı "bazısı" 395b/10, baǾżılar "bazıları" 472b/14, baǾżısın "bazısını" 465b/03, her biri "her biri" 349a/09, her kim "her kim" 343b/02, her kimse "her kimse" 353a/16, her kişi "her kişi" 351b/08, her ķaysı "her hangisi" 368a/01, her né "her ne" 412a/02, her néme "her şey" 373b/06, her néççe "her ne kadar" 521a/16, her néçe "her ne kadar" 365b/15, hīç kim "hiç kimse" 371b/01, hīç kişi "hiç kimse" 350a/15, tamāmı 387a /04 "hepsi".

2.4.2.5.6. Bağlama zamiri

Genel Türkçede olduğu gibi metnimizde de asıl bağlama zamiri kim'dir. Ķılıç Inaķ Ĥāżır nökerler bile, kim macmūǾı yüz nafar yoķ érdi. "Kılıç Inak tamamı yüz nefer olmayan hazır nökerler ile" 343b/11.

Ancak Farsçadan Türkçeye geçmiş olan ki bağlama edatı da bağlama zamiri görevini görebilmektedir: Yüz şükür ki şāh ķıldı "şah kıldığı için yüz şükür." 361a/16.

2.4.2.6. Fiiller

2.4.2.6.1. Şahıs ekleri

Şahıs ekleri çekimli fiillerde fiilin bildirdiği şahsı ifade eden eklerdir. Dört grupta
incelenebilir: zamir kökenli şahıs ekleri, iyelik kökenli şahıs ekleri, şahıs eki görevinde kullanılan iyelik ekleri ve emir şahıs ekleri.

2.4.2.6.1.1. Zamir kökenli şahıs ekleri

Metnimizde rastladığımız fiil çekimlerinde kullanılan zamir kökenli şahıs ekleri şunlardır:

2.4.2.6.1.1.1. Birinci teklik şahıs: mén ~ men

bérür mén "veririm" 348a/16, ķadam urġay mén "ayak basacağım" 391a/01, ķılġa men "kılacağım" 391a/06, munӪaķıd ķılıp durur mén "toplanmışım" 345b/11, yétkürgey mén "ulaştıracağım" 390b/17

2.4.2.6.1.1.2. İkinci teklik şahıs: sen

ilmegey sen "ilişmeyeceksin" 418b/13, körge sen "göreceksin" 443b/17, tüzer sen "düzenlersin" 366a/16.

2.4.2.6.1.1.3. Üçüncü teklik şahıs: eksiz

tartīb bérip durur "tertip etmiştir" 351a/06, kélip durur érdi "gelmişti" 342a/14, vafāt tapmış durur érdi "vefat etmişti" 457b/08, vuķūӪ tapıp durur érdi "vuku bulmuştu" 342b/08, yétipdür "ulaşmıştır" 391b/07, raǿyıġa tapşurulġan durur érdi- "reyine sunulmuştu, fikrine bırakılmıştı" 403a/10.

2.4.2.6.1.1.4. Birinci çokluk şahıs: +mız/+miz

Klasik Çağataycada biz şeklindedir. Metnimizde ise ekleşerek her zaman +mız/+miz şeklinde görülmektedir: barışġaymız "barışalım" 483a/06, çékgeymiz "çekeceğiz" 353b/06, ķorķarmız "korkarız" 442b/12, urup dururmız "vurmuşuz" 353b /02, yügürürmiz "yürürüz" 347a/09.

Bu ek Eski Türkçe, Hakaniye ve Harezm Türkçelerinde +mız/+miz şeklindedir. Biz Klasik Çağataycada ekin biz şeklinde olmasından dolayı gerek Eski Türkçedeki gerekse Klasik Çağataycanın sonraki dönemlerindeki +mız/+miz'in zamir kökenli şahıs eki olduğu düşünülmektedir.

2.4.2.6.1.1.5. İkinci çokluk şahıs: siz, sizler[231].

yétkürgey sizler "ulaştıracaksınız" 486a/05

[231] Metnimizde zamir kökenli şahıs eki sizler'in yalın hâline rastlanmamıştır.

2.4.2.6.1.1.6. Üçüncü çokluk şahıs: +lar/+ler

yiberip dururlar “göndermiştirler” 395b /03, esīr alıp dururlar “esir almışlardır” 488a/11, saçıp dururlar “saçmışlardır” 488b /03, Ǿāzım bolupdurlar “yola koyulmuşlardır, niyetlenmişlerdir” 482b/11.

2.4.2.6.1.2. İyelik kökenli şahıs ekleri

2.4.2.6.1.2.1. Birinci teklik şahıs: +m

désem “desem” 366b /09, ķalam sürdüm “kalem sürdüm” 523a /08.

2.4.2.6.1.2.2. İkinci teklik şahıs: +ñ

açdıñ “açtın” 367a /06, yiberseñ “göndersen” 352b/15

2.4.2.6.1.2.3. Üçüncü teklik şahıs: eksiz

cazā bérdi “ceza verdi” 367a/16, bilse “bilse” 382b/05, salsa “salsa, gönderse” 360a/17.

2.4.2.6.1.2.4. Birinci çokluk şahıs: +ķ/+k

Birinci çokluk şahıs eki Eski Türkçede +mız/+miz idi.

Bu ek metnimizde Klasik Çağataycada olduğu gibi +ķ/+k şeklindedir: çıķduķ “çıktık” 428b/14, fasād bolduķ “bozulduk” 353a/12, marĥamat ķılduķ “merhamet kıldık” 417b/08.

2.4.2.6.1.2.5. İkinci çokluk şahıs: +ñız/+ñiz

her né iş ķılsañız “her ne iş yapsanız” 376a/13, rāst-guftār ve nīkū-kirdār bolsañız “doğru, iyi ve beğenilen tavırlı olsanız” 487a/06.

2.4.2.6.1.2.6. Üçüncü çokluk şahıs: +lar/+ler

amān tilediler “eman dilediler” 502a/09, çékerler “çekerler” 496b/08, kélmeseler “gelmeseler” 417a/05.

2.4.2.6.1.3. Şahıs eki görevinde kullanılan iyelik ekleri

-ġu/-gü gelecek zaman sıfat-fiil eki, isim gibi algılandığından dolayı mutlak gelecek zaman eki görevinde iken isimler gibi iyelik ekleriyle çekimlenmiştir.

Klasik Çağataycada olduğu gibi metnimizde de mutlak gelecek zaman çekiminde kullanılan bu ekler arasında ikinci teklik şahıs ekine rastlanmamıştır.

2.4.2.6.1.3.1. Birinci teklik şahıs: +m

étgüm durur “edeceğim” 392a/13.

2.4.2.6.1.3.2. Birinci çokluk şahıs: +mız/+miz

Ǿazīmat ķılġumız durur “azimet edeceğiz, gideceğiz” 405b/10

2.4.2.6.1.3.3. İkinci çokluk şahıs: +ñız/+ñiz

şād-kām bolġuñız durur “mutlu olacaksınız” 486a/07

2.4.2.6.1.3.4. Üçüncü teklik şahıs: +sı/+si

meźkūr bolġusı durur. “zikr olacaktır, anlatılacaktır” 498b /04, źikr ḳılılġusı durur “zikredilecektir” 342b/09

2.4.2.6.1.3.5. Üçüncü çokluk şahıs: +sı/+si dururlar

bī-ḳarār bolġusı dururlar “kararsız olacaklardır” 351a/09.

2.4.2.6.1.4. Emir şahıs ekleri

Genel Türkçede emir kipinin her şahıs için ayrı bir eki olduğu için söz konusu ekler aynı zamanda birer şahıs ekidir. Bu ekler emir kipi bölümünde anlatılmıştır.

2.4.2.6.2. Şekil ve zaman ekleri

Bu bölümde her şahıs çekimi için en az bir örnek verilmeye çalışılmış, ancak metnimizde yeteri kadar örnek bulunmamasından dolayı bazen bu, mümkün olmamıştır. Şekil ve zaman ekleri bildirme kipleri ve tasarlama kipleri olmak üzere ikiye ayrılır:

2.4.2.6.2.1. Bildirme kipleri

2.4.2.6.2.1.1. Geniş zaman

Fiil kök veya gövdelerine -ar/-er, -ur/-ür veya -r eklerinden sonra şahıs zamirleri getirilerek teşkil edilir: bérür mén “veririm” 348a/16, bolurmız “oluruz” 380b/04, çékerler “çekerler” 496b/08, ḳılurmız “kılarız” 376a/07, tüzer sen “düzenlersin” 366a/16, yüberürmiz “göndeririz” 384a/10.

Geniş zamanın olumsuzu fiil kök ya da gövdelerine -mas/-mes eklerinden sonra şahıs zamirleri getirilerek teşkil edilir: bolmas durur érdi “olmazdı” 522a/17, körgüzmes durur érdi “göstermezdi” 522b/02, yetmes dururlar“yetmezler, ulaşmazlar” 344a/06.

2.4.2.6.2.1.2. Şimdiki zaman

Fiil kök veya gövdelerine -a/-e, -y dur(ur) yapısından sonra şahıs zamirleri getirilerek teşkil edilir: bahāna tiley durur érdi “bahane dilemekte idi” 352a/08, giriftār boladur “giriftar oluyor” 381b/06, sürtedürler “sürtüyorlar” 350a/17, körgüze dururlar “gösteriyorlar” 380a/14, ilgeri tuta durur érdiler “ileri tutuyordular” 434a/03.

Şimdiki zamanın olumsuz çekimi -may/-mey (-ma/-me olumsuzluk eki +y zarf fiil eki) eklerinden sonra şahıs zamirleri getirilerek teşkil edilir. Bu yapı aynı zamanda III. tip öğrenilen geçmiş zamanın da olumsuz çekimini karşılamaktadır: bérmey “vermiyor” 363b/06, buyurmay dururlar “emretmiyorlar” 483a/04.

2.4.2.6.2.1.3. Görülen geçmiş zaman

Fiil kök veya gövdelerine -dı/-di/-du/-dü eklerinden sonra iyelik kökenli şahıs ekleri getirilerek teşkil edilir: sürdüm “sürdüm” 364b/12, ḳılduḳ “yaptık” 520b/08,

manǾ ķıldıñ “menettin” 366b/01, tapdum “buldum” 390b/15, étdiñ “ettin” 346b/16, tutdılar “tutdular” 357b/11, yettiler “ulaştılar” 404b/12.

Görülen geçmiş zamanın olumsuz çekimi fiil kök ya da gövdelerine -ma/-me olumsuzluk eki ve -dı/-di/-du/-dü zaman eklerinden sonra iyelik kökenli şahıs ekleri getirilerek teşkil edilir: kélmedi “gelmedi” 432b/14, salmadı “salmadı” 438a/09.

2.4.2.6.2.1.4. I. tip öğrenilen geçmiş zaman

Klasik Çağataycada fiil kök veya gövdelerine -mış/-miş eklerinden sonra şahıs zamirleri getirilerek teşkil edilmektedir. Metnimizde daha çok üçüncü şahıs çekimine rastlanmıştır: teng u tar bolmış “dar olmuş” 494a/10, toldurmış “doldurmuş” 373b/05, tüzetdürmiş durur érdi “düzenlettirmişti” 511b /11, bolmış dururlar “bulmuşlardır” 511b/03.

Metnimizde Azerî Türkçesi özelliği olan zamir kökenli şahıs ekleri getirilerek oluşturulan yapı Klasik Çağataycada da görülebilmektedir. Metnimizde sadece birinci teklik şahısta görülen bu yapının bir örneğine tesadüf edilmiştir: kélmişem “gelmişim” 350b /03.

I. tip öğrenilen geçmiş zamanın olumsuz çekimi fiil kök ya da gövdelerine -ma/-me olumsuzluk eki ve -mış/-miş zaman eklerinden sonra şahıs zamirleri getirilerek teşkil edilir: yétkürmemiş durur érdi “ulaştırmamıştı” 390b/01, muşāhada ķılmamış durur érdi “müşahade etmemişti” 399a /02.

2.4.2.6.2.1.5. II. tip öğrenilen geçmiş zaman

Klasik Çağataycada fiil kök veya gövdelerine -ġan/-gen sıfat-fiil eklerinden sonra şahıs zamirleri getirilerek teşkil edilir. Metnimizde üçüncü şahıs çekimine sıkça rastlanmıştır: tapşurulġan durur érdi- “sunulmuştu” 403a/09, ŧulūǾ étgen ve gevherī durur érdi “tulu etmişti ve bir elmastı” 439a/12.

II. tip öğrenilen geçmiş zamanın olumsuz şekli, fiil kök ya da gövdelerine -ġan/-gen eklerinden sonra érmes getirilerek teşkil edilir: körgen érmes “görmemiş” 396b /07.

2.4.2.6.2.1.6. III. tip öğrenilen geçmiş zaman

Fiil kök veya gövdelerine -p dur/dür; -p tur/tür; -p durur yapılarından sonra şahıs zamirleri getirilerek teşkil edilir. Metnimizde birinci ile üçüncü şahıs çekimlerine sıkça rastlanmaktadır: amr ķılıp dururlar “emretmişlerdir” 397b/09, boluptur “olmuştur” 388b/11, ķurşatıp dururlar “kuşatmışlardır” 519a/01, oyun oynap durur “oyun oynamıştır” 479a/12, saķlap dururlar “saklamışlardır” 485a/04, nažm silkige çékip durur érdüm “nazım dizisine çekmiştim” 350a/17, ķılıp durur mén “kılmışım” 345b/11, urup dururmız “vurmuşuz” 353b/02.

III. tip öğrenilen geçmiş zamanın olumsuz çekimi şimdiki zamanın olumsuz çekiminde olduğu gibi -may/-mey eklerinden sonra şahıs zamirleri getirilerek teşkil edilir: camǾ bolmay durur érdi “toplanmamıştı” 470a/04, buyurmay dururlar “emretmemişler” 483a/04, köçmeydür érdi “göçmemişti” 419a/07, yétüpdür “yetişmemiş” 391b/07.

2.4.2.6.2.1.7. Gelecek zaman

Fiil kök veya gövdelerine -ġa/-ge veya -ġay/-gey eklerinden sonra şahıs zamirleri getirilerek teşkil edilir. Bu ekin cümledeki yerine göre gelecek zaman anlamı yanında emir, rica, tahmin ve istek anlamlarından birini veya birden fazlasını da karşıladığı görülmektedir: alġaymız “alayım, alabilirim, alacağım” 405b/11, barışġaymız “barışacağız, barışalım” 483a/06, çıḳarġa “çıkaracak” 345a/04, dast tapġaymız “elde edebiliriz” 347a/10, éltge men “götüreceğim” 391a/06, ilmegey sen “ilişmeyesin, ilişmeyeceksin” 418b/13, kéçgey “geçesin” 382a/16, ḳılġa mén “yapasın” 391a/05, körge sén “göresin” 443b/17, urġay mén “vurayım, vurabilirim, vuracağım” 391a/01, yétkürgey mén “ulaştırayım, yetiştireceğim” 390b/17, yétkürgey sizler “ulaştırasınız, yetiştireceksiniz” 486a/05.

Gelecek zaman olumsuz şekilleri, fiil kök ya da gövdelerinden önce -ma/-me olumsuz ekleri ve -ġay/-gey zaman eklerinden sonra şahıs zamirleri getirilerek teşkil edilir: bolmaġay “olmaya, olmasın, olmayacak” 364a /04, kéçmegey “geçmesin, geçmeye” 382a/16.

2.4.2.6.2.1.8. Mutlak gelecek zaman

Fiil kök veya gövdelerine -ġu/-gü gelecek zaman sıfat-fiil eklerinden sonra iyelik ekleri getirilerek teşkil edilir. Harezm Türkçesinde de görülen bu yapı Çağataycanın en önemli özelliklerinden biridir. Kip, fiilin planlanmış olduğunu, mutlaka yapılacağını ifade eder: bolġusı durur “olacaktır” 483a/15, bolġusıdur “olacaktır” 415b/14, cudā bolġusı “ayrılacaktır” 473a/08, étgüm “edeceğim” 392a/13, kétgüsidür “gidecektir” 523a/13, kirgüzgümiz durur “geçireceğiz” 483a/14, şād-kām bolġuñız durur “mutlu olacaksınız” 486a/07.

2.4.2.6.2.2. Tasarlama Kipleri

2.4.2.6.2.2.1. Emir Kipi

Fiil kök veya gövdesine çeşitli kaynaklardan şahıs eklerinin getirilmesi ile teşkil edilir.

2.4.2.6.2.2.1.1. Birinci teklik şahıs eki: -ayın/-eyin; -ay/-ey

eyleyin “eyleyeyim, yapayım” 523a/16, salay “salayım” 501b/12.

2.4.2.6.2.2.1.2. İkinci teklik şahıs eki: eksiz veya -ġıl/-gil

Klasik Çağataycada ekin sadasız şekilleri de bulunurken metnimizde bu ek her zaman sadalı şekildedir: bilgil “bil” 337b/15, bil “bil” 374a /08, ḳılġıl “kıl” 386a/13, eylegil “et” 383b/03.

2.4.2.6.2.2.1.3. Üçüncü teklik şahıs eki: -sun/-sün

bolsun “olsun” 495b/16, körgüzsün “göstersin” 403b/10.

2.4.2.6.2.2.1.4. Birinci çokluk şahıs eki: -alıñ/-eliñ; -alı/-eli

yibereli “gönderelim” 376a/12.

2.4.2.6.2.2.1.5. İkinci çokluk şahıs eki: -ñız/-ñiz; -ñlar/-ñler; -ñ

biliñler “biliniz” 485b/16, ḳılıñ “yapın” 376a/13, kéltürüñ “getirin” 415b/13.

2.4.2.6.2.2.1.6. Üçüncü çokluk şahıs eki: -sunlar/-sünler

ḳılsun “yapsın” 351a/02, yétürsün “ulaşsın” 35b/17, yétkürsünler “eriştirsinler” 420b/12, yibersünler “göndersinler” 405b/14.

Emir kipinin olumsuz şekli fiil tabanlarına -ma/-me eklerinden sonra şahıs ekleri getirilerek oluşturulur: ḳılmasunlar “yapmasınlar” 417b /03.

2.4.2.6.2.2.2. Şart Kipi

Fiil kök veya gövdelerine -sa/-se ekinden sonra iyelik eklerinden türemiş şahıs ekleri getirilerek teşkil edilir: çıḳsalar “çıksalar” 418a/14, désem “desem” 366b/09, eyleseñ “eylesen” 352b/17, ḳadem ḳoysam “ayak koysam” 391a/04, ḳılsañ “kılsan, yapsan” 367a/10, ḳılsañız “kılsanız” 376ba/13.

Şart kipinin olumsuz şekli fiil tabanlarına -ma/-me eklerinden sonra iyelik kökenli şahıs ekleri getirilerek oluşturulur: étmese “etmese” 338b/08, buyurmasalar “buyurmasalar” 520b/06.

2.4.2.6.2.2.3. Gereklik kipi

Metnimizde gereklik kipi -ġu/-gü+şahıs zamiri ekleriyle, zaman göstermeyen mecburiyet şeklinde teşkil edilmiştir:

étgüm “edeceğim, etmeliyim” 392a/13

2.4.2.6.3. Asıl yardımcı fiiller

2.4.2.6.3.1. é(r)-

İsimleri yüklem ve fiillerin birleşik çekimlerini yapan asıl yardımcı fiildir. Metnimizde geniş zaman, I. tip öğrenilen geçmiş zaman ve şart çekimleri bulunmaktadır.

Ayrıca -ken eki ile birleşmiş olan é(r)ken şekli sıfat-fiil görevindedir. Yine é(r)ken şeklinin

Batı Türkçesindeki gibi zarf-fiil görevinde kullanıldığını da görmekteyiz.

2.4.2.6.4.1.1. Geniş zaman

Geniş zaman çekimi sadece isimlere gelir: andaḳ érür “o şekildedir” 508b/17, ḳan érür “kandır” 443b/17, ahlı érürler “ehlidirler” 396a/17.

2.4.2.6.4.1.2. Görülen geçmiş zaman

az érdiler “azdılar” 470a/05, cannat-ı aǾlā édi “yüce cennetti” 476a/14, fasād édi “fasaddı” 364b/03, zıyāda érdi “fazlaydı” 388a/15.

2.4.2.6.4.1.3. I. tip öğrenilen geçmiş zaman

vāfır érmiş “bolmuş” 384b/16, ḥālī érmiş “boşmuş” 503b/15.

2.4.2.6.3.1.4. Şart

yoḳ durur érse “yoksa” 390b/16, yoḳ érse “yok ise, yoksa” 415b/13, né érse “ne ise, neyse” 383b/02.

é(r)- fiilinin şart çekimi görülen geçmiş zaman ekinden sonra geldiğinde eklendiği fiile zaman anlamı katar: yetdiler érse “ulaşınca, ulaştığında” 470a/01.

2.4.2.6.3.1.5. Sıfat-fiil

Metnimizde é(r)- yardımcı fiilinin -ken sıfat-fiil eki almış şekline de rastlanmaktadır: bar érkenin “var olduğunu” 392a /04, davlat érkenler “devlet olanlar” 483a/05, maşġūl érken “meşgul olan” 469b/15, yaḳında érkeni “yakında olduğu” 380a/07, yav érkenin “yakın olduğunu” 513a/13.

2.4.2.6.3.1.6. Zarf-fiil

Bu yardımcı fiil, Batı Türkçesindeki gibi zarf-fiil görevinde de kullanılmıştır: almış érken “almışken” 408b/04, barur érken “varırken” 398b/14, kélür érken “gelirken” 514b/05.

2.4.2.6.3.1.7. Olumsuz şekil

é(r)- yardımcı fiilinin olumsuzu é(r)mes ile yapılır. Ancak fiil çekimlerinde olumsuzluk eki -ma/-me kullanıldığından bu yardımcı fiilin olumsuz şekli sadece isimlere gelir: ĥācat émes “lüzum yok” 367a/05, mümkin émes “mümkün değil” 367a/15, ĥācat érmes “lüzum yok” 374b/11, köp érmes “çok değil” 382a/05.

2.4.2.6.3.2. durur/turur

İsimlerden sonra geldiğinde bildirme eki fonskiyonundadır: farmān-bardār dururmız "bağlıyız" 428b/15, masāfat durur "mesafedir" 450a/01, raĥmat dururlar "rahmetdirler" 337b/04, yoḳ turur "yoktur" 522b/14, vāḳıӨ durur "vakidir" 336b/11.

Bu yardımcı fiilden sonra sık sık é(r)- yardımcı fiilin çeşitli çekimli hâllerinin getirildiği de görülmektedir. Bu tür durumlarda bu yardımcı fiilin anlama hiçbir etkisi olmamakta, kelime é(r)- yardımcı fiilin bildirdiği anlamı taşımaktadır: avvalı durur érdi "ilki idi" 431b/02, bu durur érdi "bu idi" 449b/01, maӨlūm érmes durur "malum değildir" 498a/09, mülki durur érdi "mülkü idi" 430b/17, ħarāb u vīrān durur érdi "harap ve viran idi" 431b /09, küni durur érdi "günü idi" 431a/03, kün durur érdi "gündü" 438a/16, rasm érmes turur érdi "âdet değildi" 388b/17, zıyādaraḳ durur érdi "daha fazla idi" 450a/08.

Fiillerden sonra geldiğinde kuvvetlendirme-ihtimal anlamındadır: meźkūr bolmış durur "zikredilmiştir" 467b/05, kirmey durur "girmemiştir" 443a/12, ḳılmış dururlar "kılmışlardır" 463b/05.

Bu yardımcı fiil ayrıca şimdiki, III. tip öğrenilen geçmiş ve mutlak gelecek zamanların teşkilinde de görev alır: ḳoya durur "koyuyor" 475b/14, kirgüze durur "geçiriyor" 482b/02, ḳıldurup dururlar "yaptırmıştırlar"438b/17, bolġusı durur "olacaktır" 483a/15.

Bu yardımcı fiilin zaman zaman -dur/-dür/-tur/-tür şeklinde ekleştiği de görülmektedir: ĥıyaldur "hiledir" 522b/08, budur "budur" 391a/04, bī-şekdür "şüphesizdir" 388b/12, davlatdur"devlettir" 353a/16.

2.4.2.6.3.3. bol-

é(r)- yardımcı fiili ile aynı fonksiyondadır. Metnimizde isimlerden sonra gelen örnekleri vardır. Geniş zaman çekimi bildirme eki görevindedir. Geniş zamandan başka şart kipi çekimlerine de rastlanmaktadır.

2.4.2.6.3.3.1. Geniş zaman

fāş bolur "yayılır" 338b/05, mużtar bolur "zorlanır" 340a/14, ravā bolur "layıktır" 367a/09, yāvar bolur "yaverdir" 340a/13.

2.4.2.6.3.3.2. Şart kipi

ḳaysı iş bolsa ol "hangi iş ise o" 483a/15

Bu yardımcı fiilden sonra nadiren é(r)- yardımcı fiilin görülen geçmiş zaman çekiminin getirildiği de görülmektedir. Bu tür durumlarda -durur/turur yardımcı fiilinde

olduğu gibi- bu yardımcı fiilin anlama hiçbir etkisi olmamakta, kelime é(r)- yardımcı fiilin bildirdiği anlamı taşımaktadır: yanıda bolur érdüm “yanında idim” 412a/13.

2.4.2.6.4. Fiillerin birleşik çekimleri

Fiillerin basit çekimi é(r)- yardımcı fiilinin é(r)di, é(r)miş, é(r)se çekimlerini alarak birleşik fiil çekimini oluştururlar. Bu çekimler hikâye, rivayet, şart çekimleri olarak adlandırılır.

2.4.2.6.4.1. Hikâye

Fiillerin basit çekimlerine é(r)di getirilerek teşkil edilir. Tüm kiplerin basit çekimlerinde şahıs ekleri é(r)di’den sonra getirilirken şartın hikâye birleşik çekiminde şahıs ekleri é(r)di’den önce getirilir. Metnimizde rastladığımız hikâye birleşik çekimlerine şu örnekleri verebiliriz:

2.4.2.6.4.1.1. Geniş zaman

baḳılur érdi “bakılırdı” 430b/03, bilürler érdi “bilirlerdi” 502b/15, ḳaśd éyler édi “kast ederdi” 478a/12, kélür érdi “gelirdi” 451a /03, kézer érdiler “gezerdiler” 342b/06, körgüzür érdiler “gösterirdiler” 466a/09, öter érdi “geçerdi” 497a /04, raġbat körgüzmes durur érdi “rağbet göstermezdi” 371b/01, yéter érdi “yeterdi” 469b/17.

2.4.2.6.4.1.2. Şimdiki zaman

bara durur érdi “varıyordu” 454a/11, ḳoya durur érdi “koyuyordu” 482b/03, tiley durur érdi “diliyordu” 352a/08, tuta durur érdi “tutuyordu” 434a /03, oymalay durur érdi “oyuyordu, kazıyordu” 497b/11.

2.4.2.6.4.1.3. I. tip öğrenilen geçmiş zaman

ḳaşıġa kélmiş érdi “huzuruna gelmişti” 429b/12, kélmiş érdi “gelmişti” 451a/12, kéltürmiş érdi “getirmişti” 373a /04, tüşmiş érdi “düşmüştü” 429b/05, yétkürmiş érdi “ulaştırmıştı” 370a/04.

2.4.2.6.4.1.4. II. tip öğrenilen geçmiş zaman

tapşurulġan durur érdi “sunulmuştu” 403a /09.

2.4.2.6.4.1.5. III. tip öğrenilen geçmiş zaman

Metnimizde üçüncü şahıs çekimi daha yaygındır: barıp érdi “varmıştı” 383a/04, éltip érdiler “göndermişlerdi” 384a/13, ḳutulup érdi “kurtulmuştu” 380a/08, tapıp érdi “bulmuştu” 372b/09, tapşurup durur érdi “teslim etmişti” 358b/02, yaġıp érdi “yağmıştı” 429b/04, yatıp érdiler “yatmışlardı” 339a/01, yatıp durur érdiler “yatmışlardı” 491a/02, yétip érdi “ulaşmıştı” 465a/16.

2.4.2.6.4.1.6. Mutlak gelecek zaman

bolġuñız durur “olacaksınız” 486a/07, kirgüzgümiz durur “geçireceğiz” 483a/14.

2.4.2.6.4.1.7. Şart kipi

bolsa érdi “olsaydı” 337b/02.

2.4.2.6.4.1.8. Gelecek zaman

yétgey érdi “ulaşacaktı” 366b/05.

2.4.2.6.4.2. Rivayet

Fiillerin basit çekimlerine é(r)miş getirilerek teşkil edilir. Metnimizde rastladığımız rivayet birleşik çekimlerine şu örnekleri verebiliriz:

2.4.2.6.4.2.1. Geniş zaman

barur érmiş durur “varırmış” 509a/03, kélür érmiş durur “gelirmiş” 514b/07, kéltürür érmiş “getirirmiş” 349b/06

2.4.2.6.4.2.2. II. tip öğrenilen geçmiş zaman

bolup turmış “olmuşmuş” 444a/11

2.4.2.6.4.3. Şart

Fiillerin basit çekimlerine é(r)se getirilerek teşkil edilir. Metnimizde rastladığımız şart birleşik çekimlerine şu örnekleri verebiliriz:

2.4.2.6.4.3.1. Geniş Zaman

Metnimizde üçüncü şahıs olumsuz çekimine uğramış örnekler azdır: ķılmas érse “kılmazsa” 369b/01, éndürmes érdi “düşürmezdi, eğmezdi” 464b/07

2.4.2.6.5. Yeterlik fiili

Yeterlik (iktidarî) fiili üç şekilde yapılabilir:

2.4.2.6.5.1. Fiil tabanlarına -a/-e eklerinden sonra al- fiili getirilerek yeterlilik fiili yapılabilir: başın çıķara almaġay “başını çıkaramasın, başını çıkaramayacak” 345a/01, kire almay “giremeyerek, giremeyip” 345b /09, köre almas durur érdi “göremezdi” 353b/14, kötere almay “kaldıramayarak, kaldıramayıp” 403a/10, yol başķara almay “yol gösteremeyerek, yol gösteremeyip” 358a/09, yéte almaġum “ulaşamayacağım, erişemeyeceğim” 395a/12.

2.4.2.6.5.2. Fiil tabanlarına -a/-e eklerinden sonra bil- fiili getirilerek yeterlilik fiili yapılabilir: bara bilmese “varamazsa” 417b/07.

2.4.2.6.5.3. Fiil tabanlarına -p bol- veya -sa/-se bol- getirilerek yeterlilik yapılabilir: bilse bolur “bilebilir” 382b/06, kāmil dése bolur “kamil diyebilir, kamil denilebilir” 366b/13, ķıyas ķılsa bolur “kıyas edilebilir, karşılaştırılabilir” 444a/04.

Klasik Çağataycada fiil tabanlarına -a/-e eklerinden sonra bol- getirilerek de yeterlilik fiili yapılabilir. Ancak metnimizde bu yapıya bir örnek bulunamamıştır.

2.4.2.6.6. Soru eki

Fiillere gelen soru eki her zaman mu/mü şeklindedir: émesdür mü "değil mi" 370b/14.

2.4.2.6.7. Fiilimsiler

2.4.2.6.7.1. İsim-fiiller

Metnimizde tesadüf edilen isim-fiiller şöyle sıralanabilir:

2.4.2.6.7.1.1. -maḳ/-mek

Türkçenin her döneminde olduğu gibi yaygın bir kullanıma sahiptir. Fiil ismi yapar: atmaḳ "atmak" 508a/02, baġlatmaḳ "bağlatmak" 437b/05, barışmaḳ 483a/16, bérmek "vermek" 522b /09, yoḳlamaḳ 352b/16

Hâl ve iyelik ekleri gibi çekim eklerini alabildikleri görülür: aldurmaḳġa "aldırmağa" 345a /02, barmaġı "varması, ulaşması" 452a/01, yürümekni "yürümeyi" 487b/11.

Bazen kendinden sonra +lıḳ/+lik eklerini almış olarak da kullanılabilir: ayt-maḳ-lıḳ "söylemelik" 341a/11, bil-mek-lik-de "bilmeklikte" 503b/06, kéltür-mek-lik "getirmeklik" 455b/09, ḳıl-maḳ-lıḳ "yapmaklık" 135b/10, sal-maḳ-lıḳ "göndermeklik, salmaklık" 407b/12, yiber-mek-lik "göndermelik" 521a/01.

2.4.2.6.7.1.2. –ş

Fiil isimleri yapar. Eklendiği kelimelerin çoğu kalıplaşmış bir nitelik kazanır: Çalış[232] 384b/12, körnüş "görüşme, resmî görüşme" 387b/04, uruş "savaş" 451a/08, yürüş "yürüyüş tarzı" 373b/14.

2.4.2.6.7.2. Sıfat-fiiller

Metnimizde tesadüf edilen sıfat-fiiller şöyle sıralanabilir:

2.4.2.6.7.2.1. -ġan/-gen

Klasik Çağataycada ünsüz uyumuna uygun olarak -ḳan/-ken şekli de bulunan bu sıfat-fiil eki metnimizde genelde -ġan/-gen şeklindedir. Sık bir kullanım alanına sahiptir: bolġan "olan" 400a/11, dégen "dediği" 409a/11, sıçḳan 414a/10, ötgen "geçen" 354a/12, ḳutulġan "kurtulan" 404a a/06, olturġan "oturan" 374b /10, tüşgen "tüşdüğü, tüşmesi" 413b/10.

[232] Metinde özel ad olarak geçmektedir.

2.4.2.6.7.2.2. -ġu/-gü

Klasik Çağataycada ünsüz uyumuna uygun olarak -ķu/-kü şekli de bulunan bu sıfat-fiil eki metnimizde her zaman -ġu/-gü şeklindedir. Klasik Çağataycada da yaygın olarak kullanılan bu ek metnimizde kalın şekilli olup her zaman kendinden sonra dék edatını alır: barġu dék "varacak gibi" 339a/16, ķılġu dék "yapacak gibi" 363b/09, saldurġu dék "saldıracak gibi" 413a/08.

2.4.2.6.7.2.3. -mas/-mes

Geniş zaman sıfat-fiil ekinin olumsuzudur. Metnimizde genellikle uzaklaşma hâl ekini almış şekliyle görülmektedir: barmasdın "varmazdan" 417a/08, bolmasdın "olmazdan" 482b/13, kélmesdin "gelmezden" 509b/02, ķılmasdın "yapmazdan" 372b/12, yetmesdin "ulaşmazdan" 360b/13.

2.4.2.6.7.2.4. –r

Geniş zaman sıfat-fiil ekidir: kélür ħabar "gelecek, gelir haber" 439a/14.

Bu ek metnimizde daha çok isim-fiil eki olan -ma/-me ekinin anlamını ifade etmektedir: alurġa "almaya" 370b/14, baġlaturġa "bağlatmaya" 342b/13, barurġa "varmaya" 442b/12, ķılurġa "yapmaya" 474a/17, ķazdururġa "kazdırmaya" 354a/09, kéltürurġa "getirmeye" 360b/12.

Yukarıdaki örneklerde de görüldüğü gibi ekin isim-fiil anlamını ifade etmesi yönelme hâl ekini aldığı durumlarda daha yaygındır.

2.4.2.6.7.3. Zarf-fiiller

Metnimizde karşılaştığımız zarf-fiiller şunlardır:

2.4.2.6.7.3.1. -a/-e

Çok kullanılan bir zarf-fiil ekidir. Çeşitli anlam ve görevler taşıyabilir. İkileme şeklinde kullanılabildiği gibi birleşik fiillerin oluşumunda da görev alabilirler: bola bola "ola ola" 338b/02, bola başladılar "olmaya başladılar" 374b/04, kéle başladı "gelmeye başladı" 404a/01, kire almay "giremez" 345b/09, öltüre öltüre "öldüre öldüre" 513b/08, öte almay "geçemez" 497a/07.

2.4.2.6.7.3.2. -ġalı/-geli

Klasik Çağataycada ünsüz uyumuna uygun olarak -ķalı/-keli şekli de bulunan bu ekin metnimizde sadece -ġalı/-geli şekline rastlanmıştır.

Metnimizde daha çok sebep ve amaç bildirme görevindedir: açġalı "açmak için" 393b/14, avġalı "avlamak için" 358b/12, bolġalı "olmak amacıyla" 386a/04 , ķılġalı "kılmak amacıyla" 389b/12, saçġalı "saçmak için, saçmak amacıyla" 393b/15, tökgeli "dökmek için" 418b/06.

2.4.2.6.7.3.3. -ġaç/-geç

Eklendiği fiile asıl fiilin hareketinden biraz önce yapılma anlamı katar. Metnimizde -ķaç/-keç şekline rastlanmaz: açġaç “açınca” 379a/11, çıķġaç “çıkınca” 379a /06, éşitgeç “işitince” 480a/07, meźkūr bolġaç “zikrolunca” 14b/10, tañ atġaç “tan atınca” 492b/08, körgeç “görünce” 363a /02.

2.4.2.6.7.3.4. -ġanda/-gende

-ġan/-gen sıfat-fiil eki ile -da/-de hâl ekinin birleşmesinden oluşmuştur. Zaman anlamı bildirir: barġanda “vardığında” 412a/09, tañ atġanda “tan attığında” 513a/15, ķaytġanda “geri döndüğünde” 373a /04, ötgende “geçtiğinde” 445b /03, tutulġanda “tutulduğunda” 343a /04, yatġanda “yattığında” 444b/04, yétgende “ulaştığında, ulaşınca”, yétişgende “yetiştiğinde, yetişince” 485b/04.

2.4.2.6.7.3.5. –ġança/-gençe

-ġan/-gen sıfat-fiil eki ile –ça/-çe hâl ekinin birleşmesinden oluşmuştur. Zaman anlamı bildirir: kötere alġança “taşıyabileceği, kaldırabileceği” 482a/07-508a/15, dégençe “söyleyince” 436a/07.

2.4.2.6.7.3.6. -ġunça/-günçe

Eklendiği fiile fiilin bildirdiği hareketle aynı anda ya da bu hareketten daha sonra olan bir olayı belirtme anlamı katar. “kadar, yeterince, süresince” anlamlarını da ifade eden bu ekin Klasik Çağataycada ünsüz uyumuna uygun olarak -ķuça/-küçe; -ķunça/-künçe şekilleri de mevcutken metnimizde -ġunça/-günçe şekilleri kullanılmıştır: barġunça “varınca” 482a/17, bolġunça “olduğunda, olduğun zaman” 523a/15, dégünçe “deyince” 433b/08, kirmegünçe “girmeyince” 468a/13, ötgünçe “geçince” 346b/07

2.4.2.6.7.3.7. -mayın/-meyin; -may/-mey

a/-e, -y ve -p/-ban/-ben zarf-fiillerinin olumsuz şekli olarak -mayın/-meyin ve -may/-mey ekleri kullanılmaktadır: démey “demeyip” 135a/15, ķaytmay “geri dönmeyip” 112b/8, kéye almayın “giyemeden, giyemeyip” 143a/13, ötmey “geçmeyip” 112b/2, yibermeyin “göndermeyerek” 120a/17.

2.4.2.6.7.3.8. -p, -ban/-ben

Ünlü ile biten fiil tabanlarına doğrudan, ünsüzle biten fiil tabanlarına ise yardımcı ünlü ile getirilir: atdurup “attırıp” 396a/08, silkip “silkip” 523a /13, çékip “çekip” 342a/12, çıkıp “çıkıp” 395b/17, köçüp “göçüp” 402a/12, ötüp “geçip” 397a/06.

Bağlayıcı zarf-fiil olarak adlandırılan -p zarf-fiil eki, yukarıdaki örneklerde görüldüğü üzere tarz bildirebildiği gibi birleşik fiil oluşumunda da görev alabilir:

bar- (eylemin tamamlanıp bittiğini): bérip bardılar “verip gittiler” 427a/03

tur- (eylemin devam ettiğini veya bir anlık olduğunu bildirir): bar-ḳarār bolup tursunlar "aynı kararda olup dursunlar" 380b/13, bolup turmış "olup durmuş" 444a/11.

taşla- (eylemin tamamlanıp bittiğini bildirir): éltip taşladılar "götürüp attılar" 479a/10.

tüş- (düşmek, bir eylemden hemen gerileme):[233] kélip tüştiler "gelip yola koyuldular" 430a/12, ötüp tüşülüp durur "geçip gidilmiş" 462a/16, yürüp tüşüp dururlar "yola koyularak gitmişler" 462a/02

-ban/-ben şekli ise daha az kullanılmaktadır: boluban "olup" 477a/15, oluban "olup" 503a/11, uçuban "uçup" 438a/07, soruban "sorup" 386a /08, tüşüben "tüşüp" 385b/16, tüzüben "düzüp, düzenleyip" 477a/12.

2.4.2.6.7.3.9. -arda/-erde

Zaman anlamı bildiren bir zarf-fiil ekidir. -rda/-rde ve -urda/-ürde zarf-fiili ile aynı anlam ve yapıya sahiptir: tutarda "tuttuğunda" 383b/14, žulm éterde "zulüm ettiğinde, ettiği zaman" 523a/15.

2.4.2.6.7.3.10. -urda/-ürde

Geniş zaman sıfat-fiil eki ile bulunma hâl ekinin birleşmesi ile oluşan bu zarf-fiil eki zaman anlamı bildirmektedir. -arda/-erde ve -rda/-rde zarf-fiili ile aynı anlamı karşılamaktadır: barurda "vardığında, ulaştığı zaman" 379b/01, ḳayturda "geri döndüğünde" 404b/13, ḳılurda "kıldığında, kıldığı zaman" 342b/11, çıḳarurda "çıktığında, çıktığı zaman" 372a/09, uzaturda "uzattığında" 348a/14

2.4.2.7. Edatlar

Tek başlarına manaları olmayan fakat manalı kelimelerle kullanıldıklarında görev alan kelimelere edat denir. Edatlar ünlem edatları, bağlama edatları ve çekim edatları olmak üzere üç grupta incelenebilir:

2.4.2.7.1. Ünlem edatları

Ünlemler sevinç, üzüntü, korku, nefret, ıstırap gibi ruh durumlarını; tabiat seslerini ve seslenmelerini; kabul, ret, tahmin, heyecan gibi beyan şekillerini ifade ederler. Metnimizde geçen ünlemlerden bazıları şunlardır: Dāvarā "ey Daver" 352b/13, dırīġā "ne yazık, vah vah" 372a/01, ey 346b/15 "ey", ḥūşā "ey güzel" 457a/08, hey "hey" 395a/15, İlāhī "Ey Allahım!" 336b/01, īnak "işte, şimdi" 515a/11, vāy "vay" 418b/07, v'ey "ve ey" 366a/11, **yā** "ey" 386a/12, yalā "Ya Allah, haydi" 418b/07.

[233] A. Von Gabain'e göre "Türkçe'de Fiil Birleşmeleri", (Türk Dili Araştırmaları Yıllığı 1953, s. 6), TDK. s. 16-28, Ankara 1988.

2.4.2.7.2. Bağlama edatları

Bağlama edatları kelimeleri, yardımcı cümleleri, bazen de cümleleri şekil ve anlam bakımından birbirine bağlama görevinde kullanılan kelimelerdir. Sayıları fazladır. Genellikle Arapça ve Farsçadan kökenlidir. Metnimizde geçen bağlama edatlarına şu örnekler verilebilir:

2.4.2.7.2.1. ammā

Genellikle cümlelerin başında kullanılır. "fakat, ancak" gibi anlamları ifade eder: naķl ķılmaķdın Óācız kélip dururlar, ammā ahl-ı Óınāddın kişi tapa almadılar. "taşımaktan acizleşmiştiler ama muhaliflerden bir kimse bulamadılar " 508a/09.

2.4.2.7.2.2. birlen/birle/bile/ile

Bu edat metnimizde vasıta hâli görevinde kullanılmıştır: baħşış birlen sar-buland u arcmand étip "bahşiş ile serbülend ve ercmend edip" 411b/15; ekābırın üç yüz kişi birle Mehīnde "Ekabirden üç yüz kişi ile Mehin'de" 419a /06

Bu edat iki kelimeyi birbirine bağlama görevinde de kullanılmıştır: Óaķl ile farāsat kim insān şarafı andın... "insan şerefi akıl ile ferasettendir.." 391b /08, Cān Nažar Biy bilen ÓAbdu'l-Óazīz Ħannı tapa almadılar "Can Nazar Biy ile Abdulaziz Han'ı bulamadılar" 411b/02, felek birle cahān... "felek ile cihan..." 523a/09, zīb ile zaynı 391a/09 "bezek ile süsü", sūd ile zıyānını "fayda ile zıyanını..."404a/10.
ot birle su... "ateş ile su..." 507b/05.

2.4.2.7.2.3. çūn/çū

Cümleye "çünkü, vaktâ ki, için, zaman" gibi anlamlar katar. Hem cümle başında hem de cümle içinde bulunabilir: Çūn ol toyda bu vāķıÓanıñ ħabarın éşitip "Vaktâ ki bu toyda bu olayın haberini işitip" 432a/03, Marv daryāsıdın ilgeri ötkermiş durur érken çūn alaman ķaytıp "Merv deryasından ileri geçmiş olduğu zaman alaman geri dönüp" 450b/15.

2.4.2.7.2.4. dağı

Cümleye "da/de, bile, bir de" gibi anlamlar katar. Yaygın bir kullanıma sahiptir. Ve anda dağı ikki kün mutavaķķıf bolup "Ve orada da iki gün durup, bekleyip." 434b/09, Élçilerni dağı (10) Işannıñ izidin....."elçilerini de Işan'ın arkasından...." 436b/09

Sayı gruplarında da kulllanılabilir: miñ dağı ikki yüz otuz üçde "bin iki yüz otuz üçte" 439b/14.

2.4.2.7.2.5. eger/ger/er

Cümleye "aslında, rağmen, eğer" gibi anlamlar katar: Eger sāyası tüşse her taġġa "eger gölgesi her dağa düşse" 397a/02, ǾAḳl közi ger aña ḳılsa nažar "eger akıl gözü ona nazar kılsa" 500b/12.

2.4.2.7.2.6. egerçi

Cümleye "… ise de, her ne kadar, … olsa da" gibi anlamlar katar: ǾAsākir-i manśūra egerçi bu heneggāmada ḳalǾa tasẖīrıġa dağı ḳādır durur érdiler "Asakir-i mansura her ne kadar bu zamanda kale zabtına muktedir idiler 346b/11

2.4.2.7.2.7. gāh(ā)…gāh(ī)

Genellikle ikileme şeklinde kullanılır. Cümleye "arada sırada, bazen" gibi anlamlar

katar: Gāh uluġ atlar olup rah-navard "bazen ulu atlar yolcu olup, yola çıkıp" 395b/05, gāhī tutup él kezindelerni "zaman zaman el çuvalları tutup" 438a/10, gāhā ġāyat Ǿacz u inkisār bile.... "bazen acizlik ve kırılganlık ile..." 391b/17.

2.4.2.7.2.8. hem

Çok yaygın bir kullanıma sahiptir. "da/de, dahi, ve" bağlaçlarının anlamlarını ifade ederek "üstelik, bir de şu da var ki zaten" manalarını katarak anlamı kuvvetlendirir: Daşt-ı Ḳıpçaḳ safarını hem mastūr ḳılıp "Daşt-ı Kıpçak seferini de yazıp" 389b/09, Ravżatu'ś-śafānıñ avvalġı daftarı tamām bolup ikinçi daftarı hem Badr Ġazvasıġa yétgende... "Ravzatu's-Safa'nın ilk defteri tamamlanmış, ikinci defteri de Bedr Gazvesi'ne ulaştığında.... 389b/15, Ve Miskīn Ata Ǿalayhi'r-raẖmanıñ cıvār-ı fāyıżu'l-anvārlarıġa -kim ol mavżıǾnı Ayrı Tām hem dép dururlar "ve Miskin Ata alayhi'r-rahman'nın nur dolu civarlarına ki o yere Ayrı Tam da demişlerdir" 500a/05.

Birden fazla şeyin birlikte bulunduğunu veya birden fazla işin birlikte yapıldığını da gösterir. Bu anlamda genellikle tekrar edilerek kullanılır: Anıñ hem valādatı hem vafātı Bars yılıda vāḳıǾ bolup durur érdi "onun hem doğumu hem ölümü Bars yılında gerçekleşmiştir" 457b/05.

2.4.2.7.2.9. kim/ki

Çok yaygın bir kullanıma sahiptir. Tek başlarına kullanılabildikleri gibi né kim, néçük ki, tā kim gibi başka kelimelerle birlikte de kullanılabilir: bu üç yurt ve él -kim meźkūr bolup durur érdi... "Zikredilmiş olan bu üç yurt ve halk..." 370b/02, Pīrim Ĥ(v)āca Işannıñ madrasasıġa -kim hem ol yıl atasınıñ sar-mazār-ı fāyıżu'l-anvārıda bınā ḳılıp durur érdi- mudarrıs ḳıldı "Üstelik o yıl atasının nur dolu mezarının hemen yanına kurulmuş olan Pirim Hace İşan medresesine müderris oldu" 371a/01, Balda-ı mahrūsa-ı

Ürgenç ve Ħānaḳāh raǿīsları SaǾdu'd-dīn Maḥźūm ıbn Muĥammad Zāhıd Āḫūnd marĥūmī ve Damulla Nıyāz Muĥammad Ħīvaḳī -kim fuḳarā alarnıñ muǾāmalasıdın nā-ḫūşnūd durur érdiler- "Fukara halkın tutumlarından hoşnud olmadığı Ürgenç ve Hanakah beldelerinin reisleri merhum Muhammed Zahid Ahund'un oğlu Saduddin Mahzum ve Damulla Niyaz Muhammed Hivaki...." 371a/10, ikki sürük né kim üç yüzdin zıyādaraḳ durur érdi.... "üç yüzden daha fazla olan iki sürü...." 450a/08, cahānnı yarutup néçük kim ḳuyaş "güneş gibi cihanı parlatıp..." 443b/11, Aral ve Ḳara Ḳalpaḳ çerigige ıcāzat bérip dururlar. Tā kim ilgeri kétgeyler "İleri gidecekler diye Aral ve Kara Kalpak askerine izin vermişler" 448b/06.

2.4.2.7.2.10. meger

Cümleye "sadece, meğer" gibi anlamlar katar: Meger bir tévaġa -kim ol dağı duşman çerigidin olca ḳılıp durur érdi- oḳ tégdi "Sadece düşmandan ganimet olarak alınmış bir deveye ok isabet etmiş" 475a/07.

2.4.2.7.2.11. né…né

Cümle yapı bakımından olumlu olduğu halde bu bağlacın kullanılması ile olumsuz bir anlam kazanır. Cümleye "hiç biri, hiç bir" gibi anlamlar katar: né śaĥārī u né bılād "ne bir şehir ne bir belde" 365b/17, né alar žulmıdın īmin anbıyā, né damī āsūda-dıldur avlıyā "Onların zulmünden ne enbiya güvendedir ne evliya bir dem gönlü rahattır" 523a/10.

2.4.2.7.2.12. ve

Hem kelimeleri, hem de cümleleri birbirine bağlama görevini üstlenebilir. Manzumelerde ve sıralı kelime gruplarında u/ü şeklinde telaffuz edilirler: Ekābır-ı Aral ve bahādurlar... "Aral ekabirleri ve bahadırlar..." 367b/17, bāzār ahlınıñ uluġ ve kiçikniñ "pazar ehlinin büyük ve küçüğünün 469a/16, bir baş ve bir esīr kéltürüp "bir baş ve bir esir getirip" 489b/06, ħavfnāk ve hırāsān bolup "Korku ve dehşet içinde olup" 436b/06, ḳuş salmaḳ ve av almaḳ bile "kuş salmak ve al almak ile" 437b/01, her iki ve üç kişi "her iki ve üç kişi" 376b/02

2.4.2.7.2.13.velī/ve-līkin/līkin

Cümleye "şöyleki, fakat, velakin" gibi anlamlar katar: Velī kéñlik içre felekdin mıŝāl... "şöyleki genişlikte felekden misal.... 377b/07, leşker-i aǾdādın dağı köp kişi ḳatlġa yétip durur ve-līkin alarnıñ Ǿadadı maǾlūm érmes durur. "Velakin düşman ordusundan da sayısı bilinmeyen pek çok kişi öldürülmüş" 498a/08, Līkin bu kemāl-i ḳudrat-kār... "Lakin bu kudretli fazilet sahibi..." 346b/10.

2.4.2.7.2.14. ve yā/yā

Bulunduğu cümleye "veya, ya da" gibi anlamlar katar: ķar yā boran kéldi "kar ya da fırtına geldi" 386a/07, iki kişi yā üç kişi ilgeri barıp "iki ya da üç kişi ileri gidip" 434b/13, mubārızlar ķoy kellesi içre ķurt dāḫıl bolġan dék ve yā ķamış tūdası ara ot vāśıl bolġan dék aǾdā sıpāhıġa aralaşıp "Mübarizler kurtlanmış koyun kellesindeki kurtlar veya tutuşan kamış yığınındaki ateş gibi düşman ordusu arasına karışıp....515b/09.

2.4.2.7.2.15. yaǾnī/ aǾnī

Cümle başında da cümle içinde de kullanılabilir. Açıklama bildirmesinin yanında "diğer bir deyişle" gibi bir anlam da ifade eder: ol yıl yaǾnī sana miñ dağı ikki yüz yigirme toķķuzda... "o yıl yani sene bin iki yüz yirmi dokuzda..." 407b /05, ol davlat bostānınıñ güli ve saltanat gülistānınıñ bulbulı aǾnī Şah-zāda Allāh Ķulı Töre... "o devlet bostanının gülü ve saltanat gülistanının bülbülü diğer bir deyişle Şehzade Allah Kulı Töre..." 434a/13

2.4.2.7.3. Çekim edatları

2.4.2.7.3.1. Son çekim edatları

Edat grubu oluşturduğu kelimeden sonra gelen ayrı kelimelerdir. Bu edatlar hâl ekleri ile benzer fonksiyonlara sahiptir, onların ifade edemedikleri anlamları ifade etmekte kullanılırlar. İsimlerin yalın, yönelme ve uzaklaşma hallerinden sonra kullanılırlar. Asıl son çekim edatları ve son çekim edatı gibi kullanılan isimler olmak üzere iki grupta incelenebilir:

2.4.2.7.3.1.2. Asıl son çekim edatları

2.4.2.7.3.1.2.1. Yalın hâl ile birleşenler

Bu gruba giren son çekim edatlarının bazıları isimlerin yalın hâllerinden sonra gelebildikleri gibi ilgi, iyelik ve bazı sıfat-fiil eklerinden sonra da gelebildikleri görülmektedir.

2.4.2.7.3.1.2.1.1. ara

Kendisinden sonra geldiği kelimeye "bulunma, içinde, arasında" anlamı katar: maydān ara "meydanda" 435a/13, taǾam ara ķand yañlıġ maza... "yemekte şeker gibi tat..." 340b/06, su ornıġa Cayĥūn ara aķtı ķan "su yerine Ceyhunda kan aktı" 346a/03.

2.4.2.7.3.1.2.1.2. birle/birlen/bilen/bile

Kendisinden sonra geldiği kelimeye "ile, birlikte" anlamı katar. İyelik veya ilgi ekleri almış isimlerden sonra da gelebilir: Fārsī lafžı bile muzayyan durur "Fars dilinin

kelimeleriyle müzeyyendir” 389b/11, ġażab bile talaşıp “gazapla talaşıp” 386a/05, nažar-ı marĥamat bile baķıp “marhametle bakıp” 389b/01, şahardın ķahr birle atlanıban... “şehirden kahır ile atlanıp....” 386a/06, tovaçılıķ rasmı birlen yiberip dururlar “tellallık usûliyle göndermişler” 492b /06.

2.4.2.7.3.1.2.1.3. çaġlıġ

Kendisinden sonra gelen kelimeye “yaklaşık, kadar” anlamı katar. Metnimizde her zaman sayılardan sonra gelmiştir: bir ķarış yā iki ķarış çaġlıġ su... “bir karış ya da iki karış kadar su...” 497b/11, bularnıñ macmūÓı on miñ çaġlıġ atlıġ bile... “bunların tamamı on bin kadar atlı ile...” 421a/12.

2.4.2.7.3.1.2.1.4. dék

Kendisinden sonra geldiği kelimeye “gibi, kadar” anlamı katar. İyelik veya ilgi ekleri almış kelimelerden sonra da gelebileceği gibi sıfat-fiil eklerini almış fiilimsilerden sonra da gelebilir: anıñ dék “onun kadar, onun gibi” 432b /06, birbirige ķatışġan dék... “birbirine katışan gibi...” 396a /01, fırdavs bāġı dék gülşen ķıldı “cennet bağı gibi gül bahçesi kıldı” 476a/17, télbe itler dék her ŧarafġa Ĥamla ķılıp “deli itler gibi her taraf saldırıp” 346a/07.

2.4.2.7.3.1.2.1.5. içre

Kendisinden sonra geldiği kelimeye “bulunma, iç, içinde, altında” gibi anlamlar katar. İyelik veya ilgi eklerini almış kelimelerden sonra da gelebilir: cannat içre “cennetde” 396b/04, ØIlm içre kemālātı ol Ĥadġa yétipdür kim... “ilimde mükemmellikleri o hadde ulaşmıştır ki...” 391b/07, Birev ķan içre yatıp nīm-bısmıl “birisi kan içinde yarı boğazlanmış bir halde yatıp...” 435b/17.

2.4.2.7.3.1.2.1.6. ile

Kendisinden sonra geldiği kelimeye “ile, birlikte” anlamı katar. İyelik eki almış isimlerden sonra da gelebilir: źavķ ile ıfŧār étip “zevk ile iftar edip” 351b/16, her bir küniñ naşāŧ ile Óīd olsun “her bir günün neşe ile bayram olsun” 367b/16, Yarılıp tīġ ile baş u cigerler “baş ve ciğerler kılıç ile yarılıp” 436a/01

İyelik eki almış isimlerden sonra da gelebilir: anıñ ħāśśı ile Óām... “onun özeli ile... 397a/15

2.4.2.7.3.1.2.1.7. kibi

Kendisinden sonra geldiği kelimeye “gibi, kadar” anlamı katar: Abr kibi mıhr yüzin tutdı dūd “güneşin yüzünü bulut gibi kapladı” 507b/03, her sarıdın sayl kibi aķdı ķan “her taraftan sel gibi kan aktı 482/10, mıhr kibi “güneş gibi” 392b/09.

2.4.2.7.3.1.2.1.8. sarı

Kendisinden sonra geldiği kelimeye “doğru, karşı” gibi anlamlar katar: her sarıdın sayl kibi aḳdı ḳan “her taraftan sel gibi kan aktı 482/10, késilgen daşt ara her sarı başlar “ovada har tarafta kesilen başlar... 432b /04

2.4.2.7.3.1.2.1.9. üçün

Kendisinden sonra geldiği kelimeye “için, amacıyla” gibi anlamlar katar. İyelik veya ilgi eklerini almış kelimelerden sonra da gelebileceği gibi sıfat-fiil eklerini almış fiilimsilerden sonra da gelebilir: āsūda bolmaḳlıḳ üçün “sessizlik, sakinlik olması için” 340b/05, ikki üç manzılġaça uzatmaḳ üçün “iki üç menzil kadar uzatmak için” 487a/14, kömek ve ımdād üçün “yardım için” 441b/17, mülk muĥāfažatı üçün “koruma amacıyla” 337a /07.

2.4.2.7.3.1.2.1.10. üze

Kendisinden sonra geldiği kelimeye “üzerinde, içinde, -da/-de” gibi anlamlar katar: bir nīme üze yıraḳraḳ durur érdi “bir yarımdan daha uzaktı” 340b/13, yér üze “yeryüzünde” 435b/12, memālik üze “memleketlerde” 385b /04

2.4.2.7.3.1.2.1.11. üzre

Kendisinden sonra geldiği kelimeye “üzerinde, için” gibi anlamlar katar. İyelik veya

ilgi eklerini almış kelimelerden sonra da gelebilir: başı üzre “başı üzerinde” 397b/16, kök üzre “kökte” 377b/15, üç kün üzre “üç gün içinde” 358a /03

2.4.2.7.3.1.2.1.12. yañlıġ

Kendisinden sonra geldiği kelimeye “gibi, kadar” anlamı katar. İyelik veya ilgi eklerini almış kelimelerden sonra da gelebilir: bu yañlıġ ḳatıġ yolġa... “bu gibi katı yola...” 390b/17, ḳaplan yañlıġ “kaplan gibi” 418b/03, ıntıžām tapıp özge yañlıġ nıžām bérip “düzenlenerek başkaça nizam verip” 486b/14, sayl yañlıġ ravān “sel gibi revan” 492a/03.

2.4.2.7.3.1.2.2. Yönelme hâli ile birleşenler

2.4.2.7.3.1.2.2.1 bağlıġ

Yönelme hâlindeki isimlerden sonra gelerek âit olma bildirir: saña bağlıġ “sana ait” 366b/15.

2.4.2.7.3.1.2.2.2. köre

Kendisinden sonra geldiği kelimeye “göre, uygun, layık” gibi anlamlar katar: aØmālıġa köre “ameline göre” 382b/13, öz martabasıġa köre “kendi mertebesine göre” 394b /14.

2.4.2.7.3.1.2.2.3. lāyıḳ

Kendisinden sonra geldiği kelimeye “göre, uygun, layık” gibi anlamlar katar: öz ĥālıġa lāyıḳ śadaḳa bérdiler “kendi durumuna uygun sadaka verdiler” 465a/11

2.4.2.7.3.1.2.2.4. tégrü

Kendisinden sonra geldiği kelimeye “-e doğru, -e kadar” gibi bir anlamlar katar: ḳıyāmatġa tégrü “kıyamete kadar” 389a/13, yeti kök źaylıġa tégrü “yedi kök katına kadar” 436a /04

2.4.2.7.3.1.2.2.5. yaraşa

Kendisinden sonra geldiği kelimeye “göre, uygun, layık” gibi anlamlar katar. Metnimizde bir örneğe rastlanmıştır: martabasıġa yaraşa “mertebesine göre, derecesine uygun” 351b /08.

2.4.2.7.3.1.2.3. Uzaklaşma hâli ile birleşenler

2.4.2.7.3.1.2.3.1. beri

Türkiye Türkçesindeki ile aynı anlama sahiptir: ikki üç kündin beri “iki üç günden beri” 384b/14, muddatdın béri “müddetten beri” 477a /03.

2.4.2.7.3.1.2.3.2. burun/burunraḳ

İsim olarak da kullanılabilen bu edat uzaklaşma hâli ekinden sonra geldiğinde kendisinden önce gelen kelimeye “önce, daha önce” anlamı katar: barçadın burun “hepsinden önce” 381a /07, bu yürüşdin béş ay burun “bu yürüyüşten beş ay önce” 337b /12, ĥareket ḳılmasdın burunraḳ “hareket etmezden daha önce” 372b/17.

2.4.2.7.3.1.2.3.3. özge İsim olarak da kullanılabilen bu kelime uzaklaşma hâli ekinden sonra geldiğinde kendisinden önce gelen kelimeye “başka, ayrı” gibi anlamlar katar: oġlanlarıdın özge “oğullarından başka” 383b/09, ḳulluḳ ḳılmaḳdın özge çāranı tapmadum “kulluk eylemekten başka çareyi bulmadım 390b/16

2.4.2.7.3.1.2.3.4. soñ

Zaman zarfı olarak da kullanılabilen bu kelime uzaklaşma hâli ekinden sonra geldiğinde edat görevindedir: alar kélgendin soñ “onlar geldikten sonra” 404b//02.

2.4.2.7.3.1.2.3.5. soñra

Zaman zarfı olarak da kullanılabilen bu kelime uzaklaşma hâli ekinden sonra geldiğinde edat görevindedir: bérilgendin soñra “verildikten sonra” 412a/04, kélgendin soñra “geldikten sonra” 388a/03

2.4.2.7.3.1.2.3.6. taşķarı

İsim olarak da kullanılabilen bu kelime uzaklaşma hâli ekinden sonra geldiğinde edat görevindedir. Kendinden önceki kelimeye "dışarı, ayrı, başka" anlamını katar: öz ĥaddıdın taşķarı "kendi sınırının dışında" 376a/04

2.4.2.7.3.1.3. Son çekim edatı gibi kullanılan isimler

Asıl anlamlarının yanında bazı durumlarda son çekim edatları ile aynı fonksiyonları taşıyan bazı kelimelere de rastlanmaktadır. Bunların sayıları fazladır. Metnimizde en çok kullanılanları şunlardır:

2.4.2.7.3.1.3.1. allıda/aldıda, aldıġa/allıġa, allıdın

Çağdaş Kıpçak şivelerinde yan yana bulunan çift l ünsüzü ld şekline dönüşmektedir. Meselâ Kırgız Türkçesinde Allah > Alda şeklindedir. Bu hadise metnimizdeki al kelimesinde de görülmektedir. Kelime ek aldığında ikizleşmeye uğramaktadır. Bunlar anlam olarak kendilerinden önce gelen kelimeye aldıkları hâl eklerine göre "ön, önce, huzur, kat" anlamlarını katar: ol ĥażratnıñ nażar-ı mübārekleri allıda "o hazretin müberek nazarları huzurunda" 385a/07, ol canābnıñ allıda "o cenabın huzurunda" 372a/07, tévelerniñ allıġa "develerinin önüne" 435a/03.

2.4.2.7.3.1.3.2. arasıda

Çekim eklerini alarak kullanıldıklarında "ara, iç, orta" anlamlarında sahte son çekim edatı görevlerinde bulunabilirler: ol cıvārınıñ arasıda "o tarafının arasında" 341a /07, Terākime arasıda "Türkmenler arasında" 348a/17.

2.4.2.7.3.1.3.3. cānıbı

Kendinden önce gelen kelimeye "taraf, yön" gibi anlamlar katar: murācaӾat cānıbı "avdet, geri dönüş yönü" 376b/07.

2.4.2.7.3.1.3.4. cıhatı/cıhatdın

Kendinden önce gelen kelimeye "sebep, yüzünden" gibi anlamlar katar: bu cıhatdın "bu sebepten, bu yüzden" 384a/14, iki kün savuķ cıhatıdın az az ķatӾ-ı manāzıl ķılıp "iki gün soğuk sebebiyle az az mesafe katedip 379b/10.

2.4.2.7.3.1.3.5. ileyi

Kendinden önce gelen kelimeye "ön, huzur, kat, karşı" gibi anlamlar katar: ulamā ve umarānıñ ileyige "ulema ve umeranın önüne" 395a/07

2.4.2.7.3.1.3.6. ķaśdıġa

Kendinden önce gelen kelimeye "karşı, üzerine" gibi anlamlar katar. Daha çok yönelme hâl ekini almış şekliyle kullanılmıştır: birniñ ķaśdıġa "birinin üzerine" 523a/05, kārvānnıñ ķaśdıġa "kervanın üzerine" 509a/14.

2.4.2.7.3.1.3.7. ḳaşı

Kendinden önce gelen kelimeye “yan, huzur, kat, ön” gibi anlamlar katar: alarnıñ ḳaşıda “onların yanında” 343b /07.

2.4.2.7.3.1.3.8. kéyni

Kendinden önce gelen kelimeye “arka, art” gibi anlamlar katar: alarnıñ kéynidin “onların arkasından” 380b/15, fırārīlar kéynidin “firariler arkasından” 381a/10.

2.4.2.7.3.1.3.9. muḳābala

Kendinden önce gelen kelimeye “karşı, karşı karşıya, karşılık” gibi anlamlar katar: alarnıñ muḳābalasıda “onların karşısına” 515a/14.

2.4.2.7.3.1.3.10. utrusı

Kendinden önce gelen kelimeye “karşı, üzerine” gibi anlamlar katar: alamannıñ utrusıġa “alamanın karşısına” 367b/13, anıñ utrusıġa “onun karşısına” 396a /06.

2.4.2.7.3.1.2.1.11. üstide

Eklendiği kelimeye “üzere, üzerinde” anlamı katar: köz üstide “göz üstünde” 348a/08, ḳır üstide “kır üstünde” 348b/12.

2.4.2.7.3.2. Ön Çekim Edatları

Metnimizde bazı edatların anlamına etki ettikleri kelimelerden önce geldikleri görülmektedir. Bu tür edatlara ön çekim edatları adı verilir. Bunların sayıları fazla değildir.

2.4.2.7.3.2.1. ba-cuz

Kendinden sonra gelen kelimeye “ayrıca, üstelik, -e ilaveten” gibi anlamlar katar: érmes ba-cuz ıltıfāt-ı Dādār “ayrıca Yüce Allah’ın teveccühü değildir” 346b/10

2.4.2.7.3.2.2. mıŝl/miŝillik

Farsça tamlama şeklinde geçen bu kelime Klasik Çağataycada olduğu gibi metnimizde de “gibi” anlamındadır: ahlınıñ közi anıñ mıŝlın muşāhada ḳılmamış durur érdi “ehlinin gözü onun gibisini müşahede kılmamıştı, oḳ miŝillik... “ok gibi...” 491a/13, ḳafasdın ḳutulġan ḳuş... “kafesten çıkan kuş gibi...” 404a/06.

2.4.2.7.3.2.3. tā

Kendinden sonra gelen kelimeye “kadar, zamana kadar” gibi anlamlar katar: śubĥdın tā şāmġaça “sabahtan akşama kadar” 490a a/04, tā ḳalÓaġa “ta kaleye kadar” 468a/13, uluġ tā kiçik “büyükten küçüğe” 469a/10.

336a (11) **Ĥażrat-ı ḥıdīv-ı kāmkār-ı şikār-ı duşman Sulaymān-atvārnıñ taǿyīd-ı** (12) **ıḳbāl bile törtünçi Kürt kişver Aralġa sıpāh-ı nuśrat-ışтımāl tartmaġı ve ahl-ı** (13) **żalāl aĥvālıġa tengnā-yı muĥāśarada mubārızlar ḳattālıdın ıhtılāl yétip żamāyır-ı ḳasāvat māllarıġa** (14) **bīm u nakāl artmaġı Töre Murād Śūfīnıñ āftāb-ı ıḳbālı maġrıb-zavālġa ufūl ḳılıp** (15) **helāket-i zahr-ı nā-güvārı bile paymāna-ı Ǿumrı tolmaġı Ḳoñrat ḳorġanınıñ musaḥḥar bolmaġı**

Maŝnavī:

Söz ıḳlīmı- (16) nıñ saltanat bıstarı
MaǾānī cahānīnıñ İskenderi
Varaḳ Ǿarśası üzre çékgen Ǿılm
Raḳam (17) mülkiniñ şāhı yaǾnī ḳalam
Śaĥīfa dıyārıġa tartıp lıvā
Bu yañlıg bolur sözge farmān-ravā

(336b) (1) Çūn buġdāy ve baǾżı ékin alınġandın soñra -kim Ǿınāyat-ı İlāhī ve kerem-i nā-mutanāhī (2) bile narḥ-girānlıġı taḥfīf tapıp ḳaĥt u cūǾ balıyyası memālik-i maĥrūsadın raḥat köterdi- (3) ve ĥażrat-ı ḥıdīv-ı kāmkār-ı duşman-şikār, sultān-ı śaĥıb-ḳırān-ı vālā-tabār, şahr-yār-ı fīrūz- (4) baḥt, tāc-dār-ı fīrūze-taḥt, Dārā-yı İskender-ĥaşamat, İskender-i dārā-şevket, Ĥusrav u (5) Sulaymān-mekān, şahanşāh-ı Ferīdūn-nışān, aǾdal-ı salātīn-ı Ǿālam, afżal-ı ḥavāḳīn-ı (6) aǾžam, bāǾısu'l-amn ve'l-amān, māĥıyyu'l-fasād ve'ṭ-ṭuġyān, abu'l-mužaffar ve'l-manśūr bi-nuśrati'l-meliki'l- (7) mannān, muıǾzzu'd-davla ve'd-dīn, abu'l-mužaffar ve'l-manśūr Abu'l-ġāzī Muĥammad Raĥīm Bahādur Ĥan madda'llāhu (8) žılāla ḥılāfatihi Ǿala'l-ayyāmi ilā ḳıyāmi's-sāǾati ve sāǾati'l-ḳıyāmi Aral tasḥīrın ve Śūfīnıñ (9) ḳalǾ u tadmīrın mucaddadan pīş-nıhād-ı ḥātır-ı Ǿātır ḳılıp asbāb-ı safar tahıyyasıġa ıltıfāt (10) partavın saldı. Ol avānda Éş Ḳulı urugı -kim Ḳoñratnıñ muǾtabar ḳabāyılıdın (11) bolur- Tumar Köl mavżıǾıda -kim At Yolınıñ ġarbī ĥaddıda vāḳıǾ durur- otlaḳ (12) ve yaylaḳ cıhatıdın çıḳıp olturup durur érdiler. Ol camāǾa ekābırıdın Ĥāl Muĥammad (13) Ĥan ve Ĥudāy Ḳulı Atalıḳ ve Muĥammad Raĥīm ıbn Muĥammad Murād Atalıḳ dar-gāh-ı Ǿālam-panāh mulāzımları (14) nıñ dostlıġıda muttafıḳ bolup Śūfīnıñ muḥālafatın maślaĥat kördi. Ittıfāḳā ḳażā-yı Rabbānī (15) muḳtażāsı bile birev ol rāzdın Töre Murād Śūfīnı ḥabar-dār ḳıldı. Śūfī alarnıñ (16) ustıġa bī-ḥabar kişi buyurup Ĥāl Muĥammad Ĥan ve Ĥudāy Ḳulı Atalıḳnı tutdurup oġlanları bile (17) şahādatġa yétkürüp durur. Ve Muĥammad Raĥīmnı éli bile köçürüp ḳalǾaġa kirgüzdi. Ĥāl Muĥammad Ĥan- (337a) (1) nıñ inisi bile Allāh Nažar Mergen başlıġ ölgenleriniñ ini ve oġullarıdın (2) tört béş

kimse fırār dast-yārlıġı bile varta-ı helāketdin nacāt tapıp darbār-ı (3) felek-mıḳdār ḥāk-boslıġıġa fāyız bolup Śūfī-ı žālımnıñ žulmıdın (4) dād-ḥ(v)āhlıġ ḳıldılar. Bu sānıĥa yürüş taÓcīlıġa Óılāva bolup Ĥażrat-ı (5) ḥıdīv-ı kāmkār Óasākir-i manśūra ıstıĥżārı üçün memālik-i maĥrūsa atrāfıġa (6) Bahrām-śavlat yasavullar ve Marīḥ-śalābat sürdevüller yiberip dururlar. Ve mülk (7) muĥāfažatı üçün Óumdatu'l-ekābır, maḳśadu'l-aśāġır, marcıÓu'l-umarā, murabbīyu'l-fuḳāra, calālu'd-davla ve'd-dīn (8) Ḳutluġ Murād Inaḳ madda'llāhu žıllu'l-Óālī Óalā-ruÓūsu'l-fuḳarā-ı bi't-tavālīnı şaharda nıyābat (9) amrıġa muḳarrar ḳılıp ŞaÓbānu'l-muÓažžamnıñ üçide panç-şanba küni, kim āftāb-ı Óālam-tāb-ı sunbula (10) bir cayyīdā durur érdi. Ĥıfž-ı İlāhīda saÓādat-ı nā-mutanāhīnıñ hem-Óınānlıġı bile (11) dāru's-salṭana-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm rükūb ḳıldı. Ve altı kün Anbār ve Maylı Cengel Ĥudūdıda (12) şikār ḳıldı.

Bayt:

Şikār eyleben şāh-ı Camşīd-şān
Şikār içre saldı sar-ā-sar ḳıran

(13) Çahār-şanba küni aynıñ onıda Ḳıpçaḳda daryā ḳıraġın mažrab-ı ḥıyām-ı ıḳbāl ve maḳarr-ı surādıḳāt-ı (14) ıclāl ḳılıp ikki kün tavaḳḳuf ıḥtıyār étti. Bu mavżıÓda Óasākir-i manśūra ve afvāc-ı ḳāhıra (15) her tarafdın Óasker-i humāyūnġa mürekkeb tavaccuh sürüp rāóyat-ı žafar-āyat kölegesige (16) muctamıÓ bolup dururlar. Yek-şanba küni aynıñ on üçide Ḳıpçaḳdın rükūb ḳılıp Béş (17) töpe muḳābalasıda Ħan Kéçuġa tüşülüp durur. Çūn hamīşa Ĥażrat-ı aÓlā-ḥāḳānī (337b) (1) nıñ sunnat-ı sanıyya ve Óādat-ı marżıyyası ol érdi, kim her dıyārda (2) ahl-ı Allāh ve darvīş bolsa érdi, alarġa ıÓtıḳād-ı śādıḳ [u] ıḥlāś-ı vāŝıḳ bile nuźūrāt-ı kāmil (3) ırsāl ḳılıp duÓā alur érdi. Ve her bozurgvārdın ve murşıd-ı rāh yaḳīn, kim gülşen-i bāḳīda gül-çīn-ı (4) gül raĥmat dururlar, alarnıñ mazār-ı muḳaddasalarıġa naźīr-ı rasmī bile mablaġ-ı kirāmand yiberip (5) ol āstāna-ı ḳuds-ı āşyānadaġı ḥādım ve cārūb-keşi ve mısāfırlarġa aş u taÓām (6) bérip arvāĥ-ı tayyıbalarıġa kelāmu'llāh ḥatm ḳıldurur érdi. Bu yosunda Rūzum Pahlavānnı, (7) kim şah-zāda-ı Óālī-canāb Allāh Berdi Töre, valad-ı ḥan-ı maġfūr Él Tüzer Muĥammad Ħan- (8) nıñ nökerleridin érdi, naźr nıyyatı bile mabālıġ-ı keŝīre bérip Ħ(v)āca Élige yiberdi, (9) kim tā Ĥażrat-ı maÓālī-canāb, valāyat-ıntısāb, ḳutbu'l-aḳṭāb fi'l-Óālam mufaḫḫaru'l-ÓArab ve'l-ÓAcam (10) şamsu'l-mıllata ve'd-dīn Pīr Muĥammad Ħ(v)ācatu'l-maÓrūf Pīrim Ħ(v)āca Işan navvara'llāhu marḳadahu -kim Ĥażrat-ı (11) ḥılāfat-martabatġa farzandlik lafžı bile ḥıṭāb ḳılur érdi,ve bu yürüşdin béş ay (12) burun rabīÓu'l-avvalnıñ yigirmeside dū-şanba küni Óālam-ı fānīdın (13) nahżat lıvāsın Ĥarekatġa kirgüzüp cahān-ı cāvıdānı taśĥīrıġa kös-i rıĥlat urup (14)

[234]cıvārıda aram tutup érdiler. Yoḳ yoḳ belki (15) ıntısāb-ı taÓalluḳ-ı cısmānīnı rūĥ-ı muḳaddasasıdın bilgil. Salb ḳılıp ĥaram-gāh-ı vıśāl-ı nā-mutanāhīda (16) mustaġraḳ-ı naşā-ı vaĥdat-ı İlāhī bolup durur érdiler. Ol źāt-ı ħucasta-śıfāt (17) mutaÓālī daracātnıñ maḳbara-ı munavvaralarınıñ üstide fuḳarā ve mesākīnġa aş bérip (338a) (1) rūĥ-ı muḳaddaslarıġa ħatm-ı kelāmu'llāh ḳıldurġay ve hakaźā ḳutb-ı tarīḳat murşıd-ı ĥaḳīḳat (2) zubdatu'l-aśfıyā ḳudvatu'l-atḳıyā Seyyid Tursun Ħ(v)āca Işan ve Keday Ħ(v)āca Işan (3) madda'llāhu žılāla ırşādihimā Óalā-mufārıḳi's-sālikin başlıġ sādāt-ı Óıžām ve fuḳarā-yı tarīḳat (4) ıĥtışāmġa -kim ĥālā cahān gülistānı alarnıñ vucūdı bile sar-sabz u rayyān durur -nuźūrāt-ı (5) vāfır ve futūĥāt-ı mütekāŝire ırsāl ḳıldı. Rūzum Pahlavān ĥasabu'l-amr Ħ(v)āca (6) Éliġa vārıd bolup sādāt-ı mūmā-ılayhimnıñ ĥażratlarıġa nuźūrāt-ı mursalanı īŝār (7) ḳılıp ĥażrat-ı ħıdīv-ı kāmkārnıñ ĥaḳḳıda duÓā ve alḳış alġandın soñra ĥażrat-ı (8) Pīrim Ħ(v)āca Işannıñ ĥavlīlarıġa tüşüp ol ĥażratnıñ ħalaf-ı raşīdı ĥamīda- (9) ħıśāl u pasandīda afÓāl-ı sālik tarīḳ-ı hıdāyat ħūrşīd-ı āsmān-ı saÓādat abu'l-maÓālī (10) Seyyid Aśġar Ħ(v)ācanıñ ıÓānat dast-yārlıġı bile Ĥażrat-ı Işan-ı muşārun-ılayhnıñ (11) maḳbaralarınıñ üstide fuḳarā ve mesākīn ıtÓāmıġa masāÓī-ı meşkūra taḳdīmġa (12) yétkürüp rūĥ-ı pur-futūĥlarıġa ħatamāt-ı kelām-ı Rabbānī ŝavābın tuĥfa étdiler. Ve se-şanba (13) kéçesi nıśfu'l-laylda aynıñ cırmı parda-yı ħusūfda pınhān bolup muddat-ı ħusūf bir yarım (14) sāÓat ve béş daḳīḳa çékti ve yana daḳīḳa-şināslarnıñ žamāyır-ı źī-baśāyırıġa (15) maÓlūm u roşan bolsun, kim bu safar-ı mübārekġa rükūb ḳılurdın, yétti kün burun ḳutb-ı şımālīġa (16) muḳārın ufḳdın bir kevkebe-i duruĥşanda-ı dāmanavār, kim dāmanası ţāvūs çatr-ı urġan (17) śūratıda yoḳarı ve basīţ érdi, ţulūÓ ḳıldı ammā ţulūÓ iki ayġaça her kéçe iki ḳatla tekrār (338b) (1) tapdı. Andaḳ durur kim kéçeniñ avvalıda tālıÓ bolup ikki üç sāÓatdın soñra ġurūb étip (2) yana saĥarda ţulūÓ ḳılūr érdi, ikki aydın soñra tadrīc bile murtafıÓ bola bola béş ay muddatıda (3) ħaţţ-ı ıstıvāġa ḳarīb yetti. Andın soñra ţulūÓ ḳılmadı. Ĥükemā ve ahl-ı nucūm bu bābda (4) ıĥtılāf ḳılıp hīç ĥukmġa ḳarār bére almadılar.

ḲıtÓa:

Ĥakīm Óazza ve calla kār-ĥānası (5) içre
Kélür žuhūrġa her dam basī ġarīb śuvar
Bolur nažarda Bārī şekl-i muĥtalıf bile fāş
(6) Ki birbirisıġa bolmay şabīh sar-tā-sar
Né sırrıdın ĥükemāÓaḳlı ıntıbāh tapıp
(7) Né künhidin tapar ahl-ı nucūm fikri ħabar

[234] Fī maḳÓadi śıdḳın Óında melīkin muḳtedirin. (Doğruluğu belli olan muktedir bir melikin huzurunda) LIV, 55

Bu işde dağı nabīlar Ǿuḳūlıdur ĥayrān (8)

Hıdāyat étmese Parvar-digār Ǿālım eger

Ĥażrat-ı ħıdīv-ı kāmkār se-şanba küni Ħan Kéçudın nahżat (9) ḳılıp Ḳırḳ ḳayırın nuzūl-ı masarrat şumūlı bile reşk-i gülistān-ı ıram ḳıldı ve Ḳıpçaḳ (10) ekābır-zādalarıdın Ḳutluḳ Muĥammad Bég Hazār-asbīġa farmān-ı cahān-mutāǾ Ǿızz-ı ıśdār tapıp durur, kim (11) yüz nafar şamħālçı ḳādır-andāz özıġa maśĥūb ḳılıp kéme bile Çumanayġa kirip At Yolı güźarıġaça (12) kéme yürür. Yollarnı ıĥtıyāt ḳılıp Çumanayda mulāzamatġa yétsün. Bu mavżıǾda ol ĥażrat (13) -nıñ mülkī śıfātıġa, kim mülk salāmatı ve fuḳarā rafāhıyyatı anıñ śıĥĥat u sālımlıġıġa vā-basta durur, (14) endek Ǿārıża-ı ĥādıŝ bolup nā-ħūşlıġ tārī boldı. Ve iki künde dārūyu'ş-şıfā-yı

[235] (15) -dın dārū-yı şıfā yétip bir néme taħfīf taptı.

ḲıtǾa:

Ħusravā źāt-ı humāyūn ki mülk-ārā (16) érür

Darddın hergīz aña āŝār-ı zaĥmat yetmesün

Bolmasun her dam mızācıñ talħ-kām (17) cām-ı żaǾf

Ħātırıñ āyīnasıġa zeng-i külfet yetmesün

Muĥammad Nıyāz Muĥarram ve Muĥammad Nıyāz Kerçek (339a) (1) ve Berdi Bahādur kim béş yüz nöker bile Ħ(v)āca Éli ĥıśārıda ılġar yosunlıġ yatıp érdiler. (2) Alar farmān-ı vācıbu'l-ıźǾān mūcıbı bile Ħ(v)āca Élidin tört yüz bīl-dār alıp (3) yolġa su tüşüp palçıġ bolġan yerlerni ve Cabat Kölidin daryāġa su kire durġan rūdçalarnı, (4) kim sıpāh-ı nuśrat-panāh Ǿubūrı ol mavāżıǾdın lāy keŝreti cıhatıdın mutaǾaźźır érdi, (5) çöp ve tofraḳ bile hemvār ḳılıp yol açtılar. Ve aynıñ on sékizide cumǾa küni (6) kevkebe-i vālā rāyat-afrāz nahżat bolup meźkūr ay yigirmeġa yétgende ĥażrat-ı (7) ħıdīv-ı kāmkār kesel-i mazbūrnıñ ŝıḳl u zaĥmatıdın atda farāġat oltura almay (8) tüş vaḳtıda içki maĥramlar bile kémeġa kirip daryā yüzidin Ǿāzım maḳśad (9) bolup durur.

Bayt:

Şahr-yārım, kim minip zavraḳ kézer Cayĥūn üze

Aħtar-ı saǾdī (10) yañı ay içredür gerdūn üze

Žuhr vaḳtıda Çumanay saḳḳāsıda kémedin çıkıp (11) şımālī kenārıda bār-gāh-ı gerdūn-ıştıbāh mancūḳın źırva-ı Ǿayyūḳdın ötkerdi. İkki kün (12) Ǿasākir-i manśūra kéme ve sal ve şınāh bile Çengli Basu ve Çumanaydın Ǿubūr ḳıldılar.

[235] Ve iźā menżtü fehüve yeşfiyne (Hastalansam bana şifa O verir) XXVI, 80

(13) Maŝnavī:

Sıpāhī ki bar anda her pahlavān

Tanūmand andaḳ ki fīl-ı damān

Ḳoruġluḳda (14) barça dıl-āvar peleng

Ve-līkin téñizde şınāvar-ı neheng

Masāfāt-ı tay eyler çaġı tund [u] (15) tīz

Ḳayan yüz évürse salıp rasta-ħīz

Né kim köh u baĥr u bıyābān érür

Alar allıda barça yeksān érür.

(16) Ḳutluḳ Muĥammad Bég kim kéme yolınıñ ıĥtıyātı üçün At Yolıġaça kéme bī-taraddud barġu dékdür. (17) Yek-şanba küni ışrāḳ vaḳtıda oġruḳ-ı humāyūnını kémeler bile Çumanaydın At Yolıġa (339b) (1) yiberip kevkebe-i vālā daryā ḳıraġı bile ĥarekatġa kirip Tumarlını şaraf nuzūlı bile (2) mafĥar-ı manāzıl ḳıldı. Namāz-ı şāmda amārat-panāh Kerīm Berdi Atalıḳġa Muĥammad Nıyāz Bég Maĥram (3) ve Muĥammad Nıyāz Kerçek ve Berdi Bahādur ve Dosım Bahādurnı Özbek ve Ḳara Ḳalpaḳdın ve Terākime (4) sıpāhıdın gürūh u anbūh bile ḳoşup muḳaddama-ı sıpāh ḳılıp ĥukm-ı vālā nafāź taptı, (5) kim şab-gīr ḳılıp talīÓa-ı śubĥ tulūÓıdın soñra ḳalÓa atrāfıġa çapavul ursunlar. Atalıḳ (6) farmān-ı vācıbu'l-ıźÓān mūcıbı bile tañ vaḳtıda Ḳoñrat ḳorġanınıñ (7) atrāfı dağı élni pāy-māl-ı çapavul ve dast-farsūd-ı tatāvul ḳıldı. Ve özi, Özbek çerigi (8) bile ḳalÓanıñ ġarbıyya darvāzasınıñ muḳābalasıda śaf aralıġ étip (9) Türkmen ve Ḳara Ḳalpaḳ sıpāhın Buġra Ħan ve Tallıḳ tarafıġa buyurup dururlar. (10) Alar Buġra Ħan yaÓnī şahar-ı Ħāvanddın biri olturġan ulusnı çapıp vāfır (11) ġanāyım bile sālım u ġānım murācaÓat körgüzüp Atalıḳġa ḳoşuldılar. Ve Ĥażrat-ı ħıdīv-ı kāmkār (12) hem ol kün, kim dū-şanba küni durur érdi. Namāz-ı bāmdādnı oḳup āftāb-ı Óālam-tāb-ı cahān- (13) gīrīniñ muraśśaÓ lıvāsı hanūz Óarśa-ı žuhūrda bar pāy bolmayın davlat u saÓādat bile (14) ħūrşīdvār rāyat-ı nahžatnı ĥarekatġa kirgüzüp tīġ-ı musāraÓat bile ḳatÓ-ı masāfāt (15) ḳılıp uluġ çāşt-gāhda Ḳoñrat ḳorġanınıñ havāsın mevkib-i humāyūn ġubārı bile (16) Óanbar-ālūd ḳıldı. Umarā-yı nām-dār ve şucaÓā-yı duşman-şikār bile ḳorġan atrāfıġa süren salıp (17) Top Atġan töpeside śufūf-ı nuśrat vuḳūfnı ārāsta ḳılıp Kerīm Berdi Atalıḳ -kim (340a) (1) ġarbī darvāza muḳābalasıda durur érdi- öz çerigin ḳoyup rikāb-boslıḳġa fāyız bolup (2) usarā ve ġanāyımnı -kim taśarrufıda durur érdi- pīş-keş ḳıldı. Ol ĥażrat aña marāĥım-ı (3) ħusravāna adasıdın[236] soñra kéltürgen ġanāyımnı muruvvat u mekremet ḳılıp öz murçalıġa (4) ḳaytardı. Ve usarānı navāla-ı ıĥsānıdın

[236] Kelime metinde ( ) şeklindedir.

bahramand étip mutlaḳu'l-Óınān ḳıldı. Ve baÓżı şucaÓā (5) ve abṫāl, kim Óarśa-ı razmnı maÓreke-i bazm taśavvur ḳılur érdi, yarlıġ-ı Óālam-mutāÓ ımtıŝālı bile (6) ḳalÓanıñ kün batar ḳıblasıda ħandaḳ kenārıġa yaḳın barıp maydān-dārlıġ (7) āyīnıġa ıştıġāl körgüzüp dururlar. Ol ṫarafdın Süyün Biy Aral mubārızları bile (8) ḳalÓadın çıḳıp dāmān-ı muḳātala ve girībān-ı mudāfaÓaġa çeng-i ḳabaĥat urup āyīn-ı talāş ve ḳavānīn-ı (9) farĥāş žuhūrġa yétkürüp dururlar. Çūn hamīşaÓasākir-i nuśrat-maǿāŝır taǿyīd-ı Yazdānī ve taǿŝīr-ı ıḳbāl-ı (10) ħāḳānīdın ve [237] başāratı bile ḳavī u mustažhar érdi. MuÓānıdlarnı (11) śadma-ı avvalda maġlūb u menkūb ḳıldı.

Maŝnavī:

Tapıp ħayl-ı manśūr-ı nuśratġa (12) dast
Yétüşti sıpāh-ı Óadūġa şikest
Çékip yılllar aÓdāġa tīġ u sınān
(13)ÓAdū ḳanıdın boldı yer gülistān
Balī kimge kim Teñri yāvar bolur.

Anıñ duşmanı (14) zār u mużtar bolur. Ol sıpāhı Óacz u ıżtırār ḳadamın ṫarīḳ-ı fırārda ustuvār ḳılıp gürīz (15) dast-yārlıġı bile maydān-ı kārzārdın cānların ḳutḳarıp Ĥıśār dīvārın özlerıġa (16) panāh ḳıldılar. Ol aŝnāda Berdi Bahādurnıñ baÓżı aḳrabası Töre Śūfīdın rūy-gerdān (17) bolup ħāk-boslıḳ şarafıġa ıstısÓād tapıp Óavātıf-ı ħusravāna bile mumtāz bolup dururlar. Bu (340b) (1) vāḳıÓadın soñra Ĥażrat-ı ħıdīv-ı kāmkār ḳorġannıñ canūbıġa daryā ḳıraġı sarıġa Óatf-ı Óınān (2) ḳıldı. Ve Töre Śūfīnıñ pālīzıġa kim ba-ġāyat Óarīż u vasīÓ durur érdi. Ve ḳalÓaġa (3) yaḳın durur érdi. Andaḳ durur kim ḳalÓadın atılġan oḳ ekŝer mavāżıÓġa yétip belkim öter érdi. (4) Vurūd-ı saÓādat-numūdı bile şaraf-ı ıħtıśāś baġışladı ve muşāhada ḳılıldı, kim ḳavun (5) bī-nıhāyat pişip bir néçe yerlerde āsūda bolmaḳlıḳ üçün ħarvār ḳılġan érken dururlar.

(6) Nažm:

Pişip her ṫaraf yüz tümen ħarbuza
Bérip ṫaÓam ara ḳand yañlıġ maza
Kélip barça (7) tanuk-şekerdin nışān
Késerde bolup şahdī şekker-faşān

ÓAsākir-i manśūraġa farmān-ı (8) vācıbu'l-ıźÓān śādır bolup durur, kim zacran li'l-mufsıdīn ḳavun ġāratıdın dast-ı ṫaṫāvulnı (9) dırīġ tutmasunlar. Lā-caram sıpāh-ı nuśrat-panāh pişinġaça pişgen ḳavunlarnı ġārat u tārāc ḳılıp (10) ḳalġan ħāmların pāy-māl-ı merākib étdiler. Ĥażrat-ı ħılāfat-martabat Keyvān-ı [rı]fÓat ħūrşīd-ı manzılat (11)

[237] Ve iźā menżtü fehüve yeşfiyne (Hastalansam bana şifa O verir) XXVI, 80

dabdaba-ı tamām ve kevkebe-i mā-lā-kelām bile ḳalʾanıñ üstidin ʾınān-tāb muʾāvadat bolup At Yolı (12) dahanasın maẕrab-ı bār-gāh-ı nuzūl-ı ıclāl ḳılıp dururlar. Ol mavẕıʾ ba-ġāyat kölāt ve zī-dār ve hem ḳalʾa- (13) dın bir nīme üze [yıra]ḳraḳ durur érdi. Bu cıhatdın tañlası, kim se-şanba küni ve aynıñ yigirme ikisi (14) durur érdi, Ħ(v)ācaş Maĥramnıñ atası Allāh Nažar At Çaparnı, kim aʾyān-ı ĥažratdın durur érdi, bir (15) néçe muʾtamad kişiler bile Börili Kölniñ kenārıġa, kim Kuncud Yarma ayrıtınıñ maśabbı durur, ve ḳalʾaġa iki (16) mīl masāfatı bar durur. Ordu-yı keyhān-pūynı köçürurġa maʾmūr ḳılıp ḳalʾa üzre ve dabdaba-ı tamām ve kevkebe-i mā-lā-kelām (17) bile mutavaccıh boldılar ve darvāza-ı ġarbıyya taḳābulıda śaf ara bolup Davlat Murād Bég Umbaynı, kim Ḳoçḳar Nāyıb ıbn (341a) (1) Ér Nıyāz Ħannıñ oğlı durur, ʾumdatu'l-umarā murabbīyu'l-fuḳarā calālu'd-davla ve'd-dīn Ḳutluḳ Murād Inaḳ zayd-ı ıḳbāla- (2) nıñ macmūʾ nökeri bile ḳalʾanıñ canūbıġa ve Kerīm Berdi Atalıḳ ve Muĥammad Nıyāz Bég Maĥram ve Muĥammad Çan (3) Bég valad-ı Ḳutluġ Muĥammad Inaḳ ve Tanak Bahādur ve ġayru-humnı cunūd-ı nā-maʾdūd bile ḳalʾa- (4) nıñ arḳasıġa buyurup dururlar. Maʾmūrlar öz bolcarlarıda yasav yasap (5) mustaʾıdd-ı bī-kār ve āmāda-ı kārzār bolup turup dururlar. Ve ḳalʾanıñ şımālī astıda (6) mazrūʾātdın cıvārı ékini taħmīnan iki yüz carīb yer durur. Ħūb yétilip durur (7) érdi. Kerīm Berdi Atalıḳ ol cıvārınıñ arasıda yasal ārāsta ḳılıp meźkūr (8) cıvārını ḳatʾ u pāy-māl ḳıldurup dururlar. Ammā Töre Murād Śūfī atbāʾı bile (9) ġalaba-ı ħavf u ıstīlā-yı hırāsdın şaġāl u tilkü gürūhı şīr-ı ġurranda ve peleng-i (10) darranda hırāsıdın maġāk tübide ḳarār tutġan dék ḳalʾada mutaĥaśśın bolup (11) sıpāh-ı nuśrat-panāhġa tüfeng-andāzlıḳdın özge cavāb aytmaḳlıḳ (12) çārasın tapmadılar.

Maŝnavī:

Egerçi şaġāl körgüzür hāy hūy
Ḳaçan (13) şīrlarġa bolur rū ba-rū
Ḳayu yerde bolsa hızabr-ı āşkār
Maġāk astıda tilkü (14) eyler ḳarār

Ĥažrat-ı aʾlā-ħāḳānī ḳalʾanıñ arḳasıġa mayl körgüzüp (15) ḳalʾanıñ atrāfıġa ve cavānıbıġa nažar-ı ıĥtıyāt salur érdi. Tā kim kemend tadbīr-ı (16) āsānlıġ bile ḳaysı küngüre-i tasħīrıġa muĥkem bolġay. Ol aŝnāda ʾasākir-i manśūra- (17) dın baʾžı yigitler tahavvurlıḳ daġdaġası bile, kim şacāʾat ıfrātı ve cunūn şuʾbası durur, (341b) (1) nabard ħār ħārı bile ĥıśār astıġa barıp ħandaḳ kenārıda curóat yegrenin cavalānġa (2) kirgüzüp nāvek-i dıl-dūz ve ṭaʾna-ı duşnām-andūz bile ḳalʾa ahlınıñ köñül (3) ve sīnaların macrūĥ ḳılur érdiler. Alardın baʾžı yigit ḳalʾadın (4) atılġan oḳ bile zaħm-dār

boldı. Ol cumladın Taş Ayaḳlıġ ǾAbdu’r-raĥman (5) Yüz Başı ve amīr-zāda-ı Ǿālī-şān Muĥammad Nažar Bégniñ nökerleridin ve (6) Ḳara Ḳalpaḳıyyadın bir kişi ve Mustaḳīm Dīvāna Noġay, kim ĥažratnıñ dīvānalarıdın (7) uǾcūba-ı zamān u nādıra-ı davrān durur érdi, aġır érdi. Carāĥat köterdiler ammā Dīvāna bile (8) Ḳara Ḳalpaḳ soñġı kün vafāt tapıp Dīvānanı ĥažrat-ı aǾlā-ĥāḳānīnıñ mūcıb-ı (9) ışārat-ı lāzımu’l-başāratı bile Ħ(v)āca Éliġa éltip Mizdahḳānda ŞamǾūn ǾĀbıd- (10) nıñ fāyıżu’l-anvār cıvārıda dafn ḳıldılar. Ve Muĥammad Nıyāz Kerçekniñ nökerleridin (11) bir yigit Ḳoñrat ekābırıdın Cān Murād Baynı öltürüp başın kéltürdi. (12) Ol kün ḳalǾadın köp kişi ḳaçıp çıḳtılar. Ol cumladın sultān ekābır- (13) zādalarıdın Safar Baynıñ oġlı Ḳurbān Bahādur, Kök Özekli camāǾasıdın (14) Ötef Berdi Atalıḳnıñ oġlı ve aḳasınıñ oġlı durur érdi. Ĥažrat-ı aǾlā-ĥāḳānī (15) alarġa Ǿınāyāt u marĥamat ḳılıp Muĥammad Nıyāz Kerçek ve Berdi Bahādurġa muśāĥib ḳıldı. (16) Ve ıżrār üçün ḳalǾa astıdaġı mazārıǾnı pāy-māl u ĥarāb ḳıldurup Kuncudlı (17) Yarmada muǾasker-i humāyūnġa davlat u nuśrat bile nuzūl ḳıldı. Ol kün (342a) (1) buna ve oġruḳ kémeler bile Çumanaydın kélip kevkebe-i vālāġa ḳoşulup durur. Hem ol kéçe (2) Muĥammad Nıyāz Kerçek ve Berdi Bahādur ve Dosım Bahādur ve Éş Nıyāz Atalıḳ ve inisi Mamış Bég (3) valadān-ı Ādīna Ḳulı Atalıḳ Vazīrī ve Tanak Bahādurnı cuyūş-ı vāfır ve cunūd-ı mutakāŝır (4) bile ḳalǾa atrāfınıñ muĥārasatıġa buyurup dururlar. Tā kim mudāĥıl u muĥārıc (5) ḳalǾa ahlıġa masdūd bolup tün ḳarañġusıda atrāfdaġı mazrūǾāt- (6) dın manfaǾat almaġaylar. Maǿmūrlar kéçe pās-dārlıḳ bile ĥırāsat amrıdın (7) daḳīḳa-ı muhmal u nā-marǾī ḳoymay, ṭulūǾ-ı śubĥ heneggāmıda[238] ḳalǾanıñ tört (8) tarafıdın yügürüp darvāzalarnı baltalap murācaǾat körgüzüp dururlar.

ŞıǾr:

(9) Tañ atġunça yıllar bolup naǾra-sanc
Ḳılıp ḳalǾa ahlın esīr-i şikenc
(10) Ṭalāya kibi ḳalǾa davrın kézip
Mahābat bile ĥaśm baġrın ézip
Ĥırāsatġa (11) ḳıldılar andaḳ şuġūl
Ki baġlandı yavġa ĥurūc u duĥūl

Bu yosunda kündüzlerde (12) ekŝer ayyām Ĥažrat öz nafs-ı nafīsları bile ḳalǾa ustıġa taśdīǾ çékip (13) özleri barġan kün Ḳılıç Inaḳ, Bég ǾAlī Mīrāb ve Muĥammad Çan Bég ve ǾĀdıl (14) Bég valad-ı Tācī Biyni, kim inisi Allaş Biyniñ ornıġa kélip durur érdi, ve (15) Muĥammad Nıyāz Kerçek ve Berdi Bahādurnı afvāc-ı ḳāhıradın

[238] Kelime metinde (م) şeklindedir.

gürūh u anbūh bile ve kéçelerde (16) baÓżı sıpah-dārlarnı navbat bile buyurup on béş künġaça ḳatıġ (17) muĥāśara ḳıldılar. Andaḳ durur kim ḳalÓa içinde ḳaĥtlıġ ve ġall-ı āb-ħavī ışтıdād (342b) (1) taptı, kim żuÓafā ve Óacaza, cūÓ balāsı ve bī-ḳuvvatlıġ ıbtılāsıdın köçelerde öle (2) başladılar. Ve her kün camÓī keŝīr farŧ-ı macāÓat u şıddat-ı bī-navālıġdın bī-taḳat (3) bolup burc u bārūdın özlerin yerge taşlap muÓasker-i fīrūzī eŝerge vārıd (4) bolur érdiler. Iśтınā-ı ıĥsān-ı ħāḳānī ve ħ(v)ān-sālār-ı futūĥāt-ı śāĥıb-ḳırānī (5) cānıbıdın sīr-çaşm-ı mavāyıd-ı ınÓām bolup ordu-yı humāyūnda muтlaḳu'l-Óınān (6) bolup kézer érdiler. Ve ekŝerī safāyīn-ı ħulāśa bile At Yolı muÓabbarıdın (7) Óubūr körgüzüp ŧalab-ı ḳuvvat üçün memālik-i maĥrūsaġa muntaşır bolur érdiler.

(8) **VāḳıÓāt u ĥādiŝātları, kim ayyām-ı muĥāśarada vuḳūÓ tapıp durur érdi,** (9) **źikr ḳılılġusı durur.**

Andaḳ durur érdi, kim ol cumladın ayālat-panāh-ı (10) dast-gāh-ı śāĥıb-dīvān aÓlā amīr-ı muġīŝu'd-davla Muĥammad Rıżā Ḳoş Bégi, kim (11) kevkebe-i vālā Aral tasħīrıġa nahżat ḳılurda -kim Ħīvanīknıñ arıġıdın Ḳulan (12) Ḳara Baġda daryāġa ve Ġāzī-ābād rūdıġa ḳaçusı yıḳıp durur érdi- ol ḳaçularnı (13) baġlaturġa maómūr bolup durur érdi. Az furśatda taóyīd-ı ıḳbāl-ı ħāḳānī bile (14) ba-vach-ı dıl-ħ(v)āh baġlatıp ḳalġan çerigni alıp mulāzamat ḳaśdı bile ordu-yı keyhān- (15) pūy Óaḳabıdın Óāzım bolup panç-şanba küni aynıñ yigirme törtide At Yolı (16) güźarıdın kéme bile ötüp şaraf-andūz-ı taḳbīl-bısāŧ boldılar. Tuĥfāt-ı lāyıḳ (17) ve tansuḳāt-ı rāyıḳ pīş-keş ḳılıp Óumdatu'l-umarā, zubdatu'l-kübarā, afżāl-ı ahl-ı āfāḳ, śāĥıb-ı (343a) (1) mekārımu'l-aħlāḳ, amīr-ı kebīr, calālu'd-davla ve'd-dīn Ḳutluġ Murād Inaḳ başlıġ ĥaram-ı ħılāfat (2) taÓallūḳātınıñ ve Óāfıyatmandlikin Óarżġa yétkürüp durur. Ol kün YaÓḳūbçını (3) camāÓasıdın Ħudāy Berdi Atalıḳ -kim Gosālaġa mulaḳḳab durur ve Gürlen (4) ekābırıdın durur érdi- Muĥammad Rıżā Béggża baş ḳoşup bég mazbūr tutulġanda (5) ikki oġlı bile Gürlendin ḳaçıp Ḳoñraтġa barıp durur érdi. Töre Murād (6) Śūfīnıñ baÓżı afÓāl-ı nā-şāyastasıdın rancīda ħātır bolup belki ol (7) şor-baħtnıñ nışāna-ı bī-davlatlıġın āŝār-ı ıdbārıdın ıstıdlāl (8) ḳılıp Ḳoñratdın ḳaçıp çıḳtı. Ve umarā ve maĥramlarnıñ vasīlası bile (9) bahra-yāb-ı davlat-ı ĥużūr ve cabha-sā-yı summ-ı sutūr boldı. Ol ĥażrat anıñ (10) śaĥīfa kenārıġa raḳam-ı Óafv çékip ħılāÓ-ı kirāmand bile anı ve oġlanlarını pīrāya- (11) pūş-ı Óātıfat ḳıldı.

Maŝnavī:

Né ħūş-ħūylıḳdur ki ahl-ı günāh

Ĥużūrıġa kélgeç (12) bolup Óuźr-ħ(v)āh

Kerem eylep anıñ günāhın ötüp

Navāzış bile cām-ı şafḳat (13) tutup

Ḳılıp Óafv Óuźrın ḳabūl eylemek

Cazā yétkürürdin nukūl eylemek

(14) Aynıñ yigirme altısıda şanba küni ĥażrat-ı sarvar-ı salātīn ve Óumdatu'l-ħavāḳīn (15) her kündeki rasm-ı maÓhūd bile ḳalÓanıñ üstige rükūb ḳılıp aÓdā-yı bī-davlat ve mufsıdīn-ı (16) bī-saÓādatnıñ ıżrārı üçün, kim sunnat-ı sanıyya-ı salātīn ve tarīḳ-ı (17) śāyıba-ı ħavāḳīn durur, Maçan Kölıġa, kim Aral ahālīsınıñ ekŝer zırāÓat ve avfar (343b) (1) dahḳanatı andın ĥāśıl bolġusı durur. ÓAṫf-ı Óınān ḳıldı. Ve afvāc-ı ḳāhıranı (2) gürūh gürūh kişt-zār-ı mutafarrıḳa ve mazārıÓ-ı mutaÓaddıdaġa nām-zad ḳılıp her kim öz (3) muddaÓasıça ġallanı kötergendin soñra ḳalġan ékinlerni pāy-māl-ı merākib ve leked-köb-i (4) mevākib ḳıldurup muÓasker-i humāyūnġa murācaÓat körgüzdi. Bu aĥvāl ħılālıda Ḳılıç (5) Inaḳ ve Bég ÓAlī Mīrāb ve Muĥammad Çan Bég ve ġayru-hum, ki ba-dastūr-ı sābıḳ muĥāśaraġa maşġūl (6) érdiler, pīşīndın soñra ekŝer nökerleri Óalīḳ-ı davāb üçün Óalaf talabıġa her (7) tarafġa tarḳap alarnıñ ḳaşıda az kişi ḳalıp durur érdi. (8) MuÓānıdlar bu maÓnānı idrāk ḳılıp ħayāl-ı ħām ve savdā-yı bī-sar-ancām bile, kim şāyad dām-ı (9) murādlarıġa śayd-ı maḳśad muḳayyad bola alġay, ızdıĥām-ı tamām bile ḳalÓadın çıḳıp Ḳılıç Inaḳġa (10) hucūm-āvar bolup maydān-ı vaḳāĥatda muḳābala ve muḳātala amrıġa casārat (11) körgüzüp dururlar. Ḳılıç Inaḳ ĥāżır nökerler bile, kim macmūÓı yüz nafar yoḳ érdi, taóyīd-ı (12) Subĥānī ve ıḳbāl-ı śāĥıb-ḳırānīġa tekye ḳılıp mütevekkilen Óala'llāh maydān-dārlıḳġa tavaccuh (13) yüzin évürüp Óarśa-ı ŝabātda rāyat-ı ıstıḳāmatnı cılvaġa kirgüzüp dururlar. (14) Muĥammad Çan Bég ve ÓĀdıl Bég ve Muĥammad Nıyāz Kerçek ve Berdi Bahādur baÓżı mubārızlar bile, kim her (15) biri taham-tan-ı rozgār ve şīr-efgen-i bīşa-ı kārzār durur érdiler, maÓreke-i mubārazatġa yegren-i (16) curóat sürüp ĥamla-ı sahmnāk tund-bādı bile nīrān-ı ḳattālnı muştaÓıl ve tīġ-ı āb-dār bile (17) ol ħāksārlardın köp kişini maḳtūl u mużmaĥıl ḳıldılar. Ħurūş-ı gīrudār ve ġavġā-yı (344a) (1) kārzār sıpıhr-ı davvārġa yétip ol ġulġula ıstımāÓıdın muÓasker-i humāyūnda ḳalġan ve (2) Óalīḳ-ı davāb üçün atrāfġa mutafarrıḳ bolġan nökerler Ḳılıç Inaḳnıñ (3) žıll-ı rāóyatıġa muctamıÓ boldılar. Bahādurlar mucaddadan ḳuvvat tapıp ĥamalāt-ı mutaÓākıb ve śadamāt-ı (4) mutavālī bile nıhāl-ı sınān ve tīġ-ı cān-sıtānnı muÓānıdlar ḳanıdın (5) suġardılar. Sıpāh-ı nuśrat-

panāh ba-vucūd ol durur kim soñġı ḳoşulġanlar bile, (6) üç yüzge yetmes dururlar érdiler. Aralnıñ çerigıġa, kim atlıġ ve yayaḳ (7) altı miñdin zıyāda durur érdi

[239] (8) maśdūḳası bile ġālıb u manśūr bolup Aral çerigi āhasta āhasta ḳadam oġurlap (9) ħandaḳdın ötüp Ĥıśār astıda śaf aralıġ körgüzüp mudāfaÓaġa maşġūl boldılar. (10) Ol uruşda Aral ekābırıdın Töre Murād Biyniñ Óam-zādası Muĥammad Śafā Bég, (11) valad-ı ÓAbdī Śūfī, valad-ı Ḳul Murād Inaḳ, kim aÓdā-yı davlatnıñ dīda-ı umīdın (12) andın roşan ḳılur érdi, ḳatlġa yétip aśĥāb-ı Óınād[240] u arbāb-ı fasāddın (13) köp kişi maḳtūl u zaħm-dār boldılar.

Maŝnavī:

Bahādurlar āyīn-ı temkīn bile
Ḳoyup (14) yüz aÓādī sarı kīn bile
Çékip tīġ-ı ḳahr u sınān-ı sıtīz
ÓAdū ħaylıġa saldılar (15) rasta-ħīz
AÓadī giriftār-ı ħıźlān bolup
Öz ıḳbālı dék rūy-gerdān bolup
(16) Bolup surħ-rū, līk ḳanı bile
Talāş eyleben, līk cānı bile

Ḳalpaḳ (17) arasıdaġı sādātdın ÓUbaydu'llāh Ħ(v)āca-ı Dahbīdī, kim şīr-ı jıyān ve hızabr-ı (344b) (1) damān dék muÓānıdlarġa Ĥamla yétkürüp nīrān-ı ḳattāl īḳādıġa maşġūl durur érdi, (2) muħālıflar oḳı bile ayaḳıdın zaħm-dār bolup çıḳtı. Ve Yomutıyyadın birev şahādat (3) taptı. Ol aŝnāda kevkebe-i vālā Maçan Kölidin ḳaytıp muÓasker-i humāyūn kenārıġa (4) ḳarīb yétip durur érdi. Bu sānıĥa ħabarını rikāb-ı maymanat-maǿāb mulāzımlarınıñ (5) samÓ-ı [241] şarīfiġa yétkürüp dururlar. Ĥażrat-ı ħıdīv-ı bī-hamāl bılā-tavaḳḳuf ve bī-ahmāl (6)Óınān-ı Óazīmatın ḳalÓa cānıbıġa maÓṫūf ḳıldı. Çūn talīÓa-ı śubĥ dékkevkebe-i vālā razm-gāh (7) kenārıdın numāyān bolup durur. [242] mufādı bile ħayl-ı aşrārnıñ (8) sılsıla-ı camÓıyyatı üzülüp ḳalÓaġa mutaĥaśśın bolup dururlar. Ol ĥażrat ḳalÓa üstidin (9) murācaÓat körgüzüp fatĥ u nuśrat bile muÓasker-i humāyūnġa nuzūl ḳılıp dururlar. Ḳılıç (10) Inaḳ başlıġ ol muĥārabada iş körgüzgen bahādurlarġa Óavātıf-ı bī-girāna-ı (11) ħāḳānīdın bahramandlıġ yétkürüp durur.

---

[239] Kem min fiǿetin ḳalīletin ġalebet fiǿeten keŝīreten biǿiźnióllāh (Allah'ın irade ve kazasıyla nice az asker çok askere galip olmuştur). II, 249.
[240] "Óınād" kelimesinin önünde " -vav- harfi" vardır.
[241] Kelime ( ) şeklinde yazılıdır.
[242] Cāǿel-ĥaḳḳu ve zeheḳa'l-bātılü (Hak geldi ve bātıl yok oldu). XVII, 81.

RubāǾī:

Şāhā sıpahıñ (12) hamīşa bolsun manśūr
Duşman çerigi hazīmatı maķhūr
Her laĥža ķılıp cılva saña şāhıd-ı fatĥ
(13) köñlüñġa yétüşsün faraĥ nā-maķdūr

İkinçi muĥāraba vuķūǾınıñ dāstānı, kim bayna'l- (14) **farīķın vāķıǾ bolup durur, źikr ķılġusı durur.**

Sānıĥa-ı meźkūrdın üç kün- (15) din soñra se-şanba küni -kim salĥ-ı ŞaǾbān durur érdi-ĥażrat-ı sultān-ı śāĥıb-ķırān (16) ırāda ķılıp durur, kim muǾanıdlarġa goş-māl-ı Ǿažīm u tanbīh-ı balīġ yétkürse, tā kim ol (17) gürūh-ı żalālat-pıjūh tengnā-yı muĥāśaranı muġtanam bilip girībān-ı curǿatdın zıyāda ser-keşlik (345a) (1) başın çıķara almaġay, bu tadbīr bile amīr-ı şahāmat-ıntımā Muĥammad Rıżā Ķoş Bégini kevkebe-i vālā bile (2) ĶalǾa-ı Ħāvand yaǾnī Buġra Ħan atrāfıdaġı ékinni aldurmaķġa pīşīndın soñra Ķara (3) Ķalpaķnıñ mubārızlarıdın ķırķ éllik kimseni çapavul yosunlıġ ķalǾa üstige (4) nā-mard ķıldı. Anıñ üçün muǾānıdlar tā kişini az körmese ķalǾadın çıķarġa ĥadları (5) yoķ durur érdi. Bu tadbīr bile Aralnıñ çerigin ķalǾadın çıķarıp darvāza-ı (6) ġarbıyya-ı pīş-gāhıda muĥārabaġa maşġūl ķıldılar. Ol aŝnāda Ķutluġ Muĥammad Bég, kim ekŝer (7) sıpah-dārlar ve yüz başılar bile Ķara Ķalpaķġa mutaǾāķıb maǿmūr bolup durur érdi, (8) kemīn-gāhdın çıķıp Aral çerigige tīġ-ı calādat ve sınān-ı śarāmat çékip (9) ĥamla yétkürüp dururlar. Bā-vucūd ol durur kim munśıf-ı mīzān ve avāyıl-ı (10) ħazān durur érdi, arāżī-ı razm-gāhnı şamşīr-ı śāǾıķa-bār damıdın abr-ı nīsānnıñ (11) yamġurı dék ħūn-rīzlik körgüzüp mufsıdlar ķanıdın gülistān ķılıp dururlar. (12) Ve ķavāyım-ı merākib çavgān-bāzlıġıdın ser-keşlerniñ başın Ǿarśa-ı nabardda kūy yañlıġ (13) ġaltān étdiler. Ve cazāyırçılar gülüle-i cazāyırnı aǾdā-yı bād-paymā ķaśdıġa ĥavāla ķılıp (14) [243] mażmūnın ahl-ı Ǿālamġa roşan étdiler. Ve şamħālçılar şeleng-i (15) şamħāldın muħālıflarnıñ başıġa raǾd-andāzlıġ körgüzüp

[244](16) maśdūķasın banī-ādamġa muzayyan ve mucallā ve mubarhan ķıldılar.

Nažm:

Bolup Kürdler barça pūlād- (17) pūş
Çékip razm ara raǾd yañlıġ ħurūş
Kemer bağlaban kīn u farħāşġa
(345b) (1) Ķıyāmat-ı Ǿıyān eylep avbāşġa

[243] Ve ceǾalnāhā rucūmen li'ş-şeyātīnı (Şeytanlara atılacak şeyler kıldık). LXVII, 5.
[244] Fe'etbeǾahu şihābün ŝāķıbün (bir alev onun peşine düşüverir, yakalar). XXXVII, 10.

Ḳılıçlar damıdın ravān-ı ḳan aḳıp
Velī ḳandın (2) ol yerde Ǿummān aḳıp
Cazāyırlar ajdar dék aġzın açıp
Muhīb ün çékip (3) aġzıdın ot saçıp
Oḳı kim ol ot birle parrān bolup
ǾAdū ħaylıġa (4) āfat-ı cān bolup

Ammā ol uruşda sıpah-dārlardın sıyādāt-panāh şacāǾat- (5) dast-gāh Ħ(v)āca Cān Ħ(v)āca ve Muĥammad Nıyāz Kerçek ve Berdi Bahādur ve Dosım Bahādur ve Beki (6) Yüz Başı baǾżı mubārızlar bile maydān-ı şacāǾatġa yegren-i tahavvur u śarāmat (7) sürüp zaħm-ı sınān ve żarb-ı tīġ-ı ħūn-faşān ve gülüle-i tüfeng ve ħadeng-i bī-direng (8) bile duşman sıpāhın menkūb u maḳhūr ḳıldılar. MuǾānıdlar gürīzān (9) ve mutafarrıḳ bolup darvāzaġa kire almay ḳalǾanıñ canūbıġa samand-ı hazīmatnı (10) sürüp dururlar. Töre Mūrad Śūfī cahd-ı tamām ve saǾy-ı mā-lā-kelām bile mucaddıdan alarnıñ (11) sılsıla-ı camǾıyyatın munǾaḳıd ḳılıp durur mén. Cahālat ve mahż-ı żalālatdın daryā ḳıraġıda (12) sıpāh taǾbıyası ve yasav tasvıyasıġa mubādarat körgüzüp dururlar. Ve Ǿasākir-i (13) manśūra taǾāḳub yétip Ḳılıç Inaḳ ve Ḳutluġ Muĥammad Bég dağı śufūf-ı nuśrat vuḳūfnı (14) ārāsta ḳılıp maymana-ı maymūn u maysara-ı maysūr umarā-yı nām-dār ve şucaǾā-yı kīne-güźār (15) ve vucūdı bile muzayyan bolup durur. Tasvıya-yı śufūfdın soñra duşman-şikār mubārızlar ve calādat- (16) şıǾār bahādurlar iki ṭarafdın maǾreke-i kārzārġa kümeyt-i şacāǾat sürüp śıyālat (17) u mubārazat amrıġa ḳıyām körgüzdiler. Ve heneggāma-ı[245] kārzār germ bolup ikki sıpāh-ı ħūn-ħārı (346a) (1) yoḳ {yoḳ}, kim ikki daryā-yı gīr u dār birbirıġa aralaşıp

[246] (2) maśdūḳasın Ǿālam-ı burūzda cılva-ger ḳıldılar.

Nažm:

Salıp ħayl-ı aǾdāġa (3) yallar ḳıran
Su ornıġa Cayĥūn ara aḳtı ḳan
Ḳatıştı iki cayş-ı daryā-ħurūş
(4) Uruşdın acal ḳulzumı urdı çūş

Ve ol uruşda Ḳara Ḳalpaḳ- (5) nıñ mubārızlarıdın Ṭaylaḳ Bahādur ve Köçenek Biyniñ oġlı Éş Bol (6) Bahādur tīġ-ı ħūn-āşām nıyāmdın tartıp aǾdā-yı şom-farcāmġa ḳıran saldılar. (7) Töre Murād Śūfīnıñ uluġ oġlı Dosat Bég, kim télbe itler dék her ṭarafġa (8) ĥamla ḳılıp muhāraba amrıġa maşġūl durur érdi, Ṭaylaḳ Bahādur anıñ

[245] Kelime metinde ( ) şeklindedir.
[246] Merece'l-baĥreyni yelteḳīyāni (iki acı ve tatlı su denizlerini salmış birbirine kavuşurlar).

taḳābulıdın (9) çıḳıp śadma-ı vaĥşat-engīz ve ĥamla-ı mahābat-āmīzdın anı munhazım ve fırārī ḳıldı (10) ve izidin yétip atdın yıḳtı. Dosat Bég cān ĥavfıdın özin daryāġa (11) salıp şınāh dast-yārlıġı bile varṭa-ı helāketdin nacāt taptı (12) ve Ṭaylaḳ Bahādur anıñ atıġa mutaśarrıf bolup durur. Ve Éş Bol Bahādur muĥāraba (13) aŝnāsıda zaĥm-dār bolup çıḳtı. Ve Ħ(v)āca Cān Ħ(v)āca daġı yaĥşıġına dast-burdlar (14) körgüzüp durur. Ve anıñ öz tilidin éşitildi, kim Aral mubārızlarıdın (15) bir kişini ṭabānça oḳı bile yıḳdum ve anıñ inisi Mansūr Ħ(v)āca ıbn ØUmar Ħ(v)āca-ı (16) Naḳīb, kim aḳasınıñ nökerleridin Muĥammad Nažar Şayĥ Çoḳanī bile barḳ-tāz-ı maydān-ı mubārazat (17) bolup nīrān-ı ḳattāl ışṭıØālıdın Øınād ahlınıñ ĥırman-ı ŝabātıġa ātaş-ı ḳahr salıp köp (346b) (1) kişini macrūĥ-ı tīġ-gīn ḳılıp dururlar. Ve Ħ(v)āca Éliniñ maØārıfıdın Muĥammad Kerīm Ḳoyçı Atalıḳ -kim (2) şacāØat u calādat mayāmını bile dar-gāh-ı ĥılāfat-sāya güzīnleriniñ silkige munĥarıṭ durur- kiçik oġlı (3) Muĥammad Nažar ve baØżı bahādurlarnıñ maşvarat ve ıttıfāḳı bile daryā-yı muḳātalaġa keştī-i muĥāraba sürüp (4) tīġ-ı tīz u sınān-ı ĥūn-rīz bile andaḳ sar-afşānlıġ ve sīna-şikāflıġ körgüzüp durur, kim (5) Bahrām-ı ĥūn-āşām ve simāk-ı rāmıĥ manžara-ı gerdūndın anıñ farḳıġa cavāhır-ı āfarīndın (6) saçıġ saçtılar, ve taøyīd-ı bāhıra ve davlat-ı ḳāhıra ḳuvvatıdın Aral sıpāhıġa şikest u hazīmat (7) bérip ĥandaḳdın ötgünçe taØāḳub ḳıldı ve oġlı bile ĥandaḳ güźar-gāhın masdūd ḳılıp köp (8) kişini ĥandaḳ suyıda gird-āb-ı fanāġa ġarīḳ ḳıldı.

ŞıØr:

Afvāc-ı žafar-şıØār [u] manśūr
Eylep (9) sıpah-ı Øadūnı maḳhūr
Ol ĥayl-ı žafar-lıvāda her fard
Bir leşker ile bolur hamāvard
(10) Līkin bu kemāl-i ḳudrat-kār
Érmes ba-cuz ıltıfāt-ı Dādār

ØAsākir-i manśūra (11) egerçi bu heneggāmada[247] ḳalØa taŝhīrıġa daġı ḳādır durur érdiler. Ammā maøźūn érmes (12) durur érdiler. Bu ḳadr-ı nuśrat u žafarġa ıktifā ve ıḳtınāØ körgüzüp ordu-yı (13) vālāġa ışāra-yı aØlā bile Øatf-ı Øınān ḳıldılar. ŞacāØat ve mubārazat dādın (14) bérgen sıpah-dārlar ve mubārızlar mavḳıf-ı ĥılāfatdın pīrāya-pūş ĥılāØ-ı (15) ĥūrşīd-şuØāØ ve bahra-yāb-ı ıĥsān u ıśtınāØ bolup dururlar.

[247] Kelime metinde ( ) şeklindedir.

Bayt:

Ey tüşüp (16) şafḳatıñ muhītıġa çūş
Étdiñ ahl-ı sıpāhnı zar-pūş

Han-ı (17) **navādırı'l-ḥavārıḳ**

Çūn tañlası kim çahār-şanba küni ġurra-ı Ramażānu'l-mübārek érdi. (347a) (1) Ĥażrat-ı aÓlā-ḥāḳānī öz nafs-ı nafīsı bile muĥāśara amrıġa mutaśaddī bolup her néçe razm talab (2) bolup durur. MuÓānıdlarnıñ ḳalÓadın çıḳarġa zahra ve yarası yoḳ durur érdi. (3) Ol ĥażrat daryā ḳıraġıġa Óınān-ı Óātıfatın munśarıf ḳılıp Cayḥūnnıñ şarḳıġa (4) kişi ötkerdi. Tā kim ol tarafda aÓdā-yı davlatdın kişi bolsa cazāġa (5) yétkürgeyler. Ötgenler ḳaytıp kélgendin soñra Ḳara Ḳalpaḳnıñ (6) bahādurları Köçenek Biy başlıġ kélip mavḳıf-ı Óarżġa yétkürüp dururlar, kim (7) eger ruḥśat-ı vālā śādır bolsa taóyīd-ı Subĥānī ve davlat-ı śāĥıb-ḳırānīnıñ ḳuvvatı bile tevekkül (8) urvatu'l-vuŝḳasıġa çeng-i ıÓtıśām urup ḳalÓa-güşāylıḳ ırādası bile ĥıśārġa (9) yügürürmiz. Racā-ı vāŝıḳ durur, kim bu Óazīmat-ı śādıḳ yumnıdın bāb-ı fatĥ çahra-yı (10) murādımızġa açılıp ḳalÓa tasĥīrıġa dast tapġaymız. Çūn her şahar u vılāyatı, kim (11) ḳahran u ḳasran maftūĥ bolsa žāhır durur, kim cānıbındın köp kimse żāyıÓ bolup (12) sefk-i dımā vuḳūÓ tapmaġı żarūrī durur, ol ĥażrat ġāyat-ı şafḳat ve kemāl-i muruvvat- (13) dın belkim ılhām-ı surūş-ı davlat ve ışāra-yı arvāĥ-ı ḳudśī manzılatdın (14) ol ışġa rıżā bérmeyin bu cavāhır-ı zavāhır-ı girān-bahā bile muÓaccız bayān tilin güher-afşān (15) ḳıldı, kim egerçi aĥtar-ı ĥuśūl-ı murād ve kevkeb-i vuśūl-ı sudād, ırādat-ı śādıḳ maşrıḳıdın ve Óazīmat-ı (16) muvāfıḳ ufḳıdın ṭulūÓ ḳılmaġı arbāb-ı Óaḳl u tamayyuz allıda ažhar-ı mina'ş-şams ve abyan-ı mina'l-ams (17) durur, ve-līkin bu amr-ı taÓcīlıda fāyıda-ı mutarattıb érmes durur, kim el-umūru marhūnatun (347b) (1) bi-evḳātihā [248] mufādı bile vaḳtıġa mavḳūf durur. Inşāó-allāh ḳarīb durur, kim (2) ba-dūn-ı taśdīÓ ve bī-vuḳūÓ-ı taraddud bahār-ı Óınāyat-ı İlāhī ve nasīm-ı fāżıl-ı nā-mutanāhīnıñ fayżıdın (3) gülşen-i kām ve çaman-ı marām ĥıśār fatĥınıñ gül-i hamīşa-bahārı bile reng-būy-ı tāza ve nażārat-ı bī- (4) andāza tapġusı durur. Arbāb-ı duval-ı mulhamūn muḳtażāsı bile ol ĥażratnıñ (5) bu kelām-ı ılhām nıžāmı, kim fi'l-ĥaḳīḳa nasīm-ı bahār-ı kerāmat ve gevher-i bahār-ı saÓādat durur érdi, (6) taḳdīrġa muvāfıḳ kélip Óarūs-ı fatĥ manaśśa-ı zuĥūrda cılva-ger bolup durur. (7) Andaḳ durur kim Óan-ḳarīb ḳalam-ı badāyıÓ nigārınıñ raḳam-zadası bolġusı durur.

[248] İşler vakti gelince ortaya çıkar, o zamana dek rehinlidir (Her şey zamanı gelince meydana gelir).

(8) Maŝnavī:

Kelāmī kim sürer arbāb-ı davlat
Ĥaḳīḳatda érür Ǿayn-ı kerāmat
(9) Muvāfıḳdur alar raǿy-ı ḳażāġa
Mufīd işleri faż̇l-ı Ĥudāġa

Aynıñ üçünçi kéçesi kim (10) cumǾa aḳşāmı durur érdi. Mavḳıf-ı calālatdın farmān-ı lāzımu'l-ıźǾān Ǿızz-ı ıśdār taptı, kim (11) Ĥāl Muĥammad Ĥannıñ inisi Allāh Nażar Mergen baǾżı mutacannıda bile ḳorġan cānıbıġa (12) Ǿāzım bolup kéçe ḳarañġulıġıda, kim parda-dār

[249] durur. ḲalǾanıñ ahlıġa (13) ve dast-burdī yétkürgey, kim ahālī-ı Aral ĥ(v)āb-ı ġaflatdın séskenip davlat-ı ḳāhıra (14) kuvvatı ve Ǿasākir-i manśūra curǿatınıñ śadmatıdın mutanabbıh ve özleriniñ savdā-yı maĥal (15) tarīḳıda güm-rāh érkenidin muttalıǾ u āgāh bolġaylar. Lā-caram maǿmūrlar farmān ımtıŝālı bile (16) ḳalǾa dīvārınıñ astıġa özlerin yétkürüp dururlar. Ol camāǾadın (17) Ér Nıyāz Kel atlıġ bir yigit, kim taham-tan-ı dılīr ve çālāk-ı bī-nažīr durur érdi, bir néçe mutahavvır (348a) (1) yigitler bile Ĥıśārġa kirip burūc u bārū mustaĥfıžlarıdın yétti sékiz kişi tīġ-ı kec rah-numālıġı (2) bile Ǿadam şahrıstānınıñ toġrı yolıġa yiberip dururlar. BaǾżınıñ (3) raĥt ve lıbāsların pā-yı muzd alıp bārū üstide ġulġula-ı tekbīrdın muǾānıdlar- (4) nıñ arasıġa şorış salıp ḳalǾadın tüşüp ordu-yı humāyūnġa murācaǾat (5) körgüzüp dururlar. Ĥażrat-ı ĥıdīv-ı kāmkār alarnı ĥılāǾ-ı girān-māya ve navāzışāt-ı bılā- (6) nıhāya bile abnā-yı zamāndın mumtāz ḳıldı.

ḲıtǾa:

Ĥıźmat-ı şāyasta ḳıl kim (7) ĥıźmat-ı şāyastadın
Köp muĥaḳḳar ḳullar oldı şah ḳaşıda muǾtabar
Çūnki mardum ĥıžmatın (8) ḳıldı yügürüp her taraf
Bu cıhatdın eyledi köz üstide manzıl-ı nažar

(9) Ol kün Gürgen Yomutınıñ Śūfī ımdādıġa kélip At Güźarıġa yétgende muĥāśaranıñ (10) ĥabarın éşitip ḳaytġan ĥabarı yétişip Ḳandım Sar-dār alarnıñ taǿdīb u goş-mālı (11) üçün maǿmūr bolup durur.

Bu ıcmāl tafśīlı ol durur kim

Sābıḳan güžāriş tapıp durur érdi, (12) kim Ĥurāsān Terākimesidin Gürgen Yomutı, kim Çonī Şaraf ve Ḳara Çoḳa dérler. Ol (13) camāǾadın bir néçe kişi savdā ve talab üçün Aralġa kélip Töre Śūfī alar on bir at- (14) nıñ badalıda Ḳurbān Bég Biyniñ

[249] Ve ceǿalne'l-leyle libāsen (geceyi örtü yaptık). LXXVIII, 10

ḳızın ḳırḳ ḳız bile satıp Gürgenġa uzaturda (15) sıpārış ḳılıp durur érdi, kim her kişi ımdād ve nökerlik ṯarīḳası bile munda (16) kélse ikki ḳız bérür mén. Çūn ol mudabbır-ı bed-kīşler ḳızlarnı Ħurāsānġa éltip Śūfī- (17) nıñ sıpārış ve vaǾdasın Terākime arasıda şāyıǾ ḳıldılar. Gürgen Yomutıyyadın (348b) (1) baǾżı arāžıl u avbāş, kim taħmīnan ikki yüz nafardın zıyāda durur érdi, ol vaǾdanıñ (2) umīdı ve savdā bih-būdı üçün tévaġa buġdāy ve birinç yüklep ve Śūfīnıñ ħıźmatıġa (3) kemer-i ıctıhād baġlap Aral safarıġa Ǿāzım bolup dururlar. Ve daştdın çıḳıp At (4) Yolı güźarınıñ ḳıbla aġzıġa nuzūl ḳıldılar. Ittıfāḳā burunraḳ amīr-zāda-ı (5) aǾžam-ı mufaħħar banī-ādam-ı Muĥammad Nažar Béġ zayyada davlatahunıñ baǾżı ḳuşçıları amīr-zāda-ı (6) Muĥammad Yūsuf Béġ, valad-ı Fāžıl Biyniñ ḳuşçıları bile şahardın kélip ol mavżıǾda tüşüp érdiler. (7) Yomutġa śayd bolup dururlar. Ol ħāksār-ı bād-paymālar ḳuşçılardın kevkebe-i vālānıñ (8) aǾdā-yı žalālat-ıntımā muĥāśarasıġa maşġūl érkenin éşitip ol ħabar-ı vaĥşat-aŝar śarśarıdın (9) çırāġ umīdları uçtı. Ve dahşat-ı tund-bādı bile ħırman-ı ŝabāt u ḳarārları bar bād bolup kéltürgen (10) aĥmāl u aŝḳālın, kim buġdāy ve birinç durur érdi, Erengni ḳırıda töküp ṯarīḳ-ı fırārġa (11) ḳadam-ı ıžṯırār urup dururlar. Leşkeriyyedin iki yigit Ḳara Ḳalpaḳnıñ aĥşāmıġa (12) baǾżı umūr-ı żarūrıyya üçün mutavaccıh bolup At Yolıdın uǾbūr ḳılurda ḳır üstide (13) Terākimeni körüp murācaǾat körgüzüp darbār-ı felek-mıḳdār mulāzımlarıġa ħabar yétkürüp dururlar. (14) Mavḳıf-ı calāldın farmān-ı vācıbu'l-ımtıŝāl śādır bolup Ḳara Ḳalpaḳıyya mubārızları (15) ol ħabarnıñ taĤḳīḳı üçün At Güźarıġa zavraḳ-ı Ǿazīmat sürüp yolda ħabar taptılar, kim (16) Ħīvaḳġa bara turġan Manḳışlaḳ kārvānı érmiş, alar bu ħabarnı nā-mutaĥaḳḳıḳ bile murācaǾat (17) körgüzdiler. Tañlası, kim aynıñ üçlençi küni cumǾa durur érdi, ħabar mutaĥaḳḳaḳ bolup Ḳandım (349a) (1) Sar-dārnı favcı bile, kim her fardı bir dasta güzīdesi durur érdi, Yomutıyyanı tekāmīş (2) ḳılurġa buyurup dururlar. Ol aŝnāda maǿmūrlar At Yolıdın Ǿubūr ḳılġan- (3) dın soñra alarnı tekāmīş u taǾāḳub étip kemāl-i ıstıǾcāl u ġāyat-ı (4) musāraǾat bile tört künde İltice ḳudužıda muǾānıdlarınıñ kéynidin (5) yétüşti. Cānıbından śaf aralıġ marāsımınıñ ıḳāmatıdın soñra Ḳandım Sardār tadbīr-ı (6) pīrāna ve raǿy-ı dılīrāna muḳtažāsı bile baǾżı kār-dīda ve razm-ı āzmāy yigitlerni (7) baydaḳ muĥāfažatıġa taǾyīn ve ārām-güzīn ṯarīḳ-ı temkīn ḳıldı.

Bayt:

Kérekdür (8) uruş çaġı pīrāna raǿy
Śaf aralıġ içre dılīrāna raǿy

Ve özi bahādurlar (9) ve ahl-ı tahavvurlar bile, kim

Maŝnavī:

Her biri Rustam-ı fīrūz-ı nabard
Her biri maǾreke-i razmda (10) fard
Śafdur śaf-şiken fīl-efgen
Zor-dast u ķavī u rūyīn-tan
Dīv-ı çengāl (11) melāyik-i ķudrat
Köh-i temkīn ġazanfar-ı ķuvvat

érdi. Rūy-ı ırādat u nıyāz Ĥażrat-ı kerīm-i (12) kār-sāznıñ Ǿayn-ı Ǿınāyat ve maĤž-ı marĤamatıġa évürüp calādat yegrenin śarāmat maydānıġa (13) sürüp durur. Ve ātaş-ı sūzān ħārıstān-ı muġaylānġa tüşgen dék aǾdā sıpāhıġa (14) aralaşup tīġ-ı bī-dırīġ-ı sar-afşānlıġı ve tüfeng-i raǾd-āheng-i cān-sıtānlıġı bile Terākimedin (15) köp kişini macrūĤ u maķtūl ķılıp barça téve ve ulaġların dast-gīr u ġārat (16) étdiler. Mufsıdlar ķuduķnıñ üstide yañıdın sılsıla-ı camǾıyyatını munǾakıd étip (17) çöp ve tofraķdın atrāfıġa Ĥıśār évürüp dururlar. Çūn ķuduķ Terākime taśarrufıda durur érdi. (349b) (1) Ve sıpāh-ı nuśrat-panāhda su az ve Ǿalīķ-ı merākib nā-yāb ve daşt ba-ġāyat havlnāk durur érdi. (2) Bu vucūh bile tavaķķuf ķılmaķda taǾaźźur-ı tamām ve taǾassur-ı lā-kelām bile vāķıǾ durur érdi. (3) Bınāǿan-Ǿalayh munça dast-burdġa iktifā ķılıp murācaǾat körgüzüp dururlar. Ve şanba kéçesi (4) aynıñ törtide munhīlar sudda-ı ħılāfat mulāzımlarıġa ħabar yétkürüp (5) dururlar, kim Aralnıñ baǾżı avbāş u arāzıl kéçeler (6) kéme bile Tallıķ rudıġa kirip ol nāĤıyat mazārıǾıdın ġalla ve Ǿalaf kéltürür érmiş, bu (7) cıhatdın MuĤammad Nıyāz Kerçek ve Berdi Bahādur ve ǾUbaydu'llāh Ħ(v)āca baǾżı mubārızlar (8) bile Aral avbāşlarınıñ ķaśdıġa maǿmūr bolup dururlar. Maǿmūrlar kéçede (9) kemīn étip mazārıǾġa barġanlardın dayyārı ķoymay, maķtūl u maǿsūr ķılıp muǾasker-i humāyūnġa (10) murācaǾat körgüzüp lıbās-ı fāĥır ve navāzışāt-ı mütekāŝire bile sar-afrāz u sar-buland bolup dururlar.

(11) **Ĥażrat-ı ħılāfat-panāhnıñ canāb-ı valāyat-maǿāb Ĥakīm Ata ve Sayyīd Ata ķuds-ı asrār-ı humā** (12)**-nıñ fāyıżu'l-anvār mazārları zıyāratlarıġa muşarraf bolmaġı.**

Çūn hamīşa Ĥażrat-ı aǾlā-ħāķānīġa (13) sunnat-ı sanıyya ve Ǿādat-ı marżıyya ol durur érdi, kim her dıyār u memleketge ħ(v)āh-ı rasm u sayr-ħ(v)āh (14) ırāda-ı tasĥīr bile vārıd bolsa, ol navāhīdaġı bazr-ı kavārlarınıñ maķābır ve ķadam-gāhlarıġa, kim ķıbla-ı (15) arbāb-ı saǾādat ve kaǾbe-i aśĤāb ırādat durur.

Man zarā'l-maķābıra fekeennemā zarā'l-anbıyā[250] mufādınıñ (16) ıĥrāzı bile kemāl-i ıĥlāśdın şaraf-ı ıĥtıśāś tapıp zıyaratġa muşarraf bolup dururlar érdi. (17) Bu rasm-ı maÓhūd muķtazāsı bile yek-şanba küni Ĥażrat-ı ķudvatu'l-avlıyā zubdatu'l-atķıyā sulţān-ı kişver Óırfān-sālār (350a) (1) leşker-i īķān Ĥakīm Ata Sulaymān ve canāb-ı sıyādat-maǿāb valāyat-ıntısāb afżalu'l-nucabā, ekmelu'l-Óurafā (2) Ĥażrat-ı Seyyid Aĥmadu'l-maşhūr Seyyid Ata ķudsu'llāh-ı asrār-ı humānıñ ıĥrāzı zıyāratlarıġa mubādarat körgüzüp (3) Baķırġan samtıġa ıĥlāś-ı śādıķ u ıÓtıķad-ı vāŝıķ bile rāǿyat-afrāz nahżat boldı. Aĥsan-ı avķātda (4) ve asÓad-ı sāÓātda ķadam-ı taÓžīm bile Ĥażrat-ı valāyat-martabatlarınıñ ħaţīra-ı munīralarıġa vārıd (5) bolup dururlar. Marķadeyn-ı şarīfeyn zıyāratıġa ıstısÓad tapıp arvāĤ-ı fāyıżu'l-falāĤlarıdın (6) ıstımdād-ı hımmat ķılıp dururlar. Ve heneggām-ı [251] zıyāratda gülşen-i ķudsdın nasīm-ı fayż-ı ıhtızāzġa (7) kirip gül-bün-i futūĤāt ġonça-güşāylıġı bile Ĥażrat-ı śāĤıb-ķırān-ı kāmkārnıñ mübārek köñli (8) çamanıstān rıķķat bolup durur. Ve dīda-ı cahān-bīni śadaf köz dék ķaţarāt-ı Óabarātdın (9) luólu-ı āb-dār ol āstāna-ı ķuds-āŝārġa īŝār ķıldı. Lā-caram abvāb-ı (10) ķabūl ol Ĥażratnıñ çahra-ı ıĥlāśıġa açılıp Ĥażratlarınıñ rūĤ-ı pur-futūĤlarıdın (11) taşrīf-ı ıstıÓānat bile sar-afrāzlıġ taptı. Faķīru'l-Ĥaķīru'r-rācı ilā şafāÓatu'l-Aĥmad şīr-ı MuĤammadu'l- (12) mulaķķab bi'l-Mūnıs -kim bu Ĥurūf-ı rāķımı durur- mén ol mavżıÓ-ı şarīfda maķām-ı ħużūÓ (13) ve tażarruÓda Ĥāżır durur érdüm- muşāhada ķıldı, kim ekŝer-i ekābır u aÓāżım, kim ol (14) Maclıs-ı ķuds-ı nışānġa muşarraf bolup dar-gāh-ı nıyāzġa cabha-sā-yı ıĥlāś durur érdiler, (15) alardın hīç kişi yoķ durur érdi, kim mustaġraķ-ı daryā-yı ġaybat bolup cavāhır-ı (16) Ĥużūr bile ħazīna-ı bāţınī tolmaġan bolġay, faķīr-ı Ĥaķīr kişi al-taķśīr bu ġanıya ķıtÓanı nažm silkige (17) çékip durur érdüm.

ĶıtÓa:

Ay muÓallā-āstānıñ ķıbla-ı ahl-ı yaķīn
Sürtedürler dar-kihīnġa (350b) (1) şāhlar rūy-ı nıyāz
Kimge ħāk-ı āstānıñ öpti taptı āb-rūy
Belki taşrīf-ı saÓādat birle (2) boldı sar-afrāz
Her kişi, kim sar-ħūş-ı cām ķabūlıñdur mudām
Ol durur may-ħāna-ı (3) vaĤdat-ārā Óışrat-tırāz
Çāra istep kélmişem āşufta köñlüm dardıġa
Çāra ķıl çūnki (4) dard ahlıġadur sen çāra-sāz

[250] Kim kabirleri ziyaret ederse peygamberleri ziyaret etmiş gibidir.
[251] Kelime metinde (م) şeklindedir.

Kéldi yüz ummīd ile Mūnıs-ı canābıñ tavfıġa

(5) Ḳıl navāzışlar aña ay surūr-ı miskīn-navāz

Ĥażrat-ı ħıdīv-ı kāmkār ol āstāna-ı fāyıżu'l- (6) âŝār u Óataba-ı fāyıżu'l-anvārnıñ ħāk-rob u ħıźmatkārların nuźūrāt-ı bısyār ve taśadduḳāt-ı (7) bī-şumār bile sar-şār-ı davlat-ı pāy-dār ḳılıp canāb-ı valāyat-ıntısāblarınıñ vaḳfıyātı dağı mazārıÓnı (8) ve taşrīf-ı kerāmatdın mumtāz ve iklīl-i Óınāyatdın sar-afrāz bolup (9) ĥużūr-ı mavfūru's-surūr bile muÓāvadat körgüzüp kiryās-ı buland-asāsġa nuzūl-ı ıclāl étdi. (10) Ol kün ĥażrat-ı aÓlā-ħāḳānī zıyārat aŝnāsıda ÓUbaydu'llāh Ħ(v)āca ve Tölegen Bahādur (11) ve Ŧaylāḳ Bahādur ve Mullā Éşim Baynıñ oġlı Cān Muĥammad ve Ḳarabaş Bahādur Ḳara Ḳalpaḳ- (12) nıñ çerigi bile daryādın Óubūr ḳılıp Aralnıñ otçı ve ékinçileridin on, on (13) béş kişini öltürüp köp kişini esīr-i sar-panca-ı taḳdīr ḳıldılar. Ve ol navāĥīnı (14) pay-māl-ı çapavul ve dast-farsūd-ı tatāvul ḳılıp ḳayttılar.

Żıyāfat-ı taÓrīżıda, kim melāyik-i (15) **śāyımu'd-dahr anıñ çāşnī źavḳıdın ārzū-yı ıftār ḳılur**,

Rasm-ı maÓhūd ve dastūr-ı sābıḳ bile (16) aynıñ yetiside çahār-şanba küni mavḳıf-ı Óızz u calāldın farmān-ı lāzımu'l-ımtıŝāl, (17) śāĥıb-ı zamān, Āśaf-ı davrān, vazīr-ı āÓžīm, dastūr-ı mükerrem, nıžāmu'l-mülk ve'l-mıllat Muĥammad Yūsuf Mihterġa (351a) (1) nufūź taptı, kim żıyāfat asbābınıñ tahıyyasıġa ıştıġāl körgüzüp namāz-ı (2) şāmda, kim vaḳt-ı ıftār davr-ı muhayyā ve āmāda ḳılsun. Lā-caram canāb-ı vazārat- (3) maóāb ol amr-ı ıştıġālıda cahd-ı mavfūr ve saÓy-ı meşkūr taḳdīmġa yétkürüp (4) amīr-ı davlat-maóāb ve vazīr-ı Āśaf-canāb nıžāmu'd-davla Muĥammad Rıżā Ḳoş Bégi ve maĥram-ı (5) asrār-ı ħāḳānī muḳarrab-ı ĥażrat-ı sultānī Ħ(v)ācaş Maĥramnıñ ıhtımāmı bile żıyāfatı (6) tartīb bérip durur, kim salātīn-ı nām-dār ve ħavāḳīn-ı Óālī-mıḳdār anıñ çāşnī-ı (7) tamannāsıdın şīrīn-kām bolurlar ve kerrūbīler, kim tabaḳāt-ı āsmānda śāyımu'd- (8) dahr dururlar, anıñ şarbat ārzūsıdın ıftār ḳılġalı (9) ıştıhā ġalabasıdın bī-ārām u bī-ḳarār bolġusı dururlar. Laźźat-madār (10) tabbāhlar atÓıma-ı gün-ā-gün u aşrıba-ı mutanavvıÓa-ı laźźat-āmūn ıhtırāÓ ḳıldılar. (11) Ve şīrīn-kār ḳannādlar reng-ā-reng kand-ālāt u ĥalvā u maÓācīn-ı ḳandīn tartīb bérdiler. (12) Ve fevākih-i laźīź āśnāfıdın -kim muĥāsıb-ı Óaḳl-ı taÓdādıdın taşḳarı durur (13) érdi- sīmīn-şīralar ve zarrīn boşḳāblarġa térildiler.

RubāÓī:

Farħunda (14) żıyāfatı, ki yüz gūna taÓām

Her ħ(v)ān zar-andūd üze tapıp ārām

Her loḳması yüz (15) laźźat ile parvarda

Her laźźatı yüz cānını ḳılıp şīrīn-kām

Namāz-ı Óaśr adasıdın[252] soñ (16) Óulamā-yı Óažīmu'ş-şāón ve umarā-yı gerdūn-tuvān erkān-ı davlat ve aÓyān-ı ĥażrat ve (17) maşāhīr-ı sıpāh ve camāhīr-ı davlat-panāh dar-gāh-ı gerdūn-ışţıbāhġa tavaccuh (351b) (1) ḳılıp sarā-parda-ı Óızzat u bār-gāh-ı davlatda, kim

Maŝnavī:

Ḳayu bār-gāh-ı muÓallā-asās
(2) Ki mancūḳı érdi zuĥalġa mumās
Kélip vusÓat içre cahāndın vasīÓ
Büyüklikde (3) kök ħaymasıdın rafīÓ
Anıñ her ḳanatıda andaḳ nigār
Ki Óanḳā ḳanatın (4) ḳılıp şarmsār
Ḳuyāş carmı zarrīn ḳıbābı anıñ
Şuhub tārı sīmīn ţınābı (5) anıñ
Né kim anda gül-mīħ [u] mısmār olup
Kevākeb kibi barça zar-kār olup
(6) Kélip her sutūn mıĥvar-ı āsmān
RuÓūnatda ḳāmat kibi dıl-sıtān
Velī zar bile (7) naḳşın ustād-kār
Ħıtāyī u İslīmī étmiş nigār
Fırāş u bısāţı laţāfat-ārā
(8) Ḳılıp Gürgen élniñ közini ḳara

Her kişi öz ḳadar ve manzılatıġa yaraşa masnad-nışīn (9) temekkün bolup dururlar. Ve şām namāzıdın farāġ ĥāśıl bolġandın soñra çābuk-dast (10) şarbat-dārlar ıftār üçün gün-ā-gün şarbat-ı laźīź kéltürüp barçanı maĥźūź u şīrīn- (11) kām ḳıldılar. Ve nıÓmat-ı pur-mast-ı ħ(v)ān-sālār sımāt-ı zar-dūz u mavāyıd-ı zīnat-andūz ħāśś (12) u Óāmnın aldıġa yayıp anvāÓ-ı aţÓıma-ı şīrīn ve aśnāf-ı ḳand-ālāt u maÓācīn ve gün-ā-gün-ı (13) ĥalvā-yı şahd-parvar ve reng-ā-reng-i fevākih-i laźźat-güsterdin śaĥn-ı bār-gāhnı faża-yı ħuld-ı barīn (14) yañlıġ mamlū ve maşĥūn ḳıldılar.

Maŝnavī:

AţÓıma ĥāżır bolup imkānıça
Laźźat ara ħalḳ (15) çüçük cānıça
Ġayr-ı mükerrer néçe türlüg taÓām

[252] Kelime metinde ( ) şeklindedir.

Bahra alıp barça ħavaśś u Óavām
Roza éli (16) źavķ ile ıftār étip
Eklde ĥırś u şarah ıžhār étip
Hīç kişi ķalmadı bahr almaġan
(17) Dāmānıġa nāz u nıÓam salmaġan

Ekl u şurb adası [253] ve żayf ınķıżāsıdın soñra ol kéçe (352a) (1) Yār Muĥammad Bég Ķoş Köprügi dāru's-saltana-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazmdın kélip Buħārā sufarāsı- (2) nıñ nāmasın kéltürüp durur. Bu vaķāyıÓnı oķur. Maħādīmnıñ (3) żamāyır-ı źī-baśāyırıġa roşan u maÓlūm bolsun, kim köp muddatdın béri(4) Buħārā vālīsı Amīr Ĥaydar Pād-şāh bile ĥażrat-ı ħılāfat-martabat mulāzımları- (5) nıñ arasıdın rusul u rasāyıl raft u āmadı bi'l-kül munķaṭıÓ bolup durur érdi, (6) çūn ĥażrat-ı aÓlā-ħāķānīnıñ āftāb-ı ıķbālı, kim hamīşa sıpıhr-ı calālda partav-efgen (7) avc-ı kemāl bolsun, kün be-kün ırtıfāÓ taptı. Mīr Ĥaydar Pād-şāh muħālafat (8) u muÓānadat ıžhārıdın ħacal u paşīmān bolup bahāna tiley durur érdi, kim ol bahāna (9) vasīlası bile mā bayn davlatındın küdüret-i murtafıÓ bolġay, bu tamhīd bile ol uçurda (10) oġlı üçün ṫoy-ı Óažīm tartīb bérip ol ṫoyġa daÓvat ķılmaķ bahānasın (11) vasīla ķılıp umarāsıdın Manķıt Uraķ Bay Çura Aķası ve ÓAvaż Muĥammad (12) Yasavul Başını safārat rasmı bile ıħlāś-nāma tapşurup ravāna-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm (13) ķıldı. Alar Ramažān ayınıñ avāyılıda dāru'l-ħılāfa-ı Ħīvaķġa dāĥıl bolup canāb-ı amārat- (14) maóāb, nıyābat-ıntısāb, Óumdatu'l-umarā, zubdatu'l-Óužmā, amīr-ı kebīr Ķutluķ Murād Inaķ alarnı (15) şaharda mavķūf ķılıp öz mulāzımlarıdın Yār Muĥammad Bég-i meźkūrnı Mīr Ĥaydarnıñ (16) yibergen nāması bile darbār-ı felek-mıķdārġa ırsāl ķıldı. Bég-i mūmā-ılayh (17) meźkūr bolġan kéçe şaraf-andūz-ı taķbīl-āstān bolup ol nāmanı maĥramlar vasīlası bile (352b) (1) Óarżġa yétkürüp dururlar. Ol nāma ıžhār-ı ıħlās ve muvāfaķatġa muşÓır durur érdi. Ve cahān-gerdlerdin (2) Ĥaydar Seyyid atlıġ bir yigit Yār Muĥammad Bég muśāĥabatıda kélip faķīrnıñ aķası Muĥammad Nıyāz (3) Mīr-āb ve Ādīna Ķulı Atalıķ ve Muĥammad Nıyāz Sar-dār ve Şayħ Nažar Ħalıfa ve yana ikki kimse, kim barçası (4) ħan-ı maġfūr Él Tüzer Muĥammad Bahādur Ħannıñ vāķıÓa-ı hāyılasıda mafķūd bolup (5) ĥayāt ve mamātlarıdın aślā nışānı tapılmay durur érdi. Alarnıñ Orta Yüz (6) Ķazaķıdın Uyşun ve Baĥrın ulusıda esīr ve bendelik ħabarın kéltürüp (7) Óarīża-dāştların mavķıf-ı Óarżġa yétkürdiler. Émdi Óālī-ĥażratnıñ Óavāṫıf-ı ħusravāna (8) ve marāĥım-ı pādşāhānasıdın umīdımız bu durur, kim ol āvvāra-ı bī-ħānmān (9) ve bī-çāra-ı sar-gerdānlarnı Óācız-navāzlıķ u bende-perverlik yüzidin

[253] Kelime metinde ( ) şeklindedir.

yoḳlasalar şāyad, (10) kim davlat-ı roz-afzūn mayāmınıdın alarnıñ ĥużūr-ı pur-surūrı bile (11) mutaǾallıḳlarınıñ dīda-ı ıntıžārı roşan bolġay ve bahār vuśūlı bile avlād u aĥfād (12) u ḳarındaşlarını ħātır-ı bī-ḳarārı gülşen bolġay.

Nažm:

Şahā şahr-yārā kerem- (13) parvarā
Ħılāfat sarīrı üze dāvarā
Keremlik uluġ davlatıñdın mudām
(14) Budur bizniñ umīdımız śubĥ u şām
Ki ḳılsañ keremdin muhayyā yaraġ
Esīr (15) cafālarnı ḳılsañ soraġ
Yiberseñ cahān-dīdalar her taraf
Sürüp ḳullarıñ- (16) dın ħabar her taraf
Nédür yoḳlamaḳ ıhtıyār eyleseñ
Yoḳ olġan kişimizni (17) bar eyleseñ
Cazā ġaybdın ĥaḳ yétürsün saña
Né kim ħātırıñ körgüzür mayl (353a) (1) aña
Cahān mülki bolsun musallam tamām
Kirip taĥt ĥukmıñġa Ǿālam tamām
Cahān-bānlar (2) olsun ḳapuñ bandası
Salātīn-ı canābıñ sar-efgendesi

Tañlası, kim (3) panç-şanba küni durur érdi, çāşt-gāhda Kuncud Yarmanıñ sengeridin köçüp (4) Yengiçke saḳḳāsıda daryānıñ ḳırağın, kim masāfatı ḳorġanġa bir mīl durur, senger (5) ḳılıp ħıyām-ı ıḳbāl ve surādıḳāt-ı ıclālnı günbeź-i davvārġa hem-ser ḳıldı. Tā kim muǾānıdlarġa (6) mużīḳ-ı muĥāśara tangraḳ bolġay, ol kün ahālī Aralġa ruǾb u hırās ıstīlā-yı (7) tamām tapıp Açamaylı ve Kök Özekli, kim Ḳoñratnıñ muǾažžam ḳabāyılıdın durur, ol (8) ikki uruḳnıñ baǾžı ekābırı sudda-ı ħılāfat mulāzımlarıġa yaşurun kişi yiberdiler. (9) Bu mažmūn bile, kim bu bir néççe banda-ı ħāksār ve mucrım-ı tabāh-kār egerçi ḳažā-yı Rabbānī ve ıḳtıżā-yı (10) gerdiş-i āsmānī bile muddat-ı madīd u Ǿahd-ı baǾīd ol iki śūfī nā-bekār yaġı Ħ(v)āca Murād Biy (11) ve Töre Murād Śūfīnıñ farmān-ı żalālat-nışānıġa żarūratan mutābaǾat körgüzüp ḳadam-(12) farsā-yı ṭarīḳ-ı Ǿınād ve daşt-paymā-yı bavādī-ı fasād bolduḳ ve-līkin bu ayyām-ı ħucasta-farcāmda, (13) kim li'lāhi'l-ĥamdu ve'l minne[254] Ǿālī-ĥażrat-ı ħılāfat-manḳabatnıñ kevkebe-i humāyūnı davlat-ı roz-afzūn (14) ḳaydınıñ Ǿınān-keşlığı bile bu

[254] Hamd ve şükr Allah'adır.

dıyārnıñ havāsın ġubār-ı vurūdıdın Óanbar- (15) ālūd ḳılıp alvıya-ı žafar-taÓbıya parçamı mufārıḳ aĥvālımızġa sāya-efken durur.

Bayt:

Ol sāya (16) fi'l-ĥaḳīḳat érür sāya-ı humāy
Davlatdur anıñ astıda her kimse tutsa cāy

Bu davlat (17) Óažmını ħurd-ı dūr-bīnnıñ dalālat u hıdāyatı bile muġtanam bilip żalālat u cahālat ŧarīḳıdın (353b) (1) mutaḳāÓıd bolduḳ. Ve ḳılġan carāyımdın tavba ḳılıp Óafv dāmanıġa dast-ı tažarruÓ ve Óınāyat (2) āstānıġa cabha-ı taĥaşşuÓ urup dururmız. Eger śaĥīfa-ı Óıśyān ve carīda-ı ħıźlānımızġa (3) raḳam-ı Óafv çékilip āftāb-ı Óınāyat-ı rozgār-ı tīramızġa partav-efgen-i şafḳat bolsa umīd-ı śādıḳ (4) u racā-ı vāŝıḳ durur, kim günāhımıznıñ kefāratı üçün davlat-ı ḳāhıra ve nuśrat-ı bāhıra mužāharatı (5) bile Śūfī nā-bekārnı, kim ĥāmıl-ı ısm-ı bī-musammā durur, lıbās-ı ĥayātdın Óuryān ḳılıp amvāt silkige (6) çékgeymiz. Ammā kerem-i ħāḳānīdın ıltıcā ve ıltımāsımız bu durur, kim bir Óınāyat-nāma ırsālı (7) bile dīda-ı ummīdlarımız murād çırāġıdın roşan ve ħāŧır-ı maĥzūnlarımız bahcat bahārıdın (8) gülşen ḳılılsa, çūn ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırānnıñ vucūd-ı źī'l-cūdı maÓdan-ı Óafv ve fıŧrat-ı masÓūdı (9) maħzan-ı şafḳat durur érdi. Lā-caram ol camāÓanıñ carāyım-ı cadīda ve āŝāyım-ı ḳadīmasıdın (10) ıġmāż ḳılıp ıcāban li'l-multamasa ıstımālat körgüzüp Óınāyat-nāma marĥamat ḳıldı. (11) CamāÓa-ı meźkūra ol manşūr Óınāyatnı tāc-ı tārek-i ıftıĥār ve sar-māya-ı ıŧmīnān u ıstıžhār ḳılıp (12) Śūfīnıñ ḳatlıġa kemer-i ıctıhād bağlap furśat ıntıhāzıġa muntažır bolup dururlar. (13) Ittıfāḳāt-ı ĥasanadın muĥāśara ayyāmıda Töre Murād Śūfī, kim ġalaba-ı ĥasrat ve ĥasaddın (14) ĥaşamat-ı ħāḳānī ve şevket-i śāĥıb-ḳırānīnı köre almas durur érdi, iźā cāóe'l ḳażāu Óamiye'l-baśaru[255](15) muḳtažāsı bile ol kūr-nemek kāfir nıÓmatnıñ közıġa ġubār-ı batālat tüşüp (16) ḳuvvat-ı bāśırasıġa ıĥtılāl yétip durur érdi. Bu cıhatdın ekŝer avḳāt taşḳarı (17) çıka almay. Óuzlat-güzīn-ı zāvıya-ı ħumūl ve göşe-nışīn-ı ĥāvıya-ı źubūl durur érdi. Aynıñ (354a) (1) onıda şanba küni, kim ol nā-bekār-ı bī-baśarnıñ āftāb-ı ĥayātınıñ vaḳt-ı (2) ufūlı durur érdi, Kerīm Berdi Atalıḳ ve ÓAbdu'llāh Inaḳġa mavḳıf-ı calāldın farmān-ı vācıb- (3) u'l-ıźÓān Óızz-ı ıśdār tapıp durur, kim ḳalÓanıñ üstige barıp muĥāśara (4) ḳılıp muħārıc u mudāĥıl muĥāfažatıġa ḳıyām körgüzsünler, maómūrlar ḳalÓa üstige (5) barıp Kerīm Berdi Atalıḳ Uyġur çerigi bile ḳalÓanıñ ġarbī ve şımālī ŧarafın bolcar ḳılıp (6) ŧuruḳ u mamarlarınıñ muĥāfažatıġa mutaśaddī boldı. Ve Amīr ÓAbdu'llāh Inaḳ ve ÓAbdu'r-raĥman Bég, Hazār-asb (7) sıpāhı bile ḳorġannıñ canūbın bolcar ḳılıp daryā ḳıraġıda pālīzda śaf (8) aralıġ körgüzüp

[255] Kazası (kader) gelince göz kör olur. Vakti gelmeden hiçbir şey olmaz.

dururlar. Bu cıhatdın ol mufsıd-ı bad-kār ġalaba-ı ruʾb u ıżtırārdın (9) ħandaḳnıñ vīrān mavżıʾların ḳazdururġa bā-vucūd ıħtılāl-ı baśar Aral ahālīsı bile (10) ḳalʾadın çıḳıp belki ḳāyıd-ı acal keş-ā-keşi bile ḳatl-gāhıġa ʾāzım bolup ʾAbdu'llāh Inaḳ- (11) nıñ muḳābalasıda ħandaḳ labıġa -kim daryāġa muttaśıl durur érdi- nuzūl ḳıldı ve (12) ħandaḳnıñ ol mavżıʾın -kim ötgen uruşda Muĥammad Kerīm Ḳoyçı mubārızlar bile ol yer- (13) din ötüp durur érdi- andaḳ durur kim sābıḳan źikr tapmış durur- ĥafr ḳıldururġa (14) ĥāżır pıyādalarnı maşġūl ḳıldı. Ve Éş Ḳulı Subĥān Berdi Carçını -kim anıñ oġlı (15) Muĥammad Nıyāz ve Dosat Bégniñ at ve yaraġın alıp dar-gāh-ı ʾālam-panāh mulāzamatıġa (16) fāyız bolup durur érdi, bu cıhatdın ol bī-çāranı taʾźīb-ı tamām bile maĥbūs ḳıldurup (17) durur erdi- ĥużūrıġa kéltürüp ʾAbdu'llāh Inaḳnıñ nażar-gāhıda tīġ-ı bī-dād bile (354b) (1) şahīd ḳıldurdı. Tā kim ahālī-ı Aralnıñ yarım köñülliklarıġa (2) żābıta ve sıyāsatın ʾasākir-i manśūraġa curóat u calādatın körgüzgey ġāfıl durur. (3) Andın kim ol bī-günāhnıñ ḳanı tutup man ḳatala ḳutıla[256] fahvāsı bile sūʾ-ı ʾamal cazāsın körgüsi (4) durur. Ol aŝnāda ġarbıyya darvāzada Kerīm Berdi Atalıḳnıñ ṫarafıdın āvāz-ı tüfeng (5) ve śadā-yı ṫabl-ı ceng kélip Tavḳara Bégni, kim ikkilençi oġlı durur érdi, Süyün Biy (6) başlıġ ĥuzūrıdaġı muʾtamadun-ʾalayh kişileri bile ġarbıyya darvāzaġa marsūl tutup durur. (7) Hanūz alar darvāzaġa yetmeyin, Açamaylı ve Kök Özekli ekābırı furśatnı (8) ġanīmat bilip Ħudāy Berdi Bācbān -kim Töre Murād Śūfīnıñ muʾtamadun-ʾalayh mulāzımları- (9) dın durur érdi ve bu amrda ekābırġa hem-dāstān durur érdi- çust-destlik (10) ḳılıp barçadın burun Śūfīnıñ pahlūsıġa nīza bile urup durur. Ve ʾAlī (11) Bég Atalıḳ Kök Özekli, kim anıñ yanıda olturup durur érdi, (12) ḳolıdaġı multuḳ bile başıġa żarba yétkürdi. Kök Özekli Biy kim Atalıḳ, Ħudāy Berdi (13) Bācbānnıñ oġlı Tācī Murād bile anıñ başın késip dar-gāh-ı ʾālam-panāhġa (14) mutavaccıh bolup dururlar.

Ḳıtʾa:

Ol ki ser-keşlik ḳılıp çögen dék égmes érdi baş
(15) ʾĀḳıbat-ı davrān anıñ başın késip goy eyledi.
Tīra-dillik ĥāśıl étmiş érdi (16) küfrān birle ol
Gerd-i źıllatdın felek dağı siyah-rūy eyledi.

ʾAbdu'llāh Inaḳ (17) ḳalʾaġa vārıd bolup Ḳılıç Inaḳ hem, kim şikārġa atlanıp ol ṫarafġa güźarı tüşüp érdi, (355a) (1) bu maʾnādın muṫtalıʾ u āgāhlıġ tapıp ʾAbdu'llāh Inaḳġa lāĥıḳ boldı. Ve ıttıfāḳ bile içkeri (2) ḳalʾānıñ darvāzasıda tavaḳḳuf-ı ʾalamın bar pāy ḳıldılar. Tā kim ĥażrat-ı (3) sulṫān-ı śāĥıb-ḳırānnıñ yarlıġ-ı ʾālam-

[256] Kim öldürürse öldürülür.

mutāǾları ḳaysı işge śādır bolġusı durur. (4) Ammā Kerīm Berdi Atalıḳ bu vāḳıǾa-ı bahcat-afzādın bī-ħabar śaf aralıġġa maşġūl durur (5) érdi. Ol ĥālda Śūfīnıñ mulāzımlarıdın CumǾa Nıyāz Durman -kim Śūfīnıñ (6) heneggām-ı[257] ḳatlıda anıñ uluġ oġlı Dosat Bég bile ḳalǾanıñ arḳasıġa fırārī (7) bolup durur érdi- Dosat Bégniñ bir mulāzımını öltürüp başın kéltürüp (8) Kerīm Berdi Atalıḳġa Śūfīnıñ ħabarın yétkürüp dururlar. Atalıḳ mazbūr-ı (9) ġarbıyya darvāzadın öz sıpāhı bile darvāzadın ḳalǾaġa duħūl ḳılıp durur. (10) Öz çerigin ve Aralnıñ fuḳarā ve raǾāyāsın bad-ħ(v)āh-ı fasād-andīşlarnı, kim Śūfī-ı bī-pīr- (11) nıñ muǾāvın ve hem-dastları durur érdi. Alarnı tutdurmaḳġa buyurup dururlar. (12) Bu cıhatdın ġavġa-yı Ǿām vāḳıǾ bolup hem ol ġavġada Žāhır Ħan atlıġ Buħārā élçisi, kim (13) burunġı kéçe Töre Bég Ḳıyat bile Buħārādın kélip ḳalǾaġa vārıd bolup durur érdi, arbāb-ı (14) fasād u aśĥāb-ı Ǿınāddın tört béş kimse bile ḳatlġa yétdiler. Śūfīnıñ başı (15) dar-gāh-ı felek-ışţıbāhnıñ mulāzımlarıġa Ǿarża-dāşt ḳılılġandın soñra (16) ĥażrat-ı ħıdīv-ı kāmkār avval inisi amīr-zāda-ı aǾžam žahīru'd-davla Muĥammad Nažar Bégni (17) ḳalǾanıñ muĥāfažatıġa maǿmūr étip durur. Ve izidin özi kevkebe-i tamām bile davlat samandı üzre (355b) (1) rükūb körgüzüp ḳalǾanıñ ḳıblasıda ħandaḳġa yaḳın daryānıñ ḳırağın (2) nasīm-ı bahār vuśūlı bile bostān-ı ıḳbāl ve çamanıstān-ı davlat u calāl ḳılıp rāǿyat- (3) afrāz tavaḳḳuf bolmış durur. Ǿasākir-i manśūra ve afvāc-ı ḳāhıra favc favc her (4) darvāzadın ḳalǾaġa dāħıl bolup Ŧöre Murād Śūfīnıñ rıbātıġa hem-sāya fuḳarānıñ (5) yaħşı yamanınıñ ħānumānın ātaş-ı nahbat ve sayl-ı tārāc bile ħarāb u vīrān ḳılur érdiler. (6) Bu sānıĥa maǾrūż-raǾy-ı anvar bolup vazārat-panāh-ı Āśaf, dast-gāh-ı nıžāmu'd-davla (7) Muĥammad Yūsuf Mihter ve amārat-maǿāb, calālat-ıntısāb, amīr-ı śāyıb-tadbīr muġīŝu'd-davla ve'd-dunyā (8) Muĥammad Rıżā Ḳoş Bégi ve maḳbūl-ı ĥażrat-ı ħāḳānī ve maĥram-ı asrār-ı śāĥıb-ḳırānī (9) Yār Muĥammad Dīvān Bégi ve Ħ(v)ācaş Maĥramnı camǾ-ı muǾtamad u mutadayyın kişiler bile Ǿasākir-i (10) manśūranı tārāc u tatāvuldın manǾ ve fuḳarānıñ amvāl ve ħānadānın nahb u ġāratdın (11) śıyānat ve Töre Murād Śūfīnıñ ĥaram u amvāl u ħazīnasın žabt ḳılurġa (12) buyurup amīr-zāda-ı aǾžam-ı mufaħħar, ahl-ı Ǿālam, žahīru'd-davla ve'd-dīn Muĥammad Nažar Bégge (13) yārlıġ-ı cahān-mutā nufūź tapıp durur, kim maǿmūrlarġa baş bolup ĥukm-ı (14) humāyūnnı ımžāġa yétkürsünler. Lā-caram amīr-zāda-ı muşārun-ılayh maǿmūrlar bile (15) Ǿasākir-i manśūranı ve afvāc-ı ḳāhıranı nahb u tārācdın mamnūǾ ḳılıp Ǿafv u Ǿınāyat (16) başāratı bile Aral ve Ḳoñratnıñ baǾžı ekābır ve ahālī ve fukarāsın mutmaǾın ve mustažhar étdiler. (17) Ve Śūfīnıñ amvāl u ħazīnasın žabt ḳılıp mavḳıf-ı

[257] Kelime metinde (م) şeklindedir.

Ǿarżġa yétkürüp dururlar. Ḳoñratnıñ baǾżı (356a) (1) ekābır u maǾārıfın –kim Töre Murād Śūfīnıñ davlat-ḥ(v)āhlıġıda ŝābıt-ḳadam u rāsıḥ-dam ve bu davlat-ı (2) roz-afzūnnıñ Ǿadāvatıda maǾrūf u maşhūr ve engüşt-numā durur érdiler- (3) sıyāsat-gāhġa kéltürüp dururlar. Ol cumladın Ötef Bay, kim Śūfī- (4) dın soñra Ḳoñratnıñ ekābırınıñ marcıǾı ol durur érdi, avvalġı kün ĥażrat-ı ḥıdīv-ı (5) kāmkār aña ġāyat-ı muruvvat u şafḳat ve kemāl-i marĥamatdın bir peyk-i nīk-pay bile ıstımālat- (6) nāma yiberip ol şorīda-baḥt, ġalaba-ı żalālat u cahālatdın ol vaŝīḳa-ı ıstımālatnı, (7) kim fi'l-ĥaḳīḳa manşūr-ı davlat ve nışān-ı saǾādat durur érdi, rad ḳılıp bégni (8) Śūfīnıñ ĥużūrıġa éltip ol bī-çāranı şahādat daracasıġa yétkürüp durur érdiler. (9) Ĥażrat-ı aǾlā-ḥāḳānī kerem-i cıbıllī ve şafḳat-ı Ǿazīzī vasīlası bile aĥsanu'l-Ǿafvı (10) Ǿında'l-ıḳtıdār ve'l-Ǿafvı zekātu'l-fıtr[258] mażmūnın Ǿamalġa kiyürüp amīr Muĥammad Rıżā Ḳoş Bégi- (11) niñ raǾāya-ı ḳarābatı ve Şāh Nıyāz Atalıḳnıñ vāsıta-ı şafāǾatıdın carāyımın Ǿafv ḳılıp āmanlıġ (12) yārlıġın mekremet ḳıldı. Bu yosunda özge mucrımlarnı dağı paymāna-ı Ǿafv uǾınāyatıdın (13) bahra-yāb-ı bāda-ı ıtmīnān ḳıldı.

ḲıtǾa:

Zıhī Ǿınāyatıñ ahl-ı günāh başı üze
Salur ḳuyaş kibi (14) her dam şuǾāǾ-ı Ǿafv u kerem
Marāĥım-ı nīk bile şād oldı zumra-ı Ḳoñrat
Néçük ki şāh-ı rasul (15) şafḳatıdın ahl-ı ĥaram

Ve yasaḳçılar Śūfīnıñ zındānın buzup bandalarnı -kim bir néççe (16) yıldın béri giriftār-ı ıġlāl-ı balā ve muḳayyad-ı salāsıl-ı Ǿanā érdiler- ħalāś ḳılıp kéltürdiler. (17) Ĥażrat-ı aǾlā-ḥāḳānī kerem-i bī-girānīdın ol mażlūmlarnı bahramand-ı Ǿātıfat ḳılıp ve taşrīfāt-ı (356b) (1) Ǿınāyātıdın sar-afrāz étip [259] fahvāsı bile mavāṫın u mesākinıġa (2) marĥala-paymā-yı bahcat ḳıldı. Ol cumladın Muĥammad Panāh Bay -kim Yumrı ḲalǾasınıñ (3) ekābırıdın durur- yeti yıl durur érdi, kim ol žālım-ı bad-kirdārġa esīr bolup zındān-ı göşe- (4) nışīn durur érdi ve Çong Ḳara Biy Kenegesniñ ikki oġlı, kim béş yıldın béri (5) maġlūl u maĥbūs durur érdi, Ĥasan Bay Biyniñ iki inisi ve ħātūnı üç yıldın (6) béri ol balāġa mubtalā durur érdiler. Bu ṫarīḳada Ħudāy Berdi Bég şahīdniñ ĥaram-ı (7) muĥtaramı -bā-vucūdı kim aña ḳarābat nısbatı bar durur érdi ve yana żaǾīfalar bile boyunlarıda (8) ġul ve ayaḳlarıda kīşān, zındān-ı mıĥnatda maĥbūs durur érdi- barça (9) ḳayd u ĥabs balāsıdın ħalāś bolup ve Ǿavāṫıf-ı ħusravānaġa ıħtıśāś tapıp öz (10) ḳarıntaşlarıġa tapşurup dururlar.

[258] Affın en güzeli elden geldiğince yerine getirilen fıtr sadakasıdır.
[259] Ve yenḳalibü ilā ehlihi mesrūren (ehline sevinçle dönecektir). LXXXIV, 9.

Nažm:

ŻuǾafā kim esīr u bandı édi
Ḳayd-ı ālām (11) mustmandı édi
Körgüzüp şāh-ı ıltıfāt āḫır
Taptılar ḳaydın nacāt āḫır

(12) Ve Śūfīnıñ heneggām-ı[260] ḳatlıda baǾżı aǾdā-yı davlat, kim günāhı köprek durur érdi, (13) ıstīlā-yı ruǾb u hırāsdın man nacā bırǿasihi faḳad rabaḥ[261] ḳażıyyasın ġanīmat bilip (14) fırār ṭarīḳası bile [262] aṭrāfġa mutafarrıḳ bolup ol cumladın (15) Dosat Bég, valad-ı Töre Murād Śūfī tört kişi bile ve Sulṭān Murād Bég ve Süyün Biy ve Tavḳara Bég, valad-ı Töre Murād (16) Śūfīlar başlıġ Canek Kör ve Ḥudāy Berdi ve Amān ve Allāh Ḳulı, kim bu üçevi Yomutıyya mufsıdlarıdın (17) durur érdi, Śūfīnıñ tört béş mulāzımı bile üç bölek ḳaçıp durur érdiler. (357a) (1) Alarnıñ tekāmīşıġa sıpāh-ı nuśrat-panāhdın camǾī keŝīrni buyurup dururlar, kim (2) ḳalǾa darvāzalarınıñ muḥāfaẓatın Kerīm Berdi Atalıḳ ve Ḥudāy Naẓar Atalıḳ ve Ḳılıç Inaḳ ve Muḥammad Rıżā (3) Inaḳ ve ǾAbdu'llāh Inaḳ ve umarā-yı Ǿıžāmġa tafvīż ḳılıp muǾasker-i humāyūnda kiryās-ı (4) gerdūn-asāsġa nuzūl-ı ıclāl ḳılıp dururlar ve Śūfīnıñ başın fatḥ-nāma bile (5) Ḳanglı Cahān-gīr Bég ıbn Ĥasan Murād Parvānçı ve Ḥudāy Berdi Bācbānnıñ oġlıġa (6) tapşurup dāru's-salṭana-ı Ḥ(v)ārazm-ı ıram-bazmġa marsūl tutup dururlar ve Nayman ǾAbdu Kerīm (7) Bég, kim Éş Muḥammad Bégniñ vākıǾāsıda dām-gāh-ı acaldın fırārdast-yārlıġı (8) bile nacāt tapıp durur érdi, anı yana bir inisi bile dast-gīr ḳılıp kéltürüp (9) durur érdiler. Oraż ǾĀli Inaḳnıñ ḳanı üçün Ḥudāy Naẓar Bég, valad-ı Küçek Inaḳġa (10) bérip dururlar. Bég-i muşārun-ılayh ol ikevni aḳasınıñ ḳıśāśıġa tīġ-ı ıntıḳām bile helāk (11) ḳılmış dururlar.

[263] madlūlı bile ĥayāt-ı tāza (12) tapıp durur. Yek-şanba küni Ḳoñratnıñ ekābırıdın Ötef Bay ve Éş Muḥammad (13) Āḫūnd başlıġ altmış kişini, kim Śūfīnıñ davlat-ḥ(v)āhı durur érdiler, (14) ve Süyün Biyniñ aḳası Ḳurbān Bégni Süyün Biyniñ mutaǾallıḳāt u aḳrabası bilen (15) balda-ı maḥrūsa-ı Ḥ(v)ārazm-ı ıram-bazmġa köçürüp dururlar. Bu yosunda baǾżı bahādurlar, kim (16) Aral aṭrāfıdın Śūfī-ı bī-pīrġa mulāzım u ḥıźmatkār durur érdiler, mıŝl-ı Sulṭān Keneges ve Töre Bég (17) Ḳıyat ve Ḥudāy Berdi ve Ḳıyıḳ Ḥ(v)āca Éli ve CumǾa Nıyāz Durman ve ġayru-hum bu camāǾanıñ özlerin (357b) (1) mulāzım-ı rikāb-ı humāyūn ḳılıp mutaǾallıḳātın köçürüp dururlar. Ol

[260] Kelime metinde ( ) şeklindedir.
[261] Kim başını kurtarırsa kazanmıştır.
[262] Ke'l-carādi'l-münteşir (etrafa yayılmış çekirge sürüsü gibi) LIV, 7.
[263] Ve leküm fī'l-kıśāśı hayātün yā üliyl'el-bābi (hem kısasta size bir hayat vardır, ey temiz aklı ve temiz özü olanlar). II, 179.

kün fırārīlar taǾāḳubıġa (2) buyurulġan sıpāhdın Şāh Nıyāz Ḳara Ḳalpaḳ yeti kimse bile Sulṭān Murād Bégniñ kéynidin (3) yétüşüp ikki Yomutnı hem-rāhları bile öltürüp alarnıñ başın ve Sulṭān Murād Bég bile Allāh (4) Ḳulı Yomutnı tirik tutup kéltürüp dururlar ve Ḳalandar Bég ve Yaħşılıḳ Biy, Berdi Bahādur- (5) nıñ baǾżı nökerleri bile Tavḳara Bég ve Süyün Biyniñ kéynidin yétip alar cān- (6) nıñ vahmıdın kölġa kirip ḳamış arasıda mutavārī bolup dururlar. Bahādurlar alar (7) -nıñ at ve yaraġların -kim taşlap ḳaçıp durur érdiler- alıp kéldiler. Ammā Dosat (8) Bég, Tallıḳ ve daryādın ötüp Ḳazaḳ daryāsıġa barıp andın Kök Özek cānıbıġa Ǿaṭf- (9) Ǿınān ḳılıp Taş Güźarıdın Ǿubūr étip Buħārāġa barıp durur ve dū-şanba küni aynıñ (10) on ikkiside farmān-ı lāzımu'l-ımtıŝāl mūcıbı bile zarrīn-ḳalam dabīrlar ve çābuk-raḳam (11) munşīlar fatĥ-nāmalar yazıp sufarā-yı sarīǾu's-sayr bile aṫrāf-ı memālikge marsūl tutdılar ve ol cumladın (12) Çavdurnıñ ekābırıdın Ḳuvanç Béġni Manḳışlaḳġa ve Mullā Éşim Baynı Daşt-ı Ḳıpçaḳda (13) Ḳazaḳ Éliniñ dast-rāstı Tabın uruḳınıñ pād-şāhı Ḳaratay Ħan valad-ı Nūr ǾAlī (14) Ħanġa ve Allāh Berdi Ħ(v)ācanı Mullā Éşim Baynıñ oġlı Cān Muĥammad bile Sırnıñ kenārıda olturġan (15) Çekli Ulusınıñ pād-şāhı ǾAbdu'l-Ǿazīz Ħan -ħalaf-ı Ġāyıb Ħan- ve Cān Nažar Biy ve Ḳuban ḳıraġıda (16) Çömekey Éliniñ farmān-farmāsı Sulṭān Témür Ħanġa yiberip durur. Ammā (17) bu ikki élde Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm tavābıǾātıdın köp esīr bar durur érdi. Ol esīrlerni dağı (358a) (1) ṫalab ḳıldı. Hem ol kün amārat-panāh Muĥammad Rıżā Ḳoş Bégini ḳalǾa taħrībıġa (2) maǿmūr ḳılıp dururlar. ǾĀḳıbatu'l-amr nā-Ǿılāc ol canābı Aralnıñ raǾāyāsıġa (3) ḳalǾa erkānın maḳsūm-ı cahd-ı mavfūr ve sāǾy-ı meşkūrnı taḳdīmġa yétkürüp üç kün üzre (4) anıñ dék ḳalǾanı -kim vusǾatda yigirme miñ üylük él aña güncāyiş ḳılur érdi- (5) ħarāb u vīrān ḳılıp anıñ śūrat-ı ĥālın [264] mażmūnıġa muvāfıḳ (6) ḳıldı. Ittıfāḳāt-ı ĥasanadın Tavḳara Bég, kim Töre Śūfīnıñ emced u aşraf, (7) avlādı durur érdi, at ve yaraḳdın ayrılġandın soñra ḳamış arasıdın (8) çıḳıp hem-rāhları bile bir néçe sar-gerdānlıġ çékip Ǿāḳıbatu'l-amr ġalaba-ı vaĥşatdın (9) yoldaşlarıdın başḳa tüşüp hīç ṫarafġa yol başḳara almay, ḳažā ḳaydı- (10) nıñ Ǿınān-keşlıġı bile yolların itürüp ḳalǾanıñ astıdın çıḳtı. (11) Ġāyat ruǾb u hırās u ıżṫırārdın ħulāsa-ı dūdmān-ı Seyyid Ata, Seyyid CaǾfar Ħ(v)āca- (12) nıñ manzıl-gāhın özıġa panāh-ı Ǿaḳıbat ḳıldı. Canāb-ı sıyādat-maǿāb bu vāḳıǾadın (13) ǾAbdu'llāh Inaḳnı ħabar-dār ḳılıp Inaḳ anı Ħ(v)ācanıñ üyidin tutturup dar-gāh-ı Ǿālam- (14) panāh mulāzımları ĥużūrıġa yiberip dururlar. Bu vāḳıǾa se-şanba kéçesi durur érdi. (15) Ġażab-ı sulṫānī anıñ bunyān Ǿumrınıñ ınhıdāmıġa cāzım bolup anı ve Sulṭān (16) Murād Bégni Ér Nıyāz Bégniñ

[264] Ǿālīyehā sāfilehā (onların üstlerini altlarına…) XI, 82./ XV, 74.

ḳıśāśı üçün -kim ol Ħ(v)āca Murād Biyniñ ḳatlıdın (17) soñra Ĥażrat-ı ħılāfat-martabat bīÓatınıñ daÓvatı üçün Ḳoñrat yoldaşıġa barıp (358b) (1) Töre Murād Śūfīnıñ zındānıġa giriftār bolup bir yıldın soñra Ĥayāt vadīÓatın ḳābıżu'l-arvāĤġa (2) tapşurup durur érdi- anıñ bırādar-zādası Baltaş Bég, valad-ı Bay Nażar Biyġa bérip durur. Meźkūr Bég (3) tīġ-ı āb-dārınıñ ātaş-faşānlığı bile alarnıñ ħırman-ı Ĥayātın kül ḳılıp vucūdları (4) ħākın fanā yélıġa savurup dururlar. Bu tarīḳada MuĤammad Śafā Bégniñ kiçik inisi (5) Rıżā Bég ve Ĥasan Murād Bégniñ oġlı CumÓa Nıyāz Bég ve Sarıġ Çavdur ve Manḳıt Biy ve Ħudāy Berdi (6) Biy ve Allāh Ḳulı Yomutnı alarnıñ izidin Óāzım-ı śaĤrā-yı Óadam ḳılıp dururlar.

ŞıÓr:

(7) Né ħūşdur bad-andīşlar bolsa ħ(v)ār
Ħuśūśān ġażab tīġıdın olsa zār
Ki aÓdā hamīşa (8) sar-efgende ħūb
Başı munḳatıÓ cısmı madfanda ħūb

Ve tañlası se-şanba küni, Camşīd-ı ħūrşīd-ı (9) felek şikār-gāhıġa yegren-ı Óazīmat sürüp dururlar. Ĥażrat-ı ħıdīv-ı kāmkār-ı duşman-şikār (10) umarā-yı źu'l-ıḳtıdār bile şikār Óazmı bile daryādın ötüp Ḳoñrat ḳalÓasınıñ (11) şarḳıda şikār-andāzlıġ ve śayd-pardāzlıġ amrıġa ḳıyām körgüzüp dururlar.

Nażm:

(12) Ħusrav-ı Camşīd-ı ḳarr u kāmkār
Avlaġalı köñlini ḳıldı şikār

Žuhr vaḳtıda şikār-gāh- (13) dın murācaÓat körgüzüp ve Cayħūndın Óubūr ḳılıp kiryās-ı davlat-asāsnıñ ḳubba-ı ıftıĥārın (14) maymanat-ı vuśūl nuzūlı bile günbeź-i davvār avcdın ötkerdi. Ve Ḳandım Sar-dār (15) -kim Yomutnıñ mufsıdlarıġa dast-burd-ı Óažīm yétkürüp Ĥuśūl-kām ve vuśūl-murād bile (16) murācaÓat körgüzüp durur érdi- ol kün kélip Óataba-boslıġ şarīfiġa ıstısÓād (17) tapıp dururlar. Ve kéltürgen ganāyımlarıdın tansuḳāt-ı lāyıḳ ve pīş-keş-i muvāfıḳ Óarżġa yétkürüp (359a) (1) Óınāyat-ı ħusravāna ve navāzışāt-ı bī-girānaġa maĥśūś bolup dururlar. Hem ol kün ikki (2) daryāda olturġan Ḳara Ḳalpaḳnıñ ulusın Ḳazaḳ kélip muĤāśara ḳılġan ħabarları (3) yétip Aḳ Yaḳış Ĥākimi Aydost Biy ol camāÓa ımdādıġa ve Ḳazaḳnıñ taÓdībıġa maómūr boldı.

(4) **Bu sānıĤa tavżīĤı ol durur kim**

Sābıḳan güźāriş tapıp durur érdi, kim (5) Yañı Daryā maftūĤ bolġandın soñra ol dıyārdaġı Ḳara Ḳalpaḳıyya farmān mūcıbı bile (6) köçüp Kök Özek ve Amuyanıñ

savāĥılıda ārām-güzīn érdi. Ol camāǾadın (7) baǾżı él Ħıtāy Amān Cān Biy başlıġ bahār bolġandın soñra otlaķ ve yaylaķ (8) cıhatıdın Yañı Daryāġa köçüp Ĥasan Baynıñ ķalǾasınıñ ħavālīsıda mütemekkin bolup durur (9) érdi. Bu ħabar Ķazaķda Çömekey Ħalķıġa -kim Yañı Daryā ahālīsıġa duşman-ı ķadīm érdiler- (10) yétüşüp Sulŧān Témür Ħan ve Bürgüt Bay Biy Ķazaķdın cunūd-ı nā-maǾdūd farāham (11) ķılıp Mīzān āvāyılıda Yañı Daryāġa yiberip dururlar. Ķazaķ çerigi Yañı Daryā (12) navāhīsıġa vārıd bolup yaylaķda olturġan élġa çapavul urup köp bī-çāralar (13) şahīd ve esīr bolup dururlar. Ve ķalġan él Ĥasan ķalǾasıġa mutaĥaśśın bolup atrāfıġa (14) ħandaķ ķazıp ķalǾa-dārlıķġa ıştıġāl körgüzüp dururlar. Ķazaķnıñ (15) sıpāhı alarnı bir néçe kün tengnā-yı muĥāśaraġa tutup her kün iki ķatla muĥāraba ķıldılar. (16) Ol aśnāda bir kün Ķara Ķalpaķ taķdīm-ı maşvaratdın soñra bir yügürük at tapıp bir (17) cald yigitni aña mindürüp darbār-ı gerdūn-ı madārġa ħabar ırsālı üçün Aķ Yaķış ŧarafıġa (359b) (1) rāhī ķılıp dururlar. Ve ol yigit mütevekkilen Ǿala'llāh [265] ķalǾadın çıķıp atıġa mıhmīz bérip (2) Ķazaķnıñ çeriginiñ arasıdın ke'l barķi'l-ħāŧıfi ve'r-rīĥı'l-Ǿāśıf [266] ötüp yolıġa Ǿāzım boldı. (3) Ķazaķ anı Kök töpeġaça -kim Teng-Yārnıñ başıġa bir yarım menzillik yoldurur- (4) tekāmīş ķılıp kéynidin yétüşe almayın muǾāvadat körgüzüp dururlar. (5) Ve ol yigit tañlası śubĥnıñ ŧulūǾıdın burun Aķ Yaķışġa vārıd bolup (6) Aydost Biyge ħabarnı yétkürüp durur. Ve Aydost Biy ol sānıĥanı Okubay bilen (7) sudda-ı ħılāfat mulāzımlarıġa ıǾlām étip mavķıf-ı calāldın ol muhım faysalīnıñ (8) ıtmamıġa maǿmūr bolup dururlar. Lā-caram Aydost Biy farmān-ı cahān-muŧāǾ muķtażāsı bile (9) Aķ Yaķışdın béş yüz nafar-ı mubārız-ı kīne-güźārnı alıp Yañı Daryāġa rāǿyat- (10) afrāz nahżat bolup dururlar. Ammā Ķazaķnıñ çerigi canāb-ı Ħāķānīġa ħabar (11) yétgendin soñra vahmnāk bolup muśālaĥa sözin ortaġa salıp dururlar. Ve aña (12) ķarār bérip dururlar, kim Ķazaķdın ikki yüz üylük alarnıñ ortalarıda ārām- (13) güzīn bolsalar ve alardın daġı iki yüz ħāna-vār Ķazaķ ulusıġa ķoşulsalar tā kim bu muśālaĥa (14) bınāsı ol navǾ-ı ıħtılāŧ bile ıstıĥkām tapġay Ķara Ķalpaķnıñ sāda-dılları bu śulĥ-ı (15) ĥīla-āmīzġa fırīfta bolup ikki yüz üylük élni arasıdın çıķarıp Ķazaķġa (16) bérip dururlar. Ķazaķnıñ çerigi bınā-yı musālaĥanı sayl-āb-ı muħālafat bile vīrān u ħarāb étip (17) ol bī-çāralarnı ġārat u tārāc u esīr étip canāh-ı ıstıǾcāl bile öz yurtıġa muǾāvadat körgüzdiler. (360a) (1) Aydost Biy bu vāķıǾadın soñra iki kün muddatıda Yañı Daryāġa barıp Ķazaķnıñ izidin (2) ılġar yiberip dururlar. Ilġar Ķuvanggaça barıp Ķazaķġa yetüşe almay murācaǾat körgüzüp durur. (3) Aydost Biy ol élni köçürüp Aķ Yaķış ĥavālīsıda

[265] Allah'a güvenerek.
[266] Süratli bir şimşek ve şiddetli bir rüzgar gibi.

alarġa süknā taÓyīn ḳıldı. (4) Çūn Īzıd-ı mutaÓāl ve Kerīm-i źu'l-calālnıñ Óınāyat-ı bī-ġāyatıdın Ḳoñrat sudda-ı (5) ħılāfat mulāzımlarınıñ taśarrufıġa anna'l-arża yarîsuhā Óıbādiyaós-sālıħūna [267]madlūlı bile (6) taÓalluḳ tapıp Aral muhımmātınıñ żabt u ıhtımāmıdın bi'l-cumla farāġ ĥāśıl bolup durur. (7) Ĥażrat-ı ħıdīv-ı kāmkār ve sāĥib-ḳırān-ı Óālī-mıḳdār rikāb-ı humāyūn mulāzımlarıdın Muĥammad Nıyāz (8) Kerçek Bahādur ve Berdi Bahādurnı -kim Açamaylı ve Kök Özekli camāÓasıdın durur (9) érdiler- Ħ(v)āca Murād Biyniñ mulāzamatıda Araldın kélip biy-i mazbūrnıñ ḳatlıdın soñra (10) Óavātıf-ı ħusravāna bile ĥażīż-ı maźallatdın avc-ı Óızzatġa taraḳḳī ḳılıp sıpah-dārlıġ manśabıġa (11) fāyız bolup dururlar. ÓAvātıf-ı śāĥib-ḳırānī alarġa yañıdın şāmıl bolup Aralnıñ (12) ĥukūmatıġa muşārakatan naśb étip biylik manśabı bile sar-afrāz ḳılıp dururlar. (13) Ve Ħudāy Berdi Bācbānnı -kim ħızmat-ı şāyastanı taḳdīmġa yétkürüp Śūfī-ı bī-pīrnıñ ġubār-ı (14) vucūdın āyīna-ı rozgārdın rafÓ ḳılıp durur érdi- daĥl u ħurūcda alarġa sahīm (15) u şerīk ḳılıp Ḳoñrat ekābırın ħılāÓ-ı ħūrşīd-şuÓāÓ ve anvāÓ-ı ıĥsān u ıśtınāÓ bile (16) sar-buland u bahramand étti.

ḲıtÓa:

Ay salātīn būsa-gāhı āstānıñ tofraġı
(17) Āstān-bosıñġa yétgenler cahān-bānlıġ tapar
Sāya salsa ger gedāyıġa humāy şafḳatıñ

(360b) (1) Ol gedā evreng-i davlat üzre sulŧānlıġ tapar.

Ve māh-ı mübārekniñ on törtlençiside (2) çahār-şanba küni durur érdi. Ĥımāyat-ı Yazdānī kenefide kemāl-i davlat u kām-rānlıġ bile Ḳoñrat- (3) dın rāóyat-afrāz nahżat bolup Óınān-ı Óātıfatın murācaÓat tarīḳıġa maÓtūf ḳıldı. (4) Ve pīşīndın soñra Tumarlı mavżıÓın nuzūl-ı masarrat vuśūlı bile mafĥar-ı manāzıl ḳıldı. Bu (5) mavżıÓda Süyün Biy ħāk-boslıġ şarafıġa fāyız bolup carīda-ı carīmasıġa raḳam-ı Óafv çékildi.

(6) **Bu vāḳıÓa keyfiyeti ol durur kim** Süyün Biy at ve yaraġdın ayrılġandın soñra (7) Tav[ḳa]ra Bégdin cudā tüşüp hīç tarafġa yol başḳara almayın sarāsıma ve mutaĥayyır bolup (8) bir ħarābaġa özini yétkürüp muħtafī bolup durur, ol aśnāda āşnālarıdın (9) birev sar-vaḳtıġa yétip Süyün Biy anı ıstışfāÓ ızhārı bile Ḳılıç Inaḳnıñ (10) mulāzamatıġa yiberip dururlar. Ḳılıç Inaḳ anıñ ħabarını éşitgendin soñra (11) uruġdaşlıġ raÓāyasın marÓī tutup dar-gāh-ı Óālam-panāhdın anıñ günāhın (12) tilep ıstımālat-nāmalar ĥāśıl étip anı kéltürurġa muÓtamadun-Óalayh kişileridin (13) yiberip dururlar. Ittıfāḳātdın alar yetmesdin burun Soyrı Biyniñ inileri (14) -kim alar dağı ḳavġunçılıḳġa maómūr bolup durur érdiler- Süyün Biyġa yoluḳup (15) anı muḳayyad

[267] Enne'l-arża yerisuhā Óıbādiye'ś-śāliĥūne (arza benim salih kullarım varis olacaktır). XXI, 105.

ḳıldılar. Ve ḳoşıġa kéltürüp amīr-ı roşan-żamīr Şāh Nıyāz Atalıḳdın (16) ıstıcāza ḳıldılar, kim anı Soyrı Biyniñ ḳıśāśı üçün öltürgeyler. Atalıḳ (17) alarnı Ĥażrat-ı ħıdīv-ı kāmkārnıñ aña ıstımālat-nāma yibergenidin mutanabbıh étip ḳıśāś (361a) (1) u ıntıḳāmdın mumānaÓat körgüzüp durur. Ve anı alarnıñ kolıdın alıp Ḳılıç (2) Inaḳnıñ mulāzamatıġa yiberip durur. Ḳılıç Inaḳ anı bırādar-zādası (3) şucāÓu'd-davla Muĥammad Çan Bégniñ muśāĤabatıda dar-gāh-ı ħılāfat-panāhġa yiberip Ĥażrat-ı (4) aÓlā-ħāḳānī anı manżūr-ı nażar-ı Óatıfat ḳılıp carāyımın baġışladı. Hem bu mavżıÓda (5) Muĥammad Nıyāz Kerçek Biy ve Berdi Bahādur Biyni marāsım-ı Óadl u dād u ḳavānīn dafÓ-ı fasād ıḳāmatıġa (6) amr ḳılıp Ḳoñratġa ḳaytarıp durur. Ve alarnıñ nökerlerin Muĥammad Kerīm Ḳoyçı (7) Atalıḳġa -kim Ĥurūb-ı meźkūrda cān-sıpārlıġ körgüzüp durur érdi- marĤamat étip (8) sıpah-dārlıġ manśabın arzanī tuttı. Ve Aral Ḳıyatınıñ ekābır-zadālarıdın Oraż (9) Bahādur -kim köp muddatdın béri Śūfīdın rūy-gerdān bolup sudda-ı ħılāfat Ĥāk- (10) boslıġıġa fāyız bolup durur érdi- anı daġı marāĤım-ı pādşāhāna ve Óavātıf-ı ħusravānadın bahramand (11) ḳılıp Süyün Biyniñ ornıġa biylik manśabıġa naśb ḳılıp Aralġa ḳaytardı. Ve tañlası (12) -kim panç-şanba küni durur érdi-Tumarlıdın köçüp Īzıd-ı mutaÓālnıñ çatr-ı Ĥımāyatı- (13) nıñ sāyasıda béş kün surÓat-ı tamām bile ḳamar-ı sarīÓu's-sayr dék ḳatÓ-ı manāzıl ḳılıp dū-şanba (14) küni aynıñ yigirmeside mustaḳarr-ı ħılāfatġa nuzūl ḳılıp dāru's-salṭana ahālīsınıñ (15) dīda-ı ıntıžārların şaÓşaÓa-ı āftāb vuśūlı bile munavvar ḳıldı. Āvāz-ı tahnıyyat u ġulġula mübārek bād-ı (16) śavāmıÓ-ı malāÓu'l-aÓlā muÓtekiflerinıñ ḳulaḳın ağır ḳıldı.

RubāÓī:

Yüz şükür ki şāh ḳıldı (17) nuśrat bile bat
Ḳoydı maḳarr-ı davlatıġa pā-yı ŝabāt
Dīdārī bahārı memleket gülşenide
(361b) (1) ÓIşrat çamanın her sarı açtı heyhāt

Fużalā-yı nām-dār ve şuÓarā-yı balāġat-şıÓār bu vaḳāyıÓ-ı (2) keŝīru'l-badāyıÓ üçün ḳaśāyıd-ı ġarrā ve tavārīħ-ı laṭāfat-ıntımā ve tahnıyyat-nāmalar nažm silkige tartıp (3) balāġat ve faśāĤat ıžhārıda yad-ı bayżā körgüzüp mavḳıf-ı ħılāfatdın śalāt-ı kerāmand (4)ve ınÓāmāt-ı ħātır-pasand bile barūmandlıġ tapıp dururlar. Ol cumladın (5) Mīrzā MasīĤā-yı Buħārīnıñ ḳaśīda bile bir tāórīħın ve Mullā Vays Nıyāz Zīrekniñ (6) ḳaśīdasın -kim bu fatĤ-ı tahnıyyatıda ınşā ḳılıp durur érdiler- bu mavrıdda ŝabt ḳılmaḳ (7) munāsıb u lāzım körünüp durur.

Ḳasīda-ı Mīrzā-ı Masīĥā bu durur kim tastīr tapar:

(9) **Tāórīẖ-ı fatẖ-ı Aral**

Bu tārīẖde bir zıyāda (15) durur. Ve Zīrekniñ ḳaśīdası Ḫażrat-ı Navāyī Óalayhi'r-raẖmanıñ ḳaśīdasıġa tatabbuÓ durur.

(16) **Ḳaśīda-ı Zīrek bu durur kim marḳūm bolġusı durur, ınşāó-allāhu taÓālā**

Śubẖ-dam, kim (17) cılva bérdi mıhr-ı raẖşān rāóyatın

Ḳayśar-ı Rūm eyledi tārāc Hınd u milketin
Leşker-i Etrāk her (363a) (1) sarı çapıp bī-vahm u bāk
Eyledi ıžhār zeng ahlıġa ṭarz-ı curóatın
Ħayl-ı ancum kélmiş (2) érdi şāmdın ḳaçtı ḳoyup
Ay sıpah-sālārı né körgeç muħālıf żarbatın
(3) Tün amīrınıñ ki dāyım tīrelik érdi işi
Tökdiler ḳanın şafaḳdın sāḳıṭ añlap (4) diyyetin
Ḳıldılar ıfşā ṭarīḳ-ı sunnat-ı nūr u śafā
Urdılar bar-ham rusūm-ı zeng-i (5) žulmat bıdÓatın
Ḳayśar-ı ħūrşīd-raóyat ħusrav-ı ancum-sıpāh
Kim śabāĥ-ı Óīd eylep (6) madĥ-ı farruħ talÓatın
Yer tübide dırham-ı māhī démekdür māhnı
Pāya-ı taħtıġa ḳılmaḳ āsmān (7) nıñ nısbatın
Mıhr yañlıġ aldı sar-tā-sar köñüller mülkini
Ĥusn-ı aħlāḳı (8) buland étgeç lıvā-yı nuśratın
Déme kevŝer kim bahār-ı cannat oldı maĥż-ı āb
(9) Fayż-ı Óadlıdın ḳılıp žāhır-ı kemāl-i ħaclatın
Sındurup āyīnanıñ şāónın (10) śafā-yı ħāṭırı
Eyleben nā-çīz tadbīrı Sikender ĥikmetin
Şādlıġ davrıda ol ġāyatda, (11) kim bolmış muĥāl
Ħāma-ı naḳḳāş çékmek çaşm-ı giryān śūratın
Ol śıfat kim mıhr-ı (12) Óālam-tābdın nūrını māh
İktisāb eylep yüzidin Muştarī ħāśıyatın
Baş çıḳara (13) almaġay ḳaytıp ħıśār-ı çarĥdın
İş küni Bahrām eger körse ḳılıçı ĥıddatın
Maĥv ḳılmış (14) ħāṭırıdın fıtna āhengin Zuĥal
Tā ØUṭārıd ħuṭba-ħ(v)āndur žikr étip yaĥşı atın
Mayl (15) étip kökdin énerġa Zuhra her tün şavḳdın
Éşitip dıl-keş navā-yı sāz u bazm-ı Óışratın
(16) Ĥaḳ hıdāyat eyleben Óayn-ı Óınāyatdın aña
Ḳıldı maśrūf ravācdın tamāmı hımmatın
(17) Ḳoymayın bir źarra nā-marØī Ħudā farmānını
Bir sar-mū bérmeyin ḳoldın nabīnıñ sunnatın
(363b) (1) Eylep ıstıḳbāl aña her yan ḳadam ḳoysa küşād

Baẖt ile ıḳbāl étip taẖt üzre (2) bolsa ẖıźmatın
Ḳadrı artıp kim saǾādat dék aña bolsa mutīǾ
Kim ki ser-keşlik (3) ḳılıp, tartıp şaḳāvat źıllatın
Kör ki camǾī kim çıḳardı baş ẖat-ı farmānıdın
(4) Her biri şīr-ı felekge ġālıb añlap ḳudratın
Öz ayaġıdın kélip dāmıġa pā-bast oldılar
(5) Barçanıñ başlap ḳażā ölmekge rāh-ı vaĥşatın
Mufsıdī kim Ǿumrlar érdi işi (6) ḳatǾ-ı tarīḳ
Hem töküp ḳan yoḳ ki yalġuz māl bérmey ḳıymatın
Ḳatlını ḳılsa tamāşā (7) élgini tişlep acal
Kāfir-i Ħaybar ḳalıp Ĥayrān éşitse ġāratın
Uḳtulū'l-mūźıyāt (8) amrını eylep ıstımāǾ
Ĥażrat-ı şah lāzım añlap dafǾın étmek surǾatın
Davlat-ı (9) ıḳbāl birle ḳıldı āheng
Suvār körse reşkīn ḳılġu dék Dārā-yı ekber Ĥaşamatın
(10) Başını késttürdi ol mufsıdnıñ öz ẖuddāmıġa
Eylegeç tīġı numāyān (11) barḳ yañlıġ śavlatın
Hem gülistān içre açtı şahar sükkānıġa gül
Hem arıtdı (12) daştdın tuccār-ı ẖār-ı mıĥnatın
Roza ẖuşk étmiş édi cām-ı hilāl-ı Ǿīddın
(13) Él domāġī taptı göyā rāĤ-ı Ǿışrat nükhetin
Ŝānī-ı Fārūḳ Şah Muĥammad Raĥīm ol kim bu kün
Panca-ı Islām (14) bāzūsıdın alıp ḳuvvatın
Ay ḳılıçıñ körgüzüp bayram hilālı şeklini
(15) Eyledi öz ḳanıdın gül-reng duşman ẖılǾatın
Yoḳ hilāl, abrū-yı cānāndur ki körmeydür (16) kişi
Hīç hilāl-ı Ǿīddın bu navǾǾālam zīnatın
Yā ẖam-ı mıĥrāb ṯāḳ-ı kaǾbedür kim eylemiş
(17) ǾArşdın aǾlā bınā-yı ẖāna-ı dīn-ı rıfǾatın
Yā körünüp abrdın ḳavs-ı ḳuzaĥnıñ (364a) (1) göşesi
Sākin étti fıtnanıñ bārān u barḳı şıddatın
Yā érür su üzre bir keştī ki (2) sayrıdın nacāt
Yétkürüp çékgenge ṯūfān-ı balıyyat zaĥmatın
ĦabbaźāǾaśr-ı humāyūn (3) zıhī ayyām-ı ẖūb

Kim Ħudā ḳılsun abad birle bar-ā-bar muddatın
Şarṭ-ı ınśāf ol durur kim (4) ġayr-ı aśĥāb-ı rusul
Navbatıġa bolmaġay démek birevniñ navbatın
Bolsa yüz til (5) mümkin érmes vaśfını ḳılmaḳ ada[268]
Sözni ħatm ét zīrge eylep duÓā-yı davlatın
(6) Tāmmī-ı Óayş içkey él cām-ı hilāl-ı Óīddın
Ḳoyma Yā Rab davrdın bir (7) laĥža cām-ı Óışratın
Ħ(v)ān-ı ıĥsānnıñnı şāmıl eyleben roz-ı cazā
Ḳıl aña rozī (8) caybıñdın şafāÓat nıÓmatın

Zīrek bu ḳaśīdanı Óīd kéçesi Óarżġa (9) yétkürüp hılÓat-ı zar-nigār Óīdı bile sar-afrāz bolup durur. Faḳīr daġı alarġa (10) tatabbuÓ körgüzüp bir néçe ħazaf-ı rīzanı naẓm silkige çékdüm. Ol cumladın Śūfī (11) ḳatlı üçün tört tāórīħ érdi. Naẓm silkige çékildi.

[268] Kelime metinde ( ) şeklindedir.

Avvalġı tāórīh bu durur:

İkilenç tāórīh bu durur:

(364b)

(2) **Üçlençi tāórīh bu durur**:

Bar érdi Aral ara amīrı
Ŧāġī édi u şarārat-engīz
Hemvāra (3) fasād édi şıÓārı
Kirdārı édi żalālat-āmīz
Rah-zenlik işide érdi cābır
(4) Tuccārġa tīġ-ı žulm étip tīz
Muómın śıfatı ba-dūn-ı ıslām
Śūfī laķabı ba-ġayr-ı parhīz
(5) Né şahġa égip sar-ı ıŧāÓat
Né Teñri Óıbādatıġa şab-ħīz
Küfrān farasıġa bérmiş (6) érdi
Maydān-ı Óınād içre mıhmīz
Nā-gāh şah-ı yegāne anıñ
Ķaśdıġa çékip sıpāh-ı (7) ħūn-rīz
Iķbāl-ı şah eyleben ķavīlıġ

Idbār olup aña ĥādiŝa-bīz
Māh-ı Ramażānnıñ (8) onı içre
Şanba küni boldı ḳatl u nā-çīz
Tāórīħını Mūnıs suħan-sanc
Dédi bu śıfat (9) bolup şeker-rīz
Śūfī-ı Töre Murād mufsıd
Bī-bīş u kem eyle anı tamyīz

Törtünçi tāórīħ bu (10) **durur**:

Töre bī-mudbır ŧāġī ki yıllar
Żalālat amrıda ısrār ḳıldı.
Fasādı vachı birle her sarı- (11) dın
Ulusġa fitna abvābı açıldı.
Anıñ bir çākeri nā-gāh çékip tīġ
Başın (12) késti ve şah aldıġa kéldi
Çū tāórīħını sürdüm dédi hātıf
Ki raós-ı mudbır ŧāġī késildi
(13) fatĥ üçün üç tāórīħ aytıldı.

Avvalġı tāórīħ bu durur:

Ħusrav-ı āfāḳ Muĥammad Raĥīm

(365a) (1)

(3) **İkinçi tāóŕīẖ ol durur kim**:

Ḳoy yılı şahr-ı śıyām içre şah-ı śāĥıb-ḳırān,

(4) Kim érür Ħ(v)ārazm mülkiÓadlıdın cannat-mıŝāl

Fātıĥ-ı şahar-ı Aral oldı Ħudā taóyīdıdın (5)

Né Óacab tāóŕīẖ bolsa fātıĥ-ı şahar-ı Aral

Ammā bu tāóŕīẖ žuhūrınıñ āftābı Ḳoñrat fatĥ bolġan (6) küni faḳīru'l-ĥaḳīrnıñ ufḳ-ı ẖayālīdın ŧālıÓ bolup érdi. Navādır ıttıfāḳātdın (7) fatẖ-nāmadāru's-saltana-ı Ħ(v)ārazm-ı ırām-bazmġa yétgen küni aşrafu'l-anāmī ustād-ı kirāmī Nuśratu'd- (8) dīn Seyyid Mužaffar Ħ(v)āca Mutavallīnıñ ẖayālıġa daġı bu tāóŕīẖ-ı partav-žuhūr salmış durur.

(9) **Üçünçi tāóŕīẖ bu durur kim tastīr tapġusı durur**:

ÓĀşır-ı şahr-ı śıyām içre şahım

(10) Çūn Aral fatĥıdın oldı şād-kām

Fatĥ tāóŕīẖını arbāb-ı ẖırad

Dédiler dé (11) Óāşır-ı şahr-ı śıyām

Bu tavārīẖ-ı mastūranı bir ḳaśīda-ı ġarrā bile, kim muḳaddama-ı şurūÓı Óīdnıñ (12) taÓrīfiġa muştamıl durur. ÓĮd kéçesi Óataba-boslıḳ şarafiġa ıstısÓād tapıp (13) mavḳıf-ı Óarżġa yétkürdim. Baẖt-ı buland ve ŧālıÓ-ı arcmandnıñ mayāmını bile ĥažrat mulāzımları- (14) nıñ ẖātır-aşraf ve żamīr-altaflarıġa maḳbūl tüşüp faḳīrnı navāzışāt-ı ẖusravāna ve marāĥım-ı (15) pādşāhānadın mumtāz u mustaŝnā ḳılıp ikki nafar burda-ı salīmu'l-aÓżā-yı girān-bahā -kim ér ve ẖātūn (16) érdiler- marĥamat körgüzüp durur.

ĶıtÓa:

Zıhī şahanşah-ı daryā-ı navāl Ĥātım-ı baźl

Saẖā u (17) mekremeti élge cāvıdāna érür

Bérür bahānasız ahl-ı cahānġa liklik-i zar

Eger bahāna tapar şafḳatı ẖazāna bérür

(365b) (1) **Ol ḳaśīda-ı ġarrā bu durur kim tastīr tapġusı durur**:

ÓĮd oldı kirdi davrġa (2) cām-ı ŧarab-fazā

Asbāb-ı ınbısāṫ ile bazm oldı dıl-küşā
Aḳdāĥ-ı Ǿīd her sarı boldı hilāl- (3) vār
Ġarḳ muĥīṫ-ı rāĥ-ı şafaḳ-gūn ġamzda
Zīnat-fazālıġ ile cahān içre boldı Ǿām
(4) Baksañ ḳayan nažarġa kirer mavca-ı ĥınā
Ayvān u ḳaśrlar bézelip ol maŝābada
Kim lāla-rengi (5) taptı durr-ı bām tā ba-nā
Maĥfallar oldı ravża-żamlar ĥużūrıdın
Rayĥān [u] nastarını yüz u (6) ħatt-ı müşk-sā
ǾIḍ ahlı birle zīb tapıp śaĥn-ı Ǿīd-gāh
Ol navǾ kim nucūm hucūmı birle (7) samā
Yetti bahār-ı Ǿayş açıldı gül-i naşāṫ
Maĥzūn köñüller oldı faraĥdın ıram-numā
(8) Gül-çahralar çaman kibi her sarı cılva-ger
Bulbul-mıŝāl şīftalar dāstān-sarā
Lab-rīz-ı (9) fayż boldı cahān cām-ı Ǿīd dék
ǾIşrat élige ḳulḳul-ı mīnā urup śalā
Boldı (10) küdūret-i ġam-ı davrān kenāra-gīr
ǾĀlamġa ḳoydı şaĥś-ı masarrat ruħ-ı śafā
Kéldi surūr-ı cayşı u dafǾ (11) oldı ħayl-ı ġam
Tīġ-ı naşāṫ birle késildi sar-ı Ǿanā
Ħurramlıḳ oldı ġālıb u ġam (12) taptı ınhızām
Mustavlī oldı rāĥat [u] mustāśal-ı ıbtılā
Sāḳī-ı bahcat ahl-ı macālısġa tuttı (13) may
Ħīnāgar-ı ṫarab tüzüben rāmış-ı ġınā
Ḳānūn-ı Ǿayş körgüzüp āheng-i ıbtıhāc
(14) Taptı ĥazīn köñüller ol āhengdin navā
Kotāh-dastlar tutuban dāman-ı ṫarab
Yetti naşāṫ (15) manzılıġa her şikeste pā
Taptı surūr naşāǿsıdın kām-yāblıġ
Her néçe kim ṫabāyıǾ-ı ħalḳ étti (16) ıḳtıżā
ǾIşrat Ǿurūsıġa fuḳarā dağı taptı dast
Yalġuz né Ǿayş şāhıdını ḳuçtı aġnıyā
(17) Fārıġ-ı naşāṫdın né śaĥārī u né bılād

Ħālī-ı surūrdın né navāĥī u né ķurā
ÓĮd oldı ħāśśa fatĥ-ı (366a) (1) mübārek başāratı
ÓAyş étti ĥāśıl olup her né muddaÓā
ÓĮdī ki Óīd-ı davlat-ı sulŧān-ı (2) kāmkār
ÓAyşī ki Óayş-ı naśafat-ı şāh-ı cahān-küşā
Şāh-ı ķamar-rikāb, ħıdīv-ı felek- (3) canāb
Sulŧān-ı Óadl-parvar u ħāķān-ı nīk-rā
Ħurşīd-tāc [u] çarħ-sarīr u (4) Cam-ıķtıdār
Daryā-dıl u güşāda-żamīr u melek-lıķā
Naśafat-maǿāb u Óafv-şıÓār u kerem-panāh
(5) Raǿfat-dıŝār u Óadl-fenn u şafķat-ıntımā
Ravnaķ-fazā-yı mıllat-ı Islām [u] rasm-ı dīn
(6) Muĥyī-ı sunnat-ı nabī u şarÓ-ı Muśtafā
Śıdķ u śafā ŧarīķıda Śıddīķ-ı manķabat
ÓAdl u sıyāsat (7) amrıda Fārūķ-ı ıķtıdā
Ĥılm u ĥayā sarīrıda ÓOŝmānġa cā-nışīn
ÓIlm u adab maķāmıda (8) ŝānī-ı Murtażā
Şāh-ı felek-şükūh Muĥammad Raĥīm Ħan
Farħunda ısmı zarġa bolup mūcıb-ı bahā
(9) Şāhanşahī ki barça salāŧīn-ı nām-dār
Dar-gāh-ı çarħ manzılatıda érür gedā
Farmān-dıhī ki (10) ĥukm-ı humāyūnı sar ba-sar
ÓĀlım éliġa nāfiź érür öyle kim ķażā
Ey davlatıñ ĥarīmıda (11) ıķbāl-pāsbān
V’ey şevketiñ canābıda ıclāl-cabha-sā
Çavuşdar-gahıñ felek-i sar-buland (12) érür
Nāçaħ durur nışān yañı ay şeklidin aña
San san mülūk sarvarı Óızz u calāl ile
(13) Ol navÓ kim Muĥammad érür şāh-ı anbıyā
Eylep sarīr-ı mülk-i mubāhāt maķdamıñ
Avc-ı sıpıhrġa (14) yétürür pāya-ı Óulā
Çatr-ı calālatıñda durur ol ķadar tapılur
Žıll-ı źalīlıdın şaraf-ı sāya-ı (15) humā
İklīl-i salŧanat şaraf-ı tārekniñ bile

Ħūrşīd tācıdın olturur farḳ-ı ıÓtılā
(16) Her tün ki bazm-ı ħāś tüzer sen naşāt üçün
Ay maşÓalını çarħ yaḳar maclısıñ ara
(17) Gerdūn üze ÓUtārıd-ı zarrīn ḳalam-ı mudām
Dīvānıñ ārzūsıda davr-ı ĥasrat āşnā
(366b) (1) Çūn ḳıldıñ irtikāb-ı manāhīdın élni manÓ
Kéysüsin üzdi Zuhra u çeng oldı bī-navā
(2) Yāḳūt āftābġa ĥakkāk-ı āsmān
Ḳazdı şarīf atıñnı nigīniñde ḳıldı cā
Bahrām der-gehiñde (3) kemīn çākeriñ durur
AÓdā-yı davlatıñġa bolup sāfiku'd-dımā
Alḳāb-ı farruħıñġa (4) oḳup ħutba Muştarı
Nuh-pāya mınbar üzre sıpāsıñ ḳılur ada[269]
Ger ḳılsa érdi Ħāk canābıñnı (5) būsa-gāh
Keyvānġa yétgey érdi saÓādatdın ıncılā
ÓĮsā sıpıhr ħānaḳahı içre her saĥar
(6) Payvasta davlatıñı ḳılur śıdḳdın duÓā
Ancum yolıñ ġubārını közıġa kuĥl éter
(7) Sürseñ Óazīmat étgeli her sarı bād-pā
Tā ħıźmatıñnı tavÓ bile ḳıldı ıħtıyār
(8) Gerdūn bélide mıntaḳadur ħatt-ı ıstıvā
Roşangerī érür aŝar-ı Óadl-ı raófatıñ
(9) Āyīna-ı zamānġa her dam bérür cılā
Noşīrvān désem seni bar mén muĥıḳ ki bar
Inśāf [u]Óadl (10) rūĥ-fızāyıñ iki güvā
Yoḳ yoḳ ĥatā dédim ki Anoşīrvān ḳaçan
Ižhār-ı Óadl u dād ḳılurda (11) yéter saña
Sen eylediñ Óadālat ile şarÓnı ḳavī
Āyīn-ı şarÓ birle bérip Óadlġa (12) ḳuvā
Ol maĥżÓadl ḳıldı ba-dūn-ı ravāc-ı şarÓ
Eylep žalām[u] küfr rusūmıġa ıḳtıdā
Adlıñnı (13) élġa murşıd-ı kāmil dése bolur
Kim körgüzür sıtam éliġa meslek-i hudā

[269] Kelime metinde ( ) şeklindedir.

RafÓ eyleben sıyāsatıñ (14) āyīn-ı ıḥtılāf
Bir yerde yer şaġāl bile şīr-ı nāşıtā
Él rāĥatıda ĥāśıl olup rāĥatıñ (15) seniñ
Bī-çāralar rıżāsıġa baġlıġ saña rıżā
Her kim ki žulmdın édi macrūĥ eylediñ
(16) Dāru’ş-şıfā-yı marĥamatıñdın aña davā
Āŝār-ı amn olup şarīfiñdın cahānda fāş
ÓAdlıñ (17) memālik ahlıġadur raĥmat-ı Ħudā
Roşan-żamīr sen ki ķuyaş dék mudām érür.
MırÓāt (367a) (1) ħatırıñda Óıyān śūrat-ı śafā
Śūratda şāhlar şahı sen līk sıyar téñ
Darvīşlikde maħzan-ı (2) asrār-ı kibriyā
Farķnıñda tāc-ı Óızz u başıñda havā-yı faķr
Köñlüñde źavķ u Ĥıddat u égniñde kīmħā
(3) Manžūrıñ oldı taħt ķıbābı yoķ érse yoķ
Aldıñda éski şālça yoķ atlas u ŧılā
ŦabÓıñ (4) érür Óulūmda ĥallāl-ı müşkilāt
Fikriñ durur rumūzda keşşāf her ħafā
Raǿyıñġa ĥaśr barça ķażāyā-yı (5) mülkdin
Ĥācat émes żamīrıña cām-ı cahān-numā
Ĥātım u samāhatıñ ķaşıda ķaldı şarmsār
(6) Tā açtı dast-ı mekremetiñ panca-ı Óatā
Daryāġa tüşti şorış u maÓdanġa kāvişi
Açdıñ (7) güher-faşānlıġ üçün çūn keff-i saħā
Iķbāl davlatıñġa ki bolsun baķā-paźīr
Ol navÓ (8) Ĥaķ Óınāyatıdın yetmiş ırtıķā
Kim dam-ba-damĥuśūl tapıp kām u maķśadın
Her né murādın (9) olsa felekdin bolur ravā
Her kim saña muħālafatı žāhır eylese
Davrān anıñ başıġa yéter (10) yétkürüp cazā
Ķılsañ rükūb cavhar-ı nuśrat bolur nıŝār
Étseñ nuzūl şaħs-ı saÓādat (11) bolur fadā
Nuśrat-nasīmı parçam-ı tūġıñ sarı īsār
Her yerge tartsañ sıpah-ı nuśrat-ıltıvā

(12) Eylep téñizni fatĥ-ı Sikender dék eylediñ
Baĥr ahlını mesākin [u] maǿvāsıdın cılā
Çūn eylep (13) ıltıfāt cahān-gīrlik sarı
Ḳıldıñ rükūb zalzala saldıñ cahān ara
Her yan sıpāh (14) çékseñ olup gerd-i rāhıdın
Ahl-ı Ǿınād közıġa roşan cahān-ı ḳara
Duşmanlarıññnı öyle źalīl (15) eyledi cahān
Kim ıǾtıbār tapmaġı mümkin émes yana
BaǾżını öz ayaḳı bile kéltürüp acal
(16) Bérdi sıyāsatıñ ḳılıçı żarbıdın cazā
BaǾżını tengnā-yı hıśār içre ħ(v)ār étip
(17) Öz çākeri ḳolıda başın eyledi cudā
YaǾnī cahān-gīn Töre Śūfī-ı kec-nıhād
Kim Ǿamrlar (367b) (1) amīr édi mülk-i Aral ara
Nafs-ı Ĥarūn ġurūrı bile ĥaddıdın aşıp
Çékti muǾānadat (2) yaḳasıdın sar-havā
Dar-gāh-ı çarĥ-pāya sucūdıġa égmedi
Iblīs dék başını Ǿıyān eyleben abā
(3) Ḳozġap fasād birle memālikde fıtnalar
Kéltürdi dam-ba-dam fuḳarā başıġa balā
Bu vachdın arada basī (4) ḳan bolup hadar
Köp başlar oldı dahr-ı leked-köbidin habā
Mustāśal étgeli anı mülk-i (5) Aral sarı
Çékdiñ çū ḳahr birle sıpāh-ı žafar-lıvā
Bir néçe kün felek mutaĥaśśın ḳılıp anı
(6) Öz manzılıda eyledi zındānġa mubtalā
TaśdīǾ çékmeyin sıpahıñ ḳatl u nahbġa
(7) Boldı ḳatīl Ǿāḳıbat ol raǿs-ı aşḳıyā
Şappar ki āftābġa boldı sıtīza-kār
Boldı (8) hem ol sıtīzası oḳ başıġa balā
RafǾeylediñ ħalal tikenin mülk bāġındın
Açdıñ bu (9) bāġda çaman-ı bahcat u bahā
Ḳıldıñ Ǿadālatıñ bile ǾalamnıǾīd-gāh
Tapıp śıyām şıddatı dék (10) fıtna ıntıfā

Her kim ki çékti davlatlıġıñ ħaṫṫıdın ḳadam
Dahr anı ḳıldı kerem-rū vādī-yı (11) fanā
Ahbābıñ oldı kām-ravā Óayş sūrıdın
Duşmanlarıñ naŝībı bolup külfet u Óazā
(12) Vaśfıñı şarĥ eyleme kim ol śıfat érür
Kim dérler āftāb durur maśdar-ı żıyā
(13) Yüz yıl érür ger madīĥıña bolsam güher-faşān
Bardur hanūz avval tamhīd-ı ıbtıdā
Şāhā hamīşa Mūnıs-ı (14) mahcūr Óacz ile
Iḳbāl u davlatıñnı bu yañlıġ ḳılur duÓā
Tā ħāk Óarśasıda érür nafs-ı ıÓtıbār
(15) Tā çarħ śafĥasıda érür śūrat-ı baḳā
Bolsun rafīÓ davlatıñ ayvānı eyle kim
Bolġay Óurūcıdın (16) ħırad u Óaḳl-ı nā-rasā
Her bir küniñ naşāṫ ile Óīd olsun eyleben
Davlat-ı şarāb-ı (17) kām ile bazmıñnı dıl-küşā

Ekābır-ı Aral ve bahādurlar -kim mūcıb-ı farmān bile köçüp mulāzım-ı rikāb-ı (368a) (1) humāyūn bolup durur érdiler- alarnıñ her ḳaysıġa arāżī-ı ħāśśa-ı sulṫānī- (2) dın mazraÓa-ı vasīÓ marĥamat körgüzdi. Tā ol camāÓa, ol mavāżıÓ-ı nazhda maÓ- (3) taÓalluḳāt farāġ-ı ħātır bile süknā ḳılıp rozgār taşvīşātıdın muraffahu'l-ĥāl u fārıġ- (4) u'l-bāl zındagānlıġ ḳılġaylar.

Śādırātı -kim mustaḳarr-ı ħılāfatġa nuzūl ḳılġandın (5) **soñra manaśśa-ı vuḳūÓda cılva-ārālıġ körgüzüp durur érdi-güźāriş tapar**:(6)

Çūn ħıdīv-ı ħūrşīd-miknet ve şahanşāh-ı gerdūn-manzılat nīrū-yı ıḳbāl ve taóyīdāt-ı (7) Īzıd-ı mutaÓāldın Aral tasĥīrı muyassar bolup şaraf nuzūlıdın mustaḳarr-ı calālatnı (8) reşk-i taħt-gāh-ı ħuld-ı barīn ḳıldı. Avval vāḳıÓa -kim maclıs-ı burūzda şamÓ-afrūz vuḳūÓ (9) boldı-bu érdi, kim Śufīnıñ Óam-zādası Ĥubbī Nıyāz Bég valad-ı Seyyid Nažar Biy -kim (10) Śūfīnıñ vāḳıÓa-ı ḳatlıda zavāya-yı ıħtıfāda mutavārī bolup durur érdi- mevākib-i (11) keyhān-pūy izidin latāyıfu'l-ĥıyal bile özin Ħ(v)āca Éliġa yétkürüp ḳuṫbu'l-aḳṫāb (12) ġavŝu'l-aÓžam şamsu'l-mıllata ve'd-dīn Seyyid Tursun Ħ(v)āca Işannıñ (13) āstān-boslıġıġa muşarraf bolup durur. Ol ĥażrat anıñ ıstışfāÓı üçün (14) mustaḳarr-ı ħılāfatġa taśdīÓ çékip māh-ı mübārekniñ yigirme sékizide çahār-şanba kéçesi (15) ĥażrat-ı ħılāfat-martabat ol ĥażrat bile śuĥbat-ı munÓaḳıd ḳılıp cavāhır-ı mavāÓıž u naśāyıĥıdın darc-ı (16) sāmıÓa-ı humāyūnı mamlū bolup durur. Ve ol

ĥażratnıñ şafāǾatı bile Ĥubbī Nıyāz Bégniñ carīda-ı (17) carīmasıġa raķam-ı Ǿafv çékip maǾ-Ǿayāl u atfāl anı mavrıd-ı amn u amān ķılıp matmūra-ı żamīrın (368b) (1) vahm u hırās leşkeriniñ leked-köbidin īmin ķıldı. Ol taķrīb bile Mullā Davlat Nažar -kim (2) atası Orun Bay Biy dağdağa-ı vahm u hırāsdın Buħārāġa ķaçıp ol bī-çāra bu sababdın (3) zındān-ı balıyyatda maĥbūs durur érdi- anıñ günāhın ħ(v)āca-ı muşārun-ılayhġa bağışlap (4) navāzış-ı ħusravānaġa maħśūś ķıldı. Bu tarīķada ol ĥażratnıñ ıstıdǾāsı bile (5) barça zındānīları -kim irtikāb-ı afǾāl-ı nā-şāyasta cıhatıdın çāh-ı ġażab-ı sultānīda (6) muķayyad-ı salāsıl-ı balā durur érdiler- āzād ve mutlaķu'l-Ǿınān bolup dururlar.

Yana ol kim Ǿīd küni (7) umarā-yı Ǿālī-şāndın Bég Balta Mīrāb Nokuz ve Nıyāz Muĥammad Dīvān Bégi -kim amīr-zāda-ı şahīd (8) marĥūm Ĥasan Murād Bég navvara marķadahnıñ mulāzımlarıdın durur érdi- ķuş salmaķ (9) havāsı bile Saġca ķuduķınıñ ĥavālīsıġa yegren-i Ǿazīmat sürüp şikār-andāzlıġġa (10) maşġūl durur érdiler. Nā-gāh alarnı Teke luśūśı ķażā-yı Rabbānī ve balā-yı āsmānī dék kemīn-gāhdın (11) çıķıp esīr-i sar-panca-ı taķdīr ķıldılar.

Bu sānıĥa-ı tabyīnı ol durur kim

Teke camāǾası- (12) nıñ ahl-ı Ǿınād u arbāb-ı fasādları, kim Marvnı ārām-gāh ķılıp olturmış durur (13) érdiler. Ol éldin baǾżı ĥarāmīlar Ķurbān Nıyāz Pallaçınıñ tarġīb u taĥrīśı bile Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm (14) samtıġa rah-zenlik nıyyatıdın rāǿyat-afrāz-ı Ǿazīmat bolup durur érdiler. Saġça ħudūdıda (15) ol şikārġa çıķġanla[r]nı şikārīvār śayd ķılıp canāĥ-ı ıstıǾcāl bile murācaǾat körgüzüp tā Marv dıyārıġa (16) vārıd bolmaġunça hīç yerde tavaķķuf ķılmadılar. Bu ĥādıŝa ħabarı Ǿīddın üç kün soñra mutaĥaķķaķ boldı. (17) Çūn bu ĥādıŝa śunūĥīdın béş kün ara üyin āşūb-ı taǾāķubıġa kişi buyurmaķġa fāyıda-ı mutarattıb érmes (369a) (1) érdi. Bu cıhatdın kişi buyurulmay durur érdi. Çūn Nıyāz Muĥammad Dīvān Béginiñ aśl (2) u tāmūrıda bir néme küdūret vāķıǾ durur érdi. BaǾżı fużalā žarāfat yüzidin anıñ (3) esīr bolġan vāķıǾasıġa bad-reg esīr-i Teke şod tāǿrīħ tapıp dururlar.

Ve yana ol durur kim ĥażrat-ı (4) ħāķān-ı gerdūn-ı canāb Ǿīd körnüşide Buħārā élçileri Uraķ Bay Mīr-āħūr ve ǾAvaż Muĥammad (5) Yasavul Başını şaraf-andūz-ı taķbīl-bısāt ķılıp her ķaysıġa ħılāǾ-ı girān-māya ve kemer-i tılā-pīrāyalar (6) muruvvat u marĥamat körgüzüp dururlar. Ve Amīr Ĥaydar Pād-şāh toyınıñ tahnıyyatı üçün Ĥasan Murād Atalıķnı (7) ve fatĥ başāratıġa Ķandım Sar-dārnı fatĥ-nāma ve tahnıyyat-nāma bile meźkūr élçilarġa maśĥūb ķılıp Buħārāġa (8) marsūl tutup dururlar. Ve Ǿīd ınķıżāsıdın soñra Aħal ve ǾIşķ-ābād ve Ķızıl (9) Rıbāt dağı Tekeġa -kim mutaķallıd ķılāda-ı ıtāǾat durur érdiler- Abdāl Ħ(v)āca Bég Ābādīnı élçi (10) ķılıp fatĥ-

nāmalar ırsāl ḳıldı. Ve Ŧejen ve Murġat, Sarahsnıñ navāhīsıda olturġan Terākimeġa (11) -kim dīv-ı ġurūr vasvasası bile harza-kerdlik ayaḳın adab dāmanıdın çıḳarıp (12) rıbḳa-ı ıtāÓatdın ser-keşlik havāsı bile baş çékmiş durur érdiler- bu ser-keşler ortasıda (13) Salur ve Saruk ħalḳı bar dururlar. Ve Marv Tekesi dağı hem-dāstān dururlar érdiler. Alarnıñ (14) taÓdīb u tanbīhı üçün Seyyid Cavān-mard Ħ(v)ācanı -kim Ĥażrat-ı Seyyid Ata Óalayhi'r-raĥmanıñ avladları- (15) dın durur érdiler- élçi ḳılıp fatħ-nāma-ı sıyāsat-nāmalar ırsāl ḳılıp dururlar. Tā bu vasīla bile (16) eger çākerlik raḳabasın, ıtāÓat u farmān-berlik raḳabasın bile muzayyan ḳılsalar [ ] [270] (17) mażmūnı bile alarnıñ tedārük-i fasādıġa ḳıyām körgüzülgey.

ḲıtÓa:

Ol ki ser-keşlik étti avval aña
(369b) (1) Pand ile daÓvat-ı ıtāÓat ḳıl
Anda ger ḳılmas érse terk-i ħılāf
DafÓ ḳılmaḳda (2) anı surÓat ḳıl

Ve yana ol durur kim sufarā ırsālıdın farāġatlıḳ ĥāśıl bolġandın soñra (3) Şavvālu'l-muÓażżam ayınıñ avāyılıda Óumdatu'l-umarā, zubdatu'l-Óužmā, mufaħħar-ı umam, marcıÓ-ı banī-ādam, sarvar-ı (4) ahl-ı āfāḳ, amīr-ı kebīr calālu'd-davla ve'd-dīn Ḳutluḳ Murād Inaḳ madd-ı žıllu'l-Óālī. Óalā-ruóūsu'l-fuḳarā-ı (5) ve't-tavālī baÓžı umūr-ı mülkiyye ıntıžāmı üçün ve amārat-panāh Muĥammad Rıżā Ḳoş Bégi (6) zekāt u māl-ı amān taĥśīlı üçün Aralġa maómūr bolup dururlar. Az furśātda her ḳaysı (7) öz işin ba-vach-ı dıl-ħ(v)āh bütkerip mustaḳarr-ı ħılāfatġa murācaÓat körgüzüp dururlar. (8) Ve mulāzamatġa fāyız bolup dururlar.

Ve yana ol durur kim

Çūn Ĥażrat-ı ħılāfat-martabat (9) ħūrşīd-Ĥaşamat-kim payvasta ol Ĥażratnıñ mıÓmār-ı hımmat-ı Óālī-nahmatınıñ tavaccuhı manāzıl-ı (10) munhadıma taÓmīrı ve mabānī-ı munÓadıma taşyīdıġa maśrūf durur- Atalıḳ Arnasınıñ kenārıda (11) Manḳıt ḳalÓasın -kim amīr-ı cannat-mekān ÓAvāż Inaḳ marhūmınıñ avāĥır ayyāmıda (12) sana miñ ikki yüz on béşde OrazÓAlī Supaknıñ bulġaġıdın béri, kim ol bir (13) yıl durur, ġarīblar żamīrı dék vīrān u mahcūrlar baytu'l-aĥzānı dék maḳmūÓu'l-bunyān belkim manzıl-ı (14) dad u dām ve mavtın-ı ġol-ı bıyābān bolup durur érdi- ābād ḳılurġa multafıt bolup (15) Aral fatĥ bolġanda Manḳıt ahālīsını -kim ol dıyārda tengnā-yı

[270] Fīhā… men yaÓmel sūóen yücze bihi (kim kötü bir amel işlerse onunla cezalanır). IV, 123. Müellif āyet-i kerimenin yazımında "yaÓmel" yerine "Óamile" yazmıştır.

ġurbatda (16) ıstıḳāmat ḳılıp vaṭannıñ tamannāsıda Ĥubbu'l-vaṭan mina'l-īmān[271] mufādı bile (17) étek étek sirişk-i lāla-gūn töküp balā-yı kürbatġa ḳanāÓat ḳılmış durur érdiler- (370a) (1) öz ḳalÓasıġa köçürüp ol camāÓa bahcat-ı tamām u farhat-ı mā-lā-kelām bile vaṭan-ı maólūflarıġa (2) mutavaccıh bolup durur érdiler. Māh-ı meźkūrnıñ on béşide panç-şanba küni Dosım Bahādurnı (3) -kim Manḳıt bar-güzīdeleridin bu āstāna-ı davlat-āşyāna nısbatıda ħıźmat-ı pasandīda (4) Ĥuḳūḳın taḳdīmġa yétkürmiş érdi- anıñ cām-ı umīdın lab-rīz-ı śahbā-yı (5) murād ve ḳāmat-ı ḳābılıyyatın mulabbas-ı lıbās-ı Óātıfat ḳılıp Manḳıt ulusınıñ ayālatı nigīnin (6) ḳabża-ı dırāyatıġa salıp dururlar. Ve aḳrān u aşbāhıdın mumtāz u sar-afrāz (7) ḳılıp dururlar. Bu yosunda Aral Nokuzı -kim Ĥavādıŝ-ı zamān ve ınḳılāb-ı davrānnıñ (8) leked-köbidin memālik-i maĤrūsānıñ atrāfıġa muntaşır u mutafarrıḳ bolup dururlar- ve alarnı camÓ kılurġa (9) Sarı May nahrınıñ kenārıda yurt taÓyīn ḳılıp Ĥakīm Nıyāz Bahādurnı -kim muddat-ı (10) madīd u Óahd-ı baÓīddın béri Śūfīnıñ taÓaddīsıdın calā-yı vaṭan ıħtıyār (11) ḳılıp dar-gāh-ı Óālam-panāhnıñ ħāk-boslıġıġa yétip érdi- aña Ĥażīż-ı (12) maźallatdın avc-ı ġurratġa taraḳḳī bérip ol él Ĥukūmatı bile biylik yarlıġın tafvīż (13) ḳıldı. Ve Aral Naymanı -kim Sevgenli Ĥavālīsıda Köyük ḲalÓada mütemekkindür érdiler- yıllar (14) Töre Murād Śūfīnıñ taġallubı cıhatıdın taśārīf-ı ayyām ve tabādīl-ı aÓvām muḳtāżāsı bile (15) bılād u amśārda sar-geştelik tartıp ikki yıldın béri az az yıġnalıp camÓī keŝīr (16) bolup durur érdiler. Ol élniñ ayālatın NaymanTaşım Bahādurġa -kim ol dağı Śūfī- (17) nıñ mulāzamatıdın baş çékip ħāk-boslıḳ şarīfıġa ıħtıśāś tapıp durur érdi- (370b) (1) marĤamat u muruvvat ḳılıp biylik ħıtābı bile sar-afrāz étdi. Lā-caram-ı ıḳbāl-ı Ħusravī-yumnī (2) bile bu üç yurt ve él -kim meźkūr bolup durur érdi- az furśatda ābādlıġ fayżıdın (3) ravnaḳ-afzā-yı bostān-ı ıram bolup rafāhıyyat-ı tamām tapdılar

Nažm:

Zıhī ħusrav-ı mekremet-dast-gāh
(4) Şah-ı memleket-baĥş-ı kişver-panāh
Ki ger ḳılsa Óadlıñ tavaccuh ḳayan
Açar fayżıdın sar ba-sar (5) gülistān

Ve yana ol durur kim

Çūn hamīşa Ĥażrat-ı sultān-ı śāĤib-ḳırānnıñ ħātır- (6) saÓādat maóāŝırı umūr-ı şarÓī ve maśālıĤ-ı dīnī tadbīrınıñ ıḳāmatıġa maşÓūf durur érdi, (7) lā-caram hem ol ay-ı meźkūrda baÓżı ahl-ı Óılm u fatvānı -kim mazīd-ı varaÓ u taḳvāġa mavsūm érdi- (8) ıħtıyār étip manāśıb-ı arcmand-ı şarÓıyya bile sar-buland ḳılıp her birin memālik aḳṭārı-

[271] Vatan sevgisi imandandır.

(9) nıñ bir ḳutrıġa nām-zad ḳılıp durur. Tā kim ol cānıbda ıcrā-yı şarīÓat-ı ġarrā ve ırtıḳā-ı (10) mıllat-ı bayżāġa kemā ĥaḳḳa masāÓī-ı meşkūra taḳdīmġa yétkürüp asās-ı münkerāt (11) ve manāhī-ı ınhıdāmıġa kemā yanbaġī saÓy u köşişler körgüzgeyler. Bu cıhat Óāmma-yı barāyāv e kāffe-i (12) raÓāyā -kim vadāyıÓ-ı Āfarīdgār durur- fārıġu'l-bāl u muraffahu'l-ĥāl zındagānlıġ kéçürgeyler.

ḲıtÓa:

(13) Érür vadāyıÓ-ı Yazdān raÓıyyat u fuḳarā
Alar başıġa şahā sāya-ı Óadālat sal
Yoḳ érse ḳabża-ı ĥukmıñdın (14) ol vadāyıÓnı
Alurġa ḳādır émesdür mü Īzıd-ı mutaÓāl

Ol cumladın fażāyıl-maǿāb, kemālāt-ı (15) iktisāb Seyyid Şamsu'd-dīn Ħ(v)ācanı -kim Ħ(v)āca Éliniñ sādātıdın Ḳızıl Ħ(v)ācanıñ nebīresi (16) durur- Hazār-asb rıyāsatıdın muÓāf tutup dururlar. Ve Ħ(v)āca Éliniñ muftīlıġın aña marĥamat (17) ḳılıp muġīŝu'l-mıllat ve'd-dīn Seyyid Aśġar Ħ(v)āca farzand-ı arcmand ĥażrat-ı ḳuṫbu'l-aḳṫāb (371a) (1) Pīrim Ħ(v)āca Işannıñ madrasasıġa -kim hem ol yıl atasınıñ sar-mazār-ı fāyıżu'l-anvārıda bınā (2) ḳılıp durur érdi- mudarrıs ḳıldı. Ve anıñ ornıġa fażılat-şıÓār Baba Maĥźūmnı -kim (3) ĥażrat-ı ġavŝu'l-aÓžam ÓĮd Muĥammad Işan Óalayhi'r-raĥmanıñ nebīresi durur- Hazār-asbnıñ (4) rıyāsatıġa manśūb ḳıldı. Ve Damulla Muĥammad Nažar Ḳoñrat Ḳoş Köprükī -kim Béş Arıġ (5) dāru'l-ḳażāsı maÓa'r-rıyāsatnıñ vucūdı bile muzayyan durur érdi- anı Ḳoñrat rıyāsatı bile mumtāz u (6) sar-afrāz étip Ħ(v)āca Éli Yār Muĥammad Āĥūndnı bile -kim Şāh-ābād baldasıda ıĥtısāb amrıġa (7) maşġūl durur érdi- Aral dāru'l-ḳażāsıġa nām-zad ḳılıp dururlar. Ve alar orunlarıġa (8) ve DamullaYusūf Ḳataġannı Béş Arıġ navāĥīsınıñ manśab-ı ḳażā ve rıyāsatı bile sar-buland étip Şāh-ābād (9) rıyāsatı bile Damulla Muĥammad Şarīf Hazār-asbī bile sar-afrāzlıġ baġışladı. Balda-ı mahrūsa-ı (10) Ürgenç ve Ħānaḳāh raǿīsları SaÓdu'd-dīn Maĥźūm ıbn Muĥammad Zāhıd Āĥūnd marĥūmī ve Damulla Nıyāz Muĥammad (11) Ħīvaḳī -kim fuḳarā alarnıñ muÓāmalasıdın nā-ĥūşnūd durur érdiler-bınāǿan-Óalayh (12) manśablarıdın maÓzūl bolup alarnıñ Óıvażıġa dıyānat-şıÓār Muĥammad Ġafūr Āĥūnd Ürgencī (13) Ürgenc rıyāsatı bile ve balāġat-dıŝār DamullaÓAbdu'llāh Yazdī Ħānaḳāhī ĥānaḳāh rıyāsatı bile muÓazzaz (14) bolup dururlar. Ve Manḳıt ÓUbaydu'llāh Āĥūnd -kim ĥāvī maÓḳūl ve manḳūl durur- anı Manḳıt (15) ulusıġa ḳāżī ve raǿīs ḳıldılar. Çūn Óılm-ı ḳırāǿat-ı Ḳurǿān -kim farāyıż-ı Óaynıyya ve żarūrıyyāt-ı (16) dīnıyyadın durur- néyüçün kim ıtmām-ı śalavāt, kim musulmānlıġ bınāsınıñ rükn-i aÓžamı (17) durur, munsız śūrat-ı taĥḳīḳ tapmas. Ve bu

zamānda ekŝer Óāmm u ħāś ḳırāóat-ı Óacamīġa iktifā (371b) (1) ḳılıp hīç kim tacvīd iktisābıġa raġbat körgüzmes durur érdi, Ĥażrat-ı ħıdīv-ı kāmkārnıñ (2) tavaccuh-ı żamīr-ı anvar bu Óılm-ı şarīf tarvīcıġa maşÓūf bolup fażāyıl-maóāb kemālāt-ı iktisāb (3) cāmıÓ-ı Óulūm-ı mutanavvıÓa Ĥādī-ı funūn-ı mutafarrıÓa şarafu'd-dunyā ve'd-dīn abu'l-maÓānī Muĥammad Şarīf Ḳārīnı (4) -kim Óılm-ı tacvīdda farīd-ı dahr ve yegāne-i Óaśr durur érdi- balda-ı Ürgencdin -kim mesken-i maólūfī durur- (5) kéltürüp dāru's-saltana-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazmnıñ mascıd-ı cāmıÓınıñ muśaddarligıġa manśūb (6) étip amr ḳıldı. Tā ol Óazīz her kün kelām-ı Rabbānī tılāvatıdın soñra bu Óılm-ı şarīf (7) ḳavāÓıdınıñ taÓlīmıġa ıştıġāl körgüzüp Ĥusn-ı ada-yı[272] maĥārıcdın ṫullābnı (8) bahramand étgey ve yana Furḳān-ı Macīd Ĥāfıžlarıdın gürūh-ı dānış-pıjūhnı muḳarrab-ı dar-gāh-ı (9) vadūd Ĥażrat-ı Pahlavān Maĥmūd ḳaddasa'llāhu sırrahunıñ sar-mazār-ı fāyıżu'l-anvārıda, kim ol Ĥażrat- (10) nıñ ħaṫīra-ı muḳaddasasıda Ĥażrat-ı aÓlā-ħāḳānī öz amvāl-ı ħāśśasıdın zıyārat-gāh ve madrasa (11) ve ħānaḳāh-ı Óālī ıĥdâŝ ḳılıp hem ol uçurda ıtmāmġa yétip durur érdi, taÓyīn ḳıldı. Tā (12) ol camāÓa, ol mavżıÓ-ı mübārekdekelām-ı Rabbānīnıñ tılāvatıġa ḳıyām körgüzüp anıñ maŝūbātıdın (13) canāb-ı valāyat-maóābnıñ rūĥ-ı pur-futūĤların şād-kām ḳılġaylar. Ve alarnıñ Ĥavāyıc (14) ve zarūrıyyātın bī-taşvīş u taśdīÓ anbār-hāna-ı ħāśśadın muḳarrar ḳıldılar. Ve ḳudvat- (15) u'l-afāżıl-ı cāmıÓu'l-fażāyıl maḳśadu'l-ḳurrā afzalu'l-Óurafā Şahābu'd-dīn Ĥācı Muĥammad Ḳārīnı -kim (16) Óılm-ı tacvīd ve ḳavāÓıd-ı ḳırāóatda ḳāyım-maḳām Imām ÓĀśım ve nāyıb-manāb Ĥażrat-ı NāfıÓ raĥımahuma'llāh érdi- (17) ammā bā-vucūd maflūçlıġ Ĥavādıŝ-ı ayyāmdın kemāl-i nā-kāmlıġ bile rozgār kéçürür érdi.

Maŝnavī: (372a) (1)
Dırīġā ki davrān-ı nā-pāy-dār
Ḳılur dāyım ahl-ı fażīlatnı ħ(v)ār
Ḳılıp yār yüz navÓ-ı külfatġa dahr
(2) Ḳoyar dam-ba-dam kāmīġa cām-ı zahr

MusāÓadat-ı baĥt ve muÓāvanat-ı ṫālıÓdın manžūr-ı nažar-ı Óınāyat-ı (3) ħāḳānī, mavrıd-ı partav, Óātıfat-ı śāĤıb-ḳırānī ḳılıp maÓ-atbāÓ ve avlād-ı camīÓ żarūrıyyāt-ı dunyavīdın (4) bī-nıyāz étti. Kemāl-i marĤamat ve ġāyat-ı mekremetdin erg Ĥıśārıda ordu-yı humāyūn (5) Ĥucrātıdın Ĥucra-ı dā -kim mascıd-ı şarīf cıvārıda vāḳıÓa durur- manzıl u süknā taÓyīn ḳılıp (6) Źu'l-ḳaÓda ayınıñ ikkiside çahār-şanba küni ol Ĥażrat öz nafs-ı nafīsı bile ol (7) canābnıñ allıda tacvīd iktisābıġa ıştıġāl körgüzüp az furśatda ol Óılm-ı şarīfnı (8) nıhāyat-ı kemālġa yétkürüp durur. Ve tamāmat-ı Ĥurūfnı

[272] Kelime metinde ( ) şeklindedir.

ĥusn-ı ada[273] bile öz maħārıcıdın (9) çıḳarurda ḳurrā-yı sabÓaġa engüşt-i taĥayyur tişletti. Bu cıhatdın en-nāsu Óalā-dīn-ı mülūkihim[274] (10) muǿaddāsı bile camīÓ şahzādalar ve umarā-yı Óālī-cāh ve ħuddām-ı dar-gāh ve vażīÓ u şarīf raġbat-ı (11) tamām ve ĥusn-ı ıhtımām bile bu Óılm taĥśīlıġa ḳıyām körgüzüp dururlar. Ol ĥaysıyyatda, kim (12) ol manāzıl ve mesākin, masācıd ve madārıs dék tılāvat-ı kelām-ı macīd ḳavāÓıdınıñ (13) tekrārıdın lab-rīz-ı fayż bolup durur. Şahar ve śaĥrāda ḳavāÓıd-ı tacvīd mükālemesiniñ ġulġulası malāǿu'l-aÓlāġa (14) yétip Mascıdu'l-Aḳśā musabbıĥlarıġa ĥalāvat bağışladı. ŞarīÓat-panāh taḳvā-dast-gāh (15) fażāyıl-maǿāb kemālāt-ı iktisābda Mullā Muĥammad Śafā -kim tadrīs-ı Madrasa-ı Çūbīn ve manśab-ı ıĥtısām-ı dāru'l-ħılāfa (16) aña mutaÓallıḳ durur- ĥasabu'l-amr-ı humāyūn maĥallāt ve kéntlerde masācıd ve ħavānıḳġa śāĥıb- (17) vuḳūf ḳārīlar taÓyīn ḳılıp kāffe-i barāya ve Óāmma-ı raÓāyānı, kim buÓd-ı masāfat ve mavānıÓ-ı rozgār (372b) (1) cıhatıdın ḳırāÓat iktisābıġa fāyız bola almas durur érdiler. Ve Óılm-ı şarīf taĥśīlıġa (2) maşġūllıḳ ḳılur érdi. Çūn ĥażrat-ı ħılāfat-martabat bu Óılmnı ıtmāmġa yétkürüp dururlar. (3) Kerem daryāsın mutalātım étip ĥażrat-ı ḳārīnı ħulāÓ-ı zar-nigār ve darāhım-ı bī-şumār ve manāzıl-ı (4) ħūb ve mazārıÓ-ı marġūb ve ħuddām-ı girān-bahā ve cavārī-ı ħūrşīdlıḳā ınÓāmı bile aḳrān (5) u aşbāhıdın mumtāz u mustaŝnā ḳıldı. Ve camīÓ atbāÓ u aḳrabāsıġa Tarħanlıġ (6) yarlıġın marĥamat u muruvvat étip al tamġa bile zīnat bağışladı.

Maŝnavī:

Şükru'llāh ki (7) Ħusrav Ġāzī
Afsar-ı salṭanat sar-afrāzı
Bérdi āyīn-ı şarÓġa tarvīc
ŞarÓda aśl u (8) farÓġa tarvīc
Rāyıc eylep Óulūm-ı Rabbānī
Cahl rasmını eyledi fānī
Ħāśśa Óılm-ı ḳırāÓat-ı Ḳurǿān
(9) Kim ravācı tapıp édi noḳśān
Yañıdın saÓy birle bérdi ravāc
Yana şuhrat başıġa (10) eyledi
Yarıp anı kelām ĥurmatıdın
ÓIlm u āyīn-ı şarÓ Óızzatıdın

[273] Kelime metinde ( ) şeklindedir.
[274] İnsanlar yöneticilerinin, meliklerinin dini üzeredir (hadis-i şerif).

Salṭanat içre pāy-dār (11) eyle

Davlat u cāhın ustuvār eyle

Ve yana ol durur kim Oraż ÓAlī Supaḳ (12) -kim amīr-ı kebīr ḳuṭbu'd-davla ÓAvaż Biy Inaḳ marĥūmnıñ avāĥır-ı ayyāmıda durur- andaḳ (13) kim güźāriş tapıp durur érdi. Muḥālafat amrıġa ḳıyām körgüzüp Masav Biyni öltürüp (14) Manḳıt ulusınıñ buzulup parāgendalıġıġa sabab bolup durur érdi. Köp muddatlar (15) Śūfī-ı bī-pīrnıñ mulāzamatıda rozgārın śarf ḳılıp Óāḳıbatu'l-amr şaóāmat kirdārı özıġa (16) Óāyıd bolup Śūfīnıñ nažar tarbıyatıdın uzaḳġa tüşüp durur. Bir néçe kün ıflās ve felāket (17) ṭarīḳasıda harza-kerdlik ḳılıp kevkebe-i vālā Ḳoñrat tasĥīrıġa ĥareket ḳılmasdın burunraḳ (373a) (1) Ḳoñratdın Buĥārāġa ḳaçıp yolı Aḳ Yaḳış kenārıdın tüşüp Aydost Biy anı öz mulāzamatıda (2) saḳladı. Çūn Źu'l-ḳaÓda avāsıtıda, kim Aydost Biy Aḳ Yaḳış ekābırı (3) bile dar-gāh-ı Óālam-panāh Óataba-boslıḳıġa fāyız boldı, anı daġı öz muśāĥabatıda kéltürmiş érdi. (4) Aydost Biy ḳaytġanda Manḳıtda Dosım Biyniñ yanıda ḳaldı. ÓĮd-ı Ḳurbān (5) ınḳıżāsıdın soñ Dosım Biy farmān mūcıbı bile anı iki oġlı bile ḳurbān (6) ḳılıp Masav Biyniñ ĥūn-ĥ(v)āralarıġa bir oġlın bérip ıntıḳāmġa yétkürdi.

Bayt:

(7) Her kim ki eyledi saña bad-ĥ(v)āĥlıġ-şıÓār

Kör kim néler [275] kétürmedi başıġa rozgār

(8) **Ĥażrat-ı sarvar-ı salātīn-ı gerdūn-ĥaşamatnıñ ĥūrşīd-ı sıpıhr Óıffat-ı muĥaddara-ı surādıḳ-ı** (9) **Óıśmatġa zıfāf ḳılmaġı**

Çūn saÓat-ı raĥmat-ı İlāhī taÓaddud-ı enkiĥa ve camÓ-ı azvāc-ı mutaÓaddıda (10) cavāzın śīġa-ı amr bile kerāmat ḳıldı. Kemā ḳāla'llāhu tebāreke ve taÓālā [276]

[277] (11) ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı cavān-baĥt-ı āsmān-taĥtnıñ dāman-ı hımmatın tenākeĥu tekāŝarū [278]amrınıñ (12) dāÓıyya-ı ımtıŝālı tutup humāy raġbatı Töre Murād Biyniñ bāġça-ı ıḳbālınıñ davĥa-ı saÓādat-ıntımāsı ve ĥaḳḳa-ı (13) Óıśmatınıñ gevher-i girān-bahāsı, kim ĥacla-nışīn ĥaram-ı Óıśmat ve muĥaddara-ı surādıḳ-ı Óıffat érdi. (14) Anıñ tārek-i saÓādatıġa sāya-ı davlat saldı. Ve ışāra-ı vālā bile dar-gāh-ı (15) davlat-panāh mulāzımları asbāb-ı toy tartībıġa ve marāsım-ı sūr ıḳāmatıġa ḳıyām körgüzdiler.

(16) Nażm:

---

[275] Kelime metinde ( ) şeklindedir.
[276] Şanı yüce olan Allah'ın buyurduğu gibi.
[277] Fe'nkiĥū mā ṭābe leküm mine'n-nisāe (sizin için hoşa giden ve helal olan kadınlardan nikah edin) IV, 3.
[278] Nikahlanınız, çoğalınız (hadis-i şerif).

Martabat ḳıldılar caşnī-ı muÓallā
Barı asbāb-ı Óayş anda muhayyā
Mülk ḳılsa (17) nažar ol caşn sarı
Tüşer gerdūndın él[l]erge nahārı
Küni kim tālıÓ érdi farruẖ-āŝār
(373b) (1) Nažarlar Óaḳd ḳılmaḳġa sazāvār
Saçıp Balḳīs-ı davrān başıġa naḳd
Sulaymān zamānġa (2) ḳıldılar Óaḳd
Zalīẖā kirdi Yūsuf ẖalvatıġa
Muşarraf boldı kün ay śuĥbatıġa

Zamāna bahcat (3) tilin tahnıyyatġa açıp felek-nıŝār rasmī üçün étegıġa zavāhır-ı cavāhır térdi. Ħ(v)ān-sālār (4) davlat-ẖ(v)ān-ı ınbısāṫnı mabsūṫ étip sāḳī-ı saÓādat ẖavāśś u Óavāmġa cām-ı Óışrat bérdi.

(5) Bayt:

Āsmān cāmını toldurmış kevākib durrıdın
Tā bu Óālī-bazmda güher-faşānlıġ (6) eylegey.

ÓAyş u kām-rānlıġ asbābıdın her néme -kim Ĥavśala-ı ẖayālda güncāyiş tapar- (7) köñülniñ murādıġa muvāfıḳ āmāda ve muhayyā durur érdi. LaÓb u şuÓbada āyīnıdın her naḳş -kim Óarśa-ı (8) imkānda vāḳıÓ bolġusı durur- nažar-ı marāmıġa muṫābıḳ vaḳf-ı tamāşā her ṫarafġa dīda-ı ārzū (9) nažar-ı ẖamyāzasın açsa.

Bayt:

Sāḳī-ı saman-bar u gül-andām
Gül-çahra-ı parīvaş u dıl-ārām

Sāġar-ı zar-nigār (10) şarāb-ı yāḳūt-fāmdın toldurup keff-i sīm-gūn bile ayaḳ tutar érdi. Ve her cānıbġa hoş ḳulaḳı tutulsa.

(11) Bayt:

Muṫrıb-ı ẖūş-lahca-ı dıl-keş-ada
Zuhra-ı cabīn-mahvaş-ı şīrīn-lıḳā

Ḳānūn-ı Óışrat bile (12) tarannum-sāz étip bu surod navāsın āġāz éter érdi, kim

Nažm:

Şāh-ı gerdūn-sarīr şād olsun
Sar-ẖūş (13) bāda-ı murād olsun
Kirsün āġūşıġa Óarūs-ı žafar
Bāb-ı nuśrat aña güşād olsun

Āmīn (14) be-ĥurmatu’n-nabī u āla’l-acmaǾīn[279]

Daşt-ı Ḳıpçaḳġa yürüş asbābınıñ bayānı ve ahālī-ı Ḳazaḳġa tanbīh (15) **ıltızāmınıñ dāstānı durur kim tastīr tapġusı durur**.

Ħāma-ı Ǿanbar-şamāma śaĥīfa-ı (16) kāfūrī üze mundaġ müşk-afşānlıġ körgüzür, kim Ḳazaḳıyya tavāyıfıdın Çömekey Éli, kim Ǿıddat (17) u keŝretde ḳatarāt-ı amtār ve avrāḳ-ı aşcārdın afzūn durur, yazda Yayıḳ ve Atıl suyınıñ kenārın (374a) (1) yaylap ve ḳışda Sır ve Ḳuvang savāĥılın ḳışlar érdi. Ol él Muĥammad Amīn Inaḳnıñ (2) avāyıl davlatıda Abu’l-Ħayr Ħannıñ oġlı Ér ǾAlī Ħannı pād-şāh köterip anıñ sāya-ı (3) ĥımāyatıda muraffah u āsūda-ĥātır érdiler. Ér ǾAlī Ħannıñ vafātıdın soñ anıñ avlādıġa navbat bile (4) pād-şāhlıġ yétip alarnıñ ayyām-ı saltanatıda ol camāǾanıñ davlat u ŝarvatı artıp (5) [280] muḳtażāsı bile başarıyyat ĥadīdın ötüp (6) tamarrud u Ǿıśyān āġāz ḳıldılar. Ol avānda Sultān Témür Töreni, kim Ér ǾĀlī (7) Ħannıñ oġlı ve Bölekey Ħannıñ inisi durur. Āyīn-ı şarārat u ḳavānīn-ı żalālatda (8) ol élġa hem-dāstān bil kim ħamīr-ı māya-ı Ǿıśyān érdi, ħanlıġ masnadıda ārām-güzīn (9) ḳılıp muddat-ı madīd u Ǿahd-ı baǾīd alarnıñ fasādı atrāfda ve cānıb-ı daştda ıstımrār taptı. (10) Andaḳ durur kim Yañı ḲalǾanıñ yolın ve İrdar masālikin ḳuttāǾu’t-tarīḳlıḳ bilen (11) masdūd ḳılıp Māvarāǿu’n-nahr ve Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm ve Orus kārvānın mükerreren ġārat (12) u tārāc étip köp bī-günāhlarnı esīr u ḳatl ḳılıp dururlar. Ħuśūśān tāǿrīħ-ı Hıcrī miñ (13) dağı ikki yüz yigirme üçdin soñra, kim üç yılġaça atrāf-ı Ǿālam ve tavāyıf-ı umamnıñ (14) arasıda ḳaĥt u ġallā şuyūǾ tapıp fuḳarā ve Ǿacaza her tarafġa taĥśīl-ı rozī üçün (15) taraddud āġāz ḳılıp calā-yı vatan ıħtıyār éttiler. Çömekey ve Çekli arasıda bu ĥādıŝa-ı (16) cān-gāh ħabarı ıntışār tapıp durur. Ve ol éllerniñ luśūś u ĥarāmīları her yılda (17) üç tört martaba, Üç Oçaḳ ve Téve Boyun ve Ħāl Atanıñ cıvārıda ḳatǾ-ı tarīḳ (374b) (1) ḳılıp Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm ve Buĥārānıñ Ǿacaza ve fuḳarāsıdın, kim rızḳnıñ taĥśīlı üçün taraddud ve (2) raft u āmad ḳılurlar érdi, köp musulmānlarnı usr ḳaydıġa çékip bendelik ḳılādasıġa (3) mutaḳallıd ḳılıp dururlar. Ve bularġa dağı ḳanāǾat ḳılmay Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm memālikiniñ atrāfıda (4) olturġan élġa dāħıl ve mazāĥım bola başladılar. Ĥażrat-ı ħıdīv-ı kāmkār Yañı Daryānı (5) tasħīr ḳılıp ol navāĥīnıñ ahālīsın köçürüp kéltürgendin soñra Sultān Témür Ħan (6) ve Katta Bay Biy ve Bürgüt Bay Biy ve ġayru-hum Çömekey arāzılıdın gürūh u anbūhnı (7) ıfsād tarīḳası bile Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm cānıbıġa nām-zād ḳıldı. Ol camāǾa Yañı Daryānıñ (8) üstidin ötüp Tavḳara navāĥīsıda baǾżı Yañı Daryālıġ élni çapıp köp māl

[279] Efendimiz’in bütün ailesinin ve Efendimiz’in hürmetine.
[280] İnne’l-insāne leyatġā (7) en reāhü’snaġnā (muhakkak insan azar -o kendini müstagni görmesinden-) XCVI, 6-7.

ve esīr alıp (9) murācaǾat körgüzüp dururlar. Ve Ḳoñrat tasẖīrınıñ heneggāmıda[281] Yañı Daryāġa (10) barıp olturġan Ḳara Ḳalpaḳıyyaġa ḳılġan muǾāmalası ẖod yoḳarıda meźkūr bolup durur érdi. (11) Tekrār ḳılmaḳ ĥācat érmes durur. Aydost Biy ol élni köçürüp ḳaytġandın (12) soñra Ḳazaḳ rāǿyat-ı ıstıbdād u ıstıḳlālnı tekebbür u tacabbur rasmı bile ĥarekatġa kirgüzüp (13) Yañı Daryā navāĥīsın -kim memālik-i maĥrūsa żamāyımıdın durur érdi- ḳışlaḳ ve nışīman-gāh (14) ḳılıp dururlar

Nažm:

Érür ġarīb bu ḳadīmdın aşhar

Çıḳar toñuz töpeġa (15) él yıraḳ bolsa eger

Ol camāǾa-ı ẖāksār-ı tīra-rozgār-ı sıtīza-kārnıñ éşi tabǾ-ı saǾādat (16) yārıġa nā-mulāyım tüşüp alarnıñ tanbīh u taǿdībı üçün Daşt-ı Ḳıpçaḳ yürüşin ẖātır- (17) aḳdasıda muśammam ḳılıp durur érdi. Ol avānda Marv Terākimesidin Teke ĥarāmīları (375a) (1) öz ĥaddıdın mutacāvız işler žuhūrġa yétkürüp baǾžı afǾāl-ı nā-şāyastaġa ıḳdām (2) körgüzdiler, kim ol camāǾanıñ goş-mālı Ḳazaḳ taǿdībıdın ahamm u ansab köründi. (3) Bu cıhatdın Marv yürüşıġa cāzım bolup Ǿasākir-i nuśrat-maǿāŝırġa farmān-nufūź taptı, (4) kim safar yaraġınıñ tahıyyasıġa ıştıġāl körgüzgeyler. Bu aŝnāda Ĥasan Murād Atalıḳ (5) ve Ḳandım Sar-dār -kim safārat rasmı bile Buẖārāġa barıp durur érdiler- andaḳ kim (6) sābıḳan bayān kilkiniñ raḳam-zadası bolup durur érdi. Mīr Ĥaydar Pād-şāhnıñ élçileri (7) Manḳıt YaǾḳūb Ḳurçı Bégi ve Kel Yasavul bile Buẖārādın kélip dar-gāh-ı Ǿālam-panāh (8) taḳbīlıġa muşarraf boldılar. Ve élçi-i meźkūrlar pād-şāh-ı muşārun-ılayhnıñ ıžhār-ı ıẖlāś ve ıttıĥādmandlıġını, (9) kim ĥažrat-ı aǾlā-ẖāḳānnı aḳa ve özini, ini oḳup érdi. Ol canābdın ḳélgen pīş-keş (10) ve tansuḳāt-ı girān-māya ve ẖulāǾ-ı tullā-pīrāyanı hadya ve tuĥfa yosunda çéktiler. Çūn ĥažrat-ı sulŧān-ı śāĥıb- (11) ḳırān madda'llāhu žıllihiġa āmırayn-ı meźkūreyn yaǾnī avval Ḳazaḳ taǿdībı ve soñra Tekeniñ goş-mālı (12) żamīr-ı anvarıġa meknūn bolup durur érdi. Śafā-yı tavıyyatdın yek-cihetlik istikmāli üçün (13) ol amrlar şurūǾıda ve

[282] muaddāǿsı bile maşvarat ıltımās ḳılıp érdiler. (14) li-hāźā Berdi Bég, valad-ı Ħudāy Berdi Inaḳnı -kim atasınıñ ornıġa Çaġatay Inaḳlıġı (15) ẖıtābı bile sar-afrāz bolup durur érdi- élçi-i meźkūrlarġa maśĥūb ḳılıp Buẖārā şaharıġa (16) ırsāl étti. Berdi Inaḳ élçiler bile Mīr Ĥaydar Pād-şāhnıñ darbār-ı Ǿālīsıġa yétgendin soñra (17) ol canāb Berdi Inaḳnıñ taǾžīm u tekrīmıda masāǾī-ı meşkūranı taḳdīmġa yétkürüp maşvarat (375b) (1) ıltımās ḳılılġan cıhatdın Ǿımāma-ı ıftıẖārın mubāhāt hıvāsıġa atıp Teke goş-

[281] Kelime metinde (م) şeklindedir.
[282] Ve şāvirhüm fī'l-emri (iş hususunu onlarla müşavere et). III, 159

mālınıñ manıyyatın (2) öz źımmasıġa köterip mütekeffil bolup durur kim Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm dāru's-salṭana-ı sar-tavābıÓıdın (3) her māl u esīrler -kim Teke muÓānıdlarınıñ taśarrufıda durur- ıstırdād ḳılıp dar-gāh-ı Óālam-panāhġa (4) ırsāl ḳılġaylar. Bu maẓmūnġa muşÓır śadāḳat-nāma-ı ḳayd-ı kitābatġa çékip Ĥażrat-ı biy hamāl-ı (5) muḳarrab dar-gāh-ı źu'l-calāl Mīr Külāl ḳaddasa'llāhu sırrahunıñ dūdmān-ı saÓādat-nışānıdın (6) Seyyid Mūsā Ħ(v)āca Uraḳ Mīr Külalī -kim Buḥārā maşāhīrıdın śadārat manśabıda mütemekkin durur- (7) ve Manḳıt Bay Muĥammad Çura Aġasını -kim ol dağı muÓtamadun-Óalayh kişi durur érdi-Berdi Inaḳġa (8) maśĥūb ḳılıp alarnı dāru'l-ḥılāfa-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazmġa ırsāl ḳıldı. Alar ÓĪd-ı Aẓĥāda körnüş-i (9) humāyūnda şaraf-andūz-ı taḳbīl-bısāṭ bolup vālī-ı Buḥārānıñ ıẓhār-ı ıttıĥād u yek-cıhatlıġın (10) śadāḳat-nāma bile Óarżġa yétkürüp dururlar. Ĥażrat-ı ḥıdīv-ı kāmkār bu cıhatdın Buḥārā (11) pād-şāhınıñ ıltımāsın rıÓāya ḳılıp Teke goş-mālınıñ śaĥīfa-ı Óazīmatıġa raḳam-ı faṣĥ tartıp (12) Ḳazaḳ taódībını pīş-nıhād-ı ĥātır ḳıldı. Ol aŝnāda Cān Muĥammad valad-ı Mulla Éşim Bay Ḳazaḳ (13) élçileri bile kélip Sulṭān Témür Ħannıñ nā-hancārlıġın Óarżġa yétkürgey érdi.

(14) **Bu vāḳÓa bayānı ol durur kim**

Sābıḳan güzāriş tapıp durur érdi, kim Cān Muĥammad meźkūr fatĥ-nāma[283] bile Ħ(v)ārazm-ı (15) ıram-bazm usarāsınıñ ṭalabı üçün safārat rasmı bile Daşt-ı Ḳıpçaḳġa Óāzım bolup érdi. (16) Çömekey Élini Ḳuvang ve Yañı Daryā savāĥılıda tapıp Sulṭān Témür Ħan başlıġ Çömekey Éliniñ (17) töre ve biylarıġa farmān-ı Óālī-şānnı yétkürüp dururlar. Sulṭān Ħan ve Bölekey Ħannıñ oġlanları (376a) (1) bā-vucūd ol kim alarnıñ siñil ḳarıntaşı Ĥażrat-ı ḥılāfat-martabatnıñ Ĥaram-ı muĥtaramıda muḥaddarat-ı (2) surādıḳ-ı Óafāf silkige muntażam durur érdi. Bu navÓ muvāśalat nısbatı Ĥuḳūḳıdın köz yumup şarārat-ı (3) Ḳazaḳıyyat Óurfīnıñ Ĥareketi bile Ĥukm-ı humāyūn ımtıŝālıdın baş çéktiler. Ve öz Ĥaddı- (4) dın taşḳarı ḳadam-ı curóat ḳoyup baÓżı nā-munāsıb ve nā-hancār sözlarġa tilleri mütekellim (5) bolup élçiniñ taÓžīm u tabcīlıda ıstıĥfāf körgüzüp dururlar. Ve Allāh Berdi (6) Ħ(v)āca -kim Cān Muĥammadnıñ yoldaş ve hem-rāhı durur érdi- anı Orta Yüz Ḳazaḳıġa yiberdiler. (7) Tā kim ol él eger Ĥażrat-ı aÓlā-ḥāḳānġa ınḳıyād körgüzseler biz dağı ıtāÓat ḳılurmız. (8) Ve illā falā Ḳuran Bahādur ve Bürgüt Bay Bahādur -kim Çömekey Éliniñ Óažīmu'ş-şān biyleri (9) durur érdiler- özlerıġa taÓalluḳ éller bile Yañı Daryāġa kélip Ĥasan Bay ḳalÓasınıñ Ĥavālīsıda (10) ḳışlaḳ ḳılıp durur érdiler. Alar Sulṭān Témür Ħannıñ mundaḳ nā-hancārlıġıġa (11) rıżā bérmey munı maślaĥat körüp dururlar, kim śulĤ-gūna yüzidin bu élçiġa élçi ḳoşup (12) yibereli

[283] Metinde kelime ( ) şeklindedir.

tā élçi kélgünçe élniñ ḳıraġıda [a]bdālġa ıstıÓdādın sar-ancām ḳılıp farāġ-tamām (13) her né iş ḳılsañız ḳılıñ- Bu raǿy Ħanġa muvāfıḳ tüşmey ve soñra mutābaḳat-ı mızāc tüşüp (14) biylerniñ śavāb-dīdı bile Bürgüt Bay Biyniñ oġlını baÓżı ked-ħudālar bile Cān Muĥammadġa (15) ḳoşup dar-gāh-ı Óālam-panāhġa ırsāl ḳıldılar. Élçiler kélgendin soñra Cān Muĥammad ötgen (16) vaḳāyıÓnı Óarżġa yétkürüp durur. Bu cıhatdın ġażab-ı sulṭānī mużāÓaf bolup élçilerni (17) tutdurup tengnā-yı zındānda mıhmān ḳıldılar.

Bayt:

Kişi kim kéldi dar-gāh-ı nīkġa nā-śāf

(376b) (1) Ḳılur band içre zındān bılā-śāf

ve farmān-ı lāzımu'l-ıźÓān Óasākir-i žafar-maǿāŝırġa śādır boldı, (2) kim her iki ve üç kişi bir téve ve bir tal alsun ve her téveġa ikki méşik ve iki aylıḳ azuḳı bile (3) Ḳıpçaḳ ĥavālīsıġa yıġnalsunlar.

Ĥażrat-ı Óalā-Ĥāḳānīnıñ culūs-ı maymanat-ı maǿnūsīnıñ (4) **yetinçi yılınıñ vaḳāyıÓ-ı keŝīru'l-badāyıÓı ol cumladın rāǿyāt-ı āftāb-ı ışrāḳnıñ Daşt-ı Ḳıpçaḳġa** (5) **ĥareket ḳılmaḳı ve Ḳazaḳ muÓānıdlarınıñ şīşa-ı camÓıyyatıġa seng-i tafrıḳa yétmeki**, (6) **Óasākir-i manśūranıñ maġānım-ı keŝīre taśarrufıdın bahra-ı tamām almaġı ve kevkebe-i vālānıñ ḳāyd-ı** (7) **ıḳbāl Óınān-keşligi bile murācaÓat cānıbı ḳozġalmaġı,**

Söz mıżmārınıñ türk-tāzī (8) varaḳ-ı baydāsınıñ cılva-sāzı ḳalam-ı vāḳıÓa-pardāz bu navÓ fasāna-tırāzlıġ (9) körgüzür kim çūn asbāb-ı safar tahıyyasıdın farāġ ĥāśıl bolup durur, ĥażrat-ı sarvar-ı salāṭīn Óıžām-ı (10) Óumda-ı ħavāḳīn-ı źu'l-ıĥtırām sulṭān-ı Sulaymān-ıĥtışām śāĥıb-ḳırān-ı žafar-ıntıżām

Nažm:

(11) Muǿayyad-ı şahanşāh gerdūn-ı canāb

Cahān-gīr-ı fīrūz mālik-i rıḳāb

MuÓayyan mesākīn muĥīṭ-ı (12) kerem

MuÓazzazu'l-varāǿ sar-fırāz-ı umam

Sarīr-ı ħılāfatda tācu'l-mülūk

Ŧarīḳ-ı Óadālatda śāĥıb-ı (13) sulūk

Bāsıṭ-ı bısātu'l-amn ve'l-amān ḳāmÓ-ı bunyānu'ž-žulm ve'ṭ-ṭuġyānu'l-muĥtaś (14) ba-ġāyat meliku'l-mannān muÓızzu'd-davla ve'l-ħılāfa ve'd-dīn abu'l-mužaffar ve'l-manśūra Abu'l-ġāzī (15) Muĥammad Raĥīm Bahādur Ħan ħallada'lāhu mülkehu ebedā memālik-i maĥrūsa muĥārasatı üçün canāb-ı amārat-maǿāb ayālat- (16) ıntısāb merkez-i muĥīṭ-ı calālat, ḳuṭb-ı dāǿyıra-ı aśālat

ŞıÓr:

ÓIzz u calāl tāramınıñ mıhr-ı anvarı

(17) Iḳbāl u cāh afsarınıñ zīb u zīvarı

Dunyā u dīn Óımāratınıñ rükn-i aÓžāmı

YaÓnī (377a) (1) ḥıdīv-ı kām-ravānıñ bırādarı Óumdatu'l-umarā, ḳudvatu'l-Óužmā, marcıÓu'l-aÓāžım, maḳśadu'l-ekārım, nav-bāva-ı (2) bostān, saltanat-ı ḥulāśa-ı dūdmān, mekremet-i amīr-ı kebīr calālu'd-davla ve'd-dīn Ḳutluġ Murād (3) Inaḳ madda'llāhu žılāla calālihi Óalā-mufārıḳi'l-anāmnı nıyābat masnadıda mütemekkin étip tāórīḥ-ı (4) Hıcrī miñ ikki yüz yigirme yéttide Muĥarramu'l-ĥarāmnıñ on ikkiside dū-şanba küni (5) durur érdi, kim Ḳoy yılınıñ avāḥırıda Ḥ(v)ārazm-ı ıram-bazmnıñ Ĥūtınıñ avvalı (6) durur érdi, mustaḳarr-ı ḥılāfatdın rükūb ḳılıp Maylı Cengelni şaraf nuzūlı bile ġayrat-ı (7) bıhışt-ı barīn ḳıldı. Çūn tañlası se-şanba küni, kim Atalıḳ arnasınıñ (8) ĥavālīsıġa sāya-ı vuśūl saldı. Ḳara Ḳalpaḳ bahādurları GürgenTerākimesiniñ çapġuncıları- (9) dın kişi öltürüp bir baş kéltürüp dururlar.

Bu sānıĥa bayānı ol kim

Çūn Gürgen (10) Terākimesiniñ avbāş u arāzılı -kim İltice ḳuduġınıñ üstide Ḳandım Sar-dārdın (11) dast-burd-ı Óažīm ve goş-māl-ı balīġ körüp ulaġ ve azuḳasıdın ayrıldılar- maşaḳḳat-ı tamām (12) ve śuÓūbat-ı lā-kelām bile yolda baÓżı raḥt-ı ĥayātın sar-ĥadd-ı helākatġa çékip ḳalġanları (13) yarım can bile öz mesākınıġa yétüşüp dururlar. Ve ol camāÓanıñ baÓżı ĥarām-zadāları (14) ḥumār-şikenlik tamannāsı bile ḥīra-serlik başın nāḥun-ı fasād bile ḳaşıp memālik-i maĥrūsa-ı (15) Ḥ(v)ārazm-ı ıram-bazm dāru's-saltanasıġa rāóyat-afrāz tavaccuh bolup dururlar. Tā kim bir tarafdın (16) dast-burd körgüzüp murācaÓat ḳılġaylar. Bu tamhīd bile ḳatÓ-ı manāzıl ḳılıp Ḥ(v)āca (17) Éli ĥavālīsı dağı Ḳara Ḳalpaḳnıñ élıġa çapavul yétkürüp dururlar. Ḳara (377b) (1) Ḳalpaḳnıñ mubārızları dağı tuş tuşdın atlanup Yomutıyyanı maġlūbu (2) munhazım ḳılıp goş-māl-ı balīġ yétkürüp dururlar. Ve dar-gāh-ı Óālam-panāh ḥuddāmıġa nışāna üçün (3) bir baş kéltürüp mavḳıf-ı ḥılāfatdın Óavātıf-ı bī-girāna bile sar-afrāz boldılar. (4) Ĥażrat-ı ḥıdīv-ı kāmkār çahār-şanba küni arnadın davlatġa hem-Óınān rükūb ḳılıp Ḳıpçaḳnı (5) mażrab-ı bār-gāh-ı nuzūl étdi. Nıžāmu'l-mülk Muĥammad Yūsuf Mihter ve şucāÓu'd-davla ve'd-dīn (6) Ḳoş Bégige mavḳıf-ı ḥılāfatdın farmān-ı lāzımu'l-ımtıŝāl śādır bolup durur kim (7) gerdūn-mıŝāl safīnalar bile, kim

Fard:

Tapıp vażÓda barça şekl-i hilāl

Velī kéñlik içre (8) felekdin mıŝāl

Burunraḳ yarlıġ-ı cahān-muṭāǾ bile Amuyanıñ yoḳarı ve nışībıdın Ḳıpçaḳ (9) maǾbarıġa camǾ bolup durur érdi. Kélgen sıpāh-ı nuśrat-panāhnı muǾaṭṭal ḳılmay (10) daryādın ötkere bérsünler. CumǾa küni Muĥarramu'l-ĥarāmnıñ on altısıda ol ĥażrat Teñri (11) tebārek u taǾālānıñ ĥıfžıda daryādın Ǿubūr ḳılıp Çılpuḳnıñ şarḳī astıda daryā- (12) nıñ ḳıraġın muḥayyam-ı ḥıyām-ı ıḳbāl ve maḳarr-ı surādıḳāt-ı cāh u calāl ḳıldı. Bu mavżıǾda (13) Ǿasākir-i manśūra ve afvāc-ı ḳāhıra daryādın ötgünçe tört kün tavaḳḳuf ḳılıp ḳuş (14) salmaḳ ve şikār ḳılmaḳ bile vuĥūş u ṭuyūrġa ḳıran saldı.

Maŝnavī:

(15) Şāhım şikār olur şıǾārī
Kök üzre bolur ĥaml-ı şikārī
Ḳılġaç ḳuşını havāda sāyır
(16) Bolur aña śayd nasr-ı ṭāyır

Ayyām-ı tavaḳḳufda Orta Yüz Ḳazaḳdın Amān Bay Biy, kim ol (17) ulusġa amīr-ı śāĥıb-farmān u navīn-ı pād-şāh-nışān durur érdi. Anıñ inisi Ḳapan (378a) (1) Bay Bahādur aḳasınıñ allıdın Allāh Berdi Ħ(v)ācanıñ muśāĥabatıda safārat rasmı bile (2) kélip kiryās-ı davlat-asāsnıñ Ǿataba-boslıġıġa fāyız bolup bir şunḳar-ı (3) tīz-parvāz bile toḳḳuz at pīş-keş ötkerdi. Ve aḳasınıñ ıžhār-ı ınḳıyād u ḳulluḳ Ǿarīża-daştın (4) maǾrūż-raǿy-ı Ǿālam-ārāy ḳılıp sar-şār-ı bāda-ı Ǿāṭıfat bolup dururlar. Ve ışārat-ı ħāḳānī bile (5) aña Él Tüzer Muĥammad Bahādur Ħan-ı maġfūrnıñ rıbātıda manzıl-ı taǾyīn ḳılıp sar-kār-ı ħılāfatdın (6) vażīfa ve Ǿalūfasın muḳarrar ḳıldı. Ve yana Bölekey Ħannıñ üçünçi oġlı Sulṭān Ĥusayn (7) Töre -kim Çong Sulṭānġa maşhūr durur érdi- ḳarıntaşın körmek bahānası bile Témür (8) Sulṭān Ħannıñ allıdın kéldi. Tā kim Ǿālī-ĥażrat-ı ħılāfat-martabat eger masnad-ı farāġatda (9) mütemekkin bolup ıntıḳām Ǿazmın ĥayz-ı ḳuvvatdın manaśśa-ı fıǾlġa kéltürmegen bolsa fahva'l-murād ve illā ħabar ırsālıda (10) tasāhul cāyız tutmaġay. Çūn Çong Sulṭān Ḳazılı yolıdın çıḳıp Çılpuḳ navāĥīsıġa vārıd boldı. (11) Bildi kim né ĥādıŝa rūy bérmiş durur. Fi'l-ĥāl mulāzımlarıdın iki kimseni Sulṭān Témür (12) Ħanġa ıħbār üçün murācaǾat ḳıldurup özi dar-gāh-ı gerdūn-ışṭıbāh ħāk-boslıġıġa (13) muşarraf bolmış durur. Munhīlar anıñ Ḳazaḳġa ıħbār üçün kişi ḳaytarġanın Ǿarżġa (14) yétkürüp mavḳıf-ı calālatdın tekāmīşġa kişi buyurulup durur. Maǿmūrlar Çong Sulṭān- (15) nıñ yibergen kişilerin yoldın tutup kéltürüp dururlar. Ĥażrat-ı ħıdīv-ı kāmkār (16) Çong Sulṭānnı ħıṭāb u Ǿıtābdın soñra mulāzım u muśāĥıbları bile şaharġa yiberip anıñ muĥāfažatıġa (17) kişi taǾyīn ḳıldı. Aynıñ yigirmeside şanba saĥarı amīr śadāḳat-ıntımā şucāǾu'd-davla

(378b) (1) Muĥammad Rıżā Ḳoş Bégini muḳaddama-ı sıpāh ve harāval-ı leşker-i žafar-panāh ḳılıp Töre Bég Ḳıyat (2) ve Mullā Davlat Nažar ve Ŧaylaḳ Bahādurnı aña ġacarçı étip Ḳazılı yolıġa buyurup dururlar. İzi- (3) din kevkebe-i vālā rāóyat-ı Óazīmatnı ĥarekatġa kirgüzüp kéç pīşında Ḳatıġ Aġaç ḳavmıġa (4) nuzūl-ı maymanat vuśūlı bile nažārat bağışladı. Tañlası saĥarda Óasākir-i nuśrat-maóāâır nahžat (5) körgüzgendin soñra saĥāb-ı ḳīr-gūn mevkib-i keyhān-pūy ġubārı dék havā yüzin tutup (6) ay ve yulduz luÓbatları ve [284] pardasıġa rū-yı ıhtıfā çékip bulut-parvīznı (7) kāfūr-bīzlik āġāz ḳıldı. Ve zamharīr çapġunı her terefge tek u tāz körgüzüp durur.

Nažm:

(8) Havāda bulut körgüzüp rasta-ħīz
Cahān saŧhıġa boldı kāfūr-bīz
Ġaraż kim şahanşāh ḳılġaç (9) ħırām
Aḳ étgey yolın körgüzüp ıhtımām

Kevkebe-i vālā Ḳubaş[285] yolı bile Ḳazalı, (10) Teng-Yār başınıñ güźarıdın ötüp aynıñ yigirme üçide cumÓa küni Ḳaḳma Süksevül (11) yolınıñ aġzıġa tüşüldi. Ol kün Ḳara Ḳalpaḳ usarāsıdın bir Keneges yigit (12) Ḳazaḳdın ḳaçıp kéldi. Ve Ḳazaḳnıñ kevkebe-i vālānıñ tavaccuhıdın hanūz bī-ħabarlığı (13) andın vużūĥġa yétdi. Bu mavżıÓda Aydost Biy Ḳara Ḳalpaḳıyyadın béş yüz dıl-āvar-ı kīne-güźār bile (14) mevkib-i humāyūnġa mulĥaḳ bolup darbār-ı felek-mıḳdār ħāk-boslığıġa şaraf-ı ıħtıśāś tapıp dururlar. (15) Ve toḳḳuz toḳuz pīş-keş çékip Óızz-ı ḳabūl bile sar-afrāz bolup dururlar. Şanba küni çāşt-gāh- (16) dın soñra felek-i nīlī çıhr-ı sard-mihrlik āġāz ḳılıp havā mavcı burūdat şıddatıdın (17) gevher suyı dék girih-band boldı. Ve daryā suyı savuḳ ĥıddatıdın žalama köñli dék pūlād-payvand <boldı> (379a) (1) ve şımāl ıhtızāzı, sarmā zor-ı bāzūsı bile Óālam yüzıġa tabānça urdı. Ve dabūr türk-tāzı zamharīr (2) tamavvucıdın cahān başıġa tīġ yaġdurdı.

Maŝnavī:

Savuḳ boldı anıñ dék hoş- (3) farsūd
Çıḳardı ot ġamı él aġzıdın dūd
Burūdat ol śıfat körgüzdi taósīr
(4) Nafas zancīr dék boldı gülū-gīr
Aŝar ḳaŧÓ oldı bayżā mıcmarıdın
Ĥarārat maĥv, ancum (5) aħgeridin

[284] Tevāret bi'l-ĥicābi (bir perdenin arkasına gizlenmişti). XXXVIII, 32.
[285] Kelime metinde ( ) şeklindedir.

Savuḳdın boldı ot taġ içre nā-yāb
Ḳarataşdın çékip ustıġa (6) sıncāb
Aġızdın çūn nafas çıḳmaḳnı çaġlap
Saḳal üstide çıḳġaç (7) şūşa baġlap
Açıġ yéldin ulusġa ĥālat oldur
Töker köz yaşlarıdın yerġa (8) mūldur.
Néçe ḳardın ki yer ḳaḳımġa kirdi
Savuḳ aczasını her yan ayırdı
(9) Bulaġ boldı témür kānıġa manand
Téñiz hem sar ba-sar pūlād-payvand
Havā kim panca-ı taĥrīk açtı (10)
Kefidin Óālam içre zahr saçtı
Yılanlar boldı yer astıda bī-cān
Ḳaçıp robāh (11) oyıġa şīr-ı ġarrān
Havāġa ḳuşlar açġaç nā-gehān par
Ḳanat yapmaḳ yana bolmay muyassar

(12) Yek-şanba küni bā-vucūdı kim şıddat-ı sarmā burunġı kündin zıyāda durur érdi. (13) Ĥażrat-ı ħıdīv-ı kāmkār nahżat Óalamın cılvaġa kirgüzüp durur. Çūn Ḳaḳma (14) Süksevül bīşasıdın ötdi. Bıyābānīġa vārıd bolup durur kim vusÓatda felek (15) Óarśasıdın kéñ ve hemvārlıġda āyīna satĥıġa téñ.

Nažm:
ÓAcab pahn-daşt kerān-tā- (16) kerān
Musattaĥ édi rūy-ı āyīna sān
Témür lavĥ yañlıġ yeri asru saĥt
Kögermey (17) aña hīç giyāh u dıraĥt
Samārūġ ol yanıdın ursa sar
Körer bu kenārıdın ahl-ı nažar (379b) (1)

Ol daşt Aḳ Taban Taḳırıġa maşhūr durur érdi. Barurda sol ḳol tarafıda -kim cānıb-ı (2) ġarbī durur- bir buland ḳol tüşüp durur kim ol mavżıÓ Aḳ Ḳırġa mavsum durur (3) ve ayaḳı Böriçiniñ sengerıġa vā-basta durur. Ol daştda laġzış-pā ve şıddat-ı sarmā- (4) dın köp at ve téve talaf bolup durur. Ve nıhāyat burūdatdın ekŝer ahl-ı leşkerniñ ḳol (5) ve ayaḳın burun ve ḳulaḳın savuḳ alıp durur. ÓĀlī-ĥażrat-ı ħılāfat-martabatnıñ (6) dağı mübārek bir burunları bile bir ḳulaḳlarınıñ uçıġa bir néme sırāyat ḳıldı ve éşitildi, kim (7) bu daştda ol kün ikki kişi sarmādın helāket vartasıġa kétti ve

namāz-ı Óaśrdın burun (8) Kök töpe ķumıġa -kim daşt-ı meźkūr yüzide ħāl yañlıġ vāķıÓ durur- nuzūl (9) ķılıp kiryās-ı buland-asās mancūķın ol ķumnıñ ķıbla astıda ķubba-ı Óayyūķġa (10) hem-ser ķıldı ve andın köçüp Çertekli üsti bile iki kün savuķ cıhatıdın (11) az az ķatÓ-ı manāzıl ķılıp se-şanba künide Óaśr heneggāmıda[286] Çaġıllı mavżıġa (12) sāya-ı vuśūl salıp dururlar. Tañlası çahār-şanba küni durur érdi, kim (13) kevkebe-i vālā ve dabdaba-ı tamām ve śavlat-ı mā-lā-kelām bile andın ĥareket ķılıp durur, ol kün (14) burūdat şıddatı bir néçe taħfīf taptı. Ve āħır pīşında meźkūr ķumdın çıķıp muznıñ (15) üsti bile Yañı Daryādın Óubūr körgüzüp Yaħşı Ķaşķa töpesiniñ astıġa tüşdiler. (16) Çūn Camşīd-ı ħūrşīd ħalvat-kede-i maġrıbda ārām tutdı.

Bayt:

Alıp maġrıb (17) dıyārın şāh-ı ħāvar
Çū bu taraşdı felekge ħayl-ı aħtar
Şah-ı Ħūrşīd-tāc u (380a) (1) āsmān-taħt
Ħıdīv-ı māh-çıhr u muştarī-baħt

Tartıp sıpāh ve taÓyīn-ı talāya (2) ķılıp ħabar-gīrlik üçün Ķandım Sar-dār ve Panāh Bahādur Ķoñrat ve Davlat (3) Nažar Yüz Başı valad-ı Orun Bay Biy ve Sultān Keneges ve Töre Bég Ķıyatnı on kimse bile (4) Ĥasan ĶalÓasınıñ tarafıġa ırsāl ķılıp dururlar. Maómūrlar Yaman Ķaşķa (5) ĥavālīsıdın ikki ādam tutup miñdin köpraķ yılķı alıp yarım kéçedin (6) burun ķaytıp kélip durur érdiler. Ve tutulġan kişilerdin Ķazaķnıñ (7) yaķında érkeni ve Óasākir-i manśūra tavaccuhıdın bī-ħabarlıġı maÓlūm bolup durur. (8) Ammā tutulġan kişilerniñ bir yoldaşı ķolġa tüşmey ķaçıp ķutulup érdi. (9) Nıśfu'l-laylda élġa ħabar yétkürüp durur. Ķazaķnıñ ħırman-ı ŝabātı bu ħabar-ı vaĥşat- (10) aŝar bārıķası bile ħākister bolup küren küren, ķabīla ķabīla fırār tarīķıġa (11) Óāzım bolup dururlar. Ol kéçe saĥar heneggāmıda[287] faķīr, tüş kördim, kim Óasākir-i nuśrat- (12) maóāŝırnıñ barça ulaġ ve merākibi otun yüklenġan ķıblaġa mutavaccıh dururlar. Ve ĥažrat-ı (13) ħılāfat-martabat bir samand-ı gerdūn-manandġa rākib bolup Óasākir-i manśūra żabtıġa (14) ıştıġāl körgüze dururlar. Ol aŝnada nežerimge muşāhada ķılıldı, kim bir seng-i (15) āsıyā kim yolnıñ üstide vāķıÓ durur érdi, öz özidin pāra pāra bolup (16) uşalıp barça bī-taśdīÓ ötüp dururlar. Tañ atġandın soñra bu tüşni (17) baÓžı dānışmandlarġa -kim faķīrnıñ ķoşıġa yaķın tüşmiş durur érdiler- (380b) (1) taķrīr ķıldum. Alar taÓbīrını ķıldılar, kim otundın murād u maķśad olca ve ġanāyımdur (2) ınşāó-allāhu taÓālā ĥažrat-ı ħıdīv-ı kāmkār-ı duşman-şikār duşmanġa žafar tapıp murād

[286] Kelime metinde (م) şeklindedir.
[287] Kelime metinde (م) şeklindedir.

yegrenıġa (3) rükūb ķılur. Ve ol ĥażratnıñ mayāmın davlatıdın barça ahl-ı sıpāh ve bizler ġanāyım-ı mavfūra- (4) dın bahramand bolurmız. Ve ol taş -kim yolda uşalmış durur- Óıbārat savuķdın (5) durur. Ol dağı bar taraf bolup bī-ranc u kāhış murācaÓat ķılurmız. Bu tüş taÓbīrı (6) er-ruóyā'ś-śālıĥa [288] madlūlı bile kéçġa ķalmay manaśśa-ı žuhūrda cılva-ger bolup durur. Çūn tañlası (7) -kim aynıñ on toķuzlançısı küni pançşanba durur érdi- Óalam-ı zarrīn-āftāb Óarśa-ı (8) āsmānda cılva-ger boldı. Ĥażrat-ı ħıdīv-ı kāmkār baÓżı muÓtamad kişilerni ordu-yı Óālī (9) żabtıġa taÓyīn ķılıp ĥukm-ı vālā śādır boldı, kim köçüp Ĥasan ĶalÓasıda tavaķķuf ķılıp (10) ĥukm-ı mucaddıdġa muntažır bolsun ve sıpāh-ı žafar-şıÓārnıñ tartıp ve tansīķıġa partav-ı ıltıfāt salıp (11) umarā ve sıpah-dārlarnı öz tümenāt ve ķoşunātı bile ķol ķol ve dasta dasta étip (12) ĥukm-ı humāyūn Óızz-ı ıśdār tapıp durur kim her kim öz ķolı ve dastası bile (13) muÓayyan maĥalda bar-ķarār bolup tursunlar ve amārat-maóāb Muĥammad Rıżā Ķoş Bégi bile (14) inisi Muĥammad Ķulı Bégni cunūd-ı žafar vurūdı bile harāvallıķ ve ķaravullıķ amrıġa maómūr étip (15) alarnıñ kéynidin kevkebe-i vālā ve dabdaba-ı ĥayrat-afzā bile ılġar ķıldı. Ve Ĥasan ĶalÓasıdın (16) ötülgendin soñra āftāb-ı samtu'rraósġa ırtıfāÓ ķılġanda Bürgüt Baynıñ (17) éli Tübet uruġınıñ köçiniñ soñıġa yétip olca ve esīr ķıldılar. Mundın soñra (381a) (1) sıpah-dārlar farmān-ı vācıbu'l ımtıŝāl mūcıbı bile dasta dasta her kim bir yolġa tüşüp (2) nahb u ġārat marāsımıġa ķıyām körgüzüp dururlar. Bu tarīķada ġāyat-ı ıstıÓcāl bile ılġap (3) kevkebe-i humāyūn Orun Bay Biy ķalÓasıdın ötgende Ķazaķnıñ uluġ köçıġa belki (4) olturġan aĥşām ve avulıġa yétip pāy-māl-ı çapavul ve dast-farsūd-ı tatāvul ķıldılar. (5) Ol uçurda Süyün Biy, kim Ķoñrat fatĥıdın soñra mulāzım-ı rikāb-ı humāyūn bolup (6) tarbıyat-ı ħāķānī bile ĥażīż-ı nekbetdin daraca-ı davlatġa taraķķī tapıp durur érdi. (7) Barçadın burun köçġa aķa ve inileri bile aralaşıp Ķazaķnı mutafarrıķ étip bir (8) ķatār téveni -kim Óadadı toķuz érdiyük ve asbābı bile kéltürüp ĥażrat-ı aÓlā-ħāķānīġa (9) pīş-keş ķılıp dururlar. Ol ĥażrat aña ıżÓāf-ı altāf körgüzüp kéltürülgenlerni (10) özıġa ķaytıp marĥamat ķıldı. Ve yegren-i Óazīmatın fırārīlar kéynidin sebük-tāz (11) ķılıp uçraġan muÓānıdlarnı ķatl u esīr étip namāz-ı dīgerdin soñra Ķopa Arıġ ķumıġa -kim (12) Ķuvang Daryāsıġa iki menzillik yol durur érdi- sāya-ı vuśūlını saldı. Ve ol mavżıÓnı (13) nuzūl-ı maymanat şumūlı bilereşk-i nigār-ħāna-ı Çīn ķılıp nafīr u kerrenāynı navāġa kirgüzüp durur. Tā kim (14) atrāf u cavānıbdağı çapavul ve ġārat üçün mutafarrıķ bolġan sıpāh-ı nuśrat-panāh (15) lıvā-yı žafar-ıltıvā sāyasıġa muctamıÓ bolġaylar. Ve Óasākir-i manśūra favc favc ve dasta dasta (16) ol bıyābān-ı bī-pāyānda fırārīlar taÓāķubıġa cılav-rīz bolup

[288] Salih rüya, hayırlı rüya.

Ḳazaḳıyyadın ḳabīla ḳabīla élni (17) esīr u tārāc ḳılıp ħuftanda aġır olca ve ḳalın ġanāyım bile atrāf u cavānıbdın (381b) (1) Lıvā-yı nuśrat-ıltıvā sāyasıġa muctamıÓ bolup dururlar. Ammā Yomutıyya camāÓası -kim mevkib-i humāyūndın (2) bir manzıl ilgeri aÓdā-yı gürīz-pāġa érişip ḳatl u tārāc amrıġa ıştıġāl körgüzür (3) érdiler- ġurūb vaḳtıda Ḳazaḳıyyadın bir gürūh u anbūhnıñ izidin yétip bī-tahāşī (4) u taÓallul köç arasıġa dāħıl bolup nahb u ġārat amrıġa dast-ı tatāvul uzattılar. (5) MuÓānıdlar-kim cān Ĥavfıdın ḳadam-farsāy vādī-yı fırār érdiler- çūn kördiler kim atfāl (6) u Óayālları duşmannıñ ḳolıda, asārat ḳaydıġa giriftār boladur. Ĥamıyyat-ı Ḳazaḳıyyat (7) Óınān-gīr bolup hayóat-ı ıctımāÓ bile Yomutıyyaġa Ĥamla yétkürüp muĤāraba amrıġa ıḳdām (8) körgüzüp dururlar. Ve Ḳazaḳ dıl-āvarlarıdın birev nīza yétkürüp Ḳaḳa Sar-dārnıñ (9) égnidin zaħm saldı. Ḳaḳa Sar-dār bā-vucūd zaħm,Yomut mubārızları ımdādı bile ol dıl-āvarnı (10) Ĥayāt merkebidin maźallat tofraḳıġa yıkıp aÓdā-yı davlatnı maḳhūr u munhazım ḳıldılar. (11) Ve dérler kim Ay-tan Töre -kim Bölekey Ħannıñ oġlanlarıdın durur- ol (12) muĤārabada Yomutıyyadın carāĤat köterip latāyıfu'l-Ĥıyal bile özin bir kenārıġa tartıp helāket (13) vartasıdın nacāt tapmış durur. Yomutıyya ol mavżıÓdın usarā-yı bısyār u ġanāyım-ı bī-şumār (14) bile mevkib-i humāyūnġa murācaÓat körgüzüp dururlar. Ol kün Ĥubbī Ḳulı Ħ(v)āca -kim Ħ(v)āca (15) Cān Ħ(v)ācaġa maşhūr durur- anıñ nökerleridin Baġlan Ata Nıyāz dégen (16) bir yigit şahādatġa yétdi. Bu vāḳıÓa ol durur érdi kim Ata Nıyāz meźkūr Ħ(v)āca Cān Ħ(v)āca- (17) nıñ inisi Seyyid Manśūr Ħ(v)āca bile muÓānıdlar tārācıġa, kim germ bolup bir tarafġa (382a) (1) tüştiler, ol aŝnāda Salaḳ Bahādur, valad-ı ÓAbdu'llāh Sar-dār Ala Bölük ve Çavdur (2) nökerleri bile yétüşüp alarġa ḳoşulup dururlar. Ve muttafiḳ ol cānıbdaġı Ḳazaḳ (3) taÓāḳubıġa kemāl-i ıstıÓcāl bile yegren sürüp Ḳazaḳnıñ kéynidin (4) yétüşüp amvāl u mavāşī tārācıġa ḳol salıp dururlar. Ittıfāḳā Ḳazaḳlar Óadadı (5) ikki miñdin zıyāda durur érdi. Ve bular otuz atlıġdın köp érmes durur (6) érdi. Ḳazaḳ ħaylı bu cıhatdın ḳaytıp dılīrāna muĤāraba ve muḳātala amrıġa ḳıyām körgüzdi. (7) Salak Bahādur bu mażmūnġa kim

Bayt:

Sıpāhī ki sendin zıyāda durur

(8) Aña cāhıd olmaḳ cahālat durur

ÓAmal ḳılıp özin keyn tartıp heneggāma-ı[289] (9) kār u zārdın kenāra-gīrlik körgüzüp dururlar. Ammā Ata Nıyāz-ı muşārun-ılayh sar-ħūş (10) naşāó-ı razm bolup

[289] Kelime metinde ( ) şeklindedir.

aǾdā-yı davlatnıñ keŝret u Ǿıddatın kāin keǿen lem yekün[290] sanap (11) maydān-ı kārzārdın şacāǾat yüzin ķaytarmayın. Mubārazat tīġı bile köp Ķazaķnı (12) maźallat tofraġıġa yıķtı. Ķazaķıyya ġuluv ķılıp aña zaħm-ı cān-güzāy salıp andın yıķtılar. Ol (13) ĥādıŝadın Seyyid Manśūr Ħ(v)āca āgāh bolup Ķazaķ sıpāhın mutavālī ĥamlāt bile (14) anıñ atrāfıdın yıraķraķ sürüp anı kār u zār maydānıdın alıp çıķıp dururlar.

(15) Bayt:

Yaman künler kişi başıġa tüşse
Ķażādın külfeti né ki yétüşse
Ħūş ol hem-rah ki (16) kéçgey māl u cāndın
Ve-līkin kéçmegey bir laħża andın
Bu yañlıġ hem-rah-ı ķābılġa (17) yüz cān
Fadā ķıl ger muyassar bolsa āsān

Ķazaķ bile ayrılışġandın soñra cānın Ĥaķġa (382b) (1) taslīm ķıldı. Seyyid Manśūr Ħ(v)āca anıñ ölükin ħuftan vaķtıda mevkib-i humāyūnġa (2) yétkürüp ĥāżır uruġıġa tapşurup durur. Ol kün Ǿasākir-i manśūra ve afvāc-ı ķāhıraġa (3) ġanāyım-ı mavfūr ve usāra-yı nā-maķdūr tüşti. Andaķ kim yüz miñdin zıyāda ķoy ve ķırķ (4) miñdin artuķraķ téve durur érdi. Bāķī ġanāyımnı mundın ķıyās ķılsa bolur. Ve usarā- (5) dın béş yüz bākire durur érdi. Özge esīrler taħmīnın munıñ yüzidin bilse (6) bolur. Ve Cantu Töre ve Ay-tan Töre valadān-ı Bölekey Ħannıñ ķızları bile (7) ĥaramları dağı usārat ķaydıġa kirdi. Ve Bürgüt Bay Biyniñ bir ħātūnı bile bir kiçik(8) oġlı esīr bolup durur. Çūn ħusrav-ı ancum lıvā-yı zarrīnın felek daştıda ĥareketge (9) kirgüzüp durur. Ve kevākib sıpāhı Ķazaķ ħaylı dék hazīmat āhengin tüzüp dururlar. (10) Ĥażrat-ı sulŧān-ı śāĥıb-ķırān yana Ķazaķnı taǾāķub ķılmaķ üçün ordu-yı keyhān-pūyġa ādam (11) yiberdi. Tā kim köçürüp Ǿaķabdın yétürgey. Ve Şāh Nıyāz Atalıķ başlıġ umarā-yı Ǿıžām u ekābır (12) vācıbu'l-ıĥtırām dar-gāh-ı gerdūn-ışţıbāhġa cabha-sā-yı nıyāz bolup mavķıǾ-ı Ǿarżġa (13) yétkürüp dururlar kim muǾānıdlar aǾmālıġa köre belki zıyādaraķ cazāġa sazāvār bolup ķutulġanları (14) bu bıyābān-ı bī-pāyānda āvāra u sar-gerdān boldılar. Kevkebe-i vālā ol āvāralarnı bu daşt-ı vasīǾda taǾāķub ança (15) fāyıda-ı mutarattıb érmes. Émdi davlat bile mustaķarr-ı calālatġa murācaǾat körgüzüp fuķarā başıġa (16) sāya-güster-ı Ǿātıfat bolmaķ munāsıb-ı davlat körünür. Ol ĥażrat bu cıhatdın ol Ǿazīmatnı (17) faŝh ķılıp ordu-yı keyhān-pūyġa çapar yüberdi, kim Ĥasan ĶalǾasıdın téprenmesün. Ol aŝnada (383a) (1) Ķuran Biyniñ oġlanları Çıldır uruġı bile keynde ķabalġan ħabarı ķéldi.

[290] Olup olmadığını.

Bu vāḳıÓa tavżīĥı, (2) **ol kim**

Ḳuran Bahādur -kim Çıldır urużınıñ uluġı durur- ol él bile Ĥasan ḲalÓasınıñ kün toġar (3) ḳıblasıda bir farsaħ yıraḳ ḳışlaḳ ḳılıp olturup érdi. Urużı burunraḳ Ḳuvang (4) kenārıġa Sulŧān Témür Ħannıñ ordusıġa barıp érdi. Andaḳ kim sābıḳan meźkūr boldı, (5) anıñ oġlanları bu ĥādiŝadın çāşt-gāh[da] ħabar tapıp Çıldır urużı bile köçüp fırārī (6) boldılar. Zanġar ḳumınıñ şarḳīda Kiçkine Daryā kenārıda -kim Yañı Daryānıñ bir şuÓbası durur- (7) sıpāh-ı nuśrat-panāhdın baÓżı mutacannıda, kim māl ŧalabı bile ol ŧarafġa tüşüp érdiler, (8) alar yoluḳup ḳabadılar. Alar ol élni muĥāśara ḳılıp ĥażrat-ı ħıdīv-ı kāmkārnıñ mulāzamatıġa çapar yiberdiler. (9) Bu ħabar ol ĥażrat mulāzımlarınıñ samÓ-ı şarīfıġa yetüşgeç Muĥammad Nıyāz Bég Maĥramnı gürūh u anbūh bile nā-mard ḳıldı. (10) Ve özi çāşt-gāhda kevkebe-i tamām bile rükūb ḳılıp murācaÓat ŧarīḳıġa yegren-i Óazīmat sürdi. Zanġar ḳumıġa (11) ḳarīb yetgende Ḳuran éliniñ hanūz alınmaġan ħabarı kéldi. Ol ĥażrat öz nafs-ı nafīsı bile (12) ol yanġa mutavaccıh bolup yaḳīn yetgeç [291] maśdūḳasınıñ mufādı bile nuśrat-nasīmı rāyāt-ı (13) žafar-āyātnı ıhtızāzġa kirgüzüp Ḳazaḳ Óalamı nigūn-sār boldı. Ve Óasākir-i nuśrat-maóāŝır ġalaba ḳılıp Küren (14) arasıġa vārıd bolup Ḳazaḳıyyanıñ ħırman-ı camÓıyyatıġa ātaş-ı nahb urup tafrıḳa havāsıġa savurdı.

(15) Maŝnavī:

Ḳayan kim şahanşāh-ı fīrūzmand
ÓAdū ḳaśdıġa tīz eyler samand
Ħudā luŧf u taóyīdı (16) hādī bolur
Anıñ her né érse murādı bolur
Sıpāhī žafarġa tapar ıĥtıśāś
Bular almas aÓdāsı (17) ġamdın ħalāś
Felekyār olup ħaylı manśūr olur
AÓādīsı ħaylıġa maḳhūr olur
Kişi kim aña (383b) (1) ḳılsa bad-ĥ(v)āhlıḳ
Ḳılıp baĥtı dék asru güm-rāhlıḳ
Körer Óāḳıbat ol hem andın cazā
Tapar (2) nıyyatıġa né érse sazā
İlāhī bu şāh-ı felek-cāhnı
Cahān kişveride şahanşāhnı
Hamīşa (3) bu yañlıġ žafar-yār ḳıl

[291] Cāóe'l-ĥaḳḳu ve zeheḳa'l-bātılü (Hak geldi bātıl zāil oldu). XVII, 81.

Mudām allıda duşmanın ħ(v)ār ḳıl
Fuzūn eylegil dam-ba-dam davlatın
(4) Naśībı ḳılıp nuśratınıñ nıÓmatın

Ér ve ħātūn barçasın asr ḳaydıġa çékip mālı ve mavāşī (5) ve abḳār ve ābāl ve aḥyālın olca ve ġanīmat ḳıldılar ammā Ḳuran Bahādurnıñ oġlanları (6) maşaḳḳat-ı tamām bile ḳalın bīşege Özlerin yétkürüp varta-ı helāketdin ḳutuldılar. (7) Anın uluġ oġlı Édgü Mīrzā başıdın zaḥm-dār bolup ḳolġa tüşmiş durur érdi. Nigah-bān- (8) nıñ ġaflat ve musāhalagārlıġıdın ḳaçıp ḳutulup dururlar. Ḳuran Bahādurnıñ (9) oġlanlarıdın özge barça mutaÓallıḳātı usarā silkige dāħıl bolup durur. Andaġ kim anıñ (10) ve inileriniñ ve oġlanlarınıñ esīr bolġanları yigirme béşdin köp durur (11) érdi. Fatĥ-ı mazbūr farāġıdın soñra ĥażrat-ı ħıdīv-ı kāmkār davlat ukām-rānlıġ bile (12) ol yerdin ordu-yı keyhān-pūy-ı humāyūn cānıbı Óatf-ı Óınān ḳıldı. Ol aŝnāda (13) Ḳazaḳıyyadın üç tört kimse kevkebe-i vālāġa uçrap esīr ḳıldılar. Ve ḳayd-ı balāġa muḳayyad bolup dururlar. (14) Ve alarnı tutarda Baba Cān Bég valad-ı Seyyid ÓAlī Bég Ḳıyat -kim şacāÓat-panāh şahāmat-dast-gāh (15) şucāÓu'd-davla Allaş Biyniñ inisi durur-bireviniñ izidin yétip dast-gīr ḳılurda (16) ol bī-dast u pā nıhāyat sarāsımalıġıdın ḳılıç tartıp bég-imeźkürnıñ oñ ḳolınıñ pancasıġa (17) -kim anıñ Óınānıdın tutup durur érdi-zaḥm saldı. Allaş Biy fi'l-ĥāl yétip anıñ (384a) (1) başıdın carāĥat yétkürüp tutup asārat silkige tartıp dururlar. Ĥażrat-ı (2) ħıdīv-ı kāmkār-ı duşman-şikār Óaśr vaḳtıda Ĥasan ḲalÓasıda ordu-yı humāyūnġa vārıd bolup (3) ḳudūm-ı maymanat-luzūmı bile kiryās-ı davlat-asās mancūḳın sıpıhr-ı nīlī lıbās avcıdın (4) ötkerdi. Tañlası -kim şanba küni Śafar ayınıñ ġurrası érdi- usarānı ħatġa alıp muÓtamad (5) kişilarġa tapşurdılar. Ol aŝnāda Toḳtaş Ħ(v)āca atlıġ Ḳazaḳ tarafıdın élçi kélip Sultān (6) Témür Ħan ve Biylerniñ ıžhār-ı ınḳıyād u Óuźr taḳśīrātın mavḳıf-ı Óarżġa yétkürdi. Ol ĥażrat (7) kerem-i cıbıllī ĥareketi bile alarnıñ Óuźrın ḳabūl ḳılıp ĥukm-ı vālā Óızz-ı nafāźġa yetti, kim memālik-i (8) maĥrūsa ve ahl-ı ıslāmdın alınġan barça māl ve usarānı ıstırdād ḳılıp kéltürsünler. (9) Inşāó-allāh Ḳazaḳ usarāsın [292] madlūlı bile marāĥım-ı ħusravānamızdın (10) bahramand ḳılıp yüberürmiz. Bu cavāb bile Toḳtaş Ħ(v)ācanı ḳaytarıp uluġ (11) çāşt-gāhda ol mavżıÓdın nahżat Óalamın cılvaġa kirgüzüp Yaman Ḳaşḳa ḳumınıñ arḳasıġa (12) nuzūl ḳılıp bār-gāh-ı ıḳbālnı bar pāy ḳıldılar. Çūn Ḳara Ḳalpaḳıyya ve baÓżı çerik ahl-ı ġanāyımın ġan (13) bérmekdin ḳaçurup téñiz kenārıġa ve Aḳ Yaḳış dıyārıġa ġayr-ı mutaÓārıf yollardın éltip érdiler. (14) Bu cıhatdın ol cavānıbġa barġan ġanāyımnıñ ġanın aħź ḳılurġa şucāÓu'd-davla Allaş Biy (15) ve

[292] Ve yenḳalibü ilā ehlihi mesrūren (ehline sevinçle dönecektir) LXXXIV, 9.

Davlat Ḳara Közni bahram-śavlat muĥaśśıllar bile Aḳ Yaḳışġa buyurdı. Tañlası yek-şanba (16) küni Cantu Sulṭān ve Ay-tan Töreniñ esīr bolġan mutaÓallıḳātın Óavātıf-ı ħusravāna ve marāĥım-ı (17) bī-girānadın bahramand ḳılıp bir ħaymada üç tört künlük azuḳa bile ḳoyup davlat u saÓādat bile (384b) (1) rükūb ḳıldı. Ve ġanāyımnıñ keŝretidin her kün bir manzıl ve bir yarım manzıl ḳatÓ-ı masāfat (2) ḳılıp Ḳaşḳaldaḳlı Ḳaḳ cānıbı lıvā-yı nahżatnı ĥareketge kirgüzüp durur. Ve çahār-şanba (3) küni aynıñ béşide Maślaĥat Töpesiniñ canūbıġa nuzūl ḳıldı. Ol mavżıÓda Aydost Biy (4) Ḳara Ḳalpaḳ ekābırı bile ruĥśat-ı ınśırāf ĥāśıl ḳılıp mavātınlarıġa murācaÓat körgüzüp dururlar. (5) Panç-şanba küni ol yerdin nahżat körgüzüp cumÓa küni Ḳaşḳaldaḳlı mavżıÓıdın ötüp (6) Ġazna yolıġa kirip durur. Bu yolda ikki kündin üç kündin béri ḳar yamġurı yaġar durur (7) érdi. Bu cıhatdın Óasākir-i manśūra su kötermek rancıdın ḳutulup dururlar. Ve şanba küni (8) aynıñ sékkizide Kökçe ḳırınıñ arḳasıda manzıl-güzīn bolup dururlar. Bu manzılda (9) İskender Arbāb ve baÓżı mutacannıda yoldın adaşıp Hazār-asbnıñ tuşıda Savḳılı- (10) dın daryā ḳıraġıġa çıḳtılar. Kevkebe-i vālā ve dabdaba-ı tamām, ĥaşamat-ı mā-lā-kelām bile Kökçedin (11) ĥareket körgüzüp dū-şanba küni aynıñ onıda Kühne Kat navāĥīsıġa vārıd bolup Şayħ (12)ÓAbbās Valī ḳuddısa sırruhuniñ cıvār-ı fāyızu'l-anvārlarıda Çalış şuÓbasınıñ kenārın (13) mażrab-ı ħıyām-ı ıḳbāl étdi. Çūn savuḳnıñ şıddatıdın Amuya suyı yaħ-band bolup yana ikki üç (14) kündin beri havā ıssıġlıġıdın muznıñ erkānıġa tazalzul yétip ol maÓbardın güźar ḳılmaḳ mutaÓazzır durur (15) érdi. Ve yana maÓrūż-raóy-ı Óālam-ārāy bolup durur kim Çat ḲalÓa güźar-gāhıda muz bi'l-kül bar taraf bolup (16) ol furżada kéme dağı vāfır érmiş durur. Bu cıhatdın se-şanba küni Çalışnıñ kıraġıdın (17) köçüp Çat ḲalÓanıñ tuşıġa tüşülüp durur. Panç-şanba küni aynıñ on üçide ahl-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm (385a) (1) rasmı bile nav-roz bolup ol ĥażrat toy-ı nav-rozı bérip camīÓ-ı umarā u ekābır leşkerge navāzışāt-ı (2) ħusravāna mülūkāt-ı ħıdīvānadın mumtāz u sar-afrāzlıġ baġışlap dururlar. Bég Balta (3) Mīr-āb ve Nıyāz Muĥammad Dīvān Bégi -kim aŝar-ı taóyīd-ı Subĥānī ve şaraf-ı ıḳbāl-ı śāĥıb-ḳırānī (4) bile Tekeniñ ĥabsıdın ħalāślıḳ tapıp kélmiş durur érdiler- ol kün (5) şaraf-andūz-ı taḳbīl-bısāṭ bolup dururlar. Hem ol kün ĥażrat-ı sarvar-ı salāṭīn maÓbar aġzıġa (6) ħayma tikdürüp ol ħaymanı ḳudūm-ı şarīfī bile gerdūn ħar-gāhıġa hem-ser ḳıldı. Tört (7) künġaça ol ĥażratnıñ nażar-ı mübārekleri allıda, śāĥıb-ı tamīz Óārıżlar, sıpāh-ı (8) nuśrat-panāhı dasta dasta ve gürūh gürūh sān körüp vazīr-ı sutūda-sīr nıžāmu'l-mülk ve'l-mıllat (9) Muĥammad Yūsuf Mihter farman-ı vācıbu'l-ımtıŝāl mūcıbı bile ġanāyımdın béşdin birindin (10) bir ġan alıp daryādın ötkerip dururlar. Ve amīr-ı ħucasta-lıḳā muÓızzu'd-davla ve'd-dīn (11) Muĥammad Rıżā Ḳoş Bégi daryānıñ bu

tarafıda ötgen çerikni taĥḳīḳ ḳılıp asāmīsın (12) raḳam silkige kiyürdi. Ĥażrat-ı ħıdīv-ı kāmkārǾarż-ı leşker farāġıdın soñra umarā-yı Ǿıžāmġa (13) ġandın bī-nıhāyat māl, marĥamat ḳılıp dū-şanba kéçesi aynıñ on yetilençiside (14) ħuftan çağıda daryādın Ǿubūr ḳılıp Amuyanıñ bu ḳıraġın maḳarr-ı kevkebe-i vālā ḳıldı. ŦalīǾa-ı śubĥ- (15) dın soñra muġīŝu'd-davla Muĥammad Rıżā Ḳoş Bégini maǿmūr ḳıldı, kim yolda atı ve ulaḳı (16) talaf bolġan kişilarġa ġandın bahā bérip [293] muaddāǿsı bile (17) mavātın u mesākinıġa masrūr u şād-kām ḳaytarsun ve çāşt-gāhdın soñra rükūb (385b) (1) ḳılıp namāz-ı şām vaḳtıda davlat u nuśrat bile Téñriniñ sāya-ı ĥımāyatıdaşaharġa (2) vārıd bolup mustaḳarr-ı ħılāfatnı maḳdam-ı humāyūnı bile reşk-i evreng-i sıpıhr étdi.

(3) ḲıtǾa:

Ħudāġa şükr ki şah maḳdamı bile boldı
Sarīr-ı cāh u calālat buland-pāya yana
(4) Tégip memālik üze şāmyāna-ı davlat
Ĥużūrı saldı ħalāyıḳ başıġa sāya yana
(5) Tapıp sıpāhī ġanāyım bile ĥuśūl-ı marām
Yétürdi Ǿadlı raǾāyāsıġa raǾāya yana

Bu fatĥ taǾrīfıda (6) şuǾarā-yı balāġat-pīşa ve fużalā-yı faśāĥat-andīşa ḳaśāyıd-ı ġarrā ve tavārīħ-ı nazāket-afzā (7) nažm silkige çékip mavḳıf-ı Ǿarżġa yétkürüp śıla-ı kerāmand bile barūmand boldılar. Ol (8) cumladın munşī-ı balāġat-güster dīvān-ı latāfat-parvar afżalu'l-bulaġā ekmelu'l-fużalā śāĥib-ı salāsat- (9) u'l-kelām maḳbūl-ı ħavāśś u Ǿavām abu'l-maǾānī Mullā Nıyāz Muĥammad -kim bu dīvān-ħāna-ı Ǿālī-āstānanıñ (10) dīvān u munşīlarıdın durur- bu ḳaŝīdanı alfāž-ı Türkāna bile nažm rıştasıġa muntažam (11) ḳılıp Ǿarżġa yétkürüp durur. Ve ĥażrat-ı žıllu'llāhīnıñ panca-ı ıĥsānınıñ zar-pāşlıġıdın (12) muddaǾāsınça bahramandu'l-ĥaḳ egerçi tabāyīǾ-ı maḳbūlı üçün Türkāna aytıp durur. Ammā latāfat (13) u žarāfat dādın bérip durur. Ol ḳaśīda bu durur kim mastūr bolġusı durur.

(14) Ḳaśīda:

Şükr kim kişvarıġa ħan kéldi
Alamān barçası amān kéldi
Bir badan (15) érdi memleket cānsız
Fi'l-maŝal rūĥ ile ravān kéldi
Āb-rūy-ı tamām birle barıp

[293] Ve yenḳalibü ilā ehlihi mesrūren (ehline sevinçle dönecektir) LXXXIV, 9.

(16) Marĥabā ħusrav-ı cahān kéldi
Fatĥ u nuśrat rikābıġa tüşüben
Ħıżır u Ilyās hem-Óınān kéldi
(17) Dahr-ı bad-ħ(v)āh u nīk-ħ(v)āhıġa
Memleket-baħş [u] cān-sıtān kéldi
ŦālıÓ u baħt olup madadkārī
(386a) (1) Öpkeli ħāk-ı āstān kéldi
Sīm-pāşand vācıbu't-taÓžīm
Žıll-ı raĥman Ħudāy-gān kéldi
(2) Şah Muĥammad Raĥīm daryā-dıl
Keff-i cūdī çū baĥr u kān ķéldi
Yeti puştīnı déme şāh-nışān
(3) Yétmiş ābāsı ĥukm-rān kéldi
Barġanı manşāó zamıstān dék
Ķayturı yazdın (4) nışān kéldi
Mujda ay şahar élige žıll-ı İlāh
Bolġalı sizġa sāyabān kéldi
(5) Ilġarıda ġażab bile talaşıp
Ġonça-sān bardı gülistān kéldi
Şahardın ķahr birle (6) atlanıban
Nīş bardı ve nūş-ı cān kéldi
Ķahr ile yüz ķoyup şımāl sarı
Démedi (7) ķar yā boran kéldi
Ķıldı bir iş ki ādamī ķılmas
Anda lāl u Óaķl-ı ħūrda-dān (8) kéldi
Altı sanlıġ alaşaġa at soruban
Salıp āşūb ķozġalan kéldi
(9) Rāh-zanlarnı eyleben tārāc
Tartıban cānıdın fiġān kéldi
Daşt-ı Ķıpçaķġa (10) salıp şorış
Kām-cū bardı kām-rān kéldi.
Boluban leşker olcadın ġurrīn
(11) Şāhdın barça şādmān kéldi
Néçe yüz miñ ķatār téve üze

Māl u asbāb (12) bī-girān kéldi
Aldı ħams-ı mübārekin éldin
Şeherge genc-i şāygān kéldi
Munşī yā (13) sözini muĥtaśar ķılġıl
Éşitür élġa köp girān kéldi
Tā ki ķudrat ķolı ķażā ķalamı
(14) Āfarīnışġa naķş-rān kéldi
Şāh bolġay cahān ara sar-sabz
Her néçedür (15) āsmān kéldi

Bu ķaśīdanıñ abyātı yétmişdin öter érdi. Faķīr- (16) nıñ yādıġa mundın artuķ ħutūr ķılmadı. Faķīr bu tāórīħnı manžūm ķılıp durur érdim.

(17) Tāórīħ:
Ħusrav Ġāzī-ı farışta-ħıśāl
Ħan-ı śāĥıb-ı mekārımu'l-aħlāķ
Şah Muĥammad Raĥīm Ħan ki nadīd
(386b) (1) Çarħ üçün avşa-ı ba-ıstıĥķāķ

(5) Daryā kıraġıda Toķtaş Ħ(v)āca-ı muşārun-ılayh yana safārat rasmı bile (6) Daşt-ı Ķıpçaķdın kélip yigirme otuz esīrni, kim bi-Óıcālati'l-vaķt camÓ ķılıp (7) kéltürüp durur érdi, Ĥażrat-ı ħıdīv-ı kāmkār Óayn-ı Óınāyatdın Bürgüt Bay Biy- (8) niñ oġlın hem-rāhları bile -kim rükūb aŝnāsıda zındān-ı balıyyatda maĥbūs bolup durur érdi- (9) ĥabsdın çıķarıp māl u aşyāları bile ħ(v)ācaġa tapşurup Ķoş Nažar Dīvān Bégini, (10) kim ġanāyım tüşürüp durur érdi, ġan bérmekdin ķaçurup kevkebe-i vālādın

burun (11) Ḳubaş[294] yolıdın murācaʼat körgüzüp durur érdi. Bu taḳśīr tanbīhı üçün safārat rasmı bile anı (12) Toḳtaş Ħ(v)ācaġa maśĥūb ḳıldı. Tā kim Ḳazaḳıyyadın ahl-ı Islāmnıñ ḳalġan[295] her né usarāsı (13) bolsa ıstırdād étip kéltürgey.

BaʼŻı vāḳıʼŌātı -kim mustaḳarr-ı saltanatġa nuzūl étgen- (14) **din soñra vuḳūʼŌ tapıp durur** érdi- **źikr ḳılılur, ınşāó-allāhu taʼŌālā mastūr bolġusıdur.** (15)

Çūn sulṭān-ı **śāĥib-kırān** ħāḳān-ı gerdūn-tuvān nīrū-yı ıḳbāl-ı roz-afzūn ve taóyīdāt-ı (16) ĥażrat-ı bī-çūndın Daşt-ı Ḳıpçaḳ tashīrıġa muvaffaḳ bolup şaraf nuzūlıdın dāru's-saltana-ı (17) Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazmnı ravnaḳ-afzā-yı ḳaśr-ı Ħavarnaḳ ḳıldı.

Avval vāḳıʼŌa -kim sudūr tapıp durur- bu durur. (387a) (1) Kevkebe-i vālā Daşt-ı Ḳıpçaḳda érkende atrāfdın élçiler kélip durur érdi. BaʼŻı ınḳıyād (2) u farmān-bardārlıġ ızhārı bile ve barħī ıttıĥād u yek-cihetlik mażmūnı bile ol cumladın Īrān (3) pād-şāhı Baba Ħan Şāhnıñ oġlanlarıdın Şah-zāda Valī -kim nıyābatan (4) tamāmı Ħurāsānnıñ şahanşāhı durur- ıħlāś-kīşlik ve śadāḳat-andīşlik (5) yüzidin élçi-i çarb-zabān bile śadāḳat-nāma yiberip durur érdi. Ve Derrī-gezniñ ĥākimi (6) Bégler Ħan, valad-ı Lutf ʼŌĀli Ħan Çavuşlu -kim ol ölkeniñ vālī-ı bi'l-ıstıḳlālı durur- (7) Ĥażrat-ı ħıdīv-ı kāmkārnıñ tantana-ı davlat roz-afzūnı Īrān memālikiniñ ħavaśś (8) u Óavāmıġa goş-zad bolup durur érdi. Ol ġāyıbāna bu Óālī-canābnıñ mulāzımları- (9) nıñ ıttıĥādmandlıġıġa Óışḳ-bāz bolup yanaŦejen Tekesi -kim satvat-ı ḳahr-ı ħāḳānīdın (10) daġdaġa-andūz tavahhum érdiler- ĥaḳ cıvār raʼŌāyasıdın ol camāʼŌanıñ carāyımın şafāʼŌat (11) ḳılıp muʼŌtamadun-Óalayh kişileridin birevni Ŧejen ahlınıñ élçilarıġa maśĥūb (12) ḳılıp Óālam-panāh dar-gāhġa ırsāl étip durur érdi. Ve bu tarīḳada Saruḳ (13) ulusı -kim Marv navāĥīsıda mütemekkin dururlar- ol camāʼŌanıñ ekābırıdın (14) Murād Bég ve Nūr Ħ(v)āca Bég öz oġlanları Maĥmūd Bég ve Ay Doġdı Bégni mustaḳarr-ı calālat Óataba- (15) boslıġıġa yiberip ḳulluḳ ve ıtāʼŌat-dārlıġ mażmūnıġa muşʼŌır-ı Óarīża-dāşt ırsāl (16) ḳılıp durur érdi. Ve Aħalnıñ Tekesidin Berdi Atalıḳ ve Amān Davlat ve Ħāl Nafas -kim (17) ol élniñ ekābırıdın dururlar- ıtāʼŌat u farmān-bardārlıġ ızhārı bilen (387b) (1) kélip durur érdiler. Ve Orta Yüz Ḳazaḳnıñ ĥākimi Amān Bay Biyniñ inisi (2) Ḳapan Baynıñ kélgeni ħod sābıḳan güźāriş tapıp durur érdi. Bu (3) élçilarġa üç kündin soñra ādīna küni Śafar ayınıñ yigirme birlençiside (4) körnüş bérip marāsım-ı navāzışdın soñra ħılāʼŌ-ı girān-māya bile élçilerni (5) mustaġraḳ-ı tılā ḳılıp her ḳaysıġa muʼŌtamad kişilerdin élçi ve Óāmıl-ı zekāt (6) ḳoşup zekāt aħźı üçün

[294] Kelime metinde ( ) şeklindedir.
[295] Kelime metinde ( ) şeklindedir.

ırsāl ḳıldı. Andaḳ kim Yemreli Nādır Sar-dārnı (7) Maşhad-ı muḳaddasġa Şah-zāda Valīġa safārat rasmı bile yiberip durur. Ve Bégler Ħanġa (8) yana birevni rasūl ḳıldı veŦejen sükkānıġa Ḳıyat Pahlavān Nıyāz Bégni zekāt aħźı (9) üçün ırsāl ḳıldı. Ve Saruḳ éliġa Ḳıyat Ḳoñratlıġ Ħ(v)āvaş Nāyıbnı (10) nām-zad étdi. Ve Aħal tekesıġa Abdāl Ħ(v)āca Bég Ābadī bile Muĥammad Nıyāz Bég Muġalçakini (11) Óāmıl-ı zekāt ḳılıp dururlar. Ve Daşt-ı Ḳıpçaḳda Orta Yüz Ḳazaḳıġa Allāh Berdi Ħ(v)ācanı (12) élçi ḳılıp yiberip dururlar.

Ve yana ol durur kim

Çūn Ĥażrat-ı ħıdīv-ı kāmkār- (13) nıñ hımmat-ı Óālī-nahmatı abnıya-yı ħayr taÓmīrıġa maşÓūf durur érdi. Lā-caram sana miñ (14) daġı ikki yüz yigirme béşde durur érdi, kim Sırçalı arıġınıñ üç güźar-gāhıda, (15) kim biri Gandumkan arasıda Baba Ĥażrat-ı Bay Témür Ata Óalayhi'r-raĥmanıñ (16) cıvārıda yana biri Bāġçada Yañı Darvāzanıñ muḳābalasıda üç sengīn köprük, (17) kim Çingiz Ħan tasallutıdın tā al-ān Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm dıyārıda rasm érmes turur (388a) (1) érdi, Óımārat ḳıldurup durur érdiler. Egerçi sāda-kār-ı pur-kār durur érdi. (2) Ammā ĥażratnıñ mulāyım-tabÓ-ı şarīfı tüşmey durur érdi. Bu cıhatdın Daşt-ı Ḳıpçaḳdın (3) kélgendin soñra Bāġça güźārıdaġı köprükniñ taħrībıġa amr ḳılıp bannā ve muhandıslar- (4) dın Mullā Ādīna-ı Hazār-asbīnı -kim Mullā Ökeġa maşhūr durur- ol bınāó-yı ħayr taÓmīrı (5) üçün ıħtıyār ḳılıp anıñ kār-sāzlıġın Nıžāmu'l-mülk Muĥammad Yūsuf (6) Mehterniñ ıhtımāmıġa rucūÓ ḳıldılar. Az furśatda ol bınā ıtmāmġa yetti, kim (7) dıl-küşālıġda taÓrīfdın ġanī ve ħūş-āyandalıġda tavśıfdın mustaġnī boldı. (8) Ol Óımāratnıñ taÓrīfıda bu tāórīħ-ı yaħşı vāḳıÓ boldı.

Tāórīħ:

Şah Muĥammad Raĥīm Ħan ki (9) rasand

Çūn Óadadda iki zıyāda érdi. (16) TaÓmıya Óamalı bile ısḳāt ḳılıldı, kim soñġı mıśraÓ aña mufsıd durur.

Arbāb-ı fatānat ve balāġat- (17) **āŝār ve aśĥab-ı dırāyat ve faśāĥat-şıÓārnıñ żamāyır-ı źī-baśāyır ve ħavātır-ı ħūrşīd-nažāyırıġa roşan** (388b) (1) **u huvaydā ve mubarhan u cılva-pīrā bolsun, kim**

Çingiziyye dūdmānıdın Ħīvaḳ dāru's-salṭanasıda (2) ĥukm-rānlıġ amrıġa ḳıyām körgüzgenleriniñ soñı, kim Abu'l-ġāzī Ħan ıbn Yādigār Ħan (3) érdi, anı pād-şāh-ı Óālī-şān ve ħıdīv-ı gerdūn-tuvān bāsıṭu'l-amn ve'l-amān māĥıyyu'ž-žulm ve'ṭ-ṭuġyān abu'l-mužaffar (4) ve'l-manśūr Él Tüzer Muĥammad Bahādur Ħan taġammada'llāhu bi-ġufrānihi maÓzūl ḳılıp salṭanat taħtın öz ḳadam mübāreki (5) bile sar-buland ve ĥukūmat tācın öz humāyūn tāreki bile arcmand ḳıldı. Sıyāsatī saylıdın, (6) žulm bunyādı vīrān ve Óadālatī mıÓmārıdın mülk sar-ā-sar maÓmūr u ābādān boldı. Ol ayyām-ı maymanat-ancāmda (7) cahān fāżıllarınıñ afżalı ve zamān kāmilleriniñ ekmeli faźl u dānış téñiziniñ timsāĥı (8) Óaḳl ubīnış safīnasınıñ mallāĥı Óılm ḳuyaşınıñ maṭlaÓı ve kemāl ahlınıñ marcıÓı

Maŝnavī:

(9) Vucūdı fahm u dānışnıñ cahānı
Zamīrı ħūrda-dānlıġnıñ mekānı
Yüzidin bélgürüp anvār-ı maÓnā
Sözidin (10) fahm olup asrār-ı maÓnā
Maḳālı Óayb naḳśıdın maÓrā
Ħayālı naḳś Óaybıdın mabrā
Bolup taslīmı barça (11) Óılm-ı ışÓār
Démey ışÓār her né Óılm kim bar
Cahānda kim faźīlat birle muÓtād
Olupdur ol aña (12) bī-şekdür ustād
Cahān dānışvarı, mūmā-ılayhı

Balāġat ahlı, munḳād-Óalayhı

Ĥallāl-ı müşkilāt-ı (13) daḳāyıḳ keşşāf-ı ġıtāyā-yı ĥaḳāyıḳ, fażāyıl-maǿāb, kemālāt-ıntısāb, vālā-maḳāmī, ustād-kirāmī aÓnī Mūnıs Mīr-āb (14) marĥūmī saḳya'llāhu sarāhu, kim ol ĥażratnıñ ḳadīmu'l-ĥıźmat-ı çāker ve davlat-ĥ(v)āh-ı ıĥlāś-güsterleridin (15) érdi. Aña Óavātıf-ı pādşāhāna ve marāĥım-ı ĥusravānasıdın barūmandlıġ bağışlap (16) bu kitāb-ı maymanat-ıntısābnıñ taǿlīf u terkībıġa maǿmūr étip anı öz aḳrān u aşbāhıdın mumtāz (17) u sar-afrāz ḳıldı. Ve ol farmān-ı vācıbu'l-ıžÓān mūcıbı bile Óamal ḳılıp Ādam Óalayhi's-salām (389a) (1) īcādıdın Nūĥ Óalayhi's-salām avlādıġaça, andın soñra Yāfaŝ Óalayhi's-salāmdın (2) Ḳoñrat şuÓbasıġaça, Moġul pād-şāhların andın soñra Kuralas avlādıdın (3) pād-şāhlıḳ martabasıga yétgenler aĥvālın raḳam silkige çékip çūn (4) Şīr Ġāzī Ĥannıñ teźkārıġa yétgende gerdūn-ı dūn cafākārlıġıdın (5) ve cahān-ı bū-ḳalamūnnıñ nā-pāy-dārlıġıdın ĥan-ı maġfūrnıñ ĥayātī kémesi fanā (6) daryāsıda gird-āb-ı mamātġa dāĥıl ve rūĥ-ı pākın ḳābıżu'l-arvāĥġa tapşurup (7) Teñri taÓālā raĥmatıġa vāśıl boldı. Çūn bu vāḳıÓa-ı cān-güdāz (8) ve ĥādiŝa-ı malālat-āġāz rastā-ĥīzı teskīn tapġandın soñra pād-şāh-ı (9) maġfūrnıñ bırādar-ı arcmand u aĥavīy saÓādat payvandı afżal-ı salātīn-ı Óālam (10) sarvar-ı ĥavāḳīn-ı muÓažžam-ı Óālī-şān [u] rafīÓ-mekān žıllu's-Subĥān abu'l-mužaffar ve'l-manśūr Abu'l-ġāzī (11) Muĥammad Raĥīm Bahādur Ĥan navvara'llāhu marḳadih ve barradu mażcaÓih saltanat-nigīnin hımmatı barmaḳıġa (12) saldı ve valāyatnıñ ıĥtıyārın ḳabża-ı ıḳtıdārıġa aldı. Sıyāsatları- (13) nıñ ḳılıçı žālımlar ḳanın andaḳ tökdi kim ḳıyāmatġa tégrü žulm ve bıdaÓ (14) rasmı, nā-padīd ve Óadālatī mıÓmārı mülk bınāsın andaḳ maÓmūr ḳıldı kim tā ĥaşrġaça (15) ĥarāblıġıdın aÓdā köñüli nā-ummīd boldı. Ol avān-ı saÓādat-nışānda (16) Mūnıs Mīr-āb-ı meźkūr -kim pād-şāh-ı maġfūrnıñ mulāzım-ı śāĥıb-ıĥlāś belkim nadīm-ı (17) ĥāśśı durur érdi- bir kün bazm heneggāmıda[296] aña Óayn-ı Óınāyat ve nažar-ı marĥamat bile (389b) (1) baḳıp dép durur kim nā-tamām ḳalġan kitābıñnı ıtmāmġa yétkürgil ve bizniñ vaḳāyıÓ-ı (2) keŝīru'l-badāyıÓımızını hem taĥrīr silkige kiyürgil. Çūn bu amr śudūrıdın (3) ĥurram u ĥūş-ĥāl bolup yana Şīr Ġāzī Ĥandın Abu'l-ġāzī Ĥanġaça źikr étip, (4) pād-şāh-ı cannat-mekānnıñ ābā-yı Óižām ve acdād-ı źavī'l-ıĥtırāmın bayān kilkiniñ (5) raḳam-zadası ḳıldı. Andın soñra ĥan-ı maġfırat-nışān Él Tüzer Muĥammad Bahādur (6) Ĥannıñ barça ĥālāt u vāḳıÓātların mastūr étti. Andın soñra ĥan-ı maġfūr (7) ve şahanşāh-ı mabrūr abu'l-fatĥ ve'l-manśūr Abu'l-ġāzī Muĥammad Raĥīm Bahādur Ĥan Óalayhi'r-raĥmat

[296] Kelime metinde (م) şeklindedir.

(8) ve'l-ġufrānniñ valādat-ı humāyūnıdın tā saltanatınıñ yetinçi yılıġaça vāḳıÓ (9) bolġanda vāḳıÓāt u futūĥātnı meźkūr Daşt-ı Ḳıpçaḳ safarını hem mastūr ḳılıp (10) hanūz özge vāḳıÓaġa şurūÓ ḳılmay durur érdi. Ol ĥażrat muśannaf-ı mazbūrnı (11) Ravżatu'ś-śafā kitābın -kim Fārsī lafžı bile muzayyan durur- Türkī tili bile tarcama ve mubayyan (12) ḳılġalı amr ḳıldı. Çūn muśannafu'l-maómūr-ı maÓźūr mufādı bile ol amrıġa ıştıġāl (13) körgüzdi. Bu nusĥa-ı şarīf taśnīf ve taĥrīrı bi'l-kül metrūk u maslūb boldı. Çūn (14) Ravżatu'ś-śafānıñ avvalġı daftarı tamām bolup ikinçi daftarı hem Badr Ġazvasıġa yétgende (15) ol ĥażratnıñ Óumrı ḳuyaşı acal maġrıbıġa ġurūb ḳıldı. Ve ol ĥażratnıñ (16) arşad avlādı, kim Óālī-ĥażrat-ı muÓallā-martabat, Camşīd-śavlat İskender-ĥaşamat ħūrşīd- (17) külāh felek-cāy-gāh Sulaymān-baĥt, āsmān-taĥt zubda-ı salātīn-ı Óālī-maḳām, Óumda-ı (390a) (1) ħavāḳīn-ı śāĥıb-ıĥtışām, hādım-ı bunyādu'l-küfr ve't-tuġyān māĥī-yı rusūmi'l-bıdÓat ve'l-Óudvān (2) nāśıb-ı lıvā-yı amn u amān, Óalā-ruóūs-ı ahla'l-īmān, aÓnī ħāḳān-ı Óālī-mekān ḳaan-ı (3) gerdūn-tuvānu'l-mustanśır mina'n-naśīri'l-meliki'l-mustaÓān muÓızzu'd-davla ve'd-dīn Abu'l-ġāzī (4) Allāh Ḳulı Muĥammad Bahādur Ħan ħalladallāhu taÓālā mülkehu ve acrā fi-bıĥāri'l-maḳāśıdi fülkehu

Fard:

Hamānā āftāb-ı (5) Óālam-ārāy
Ḳamar manzıl-kihīn ḳılġan kibi cāy

Ata taĥtıda olturup ve cūdī bahārıdın (6) Óālam gülistānın sar-sabz u ħurram u cūdī azhārıdın ol gülistānnı reşk-i bostān-ı (7) ıram ḳıldı.

Maŝnavī:

ÓAdlı cahān mülkini ābād étip
Baźlı ulus ħātırını şād (8) étip
Ḳahrı bile žulm üyi vīrān bolup
Lutfı bile dahr éli şādān bolup (9)
Dahr salātīnı bolup bandası
ÓĀcız u muhtāc u sar-efgendesi
Ḳulluḳıġa şahlar étip ıftıĥār (10)
Ĥukmıġa ĥākimler olup ıntıžār
Ḳılsa nažar lutf ile her ħākġa
Anı havā éltgey (11) eflākġa
Ḳadrı buland eyle ki, tayr-ı ħayāl
Yüz yıl urup par aña yétmek muĥāl (12)

Ħayma-ı adnā aña gerdān-ı sıpıhr
İki kümeçidür anıñ māh u mıhr
Yā Rab anıñ (13) ḳadrını mundın buland
Eyle u yaḳ ħaśmı dılın çūn pasand
Davlat u Ǿumrını étip (14) mustadām
Mülk-i cahān barça ḳıl bar-davām

Çūn ol ĥażrat hem atası yosunıda (15) muśannaf-ı meźkūrnı Ǿınāyāt-ı pādşāhāna ve ınǾāmāt-ı ħusravānadın maĥžūž ve bahramand (16) ḳılıp Ravżatu'ś-śafānıñ ḳalġanın Türkī ḳılurġa maǿmūr étti. Ve ol ĥasabu'l-ĥukm bir (17) néççe muddat ıctıhād avrāḳıġa saǾy ḳalamın sürüp hanūz ikinçi daftarnı ıtmāmġa yétkürmemiş durur (390b) (1) érdi. Vafat tapmış durur. Ve bu vāḳıǾa-ı sana-ı Hıcrıyya miñ daġı ikki yüz ḳırḳ törtde (2) durur érdi. Bu vāḳıǾadın on bir yıldın soñra ĥażrat-ı aǾlā-ħāḳān-ı śāĥıb-ḳırān- (3) nıñ culūs-ı saǾādat-ı maǿnūsīnıñ on béşlençi yılı -kim sana miñ iki yüzdaġı (4) éllik béşde durur érdi- kim bu banda-ı bī-bıżāǾat u ḳalīlu'l-ıstıtāǾat ve bu göşe- (5) nışīn-ı kāşāna-ı alam u malālat ve bu ħalvat-güzīn-ı vīrāna-ı ġam u malāmat aĥḳar-ı Ǿībbād-ı meliku'l-vahhāb, (6) żaǾīf u naĥīf Muĥammad Rıżā Mīr-abu'l-mutaħallıś bi'l-Āgāhī ıbn Ér Nıyāz Bég bırādar-zāda-ı ve dast-parvarda-ı Mūnıs Mīr-āb (7) ġafara'llāhu źunūbehum ve satara Ǿuyyūbehum -kim ol ĥażratnıñ ħıźmatkār-ı ḳadīmī ve cān-sıpār-ı śamīmī durur érdim- (8) nā-gāh cabha-ı aĥvālımġa dīda-ı marĥamatı ve nāśıya-ı avḳātımġa Ǿayn-ı Ǿınāyatıdın nažar-ı kīmiyā- (9) aŝarın salıp bu nusħa-ı parīşān avrāḳnı -kim terkībıdın köñül mutaĥayyır belkim Ǿaḳl-ı kül (10) mutaǾaźźır durur- camǾ kılıp ıtmāmġa yétkürmekni buyurup bu ĥāk-sār-ı tīra-rozgārnı (11) maźallat tofraġıdın köterdi. Ve ıftıħārım başın felek-i davvārdın ötkerdi. (12) Egerçi dānışmand-ı faśāĥat-ı āyīn ve ħıradmand-ı ħūrda-bīn ayyām-ı saǾādat-ancāmıda (13) lā-yuǾadd ve lā-yuħśa durur érdi ve-līkin bu ħıźmat-ı ırŝ tarīḳası bile maña (14) dast bérdi. Çūn ol ĥażratnıñ ıltıfāt-ı mavfūr ve Ǿınāyat-ı nā-maḳdūrıdın bu (15) amrġa ıhtıśāś tapdum. Al-maǿmūr-ı maǾźūr muḳtażāsı bile boyun sunup ḳulluḳ ḳılmaḳdın (16) özge çāranı tapmadum. Yoḳ durur érse ménde ol ḳudrat-ı ḳāyıda -kim mundaḳ (17) müşkil ışġa ḳul yétkürgey mén ve ol ḳuvvat-ı ḳāyıda durur- kim bu yañlıġ (391a) (1) ḳatıġ yolġa ḳadam urġay mén.

Maŝnavī:
Paşşa kim u fīl yüki ŧāḳatı
Źarra kim u mıhr-ı munīr ulfatı
(2) ŞamǾġa parvāna özin bī-gümān
Añla ki yétkürmek u köymek hemān

(3) Tüşti Óacab alıma yol bas yıraḳ
Marĥala nā-yāb u manāzıl uzaḳ
(4) Bīm budur kim aña ḳoysam ḳadam
Rāh-zan olġay maña afvāc-ı ġam
(5) Līk şah altāfı tutup ger ḳolum
Ḳılsa ħalā rah-zan-ı ġamdın yolum
Ḳılġa men az (6) çaġda dılīrāna tay
Éltge men manzıl-ı maḳśadġa pay

Çūn saltanat maÓdanınıñ laÓl-ı nā-yābı (7) ve mekremet maħzanınıñ gevher-i sīr-ābı, davlat u şevket bāġınıñ şacara-ı bārvarı, (8) manzılat u śavlat budaġınıñ ŝamara-ı ĥalāvat-güsteri, aśālat şabıstānı- (9) nıñ zīb ile zaynı ĥażrat-ı žıll-ı Subĥānīnıñ ḳurratu'l-Óaynı davlat u ıḳbāl (10) bostānınıñ güli, fażl u kemāl gülistānınıñ bulbulı, āÓnī Şah-zāda Raĥīm Ḳulı Töre (11) tavvala'llāhu taÓālā ayyāme Óumruhi ve davlatahu ve rafaÓa aÓlāme Óızzıhi ve şevketihi kim źāt-ı ħucasta-śıfātı fażl u dānış (12) zīvarı bile ārāsta ve śıfāt-ı farħunda āyatı Óaḳl u bīnış gevheri bile pīrāsta (13) śūratı, haybatı ve sıyāsat lıbāsı bile andaḳ muzayyan durur- kim andın žālım ve bad-andīşlar (14) ħāṫırı mükedder u parīşān ve sīratı faḳr u ḳanāÓat żıyāsı bile ol yañlıġ roşan durur kim (15) andın fuḳāra ve darvīşlar żamīrı munavvar u şādān hımmatı ayvānı andaḳ rafīÓ érmes, kim (16) Óaḳlnıñ rasā-sutūnı anıñ Óālī-saḳfıġa yétgey ve saħāvatınıñ śaĥnı andaḳ vasīÓ érmes, (17) kim idrākniñ tīz-rav peyki anıñ kenārıġa yétmekni taśavvur étgey- fahm u farāsatı (391b) (1) ol maŝābada durur érdi, kim barça ḳaśāyıd ve ġazalıyyāt ve maŝnavıyyāt Óılmınıñ (2) müşkilātı allıda ažhar-ı mina'ş-şams-ı roşan, Óaḳl u muĥāfažatı ol ġāyatda durur, kim cahān (3) bunyādıdın tā bu vaḳṫġaça barça ahl-ı salafnıñ tavārīħ u ĥıkāyātı köñülige abyan-ı mina'l-ams-ı (4) mubarhan her müşkil bayt, kim dānışmandlar Óaḳlı anıñ idrākidin Óācız kélse humāyūn (5) maclısıda maÓrūż bolġaç źıhn daḳīḳı bī-tavaḳḳuf ĥal ḳılġusı durur. Ve her daḳīḳ söz, kim (6) ħıradmandlar fikri anıñ mutālaÓasıdın ḳāśır bolsa mübārek samÓıġa (7) yétişgeç bī-taraddud tapılur.

ḲıtÓa:
ÓIlm içre kemālātı ol ĥadġa yétipdür kim
Söz Óuḳdası (8) fikriniñ tırnaġı bile ĥaldur
ÓAḳl ile farāsat kim insān şarafı andın
Şāónıda (9) anıñ göyā bir āyat-ı munzaldur

Hamīşa śuĥbat-ı kīmiyā ħāśıyatı Óaḳl u kemāl ahlı bile mamlū ve āstān-ı (10) saÓādat-nışānı fażl u afżāl ahlıdın ġuluv.

Maŝnavī:

Éşigi ahl-ı dānış ḳubl-gāhı
(11) SaÓādat kīmiyāsı ħāk-rāhı
Yüzi nūr-ı hıdāyat mažharıdur
Sözi fahm u faśāĥat maśdarı- (12) dur
Ḳaşıda barça arbāb-ı fażāyıl
Érürler cahl u nā-dānlıḳġa ḳāyıl
Érür pīşek aña (13) cısm-ı mükerrem
Sar-ā-sar Óaḳl u dānışdın mucassam
MuÓallādur toḳuz kökdin canābı
(14) Muśaffādur yañı aydın rikābı
Ħacal āl-ı Berāmik hımmatıdın
Uyatlıġdur Sikender-şevketidin
(15) Şükūhıdın ekābır cısmıda larz
Néçük kim mużtarıb çarġ allıda çurz
(16) İlāhī davlatın mundın fuzūn ét
Bu davlat içre Óumrını uzun ét
Murādı şāhıdıġa (17) vāśıl eyle
Cahān barıça kāmın hāśıl eyle

Faḳīru'l-ĥaḳīr, kim gāhā ġāyat Óacz u inkisār bile (392a) (1) ḳulluḳ başıdın ḳadam ve bendelik ḳāmatın taÓžīm yükidin ħam ḳılıp ol şah-zāda-ı (2) fażīlat-dast-gāhnıñ dar-gāh-ı felek-ışıtbāhınıñ ħādımları ara özümni salur (3) érdüm. Ve śuĥbat-ı fırdavs nuzhatlarıdın bahra-ı tamām alur érdüm. Nā-gāh śūrat-ı aĥvālım (4) Óayn-ı tafaĥĥuśdın nažar ḳılıp fi'l-cumla ḳābılıyyat-aŝarı bar érkenin bilip bu nusħa-ı şarīf ve bu (5) avrāḳ-ı latīfnıñ taółīf u terkībige -kim amr-ı Óažīm ve kār-ı sahīm durur- maómūr (6) bolmaḳımġa saÓy-ı mavfūr ve köşiş-i nā-maḳdūr taḳdīmġa yétkürüp aḳrān u aşbāhım- (7) dın mumtāz u sar-afrāz ḳıldı. Çūn mundaḳ marĥamat-ı mavfūra vasīlası bile bu yañlıġ (8) daraca-ı aÓlāġa yetdim. Fi'l-ĥāl özümni iş şurūÓıġa muhayyā ve āmāda étdim. MaÓlūm-ı ħātır-aşraf (9) bolsun, kim śāĥıb-ḳırān-ı cannat-mekān Abu'l-ġāzī Muĥammad Raĥīm Bahādur Ħan ravvaĥa'llāhu rūĥahunıñ (10) culūs-ı humāyūnlarınıñ sékizinçi yılıdın tā hengām-ı vafātıġaça vuḳūÓ tapġan barça (11) futūĥāt u vāḳıÓātdın baÓžınıñ tacassus bile nusħası tapılıp ve baÓžısını taraddud bile (12) nāḳıllar tilidin éşitilip ıcmāl ŧarīḳası bile raḳam silkige çékilgüsi durur. (13) Inşāó-allāhu taÓālā

Munācāt:

İlāhī men Ǿācız u bī-navā

Tükenmes iş étgüm durur ıbtıdā

(14) Ĥazīn ħātırımnı yétür kāmıġa

Ki yaǾnī işim yétkür ancāmıġa

Ĥażrat-ı aǾlā-ħāḳān-ı (15) **maġfırat-nışānnıñ culūs-ı humāyūnınıñ sékizinçi yılınıñ vaḳāyıǾı, ol cumladın** (16) **ol ĥażratnıñ toy bérmek bahānası bile ıĥsān u Ǿatā ħazāyīnı éşiklerin açmaḳı,** (17) **kerem u saħā cavāhırın cahān ahlı mufārıḳıġa saçmaḳı ve ħ(v)ān baźlınıñ atrāfıġa Ǿālam ulusınıñ** (392b) (1) **yıġnalmaḳı ve navāla-ı baħşışdın Ǿavām u ħavāś öz marāmıça kām almaḳı**

Söz toy-ħānası- (2) nıñ tırāzandası ve maǾnā tarānasınıñ bāzandası aǾnī, ħāma-ı laǾb-pardāz varaḳ satĥıda bu (3) navǾ raḳś āġāz ḳılur kim çūn tāǿrīħ-ı Hıcrī miñ dağı ikki yüz yigirme sékkizde Béçin yılı- (4) nıñ avāħırıda durur érdi, muĥarramu'l-ĥarām ayıda ol cahān-bānlıḳ burcınıñ āftābı (5) ve śāĥıb-ḳırānlıḳ durcınıñ laǾl-ı nā-yābı, baźl u saħā ıḳlīmınıñ İskenderi, kerem u Ǿatā (6) ḳulzumınıñ duruħşanda gevheri, sarvar-ı ħavāḳīn-ı muǾallā, ĥaşam-ı afžal-ı salātīn-ı mucallā, Ǿılm-ı manzılat (7) u basālat-panāh, şahāmat u Ǿadālat-dast-gāh rāsım-ı rusūm-ı saħāvat u samāĥat, Ǿālam-ı Ǿulūm-ı balāġat (8) u faśāĥat.

Nažm:

Şāh-ı kerem-parvar u daryā-Ǿatā

Źātı kélip manbaǾ-ı cūd u saħā

Mıhr kibi dast-ı (9) kerem açġuçı

Ahl-ı cahān başıġa zar saçġuçı

Köñli saħā şāhıdınıñ mažharı

Élgi (10) dağı[297] lutf u Ǿatā maśdarı

Ĥātım-ıŦāyyī ki keremdür işi

Ħalḳġa bérmek boluban varzişi

(11) Ol dağı bahra alıp ıĥsānıdın

Zalla-sıtāndur keremi ħ(v)ānıdın

Sultān-ı saħāvat- (12) nışān, śāĥıb-ḳırān-ı gītī-satān, ħāḳān-ı Sulaymān-mekān, ḳaan-ı dārā-pāsbān, (13) ħan-ı muǾallā-āstān, şahanşāh-ı cahān, rāfıǾ-ı aǾlāmu's-saħāvat ve'l-ıĥsānı'l-mustanśır mina'n-naśīrı'l-meliki'l-mannān, (14) muǾızzu'l-mıllat

[297] Kelime metinde ( ) şeklindedir. Matbu metindeki şekil esas alınmıştır.

ve’d-dīn Abu’l-ġāzī Muĥammad Raĥīm Bahādur Ħan ravvaĥa’llāhu rūĥahu min-rıyāĥı’l-cınān, hımmat-ı źātī (15) ve saħāvat-ı cıbıllī muķtażāsı bile, kim ol ĥażratnıñ żamīr-ı munīrıda mużmar ve ṭıynat-ı pākīda (16) muħammar durur érdi. Salṭanat şacarasınıñ ŝamarası ve manzılat samarasınıñ şacarası mekremet (17) çamanıstānınıñ güli ve saÓādat gülistānınıñ bulbulı aÓnī, Şah-zāda Raĥman Ķulı Töreġa -kim ol ĥażrat- (393a) (1) nıñ ikkinçi oġlı durur érdi, al-ān dāru’l-ımāra-ı Hazār-asbda ĥukūmat dīvānınıñ (2) masnad-nışīnı ve ınaķıyyat ayvānınıñ ārām-güzīni durur- aña ħutna sunnatın cārī ķıldururġa (3) sūr-ı mavfūru’s-surūr ve çaşnī-ı Óažīm tartīb bérdürüp ol bahāna bile cahān ħalāyıķın ħ(v)ān-ı (4) ıĥsānıġa daÓvat ķılıp camīÓ uluġ ve kiçik aÓālī ve asāfılnı navāla-ı keremī bile şād-āb (5) ve bāda-ı ıĥsānī bile sīr-āb ķılmaķnı munāsıb-ı davlat körüp ol amr-ı humāyūnnıñ (6) mahāmm u sar-ancāmınıñ tahıyyasıġa muķarrab-ı dar-gāh-ı sulṭānī ve maĥram-ı asrār-ı śāĥıb-ķırānī ıħlāś- (7) panāh ve ıÓtıķād-dast-gāh, vazīr-ı aÓžam dastūr-ı mükerrem, nıžāmu’l-mülk ve’l-mıllat ve’d-dīn (8) Muĥammad Yūsuf Mihter navvara’llāhu marķadahunı taÓyīn ķılıp baÓżı muhımmāt istikmāli üçün aña ayālat- (9) panāh Yār Muĥammad Dīvān Bégini yār ķılıp dururlar. Alar bu ħıźmat mubāhātıdın ıftıħār börkin (10) faħāmat havāsıġa atıp masarrat-ı tamām ve Óacalat-ı mā-lā-kelām bile toy mahāmmınıñ sar-ancāmı (11) ve sūr sar-ancāmınıñ ıhtımāmıġa saÓy-ı mavfūr ve köşiş-i nā-maķdūr bile ışṭıġāl körgüzüp (12) az furśatda asbāb u ālātnı muhayyā ve āmāda ķıldılar. Ol avān-ı saÓādat-nışānda (13) Śayyād ĥavlīnıñ Óımāratı -kim ol ĥażratnıñ bannā-yı davlatıdın tāza bınā tapıp matānat (14) ve ıstıĥkāmı [298] manśūś āyatı bile manśūś durur érdi- ve bāġ-ı Óışrat-afzāsı (15) [299]ışāratıġa maħśūś.

Maŝnavī:

Reşk-i bıhışt érdi aña her ķuśūr
ÓĀşıķı (16) anıñ édi ġılmān u ħor
Baş çékiben küngüri Keyvānġaça
Źırvası hem günbeź gerdānġaça (17)
Manžar u ayvānı bolup dıl-küşā
Śaĥnı havāsı édi Óışrat-fazā
Bāġı nazāhatda cınān ġayratı
Her şacarı (393b) (1) sarv-ı ravān ġayratı
Bī-ĥad édi mīve-i alvān aña

[298] Keennehüm bünyānün merśūśün (bir bina gibi –saf olarak- çarpışanları sever) LXI. 4
[299] Ve men deħalehu kāne āminen (kim oraya girerse eman bulur). III, 97

Téñ bola almay maza-ı cān aña

Ol (2) ĥażratnıñ farmān-ı lāzımu'l-ıźÓānı bile sūr asbābın ve surūr ālātın maǿmūrīn-ı (3) meźkūrīn ĥavlī-ı mazbūrġa ol mıḳdār camÓ ḳıldılar, kim taĥmīnġa muvāfıḳ u taÓrīfġa śādıḳ (4) kélmes durur érdi.

Nažm:

Yıġnalıban ol śıfat-ı asbāb-ı sūr
Kim boluban vaśfıġa (5) Óācız-ı şuÓūr
Śafĥa taÓrīfıġa sürmek ḳalam
Çarĥ-ı barīn avcıġa urmaḳ ḳadam

Çūn sar-ancām-ı (6) mahāmm-ı toy ve taraddud-ı asbāb-ı sūrdın farāġ ĥāśıl boldı. Ĥażrat-ı aÓlā-ĥāḳān saĥāvat- (7) nışān hımmat-ı źātī ve samāĥat-ı cıbıllī muḳtażāsıdın Óālam ahlını ol sūr-ı mavfūru's-surūrġa (8) daÓvat ḳılıp rubÓ-ı meskūn dağı camīÓ ḳılāÓ u bılād ahlıġa dubūr-surÓat safīrlar ve śabā- (9) ĥareket ĥabarçılar ırsāl ḳıldı ve meźkūr aynıñ avāĥırıda çahār-şanba künide ol (10) ĥażrat-ı Óulamā-yı Óižām ve umarā-yı źu'l-ıĥtırām Óālī-manzılat bégler śāĥıb-ı martabat maĥram bile (11) toy-ĥāna-ı Óışrat-ĥāna Óazmı üçün ḳadam-ı maymūnın rikāb-ı humāyūnġa ḳoyup samand-ı davlatġa (12) rükūb ḳıldı.

Maŝnavī:

Şah-ı āsmān-ḳadr u ĥūrşīd-cāh
Kerem-güster u maÓdalat-dast-gāh (13)
ÓAdālat laǿālīósı Óummānı ol
Saĥāvat yavāḳītınıñ kānı ol
Bolup baĥr dék élgi güher- (14) faşān
Cahān ahlıdur baźlıdın kām-rān
Saĥā u kerem pancasın açġalı (15)
Ħalāyıḳġa sīm u dıram saçġalı
Rükūb eyleben mast-ı yegren üze
Ḳuyaş öyle kim (16) çarĥ-ı gerdān üze
Yürüş eyledi toy-ĥāna sarı
Ŧarab-gāh-ı cannat-nışāna sarı (17)
Ḳılıp Óazm ĥayl-ı sıpah her ŧaraf
Bolup néçe favc u tüzüp néçe śaf
Barısı nucūm-ı (394a) (1) duruĥşān kibi
Şah ortasıda māh-ı tābān kibi

Yasār u yamīn śaf tüzüp özgeçe (2)

Nıžām u nasaḳ körgüzüp özgeçe

Mundaḳ kevkebe-i vālā ve dabdaba-ı masarrat-ıntımā bile toy-ḥāna-ı (3) saÓādat-ıltıvāġa taşrīf-ı ĥużūr éltip asbāb-ı sūr ḥādımların ḳudūm-ı mavfūru's-surūrı (4) bile masrūr ḳıldı. Ve ĥavlī-ı Óışrat-afzāda ol ĥażratnıñ nuzūl-ı farĥat şumūlı (5) üçün töşelgen maĥśūś ḳaśr-ı cannat-āsā -kim śafā ve ravnaḳda ġayrat-ı ḳaśr-ı şīrīn (6) ve reşk-i Ħavarnaḳ durur érdi- bahār taşrīfıdın gülistān-ı cınān u bāġ-ı rıżvān yañlıġ tarāvatu (7) tāza nazāhat-ı bī-andāza baġışladı. ÓUlamā-yı fażīlat-maóāb ve umarā-yı calālat-ıntısāb (8) daġı bıhışt-āsā ḳaśrlarġa ve fırdavs-havā sarāylarġa nuzūl ḳılıp her kim (9) öz marāmıça bāda-nūş-ı aḳdāĥ-ı naşāt ve sar-germ-i naşāó-ı ınbısāt boldılar. Ve atrāf u (10) eknāfdın camīÓ-ı umam belki aḳtār-ı Óālamdın aśnāf-ı banī ādam ol mıḳdār yıġnaldı, kim (11) ĥaşr bāzārı ızdıĥāmınıñ şāón u şevketi uşaldı ve ġulġula-ı Óām daraca-ı ırtıḳāġa ol maŝābada (12) Óurūc étti, kim malāóu'l-aÓlā zāvıya-nışīnlarınıñ sāmıÓa-ı idrākıġa yetti.

Maŝnavī:

(13) Bolup camÓ andaḳ ħavāśś u Óavām

Ki maĥşardın afzūn olup ızdıĥām

Kélip tört yandın (14) şahanşāhlar

Ḳuyaş u dast-gāh-ı felek-cāhlar

Ġanī u tuvāngar Óadaddın fuzūn (15)

Mesākīn u fuḳarā ahlı ĥaddın fuzūn

Yétip ġulġula çarħ ayvānıġa

Tüşüp (16) zalzala yerniñ erkānıġa

Ḳurulup ħıyām-ı Ŝurayyā mumās

Yana néçe ħar-gāh-ı gerdūn-asās (17)

Naşāt eyleben ħalḳ ḳoş ḳoş bolup

Faraĥ bādası birle sar-ħūş bolup (394b) (1)

Çırāġān bolup eyle her tün Óıyān

Ki bérdi nucūm felekdin nışān

Tüzüp sāz her sarı (2) sāzandalar

Kirip raḳśġa néçe bāzandalar

Muhayyā bolup barça asbāb-ı Óayş

Açıldı ħalāyıḳġa (3) abvāb-ı Óayş

Ve her kün ol ĥażratnıñ kerem-i bī-bahānası anbār-ħānasıdın cahān ħalāyıḳı (4) él él ve uruḳ uruḳ bolup öz muddaǾālarıça vażīfa ve ḳonuḳların alıp dururlar. (5) Andaḳ kim her kün tümen miñ ħarvār birinç -kim toḳuz sıpıhr ħırmanı biriniñ Ǿuşrı (6) ĥısābıġa kire almas durur érdi- ve néçe miñ ħum yaġ -kim uluġlıḳda felek ħumı alarġa sar-ħam (7) bola almas durur érdi- maśrūf bolup durur. Ve her kün téve ve yılḳı ve öküz ve ḳoydın ol mıḳdār (8) soḳumsoyulup durur kim marz u būmġa güncāyiş ḳıldı. Felek cavfı lab-ā-lab bolup durur.

(9) Bayt:

Soḳum öyle maźbūĥ olup śubĥ u şām
Alıp bahra andın ħavāśś u Ǿavām

Ve andın özge (10) dağı her kün ol ĥażrat żıyāfat-ı ħāś ve çaşnī-ı Ǿažīm muhayyā ve āmāda ḳıldurup Ǿulamā-yı (11) Ǿıžām ve umarā-yı źu'l-ıĥtırām ve camīǾ ḳılāǾ u bılād, ekābır u aǾāžımın ündetti. (12) Andaḳ durur kim ḳaśr-ı Ǿālī ve ayvān-ı mutaǾālīġa faḳāhat-şıǾār Ǿulamālar ve şahāmat-âŝār (13) umarālar ve Ǿažīmu'ş-şān ekābırlar ve śāĥıb-manzılat aǾālīlar camǾ bolup her kim öz martabasıġa (14) köre maclıs-ı humāyūnda śavlat-ı tamām ve śadmat-ı mā-lā-kelām bile olturup dururlar.

Maŝnavī:

ǾUlamā-yı Ǿıžām (15) bir sarı
Umarā-yı kirām bir sarı
Ḳaśr-ı Ǿālī ara tüzüp iki śaf
Rūy-bar-rūy (16) körgüzüp iki śaf
Olturup ḳālī-ı munaḳḳaş-ārā
Farş-ı ŧullā zar-nigār-i zerkeş-ārā
(17) ǾUlamā söz sürüp masāyıldın
Nükte-dān boldı her fażāyıldın
Saçılıp durr-ı söz ile maclıs-ārā
(395a) (1) Bahra alıp ekābır u umarā
Söz sürüp her ŧarafdın ahl-ı kemāl
Ḳızdı heneggāma-ı[300] cavāb u suāl
(2) Ḳılıban baĥŝ ile cadal her yan
Fāş olup rad ile badal her yan
Lā nusallım dében (3) biri her dam
Biriniñ aġzıda balī u naǾam

[300] Kelime metinde ( ) şeklindedir.

Çūn nıhāyatıġa yétti cahd u cıdāl

(4) Taptı ıtmām barça ḳīl u ḳāl

Çābuk-dast farrāşlar ve śabā-raftār ħuddāmlar peyk-i (5) nasīm, Óazm-ı bostān ve sayr-ı gülistān ḳılġan dék ol maclıs-ı ravża-tazyīn ve ol (6) maÓreke-i bıhışt-āyīn faża-yı cān-fazā ve śaĥn-ı dıl-küşāsıda yüz miñ ādāb ve ikrām (7) ve çüstlikler bile ĥareket körgüzüp ħ(v)ān-ı sīmīn ve māyıda-ı zarrīn, ulamā ve umarānıñ (8) ileyige töşep atÓıma-ı yegren ve nıÓmat-ı farāvān ve çāy-ı ḳandīn ve ĥalvā-yı (9) şīrīn ve rış-ālā-yı cān-fazā ve murabbā-yı ĥalāvat-ıntımā ve mīve-i vāfıra ve fevākih-ı mütekāŝire (10) ve ḳand-ı bī-ġāyat u nuḳl-ı bī-nıhāyat ve şeker-i mavfūr ve nabāt-ı ġayr-ı maĥśūr boşḳāb-ı zarrīn ve şīra-ı (11) rengīnler bile çéktiler, kim barçasınıñ taÓdādıda Óaḳl ĥayrān ve köñül hırāsāndur.

(12) Nažm:

Parī vaśfın étsem néçe yıl bayān

Bayān eylemekde cadallar Óıyān

Yéte almaġum hergiz (13) ıtmāmıġa

Kire almaġum rāh ancāmıġa

Çūn ekl u şurb adası[301] ve żıyāfat ınḳızāsıdın (14) soñra ĥažrat-ı sulŧān-ı cannat-mekān at çaparnıñ tamāşāsıġa rükūb buyurup samand-ı (15) felek-hayóat-ı barḳ-surÓat ve raħş-ı dīv-bād-ı śarśar-nıhādlar, -kim hey dégünçe manzıl-ı murād u (16) maḳśadġa yéte dururlar- belkim zamān-ı māżīdın öter érdiler.

Maŝnavī:

Érdi barı barḳ kibi tīz- (17) tek

Ḳılġuçı bir laħžada ḳatÓ-ı felek

Suróat ara sabḳat étip barḳdın

Ġarbġa bir damda barıp (395b) (1) şarḳdın

barçasın bir yerde camÓ ḳıldurup uluġ atnı bir gürūh,ve ġunannı (2) bir bölek, ve taynı bir başḳa ayırıp her ḳaysıġa bir śādıḳu'l-ḳavl, amīn kimseni (3) ḳoşup bir bölekni ḳaytarmaḳġa bir mavżıÓnı taÓyīn ḳılıp yiberip dururlar. Maómūrlar (4) ḳadam-ı musāraÓat bile ḳatÓ-ı masāfat étip, mavżıÓ-ı mutaÓayyanaġa yétip atlarnı bar-ā-bar ḳılıp (5) pād-şāh-ı bahcat-ıntıbāhnıñ tarafıġa mıhmīz bérdiler.

Maŝnavī:

[301] Kelime metinde ( ) şeklindedir.

Gāh uluġ atlar olup (6) rah-navard
Yétkürüben kün yüzige tīra-gerd
Gāh ġunan öyle sebük-ħīz olup (7)
SurÓat ara śāÓıḳadın tīz olup
Germ-rav andaḳ boluban gāh tay
Tuynaġı barḳın (8) ḳılıban çarħ-sāy
Gerd tutuban barı Óālam yüzin
Ḳıldı nıhān nayyır-ı aÓžam yüzin (9)
Gerd ara atlar boluban cılva-ger
Çıḳġay anıñ dék ki tütündin şarar
Barḳ kibi barçası (10) surÓat ḳılıp
BaÓżı ḳalıp baÓżısı sabḳat ḳılıp
Öyle nažar allıdın eylep güźar
Kim (11) güźarın añlamas aślā nažar
Ahl-ı cahān başdın ayaḳ yıġnalıp
Barça tamāşā (12) bile kāmın alıp

Çūn at çapar tamāşāsı ıtmāmıdın soñra ol ĥažrat ħazīna-ı (13) hımmatī ve gencīne-i saħāvatīdın nuḳūd-ı vāfıra-ı ınÓām ve cavāhır-ı mütekāŝire-i ıĥsān bile ötgen atlar (14) śāĤıbınıñ kīse-i murād ve dāman-ı maḳśūdların mamlū ve maşĥūn ḳıldı. Andın soñra mavḳıf-ı (15) Óızz u calāldın farman-ı lāzımu'l-ımtıŝāl Óızz-ı nafāź tapıp durur, kim pahlavānlar küştī- (16) gīrlik [302] emrige ḳıyām körgüzsünler, fi'l-ĥāl köh-şükūh pahlavānlar ve ḳaplan- (17) nışān zor-gerler çust u çābüklik bile maÓrekeniñ ortasıġa çıkıp iki köh (396a) (1) çarħ-namūdār birbirige ḳaḳışġan dék veya ikki daryā-yı zaħħār birbirige ḳatışġan dék (2) ikki hızabr śavlat-ı pahlavān yüz miñ ĥıyal u Óamal bile birbirige yapuşup ıžhār-ı zor étip (3) āşūb [u] şornı çarĤ-ı barīn avcıġa yétkürüp dururlar. Nā-gāh baħt bāzūsınıñ nīrūsı (4) birıġa dast bérip yana birin yerge andaḳ urdı, kim tamāşā-bīnlar Óalālāsın avc-ı (5) eflākdın aşurup dururlar ve Óatāyāó-yı pādşāhāna ve sar u pā-yı ħusravānalarġa maħśūś (6) bolup dururlar. Ve darĤāl yana bir ĥarīf rozgār anıñ utrusıġa çıḳtı Óalā-haźā'l-ḳıyās. (7) Çūn küreş tamāşāsı ınḳıżāsıdın soñra sultān-ı fırdavs-mekān ḳādır-andāz (8) oḳçılarġa altun ḳabaḳ atdurup ḳabaḳ urġanlarġa panca-ı ınÓām bile zar-pāşlıġlar (9) körgüzüp Óınān-ı davlat-tavamānın toy-ħāna-ı bıhışt-nışāna tarafıġa maÓtūf étip dabdaba-ı (10) keyānī ve kevkebe-i śāĤıb-ḳırānī bile ḳaśr-ı Óālī-ravża-ı tazyīnġa nuzūl ḳılıp dururlar. Ve on künġaça (11) her kün hem ol navÓ at çapar.

[302] "küştī-" kelimesi şeklinde "vav" harfi ile yazılmıştır ("goştī-gīrlik" İri, özlü olma hali anlamındadır).

Ve küreş ve özge uǾcūba ve mufarrıĥātnı tamāşā étip her (12) laĥža bir bahāna bile cahān ehlige ħazānalar Ǿatā ķıldılar.

Maŝnavī:

Şah-ı daryā-ı (13) navāl u abr-ı ıĥsān
Saħāvat gevherıġa baĥr-ı Ǿummān
Kerem ıķlīmınıñ śāĥıb-ķırānı (14)
Dıram muhtāclarınıñ mıhrbānı
Şaraflıġ źātı kéldi manbaǾ-ı cūd
Żamīr-ı pāki kéldi (15) matlaǾ-ı cūd
Bolup Ǿādat aña pınhān u žāhır
Saħāvat eylemek naķd-ı cavāhır
(16) Ķaşıda Ĥātım-ıŦāyyī ħacaldur
Şükūh-ı MaǾn-ı Zāyıd mużmaĥıldur
Eger tapsa bérürge bir bahāna (17)
Bérip bir laĥžada yüz miñ ħazāna
Ķolı gencīne-i baħşīş kilīdi
Cahān ahlı érürler (396b) (1) mustafīdı
Muħīŧ-ı cūdıġa yoķdur kenāra
Felek lavĥı cöngidin taħta pāra
Bolup sīr-āb (2) andın rubǾ-ı meskūn
Anıñ dék kim téñizdin durr-ı meknūn
Saħā u baźlı taǾrīfını (3) étmek
Tamannā eylemekdür kökge yetmek
Bu toyı kim oşol şāh-ı yegāne (4)
Ki cannat içre olsun cāvıdāna
Murattab eylep asru dıl-keş u ħūb
Ķılıp āmāda (5) né kim bolsa marġūb
Bérip ıĥsān ile ınǾām-ı dādın
Keremdin bérdi él kām u murādın (6)
Cahān mülkide bir dayyār ķalmay
Ki ķalġay oşbu toydın bahra almay
Felek kim (7) Ǿumrlar eylep tek u pūy
Cahānda körgen érmes bu śıfat toy

Çūn (8) bu sur-ı mavfūru's-surūr ve bu toy-ı masarrat-ı vufūr on küngeçe ımtıdād tapıp durur. Soñġı (9) kün Ĥażrat-ı ħıdīv-ı kāmkār-ı saħāvat-şıÓār, Óulamā-yı faẓīlat-dıŝār ve umarā-yı calālat-āŝār (10) ve ekābır-ı śāĤıb-ıḳtıdārnı bār-gāh-ı sıpıhr-ışţıbāhġa ündep żıyāfat-ı pādşāhāna ve çaşn-ı ħusravāna tartīb (11) bérdürüp ekl u şurbadasıdın soñra barçaġa lıbās-ı ḳıymat-bahā ve ħulāÓ-ı ħūrşīd-şuÓāÓlar (12) keydürdi, kim tār u pūdı sīm-ı ruħām bile tāfta belkim tılā-yı ħūrşīd-fām bilen (13) bāfta durur érdi ve barçaġa zar-ı fūtalar ınÓām ḳılıp durur, kim atı dék başdın (14) ayaḳı tamām zar durur érdi. Ve béllerige ħancar-ı burrān almas-nışān ḳısturup durur, kim (15) dastası cavāhır-ı nā-yāb u yavāḳīt-ı ħūş-āb u laóālīó-ı sīr-āb bile mükellel u muraśśaÓ bolup her biri- (16) niñ ḳıymatı bir cahān ħarācı durur érdi.

Maŝnavī:

Barı dastası yaşm u dandān bolup (17)
Śafā içre āyīna-ı cān bolup
Muzayyan bolup durr-ı sīr-āb ile
MuraśśaÓ bolup gevher-nāb ile
Kélip her (397a) (1) durrı yüz cahān ḳıymatı
Güherler daġı naḳd-ı cān ḳıymatı
Tapıp tīġ u burrānı lutf u śafā
Anıñ dék ki (2) mıróāt-ı gītī-numā
Eger sāyası tüşse her taġġa
Ḳoşulġay bolup gerd-i tofraġġa
Barı Ĥıddatı (3) birbiridin fuzūn
Barı ḳıymatı birbiridin fuzūn

Çūn maclıs ınḳızāsıdın (4) ve sar u pāy kéydürülmek adasıdın[303] soñra ol Ĥażratnıñ rāyızu't-tāḳī her kimge (5) bir topçaḳ-ı Órabī-ı felek-hayóāt ve parī-śūrat tartdı kim

Nažm:

Cahanda édi barḳ (6) yañlıġ barı
Ötüp bir ḳadamda cahāndın nārı
Barı şekl ara ol śıfat ħūb olup (7)
Ki körgen ħalāyıḳġa marġūb olup
Kélip zaynı altun lıcāmıdaġı
Bolup yona zarrīn (8) sıtāmıdaġı

[303] Kelime metinde ( ) şeklindedir.

Mutallā ḳoyuşḳun üzengüsi hem
Zar-ālūda terlik tepengüsi hem
Barı (9) tāzī u barı düldül nıjād
Yasalıp barı birbiridin zıyād
Minip barçasını ekābır tamām (10)
Bolup şāh lutfı bile şād-kām
Ḳuyaş dék bolup barça zar içre ġarḳ
Ki bolmay alarġa (11) ḳuyaş birle farḳ
Alıp barça bu toydın kāmını
Öz üyi sarı ḳoydılar kāmını (12)

Ve ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı kerem-nışānnıñ ınÓāmāt-ı vāfır ve ıĥsānāt-ı mütekāŝiridin bu sūr-ı mavfūru's- (13) surūrda ekābır ve aśāġır-ı aÓālī ve asāfıl-ı fuḳarā ve mesākīndın bir kişi ḳalmadı, kim öz ħurd ĥālıġa (14) köre sar u pāy kéyip navāzışāt-ı ħusravānadın sar-buland u bahramand bolmaġan bolġay

(15) Maŝnavī:
Tapıp baźlıdın anıñ ħāśśı ile Óām
Né kim bolsa cahānda maḳśad u kām (16)
Birev Óālamda ḳalmay bahra almay
Birev almay cahānda bahra ḳalmay

Tammat-ı toy-nāma-ı Óālī durur.

(17) **Ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı fırdavs-mekānnıñ, memālik-i Ħurāsān śavbıġa Óazīmat étmeki ve sıpāh-ı sengīnniñ** (397b) (1) **ĥareketidin Ḳızılbaşıyya acsāmıġa zalzala yétmeki ve ol élniñ ekŝerī ıtāÓat u ınḳıyād** (2) **marāsımıġa ḳıyām körgüzmeki ve kevkebe-i vālānıñ davlat u nuśrat bile murācaÓat āhengin tüzmeki**

Çūn musulmānlarġa (3) her yıl ġayrat yegrenin ġazāt maydānıġa sürmek ve cıhād ḳılıçın küffār ahlı başıġa yétkürmek (4) [304]amrı bile vācıbu'l-lāzım durur. Bu amr muktażāsı bile ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı (5) gītī-satān, İskender-nışān, Dārā-pāsbān, Camşīd-şān, ħūrşīd-mekān, farmān-farmāy, (6) cahān-ı bāsıṭ-ı bısāṭ, amn u amān, māĥī-yı rusūm-ı küfr ve ṭuġyānu'l-muóayyad bi-taóyīdu'l-meliki'l-mustaÓān, muÓızzu'l-mıllat ve'd-dīn (7) Abu'l-ġāzī Muĥammad Raĥīm Bahādur Ħan saḳya'llāhu sarāhu ġuzāt ırādasın ħātır-ı daryā-maḳātırıda muśammam (8) ḳılıp ħazīna-ı ıĥsānıdın ahl-ı leşker u sıpāhġa naḳd-ı farāvān ve navāzış-ı bī-pāyān bile hursand (9) ve bahramandlıġ yétkürüp asbāb-ı safar tahıyyasıġa amr ḳılıp dururlar. Ve yana dar-gāh-ı

[304] Ve cāhedü fīy sebīli'llāhi (ve Allah yolunda cihat edenler). II, 218./ VIII, 74./ IX, 20.

felek- (10) ıştıbāh mulāzımlarınıñ her birisiniñ öz martabasıġa köre panca-ı ınÓām bile zar-pāşlıġlar (11) körgüzüp dururlar. Çūn az çaġda safar asbābınıñ sar-ancāmıdın farāġ Ĥāśıl bolup dururlar. (12) Ol Ĥażrat-ı amīr-ı kebīr camālu'd-davla ve'd-dīn Ķutluġ Murād Inaķ navvara'llāhu marķadahunı şaharda nıyābat masnadıda (13) mütemekkin ķılıp sana miñ daġı ikki yüz yigirme sékkizde durur. Ve Tavuķ yılıda durur. Źu'l-Ĥıcca (14) ayınıñ on toķuzıda yek-şanba küni durur érdi, kim samand-ı nahżatġa rükūb buyurup (15) alvıya-ı žafar-taÓbıyanı cilvege kirgüzüp şahar içidin çıķtılar ve ravāna bolup dururlar.

Maŝnavī: (16)
Çıkıp şahardın şāh-ı farruĥ-sıyar
Lıvāsıda taǿyīd-ı Ĥaķķ-ı cılva-ger
SaÓādat u mulāzım-ı žafar-ı hem-Óınān
Başı üzre (17) lutf-ı Ħudā sāyabān
Çū davlat bile raĥşını sürdi şāh
Kélip her tarafdın amīr u sıpāh (398a) (1)
Anıñ dék sıpah tutdı yerniñ yüzin
Ĥısābıda Óācız körüp Óaķl özin
Sıpah (2) gerdidin yaşurup yüzni kün
Bolup ĥalķġa yaġdu kün tīra tün
Şah ol tün (3) ara māh-ı tābān kibi
Démey māh kim mıhr-ı raĥşān kibi
Yüzidin cahān içre (4) toldurdı nūr
Yaturdı köñüllerge źavķ u surūr
Yana allıda néççe şātır yürüp
Tamāşāsı (5) él hoşını azġurup
Turup zengler bélleride ķatār
Ķılıp her biri yüz uśūl-ı (6) āşkār
MaÓa'l-ķıśśa afsāna-ı şevketī
Éşitgen kişini ķılur ĥayratī

Bu yañlıġ (7) dabdaba-ı tamām ve kevkebe-i saÓādat-ancām bile Ķara Kölniñ ayaķıġa -kim muĥayyam-ı ħıyām ve mażrab-ı surādıķ-ı (8) nuśrat-farcām bolup durur érdi- nuzūl-ı şarāfat vuśūlī fayżıdın bostān-ı (9) ıram dék nażārat-ı mavfūr ve tarāvat-ı nā-maĥśūr bağışladı. Ol mavżıÓda iki kün tavaķķuf (10) ķılıp dururlar. Tā kim sıpāh-ı nuśrat-panāh, mevkib-i humāyūnda muctamıÓ bolġaylar ve çahār-şanba (11) küni Ķara

Köldin nahżat körgüzüp Késekli mavżıÓıġa nuzūl buyurup dururlar. Ve andın (12) panç-şanba künide rükūb ķılıp Saġça ķuduķı ĥavālīsın muķarrar-ı bār-gāh-ı davlat-panāh (13) ve muÓasker-i sıpāh-ı žafar-ıntıbāh ķıldı. Ve ol mavżıÓda üç küngaça mutavaķķıf bolup (14) dū-şanba küni aynıñ yigirme yetiside andın köçüp ol ĥażratnıñ özi- (15) niñ ķazdurġan ķuduķı -kim ĥālā Ħan ķuduķıġa maşhūr durur- anıñ atrāfın (16) muÓasker-i Óasākir-i fīrūzī-âsār ķılıp dururlar. Ve ol ķuduķnıñ atrāfıda bir kün turup (17) tañlası -kim çahār-şanba küni durur érdi- andın ĥareket körgüzüp Yeke Süzen mavżıÓı (398b) (1) manzıl-ı mevkib-i humāyūn bolup durur. Hem ol künde Tekeniñ sar-āmadīdın Mahdī Bégniñ inisi (2) tuĥfāt-ı lāyıķ ve tansuķāt-ı rāyıķ bile āstān-boslıķ şarafıġa fāyız boldı. Panç-şanba küni (3) Yeke Süzendin naĥżat körgüzüp yolda bir ķonup cumÓa küni Çırla ķuduķınıñ atrāfını (4) ķadam-ı mübārekīniñ şarafıdın reşk-i gülistān ve ġayrat-ı bostān ķıldı. Anda iki kün (5) ārām-güzīn bolup rikāb-ı davlat-ıntısāb mulāzımlarıdın Pahlavān Nıyāz Bégni (6) Aħalġa ve Ħudāy Nažar Ķaķnı Ŧejenge nām-zad ķıldı. Tā kim Teke nökerleridin camÓ étip mulāzamatġa (7) kéltürgeyler. Amārat-panāh ve ayālat-dast-gāh Kerīm Berdi Atalıķ bile nıžāmu'l-mülk ve'd-davla (8) ve'd-dunyā Muĥammad Rıżā Ķoş Bégini ilgeri yiberip durur. Tā kimŦejen ayaķıġa barıp ķuduķlarnı (9) ķazdurġaylar. Çūn sana tāza bolup Muĥarramu'l-ĥarām ayınıñ béşlençi küni -kim (10) dū-şanba küni durur érdi- andın köçüp manāzılıdın ötüp nuzūl-ı ıclāl ķıldılar. (11) Tañlası şab-gīr ķılıp çahār-şanba küni Yantaķlıġa tüşüp dururlar. Ve panç-şanba küni (12) andın atlanup şab-gīr bile cumÓa küni aynıñ toķuzıda yana bir ķuduķnıñ atrāfıġa (13) nuzūl ķılıldı. Ol mavżıÓda Tekeniñ Ķara Aĥmad dégen tiresidin bir kimseni ikki Ķızılbaş bile -kim (14) Dast-gird ve Derrī-gez ĥākimi Bégler Ħannıñ farmānı bile Buħāraġa safārat rasmıda barur érken (15) durur- anı tutup āstān-ı davlat-āşyānıñ mulāzamatıġa kéltürüp dururlar. Alar (16) Ķandım Sar-dārnıñ kefāleti bile mutlaķu'l-Óınān ķılıp şanba küni Bavard ķumıdın ötüp (17) Çungul atrāfıġa tüşülüp durur. Yek-şanba küni ol yerde sarīr-ı ıstırāĥatda ārām-güzīn (399a) (1) bolup barça umarā-yı žafar-dast-gāh ve ekābır-ı sıpāhġa caşnī-ı Óažīm tartīb bérildi, kim (2) cahān ahlınıñ közi anıñ mıŝlın muşāhada ķılmamış durur érdi.

Maŝnavī: (3)
Muhayyā bolup anda türlüg ṭaǾām
Alıp kāmın andın ħavāśś u Ǿavām
Barısı bolup nūş-ı cāndın (4) alaź
Né kim yoḳ alaź andın andın alaź
Murabbāsıdın kām-şīrīn bolup
Rış-ālāsı- (5) dın śaĥn-ı maclıs tolup
Ögülüp él allıġa ḳand u nabāt
Alıp bahra şīrīnlikidin ĥayāt (6)
Bu maclıs içide barı aṭǾıma
Alaź kéldi birbirisidin hama
Eger barınıñ vaśfın étsem raḳam (7)
Tamām olmaġay ĥaşrġa tégrü hem

Çūn żıyāfat adasıdın[305] soñra soñġı kün -kim (8) dū-şanba küni durur érdi- ĥażrat-ı pād-şāh-ı ġufrān-panāh ḳadam-ı hımmatnı rikāb-ı (9) mahābat üzre ḳoyup samand-ı davlatġa rükūb buyurup dururlar. Ve ol kéçe (10) şab-gīr étip tañlası -kim se-şanba küni durur érdi- çāşt-gāhda (11) sāǾat-ı meźkūrnı Aymir Şayh bile élçi étip Bégler Ħanġa yiberip dururlar. Ve pīşīn vaḳtıda (12) dabdaba-ı ĥayrat-afzā ve kevkebe-i ġarābat-ınşā bile Küren ḳalǾasınıñ üstidin ötüp (13) Luṭf-ābād ĥıśārınıñ muḳabalasıda temkīn-ı tamām ve śalābat-ı mā-lā-kelām bile ārām (14) tutup dururlar. Vazārat-panāh Muĥammad Rıżā Ḳoş Bégi bile amārat-āgāh Kerīm Berdi (15) Atalıḳ -kim harāval-ı leşker ve muḳaddama-ı nuśrat-aŝar durur érdiler- burunraḳ (16) barıp Çilegen ḳaśabasınıñ ĥavālīsıġa tüşüp dururlar. Allāh Berdi Ħan -kim (17) ol ḳaśabanıñ ĥākimi durur érdi- yüz miñ ıżṭırār u ummīdvārlıġlar bile (399b) (1) Ḳoş Bégidin amān tilep ıṭāǾat u Ǿubūdıyyat ıžhār ḳılıp dar-gāh-ı Ǿālam-panāh (2) mulāzımlarınıñ Ǿataba-boslıġıġa fāyız bolup dururlar. Ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı gītī-satān, (3) Camşīd-nışān Çilegen bile Lutf-ābād mavżıǾ arasıda Ḳozġan suyınıñ kenārın (4) şarāfat vuśūl nuzūlınıñ bahārıdın bostān-ı ıram dék fayż-güster ve śafā-parvar ḳılıp taġ (5) étegin ḳıyāmat-aŝar leşkerġa muǾasker ḳılıp dururlar. Ve ol kün Luṭf-ābād ḳalǾasıdın (6) Ḳızılbaş-ı bad-maǾāş hayǿat-ı ıctımāǾ bile çıḳıp endek muĥāraba bile munhazım boldılar. (7) Ve ol muĥārabada Islām leşkeridin üç kimse şahādat daracasıġa fāyız bolup dururlar. Ve Ḳızılbaşıyya- (8) dın köp kişi ḳayd-ı usāratġa çékildi. Ve ol usarānı Allāh Berdi Ħan ıltımās étip (9) durur érdi. Aña bağışlandı. Ve hem ol kéçe Luṭf-ābād ekābırı

[305] Kelime metinde ( ) şeklindedir.

cumlasıdın Rustam Bég (10) dégen Óacz u inkisār u şarmsārlıġlar bile kélip ıžhār-ı Óubūdıyyat ḳılıp dururlar. Çahār-şanba (11) küni durur érdi, kim Allāh Berdi Ḥan ıḥlāś ve ıÓtıḳād yüzidin bir yaḫşı atnı pīş-keş ḳıldı. (12) Hem ol kün anı āstān-ı saÓādat-nışān mulāzımlarıdın ÓAvaz Yüz Başı ve Amir Ḥan bile (13) Bégler Ḥanġa rısālat tarīḳası bile nām-zad ḳılıp dururlar. Ve panç-şanba küni Teñri Berdi Bég -kim (14) Ḳara Ḥanlı Tekeniñ nökerin kéltürmekge maǿmūr bolup dururlar érdi- se-şanba (15) küni Tekedin tört yüz nöker atlıġ alıp Ḳozġannıñ Ĥākimi Mūsā Ḥannı dağı Óataba-ı āsmān-martaba (16) mulāzamatıġa yétkürüp durur érdiler. Mūsā Ḥan Óınāyāt-ı pādşāhāna ve ıltıfāt-ı ḫusravānadın (17) bahra-ı tamām alġandın soñra musulmān bolup dīn-ı mubīn ve şarīÓat-ı matīn taÓlīmı üçün Ĥażrat-ı (400a) (1) śāĤıb-ḳırān-ı maġfırat-nışāndın Mullā Ḥaḳ Nıyāznı ıltımās ḳılıp alıp ḳalÓasıġa alıp kétti. (2) Ve barça nökerlerin Óataba-ı aÓlānıñ mulāzamatıġa yétkürüp durur.

ḲıtÓa:

Zıhī (3) şāh kim ḫulḳ-ı nīkū bile
Çéker küfr élin ḳayd-ı ıslāmġa
Sar-ā-sar Óınāyāt u (4) altāfıdın
Yéter dīn éli maḳśad u kāmġa

Ve hem ol kün Bégler Ḥandın élçi kélip marāĤım-ı ḫusravāna (5) ve ıltıfāt-ı ḥıdīvānadın bahramand bolup murācaÓat körgüzüp durur. Şanba künide (6) aynıñ on yetilençisi durur érdi. Ĥażrat-ı śāĤıb-ḳırān-ı fırdavs-mekān yegren-i (7) devletge rükūb ḳılıp Ĥıśār ve Çilegen ve Ḥusrav ḳalÓalarınıñ atrāf u cavānıbın (8) sayr u tamāşā ḳılıp murācaÓat körgüzüp senger-i saÓādat-aŝarıġa nuzūl buyurup dururlar. (9) Ol aŝnāda Ḥocandnıñ Ĥākimi Rıżā Ḳulı Ḥandın ve Kelatnıñ Ĥākimi Fatḥ ÓAlī Ḥandın (10) ikki élçi kélip dar-gāh-ı sıpıhr-ıştıbāh mulāzımlarıġa ıžhār-ı Óubūdıyyat ve bendelik ḳıldılar. (11) Yek-şanba küni meźkūr bolġan élçilerni navāzışāt-ı ḫusravāna bile ḳaytarıp hem ol kün (12) şucāÓā-yı kīne-güźār, sıpāh-ı nuśrat-şıÓār bile rükūb körgüzüp lıvā-yı žafar-ıltıvānı cılvaġa kirgüzüp (13) sengerniñ ġarbī cānıbıġa Ĥareket ḳılıp Darbandnıñ aġzıġa yetüşüp Mīr ḳalÓasıġa (14) muḳābıl bolup śufūf-ı žafar- vuḳūfnı ŝavlat-ı tamām bile ārāsta ḳıldılar. Ve ol Ĥālda ol ḳalÓa- (15) nıñ ḥ(v)ācaları rikāb-boslıḳ şarafıġa yétip dururlar. Ve ol mavżıÓda umarā ve sıpah-dārlardın (16) amārat-maǿāb şahāmat-ıntısāb Kerīm Berdi Atalıḳ ve vazīr-ı aÓžam ve dastūr-ı mükerrem nıžāmu'l-mülk ve'd-dīn (17) MuĤammad Rıżā Ḳoş Bégi ve Berdi Biy ve Dosım Biy ve Ilyās Şıġavul ve Ĥubbī Ḳulı Ḥ(v)āca ve MuĤammad Çan Ḥ(v)āca ve Nıyāz MuĤammad Bay (400b) (1) ve Ŧaġan Nıyāz Bahādur Abdāl ve Baylı Bahādur ve Ĥasan Bay Biy ve camīÓ Ḳara

Ḳalpaḳıyya sıpah-dārların (2) Üç miñ çerik bile muĥāśara amrıġa taÓyīn étip Ḳaħlan ḲalÓasınıñ üstige (3) rāóyat-afrāz nahżat bolup durur. Allāh Berdi Ħannıñ inisi ol ḳalÓanıñ (4) ked-ħudāları bile ızĥār-ı ınḳıyād u farmān-bardārlıḳ ḳılıp inkisār-ı tamām bile cabha-sā-yı summ-ı sutūr (5) boldılar. Ve andın lıvā-afrāz-ı Óazīmat bolup Bavardcıḳġa -kim ħālī bolup durur érdi- kélip anıñ (6) ġallasın leşker-i ḳıyāmat-aŝar ve sıpāh-ı calādat-güstarġa aldurup Lutf-ābādnıñ (7) üstidin ötüp muÓasker-i humāyūnġa nuzūl buyurup dururlar. Ve hem ol kéçe ÓAvaż Yüz Başı bile (8) Teke élçileri ḳélip āstān-boslıḳ şarafnı tapıp dururlar. Dū-şanba küni alarnı (9) pādşāhāna navāzışlar bile ḳaytarıp dururlar. Ve hem ol kün Aħalnıñ Tekesidin hem sıpāh-ı (10) bī-ĥısāb aĥbāb davlat u ŝarvat-maóāb mulāzamatıġa yétip durur ve hem Ḳanbar ÓAlī (11) Bég -kim Safar ḲalÓa ve Mīr ḲalÓasınıñ ĥākimi durur érdi- Óataba-boslıḳġa kélip marāĥım-ı ħusravāna (12) ve ıltıfāt-ı mülūkānadın bahramand ve sar-buland ve arcmand bolup murācaÓat körgüzdi (13) ve hem Tekeniñ ked-ħūdalarıġa Óınāyat-ı bī-girānadın żıyāfat-ı pādşāhāna tartīb bérilip durur. (14) Ve hem ol kün yana Ḳanbar ÓAlī Bég barça nökerini alıp āstān-ı davlat-pāsbān mulāzamatıġa yétişti (15) ve pīşīndın soñra Bégler Ħannıñ Óammı Fatħ ÓAlī Ħan ve Rıżā Ḳulı Ħannıñ inisi Rustam (16) Ħan ve vazīrı Mīrzā Muĥammad Rıżā ve Nacaf ÓAlī Ħandın Çemişgezek Ḳalandar Bég ve Nadr Muĥammad Bég rısālat (17) rasmı bile dar-gāh-ı Óālam-panāh mulāzımlarınıñ dast-boslıġıġa muşarraf bolup dururlar. Se-şanba küni (401a) (1) alarġa caşnī-ı Óažīm tartīb bérdürüp Óızzat-ı tamām bile ḳaytarıp dururlar. Ve çahār-şanba küni (2) Bamnıñ ĥākimi SaÓādat Ḳulı Ħan ve Mīrzā Muĥammad Rıżā-yı meźkūr ve Ḳalandar Bég-i mazbūr éllik (3) kişi bile kélip dar-gāh-ı davlat-panāh ħuddāmıġa tört at ve tört ħancarnı pīş-keş (4) çékip dururlar. Ve panç-şanba küni ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı marĥamat-nışānnıñ farmān-ı (5) lāzımu'l-ımtıŝālı bile dar-gāh-ı felek-ışţıbāh ħādımları kélgenlerge żıyāfat-ı şāhāna (6) tartīb bérip ĥayāt-ħāna-ı Óınāyātdın ħılāÓ-ı girān-bahā-yı ıltıfāt bile sar-afrāzlıḳ yétkürdi. (7) Hem ol kün Rustam Bég meźkūr yüz atlıġ Ḳızılbaş bile ordu-yı humāyūnġa kéldi. CumÓa küni (8) ol ĥażrat-ı saÓādat Ḳulı Ħanġa ruħśat bérdi. Se-şanba küni aynıñ yigirme béşide Rustam Bég (9) başlıġ barça hem-rāhların, kim żamīr-ı ħabāŝat-taħmīrlarıda ħayāl-ı fāsıd ve tamannā-yı kāsıd u ḳabīĥ (10) işlerge ıḳdām körgüzmeki muśammam ḳılıp munāfaḳat ţarīḳıġa ḳadam-ı kesāfet-tavamların ḳoyup kélgenleri (11) ol ĥażratnıñ ħātır-ı ħaţīrıġa, kim mažhar-āŝār-ı ġaybī ve mahbıţ-asrār-ı lā-raybī durur. Cılva-ger bolup (12) cahd-ı tamām bile tutdurup asbāb u yaraġların alıp ḳayd-ı ġażab bile muḳayyad ḳıldurup (13) muÓtamad kişilerge tapşurup muĥāfažatıda mubālaġa körgüzüp dururlar. Yek-şanba küni ol ĥażrat öz nafs-ı (14) nafīsı bile rükūb

ḳılıp Mīr ḲalÓasın ḳabap ser-kerdelerge farmān-ı ḳażā-carayān (15) śādır boldı, kim sıpāh-ı ḳāhıra ve afvāc-ı manśūra bile hucūm-āvar bolup ḳalÓa-güşāylıḳ yosunı bile (16) ol ĥıśārġa ĥamla yétkürsünler. Umarā-yı nām-dār ve şucāÓā-yı kīne-güźār ve sıpāh-ı calādat-şıÓār (17) amr-ı humāyūn mūcıbı bile balā-yı nā-gehānī ve ḳažā-yı āsmānī yañlıġ ızdıĥām-ı tamām bile ḳalÓanıñ atrāf (401b) (1) u cavānıbın ıĥāta ḳılıp ġavġā-yı Óām ve ħurūş-ı mā-lā-kelām bile mutaĥaśśınlarġa ḳıyāmat ḳünin (2) āşkār étdiler. Ve ser-kerdelerdin Muĥammad Nıyāz Bég ve Allaş Bég -kim şacāÓat u mubārazatda (3) mūmā-ılayh ve muÓtamadun-Óalayh érdiler- sékkiz bahādur śāĥıb-ı tahavvur bile ḳalÓanıñ darvāzası (4) allıdın iki zanku éltip dīvārġa ḳoydılar. Ve Şīr ÓAlī Nokuz -kim tahavvur ve mubārazatda (5) abnā-yı cınsīdın mumtāz érdi- curóat ayaḳın zankuġa ḳoyup çıḳar ĥālda yoḳarıdın (6) gülüle-i tüfeng tégip şahādat daracasıġa fāyız boldı. Ve yana alamandın üç kişige (7) każā oḳı kārger bolup, tégip şahīd boldı. Ve ser-kerdelerdin Muĥammad Nıyāz Bég ve Allaş Bég (8) küffār faccār oḳıdın zaħm-dār boldılar. Ve alardın özge sıpah-dārlardın Şaġāl (9) Maĥram başlıġ köp kişi zaħm köterip çıḳtılar. Ve Éş Nıyāz Şamħālçı ve Seyyid Nažar Çarçı (10) başlıġ gürūh u anbūh şahādatġa yetti. Bu vāḳıÓadın soñ murācaÓat körgüzüp ordu-yı (11) humāyūnġa nuzūl éttiler. Dū-şanba küni hem sengerde ārām-güzīn bolup se-şanba küni (12) Lutf-ābād ḳorġanınıñ üstide endek muĥāraba körgüzülüp ol muĥārabada Cavān-mard (13) Ħ(v)āca -kim haycā bīşasınıñ şīrı ve daġā maÓrekesiniñ dılīrı érdi- (14) yegren-i şacāÓatnı maydān-ı calādatda kerem-cavalān ḳılıp Ḳızılbaş-ı bad-maÓāşdın (15) bir dıl-āvar-ı şīr-efgenni sınān-ı cān-sıtān bile sançıp atdın sar-nigūn yıḳtı. (16) Ve Ḳılıç Bég daġı mubārazatda engüşt-numā érdi. Samand-ı bur[ā]ḳ-raftārġa mıhmīz bérip küffār-ı (17) tīra-rozgārnıñ mergenlerin cāyıdın koparıp bir kişini asārat kemendıġa giriftār (402a) (1) ḳıldı. Ammā özi zaħm-ı muhlik köterip çıḳtı. Çahār-şanba küni acal cāmı bile (2) şahādat şarbatın nūş étti. Panç-şanba küni māh-ı meźkūrnıñ yigirme toḳuzıda ĥažrat-ı (3) śāĥıb-ḳırān ol mavżıÓdın murācaÓat körgüzüp Bavard navāĥīsıda Çatlı suyı- (4) nıñ kenārın mavżıÓ-ı bār-gāh-ı ıḳbāl ḳıldı. CumÓa küni andın ĥareket körgüzüp (5) Śafar ayınıñ ikinçi küni, kim yek-şanba érdi, Ḳoşa Çungulnı muÓasker-i Óasākir-i (6) žafar-maóāâır ḳıldı. Dū-şanba küni Geldi Ħannı Derrī-gezge élçilikge yiberip (7) ve Muĥammad Śālıĥ Ħ(v)āca başlıġ Teke ked-ħudālarıġa sar u pā-yı şāhāna ve navāzışāt-ı ħusravānadın (8) bahra-ı tamām yétkürüp ol manzıldın nahžat ḳılıp Zamān ḳuduḳı atrāfıġa (9) nuzūl étti. Ol mavżıÓda şahardın Śālıĥ Şayħ, amīr-ı kebīr Ḳutluḳ Murād Inaḳnıñ (10) farmānı bile āstān-boslıḳġa muşarraf bolup Inaḳnıñ duÓā ve Óāfıyat- (11) mandliki ħabarın yétkürüp lıbās-ı şāhāna bile sar-afrāz boldı. Se-şanba küni (12) andın

köçüp Yantaḳlıġa tüşüldi. Çahār-şanba küni andın kevkebe-i vālānı Ĥarekatġa (13) kirgüzüp Ḳandım Sar-dārnı Śālıĥ Şayĥġa maśĥūb ḳılıp ĥabar ırsālı üçün (14) şaharġa yiberdi. CumÓa küni aynıñ yéttiside Çırla ḳuduḳı Ĥavālīsıġa (15) bahār nuzūl-ı saÓādat vuśūlı bile ṫarāvat-ı bī-andāza baġışladı. Ol kün (16) Ħāl Nafas Atalıḳ başlıġ Tekeniñ ekābır u ekārımıġa -kim ıbtıdā-yı safardın mulāzım-ı (17) rikāb-ı humāyūn érdiler-ĥılāÓ-ı girān-māya ve nuḳūd-ı bī-nıhāya marĤamat körgüzüp barçasıġa (402b) (1) mumtāz u sar-afrāzlıġ baġışladı. Şanba küni Çırladın rāóyat-afrāz-ı Óazīmat bolup (2) Baba Zardadım ḳırınıñ canūbī ṫarafın mażrab-ı bār-gāh ve muÓasker-i sıpāh-ı nuśrat-panāh (3) ḳıldı. Yek-şanba küni rükūb ḳılıp andın köçüp dururlar. Aŝnā-yı rāhda Ħudāy Berdi (4) Bégni hem-rāhları bile tutup ḳayd-ı ġażabġa giriftār ḳıldurup durur. Dū-şanba küni (5) śubĤ vaḳtıda barçasın Óadam-ı asfalu's-sāfılīnıġa Óāzım ḳıldı. Ol kün çāşt-gāhda (6) Ḳandım Sar-dār ÓAbdu'llāh Inaḳnıñ tamarrud āġāz ḳılıp yav bolġan ĥabarın yétkürüp durur. (7) Ĥażrat-ı śāĤıb-ḳırān-ı Ĥavrāó-pāsbān, kemāl-i kerem ve līnat-ı ṫabÓ dīn-ı sıyādat-maóāb, (8) nacāt-ınтısāb, kemālu'l-Ĥaḳ ve'd-dīn Seyyid Yūsuf Ħ(v)āca Naḳībnı ıstımālat-nāma bile (9) ÓAbdu'llāh Inaḳġa yiberip durur. Se-şanba kéçesi -kim Yekke Süzendin ötüp tüşülüp (10) érdi- ÓAbdu'llāh Inaḳnıñ Hazār-asb ḳalÓasıġa ḳabalġanın ve anda tavaḳḳuf ḳıla almay fırārī (11) bolġanın ĥabarın Cahān-gīr Bég ve Yūsuf Aḳa ve Śafar Muşrıf ve amīr-ı roşan-żamīr Ḳutluġ Murād Inaḳ- (12) nıñ mulāzımlarıdın Śālıĥ Şayĥ ve ġayru-hu yétkürüp dururlar. Ol kün Saġça ḳuduḳı Ĥavālīsıġa (13) tüşüp bir az furśat-ı ıstırāĤat körgüzüp yana rükūb buyurup Késekli mavżıÓıġa kélip nuzūl-ı (14) ıclāl körgüzüp dururlar. Ve çahār-şanba küni ve aynıñ on ikilençiside (15) uluġ çāşt-gāhda şevket-i tamām ve śavlat-ı mā-lā-kelām bile dāru'l-ımāra-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazmġa (16) nuzūl körgüzüp saltanat sarīrıda ārām ḳıldı. Ve dīdār-ı fāyıżu'l-anvār mutaÓattışların (17) şarbat-ı vıśāl bile sīr-āb u şād-kām étdiler.

Ĥażrat-ı śāĤıb-ḳırān-ı maġfūrnıñ culūs-ı humāyūnı- (403a) (1) **nıñ toḳuzıncı yılınıñ vaḳāyıÓ-ı kesīru'l-badāyıÓı ol cumladın ÓAbdu'llāh Inaḳ**- (2) **nıñ tamarrud āġāz ḳılıp Hazār-asbnıñ ḳorġanıġa ḳabalġanı ve amīr-ı śāyıb-tadbīr Ḳutluġ Murād** (3) **Inaḳ anıñ mudāfaÓasıġa rükūb körgüzüp ol bar-geşte baĥtnıñ ḳalÓanı taşlap** (4) **fırār ıĥtıyār ḳılġanıdur. Mastūr bolġusı durur**.

Bu vāḳıÓa andaḳ durur kim çūn sultān-ı maġfırat- (5) panāh, ĥāḳān-ı raĤmat-dast-gāh, muÓızzu'l-mıllat ve'd-dīn ve Ĥāmī-ı ahla'l-Ĥaḳ ve'l-yaḳīn, nāśıb-ı lıvā-yı amn (6) u amān, Óalā-ruóūs-ı ahla'l-īmānu'l-mutaĥallıḳ bi-aĤlāḳı'l-meliki'l-mannān abu'l-mużaffar ve'l-manśūr Abu'l-ġāzī MuĤammad (7) RaĤīm Bahādur Ħan taġammadu'llāhu taÓālā bi-maġfıratihi ġazāt ırādası bile Óazm-ı safar ḳılġandın soñra

(8) ǾAbdu’llāh Inaķ -kim ol ĥażratnıñ davlat-ı bī-ġāyat u Ǿınāyat-ı bī-nıhāyatıdın (9) Hazār-asb memleketiniñ ayālat ve ĥukūmatı anıñ raǿyıġa tapşurulġan durur (10) érdi- ol nigūn-baĥt, davlat-ı bar-geşte bu yañlıġ davlat Ǿažmı ve martaba-ı aǾlānı kötere almay. (11) Dımāġıġa havā-yı fasād ve ĥārĥār-ı Ǿınād yol tapıp kibr u naĥvat şarābın nūş étip nekbet (12) u ġaflat naşāǿsıdın madhūş bolup durur. Çūn mundaķ mast u bī-ĥodlıķ (13) heneggāmıda[306] baǾżı arāzıl u avbāşnıñ şaytanat u aġvāsı ĥuśūsan Ādīna Murād Nāyıb- (14) nıñ cahd u köşişi bile ķadam-farsā-yı bādıya-ı Ǿınād ve muĥarrik-i sılsıla-ı fasād bolup Ħ(v)ācam Berdi Éşekni, kim (15) özininiñ muķarrab ve dīvān bégisi durur érdi. Amīr Ĥayderge ıžhār-ı ıtāǾat (16) u ınķıyād körgüzüp nāma bérip Buĥārāġa ırsāl ķılıp dururlar. Amīr Ĥaydar daġı aña memālik-i (17) maĥrūsanıñ saltanat ve hukūmatı manśabın ġāyıbāna ınǾām ķılıp yarlıġ yiberip durur. Tamarrud u Ǿınād amrıġa (403b) (1) tarġīb u taĥrīś ķıldı. Bu nā-dān-ı żalālat-pīşa ve ol nā-mard-ı fasād-andīşanıñ bu (2) yañlıġ fırīb-āmīz ve şorış-engīz sözıġa fırīfta bolup sana-ı meźkūrda Śafar ayı- (3) nıñ yéttilençiside ādīna küni Śafar Muşrıf bile Béş Arıķ ulusınıñ ekābır u aǾāžımın (4) öz mutābaǾatıġa daǾvat ķılıp nāma yiberip durur. Śafar Muşrıf ol nāmanı yiberilgen (5) kişilarġa éltmey şanba küni amīr-ı śāyıb-tadbīr Ķutluġ Murād Inaķġa yétkürüp (6) durur. Inaķ bu vāķıǾadın āgāh bolġaç ol kün ĥāžır çerik bile nahžat körgüzüp (7) Ħıtāyġa nuzūl-ı ıclāl ķıldılar. Soñġı kün -kim yek-şanba durur érdi- Hazār-asb (8) śuyıġa ĥareket étip Yūsuf Aķanıñ oġlı Ķılıçnı tadbīr yüzidin ilgeri yiberdi. (9) Tā kim biz Hazār-asbġa barurmız. ǾAbdu’llāh Inaķ cāy taǾyīn étip žıyāfat ve mıhmān-dārlıġ (10) umūrıġa ķıyām körgüzsün. ǾAbdu’llāh Inaķ bu sözdin öz afǾāl-ı ķabīĥı ve aǾmāl-ı fažīĥı Inaķġa (11) maǾlūm bolup anıñ ıstīśāl u tadmīrı ķaśdıġa yürüş ķılġanın añlap (12) Ķılıçnı band ķılıp Ķāžı Ĥācı bile Damulla Şukūr Nıyāznı maĥbūs étti. Ve darvāzanı (13) daġı madrūs u masdūd ķılıp Amīr Ĥaydarnıñ atıġa navbat çaldurdı. (14) Ol aŝnāda amīr-ı kebīr calālu’d-davla ve’d-dīn Ķutluġ Murād Inaķ Ħāśśa arıġınıñ (15) köprükıġa yétip durur érdi. MuǾānıdlar hucūm bile atkulap ötkermey ķaytardılar. Ol (16) kün Inaķnıñ atrāfıġa Cahān-gīr Bég başlıġ camīǾ Ķanglı çerigi yıġnalıp yaĥşı ĥıźmatlar (17) ve pasandīda curǿatlar žuhūrġa yétkürüp dururlar. Pīşīndın soñra ķalǾa ahālī (404a) (1) ve mavālīsı hem ķaçıp kéle başladı. Ol kéçe ǾAbdu’llāh Inaķnıñ ĥavālīsıġa -kim Ħāśśa arıġı- (2) nıñ garbī tarafıda vāķıǾ durur érdi- nuzūl körgüzüp dururlar. Ve yarım (3) kéçede Balta Aķa ķaçıp kélip durur, kim ǾAbdu’llāh Inaķnıñ ķaçmaķçı bolġan (4) ĥabarını yétkürüp dururlar. Bu ĥabar masmūǾ bolġaç yollarnıñ

[306] Kelime metinde (م) şeklindedir.

ĥırāsat[307] u muĥāfażatıġa kişiler (5) taÓyīn étildi. ÓAbdu'llāh Inaḳ ol aḳşām saĥar vaḳtıda śuÓūbat-ı tamām ve maşaḳḳat-ı mā-lā-kelām (6) bile ḳalÓadın çıḳıp ḳafasdın ḳutulġan ḳuş miŝillik Buĥārā ırādası bilen (7) yolsız mavżıÓlardın fırār ṫarīḳıġa surÓat u ıstıÓcāl ḳadamın ḳoyup āvvāralıġ (8) bādıyasıġa yüz urup dururlar.

Maŝnavī:
Kişi kim davlatı eger kétse
Baĥt u ıḳbālı hem (9) vadāÓ étse
FıÓlı anıñ buzulġusı avval
ÓAḳlı tārı üzülgüsi avval
Ḳadam urġay rah-ı (10) żalālat ara
Özni salġay balā u mıĥnat ara
Bilmeyin sūd ile zıyānını
Añlamas (11) yaĥşı u yamanını
Tüşüben başıġa havā u havas
Çarĥ eylemey közige öyle ki ĥas
Mutacāvız ĥaddı- (12) dın olġusıdur
Kibr u naĥvat yélıġa tolġusıdur
Böyle fıÓlī kesāfeti anıñ
Bu yosunlıġ (13) şamātatı anıñ
Kéltürüp başıġa balā āĥır
Mülkidin eylegey cılā āĥır

Ādīna Murād Nāyıb (14) -kim mādda-ı fasād ve ĥamīr-ı māya-ı Óınād durur érdi- kiyevi bile ikevin şamşīr-ı tīz u ĥancar-ı (15) ĥūn-rīz damıdın ötkerip başların dāru's-saltana-ı Ĥ(v)ārazm-ı ıram-bazmġa marsūl tutup (16) dārdın asturup dururlar. Ve ÓAbdu'llāh Inaḳ toḳuz kimse bile fırārī bolup durur érdiler. Amīr-ı (17) roşan-żamīr Ḳutluġ Murād Inaḳ anıñ kéynidin ÓAbdī Bég ve Muĥammad Panāh Bégni (404b) (1) yüz miñ atlıġ bile ḳavġunçılıḳġa buyurdı. Alar kéçe ḳarañġusıda iz tapa almay (2) köp cust-cū ḳılıp ḳayttılar. Alar kélgendin soñ Buĥārī Mergen bir az kişi bile (3) buyurulup ol daġı tapa almay kéldi ÓAbdu'llāh Inaḳ hem-rāhları bile (4) amān ḳutuldı. Çūn taraddud ve cust-cūy amrıdın soñ amīr-ı kebīr bar-güzīde-i āfāḳ Ḳutluḳ Murād (5) Inaḳ navvara'llāhu marḳadahu Hazār-asb ḳalÓasıġa kirip ÓAbdu'llāh Inaḳnıñ manzılıġa (6) nuzūl étti. Ĥażrat-ı pād-şāh-ı raĥmat-cāy-gāh safardın ḳaytıp şaharġa nuzūl ḳılġanı- (7)

[307] Kelime metinde şeklindedir.

nıñ soñġı küni –kim panç-şanba érdi- pīşīndın soñ vazārat-maǿāb śadārat- (8) ıntısāb Muĥammad Rıżā Ḳoş Bégini cumǾa küni amārat-panāh Şāh Nıyāz Atalıḳ bile ayālat- (9) dast-gāh Sulţān Mīr-ābnı Hazār-asbġa nām-zad ḳıldı. Tā kim andın aḳ (10) üylük köçürgeyler. Alar farmān-ı vācıbu'l-ıźǾān mūcıbı bile yiberip iki yüz üylükni (11) köçürüp dū-şanba küni māh-ı meźkūrnıñ on yéttiside kélip āstān-ı davlat- (12) pāsbān mulāzamatıġa yettiler ve ħılāǾ-ı kirāmand bile mumtāz u sar-afrāz boldılar. Çahār-şanba küni (13) Aymir Şayħ ve Amīr Ħan, kim ħan-ı maġfūrnıñ ġazātdın ḳayturda alarnı (14) Ħurāsān bılādınıñ ħanlarıġa élçi ḳılıp yibermiş érdi. Andaḳ sābıḳan (15) mastūr boldı. Āstān-boslıḳġa yétip barça ħanlarnıñ Ǿarīża-daşt (16) u ıħlāś-namāların yétkürdiler. Hem ol kün Ḳalandar Parvānçını maǾzūl étip (17) Cahān-gīr Bégni marāĥım-ı pādşāhānaġa maĥśūś tutup parvānaçılıġ manśabı bile mumtāz ḳıldı. (405a) (1) Ve Hazār-asb ĥukūmatın yegāne-i āfāḳ amīr-ı roşan-żamīr Ḳutluḳ Murād Inaḳnıñ raǿy-ı Ǿālam-ārāyıġa (2) tafvīż ḳıldı. ǾAcāyıbāt-ı nādıradın se-şanba śubĥıda –kim meźkūr bolġan Śafar ayı- (3) nıñ yigirme béşi durur érdi- arḳadın ḳıblaġa bir ot -kim tégirmenniñ (4) andāzasıda mudavvar durur érdi- şaharnıñ üstidin ötdi. Andaḳ (5) durur kim roşanlıġı tamām Ǿālamnı tutup durur. Ve śadā-yı muhīb paydā bolup durur, kim (6) ekŝer uyḳuda yatġan ħalḳ bīdār boldılar ve bu otnı vılāyatnıñ her yeride (7) muşāhada ḳılıp dururlar. RabīǾu'l-avval ayınıñ avāyılıda Ĥasan Murād Atalıḳ (8) Buħārā élçisi Bay Muĥammad Çarçı Başı bile kélip Ǿataba-ı āsmān-martaba mulāzamatıġa (9) fāyız bolup dururlar. Ve māh-ı meźkūrnıñ avāħırıda durur érdi. Inaḳnı élçi-i (10) mazbūrġa ḳoşup Buħārāġa ırsāl ḳıldı. Ve RabīǾu'ŝ-ŝānī ayınıñ yigirme béşide (11) cumǾa küni ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı cannat-mekān Şāh-ābād arıġınıñ ayaḳın ḳazdururġa (12) rükūb buyurup dururlar. Ve Anbārġa nuzūl étti. Meźkūr aynıñ yigirme yettilençiside (13) Yek-şanba küni Berdi Inaḳ, Amīr Ĥaydarnıñ élçisi Pād-şāh Ħ(v)āca-ı Śadr bile Buħārādın (14) kélip āstān-boslıḳ şarafıġa ıħtıśāś tapdılar. Cumāda'l-avval ayınıñ (15) onıda ādīna küni Kürdistāndın élçiler kélip tuĥfāt-ı vāfıra ve tansuḳāt-ı (16) mütekāŝire pīş-keş çéktiler. Ħan-ı maġfırat-nışān on yeti kün Anbārda tavaḳḳuf (17) ḳılıp ḳazunıñ üstide nıžāmu'l-mülk ve'd-dunyā Muĥammad Rıżā Ḳoş Bégi bile Ḳutluġ Muĥammad (405b) (1) Bégni taǾyīn étip meźkūr aynıñ on üçide dū-şanba küni şikārnıñ (2) ırādası bile Aral cānıbıġa nahżat körgüzüp dururlar. Ve Ḳara Şafaḳ Ḳayrıdın murācaǾat (3) körgüzüp māh-ı mazbūrnıñ yigirme béşide şanba kéçeside ħuftandın soñra şeherge (4) nuzūl ḳıldı. Buħārā élçisi Pād-şāh Ħ(v)ācaġa yana Berdi Inaḳnı maśĥūb ḳılıp Buħārā cānıbıġa (5) yiberip dururlar. Ve Cumāda'ŝ-ŝānī ayınıñ sékkizide cumǾa küni Ħurāsān élçilerin (6) ıĥsān-ı pādşāhāna ve ınǾām-ı bī-girāna bile bahramand ḳılıp öz yurtlarıġa (7) ruħśat u

ıcāzat bérdi. Badr Ħan Bég ve Muĥammad Ĥusayn Bégni –kim Ķozġannıñ[308] ĥākimi (8) Mūsā Ħannıñ inisi durur érdi- Óālam-panāh dar-gāh mulāzımlarıdın Sattār Ķulı (9) Aķa bile meźkūr bolġan élçilarġa ķoşup yiberip dururlar. Bu mażmūn bile, kim eger éllig ve ıtāÓat (10) ıžhārıda śādıķ bolsalar hem közniñ faślıda ol tarafġa Óazīmat ķılġumız durur. (11) Tā kim, Ķaçar camāÓasıdın alarnıñ ıntıķāmın alġaymız ve eger muĥālafat u nā-muvāfıķ (12) bolsalar hem alar samtıġa nahżat ķılġumız durur. Inşāó-allāhu taÓālā eger él bolsalar (13) SaÓādat Ķulı Ħan yañlıġ ekābır ve muÓtabar kişilerdin köp kişi mulāzamatġa ırsāl étip (14) zekavāt ve ħarācın kemā ĥaķķa yibersünler. Alar se-şanba küni Ħurāsān Óazīmatı bile yolġa tüşüp (15) ravān bolup dururlar. Māh-ı meźkūrnıñ yigirme biride panç-şanba künide calādat-şıÓār (16) ve mubārazat-āŝār şucāÓu'd-davla Allaş Bégniñ ķāmat-ı ķābılıyyatın biylik manśabınıñ (17) ħılÓat-ı girān-bahāsı bile muzayyan ķılıp dururlar. Amārat-panāh, şahāmat-dast-gāh Ķılıç (406a) (1) Inaķ -kim dunyānıñ muĥabbatıdın köñül savutup ve ımārat manśabı terkin tutup ınābat (2) ĥalķasıġa dāĥıl bolup göşe-nışīn ve ħalvat-güzīnlik ıhtıyār ķılmış durur érdi. (3) Anıñ ornıġa inisi Muĥammad Çan Bégni ınaķıyyat manśabı bile barūmand ve sar-buland (4) ķıldı. Ve Racab ayınıñ on toķuzıda çahār-şanba küni ol ĥażrat Óulamā ve umarā (5) ve ekābır ve aÓāžımġa žıyāfat-ı pādşāhāna murattab ķıldurup Gandumkan ĥavlī- (6) nıñ Óımāratın ıbtıdā ķıldı. Hem ol kün şacāÓat-panāh śarāmat-āgāh Ķutluķ Muĥammad Béggа (7) navāzışāt-ı ħusravāna ıžhār ķılıp Óınāķlıķ manśab-ı girāmī arzanī tutup dururlar. Māh-ı (8) meźkūrnıñ yigirme üçide yek-şanba küni Berdi Inaķ, Buħārā élçisi Manķıt ÓAlī Muĥammad Çaġatay Bégi (9) bilen Amīr Ĥaydarnıñ yibergen top u şamħālların dar-gāh-ı felek-ışтıbāh mulāzımları- (10) nıñ Óaržıġa yétkürüp dururlar. Ve ŞaÓbān ayınıñ törtide cumÓa küni Buħārā élçısıġa (11) ruĥśat-ı ınśırāf bérip namāz adasıdın[309] soñra ol ĥażrat Tuzganıġa tüşmek ırādası (12) bile atlanıp Śayyād ĥavlīġa nuzūl-ı ıclāl körgüzüp dururlar. Şanba küni ÓAbdu'llāh (13) Bég ıbn Fāžıl Bégniñ žıyāfatı üçün Naymanda anıñ rıbātıġa nuzūl-ı ıclāl ķıldı. (14) Meźkūr Bég yaħşı žıyāfatlar ve pasandīda ħıźmatlar taķdīmġa yétkürüp dururlar. Yek-şanba küni (15) andın rükūb ķılıp Ħıtāy ĥavlīġa nuzūl-ı nuzhat şumūlı bile tarāvat u tāza [baġışladı].[310] (16) Anda ikki kün tavaķķuf körgüzüp se-şanba küni andın ĥareket körgüzüp Hazār-asbġa (17) bahār taşrīfı bile bostān-ı ıram dék nażārat-ı bī-andāzalar yétkürüp dururlar. Çahār-şanba (406b) (1) küni kevkebe-i vālā bile bādıya-paymā-yı nahżat bolup Sulтān Sarāyġa -kim Tuzganı durur- malāĥat (2) vuśūlıdın temkīnlik

[308] Kelime metinde ( ) şeklindedir. Matbu metin dikkate alınmıştır.
[309] Kelime metinde ( ) şeklindedir.
[310] Metinde "baħşladı" şeklindedir ( )

yétürüp dururlar. CumÓa küni andın rıcÓat ḳılıp yana Hazār-asbġa tüşdiler. (3) Şanba küni andın köçüp Ħıtāyġa yek-şanba küni atlanup Kerkiniñ ĥavlīsıda (4) birer sāÓat muddatıġaça ıstırāĥat körgüzüp namāz-ı dīgerde şeherge nuzūl-ı ıclāl körgüzüp dururlar. (5) Se-şanba kéçesi Ramażānu'l-mübārek hilālı ufḳ-ı maġrıbdın şūħlar abrūsı dék cılva körgüzüp dururlar. (6) Şanba kéçesi -kim aynıñ béşlençi akşamı durur érdi- Ħan-ı fırdavs-mekān tarāvīĥ (7) namāzıda ħatm-ı kelām ḳıldurmaḳ üçün Danyal Ḳārīnı Imām Ĥācı Muĥammad Ḳārī ve Muĥammad Şarīf Ḳārī (8) ve ÉşTémür Ḳārī ve ġayru-humnı sāmıÓ ḳılıp ħatm-ı ıbtıdā ḳıldurup dururlar. Altı kéçede (9) ħatm-ı ĥadd-ı ıħtıtāmġa yetüşüp her kéçe saĥarlık üçün şāhāna żıyāfat ve Óażīm şilān Óāmm (10) u ħāśġa muhayyā ḳılıldı. Soñġı kéçesi barça ḳārīlar ol ĥażratnıñ taşārīf-ı Óınāyatı (11) ve ınÓāmāt-ı bī-ġāyatıdın bahramand ve sar-buland bolup dururlar. Ve aÓyān-ı ĥażrat ve erkān-ı (12) davlat ve ġayru-hum -kim ol ħatmda ĥāżır durur érdiler-ħulāÓ-ı girān-māya bile sar-afrāzlıġ tapıp dururlar. (13) Māh-ı meźkūrnıñ on üçide yek-şanba küni ve Yār Muĥammad Dīvān Bégini, kim andın ĥażrat-ı żıllu'llāh-ı cannat- (14) cāy-gāh ĥaḳḳıda aÓmāl-ı ḳabīĥ ve afÓāl-ı fażīĥ żuhūrġa yetüşüp farmān-ı vācıbu'l-ıźÓān mūcıbı bile āstān-ı (15) saÓādat-nışān mulāzımları ġażab kemendıġa giriftār ḳılıp hem ol kéçe ĥuftandın soñra (16) camīÓ aḳa ve ini ve aḳrabā vebanī aÓmāmı bile ḳatlġa yétkürüp dururlar. Anıñ bile maḳtūl bolġanlar- (17) nıñ barçası otuz iki kişi durur érdiler. Ve māh-ı mazbūrnıñ on sékkizide cumÓa küni (407a) (1) Sattār Ḳulı Aḳa -kim Derrī-gezġa élçilikge nām-zad bolup durur érdi- kéldi ve bu barça (2) Ḳızılbaş élçileri hem Óataba-ı aÓlā ħāk-boslıġġa muşarraf bolup dururlar. (3) Bu tarīḳada durur kim Ḳażı Yūsuf Şayħ Nav-ĥandānī Bégler Ħandın ve Murşıd Bég (4) Amīr Günedin ve Bağır Bég, NacafÓAlī Ħandın üç pākīze, yaħşı at pīş-keş çékdiler, (5) ve panç-şanba künide kim -Óīd durur érdi- élçilarġa sar u pā-yı şāhāna keydürüp (6) ruħśat bérildi. Şavvāl ayınıñ béşlençi küni -kim dū-şanba küni durur érdi- (7) ĥażrat-ı sultān-ı maġfırat-nışān şikār ırādası bile daryānıñ yoḳarı tarafıġa (8) Óazīmat körgüzüp manzıl ba-manzıl sayr u şikār ḳılıp Kökerdeli tuşıdın yoḳarıraḳ (9) bir mavżıÓġa nuzūl ḳılıp dururlar. Ol manzılda ḳaravullarġa yeti atlıġ ḳaraḳçı (10) uçrap béş atın tüşürüp bir kimsesin öltürüp dururlar. Ve alarnıñ (11) baÓżısı ḳaraḳçılarnıñ kéynidin Çahār-cūy murġzārıġa barġunça ḳavup Baba Ħ(v)ācanı, (12) kim Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm dāru's-saltanasıdın barıp Terākime ĥarāmīları bile başnı (13) ḳoşup rah-zenlik ḳılur érdi, ḳaravullardın Cayılġan Bahādur Şāh-ābādlı -kim (14) şacāÓat u mubārazat u calādatda abnā-yı zamāndın mumtāz durur érdi- kéynidin (15) yétip Óuḳūbat kemendıġa muḳayyad étip canāb-ı saltanat-maóābġa yétkürüp dururlar. (16) Anı ışārat-ı vālā bile Óıbratan-li'n-nażırīn Daruġan ĥavālīsıda

dārdın astılar. (17) Ol ĥażrat on küngaça daryā savāĥılın ķuşlap muÓāvadat ķılıp māh-ı meźkūrnıñ (407b) (1) yigirme yetiside çahār-şanba kéçesi dāru's-salţana-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazmġa nuzūl-ı ıclāl ķıldı. (2) Ve andın burungı kéçe āÓlamu'l-Óulamā afżalu'l-fużalā ÓAbdu'r-raĥīm Muftī cahān-bāķīġa (3) ıntıķāl ķılıp dururlar. Źu'l-ķaÓda ayınıñ altılançısıda çahār-şanba küni (4) Nıyāz Muĥammad Bégniñ oġlı Baba Cān Bég cahān-ı fānīdın Óālam-ı bāķīġa rıĥlat körgüzdi. (5) Hem ol yıl yaÓnī sana miñ dağı ikki yüz yigirme toķķuzda İt yılı şahanşāh-ı cahān (6) ħalīfa-ı davrān dārā-yı İskender-nışān, İskender-i dārā-pāsbān aÓnī ħāķān-ı Óālī- (7) mekān sulţān-ı gerdūn-tuvān abu'l-mużaffar, ve'l-manśūr, Abu'l-ġāzī Allāh Ķulı Muĥammad Bahādur Ħan (8) madda'llāhu taÓālā žılāla maÓdalatihi Óalā-mufārıķi ahli'l-īmānnıñ -kim béglik ayyāmı durur (9) érdi- farzand-ı arcmand-saÓādatmandī Şah-zāda Raĥīm Ķulı Töre rafaÓa'llāhu aÓlāma (10) davlatihi[311] Óadam şabıstānıdın nahżat körgüzüp vucūd ayvānıġa ķadam-zan bolup dururlar. (11)

Ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı cannat-mekānnıñ şikār ırādası bile Kühne Vazīr ve Ķoñrat (12) **cānıbı kevkebe-i vālā bile ķozġalġanı ve ķuş salmaķlıķ marāsımı bile şikārīlarġa** (13) **ķıran salġanı**

Ķalam şāh-bāzı śaĥīfa şikār-gāhıda maÓānī şikārısın bu navÓ (14) şikār ķılur – kim hem ol yıl Źu'l-ĥıcca ayınıñ on sékkizide (15) çahār-şanba küni ĥażrat-ı pād-şāh-ı maġfırat-dast-gāh şikārnıñ ırādası bile (16) rükūb étip Beder-kentde öz ĥavlīsınıñ źırva-ı ıftıĥārın nuzūl-ı maymanat vusūlı (17) bile burūc-ı eflākdın ötkerüp dururlar- ve panç-şanba küni ol navāĥīnı ķuşlap (408a) (1) ķuţbu'l-Óārıfīn zubdatu'l-vāśılīn Ĥażrat-ı Ism-ı Maĥmūd Atanıñ zıyāratġa muşarraf (2) bolup yana ĥavlī-ı meźkūrġa tüşüp ārām-güzīn bolup dururlar. Ve cumÓa küni andın (3) nahżat aşhabıġa rākib bolup Zamaĥşar navāĥīsıda şikār-andāzlıķġa ıştıġāl (4) körgüzüp ħuftanda Taş Ĥavżġa nuzūl ķılıp dururlar. Yek-şanba küni aynıñ (5) yigirme ikkiside andın atlanıp ol memleketniñ atrāf u cavānıbın ķuşlap (6) Manķıt yurtıġa fayż nuzūlıdın fırdavs-ı barīn yañlıġ ħurramlıķ yétkürüp durur. (7) Se-şanba küni andın ĥareket ķılıp Amān Ķulı arıķınıñ ayaķıġa tüşüp dururlar. (8) Ve panç-şanba küni andın köçüp Şarķıravķnıñ kenārını mażrab-ı bār-gāh-ı davlat- (9) panāh ķıldı. CumÓa küni aynıñ yigirme yetilençiside Kühne Ürgençġa vārıd bolup (10) Óumdatu'l-kāmilīn murşıdu's-sālikīn ķuţbu'l-Óālam ġavŝu'l-Óažm maĥram-ı bār-gāh-ı kibriyā (11) Ĥażrat-ı Şayĥ Nacmu'd-dīn-ı Kübra ķaddasallāhu sırrahu'l-azīznıñ marķad-ı (12) mübārekleriniñ zıyāratıġa muşarraf bolup Köprükli Yaf ĥudūdıġa nuzūl ķıldılar. (13) Ve andın köçüp ırāda iki kün ķonup dū-şanba küni Ereng ķırınıñ

[311] Allah devletinin bayrağını yükseltsin.

şarkī dāmanasıda Ḳaylı kenārıġa (14) dū-şanba küni tüşüp dururlar. Hem ol kéçe māh-ı meźkūr tamām bolup sana-ı Muĥarramıyya miñ ikki (15) yüz ottuzġa ıntıḳāl étdi. Ĥażrat-ı sulṭān-ı fırdavs-mekān altı kün ol mavżıÓda (16) tavaḳḳuf ḳılıp şikār-andāzlıḳġa ıştıġāl körgüzdi. Ol yerde Ḳoñrat (17) ked-ḥudāları ve Ḳara Ḳalpaḳ biyleri dar-gāh-ı Óālam-panāh mulāzamatıġa yétdiler. Hem ol yerde (408b) (1) Ḳazaḳ ṭavāyıfınıñ biy ve ked-ĥudāları -kim uruşup mavḳıf-ı Óarżġa dād-ḥ(v)āhlıḳġa (2) kélmiş durur érdiler- Óataba-ı aÓlā mulāzımları alarnı yaraşturup barıġa (3) sar u pā-yı şāhāna kéydürüp dururlar. Ve Nażar ḥalḳı –kim Tabın éliniñ bir az (4) mālın ḳaraḳçılıḳ tarīḳası bile almış érken ol mālnı ıstırdād ḳılmaḳlıḳġa (5) Ṭaylaḳ Yüz Başını Çöngey Biyniñ inileri bile sıyāsat-nāma bérip yiberip dururlar- (6) ve Ḳazaḳ élçileri, Muĥammad Çan Ḳāżī ıbn Ḳazaḳay Āĥūnd ve Yamança Biy érdiler. Yek-şanba künide (7) meźkūr aynıñ yéttiside Ḳaylıdın köçüp Aybügürge tüşüldi. İkki kün ol (8) navāĥīnı ḳuşlap çahār-şanba küni andın rükūb ḳılıp Ay Ħ(v)ācanıñ cıvārıġa (9) nuzūl étip dururlar. CumÓa küni andın nahżat körgüzüp Kühne Vazīrnı sayr u tamāşā (10) ḳılıp ḳaytıp yana Ay Ħ(v)ācanıñ ĥavālīsıġa tüşüp dururlar. Şanba künide (11) andın bādıya-paymā-yı Óazīmat bolup bir mavżıÓnı manzıl ḳıldılar. Ve ol mavżıÓda üç kün céren (12) şikārıġa maşġūl bolup dururlar. Se-şanba küni samand-ı saÓādatġa rükūb étip yana Ḳaylınıñ ĥavālīsıġa nuzūl-ı (13) ıclāl körgüzüp dururlar. Ve panç-şanba küni andın köçüp Ḳızıl Yılġunnı mavżıÓ-ı bār-gāh-ı davlat ḳıldılar. CumÓa künide (14) Çavdur ḳalÓasınıñ atrāfın muÓasker-i sıpāh-ı ḳıyāmat-aŝar ḳılıp şanba küni Aḳ Çungulġa tüşdiler. (15) Yek-şanba küni At Yolıdın ötüp tüşüldi. Ve ol yerde üç kün ḳuşlap panç-şanba küni Ħ(v)āca Murād Biyniñ (16) bozdaġı ĥavlīsıġa tüşüp bahār dīdārıdın ol ĥavlīnı cannat-nışān ḳıldı. CumÓa küni Tallıġ savāĥılın ḳuşlap şanba (17) küni aynıñ yigirme altısıda sarvar-ı arbāb-ı ṭarīḳat-ı afżal, aśĥāb-ı ĥaḳīḳat, zubdatu'l-avlıyā ḳudvatu'l-atḳıyā Ĥażrat-ı (409a) (1) Ĥakīm Ata Óalayhi'r-raĥmanıñ marḳad-ı şarīfīnıñ tofraḳıġa cabīn-sāylıḳ ḳılıp yek-şanba küni (2) ḲalÓa-ı Ħāvand yaÓnī Buġra Ħannıñ ĥavālīsın ḳuşladı. Dū-şanba küni SamīÓ-Yar ḳalÓasınıñ (3) atrāfıda şikār-andāzlıġ körgüzüp Abdāl arıġınıñ kenārıġa nuzūl ḳıldı. Se-şanba (4) küni yana Tallıġ savāĥılın ḳuşlap muÓāvadat körgüzüp dururlar. Çahār-şanba küni (5) māh-ı meźkūrnıñ salĥıda andın köçüp Ħ(v)āca Terkīge -kim Yengiçkeniñ saḳḳāsıdın (6) yoḳarıraḳ durur- şaraf nuzūlı bile sar-afrāzlıġ yétkürüp dururlar. Panç-şanba küni (7) şahr-ı Śafar ħatama'llāhu bi'ž-žafarnıñ ġurrasıda andın rükūb ḳılıp Kürkürevk kenārın (8) muĥayyam-ı ĥıyām-ı maymanat-ancām ve mażrab-ı surādıḳāt-ı davlat-ıntızām ḳıldı. CumÓa küni muz üsti (9) bile daryānı kéçip Ḳarabaylı atrāfın mavżıÓ-ı mevkib-i humāyūn étti. Şanba küni oġruḳ u bunanı (10)

köçürtürmey Burlı cavānıbın sayr u şikār ḳılıp ḳayttı. Yek-şanba küni Ḳarabaylıdın ötüp (11) Cal-Turangu dégen mavżıÓnı muÓasker ḳıldı. Dū-şanba küni MuÓīn Ata Óalayhi’r-raĥmanıñ (12) muḳābalasıda daryānıñ ḳıraġıġa nuzūl ḳılıp dururlar. Se-şanba küni daryādın (13) muz üstidin Óubūr körgüzüp Ħ(v)āca Éliniñ mużāfātıdın Ħ(v)āca Terkī ĥavālīsın fayż nuzūlı bile (14) bıhışt-nışān ḳıldı. Çahār-şanba küni samand-ı barḳ-pā-yı bādıya-paymā-yı ıḳbālġa rükūb (15) ḳılıp Mizdahḳān ḳırıda Ĥażrat-ı ŞamÓūn NabīÓalayhi’s-salāmnıñ maḳbara-ı müteberrekelerin zıyārat (16) ḳılıp Küyük ḳalÓa muḳabalasıda ārām-güzīn bolup dururlar. Panç-şanba küni Lavdan nahrı- (17) nıñ atrāfını ḳuşlap murācaÓat körgüzüp durur. CumÓa küni köçüp Buldımsaznıñ (409b) (1) arḳa tarafıġa nuzūl-ı ıclāl körgüzüp dururlar. Ve ol mavżıÓda Salaḳ Ḳırımsanıñ ked-ĥudāları (2) āstān-ı saÓādat-nışān mulāzamatıġa kélip yaĥşı pīş-keşler tartıp dururlar. Yek-şanba küni (3) andın Óazīmat körgüzüp Taş Ĥavż-ı nazāket-ĥavżnıñ mavżıÓın bahār vuśūlıdın ġayrat-ı (4) fırdavs-ı barīn ḳılıp dururlar. Dū-şanba küni aynıñ on ikkiside namāz-ı şām- (5) dın soñra śavlat-ı tamām ve şevket-i farĥunda-ancām bile dāru’s-saltana-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazmġa (6) nuzūl ḳılıp saltanat-masnadıda ārām-güzīn bolup dururlar. Arbāb-ı dānışnıñ (7) żāmāyır-ı ĥūrşīd-nażāyırıġa mekşūf bolsun, kim ÓAbdu’llāh Inaḳ, kim ḳaçıp Buĥārāġa (8) barıp durur érdi, andaḳ durur kim sābıḳan meźkūr bolmış durur érdi, hem ol yıl yaÓnī (9) Toñuz yılı Buĥārāda tura almay yüz miñ Óacz u inkisār u şarmsārlıġlar bilen (10) kélip ol hażratnıñ āstān-ı felek-nışānı tofraḳıġa ıÓtıźār ve ummīdvārlıġ mañlayın (11) ḳoyup durur. Ol ĥażrat anıñ carāyım-ı Óažīmasıġa parda-ı Óafv çékip dāĥıl ve mazāĥım bolmay (12) navāzışlar ḳıldılar. Ol béş altı ay dar-gāh-ı Óālam-panāh mulāzımları ḳatārıda (13) ĥıźmat ḳılıp āĥır şarārat-ı cıbıllīsı tāmūrī ĥarekatġa kirip yana baÓżı afÓāl-ı ḳabīĥa ve aÓmāl-ı (14) faźīĥa žuhūrıġa ıḳdām körgüzüp dururlar. Anıñ ol ĥareket-i nā-şāyastası ĥażrat-ı (15) śāĥıb-ḳırān-ı ġufrān-nışānnıñ raóy-ı anvarıġa partav-efgen bolup anı hem ol safarda Mizdahḳān (16) ĥavālīsıda ĥukm-ı vālā bile Óataba-ı āsmān-martaba mulāzımları āĥırat-safar-ı pur-ĥatarıġa Óāzım ḳıldılar.

(17) **Ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı cannat-mekānnıñ culūs-ı maymanat-ı maónūsīnıñ üçünçi yılınıñ** (410a) (1) **vākıÓātı durur ol cumladın**

Şahanşāh-ı ġufrān-panāh şikārda érkende atrāf u cavānıb- (2) dağı vılāyatlardın şaharġa élçiler kélmiş durur érdi. Andaġ kim Kün Doġdı (3) Ḳāżī-ı Yemreli, İsmāÓīl Ḳāżī-ı Yemreli bile Maşhad-ı muḳaddasdın Şāh-zāda Muĥammad Valī Mīrzādın (4) élçi bolup kélip durur érdi. Anı māh-ı meźkūr yaÓnī Śafar ayınıñ on béşide cumÓa kéçesi (5) bahra-yāb-ı bār-ı Óām ḳılıp kéltürgen mektūbın mutālaÓa ḳıldılar. Mażmūnı ıžhār-ı

(6) ıhlāś u yek-cihetlik durur érdi. Bu tarīḳada amīr-zāda Dīn Nāśır Töredin bir (7) kitābat ve ÓIsā Ħan Ḳarayī -kim Turbatnıñ ĥākimi durur érdi- andın bir (8) kitābat kéltürüp durur érdi. Barçasınıñ mażmūnı ıtāÓat u farmān- (9) bardārlıġ durur érdi. Ve ÓĀrıf Ħ(v)āca Buħārādın élçilıġġa kélip ıžhār-ı dostlıġ (10) ḳılıp durur érdi. Ve Mullā ÓAbdu'l-ġafūr Meruçakdın, Yalañtuş Ħan-ı Çamşīdī (11) ve anıñ inisi, Maĥmūd Ħandın élçi bolup ıžhār-ı ıhlāś ve Óubudıyyat ḳılıp kélip durur (12) érdi. Ol ĥażrat RabīÓu'l-avval ayınıñ avāyılıda élçilarġa marāĥım-ı ħusravānadın soñra (13) sar u pā-yı pādşāhāna bile sar-afrāz ḳılıp ruħśat bérdi. Andaġ kim, ÓĀrıf Ħ(v)ācaġa (14) Berdi Inaḳnı maśĥūb ḳıldı. Ve Maşhadu'l-muḳaddas élçilarıġa Nādır Sar-dārnı ḳoşdı. (15) Ve ol aŝnāsıda Ḳızıl Rıbāṭ Tekesiniñ sarvarı Ħāl Nafas Atalıḳ, Aħal Tekesiniñ (16) ekābırı bile āstān-boslıḳ mulāzamatıġa yétdi. Bu mażmūnı bile, kim zekāt ve aḳ (17) üylük bérgeyler va'llāhu aÓlamu bı'ś-śavāb [312] **Süyün Biy, Dosım Biy ve Ilyās Şıġavul -kim** (410b) (1) **şacāÓat ve mubārazatda mūmā-ılayh ve engüşt-numā durur érdiler-tund-bād-ı çapavul bile daşt-ı** (2) **Ḳıpçakġa rasta-ħīz salġanlarınıñ dāstānı durur mastūr bolġusı durur.**

(3) Hem ol yıl yaÓnī tāórīħ-ı Hıcrī miñ dağı ikki yüz otuzda RabīÓu'l-avval ayınıñ on (4) béşide cumÓa küni ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı fırdavs-mekān umarā-yı şacāÓat-şıÓārdın (5) Süyün Biy ve Dosım Biy ve Ilyās Şıġavulnı béş miñ sıpāh-ı carrār-ı kīne-güźār bile (6) Ḳazaḳıyya tavāyıfıdın Çékli Ħan Nažar Biyniñ élin çapturmaḳġa nām-zad ḳıldı. Ol (7) sababdın –kim hem ol camāÓa-ı şarārat fıṭrī ĥareketidin Óınād u tamarrud āġāz ḳılıp dar-gāh-ı (8) Óālam-panāh mulāzımlardın Ħ(v)āca Nažar, kim alarnıñ arasıġa safārat rasmı bile (9) barıp durur érdi, anı néççe vaḳtlar tutsaḳ ḳılıp yibermey saḳladılar. (10) Ve çūn Süyün Biy -kim şacāÓat u mubārazat maydānıda tamāmī-ı asbāb-ı ĥarb (11) ve ālāt-ı żarbnı duşman leşkeri acsāmıġa işletip Rustam ve Isfandyārġa (12) ĥayrat barmaġın tişletür érdi- anı ol ĥażrat ıltıfāt-ı pādşāhāna ve navāzışat-ı (13) ħusravānaġa maħśūś tutup bir ḳūtāslıḳ tūġ ve bir naḳāra marĥamat ḳıldı. Ve barça buyurulġan (14) çerik, sar-ħayl ve yüz başıların hem anıñ farmān-bardārlıġıġa maómūr étdi. Ve öz mulāzım-ı (15) ħāśśalarıdın Ḳılıç Nıyāz Bay ve ÓAvaż Yüz Başını anıñ mulāzamatıġa taÓyīn étdi. Tā kim bir kişi biy-i (16) meźkūrnıñ ĥukmidin tacāvuz cāyız tutsa tanbīh-ı balīġ bérgeyler ve Badal Yüz Başını Óārıż (17) ḳılıp yiberdi. Tā kim çerikni sanap yaraḳ u asbābın körüp ḳaytġay. Çūn (411a) (1) umarā-yı maómūr-ı curóat-ı tamām bile nahżat körgüzüp iki künde Ḳıpçaḳ maÓbarıdın daryādın Óubūr (2) ḳılıp Çılpuḳnıñ astıda kölniñ kenārıdın manzıl u muÓasker ḳıldılar. Anda üç (3) kün

[312] Allah doğruyu daha iyi bilir.

mutavaḳḳıf boldılar. Tā kim sıpāh-ı manśūra ve afvāc-ı ḳāhıra atrāfdın kélip lıvā-yı (4) žafar-ıltıvā žıllıġa muctamıÓ bolġaylar. Törtünçi kün ol mavżıÓdın ızdıĥām-ı tamām ve kevkebe-i mā-lā-kelām bile Óazīmat (5) körgüzüp altı künde Aḳ Yaḳışġa vārıd boldılar. Ol mavżıÓda Badal Yüz Başı leşker-i nuśrat-aŝarnı (6) san körüp muÓāvadat ḳıldı. Sıpāh-dast-gāh Aḳ Yaḳışdın köçüp üç künde Böriçiġa (7) bardılar. Ve andın soñġı kün baĥr-ı zaĥĥār yañlıġ şorış bile téñizge kirip muz üsti bile üç kün (8) ḳatÓ-ı manāzıl ḳılıp érdiler. Sıpāh-ı manśūradın calādat-şıÓār Şāh Nıyāz Ḳara Ḳalpaḳ, Ḳızıl Yılġun (9) dégen mavżıÓġa yétgende üç kişi esīr ḳılıp ser-kerdelerniñ aldıġa kéltürdi. Alarnıñ biri (10) Amīr atlıġ Ḳara Ḳalpaḳ ve ikevi Ḳazaḳ érken Ḳazaḳnıñ birevin öltürüp birin band ḳıldılar. (11) Andın soñ yana üç kün ḳatÓ-ı masāfat étip téñizdin çıḳtılar. Ol mavżıÓda Ilyās Şıġavulġa (12) buna ve oġruḳnı ve acmāl ve aŝḳālnı tapşurup barça mükemmel u musallaĥ bolup yegren-i calādatġa rükūb ḳılıp (13) balā-yı nā-gehān ve ḳażā-yı āsmānī yañlıġ Óāzım-ı çapavul boldılar. Ol kün kéçgeçe tāĥt u tārāc umūrıda (14) daḳīḳa-ı nā-marÓī ḳoymay muÓānıdlardın köp kişini maḳtūl u maósūr étip andaḳ ġanāyım-ı mavfūra dast-ı taśarrufıġa (15) kirgüzdiler, kim muĥāsıb-ı Óaḳl anıñ ĥısābıdın Óācız kéldi, Cān Nažar Biy ve ÓAbdu'l-Óazīz Ħan (16) bu vāḳıÓadın ħabar tapıp Sır Daryāsıdın ötüp fırārī bolmış érdiler. Tañlası sıpāh-ı (17) nuśrat-panāh alarnıñ taÓāḳubıġa daryā-yı meźkūrdın ötüp ılġarī ḳılıp köp yerlerge çapavul urup (411b) (1) köp kişini esīr ve ḳatīl étip ol mıḳdār māl, olca ḳıldılar-kim ĥavśala-ı (2) taĥmīndın zıyāda durur érdi- ammā Cān Nažar Biy bilen ÓAbdu'l-Óazīz Ħannı (3) tapa almadılar ve muÓānıdlardın köp kimseni Aḳ Öyrek, Aḳça Tavda küren ḳılıp dururlar. (4) Ve mutaĥaśśın bolmış durur érkenler alaman-ı žafar-tavamān andın ħabar tapıp dururlar. (5) Balā-yı nā-gehān dék kürenniñ tuş tuşıdın at salıp ĥamalāt-ı mutaÓāḳıb (6) bile kürenni alıp muÓānıdlardın köp kimseni maḳtūl u maósūr ḳılıp maġānım-ı keŝīre bile (7) murācaÓat ḳıldılar. Ve yolda bir ḳonup oġruḳ u buna ḳoyulġan mavżıÓġa kéldiler. (8) Ve andın bādıya-paymā-yı Óazīmat bolup ol künde Teng-Yārnıñ başıġa kélip dururlar. (9) Anda béş kün tavaḳḳuf étip olca ve ġanāyımnı taḳsīm étdiler. Andın köçüp ḳatÓ-ı (10) manāzıl ve ţayy-ı marāĥıl ḳılıp Cumāda'l-avval ayınıñ sékizlençiside dü-şanba küni (11) dāru's-saltana-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazmġa kélip dar-gāh-ı Óālam-panāh mulāzamatıġa muşarraf boldı. (12) Ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı gītī-satān Süyün Biyni marāĥım-ı ħusravāna ve Óınāyat-ı pādşāhāna- (13) dın bahramand ḳılıp miñ kişige ser-kerde ḳıldı. Ve ţılla tüzüklik topçak (14) at mindürüp aşbāh u aḳrānıdın mumtāz u sar-afrāz ḳılıp dururlar. (15) Ve Dosım Biy ve Ilyās Şıġavulnı dağı yaĥşı at ve sar u pā-yı şāhānanıñ baĥşış birlen (16) sar-buland u arcmand étip dururlar. Ve Ḳılıç Nıyāz Baynı

kim bī-ı Ǿtıdāllıḳ ḳılıp (17) sıpāh-ı nuśrat-panāhnıñ olca ve ġanāyımıdın zıyāda serlik ḳılıp bir az māl (412a) (1) almış durur érdi. Ol ĥażrat aña Ǿıtāb ḳılıp buyurup dururlar, kim her kim (2) her né alġan bolsa ıstırdād ḳılsun.

BaǾżı vāḳıǾāt źikri, kim biyler çapavulġa kétgen- (3) **din soñra manaśśa-ı vuḳūǾda cılva-ger bolup durur. Ol cumladın ol kim**

Çūn biylerge (4) çapavul üçün ruḥśat bérilgendin soñra RabīǾu'ŝ-ŝānī ayınıñ avāyılıda ol (5) ĥażrat-ı dar-gāh-ı Ǿālam-panāhnıñ mulāzımlarıdın Pahlavān Nıyāz Bégni Tekeniñ (6) Ked-ĥudālarıġa maśĥūb ḳılıp zekāt-gīrlikge nām-zad ḳıldılar. Māh-ı meźkūrnıñ (7) altılançı küni durur érdi, kim cumǾa küni ol ĥażrat ördek şikārı (8) üçün Béş Arıġ Ħıtāyınıñ samtıġa nahżat ḳıldı, ol kün Ḳızılbāş (9) bégleri, kim ol ĥażrat ġazātġa barġanda alarnı tutdurup kéltürmiş (10) durur érdi, andaġ kim sābıḳan taĥrīr silkige çékildi. Namāz-ı dīger heneggāmıda[313] (11) žāhıran ol ĥażratnıñ kéynidin mulāzamatġa barmaḳlıḳ nıyyatı bile şahardın (12) çıḳıp Pīşkānīk ĥudūdıda çırış-bāzlıḳġa ıştıġāl körgüzüp (13) namāz-ı şāmdın soñra Ĥasan ḳulnı –kim ĥırāsat tarīḳı bile alarnıñ yanıda bolur (14) érdi- ḳol ve ayaġın baġlap ḳumnıñ içıġa taşladılar. Ve atın alıp (15) Ħurāsān yolı bile fırār ıħtıyār ḳılıp dururlar. Ve Ĥasan ḳulnı śubĥ tulūǾıdın (16) soñra otunçılar körüp bandların boşatıp ve pīşdin soñra şaharġa (17) kélip ħabar yétkürüp dururlar. Ĥażrat-ı aǾlā-ħāḳān-ı Sulaymān-mekān ħıdīv-ı İskender- (412b) (1) nışān ḳāmǾ-ı bunyādu'ž-žulm ve't-ṭuġyān māĥī-yı rusūmi'l-bıdǾat ve'l-Ǿudvāni'l-mustanśır mina'n-naśīrı'l-meliki'l-mustaǾān (2) abu'l-mužaffar ve'l-manśūr Abu'l-ġāzī Allāh Ḳulı Muĥammad Bahādur Ħan madda'llāhu žılāla davlatihi Ǿalā-mufārıḳ- (3) i'l-anāmi ilā yavmi'l-ḳıyām -kim atasınıñ ornıda nıyābat masnadıda mütemekkin durur (4) érdi- bu ħabar ol ĥażratnıñ samǾ-ı şarīfiġa yétişgeç Nıyāz Muĥammad Baynıñ nökerlerin (5) öz mulāzımları bile alarnıñ taǾāḳubıġa buyurup dururlar. Maǿmūrlar cahd-ı (6) tamām bile ḳavup yéte almay murācaǾat körgüzüp dururlar.

Yana ol kim māh-ı (7) meźkūrnıñ avāyılıda ħan-ı cannat-mekān inisi žahīru'd-davla ve'd-dīn amīr-zāda-ı (8) saǾādat-aŝar Muĥammad Nažar Bégge buyurup durur, kim Gürlen ḳıblasıdaġı (9) bozdın bir uluġ arıġ yardurġay lā-caram bég-i meźkūr farmān-ı vācıbu'l-ıźǾān (10) mūcıbı bile masāǾī-ı meşkūr[a] taḳdīmġa yétkürüp Baġlan ortasıdın (11) ĥafr ḳıldurup Ḳıyat üstidin ötürüp Oraž ǾAlī Inaḳnıñ bozdaġı (12) bāġınıñ ḳıblasıdın bozġa çıḳarıp soñın Yañı ḲalǾa, ki Ħıtāynıñ (13) canūbī ĥaddıdın

[313] Kelime metinde (م) şeklindedir.

ötkerip ıtmāmġa yétkürüp durur. Ĥālā ol arıġnıñ (14) ayaḳı Şarḳıravḳġa yetüşüp Ḳılıç Nıyāz Bay arnasıġa maşhūr [314] durur.

Yana ol kim ĥażrat-ı pād-şāh-ı maġfūr (15) RabīÓu'ŝ-ŝānī ayınıñ yigirme béşide panç-şanba küni Ħīvanīknıñ arıġın -kim Pahlavān Yafıġa (16) maşhūr durur- ḳazdurmaḳ üçün rükūb ḳılıp Śayyād ĥavlīġa nuzūl ḳıldılar. CumÓa (17) küni Sarban töpeġa –kim ḳazunıñ yoḳarı ĥaddı durur- barıp kār-güźār (413a) (1) ve ĥaşarīlarġa çek bérdi. Cumāda'l-avvalnıñ ikinçi küni -kim ḳazu ıbtıdāsı- (2) nıñ béşlençi küni érdi- ḳazunı ıtmāmġa yétkürüp mustaḳarr-ı ĥılāfatġa (3) nuzūl ḳıldı. Ol aŝnāda Bérdi Inaḳ Buĥārā élçisi bile mulāzamatġa (4) yetti. Ve hem ol avānda Ħoḳand vılāyatınıñ ĥākimi ØUmar Ħandın Seyyid Muĥammad (5) Ĥācı élçilikge kélip āstān-boslıḳ şarafın taptı.

Yana ol kim ĥażrat-ı (6) śāĥıb-ḳırān-ı maġfırat-nışān Cumāda'l-avval ayınıñ onıda çahār-şanba küni (7) Şāh-ābād arıġın ḳazdurmaḳ üçün dāru's-salṫana-ı Ħīvaḳdın nahżat körgüzüp (8) Anbārġa nuzūl étti. CumÓa küni Taş Ĥavżġa barıp ḳalÓa saldurġu dék yer körüp (9) camīÓ umarā ve mulāzımlarġa yer bérdi. Yek-şanba küni yana Anbārġa nuzūl ḳıldı. Dū-şanba küni (10) Anbārdın ĥareket körgüzüp ḳazunı tamāşā ḳılıp Yañı Yaf ĥudūdın manzıl-ı (11) bār-gāh-ı ıclāl ḳıldı. Se-şanba küni Salaḳ Ḳurbān Ḳılıç Ħan Ħurāsān- (12) dın kélip āstān-ı saÓādat-nışān taḳbīlıġa fāyız boldı. Ol ĥażrat aña[315] (13) navāzışlar körgüzüp ĥılāÓ-ı girān-māya ve kemer-i ṭılā-pīrāya ınÓāmı bile sar-afrāzlıġ (14) yétkürüp köçüp kélmeki üçün maóvā ve mazārıÓ taÓyīn étti. Ḳazu yigirme künde (15) ĥadd-ı tamāmġa yétip panç-şanba küni Cumāda'ŝ-ŝānī ayınıñ toḳuzıda dāru'l-ımāra-ı (16) Ħīvaḳġa nuzūl étti. Bu safarnıñ ımtıdādı otuz kün érdi. Ol uçurda (17) Buĥārā élçisige ruĥśat bérildi.

Ĥażrat-ı pād-şāh-ı ġufrān-panāhnıñ (413b) (1) **culūs-ı humāyūnınıñ on béşlençi yılınıñ vaḳāyıÓı ol cumladın** (2) **ol ĥażratnıñ ikinçi martaba-ı aÓlām-ı žafar-farcāmnı memālik-i Ħurāsān** (3) **cānıbı ĥarekatġa kirgüzmeki ve Teke muÓānıdlarıġa goş-māl-ı balīġ bérip ġażab tīġı bile** (4) **ekŝerīniñ rışta-ı ĥayātın üzmeki ve taġ içige nahżat yegrenin sürüp** (5) **kevkebe-i vālā ĥareketidin taġ aczāsıġa zalzala salmaḳınıñ dāstānı** (6) **ve Gürgen navāĥīsın muÓāsker ḳılıp aṫrāf u cavānıbdaġı élniñ** (7) **ıžhār-ı ınḳıyād u farmān-bardārlıġ ḳılmaḳınıñ bayānı ve ol ĥażratnıñ** (8) **murācaÓat samtıġa nahżat bād-pāyın sürmeki ve vuśūlī fayżıdın Ħīvaḳ dāru's-salṫanasıġa** (9) **ṫarāvat-ı bī-andāza yétkürmeki**

Ĥıkāyat mülkiniñ śāĥıb-ḳırānı

[314] "Ḳılıç Nıyāz Bay arnasıġa maşhūr" kelimeleri satırın üstüne yazılmıştır.
[315] 13. satırda aynı kelime sehven yazılıp üstü çizilmiştir.

Rıvāyat (10) kişveriniñ kām-rānı
Söz ıḳlīmı ara tüşgen güźārı
Lıvā çékgen maÓānī (11) mülki sarı
Ki yaÓnī ħāśśa-ı afsāna-pardāz
Bu yañlıġ ḳılġusı afsāna āġāz (12)

Çūn Terākime tavāyıfıdın Teke camāÓası -kim żalālat-ı mavfūr ve şarārat-ı ġayr-ı maĥśūr alar- (13) nıñ tıynat-ı nā-pākīda muḥammardur- Óırḳ cahālatları cunbışġa kirip gāha ınḳıyād (14) u farmān-bardārlıġ rıbḳasıdın Óubūdıyyat rıḳbasın tolġap Óınād u ser-keşlik (15) bādıyāsıġa ħıźlān ve güm-rāhlıḳ ḳadamın urar érdiler. Ve gāha alarnıñ (16) luśūś u ĥarāmīları öz ĥaddıdın tacāvuz ḳılıp çapavul tarīḳı bile Óāzım bolup (17) Ħ(v)ārazm mużāfātınıñ baÓżı otunçı ve kömürçisiniñ amvālı ve cıhātın (414a) (1) oġurlap kéter érdiler. Alarnıñ bu afÓāl-ı nā-şāyastası dar-gāh-ı Óālam-panāh mulāzımları- (2) nıñ samÓ-ı şarīfıġa yétüşgeç ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı Óālī-şān, ħıdīv-ı muÓallā-mekān ħan-ı Sulaymān (3) ve dast-gāh-ı ħāḳān-ı İskender, cāy-gāh-ı marcıÓ-ı salātīn, Óālam-sarvar-ı dūdmān banī-ādam-ı ħalīfatu'r-raĥman (4) žıllu's-Subĥān abu'l-mužaffar ve'l-manśūr Abu'l-ġāzī Muĥammad Raĥīm Bahādur Ħan-ı maġfırat-nışān ol camāÓā- (5) nıñ tanbīh u taódībın źamma-ı hımmatıġa lāzım u mutaĥattım bilip ve alarnıñ istiksār ve ıstīśālın (6) żamīr-ı āftāb tanvīrıġa cazm u muśammam ḳılıp sıpāh-ı nuśrat-panāh ve leşker-i ḳıyāmat-aŝar ıĥžārı (7) üçün atrāf u cavānıbġa Bahrām-śavlat yasavullar ve Marīħ-śalābat sürdevüller ırsāl (8) ḳıldı. Çūn az çaġda sıpāh-ı bī-girān ve leşker-i farāvān camÓ bolup asbāb-ı ĥarb (9) ve ālāt-ı żarb ve ıntıžām-ı leşker ve sar-ancām-ı safar muhayyā ve āmāda boldı. Tāórīħ-ı Hıcrī miñ (10) iki yüz otuz birde ve RabīÓu'l-avval ayınıñ avāĥırıda Sıçḳan yılı āftāb-ı Óālam-tāb (11) şahsūvārı ĥaml maydānıda cılva-ger érdi. CumÓa küni ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı gītī-satān öz (12) nafs-ı nafīsı bile Ħurāsān Óazīmatı üçün yegren-i davlatġa rükūb ḳılıp dāru's-saltana-ı (13) Ħīvaḳdın śavlat-ı tamām ve ĥaşamat-ı lā-kelām bile nahżat körgüzdi. Ve kéçe Beder-kent (14) ĥavālīsın şaraf nuzūlı bile reşk-i nigār-ħāna-ı Çīn ve ġayrat-ı fırdavs-āyīn ḳıldı. (15) Anda bir kün mutavaḳḳıf bolup yek-şanba küni köçüp su ayaḳın muÓasker-i Óasākir-i (16) žafar-farcām ve mażrab-ı bār-gāh-ı sıpıhr-ıĥtışām ḳılıp ol mavżıÓda üç kün ārām-güzīn (17) boldı. Tā kim sıpāh-ı nuśrat-ıntımā lıvā-yı žafar-ıltıvā kölegesıġa muctamıÓ bolġaylar. (414b) (1) Panç-şanba küni sıpāh-ı saÓādat-āŝār ve şucaÓā-yı calādat-şıÓār bile [samand-ı] tīz-kām-ı śarśar-ħırāmġa (2) rükūb ḳılıp ĥareket körgüzüp ve tört kün şab-gīr bile ḳatÓ-ı masāfat ḳılıp (3) dū-şanba küni Orta Ḳuduḳ ĥavālīsın ḳudūm-ı saÓādat-aŝarınıñ şaraf masāsıdın (4) sıpıhr-ı barīnġa hem-ser ḳıldı. Ol kün

rikāb-ı maymanat-maǿāb mulāzımlarıdın (5) Aymir Şayẖnı élçi ḳılıp Gürgenġa ırsāl ḳıldı. Tā kim Yomutıyya camāǾası bār-gāh-ı (6) Ǿālam-panāh āstānasıġa lāyıḳ tansuḳāt u pīş-keşleri ve barça yıġını birle Ḳızıl Rıbāṫda (7) mulāzamatġa yetüşsünler. Bu tarīkada ve Sattār Ḳulı Aḳanı Göklen ulusınıñ (8) Ĥākimi Sulṫān Ħanġa ve Ḳandım Sardārnı Tekege yiberdi. Ve se-şanba küni Aymir (9) śadāḳat-maǿāb vazārat-ıntısāb nıžāmu'l-mülk ve'd-dunyā Muĥammad Rıżā Ḳoş Bégini ilgeri (10) yiberdi. Tā kim Bālā-yı ŞamǾdaġı ḳuduḳlarnı ḳazdurġay ve çahār-şanba küni (11) Orta Ḳuduḳdın orduyı keyhān-pūynı ĥarekatġa kirgüzüp iki kün ḳatǾ-ı manāzıl (12) ḳılıp Kürtiş Ata ĥavālīsın muẖayyam-ı ẖıyām-ı nuśrat-ancām ḳıldı. Se-şanba küni andın (13) köçüp manzıl ba-manzıl béş kün ḳatǾ-ı masāfat ḳılıp panç-şanba küni kevkebe-i vālā (14) ve dabdaba-ı mahābat-afzā bile Ḳızıl Rıbāṫġa vārıd bolup bār-gāh-ı sıpıhr-ışṭıbāh (15) ve ẖıyām-ı nuśrat-ancāmnı bar pāy ḳıldurup nuzūl étti. Ol kün Mengli ǾAlī Kāfir Gürgen (16) Yomutınıñ baǾżı ekābırı bile āstān-boslıḳ şarafıġa fāyız boldı. CumǾa küni (17) Sulṫān Ħan dar-gāh-ı davlat-nışān ẖāk-boslıḳıġa muşarraf boldı. Şanba (415a) (1) küni ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı kerem-nışān Sulṫān Ħannı bār-ı Ǿāmġa muşarraf (2) ḳılıp Ǿavāṫıf-ı bī-girāna bile mumtāz ve sar u pā-yı şāhāna bile sar-afrāz étti. (3) Ve ol mavżıǾdın rükūb ḳılıp ve aǾlām-ı žafar-ıltızāmnı cılva-ger ḳılıp Ḳoç Ata cıvārın (4) muǾasker-i Ǿasākir-i nuśrat-maǿāŝır étti. Yek-şanba küni Bāmī mavżıǾıġa tüşüp dū-şanba küni (5) Burma mavżıǾda tüşlep Arçman ĥavālīsın leşker-gāh ḳıldı. Se-şanba küni (6) rāǿyat-afrāz nahżat bolup Sunça ḳalǾasıda tüşlep Durunġa nuzūl (7) étti. Ol kün Murça ḳalǾasınıñ ulusıdın alaman-ı calādat-nışān (8) köp kişini asārat ḳaydıġa çékip köp olca kéltürdiler. Ol ĥażrat kerem-i cıbıllī (9) muḳtażāsıdın esīrlerni āzād ḳılıp dar-gāh-ı felek-pāy-gāh mulāzımlarıdan (10) ǾAvaż Yüz Başını ıstımālat tarīḳası bile ol ḳalǾa ahlıġa ırsāl ḳıldı. Tā kim (11) ẖavātır çékmey fārıġ-ı bāl oltursunlar. Çahār-şanba küni sıpāh-ı şacāǾat- (12) luzūm ve leşker-i ḳıyāmat-hucūm bile téprep Mehīnġa ve panç-şanba küni Ħırmantuġa nuzūl (13) ḳıldı. Ve Aẖal Tekesi -kim manşāǿ-ı şarārat ve maśdar-ı žalālat érdi- leşker-i ḳıyāmat-aŝar (14) ve sıpāh-ı calādat-güsterniñ śadmat vurūdıdın ḳaçıp paşşa gürūhı śarśar (15) çapġunıdın fırārī bolup göşe-i ıẖtıfāda yaşunġan dék hırāsān bolup (16) cān ẖavfıdın ahl u Ǿayālı bile Ħırmantu darasıġa ḳabaldılar. Ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı (17) nuśrat-pāsbān mulāzım-ı dar-gāh maşāhīrıdın Muĥammad Śālıĥ Ħ(v)āca Işan ve Cavān-mard Ħ(v)āca (415b) (1) ve Ér Sarı Ħ(v)āca, Ḳandım Sar-dār ve Davlat Nažar Baynı ol gürūh-ı žalālat-pıjūhġa (2) ıstımālat vaǾdası bile yiberdi. Hem ol kün Aymir Şayẖ bile Gürgen yıġını hem dar-gāh-ı (3) sıpıhr-ışṭıbāh mulāzamatıġa fāyız boldı. CumǾa küni Muĥammad Śālıĥ Ħ(v)āca Işanlar bile Tekedin

(4) iki élçi kéldi. Andaķ kim Toķtamış ṯāǿıfasıdın Mullā Mengli Davlat ve Ötemiş (5) camāǾasıdın yana bir kişi bu mażmūn bile -kim Ĥālā iki yüz kişi nöker bérürmiz ve mevkib-i humāyūn (6) rıcǾat ķılġandın soñ yana iki yüz aķ üylük bérürmiz- ammā alarnıñ bu sözi (7) kiźb yüzidin érdi. Ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı maġfırat-nışān egerçi ol camāǾa-ı şaķāvat (8) kişiniñ kiźb u fasād-andīşligin bilür érdi ve-līkin baǾżı žāhır-bīnlarġa (9) alarnıñ Ǿınād u Ǿıśyānı žāhır u huvaydā bolsun dép amārat-maǿāb, ayālat- (10) ıntısāb amīr-ı roşan-żamīr Şāh Nıyāz Atalıķ başlıġ baǾżı umarā-yı Ǿālī-şān ve Ķurbān (11) Ķılıç Ħannıñ saǾy u köşiş bile ol camāǾa-ı mufsıdanıñ kiźb-āmız u fasād-engīz (12) sözlerin ķabūl ķılıp farmān-ı vācıbu'l-ıźǾān kélgen élçilarġa nufūź taptı, kim (13) tañla çāşt-gāhġa ķalmay nökeriñizni kéltürüñ yok érse mevkib-i keyhān-pūy (14) üstiñizge lıvā-afrāz-ı Ǿazīmat bolġusıdur dép, alarġa Cavān-mard Ħ(v)āca ve Muĥammad (15) Śālıĥ Işan ve Davlat Nažar Baynı ķoşup yiberdi. Çūn tañlası, kim şanba érdi, (16) çāşt-gāhġaça élçiler kélmedi. Bu cıhatdın ol Ĥažrat öz nafs-ı nafīsı bile (17) rükūb ķılıp lıvā-yı nahżatnı cilvege kirgüzdi. Yol aŝnāsıda meźkūr bolġan (416a) (1) élçiler Tekedin ķaytıp kélip Ǿarżġa yétkürdiler, kim ér tañ Murād Sar-dārnıñ (2) oġlı başlıġ camīǾ nökerlerin camǾ ķılıp kéltürürmiz. Ol Ĥažrat alarnı ol yerdin (3) ķaytarıp yiberdi, kim tīz kéltürsünler, hem ol kün muǾānıdlar élçilerni ķaytarıp (4) izidin bir gürūh u anbūh żalālat-pıjūhnı darbanddın çıķarmış érken (5) tā kim çapavul ṯarīķası bile sıpāh-ı žafar-panāhnıñ aṯrāf u cavānıbdaġı (6) baǾżı otçı ve otunçılarıġa dāħıl ve mazāĥım bolup bir néme ala alġaylar. Çūn (7) leşker-i fīrūzī-aŝaraǾdā çerigin yaraķdın muşāhada ķılıp bir az atlıġ maydān-ı (8) şacāǾatġa yegren-i calādatnı ilgeriraķ sürüp sıpāh-ı ħıźlān-panāhġa (9) muķābıl bolup heneggāma-ı [316] kārzār germ ve bahādurlar maǾreke ortasıda, bī-āzarm boldı.

(10) Maŝnavī:

Salıp gürdler atnı cavalān ara
Dılīrāna yüz urdı maydān (11) ara
Ķılıp ĥamlalar şīr-ı ġurranda dék
Şaġāl ħaylıġa babr-ı darranda dék
Bolup (12) nīzalar her ṯaraf cılva-ger
Ķılıp ħaśm éli sīnasıdın güźar
Ķılıçlar bolup (13) her sarı lamǾa-fāş
Töküp néçe ķanlar, késip néçe baş
Anıñ dék töküldi (14) hem ol yerde ķan

[316] Kelime metinde ( ) şeklindedir.

Ki her sarı sayl oldı ḳandın ravān

Çūn aǾdā-yı (15) maḥāźīl bahādurlarnıñ ĥamalāt-ı mutaǾāḳıbıġa tāb-ı muḳāvamat kéltüre almay. Sahl-ı (16) kerr u far bile şikest-i fāĥış tapıp ḳadam-ı ĥasāratnı ṭarīḳ-ı hazīmatġa ḳoyup (17) surǾat-ı tamām bile fırār ıḥtıyār éttiler. Ve şucaǾā-yı kīne-güźār cahd-ı tamām bile alarnıñ (416b) (1) Ǿaḳabıdın bād-pā-yı bādıya-paymāylarıġa mıhmīz bérip aǾdā-yı gürīz-pāynıñ köpregin (2) tīġ-ı ḥūn-faşān ve sınān-ı cān-sıtānnıñ dalālat ve rah-numālıġı bile acal (3) şāh-rāhıdın cahannam Ǿuḳūbat-gāhıġa Ǿāzım ḳıldılar. Ve ḳalġanı yüz miñ maşaḳḳat u śuǾūbat (4) bile özlerin darbendge çékip ileyige taş üküp darbandnıñ iki ṭarafıdın (5) taġġa mergen çıḳarıp tüfeng-bāzlıḳ ve seng-andāzlıḳġa ıştıġāl körgüzdiler. (6) Ve ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı maġfırat-nışan dağı mevākib-i nuśrat merākibni ĥarekatġa kirgüzüp (7) darband aġzıġa yétip ba-maŝāba-ı [317] taġ dék temkīn bile ārām tutdı. Umarā-yı (8) nām-dārdın amārat-panāh Kerīm Berdi Atalıḳ ve ayālat-dast-gāh Ḳutluḳ Muĥammad Inaḳ (9) ve calādat-nışān Sulṭān Ħan -kim maysara-ı maysūrda érdiler- daranıñ şarḳī ṭarafıdın (10) taġ üstige çıḳıp śufūf-ı nuśrat vuḳūfnı ārāsta éttiler. Ve Allaş Biy ve Süyün Biy (11) -kim calādat ve mubārazatda mūmā-ılayh ve engüşt-numā érdiler- şacāǾat yegrenin maydān (12) ortasıġa sürüp şamḥālçı sar-kārlarıdın ǾAvaż Berdi Yüz Başı ve Éş Muĥammad Yüz Başı ve Bégi (13) Yüz Başını nökerleri bile iki ṭarafdın taġ üstige çıḳarıp gülüle-andāzlıḳġa (14) tarġīb u taĥrīś ḳıldılar. Ol çaġda meźkūr bolġan sar-kārlar nökerleri bile tüfeng-i raǾd- (15) āheng ve şamḥāl-ı bılā-tımŝāl aǾdā-yı şaḳāvat-maǿāl cānıbı atmaḳġa ol yañlıġ ıştıġāl (16) körgüzdiler, kim dūd-ı şarār-ālūdı āftāb-ı Ǿālam-tāb, güzīn-ı pur-nam étti ve āvāz-ı śāǾıḳa- (17) andāzı sıpıhr-aŝīr ḳulaġın aśam ḳıldı. Ve yaḳīn érdi –kim gülūle-i tüfeng ve ħadeng-i (417a) (1) bī-direng ve sınān-ı cān-sıtān ve tīġ-ı bī-dirīġnıñ ħūn-afşān ve cān- (2) sıtānlıġı bile camāǾa-ı mufsıdanıñ Ǿaḳd-ı camǾıyyatın buzup ĥayātı sar-rıştasın (3) üzgeyler- ol aŝnāda amīr-ı roşan-żamīr Şāh Nıyāz Atalıḳ canāb-ı ḥılāfat-maǿābdın (4) ol żalālat-pīşalarnıñ günāhın tiledi, kim bu kün alarġa amān bériñ (5) eger tañla kélmeseler günāhları öz boyunlarıġadur, şāyad imdi ıślāĥġa (6) kélgen bolġaylar. Ol ĥażrat kemāl-i Ǿuluvv-ı hımmat ve Ǿınāyat-ı muruvvatdın bu ıltımāsnı (7) mabźūl tutup Atalıḳ-ı meźkūr barıp sıpāh-ı nuśrat-panāhnı maǾreke-i kārzārdın (8) ḳaytardı. Ve Atalıḳ barmasdın burun leşker-i saǾādat-aŝardın Éş Muĥammad Yüz Başı (9) nıñ cabhasıdın tīr-ḳażā-ı kārger tégip şahādat cāmıdın sar-şār u şād-kām (10) boldı. Ve Oraż Pariħān dağı aġzıdın zaħm-dār bolup çıḳtı. Ol ĥażrat kevkebe-i (11) vālā bile murācaǾat körgüzüp muǾasker-i humāyūnġa nuzūl étti. Ol

[317] Ve'l-cibāle evtāden (dağları da kazıklar -halinde yarattık-). LXXVIII, 7.

kéçe Cavān-mard Ħ(v)āca (12) Davlat Nažar Bay kéldi. Ve alarġa hem-rāh bolup Kürdistān ĥākimleri (13) Nacaf ӪAlī Ħan Şādıllu, Rıżā Ķulı Ħan ZaӪfarānlunıñ élçileri kélip ıtāӪat (14) u Ӫubūdıyyat murāsalasın sudda-ı ħılāfat mulāzımlarınıñ raӫy-ı anvarlarıġa (15) maӪrūż ķıldılar, kim biz camāӪa-ı ķuş-ħānaġa kélip mütemekkindürmiz, mavķıf-ı calādat- (16) dın ķaysı amr śādır bolsa mutīӪ u farmān-bardārmız, yek-şanba küni ol mavżıӪdın (17) köçülüp darband aġzıġa tüşüldi. Dū-şanba küni ol ĥażrat Kürdistān (417b) (1) élçilarıġa sudda-ı ħılāfat mulāzımlarıdın Davlat Ķara Köz ve Ķılıç Nıyāz Baynı (2) maśĥūb ķılıp yiberdi. Bu Mażmūn bile, kim eger bizge él u yek-cıhat bolsalar, Teke camāӪasıdın (3) çapmaķda taķśīr ķılmasunlar ve yana Cān Muĥammad Ķāżī ve Davlat Nažar Bay ve Ħ(v)āca Nažar Bégni -kim (4) él ve ıħlāś-pīşa Tekeniñ ekābırıdurlar- marāĥım-ı ħusravāna bile sar-afrāz (5) ķılıp ikki yarlıġ marĥamat körgüzdi. Biri bu mażmūn bile, kim Teke camāӪasıdın (6) her kim sizlerge ķoşulup Ħ(v)ārazm dıyārıġa barsa maӪfū durur. ve eger her kim sizlerge hem-rāh (7) bara bilmese sıyāsat-ı pādşāhānaġa sar-afrāz bolġusı durur, yana biri ol kim sizlerge (8) Ħ(v)ārazm mużāfātıdın Nayman ayaķı dégen mavżıӪnı marĥamat ķılduķ. Ol kün (9) pīşīndın soñ Sulŧān Ħan ve Allaş Biy ve Süyün Biy, Dosım Biy ve Ésen (10) Bay Biy, Yomut ekābırıdın tört miñ leşker-i carrār-ı kīne-güźārnı Ŧejen (11) çapavulıġa nām-zad kıldı. Ve kéçe Ħāl Nıyāz Yüz Başı -kim ķaraķçılıķıġa maşhūr durur- (12) Cahān-gīr Bég ve İskender Bég Buħārī ve yana yigirme pıyāda bile derbendge buyurdı. (13) Tā kim mutamarrıdlardın til tutġaylar. Alar derbendge yetmey altı atlıġ uçrap (14) yıraķdın añlap ķaçıp ķutuldılar. Andın soñ iki atlıġ yoluķup birevin (15) tutup öltürdiler. Ve birisi atın taşlap taġġa çırmaşıp alarnıñ (16) ceng ıntıķāmıdın ħalāś taptı. Bahādurlar iki at bir kelle kéltürüp navāzış-ı ħusravānaġa (17) maħśūś boldılar. Ol yerde üç kün tavaķķuf vāķıӪ boldı. Panç-şanba küni (418a) (1) mevkib-i humāyūndın Ķotur Şaġāl bile yeti kişini Teke oġrıları öltürüp (2) ķaçtı. Ŧejen nā-muzd bolġan ser-kerdelerdin ħabar kélip şanba küni mulāzamatġa (3) yettiler. Arbāb-ı kiyāsatnıñ żamāyır-ı źī-baśāyırıġa maӪlūm bolsun, kim ser-kerdeler (4) ruħśat alġandın soñ cānıb-ı şımālġa ķarap ılġar éttiler. Çahār-şanba küni (5) balā-yı nā-gehānī ve ķażā-yı āsmānī yañlıġ bir avbanıñ üstidin dāħıl bolup (6) barça érkeklerin ķatl-ı Ӫām ķılıp żuӪafā ve śubyānın asārat ķaydıġa çékip (7) mālların olca éttiler. Yana ılġar ķılıp panç-şanba küni Ķarlı Çırlaġa yavuķ Éşek (8) Siyan ķuduķınıñ canūbī navāĥīsıda bir gürūh Sıĥmar camāӪasınıñ üstidin (9) dāħıl bolup ol gürūh-ı żalālat-pıjūh Ӫınād u ser-keşlik marāsımın żuhūrġa yétkürdi. (10) Bu cıhatdın śubĥdın pīşīnġaça sıpāh-ı nuśrat-panāh muĥāraba ve muķātala amrıġa (11) ķıyām körgüzdiler. Ammā bu aŝnāda

mutamarrıdlardın bir gürūh, kim Amān Davlat Bay (12) ve Bayram ʼAlī Bay ve yana bir kişi ıtāʼat ḳılādasıġa mutaḳallıd bolup ahl u ʼayāl (13) ve amvālı bile Sulṭān Ḥannıñ zınhārıġa kirip çıḳtılar. Ve ser-kerdeler Amān (14) Davlat Baynı üç martaba ol avba ḥalḳıġa yiberdiler, kim eger çıḳsalar baş ve mālları (15) amān tapar. Ve eger çıḳmay ser-keşlik étseler ḳanları öz boyunlarıġadur. (16) Ol camāʼa-ı şarārat-pīşa şaḳāvat-ı cıbıllī muḳtażāsıdın bu yañlıġ muruvvat-āmīz payġām mażmūnıġa (17) ḳulaḳ tutmay avvalġıdın zıyādaraḳ ʼınād u ʼıśyān ıśrārıġa mubādarat körgüzüp (418b) (1) atḳulaşdılar. ʼāḳıbatu'l-amr alaman-ı nuśrat-tavamāndın hızabr-śavlat bahādurlar (2) ve bir haybat mutahavvırlar ġażab ḳılıçın mubārazat nıyāmıdın çıḳarıp pıyādalap (3) aç arslan ve ḥurūşanda ḳaplan yañlıġ ĥamalāt-ı mutaʼākıb bile avba içige ḳoyulup (4) ḥūn-rīzlik umūrıġa ḳıyām körgüzdiler.

Maŝnavī:

Anıñ dék ḥaśm sarı (5) urdılar yüz
Ki maĥşar-gāh-ı žāhır ḳıldı ol tüz
Ḳılıp kīn u ġażab żırġām (6) yañlıġ
Sürüp ḳan tökgeli Bahrām yañlıġ
Çékip baş naʼradın kökge ʼalālā (7)
Velī ḥaśm ahlıdın yüz vāy u yalā
Dıl-āvarlar hucūm eylep sar-ā-sar
Bolup aʼdāġa (8) cumla ĥamla-āvar
Kirip camʼıyyatı içre numāyān
Ravān ḳandın aḳızdılar sayl her yan (9)
Ḳılıçlar lamʼasıdın çaḳılıp barḳ
Cahānnı roşan étti ġarb-tā-şarḳ
Sınānlar (10) kim kirip él sīnasıdın
Ötüp parrān-ı dıl pur-kīnesidin
Bolup (11) germ ol śıfat-ı bāzār-ı farḥāş
Ki hīç kim almadı bir māşġa miñ baş
Anıñ dék (12) ḳıldılar ol élni nā-būd
Ki göyā bolmaġan dék boldı mavcūd
Eger körseñ ükülgen (13) küştelerni
Köziñge ilmegey sen puştalarnı

Andaḳ kim muʼānıd [u] şaḳāvat (14) ʼāyıdlardın iki yüzdin köprek kişi şamşīr-ı tīz u sınān-ı ḥūn-rīz ışāratı bile (15) acal toġrı yolıdın cahannam ʼuḳūbat-gāhıġa

Óāzım boldılar. Ve at ayaķınıñ astıda (16) köp Óavrāt u atfāl żāyıÓ u nā-būd boldı. Ve iki yüz yétmişdin zıyādaraķ atfāl (17) ve ħavātīnnı asārat ķaydıġa çékip ġanāyım-ı mavfūra ve āb-rū-yı ġayr-ı maĥśūra bile şanba küni (419a) (1) āstān-ı muÓallā mulāzamatıġa muşarraf bolup ıltıfāt-ı pādşāhāna ve navāzışāt-ı ħusravāna- (2) dın arcmand ve bahramand boldılar. Yek-şanba küni ol ĥażrat kélgen ġanāyımnı alamanġa (3) taķsīm ķılıp dū-şanba küni ol mavżıÓdın nahżat körgüzüp Germ-āb suyı- (4) nıñ kenārıġa nuzūl étti. Se-şanba küni andın köçüp Mehīnġa tüşüp çahār-şanba küni (5) Murçanı muÓasker ķıldı. Ol kéçe ser-kerdelerdin Allaş Biy ve Süyün Biy ve Yomut (6) ve Yemreli ve Çavdur Ķara Ķalpaķıyya ekābırın üç yüz kişi birle Mehīnde bu ķatı ķoydılar. (7) Panç-şanba küni ol ĥażrat hanūz Murçadın köçmeydür érdi. Ħabar kéldi, kim muÓānıdlar (8) gürūhı ķaravulġa ķara körgüzdi, farmān-ı lāzımu'l-ıźÓān bu yañlıġ śādır boldı, kim (9) uruşmay āhasta āhasta bu ŧerefge Óāzım bolsunlar. Tā kim yavuķraķ kéltürüp (10) goş-mālı bérilgey bu farmān ser-kerdelerge Durunda yétüşüp muĥāraba ķılmay kéynrek (11) ĥareket ķıldılar, ol ĥażrat öz mulāzamatıdaġı mubārızlardın Ķandım Sar-dār ve Muĥammad (12) Ķılıçnı yüz éllik kişi bile nām-zad ķıldı, kim eger muĥāraba vāķıÓ bolsa sıpāh-ı žafar-panāh ımdād (13) yétkürgeyler. Maómūrlar farmān mūcıbı bile ılġar ķılıp bī-ħabarlar yavnı él (14) ħayāl ķılıp bir ŧarafdın barıp aralaştılar. MuÓānıdlar alardın ķaçıp kemīn-gāhda (15) yatġan köp leşkerge yetgeç. Alar ķaytıp izige ķaçtılar. Ol mavżıÓda bir az muķātala (16) ve mucādala vāķıÓ bolup ol muĥārabada Óasākir-i manśūradın Pahlavān Nıyāz Bég ve İskender (17) Bég Buħārī ve Melik Amān Kātī bir az kişi bile talaf boldılar. Ve Cahān-gīr Bég Buħārī (419b) (1) Rustamāna ĥamlalar körgüzüp muÓānıdlardın bir at olca ķıldı. Muĥammad Zamān Sardār –kim ahl-ı (2) Óınādnıñ sarvarı érdi- tīġ-ı şacāÓat bile boynın urup başın dar-gāh-ı Óālam-panāh (3) Óatabasıġa yétkürdiler. Bu vāķıÓa masāmıÓ-ı aÓlāġa masmūÓ bolġaç ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı (4) kevkebe-i vālā bile rükūb ķılıp taÓāķub amrıġa ıştıġāl körgüzdi. Ve muÓānıdlarnı Durundın ötkerip (5) murācaÓat ķıldı. Ol kün Arçman ĥudūdın muÓāsker ķılıp cumÓa küni Burma [ve] Lenger mazārıÓıġa nuzūl (6) ķıldı. Ol mavżıÓda Tekedin tüşgen esīrlerni sıpāh-ı ķāhıradın maķtūl bolġanlarnıñ (7) aķrabāsıġa bérip ķıśāś üçün ķatl ķıldurdı. Şanba küni Cumāda'l-avval ayınıñ (8) ġurrasıda ol manzıldın köçüp Bāmīġa yek-şanba küni Ķoç Atanıñ cıvārın maķarr-ı surādıķāt-ı (9) ıclāl ķıldurdı. Şanba küni sıpāh-ı sengīn ve leşker-i ķıyāmat-āgīnnı ĥarekatġa kirgüzüp bād-pā-yı (10) köh-hayóat-ı barķ-surÓatnı, Óazīmat ŧarīķı bile taġ ŧarafıġa sürüp Ķara Ķadaķ darbandıġa (11) vārıd bolup Kiri dégen bulaķ -kim Ķızıl Rıbāt suyınıñ manbaÓı durur- anıñ atrāfıġa (12) fayż vuśūlı bile kevŝer ķıraġı dék ŧarāvat u tāza bağışladı. Se-

şanba küni Ḳara Ḳadaḳdın (13) nahżat lıvāsın cılva-ger ḳılıp Ħ(v)āca ḳalʼAsı ĥavālīsıda gerdūn-asās mancūḳın (14) źırva-ı Ayyūḳdın ötkerdi. Māh-ı meźkūrnıñ béşide çahār-şanba küni ol mavżıʼda mutavaḳḳıf bolup (15) Sulṭān Ħan ve Ḳutluġ Muĥammad Inaḳnı bir az leşker-i carrār bile Ĥıśār taġınıñ kün çıḳar (16) tumşuḳıdaġı mütemekkin bolup olturġan Ḳaradaşlı ħalḳını köçürmekge nām-zad ḳıldı. Panç-şanba küni andın (17) nahżat körgüzüp Ters Aḳar suyınıñ kenārın manzıl-gāh-ı sıpāh-ı nuśrat-panāh étti. Cumʼa küni (420a) (1) Sunbar daryāsınıñ sāĥılın muħayyam-ı ħıyām-ı davlat-ıntıžām ḳılıp dururlar. Şanba küni mazbūr māh- (2) nıñ sékkizide andın ĥareket körgüzüp Mīr Sarāyıġa nuzūl şarafıdın nigār-ħāna-ı Çīn (3) nazāketin bağışladı. Ammā ol mavżıʼda yamġur bī-nıĥāyat köp yaġıp palçıġ cıhatıdın sıpāh (4) ahlı Ażīmat étmekdin mutaʼaźźır bolup maşaḳḳat-ı bısyār ve suʼūbat-ı bī-şumār çéktiler. Ammā ol ĥażrat- (5) nıñ ḳāyıd-ı ıḳbāl-ı bī-zavālī ve ḳalāvīz-ı davlat-ı lā-yazālī dast-gīrlik étip lıvā-yı (6) saʼādat-ıntımānıñ žıll-ı źalīlıġa ĥareket körgüzüp dururlar. Yek-şanba küni sıpāh-ı žafar-panāhnıñ (7) ʼaḳabı yıġnalsun, dép tavaḳḳuf körgüzüp dururlar. Dū-şanba küni andın rükūb (8) ḳılıp Çandır suyınıñ kenārın mažrab-ı bār-gāh-ı ıḳbāl ve muħayyam-ı ħıyām-ı ıclāl ḳılıp dururlar. (9) Ammā meźkūr bolġan ser-kerdeler –kim Ḳaradaşlı ħalḳını köçürmekge maʼmūr bolup durur érdiler- (10) farmān-ı vācıbu’l-ımtıŝāl mūcıbı ve bāʼıŝı bile barıp ol camāʼanı Közsiz suyı ve Yuvan suyınıñ kenārıda (11) mütemekkin u mutavaṯṯın durur érdiler. Macmūʼı yeti yüz éllikdin zıyāda durur érdi. Köçürüp Ḳarrı (12) ḳalʼAnıñ yavuḳıda Şaytān ḳalʼAda süknā taʼyīn ḳılıp murācaʼat ḳıldılar. (13) Ḳutluḳ Muĥammad Inaḳ leşker-i fīrūzī-aŝar bile Mīr Sarāyıda ʼataba-ı aʼlā mulāzamatıġa yettiler. (14) Sulṭān Ħan tuĥfāt u tansuḳāt-ı sar-ancām üçün keynrek ḳalıp Çandır kenārıda āstān-ı (15) saʼādat-nışān mulāzamatıġa fāyız bolup dururlar. Ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı cahān-satān bir kün Çandır (16) savāĥılıda ıstırāĥat körgüzüp çahār-şanba küni aynıñ on ikkiside köçüp lıvā-yı žafar (17) mahçanı cılva-ger ḳılıp Ḳaplanlı daranıñ aġzıġa nuzūl ḳıldı. Panç-şanba küni Atrek suyınıñ (420b) (1) ḳıraġıda Üylük dégen mavżıʼnı mustaḳarr-ı surādıḳāt-ı ıclāl ve muʼasker-i ʼasākir-i nuśrat-ışţımāl (2) ḳılıp dururlar. Ol mavżıʼda Sulṭān Ħan ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı fırdavs-mekānġa (3) ıħlāś-ı ʼubūdıyyat yüzidin bir aḳ üyde ikki doġma, bir kenīz, ikki at, ikki yüz ḳoy, pīş-keş étip (4) yaĥşı żıyāfatlar ve pasandīda ħıźmatlar marāsımıġa ıḳdām körgüzüp ol ĥażratnıñ ĥużūr-ı (5) mavfūru’s-surūrı bile bahramand bolup amtıʼa-ı pākīze ve aḳmışa-ı nafīsadın pāy-andāz töşep (6) darāhım-ı bısyār ve danānīr-ı bī-şumār, cavāhır-ı sīr-āb ve laʼāālīʼ-ı ħūş-ābdın saçıġlar saçıp marāĥım-ı ħusravāna (7) ve ʼavātıf-ı yegrenıġa ıħtıśāś tapıp dururlar.

Ḳıtʿa:

Ḥūşā ol kim şahıġa yoḳ u barın

Nıŝār (8) étgey kemāl-i bendelikdin

Şahınıñ ıltıfātı hem çıḳarġay

Anı gerdūn üze efgendelik- (9) din

Ol ĥażrat hem ol kün Mengli ʿAlī Kāfır ve Seyyid Nażar Bég Yemrelini élçi ḳılıp Nacaf ʿAlī Ḥanġa (10) marsūl tutup dururlar eger yav bolsa yavlıġda ger él bolsa éllikni ıžhār ḳılsun ve Oġlan Işannı (11) Göklenġa ıžhār-ı ıstımālat ḳılıp yiberip dururlar, kim hīç ḥavf u ḥavātır çékmey özlerin (12) dar-gāh-ı ʿĀlam-panāhnıñ āstānasıġa yétkürsünler, cumʿa küni Atrek kenārıdın ordu-yı humāyūnnı (13) ĥarekatġa kirgüzüp dururlar. Arada iki manzılġa tüşüp yek-şanba küni Çınārānnı mavżıʿ-ı bār-gāh-ı nuśrat- (14) āgāh ve mesken-i sıpāh-ı žafar-panāh ḳılıp dururlar. Ve Dū-şanba künide İgdir camāʿasınıñ çerigi Mullā ʿArab (15) başlıġ dar-gāh-ı felek-ışţıbāhġa ʿataba-boslıḳ davlatıġa yétip dururlar. Ve ol manzılda (16) üç künġaça bıstar-ārā-yı ıstırāĥat bolup panç-şanba küni bādıya-paymā-yı ʿazīmat bolup Ḳızılça darasınıñ (17) içıġa sarā-parda-ı davlat-ı parvardanı bar pāy ḳıldurup nuzūl körgüzüp dururlar. (421a) (1) Cumʿa küni kevkebe-i keyānī ve dabdaba-ı śāĥıb-ḳırānī bile rükūb ḳılıp alvıya-ı nuśrat-ı taʿmıyanı cılvaġa kirgüzüp (2) ızdıĥām-ı tamām ve ġulġula-ı ḳıyāmat-ıntıžām bile Gürgen daryāsınıñ kenārıġa vārıd bolup Ḳara töpe (3) mavżıʿın muĥayyam-ı ĥıyām-ı saʿādat-farcām ve mustaḳarr-ı rāyāt-ı nuśrat-ıltızām ḳıldı. Ol kün (4) Ḳara Töpelik Göklendin Bayandır ve Ḳara Talḳanlu ve Érgeçlü ekābırı Avaca On Bégi Bayandır ve Allāh Berdi (5) Ḳara Talḳanlu ve Muĥammad Ḳulı Érgeçlü ve ġayru-hum ḳélip ıžhār-ı ıtāʿat u ınḳıyād ḳılıp āstān- (6) boslıḳ şarafıġa fāyız boldılar. Ve sar u pā-yı şāhāna ve navāzışāt-ı ĥusravānaġa (7) ıĥtıśāś tapıp köçüp kélmek vaʿdası bile muʿāvadat ḳıldılar. Şanba küni ol (8) mavżıʿdın ordu-yı keyhān-pūynı ĥarekatġa kirgüzüp ve Derrī-gez muḳābalasıda Gürgen (9) suyınıñ ḳıraġın mustaḳarr-ı rāyāt-ı saʿādat-sımāt ve muʿasker-i ʿasākir-i nuśrat-āyāt (10) ḳılıp nuzūl étti. Çūn Ḳızılbaşıyya ekābırıdın Mehdi Ḳulı Ḥan Ḳaçar ve Muśtafa Ḳulı Ḥan Béglerbégi (11) ve Faraca'llāh Ḥan ve Ismāʿīl Ţıllāyīnıñ inisi Samnan ĥākimi Źu'l-fiḳār Ḥan ve Muĥammad Ĥusayn (12) Ḥan Karray, ḳırḳ ve Ādīna Ĥusayn Ḥan Bayandır bularnıñ macmūʿı on miñ çaġlıġ atlıġ bile (13) ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı gītī-satānnıñ İskender dék cahān bılādı tasĥīrı üçün rükūb (14) ḳılıp ʿınān-ı ʿazīmatın ol navāĥīġa maʿṭūf étgenin éşitip muĥāraba ve muḳātala asbābın (15) kemā ĥaḳḳa muhayyā ve āmāda ḳılıp Peserekde ḳabalmış érkenler bu ḥabar masāmıʿ-ʿalayhġa yétgeç (16) Ḳara Töpe

mavżıÓıdın Yomutıyya çerigi alar üstige maǿmūr bolup érdi. Tā kim goş-mālı bérilgen (17) maǿmūrlar kéçe ılġar bile barıp kemīn-gāh-ı tavaķķuf ķılıp çābuk-suvār-ı ħūrşīd-ı raħşān tün (421b) (1) Ĥıśārı yaġmāsıġa Óatf-ı Óınān ķılġandın soñra şacāÓat-ı tamām ve calādat-ı mā-lā-kelām bile (2) küffār-ı fuccārnıñ üstige at salıp hem ol Ĥamlada ġanāyım-ı bısyār ve usarā-yı bī-şumārġa (3) mutaśarrıf bolup ve bir baş késip rıcÓat ķıldılar. Ve Derrī-gezde āstān-ı muÓallā mulāzamatıġa (4) muşarraf bolup dururlar. Yek-şanba küni Sultān Ħan, Yomut ve Gürgen çerigi bile nām-zad (5) boldı. Alar farmān mūcıbı bile kefere ħaylı ustıġa barıp endek muĤāraba vāķıÓ boldı. (6) Ol muĤārabada MuĤammad Ĥusayn Ħan Karray tarafıdın iki Ķızılbaş-ı bad-maÓāş ķatlġa (7) yétip tengnāy-ı cahannamġa Óāzım bolup durur. Ve Yomutıyya gürūhıdın iki kimse esīr-i sar-panca-ı taķdīr (8) bolup dururlar. Hem ol kün Mengli ÓAlī Kāfır ve Seyyid Nažar Bég -kim élçilikge (9) nām-zad bolup érdiler- andaġ kim sābıķan meźkūr bolup durur érdi- Nacaf ÓAlī Ħan ve Rıżā Ķulı Ħan- (10) nıñ élçileri bile kélip Óataba-ı aÓlā ħāk-boslıġıġa fāyız boldılar. Dū-şanba küni (11) Göklendin Yomutıyya arasıdaġı Ata ħalķıdın ikki oġrını tutup dururlar. (12) Alarnı ışārat-ı vālā bile Óıbratan li'n-nāžırīn gülüle yañlıġ top içige salıp atdılar. (13) Se-şanba küni Göklendin köçüp kélmek vaÓdası bile kişi kélip mavķıf-ı calāldın (14) Sultān Ħan ve Ķutluķ MuĤammad Inaķnı ıltımās ķılıp alıp kéttiler. Tā kim üstimizde (15) turup köçürgeyler. Ammā avbalarıġa barġandın soñra Ķızılbaşdın ķorķup (16) köçmek vaÓdasın buzup daranıñ içıġa kirip ıstıÓcāl-ı tamām bile fırārī boldılar. (17) Çahār-şanba küni Ķutluķ MuĤammad Inaķ ve Sultān Ħan ve Yomut ve Çavdur ekābırı ve sıpah-dārlarıdın (422a) (1) Ĥubbī Ķulı Ħ(v)āca ve MuĤammad Kerīm Topçı iki miñ sıpāh-ı nuśrat-panāh bile Ķızılbaş üstige (2) maǿmūr bolup ve azraķ muĤāraba ķılıp murācaÓat körgüzüp dururlar. Panç-şanba küni māh-ı (3) meźkūrnıñ yigirme altısıda Ĥažrat-ı śāĤıb-ķırān-ı maġfırat-nışān mubārazat (4) kemerin ahammıyyat bélıġa baġlap tevekkül cavşanın mübārek éginge kéyip şacāÓat tīġın (5) nıyām-ı ıntıķāmdın çékip ġayrat bād-pāyıġa rükūb ķılıp lıvā-yı nuśrat-ıltıvānı Ĥarekatġa (6) kirgüzüp maymana-ı maymūn u maysara-ı maysūrnı şucaÓā-yı nām-dār ve ķutalā-yı hızabr-kirdār bile ārāsta (7) ve pīrāsta ķılıp taġ étegıġa kevkebe-i Ĥayrat-afzā bile barıp yasav çékti. Ve küffār-ı tīra- (8) rozgārdaġı maysara-ı nā-maysūr ve maymūna-ı nā-maymūnın sıpāh-ı ħızlān-dast-gāh bile bézep (9) taġnıñ üstige çıķıp śaf tüzüp muĤāraba amrıġa ıķdām körgüzüp dururlar. (10) Ve ol uçurda farmān-ı lāzımu'l-ımtınān mūcıbı bile top-ħāna-ı dūzaħ-nışāna sar-kārları (11) top-andāzlıġ marāsımıġa ķıyām körgüzüp gülüle-i ātaş-bār bavārıķı bile kefere gürūhınıñ (12) āb-dān-ı şarārat-nışānın köydürüp ħākistar ķıldılar. Belkim ol bavārıķ Ĥurķatı taġ

(13) acsāmıġa dağı sırāyat ḳılıp [318] mażmūnın āşkār étdiler. (14) Ve ol heneggāmda[319] leşker-i Islāmdın Bahrām-śavlat bahādurlar ve żırġām-haybat dıl-āvarlar (15) maydān-ı maśāfġa Rustamāna ḳadam urup ḳatl u küşiş amrıġa ıştıġāl körgüzdiler. (16) Ve sıpāh-ı küffārdın hem gürūh u anbūh -kim şacāÓatda sām-ı Narīmānnı ıÓtıbār közıġa (17) īlmās durur érdiler- hayóat-ı ıctımāÓ bile leşker-i Islāmġa tavaccuh bolup andaḳ (422b) (1) muĥāraba ve muḳātala rasmı žuhūrġa yetti, kim Isfandyār-ı rūyīna-tan ve Rustam-ı śaf-şiken arvāĥıdın āvāz-ı (2) taĥsīn ve śadā-yı āfarīn havas ahlınıñ sāmıÓa-ı idrākıġa yétip ġalaba-ı ĥayrat madhūş étti (3) ve sıpāh-ı nuśrat-panāh cahd-ı mavfūr ve saÓy-ı meşkūr taḳdīmġa yétkürüp calādat ḳılıçın ġayrat (4) ḳolıġa alıp andaḳ germ-i kār u zār bolup dururlar, kim aÓdā-yı dīn ḳanıdın (5) hem ol taġ üzre lālazār hayóatı āşkārā bolup dururlar ve bédevler ayaḳı Ḳızılbaş- (6) nıñ maşyūm başların andaḳ urup durur, kim goy-ı çavgān oyunın (7) žuhūrġa yétkürüp dururlar, summ-ı sutūr ġubārı ol yañlıġ felek-farsāylıḳ (8) ḳıldı, kim ħūrşīd-ı cahān-tāb yüzıġa parda-ı ḳīr-gūn yayıldı ve pahlavānlar naÓrasıdın (9) taġ içre ol yañlıġ ġulġula paydā bolup durur, kim ġavġā-yı ḳıyāmat śadmat-ı (10) huvaydā bolup durur, çūn heneggāma-ı[320] kār u zār bu navÓ germ ve bahādurlar maÓrekeni (11) içide, bu yañlıġ bī-āzarm durur érdiler. Āftāb-ı Óālam-tāb cahān-gīrī zarrīn-şuḳḳa lıvāsın sar-nigūn (12) ḳıldı. Ve sıpāh-ı kevākib Óarśa-ı felekde her tarafġa yayıldı. Küffār leşkeri tün (13) kéysüsi dék tār u mār bolup ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı kişver-satān dağı aÓlām-ı žafar-farcāmnı ĥareketge (14) kirgüzüp bār-gāh-ı sıpıhr-ıştıbāh tarafıġa nahżat körgüzüp dururlar. Ol uruşda (15) sıpāh-ı Islāmdın yétti kişi zaĥm-dār bolup dururlar. İskender Ħ(v)āca ve Cavān-mard Ħ(v)ācalar (16) ol cumladın durur érdiler ve altı kişi daraca-ı şahādatġa yétip dururlar. Ol cumladın (17) Berdi Inaḳ ve Ħudāy Nažar Ḳaḳ ve Yomutıyyadın Ögüz Muĥammad Nıyāz Sar-dār ve ġayru-hum durur érdiler. (423a) (1) Ammā sıpāh-ı küffārdın gürūh u anbūh żalālat-pıjūh sınān-ı cān-sıtān ışāratı (2) ve şamşīr-i burrān dalālatı bile uftān u ħīzān acal toġrı yolıdın Óuḳubat-ı kedde-i cahannamġa (3) Óāzım bolup dururlar. Ve cumÓa küni māh-ı mazbūrnıñ yigirme yétiside Avaca On (4) Bégi āstān-ı davlat-ıntıžām mulāzamatıġa kélip él u aĥşāmın köçürmekġa (5) kişi tilep dururlar. Ol ĥażrat anıñ ıltımāsın mabźūl tutup aña rikāb-ı (6) humāyūn mulāzımlarıdın Seyyid Nıyāz Mutavallīnı ḳoşup yiberip dururlar. Şanba küni (7) temekkün sarīrıda ārām-güzīn bolup yek-şanba küni meźkūr aynıñ salĥıda Derrī-gez (8) muḳābalası ve Gürgen kenārıdın köçüp Ḳocuḳnıñ ḳalÓasınıñ muĥāźīsıġa (9) nuzūl

[318] Kudühe'n-näsü ve'l-hicāretü (onun yakacağı insanlarla taşlardır). LXVI, 6
[319] Kelime metinde (م) şeklindedir.
[320] Kelime metinde ( ) şeklindedir.

ḳılıp dururlar, kim ol mavżıÓnı Ḳazuḳlı dép dururlar, ol kün Sulṭān Ħan (10) ÓAvaż Yüz Başı ve Céren Yüz Başını Göklenniñ çerigi bile Avaca On Béginiñ (11) élıġa yiberip durur. Tā kim tīz köçürgeylerdür. Şanba küni –kim Racab ayınıñ ġurrası (12) yaÓnī avvalı durur érdi, kim ol mavżıÓda tavaḳḳuf vāḳıÓ boldı- ol kün ħūrşīd-ı (13) cahān-tāb çābuk-suvārī cavzānıñ burcıda ārām-güzīn durur érdi. Se-şanba künide (14) andın mevkib-i saÓādat mürekkebni Ĥarekatġa kirgüzüp yana Derrī-gez Ĥavālīsıġa avvalġı sengerdin (15) ötüp nuzūl-ı ıclāl körgüzüp dururlar. Çahār-şanba küni andın rükūb étip (16) Ḳara töpeni muÓasker ḳılıp dururlar. Ol kéçe ÓAvaż Yüz Başı ve Céren Yüz Başı, Sulṭān (17) Ħandın Kéng Cāy atlıġ mavżıÓdın ayrılıp kélip mulāzamatıġa yétip dururlar. (423b) (1) Panç-şanba küni -kim aynıñ törtünçi küni durur érdi- ol Ĥażrat hem ol manzılda (2) mütemekkin bolup Seyyid Nażar Bég Yemrelini Kürd élçilarıġa ḳoşup Nacaf ÓAlī Ħan ve Rıżā Ḳulı Ħanġa (3) ırsāl ḳıldı. Ve ÓAvaż Yüz Başını Sulṭān Ħannıñ aldıġa yiberdi, kim Göklen ked-ħudāları (4) bile mulāzamatġa yétsün, cumÓa küni hem mutavaḳḳıf bolup şanba küni samand-ı nahżatġa (5) rükūb ḳılıp ordu-yı keyhān-pūynı köçürüp Kökçe darasıġa kirip bār-gāh-ı žafar-panāhnı bar pāy (6) ḳıldurup nuzūl étti. Yek-şanba küni andın köçüp Atrekde Çandır ve Sunbar daryāsınıñ (7) ḳoşulġan yerin leşker-gāh étti, kim ol mavżıÓnı Çat dérler. Dū-şanba küni māh-ı meźkūrnıñ (8) sékizide Atrekdin Óubūr ḳılıp se-şanba küni tavaḳḳuf vāḳıÓ boldı. Ol mavżıÓda ÓAvaż (9) Yüz Başı ve Mīr Davlat Sar-dār Sulṭān Ħannıñ aldıdın kélip Çandır kenārıġa tüşgen (10) ħabarın yétkürdiler. Ol Ĥażrat alarnıñ hem-rāhların Sulṭān Ħan- (11) nıñ allıġa çapar ḳılıp yiberdi, kim tañla köçermiz, tīzrek mulāzamatġa yetüşsün, (12) çahār-şanba küni köçüp yana bir mavżıÓġa tüşüldi. Ol kéçe Ĥuftan çaġı Sulṭān Ħan (13) Göklen ekābırı bile Óataba-ı āsmān-martaba mulāzamatıġa yetti. Panç-şanba küni ol mavżıÓdın nahżat (14) lıvāsın Ĥarekatġa kirgüzüp Karriçaġa -kim kāf-ı muÓcama ve raǿy-ı muşaddada bile durur, (15) bir ḳaḳnıñ atı durur, kim Küren taġınıñ aşaḳıda vāḳıÓ durur- nuzūl-ı ıclālı (16) şarafıdın nażārat u tāza baġışladı. Ol kün Sulṭān Ħanġa Óavātıf-ı ħusravāna (17) ve marāĤım-ı pādşāhāna bile behremendlik ve sar-afrāzlıġ yétkürüp öz yurtıġa ruħśat (424a) (1) bérdi. Tā kim éliniñ Ĥukūmat ve Ĥırāsatıġa ıḳdām körgüzgey ve ħuftan vaḳtıda (2) ol mavżıÓdın ordu-yı saÓādat-dast-gāh ve sıpāh-ı maymanat-ıntıbāh bile nahżat ḳılıp şab-gīr bile (3) Acı ḳaḳġa yetüşüp nuzūl étti. Ve andın köçüp cumÓa küni pīşīnda Küren bile tā Balḳan taġı- (4) nıñ ortalıġıda Gabr ḳaḳnıñ aṭrāfın muÓasker ḳıldı. Andın Óazīmat (5) körgüzüp şab-gīr bile Dana Atanıñ cıvārın muħayyam-ı ħıyām-ı ıclāl körgüzüp dururlar. Şanba (6) küni andın atlanıp ḳumnı mażrab-ı bār-gāh-ı ıḳbāl ve maḳarr-ı sarā-parda-ı davlat-ışṭımāl (7) ḳılıp dururlar.

Yek-şanba küni rāǿyat-afrāz nahżat bolup Ciyen Muĥammad ķaķı- (8) nıñ ķumġa vārıd bolup dururlar. Ve dū-şanba küni Yasķa mavżıÓıġa tüşülüp durur. (9) Ve ol yerde bir kün ıstırāĥat körgüzüp çahār-şanba küni şab-gīr étip tüş (10) vaķtıda Ķara Tegelek ve Aśĥāb suyınıñ ķıraġın muÓasker-i sıpāh-ı nuśrat-panāh-ı (11) žafar-aŝar ķıldı. Ve andın pīşīndın soñra rükūb körgüzüp yana bir mavżıÓġa nuzūl (12) étti. Ve panç-şanba küni māh-ı meźkūrnıñ on sékkizide andın köçüp Camāl ayınıñ ĥudūdıġa (13) tüşgen ķaķda tüşlep kéçe yana bir ķaķda -kim Camāl ayıġa dāĥıl durur- tüşülüp (14) cumÓa kéçesi andın köçüp Çāşt-gāhda bir yerġa nuzūl körgüzüp kéç andın köçüp (15) yana bir mavżıÓġa tüşüp dururlar. Se-şanba kéçesi şab-gīr ķılıp Üç Ŧaġan ķumıdın (16) ötüp tüşülüp durur. Ve andın nahżat körgüzüp kéç Aķ Yaylaķnı rāǿyāt-ı (17) maymanat-āyātnıñ mustaķarrı ķıldı. Yek-şanba küni camīÓ davlat-panāh sıpāh-dast-gāh-ı ŝarvat (424b) (1) meşk u mıŧharalarıġa su alıp pīşīndın soñra ızdıĥām-ı tamām bile téprenip ol (2) arada bir ķonup dū-şanba küni kéç pīşīnda Orta ķuduķ ĥavālīsın maķarr-ı kevkebe-i vālā (3) ķılıp dururlar. Ve se-şanba küni Orta ķuduķdın mevākib-i davlat merākib bile (4) samand-ı ıķbālġa rükūb körgüzüp tīġ-ı musāraÓat bile ķaŧÓ-ı masāfat étip ortada iki ķonup (5) panç-şanba küni çāşt-gāhda Ħaŧīb ķaķıġa nuzūl ķıldılar. Ammā ol mavżıÓda havā ıssıġlıġı (6) ve ķumnıñ ĥarāratı ve susızlıķ cıhatıdın taşna-lab bolup ekŝer at ve téve talaf boldı, (7) kim ahl-ı sıpāhnıñ köpreki pıyāda bolup dururlar. Andın soñra cumÓa küni ol mavżıÓdın rükūb (8) ķılıp Ayrı Tām mavżıÓġa nuzūl körgüzüp dururlar. Ve ol mavżıÓda saĥāb-ı Óınāyat-ı İlāhīdın (9) ĥażrat-ı ħıdīv-ı maġfırat-panāhīnıñ gülşen-i davlatınıñ sar-sabz u rayyānlıġı üçün raĥmat yamġurı yağıp (10) ol mıķdār ķaķ tüşüp durur, kim barça leşkeriyye şād-āb u sīr-āb bolup dururlar, (11) şanba küni andın köçüp Çaġıllı-gerīşge nuzūl étip andın Óaśr vaķtı rükūb ķılıp şab-gīr bile (12) meźkūr aynıñ yigirme sékizide yek-şanba saĥarı nuzūl-ı şarāfat vuśūlī bile Beder-kent ĥavlī- (13) nıñ źırva-ı ıftıĥārın avc-ı eflākdın aşurup dururlar. Andın pīşīn vaķtıda (14) samand-ı nahżatġa rükūb ķılıp davlat u ıķbāl bile dāru's-saltana-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazmnıñ (15) sarīrıġa nuzūl étip memālik-i maĥrūsanıñsükkānıġa fayż vuśūlıdın nıhāyatsız naşāŧ ve ġāyatsız (16) ınbısāŧ yétkürüp durur yaÓnī **VāķıÓātı -kim ol Ĥażrat-ı mustaķarr-ı ħılāfatġa nuzūl ķılġandın soñra** (17) **vuķūÓ tapmış durur- ve źikr ķılılġusı durur**.

Ol cumladın hem ol yıl yaÓnī sana-ı Hıcrıyya miñ iki yüz (425a) (1) otuz birde ŞaÓbān ayınıñ avāyılıda Marv dıyārıda mütemekkin bolup olturġan Terākime ŧavāyıfı- (2) dın Teke camāÓasınıñ baÓżı luśūśu ħarāmīları baş ķoşup ıttıfāķ bile Ħ(v)ārazm-ı ıram- (3) bazm memālik-i maĥrūsası cānıbı ķaraķçılıķ marāsımı bile atlanup mutavaccıh

bolup dururlar. Ve Cayĥūn (4) sāĥılı bile Óazīmat körgüzüp Śadvar mavżıÓıdın ikki çofannı öltürüp bir az māl (5) taśarrufıġa kirgüzüp fırārī bolup dururlar. Amīr-ı kebīr camālu'd-davla ve'd-dīn (6) Ķutluķ Murād Inaķ –kim Hazār-asb ĥukūmatıġa maşġūl durur érdi- bu vāķıÓa vuķūÓıdın ħabar tapıp (7) mulāzımlarıdın Davlat Murād Bégni yüz kimse bile alarnıñ taÓāķubıġa nām-zad ķıldılar. Maǿmūrlar (8) ıstıÓcāl tarīķı bile surÓat bād-pāyın sürüp Darugandın ötüp Gögerçinli (9) mavżıÓıġa yétgende kéynidin yetüşüp ķaśd ķıldılar, kim barçasın ġażab sar-pancasıġa (10) giriftār ķılġaylar. Ķaraķçılar alarnıñ balā-yı mubram ķażā-yı muĥkem yañlıġ sar-vaķtıġa yétgenin (11) muşāhada ķılġaç tāb-ı muķāvamat kéltüre almay dast-ı taśarrufıdağı māllarnı taşlap fırār ıħtıyār (12) ķılıp özlerin daryāġa ve ķalın bīşalarġa urup maşaķķat-ı bısyār ve suÓūbat-ı (13) bī-şumār bile başların bahādurlarnıñ śamśām-ı ħūn-āşāmı żarbıdın ķutķardılar. (14) Ķavġunçılar alarnı körüp taraddud u cust-cū ķılıp tapa almay mužaffar u manśūr barça mālnı alıp (15) murācaÓat körgüzüp dururlar. Ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān māh-ı meżkūrnıñ toķkuzıda Ķandım Sar-dārnı (16) safārat rasmı bile Buħārāġa nām-zad ķıldılar. Ve Ramażān ayınıñ onıda şanba küni (17) Buħārā élçisi Nūr Muĥammad Bég Toķsavul başı Amīr Ĥaydarnıñ ıħlāś-nāmasın kéltürüp āstān-ı (425b) (1) felek-nışān mulāzımlarınıñ nażar-ı anvarıġa maÓrūż ķıldı.

Ķaķa Sar-dār ve Mengli ÓAlī Sar-dār- (2) nıñ Marv tekesıġa çapavul urġanı

Meźkūr aynıñ on ikkiside dū-şanba küni ĥażrat-ı (3) śāĥıb-ķırān-ı fırdavs-mekān Yomutıyya ekābırıdın Ķaķa Sar-dār ve Mengli ÓAlī Sar-dār ve Ata Nıyāz Mergen ve Sunbar (4) Sar-dār ve Özbekdin Ħallī Atalıķnı ikki yüz nafar sıpāh-ı carrār-ı kīne-güźār bile Tekeniñ üstige (5) ılġar buyurup dururlar. Maǿmūrlar surÓat-ı tamām ve ıstıÓcāl-ı mā-lā-kelām bile ķatÓ-ı manāzıl (6) ve tayy-ı marāĥıl ķılıp Dengiz ķuduķındın kün çıķar cānıbıġa ķarap musāraÓat körgüzüp (7) meźkūr aynıñ yigirme biride çahār-şanba küni Marv daryāsınıñ ayaķıdın -kim Marvġa (8) yarım künlük yer durur- Kök töpe mavżıÓda Arıķ camāÓasıdın Muĥammad Nıyāz Kāżīnıñ avbasıġa (9) -kim on yétti üylük durur érdi- dāħıl bolup ottuz çaġlıġ kimseni tīġ-ı bī-dırīġ-ı damīdın (10) ötkerip Óavrāt u atfālın –kim ķırķ nafarġa ķarīb durur érdi- esīr ķılıp māl (11) u mavāşīların olcalap muÓāvadat körgüzüp dururlar. Māh-ı meźkūrnıñ yigirme yéttiside (12) çahār-şanba küni dar-gāh-ı Óālam-panāh mulāzamatıġa yétdiler. Ve ol Ĥażrat navāzışlar körgüzüp ħazīna-ı (13) ıĥsānıdın barçasınıñ dāman-ı umīdların nuķūd-ı maķśūd bile toldurup cāma-ħāna-ı ıltıfātıdın (14) ħulāÓ-ı girān-māyaġa maħśūś ķıldı.

Murād Sar-dārnıñ Aĥal tekesıġa dast-burd-ı Óažīm yétkürmeki dāstānı

(15) Yomuttıyya sar-āmadıdın Murād Sar-dār bir az mutahavvır yigitge baş bolup Ĥażrat-ı śāĤıb-ķırāndın ızn u ruĥśat alıp (16) Şavvāl ayınıñ avāyılıda Teke çapavulıġa surÓat-ı tamām bile Óāzım bolup yétti künde Aĥal ķıblasıdın (17) bir ķuduķ Ĥavālīsıġa vārıd bolup Teke muÓānıdlarıdın sékiz kişiniñ maşyūm başın casad-ı pur-Ĥasadıdın (426a) (1) cudā ķılıp ve iki kimseni asārat ķaydıġa çékip tört yüz çaġlıġ téve sürüp muÓāvadat (2) körgüzüp dururlar ve meźkūr aynıñ yigirme ikkiside şanba küni āstān-ı sıpıhr-nışān (3) mulāzamatı şarafıġa muşarraf bolup Óınāyāt-ı ĥusravānaġa ıĥtıśāś tapıp dururlar. Ve māh-ı meźkūrnıñ (4) avāsıtıda Buĥārā élçisi Nūr Muĥammad Bég Toķsavul başıġa ruĥśat-ı murācaÓat bérilip durur.

Bāġī Bég Bahādur- (5) **nıñ Bāmī Burma navāĤīsıġa çapavul urmaġı**

Māh-ı mazbūrnıñ yigirme üçide yek-şanba Yomutıyya (6) maşāhīrıdın Bāġī Bég Bahādur Ĥażrat-ı śāĤıb-ķırān-ı cannat-mekānnıñ ıcāzatı bile bir gürūh (7) alamanġa ser-kerde bolup Teke aĥşamı ġāratıġa cāzım bolup Orta ķuduķ yolıġa Óāzım boldı. Çūn (8) ķatÓ-ı manāzıl ķılıp Bāmī Burma Ĥavālīsıda bir ķuduķ üstidin çıķıp aç arslan ve balā-yı (9) nā-gehān yañlıġ Teke avbasıġa dāĥıl bolup yeti sékkiz mufsıdnıñ sar-ı nā-mübārekin tīġ-ı burrān (10) ve şamşīr-ı cān-sıtān bile casad-ı palīdlarıdın cudā ķılıp bī-Ĥısāb téveniñ ġanāyımını (11) dast-ı taśarrufıġa kirgüzüp murācaÓat ķıldılar. Ve Źu'l-ķaÓda ayınıñ on biride (12) şaharġa vārıd bolup mulāzamat şarafnı tapıp dururlar. Ve hem ol aynıñ on (13) ikkiside panç-şanba küni Ķızıl Rıbāt Tekesiniñ sarvarı Ħāl Nafas Sar-dār Tekeniñ yetti (14) uruġıdın yetti kimse bile élçilikge kélip āstān-ı muÓallā ħāk-boslıġıġa fāyız boldılar. (15) Ve meźkūr aynıñ yigirme yéttiside ol Ĥażrat alarġa sıyādat-panāh, nacābat-dast-gāh (16) Ħ(v)āca Cān Ħ(v)āca -kim Ĥubbī Ķulı Ħ(v)ācaġa maşhūr durur- hem-rāh étip Tekege marsūl tuttılar. (17) Ve Źu'l-Ĥıcca ayınıñ ġurrasıda se-şanba küni Ķazaķıyya mufsıdlarıdın Areng Ġāzī Ħannıñ inisi Nūrum (426b) (1) Töre yigirme atlıġ Ķazaķ bile Ķaraķçılıķ yosunda Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm cānıbıġa mutavaccıh bolup Ħānaķāhnıñ (2) maÓbarıdın Óubūr ķılġan kömürçilerni çapıp mālların alıp fırārī bolup dururlar. (3) Ol vāķıÓalar üç kündin soñra canāb-ı ĥılāfat-maǿāb mulāzımlarınıñ samÓıġa yétişip Süyün Biy (4) ÓAvaż Yüz Başı alarnıñ taÓāķubıġa maǿmūr bolup dururlar. Yétti sékkiz kün ķavup (5) Ķazaķnıñ kéynidin yéte almay murācaÓat ķılup dururlar.

Süyün Bahādurnıñ Daşt-ı Ķıpçaķ (6) **śavbıġa ılġar merkebin sürmeki ve Ķazaķıyya aĥşamıġa çapavul tund-bādın yétkürmeki dāstānı durur, mastūr bolġusı durur**. (7)

Ḳurbān Ǿīdınıñ üçünçi künide –kim Źu'l-ĥıcca ayınıñ on ikkisi se-şanba küni érdi- (8) Sulṭān-ı cannat-mekān Terākime ṭavāyıfıdın Çavdur camāǾasınıñ sarvarı Muĥammad Nıyāz Sar-dār Bég (9) oġlı Süyün Bahādurnı sar-ħayl ḳılıp Manḳıt Ḳılıç Yüz Başı ve Ħıtāy Ḳılıç Bahādurnı (10) iki yüz sıpāh-ı nuśrat-panāh bile -kim tört ĥıśśası Çavdur ve Yemreli durur érdi- aña maśĥūb étip (11) Amīr Ḳara Ḳalpaḳnı ġacarçı étip Ḳazaḳ Bég üstige nām-zad ḳıldı. Tā kim ol tamarrud bīşalarġa (12) goş-māl u tanbīhı yétkürgeyler. Maǿmūrlar farmān-ı lāzımu'l-ımtınān mūcıbı bile Ǿāzım bolup (13) panç-şanba küni daryādın Ǿubūr ḳılıp Çungulġa tüşüp dururlar. Şanba küni, kim māh-ı meźkūr- (14) nıñ on toḳuzı durur érdi, kim Çunguldın köçüp Ǿazīmat merkebin surǾat ṭarīḳıġa (15) sürüp toḳuz kün ḳaṭǾ-ı masāfat étip onlançı künde Aḳça Téngiziniñ navāĥīsıda tört (16) üylük él, kim ikkisi Ḳazaḳ ve ikkisi Ḳara Ḳalpaḳ durur érdi. Alarnıñ sar-vaḳtıġa yétip Ḳazaḳlarnı ḳatlġa (17) yétkürüp dururlar. Ve Ḳara Ḳalpaḳnı başçı étip ılġar éttiler. Ve ol kün kéçġaça Üç Bölek élni (427a) (1) çapıp dururlar. Ve camīǾ érkeklerin ḳatl-ı Ǿām ḳılıp Ǿayāl u aṭfālın esīr-i asbāb u amvālın (2) olca ḳılıp hem ol yerde ḳoyup bir az yıġınnı muĥāfažatıġa taǾyīn ḳılıp yana surǾat-ı tamām bile ılġap (3) yarım kéçede bir otnıñ partavın muşāhada ḳılıp atlarıġa mıhmīz bérip bardılar. (4) Ve ol otnıñ aṭrāfıda ikki üylük Ḳazaḳ -kim ikki aḳa ve ini durur érdiler- ıttıfāḳā aḳası (5) köp Ḳazaḳnıñ içidin bir muhım üçün yigirme kimse bile ol kéçe üyge kélmiş durur érdiler. Alaman-ı (6) davlat-tavamān tīġ-ı burrān ve şamşīr-ı sar-afşān ışāratı bile ol gürūh-ı żalālat-pıjūhnıñ (7) barçasın uftān u ĥīzān āĥırat yolıġa Ǿāzım ḳılıp māl u aşyāsın ġārat étip yana ılġadılar. (8) ṭalīǾa-ı śubĥdın soñra Ḳara Saḳal ĥudūdıda -kim Ḳopalıġa ḳarīb durur- Ḳazaḳıyya ekābırıdın (9) Ḳuran Bahādurnıñ aḳrabāsıdın Bulan Biyniñ avulıġa ḳażā-yı āsmānī yañlıġ ḳoyulup dururlar. (10) Ittıfāḳā ol ĥīnda Bulan Biy ıstıbrā üçün üyidin çıḳıp durur érdi. Leşker-i ḳıyāmat- (11) aŝarnıñ ġulġulasın éşitip né ĥādıŝa vāḳıǾ bolġanın bilip özin ḳalın bīşaġa çékip (12) alamannıñ çengıntıḳāmıdın ḳutulup dururlar. MaǾlūm bolsun, kim ol Areng Gāzī Ħan- (13) nıñ amrı bile anıñ allıdın yañı kélip memālik-i maĥrūsa ḳaśdıġa çerik ve ḳonalġa yıġnar érdi (14) ve avulı on yétti üylük durur érdi. Barça amvāl u mavāşīsın sıpāh-ı nuśrat-panāh nahb u tārāc (15) étip ve camīǾ ahl u Ǿayāl u aṭfālın usārat ḳaydıġa muḳayyad ḳılıp érkeklerin ḳatl-ı Ǿām étdiler. (16) Tañlası uluġ çāşt-gāhda ol élniñ kārvānları -kim ĥaḳīḳatda genc-i ravān (17) durur érdi- Buĥārādın kélip ol vāḳıǾa ustıġa dūçār bolup dururlar. Leşker-i davlat-aŝar (427b) (1) ol kārvānnıñ hem matāǾ u aşyāsıġa mutaśarrıf bolup ġanāyım-ı mavfūr ve amvāl-ı nā-maĥśūr (2) bile pīşīndın soñra murācaǾat körgüzüp manāzıl-ı

mutaǾaddıda ve marāĥıl-ı mutanavvıǾanı (3) ķatǾ étip Muĥarramu'l-ĥarām [321] ayınıñ yigirme biride -kim se-şanba küni durur érdi- sudda-ı (4) sıdra-mıŝāl ve Ǿataba-ı saǾādat-maǿāl mulāzamatıġa muşarraf bolup marāĥım-ı pādşāhāna- (5) dın sar-afrāzlıķ tapdılar.

Ĥażrat-ı śāĥib-ķırān-ı fırdavs-mekānnıñ culūs-ı (6) **saǾādat-ı maǿnūsınıñ on ikilençi yılınıñ savānıĥıdur. Mastūr bolġusı durur**. (7)

Ol cumladın māh-ı meźkūr yaǾnī Muĥarramu'l-ĥarām ayınıñ yigirme ikiside çahār-şanba künide (8) sana-ı Hıcrıyyanıñ ikki yüz ottuz ikkide Ķazaķıyya muǾānıdlarıdın Sarı Ħ(v)āca atlıġ (9) mufattın fasād-pīşa ikki yüz kişi bile kélip Şor Bulaķnı mesken ķılıp Hazār-asbnıñ (10) kömürçileridin Baba Maĥźūm dégenni bir Ķara Ķalpak bile ķayd-ı asāratġa çékip muǾāvadat (11) ķılıp durur. Ve yolda Buĥārādın kéle durġan tört Ķara Ķalpaķnı tutup ķatlġa yétkürdiler. (12) Biri alarnıñ dast-ı taǾaddīsıdın ķaçıp ķutulup dururlar. Ve andın ötüp (13) Bāzargān bīşasınıñ yoķarısıda Buĥārā çārvāsınıñ geleleridin tört béş (14) sürük ķoynı béş çofanı bile alıp ġāyat-ı ıstıǾcāl bile murācaǾat körgüzüp dururlar. Ammā (15) Baba Maĥźūm ve Ķara Ķalpaķ fırār dast-yārlıġı bile ķayd-ı asrdın ħalāślıġ tapıp dururlar. Bu ħabar Hazār-asbda (16) amīr-ı roşan-żamīr Ķutluķ Murād Inakġa yétip ol canāb-ı muǾānıdlarnıñ kéynıġa öz mulāzımlarıdın (17) Dost Nažar Katavul ve ǾAbdu'r-raĥman Yüz Başını bir az atlıġ bile nām-zad ķılıp dururlar. Maǿmūrlar (428a) (1) ıstıǾcāl-ı tamām ve surǾat-ı mā-lā-kelām bile ılġar kılıp Ķoş Bulaķ mavżıǾda ol ĥarāmī-zāda-ı (2) şarārat-pīşalarnıñ izidin yetüşüp alardın ikki kimseni usārat sar-pancasıġa giriftār ķılıp (3) birin ol Ǿuķūbat bile ķatlġa yétkürüp muǾāvadat körgüzüp dururlar. Ve meźkūr aynıñ (4) yigirme toķuzıda çahār-şanba küni durur érdi. Tekeniñ élçileri ve Ķızılbaşıyya sufarāsı bār-gāh-ı (5) Ǿālam-panāh Ǿataba-boslıġıġa muşarraf bolup dururlar.

Ķaka Sar-dārnıñ Ķazaķıyyaġa dast-burd (6) **yétkürmeki ve Ŧaġan Nıyāz Bahādurnıñ Irdar yolıda kārvānġa çapavul urmaķı.**

Ĥażrat-ı śāĥib- (7) ķırān-ı gītī-satān māh-ı meźkūrnıñ salĥıda panç-şanba küni Yomutıyya aǾāžımıdın Ķaķa Sar-dār bile (8) Ata Nıyāz Mergen ve Mengli Sar-dārnı Yomutdın miñ kimse bile Ķazaķ çapavulıġa buyurup dururlar. (9) Ve Çavdurlar ekābırıdın Abdāl Ŧaġan Nıyāz Bahādur ve Ķılıç Yüz Başı ve Baylı Yüz Başı (10) ve Ĥusayn Sar-dārnı Çavdur ve Yemrelidin yétti yüz kişi bile Ķara Ķalpaķdın Töre Bég Ķıyatnı (11) alarġa ķalāvīz ķılıp Irdar yolıġa nām-zad ķıldılar. Alarnı Ǿālī-cāh, muķarrab-ı dar-gāh (12) Muĥammad Nıyāz Yasavul Başı san körüp daryādın ötkerip

[321] Metinde "Muĥarramu'l-ĥarām" tamlamasındaki "el takısı" yazılmamıştır.

murācaƟat ḳıldı. Śafar ayınıñ (13) On altısıda şanba küni Ŧaġan Nıyāz Bahādur Irdar yolıda Ḳazaḳnıñ köp (14) kārvānıġa uçraşup muĥāraba-ı bısyār ve muḳātala-ı bī-şumār žuhūrġa yétkürüp Ɵāḳıbatu'l-amr (15) ġālıb késilip kārvān ahlınıñ barça amvālın dast-ı taśarrufıġa kirgüzüp (16) murācaƟat ḳılıp mulāzamatġa yétdiler. Ve meźkūr aynıñ yigirme ikkiside (17) cumƟa kéçesi Ḳaḳa Sar-dār Yomut alamanı bile Ḳazaḳıyya aĥşamıġa dast-burd-ı Ɵažīm yétkürüp ġanāyım-ı keŝīre (428b) (1) bile Ɵatf-ı Ɵınān ḳılıp Ɵataba-ı aƟlā ħāk-boslıġıġa muşarraf bolup dururlar. Hem ol aynıñ (2) avāĥırıda Teke élçilarıġa yana Ĥubbī Ḳulı Ħ(v)āca bile Ḳandım Sar-dārnı ḳoşup ruĥśat bérildi ve Ḳızılbaş (3) élçilarıġa Bég Nıyāz Nāyıbnı maśĥūb ḳılıp yiberildi.

Süyün Biyniñ Daşt-ı Ḳıpçaḳġa (4) **yegren-i Ɵazīmat-tāb ḳılıp sürüp Ḳazaḳıyya aĥşamıġa dast-ı taŧāvul yétkürmeki ve Areng Ġāzī** (5) **Ħannıñ fırār ıĥtıyār ḳılıp özin ḳalın bīşa içre yaşurmaḳı**

RabīƟu'l-avval (6) ayınıñ toḳḳuzıda dū-şanba küni ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı maġfırat-nışān, Ḳıyat śanādīdın Süyün Biyni (7) sar-Ɵasker ḳılıp umarā-yı Ɵižāmdın Dosım Biy ve Ilyās Şıġavul, Davlat Ḳara Köz ve şamħālçılar- (8) dın ƟAvaż Berdi Yüz Başı ve Beki Yüz Başı ve Muĥammad Şarīf Yüz Başı ve sıpah-dārlardın Amān Bay Yüz Başı ve Bég Pūlād Yüz Başını (9) ve Yomutıyyadın Ḳaka Sar-dār ve Mengli ƟAlī Sar-dār ve Çavdurlardın Süyün Bahādur ve amīr-ı kebīr Ḳutluġ Murād (10) Inaḳnıñ mulāzımlarıdın Dost Nažar Katavul başlıġ on kişi ve Ḳara Ḳalpaḳıyyadın Davlat Nažar Biy başlıġ (11) ekŝer yüz başıların sékkiz miñ kişi bile alarġa ḳoşup Daşt-ı Ḳıpçaḳ çapavulıġa maƟmūr étdi. (12) Ol kün Ḳazaḳıyyadın Sayġundı Bay -kim ba-ġayāt davlatmand ve arcmand kişi durur érdi- (13) Kecek atlıġ inisi anıñ tarafıdın élçilikġa kéldi. Bu mažmūn bile, kim Sayġundı Bay başlıġ (14) tört béş üylük fuḳarā köp Ḳazaḳdın ayrılıp beri çıḳduḳ, mavḳıf-ı calāldın né amr śādır bolsa tābıƟ (15) u farmān-bardār dururmız. Çūn Süyün Biyler se-şanba küni farmān mūcıbı bile şahardın çıḳıp daryā-ı (16) Ḳıpçaḳ maƟbarıdın Ɵubūr ḳılıp sıpāh-ı žafar-dast-gāh yıġnalġunça Çılpuḳ navāĥīsıda tavaḳḳuf körgüzüp dururlar. (17) Ve māh-ı meźkūrnıñ on altısıda yek-şanba küni on miñ nafar çerik bolup Çılpuḳdın nahžat körgüzüp (429a) (1) Ḳazaḳ cānıbı Ɵāzım boldılar. Ve on altı künde Ayrı Tam mavžıƟıda Sayġundı Baynıñ gelelarıġa (2) yolukup nahb u tārāc ḳılıp dururlar. Ve ol yerdin bir çofannı Sayġundı Bayġa (3) élçi ḳılıp yiberip Ɵazīmat körgüzüp dururlar. Ve tört künde Ḳuvang daryāsıġa (4) yetüşüp dururlar. Tañlası Sayġundı Bayġa -kim anıñ avulı ol navāĥī durur érdi- yana (5) élçi yiberip dururlar. Ve ol mavžıƟda oġruḳ u bunanı ḳoyup Ilyās Şıġavulnı muĥāfažatġa taƟyīn (6) étip Ḳuvangdın ötüp ılġar ḳıldılar. Ve uluġ çāşt-gāhda Cān-kent ḳalƟasıġa

(7) -kim Sır daryāsınıñ kenārıda vāḳıÓa durur érdi- vārıd bolup dururlar. Ol mavżıÓda (8) leşker-i nuśrat-aŝar barça mükemmel u musallaĥ bolup surÓat-ı tamām şıtāb-ı mālā-kelām bile ḳatÓ-ı masāfat (9) ḳılıp Ḳara Töpeġa yétgende sıpāh-ı ḳāhıra ve afvāc-ı manśūranı üç taḳsīm ḳılıp ikki (10) ḳısımnı ikki tarafdın çapavulġa ızn u ruĥśat bérip Süyün Biyniñ özi bir bölek çerik bile (11) mābayndın ılġar ḳılıp namāz-ı dīgerġa ḳarīb Aḳ Öyrek, Aḳça Tav mavżıÓıdın ḳırġa çıḳıp namāz-ı (12) şāmda fırārī bolġan Ḳazaḳ mufsıdlarınıñ kéynidin yétip şamşīr-ı şacāÓat (13) ve sınān-ı calādatnı nıyām-ı ġayratdın tartıp ĥuftanġaça ḳatl u küşiş amrıġa ıştıġāl (14) körgüzüp köp Ḳazaḳnı tīġ-ı kec ışāratı bile acal yolıdın vādī-yı ĥamūşānġa yiberip dururlar dağı (15) köpregin usārat sar-pancasıġa giriftār ḳılıp ġāyatdın afzūn ġanāyımġa mutaśarrıf bolup (16) muÓāvadat körgüzüp dururlar. Ve yarım kéçede ḳırdın tüşüp bir mavżıÓda ıstırāĥat (17) körgüzüp dururlar. Ve tañlası Sır bile Ḳuvangnıñ ayrılġan yeridin ġarb ŧarafıġa ılġar étip (429b) (1) sunıñ iki kenārıda olturġan él ve avulnı esīr ve olca ḳılıp yana Óāzım boldılar. Nıśfu'l- (2) laylda bir yerge tüşüp ārām-güzīn boldılar. Soñġı kün yana atrāf u cavānıbnı çapavul urup (3) ġanāyım-ı farāvān ve usarā-yı bī-girān bile çāşt-gāhda Cān-kentge nuzūl ḳıldılar. (4) Ol uçurda ol mıḳdār ḳar köp yaġıp érdi, kim ekŝer yerde atnıñ kökrekıġaça batar érdi (5) ve baÓżı mavāżıÓda téve ḳaddıġa bar-ā-bar tüşmiş érdi ve Óasākir-i žafar maǿāŝır-ı navbat bile ilgeri yürüp (6) yol açar érdiler. Ol yürüşde Mullā Sarıtay dégen Ḳara Ḳalpaḳ başçı érdi. (7) Ve leşker-i nuśrat-aŝar manśūr u mužaffar Cān-kentdin ĥareket körgüzüp soñġı kün Ḳuvang kenārıġa (8) –kim oġruḳ u buna anda ḳoyulup érdi- nuzūl éttiler. Ammā Areng Ġāzī Ħan -kim anıñ él u aĥşāmı (9) Cān-kentde érdi- sıpāh-ı ḳāhıranıñ Óazīmatı ĥabarın éşitip avvalraḳ Cān-kentdin köçüp (10) ḳalın bīşalarġa ve ġalaba nayıstānlarġa Óazīmat raĥtın çékip alamannıñ panca-ı çapavul dast-ı (11) tatāvulıdın sālım ḳoyuldı. MaÓlūm bolsun, kim Óasākir-i žafar-maǿāŝır Ḳuvang kenārıġa yetmezdin burun (12) Sayġundı Bay ıtāÓat marāsımı bile Ilyās Şıġavulnıñ ḳaşıġa kélmiş érdi, (13) Süyün Biy aña Ādīna Bay Atalıḳnı ḳoşup yüberdi. Tā kim ordusı ve ulusı bile köçürüp (14) kéltürgey. Hem ol kün Dosım Biy ikki miñ kişi bile şarḳī cānıbġa ılġar ḳılıp (15) ol navāĥīġa çapavul tund-bādın yétkürüp ġanāyım-ı mavfūra bile yarım kéçede muÓasker-i humāyūnġa (16) vārıd boldı. Tañlası Sayġundı Baynıñ camīÓ él u aĥşāmı köçüp kéldi. Soñġı (17) küni sıpāh-ı saÓādat-nışān fatĥ u žafarġa hem-Óınān bolup ĥurram u ĥūş-ĥāllıḳ bile (430a) (1) muÓāvadat ḳıldılar. Ve maĥfī ḳalmasun ki ol safarda leşker-i davlat-aŝardın yigirme kişi nā-būd boldı. (2) Ve Ḳazaḳıyyadın atfāl u Óavrātdın başḳa iki miñge ḳarīb kişi maḳtūl boldı. (3) Ve yeti yüz bākire ḳız ve żuÓafā asārat ḳaydıġa çékildi. Ve leşker-i fīrūzī-aŝar üç manzıl (4)

ḳatʻÓ-ı masāfat étip téñizge kirdiler. Törtlençi kün Süyün Biy öz inisi Él Tüzer Bégni (5) ve Davlat Ḳara Köz ḳayın inisi Ħāl Murād Daruġanıñ oġlı Atalıḳ dégenni on iki kişi bile sévinçiletip (6) fatĥ-nāma bérip dar-gāh-ı sıpıhr-ışṭıbāh mulāzamatıġa ırsāl ḳıldılar. Ve téñizde béş kün yürüp (7) altılançı kün ḳırġa çıḳıp iki kün ḳatʻÓ-ı masāfat étip Mısr Bay ḳaḳıġa yettiler. Ol mavżıÓda (8) ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı fırdavs-nışānnıñ farmān-ı vācıbu'l-ıźÓānı bile dar-gāh mulāzımlarıdın (9) Ata Nıyāz Çökgen barıp amvāl-ı ġanāyımdın ġan aldı. Andaḳ kim yeti yüz éllik téve ve hem ol (10) mıḳdār ḳara mal ve altı miñ ḳoy ġan alındı. Sıpāh-ı manśūra ol mavżıÓda toḳuz kün (11) tavaḳḳuf ḳılıp andın nahżat körgüzüp dururlar. Ve arada üç ḳonup Böriçi aşaḳıdın (12) yürüp Ḳubaşġa kélip tüştiler. Ve andın köçüp üç künde şanba küni –kim Cumāda'l-avval (13) ayınıñ on toḳuzı érdi- āstān-ı davlat-pāsbān mulāzamatıġa muşarraf boldılar. Ve Süyün Biy (14) başlıġ camīÓ sıpāh-dārlar ve bahādurlar navāzışāt-ı ħusravāna ve sar u pā-yı pādşāhāna bile (15) sar-afrāzlıġ taptılar. MaÓlūm bolsun, kim Süyün Biyler Ḳazaḳda érkende Dollı Teke, Tekedin (16) kélip Ḳandım Sar-dārnıñ ölgenin ve Teke ħalḳı vaÓdasın buzup aḳ üylük bérmes (17) bolġan Óarżġa yétkürdi. Ve RabīÓu'l-āĥır ayınıñ yigirmeside çahār-şanba küni Teke muÓānıdlarıdın (430b) (1) yigirme béş kişi kélip Dengiz ḳuduḳları bile Saġça ḳuduḳların otlap Süyünçi yolıdın (2) kélip vazīr-ı Āśaf-ı sıyar Muĥammad Yūsuf Mihterniñ ḳoyları -kim ḳumda (3) baḳılur érdi- barçasın sürüp ve otunçıdın bir kimseni öltürüp fırārī boldılar. (4) Ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı maġfūr hem ol kün Ĥubbī Ḳulı Ħ(v)āca ve Muĥammad Ḳulı Bég ve Badal Yüz Başını (5) ḳavġunçılıḳġa nām-zad ḳıldılar. Maómūrlar surÓat-ı tamām ve şıtāb-ı mā-lā-kelām bile Saġça (6) ḳuduḳıġa barıp andın ötip Dengiz ḳuduḳdın ħabar alıp Teke ĥarāmīlarınıñ izidin (7) yéte almay murācaÓat ḳıldılar.

Ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı fırdavs-mekānnıñ sayr u şikār ırādası bile (8) **Ḳoñrat nāhıyatıġa barıp murācaÓat körgüzmeki**

Çūn Süyün Biyler Ḳazaḳnıñ çapavulıdın (9) kélgendin üç kündin soñra Cumāda'l-avval ayınıñ yigirme ikkiside se-şanba küni (10) ĥażrat-ı pād-şāh-ı ġufrān-panāh şikār-andāzlıġ hıvāsı bile dāru's-salṭana-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazmdın rükūb (11) ḳılıp Anbārġa nuzūl körgüzüp dururlar. Çahār-şanba küni andın nahżat körgüzüp (12) davlat u ıḳbāl bile nazāket-ħavż-ı Taş Ĥavżnı maḳarr-ı sarā-parda-ı ıclāl ḳılıp dururlar. Hem ol kün (13) Ḳazaḳdın Allāh Unġāz atlıġ birev rısālat rasmı bile āstān-boslıḳ şarafıġa muşarraf (14) bolup durur. Ḳızılbaşıyyadın Nacaf ÓAlī Ħannıñ ḳāżīsı Mullā Murād ÓAlī özge ħanlarnıñ (15) élçileri bile Bék Nıyāz Nāyıbnıñ muśāĥabatıda kélip ıžhār-ı ıṭāÓat u Óubūdıyyat (16) ḳıldılar. Çūn ol ĥażrat Taş Ĥavżda tört kün mutavaḳḳıf

bolup yek-şanba küni andın ĥareket (17) körgüzüp Ḳılıç Nıyāz Baynıñ ĥavlīsın -kim öz ĥālıś mülki durur érdi- nuzūl-ı humāyūnı bile (431a) (1) mafĦar-ı manāzıl u aşraf-ı marāĥıl ḳıldılar. Ol kün Teke camāÓasınıñ sar-āmadı Ħ(v)āca Nažar Bég (2) öz éliniñ aḳ üylüki bile kélip dar-gāh-ı sıpıhr-pāy-gāh Óataba-boslıġı bile şaraf (3) ıstısÓād taptılar. Tañlası -kim dū-şanba küni durur érdi- Ḳılıç Nıyāz- (4) nıñ ĥavlīdın atlanıp her kün ḳuş salmaḳ ve av almaḳ bile tamāşā-yı bī-nıhāyat (5) ve tafarruĥ-ı bılā-ġāyat ĥāśıl ḳılıp ve her sāÓat şāh-bāz-ı kerem bile fuḳarā ve ġurabā köñüllerin (6) şikārīvār avlap Ĥācı Murād Ölgen maÓbarıdın Cayĥūnnı Óubūr ḳılıp Ḳara Baylı ve Maylı (7) Özekniñ atrāf u cavānıbın şikār ḳıldı. Ve Ḳoñrat ĥıśārınıñ canūbī (8) tarafıdın daryānı kéçip nuzūl-ı saÓādat vuśūlı şarīfıdın öz ĥavlīsınıñ küngüre-i (9) ıftıĥārın felek źırvasıġa hemser belkim avc-ı Ŝurayyāġa bar-ā-bar ḳıldı. Ve andın rükūb étip (10) sulŧānu'l-avlıyā burhānu'l-atḳıyā Ĥažrat-ı Ĥakīm Ata ḳuds-ı sırrıhu'l-Óazīznıñ zıyārat-ı (11) lāzımu'şşarāfatıġa muşarraf bolup andın murācaÓat ḳılıp her kün ḳuş salmaḳ rusūmı bile (12) şikārīlarġa ḳıran salıp Ħ(v)āca Éliniñ ġarbī ŧarafıdın ötüp Mizdahḳannıñ (13) ĥavālīsın ḳuşlap Ḳuba taġınıñ üstidin ötüp Ḳılıç Nıyāz Baynıñ ĥavlīsıġa (14) nuzūl ḳıldı. Ve andın rükūb ḳılıp Maylı Cengelge tüşüp dururlar. Ve andın nahžat körgüzüp (15) Cumāda'ŝ-ŝānī ayınıñ on sékizide yek-şanba küni dāru'l-ĥılāfa-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazmġa (16) nuzūl ḳılıp sarīr-ı saltanatda ārām-güzīn bolup dururlar.

Allaş Biyniñ (17) **Ḳara Ħan Tekesiniñ aĥşāmıġa çapavul urmaḳı ve ol élniñ ĥırman-ı camÓıyyatın tafrıḳa hıvāsıġa savurmaḳı** (431b) (1)

Çūn tāórīħ-ı Hıcrī miñ dağı ikki yüz ottuz ikkide Racabu'l-muraccab ayınıñ avāsıŧıda -kim Ħ(v)ārazm-ı (2) ıram-bazm Saratānınıñ avvalı durur érdi- ĥažrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı cannat-mekān Ḳıyat dūdmān (3) ekābırıdın Allaş Biyni baş ḳılıp Manḳıt aÓāžımıdın Dosım Biyni Yomut ve Çavdur ve Yemreli (4) ve Özbekdin gürūh u anbūh bile Tekeniñ ustıġa nām-zad ḳıldı. Tā kim ol žalālat-ı bīşa camāÓaġa (5) tanbīhlıġ ve dast-burd-ı Óažīm yétkürgeyler. Maómūr-ı farmān-ı ḳažā-carayān mūcıbı bile, bā-vucūd ĥarārat-ı (6) havā Óazīmat ḳadamın tevekkül ŧarīḳıġa ḳoyup şanba küni şahardın çıḳıp Saġça (7) ḳuduḳınıñ üstidin ḳaŧÓ-ı masāfat ḳılıp on bir künde tévelerin ḳaytarıp yalañ (8) atlıġ bolup surÓat-ı tamām bile ve taÓcīl-ı mā-lā-kelām bile yürüş ḳıldılar. Ve kéçe Bıyābānça ḳalÓasıġa (9) -kim ħarāb u vīrān durur érdi- kirip ārām-güzīn bolup dururlar. Ve tañlası -kim ay- (10) nıñ yigirme yetiside çahār-şanba küni durur érdi- çāşt-gāhda Ḳara Ħanlı Tekeniñ (11) avbası -kim yoḳarısı Kelat ve aşaḳı Derrī-gezġaça taġ etegide ve Ḳozġan suyınıñ kenārıda (12) mütemekkin u mutavaŧŧın durur érdiler- ve nıhāyatsız macmaÓ u yığınaḳ ve ġāyatsız mutamavvıl u māl-dār (13) él durur érdi. Sıpāh-ı

manśūra ve afvāc-ı ḳāhıra balā-yı mubram ve ḳażā-yı muĥkem yañlıġ ol (14) élġa hayóat-ı ıctımāÓ bile çapavul urup dururlar. Ekŝer Óayāl u atfāl taġ kemerıġa térmeşüp (15) tīġ-ı tīznıñ damıdın ḳutulup dururlar. Alaman-ı nuśrat-nışān altmış çaġlıġ maḳsadnı (16) ḳatlġa yétkürüp dururlar. Nıhāyatsız téve olca ḳılıp ol mıḳdār māl u matāÓġa (17) mutaśarrıf bolup dururlar, kim leşker ahlı naḳl ḳılmaḳdın Óācız ḳéldiler, āĥıru'l-amr aġır māl (432a) (1) ve yaramas matāÓların taşlap yaĥşı māl ve ḳıymat-bahā aşyānı kötere alġunça alıp muÓāvadat (2) ḳıldılar. Ammā maÓlūm bolsun, kim ol élniñ barça atlıġ ve yarar kişileri ıttıfāḳā (3) hem ol kün Kökçe dégen mavżıÓġa toyġa kétmiş durur érdiler. Çūn ol toyda bu vāḳıÓanıñ ĥabarın (4) éşitip nāĥun-ı ĥasratdın sīna-ı pur-kīnelerin çāk ve sirişk-i nadāmatıdın dīda-ı (5) ġam-dīdaların namnāk ḳılıp nāla ve nafīr ünin felek-aŝīrdın ötkerip naÓma-ı Óışratnı (6) navĥa-ı mātamġa tabdīl ḳıldılar. Āĥır maślaĥat birle Teke ahlınıñ camīÓ atlıġları atlanıp (7) ıstıÓcāl-ı tamām bile ve surÓat-ı mā-lā-kelām bile sıpāh-ı nuśrat-panāhnıñ taÓāḳubıġa Óazīmat (8) körgüzüp tüş vaḳtıda aÓḳabdın yétüşdiler. Allaş Biy-kim żayġam-ı bīşa-ı (9) haycā ve Rustam-ı maÓreke-i daġā durur érdiler- yaramas atlıġlarnı aġır olca ve ġanāyım-ı keŝīre (10) bile ilgeri yiberip özi yaĥşı atlıġlar bile izdin yasav yasap āhasta āhasta (11) Óazīmat körgüzüp durur. Ve ol aŝnāda Teke gürūhı ikki bölünüp leşker-i žafar-aŝarnıñ ikki tarafıdın (12) fidāyīvār at salıp dururlar. Ve ol ĥālda sıpāh-ı manśūradın Ḳaka Sar-dār ve Ata Nıyāz (13) Mergen başlıġ camīÓ Yomutıyya mubārız u mutahavvır-ı calādat-āŝārları kün batar tarafdaġı bölekıġa Rustamāna ĥamlalar bile (14) özlerin yétkürüp sınān-ı cān-sıtān ve şamşīr-ı ĥūn-faşān bile sar-afşānlıġġa ıḳdām (15) körgüzüp dururlar. Ve bu tarafdın Allaş Biy baş bolup Çavdur ve Yemreli, Özbek (16) bahādurları bile -kim macmūÓı ikki yüzdin zıyādaraḳ durur érdi- muÓānıdlarnıñ kün çıḳar cānıbdaġı (17) gürūhıġa barça bīrdin cılav-rīz at salıp tīġ-ı burrānu'l-maÓ-ātīdın heneggāma-ı[322] muĥārabanı germ ve ahl-ı Óudvān ḳanıdın (432b) (1) maydān-ı muḳātalanı narm ḳıldılar.

Maŝnavī:

Bolup ĥarb otı her sarı furūzān (2)
Otun dék boldı aÓdā cısmı sūzān
Bahādurlar çékip her yan sınānlar (3)
Aḳuzdı daşt üze her sarı ḳanlar
Dılīrāna çékip şamşīr-ı burrān (4)
Cudā ḳıldılar aÓdā cısmıdın cān
Késilgen daşt ara her sarı başlar (5)

[322] Kelime metinde ( ) şeklindedir.

Yatıp andaḳ ki vādī içre taşlar
Ükülgen küştelerdür köh-manand
Velī köhī ki (6) bolġay çarḫ-payvand
Çū tartıp pahlavānlar tīġ-ı burrān
Anıñ dék boldılar (7) her yan sar-afşān
Ki ḳalmay ḥaśm éli śabr u ḳarārı
Hazīmat daştıġa boldı (8) fırārī

Çūn aǾdā-yı davlat-ı bar-geşte birer sāǾat leşker-i ḳıyāmat-aŝarġa muḳābıl (9) bolup muĥāraba ve muḳātala amrıġa ıḳdām körgüzüp dururlar. ǾĀḳıbatu'l-amr dılīr-ı şīr-gīrler- (10) niñ ḳattāl-ı hızabr-mıŝālıġa tāḳat-ı muḳāvamat kéltüre almay, öz ıḳbālları dék (11) maydān-ı muḳātaladın rūy-gerdān bolup hazīmat ṫarīḳıġa fırār ḳadamın ḳoydılar. (12) Ol uruşda alaman-ı žafar-ı hem-Ǿınānnıñ dast-ı taśarrufıġa yana ġāyatsız ġanāyım (13) tüşüp durur. MuǾānıdlardın ol mıḳdār kişi ḳatlġa yétdi, kim Ĥısābġa muvāfıḳ ve taḥmīnġa śādıḳ (14) kélmedi ve sıpāh-ı ḳāhıradın Yomutıyya mubārızlarıdın bir Orus Ḳoşçı yigit ḳatlġa (15) yétip durur. Ve bir Ḳoçuḳ yigit çapavulda nā-būd bolup durur. Ve bir Ḳara Ħ(v)ācanı (16) heneggām-ı muĥāraba ve muḳātalada Çavdurlar ḥaṫādın öltürüp dururlar. Ve ol kéçe ol mavżıǾdın köçüp (17) Ǿazīmat körgüzüp dururlar. Hem ol tün sıpāh-ı davlat-dast-gāhdın Ḳılıç Yüz Başı bile (433a) (1) altı kişi uyḳulap atlarıdın cudā bolup ḳaldılar. Alarnıñ ḳalġanıdın Ŧejenge kélgendin (2) soñ ḥabarın tapıp kéynge kişi buyurup köp cust-cū ḳılıp tapa almadılar. Çūn bir néçe kün (3) ḳatǾ-ı masāfat étip Çırla ḳuduḳıġa yettiler. Allaş Biy, Baba Cān Bégni on béş kişi bile (4) sudda-ı ḥılāfat mulāzımlarıġa sévinçiletip yiberüp dururlar. Ve ol mavżıǾda her ṫāyıfaġa (5) amvāl-ı ġanāyımnı taḳsīm ḳılıp köçüp nahżat ḳıldılar. Ve ŞaǾbān ayınıñ altısıda (6) cumǾa küni Ḳara Kölge nuzūl ḳılıp Raĥmatu'llāh Aḳ Ḳaşnı ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırānnıñ mulāzamatıġa (7) yüberdi. Tā kim māl-ı ġanīmatnıñ ġan u ḥumsın alur. Ve anı ĥukm-ı śādır bolġusı durur. Ol Ĥażrat (8) erkān-ı davlatdın Ḳurbān Nıyāz Yasavul Başını ġan almaḳġa maǿmūr étti. Hem ol kün ġanāyımnı taḳsīm (9) ḳılıp ġan aldılar. MaǾlūm bolsun, kim ol safarġa barġan alamannıñ her ḳaysıġa éllik (10) ṫılālıḳ ve ḳırḳ ṫılālıḳ ve adnāsıġa otuz béş ṫılālık māl-ı ġanīmat yetüşti, şanba küni āstān-ı (11) ḥılāfat mulāzamatıġa muşarraf bolup navāzışāt-ı bılā-nıhāyaġa ıḥtıśāś taptılar. Yek-şanba küni Allaş Biy (12) başlıġ camīǾ ekābır sıpāhnı ḥıyāṫ-hāna-ı ıltıfāṫdın albısa-ı zar-andūd Ǿınāyāt bile mulabbas ḳılıp (13) Ḳuṫbu'd-dīn Ħ(v)āca ıbn Baba Dīvānanı -kim ol safarda yaḫşı ḥıdmatlar ve Rustamāna curǿatlar žuhūrġa (14) yétkürüp érdi- marāĥım-ı pādşāhānaġa maḥśūś tutup şayḫu'l-ıslāmlıġ manśabı bile mumtāz (15) ḳıldı. Ve kişi esīr

ḳılġan bahādurlarġa on ṭılā ve ādam öltürgenlerge béş ṭılā ħazīna-ı (16) ıĥsāndın marĥamat ḳılıp ħurram u sar-afrāz étti.

Sarı Karnaynıñ (17) **mużāfātıġa çapavul urmaḳı**

Çūn māh-ı meźkūrnıñ yigirme üçide dū-şanba küni Yomutıyya maşāhīrıdın (433b) (1) Sarı Karnay yüz güzīde yigit bile Ĥażrat-ı pād-şāh-ı ġufrān-panāhdın Teke çapavulıġa (2) ruħśat alıp Ĥażrat-ı zubdatu'l-avlıyā ḳudvatu'l-atḳıyā Ism-ı Maĥmūd Ata ḳuddısa sırruhunıñ ravża-ı müteberrekesiniñ (3) ḳıbla cānıbıdın ḳumġa kirip bi-rāhihi ḳatÓ-ı manāzıl ve ṭayy-ı marāĥıl ḳılıp Aĥalnıñ arḳa ṭarafıdın -kim Aĥalġa (4) bir menzillik yer durur- bir ḳuduḳ başıdın -kim bir gürūh Tekeniñ meskeni érdi- sınān-ı (5) cān-sıtānnı cılvaġa kirgüzüp ve tīġ-ı ħūn-faşānnı nıyām-ı calādatdın çıḳarıp şīr-ı ġurranda (6) ve hızabr-ı darranda yañlıġ Ĥamalāt-ı śalābat[323]-engīz bile dāħıl bolup mutamarrıdlardın on tört (7) kişini şamşīr-ı künc ışāratı bile āhırat vādīsıġa yüberdiler. Ve ġanāyım-ı bısyār dast-ı taśarrufıġa (8) kirgüzüp ve altı yüz téve sürüp muÓāvadat körgüzüp dururlar. Ve Ramażān ayınıñ avāsıtıda (9) āstān-ı davlat-pāsbān mulāzamatıġa fāyız bolup Óınāyāt-ı pādşāhāna bile mumtāz ve sar u pā-yı (10) ħusravāna bile sar-afrāz boldılar. Bu safarnıñ muddatı yigirme kün érdi.

Allaş Biyniñ (11) **yegren-i şacāÓatġa rükūb ḳılıp Teke üstige Óazīmat étmeki ve yol aŝnāsıda** (12) **talāḳī-ı farīḳın žuhūrġa yetmeki ve bahādurlarnıñ tund-bād Ĥamalātıdın nīrān-ı muĥāraba** (13) **ıştıÓāl tapmaḳı ve leşker-i aÓdānıñ ekŝeri maḳtūl bolup baÓžısı macrūĤ u nīm-cān** (14) **yegren-i hazīmatnı vādī-ı bavārġa**[324] **çapmaḳı durur**.

Ḳalam-ı çābuk-suvārī samand-ı tīz-raftārın (15) śaĥīfa maydānıġa bu yañlıġ dılīrāna sürer ve özin raḳam-ı śufūfıġa bu navÓ mutahavvırāna (16) yétküre durur, kim çūn Sarı Karnaynıñ vāḳıÓasın ve alıp kélgen ġanāyımın (17) körüp Yomut bahādurları curśat-ı tamām bile yana dād ṭalab bolup canāb-ı saltanat-maśābdın (434a) (1) ruħśat u ıcāzat tilediler, kim ġayrat bād-pāyın calādat maydānıġa sürgeyler ve tund-bād-ı (2) çapavul bile Teke ahlıġa dast-burd-ı Óažīm yétkürgeyler ve Allaş Biy -kim ġayrat ve şacāÓatda (3) razmnı bazmġa tarcīĤ ḳılıp safarnı Ĥażardın ilgeri tuta durur érdiler-Óaraḳ ġayratı Ĥarekatġa (4) kirip alarġa muvāfaḳat körgüzüp ıcāzat tiledi. Ĥażrat-ı śāĤib-ḳırān-ı maġfırat-nışān (5) anıñ ıltımāsın mabźūl tutup camīÓ alamanġa anı sar-ħayl étip aña umarā-yı (6) Óızāmdın Süyün Biy ve Dosım Biy ve Bég ÓAlī Mīr-āb ve baÓžı sıpah-dārlarnı, kim mānandda (7) Nıyāz Muĥammad Bay ve Muĥammad Ḳulı Bég ve Muĥammad Cān Ħ(v)āca ve Ḳutluḳ Murād Bég ve Sattār Ḳulı Aḳa ve Mamış Bég (8) ve Amān Bay Yüz Başı ve Davlat Nažar Biy ve Tölegen Yüz Başı ve ġayru-

[323] Kelime metinde şeklindedir.
[324] Kelimede "v" harfi üzerinde şedde harekesi vardır.

humnı maśĥūb ḳılıp camīÓ Çavdur (9) ve Yemreli sıpāhın hem anıñ muvāfaḳatı ve murāfaḳatıġa taÓyīn étdi. Çūn meźkūr bolġan alaman-ı (10) žafar-tavamān asbāb-ı safar ve zād [u] rāĥılasın tayyār u āmāda ve muhayyā bolġunça endek tavaḳḳuf vāḳıÓ boldı. (11) Aŝnā-yı tavaḳḳufda Ḳutbu'd-dīn Ħ(v)āca Şayħu'l-ıslām ve Töre Murād Atalıḳ ve Töşekçi öz raġbatları (12) bile ıcāzat u ruĥśat alıp alarġa ḳoşulup dururlar. Ve ol davlat bostānınıñ (13) güli ve saltanat gülistānınıñ bulbulı aÓnī Şah-zāda Allāh Ḳulı Töre – kim al-ān saltanat tācı (14) anıñ tārek-i humāyūnı bile sar-buland ve ĥukūmat taĥtı anıñ ḳadam-ı maymūnı bile arcmand durur- ve bu (15) avrāḳ-ı latīf anıñ ĥukm-ı humāyūnı bile raḳam zīvarıdın muzayyan bolġusı durur. Öz mulāzımları- (16) dın yüz güzīde yigit ḳoşup durur. Ve amīr-ı kebīr roşan-żamīr Ḳutluḳ Murād Inaḳ özıġa (17) mutaÓallıḳ çerikdin Ħallı Bégni ikki yüz kişi bile alarġa maśĥūb ḳıldı. Çūn Yomut ve Yemrelidin (434b) (1) miñ kişi ve Çavdurdın miñ kişi ve Özbek ve Ḳara Ḳalpaḳdın ikki miñ kişi yıġnalıp (2) macmūÓı tört miñ kişi bolup Ramażānu'l-mübārek ayınıñ yigirme ikkiside dū-şanba küni Allaş Biy (3) ve baÓżı ekābır-ı sıpāh barıp bār-yāb-ı ĥużūr-ı mavfūru's-surūr bolup ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı cahān-satāndın (4) marāsım-ı ādāb bile ızn u ruĥśat u fātıĥa alıp dururlar. Ol kéçe saĥar vaḳtı rükūb körgüzüp se-şanba (5) küni sunıñ ayaḳıġa nuzūl körgüzüp dururlar. Ve ikki kün anda tavaḳḳuf ḳıldılar. Tā kim nuśrat- (6) panāh sıpāh muctamıÓ bolġay panç-şanba küni su ayaḳıdın köçüp ḳatÓ-ı manāzıl ve tayy-ı marāĥıl étip (7) béş künde Orta ḳuduḳnıñ ĥavālīsın muÓasker-i Óasākir-i žafar-maóāŝır ḳılıp dururlar. (8) Anda ikki kün ıstırāĥat körgüzüp dururlar. Ve andın köçüp ḳatÓ-ı masāfat ḳılıp Kurtiş Ata cıvārıġa (9) nuzūl étdiler. Ve anda dağı ikki kün mutavaḳḳıf bolup andın ızdıĥām-ı tamām ve kevkebe-i mā-lā-kelām bilen rükūb (10) körgüzüp dururlar. Ve žafar-farcām aÓlāmnı cılvaġa kirgüzüp Ḳızıl Taḳır yolıġa Óāzım bolup dururlar. Çūn Ḳızıl (11) Taḳır mavżıÓġa yarım manzıldın köprek yol ḳalıp durur érdi. Allaş Biy ve Töre Murād Atalıḳ ve Beġ ÓAlī (12) Mīr-āb başlıġ Yomutdın yüz kişini ḳaravul étip ilgeri yiberip dururlar. Ve ekŝer ḳoş- (13) dın iki kişi yā üç kişi ilgeri barıp ḳuduḳnı ḳazmaḳlıġ üçün alarġa ḳoşulup dururlar.

(14) **Ammā bu muĥtaśarnı oḳuġuçı ekābırnıñ żamāyır-ı źī-baśāyırıġa maÓrūf u mekşūf bolsun, kim**

(15) çūn Teke muÓānıdlarınıñ sarvarı ve żalālat ahlınıñ sar-daftarı Murād Sardār ve Ħānī Kör Sar-dār camīÓ (16) Teke ṫavāyıfınıñ başıdın ayaḳıġa kişi yiberip mutahavvır ve dılīr yigitlerini muntaĥab ḳılıp yétti yüz atlıġ (17) camÓ étip memālik-i maĥrūsa Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm ĥafaża'llāhu taÓālā Óan al-āfāt ve'l-lazmnıñ ḳaśdıġa yürüş étip durur (435a) (1) érdiler, tā kim bir ṫarafdın dast-burdī yétkürgeyler. Ittıfāḳā

alar ol kün Ḳızıl Taḳır- (2) dın tévelarıġa su yüklep ilgeri yiberip dururlar. Ve özleri atların suġarmaḳġa (3) kéynraḳda ḳalıp durur érdiler. Tévelerniñ allıġa meźkūr bolġan ḳaravullar uçrap béş altı (4) tévesin ḳavup murācaÓat körgüzüp dururlar. Bu vāḳıÓadın Tekeler ħabar éşitip ızdıĥām (5) u ıstıÓcāl-ı mā-lā-kelām bile ılġap ḳaravullarnıñ kéynidin yétip muĥāraba amrıġa (6) ıḳdām körgüzüp dururlar. Ḳaravullar azlıḳ cıhatıdın munhazımāna muÓāvadat ḳıldılar. (7) MuÓānıdlar hayóat-ı ıctımāÓ bile taÓāḳub ḳılıp on, on béş kimseni şahādat daracasıġa (8) yétkürüp dururlar. Ol cumladın Ḳara Bahādur Mīr-ābnıñ oġlı Yav Basar Bég durur érdi. (9) Ol aŝnāda Allaş Biy ve sıpah-dārlar bu vāḳıÓa-ı hāyıla vuḳūÓıdın āgāh bolup lıvā-yı (10) nuśrat-ıltıvānı cilvege kirgüzüp surÓat-ı mavfūr ve Óacalat-ı nā-maĥśūr bile aÓdā cānıbıġa hucūm- (11) āvar ve Óazīmat-güster bolup dururlar.

Maŝnavī:

Ḳılıp surÓat-ı sıpāh-ı nuśrat-ancām (12)
ÓAdāvat ħaylı sarı urdılar kām
Étip bar pā žafar-parçam lıvānı
Tafaóul eyleben nuśratġa (13) anı
Bérip maydān ara śaflarġa ara
Bolup ħaśm ahlı sarı rāh-paymā (14)
Bahādurlar şıtāb eylep sar-ā-sar
Ki bolġaylar Óadūġa ĥamla-āvar
Barıġafīl-efgen u (15) Bahrām-śavlat
Barı rūyīn-tan u żırġām-haybat
Barısıġa musallam pahlavānlıḳ
Barıġa (16) vaḳf-ı rasm ħun-faşānlıḳ
Barı Rustam-şükūh u Bījan-āsā
Barı Gerşāsb dék (17) heneggāma[325]ara
Barı astıda esrük bād-pālar
Ġalat ḳıldum Óadū-keş ajdahālar (435b) (1)
Barınıñ élgide dıl-keş sınānlar
Sınān yoḳ ādam alġuçı yılanlar
Kéyip barça zırıhlar pāy- (2) tā-farḳ
Témür içre bolup sar-tā-ḳadam ġarḳ
Ħudādın ıltıcā eylep falāĥın

[325] Kelime metinde ( ) şeklindedir.

Heme kéydiler asbāb u sılāĥın (3)
Lıvālar mahçası ķum içre her yan
Ķılıp nuśrat-şuÓāÓnı numāyān
Sıpah ahlı çékip şamşīr-ı (4) curóat
Heme aÓdā sarı körgüzdi surÓat
Ki tā ķılmay cahānnı ħaśmdın pāk
Ĥarām éttiler olmaķnı (5) tarabnāk
Munıñ dék ıltızām-ı tām birle
Bu yañlıġ ızdıĥām-ı Óām birle
Çékip her sarı yüz miñ tīġ-ı (6) burrān
ÓAdūġa boldı barça ķāśıd-ı cān
Ķılıp aÓdā bu şevketni nažāra
Tapa almay işige (7) hīç çāra
Öz aĥvālıġa çāk eylep girībān
Hazīmat sarı boldı rūy-gerdān
Bahādurlar (8) hucūm eylep sürüp at
Dégünçe hey izidin yéttiler bat
Urup baÓżısı duşmanġa sınānın
(9) Yıķıp atdın aķuzup yerge ķanın
Çékip baÓżısı şamşīr-ı sar-afşān
ÓAdū acsāmın (10) étdi yerġa yeksān
Ķoyup baÓżı Óadū boġazıġa ħancar
Ķılıp abdānını bī-cān u bī-sar
Ĥavāla (11) eyleben baÓżı Óamvdın
Ķılıp ħaśm ahlınıñ nā-būd u būdın
Tabarlar eyleben baÓżı ĥavāla
Çıķardı (12) ħaśm élidin kökġa nāla
Atıp baÓżı kemendin ħaśmġa çust
Salıp boynıġa yıķtı yer üze (13) rust
Ħadeng-i cān-sıtān baÓżısı atıp
Alıp cānın Óadū cısmıġa batıp
Alıp baÓżı (14) tüfeng eylep nažāra
Ķılıp buġż ahlı cısmın pāra pāra
Birev tīġ-ı ġażab birle késip baş

(15) Birev yatıp bir üstide bolup lāş
Birev tīġın Ǿadū başıġa salıp
Birev (16) yatıp ḳızıl ḳanġa boyalıp
Birev çapıp tek-āvar şād u ħandān
Birev yatıp (17) yer üzre zār u giryān
Birevge ḳan tökerdin kām-Ĥāśıl
Birev ḳan içre yatıp nīm-bısmıl (436a) (1)
Yarılıp tīġ ile baş u cigerler
Batıp ḳanġa dubulġa u sıparlar
Yatıp ābdān ayaḳ astıda bī-cān
Boluban (2) pāra pāra yerġa yeksān
Ükülüp tah ba-tah her sarı küşte
ǾIyān bir damda boldı néççe puşta
(3) Hem ol daşt üzre her sarı émes ḳum
MuǾānıdlar teni tofraġıdur çom
Aḳıp ḳan yeti (4) kök źaylıġa tégrü
Nışān andın érür érmes şafaḳ-bū
Hem ol dam boldı ǾAzrāǿīl Ĥayrān
Ki (5) alġay ḳaysı bérdin burunraḳ cān
Acal dağı hem ol kün taldı asru
Şıtāb étmek bile (6) tavşaldı asru
Ötüp eflākdın āşūb [u] ġavġā
Ḳıyāmat boldı ol kün āşkārā
Bahādurlar bérip (7) farĦāş dādın
Dégençe taptılar kām u murādın
Hamīşadın sıpāhī ġālıb olsun
ǾAdū (8) ḳanın tökerġa tālıb olsun

Çūn bıhrām-gīn bahādurlar ve żırġām-āyīn mutahavvırlar aǾdā-yı gürīz-pā-yı (9) davlat-ı bar-geşteni bir manzılġaça taǾāḳub ḳılıp köpregini tīġ-ı bī-dırīġ damıdın ötkerip (10) barça at ve tévelerin olca ḳıldılar. Ve bu vāḳıǾa Şavvālu'l-muǾażżam ayınıñ törtlençiside şanba (11) küni vuḳūǾ tapmış durur. Ve ol uruşda mutamarrıdlardın Ħānī Kör Sar-dār başlıġ yüz éllik ādamnı (12) ḳatlġa yétkürüp durur. Çūn sıpāh-ı žafar-dast-gāh mužaffar u manśūr, sālım u ġānım murācaǾat körgüzdiler. (13) Allaş Biy öz inisi Muĥammad Rıżā Bégni, Pulad Ḳul bile sévinçiletip çapar étip yiberip dururlar.

(14) Ĥażrat-ı sulṭān-ı fırdavs-mekān meźkūr aynıñ toḳuzıda panç-şanba küni şikār u sayr ırādası bile (15) rükūb étip yegren-i Óazīmatnı Beder-kent cānıbıġa kerem-cavalān ḳılmış durur érdiler. Yol aŝnāsıda (16) sévinçi ħabarın yétkürüp dururlar. Ve cumÓa küni Allaş Biy başlıġ barça umarā ve sıpah-dārlar Beder-kentde (17) bār-gāh-ı sıpıhr-ışṭıbāh mulāzamatıġa muşarraf bolup alṭāf-ı pādşāhī ve aÓṭāf-ı nā-mutanāhī bile (436b) (1) bahramand u arcmand bolup dururlar. Ve ol ĥażrat üç kün Beder-kentde mutavaḳḳıf bolup seyyidu'l-avlıyā sanadu'l- (2) aśfıyā ĥażrat-ı Ism-ı Maĥmūd Ata ḳuddısa sırruhuniñ zıyāratıġa muşarraf bolup nuźūrāt-ı vāfir ve śadaḳāt-ı mütekāŝir (3) bile āstān-ı melāyik-pāsbān cārūb-keşlerin ħursand u bahramand étip törtlençi kün (4) rükūb ḳılıp aṭrāf u cavānıbnı ḳuşlap Taş Ĥavżġa nuzūl étdi. Anda ikki kéçe ārām-güzīn bolup murācaÓat (5) ḳılıp sarīr-ı salṭanatda mütemekkin bolup dururlar. Çūn Allaş Biylerniñ śadmat-ı çapavul ve śalābat-ı (6) muḳātalasıdın Teke camāÓası ba-ġāyat ħavfnāk ve hırāsān bolup Aymir Şayĥġa ikki élçi ḳoşup dar-gāh-ı (7) Óālam-panāh mulāzımlarıġa maÓźārat-nāma ırsāl ḳıldı. Meźkūr aynıñ avāĥırıda Aymir Şayĥ (8) élçiler bile āstān-boslıḳ şarafını tapdılar. Ol ĥażrat alar kélmesdin burunġı kün (9) Muĥammad Śālıĥ Ĥ(v)āca Işannıñ naśīĥatı üçün Tekeġa ırsāl ḳılmış durur érdiler. Élçilerni dağı (10) Işannıñ izidin Aymir Şayĥnı ḳoşup yiberdi. Ve Źu'l-ḳaÓda ayınıñ avāyılıda ĥażrat-ı (11) śāĥıb-ḳırān-ı cannat-mekān śayd-andāzlıḳ ırādası bile atlanıp Ĥānaḳāh güźarıdın daryādın (12) Óubūr körgüzüp bir néççe kün şımālıyya savāĥılnı sayr u şikār ḳılur érdi. Aŝnā-yı şikārda Ġāyıb Ĥan- (13) nıñ kiçik oġlı ve Cān Nażar Biy ve Ḳazaḳıyyanıñ aşrāf u maÓārıfı Óataba-ı aÓlā mulāzamatıġa yétdiler. (14) Ol ĥażrat alarnı şaharġa yiberip özi Sulṭān Sarāy tuşıdın daryānı kéçip Aṭhur (15) mavżıÓıġaça şikār-andāzlıḳ ḳılıp murācaÓat körgüzüp dururlar. Yolda camālu'd-davla ve'd-dīn (16) Ḳutluḳ Murād Inaḳ Şayĥ Arıġdağı ĥavālīsıġa –kim tāza bınā tapıp durur érdi- tüşürüp żıyāfat-ı pādşāhāna (17) murattab ḳılıp yaĥşı pīş-keşler çékip dururlar. Ve bir at mindürdi, kim barḳ yañlıġ tīz-kām (437a) (1) ve śarśar dék çust u ħırām durur érdi. Ol ĥażrat andın nahżat körgüzüp As mavżıÓıġa (2) tüşüp dururlar. Tañlası davlat u ıḳbāl bile masnad-ı salṭanatġa nuzūl-ı ıclāl körgüzdiler. (3) Bu safarnıñ ımtıdādı yigirme sékkiz kün durur érdi. Ve Źu'l-ĥıcca ayınıñ (4) yigirmeside panç-şanba küni Göklen ulusınıñ ĥākimi sulṭan-ı ħan-ı Ħurāsān- (5) dın ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırānnıñ ketef-i Óınāyatı ve saya-ı ĥımāyatıda mutavaṭṭın u mütemekkin bolġay (6) ahl u Óayāl u aṭfālı bile köçüp Yañı Yafġa kélip dururlar. Ol ĥażrat cumÓa küni (7) Davlat Ḳara Közni at ve sar u pāy bile anıñ ıstıḳbālıġa ırsāl ḳılıp dururlar. (8) Şanba küni Sulṭān Ħan āstān-ı saÓādat-nışān mulāzamatıġa yetüşüp (9) şaraf-andūz-ı taḳbīl-bısāṭ boldı.

Ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı maġfūrnıñ culūs-ı maymanat-ı (10) **maǿnūsīnıñ on üçlençi yılınıñ vāḳǾıātı ol cumladın ol ĥażratnıñ** (11) **şikār ırādası bile Ḳoñrat cānıbı Ǿazīmat étmeki ve bu bahāna bile fuḳarā ve Ǿacaza başlarıġa** (12) **Ǿadālat sāyasın salıp dādıġa yétmeki**

Ḳalam-ı çābuk-raḳamnıñ şāh-bāz-ı buland-parvāzı varaḳ-ı (13) śayd-gāhıda bu navǾ şikār-andāzlıḳ ḳılur, kim çūn sana-ı Hıcrıyya miñ ikki yüz ottuz (14) üçde Muĥarramu'l-ĥarāmnıñ sékkizide dū-şanba küni ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı ġufrān-nışān samand-ı saǾādatġa (15) rükūb ḳılıp ıḳbālġa hem-Ǿınān dāru's-saltana-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazmdın nahżat körgüzüp Beder-kentni (16) fayż vuśūlıdın bıhışt-nışān ḳıldı. Andın ĥareket ḳılıp Taş Ĥavżnı muĥayyam-ı ħıyām-ı ıclāl (17) ve muḳarrar-ı kevkebe-i ıḳbāl ḳıldı. Ve andın rükūb ḳılıp Ḳaraça Kölıġa bahār nuzūlıdın ŧarāvat u (437b) (1) tāza bağışlap dururlar. Ve anda bir néçe kün ḳuş salmaḳ ve av almaḳ bile masrūr u şād-kām (2) bolup andın nahżat körgüzüp Amān Ḳulı arıḳın ḳadam-ı saǾādat-tavamı fayżıdın reşk-i gülistān (3) ve ġayrat-ı bāġ-ı rıżvān ḳıldı. Andın köçüp Şarḳıravḳ kenārıġa nuzūl étti. Andın rükūb ḳılıp (4) Kühne Ürgençge vārıd bolup ħulūś-ı nıyyat u śafā-yı ŧavıyyatdın man zarā'l-maḳābıra fekeennemā zarā'l- (5) anbıyā[326] mufādı bile ḳutb-ı dāǿyıra-ı ŧarīḳat şams-ı felek-i ĥaḳīḳat zubdatu's-sālikīn (6) Ǿumdatu'l-Ǿārıfīn Ĥażrat-ı Şayħ Nacmu'd-dīn Kübrā ḳuddısa sırruhu'l-Ǿazīznıñ (7) zıyāratıġa muşarraf bolup rūĥ-ı pur-futūĥlarıdın madad u ıstıǾānat tapıp Aybügür ḳırıġa (8) nuzūl étti. Ol ḳır üstide bir néçe kün abadan ḳuşlap At Yolıdın ötüp Ǿubūr ḳılıp Ḳoñrat ĥavlīnı (9) mavżıǾ-ı bārgāh-ı davlat ve manzıl-ı sarā-parda-ı şevket ḳıldı. Andın ĥareket körgüzüp (10) ĥażrat-ı valāyat-maǿāb hıdāyat-ıntısāb Ĥakīm Ata ve Seyyid Ata ḳaddasa'llāhu arvāĥahum- (11) nıñ maḳbara-ı müteberrekeleriniñ zıyāratıġa muşarraf bolup arvāĥ-ı ŧayyıbalarıdın futūĥāt-ı vāfir ve fuyūżāt-ı (12) mütekāŝir ĥāśıl ḳıldı. Ve andın murācaǾat körgüzüp Ḳoñrat ḳalǾasınıñ canūbī ŧarafıdın muz üsti bile (13) daryānı kéçip Kürkürevk ve Maylı Özek ve Ḳara Baylı anhār-ı fayż-āŝārınıñ kenārın ḳuşlap Ḳul Yarġan (14) nahrınıñ ayaḳıdın Ǿubūr ḳılıp Kégeylige nuzūl étti. Andın rükūb ḳılıp Imām Işan (15) çepiniñ üstidin ötüp Kök Özekni muz[327] üsti bile kéçip bir néçe kün daryā savāĥılıda (16) śayd-andāzlıḳġa ıştıġāl körgüzüp Baday tuġayın bahār nuzūlıdın gülşen-i ıram (17) ḳıldı. Bu safarda her kün bir navǾ ḳuş salmaḳ ve her manzılda bir ŧarīḳa av almaḳ (438a) (1) bile ol ĥażratnıñ ħātır-ı ħatīrıġa bahcat-ı tāza ve masarrat-ı bī-andāza yetti. Ve her kün

[326] Kim kabirleri ziyaret ederse peygamberleri ziyaret etmiş gibi olur.
[327] Metinde kelime ( ) şeklindedir.

fuḳarā ve ġurabānıñ (2) Óarż-ı aĥvālın ıstıfsār étip şāh-bāz-ı kerem bile köñüllerin şikārīvār śayd étti.

(3) Maŝnavī:
Her dam ḳılıban şikār bir navÓ
Her laĥža étip şıÓār bir navÓ
Her kün bolup özgeçe (4) śaf ara
Ḳuş salmaḳ ile ḳılıp tamāşā
Gāhī alıban salıp itelgü (5)
Bir laĥžada bī-Ĥısāb āhū
Gāhī salıban paranda şah-bāz
Ĥaddın köp alıp taźarv ile (6) ḳaz
Uçmaḳ bile ki havāġa laçın
Ĥayratdın étip ulusnı sākin
Gāhī uçuban (7) buland şunḳar
Bir damda av aldı néççe ħarvār
Gāhī açıban ḳanat toyġun
(8) Av başıġa saldı bas yaman kün
Her ḳuşnı ki şāh saldı vālā
Aldı anı (9) av ger érse Óanḳā
Her yan yana néççe śayd-andāz
Az salmadı ḳuş av almadı az
(10) Gāhī tutup él kezindelerni
Gāhī ḳavuban darrandalarnı
Her yan çapıban ḳılıp Óulālā
(11) Şah barını eyleben tamāşā
Her laĥža édi naşātī bu navÓ
Her dam édi ınbısāŧī bu navÓ

(12) Ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı fırdavs-mekān şāh-bāz ħātırın şikār hıvāsıda pur-afşān ḳılıp ḳuşlar (13) āşyānġa mayl körgüzgen dék Baday bīşasıdın Óınān-ı Óazīmatın dāru'l-ħılāfa cānıbıġa (14) maÓŧūf étip Gürlenniñ yaḳışıdın daryādın Óubūr ḳılıp Śafar ayınıñ yigirme béşide (15) şanba küni davlat u ıḳbāl bile şaharġa kélip sarīr-ı salŧanatda ārām-güzīn (16) boldı. Bu safarnıñ muddatı ḳırḳ kün durur érdi.

Vāḳıʾāti -kim bu safar aŝnāsıda vuḳūʾġa (17) yétdi- mastūr bolġusı durur.

Ol cumladın biri ol durur, kim Muĥarram ayınıñ (438b) (1) avāĥırıda Ata Nıyāz Mergen Yomutıyya şucaʾāsıdın ḳırḳ kişi bile ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı gītī-satāndın (2) ruĥśat alıp ġazāt nıyyatı bile Ħurāsāngа kétmiş durur érdi, avval Gürgenġa barıp andın (3) ötüp Astar-ābād mużāfātıdın bir kentni çapıp altı ādamnı esīr ḳılıp murācaʾat ḳıldı. (4) Ve ottuz çaġlıġ künde ʾataba-ı aʾlā mulāzamatıġa yétip dururlar.

Yana ol kim Tekeniñ ekābırı (5) ʾubūdıyyat rıbḳasın ıtāʾat rıḳbasıġa salıp ve barça aḳ üylüklerin alıp dar-gāh-ı ʾālam-panāh (6) mulāzamatıġa yetip şaraf-andūz-ı taḳbīl-bısāt bolup dururlar.

Yana ol kim Harāt memālikiniñ (7) farmān-farmāsı Maĥmūd Şāh Afġānnıñ oġlı Şah-zāda Kām-rānnıñ élçi ve ıĥlāś-nāması (8) kélip durur ve Saraĥsnıñ ĥākimi Ĥakīm Ħannıñ hem élçisi ve Bunyād Ħan Hazāranıñ (9) ıĥlāś-nāması kéldi ve Şāh-zāda Kām-rān, Şāh-zāda Fīrūznıñ dast-ı taśarrufıdın Harāt- (10) nıñ vılāyatın alıp Aḳa Hācı Ħannı Harāt ekābırı öltürüp Şāh-zāda Fīrūznı bandaġa çékip (11) atasınıñ yanıġa yibergen ħabarın kélip durur.

Yana ol durur kim Śafar ayınıñ avāyılıda (12) Bayḳara Bég ıbn Kerīm Berdi Atalıḳ kemāl-i bī-davlatlikdin şarārat źātīsı ĥarekatġa kirip (13) Uyġur avbāşıdın ḳırḳ kişige baş bolup Mullā Allāh Nażar Atalıḳnı žulm-an helāket vartasıġa (14) yétkürüp dururlar. Bu cıhatdın nāyıra-ı ġażab-ı sulṭānī śarśar-ı ḳahr-ı Yazdānī bile ıştıʾāl tapıp (15) se-şanba kéçesi Kerīm Berdi Atalıḳnı tutup maĥbūs ḳıldurdı. Rabīʾu'l-avval ayınıñ (16) yetilençiside çahār-şanba küni ʾaśr vaḳtıda avlād ve atbāʾıdın on yeti kimse bile maḳtūl (17) u maʾdūm ḳıldurup dururlar. Ve Uyġur ħalḳını mavātın u mesākinidin köçürüp (439a) (1) üç bölek ḳılıp bir bölekıġa Taş Ĥavż-ı nazāket-ħavżda, bir gürūhıġa Zeyde, bir ḳısmıġa Aḳ Mascıdda yer bérip (2) mutafarrıḳ u parīşānlıḳġa salıp dururlar. Ve cumʾa küni māh-ı meźkūrnıñ toḳuzıda Mullā Nıyāz Muĥammad (3) Munşī -kim Aġzı Ḳara laḳabıġa maşhūr durur- vafāt tapıp anıñ ornıġa Mīrzā Masīĥā -kim (4) faśāĥat u balāġatda mūmā-ılayhda engüşt-numā durur érdi- munşīlik manśabıġa manśūb (5) boldı. Ve meźkūr aynıñ muntaśıfıda ĥażrat-ı şahanşāh-ı marĥamat-cāy-gāh Uygur aşrāfıdın (6) Ilyās Şıġavulnı –kim āstān-ı davlat-pāsbān mulāzamatıda yaĥşı ĥıźmatlar (7) žuhūrġa yétkürüp durur érdi- ınāyāt-ı ĥusravānaġa maĥśūś tutup Kerīm Berdi Atalıḳnıñ (8) manśabın aña marĥamat ḳılıp abnā-yı cınsīdın mumtāz u sar-afrāz étdi. Ve ʾAlī Mardān Bégni (9) şıġavullıḳ manśabıġa maĥśūś tutup aḳrān u aşbāhıdın sar-buland-ı arcmand ḳıldı. Ve Cumāda'l- (10) avval ayınıñ avāsıtıda Daşt-ı Ḳıpçaḳ ĥākimi Şīr Ġāzī Sulṭān Ḳazaḳıyya ulusınıñ (11) ekābır u aşrāfı bile ıtāʾat u ʾubūdıyyat

ḳılādasıġa mutaḳallıd bolup ıħlāś u yek-cihetlikniñ (12) ıstıĥkāmı üçün bir ḳızın -kim aħtarī durur érdi, burc-ı Óışmatdın ŧulūÓ étgen ve gevherī (13) durur érdi- durc-ı Óıffatda kemālġa yétgen ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırānnıñ ĥaram-ı muĥtaramınıñ (14) ħādımlıġıġa lāyıḳ körüp alıp kélür ħabarı yétüşdi. Ol ĥażrat anıñ ıstıḳbālıġa (15) Ħocaş Maĥram bile Ata Nıyāz Çökgenni ırsāl ḳılıp dururlar. Alar żıyāfat-ı şāhāna (16) tartīb bérip Maylı Cengelge tüşürüp dururlar. Alarnıñ izidin kemālu'l-mıllat ve'd-dīn (17) Seyyid Yūsuf Ħ(v)āca Naḳīb ve emīr-i śadāḳat-maóāb Şāh Nıyāz Atalıḳnı yiberip ıÓzāz-ı tamām ve ikrām-ı (439b) (1) mā-lā-kelām bile şeherge kéltürüp dururlar. Cumāda'ŝ-ŝānī ayınıñ avvalıda Aymir Şayħ Tekeniñ (2) élçileri bile Óataba-ı sıpıhr-martaba ħāk-boslıġıġa muşarraf bolup dururlar. Ve hem ol (3) aŝnāda Kedü Ħan Afgān -kim Şāh Maĥmūdnıñ vazīrı ve Fatĥī Ħannıñ aḳrabāsıdın (4) durur érdi- Şāh Maĥmūd ve Şāh-zāda Kāmrānnıñ ıħlāś-nāmasın sudda-ı[328] ħılāfat mulāzımlarıġa (5) yétkürüp dururlar.

Ĥażrat-ı sulŧān-ı śāĥıb-ḳırān-ı fırdavs-mekānnıñ Ħurāsān śavbıġa (6) **üçlençi kerret Óazīmat merkebin sürmeki durur. Ve Aħal Tekesi Óınād u fasād marāsımın** (7) **žuhūrġa yétkürmeki ve ordu-yı keyhān-pūynıñ Aħal cānıbıġa ḳozġalmaḳı birle mutamarrıdlarnıñ** (8) **ħırman-ı camÓıyyatıġa ātaş-ı tafarruḳa salmaḳı ve bahādurlarnıñ śarśar muḳātalasıdın ekŝer muÓānıdnıñ** (9) **ħāşāk ıÓmārı Óadam havāsıġa savrulmaḳı ve baÓżınıñ göşe-i ıħtıfāda muħtafī bolup** (10) **baÓżınıñ āvāralıḳ bādıyasıġa fırārī bolmaḳı ve ḳuyaş İskenderī maġrıb ĥıśārıdın** (11) **rūy-gerdān bolup maşrıḳ dıyārıġa nahżat körgüzgen dék ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırānnıñ** (12) **Ħurāsān memālikidin ĥareket ḳılıp Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm dāru's-salŧanasıġa murācaÓat āhengin** (13) **tüzgeni**

Arbāb-ı ħabar ve aśĥāb-ı sıyarnıñ żamāyır-ı źī-baśāyır-ı ħūrşīd-nažāyırıġa maÓlūm u mafhūm bolsun, (14) kim tāórīħ-ı Hıcrī miñ dağı ikki yüz otuz üçde Bars yılı Cumāda'ŝ-ŝānī ayınıñ altısıda (15) yek-şanba küni, kim Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm Ŝavrınıñ on altısı ve Buħārā Ĥamalınıñ yigirme béşide (16) durur érdi, ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı maġfırat-nışān Ħurāsān Ḳızılbaşınıñ ıstīśālın (17) pīş-nıhād-ı ħātır-aşraf ḳılıp top u top-ħāna, bār-gāh u şāmyānanı şahardın çıḳarıp (440a) (1) meźkūr aynıñ on ikkiside şanba küni öz nafs-ı nafīsı bile ḳadam-ı mübārekin rikāb-ı saÓādatġa (2) ḳoyup samand-ı davlatġa rükūb körgüzüp şevket-i tamām ve śavlat-ı mā-lā-kelām bile dāru's-salŧana-ı (3) Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazmdın nahżat körgüzüp Késekli mavżıÓıġa -kim ħargāh-ı gerdūn-ışţıbāh ve bār-gāh-ı (4) cahān-panāh anda bar pā ḳılıp durur érdi- nuzūl-ı saÓādat vuśūlınıñ bahār yumnıdın (5) gülistān-ı cınān u bostān-ı rızvān yañlıġ ŧarāvat u

[328] Kelime metinde ( ) şeklindedir.

tāza ve nazāhat-ı bī-andāzanı (6) bağışlap dururlar. Ve yek-şanba küni bādıya-paymā-yı Óazīmat bolup Saġça Ķuduķı ĥavālīsıda (7) Kiryās-ı buland-asās mancūķın źırva-ı Óayyūķġa hem-ser ķıldı. Ol mavżıÓ ikki kün masnad-ārā-yı (8) farāġat ve ķıdĥ-paymā-yı ıstırāĥat bolup se-şanba küni -kim āftāb-ı Óālam-tāb samtu'r-raǿsġa (9) ırtıfāÓ tapıp durur érdi- andın köçüp Süzenlıġa nuzūl ķılıp dururlar. Anda (10) dağı ikki kéçe ārām-güzīn bolup panç-şanba küni andın lıvā-yı nahżatnı cılvaġa kirgüzüp Ħan (11) ķuduķı atrāfın summ-ı sutūr masāsıdın mafħar-ı manāzıl ķıldı. CumÓa küni andın ĥareket körgüzüp (12) ķatÓ-ı marāĥıl ķılıp Mīrzā Çırlasıġa nuzūl étdi. Anda tört kün mutavaķķıf bolup (13) yek-şanba küni -kim māh-ı meźkūrnıñ yigirmeside durur érdi- Dosım Biyni Yomut çerigi bile (14) harāval-ı leşker ve muķaddama-ı sıpāh ķılıp ilgeriraķ yiberip dururlar. Ve Kedü Ħan Afġān (15) -kim Şah-zāda Kām-rānnıñ ıĥlāś-nāmasın kéltürmiş durur érdi- aña hem (16) ruĥśat bérip Dosım Biylarġa ķoşup yiberip dururlar. Dū-şanba küni (17) Dengiz Ħalīfanı Tekeniñ aķ üylükleri bile Aĥalġa ırsāl ķıldılar ve Ķāżī Cān Nażarnı (440b) (1) Marv tekesıġa élçi ķılıp yiberip durur ve se-şanba küni top u top-ĥānanı ilgeri (2) yiberip çahār-şanba küni -kim māh-ı mazbūrnıñ yigirme üçi durur érdi- Çırladın köçüp (3) Mınazlıġa tüşdi. Andın atlanıp ķatÓ-ı manāzıl ķılıp cumÓa küni Yantaķlıġa nuzūl (4) étti. Yek-şanba küni andın ĥareket körgüzüp arada iki ķonup dū-şanba küni çāşt-gāh-ı (5) Ŧejenge vārıd bolup Bavard Töpeside su kenārın mustaķarr-ı aÓlām-ı nuśrat-ıltızām ve muÓasker-i sıpāh-ı (6) žafar-ancām ķıldı. Ol kün ķaravullar Marv Tekesiniñ ķaravulıdın bir kimseni tutup (7) mavķıf-ı Óarżġa yétkürüp dururlar. Ol ĥażrat aña sıyāsat ornıġa muruvvat u şafķat (8) körgüzüp ħılÓat-ı marĥamat bile muħallāÓ étip öz yurtıġa yiberdi. Çahār-şanba ve panç-şanba (9) küni -kim Racabu'l-muraccab ayınıñ ġurrasıda durur érdi- ol mavżıÓda tavaķķuf (10) körgüzüp dururlar. Ve cumÓa küni mevkib-i humāyūnnı ĥareketge kirgüzüp Yekke Özekġa (11) nuzūl körgüzüp dururlar. Şanba küni anda ıstırāĥat körgüzdi. Hem ol kün Saraĥsnıñ (12) çerigi dar-gāh-ı Óālam-panāhnıñ mulāzamatnı ĥużūr-ı vāfırı's-surūrlarıġa fāyız bolup dururlar. (13) Yek-şanba küni meźkūr aynıñ béşide Saruķ çerigi mulāzamatġa yétip dururlar. Dū-şanba küni (14) Dengiz Ħalīfa Teke ekābırıdın Ħāl Nafas Sar-dār ve Murād Ħan başlıġ yigirme iki kişi bile (15) çapar bolup kélip dururlar. Bu mażmūn bile –kim Murād Sar-dār ÓĀşık-ābādda ve Anu mużāfātıda çerik (16) yıġnap mulāzamatġa yétgüsi durur- se-şanba küni aynıñ yetilençiside Kéldi (17) Ħan Yemreli, Ķara Ħan Biy Tekeniñ leşkeri bile canāb-ı rıfÓat-maǿāb mulāzamatı şarafnı taptı. (441a) (1) Ve Marv Tekesidin Begenç Bégniñ oġlı üç kişi bile çapar bolup kélip durur, kim mutīÓ u farmān- (2) bardār dururmız ve çerigimiz dağı izimizdin

yétüşgüsi durur, ol kün ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı (3) gītī-satān Dengiz Ħalīfanı tört Teke bile Murād Sar-dārġa ırsāl ḳılıp dururlar, kim tīz (4) mulāzamatġa yétsün ve hem ol kün Yeke Özekdin nahżat körgüzüp ḳaḳnı muÓasker-i Óasākir-i (5) nuśrat-maóāâır étip dururlar. Ve çahār-şanba küni andın alvıya-ı žafar-taÓbıyanı ĥarekatġa (6) kirgüzüp dururlar. Ve Çétli suyınıñ ḳıraġın fayż nuzūlı bile bıhışt-aŝar (7) ve tarāvat-güster ḳılıp dururlar. Ve panç-şanba künide andın köçüp dururlar. Ve dabdaba-ı tamām (8) ve kevkebe-i mā-lā-kelām bile Óāzım bolup Ħusrav ḳorġanınıñ atrāfın muÓasker-i leşker-i manśūra (9) ve muħayyam-ı ħıyām-ı mavfūra ḳılıp dururlar. Ol ḳalÓanıñ üstide ikki kün mutavaḳḳıf (10) bolup barça mazrūÓāt umaĥśūlātın Óalaf-ı merākib ve pāy-māl-ı mevākib ḳıldılar. Yek-şanba küni (11) meźkūr aynıñ on ikiside Ħusrav ḳalÓasıdın köçüp Çilegen ĥıśārınıñ ĥavālīsıda (12) bār-gāh-ı Óālam-panāh ḳubbasın āftāb-ı cahān-tāb ḳımmasıdın ötkerip durur. Dū-şanba küni (13) Afġān élçisi Mīrzā ÓAbdu'l-kerīm bile Bégler Ħannıñ élçisi Davlat Baħşı ve Rıżā Ḳulı Ħan- (14) nıñ élçisi Murşıd Bég Kerbelāyī ve Nacaf ÓAlī Ħannıñ élçisi Taḳī Kürd pīş-keş u tuĥfaları (15) bile kélip Óataba-boslıḳ şarafını tapdılar. Se-şanba küni Mīrzā ÓAbdu'l-kerīm manžūr-ı nažar-ı (16) Óātıfat bolup navāzış-ı bılā-nıhāya bile sar-afrāzlıḳ tapıp dururlar. Çahār-şanba küni (17) rikāb-ı humāyūnnıñ mulāzımlarıdın şacāÓat bīşasınıñ hızabr-nıhādı Berdi ÓAlī Nayıb (441b) (1) Şāh-ābādī senger-i davlat-aŝar atrāfıdın Kürdniñ at oġrılarıdın birevni (2) calādat kemendıġa giriftār ḳılıp mavḳıf-ı Óarżġa yétkürüp dururlar. Anı ışārāt-ı vālā bile (3) Óıbratan li'n-nāžırīn oḳ ornıġa top-ı āsmān-köbġa salıp andaḳ attılar, kim aczā-yı (4) kesāfet-ıntımāsı yüz miñ pāra bolup źarra yañlıġ havā-fażāsıda parīşān u nā-būd (5) bolup durur ve hem ol kün dar-gāh-ı felek-ıştıbāhnıñ ħuddāmınıñ aÓāžımıdın Ḳılıç Nıyāz (6) Baynı Kürdistān élçilarıġa ḳoşup ruħśat bérildi. Panç-şanba küni Lutf-ābādnıñ (7) ḳalÓasıdın bir Kürd Óataba-ı aÓlā mulāzamatı hıvāsı ḳaçıp kéldi. Ādīna küni Ħ(v)āca Nažar Bégniñ (8) oġlı başlıġ camīÓ Salurnıñ çerigi āstān-ı davlat-āşyān mulāzamatıġa fāyız (9) bolup dururlar. Ve hem ol kün Aħal élçilarıġa ızn u ruħśat bérildi. Bu mažmūn bile, kim eger ıžhār-ı ıtāÓat (10) u ınḳıyād ḳılıp āstān-ı žafar-nışān mulāzamatıġa kélseler Óınāyāt-ı pādşāhīdın (11) bar-ħūr-dār bolurlar. Eger ıbrāz-ı şarārat u Óınād ḳılıp dar-gāh-ı Óālam-panāh Óubūdıyyatıdın (12) ıbāó ve ımtınāÓ ḳılsalar sıyāsāt-ı nā-mutanāhīġa giriftār bolġusı dururlar. Şanba (13) küni Aymir Şayħ ve Dengiz Ħalīfa, Murād Sar-dārnıñ aldıdın kélip dururlar. Ve Ḳızıl Rıbāt Tekesidin (14) Şarīf Sar-dār ve Ḳurbān Ḳılıç ve Davlat Nažar Baynıñ uluġ oġlı Aħal Tekesidin üç tört (15) kişi üç at tuĥfa ve pīş-keş bile mulāzamatıġa yétdiler. Ol ĥażrat hem ol kün Ħ(v)āca Nažar Bégni alarġa (16) ḳoşup Teke ħalīfaġa ıstımālat-nāma ırsāl ḳılıp

dururlar. Çūn alar Gavurz mavżıÓıġa barıp Teke (17) camāÓasın anda tapmay, ol gürūh-ı żalālat-pıjūhdın tört yüz atlıġ Bégler Ħanġa kömek ve ımdād üçün (442a) (1) barġanın ve baÓżınıñ her ŧerefge mutafarrıḳ u parīşān bolġanın ve Murād Sar-dār şarārat-şıÓār- (2) nıñ sıpāh-ı nekbet-panāh bile ve Darband içıġa kirip mustaÓıdd-ı muĥāraba ve mürtekib-i muḳātala bolup tavaḳḳuf (3) ḳılġanın éşitip muÓāvadat étip bu vāḳıÓanı mavḳıf-ı Óarżġa yétkürüp dururlar. Bu (4) ħabar-ı vaĥşat-aŝarnıñ śarśar īżāĥıdın sāĥıb-ḳırān-ı kişver-satānnıñ nāyıra-ı ḳahr u ġażabı (5) ıltıhāb tapıp fi'l-ĥāl top u top-ħāna, çādır u şāmyāna, ħayma u ħar-gāh, oġruḳ u bār-gāhnı (6) yek-şanba küni Çilegenniñ atrāfıdın köçürüp Allaş Biy ve Muĥammad Ħan Inaḳ- (7) nıñ ḳaravullıġı bile Küren ḳorġanınıñ şımālıyya cānıbıdın Aħal ŧarafıġa yiberip özi (8) lıvā-yı žafar havānı cilvege kirgüzüp sıpāh-ı nuśrat-dast-gāh bile Luŧf-ābād ḳalÓası- (9) nıñ canūbī ŧarafıdın nahżat körgüzüp Mīr Burcıġa barıp Darbandnıñ atrāf (10) u cavānıbın sayr u tamāşā ḳılıp Ḳaħlan ḲalÓasınıñ arḳasıdaġı mazārıÓġa nuzūl étti. (11) Dū-şanba küni śubĥ vaḳtıda andın köçüp lıvā-yı nahżatnı cılvaġa kirgüzüp Gavurznı (12) mavżıÓ-ı bār-gāh-ı ıclāl étip dururlar. Se-şanba küni andın köçüp bād-pā-yı davlatnı (13) bādıyā-paymā-yı nahżat ḳılıp Anu ĥavālīsın muÓasker-i Óasākir-i nuśrat-ancām ve maḳarr-ı bār-gāh-ı (14) gerdūn-ıĥtışām ḳıldı. Ol ĥavālīġa leşker-i ḳıyāmat-aŝarnıñ śarśar-ı vurūdı yétgeç (15) sıpāh-ı żalālat-dast-gāhnıñ ħāşāk-ı vucūdı maġāk-ı hazīmatda mafḳūd (16) u nā-būd bolup durur. Ve Anu ĥıśārınıñ ekābırı Óataba-ı aÓlā mulāzamatıġa yétip (17) ıŧāÓat cabhasın Óubūdıyyat tofraḳıġa ḳoyup dururlar. Ol ĥażrat alarġa Anu ḳorġanın Şayħ (442b) (1) Camāla'd-dīn Óalayhi'r-raĥmanıñ naźrı üçün baġışlap sar u pā-yı pādşāhāna bile barūmand ḳılıp (2) ḳaytarıp dururlar. Ve çahār-şanba küni andın köçüp aÓlām-ı saÓādat-ıntıžāmnı cılvaġa (3) kirgüzüp ve dabdaba-ı tamām ve sıpāh-ı nuśrat-ıltızām birle nahżat körgüzüp ÓĀşık-ābādnıñ (4) ḳalÓası atrāfın muħayyam-ı ħıyām-ı davlat ve maḳarr-ı aÓlām-ı śavlat ḳıldı. Teke muÓānıdları ol (5) ĥavālīdın hem āvvāralıḳ bavārısıġa fırār ḳadamın ḳoyup atrāf u cavānıbġa (6) mutafarrıḳ u parīşān bolup dururlar. Ve panç-şanba küni ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı kişver-satān (7) Yomut ve Saruḳ ve Çavdur ve Yemreliniñ çerigin Kelte Çınar ve Bardar ve Hinduvar darbandlarıġa (8) nām-zad ḳılıp dururlar. Tā kim aÓdā-yı şarārat-numāyġa ve dast-burdī yétkürgeyler. (9) Maómūrlar ol kéçe ḳatÓ-ı masāfat ḳılıp heneggām-ı[329] śubĥda Teke ḳaravulıdın üç kimseni (10) şamşīr-ı ḳahr bile ġażab sar-pancasıġa giriftār ḳılıp üç kişini ḳatlġa yétkürüp murācaÓat (11) ḳıldılar. Hem ol kün Muĥammad Sālıĥ Ħ(v)āca Işan,

[329] Kelime metinde (م) şeklindedir.

Murād Sar-dār cānıbıdın élçi bolup kéldi. Bu (12) maẕmūn bile, kim biz barurġa baġāyat ḳorḳarmız, her né amrları bolsa mutīÓ u farman-bardārmız, (13) cumÓa küni ol Ĥażrat-ı Işan meźkūrnı ḳaytardı. Hem ol kün Söyünç Bégniñ oġlı (14) Ħāl Nażar Bég ve Mullā Muĥammad Nıyāz ve yana birevni Kelte Çınarda, mufsıdlar sarvarı ve mutamarrıdlar sar-daftarı Baba (15) On Bégi ve Ayim Bégge ıstımālat-nāma bile ırsāl ḳıldı. Hem ol kün Anu ħ(v)ācalarıdın Ĥācı (16) Maħźūm iki sıġır pīş-keş kéltürüp marāĥım-ı ħusravānadın bahramand boldı. Şanba küni (17) Ĥācı Maħžūmnı Aymir Şayħ bile Anuġa yiberdi. Ol kün Tekedin bir yigit esīr bolmış érdi. (443a) (1) Anıñ anası ġāyat-ı ıẕtırār u nıhāyat-ı bī-ḳarārlıḳdın Sulaymān ħıźmatıġa mūr-ı nā-tūvān [u] malaħ (2) ayaḳın pīş-keş kéltürgen dék bir téve kéltürüp taẕarruÓ yüzin āstān-ı (3) sıpıhr-nışān tofraḳıġa sürtüp oġlın tiledi. Ol ĥażrat kemāl-i şafḳat ve ġāyat-ı (4) muruvvatdın ol yigitge band ıbtılāsıdın maħlaś bérip ve sar u pāy kéydürüp (5) anasıġa ḳoşup Ayim Béggġa yiberip durur. Tā kim bu yañlıġ muruvvat-ı ıĥsān hıdāyatı (6) bile cādda-ı mustaḳīmġa ḳadam ḳoyġay, yek-şanba küni CaÓfar Ħan ve Mullā Ḳurbān ÓAlī, (7) Aymir Şayħnıñ muśāĥabatıda Anudın kélip Óataba-boslıḳġa muşarraf boldılar. (8) Ol kün mevākib-i vālā köçüp Kavaşi mazārıÓıġa nuzūl ḳıldı. Hem ol kün ol ĥażrat, (9) CaÓfar Ħannı marāĥım-ı ħusravāna ve taşrīfāt-ı pādşāhāna bile ħursand u bahramand (10) ḳılıp ḳaytardı. Dū-şanba küni Ḳılıç Nıyāz Bay ve Mīrzā ÓAbdu'l-kerīm Kürdistān (11) élçileri bile mulāzamatġa yétdi. Se-şanba küni mutavātır u mutavālī ħabarlar kélip durur, kim (12) Ayim Bég ıślāhġa kirmey durur. Hem ol kün Mīrzā ÓAbdu'l-kerīm bile Ḳızılbaş élçilarıġa (13) ruħśat bérdi. Çahār-şanba küni ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı memāliksitān rāóyāt-ı (14) žafar-āyātnı cilvege kirgüzüp dabdaba-ı tamām ve kevkebe-i mā-lā-kelām ve sıpāh-ı ḳıyāmat-ı ızdıĥām bile (15) nahžat körgüzüp Azġand Darbandıġa -kim mutamarrıdlar gürūhı anda mütemekkin durur érdiler- barıp (16) śavlat-ı tamām bile maymana-ı maymūn u maysara-ı maysūrnı şucaÓā-yı nām-dār ve abṭāl-ı kīne-güźārnıñ vucūd-ı (17) calādat-numūdı bile ārāsta ve pīrāsta ḳılıp yasav çékip temkīn-ı tamām bile ārām tutdı. (443b) (1) Ve muÓānıdlar dağı sıpāh-ı şamātatşıÓār u leşker-i şaẏtanat-āŝār bile muḳātala bolup śaf (2) tüzüp mustaÓıdd-ı muĥāraba bolup dururlar. Ve ol çaġda sıpāh-ı nuśrat-panāhdın hızabr- (3) śalābat bahādurlar ve babr-mahābat mutahavvırlar tavsan-ı dīv-zād-ı parī-nıhād ve samand-ı köh-hayóat-ı (4) śabā-surÓatġa mıhmīz bérip sınān-ı cān-sıtān ve şamşīr-ı sar-afşānnı cilvege (5) kirgüzüp aÓdā-yı davlatnıñ gürūh-ı żalālat-pıjūhlarıġa özini mutahavvırāna yétkürüp (6) muÓānıdlar śufūfıġa şikest bérip darband içide andaḳ ħūn-afşānlıġ marāsımıġa ıḳdām (7) körgüzüp dururlar, kim Bahrām-ı śaf-şiken ve Isfandyār-ı rūyīna-tannıñ arvāĥlarıdın

(8) āvāz-ı taĥsīn ve zamzama-ı āfarīn tamāşā ahlınıñ goş-ı hoşıġa yetti ve summ-ı sutūr-ı bād-pāy- (9) nıñ ġubār-ı felek-sāyı āftāb-ı Óālam-tāb közin tīra-ħıyra étdi.

Maŝnavī:

Bédevler bolup (10) her taraf barķ-tāz
Sınānlar bolup her sarı cılva-sāz
Ķılıçlar damıdın (11) ķılıp lamÓa-fāş
Cahānnı yarutup néçük kim ķuyaş
Kirip tīrler yay ara her taraf
(12) Ķılıp ħaśm sarı havā her taraf
Kübürdep çū haybat bile zanbūrek
Bölüp çāk ünidin (13) Óadūġa yürek
Bolup ātaş-afşān çū şamħāllar
Salıp ħaśm élige yaman ħāllar
(14) Tabarlar bolup ol śıfat cılva-ger
Ki taġ olġu dék tégse zīr u zabar
Ŧarķā ŧurūķ Óamūd-ı (15) girān
Bir eylep Óadūġa zamīn u zamān
Bolup gürdler her taraf naÓra-zan
Maśāf içre (16) her biri Rustam-figen
Çékip tīġlar Óazm-ı cavalān ķılıp
Hem ol taġnı ġarķa-ı ķan ķılıp
(17) Bu kim körge sen taġ ara lālazār
Hem ol ķan érür kim ķılur āşkār

Ol muĥārabada (444a) (1) aÓdā-yı davlatnıñ ekābır u nām-dār kişileridin yigirme üç kişini şamşīr-ı sar-afşān ışārātı (2) ve sınān-ı cān-sıtān dalālatı bile cādda-ı ıclāldın Óadam-ı asfalu's-sāfılīnıġa Óāzım étip dururlar. (3) Ol cumladın Mīrzā Éşe Başı ve Murād Ħannıñ inisi ÓAvaż Bég ve Ayim Bégniñ inisi (4) Davlat Murād Bég durur érdi. Özge maķtūllarnı mundın ķıyās ķılsa bolur ammā sıpāh-ı (5) nuśrat-panāhdın Salaķ Kerīm Atalıķ şahādat daracasıġa fāyız boldı. Çūn ķatl u küşiş, sıtīz (6) u āvīz marāsımıdın fārıġ bolġandın soñra Ĥażrat-ı śāĥib-ķırān-ı maġfırat-nışān mużaffar u manśūr (7) Óınān-ı Óātıfatın kiryās-ı buland-asās cānıbıġa maÓtūf étip masnad-ı davlat ancāmġa nuzūl (8) étip ārām-güzīn boldı. Panç-şanba küni meźkūr aynıñ salĥıda Marv ve Ķara [Ħa]nlıġ Tekeniñ (9) ked-ħudālarıġa ruħśat bérip öz yurtlarıġa yiberdi. Ol kéçe Yomut ve Çavdur ve Yemreli çerigin (10) Aħal cānıbıġa nām-zad ķıldı. Tā kim

mutamarrıdlarġa goş-mālī yétkürgeyler. Ittıfāḳā hem ol kéçe muǾānıdlardın (11) tört yüz atlıġ çıḳıp kemīn-gāhda mustaǾıdd u āmāda bolup turmış érken, tā kim davlat- (12) aŝar sengerniñ atrāfıda otunçı ve otçıdın bir néme ala alġaylar. Ol çaġda muǾasker-i humāyūndın (13) bir kişi çıḳıp maǿmūr bolġan alamannıñ izidin barur érür. Alarġa uçrap esīr-i sar-panca-ı (14) taḳdīr boldı. Ol gürūh-ı vaḳāhat-pıjūh sıpāh-ı nuśrat-panāhnıñ Aħal śavbıġa ötgen ħabarın (15) andın maǾlūm ḳılıp üç bölünüp ikki bölegi alamannıñ izidin Aħal tarafıġa Ǿāzım (16) boldılar. Ve bir bölegi talīǾa-ı śubĥdın soñ aŝnā-yı köçde ordu-yı humāyūnnıñ aldıdın daħl ḳılıp (17) fırārī boldılar. Bu vāḳıǾa masāmıǾ-ı aǾlāġa yétgeç ol Ĥażrat ızdıĥām-ı tamām ve ıstıǾcāl-ı (444b) (1) [mā-] lā-kelām bile Aħal cānıbıġa ılġar ḳıldı. Ve yolda Teke yıġını çapavulçılar izidin kétgen ħabarın (2) éşitip alarnıñ Ǿaḳabıdın Allaş Biy ve Muĥammad Çan Inaḳ ve Süyün Biyni özlerige mutaǾallıḳ (3) çerik bile nām-zad ḳıldı. Ammā maǾlūm bolsun, kim mufsıdlar gürūhınıñ ikki bölegi ḳoşulup sıpāh-ı (4) nuśrat-panāhnıñ izidin Ǿāzım bolup kemīn-gāhda yatġanda bī-ħabar üstige ḳoyuldılar, (5) alar ol gürūh-ı kesāfet-pıjūhnı sıpāh-ı manśūrdın ħayāl ḳılıp ol musāhala körgüzdiler. (6) Soñra Teke muǾānıdlarınıñ érkenin bilip bir az laĥża uruşup şikest tapıp dururlar. (7) Ve ol uruşda Çavdur ve Yomutdın Taġan Nıyāz Bahādurnıñ oġlı zaħm-dār boldılar. (8) Ve Sattār Berdi Arbāb başlıġ ħaylī kimse şahādat tapıp dururlar. Ve ol aŝnāda Allaş Biyler (9) yegren-i şacāǾatġa mıhmīz bérip balā-yı nā-gehānī ve ḳażā-yı āsmānī yañlıġ ĥamalāt-ı mahābat-āmīz (10) bile alarnıñ sar-vaḳtıġa yétüşüp mubārazat tīġın nıyām-ı ıntıḳāmdın tartıp şīr-ı ġurrān (11) robāh-ı farāvānġa ve ātaş-ı sūzān ḳalın nayıstānġa dāĥıl bolġan dék aǾdā-yı tīra-raǿy (12) arasıġa aralaşup andaḳ ħūn-faşānlıġ ve cān-sıtānlıġ marāsımın žuhūrġa yétkürdiler, kim (13) Bahrām-ı ħūn-āşāmnıñ afsāna-ı şacāǾatıġa raḳam-ı butlān urup dururlar ve mufsıdlar- (14) nıñ abdān-ı bī-cānıdın maydān-ı kārzārda tallar hayǿatın namūdār ḳıldılar. Ve ḳalġanı (15) tāb-ı muḳāvamat kéltüre almay, hırāsān u nīm-cān vādī-yı ħıźlānġa ḳudūm-ı kesāfet-luzūmın ḳoyup (16) surǾat-ı tamām bile fırārī bolup dururlar. Sıpāh-ı nuśrat-panāh alarnıñ Ǿaḳabıdın (17) iki menzillik yergeçe taǾāḳub ḳılıp ḳatl u küşiş amrıġa ıḳdām körgüzüp dururlar. Ve (445a) (1) farmān-ı vācıbu'l-ıźǾān mūcıbı bile murācaǾat ḳılıp mulāzamatġa yettiler. Ve Ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı (2) cannat-mekān Ħırmantu suyınıñ kenārıġa yétip muǾāvadat ḳılıp Mehīnġa -kim (3) ordu-yı humāyūnnıñ maḳarrı anda muḳarrar bolmış durur érdi- nuzūl étti (4) ve ŞaǾbānu'l-muǾažžam ayınıñ ikinçi küni -kim şanba küni durur érdi, kim ol Ĥażrat kerem (5) u Ǿatā sarīrıda mütemekkin bolup panca-ı ıĥsānıdın iş körgüzgen bahādurlarġa zar-pāşlıġlar (6) körgüzüp Ĥavāyıc-ı dunyavīdın mustaġnī ḳıldı- dū-şanba küni amīr-ı kebīr

Óumda-ı ahl-ı āfāḳ (7) Ḳutluḳ Murād Inaḳ -kim dāru'l-ḥılāfa-ı Ḥ(v)ārazm-ı ırambazmda nıyābat amrıġa maǿmūr durur érdi- (8) anıñ allıdın IsmāǾīl Ḳul -kim memlūkı durur érdi- kélip ol canābnıñ Óāfıyatmandlıġın (9) ve yurtnıñ amnıyyatın mavḳıf-ı Óarżġa maǾrūż ḳıldı. CumǾa küni aynıñ sékkizide (10) Śādıḳ Bég Ḳıyatnıñ oġlı Muĥammad Śālıĥ -kim atası Çurma ḳalǾasınıñ ĥākimi durur érdi- (11) mulāzamat hıvāsı bile āstān-ı felek-nışān ħāk-boslıġıġa muşarraf bolup dururlar. Şanba küni (12) Mehīndin köçüp Aħalnıñ canūbī tarafıda Ḥırmantu suyınıñ kenārın muǾasker-i Óasākir-i nuśrat- (13) maǿāŝır ḳılıp dururlar. Ve ol mavżıǾda ikki kün tavaḳḳuf ḳılıp se-şanba küni ol Ĥażrat Tekeniñ (14) mufsıdlarıġa -kim Murād Sar-dār şamātat-āŝār başlıġ Kuyucek çaşmasınıñ ḳıraġıda sākin (15) durur érdiler- tanbīhlıġ ve goş-māl-ı Óažīm yétkürgeli yegren-i davlatġa rükūb körgüzüp Yomut ve Çavdur- (16) nıñ çerigin muḳaddama-ı sıpāh-ı žafar-ıntıbāh étip ilgerirek yiberip dururlar. Ve alarnıñ (17) kéynidin Süyün Biy ve Dosım Biy ve Berdi Biyni camīǾ Aral ve Ḳara Ḳalpaḳ leşkeri bile nām-zad ḳıldı. (445b) (1) Alarnıñ kéynidin öz nafs-ı nafīsı bile rāǿyāt-ı saǾādatnı cilvege kirgüzüp Óāzım boldılar. (2) Ve muḳaddama-ı sıpāh Kuyucekde Teke leşkeri bile ḳaralaşġan ħabarın Yéti Yıġaç mavżıǾda -kim bir şorıstān (3) mavżıǾ durur- Ħudāy Berdi Arḳar kélip masāmıǾ-ı aǾlāġa yétkürüp durur, kim ve Kuyucekdin ötgende (4) Yomut bahādurları at salıp muǾānıdlar gürūhıdın bir kimseni ḳayd-ı asāratġa tartdılar. AǾdā-yı gürīz-pāy (5) sıpāh-ı žafar-āgāhnıñ ĥamalāt-ı mutaǾāḳıbıġa ṯāḳat kéltüre almay bınā-yı ıstıḳāmatı mutazalzıl (6) bolup vādī-ı bavvārġa fırār ıħtıyār étip dururlar. Ve sıpāh-ı ḳāhıra ve afvāc-ı manśūra balā-yı mubram (7) yañlıġ ḳadam-bar-ḳadam kéynidin ḳavlap Mehīnġa yétkürüp dururlar. Ve anda dağı tavaḳḳuf (8) ḳıla almay śarśar şikūhıdın paşşa gürūhı gürīzān bolġan dék üç bölünüp baǾžı ḳumġa ve baǾžı (9) Murād Sar-dār başlıġ Aḳ töpe ve Durunġa ve baǾžı darbandġa -kim Mehīnniñ ġarbıyya canūbıda vāḳıǾ durur- (10) ḳabalıp dururlar. Yomut ve Çavdur sıpāhınıñ baǾžısı ḳumġa fırārī bolġan (11) mufsıdlarnıñ kéynidin ḳavlap iki kimseni sar-panca-ı ġażabġa giriftār ḳılıp ve köp téve (12) ve yılḳıġa mutaśarrıf bolup kéldiler. Ve Ḳara Ḳalpaḳ çerigi ve baǾžı Çavdur ve Berdi Biy ve Murād (13) Sar-dārnıñ Óaḳabıdın ḳavlap Aḳ töpeġa yétkürüp köp olca bile murācaǾat ḳıldılar. Süyün Biy (14) ve Dosım Biy ve Ḳılıç Nıyāz Bay ve Ĥubbī Ḳulı Ḥ(v)āca özlerin Darbandnıñ içige şīr-mānand (15) ĥamlalar bile yétkürüp muĥārabāt-ı bısyār ve muḳātalāt-ı bī-şumār bile aǾdā-yı ħızlān- (16) panāh ve ħusamā-yı ħusrān-dast-gāhnı maġlūb u munhazım ḳılıp dururlar. Ve Ĥubbī Ḳulı Ḥ(v)āca (17) bā-vucūd ol kim kesel bolmış durur érdi. Ḳılıç Nıyāz Bay bile ol kün şacāǾat maydānıġa (446a) (1) mubārazat yegrenin ol yañlıġ

sürüp dururlar, kim muǾānıdlarnıñ śufūf-ı hazīmat (2) vuḳūfıġa şikest-i Ǿažīm yétkürüp dururlar. Ve ol uçurda, kim Kerīm Berdi (3) Atalıḳnıñ oġlı -kim atıġa multuḳ oḳı tégip sıpāh-ı żalālat-dast-gāh- (4) nıñ ortasıda pıyāda ḳalıp durur érdi- anı Ħ(v)āca Éli maǾārıfıdın (5) Muĥammad Kerīm Ḳoyçı Atalıḳ -kim calādat ve śarāmatda şucaǾā-yı davrān ve ḳutalā-yı zamāndın (6) mumtāz u sar-afrāz durur érdi-şīr-ı ġurrān ve hızabr-ı durrān yañlıġ ĥamalāt-ı mutaǾāḳıb bile (7) leşker-i aǾdāġa hazīmat yétkürüp andaḳ mehlekedin ħalāś ḳıldı. Ol ĥālda (8) alaman-ı žafar-nışān arbāb-ı żalālatnıñ bī-ĥısāb ḳoy ve téve ve ḳara mal ve üyleri- (9) niñ asbāb u bısātların ġārat u tārāc ḳılıp alıp çıḳtılar. Ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı (10) gītī-satān dağı śavlat-ı tamām bile ĥareket körgüzüp Mehīndin ötüp Darbandnıñ (11) şımālıyya cānıbıdağı töpeniñ üstide lıvā-yı žafar-ıltıvānı cılvaġa kirgüzüp ārām tutdılar. Ol (12) aŝnāda Mırrīħ-śalābat bahādurlar ol ĥażratnıñ nīrū-yı davlat bile şamşīr-ı şacāǾatnı (13) nıyām-ı ġayratdın çıḳarıp maydān-ı muĥārabaġa barḳ-ı ħātıf dék sürüp mutamarrıdlar- (14) nıñ ekābırıdın sékkiz kimseni öltürüp başların ol ĥażratnıñ summ-ı samandıġa (15) tuĥfa ḳılıp dururlar. Çūn śāĥıb-ḳırān-ı mıhr-ı munīr rāǿyat-ı bayżā-āyatınıñ mahça-ı duruħşānın (16) nigūn-sār étdi. Ve Ǿarśa-ı sıpıhrdın nahżat körgüzüp maġrıb manzılıġa yétdi. Ĥażrat-ı şahanşāh-ı (17) ġufrān-panāh dağı Ǿalam-ı nuśrat-parçamnı cılvaġa körgüzüp murācaǾat āhengin tüzdiler. Ve yarım tünde (446b) (1) saǾādat-aŝar sengerni āftāb vuśūlı partav-afganlığıdın munavvar u roşan ḳıldılar. Tañlası kim (2) çahār-şanba küni durur érdi. Māl ġanīmatnı ħaŧġa alıp panç-şanba küni žafar-panāh (3) sıpāhdın atı ve tévesi ölgenlarġa taḳsīm ḳılıp bérildi. CumǾa küni Ḳızıl Rıbāŧ (4) Tekesidin Ħāl Nafas Sar-dār ve Davlat Nažar Baydın ve Dola Sar-dār ve Davlat SāǾat ve Ḳurbān (5) Seyyid ıžhār-ı ıŧāǾat u Ǿubūdıyyat ḳılıp dar-gāh-ı Ǿālam-panāh Ǿataba-boslığıġa yétdiler. Bu (6) mažmūn bile, kim her né amr ḳılsalar muŧīǾ u farmān-bardār dururmız ve cānġa mınnat tuta dururmız. Yek-şanba (7) küni ol ĥażrat, Ħ(v)āca Nažar Bégni alarġa maśĥūb ḳılıp Ḳızıl Rıbāŧġa yiberip dururlar. Ve ol kün amvāl-ı ġanāyımdın (8) ḳara mālnı -kim bī-Ǿadad u bī-ĥısāb durur érdi-soḳum üçün umarā-yı Ǿıžāmġa taḳsīm étilip bérip dururlar. Dū-şanba (9) küni Alaḳ Kör ve Ḳul Muĥammad Sar-dār Kerkez Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm dāru's-salŧanasıdın çıḳıp Orta Ḳuduḳnıñ üstidin (10) toḳḳuz künde darbār-ı felek-mıḳdār mulāzamatġa yétip dururlar. Se-şanba küni aynıñ on toḳuzıda (11) ol ĥażrat Ħırmantudın nahżat körgüzüp aşaḳıdağı kölniñ şımālıyya cānıbın muħayyam-ı ħıyām-ı žafar-nışān (12) ve maḳarr-ı bār-gāh-ı şarāfat-bunyān ḳıldı. Çūn ol mavżıǾda ikki kün ötüp üçlençi künide -kim cumǾa durur (13) érdi- Ħāl Nafas Sar-dār ve Şarīf Sar-dār ve Davlat Nažar Bay ve Ḳurbān Seyyid dar-gāh-ı Ǿālam-

panāh (14) Óataba-boslıġıġa muşarraf bolup masāmıÓ-ı cāh ve calālġa yétkürüp dururlar, kim Toḳtamış camāÓası (15) tābıÓ ve farmān-bardār bolġusı dururlar, şanba küni ol Ĥażrat alarġa Aymir Şayĥnı (16) maśĤūb ḳılıp yiberip dururlar. Tört kün ötüp béşlençi küni -kim çahār-şanba durur (17) érdi- Ħāl Nafas Sar-dār ve Davlat SāÓat Bay ve Aymir Şayĥ kéldiler. Panç-şanba küni ol mavżıÓdın (447a) (1) ordu-yı keyhān-pūynı Ĥarekatġa kirgüzüp Asparzan Töpeside bār-gāh-ı cahān-panāhnıñ (2) ḳubba-ı zarrīnın sıpıhr-ı barīn avcıdın ötkerdi. CumÓa küni ıstırāĤat sarīrıda mütemekkin bolup (3) şanba küni –kim Ramażān ayınıñ ġurrası durur érdi- andın rükūb étip (4) Mehīnni muÓasker-i Óasākir-i humāyūn ve muĥayyam-ı ĥıyām-ı maymūn ḳıldı. Yek-şanba küni andın köçüp (5) ordu-yı aÓlānı Durunġa tüşürüp Ĥażrat-ı pād-şāh-ı ġufrān-panāh sıpāh-ı nuśrat-panāh ve (6) şucaÓā-yı žafar-ıntıbāh bile muÓānıdlar goş-mālıġa Óāzım bolup dururlar. Ve kevkebe-i vālānıñ sayl Óazīmatıdın (7) aÓdā-yı şarārat-şıÓārnıñ bınā-yı ıstıḳrārı munhadım bolup fırār ıĥtıyār éttiler. Ve leşker-i (8) manśūra taÓāḳub ḳılıp şīr-ı ġurrān utrusıdın gürīzān bolġan tilkü yañlıġ (9) Irdad darbandıġa ḳabap mutaÓāḳıb Ĥamlalar ḳılıp darband aġzıda endek muĤāraba ve muḳātala (10) vāḳıÓ bolup aÓdā-yı davlatnı maḳhūr u menkūb étdiler. Ol Ĥażrat sālım u ġānım murācaÓat (11) körgüzüp muÓasker-i humāyūnġa nuzūl ḳılıp dururlar. Dū-şanba küni masnad-ı ıstırāĤatda (12) ārām-güzīn bolup māh-ı meźkūrnıñ törtide se-şanba küni muÓāvadat körgüzüp Mehīnde (13) avvalġı sengerni mavżıÓ-ı bār-gāh-ı ıclāl ḳılıp dururlar. Ve çahār-şanba küni andın (14) köçüp Ħırmantuġa nuzūl étip dururlar. Ol Teke çerigi hayóat-ı ıctımāÓ bile kélip köç- (15) niñ izidin bir téve alıp fırārī bolup dururlar. Panç-şanba küni alarnıñ Óaḳabıdın (16) alaman-ı nuśrat-nışānyegren-i şacāÓatnı kerem-cavalān ḳılıp aç arslan dék ol gürūh-ı bī-sar u (17) sāmānnıñ izidin yétüşüp tīġ-ı burrān bile sékkiz kişiniñ başın abdān palīdıdın (447b) (1) cudā ḳılıp bī-Ĥısāb at dast-ı taśarrufıġa kirgüzüp dururlar. Ol kün MuĤammad Kerīm Ḳoyçı, Rustamāna (2) şacāÓatlar ve şīrāna mubārazatlar žuhūrġa yétkürüp ġažab otı bile muÓānıdlarnıñ camīÓ (3) mazraÓaların ve ékinlerin köydürüp dururlar. CumÓa küni Ħırmantudın köçüp Ḳara Sudın (4) ötüp Kökçe dégen mavżıÓġa tüşülüp durur. Şanba küni andın nahżat ḳılıldı. (5) Ve ÓĀşıḳ-ābād ḳalÓasınıñ Ĥavālīsı Óasākir-i nuśrat-maóāŝırġa muÓasker bolup durur. (6) Ol kün Yomut bahādurları bir Tekeni ḳatlġa yétkürüp başın kéltürüp dururlar (7) ve Anudın Śādıḳ Maĥźūm yañılıḳ üzüm kéltürüp fuḳarānıñ Óarzın yétkürüp dururlar. (8) Ve ınÓām-ı ĥusravānadın sar-afrāz bolup murācaÓat ḳılıp dururlar. Yek-şanba küni māh-ı meźkūrnıñ (9) toḳḳuzıda ÓĀşıḳ-ābāddın rükūb buyurup Anuġa yavuḳ yétgende CaÓfar Ħan ıstıḳbālıġa (10) çıḳıp āstān-ı davlat-pāsbānġa lāyıḳ pīş-keşler ve bir at kéltürüp

ıžhār-ı (11) Óubūdıyyat ḳıldılar. Ol kün ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān Anunıñ üstidin Óāzım bolup Gavurznı (12) nuzūl-ı masarrat-nışān ve vuśūl-ı saÓādat-ıḳtırānı fayżıdın mafĦār-ı manāzıl u aşraf-ı marāĥıl ḳıldı. (13) Ittıfāḳā yol aŝnasıda baÓżı leşkeriyye Anunıñ atrāfıdaġı bāġlarġa bī-ruĥśat-śāĥıb kirip (14) Arzāḳ-ı mīve ġārat ḳılmış durur érkenler śāĥıb-ı bāġ bu vāḳıÓanı mavḳıf-ı Óarżġa (15) yétkürgeç ol ĥażrat kemāl-i muruvvat u Óadl-güsterlik ve ġāyat-ı marĥamat u fuḳarā-perverlikdin (16) bī-başlıḳ ḳılġan leşkerıyyaġa tanbīh yétkürgeli kişi buyurup ve bāġ śāĥıblarıġa (17) panca-ı ınÓāmdın zar-pāşlıġlar körgüzüp sar-afrāzlıġ bağışladı. Ve hem ol kün (448a) (1) Ħ(v)ācam Şükür yigirme ḳoy pīş-keş bile mulāzamatġa yétdi. Soñġı küni -kim dū-şanba küni (2) durur érdi- Ĥācı Maĥźūm Anunıñ savdāgerleri bile kélip āstān-boslıḳ (3) şarafıġa muşarraf bolup dururlar. Hem ol kün ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān ĥıyāt-ĥāna-ı ıĥsānıdın (4) Yemreliniñ ekābırı ve Saruḳ béglarıġa ve Ħ(v)āca Nażar Bégge sar u pā-yı şāhāna bile (5) sar-afrāzlıġ yétkürüp durur. Ve ol kün alaman-ı žafar-ıḳtırān farmān-ı vācıbu'l-ıźÓān bile (6) saĥāb-nışān meşkler ve çaşma-sān mıtharalarġa su alıp dururlar. Se-şanba küni (7) māh-ı meźkūrnıñ on biride ol ĥażrat Yemreli ve Saruḳ yıġınıġa ve Ħ(v)ācam Şükür (8) ve ĦācıMaĥźūmġa [330] fahvāsı bile marĥamat u şafḳat körgüzüp (9) mesākin u mavātınlarıġa ḳaytmaḳ ruĥśatı bile ĥorsandlıḳ yétkürüp dururlar. Ve özi hem (10) ĥubbu'l-vatan mina'l-īmān[331] maÓnā-yı maĥabbat-afzāsı ve dağı nısbatu'l-mülki ila'l-madīnati ke nısbatu'n-nafs ila'l- (11) badan[332] mažmūn-ı ĥıkmat-numāsıġa Óamal ḳılıp Óınān-ı Óātıfatın dāru'l-ĥılāfa-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm cānıbıġa (12) maÓṫūf étip ikki kün ḳaṫÓ-ı masāfat ḳılıp panç-şanba küni māh-ı meźkūrnıñ on (13) üçide Ŧejen ĥavālīsıġa dāĥıl bolup nuzūl-ı ṫarāvat vuśūlı bahārıdın Ḳoşa Çungulġa (14) çūn küll-i naẓārat-ı bī-andāza bağışladı. CumÓa küni Muĥammad Nıyāz Bahādurnıñ oġlı Ĥasan Biy (15) ve Ḳutluḳ Murād Inaḳnıñ tuġması IsmāÓīlnı -kim dāru'l-ĥılāfa-ı Ħīvaḳdın kélmiş durur érdi, (16) andaġ kim yoḳarıda mastūr bolup durur- yoldaşları bile ĥılāÓ-ı ĥūrşīd- (17) şuÓāÓ kéydürüp alarġa Dengiz Ħalīfanı hem-rāh étip yurtġa yiberip dururlar. (448b) (1) Bu mažmūn bile, kim Óazīmatımız Óınānın murācaÓat cānıbıġa maÓṫūf étdük, Inşāó-allāh tīz durur, kim (2) dāru's-salṫana-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazmnıñ sarīrı nuzūlımız bahārıdın reşk-i fırdavs-ı rıżvān ve vuśūlımız azhārı- (3) dın ġayrat-ı gülistān-ı cınān bolġusı durur. Yek-şanba küni nahżat lıvāsın ĥarekatġa (4) kirgüzüp yarım manzıllıḳ yol yürüp bir sunıñ kenārın mažrab-ı bār-gāh-ı gerdūn-sā ve maḳarr-ı kevkebe-i (5) vālā ḳılıp dururlar. Ve ol kün Aral ve Ḳara Ḳalpaḳ çerigige ıcāzat bérip

[330] Ve yenḳalibu ilā ehlihi mesrūren (sevinçle ehline dönecektir) LXXXIV,
[331] Vatan sevgisi imandandır.
[332] Mülkün Medine'ye nisbeti, nefsin bedene nisbeti gibidir.

dururlar. Tā kim (6) ilgeri kétgeyler. Dū-şanba küni buḥtī-ı ḳatār ve cummāza-ı bār-bardār top u top-ḫāna, sarā-parda (7) ve pīş-ḫānanı çāşt-gāh köçürüp ilgeri yiberip özi pīşīn namāzın oḳup (8) tavsan-ı ḥūş-lıcām-ı śarśar-ḥırāmġa rākib bolup bir kéçe şab-gīr ḳılıp se-şanba küni Yantaḳlıġa (9) nuzūl étip dururlar. Çahār-şanba küni andın köçüp şab-gīr bile māh-ı meźkūrnıñ yigirmeside (10) panç-şanba küni Çırla ḳuduḳı ĥavālīsın şaraf nuzūlı bile aşraf-ı manāzıl ḳıldı. Ol kéçe anda ıstırāĥat (11) körgüzüp tañlası -kim cumÓa küni durur érdi- pīşīndın soñra Óalam-ı nahżatnı cılvaġa (12) kirgüzüp şab-gīr bile ortada iki ḳonup yek-şanba küni Süzenlini mavżıÓ-ı bār-gāh-ı ıclāl (13) ḳılıp dururlar. Ol mavżıÓda nıžāmu'l-mülk ve'l-mıllat ve'd-dunyā vazīr-ı aÓžam Muĥammad Rıżā Ḳoş Béginiñ (14) yibergen su ve tévesi ḳand-ālāt ve mīvesi yetüşdi. Ol ĥażrat alarnı umarā-yı Óıžām ve erkān-ı davlatġa (15) taḳsīm étip dū-şanba küni andın nahżat körgüzüp Saġçanıñ ḳuduḳı atrāfın mavżıÓ-ı (16) ḥar-gāh ve muÓasker-i sıpāh ḳıldı. Ve andın pīşīndın soñra atlanup namāz-ı şāmda Késeklini (17) maḳarr-ı kevkebe-i vālā ḳılıp dururlar. Ve andın saĥar vaḳtıda rükūb buyurup tañlası -kim aynıñ yigirme ikkisi (449a) (1) se-şanba küni durur érdi- Çāşt-gāhda aÓlām-ı žafar-farcāmnıñ mahça-ı duruḥşānın (2) ḥūrşīd-ı raḥşān dék Ḳara Köl ayaḳıdın numāyān ḳıldı. Ol mavżıÓda Óulamā-yı (3) Óıžām ve küberā-yı źu'l-ıĥtırām śāĥıb-manzılat şah-zāda ve Óālī-martabat bég ve āzādalar (4) ıstıḳbālġa çıḳıp muşāhada-ı dīdār-ı sultānī şarafıġa muşarraf bolup nuḳūd-ı bī-ĥısāb (5) ve laóālīó-ı ḥūş-āb belkim cavāhır-ı cān ve zavāhır-ı ravāndın ol ĥażratnıñ tārek-i mübārekıġa (6) saçıġlar saçtı. Ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān ıḳbālġa hem-rikāb ve davlatġa hem-Óınān masnad-ı (7) ḥılāfatġa nuzūl ḳılıp dāru'l-ımāra sükkānınıñ Óuyūn-ı umīdın tūtyā-yı (8) ġubār summ-ı hayūnı bile roşan ve ḥarāb-ābād żamīrın fayż-ı vurūd-ı maymūnı bile gülşen ḳıldı.

(9) Maŝnavī:

Kirip şah ara Ĥusrav-ı kāmkār
Maḳām étti taĥt üzre Camşīdvār
(10) Nuzūlı bile mülk ābād olup
Vuśūlıdın él ḥātırı şād olup
Yüzidin (11) vılāyatġa toldurdı nūr
Sözidin köñüllarġa źavk u surūr
ÓAdālat bahārını (12) eylep Óıyān
Memālikni ḳıldı rıyāż-ı cınān

BaǾżı vaķāyıǾ-ı keŝīru'l-badāyıǾ, kim ol Ĥażrat-ı (13) **dāru'l-ĥılāfa sarīrıda mütemekkin bolġandın soñra vāķıǾ bolup durur érdi. Īcāz ŧarīķası bile** (14) **tastīr bolġusı durur**.

Çūn Ĥażrat-ı sulŧān-ı śāĤıb-ķırān-ı fırdavs-mekān ŧaǿyīdāt-ı (15) Yazdānī ve tavfīķāt-ı SubĤānī bile Teke mufsıdlarınıñ ĥırman-ı camǾıyyatın śarśar-ı ġażab bile savurup (16) ve ol élniñ ekŝerin maķhūr u mustaǿśıl ķılıp davlat u ıķbāl bile murācaǾat (17) körgüzüp fayż nuzūlıdın dāru's-salŧana-ı Ĥ(v)ārazm-ı ıram-bazmnı reşk-i gülistān-ı ıram ķıldı.

(449b) (1) **Avval vāķıǾa -kim manaśśa-ı žuhūrda cılva körgüzüp dururlar, bu durur érdi-Sunbar Sar-dār-** (2) **nıñ Aĥal Ĥavālīsıġa şabī-ĥūn urmaġı**

Çūn Yomutıyya aşrāfıdın Sunbar Sar-dār-kim (3) Ĥażrat-ı sulŧān-ı Sulaymān-mekān, ĥāķān-ı İskender-nışān, zubda-ı salāŧīn-ı (4) cahān, Ǿumda-ı ĥavāķīn-ı zamān, rıfǾat u ubbahat-panāh, şevket u Ǿažamat-ıntıbāh, fārıs-ı mıżmār-ı (5) şahāmat u basālat, murtaķī-ı madārıc-ı naśafat u calālat, muǿassas-ı asās-ı şacāǾat u baĥtıyārlıġ, (6) muşayyad-ı erkān-ı maǾdalat u kāmkārlıġ, hādım-ı bunyānu'l-fısķ ve'l-Ǿıśyān māĤī-yı ķavāǾıdu'ş-şar (7) ve'ŧ-ŧuġyān nāśıb-ı aǾlāmu'l-amn ve'l-amān Ǿalā-mufārıķ-ı ahli'l-īmān ĥalīfatu'r-raĤman żıllu's-SubĤānı'l (8) -muǿayyad taǿyīdu'l-meliki'l-mustaǾān abu'l-mužaffar ve'l-manśūr ve'l-fatĤ Abu'l-ġāzī Allāh Ķulı (9) MuĤammad Bahādur Ĥan dāma ıķbāla ve abad-ı ıclālanıñ béglik avānıda mulāzımları (10) zumrasıġa dāĥıl durur érdi- Şavvāl ayınıñ ikkiside se-şanba küni Yomut (11) ve Yemrelidin yüz éllik bahādur nām-dār-ı şacāǾat-şıǾārnı aŧrāfıġa camǾ ķılıp Ĥażrat-ı śāĤıb-ķırān-ı (12) cannat-mekāndın Teke çapavulıġa ruĥśat alıp çahār-şanba küni avbasıdın atlanıp (13) surǾat-ı tamām ve Ǿacalat-ı mā-lā-kelām bile ķaŧǾ-ı masāfat ķılıp Orta ķuduķ üstidin (14) Kurtiş Ataġa barıp andın ķum içi bile kün çıķar tarafıġa ılġar ķılıp Arçman, (15) Durun ve Mehīnniñ şımālıyya cānıbıdaġı ķuduķlarda muǾānıdlardın kişi tapa almay (16) Mehīndin ötgendin soñra kéçe ķarañġusıda bir çofannı tapıp anıñ ıĥbārı bile (17) Soltı ķuduķıġa -kim Aĥalnıñ ķuŧb-ı şımālīda durur érdi- ve andın Kök töpeġa yarım (450a) (1) menzillik masāfat durur. Barıp üç tört ĥ(v)ācanıñ üyıġa uçrap aña daĥl ķılmadılar. (2) Ve ol mavżıǾda olturġan élge meźkūr bolġan çofannıñ bir yoldaşı alamannıñ tavaccuhı- (3) dın ĥabar yétkürüp dururlar. Ol él bir ŧerefge fırārī bolmış durur érken ol yerdin (4) kişi tapa almay sıpāh-ı nuśrat-panāh ol navāĤīda ke'l barķi'l-ĥātıfi ve'r-rīĤı'l- (5) Ǿāśıf,[333] aŧrāf u cavānıbġa ılġap ahl-ı ıfsādnıñ altı yüz çaġlıġ tévesini olca (6) ķılıp toķķuz kimseni tīġ-ı kec rah-numālıġı bile dūzaĥ

[333] Süratli bir şimşek ve şiddetli bir rüzgar gibi.

vādīsıġa yollap ġanāyım-ı keŝīre bile (7) muÓāvadat körgüzüp dururlar. Ittıfāḳā yol aŝnāsıda bī-Ĥısāb tévaġa uçrap macmūÓın (8) ḳavmaḳdın Óācız kélip ikki sürük né kim üç yüzdin zıyādaraḳ durur érdi. Sürüp (9) Óazīmat ḳılıp durur.

Bayt:

Bérür olsa eger Ħudā ḳulıġa
Matlabın kéltürüp ḳoyar (10) yolıġa

Çūn alaman-ı žafar-nışān ġāyat-ı şādlıġ ve nıhāyat-ı ħūş-vaḳtlıġ bile ḳatÓ-ı masāfat (11) ḳılıp Kurtiş Ataġa yétip dururlar. Sévinçiletip dar-gāh-ı sıpıhr-ıştıbāhġa (12) çapar yiberip dururlar. Māh-ı meźkūrnıñ on sékkizide alarnıñ sévinçi ħabarı kélip yigirmeside (13) şanba künide özleri şaraf-andūz-ı taḳbīl-bısāṫ bolup ħayyāṫ-ħāna-ı ıĥsān-ı pādşāhīdın (14) ħılāÓ-ı āftāb-şuÓāÓ bile sar-afrāzlıġ börkin ħūrşīd-ı cahān-tāb farḳıdın ötkerdiler. Ve alar- (15) dın bir kimse adaşıp ḳalmış durur érdi. Anıñ aḳrabāsıġa mal ġanīmatdın öz Ĥıśśası- (16) dın başḳa yigirme téve bérdiler. Üç kündin soñra ol daġı salāmetlik bile kéldi.

(17) **Bāġī Bég Bahādurnıñ Marv mużāfātıġa çapavul urmaġınıñ dāstānı durur**.

(450b) (1) Źu'l-ḳaÓda ayınıñ ikinçi küni -kim çahār-şanba küni durur érdi- Yomutıyya (2) sar-dārdın Bāġī Bég Bahādur başlıġ Murād Sar-dār ve Sunbar Sar-dār ve Yemreli Ġarb Sar-dār ve ġayru-hum (3) camÓī kişi bile -kim ekŝerī Yomut ve Yemreli ve Ĥasan Éli durur érdi- ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırāndın ruĥśat (4) u ıcāzat tilep Saġca ḳuduḳınıñ üstidin Tekeniñ çapavulıġa mutavaccıh (5) bolup dururlar. Ve Çırla ḳuduḳıġa yétüşgende SāÓat Sar-dārnı başçı étip (6) kün çıḳar cānıbġa ılġar ḳılıp ikki manzılda Ħan ḳuduḳıġa yétdiler. Anda (7) ikki kéçe ıstırāĥat ḳılıp andın köçüp bir manzılda yana bir ḳuduḳıġa yétdiler kim (8) ve andın téve ve aĥmāl u aŝḳālın avvalġı ḳuduḳġa ḳaytarıp özleri bir yarım manzıl (9) ḳatÓ-ı masāfat étip Balıḳlınıñ ayaḳıdın dāħıl bolup dururlar. Ve ḳıbla (10) tarafıġa çapavul urup Tekedin ottuz çaġlıġ kişini tīġ-ı bī-dırīġ damıdın (11) ötkerdiler. Ve köp cust-cū ḳılıp māl tapa almayın ahl-ı Óınādnıñ nıhāyatsız (12) ḳoy kellelerin ḳırıp murācaÓat körgüzüp dururlar. Anıñ üçün -kim (13) üç kündin burun bir Saruḳ sıpāh-ı žafar-panāhnıñ Óazīmatı ħabarın (14) mutamarrıdlarġa yétkürüp barça māl u mavāşīların Marv daryāsıdın ilgeri (15) ötkermiş durur érken çūn alaman ḳaytıp yigirme künde māh-ı meźkūrnıñ (16) yigirme biride dū-şanba küni dar-gāh-ı Óālam-panāh mulāzamatıġa yétdiler-

(17) **Sarı Karnaynıñ Aẖal mużāfātıġa çapavul urup Tekeniñ leşkerin munhazım ḳılmaḳı**

(451a) (1) Çūn Yomutıyya aÓāžımıdın Sarı Karnay -kim şacāÓat u mardānalıġda mūmā-ılayh ve muÓtamadun-Óalayh kişi (2) érdi- ḳırḳ śāĥıb-ı tahavvur yigit bile -kim her biri maydān-ı kārzārda yüz kişige (3) bar-ā-bar kélür érdi- ĥażrat-ı şahanşāh-ı ġufrān-panāhnıñ ıcāzatı bile Orta ḳuduḳ (4) üstidin ḳatÓ-ı manāzıl ḳılıp Teke mufsıdlarınıñ sar-ẖaylı Murād Sar-dār şaḳāvat- (5) şıÓārġa tābıÓ éllerdin ḳażā-yı mubram yañlıġ dāẖıl bolup toḳḳuz kişini tīġ-ı tīz u sınān-ı (6) ẖūn-rīz bile ḳatlġa yétkürüp iki yüzdin zıyādaraḳ téve sürüp murācaÓat ḳıldılar. (7) MuÓānıdlar bu vāḳıÓadın ẖabar tapıp yétmiş çaġlıġ kişi atlanıp leşker-i fīrūzī-aŝarnı (8) taÓāḳub ḳılıp Óaḳabıdın yétip uruş saldılar. Lā-caram bahādurlar dağı ḳaytarılıp (9) barça yerdin cılav-rīz at salıp şīrāna ĥamlalar bile ahl-ı żalālatnı maġlūb (10) u munhazım ḳıldılar. Ol uruşda yana on mufsıdnı maḳtūl étip köp olca (11) tüşürüp sālım u ġānım mulāzamatġa yéttiler. Muddat-ı safarları on toḳuz kün érdi. Ve Źu'l-ḳaÓda ayınıñ avvalıda (12) Mullā ÓAbda'n-Nāśır Miñ Başı Orusdın élçi bolup kélmiş érdi. Ol ĥażrat anı (13) hem ol aynıñ altısıda ruẖśat bérip yurtıġa ḳaytardı. Ve Źu'l-ĥıcca ayınıñ yigirme altınçı küni (14) -kim dū-şanba érdi- ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı fırdavs-mekān Yomut ve Ĥasan Éli ve Yemreli sar-dārların (15) ve çerigin üç gürūh ḳılıp üç ṫarafdın çapavulġa nām-zad ḳıldı.

Avvalġı gürūhnıñ vāḳıÓası durur.

(16) Sarı Karnay ve Şāh Nıyāz Bég Yomutıyya camāÓasıdın yüz altmış kişi bile Orta ḳuduḳ (17) üstidin Óāzım bolup Bāmī Burma tavābıÓıdın Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm memālikige köçüp kéle turġan Tekedin (451b) (1) Davlat Nažar Baynıñ uruġıdın on béş üylükni ẖatādın tārāc étip érkeklerin (2) ḳatlġa yétkürüp Óayāl u aṫfālın esīr ḳılıp ḳaytıp dururlar. Bu safarnıñ ımtıdādı (3) yigirme kün durur érdi.

İkinçi gürūhnıñ vāḳıÓası durur.

Meźkūr bolġan künde Yomutıyya ekābırıdın (4) Murād Sar-dār ottuz mubārız-ı kīne-güźār bile Saġca ḳuduḳı üstidin ḳadam-ı surÓat (5) bile ḳatÓ-ı masāfat étip Durun ve Mehīnniñ arḳa ṫarafıdın şīr-ı ġurrān ve balā-yı nā-gehān dék (6) dāẖıl bolup ahl-ı Óınāddın béş kimseniñ sar-ı bī-maġzın casad-ı palīdıdın cudā ḳılıp (7) ikki yüz çaġlıġ téveni sürüp ḳaytdılar.

Üçünçi gürūhnıñ teźkiresi durur.

Çavdur (8) camāÓasıdın Süyün Bahādur başlıġ camīÓ Ĥasan Éliniñ sıpah-dārları ve Yemreli ṫāyıfası- (9) nıñ sar-dārları Özbekdin, Ḳılıç Yüz Başı Terākimede Özbekdin yétti yüz kişi bolup (10) meźkūr bolġan künde Saġca ḳuduḳınıñ üstidin

Óāzım bolup Ŧajanġa çıḳdılar (11) ve Ŧejendin ılġar ḳılıp Saraḥs tavābıÓātıdaġı Tekeni çapıp otuz çaġlıġ kişini (12) ḳatlġa yétkürüp murācaÓat ḳılıp dururlar. Ŧejen suyınıñ kenārıġa yétgende (13) Ḳılıç Yüz Başı ve İgdir Durdı Murād Bahādur ve ÓAvaż Berdi Tavar başlıġ yigirme kişi ayrılıp ḳaldılar. (14) Tā kim bir iş körgüzmey ḳaytmaġaylar ve Süyün Bahādur başlıġ özge alaman ḳaytıp (15) darbār-ı felek-mıḳdār mulāzamatıġa yéttiler. Ve bu safarnıñ ımtıdādı on sékiz kün (16) durur érdi.

Ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı maġfırat-nışānnıñ culūs-ı maymanat-ı maónūsınıñ (17) **on törtünçi yılınıñ vāḳıÓatı ol cumladın ol ĥażratnıñ şikār** (452a) (1) **ırādası bile nahżat körgüzüp Aral barmaġı ve bir néççe kün ḳuş salmaḳ ve av almaḳlıḳ** (2) **tamāşāsı bile masrūr u şād-kām bolup Óınān-ı Óātıfatın dāru'l-ĥılāfa-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm śavbıġa** (3) **ḳaytarmaġı durur.**

Çūn tāórīĥ-ı Hıcrī miñ daġı iki yüz yigirme törtde Muĥarramu'l-ĥarām (4) ayınıñ yigirme üçide şanba küni ĥażrat-ı sultān-ı śāĥıb-ḳırān-ı cannat-mekān (5) şikār-andāzlıḳ ırādası bile rükūb körgüzüp çūn Taş Ayaḳ mavżıÓıġa yetti. (6) Umarā-yı Óızāmdın Allaş Biy ve Süyün Biy ve Bég ÓAlī Mīr-āb ve Ḳutbu'd-dīn Ħ(v)āca Şayĥu'l-Islāmnı (7) Teke çapavulıġa buyurup şaharġa ḳaytardı. Tā kim yol yaraġınıñ sar-ancāmıġa ıştıġāl (8) körgüzgeyler. Ve ol ĥażratnıñ özi Şımāl ḲalÓadaġı rıbāṫġa nuzūl körgüzüp üç kün (9) ol ĥavālīda śayd-andāzlıḳġa maşġūl bolup dururlar. Ve se-şanba küni Sulṫān Ħannı (10) ÓAvaż Yüz Başı ve Ħudāy Berdi Yüz Başı ve ÓAlī Rıżā Yüz Başı ve ÓAbdu'ś-śamad Cura Aġası ve ÓAbdu'r-raĥīm Bég (11) ve camīÓ ḳullar nökeri bile Sūnaṫġa nām-zad ḳıldı. Ve özi Taş Ĥavżnı mavżıÓ-ı bār-gāh-ı ıclāl (12) ve manzıl-ı sarā-parda-ı ıḳbāl ḳılıp dururlar. Ammā Beder-kent ĥavālīsıda Bāmī Burmalı ve Ḳızıl Rıbātlı (13) Tekeniñ maşāhīrı u maÓārıfı Davlat Nażar Bay ve Şarīf Tilkü başlıġ kélip ıżhār-ı Óubūdıyyat ḳıldılar. (14) Ol ĥażrat alarġa Óınāyat-ı vāfır ve marĥamat-ı mütekāŝir ıżhārıdın soñra üç kişisin iziġa (15) ḳaytardı. Tā kim avbaları -kim Sansız ḳuduḳınıñ aṫrāfıda sākin durur érdi- köçürüp (16) memālik-i maĥrūsaġa kéltürgeyler. Ammā ol ĥażratnıñ şahardın çıḳġan küni Ḳılıç Yüz Başı, (17) Durdı Murād Bahādur meźkūr -kim yoldaşlarıdın ayrılıp ḳalıp durur érdiler-Ŧejendin (452b) (1) Aĥal cānıbı ılġar ḳılıp Ħ(v)ācam Şukūrnıñ avbasınıñ üstidin ötüp Anu ĥavālīsı ve Aĥal (2) Tekesiniñ ḳırḳ tévelik arġışçı kārvānıġa uçrap barça kişisin tīġ-ı bī-dırīġ ışāratı bile (3) āĥırat bāzārıġa yollap amvāl u mavāşīsın dast-ı taśarrufıġa kirgüzüp murācaÓat ḳılıp şaharġa (4) kélip dururlar. Ve Beder-kentde Óataba-ı aÓlā mulāzamatıġa yétip dururlar. Çūn ol ĥażrat (5) Taş Ĥavżda ikki aḳşām muddatıġaça tavaḳḳuf körgüzüp Ḳılıç Nıyāz Baynıñ ĥavlīsıġa ve andın (6) Ḳaraça Kölıġa nuzūl étip dururlar. Ve andın köçüp

meźkūr aynıñ salḥıda şanba küni (7) Yılan ķırıġa tüşüp dururlar. Ammā maʾlūm bolsun, kim Allaş Biyler yek-şanba küni (8) ġurra-ı māh-ı Śafar ḥatama'llāhu taʾālā bi'l-ḥayr ve'ž-žafarda çapavulġa atlandılar ve hem ol kün Buḥārā ekābırıdın (9) ʾAbdu'l-ġafūr Bég Buḥārī ķaçıp kélip muķarrab-ı dar-gāh-ı saltanat Ḥ(v)ācaş Maĥram bile hem-rāh Yılan (10) ķırıda āstān-boslıķ şarafıġa fāyız boldı. Soñġı kün bég-i meźkūrnı Maĥram-ı mazbūr bile şaharġa (11) ķaytarıp Yılan ķırıdın köçüp Ķum Sengerġa nuzūl ķılıp dururlar. Ve andın ĥareket körgüzüp (12) Ḥ(v)āca Éliniñ şarķī ve canūbī atrāfın ķuşlap Bala Ķoyġan töpeni muḥayyam-ı ḥıyām-ı ıķbāl ķıldı. (13) Andın köçüp amīr-ı kebīr calālu'd-davla ve'd-dīn Ķutluķ Murād Inaķnıñ ĥavālīsın ķuşlap Śafar ayı- (14) nıñ altılançı küni Kühne Ürgencġa vārıd bolup camīʾ bozurgvārlarnı zıyārat ķılıp Ķum Çungulġa (15) nuzūl ķıldı. Ve andın köçüp Bavatda bir kün tavaķķuf ķılıp māh-ı meźkūrnıñ onıda Kéng Yantaķġa (16) nuzūl étti. Ol mavżıʾda Allāh Ķulı Bég ıbn Fāżıl Biydin Amīr Danıyalnıñ Buḥārādın ķaçıp Ḥīvaķġa (17) kélgen ḥabarı yetti. Ve ol mavżıʾda tört kün mutavaķķıf bolup her kün ķuş salmaķ bile bahra-ı tamām (453a) (1) aldı. Andın köçüp bir néççe kün Aybügür ķırınıñ atrāf u cavānıb abadan ķuşlap (2) At Yolınıñ güźarıdın ʾubūr ķılıp Ķoñrat ĥavlīġa nuzūl étip anıñ küngüre-i (3) faḥāmatın felek źırvasıdın ötkerip dururlar. Ve ol ĥavālīnı iki kün (4) ķuşlap muz üsti bile daryānı kéçip Öküz Kétgen nahrı -kim Cayĥūnnıñ (5) şuʾabātıdın bir şuʾba durur-anıñ kenārıġa fayż nuzūlı bile sīr-āblıġ (6) yétkürüp dururlar. Andın ĥareket körgüzüp meźkūr aynıñ salḥıda yek-şanba (7) küni Munçaķlını mavżıʾ-ı bār-gāh-ı ıķbāl ķılıp dururlar. Ol kün Allaş Biyniñ (8) inisi Muĥammad Rıżā Bég alamannıñ aldıdın kélip sévinçi ḥabarın yétkürdi. (9) Rabīʾu'l-avval ayınıñ ġurrasıda ol ĥażrat Ĥācı Murād Ölgen maʾbarıdın daryādın (10) ötüp Muʾīn Ata bile Ḥ(v)āca Terākī aralıġıġa nuzūl étip dururlar. Andın köçüp (11) Ķutluķ Murād Inaķnıñ ĥavlīsıġa tüşüp dururlar. Ol mavżıʾda alamandın (12) Dosım Biy kélip mulāzamatġa yétdi. Ol ĥażrat andın atlanıp Şarķıravķnıñ (13) şarķī cānıbıġa nuzūl ķıldı. Ol kün namāz-ı şāmda Allaş Biy ve Süyün Biy ve Ķutbu'd-dīn (14) Ḥ(v)āca Şayḥu'l-Islām ve Ķurbān Nıyāz Yasavul Başı mulāzamatġa yétip dururlar. Ol ĥażrat (15) Şarķıravķdın köçüp Amān Ķulı arıġınıñ kün çıķar şuʾbasınıñ ayaķıġa (16) nuzūl ķılıp dururlar. Andın nahżat körgüzüp Ķılıç Nıyāz Baynıñ ĥavlīsını (17) fayż vuśūlıdın reşk-i fırdavs-ı barīn ķıldı. Ol mavżıʾda dastūr ḥ(v)ānçı başlıġ (453b) (1) barça maĥram ve yüz başılar kim çapavulġa maʾmūr bolup durur érdiler. Mulāzamat şarafın (2) tapıp dururlar. Ve meźkūr aynıñ yetilençi küni ol ĥażrat Ķılıç Nıyāz Baynıñ ĥavlīsı- (3) dın köçüp Anbār mavżıʾıġa yétgende Ḥurāsāndın bir kişi mulāzamatġa kélip Sulṭān (4) Ḥannıñ amān ésen yurtıġa barıp

Murād Sar-dār ḳasāvat-âsārnıñ élātı- (5) dın yüz téve arġışçı kārvānın ġārat ḳılġan ħabarını yétkürüp dururlar. (6) Ve ol kün ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān ḳaṫÓ-ı masāfat ḳılıp ŝuluŝ-ı laylda mustaḳarr-ı salṫanaṫġa (7) nuzūl-ı ıclāl ḳılıp dururlar.

Allaş Biylerniñ vāḳıÓa-ı çapavulı bu durur, mastūr (8) **bolġusı durur**.

Çābuk-suvār ḳalam-ı müşkīn raḳam-ı śaĥīfanıñ maydānıġa bu yañlıġ (9) adham suvār, kim Śafar ayınıñ ġurrasıda Allaş Biy umarā-yı maǿmūr bile, kim Ḳuṫbu'd- (10) dīn Ħ(v)āca Şayħu'l-Islām, Süyün Biy ve Dosım Biy ve Bég ÓAlī Mīr-āb ve Ĥācı Murād (11) Dastūr Ħ(v)ānçı ve sıpah-dārlardın Ĥubbī Ḳulı Ħ(v)āca ve Nıyāz Muĥammad Bay ve Muĥammad Ḳulı Bég (12) ve Ḳutluḳ Murād Bég ve Ḳutluḳ Murād Inaḳnıñ mulāzımlarıdın Umbay Bég ve Ḳıpçaḳ (13) Ħ(v)āca Nıyāz Biy ve Ħıtāy Raĥım Berdi Biy ve Ḳara Ḳalpaḳıyyadın Davlat Nažar Biy ve Yomutıyyadın (14) Ḳaḳa Sar-dār ve ġayru-hum Özbek ve Yomut sıpāhıdın -kim Óadadı ikki miñ (15) kişige ḳarīb durur érdi- Ḳurbān Nıyāz Yasavul Başı ol sıpāh-ı nuśrat-panāhnıñ (16) sar-ancām-ı mahāmmı üçün maśĥūb bolup balda-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazmdın aÓlām-ı žafar-farcāmnı (17) cılvaġa kirgüzüp Óazīmat körgüzüp dururlar. Ve ızdıĥām-ı tamām bile Saġça (454a) (1) ḳuduḳınıñ ĥavālīsın muÓasker-i Óasākir-i fīrūzī-aŝar ḳılıp se-şanba küni (2) hem anda mutavaḳḳıf bolup dururlar. Çahār-şanba küni pīşīndın soñra köçüp (3) ikki kün ḳaṫÓ-ı masāfat étip üçünçi küni -kim şanba durur érdi- Çırla ḳuduḳı- (4) nıñ atrāfıġa nuzūl ḳılıp dururlar. Ve merākib u mavāşīların suġarıp yek-şanba küni (5) andın köçüp lıvā-yı nahžatnı ĥarekatġa kirgüzüp maḳśad u muddaÓā ṫarafıġa Óāzım boldılar. (6) Yek-şanba küni –kim meźkūr aynıñ on béşi durur érdi- Ḳara Su ayaḳıdın (7) çıḳıp tañ vaḳṫıda Ḳıpçaḳ ve Arman ḳalÓalarınıñ ustıġa barıp (8) rāǿyāt-ı nuśrat-āyātnı bar pāy ḳıldurup dururlar. Ve sıpah-dārlarnı (9) Ĥubbī Ḳulı Ħ(v)āca başlıġ nökerleri bile aṫrāf u eknāfġa çapavul yiberdiler. (10) Ittıfāḳā ol kün Aħal Tekesiniñ iki bölek kārvānı -kim biri Marvdın (11) Aħalġa kélür érdi- ve biri Aħaldın Marvġa bara durur érdi. Ol ikki (12) kārvānlar birbirlerige mulāḳī bolġan ĥāllarıda alaman-ı davlat-nışānġa (13) yoluḳuşup maḳṫūl u tārāc bolup dururlar.

Bayt:

Bir damda barısı boldı nā-būd

(14) Göyā ki burun yoḳ érdi mavcūd

Sıpāh-ı nuśrat-panāh kārvānnıñ amvālın (15) dast-ı taśarrufıġa kirgüzgendin soñra ÓĀşıḳ-Ābāddın tā Mehīnġaça tāħt u tāz (16) ḳılıp köp kimseni ḳatlġa yétkürüp bī-ĥısāb Óayālu aṫfālnı olca ve esīr étip (17) murācaÓat körgüzüp dururlar. Andaḳ durur kim ol dıyārda dayyārı ve mutanaffısı ḳalmadı, kim (454b) (1) ahl-ı çapavulnıñ dast-ı

tatāvulıġa tüşüp maķtūl u maǿsūr ve olca bolmaġan bolġay (2) ve hem ol kün sıpāh-ı şacāǾat-dast-gāh bī-nıhāyat téve ve yılķı ġanīmat tüşürüp (3) pīşīn vaķtıda aǾlām-ı nuśrat-ıltızām sāyasıġa muctamıǾ bolup dururlar (4) ve hem ol kün muǾānıdlardın yüzdin köpraķ kişi ķatlġa yétip durur ve Yétmiş yeti (5) kişi usārat ķaydıġa çékildi. Ve leşker-i davlat-aŝardın üç (6) kişi şahādat daracasıġa taraķķī ķılıp dururlar.Ol aķşām (7) muǾāvadat étip ķum içi bile Ǿazīmat merkebin sürüp dururlar. (8) Ve sahl-ı muddatda Çırla ķuduķıġa vārıd bolup dururlar. Ve Allaş Biy öz inisi Muĥammad Rıżā (9) Bégni umarā-yı meźkūrnıñ kişileri bile darbār-ı felek-mıķdārnıñ mulāzımlarıġa (10) sévinçiletip yiberip dururlar. Ve Çırla ķuduķınıñ ĥavālīsıda (11) ikki kün tavaķķuf ķılıp alamanġa ġanāyımnı ıstıĥrāc ĥumsıdın soñra taķsīm (12) ķılıp bérip dururlar. Ve andın köçüp ķatǾ-ı manāzıl ķılıp çahār-şanba (13) küni māh-ı meźkūrnıñ yigirme béşlençide āstān-ı davlat-āşyān mulāzamatıġa (14) fāyız bolup dururlar.

SāǾat Sar-dār ve Ħāl Nıyāz Yüz Başınıñ Marv mużāfātıġa (15) **çapavulnıñ tund-bādın yétkürmekleriniñ vāķıǾası durur.**

(16) Çūn Allaş Biyler çapavulġa kétgenleridin soñra SāǾat Sar-dār ve Ħāl Nıyāz (17) Yüz Başı Yemreliyye ve Özbekiyyedin yüz seksen kimse bile ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı fırdavs- (455a) (1) mekāndın ruĥśat alıp Marv cānıbıġa Ǿāzım bolup dururlar. Ve Sīr-āb (2) ķuduķıda Burķaz camāǾasınıñ köp ķoyıġa uçrap çofanların (3) öltürüp barça ķoylarnı sürüp murācaǾat ķılıp mulāzamatġa yétdiler. (4) Ve ķoyların taķsīm ķıldılar. Her kişige yigirme béş ķoy tégdi.

(5) **Ķılıç Sar-dārnıñ Aĥal ĥavālīsıġa çapavul yétkürmekleri durur.**

(6) Çūn Yomutıyya maşāhīrıdın Ķılıç Sar-dār nām-dār öz camāǾasıdın toķsanġa (7) ķarīb kişi bile zubdatu'l-aǾāžım ķudvatu'l-ekārım māĥıyyu'l-bıdǾat ve'n-nıfāķ Ķutluķ Murād (8) Inaķ navvara marķadahdın ıcāzat tilep Śafar ayınıñ yigirmeside cumǾa küni Allaş Biyler (9) kélmesdin béş kün burun Ĥażrat-ı Ism-ı Maĥmūd Ata ķuddısa sırruhunıñ (10) cıvār-ı fāyıżu'l-anvārdın çölġa kirip ķumnıñ içidin ķatǾ-ı masāfat étip Şor (11) Ķuduķ mavżıǾıda -kim Aĥalnıñ şımālıyya cānıbıda durur-Tekeniñ köp (12) tévesige uçrap sékiz kimsesin öltürüp ve ikki tuġma tutup camīǾ (13) tévelerni sürüp murācaǾat ķıldılar. Ve RabīǾu'l-avval ayınıñ yetiside Ǿataba-ı aǾlā (14) mulāzamatıġa yétüşüp tuġmalar bile iki téve ġan bérip dururlar. Ol (15) aŝnāda Ķızıl Rıbāt Tekesiniñ ekŝerī ahl u Ǿayāl u atfālları bile köçüp ĥażrat-ı (16) śāĥıb-ķırān-ı cannat-mekānnıñ žıll-ı ĥımāyat u sāya-ı davlatıġa kélip dururlar. (17) Ve meźkūr aynıñ on biride Ħāl Nafas Sar-dār dağı üy ve oġlanları bile (455b) (1) köçüp kéldi. Ve anıñ bile Aĥal ked-ĥudālarıdın ikki ādam kélip ıtāǾat u farmān-bardārlıġ (2) Ǿarīża-dāştın

Óataba-ı aÓlānıñ mulāzımlarıġa yétkürüp dururlar. (3) Ve aynıñ on béşide çahār-şanba küni Aḥaldın toḳḳuz kişi kélip ıžhār-ı ınḳıyād u Óubūdıyyat (4) ḳıldı. Hem ol kün hādī-ı arbāb-ı ṭarīḳat murşıd-ı aśĥāb-ı ĥaḳīḳat Seyyid Tursun (5) Ḥ(v)āca Işan Óālam-ı baḳāġa rıĥlat körgüzüp dururlar. Ve panç-şanba küni manzıl-ḥānda (6) madfūn bolup dururlar. Raĥmatu'llāhi Óalayh ve cumÓa küni amīr-ı roşan-żamīr Ḳutluḳ Murād Inaḳ umarā-yı Óıžām bile (7) dīvān-ḥāna-ı Óālīġa Tekeniñ ekābırını çaḳurup alarnıñ sözlerin éşitip cavāb-ı (8) şāfī bile ıcāzat bérip dururlar. Alar yigirme künġa muhlat alıp dururlar. (9) Yüz atlıġ nöker ve ikki yüz aḳ üylük kéltürmeklik vaÓdası bile muÓāvadat körgüzüp dururlar. (10) Şanba küni zubda-ı arbāb-ı kerem Óumda-ı aśĥāb-ı nıÓam ıḥlāś-şıÓār Ḥ(v)ācaş Maĥramnıñ (11) fātıĥa toyıġa amīr-ı kebīr roşan-żamīr Ḳutluḳ Murād Inaḳ taşrīf éltip andın rükūb buyurup (12) Ḥ(v)āca Élide Seyyid Tursun Ḥ(v)āca Işannıñ fātıĥa-ḥ(v)ānlıġıġa Óazīmat körgüzüp dururlar. (13) Ve ol uçurda Ḳazaḳıyya ulusınıñ ĥākimi Şīr Ġāzī Ḫan āstān-ı sıpıhr-nışānnıñ (14) mulāzamatıġa kélip durur.

Arbāb-ı tavārīḫnıñ żamāyır-ı źī-baśāyırıġa roşan u maÓlūm bolsun (15) **kim**

Çūn Şīr Ġāzī Ḫan ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı gītī-satānnıñ yarlıġ-ı cahān-mutāÓı (16) bile ḫanlıġ otaġasın ıftıḫār başıġa kéyip Sır daryāsınıñ savāĥılıġa barġanda ol (17) ĥavālīdaġı Ḳazaḳ ulusı mutīÓ u farmān-bardār bolup Şīr Ġāzī Ḫan, Bég Témür Āḫūndnı, kim ol (456a) (1) navāĥīnıñ ḳāżīsı durur érdi, öz cānıbıdın tapıp kılıp özi ḳırġa (2) köçgen ulusnıñ kéynidin barıp durur. Ve ol él kim ekŝerī Tört (3) Ḳara ṭāyıfası durur érdi. Barçası muttafiḳu'l-lafž bolup Şīr Ġāzī Ḫanġa ıṭāÓat u ınḳıyād (4) ḳıldılar. Bu vāḳıÓadın Areng Ġāzī Ḫan -kim Şīr Ġāzī Ḫannıñ inisi durur- (5) malūl u maḥźūl bolup žāhıran Ḫanġa dostlıġ étip élniñ bir kenārıda olturur (6) érdi. Ol aŝnāda Bég Témür Āḫūnd şaytānnıñ vasvasa ve talbīsıġa fırīfta bolup ṭarīḳ-ı (7) śavābdın munĥarıf bolup yaşurun Areng Ġāzī Ḫannı çaḳurup ulusnı anıñ (8) ıṭāÓatıġa ve Şīr Ġāzī Ḫannıñ muḥālafatıġa tarġīb u taĥrīś ḳıldı. Şīr Ġāzī (9) Ḫan bu vāḳıÓadın āgāh bolġaç bī-ḳarār u bī-ṭāḳat bolup Āḫūndġa naśīĥat u mumānaÓat (10) körgüzüp köp kişiler yiberip dururlar. Hīç fāyıda-ı mutarattıb bolmamış durur. Ve bu aĥvāl (11) ḥılālıda Areng Ġāzī Ḫan ve Āḫūnd özlerıġa tābıÓ biylerniñ maşvarat ve ıttıfāḳı bile Çekli (12) camāÓasın tört taḳsīm ḳılıp bir bölegin Areng Ġāzī Ḫanġa maḥśūś étip dururlar. (13) Ve miñ üylük Ḳazaḳ bile miñ üylük Ḳara Ḳalpaḳnı -kim Sır daryāsınıñ (14) kenārıda mütemekkin durur érdiler Āḫūndġa mutaÓallıḳ étip dururlar. Ve bir bölegini (15) Nūrum Ġāzī Sulṭān ıbn ÓAbdu'l-Óazīz Ḫanġa tafvīż étip dururlar. (16) Ve Tört Ḳara ulusı -kim Şīr Ġāzī Ḫannıñ yanıda durur érdi- alarnıñ ĥukūmatını (17) aña ĥavāla ḳıldılar. Ve Āḫūndnıñ

Óırḳ şarāratı munıñ bile hem teskīn tapmay (456b) (1) ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı kişver-satānnıñ sıyāsatı vahmıdın mekr u ĥīla ḳılıp Şīr Ġāzī (2) Ħan ħanlıġın öz ıħtıyārı bile inisi Areng Ġāzī Ħanġa tapşurup dururlar (3) dép ḳırḳ yorġa yabu ve ḳırḳ ḳuş ve ḳırḳ aḳ kiz pīş-keş alıp Areng Ġāzī- (4) nıñ kiçik inisi Arda Ġāzī Töreni ve baÓżı biylerni ve SaÓādat Kereyniñ (5) oġlını hem-rāh ḳılıp Areng Ġāzīnı ħan ḳılmaḳ muddaÓāsı bile āstān-ı sıpıhr- (6) nışān mulāzamatıġa kélip dururlar. Ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān bu vāḳıÓa, kiźbin öz sözleridin (7) fahm ḳılıp alarnı yurtıġa yibermey saḳlap dar-gāh-ı cahān-panāh mulāzımlarıdın Amān (8) Bay Yüz Başı ve Ŧaylaḳ Yüz Başını Şīr Ġāzī Ħan bile Areng Ġāzī Ħanġa yiberdi. (9) Tā kim ikevdin darbār-ı felek-mıḳdār mulāzamatıġa kéltürüp ol sözniñ śıdḳ (10) u kiźbin añlaġay. Çūn maómūrlar Şīr Ġāzī Ħannıñ aldıġa barıp durur. Ve baÓżı (11) él -kim Cān Nażar Biy başlıġ Areng Ġāzīġa tābıÓ bolup durur érdiler-paşīmān bolup (12) Şīr Ġāzī Ħanġa ḳoşulup dururlar. Çūn ħan, Óataba-ı āsmān-martaba mulāzamatı Óazīmatıġa (13) atlandı. Areng Ġāzī Ħan Ḳazaḳıyya aşrārıdın üç yüz kişi bile atlanıp utrusıġa (14) çıḳıp mumānaÓat körgüzüp dururlar. Óāḳıbatu'l-amr muĥāraba ve muḳātala amrıġa ḳıyām (15) körgüzüp dururlar. El-ĥaḳḳu yaÓlū ve lā-yuÓlā [334] muḳtażāsı bile Şīr Ġāzī Ħan ġālıb (16) kélip Areng Ġāzīnıñ śaffıġa şikest yétkürüp sudda-ı ħılāfat mulāzamatıġa (17) yétip dururlar. Anıñ sözi bile Bég Témür Āħūndnıñ kiźbi maÓlūm bolup Āħūnd (457a) (1) ve Arda Ġāzī Töre zındān-ı ġażab-ı sulŧānīda maĥbūs u maġlūl bolup dururlar. RabīÓu'l-avval (2) ayınıñ salħıda Ḳutluḳ Murād Inaḳ Ħ(v)āca Élidin kéldi. Ve RabīÓu'ŝ-ŝānī ayınıñ törtide (3) şanba küni muḳarrab-ı ĥażrat-ı sulŧānī, maḳbūl-ı ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırānī, nadīm-ı şahanşāh-ı muĥtaşam (4) aÓnī Ħ(v)ācaş Maĥram Óažīm toy ve uluġ ḳuraltay tartīb bérip tiledi, kim ĥażrat-ı (5) śāĥıb-ḳırān-ı fırdavs-nışānnıñ ḳudūm-ı masarrat-luzūmı bile sūr ahlıġa surūr-ı bī- (6) andāza yétişgey ol ĥażrat kemāl-ı dıl-navāzlıḳdın anıñ top-ħāna-ı saÓādat-nışānasın (7) taşrīf-ı şarīf fuyūżātıdın reşk-i gülistān-ı cınān ve ġayrat-ı fırdavs-ı rıżvān (8) ḳılıp anıñ farḳ-ı ıftıħārın üç farḳdın ötkerdi.

Bayt:

Ħūşā ol kim şahanşāh-ı (9) cahān fayż ḳudūmıdın
Nazāhat içre manzıl-gāhī anıñ cannat-āsādur

Maĥram-ı (10) meźkūr şāyasta ħıźmāt ve pasandīda żıyāfat taḳdīmġa yétkürüp laóālīó-ı ħūş-āb ve cavāhır-ı (11) sīr-āb u yavāḳīt-ı nā-yāb ve nuḳūd-ı bī-ĥısāb ol ĥażratnıñ ḳadam-ı davlat-tavamıġa (12) saçıġlar saçıp ħılÓat-ı ħürşīd-fām ve samand-ı zarrīn-lıcām pīş-keş çékdi, kim (13) alarnıñ taÓrīfıdın zabān Óācız ve bayān ḳāśır

[334] Hak üstündür, onun (doğruluğu) üzerine bir şey yoktur. Bu meşhur hadisin aslı "Óaleyh" kelimesi ile biter.

durur. Ve erkān-ı davlat ve aǾyān-ı ĥażratġa (14) dağı zarrīn ħılǾatlar kéydürüp yaħşı Ǿızzatlar žuhūrġa yétkürdi. Ol ĥażrat bir (15) kéçe ol toyda masnad-nışīn ve Ǿışratgüzīn bolup tañlası -kim yek-şanba küni (16) durur érdi- murācaǾat körgüzüp dāru's-saltana sarīrıda mütemekkin bolup durur. Hem ol kün Areng Ġāzī (17) Ħannıñ Sır daryāsınıñ kenārıdın fırārī bolup ķalġan ulusnıñ ıžhār-ı ıtāǾat (457b) (1) ķılġan ħabarı kéldi. Ol aŝnada Ķara Ħan Tekesiniñ hem on aķ üylüki ve ıtāǾat- (2) nāması kéldi. Ve meźkūr aynıñ on ikkiside yek-şanba küni amīr-ı calālat-nışān (3) Fāžıl Bég cahān-ı fānīdın Ǿālam-ı bāķīġa rıĥlat körgüzüp dururlar. Anıñ muddat-ı (4) Ǿumrı seksen béş yıl durur érdi. Anıñ hem valādatı hem vafātı Bars yılıda (5) vāķıǾ bolup durur érdi. Ve anıñ naǾşı öz madrasasıda -kim bınā-yı Ǿālī durur- özi üçün taǾyīn (6) ķılġan cāyda madfūn bolup durur. Andın altı oġul vucūdġa kélip durur. Bu tartīb bile (7) -kim ǾAbdu'llāh Bég ve Yūsuf Bég ve Teñri Ķulı Bég ol béş yaşıda vafāt (8) tapmış durur érdi- ve Ħuday Bergen Bég ol Ħan-ı cannat-mekān Él Tüzer Muĥammad Bahādur Ħan- (9) nıñ vāķıǾa-ı hāyılasıda Buħāra sıpāhınıñ uruşlarıda helākatġa (10) yétip durur érdi. Ve YaǾķūb Bég ve ǾAvaż Bég ve meźkūr aynıñ yigirmeside dū-şanba (11) kéçesi Nıyāz Muĥammad Bég Ĥaķ raĥmatıġa bardı. Anıñ bir oġlı bar durur érdi. Özidin burun (12) vafāt tapıp durur. Ve muddat-ı Ǿumrı éllik sékkiz yıl durur érdi. Ve Yılan yılı durur érdi. (13) Hem ol kün Teke nökerleriniñ allıdın kélip yigirme kişi āstān-ı saǾādatnışān- (14) nıñ mulāzamatıġa yétip dururlar.

Süyün Biyniñ Marv dıyārıġa çapavul urmağı

(15) Cumāda'l-avval ayınıñ toķķuzıda cumǾa küni Süyün Biy başlıġ Ķutbu'ddīn Ħ(v)āca Şayħu'l-ıslām (16) ve sıpah-dārlardın Muĥammad Çan Ħ(v)āca ve şamħālçılardın ǾAvaż Berdi Yüz Başını ĥażrat-ı (17) śāĥıb-ķırān-ı fırdavs-mekān Özbek ve Terākimedin iki miñ kimse bile Marv çapavulıġa nām-zad ķıldılar. (458a) (1) ve Muĥammad Nıyāz Yasavul Başını dağı alarġa maśĥūb ķılıp dururlar. Süyün Biy ol kéçe Engerikde ārām-güzīn bolup durur. (2) Şanba küni meźkūr aynıñ onıda Saġça Ķuduķınıñ üstidin Ǿāzım bolup (3) on üç künde -kim anıñ yigirmesi durur érdi- pançşanba küni Marv mużāfātıġa (4) dāħıl bolup Ķum Yaf dégen mavżıǾda -kim tāza ķalǾa bınā ķılmış durur érdiler- ol (5) ķalǾanıñ ustıġa barıp atrāf u cavānıbġa çapavul yiberip köp kişini ķatlġa (6) yétkürüp ve bī-ĥısāb téveni sürüp murācaǾat körgüzüp dururlar. Ve bir néçe kün ķatǾ-ı masāfat (7) étip dar-gāh-ı felek-ışţıbāh mulāzamatıġa yétüşüp marāĥım-ı pādşāhāna ve ıltıfāt-ı (8) ħusravānaġa maħśūś u maşmūl bolup dururlar. Ve Ķazaķıyya ĥākimi Şīr Ġāzī Ħan -kim Bég (9) Témür Āħūndnıñ vāķıǾasıda ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı gītī-satānnıñ farmān-ı vācıbu'l-ıźǾānı (10) bile dāru's-saltana-ı

Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazmġa kélip mulāzamat-ı şaraf-yāb-ı dar-gāhda mütemekkin durur (11) érdi- aña küydürgü yarası çıḳıp Racabu'l-muraccab ayınıñ onıda çahār-şanba küni aĥırat (12) mülkige kös-i rıĥlat urup dururlar. Ve meźkūr aynıñ on sékkizide panç-şanba küni (13) Ħan-ı cannat-mekān Lavdan nahrını -kim daryā-yı Amuyanıñ şuÓabātıdın bir şuÓba durur- kim Ħ(v)āca (14) Éliniñ ḳıblasıdın aḳıp kün batarıdın öte durur, anı baġlamaḳġa öz nafs-ı nafīsı bile (15) rükūb ḳılıp durur. Ve hem ol kün Amīr Ĥaydarnıñ élçisi Nūr Muĥammad Bég dar-gāh-ı Óālam-panāh (16) ħāk-boslıġıġa muşarraf bolup dururlar. Şanba küni Aymir Şayħ, Ayim Bég başlıġ Teke (17) ekābırıdın bile kélip ıžhār-ı Óubūdıyyat ḳılıp dururlar. ŞaÓbān ayınıñ altılançısıda (458b) (1) yek-şanba küni durur érdi, kim ol Ĥażrat Lavdannı baġlatup murācaÓat ḳılıp şaharġa nuzūl-ı ıclāl étip dururlar. (2) Bu safarnıñ muddatı on sékkiz kün durur érdi. Ve ol aŝnāda Marv Tekesi ve Saruḳ ħalḳı ıžhār-ı ıtāÓat (3) u Óubūdıyyat ḳılıp Óataba-ı aÓlā mulāzamatıġa yétip dururlar. Ve ŞaÓbānu'l-muÓažžam ayınıñ on (4) yetiside ol Ĥażrat-ı Nūr Muĥammad Bég-i meźkūrnı ızn u ruħśat bérip Buħārāġa ḳaytarıp dururlar. (5) Ve Źu'l-ḳaÓda ayınıñ on üçide panç-şanba küni Ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān şikār ırādası bile (6) rükūb ḳılıp Ürgenc güźarıdın daryādın Óubūr körgüzüp şımālıyya sāĥıl bile śayd-andāzlıġ (7) ḳılıp Meşeklıġa yétip dururlar. Ve andın murācaÓat körgüzüp Ḳıpçaḳlı bīşasıdın (8) daryānı kéçip Źu'l-ĥıcca ayınıñ sékkizide dū-şanba küni masnad-ı ħılāfatġa nuzūl étdiler. (9) Bu safarnıñ muddatı yigirme altı kün durur érdi. Bu safar aŝnāsıda Cān Ġāzī Töre bin Şīr (10) Ġāzī Ħan ve Sulṭān Témür Ħandın ıžhār-ı ıħlāś ve Óubūdıyyat ħabarı kéldi. (11) Źu'l-ĥıcca ayınıñ on üçide şanba küni Ayim Bég başlıġ Teke ked-ħudāları Rıżā Ḳulı (12) Ħannıñ élçisi Mahdī Bég ve Nacaf ÓAlī Ħannıñ élçisi -kim burunraḳ ıžhār-ı ıħlāś (13) ḳılıp kélmiş durur érdiler- alarġa ÓAvaż Yüz Başı ve Bég Nıyāz Nāyıbnı ḳoşup ruħśat bérdiler. (14) Ve buyurup dururlar, kim eger sözleride rāst bolsalar inilerin ve oġlanlarını (15) nökerleri bile ḳoşup mulāzamatġa yibersünler, hem ol yıl yaÓnī sana miñ ikki yüz ottuz (16) törtde Tavuşḳan yılı Ĥażrat-ı sulṭān-ı gītī-satān, farmān-farmā-yı cahān, bāÓıŝu'l-amn (17) ve'l-amān māĥıyyu'l-Óadāvat ve't-ṭuġyānu'l-muóayyad bıtāóyīdu'l-meliku'l-mannān Abu'l-ġāzī Allāh Ḳulı Muĥammad Bahādur Ħan (459a) (1) rafaÓa'llāhu Óallāmahu ve vasÓa ayyāmahunıñ ḳurratu'l-Óaynı Baba Cān Töre vucūd ayvānıġa ḳadam-zan bolup (2) davlat bostānını nışīman ḳılıp durur zayyada Óumruhu davlatuhu

Ĥażrat-ı sulṭān-ı śāĥıb-ḳırān-ı (3) **fırdavs-mekānnıñ culūs-ı humāyūnınıñ on béşlençi yılınıñ vaḳāyıÓ-ı** (4) **keŝīru'l-badāyıÓı vāḳıÓası durur, tastīr tapġusı durur**.

Ol cumladın sana miñ ikki (5) yüz ottuz béşde durur érdi, kim Muĥarramu'l-ĥarām ayınıñ ġurrāsıda se-şanba küni (6) Orusnıñ élçisi Nikolay Nikolayic dégen Gürcistān ve Tiflis ĥākimi Aleksey Petroviç- (7) dın dar-gāh-ı Óālam-panāh mulāzamatıġa yétip durur ve meźkūr aynıñ üçide panç-şanba küni (8) ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı cannat-nışān şikār hıvāsı bile rükūb ḳılıp Yılan ḳırıdın daryānı (9) kéçip Béş töpeġa nuzūl ḳılıp dururlar. Ol mavżıÓda bir néççe kün ḳuş salmaḳlıġ (10) ve av almaḳlıġ tamāşāsı bile masrūr u şād-kām bolup murācaÓat körgüzüp dururlar. (11) Ve meźkūr aynıñ yigirme ikkiside sarīr-ı saltanatġa nuzūl étip dururlar. Bu safarnıñ muddatı (12) yigirme kün durur érdi. Ve aynıñ yigirme béşide cumÓa küni Cān Ġāzī Töre ıbn Şīr (13) Ġāzī Ħan, Ḳazaḳıyya ekābırı bile kélip dar-gāh-ı Óālam-panāh Óataba-boslıġıġa muşarraf (14) bolup durur. Ve Śafar ayınıñ üçide se-şanba küni ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı maġfırat- (15) nışān Cān Ġāzī Töreni atasınıñ ornıġa ħanlıġ tācı bile sar-afrāz étip (16) Ḳazaḳıyya aḳvāmınıñ ĥukūmatıġa nām-zad ḳılıp dururlar. Ve cumÓa kéçesi Orusnıñ (17) élçisin bār-ı Óālīġa muşarraf ḳılıp āstān-ı saÓādat-nışān mulāzımlarıdın (459b) (1) YaÓḳūb Bay bile Éş Nažar Şıbırġannı élçilik yosunıda aña ḳoşup ruħśat bérdi. (2) Ol aŝnāda Yomutıyya sar-āmadıdın Sarı Karnay ikki yüz mubārız nām-dār bile Dost Muĥammad Sar-dār (3) Gerkez, yüz atlıġ Göklen bile Mengli Kéldi Yaruḳ on altı kişi bile -kim Muĥarramu'l- (4) ĥarām ayıda mutaÓāḳıb Ḳızılbaş ġazātıġa kétmiş durur érdiler- (5) ġanāyım-ı farāvān ve usār-ı bī-pāyān bile mutaÓāḳıb kéldiler. Ve RabīÓu'l-avval ayınıñ (6) yéttilençiside ādīna küni Saraĥs ĥākimi Ĥakīm Ħan, Salur ked-ħudāları bile canāb-ı (7) rıfÓat-maóāb mulāzamatıġa muşarraf bolup dururlar. Meźkūr aynıñ on béşide (8) çahār-şanba küni Ḳızılbaş Ħanlarınıñ oġlanları ve ḳarıntaşları (9) nökerleri bile ıžhār-ı ıtāÓat u Óubūdıyyat ḳılıp dar-gāh-ı cahān-panāh mulāzamatıġa (10) yétip dururlar. Andaḳ kim Nacaf ÓAlī Ħannıñ oġlı İskender Ħan -kim on iki (11) yā on üç yaşıda durur érdi- ve Rıżā Ḳulı Ħannıñ Óam-zādası Şaraf Ħan ıbn (12) Allāh Berdi Ħan ve Bégler Ħannıñ ħāl-zādası Kerīm Ħan durur érdiler. Ve RabīÓ- (13) u'l-āĥır ayınıñ üçide şanba küni ol ĥażrat pādşāhāna żıyāfat bile Ĥakīm Ħan ve Kürd (14) ħanlarıġa bār-ı Óām bérdi. Ve zer-keş lıbāslar bile mulabbas étip ser-keş atlar mindürüp (15) sar-afrāzlıġ baġışladılar. Hem ol uçurda Amān Bay Yüz Başı ve Ŧaylaḳ Yüz Başınıñ (16) Areng Ġāzīġa tutulġan ħabarı kélip durur.

Bu ıcmālnıñ tafśīlı ol durur kim (17) meźkūr bolġan yüz başılar ĥażrat-ı saltana-ı śāĥıb-ḳırān-ı gītī-satānnıñ farmān-ı lāzımu'l-ımtınānı (460a) (1) bile Şīr Ġāzī Ħannı kéltürüp Areng Ġāzī kélmes ḳalıp durur érdi. Ol (2) ĥażrat yana meźkūr bolġan

yüz başılarnı Areng Ġāzīġa ıstımālat-nāma ve Ḳazaḳ ulusige (3) ħan ḳılmaḳ vaӾdası bile élçi yosunlıḳ yiberip durur érdi. Alarnı barġan (4) hemān sözlerıġa inanmay tutup maĥbūs ḳıldı. Bu ħabar-ı vaĥṣat-aŝarnıñ mırvaĥa-cunbānlıġıdın (5) nāyıra-ı ġażab-ı sulŧānī ışţıӾāl tapıp istedi, kim Ḳazaḳıyya muӾānıdlarınıñ ħırman (6) vucūdın ħākister ve nā-būd ḳılġay, bu cıhatdın Daşt-ı Ḳıpçaḳ yürüşiniñ ırādası ol (7) ĥażratnıñ ħātır-saӾādat-ı tavamıġa muśammam bolup memālik-i maĥrūsanıñ atrāf u cavānıbıġa (8) leşker-i ḳıyāmat-aŝar ıĥžārı üçün Bahrām-ı śadmat ve Murrīħ-ı saŧvat tovaçılar ırsāl (9) ḳıldı. Az çaġda sıpāh-ı yegren ve leşker-i farāvān asbāb-ı ĥarb ve ālāt-ı żarbnı (10) muhayyā ve āmāda ḳılıp dar-gāh-ı sıpıhr-ışţıbāh mulāzamatıġa muctamıӾ bolup dururlar.

(11) **Ĥażrat-ı şahanşāh-ı ġufrān-dast-gāhnıñ ikkinçi navbat rāǿyāt-ı āftāb-ı ışrāḳnı** (12**) Daşt-ı Ḳıpçaḳ sarı ĥareketge kirgüzmeki ve ḳānūn-ı Ӿazīmat āhengin tüzüp** (13) **Ḳazaḳıyya ser-keşleriniñ tār camӾıyyatın sar-panca tafrıḳa zaĥmasıdın üzmeki ve Areng Ġāzī-** (14) **nıñ fırār dast-yarlıġı bile helāket ḳaydıdın ḳutulmaġı ve éliniñ** (15) **baӾžısı acal dāmıġa giriftār bolup ekŝerī usārat dāmıġa tutulmaġı ve sıpāh-ı manśūranıñ** (16) **yüzıġa bahcat u masarrat abvābı açılıp murācaӾat ḳılmaġı** söz baydāsınıñ sıpah-bad-ı rāǿyat- (17) afrāzı ve maӾnī mızmārınıñ çābuk-suvār-ı barḳ-tāzı aӾnī ħāma-ı ħūş-raftār bu navӾ ĥıkāyat-güźārlıġ (460b) (1) körgüzür kim çūn tahıyya-ı asbāb-ı safar ve ıstıĥžār-ı leşker-i nuśrat-aŝardın farāġ ĥāśıl boldı. (2) Ĥażrat-ı pād-şāh-ı muӾažžam ve şahanşāh-ı mükerrem sarvar-ı salāŧīn-ı Ӿālī-maḳām, Ӿumda-ı ħavāḳīn-ı gerdūn- (3) ıĥtışām bānī-ı mabānī-ı saltanat, rāsım-ı marāsım-ı şacāӾat, ĥāfiž-ıbılādu'llāh ve malāź-ı Ӿıbādu'llāh bāsıŧ-ı (4) bısāŧu'l-amn ve'l-amān hādım-ı bunyānu'l-Ӿınād ve't-tuġyān abu'l-mužaffar ve abu'l-fatĥ ve Abu'l-ġāzī (5) Muĥammad Rahīm Bahādur Ħan navvara'llāhu marḳadih ve barradu mažcaӾih Daşt-ı Ḳıpçaḳ memālikiniñ ıstaħr-ābı ve ahl-ı Ḳazaḳ (6) muӾānıdınıñ ıstīśālınıñ ırādası bile sana miñ ikki yüz ottuz béşde RabīӾu'ŝ-ŝānī (7) ayınıñ yigirme altısıda cumӾa küni Tavuşḳan yılınıñ avāħırıda (8) dabdaba-ı tamām ve kevkebe-i nuśrat-ancām bile dāru's-saltana-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm zayyanallāhu taӾālā bi'n-nıžām ve'n-nasaḳ- (9) dın rükūb ḳılıp Şāh-ābād ĥavlīsıġa, kim her bir ḳaśrı śafā ve zīnatda ḳuśūr-ı cannatġa (10) taӾna-zan ve her bir ŧāḳı, ırtıḳā ve rıfӾatda çarħ-ı barīn ŧāḳıġa sāya-efken durur érdi,

(11) Maŝnavī:

Ḳuyaşdın ötüp burc u bārū aña
Ḳoyı farşdın çarħ-ı mīnū aña
Fażāsı (12) bolup reşk-i bāġ-ı cınān

Hıvāsı bérip élge bī-rayb cān

Nuzūl-ı masarrat vuśūl-ı farĥat (13) şumūlī fayżıdın ŧarāvat-ı bī-kerān ve nażārat-ı bī-pāyān bağışlap reşk-i nigār-ĥāna-ı (14) Çīn ve ġayrat-ı bıhışt-ı barīn ķıldı. Anda ikki kéçe mutavaķķıf bolup bazm-ı şāhāna (15) ve maclıs-ı ĥusravāna asbāb-ı naşāt ve ālāt-ı ınbısātnı muhayyā ve āmāda ķılıp ve źavķ u surūr marāsımıda (16) daķīķa-ı nā-marÓī ķoymay, Óayş u Óışrat dādın bérdi. Ve yek-şanba küni -kim pādşāh-ı zarrīn-külāh (17) ĥūrşīd-ı raĥşān-ı maşrıķ şabıstānıdın rūy-gerdān bolup felek maydānı ķaŧÓıġa kerem-cavalān (461a) (1) bolup durur- ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı cannat-mekān dağı Şāh-ābād marĥalasıdın rükūb étip (2) Ħıtāy ĥavlīsı –kim cā-yı dıl-küşāy ve maódā-yı bahcat-afzāy érdi- nuzūl-ı ıclāl buyurup (3) anıñ burūc-ı ıftıĥārın sıpıhr-ı davvārdın ötkerdi. Anda dağı ikki kéçe masnad-ārā-yı (4) ārām u ıstırāĥat ve ķadaĥ-paymā-yı Óayş u Óışrat bolup se-şanba küni –kim Cumāda'l-avval (5) ayınıñ ġurrası érdi-rāóyat-afrāz nahżat bolup daryā-yı Amunı muz (6) üsti bile kéçip Baday tuġayın, kim

RubāÓī:
VusÓat ara mānandı anıñ kem érdi
(7) Ķaplan-ı felekge şīrıdın ram érdi
Andaķ ķalın érdi ki yılan yol tapmay
(8) Aşcārı üç çarĥġa muĥkem érdi

Muĥayyam-ı ĥıyām-ı ıķbāl ve maķarr-ı surādıķāt-ı ıclāl étip nuzūl-ı (9) şarāfat şumūlī fayżıdın andaķ bīşa-ı ĥavl-āŝārnı rıyāż-ravżadın namūdar ķıldı. Anda (10) bir kéçe ārām-güzīn bolup çahār-şanba küni, kim ĥusrav-ı cahān-gīr kevākib-i lıvā-yı zarrīnīnıñ muhayya-ı (11) duruĥşānın Óarśa-ı felekde numāyān ķıldı. Ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān dağı Baday bīşasıdın (12) rāyāt-ı nuśrat-āyātnı cılvaġa kirgüzüp Ķuyaş mavżıÓıġa mānand-ı ķuyaş āftāb ĥużūrı (13) bile nūr-pāşlıġ körgüzüp dururlar. Panç-şanba küni andın köçüp ķumnıñ içide bir mavżıÓnı leşker-gāh étdi. CumÓa küni andın ĥareket ķılıp Baş dégen[335] bir mavżıÓnı (14) muÓasker-i Óasākir-i nuśrat-panāh ķıldı. Şanba küni andın rükūb ķılıp yarım menzillik (15) ķaŧÓ-ı masāfat étip bir menzilge nuzūl ķıldı. Yek-şanba küni anda kürsī-nışīn-ı (16) farāġat ve ārām-güzīn-ı rāĥat boldı. Ol kün Çöngeyniñ oġlı Ķāsım Ķara Ķalpaķnıñ (17) sar-āmadıdın Ķulman Śūfī bile dar-gāh-ı Óālam-panāh ĥāk-boslıķıġa muşarraf boldı. (461b) (1) Ol ĥażrat anı Óınāyāt-ı ĥusravānadın bahramand ve malbūsāt-ı pādşāhāna bile (2) arcmand ķılıp hem ol kün ķaytardı. Dū-şanba küni nahżat rāyatın ĥarekatġa kirgüzüp (3) Teñri Yār başıdın ötüp

[335] "bir mavżıÓnı leşker-gāh étdi. CumÓa küni andın ĥareket ķılıp Baş dégen...." bu satır sayfa kenarında yazılıdır.

Toġrı Çang dégen mavżıÓda mevākib-i gerdūn merākib-i nuzūl (4) bile felek avcıġa toġrı çañ çıḳarıp āftāb-ı Óālam-tāb çahrasıġa sātır belki yaruḳ künde (5) ḳarañġu tün žulmatın Óālam ahlıġa žāhır ḳıldı. Ol mavżıÓda gelle-i āhū şūḥlarnıñ (6) nergis cādūsı dék ĥareket-i marġūb ve śūrat-ı maĥbūb bile numāyān bolup dururlar. Bu cıhatdın (7) se-şanba küni ordu-yı humāyūnnı köçürmey, ol ĥażrat ol navāĥīda şikār-andāzlıḳ marāsımıġa (8) ḳıyām körgüzüp ol maŝābada ḳuş saldı, kim nıhāyatdın afzūn av aldı (9) ve masarrat-ı tamām bile śaĥrā-yı saṫĥī ve śayd-gāhdın murācaÓat ḳılıp bār-gāh-ı felek-ışṭıbāhġa (10) nuzūl étdi. Hem ol kün Ḳara Ḳalpaḳ sıpah-dārlarıdın Nafas Yüz Başı Çömekey (11) ħalḳıdın altı nafar Ḳazaḳnı, kim ġalla alġalı Aḳ Yaḳışġa kélür érken (12) tutup darbār-ı sıpıhr-madārġa yétkürdi, çahār-şanba küni ordu-yı keyhān-pūynı (13) ĥarekatġa kirgüzüp Kök töpedin ötüp nuzūl-ı şarāfat vuśūlī bile Marḳay (14) atlıġ mavżıÓnıñ farḳ-ı ıftıħārın felek-sāy ḳıldı. Ol kün yol aŝnāsıda (15) memālik-i maĥrūsaġa savdā üçün kéle turġan Ḳazaḳ uçrap ḳoyların alaman (16) ħatādın ġārat ḳılġan érkenler ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı maġfırat-nışān bu vāḳıÓaġa (17) vuḳūf tapġaç kemāl-i muruvvatdın barça talanġan ḳoylarnı alamandın ıstırdād ḳılıp (462a) (1) égesige tapşurup anıñ ħātır-vīrānın mıÓmār ıltıfātı bile ābād ḳıldı. Panç-şanba küni (2) nahżat körgüzüp yarım menzillik yol yürüp tüşüp dururlar. CumÓa küni ordu-yı (3) keyhān-pūynı Yañı Daryā kenārıġa tüşürüp ḳadam-ı mübārekī yumnıdın anıñ amvāc-ı (4) faħāmatın avc-ı Ŝurayyāġa yétkürüp dururlar. Ve hem ol kün ahl-ı Ħ(v)ārazm-ı ırambazm- (5) nıñ rasmı bile Nav-roz durur érdi. Şanba saĥarı ol ĥażrat Yañı Daryādın (6) ĥareket körgüzüp çāşt-gāh bir ḳumġa nuzūl étip dururlar. Anda çaştlap (7) bād-paymāyı nahżatġa rükūb ḳılıp Şor Ḳaḳ ḳumnı muÓasker-i Óasākir-i nuśrat-maóāŝır (8) ḳılıp dururlar. Yek-şanba küni saĥar heneggāmıda[336] Óazīmat lıvāsın ĥareketge (9) kirgüzüp nuzūl-ı maymanat vuśūlı şarafıdın Şor Ḳaḳnı mufaħħar-ı manāzıl-ı āfāḳ (10) ve hemser-i sıpıhr-ı nīlī ṫāḳ ḳılıp dururlar. Andın çāşt-gāh-ı rükūb étip (11) Óaśr vaḳtıda Karnay atlıġ mavżıÓda Karnay nuzūl-ı āvāzı bile sıpıhr-ı barīnnıñ (12) ḳulaġın aśam ḳılıp dururlar. Ve ol aḳşām anda ıstırāĥat körgüzüp tañlası -kim (13) dū-şanba küni durur érdi- tañ vaḳtıda kevkebe-i vālānı ĥarekatġa kirgüzüp (14) MaÓāş Aralı dégen mavżıÓnı leşker-gāh étdiler. Se-şanba kéçesi nıśfu'l-laylda (15) köçüp Ħ(v)āca Bérgen Tāmıġa nuzūl-ı ıclāl körgüzüp çaştlap Ħ(v)āca Bérgen günbeźidin (16) ötüp tüşülüp durur. Ol mavżıÓda Areng Ġāzī Ħannıñ aĥşām u tavābıÓı bile (17) köçüp fırārī bolġan ħabarı masāmıÓ-ı aÓlāġa yétüşüp hem ol kéçe -kim çahār-şanba aḳşāmı (462b) (1)

[336] Kelime metinde (م) şeklindedir.

durur érdi- ol ĥażrat ġayrat-ı cıbıllī ve şacāÓat-ı Óazīzī muķtażāsıdın öz nafs-ı nafīsı bile (2) ahl-ı Óınād u arbāb-ı fasādnıñ kéynidin ılġar étip cazāġa yétkürmekġa ħātır-ı daryā-maķātırıġa (3) muśammam ķılıp ordu-yı keyhān-pūynı hem ol mavżıÓda ķoyup muĥārasat ve muĥāfażat amrıġa (4) umarā-yı Óıžāmdın Muĥammad Panāh Bég ve Muĥammad Çan Inaķ ve Ħudāy Nažar Atalıķ ve Muĥammad Nıyāz Bég ve Ķurbān Ķulı (5) Nāyıb ve Allāh Nažar Biy ve ÓAbdu'llāh Bég ve ġayru-humnı taÓyīn étip sıpāh-ı nuśrat-panāh ve cuyūş-ı ķıyāmat- (6) ħurūşnı béş künlük zād [u] rāĥıla köterurġa maómūr étip surÓat-ı tamām ve ıstıÓcāl-ı mā-lā-kelām bile (7) nahżat yegrenin Óazīmat maydānıġa sürüp dururlar.

Maŝnavī:

Şahī kim cahān-gīrlik kāmī- (8) dur
Safar mıĥnatı köñli ārāmīdur
Maşaķķatnı dāyım ķılur ıħtıyār
Bolur bu cıhatdın (9) aña baħt-ı yār
Salātīn aña bir köçi bāclar
Salātīnġa ol bir kösi tāclar
Bolup mülk-i (10) davlat aña pāy-dār
Ķıyāmatġaça bolġusı nām-dār

Ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı fırdavs-mekān bā-vucūd (11) havā burūdatı ve savuķ şıddatı bād-pā-yı bādıya-paymāġa mıhmīz bérip ke'l barķi'l-ħātıf ķataÓa masāfatan[337] ķılur (12) érdi. Nā-gāh saĥāb-ı ķīr-gūn-ı parvīznı mevkib-i humāyūnnıñ ġubār-ı şab-gūn dék havānıñ yüzin (13) tutup andaķ ķāfūr-bīzlik zuhūrġa yétkürüp dururlar kim ĥażīż u avcnı bar-ā-bar étip taġ (14) ķullaların yaşurup durur. Belkim sıpıhr-ı barīn puştasıdın aşurup durur.

Maŝnavī:

Ġaraż bu (15) durur, kim şah-ı muĥtaram
Ħıdīv-ı felek-ķadr u zarrīn-Óalam
Çū hımmat bile ķıldı Óazm Ķazaķ
Aña yolnı (16) ıħlāś ile ķılġay aķ

Dabūr surÓatı zamharīr şıddatın ol maŝābaġa yétkürüp durur, kim Óaķlnıñ (17) tavsan-ı tīz-kāmı bir ķadam urmaķdın mutaÓaźźır durur érdi ve idrākniñ ķalāvuz-ı śarśar-ħırāmı (463a) (1) yol başķarmaķdın mutaĥayyır ve ol ĥażrat bu yañlıġ şıddatlıġ künde dīv-bād-ı dabūr-nıhādġa rükūb körgüzüp (2) ķāyıd-ı ıķbālnıñ rah-numālıġı bile

[337] Süratli bir şimşek mesafince kat etti.

ḳatÓ-ı masāfat étip béş künde Kiçik Bursuḳnıñ ĥavālīsıda (3) muÓānıdlar ekābırıdın Nūrum Sulţānnıñ ordusıġa dāĥıl bolup māl u mavāşīsın (4) ġārat u tārāc étip ıttıfāḳā özi bī-tāb durur érdi. Tutup maġlūl u maĥbūs ḳıldılar. (5) Ve İskender Sulţān maşaḳḳat-ı farāvān ve śuÓūbat-ı bī-kerān bile ḳaçıp çeng helākidin (6) ḳutulup dururlar. Ve ol sarvar-ı arbāb-ı żalālat ve ol sar-daftar-ı aśĥāb-ı ġavāyat ve ol şarārat (7) u şamātat-nışān yaÓnī Areng Ġāzī Ħannıñ anası ve kélinleri hem ol kün asārat (8) ḳaydıġa çékilip durur. Ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı gītī-satān hem ol kün yana lıvā-yı nahżatnı ĥarekatġa (9) kirgüzüp atrāf u eknāfdaġı Óınād u arbāb-ı fasādnı maósūr u maḳtūl ḳılıp Uluġ (10) Bursuḳnı mavżıÓ-ı surādıḳāt-ı ıclāl ve muÓasker-i Óasākir-i nuśrat-ışтımāl ḳıldı. Bu yürüşde Ḳazaḳıyya (11) tamarrudlarıdın köp kişi maḳtūl u maósūr bolup ve köp Óayāl u atfāl usr ḳaydıġa tartıldı (12) -kim anıñ taÓdādı şarĥıda ḳalam tili lāl ve til-i ḳalam güng-maḳāl durur. Ve bī-ĥısāb-ı amvāl (13) śarśar-ı tārāc bile bar bād bolup durur- Ve bī-nıhāyat-ı aĥşām sayl-āb-ı ġārat bile ħarāb-ābād (14) bolmış durur. Ve sıpāh-ı nuśrat-panāhdın hem köp at savuḳ şıddatı ve Óalaf (15) nā-yāblıġıdın talaf bolup durur. Ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı maġfırat-nışān erkān-ı davlat (16) ve aÓyān-ı ĥażratnıñ ıltımāsı bile Óınān-ı Óātıfatın murācaÓat cānıbıġa maÓtūf étip yek-şanba (17) küni Ḳoş Tam dégen mavżıÓda ḳoşġa nuzūl ḳılıp dīdār-ı fāyızu'l-anvār muşāhadasıdın (463b) (1) közlarġa nūr ve köñüllarġa surūr yétkürüp dururlar. Ve ol mavżıÓda ikki kün ıstırāĥat körgüzüp (2) camīÓ ġanāyımnı ħat üzre alıp barça usarānı sıpah-dārlarġa muĥāfażat üçün tapşurdı. (3) Bég Témür Āħūndnıñ avulın köçürüp se-şanba küni leşker-i fīrūzī-aŝarnı ĥarekatġa (4) kirgüzüp Cān-kentni muÓasker-i Óasākir-i žafar-maóāŝır ḳılıp dururlar. Çahār-şanba küni andın (5) köçüp Ḳuvang suyınıñ kenārın maḳarr-ı bār-gāh-ı ıclāl ḳılmış dururlar. Panç-şanba küni (6) andın nahżat Óalamın cılvaġa kirgüzüp Kelte Baş atlıġ yerni muĥayyam-ı ħıyām-ı ıḳbāl étip dururlar. (7) Ve cumÓa küni –kim Cumāda'ŝ-ŝānī ayınıñ ġurrası durur érdi- andın samand-ı davlatġa (8) rükūb buyurup kevkebe-i tamām ve dabdaba-ı mā-lā-kelām bile Balıḳlıġ mavżıÓıġa nuzūl-ı ıclāl buyurup dururlar. (9) Ve Cān Ġāzī Ħan bile Ḳazaḳıyyanıñ ekābırıdın toḳḳuz śāĥıb-ı ŝarvat biyler -kim çapavul (10) aŝnāsıda dar-gāh-ı Óālam-panāh mulāzamatıġa muşarraf bolup dururlar- ve yaĥşı ħıźmatlarnı (11) žuhūrġa yétkürmiş durur érdiler. Ol mavżıÓda Cān Ġāzī Ħan başlıġ barçasıġa lıbās-ı şāhāna (12) kéydürüp ıcāzat u ruĥśat bérip dururlar. Ve Raĥman Ḳulı -kim bu safarda ġacarçılıḳġa (13) maĥśūś bolup durur- ve yaĥşı ħıźmatlar taḳdīmġa yétkürüp durur érdi. Aña biylikniñ (14) manśabın arzanī tutup ŧullā-tüzüklik tavsan-ı bād-pā ve ŧullā-kemerlik çekmen ḳıymat-bahā ve ŧullā- (15) ḳabżalıḳ ħancar-ı burrā[n] marĥamat körgüzüp öz aḳrān u aşbāhıdın mumtāz u sar-afrāz

ḳılıp (16) ḳaytarıp dururlar şanba küni tañ bile Balıḳlıġdın ĥareket körgüzüp çāşt-gāhda (17) Śandalġa nuzūl étip andın tüş vaḳtıda atlanıp Keç Ḳıran atlıġ mavżıÓġa tüşüp dururlar. (464a) (1) Ol kéçe sarīr-ı ıstırāĥatda mütemekkin bolup dururlar. Ve tañlası -kim yek-şanba küni durur érdi- andın nahżat yegrenıġa (2) rükūb buyurup Bosay dégen mavżıÓda bār-gāh-ı gerdūn-ışṭıbāhnı bar pāy ḳıldurup (3) nuzūl-ı ıclāl körgüzüp dururlar. Dū-şanba küni ol mavżıÓdın ordu-yı aÓlā (4) ve mevkib-i vālānı ĥarekatġa kirgüzüp tavsan-ı ħūş-lıcām-ı śarśar-ḥırāmġa (5) rükūb étip bir néççe kün manāzıl-ı mütekāŝire ve marāĥıl-ı mutavāfıranı ḳatÓ étip Ḳubaş- (6) nıñ üstidin ötüp Amu kenārıġa nuzūl-ı farĥat şumūlī fayżıdın ıram-ı (7) gülistān dék tarāvat-ı bī-andāza bağışlap dururlar. Ve ol mavżıÓda vazīr-ı aÓžam (8) dastūr-ı mükerrem Muĥammad Yūsuf Mihter bile nıžāmu'l-mülk ve'd-dunyā Muĥammad Rıżā Ḳoş Bégi (9) alamandın ġanāyım-ı ħumsın aḥź ḳılmaḳġa maómūr bolup hem ol kün ol amrını bitkerdiler. (10) Cumāda'ŝ-ŝānī ayınıñ on béşlençi küni -kim cumÓa küni durur érdi- ol ĥażrat (11) daryādın Óubūr körgüzüp rāóyāt-ı ıḳbālnı cılvaġa kirgüzüp kevkebe-i tamām dabdaba-ı mā-lā-kelām (12) bile mustaḳarr-ı saltanatġa nuzūl körgüzüp dururlar. Ve masnad-ı ħılāfatda ārām- (13) güzīn bolup dururlar.

YaÓnī śādırātı -kim ol Ĥażrat-ı mustaḳarr-ı ħılāfatġa nuzūl (14) **ḳılġandın soñ śudūr tapıp durur- mastūr bolġusı durur.**

Ol (15) cumladın ol aŝnāda Kürdistān ħanlarınıñ tarafıdın Mullā Murād ÓAlī ıžhār-ı ıĥlāś ve Óubūdıyyat (16) ḳılıp dar-gāh-ı Óālam-panāh cabha-sālıġı şarafıġa fāyız bolup durur. Ve dağı ol uçurda (17) Muĥammad Ĥusayn Ħan Karray –kim Göklen camāÓasınıñ ekābırıdın durur- Ḳızılbaşıyyadın (464b) (1) Mahdī Ħan Ḳaçarnıñ köp kimsesin ḳatlġa yétkürüp dururlar. Ve yaġı-gerlik āġāz (2) ḳılıp üç tört miñ üylük Göklen bile Gürgen boyıdın köçüp Ḳızıl Rıbāṭ ve Bāmī (3) Burmanıñ ĥavālīsıġa nuzūl-ı ıclāl körgüzüp dururlar. Oġlını Oġlan Işan bile (4) élçi ḳılıp Óataba-ı aÓlā mulāzamatıġa yibermiş durur érdi. Alar kélip ıžhār-ı Óubūdıyyat (5) ḳıldılar.

Murād Sar-dār ve Sarı Karnaynıñ Saruḳġa çapavul urmağı

Ol uçurda (6) ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı cannat-mekān Yomutıyya ekābırıdın Murād Sar-dār ve Sarı Karnaynı (7) Saruḳ camāÓasın -kim gāhā gerden-keşlik ḳılıp dar-gāh-ı Óālam-panāh taÓžīmıġa baş éndürmes (8) érdi- çapmaḳġa nām-zad ḳıldı. Alar ĥasabu'l-farmān tört yüz atlıġ Yomut bilen Sīr-āb (9) ḳuduḳġa barıp él tapa almayın bī-ĥısāb māl sürüp ḳayttılar. Ve Sarı Karnay yigirme kişi (10) bile ayrılıp ḳalıp Refetek ĥavālīsıdın köp ḳoy ve nıhāyatsız téve sürüp (11) muÓāvadat ḳıldı. Bu safarda Saruḳdın yigirme kişi tapıp ḳatlġa yétkürdiler. Bular Ramażān (12) ayınıñ ortasıda kélip mulāzamat

şarafın taptılar. Ol Ĥażrat meźkūr aynıñ (13) yigirme biride yek-şanba küni Yomut ve Göklen ve Çavdur ve Yemreli ve Ḳaradaşlı sar-dārların (14) köp yığın bile Saruḳ çapavulıġa buyurup dururlar.

Maǿmūrlar iki yüz kişi bolup Refetek yolıġa (15) barıp Saruḳdın bir az kişini öltürüp köp tévesin sürüp ḳaytıp mulāzamatġa yettiler. (16) Şavvāl ayınıñ üçide cumÓa küni ol Ĥażrat Ḳaḳa Sar-dārnı baÓżı Yomut sıpāhı bile (17) Saruḳ çapavulıġa nām-zad ḳıldı. Alar daġı köp kişi bile ılġar ḳılıp Saruḳdın bī-nıhāyat (465a) (1) téve olca étip sürüp ḳayttılar.

Ĥażrat-ı śāĥib-ḳırānnıñ şikār tamāşası bile köñlin (2) avlap murācaÓat ḳılġanı

Źu'l-Ĥıcca ayınıñ on sékizide se-şanba küni ol Ĥażrat (3) şikār ırādası bile atlanıp Hazār-asbġa nuzūl ḳıldı ve amīr-ı kebīr Ḳutluḳ (4) Murād Inaḳ Ħāśśa yafınıñ kenārıdaġı Ĥavlīsı -kim tāza bınā tapıp érdi- ol Ĥażratnı (5) anda tüşürüp toy-ı Óažīm tartīb bérip żıyāfat-ı pādşāhāna ve ħıźmat-ı pasandīda (6) taḳdīmġa yétkürüp dururlar. Ol Ĥażrat andın rükūb ḳılıp Şayħ Arıḳıġa nuzūl étdi. (7) Ol navāĤīda bir néçe kün ḳuşlap daryādın Óubūr ḳıldı. Ol tarafda daġı her kün (8) bir navÓ śayd-andāzlıḳġa maşġūl érdi. Bir kün şikār heneggāmıda[338] atdın yıḳılıp muddatī bī-hoş (9) boldı.

Bayt:

Közlerge bolup cahān-ı diger-gūn
Yer üzre yıḳıldı goyī-ı gerdūn

Az furśat- (10) dın hoşıġa kélip ol at bile nuḳūd-ı farāvān taśadduḳ ḳıldı. Barça umarā ve erkān (11) davlatdaġı ol Ĥażratġa muvāfaḳat körgüzüp, her kim öz Ĥālıġa lāyıḳ śadaḳa bérdiler, (12) bu vāḳıÓadın soñ daryānıñ şımālıyya savāĤılı bile ḳoşlap aşaḳ[a] terefge (13) nahżat körgüzüp dururlar. Ol aŝnāda ḳullar ser-kerdesi ÓAvaż Yüz Başını Teke ħalḳı (14) bile Saruḳ çapavulıġa nām-zad ḳıldı. Ve baÓżı dérler, kim hem ol kün Murād Sar-dārġa camīÓ Tekeniñ (15) Ĥukūmat ve ħanlıḳı yarlıġın marĤamat ḳıldı, hem ol uçurda meźkūr aynıñ avāħırıda -kim (16) ol Ĥażrat Ürgenç tuşıġa yétip érdi- Cān Ġāzī Ħan ve RaĤman Ḳulı Biy Ḳazaḳdın kélip (17) Areng Ġāzīnıñ ħurūc ḳılġan ħabarın masāmıÓ-ı aÓlāġa yétkürüp dururlar. Bu ħabar (465b) (1) vużūĤıdın soñ ol Ĥażrat-ı Çın Ġāzī Sultān ve İskender Sultān ve Tevke (2) Sultānnı -kim Źu'l-ḳaÓda ayıda dar-gāh-ı Óālam-panāh mulāzamatıġa yétip érdiler- alarġa Ḳazaḳıyya (3) usarāsınıñ baÓżısın maśĤūb ḳılıp ruħśat bérip érdi. Yoldın ḳaytarıp Ḳılıç Nıyāz (4) Baynıñ Ĥavlīsıġa tüşürdiler. Ve Çın Ġāzī bile Kecekni ħabar-gīrlik üçün (5) Daşt-ı Ḳıpçaḳġa yüberdi. Ol

[338] Kelime metinde ( ) şeklindedir.

avānda -kim Źu'l-ĥıcca ayınıñ salĥı şanba küni (6) érdi- amīr-ı şahāmat-ıntısāb Sulţān Mīr-āb vafāt taptı. Anıñ vafātıġa ustād- (7) kirāmī Mūnıs Mīr-āb marĥūmī iki tāórīħ tapıp durur, kim biri bu durur,

Tāórīħ:

Yana biri bu durur tāórīħ:

Ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı cannat-nışān (13) şikār-andāzlıķ bile Ķapķaķlı bīşesigebardı. Ve andın daryānı kéçip Hılālīġa nuzūl (14) ķıldı. Andın Beder-kentge andın atlanıp Muĥarram ayınıñ törtide dāru'l-ĥılāfa (15) sarīrıġa nuzūl ķıldı.

Ĥażrat-ı şahanşāh-ı ġufrān-panāhnıñ (16) **culūs-ı humāyūnınıñ on altınçı yılınıñ vaķāyıÓı ol cumladın ol Ĥażrat bile** (17) **Buĥārā pād-şāhı Amīr Ĥaydarnıñ arasıġa nızāÓ tüşmekiniñ bayānı** (466a) (1) **ve muvāfaķat şīşasıġa seng-i muĥālafatnıñ yétüşmekiniñ dāstānı** (2) **ve ol Ĥażratnıñ Buĥāra üstige çapavul buyurmaġınıñ Ĥālātı ve bahādurlar-** (3) **nıñ āşūb-ı türk-tāz bile ol memleketge rasta-ĥīz salmaġınıñ maķālātı** (4)

Aĥbār-ı Óacība rāvīları ve āŝār-ı ġarība Ĥāvīları bu yañlıġ badīÓa-tırāz ve vaķīÓa- (5) pardāzlıġ körgüzürler, kim çūn sana miñ daġı ikki yüz yigirme altıda Ķoy (6) yılınıñ avāsıtıda durur érdi, Ķazaķıyya tavāyıfıdın Çömekey ĥalķınıñ (7) baÓżı avbāş ve Ĥarāmīlardın afÓāl-ı nā-şāyasta ve aÓmāl-ı nā-bāyısta žuhūrġa yétip (8) Ĥażrat-ı śāĤıb-ķırān-ı gītī-satān ol camāÓanıñ goş-mālı ve tanbīhı üçün daşt-ı (9) Ķıpçaķ yürüşiniñ tahıyya asbābıġa ıştıġāl körgüzür érdiler. Ve ol aŝnāda (10) Marv Tekesiniñ baÓżı luśūś u Ĥarāmīlardın köp Ĥareket-i ķabīĤa ve ĥaślat-ı vaķīĤa śādır boldı, (11) kim Ĥısābġa rāst kélmes durur ve ol cumladın biri bu durur, kim ol camāÓadın (12) bir az atlıġ oġrılıġ tarīķası bile kélip bir tün Hazār-asb mużāfātıdın birevniñ (13) üyġa ķoyulup ikki üç nafar ādamnı usārat sar-pancasıġa giriftār ķılıp bir az māl dast-ı taśarrufıġa (14) kirgüzüp fırārī bolup dururlar, bu Ĥabar-ı vaĤşat-aŝar pād-şāh-ı ġufrān-panāhnıñ samÓ-ı şarafıġa (15) yétip Ķazaķıyya muÓānıdlarınıñ tanbīhıdın Teke Ĥarāmīlarınıñ taódībı

ahamm u avlā körünüp (16) Marv Óazīmatınıñ asbāb ve sar-ancāmıġa ıştıġāl körgüzüp dururlar. Ve ol Ĥażrat bu bābda (17) [339] mażmūnıġa Óamal ḳılıp Buĥārā vālīsı Amīr Ĥaydār Pād-şāhġa -kim köp muddatdın (466b) (1) béri iki ṭarafdın rusul u rasāyıl yiberişip dostlıġ ve yek-cihetlik marāsımın žuhūrġa (2) yétkürür érdiler- ve yana Marv memleketi anıñ taĥt-ı taśarrufıda durur érdi. Ve ol dıyār éliniñ (3) žuhūrġa yétkürgen aÓmāl-ı ḳabāyıĥ ve afÓāl-ı fażāyıĥlardın kitābat ḳaydıġa çékip meźkūr (4) bolġan iki amr -kim biri Ḳazaḳnıñ taódībı ve biri Tekeniñ goş-mālı durur érdi- (5) bu ikki amrda maşvarat yüzidin safārat rasmı bile āstān-ı sıpıhr-nışān mulāzımları- (6) dın Berdi Inaḳnı Amīr Ĥayderge ırsāl ḳılıp dururlar. Inaḳ ol maşvaratnı (7) Amīr Ĥaydarnıñ Óarżıġa yétkürgeç Óımāma-ı ıftıĥārnı günbeź-i davvārġa hem-ser (8) ḳılıp dururlar ve başāşat-ı tamām ve masarrat-ı mā-lā-kelām žuhūrġa yétkürüp dururlar. Ve Tekeniñ (9) ĥarāmīlarınıñ goş-māl u taódībıġa mutaśaddī bolup memālik-i maĥrūsadın alınġan barça usarā (10) ve aşyānı ıstırdād étip canāb-ı salṭanat-maóābġa yibermekge mütekeffil bolup dururlar. Ve Berdi (11) Inaḳnı taÓžīm-ı vāfır ve tekrīm-ı mütekāŝir bile ḳaytarıp dururlar. Çūn Berdi Inaḳ āstān-ı (12) davlat-nışān mulāzamatıġa yétip Amīr Ĥaydarnıñ ıĥlāś-nışān sözin ve ḳılġan (13) vaÓdasın maÓrūż-raóy-ı Óālam-ārāy ḳıldı. Andaġ kim sābıḳan masṭūr bolup durur érdi. Ol Ĥażrat (14) Marvnıñ Óazīmatın fasĥ étip Ḳazaḳnıñ üstige atlanıp ol élni maġlūb u mustaóśıl (15) ḳılıp ve ol memleketni taĥt-ı farmānıġa kiyürüp ḳaytıp mustaḳarr-ı ĥılāfatġa nuzūl (16) ḳıldılar ve bir az muddatdın soñra Amīr Ĥaydarnıñ ḳılġan va dasınıñ (17) natīcası žuhūrġa yetüşmegen cıhatdın yana élçi yiberip dururlar ve élçiġa mundaġ söz étip (467a) (1) yiberip dururlar, kim Terākimeniñ ĥalḳı Ĥaddın zıyāda bī-bāk u bī-baş nıfāḳ (2) bolġusı dururlar, alarġa taÓaddī u tanbīh bérip māl ıstırdādıġa kişi buyursam atrāf (3) u cavānıbġa mutafarrıḳ u parīşān bolup avbāş ve Ĥarāmīları tapılmaġusı durur. Ve bu yañlıġ (4) ışġa bir curóat körgüze almasmız. Ve ger ḳıla alsalar ol Ĥażratnıñ özleri (5) ol camāÓaġa tanbīĥ u goş-māl bérip cazāġa yétkürsünler.

ḲıtÓa:

Köñülni baġlama nā-mard (6) vaÓdasıġa damī
Ki vaÓdasıda anıñ bolmaġay vafā hergīz
Mulāyım olma damī (7) duşman ḳadīmıñġa
Mulāyamat bile ol bolmas āşnā hergīz
Taşı yılannıñ (8) eger her néçe ki bazm durur
Ve-līk bolmas içi zahrdın cudā hergīz

[339] Ve şāvirhüm fi'l-emri (iş hususunda onlarla müşavere et). III, 159.

Çūn Amīr Ĥaydar- (9) nıñ bu yañlıġ dīvānavār ve hazl-āŝār sözleriniñ tund-bādıdın ol ĥażrat- (10) nıñ żamīr-ı daryā-nažīrıġa cūş u ħurūş tüşüp tilep durur, kim Marv dıyārı- (11) nıñ bınā-yı Óımārātın ġażab-ı sayl-āb bile munhadım ve Teke ħaylınıñ ħāşāk-ı vucūdın tīġ-ı tīz (12) damınıñ śarśarıdın munÓadım ķılġay ve yana kemāl-i burd-bārdın eś-śabru mıftāĥu'l-farac[340] mufādı bile (13) śabr ķılıp ve ħātır-ı daryā-maķātırıġa teskīn bérip el-umūru marhūnatun bi-evķātihā[341] muķtażāsınca (14) ıstıÓcāl körgüzmey vaķt taķāżāsı bile bu amrnı göşe-nışīn-i ħātır-ı ħatīr ķılıp néççe (15) yıllar Ħurāsān Terākimesidin Teke tavāyıfı bile, kim Aĥal mużāfātıda ve taġ étegide (16) mütemekkin durur érdiler, muĥārabāt-ı bısyār ve muķātalāt-ı bī-şumār žuhūrġa yétkürüp Óāķıbatu'l-amr (17) ol tāyıfanı maķhūr u menkūb ķılıp ıtāÓat u ınķıyād ķaydıġa çékti. Ve ol (467b) (1) atrāfdaġı ķılāÓ u bılādnı taśarrufī taĥtıġa kirgüzüp durur ve Ķazaķ ser-keşlarıġa (2) hem goş-māl-ı balīġ yétkürüp çūn atrāf u cavānıbdın farāġ-ı dıl ĥāśıl ķıldı. (3) Marv Tekesi –kim Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm tavābıÓıdın çapavul ķılıp bir az māl alıp bir néçe (4) kişi alarnıñ ķaydıġa muķayyad durur érdi- andaķ durur kim yoķarıda (5) meźkūr bolmış durur ve alarnıñ ıntıķāmı üçün ol ĥażrat sana miñ (6) ikki yüz otuz altıda Lū yılınıñ avāsıtıda Yomutıyya zubdalarıdın Yār Ķulı Pahlavān ve Yemreliyye- (7) niñ ekābırıdın Adı Vekīl ve ÓArab Sar-dār ve Nadr Bég ve Çavdur aÓāžımıdın Safar Bay (8) ve Baylı Yüz Başı ve Ķurbān Kéldini Marvnıñ çapavulıġa nām-zad ķılıp dururlar. Maǿmūrlar (9) tört yüz atlıġ bile ılġar ķılıp Saruķnıñ Alaşa Atlıġ tīrasın çapıp yigirme (10) tört kişini ķayd-ı usāratġa giriftār ķılıp üç yüz tévesin sürüp murācaÓat (11) ķılıp dururlar. Ve ol aŝnāda Çār-cūynıñ ĥākimi Ata Ħan Bég ve Kerīm Ķulı Bég, (12) Amīr Ĥaydarnıñ farmānı bile daryā-yı Amunıñ canūbī tarafıdaġı élātınıñ leşkerin (13) yıġnap béş yüz atlıġ bolup Bék Töpe atlıġ mavžıÓda alamannıñ utrusıġa (14) çıķıp yasav çékip dururlar ve sıpāh-ı nuśrat-panāh ekābırı bu vāķıÓalarnı körüp (15) birevni élçi ķılıp yiberdiler. Tā kim ĥaķīķat-ı ĥālnı maÓlūm u roşan ķılġay élçi (16) Ata Ħan Bégniñ aldıġa barıp Marv Tekesiniñ žuhūrġa yétkürgen afÓāl-ı (17) ķabāyıĥın ve ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı cannat-mekānnıñ alar taǿdībıda maşvarat üçün Amīr (468a) (1) Ĥayderge élçi yibergenin ve amīr-ı bad-taħmīrnıñ avval Teke ħaylınıñ taǿdībı ve esīrler- (2) niñ ıtlāķıġa mutaśaddī bolup soñra ol amrnı ol ĥażratnıñ raǿy-ı Óālam-ārāyıġa (3) tafvīż ķılıp rıżā bérgenin ve ol ĥażratnıñ farmān-ı Óālī-şānı bile özleriniñ (4) ıntıķām cıhatıdın çapavul ķılġanın bir bir bayān ķılıp dururlar. Ol żalālat- (5) pīşa ve fasād-andīşaları bu sözġa ķulaķ tutmay barça birdin musallaĥ u mükemmel bolup acal (6)

[340] Sabır kurtuluşun anahtarıdır.
[341] İşler vakti gelince ortaya çıkar, o zamana dek rehinlidir (her şey zamanı gelince olgunlaşır).

mayınıñ ışţıyāķı żamīr-ı ķasāvat-taħmīrlarıġa artıp ve uruş ħumārıdın (7) helāket ħamyāzasın tartıp alaman-ı żafar-tavamān ustıġa yürüş ķıldılar. Lā-caram (8) sıpāh-ı nuśrat-panāh dağı ıttıfāķ bile fidāyīvār at salıp duşman śufūfıġa aralaşıp (9) ķatl u küşiş köşişide ança mubālaġa körgüzüp dururlar, kim ħuśamā-yı şarārat-ıntımādın (10) Ata Ħan Bég başlıġ köp kimseni ķatlġa yétkürüp başın badanıdın üzüp dururlar (11) ve rāóyāt-ı kesāfet-āyātın nigūn-sār ķılıp bir ķarabaş tūġın olca éttiler. (12) Bu sānıĥa muşāhadasıdın ahl-ı ızlālnıñ ħātır-şaķāvat maóālıġa ruÓb u hırās mustavlī (13) bolup hazīmat tapıp tā ķalÓaġa kirmegünçe bir yerde ārām tutmadılar. Ve Bahādurlar cahd-ı (14) tamām bile taÓāķub ķılıp köp kimseni tīġ-ı bī-dırīġ damıdın ötkerip mużaffar u manśūr (15) murācaÓat ķıldılar. Ve manāzıl-ı mütekāŝire ķatÓıdın soñradarbār-ı Óālī-mıķdār mulāzamatıġa muşarraf (16) bolup Buħārānıñ sıpāhıdın žuhūrġa nā-şāyasta afÓālnı maÓrūż-raóy-ı (17) Óālam-ārāy ķıldılar. Ĥażrat-ı śāĥıb-ķırānnıñ ħātır-ı ħatīrıġa bu vāķıÓa vuķūÓı ba-ġāyat şāķķ (468b) (1) u girān kélip bāÓıŝ-ı nızāÓ ve sabab-ı ınķıtāÓ boldı.

Süyün Biyniñ Altun Cuppasġa (2) **çapavul urmağı**

Çūn Areng Ġāzīnıñ ħurūc ķılıp Ķazaķıyya ulusıġa dast-ı taÓarruż yétkürmekin (3) Cān Ġāzī Ħan ve Raħman Ķulı Biy kélip Óataba-ı aÓlā ħādımlarınıñ raóy-ı anvārlarıġa maÓrūż ķılmış érdi. (4) Andaķ kim yoķarıda meźkūr bolup dururlar. Bu aŝnāda ol ħabar-ı ĥadd-ı tavāturġa yétip ol ĥażrat hem ol yıl (5) Cumāda'l-avval ayınıñ altısıda panç-şanba küni Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm nav-rozıdın altı kün (6) burun Süyün Biyni ser-kerde ķılıp Cān Ġāzī Ħan ve Ķurbān Nıyāz Yasavul Başı (7) ve şamħālçılardın Beki Yüz Başı ve ÓAvaż Berdi Yüz Başı ve ķullardın ÓAvaż Yüz Başı ve Céren Yüz Başı ve Ķara Ķalpaķdın (8) Töre Bégni başçı ķılıp ve camīÓ Yomutıyya sıpāhın Altun Cuppasġa Areng Ġāzīnıñ (9) ķaśdıġa nām-zad ķıldı. Maómūrlar canāĥ-ı ıstıÓcāl bile ķatÓ-ı manāzıl ve tayy-ı marāĥıl ķılıp Altı Töpe (10) atlıġ mavżıÓġa yettiler. Andın rükūb ķılıp yeti kün, kün çıķar tarafġa Areng Ġāzīnıñ (11) talabı bile ılġar ķılıp izidin yéte almadılar. Nédin kim ol şarīr-ı şaķāvat-taħmīr ol (12) uçurda Buħārā kārvānın talap ve sıpāh-ı nuśrat-panāh Altı töpege yetmesdin yeti kün burun (13) ħabar tapıp fırārī bolmış érdi. Çūn alaman ol navāĥīdağı élge tāħt u tāz yétkürüp bī-ħısāb kişini (14) maķtūl u maósūr ķılıp ve ĥaddın zıyāda amvāl u mavāşī olca étip muÓāvadat körgüzüp dururlar. (15) Ve éllik altı künde çahār-şanba küni canāb-ı rıfÓat-maóāb mulāzamatıġa yettiler. Ve māl-ı ġanāyımları ol (16) mıķdār köp érdi, kim yüz éllik miñdin zıyāda ķoy érdi ve panc-yek alınġandın soñ (17) ķalġanı seksen béş miñ

ḳoy boldı. Ve on yeti miñ ḳoy panc-yek alındı. Ve yılḳı ve téve dağı (469a) (1) bu tarīḳada érdi.

Çavdur Bahādurlarınıñ Çahār-cūy bāzārıġa çapavul urmaġınıñ vāḳıÓātı durur.

(2) Hem ol yıl Cumāda'ŝ-ŝānī ayınıñ yigirme ikiside dū-şanba küni śāĥıb-ḳırān-ı fırdavs- (3) mekān Çavdur bahādurlarıdın tört yüzdin köprek atlıġnı Çahār-cūy çapavulıġa buyurup dururlar. (4) Tā kim dast-burdī yétkürgeyler. Maǿmūrlar farmān-ı vācıbu'l-ıźÓān mūcıbı bile meźkūr bolġan (5) kün atlanıp daryā ḳıraġıdın maḳśad tarafıġa Óāzım bolup balā-yı nā-gehānnı ve ḳażā-yı āsmānī yañlıġ Çahār-cūy- (6) nıñ bir tarafıdın dāĥıl boldılar. Ittıfāḳā hem ol kün ol dıyārnıñ bāzārı érdi. (7) ke'l-barḳi'l-ĥātıfi ve'r-rīĥu'l-Óāśıf[342], hayǿat-ı ıctımāÓ bile bāzār içige ḳoyuldılar.

Maŝnavī:

(8) Ḳılıç tartıp ol ĥayl-ı curǿat-numā
ÓAlālā salıp kirdi bāzār ara
Bolup ĥaśm éli öyle ĥayrān [u] lāl
Ki (9) téprerge ḳalmay biride macāl
Bolup gürdler her taraf tīġ-zan
Tolup köçeler içre cānsız badan
(10) Anıñ dék ḳırıldı uluġ tā kiçik
Ki bāzār ara kimse ḳalmay tirik
Sürüp her taraf (11) kīn éli bād-pā
Ḳılıp sayr kūy u dekākīn ara
MatāÓ u ḳumāşın farāvān alıp
Nuḳūdını (12) olça ki imkān alıp
Ḳılıp her taraf curǿat ıžhārını
ÓIyān éttiler ĥaşr bāzārını

(13) Ol kün sıpāh-ı žafar-dast-gāh tīġ-ı burrān şaÓşaÓası bile acal bāzārın ol maŝābada (14) ḳızdururlar, kim ḳıyāmat bāzārınıñ şānıġa şikest yétkürdiler ve hem ol laĥža (15) ĥūn-rīzlik marāsımın andaḳ ba-cāy kéltürdiler, kim Bahrām-ı ĥūn-āşām şikūhın sındurdılar. (16) Ve ol bāzār ahlınıñ uluġ ve kiçikniñ amtıÓa-ı cān ve aḳmışa-ı ravānın acal ĥarīdārīġa bir narĥ- (17) dın satıp āĥırat çārsūsıġa uzatdılar. Ve özleri savdāsın bütkergen tuccār (469b) (1) yañlıġ ol bāzārdın matāÓ-ı farāvān ve ġanāyım-ı bī-pāyān dast-ı taśarrufıġa kirgüzüp (2) murācaÓat körgüzüp dururlar. Ve sıpāh-ı žafar-

[342] Süratli bir şimşek ve şiddetli bir rüzgar gibi.

dast-gāhdın Ḳoş Köprüklik bir yigit (3) nā-būd bolup durur. Ve özgesi sālım u ġānım Racab ayınıñ yetiside dū-şanba küni āstān-ı (4) saʻādat-pāsbān cabha-sālıḳıġa şaraf-ı ıstısʻād tapıp altāf-ı pādşāhīġa (5) maḥśūś ve aʻtāf-ı nā-mutanāhīġa maşmūl boldılar. Bu safarnıñ muddatı on béş kün érdi.

(6) **Sarı Karnaynıñ Saḳar ħalḳıġa çapavul urmağı ve Çār-cūy çerigige şikest yétkürmeki**

Hem ol yıl ŞaÓbān (7) ayınıñ sékizide panç-şanba küni Yomutıyya ekābırıdın Sarı Karnay başlıġ yeti ser-kerde (8) sékiz yüz kişi bile Ĥażrat-ı śāĤıb-ḳırān-ı maġfırat-nışāndın ruħśat alıp Çahār-cūy (9) çapavulı ḳaśdıġa atlanıp dururlar. Bir néçe kün ḳaṫÓ-ı masāfat étip çūn Çahār-cūyġa yavuḳ yetdiler. (10) Aña daĦl ḳılmay kéçe ḳarañġusıda andın ḳum içi bile ötüp bir mavżıÓnı (11) kemīn-gāh ḳılıp mutavaḳḳıf bolup dururlar. Çūn çābuk-suvār ħūrşīd-ı duruħşān masāfat-ı (12) şāmnı ḳaṫÓ étip dū-dam tīġınıñ lamÓa-ı duruħşānın numāyān ḳıldı. Sıpāh-ı nuśrat-panāh (13) mubārazat tīġın nıyām-ı ġayratdın çıḳarıp bād-pā-yı şacāÓatġa mıhmīz bérip Saḳar üstige (14) çapavul urup dururlar. Ammā ol él avvalraḳ ħabar tapıp ḳalÓasıġa ḳabalıp Buħārādın dağı (15) béş yüz atlıġ ol ḳalÓa Ĥırāsatı üçün kélip ḳalÓa-dārlıḳġa maşġūl érken alaman-ı (16) žafar-tavamān bu cıhatdın köp kişi ve köp olca tüşüre almadılar. Esīrleri on béş (17) nafarge ve olcaları téve ve at ve öküzdin iki yüzge yéter érdi. Çūn andın muÓāvadat körgüzüp Bék töpesıġa (470a) (1) –kim Çahār-cūyġa ḳarīb durur- yavuḳ yetdiler érse. Töpe üstide üç tört (2) atlıġ köründi. Alaman fi'l-Ĥāl at salıp töpe üstige çıḳtılar. Ve ol atlıġlar (3) ḳaçıp aşaḳġa tüşti kördiler, kim Çahār-cūy çerigidin béş yüz atlıġ töpeniñ astıda turup (4) durur, bā-vucūdı, kim hanūz alamannıñ köpreki çapavuldın ḳaytıp camÓ bolmay durur érdi, (5) ve zıyāda az érdiler. Çahār-cūy leşkeri az körüp alarnıñ ustıġa yürüş ḳıldı. Lā-caram (6) sıpāh-ı nuśrat-panāh dağı şīr-ı ġurranda babr-ı zanda yañlıġ dılīrāna Ĥamlalar yétkürüp dururlar. Ve sıpāh-ı (7) ħok-ṫıynat bir Ĥamlaġa ṫāḳat kéltüre almay, robāh-mıŝāl rūy-gerdān bolup fırār ṫarīḳıġa (8) hazīmat ḳadamın ḳoydılar. Ve leşker-i žafar-aŝar azlıḳ cıhatıdın taÓāḳub ḳılmadılar.

ḲıtÓa:

Ĥaylnıñ köp (9) azıdın maġrūr u malūl olma
Duşmanġa žafar tapmaḳ Teñri keremidindür
Köpdür ki, bu maydānda (10) bī-Ĥad sıpah-ı ġālıb
Az duşmanıġa Óācız-ı ıḳbāl kemīdindür
Iḳbāl çū yüz urdı az leşker-i Óācızġa
(11) AÓdāġa hadar anıñ ḳan tīġı damıdındur

Ol aŝnāda Çahār-cūy Ĥākimi ÓIśmat Allāh Bég barça ulusın (12) atlıġ ve yayaḳ ḳalÓadın çıḳarıp ve özi ḳarabaş tūġnı cılvaġa kirgüzüp darvāza yavuḳıda (13) śaf tartıp cuvanġar u baranġarnı ārāsta ve pīrāsta ḳıldı. Ve özge ser-kerdeler tört baydaḳ (14) bile miñ kişige ḳarīb sıpāh-ı žafar-dast-gāh śavbıġa Ĥareket körgüzüp dururlar. Lā-caram

(15) Yomutıyya sar-dārları bu ĥālnı muşāhada ķılġaç Óaraķ ġayratları ĥarekatġa (16) kirip barça ıttıfāķ bile cılva-rīz at salıp mutaÓāķıb ĥamlalar yétkürüp dururlar. (17) Ve sıpāh-ı nekbet-panāh avvalġı ĥamlaġa oķ tāb-ı muķāvamat kéltüre almay merkeb-i ħıźlānnı (470b) (1) fırār maydānıġa sürüp dururlar. ŞucaÓā-yı calādat-şıÓār ve ķutalā-yı hızabr-kirdār (2) taÓāķub ķılıp sınān-ı cān-sıtān ve tīġ-ı ħūn-faşān bile leşker-i aÓdānı (3) öltüre öltüre bir yafġa yétip dururlar, kim ħuśamā-yı şarārat-ıntımā birbiriniñ (4) üstige yıķılıp yafnıñ içi at ve ādamīlardın lab-ā-lab bolup dururlar, (5) mubārızlar dağı balā-yı mubram ve ķażā-yı muĥkem yañlıġ yafnıñ içıġa kirip suyūf-ı (6) şucāÓatnı nıyām-ı calādatdın çıkarıp ol gürūh-ı ħuśūmat-pıjūhnı andaķ (7) öltürüp dururlar, kim hem ol yafnıñ için pur-ĥasad casadlarıdın toldurup dururlar.

(8) Maŝnavī:
Töküldi hem ol yaf ara öyle ķan
Su ornıġa ķan oldı her yan ravān
(9) Yatıp ķan içide késük başlar
Anıñ dék ki su astıda taşlar

(10) Leşker-i žafar-tavam ķażā-yı mubram dék yafdın ötüp hazīmatīlarnıñ izidin yétip (11) köp kişini ķatlġa yétkürüp dururlar. Çūn ķalÓa yavuķıġa yétdiler. ÓIśmat Allāh Bég dağı (12) şīr-ı nar ĥamlasıdın ķaçġan māda-ı robāh dék bahādurlarnıñ ĥamlatıġa tāb-ı muķāvamat (13) kéltüre almay rūy-gerdān bolup maşaķķat-ı tamām ve śuÓūbat-ı lā-kelām bile ķorġanġa kirip mutaĥaśśın (14) bolup dururlar. Ve ol aŝnāda sıpāh-ı nuśrat-panāh mubārazat ķılıçın nıyām-ı ġayratdın (15) tartıp leşker-i aÓdā kéynidin andaķ sürüp dururlar, kim Isfandyār-ı śaf-şiken rūĥıġa (16) ĥalāvat yétkürüp dururlar.

Maŝnavī:
Sıpah ahlı her sarı Rustam-mıŝāl
Ķılıp ķatl işi içre (17) cahd u cıdāl
Sar-afşānlıġ étdiler andaķ Óınān
Ki ol, şaharnı sar ba-sar tutdı ķan
(471a) (1) Yatıp küşteler néççe ħarvār olup
Felek ħırmanıdın namūdār olup
Çū eylep sıpah ahlı (2) farħāşlar
Kéyip her birisi néçe başlar
Kişi ķalmayın néççe baş almayın
(3) Kişi néççe baş almayın ķalmayın

Çūn sıpāh-ı nuśrat-iktināh pīşīnġaça ḳatl u küşiş (4) nahb u ġārat amrıġa ıştıġāl körgüzüp pīşīndın soñra köp māl ve at (5) ve üç baydaḳ olca ḳılıp murācaÓat körgüzüp dururlar. Leşker-i fīrūzī-aŝardın (6) üç kimse Saḳar çapavulıda ḳalıp durur. Ve iki kişiġa Çār-cūy ḳalÓasınıñ astıġa (7) barġanda oḳ yigit ölüp dururlar. Ve özgeleri mużaffar u manśūr bolup cumÓa küni meźkūr māh- (8) nıñ yigirme üçide Óataba-ı aÓlā mulāzamatıġa muşarraf bolup Óavātıf-ı ħusravāna bile ve ıltıfāt-ı (9) mülūkāna bile sar-afrāzlıḳ tapdılar. Bu safarnıñ muddatı on altı kün durur érdi.

(10) **Davlat Nażar Biyniñ Buħārā mużāfātıdın Nūr Atanıñ Ĥavālīsıġa çapavul** (11) **urmaġı durur.**

Çūn Ḳara Ḳalpaḳıyya dūdmānınıñ muntaħabı şacāÓat-nışān Davlat Nażar Biy ŞaÓbān (12) ayınıñ yigirme béşide Ḳara Ḳalpaḳ yüz başılarıġa baş bolup Ĥażrat-ı şahanşāh-ı (13) maġfırat-dast-gāhdın Buħārā türk-tāzı üçün ıcāzat alıp daryādın Óubūr ḳılıp Andray çungulıġa (14) nuzūl-ı ıclāl buyurup dururlar. Anda tavaḳḳuf körgüzüp camīÓ çerigi yıġnalġandın soñra köçüp curóat (15) yegrenin şacāÓat maydānıġa sürüp manāzıl-ı mütekeŝŝire ve marāĤıl-ı mutaÓaddıda ḳatÓıdın soñra (16) Nūr Atanıñ Ĥavālīsıdın ordu dāħıl bolup dururlar. Ve tīġ-ı calādatnı nıyām-ı ıntıḳāmdın tartıp (17) ol Ĥavālīdın yüz çaġlıġ kimse tapıp ḳatlġa yétkürüp dururlar. Ve yigirme yétti kimseni asārat ḳaydıġa çékip dururlar. (471b) (1) Ve sıpāh-ı nuśrat-panāhdın üç kişi talaf bolup durur. Hem ol kün nıhāyatdın afzūn olcaġa (2) mutaśarrıf bolup murācaÓat ḳıldılar. Māh-ı Ramażānnıñ yigirme béşide dū-şanba küni āstān-ı (3) felek-nışān ħāk-boslıġıġa muşarraf bolup dururlar.

Dosım Biyniñ Buħārā çapavulıġa (4) **atlanmaḳı ve taḳdīr-ı İlāhī bile adaşıp bī-nayl-ı murād yanmaḳı**

Meźkūr aynıñ on yéttiside (5) yek-şanba küni Ĥażrat-ı śāĤıb-ḳırān-ı ġufrān-panāh Manḳıt sar-āmadıdın Dosım Biyni (6) sar-ħayl ḳılıp Bégi Cān Bég Buħārī ve Cahān-gīr Bég Buħārī ve Özbek ve Yomut (7) ve Çavdur ve Yemrelidin yeti miñ kimse bile MuĤammad Nıyāz Yasavul Başı ve ÓAvaż Berdi (8) Yüz Başı ve ÓAvaż Yüz Başı ve ġayru-humnı maśĤūb ḳılıp Buħārā çapavulıġa buyurupdurlar. (9) Maómūrlar farmān-ı lāzımu'l-ımtınān mūcıbı bile atlanıp bir néççe kün (10) ḳatÓ-ı masāfat étip Ħ(v)āca Kenefsīġa yavuḳ yétgende Ḳara Ĥācı üstidin (11) Ḳara Kölni çapmaḳlıḳ üçün Ḳandahār ḳumıġa kirip dururlar. Ve ol ḳum içide (12) Téñri taÓālānıñ ħ(v)āhışı bile adaşıp bir néçe kün sar-gerdānlıġ tartıp (13) sarāsīmalıḳ bile ḳaytıp dururlar. Ammā köp at ve ḳırḳ kimse teşnelik (14) ıştıdādıdın talaf bolup dururlar. Ol cumladın Bégi Cān Bég ve Cahān-gīr Bég (15) Buħārī ve Ḳutluḳ Murād Yüz Başı durur érdiler. Ammā Bégi Cān

Bég ve Cahān-gīr Bég bir az (16) kişi bile adaşıp Ħ(v)āca Kenefsīge çıḳtılar. Ve ol kéntniñ ādamlarıġa (17) esīr bolup dururlar. Ve ol žālımlar on bir kimseni ḳatlġa yétkürüp başın alıp Bégi Cān Bég (472a) (1) ve Cahān-gīr Bégni yeti kimse bile öltürmey Buḥārāġa Amīr Ĥaydarnıñ aldıġa yiberip dururlar. (2) Bu vāḳıǾanıñ ḥabarı Ǿīd-ı Fıtrnıñ soñġı küni -kim yek-şanba durur érdi- Ħ(v)ārazm-ı ıram- (3) bazmġa yétip dururlar.

Murād Sar-dārnıñ Ħ(v)āca Kenefsīge çapavul urmaġı durur. (4) Çūn Dosım Biylerniñ vāḳıǾasınıñ ḥabarı kélgendin soñra Ĥażrat-ı şahanşāh cannat-ı (5) cāy-gāh Yomutıyya zubdalarıdın Murād Sar-dārnı éllik kimse bile til tutmaḳġa Buḥārā śavbıġa nām-zad (6) ḳıldı. Ol Ĥasabu'l-farmān hem-rāhları bile yegren-i śarśar-nışānġa mıhmīz bérip (7) ḳatǾ-ı śaĤārī ve bıyābāndın soñra Buḥārā mużāfātıdın Ħ(v)āca Kenefsī ḳorġanınıñ atrāfıdın (8) dāḥıl bolup arbāb-ı fasāddın on béş kişini ḳatlġa yétkürüp köp mālnı olca ḳıldılar. (9) Ve andın ötüp Élcik bile Ħ(v)āca Kenefsī arasıdaġı ḳırnıñ üstide Ḳara Köldin kéle turġan (10) Élcik kārvānın tārāc ḳılıp dururlar. Ve Tuzlaḳdın daġı köp kimseni ḳatlġa yétkürüp (11) murācaǾat körgüzüp dururlar. Ve on üç künde darbār-ı sıpıhr-madār mulāzamatıġa (12) fāyız bolup Ǿınāyāt-ı şāhāna ve ınǾāmāt-ı ḥusravāna bile arcmand ve bahramand bolup dururlar.

(13) **Nıyāz Bahādurnıñ çapavulçılay Buḥārā śavbıġa Ǿazīmat ḳılmaġı ve Ḳurbān Bay Toḳsabanıñ aña mulāḳī bolup** (14) **leşkeri bile ḳırılmaġınıñ vāḳıǾası durur**.

Hem ol yıl Źu'l-ḳaǾda ayınıñ avāśıtıda (15) Ĥażrat-ı pād-şāh-ı maġfırat-külāh Yomutıyya aǾāžımıdın Nıyāz Bahādurnı ser-kerde ḳılıp Yomut sıpāhı (16) bile Buḥārā tavābıǾıdın Élcik çapavulıġa nām-zad ḳılıp dururlar. Ve alar ġayrat maydānıġa surǾat (17) yegrenin sürüp ḳatǾ-ı manāzıl ve tayy-ı marāĤıldın soñra özlerin Ḳız ḲalǾasıġa yétkürüp (472b) (1) tīġ-ı tīz ışāratı ve sınān-ı ḥūn-rīz dalālatı bile Ḳurbān Bay Toḳsabanı bī-Ĥısāb çerigi bile (2) Ǿadam vādīsıda manzıl-güzīn ve āḥırat göşeside Ǿuzlat-nışīn ḳılıp dururlar.

(3) **Bu maḳālnıñ tavżīĤı ol durur kim**

Çūn ol uçurda Amīr Ĥaydar Pād-şāh daġı (4) muǾtabar ser-kerdeleridin Ḳurbān Bay Toḳsabanı ikki yüz atlıġ Tācikġa -kim barçasınıñ (5) paymāna-ı Ǿumrı acal-şarbat-ı nā-güvārıdın tolmış durur érdi- baş ḳılıp Ħ(v)ārazm (6) mużāfātınıñ çapavulıġa nām-zad ḳılıp dururlar. Tā kim memālik-i maĤrūsa atrāfıdaġı (7) çofan ve śaĤrā-nışīnlarġa āsībī ve dast-burdī yétküre alġay, ġāfıl andın, (8) kim zamāna alarnıñ başlarıġa né işler salġay, çūn Ḳurbān Bay Toḳsaba (9) Amīr Ĥaydarnıñ farmān-ı şamātat-nışānıġa Ǿamal

ḳılıp leşker-i ḥasārat-aŝar bile (10) ĥareket körgüzüp āftāb-ı cahān-tāb samtu'r-raóśġa yétgende Ḳız ḲalÓasınıñ (11) ĥavālīsıġa nuzūl étip barça merākibni bī-lıcām u bī-rīsmān Óalaf-zārlıḳġa (12) mutlaḳu'l-Óınān ḳılıp yiberip dururlar. Ve özleri havānıñ ĥarāratıġa ṯāḳat ḳıla (13) almay, barça cāma ve Óımāmasın égindin ve başındın alıp sāya ḳılıp yalañġaç (14) bolup baÓżıları uyḳulap ve baÓżıları çay pişürüp ve baÓżıları tabḥ-ı taÓām ḳılıp ba-ġāyat (15) amīn u mutmaóın durur érdiler. Ol ĥālda sıpāh-ı žafar-ḳarīn, kim ḳatl u küşiş bābıda (16) acal callādı alarnıñ kemīn şāgirdi durur érdi. Balā-yı nā-gehān ve ḳażā-yı āsmānī (17) yañlıġ ol gürūh-ı nigūn-baḥt [u] cabīn-saḥtlarınıñ sar-vaḳtıġa yétip şamşīr-i tīz u tīġ-ı (473a) (1) ḥūn-rīz bile nā-mübārek başların casad-ı pur-ĥasadlarıdın andaḳ cudā ḳıldılar, kim ekŝerī (2) uyḳusıdın uyġanmay ḳıyāmatġa yétkürü ḳanmas uyḳuġa barıp dururlar. (3) Ve baÓżısı sarāsım-avār cān vahmıdın aṯrāf u cavānıbġa pıyāda ve yayaḳ yüz urup dururlar. (4) Leşker-i fīrūzī-aŝar alarnıñ daġı izidin yetüşüp Óadam-ı ḥ(v)āb-gāhīġa yiberip dururlar. (5) Al-ḳıśśa ol gürūh-ı nekbet-pıjūhdın mutanaffısı tirik ḳalmay, barçası sıpāh-ı nuśrat-panāh- (6) nıñ tīġ-ı ıntıḳāmı damıdın ötüp āḥırat sar-manzılıġa yétip dururlar.

Maŝnavī:

(7) Sıpāhī ki yüz ursa ġaflat aña
Yétip her ṯaraf ḥayl-ı āfat aña
ÓAdū élgige mubtalā bolġusı (8)
Barı māl u başdın cudā bolġusı
Basā ḥayl-ı duşman-keş zor-dast
Tapıp ġaflat ile Óadūdın (9) şikest
Basāleşker-i Óācız u ĥazamvār
Çıḳarıp durur zorlardın damār

Çūn sıpāh-ı nuśrat- (10) dast-gāh, aÓdā-yı ġaflat-ıntıbāhnıñ acsād u abdānıdın ol mavżıÓda Óaḳabı ve tallar Óıyān (11) étip camīÓ merākib u mavāşī, asbāb u ĥavāşīların dast-ı taśarrufıġa kirgüzüp murācaÓat (12) körgüzüp dururlar. Ve bir néçe kün ḳaṯÓ-ı masāfat étip meźkūr aynıñ avāḥırıda Óatabaó-ı Óalıyya (13) cabha-sālıġı şarafıġa muşarraf bolup dururlar. Ve ıltıfāt-ı şāhānadın albısa-ı ḥusravāna bile (14) mulabbas bolup dururlar.

Çavdur ser-kerdeleriniñ Buḥārā ḳaśdıġa atlanmaḳınıñ dāstānı (15) **ve Vardanzī tümenātın tāḥt u tāz ḳılıp nıhāyatsız olca tüşürüp yanmaḳınıñ bayānı** (16) **ve Amīr Ĥaydar bu vaḳıÓadın ḥabar tapıp fi'l-Ĥāl atlanıp özidin ilgeri Racab Bég Inaḳ** (17) **başlıġ yeti ser-kerde bile sansız çerikni alaman-ı žafar-nışānnıñ**

kéynidin nām-zadétmeki (473b) (1) **ve ol gürūh-ı żalālat-pıjūhnıñ yegren-i ıstıÓcālnı vādī-yı ħızlānġa sürüp leşker-i žafar-** (2) **aŝarnıñ kéynidin yetmeki ve muĤāraba-ı Óažīm vāķıÓ bolup sıpāh-ı aÓdāġa şikest-i fāĤış yétip** (3) **vādī-ı bavvārġa hazīmat körgüzmeki ve şucaÓā-yı nām-dār aÓdā-yı tīra-rozgārıdın köp kimseni ķatlġa yétkürüp** (4) **Irdana Bég başlıġ köp kişini maǿsūr étip ve yeti ķarabaş tūġın olca étip āb-rūy-ı tamām bile** (5) **muÓāvadat āhengin tüzmeki**

Teke tāz-ķalam-ı yegren-i calādatnı śaĤīfa maydānıġa bu yañlıġ sürer (6) ve özin śufūf-ı sutūrġa bu navÓ dılīrāna yétkürer, kim çūn Źu'l-ķaÓda ayınıñ avāsıtıda Yomutıyya (7) alamanı Élcik çapavulıġa atlanġan küni Çavdur ser-kerdeleridin Süyün Bahādur ve Safar Bay (8) ve Baylı Yüz Başı ve Ķara Ķalpaķıyya sıpah-dārlarıdın Tölegen Yüz Başı ve Töre Bég Yüz Başı (9) bir az alaman bile Ĥażrat-ı śāĤıb-ķırān-ı cannat-mekāndın ıcāzat tilep Buħārānıñ çapavulıġa (10) surÓat-ı tamām bile Óāzım bolup dururlar. Ve ķatÓ-ı manāzıldın soñra Vardanzī üstidin (11) dāħıl bolup köp kimseni ķatlġa yétkürüp üç yüz téve olca ķılıp murācaÓat körgüzüp dururlar. (12) Ve yol aŝnāsıda Buħārā çerigi alarnıñ izidin yétip ķatıġ uruş vāķıÓ bolup durur. ÓĀķıbatu'l-amr (13) sıpāh-ı aÓdā şikest tapıp maydān-ı bavvārġa fırār ķadamın ķoyup dururlar.

Bu ıcmāl tafśīlı ol kim (14)

Çūn leşker-i nuśrat-aŝarnıñ Vardanzīnı çapġan ħabarı Amīr Ĥaydarġa yetti. Fi'l-Ĥāl naÓldar (15) ātaş bolup atrāf u cavānıbġa nöker sürmek üçün tovaçılar buyurup dururlar. Ve özi (16) samand-ı ıdbārġa suvārī bolup rāǿyāt-ı şamātat-āyātnı cılvaġa kirgüzüp ħasārat-ı tamām bile (17) Buħārā şaharıdın çıķıp Óacalat-ı nā-farcām bile Óāzım bolup dururlar. Ve yolda bir mavżıÓġa tüşüp (474a) (1) Racab Bég Inaķnı yeti ser-kerde, yeti ķarabaş tūġ ve miñ béş yüz kişi bile alaman-ı nuśrat- (2) nışānnıñ taÓāķubıġa buyurup dururlar. Ve alarnıñ Óaķabıdın dağı (3) néççe gürūhnı mutaÓāķıb yiberip dururlar. Çūn ol gürūh-ı nekbet-pıjūh Óaśr hengāmıda (4) sıpāh-ı nuśrat-panāhnıñ izidin yétip bī-taĤāşī uruş saldılar. (5) ÓāķıbatuÓl-amr şucaÓā-yı kīne-güźār ve sıpāh-ı calādat-āŝār bā-vucūd azlıķ bile (6) tevekkül cavşanın éginlarıġa kéyip ve hımmat kemerin béllarıġa ķuşap ve mubārazat (7) ķılıçın nıyām-ı ıntıķāmdın çékip ve ġayrat-ı sınānın calādat ķolıġa alıp şacāÓat (8) yegrenin maydān-ı ķıtālġa sürüp Ĥamalāt-ı mutaÓāķıb bile babr-ı damān ve hızabr-ı ġarrān yañlıġ (9) aÓdā sıpāhınıñ ķalb-gāhıġa aralaşıp ķıtāl u cıdāl amrıġa andaķ ıştıġāl (10) körgüzüp dururlar, kim Bahrām-ı ħūn-āşāmnıñ żamīr-ı mubārazat-taħmīrın (11) ħūn-faşānlıġ ārzūsıdın üzüp dururlar.

Maŝnavī:

Eyleben ıžhār-ı şacāÓat (12) barı
Yüzlenüp āşūb eyle aÓdā sarı
Śaflar içige kiriben her dılīr
(13) Öyle ki tilkü kellesi içre şīr
Her biri bir sarıdın eylep sıtīz
Salıban aÓdā başıġa (14) rasta-ħīz
Çırmaşıban çarħġa yéller üni
Saldı Óadū başıġa maĥşar küni
Tartılıban (15) ħancar u tīġ u sınān
Ħaśm élidin cān alıban tökdi ķan
Tenleri (16) tofraķ ara pā-māl olup
Tilleri ĥayrat ara hem-lāl olup
Né ķalıban (17) birıġa téprarġa ĥāl
Né biride razm ķılurġa macāl
Né ĥareket birısıġa (474b) (1) yār olup
Barçası çūn śūrat-ı dīvār olup
Yoķ biride ger ĥareketdin nışān
(2) Līk bolup ķanları her yan ravān
Her sarı ol daşt ara cānsız badan
(3) Eyledi tofraķ ara bī-ĥad vaṭan
Cahd étiben leşker-i nuśrat-aŝar
Maķśadıça taptı (4) Óadūġa žafar

Çūn sıpāh-ı žafar-dast-gāh maÓreke-i kārzārda namāz-ı dīgerdin tā namāz-ı (5) şāmġaça şamşīr-bāzlıķ ve sar-andāzlıķ marāsımıġa ķıyām körgüzüp dururlar. Ve leşker-i aÓdā dağı (6) neng u nāmūs yüzidin belkim cān vahmıdın ĥareket maźbūĥı žuhūrġa yétkürüp (7) endek kerr u far ķılur érdi. ÓĀķıbatu'l-amr şucaÓā-yı tanūmandnıñ şīr-mānand (8) ĥamalātıġa tāķat-ı muķāvamat kéltüre almay, bā-vūcud ol kim ĥadd u Óadadda durrāt (9) u ķaṭarātdın zıyād u afzūn durur érdiler. Ṭarīķa-ı fırārnı cumla muġtanamātdın (10) sanap öz baħt-ı bar-geşteleri dék sıpāh-ı nuśrat-panāhdın rūy-gerdān (11) bolup dururlar. Ve uftān u ħīzān yegren-i ħıźlānnı hazīmat maydānıġa sürüp (12) cān-ı havl-ı cān özlerin Amīr Ĥaydarnıñ senger-i kesāfet-aŝarıġa yétkürdiler. (13) Ve amīr dağı kemāl-i ħavf u ıżtırārdın fırār ıħtıyār ķılıpkéçesi bile Buħārā ķalÓasıġa (14) özin yétkürüp mutaĥaśśın bolup dururlar. Ve fīrūzī-aŝar leşker-i ızdıĥām-ı tamām

bile hazīmatīlarnı (15) taÓāḳub ḳılıp köp kimseni tīġ-ı bī-dırīġ ve sınān-ı cān-sıtānnıñ żurūb-ı mutavālīsı bile (16) helāket sar-ĥaddıġa yétkürüp dururlar. Ve Racab Bég Inaḳnıñ oġlı Irdana Bégni -kim (17) şacāÓat u calādatda abnā-yı cınsīdın mumtāz u sar-afrāz durur érdi- köp kimse bile (475a) (1) usārat ḳaydıġa çékip dururlar.

[343] madlūlı bile boyunlarıġa (2) aġlāl-ı girān u salāsıl-ı bī-cān salıp ve yeti ḳarabaş tūġnı dast-ı taśarrufıġa alıp amvāl-ı vāfir ve ġanāyım-ı (3) mütekāŝir bile -kim muĥāsıb-ı Óaḳl anıñ ĥısābıdın Óācız kélür érdi- murācaÓat körgüzüp dururlar. (4) Ve ol muĥārabada vāḳıÓ bolġan taÓaccubāt-ı ĥasanadın biri ol durur, kim bā-vucūd muĥārabāt-ı (5) bısyār ve muḳātalāt-ı bī-şumār żuhūrġa yétip aÓdā sıpāhıdın ĥısābsız (6) kişi maḳtūl u maósūr bolup durur ve-līkin altāf-ı İlāhī ve aÓtāf-ı nā-mutanāhīdın (7) leşker-i nuśrat-şıÓārnıñ arasıda dayyārīġa mekrūhī ve āzārī yétmedi. Meger bir tévaġa (8) -kim ol dağı duşman çerigidin olca ḳılıp durur érdi- oḳ tégdi. Bu vāḳıÓa-ı (9) masarrat-güsterniñ ħabar-ı bahcat-aŝarı Ḳurbān Óīdınıñ orta künide şeherge (10) yétdi. Ve alaman-ı żafar-nışān Źu'l-ĥıcca ayınıñ on béşide kélip dururlar. (11) Ve kélür küni Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm ĥıśārınıñ şımālıyya cānıbıda Nayman Nān Yémes (Nān Yémes) (12) mavżıÓda kemāl-i şādlıġ u nıhāyat-ı ħūş-vaḳtlıġdın oyun ḳurup şamşīr-i burrān (13) u sınān-ı żafar-nışānnı cılvaġa kirgüzüp ve ikki ṭarafdın ikki śaf yasap uruş yosunıda (14) birev birevlerige ĥamla-ı śalābat-āmīz ve śadma-ı mahābat-engīzler yétkürüp āvāz-ı tüfeng (15) ve śadā-yı kernā-yı felek-farsāy bolup ġubār-ı surma-gūn āftāb-ı Óālam-tāb yüzıġa sātır boldı. (16) Belki ḳıyāmat küni Óālam ahlıġa žāhır u tamāşā üçün ħavāśś u Óavām ol mavżıÓġa yüz urup (17) ızdıĥām-ı tamām bile heneggāma-ı[344] maĥşar şevketin sındurup dururlar. Ve bahādurlar (475b) (1) pīşīndın tā namāz-ı dīgerġaça oyun marāsımıġa ḳıyām körgüzüp camīÓ uluġ ve kiçikge (2) türlüg tamāşā bile bahralar yétkürüp bahcat-ı tamām u masarrat-ı mā-lā-kelām bile āstān-ı Ŝurayyā- (3) nışān ħāk-boslıġı şarafıġa muşarraf bolup Óavatıf-ı ħusrāvāna ve marāĥım-ı pādşāhāna (4) bile mumtāz u sar-afrāz bolup ħılāÓ-ı ħūrşīd-şuÓāÓ ve lıbāsāt-ı ḳıymat-bahā bile (5) muħallaÓ u mulabbas bolmış dururlar. Ve ħalḳnıñ arasıda ıÓtıbār-ı tamām tapdılar.

(6) **Ĥażrat-ı sulṭān-ı śāĥıb-ḳırān-ı gītī-satān ve ħāḳān-ı fırdavs-mekānnıñ culūs-ı** (7) **humāyūnınıñ on yetilençi yılınıñ vāḳıÓātı, ol cumladın ol Ĥażrat-** (8) **nıñ avvalġı martaba Çār-cūy cānıbıġa nahżat yegrenin sürmeki ve çapavul buyurup** (9) **Buħārā ve Çahār-cūynıñ ulusıġa dast-burd-ı Óažīm yétkürmeki ve Amīr Ĥaydarnıñ** (10) **gürūh u anbūh bile kélip Cayĥūnnıñ ḳıraġıda sıpāh-ı nuśrat-**

[343] Fī aÓanāḳihim aġlālā (boyunlarında demirden halkalar oldukları halde) XXXVI, 8
[344] Kelime metinde ( ) şeklindedir.

panāh (11) **muḳābalasıġa tüşmeki ve top-ı duşman-köb gülülesidin leşker-i aǾdānıñ camǾıyyatıġa** (12) **ātaş-ı tafrıḳa ḳılmaḳı ve yétüşmeki ve ortada daryā fāśıla bolup iki leşkerniñ muĥāraba maydānıġa** (13) **kire almay ayrılmaġı ve ol ĥażratnıñ Élcikniñ tuşıdınmurācaǾatḳılmaġı**

(14) Çābuk-suvār ḳalam-ı müşkīn raḳam-ı afsāna maydānıġa bu navǾ ḳadam ḳoya durur, kim çūn tāǿrīĥ-ı (15) Hıcrī miñ daġı ikki yüz otuz yéttide Śafar ayınıñ on béşide yek-şanba küni ve Yılan (16) yılınıñ avāhırıda pād-şāh-ı Ǿālī-şān ve şahanşāh-ı muǾallā-mekān ĥan-ı Sulaymān-nışān (17) ve ĥāḳān-ı davlat-pāsbān farmān-farmā-yı cahān hādım-ı erkānu'l-bıdǾatu'ž-žallām muravvıc-ı (476a) (1) ḳavāǾıdu'ş-şarīǾat ve's-salām

Maŝnavī:

Ħıdīv-ı pur-tadbīr u cavān-baħt
MuǾallā-cāy-gāh u āsmān-taħt (2)
Yarup Ǿadlıdın anıñdın çırāġı
Ḳurup ḳahrī otıdın küfr bāġı
Zarrīn raǿy u matīn (3) fikr u şahanşāh
Cahān-bān u ḳuyaş, tāc u felek-cāh
Cahān vīrānası maǾmūr andın
(4) Ħalāyıḳ közlerige nūr andın
Toluban fayż Ǿadlıdın cahān pāk
Açıp güller tiken (5) ornıġa her ħāk
Cahāndın pāk étip aǾdā vucūdın
Ḳılıp buġż ahlınıñ nā-būd [u] (6) būdın
Tapıp faḳr ahlı kām u rāĥat andın
Fuzūn olup rafāhıyyat gumāndın (7)
FaǾāl-ı ħūb u nīkū ħaślatıdın
Dıl-ı pāk ħulūś-ı nıyyatıdın
Érür cannat ara (8) śāĥıb-nigīn ol
Maḳām-ı ḳurbda masnad-nışīn ol

AǾnī ħalīfatu'r-raĥman žıllu's-Subĥān (9) abu'l-mužaffar ve'l-manśūr Abu'l-ġāzī Muĥammad Raĥīm Bahādur Ħan taġammadu'llāhu bi-ġufrānihi dāru's-salṭāna-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm (10) ĥıfžu'llāhī taǾālā Ǿan al-farḳ ve'l-ĥarḳdın

Bayt:

Minip ıḳbāl u davlat merkebıġa

(11) Anıñ dék kim ḳuyaş kök aşhabıġa

AǾlām-ı žafar-farcāmnı cılvaġa kirgüzüp uruş (12) sar-ancāmın ve yürüş marāsım u nıžāmın tüzüp kevkebe-i pādşāhī ve dabdaba-ı nā-mutanāhī bile (13) ĥareket körgüzüp Śayyād ĥavlīsı -kim rıfǾat u matānat-ı nuzhat ve ṫarāvatda

(14) Maŝnavī:

ŦaǾna-zan çarḣ-ı muǾallā édi
ǾAyb-gir cannat-ı aǾlā édi
Öyle faraĥ-güster u ābād olup
(15) Kim dıl-ı cān śaydıġa śayyād olup
Gerçi saǾādatdın édi muftaḫır
Līkin édi (16) şah yüzıġa muntažır-

Aña şevket-i tamām u ĥaşamat-ı maymanat-ancām bile nuzūl ḳılıp anıñ dīda-ı (17) ıntıžārın summ-ı sutūr ġubārıdın roşan ve vuśūlī bahārıdın dar u dīvārın fırdavs bāġı dék (476b) (1) gülşen ḳıldı.

Nažm:

Anda ḳılıp bir kéçe bazm-ı ṫarab
ǾAyş şarābını içip lab-ba-lab (2)
Olturuban masnad-ı Ǿızzat üze
Rāĥat étip bıstar-ı bahcat üze
Her nafas-āşām ḳadĥ eyledi
(3) Tañġaça āheng-i faraĥ eyledi

Çūn ancum-şāhī tün şabıstānıdın nahżat āhengin tüzüp (4) felek maydān ḳaṫǾıġa ĥareket körgüzüp dururlar. Ĥażrat-ı pād-şāh-ı ġufrān-panāh (5) dağı Śayyāddın samand-ı davlatġa rükūb körgüzüp cuyūş-ı ḳıyāmat-ḫurūş ve mulāzım-ı (6) nuśrat-lāzımlar bile Ǿāzım bolup dururlar. Ve dū-şanba küni Yañı Arıḳdağı rıbāṫ-ı fāyıżu'n-naşātī- (7) nıñ źırva-ı ıftıḫārın nuzūl-ı saǾādat vuśūlı şarafıdın felek-i davvārġa bar-ā-bar belkim Ǿarş-ı (8) aǾžamġa hem-ser ḳılıp dururlar. Ve anda dağı bir kéçe mutavaḳḳıf bolup se-şanba küni andın (9) Ǿazīmat āhengin tüzüp ve alvıya-ı žafar-taǾbıyanı cılvaġa kirgüzüp şaraf nuzūlıdın (10) Ħıtāy ĥavlīsınıñ farḳ-ı faḫāmatın gerdūn-sāy ḳılıp dururlar. Tañlası, kim çahār-şanba küni (11) durur érdi.

Maŝnavī:

Çıḳdı minip merkeb-i gül-gūn üze
Eyle ki {ki} ancum-şahī gerdūn üze
Yolı ġubārī ki (12) felekge yétip

Anı ḳuyaş dīdasıġa kuĥl étip
ØĀzım olup ħayl-ı sıpah içre şāh
(13) Eyle ki ancum ara tābanda māh
Davlat-ı taşrīfġa eylep ḳabūl
Mülk-i Hazār-asbıġa ḳıldı nuzūl
(14) Masnad-ı Øızzat u maḳām eyledi
Mayl-ı kerem olça ki kām eyledi

Ve anda iki kéçe tavaḳḳuf körgüzüp (15) sar-ancām-ı mahām safardın soñra asbāb-ı Øayş u naşāt ve ālāt-ı faraĥ u ınbısātnı muhayyā étip (16) erkān-ı davlatda aØyān-ı ĥażrat bile maclıs-ı pādşāhāna tüzüp farac u bahcat aḳdāĥın davrġa (17) kirgüzüp sar-germ-i bāda-ı Øışrat ve sar-mast-ı śahbā-yı davlat bolup durur. Ve cumØa küni Hazār-asbdın (477a) (1) rāóyat-afrāz nahżat bolup dururlar. Ve Yekke Çıḳır mavżıØın muħayyam-ı ħıyām-ı ıḳbāl ve maḳarr-ı (2) kevkebe-i ıclāl ḳılıp dururlar. Ve ol mavżıØdın SāØat Sar-dārnı Saruḳnıñ çerigıġa, (3) kim bir az muddatdın béri darbār-ı felek-mıḳdār mulāzamatı hıvāsı bile özlerin (4) ol ĥażratnıñ cān-sıpār bandaları zumrasıġa ıħlāś yüzidin dāħıl ḳılmış durur (5) érdiler. Mulāzamatġa kéltürürge nām-zad ḳılıp dururlar. Ve ol mavżıØda iki kéçe ārām- (6) güzīn bolup dururlar. Ve yek-şanba küni durur érdi, kim

Maŝnavī:
Şāh-ı gerdūn- (7) maḳām u Cam-śavlat
Eylep ıžhār-ı ĥaşamat u şevket
Çıḳıban bār-gāh-ı vālādın
(8) Öyle kim mıhr-ı çarħ-ı mīnādın
Miniben raħş-ı ħūş-lıcām üzre
(9) Mıhr dék çarħ-ı nīl-fām üzre
ØAzm étip şevket-i tamām bile
Davrıda bī-ĥad ızdıĥām bile
(10) Ḳılıban gerd-i rāh kökge śuØūd
Ol śıfat kim śuØūd ḳılġay dūd
Allıda cılva-ger lıvā-yı (11) žafar
Şıḳḳasıġa yétip havā-yı žafar
Rāh-paymā yanıda maĥramlar
Śāĥıb-ı śavlat u muØažžamlar
(12) Umarā her tarafda śaf tüzüben

Śadmat u haybat élge körgüzüben
Sürüp at (13) keynni birle néççe gürūh
Barısı babr-kīn u şīr-şikūh
Bolup afzūn Óadadda ancumdın
(14) Belkim Óālamda rīza-ı ḳumdın
Şāh-ı gerdūn-vaḳār u mıhr-afsar
Afsarī fatĥġa bolup mažhar
(15) Boluban Óazm-ı rāhġa cāzım
Boldı daryā ḳıraġıdın Óāzım
Néçe kün ḳātÓ-ı manāzıl olup
(16) ḲatÓ-ı manzıl ḳılurġa cādıl olup
Göç-ber-göç ḳatÓ-ı rāh étdi
Keç Ḳıran mavżıÓı ara yetdi

(17) Çūn Yekke Çıḳırdın rükūb körgüzüp dururlar. Ve toḳḳuz kün ḳatÓ-ı masāfat étip meźkūr aynıñ (477b) (1) salĥıda yek-şanba küni Keç Ḳıranda bār-gāh-ı sıpıhr-nışān mancūḳın źırva-ı Óayyūḳġa hem-ser ve ĥayma-ı felek- (2) āstān ḳubba-ı duruĥşānın āftāb-ı raĥşānġa bar-ā-bar ḳılıp dururlar. Ve ol mavżıÓda Çahār-cūydın (3) bir ḳul ḳaçıp kélip dar-gāh-ı Óālam-panāh bandalıġı şarafını tapıp dururlar. Ve dū-şanba (4) küni RabīÓu'l-avval ayınıñ ġurrasıda andın köçüp Aḳ Rıbātnı nuzūl-ı fāyıżu'n-naşātī bile (5) mufaĥĥar-ı manāzıl ḳılıp dururlar. Ve hem ol kün ĥūrşīd-ı cahān-tāb cady burcıġa (6) ıntıḳāl étip dururlar.Ol mavżıÓda ikki kün tavaḳḳuf körgüzüp Yomut ve Yemreli ve Teke (7) nökerleridin yigirme güzīde yigitni til tutmaḳlıḳ üçün daryādın ötkerip Buĥārā ṭarafıġa (8) yiberip dururlar. Ve panç-şanba küni andın köçüp aÓlām-ı žafar-ıltızāmnı cılvaġa kirgüzüp Darġan (9) Ata Óalayhi'r-raĥmanıñ muḳābalasıda daryānıñ ḳıraġın mažrab-ı surādıḳāt-ı žafar-tavam ve maḳarr-ı (10) alvıya-ı nuśrat-parçam étip dururlar. Ve cumÓa küni andın ĥareket körgüzüp nuzūl-ı (11) saÓādat şumūlı vuśūlıdın Gögerçinlıġa sar-afrāzlıġ yétkürüp dururlar. Ve şanba küni (12) anda tavaḳḳuf masnadıda ıstırāĥat körgüzüp dururlar. Ve hem ol kün til tutmaḳġa (13) maǿmūr bolġan alaman āstān-ı davlat-pāsbānġa aÓdā-yı maźallat-ıntımādın (14) altı kimseni ḳatlġa yétkürüp başların késip bir kimseni usārat ḳaydıġa çékip (15) kéltürüp dururlar ve Óavātıf-ı ĥusravāna ve sar u pā-yı şāhāna bile {bile} öz aḳrānıdın (16) mumtāz u sar-afrāz bolup dururlar. Ve yek-şanba küni ol ĥažrat andın rükūb étip Dāya Ħātūn mavżıÓıġa (17) sāya-ı vuśūlların salıp dururlar. Ve dū-şanba küni nahžat Óalamın ĥarekatġa kirgüzüp (478a) (1) Ḳabaḳlınıñ aşaḳıda Ḳoş ḲalÓa dégen mavżıÓnı

leşker-gāh étip se-şanba künide (2) andın atlanıp Ḳabaḳlınıñ yoḳarı cānıbıġa nuzūl étip dururlar. Ve çahār-şanba küni (3) andın ordu-yı keyhān-pūynı köçürüp Isbaznıñ ḳırın muÓasker-i Óasākir-i žafar-maǿāŝır (4) ve mesken-i aÓlām-ı nuśrat-farcām ḳılıp dururlar. Ve anda iki kün mutavaḳḳıf bolup dururlar. (5) Ve aŝnā-yı tavaḳḳufda sıpāh-ı žafar-panāhdın bir néççe mutahavvır yigitler ħuśamā-yı maźallat-ıntımā- (6) dın béş kimseni maǿsūr u maÓlūl ḳılıp Óataba-ı aÓlā mulāzamatıġa yétkürüp dururlar. (7) Ve Óınāyāt-ı pādşāhāna ve ınÓāmāt-ı ħusravānadın bahramand ve sar-buland bolup dururlar. Ve soñġı (8) kün Ħāl Nıyāz Yüz Başı, kim Ḳaraḳçılıḳ laḳabıġa maşhūr durur ve Óayyārlıḳ bābıda felek-i davvār- (9) nıñ zāl-ı mekkāresi anıñ ḳaşıda ba-ġāyat gol u nā-dān ve mekkārlıḳ Óılmıda cahān-ı ġaddārnıñ (10) kühen-sāl Óayyarası anıñ yanıda bir tıfl-ı abcad-ħ(v)ān durur érdi.

Maŝnavī:

Śubĥ u masā ĥīla bolup (11) vırd aña
Mekr éliniñ barçası şāgird aña
Hem kéliben fīl-tan u zor-ger
ÓĀcız olup (12) allıda yüz zāl [u] zar
Eyler édi ḳaśd ile ger ursa pā
Bir tün ara maġrıb u maşrıḳnı tay
Tīra tün (13) érdi aña kündin yaruḳ
Yol aña ḳay sarı yüz ursa açuḳ
MānıÓ émes érdi aña (14) baĥr u bar
Yél kibi her mülkdin étgen güźar

Ĥażrat-ı śāĥib-ḳırān-ı maġfırat-nışān anı ikki (15) üç çābuk-dast yigit bile ḳaraḳçılıḳġa nām-zad ḳılıp dururlar. Tā kim aÓdā-yı davlatġa (16) dast-burdī yétkürgeyler. Ol ĥasabu'l-farmān hem-rāhları bile bir hilāl-mıŝāl zavraḳġa (17) minip su satĥı bile Óazīmat körgüzüp dururlar.

Bayt:

Hayǿat-ı marġūb eyle zavraḳ kézip CayĤūn ara
(478b) (1)Yañı ay andaḳ ki sāyır bolġusı gerdūn ara

Yarım aḳşāmda Élcik güźarıġa barıp ol (2) güźardın aÓdā-yı davlat kémeleridin iki kémeni kémeçilerin ġāfil tapıp yük ve asbābı bile (3) dast-ı taśarrufıġa kirgüzüp tañ atmay āstān-ı sıpıhr-nışānnıñ mulāzımları ĥużūrıġa (4) yétüşüp ınÓām-ı ħusravāna ve altāf-ı mülūkāna bile sar-afrāz bolup dururlar. Ol ĥażrat (5) cumÓa küni hem Isbazda tavaḳḳuf ḳılıp şanba küni andın köçüp lıvā-yı žafar-nışānnıñ (6) mahça-ı duruĥşānın

cılvaġa kirgüzüp śadmat-ı tamām ve śavlat-ı mā-lā-kelām bile Élcikniñ muķābalasıda (7) daryā kenārıġa nuzūl-ı ıclāl körgüzüp dururlar. Ve bār-gāh-ı sıpıhr-ışţıbāhnı bar pāy ve ħar-gāh-ı davlat-panāh- (8) nıñ başını gerdūn-sāy ķıldurup dururlar. Ve ol mavżıÓda tört kün tavaķķuf vāķıÓ (9) bolup durur. Ve Amīr Ĥaydar dağı bī-ĥısāb çerik bile kélip Cayĥūnnıñ şımālıyya cānıbıda ordu-yı (10) humāyūnnıñ muķābalasıġa nuzūl-ı ıclāl ķılıp dururlar. Çūn daryānıñ suyı arķa tarafdın (11) aķıp ķıbla cānıbıġa ķayır taşlap durur érdi. Ve aķa turġan yeri zıyāda teng u tār durur (12) érdi. Gerdūn-mıŝāl kémeler ve cöng-i kirdār safînalar, kim ķıyāmat-aŝar leşkerniñ zād u rāĥılası (13) ve asbāb-ı ĥarb ve ālāt-ı żarb alarġa yüklenmiş durur érdi. Ve eger daryānıñ içi bile (14) ötse duşman çeriginiñ top u şamħālınıñ oķıdın żarar yétkürüp durur érdi. (15) Bu cıhatdın ķara çerigige ķayırdın yaf ķazdurup kémelerni andın ötkerüp dururlar. (16) Ve ol aŝnāda ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı gītī-satān Sulaymān-mekān leşker-i žafar-nışāndın bir az (17) atlıġnı Çār-cūy çapavulıġa nām-zad ķılıp dururlar. Maǿmūrlar surÓat-ı tamām bile calādat tavsanın sürüp (479a) (1) Çār-cūynıñ atrāf u eknāfın tāħt u tāz ķılıp köp olca ve esīr alıp Óataba-ı (2) aÓlā mulāzamatıġa yétip dururlar. Ve ıltıfāt-ı nā-mutanāhīġa maħśūś bolup dururlar. (3) Çahār-şanba küni ol ĥażrat esīrlerni Ķılıç Nıyāz Arbāb bile Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazmġa (4) yiberip dururlar. Ve panç-şanba kéçesi yana Ħāl Nıyāz Ķaraķçını leşker-i aÓdānıñ (5) senger-i nuĥūsat-aŝarıġa buyurdı. Tā kim bir vāķıÓa-ı Óacība žuhūrġa yétkürgeyler. Ol (6) farmān-ı ķażā-carayān mūcıbı bile daryādın Óubūr ķılıp özin nasīm-mıŝāl aÓdā-yı (7) bad-sigāl nıñ senger-i şamātat ışţımālıġa yétkürüp Amīr Ĥaydarnıñ ķoşıġa (8) dāħıl bolup durur. Ve oġlını kim-ħaymanıñ içide uyķuda durur érdi- südrep (9) çıķarıp ketefıġa köterip muÓāvadat cānıbıġa ravān bolup dururlar. Ve tañ atġan- (10) dın burun āstān-ı nuśrat-pāsbān-ı pīş-gāhıġa éltip taşladılar. (11) Ve ol bī-ĥısāb ġaflat uyķusıdın bīdār bolup körüp durur -kim zamāna (12) né oyun oynap durur- ve panç-şanba künide ol ĥażrat Élcikniñ tuşıdın top [u] (13) top-ħāna, bār-gāh u şāmyānanı ĥarekatġa kirgüzüp Üsti muķābalasıda Kuyang arıġınıñ (14) saķķāsın maķarr-ı kevkebe-i ıclāl ve mavżıÓ-ı sarā-parda-ı ıķbāl ķılıp dururlar. Ve ol mavżıÓda (15) duşman sıpāhıdın bir yigit ķaçıp kélip canāb-ı saltanat-maǿābnıñ mulāzamatı (16) şarafın tapıp durur. Ve cumÓa küni Buħārā leşkeri bile sıpāh-ı nuśrat-panāh (17) muķābala bolup ikki cānıbıdın raÓd-āşūb top ol maŝābada atıldı, kim śadā-yı mahīb sıpıhr-ı barīn ķulaġın aśam (479b) (1) ķıldı. Ve dūd-ı žulmat-andūd ol mıķdār havā ķażāsıġa yüz urup durur, kim āftāb-ı Óalam-tāb çahrasın yaşurdı.

(2) Maŝnavī:

Her yan atılıp çū top-ı dıl-köb

Yetti ünidin cahānġa āşūb
Dūd u şararı bile (3) yaruķ kün
Žāhır bolup élge ancum tün
Ot saçıban öyle kim sar-ā-pā
Ātaş-gah-ı dūzaħ (4) oldı daryā
Żıddıyat olup ırādā-ı mafķūd
Su boldı sar-ā-sar ātaş-ālūd
Her sarı śadā-yı raǾd-āsā
(5) Maĥşar künin étdi āşkārā
Āħır ħuśamā bolup hırāsān
Yüz Ǿacız ile boldı rūy-gerdān

(6) Çūn top-ħāna-ı davlat-nışāna sar-kārlarınıñ ātaş-bāz u gülüle-andāzlıġıġa aǾdā-yı gürīz-pāy (7) ŧāķat-ı muķāvamat kéltüre almay, daryā kenārıdın fırār ıħtıyār ķıldılar. Ve hem ol kün ĥażrat-ı (8) śāĥıb-ķırān-ı maġfırat-nışān Yomutıyya çerigin Çār-cūy ustıġa buyurup dururlar. Tā kim (9) ol ķalǾa atrāfıġa çapavul urġaylar. Çūn maǿmūrlar farmān-ı vācıbu'l-ımtıŝāl mūcıbı (10) bile atlanıp ılġar ķıldılar. Ve balā-yı nā-gehān dék Çār-cūynıñ atrāfıdın dāħıl bolup (11) tört kişini ķatlġa yétkürüp dururlar. Ve sékkiz kimseni usārat ķaydıġa çékip ġanāyım-ı (12) farāvānġa mutaśarrıf bolup dururlar. Ve andın sālıman u ġānıman murācaǾat körgüzüp dar-gāh-ı felek-ıştıbāh (13) mulāzamatıġa yétip dururlar. Şanba ve yek-şanba küni ol ĥażrat mavżıǾ-ı meźkūrda tavaķķuf ķılıp (14) sıpāh-ı nuśrat-panāhnıñ zād u rāĥılasın kémelerdin aldurup barça kémeni Keday Nıyāz Maĥram bile (15) Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazmġa ķaytarıp dururlar. Ve dū-şanba küni Salur ve Saruķ camāǾasınıñ ekābırıdın béş (16) kişi dar-gāh-ı Ǿālam-panāh ħāk-boslıġıġa yétip dururlar. Bu mażmūn bile, kim bizler ħod mulāzamatıġa kéldük, (17) barça barça nökerimiz daġı izimizdin yétüşgüsi durur. Hem ol kün Yomut alamanı yana ruħśat (480a) (1) alıp Çahār-cūynıñ çapavulıġa Ǿāzım bolup dururlar. Bu navbat él-i meźkūrnıñ ķaravulı alamannı körüp (2) camīǾ ulusnı ķalǾaġa kirgüzüp ķabalıp dururlar. Ve alamannıñ ekŝerī murācaǾat ķılıp baǾżısı (3) ķalıp dururlar. Ve ķalġanlar cahd-ı tamām ve saǾy-ı mā-lā-kelām bile mutahavvırāna at salıp ķalǾanıñ tübide (4) bir üyge ķoyulup dururlar. Ve tört kimseni katlġa yétkürüp dururlar. Ve bir kişini tirik tutup kéltürüp dururlar. (5) Se-şanba küni masāmıǾ-ı aǾlāġa munhīlar ħabar yétkürüp dururlar, kim Buħārānıñ çerigidin (6) bir az kişi yoķarıraķdın daryādın Ǿubūr körgüzüp bu ŧarafġa ötmiş durur. Ve ol ĥażrat bu ħabarlarnı (7) éşitgeç Yomutnıñ çerigin anıñ mudāfaǾasıġa nām-zad ķıldı. Çahār-şanba küni Ǿınān-ı Ǿazīmatın (8)

murācaǾat cānıbıġa maǾṭūf étip Nādır Şāhnıñ sengerin muǾasker-i Ǿasākir-i davlat-maǿāâır (9) ḳılıp dururlar. Ve hem ol künde maǿmūr bolġan alaman yegren-i şacāǾatnı calādat maydānıġa (10) {maydānıġa} sürüp ġayrat ḳılıçın nıyām-ı mubārazatdın çékip aǾdā-yı nekbet-ıltıvānıñ ustıġa ĥamla-ı (11) dılīrāna bile cılav-rīz at salıp dururlar. Ve ol gürūh-ı żalālat-pıjūh bahādurnıñ ĥamlasın yıraḳ- (12) dın muşāhada ḳılġaç öz baĥt-ı bar-geşteleri dék rūy-gerdān bolup maşaḳḳat-ı tamām ve śuǾūbat-ı lā-kelām (13) bile özlerin kémeġa taşlap fırār ıhtıyār ḳıldılar. Ve ekŝerī kémeġa mine almay, özlerin (14) daryāġa urup helāket sar-ĥaddıġa yétip dururlar. Ve sıpāh-ı nuśrat-panah iki at bir savut (15) ve üç ḳılıç ve iki multuḳ ve yana ġanāyım-ı mavfūra bile Ǿataba-ı aǾlā mulāzamatıġa yétüşüp sar u pā-yı (16) pādşāhāna bile mumtāz u sar-afrāz bolup dururlar. Panç-şanba küni ol ĥażrat Nādır Şāh- (17) nıñ sengeridin köçüp Ḳabaḳlıġa nuzūl-ı ıclāl körgüzüp dururlar. Hem ol kün (480b) (1) ġāyat-ı hımmat ve nıhāyat-ı muruvvatdın barça usarānı āzād étip öz cāylarıġa yiberdi. (2) Ādīna küni kevkebe-i vālānı ĥarekatġa kirgüzüp Üç Kersen atlıġ mavżıǾnı leşker-gāh ḳılıp dururlar. (3) Ve se-şanba küni ol mavżıǾdın rükūb buyurup Gögerçinli marĥalasıġa sāya-ı vuśūlı bile (4) buland-pāyalıḳ yétkürüp dururlar. Ve yek-şanba küni dar-gāh-ı felek-ışţıbāhnıñ mulāzımlarınıñ (5) sar-afrāzı ve sırdaşı Muĥammad Nıyāz Yasavul Başını Yomutıyya çerigi bile daryādın ötkerip Buĥārānıñ (6) çapavulıġa nām-zad ḳılıp dururlar. Ve hem ol kün dar-gāh-ı felek-farsāynı Daruġan Atanıñ tuşıda (7) daryā ḳıraġıda bar pāy ḳıldurup nuzūl-ı ıclāl körgüzüp dururlar. Ve dū-şanba küni (8) andın nahżat körgüzüp Keç Ḳıran mavżıǾġa sāya-ı vuśūl-ı farĥat-şumūlını salıp dururlar. (9) Se-şanba küni andın köçüp Burlı manzılın muĥayyam-ı ħıyām-ı saǾādat-ancām ve mesken-i aǾlām-ı maymanat-farcām (10) ḳıldılar. Ve hem ol kün RabīǾu’ŝ-ŝānī ayınıñ ġurrası durur érdi. Ol mavżıǾda çapavulġa (11) maǿmūr bolġan alamanġa ḳarap yeti kün tavaḳḳuf körgüzüp dururlar. Altılançı küni -kim (12) yek-şanba küni durur érdi- alaman-ı fatĥ u žafar-tavamān Buĥārā mużāfātıdın Ħayr-rıbāt atlıġ ḳaryanı (13) çapıp Ǿayāl u aţfālın esīr, māl u mavāşīsın olca étip mulāzamatıġa yétip dururlar. Hem ol (14) kün ol ĥażrat barça Özbek ve Çavdur ve Ḳara Ḳalpaḳnıñ yıġının Buĥārānıñ çapavulıġa (15) buyurup dururlar. Maǿmūrlar hem ol künde oḳ daryādın Ǿubūr körgüzüp dururlar.

Ol çerik- (16) **niñ ser-kerdeleriniñ asāmīsı bu ţarīḳada durur, kim**

Süyün Biy ve Dosım Biy ve Kerçek Biy (17) ve Berdi Biy ve SaǾīd Biy ve Ħ(v)āca Nıyāznı ve Vays Nıyāznı ve Ĥakīm Nıyāz Biy ve Taşım Biy ve Oraż Biy ve Ḳara Ḳalpaḳıyyadın (481a) (1) Ésen Bay Biy ve Mullā Ħuraz Biy ve Ḳoş Bérgen Biy ve Ḳādır Berdi Biy ve Ḳul Yumrı Biy ve Él Kéldi Biy (2) ve Ḳuvanç Biy ve Racab Biy ve

Ay Mīrzā Biy ve Ékilik Biy ve Dosım Biy ve Mullā Davlat Nažar Biy ve Dollı Biy (3) ve Şāh Nıyāz Biy ve Ḳābıl Biy ve Şaġāl Biy Yüz Başı ve Maḳay Yüz Başı ve Ħudāy Berdi Biy ve Uraḳ Biy ve Bay (4) Dost Biy ve Aśġar Biy ve Şükür ǾAlī Biy ve Tümen Biy ve Bég Nažar Yüz Başı ve Bala Bahādur ve Éşim Yüz Başı (5) ve ǾĀdıl Yüz Başı ve Bay Ḳara Yüz Başı ve Tuġay Yüz Başı ve Sarman Bahādur ve Ħ(v)āca (6) Télegen Yüz Başı ve Panāh Bahādur Yüz Başı ve Tācī Murād Yüz Başı ve Sultān Bahādur ve maĥram (7) dastasıdın Ḳurbān Nıyāz Yasavul Başı ve Töre Bég Yüz Başı ve Tölegen Yüz Başı (8) ve Ḳalandar Bég ve Allaş Bég ve Allāh Nažar Bacaḳī ve Tekedin Murād Sar-dār ve Ħ(v)āca Nažar Bég (9) ve Ħāl Nafas Atalıḳ ve Çavdurdın Süyün Bahādur ve Baylı Yüz Başı ve Yarlıḳap (10) Bég ve Safar Bay ve Muĥammad Oraż Yüz Başı ve Muĥammad Nažar Yüz Başı ve Allāh Nažar Maħźūm Yüz Başı ve Bozaçı (11) Fayżı Yüz Başı ve Durdı Murād Yüz Başı ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı gītī-satān bu meźkūr bolġan (12) ser-kerde ve sıpah-dārlarnı tört miñ nafar sıpāh-ı carrār-ı kīne-güźār bile dū-şanba (13) küni daryādın ötkerip dururlar ve Yomut ekābırıdın Murād Sar-dār -kim avvalġı (14) künde çapavuldın zaħm-dār bolup kélip durur érdi- vafāt taptı. Anıñ canāzasın (15) hem ol kün oḳup tañlası -kim se-şanba küni durur érdi- ol ĥażrat Burlıdın (16) köçüp Śadvarġa nuzūl-ı ıclāl körgüzüp dururlar. Ve ol mavżıǾda SāǾat Sar-dār, Saruḳ- (17) nıñ çerigin kéltürüp āstān-ı felek-nışān Ǿubūdıyyat şarafıġa (481b) (1) fāyız bolup dururlar. Çahār-şanba küni Yomut alamanınıñ kéltürgen usarā ve kelle ve ḳulaḳ (2) ve burunların ħaṭġa alıp Śadvardın atlanıp Ḳoş töfeni muǾasker-i Ǿasākir-i davlat-maǿāŝır (3) ḳılıp dururlar. Ve panç-şanba küni ol mavżıǾdın köçüp rāǿyat-afrāz nahżat (4) bolup Hazār-asb mülkige bahār vuśūlıdın ħuld-ı barīn dék nażārat-ı bī-andāza bağışladı. (5) Ve ādīna küni camīǾ alaman žafar-ı aḳrānġa ħulāǾ-ı ħūrşīd-şuǾāǾ ıĥsān-ı ıśtınāǾ (6) bile sar-afrāzlıġlar yétkürüp dururlar. Ve Hazār-asbdın rükūb körgüzüp Yañı (7) Arıḳ ĥavlīnı şaraf ḳudūmı bile aşraf-ı manāzıl ḳılıp dururlar. Şanba küni (8) andın ĥareket körgüzüp ve dabdaba-ı tamām ve kevkebe-i mā-lā-kelām bile masnad-ı ħılāfatġa nuzūl (9) ḳılıp sarīr-ı saltanat ārām-güzīnī bolup dururlar.

Ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı fırdavs-mekān (10) **safar-ı saltanatġa nuzūl ḳılġandın soñra vāḳıǾātı -kim vuḳūǾġa yétip durur**- (11) **ıħtıśār ṭarīḳı bile taĥrīr silkige çékgüsi durur. Ol cumladın** (12) **biri yoḳarıda meźkūr bolġan ser-kerdelerniñ vāḳıǾası durur.**

Ol vāḳıǾa (13) andaḳ durur érdi, kim çūn alar Burlı mavżıǾda ħan-ı cannat-mekānnıñ farmān-ı (14) lāzımu'l-ıźǾānı bile RabīǾu'ŝ-ŝānī ayınıñ yetilençiside dū-şanba küni daryādın ötüp (15) se-şanba küni Üç Oçaḳ mavżıǾda mutavaḳḳıf bolup

dururlar, çahār-şanba küni (16) andın Óazīmat körgüzüp béş manzılda Ħāl Atanıñ Ĥavālīsıġa barıp dururlar. (17) Ve andın ötüp Yılġınlı atlıġ mavżıÓda bir aķşām ıstırāĥat étip andın saĥar vaķtıda (482a) (1) atlanıp çāşt-gāh vaķtıda Kuçumlıġa nuzūl-ı ıclāl körgüzüp dururlar. Ve ol mavżıÓda (2) oġruķ u buna, aĥmāl u aŝķāl ve tévelerni ķoyup sıpāh-ı nuśrat-panāh ve şucaÓā-yı kīne- (3) dast-gāh bād-pā-yı şacāÓatġa rükūb körgüzüp ve tīġ-ı ġayratnı pahlūsıġa (4) asıp surÓat-ı tamām ve ıstıÓcāl-ı mā-lā-kelām bile pīşīndın tā tañ atġunça ılġar étip (5) heneggāma-ı[345] śubĥda Baba Ĥācı ve Mīr Şikārān ve Zandanī ve yana néççe ķaryalarnı tā Vardanzīġaça (6) pāy-māl-ı çapavul ve dast-farsūd-ı tatāvul ķılıp aÓdā-yı davlatdın köp kimseni ķatlġa yétkürdiler. (7) Ve her kim öz ķudratıġa köre, kötere alġança olcaġa mutaśarrıf bolup dururlar.

Maŝnavī:

Çūnki sıpah ahlı (8) çékip tīġ-ı tīz
Her sarıdın žāhır étip rasta-ħīz
Her kişi öz yaşıça başlar alıp
(9) Barça Óadū ħaylıġa mātam salıp
Ol kün olup ħaśmġa āħır zamān
Her sarıdın sayl kibi (10) aķdı ķan
Néççesi ölüp néççesi maósūr olup
Ahl-ı sıpah allıda maķhūr olup
Olca bolup (11) māl u mavāşīları
Öyle ki asbāb u Ĥavāşīları

Çūn sıpāh-ı nuśrat-nışān usār-ı bī-pāyān (12) ve ġanāyım-ı farāvān ve āb-rūy-ı tamām ve ıķbāl-ı mā-lā-kelām bile murācaÓat körgüzüp śaĥārī (13) ve bavādī ķatÓıdın soñra māh-ı meźkūrnıñ avāħırıda darbār-ı sıpıhr-madār cabha-sālıġı (14) şarafıġa muşarraf bolup dururlar. Ve altāf-ı ħusravānaġa maĥśūś ve zar-andūd lıbāslar (15) mulabbas bolup dururlar.

Ĥ**ażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı ġufrān-nışānnıñ Şāh-ābād arıġı-** (16) **nıñ ķaçusın baġlamaķġa rükūb ķılıp Buĥārā ustıġa çapavul buyurmaķları** (17) **ve şikārnıñ ırādası bile daryādın Óubūr ķılıp Kégeylige barġunça ķuşlap dāru'l-ĥılāfa** (482b) (1) **cānıbı murācaÓat merkebin sürmeki**

Arbāb-ı ħabar ve aśĥāb-ı ĥikāyat muÓtabar söz daryāsın (2) bu navÓ mavcġa kirgüze durur, kim çūn ol aŝnāda Şāh-ābād arıķınıñ yoķarısı- (3) dın ķaçu yıķıp barça suya daryāġa ķoya durur érdi. Ol Ĥażrat öz nafs-ı nafīsı bile (4) ol ķaçunı band

[345] Kelime metinde ( ) şeklindedir.

ḳılmaḳlıḳ üçün rükūb ḳılıp Racabu'l-muraccab ayınıñ (5) avvalıda ḳaçu üstige barıp baġlatmaḳ işin ıbtıdā ḳıldurup durur. (6) Ve yétti kün ol mavżıÓda tavaḳḳuf ḳılıp umarā-yı Óıžāmdın Allaş Biy ve yana bir (7) az ser-kerdeni yétti yüz kimse bile Buḥārānıñ çapavulıġa nām-zad ḳılıp dururlar. (8) Andın soñra ḳaçu üstide bırādar-ı arcmand-saÓādat payvandı žahīru'd-davla ve'd-dīn (9) Muĥammad Nažar Bégni ḳoyup śayd-andāzlıġ hıvāsı bile daryādın ötüp bir néççe kün Cayĥūn- (10) nıñ şımālıyya savāĥılın ḳuşlap Kégeyli bīşasıġa barıp dururlar. Ammā maÓlūm bolsun, (11) kim Allaş Biyler ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırāndın fātıĥa alıp Buḥārā śavbıġa Óāzım bolupdurlar, (12) bir néççe kün ḳatÓ-ı masāfat ḳılıp Ḳara Köl ĥavālīsıdın dāĥıl bolup dururlar. Ammā alar dāĥıl (13) bolmasdın burun ħabar tapıp ol ĥavālīdaġı élniñ macmūÓı ḳorġanġa kirip mutaĥaśśın bolmış durur (14) érkenler bu cıhatdın sıpāh-ı nuśrat-panāh atrāf u cavānıbġa ılġar étip él tapa almay ikki (15) üç kişi tapıp ḳatlġa yétkürüp muÓāvadat ḳılıp Kégeylide şaraf-andūz-ı ṯaḳbīl-bısāṯ (16) bolup dururlar. Ol ĥażrat Kégeylidin Óınān-ı Óāṯıfatın murācaÓat cānıbıġa maÓṯūf étip (17) Óazīmatınıñ yigirme törtlençi küni dāru's-salṯana-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm nuzūl ḳılıp dururlar. (483a) (1) Ol ĥażratnıñ nuzūl-ı humāyūnıdın ikki kün burun Buḥārā vālīsı Amīr Ĥaydardın Pād-şāh Ħ(v)āca (2) élçi bolup kélip durur. Bu mažmūn bile, kim ṯaġamızdın ba-ġāyat ħursand u mınnat-dārmız, (3) kim biz Ħıtāy Ḳıpçaḳ ustıġa kétgenmizde kemāl-i muruvvat u marĥamatdın yurtumızġa (4) çapavul buyurmay dururlar ve baÓżı Óarż-ı kūylar ṯaġamızını bizniñ ĥaḳḳımızda ħuśūmatġa (5) mansūb ḳılur érdiler. El-ĥamdu-li'llāhi ve'l-minne [346] maÓlūm bolup durur, kim davlat érkenler (6) ummīd ol durur, kim ḳıyāmatġa tégrü hem yaĥşılıġ bile barışġaymız, anıñ bu (7) sözidin Óarżı bu durur érdi, kim ol ĥażrat dağı anıñ bar-ā-barıda mulāyım sözler (8) bile aña élçi yibergey, tā kim bu bahāna bile śulĥ sözi araġa tüşüp muĥālafatları (9) muvāfaḳatġa mubaddal bolġay ve āşūb-ı çapavul ve tengnā-yı muĥāśaradın ḳutulup fārıġu'l-bāl (10) u muraffahu'l-ĥāl bolġay bu mažmūn canāb-ı felek-ıntısāb mulāzımlarınıñ vāsıṯası bile (11) masāmıÓ-ı aÓlāġa yétüşüp durur. Ol ĥażrat anıñ bar-ā-barıda bu maÓnā bile ħaṯṯ-ı taĥrīr ḳıldurdı, (12) kim ĥālā Racab ayınıñ avāĥırı durur. Inşāó-allāhu taÓālā ŞaÓbān ayınıñ yigirme üçide (13) çahār-şanba küni dāru'l-ĥılāfa-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazmdın rükūb körgüzüp Çār-cūy cānıbıġa kevkebe-i vālā bile (14) nahżat Óalamın cılvaġa kirgüzgümiz durur. Mevkib-i keyhān-pūy ol mavżıÓġa vārıd bolġandın (15) soñra Téñri taÓālānıñ ĥ(v)āhışı ḳaysı iş bolsa ol bolġusı durur. Ħ(v)āh-ı (16) dostlıḳ bile barışmaḳ bolġay ve ĥ(v)āh-ı duşmanlıḳ bile ol ĥażrat-ı Pād-şāh Ħ(v)ācanı şaraf-ı (17) dīdār-ı saÓādat-āŝārıġa

[346] Hamd ve minnet Allah'adır.

muşarraf ḳılmay béş kündin soñra āstān-ı davlat-pāsbān (483b) (1) mulāzımları hem ol maẕmūn bile ḳaytarıp dururlar.

Sulṭān-ı memāliksitān (2) **ve ḥāḳān-ı maġfırat-nışān fırdavs-āşyānnıñ ikilençi martaba ordu-yı keyhān-pūynı Çahār-cūy-** (3) **nıñ cānıbıġa tépretmeki ve ol Óazīmat vāhımasınıñ tund-bādıdın muḥālıflarnıñ bınā-yı ḥātırı** (4) **erkānıġa zalzala yetmeki ve amīr-ı kebīr calālu'd-davla ve'd-dīn ve'd-dunyā Ḳutluḳ Murād Inaḳnıñ Cayĥūndın** (5) **Óubūr körgüzüp anıñ yüzige Fārāb ḳorġanınıñ darvāza-ı fatĥı açılmaġı ve endek zaḥm-ı çaşmī** (6) **yétip taḳdīr-ı İlāhī bile leşker-i aÓdā ġalaba ḳılıp sıpāh-ı nuśrat-panāhnıñ basılmaġı ve sıpah ahlınıñ baÓżısı** (7) **uruşda baÓżısı daryāda nā-būd u mafḳūd bolup Inaḳnıñ canāb-ı ḥılāfat-maóāb sıpıhr-maóāb mulāzamatıġa** (8) **yétgeni ve ol ĥażratnıñ dāru's-salṭana-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm śavbıġa murācaÓat étgeni vāḳıÓası durur.** (9)

Söz ıḳlīmınıñ śāĥıb-ḳırānı ve maÓānī kişveriniñ kām-rānı aÓnī ḥāma-ı badīÓa-āŝār bu yañlıġ vāḳıÓa-güźārlıġ (10) ḳıla durur, kim çūn tāórīḫ-ı Hıcrī miñ iki yüz otuz yetide Yılḳı yılı bile ŞaÓbān ayınıñ yigirme (11) üçide çahār-şanba küni ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı ĥavrāó-pāsbān Çār-cūy Óazīmatın pīş-nıhād-ı ḥāṭır- (12) aşraf ḳılıp dāru's-salṭana-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazmdın umarā-yı nām-dār ve küberā-yı źu'l-ıḳtıdār leşker-i ḳıyāmat- (13) āŝār bile ĥareket körgüzüp Śayyād ĥavlīsı -kim ravża-ı rıżvān miŝillik ābād durur érdi- şaraf (14) nuzūlı mubāhātıdın burūc-ı faḥāmatın źırva-ı eflākdın aşurup dururlar. Ol mavżıÓda Harāt (15) memleketiniñ ĥākimi Maĥmūd Şāhnıñ élçisi Kedü Ħan -kim Afġānıyya camāÓasınıñ pīşvāsı durur (16) érdi- canāb-ı rıfÓat-maóāb tofraḳınıñ cabīn-sālıġı davlatıġa fāyız bolup pād-şāh-ı meźkūr- (17) nıñ ıħlāś-nāmasın navvāb-ı ĥażrat vāsıtası bile nażar-ı kīmiyā-aŝar mutālaÓasıġa yétkürüp dāman (484a) (1) umīdı marĥamat-ı vāfıra ve Óınāyat-ı mütekāŝire cavāhırı bile maşĥūn ve mamlū bolup durur. (2) Ve hem ol kün Śaruḳ camāÓasıdın Mengli Témür Bég ve Yaĥşı Muĥammad Sar-dār başlıġ bir néççe ıħlāś- (3) şıÓār ve cān-sıpār bahādurlar Marv vılāyatınıñ fatĥı başāratın yétkürüp ol ĥażratnıñ cāma-ħāna-ı (4) ıĥsānıdın ħılāÓ-ı ħürşīd-şuÓāÓ bile mumtāz u sar-afrāz bolup dururlar.

Bu vāḳıÓanıñ (5) **keyfiyeti andaḳ durur érdi, kim**

Çūn Buħārā memālikiniñ vālīsı Amīr Ĥaydar Pād-şāh köp muddatdın (6) béri cahān-dārlıḳ mulāĥażası bile Marv vılāyatıġa pay dar pay ılġar yiberip bir navÓ ĥırāsat (7) u muĥāfażat körgüzür érdiler ve ol dıyārda mutavaṭṭın u mütemekkin bolup olturġan Terākime ṭavāyıfı- (8) dın Teke ve Salur ve Saruḳnıñ ħalḳı, kim żarūratan ol ılġarlarġa muÓāvanat (9) körgüzüp mā-yaĥtācların yétkürür érdiler. Çūn ol camāÓanıñ ĥoḳḳa-ı

żamīrı avvaldın ḥod- (10) āstān-ı davlat-āşyān mulāzamatınıñ cavāhır-ı maĥabbatı bile mamlū durur érdi. Ḥuśūśan (11) ol uçurda saÓādat azalī hıdāyatı bile ol ĥażratnıñ ḥuddām-ı ḥucasta-farcāmlarınıñ (12) silkige bi'l-kül ınĥırāṫ tapıp durur. Ve cān-sıpār bandalarınıñ ḳatārıġa (13) dāḫıl bolmış dururlar. Ve ol dıyārda yatġan ılġar, kim alarnıñ rozgārı (14) ol camāÓanıñ madadkārlıġı bile bir navÓīda öte durur érdi. Ve ol aŝnāda alar- (15) nıñ marsūm ve važīfaları bi'l-kül munḳatıÓ bolup durur. ÓĀḳıbatu'l-amr aṫfāl u Óayāl (16) asbāb u amvālın köterip başların ḳutḳarmaḳı ġanīmat bilip ve ḳalÓanı taşlap yüz (17) miñ hırās u ıżṫırār bile Buḫārā yurtıġa fırārī bolup dururlar. Ve Marv ḳalÓası -kim ġayrat-ı (484b) (1) bıhışt-ı barīn ve zīnat-ı rūy-ı zamīn durur érdi- bī-zaĥmat-ı rāh ve bī-taşvīş-ı sıpāh memālik-i maĥrūsa (2) silkige ıntıžām tapıp durur. Ve panç-şanba küni ol Ĥażrat, Śayyāddın rükūb körgüzüp şevket-i (3) tamām ve ĥaşamat-ı mā-lā-kelām bile Yañı Arıḳ ĥavlīsınıñ dīda-ı ıntıžārın gül-gün-ı śabā-raftār ḳudūmı- (4) nıñ surma-mānand ġubārıdın roşan ḳılıp dururlar. Ve Ādīna küni ol mavżıÓdın atlanıp (5) Çatlı bīşasınıñ aşaḳıġa tüşüp şanba küni ol bīşanıñ yoḳarıraḳıġa nuzūl étti. (6) Yek-şanba küni ĥażrat-ı ḳudvatu'l-avlıyā ve zubdatu'l-atḳıyā Pahlavān Ata ḳuddısa sırruhu yafınıñ saḳḳāsıġa (7) nuzūl-ı ṫarāvat şumūlī fayżıdın şād-āb u sīr-āblıġ yétkürüp dururlar. Ve ol mavżıÓda maḳśadu'l-aÓāžım marcıÓ (8) u'l-ekārım vazārat-panāh ve śadārat-dast-gāh Muĥammad Rıżā Ḳoş Bégi şahar-ı fırdavs-ı ba-ĥaśrnıñ muĥārasatı üçün (9) canāb-ı salṫanat-maóābdın ıcāzat u ruḫśat şarafıġa muşarraf bolup taḫt-gāh-ı davlat-panāh śavbıġa (10) muÓāvadat ḳılıp dururlar. Ve dū-şanba küni -kim meźkūr aynıñ salḥı durur érdi- Yekke Çıḳır mavżıÓı (11) leşker-i nuśrat-aŝarġa muÓasker bolup durur. Ve se-şanba kéçeside Ramażānu'l-mübārek ayınıñ hilālı ḳāmat-ı (12) naĥīf bile cılva-ger bolup ol ĥażratnıñ rāóyat-ı žafar-āyatı mahçasıġa[347] Óacz u inkisārlıḳ yüzidin (13) tekrīm u taÓžīm körgüzüp dururlar. Ve hem ol kün Śaruḳ ĥalḳıdın kélgen çaparlardın Usta (14) atlıġ birevni ınÓām-ı ḥusravāna ve ıĥsān-ı pādşāhāna bile mumtāz u sar-afrāz bolup tovaçılıḳ yosunı bile yana (15) Marvġa nām-zad ḳıldılar. Ve çahār-şanba kéçesi ḥuftan namāzı adasıdın[348] soñra ġayb Óālamıdın śāÓıḳa-ı (16) ḥabar žuhūrġa yétip durur, kim Nūĥ Óalayhi's-salām ṫūfānınıñ rastā-ḥīzın mużmaĥıl u nā-çīz étip durur (17) ve raÓd āvāzınıñ haybatı ve barḳ tavāturınıñ şıddatı ol maŝābada ṫaraḳḳī taptı, kim Óālam ahlınıñ çahra-ı (485a) (1) hoşıġa bī-ḥodlıġ pardasın yapdı. Ve śarśar ṫuġyānı ol daracada surÓat u ĥıddat körgüzüp (2) durur, kim sıpıhr-namūdār ḥaymalarnıñ keh-keşānvār tınābların üzüp dururlar. Ve felek-āŝār (3) ḥar-gāhlarnı on,

[347] Kelime metinde) şeklindedir.
[348] Kelime metinde ( ) şeklindedir.

on béş kişi atrāf u cavānıbıdın lenger salıp maşaḳḳat-ı tamām bile (4) ve śuÓūbat-ı mā-lā-kelām bile saḳlap dururlar. Ve daryādaġı hilālvār zavraḳlar ve çarḥ- (5) namūdār kémelerni yavuḳ durur érdi, kim vahm tund-bādıdın ıżtırābġa tüşgen köñüller (6) dék larzaġa kirgüzüp ġarḳ-ı gird-āb ḳılġay ammā ol ĥażratnıñ davlat-ı ḳāhırası (7) miñ mallāĥ ĥımāyatı tuş tuşdın lenger salıp amvācı maḥāfatdın (8) amān saḳlap dururlar. Ve ol rasta-ḥīz ıştıdādı saĥarġa tégrü ımtıdād (9) tapıp durur. Çūn çābuk-suvār mıhr lıvāsı ĥaşamatın Óarśa-ı sıpıhrda numāyān ḳıldı. Śarśar (10) çapġunı dağı cahān maydānıdın hazīmat vādīsıġa gürīzān bolup durur. Ve çahār-şanba (11) śabāĥı, kim pād-şāh-ı zarrīn-külāh āftāb-ı marĥala-ı maşrıḳdın Óınān-tāb bolup nūr u żıyā (12) sıpāhın sıpıhr-ı fażāsıġa çékti. Ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı cannat-cāy-gāh ve raĥmat-dast-gāh- (13) dağı Yekke Çıḳırdın samand-ı felek-mānandġa rükūb körgüzüp Üç töpe manzılıġa nuzūl-ı maymanat şumūlı bile (14) sar-afrāzlıġ yétkürüp durur. Ve panç-şanba küni Balıḳlı marĥalasıġa vārıd bolup ol kéçe āsāyış (15) masnadıda temekkün körgüzüp ve cumÓa küni erkān-ı davlat ve aÓyān-ı ĥażrat bile nahżat étip (16) Śadvar ḳalÓasınıñ kenārıdın ötüp Südük tuġayın muĥayyam-ı ĥıyām-ı davlat-ıntıžām étti. (17) Ve ol kün top-ĥāna-ı žafar-nışāna sar-dārlarınıñ ekābırıdın, kim Bekéş Mutavallī ve oġlı ÓAvaż Durdı (485b) (1) érdiler. Yoldın adaşup toplarnı buland ḳırġa başlap köp mıĥnat u maşaḳḳat bile (2) meźkūr ḳırdın ötkerip dururlar. Ve ordu-yı humāyūnġa dāĥıl bolup dururlar. Şanba küni (3) Südük mavżıÓıdın bād-pā-yı bādıya-paymā rükūb körgüzüp Dahan-ı Şīr atlıġ mavżıÓdın ötüp dururlar. (4) Ve āftāb-ı Óālam-tāb samtu'r-raósġa yétişgende Üç Oçaḳ muḳābalasıda tüşgen (5) Kéng Ḳayır atlıġ manzıl -kim maşhūrraġ atı Yalang Sengīr durur- nuzūl-ı ıclālġa (6) munāsıb u lāyıḳ u muvāfıḳ körüp anda felek-ışţıbāh bār-gāhnı bar pāy ḳıldurup dururlar. (7) Ve ol mavżıÓda Ħıtāy Ḳıpçaḳdın Allāh Berdi Bég élçi bolup kiryās-ı gerdūn-asās āstān- (8) boslıġıġa muşarraf bolmış durur. Bu ţarīḳada durur, kim Ħıtāynıñ ĥākimi (9) Ādīna Ḳulı Bég ve Ḳıpçaḳnıñ vālīsı Maómūr Parvānçınıñ ıţāÓat u ınḳıyād ıžhārıda (10) kitābat ḳılġan mektūb sar-ā-sar salūbların Óataba-ı Óalıyya ĥādımlarınıñ raóy-ı anvarlarıġa (11) maÓrūż étip dururlar. Ol ĥażrat anı navvāb-ı ĥıdmat-ıntısāb vasātatı bile āstān-ı (12) aÓlāġa ündep marĥamat-ı mavfūra ve Óınāyat-ı ġayr-ı maĥśūra bile sar-afrāz ḳılıp dururlar. Ĥākimeyn-i (13) meźkūreyn üçün aña ıstımālat-nāma-ı humāyūn tapşurup dururlar. Ve dar-gāh-ı sıpıhr-cāy-gāh (14) mulāzımlarıdın Böri Bay Bahādurnı maśĥūb ḳılıp Ħıtāy Ḳıpçak vılāyatıġa nām-zad étti. Ve ol ıstımālat- (15) nāma mażmūnı Ādīna Ḳulı Bég ve Maómūr Parvānçıġa ĥıtāb yüzidin bu durur érdi, kim marāĥım-ı pādşāhāna (16) ve altāf-ı ĥusravānamızdın bahramand ve sar-buland bolup biliñler kim Allāh Berdi Bég bile (17) yibergen ıĥlāś-

nāmalar sékiz sudda-ı ħılāfat mulāzımlarıġa yétüşüp ħulāśa-ı mażmūnı maǾlūm bolup durur (486a) (1) ve bu āstān-ı śaǾādat-pāsbān mulāzımlarıġa ıħlāś ve ıǾtıķād ıžhār ķılıp ġāyıbāna (2) ķılġan ħıźmatlarıñıznıñ tuĥfası raǿy-ı anvarımızġa maķbūl u mustaĥsan tüşti. (3) İmdi kerek durur -kim sizler mādāma'l-ĥayāt, neng u nāmūs talabıda (4) cahd-ı mavfūr ve saǾy-ı meşkūr taķdīmġa yétkürüp tevekkül dāmanıġa mütemessik bolup ābrū (5) ĥuśūlıda köşiş-i balīġ žuhūrġa yétkürgey sizler, kim ınşāǿ-allāhu Teñri taǾālā (6) kereminiñ ĥımāyatıdın ol saǾyıñız żāyıǾ bolmay marĥamat-ı vāfıra-ı ħusravānamızdın ĥuśūl-ı (7) marām bile şād-kām bolġuñız durur, yek-şanba küni ol ĥażrat Yalang Sengirdin köçüp (8) Cigir-bend Atanıñ zıyāratıġa muşarraf bolup dū-şanba küni -kim meźkūr aynıñ yetilençisi (9) durur érdi- Aķ Ķaş ve Keç Ķıran ķırıdın ötüp Aķ Rıbāt mavżıǾın muǾasker-i Ǿasākir-i nuśrat- (10) ıltızām ve mustaķarr-ı rāyāt-ı žafar-farcām ķıldılar. Ve se-şanba küni ol marĥalada masnad-nışīn-ı sarīr-ı farāġat (11) ve sāġar-keş-i bāda-ı ıstırāĥat bolup çahār-şanba küni andın atlanıp Darġan Ata Ǿalayhi'r-raĥma- (12) nıñ cıvārı cuyūş-ı daryā-ħurūşnıñ matāf u manzıl-gāhı bolup durur. Ve panç-şanba küni (13) hem anda tavaķķuf körgüzüp dururlar. Ve ol mavżıǾda ķudvatu'l-umarāǿu'l-aǾžam, usvatu'l-küberāǿu'l-Ǿālam, (14) şah-suvār-ı maydān-ı şacāǾat, rāz-dār-ı dīvān-ı ĥukūmat māĥī-yı rusūmu'ž-žulm ve'n-nıfāķ amīr-ı roşan-żamīr (15) Ķutluķ Murād Inaķ navvara marķadah gürūh u anbūh bile, kim umarā-yı kāmkār ve şucaǾā-yı kīnegüźār (16) u sıpāh-ı nuśrat-şıǾār durur érdiler, ordu-yı humāyūnġa dāħıl ve āstān-ı felek-nışān (17) zıyāratıġa dāĥıl bolup dururlar. Ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı gītī-satānnıñ dīdār-ı saǾādat-āŝārı (486b) (1) muşāhadasıdın bahra-bar-dār bolup dururlar. CumǾa küni, -kim māh-ı meźkūrnıñ (2) on birlençisi küni durur érdi- kim Daruġandın mevākib-i žafar merākibni ĥarekatġa (3) kirgüzüp Aĥmad Taķırı üstidin ötüp Gögerçinli marĥalasın leşker-gāh étti, (4) şanba śabāĥı, kim nīza-dar-ı ħūrşīd-ı raħşān, sıpıhr-ı aħżar maydānıġa (5) Ǿazīmat yegrenin kerem-cavalān ķıldı, ol şahr-yār-ı ħūrşīd-dīdār daġı marĥala-ı meźkūrdın (6) ķudūm-ı maymanat-luzūmın rikāb-ı davlat-ıntısābġa ķoyup abraş-ı śarśarvaş-ı saǾādatġa (7) suvārī bolup Kök Öküz Baba muķābalasıda tüşgen Daya Ħātūn rıbāṭınıñ (8) kenārın mavżıǾ-ı şādurvān-ı Ǿažamat-nışān ve muǾasker-i Ǿasākir-i žafar-tavamān ķılıp dururlar. (9) Ol manzılda vılāyat-ı maĥfūža ve memālik-i maĥrūsanıñ atrāf u cavānıbıdın sıpāh-ı (10) nuśrat-panāh gürūh gürūh, favc favc, baydaķ baydaķ, sancaķ sancaķ [349] kélip leşker-i žafar-farcām ķıyāmat-ı ızdıĥām (11) ķoşulup dururlar. Ħuśūsan Davlat Nažar Biy ve Ķoş Bérgen Biy başlıġ Ķara Ķalpaķıyya biyleri ve Süyün (12) Bahādur ve Baylı Yüz Başı başlıġ Çavdur ser-

[349] İkileme metinde ( ) şeklindedir.

kerdeleri özlerige mutaǾallıḳ çerik bile ordu-yı (13) aǾlā āstānası mulāzamatıġa yétüşüp leşker-i fīrūzī-aŝarnıñ rışta-ı ıctımāǾıġa (14) alarnıñ cavāhır vurūdı ıntıžām tapıp özge yañlıġ nıžām bérip dururlar. Ve hem ol mavżıǾda (15) Yomutıyya aǾāžımıdın Ḳaḳa Sar-dār ve Berdi Ħan Tatar -kim dar-gāh-ı Ǿālam-panāh Ǿatabası- (16) nıñ cān-bāz mulāzımlarıdın durur érdiler- Yomutıyya çerigi bile ıźn u ruħśat alıp dururlar. (17) Ve Çār-cūynıñ ḳalǾasınıñ çapavulıġa Ǿāzım bolup dururlar. Ve hem ol manzılda Śuĥbat Sar-dār (487a) (1) ve Kök Sar-dār ve Muĥammad Berdi Sar-dār, kim Érsarı ħalḳıdın élçi bolup (2) kélip ol élniñ Ǿarīża-daştların bār-gāh-ı gerdūn-ışтıbāh ħādımlarıġa (3) yétkürüp durur érdiler, ol Ǿarīża-daşt mulāzımlar vāsıtası bile ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı (4) raĥmat-nışānnıñ nażar-ı aḳdasıġa manžūr bolup anıñ cavābıda bu mażmūn bile (5) navāzış-nāma yazılıp kélgen élçilarġa tapşurulup durur, kim Lebabda olturġan (6) Érsarı camāǾasıġa söz ol kim eger siz ħalḳı ıħlāś ve ıǾtıḳād daǾvāsıda rāst-guftār (7) ve nīkū-kirdār bolsañız Buħārā ħalḳı -kim bu davlat roz-afzūnnıñ (8) duşman-ı ḳadīm durur- ol ħalḳdın baş késip Çār-cūy ĥavālīsı sıpāh-ı nuśrat- (9) panāhnıñ ārām-gāhı bolġaç bār-gāh-ı davlat-iktināh āstān-boslıġıġa (10) ıtāǾat başıdın ḳadam ḳılıp yetüşüñler, yoḳ érse cunūd-ı nā-maǾdūd leşker-i ḳıyāmat- (11) aŝar yurtuñızġa vurūd ḳılġaç her ḳısmatı -kim ħāna-ı azal śaħīfa-ı cabīnıñızġa yazılmış durur- (12) nażarıñız pīş-gāhıda cılva-ger bolġusı durur, ol vaḳtda paşīmānlıġıdın hīç fāyıda-ı (13) mutarattıb bolmaġusı durur, bu mażmūn bilen élçilarıġa ıźn u ruħśat bérip Yomutıyya (14) maşāhīrıdın Yār Ḳulı Pahlavānnı ikki üç manzılġaça uzatmaḳ üçün alarġa ḳoşup (15) yiberip dururlar. Ve yek-şanba küni -kim āftāb-ı Ǿālam-tāb şah-suvārī, ancum-sıpāhī śufūfı- (16) nıñ istiksārı üçün maşrıḳ ayvānıdın nahżat körgüzüp bahā ve żıyā leşkerin felek-i aħżar (17) maydānıġa sürüp durur- ĥażrat-ı pād-şāh-ı cannat-cāy-gāhdaġı yegren-i saǾādatġa (487b) (1) rükūb körgüzüp Dāya Ħātūn mavżıǾıdın ĥareket körgüzüp Ḳız ḲalǾasınıñ muḳābalasıda (2) tüşgen ǾĀrıż ḲalǾasınıñ tuġayıġa tüşüp dururlar ve dū-şanba küni ol mavżıǾdın (3) köçüp kevkebe-i tamām ve heneggām-ı[350] mā-lā-kelām bile Ǿārıż bolup dururlar. Ve Ḳabaḳlı bīşasınıñ (4) yoḳarı başı -kim Ḳabaḳlı ve Naśr-ābādġa maşhūr durur- sıpāh-ı nuśrat-āgāhnıñ (5) manzıl ve ḳarār-gāhı bolup durur. Ve ol mavżıǾda Ħāl Nıyāz Yüz Başı -kim Ḳaraḳçılıḳ (6) laḳabıġa maşhūr durur- ve Şarīf Pahlavān -kim felek şīrı anıñ allıda (7) nā-tuvān u maḳhūr durur- alar otuz kimse bile baǾžı pıyāda ve baǾžı suvāra durur érdiler. (8) Ol ĥażratnıñ ışārat-ı lāzımu'l-başāratī ımdādı bile Élcik ḳalǾasıġa şabī-ħūn urup (9) bir baş késip ve bir kémeni barça aşyāsı bile olca ḳılıp kéltürüp dururlar. (10) Ve se-şanba küni

[350] Kelime metinde ( ) şeklindedir.

andın köçüp Isbaz mavżıÓġa nuzūl-ı ıclāl ḳılıp dururlar. Ve çahār-şanba (11) küni andın köçüp yürümekni lāzım körmediler. Tavaḳḳuf vāḳıÓ bolup durur. Ve panç-şanba küni (12) ol ĥażrat-ı umarā-yı gerdūn-śavlat ve şucaÓā-yı hızabr-haybat ve Óasākir-i śarśar-ĥareket bile Óazīmat (13) körgüzüp Nādır Şāhnıñ sengeridin ötüp Élcik ḳalÓasınıñ mukābalasıda Bilgenli (14) tuşıda bār-gāh-ı gerdūn-ıştıbāhnıñ ḳubba-ı duruḥşānın ĥūrşīd-ı raḥşānnıñ (15) ḳımma-ı tābānıġa hem-ser ḳıldı. Ve nuzūl-ı humāyūnı bile ol mavżıÓnıñ farḳ-ı ıftıĥārın üç gerdūnġa bar-ā-bar (16) hem ol kün Ħāl Nıyāz Yüz Başı bir néççe cān-bāz bahādurlar bile daryādın Óubūr étip pıyādalap (17) Élcik Yafınıñ içige kirip yürüş ḳıldılar. Tā kim ġanīm-ı pur-bīm bile mulāḳī bolup (488a) (1) muĥāraba-ı žuhūrġa yétküre alġaylar. Ol aŝnāda Élcik atlıġları hayóat-ı ıctımāÓ bile (2) çıḳıp buland ḳırınıñ üstide śaf tüzüp ḳara körsetip dururlar. (3) Ammā bular bile hīç iş ḳılurġa curóat körgüze almadılar. Ve ikki sıpāh daġı (4) birbirıġa mudāĥalat ḳıla almay, her ḳaysı öz cānıbıġa muÓāvadat ḳıldılar. (5) Hem ol kün tüş vaḳtıda Cān Muĥammad Bay ve Bégi Sar-dār ve CumÓa Bay, Safar ħalḳı- (6) dın élçi bolup bār-gāh-ı sıpıhr-ıştıbāh āstān-ı maymanat-nışānınıñ turāb-ı (7) saÓādat-ıntısābları cabha-sālıġı şarafıġa muşarraf bolup dururlar. Ve meźkūr ħalḳnıñ ıĥlāś- (8) nāmasın, kim mažmūnı ıtāÓat rusūmınıñ ıstıĥkāmı ve ınḳıyād ıžhārı- (9) nıñ ıhtımāmı durur érdi- Óataba-ı āsmān-martaba mulāzımlarıġa yétkürüp dururlar. Ve Yomut (10) bahādurları, kim çapavulıġa kétmiş durur érdiler. Andaḳ kim yoḳarıda meźkūr bolup durur. Çahār- (11) cūy ḳalÓasıġa çapavul urup dururlar. Ve köp māl ve esīr alıp dururlar. Ve mavżıÓ-ı meźkūrda (12) āstāna-ı davlat-āşyāna ħādımlarınıñ ħıźmat-ı sar-ā-sar saÓādatlarıġa yiberip dururlar. (13) Ve cumÓa küni Élcik tuşıdın köçüp bādī-ı davlat rahbarlıġı bile Óāzım bolup Üsti (14) ḲalÓasınıñ güźarı Dah-ı Nav atlıġ mavżıÓnıñ üsti muĥayyam-ı ħıyām-ı žafar-āŝār ve muÓasker-i Óasākir-i nuśrat- (15) şıÓār boldı. Ve ol mavżıÓda Yomut bahādurları sudda-ı ħılāfat mulāzamatıġa muşarraf bolup (16) kéltürgen usarā ve amvāl ve aşyā -kim ĥaddın afzūn durur érdi- Óataba-ı (17) muÓallā mulāzımlarınıñ sar-kārlarıġa Óarž ḳılıp her biri žuhūrġa yétkürgen ħıźmatınıñ (488b) (1) bar-ā-barıda öz ĥālıġa lāyıḳ daraca-ı ıÓtıbārġa yétip dururlar. Ve ol ĥażratnıñ lāzımu'l-başārat (2) ışāratı bile muḳarrablar sarvarı ve maĥramlar sar-daftarı Ħ(v)ācaş MaĥramĦazāyīnlar éşiklerin (3) açıp ol bahādurlarnıñ başlarıġa panca panca zarlarnı saçıp dururlar. Ve alarnıñ arasıda (4) haycā-maÓrekesiniñ dılīrı ve vaġā-bīşasınıñ narra şīrı Nıyāz Bahādur -kim Óataba-ı aÓlā mulāzımlarınıñ (5) mumtāz u sar-afrāzı durur érdi -Çahār-cūynıñ uruşıda köp maydān-dārlıḳ ve nīza-güźārlıḳ- (6) dın soñra aġır zaĥmlar köterip durur érdi. Ol ĥażratnıñ dāru'ş-şıfā-yı marĥamatıdın (7) anıñ zaĥm-ı zaĥmatnākī ıltıyām marhamın

yaptı. Şanba küni Ramażān ayınıñ on (8) toḳuzlançı küni durur érdi. Dah-ı Navdın köçüp mevākib-i gerdūn merākibni (9) ĥarekatġa kirgüzüp şikār-andāzlıḳ marāsımı bile Çékes ḳalǾasınıñ yafıdın (10) ötüp Ḳıranç yaḳışda bār-gāh-ı sıpıhr-farsāynı bar pāy ḳıldurup (11) sarīr-ı saǾādatġa nuzūl-ı maymanat vuśūlı bile sar-afrāzlıḳ yétkürüp dururlar. (12) Ve ol mavżıǾda ekberu'l-küberā ĥāmıyyu'l-Ǿulamā muravvıc-ı şarīǾatu'l-ġarrā nıžāmu'l-mülk ve'd-dunyā vazīr-ı farruħ- (13) sıyar Muĥammad Yūsuf Mihter navvara marḳadahnıñ bırādar-ı arcmandı Nıyāz Muĥammad Bay, kim (14) ol safarda topçı başlıġ Ǿamalı bile sar-afrāz durur érdi. Ve calālat-panāh śadārat- (15) dast-gāh Muĥammad Rıżā Ḳoş Béginiñ inisi Muĥammad Ḳulı Bég -kim yüz başılıḳ (16) manśabı bile mumtāz durur érdi- ol ikevi muǾtamadu'l-ħavāślardın durur érdiler. Miñ (17) nafar bīl-dār bile Çār-cūy tarafıġa yol açġalı maǿmūr bolup dururlar. Nédin kim (489a) (1) ḳırdın daryānıñ sāĥılıġaça baǾżı yerler palçıġ ve baǾżı mavżıǾları ḳalın tuġay durur érdi, (2) kim leşker-i ḳıyāmat-aŝarnıñ murūrı anıñ dék burtaḳ ve nā-hemvār yerler- (3) din maĥāl durur érdi, ħuśūśan top-ħāna-ı žafar-nışāna, kim çarħ-namūdār arabalarınıñ (4) güźārı mumtanıǾ ve duşvār durur érdi, maǿmūrlar ĥasabu'l-farmān maḳśadnıñ terefige (5) ravān bolup her ḳadamda bī-ĥısāb dıraħtnı késip yollarnı musaŧŧaĥ u hemvār étip mulāzamatġa (6) yétip dururlar. Ve ol aŝnāda Buħārā vālīsı Amīr Ĥaydarnıñ ǾUmar Ħan atlıġ oġlı (7) toḳḳuz ḳarabaş tūġ ve köp yıġın bile Buħārā tarafıdın kélip varā-yı Amuyada ordu-yı (8) aǾlānıñ muḳābalasıda bir buland ḳırınıñ üstide śufūf-ı şamātat (9) vuḳūfnı ārāsta ḳılıp dururlar. Ve ārām u ḳarār tutup dururlar. Ve bu tarafdın (10) ışārat-ı vālānıñ mūcıbı bile top-ħāna-ı humāyūn ḳādır-andāzları bir néçe top-ı duşman-köbni (11) aǾdā yasavıġa ḳaratıp andaḳ atıp dururlar, kim ol gürūh-ı safāhat-pıjūh- (12) nıñ erkān ıstıḳāmatıġa gülüle-i top tund-bādıdın zalzala tüşüp tāb-ı muḳāvamat (13) kéltüre almay, öz baħt-ı bar-geşteleri dék maydān-ı muḳābaladın rūy-gerdān (14) bolup dahşat-ı tamām ve surǾat-ı mā-lā-kelām bile vādī-ı bavārġa fırār ıħtıyār étdiler. (15) Mīrzā Masīĥā-yı Buħārī –kim muǾānī gülşeniniñ bahārı durur érdi- bu vāḳıǾaġa (16) gürīħte lafžını tāǿrīħ tapıp durur. Çūn top-ħāna-ı nuśrat-nışāna ħıźmatıġa maħśūś bolġan ustād-ı (17) nādıra-kārlar sarvarı Ĥācı Şarīf başlıġ barça ḳādır-andāzlarnıñ ħıźmatları (489b) (1) ol ĥażratnıñ raǿy-ı anvarıġa maḳbūl u mustaĥsan tüşüp durur. Ve cāma-ħāna-ı ıĥsānıdın ħılāǾ-ı ħūrşīd- (2) şuǾāǾ bile muħallaǾ étip ħazīna-ı alŧāfıdın cavāhır-ı muddaǾā bile kīse-i umīdların lab-rīz étip dururlar. (3) Yek-şanba küni Ḳıranç tuşıdın köçüp Ħ(v)āca ḳalǾasıġa tüşüp dururlar. Ve ol (4) mavżıǾda Yomutıyya mubārızlarıdın Dostı Pahlavān, kim calādat u şacāǾat étegin (5) mubārazat kemerıġa sançıp şab-revlik tarīḳasıda Çār-cūy ḳalǾasıġa Ǿāzım

bolup durur (6) érdi. Bir baş ve bir esīr kéltürüp navāzış-ı pādşāhāna[351] mekremet-i mülūkāna (7) ve ıltıfāt-ı ħusravānaġa sazāvār bolup dururlar. Ve dū-şanba küni Ħ(v)ācanıñ (8) ḳalÓasıdın naḥżat körgüzüp nuzūl-ı humāyūnı bile Burya Baf mavżıÓınıñ farḳ-ı ıftıħārın (9) farḳad-sāy ḳılıp durur. Ol mavżıÓda Lebab mutavaṭṭınlarıdın Érsarı ħalḳınıñ (10) Ḳara atlıġ uruġıdın ÓAbdu'l-vāĥıd Işan ve ÓAbdu'ś-śamad Ḳāżı ve Nażar Ḳāżı ve ÓAvaż Cübeci ve Ḳulı (11) Bég ve Rasūl Ḳulı Bég ve Śāĥıb Nażar Ḳaravul Bégi ve Bekevül tīrasıdın Ħudāy Bergen (12) Bay ve Ḳulı Bég ve Ĥasan Bég ve Ḳılıç Cübeci; bularnıñ her ḳaysı toḳuz at pīş-keş bile (13) ikki yüz atlıġ nöker alıp bār-gāh-ı davlat-panāh āstānasınıñ şaraf ħāk-boslıġıġa fāyız (14) bolup dururlar. Ve se-şanba küni rikāb-ı saÓādat-ıntısābnıñ dıl-āvarlarıdın Yomut Ĥācı (15) Bahādur, Çār-cūy ḳalÓasınıñ üstige barıp dılīrāna talāşlar ve mutahavvırāna farħāşlar (16) žuhūrġa yétkürgendin soñra zaħm-dār bolup maṭṭarıs-ı muÓallāġa muÓāvadat körgüzüp dururlar. (17) Ve ol kün ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı gītī-satān cannat-nışān umarā-yı Óālī-şāndın Allaş Biy (490a) (1) ve Muĥammad Can Inaḳ ve Éş Murād Mīr-āb ve Bég ÓAlī Mīr-āb ve Süyün Biy ve Davlat Nażar Biyni (2) özlerige mutaÓallıḳ sıpāh bile Çār-cūy cānıbı ḳaravullıḳġa nām-zad ḳılıp dururlar. Umarā-yı meźkūr (3) farmān-ı vācıbu'l-ıźÓān mūcıbı bile Óamal ḳılıp barça ıttıfāḳ bile atlanıp śavlat-ı tamām (4) ve şevket-i lā-kelām bile ol ḳalÓanıñ aṭrāf u cavānıbın aylanıp śubĥdın tā şāmġaça (5) muĥāśara amrıġa ıştıġāl körgüzüp dururlar. Ve soñġı kün umarā-yı nām-dārdın şacāÓat-(6) panāh Ḳutluḳ Muĥammad Inaḳ ve mubārazat-āgāh Sulṭān Ħan ve nacābat-dast-gāh Ḳuṭbu'd-dīn (7) Ħ(v)āca Şayħu'l-ıslām ve sıpah-dārlardın Ĥubbī Ḳulı Ħ(v)āca ve ÓĀşūr Bég ve YaÓḳūb (8) Ħ(v)āca ḳaravullık amrıġa maǿmūr bolup dururlar. Ve Hem ol kün Saḳar ħalḳınıñ ekābır ve on (9) bégileri yüz nafar nöker bile on tört ḳoy ve altı at pīş-keş kéltürüp āstān-ı (10) sıpıhr-nışān ħāk-boslıġıdın sar-buland u arcmand bolup dururlar. Ve çahār-şanba (11) küni Saḳar camāÓasınıñ uluġ ve kiçiki ıttıfāḳ körgüzüp ol ĥażratnıñ farmān-ı vācıbu'l-ıźÓānı (12) bile Çār-cūy yafların baġlap ol ḳalÓa ahlınıñ mazraÓa ummīdın zulāl muddaÓādın (13) nā-umīd étdiler. Ve Hem ol kün Parvardda mütemekkin bolup olturġan Érsarı ulusınıñ (14) ekābır u umarāsı Ḳurbān Bég ve Śafā Bég ve Ħalīl Bahādur ve Nafas Aḳsaḳal ve Sulṭān Nıyāz Ḳaravul (15) Bégi ve Mullā Nıyāz Valī başlıġ bī-Ĥısāb çerik bile kélip bār-gāh-ı ıclālnıñ sudda-ı (16) sıdra-mıŝālıġa Óubūdıyyat cabhasın sürtüp ikki yaħşı at hadya ve pīş-keş kéltürüp dururlar. (17) Ve panç-şanba küni ol ĥażrat Burya Baf mavżıÓıdın köçüp Çahār-cūy ḳalÓasınıñ yavuḳraḳı (490b) (1) ve Fārāb ĥıśārınıñ muḳābalasıġa nuzūl-ı ıclāl körgüzüp dururlar.

[351] Kelime metinde ( ) şeklindedir.

Ve cumǾa küni (2) ol cahān-bānlıġ afsarınıñ gevheri ve ĥukm-rānlıġ sıpıhrınıñ aħtarı şahr-yārlıġ (3) bostānınıñ güli aǾnī Şāh-zāda Allāh Ḳulı Töre madda'llāhu žılāla calālihi -kim ĥālā saltanatnıñ taħtı (4) anıñ ḳadam-ı maymūnı bile buland-pāya ve ĥukūmat tācı anıñ farḳ-ı humāyūnı bile Ǿızzat- (5) pīrāya durur- ve bu avrāḳ-ı parīşān anıñ şīrāza-ı ıhtımāmı bile muşarraz ve avśāf-ı farħunda (6) farcāmı bile mutarraz bolġusı durur. Ve dāru'l-ħılāfa-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazmda nıyābat sarīrıda (7) mütemekkin durur érdiler- Muĥammad Nıyāz Manḳıt ve Ḳuvanç Bahādurnı śıĥĥat u salāmetlik (8) Ǿarīża-daştı bile ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı maġfırat-nışānnıñ mulāzamatıġa yiberip durur (9) érdiler. Ve alar Ǿataba-ı aǾlā ħāk-boslıġıġa yétip durur érdiler. Ol ĥażrat ol ikevin (10) albısa-ı zar-andūd bile mulabbas ḳılıp yana navāzış-nāmalar bérip dāru'l-ħılāfa-ı Ħ(v)ārazm-ı (11) ıram-bazm sarıġa ḳaytarıp dururlar. Ve hem ol kün ıħlāś-panāh ve ıǾtıḳād-dast-gāh (12) vazīr-ı aǾžam dastūr-ı mükerrem Muĥammad Yūsuf Mihter navvara marḳadah Davlat Ḳara Köz ve Keday Nıyāz Maĥram ve Ḳılıç Nıyāz (13) Bay ve Sattār Ḳulı Aḳa ve YaǾḳūb Aḳa başlıġ bār-gāh-ı davlat-panāh mulāzımlarıdın köp (14) kişi bile atlanıp Çār-cūynıñ ḳalǾasıġa barġunça nā-hemvār yollarnı hemvār u musaŧtaĥ (15) ḳılıp dururlar. Ve şanba kéçesi Yomutnıñ bahādurlarıdın Seyyid Nıyāz (16) Uşaḳ ve Şayħ Nafas Bahādur başlıġ ikki yüz kişi ve Özbek şucaǾāsıdın Ħāl Nıyāz Yüz Başı (17) başlıġ köp yigit pıyāda kémelarġa minip mānand-ı dabūr Cayĥūn satĥıdın Ǿubūr körgüzüp tīġ-ı calādatnı (491a) (1) nıyām-ı şacāǾatdın çékip aǾdā çerigige –kim ordu-yı aǾlā muḳābalasıda daryānıñ (2) şımālıyya sāĥılıda yatıp durur érdiler- şabī-ħūn urup ḳatl u küşiş amrıġa (3) andaḳ ıştıġāl körgüzüp dururlar, kim yigirme ve otuz kişini Mulla Bég Dād-ħ(v)āh (4) başlıġ başın üzüp dururlar. Bī-nıhāyat çādır ve ḳılıç ve baydaḳ ve körfe ve lūla, tekye ve cāma (5) ve Ǿımāma ve özge aşyā-yı bī-ıntıhānı kötere alġunça alıp dar-gāh-ı Ǿālam-panāh mulāzamatıġa (6) yétip dururlar. Ve her biri özgeçe marĥamat-ı vāfıra-ı ħusravānadın bahramand (7) ve Ǿınāyat-ı mütekāŝire-i pādşāhānadın sar-buland u arcmand bolup dururlar. Ve hem ol (8) kéçe sıpāh-ı nuśrat-panāhdın baǾžı bahādur yigitler aǾdā-yı davlat cāsūslarıdın (9) bir kişini öltürüp iki kimseni tirik tutup kéltürüp dururlar. Şanba śabāĥı, kim (10) āftāb-ı Ǿālam-tābnıñ gülle-i zarrīnın ĥakīm-ı śunǾ ḳādır-andāzı maşrıḳ topıdın felek maydānı (11) sarı attı, Ǿataba-ı aǾlā mulāzımlarıdın top-andāzlıḳ fannınıñ sar-kārları (12) ışārat-ı vālā mūcıbı bile ol ikki cāsūs-ı manĥūsnıñ cısm-ı kesīfin sıyāsat-ı pādşāhāna (13) üçün oḳ miŝillik top-ı āsmān-köb içige salıp andaḳ atdılar, kim ol mufattın tīra-rozgārlar- (14) nıñ aczā-yı aǾžāsı mutafarrıḳ u parīşān bolup havā-fażāsıda źarra yañlıġ mafḳūd u nā-padīda (15) bolup dururlar- ve hem ol kün Camşīd-ı ħūrşīd-ı

zarrīn-şuḳḳa lıvāsın cılvaġa kirgüzüp (16) sıpıhr ḳorġanı sarıġa Óazīmat körgüzüp dururlar. Ĥażrat-ı sulṭān-ı Camşīd-ġulām (17) ve ħāḳān-ı ħūrşīd-maḳām, Óınāyat-ı Rabbānī ĥımāyatı bile matarıs-ı humāyūndın rükūb étip Çār-cūy (491b) (1) ḳorġanınıñ üstige rāóyat-afrāz nahżat bolup dururlar. Ve gürūh u anbūh ve ḳıyāmat-ı şükūh-ı sıpāh bile (2) ol ḳalÓanı pargārvār u muĥīṭ-ı kirdār atrāf u cavānıbın ıĥāta ḳılıp ḳabadı. Ve ışārat-ı vālā bile (3) ħādımlar Óumdası ve mulāzımlar zubdası Ḳurbān Nıyāz Yasavul Başı ve Muĥammad Nıyāz Yasavul Başı (4) żābıṭ yasaḳçılar bile sıpāh-ı nuśrat-panāh śufūfiġa zīb u ārāyış bérip baranġar u cuvanġar (5) umarā-yı nām-dār u şucaÓā-yı kīne-güźār bile ārāsta ve pīrāsta ḳılıp mañlay (6) ve sāḳasın ḳadır-andāz oḳçılar bile yasadılar. Ol ĥażrat-ı nuśrat-ı İlāhī ve muÓāvanat-ı (7) nā-mutanāhī bile lıvā-yı žafar-ıltıvā astıda ḳalb-gāh-ı sıpāh içre şevket-i tamām ve śadmat-ı (8) lā-kelām bile taġ dék ḳarār tutup durur. Ve ḳalÓa ĥākimi Ḳerim Ḳulı Bég dağı Buħārādın (9) ımdād üçün kélgen ılġarlarnıñ ser-kerdeleri Davlat Biy Ḳataġan ve Ħança Inaḳ (10) ve Yār Muĥammad Inaḳ Manḳıt bile ḳalÓadın çıḳıp miñ nafar asad-ı ĥarba-dıl-āvarlar ve ḳaplan-ı (11) żarba-kündāvarlar bile maydān-ı muḳābalada muĥāraba ve muḳātala üçün śaflarġa ārāyış bérdi. (12) Ol aŝnāda ikki ṭarafdın dağı şucaÓā-yı kīne-güźār mubārazat yegrenin maśāf maydānıda (13) kerem-cavalān ḳılıp ĥamalāt-ı mutaÓāḳıb tund-bādı bile ātaş-ı muĥārabaġa andaḳ ıştıġāl (14) yétti, kim kīn u farħāş tanūrın ḳızıttı.

Maŝnavī:

Yasalıp ikki yandın ikki yasav
(15) Ḳılıp cılva her sarı gül-gūn yalav
Bédevler bolup her ṭaraf germ-ħīz
Śabā-raħşıdın (16) sayr u surÓatda
Ḳılıçlar şuÓāÓī numāyān bolup
Sınānlar uçı ḳāśıd-ı cān (17) bolup
Çıḳıp her ṭarafdın Óadadsız dılīr
Ḳılıp ĥamla andaḳ ki şīr
Bolup her ṭaraf (492a) (1) ḳahr u kīnler Óıyān
Biri birisige ḳolup ḳaśd-ı cān
Ḳılıp cılva her sarı ālāt-ı (2) żarb
Birer laĥžada ḳızdı bāzār-ı ĥarb
Yāḳīn érdi kim bolġay ol yerde ḳan
(3) İkki sarıdın sayl yañlıġ ravān

Ol aŝnāda rikāb-ı nuśrat-maǿāb mulāzımlarıdın (4) bir néçe sar-bāz dıl-āvarlar ve sar-andāz kündāvarlar Yomut Berdi Ħan ve ǾAvaż Ħan başlıġ cılav-rīz at (5) salıp Rustamāna Ĥamlalar bile żurūb-ı mutavālī ve Ĥurūb-ı mutavātır tund-bādıdın ol muħālıflarnıñ (6) bunyād ıstıḳāmatıġa tazalzul yétkürüp dururlar. Maydān-ı muḳātaladın

[352]

(7) öz ḳalǾaları ṭarafıġa gürīzān ḳıldılar. Ve żırġām-gīn dıl-āvarlar ve Bahrām-āyīn künd- (8) āvarlar hazīmatīlar izidin Ĥamalāt-ı mutaǾāḳıb yétkürüp köp kişini usārat sar-pancasıġa giriftār (9) ḳılıp bir néççesiniñ bī-maġz başın casad-ı pur-Ĥasadlarıdın cudā ḳılıp dururlar. Çūn (10) sıpāh-ı muħālıf maġlūb u maḳhūr bolup dururlar. Istıvā heneggāmıda,[353] kim ħūrşīd-ı cahān-tāb (11) şah-suvārınıñ zarrīn-mahça lıvāsı sıpıhr-Ǿarśası içre samtu'r-raǿs bar pā bolup durur. (12) Ĥażrat-ı sulṭān-ı śāĤıb-ḳırān-ı bayżā-Ǿalam ve ancum-Ĥaşam dağı maǾreke-i kārzārdın rāǿyat-afrāz nahżat bolup (13) Ĥużūr-ı kāmilu's-surūrīnıñ fayżıdın senger-i saǾādat-aŝarnı gülşen ve samand-ı śabā-raftārī ġubārıdın (14) leşker ahlınıñ dīda-ı ıntıžārın roşan ḳılıp durur. Ve şanba küni Uyġur camāǾasınıñ Ĥākimi (15) RaĤmata'llāh Atalıḳ -kim bir żarūrī Ǿuźr üçün rikāb-ı aǾlā mulāzamatıdın taħalluf étip durur érdi- bir gürūh (16) Yomut bahādurları bile memālik-i maĤrūsa cānıbıdın kélip sarā-parda-ı muǾallā-āstānasınıñ zıyāratıġa (17) muşarraf bolup dururlar. Ol kün bir néççe Baçḳurlı Şayħ camāǾası -kim Ĥādıŝāt-ı rozgār žulmıdın (492b) (1) atfāl u Ǿayālıdın vatanlarıdın ayrılıp sar-geşte-i vādī-ı ġurbat bolup maǾīşat u bih-būd (2) cıhatıdın Saḳar ħalḳınıñ avbasıġa yandaşup olturup durur érdiler- ol Ĥażratnıñ çatr-ı davlatī (3) kölegesige köçüp kélip fārıġu'l-bāl u āsūda-aĤvāl bolup dururlar. Ve hem ol kün ol Ĥażrat dar-gāh-ı (4) felek-ışṭıbāh mulāzımlarınıñ sar-āmadıdın ǾAvaż Yüz Başı başlıġ bir néççe ıħlāś-şıǾār ħıźmatkārnı (5) Érsarı ħalḳınıñ ked-ħudālarıġa ḳoşup ol ħalḳdın nöker yıġnap kéltürmek üçün tovaçılıḳ (6) rasmı birlen yiberip dururlar ve yek-şanba küni bir néççe śāĤıb-ı tahavvur bahādurlar pıyādalap Tācīkniñ çerigige (7) şabī-ħūn urġalı kémeġa mindiler. Ammā yélniñ ṭuġyānı cıhatıdın ḳaśd ḳılġan yerlerige (8) bara almay tañ atġaç murācaǾat körgüzüp dururlar. Ve dū-şanba küni -kim ol Ĥażratnıñ Ǿazīmat humāyūnı- (9) nıñ otuz törtlençi küni durur érdi-pīşīn vaḳtıda Çavdurlarnıñ ekābırıdın (10) Süyün Bahādur ve Tekeler aǾāžımıdın Ādına Ḳurbān Bahādur başlıġ yigirme yétti atlıġ Çahār-cūy ḳalǾasınıñ (11) Ĥavālīsıġa çapavul urup ḳalǾanıñ nām-dārlarıdın bir kimseni esīr ḳılıp ikki at olca alıp (12) kéltürüp dururlar.

Ve bu vāḳıǾa keyfiyeti andaḳ durur érdi kim

Çūn meźkūr bolġan bahādurlar (13) bir néççe zabar-dast mutahavvırlar bile Çār-cūynıñ üstige çapavul tarīḳı bile barıp ıĤtıyāt yüzidin (14) bir néççe hızabr Ĥamla dıl-āvarlarnı kemīn-

[352] 50) Keennehüm Ĥumürün müstenfiretün 51) Ferret min ḳasveretin (gerçekten onlar ürkmüş yaban eşekleri gibidir, aslandan) (LXXIV, 50-51).

[353] Kelime metinde (م) şeklindedir.

gāhda ba-vaḳtī ḳoyup durur érdiler. Nā-gāh muḥālıflar tarafıdın (15) Çahār-Yār Ḳulı Bahādur – kim rozgār śāĥıb-ı tahavvurlarınıñ engüşt-numā durur érdi- (16) bir gürūh bahādur nām-dārġa baş bolup ḳalӦadın çıḳıp şīrāna ĥamlalar bile sıpāh-ı nuśrat-panāhġa (17) aralaşġan ĥālda ol bahādurlar -kim kemīn-gāhda vaḳt-ı ıntıžārın tartıp olturup durur érdiler- (493a) (1) barça birdin fadāyīvār at salıp dururlar. Leşker-i yigit-aŝardın Çahār-Yār Ḳulı (2) Sar-dār başlıġ béş kimseni usārat ḳaydıġa çékip ikki at bile āstān-ı aӦlā (3) mulāzımlarıġa tuĥfa kéltürüp ıltıfāt-ı ĥusravāna maĥzanıdın alıp ĥūrşīd-şuӦāӦ (4) ve külāh-ı ḳıymat-bahā bile mulabbas u sar-afrāz bolup ārzūları cayb-ı nuḳūd marĥamat-ı pādşāhāna (5) bile genc-i ravān yañlıġ tolup durur. Se-şanba küni Çavdur bahādurları ḳalӦa atrāfıġa (6) çapavul urup aӦdā-yı davlatdın bir mergenni ḳatlġa yétkürüp anıñ başın (7) Ӧataba-ı aӦlāġa kéltürüp sar u pā-yı şāhānaġa muşarraf bolmış dururlar. (8) Çahār-şanba küni-kim ol ĥażrat Ӧazīmatınıñ otuz altılançı küni durur érdi- (9) vazīr-ı aӦžam dastūr-ı mükerrem śāĥıbu's-sayf ve'l-ḳalam Muĥammad Yūsuf Mihter navvara marḳadahu ve Davlat (10) Ḳara Köz duşman-köb toplarnı kéme içre band ḳılıp su satĥıda safīna-ı bād-pāyın sürüp dururlar. Ve daryā- (11) nıñ ortasıdaġı atavġa ıḳāmat lengerin salıp dururlar. Baĥr-ı zaĥĥār (12) amvācı üzre top-ĥāna-ı dūzaĥ-nışāna ātaş-hānasın ḳurup Buĥārā leşkeri -kim (13) daryānıñ şımālıyya sāĥılın senger ḳılmış durur érdiler- alarnıñ ĥırman-ı (14) camӦıyyatıġa su mavcı üstide barḳ-ı tafrıḳa urup top-ı raӦd-āşūb śadāsıdın (15) başları āşyānasıdın hoş ve ĥurd ḳuşların ḳaçurup dururlar. (16) Lā-caram muĥālıflar ıctımāӦı top gülūlesi żarbıdın buzulup śarśar-güźar-gāhıġa (17) tüşgen tūda-ı par-gāh dék her biri bir terefge mutafarrıḳ u parīşān bolup dururlar. (493b) (1) Ve ol kün Sunbar Sar-dār başlıġ Yomut bahādurlarıdın ikki yüz atlıġ ve éllik nafar şamĥālçı (2) ve ḳırḳ nafar Saḳar ĥalḳı Narızum güźarıdın ötüp Fāryāb atrāfıġa barıp Ḳulançı élige (3) çapavul urup dururlar. Ve bī-nıhāyat māl olca ḳılıp bī-ĥısāb bala çaġa asārat ḳaydıġa (4) çékip bī-zaĥmat u bī-ikrāh senger-i saӦādat-aŝarġa murācaӦat ḳılıp dururlar. Ve panç-şanba küni (5) -kim ol ĥażrat ıstıӦzāmınıñ otuz yéttilençi küni durur érdi, kim Ӧīd-ı Fıtrī hilālı (6) çarĥ-ı sıpıhrīdın yüz türlüg nazāket u nazāhat bile cılva-ger bolup şūĥlarnıñ müşkīn (7) ḳaşı dék dıl-keş īmālar bile Ӧālam ahlıġa masarrat u bahcat şarābıdın sīr-āblıġlar (8) yétkürüp dururlar. ӦIḍ śabāĥı ol ĥażrat lutf-ı kāmil ve kerem-i şāmıl muḳtażāsı bile sıpāh-ı (9) aӦdādın tüşgen usarānı bala ve çaġası āzād, ve marĥamat-ı şāhānadın köñüllerin (10) şād étip öz mavātın u mesākinıġa yiberip dururlar. Ammā Çarı Sar-dār ve CumӦa Nıyāz (11) Bahādur ve Ḳalandar Bahādur başlıġ bir néççe mufattınlar -kim Ӧadāvat ḳalḳanın (12) yüzlerige tutup sıpāh-ı nuśrat-dast-gāhġa muĥālafat oḳın atıp ĥuśūmat amrıda (13) saӦy-ı mavfūr ve köşiş-i nā-maĥśūr žuhūrġa yétkürmiş durur érdiler. Ĥazm u ıĥtıyāt (14) rusūmıġa mütemekkin bolup alarnı saḳlap dururlar. Çūn mutlaḳu'l-Ӧınān bolġan élniñ (15) aĥtar-ı baĥtı ĥusūf-ı nuĥūsatdın ḳutulup avc-ı saӦādatdın ṫālıӦ bolup surūr-ı tamām (16) ve ĥużūr-ı lā-kelām bile ol ĥażratnıñ duӦā-yı davlatın vırd-ı zabān ve ratbu'l-lısān ḳılıp (17) [354] mażmūnıġa muvāfıḳ

[354] Ve yenḳalibu ilā ehlihi mesrūren (Ehline sevinçle dönecektir) (LXXXIV, 9.)

ħursand u ħurram üze aķrabāsıġa lāĥıķ (494a) (1) bolup dururlar. CumÓa kéçesi ķalÓa ĥākimleriniñ muÓtamad u rāz-dān tuġmaları canāb-ı (2) rıfÓat-maǿāb mulāzımlarınıñ ald[ı]larıġa kélip āzādlar zumrasıġa kirip dururlar. (3) Ve ķalÓa ahlınıñ aĥvālıdın bu yañlıġ ħabar bérdiler, kim şıddat-ı muĥāśara- (4) dın ķaĥt balāsı ıstīlā tapıp durur, bir nānı yarım tenge ve ikki baġ bidesi bir tenge ve anbār-ħāna-ı (5) ıstıÓdādları ahl-ı śıdķ köñüli dék ħālī bolup bir nān üstide (6) ķıyāmatnıñ bāzārı dék ġuluv ve kīse ıstıķāmatları bī-hūda güylar- (7) nıñ aġzı mıŝālı bolup bād u havā bile mamlū ve ekŝer bī-navālarnıñ nān ornıġa (8) ġazāsı ranc u mıĥnat ve su ornıġa eşk-i ĥasrat bolup Óālam ayvānınıñ fażā-yı (9) vaśīÓı ol maĥbūslarnıñ Óusrat-ı ķaĥt u şıddat-ı cūÓ bile tīra bolġan (10) közlarıġa tengnā-yı gūr miŝillik teng u tar bolmış cuyūş-ı ķıyāmat- (11) ħurūşdaġı atrāf u cavānıbıdın Óalālā salıp her kim ķalÓadın baş (12) çıķarsa tīġ-ı bī-dırīġ damı bile rışta-ı ĥayātın munķatıÓ ķılurlar. Umīd durur, (13) kim Óan-ķarīb ol sıtam-keşlerniñ aĥtar-ı tālıÓı ĥażīż-ı nuĥūsatdın (14) ķutulup avc-gīr-saÓādat bolġay, yaÓnī ol ĥıśār-ı çarħ-namūdār Óataba-ı sıpıhr-martaba (15) ħādımlarınıñ taĥt-ı taśarruflarıġa kiripmemālik-i maĥrūsa ķatārıġa ķoşulġay ve cumÓa (16) küni -kim sıpāh-ı ķāhıra ıntıhāzınıñ otuz sékkizlençi küni durur érdi- (17) ol ĥażrat Saķar ħalķıġa körnüş-i şāhāna navāzışıdın soñra sar u pā-yı ħusravāna bile (494b) (1) sar-afrāz étip Óīd-ı mübārek-bādlıġı üçün öz manzıllarıġa ķaytardı. Ve ol kün (2) Baylı Sar-dār başlıġ Çavdur Bahādurları leşker-i aÓdādın bir baş ve bir at (3) ve bir multuķ olca ķılıp dar-gāh-ı felek-ıştıbāhġa kéltürüp ħulāÓ-ı zar-dūzī-ı ṭıllā-bāf (4) Óatāsıġa maħśūś bolmış dururlar. Şanba küni Érsarı camāÓasınıñ ķāżīsı (5) ve Damulla Ħ(v)āca Murād dégen muftīsı ve Mullā ÓAbdu'r-rasūl atlıġ yaħşı tālıbu'l-Óılmī duÓā-yı davlat tuĥaf (6) u hadāyāsın cahān-panāh bār-gāhnıñ mulāzımlarıġa pīş-keş ķılıp dururlar. Hem ol (7) kün pīşīn namāzı adasıdın[355] soñra Yollı Bay Bahādurnıñ oġlı ÓAyd Bahādur ķalÓa (8) ħandaķınıñ kenārıġa barıp tanhā özi on śāĥıb-ı tahavvur bahādur bile yüz me yüz (9) sançışıp ikki barz u bāzū yigit ķolıdın nīzaların zor bile tartıp alıp dururlar. (10) Ve sudda-ı ħılāfat mulāzımları ĥıśnvar vāfiru's-surūrlarıġa tuĥfa yosunıda kéltürüp dururlar. (11) Ammā özi endek yiñil zaħm köterip durur. Ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı cannat-mekānnıñ dāru'ş-şıfā-yı (12) ıltıfātıdın navāzış ve mekremet marhamın tapıp durur. Her ķatra ķanı umīd gülşenide (13) murād güllerin açıp durur. Ve yek-şanba küniniñ kéçesi Yomut ve Ķara Ķalpaķ çerigidin (14) bir az mubārız yigit kémege minip daryādın Óubūr körgüzüp Fāryāb ķalÓasınıñ (15) ĥavālīsıda olturġan ÓArablarġa şabī-ħūn urup yek-şanba küni çāşt-gāh (16) bir kişini esīr ķılıp köp olca kéltürüp dururlar. Dū-şanba akşāmıda (17) ol ĥażrat Yomut ve Yemreli ve Gerkez ħalķıdın seksen kéme mubārız nām-dārnı bir kémeġa on kişidin (495a) (1) mindürüp Buħārā çerigıġa dast-burdī yétkürmeklik üçün Óaśr heneggāmıda[356] (2) nā-muzd ķılıp dururlar. Ve alarġa kömek ve ımdād üçün şamħālçılarnıñ sar-kārlarıdın (3) ÓAvaż Berdi Yüz Başı ve ÓAbdu'llāh Yüz Başı, Közi Kiçik Yüz Başını ikki yüz nafar-ı tüfenk-andāz bile (4) hem-rāh ķılıp dururlar. Çūn sıpāh-ı maǿmūr se-şanba śabāĥı

[355] Kelime metinde ( ) şeklindedir.
[356] Kelime metinde (م) şeklindedir.

daryādın Óubūr étip (5) Tācīkniñ çerigige ḳara körgüzüp dururlar. Ve ol aŝnāda kemāl-i hımmat u ġāyat-ı şucāÓıdın (6) Ĥażrat-ı śāĤıb-ḳırān-ı cannat-mekān ve amīr-ı roşan-żamīr Ḳutluḳ Murād Inaḳ navvara marḳadah erkān-ı davlat (7) ve aÓyān-ı Ĥażrat bile hilāl-mıŝāl kémelarġa minip daryā ortasıda şahr-ı Óažīm hayóatın namūdār étip (8) şükūh-ı tamām bile CayĤūnnıñ şımālıyya sāĤılıġa ötüp dururlar ve duşmannıñ çerigi (9) bu vāḳıÓa vāhımasıdın Ĥayrān u sarāsıma bolup çādır ve sarā-pardaların taşlap (10) Fārāb ḳorġanıdın çıḳıp Buħārā cānıbıġa fırār ıħtıyār étip dururlar. Hem ol kün (11) tüş çaġı meźkūr bolġan ḳalÓanıñ fukarā ve raÓāyāsı amān tilep dar-gāh-ı Óālam-panāh Óataba- (12) boslıġıġa kélip sar u pā-yı şāhāna bile sar-afrāz bolup dururlar. Ve ol Ĥażratdın (13) amān-nāma alıp dururlar. Ve öz ḳalÓalarıġa muÓāvadat ḳılıp dururlar. Ve hem ol kün Maymana (14) vılāyatınıñ Ĥākimi Allāh Yar Ħannıñ élçileri Seyyid MuĤammad Bég ve Ħudāy Berdi Bég (15) dar-gāh-ı felek-pāy-gāh busaġasıġa yüz sürtüp meźkūr Ĥākimniñ Óarīżā-daştın navvāb-ı (16) davlat-ıntısāb vāsıtası bile mavḳıf-ı Óarżġa yétkürüp dururlar. Ve hem ol kün Murād Sar-dār başlıġ (17) tört yüz nafar Teke nökeri etekdin kélip āstān-ı muÓallā mulāzamatıġa fāyız bolup dururlar. Ve çahār-şanba (495b) (1) küni durur érdi, kim ol Ĥażratnıñ istirkāb-ı humāyūnınıñ ḳırḳ üçlençi küni (2) durur érdi. Narızum ħalḳıġa kélgen élçileri bile amān-nāma ırsāl ḳılıp dururlar ve hem ol kün (3) pīşīndın soñra barça Narızumda olturġan Éski ve Çavdur ve Marġaklı camāÓası ve Élcik- (4) niñ ħalḳıdın Dönmes Toḳsaba ve Ḳandum Ḳaravul Bégi ve Ḳara Köl ulusıdın (5) Bayat ve Salur ħalḳı āstān-boslıġıġa kélip amān tapıp dururlar. Ve panç-şanba küni (6) ÓAvaż Yüz Başı -kim Érsarınıñ nökerin kéltürmeklik üçün maómūr bolup durur (7) érdi- béş yüz atlıġ nöker alıp mulāzamatġa yétip dururlar. Ve hem ol kün Mullā Ibrāhīm (8) Mutavallīnı Çahār-cūy béglarıġa navāzış-nāma bérip yiberip dururlar. Ve cumÓa kéçesi (9) amārat-panāh Óadālat-dast-gāh māĤıyyu'l-bıdÓat ve't-tuġyān ve'n-nıfāḳ amīr-ı kebīr Ḳutluḳ Murād Inaḳ (10) navvara marḳadah şevket-i tamām ve śavlat-ı mā-lā-kelām bile Fārāb ḳorġanınıñ āġūşın şāhıd-ı duħūlı bile (11) mamlū ve maşĤūn ḳılıp durur. Ve tañlasıda -kim cumÓa küni durur érdi- atrāf u cavānıbdağı (12) ḳalÓalardın altı ḳalÓanıñ ekābır u ahālīları Óataba-ı aÓlāġa lāyıḳ tansuḳāt u tuĤfātı (13) bile bendelik ḳulādasıġa mutaḳallıd bolup dar-gāh-ı Óālam-panāh ħāk-boslıġıġa kélip mulāzımları (14) silkige ıntıżām tapıp dururlar. Ve hem ol kün amīr-ı śāyıb-tadbīr Ḳutluḳ Murād Inaḳ ravvaĤa'llāhu (15) rūĤahu Yomutdın yigirme çaġlıġ atlıġnı ḳaravul yosunlıġ Fārāb Ĥıśārıdın Ḳara Köl cānıbıġa (16) nā-muzd ḳılıp dururlar. Ve maÓlūm-ı ħātır-aşraf bolsun, kim hem ol kün Buħārā (17) vālīsı Amīr Ĥaydar dağı cunūd-ı bī-pāyān ve Óasker-i farāvān camÓ ḳılıp ızdıĤām-ı tamām ve Ĥucūm-ı (496a) (1) mā-lā-kelām bile Buħārā sıpıhrıdın çıḳıp dū-şanba küni Ḳara Köldin ötüp bir mavżıÓġa (2) tüşmiş durur érdiler. Meźkūr u mazbūr bolġan ḳaravullar bī-ħabar anıñ üstidin dāħıl (3) bolup dururlar. Ve ol Ĥālda aÓdānıñ çerigidin gürūh u anbūh, musallaĤ u mükemmel bolup hayóat-ı ıctımāÓ (4) bile ḳaravullar cānıbıġa at salıp dururlar. Ḳaravullarnı azlıḳ cıhatıdın el-fırār (5) mimmā lā-yutāḳu

min süneni'l-mürselīn [357] fahvāsı bile fırār ıhtıyār étip dururlar. Ittıfāḳā alarnıñ (6) ḳaçġan tarafı bir burtaḳ-şor durur érdi -kim eger kişi aña bir ḳadam ḳoysa yana tartıp alġunça (7) boġzıġaça batar durur érdi-

Bayt:

Eger kirse her kim ki ol şor ara
Maḳāmı bolur (8) érdi taĥta's-sarā

Taḳdīr-ı İlāhī bile ol şorġa kirip ekserīniñ atları yıḳılıp düşman (9) sıpāhınıñ tīġı bile maḳtūl bolup dururlar. Ve baÓżısı yüz miñ maşaḳḳat u śuÓūbat (10) bile ḳaçıp Inaḳnıñ mulāzamatıġa muşarraf bolup bu vāḳıÓa ĥabarın yétkürüp dururlar. (11) Seşanba küni Amīr Ĥaydar rāóyāt-ı şamātat-aŝarnı cılvaġa kirgüzüp Fārāb ḳorġanınıñ (12) yavuḳıda daryā ḳıraġın muÓasker ḳılıp dururlar. Ve çahār-şanba künide Tācīkniñ (13) çerigi -kim Óadadda mūr u malaĥdın zıyāda ve afzūn durur érdi- ĥareket körgüzüp ḳalÓanıñ (14) kün batar tarafıdaġı arna, kim Cayĥūnnıñ şuÓabātıdın bir şuÓba durur érdi, kim ayaḳı yana Cayĥūnġa (15) ḳoyar durur érdi. Ve anıñ saḳḳāsı baġlıġ durur. Ve içi sudın ĥālī durur érdi. Andın ötüp (16) yasav çékip baranġar u cuvanġar maźallatāŝārnı sıpāh-ı kesāfet-āgāh ve şucaÓā-yı nekbet- (17) ıntımā bile ārāsta ve pīrāsta ḳılıp dururlar. Ve bu tarafdın leşker-i nuśrat-aŝar dağı (496b) (1) ḳalÓadın çıḳıp aÓdānıñ śufūfınıñ muḳābalasıda tacammul-ı tamām bile śufūf-ı žafar vuḳūfnı bézediler. (2) Ve ol aŝnāda ikki tarafdın hızabr-śalābat dıl-āvarlar ve babr-mahābat kündāvarlar calādat yegrenin śarāmat (3) maydānıġa sürüp dururlar. Ve şucāÓat śamśāmın mubārazat nıyāmıdın soġurup birev (4) birevıġa Rustamāna ĥamlalar bile ĥurūb-ı mutavālī ve żurūb-ı mutaÓāḳıb yétkürüp maÓreke-i kār u zārnı (5) ol maŝābada ḳızdurup dururlar, kim tabl-ı ceng śadāsın sıpıhr-ı barīnnıñ (6) ḳulaḳıġa yétkürüp dururlar. Ḳatl u küşiş amrıda ol mıḳdār mubālaġa körgüzüp dururlar, kim (7) ol maÓreke içre ḳızıl ḳandın nahrlar aḳuzup dururlar.

Maŝnavī:

Bolup heneggāma-ı[358] (8) razm ol śıfat-ı kerem
Ki yek-ser boldı ol yer ḳan ile narm
Çékerler tīġ-ı tīz ile bolup çāk
(9) Badanlar her tarafa ālūda-ı ĥāk
İki yandın dıl-āvarlar çékip tīġ
Ḳılıban birbiriniñ cānıġa (10) bīġ

[357] Peygamberlerin yolundan güç yetirilemeyenler.
[358] Kelime metinde ( ) şeklindedir.

Yétip birbirıġa eylep tek u pū
Muña ol yétkürüp tīġın aña bu
Bolup birige[359] hem ol dam (11) baẖt-ı yāvar
Yıḳıp birni yer üzre zār u mużtar
İki leşker iki yandın savaşıp
Ki āşūb (12) Óalāla kökdin aşıp
Anıñ dék germ olup heneggāma-ı cenk
Ki yetti Sām u Rustam rūĥıġa neng

(13) Çūn uruş heneggāmıda sıpāh-ı ḳāhıradın Ḳara Ḳalpaḳıyya şucaÓāsınıñ maÓrūfı mubārazat (14) Óalamınıñ śāĥıb-vuḳūfı calādat-şıÓār Ḳalman Śūfī, kim maÓreke ortasıda tīġ-ı şacāÓat (15) bile sar-afşānlıġġa maşġūl érdi. Köp kişini ḳatl yétkürüp āẖır aÓdā ḳılıçı (16) bile maḳtūl bolup durur. Ve andın özge dağı leşker-i žafar-aŝardın üç tört kişi (17) nā-būd bolup durur. Ammā Tācīk çerigidin köp kişi bahādurlarnıñ sınān-ı cān-sıtān ve şamşīr-ı (497a) (1) rūy-gerdān bolup maġrıb sarā-pardasıġa mayl körgüzüp durur. Leşker-i aÓdā maydān-ı (2) muḳātaladın yüz urup öz sengerıġa nuzūl ḳıldı. Ve sıpāh-ı nuśrat-panāh dağı murācaÓat ḳılıp (3) Fārāb ḳorġanın ārām-gāh étti. Hem ol kéçe meźkūr bolġan arna -kim ḳalÓanıñ ġarbī cānıbıdın (4) öter érdi- Óasākir-i žafar-maóāŝırdın bir az alaman bīl ve balta bile barıp anıñ saḳḳāsın açtılar. (5) Tā kim Tācīk çerigi andın öte almaġay. Tañlası kim panç-şanba küni érdi. TalīÓa-ı śubĥdın soñ (6) Amīr Ĥaydar leşker-i bısyār ve sıpāh-ı bī-şumār bile sengeridin köçüp lıvā-yı ħıźlānnı ĥarekatġa (7) kirgüzüp meźkūr arnanıñ kenārıġa yétip sudın öte almay, surÓat-ı tamām ve ıstıÓcāl-ı mā-lā-kelām (8) bile muÓāvadat ḳılıp arnanıñ ayaḳraḳıdın yüz miñ maşaḳḳat u śuÓūbat bile Óubūr ḳılıp hem ol (9) kün kéçlikke kélip ḳalÓanıñ şımālıyya tarafıdağı ḳumnı muÓasker ḳıldı. Hem ol kéçe tañ (10) atġunça ikki tarafdın dağı ĥazm u ıĥtıyāt yüzidin yezek u talāya aylan turup çerik (11) pās-dārlıġıda ıhtımām-ı tamām žuhūrġa yétkürüp dururlar. Çūn çābuk-suvār mıhr-şuÓāÓīsınānın (12) sıpıhr-maydānıda cılvaġa kirgüzüp durur. Ve sıpāh-ı nūr ġalaba ḳılıp žulumāt ħaylınıñ (13) śufūfın buzup durur. Amīr Ĥaydar leşker-i carrār-ı kesāfet-âŝār bile aÓlām-ı ħasārat-ancāmnı (14) cılvaġa kirgüzüp dururlar. Ve ḳalÓa üstige yürüş ḳılıp durur. Ve amīr-ı roşan-żamīr (15) Ḳutluḳ Murād Inaḳ navvara marḳadah dağı sıpāh-ı nuśrat-panāh bile ḳalÓadın çıḳıp leşker-i aÓdāġa (16) muḳābıl bolup muĥāraba-ı bī-şumār ve muḳātala-ı bısyār žuhūrġa yétkürüp āẖıru'l-amr azlıḳ cıhatıdın, (17) kim hanūz ḳāhıra sıpāhnıñ köpreki daryādın ötmey durur érdi. Belkim ırāda-ı azalī

[359] Kelime metinde ( ) şeklindedir.

(497b) (1) ve maşıyyat-ı lam-yazalī bile Tācīkniñ çerigi ġalaba ḳılıp ve leşker-i manśūra basılıp (2) fırārī bolup daryā kenārıda, kim Ĥażrat-ı sulṭān-ı śāĤıb-ḳırān hem ol kün kémeler bile (3) alaman ötkerip daryā sāĤılıda senger ḳazdurur érdi. Ve ol Ĥażratnıñ özi (4) daryāġa lenger taşlap kéme içre mütemekkin durur érdiler. Ve ol aŝnāda Inaḳ başlıġ (5) barça ahl-ı sıpāh sengerġa yétdiler. Ve Tācīk çerigi dağı alarnı taÓāḳub ḳılıp (6) yétüşüp durur. Ve ol mavżıÓda sıpāh-ı nuśrat-panāh bir az muddat tavaḳḳuf körgüzüp duşman (7) gürūhı bile muĤārabāt u muḳātalāt bısyār-ı žuhūrġa yétkürüp dururlar. ÓĀḳıbatu'l-amr (8) taḳdīr-ı İlāhī bile basılıp barça birdin özlerin daryānıñ sāĤılıġa (9) yétkürüp ızdıĤām-ı tamām ve hucūm-ı mā-lā-kelām bile kémege mindiler. Ittıfāḳan ol mavżıÓ -kim (10) kémeler turmış durur érdi- daryā taşlap yüzide bir ḳarış yā iki ḳarış (11) çaġlıġ su ve astı oymalay durur érdi. Sıpāh-ı nuśrat-panāhdın köp (12) kişi ol mavżıÓda palçıġġa tapıp talaf boldı. Ve özge alaman maşaḳḳat-ı bī-girān (13) ve śuÓūbat-ı farāvān bile ekŝerī kémelerge minip baÓžısı şınāh dast-yarlıġı bile (14) daryādın Óubūr körgüzüp dururlar. Ve hem ol kün sıpāh-ı ḳāhıradın seksen kişi (15) uruşda ve daryāda nā-būd bolup dururlar. Ol cumladın Ḳıyat zubdalarıdın MuĤammad Can (16) Inaḳ ve Bég ÓAlī Mīr-āb ve Ḳutluḳ Murād Bég ıbn Ḳılıç Inaḳ ve Ĥudāy Bérgen Bég (17) ve MuĤammad Nıyāz Bég, valadān-ı Ḳara Bahādur Mīr-āb ve AĤmad Bég ıbn Vays Bég ve Ĥudāy Bérgen Bég (498a) (1) ıbn Amān Kéldi Bég ve Ĥudāy Bérgen Bég ıbn Baba Daruġa ve IsmāÓīl Bég (2) ıbn MuĤammad Panāh Bég ve Ḳoñrat Óumdalarıdın Davlat Murād Bég ve ÓĀşur Bég Yüz Başı (3) ıbn Téñri Berdi Bég ve Nayman aÓāžımıdın MuĤammad Rıżā Inaḳ ve Ḳıpçaḳ ekābırı- (4) dın ÓAbdu'r-raĤman Bég ıbn Ĥasan Murād Atalıḳ ve şamḥālçı sar-kārlarıdın ÓAvaż Berdi Yüz Başı ve (5) MuĤammad Şarīf Yüz Başı ve Ḳurbān Nıyāz Yüz Başı ve Kerīm Berdi Yüz Başı durur érdiler. Ve özgesi (6) machūl kişilerdin ve ḳara çerikdin durur érdi.

ḲıtÓa:

Felek eyleben bī-vafālıġ basī
(7) ÓIyān étdi nā-āşnālıġ basī
Ki mātam lıbāsın salıp égnige
Ĥalāyıḳnı ḳıldı (8) Óazālıġ basī

Ammā leşker-i aÓdādın dağı köp kişi ḳatlġa yétip durur ve-līkin alarnıñ (9) Óadadı maÓlūm érmes durur. Çūn bu vāḳıÓa-ı hāyıla cumÓa küni vuḳūÓġa yétmiş durur (10) érdi. Ĥażrat-ı śāĤıb-ḳırān-ı cannat-mekān şanba küni hem ol mavżıÓda tavaḳḳuf (11) körgüzüp yek-şanba küni rāóyat-afrāz nahżat bolup Óınān-ı Óātıfatın murācaÓat (12) ṭarīḳıġa maÓṭūf étip Ḳıranç yakışın nuzūl maymūnı bile mafĥar-ı

manāzıl ḳıldı. (13) Dū-şanba küni Şavvālu'l-muǾaẕẕam ayınıñ on sékkizide Téñri taǾālānıñ (14) kenef-i ĥımāyatıda davlat u saǾādat bile Ḳıranç tuşıdın bād-pā-yı ıḳbālġa (15) rükūb ḳılıp her köçde iki menzillik yol yürüp ḳatǾ-ı manāzıl ve ṭayy-ı marāĥıldın (16) soñra muǾāvadat-ı humāyūnınıñ on üçlençi küni durur, kim cumǾa küni durur érdi, (17) meźkūr aynıñ salĥıda mustaḳarr-ı salṭanatġa nuzūl ḳılıp dāru'l-ĥılāfa ahālīsınıñ (498b) (1) dīda-ı ıntıžārların şaǾşaǾa-ı āftāb vuśūlı bile roşan ve memālik-i maĥrūsa u maĥfūẓa ĥārıstānın (2) bahār ĥużūrı fuyūżātıdın gülşen ḳıldı. Ve bu safarnıñ ımtıdādı altmış (3) altı kün durur érdi.

BaǾżı vaḳāyıǾı -kim ol ĥażrat dāru'l-ımāra sarīrıda mütemekkin bolġan- (4) dın soñra śādır bolup durur- meźkūr bolġusı durur.

Ol cumladın baǾżı umarā-yı (5) Ǿıžām, kim meźkūr bolġan safarda [360] şarbat-ı ĥūş-güvārın (6) sıpḳarıp [361] marĥalasıda ārām tüşmiş durur (7) érdiler. Ol ĥażrat kemāl-i marĥamat ve nıhāyat-ı muruvvatdın -kim źāt-ı ĥucasta- (8) śıfātıda cıbıllī durur- cān-sıpārlıḳ ve ḳadīmu'l-ĥıźmatlıḳ ĥuḳūḳın rıǾāya ḳılıp (9) alarnıñ oġulları veya aḳa inileridin birevin manśablarıġa (10) manśūb ḳıldı. Andaḳ durur kim şacāǾat-şıǾār calādat-dıŝār Muĥammad Çan (11) Inaḳnıñ ornıġa amārat-panāh ayālat-dast-gāh Ḳılıç Inaḳ -kim sékkiz (12) yıldın béri ımārat terkin tutup Ǿuzlat ıĥtıyār ḳılmış durur érdi andaḳ (13) kim sābıḳan bayān kilkiniñ raḳam-zadası bolup durur érdi- Ǿınāḳıyyat manśabın aña (14) arzanī tutup durur ve Bég ǾAlī Mīr-ābnıñ ornıġa calādat-maǿāb mubārazat- (15) ıntısāb Ṭaġay Mīr-ābnı mīr-āblıġ Ǿamalı bile sar-afrāz u mumtāz ḳıldı. Ve Muĥammad Rıżā Inaḳ- (16) nıñ ornıġa ıĥlāś-panāh śadāḳat-ıntımā Muĥammad Śafā Atalıḳnı Ǿınāḳlıḳnıñ manśabı bile mumtāz (17) ḳılıp dururlar. Anıñ ornıġa Baba Bégni atalıḳ étti.

ǾAlā-hāźā'l-ḳıyās ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı (499a) (1) ġufrān-nışānnıñ culūs-ı humāyūnınıñ on sékizlençi yılınıñ vāḳıǾātı (2) ol cumladın rāǿyāt-ı žafar-ıltıvānıñ Buĥārā Ǿazīmatıda şuḳḳa-numālıġı ve sıpāh-ı nuśrat-panāh- (3) nıñ ol Ǿazmda śarśar ĥaylı dék bādıya-paymālıġı ve bahādurlarnıñ śadma-ı ĥamalātı bile Ḳaḳıştuvan (4) ḳalǾası ve Aġar ḳorġanınıñ açılmaġı ve biriniñ sükkānı ıṭāǾat vasīlası bile (5) varṭa-ı helāketdin ḳutulup biriniñ ulusı muǾānadat taşāǿumıdın ġażab ḳılıçı bile (6) ḳırılmaġı ve ol ĥażratnıñ sabab-ı murācaǾatı ve anıñ muǾāvadatı

Aĥbār cavāhırınıñ (7) ĥāmılları ve āŝār funūnınıñ kāmilleri bu vāḳıǾa ıžhārıda maǾānī durrın söz rıştasıġa bu yañlıġ (8) térerler, kim çūn sulṭān-ı kāmkār u ĥāḳān-ı

[360] Külli nefsin źāīḳatü'l-mevti (Her nefis ölümü tadacaktır) (III, 185.-XXI, 35.- XXIX, 57).
[361] Fī maḳǾadi sıdḳın Ǿında melīkin muḳtedirin (doğruluğu belli olan muktedir bir melikin huzurunda)

duşman-şikār, şahr-yār-ı Sulaymān-baḫt, (9) tāc-dār-ı āsmān-taḫt, ḥıdīv-ı Cam-ıḳtıdār ve ḥusrav-ı maǾdalat-şıǾār, zubda-ı salātīn-ı muǾallā-mekān, (10) ḳudva-ı ḥavāḳīn-ı davlat-pāsbān, malāźu'l-Ǿālam mufaḫḫaru'l-ǾArab ve'l-ǾAcam

Maŝnavī:

Şahī kim bolup (11) baĥr u bar şāhı ol
Rumūz cahān-bānlıḳ āgāhı ol
Sikenderdin afzūn bolup ĥikmeti
Anıñ davlatı- (12) dın fuzūn davlatı
Bınā-yı fıtannı hadm ḳılġuçı
Vucūd-ı Ǿadūnı Ǿadam ḳılġuçı
Salātīn-ı (13) Ǿālamdın alıp ḥarāc
Kerem ḳılġuçı pād-şāhlarġa tāc

Ḥalīfatu'r-raĥman, žıllu's-Subĥānı'l-muǿayyad bıtāǿyīd- (14) u'l-meliku'l-mustaǾān abu'l-mužaffar ve'l-manśūr Abu'l-ġāzī Muĥammad Raĥīm Bahādur Ḫan navvara marḳadah ve barrade mażcaǾa Buḥārā (15) tasḫīrınıñ ırādasın pīş-nıhād-ı ḫātır-aşraf ḳılıp sıpāh-ı nuśrat-aŝarġa tahıyya-ı asbāb-ı (16) safar üçün panca-ı daryā-ı navāl u abr mıŝālıdın zar-afşānlıḳlar körgüzüp alarnıñ dāman-ı murādın (17) nuḳūd-ı ıstıǾdād bile lab-rīz ḳılıp dururlar. Ḥuśūśan umarā-yı Ǿālī-şān ve şucaǾā-yı gerdūn-tuvān (499b) (1) muǾallā-martabat bégler ve śāĥıb-manzılat maĥremlerge ınǾām-ı mavfūr ve ıĥsān-ı nā-maĥśūr taḳdīmġa (2) yétkürüp dururlar. Yürüş sar-ancāmınıñ tanžīmı ve uruş mahāmınıñ tansīḳıġa (3) maǿmūr étip dururlar. Maǿmūr-ı meźkūrlar ĥasabu'l-farmān-ı Ǿālī, taraddud-ı tamām ve tacassus-ı mā-lā-kelām bile (4) safarnıñ yaraġın tüze turġa ıştıġāl körgüzüp dururlar. Ve az furśatda ba-vach-ı (5) dıl-ĥ(v)āh āmāda ve muhayyā ḳılıp dururlar.

Nažm:

Açıban cıdd u cahd abvābın
Bütkerip (6) yol yaraġ u asbābın
Muntažır boldı barça ahl-ı sıpāh
Ki ḳaçan Ǿazm-ı (7) rāh ḳılġay şāh

Çün tāǿrīĥ-ı Hıcrıyya miñ ikki yüz otuz sékkizde Yılḳı yılınıñ avāĥırıda (8) ve Cumāda'l-avval ayınıñ yigirmeside cumǾa śabāĥı durur érdi, kim (9) pād-şāh-ı zarrīn-külāh āftāb maşrıḳ ĥıśārıdın çıḳıp felek Ǿarśası sarı Ǿınān-tāb (10) bolup durur. Ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı ḫūrşīd-cāh ve sıtāra-sıpāh dağı aşhab-ı felek-surǾatge (11) ve abraş-ı śabā-ĥareketge rükūb körgüzüp lıvā-yı nahžatnı cılvaġa kirgüzüp ve dabdaba-ı pādşāhī

(12) ve kevkebe-i nā-mutanāhī bile dāru'l-ḫılāfa-ı Ḥ(v)ārazm-ı ıram-bazmdın çıḳıp āftāb-ı cahān-tāb samtu'r-raósġa (13) yétgende Yañı Arıḳ Ĥavlīsı -kim ol Ĥażratnıñ ḫālıś mülkleri cumlasıdın durur (14) érdi- nuzūl-ı tarāvat vuśūlı fayżıdın bıhışt-nışān ḳıldılar. Ve meźkūr Ĥavlīda bir aḳşām (15) mutavaḳḳıf bolup tañlası -kim şanba küni durur érdi- andın köçüp Ḥānaḳāh tuşıda (16) Daryā sāĤılın muÓasker-i Óasākir-i nuśrat-maóāŝır ve mustaḳarr-ı aÓlām-ı žafar-ı mütekāŝir ḳılıp dururlar. (17) Ve ol mavżıÓda ikki aḳşām masnad-pīrāy-ı farāġat ve bıstar-ārā-yı ıstırāĤat bolup dururlar. Hilālvār (500a) (1) zavraḳlar ve felek-āŝār safīnalar bile CayĤūndın Óubūr körgüzüp şımālıyya sāĤılnı mavżıÓ-ı bār-gāh-ı ıclāl (2) ve manzıl-ı sarā-parda-ı ıḳbāl ḳılıp dururlar. Ve ol mavżıÓda üç kün ārām-güzīn bolup dururlar. (3) Tā kim sıpāh-ı nuśrat-panāh, aÓlām-ı žafar-farcāmnıñ žıll-ı humāyūnıġa muctamıÓ bolġaylar. Törtlençi küni -kim (4) pançşanba durur érdi- mavżıÓ-ı meźkūrdın rāóyat-afrāz nahżat bolup dururlar. Ve Miskīn Ata Óalayhi'r-raĤmanıñ (5) cıvār-ı fāyıżu'l-anvārlarıġa -kim ol mavżıÓnı Ayrı Tām hem dép dururlar- nuzūl-ı maymanat şumūlī fayżıdın (6) nażārat u ḫurramlıġ baḫşladı. Ve andın köçüp Bāzargān tuġayıda bār-gāh-ı sıpıhr-ıĤtışām ve ḥıyām-ı (7) saÓādatfarcām īżāÓı bile şahrıstān-ı Çīn hayóatın āşkār, belkim gülistān-ı ḫuld-ı barīn ṫarāvatın (8) namūdār ḳıldı. Ve andın atlanup ızdıĤām-ı tamām ve dabdaba-ı lā-kelām bile Meşeklıġa tüşüp dururlar. Ve andın (9) Ĥareket körgüzüp İçkü-Yarıġa nuzūl-ı ıclāl ḳılıp dururlar. Ve ol mavżıÓdın lıvā-yı nahżatnı (10) cılvaġa kirgüzüp nuzūl-ı ıclālı bile Üç Oçaḳnıñ ḳırıġa sar-afrāzlıḳ yétkürüp dururlar. (11) Ve anıñ farḳ-ı faḥāmatın avc-ı eflākdın aşurup dururlar. Ol mavżıÓda tört kün yā béş kün (12) tavaḳḳuf vāḳıÓ bolup ayyām-ı tavaḳḳufda memālik-i maĤrūsa ve bılād-ı maĤfūžadın leşker-i farāvān ve sıpāh-ı (13) bī-girān gürūh gürūh, favc favc kélip muÓasker-i humāyūnġa dāḫıl bolup ol mavżıÓda ol (14) mıḳdār nucūm ve ızdıĤām žuhūrġa yetti, kim ol vādī-yı vasīÓ Óarśa-ı ḳıyāmat śavlatın āşkāra étti.

(15) Maŝnavī:

Bolup ol śıfat-ı ızdıĤām āşkār
Ki bolġay dése yüz ḳıyāmatça bar
Né anıñ (16) Ĥadd u sanı paydā bolup
Né üç ḳıraġı huvaydā bolup

Çūn śāĤıb-ḳırān-ı maġfūr mavżıÓ-ı meźkūrda (17) yana buna ve oġruḳ, aĤmāl u aŝḳāl ve baÓżı yaramas atlıġlarnı ḳoyup alarnıñ muĤārasat ve muĤāfažatıġa (500b) (1) amārat-panāh, ayālat-dast-gāh Amīr Ḳılıç Inaḳnı ottuz nökeri bile taÓyīn ḳılıp Cumāda'ŝ-ŝānī (2) ayınıñ avāyılıda ol Ĥażrat öz nafs-ı nafīsı bile rükūb körgüzüp

rāóyāt-ı nuśrat- (3) āyātnı Ĥareketge kirgüzüp CayĤūn ķıraġı bile Óazīmat yegrenin kerem-cavalān étip dururlar. (4) Ortada bir ķonup Kökerdeli manzılige sāya-ı vuśūlı bile buland-pāyalıġ yétkürüp dururlar. (5) Ve ol mavżıÓda bir aķşām ıstırāĤat körgüzüp ve tañlası heneggām-ı[362] śubĤda şevket-i (6) tamām ve śavlat-ı mā-lā-kelām bile bād-pā-yı nahżatġa rükūb ķılıp leşker-i ķıyāmat-aŝarnıñ śufūf-ı (7) nuśrat vuķūfıġa özge yañlıġ nasaķ u nıžām bérip baranġar u cuvanġarın umarā-yı nām-dār (8) ve şucaÓā-yı calādat-āŝār bile bī-zāb-ı murād u maķśad tarafıġa Óāzım bolup dururlar.

Maŝnavī:

Şāh-ı Farīdūn- (9) far u Cam-ıķtıdār
Ħusrav-ı Óālī-gevher u nām-dār
ÓĀzım olup şevket-i şāhī bile
Dabdaba-ı nā-mutanāhī (10) bile
Tépreniben kéynide sansız sıpāh
Çarĥ yüzini tutuban gerd-i rāh
Ŝaķlı yer (11) aczāsıġa eylep aŝar
[363] bolup cılva-ger
Körgüzüben pūya ķum u daşt ara
(12) Gerdī ķılıp yaġdu cahānnı ķara
ÓAķl közi ger aña ķılsa nažar
Āyīna-ı Ĥayrat olur sar ba-sar

(13) Ol Ĥażrat bu yañlıġ nıžām-ı saÓādat-ancām bile nuzūl-ı ıclāl körgüzüp İşme mavżıÓın maĦar-ı manāzıl (14) u aşraf-ı marāĤıl ķılıp dururlar. Ve ol manzılda bir kéçe mütemekkin bolup tañlası, kim çābuk-suvār Ħūrşīd-ı ĦāvarĤ (15) tün marĤalasıdın Ĥareket körgüzüp kün Óarśası sarı ķadam-āvar bolup durur. ĤAżrat-ı (16) pād-şāh-ı cannat-cāy-gāh dağı İşme manzıldın Óınān-tāb bolup leşker-i sengīn ve sıpāh-ı ķıyāmat-āgīn (17) bile Öküz Çülgesin manzıl-ı surādıķāt-ı ıclāl ķılıp anıñ farķ-ı mubāhātın avc-ı eflākġa yétkürüp dururlar. (501a) (1) Ve ol mavżıÓda bir aķşām mutavaķķıf bolup dururlar. SaĤar vaķtıda samand-ı sarīÓu's-sayr calādatġa (2) rükūb körgüzüp ĦūrşīD-ı cahān-gerd yañlıġ bir kün ve bir aķşām surÓat-ı tamām bile (3) ılġar étip yarım aķşāmdın soñra BuĦārā mużāfātıdın Ķakıştuvan ķalÓası- (4) nıñ yavuķıda bir kölniñ kenārıġa yétüşüp Ħıyām-ı ıķbāl ve surādıķāt-ı (5) ıclālnı bar pāy ķıldurup ıstırāĤat

[362] Kelime metinde (م) şeklindedir.
[363] Zülzileti'l-ardu (Yer şiddetli sarsıntı ile -sallandığında-) XCIX, 1.

körgüzüp dururlar. Çūn heneggām-ı[364] (6) śubĥda, kim ancum-şāhī sıpıhr ķorġanınıñ tasĥīrıġa altun lıvāsın köhsār (7) ķalÓası üzre numāyān étip durur. Ve nūr-ı sıpāhī žulmat aĥşāmı tārācıġa Óatf-ı Óınān (8) ķılıp durur. Sultān-ı ancum-ĥaşam ve śāĥıb-ķırān-ı zarrīn-Óalam daġı ordu-yı keyhān-pūynı (9) meźkūr kölniñ kenārıda ķoyup ve baÓžı muÓtamadun-Óalayh mulāzımlarġa tapşurup ķalÓa tasĥīrı (10) irtikābı bile rikāb-ı saÓādatġa ķadam-ı žafar-tavamın ķoyup bād-pā-yı davlatġa rükūb ķıldı. (11) Ve sıpāh-ı nuśrat-panāh ve şucaÓā-yı calādat-ıntıbāhġa dasta dasta tartīb bérip śufūf-ı (12) žafar vuķūfnı ārāsta ve pīrāsta ķılıp ızdıĥām-ı tamām ve nıžām-ı saÓādat-ıntıžām bile (13) Ķaķıştuvan ķalÓasınıñ üstige rāóyat-afrāz-ı Óazīmat bolup dururlar.

Maŝnavī:

(14) Şah-ı śāĥıb-ıķbāl u fīrūz-baĥt
Ħıdīv-ı cahān-gīr u Camşīd-taĥt
Şacāóat sıpıhrıda (15) mıhr-ı munīr
Saĥāvat sarīrıda Ĥātam-nažīr
Durr-ı pāk durc-ı aśālat ara
Yaruķ mıhr (16) burc-ı Óadālat ara
Başı üzre çatr-ı žafar sāyabān
Bolup fatĥ u nuśrat daġı hem-Óınān
(17) Ķılıp allıda cılva zarrīn-Óalam
Ésip aña davlat yéli dam ba-dam
Bolup Óāzım aÓdā (501b) (1) ĥıśārı sarı
Nigūn-baĥtlarnıñ dıyārı sarı
Yürüp saġ u solda Óadadsız sıpāh
(2) Barı ħūn-faşān u barı razm-ħ(v)āh
Barı Rustam-āyīn barı fīl-tan
Barı şīr-zor u (3) barı śaf-şiken
Barı cuŝŝa u köh-hayóat kélip
Barı kīn ara babr-ġayrat kélip
Barıġa (4) kélip pahlavānlıġ şıÓār
Barıġa kélip ħūn-faşānlıġ şıÓār
Barı kīn ile kirse farĥāş (5) ara
Žuhūr eylegey [365]

[364] Kelime metinde (م) şeklindedir.
[365] Arżu zilzālehā (o yer sarsıldığı vakit) XCIX, 1.

Biri bir ḳoşunġa ḳıran salġuçı
Biri bir cahān- (6) dın öçin alġuçı
Biri ḳahr ile ḳoysa yüz taġġa
Kirer vahmıdın taġ u tofraġġa
(7) Biri atsa kökge Ǿamūd-ı sıtīz
Tökülür yer üzre bolup rīz rīz
Barı astıda ħūş-ħırām (8) atlar
Parī-śūrat u tīz-kām atlar
Musaŧtaĥ kefel, cavzhar u dum kélip
Güşāda-ḳadam āhanīn- (9) sum kélip
Barı élgide nīza-ı cān-sıtān
Žafar nūrın eylep şuǾāǾī Ǿıyān
Kélip tīġı (10) nuśrat yüzi mažharı
Yaġaçı žafar bāġınıñ ǾarǾarı
Barı bélıġa asılıp tīġlar
(11) Cadāl ḳan tökerge ḳılıp tīġlar
ŞuǾāǾ-ı ḳuyaş dék huvaydā bolup
Gül u cavhar (12) [366] bolup
Alıp néçesi ḳolġa şamħāllar
ǾAduvġa salay dép yaman ĥāllar
Néçesi (13) kélip aldı gürz u tabar
Néçeside nāçaħ bolup cılva-ger
Asıp pāy-tā-sar sılāĥ u yaraġ
(14) Musallaĥ bolup barça başdın ayaġ
Barı surǾat ile ḳılıp ḳaŧǾ-ı rāh
Ki tīz eylegey (15) ħaśm ĥālın tabāh

Çūn ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı žafar-ḳarīn bu yañlıġ dabdaba-ı sahm-gīn ve kevkebe-i śalābat- (16) āgīn bile ĶaḳıştuvanḳalǾasınıñ yavuḳıġa barıp rāǿyat-afrāz mütemekkin bolup durur. (17) Ve tavaḳḳuf aŝnāsıda ışārat-ı vālā mūcıbı bile şucaǾā-yı calādat-āŝār ve Ǿasākir-i nuśrat-şıǾār (502a) (1) yegren-i ġayratnı maydān-ı śarāmatġa sürüp dururlar. Meźkūr ḳalǾanıñ atrāf u cavānıbın tāħt (2) u tāz ḳılıp sayl-ı āfat ve muĥīt-ı maħāfat yañlıġ ıĥāta étip dururlar. Ve ol ḳalǾa cuyūş-ı (3) daryā-ħurūşı ortasıda baĥr-ı

[366] İnnā fetaĥnā (Muhakkak –biz sana- açtık) XLVIII, 1.

bī-pāyān yüzıdaġı ĥubāb-ı ḳaśr dék bī-bunyād ve bī-sāmān (4) muşāhada ḳılıldı. Ve yavuḳ durur érdi, kim ol ĥabāb-ı bī-madār bunyādı (5) bu baĥr-ı zaĥĥārnıñ ışdıdād-ı talāṫumıdın vīrān u bar bād bolġay ve ol ĥālda (6) İskender Bég başlıġ ol ḳalǾanıñ ahālī ve mavālīsı özlerin mustaġraḳ-ı gird-āb-ı (7) balā körüp ıṫāǾat keştīsin Ǿubūdıyyat sāĥılıġa nacāt ummīdı bile sürüp dururlar. (8) Ve yüz Ǿacz u inkisār ve miñ hırās u ıżṫırār bile uftān u ĥīzān kélip ĥażrat-ı (9) śāĥıb-ḳırān-ı maġfırat-nışānnıñ summ-ı yegrenıġa yüz sürtüp amān tilediler. Ol ĥażrat (10) el-Ǿafvu Ǿında'l-ḳudrat min Ǿuluvvi'l-hımmat[367] muḳtażāsı bile alarnı carīda-ı carāyımıġa (11) raḳam-ı Ǿafv çékip amān bérip dururlar. Ve alarġa rikāb-ı žafar-ıntısāb mulāzımlarıdın kişi (12) ḳoşup Ǿayāl u aṫfāl, mavāşī ve amvālıġa alamannı daĥl ḳıldurmay köçürüp senger-i saǾādat- (13) aŝarġa yiberdiler. Ve özi dağı ol mavżıǾdın muǾāvadat ḳılıp kiryās-ı gerdūn-asāsnıñ (14) ḳubba-ı zarrīn nuzūl-ı saǾādat vuśūlı bile sıpıhr-ı barīn źırvasıdın aşurdı. Ve hem ol kéçe (15) sarīr-ı ıstırāĥatda ārām-güzīn bolup tañlası -kim İskender-i ĥūrşīd anvar-ı felek ĥıśārı fatĥıġa Ǿazīmat- (16) güster bolup durur. Śāĥıb-ḳırān-ı İskender-nışān dağı samand-ı ıḳbālġa rükūb buyurup Ǿınān-ı davlat-nışānın (17) Aġar ḳorġanı ṫarafıġa maǾṫūf étip dururlar.

Maŝnavī:

Yana tüşti baĥr-ı sıpāh içre çūş
(502b) (1) Yana çıḳtı çarĥ avcı üzre ĥurūş
Ḳılıp Ǿazm her yan gürūh-ā-gürūh
Étip yerni summ-ı merākib sutūh
(2) Çıḳıp ġulġula yetti eflākġa
Tüşti zalzala Ǿarśa-ı ĥākġa
Munıñ dék şükūh u śalābat bile
(3) Nıhāyatdın afzūn mahābat bile
Sürüp bād-pā ḳaṫǾ-ı rāh éttiler
ǾAdū ĥaylı ḳorġanıġa yéttiler

(4) Ĥażrat-ı pād-şāh-ı žafar-dast-gāh aǾlām-ı saǾādat-ıltızāmnı ḳalǾanıñ yāvuḳıda bar pā ḳılıp (5) umarā-yı Ǿižām bile ārām tutup dururlar. Ve sıpāh-ı davlat-panāhdın baǾżı mutahavvır yigitler (6) ḳalǾanıñ atrāfıda süren salıp yegren-i calādatnı kerem-cavalān ḳılıp dururlar. Ve ḳalǾa ahlı (7) dağı kemāl-i cahālat ve ġāyat-ı żalālatdın ıtāǾat ḳulādasıġa mutaḳallıd bolmaḳdın (8) ıbaó u ımtınāǾ körgüzüp tamarrud u Ǿınād kemerin béllerıġa bağlap Ǿıśyān u fasād ḳalḳanın (9) yüzlerıġa tutup

[367] Kudretlinin indinde afvetmek onun himmetinin yüceliğindendir.

ḳalǾa dīvārın özlerıġa panāh étip ħadeng-bāzlıḳ ve tüfeng-andāzlıḳġa (10) ıştıġāl körgüzüp dururlar. Ve ol aŝnāda nāyıra-ı ġażab-ı pādşāhī mırvaĥa-ı saḥt-ı (11) İlāhī bile ıştıġāl tapıp şucaǾā-yı żırġām-gīn ve ḳatlā-yı Bahrām-āyīn ve abṭāl-ı nuśrat- (12) ḳarīnġa mutavaḳḳıf Ǿızz u calāldın farmān-ı lāzımu'l-ımtıŝāl Ǿızz-ı nafāź tapıp durur, kim (13) ḳalǾa-güşāylıġ umūrıda cahd-ı tamām ve ġayrat-ı mā-lā-kelām žuhūrġa yétkürüp dururlar, ħūn-afşānlıġ (14) ve cān-sıtānlıġdın özlerin dırīġ tutmaġaylar, şucaǾāyı, kim roz-ı mużāfnı şab-ı zıfāfdın (15) afżal ve maydān-ı razmnı ayvān-ı bazmdın ekmel bilürler érdi. Bu farmān-ı faraĥ-nışāndın nıhāyatsız (16) mubtahıc u masrūr bolup babr-ı durrān ve hızabr-ı ġurrān yañlıġ ḳorġannıñ aṭrāf u cavānıbdın at salıp (17) bir ĥamlada özlerin ḳalǾa dīvārıġa yétkürüp dururlar. Ve bā-vucūd, ol kim ĥıśānat u matānatı İskender saddıġa (503a) (1) bar-ā-barlıḳ daǾvāsın ḳılur érdi. Baḥt-ı fīrūz madadkārlıġı davlat-ı abad-muddat (2) dast-yārlıġı bile dīvārdın aşıp balā-yı āsmānī yañlıġ tört tarafdın ḳalǾa- (3) nıñ içige ḳoyulup dururlar.

Maŝnavī:

Kirip ḳalǾa içre Ǿadadsız dılīr
Barı zor- (4) bāz u barı şīr-gīr
Barı élgige tīġ-ı burrān alıp
ǾAdū ħaylıdın ḳan töküp cān alıp
(5) Ḳılıp baǾżı ħaśm ahlını dast-gīr
Çékip ḳayd dāmıġa zār u esīr
Kirip ol śıfat (6) kim gürūh-ı peleng
Açar kelle-i gosfand içre çeng
Tamarrud éli içre salıp ḳıran
(7) Aḳızdılar ol damda her sarı ḳan
Bolup sīnalar tīġ-ı tīz ile çāk
Badanlar tüşüp (8) yer üzre mıŝl-ı ħāk
Bolup gerd başlar ayaḳ astıda
Ḳuruġ dāna dék yarġuçaḳ (9) astıda
Tüşüp baǾżı ḳayd-ı usārat ara
Ḳalıp baǾżı tīġ-ı helāket ara
Birev allıda oġlı (10) maḳtūl olup
Birevge ata zār u maġlūl olup
Birevġa tüşüp oġlınıñ mātamı
(11) Birevge ata mātamınıñ ġamı

Esīr oluban barça ahl u Óayāl
Talaġġa barıp cumla aşyā u māl
(12) Fıġānlar çıḳıp avc-ı eflākġa
Tüşüp larzalar peyker-i ħākġa
Ḳıyāmat küni (13) āşkārā bolup
Fuzūn belkim andın Óalālā bolup

Çūn şucaÓā-yı nām-dār ve sıpāh-ı nuśrat-āŝār (14) ḳalÓa ahlınıñ köpregin ḳatlġa yétkürüp dururlar. Ve başların alıp dururlar. (15) Ve baḳıyyatu's-sayfnı usārat ḳaydıġa muḳayyad ḳılıp ahl u Óayāl u atfālı bile Ĥażrat-ı (16) śāĥıb-ḳırān-ı gītī-satānnıñ nażar-ı anvarı pīş-gāhıġa kéltürüp dururlar. Ve başlarnı (17) tört béş yerge ħırman yañlıġ yıġnap üküp dururlar, kim bir ħırmannıñ bulandlıġı (503b) (1) ol mıḳdārda durur érdi, kim her ḳaysınıñ bir ŧarafdın ötgen atlıġ yana bir ŧarafdın körünmes (2) durur érdi. Ve kemāl-i ḳahr u ġażabdın kélgen esīrlerniñ ḳatlıġa hem farmān-ı lāzımu'l-ıźÓān (3) śādır bolup ekŝerin tīġ-ı bī-dırīġ damıdın ötkerip dururlar. Ve baÓżısı umarā ve erkān-ı (4) davlatnıñ ıltımās u şafāÓat bile helāketniñ tīġıdın ḳutulup dururlar. (5) Ve hem ol kün ol mavżıÓda ol mıḳdār ḳan tökülüp başlar késilip durur, kim ħırad (6) u Óaḳl muĥāsıbı anıñ ĥısābın bilmeklikde mutaĥayyır ve idrāk dabīrı anıñ ŧaÓdādın (7) raḳam ḳılmaḳlıḳda mutaÓaźźır bolup dururlar ve ol mavżıÓda cānsız badanlar tofraġıdın (8) tallar hayóatı āşkār belkim uluġ taġlar śūratı namūdār bolmış durur. Ve bu vāḳıÓadın (9) soñra Ĥażrat-ı şahanşāh-ı nuśrat-dast-gāh ol mavżıÓdın sıpāh-ı ḳāhıra ve afvāc-ı (10) mütekāŝire bile Ĥareket körgüzüp kéçrek Çār-şanba Ramıtan ḳorġanınıñ (11) yavuḳıda bir mavżıÓġa nuzūl-ı ıclāl ḳılıp dururlar. Tā kim kéçe ol mavżıÓda (12) ıstırāĥat körgüzüp dururlar. Ve tañ atġandın soñra Buĥārā şaharınıñ (13) üstige rāóyat-afrāz nahżat bolġaylar.Ol kéçe dar-gāh-ı felek-pāy-gāhnıñ mulāzımlarıġa (14) mutavātır ħabarlar bile vāżıĥ u lāyıĥ bolup durur, kim Amīr Ĥaydar Samarḳand şaharıġa kétip Buĥārā (15) şaharı sıpāhdın ħālī érmiş durur, ol Ĥażrat kemāl-i Ĥamıyyat ve ġāyat-ı mardānalıḳdın pād-şāh (16) ve sıpāhsız şahar üstige barmaḳnı hımmat-ı Óālī-nahmat ve davlat-ı ḳażā ḳudratıġa munāsıb (17) körmey fasĥ-ı Óazīmat ḳılıp tañ atġandın soñra davlat u nuśrat bile ḳadam-ı mübārekin (504a) (1) rikāb-ı saÓādatġa ḳoyup bād-pā-yı bādıya-paymā rükūb körgüzüp Óınān-ı ınśırāfın murācaÓat cānıbıġa (2) maśrūf étip ordu-yı humāyūnġa -kim meźkūr bolġan köl kenārıda durur érdi- (3) nuzūl ḳılıp durur. Ve andın lıvā-yı nahżatnı cılvaġa kirgüzüp usarā-yı bī-pāyān (4) ve ġanāyım-ı bī-girān bile ḳatÓ-ı manāzıl ve ŧayy-ı marāĥıl ḳılıp daryā-yı Amu kenārıġa dāħıl bolup (5) Kökerdeli mavżıÓın muÓasker-i Óasākir-i manśūr ḳılıp dururlar. Ve andın köçüp daryā

sāĥılı bile (6) Óazīmat körgüzüp Üç Oçaķ manzılige -kim baÓżı leşkeriyye bile ordu-yı aÓlānı anda ķoyup (7) kétmiş durur érdi- nuzūl-ı maymanat şumūlī fayżıdın reşk-i rıyāż-ı canāb ķıldı. (8) Ve dīdār-ı fāyıżu'l-anvārı muşāhadasıdın Amīr Ķılıç Inaķ başlıġ senger ahlı- (9) nıñ közlerıġa nūr ve köñüllarıġa surūr bağışlap dururlar. Ve andın samand-ı saÓādatġa (10) rükūb körgüzüp aÓlām-ı nuśrat-ancāmnı cılvaġa kirgüzüp Cayĥūn ķıraġı bile marāĥıl-ı mütekeŝŝireni (11) ķatÓ étip Ħānaķāh maÓbarıda bār-gāh-ı sıpıhr-ışţıbāhnı bar pāykılıp nuzūl-ı (12) saÓādat vuśūlı bile aşraf-ı manāzıl ķılıp dururlar. Ve ol maÓbardın daryānı Óubūr étip (13) kümeyt-i saÓādatġa rükūb körgüzüp şevket-i tamām ve śavlat-ı mā-lā-kelām bile Cumāda'ŝ-ŝānī (14) ayınıñ onunçı künide şanba küni Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazmda dāru's-salţanasıġa nuzūl (15) étip fuķarā ve barāyā başlarıġa sāya-ı vuśūl salıp dururlar. Bu safar- (16) nıñ muddatı otuz kün durur érdi. Ve ol ĥażrat dāru'l-ħılāfa-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm sarīrıda (17) mütemekkin bolġandın soñra kélgen usarānıñ aĥvālıġa partav-ı ıltıfāt salıp (504b) (1) alarġa Hılālī mavżıÓıda yer bérip maóvā u sükenā marĥamat körgüzüp dururlar. Ĥālā (2) ķalın kent ve uluġ él bolup olturup dururlar.

Ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı fırdavs- (3) mekānnıñ üçlençi kerret leşker-i ķıyāmat-aŝarnı Çār-cūy cānıbıġa tépretmeki durur. (4) Ve ol yürüşde Ķutnām Parvard ve Kerki ķorġanlarınıñ atrāf u eknāfını (5) tāĥt u tāz ķılıp ġanāyım-ı keŝīre bile murācaÓatétmeki

Aħbār cavāhırınıñ śarrāfları (6) ve āŝār zavāhırınıñ Óarrāfları faśāĥat ve balāġat-ı ħazāyīnıġa mutaśarrıf (7) bolup söz rıştasıġa maÓānī durların bu navÓ ıntıžām bérürler, kim çūn pād-şāh-ı (8) ġufrān-panāh ve şahanşāh-ı cannat-cāy-gāh tā hıdāyat-ı Yazdānī ve tavfīķāt-ı Subĥānī bile (9) Buħārā mużāfātıdın Ķaķıştuvan ve Aġar ķorġanların musaħħar ķılıp fatĥ (10) u fīrūzmendlik bile kélip sarīr-ı salţanatda mütemekkin bolup dururlar. (11) Ve az furśatdın soñra yana Çahār-cūy üstige yürüş ırādasın ħātır-saÓādat (12) tavamıġa muśammam ķılıp safar asbābınıñ tahıyyasıġa ıltıfāt partavın salıp dururlar. (13) Ve sıpāh ahlıġa nuķūd-ı farāvān baħşışı bile ħursand u ħurramlıġ yétkürüp ınÓām-ı bī-girān bile (14) umarā ve ekābır köñüllerin alıp dururlar. Çūn az muddatda taraddud-ı yaraġdın farāġ (15) ĥāśıl boldı. Ol ĥażrat meźkūr bolġan safardın kélip iki ay ve yigirme kün (16) ıstırāĥat körgüzgendin soñra sana miñ iki yüz ottuz sékkizde (17) Ķoy yılı āftāb-ı Óālam-tāb cavzā burcıda cılva-ger durur érdi. ŞaÓbānu'l-muÓažžam- (505a) (1) nıñ salĥıda durur érdi. Yek-şanba künide -kim asÓad-ı sāÓāt ve aşraf-ı avķātda (2) durur érdi- dāru's-salţana-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazmdın rükūb körgüzüp umarā-yı Óālī-mıķdār ve umanā-yı (3) sıpıhr-ıķtıdār ve şucaÓā-yı calādat-şıÓār ve sıpāh-ı žafar-āŝār bile Óāzım bolup nuzūl-ı (4) ıclālı

mubāĥātıdın Yañı Arıḳ ĥavlīnıñ burūc-ı ıftıĥārın sıpıhr-ı barīn günbaźıġa (5) bar-ā-bar ḳıldı. Belkim Óarş-ı aÓžam ve źırvasıġa hem-ser ve ol mavżıÓda bir kéçe mutavaḳḳıf bolup tañlası, (6) kim Camşīd-ı ĥūrşīd lıvā-yı rāóyatın Óarśa-ı sıpıhrda padīd étip durur. Ol şahr-yār (7) Camşīd-ı şevket ve ĥūrşīd-ı muknet dağı Yañı Arıḳdın lıvā-yı nuśrat-ıltıvānı cılvaġa kirgüzüp (8) samand-ı barḳ-pāġa mıhmīz bérip gürūh-ı ḳıyāmat-ıntımā ve şikūh-ı ĥayrat-afzā bile Hazār-asb baldasıġa (9) nuzūl-ı ıclāl körgüzüp ḳadam-ı saÓādat-tavam şarāfatı anı mafĥar-ı ḳılāÓ u bılād étip durur. Ve soñġı (10) kün andın rāóyat-afrāz nahżat bolup Yekke Çıḳır mavżıÓıġa sāya-ı vuśūl salıp (11) sar-afrāzlıḳ yétkürüp durur. Ve andın köçüp ızdıĥām-ı tamām bile Óazīmat körgüzüp Téve Boyun (12) marĥalasıġa nuzūl-ı ıclāl ḳılıp dururlar. Ve andın rükūb körgüzüp Śadvar ḳalÓası-(13) nıñ yavuḳıda daryānıñ ḳıraġın muĥayyam-ı ĥıyām-ı saÓādat-aŝar ve mustaḳarr-ı rāyāt-ı žafar-peyker (14) ḳılıp durur. Ve andın Óazīmat yegrenin kerem-cavalān ḳılıp Südük tuġayın bahār nuzūlı (15) fayżıdın çamanıstān tazyīn, belki ġayrat-ı bıhışt-ı barīn ḳıldı. Andın aÓlām-ı žafar-farcāmnı (16) ĥarekatġa kirgüzüp Dahan-ı Şīr bīşasın Óasākir-i nuśrat-maóāŝırġa muÓasker ḳıldı. Ve andın lıvā-afrāz (17) nahżat bolup Burlı manzılıġa -kim Üç Oçaḳ muḳābalasıda vāḳıÓ durur- kiryās-ı gerdūn-asāsnı (505b) (1) bar pāy ḳıldurup nuzūl-ı ıclālı bile ḳubba-ı faĥāmatın ĥūrşīd-ı mısās ḳılıp durur. Ol mavżıÓda üç kün (2) mutavaḳḳıf bolup ayyām-ı tavaḳḳufda atrāf u cavānıbdın sıpāh-ı manśūra ve afvāc-ı ḳāhıra (3) dasta dasta ve gürūh gürūh kélip ordu-yı keyhān-pūyġa mulĥaḳ bolup dururlar.

Nažm:
Kélip her (4) tarafdın tümen miñ gürūh
Barı şīr-bāzū u ḳaplan-şikūh
Barı kéldi Ŧahmūras- (5) rozgār
Barır eşk-i bar-zūd Isfandyār
Barı Rustam-āyīn taham-tan kélip
Barı (6) razm-ı fannīda yek fan kélip
Barınıñ tevekkül bolup cūşnı
Érür razm-ı köh barınıñ (7) gülşeni
Barı başıda ĥod-nuśrat bolup
Barı élgide tīġ-ı ġayrat bolup

Çūn muÓasker-i humāyūnġa (8) leşker-i carrār ve sıpāh-ı kīne-güźār u nuśrat-āŝār ol mıḳdār yıġnalıp durur, kim sıpıhr-ı kühen-i (9) sayr aña yüz miñ köz bile ĥayrān durur ve zamīn-ı basīŧ cısmı anıñ ŝaḳlıdın larzān boldı. (10) Ĥażrat-ı pād-şāh-ı maġfırat-

panāh Burlı manzılıdın bu navÓ sıpāh-ı yegren ve leşker-i farāvān bile (11) ĥareket körgüzüp Cigir-band Atanıñ zıyāratıġa muşarraf bolup anıñ tuġayın leşker-gāh (12) étip dururlar. Ve andın nahżat yegrenin Óazīmat maydānıġa sürüp Şişli Ķara Aygır bīşasın (13) -kim bī-ĥadd-ı vasīÓ u ķalın durur érdi- nuzūl-ı nazāhat şumūlī fayżıdın gülşen-i tāza yañlıġ (14) sabz u ħurram belkim reşk-i bostān-ı ıram ķıldı. Andın köçüp Aķ Rıbāt mavżıÓıġa nuzūl-ı humāyūnı (15) bile sar-afrāzlıķ yétkürüp durur. Ol mavżıÓıdın bād-pā-yı ıķbālġa rükūb buyurup (16) rāóyat-ı žafar-āyatnı cılvaġa kirgüzüp Darġan Ata Óalayhi'r-raĥmanıñ muķābalasıda daryā ķıraġın (17) mavżıÓ-ı şādurvān-ı ıķbāl ve manzıl-ı sarā-parda-ı ıclāl ķılıp dururlar. Ve ol mavżıÓdın sıpāh-ı (506a) (1) mavfūr ve afvāc-ı nā-maĥśūr bile rükūb körgüzüp alvıya-ı žafar-taÓbıyanı cılvaġa kirgüzüp dabdaba-ı keyānī ve kevkebe-i (2) Sāsānī bile manāzıl-ı mütekeŝŝire ve marāĥıl-ı mutanavvıÓanı ķatÓ étip yétti künde Çār-cūy ķalÓasınıñ (3) tuşıda daryā-yı Amu kenārıġa nuzūl étip kiryās-ı buland-asās mancūķın źırva-ı Óayyūķġa (4) hem-ser belkim Óarş-ı aÓlā burcıġa bar-ā-bar ķılıp durur. Ve felek-andām ħar-gāhlar ve farħunda-farcām ħaymalar (5) īżāÓı bile ol mavżıÓ şahrıstān-ı Óažīm-ı hayóatın namūdār ķıldı. Belkim cannātu'n-naÓīm-ı (6) ŧarāvatın āşkār

Nažm:

Ķaysı bir yerġa şāh ķoysa ķadam
Bolur ol yer bıhışt dék ħurram
(7) Ķaysı mavżıÓda eylese temkīn
Tapar ol şahar-ı Çīn kibi tazyīn
Ķaysı bir cāy bolsa manzıl (8) aña
Bolur āyīna-dār fayż u śafā

Ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān ol mavżıÓda on, on béş kün (9) tavaķķuf körgüzüp her kün sıpāh-ı ķāhıra ve afvāc-ı manśūranı gürūh gürūh ve dasta dasta (10) tartīb bérip her amīr ve her ser-kerdeni öz çerigi bile Çār-cūy çapavulıġa nā-muzd étip her (11) kün aÓdā-yı davlatdın ol mıķdār baş kélip ķan tökülüp durur, kim Bahrām-ı (12) ħūn-āşām rūĥıdın āvāzu'l-ĥaźar ahl-ı cahān ķulaķıġa éşitildi ve sıpāh-ı (13) nuśrat-panāh ol maŝābada ġanāyım-ı farāvānġa mutaśarrıf bolup dururlar, kim ħırad muĥāsıbı anıñ (14) ĥısābıdın Óācız kélip durur.

Maŝnavī:

Şāh amrı bile sıpah her kün
Ħaśm ĥālın étip (15) tabah her kün
Her sarı bād-pāy-ı ķahr sürüp

ḲalǾa atrāfıġa çapavul urup
Yüz urup (16) leşker-i balā yañlıġ
Ḳaśd étip aç ajdahā yañlıġ
Alıp élgige barça tīġ u sınān
(17) Boluban ħaśm élige ḳāśıd-ı cān
Baş késip barça Ĥadd u ġāyatsız
Ḳan töküp ġāyat u (506b) (1) nıhāyatsız
Māl alıp ol śıfat ki sanı yoḳ
Ĥad ile ġāyatı nışānı yoḳ
Ħayl-ı aǾdā Ĥıśār (2) ara maĤśūr
Bolup umīd-ı cānīdın mahcūr
Dūd āhı ḳılıp felekge śuǾūd
Çarħ cavfı (3) lab-ā-lab oldı dūd
Néçe kün böyle tengnāy içre
Ḳalıban maĤbas-ı balā içre
Bolmayın (4) közlerıġa rām uyḳu
Barıġa ħavf étip Ĥarām uyḳu
Her ṫarafdın sıpāh-ı kīne-güźār
(5) Barça ḳaplan-şikūh u şīr-şikār
At salıp eyleben Ǿalālālar
Turġuzup néççe (6) navǾ ġavġālar
Yéttiler kāmıġa tökerdin ḳan
Māl alurdın daġı bolup şādān

(7) Çūn şucaǾā-yı ħūn-rīz u sıpāh-ı şīr-sıtīz on béş künġaça ol ḳalǾanıñ atrāf (8) u cavānıbıdın bu yañlıġ rastā-ħīzlar salıp dururlar. Ve ḳan tökmek ve olcanı (9) almaḳlıḳnıñ umūrıda daḳīḳa-ı nā-marǾī ḳoymadılar. Çūn ayyām-ı tavaḳḳufda Ĥażrat-ı śāĤıb-ḳırān-ı (10) memāliksitānnıñ śīt-ı śalābat ve āvāza-ı mahābatıdın mutavahhım bolup Ḳuṫnāmī- (11) nıñ Ĥākimi Sulṫān Murād Ḳaravul Bégi ıṫāǾat rıbḳasın Ǿubūdıyyat rıbḳasıġa (12) salıp tansuḳāt u tuĤfāt bile kélip Ǿataba-ı sıpıhr-martaba ħāk-boslıġıġa muşarraf (13) bolup dururlar. Ol Ĥażrat anı öz éli bile -kim sékkiz yüz kişi durur érdi- (14) Marvġa köçürüp ol vılāyatda maǿvā u sükenā taǾyīn étip dururlar. Ve on béş kün- (15) din soñra Çār-cūy ḳorġanı muḳābalasıdın ḳıyāmat-aŝar leşker bile rāǿyat-afrāz (16) nahżat bolup dururlar. Saḳar ḳalǾasın -kim barça ulusı sıpāh-ı manśūranıñ tavahhum duĥūlı- (17) dın baǾżı ḳumġa ve baǾżı daryānıñ şımālıġa ötüp fırārī bolmış durur

érdiler- (507a) (1) muÓasker-i Óasākir-i nuśrat-maǿāŝır u žafar-farcām ve mustaķarr-ı aÓlām-ı saÓādat-ancām ķılıp dururlar. (2) Ve ol mavżıÓdın şevket-i pādşāhī ve śavlat-ı nā-mutanāhī bile rükūb körgüzüp (3) Ķutnām ķalÓasınıñ tuşıda daryā ķıraġın muħayyam-ı ħıyām-ı ıķbāl ve mażrab-ı bār-gāh-ı ıclāl (4) ķılıp durur. Ve andın sıpāh-ı mavfūr ve afvāc-ı ġayr-ı maĥśūr bile ĥareket körgüzüp (5) Zuhra-ı Ŧāhır köşkiniñ muķābalasıda daryānıñ sāĥılıġa nuzūl ķılıp bār-gāh-ı saÓādat- (6) nışānnıñ ķubba-ı duruħşānın ħūrşīd-ı raħşānnıñ ķımma-ı tābānıġa partav-efgen ķıldı. (7) Ve ħıyām-ı davlat-farcāmnıñ żarb-ı şarāfat-ıltızāmı bile ol mavżıÓnı Çīn şahrıstānıġa (8) ŧaÓna-zan étip durur. Ve ol aŝnāda Buħārā pād-şāhı Amīr Ĥaydar daġı taÓaśśub yüzidin (9) leşker-i sengīn ve sıpāh-ı sahm-gīn bile kélip ordu-yı humāyūnnıñ muķābalasıda (10) daryānıñ şımālıyya kenārıġa cahālat-ı tamām bile nuzūl ķılıp muÓasker-i fīrūzī-aŝar cānıbıġa (11) şamħāl u zanbūrek u top atdururġa ıştıġāl körgüzüp durur. Ve bu ŧarafdın (12) dağı mavķıf-ı Óızz u calāldın farmān-ı ķażā-carayān top-andāzlıġ funūnınıñ māhırlarıġa (13) Óızz-ı ıśdār tapıp durur, kim top-ı duşman-köblerni aÓdā-yı davlat ve ĥusamā-yı śāĥıb-nekbetniñ (14) ŧarafıġa atıp şamātat-aŝar sengerlarıġa gülüle-i ātaşīnnıñ nuzūl-ı mutavātırıdın (15) barķ-rīzlik ve śāÓıķa-andāzlıķ marāsımın žuhūrġa yétkürsünler. Çūn ışārat-ı vālā mūcıbı (16) bile top-ħāna-ı žafar-nışāna mulāzımlarıdın ķādır-andāz oķçılar top-ı raÓd-āşūblarnı aÓdā-yı (17) şaķāvat-ıntımā ķoşunıġa ķaratıp ātaş-bāzlıķ ve gülüle-andāzlıķġa andaķ ıştıġāl (507b) (1) körgüzüp dururlar, kim daryā-yı Cayĥūn ābdānı, ātaş-gede-i muhīb-nışānın namūdār ķıldı.

(2) Maŝnavī:

İkki ŧarafdın atılıp toplar
Saldı cahān ahlıġa āşūblar
Dūd ķılıp avc-ı (3) felekge śuÓūd
Abr kibi mıhr yüzin tutdı dūd
RaÓd ünidür ünidin munfaÓıl
Barķ otıdur (4) otıdın mużmaĥıl
Baĥr bolup ol śıfat-ı ātaş-zada
Kim körünüp eyle ki ātaş-gede
(5) Astıda su üstide ot tū-be-tū
Ŧurfa bu, kim camÓ olup ot birle su

Çūn (6) ol ĥālda top-andāz mulāzımlardın ustād cān-bāzlar ġayrat-ı mavfūr ve calādat-ı (7) ġayr-ı mıķdār žuhūrġa yétkürüp bāzū-yı ıķbāl madadkārlıġı bile top-andāzlıķ umūrıda (8) andaķ cahd u cıdāl körgüzüp dururlar, kim ħuśamā-yı tafrıķa-

farcām ḥıyāmıdın (9) köp ḥayma ve köp ḳoşlarnı gülüle-i śarśar durūd-żarbı bile bar bād u nā-būd ḳılıp dururlar. (10) Çūn Tācikniñ çerigi bu vāḳıÓa-ı sahmnāk muşāhadasıdın ba-ġāyat mutaġayyır u vahmnāk (11) bolup cān havlıdın uftān u ḥīzān, atrāf u cavānıbġa banātu'n-naÓş yañlıġ mutafarrıḳ (12) u parīşān bolup dururlar. Ve Ĥażrat-ı śāĤıb-ḳırān-ı banda-nuvāz ol ustād-ı ḳādır-andāzlarnı (13) Óınāyat-ı pādşāhāna ve marĤamat-ı ḥusravānaġa maḥśūś tutup ḥılāÓ-ı fāḥıra ve nuḳūd-ı vāfıra ınÓāmı bile (14) sar-buland u bahramand ḳıldı. Ve aÓdā sıpāhı nāmūs yüzidin yañıdın (15) silk-i camÓıyyatıġa ınÓıḳād bérip cahd-ı tamām bile top-andāzlıḳ amrıġa ıştıġāl körgüzüp dururlar. (16) Ve ol uçurda muÓānıdlar topıdın bir oḳ kélip topçılar mulāzımıdın Yafiş Orusġa (17) tégip bir ḳolın üzüp yerġa tüşürüp durur. Ve hem ol kün kéçġaça iki tarafdın (508a) (1) top-andāzlıġ ve ātaş-bāzlıġ ıhtımāmıġa ḳıyām körgüzüldi. Çūn āftāb-ı Óālam-tābnıñ (2) gülle-i ātaşını maġrıb topıda pınhān bolup durur. İkki leşker dağı top atmaḳ amrı- (3) dın ḳol çékip ārām-güzīn bolup dururlar. Tañlası-kim çābuk-suvār mıhr-ı Óarśa-ı (4) sıpıhrda kevākib élātınıñ ġāratıġa Óāzım bolup dururlar- Ĥażrat-ı śāĤıb- (5) ḳırān-ı maġfırat-nışān ol mavżıÓda ordu-yı davlat-panāhnı baÓżı leşkeriyye (6) bile ḳoyup yalañ atlıġ bolup öz nafs-ı nafīsı bile cunūd-ı nā-maÓdūd ve cuyūş-ı daryā- (7) ḥurūşnı Ĥarekatġa kirgüzüp CayĤūn kenārı bile maşrıḳ cānıbıġa Óāzım boldı. (8) Ve ol Ĥavālīġa gürūh gürūh çapavul urup ol mıḳdār ġanāyımġa mutaśarrıf bolup dururlar, kim (9) naḳl ḳılmaḳdın Óācız kélip dururlar, ammā ahl-ı Óınāddın kişi tapa almadılar. (10) Nédin durur kim leşker-i ḳıyāmat-aŝarnıñ balā-yı nā-gehān dék Ĥareketge (11) kirgenidin ḥabar tapıp ol atrāfda olturġan él öz başlarını (12) ḳutḳarmaḳnı ġanīmat bilip māl ve aşyā ve üy ve asbābıġa ḳaramay Óayāl (13) u atfālın alıp calā ıḥtıyār étip fırārī bolmış durur érdiler. Alarnıñ (14) barça amvāl u asbābı sıpāh-ı nuśrat-panāhnıñ taĤt-ı taśarrufıġa kirip hīç kişi (15) ḳalmadı, kim kötere alġança olcaġa mutaśarrıf bolmaġan bolġay ve alamannıñ (16) ekŝerīde béş batman ve on batman bile bar durur érdi ve özge aşyānı mundın (17) ḳıyās ḳılsa bolur. Çūn Ĥażrat-ı pād-şāh-ı ġufrān-panāh ol navāĤīda iki künġaça tārāc (508b) (1) u ġārat umūrıġa ıştıġāl körgüzüp üçlençi kün leşker-i sayl-aŝar ve sıpāh-ı žafar-parvar (2) bile Óāzım bolup dururlar. Kerki ḳorġanınıñ atrāf u eknāfın pāy-māl-ı çapavul ve dast-farsūd-ı (3) tatāvul ḳılıp dururlar. Ve ol kün dağı ġanāyım-ı farāvān ve olca-yı bī-pāyānġa mutaśarrıf boldılar. (4) Ve bir kéçe ol Ĥavālīda ārām-güzīn bolup tañlası Óınān-ı ınśırāfnı muÓāvadat cānıbıġa munśarıf (5) ḳılıp aḳşām bir mavżıÓġa nuzūl étip ıstırāĤat körgüzüp dururlar. Tañ atġan- (6) dın soñra ol Ĥażrat samand-ı davlatġa rükūb ḳılıp masarrat-ı farāvān ve bahcat-ı bī-kerān bile (7) ordu-yı humāyūnġa kélip nuzūl-ı saÓādat vuśūlı şarafıdın bār-gāh-ı sıpıhr-ışţıbāhnıñ (8)

ḳubba-ı maymanat-aŝarın źırva-ı Ŝurayyāġa hem-ser ḳıldı ve bir kéçe ol mavżıÓda mütemekkin bolup tañlası (9) çāşt-gāhda ordu-yı keyhān-pūynı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm-ı cannat-bazm tarafıġa köçürüp özi (10) Camşīd-ı ħūrşīd yañlıġ felekveş aşhab-ı dīv-zād-ı parī-nıhādġa rükūb étip ızdıĥām-ı tamām (11) bile ĥareket körgüzüp soñġı kün Çār-cūy ḳorġanı muḳābalasıda daryā kenārın muÓasker (12) ḳıldı. Ve andın köçüp iki künde Darġan Ata Óalayhi'r-raĥmanıñ muḳābalasıda daryā ḳıraġın (13) leşker-gāh étti. Ve andın atlanıp üç künde Hazār-asbġa tüşdi. Ve andın nahżat (14) ḳılıp arada bir ḳonup Źu'l-ḳaÓda ayınıñ avāyılıda yek-şanba küni davlat u ıḳbāl (15) bile dāru'l-ħılāfa-ı Ħīvaḳġa vārıd bolup sarīr-ı saltanatda ḳarār tutdı. Bu safarnıñ (16) muddatı altmış kün érdi.

Yomutıyya şucaÓāsınıñ Buĥārā kārvānın ġārat (17) **u tārāc ḳılġanı**

Bu vāḳıÓa andaḳ érür, kim çūn Ĥażrat-ı śāĤıb-ḳırān-ı cannat-mekān Ḳabaḳlı[368] ḳorġanıġa nuzūl éttiler ve andın Ĥareket körgüzüp (509a) (1) meźkūr bolġan safarġa Óāzım bolġandın soñra yurt içide bu ħabar şāyıÓ bolup durur, kim (2) Amīr Ĥaydar Pād-şāhnıñ vazīr-ı aÓžamı Ĥakīm Biyniñ savdāgeri köp kārvān bile (3) Buĥārādın çıḳıp İrdarnıñ yolı bile Orusġa barur érmiş durur. Bu ħabarnı (4) éşitip Yomutıyya mubārızlarıdın ḳırḳ yigit -kim her biri şacāÓat (5) u calādatda Isfandyār-ı rozgār durur érdi- Ĥażrat-ı aÓlā-ħāḳān (6) gerdūn-tuvān, muÓallā-mekān, davlat-pāsbān,İskender-nışān, Farīdūn- (7) davrān, dārā-Ĥaşam-ı Sulaymān, ħadam-ı sarvar-ı dūdmān, banī-ādam-ıafżal-ı mülūku'l- (8) ÓArab ve'l-ÓAcam, hādım-ı bunyādu't-tamarrud ve'l-Óınād, māĤī-yı ḳavāÓıdu'l-Óıśyān ve'l-fasād, (9) nāśıb-ı lıvā-yı amn u amān, Óalā-ruóūs-ı ahla'l-īmānu'l-mustanśır bi-Óınāyati'l- (10) meliki'l-mustaÓān ħalīfatu'z-zamān, žıllu's-SubĤān abu'l-mužaffar ve'l-manśūr Abu'l-ġāzī Allāh Ḳulı MuĤammad (11) Bahādur Ħan rafaÓallāhu taÓālā Óalā-mufārıḳi'l-fuḳarāó žılāl-ı maÓdalata -kim ħan-ı maġfūrnıñ (12) farmān-ı lāzımu'l-ımtınānı bile dāru's-saltana-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazmda nıyābat sarīrıda mütemekkin durur (13) érdi- ol Ĥażratdın ruĥśat-ı Ĥāśıl ḳılıp atlanıp Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazmdın çıkıp dururlar. (14) Ve kārvānnıñ ḳaśdıġa ḳadam-ı ıstıÓcāl bile ḳatÓ-ı masāfat étip Irdar yolıġa yettiler. (15) Ve ol yolda kārvānīlarnı tapıp ġārat u tārāc ḳılıp dururlar. Ve barça amvāl (16) u mavāşī ve amtıÓa u aḳmışasın dast-ı taśarrufıġa kirgüzüp muÓāvadat ḳıldılar. Ve ol (17) kārvānnıñ ekŝer matāÓı ḳıymat-bahā şāl durur érdi, kim her biriniñ bahāsı (509b) (1) bir cahānnıñ ħarācı durur érdi, Ħan-ı fırdavs-mekān safar-ı meźkūrdın kélmesdin (2) burun şeherge kélip Óavātıf-ı

[368] Kelime sayfa kenarına yazılıdır.

farāvān bile bahramand bolup dururlar. (3) Ve bu safarnıñ muddatı yigirme ikki kün durur érdi.

Ĥażrat-ı śāĥib-ķırān-ı maġfırat-nışānnıñ (4) **culūs-ı şarīfīnıñ on toķuzlançı yılınıñ vaķāyıÓ ol cumladın amīr-ı kebīr śāyıb-ı** (5) **tadbīr-malāź ahlu'l-āfāķ Ķutluķ Murād Inaķ navvara marķadahnıñ Marv vılāyatıġa barıp daryāġa** (6) **band baġlatıp taķdīr-ı İlāhī bile ol bandnıñ buzulmaġınıñ ĥıkāyatı durur. Ve anıñ** (7) **mızāc-ı şarīfıġa ranc Óārıż bolup Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm cānıbıġa murācaÓat körgüzüp yol aŝnāsıda** (8) **acal mavÓūdı yétip vafāt tapmaġınıñ maķālatı durur**. Ħāma-ı külfet-ınşā bu vāķıÓa-ı (9) ĥasrat-afzā bayānıda bu yañlıġ fıġān cān-ı ġazā zuhūrġa yétküre durur, kim çūn (10) ayyām-ı māżīda Marv vılāyatı andaķ ābād durur érdi, kim zīnat-baĥş-ı rūy-ı zamīn (11) ve ġayrat-ı ĥuld-ı barīn durur érdi. Ve śāĥıb-ıķtıdār pād-şāhlar anıñ daryāsıġa (12) band baġlatıp barça tümenāt ve mazrūÓātıġa su aķuzup sar-sabz u rayyānlıġ nażārat (13) u ābādānlıġ yétkürür érdiler ve köp yıllardın béri ol vılāyat-ı cannat-ı nuzhat (14) Buĥārā pād-şāhlarınıñ dast-ı taśarrufıġa kirip alarnıñ bī-ıstıÓdād u past-hımmatlıġıdın (15) ol daryānıñ bandı buzulup baġlanmay ekŝer mazārıÓ ve bāġātları ĥarāb u vīrān bolmış durur (16) érdi. Çūn ol valāyat-ı sıpıhr-ı vusÓat taóyīdāt-ı İlāhī bile ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı fırdavs- (17) mekānnıñ mulāzım-ı žafar-lāzım bolup davlat-ıntısāb ĥıta-taśarrufıġa kirip durur. Ol ĥażrat (510a) (1) körüp durur, kim anıñ dék memleket-i vasīÓ susızlıġ cıhatıdın ĥarāb u vīrān durur. (2) Hımmat-ı Óālī-nahmatı anı ābād ķılmaķġa muķtażā bolup bırādar-ı arcmand-saÓādatmandī (3) yegāne-i ahl-ı āfāķ hādım-ı bunyānu'l-bıdÓat ve'n-nıfāķ amīr-ı kebīr Ķutluķ Murād Inaķ saķya'llāh sırrāhunı (4) tāórīĥ-ı Hıcrī miñ ikki yüz otuz toķķuzda Ķoy yılı āftāb-ı Óālam-tābnıñ ĥadeng (5) taĥvīlı ķavs burcıġa yétmiş durur érdi. RabīÓu'l-avval ayınıñ yigirme yéttiside (6) se-şanba küni Marv vılāyatıġa nā-muzd ķıldı. Tā kim daryāsınıñ bandın baġlatıp (7) camīÓ mazraÓalarıġa su yétkürüp vīrān u ĥarāb bolġan yerlerni ābād u sīr-āb ķılġay, (8) çūn ol canāb farmān-ı vācıbu'l-ıźÓān mūcıbı bile Óamal ķılıp meźkūr bolġan (9) künde dāru'l-ĥılāfa-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazmdın çıķıp Hazār-asbġa barıp dururlar. Anda (10) bir néççe kün tavaķķuf körgüzüp asbāb-ı safarnı muhayyā ve āmāda ķılġandın soñra (11) özige mutaÓallıķ çerik bile Hazār-asbdın atlanıp Nayman ayaķıdın ķum içıġa kirip (12) surÓat-ı tamām bile masāfat ķatÓıġa ıķdām körgüzüp dururlar. Çūn manāzıl-ı farāvān (13) ve marāĥıl-ı bī-pāyān ķatÓıdın soñra vılāyat-ı meźkūrġa vārıd bolup daryā kenārın muÓasker-i Óasākir-i (14) nuśrat-ıltızām ve muĥayyam-ı ĥıyām-ı davlat-farcām ķılıp durur. Bir néççe kün ārām-güzīn (15) bolup ızdıĥām-ı tamām ve ıntımām-ı mā-lā-kelām bile

Band-ı Sulŧānnı ikki martaba baġlatdı. Taḳdīr-ı İlāhī bile (16) İkki kün hem band buzulup su avvalġı dék ravān bolup durur. Ve ol uçurda ĥażrat-ı (17) pād-şāh-ı ġufrān-panāh dar-gāh-ı felek-ışţıbāh mulāzımlarıdın köp ser-kerdeni leşker-i bısyār (510b) (1) ve sıpāh-ı bī-şumār bile Marvġa nā-muzd ḳılıp dururlar. Tā kim Inaḳnıñ mulāzamatıġa yétüşüp aña (2) madad yétkürgeyler. Ve alarnıñ asāmī-ı girāmīsi bu ŧarīḳada durur, kim umarā-yı (3) Óızāmdın Uyġur ħalḳınıñ sar-āmadı Raĥmata'llāh Atalıḳ ve ÓAlī Mardān Şıġavul ve Ħal Nıyāz (4) Darġa ve Manḳıtnıñ ekābırı cumlasıdın Dosım Biy ve Ḳıpçaḳ aÓāžımıdın Ḳutluḳ Muĥammad (5) Inaḳ ve sıpah-dārlardın Ĥubbī Ḳulı Ħ(v)āca ve Nıyāz Muĥammad Bay ve Muĥammad Ḳulı Bég ve Ata Nıyāz Bég ve Muĥammad Śafā (6) Bég ve Salaḳ Yüz Başı ve Badal Yüz Başı ve Safar Aymaḳ ve Bég Pūlād Yüz Başı ve Ħudāy Berdi (7) Tavuk ve Şāh Fulad Mergen ve Ħuraz Atalıḳ, çūn bu meźkūr bolġan ser-kerdeler ĥasab- (8) u'l-farmān-ı ÓālīŞān ŧarīḳa-ı ıstıÓcāl bile Óāzım-ı daşt u bıyābān bolup Cumāda'l- (9) -avval ayınıñ avāsıŧıda Inaḳnıñ ħıźmatıġa muşarraf bolup dururlar. Ol canāb (10) alarnı Égri-güźar ḲalÓasınıñ taÓmīrıġa maómūr étip özi bile hem-rāh barġan leşkeriyye- (11) din baÓżı harġan ve açġanın Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm cānıbıġa murācaÓat körgüzüldi. Ve ol (12) aŝnāda Inaḳ ŧāḳ-ı āfāḳnıñ mızāc-ı şarīfıġa keselī-i şadīd Óārıż bolmış durur. (13) Ve bī-tāblıġ bıstarıġa żaÓīflıġ pahlūsın ḳoyup durur. Ittıfāḳā ol ĥīnda ĥażrat-ı (14) śāĥıb-ḳırān-ıfırdavs-mekānnıñ dağı ŧabÓ-ı humāyūnıġa marażī vāḳıÓ bolup āstān-ı (15) sıpıhr-nışānnıñ mulāzımlarıdın ıħlāś-kīş ve śadāḳat-andīş Rūzum Pahlavānnı (16) yarlıġ-ı cahān-muŧāÓ bile Inaḳnıñ ħıźmatıġa ırsāl ḳılıp dururlar. Tā kim ol canābnı (17) tīzrek ḳaytarıp ĥużūr-ı kāmilu's-sarvar şarafıġa muşarraf ḳılġay Pahlavān meźkūr farmān mūcıbı bile (511a) (1) ḳaŧÓ-ı manāzıl ḳılıp Inaḳnıñ mulāzamatıġa muşarraf bolup dururlar. Ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı (2) maġfırat-panāhnıñ yarlıġın Óarżġa yétkürüp dururlar. Ve ol canāb yarlıġ-ı (3) humāyūn mażmūnıġa muŧŧalıÓ bolġaç ḳabūl közıġa sürtüp durur. Ve az furśat mutavaḳḳıf (4) bolup meźkūr ḳalÓanıñ Óımāratı kemāl-i ıstıĥkām bile ıtmāmġa yétgendin soñra (5) meźkūr bolġan ser-kerdelerni ol ḳalÓanıñ muĥārasat ve muĥāfažatıġa taÓyīn étip (6) māh-ı şarīf Ramażānnıñ on béşlençiside cumÓa küni ol memleketdin (7) Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm śavbıġa murācaÓat körgüzüp dururlar. Ve yürüş aŝnāsıda (8) keselniñ şıddatı kün kündin mużāÓaf u mutazāyıd bolup çūn māh-ı meźkūr- (9) nıñ yigirme ikkiside ādīna küni Ŧejen ayaḳıġa yétgende acal-ı mavÓūd ol canāb- (10) nıñ sar-vaḳtıġa yétip [369] şarāb-ı ħūş-güvārın nūş (11) étip

[370] ħalvat-ħānasıġa ırādat ḳadamın ḳoyup dururlar.

[369] Küllü nefsin źāīḳatü'l-mevti (Her nefis ölümü tadıcıdır) III, 185.-XXI, 35.- XXIX, 57.

(12) Maŝnavī:

Āh kim bu sıpıhr-ı nīlī çıhr
Terk eylep basī vafā bile mıhr
Ḳıldı ıžhār (13) bī-muruvvatlıġ
Étdi Ǿālam élini ĥasratlıġ
Kim ınaḳ zamāna mātamıdın
Dard-ı hacrı u (14) fırḳatı ġamıdın
Ḳéyiben sar ba-sar ḳara her yan
Tutdılar barça él Ǿazā her yan
Āhlar dūdı (15) kökge ḳıldı śuǾūd
Eşkler rūdı her tarafġa vurūd

Çūn ol canābnıñ rikāb-ı (16) humāyūnı daġı salīmu'l-Ǿıtıḳād ĥıdmat-kārlar cānsıpārlar marām-ı mātam ve lavāzım-ı taǾzıyanı (17) ba-cāy kéltürgendin soñra naǾş-ı raĥmat-nışānın taĥt-ı ravānnıñ üstide (511b) (1) mażbūt étip ḳadam-ı surǾat bile ḳatǾ-ı masāfat körgüzüp dururlar. Şavvāl ayınıñ (2) törtlençi küni -kim se-şanba durur érdi- saĥar vaḳtı ḳumdın çıḳıp Ḳara Köl ayaḳıġa (3) vārıd bolmış dururlar. Ve şahardın Ǿālīmaḳām Ǿulamālar ve gerdūn-ıĥtışām umarālar ve śāĥıb-şevket (4) şah-zādalar ve Ǿālīmanzılat bég-zādalar ve camīǾ uluġ ve kiçikler ızdıĥām-ı tamām ve hucūm-ı mā-lākelām (5) bile ıstıḳbālġa çıḳıp dururlar. Ve nāla ve nafīrnı sıpıhr-ı aŝīrniñ ayvānıdın aşurup (6) dururlar. Ve rusūm-ı pādşāhānada ıǾzāz-ı ĥusravāna bile nuḳūd-ı farāvān ve cavāhır-ı bī-pāyān u laǿālīǿ-ı bī-girān (7) ol canābnıñ naǾşı üstige saçıġlar saçıp dururlar. Ve ġavġa-yı tamām ve ıĥtırām-ı mā-lā-kelām (8) bile şeherge kéltürüp özinin madrasasıda -kim Ĥ(v)ārazm-ı ıram-bazm-şaharıda (9) hanūz anıñ dék Ǿımārat-ı Ǿālī ve bınā-yı ĥūş-zīnat bar pā bolmış durur érdi- ve sana (10) miñ ikki yüz yigirme altıda Ḳoy yılı bınā ḳıldurup anda özige maĥśūś bir mavżıǾ (11) ve ārāsta cāy tüzetdürmiş durur érdi. Hem ol cāy ve anıñ tofraġın tofraḳġa (12) tapşurup dururlar. Ve anıñ vafātıda ustād-ı cannat-maǿāb Mūnıs Mīr-āb marĥūmī u maġfūrī (13) ikki tāǿrīĥ aḳıp durur.

Avvalġı tāǿrīĥ

[370] İrciǾıy ilā rabbiki rāżıyeten merżıyyeten (sen Rabbine dön, razı olarak, razı olunarak) LXXXIX, 28.

İkkinçi tāǿrīħ

Bég-i felek-martaba Ḳutluḳ Murād

Ol canābnıñ muddat-ı Ǿumrı (12) éllik altı yıl durur érdi. Ve avc-ı saǾādatmand oġul yādgār ḳoydı. Alarnıñ asāmī-ı (13) kirāmīsı bu ṭarīḳada durur, kim aśālat-panāh calādat-dast-gāh davlat-iktināh (14) Muĥammad Yūsuf Bég ve ǾAbdu'llāh Bég ve ǾIbāda'llāh Bég zayyada'llāhu taǾālāǾumrahum u davlatahum

Maŝnavī:

(15) Köñül bu cahāndın vafā isteme
Felekdin murādıñ ravā isteme
Birisi érür (16) mavc-ı baĥr-ı sar-āb
Birin añla ol baĥr üzre ĥabāb
Biri birisidin érür bī-baḳā
(17) İkkisi dağı mustaǾıdd-ı fanā
Bu yañlıġ néçe bī-baḳā bolsa hem
Çaḳın dék Ǿadam āşnā bolsa hem
(512b) (1) Cafādur ulusıġa alarnıñ işi
Alar žulmıdın yoḳ amān bir kişi
Eger dahr ara şāh durur (2) gedā
Körer ikkisi hem alardın cafā
Kişi yoḳ alardın sıtam körmegen
(3) Tümen ĥasrat u miñ alam körmegen
ǾAnāḳ u felek-ḳadr u ħūrşīd-cāh
Ki érdi (4) cahān-gīr u ancum-sıpāh
Aña dağı ıžhār eylep cafā
Ḳuyaş dék nıhān éttiler (5) ħāk ara
Farāġ isteseñ ger alar kīnidin
Ħarām zīnat, kec u zışt āyīnıdın
Alar- (6) nıñ yaman yaħşısın terk tut
Köñülni alar ulfatıdın savut

Fanā dayrı- (7) nıñ baġla ıĥrāmını

Al élgiñġa āsūdalıġ cāmını

Ķurbān Nıyāz Yasavul Başınıñ Çavdur (8) **sıpāhı bile Élcik Ĥavālīsıġa çapavul urup murācaÓat ķılmaġı yol aŝnāsıda** (9) **alarnıñ tīġ-ı ıntıķāmıdın Buĥārā çeriginiñ ķırılmaġınıñ dāstānı durur.**

(10) Çūn sana-ı meźkūrda Béçin yılı ŞaÓbān ayınıñ avāhırıda Ĥażrat-ı śāĥib-ķıran-ı ġufrān- (11) panāhnıñ dar-gāh-ı felek-ışţıbāhınıñ mulāzım-ı cān-sıpārları cumlasıdın Ķurbān (12) NıyāzYasavul Başını Çavdurnıñ çerigi bile -kim aña mutaÓallıķ durur érdi- Buĥārā mużāfātı- (13) nıñ çapavulıġa nā-muzd ķılıp dururlar. Ve maǿmūrlar Ĥukm-ı Óālī-şān ve farmān-ı vācıbu'l-ıźÓānları (14) mūcıbı bile Óamal körgüzüp dururlar. Ve Óazīmat ţarīķıġa ıstıÓcāl maţāyāsın sürüp dururlar. (15) Ve daryā-yı Amudın Ħānaķāhnıñ maÓbarıdın Óubūr buyurup şımālıyya sāĤılı bile manāzıl-ı (16) mütekeŝŝireni ķatÓ étip Narķız atlıġ mavżıÓda -kim Élcikġa ikki manzıllıġ yol durur- tévelerin (17) ķoyup yalañ atlıġ bolup bir aķşām ılġar étip tañ vaķtıda Élcik ķalÓasınıñ atrāf (513a) (1) u eknāfın pāy-māl-ı[371] {pāy-māl-ı} çapavul ve dast-farsūd-ı tatāvul ķılıp dururlar. Ve köp kimseni usārat bir néçesiġa giriftār étip (2) ve köp ġanāyımġa mutaśarrıf bolup ķaytıp tévelerni ķoyġan yerġa kéldiler. (3) Ve andın manzıl ba-manzıl Óazīmat körgüzüp çūn Üç Oçaķ mavżıÓġa yétip dururlar. (4) Ve ol mavżıÓda körüp dururlar, kim köp atlıġ çerikniñ izi Buĥārā tarafıdın (5) kélip memālik-i maĤrūsanıñ cānıbıġa barıp yana ķaytıp ötüp durur.

Vāķıa keyfiyeti (6) **andaķ durur érdi kim**

Çūn Buĥārā vālīsı Amīr Ĥaydar şarārat-ı cıbıllī Ĥareketidin (7) Çavdur tavāyıfınıñ Arabacı tīrasıdın MuĤammad Berdi Bég başlıġ yüz atlıġ çerikni (8) Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm śavbıġa nā-muzd ķılıp dururlar. Tā kim ķarakçılıķ yosunı bile memālik-i maĤrūsa- (9) nıñ bādıya-nışīnlarıġa dast-burdī yétküre alġaylar. Ittıfā[ķā][372] sıpāh-ı nuśrat-panāh Élcik (10) tarafıġa ötgen aŝnāda alar Üç Oçaķnıñ üstidin çıķıp Meşekli mavżıÓda (11) tarañġu çapıp ķamış ura durġan fuķarādın üç tört kimseni öltürüp fırārī (12) bolmış durur érdiler. Çūn sıpāh-ı žafar-dast-gāh alarnıñ izin körüp (13) yav érkenin ve yaķında ötgenin farāsat yüzidin maÓlūm ķılıp dururlar. Barça (14) mükemmel u musallaĤ bolup Óaśr heneggāmıda[373] aÓdā-yı davlat-ı bar-geşteniñ izidin ġāyat (15) surÓat bile calādat-bād-pāyın daşt-paymā ķıldılar. Hem ol kéçe ılġap tañ

[371] Bu kelimeler 512b numaralı sayfanın altında yazılıdır.
[372] Metinde 'ıttıfā' şeklindedir.
[373] Kelime metinde (م) şeklindedir.

atġanda Aḳ (16) Taş atlıġ mavżıÓġa yétip dururlar. Ittıfāḳā Muĥammad Berdi Bég sıpāh-ı ħusrān-panāhnı ol mavżıÓdın (17) yañıġına köçürüp ilgeri yiberip özi izde ḳalıp öz baĥt-ı girān ħ(v)ābı dék (513b) (1) aġır uyḳuġa barmış durur érdiler. ŞucaÓā-yı calādat-nışān balā-yı nā-gehān yañlıġ (2) anıñ sar-vaḳtıġa yétip yatġan yeride usārat ḳaydıġa giriftār étdiler. (3) Ve ilgeri kétgenlerniñ dağı kéynidin yétip tīġ-ı tīz u sınān-ı (4) ħūn-rīzler -kim aÓdā ḳanınıñ lab-taşnası durur érdi- ol gürūh-ı şarārat- (5) pıjūhnıñ ḳanıdın sar-şār u sīr-āb étip bir laĥżada ol davlat-ı bar-geşteler (6) küştesidin puştalar köterip dururlar. Ve cān havlıdın fırārī bolġan- (7) nıñ dağı izidin şucāÓat bād-pāyın sürüp dururlar. Ve şamşīr-ı ıntıḳām bile (8) öltüre öltüre Ħal Atanıñ cıvār-ı fāyıżu'l-anvārıġa yétgendin soñra muÓāvadat (9) körgüzüp dururlar. Bu safarda Téñri taÓālānıñ keremidin sıpāh-ı nuśrat- (10) panāhdın bir kimseġa mekr-i vahy ve küdüreti yetüşmedi ve-līkin aÓdānıñ çerigidin köp kimse (11) helākatġa yétüşüp üç tört atlıġdın özgesi tirik ḳutulmadı. Çūn fīrūzī- (12) aŝar leşker, manśūr u mužaffar, sālım u ġānım ḳatÓ-ı masāfat étip Ramażānu'l-mübārek ayınıñ avāĥırıda (13) dar-gāh-ı felek-ışţıbāh mulāzamatıġa yétip Óınāyat-ı ħusravāna bile mumtāz ve sar u pā-yı şāhāna- (14) dın sar-afrāz bolup dururlar. MaÓlūm-ı ħātır-aşraf u altaf bolsun, kim (15) Raĥmata'llāh Atalıḳ ve Ḳutluḳ Muĥammad Inaḳ başlıġ baÓżı umarā ve ser-kerde ve leşkeriyye, kim amīr-ı kebīr (16) Ḳutluḳ Murād Inaḳ marĥūmınıñ farmānı bile Marvda ḳalıp ol memleket muĥāfažatıġa (17) maşġūl durur érdiler. Andaḳ durur kim yoḳarıda meźkūr bolup durur. Sultān-ı cannat-mekān- (514a) (1) nıñ farmān-ı vācıbu'l-ıźÓānı bile Şavvālu'l-muÓažžam ayınıñ avāsıtıda mulāzamatıġa yétip (2) bısāt-boslıḳ şarafıġa ıstısÓād tapıp dururlar.

Ĥażrat-ı sultān-ı maġfūr u (3) **ħāḳān-ı mabrūrnıñ culūs-ı saÓādat-ı maónūsīnıñ yigirmelençi** (4) **yılınıñ vāḳıÓātı ol cumladın Seyyid Nıyāz Uşaḳ ve Yār Ḳulı Pahlavān**- (5) **nıñ Kerki tavābıÓın çapġannı ve aÓdā sıpāhı alar kéynidin çıḳıp şikest**-i (6) **fāĥış tapġanı** çābuk-suvār ħāma-ı Óabīr-afşān śaĥīfa maydānıda bu yañlıġ (7) kerem-cavalān bolur, kim çūn tāórīħ-ı Hıcrī miñ ikki yüz ḳırḳda Béçin yılı Muĥarram ayı- (8) nıñ onlançı küni Yomutıyya maşāhīrıdın Seyyid Nıyāz Uşaḳ ve Yar Ḳulı Pahlavān (9) başlıġ Oraż ÓAlī Salaḳ ve ÓAbdu Ġaffār Bég Salaḳ ve Yemrelidin Ḳara Mergen ve Göklen- (10) din Bahādur Ħ(v)āca ve Ḳaradaşludın Ḳaşuḳçı Ḳurbān Sardār ve Özbekdin Uyġur İskender (11) Bahādur, Yomut ve Yemreli ve Göklen ve Ḳaradaşlu ve Özbekdin iki yüz éllik kimse bile (12) ĥażrat-ı śāĥib-ḳırān-ı maġfırat-nışāndın yurtavul üçün ruĥśat alıp daryā-yı (13) [Amu] ḳırağı bile Óāzım bolup dururlar. Ve altı künde Ḳabaḳlı mavżıÓıġa yétip dururlar. (14) Yettilençi küni ḳumġa

kirip arada bir ḳonup taḫtġa nuzūl étip dururlar. Andın (15) köçüp arada ikki ḳonup Üç Acı atlıġ ḳuduḳġa bardılar. Ve andın Óāzım bolup (16) arada iki ḳonup Refetekge yétüşdiler. Ve andın su alıp köçüp dururlar. (17) Ve iki künde Yol ḳuduḳıġa yétip dururlar. Anda her aḳşām ārām-güzin bolup dururlar. (514b) (1) Soñġı kün Deli ḳuduḳıġa nuzūl éttiler. Anda daġı bir kéçe tavaḳḳuf körgüzüp dururlar. Tañlası (2) andın atlanıp ikki manzılda Acı ḳuduḳıġa barıp dururlar. Ve andın köçüp soñġı (3) kün Ĥalac yolıġa çıḳıp dururlar. Ve anda ikki ḳuduḳ bar durur érdi. Alarnıñ atrāfıda (4) aḳşām ıstırāĥat ḳılıp dururlar. Ve ol aḳşām saĥar vaḳtıda tört éşeklıġ (5) Érsarını, kim Andḫudın çıḳıp Ħalacġa kélür érken usr ḳaydıġa (6) çékip alarnıñ sözidin maÓlūm ḳıldılar, kim Óaḳablarıdın (7) ḳırḳ tévelik köç kélür érmiş durur. Alarnıñ üçevin tīġ-ı ḫūn-faşān- (8) nıñ ışāratı bile vādī-yı ḫamūşānġa yiberip dururlar. Ve tañlası çāşt-gāhda (9) ol ḳırḳ tévelik köçni alıp érkeklerin ḳatl-ı Óām ḳılıp camīÓ atfāl (10) u Óayālın esīr ve tévelerin olca ḳılıp éllik atlıġ bile Ħalac yolıda ḳoyup ḫuftan (11) çaġıda atlanup ılġar ḳıldılar. Tañlası pīşīn vaḳtıda Zayt yolıġa (12) tüşüp dururlar. Ve ol mavżıÓda ÓAbdu'llāh Ħannıñ sard-ābası bar durur érdi. (13) Andın atların suġarıp kéç ötüp Toñuz sırtıġa bardılar, kim bir ḳırnıñ (14) atı durur. Andın ötüp Kör ḳuduḳġa barıp aḳşām anda bolup dururlar. (15) Ve tañ atġandın soñra atlanıp Kerkiniñ kün çıḳarıda Çaş Babanıñ (16) şarḳī cānıbıda üç çopannı tapıp dururlar. Birin öltürüp ikisiġa (17) yol başlatıp Ħ(v)āca Salar atlıġ kéntge çapavul urup dururlar. Ve ol (515a) (1) çapavulda altı yüz çaġlıġ téve ve yüz çaġlıġ at olca ḳılıp otuz çaġlıġ oġlan (2) uşaḳ usr ḳaydıġa çékip muÓāvadat körgüzüp dururlar. Ve ol aŝnāda (3) sıpāh-ı nuśrat-panāhdın Baba Bay Hazār-asbī atdın yıḳılıp atdın cudā bolup durur. (4) Ve ol atnı Érsarı ḫalḳıdın Şayḫ Bahādur atlıġ bir yigit tutup minip (5) Andḫuniñ ĥākımıġa barıp bu vāḳıÓadın ḫabar yétkürüp dururlar. Ol (6) darĥāl Yulduz Ħannıñ oġlı, Nayza[374] Bég ve ÓAbbās Bégni miñ kişi bile (7) ḳavġunçı ḳılıp alaman-ı nuśrat-tavamānnıñ kéynidin yiberdi. (8) Ve alaman ḳavġunçıdın bī-ḫabar Kerkige yétüşgünçe daryā ḳıraġı bile yürüp (9) ḳumġa kirip dururlar. Ve Yekke ḳuduḳnıñ başıġa Śafar ayınıñ béşlençi (10) küni çāşt-gāhda yétip ġanāyımnı taḳsīm ḳılıp öltürüp durur érdiler. (11) Ol vaḳtda ḳaravullar ḫabar yétkürüp dururlar, kim īnak yav yétüşti. (12) fi'l-ĥāl kemāl-i ıstıÓcāl bile atlanıp ıstıḳbālġa çıḳıp dururlar. (13) Ve leşker-i ḫuśamā hayóat-ı ıctımāÓ bile bir töpege minip śaf çékip ārām tutup dururlar. (14) Ve alaman-ı žafar-nışān dağı dılīrāna ve mubārızāna barıp alarnıñ muḳābalasıda (15) yasav çékip dururlar. Ve ol aŝnāda duşman gürūhı mergenlerin ilgeri çıḳarıp maydān-dārlıġ (16) körgüzüp dururlar. Ve sıpāh-ı nuśrat-

[374] Kelime matbu metinde kelime ( ) yazma metinde ( ) şeklindedir.

panāh daġı maÓrakeniñ ortasıda calādat (17) yegrenin kerem-cavalān ķıldılar. Tā kim kār u zār heneggāmasın[375] ķızıtġaylar. (515b) (1) Ve ol ĥālda Özbekdin Uyġur İskender Bahādur -kim şīr-bīşa-ı kār u zār ve afżal-ı şucaÓā-yı rozgār (2) durur érdi- Óaraķ ġayratı ĥarekatġa kirip baÓżı mubārız yigitler bile bir avuç tofraķnı (3) ķoyunlarıġa salıp dururlar ve barça birdin ajdahā-yı damān yañlıġ ĥamalāt-ı mahīb bile (4) cılva-rīz at salıp dururlar. Ve barçadın ilgeri İskender Bahādur barķ-ı ħātıf dék (5) yétüşüp sıpāh-ı ħıźlān-panāhdın bir şīr-şikūh bahādurnı -kim mubārız talab ķılıp (6) maydān ortasıda bahādurāna ve mutahavvırāna cavalānlar ķılur érdi- sınān-ı cān-sıtān- (7) nıñ żarbı bile atdın sar-nigūn yıķıp ve tīġ-ı bī-dırīġ bile başın badanıdın cudā ķıldı. (8) Ol vaķtıda mubārızlar ķoy kellesi içre ķurt dāħıl bolġan dék ve yā ķamış tūdası ara (9) ot vāśıl bolġan dék aÓdā sıpāhıġa aralaşıp şamşīr-ı şacāÓat şaÓşaÓasıdın (10) ħırman-ı camÓıyyatıġa tafrıķanıñ barķın urup munhazım ķılıp dururlar. Ve pīşīnġaça taÓāķub (11) ķılıp köpregin tīġ-ı tīz damıdın ötkerip üç yüzdin köprek baş késip dururlar. At (12) ve yaraġdın ol mıķdār olca tüşürüp dururlar, kim ĥısābġa śādıķ ve taħmīnġa muvāfıķ kélmes durur (13) érdi ve ol mavżıÓdın murācaÓat körgüzüp sālım u ġānım Refetekge kélip dururlar. Ve andın (14) Óāzım bolup Çekes töpesiniñ üsti bile daryā-yı Amu sāĥılıġa çıķıp dururlar. Ve andın (15) köçüp Ķabaķlıġ mavżıÓıġa yétgende on sékkiz kişini sévinçiletip çapar (16) yiberip dururlar.

Ħan-ı cannat-mekānnıñ şikār āhengin ķılıp śaĥrā tafarrucıdın köñülin (17) **avlap murācaÓat étgeni durur**. Arbāb-ı baśāyırnıñ żamāyır-ı ħūrşīd-nażāyırıġa (516a) (1) roşan bolsun kim ĥażrat-ı şahanşāh-ı maġfırat-panāhnıñ mızāc-ı şarīfıġa yetti (2) aydın béri kesel-i pur-ranc tārī bolup nā-tuvānlıġ bıstarıġa pahlū-zan durur (3) érdi. Andaķ durur kim sābıķan ışārat ķılıldı. Dāru'ş-şıfā-yı marĥamat-ı İlāhīdın (4) şıfā-dārūsı yetüşip ol kesel śıĥĥatlikge mubaddal bolup durur. Çūn tacdīd-ı (5) mekān ve āheng-i şikār -kim badan ķuvvatınıñ mūcıbı ve köñül közgüsiniñ mıśķalı durur- (6) ol ĥażratġa ħātır-ħ(v)āh ve mustaĥsan tüşüp meźkūr bolġan alaman-ı nuśrat-tavamānġa (7) ıcāzat u ruħśat bérgendin soñra Muĥarram-ı meźkūrnıñ avāħırıda dāru's-saltana-ı Ħ(v)ārazm-ı (8) ıram-bazmdın rükūb körgüzüp Hazār-asbda Ķutluķ Murād Inaķ marĥūm u maġfūrnıñ ĥavlīsıġa (9) barıp kelāmu'llāh ħatamātı ve āb u āş śadaķātınıñ maŝūbātıdın ol canābnıñ (10) rūĥ-ı pur-futūĥlarıġa bahralar yétkürüp dururlar. Ve andın Óazīmat körgüzüp (11) daryā-yı Amunıñ şımālıyya cānıbıġa ötüp bir néççe kün şikār-andāzlıķ bile köñülin avlap (12) Ħānaķāh maÓbarıdın daryādın ötüp dururlar. Ve Yañı Arıķ mavżıÓıdaġı ĥavlīġa nuzūl étti. (13) Ve hem ol kün RabīÓu'l-avval ayınıñ

[375] Kelime metinde ( ) şeklindedir.

ġurrasıda ve panç-şanba küni durur érdi. Ve soñġı (14) küni -kim cumӮa küni durur érdi- meźkūr alamannıñ sévinçiletip yibergen kişileri (15) dar-gāh-ı Ӯālam-panāh mulāzamatıġa fāyız bolup masāmıӮ-ı aӮlāġa ħabarların yétkürüp dururlar. (16) Ol Ĥażrat hem ol kün mustaķarr-ı ħılāfatġa nuzūl ķılıp dururlar. Ve alamannıñ baӮžısı (17) yek-şanba küni ve baӮžısı dū-şanba küni şaharġa kélip āstān-ı saӮādat-nışānnıñ (516b) (1) mulāzamatı şarafıġa ıstısӮād tapıp marāĤım-ı ħusravānaġa maħśūś bolup dururlar. Bu (2) safarnıñ muddatı ķırķ yeti kün durur érdi. Ve maӮlūm bolsun, kim bu safarda Uyġur (3) İskender Bahādur Rustamāna işler žuhūrġa yétkürüp dururlar, duşman çerigidin (4) üç tört kişini tīġ-ı şacaӮat bile ķatlġa yétkürüp durur. Ve sıpāh-ı nuśrat-panāh- (5) nıñ köpreki iki kişidin aӮdā-yı davlatnı maķtūl ķıldılar. Ve alamandın (6) kişi öltürmegen kişi az durur.

Allaş Biyniñ Pay-kent ķalӮasın musaħħar (7) **ķılıp dast-ı taśarrufıġa kiyürmeki ve anıñ élin Ħ(v)ārazm memālikige** (8) **köçürmekiniñ vāķıӮası durur.**

Ķalam-ı müşkīn raķamnıñ çābuk-suvār calādat- (9) şıӮārı maӮānī dıyārın bu yañlıġ musaħħar ķılur, kim çūn Ĥażrat-ı žıllu'llāh-ı (10) raĤmat-cāy-gāh umarā-yı źu'l-ıķtıdār ve şucaӮā-yı nām-dārdın Ķıyat dūdmānınıñ (11) zubdası Allaş Biyni baş ķılıp Süyün Biy ve Dosım Biy ve MuĤammad Nıyāz Yasavul Başı ve (12) ġayru-humnı Özbek ve Yomutdın bir gürūh-ı mubārazat-şıӮār çerik bile Buħārā mużāfātı- (13) nıñ türk-tāzıġa buyurup dururlar, maǿmūrlar Ĥasabu'l-farmān-ı lāzımu'l-ımtınān asbāb-ı (14) safarnı āmāda ve muhayyā ķılıp sana-ı meźkūrda RabīӮu'ŝ-ŝānī ayınıñ avāsıtıda Ӯalam-ı nahżatnı (15) cılvaġa kirgüzüp daryā-yı Amudın Ӯubūr ķılıp şımālıyya ķıraġı bile Ӯazīmat (16) yegrenin kerem-cavalān ķıldılar. Çūn ķatӮ-ı manāzıldın soñra Kökerdeli mavżıӮıġa (17) yétüşüp buna ve oġruķ, aĤmāl u aŝķālların ķoyup ķumġa kirip İşme üstidin (517a) (1) Ӯāzım boldılar. Çūn tīġ-ı musāraӮat bile ķatӮ-ı masāfat ķılıp āfat-ı samāvī yañlıġ (2) Pay-kent ķorġanınıñ üstidin dāħıl bolup atrāf u cavānıbın (3) ıĤāta ķıldılar. Ve ķalӮa ahlı dağı cān ħavfıdın darvāzalarnı masdūd (4) u madrūs ķılıp burc u bārūlardın tüfeng-andāzlıķġa ıştıġāl (5) körgüzüp dururlar. Ve ol aŝnāda şucaӮā-yı nuśrat-aŝar ve sıpāh-ı žafar-parvar ızdıĤām-ı (6) tamām bile Ĥamla-āvar bolup bir Ĥamlada ķalӮanı ve ķalӮa ahlını dast-ı taśarrufıġa kirgüzüp dururlar. (7) Ve camīӮ Ӯayāl u atfāl, mavāşī ve amvālı bile Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm cānıbıġa köçürüp rāhī (8) ķıldılar. Ve atrāf u cavānıbdağı élni tāħt u tāz ķılıp köp kimseni (9) tīġ-ı bī-dırīġ damıdın ötkerip dururlar. Ve köp usarā ve ġanāyımġa mutaśarrıf (10) bolup murācaӮat ķılıp dururlar. Ve Cumāda'l-avval ayınıñ avāyılıda āstān-ı (11) saӮādat-nışān taķbīlıġa muşarraf bolup Ӯınāyāt-ı pādşāhāna bilen (12) sar-afrāzlıķ u mumtāzlıķ tapıp dururlar.

Ve ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı maġfırat- (13) nışān Pay-kentniñ usarāsıġa mıhrbānlıġ körgüzüp Hılālī mavżıÓda maǿvā (14) ve mazārıÓ muruvvat u marĥamat ve mekremet u şafķat körgüzüp durur.

Ķutluķ Muĥammad (15) Inaķnıñ Vardanzīġa çapavul tund-bādın yétkürmeki, maÓlūm-ı ħātır-aşraf (16) bolsun, kim ĥażrat-ı şahanşāh-ı ġufrān-panāh Allaş Biylerni çapavulġa (17) buyurġan küni Ķutluķ Muĥammad Inaķ ve Raĥmata'llāh Atalıķ ve ġayru-humnı dağı bir bölek (517b) (1) yıġın bile çapavulġa nā-muzd ķılıp dururlar. Tā kim Buħārā tavābıÓdın bir élġa (2) dast-burdī yétkürgeyler. Maǿmūrlar ĥukm-ı vālā mūcıbı bile murād u maķśad cānıbıġa (3) Óāzım bolup dururlar. Daryā-yı Amudın Óubūr marāsımın taķdīmġa yétkürüp dururlar. (4) Ve kemāl-i ıstıÓcāl bile yegren-i Óazīmatnı maydān-ı surÓatġa sürüp (5) balā-yı nā-gehānī ve ķażā-yı āsmānī yañlıġ Vardanzī ĥavālīsıdın dāħıl bolup şacāÓat (6) ķolın ġayrat astınıdın çıķarıp mubārazat ķılıçın ġayrat ķınıdın soġurup (7) śarāmat yegrenin mubādarat maydānıġa sürüp ol atrāfdaġı élni pāy-māl-ı (8) çapavul ve dast-farsūd-ı tatāvul ķılıp dururlar. Ve aÓdā-yı davlatdın köp kimseni (9) tīġ-ı tīz ışāratı bile Óadam-ı tengnāyġa yiberip dururlar. Ve köp ulusnı usārat-ı aÓlānı bile (10) maġlūl bolup ve nıhāyatdın afzūn olcaġa mutaśarrıf bolup sālıman u ġānıman yana (11) muÓāvadat körgüzüp Óataba-ı aÓlā mulāzamatıġa yétip dururlar. Ve Óavāŧıf-ı (12) nā-mutanāhī bile aķrān u aşbāhıdın mumtāz u sar-afrāz bolup dururlar.

Allaş Biy (13) **ve baÓżı ser-kerdelerniñ Buħārā çapavulıġa Óazīmat bād-pāyın sürmekleri** (14) **Ve yol aŝnāsıda fasĥ-ı Óazīmat étip Óınān-ı žafar-nışānların İrdar yolı**(15) **cānıbıġa maÓŧūf étip özlerin Orus kārvānıġa yétürmekleri ve ol** (16) **kārvānnı tanbīh-ı Óažīm bile ķaytarıp muÓāvadat ķılmaķlarınıñ vāķıÓası durur.** (17)

Söz ħazāyīnınıñ cavāhır-güsteri ve maÓnā ķavāfılınıñ manzıl-şınās rahbarı aÓnī ķalam-ı (518a) (1) mavzūn-ı bayān bu navÓ güher-faşānlıġ körgüzüp, kim çūn hem ol yıl Cumāda'ŝ-ŝānī (2) ayınıñ avāĥırıda ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı ĥavrā-pāsbān umarā ve ser-kerdelerdin Allaş Biy (3) başlıġ Süyün Biy ve Dosım Biy ve Muĥammad Nıyāz Yasavul Başı ve ġayru-humnı Özbek ve Yomut ve Çavdur- (4) dın sékkiz miñ nafar çerik bile Buħārā çapavulıġa nā-muzd ķıldı. Maǿmūrlar farmān-ı (5) vācıbu'l-ıźÓān mūcıbı bile Óamal ķılıp maķśad-ı cānıbıġa Óāzım bolup dururlar. Ve bu aĥvāl (6) ħılālıda Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm memālikde şāyıÓ boldı, kim Orus yurtıdın köp kārvānlar çıķıp (7) İrdar yolı bile Buħārāġa Óāzım dururlar.

Bu maķālnıñ tavżīĥı ol durur kim

Buḥārādın (8) köp kārvān-ı savdā üçün Orus vılāyatıġa barıp köp muddatdın béri Ħ(v)ārazm-ı (9) ıram-bazm sıpāhīnıñ tavahhum-ı türk-tāzıdın çıḳa almay yatıp durur érdiler. Ol uçurda (10) Orus pād-şāhı alarġa öz yurtıdın köp kārvān ḳoşup ve köp leşkerni asbāb-ı (11) ĥarb ve ālāt-ı żarb bile mükemmel u musallaĥ ḳılıp bıdālġa yosunlıġ top [u] top-ĥāna bile kārvān (12) ahlınıñ muḥāfažat ve muĥārasatıġa taÓyīn étip öz yurtıdın çıḳarıp İrdar yolı bile (13) Buḥārāġa uzatıp durur. Ve bu ĥabar dar-gāh-ı sıpıhr-ışṭıbāh mulāzımlarıġa masmūÓ (14) bolġaç mavḳıf-ı Óızz u calāldın farmān-ı lāzımu'l-ımtıŝāl Óızz-ı ışdār tapıp durur, kim (15) meźkūr bolġaç ser-kerdeler Buḥārā Óazīmatın terk tutup İrdar yolı cānıbıġa ĥareket körgüzüp (16) kārvānnı BuĥārāÌ tarafıġa ötkermey. Yā ḳubbatu's-salām Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazmġa kéltürgeyler (17) veya Orus memleketige ḳaytarġaylar. Ve eger ḳabūl ḳılmay Óınād u ser-keşlik körgüzseler (518b) (1) muĥāraba ve muḳātala amrıda saÓy-ı mavfūr ve köşiş-i nā-maĥśūrnı taḳdīmġa yétkürgeyler. Çūn farmān-ı lāzımu'l-ıźÓān (2) meźkūr bolġaç ser-kerdelerge varā-yı Amuyada Ayrı Tam mavżıÓıġa yétgende yétüşüp Óınān-ı (3) ınśırāfın İrdar yolı cānıbıġa maśrūf tutup calādat yegrenin surÓat maydānıġa sürüp durur. (4) ĤażratÌ-ı Şayĥ ÓAbdu'llāh Nārın-cānīnıñ maḳbaralarınıñ şarḳī cānıbıdın ötüp Béşikli (5) ve Miñ Bulaḳ ve Ḳullar ḳalÓasınıñ üsti bile ḳatÓ-ı manāzıl ḳılıp İrdar yolıġa (6) yétip dururlar. Ve ol yolda kārvānnı tapmay. Andın ötüp Çapma yolġa bardılar. (7) Ve anda hem hīç aŝar tapmay. Andın ötüp Ḳobu yolġa yétdiler. Ve ol yolda kārvān- (8) nıñ Buḥārā tarafıġa ötgen izin tapıp maÓlūm ḳılıp dururlar, kim alar barmasdın (9) üç kün burun ol mavżıÓdın ötüp dururlar. Ve ol mavżıÓda ser-kerdeler ve ahl-ı (10) sıpāh mükemmel u musallaĥ bolup surÓat-ı tamām ve ıstıÓmāl-ı mā-lā-kelām bile kārvānnıñ (11) Óaḳabıdın ılġar ḳılıp Bütekeli Béş Töpe atlıġ mavżıÓda izidin yetüşüp uruşup (12) savaş salıp dururlar. Ve kārvān ahlı alarnıñ ĥamalāt-ı şīrānasıġa tāb-ı muḳāvamat (13) kéltüre almay. Bir buland töpeniñ ustıġa çıḳıp araba ve yükleridin atrāflarıġa (14) ḳalÓa égirip anda ḳabalıp dururlar. Ve sıpāh-ı žafar-panāh atrāf u cavānıbın ıĥāta (15) ḳılıp on üç küngaça ḳatıġ muĥāśaraġa tutup dururlar. Ve éşitilip durur, kim ayyām-ı (16) muĥāśarada kārvān ahlı otunsızlıḳ cıhatıdın baḳḳam ve kāġaź ve ḳıymat-bahā matāÓların (17) otġa yaḳıp taÓām pişürüp yép dururlar. Çūn kārvān ahlı körüp dururlar, kim tört (519a) (1) tarafdın leşker-i ḳıyāmat-aŝar ḳurşap dururlar ve nacāt yolı masdūd durur. ÓĀḳıbatu'l-amr (2) śulĥġa rāżı bolup Orusnıñ Serköske dégen ser-kerdesin élçi ḳılıp yiberip dururlar. (3) Ve bu tarafnıñ ser-kerdeleri dağı ikki leşkerniñ ortasıdağı maydānġa (4) çıḳıp üy tutdurup élçini tüşürüp dururlar. Suāl u cavāb, munāžara ve munāḳaşadın soñra (5) Orus élçisi kārvānnı öz yurtıġa alıp ḳaytmaḳ vaÓdası bile ḳaytıp

durur. (6) Ve tañlası, kim kevākib kārvānı saĥar, sıpāhī tavahhumıdın felek fażāsıdın (7) raħt köterip durur. Ve kārvān ahlı dağı ağır yüklerin taşlap surÓat-ı tamām bile (8) Orus cānıbıġa ĥareket körgüzüp dururlar. Ve ol çaġda alaman-ı žafar-nışān at salıp (9) nıhāyatsız ġanāyımġa mutaśarrıf bolup dururlar. Ve kārvānnıñ izidin bir néççe kün (10) yürüp Orusġa yavuķ éltip murācaÓat ķıldılar. Ve manāzıl-ı mütekeśśire ķatÓıdın soñra (11) ŞaÓbān ayınıñ avāĥırıda āstān-ı davlat-pāsbān mulāzamatıġa muşarraf (12) bolup dururlar.

Ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı cannat-mekānnıñ şikār ırādası bile rükūb étip (13) **Ķoñrat nāĥıyatıġa yétgeni ve tabÓīat-ı humāyūnıġa marażı Óārıż bolup murācaÓat étgeni** (14) **ve Şah-zāda Kām-rāndın élçi kélip āstān-boslıķ şarafın tapġanı durur**. (15) Çūn Allaş Biylerni kārvān ķaśdıġa nā-muzd ķılġandın soñra śāĥıb-ķırān-ı maġfırat- (16) nışānnıñ köñüli şāh-bāzı şikār hıvāsıda bāl-afşān bolup Racabu'l-muraccab (17) ayınıñ avāyılıda Óazīmat samandıġa rükūb buyurup rusūm-ı şāhāna ve āyīn-ı ĥusravāna bile dāru'l-ımāra-ı (519b) (1) Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazmdın çıķıp āftāb-ı Óālam-tāb yañlıġ aÓālī ve asāfıl mafārıķıġa dīdār-ı fāyıż- (2) u'l-anvār partavın salıp durur. Ve daryā-yı Amudın Óubūr körgüzüp şımālıyya ķıraġı (3) bile manzıl manzıl köçüp şāhīn-ı şīr-çengāl ve şāh-bāz-ı melāyik-bāl bile vuĥūş (4) u tuyūrġa ķıran salıp Kégeyli ve Ķarabaylı ĥavālīsın ķuşlap daryādın kéçip (5) Ķoñratdağı rıbāt-ı fāyıżu'n-naşātın nuzūl-ı ıclālı fayżıdın bıhışt-nışān (6) ķılıp dururlar. Ve bir néççe kün ol atrāfnı abadan ķuşlap çūn Ħ(v)āca Éli (7) navāĥīsıġa yétip durur. Ve ol aŝnāda ol ĥażratnıñ mızāc-ı şarāfat ımtızācıġa (8) endek bī-tāblıġ yétüşüp Óınān-ı saÓādat-nışānın murācaÓat tarīķıġa maÓtūf étip (9) ŞaÓbān ayınıñ avāsıtıda dāru'l-ħılāfa-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm taħt-gāhıġa nuzūl ķılıp dururlar. (10) Ve bu safarnıñ muddatı ķırķ kün durur érdi. Bu safar aŝnāsıda Harāt vılāyatıdın (11) élçi kélip āstān-boslıķ şarafın tapıp dururlar.

Bu ıcmālnıñ tafśīlı (12) **ol durur kim**

Çūn ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı cannat-nışānnıñ śīt-ı śalābat (13) ve āvāza-ı mahābatı aķtār-ı Óālamġa ıntışār tapıp atrāf u cavānıbdağı vılāyatlarnıñ (14) ĥākimleri tilediler, kim ol ĥażratnıñ dāman-ı ĥımāyatıġa ıttıĥād u vıdād ķavlın (15) urġaylar. Ol cumladın Harāt memleketiniñ ĥākimi Óālī-şān [u] rafīÓ-mekān, Şah-zāda (16) Kām-rān élçi-i zekī-tabÓ u çarb-zabān yaÓnī Ĥakīm Ħan bile ıttıĥād u yek-cihetlik bābıda maĥabbat-nāma (17) ırsāl ķıldı. Ve yana dar-gāh-ı Óālam-panāhġa lāyıķ tuĥfa ve pīş-keşler yiberdi, kim her (520a) (1) biriniñnažārası ūlu'l-abśārġa mūcıb-ı ĥayrat durur érdi. Ol cumladın (2) bir ķoy, heykel-i fīl, kim felek fili anıñ ķaşıda Óācız u źalīl durur érdi.

Meźkūr (3) élçi bu yañlıġ tuĥfāt-ı lāyıḳ ve tansuḳāt-ı rāyıḳ bile kélip mulāzımlar vāsıtası bilen (4) bār-yāb-ı sudda-ı ıḳbāl bolup dururlar.

Buĥārā pād-şāhı Amīr Ĥaydarnıñ (5) **śulĥ talabı bile dar-gāh-ı Óālam-panāhġa maÓźarat-nāma yibermekiniñ ĥālātı ve ĥan-ı fırdavs-** (6) **mekān anıñ ıltımāsın mabźūl tutup élçi-i çarb-zabān ırsāl ḳılmaḳınıñ** (7) **maḳālātı**

Salātīn-ı Óālam-asrārınıñ maĥram-ı rāz-dānı memālik-i cahān maślaĥatınıñ (8) śāyıbu'r-raóy suĥan-dānı aÓnī ĥāma-ı maĥabbat-pardāz bu yañlıġ afsāna-tırāzlıġ ḳılur, kim çūn (9) ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı cannat-mekānnıñ davlat-ı ḳāhıra ve hımmat-ı mütekāŝiresi- (10) niñ muÓāvadat u madadkārlıġı bile köp yıllardın béri Ħ(v)ārazm şucaÓāsı pay dar pay (11) çapavullar urup Buĥārā mużāfātıdın köp ḳalÓa ve köp éllerni ĥarāb u nā-būd (12) ḳıldılar. Andaḳ durur kim her ayda béş kerret ve altı kerret ol vılāyatnıñ (13) atrāf u cavānıbıdın şīr-ı ġurrān ve balā-yı nā-gehān yañlıġ dāĥıl bolup ḳatl u tārāc (14) umūrıda daḳīḳa-ı nā-marÓī ḳoymadılar. Ve yavuḳ durur érdi, kimsıpāh-ı nuśrat-panāh- (15) nıñ tund-bād-ı türk-tāzıdın Buĥārānıñ memleketi ĥarāb u vīrān bolġay Óāḳıbatu'l-amr (16) Amīr Ĥaydar bu davlat-ı abad-muddatnıñ terkin tutup muv[ā]faḳat dāmanıġa (17) mütemessik bolup Óacz u inkisār yüzidin maÓźarat-nāma ırsāl ḳılıp durur. (520b) (1) Bu mażmūn bile, kim Óālī-ĥażrat-ı sıpıhr-martabat, İskender-şevket, Sulaymān-ĥaşamat bırādar-ı kirāmī- (2) nıñ żamīr-ı bayżā-taĥmīrlarıġa mekşūf bolsun, kim biz ĥod barça ḳılġan muĥālafat ve kirdār-ı (3) nā-pasandīdamızdın nādım u paşīmān bolup muvāfaḳat Óurvatu'l-vuŝḳāsıġa ıĥlāś (4) ve ıÓtıḳād ḳavlın yétkürüpmiz, imdi ol ĥażratdın ıltımāsımız bu, kim alar dağı (5) ĥātır-ı ĥatīrlarıdın barça küdūrātnı rafÓ ḳılıp Buĥārā mużāfātınıñ çapavulıġa (6) alaman buyurmasalar. Tā kim fuḳarā ve raÓāyā fārıġu'l-bāl u muraffahu'l-ĥāl bolġaylar. Ve eger (7) maḳśadları Buĥārā memleketiniñ tasĥīrı bolsa anıñ zamān-ı ĥukūmatın ve Óınān-ı ımāratın (8) ol ĥażratnıñ ḳabża-ı ḳudratlarıġa tafvīż ḳılduḳ. Eger mıhrbānlıḳ (9) körgüzseler Buĥārā memleketide bolup alarnıñ tarafıdın memleket-dārlıġ amrıġa ḳıyām (10) körgüzüp śıdḳ u ıĥlāś yüzidin ĥıźmat ḳılurmız. Ve eger amr-ı Óālīları şahardın (11) çıḳıp kétmegimızġa śudūr tapsa cānġa mınnat tutup farmān-ı lāzımu'l-ımtınān (12) mūcıbı bile Óamal ḳılurmız.

Maŝnavī:

Né kim ĥukm eylese şāh-ı felek-cāh
Érür bizge (13) hem ol matlūb u dıl-ĥ(v)āh
Eger ḳahr eylese yā ĥūd Óınāyat
Érür iş bizge tutmaḳ (14) cānġa mınnat

Bu nāma ŞaÓbān ayınıñ avāĥırıda āstān-ı sıpıhr-nışān (15) mulāzımlarıġa yétip durur. Ittıfāḳā ol avānda Ĥażrat-ı śāĤıb-ḳırān-ı maġfırat-nışān- (16) nıñ mızāc-ı şarīfıġa kesel żaÓfi mustavlī bolup āyīna-ı ĥātırıdın kīne ve ĥuśūmat-ı (17) zengīn bi'l-kül maĤv ḳılıp terk-i muĥālafat ve irtikāb-ı muvāfaḳatġa kemā yanbaġī ıḳdām körgüzüp (521a) (1) muvāsā étmek ve yaraşmaḳ muddaÓāsı bile Buĥārāġa élçi yibermeklik sada[d]ıda[376](2) durur érdi. Amīr Ĥaydarnıñ yibergen maÓźarat-nāması bu amrıġa muḳavvā (3) bolup ol Ĥażrat anıñ ıltımāsın mabźūl tutup ıttıĤād u yek-cihetlik (4) ıžhārı bile dar-gāh-ı felek-mıḳdārnıñ davlat-ĥ(v)āh-ı cān-sıpārlarıdın aśālat- (5) maóāb farāsat-ıntısāb Nar Bégni meźkūr aynıñ salĥıda élçi ḳılıp Buĥārāġa ırsāl (6) étdi. Ol muvāsā ve dostlıġ bınāsı hanūzġaça muşayyad ve mustaĤkem durur.

Ĥażrat-ı (7) **śāĤıb-ḳırān-ı maġfūr u şahanşāh-ı mabrūrnıñ źāt-ı mülkī śıfātıġa bīmārlıġ ıştıdādı** (8) **ıstīlā tapġanı ve Óālam-ı bāḳīġa Óazīmat körgüzüp cahān-ı fānīdın köz yapġanı** (9) **ve ol Ĥażratnıñ aĥlāḳ-ı Ĥamīdasıdın şamma-ı žuhūrġa yétkürmek ve cahān-ı bū-ḳalamūn** (10) **şıkāyatıdın laĤža nükte sürmek,**

Bu mātam-nāmanı ḳılġan nigāriş
Bu ġam ınşāsıġa (11) bérgen güźāriş
Yaḳa Ĥasrat ḳolıdın eylegen çāk
Ser-keş ile varaḳ (12) satĤını namnāk
Ki yaÓnī ĥāma-ı bākī u nālān
Bu ġam şarĤıda eyler böyle afġān

Çūn cannat- (13) cāy-gāh pād-şāh Ĥażratı Ḳoñratnıñ nāĤıyatın sayr u şikār kılıp kélgendin soñra (14) kesel şıddatı tabÓ-ı humāyūnıda kün kündin mutazāyıd u mużāÓaf bolup durur. Ħuśūśan Nar Bégni (15) Buĥārā śavbıġa ırsāl ḳılġandın soñra ıştıdād-ı dard ve ıstīlā-yı marażī (16) ol mıḳdār ġalaba eylep durur, kim cısm-ı rūĤ tımŝālı nā-tuvānlıġ bıstarıġa yıḳıldı. Her néççe kim (17) Ĥükemā-yı faṫānat-āŝār ve atıbbā-yı Ĥaźāḳat-şıÓār muÓālaca ve mudāvā ḳılmaḳda saÓy-ı meşkūr (521b) (1) ve köşiş-i nā-maḳdūr taḳdīmġa yétkürüp dururlar. NafÓī ve fāyıda-ı mutarattıb bolmadı. Belkim kün be-kün (2) laĤža ba-laĤža maraż śuÓūbatı ve żaÓīflıḳ şıddatı ḳavī ve afzūn bolup Tavuḳ yılı meźkūr (3) bolġan sanada Ramażānu'l-mübārek ayınıñ on toḳuzuncı aḳşāmı kim şanba kéçesi (4) durur érdi [377] nıdāsın sāmıÓa-ı ıźÓān bile

[376] Metinde kelime şeklindedir.
[377] İrciÓıy ilā rabbiki rāżıyeten merżıyyeten (sen Rabbine dön, razı olarak, razı olunarak) LXXXIX, 28.

masmūÓ étip cahān-ı (5) fānīdın rıĥlat körgüzüp [378] żıyāfat-ħānasıġa ırādat ķadamın (6) ķoydı.

Nažm:

Faryād ki bu sıpıhr-ı callād
Iżhār étiben cafā u bī-dād
Sultān-ı (7) cahān vafātı birle
Saldı él ara fıġān u faryād
Rozī ķılıban ġam muśībat
(8) Bir kimse cahānda ķoymadı şād

Ol ĥażratnıñ naÓş-ı cannat-āŝārı zubda-ı avlıyā-yı (9) kirām ķudva-ı atķıyā-yı Óıžām maĥram-ı dar-gāh-ı mülk-i vadūd Ĥażrat-ı Pahlavān Maĥmūd ķuddısa sırruhu- (10) 'l Óazīznıñ ħānaķāhīda, kim ol ħānaķāh u zıyārat-gāh ol ĥażratnıñ mıÓmār-ı (11) ıctıhādı bile bınā tapıp günbeź-i rıfÓat-nışānı felek ŧāķıġa sāya-efken ve ķubba-ı duruħşānī (12) ķuyaş şaÓşaÓasıġa ŧaÓna-zan durur. Özi üçün bınā ķıldurġan cāyda (13) madfūn bolmış durur. Ol ĥażratdın yetti śāĥıb-ı cāh ve davlat-dast-gāh oġul yādgār ķaldı, (14) kim her biri aħtar-ı tābān durur, aśālat u manzılat-ı āsmānīda ve gevher-i raħşān durur. (15) Şevket u Óažamat Óummānıda alarnıñ asāmī maymanat-ancāmı bu tartīb bile durur, kim Óālī-cāh [u] (16) rafīÓ-cāy-gāh, calālat-āŝār, maÓdalat-şıÓār, İskender-nışān, Sulaymān-mekān, hādım-ı bunyān- (17) u'l-bıdÓat ve'l-ıśyān bāsıt-ı bısāŧu'l-amn ve'l-amān Óalā-mufārıķ-ı ahli'l-īmān abu'l-mužaffar ve'l-manśūr (522a) (1) Abu'l-ġāzī Allāh Ķulı Muĥammad Bahādur Ĥan ŧavvala'llāhu taÓālā ayyām-ı salŧanatihi ve amārat-maóāb (2) ayālat-ıntısāb yegāne-i ahl-ı āfāķ Raĥman Ķulı Inaķ rafaÓa'llāhu taÓālā aÓlām-ı manzılatihi ve Şah-zāda (3) Ĥudāy Ķulı Töre, kim ol sana miñ iki yüz éllik törtde yigirme (4) altı yaşıda vafāt tapıp durur. Ve Seyyid Maĥmūd Töre ve Seyyid Aĥmad Töre (5) ve Seyyid Muĥammad Töre ve Teñri Ķulı Töre zayyada'llāhu taÓālāÓ umrahum u davlatahum faŧānat (6) ahlınıñ żamāyır-ı źī- [baśāyırı]ġa maÓlūm bolsun, kim ol ĥażratnıñ źāt-ı (7) ħucasta-śıfātı Óaķl u bīnış zīvarı bile ārāsta ve śıfāt-ı farħunda āyātı (8) idrāk u dānış cavharı bile pīrāsta durur érdi. ÓAla'd-davām fuķarā ve raÓāyā- (9) nıñ āsāyışı üçün aŧrāf-ı Óālamġa sıpah çékip ġayrat u şacāÓat ķılıçın (10) Óadā başıġa yétkürüp köp memleketni taĥt-ı taśarrufıġa kiyürüp durur. (11) Hamīşa cahd u köşiş Óadālat bahārıdın cahān bostānın sar-sabz u ħurram (12) ķılmaķ saħāvat nuķūdı bile Óālam ahlın faķr u fāķa şıddatıdın bī-ġam (13) étmek durur érdi. Ve bārhā marāsım-ı Óadl ve lavāzım-ı ıĥsān irtikābı bile ħalāyıķġa

[378] Vallāhü yedÓū ilā dāri's-selām (Allah sizi selamet yurduna davet eder) X, 25.

(14) navāzışlar yétkürüp dururlar. Ve şarīÓat aĥkāmıġa aḳśāu'l-ġāyat ravāc bérür (15) érdi. Anıñ ayyām-ı davlatıda fuḳarā ve raÓāyā fārıġu'l-bāl u āsūda-aĥvāl bolup (16) barça Óılm u fażl u hunar ıktısābıġa mayl u raġbat körgüzüp durur érdiler. (17) Ve ol ĥażratnıñ śuĥbat-ı kīmiyā ħāśıyatıda hergiz ĥaşv ve laġv ve faĥş ve duş-nām bolmas (522b) (1) durur érdi. Ve ekŝer maclısda Óulamā ve fużalā ve žurafā ve şuÓarā bile hem-nışīn bolup kitāb-ħ(v)ānlıġ ve maÓnā- (2) şınāslıġıdın özge işge körgüzmes durur érdi. Ve Óubbād ve zuhhād camāÓasıġa (3) daġı ba-ġāyat ıhlāśmand u muÓtaḳıd durur érdi. Ve memālik-i maĥrūsadın barça manhıyyāt (4) ve nā-maşrūÓ işlerni bi'l-kül maÓdūm ḳılıp yaħşı rasmlar ve pasandīda ḳāÓıdalar žuhūrġa (5) yétkürdi.

Nažm:

Eger barça aħlāḳ marġūbını
Śıfāt-ı ħūş u Óādat-ı ħūbını
(6) Otursam néçe yıl ḳılurġa raḳam
Yaza almaġum miñidin birni hem

Ol ĥażratnıñ (7) muddat-ı Óumrı éllik yıl ve ayyām-ı saltanatı yigirme yıl durur érdi. Taġammada'llāhu bi-ġufrānihi

Nažm:

Çarħ-ı (8) zālī kim basī mekkār érdi.
Žālım u bī-raĥm u kec-raftār érdi.
Dāyımā mekr u ĥıyaldur pīşası
(9) Ħalḳġa bérmek fırīb andīşası
Hayóatıdın āşkāra şomlıḳ
Hem ĥarāmīdın (10) Óıyān maşyūmlıḳ
Kim né kim körse Óazīz u kām-rān
Ḳaśdı ħ(v)ār étmek durur hem (11) nā-tūvān
Kim ise maḳśad ĥuśūlı birle şād
Fikri anı eylemekdür nā-murād
(12) Mıhr-ı žāhır eyleben kimge damı
Ḳılsa Óışrat bādasınıñ ħurramı
Toldurup zahr-ı (13) halāhıl cāmıġa
Žulm birle ḳoyġay āħır kāmıġa
Dahr ara barça gedā u şāhġa
Yoḳ (14) gedā u şāh ħalḳu'llāhġa
Ĥīlasıdın īmin olmaḳ yoḳ turur

Žulmī çengidin ḳutulmaḳ (15) yoḳ turur
Hem cahāndur ḳaĥba-ı pur-āşnā
Bī-baḳā u bī-ĥayā u bī-vafā
Cāma reng-ā-reng kéygen (16) to ba-to
Bī-vafālıġ birle ötgen şu bişev
ØArż étip yüz zīb ile ĥusn u camāl
Žāhır (17) eylep miñ tümen ġunc u dalāl
İş añadur élni maftūn eylemek
(523a) (1) ØAşḳıda şaydā u macnūn eylemek
Çūnki eylep Øışva-ı bī-ıntıhā
Ġāyat u ĥaddın fuzūn (2) nāz u ada[379]
Kim né kim özige şaydā eyledi
ØAḳl ile hoşını yaġmā eyledi
(3) Vaślıdın bir źarra dék kām almayın
Köz camālıġa zamānı salmayın
Yüz cafā birle (4) salıp hıcrānıġa
Tartar āĥır ḳatl-ı tīġın cānıġa
Çūnki birni bu śıfat zār u źalīl
Eylep étti (5) žulm tīġıdın ḳatīl
Yana birniñ ḳaśdıġa bél baġlaġay
Anı ĥasratnıñ otıġa daġlaġay
(6) Muĥtaśar bu kim barı ahl-ı cahān
Žulmın anıñ körmeyin ḳalmas amān
Bu ki bu (7) iki yamannıñ şekvesin
YaØnī eflāk u cahānnıñ şekvesin
(8) Yazġalı her yan ḳalam sürdüm dılīr
Tüşgüsi Øālam élige dıl-paźīr
Nége kim bardur (9) felek birle cahān
Žulm éterde birbirisidin yaman
Yoḳ alardın yüz cafālar körmegen
(10) MıĥnatÌ u dard u balālar körmegen
Né alar žulmıdın īmin anbıyā

[379] Kelime yalnız bu sayfada ( ) şeklindedir.

Né damī āsūda-dıldur avlıyā
Barça Ǿālam-gīr (11) sulṭānlarġa hem
Śāĥıb-ıḳbāl ħāḳānlarġa hem
Eyleben žulm u sıtam ıžhārını
Ḳoymadılar biriniñ āŝārını
(12) Ger kişi miñ yıl cahānda bolsa şāh
Masnad-ı Ǿızzat aña ārām-gāh
Āstānıda bolup şahlar ġulām
Kirse (13) ĥukmıġa cahān mülki tamām
ǾĀḳıbat barını terk étgüsidür
Yüz tümen armān bile kétgüsidür
ǾĀḳıl ol kim dunyādın silkip étek
(14) Ursa tacrīd u ḳanāǾat sarı tek
Terk tutsa her né yok u barını
Belki özlük bārı [u] āŝārını
Eylese mesken-i fanā may-ħānasın
(15) Ḳılsa nūş uftādalıġ paymānasın
Bolsa madhūş eyle kim bilmey özin
Açmasa tā ĥaşr bolġunça közin
Bu durur maǾnā élige şāhlıḳ
(16) Davlat u ıḳbāl u śāĥıb-ı cāhlıġ
Sāḳıyā bir kāse-i āzādalıġ
Lab-ba-lab eylep may-ı uftādalıġ
Tā içip anı ĥalāvat eyleyin
Laĥža-ı mayl farāġat eyleyin

(17) Tammatı'l-kitāb bi-Ǿavni'l-meliki'l-vahhāb, ḳāyıl [u] avd-ı rāḳımihi abū faḳīru'l-ĥaḳīr Muĥammad Rıżā mīr abu'l-mulaḳḳab li'l-gehī ġaffara'llāhu źunūbihi satara Ǿuyūbihi (dīvān-ı ġarīb)

Hıcrī 1290 bar-ham

Dizin

Sıra: a b c ç d e é f g ğ h ı i j k l m n ñ o ö p r s ş t u ü v w y z

aŔādī Ar. Düşmanlar.
a. 344a/14, 344a/15
a.+sı 383a/17
[=3]

aŔālī Ar. İtibarı ve şerefi yüksek zatlar, iyiler.
a. (aśāġır-ı aŔālī) 397a/13
a.+lar 394b/13
a. ve asāfıl 393a/04, 519b/01
[=4]

aŔāžım (< Ar. aŔāžim) Büyükler, ileri gelenler.
a. (ekser-i ekābır u aŔāžım) 350a/13
a. (maķśadu'l-aŔāžım) 484b/07
a. (marcıŔu'l-aŔāžım) 377a/01
a. (zubdatu'l-aŔāžım) 455a/07
a.+ġa 406a/05
a.+ıdın 428a/07, 431b/03, 441b/05, 451a/01, 467b/07, 472a/15, 486b/15, 492b/10, 498a/03, 510b/04
a.+ın (ekābır u aŔāžım) 394b/11, 403b/03
[=17]

āb Far. Su.
ā. (maĥż-ı āb) 363a/08
ā.+dan 436a/01
ā. u aş 516a/09
[=3]

āb-dān Sarnıç, derin su toplama çukuru.
ā.-ı şarārat-nışān 422a/12
[=1]

āb-dār Far. Parlak.
ā. (luólu-ı āb-dār) 350a/09
ā. bile (tīġ-ı āb-dār) 343b/16
ā.+ınıñ 358b/03
[=3]

āb-ĥavī Susuzluk, açlık.
a. (ķaĥtlıġ ve ġall-ı āb-ĥavī) 342a/17
[=1]

āb-rū Far. İtibar, saygınlık, onur. Krş. āb-rūy.
ā. 486a/04
[=1]

āb-rūy Far. bk. āb-rū.
ā. 350b/01
ā.-ı ġayr-ı maĥśūra 418b/17
ā.-ı tamām 385b/15, 473b/04, 482a/12
[=5]

ābā Ar. Babalar, atalar, cetler.
ā. 367b/02
ā.+sı 386a/03
ā.-yı Ŕıžām 389b/04
[=3]

ābād Far. Bayındır, mamur.
ā. ol- (farah-güster u ābād) 476a/14
ā. birle 364a/03
ā. durur érdi 483b/13, 509b/10
ā. ét- 390a/07
ā. ķıl- 369b/14, 462a/01, 510a/02
ā. ol- 449a/10
ā. u sīr-āb ķıl- 510a/07

[=10]

abad Ar. Sonu olmayan gelecek zaman.

a. birle 364a/03

[=1]

abad-muddat Ar. Ebedî olan sonsuz.

a. (davlat-ı abad-muddat) 503a/01

a.+nıñ (davlat-ı abad-muddat) 520a/16

[=2]

ābādān Far. 1. Bayındır.

ā. bol- (maʿmūr u ābādān) 388b/06

2. (Zarf) Çok, çok fazla

ā. 437b/08, 453a/01, 519b/06

[=4]

ābādānlıġ Bayındırlık, mamurluk.

ā. (naẓārat u ābādānlıġ) 509b/13

[=1]

ābādlıġ Bayındır halde olan.

ā. 370b/02

[=1]

ābāl Ar. Deve sürüsü.

ā. 383b/05

[=1]

Óabarāt Ar. Kederler, ağıtlar, yaslar.

Óı.+dın (ḳatarāt-ı Óabarāt) 350a/08

[=1]

ÓAbbās Bég k.a. Andhu hakiminin emri altında görevli bir asker.

ÓA.+ni 515a/06

[=1]

abcad-ḥ(v)ān *Far*. Ebced okuyan, mektebe yeni başlayan, acemi.

a. durur érdi (tıfl-ı abcad-ḥ(v)ān) 478a/10

[=1]

abdāl (< Ar. bedel "karşılık", bedel'in çoğul şekli) Değiştirme.

a.+ġa 376a/12

[=1]

Abdāl arıġı y.a. Sami-Yar kalesinin bulunduğu bölgeye ve Tallıg deryası sahiline yakın bir mahalde yer alır.

A. 409a/03

[=1]

Abdāl Ḥ(v)āca Bég Ābadī k.a. Zekat toplamakla görevlendirilmiş bir elçidir.

A. bile 387b/10

A.+nı 369a/09

[=2]

Abdāl Ṭaġan Nıyāz Bahādur k.a. Çavdur ekabirindendir. Kazak'a yapılan akında görev almıştır.

A. 428a/09

[=1]

abdān Ar. Bedenler, vücutlar.

a. 447a/17

a.+ı 507b/01

a.-ı bi-cān 444b/14

a.+ıdın (acsād u abdān) 473a/10

a.+ını 435b/10

[=5]

ÓAbdī Śūfī k.a. Aral çerigi ve düşman çerigi arasında yapılan bir savaşta yaralanan oğlu sebebiyle metinde adı zikredilmektedir.

a. (valad-ı ÓAbdī Śūfī) 344a/11

[=1]

ÓAbdī Bég k.a. Kutluk Murad Inak'ın adamlarından olup firar eden Abdullah

Inak'ın peşisıra Muhammad Panah Beg ile beraber iz sürücülük hizmetiyle görevlendirilmiştir.

ÓA. 404a/17

[=1]

ÓAbdu'l-Óazīz Ḫan k.a. Gayıp Han'ın oğludur. Çekli Ulusunun padişahı. Okçuluğu ile meşhurdur. Buhara'da hüküm sürdü.

ÓA.357b/15, 411a/15

ÓA.+nı 411b/02

[=3]

ÓAbdu'l-ġafūr Bég Buḫārī k.a. Buhara soylularındandır.

ÓA. 452b/09

[=1]

ÓAbdu'llāh Bég k.a. Munis Mirab'ın üç oğlundan biridir.

ÓA. 457b/07, 462b/05, 512a/14

[=2]

ÓAbdu'llāh Bég ıbn Fāżıl Bég k.a. Önemli bir kimse olup düzenlediği güzel ziyafetler ve seçkin hizmetleri sebebiyle adı anılmıştır.

ÓA.+niñ 406a/12

[=1]

ÓAbdu'llāh Ḫan y.a. Toñuz sırtına yakın soğuk suyu ile meşhur bir konaklama yeridir.

ÓA.+nıñ 514b/12

[=1]

ÓAbdu'llāh Inaḳ k.a. Önemli kalelerin muhafazasında görevli mühim bir komutandır. Krş Amīr ÓAbdu'llah Inaḳ.

ÓA. 354b/16, 357a/03, 403a/08, 403b/09, 403b/10, 404a/05, 404a/16, 404b/03, 409b/07

ÓA.+ġa 354a/02, 355a/01, 402b/09

ÓA.+nı 358a/13

ÓA.+nıñ 354a/10, 354a/17, 402b/06, 402b/10, 403a/01, 404a/01, 404a/03, 404b/05

[=21]

ÓAbdu'llāh Nārın-cānī y.a. Doğu kısmında Beşikli Miñ Bulak ve Kullar kalesinin yer aldığı bölgede bulunan mezkur kimseye ait olan mukaddes mezar.

ÓA. +nıñ maḳbaraları (Ĥażrat-ı Şayḫ ÓAbdu'llāh Nārın-cānī)

[=1]

ÓAbdu'llāh Sar-dār Ala Bölük k.a. Evladı sebebiyle metinde adı geçer. Yomutıyya bölgesinde yapılan bir akında kendisine bağlı askeri bir bölükle Hubbi Kulı Haca'ya yardıma gelen valad-ı ÓAbdu'llāh Sar-dār Ala Bölük'tür.

ÓA. (valad-ı ÓAbdu'llāh Sar-dār Ala Bölük) 382a/01

ÓAbdu'llāh Yüz Başı k.a. Buhara askerine yardım için hazırlanan orduda iki yüz neferle beraber görev almış bir askerdir.

ÓA. 495a/03

[=1]

ǾAbdu'l-vāĥıd Işan k.a. Lebab bölgesini vatan edinen Ersarı halkının Kara urug boyundan olan bir kimse.

ǾA. 489b/10

[=1]

ǾAbdu'r-raĥīm Bég k.a. Askerî birlik kumandanı.

ǾA. 452a/10

[=1]

ǾAbdu'r-raĥīm Muftī k.a. Alim bir kişi olup vefatı sebebiyle metinde zikredilmektedir.

ǾA. 407b/02

[=1]

ǾAbdu'r-raĥman Bég k.a. Abdullah Inak ile beraber Kale muhafazasıyle görevli önemli bir komutandır.

ǾA. 354a/06

[=1]

ǾAbdu'r-raĥman Bég ıbn Ĥasan Murād Atalıķ k.a. Kıpçak soylularındandır. Hasan Murad Atalık'ın oğludur. Farab korganına yapılan sefere kumanda edenler arasındadır.

ǾA. 498a/04

[=1]

ǾAbdu'r-raĥman Yüz Başı k.a. Taş Ayaķlı bölgesinden bir komutandır.

ǾA. 341b/04, 427b/17

[=2]

ǾAbdu'ś-śamad Cura Aġası k.a. Cura Ağası rütbesinde olan bir askerdir.

ǾA. 452a/10

[=1]

ǾAbdu'ś-śamad Ķāżı k.a. Lebab bölgesini vatan edinen Ersarı halkının Kara urug boyundan olan bir kimse.

ǾA. 489b/10

[=1]

ǾAbdu Ġaffār Bég Salaķ k.a. Yomut halkının önde gelenlerindendir.

ǾA. 514a/09

[=1]

Ǿabīr-afşān Güzel koku saçan.

a. (ĥāma-ı Ǿabīr-afşān) 514a/06

[=1]

abķār Ar. Sığır sürüsü.

a. 383b/05

[=1]

abnā (< Ar. abnāǿ) Oğullar.

a.-yı cıns 401b/05

a.-yı cınsī 439a/08, 474b/17

a.-yı zamān 348a/06, 407a/14

[=5]

abnıya(Ar. binā'nın çoğul şekli abnıya) Binālar.

a.-yı ĥayr 387b/13

[=1]

abr Far. Bulut.

a. (panca-ı daryā-ı navāl **u abr)** 499a/16

a. (şah-ı daryā-ı navāl u abr-ı ıĥsān) 396a/13

a.+dın 363b/17

a.-ı nīsān 345a/10

a. kibi 507b/03

[=5]

abraş Ar. Alaca benekli at.

a.-ı śabā-ĥareket 499b/11

a.-ı śarśarvaş-ı saÓādat 486b/06
[=2]
abrū Far. Kaş.
a.+sı dék 406b/05
a.-yı canān 363b/15
abṫāl Ar. Cesur savaşçılar, kahramanlar.
a. (şucaÓā ve abṫāl) 340a/05
a.-ı nuśrat-ķarīn 502b/11
[=2]
ab (< Ar. eb) Baba.
a.+u'l-mulaķķab 523a/17
[=1]
abū Ar. Baba anlamına gelen "eb" kelimesinin merfu şekli.
a. faķīru'l-Ĥaķīr Muĥammad Rıżā Mīr abu'l-mulaķķab 523a/17
[=1]
abu'l-fatĥ Ar. Fetih babası, fatih. Metinde övgü amacıyla hanların adından önce söylenir.
a. 460b/04
[=1]
abu'l-fatĥ ve'l-manśūr Ar. Zafer kazanmışların ve fethin babası, muzaffer fatih. Metinde övgü amacıyla hanların adından önce söylenir.
a. 389b/07
[=1]
Abu'l-ġāzī Ĥan k.a. Abu'l-ġāzī Allāh Ķulı Muĥammad Bahādur Ĥan
A.+ġaça 389b/03
[=1]
Abu'l-ġāzī Allāh Ķulı Muĥammad Bahādur Ĥan k.a Arap Muhammed Han'ın oğludur. Şecere-i Türk ve Şecere-i Terakime'nin yazarı olan meşhur padişahtır. Hayatı hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Çağatay Edebiyatı bölümü. Krş. Abu'l-ġāzī Muĥammad Bahādur Ĥan.
A**. dāma ıķbāla ve abad-ı ıclāla** 449b/08
A. ĥalladallāhu taÓālā mülkehu ve acrā fi-bıĥāri'l-maķāśıdi fülkehu 390a/04
A. madda'llāhu taÓālā žılāla maÓdalatihi Óalā-mufārıķi ahli'l-īmān 407b/08
A. madda'llāhu žılāla davlatihi Óalā-mufārıķ-i'l-anāmi ilā yavmi'l-ķıyām 412b/02
A. rafaÓa'llāhu Óallāmahu ve vasÓa ayyāmahu 459a/01
A. rafaÓallāhu taÓālā Óalā-mufārıķi'l-fuķarāó žılāl-ı maÓdalata 509a/11
A. ṫavvala'llāhu taÓālā ayyām-ı saltanatihi 522a/01
[=7]
Abu'l-ġāzī Ĥan k.a. b k. Abu'l-ġāzī Allāh Ķulı Muĥammad Bahādur Ĥan.
A.+ġaça 389b/03
[=1]
Abu'l-ġāzī Ĥan ıbn Yādigār Ĥan k.a. Cengiz soyundan bir şehzadedir.
A. érdi 388b/02
[=1]

Abu'l-ġāzī Muĥammad Raĥīm Bahādur Ħan k.a. Konrat boyuna mensuptur. Avaz Inak'ın oğludur. Kardeşi El Tüzer'den sonra onun yerine geçti. El Tüzer'in emriyle yazılmaya başlanılan bu kitabın tamamlanmasını emretti. Krş. Şah Muĥammad Raĥīm Ħan, Muĥammad Raĥīm Ħan.

A. 389a/11, 414a/04, 460b/05

A. Óalayhi'r-raĥmat ve'l-ġufrān 389b/08

A. ħallada'lāhu mülkehu ebedā 376b/15

A. madda'llāhu žılāla ħılāfatihi 336b/07

A. navvar-allāhu marḳadih ve barradu mażcaÓih 460b/05

A. navvara marḳadah ve barrade mażcaÓa 499a/14

A. ravvaĥa'llāhu rūĥahu 392a/09

A. ravvaĥa'llāhu rūĥahu min-rıyāĥı'l-cınān 392b/14

A. saḳya'llāhu sarāhu 397b/07

A. taġammadu'llāhu bi-ġufrānihi 476a/09

A. taġammadu'llāhu taÓālā bi-mağfıratihi 403a/06

[=13]

Abu'l-Ħayr Ħan k.a. Kazak padişahı idi (1717- 1748). Deşt-i Kıpçak'ta onun kadar güçlü bir padişah yoktu. Nur Ali Han ile Er Ali Han'nın babasıdır. Şıbaniler soyundandır.

A.+nıñ 374a/02

[=1]

abu'l-maÓālī Ar. Anlamların babası (Metinde övgü amacıyla hanların adından önce söylenir).

a.338a/09

[=1]

abu'l-maÓānī Ar. Mânâların babası (Metinde övgü amacıyla hanların adından önce söylenir).

a. 385b/09

[=1]

abu'l-muzaffar ve'l-mansur "Allah'ın yardımıyla zafer kazanan, muzaffer" anlamında hanların adlarından önce övgü sözü olarak kullanılır.

a. 336b/06, 336b/07, 376b/14, 388b/03, 389a/10, 403a/06, 407b/07, 412b/02, 414a/04, 476a/09, 499a/13, 509a/10, 521b/17

a. ve'l-fatĥ 499b/08

a. bi-nuśrati'l-mülki'l-mannān 336b/06

[=15]

abu'l-mužaffar Ar. Zafer kazanmışların babası (Metinde övgü amacıyla hanların adından önce söylenir).

a. 460b/04

[=1]

abvāb Ar. Kapılar.

a.+ı 364b/11, 460a/16

a.-ı Óayş 394b/03

a.-ı ḳabul 350a/09

a.-ın aç- 499b/05

[=5]
abyan Ar. Daha açık, net, vazıh.
a.-ı mina'l-ams-ı mubarhan 391b/03
a. (ažhar-ı mina'ş-şams ve abyan-ı mina'l-ams) 347a/16
[=2]
abyāt Ar. Beyitler.
a.+ı 386a/15
[=1]
Óacab Ar. Tuhaf, tuhaflık.
Óa. 379a/15, 391a/03
Óa. (né Óacab) 365a/05
[=3]
acal Ar. Her canlı için takdir edilmiş olan ölüm zamanı, ömrün son demi.
a. 346a/04, 363b/07, 367a/15, 389b/15, 416b/02, 418b/15, 423a/02, 436a/05, 469a/13, 509b/08
a. (ķāyd-ı acal) 354a/10
a. callādı 472b/16
a. cāmı 402a/01
a. dāmı 460a/15
a.+dın (dām-gāh-ı acal) 357a/07
a. harīdārī 469a/16
a.-ı mavÓūd 511a/09
a. mayı 468a/05
a. yolı 429a/14
[=19]
acal-şarbat ölüm
a.-ı nā-güvār 472b/05
[=1]
Óacalat Ar. acele, telaş, koşuşturma.
Óa.-ı mā-lā-kelām 393a/10, 449b/13
Óa.-ı nā-farcām 473b/17
[=3]
ÓAcam kv.a. İranlı, Fars.
ÓA. (banī-ādam-ı afżal-ı mülūku'l-ÓArab ve'l-ÓAcam) 509a/07
ÓA. (mufaħħaru'l-ÓArab ve'l-ÓAcam) 337b/09, 499a/10
[=3]
Óacamī (Ar. Óacam "Arap ırkından olmayan"dan nispet eki -ī ile "yabancıyla ilgili") Bir şeyin veya bir sanatın inceliklerini henüz öğrenmemiş.
Óa.+ġa (ķırāóat-ı Óacamī) 371a/17
[=1]
Óacāyıbāt (< Ar. Óacāóibāt) Tuhaflıklar
Óa.-ı nādıra 405a/02
[=1]
Óacaza Ar. Düşkünler, acizler.
Óa. (fuķarā u Óacaza) 374a/14, 437a/11
Óa. (żuÓafā ve ÓacazacūÓ balāsı) 342b/01
Óa. ve fuķarā 374b/01
[=4]
acdād Ar. Cedler, atalar
a.-ı źavī'l-ıĥtırām 389b/04
[=1]
Acı ķuduķ y.a. Deli kuduk ve Halac yolu'na yakın bir bölgede yer alır.
a. ķuduķ 514b/02
[=1]
Acı ķaķ y.a. Küren ile Balkan dağlarına yakın bir bölgede yer alır.
a.+ġa 424a/03

[=1]

Ǿācız Ar. Aciz, miskin, fakir

Ǿa. 457a/13

Ǿa. (leşker-iǾācız u ĥazamvār) 473a/09

Ǿa.+ġa (leşker-i Ǿācız) 470a/10

Ǿa.-ı ıḳbāl 470a/10

Ǿa.-ı şuǾūr bol- 393b/05

Ǿa. kél- 391b/04, 411a/15, 431b/17, 450a/08, 475a/03, 506a/14, 508a/09

Ǿa. kör- 398a/01

Ǿa. ol- 478a/11

Ǿa. u bī-navā 392a/13

Ǿa. u muhtāc u sar-efgende 390a/09

Ǿa. u źalīl 520a/02

[=17]

Ǿācız-navāzlıḳ Fakir kimseleri hoş tutma hali.

Ǿa. u bende-perverlik352b/09

[=1]

Ǿacība Ar. Şaşılacak şey.

Ǿa. (aĥbār-ı Ǿacība) 466a/04

Ǿa. (vāḳıǾa-ı Ǿacība) 479a/05

[=2]

acmāl Ar. Erkek develer

a. 411a/12

[=1]

acsād Ar. Cesetler, vücutlar, gövdeler

a. u abdān 473a/10

[=1]

acsām Ar. Cisimler, vücutlar

a.+ıġa 410b/11

a.+ıġa (kızılbaşıyya acsamı) 397b/01

a.+ıġa dağı 422a/13

a.+ın 435b/09

[=4]

Ǿacz Ar. Acizlik, çaresizlik, bir şey yapamama.

Ǿa. ile 367b/14

Ǿa. u ıżtırār 340a/14

Ǿa. u inkisār 391b/17, 502a/08, 520a/17

Ǿa. u inkisār u şarmsārlıġ 399b/10, 409b/09

Ǿa. u inkisārlıḳ 484b/12

[=8]

aczā Ar. Parçalar, kısımlar

a.+sıġa 413b/05, 500b/11

a.+sını 379a/08

a.-yı aǾžā 491a/14

a.-yı kesāfet-ıntımā 441b/03

[=5]

aç Yemek yeme isteği ve ihtiyacı duyan. Karşıtı tok.

a. ajdahā 506a/16

a. arslan 418b/03, 426a/08, 447a/16

[=4]

aç- I Aç olmak, açlık duymak, yemek yeme ihtiyacı hissetmek.

a.-ġanın 510b/11

[=1]

aç- II 1. Bir şeyi kapalı, örtülü, kilitli veya bağlı durumdan çıkarmak

a.-ıban 499b/05

a.-ıp 345b/02, 373b/03

a.-maḳı 392a/16

2. Kapalı bir şeyi açmak.

a.-ar 503a/06

a.-ġaç 379a/11

a.-ġalı 393b/14
a.-ıban 438a/07
a.-ıp 488b/03
a.-masa 523a/15
a.-sa 373b/09
a.-tı 379a/09
3. (kanal, çukur, tünel, yol vb. şeyleri) Delmek, kamak, oymak, düzeltmek suretiyle meydana getirmek.
a.-ar érdiler 429b/06
a.-ġalı 488b/17
a.-tılar 339a/05, 497a/04
4. İki daha fazla şeyi birbirinden ayırmak.
a.-dıñ 367a/06
a.-ġuçı 392b/09
a.-tı 367a/06
5. Çiçek açmak
a.-ar 370b/04
a.-dıñ 367b/08
a.-ıp 476a/04
a.-ıp durur 494b/13
a.-tı 361b/01, 363b/11
[=25]
aġzın aç- 345b/02
abvabın aç- 499b/05
çaman-ı bahcat u bahā aç- 367b/08
çamanın aç- 361b/01
çeng aç- 503a/06
dast-ı kerem aç- 392b/09
éşiklerin aç- 392a/16, 488b/02
gül aç- 363b/11
gülistān aç- 370b/05
güller aç- 476a/04
güllerin aç- 494b/13
ḳanat aç- 438a/07
keff-i saḫā aç- 367a/06
közin aç- 523a/15
panca-ı taḥ̂rīk aç- 379a/09
panca panca aç- 488b/03
pancasın aç- 393b/14
par aç- 379a/11
saḳḳā**sın aç-** 497a/04
tilin aç- 373b/03
yol aç- 339a/05, 488b/17
[=23]
Açamaylı kv.a. Konrat'ın muteber ve en kalabalık kabilelerindendir.
A. 353a/07, 354b/07, 360a/08
[=3]
açıġ (Eski Türk açı-mak) mec. Şiddetli, sert, keskin
a. yél 379a/07
[=1]
açıl- 1. Açık hale getirilmek.
a.-dı 364b/11, 394b/02
a.-ıp 347a/10, 350a/10, 460a/16
a.-mağı 483b/05, 499a/04
2. Çiçek açılmak
a.-dı 365b/07
[=8]
gül-i naşāt açıl- 365b/07
[=1]
açuḳ Açık
a. 478a/13
[=1]

ada (< Ar. adāǿ) Anlatış biçimi, ifade, tediye, yerine getirme, gerektiği gibi yapma.
a. (ĥusn-ı ada-yı maĥārıc) 371b/07
a. (naz u ada) 523a/02
a. bile (ĥusn-ı ada) 372a/08
a. ḳıl- 364a/05, 366b/04
a.+sı 351b/17, 395a/13
a.+sıdın 351a/15, 396b/11
a.+sıdın soñra 340a/03, 397a/04, 399a/07, 406a/11, 484b/15, 494b/07
[=15]
aǾdā Ar. Düşmanlar
a. 349a/13, 358b/07, 389a/15, 416a/07, 435a/10, 435b/04, 435b/06, 474a/09, 474a/12, 474a/13, 475a/05, 476a/05, 489a/11, 491a/01, 496b/15, 501a/17, 507b/14, 513b/04, 514a/05, 522a/10
a. (ĥayl-ı aǾdā) 506b/01
a. (leşker-i aǾdā) 470b/15, 483b/06, 497a/01
a. (sıpāh-ı aǾdā) 473b/13
a. cısmı 432b/02, 432b/04
a. dağı (leşker-i aǾdā) 474b/05
a.+dın (leşker-i aǾdā) 494b/02
a.+dın (sıpāh-ı aǾdā) 493b/09
a.+dın dağı (leşker-iaǾdā) 498a/08
a.+ġa 340a/12, 418b/07, 470a/11
a.+ġa (ĥayl-ı aǾdā) 346a/02
a.+ġa (leşker-i aǾdā) 446a/07, 497a/15
a.+ġa (sıpāh-ı aǾdā) 473b/02
a.+nı (leşker-i aǾdā) 470b/02
a.+nıñ 496a/03, 496b/01, 513b/10
a.+nıñ (leşker-i aǾdā) 433b/13, 475b/11, 479a/04
a.+sı 383a/16
a. sıpāhı 515b/09
a.-yı bād-paymā 345a/13
a.-yı bad-segāl 479a/06
a.-yı bī-davlat 343a/15
a.-yı davlat 344a/11, 347a/04, 356b/12, 366b/03, 381b/10, 382a/10, 432b/08, 443b/05, 444a/01, 447a/10, 478a/15, 478b/02, 482a/06, 491a/08, 493a/06, 506a/11, 507a/13, 516b/05, 517b/08
a.-yı davlat-ı bar-geşte 432b/08, 513a/14
a.-yı dīn 422b/04
a.-yı ġaflat-ıntıbāh 473a/10
a.-yı gürīz-pā 381b/02, 436a/09
a.-yı gürīz-pāy 416b/01, 436a/08, 445b/04, 479b/06
a.-yı ĥızlān-panāh 445b/15
a.-yı maĥāźīl 416a/14
a.-yı maźallat-ıntımā 477b/13
a.-yı nekbet-ıltıvā 480a/10
a.-yı şaḳāvat-ıntımā 507a/16
a.-yı şaḳāvat-maǿāl 416b/15
a.-yı şarārat-numāy 442b/08
a.-yı şarārat-şıǾār 447a/07
a.-yı şūm-farcām 346a/06
a.-yı tīra-raǿy 444b/11
a.-yı tīra-rozgār 473b/03
a.-yı żalālat-ıntımā 348b/08
[=91]
adab Ar. Terbiye, utanma duygusu.
a. 369a/11

a. (Óılm u adab) 366a/07

ādāb Ar. Usuller, yollar, kaideler.

ā. 395a/06

ā. bile (marāsım-ı ādāb) 434b/04

Óadad Ar. Sayı, tane.

Óa.+da 388a/15, 477a/13, 496a/13

Óa.+da (ĥadd u Óadad) 474b/08

Óa.+dın 394a/14

Óa.+ı 381a/08, 382a/04, 453b/14, 498a/09

[=10]

Óadadsız Sayısız.

Óa. dılīr 491b/17, 503a/03

Óa. sıpāh 501b/01

[=2]

aÓdal Ar. En adaletli.

a.-ı salāt̄īn-ı Óālam 336b/05

[=1]

Óadālat Ar. Hak ve hukuka uyma, herkesin hakkını gözetme, doğruluktan ayrılmama, adl.

Óa. 522a/11

Ó**a. ara (**burc-ı Óadālat**)** 501a/16

Ó**a. bahārı** 449a/11

Ó**a.+da (tarīk-i Óadālat)** 376b/12

Ó**a.+ıñ bile** 367b/09

Ó**a. ile** 366b/11

Ó**a. laóālī** 393b/13

Ó**a. sal- (sāya-ı Óadālat)** 370b/13

Óa. sayāsın 437a/12

[=9]

Óadālat-dast-gāh Far. Adaletin kudreti.

Ó**a.** 495b/09, 495b/09

Ó**a. (şahāmat u Óadālat-dast-gāh)** 392b/07

[=3]

Óadālatī Ar. Adalete ait, adaletle ilgili.

Óa. 388b/06, 389a/14

[=2]

ādam Ar. Adam, insan.

ā. 382b/10, 433a/15, 435b/01, 455b/01

ā. (banī-ādam-ı Muĥammad Nažar Bég) 348b/05

ā.+larıġa 471b/16

ā.+nı 436a/11, 466a/13

ā.+nı (altı ādam) 438b/03

ā. tut- 380a/05

[=10]

Óadam Ar. Yokluk.

Óa. (Óāzım-ı śaĥrā-yı Óadam) 358b/06

Óa. havāsı 439b/09

Óa. ı asfalu's-sāfılīn 402b/05, 444a/02

Óa.-āşnā bol- 512a/17

Óa.-ı ĥ(v)āb-gāhī 473a/04

Óa. şabıstānı 407b/10

Óa. şahrıstānı 348a/02

Óa.-ı tengnāy 517b/09

Óa. ķıl- 499a/12

Óa. vādīsı 472b/02

[=11]

Ādam (< Ar. <İbranice) İlk yaratılan insan, peygamber.

Ā. Óalayhi's-salām 388b/17

[=1]

ādamī Far. İnsanoğlu, insanlık.

ā. ķıl- 386a/07

ā.+lardın 470b/04

[=2]

adaş- Yolu gayb etmek, şaşırmak.

a.-ıp 384b/09, 450a/15, 471b/04, 471b/12, 471b/16

a.-up 485b/01

[=6]

Óādat Ar. Adet, alışkanlık.

Óā. 396a/15

Óā-ı marżıyya 337b/01, 349b/13

Óā.-ı ħūb 522b/05

[=4]

Óadāvat Ar. Düşmanlık.

Óa. 435a/12, 493b/11

Óa. (māĥıyyu'l-Óadāvat ve't-ŧuġyānu'l-muóayyad) 458b/17

Óa.+ıda 356a/02

[=4]

adham Ar. Karayağız at.

a. suvār 453b/09

[=1]

Adı Vekīl k.a. Yemreli komutandır.

A. 467b/07

[=1]

ÓĀdıl Bég k.a. Eş Muhammed Biy'in oğlu, Muhammed Emin Inak'ın küçük kardeşidir. Konratsülalesine mensuptur.

ÓĀ. 343b/14

[=1]

ÓĀdıl Bég valad-ı Tācī Biy k.a. Taci Biy'in oğludur.

ÓĀ.+ni 342a/13

[=1]

ÓĀdıl Yüz Başı k.a. Buhara seferine katılan askerler arasında adı geçmektedir.

ÓĀ. 481a/05

[=1]

ādīna Ar. Cuma günü.

ā. küni 387b/03, 403b/03, 405a/15, 441b/07, 459b/06, 480b/02, 481b/05, 484b/04, 511a/09

[=9]

Ādīna Bay Atalıķ k.a. Süyün Biy'in Uygur soylusu olan Ilyas Şıgavul'a beraberinde getirdiği önemli bir kimse. Göç konusuyla ilgili olarak getirilmiştir.

Ā.+nı 429b/13

[=1]

Ādīna Ĥusayn Ħan Bayandır k.a. Samnan hakiminin yanında bulunan on binlik askeri kuvvetin önde gelen nökerlerindendir.

Ā. **Bayandır** 421a/12

[=1]

Ādīna Ķulı Atalıķ k.a. Muhammad Nıyaz Mir-ab ile birlikte yenilgi ile sonuçlanan akın sonrası kaybolmuş önemli bir komutandır.

Ā. 352b/03

[=1]

Ādīna Ķulı Atalıķ Vazīrī k.a. Metinde kale kuşatmasında görevli askerlerden olan çocukları sebebiyle adı zikredilmekte olan bir han atalıkıdır.

Ā. (valadān-ı Ādīna Ḳulı Atalıḳ Vazīrī) 342a/03

[=1]

Ādīna Ḳulı Bég k.a. Hıtay'ın hakimidir.

Ā. 485b/09, 485b/15

[=2]

Ādīna Ḳurbān Bahādur k.a. Teke halkının büyüklerinden bir komutandır.

Ā. 492b/10

[=1]

Ādīna Murād Nāyıb Muhalif kimselerdendir. Metinde avbaş ve erazillerin başı olarak zikredilmektedir.

Ā. 404a/13

Ā.+nıñ 403a/13

[=2]

Óadl Ar. Adalet.

Óa. 366a/06

Óa. (aŝar-ı Óadl-ı raófat) 366b/08

Óa. (ınśāf u Óadl) 366b/09

Óa. (ıžhār-ı Óadl u dād) 366b/10

Óa. (marāsım-ı Óadl) 522a/13

Óa. (marāsım-ı Óadl u dād u ḳavānīn) 361a/05

Óa.+ġa 366b/11

Óa.+ı 385b/05, 390a/07

Óa.+ıdın 365a/04, 476a/02, 476a/04

Óa.+ıdın (fayż-ı Óadl) 363a/09

Óa.+ıñ 366b/16, 370b/04

Óa.+ıññı 366b/12

Ó**a. ḳıl-** 366b/12

[=17]

Óadl-fen Far. adalet ilmi, adalet sanatı.

Óa. 366a/05

[=1]

Óadl-güsterlik Adalet yayma, dağıtma hali.

Óa. (kemāl-i muruvvat u Óadl-güsterlik) 447b/15

[=1]

Óadl-parvar Adalet seven, adil, adaletli.

Óa. (sulṭān-ı Óadl-parvar) 366a/03

[=1]

adnā (Ar. danāóat "alçak olmak" tan adnā) Çok (daha, en, pek) aşağı; en küçük.

a. (ḥayma-ı adnā) 390a/12

a.+sıga 433a/10

[=2]

Óadū Ar. Düşman

Óa. 340a/13, 344a/14, 345b/03, 383a/15, 435b/10, 435b/13, 435b/15, 473a/07, 474a/14, 435b/09, 436a/07

Óa.+ġa 435a/14, 435b/06, 443b/13, 443b/15, 474b/04, 482a/09, 502b/03, 503a/04

Óa.+ġa (sıpāh-ı Óadū) 340a/12

Óa.+dın 473a/08

Óa.+nı (sıpah-ı Óadū) 346b/09

Óa.+nı (vucūd-ı Óadū**)** 499a/12

[=23]

Óadū-keş Far. Düşman çeken.

Óa. 435a/17

[=1]

Óafāf Ar. Afiflik, temizlik, temiz olma.

Óa. (muḥaddarat-ı surādıḳ-ı Óafāf) 376a/02

[=1]

āfāḳ Ar. Ufuklar.
ā. (afżāl-ı ahl-ı āfāk) 342b/17
ā. (ahlu'l-āfāḳ) 509b/05
ā. (bar-güzīda-ı āfāḳ) 404b/04
ā. (ḫusrav-ı āfāḳ) 364b/13
ā. (mufaĥĥar-ı manāzıl-ı āfāḳ) 462a/09
ā. (sarvar-ı ahl-ı āfāḳ) 369b/04
ā. (Óumda-ı ahl-ı āfāḳ) 445a/06
ā. (yegāne-i āfāḳ) 405a/01
ā. (yegāne-ı ahl-ı āfāḳ) 510a/03, 522a/02
ā.+nıñ (ṭāḳ-ı āfāḳ) 510b/12
[=11]
afÓāl Ar. Fiiller, işler, ameller.
a. (irtikāb-ı afÓāl) 368b/05
a.-ı fażāyıĥ 466b/03
a.-ı fażīĥ 406b/14
a.-ı ḳabāyıĥ 467b/16
a.-ı ḳabīĥ 403b/10
a.-ı ḳabīĥa 409b/13
a.-ı nā-şāyasta 343a/06, 375a/01, 414a/01, 466a/07
a.-ı sālik 338a/09
a.+nı 468a/16
[=12]
āfarīnış Far. Yaratma; yaratılış, hilkat.
ā.+ġa 386a/14
[=1]
āfat Ar. Afet, bela.
ā. (ḫayl-ı āfat) 473a/07
ā. (sayl-ı āfat) 502a/02
ā.-ı cān bol- 345b/04
ā.-ı samāvī 517a/01
[=4]
afāżıl (< Ar. afāżil) Seçkin insanlar, bilginler.
a. (ḳudvatu'l-afāżıl-ı cāmıÓu'l-fażāyıl) 371b/15
afżal Ar. Çok (daha, en, pek) faziletli, çok üstün
a.+u'l-nucabā 350a/01
[=1]
Afġān kv.a. Afgan halkı, bu halka bağlı elçi. Krş. Afġānıyya.
A. 441a/13
[=1]
afġān Far. Feryat etme, figan etme.
a. eyle- 521a/12
[=2]
Afġānıyya kv.a. Afgan halkı. Krş. Afġān.
A. camāÓası 483b/15
[=1]
Āfarīdgār Far. Yaratıcı
Ā. durur (vadāyıÓ-ı Āfarīdgār) 370b/12
[=1]
āfarīn Far. Beğenme, takdir, teşvik duygularını anlatmak için kullanılır.
ā. (śadā-yı āfarīn) 422b/02
ā. (zamzama-ı āfarīn) 443b/08
ā.+dın (cavāhır-ı āfarīn) 346b/05
[=3]
Óāfıyatmandlıḳ Far. Sağlıklı, esenlikli
Óā.+ın (afıyatmandlıġın) 445a/08
[=1]
Óāfıyatmandlik bk. Óāfıyatmandlıḳ
Óā.+i 402a/10

Óā.+in 343a/02
[=2]
afsāna Far. Masal, efsane
a. 413b/11
a. (raḳam-ı afsāna) 475b/14
a.-ı şacāÓat 444b/13
a.-ı şevket 398a/06
[=4]
afsāna-pardāz Far. Efsane anlatan.
a. (ḥāśśa-ı afsāna-pardāz) 413b/11
[=1]
afsāna-ṭırāzlıġ Efsaneyi süsleyerek anlatma hali.
a. ḳıl- 520a/08
[=1]
afsar Far. Taç.
a**.-ı salṭanat** 372b/07
a.+ınıñ 376b/17, 490b/02
[=3]
afsarī Far. Bir taç.
a. 477a/14
[=1]
āftāb Far. Güneş
ā. 336a/14, 446b/01, 461a/12, 499b/09
ā. (rāóyāt-ı āftāb-ı ışrāḳ) 376b/04, 460a/11
ā. (şaÓşaÓa-ı āftāb) 361a/15, 498b/01
ā. (żamīr-ı āftāb) 414a/06
ā. durur 367b/12
ā.+ġa 366b/02, 367b/07
ā.+ı 365a/05, 392b/04
ā.-ı Óālam-ārāy390a/04
ā.-ı Óālam-tāb 414a/10, 416b/16, 422b/11, 440a/08, 443b/09, 461b/04, 475a/15, 479b/01, 485b/04, 487a/15, 491a/10, 504b/17, 508a/01, 510a/04, 519b/01
ā.-ı Óālam-tāb-ı cahān-gīrī 339b/12
ā.-ı Óālam-tāb-ı sunbula 337a/09
ā.-ı cahān-tāb 441a/12, 472b/10, 499b/12
ā.-ı ĥayāt 354a/01
ā.-ı ıḳbāl 352a/06
ā.-ı Óınāyat-ı rozgār-ı tīra 353b/03
ā.-ı marĥala-ı maşrıḳ 485a/11
ā.-ı raĥşān 477b/02
ā.-ı samtu'r-ras 380b/16
[=41]
āftāb-şuÓāÓ Far. Güneş ışığı.
ā. bile (ĥılāÓ-ı āftāb-şuÓāÓ) 450a/14
[=1]
Óafv Ar. Bağışlama
Óa. 353b/01
Óa. (maÓdan-ı Óafv) 353b/08
Óa. (paymāna-ı Óafv u Óınāyat) 356a/12
Óa. çék- (parda-ı Óafv) 409b/11
Óa. çék- (raḳam-ı Óafv) 343a/10, 368a/17, 502a/11
Óa. çékil- (raḳam-ı Óafv) 353b/03, 360b/05
Óa. (şuÓāÓ-ı Óafv u kerem) 356a/14
Óa. ḳıl- 343a/13, 356a/11
Óa. uÓınāyat 355b/15
[=13]
Óafv-şıÓār (Ar. şiÓār, sonuna geldiği kelimelere "hâiz olan, sahip olan" anlamı katarak Farsça usûlüyle birleşik

sıfatlar yapar) Af ile sıfatlanmış, affedici
Óa. 366a/04
[=1]
afvāc Ar. Bölükler, takımlar, kısımlar.
a.-ı ġam 391a/04
a.-ı ġayr-ı maĥśūr 507a/04
a.-ı ķāhıra 337a/14, 342a/15, 343b/01, 355b/03, 355b/15, 377b/13, 382b/02, 411a/03, 431b/13, 505b/02
a.-ı maĥśūr 506a/01
a.-ı manśūra 401a/15, 429a/09, 445b/06, 506a/09
a.-ı mütekāŝire 503b/09
a.-ı žafar-şıÓār u manśūr eyle- 346b/08
[=19]
afżal Ar. En üstün, en iyi.
a. 502b/15
a. (banī-ādam-ı afżal-ı mülūku'l-ÓArab ve'l-ÓAcam) 509a/07
a. (fażl u afżāl) 391b/10
a. (ĥaşam-ı afżal-ı salātīn-ı mucallā) 392b/06
a. (sarvar-ı arbāb-ı ṭarīķat-ı afżal) 408b/17
a.**+ı** 388b/07
a.-ı ahl-ı āfāķ 342b/17
a.-ı ĥavāķīn-ı aÓžam 336b/05
a.-ı salātīn-ı Óālam 389a/09
a.-ı şucaÓā-yı rozgār 515b/01
[=9]
afżalu'l-bulaġā Güzel ve düzgün söz söyleyenlerin en efdali.
a. 385b/08
[=1]
afżalu'l-fużalā Fazıl olanların en efdali.
a. 407b/02
[=1]
afzūn Far. Fazla, çok.
a. 429a/15, 461b/08, 471b/01, 502b/03, 517b/10
a. (ķavī ve afzūn) 521b/02
a. bol- 477a/13, 499a/11, 521b/02
a. durur 373b/17
a. durur érdi 488a/16
a. durur érdi (zıyāda ve afzūn) 496a/13
a. durur érdiler (zıyād u afzūn) 474b/09
a. ol- 394a/13
[=14]
āgāh Far. Bilgili, haberli.
a. bol- (muttalıÓ u āgāh) 347b/15
a. bol- 382a/13, 403b/06, 435a/09, 456a/09
a.+ı 499a/11
[=6]
āgāhlıġ Haberdarlık.
ā. tap- (muttalıÓ u āgāhlıġ) 355a/01
[=1]
Aġar y.a. Buhara yakınlarında bulunan mühim bir kaledir.
A. 504b/09
A. ķorġanı 499a/04, 502a/17
[=3]
āgāz Far. Başlama, başlangıç.
ā. 413b/11
ā. ét- 373b/12

ā. ḳıl- 374a/06, 374a/15, 378b/07, 378b/16, 392b/03, 402b/06, 403a/02, 410b/07, 464b/01
[=11]
ağır 1. Tartıda çok gelen, yerinden kaldırılması, taşınması güç olan; hareketsiz, durgun, yeknesek
a. érdi 341b/07
a. ḳıl- 361a/16
a. mal 431b/17
a. olca 381a/17, 432a/09
a. yük 519a/07
[=6]
2. Tahammül edilmez, çekilmez, şiddetli.
a. zahm 488b/06
[=1]
3. Müthiş derin ve zor uyanılan uyku.
a. uyḳu 513b/01
[=1]
ağız Hayvan ve insanda yüzün ön aşağı kısmında yer alan, yemeye, içmeye, nefes alıp vermeye, ses çıkarmaya, konuşmaya yarayan ve sindirim borusunun giriş deliği olan boşluk; girilip çıkılacak yerlerin giriş çıkış yeri, başlangıcı; delici, açıcı, kapatıcı, tutucu vb. aletlerin ucu; (mec.) konuşma tarzı, üslûbu.
a.+dın 379a/06
a.+ı (ağzı) 494a/07
a.+ıda (ağzıda) 395a/03, 447a/09
a.+ıdın (ağzıdın) 345b/03, 379a/03, 417a/10
a.+ıġa (ağzı) 378b/11, 348b/04, 385a/05, 400a/13, 416b/07, 417a/17, 420a/17
a.+ın aç- (ağzın) 345b/02
[=15]
ağlāl Ar. Boyuna geçirilen zincirler.
a.-ı girān 475a/02
[=1]
ağnıyā Ar. Zenginler
a. 365b/16
[=1]
āġūş Far. Kucak
a.+ıġa 373b/13
a.+ın 495b/10
[=2]
ağvā Ar. Dalalete en çok sapan.
a.+sı (şayṭanat u ağvā) 403a/13
[=1]
Ağzı Ḳara k.a. Münşilik görevini yapan Mulla Nıyaz MuhammadMunşi'nin meşhur lakabıdır.
A. laḳabı 439a/03
[=1]
āh Far. Feryat etme, ilenme.
ā. 511a/12
ā.+ı 506b/02
ā.+lar 511a/14
[=3]
Aḥal y.a. Mehin mahalline yakın olan bölgenin güney kısmı Hırmantu suyuna, kuzey kısmı Soltı kuduk ve Şor kuduk menzillerine komşudur.
A. 369a/08, 439b/07, 441b/09, 442a/07, 444a/10, 444a/14, 444a/15, 452b/01, 455b/01

A. cānıbı 444b/01
A.+dın 454a/11, 455b/03
A.+**ġa** 398b/06, 433b/03, 440a/17, 454a/11
A. Ĥavālīsı 449b/02, 455a/05
A. ḳıblası 425b/16
A. mużāfātı 450b/17, 467a/15
A.+nıñ 433b/03, 445a/12, 449b/17, 455a/11
A.+nıñ tekesi 387a/16, 400b/09
A. tekesı 387b/10, 425b/14
A. tekesi 410a/15, 415a/13, 439b/06, 441b/14, 452b/01, 454a/10
[=35]

ahālī Ar. Halk, insan topluluğu.
a. 353a/06, 355b/16
a.-ı Aral 347b/13, 354b/01
a.-ı Ḳazaḳ 373b/14
a.+ları (ekābır u ahālī) 495b/12
a.+sı 354a/09
a.+sı bile 354a/09
a.+sıġa 359a/09
a.+sın 374b/05
a.+sını 369b/15
a.+sınıñ 343a/17, 361a/14, 498a/17
a. u mavālī 403b/17, 502a/06
[=16]

aham (< Ar. ahamm) Mühim, ehemmiyetli.
a. u ansab körün- 375a/02
a. u avlā körün- 466a/15
[=2]

ahammıyyat Ar. Maddi ve manevi bakımdan üzerinde durulacak hal ve değerde olma durumu, mühim oluş, önem.
a. 422a/04
[=1]

āhanīn-sum (< Far. āhen "demir"den –īn ekiyle "āhanīn") Demir gibi sağlam, dayanıklı, sert, güçlü kuvvetli toynak, tırnak.
ā. 501b/08
[=1]

āhasta Far. Yavaş, ağır.
a. ahasta 344a/08, 419a/09, 432a/10
[=3]

aĥavīy Kardeşçe, erkek ya da kız kardeşe yakışır, kız ya da erkek kardeş gibi.
a. (bırādar-ı arcmand u aĥavīy) 389a/09
[=1]

aĥbāb Ar. Dost, bildik, tanıdık; dostlar.
a. (bī-Ĥısāb-ı aĥbāb) 400b/10
a.+ıñ 367b/11
[=2]

aĥbār Ar. Haberler, söylentiler.
a. cavāhırı 499a/06
a.-ı Óacība 466a/04
a. cavāhırı 504b/05
[=3]

Óahd Ar. Yemin, ant.
Óa. (muddat-ı madīd u Óahd-ı baÓīd) 370a/09
[=1]

āheng Far. Uyum, düzgün gidiş; eğlence.
ā.+din 365b/14
ā.-i faraĥ eyle- 476b/03
ā.-i ıbtıhāc körgüz- 365b/13

ā.-i şikār 516a/05
ā.+in 363a/14, 515b/16
a.+in tüz- 382b/09, 397b/02, 439b/12, 446a/17, 460a/12, 473b/05, 476b/03, 476b/09
a. ķıl- 363b/09
[=15]
ahfād Ar. 1. Torunlar.
a. (avlād u ahfād u ķarındaş) 352b/11
[=1]
aħger Far. Ateş koru
a.+idin 379a/05
[=1]
āħır Ar. Son, en son.
ā. 356b/11, 356b/11, 404a/13, 404a/13, 409b/13, 432a/06, 479b/05, 496b/15, 522b/13, 523a/04
ā. (rabīÓ-u'l-āħır) 459b/13
ā. pīşīn 379b/14
ā.+u'l-amr 431b/17, 497a/16
ā. zamān ol- 482a/09
[=15]
āħırat (< Ar. āħirat) Öbür dünya.
a. bāzārı 452b/03
a. çārsūsı 469a/17
a. göşesi 472b/02
a. mülki 458a/11
a. sar-manzılı 473a/06
a. vādīsı 433b/07
a. yolı 427a/07
[=7]
āħırat-safar Ahiret yolculuğu
ā.-ı pur-ħaṭarı 409b/16
[=1]
aĥkām Ar. Hükümler
a.+ıġa 522a/14
[=1]
aĥķar Ar. En alçak, en hakir
a.-ı Óībbād-ı meliku'l-vahhāb 390b/05
[=1]
ahl (< Ar. ehl) Sahip, malik; bir yerin bir topluluğun halkından olanlar, oraya mensup olanlar.
a. (afżāl-ı ahl-ı āfāķ) 342b/17
a. (Óalā-mufārıķ-ı ahli'l-īmān) 449b/07, 521b/17
a. (Óalā-ruóūs-ı ahla'l-īmān) 390a/02
a. (Óalā-ruóūs-ı ahla'l-īmānu'l-mutaħallıķ bi-aĥlāķı'l-meliki'l-mannān) 403a/06
a. (Óalā-ruóūs-ı ahla'l-īmānu'l-mustanśır bi-Óınāyati'l-meliki'l-mustaÓān) 509a/09
a. (ĥāmī-ı ahla'l-ĥaķ ve'l-yaķīn) 403a/05
a. (kerem u ahl-ı Óudvān) 432a/17
a. (ķıbla-ı ahl-ı yaķīn) 350a/17
a. (sarvar-ı ahl-ı āfāķ) 369b/03
a. (Óumda-ı ahl-ı āfāķ) 445a/06
a. (yegāne-iahl-ı āfāķ) 510a/03, 522a/02
a.+ı (balāġat ahlı) 388b/12
a.+ı (buġż ahlı) 435b/14
a.+ı (cahān ahlı) 392a/17
a.+ı (faķr ahlı) 476a/06
a.+ı (kārvān ahlı) 518b/12, 518b/16, 518b/17
a.+ı (küffār ahlı) 397b/03
a.+ı (leşker ahlı) 431b/17

a.+ı (mesākīn u fuḳarā ahlı) 394a/15
a.+ı (sıpāh ahlı) 420a/04
a.+ı (sıpah ahlı) 435b/03, 470b/16, 471a/01, 482a/07
a.-ı Ḍālam 345a/14, 355b/12
a.-ı Allāh 337b/02
a.+ı bile 391b/09
a.+ı birle 365b/06
a.-ı cahān 365a/17, 392b/09, 395b/11, 506a/12, 523a/06
a.-ı çapavul 454b/01
a.+ıdaġı 502b/06, 517a/03, 519a/07
a.-ı dānış 391b/10
a.+ıdur 393b/14
a.+ı érürler 396a/17
a.-ı faẕīlat 372a/01
a.-ı ġanāyım 384a/12
a.-ı günāh 343a/11, 356a/13
a.-ı Ĥaram 356a/15
a.-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm 384b/17, 462a/04
a.-ı ıfsād 450a/05
a.-ı Ḍılm u fatvā 370b/07
a.-ı Ḍınād 367a/14, 419b/01, 450b/11, 451b/06, 508a/09
a.-ı Ḍınād u arbāb-ı fasād 368b/12, 462b/02
a.-ı ıslām 384a/08, 386b/12
a.-ı ıẕlāl 468a/12
a.-ı Ḳazaḳ 460b/05
a.-ı kemāl 395a/01
a.-ı leşker 379b/04
a.-ı leşker u sıpāh 397b/08
a.-ı macālıs 365b/12
a.-ı nažar 379a/17
a.-ı nucūm 338b/03, 338b/07
a.-ı salaf 391b/03
a.+ı sarı 435a/13
a.-ı śıdḳ 494a/05
a.-ı sıpāh 346b/16, 380b/03, 424b/07, 482a/10, 497b/05, 499b/06, 518b/09
a.-ı tahavvurlar 349a/09
a.-ı żalāl 336a/12
a.-ı żalālat 451a/09
a.+ıdın 391b/10, 418b/07
a.+ıġa 342a/05, 347b/12, 363a/01, 366b/17, 393b/08, 415a/10, 434a/02, 457a/05, 461b/05, 475a/16, 493b/07, 504b/13, 507b/02
a.+ıġadur 350b/04
a.+ın (Ḍālam ahlı) 522a/12
a.+ın (ḳalḌa ahlı) 342a/09
a.+ını (Ḍālam ahlı) 393b/07
a.+ını (baĥr ahlı) 367a/12
a.+ını (ħaśm ahlı) 503a/05
a.+ını (ḳalḌa ahlı) 517a/06
a.+ınıñ (Ḍālam ahlı) 484b/17
a.+ınıñ (bāzār ahlı) 469a/16
a.+ınıñ (buġż ahlı) 476a/05
a.+ınıñ (cahān ahlı) 399a/02
a.+ınıñ (fatānat ahlı) 522a/06
a.+ınıñ (ħaśm ahlı) 435b/11
a.+ınıñ (havas ahlı) 422b/02
a.+ınıñ (Ḍınād ahlı) 346a/17
a.+ınıñ (ḳalḌa ahlı) 341b/02, 490a/12, 494a/03, 503a/14
a.+ınıñ (kārvān ahlı) 428a/15, 518a/12
a.+ınıñ (kemāl ahlı) 388b/08

a.+ınıñ (leşker ahlı) 492a/14
a.+ınıñ (senger ahlı) 504a/08
a.+ınıñ (sıpah ahlı) 483b/06
a.+ınıñ (tamāşā ahlı) 443b/08
a.+ınıñ (Tejen ahlı) 387a/11
a.+ınıñ (Teke ahlı) 432a/06
a.+ınıñ (żalālat ahlı) 434b/15
a. u Óayāl 415a/16, 418a/12, 503a/11
a. u Óayāl u aṯfāl 427a/15, 437a/06, 455a/15, 503a/15
[=138]

ahlu'l-āfāḳ Ar. Afak ehli.
a. 509b/05
[=1]

aħlāḳ Ar. Huy, ahlâk
a. 522b/05
a. (ħan-ı śāĥıb-ı mekārımu'l-aħlāḳ) 386a/17
a. (śāĥıb-ı mekārımu'l-aħlāḳ) 343a/01
a.+ı (ĥusn-ı aħlāḳ) 363a/07
a.-ı ĥamīda 521a/09
[=5]

Aĥmad Bég ıbn Vays Bég k.a. Kıyat halkının önemli kişilerindendir. Tacik kavmi ile yapılan bir savaşta vefat etmiştir.
A. 497b/17
[=1]

Aĥmad Taḳır y.a. Kökerdeli ve Dargan Ata arasında kalan bölgede yer alır.
A.+ı 486b/03
[=1]

aĥmāl Ar. Yükler; ağır şeyler, eşya.
a. u aśḳāl 348b/10, 450b/08, 482a/02, 500a/17, 516b/17
[=5]

aĥsan Ar. En güzel.
a.-ı avḳāt 350a/03
[=1]

aĥsanu'l-Óafvı Óında'l-ıḳtıdār ve'l-Óafvı zekātu'l-fıtr "affın en güzeli elden geldiğince yerine getirilen fıtr sadakasıdır" anlamındadır.
a. 356a/09
[=1]

aĥşām Ar. Bir büyük zâtın yakınları, maiyeti, taraftarları.
a. 381a/04
a. (bī-nıhāyat-ı aĥşām) 463a/13
a.+ı 426a/07, 501a/07
a.+ı (él u ahşam) 429b/08, 429b/16
a.+ıġa 348b/11, 426b/06, 428a/17, 428b/04, 431a/17
a.+ın (él u aĥşām) 423a/04
a. u tavābıÓ 462a/16
[=13]

aħtar Far. Yıldız.
a.+ı 490b/02
a.-ı baħt 493b/15
a.-ı ĥuśūl-ı murād 347a/15
a.-ı saÓdī " Talih yıldızı" 339a/09
a.-ı tābān 521b/14
a.-ı tālıÓ 494a/13
a. taraş- (ħayl-ı aħtar) 379b/17
[=7]

aħtarī Far. Bir yıldız.
a. durur érdi 439a/12

[=1]

āhū Far. Ceylan, karaca.

a. 438a/05

a. (gelle-i āhū) 461b/05

[=2]

Āhūnd k.a. bk. Bég Témür Āhūnd.

Ā. 456a/11, 456b/17

Ā.+ġa 456a/09, 456a/14

Ā.+nıñ 456a/17

[=5]

aĥvāl Ar. Haller, durumlar.

a. bol- 522a/15

a. ĥılālı 343b/04, 456a/10, 518a/05

a.+ıdın 494a/03

a.+ıġa 336a/13, 435b/07, 504a/17

a.+ım (śūrat-ı aĥvāl) 392a/03

a.+ımġa (cabha-ı aĥvāl) 390b/08

a.+ımızġa 353a/15

a.+ın 389a/03

a.+ın (Óarż-ı aĥvāl) 438a/02

[=13]

aĥyāl Ar. Atlar, at sürüleri.

a.+ın 383b/05

[=1]

aĥź Ar. Alma, kabul etme.

a.+ı üçün 387b/06, 387b/08

a. ķıl- 384a/14, 464a/09

[=4]

aĥzān Ar. Kederler, sıkıntılar.

a.+ı dék (baytu'l-aĥzān) 369b/13

[=1]

aĥżar Ar. Yeşil, yemyeşil

a. (felek-i aĥżar) 487a/16

a. (sıpıhr-ı aĥżar) 486b/04

[=2]

ajdahā Far. Ejderha

a. 506a/16

a.+lar 435a/17

a.-yı damān 515b/03

[=3]

ajdar far. Ejderha, büyük yılan.

a. dék 345b/02

[=1]

aķ- 1.(Sıvılar veya ufak taneli maddeler için) Bulunduğu yerden daha alçak bir yere doğru gitmek, yukarıdan aşağıya doğru düşmek.

a.-a tur- 478b/11

a.-dı 482a/10

a.-ıp 345b/01, 345b/02, 436a/03, 458a/14, 478b/11

a.-tı 346a/03

[=8]

2. Devam etmek, geçmek.

a.-ıp durur 511b/13

[=1]

a.-ķan aķ- 346a/03, 436a/03, 482a/10

a.-ravān-ı ķan aķ- 345b/01

a.-tāórīh aķ- 511b/13

a.-Óummān aķ- 345b/02

[=6]

aķ Kar renginde olan rengin adı, beyaz. Karşıtı: Kara; mec. Temiz, namuslu, asil.

a. (bir ak üy) 420b/03

a. ét- 378b/09

a. ķıl- 462b/16

a. (ķırķ aķ kīz) 456b/03

[=4]

Aḳ Çungul y.a Çavdur kalesine yakın bir bölgede yer alır.

A.+ġa 408b/14

[=1]

Aḳ Ḳaş y.a. Keç Kıran kırı ve Ak Rıbat bölgelerine yakın bir mahalde yer alır.

A. 486a/09

[=1]

Aḳ Ḳır y.a. y.a. Ak Taban Takır mahalli'nin batı tarafında bulunan ve Böriçi bölgesine yakın olan bir yerdir.

A.+ġa 379b/02

[=1]

Aḳ Mascıd y.a. Hive'de 1838- 1842 yıllar arasında Anuşa Han tarafından yapıldığı sanılan bir cami.

a. 439a/01

[=1]

Aḳ Öyrek y.a. Akça Tav adlı bölgenin üzerinde yer alır.

a. 411b/03, 429a/11

[=2]

Aḳ Rıbāṭ y.a. Ak Kaş, Keç Kıran bölgelerine yakın bir mahalde yer alır.

A. 486a/09, 505b/14

A.+nı 477b/04

[=3]

Aḳ Taban Taḳır y.a. Batı tarafı Ak Kır şeklinde adlandırılan bölgeye komşudur. Bir kısmı ile de Böriçi mahalline bağlı bir bölgedir.

A.+ıġa 379b/01

[=1]

Aḳ Taş y.a. Harezm yolu üzerindedir.

A. 513a/15

[=1]

Aḳ Töpe y.a Hive taraflarında önemli bir yer.

A. 445b/09

A.+ġa 445b/13

[=2]

aḳ üylük Büyük, görkemli çadır, yurt.

a. 404b/09, 410a/16, 430a/16

a.+i bile 431a/02

a. bér- 410a/16, 415b/06

a. (ikki yüz aḳ üylük) 455b/09

a.+i (on aḳ üylük) 457b/01

a.+leri bile 440a/17

a.+lerin 438b/05

[=10]

Aḳ Yaḳış y.a. Amu Derya deltasının doğusundaki bir bölge, Amu Derya'nın bir kolu olan Kök Üzek'e yakın bir yer.

A. 359a/17, 360a/03, 373a/01, 373a/02, 384a/13

A.+dın 359b/09, 411a/06

A.+ġa 359b/05, 384a/15, 411a/05, 461b/11

[=11]

Aḳ Yaylaḳ y.a. Üç Tagan kumı adı verilen bölgeye yakın bir yerdir.

A.+nı 424a/16

[=1]

aḳa Moğ. Büyük kardeş, ağabey; birdevlet makamı.

a. 375a/09, 406b/16, 498b/09

a. (ikki aka ve ini) 427a/04

a.+sı 352b/02, 357a/14, 427a/04

a.+sınıñ 341b/14, 346a/16, 357a/10, 378a/01, 378a/03

a. ve ini 381a/07

[=13]

Aḳa Hācı Ḫan k.a. Şehzade Kamran'ın Herat vilayetinin hükümdarlığını Şehzade Firuz'un elinden alma sırasında oluşan kargaşada öldürülmüş önemli bir kimsedir.

A.+nı 438b/10

[=1]

Óaḳab Ar. Bir şeyin arkası, ardı, gerisi; bir olayın ya da zamanın hemen sonrası.

Óa.+ı 473a/10

Óa.+dın 382b/11, 432a/08

Óa.+ıdın 342b/15, 416b/01, 444b/02, 444b/16, 445b/13, 447a/15, 451a/08, 518b/11

Óa.+ı yıġnal- 420a/07

Óa.+ıdın dağı 474a/02

Óa.+larıdın 514b/06

[=14]

Aḳça Tav y.a. Ak Öyrek adlı yeri içine alan bölgede bulunur.

A. 429a/11

A.+da 411b/03

[=2]

Aḳça Téngiz y.a. Çongul adı verilen yere yakın bir deryadır. Kazak ve Kara Kalpak halkının çok az sayıda olan kısmı bu deryanın kenarında mütemekkindirler.

A.+iniñ 426b/15

[=1]

Óaḳd Ar. Kararlaştırma; sözleşme; kurma.

Óa.-ı camıyyat 417a/02

Óa. ḳıl- 373b/01, 373b/02

[=3]

aḳdāĥ Ar. Kadehler

a. (bāda-nūş-ı aḳdāĥ-ı naşāt) 394a/09

a.-ı Óīd 365b/02

a.+ın 476b/16

[=3]

aḳdas Ar. En kutlu, en kutsal.

a.+ıġa (nażar-ı aḳdas) 487a/04

[=1]

Óāḳıbat (< Ar. Óāḳibat) Son.

Óā. 367b/07, 383b/01, 523a/13

Óā.-ı davrān 354b/15

Óā. ḳıl- (panāh-ı Óaḳıbat) 358a/12

Óā.+u'l-amr 358a/02, 358a/08, 372b/15, 418b/01, 428a/14, 432b/09, 456b/14, 467a/16, 473b/12, 474a/05, 474b/07, 484a/15, 497b/07, 519a/01, 520a/15

[=20]

Óāḳıl Ar. Akıllı kimse.

Óā. 523a/13

[=1]

aḳız- Sulu veya ufak taneli maddelerin bulunuduğu yerden başka bir yere doğru gitmesini, akmasını sağlamak; dökmek.

a.-dılar 418b/08, 503a/07

[=2]

a.-ḳan aḳız- 503a/07
a.-sayl aḳız- 418b/08
[=2]
Óaḳl Ar. Akıl.
Óa. 395a/11, 398a/01, 500b/12
Óa. (arbāb-ı Óaḳl u tamayyuz) 347a/16
Óa. (ḥırad u Óaḳl muĥāsıbı) 503b/06
Óa. (ḥırad u Óaḳl-ı nā-rasā) 367b/16
Óa. (lāl-ı Óaḳl-ı ḥūrda-dān) 386a/07
Óa. (muĥāsıb-ı Óaḳl) 411a/15, 475a/03
Óa.+ı 338b/06, 391b/04, 404a/09
Óa.-ı kül 390b/09
Óa. ile 391b/08, 523a/02
Óa.+nıñ 391a/16, 462b/16
Óa. u bīnış 388b/08, 391a/12, 522a/07
Óa. u dānış 391b/13
Óa. u kemāl 391b/09
Óa. u muĥāfažat 391b/02
[=23]
aḳmışa Ar. Kumaşlar, dokumalar.
a.-ı nafīsa 420b/05
a.-ı ravān 469a/16
a.+sın (amtıÓa u aḳmışa) 509a/16
[=3]
aknāf Ar. Taraflar, yanlar.
a.+dın (aṭrāf u aknāf) 394a/10
[=1]
aḳrabā (< Ar. aḳribaó) Aralarında kan bağı bulunan kimseler, hısımlar, hısım.
a. 406b/16
a.+sı 340a/16
a.+sı bilen (mutaÓallıḳāt u aḳraba) 357a/14
a.+sıdın 427a/09
a.+sıdın durur érdi 439b/03
a.+sıġa 419b/07, 450a/15, 493b/17
a.+sıġa (atbāÓ u aḳrabā) 372b/05
[=9]
aḳrān Ar. Aynı yaşta olanlar, yaşıtlar; emsal; denk, eş
a.+ġa (žafar-ı aḳrān) 481b/05
a.+ıdın 477b/15
a.+ıdın (aşbāh u aḳrān) 411b/14
a. u aşbāh 370a/06, 372b/04, 388b/16, 392a/06, 439a/09, 463b/15, 517b/12
[=10]
aḳśā Ar. Son, en son, uzak.
a. (Mascıdu'l-Aḳŝā) 372a/14
[=1]
aḳśāu'l-ġāyat En son derecede, pek çok.
a. 522a/14
[=1]
aḳşam Günün sonu; güneşin batışından sonraki ilk saatler; gece.
a. 404a/05, 454b/06, 462a/12, 508b/05, 514b/04, 514b/04, 514b/14
a. (bir aḳşam) 481b/17, 499b/14, 500b/05, 501a/01, 501a/02, 512b/17
a. (her aḳşam) 514a/17
a. (ikki aḳşam) 452b/05, 499b/17
a.+da 478b/01
a.+dın soñra (yarım aḳşam) 501a/03
a.+ı 521b/03
a.+ı durur érdi 347b/10, 406b/06, 462a/17
a.+ıda 494b/16
[=23]

aḳṭāb Ar. Sahipler, efendiler; ulular.
a. (Ĥażrat-ı ḳutbu'l-aḳṭāb) 370b/17
a. (ḳutbu'l-aḳṭāb fi'l-Óālam) 337b/09
a. (ḳutbu'l-aḳṭāb) 368a/11
[=3]

aḳṭār Ar. Taraflar, yanlar.
a.-ı Óālam 394a/10, 519b/13
a.+ınıñ (memālik aḳṭārı) 370b/08
[=3]

aḳuz- bk. aḳız-
a.-dı 432b/03
a.-up 435b/09, 509b/12
a.-up dururlar 496b/07
[=4]
a.-ḳanlar aḳuz- 432b/03
a.-ḳanın aḳuz- 435b/09
[=2]

aḳvām Ar. Kavimler.
a.+ınıñ 459a/16
[=1]

al I. Ön, huzur, makam.
a.+ıda (allıda) 339a/15, 347a/16, 372a/07, 383b/03, 385a/07, 391b/02, 391b/15, 477a/10, 478a/12, 482a/10, 487b/06, 501a/17, 503a/09
a.+ıda néççe (allıda) 398a/04
a.+ıdın (aldıdın) 423b/09, 441b/13, 444a/16, 453a/08
a.+ıdın (allıdın) 378a/01, 378a/08, 395b/10, 401b/04, 427a/13, 445a/08, 457b/13
a.+ıga (aldıġa) 351b/12, 364b/12, 411a/09, 423b/03, 456b/10, 467b/16, 472a/01
a.+ıga (allıġa) 399a/05, 423b/11, 435a/03
a.+ılarıga (aldılarıġa) 494a/02
a.+ıma (alıma) 391a/03
a.+ınıñda (aldıñda) 367a/03
[=38]

al II. Parlak kırmızı renk
a. tamġa 372b/06
[=1]

āl Ar. Aile; sülale.
a.-ı beramik 391b/14
[=1]

al- 1. Herhangi bir şeyi tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak.
a.- () 512b/07
a.-a al- 416a/06, 444a/12
a.-dı 386a/12
a.-ıp 339a/02, 342b/14, 354a/15, 357b/07, 359b/09, 361a/01, 380a/05, 382a/14, 399b/15, 400a/01, 400a/01, 400b/14, 401a/12, 412a/14, 421b/14, 422b/04, 424b/01, 474a/07, 475a/02, 491a/05, 493a/03, 501b/12, 508a/13, 514a/16, 514b/09, 519a/05
a.-ıp dururlar 448a/06
a.-mas durur érdi 353b/14, 394b/07, 394b/07
a.-mas durur érdiler 372b/01
a.-may 397a/16
a.-sun 376b/02
a.-urġa 370b/14
[=38]
2. Kapmak.

a.-ıp durur 379b/05

[=1]

3. Üstlenmek, devralmak.

a.-ġaymız 405b/11

a.-ġuçı 501b/06

[=2]

4. Kaplamak, sarmak, tutmak.

a.-ıp 395b/12, 397a/11, 399a/03

a.-maķı 392b/01

a.-mayın 523a/03

[=5]

5. Bir şeyi veya kimseyi bir yerden veya kimseden ayırmak.

a.-ġay 436a/05

a.-ġuçı 435b/01

a.-ġunça 496a/06

a.-ıban 474a/15

a.-ıp 435b/13, 471b/17, 472b/13, 482a/08, 503a/04

a.-ıp dururlar 503a/14

a.-madı 418b/11

a.-mayın 471a/02, 471a/03

[=13]

6. Bir şeyi kullanmak veya gerekeni yapmak üzere yanında bulundurmak.

a.-dı 389a/12, 501b/13

a.-ıp 435b/13, 494b/09, 503a/04, 506a/16

[=6]

7. Avlamak.

a.-ıban 438a/04

a.-ıp 438a/05

a.-dı 438a/07, 438a/08, 461b/08

a.-madı 438a/09

a.-maķ 431a/04, 437b/01, 437b/17

a.-maķlıġ 459a/10

a.-maķlıķ 452a/01

[11]

8. Kabul etmek.

a.-ıp 456b/03

a.-ıp dururlar 394b/04

[=2]

9. Sağlamak, elde etmek, temin etmek, istihsal etmek.

a.-dı 363a/07, 430a/09, 453a/01

a.-dılar 433a/09

a.-ġalı 461b/11

a.-ġan 412a/02

a.-ġandın soñra 399b/17

a.-ıp 348a/03, 351b/15, 363b/14, 374b/08, 385a/10, 392b/11, 394b/09, 395a/01, 399a/05, 425a/14, 426b/02, 427b/14, 432a/01, 433b/16, 438b/05, 446a/09, 447a/15, 463b/02, 467b/03, 469a/11, 469a/12, 479a/01, 489b/13, 492b/11, 495b/07, 499a/13, 506b/01

a.-ıp dururlar 488a/11,

a.-maġan 351b/16

a.-maġı 376b/06

a.-maķġa 433a/08

a.-maķlıķnıñ 506b/09

a.-mas durur érdi 394b/06

a.-mış érken 408b/04

a.-may 396b/06, 397a/16

a.-mış durur érdi 412a/01

a.-ur 433a/07

a.-ur érdüm 392a/03

a.-urdın dağı 506b/06

[=46]
10. Hak kazanmak, bir şeye sahip olmak.
a.-ġandın 418a/04
a.-ġandın soñra 338a/07
a.-ıp 425b/15, 430b/06, 433b/02, 434a/12, 438b/02, 439a/14, 449b/12, 455a/01, 469b/08, 471a/13, 480a/01, 482b/11, 514a/12
a.-ıp dururlar 434b/04, 455b/08, 486b/16, 495a/13
a.-maġaylar 342a/06
a.-mas 383a/16
a.-ur érdi 337b/03
[=22]
11. Fethetmek
a.-ıp 379b/16, 411b/06, 438b/10
[=3]
12. Kazanmak, iktisap etmek.
a.-ıp dururlar 504b/14
[=1]
13. Tespit etmek.
a.-ıp 384a/04, 446b/02, 481b/02
[=3]
14. Muktedir olmak (yeterlik yardımcı fiili olarak).
a.-ala al- 416a/06, 444a/12
a.-bara al- 492b/08
a.-başķara al- 358a/09, 360b/07
a.-bére al- 338b/04
a.-bola al- 343b/09, 372b/01, 393b/01, 394b/07
a.-çıķa al- 353b/17, 518a/09
a.-çıķara al- 345a/01, 363a/13
a.-kéltüre al- 416a/15, 425a/11, 432b/10, 444b/15, 445b/05, 470a/07, 470a/17, 470b/13, 474b/08, 479b/07, 489a/13, 518b/13
a.-ķıla al- 402b/10, 445b/08, 467a/04, 472b/13, 488a/04
a.-kire al- 345b/09, 394b/06, 395a/13, 475b/13
a.-köre al- 353b/14
a.-körgüze al- 467a/04, 488a/03
a.-kötere al- 403a/10, 432a/01, 482a/07, 491a/05
a.-oltura al- 339a/07
a.-öte al- 497a/05, 497a/07
a.-tapa al- 404b/01, 404b/03, 411b/03, 425a/14, 433a/02, 435b/06, 449b/15, 450a/04, 450b/11, 464b/09, 482b/14, 508a/09
a.-tura al- 409b/09
a.-tüşüre al- 469b/16
a.-yaza al- 522b/06
a.-yete al- 395a/12, 430b/07
a.-yetüşe al- 360a/02
a.-yéte al- 339a/06, 412b/06, 426b/05, 468b/11
a.-yétküre al- 472b/07, 488a/01, 513a/09
a.-yétüşe al- 359b/04
[=71]
a.-amān-nāma al- 495a/13
a.-av al- 431a/04, 437b/01, 437b/17, 438a/07, 438a/09, 452a/01, 459a/10, 461b/08
a.-Øayāl u atfālın al- 508a/13

a.-bahr al- 351b/16
a.-bahra-ı tamām al- 376b/06, 392a/03, 399b/17, 453a/01
a.-bahra al- 351b/15, 392b/11, 394b/09, 395a/01, 396b/06, 397a/16, 399a/05
a.-baş al- 471a/02, 471a/03
a.-başındın al- 472b/13
a.-başlar al- 482a/08
a.-başların al- 503a/14
a.-bil-dar al- 339a/02
a.-cāmını al- 512b/07
a.-cān al- 474a/15, 503a/04
a.-duǾā al- 337b/03
a.-duǾā ve alķış al- 338a/07
a.-esīr al- 488a/11
a.-fātıĥa al- 482b/11
a.-ġalla al- 461b/11
a.-ġan al- 385a/10, 430a/09, 433a/08, 433a/09
a.-ġan u ĥumsın al- 433a/07
a.-gürz u tabar al- 501b/13
a.-ĥabar al- 430b/06
a**.-ĥalāś al-** 383a/16
a.-ĥarāc al- 499a/13
a.-ĥatġa al- 384a/04, 446b/02, 481b/02
a.-ıcāzat al- 471a/13
a.-ıcāzat u ruĥśat al- 434a/12
a.-ıntıķāmın al- 405b/11
a.-ıźn al- 486b/16
a.-ıźn u ruĥśat al- 425b/15
a.-ıźn u ruĥśat u fātıĥa al- 434b/04
a.-kām al- 392b/01, 523a/03
a.-kamın al- 395b/12, 399a/03
a.-kāmını al- 397a/11
a.-köñüllerin al- 504b/14
a.-māl al- 412a/01, 467b/03, 488a/11, 506b/01, 506b/06
a.-māl ve esīr al- 374b/08
a.-mālların al- 426b/02
a.-manfaǾat al- 342a/06
a.-matāǾ u ķumāşın al- 469a/11
a.-mine al- 480a/13
a.-muhlat al- 455b/08
a.-nöker al- 489b/13, 495b/07
a.-olca al- 492b/11
a.-olca ve esīr al- 479a/01
a.-olcanı al- 506b/09
a.-öçin al- 501b/06
a.-pāy-yı muzd al- 348a/03
a.-pīş-keş al- 456b/03
a.-ruĥśat al- 418a/04, 433b/02, 438b/02, 449b/12, 455a/01, 469b/08, 480a/01, 486b/16, 514a/12
a.-savuķ al- 379b/05
a.-su al- 424b/01, 448a/06, 514a/16
a.-tīġ-ı burrān al- 503a/04
a.-vażīfa ve ķonuķların al- 394b/04
a.-yılķı al- 380a/05
[=95]
a.-ġança 482a/07, 508a/15
a.-ġay 343b/09, 472b/07
a.-ġaylar 416a/06, 444a/12, 488a/01, 513a/09
a.-ġunça 432a/01, 491a/05
a.-kötere al- 508a/15
a.-madılar 338b/04, 411b/03, 433a/02, 468b/11, 469b/16, 488a/03, 508a/09
a.-maġan 339a/06

a.-maġay 345a/01, 363a/13, 497a/05
a.-maġum 395a/12, 395a/13, 522b/06
a.-mas 353b/14, 372b/01, 394b/06, 394b/07
a.-masmız 467a/04
a.-may 339a/07, 345b/09, 353b/17, 358a/09, 360a/02, 393b/01, 402b/10, 403a/10, 404b/01, 404b/03, 409b/09, 412b/06, 416a/15, 425a/11, 425a/14, 426b/05, 430b/07, 432b/10, 435b/06, 444b/15, 445b/05, 445b/08, 449b/15, 450a/04, 470a/07, 470a/17, 470b/13, 472b/13, 474b/08, 475b/13, 479b/07, 480a/13, 482b/14, 488a/04, 489a/13, 492b/08, 497a/07, 518a/09, 518b/13
a.-mayın 359b/04, 360b/07, 450b/11, 464b/09
a.-salar 467a/04
[=74]

al-ān Ar. Şimdi, şu anda, henüz, hala, daha.
a. 387b/17, 393a/01, 434a/13
[=3]

al-kıśśa Ar. Hulasa, hasılı, sözün kısası, sözden anlaşıldığına göre.
a. 473a/05
[=1]

al-maǿmūr Ar. Emir almış olan kimse, görevli; emrolunan.
a.-ı maǾźūr 390b/15

al-taḳśīr Ar. Eksik yapma, kusur etme.
a. 350a/16

aǾlā Ar. (Daha, en, pek) yüksek, pek yüce.
a. 363b/17, 449b/07
a. (Ǿarş-ı aǾlā**)** 506a/04
a. (āstān-ı aǾlā) 493a/02
a. (Ǿataba-ı aǾlā) 407a/02, 408b/02, 420a/13, 428b/01, 436b/13, 438b/04, 441b/07, 442a/16, 452b/04, 455a/13, 458b/03, 464b/04, 468b/03, 471a/08, 478a/06, 479a/02, 480a/15, 488b/04, 490b/09, 491a/11, 517b/11
a. (Ǿataba-ı aǾlāħāk-boslıġ) 421b/10
a. (bād-ı śavāmıǾ-ı malāǾu'l-aǾlā) 361a/16
a. (ordu-yı aǾlā) 464a/03, 486b/13, 491a/01
a. (rikāb-ı aǾlā) 492a/15
a. bile (ışāra-yı aǾlā) 346b/13
a. édi (cannat-ı aǾlā) 476a/14
a.+ġa (āstān-ı aǾlā) 485b/12
a.+ġa (Ǿataba-ı aǾlā) 493a/07, 495b/12
a.+ġa (daraca-ı aǾlā) 392a/08
a.+ġa (malāǾu'l-aǾlā) 372a/13
a.+ġa (masāmıǾ-ı aǾlā) 419b/03, 444a/17, 462a/17, 480a/05, 483a/11, 516a/15
a.+ġa yétkür- (masāmıǾ-ı aǾlā) 445b/03, 465a/17
a.+nı (martaba-ı aǾlā) 403a/10
a.+nı (ordu-yı aǾlā) 447a/05, 504a/06
a.+nı bile (usārat-ı aǾlā) 517b/09
a.+nıñ (Ǿataba-ı aǾlā) 400a/01, 455b/02
a.+nıñ (ordu-yı aǾlā) 489a/08
[=53]

Óala'd-davām Ar. Devamlı, sürekli olarak.
Óa. 522a/08
[=1]
aÓlā-ħāķān Far. En yüce hakan, yüce hükümdar.
a. (Ĥażrat-ı aÓlā-ħāķān) 393b/06, 509a/05
a. (Ĥażrat-ı aÓlā-ħāķān-ı maġfırat-nışān) 392a/14
a. (Ĥażrat-ı aÓlā-ħāķān-ı śāĤıb-ķırān) 390b/02
a. (Ĥażrat-ı aÓlā-ħāķān-ı Sulaymān-mekān) 412a/17
a.+ġa (Ĥażrat-ı aÓlā-ħāķān) 376a/07
a.+nı (Ĥażrat-ı aÓlā-ħāķān) 375a/09
[=7]
aÓlā- ħāķānī Yüce bir hükümdar.
a. (Ĥażrat-ı aÓlā-ħāķānī) 341a/14, 341b/14, 347a/01, 350b/10, 356a/09, 356a/17, 361a/03, 371b/10
a.+ġa (Ĥażrat-ı aÓlā-ħāķānī) 349b/12
a.+nıñ (Ĥażrat-ı aÓlā-ħāķānī) 337a/17, 341b/08, 352a/06, 376b/03
[=13]
Óalā-hāźa'l-ķıyāś Ar. Bunun gibi, bu kıyas üzere.
Óa. 396a/06, 498b/17
[=2]
Óalā-mufārıķ Ar. Ayrılık, farklılaşma üzere.
Óa.-ı ahli'l-īmān 449b/07, 521b/17
Óa.+i'l-fuķarāó žılāl-ı maÓdalata 509a/11
[=3]
Óalā-ruóūs Ar. Başlar, şahıslar, kimseler olarak.
Óa.-ı ahla'l-īmānu'l-mustanśır 509a/09
Óa.-ı ahla'l-īmānu'l-mutaĥallıķ bi-aĤlāķı'l-meliki'l-mannān 403a/06
Óa.+u'l-fuķarā-ı ve't-tavālī 369b/04
[=3]
Óalaf Ar. Hayvan yemi; ot, saman, yulaf.
Óa. 343b/06, 349b/06, 463a/14
Óa.-ı merākib u pāy-māl-ı mevākib 441a/10
[=4]
Óalaf-zārlıķ Otlak
Óa.+ġa 472b/11
[=1]
Alaķ Kör k.a. Kul Muhammad Sar-dar Kerkez ile beraber Harezm'den Orta Kuduk'a gönderilen görevli kimsedir.
A. 446b/09
[=1]
Óalālā Far. Gürültü
Óa. 418b/06, 469a/08, 496b/11
Óa. bol- 503a/13
Óa.+lar 506b/05
Óa. sal- 494a/11
Óa.+sın 396a/04
[=7]
alam Ar. Elem, acı, üzüntü
a. (göşe-nışīn-ı kāşāna-ı alam u malālat) 390b/05
a. (miñ alam) 512b/03
[=2]

aÓlām Ar. Bayraklar sancaklar; sınır işaretleri; yüksek dağlar, kabile başkanları.
a. (Raĥman Ḳulı Inaḳ rafaÓa'llāhu taÓālā aÓlām-ı manzılata) 522a/02
a. (maḳarr-ı aÓlām-ı śavlat) 442b/04
a. (martaba-ı aÓlām-ı žafar-farcām) 413b/02
a. (mesken-i aÓlām-ı maymanat-farcām) 480b/09
a. (mesken-i aÓlām-ı nuśrat-farcām) 478a/04
a. (mustaḳarr-ı aÓlām-ı nuśrat-ıltızām) 440b/05
a. (mustaḳarr-ı aÓlām-ı saÓādat-ancām**)** 507a/01
a. (mustaḳarr-ı aÓlām-ı žafar-ı mütekāŝir**)** 499b/16
a. (nāśıb-ı aÓlāmu'l-amn ve'l-amān) 449b/07
a.+nı (žafar-farcām aÓlām) 434b/10
a.-ı ĥasārat-ancām 497a/13
a.-ı manzılatihi "O'nun menzilinin alemleri" 522a/02
a.-ı nuśrat-ancām 504a/10
a.-ı nuśrat-ıltızām 454b/03
a.-ı saÓādat-ıltızām 502b/04
a.-ı saÓādat-ıntižām 442b/02
a.-ı žafar-ıltızām 415a/03, 477b/08
a.-ı žafar-farcām 422b/13, 449a/01, 453b/16, 476a/11, 500a/03, 505a/15
a.+nı 434b/10
[=25]

Óalam Ar. Bayrak, sancak; sınır işareti, yüksek dağ.
Óa.+ı 383a/13
Óa.-ı nahżat 448b/11, 516b/14
Óa.-ı nuśrat-parçam 446a/17
Óa.-ı **zarrīn-āftāb** 380b/07
Óa.+**ın** 379a/13, 384a/11, 463b/06, 477b/17, 483a/14
Óa.+**ın (tavaḳḳuf-ı Óalam)** 355a/02
Óa.+**ınıñ** 496b/14
Óa.+**nı** 367b/09
[=13]

Óālam Ar. Dünya, cihan.
Óā. 353a/01, 363b/16, 390a/06, 392a/17, 393b/07, 461b/05, 475a/16, 493b/07, 494a/08, 511a/13, 522a/12, 523a/08
Óā. (aÓdal -ı salātīn-ı Óālam) 336b/05
Óā. (afżal-ı salātīn-ı Óālam) 389a/09
Óā. (ahl-ı Óālam) 355b/12
Óā. (atrāf-ı Óālam) 374a/13
Óā. (ḳutbu'l-aḳṭāb fi'l-Óālam) 337b/09
Óā. (ḳutbu'l-Óālam) 408a/10
Óā. (malāźu'l-Óālam) 499a/10
Óā**. (usvatu'l-küberāóu'l-Óālam)** 486a/13
Óā. (yarlıġ-ı Óālam-mutāÓ) 340a/05
Óā. ahlı 484b/17
Óā.+da 397a/16, 477a/14
Óā.+dın (aḳṭār-ı Óālam) 394a/10
Óā.+dın (salātīn-ı Óālam**)** 499a/13
Óā.+ġa 365b/10
Óā.+ġa (ahl-ı Óālam) 345a/14
Óā.+ġa (aḳṭār-ı Óālam) 519b/13

Óā.+ġa (atrāf-ı Óālam) 522a/09
Óā.-ı baḳā 455b/05
Óā.-ı bāḳī 407b/04, 457b/03, 521a/08
Óā.-ı barūz 346a/02
Óā.-ı fānī 337b/12
Óā.-ı Óulūm-ı balāġat u faśāĥat 392b/07
Óā.+ıdın 484b/15
Óā. içre 379a/10
Óā.+nı (tamām Óālam) 405a/05
Óā.+u'l-Óulamā 407b/02
Óā. yüzı 379a/01
Óā. yüzin 395b/08
[=43]

Óālam-ārāy Far. Dünyayı süsleyen.
Óā. (āftāb-ı Óālam-ārāy) 390a/05
Óā. (maÓrūż-raóy-ı Óālam-ārāy) 466b/13, 468a/17
Óā. bol- (maÓrūż-raóy-ı Óālam-ārāy) 384b/15
Óā. ḳıl- (maÓrūż-raóy-ı Óālam-ārāy) 378a/0
Óā.+ıġa (raóy-ı Óālam-ārāy) 405a/01, 468a/02
[=7]

Óālam-asrār Alemin sırları.
Óā.+ınıñ (salātīn-ı Óālam-asrār) 520a/07
[=1]

Óālam-gīr Alemi tutan, alemi zapteden.
Óā. 523a/10
[=1]

Óālam-mutāÓ Cihanın itaat ettiği, alemin emrine boyun eğdiği.
Óā. (yarlıġ-ı Óālam-mutāÓ) 340a/05
Óā.+ları (yarlıġ-ı Óālam-mutāÓ) 355a/03
[=2]

Óālam-panāh Alemin sığınağı, padişah.
Óā. (bār-gāh-ı Óālam-panāh) 414b/06, 428a/05, 441a/12
Óā. (dar-gāh-ı Óālam-panāh) 336b/13, 354a/15, 358a/13, 373a/03, 375a/07, 377b/02, 399b/01, 400b/17, 408a/17, 409b/12, 410b/08, 411b/11, 414a/01, 419b/02, 425b/12, 436b/07, 438b/05, 441b/11, 446b/05, 446b/13, 450b/16, 458a/15, 459a/07, 459a/13, 461a/17, 463b/10, 464a/16, 464b/07, 465b/02, 477b/03, 479b/16, 486b/15, 491a/05, 495a/11, 516a/15
Óā. dar-gāh 387a/12, 405b/08
Óā.+dın (dar-gah-ı Óālam-panāh) 360b/11
Óā.+ġa (dar-gah-ı Óālam-panāh) 375b/03, 376a/15, 519b/17, 520a/05
Óā.+ġa (dar-gāh-ı Óālam-panāh) 354b/13
Óā.+nıñ (dar-gāh-ı Óālam-panāh) 370a/11, 420b/12, 440b/12
Óā.+nıñ (ĥażrat-ı dar-gāh-ı Óālam-panāh) 412a/05
[=50]

Óālam-sarvar Far. Alemin efendisi, başkanı, reisi,
Óā.-ı dūdmān 414a/03
[=1]

Óālam-tāb Far. Dünyayı aydınlatan.

Ǿā. (āftāb-ı Ǿālam-tāb) 414a/10, 416b/16, 422b/11, 440a/08, 461b/04, 475a/15, 479b/01, 485b/04, 487a/15, 504b/17
Ǿā. (āftāb-ı Ǿālam-tāb-ı cahān-gīrī) 339b/12
Ǿā. (āftāb-ı Ǿālam-tāb-ı sunbula) 337a/09
Ǿā.+dın (mıhr-ı Ǿālam-tāb) 363a/12
Ǿā.+nıñ (āftāb-ı Ǿālam-tāb) 491a/10, 508a/01, 510a/04
Ǿā. yañlıġ (āftāb-ı Ǿālam-tāb) 519b/01
[=17]
ālām Ar. Kederler, elemler, acılar.
ā. (ḳayd-ı ālām) 356b/10
[=1]
alaman Akın, taarruz, ani baskın, yağma; sefer, sevkiyat; işsiz, başıbozuk kişi.
a. 450b/15, 451b/14, 461b/15, 468b/13, 470a/02, 477b/13, 480a/09, 481b/05, 497a/04, 497b/03, 497b/12, 515a/08, 520b/06
a. bile 473b/09
a.+dın 401b/06, 453a/11, 461b/17, 464a/09, 516b/05
a.+ġa 419a/02, 426a/07, 434a/05, 454b/11, 480b/11
a.+ı 473b/07, 479b/17
a.+ı bile 428a/17
a.-ı calādat-nışān 415a/07
a.-ı davlat-nışān 454a/12
a.-ı davlat-tavamān 427a/05
a.-ı fatĥ u žafar-tavamān 480b/12
a.-ı nuśrat-nışān 431b/15, 447a/16, 474a/01
a.-ı nuśrat-tavamān 418b/01, 515a/07, 516a/06
a.-ı žafar-ı hem-Ǿınān 432b/12
a.-ı žafar-ıḳtırān 448a/05
a.-ı žafar-nışān 446a/08, 450a/09, 473a/17, 475a/10, 515a/14, 519a/08
a.-ı žafar-tavamān 411b/04, 434a/09, 468a/07, 469b/15
a.+ınıñ 481b/01
a.+nı 480a/01, 502a/12
a.+nıñ 427a/12, 429b/10, 433a/09, 444a/13, 444a/15, 450a/02, 470a/04, 480a/02, 508a/15, 516a/16
a.+nıñ (meźkūr alaman) 516a/14
a.+nıñ aldıdın 453a/08
a.+nıñ utrusı 467b/13
[=65]
alamān El-amān, yardım.
a. 385b/14
[=1]
Alaşa kv.a. Saruk boyundan olan halkın adıdır.
A.467b/09
[=1]
alaşa Moğ. Vahşi, ehlileştirilmemiş, inatçı; sert, huysuz (binek hayvanı, özellikle at).
a.+ġa 386a/08
ālāt Ar. Aletler, vasıtalar, araçlar.
ā.-ı faraĥ u ınbısāṭ 476b/15
ā.-ı ınbısāṭ 460b/15

ā.-ı żarb 410b/11, 414a/09, 460a/09, 492a/01, 518a/11
ā.+ın 393b/02
ā.+nı (asbāb u ālāt) 393a/12
[=9]
Óalayh (< Ar. Óaleyhi) Onun üzerine.
Óa.+ġa (masāmıÓ-Óalayhġa yét-) 421a/15
[=1]
Óalayhi'r-raĥma Ar."Rahmet onun üzerine olsun." anlamında din ve devlet büyüklerinin adından sonra dua niyetiyle söylenir.
Óa. (Abu'l-ġāzī Muĥammad Raĥīm Bahādur Ħan Óalayhi'r-raĥmatve'l-ġufrān) 389b/07
Óa.+nıñ (Baba Ĥażrat-ı Bay Témür Ata Óalayhi'r-raĥma) 387b/15
Óa.+nıñ (Darġan Ata Óalayhi'r-raĥma) 477b/09, 486a/11, 505b/16, 508b/12
Óa.+nıñ (Ĥakīm Ata Óalayhi'r-raĥma) 409a/01
Óa.+nıñ (Ħażrat-ı Navāyī Óalayhi'r-raĥma) 362b/15
Óa.+nıñ (Ĥażrat-ı Seyyid Ata Óalayhi'r-raĥma) 369a/14
Óa.+nıñ (ÓĮd Muĥammad Işan Óalayhi'r-raĥma) 371a/03
Óa.+nıñ (Miskīn Ata Óalayhi'r-raĥma) 500a/04
Óa.+nıñ (MuÓīn Ata Óalayhi'r-raĥma) 409a/11
Óa.+nıñ (Şayĥ Camāla'd-dīn Óalayhi'r-raĥma) 442b/01
[=13]
Óalayhi's-salām Ar. "Selam onun üzerine olsun." Anlamında peygamberlerin adından sonra söylenir.
Óa. (Ādam Óalayhi's-salām) 388b/17
Óa. (Nūĥ Óalayhi's-salām) 389a/01, 484b/16
Óa.+nıñ (Ĥażrat-ı ŞamÓūn Nabī Óalayhi's-salām) 409a/15
Óa.+dın (Yāfaŝ Óalayhi's-salām) 389a/01
[=5]
alaź Ar. Daha (en, pek) lezzetli.
a. 399a/04, 399a/04, 399a/04, 399a/06
[=4]
albısa Ar. Esvaplar, libaslar.
a.-ı ħusravāna 473a/13
a.-ı zar-andūd 433a/12, 490b/10
[=3]
aldur- 1. (Bir şeyi) aldırmak, toplatmak.
a.-maķġa 345a/02
a.-up 400b/06, 479b/14
[=3]
Aleksey Petroviç k.a. Gürcistan ve Tiflis hakimidir. Nikolay Nikolayic kendisine elçi olarak gelmiştir.
A.+dın 459a/06
[=1]
alfāž Ar. Lafızlar, sözler.
a.-ı türkāne 385b/10
[=1]

Ǿālım Ar. İlim sahibi olan (kimse), bilici, bilen.
Ǿā. 338b/08
Ǿā. éliġa 366a/10
[=2]
alın- 1. Fethedilmek, zaptedilmek.
a.-maġan 383a/11
[=1]
2. Sağlanmak, elde edilmek
a.-dı 430a/10, 468b/17
a.-ġan 384a/08, 466b/09
a.-ġandın 468b/16
a.-ġandın soñra 336b/01
[=6]
a.-ġan alın- 430a/10
[=1]
Ǿalıyya Ar. Alī kelimesinin kadını ifade eden ve kadın ismi olarak kullanılan veya tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli.
Ǿa. (Ǿatabaǿ-ı Ǿalıyya) 473a/12, 485b/10
[=2]
Ǿālī Ar. Yüce, ulu
Ǿā. (ħanḳāh-ı Ǿālī) 371b/11
Ǿā. (ĥasabu'l-farmān-ı Ǿālī**)** 499b/03
Ǿā. (hımmat-ı Ǿālī) 387b/13, 503b/16
Ǿā. (Ǿımārat-ı Ǿālī) 511b/09
Ǿā. (ḳaśr-ı Ǿālī) 394b/12
Ǿā. (ḳaśr-ı Ǿālī-ravża-ı tazyīn) 396a/10
Ǿā. (mıÓmār-ı hımmat-ı Ǿālī) 369b/09
Ǿā. (ordu-yı Ǿālī) 380b/08
Ǿā. (şah-zāda-ı Ǿālī-canāb Allāh Berdi Töre) 337b/07
Ǿā. ara (ḳaśr-ı Ǿālī) 394b/15
Ǿā. durur (bınā-yı Ǿālī) 457b/05
Ǿā. durur (tammat-ı toy-nāma-ı Ǿālī) 397a/16
Ǿā.+ġa (bār-ı Ǿālī) 459a/17
Ǿā.+ġa (dīvān-ĥāna-ı Ǿālī) 455b/07
Ǿā.+ları (amr-ı Ǿālī) 520b/10
Ǿā.+sıġa (darbār-ı Ǿālī) 375a/16
[=17]
Ǿālī-āstāna Far. Eşiği yüce olan, yüce dergah; başşehir.
Ǿā.+nıñ (dīvān-ĥāna-ı Ǿālī-āstāna) 385b/09
[=1]
Ǿālī-bazm Far. Yüce meclis.
a.+da 373b/05
[=1]
Ǿālī-cāh Far. Mevkii yüksek, yüksek rütbeli.
Ǿā. 428a/11
Ǿā. (umarā-yı Ǿālī-cāh) 372a/10
Ǿā. u rafīǾ-cāy-gāh 521b/15
[=3]
Ǿālī-canāb Far. Haysiyetli, şerefli, yüksek ruhlu; cömert, iyilik sever, eli açık.
Ǿā.+nıñ 387a/08
[=1]
Ǿālī-gevher Far. Özü yüce olan.
Ǿā. (ĥusrav-ı Ǿālī-gevher**)** 500b/09
[=1]
Ǿālī-Ĥażrat Far. Makamı yüce olan

Ǿā.-ı ḥılāfat-manḳabat 353a/13
Ǿā.-ı ḥılāfat-martabat 378a/08, 379b/05
Ǿā.-ı muǾallā-martabat 389b/16
Ǿā.-ı sıpıhr-martabat 520b/01
Ǿā.+nıñ 352b/07
[=6]
Ǿālī-maḳām Far. Yeri, makamı yüksek olan.
Ǿ**a. (sarvar-ı salāṯīn-ı Ǿālī-maḳām)** 460b/02
Ǿ**a. (zubda-ı salāṯīn-ı Ǿālī-maḳām)** 389b/17
Ǿ**a.Ǿulamā** 511b/03
[=3]
Ǿālī-manzılat (< Ar. manzılat-manzıla) Rütbesi, makamı yüce olan, yüksek pâye.
Ǿ**a.** 393b/10
Ǿ**a. bég-zāda** 511b/04
[=2]
Ǿālī-martabat (< Ar. mertebet-mertebe) Far. Yüksek derece, pâye.
Ǿ**a.** 449a/03
[=1]
Ǿālī-mekān Far. Yüksek, yüce mahal, mekân.
Ǿ**a. (ḥāḳān-ı Ǿālī-mekān)** 390a/02, 407b/06
[=2]
Ǿālī-mıḳdār Far. Derecesi ve kıymeti yüksek.
Ǿā. (darbār-ı Ǿālī-mıḳdār) 468a/15
Ǿā. (ḥavāḳīn-ı Ǿālī-mıḳdār) 351a/06
Ǿā. (sāĥıb-ḳırān-ı Ǿālī-mıḳdār) 360a/07
Ǿā. (umarā-yı Ǿālī-mıḳdār) 505a/02
[=4]
Ǿālī-nahmat Far. Yüksek himmet, yüce temenni, ulu istek.
Ǿā. (hımmat-ı Ǿālī-nahmat) 503b/16
Ǿā. +ı (hımmat-ı Ǿālī-nahmat) 387b/13, 510a/02
Ǿā.+ınıñ (mıǾmār-ı hımmat-ı Ǿālī-nahmat) 369b/09
[=4]
Ǿālī-ravża Far. Yüce, ulu bahçe.
Ǿ**a. (ḳaśr-ı Ǿālī-ravża-ı tazyīn)** 396a/10
[=1]
Ǿālī-saḳf Far. Yüce çatı
Ǿā.+ıġa 391a/16
[=1]
Ǿālī-şān Far. Şanı şerefi büyük, çok değerli
Ǿā. (amīr-zāda-ı Ǿālī-şān) 341b/05
Ǿā. (ĥaśabu'l-farmān-ı Ǿālī-şān) 510b/08
Ǿā. (ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı Ǿālī-şān) 414a/02
Ǿā. (pād-şāh-ı Ǿālī-şān) 388b/03, 475b/16
Ǿā. (umarā-yı Ǿālī-şān) 415b/10, 499a/17
Ǿā.+dın (umarā-yı Ǿālī-şān) 368b/07, 489b/17
Ǿā.+ı bile (farmān-ı Ǿālī-şān) 468a/03

Óā.+nı yétkür- (farmān-ı Óālī-şān) 375b/17
Óā. u rafīÓ-mekān 389a/10, 519b/15
[=13]
ÓAlī Bég Atalıḳ Kök Özekli k.a. Hudây Berdi Bacban'ın oğlu Tacî Murad ile Töre Murad Sufi'nin başını kesip Sufi'yi katletmiştir. Krş. Kök Özekli Biy, Atalık.
Ó**A**. 354b/10
[=1]
ÓAlī Mardān Bég k.a. Şıgavullık mansabı ile görevlendirilen önemli bir kimsedir.
Ó**A**.+ni 439a/08
[=1]
ÓAlī Mardān Şıġavul k.a. Uygur halkındandır. Marv bölgesine yapılan bir akında yardımcı kuvvetler arasında adı geçen askerlerdin biridir.
Ó**A.** 510b/03
[=1]
ÓAlī Rıżā Yüz Başı k.a. Taş Havz bölgesinde konaklayan askerler arasında adı geçmektedir.
ÓA. 452a/10
[=1]
Óalīḳ Ar. Hayvana bir defada verilen yem**.**
Óa.-ı davāb 343b/06, 344a/02
Ó**a.-ı merākib** 349b/01
[=3]
alḳāb Ar. Lakaplar, namlar.
a.-ı farruḫ 366b/03
[=1]
alḳış Takdir, âferin; yüksek sesle yapılan dua.
a. al- (duÓa ve alkış) 338a/07
[=1]
Allāh Ar. Her şeyin yaratıcısı olan tek ve mutlak varlık, Tanrı, Hudâ
A. 338a/01
A. (ahl-ı Allāh) 337b/02
[=2]
Allāh Berdi k.a. Kara Talkanlu kavminin ekabirinden bir kimse.
A. 421a/04
[=1]
Allāh Berdi Bég k.a. Murad Kuş Bégi'nin oğludur. Hive'yi ele geçiren Yomutlar tarafından öldürüldü.
A. 485b/07
A. bile 485b/16
[=2]
Allāh Berdi Ḫ(v)āca k.a. Orta Yüz Kazak halkına elçi olarak gönderilmiştir.
A.+nı 376a/05
A.+nı 357b/14, 387b/11
A.+nıñ 378a/01
[=4]
Allāh Berdi Ḫan k.a. Şaraf Han'ın babasıdır.
A. 399a/16, 399b/08, 399b/11
A.+nıñ 400b/03
[=4]
Allāh Berdi Töre k.a. El Tüzer Muhammad Han'ın oğlu olup Ruzum

Pahlavan kendisine bağlı önemli bir nökerdir.

A. (şah-zāda-ı Ǿālī-canāb Allāh Berdi Töre) 337b/07

[=1]

Allāh Ḳulı k.a. Hace Kulı Inak'ın kardeşidir. Gayıp Han'ın oğlu Cihangir Sultan zamanında ınaklık görevi verildi.

A. 356b/16, 357b/03, 358b/06

[=3]

Allāh Ḳulı Bég ıbn Fāżıl Biy k.a. Fazıl Beyin oğlu olup haberçilik görevi sebebiyle metinde zikredilmektedir.

A.+din 452b/16

[=1]

Allāh ḲulıTöre k.a. Muhammad Rahim Han'ın soyundan gelen bir şehzade olup Firdevsü'l-İkbal adlı eserin kitaplaşmasında maddi ve manevi desteklerini asla esirgememiş bir alim kimsedir.

A. 490b/03

[=1]

Allāh Nažar At Çapar k.a. Hacaş Mahram'ın babasıdır.

A.+nı 340b/14

[=1]

Allāh Nažar Bacaḳī k.a. Buhara çapavulu'na katılan arasında adı geçen bir askerdir.

A. 481a/08

[=1]

Allāh Nažar Biy k.a. Nokuz liderlerinden bir askerdir.

A. 462b/05

[=1]

Allāh Nažar Maḥźūm Yüz Başı Buhara çapavulu'na katılanlar arasında adı geçen bir askerdir.

A. 481a/10

[=1]

Allāh Nažar Mergen k.a. Hal Muhammed Han'ın kardeşi ile beraber Sufi'nin elinden kaçmaları sebebiyle metinde adı geçmektedir.

A. 337a/01, 347b/11

[=2]

Allāh Unġāz k.a. Kazak kavminden bir kimse.

A. 430b/13

[=1]

Allāh Yar Ḫan k.a. Maymana vilayetinin hakimi.

A.+nıñ 495a/14

[=1]

Allaş Bég k.a. Kahraman bir asker olup sekiz bahadır gücünü taşır. Mir kalesi civarında yapılan bir savaşta Muhammad Nıyaz Beg ile beraber yaralanmıştır.

A. 401b/02, 401b/07, 481a/08

A.+niñ 405b/16

[=4]

Allaş Biy k.a. Ḳıyat kavminin önde gelenlerindendir. Muhammad Rızā Beg'in ağabeyidir.

A. 383b/17, 384a/14, 416b/10, 417b/09, 419a/05, 432a/08, 432a/15, 433a/03, 433a/11, 434a/02, 434b/02, 434b/11, 435a/09, 436a/13, 436a/16, 442a/06, 444b/02, 452a/06, 453a/13, 453b/09, 454b/08, 482b/06, 489b/17, 517b/12, 518a/02

A.+ni 431b/03, 516b/11

A.+niñ 342a/14, 383b/15, 431a/16, 433b/10, 453a/07, 516b/06

[=35]

Allaş Biyler k.a. Bilhassa Teke halkını bezdiren akınları sebebiyle metinde adı geçmektedir.

A. 444b/08, 452b/07, 454b/16, 455a/08, 482b/11

A.+ni 517a/16, 519a/15

A.+niñ 436b/05, 453b/07

[=9]

almas-nışān Elmas gösteren, elmas yerleşen.

a. 396b/14

[=1]

altāf Ar. İyilikler, lütuflar.

a. (malum-ı hatır-aşraf u altaf) 513b/14

a.+ı 391a/05

a.-ı ħusravāna 482a/14, 485b/16

a.-ı İlāhī 475a/06

a.-ı mülūkāna 478b/04

a.-ı pādşāhī 436a/17, 469b/04

a.+ıdın (ħazīna-ı altāf) 489b/02

a.+ıdın (Óınāyāt u altāf) 400a/04

a. körgüz- (ıżÓāf-ı altāf) 381a/09

[=11]

altı Beşten sonra, yediden önce gelen sayının adı.

a.386a/08, 406b/08

a. (altmış altı) 498b/03

a. (béş altı) 409b/12, 435a/03

a. (éllik altı) 512a/12

a. (on altı) 429a/01, 459b/03, 471a/09

a. (yigirme altı) 458b/09, 522a/04

a. ādam 438b/03

a. at 490a/09

a. atlıġ 417b/13

a.+da (miñ dağı ikki yüz yigirme altı) 466a/05

a.+da (miñ ikki yüz otuz altı) 467b/06

a.+da (miñ ikki yüz yigirme altı) 511b/10

a. ķalÓa 495b/12

a. kerret 520a/12

a. kimse 477b/14

a. kişi 422b/16, 433a/01

a. kün 337a/11, 408a/15, 411a/05, 468b/05, 468b/15, 514a/13

a. miñ 344a/07, 430a/10

a. nafar 461b/11

a. oġul 457b/06

a.+sı (on altı) 439b/15

a.+sıda 433a/05, 439b/14, 451a/13, 468b/05

a.+sıda (on altı) 377b/10, 428a/13, 428b/17

a.+sıda (yigirme altı) 343a/14, 408b/17, 422a/03, 460b/07

a. yüz 433b/08, 450a/05, 515a/01

[=47]

Altı Töpe y.a. Altun Cuppas yolu üzerinde bir mevzidir.

A. 468b/09

A.+ge 468b/12

altılançı Altıncı. Krş. altınçı.

a. kün 412a/07, 430a/07, 452b/14, 480b/11

a. kün (otuz altılançı) 493a/08

a.+sıda 407b/03, 458a/17

[=7]

altınçı Altıncı, sıra sayısı. Krş. altılançı.

a. kün (yigirme altınçı) 451a/13

a. (on altınçı) 465b/16

[=2]

altmış Elli dokuzdan sonra, altmış birden sona gelen sayı.

a. (yüz altmış) 451a/16

a. altı 498b/02

a. çaġlıġ 431b/15

a. kişi 357a/13

a. kün 508b/16

[=5]

altun Altın

a. 397a/07

a. kabak 396a/08

a. lıva 501a/06

[=3]

Altun cuppas y.a. Altı Töpe mahallini içine alan bölgede yer alır.

A.+ġa 468b/01, 468b/08

[=2]

ālūda (Far. ālūden “bulaşmak”tan) Bulaşmış,bulaşan.

ā.-ı ħāk 496b/09

[=1]

Óalūfa Ar. Hayvan yemi (Óulūfe olarak da bilinir); askere ödenen ücret, pay.

Óa.+sın (važīfa ve Óalūfa) 378a/06

[=1]

alvān Ar. Renkler.

a. (mīve-ı alvān) 393b/01

[=1]

alvıya Ar. Sancaklar, bayraklar.

a. (maķarr-ı alvıya-ı nuśrat-parçam) 477b/10

a.-ı nusrat-ı taÓmıya 421a/01

a.-ı žafar-taÓbıya 353a/15, 397b/15, 441a/05, 476b/09, 506a/01

[=7]

Óām (< Ar. Óāmm) Herkese ait, genel, herkes.

Óā. 397a/15

Óā. (bār-ı Óām) 459b/14

Óā. (ġavġa-yı Óām) 355a/12, 401b/01

Óā. (ġulġula-ı ām) 394a/11

Óā. birle (ızdıham-ı Óām) 435b/05

Óā. **bol-** 365b/03

Óā.**+ġa (bār-ı Óām)** 415a/01

Óā. ķıl- (bahra-yāb-ı bār-ı Óām) 410a/05

Óā.**+nıñ (ħāś u Óām)** 351b/11

Óā. **u ħāś** 371a/17, 406b/09

[=12]

Óam-zāda Amca çocuğu.

Óa.**+sı** 344a/10, 368a/09, 459b/11

[=3]

āmad Far. Gelme, geliş.

ā.+ı (raft u āmad) 352a/05
ā. ḳıl- (raft u āmad) 374b/02
[=2]
āmāda Far. Hazır, hazırlanmış.
ā. bol- (muhayyā ve āmāda) 414a/09
ā. bol- (mustaǾıdd u āmāda) 444a/11
ā. bol- (ṭayyār u āmāda ve muhayyā) 434a/10
ā. ét- (muhayyā ve āmāda) 392a/08
ā.-ı kārzār bol- 341a/05
ā. ḳıl- 396b/04
ā. ḳıl- (muhayyā ve āmāda) 393a/12, 421a/15, 460a/10, 460b/15, 510a/10
ā. ḳıldur- (muhayyā ve āmāda) 394b/10
ā. ve muhayya 373b/07
ā. ve muhayya ḳıl- 499b/05, 516b/14
[=15]
Ǿamal Ar. Bir maksatla yapılan iş.
Ǿ**a. (sūǿ-ı Ǿamal)** 354b/03
Ǿa. bile (ĥayl u Ǿamal) 396a/02
ʿ**a.+ġa** 356a/10
ʿ**a.+ı bile** 388a/16, 488b/14, 498b/15
ʿ**a. ḳıl-** 382a/08, 388b/17, 448a/11, 466a/17, 472b/09, 490a/03, 510a/08, 518a/05, 520b/12
Ǿa. körgüz- 512b/14
[=16]
aǾmāl Ar. İşler
a.-ı faż̈īĥ 403b/10
a.-ı faż̈īĥa 409b/13
a.-ı ḳabāyıĥ 466b/03
a.-ı ḳabīĥ 406b/14
a.-ı nā-bāyısta 466a/07
a.+ıġa köre 382b/13
[=6]
aǾmām Ar. Amcalar.
a.+ı bile 406b/16
[=1]
amān Ar. Eminlik; aman, aman dileme.
a. 356b/16, 523a/06
a. (amn u amān) 397b/06
a. (bāǾıŝu'l-amn ve'l-amān) 458b/17
a. (bāsıṭ-ı bısātu'l-amn ve'l-amān) 460b/04
a. (bāsıṭ-ı bısātu'l-amn ve'l-amān) 376b/13
a. (bāsıtu'l-amn ve'l-amān) 388b/03
a. (bāśıṭ-ı bısātu'l-amn ve'l-amān) 521b/17
a. (nāśıb-ı aǾlāmu'l-amn ve'l-amān) 449b/07
a. (nāśıb-ı lıvā-yı amn u amān) 390a/02, 403a/06, 509a/09
a. (zekāt u māl-ı amān) 369b/06
a. bér- 417a/04, 502a/11
a. ésen 453b/04
a. kél- 385b/14
a. ḳıl- (mavrıd-ı amn u amān) 368a/17
a. ḳutul- 404b/04
a. sakla- 485a/08
a. tap- 418a/15, 495b/05
a. tile- 399b/01, 495a/11, 502a/09
a. yoḳ 512b/01
[=26]
amān-nāma Savaşta galip durumda olanın, teslim olması hâlinde malına ve

canına dokunulmayacağına dâir karşı tarafa verdiği güvenlik kâğıdı

a. 495b/02

a. al- 495a/13

[=2]

Amān Bay Biy k.a. Orta Yüz Kazak halkından olup Orta Yüz Kazak'ın hakimidir. Kaban Bay Bahadur kardeşidir.

A. 377b/16

A.+niñ 387b/01

[=2]

Amān Bay Yüz Başı k.a. Ordunun şamhalcı sınıfındandır.

A. 428b/08, 434a/08, 456b/07, 459b/15

[=4]

Amān Davlat k.a. Ahal Tekesinden olup Ahal vilayetinin büyüklerinden kabul edilir.

A. 387a/16

[=1]

Amān Davlat Bay k.a. Muhalif gruptan bir serkerdedir.

A. 418a/11

A.+nı 418a/13

[=2]

Amān Ḳulı y.a. Şarkıravk ve Kühne Ürgenç'e ve Kılıç Nıyaz Bay'ın havlisine yakındır.

A. arıġı 453a/15

A. arıḳı 408a/07, 437b/02

[=3]

amānlıġ bk. amān-nāme

a. yarlıḳı 356a/11

[=1]

amārat-āgāh Emirlik bilen, tecrübeli.

a. 399a/14

[=1]

amārat-maǿāb Beyliğe sığınak olan (kimse)

a. 355b/07, 380b/13, 400a/16, 415b/09, 522a/01

a. (canāb-ı amārat-maǿāb) 352a/13, 376b/15

[=7]

amārat-panāh Emirliğin koruyucusu, hamisi, sığınağı olan (kimse)

a. 339b/02, 358a/01, 369b/05, 398b/07, 404b/08, 405b/17, 416b/08, 495b/09, 495b/09, 498b/11, 500b/01

[=11]

Ǿāmıl Ar. İşleyen

Ǿā.-ı zekāt ḳıl- 387b/11

Ǿā.-ı zekāt ḳoş- 387b/05

[=2]

āmırayn Ar. İki emir

a.-ı meźkūreyn 375a/11

[=1]

amīn Ar. Güvenilir, itimat edilir (kimse)

a. kimse 395b/02

a. u mutmaǿın 472b/15

[=2]

āmīn Ar. Dualardan ve hayır temennilerinden sonra "Allah kabul etsin, öyle olsun!" anlamında kullanılan söz.

ā. 373b/13

[=3]

āmīr Ar. Bey, emir. Metinde özel adların yerine de kullanılmıştır.
ā.378a/17, 397b/17, 506a/10
ā. (mekremet-i amīr-ı kebīr) 377a/02
ā. daġı 474b/13
ā. édi 367b/01
ā.+ı 364b/02
ā.-ı bad-taḥmīr 468a/01
ā.-ı calālat-nışān 457b/02
ā.-ı cannat-mekān 369b/11
ā.-ı davlat-maǿāb 351a/04
ā.-ı ḥucasta-lıḳā 385a/10
ā.-ı kebīr 343a/01, 352a/14, 369b/04, 372b/12, 402a/09, 403b/14, 404b/04, 425a/05, 428b/09, 434b/16, 452b/13, 455b/11, 465a/03, 483b/04, 495b/09, 509b/04, 510a/03, 513b/15
ā.-ı kebīr Ǿumda-ı ahl-ı āfāḳ 445a/06
ā.-ı roşān-żamīr 360b/15, 402b/11, 404a/16, 405a/01, 415b/10, 417a/03, 427b/16, 455b/06, 486a/14, 495a/06, 497a/14
ā.-ı śāĥıb-farmān 377b/11
ā.-ı śāyıb-tadbīr 355b/07, 403a/02, 403b/05, 495b/14
ā.-ı şahāmat-ıntımā 345a/01
ā.-ı şahāmat-ıntısāb 465b/06
ā.+ınıñ 363a/03
[=51]

Amīr k.a. Kara Kalpaklı bir komutandır. Krş. Amīr Ḳara Ḳalpak.
A. **atlıġ Ḳara Ḳalpaḳ** 411a/10
[=1]

amīr-zāda Far. Emir oğlu, beyzâde
a. 410a/06
a.-ı Ǿālī-şān 341b/05
a.-ı aǾžam-ı mufaħħar 348b/04, 355b/12
a.-ı aǾžam 355a/16
a.-ı muşārun-ılayh 355b/14
a.-ı saǾādat-aŝar 412b/07
a.-ı şahīd 368b/07
[=8]

amīr-zāda-ı Muĥammad Yūsuf Bég k.a. Bir Şehzadedir.
a. 348b/05
[=1]

Amīr ǾAbdu'llāh Inaḳ k.a. bk. ǾAbdu'llāh Inaḳ.
A. 354a/06
[=1]

Amir Danıyal k.a. Buhara'dan kaçıp Hivak'a geldiği haberi Allah Kulı Beg ıbn Fazıl Biy tarafından Keng Yantak bölgesine ulaştırılmıştır. Danıyal'ın oğlu Şah Murad'dır.
A.+nıñ 452b/16
[=1]

Amir Güne k.a. Rıza Kulı Han'ın babasıdır. Murşıd Bég kendisine bağlı bir elçidir.
a.+din 407a/04
[=1]

Amīr Ħan k.a. Horasan hanlarına bağlı olarak görevlendirilen elçilerden biridir.
A. 404b/13
A. bile 399b/12

[=2]

Amīr Ĥaydar k.a. Buhara valisi. Krş. Mīr Ĥaydar, Amīr Ĥaydar Pād-şāh, Amīr Ĥayder

A. 352a/04, 369a/06, 466a/17, 467b/17, 472b/03, 473a/16, 483a/01, 484a/05, 496a/11, 497a/06, 497a/13, 503b/14, 509a/02, 513a/06, 520a/16

A. dağı 403a/16, 478b/09, 495b/17, 507a/08

A.+dın 483a/01

A.+ġa 473b/14

A.+nıñ 403b/13, 405a/13, 406a/09, 425a/17, 458a/15, 465b/17, 466b/07, 466b/12, 466b/16, 467a/08, 467b/12, 472b/09, 474b/12, 475b/09, 479a/07, 489a/06, 520a/04, 521a/02

A.+nıñ aldıġa 472a/01

[=40]

Amīr Ĥayder k.a. bk. Amīr Ĥayder

A.+ge 403a/15, 466b/06, 468a/01

[=3]

Amīr Ḳara Ḳalpaḳ k.a. bk. Amīr.

A.+nı 426b/11

[=1]

Amīr Ḳılıç Inaḳ k.a. Önemli görevlerde bulunmuş bir komutandır.

A. 500b/01, 504a/08

[=2]

Óamm Ar Amca.

Óa.+ı Fatĥ ÓAlī Ĥan 400b/15

[=1]

ammā Ar. Zıt ve aykırı hükü ifade eden iki cümleyi birbirine bağlar.

a. 338a/17, 341a/08, 341b/07, 345b/04, 346b/11, 353b/06, 354a/04, 357b/07, 357b/16, 359b/10, 365a/05, 371b/17, 380a/08, 381b/01, 382a/09, 383b/05, 385b/12, 388a/02, 402a/01, 411b/02, 415b/06, 418a/11, 420a/03, 420a/04, 420a/09, 421b/15, 423a/01, 424b/05, 427b/14, 429b/08, 432a/02, 434b/14, 444a/04, 444b/03, 452a/12, 452a/16, 452b/07, 469b/14, 471b/13, 471b/15, 482b/10, 482b/12, 485a/06, 488a/03, 492b/07, 493b/10, 494b/11, 496b/17, 498a/08, 508a/09

[=50]

Óāmma Ar. ām kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı anlamdaki müennes şekli.

Óā.(kāffe-i barāya ve Óāmma-ı raÓāyā) 372a/17

Óā.-yı barāyā ve kāffe-i raÓāyā 370b/11

[=2]

ammāra Ar. Emreden, emredici.

a. (dāru'l-ammāra) 402b/15

[=1]

amn Ar. Emniyet, korkusuzluk, güven, huzur.

a. (āŝār-ı amn) 366b/16

a. (bāÓıŝu'l-amn ve'l-amān) 458b/16

a. (bāsıṯ-ı bısātu'l-amn ve'l-amān) 376b/13

a. (bāsıṯ-ı bısātu'l-amn ve'l-amān) 460b/04

a. (bāśıt-ı bısātu'l-amn ve'l-**amān**) 521b/17
a. (mavrıd-ı amn u amān) 368a/17
a. (nāśıb-ı lıvā-yı amn u amān) 390a/02, 403a/05, 509a/09
a. u amān 397b/06
[=7]
amnıyyat Ar. Güvenlik, eminlik, itimat.
a.+ın 445a/09
[=1]
amr Ar. Emir.
a. 389b/02, 417a/16, 466b/04
a. (āhıru'l-amr) 431b/17, 497a/16
a. (Óāḳıbatu'l-amr) 358a/02, 358a/08, 372b/15, 418b/01, 428a/14, 432b/09, 456b/14, 467a/16, 473b/12, 474a/05, 474b/07, 484a/15, 497b/07, 519a/01, 520a/15
a. (ĥasabu'l-amr) 338a/05
a. (ĥasabu'l-amr-ı humāyūn) 372a/16
a. (né amr) 428b/14
a. bile (sīġa-ı amr) 373a/10
a.+da 354b/09, 466b/05
a.+ġa 390b/15
a.-ı Óālī 520b/10
a.-ı Óažīm ve kār-ı sahīm durur 392a/05
a.+ı bile 397b/04, 427a/13, 506a/14
a.-ı humāyūn 393a/05, 401a/17
a.-ı ıştıġāl 351a/03
a.-ı taÓcīl 347a/17
a.+ıda 364b/10, 366a/07, 493b/12, 496b/06, 518b/01
a.+ıdın 342a/06, 404b/04, 508a/02
a.+ıġa 337a/09, 343b/10, 345b/17, 346a/08, 347a/01, 358b/11, 371a/06, 372b/13, 380b/14, 381b/02, 381b/04, 381b/07, 382a/06, 388b/02, 389b/12, 400b/02, 403a/17, 418a/10, 419b/04, 422a/09, 422a/15, 429a/13, 432b/09, 435a/05, 444b/17, 445a/07, 456b/14, 462b/03, 471a/04, 474a/09, 490a/05, 490a/08, 491a/02, 507b/15, 520b/09, 521a/02
a.+ını 363b/08, 464a/09
a.+ınıñ 373a/11
a. ḳıl- 361a/06, 371b/06, 388a/03, 389b/12, 397b/09, 446b/06
a.+lar 367a/17, 375a/13
a.+ları 442b/12
a. muktażā 397b/04
a.+nı 467a/14, 468a/02
[=94]
ams Ar. Dün
a. (abyan-ı mina'l-ams-ı mubarhan) 391b/03
a. durur (ažhar-ı mina'ş-şams ve abyan-ı mina'l-ams) 347a/16
[=2]
amśār Ar. Büyük şehirler, memleketler, beldeler, kasabalar.
a.+da (bılād u amśār) 370a/15
[=1]
amṭār Ar. Yağmurlar.
a. (ḳaṭarāt-ı amṭār) 373b/17
[=1]
amtıÓa Ar. Kumaşlar; satılacak mallar

a.-ı cān 469a/16
a.-ı pākīze 420b/05
a. u aḳmışa 509a/16
[=3]

Amu bk**. Amuya**
A. (daryā-yı Amu) 515b/14
A.+dın (daryā-yı Amu) 512b/15, 516b/15, 517b/03, 519b/02
A. kenārı 464a/06
A. kenārı (daryā-yı Amu) 504a/04, 506a/03
A. kıraġı (daryā-yı Amu) 514a/13
A.+nı (daryā-yı Amu) 461a/05
A.+nıñ (daryā-yı Amu) 467b/12
[=11]

Ǿamūd Ar. Direk, sütun, ağır topuz.
Ǿa.-ı girān 443b/14
Ǿ**a.-ı sıtīz** 501b/07
[=2]

Amuya y.a. Harezm'in tarihini ve coğrafyasını şekillendiren en önemli iki faktörden biri çöller diğeri de adı geçen akarsudur. Amu-Derya nehri, Harezm'i kuzey-güney doğrultusunda boydan boya kat ederek Aral Gölü'ne dökülür. Orta Asya'nın en uzun nehirlerinden biridir. Bugünkü Afganistan, Tacikistan, Özbekistan ve Türkmenistan sınırlarından geçmektedir. Amu Derya olarak bilinen bu nehire Araplar ve Farslar Cayhun demişlerdir. Krş. Amu.
A.+da (varā-yı Amuya) 489a/07, 518b/02
A.+nıñ 359a/06, 377b/08, 385a/14
A.+nıñ (daryā-yı Amuya) 458a/13
A. suyı 384b/13
[=7]

Ǿamv Ar. Uysallık; normal durumdan uzaklaşma, inhiraf.
Ǿ**a.+dın** 435b/11
[=1]

amvāc Ar. Dalgalar.
a.+ı 485a/07
a.+ıfaḥāmat 462a/03
a.+ı üzre 493a/12
[=3]

amvāl Ar. Mallar
a. 355b/10, 488a/16
a. (bī-Ĥısāb-ı amvāl) 463a/12
a. (Ĥaram u amvāl u ḫazīna) 355b/11
a.+ı 413b/17
a.+ı bile 517a/07
a.+ı ġanāyım 430a/09, 433a/05, 446b/07
a.-ı ḫāśśa 371b/10
a.-ı nā-maĤśūr 427b/01
a.-ı vāfır 475a/02
a.+ı bile 418a/13
a.+ıġa (mavāşī u amvāl**)** 502a/12
a.+ın 428a/15, 454a/14
a.+ın (asbāb u amvāl) 484a/16
a.+ın (esīr-iasbāb u amvāl) 427a/01
a. u asbāb 508a/14
a. 355b/10
a. u ḫazīna 355b/17
a. u mavāşī 382a/04, 427a/14, 452b/03, 468b/14, 509a/15
[=25]

amvāt Ar. Ölüler
a. silki 353b/05
[=1]
Ǿan Ar. edat +dan, +den
Ǿa. al-āfāt ve'l-lazm 434b/17
Ǿa. al-farḳ ve'l-ĥarḳ 476a/10
Ǿan-ḳarīb Ar. Yakından, çok geçmeden.
Ǿa. 347b/07, 494a/13
[=2]
Ǿanā Ar. Zahmet, meşakkat, güçlük.
Ǿa. (muḳayyad-ı salāsıl-ı Ǿanā) 356a/16
Ǿa. (sar-ı Ǿanā) 365b/11
Ǿa.+sı 443a/01, 463a/07
Ǿa.+sıġa 443a/05
[=5]
Ǿanāḳ Ar. Büyük ayı takım yıldızındaki orta yıldız
Ǿa. u felek-ḳadr u ĥürşīd-cāh 512b/03
[=1]
anāmī Ar. İnsanlık, beşeriyet.
a. (aşrafu'l-anāmī) 365a/07
[=1]
Anbār y.a. Harazm yolu üzerinde olup Maylı Cengel hududu ile Taş Havz bölgesine ve Şah-abad Arığı'na yakın bir mahalde yer alır.
a. 337a/11, 453b/03
a.+da 405a/16
a.+dın 413a/10
a.+ġa 405a/12, 413a/08, 413a/09, 430b/11
[=7]
Ǿanbar-ālūd Far. Güzel kokulu
Ǿa. 339b/16
a. ḳıl- 339b/16, 353a/14
[=3]
anbār-hāna Far. Eşya ve erzak vb. koymaya ve saklamaya mahsus bina.
a.-ı hāśśa 371b/14
a.-ı ıstıǾdād 494a/04
a.+sıdın 394b/03
[=3]
Ǿanbar-şamāma Far. Anber kokulu
Ǿa. (ĥāma-ı Ǿanbar-şamāma) 373b/15
[=1]
anbıyā (< Ar. anbiyāǿ) Peygamberler.
a. 523a/10
a. (man zarā'l-maḳābıra fekeennemā zarā'l-anbıyā) Kim kabirlerini ziyaret ederse peygamberleri etmiş gibi olur.349b/15
a. (şāh-ı anbıyā) 366a/13
[=3]
anbūh Far. Kalabalık.
a. (gürūh u anbūh) 401b/10, 422a/16, 423a/01, 491b/01, 496a/03
a. bile (gürūh u anbūh) 339b/04, 342a/15, 383a/09, 431b/04, 475b/10, 486a/15
a.+nı (gürūh u anbūh) 374b/06
a.+nıñ (gürūh u anbūh) 381b/03
[=13]
ancām Far. Son.
a.+ġa 444a/07
a.+ıġa 392a/14, 395a/13
[=3]
ancum Ar. Yıldızlar

a. 366b/06, 379a/04, 479b/03
a. (ḫusrav-ı ancum) 382b/08
a. ara 476b/13
a.+dın 477a/13
a. kél- (ḫayl-ı ancum) 363a/01
[=7]
ancum-haşam Yıldız takımı; aile anlamında padişahın maiyeti için kullanılır.
a. (sulṭān-ı ancum-Ĥaşam**)** 501a/08
a. dağı 492a/12
[=1]
ancum-sıpāh Far. "Yıldızlar kadar ulu asker" anlamında padişahlar için övgü sıfatı olarak kullanılır.
a. (cahān-gīr u ancum-sıpāh) 512b/04
a. (ḫusrav-ı ancum-sıpāh) 363a/05
[=2]
ancum-sıpāhī "Yıldızlar kadar yüksek ve parlak olan asker" anlamında padişahlara yönelik kullanılan övgü sıfatıdır.
a. 487a/15
[=1]
ancum-şahī Far. Yıldızların şahı anlamında övgü olarak kullanılır.
a. 476b/11
[=1]
ancum-şāhī bk. ancum-şahī
a. 476b/03, 501a/06
[=2]
andāza Far. Bez, kumaş gibi şeyleri ölçmekte kullanılan ve çarşı arşını da denen 65 santim uzunluğunda ölçü.
a. (naẓārat-ı bī-andāza) 347b/04
a.+sıda 405a/04
[=2]
Andḫu y.a. Halac yolu üzerinde yer alan bir yerdir.
a.+dın 514b/05
a.+nıñ 515a/05
[=2]
andīşa (Far. endīşīden "düşünmek; korkmak"tan) Kaygı, tasa, gam, keder; düşünce.
a.+sı 522b/09
[=1]
Andray çungulı y.a. Buhara yolu üzerindedir. Nur Ata havalisine yakın bir bölgede yer alır.
A. 471a/13
[=1]
anhar Ar. Nehirler.
a.-ı fayż-āŝār 437b/13
[=1]
aÓnī Ar. "demek istiyorum ki" anlamındadır (bağlaç).
a. 388b/13, 390a/02, 391a/10, 392b/02, 392b/17, 407b/06, 434a/13, 457a/04, 460a/17, 476a/08, 483b/09, 490b/03, 517b/17, 520a/08
[=14]
Óanḳā Ar. Kaf dağında bulunduğuna inanılan, ismi olup cismi olmayan efsanevi kuş, sîmurg.
Óa. 351b/03
Óa. érse 438a/09
[=2]

anna'l-arża yarîŝuhā Óıbādiyaǿs-sālıḥūna Ar. "Arza benim salih kullarım vâris olacaktır" anlamındaki 21. sûre 105. ayet-i kerime.
a. 360a/05
[=1]

Anoşīrvān k.a. İran'da M.S. 531- 579 yılları arasında hüküm süren Sâsâni padişahı olup adalet ve doğruluğu ile tanınır. Metinde adalet ve doğruluk timsali olması yönüyle telmih edilmistir.
A. 366b/10
[=1]

ansab Ar. Çok (daha, en, pek) uygun, yerinde, münasip.
a. körün- (ahamm u ansab) 375a/02
[=1]

Anu y.a. Göktepe, Aşıkâbâd ve Gavurz ve Kelte Çınar adı verilen yerler arasında bulunan ve aynı adla anılan kalenin de adı olan yer.
A. 440b/15, 442b/15
A.+dın 443a/07, 447b/07
A.+ġa 442b/17, 447b/09
A. Ĥavālīsı 442a/13, 452b/01
A. Ĥıśārı 442a/16
A. korġanı 442a/17
A.+nıñ 447b/11, 448a/02
A.+nıñ aṭrāfı 447b/13
[=13]

anvāǾ Ar. Çeşitler, neviler.
a.-ı aṭǾıma-ı şīrīn 351b/12
a.-ı ıĥsān 360a/15
[=2]

anvar Ar. Çok (daha, en, pek) nurlu, çok parlak ve aydınlık.
a. (maǾrūż-raǾy-ı anvar) 355b/06
a. (tavaccuh-ı żamīr-ı anvar) 371b/02
a.+ı (mıhr-ı anvar) 376b/16
a.-ı felek 502a/15
a.+ıġa (nažar-ı anvar) 425b/01
a.+ıġa (raǿy-ı anvar) 409b/15, 489b/01
a.+ıġa (żamīr-ı anvarıġa) 375a/12
a.+ımızġa (raǿy-ı anvar) 486a/02
a.+larıġa (raǿy-ı anvar) 417a/14, 485b/10
[=9]

anvār Ar. Nurlar, ışıklar.
a. (dīdār-ı fāyıżu'l-anvār) 402b/16
a. (fāyıżu'l-anvār) 341b/10, 349b/12
a.+dın (cıvār-ı fāyıżu'l-anvār) 455a/10
a.+ı (dīdār-ı fāyıżu'l-anvār) 504a/08
a.+ı (nažar-ı anvar**)** 503a/16
a.-ı maǾna 388b/09
a.+ıda (sar-mazār-ı fāyıżu'l-anvār) 371a/01, 371b/09
a.+ıġa (cıvār-ı fāyıżu'l-anvār) 513b/08
a.+larıda (cıvār-ı fāyıżu'l-anvār) 384b/12
a.+larıġa (cıvār-ı fāyıżu'l-anvār) 500a/05
a.+larıġa (raǿy-ı anvār) 468b/03
a.+nıñ (Ǿataba-ı fāyıżu'l-anvār) 350b/06
[=17]

añla- 1. Bir şeyin ne olduğunu akıl yoluyla kavramak, akıl erdirmek.

a.-ġay 456b/10

a.-mas 395b/11, 404a/10

[=3]

2.Öyle kabul etmek,…şeklinde değerlendirmek.

a.-p 363a/03

[=1]

3.Öğrenmek, bilmek.

a.-p 363b/04, 363b/08, 403b/11, 417b/14.

[=4]

4. Bir şeyin gerçeğini, aslını duygu ve düşünce yoluyle idrak etmek.

a.- () 391a/02

[=1]

5. Kabul etmek.

a.- () 512a/16

[=1]

a.-śıdḳ u kiźbin añla- 456b/10

a.-yaḫşı u yamanını añla- 404a/10

[=2]

ara 1. Bu ara, zaman, fasıl.

a. 368b/17

a.+da 367b/03, 420b/13, 424b/02, 430a/11, 440b/04, 508b/14, 514a/14, 514a/15, 514a/16

[=10]

2. İçinde, +de/+da.

340b/06, 345a/17, 351b/14, 364b/02, 366a/16, 367a/13, 367b/01, 374a/14, 386a/14, 392a/02, 394b/15, 395a/17, 395b/07, 395b/09, 397a/06, 398a/03, 404a/10, 404a/10, 413b/10, 416a/10, 416a/11, 435a/13, 435a/17, 438a/04, 443b/11, 461a/06, 469a/08, 469a/10, 469a/11, 470b/08, 474a/16, 474a/16, 474b/02, 474b/03, 475a/07, 476a/07, 476b/13, 477a/16, 478a/12, 478a/17, 478b/01, 496a/07, 500b/11, 501a/15, 501a/16, 501b/03, 501b/05, 503a/09, 503a/09, 506b/02, 512b/01, 512b/05, 515b/08, 521b/07, 522b/13

a.+sıda 348a/17, 357b/06, 374a/15, 475b/05, 488b/03

a.+sıdaġı 344a/17, 421b/11

a.+sıdın 352a/05, 358a/07, 359b/02, 359b/15

a.+sıġa 348a/04, 410b/08, 444b/12

[=69]

3. İç, dahil

a. 449a/09, 387b/15

a.+sıda 341a/07

a.+sıġa 381b/04, 383a/14

[=5]

4. İki şeyin arası, ara.

a.+ġa 483a/08

a.+sıda 399b/03

a.+sıdaġı 472a/09

a.+sıġa 465b/17

[=4]

5. –ārā Sonuna geldiği kelimelere "süsleyici, süsleyen" anlamı katarak Farsça'ya uygun birleşik sıfatlar yap Ar.

a. (bıstar-ārā-yı ıstırāĥat) 420b/16, 499b/17

a. (ḳalı-ı munaḳḳaş-ārā) 394b/16

a. (latāfat-ārā) 351b/07

a. (maclıs-ārā) 394b/17
a. (masnad-ārā-yı farāġat) 440a/07
a. (masnad-ārā-yı ārām u ıstırāĥat) **4**61a/04
a. (may-ĥāna-ı vaĥdat-ārā) 350b/03
a. (mülk-ārā) 338b/15
a. (zar-nigār-i zerkeş-ārā) 394b/16
[=10]

ÓArab Ar. Arap
Ó**A. (banī-ādam-ı afżal-ı mülūku'l-ÓArab ve'l-ÓAcam)** 509a/08
Ó**A. (mufaĥĥaru'l-ÓArab ve'l-ÓAcam)** 337b/09, 499a/10
Ó**A.+larġa** 494b/15
[=4]

ÓArab Sar-dār k.a. Yemreli kavminin önde gelenlerindendir. Marv akınına katılan askerler arasında adı geçmektedir.
A. 467b/07
[=1]

araba Tekerlekli kara taşıtı.
a. 518b/13
a.+larınıñ 489a/03
[=2]

Arabacı kv.a**.** Çavdur kavminin bir bölüğünün adıdır.
A. 513a/07
[=1]

ÓArabī Ar. Arapça, Arap soylu
ÓA. (topçaḳ-ı Óarabī-ı felek-hayóāt) 397a/05
[=1]

Óaraḳ Ar. Terlemek, (gayrat kelimesiyle beraber) zahmet, meşakkat.
Ó**a. ġayratı** 434a/03, 515b/02
Ó**a. ġayratları** 470a/15
[=3]

Aral y.a. Bugünkü Kazakistan ve Özbekistan arasındaki büyük ve geniş göl.
A. 336b/08, 340a/07, 342b/11, 345a/08, 346a/14, 346b/06, 348b/03, 349b/08, 355b/16, 357a/16, 360a/06, 361a/08, 365a/10, 368a/07, 369b/15, 371a/07, 405b/02, 445a/17, 448b/05, 452a/01
A. (ahālī-ı Aral) 347b/13
A. (ekābır-ı Aral) 367b/17
A. (fātiĥ-ı şahar-ı Aral) 365a/04, 365a/05
A. (mülk-i Aral) 367b/04
A. (tāórīh-ı fatĥ-ı Aral) 362b/09
A. ahālīsı 343a/17, 354a/09
A. ara 364b/02
A. ara (mülk-iAral) 367b/01
A. çerigi 344a/08
A.+dın 360a/09
A. ekābırı 344a/10
A.+ġa 336a/12, 348a/13, 353a/06, 361a/11, 369b/06
A.+nıñ 344a/06, 345a/05, 349b/05, 355a/10, 358a/02, 360a/11
A.+nıñ (ahālī-ı Aral) 354b/01
[=45]

Aral Naymanı kv.a. Sevgenli havalisinde Köyük kalede mütemekkin olan halktır.
A. 370a/13

[=1]

Aral Nokuzı kv.a. Sarı May nehrinin kenarını vatan edinmiş olan halktır.

A. 370a/07

[=1]

aralaş- 1. Karışmak.

a.-ġan 492b/17

a.-ıp 346a/01, 381a/07, 468a/08, 474a/09, 515b/09

a.-tılar 419a/14

a.-up 349a/14, 444b/12

[=9]

aralıġ Sınırları belli bir zaman dilimi.

a.+ġa 354a/04

[=1]

aralıķ bk. aralıġ.

a.+ıġa (aralıġıġa) 453a/10

[=1]

ārām Far. Durma, dinlenme; yerleşme.

ā. 351a/14

ā. (masnad-ārā-yı ārām u ıstırāĥat) 461a/04

ā. ķıl- 402b/16

ā. tut- 337b/14, 379b/16, 399a/13, 416b/07, 443a/17, 446a/11, 468a/13, 489a/09, 502b/05, 515a/13

ā. tüş- 498b/06

ā. u ķarār 489a/09

[=15]

ārām-gāh Far. Dinlenme yeri.

ā. 523a/12

ā. ét- 497a/03

ā.+ı 487a/09

ā. ķıl- 368b/12

[=4]

ārām-güzīn Far. dinlenmeyi tercih eden, dinlenen.

ā. 374a/08, 440a/10

ā. (taǾyīn u ārām-güzīn) 349a/07

ā. bol- 359b/12, 398b/05, 398b/17, 401b/11, 408a/02, 409a/16, 409b/06, 414a/16, 423a/07, 429b/02, 431a/16, 431b/09, 436b/04, 438a/15, 440a/10, 444a/08, 447a/12, 458a/01, 461a/10, 464a/12, 477a/05, 500a/02, 502a/15, 508a/03, 508b/04, 510a/14, 514a/17

a. durur érdi 423a/13

a. érdi 359a/06

a.-ı rāĥat 461a/16

a.+i 481b/09

a.+i durur 393a/02

a. ķıl- 349a/07, 374a/09

[=37]

ārāmī Far. Rahatlık, huzur.

ā.+dur 462b/08

[=1]

ǾarǾar Ar. Dikenli ardıç ağacı.

a.+ı 501b/10

[=1]

ārāsta (ārāsten "süslenmek"ten ārāste) Süslü, süslenmiş, bezenmiş.

ā. 391a/12, 511b/11, 522a/07

ā. ét- 416b/10

ā. ķıl- 339b/17, 341a/07, 345b/14, 400a/14, 489a/09

ā. ve pīrāsta ķıl- 422a/06, 443a/17, 470a/13, 491b/05, 496a/17, 501a/12

[=15]

ārāyış (Far. ārāsten "süslemek"ten) Süs, zînet, bezek.
ā. bér- 491b/11
ā. bér- (zīb u ārāyış) 491b/04
[=2]
arāzıl (< Ar. arāźıl) Reziller, namussuzlar.
a. (avbāş u arāzıl) 349b/05
a.+ı (avbāş u arazıl) 377a/10
a.+ıdın (Çömekey arāzılı) 374b/06
a. u avbāş 348b/01, 403a/13
[=5]
arāżī Ar. Yerler, topraklar.
a.-ı ħāśśa-ı sulṭānī 368a/01
a.-ı razm-gāh 345a/10
[=2]
arbāb Ar. Sahipler, malikler, (bir görüşe göre) Han Meclisi üyeleri; (müfret olarak kullanılır) ehil, muktedir, becerikli; layık.
a. (ahl-ı Óınād u arbāb-ı fasād) 368b/12
a. (hādī-ı arbāb-ı ṭarīḳat) 455b/04
a. (Óınād u arbāb-ı fasād) 463a/09
a. (ḳıbla-ı arbāb-ı saÓādat) 349b/14
a. (sarvar-ı arbāb-ı ṭarīḳat-ı afżal) 408b/17
a. (sarvar-ı arbāb-ı żalālat) 463a/06
a. (zubda-ı arbāb-ı kerem) 455b/10
a.-ı Óaḳl u tamayyuz 347a/16
a.-ı baśāyır 515b/17
a.-ı dānış 409b/06
a.-ı davlat 347b/08
a.-ı duval-ı mulhamun 347b/04
a.-ı fasād 344a/12, 355a/13, 472a/08
a.-ı faṭānat ve balāġat-āŝār 388a/16
a.-ı fażāyıl 391b/12
a.-ı ħabar 439b/13, 482b/01
a.-ı ħırad 365a/10
a.-ı kiyāsat 418a/03
a.-ı tavārīħ 455b/14
a.-ı żalālat 446a/08
[=23]
arcmand Far. Şerefli, haysiyetli, itibarlı, muhterem.
a. (bırādar-ı arcmand u aħavīy) 389a/09
a. (davlatmand ve arcmand) 428b/12
a. (farzand-ı arcmand) 370b/17
a. (manāśıb-ı arcmand-ı şarÓıyya) 370b/08
a. (sar-buland-ı arcmand) 439a/09
a. bol- (bahramand u arcmand) 436b/01
a. bol- (bahramand ve sar-buland ve arcmand) 400b/12
a. bol- (sar-buland u arcmand) 490a/10, 491a/07
a. durur 434a/14
a. ét- (sar-buland u arcmand) 411b/16
a. bol- 419a/02, 472a/12
a. ḳıl- 388b/05, 461b/02
a.+nıñ (ṭālıÓ-ı arcmand) 365a/13
a. ve bahramand bol- 419a/02, 472a/12
[=18]
arcmand-saÓādat İtibarlı saadet.
a. (bıradar-ı arcmand-saÓādat) 482b/08

[=1]
arcmand-saÓādatmandī İtibarlı saadet ile ilgili.
a. (bıradar-ı arcmand-saÓādatmandī) 510a/02
a. (farzand-ı arcmanda-saÓādatmandī) 407b/09
[=2]
Arçman y.a. Burma ve Lenger adlı mahallerini içine alan Arçman, Durun ve Mehin mevkilerine de yakındır.
A. 419b/05, 449b/14
A. Îhavālīsı 415a/05
[=3]
Arda Ġāzī Töre k.a. Areng Gazi'nin küçük kardeşidir. Şir Gazi Han'ın galip gelmesi sonrası gelişen olaylar esnasında zindana hapsedilmiştir.
A. 457a/01
A.+ni 456b/04
[=2]
Areng Ġāzī k.a. Kazak mufsitlerinden olup Nurum Töre ve Arda Gazi Han'ın ağabeyi, Şir Gazi Han'ın kardeşidir. Topladığı Kazak askerleri ile ağabeyinden hanlığı almak istemişse de Şir Gazi Han yapılan savaşta galip gelmiştir.
A. 460a/01
A.+ġa 456b/11, 459b/16, 460a/02
A.+nı 456b/05
A.+nıñ 456b/03, 456b/16, 460a/13, 465a/17, 468b/02, 468b/08, 468b/10
[=12]
Areng Ġāzī Ħan bk. Areng Ġāzī
A. 429b/08, 456a/04, 456a/11, 456b/13
A.+ġa 456a/12, 456b/02, 456b/08
A.+nı 456a/07
a.+nıñ 426a/17, 427a/12, 428b/04, 457a/16, 462a/16, 463a/07
[=14]
arġışçı Hububat ticareti ile uğraşan.
a. 452b/02, 453b/05
[=2]
ÓĀrıf Ħ(v)āca k.a. Buharalı olup Mahmud Han'ın emrinde elçilik vazifesi yapmıştır.
ÓA. 410a/09
ÓA.+ġa 410a/13
[=2]
Óārıfīn Ar. Arifler, irfan sahibi kimseler, veliler.
Óā. (Óumdatu'l-arıfin) 437b/06
[=1]
arıġ 1. Çukur, ark, su yolu, kanal. Krş. arıḳ.
a. 412b/09
a.+nıñ 412b/13
[=2]
2. Yer isimlerinin ardından da aynı anlamda kullanılmıştır.
a.+ıdın (Ħīvanīknıñ arıġı) 342b/11
a.+ın (Ħivaniknıñ arıġı) 412b/15
a.+ın (Şāh-ābād arıġı) 413a/07
a.+ınıñ (Abdāl arıġı) 409a/03
a.+ınıñ (Amān Ḳulı arıġı) 453a/15
a.+ınıñ (Ħāśśa arıġı) 403b/14, 404a/01
a.+ınıñ (Kuyang arıġı) 479a/13
a.+ınıñ (Sırçalı arıġı) 387b/14

a.+ınıñ (Şāh-ābād arıġı) 405a/11, 482a/15
[=11]
arıḳ bk. arıġ
a.+ın (Amān Ḳulı arıḳı) 437b/02
a.+ınıñ (Amān Ḳulı arıḳı) 408a/07
a.+ınıñ (Şāh-ābād arıḳı) 482b/02
[=3]
Arıḳ kv.a. Muhammad Nıyaz Kazi'nin obasının bağlı olduğu kavim olup Kök Töpe mahallinde mütemekkindirler.
A. camāǾası 425b/08
[=1]
arıt- Temizlemek, kirliğini gidermek.
a.-dı 363b/11
[=1]
Ǿārıż Ar. Asılda olmayıp sonradan ortaya çıkmak, sonradan ortaya çıkan.
Ǿā. bol- 509b/07
Ǿā. bol- 487b/03, 510b/12, 519a/13
Ǿā. ḳıl- 410b/16
Ǿā.+lar 385a/07
[=6]
Ǿarıża Ar. (Ǿārız "sonradan ortaya çıkan"dan) Aslında olmayan sonradan ortaya meydana çıkan durum; aksaklık, pürüz.
Ǿa.+ı ĥādıŝ bol- 338b/14
[=1]
ǾĀrıż ḲalǾa y.a. Kız Kale'sinin mukabelesinde yer alır.
ǾĀ.+sınıñ 487b/02
[=1]
Ǿarīż Ar. Geniş, enli.
Ǿa. u vasīǾ durur 340b/02
[=1]
Ǿarīża-daşt Far. Yüksek bir makāmdan sunulan hatırlatma, yazı, tezkire
Ǿa. 487a/03
Ǿa. (muşǾır-ı Ǿarīża-dāşt) 387a/15
Ǿa.+ı bile (śıĥĥat u salāmetlik) 490b/08
Ǿa.+ın 378a/03, 455b/02, 495a/15
Ǿa.+ların 352b/07, 487a/02
Ǿa. u ıhlāś-namāların yétkür- 404b/15
[=9]
arḳa Ön, sağ ve solun dışında dördüncü yön, görünmeyen taraf. Karşıtı: Ön.
a.+dın 405a/03
a.+sıda 384b/08
a.+sıdaġı 442a/10
a.+sıġa 341a/04, 341a/14, 355a/06, 384a/11
a. taraf 409b/01, 433b/03, 451b/05, 478b/10
[=11]
Arman y.a. Kara Su bölgesine ve Kıpçak kalesine yakın bir kaledir.
A. (Ḳıpçaḳ ve Arman ḳalǾaları) 454a/07
[=1]
armān Far. arzu, istek,
a. bile 523a/13
[=1]
arna Nehirden ayrılan su kolu.
a. 496a/14, 497a/03
a.+dın 377b/04
a.+nıñ 497a/07

a.+nıñ ayaḳraḳı 497a/08
a.+sıġa (Ḳılıç Nıyāz Bay arnası) 412b/14
[=6]
Óarrāf Ar. Gâipten haber veren kimse, büyücü.
Óa.+ları 504b/06
[=1]
Óarśa Ar. Yer, meydan, açık ve boş alan
Óa.-ı āsmān 380b/07
Óa.-ı felek 422b/12, 461a/11
Óa.-ı ħāk 502b/02
Óa.-ı imkān 373b/07
Óa.-ı ḳıyāmat 500a/14
Óa.-ı nabrad 345a/12
Óa.-ı razm 340a/05
Óa.-ı ŝabāt 343b/13
Óa.-ı sıpıhr 446a/16, 485a/09, 505a/06
Óa.-ı žuhūr 339b/13
Óa.+sı sarı 499b/09, 500b/15
Óa.+sı üzre (varaḳ Óarśası üzre) 336a/16
Óa.+sıda érür 367b/14
Óa.+sıdın 379a/15
[=18]
arslan mec. Yiğitlik, cesaret, sağlamlık, kuvvet, yırtıcılık gibi bu hayvana has özelliklere sahip kimseler için kullanılan övgü sözü.
a. 418b/03, 426a/08
a. dék 447a/16
[=3]
Óarş Ar. Göğün en yüksek katı, âlem tasavvurunda en yüksek nokta.
a.+dın 363b/17
a.+ı aÓlā 506a/04
a.+ı aÓžam 476b/07, 505a/05
[=4]
arşad Ar. Çok (daha, en, pek) reşit, en olgun.
a. 389b/16
[=1]
art- 1. Sayıca ve miktarca çoğalmak, fazlalaşmak.
a.-ıp 374a/04
[=1]
art- 2. Şiddetlenmek, fazlalaşmak, daha etkili duruma gelmek.
a.-ıp 363b/02, 468a/06
a.-maġı 336a/14
[=3]
a.-bīm u nakāl art- 336a/14
a.-davlat u sarvatı art- 374a/04
[=2]
artuḳ Fazla, artık; başka.
a. 386a/16
[=1]
artuḳraḳ Daha fazla
a. (ḳırḳ miñdin artukrak) 382b/04
[=1]
Óarūs (Ar. Gelin) mec. Gelin gibi güzel ve değerli olan şey.
Óa.-ı fatĥ 347b/06
Óa.-ı žafar 373b/13
[=2]
arvāĥ Ar. Ruhlar
a. (ışāra-yı arvāh-ı ḳudśī) 347a/13

a.+ġa (ḳābıżu'l-arvāĥ) 358b/01, 389a/06
a.-ı ṭayyıba 337b/06, 437b/11
a.-ı fāyıżu'l-falāĥ 350a/05
a.+ıdın 422b/01
a.+larıdın 443b/07
[=8]
Óarż Ar. 1. Sunma, bir büyüğe takdim etme.
Óa. ét- 522b/16
Óa.+ġa (mavḳıf-ı Óarż) 408b/01, 445a/09
Óa.+ġa yétkür- 343a/02, 352b/01, 358b/17, 364a/08, 375b/10, 375b/13, 376a/16, 378a/13, 385b/11, 416a/01, 430a/17, 511a/02
Óa.+ġa yétkür- (mavḳıf-ı Óarz) 347a/06, 352b/07, 355b/17, 365a/13, 384a/06, 382b/12, 385b/07, 440b/07, 441b/02, 442a/03, 447b/14, 495a/16
Óa.+ı 483a/07
Óa.-ı kūy 483a/04
Óa.+ıġa yétkür- 406a/10, 466b/07
Óa.+ın 447b/07
Óa. ḳıl- 488a/17
[=33]
2. Hâlini bildirme
a.-ı aĥvāl 438a/02
[=1]
3. Teftiş verme
a.-ı leşker 385a/12
[=1]
Óarża-daşt bk. Óarīża-daşt
a. 355a/15
a. ḳılıl- 355a/15
[=2]
arzāḳ Ar. Rızıklar.
a.-ı mive 447b/14
[=1]
arzanī (< Far. arzānī) Layık, ehven, değer, uygun.
a. tut- 361a/08, 406a/07, 463b/14, 498b/14
[=4]
ārzū Far. İnsanın bir şeye karşı duyduğu istek, dilek.
ā. (dīda-ı ārzū) 373b/08
ā.+ları 493a/04
ā.+sıda 366a/17
ā.+sıdın 474a/11
ā.+sıdın 351a/08
ā.-yı ıftār ḳıl- 350b/15
[=6]
As y.a. Sultan Saray ve Şayh Arığ civarında yer alır.
A. 437a/01
[=1]
as- 1. Bir şeyi yüksek bir yere iliştirip sarkıtmak.
a.-ıp 482a/04, 501b/13
2. Bir kimseyi boğazına ip geçirip ayaklarını yerden keserek sallandırmak sûretiyle öldürmek.
a.-tılar 407a/16
[=3]
asad Ar. Aslan.
a.-ı ĥarba-dıl-āvar 491b/10
[=1]

asǾad Ar. Çok (daha, en, pek) hayırlı, çok saâdetli, pek mutlu.
a.-ı sāǾāt 350a/04, 505a/01
[=2]
Āśaf Ar. Vezir, Süleyman Peygamber'in ünlü vezirinin (Āsaf bin Berhiyā) ismi ise de sonradan övgü sıfatı olarak sadrâzamlar, vezirler için kullanılmış ve kelime teşmil yoluyle "vezir" anlamına gelmiştir.
Ā. (vazārat-panāh-ı Āśaf) 355b/06
Ā. (vazīr-ı Āśaf-ı sıyar) 430b/02
Ā.-ı davrān 350b/17
[=3]
Āśaf-canāb Far. Büyük mevkilerdeki kişiler hakkında bulundukları makamdan dolayı kullanılan saygı sözü.
Ā. (vazīr-ı Āśaf-canāb) 351a/04
[=1]
asāfıl Ar. Çok aşağı ve bayağı kimseler.
a. (aǾālī ve asāfıl) 519b/01
a.+nı (aǾālī ve asāfıl) 393a/04
[=2]
aśāġır Ar. Şeref ve itibarca düşük olanlar
a. (maķśadu'l-aśāġır) 337a/07
a.-ı aǾālī 397a/13
[=2]
Ǿasākir Ar. Askerler.
Ǿa. (muǾasker-ı Ǿasākir-idavlat-maǿāŝır) 480a/08, 481b/02
Ǿa. (muǾasker-i Ǿasākir-i fīrūzī-āŝār) 398a/16, 454a/01
Ǿa. (muǾasker-i Ǿasākir-i humāyūn) 447a/04
Ǿa. (muǾasker-i Ǿasākir-i manśūr) 504a/05
Ǿa. (muǾasker-i Ǿasākir-i nuśrat-ancām) 442a/13
Ǿa. (muǾasker-i Ǿasākir-i nuśrat-āyāt) 421a/09
Ǿa. (muǾasker-i Ǿasākir-i nuśrat-ıltızām) 486a/09, 510a/13
Ǿa. (muǾasker-i Ǿasākir-i nuśrat-ıştımāl) 420b/01, 462a/10
Ǿa. (muǾasker-i Ǿasākir-i nuśrat-maǿāŝır) 415a/04, 441a/04, 445a/12, 462a/07, 499b/16
Ǿa. (muǾasker-i Ǿasākir-i nuśrat-maǿāŝır u žafar-farcām) 507a/01
Ǿa. (muǾasker-i Ǿasākir-i nuśrat-panāh) 461a/14
Ǿa. (muǾasker-i Ǿasākir-i nuśrat-şıǾār) 488a/14
Ǿa. (muǾasker-i Ǿasākir-i žafar-farcām) 414a/15
Ǿa. (muǾasker-i Ǿasākir-i žafar-maǿāŝır) 402a/05, 434b/07, 463a/04, 478a/03
Ǿa. (muǾasker-i Ǿasākir-i žafar-tavamān) 486b/08
Ǿa.-i manśūra 337a/05, 337a/14, 339a/12, 340b/07, 341a/16, 345b/12, 346b/10, 347b/14, 354b/02, 355b/03, 355b/09, 355b/15, 376b/06, 377b/13, 380a/07, 380a/13, 381a/15, 382b/02, 384b/07, 419a/16

Ǿa.-i nuśrat 380a/11
Ǿa.-i nuśrat-maǿāŝır 340a/09, 375a/03, 378b/04, 383a/13, 447b/05, 505a/16
Ǿa.-i nuśrat-şıǾār 501b/17
Ǿa.-i śarśar-Ĥareket 487b/12
Ǿa.-i žafar 429b/05
Ǿa.-i žafar-maǿāŝır 376b/01, 429b/11, 497a/04
[=60]
aśālat Ar. Asillik, soyluluk; ruh ve mânâ bakımından üstün olma.
a. 391a/08
a. (ķutb-ı dāǿyıra-ı aśālat) 376b/16
a. ara (durc-ı aśālat) 501a/15
a. u manzılat-ı āsmānī 521b/14
[=4]
aśālat-maǿāb Ar. Hükümdarlara, asillere, yabancı devlet adamlarına hitap ederken kullanılan saygı sözü.
a. 521a/04
[=1]
aśālat-panāh Far. Asaletli, asalet sahibi kimse.
a. 512a/13
[=1]
aśam Ar. Sağır, işitmez.
a. ķıl- 416b/17, 462a/12, 479a/17
[=3]
asāmī Ar. İsimler.
a. 521b/15
a.-ı girāmī 510b/02
a.-ı kirāmī 512a/12
a.+sı 480b/16
a.+sın 385a/11
[=5]
āsān Ar. Kolay
ā. 382a/17
[=1]
āsānlıġ Kolaylık
ā. bile (tadbir-ı āsānlıġ) 341a/15
[=1]
aŝar Ar. iz, nişan, işaret; bir şeyin varlığını gösteren alamet; Bir davranış, fikir veya olayın doğurduğu sonuç, yarattığı tesir, geride bıraktığı iz.
a. 379a/04
a.+dın (tahıyya-ı asbāb-ı safar u ıstıĤżār-ı leşker-i nuśrat-aŝar)
a. eyle- 500b/11
a.-ı Ǿadl-ı raǿfat 366b/08
a.-ı taǿyīd-ı subĥānī 385a/03
a. tap- 518b/07
[=5]
āŝār Ar. Eserler, bir şeyin varlığını gösteren belirtiler, alametler.
ā. 499a/07, 504b/06
ā. (āstāna-ı fāyızu'l-āŝār) 350b/06
ā.+ı amn 366b/16
ā.+ı ġarība 466a/04
ā.+ı ıdbār 343a/07
ā.+ı zaĤmat yét- 338b/16
ā.+ını 523a/11, 523a/14
[=9]
asārat Ar. Esir olma; birinin veya bir durumun hükmü ve buyruğu altında bulunma, boyunduruk altında olma.

a. 381b/06, 415a/08, 418a/06, 418b/17, 426a/01, 430a/03, 463a/07, 471a/17, 493b/03
a.+ġa (ḳayd-ı asārat) 427b/10, 445b/04
a. kemendı 401b/17
a. silki 384a/01
[=13]
asās Ar. Bir şeyi meydana getiren ana unsur, asıl yapı, temel; gerçek.
a. (muǿassas-ı asās-ı şacāǾat u baḥtıyārlıġ) 449b/05
a.-ı münkerāt 370b/10
[=2]
āŝāyım (< Ar. āŝām) Suçlar, günahlar, kabahatler
ā.+ı ḳadīma 353b/09
[=1]
āsāyış Far. Rahat, huzur; güvenlik.
ā. 485a/14
ā.+ı üçün 522a/09
[=2]
asbāb Ar. Sebepler; vasıtalar.
a. 466a/16
a. (esīr-i asbāb u amvāl) 427a/01
a. (māl u asbāb) 386a/11
a. (śıfat-ı asbāb-ı sūr) 393b/04
a. (tahıyya-ı asbāb-ı safar) 499a/15
a. (tahıyya-ı asbāb-ı safar u ıstiĥżār-ı leşker-i nuśrat-aŝar) 460b/01
a. (tamāmī-ı asbāb-ı Ĥarb) 410b/10
a. (taraddud-ı asbāb-ı sūr) 393b/06
a.+ı (amvāl u asbāb) 508a/14
a.-ı Ǿayş 373a/16, 394b/02
a.-ı Ǿayş u naşāt 476b/15
a.+ı bile (yük ve asbāb) 381a/08, 478b/02
a.-ı Ĥarb 414a/08, 460a/09, 478b/13, 518a/10
a.-ı ınbısāt 365b/02
a.-ı naşāt 460b/15
a.-ı safar 336b/09, 376b/09, 397b/09, 434a/10, 510a/10, 516b/13
a.-ı sūr 394a/03
a.-ı toy 373a/15
a.+ıdın 373b/06
a.+ıġa 466a/09, 508a/12
a.+ın 421a/14
a.+ın 393b/02
a.+ın (yaraġ u asbāb) 499b/06
a.+ın (yaraḳ u asbāb) 410b/17
a.+ınıñ 504b/12
a.+ınıñ 351a/01, 373b/14, 397b/11
a. u ālāt 393a/12
a. u amvāl 484a/16
a. u bısāt 446a/09
a. u Ĥavāşī 473a/11
a. u mavāşī 482a/11
a. u sılāĤ 435b/02
a. u yaraġ 401a/12
[=46]
aśfıyā (< Ar. asfiya) Safiyet ve takva sahibi kimseler.
a. (sanadu'l-aśfıyā) 436b/02
a. (zubdatul'l-aśfıyā) 338a/02
[=2]
Aśġar Biy k.a. Buhara akınına katılan askerlerin arasında adı geçen bir askerdir.

A. 481a/04

[=1]

aśĥāb Ar. Sahip olanlar; halk, topluluk.

a. (ġayr-ı aśĥāb-ı rasl) 364a/04

a. (kaÓba-ı aśĥāb) 349b/14

a. (murşıd-ı aśĥāb-ı ĥaḳīḳat) 455b/04

a. (sar-daftar-ı aśĥāb-ı ġavāyat) 463a/06

a. (Óumda-ı aśĥāb-ı nıÓam) 455b/10

a.-ı dırāyat 388a/17

a.-ı hakikat 408b/17

a.-ı ĥıkāyat 482b/01

a.-ı Óınād 344a/12, 355a/14

a.-ı sıyar 439b/13

[=11]

Aśĥāb suyı y.a. Kara Tegelek akarsuyuna yakındır. Ashab suyu kenarı askeri konaklama yeri olarak kullanılmaktadır.

A.+nıñ 424a/10

[=1]

asıl-Yüksek bir yere iliştirilip sarkıtılmak, sallandırılmak.

a.-ıp 501b/10

[=1]

āsıyā Far. Değirmen, su değirmeni.

ā. (seng-i āsıyā) 380a/15

[=1]

āsībī Far. Musîbet, felaket, bela, zarar ile ilgili

ā. 472b/07

[=1]

aŝīr Ar. Kâinattaki bütün boşlukları doldurduğu farzedilen, görülemeyen ve ağırlığı olmayan cevher; yok denecek kadar hafif, hissedilmeyecek derecede uçucu.

a. (sıpıhr-ı aŝīr) 416b/17

a.+nıñ (sıpıhr-ı aŝīr) 511b/05

[=2]

aŝḳāl Ar. Ağır yükler, ağır eşyalar.

a. (aĥmāl u aŝḳāl) 348b/10, 482a/02, 500a/17

a.+ın (téve ve aĥmāl u aŝḳāl) 450b/08

a.+ların (aĥmāl ve aŝḳāl) 516b/17

a.+nı (acmāl ve aŝḳāl) 411a/12

[=6]

Óasker Ar. Ordunun her kademesinde görevli subay, assubay, çavuş, onbaşı ve erlere verilen isim; ordu; ordunun er sınıfı ve bu sınıftan olan kimse.

Óa.-i farāvān 495b/17

Óa.-i humāyūn 337a/15

[=2]

aśl Ar. Kaynak, kök, başlangıç noktası, mebde; gerçek.

a. u farÓ 372b/07

a.+u tāmūr 369a/01

[=2]

aślā (< Ar. aśl'ın tenvinli şekli aślen) Hiçbir vakit, hiçbir zaman, hiçbir şekilde, kesinlikle.

a. 395b/11, 352b/05

[=2]

āsmān Far. Gök, gökyüzü, semâ.

ā. 373b/05, 386a/15

ā. (ĥakkāk-ı āsmān) 366b/02

ā. (ĥūrşīd-ı āsmān-ı saÓādat) 338a/09

ā. (mıĥvar-ı āsmān) 351b/06
ā.+da (Óarśa-ıāsmān) 380b/08
ā.+da (ṭabaḳat-ı āsmān) 351a/07
ā.+nıñ 363a/06
[=8]
āsmān-ḳadr Sema büyüklüğünde, gökyüzü derecesinde.
ā. (şah-ı āsmān-ḳadr) 393b/12
[=1]
āsmān-köb Far. Göğü döven.
ā. (top-ı āsmān-köb) 441b/03, 491a/13
[=2]
āsmān-martaba Far. Çok yüksek, mertebesi gök kadar yüksek olan.
ā. Óataba-ı āsmān-martaba 399b/15, 405a/08, 409b/16, 423b/13, 456b/12, 488a/09
[=6]
āsmān-taḫt Gökyüzü tahtı.
ā. 389b/17
ā. (muÓallā-cāy-gāh u āsmān-taḫt) 476a/01
ā. (tāc-dār-ı āsmān-taḫt) 499a/09
ā. (tāc u āsmān-taḫt) 380a/01
ā.+nıñ 373a/11
[=5]
āsmānī Göğe ait.
ā. bile (ıḳtıżā-yı gerdiş-i āsmānī) 353a/09
ā.+da (manzılat-ı āsmānī) 521b/14
ā. dék (balā-yı āsmānī) 368b/10
ā. yañlıġ (balā-yı āsmānī) 503a/02
ā. yañlıġ (ḳažā-yı āsmānī) 401a/17, 411a/13, 418a/05, 427a/09, 444b/09, 469a/05, 472b/16, 517b/05
[=12]
aŝnā Ar. Bir işin yapıldığı veya olduğu zaman, sıra, an.
a.+da 340a/16, 341a/16, 344b/03, 345a/06, 349a/02, 354b/04, 359a/16, 360b/08, 375a/04, 375b/12, 380a/14, 382a/01, 382b/17, 383b/12, 384a/05, 400a/09, 403b/14, 413a/03, 417a/03, 418a/11, 432a/11, 435a/09, 439b/03, 444b/08, 446a/12, 455a/15, 456a/06, 457b/01, 458b/02, 459b/02, 464a/15, 465a/13, 466a/09, 467b/11, 468b/04, 470a/11, 470b/14, 478b/16, 482b/02, 484a/14, 488a/01, 489a/06, 491b/12, 492a/03, 495a/05, 496b/02, 497b/04, 502b/10, 507a/08, 510b/12, 513a/10, 515a/02, 515a/15, 517a/05, 519b/07
a.+sıda 410a/15, 415b/17, 433b/11, 447b/13, 450a/07, 458b/09, 461b/14, 463b/10, 473b/12, 501b/17, 509b/07, 511a/07, 512b/08, 517b/14, 519b/10
a.+sıda (muḥāraba aŝnāsı) 346a/13
a.+sıda (rükūb aŝnāsı) 386b/08
a.+sıda (safar aŝnāsı) 438a/16
a.+sıda (yol aŝnāsı) 436a/15
a.+sıda (zıyārat aŝnāsı) 350b/10
a.-yı köç 444a/16
a.-yı rāh 402b/03
a.-yı şikār 436b/12
a.-yı tavaḳḳuf 434a/11, 478a/05
[=80]

aśnāf Ar. Cinsler, çeşitler.
a.-ı banī-ādam 394a/10
a.-ı ķand-ālāt u maÓācīn 351b/12
a.+ıdın 351a/12
[=3]
Asparzan Töpesi y.a. Mehin bölgesine yakın bir yerdir.
A. 447a/01
[=1]
asr Ar. Esir, esaret.
a.+dın (ķayd-ı asr) 427b/15
a. ķaydı 383b/04
[=2]
Óaśr Ar. 1. Yüzyıl, çağ, dönem.
Óa. durur érdi (yegāne-i Óaśr) 371b/04
Óa.-ı humāyūn 364a/02
[=2]
2. İkindi vakti.
a. (namāz-ı Óaśr) 351a/15
a.+dın burun (namāz-ı Óaśr) 379b/07
a. heneggāmı 379b/11, 495a/01, 513a/14
a. hengāmı 474a/03
a. vaķtı 384a/02, 424b/11, 438b/16, 462a/11
[=10]
asrār Ar. Sırlar.
a. (ķuds-ı asrār-ı humā) 349b/11
a. (maĥram-ı asrār-ı ħāķānī) 351a/04
a. (maĥram-ı asrār-ı śāĥıb-ķırānī) 393a/06
a. (maħzan-ı asrār-ı kibriya) 367a/01
a.-ı huma 350a/02
a.-ı maÓna 388b/10
[=6]
asru Çok, pek çok.
a. 379a/16, 383b/01, 396b/04, 436a/05, 436a/06
[=5]
ast Alt, aşağı
a.+ı 497b/11
a.+ıda 341a/05, 341a/13, 344a/09, 353a/16, 377b/11, 379a/10, 379b/09, 411a/02, 418b/15, 435a/17, 436a/01, 470a/03, 470b/09, 491b/07, 501b/07, 503a/08, 503a/09, 507b/05
a.+ıdaġı 341b/16
a.+ıdın 358a/10
a.+ıġa 341b/01, 347b/16, 379b/15, 471a/06
a.+ınıdın 517b/06
[=26]
āstān Far. Eşik; dergah
ā. (ħāk-ı āstān) 386a/01
ā.-ı aÓlā 485b/11, 493a/02
ā.-ı davlat 441b/08, 454b/13
ā.-ı davlat-āşyān 398b/15
ā.-ı davlat-ıntıžām 423a/04
ā.-ı davlat-nışān 466b/11
ā.-ı davlat-pāsbān 400b/14, 404b/11, 430a/13, 433b/09, 439a/06, 447b/10, 477b/13, 483a/17, 519a/11
ā.-ı felek-nışān 409b/10, 425a/17, 445a/11, 471b/02, 481a/17, 486a/16
ā.-ı Ĥılāfat 433a/10
ā.-ı maymanat-nışān 488a/06
ā.-ı melāyik-pāsbān 436b/03

ā.-ı muǾallā 419a/01, 421b/03, 426a/14, 495a/17
ā.-ı nuśrat-pāsbān-ı pīş-gāh 479a/10
ā.-ı saadat 391b/09, 516a/17
ā.-ı saadat-nışān 399b/12, 406b/14, 409b/02, 413a/12, 420a/14, 437a/08, 457b/13, 459a/17, 517a/10
ā.-ı saǾādat-pāsbān 469b/03, 486a/01
ā.-ı sıpıhr-nışān 426a/02, 443a/02, 455b/13, 456b/05, 466b/05, 478b/03, 490a/09, 510b/14, 520b/14
ā.-ı Ŝurayyā-nışān 475b/02
ā.-ı žafar-nışān 441b/10
ā.+ıda 523a/12
ā.+ıġa 353b/02
ā.+ıñ (ħāk-ı āstān) 350b/01
ā.+ıñ (muǾallā-ı āstān) 350a/17
ā.+ıñ tofraġı 360a/16
[=60]

āstān-bos Far. Eşik öpme, eşiğe yüz sürme.
ā.+ıñġa 360a/17
[=1]

āstān-boslıḳ Far. Eşik öpücülük, eşiğe yüz sürme.
ā. 398b/02, 405a/14, 413a/05, 414b/16, 421a/05, 430b/13, 436b/08, 448a/02, 452b/10, 519a/14, 519b/11
ā.+ġa 402a/10, 404b/15
ā.+ıġa (āstān-boslıġıġa) 368a/13, 485b/07, 487a/09, 495b/05
ā. mulāzamatı 410a/16
ā. şarafnı 400b/08
[=19]

āstāna Far. Eşik, dergah.
ā.-ı davlat-āşyāna 370a/03, 488a/12
ā.-ı fāyıżu'l-āŝār 350b/05
ā.-ı ḳuds-āŝār 350a/09
ā.-ı ḳuds-ı āşyāna 337b/05
ā.+sı 486b/13
ā.+sıġa 414b/06
ā.+sıġa yétkür- 420b/12
a.+sınıñ 489b/13
[=9]

Astar-ābād y.a. Gürgen mahalline yakın bir bölgedir.
A. 438b/03
[=1]

astur- Asılarak öldürülmesine sebep olmak, bu konuda emir veya karar vermek, idam ettirmek.
a.-up dururlar 404a/16
[=1]

āsūda (Far. āsūden "dinlenmek"ten) Sıkıntı ve üzüntüden uzak; sakin, sessiz.
ā. 522a/15
ā. bol- 340b/05
[=3]

āsūda-aĥvāl Başı dinç, sakin, sıkıntısız hal.
ā. bol- (fārıġu'l-bāl u āsūda-aĥvāl) 492b/03, 522a/15
[=2]

āsūda-dıl Far. Gönlü rahat.
ā.+dur 523a/10
[=1]

āsūda-ħātır Gönlü huzurlu.

ā. (muraffah u āsūda-ḥātır) 374a/03
[=1]

āsūdalıġ Endişelerden uzak, rahat, huzur ve sükûn içinde olma durumu.
ā. 512b/07
[=1]

aş Yenilmek üzere pişirilmiş yiyecek, yemek.
a. (āb u aş) 516a/09
a. bér- 337b/17
a. u **ṭaƠām** bér- 337b/05
[=3]

aş- 1. Belli bir sınırın ve haddin üstüne çıkmak, ölçüyü geçmek, fazla olmak.
a.-ıp 367b/01,
2. Geçmek, geçip gelmek.
a.-ıp 496b/12,
3. Yüksek bir yerin üzerinden geçip arka tarafına inmek.
a.-ıp 503a/02
[=3]

aşaķ Alt, aşağı; Bir şeyin yukarı kabul edilen kısmına göre altta kalan tarafı veya bu tarafta bulunan kısmı; dağ eteği.
a.+ġa 470a/03
a.+ı 431b/11
a.+ıda 423b/15, 478a/01
a.+ıdaġı 446b/11
a.+ıdın 430a/11
a.+ıġa 484b/05
[=7]

aşaķa (< aşak "dağ eteği" +a "Alt, aşağı"dan yönelme hâli ekinin kalıplaşmasıyle) Bulunulan yere göre seviye bakımından daha alçakta olan veya daha alçak kabul edilen taraf.
a. teref 465a/12
[=1]

aşbāh Ar. Benzerler, benzeyen şeyler.
a.+ıdın (aķrān u aşbāh) 370a/06, 372b/05, 388b/16, 439a/09, 463b/15, 517b/12
a.+ımdın (aķrān u aşbāh) 392a/06
a. u aķrān 411b/14
[=8]

aşcār Ar. Ağaçlar.
a.+dın (avrāķ-ı aşcār) 373b/17
a.+ı 461a/08
[=2]

aşhab Ar. Alacalı, aklı karalı; kır at veya beyaz at.
a.-ı dīv-zād 508b/10
a.-ı felek-surƠat 499b/10
a.+ıġa 408a/03, 476a/11
[=4]

aşhar Ar. Çok (daha, en, pek) meşhur, pek ünlü, çok şöhretli.
a. érür 374b/14
[=1]

Ơāşıķ Ar. Bir şeye veya birine karşı aşırı sevgi duyan kimse, tutkun.
Ơā.+ı 393a/15
[=1]

ƠĀşık-ābād y.a. Anu bölgesine yakın bir mahaldir.
ƠĀ.+da 440b/15
ƠĀ.+dın 447b/09, 454a/15

ǾĀ. ķalǾası 447b/05
ǾĀ.+nıñ 442b/03
[=5]
Ǿāşır Ar. Yakınlık kurmak, toplu halde yaşamak
Ǿā.-ı şahr-ı śıyām 365a/11
Ǿā.-ı şahr-ı śıyāmiçre 365a/09
[=2]
Ǿaşk Ar. Sevgi, bağlılık, aşırı muhabbet.
Ǿ**a.+ıda** 523a/01
[=1]
āşkār Far. Açık, meydanda gözle görülebilen, belli.
ā. 500a/07, 503b/08, 506a/06
ā**. (hızabr-ı āşkār)** 341a/13
ā. (uśūl-ı āşkār) 398a/06
ā. bol- 500a/15
ā. ét- 401b/02, 422a/13
ā. ķıl- 443b/17
[=9]
āşkāra Far. bk. āşkār. **Açıkça, açık bir şekilde.**
ā. 522b/09
ā. bol- 422b/05, 436a/06, 503a/13
ā. ét- 479b/05, 500a/14
[=6]
aşķıyā Ar. Haydutlar, şakîler, hırsızlar.
a. (raǿs-ı aşķıyā) 367b/07
[=1]
āşnā 1. Far. Bildik, tanıdık
ā. 366a/17
ā.+larıdın 360b/08
2. Bilen, bilici, vâkıf olmak.
ā. bol- 467a/07, 512a/17
[=4]
aşraf Ar. Çok (daha, en, pek) şerefli.
a. (emced u aşraf) 358a/06
a. mafħār-ı manāzıl ve aşraf-ı marāĥıl ķıl- 447b/12
a.-ı avķāt 505a/01
a.-ı manāzıl ķıl- 448b/10, 481b/07, 504a/12
a.-ı marāĥıl ķıl- 431a/01, 500b/14
a.+ıdın 439a/05, 449b/02
[=10]
aşrafu'l-anāmī İnsanlığın en şereflisi.
a. 365a/07
[=1]
aşrāf Ar. İleri gelenler, şerfli, itibarlı kimseler.
a.+ı bile (ekābır u aşrāf) 439a/11
a. u maǾārıf436b/13
[=1]
aşrār Ar. Şerler, kötülükler.
a.+ıdın 456b/13
a.+nıñ (ħayl-ı aşrār) 344b/07
[=2]
āşūb Far. Karışıklık, kargaşalık.
ā. 386a/08, 479b/02, 496b/11
ā. eyle- 474a/12
ā.-ı çapavul 483a/09
ā.-ı taǾāķub 368b/17
ā.-ı türk-tāz 466a/03
Ǿ**a.+lar** 507b/02
Ǿ**a. u ġavġa** 436a/06
Ǿ**a. u şor** 396a/03
[=10]

āşufta (Far. āşuften "akıl karışmak, perişan olmak"tan) Perişan
ā. 350b/03
[=1]
ÓĀşūr Bég k.a. Muhammed Emin Inak'ın adamlarındandır. Nöküz boyuna mensuptu. Muhammed Emin tarafından Abdullah Hanzamanında naip ilan edildi. Daha sonra da mirablık verildi
ÓA. 490a/07
[=1]
Āşur Bég Yüz Başı ıbn Téñri Berdi Bég
Ā. 498a/02
[=1]
aşur- Bir şeyi yüksek bir yerin üstünden öbür yana geçirmek.
a.-dı 502a/14
a.-up durur 462b/14
a.-up dururlar 396a/05, 424b/13, 483b/14, 500a/11, 511b/05
[=7]
aşyā Ar. Yiyecek ve içecek dışında insan için gerekli olan her türlü şey, nesneler.
a. 488a/16, 508a/12
a.+ları bile (māl ve aşyā) 386b/09
a.+nı 508a/16
a.+nı (usarā ve aşyā) 466b/10
a.+sı bile 487b/09
a.+sıġa (matāÓ u aşyā) 427b/01
a.+sın (māl u aşyā) 427a/07
a. u māl 503a/11
a.-yı bī-ıntıhā 491a/05
[=10]
āşyān Far. Kuş yuvası; ev, mesken, barınak.
ā.+ġa 438a/13
ā.-ı mulāzamat 454b/13
[=2]
āşyāna Far. bk. āşyān
ā.+dağı (āstāna-ı ḳuds-ı āşyāna) 337b/05
ā.+sıdın 493a/15
[=2]
at Binme, yük çekme ve taşıma hizmetlerinde kullanılan, Orta Asya menşeli, tek tırnaklı memeli hayvan.
a. 354a/15, 357b/07, 358a/07, 360b/06, 379b/04, 386a/08, 418b/15, 419b/01, 424b/06, 435b/08, 436a/10, 437a/07, 441b/01, 447b/01, 463a/14, 468a/08, 469b/17, 470b/04, 471a/04, 471b/13, 490a/16, 515a/01, 515b/11
a. (altı at) 490a/09
a. (bir at) 447b/10, 494b/02
a. (iki at) 417b/16, 480a/14
a. (ikki at) 420b/03, 492b/11
a. (tokkuz at) 378a/03
a. (tokuz at) 489b/12
a. (tört at) 401a/03
a. (üç at) 441b/15
a. (üç pakiza yaḫşı at) 407a/04
a. (yaḫşı at) 411b/15
a. bile 465a/10
a. bile (ikki at) 493a/02
a. çap- 396a/11
a. çapar 395a/14
a. çapar tamaşası 395b/12

a.+da 339a/07
a.+dın 346a/10, 401b/15, 435b/09, 465a/08, 515a/03, 515a/03, 515b/07
a.+ı 385a/15, 446b/03, 485b/05
a.+ı dék 396b/13
a.+ı durur 423b/15, 514b/14
a.+ığa 346a/12, 359b/01, 403b/13, 446a/03
a.+ın 363a/14, 412a/14, 417b/15
a.+ın (béş at) 407a/10
a.+ıñnı 366b/02
a.+lar 395b/05, 395b/09, 395b/13, 501b/08, 501b/08
a.+lar mindür- 459b/14
a.**+ları** 496a/08
a.+larıdın 433a/01
a.+larığa 427a/03
a.+ların suġar- 435a/02, 514b/13
a.+larnı 395b/04
a. mindür- 411b/14, 436b/17
a.+nı 395b/01, 399b/11, 416a/10, 515a/04
a.+nıñ 348a/13, 429b/04
a. sal- 411b/05, 421b/02, 432a/12, 432a/17, 445b/04, 451a/09, 470a/02, 470a/16, 480a/03, 480a/11, 492a/04, 493a/01, 496a/04, 502b/16, 506b/05, 515b/04, 519a/08
a. sür- 477a/12
a. tap- 359a/16
[=103]

at- 1. Bir şeyi bir hedefe veya bir tarafa doğru fırlatmak.
a.-ıp 435b/12, 435b/13, 493b/12
a.-sa 501b/07
[=4]

2. (+e) Düşürmek, (+e) uğratmak.
a.-ıp 375b/01, 393a/10
[=2]

3. (Top, tabanca, tüfek, silah vb. ile) Patlatmak.
a.-dılar 421b/12, 491a/13
a.-ıp 507a/14
a.-ıp dururlar 489a/11
a.-maḳ 508a/02
a.-maḳġa 416b/15
a.-tı 491a/11
a.-tılar 441b/03
[=8]

4. (Tan ve tan yeri içi) Sökmek, ışımak.
a.-ġaç 492b/08
a.-ġanda 513a/15
a.-ġandın burun 479a/09
a.-ġandın soñra 380a/16, 503b/12, 503b/17, 508b/05, 514b/15
a.-ġunça 342a/09, 482a/04, 497a/10
a.-may 478b/03
[=12]

a.-hadeng-i can-sıtan at- 435b/13
a.-kemendin at- 435b/12
a.-okın at- 493b/12
a.-tañ at- 342a/09, 380a/16, 478b/03, 479a/09, 482a/04, 492b/08, 497a/10, 503b/12, 503b/17, 508b/05, 513a/15, 514b/15
a.-top at- 508a/02
[=16]

At Güźarı y.a. Hive ve Mankışlak yolu üzerinde bulunan bir geçittir.

A.+ġa 348a/09, 348b/15

[=2]

At Yolı y.a. Konrat'tan batıya giden ve ikiye ayrılan her iki yolun adıdır.

A. 338b/11, 340b/11, 342b/06, 342b/15, 348b/03

A.+dın 348b/12, 349a/02, 408b/15, 437b/08

A.+ġa 339a/17

A.+ġaça 339a/16

A.+nıñ 336b/11, 453a/02

[=13]

ata Cet, dede, büyük baba ve aynı soydan yaşamış olan kimse; metinde özel isim yerine de kullanılmıştır.

a. 503a/10, 503a/11

a.+nıñ (Ĥażrat-ı Ism-ı Maĥmūd Ata**)** 408a/01

a.+sı 340b/14, 368b/02, 390a/14, 445a/10

a.+sıġa 494b/04

a.+sınıñ 371a/01, 375a/14, 412b/03, 438b/11, 459a/15

a. taħtı 390a/05

[=14]

Ata kv.a. Göklen ile Yomutıyya arasıdaki bölgede ikamet eden halk.

A. ħalḳıdın 421b/11

[=1]

Óatā (< Ar. Óatāó) 1. Cömertçe verme, ihsan, bağış

Óa. (ĥażrat-ı kerem u Óatā) 445a/05

Óa. (ıĥsān u Óatā) 392a/16

Óa. (kerem u Óatā) 392b/05

Óa. (lutf u Óatā) 392b/10

Óa. (panca-ı Óatā) 367a/06

2. Bağışlamak, vermek, lutfetmek.

Óa. ḳıl- 396a/12

[=6]

Ata Ħan Bég Çar-cuy'un hakimidir. Amir Haydar'ın fermanı ile haddi aşan Marv Tekesine karşı harekete geçmiştir.

A. 467b/11, 468a/10

A.+niñ aldıġa 467b/16

[=3]

Ata Nıyāz k.a. bk. Bağlan Ata Nıyāz.

A. 381b/16

A.-ı muşārun-ılayh 382a/09

[=2]

Ata Nıyāz Bég k.a. Kıpçak kavminden bir sipahdardır. Kutluk Muhammad Inak'a bağlıdır.

A. 510b/05

[=1]

Ata Nıyāz Çökgen k.a. Divan Begidir. Ħocaş Maĥram ile birlikte Maylı Cengel bölgesinde misafir karşılamakla görevlendirilmiş olup konuklar için ziyafet düzenlemiştir.

A. 430a/09

A.+ni 439a/15

[=2]

Ata Nıyāz Mergen k.a. Yomut kavminin ileri gelenlerinden bir komutandır.

a. 425b/03, 428a/08, 432a/12, 438b/01

[=4]

Ǿataba Ar. Eşik

Ǿa.-ı aǾlā 400a/01, 407a/02, 408b/02, 420a/13, 428b/01, 436b/13, 438b/04, 441b/07, 442a/16, 452b/04, 455a/13, 455b/02, 458b/03, 464b/04, 468b/03, 471a/08, 478a/06, 479a/01, 480a/15, 488b/04, 490b/09, 491a/11, 493a/07, 495b/12, 517b/11

Ǿa.-ı aǾlā ħāk-boslıġ 421b/10

Ǿa.-ı Ǿalıyya 473a/12, 485b/10

Ǿa.-ı āsmān-martaba 399b/15, 405a/08, 409b/16, 423b/13, 456b/12, 488a/09

Ǿa.-ı fāyıżu'l-anvār 350b/06

Ǿa.-ı muǾallā 488a/16

Ǿa.-ı saǾādat-maǿāl 427b/04

Ǿa.-ı sıpıhr-martaba 439b/02, 494a/14, 506b/12

Ǿa.+sıġa yétkür- 419b/03

Ǿa.+sınıñ 486b/15

[=41]

Ǿataba-boslıġ Far. Eşik öpücülük

Ǿa. 358b/16

[=1]

Ǿataba-boslıḳ bk. Ǿataba-boslıġ

Ǿa. 365a/12, 420b/15, 441a/15

Ǿa.+ġa 400b/11, 443a/07

Ǿa.+ı bile (Ǿataba-boslıġı) 431a/02

Ǿa.+ıġa 373a/03

Ǿa.+ıġa (Ǿataba-boslıġıġa) 378a/02, 387a/14, 399b/02, 428a/05, 446b/05, 446b/14, 459a/13, 495a/12

[=15]

aǾtāf Ar. İhsanlar, inayetler, iyilikler.

a.-ı nā-mutanāhī 436a/17, 469b/05, 475a/06

[=3]

atalıḳ 1. Padişahın yanında tuttuğu ve pederi gibi itimat ettiği adam, Türkistan'da bir rütbedir. Atalık bir şehzadenin koruyucusu ve özel öğretmeni olan kişiye verilen unvandır. Metinde özel ad yerine de kullanılmıştır.

a. ét- 498b/17

[=1]

2. Özel ad olarak kullanılan diğer örnekler:

A. "Kerīm Berdi Atalıḳ"339b/05, 355a/08; **"Şāh Nıyāz Atalıḳ"** 360b/16, 417a/08

A.+ġa "Kerīm Berdi Atalıḳ" 339b/11, 355a/08

A."ǾAlī Bég Atalıḳ Kök Özekli" 354b/12

A.-ı meźkūr "Şāh Nıyāz Atalıḳ"417a/07

A.+nı "Şāh Nıyāz Atalıḳ" 439a/17

A.+nıñ "Kerīm Berdi Atalıḳ" 354b/04

A.+nıñ 430a/05

[=11]

Atalıḳ k.a. 1. Hal Murad Daruga'nın oğlu olan önemli bir kimse. Metinde fetihname müjdesini vermekte olduğundan bahsedilir.

A.+nıñ 430a/05

[=1]

Atalıḳ k.a. bk. ǾAlī Bég Atalıḳ Kök Özekli.

A. 354b/12

[=1]

Atalıḳ Arna y.a. Mankıt kalesine yakın bir mahaldir.

A.+sınıñ 369b/10, 377a/07

[=2]

ātaş (Far.< Süry.)Yanıcı ve tutuşucu maddeleri alevlendirip yakan şey, bu maddelerin tutuşup yanması ile beliren ışık.

ā.-ı muĥāraba 491b/13

ā.-ı ḳahr sal- 346a/17

ā.-ı nahb ur- 383a/14

ā.-ı nahbat 355b/05

ā.-ı sūzān 349a/13, 444b/11

ā.-ı tafarruḳa sal- 439b/08

ā.-ı tafrıḳa ḳıl- 475b/12

ā.+ını (gülle-i ātaş) 508a/02

[=9]

ātaş-afşān (Far. afşān< faşān) Ateş saçan, ateş püsküren.

ā. bol- 443b/13

[=1]

ātaş-alūd (Far. ālūden "bulaşmak"tan) Ateş bulaşmış, ateşli.

ā. bol- 479b/04

[=1]

ātaş-bar (Far. bār "yağdıran" ile) Ateş yağdıran, ateş saçan; yakıcı, kızgın.

ā. (gülūle-ı ātaş) 422a/11

[=1]

ātaş-bāz (Far. bāz "oynayan" ile) Ateşle gösteri yapan; donanma gecelerinde atılmak üzere fişek hazırlayan kimse, fişekçi.

ā. u gülūle-andāzlıġ 479b/06

[=1]

ātaş-bāzlıġ Fişekçilik

ā. 508a/01

[=1]

ātaş-bāzlıḳ bk. ātaş-bāzlıġ

ā. 507a/17

[=1]

ātaş-faşānlıḳ Ateş saçma durumu.

ā.+ı bile (ātaş-faşānlıġı) 358b/03

[=1]

ātaş-gah Far. Ateş yanan yer; ateşe tapanların mukaddes ateşlerinin yandığı yer. Mecûsî tapınağı.

ā.-ı dūzaĥ ol- 479b/03

[=1]

ātaş-ĥāna Far. Ateş yanan yer, ocak, külhan; Ateşe tapanların ibâdet yeri, ātaş-gāh.

ā.+sın 493a/12

[=1]

ātaş-gede Far. bk. ātaş-gāh.

ā. 507b/04

ā.-i muhīb-nışān 507b/01

[=2]

ātaş-zada (Far. zede "uğramış" ile) Yanık, yakılmış, mec. āşık.

ā. (śıfat-ı ātaş-zada) 507b/041

[=1]

ātaşīn Far. Ateş gibi (kırmızı, parlak, ışıklı, yakıcı….)

ā.+nıñ (gülūle-i ātaşīn) 507a/14

[=1]
atav (Eski Türk. < atağ) Ada.
a.+ġa 493a/11
[=1]
Ǿatāyāǿ Ar. Hediyeler, armağanlar, bahşişler.
Ǿa.-yı pādşāhāna 396a/05
[=1]
atbāǾ Ar. Birinin sözüne, işine, mesleğine uyanlar; hizmetçiler, uşaklar.
a.+ı bile 341a/08
a.+ıdın (avlād ve atbāǾ) 438b/16
a. u aḳrabā 372b/05
[=3]
atdur- 1. Atmak işini yaptırmak.
a.-up 396a/08
a.-urġa 507a/11
[=2]
Ǿatf Ar. Çevirme, bir tarafa doğru meylettirme, bir tarafa doğru bakma, māl etme, aitmiş gibi gösterme.
Ǿa.-ı Ǿınān ḳıl- 340b/01, 343b/01, 346b/13, 357b/08, 383b/12, 421b/01, 428b/01, 501a/07
[=8]
aṭfāl Ar. Çocuklar.
a. 418b/16
a. (Ǿavrāt u aṭfāl) 418b/16
a. (Ǿayāl u aṭfāl) 431b/14, 463a/11, 502a/12, 517a/07
a. (maǾ-Ǿayāl u aṭfāl) 368a/17
a.+ı bile (ahl uǾayāl u aṭfāl) 503a/15
a.+ı bile (ahl uǾayāl u aṭfāl) 437a/06
a.+ın (ahl uǾayāl u aṭfāl) 427a/15
a.+ın (Ǿavrāt u aṭfāl) 425b/10
a.+ın (Ǿayāl u aṭfāl) 427a/01, 451b/02, 480b/13
a.+ın (Ǿayāl u aṭfāl) 508a/13
a.+ları bile (ahl uǾayāl u aṭfāl) 455a/15
a.+nı (Ǿayāl u aṭfāl) 454a/16
a. u Ǿavrāt 430a/02
a. u Ǿayāl 381b/05, 484a/15, 492b/01, 514b/09
[=22]
Aṯhur y.a. Hanakah güzarına ve Sultan Saray bölgesine yakın bir mahalde bulunur.
A. 436b/14
[=1]
aṭıbbā Ar. Tabipler, doktorlar.
a.-yı ĥaźaḳat-şıǾār 521a/17
[=1]
Ǿatıfat Ar. Bir tarafa doğru meyletme; şefkat gösterme; karşılık beklemeden verme, ihsan etme, cömertlik kerem.
a. bol- (sar-şār-ı bāda-ı Ǿāṭıfat) 378a/04
a. bol- (sayā-güster-i Ǿāṭıfat) 382b/16
a. bol- (manžūr-ı nažar-ı Ǿāṭıfat) 441a/16
a. ḳıl- (bahramand-ı Ǿāṭıfat) 356a/17
a. ḳıl- (mulabbas-ı lıbās-ı Ǿāṭıfat) 370a/05
a. ḳıl- (pīrāya-pūş-ı Ǿāṭıfat) 343a/11
a. ḳıl- (manżūr-ı nažar-ı Ǿatıfat) 361a/04

a.-ıśāĥıb-ķırānī ķıl- 372a/03
a.+ın (Óınān-ı Óātıfat) 347a/03, 360b/03, 444a/07, 448a/11, 452a/02, 463a/16, 482b/16, 498a/11
[=16]
atıl- 1. Bir şeyin bir hedefe veya bir tarafa doğru fırlatılması.
a.-ġan 340b/03, 341b/04
[=2]
2. Patlatılma.
a.-dı 479a/17
a.-ıp 479b/02, 507b/02
[=3]
Atıl y.a. Rusya'nın batısında Hazar Denizi'ne dökülen Avrupa'nınen uzun nehri, Volga veya İdil nehri olarak da bilinir.
A. suyı 373b/17
[=1]
atÓıma Ar. Yemekler
a. 351b/14, 399a/06
a.-ı gün-ā-gün u aşrıba-ı mutanavvıÓa-ı laźźat-āmūn 351a/10
a.-ı yegren 395a/08
[=4]
Óātır (< Ar. Óatir) Güzel koku, güzel kokuyu seven.
Óa. ķıl- (pīş-nıhād-ı ĥātır-ı Óātır)
[=1]
atķıyā (< Ar. atķiyāó) Çok takva sahibi olan kimseler.
a. (burhānu'l-atķıyā) 431a/10
a. (zubdatu'l-atķıyā) 484b/06
a. (ķudvatu'l-atķıyā) 338a/02, 408b/17, 433b/02
a. (ķudva-ı atķıyā-yı Óıžām) 521b/09
a. (zubdatu'l-atķıyā) 349b/17
[=5]
atķula- Oklamak, pek çok ok atmak.
a.-p 403b/15
[=1]
atķulaş- Okla vuruşmak.
a.-dılar 418b/01
[=1]
atlan- Savaşmak için ata binmek, savaşa hazırlanmak.
a.-dı 456b/13
a.-dılar 452b/08
a.-ġan kün 473b/07
a.-ıban 386a/06
a.-ıp 354b/17, 406a/12, 408a/05, 424a/06, 431a/04, 432a/06, 436b/11, 440b/03, 449b/12, 451a/07, 453a/12, 456b/13, 463b/17, 465a/03, 465b/14, 466b/14, 469a/05, 471b/09, 473a/16, 478a/02, 479b/10, 481b/02, 482a/01, 484b/04, 486a/11, 490a/03, 490b/14, 508b/13, 509a/13, 510a/11, 514b/02, 514b/15, 515a/12
a.-ıp dururlar 469b/09
a.-maķı 471b/04
a.-maķınıñ 473a/14
a.-up 377b/01, 398b/12, 406b/03, 425a/03, 448b/16, 500a/08, 514b/11
[=47]
atlas Ar. İpekten sık dokunmuş, yüzü parlak, daima düz renkli, üstünde motif

bulunmayan, sertçe, tüysüz, makbul bir kumaş çeşidi.
a. u ṭılā 367a/03
[=1]
atlıġ I. Adlı, isminde.
a. 347b/17, 352b/02, 355a/12, 384a/05, 411a/10, 423a/17, 427b/08, 428b/13, 430b/13, 431b/08, 461b/14, 462a/11, 463b/06, 463b/17, 467b/09, 467b/13, 468b/10, 480b/02, 480b/12, 481b/17, 484b/14, 485b/03, 485b/05, 488a/14, 489a/06, 489b/10, 494b/05, 512b/16, 513a/16, 514a/15, 514b/17, 515a/04, 518b/11
[=33]
atlıġ II. Ata binmiş, atlı.
a. 344a/06, 399b/15, 401a/07, 407a/09, 416a/07, 417b/13, 417b/14, 426b/01, 432a/02, 434b/16, 441b/17, 444a/11, 455b/09, 459b/03, 464b/08, 466a/12, 467b/13, 469b/15, 470a/02, 470a/03, 470a/12, 472b/04, 489b/13, 492b/10, 493b/01, 495b/07, 503b/01, 508a/06, 512b/17, 513a/04, 513a/07
a. bile 404b/01, 421a/12, 427b/17, 467b/09, 514b/10
a.+dın 382a/05, 513b/11
a.+lar 470a/02
a.+lar bile 432a/10
a.+ları 432a/06, 488a/01
a.+larnı 432a/09, 500a/17
a.+nı 469a/03, 478b/17, 495b/15
[=47]
aṭraf Ar. Taraflar, yanlar; bir yer veya şeyi kuşatan, çevreleyen yerler, çevre.
a.+da 374a/09, 508a/11
a.+daġı 342a/05, 467b/01, 517b/07
a.+dın 387a/01, 411a/03
a.+ġa 344a/02, 356b/14
a.-ı Ǿālam 374a/13, 522a/09
a.+ı daġı 339b/06
a.-ı memālik 357b/11
a.+ıda 374b/03, 398a/16, 409a/03, 427a/04, 444a/12, 452a/15, 502b/06, 514b/03
a.+ıdaġı 345a/02, 447b/13, 472b/06
a.+ıdın 357a/16, 382a/14, 441b/01, 442a/06, 472a/07, 479b/10
a.+ıġa 337a/05, 339b/05, 339b/16, 349a/17, 359a/13, 370a/08, 392a/17, 398b/12, 398b/17, 402a/08, 403b/16, 419b/11, 449b/11, 454a/04, 479b/09, 493a/05, 493b/02, 506a/15
a.+ıġa ve cavānıbıġa 341a/15
a.+ın 398a/15, 408b/14, 409a/09, 424a/04, 440a/11, 441a/08, 442b/04, 448b/15, 452b/12
a.+ını 398b/03, 409a/17
a.+ınıñ 342a/04
a.+larıġa 518b/13
a.+nı 519b/06
a. u cavānıb 381a/14, 381a/17, 400a/07, 401a/17, 408a/05, 410a/01, 413b/06, 414a/07, 416a/05, 429b/02, 431a/07, 436b/04, 442a/09, 442b/05, 450a/05, 453a/01, 458a/05, 460a/07, 467a/02, 467b/02, 473a/03, 473b/15, 482b/14,

485a/03, 486b/09, 490a/04, 491b/02, 494a/11, 495b/11, 502a/01, 502b/16, 505b/02, 506b/07, 507b/11, 517a/02, 517a/08, 518b/14, 519b/13, 520a/13
a. u eknāf 394a/09, 454a/09, 463a/09, 479a/01, 504b/04, 508b/02, 512b/17
[=109]

Atrek y.a. Çandır ve Sunbar Atrek'in kollarıdır. Kendi adıyla anılan bir kolu daha olan bu akarsu Gökçe bölgesine yakındır. Karri kalesi bu suyun kenarına kuruludur.
A.+de 423b/06
A.+din 423b/08
A. kenārı 420b/12
A. suyı 420a/17
[=4]

av Karada, havada ve denizde hayvanları tutma veya vurma işi.
a. 438a/08, 438a/09
a. al- 431a/04, 437b/01, 437b/17, 438a/07, 438a/09, 452a/01, 459a/10, 461b/08
[=10]

Avaca On Bégi k.a. Ergeçlü olup sözü geçen, önemli bir kimsedir.
A. 421a/04
A.+i 423a/03
A.+iniñ 423a/10
[=3]

avāħır Ar. Sonlar, son zamanlar, son dönemler.
a. 369b/11
a.-ı ayyām 372b/12
a.+ı durur 483a/12
a.+ıda 377a/05, 393b/09, 414a/10, 428b/02, 436b/07, 438b/01, 460b/07, 465a/15, 473a/12, 475b/16, 482a/13, 499b/07, 512b/10, 513b/12, 516a/07, 518a/02, 519a/11, 520b/14
a.+ıda durur érdi 392b/04, 405a/09
[=23]

Óavām Ar. Herkes, kaba ve cahil halk tabakası
Óa. (ħavaśś u Óavām) 351b/15, 394a/13, 394b/09, 399a/03, 475a/16
Óa. (maķbūl-ı ħavaśś u Óavām) 385b/09
Óa. (tabādīl-ı Óavām) 370a/14
Óa.+ġa (ħavaśś u Óavām) 373b/04
Óa.+ıġa (ħavaśś u Óavām) 387a/08
Óa. u ħavaś 392b/01
[=10]

avān Ar. Zaman, vakit.
a.+da 336b/10, 374a/06, 374b/17, 413a/04, 465b/05, 520b/15
a.-ı saÓādat-nışān 389a/15, 393a/12
a.+ıda 449b/09
[=9]

āvāra Far. Serseri, başıboş, boş gezen.
ā.+larnı 382b/14
ā. u sar-gerdān bol- 382b/14
[=2]

āvāralıķ Serserilik.
ā. bādıyası 439b/10
[=1]

avāsıt Ar. Ortalar, orta zamanlar.

a.+ıda 373a/02, 426a/04, 431b/01, 433b/08, 439a/10, 467b/06, 472a/14, 473b/06, 510b/09, 514a/01, 516b/14, 519b/09

a.+ıda durur érdi 466a/06

[=13]

Ǿavātıf Ar. Ātıfeler, lütuflar.

Ǿa.-ı bī-girāna-ı ħāķānī 344b/10

Ǿa.-ı bī-girāna 377b/03**,** 415a/02

Ǿa.-ı farāvān 509b/02

Ǿa.-ı ħusravāna 340a/17, 352b/07, 356b/09, 360a/10, 361a/10, 384a/16, 423b/16, 471a/08, 475b/03, 477b/15

Ǿa.-ı nā-mutanāhī 517b/11

Ǿa.-ı pādşāhāna 388b/15

Ǿa.-ı śāĥıb-ķırānī 360a/11

Ǿa.-ı yegren 420b/07

[=18]

avāyıl (< Ar. evāǿil) ilk zamanlar, başlangıç dönemleri; arabî ayların ilk on gününe verlen ad.

a. 374a/02

a.-ı ħazān 345a/10

a.+ıda 352a/13, 359a/11, 369b/03, 405a/07, 410a/12, 412a/04, 412b/07, 425a/01, 425b/16, 436b/10, 438b/11, 500b/02, 508b/14, 517a/10, 519a/17

[=17]

āvāz Far. Ses, sadâ, yüksek sesle bağırma.

ā.+ı bile (nuzūl-ı āvāz) 462a/11

ā.-ı śāǾıķa-andāz 416b/16

ā.-ı tahnıyyat u ġulġula 361a/15

ā.-ı taĥsīn 422b/01, 443b/08

ā.-ı tüfeng 354b/04, 475a/14

ā.+ınıñ 484b/17

[=8]

āvāzu'l-ĥaźar **Yüksek sesle davet, çağırma.**

ā. 506a/12

[=1]

ǾAvaż Berdi Tavar k.a. Teke akınında bulunan ve Tejen suyu kenarında konaklayan askeri birlik içinde bulunan kimselerden biridir. Daha sonra bu bölükten ayrılan yirmi kişi arasında adı geçmektedir.

ǾA. 451b/13

[=1]

ǾAvaż Berdi Yüz Başı k.a. Marv çapavulı gibi çeşitli akınlarda bulunan şamhalcı sınıfından bir askerdir.

ǾA. 416b/12, 428b/08, 457b/16, 468b/07, 471b/07, 495a/03, 498a/04

[=7]

ǾAvaż Bég k.a. Murad Han'ın kardeşidir. Buhara akınında vefat etmiştir.

Ǿ**A**. 444a/03, 457b/10

[=2]

ǾAvaż Biy Inaķ k.a. Muhammed Emin Inak ölünce, kendi vasiyeti, ayrıca devlet erkanı ve soyluların yardımı ve rızasıyla, inaklık makamına oğlu Avaz geçmiştir. Döneminde, hanlığı uzun süre uğaştıracak ve ancak Muhammed Rahim Han'ın Konrat'ı fethetmesiyle sona erecek Sufi kardeşler meselesi ilk olarak ortaya çıkmıştır. Avaz İnak, babası Muhammed Emin İnak'tan

devraldığı ve yaklaşık on üç yıl kaldığı imaret mansabında pek çok işler başarmış ve halkı barış ve huzur içinde yaşatmıştır. 12 Mart 1804 tarihinde vefat eden Avaz Inak'ın sekiz oğlu vardır: Bunlar Kutlug Murad İnak, El-tüzer Han, Hasan Murad Bek; Muhammed Rahim Bahadır Han, Muhammed Nazar Bek, Abdulkerim Bek. Ölümünün ardından yerine oğlu El-tüzer, inak olmuştur. Krş. ØAvaż Inaķ.

A. 372b/12

[=1]

ØAvaż Cübeci k.a. Ersarı halkının Kara Atlıg boyundan olan kimselerle beraberlerlerinde hediye ve askerler olduğu halde Çar-cuy kalesine hareket eden komutanlardan biridir.

ØA. 489b/10

[=1]

ØAvaż Durdı k.a. Bekeş Mutavalli'nin oğludur. Babası gibi kendisi de topçu bölüğünün en önde gelen serdarlarındandır.

Ø**A.** 485a/17

[=1]

ØAvaż Ħan k.a. Mankıt kalesi civarında muhaliflerle yapılan bir çarpışmada cesurca hamleler yapan yiğit bir askerdir.

ØA. 492a/04

[=1]

ØAvaż Inaķ k.a. bk. ØAvaż Biy Inaķ.

ØA. 369b/11

[=1]

ØAvaż Muĥammad Yasavul Başı k.a. Buhara elçisidir.

Ø**A.** 369a/04

Ø**A**.+nı 352a/11

[=2]

ØAvaż Yüz Başı k.a. Sultan Han'a bağlı bir komutandır.

Ø**A.** 399b/12, 400b/07, 415a/10, 423a/10, 423a/16, 423b/03, 423b/08, 426b/04, 452a/10, 458b/13, 465a/13, 468b/07, 471b/08, 492b/04, 495b/06

Ø**A.+nı** 410b/15

[=16]

āvāza Ar. bk. āvāz

ā.-ı mahābat 506b/10, 519b/13

[=2]

avba (Orta Türk. [Oğuzca] < oba) Boy, oymak, çadır halkı, göçer kabîle.

a. 418a/14

a. içi 418b/03

a.+ları 452a/15

a.+larıġa 421b/15

a.+nıñ 418a/05

a.+sı 431b/11

a.+sıdın 449b/12

a.+sıġa 425b/08, 426a/09, 492b/02

a.+sınıñ 452b/01

[=11]

avbāş Ar. İnatçı.

a. 466a/07

a. (arāźıl u avbāş) 348b/01

a.+ġa 345b/01

a.+ıdın (Uygur avbāşı) 438b/13
a.+larınıñ 349b/08
a.+nıñ (arāźıl u avbāş) 403a/13
a. u arāźıl 349b/05, 377a/10
a. **ve ĥarāmī** 467a/03
[=9]

avc Ar. Doruk
a.+dın 358b/14
a.-ı saÓādatmand 512a/12
a.-ı eflāk 396a/04, 424b/13, 500a/11, 500b/17, 503a/12
a.-ı felek 507b/02
a.-ı ġurrāt 370a/12
a.-ı Óızzat 360a/10
a.-ı kemāl bol- 352a/07
a.-ı saÓādat 493b/15
a.-ı sıpıhr 366a/13
a.+ı Ŝurayyā 431a/09, 462a/04
a.+ı üzre 502b/01
a.+ıdın 384a/03, 447a/02
a.+ıġa 393b/05, 461b/04
a.+ıġa yétkür- 396a/03
a.+nı (ĥażīż u avc) 462b/13
[=22]

avc-gīr-saÓādat En yüksek dereceye erişmiş mutluluk.
a. bol- 494a/14
[=1]

avfar Ar. Çok (daha, en, pek) bol olan.
a. 343a/17
[=1]

āvīz Far. Savaş yeri.
ā. (sitīz u āvīz) 444a/06
[=1]

avķāt Ar. Vakitler, zamanlar.
a. 353b/16
a.+da (aĥsan-ı avķāt) 350a/03
a.+da durur érdi (aşraf-ı avķāt) 505a/01
a.+ımġa (nāśıyya-ı avķāt) 390b/08
[=4]

avla- Bir av hayvanını ölü ya da diri ele geçirmek, yakalamak.
a.-ġalı 358b/12
a.-p 431a/06, 465a/02, 515b/17, 516a/11
a.-köñlin avla- 465a/02
a.-köñlini avla- 358b/12
a.-köñülin avla- 515b/17, 516a/11
a.-köñüllerin avla- 431a/06
[=10]

avlā Ar. Daha uygun, daha iyi, daha layık, yeğ, müreccah.
a. körün- (ahamm u avlā) 466a/15
[=1]

avlād Ar. Bir anne ve baba için kendi oğulları veya kızları; birini soyundan kimseler, soysop.
a.+ı 389b/16
a**.-ı camīÓ** 372a/03
a.+ı durur érdi 358a/07
a.+ıdın 389a/02
a.+ıġa 374a/03
a.+ıġaça 389a/01
a.+larıdın durur érdiler 369a/14
a. u aĥfād u ķarındaş 352b/11
a. ve atbāÓ 438b/16
[=9]

avlıyā Ar. Allah'ın sevgilisi olan, hâli, davranışları, çok üstün vasıfları ve gösterdiği kerâmetler sebebiyle bu husus halk tarafından da kabul edilmiş bulunan seçkin ve has kul; sahipler, veliler.
a. 523a/10
a. (ĥażrat-ı ḳudvatu'l-avlıyā) 349b/17, 484b/06
a. (ĥażrat-ı zubdatu'l-avlıyā) 433b/02
a. (seyyidu'l-avlıyā) 436b/01
a. (sulṭānu'l-avlıyā) 431a/10
a. (zubda-ı avlıyā-yı kirām) 521b/08
a. (zubdatu'l-avlıyā) 408b/17
[=8]
Óavn Ar. yardım
Óa. (bi-Óavni'l-meliki'l-vahhāb) 523a/17
[=1]
avd Ar. Yüklenme.
a.-ı rāḳımihi "Onun yazısını yüklenen, yazan" 523a/17
[=1]
avrāḳ Ar. Yapraklar, kitap sayfaları, kâğıtlar; bir konu üzerine muamele görmüş kâğıtlar.
a.-ı aşcār 373b/17
a.-ı laṭīf 392a/05, 434a/15
a.-ı parīşān 490b/05
a.+ıġa 390a/17
a.+nı 390b/09
[=6]
Óavrāt Ar. kadın
Óa.+dın (aṭfāl u Óavrāt) 430a/02
Óa. u aṭfāl 418b/16, 425b/10
[=3]
avśāf Ar. Nitelikler, vasıflar.
a.-ı farĥunda 490b/05
[=1]
avşa Çiy, şebnem
a.-ı ba-ıstıĥḳaḳ 386b/01
[=1]
avuç Elin iç kısmı, elin hafifçe kapatılmasıyle meydana gelen çukurluğun alabileceği (miktar).
a. (bir avuç) 515b/02
[=1]
avul Kabilenintopluca mesken eyledikleri mahal; çadır, anayurt; aynı aileye, aynı soya dayanan çadır sahipleri.
a.+ı 427a/14, 429a/04
a.+ıġa 381a/04, 427a/09
a.+ın 463b/03
a.+nı 429b/01
[=6]
avval Ar. Karşılaştırma yoluyle bir yer, zaman veya oluşun bahsedilen yer zaman veya oluştan önde veya önce bulunduğunu veya olduğunu anlatır, önce.
a. 355a/16, 367b/13, 369a/17, 375a/11, 404a/09, 404a/09, 438b/02, 449b/01, 468a/01
a.+da (śadma-ı avval) 340a/11
a.+dın 484a/09
a.+ı durur érdi 377a/05, 423a/12, 431b/02

a.+ıda 338b/01, 439b/01, 451a/11, 482b/05
a. vāḳıŕa 368a/08, 386b/17
[=20]
avvalġı Bir önceki, dün değil daha önceki, evveli.
a. 356a/04, 423a/14, 447a/13, 450b/08, 451a/15, 470a/17, 481a/13
a. daftar 389b/14
a.+dın 418a/17
a. dék 510a/16
a. martaba "birinci mertebe" 475b/08
a. tāórīh 364a/11, 364b/13, 511b/13
[=14]
avvalraḳ Önce, daha önce, eskiden.
a. 429b/09, 469b/14
[=2]
āvvāra Far. bk. āvāra.
ā.-ı bī-ḥānmān 352b/08
[=1]
āvvāralıġ bk. āvāralıḳ
ā. bādıyası 404a/07
[=1]
āvvāralıḳ Avare olma hali. Krş. āvāralıġ
ā. bavārısı 442b/05
[=1]
ay 1. Dünyamızın tek uydusu olan gök cismi, kamer.
a. 363a/02, 363b/14, 366a/12, 366a/16, 373b/02, 386a/04, 478b/01
a.+dın 391b/14
a. içre 339a/10
a. ve yulduz 378b/06
[=10]
2. Hitap edilen kimsenin dikkatini çekmek veya anlamı güçlendirmek için kullanılır.
a. 350a/17, 350b/05, 360a/16
[=3]
3. Yılın ayrıldığı on iki bölümden her biri. (Başlangıç kabul edilen herhangi bir tarihten itibaren) Yaklaşık olarak 30 günlük zaman parçası.
a. (béş ay) 338b/02
a. (béş ay burun) 337b/11
a. (béş altı ay) 409b/12
a. (iki ay) 504b/15
a. (meźkūr ay) 339a/06
a.+da 520a/12
a.+dın béri (yetti ay) 516a/02
a.+dın soñra 338b/02
a.+ġaça 338a/17
a.-ı meźkūr 370b/07
a.+ıda (ĥarām ayıda) 459b/04
a.+ıda (Muĥarramu'l-ĥarām ayı) 392b/04,
a.+ıda (Źu'l-ḳaŕda ayıda) 465b/02
a.+ıġa (Camāl ayı) 424a/13
a.+ınıñ (Camāl ayı) 424a/12
a.+ınıñ (Cumāda'l-avval ayı) 405a/14, 411b/10, 413a/06, 419b/07, 430a/13, 430b/09, 439a/10, 457b/15, 461a/05, 468b/05, 499b/08, 510b/09, 517a/10
a.+ınıñ (Cumāda'ŝ-ŝānī ayı) 405b/05, 413a/15, 439b/01, 439b/14, 463b/07, 464a/10, 469a/02, 500b/02, 504a/14, 518a/02

a.+ınıñ (Muĥarram ayı) 438a/17, 465b/14, 514a/08
a.+ınıñ (Muĥarramu'l-ĥarām ayı) 398b/09, 427b/03, 427b/07, 452a/04, 459a/05
a.+ınıñ (RabīʹÓu'l-āhır ayı) 430a/17, 459b/13
a.+ınıñ (RabīʹÓu'l-avval ayı) 405a/07, 410a/12, 410b/03, 414a/10, 428b/06, 438b/15, 453a/09, 455a/13, 457a/02, 459b/05, 477b/04, 510a/05, 516a/13
a.+ınıñ (RabīʹÓu'ŝ-ŝānī ayı) 405a/10, 412a/04, 412b/15, 457a/02, 460b/07, 480b/10, 481b/14, 516b/14
a.+ınıñ (Racab ayı) 406a/04, 423a/11, 469b/03, 483a/12
a.+ınıñ (Racabu'l-muraccab) 431b/01, 440b/09, 458a/11, 482b/04, 519a/17
a.+ınıñ (Ramażān ayı) 352a/13, 425a/16, 433b/08, 447a/03, 464b/12, 488b/07
a.+ınıñ (Ramażānu'l-mübārek ayı) 434b/02, 484b/11, 513b/12, 521b/03
a.+ınıñ (Śafar ayı) 384a/04, 387b/03, 402a/05, 405a/03, 410a/04, 428a/12, 438a/14, 438b/11, 452b/13, 453b/09, 455a/08, 459a/14, 475b/15, 515a/09
a.+ınıñ (ŞaʹÓbān ayı) 406a/10, 425a/01, 433a/05, 458a/17, 469b/07, 471a/12, 483b/10, 512b/10, 519a/11, 519b/09, 520b/14
a.+ınıñ (ŞaʹÓbānu'l-muʹÓażżam) 445a/04, 458b/03
a.+ınıñ (Şavvāl ayı) 407a/06, 425b/16, 449b/10, 464b/16, 511b/01
a.+ınıñ (Şavvālu'l-muʹÓażżam ayı) 369b/03, 436a/10, 498a/13, 514a/01
a.+ınıñ (Źu'l-ĥıcca ayı) 397b/14, 407b/14, 426a/17, 426b/07, 437a/03, 451a/13, 458b/08, 465a/02, 465b/05, 475a/10
a.+ınıñ (Źu'l-ķaʹÓda ayı) 372a/06, 407b/03, 426a/11, 436b/10, 450b/01, 451a/11, 458b/05, 458b/11, 472a/14, 473b/06, 508b/14
a.+nıñ 337a/13, 337a/16, 338a/13, 339a/05, 340b/13, 342b/15, 343a/14, 347b/09, 348b/17, 349b/04, 350b/16, 353b/17, 357b/09, 361a/14, 378a/17, 378b/10, 380b/07, 384b/03, 384b/08, 384b/11, 384b/17, 385a/13, 393b/09, 398a/14, 398b/12, 400a/06, 401a/08, 402b/14, 405a/12, 405b/01, 406b/06, 408a/04, 408a/09, 408b/07, 408b/17, 409b/04, 420a/16, 423a/07, 423b/01, 424b/12, 425b/02, 425b/07, 426a/02, 426a/12, 426a/15, 428a/03, 428a/16, 428b/01, 431b/09, 436a/14, 436b/07, 439a/05, 440a/01, 440b/13, 440b/16, 441a/11, 444a/08, 445a/09, 446b/10, 448b/17, 451a/13, 452b/06, 453a/06, 453b/02, 454a/06, 455a/17, 455b/03, 457b/02, 457b/10, 458a/02, 458a/12, 459a/07, 459a/11, 459a/12, 459b/07, 464b/12, 465a/15, 471b/04, 473a/12, 477a/17, 484b/10, 486a/08, 498a/17, 521a/05

a.+nıñ yéttisi 402a/14
[=232]

Ay-tanTöre k.a. Bölekey Han'ın oğullarından biridir. Kaka Serdar ile yaptığı bir mücadele sonrası yaralanmış ve ölümden kıl payı kurtulmuştur.

A. 381b/11, 382b/06
A.+niñ 384a/16
[=3]

Aybügür y.a. Üst Yurt'un (Ereng kırının) doğu yakasındaki büyük bir göl
A.+ge 408b/07
[=1]

Aybügür ķırı y.a. Üst Yurt'un güneydoğusundaki yarımadanın adı.
A. 437b/07, 453a/01
[=2]

Ay Doġdı Bég k.a. Marv bölgesinde yaşayan Saruk halkının önde gelenlerinden olup Mahmud Beg ile beraber elçilik görevinde bulunmuştur.
A.+ni 387a/14
[=1]

Ay Ħ(v)āca y.a. Aybügür ve Kühne Vazir mahallerine yakın bir bölgedir.
A.+nıñ cıvārı 408b/08
A.+nıñ Ĥavālīsı 408b/10
[=2]

Ay Mīrzā Biy k.a. Kara Kalpaklı halkından olup Buhara akınına katılan askerler arasında adı geçmektedir.
A. 481a/02
[=1]

ayaġ Vücudun, bacaktan ayak bileğiyle ayrılan ve yere basıp durmayı, yürümeyi sağlayan kısmı, bacak.
a. başdın ayaġ 501b/14
a.+ıdın 363b/04
a.+ın baġla- (ķol ayaġ) 412a/14
[=3]

ayaķ 1. bk. ayaġ
a. 436a/01, 503a/08
a. (başdın ayaķ) 395b/11
a.+ı 422b/05
a.+ı (başdın ayaķ) 396b/14
a.+ı bile 367a/15
a.+ıdın 344b/02
a.+ıġa (başıdın ayaķı) 434b/16
a.+ıġa 434b/16
a.+ın 369a/11, 379b/05, 401b/05, 443a/02
a.+ınıñ 418b/15
a.+larıda 356b/08
a. tut- 373b/10
a. yıġnal- 395b/11
[=17]

2. Bir ırmağa veya göle karışan küçük akarsu; bir gölün, bir suyun fazla olan kısmını boşaltan akarsu.
a.+ı 379b/03, 496a/14
a.+ı (arıġnın ayaķı) 412b/14
a.+ı (Balıķlınıñ ayaķı) 450b/09
a.+ı (Nayman ayaķı) 417b/08
a.+ıdın (Ķara Köl ayaķı) 449a/02
a.+ıdın (Ķara Su ayaķı) 454a/06
a.+ıdın (Ķul Yarġan nahrınıñ ayaķı) 437b/14

a.+ıdın (Marv daryāsının ayaḳı) 425b/07
a.+ıdın (Nayman ayaḳı) 510a/11
a.+ıdın (su ayaḳı) 434b/06
a.+ıġa (Amān Ḳulı arıḳınıñ ayaḳı) 408a/07
a.+ıġa (Ḳara Köl ayaḳı) 511b/02
a.+ıġa (Ḳara Kölniñ ayaḳı) 398a/07
a.+ıġa (sunıñ ayaḳı) 434b/05
a.+ıġa (şuÓbasınıñ ayaḳı) 435a/15
a.+ıġa (Ŧejen ayaḳı) 398b/08, 511a/09
a.+ın (su ayaḳı) 414a/15
a.+ın (Şāh-ābād arıġınıñ ayaḳı) 405a/11
[=20]

ayaḳraḳ (daha, en) Dip, aşağı.
a.+ıdın 497a/08
[=1]

Óayāl (< Ar. Óiyāl) Bir kişinin bakmakla mükellef olduğu kimseler; aile reisinin geçimlerini sağlamak zorunda olduğu kimseler; eş, zevce.
Óa. (ahl u Óayāl u aṫfāl) 427a/15, 437a/06, 455a/15, 503a/15
Óa. (ahl u Óayāl) 418a/12, 503a/11
Óa. (aṫfāl u Óayāl) 484a/15
Óa.+ı bile (ahl-ı Óayāl) 415a/16
Óa.+ıdın (aṫfāl u Óayāl) 492b/01
Óa.+ın (aṫfāl u Óayāl) 514b/10
Óa.+ları (aṫfāl u Óayāl) 381b/06
Óa. u aṫfāl 427a/01, 431b/14, 451b/02, 454a/16, 463a/11, 480b/13, 502a/12, 508a/12, 517a/07
[=20]

ayālat Ar. Yönetim bakımından bir çeşit bağımsızlığı olan, valiler tarafından yönetilen büyük il.
a. 403a/09
a.+ı 370a/05
a.+ın 370a/16
[=3]

ayālat-dast-gāh Far. Eyaletin muktediri.
a. 398b/07, 404b/08, 416b/08, 498b/11, 500b/01
[=5]

ayālat-ıntısab Far. Eyalet mensubu
a. 376b/15, 415b/09, 522a/02
[=3]

ayālat-panāh Far. Eyaletin koruyucusu
a. 393a/08, 342b/09
[=2]

aÓyān Ar. Bir şehrin ileri gelenleri, eşraf.
a.+ı ĥażrat 340b/14, 351a/16, 406b/11, 457a/13, 463a/16, 476b/16, 485a/15, 495a/07
[=8]

āyat Ar. Kuróân-ı Kerim'deki sûreleri meydana getiren kelime veya cümlelerden her biri; kimsenin inkâr edemeyeceği alamet, işaret, nişan.
ā.+ı 391a/12, 522a/07
ā.+ı bile 393a/14
ā.-ı munzal 391b/09
ā.+ın 468a/11
[=6]

Óayb Ar. Utanılacak hâl ve davranış; noksan, kusur, eksiklik.
Óa. 388b/10

Ǿa.+ıdın 388b/10

[=2]

ayb-gir Ayıp tutucu.

Ǿa. 476a/14

[=1]

ǾAyd Bahādur k.a. Yollı Bay Bahadur'un oğlu olan bir askerdir.

ǾA. 494b/07

[=1]

Aydost Biy k.a. Ak Yakış'ın hakimidir. Kazak üzerine teǿdib amacıyla gönderilmiştir.

A. 359a/03, 359b/06, 359b/08, 360a/01, 360a/03, 373a/01, 373a/02, 373a/04, 374b/11, 378b/13, 384b/03

A.+ge 359b/06

[=12]

Ǿāyıd (Ar.< Ǿāǿid) İlgilendiren, ilgili.

Ǿa. bol- 372b/16

Ǿa.+lardın 418b/14

[=2]

ayır- 1. Bir bütünü ayrı ayrı parçalara bölmek.

a.-dı 379a/08

[=1]

2. Seçmek, intihap etmek.

a.-ıp 395b/02

[=1]

Ayim Bég k.a. Teke halkının ekabirinden olup muhalif bir kimsedir.

A. 443a/12, 458a/16, 458b/11

A.+ġa 443a/05

A.+ge 442b/15

A.+niñ 444a/03

[=6]

āyīn Far. Âdet, töre, yol, kanun.

ā. (Ǿılm u āyīn-ı şarǾ) 372b/10

ā.-ı ẖusravāna 519a/17

ā.-ı ıẖtılāf366b/14

ā.-ı şarǾ 372b/07

ā.-ı şarǾbirle 366b/11

ā.-ı şarārat u ķavānīn-ı żalālat 374a/07

ā.-ı talāş 340a/08

ā.-ı temkīn 344a/13

ā.+ıdın 373b/07, 512b/05

ā**.+ıġa** 340a/07

[=11]

āyīna Far. Ayna.

ā.-ı cān bol- 396b/17

ā.-ı ẖāṭır 520b/16

ā.-ı ĥayrat 500b/12

ā.-ı rozgār 360a/14

ā.-ı zamān 366b/09

ā.+nıñ 363a/09

ā. saṭĥı 379a/15

ā.+sıġa 338b/17

[=8]

āyīna-dār Far. Ayna tutan; eskiden padişahlara ve ileri gelen kimselere giyinirken ayna tutmakla görevli kimse.

ā. 506a/08

[=1]

āyīna-sān Far. Ayna gibi, ayna benzeri.

ā. rūy-ı āyīna sān 379a/16

[=1]

aylan- Dönmek, dolaşmak.

a.-ıp 490a/04

[=1]

aylantur-Döndürmek, dolaştırmak, sarmak.

a.-up 497a/10

[=1]

a.-yezek u talaya aylantur- 497a/10

[=1]

aylıḳ Bir aya mahsus, bir ay için.

a. (iki aylıḳ) 376b/02

[=1]

Aymir k.a. bk. Aymir Şayḫ

A. 414b/08

[=1]

Aymir Şayḫ k.a. Horasan beldesi hanlarının elçisidir.

A. 404b/13, 436b/07, 439b/01, 441b/13, 446b/17, 458a/16

A. bile 399a/11, 415b/02, 442b/17

A.+ġa 436b/06

A.+nı 414b/05, 436b/10, 446b/15

A.+nıñ 443a/07

[=14]

Óayn Ar. Göz; kaynak, pınar, bir şeyin kendisi.

Óa.+ı (ḳurratu'l-Óayn) 391a/09

Óa.-ı Óınāyat 349a/12, 363a/16, 386b/07, 389a/17, 390b/08

Óa.-ı kerāmat 347b/08

Óa.-ı tafaĥĥuś 392a/04

[=8]

Óaynıyya Ar. Eskiden para olarak değil mal olarak verilen vergi.

Óa. (farāyiż-ı Óaynıyya) 371a/15

[=1]

Ayrı Tām y.a. Miskin Ata'nın mukaddes mezarının bulunduğu mevkidir.

A. 424b/08, 429a/01, 500a/05, 518b/02

[=4]

ayrıl- 1. (Bir yer şey veya kimseden) Uzaklaşmak, onu geride bırakmak, ayrı düşmek.

a.-dılar 377a/11

a.-ġandın soñra 358a/07, 360b/06

a.-ıp 423a/17, 428b/14, 492b/01

a.-mağı 475b/13

[=7]

2. Parçalara bölünmek.

a.-ġan 429a/17

a.-ıp 451b/13, 452a/17, 464b/10

[=4]

ayrılış- Ayrılma işi ve tarzı, veda.

a.-ġandın soñra 382a/17

[=1]

ayrıt (< ayır-ı-t) Ayrılma yeri.

a.+ınıñ (Kuncud Yarma ayrıtı) 340b/15

[=1]

Óayş Ar. Yaşama, yaşayış; yiyip içme, zevk u safâ.

Óa. 367b/11, 476b/01

Óa. (abvāb-ı Óayş) 394b/03

Óa. (asbāb-ı Óayş) 373a/16, 394b/02

Óa. (asbāb-ı Óayş u naşāt) 476b/15

Óa. (ḳadaĥ-paymā-yı Óayş u Óışrat) 461a/04

Óa. (ḳānūn-ı Óayş) 365b/13

Óa. (né Óayş) 365b/16

Óa. (tāmmī-ı Óayş) 364a/06

Ó**a. ét-** 366a/01
Ó**a.-ı naśafat-ı şāh-ı cahān-küşā** 366a/02
Ó**a. uÓışrat** 460b/16
Ó**a. u kām-rānlıġ** 373b/06
a. yét- (bahār-ı Óayş) 365b/07
[=15]
Óayşī Ar. Yaşama, yaşayışla ilgili. Yiyip içmeye ya da zevk u safâya ait.
Ó**a.** 366a/02
[=1]
ayt- Demek söylemek.
a.-ıp durur 385b/12
a.-maķlıķ 341a/11
[=2]
a.-cavab ayt- 341a/11
[=1]
aytıl- Söylenmek, denmek.
a.-dı 364b/13
[=1]
a.-tāórīh aytıl- 364b/13
[=1]
ayvān Far. Köşk, kasır, kemerli yüksek bina.
a. 365b/04
a.+ı 367b/15, 391a/15
a.+ı (manžar u ayvān) 393a/17
a.-ı bazm 502b/15
a.-ı mutaÓālī 394b/12
a.+ıdın 487a/16, 511b/05
a.+ıġa 394a/15, 407b/10, 459a/01
a.+ınıñ 393a/02, 494a/08
[=13]
ayyām Ar. Günler, gündüzler.
a. (ekŝer ayyām) 342a/12
a. (taśārīf-ı ayyām) 370a/14
a.+dın (ĥavādiŝ-ı ayyām) 371b/17
a.-ı davlat 522a/15
a.+ı durur érdi 407b/08
a.-ı ĥūb 364a/03
a.-ı ĥucasta-farcām 353a/12
a.-ı maymanat-ancām 388b/06
a.-ı māżī 509b/10
a.-ı **muĥāśara 3**42b/08, 518b/15
a.-ı saÓādat-ancām 390b/12
a.-ı salṭanat 374a/04, 522b/07
a.-ı tavaķķuf 377b/16, 500a/12, 505b/02, 506b/09
a.+ıda 353b/13, 369b/11
a**.+ıda durur (avāhır-ı ayyām)** 372b/12
[=21]
Óayyāra Ar. Hilekâr, dolandırıcı. Krş. Óayyār
Óa.+sı 478a/10
[=1]
Óayyārlıķ Aldatıcılık.
Óa. 478a/08
[=1]
Óayyūķ Ar. Kuzey yarım küresinde bulunan burcun en parlak yıldızı; göğün en yüksek noktası
Óa.**+dın (źırva-ı Óayyūķ)** 339a/11, 419b/14
Óa.**+ġa (ķubba-ı Óayyūķ)** 379b/09
Óa.**+ġa (źırva-ı Óayyūķ)** 440a/07, 477b/01, 506a/03
[=6]

az Miktarı, derecesi ve niteliği belli bir ölçünün altında bulunan, çok olmayan.
a. 342b/13, 345a/04, 349b/01, 369b/06, 370b/02, 372a/07, 388a/06, 391a/05, 393a/12, 397b/11, 402b/13, 404b/02, 408b/03, 411b/17, 414a/08, 416a/07, 419a/15, 419a/17, 419b/15, 425a/04, 425b/15, 427b/17, 438a/09, 438a/09, 444b/06, 460a/09, 464b/15, 465a/09, 466a/12, 466a/13, 466b/16, 467b/03, 470a/10, 470a/10, 471b/15, 473b/09, 477a/03, 478b/16, 480a/06, 494b/14, 497a/04, 497b/06, 499b/04
a. (biraz) 482b/07
az az Az miktarda.
a. 370a/15, 379b/11
a. durur 516b/06
a. érdiler 470a/05
a. furśat 504b/11, 511a/03
a.+ıdın 470a/09
a. kişi 343b/07
a. kör- 470a/05
a. muddat 504b/14
[=54]
aǾżā Ar. Organlar, üyeler, bir bütünün parçaları.
a. (burda-ı salīmu'l-aǾżā-yı girān-bahā) 365a/15
Ǿazā (< Ar. Ǿazāǿ) Eziyet, can yakma.
Ǿa. 511a/14
Ǿ**a. bol- (külfet u Ǿazā)** 367b/11
Ǿa.+sı (aczā-yı Ǿazā) 491a/14
[=4]
āzād Far. Kurtulmuş, serbest olan.
ā. 493b/09
ā. bol- 368b/06
ā. ét- 480b/01
ā. ḳıl- 415a/09
ā.+lar 494a/02
ā. ve mutlaḳu'l-Ǿınān 368b/06
[=6]
āzāda Far. Özgür, serbest.
ā.+lar 449a/03
[=1]
āzādalıġ Hür olma, serbestlik.
ā. (kāse-i āzādalıġ) 523a/16
[=1]
azal Ar. Başlangıcı olmayan geçmiş zaman, Karşıtı, ebed.
a. (ḥāna-ı azal) 487a/11
[=1]
Ǿazālıġ Baş sağlığı dileme, taziyelik.
Ǿ**a. ḳıl-** 498a/08
[=1]
azalī Ar. Başlangıcı olmayan, kadîm, çok eski.
a. 484a/11
a. (ırāda-ı azalī) 497a/17
[=2]
aǾžam Ar. Çok (daha, en, pek) büyük.
a. (afżal-ı ḥavāḳīn-ı aǾžam) 336b/06
a. (amīr-zāda-ı aǾžam) 355a/16
a. (amīr-zāda-ı aǾžam-ı mufaḫḫar) 348b/05, 355b/12
a. (Ǿarş-ı aǾžam) 505a/05
a. (ġavŝu'l-aǾžam) 368a/12
a. (Ĥażrat-ı ġavŝu'l-aǾžam) 371a/03

a. (ḳudvatu'l-umarāóu'l-aǾžam) 486a/13
a. (nayyır-ı aǾžam) 395b/08
a. (vazīr-ı aǾžam) 393a/07, 400a/16, 448b/13, 464a/07, 490b/12, 493a/09
a.+ġa (Ǿarş-ı aǾžam) 476b/08
a.+ı (rükn-iaǾžam) 371a/16, 376b/17
a.+ı (vazīr-ı aǾžam) 509a/02
[=19]

Ǿažamat Ar. Büyüklük, ululuk; debdebe, ihtişam.
Ǿ**a. (şevket u Ǿažamat)** 521b/15
[=1]

Ǿažamat-ıntıbāh İhtişamlı anlayış, ibret alış.
Ǿ**a. (şevket u Ǿažamat-ıntıbāh)** 449b/04
[=1]

Ǿažamat-nışān Azamet gösteren.
Ǿa. (mavżıǾ-ı şādurvān-ı Ǿažamat-nışān) 486b/08
[=1]

āzārī Far. Muzırluk, küfürbazlık; incitilmiş olma,fenalık görmüş olma.
ā. (mekrūhī ve āzārī) 475a/07
[=1]

Azġand Darband y.a. Muhalif kimselerin yerleştiği mekan olarak metinde zikredilmektedir.
A.+ıġa 443a/15
[=1]

azġur- Sapmak, dönmek.
a.-up 398a/05
[=1]

Aż̂hā Ar. Zilhicce ayının onuncu günü, Kurban Bayramı.
A.+da (ǾĪd-ı Aż̂hā) 375b/08
[=1]

ažhar Ar. Daha açık, belli.
a.+ı mina'ş-şams-ı roşan 391b/02
a.-ı mina'ş-şams ve abyan-ı mina'l-ams 347a/16
[=2]

azhār Ar. Çiçekler.
a.+ıdın 390a/06, 448b/02
[=2]

Ǿāzım Ar. Kararlı, niyetli, azimli; yola koyulan, azimet eden.
Ǿā. 339a/08
Ǿā. bol- 342b/15, 347b/12, 348b/03, 354a/10, 359b/02, 375b/15, 380a/11, 413b/16, 418b/15, 419a/09, 421b/07, 423a/03, 425b/16, 426a/07, 429a/01, 429b/01, 434b/10, 441a/08, 444a/15, 444b/04, 445b/01, 447a/06, 447b/11, 451a/17, 451b/10, 454a/05, 455a/01, 458a/02, 426b/12, 469a/05, 473b/10, 473b/17, 476b/06, 477a/15, 480a/01, 482b/11, 486b/17, 488a/13, 489b/05, 500b/08, 501a/17, 505a/03, 508a/04, 508a/07, 508b/02, 509a/01, 514a/13, 514a/15, 515b/14, 517a/01, 517b/03, 518a/05
Ǿā. dururlar 518a/07
Ǿā. ét- 444a/02
Ǿā.-ı çapavul bol- 411a/13
Ǿā.-ı daşt u bayābān 510b/08
Ǿā.-ı śaĥrā-yı Ǿadam 358b/06

Óā. ķıl- 402b/05, 409b/16, 416b/03, 427a/07
Óā. ol- 476b/12, 500b/09
[=64]
Óažīm Ar. Büyük, ulu, haşmetli; aklın ve hayalin alamayacağı, gözün göremeyeceği kadar sonsuz büyük ve azametli.
Óa. (amr-ı Óažīm ve kār-ı sahīm) 392a/05
Óa. (goş-māl-ı Óažīm u tanbīh-ı balīġ) 344b/16
Óa. (**çaşnī-ı Óažīm)** 394b/10, 399a/01, 401a/01
Óa. (dast-burd-ı Óažīm) 377a/11, 434a/02
Óa. (muĥāraba-ı Óažīm) 473b/02
Óa. (şahr-ı Óažīm) 495a/07
Óa. (şahrıstān-ı Óažīm-ı hayóat) 506a/05
Óa. (toy-ı Óažīm) 352a/10, 465a/05
Óa. (vazīr-ı Óažīm) 350b/17
Óa. bile (tanbīh-ı Óažīm) 517b/16
Óa.-ı tartīb bérdür- 393a/03
Óa.-ı toy 457a/04
Óa. şilān 406b/09
Óa. u'ş-şān 376a/08, 394b/13
Óa. yétkür- (dast-burd-ı Óažīm) 358b/15, 425b/14, 428a/17, 431b/05, 475b/09
Óa. yétkür- (goş-māl-ı Óažīm) 445a/15
Óa. yétkür- (şikest-i Óažīm) 446a/02
[=26]
Óažīma Ar. Büyük ve fevkalade iş, çok önemli mesele.
Óa.+sıġa (carāyım-ı Óažīma) 409b/11
[=1]
Óazīmat Gitme, gidiş, yola çıkma, yönelme; sebat, kararlılık.
Óa. 462b/07, 483b/03, 486b/05, 500b/03, 505a/14, 505b/12, 512b/14, 516b/15, 519a/17
Óa. bol- (bādıya-paymā-yı Óazīmat) 408b/11, 411b/08, 420b/16, 440a/06
Óa. bol- (lıvā-afrāz-ı Óazīmat) 400b/05, 415b/14
Óa. bol- (rāóyat-afrāz-ı Óazīmat) 368b/14, 402b/01, 501a/13
Óa. ét- (fasĥ-ı Óazīmat) 517b/14
Óa. ķıl- (fasĥ-ı Óazīmat) 503b/17
Óa. (ķānūn-ı Óazīmat) 460a/12
Óa. sür- (yegren-ı Óazīmat) 358b/09, 368b/09, 383a/10
Óa. sür- (zavraķ-ı Óazīmat) 348b/15
Óa. āhengi 476b/09
Óa. bād-pāyın sür- 517b/13
Óa. ét- 366b/07, 397a/17, 420a/04, 433b/11, 437a/11
Óa. humāyūnı 492b/08
Óa.+ı 429b/09, 450b/13
Óa.+ı bile 405b/14
Óa.-ı muvāfıķ 347a/15
Óa.-ı śādıķ 347a/09
Óa.+ı üçün 414a/12
Óa.+ıda 499a/02
Óa.+ıdın 447a/06
Óa.+ıġa 456b/12

Ǿa.+ıġa (śaĥīfa-ı Ǿazīmat) 375b/11
Ǿa.+ımız 448b/01
Ǿa.+ın 466b/14, 483b/11, 518a/15
Ǿa.+ın (Ǿınān-ı Ǿazīmat) 344b/06, 421a/14, 438a/13, 480a/07
Ǿa.+ın (yegren-iǾazīmat) 381a/10
Ǿa.+ınıñ 466a/16, 482b/17, 493a/08
Ǿa. ķadamı 431b/06
Ǿa. ķıl- 405b/10, 450a/09, 472a/13
Ǿa. körgüz- 407a/08, 409b/03, 411a/04, 424a/04, 425a/04, 429a/03, 432a/07, 432a/11, 432b/17, 453b/17, 455b/12, 478a/17, 481b/16, 487b/12, 491a/16, 504a/06, 505a/11, 513a/03, 516a/10, 521a/08
Ǿa. lıvāsı 462a/08
Ǿa. merkebi 426b/14, 439b/06, 454b/07
Ǿa.+nı 382b/16
Ǿa.+nı (rāǿyat-ı Ǿazīmat) 378b/03
Ǿa.+nı (yegren-ı Ǿazīmat) 436a/15, 517b/04
Ǿa. raħtı 429b/10
Ǿa. ŧarīķı 419b/10
[=89]

Ǿazīmat-güster Azamet yayan, çok azametli**.**
Ǿa. 435a/11, 502a/15
Ǿa. bol- 502a/16
[=3]

Ǿazīmat-tāb Azametli güç, takat, çok kuvvetli.
Ǿa. ķıl- (yegren-ı Ǿazīmat-tāb) 428b/04
[=1]

Ǿazīz Ar. Yüce, kıymetli, değerli, mukaddes**.**
Ǿa. 371b/06
Ǿa.+nıñ (ķuds-ı sırrıhu'l-Ǿazīz) 431a/10
Ǿa.+nıñ (sırrıhu'l-Ǿazīz) 437b /06, 521b/09
Ǿa. u kām-rān 522b/10
[=5]

Ǿazīzī Ar. Manevi yücelik ve ululuğa ait.
Ǿa. (şacāǾat-ı Ǿazīzī) 462b/01
Ǿa. (şafķat-ı Ǿazīzī) 356a/09
[=2]

azlıķ Miktarı, derecesi ve niteliği belli bir ölçünün altında bulunma, çok olmama, az olma.
a. 435a/06, 470a/08, 496a/04, 497a/16
a. bile 474a/05
[=5]

Ǿažm Ar. Bir şeyi yapmaya kesin karar verme, bir şeyi yapmak husûsunda büyük bir kararlılıkla gayret gösterme; yola çıkma, kesin karar vererek bir yere yönelme.
Ǿa. (ġavŝu'l-Ǿažm) 408a/10
Ǿa.+da 499a/03
Ǿa. ét- 477a/09
Ǿa.+ı 403a/10
Ǿa.+ı bile 358b/10
Ǿa.-ı bostān 395a/05
Ǿa.-ı cavalān ķıl- 443b/16
Ǿa.-ı rāh 477a/15
Ǿa.-ı rāh ķıl- 499b/06
Ǿa.-ı safar ķıl- 403a/06

Óa.+ı üçün 393b/11
Óa.+ın 378a/09
Óa.+ını 353a/17
Óa. ḳıl- 393b/17, 462b/15, 502b/01
[=16]

āzmāy (Far. āzmūden "denemek"ten) Deneme, sınama, tecrübe.
ā. (razm-ı āzmāy) 349a/06
[=1]

ÓAzrāóīl (< Ar. < İbranice) Dört büyük melekten, allah'ın emriyle insanların canını almakla görevlendirilmiş olanı, ölüm meleği.
Ó**A**. 436a/04
[=1]

azraḳ Daha az, azca.
a. 422a/02
[=1]

azuḳ Yiyecek
a.+ı bile 376b/02
[=1]

azuḳa Tedarik, hazırlık.
a. bile 384a/17
a.+sıdın 377a/11
[=2]

azvāc Ar. Zevçler, eşler.
a. (camÓ-ı azvāc-ı mutaÓaddıda) 373a/09
[=1]

B

ba-cāy Yerinde, uygun şekilde
b. 469a/15, 511a/17
[=2]

ba-cuz ("ba-" Kelime başına getirilerek zarflar teşkil eden "ile, için, -e kadar, -e göre" anlamında ön ek). Bununla birlikte, üstelik, -e ilaveten
b. 346b/10
[=1]

ba-dastūr İzin, ruhsat ile
b.-ı sābıḳ 343b/05
[=1]

ba-dūn Hariç, gayri, -siz, -meksizin,-meden.
b.-dūn-ı Islām 364b/04
b.-dūn-ı ravāc-ı şarÓ 366b/12
b.-dūn-ı taśdīÓ 347b/02
[=3]

ba-ġāyat Pek çok, son derece, pek ziyade
b. 340b/02, 340b/12, 349b/01, 376b/14, 428b/12, 436b/06, 442b/12, 468a/17, 472b/14, 478a/09, 483a/02, 507b/10, 522b/03
[=12]

ba-ġayr Başına geldiği kelimelere olumsuzluk anlamı katarak Farsça usulüyle çeşitli tamlamalar yap Ar.
b.-ı parhīz "parhizsizlikle" 364b/04
[=1]

ba-Ĥaśr Hususiyle, özellikle.
b.+nıñ (şahar-ı fırdavs-ı ba-Ĥaśr) 484b/08
[=1]

ba-ĥurmatu'n-nabī u āla'l-acmaǾīn "(Efendimiz) Hz. Muhammed'in bütün ailesinin ve (Efendimiz) Hz. Muhammed'in hürmetine" anlamına gelen bir dua cümlesi.
b. 373b/14
[=1]

ba-ıstıĥḳaḳ Hak edilmiş, hak kazanılmış şey ile.
b. (avşa-ı ba-ıstıĥḳaḳ) 386b/01
[=1]

ba-maŝāba Mesabesinde, değerinde, hükmünde, yerinde, karşılığında.
b.-maŝaba-ı taġ 416b/07
[=1]

ba-vach Tarzında, biçimiyle, yoluyla.
b.-ı dıl-ḥ(v)āh 342b/14, 499b/04
b.-ı dıl-ḥ(v)āh bütker- 369b/07
[=3]

ba-vaḳtī Zamanında.
b. 492b/14
[=1]

bā-vucūd Far. –e rağmen, yine de; gerçi, her ne kadar, buna rağmen; …ise de, bununla beraber, karşısında.
b. 344a/05, 345a/09, 354a/09, 371b/17, 376a/01, 381b/09, 431b/05, 445b/17, 462b/10, 474a/05, 474b/08, 475a/04, 502b/17
b.+ı 379a/12, 356b/07, 470a/04
[=16]

bāb Ar. 1. Kapı
b.+ıfatĥ 347a/09
b.+ınuśrat 373b/13
2. Konu
b.+da 338b/03, 466a/16
3. Bahis, hakkında
b.+ıda (Ǿayyārlıḳ bābı) 478a/08
b.+ıda (ıttıĥād u yek-cihetlik bābı) 519b/16
b.+ıda (ḳatl u küşiş bābı) 472b/15
[=7]

baba Baba, ata; derviş, şeyh.
b. Ĥażrat-ı Bay Témür Ata 387b/15
b. Bay Hazār-asbī 515a/03
[=2]
Baba Bég k.a. Muhammad Safa Atalık yerine atalık mansabı ile görevlendirilmiş kimsedir.
B.+ni 498b/17
[=1]

Baba Cān Bég k.a. Nıyaz Muhammed Beg'in oğludur. Babasından evvel vefat etmiştir.
B. 383b/14, 407b/04
B.+ni 433a/03
[=3]

Baba CānTöre k.a. Abu'l-gazi Allah Kulı Muhammad Bahadur Han'ın soyundandır.
b. 459a/01
[=1]

Baba Ħ(v)āca k.a. Terakime haramileri ile yol kesicilik yapan bir kimsedir.
B.+nı 407a/11
[=1]

Baba Ĥācı y.a. Zandani, Mir Şikaran köylerine ve Lutfabad bölgesine yakın olan bir köydür.
B. 482a/05
[=1]

Baba Ħan Şāh k.a. İran padişahıdır. Şahzada Vali İran padişahının oğludur. Şah Orta Asya'da daha çok bu unvanla anılmışken asıl adı Fath Ali Han'dır. Krş. **Fatĥī Ħan** k.a. bk. **Fatĥ ʹOAlī Ħan**
B.+nıñ 387a/03
[=1]

Baba Maĥźūm k.a. Önemli bir din âlimi olan Įd Muhammad Işan'ın torunudur. Baba Mahzum, Hezaresp bölgesinin başkanlığı için uygun görülen bir din âlimidir.
B. 427b/10, 427b/15
B.+nı 371a/02
[=3]

Baba On Bégi k.a. Müfsit muhaliflerdendir. Ayim Beg'e başvurusu sebebiyle metinde adı geçmiştir.
B.+i 442b/14
[=1]

Baba Zardadım y.a. Çırla yakınlarında bir bölgedir.
B. ķırı 402b/02
[=1]

babr Far. Kaplan
b.-ı damān 474a/08
b.-ı darranda 416a/11
b.-ı durrān 502b/16
b.-ı zanda 470a/06
[=4]

babr-ġayrat Kaplan gücü
b. 501b/03
[=1]

babr-kīn Kaplan kini.
a. u şīr-şikūh 477a/13
[=1]

babr-mahabat Kaplan heybeti.
b. 443b/03, 496b/02
[=2]

bāc Far. Vergi.
b.+lar 462b/09
[=1]

bācbān Far. Vergi ya da haraç toplayan kimse.
b.+nıñ (Ħudāy Berdi Bācbān) 354b/13
[=1]

Baçķurlı Şayĥ kv.a. Vatanlarından ayrılmak zorunda kalmışlar ve Saruk halkının obasına katılmışlardır.
B. **camāʹOası** 492a/17
[=1]

bad-andīş (Far.< bed endīş < bed+endīşīden) Kötü düşünceli.
b.+lar 358b/07, 391a/13
[=2]

bad-ĥ(v)āh Far. Başkasının kötülüğünü isteyen.
b. (dahr-ı bad-ĥ(v)āh u nīk-ĥ(v)āh) 385b/17
b.+ıfasād-andīş 355a/10
[=2]

bad-ḥ(v)āĥlıġ-şıÓār Far. Başkasının kötülüğünü isteme ile sıfatlanmış, kötü.
b. 373a/07
[=1]
bad-ḥ(v)āĥlıķ Far. Başkasının kötülüğünü isteme.
b. ķıl- 383b/01
[=1]
bad-kār Far. Kötü amel, fiil.
b. (mufsıd-ı bad-kār) 354a/08
[=1]
bad-kirdār Far. Kötü davranan, kötü gidişli.
b.+ġa (žālım-ı bad-kirdār) 356b/03
[=1]
bad-maÓāş Kötü yaşayışlı.
b. (Ķızılbaş-ı bad-maÓāş) 399b/06, 421b/06
b.+dın (Ķızılbaş-ı bad-maÓāş) 401b/14
[=3]
bad-reg Far. Aslı kötü, kötü damarlı, huysuz,inatçı, soysuz.
b. 369a/03
[=1]
bad-sigal Far. Fena düşünceli, herkes hakkında kötü söyleyen.
b.+nıñ (aÓdā-yı bad-sigāl) 479a/07
[=1]
bad-taḥmīr Kötü mayalı. Mayası bozuk (kimse).
b.+nıñ (amīr-ı bad-taḥmīr) 468a/01
[=1]
bād Far. Rüzgâr, yel, hava.
b.-ı śavāmıÓ-ı malāÓu'l-aÓlā 361a/15
b. u havā 494a/07
[=2]
bād-pā Far. Ayağına çabuk, çabuk koşan (genellikle at için kullanılır).
b. 469a/11
b. (tavsan-ı bād-pā) 463b/14
b.+lar 435a/17
b.+sür- 366b/07, 502b/03
b.+yı bādıya-paymā 462b/11, 485b/03, 504a/01
b.+yı bādıya-paymāy 416b/01
b.+yı davlat 442a/12, 501a/10
b.+yı ıķbāl 498a/14, 505b/15
b.+yı köh-hayóat-ı barķ-surÓat 419b/09
b.+yı nahżat 500b/06
b.+yı şacāÓat 469b/13, 482a/03
[=17]
bād-pāy Far. bk. bād-pā
b.-ı ķahr sür- 506a/15
b.+ıġa (ġayrat bād-pāy) 422a/05
b.+ın (ġayrat bād-pāy) 434a/01
b.+ın sür- (Óazīmat bād-pāy) 517b/14
b.+ın sür- (nahżat bād-pāy) 413b/07
b.+ın sür- (safīna-ı bād-pāyın) 493a/10
b.+ın sür- (surÓat bād-pāy) 425a/08
b.+ın sür- (şucāÓat bād-pāy) 513b/07
b.+nıñ (summ-ı sutūr-ı bād-pāy) 443b/08
[=9]
bād-paymā (Far.< bād+peymūden) Rüzgâr aşan, rüzgâr geçen.
b. (aÓdā-yı bād-paymā) 345a/13
b.+lar (ḫāksār-ı bād-paymā) 348b/07

b.+yı nahżat 462a/07
[=3]
bāda Far. Şarap, içki, mey; kadeh.
b. bol- (sar-şār-ı bāda-ı Ǿātıfat) 378a/04
b. ḳıl- (bahra-yāb-ı bāda-ı ıtmīnān) 356a/13
b. (ser-germ-i bāda-ı Ǿışrat) 476b/17
b.-ı ıĥsānī bile 393a/05
b.-ı ıstırāĥat bol- 486a/11
b.-ı murād 373b/13
b.+sı birle 394a/17
b.+sınıñ 522b/12
[=8]
bāda-nūş (Far. nūş "içen") Şarap içen (kimse).
b.-ı aḳdāĥ-ı naşāt 394a/09
[=1]
badal Ar. Bir şeyin yerini tutan şey; bir şeyin yerine verilen şey, karşılık.
b. 395a/02
b.+ıda 348a/14
[=2]
Badal Yüz Başı k.a. Süyün Biy'in emrinde bir askerdir.
B. 410b/16, 411a/05, 430b/04, 510b/06
[=4]
badan Ar. Vücut, gövde.
b. 474b/02, 516a/05
b. (nısbatu'l-mülki ila'l-madīnati ke nısbatu'n-nafs ila'l-badan "Mülkün medineye nisbeti, nefsin bedene nisbeti gibidir" anlamında bir sözdür**)** 448a/11
b. érdi 385b/14
b.+ıdın 468a/10, 515b/07
b.+lar 496b/09, 503a/07
b. tol- (cānsız badan) 469a/09
[=10]
Baday kv.a. Elçigen'in soyundan gelen bir Moğol kabilesi.
B. bīşası 438a/13, 461a/11
B. tuġayı 437b/16, 461a/06
[=4]
badāyıǾ (< Ar. badāyiǾ) Eşi ve benzeri olmayan yeni şeyler, bedîalar.
b. (vaḳāyıǾ-ı keŝīru'l-badāyıǾ) 449a/12
b.+ı (vaḳāyıǾ-ı keŝīru'l-badāyıǾ) 376b/04
403a/01, 459a/04
b. üçün (vaḳāyıǾ-ı keŝīru'l-badāyıǾ) 361b/02
b. (ḳalam-ı badāyıǾ) 347b/07
[=6]
bādıya Ar. Çöl, sahra, beyâbân.
b. (ḳadam-farsā-yı bādıya-ı Ǿınād) 403a/14
b.+sıġa (āvvāralıġ bādıyası) 404a/08
b.+sıġa (Ǿınād ve ser-keşlik bādıyası) 413b/15
b.+sıga (āvāralıḳ badıyası) 439b/10
[=4]
bādıya-nışīn Çölde oturan.
b.+larıġa 513a/09
[=1]
bādıya-paymā Çölde dolaşan, çölde gezen.

b. (bād-pā-yı bādıya-paymā) 485b/03, 504a/01
b.+ġa (bād-pā-yı bādıya-paymā) 462b/11
b.-yı Óazīmatbol- 408b/11, 411b/08, 420b/16, 440a/06
b.+yı nahżat bol- 406b/01
b.+yı nahżat ḳıl- 442a/13
[=9]
bādıya-paymālıḳ Çölde dolaşma ile ilgili.
b.+ı (bādıya-paymālıġı) 499a/03
[=1]
bādıya-paymāy bk. bādıya-paymā
b.+larıġa (bād-pā-yı bādıya-paymāy) 416/01
[=1]
bādī (< Ar. bedāvet "çölde oturmak"tan) Çölü mekân edinen, bedevî.
b.-ı davlat 488a/13
[=1]
badīÓa-āŝār Yeni ve görülmedik güzel eserler
b. (ħāma-ı badīÓa-āŝār) 483b/09
[=1]
badīÓa-ṭırāz Ender olanı süsleyen, donatan.
b. 466a/04
[=1]
Badr Ġazvası Abu'l-gazi Muhammad Rahim Bahadur Han saltanatının yedinci yılında Fars dili ile yazılmış Ravzatu's-safa adlı kitabının Türk diline tercümesini emretmiştir. Bu eserin ikinci defteri'de Badr Gazvesi anlatıldığı metinde zikredilmektedir.
B.+ġa 389b/14
[=1]
Badr Ħan Bég k.a. Horasan elçilerindendir.
B. 405b/07
[=1]
bāfta Far. Dokuma, örme
b. durur érdi 396b/13
[=1]
baġ (Eski Türk. baġ < ba-mak "bağlamak"tan) Demet.
b. (ikki baġ bide) 494a/04
[=1]
bāġ Far. Bağ, bahçe, bostan.
b. (ġayrat-ı bāġ-ı rıżvān) 437b/03
b. (gülistān-ı cınān u bāġ-ı rıżvān) 394a/06
b. (reşk-i bāġ-ı cınān) 460b/12
b. (śāĥıb-ı bāġ) 447b/14
b.+da 367b/09
b.+ı 393a/17, 476a/02
b.+ı dék 476a/17
b.-ı Óışrat-afzā 393a/14
b.+ındın 367b/08
b.+ınıñ 391a/07, 412b/12, 501b/10
b.+larġa 447b/13
b. **śāĥıbları** 447b/16
[=16]
bāġāt Bağlar, bahçeler.
b.+ları (mazārıÓ ve bāġāt) 509b/15
[=1]

Bāġça y.a. Yanı Darvaza adı verilen kale kapısına yakındır. İç kale'nin kuzey kapısının adıdır.

B.+da 387b/16

B. güźārı 388a/03

bāġça Far. Bahçe.

b.-ı ıḳbāl 373a/12

[=1]

bağır Göğüs, sîne.

b.+ın (bağrın) 342a/10

[=1]

Bağır Bég k.a. Nacaf Ali Handan hediye sunan bir elçidir.

B. 407a/04

[=1]

bağışla- 1. (Orta Türk. bağışla-mak < Far. baḫş "ihsan etme, verme") 1. Bir şeyi karşılıksız olarak vermek, hibe etmek.

b.-dı 372b/06

[=1]

2. mec. Tazelik, temizlik, saflık, iyilik, mutluluk, tatlılık vermek

b.-dı 372a/14, 378b/04, 394a/07, 398a/09, 402a/15, 406a/15, 419b/12, 420a/03, 448a/14, 481b/04

b.-p 460b/13

b.-p dururlar 437b/01, 440a/06, 464a/07, 504a/09

[=15]

2. İhsan etmek, bahşetmek.

b.-dı 340b/04, 371a/09, 402b/01, 447b/17

b.-dılar 459b/15

b.-p 388b/15

b.-p dururlar 385a/02

[=7]

3. Affetmek.

b.-dı 361a/04

[=1]

b.-barūmandlıġ bağışla- 388b/15

b.-**carāyımın bağışla-** 361a/04

b.-Ĥalāvat bağışla- 372a/14

b.-küll-i naẓārat-ı bī-andāza bağışla- 448a/14

b.-mumtāz u sar-afrāzlıġ bağışla- 385a/02, 402b/01

b.-nazāketin bağışla- 420a/03

b.-naẓārat bağışla- 378b/04

b.-naẓārat-ı bī-andāza bağışla- 481b/04

b.-naẓārat-ı mavfūr ve ṫarāvat-ı nā-maĤśūr bağışla- 398a/09

b.-naẓārat u tāza bağışla- 423b/16

b.-sar-afrāzlıġ bağışla- 371a/09, 447b/17, 459b/15

b.-surūr bağışla- 504a/09

b.-şaraf-ı ıhtıśāś bağışla- 340b/04

b.-ṫarāvat-ı bī-andāza bağışla- 402a/15, 464a/07

b.-ṫarāvat-ı bī-kerān ve naẓārat-ı bī-pāyān bağışla- 460b/13

b.-ṫarāvat u tāza bağışla- 406a/15, 419b/12, 437b/01

b.-ṫarāvat u tāza nazāhat-ı bī-andāza bağışla- 394a/07

b.-ṫarāvat u tāza ve nazāhat-ı bī-andāzanı bağışla- 440a/06

b.-zıynat bağışla- 372b/06

[=25]

b.-p 368b/03, 442b/01

[=2]

bağışlan- Karşılıksız olarak verilmiş, ihsan edilmiş olmak.

b.-dı 399b/09

[=1]

Bāġī Bég Bahādur k.a. Yomut halkının en meşhur serdarlarındandır.

B. 426a/06, 450b/02

B.+nıñ 426a/04, 450a/17

[=4]

bağla- 1. İp, bağ veya başka bir araçla bir şeyi bir yere, diğer bir şeye veyâhut birkaç şeyi birbirine tutturmak, birleştirmek.

b.-p 379a/07, 412a/14

[=2]

2. (Kumaş, ip, tel vb. şeyler) Uçları birbiri arasından geçirilmek sûretiyle düğümlemek.

b.- () 512b/07

[=1]

3. Bir şeye sarılmak, sarılı olmak.

b.-ban 345a/17

b.-p 348b/03, 353b/12, 422a/04, 502b/08

[=5]

4. Önüne engel koymak, kapatmak.

b.-maķġa 482a/16

b.-p 490a/12

[=2]

5. Güvenmek.

b.-ġay 523a/05

[=1]

6. (Bir kimseye veya şeye) Yakınlık duymak, ısınmak, sevgi beslemek.

b.-ma () 467a/05

[=1]

b.-bél bağla- 523a/05

b.-bélıġa bağla- 422a/04

b.-béllerıġa bağla- 502b/08

b.-ıĥrāmını bağla- 512b/07

b.-ķaçusın bağla- 482a/16

b.-kemer bağla- 345a/17

b.-kemer-i ıctıhād bağla- 348b/03, 353b/12

b.-ķol ve ayağın bağla- 412a/14

b.-**köñülni bağla- 4**67a/05

b.-şūşa bağla- 379a/07

b.-yafların bağla- 490a/12

[=12]

b.-maķġa 458a/14

[=1]

bağlan- Bir şey veya kimse diğer bir şey veya kimsenin yönetimi altına verilmek, aralarında idarî bir bağ kurulmak.

b.-yavġa bağlan- 342a/11

[=1]

b.-dı 342a/11

b.-may 509b/15

[=2]

Bağlan y.a. Kıyat bölgesine yakın bir kazı bölgesidir.

B. ortası 412b/10

[=1]

Bağlan Ata Nıyāz k.a. Baglan ilinden olan Ata Nıyaz, Haca Can Haca adıyla

bilinen Hubbi Kulı Haca'nın nökerlerindendir. Muhalif Kazaklarla yapılan bir muharebe sırasında yaralanıp hayatını kaybetmiştir. Krş. Ata Nıyāz.

B. 381b/15

[=1]

bağlat- 1. Önüne engel koydurmak, kapatmak.

b.-ıp 509b/06, 509b/12, 510a/06

b.-urġa 342b/13

[=4]

b.-band bağlat- 509b/06, 509b/12

b.-bandın bağlat- 510a/06

b.-ķaçularnı bağlat- 342b/13

[=4]

b.-dı 510a/15

b.-ıp 342b/14

b.-maķ 482b/05

b.-up 458b/01

[=4]

bağlığ 1. İp veya başka bir araçla bir şeye, bir yere bağlanmış olan.

b. durur 496a/15

[=1]

2. Gerçekleşmesi bir şartın yerine gelmesiyle mümkün olabilen, vâbeste.

b. 366b/15

[=1]

bahā Far. Güzellik, zarafet.

b. 487a/16

b. aç- (çaman-ı bahcat u bahā) 367b/09

b. bér- 385a/16

b. bol- (mücıb-ı bahā) 366a/08

b.+sı 509a/17

[=5]

bahādur (Far. bahādur < Moğ. bağatur) Usta savaşçı, cengâver, yiğit, kahraman, cesur.

b. 449b/11, 491a/08, 492b/16

b. (sékkiz bahādur) 401b/03

b. bile 494b/08

b.+lar 344a/03, 344a/13, 345b/16, 349a/08, 357a/15, 357b/06, 367b/17, 417b/16, 418b/01, 422a/14, 422b/10, 430a/14, 432b/02, 435a/14, 435b/07, 436a/06, 436a/08, 443b/03, 446a/12, 468a/13, 475a/17, 484a/03, 492b/06, 492b/12, 492b/17

b.+lar (heneggāma-ı kārzār-ı kerem u bahādurlar) 416a/09

b.+lar bile 487b/16

b.+lar dağı 451a/08

b.+larġa 344b/10, 433a/15, 445a/05

b.+ları 347a/06, 377a/08, 445b/04, 488a/10, 488a/15, 493a/05

b.+ları (Yomut bahādur) 447b/06

b.+ları (Yomut bahādurları) 433b/17

b.+ları bile 432a/16, 492a/16

b.+larıdın 490b/15, 493b/01

b.+larıdın (Çavdur bahādurları) 469a/03

b.+larınıñ (Çavdur bahādurları) 469a/01

b.+larnıñ 346b/03, 416a/15, 425a/13, 433b/12, 439b/08, 466a/02, 470b/12, 488b/03, 496b/17, 499a/03

b.+nı 515b/05

b.+nıñ 480a/11
[=62]
Bahādur Ħ(v)āca k.a. Göklen'e mensup olan kişi.
b. 514a/10
[=1]
bahādurāna Far. Kahramancasına, yiğitçesine.
b. ve mutahavvırāna 515b/06
[=1]
bahāna 1. Far. Bir şeyin asıl sebebi yerine ileri sürülen sözde sebep.
b. bile 393a/03, 396a/12, 437a/11, 483a/08
b.+sı bile 378a/07, 392a/16
b.+sın 352a/10
[=7]
2. Sahte özür ve mâzeret.
b. tile- 352a/08
[=1]
3. Bir şeyi yapmak veya yapmamak için sebep icat etmek.
b. tap- 365a/17
b. tap- (bir bahāna) 396a/16
[=2]
bahānasız Sözde sebepsiz.
b. 365a/17
[=1]
bahār Far. İlkbahar.
b. 352b/11, 359a/07, 394a/06, 440a/04, 481b/04, 498b/02, 505a/14
b. (gevher-i bahār-ı saǾādat) 347b/05
b. (nasīm-ı bahār) 355b/02
b. (nasīm-ı bahār-ı kerāmat) 347b/05
b. dīdārı 408b/16
b.+ı (dīdārī bahar) 361a/17
b.-ı Ǿayş yet- 365b/07
b.-ı cennet ol- 363a/08
b.+ı durur érdi 489a/15
b.-ı Ǿınāyat-ı İlāhī 347b/02
b.-ı nuzūl-saǾādat 402a/15
b.+ıdın 339b/04, 353b/07, 390a/05, 448a/13, 448b/02, 476a/17, 522a/11
b.+ını 449a/11
b. nuzūlı 437a/17, 437b/16
b. taşrīfı 406a/17
b. vuśūlı 409b/03
[=29]
bahcat Ar. 1. Güzellik, hüsn.
b. 353b/07, 373b/02
b. (saķī-ı bahcat) 365b/12
b. aç- (çaman-ı bahcat u bahā) 367b/09
b.-ı bī-kerān 508b/06
b.-ı tamām 370a/01, 475b/02
[=7]
2. Sevinç, beşâşet
b. (farac u bahcat) 476b/16
b. (masarrat u bahcat) 493b/07
b.-ı tāza 438a/01
b. ķıl- (marħala-paymā-yı bahcat) 356b/02
b. u masarrat 460a/16
b. üze (bıstar-ı bahcat) 476b/02
[=6]
bahcat-afzāy Sevinç arttıran,
b. érdı (bahcat-afzāy) 461a/02
[=1]
bahcat-aŝar Sevinç izi, tesiri

b.+ı (ħabar-ı bahcat-aŝar) 475a/09
[=1]
bahcat-ıntıbāh Sevinç uyanışı, sevinçle harekete geliş
b.+nıñ (pād-şāh-ı bahcat-ıntıbāh) 395b/05
[=1]
bāhıra Ar. Açık, apaçık ,besbelli.
b. (nuśrat-ı bāhıra) 353b/04
b. (taǿyīd-ı bāhıra) 346b/06
[=2]
baĥr Ar. Deniz.
b. 339a/15, 367a/12, 507b/04
b. (mavc-ı baĥr -ı sar-āb) 512a/16
b. dék 393b/13
b.-ı bī-pāyān 502a/03
b.-ı sıpāh 502a/17
b.-ı Ǿummān 396a/13
b.-ı zaĥĥār 411a/07, 493a/11, 502a/05
b. u bar 478a/14, 499a/11
b. u kān 386a/02
b. üzre 512a/16
[=15]
bahr Far. Pay, hisse.
b. al- 351b/16
b.+nıñ (şahar-ı fırdavs-ı bahr) 484b/08
[=2]
bahra Far. bk. bahr
b. kal- 397a/16
b. al- 351b/15, 392b/11, 394b/09, 395a/01, 396b/06, 397a/16, 399a/05
b.-ı tamām al- 376b/06, 392a/03, 399b/17, 452b/17
b.-ı tamām yétkür- 402a/08
b.+lar yétkür- 475b/02, 516a/10
[=15]
bahra-bar-dār (Far. dār "sahip ve malik olan" ile) Nasiplenmiş.
b. bol- 486b/01
[=1]
bahra-yāb (Far. yāb "bulan" ile) Faydalanmış.
b.-ı bāda-ı ıtmīnān ķıl- 356a/13
b.-ı bār-ı Ǿām ķıl- 410a/05
b.-ı davlat-ı ĥużūr 343a/09
b.-ı ıĥsān u ıśtınāǾ bol- 346b/15
[=4]
Bahrām Far. Merih yıldızı, Mars; Acem pehlivanlarından birinin adı; İran hükümdarlarından birkaçının adı ki en meşhuru, yaban eşeği avına pek düşkün olan "Behrām Gûr"dur.
B. 363a/13, 366b/02
B.-ı ħūn-āşām 346b/05, 444b/13, 469a/15, 474a/10, 506a/11
b.-ı śadmat 460a/08
b.-ı śaf-şiken ve Isfandyār-ı rūyīna-tan 443b/07
b. yañlıġ 418b/06
[=10]
bahrām-āyīn Behrâm tarzı.
b. (ķatlā-yı Bahrām-āyīn**)** 502b/11
b. kündāvar 492a/07
[=2]
bahrām-śavlat Behrām hamlesi, kuvveti.
b. 337a/06, 384a/15, 422a/14
b. (fīl-efgen u bahram-śavlat) 435a/15
b. yasavul 414a/07

[=5]
bahramand Far. Nasiplenmiş.
b. 461b/01, 491a/06
b. bol- (arcmandvebahramand) 419a/02, 472a/12
b. bol- (sar-buland u bahramand) 397a/14
b. bol- 380b/04, 400a/05, 420b/05, 442b/16, 509b/02
b. ét- (ħursand ve bahramand) 436b/03
b. ét- (sar-buland u bahramand) 360a/16
b. ét- 340a/04, 371b/08
b.-ı Ǿātıfat ḳıl- 356a/17
b. ḳıl- (ħursand u bahramand) 443a/09
b. ḳıl- (maĥžūž ve bahramand) 390a/15
b. ḳıl- (sar-buland u bahramand) 507b/14
b. ḳıl- 361a/10, 384a/10, 384a/17, 405b/06, 411b/13
b. u arcmand bol- 436b/01
b.+u'l-ĥaḳ 385b/12
b. ve sar-buland bol- 406b/11, 478a/07, 485b/16
b. ve sar-buland ve arcmand bol- 400b/12
[=29]
bahramandlıġ Hisseli, nasipli.
b. yétkür- 344b/11, 397b/09
[=2]
Baĥrın kv.a. Kazak Türklerindendir.
B. ulusı 352b/05
[=1]
baĥŝ Ar. Tartışılan konu.
b.+ile 395a/02
[=1]
baħş (Far. bahşīden "bağışlamak"tan) Verme, bağış, ihsan, hîbe.
b. (şah-ı memleket-baħş-ı kişver-panāh) 370b/04
[=1]
baħşış (Far. baħşīden "bağışlamak"tan) Armağan, hediye, ihsan.
b. (gencīne-i baħşış) 396a/17
b. birlen 411b/15
b.+dın (navala-ı baħşış) 392b/01
b.+ı bile 504b/13
[=4]
baħşla- bk. bağışla-
b.-dı 500a/06
[=1]
b.-nażārat u ħurramlıġ **baħşla-** 500a/06
[=1]
baħt Far. Allah tarafından ezelde belirlendiği kabul edilen kısmat ve nasip, uygun, tâlih, ikbal.
b. 396a/03
b. (musāǾadat-ı baħt) 372a/02
b. (ŧālıǾ u baħt) 385b/17
b.+ı (aħtar-ı baħt) 493b/15
b.-ı bar-geşte 474b/10, 480a/12, 489a/13
b.-ı buland 365a/13
b.+ı dék 383b/01
b.-ı fīrūz 503a/01
b.-ı girān 513a/17

b.-ı yār bol- 462b/09
b.-ı yāvar 496b/11
b. ile 363b/01
b.+nıñ (bar-geşte baḫt) 403a/03
b. u ıḳbāl 404a/08
[=16]
baḫtıyārlıġ Talihin uygun olma durumu, saâdet, mutluluk.
b. (muóassas-ı asās-ı şacāÓat u baḫtıyārlıġ)
[=1]
bāÓıŝ Ar. Sebep olan şey, sebep.
b.+ı bile 420a/10
b.-ı nızāÓ 468b/01
b. u'l-amn ve'l-amān 336b/06, 458b/16
[=4]
baÓīd Ar. Uzak, ırak.
b. (muddat-ı madīd u Óahd-ı baÓīd) 353a/10, 374a/09
b.+dın béri (muddat-ı madīd u Óahd-ı baÓīd) 370a/10
[=3]
bāk Far. Sakınma, korku, kaygı.
b. eyle- (bī-vahm u bāk) 363a/01
[=1]
baḳ- Seyretmek.
b.-ıp 389b/01
b.-sañ 365b/04
[=2]
baḳā (< Ar. baḳāó) Ebedîlik, devamlılık
b. (śurat-ı baḳā) 367b/15
b.+ġa (Óālam-ı baḳā) 455b/05
[=2]
baḳā-paźīr Beka bulan.
b. bol- 367a/07
[=1]
baḳıl- Beslemek, yetiştirilmek.
b.-ur érdi 430b/03
[=1]
Bakırġan y.a. Hakīm Ata Sulayman ve Hazrat-ı Seyyid Ahmadu'l-maşhūr Seyyid Ata adlı iki mukaddes kabrin bulunduğu bölgededir.
B. samtı 350a/03
[=1]
bāḳī Ar. Ebedi, ölümsüz.
b.+da (gülşān-ı bāḳī) 337b/03
b.+ġa (Óālam-ı bāḳī) 407b/04, 457b/03, 521a/08
bākī Ar. Gözleri yaşlı, ağlayan.
b. 382b/04
b. (ħāma-ı bākī u nālān) 521a/12
[=2]
bākire Ar. (bekāret "kızlık"tan bākir'in müennes şekli) [Türkçe'de türetilmiştir] Kızlığı bozulmamış, kız oğlan kız.
b. 430a/03
b. durur érdi 382b/05
[=2]
baḳıyya Ar. Geri kalan, artık, kalıntı; savaşta ölümden kurtulan, kılıç artığı.
b. u's-sayf 503a/15
[=1]
baḳḳam Ar. Kırmızı ve mor boya çıkarılan ve ok gezi yapılan ağaç, bakam.
b. 518b/16

[=1]
bāl Ar. Kalp, gönül, yürek.
b. (fārıġ-ı bāl) 415a/11
b. (fārıġu'l-bālu muraffahu'l-ĥāl) **3**70b/12, 483a/09, 520b/06
b. (fārıġu'l-bāl u āsūda-aĥvāl) 492b/03, 522a/15
b. (**muraffaĥu'l-ĥāl u fārıġu'l-bāl**) 368a/03
[=7]
bāl-afşān Far. Kanatları açılmış.
b. bol- 519a/16
[=1]
bala Küçük çocuk, yavru.
b. çaġa 493b/03
b. ve çaġa 493b/09
[=2]
balā Ar. Başa dert olan, insanı çok üzen kimse veya şey.
b. (başıġa balā) 367b/03, 367b/08, 404a/13
b. (giriftār-ı ıġlāl-ı balā) 356a/16
b. (mustaġraḳ-ı gird-āb-ı balā**)** 502a/07
b. bol- 367b/08
b. durur (muḳayyad-ı salāsıl-ı balā) 368b/06
b.+ġa 356b/06
b.+ġa (ḳayd-ı balā) 383b/13
b. içre (maĥbas-ı balā**)** 506b/03
b. kéltür- 367b/03, 404a/13
b.+lar 523a/10
b.+sı (ḳaĥṭ balāsı) 494a/04
b.+sı (żuÓafā ve Óacaza cūÓ balāsı) 342b/01
b.+sıdın (ḳayd u ĥabs balāsı) 356b/09
b. u mıĥnat 404a/10
b. yañlıġ (leşker-i balā) 506a/16
b.-yı āsmānī 368b/10, 503a/02
b.-yı kürbat 369b/17
b.-yı mubram 425a/10, 431b/13, 445b/06, 470b/05
b.-yı nā-gehān 411a/13, 411b/05, 426a/08, 451b/05, 469a/05, 472b/16, 479b/10, 508a/10, 513b/01, 520a/13
b.-yı nā-gehānī 401a/17, 418a/05, 444b/09, 517b/05
[=36]
Bālā-yı ŞamÓ y.a. Orta Kuduk adlı yerin 50 km. güneyinde su kuyularıyla bilinen bölge. 1873 yılında 18 kuyunun olduğu görülmüştür.
B.+dağı ḳuduḳlarnı 414b/10
[=1]
Bala Bahādur k.a. Buhara akınına katılan askerler arasında adı geçmektedir.
B. 481a/04
[=1]
Bala Ḳoyġan Töpe y.a. Haca Eli bölgesine yakın bir mahalde bulunur.
B.+ni 452b/12
[=1]
balāġat 1. Ar. Sözün etkili, güzel ve hitap edilen kimseye, içinde bulunulan duruma uygun düşecek şekilde söylenmesi; fasih ve hâle uygun söz söyleme.
b. (Óālam-ı Óulūm-ı balāġat u faśāĥat) 392b/07

b.+da (faśāĥat u balāġat) 439a/04

b.-ı ħazāyīn 504b/06

b. ve faśāĥat 361b/03

2. Etkili, güzel ve yerinde söz söyleme yeteneği.

b. ahlı 388b/12

[=5]

balāġat-âŝār Etkili, güzel ve yerinde söylenmiş sözün tesirleri, izleri.

b. arbāb-ı fatānat ve balāġat-âŝār 388a/16

[=1]

balāġat-dıŝār Çok fasih, beliğ.

b. 371a/13

[=1]

balāġat-güster Belagat yayan, saçan.

b. (munşī-ı balāġat-güster) 385b/08

[=1]

balāġat-pīşa Belagati huy edinmiş, belagatli.

b. (şuǾarā-yı balāġat-pīşa) 385b/06

[=1]

balāġat-şıǾār Belagati hâiz, belagatli.

b. (şuǾarā-yı balāġat-şıǾār) 361b/01

[=1]

balda Ar. Kasaba, şehir, diy Ar.

b.-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm 453b/16

b.-ı maĥrūsa-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm 357a/15

b.-ı mahrūsa-ı Ürgenç ve Ħānaḳāh 371a/09

b.-ı Ürgenç 371b/04

b.+sıda 371a/06

b.+sıġa 505a/08

[=6]

Balıḳlı y.a. Üç Töpe menziline ve Han kudukuna yakın bir bölgede yer alır.

B. 485a/14

B.+nıñ 450b/09

[=2]

Balıḳlıġ y.a. Keç Kıran bölgesine yakın bir yerdir.

B. 463b/08

B.+dın 463b/16

[=2]

balıyya Ar. Bela, dert, keder, eziyet, sıkıntı.

b.+sı 336b/02

[=1]

balıyyat Ar. bk. balıyya.

b. (ṭūfān-ı balıyyat) 364a/02

b.+da (zındān-ı balıyyat) 368b/03, 386b/08

[=3]

balī (Ar. bela “evet” kelimesinin Farsçalaşmış şekli). Evet, hay hay, peki.

b. 340a/13

b. unaǾam 395a/03

[=1]

balīġ Ar. Etkili, güzel ve yerinde söylenmiş (söz).

b. (goş-māl-ı balīġ) 377a/11

b. (köşiş-i balīġ) 486a/05

b. bér- **(goş-māl-ı balīġ)** 413b/03

b. bér- **(tanbīh-ı balīġ)** 410b/16

b. yétkür- (goş-māl-ı Ǿažīm u tanbīh-ı balīġ) 344b/16

b. yétkür- **(goş-māl-ı balīġ)** 377b/02, 467b/02

[=7]

Balkan y.a.Ürgenç civarında bir dağ.

B. tağı 424a/03

[=1]

Balķīs k.a. Güneşe tapan Saba ülkesinin Melikesi.

B.-ı davrān 373b/01

[=1]

balta (Eski Türk. baltu > baldu) Odun yarmaya, ağaç kesmeye ve yontmaya yarayan, ağaç saplı, demirden kesici âlet, nacak; bu âlet biçimindeki yakın savaş silahı, teber.

b. bile 497a/04

[=1]

Balta Aķa k.a. Hassa arığı'nda gerçekleşen bir akında firar eden askerlerden biri olarak metinde zikredilmiştir.

B. 404a/03

[=1]

baltala- Balta ile vurmak.

b.-p 342a/08

[=1]

Baltaş Bég k.a. Töre Murad Sufi'nin biraderi olup kılıç ile öldürülmüştür.

b. 358b/02

[=1]

bām Far. Kubbe, gökkubbe.

b. (durr-ı bām) 365b/05

b.+nıñ 401a/02

[=2]

bāmdād Far. Sabah, sabah vakti.

b.+nı (namāz-ı bāmdād) 339b/12

[=1]

Bāmī y.a Koç Ata ve Arçman bölgelerine yakın bir yerdir.

B. 415a/04

B.+ġa 419b/08

[=2]

Bāmī Burma y.a. Kızıl Rıbat havalisi'ne yakın olup Orta Kuduk yolu üzerinde yer alır.

B. 426a/05, 426a/08, 451a/17

B.+nıñ 464b/03

[=4]

Bāmī Burmalı kv.a. Bami Burma halkından olan kimse.

B. 452a/12

[=1]

banāt Ar. Kızlar

b. u'n-naØş"Büyük ayı denen takım yıldızı" 507b/11

[=1]

band Far. 1. Suyun önüne tutmak ve biriktirmek yapılan set.

b. bağlat- 509b/06, 509b/12

b. buzul- 510a/16

b.+ı buzul- 509b/15

b.+ın bağlat- 510a/06

[=5]

2. Bağ, bağlama, bağlanma.

b.+ı édi (esīr u band) 356b/10

b. içre 376b/01

b. ķıl- 403b/12, 411a/10, 482b/04, 493a/10

b.+ların boşat- 412a/16
[=7]
2. bağ
b. ıbtılāsı 443a/04
[=1]
Band-ı Sulṭān y.a. Hezaresp ve Nayman ayakı bölgelerine yakın bir mahalde yer alır.
B.+nı 510a/15
[=1]
banda Far. (besten "bağlamak"tan) Kul, köle, abd; esir, birine bağlı olan, birine tâbi olan (kimse).
b.+ġa çék- 438b/10
b.-ı bī-bıżāÓat u ķalīlu'l-ıstıṭāÓat 390b/04
b.-ı ḥāksār 353a/09
b.+ları 477a/04
b.+larınıñ 484a/12
b.+larnı 356a/15
b.+sı bol- 390a/09
b.+sı ol- 353a/02
[=8]
banda-nuvaz Far. Kulunu, kölesini hoş tutan, adamlarına iyi davranan.
b. (ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı banda-nuvāz) 507b/12
[=1]
bandalıķ Kulluk, kölelik.
b.+ı (bandalıġı) 477b/03
[=1]
banī Ar. Oğullar.
b. 406b/16
[=1]
banī-ādam Ādem Oğulları
b. (aśnaf-ı banī-ādam) 394a/10
b. (marcıÓ-ı banī-ādam) 369b/03
b.-ı afżal-ı mülūku'l-ÓArab ve'l-ÓAcam 509a/07
b.-ı **ḫalīfatu'r raĥmān** 414a/03
b.+ġa 345a/16
b.-ı Muĥammad Nažar Bég 348b/05
[=6]
bānī Ar. Kuran, kurucu, tesis eden kimse, müessis.
b.-ı mabānī-ı salṭanat 460b/03
[=1]
bannā (< Ar. bannāó) Mimar.
b. ve muhandıs 388a/03
b.-yı davlat 393a/13
[=2]
bār Far. 1. Yük.
b.+ı 523a/14
[=1]
2. Toplantı.
b.-ı Óām 415a/01
b.-ı Óām bér- 459b/14
b.-ı Óālī 459a/17
b. ķıl- (bahra-yāb-ı bār-ı Óām) 410a/05
[=4]
bar Mevcut olan şey. Karşıtı yok.
b. 339a/13, 366b/09, 366b/09, 388b/11, 500a/15
b.+dur 367b/13, 523a/08
b. durur 340b/16
b. durur érdi 356b/07, 357b/17, 457b/11, 508a/16, 514b/03, 514b/12

b. dururlar 369a/13
b. érdi 364b/02
b. érkenin 392a/04
b. eyle- 352b/17
b.+ın (yoḳ u bar) 420b/07
b.+ını (yoḳ u bar) 523a/14
[=20]

bar- Belli bir yere ulaşmak, vâsıl olmak.
b.-dı 457b/11
[=1]
b.-raĥmatıġa bar- 457b/11
[=1]
b.-a al- 492b/08
b.-a bil- 417b/07
b.-a dur- 454a/11
b.-a tur- 348b/16
b.-dı 386a/05, 386a/06, 386a/10, 457b/11, 465b/13
b.-dılar 411a/07, 427a/03, 514a/15, 514b/13, 518b/06
b.-ġan 384a/14, 433a/09, 460a/03, 510b/10
b.-ġan kün 342a/13
b.-ġanda 412a/09, 455b/16, 471a/07
b.-ġandın soñra 421b/15
b.-ġanı 386a/03
b.-ġanın 442a/01
b.-ġanlardın 349b/09
b.-ġu dékdür 339a/16
b.-ġunça 407a/11, 482a/17, 490b/14
b.-ıp 340a/06, 341b/01, 354a/03, 354a/05, 357b/08, 358a/17, 360a/01, 360a/02, 374b/10, 385b/15, 395a/17, 398b/08, 399a/16, 407a/12, 412b/17, 413a/08, 417a/07, 419a/14, 420a/10, 421a/17, 421b/05, 422a/07, 430a/09, 430b/06, 430b/08, 434b/03, 434b/13, 438b/02, 441b/16, 442a/09, 443a/15, 449b/14, 450a/01, 453b/04, 454a/07, 458a/05, 464b/09, 464b/15, 467b/16, 478b/01, 482b/05, 489b/15, 492b/13, 493b/02, 494b/08, 497a/04, 501b/16, 503a/11, 509b/05, 513a/05, 514b/14, 515a/05, 515a/14, 516a/09, 518a/08
b.-ıp durur 357b/09, 456a/02, 456b/10
b.-ıp durur érdi 343a/05, 409b/08, 410b/09
b.-ıp durur érdiler 375a/05
b.-ıp dururlar 473a/02, 481b/16, 482b/10, 510a/09, 514b/02
b.-ıp érdi 383a/04
b.-mağı 452a/01
b.-maḳnı 503b/16
b.-masdın burun 417a/08
b.-masdın üç kün burun 518b/08
b.-mış durur érdiler 513b/01
b.-sa 417b/06
b.-ur érken 398b/14
b.-ur érmiş durur 509a/03
b.-ur érür 444a/13
b.-urda 379b/01
b.-urġa 442b/12
b.-urmız 403b/09
[=109]

bar Ar.(< berr) Kara, toprak.
b. (baĥr u bar) 478a/14, 499a/11
[=2]

bar-ā-bar Far. Birlikte, bir seviyede, eşit.

b. 364a/03, 429b/05, 451a/03, 476b/07, 487b/15
b. ét- 462b/13
b.+ıda 483a/07, 483a/11, 488b/01
b. ḳıl- 395b/04, 431a/09, 477b/02, 505a/05, 506a/04
[=14]
bar-ā-barlık Aynı seviyede ve eşit olma (durumu).
b. 503a/01
[=1]
bar-bād Far. Kötü, fena, pis, çirkin; harap, perişan.
b. bol- 348b/09, 463a/13
b. bol- (vīrān u bar bād) 502a/05
b. unā-būd ḳıl- 507b/09
[=4]
bār-bardār Far. Taşıyıcı.
b. (cammāza-ı bār-bardār) 448b/06
[=1]
bar-davām Devamlı, dâimî, sürekli.
b. ḳıl- 390a/14
[=1]
bār-gāh Far. Girmek için izin alınması gereken yer, izinle girilebilecek makam, huzur; sultan çadırı veya sarayı, yüksek divan.
b. (ħar-gāh-ı gerdūn-ışṭıbāh u bār-gāh-ı cahān-panāh) 440a/03
b. (maĥram-ı bār-gāh-ı kibriyā) 408a/10
b. (maḳarr-ı bār-gāh-ı gerdūn-ıĥtışām) 442a/13
b. (maḳarr-ı bār-gāh-ı ıclāl) 463b/05
b. (maḳarr-ı bār-gāh-ı şarāfat-bunyān) 446b/12
b. (manzıl-ı bār-gāh-ı ıclāl) 413a/11
b. (mavżıḾ-ı bār-gāh-ı ıclāl) 442a/12, 447a/13, 448b/12
b. (mavżıḾ-ı bār-gāh-ı davlat) 408b/13
b. (mavżıḾ-ı bār-gāh-ı davlat u manzıl-ı sarā-parda-ı şevket) 437b/09
b. (mavżıḾ-ı bār-gāh-ı ıclāl ve manzıl-ı sarā-parda-ı ıḳbāl) 452a/11, 500a/01
b. (mavżıḾ-ı bār-gāh-ı ıḳbāl) 402a/04, 453a/07
b. (mavżıḾ-ı bār-gāh-ı nuśrat-āgāh) 420b/13
b. (mażrab-ı bār-gāh) 402b/02
b. (mażrab-ı bār-gāh-ı davlat-panāh) 408a/08
b. (mażrab-ı bār-gāh-ı gerdūn-sā) 448b/04
b. (mażrab-ı bār-gāh-ı ıclāl) 507a/03
b. (mażrab-ı bār-gāh -ı ıḳbāl) 420a/08, 424a/06
b. (mażrab-ı bār-gāh-ı nuzūl-ı ıclāl) 340b/12
b. (mażrab-ı bār-gāh-ı nuzūl) 377b/05
b. (mażrab-ı bār-gāh-ı sıpıhr-ıĥtışām) 414a/16
b. (maḳarr-ı bār-gāh-ı davlat-panāh) 398a/12
b. (top-ħāna-ı bār-gāh u şamıyāna) 479a/13
b.-ı Ḿālam-panāh 414b/05, 428a/04, 441a/12
b.-ı cahān-panāh 447a/01

b.-ı davlat-iktināh 487a/09
b.-ı davlat-panāh 489b/13, 490b/13
b.-ı felek-ışţıbāh 461b/09
b.-ı gerdūn-ışţıbāh 339a/11, 464a/02, 487a/02, 487b/14
b.-ı ıclāl 490a/15
b.-ı ıḳbāl 384a/12
b.-ı saǾādat-**nışān** 507a/05
b.-ı sıpıhr-farsāy 488b/10
b.-ı sıpıhr-ıĥtışām 500a/06
b.-ı sıpıhr-ışţıbāh 396b/10, 414b/14, 422b/14, 436a/17, 478b/07, 488a/06, 504a/11, 508b/07
b.-ı sıpıhr-nışān 477b/01
b.-ı vālā 477a/07
b.-ı žafar-panāh 423b/05
b.+nı 485b/06
b.+nı (oġruḳ u bār-gāh) 442a/05
b.+nı (śaĥn-ı bār-gāh) 351b/13
b.+nıñ 494b/06
b. u şāmyāna 439b/17
[=60]

bar-geşte Far. Tersine dönmüş, mâkûs.
b. (aǾdā-yı davlat-ı bar-geşte) 432b/08
b. (davlat-ı bar-geşte) 403a/10, 513b/05
b. baht 403a/03
b.+leri dék (baħt-ı bar-geşte) 474b/10, 480a/12, 489a/13
b.+ni (aǾdā-yı gürīz-pā-yı davlat-ı bar-geşte) 436a/09
[=8]

bar-güzīde Far. Seçilmiş, seçkin.
b.-i āfāḳ 404b/04
b.+leridin 370a/03
[=2]

bar-ham Far. 1. Birbiriyle, birbirine.
b. 363a/04
[=1]
2. Toplu
b. 523a/17
[=1]

bar-ħūr-dar Far. Tuttuğu işten semere gören, feyizlenen, mesut.
b. bol- 441b/11
[=1]

bar-ḳarār Aynı kararda.
b. bol- 380b/13
[=1]

barpā Far. Ayakta, yıkılmamış, kâim.
b. bol- 492a/11, 511b/09
b. ét- 435a/12
b. ḳıl- 440a/04, 502b/04
[=5]

bar pāy Far. bk. bar pā
b. 478b/07
b. bol 339b/13
b. ḳıl- 355a/02, 384a/12, 504a/11
b. ḳıldur- 414b/15, 420b/17, 423b/05, 454a/08, 464a/02, 480b/07, 485b/06, 488b/10, 501a/05, 505b/01
[=15]

bar ţaraf Far. Bir yana, şöyle dursun.
b. ţaraf bol- 380b/05, 384b/15
[=2]

bār-yāb İzinle girilebilecek makama, yüksek divana kabul edilme.
b.-ı ĥużūr-ı mavfūru's-surūr 434b/03
b.-ı sudda-ı ıḳbāl 520a/04

[=2]

bar-zūd çabukluk üzere, çevik, atik; tetik, uyanık, zeki, açıkgöz

b. (reşk-i bar-zūd Isfandyār) 505b/05

[=1]

bārān Far. (bārīden "yağmak"tan) Yağmur.

b. u barḳ 364a/01

[=1]

baranġar Moğ. Ordunun sağ kolu.

b. u cuvanġar 491b/04, 496a/16, 500b/07

b.+nı (cuvanġar u baranġar) 470a/13

[=4]

barāyā Ar. Halk; halkın haraç ve vergi vermeyen müslüman ve kılıç ehli kısmı.

b. (Ǿāmma-yı barāyā ve kāffe-i raǾāyā) 370b/11

b. (fuḳarā u barāyā **)** 504a/15

b. (kāffe-i barāya ve Ǿāmma-ı raǾāyā) 372a/17

[=3]

barça Bütün, tamamıyle, hepsi.

b. 339a/14, 339a/15, 340b/06, 345a/16, 349a/15, 351b/05, 351b/15, 356b/08, 366a/09, 367a/04, 368b/05, 377b/07, 380a/12, 380a/16, 380b/03, 383b/09, 384a/08, 386a/11, 388b/10, 389b/06, 390a/14, 391b/01, 391b/03, 391b/12, 392a/10, 394b/02, 395a/04, 395b/11, 397a/10, 397a/11, 399a/01, 400a/01, 400b/14, 401a/09, 404b/15, 406b/10, 407a/01, 410b/13, 411a/12, 414b/06, 418a/06, 424b/10, 425a/14, 427a/14, 428a/15, 429a/08, 432a/02, 435b/01, 435b/06, 436a/10, 436a/16, 438b/05, 441a/10, 450b/14, 451a/09, 452b/02, 453b/01, 455a/03, 461b/17, 463b/02, 465a/10, 466b/09, 470a/11, 470a/16, 472b/11, 472b/13, 479b/14, 480b/01, 480b/14, 482a/09, 482b/03, 487b/09, 489a/17, 490a/03, 495b/03, 497b/05, 499b/06, 501b/14, 503a/11, 506a/16, 506a/17, 506b/05, 506b/16, 508a/14, 509a/15, 509b/12, 511a/14, 513a/13, 520b/02, 520b/05, 522a/16, 522b/03, 522b/05, 522b/13, 523a/10

b. (barça barça) 479b/17

b. birdin "hepsi birden" 432a/17, 468a/05, 493a/01, 497b/08, 515b/03

b.+dın 515b/04

b.+dın burun 354b/10, 381a/07

b.+ġa 396b/11, 396b/13

b.+nı 351b/10

b.+nıñ 363b/05

b.+sı 352b/03, 385b/14, 395b/09, 406b/17, 456a/03, 473a/05, 474b/01, 478a/11

b.+sıġa 402a/17, 463b/11

b.+sın 383b/04, 395b/01, 402b/05, 425a/09, 427a/07, 430b/03

b.+sını 397a/09

b.+sınıñ 395a/11, 410a/08, 425b/13, 472b/04

[=130]

Bardar y.a. Aşkabat'ın 30 km. güneyinde bir köydür. Bardar vadisi aynı adla bilinen dağların hemen yanındadır.

B. 442b/07

[=1]

bārhā Far. Sık sık, tekrar tekr Ar.

b. 522a/13

[=1]

barḥī Küçük bir miktar, küçük bir kısım.

b. 387a/02

[=1]

barı Bütün, hep, hepsi, herkes.

b. 373a/16, 395a/16, 395b/08, 396b/16, 397a/02, 397a/03, 397a/06, 397a/06, 397a/09, 397a/09, 399a/06, 435a/15, 435a/16, 435a/16, 435a/17, 473a/08, 474a/12, 501b/02, 501b/02, 501b/02, 501b/02, 501b/02, 501b/03, 501b/03, 501b/03, 501b/04, 501b/07, 501b/09, 501b/10, 501b/14, 503a/03, 503a/04, 503a/04, 505b/04, 505b/04, 505b/05, 505b/05, 505b/05, 505b/07, 505b/07, 523a/06

b.+ġa 408b/02, 435a/14, 435a/15, 501b/03, 501b/04, 506b/04

b.+nı 438a/11, 523a/13

b.+nıñ 399a/06, 435b/01, 505b/06, 505b/06

b.+sı 393b/17, 399a/03, 454a/13, 477a/13

b.+sıġa 435a/15

b. tāzī u barı düldül 397a/08

[=59]

barıça Hepsi, tamamı.

b. 391b/17

[=1]

bārıḳa Ar. Yıldırımın parıltısı, şimşek.

b.+sı bile 380a/10

[=1]

barış- (Eski Türk. barış- “birbirine gidip gelmek” < bar- “varmak, gitmek”) Anlaşmak, uyuşmak, imtizaç etmek.

b.-ġaymız 483a/06

b.-maḳ 483a/16

[=2]

Bārī Ar. “Her şeyi takdir ettiği şekle uygun olarak yaratıp varlığa çıkaran, yaratan” anlamında esmâ-i hüsnâdan (Allah’ın en güzel isimlerinden) dır.

b. 338b/05

[=1]

barīn Far. Pek yüksek, yüce, âlâ, kadri yüksek olan.

b. (çarḫ-ı barin) 393b/05, 396a/03, 460b/10

b. (fırdavs-ı barīn) 409b/04

b. (ġayrat-ı bıhışt-ı barīn) 377a/07, 460b/14, 484b/01, 505a/15

b. (ġayrat-ı fırdavs-ı barīn) 414a/14

b. (gülistān-ı ḫuld**-ı barīn)** 500a/07

b. (reşk-i fırdavs-ı barīn) 453a/17

b. (reşk-i taḫt-gāh ḫuld-ı barīn) 368a/08

b. (sıpıhr-ı barīn) 447a/02, 462b/14, 502a/14, 505a/04

b. durur érdi (ġayrat-ı ḫuld-ı barīn) 509b/11

b.+ġa (sıpıhr-ı barīn) 414b/04

b. ḳulaġın (sıpıhr-ı barīn) 479a/17

b.+nıñ (sıpıhr-ı barīn) 462a/11, 496b/05

b. yañlıġ (faża-yı ḫuld-ı barīn) 351b/13
b. yañlıġ (fırdavs-ı barīn) 408a/06
[=22]
barḳ Ar. Şimşek.
b. 484b/17, 507b/03
b. çaḳıl- 418b/09
b.+dın 395a/17
b.+ı (bārān u barḳ) 364a/01
b.-ı ḫāṭıf 446a/13, 515b/04
b.-ı tafrıḳa 493a/14
b.+ın 395b/07, 515b/10
b. kibi 395a/16, 395b/09
b. yañlıġ 363b/11, 397a/05, 436b/17
[=15]
barḳ-pā Şimşek ayaklı; mec. çok hızlı koşan at.
b. (samand-ı barḳ-pā-yı bādıya-paymā-yı ıḳbāl) 409a/14
b.+ġa (samand-ı barḳ-pā) 505a/08
[=2]
barḳ-rīzlik Şimşek saçma, şimşekli.
b. 507a/15
[=1]
barḳ-surØat Şimşek hız, hızlılık; mec. hızlı koşan at.
b. (samand-ı felek-hayóat-ı barḳ-surØat) 395a/15
b.+nı (bād-pā-yı köh-hayóat-ı barḳ-surØat) 419b/10
[=2]
barḳ-tāz Şimşek sürati, şimşek hızı.
b. 443b/10
b.+ı (suvār-ı barḳ-tāz) 460a/17
b.-ı maydān-ı mubārazat 346a/16
[=3]
barmaḳ (XIII. yüzyıldan itibâren kullanılmaya başlanmıştır; Eski Türkçe'de eñek deniyordu). El ve ayakların son bölümünü oluşturan eklemli uzantılardan her biri.
b.+ıġa (hımmatı barmaḳ) 389a/11
b.+ın (barmaġın) 410b/12
[=2]
barmaḳlıḳ Varma, varış
b. nıyyatı 412a/11
[=1]
bars Pars; Türk takviminin üçüncü yılının adı.
b. yılı 439b/14, 457b/04
[=2]
bārū Far. Kale duvarı, hisar burcu, sur.
b. (burc u bārū) 460b/11
b. (burūc u bārū) 348a/01
b.+dın (burc ubārū) 342b/03
b.+lardın (burc u bārū) 517a/04
b. üsti 348a/03
[=5]
barūmand Far. Faydalı, kazançlı, verimli, ikbal ve saadetle, mutlu, mamur, isteğine kavuşan.
b. bol- 385b/07
b. ḳıl- 406a/04, 442b/01
b. vesar-buland 406a/03
[=4]
barūmandlıġ İkbal ve saadetle, mutlulukla.
b. bağışla- 388b/15
b. tap- 361b/04

[=2]

bārvar Far. Yemişi olan meyve veren, meyveli; mec. Faydalı olan.

b.+ı (şacara-ı bārvar) 391a/07

[=1]

barz Ar. Doğru, dürüst, hürmete layık, iyi terbiyeli.

b. ubāzū 494b/09

[=1]

bas Far. Yeter, yetişir, elverir, kâfi.

b. 391a/03, 438a/08

[=2]

basā Far. Nice, hayli, bir çok.

b. 473a/08, 473a/09

[=2]

basālat Ar. Yiğitlik, kahramanlık, cesaret, şecâat.

b. (fārıs-ı mıżmār-ı şahāmat u basālat) 449b/05

[=1]

basālat-panāh Cesaretin sığınağı, koruyucusu, çok cesur.

b. (Óılm-ı manzılat u basālat-panāh) 392b/07

[=1]

baśar (Ar. Görme hassası) mec. Anlayış, idrak, izǿan, basîret.

b. (ıhtılāl-ı baśar) 354a/09

b. ol- 500b/12

[=2]

baśāyır Ar. İnsana ibret veren durumlar, deliller.

b.+ıġa (żamāyır-ı źī-baśāyır) 434b/14

b.+nıñ (arbāb-ı baśāyır) 515b/17

[=2]

basıl- Ansızın hücum etmek.

b.-ıp 497b/01, 497b/08

b.-mağı 483b/06

[=3]

bāśıra Ar. Gören, görücü.

b.+sıġa (ḳuvvat-ı bāśıra) 353b/16

[=1]

bāsıṭ Ar. Yayan, yayıcı.

b. (cahān-ı bāsıṭ-ı bısāṭ) 397b/06

b.-ı bısāṭu'l-amn ve'l-amān 376b/13, 460b/03, 521b/17

[=4]

bāsıṭu'l-amn ve'l-amān "Emniyet ve korkusuzluğun yayıcısı" anlamında bir övgü cümlesidir.

b. 388b/03

[=1]

basī Far. Çok, birçok.

b. 338b/05, 367b/03, 498a/06, 498a/07, 498a/08, 511a/12, 522b/08

[=7]

basīṭ Ar. 1. Yayılmış gibi düz olan yer, yayvan, engebesiz arazi, düzlük.

b. (zamīn-ı basīṭ) 505b/09

2. Ayrıntıdan uzak, süssüz; başka bir şeyle karışmayan, birleşik olmayan.

b. érdi 338a/17

[=2]

Basu y.a. Mankıt'ın 14 km. doğusunda ve Amu Deryayakınlarında bir yerdir

B. (ÇengliBasu) 339a/12

[=1]

Baş y.a. Baday bişası ve Kuyaş bölgesi yakınında yer alan bir mahaldir.
B. 461a/13
[=1]

baş 1. İnsan vücudunun göz, kulak, ağız, burun gibi duyu organlarının ve beynin bulunduğu en üst, hayvan vücudunun en ön kısmı, kafa.
b. (miñ baş) 418b/11
b. (néçe baş) 416a/13
b. al- (néççe baş) 471a/02, 471a/03
b. çıḳar- 363a/12, 363b/03, 494a/11
b.+ı 355a/14, 358b/08
b.+ıda 505b/07
b.+ıdın 383b/07, 384a/01
b.+ıġa 354b/12, 373b/01, 379a/02, 392b/09, 404a/11, 435b/15, 455b/16, 474a/13, 474a/14
b.+ıġa yétkür- 397b/03, 522a/10
b.+ın 341b/11, 354b/13, 354b/15, 355a/07, 357a/04, 357b/03, 364b/11, 367a/17, 377a/14, 390b/11, 419b/02, 425b/17, 447b/06, 468a/10, 471b/17, 491a/04, 492a/09, 493a/06, 515b/07
b.+ın çıkar- 345a/01
b.+ıñda 367a/02
b.+ındın 472b/13
b.+ını 363b/10, 367b/02, 478b/08
b.+lar 367b/04, 432b/04, 470b/09, 503a/08
b.+lar (néçe baş) 471a/02
b+lar al- 482a/08
b.+ları 493a/15
b.+larıġa 488b/03
b.+ların 404a/15, 422b/06, 425a/13, 446a/14, 473a/01, 477b/14, 503a/14
b.+ların ḳutḳar- 484a/16
b.+larnı 503a/16
b. kél- (ol mıḳdār baş) 506a/11
b. kés- (bir baş) 421b/03, 489b/06, 494b/02
b.+lar késil- 503b/05
b. u ciger 436a/01
[=71]

2. Kişinin kendi şahsı, zâtı.
b. 418a/14, 418b/06
b. koş- 343a/04, 425a/02
b.+dın 473a/08
b.+ı üze 356a/13
b.+ı üzre 397b/16, 501a/16
b.+ıġa 367a/09, 370b/13, 372b/09, 373a/07, 382a/15, 382b/15, 385b/04
b.+ıġa balā 367b/03, 367b/08, 404a/13
b.+larıġa 437a/11, 472b/08, 504a/15
b.+ıdın 392a/01, 487a/10
b.+nı ḳoş- 407a/12
[=24]

3. Bir topluluğu yöneten kimse, reis.
b. bol- 355b/13, 425b/15, 432a/15, 438b/13, 471a/12, 492b/16
b.+ın 345a/12
b.+ıġa 345a/15
b. ḳıl- 431b/03, 472b/05, 516b/11
[=11]

4. Aynı işi yapan, aynı meslekte bulunan kimseler içinde mevki ve rütbece diğerlerinden önde olan.
b. (yüz başı) 428a/09

b.+ı (miñ başı) 451a/12

b.+ı (yasavul başı) 369a/04, 428a/12, 453a/14, 453b/15, 468b/06, 471b/07, 481a/07, 491b/03, 491b/03, 516b/11, 518a/03

b.+ı (yüz başı) 341b/04, 345b/05, 380a/02, 399b/12, 411a/05, 416b/12, 416b/12, 416b/12, 417a/08, 417b/11, 423a/10, 423a/16, 423a/16, 423b/08, 426b/04, 426b/09, 428a/09, 428b/08, 428b/08, 428b/08, 428b/08, 434a/08, 434a/08, 451b/09, 451b/13, 452a/10, 452a/10, 452a/16, 454b/17, 456b/08, 459b/15, 461b/10, 468b/07, 468b/07, 471b/07, 471b/08, 473b/08, 473b/08, 473b/08, 478a/08, 481a/03, 481a/03, 481a/04, 481a/05, 481a/05, 481a/05, 481a/06, 481a/06, 481a/07, 481a/07, 481a/09, 481a/10, 481a/10, 481a/10, 481a/11, 481a/11, 487b/05, 487b/16, 490b/16, 492b/04, 495a/03, 495b/06, 498a/02, 498a/04, 498a/05, 498a/05, 510b/06, 510b/06, 510b/06

b.+ı bile (yüz başı) 400b/07, 432b/17

b.+ı durur érdiler (yüz başı) 471b/15, 498a/05

b.+ıġa (toḳsavul başı) 426a/04

b.+ılar (yüz başı) 453b/01, 459b/17

b.+ılar bile (yüz başı) 345a/07

b.+ılarıġa (yüz başı) 471a/12

b.+ıların (yüz başı) 410b/14, 428b/11

b.+ılarnı (yüz başı) 460a/02

b.+ılıḳ (yüz başılıḳ) 488b/15

b.+ını (yasavul başı) 433a/08, 480b/05, 512b/12

b.+ını (yüz başı) 408b/05, 410b/15, 410b/16, 415a/10, 416b/13, 423a/10, 423b/03, 427b/17, 428b/08, 430b/04, 456b/08, 457b/16, 465a/13, 495a/03

b.+ını dağı (yasavul başı) 458a/01

b.+ınıñ (yasavul başı) 512b/07

b.+ınıñ (yüz başı) 417a/09, 454b/14, 459b/15

[=117]

5. Tamamen, tamamıyle, baştan aşağı, serâpâ.

b.+dın ayaġ 395b/11, 501b/14

b.+dın ayaḳ 396b/13

b.+ıdın ayaḳıġa 434b/16

[=4]

6. Bir şeyin başladığı zaman, başlangıç.

b.+ıġa 438a/08

[=1]

7. Bir şeyin veya bir yerin etrafı, çevresi, yakını, yanı.

b.+ı (yoḳarı başı) 487b/04

b.+ıdın 433b/04, 461b/03

b.+ıġa 359b/03, 411b/08, 515a/09

b.+ınıñ 378b/10

[=7]

8. (çek- fiili ile beraber) Ayrılmak, ayrı baş çekmek, karşı gelmek, isyan etmek.

b. çék- 369a/12, 370a/17, 376a/03, 393a/16

[=4]

9. (eğ- ve indür- fiilleri ile beraber) Karşısındakinin üstünlüğünü kabul edip ona boyun eğmek, itâat etmek.

b. éġ- 354b/14

b. éndür- 464b/07

[=2]

başārat (< Ar. bişāret) Müjde, iyi haber; sevinç, memnûniyet

b. (lāzımu'l-başārat) 488b/01

b.+ı 366a/01

b.+ı bile 340a/10, 355b/16

b.+ı bile (mūcıb-ı ışārat-ı lāzımu'l-başārat) 341b/09

b.+ıġa 369a/07

b.+ın yétkür- 484a/03

[=7]

başāratī (< Ar. bişāretī) Müjdelenmiş, müjdeli.

b. (ışārat-ı lāzımu'l-başāratī) 487b/08

[=1]

başarıyyat Ar İnsan oğulları insanların bütününü içine alan topluluk, insanlık.

b. 374a/05

[=1]

başāşat Ar. güler yüzlü, güleç, beşuş.

b.-ı tamām 466b/08

[=1]

başçı Rehber, kılavuz.

b. érdi 429b/06

b. ét- 426b/17, 450b/05

b. ķıl- 468b/08

[=4]

başķa 1. Bilinenden gayri, diğer, sâir.

b. (+dın başka) 358a/09, 430a/02, 450a/16

[=3]

2. Bilinenlere benzemeyen, farklı, değişik.

b. (bir başķa) 395b/02

[=1]

başķar- Yol göstermek, sevk etmek.

b.-a al- 358a/09, 360b/07

b.-maķdın 463a/01

[=3]

b.-yol başķar- 358a/09, 360b/07, 463a/01

[=3]

başla- 1. Ortaya çıkmak, teessüs etmek.

b.-p 485b/01

[=1]

3. Belirmek, görünmek.

b.-p 363b/05

[=1]

3. Muktedir olmak (yeterlik yardımcı fiili olarak).

b.-dı 404a/01

b.-dılar 342b/02, 374b/04

[=3]

b.-bola başla- 374b/04

b.-kéle başla- 404a/01

b.-öle başla- 342b/02

[=3]

başlat- Bir kimsenin bir şeye başlamasını sağlamak, bir işin başlamasına yol açmak.

b.-ıp 514b/17

[=1]

b.-yol başlat- 514b/17

[=1]

başlıġ Reis, amir, kumandan, önder.

b. 337a/01, 338a/03, 343a/01, 344b/09, 347a/06, 354b/06, 356b/16, 357a/13, 359a/07, 375b/16, 382b/11, 401a/09, 401b/09, 401b/10, 402a/07, 402a/16, 403b/16, 415b/10, 416a/02, 420b/15, 428b/10, 428b/10, 428b/13, 430a/14, 432a/13, 433a/12, 434b/12, 436a/11, 436a/16, 440b/14, 441b/08, 444b/08, 445a/14, 445b/09, 450b/02, 451b/08, 451b/13, 451b/14, 452a/13, 453a/17, 454a/09, 456b/11, 457b/15, 458a/16, 458b/11, 463b/11, 468a/10, 469b/07, 473a/17, 473b/04, 484a/02, 486b/11, 486b/12, 489a/17, 490a/15, 490b/13, 490b/16, 490b/17, 491a/04, 492a/04, 492b/04, 492b/10, 493a/02, 493b/01, 493b/11, 494b/02, 495a/16, 497b/04, 502a/06, 504a/08, 513a/07, 513b/15, 514a/09, 518a/03

[74]

2. Reislik

b. Óamalı 488b/14

[=1]

bat Hızlı, tez, çabuk, acele, erken, hemen.

b. 361a/17, 435b/08

[=2]

bat- 1. (Güneş ay, yıldızlar için) "Ufukta kaybolmak, görünmez olmak, gurup etmek" ten yön ismi.

b.-ar (kün batar) 340a/06, 432a/13, 496a/14

b.-arıdın (kün batar) 458a/14

[=4]

2. Yumuşak bir maddenin içine gömülmek.

b.-ar durur érdi 496a/07

b.-ar érdi 429b/04

[=2]

3. (Sivri bir şey) Bir yere saplanmak, girmek.

b.-ıp 435b/13

[=1]

4. Çokluğundan dolayı bir şeyin aşırı derecede etkisine maruz kalmak, o şeye bulanmak.

b.-ıp 436a/01

[=1]

b.-Óadū cısmıġa bat- 435b/13

b.-boġzıġaça bat- 496a/07

b.-ḳanġa bat- 436a/01

b.-kökrekıġaça bat- 429b/04

[=4]

batālat Ar. İşsizlik, işlemezlik, battallık.

b. (ġubār-ı batālat) 353b/15

[=1]

bātınī Ar. İçte olan, iç âlemle, sırla ilgili. Karşıtı, zâhirî.

b. tol- (ḫazīna-ı bātınī) 350a/16

[=1]

batman (Kökü kesin belli olmayan kelimenin Orta Farsça [Soğdça] patmān "ölçü"ten geldiği ileri sürülmektedir) Yerine veya ölçülen mala göre birimi değişen eski bir ağırlık ölçüsü.

b. (béş batman) 508a/16

b. bile (on batman) 508a/16

[=2]

bavādī Ar. Çöller, sahralar, kırlar.

b. (daşt-paymā-yı bavādī-ı fasād) 353a/12

b. (śaĥārī ve bavādī) 482a/13

[=2]

bavār Ar. Yok olma, ölme, mahvolma.

b.+ġa (vādī-ı bavār) 489a/14

b.+ısıġa (āvvāralıḳ bavār) 442b/05

[=2]

Bavard y.a. Köpet Dağı'nın kuzey eteklerinde bir yerdir. Abıvard olarak da bilinir.

B. ḳumı 398b/16

B.+navāĥī 402a/03

[=2]

Bavard Töpe y.a. Yantaklı ve Tejen bölgelerinin yakınında bulunan bir mahaldir.

B.+side 440b/05

[=1]

Bavardcıḳ y.a. Kahlan kalesi'ne yakın bir bölgedir.

B.+ġa 400b/05

[=1]

bavārıḳ Ar. Şimşek, yıldırım parıltıları, parıltılar.

b. 422a/12

b.+ı bile 422a/11

[=2]

Bavat y.a. Kühne Ürgenç, Kum Çungul ve Keng Yantak bölgelerine yakın bir mahaldir.

B.+da 452b/15

[=1]

bavvār (< Ar. bavār) bk. bavār

b.+ġa (maydān-ı bavvār) 473b/13

b.+ġa (vādī-ı bavvār) 433b/14, 445b/06, 473b/03

[=4]

[=3]

Bay Dost Biy k.a. Buhara akınına katılan Kara Kalpaklı halkından olan askerlerden biridir.

B. 481a/03

[=1]

Bay Ḳara Yüz Başı k.a. Buhara akınına katılan Kara Kalpaklı askerler arasında adı geçmektedir.

B. 481a/05

[=1]

Bay Muĥammad Çarçı Başı k.a. Buhara elçisidir.

B.+ı bile 405a/08

[=1]

Bay Nažar Biy Töre k.a. Murad Sufi'nin biraderi Baltaş Beg ile Bay Nazar Biy'in oğlu arasındaki mücadele anlatılırken metinde evladı sebebiyle adı geçen kimsedir.

B.+ġa (**valad-ı Bay Nažar Biy**) 358b/02

[=1]

Baba Ĥażrat-ı Bay Témür Ata y.a. Gandumkan ile Bagça civarında yer alan ve mukaddes kabul edilen bir kabirdir.

B. 387b/15

[=1]

bayān Ar. Açıklama, anlatma, söyleme.

b. 375a/06, 389b/04, 457a/13, 498b/13

b. (ķalam-ı mavzūn-ı bayān) 518a/01

b. (muǾaccaz bayān) 347a/14

b. eyle 395a/12

b. ét- 395a/12

b.+ı 373b/14, 375b/14, 377a/09, 413b/07, 465b/17, 473a/15

b.+ıda 509b/09

b. ķıl- 468a/04

[=16]

Bayandır kv.a. Bir boy adı.

B. (Ādīna Ĥusayn Ħan Bayandır) 421a/12

B. (Avaca On Bégi Bayandır) 421a/04

B. (Ķara Töpelik Göklendin Bayandır) 421a/04

[=3]

Bayat kv. a.Oğuzların Bozok koluna bağlı boyu.

B. 495b/05

[=1]

baydā Ar. Tehlikeli yer, çöl.

b.+sınıñ 460a/16

b.+sınıñ(varaķ-ı baydā) 376b/08

[=2]

baydaķ Bayrak, sancak.

b. 349a/07, 491a/04

b. (üç baydaķ) 471a/05

b. baydaķ 486b/10

b. bile (tört baydaķ) 470a/13

[=5]

Bayķara Bég ıbn Kerīm Berdi Atalıķ k.a. Kerim Berdi Atalık'ın oğludur. Uygur halkından olan muhaliflerin başına geçip Mulla Allah Nazar Atalık'a saldırmıştır.

B. 438b/12

[=1]

Baylı Bahādur k.a. Kahlan kalesi'ne yapılan bir akında görev almış bir askerdir.

B. 400b/01

[=1]

Baylı Sar-dar k.a. Çavdur bahadırlarından bir askerdir.

B. 494b/02

[=1]

Baylı Yüz Başı k.a. Çavdur ekabirinden bir komutandır.

B. 428a/09, 467b/08, 473b/08, 481a/09, 486b/12

[=5]

bayna'l-farīķ Ar. İnsan topluluğunun arası.

b. 344b/13

[=1]

bayram Milletçe sevinç içinde kutlanan, dinî ve millî bir anlam taşıyan kutsal gün.

b. 363b/14

[=1]

Bayram ǾAlī Bay k.a. Aman Davlat Bay gibi önce muhaliflerden olup daha sonra Sultan Han'a itaat etmiş bir askerdir.

B. 418a/12
[=1]
bayt Ev, mesken, hâne
b. 337a/12, 339a/09, 346b/15, 349a/07, 353a/15, 373a/06, 373b/05, 373b/09, 373b/11, 376a/17, 379b/16, 382a/07, 382a/15, 391b/04, 394b/09, 450a/09, 454a/13, 457a/08, 465a/09, 476a/10, 478a/17, 496a/07
[=22]
baytu'l-aĥzān Ar. Hüzünler evi.
b.+ı dék 369b/13
[=1]
bayżā Ar. Çok (daha, en, pek) beyaz.
b. 379a/04
b. körgüz- (yad-ı bayżā) 361b/03
b.+ġa (ırtıḳāǿ-ı mıllat-ı bayżā) 370b/09
[=3]
bayżā-Ǿalam En beyaz sancak, sultan sancağı.
b. (**Ĥażrat-ı sulṭān-ı śāĥıb-ḳırān-ı bayżā-Ǿalam) 4**92a/13
[=1]
bayżā-āyat En beyaz işaret, sultan sancağı.
b.+ınıñ(rāyat-ı bayżā-āyat) 446a/15
[=1]
bayżā-taĥmīr (En, pek) Beyazla mayalanmış.
b.+larıġa (żamīr-ı bayżā-taĥmīr) 520b/02
[=1]
bāzanda Far. (bāhten "oynamak"tan) oyuncu.
b.+lar (néçe bāzanda) 394b/02
b.+sı 392b/02
[=2]
bāzār Far. Çarşı, alış veriş yeri.
b. 469a/16
b. (śıfat-ı bāzār-ı farĥāş) 418b/11
b. ara 469a/08, 469a/10
b.+dın 469b/01
b.+ı 394a/11
b.+ı dék 494a/06
b.+ı érdi 469a/06
b.-ı Ĥarb 492a/02
b.+ıġa 452b/03
b.+ıġa (Çahār-cūy bāzārı) 469a/01
b.+ın 469a/13
b.+ını 469a/12
b.+ınıñ 469a/14
b. içi 469a/07
[=15]
Bāzargān bīşası y.a. Buhara yolu üzerindedir.
B.+sı 427b/13
Bāzargān tuġayı y.a. Ayrı Tam bölgesine yakın bir mahaldir.
B.+ı 500a/06
[=2]
baǾżı Ar. (baǾż'dan Farsça izafet kesresi ile**) 1.** Birtakım, bir kısım
b. 336b/01, 340a/04, 340a/16, 341a/17, 341a/17, 341b/03, 342a/16, 343a/06, 343b/14, 345b/06, 346b/03, 347b/11, 348b/01, 348b/05, 348b/12, 349a/06, 349b/05, 349b/07, 353a/08, 355b/16, 355b/17, 356b/12, 357a/15, 357b/05,

359a/07, 368b/13, 369a/02, 369b/05, 370b/07, 374b/08, 375a/01, 376a/04, 376a/14, 377a/12, 377a/13, 380a/17, 380b/08, 383a/07, 384a/12, 384b/09, 386b/13, 387a/01, 393a/08, 395b/10, 403a/13, 409b/13, 412a/02, 413b/17, 414b/16, 415b/08, 415b/10, 416a/06, 425a/02, 429b/05, 434a/06, 434b/03, 435b/10, 435b/11, 435b/11, 435b/12, 445b/08, 445b/09, 445b/12, 447b/13, 449a/12, 456b/04, 456b/10, 464a/16, 465a/14, 466a/07, 466a/10, 483a/04, 487b/07, 487b/07, 489a/01, 489a/01, 491a/08, 498b/03, 498b/04, 500a/17, 501a/09, 502b/05, 503a/05, 503a/09, 503a/09, 504a/06, 506b/17, 506b/17, 508a/05, 510b/11, 513b/15, 515b/02, 517b/13

[=93]

2. Zamir. Hepsi olmayıp içlerinden birkaçı, kimi.

b.+ları 472b/14, 472b/14, 472b/14

b.+nı 367a/15, 367a/16

b.+nıñ 348a/02, 392a/11, 439b/09, 439b/10, 442a/01

b.+sı 395b/10, 407a/11, 433b/13, 435b/08, 435b/09, 435b/13, 445b/10, 460a/15, 473a/03, 480a/02, 483b/06, 483b/07, 496a/09, 497b/13, 503b/03, 516a/16, 516a/17

b.+sın 465b/03

b.+sını 392a/11

[=29]

baźl Ar. Esirgemeden bol bol verme, sarfetme, harcama.

b. (ĥātım-ı baźl) 365a/16

b.+ı 390a/07

b.+ı (saḫā u baźl) 396b/02

b.+ıdın 393b/14, 397a/15

b.+ınıñ 392a/17

b. u saḫā 392b/05

[=7]

bazm Far. Eğlenceli yiyip içme ve sohbet meclisi, meclis, toplantı.

b. 365b/02

b. (maƟreke-i bazm) 340a/05

b. (navā-yı sāz u bazm-ı Ƒışrat) 363a/15

b.+dın (ayvān-ı bazm) 502b/15

b. durur 467a/08

b.+ġa 434a/03

b. heneggāmı 389a/17

b.+ı ḫāś tüz- 366a/16

b.+ı şāhāna 460b/14

b.+ı ṭarab ḳıl- 476b/01

b.+ıñnı 367b/17

[=11]

bazr Ar. Aydınlık, parlaklık.

b.-ı kavār 349b/14

[=1]

bāzū Far. Kol; mec. güç, kuvvet.

b. (**barz u bāzū**) 494b/09

b.**+sı bile (zor-ı bāzū**) 379a/01

b.+sıdın 363b/14

b.+sınıñ 396a/03

b.-yı ıḳbāl 507b/07

[=5]

bed-kīş Far. Merhametsiz, katı yürekli; kâfir.

b.+ler (mudabbır-ı bed-kīş) 348a/16

[=1]

Beder-kent y.a. Çagıllı-geriş, Taş Havz ve Hılali mahallerine yakın bir bölgedir.

B. 436a/15

B.+de 407b/16, 436a/16, 436b/01, 452b/04

B.+ge 465b/14

B. ĥavālīsı 414a/13, 452a/12

B. ĥavlī 424b/12

B.+ni 437a/15

[=10]

Beġ ØAlī Mīr-āb k.a. Kızıl Takır bölgesine yakın bir mahalde yapılacak kazı için asker toplayan komutanlardan biridir.

B. 434b/11

[=1]

Begenç Bég k.a. Marv Tekesi halkındandır.

B.+niñ 441a/01

[=1]

behremendlik bk. bahramandlıġ.

b vesar-afrāzlıġyétkür- 423b/17

[=1]

bekevül Moğ. Aşçı; hükümdara çıkan yemeği kontrol etme görevini yapana verilen rütbe.

B. tīrası 489b/11

[=1]

Bekéş Mutavallī k.a. Avaz Durdı'nın babasıdır. Oğlu gibi kendisi de ordunun topçu birliğindendir.

B. érdiler (Bekéş Mutavallī ve oġlıØAvaż Durdı) 485a/17

[=1]

Beki Yüz Başı k.a. Ordunun şamhalcı sınıfından bahadır bir serdardır.

B. 345b/05, 428b/08, 468b/07

[=3]

belki Olabilir, olabilir ki, bir ihtimale göre, muhtemelen; hatta, bile.

b. 337b/14, 343a/06, 350b/01, 354a/10, 381a/03, 382b/13, 394a/10, 461b/04, 475a/16, 505a/15, 523a/14

[=11]

belkim belki'nin halk ağzında görülen şekli.

b. 340b/03, 347a/13, 369b/13, 389a/16, 390b/09, 395a/16, 396b/12, 422a/12, 431a/09, 449a/05, 462b/14, 474b/06, 476b/07, 477a/14, 497a/17, 500a/07, 503a/13, 503b/08, 505a/05, 505b/14, 506a/04, 506a/05, 521b/01

[=23]

bende-perverlik Adam kayırma, onlara bakıp ikram etme.

b. (Øācız-navāzlıķ u bende-perverlik) 352b/09

[=1]

bendelik bk. bandalıķ

b. 374b/02, 392a/01, 495b/13

b. (esīrübendelik) 352b/06

b. (ızhār-ı Óubūdıyyat ve bendelik) 400a/10
b.+din (kemāl-i bendelik) 420b/08
b. ḳıl- 400a/10
[=7]

Berāmik kv.a. Barmakīler, Barmak sülalesinden, aslen Horasan'ın Belh şehrinden, cömertlikleriyle tanınan ve zeki insanların hâmisi olarak bilinen ailenin mensupları olan soylu kimseler.
B. (āl-ı Berāmik) 391b/14
[=1]

Berdi ÓAlī Nayıb Şāh-ābādī k.a. Kürt halkından olan bir at hırsızını yakalaması sebebiyle metinde adı geçmektedir.
B. 441a/17
[=1]

Berdi Atalıḳ k.a Ahal Tekesinden olup bu vilayetin büyüklerinden kabul edilen han atalıkı.
b. 387a/16
[=1]

Berdi Bahādur k.a. Muhammad Nıyāz Kerçek ile çeşitli akınlarda görev yapmış bir komutandır. Aral'ın yönetimini Muhammad Nıyaz ile beraber üstlenerek biy unvanı ile Muhammad Rahim Han tarafından onurlandırılmıştır. Kök Özekli halkındandır. Krş. Berdi Bahādur Biy
B. 339a/01, 339b/03, 342a/02, 343b/14, 345b/05, 349b/07
B.+ġa 341b/15
B.+nı 342a/15, 360a/08
B.+nıñ 340a/16, 357b/04
[=10]

Berdi Bahādur Biy k.a. bk. Berdi Bahādur.
B.+ni 361a/05
[=1]

Berdi Bég k.a. Buhara elçisidir.
B. 375a/14
[=1]

Berdi Biy k.a. Kahlan kalesi'ne ve Buhara'ya yapılan akınlarda çarpışmış bir askerdir.
B. 400a/17, 445b/12, 480b/17
B.+ni 445a/17
[=4]

Berdi ĦanTatar k.a. Yomut halkının ileri gelenlerindendir.
B. 486b/15
[=1]

Berdi Inaḳ k.a. Çağatay ınaklığı görevinde bulunmuştur. Aynı görev kendisinden önce babası tarafından da üstlenilmiştir. Krş. valad-ı Hudây Berdi Inak.
B. 375a/16, 405a/13, 406a/08, 422b/17, 466b/11
B.+ġa 375b/07
B.+nı 405b/04, 410a/14, 466b/06, 466b/10
B.+nıñ 375a/17
[=11]

beri (< Eski Türk. berü) 1. İki uzaklıktan daha yakın olanı, yakın, daha yakın yer.

b. çıḳ- 428b/14

[=1]

2. Ayrılma hâlinden sonra geldiğinde "belli bir yerden ve zamandan bu yana" anlamı verir, bir işin başlangıç yerini ve zamanını gösterir.

b. (-din beri) 384b/14

[=1]

béçin Maymun; 12 Hayvanlı Türk takvimindeki dokuzuncu yılın adı.

b. yılı 392b/03, 512b/10, 514a/07

[=3]

bédev Soylu cins at, küheylan, Arap atı.

b.+ler 422b/05, 443b/09, 491b/15

[=3]

bég Devletin ileri gelenlerine verilen bir unvan, bey. Krş. biy.

b. 343a/04, 449a/03

b. (meźkūr bég) 406a/14

b.-i meźkūr 383b/16, 412b/09, 452b/10, 352a/15

b.-i mūmā-ılayh 352a/16

b.-ı muşārun-ılayh 357a/10

b.-i felek-martaba 512a/08

b. ileri (on bégi) 490a/09

b.+larıġa 448a/04, 495b/08

b.+ler 393b/10, 499b/01

b.+leri 412a/09

b.+ni 356a/07

[=16]

bég-zāda Far. Bey oğlu, beyzâde.

b.+lar 511b/04

[=1]

Bég ʹAlī Mīr-āb k.a. Çeşitli akınlarda görev almış önemli bir komutandır.

B. 342a/13, 343b/05, 434a/06, 452a/06, 453b/10, 490a/01, 497b/16

B.+nıñ 498b/14

[8]

Bég Balta Mīr-āb k.a. Muhammed Rahim Han'a bağlıdır. Nokuz-Mankıt askerlerinin yanında yer almıştır. Tekeli düşman askerlerinin ellerinden kurtulup özgürlüğünü kazanmış bir kimsedir. Krş. Bég Balta Mīrāb Nokuz.

B. 385a/02

[=1]

Bég Balta Mīrāb Nokuz k.a. Önemli bir komutandır. Sagça kuduku civarında yapılan şikarda bulunmuştur. Krş. Bég Balta Mīrāb.

B. 368b/07

[=1]

Bég Nažar Yüz Başı k.a. Buhara akınına katılan askerler arasında adı geçmektedir.

B. 481a/04

[=1]

Bég Nıyāz Nāyıb k.a. Kızılbaş elçilerine gönderilen yardımcıdır.

B.+nı 428b/03, 458b/13

[=2]

Bég Pūlād Yüz Başı k.a. Kıpçak çapavulu ve Egri-güzar kalesinin tamiri gibi

çeşitli görevlerde bulunmuş bir askerdir.
B. 510b/06
B+nı 428b/08
[=2]

Bég Témür Āẖūnd k.a. Kazak ulusunun mütemekkin olduğu navahinin kadısıdır. Areng Gazi Han'ı kardeşi Şir Gazi Han'a karşı kışkırtan kimsedir. Şir Gazi Han'ın bu mücadelede galip taraf olması sonrası Ahund ve Areng Gazi'ye bağlı olan küçük kardeş Arda Gazi Töre zindana hapsedilir. Krş. Āẖūnd.
B. 456a/06
B.+nı 455b/17
B.+nıñ 456b/17, 458a/08, 463b/03
[=5]

Bégi Cān Bég k.a. Buharalıdır. Haca Kenefsi kentinin halkına esir olur, öldürülmek istenmiştir. Krş. Bégi Cān Bég Buẖārī.
B. 471b/14, 471b/15, 471b/17
[=3]

Bégi Cān Bég Buẖārī k.a. bk. Bégi Cān Bég
B. 471b/06
[=1]

Bégi Sar-dār k.a. Safar halkının elçilerindendir.
B. 488a/05
[=1]

Bégi Yüz Başı k.a. Ordunun şamhalcı sınıfından bir serdardır.
B.+nı 416b/12
[=1]

Bégler Ħan k.a. Derrī-gezniñ ĥākimi
B. 387a/06
B.+dın 400a/04, 407a/03
B.+ġa 387b/07, 399a/11, 399b/13, 441b/17
B.+nıñ 398b/14, 400b/15, 441a/13, 459b/12
[=11]

béglik Bey olma durumu.
b. 407b/08, 449b/09
[=2]

Bék Nıyāz Nāyıb k.a. Ḳızılbaşlardan Nacaf ØAlī Han'a bağlı kadı Mulla Murad Ali diğer hanların elçilerinin yanısıra Bek Nıyaz Nayıb'ın yardımcılığında Kılıç Nıyaz Bay'ın havlisine itaat etmek amacıyla ulaşmıştır.
B.+nıñ 430b/15
[=1]

Bék Töpe y.a. Amu deryasına yakın bir bölgede bulunur.
B. 467b/13
B.+sıġa 469b/17
[=2]

bél (Eski Türk. bil) Vücudun orta kısmı.
b. bağla-"ümitle bağlanmak, güvenmek, inanmak" 523a/05
b.+ıġa 501b/10
b.+ıġa bağla- 422a/04
b.+ide 366b/08
b.+larıġa ḳuşa- 474a/06

b.+larıġa bağla- 502b/08
b.+leride 398a/05
b.+lerige 396b/14
[=8]
bélgür- Meydana çıkmak, zuhur etmek, tezâhür etmek.
b.-üp 388b/09
[=1]
bér- 1. İletmek, eriştirmek.
b.-di 367a/16
b.-diler 465a/11
b.-ip 337b/05
[=3]
2. Biriyle evlendirmek ya da hediye kasdıyla kız vermek.
b.-ür mén 348a/16
[=1]
3. (Karşıdakine iletmek istenen fikir, haber, emir, öğüt vb. bir şeyi) bildirmek.
b.-geyler 410b/16
b.-diler 494a/03
b.-ip 413b/03, 467a/02, 467a/05
[=5]
4.(Bir hâli bir kimse ya da yerde) hâkim kılmak, hâsıl etmek.
b.-ip 467a/13, 443b/06
[=2]
5. Düzenlemek, tertip etmek.
b.-di 491b/11, 459b/14
b.-diler 351a/11
b.-ip 352a/10, 387b/04, 401a/06, 439a/16, 457a/04, 465a/05, 491b/04, 500b/07, 501a/11, 506a/10, 507b/15
b.-ip durur 351a/06
b.-ip dururlar 486b/14
b.-mek 392a/16
b.-ürler 504b/07
[=18]
6. Katmak "tat vermek"
b.-ip 340b/06
[=1]
7. Bir meseleyi hükme bağlamak.
b.-e al- 338b/04
b.-ip dururlar 359b/12
[=2]
8. Karışmak, müdahale etmek.
b.-di 390b/14
b.-ip 396a/04
[=2]
9. Ortaya çıkarmak.
b.-di 362b/17, 378a/11, 394b/01
b.-ür 366b/09
[=4]
10. Müsâade vermek.
b.-di 401a/08, 405b/07, 410a/13, 424a/01, 443a/13, 459b/01
b.-diler 458b/13
b.-gen 521a/11
b.-gendin soñra 516a/07
b.-ip 406a/11, 429a/10, 440a/16, 444a/09, 451a/13, 458b/04, 487a/13
b.-ıp dururlar 448b/05, 455b/08, 463b/12
b.-ip érdi 465b/03
[=20]

11. Kuvvetli ve galip durumda iken mağlup ve teslim olana canını bağışlamak, onu korumak.

b.-iñ 417a/04

b.-ıp dururlar 502a/11

[=2]

12. Can vermek.

b.-din 436a/05

[=1]

13. (Ad, soyadı, unvan, lakap, sıfat vb. kelimelerle) koymak, izafe etmek.

b.-ip 443a/04

[=1]

14. Uygun bulup rıza göstermek.

b.-genin 468a/03

b.-mey 376a/11

b.-meyin 347a/14

[=3]

15. Atı mahmuzlamak.

b.-diler 395b/05

b.-ip 359b/01, 401b/16, 416b/01, 427a/03, 443b/04, 444b/09, 462b/11, 469b/13, 472a/06, 505a/08

b.-miş 364b/05

[=12]

16. Destek ve takviye vermek.

b.-ip 366b/11

[=1]

17. İlerlemek.

b.-ip 370a/12

[=1]

18. Revaç vermek, değerini arttırmak.

b.-di 372b/07, 372b/09

b.-ür érdi 522a/14

[=3]

19. Taahhüt vermek

b.-di 413a/01

[=1]

20. mec. Varlığını hissettirecek, kendini ortaya koyacak şekilde seslenmek, ses vermek

b.-gen 346b/14

b.-ip 385b/13, 436a/07

[=3]

21. Yardımcı fiil eki almış fiillerden sonra yardımcı fiil gibi kullanılarak tezlik bildirir.

b.-sünler 377b/10

[=1]

b.-aḳ üylük bér- 410a/17, 415b/06

b.-amān bér- 417a/04, 502a/11

b.-ārāyış bér- 491b/11

b.-aş bér- 337b/17

b.-aş u ṭaǾām bér- 337b/05

b.-bahā bér- 385a/16

b.**-bār-ı Ǿām bér-** 459b/14

b.-cām-ı Ǿışrat bér- 373b/04

b.-cān bér- 436a/05

b.-cazā bér- 367a/16

b.-cılā bér- 366b/09

b.-cılva bér- 362b/17

b.-çek bér- 413a/01

b.-dādın bér- 346b/14, 385b/13, 436a/07

b.-dast bér- 390b/14, 396a/04

b.-fath-nama bér- 430a/06

b.-ġan bér- 384a/13, 386b/10, 455a/14

b.-goş-māl-ı balīġ bér- 413b/03

b.-güźāriş bér- 521a/11
b.-**ħabar**bér- 494a/03
b.-ħazānabér- 365a/17
b.-hazīmat bér- 346b/07
b.-ı cāzat bér- 448b/05, 455b/08, 516a/07
b.-ı cāzat u ruħśat bér- 463b/12
b.-ı nǾıķād bér- 507b/15
b.-ı ntıžām **bér-** 504b/07
b.-ıźn bér- 458b/04, 487a/13
b.-ıźn u ruħśat bér- 429a/10
b.-ķarār bér- 338b/04, 359b/12
b.-ķız bér- 348a/16
b.-körnüş bér- 387b/04
b.-ķuvā bér- 366b/12
b.-liklik-i zar bér- 365a/17
b.-maħlaś bér- 443a/04
b.-maza bér- 340b/06
b.-mıhmīz bér- 359b/01, 364b/06, 395b/05, 401b/16, 416b/01, 427a/03, 443b/04, 444b/09, 462b/11, 469b/13, 472a/06, 505a/08
b.-nāma bér- 403a/16
b.-nasaķ u nıžām **bér-** 500b/07
b.-navāzış-nāma bér- 495b/08
b.-nışān bér- 394b/01
b.-nıžām bér- 486b/14
b.-nöker bér- 415b/05
b.-ötkere bér- 377b/10
b.-ravāc bér- 372b/09, 522a/14
b.-rıżā bér- 347a/14, 376a/11, 468a/03
b.-ruħśat-ı ınśırāf bér- 406a/11
b.-ruħśat bér- 401a/08, 410a/13, 424a/01, 440a/16, 443a/13, 444a/09, 451a/13, 458b/04, 458b/13, 459b/01, 465b/03, 487a/13, 516a/07
b.-ruħśat u ıcāzat bér- 405b/07
b.-rūy bér- 378a/11
b.-śadaķa bér- 465a/11
b.-sar-mū bér- 363a/17
b.-sıyāsat-nāma bér- 408b/05
b.-şikest bér- 346b/07, 443b/06
b.-taǾaddī u tanbīh bér- 467a/02
b.-tanbīh-ı balīġ bér- 410b/16
b.-tanbīĥ u goş-māl bér- 467a/05
b.-taraķķī bér- 370a/12
b.-tartib bér- 351a/06, 351a/11, 352a/10, 401a/06, 439a/16, 457a/04, 465a/05, 501a/11, 506a/10
b.-tarvīc bér- 372b/07
b.-teskīn bér- 467a/13
b.-toy bér- 392a/16
b.-yer bér- 413a/09, 439a/01, 504b/01
b.-zīb u ārāyış bér- 491b/04
[=116]
b.-di 373b/04, 396b/05, 413a/01, 413a/09, 459b/14, 460b/16
b.-diler 450a/16
b.-gen 346b/14
b.-geyler 410a/17
b.-ip 337b/08, 337b/17, 340b/06, 346b/07, 373a/06, 385a/01, 385a/16, 396b/05, 396a/17, 403a/16, 408b/05, 419b/07, 430a/06, 435a/13, 436a/06, 439a/01, 460b/12, 490b/10, 495b/08, 504b/01
b.-ıp durur 358b/02, 385b/13

b.-ıp dururlar 357a/10, 359b/16, 446b/08, 454b/12, 455a/14
b.-mek 392b/10, 522b/09
b.-mekdin 384a/13, 386b/10
b.-mes 430a/16
b.-mey 363b/06
b.-meyin 363a/17
b.-miş érdi 364b/05
b.-ür 365a/17, 365a/17, 450a/09
b.-ür mén 348a/16
b.-ürge 396a/16
b.-ürmiz 415b/05, 415b/06
[=51]
Bérdi Inaḳ k.a. Pahlavan Yafı diye bilinen bölgedeki kazı çalışmasının tamamlandığı gün Buhara elçisinin yanındaki kimse olarak metinde zikredilen Berdi Inak babasından sonra Çağatay ınaklığı mansabı ile şereflendirilmiştir. Krş. Berdi Inaḳ.
B. 413a/03
[=1]
bérdür- Vermesini sağlamak, vermesine sebep olmak.
b.-üp 393a/03, 396b/11, 401a/01
[=3]
b.-azim-ı tartib bérdür- 393a/03
b.-tartib bérdür- 396b/11, 401a/01
[=3]
béri bk. beri
b. (-dın béri) 352a/03, 356a/16, 356b/04, 356b/06, 369b/12, 370a/10, 370a/15, 466b/01, 477a/03, 484a/06, 498b/12, 509b/13, 516a/02, 518a/08, 520a/10
b. (-din béri) 384b/06
[=16]
béril- 1. Karşıdakine iletilmek istenen fikir, haber, emir, öğüt vb. bir şeyin bildirilmesi.
b.-gen 421a/16
b.-gey 419a/10
[=2]
2. Tertip edilme.
b.-di 399a/01
b.-ıp durur 400b/13
[=2]
3. Müsâade verilme.
b.-di 407a/06, 413a/17, 428b/02, 441b/06, 441b/09
b.-gendin soñra 412a/04
b.-ıp durur 426a/04
[=7]
b.-goş-mālı béril- 419a/10, 421a/16
b.-ızn u ruhsat béril- 441b/09
b.-ruhsat béril- 407a/06, 412a/04, 413a/17, 428b/02, 441b/06
b.-ruḥśat-ı murācaʾat béril- 426a/04
b.-tartib béril- 399a/01, 400b/13
[=11]
b.-di 446b/03
[=1]
béş Dörtten sonra, altıdan önce gelen sayının adı. Dörtten sonra, altıdan önce gelen sayınını adı.
b. (miñ béş yüz) 474a/01

b. (on béş) 342a/16, 350b/12, 433a/03, 435a/07, 451b/01, 469b/05, 469b/16, 472a/08, 506a/08, 506b/07, 506b/14
b. (otuz béş) 433a/10
b. (seksen béş) 457b/04
b. (seksen béş miñ) 468b/17
b. (tört béş) 337a/02, 355a/14, 356b/17, 427b/13, 428b/14, 503a/17
b. (yigirme béş) 430b/01, 455a/04
b. altı 409b/12, 435a/03
b. at 407a/10
b. ay 338b/02
b. ay burun 337b/11
b. batman 508a/16
b. çofan 427b/14
b. dakika 338a/14
b.+de (miñ ikki yüz on béş) 369b/12
b.+de (miñ ikki yüz ottuz béş) 460b/06
b.+**de durur érdi (miñ dağı ikki yüz yigirme béş) 387b/14**
b.+de durur érdi (miñ iki yüz dağı éllik béş) 390b/04
b.+de durur érdi (miñ ikki yüz ottuz béş) 459a/05
b.+din birindin 385a/09
b.+din (yigirme béş) 383b/10
b.+i (on béş) 485a/03
b.+i durur érdi 405a/03
b.+i durur érdi (on béş) 454a/06
b.+ide 384b/03, 419b/14, 440b/13
b.+ide (on béş) 370a/02, 410a/04, 410b/04, 455b/03, 459b/07, 475b/15
b.+ide (on béşi) 475a/10
b.+ide (yigirme béş) 401a/08, 405a/10, 405b/03, 438a/14, 459a/12, 471a/12, 471b/02
b.+ide (yigirme béş) 412b/15
b.+ide durur érdi (yigirme béş) 439b/15
b. kerret 520a/12
b. kimse 451b/06, 478a/06, 493a/02
b. kişi 479b/15
b. kün 361a/13, 368b/17, 411b/09, 414b/13, 430a/06, 434b/07, 463a/02, 483a/17, 500a/11
b. kün burun 455a/09
b. künlük 462b/06
b. manzıl 481b/16
b. miñ 410b/05
b. ŧılā 433a/15
b. yaş 457b/07
b. yıl 356b/04
b. yüz 339a/01, 359b/09, 378b/13, 382b/05, 467b/13, 469b/15, 470a/03, 495b/07
[=89]

Béş Arıġ y.a. Damulla Yusuf Katagan bu navahinin reisidir. Hezaresp'in batısındaki bir bölgenin adı.
B. 371a/04, 371a/08
B. Ħıtāyınıñ samtı 412a/08
[=3]

Béş Arıķ kv.a. Béş Arıġ bölgesinde mütemekkin olan halkın adıdır.
B. 403b/03
[=1]

Béş Töpe y.a. Han Keçü bölgesinin mukabelesinde veYılan kırı bölgesindeki deryanın yakınında bulunan mahaldir.
B. 337a/16
B.+ġa 459a/09
[=2]

Béşikli y.a. Buhara yolu üzerinde bulunan Min-Bulak ile Kullar kalesine yakın bir mahalde yer alan bölgedir.
B. 518b/04
[=1]

béşlençi Beşinci
b. 406b/06
b. (on béşlençi) 390b/03, 459a/03, 464a/10
b.+de (yigirme béşlençi) 454b/13
b. kün 446b/16, 515a/09
b. küni 398b/09, 407a/06, 413a/02
b.+side (on béşlençi) 511a/06
b. yıl (on béşlençiyıl) 413b/01
[=12]

béze- Süslemek, donatmak.
b.-diler 496b/01
b.-p 422a/08
[=2]

bézel- Donatılmak.
b.-ip 365b/04
[=1]

bıdaǾ Ar. Sonradan meydana çıkan şeyler.
b. 389a/13
[=1]

bıdāl Ar. Bir şeyi başka bir şeyle değişme.
b.+ġa 518a/11
[=1]

bıdǾat Ar. Sonradan türeyen şey, yeni âdet.
b. (hādım-ı bunyān-u'l-bıdǾat ve'l-ıśyān-ı bāśıt-ı bısātu'l-amn ve'l-amān) 521b/17
b. (hādım-ı erkānu'l-bıdǾatu'ž-žullām) 475b/17
b. (māĤıyyu'l-bıdǾat ve'n-nıfāḳ) 455a/07
b. (māĤıyyu'l-bıdǾat ve't-tuġyān ve'n-nıfāḳ) 495b/07
b. (māĤī-yı rusūmi'l-bıdǾat ve'l-Ǿudvān) 390a/01
b. (māĤī-yı rusūmi'l-bıdǾat ve'l-Ǿudvāni'l-mustanśır mina'n-naśīrı'l-meliki'l-mustaǾān) 412b/01
b.+ın 363a/05
[=7]

bıhışt Far. Cennet.
b. (ġayrat-ı bıhışt-ı barīn) 377a/07, 460b/14, 484a/17, 505a/15
b. dék 506a/06
b. érdi (reşk-i bıhışt) 393a/15
[=6]

bıhışt-āsā Far. Cennet gibi.
b. 394a/08
[=1]

bıhışt-aŝar Cennet alâmeti.
b. 441a/06
[=1]

bıhışt-āyīn Cennet usûlü, âdeti.
b. (maǾreke-i bıhışt-āyīn) 395a/06
[=1]
bıhışt-nışān Cennete yerleşen, cennette kalan, cennet gösteren.
b. 519b/05
b. ḳıl- 409a/14, 437a/16, 499b/14, 519b/06
[=5]
bıhışt-nışāna bk. bıhışt-nışān
b. (toy-ḫāna-ı bıhışt-nışāna) 396a/09
bıhrām-gīn Hızlı, dayanıklı.
b. 436a/08
[=1]
bılā-ġāyat Sonsuz, nihayetsiz.
b. (tafarruĥ-ı bılā-ġāyat) 431a/05
[=1]
bılā-nıhāya Nihayetsiz.
b. bile (navāzış-ı bılā-nıhāya) 348a/05, 441a/16
b.+ġa (navāzış-ı bılā-nıhāya) 433a/11
[=3]
bılā-śāf Sıra olmadan, sırasız.
b. 376b/01
[=1]
bılā-tavaḳḳuf Beklemeksizin, durmaksızın.
b. 344b/05
[=1]
bılā-tımŝāl Timsalsiz.
b. (şamĥāl-ı bılā-tımŝāl) 416b/15
[=1]
bılād Ar. Beldeler, şehirler.
b. (ḳılāǾ u bılād) 393b/08, 394b/11
b. (né śaĥārī u né bılād) 365b/17
b. ét- (mafĥar-ı ḳılāǾ u bılād**)** 505a/09
b.+ı (cahān bılādı) 421a/13
b.-ı maĥfūža 500a/12
b.+ınıñ (Ħurāsān bılādı) 404b/14
b.+nı 467b/01
b. u amśār 370a/15
[=9]
bınā (< Ar. bināǿ) Barınmak veya belli bir maksat için kullanılmak üzere yapılmış her türlü mîmârî eser, yapı; kuruluş, yapılış, bünye.
b. 388a/06
b. ḳıl- 371a/01, 458a/04
b. ḳıldur- 511b/10, 521b/12
b.+sı (muvāsā ve dostlıġ bınāsı) 521a/06
b.+sı (muśālaĥa bınāsı) 359b/14
b.+sın (mülk bınāsı) 389a/14
b.+sınıñ (musulmānlıġ bınası) 371a/16
b. tap- 393a/13, 436b/16, 465a/04, 521b/11
b.-yı Ǿālī 457b/05
b.-yı fıtan 499a/12
b.-yı ĥāna-ı dīn-ı rıfǾat 363b/17
b.-yı ĥātır 483b/03
b.+yı ĥayr 388a/04
b.-yı ĥūş-zīnat 511b/09
b.-yı Ǿımārāt 467a/11
b.-yı ıstıḳāmat 445b/05
b.-yı ıstıḳrār 447a/07
b.-yı muśālaĥa 359b/16
[=23]

bınāǿan-Ǿalayh Ar. Bundan dolayı, bunun üzerine.
b. 349b/03, 371a/11
[=2]
bırādar
b.+ı 377a/01
b.-ı arcmand 488b/13
b.-ı arcmand-saǾādat 482b/08
b.-ı arcmand-saǾādatmandī 510a/02
b.-ı arcmand u aḥavīy 389a/09
b.-ı kirāmī 520b/01
[=6]
bırādar-zāda Far. Erkek kardeş çocuğu, yeğen.
b.-ı ve dast-parvarda-ı Mūnıs Mīr-āb 390b/06
b.+sı 358b/02, 361a/02
[=3]
bısāṭ Ar. Yayılan şey, yaygı; mec. dünya.
b. (cahān-ı bāsıṭ-ı bısāṭ) 397b/06
b. bol- (taḳbīl-ı bısāṭ) 342b/16, 375b/09, 385a/05, 437a/09, 438b/06, 450a/13, 482b/15
b.+ı (fırāş u bısāṭ) 351b/07
b.+ların (asbāb u bısāṭ) 446a/09
b. (bāsıṭ-ı bısātu'l-amn ve'l-amān) 376b/13, 460b/03, 521b/17
[=13]
bısāṭ-boslıḳ (İhtiram amacıyla) Yaygı öpüş.
b. 514a/02
[=1]
bıstar Far. Döşek.
b.+ı (saltanat bıstarı) 336a/16
b.-ı bahcat 476b/02
b.+ıġa 510b/13, 516a/02, 521a/16
[=5]
bıstar-ārā Döşek süsleyici, döşek süsleyen. Varlığı ile döşeğe renk getiren.
b.+yı ıstırāĥat 420b/16, 499b/17
[=2]
bısyār Far. Çok.
b. (darāhım-ı bısyār) 420b/06
b. (ġanāyım-ı bısyār) 421b/02, 433b/07
b. (leşker-i bısyār) 497a/06, 510a/17
b. (maşaḳḳat-ı bısyār) 420a/04, 425a/12
b. (muĥāraba-ı bısyār) 428a/14
b. (muĥārabāt-ı bısyār) 445b/15, 467a/16, 475a/05
b. (muḳātala-ı bısyār) 497a/16
b. (nuźūrāt-ı bısyār) 350b/06
b. (usarā-yı bısyār) 381b/13
b.-ı žuhūr 497b/07
[=15]
bıtāǿyīdu'l-meliku'l-mustaǾān Ar. "Kendisinden yardım beklenilen melikin vekaleti" anlamında bir övgü cümlesine ait sözlerdir.
b. 499a/13
[=1]
bıtāǿyīdu'l-meliku'l-**mannān** Ar. "İhsanı bol melikin vekaleti" anlamında övgü cümlesine ait sözlerdir.
b. 458b/17
[=1]

bıyābān Far.(bıyābān- bayābān) Çöl, sahra

b. (Óāzım-ı daşt u bıyābān) 510b/08

b. bol- (mavtın-ı ġol-ı bıyābān) 369b/14

b.+dın soñra 472a/07

b. érür 339a/15

b.-ı bi-pāyānda 381a/16, 382b/14

[=6]

Bıyābānça ḳalÓası y.a. Sagça kuduku bölgesine yakın bir kaledir.

B.+ġa 431b/08

[=1]

bıyābānī Ar. Aşiret.

b.+ġa 379a/14

[=1]

bi- (Ar. harf-i cer) Harf-i târif (el) almış Arapça kelimelerin başına gelen ve bunlara "ile" anlamı katarak zarflar teşkil eden ön ek. Harf-i cer "bi-" aynı mânâ ile Arapça isim tamlamalarının başında harf-i târifsiz de kullanılır.

bi-aĥlāḳ Ahlak ile.

b.+ı'l-meliki'l-mannān 403a/06

[=1]

bi-Óavn Yardım ile.

b.+i'l-meliki'l-vahhāb "Çok bağışlayıcı olan melikin yardımı ile" 523a/17

[=1]

bi-Óıcālat (Harf-i cer "bi-" aynı mânâ ile Arapça isim tamlamalarının başında harf-i târifsiz de kullanılır) İvedilikle, acele ile.

b.+i'l-vaḳt 386b/06

[=1]

bi-Óınāyatİ nayet ile.

b.+i'l-meliki'l-mustaÓān 509a/10

[=1]

bi'l-Āgāhī ıbn Ér Nıyāz Bég Er Nıyaz Bey'in oğlu Āgāhī ile

b. (Muĥammad Rıżā Mīr-abu'l-mutaĥallıś bi'l-Āgāhī ıbn Ér Nıyāz Bég) 390b/06

[=1]

bi'l-cumla Herkes, her şey.

b. 360a/06

[=1]

bi'l-ĥayr ve'ž-žafar Hayır ve zafer ile.

b. (ĥatama'llāhu taÓālā bi'l-ĥayr ve'ž-žafar) 452b/08

[=1]

bi'l-ıstıḳlāl bağımsızlık ile.

b.+ı durur (vālī-ı bi'l-ıstıḳlāl) 387a/06

[=1]

bi'l-kül (< bi'l-küll) Tamamıyle

b. 352a/05, 384b/15, 389b/13, 484a/12, 484a/15, 520b/17, 522b/04

[=7]

bi'l-Mūnıs Munıs ile.

b. (**şīr-i Muĥammadu'l-mulaḳḳab bi'l-Mūnıs**) 350a/12

[=1]

bi-nuśrati'l-meliki'l-mannān "İhsanı bol melikin zaferi ile" anlamında övgü cümlesine ait sözlerdir.

b. 336b/06

[=1]

bi-rāhihi O'nun yolu ile.

b. 433b/03

[=1]

bı’ś-śavāb Doğrulukla.

b. (va’llāhu aǾlamu bı’ś-śavāb) 410a/17

[=1]

bi’t-tavālī Devam ile.

b.+nı (Ǿalā-ruǾūsu’l-fuḳarā-ı bi’t-tavālī) 337a/08

[=1]

bi-taǿyīd Kuvvetlendirme, sağlamlaştırma ile, doğrulama ile.

b.+u’l-meliki’l-mustaǾān 397b/06

[=1]

bi’ž-žafar Zafer ile.

b.+nıñ (ḥatama’llāhu bi’ž-žafar) 409a/07

[=1]

bi’n-nižām Usûl, tertip ile

b.+dın (bi’n-nižām ve’n-nasaḳ) 460b/08

[=1]

bī Kelimelerin başına gelen ve dilimizdeki “-siz, -mez” eklerinin anlamını karşılayan ön ek.

bī-Ǿadad Sayısız.

b. u bī-Ĥısāb 446b/08

[=1]

bī-ahmāl Yüksüz olma durumu.

b. 344b/05

[=1]

bī-andāza Ölçüsüz, derecesiz.

b. bağışla- (küll-i nażārat-ı bī-andāza) 448a/14

b. bağışla- (nażārat-ı bī-andāza) 481b/04

b. bağışla- (tarāvat-ı bī-andāza) 402a/15, 464a/07

b. bağışla- (tarāvat u tāza nazāhat-ı bī-andāza) 394a/07

b. yet- (masarrat-ı bī-andāza) 438a/01

b. yétiş- (sarvar-ı bī-andāza) 457a/06

b. yétkür- (tarāvat-ı bī-andāza) 413b/09

b.+lar yétkür- (nażārat-ı bī-andāza) 406a/17

b.+nı bağışla- (tarāvat u tāza ve nazāhat-ı bī-andāza) 440a/06

[=10]

bī-ārām Huzursuz.

b. (bī-ārām u bī-ḳarār) 351a/09

[=1]

bī-āzarm Utanmaz, hayâsız.

b. bol- 416a/09

b. durur érdiler 422b/11

[=2]

bī-bahāna Bahanesiz.

b.+sı 394b/03

[=1]

bī-bāk Korkusuz.

b. ubī-bāş 467a/01

[=1]

bī-baḳā Fani, ebedi olmayan, devamı olmaksızın.

b. bol- 512a/17

b. érür 512a/16

b. u bī-Ĥayā u bī-vafā 522b/15

[=3]

bī-baśar Görmeksizin; anlayışsız, basiretsiz.
b.+nıñ (nā-bekār-ı bī-baśar) 354a/01
[=1]
bī-baş Başsız.
b. (bī-bāk u bī-baş) 467a/01
[=1]
bī-başlıḳ Başlıksız
b. ḳıl- 447b/16
[=1]
bī-bıżāǾat Sermayesiz, malsız.
b. (banda-ı bī-bıżāǾat u ḳalīlu'l-ıstıtāǾat) 390b/04
[=1]
bī-bīş Far. Fazla olmayan.
b. ukem 364b/09
[=1]
bī-bunyād Temelsiz, esassız.
b. 502a/03
[=1]
bī-cān Far. Cansız.
b. bol- 379a/10
b.+ıdın (abdān-ı bī-cān) 444b/14
b. sal- (salāsıl-ı bi-cān) 475a/02
b. ubī-sar 435b/10
b. yat- 436a/01
[=5]
bī-çāra Far. Çaresi olmayan.
b. 368b/02
b.-ı sar-gerdān 352b/09
b.+lar 359a/12, 366b/15
b.+larnı 359b/17
b.+nı 354a/16, 356a/08
[=7]
bī-çūn Kıyas kabul etmez, emsalsiz.
b.+dın (taǿyīdāt-ı Ĥażrat-ı bī-çūn) 386b/16
[=1]
bī-dād Adaletsiz.
b. (cafā u bī-dād) 521b/06
b. bile (tīġ-ı bī-dād) 354a/17
[=2]
bī-dast Far. Elsiz
b. u pā "elsiz ve ayaksız" 383b/16
[=1]
bī-davlatlik Nimet ve mutluluğa ermemiş.
b.+din (kemāl-i bī-davlatlik) 438b/12
[=1]
bī-dırīġ Esirgenmeden, elinden geleni tam olarak yapan.
b. (tīġ-ı bī-dırīġ) 436a/09, 450b/10, 452b/02, 468a/14, 474b/15, 494a/12, 503b/03, 517a/09
b. (tīġ-ı bī-dırīġ-ı damī) 425b/09
b. (tīġ-ı bī-dırīġ-ı sar-afşānlıġ) 349a/14
b. bile (tīġ-ı bī-dırīġ) 515b/07
b.+nıñ (tīġ-ı bī-dırīġ) 417a/01
[=12]
bī-direng Far. Durmayan, dinlenmeyen; süratli, hızlı, çabuk.
b. (ħadeng-i bī-direng) 417a/01
b. bile (ħadeng-i bī-direng) 345b/07
[=2]
bī-ġam Kaygısız, tasasız, kedersiz.
b. ét- 522a/12
[=1]
bī-ġāyat Nihayetsiz, sonsuz.

b. (davlat-ı bī-ġāyat u Ǿınāyat-ı bī-nıhāyat) 403a/08
b. (ḳand-ı bī-ġāyat u nuḳl-ı bī-nıhāyat) 395a/10
[=2]
bī-girān Far. Çok değerli, pek kıymetli, paha biçilemez.
b. 386a/12
b. (laǿālīǿ-ı bī-girān) 511b/06
b. (maşaḳḳat-ı bī-girān) 497b/12
b. (sıpāh-ı bī-girān) 414/08
b. (sıpāh-ı bī-girān) 500a/13
b. bile (ġanāyım-ı bī-girān**)** 504a/04
b. bile (ınǾām-ı bī-girān**)** 504b/13
b. bile (usarā-yı bī-girān) 429b/03
[=8]
bī-girāna "bī-girān" kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan müennes şekli.
b. (Ǿavātıf-ı bī-girāna-ı ḥāḳānī) 344b/10
b. bile (Ǿavātıf-ı bī-girāna) 377b/03, 415a/02
b. bile (ınǾām-ı bī-girāna) 405b/06
b.+dın (Ǿınāyat-ı bī-girāna) 400b/13
b.+dın (marāĥım-ı bī-girāna) 384a/17
b.+ġa (navāzışāt-ı bī-girāna) 359a/01
[=7]
bī-gümān Far. Şüphesiz, muhakkak.
b. 391a/02
[=1]
bī-günāh Far. Günahsız.
b.+larnı 374a/12
b.+nıñ 354b/03
[=2]
bī-ḥabar Habersiz, gâfil.
b. 336b/16, 354a/04, 444b/04, 496a/02, 515a/08
b.+lar 419a/13
[=6]
bī-ḥabarlıḳ Haberi olmama durumu, gâfillik.
b.+ı (bī-ḥabarlıġı) 378b/12, 380a/07
[=2]
bī-ĥad (<bī-ĥadd) Sınırsız, sayıya gelmeyecek kadar çok.
b. 470a/10, 474b/03, 477a/09
b. édi 393b/01
b.-ı vasīǾ u ḳalın 505b/13
[=5]
bī-hamāl Far. Eşi benzeri yok, eşsiz.
b. (Ĥażrat-ı ḥıdīv-ı bī-hamāl) 344b/05
[=1]
bī-ḥānmān Far. Evsiz, ocaksız.
b. (āvvāra-ı bī-ḥānmān) 352b/08
[=1]
bī-ĥayā Haya duygusu olmayan, utanmaz.
b**. (bī-baḳā u bī-ĥayā u bī-vafā)** 522b/15
[=1]
bī-ĥısāb Hesapsız, hesaba gelmeyecek kadar çok.
b. 426a/10, 438a/05, 446a/08, 447b/01, 450a/07, 454a/16, 458a/06, 464b/09, 468b/13, 472b/01, 478b/09, 479a/11, 489a/05, 490a/15, 493b/03
b. (sıpāh-ı bī-ĥısāb) 400b/10
b. (nuḳūd-ı bī-ĥısāb) 449a/04, 457a/11

b. durur érdi (bī-Ǿadad u bī-Ĥısāb) 446b/08

b.-ı amvāl 463a/12

[=20]

bī-hodlıġ Kendinden geçmek, çılgınlık.

b. 485a/01

[=1]

bī-hodlıḳ bk. bī-hodlıġ

b. (mast u bī-hodlıḳ) 403a/12

[=1]

bī-hoş Akılsız, şaşkın, sersem.

b. bol- 465a/08

[=1]

bī-hūda Far. Faydasız, boş, gereksiz.

b. gūylar 494a/06

[=1]

bī-ıntıhā Nihayetsiz, sonsuz.

b. (Ǿışva-ı bī-ıntıhā) 523a/01

b.+nı (aşyā-yı bī-ıntıhā) 491a/05

[=2]

bī-ıstıǾdād İstîdatsız, yeteneksiz.

b. u past-hımmatlıġ 509b/14

[=1]

bī-ıǾtıdāllıḳ Aşırılığa kaçma, ölçüsüzlük.

b. ḳıl- 411b/16

[=1]

bī-ikrāh Tiksinmeden, zorlanmaksızın, kolayca.

b. (bī-zaĥmat u bī-ikrāh) 493b/04

[=1]

bī-kār İşsiz (kimse).

b. (mustaǾıdd-ı bī-kār) 341a/05

[=1]

bī-ḳarār Kararsız.

b. (bī-ārām u bī-ḳarār) 351a/09

b.+ı (ħātır-ı bī-ḳarār) 352b/12

b. u bī-ṯāḳatbol- 456a/09

[=3]

bī-ḳarārlıḳ Kararsız olma durumu.

b**.+dın (ġāyat-ı ıżtırār u nıhāyat-ı bī-ḳarārlıḳ)** 443a/01

[=1]

bi-kerān Far. Sınırsız.

b. bağışla- (ṯarāvat-ı bī-kerān ve naẓārat-ı bī-pāyān) 460b/13

b. bile (bahcat-ı bi-kerān) 508b/06

b. bile (śuǾūbat -ı bi-kerān) 463a/05

[=3]

bī-ḳuvvatlıġ Güçlü olmama hâli.

b. 342b/01

[=1]

bī-lıcām Dizginsiz.

b. u bī-rīsmān 472b/11

[=1]

bī-maġz Far. Akılsız, beyinsiz.

b. 492a/09

b.+ın (sar-ı bī-maġz) 451b/06

[=2]

bi-madār Dayanıksız, vasıtasız.

b. (ĥabāb-ı bī-madār**)** 502a/04

[=1]

bī-mudbır İdbara uğramama, düşkün veya talihsiz olmama.

b. 364b/10

[=1]

bī-muruvvatlıġ Mürüvvetsizlik, insanlık, cömertlik ve mertlikten uzak olma hâli.

b. 511a/13

[=1]

bī-musammā Bir isimle isimlendirilmeyen, mec. belirlenmemiş, tayin edilmemiş.

b. durur (ĥāmıl-ısm-ı bī-musammā) 353b/05

[=1]

bī-navā Far. Nasipsiz, zavallı, çaresiz, mahrum.

b. (Óācız u bī-navā) 392a/13

b.+larnıñ 494a/07

b.ol- 366b/01

[=3]

bī-navālıġ Nasipsizlik.

b.+dın (fart-ı macāÓat u şıddat-ı bī-navālıġ) 342b/02

[=1]

bī-nayl İsteğe ulaşamama, merama erememe.

b.-ı murād yan- 471b/04

[=1]

bī-nažīr Benzersiz.

b. durur ér- (çālāk-ı bī-nažīr) 347b/17

[=1]

bī-nıhāya Sonsuz, bitmez, tükenmez.

b. (nuķūd-ı bi-nıhāya) 402a/17

[=1]

bī-nıhāyat Nihayetsiz, sonu olmayan.

b. 340b/05, 385a/13, 420a/03, 454b/02, 464b/17, 491a/04, 493b/03

b. (ķand-ı bī-ġāyat u nuķl-ı bī-nıhāyat) 395a/10

b. (tamāşā-yı bī-nıhāyat) 431a/04

b.-ı aĥşām 463a/13

b.+ıdın (davlat-ı bī-ġāyat u Óınāyat-ı bī-nıhāyat) 403a/08

[=11]

bī-nıyāz Yalvarmama, rica etmeme.

b. ét- 372a/04

[=1]

bī-pāyān Far. Sonsuz, nihayetsiz; uçsuz bucaksız.

b. (baĥr-ı bī-pāyān**)** 502a/03

b. (cavāhır-ı bī-pāyān) 511b/06

b. (cunūd-ı bī-pāyān) 495b/17

b. (ġanāyım-ı bī-pāyān) 469b/01

b. (marāĥıl-ı bī-pāyān) 510a/13

b. (usār-ı bī-pāyān) 482a/11

b. (usarā-yı bī-pāyān) 504a/03

b. bağışla- (tarāvat-ı bī-kerān ve nażārat-ı bī-pāyān) 460b/13

b. bile (navāzış-ı bī-pāyān) 397b/08

b. bile (usār-ı bī-pāyān) 459b/05

b.+da (bıyābān-ı bi-pāyān) 381a/16, 382b/14

b.+ġa (olca-yı bī-pāyān) 508b/03

[=13]

bī-pīr Bozuk ahlâklı, kötü, pis.

b.+nıñ (Śūfī-ı bī-pīr) 372b/15

[=1]

bī-raĥm Acımasız.

b. (žālım u bī-raĥm u kec-raftār) 522b/08

[=1]

bī-ranc Far. Zahmetsiz, eziyetsiz, ıztırapsız.

b. u kāhış 380b/05

[=1]

bī-rayb Şüphesiz.
b. 460b/12
[=1]
bī-rīsmān İpsiz
b. (bī-lıcām u bī-rīsmān) 472b/11
[=1]
bī-ruḥśat-śāĥıb İzin sahibi olmaksızın, müsâadesiz.
b. 447b/13
[=1]
bī-saǾādat Mutsuz.
b.+nıñ (mufsīdīn-ı bī-saǾādat) 343a/16
[=1]
bī-sāmān Far. Sermayesiz, huzursuz.
b. 502a/03
[=1]
bī-sar Far. Başsız.
b. (bī-cān u bī-sar) 435b/10
b. (gürūh-ı bī-sar u sāmān) 447a/16
b. ḳıl- 435b/10
[=3]
bī-sar-ancām Ākıbeti olmayan, sonsuz.
b. bile (savdā-yı bī-sar-ancām) 343b/08
[=1]
bī-şek Şüphesiz.
b.+dür 388b/12
[=1]
bī-şumār Sayısız, pek çok.
b. (danānīr-ı bī-şumār) 420b/06
b. (darāhım-ı bī-şumār) 372b/03
b. (muĥāraba-ı bī-şumār) 497a/16
b. (muḳātala-ı bī-şumār) 428a/14
b. (muḳātalāt-ı bī-şumār) 467a/16, 475a/05
b. bile (ġanāyım-ı bī-şumār) 381b/13
b. bile (muḳātalāt-ı bī-şumār) 445b/15
b. bile (sıpāh-ı bī-şumār) 497a/06, 510b/01
b. bile (suǾūbat-ı bī-şumār) 425a/13
b. bile (taśadduḳāt-ı bi-şumar) 350b/06
b. çék- (suǾūbat-ı bī-şumār) 420a/04
b.+ġa (usarā-yı bī-şumār) 421b/02
[=14]
bī-tāb Far. Halsiz, güçsüz, bitkin.
b. durur érdi 463a/04
[=1]
bī-tāblıġ Güçsüzlük.
b. 510b/13
b. yétüş- 519b/08
[=2]
bī-tahāşī Korkmadan, sakınmadan, çekinmeden.
b. 474a/04
b. u taǾallul 381b/03
[=2]
bī-tāḳat Güçsüz, kuvvetsiz, dermansız.
b. bol- (bī-ḳarār u bī-tāḳat) 456a/09
b. bol- 342b/02
[=2]
bī-taraddud Tereddütsüz, hemen karar vererek.
b. 339a/16, 391b/07
[=2]
bī-taśdīǾ Can sıkmadan, rahatsız etmeden.
b. 380a/16
[=1]

bī-taşvīş Düzenli; sıkıntısız, zahmetsiz.
b.-ı sıpāh 484b/01
b. u taśdīḲ 371b/14
[=2]
bī-tavaḳḳuf Durmadan.
b. 391b/05
[=1]
bī-vafā Vefasız.
b. (bī-baḳā u bī-ĥayā u bī-vafā) 522b/15
[=1]
bī-vafālıġ Vefasızlık.
b. eyle- 498a/06
b. birle 522b/16
[=2]
bī-vahm Korkusuz.
b. u bāk eyle- 363a/01
[=1]
bī-vuḳūḲ Meydana gelmeme, gerçekleşmeksizin.
b.-ı taraddud 347b/02
[=1]
bī-zāb Keyfiyetsiz, sınıfsız.
b.-ı murād u maḳśad 500b/08
[=1]
bī-zaĥmat Meşakkatsiz.
b.-ı rāh 484b/01
b. u bī-ikrāh 493b/04
[=2]
bī-zavālī Yok olmayanla ya da ortadan kalkmayanla ilgili, devamlılık.
b. (ḳāyıd-ı ıḳbāl-ı bī-zavālī) 420a/05
[=1]
bīḰat Ar. Birisinin hükümdarlığını kabul etmek.
b.+ınıñ 358a/17
[=1]
bīdār Far. Uyanık, uyumama.
b. bol- 405a/06, 479a/11
[=2]
bide Pide.
b.+si 494a/04
[=1]
bīġ Far. Şiddetli nefret, kasıt, emel, fikir.
b. ḳıl- 496b/10
[=1]
bih-būd (Far. bih "iyi" ve būden "olmak"tan) Sağlık, dirlik, iyilik, sıhhat.
b.+ı üçün 348b/02
b. (maḰīşat u bih-būd) 492b/01
[=2]
Bījan-āsā Far. Bījan gibi (İran mitolojisinde kahraman meşhur Rüstem'in kızkardeşinin oğlu).
b. (Rustam-şekve u Bījan-āsā) 435a/16
[=1]
bīl Far. Kenarına ayakla basılıp yere batırılmak sûretiyle toprağı kazarak altüst etmekte kullanılan ucu sivri, kürek veya çatal biçiminde zirâat âleti.
b. 497a/04
[=1]
bil- 1. Değerlendirmek
b.-ġanīmat bil- 354b/08
b.-ġanīmat bil- 356b/13, 484a/16, 508a/12

b.-muġtanam bil- 344b/17, 353a/17 [=6]
2. Kabul etmek, addetmek, saymak.
b.-ekmel bil- 502b/15
b.-lāzım u mutaĥattım bil- 414a/05 [=2]
3. yard. f.-e zarf-fiil eki almış bir fiilin sonuna geldiği zaman bu fiilde belirtilen işi yapma gücünde olmayı ifade eder.
b.-bara bil- 417b/07 [=1]
b.-mese 417b/07 [=1]
b.- () 374a/08
b.-di 378a/11
b.-gil 337b/15
b.-iñler 485b/16
b.-ip 344b/17, 353a/17, 354b/08, 356b/13, 392a/04, 414a/05, 427a/11, 444b/06, 484a/16, 508a/12
b.-meklikde 503b/06
b.-mey 523a/15
b.-meyin 404a/10
b.-se 382b/05
b.-ür érdi 415b/08
b.-ürler érdi 502b/15 [=20]
bīl-dār Far. Amele, toprak kazan kimse, bu kişiye verilen unvan ya da rütbe.
b. al- 339a/02
b. bile 488b/17 [=2]
bile (< birle) Birlikte, beraber, bir arada. b. 336a/12, 336b/02, 337b/02, 337b/04, 338b/02, 338b/05, 338b/11, 339a/01, 339a/05, 339a/08, 339a/12, 339a/17, 339b/04, 339b/11, 339b/13, 339b/14, 339b/16, 340a/17, 340b/11, 340b/15, 340b/16, 340b/17, 341a/03, 341a/16, 341b/02, 341b/04, 341b/17, 342a/01, 342a/03, 342a/06, 342a/10, 342a/15, 342a/16, 342b/06, 342b/13, 342b/16, 343a/10, 343a/12, 343b/08, 343b/09, 343b/11, 343b/14, 344a/04, 344a/05, 344a/13, 344a/14, 344b/09, 345a/01, 345a/01, 345a/05, 345a/07, 345b/06, 345b/07, 345b/10, 346a/16, 346b/04, 346b/13, 347a/14, 347b/11, 348a/01, 348a/06, 348a/14, 348b/16, 349a/03, 349a/09, 349b/02, 349b/02, 349b/06, 349b/07, 349b/10, 349b/14, 350a/03, 350a/04, 350a/11, 350a/15, 350b/06, 350b/09, 350b/15, 351b/06, 352a/04, 352a/09, 353a/09, 353a/10, 354a/12, 354a/16, 354a/17, 354b/10, 354b/12, 354b/13, 355a/01, 355a/06, 355a/13, 355a/14, 355a/17, 355b/05, 355b/09, 355b/16, 355b/14, 356a/05, 356a/14, 356b/07, 356b/15, 357a/04, 357a/10, 357b/02, 357b/11, 357b/14, 358b/10, 358b/15, 359b/14, 359b/16, 359b/17, 360a/10, 360a/15, 360b/02, 361a/13, 361a/17, 361b/04, 361b/05, 366b/07, 365a/11, 366b/14, 367b/17, 368a/03, 368a/11, 368a/15, 368b/01, 369a/07, 369a/15, 369a/17, 370a/01, 370b/08, 371a/09, 371b/17, 372a/08, 372a/11,

372b/06, 373a/10, 373a/14, 373b/10, 373b/11, 374a/03, 375a/07, 375a/16, 375b/10, 375b/13, 375b/14, 376a/09, 376a/14, 377a/12, 377a/13, 377a/16, 377b/03, 377b/07, 377b/08, 377b/14, 378a/03, 378a/04, 378b/15, 379b/13, 380a/03, 380b/15, 381a/02, 381a/06, 381a/17, 381b/07, 381b/17, 382a/13, 381b/12, 381b/14, 382a/03, 382a/17, 382b/06, 382b/15, 383a/09, 383a/10, 383b/06, 383b/11, 384a/10, 384a/15, 384a/17, 384a/17, 384b/10, 385a/04, 385b/01, 385b/05, 385b/07, 385b/10, 386a/05, 387a/05, 387b/04, 389a/17, 389b/11, 391b/17, 392a/11, 393a/03, 393a/04, 393a/05, 393a/10, 393a/11, 393a/14, 393b/10, 394a/02, 394b/14, 395a/07, 395b/04, 395b/12, 395b/13, 395b/17, 396b/12, 396a/02, 396a/08, 396a/10, 396a/12, 396b/15, 397b/02, 397b/08, 397b/10, 397b/17, 398a/07, 398b/02, 398b/12, 398b/13, 399a/11, 399a/12, 399a/13, 399a/17, 399b/06, 399b/06, 399b/10, 400a/03, 400a/11, 400a/12, 400a/14, 400b/02, 400b/09, 401a/01, 401a/03, 401a/06, 401a/07, 401a/12, 401a/15, 401a/17, 401b/01, 401b/03, 401b/15, 402b/08, 402b/15, 402b/17, 403b/03, 403b/06, 403b/15, 404a/06, 404a/16, 404b/01, 404b/02, 404b/12, 404b/17, 405a/13, 405b/06, 405b/09, 406b/01, 406b/12, 407a/16, 407b/12, 409a/13, 409b/05, 409b/16, 410a/03, 410a/13, 410b/01, 410b/05, 411a/01, 411a/04, 411a/07, 411b/06, 411b/06, 412a/13, 412a/15, 412b/05, 412b/06, 414a/13, 414b/01, 414b/02, 414b/14, 415a/02, 415a/02, 415a/12, 415b/02, 415b/03, 415b/05, 415b/11, 416a/16, 416a/17, 416a/17, 416b/04, 416b/07, 417a/11, 417b/02, 417b/04, 417b/05, 417b/12, 418b/03, 418b/17, 419a/12, 419a/17, 419b/02, 419b/15, 420a/13, 421a/01, 421a/02, 421a/12, 421a/17, 421b/01, 421b/12, 421b/16, 422a/01, 422a/06, 422a/07, 422a/08, 422a/17, 423b/14, 423b/17, 424a/02, 424a/02, 424a/03, 424a/05, 424b/01, 424b/03, 424b/04, 424b/11, 424b/14, 425a/02, 425a/04, 425a/07, 425a/13, 425b/04, 425b/05, 425b/13, 425b/16, 426a/10, 426a/14, 426b/01, 426b/12, 427a/05, 427a/06, 427a/13, 427b/02, 427b/09, 427b/10, 427b/14, 427b/17, 428a/01, 428a/03, 428a/08, 428a/10, 428b/01, 428b/02, 428b/11, 428b/13, 429a/08, 429a/10, 429b/03, 429b/05, 429b/14, 429b/15, 429b/17, 430a/05, 430a/14, 430b/01, 430b/05, 430b/12, 431a/04, 431a/05, 431b/04, 431b/08, 431b/14, 432a/07, 432a/07, 432a/10, 432a/10, 432a/13, 432a/14, 433a/03, 433a/12, 433b/01, 433b/06, 433b/09, 433b/10, 433b/17, 434a/02, 434a/17, 434b/04, 435a/05, 435a/07, 435a/10, 436a/13, 436a/17, 436b/03, 436a/05, 436b/08, 437a/02, 437a/07, 437a/11, 437b/01, 438a/01, 438a/02, 438a/06,

438a/15, 438b/01, 438b/14, 438b/16, 439a/15, 439b/01, 440a/02 , 440b/08, 440b/14, 440b/15, 441a/01, 441a/03, 441a/08, 441a/16, 441b/02, 441b/09, 441b/15, 442a/02, 442a/08, 442b/01, 442b/10, 442b/12, 442b/15, 442b/17, 443a/09, 443a/14, 443a/16, 443a/17, 443b/01, 443b/12, 444b/01, 444b/03, 444b/10, 444b/16, 445a/01, 445b/13, 445b/15, 445b/15, 445b/17, 446a/06, 446a/10, 446a/12, 446b/06, 447a/06, 447a/14, 448a/01, 448a/02, 448a/04, 448a/05, 448b/01, 448b/09, 448b/12, 449a/08, 449a/15, 449a/15, 449a/16, 449b/13, 450a/06, 450a/10, 450a/14, 450a/16, 450b/03, 451a/02, 451a/06, 451a/09, 451a/16, 451b/04, 451b/05, 452b/09, 452b/10, 452b/17, 453a/10, 453b/09, 453b/17, 454b/17, 455a/07, 455a/14, 455b/06, 455b/08, 456b/08, 456b/13, 457b/06, 457b/17, 458b/06, 459b/02, 459b/03, 459b/03, 459b/05, 459b/13, 459b/14, 461a/17, 461b/01, 461b/04, 461b/06, 461b/09, 462b/06, 462b/15, 463a/05, 463b/08, 463b/16, 464a/12, 464b/02, 464b/03, 464b/10, 464b/14, 464b/16, 464b/17, 465a/10, 465b/13, 465b/16, 466a/03, 467a/07, 467a/11, 467b/09, 468a/08, 468a/14, 468b/09, 469a/07, 469b/08, 470a/14, 470a/16, 470b/02, 470b/13, 471a/08, 471a/09, 471b/04, 471b/07, 471b/13, 471b/16, 472a/01, 472a/05, 472a/12, 472b/09, 473a/01, 473a/13, 473a/17, 473b/04, 473b/09, 473b/10, 473b/16, 473b/17, 474a/01, 474a/05, 474a/08, 474b/14, 474b/17, 475a/17, 475b/02, 475b/02, 475b/04, 475b/04, 475b/10, 476a/12, 476a/16, 476b/06, 477a/09, 477a/09, 477b/04, 477b/15, 478a/15, 478b/04, 478b/06, 478b/09, 478b/17, 479a/03, 479a/16, 479b/14, 479b/16, 480a/03, 480a/11, 480a/13, 480a/15, 480a/16, 481a/12, 481b/06, 481b/08, 482a/04, 482a/12, 482b/07, 483a/02, 483a/06, 483a/08, 483a/08, 483a/11, 483a/13, 483a/16, 483a/16, 483b/01, 483b/13, 484a/11, 484b/03, 484b/12, 484b/14, 485a/03, 485a/04, 485a/15, 485b/01, 485b/12, 485b/16, 486a/07, 486a/15, 486b/12, 487a/04, 487b/03, 487b/07, 487b/12, 487b/17, 488a/01, 488a/03, 488b/17, 489b/02, 489a/07, 489a/14, 489b/02, 489b/12, 490a/02, 490a/03, 490a/04, 490a/15, 490b/10, 490b/14, 491b/01, 491b/02, 491b/04, 491b/05, 491b/06, 491b/07, 491b/08, 491b/10, 491b/11, 492a/05, 492b/13, 492b/16, 493a/02, 493a/04, 493a/05, 493b/06, 493b/07, 493b/16, 494a/07, 494a/09, 494a/17, 494b/08, 494b/09, 495a/03, 495a/07, 495a/08, 495b/10, 496a/01, 496a/08, 496a/10, 496a/17, 496b/01, 496b/04, 496b/15, 497a/04, 497a/06, 497a/08, 497a/08, 497a/13, 497a/15, 497b/01, 497b/02, 497b/08, 497b/09, 497b/13, 499a/17, 499b/03, 499b/12, 500a/01, 500a/07, 500a/08,

500a/10, 500b/06, 500b/08, 500b/09, 500b/10, 500b/13, 500b/17, 501a/02, 501b/16, 502b/02, 502b/03, 502b/05, 503a/15, 503b/04, 503b/10, 503b/14, 504a/04, 504a/06, 504a/10, 504a/13, 504b/05, 504b/08, 504b/10, 504b/13, 505a/03, 505a/08, 505a/11, 505b/01, 505b/09, 505b/10, 506a/01, 506b/12, 506b/15, 507a/02, 507a/04, 507a/09, 507a/10, 507b/15, 508a/06, 508a/16, 508b/02, 508b/06, 508b/11, 508b/15, 509a/02, 509a/14, 509b/06, 510a/11, 510a/12, 510a/15, 510a/15, 510b/01, 510b/08, 510b/16, 511a/04, 511b/01, 511b/05, 511b/06, 511b/08, 512b/08, 513a/15, 513b/07, 513b/13, 514a/11, 514b/10, 515a/06, 515a/12, 515a/13, 515b/02, 515b/03, 515b/07, 516a/11, 516b/12, 517a/01, 517a/06, 517b/01, 517b/04, 517b/16, 518a/04, 518a/11, 518a/11, 518b/10, 519a/07, 519a/17, 519b/03, 519b/16, 520a/03, 520b/01, 521b/04, 521b/15, 522b/01, 523a/13 [=772]

iyelik ekli ifadelerden sonra

b. 336a/15, 336b/15, 336b/16, 336b/17, 337a/01, 337a/02, 337a/10, 337b/08, 337b/11, 338a/04, 338a/10, 338b/09, 339a/02, 339b/01, 339b/01, 339b/06, 339b/08, 339b/15, 340a/05, 340a/07, 340a/10, 340a/15, 340b/04, 343b/16, 341a/02, 341a/08, 341a/17, 341b/01, 341b/09, 342a/12, 342b/14, 343a/05, 343a/08, 343b/16, 344a/08, 344a/16, 344a/16, 344b/02, 344b/07, 345b/15, 346a/11, 346a/15, 346b/02, 346b/03, 346b/07, 347a/01, 347a/07, 347a/08, 347b/01, 347b/03, 347b/04, 347b/15, 348a/02, 348a/15, 348b/06, 348b/09, 349a/01, 349a/06, 349a/14, 349b/16, 349b/17, 350a/07, 350b/12, 351a/05, 352a/09, 352a/12, 352a/16, 352a/17, 352b/10, 352b/11, 353a/14, 353a/17, 353b/05, 353b/07, 353b/15, 354a/05, 354a/07, 354a/09, 354a/10, 354b/03, 354b/06, 355a/09, 355b/02, 356a/09, 356b/01, 356b/14, 356b/17, 357a/07, 357a/08, 357a/11, 357b/03, 357b/05, 357b/10, 358a/08, 358a/10, 358b/03, 358b/10, 358b/14, 359a/05, 359b/08, 360a/05, 360a/12, 360b/04, 360b/09, 361a/15, 364a/09, 365a/13, 366a/15, 367a/15, 367b/01, 368a/16, 368b/04, 368b/09, 368b/13, 369a/11, 369a/12, 369a/16, 369b/16, 370a/12, 370a/14, 370b/01, 370b/01, 371a/05, 371a/05, 371a/06, 371a/08, 371a/09, 371a/13, 372a/06, 372a/10, 372b/04, 373a/03, 373a/05, 373a/05, 374a/05, 374b/07, 374b/12, 375a/05, 375a/13, 375a/15, 375b/15, 376a/03, 376a/14, 376b/02, 376b/07, 377a/06, 377a/14, 377a/14, 378a/01, 378a/07, 378a/16, 378b/04, 378b/09, 379a/01, 379b/06, 379b/10, 379b/15, 380a/10, 380b/06, 380b/11, 380b/12, 380b/13, 380b/14, 381a/01, 381a/07, 381a/08, 381a/13, 381b/09, 382a/02, 382a/11, 382b/06, 382b/07,

383a/01, 383a/05, 383a/07, 383a/11, 383a/12, 384a/03, 3 84a/07, 384a/09, 384b/04, 385a/01, 385a/09, 385a/16, 385b/02, 385b/03, 386b/05, 386b/08, 386b/09, 386b/11, 387a/02, 387a/02, 387b/07, 388a/16, 388b/05, 388b/05, 388b/17, 389b/11, 389b/12, 390a/08, 390a/08, 390b/13, 390b/15, 391a/12, 391a/12, 391a/13, 391a/14, 391b/08, 391b/09, 392a/07, 392a/12, 392a/16, 392b/15, 393b/02, 394a/04, 397a/10, 397b/04, 397b/04, 398b/14, 398b/16, 399a/14, 399b/13, 400b/04, 400b/04, 400b/07, 400b/17, 401a/05, 401a/14, 401a/15, 401a/17, 402a/01, 402a/10, 402a/15, 402b/04, 403a/07, 403a/14, 404a/14, 404b/03, 404b/10, 405a/08, 405a/17, 405b/02, 405b/14, 405b/17, 406a/03, 406a/12, 406a/15, 406a/17, 406b/14, 406b/16, 407a/07, 407a/12, 407b/11, 407b/12, 407b/15, 407b/17, 408b/04, 408b/05, 409a/06, 409a/09, 410a/16, 410a/16, 410b/08, 411a/07, 412a/11, 412b/10, 413a/03, 413a/13, 413b/03, 413b/16, 414a/12, 414a/14, 414b/16, 415a/10, 415a/16, 415b/02, 415b/16, 416a/05, 416b/02, 416b/13, 416b/14, 417a/02, 418a/13, 418b/14, 419a/13, 419b/10, 419b/12, 420a/10, 420b/05, 421a/07, 421b/04, 421b/05, 421b/10, 421b/13, 422a/10, 422a/11, 423a/02, 423a/10, 423b/04, 423b/13, 424b/12, 425a/03, 425a/08, 425a/16, 426a/06, 426b/10, 427b/14, 427b/15, 428a/17, 428b/15, 429a/14, 429b/12, 429b/13, 430a/08, 430b/07, 430b/10, 430b/13, 430b/15, 430b/17, 431a/02, 431a/02, 431a/11, 431b/05, 432a/16, 432b/17, 433a/14, 433b/07, 434a/12, 434a/14, 434a/14, 434a/15, 436a/14, 436b/11, 437a/06, 437a/11, 437b/05, 437b/12, 437b/15, 438b/02, 439a/11, 439b/02, 440a/01, 440a/17, 440b/17, 441a/06, 441a/15, 442a/07, 443a/06, 443a/11, 443a/17, 444a/02, 445a/11, 445a/17, 445b/01, 445b/02, 447b/02, 448a/08, 448a/16, 448b/10, 449a/10, 449a/13, 449b/14, 449b/16, 450a/06, 451a/03, 452a/01, 452a/02, 452a/05, 452a/11, 452b/02, 453a/04, 453a/05, 454a/09, 454b/07, 454b/09, 455a/15, 455a/17, 455b/09, 455b/16, 456a/11, 456b/02, 456b/05, 456b/15, 456b/17, 457a/05, 458a/10, 458a/14, 458b/15, 458b/05, 459a/08, 459a/10, 459a/13, 459a/15, 459b/06, 459b/09, 460a/01, 460a/03, 460a/14, 460b/06, 461a/06, 461a/13, 461b/13, 462a/01, 462a/11, 462a/16, 462b/01, 463a/02, 463a/16, 465a/01, 465a/03, 465a/12, 465a/14, 466a/12, 466b/05, 467a/12, 467a/14, 467a/15, 467b/12, 468a/03, 468b/11, 469a/04, 469a/13, 469b/10, 471b/09, 471b/12, 472a/06, 472a/14, 472a/16, 472b/01, 472b/01, 474b/13, 474b/15, 475a/01, 477a/03, 478a/16, 478a/17, 478b/02, 478b/13, 479a/06, 479b/02, 479b/10, 480b/03, 480b/05, 481b/07,

481b/11, 482a/17, 482b/03, 482b/09, 483a/10, 483b/10, 483b/17, 484a/01, 484a/04, 484a/06, 484a/10, 484a/14, 484b/14, 485a/13, 485b/11, 486b/16, 487a/03, 487b/08, 487b/09, 487b/15, 488a/13, 488b/02, 488b/09, 488b/11, 488b/14, 488b/16, 489a/10, 489b/08, 490a/03, 490a/12, 490b/04, 490b/04, 490b/05, 490b/06, 490b/08, 491a/12, 491a/17, 491b/13, 492a/16, 492b/13, 493b/08, 494a/12, 495a/16, 495b/02, 495b/10, 495b/13, 496a/05, 496a/09, 496b/16, 497b/07, 497b/13, 498a/12, 498b/01, 498b/15, 498b/16, 499a/03, 499a/04, 499a/05, 500b/01, 500b/02, 500b/03, 500b/04, 501a/10, 501b/17, 502a/07, 502a/10, 502a/14, 503a/02, 504a/05, 504a/12, 504b/13, 505b/15, 506a/05, 506a/10, 506a/14, 506b/13, 507a/07, 507a/16, 507b/07, 507b/09, 507b/13, 508a/06, 508a/07, 509a/03, 509a/12, 510a/08, 510b/10, 510b/17, 512b/12, 512b/14, 512b/15, 513a/08, 513b/16, 514a/01, 514a/13, 514b/08, 515a/08, 515b/07, 515b/14, 516b/15, 517a/07, 517b/02, 517b/09, 517b/09, 517b/12, 518a/05, 518a/07, 518a/12, 518b/05, 519a/05, 519a/12, 519b/03, 520a/05, 520a/10, 520b/12, 521a/01, 521a/04, 521b/11, 522a/07, 522a/08, 522a/12, 522a/13

[=567]

İlgi hâlinden sonra

b. 367b/09, 406b/16, 455b/01, 456a/17

[=4]

Bağlama edatı durumunda

b. 341b/07, 383a/02, 399b/12, 428a/07, 357b/03, 387b/10, 398b/07, 399b/03, 403b/12, 404b/08, 418a/01, 429a/17, 441a/13, 443a/12, 456a/13, 459b/01, 463b/09, 464a/08, 465b/04, 472a/09, 490a/09, 511a/12

[=22]

bilen Birlikte, beraber, bir arada.

b. 359b/06, 374a/10, 396/12, 409b/09, 434b/09, 464b/08, 487a/13, 517a/11

[=8]

İyelik ekli ifadelerden sonra.

357a/14, 387a/17, 404a/06, 520a/03

[=4]

Bağlama edatı durumunda.

406a/09, 411b/02

[=2]

Bilgenli y.a. Elcik kalesi mukabelisinde bulunan mahal, Nadir Şah hisarına da yakındır.

B. 487b/13

[=1]

bīm Far. Korku.

b. 391a/04

b. u nakāl art- 336a/14

[=2]

bīmārlıġ Hastalık.

b. 521a/07

[=1]

bīnış Far. (dīden "görmek"ten bīn > bīnış) Görüş, uyanıklık, basîret.

b. (Óaḳl u bīnış) 388b/08, 391a/12, 522a/07
[=3]
bir Sayıların ilkinin adı.
b. 337a/10, 338a/16, 339b/13, 341b/11, 346a/15, 346b/09, 347b/17, 352b/02, 353b/06, 355a/07, 356a/05, 357a/08, 359a/16, 359a/16, 360b/08, 361b/05, 362b/14, 363a/17, 363a/17, 364a/01, 364a/06, 364b/11, 365a/11, 366b/14, 370b/09, 373a/06, 377a/09, 377a/15, 377b/03, 378a/02, 378b/11, 379b/06, 379b/06, 380a/08, 380a/13, 380a/14, 380b/13, 381a/02, 381a/07, 381b/02, 381b/03, 381b/16, 381b/17, 382b/07, 382b/07, 383a/06, 384a/17, 385a/10, 385b/14, 386a/07, 389a/17, 391b/09, 395b/01, 395b/02, 395b/02, 395b/03, 395b/03, 396a/06, 396a/12, 396b/06, 396b/16, 397a/05, 397a/06, 397a/13, 398a/16, 398b/03, 398b/12, 398b/13, 399b/11, 401b/15, 401b/17, 407a/09, 407a/10, 408b/11, 411b/07, 415b/05, 416a/04, 418a/12, 419b/01, 420a/15, 421b/03, 424a/14, 424b/02, 425b/17, 426a/08, 427a/05, 427b/10, 429a/02, 429a/10, 429b/02, 430b/03, 432b/14, 432b/15, 432b/15, 433b/04, 435b/15, 439a/01, 440b/06, 441b/07, 442b/17, 443b/15, 444a/13, 445b/02, 445b/04, 448b/04, 449b/16, 450a/15, 450b/07, 452b/15, 453a/05, 453b/03, 454a/13, 456a/14, 462b/17, 465a/08, 466a/12, 478a/10, 479a/05, 487b/09, 487b/09, 489a/08, 492a/15, 496a/06, 500b/04, 501b/05, 501b/05, 508b/14, 514a/14, 516b/12, 518b/13, 523a/16
[=131]
b. (her bir) 460b/09, 460b/10
b. (on bir) 348a/13, 390b/02, 431b/07, 471b/17
b. aḳ üy 420b/03
b. akşam 481b/17, 499b/14, 500b/05, 501a/01, 501a/02, 512b/17
b. at 436b/17, 447b/10, 494b/02
b. avba 418a/05
b. avuç 515b/02
b. az 402b/13, 404b/02, 408b/03, 411b/17, 416a/07, 419a/15, 419a/17, 419b/15, 425a/04, 425b/15, 427b/17, 444b/06, 464b/15, 466a/12, 466a/13, 466b/16, 467b/03, 471b/15, 473b/09, 477a/03, 478b/16, 480a/06, 482b/06, 494b/14, 497a/04, 497b/06
b. az yıġın 427a/02
b. bahana 396a/16
b. baş 489b/06, 494b/02
b. başka “farklı” 395b/02
b. (bir bir) 468a/04
b. bölek 444a/16, 456a/12, 517a/17
b. buland 379b/02
b. cahān 509b/01
b. cāy 506a/07
b. curóat 467a/04
b. dam 395a/17, 436a/02, 438a/07
b. dasta 349a/01
b.+de (miñ iki yüz otuz bir) 414a/10, 425a/01

b. +din (barça birdin) “hepsi birden” 432a/17, 468a/05, 493a/01, 497b/08, 515b/03
b. esīr 489b/06
b. él 517b/01
b. farsaẖ 383a/03
b. gürūh 395b/01, 418a/08, 418a/11, 426a/06, 433b/04, 439a/01, 492a/15, 492b/16
b. ĥamla 470a/07, 502b/17, 517a/06
b. haybat 418b/02
b. ẖırman 503a/17
b. hilāl-mıŝāl 478a/16
b.+ıġa 396a/04, 474a/17, 496b/10
b.+ısıġa 474a/17
b.+i 417b/05, 417b/07, 438a/17, 454a/10, 454a/11, 465b/07, 465b/10, 466a/11, 466b/04, 466b/04, 475a/04, 481b/12, 512a/16
b.+i (bir kimse, herhangi bir şahıs) 339b/10, 395a/03, 411a/09, 387b/15, 387b/16, 427b/12, 492a/01, 501b/05, 501b/05, 501b/06, 501b/07
b.+i (her bir) 343b/15, 349a/09, 349a/09, 451a/02, 363b/04, 398a/05, 443b/16, 474a/13, 488a/17, 491a/06, 493a/17, 509a/04, 521b/14
b.+ide 469a/09, 474a/17, 474b/01
b.+ide (on bir) 426a/11, 448a/07, 455a/17
b.+ide (yigirme bir) 405b/15, 425b/07, 427b/03, 450b/16, 464b/13
b.+in 396a/04, 411a/10, 428a/03, 512a/16, 514b/16
b.+in (her bir) 370b/08
b.+indin (béşdin birindin) 385a/09
b.+iniñ 394b/05, 395a/03, 396b/15, 499a/04, 499a/05, 523a/11
b.+iniñ (her biri) 509a/17, 520a/01
b.+isi 417b/15
b.+isi érür 512a/15
b.+isi néçe (her bir) 471a/02
b.+isidin 512a/16
b.+isige 492a/01
b.+isiniñ (her birisi) 397b/10
b. iş 451b/14
b. ķadam 496a/06
b. ķaķ 423b/15, 424a/13
b. ķarabaş 468a/11
b. ķarış 497b/10
b. ķatra 494b/12
b. kelle 417b/16
b. kenār 381b/12, 456a/05
b. kenīz 420b/03
b. kent 438b/03
b. kéçe 448b/08, 457a/14, 461a/10, 476b/01, 476b/08, 500b/14, 505a/05, 508b/04, 508b/08, 514b/01
b. kéme 494b/17
b. ķır 514b/13
b. ķısm 439a/01
b. ķız 439a/12
b. kimse 477b/14, 492b/11, 513b/10, 521b/08
b. kişi 341b/06, 410b/15, 480a/04, 491a/09, 494b/16, 512b/01
b. kitābat 410a/06, 410a/07
b. ķol 507b/17

b. ķoy 520a/02
b. köç 462b/09
b. köl 501a/04
b. kös 462b/09
b. ķul 477b/03
b. ķum 462a/06
b. ķūtāslıķ 410b/13
b. kün 359a/16, 414a/15, 424a/09, 501a/02
b. laħža 382a/16, 395a/17, 396a/17, 438a/05, 513b/05
b. manzıl 384b/01, 436a/09, 450b/07
b. māş 418b/11
b. mavżıØ 423b/12, 424a/11, 424a/15, 429a/16, 461a/13, 461a/13, 469b/10, 473b/17, 496a/01, 503b/11, 508b/05, 511b/10
b. menzil 461a/15
b. menzillik 433b/04
b. mergen 493a/06
b. mīl 353a/04
b. multuķ 494b/03
b. naķāra 410b/13
b. nān 494a/04, 494a/05
b. narħ 469a/16
b. navØ 437b/17, 438a/03, 438a/03, 465a/08, 484a/06
b. navØī 484a/14
b. néççe 353a/09, 356a/15, 390a/16, 452a/01, 453a/01, 459a/09, 464a/05, 471b/09, 478a/05, 482b/09, 482b/12, 484a/02, 487b/16, 492a/09, 492a/17, 492b/04, 492b/06, 492b/13, 492b/14, 493b/11, 510a/10, 510a/14, 516a/11, 519a/09, 519b/06
b. néççe kün 436b/12
b. néçe 340b/05, 340b/14, 347b/17, 348a/13, 358a/08, 364a/10, 367b/05, 379b/14, 467b/03, 489a/10, 492a/04, 513a/01
b. néçe kün 359a/15, 372b/16, 433a/02, 437b/01, 437b/08, 437b/15, 458a/06, 465a/07, 469b/09, 471b/12, 473a/12
b. néme 338b/15, 369a/02, 379b/06, 416a/06, 444a/12
b.+ni 496b/11, 522b/06, 523a/04
b. nīme 340b/13
b.+niñ 523a/05
b. oġlı 457b/11
b. ok 507b/16
b. ot 405a/03, 427a/03
b. sarı 394b/15, 394b/15, 474a/13
b. Saruķ 450b/13
b. savut 480a/14
b. şīr-şīkūh 515b/05
b. şuØba 458a/13, 496a/14
b. tal 376b/02
b. ŧaraf 419a/14, 435a/01, 469a/06, 503b/01, 503b/01
b. ŧarīķa 437b/17
b. Teke 447b/06
b. tenge 494a/04
b. ŧeref 450a/03, 493a/17
b. téva 475a/07
b. téve 376b/02, 443a/02, 447a/15
b. töpe 515a/13
b. tün 478a/12

b. uluġ 412b/09
b. üy 480a/04
b. yaf 470b/03
b. yarım 359b/03
b. yarım manzıl 384b/01, 450b/08
b. yer 468a/13, 506a/06
b. yıl 358b/01, 369b/12
b. yigit 469b/02, 479a/15, 515a/04
b. yoldaş 450a/02
b. źarra 523a/03
[=347]
Zaman almak, sürmek.
b. yarım sāǾat ve béş daḳīḳa çék- 338a/13
[=1]

birbir (< birbiri) İki veya daha fazla şey yâhut kimsenin yerini tutar, biri öteki, yekdiğer.
b.+lerige 454a/12
[=1]

birbırı (< birbiri) bk. birbiri
b.+ġa 346a/01, 488a/04, 496b/10
[=3]

birbiri Yekdiğeri. Krş. birbırı
b.+din 397a/03, 397a/03, 397a/09
b.+ge 396a/01, 396a/01, 396a/02
b.+niñ 470a/03, 496b/09
b.+sıġa 338b/06
b.+sidin 399a/06, 523a/09
[=11]

birer Bir sayısının, her birine bir veya her defasında bir tane anlamına gelen üleştirme şekli.
b. 492a/02
b. sāǾat 406b/04, 432b/08
[=3]

birev Her bir, her biri
b. 336b/15, 344b/02, 360b/09, 381b/08, 397a/16, 397a/16, 430b/13, 435b/14, 435b/15, 435b/15, 435b/15, 435b/16, 435b/16, 435b/17, 503a/09
b. birevleri 475a/14
b.+ġa 503a/10
b.+ge 435b/17, 503a/10, 503a/11
b.+ıġa (birev birevı) 496b/03
b.+in 411a/10, 417b/14, 498b/09
b.+iniñ 383b/15
b.+lerige (birev birevleri) 475a/14
b.+ni 387a/11, 387b/08, 441b/01, 442b/14, 467b/15, 484b/14
b.+niñ 364a/04, 466a/12
[=34]

birinç (< Far. birinc) Buğdaygillerden, sıcak bölgelerde kökleri bol su içinde kalarak yetişen bir yıllık bitki.
b. (buġday ve birinç) 348b/02, 348b/10
b. (miñ ḥarvār birinç) 394b/05
b. durur érdi 348b/10
[=4]

birle İle Krş. bile, ile, bilen birlikte, beraber, yanında.
b. 345b/03, 350b/01, 354b/16, 363b/09, 364a/03, 365b/11, 366b/11, 367b/03, 367b/05, 372b/09, 385b/15, 386a/05, 388b/11, 397a/11, 419a/06, 432a/06, 435b/05, 435b/05, 435b/14, 442b/03, 522b/13, 522b/16, 523a/03
[=23]

İyelik ekli ifadelerden sonra.
b. 364b/10, 365b/06, 365b/06, 394a/17, 414b/06, 439b/07, 477a/13, 521b/07, 522b/11
[=9]
Bağlama edatı durumunda
b. 507b/05, 523a/09
[=2]
birlen bk. bile.
b. 411b/15
[=1]
İyelik ekli ifadelerden sonra.
b. 492b/06
[=1]
birlençi Sayıda birincil.
b.+sı (on birlençi) 486b/02
b.+side (yigirme birlençi) 387b/03
[=2]
bīşa Far. Orman, ağaçlık, koruluk; vahşi, hiddetli, gadd Ar.
b. (şīr-efgen-i bīşa-ı kārzār) 343b/15
b. (żalālat-ı bīşa) 431b/04
b. (żayġam-ı bīşa-ı haycā) 432a/08
b.+ġa 427a/11
b.-ı ĥavl-āŝār 461a/09
b. içre 428b/05
b.+larġa 425a/12, 429b/10
b.+larġa (tamarrud bīşa) 426b/11
b.+nıñ 484b/05
b.+sıdın 458b/07
b.+sıdın (Baday bīşası) 438a/13, 461a/11
b.+sıdın (Ḳaḳma Süksevül bīşası) 379a/14
b.+sıġa (Kégeyli bīşası) 482b/10
b.+sın 505a/16, 505b/12
b.+sınıñ (Bāzargān bīşası) 427b/13
b.+sınıñ (Çatlı bīşası) 484b/05
b.+sınıñ (Ḳabaklı bīşası) 487b/03
b.+sınıñ (şacāÓat bişası) 441a/17
[=22]
bīşe Far. bk. bīşa.
b.+ge 383b/06
b.+sige (Ḳapḳaḳlı bīşesi) 465b/13
[=2]
bişev Her beşi
b. 522b/16
[=1]
bitker- Sona erdirmek.
b.-diler 464a/09
[=1]
biy Devletin ileri gelenlerine verilen bir unvan. Bey. Metinde özel isim yerine de kullanılmıştır. Krş. bég.
b. 408b/01
b. (ĥażrat-ı biy) 375b/04
b. érdiler 408b/06
b.-i mazbūr "Śūfī-ı bī-pīr" 360a/09
b.-i meźkūr 410b/15
b.+larıġa 375b/17
b.+ler 412a/02, 463b/09
b.+lerge 412a/03
b.+leri 408a/17, 486b/11
b.+leri durur érdiler 376a/08
b.+lerni 456b/04
b.+lerniñ 376a/14, 384a/06, 456a/11
[=16]
biylik Beylik.

b. 360a/12, 361a/11, 370b/01, 405b/16
b.+niñ 463b/13
b. yarlığı 370a/12
[=6]
biz Zamir. Çoğul birinci şahsı gösterir.
b. 403b/09, 417a/15, 442b/12, 483a/03, 520b/02
b. dağı 376a/07
b.+ge 417b/02, 520b/12, 520b/13
b.+ler 380b/03, 479b/16
b.+niñ 352b/13, 389b/01, 483a/04
[=14]
boġaz Ağızla gırtlak arasındaki dar kısım.
b.+ığa 435b/10
[=1]
boġ(u)z bk. boġaz.
b.+ığaça (boġzığaça) 496a/07
[=1]
bol- 1. Meydana gelmek, vukû bulmak.
b.-dı 343a/09, 349b/17, 365b/02, 376b/01, 379a/09, 380b/09, 385b/03, 388a/08, 401a/15, 417b/17, 421b/05, 423a/12, 423b/08, 429b/16, 432b/02, 432b/07, 434a/10, 435b/07, 436a/02, 454a/13, 461a/16, 468b/01, 468b/17, 488a/15, 497b/12
b.-duḳ 353a/12
b.-ġalı 386a/04
b.-ġan 339a/03, 344a/02, 352a/17, 365a/05, 404a/03, 430a/17, 475a/04, 481a/11, 494a/09, 498b/05
b.-ġanda 389b/09
b.-ġandın soñra 359a/07
b.-ġanıdın béri 369b/12
b.-ġanın 402b/11, 427a/11
b.-ġanlarnıñ 406b/16
b.-ġay 367b/15, 3, 86a/14, 432b/06, 500a/15,
b.-ġaylar 417a/06, 435a/14
b.-ġusı 462b/10
b.-ġusı durur 373b/08, 433a/07, 449a/14, 453b/08, 483a/15
b.-ġusı dururlar 351a/09, 441b/12, 446b/15,
b.-maġan dék 418b/12
b.-maġay 364a/04, 467a/06
b.-maḳlıḳ üçün 340b/05
b.-masdın burun 482b/12
b.-may 409b/11
b.-may durur érdi 470a/04
b.-mayın 506b/03
b.-mış durur 378a/13
b.-sa 341a/13, 347a/04, 347a/11, 353b/03, 358b/07, 363b/02, 364a/04, 365a/05, 378a/09, 386b/13, 412a/02, 419a/12, 442b/12, 483a/15, 520b/07
b.-salar 405b/10
b.-sun 367b/15, 380b/10, 392a/09
b.-uban 386a/10, 392b/10, 395b/07, 477a/15
b.-up 338b/14, 345a/16, 348b/09, 348b/14, 352a/17, 355a/12, 355b/06, 359b/05, 359b/15, 370b/03, 381a/05, 388b/10, 393b/13, 393b/17, 394b/04, 396a/15, 397a/02, 397a/07, 397a/10, 398a/02, 399a/03, 403b/02, 410a/04, 410a/11, 416a/06, 416a/11, 420a/04, 420b/16, 420b/16, 421a/02, 421b/03,

426b/12, 431b/08, 434b/02, 435a/13, 438a/03, 441b/04, 442a/02, 442b/11, 443b/01, 443b/09, 443b/10, 443b/15, 444a/11, 444b/04, 447a/10, 451a/12, 451b/09, 456a/06, 460b/12, 464a/12, 464b/14, 465a/09, 467b/13, 471a/07, 473b/02, 475a/15, 475b/12, 477a/14, 478b/09, 481b/04, 483a/02, 485b/07, 487a/01, 487a/04, 488a/06, 492b/01, 492b/16, 494a/07, 496b/07, 496b/10, 498a/11, 499a/10, 500a/12, 501b/12, 503a/13, 504b/02, 505b/02, 508a/06, 508b/08, 510b/08, 510b/14, 512b/17, 520b/09

b.-up durur 340b/08, 344b/14, 432b/15, 448a/16, 473b/12, 476b/17, 478b/09, 486a/12, 487b/05, 487b/11, 499b/10, 521a/14

b.-up durur érdi 352a/05, 354a/16, 355a/13, 359a/08, 361a/10, 368a/10, 369b/14, 370b/02, 374b/10, 375a/12, 375a/15, 377b/09, 386b/08, 398a/08, 400b/05, 407a/01, 421b/09, 449a/13, 457b/05, 466b/13, 489b/05, 498b/13

b.-up durur érdiler 337b/16

b.-up dururlar 360a/11, 384b/08, 431b/09, 435a/11, 454b/03, 460a/10, 463b/10, 477b/16, 481b/09, 482a/07, 482a/14, 486b/01, 487b/03, 489b/07, 497b/15, 514b/14, 520a/04

b.-ur 336a/17, 336b/11, 366b/13, 377b/15, 382b/04, 382b/06, 383a/16, 444a/04, 462b/08, 508a/17

b.-ur érdi 412a/13, 496a/07

b.-ur érdiler 342b/07

[=241]

2. Gerçekleşmek, tahakkuk etmek.

b.-dı 359a/03, 365b/09, 388b/06

b.-ġan 444a/13, 477b/13, 480a/09, 480b/11

b.-ġusı durur 347b/07, 448b/03

b.-maḳımġa 392a/06

b.-sun 352a/07, 495b/16

b.-up 338b/14, 398a/02, 422a/02, 440a/06, 440b/15, 441a/01, 441a/16, 464a/09, 503a/13

b.-up durur 348a/11, 372a/13, 495b/06

b.-up durur érdi 342b/13, 345a/07

b.-up durur érdiler 360b/14, 420a/09, 453b/01

b.-up dururlar 349b/08, 359b/08, 369b/06, 426b/04, 488b/17, 490a/08

b.-up dururlar érdi 399b/14

b.-up érdi 421a/16

[=37]

3. Bulunmak, var olmak.

b.-up 428b/17

[=1]

4. Bulunmak.

b.-mış dururlar 484a/13

b.-sa érdi 337b/02

b.-up durur 479a/08

b.-up dururlar 450b/09

[=4]

5. (Bir şeye) Sahip olmak.

b.-dı 442b/16

b.-dılar 419a/02

b.-up 400a/05, 400b/12, 420b/05, 485b/16, 486b/01
b.-up dururlar 346b/15, 406b/11, 436b/01, 478a/07, 509b/02
b.-urmız 380b/04
[=13]
6. Dokunmak: “Faydası olmak”
b.-madı 521b/01
b.-mamış durur 456a/10
[=2]
7. Mahrum kalmak, yitirmek.
b.-dı 379a/10
b.-ġusı 473a/08
b.-mas 467a/08
b.-sa 512a/17, 512a/17
b.-up 433a/01
b.-up durur 515a/03
[=7]
8. …durumuna geçmek, hâline gelmek.
b.-dı 340a/13, 365b/03, 365b/09, 367b/08, 378b/17, 380b/08, 401b/07
b.-ġan 339a/03
b.-ġay 352b/12, 432b/06
b.-ġusı durur 487a/12
b.-maķ 382b/16
b.-sa 420b/10, 523a/12
b.-sam 367b/13
b.-salar 405b/12, 417b/02
b.-uban 395b/09, 477a/15
b.-up 345b/04, 350a/15, 358a/15, 366a/08, 375a/03, 381a/16, 382b/12, 387a/09, 390a/09, 396b/17, 426a/07, 455b/17, 456a/03, 469a/09, 491b/15, 494a/08, 505b/07, 509b/17, 523a/12
b.-up durur 422b/10, 461a/01
b.-up durur érdi 369b/14, 375a/06
b.-up durur érdiler 368a/01
b.-up dururlar 359a/13, 378a/04
b.-ur 336a/17, 383a/16, 514a/07
[=48]
9... …vasfını taşımak.
b.-dı 367b/07, 367b/07, 378b/08, 379a/04, 414a/17, 416a/09, 421b/16, 432b/08, 437a/09, 438a/16, 444a/08, 479b/04
b.-dılar 342b/16, 383a/06, 385b/07, 429b/02, 430b/03, 444a/17
b.-ġan 429a/12, 445b/10, 447a/08, 462a/17
b.-ġan dék 445b/08
b.-ġanın 402b/10
b.-ġannıñ 513b/06
b.-ġay 494a/14, 483a/09
b.-ġaylar 520b/06
b.-maġı 336a/15
b.-maķı 439b/10
b.-maķlıķ 340b/05
b.-mış durur érdiler 506b/17, 508a/13, 513a/12
b.-mış durur érken 450a/03
b.-mış érdi 468b/13
b.-mış érdiler 411a/16
b.-sa 391b/06
b.-salar 359b/13
b.-sañız 487a/07
b.-sun 367a/07
b.-uban 393b/04, 395b/09

b.-up 343a/12, 344a/15, 344a/16, 345b/09, 359b/11, 375b/09, 381b/07, 389b/03, 393a/17, 398b/05, 399a/01, 399a/04, 401a/11, 401b/07, 401b/11, 415a/15, 416a/12, 423a/07, 435b/15, 436b/04, 438b/06, 440a/10, 443b/13, 443b/14, 447a/12, 450a/13, 457a/17, 461a/10, 472a/12, 484b/12, 485a/11, 486a/11, 492b/03, 497b/02, 500b/16, 501b/13, 502a/15, 508b/04, 510a/15, 519a/16, 521b/02, 522a/15
b.-up durur 347b/06, 380b/06, 394b/08, 412a/03, 458a/01, 485a/10, 493b/06, 499b/10, 500b/11
b.-up durur érdi 355a/07, 387a/08
b.-up durur érdiler 404a/16
b.-up dururlar 368b/06, 385a/05, 408a/02, 409a/16, 409b/06, 422a/15, 425a/05, 426b/02, 431a/16, 431b/09, 444b/16, 447a/15, 464a/13, 466a/14, 470b/04, 477a/06, 482b/16, 484a/17, 492b/03, 500a/02, 508a/03, 514a/17
b.-up turup dururlar 341a/05
b.-ur 462b/09, 506a/06
[123]
10. Asıl yardımcı fiil olarak.
b.-a bola 338b/02
b.-dı 338b/14, 341b/04, 350a/03, 350b/02, 354a/06, 355a/01, 359a/03, 359b/02, 364b/08, 368a/09, 368b/16, 373a/03, 373b/02, 376b/01, 378a/10, 378b/17, 379a/02, 379a/05, 380b/09, 383a/04, 383a/13, 388a/07, 388b/06, 389a/07, 389a/15, 389b/13, 393b/06, 394b/17, 398b/02, 399b/06, 401b/06, 401b/07, 402a/11, 404b/15, 405a/09, 411b/11, 413a/12, 414a/09, 414b/16, 414b/17, 415b/03, 417a/10, 418b/12, 418b/16, 419a/08, 421a/06, 421b/05, 421b/10, 424b/06, 426a/07, 426a/14, 429b/16, 430a/01, 430a/02, 433b/13, 435b/06, 435b/07, 436a/04, 436a/06, 439a/05, 444a/05, 444a/14, 447b/08, 452b/10, 460b/01, 461a/17, 465a/09, 466a/10, 468b/01, 475a/15, 477a/15, 479b/05, 493a/04, 496b/08, 497b/12, 499b/06, 504b/15, 505b/09, 508a/07, 518a/06
b.-dılar 340b/17, 344a/03, 344a/09, 344a/13, 375a/08, 377b/03, 382b/14, 401b/08, 404b/12, 405a/06, 411a/03, 411a/05, 411a/13, 417b/17, 418b/15, 419a/17, 424b/06, 429a/01, 430a/13, 433b/10, 443a/07, 444a/16, 444b/07, 445b/01, 454a/05, 469a/06, 469b/05, 508b/03, 517a/01
b.-duḳ 353b/01
b.-ġaç 391b/05, 403b/06, 404a/04, 419b/03, 456a/09, 511a/03, 518a/14, 518a/15, 518b/02
b.-ġan 344a/02, 352a/17, 365a/05, 369a/03, 381a/14, 384a/16, 385a/16, 400a/11, 405a/02, 405b/09, 415b/17, 416b/14, 418a/02, 420a/09, 402b/06, 434a/09, 435a/03, 444a/13, 450a/02, 454a/12, 459b/17, 460a/02, 466b/04, 469a/04, 477b/13, 480a/09, 480b/11, 481a/11, 481b/12, 489a/16, 492b/12,

493b/14, 495a/11, 496a/02, 497a/03, 498b/04, 504a/02, 504b/15, 509a/01, 510a/07, 510a/08, 510b/07, 511a/05, 516a/06, 521b/03
b.-ġan dék 444b/11, 515b/08, 515b/09
b.-ġan kün 451b/03, 451b/10
b.-ġanda 369b/15
b.-ġandın soñra 351b/09, 359a/05, 369b/02, 444a/06, 449a/13, 483a/14, 498b/03, 504a/17, 509a/01
b.-ġanın 442a/01
b.-ġanları 383b/10
b.-ġanlarnıñ 406b/16, 419b/06
b.-ġay 341a/16, 352a/09, 352b/11, 353a/06, 397a/14, 434b/06, 437a/05, 454b/01, 483a/09, 492a/03, 502a/05, 520a/15
b.-ġaylar 347b/15, 381a/15, 398a/10, 411a/04, 414a/17, 435a/14, 500a/03, 503b/13
b.-ġunça 434a/10, 523a/15
b.-ġuñız durur 486a/07
b.-ġusı 473a/08, 478b/01
b.-ġusıdur 386b/14, 415b/14
b.-ġusı durur 343b/01, 355a/03, 362b/16, 385b/13, 403a/04, 410b/02, 417b/07, 426b/06, 427b/06, 434a/15, 438a/17, 448a/16, 449a/14, 453b/07, 464a/14, 490b/06, 498b/05
b.-ġusı dururlar 441b/12, 446b/15
b.-maġan bol- 397a/14, 454b/01, 508a/15
b.-maġı 336a/15, 349b/12
b.-maġunça 368b/16
b.-maġusı durur 487a/13
b.-maḳdın 502b/07
b.-masun 338b/16
b.-mas 467a/07
b.-mas dur érdi 522a/17
b.-may 338b/06, 379a/11, 397a/10, 470a/04, 486a/06
b.-mayın 339b/13, 506b/04
b.-mış 363a/11, 494a/10
b.-mış durur 355b/03, 376b/09, 463a/14, 467b/05, 485b/08, 503b/08, 509b/15, 510b/12, 521b/13
b.-mış durur érdi 409b/08, 445a/03, 445b/17, 511b/09
b.-mış durur érkenler 411b/04, 482b/13
b.-mış dururlar 475b/05, 484a/13, 493a/07, 494b/04, 511b/03
b.-mış érdi 442b/17
b.-sa 347a/07, 347a/11, 349b/14 , 358b/07, 363b/02, 374b/15, 382a/17, 396b/05, 397a/15, 417a/16, 420b/10, 428b/14, 506a/07, 508a/15, 523a/15
b.-salar 405b/12, 458b/14
b.-sun 338a/15, 344b/12, 352a/03, 353a/01, 367b/15, 380b/10, 388b/01, 392a/09, 409b/07, 415b/09, 418a/03, 427a/12, 429b/11, 430a/15, 432a/02, 433a/09, 434b/14, 439b/13, 444b/03, 452b/07, 455b/14, 482b/10, 495b/16, 513b/14, 516a/01, 516b/02, 517a/16, 520b/02, 522a/06
b.-sunlar 419a/09
b.-uban 436a/01, 506a/17

b.-up 336b/14, 337a/03, 337a/04, 338a/06, 338a/13, 338b/01, 339a/06, 340a/01, 340a/17, 340b/07, 340b/08, 340b/11, 340b/17, 341a/10, 342a/05, 342a/09, 342b/03, 342b/05, 342b/06, 342b/15, 343a/06, 343b/10, 344a/08, 344a/15, 344b/02, 345b/03, 345b/17, 346a/13, 346a/17, 347a/01, 347a/11, 347b/12, 348b/12, 348b/17, 350a/14, 350b/08, 351b/14, 352a/08, 352a/13, 352b/04, 354a/10, 354b/17, 355b/04, 355b/13, 356b/03, 356b/09, 356b/14, 358b/01, 359a/12, 359a/13, 359b/05, 360a/11, 360a/11, 360b/03, 360b/05, 360b/07, 361a/09, 364b/09, 366b/03, 367b/04, 367b/11, 368a/07, 369b/14, 371a/12, 371b/02, 372b/16, 376a/04, 376a/16, 378a/02, 378a/09, 378b/14, 380a/10, 380a/13, 380a/15, 380b/05, 381b/04, 381b/17, 382a/13, 382b/13, 383a/12, 383a/14, 383b/07, 384a/02, 384b/09, 384b/13, 384b/11, 384b/15, 385a/01, 385b/02, 386b/16, 389b/14, 390a/08, 390a/08, 394a/13, 394a/17, 394a/17, 394b/01, 394b/02, 394b/13, 396b/01, 396b/15, 396b/16, 396b/17, 396b/17, 397a/10, 398a/13, 398b/09, 399a/03, 399b/17, 400a/14, 400b/05, 401a/15, 402a/10, 402b/01, 403a/14, 403b/11, 406a/02, 406b/01, 408a/03, 408a/02, 408a/09, 408a/12, 408a/14, 408b/11, 409b/15, 411a/12, 411b/08, 413b/16, 414a/08, 414a/15, 414b/14, 415a/06, 415a/15, 416a/09, 417a/10, 417a/12, 418a/05, 418a/09, 418a/12, 418b/07, 418b/08, 418b/10, 422b/10, 419a/01, 419b/11, 419b/14, 419b/16, 420a/04, 420b/16, 421a/02, 421b/03, 422a/02, 422a/17, 422b/13, 423b/02, 423b/04, 424a/07, 424b/06, 425a/01, 425b/09, 425b/15, 425b/16, 425b/17, 426a/03, 426a/07, 426a/09, 426a/12, 426b/01, 427b/01, 427b/04, 429a/08, 429a/15, 429b/17, 430b/16, 431a/11, 432a/15, 432b/01, 432b/09, 432b/11, 432b/15, 433a/11, 433b/06, 433b/17, 433b/09, 434b/03, 434b/09, 435a/09, 435b/02, 436a/17, 436b/01, 436b/02, 436b/06, 437b/02, 437b/04, 437b/07, 437b/11, 438b/13, 439a/11, 439b/09, 439b/11, 440a/06, 440a/08, 440a/12, 440b/05, 441a/08, 441a/10, 441a/16, 441b/04, 443b/01, 444b/04, 445a/05, 445b/06, 445b/12, 446b/14, 447a/02, 447a/07, 447b/11, 448a/13, 448b/08, 449a/04, 450b/09, 451a/05, 451a/17, 451b/06, 451b/10, 452a/02, 452b/14, 452b/17, 453b/16, 454b/03, 455b/17, 456a/05, 456a/07, 456a/09, 456b/11, 456b/17, 457a/15, 458a/02, 458a/04, 459a/01, 459a/10, 460a/07, 460a/15, 460b/14, 460b/17, 461a/04, 461a/05, 462b/10, 463a/03, 463a/11, 464a/09, 466b/09, 467a/03, 468a/02, 468a/05, 468a/13, 468a/16, 469a/05, 469a/08, 470a/07, 470b/13, 471a/08, 471a/12, 471b/02, 472a/08, 472a/13, 472b/14, 473b/11, 473b/15, 473b/16, 474b/02,

475b/03, 475b/04, 476b/08, 477a/13, 477a/15, 477b/16, 478a/10, 478a/11, 479a/11, 479a/08, 479a/17, 479b/03, 479b/05, 479b/10, 480a/12, 481a/14, 482a/10, 483b/07, 483b/16, 484a/07, 484b/09, 484b/14, 485a/14, 486a/04, 486a/08, 486a/11, 486b/07, 487a/04, 487b/17, 488a/13, 488a/15, 489a/05, 489a/14, 489b/16, 490a/13, 491a/14, 491b/16, 491b/17, 492a/12, 492b/01, 492b/16, 493a/04, 493b/14, 493b/15, 494a/05, 495a/09, 495b/13, 496a/03, 496a/10, 496b/08, 497a/01, 497a/16, 499a/11, 499b/15, 500a/13, 500a/15, 500a/16, 500a/16, 500b/14, 501a/16, 501a/17, 501b/07, 501b/11, 501b/14, 502b/16, 503a/07, 503a/08, 503a/13, 503b/03, 504a/04, 504b/07, 505a/03, 505a/05, 505a/10, 505a/17, 505b/02, 505b/06, 505b/07, 505b/11, 506b/02, 506b/06, 506b/10, 507b/11, 508b/08, 508b/15, 509b/07, 510a/02, 510a/13, 511a/04, 511a/08, 513a/02, 513a/14, 514a/15, 515b/14, 516a/02, 516a/15, 517a/02, 517a/06, 517a/10, 517a/11, 517b/05, 517b/10, 517b/10, 518b/10, 519a/02, 519a/13, 520a/13, 520a/17, 520b/03, 520b/16, 521a/03, 521a/14, 521b/02, 522b/01

b.-updurlar 482b/11

b.-up durur 339a/09, 344b/07, 345b/15, 346a/12, 347a/02, 348a/11, 350a/08, 360a/06, 360b/08, 364a/09, 368a/13, 368a/16, 375b/02, 376b/09, 377b/06, 379a/14, 379b/04, 380a/07, 382b/08, 383b/09, 384b/15, 394b/07, 398b/01, 400b/03, 403a/12, 405a/05, 421b/07, 422b/09, 430b/14, 441b/05, 442a/16, 447b/05, 457a/16, 457b/06, 459a/14, 463a/13, 463a/15, 463b/13, 463a/15, 464a/16, 469b/03, 471b/01, 475a/06, 483a/05, 484a/01, 484a/15, 484b/11, 485b/17, 488a/10, 489b/05, 492a/11, 496b/16, 496b/17, 497b/15, 498b/04, 500b/15, 501b/16, 502a/16, 503b/14, 508a/02, 509a/01, 510a/16, 513b/17, 516a/04

b.-up durur érdi 342b/13, 345a/07, 352a/05, 354a/16, 355a/13, 359a/08, 361a/10, 368a/10, 370b/02, 372b/14, 374b/10, 375a/12, 375a/15, 377b/09, 386b/08, 400b/05, 407a/01, 421b/09, 495b/06

b.-up durur érdiler 360b/14, 368b/14, 370a/02, 370a/16, 453b/01, 456b/11

b.-up dururlar 337a/16, 340a/17, 344b/08, 348b/03, 348b/07, 349b/08, 349b/10, 350a/05, 351b/09, 353b/12, 354b/14, 357b/06, 359a/01, 359a/13, 359b/10, 359b/08, 368b/06, 369b/06, 369b/08, 370a/08, 371a/14, 377a/15, 378b/15, 380a/11, 381b/01, 383b/13, 396a/06, 397b/11, 397b/15, 399b/02, 399b/07, 400b/17, 405b/15, 407a/02, 407b/10, 408b/12, 420a/15, 421b/04, 421b/08, 422b/04, 422b/05, 422b/15, 423a/03, 424a/08, 424b/07, 424b/10, 425a/03, 426b/04, 427a/17, 428a/05,

428b/01, 429a/07, 431b/17, 434b/10, 436b/05, 439b/02, 440b/12, 441b/09, 442b/06, 443b/02, 445a/11, 447a/06, 448a/03, 450b/05, 452a/09, 454a/02, 454a/13, 454b/08, 454b/14, 455a/01, 455b/06, 457a/01, 458a/08, 458a/16, 459b/07, 463b/10, 461b/06, 464a/01, 466b/10, 468b/04, 469b/11, 470b/14, 471a/16, 471b/03, 471b/14, 471b/17, 472a/12, 473a/13, 473a/14, 473b/10, 473b/17, 474b/11, 474b/14, 476b/06, 477a/01, 478a/04, 478b/04, 479a/02, 479a/09, 479b/12, 480a/01, 480a/16, 481b/01, 481b/15, 482a/07, 482a/14, 482a/15, 482b/12, 484a/04, 485b/02, 486b/17, 488a/07, 488b/17, 489b/07, 489b/14, 486a/17, 487b/03, 490a/08, 490a/10, 491a/07, 491a/15, 491b/01, 492a/10, 492a/17, 493a/17, 494a/01, 495a/12, 495a/17, 496a/03, 496a/09, 499b/17, 500a/04, 500b/08, 501a/01, 501a/13, 503b/07, 504b/10, 505b/03, 506a/07, 506a/13, 506b/13, 506b/16, 507b/12, 508a/04, 508a/08, 508b/02, 510b/09, 511a/01, 513b/14, 514a/13, 516b/01, 517b/03, 517b/12, 518a/05, 519a/09, 519a/12

b.-up dururlar érdi 349b/16, 399b/14

b.-up érdi 365a/06, 375b/15, 420a/09, 421a/16, 466b/13

b.-up érdiler 342b/07, 421b/09

b.-up turmış érken 444a/11

b.-up turup dururlar 341a/05

b.-up tursunlar 380b/13

b.-ur 338b/05, 340a/13, 340a/14, 341a/13, 346b/09, 367a/09, 367a/10, 367a/11, 377b/16, 506a/08

b.-ur érdiler 342b/04

b.-urlar 351a/07, 441b/11

[=968]

11. Kurallı birleşik fiil olarak.

b.-a alġay 343b/09

b.-a almas durur 394b/07

b.-a almas durur érdi 394b/07

b.-a almas durur érdiler 372b/01

b.-a almay 393b/01

b.-a başladılar 374b/04

b.-adur 381b/06

b.-sa bol- 382b/04, 444a/04, 508a/17

b.-se bol- 382b/06

b.-se bol- 366b/13

[=12]

b.-Óācız-ı şuÓūr bol- 393b/05

b.-Óadam-āşnā bol- 512a/17

b.-āfat-ı cān bol- 345b/04

b.-afzūn bol- 477a/13, 499a/11

b.-āgāh bol- 382a/13, 403b/06, 435a/09, 456a/09

b.-Óalālā **bol- 5**03a/13

b.-Óām bol- 365b/03

b.-ārām-güzīn bol- 359b/13, 398b/05, 399a/01, 401b/11, 408a/02, 409a/16, 409b/06, 414a/17, 423a/07, 429b/02, 431a/16, 431b/09, 436b/04, 438a/16, 440a/10, 444a/08, 447a/12, 458a/01, 461a/10, 464a/13, 477a/06, 500a/02, 502a/15, 508a/03, 508b/04, 510a/15, 514a/17

b.-arcmand ve bahramand bol- 419a/02, 472a/12
b.-Ǿārıż bol- 487b/03, 509b/07, 510b/12, 519a/13
b.-Ǿārıża-ı Ĥādıŝ bol- 338b/14
b.-āsūda bol- 340b/05
b.-āşkār bol- 500a/15
b.-āşkārā bol- 422b/05, 436a/06, 503a/13
b.-āşnā bol- 467a/07
b.-ātaş-afşān bol- 443b/13
b.-ātaş-ālūd bol- 479b/04
b.-āvāra u sar-gerdān bol- 382b/14
b.-avc-gīr-saǾādat bol- 494a/14
b.-avc-ı kemāl bol- 352a/07
b.-Ǿāyıd bol- 372b/16
b.-āyīnā-ı cān bol- 396b/17
b.-āzādve mutlaķu'l-Ǿınān bol- 368b/06
b.-Ǿāzım-ı çapavul bol- 411a/13
b.-Ǿāzım-ı daşt u bıyābān bol- 510b/08
b.-Ǿāzım bol- 342b/15, 347b/12, 348b/03, 354a/10, 359b/02, 375b/15, 380a/11413b/16, 418b/15, 419a/09, 421b/07, 423a/03, 425b/16, 426a/07, 429a/01, 429b/01, 434b/10, 441a/08, 444a/16, 444b/04, 445b/01, 447a/06, 447b/11, 451a/17, 451b/10, 454a/05, 455a/01, 458a/02, 469a/05, 473b/10, 473b/17, 476b/06, 477a/15, 480a/01, 482b/11, 486b/17, 488a/13, 489b/05, 500b/08, 501a/17, 505a/03, 508a/04, 508a/07, 508b/02, 509a/01, 514a/13, 514a/15, 515b/14, 517a/01, 517b/03, 518a/05
b.-Ǿazīmat-güster bol- 502a/16
b.-bādıya-paymā-yı Ǿazīmat bol- 408b/11, 411b/08, 420b/16, 440a/06
b.-bādıya-paymā-yı nahżat bol- 406b/01
b.-bahra-bar-dār bol- 486b/01
b.-bahramand bol- 380b/04, 400a/05, 420b/05, 442b/16, 472a/12, 509b/02
b.-bahramand u arcmand bol- 436b/01
b.-bahramandvesar-buland bol- 406b/11, 478a/07, 485b/16
b.-bahramand ve sar-buland ve arcmand bol- 400b/12
b.-bahra-yāb-ı ıĥsān u ıśtınāǾbol- 346b/15
b.-baħt-ı yār bol- 462b/09
b.-baķā-paźīr bol- 367a/07
b.-bāl-afşān bol- 519a/16
b.-balā bol- 367b/08
b.-palçıġ bol- 339a/03
b.-bandası bol- 390a/09
b.-bar-ħūr-dār bol- 441b/11
b.-bar bād bol- 348b/09, 463a/13, 502a/05
b.-bar-ķarār bol- 380b/13
b.-barķ-tāz-ı maydān-ı mubārazat bol- 346a/16
b.-bar pā bol- 492a/11, 511b/09
b.-bar ŧaraf bol- 380b/05, 384b/15
b.-barūmand bol- 385b/07
b.-bār-yāb-ı Ĥużūr-ı mavfūru's-surūr bol- 434b/03

b.-baş bol- 355b/13, 425b/15, 432a/15, 438b/13, 471a/12, 492b/16
b.-bī-āzarm bol- 416a/09
b.-bī-baḳā bol- 512a/17
b.-bī-cān bol- 379a/10
b.-bī-hoş bol- 465a/09
b.-bī-ḳarār u bī-ṯāḳat bol- 456a/09
b.-bī-ṯāḳat bol- 342b/03
b.-bīdār bol- 405a/06, 479a/11
b.-bıstar-ārā-yı ıstırāĥat bol- 420b/16, 499b/17
b.-bilse bol- 382b/06
b.-cabha-sā-yı nıyāz bol- 382b/12
b.-camÓ-ı keŝīr bol- 370a/16
b.-camÓbol- 377b/09, 394a/13, 394b/13, 414a/08, 470a/04
b.-carayān-ı śādır bol- 401a/15
b.-cāzım bol- 358a/15, 375a/03, 426a/07, 477a/15
b.-cılav-rīz bol- 381a/16
b.-cılva-ger bol- 347b/06, 380b/06, 380b/08, 395b/09, 401a/11, 412a/03, 416a/12, 443b/14, 484b/12, 487a/12, 493b/06, 500b/11, 501b/13
b.-cılva-sāz bol- 443b/10
b.-cudā bol- 433a/01, 467a/08, 473a/08, 515a/03
b.-çāk bol- 496b/08, 503a/07
b.-çapar bol- 440b/15, 441a/01
b.-çarḥ-ı payvand 432b/06
b.-çerik bol- 428b/17
b.-çırāġān bol- 394b/01
b.-dāḥıl bol- 352a/13, 355b/04, 381b/04, 383b/09, 406a/02, 418a/05, 418a/09, 425b/09, 426a/09, 433b/06, 444b/11, 448a/13, 450b/09, 451a/05, 451b/06, 458a/04, 463a/03, 469a/06, 471a/16, 472a/08, 473b/11, 479a/08, 479b/10, 482b/12, 482b/12, 484a/13, 485b/02, 486a/17, 496a/03, 500a/13, 504a/04, 515b/08, 517a/02, 517b/05, 520a/13
b.-dāḥıl ve mazāĥım bol- 374b/04, 409b/11, 416a/06
b.-darvīş bol- 337b/02
b.-dése bol- 366b/13
b.-dıl-küşā bol- 393a/17
b.-dūçār bol- 427a/17
b.-esīr bol- 356b/03, 369a/03, 382b/08, 383b/10, 384a/16, 442b/17, 471b/17
b.-esīr-i sar-panca-ı taḳdīr bol- 421b/08, 444a/14
b.-eşk-i ĥasrat bol- 494a/08
b.-él bol- 405b/12, 420b/10
b.-él ve yék-cıhat bol- 417b/02
b.-élçi bol- 410a/04, 410a/11, 442b/11, 451a/12, 483a/02, 485b/07, 487a/01, 488a/06
b.-fadā bol- 367a/11
b.-fārıġ bol- 444a/06
b.-fārıġu'l-bāl u āsūda-aĥvāl bol- 492b/03, 522a/15
b. fārıġu'l-bālu muraffahu'l-ĥāl bol- 483a/09, 520b/06
b.-farḳ bol- 397a/10
b.-farmān-ravā bol- 336a/17
b.-**fāśıla** bol- 475b/12
b.-fāş bol- 338b/05
b.-fatĥ bol- 365a/05, 369b/15

b.-fāyıda-ı murattab bol- 456a/10
b.-fāyıda-ı mutarattıb bol- 521b/01
b.-fāyız bol- 337a/03, 340a/01, 354a/16, 360a/11, 360b/05, 361a/10, 369b/08, 372b/01, 373a/03, 378a/02, 398b/02, 399b/02, 399b/07, 401b/06, 405a/09, 413a/12, 414b/16, 415b/03, 420a/15, 421a/06, 421b/10, 426a/14, 433b/09, 440b/12, 441b/09, 444a/05, 452b/10, 454b/14, 464a/16, 472a/12, 481b/01, 483b/16, 489b/14, 495a/17, 516a/15
b.-fayż u śafā **bol-** 506a/08
b.-fırārī bol- 355a/07, 383a/06, 402b/10, 404a/16, 411a/16, 415a/15, 421b/16, 425a/05, 426b/02, 429a/12, 430b/03, 432b/08, 439b/10, 444a/17, 444b/16, 445b/10, 447a/15, 450a/03, 457a/17, 462a/17, 466a/14, 468b/13, 484a/17, 497b/02, 506b/17, 508a/13, 513a/12, 513b/06
b.-fırīfta bol- 359b/15, 403b/02, 456a/06
b.-furūzān bol- 432b/01
b.-ġālıb u manśūr bol- 344a/08
b.-ġarḳ bol- 397a/10, 435b/02
b. ġayrat-ı gülistān-ı cınān bol- 448b/03
b.-gerd bol- 503a/08
b.-germ bol- 345b/17, 381b/17, 418b/11
b.-germ-ḥīz bol- 491b/15
b.-germ-i kār u zār bol- 422b/04
b.-giriftār-ı ḥıźlān bol- 344a/15
b.-giriftār bol- 358b/01, 381b/06, 441b/12, 460a/15
b.-girih-band bol- 378b/17
b.-goş-zad bol- 387a/08
b.-ġulām bol- 523a/12
b.-ġurrīn bol- 386a/10
b.-raḳam-zadāsı bol- 347b/07
b.-güher-faşān bol- 367b/13
b.-gülistān bol- 340a/13
b.-gülşen bol- 352b/12
b.-gülū-gīr bol- 379a/04
b.-gürīzān bol- 445b/08, 447a/08, 485a/10
b.-gürīzān ve mutafarrıḳ bol- 345b/09
b.-ḥacal u paşīmān bol- 352a/08
b.-hadar bol- 367b/04
b.-hādī bol- 383a/16
b.-ḥākistār bol- 380a/10
b.-ḥalāś bol- 356b/09
b.-ḥālī bol- 400b/05, 494a/05
b.-hamāvard bol- 346b/09
b.-ĥamla-āvar bol- 418b/08, 435a/14, 517a/06
b.-ḥarāb-ābād bol- 463a/14
b.-ḥarāb u vīrān bol- 509b/15, 520a/15
b.-ĥāśıl bol- 343b/01, 351b/09, 360a/06, 369b/02, 376b/09, 393b/06, 397b/11, 460b/01, 504b/15
b.-ĥaşr bol- 523a/15
b.-ĥaşv ve laġv ve faĥş ve duş-nām bol- 522a/17
b.-ḥātır bol- 343a/06
b.-ḥavfnāk ve hırāsān bol- 436b/06
b.-ĥayrān bol- 436a/04
b.-ĥayrān u lāl bol- 469a/08
b.-ĥayrān u sarāsıma bol- 495a/09

b.-Ĥāżır bol- 351b/14
b.-hem-Ǿınān bol- 429b/17, 501a/16
b.-hem-nışīn bol- 522b/01
b.-hem-rāh bol- 417a/12
b.-hırāsān bol- 415a/15, 479b/05
b. ħ(v)ār bol- 358b/07
b.-ħod-nuśrat **bol-** 505b/07
b.-hucūm-āvar bol- 343b/10, 401a/15
b.-Ĥukm-ı śādır bol- 433a/07
b.-ħurram **bol-** 506a/06
b.-ħurram u ħūş-Ĥāl bol- 389b/03
b.-huvaydā bol- 500a/16, 501b/11
b.-Ǿılāva bol- 337a/04
b.-ınǾām bol- 342b/05
b.-Ǿınān-gīr bol- 381b/07
b.-Ǿınān-tāb bol- 485a/11, 499b/10, 500b/16
b.-Ǿışķ-bāz bol- 387a/09
b.-ķadaĤ-paymā-yı Ǿayş u Ǿışrat bol- 461a/04
b.-ķadam-āvar bol- 500b/15
b.-ķadam-zan bol- 407b/10, 459a/01
b.-kāfūr-bīz bol- 378b/08
b.-kām-şīrīn bol- 399a/04
b.-kārger bol- 401b/07
b.-ķāśıd-ı cān bol- 435b/06, 491b/17, 506a/17
b.-ķāśır bol- 391b/06
b.-ķatīl bol- 367b/07
b.-ķatl u nā-çīz bol- 364b/08
b.-ķavī ve afzūn bol- 521b/02
b.-ķıdĤ-paymā-yı ıstırāĤat bol- 440a/08
b.-ķılsa bol- 382b/04, 444a/04, 508a/17
b.-kenāra-gīr bol- 365b/09
b.-kerem-cavalān bol- 461a/01, 514a/07
b.-kesel bol- 445b/17
b.-ķoşķoş bol- 394a/17
b.-küdüret-i murtafıǾ bol- 352a/09
b.-kün bol- 398a/02
b.-lab-ā-lab bol- 394b/08, 470b/04
b.-lab-rīz-ı fayż bol- 365b/09, 372a/13
b.-lāĤıķ bol- 355a/01, 494a/01
b.-larzān bol- 505b/09
b.-lamǾa-fāş bol- 416a/12
b.-lāş bol- 435b/15
b.-lıvā-afrāz-ı Ǿazīmat bol- 400b/05, 415b/14
b.-madfūn bol- 455b/06, 457b/06, 521b/13
b.-madhūş bol- 403a/12, 523a/15
b.-mafķūd bol- 352b/04
b.-mafķūd u nā-būd bol- 442a/16
b.-mafķūd u nā-padīda bol- 491a/15
b.-maftūĤ bol- 347a/11, 359a/05
b.-maġlūb u maķhūr bol- 492a/10
b.-maġlūlu maĤbūs bol- 457a/01, 517b/10
b.-maĤbūs bol- 386b/08
b.-mahcūr bol- 506b/02
b.-maħśūś bol- 359a/01, 396a/06, 417b/17, 463b/13, 479a/02, 489a/16, 494b/04, 516b/01
b.-maħśūś u maşmūl bol- 458a/08
b.-maķśad bol- 339a/09
b.-maķśad u kām bol- 397a/15

b.-maḳtūl bol- 406b/16, 419b/06, 430a/02, 433b/13, 496a/09, 496b/16
b.-maḳtūl u maǿsūr bol- 463a/11, 475a/06
b.-maḳtūl u maǿsūr ve olca bol- **4**54b/01
b.-maḳtūl u tārāc bol- 454a/13
b.-maḳtūl u zaẖm-dār bol- 344a/13
b.-**manžūr-ı nažar-ı Ǿātıfat bol-** **4**41a/16
b.-malūl u maẖźūl bol- **4**56a/05
b.-maǾlūm bol- 380a/07, 403b/11, 418a/03, 427a/12, 429b/11, 430a/15, 432a/02, 433a/09, 444b/03, 452b/07, 456b/17, 482b/10, 483a/05, 485b/17, 516b/02, 522a/06
b.-maǾlūm-ı ẖātır-aşraf bol- **3**92a/09, 495b/16, 517a/16
b. maǾlūm-ı ẖātır-aşraf u altaf bol- **5**13b/14
b.-maǾlūm u mafẖūm bol- 439b/13
b.-maǾlūm u roşan bol- 338a/15
b.-mamlū bol- **3**68a/16
b.-maǿmūr bol- 342b/13, 345a/07, 348a/11, 349b/08, 359a/03, 359b/08, 360b/14, 369b/06, 392a/06, 399b/14, 420a/09, 421a/16, 422a/02, 426b/04, 444a/13, 453b/01, 464a/09, 477b/13, 480a/09, 480b/11, 488b/17, 490a/08, 495b/06
b.-maǿmūr u ābādān bol- **3**88b/06
b.-manśūb bol- 439a/05
b.-manśūr bol- 344b/12
b.-manzıl-güzīn bol- 384b/08
b.-manzıl bol- **5**06a/07
b.-manžūr bol- 487a/04
b.-manžūr-ı nažar-ı Ǿātıfat bol- 441a/16
b.-marġūb bol- **3**96b/05
b.-marḳūm bol- **3**62b/16
b.-**maǾrūf u mekşūf** bol- 434b/14
b.-maǾrūż-raǿy-ı Ǿālam-ārāy bol- 384b/15
b.-maǾrūż bol- 391b/05
b.-masdūd bol- 342a/05
b.-maśĥūb bol- 453b/16
b.-masmūǾ bol- 404a/04, 419b/03, 518a/14
b.-masnad-nışīn ve Ǿışrat-güzīn bol- 457a/15
b.-maśrūf bol- 394b/07
b.-masrūr u şād-kām bol- 437b/02, 452a/02, 459a/10
b.-mastūr bol- 385b/13, 386b/14, 403a/04, 404b/15, 410b/02, 426b/06, 427b/06, 438a/17, 448a/16, 453b/07, 464a/14, 466b/13
b.-musallam bol- 353a/01
b.-maşġūl bol- **3**44a/09, 408b/12, 452a/09
b.-maşĥūn ve mamlū bol- 484a/01
b.-maşmūl bol- 469b/05
b.-maşǾūf bol- 371b/02
b.-mavcūd bol- 418b/12
b.-mavtın-ı ġol-ı bıyābān bol- 369b/14
b.-meźkūr u mazbūr bol- 496a/02
b.-mazhar bol- 477a/15
b.-maǾzūl bol- 371a/12

b.-meknūn bol- 375a/12
b.-mekşūf bol- 409b/07, 520b/02
b.-metrūk u maslūb 389b/13
b.-meźkūr bol- 352a/17, 370b/02, 374b/10, 383a/04, 400a/11, 405a/02, 405b/09, 409b/08, 415b/17, 416b/14, 420a/09, 421b/09, 434a/09, 435a/03, 450a/02, 451b/03, 451b/10, 459b/17, 460a/02, 466b/04, 467b/05, 468b/04, 469a/04, 481a/11, 481b/12, 488a/10, 492b/12, 495a/11, 497a/03, 498b/04, 498b/05, 504a/02, 504b/15, 509a/01, 510a/08, 510b/07, 511a/05, 513b/17, 516a/06, 518a/15, 518b/02, 521b/03
b.-muÓasker bol- 447b/05, 484b/11
b.-muÓāvadat bol- 340b/11
b.-muÓazzaz bol- 371a/14
b.-mubaddal bol- 483a/09, 516a/04
b.-mubtahıc u masrūr bol- 502b/16
b.-mubtalā bol- 473a/07
b.-mūcıb-ı bahā bol- 366a/08
b.-muctamıÓbol- 337a/16, 344a/03, 381a/15, 381b/01, 398a/10, 411a/04, 414a/17, 434b/06, 454b/03, 460a/10, 500a/03
b.-muĥāl bol- 363a/11
b.-muħālafat u nā-muvāfıķ bol- 405b/12
b.-muħallaÓu mulabbas bol- 475b/05
b.-muhayyā bol- 394b/02, 399a/03
b.-muhayyā ve āmāda bol- 414a/09
b.-muĥkem bol- 341a/16
b.-muħtafī bol- 360b/08, 439b/09
b.-muķābala bol- 479a/17
b.-muķābıl bol- 400a/14, 416a/09, 432b/09, 497a/16
b.-muķarrar bol- 445a/03
b.-muķātala bol- 443b/01
b.-muķavvā bol- 521a/03
b.-muķayyad bol- 343b/09, 383b/13
b.-muķtażā bol- 510a/02
b.-mulabbas bol- 473a/14, 482a/15
b.-muħallaÓ u mulabbas bol- 475b/05
b.-mulabbas u sar-afrāz bol- 493a/04
b.-mulāķī bol- 454a/12, 472a/13, 487b/17
b.-mulāzım-ı rikāb-ı humāyūn bol- 368a/01
b.-mulāzım-ı žafar-lāzım bol- 509b/17
b.-mulĥaķ bol- 378b/14, 505b/03
b.-multafıt bol- 369b/14
b.-mumtāz bol- 340a/17
b.-mumtāz u sar-afrāz bol- 404b/12, 475b/04, 477b/16, 480a/16, 484a/04, 484b/14, 517b/12
b.-munhadım bol- 447a/07
b.-munĥarıf bol- 456a/07
b.-munhazım bol- 399b/06
b.-munķatıÓ bol- 352a/05, 484a/15
b.-muntaşır bol- 342b/07,
b.-muntaşır u mutafarrıķ bol- 370a/08
b.-muntažır bol- 353b/12, 380b/10, 499b/06
b.-muraśśaÓ bol- 396b/17
b.-murattab bol- 487a/13
b.-murtafıÓ bol- 338b/02
b. **musaĥĥar bol- 3**36a/15
b.-musallaĥ bol- 501b/14

b.-musallaĥ ve mükemmel bol- 468a/05, 496a/03, 518b/10
b.-muśammam bol- 460a/07
b.-mustaġnī bol- 388a/07
b.-mustaġraḳ-ı daryā-yı ġaybat bol- 350a/15
b.-mutīÓ u farmān-bardār bol- 455b/17
b.-mustaġraḳ-ı naşā-ı vaĥdat-ı İlāhi bol- 337b/16
b.-mustaÓıdd-ı muĥāraba bol- 443b/02
b.-mustaÓıdd u āmāda bol- 444a/11
b.-mustaÓıdd-ı bī-kār ve āmāda-ı kārzār bol- 341a/05
b.-mustavlī bol- 468a/13, 520b/16
b.-musulmān bol- 399b/17
b.-muşarraf bol- 349b/12, 349b/16, 350a/14, 368a/13, 373b/02, 375a/08, 378a/13, 400b/17, 402a/10, 407a/02, 408a/02, 408a/12, 411b/11, 414b/17, 419a/01, 421b/04, 426a/03, 427b/04, 428a/05, 428b/01, 430a/13, 430b/14, 431a/11, 433a/11, 436a/17, 436b/02, 437b/07, 437b/11, 439b/02, 443a/07, 445a/11, 446b/14, 448a/03, 449a/04, 458a/16, 459a/14, 459b/07, 461a/17, 463b/10, 468a/16, 471a/08, 471b/03, 473a/13, 475b/03, 482a/14, 484b/09, 485b/08, 486a/08, 488a/07, 488a/15, 492a/17, 493a/07, 496a/10, 505b/11, 506b/13, 510b/09, 511a/01, 517a/11, 519a/12
b.-mutaÓaźźır bol- 420a/04, 503b/07
b.-mutafarrıḳ bol- 344a/02, 356b/14, 381a/14, 442b/06, 491a/14
b.-mutafarrıḳ u parīşān bol- 442a/01, 442b/06, 467a/03, 491a/14, 493a/17, 507b/12
b.-mutaġayyır u vahmnāk bol- 507b/11
b.-mutaĥaḳḳaḳ bol- 368b/16, 348b/17
b.-mutaĥaśśın bol- 341a/10, 344b/08, 359a/13, 411b/04, 470b/14, 474b/14, 482b/13
b.-mutaḳāÓıd bol- 353b/01
b.-mutaḳallıd bol- 418a/12, 439a/11, 495b/13, 502b/07
b.-mutallaḳu'l-Óınān bol- 342b/06
b.-mutarraz bol- 490b/06
b.-mutaśaddī bol- 354a/06, 347a/01, 466b/09, 468a/02
b.-mutaśarrıf bol- 346a/12, 421b/03, 427b/01, 429a/15, 431b/17, 445b/12, 471b/02, 479b/12, 482a/07, 504b/07, 506a/13, 508a/08, 508a/15, 508b/03, 513a/02, 517a/10, 517b/10, 519a/09
b.-mutavaccıh bol- 340b/17, 348b/12, 354b/14, 370a/02, 383a/12, 425a/03, 426b/01, 450b/05
b.-mutavaffıḳ bol- 511a/04
b.-mutavahhım bol- 506b/10
b.-mutavaḳḳıf bol- 398a/13, 411a/03, 414a/15, 419b/14, 423b/04, 430b/16, 434b/09, 436b/01, 440a/12, 441a/10, 452b/17, 454a/02, 460b/14, 469b/11, 476b/08, 478a/04, 481b/15, 499b/15, 501a/01, 505a/05, 505b/02

b.-mutavārī bol- 357b/06, 368a/10
b.-mutavaṭṭın u mütemekkin bol- **4**37a/05, 484a/07
b.-mutazalzıl bol- 445b/06
b.-mutazāyıd u mużāǾaf bol- **5**21a/14
b.-mutīǾ bol- **3**63b/02
b.-mutīǾ u farmān-bardār bol- **4**55b/17
b.-mutlaḳu'l-Ǿınān bol- **3**68b/06, 493b/14
b.-muttafıḳ bol- 336b/14
b.-muttafıḳu'l-lafẕ bol- 456a/03
b.-muṭṭalıǾbol- 511a/03
b.-muṭṭalıǾ u āgāh bol- **3**47b/15
b.-muvaffaḳ bol- **3**86b/16
b.-muyassar bol- 368a/07, 379a/11, 382a/17
b.-mużāǾaf bol- 376a/16
b.-mużāǾaf u mutazāyıd bol- 511a/08
b.-mužaffar u manṡūr bol- 471a/07
b.-muzayyan bol- 345b/15, 396b/17, 434a/15
b.-mükellel u muraṡṡaǾbol- **3**96b/15
b.-mükemmel ve musallaĥ bol- 411a/12, 429a/08, 468a/05, 496a/03, 513a/14, 518b/10
b.-mütekeffil bol- 375b/02, 466b/10
b.-mütekellim bol- 376a/04
b.-mütemekkin bol- 359a/08, 378a/09, 419b/16, 423b/02, 425a/01, 436b/05, 445a/05, 447a/02, 449a/13, 457a/16, 464a/01, 484a/07, 490a/13, 493b/14, 498b/03, 500b/14, 501b/16, 504a/17, 504b/10, 508b/08
b.-mütemessik bol- 486a/04, 520a/17
b.-nā-būd bol- 430a/01, 432b/15, 441b/05, 469b/03, 496b/17, 497b/15
b.-nā-būd u mafḳūd bol- 483b/07
b.-nā-muzd bol- **4**18a/02
b.-nā-ummīd bol- 389a/15
b.-nā-yāb bol- 379a/05
b.-nādım u paşīmān bol- 520b/03
b.-nahzat bol- 339a/06, 350a/03, 359b/10, 360b/03, 400b/03, 415a/06, 424a/07, 461a/05, 477a/01, 481b/04, 491b/01, 492a/12, 498a/11, 500a/04, 503b/13, 505a/10, 505a/17, 506b/16
b.-naǾl dar ātaş bol- 473b/15
b.-nām-zad bol- 407a/01, 421b/05, 421b/09
b.-namūdār bol- 503b/08
b.-naǾra-sanc bol- 342a/09
b.-naŝībı bol- **3**67b/11
b.-nav-roz bol- 385a/01
b.-nıŝār bol- 367a/10
b.-nigūn-sār bol- 383a/13
b.-numāyān bol- **3**44b/07, 461b/06, 491b/16
b.-nükte-dān bol- 394b/17
b.-olca bol- 482a/10
b.-pāra bol- 441b/04
b.-pāra pāra bol- 380a/15
b.-parīşān u nā-būd bol- 441b/05
b.-parrān bol- 345b/03
b.-partav-efgen bol- 409b/15
b.-paşīmān bol- 456b/11
b.-pāy-dār bol- **4**62b/10
b.-bar pāy bol- 339b/13

b.-paydā bol- 405a/05, 422b/09, 500a/16
b.-pınhān bol- 338a/13, 508a/02
b.-pıyāda bol- 424b/07
b.-pūlād-payvand bol- 378b/17
b.-rafīÓ bol- 367b/15
b.-rākib bol- 380a/13, 408a/03, 448b/08
b.-rām bol- 506b/04
b.-rast-guftār ve nīkū-kirdār bol- 487a/07
b.-rāst bol- 458b/14
b.-ravā bol- 367a/09
b.-ravān bol- 405b/15, 474b/02, 479a/09, 489a/05, 492a/03, 510a/16
b.-ravāna bol- 397b/15
b.-raóyat-afrāz-ı Óazīmat bol- 368b/14, 402b/01, 501a/13
b.-rāżı bol- 519a/02
b.-rıḳḳat bol- 350a/08
b.-rīz rīz bol- 501b/07
b.-roşan bol- 352b/11, 516a/01
b.**-roşan u huvaydā ve mubarhan u cılva-pīrā bol- 3**88b/01
b.-roşan u maÓlūm bol- 352a/03, 455b/14
b.-rū ba-rū bol- 341a/13
b.-rūy-gerdān bol- 340a/17, 344a/15, 361a/09, 432b/11, 435b/07, 439b/11, 460b/17, 470a/07, 470b/13, 474b/11, 479b/05, 480a/12, 489a/14
b.-sabab bol- 372b/14
b.-sabab-ı ınḳıtāÓ bol- 468b/01
b.-śādıḳ bol- 405b/10
b.-śādır bol- 340b/08, 347a/07, 355a/03, 376b/01, 377b/06, 380b/09, 417a/16, 419a/08, 428b/14, 466a/10, 498b/04, 503b/03
b.-śadmat-ı huvaydā bol- 422b/10
b.-śaf ara bol- 340b/17
b.-sāfiku'd-dımā bol- 366b/03
b.-sāġar-keş-i bāda-ı ıstırāĥat bol- 486a/11
b.-sar-ā-sar bol- 418b/07
b.-sar-afrāz bol- 350b/02, 350b/08, 364a/09, 375a/15, 377b/03, 378b/15, 402a/11, 417b/07, 433b/10, 447b/08, 478b/04, 493a/04, 495a/12, 513b/14
b.-sar-afrāz u sar-buland bol- 349b/10
b.-sar-buland u arcmand bol- 490a/10, 491a/07
b.-sar-buland ve bahramand bol- 397a/14
b.-sar-geşte-i vādī-ı ġurbat bol- 492b/01
b.-sar-ħam bol- 394b/07
b.-sar-huş bol- 394a/17
b.-sar-şār-ı bāda-ı Óātıfat bol- 378a/04
b.-sar-şār u şād-kām bol- 417a/10
b.-sarāsıma ve mutaĥayyır bol- 360b/07
b.-sātır bol- 475a/15
b.-savuḳ bol- 379a/02
b.-sāya-güster-i Óātıfat bol- 382b/16
b.-śayd bol- 348b/07, 377b/16
b.-sāyır bol- 478b/01
b.-sazāvār bol- 382b/13, 489b/07
b.-ser-kerde bol- 426a/07

b.-sıtīza-kār bol- 367b/07
b.-sīr-āb bol- 396b/01
b.-surḥ-rū bol- 344a/16
b.-suvārī bol- 473b/16, 486b/07
b.-sūzān bol- 432b/02
b.-şabīh bol- 338b/06
b.-şād-āb u sīr-āb bol- 424b/10
b.-şād-kām bol- 397a/10, 486a/07
b.-şādān bol- 390a/08, 506b/06
b.-şāh bol- 523a/12
b.-şahdī bol- 340b/07
b.-şahīd bol- 401b/07
b.-şahīd ve esīr bol- 359a/13
b.-şamşīr-ı rūy-gerdān bol- 497a/01
b.-şāmıl bol- 360a/11
b.-şaraf-andūz-ı taḳbīl-āstān bol- 352a/17
b.-şaraf-andūz-ı taḳbīl-bısāṭ bol- 342b/16, 369a/05, 375b/09, 385a/05, 437a/09, 438b/06, 450a/13, 482b/15
b.-şāyıÓ bol- 509a/01, 518a/06
b.-şeker-rīz bol- 364b/09
b.-şīrīn-kām bol- 351a/07
b.-tābıÓ bol- 456b/11
b.-tābıÓ ve farmān-bardār bol- 446b/15
b.-ṭalab bol- 347a/02, 433b/17
b.-talaf bol- 379b/04, 385a/16, 419a/17, 424b/06, 463a/15, 471b/01, 471b/14, 497b/12
b.-talḥ-kām bol- 338b/16
b.-ṭālıÓbol- 338b/01, 365a/06, 493b/15
b.-tamām bol- 389b/14, 408a/14
b.-tangraḳ bol- 353a/06
b.-tār u mār bol- 422b/13
b.-ṭārī bol- 338b/14, 516a/02
b.-**taṣtīr bol- 4**49a/14
b.-taşna-lab bol- 424b/06
b.-tavaccuh bol- 377a/15, 422a/17
b.-tavaḳḳuf bol- 355b/03
b.-ṭayyār u āmāda ve muhayyā bol- 434a/10
b.-tāza bol- 398b/09
b.-temekkün bol- 351b/09
b.-téñ bol- 393b/01
b.-tengu tār bol- 494a/10
b.-tevekkül bol- 505b/06
b.-tīġ-ı ġayrat **bol-** 505b/07
b.-tīġ-zan bol- 469a/09
b.-tīra bol- 494a/09
b.-lab-rīz-ı fayż bol- 372a/13
b.-manzıl-ı mevkib-i humāyūn bol- 398b/01
b.-raḳam-zadası bol- 375a/06
b.-Óuźr-ḥ(v)āh bol- 343a/12
b.-vahmnāk bol- 359b/11
b.-**vāḳıÓ bol-** 344b/14, 355a/12, 373b/08, 388a/08, 389b/09, 417b/17, 419a/12, 419a/16, 421b/05, 423a/12, 423b/08, 427a/11, 434a/10, 447a/10, 449a/13, 457b/05, 473b/02, 473b/12, 475a/04, 478b/09, 487b/11, 500a/12, 510b/14
b.-vārıd bol- 368b/16, 338a/06, 342b/04, 349b/14, 350a/05, 354b/17, 355a/13, 359a/12, 359b/05, 378a/10, 379a/14, 383a/14, 384a/02, 384b/11, 385b/02, 408a/09, 411a/05, 414b/14,

419b/11, 421a/02, 424a/08, 425b/17, 426a/12, 429a/07, 429b/16, 437b/04, 440b/05, 452b/14, 454b/08, 483a/14, 485a/14, 508b/15, 510a/13, 511b/03
b.-vāśıl bol- 389a/07, 515b/09
b.-vāżıĥ u lāyıĥ bol- 503b/14
b.-vırd bol- 478a/10
b.-vīrān bol- 390a/08
b.-vīrān u bar bād bol- 502a/05
b.-vīrān u ḫarāb bol- 510a/07
b.-vuḳūӪ bol- 368a/09
b.-yah-band bol- 384b/13
b.-yalañġaç bol- 472b/14
b.-yaşm u dandān bol- 396b/16
b.-yav bol- 402b/06, 420b/10
b.-yāvar bol- 340a/13
b.-yek-ser bol- 496b/08
b.-yeksān bol- 436a/01
b.-yıraḳ bol- 374b/15
b.-žāhır bol- 479b/03
b.-žāhır u huvaydā bol- 415b/09
b.-zaḥm-dār bol- 341b/04, 344b/02, 346a/13, 383b/07, 401b/08, 417a/10, 422a/15, 444b/07, 481a/14, 489b/16
b.-zār u mużtar bol- 340a/14
b.-żāyıӪ bol- 347a/11, 486a/06
b.-żāyıӪ u nā-būd bol- 418b/16
[=1249]

boran Fırtına
b. (ḳar yā boran) 386a/07
[=1]

Bosay y.a. Balıklıg, Sandal ve Keç Kıran adlı bölgelerine yakın bir mahaldir.
B. 464a/02
[=1]

bostān Far. Bahçe, gül bahçesi.
b. (Ӫazm-ı bostān) 395a/05
b. (nav-bāva-ı bostān) 377a/02
b. (ravnaḳ-afzā-yı bostān-ı ıram) 370b/03
b.-ı ıḳbāl 355b/02
b.-ı ıram 398a/08, 399b/04, 406a/17
b.-ı rıżvān 440a/05
b.+ın 522a/11
b.+ını 459a/02
b.+ınıñ 391a/10, 434a/12, 490b/03
b. ḳıl- (reşk-i bostān-ı ıram) 390a/06, 505b/14
b. ḳıl- (reşk-i gülistān) 398b/04
[=16]

boşat- Boşaltma.
b.-ıp 412a/16
b.-bandların boşat- 412a/16
[=1]

boşḳāb Tabak.
b.-ı zarrīn 395a/10
b.+larġa 351a/13
[=2]

boy Aynı soy ve aileden sayılan küçük topluluk, bir aşiretin kollarından her biri.
b.+ıdın (Gürgen boyı) 464b/02
[=1]

boyal- Boyanmak.
b.-ıp 435b/16
[=1]
b.-ḳızıl ḳanġa boyal- 435b/16
[=1]

boyun Vücudun omuzlarla baş arasında kalan ve başı bedene bağlayan kısmı.
b.+ıġa (boynıġa) 435b/12
b.+ın (boynın) 419b/02
b.+larıda 356b/07
b.+larıġa 475a/01
b.+larıġadur 417a/05, 418a/15
b.+sun- 390b/15
[=7]

boz Çorak toprak.
b. dağı 412b/11
b. dağı Ĥavlīsıġa 408b/16
b.+dın 412b/09
b.+ġa 412b/12
[=4]

Bozaçı Fayżı Yüz Başı k. a. Çavdur kavminden olup Buhara akınına katılan askerler arasında adı geçmektedir.
B. 481a/10
[=1]

bozurgvār Far. Mükemmel, soylu, şerefli, bilgili adam
b.+dın 337b/03
b.+larnı 452b/14
[=2]

böl- Parçalamak.
b.-üp 443b/12
[=1]

bölek (<Eski Türk. bölüg) Parça, kısım.
b. 395b/02, 429a/10
b. (bir bölek) 517a/17
b. (iki bölek) 454a/10
b. (üç bölek) 356b/17, 439a/01
b.+ıġa (bölek) 432a/13, 439a/01
b.+i (bölegi) 444a/15, 444a/16
b.+i (ikki bölegi) 444b/03
b.+in (bölegin) 456a/12
b.+ini (bölegini) 456a/14
b. ķıl- 439a/01
b.+ni 395b/03
[=15]

Bölekey Ĥan k.a. Sultan Han Töre Bölekey Han'ın üçüncü oğludur. Aytan Töre de bir diğer oğludur. Bölekey Han'ın adı kızları ve oğulları sebebiyle metinde zikredilmektedir.
B.+nıñ 374a/07, 375b/17, 378a/06, 381b/11
B.+nıñ (valadān-ı Bölekey Ĥan) 382b/06
[=5]

bölün- İki veya daha fazla ayrı parça haline durumuna getirilmek.
b.-üp 432a/11, 444a/15, 445b/08
[=3]

Böri Bay Bahādur k.a. Hıtay Kıpçak vilayetindeki devlet görevlilerinden biridir.
B.+nı 485b/14
[=1]

Böriçi y.a. Ak Taban Takır'ın batı tarafında bulunan ve Ak Kır şeklinde adlandırılan bölgeye komşudur.
B. 430a/11
B.+ġa 411a/06
B.+niñ 379b/03
[=3]

Börili köl y.a. Kuncud Yarma akarsuyuna bağlı bir göldür.
b.+niñ 340b/15
[=1]
börk Başlık.
b.+in 450a/14
b.+in (ıftıhār börki) 393a/09
[=2]
böyle (< bu eyle) Bunun gibi olan, buna benzer, bu tür, bu tarz.
b. 404a/12, 506b/03, 521a/12
[=3]
bu 1. En yakında olan kimse ya da şeyi işaret yoluyle belirtir.
b. 337a/04, 337a/14, 337b/06, 337b/11, 338a/15, 338b/03, 338b/07, 338b/12, 340a/17, 342a/11, 343b/04, 343b/08, 344b/04, 345a/01, 345a/05, 346b/10, 346b/11, 346b/12, 347a/09, 347a/14, 347a/17, 347b/05, 348a/11, 348b/16, 349b/02, 349b/17, 350a/12, 350a/16, 352a/02, 352a/09, 353a/09, 353a/09, 353a/12, 353a/14, 353a/16, 354a/04, 354b/09, 355a/01, 355b/06, 356a/01, 356a/12, 356b/06, 356b/16, 357a/15, 357a/17, 357b/17, 358a/12, 358a/14, 358b/04, 359a/04, 359a/09, 359b/13, 359b/14, 360a/01, 360b/04, 360b/06, 361a/04, 361b/01, 361b/06, 361b/06, 362b/14, 363b/16, 364a/08, 365a/05, 365a/08, 365a/11, 367b/03, 367b/08, 368b/02, 368b/04, 368b/11, 368b/16, 368b/17, 369a/12, 370a/07, 370b/02, 371a/17, 371b/02, 371b/06, 372a/11, 372b/02, 373b/05, 373b/12, 374a/15, 374b/14, 375a/04, 375b/04, 375b/14, 376a/02, 376a/11, 376a/13, 376b/08, 377a/09, 377a/16, 377b/12, 378b/13, 379a/17, 379b/07, 379b/17, 380a/09, 380a/16, 380b/05, 381a/02, 381b/16, 382a/07, 382b/14, 382b/14, 383a/01, 383a/05, 383a/09, 383b/02, 384a/10, 384b/06, 384b/08, 385a/14, 385b/05, 385b/09, 385b/10, 386a/16, 386b/11, 387a/08, 387a/12, 387b/02, 388a/08, 388b/16, 389a/07, 389b/02, 389b/13, 390b/01, 390b/02, 390b/04, 390b/04, 390b/05, 390b/09, 390b/10, 390b/13, 390b/14, 391b/03, 391b/16, 392a/04, 392a/04, 392b/02, 393a/09, 396b/03, 396b/07, 396b/08, 396b/08, 397a/11, 397a/12, 397b/04, 399a/06, 401b/10, 403b/01, 403a/04, 403b/06, 403b/10, 404a/04, 405a/06, 405b/09, 407a/01, 407a/03, 407b/13, 410a/06, 410a/16, 411a/16, 412b/04, 413a/16, 414a/01, 414b/07, 415b/05, 415b/06, 417a/06, 417b/02, 417b/05, 418a/11, 419a/06, 419a/09, 419a/10, 419b/03, 421a/15, 422b/10, 425a/06, 427b/15, 428b/13, 432a/03, 432a/15, 433b/10, 433b/15, 434a/14, 434b/14, 435a/04, 435a/09, 435b/06, 436a/10, 437a/03, 437a/11, 437a/13, 437b/17, 438a/11, 438a/11, 438a/16, 438a/16, 441b/09, 442a/03, 442b/11, 443b/17, 444a/17, 446b/05, 447b/14, 448b/01, 451a/07, 451b/02, 451b/15, 456a/04, 456a/09, 456a/10,

456b/06, 457b/06, 458b/02, 458b/09, 458b/09, 459a/11, 459b/16, 460a/04, 460a/17, 461b/16, 462a/10, 463b/12, 464b/11, 465a/12, 465a/17, 466a/14, 466a/16, 466b/05, 467a/14, 467b/14, 468a/05, 468a/12, 468a/17, 468b/04, 469a/01, 469b/05, 470a/09, 470a/15, 471a/09, 472a/02, 472b/03, 473a/16, 473b/06, 473b/13, 475a/08, 475b/14, 479b/16, 480a/01, 480a/06, 480b/16, 481a/11, 482b/02, 483a/06, 483a/08, 483a/10, 483a/11, 484a/04, 485b/08, 486a/01, 487a/04, 487a/07, 487a/13, 489a/09, 490b/05, 492b/12, 495a/09, 496a/10, 496b/10, 496a/17, 498a/09, 498b/02, 499a/07, 502a/05, 502b/15, 503b/08, 504a/15, 504b/07, 505b/10, 507a/11, 507b/10, 508b/15, 508b/17, 509a/01, 509a/03, 509b/03, 509b/08, 510b/02, 510b/07, 512a/13, 512a/15, 513b/09, 515a/05, 516b/01, 516b/02, 518a/01, 518a/05, 518a/07, 518a/13, 519b/10, 519b/10, 519b/11, 520a/16, 520b/04, 520b/14, 521a/02, 521a/10, 521a/10, 521a/12, 521b/06, 521b/15, 523a/04, 523a/06

b. (tā bu) 369a/15

b. cıhatdın 340b/13, 348a/08, 349b/06, 353b/16, 354a/08, 354a/16, 355a/12, 369a/01, 370b/11, 372a/09, 375a/03, 375b/10, 376a/16, 382a/06, 382b/16, 384a/14, 384b/07, 384b/16, 388a/02, 415b/16, 418a/10, 438b/14, 460a/06, 461b/06, 462b/08, 469b/16, 478b/15, 482b/14

b. kün 363b/13, 417a/04

b. ṭaraf 385a/11, 480a/06, 519a/03

[=354]

2. İşaret zamiri olarak yerini tuttuğu en yakındaki kimse veya şeyi gösterir.

b. 370a/03, 386a/15, 440b/15, 483a/02, 489a/15, 511a/12, 520b/01

b.+dur 352b/13, 391a/04

b. durur 352b/08, 353b/06, 361b/07, 362b/16, 364a/11, 364a/13, 364b/02, 364b/09, 364b/13, 365a/09, 365b/01, 385b/13, 386b/17, 453b/07, 462b/14, 465b/07, 465b/10, 466a/11, 523a/15

b. durur érdi 449b/01, 483a/07, 485b/15

b. ki 523a/06

b. kim 507b/05, 523a/06

b.+lar 382a/05, 383a/16, 464b/11, 488a/03

b.+lar dağı 374b/03

b.+larnıñ 421a/12, 489b/12

b. yañlıġ 336a/17, 367b/14, 382a/16, 383b/03, 390b/17, 392a/07, 398a/06, 403a/10, 403b/01, 413b/11, 418a/16, 419a/08, 422b/11, 433b/15, 435b/05, 443a/05, 453b/08, 463a/01, 466a/04, 467a/03, 467a/09, 473b/05, 483b/09, 494a/03, 499a/07, 500b/13, 501b/15, 506b/08, 509b/09, 512a/17, 514a/06, 516b/09, 520a/03, 520a/08

b. yosunlıġ 404a/12

[=73]

munça Bunca, bu kadar.
m. 349b/03, 348a/15
[=2]
mundaġ bk. mundaḳ.
m. 373b/16, 466b/17
[=2]
mundaḳ Bunun gibi, bunun kadar. Krş. mundaġ.
m.376a/10, 390b/16, 392a/07, 394a/02, 403a/12
[=5]
mundın Bundan; buradan
m.382b/04, 386a/16, 390a/13, 391b/16, 444a/04, 508a/16
m. soñra 380b/17
[=7]
muña Buna.
m. 496b/10
[=1]
munı Bunu.
m. 376a/11
[=1]
munıñ Bunun.
m. 382b/05
m. bile 456a/17
m. dék 435b/05, 502b/02
[=4]
munsız Bunsuz
m.371a/17
[=1]
bolcar Moğ. Toplanma yeri.
b. ḳıl- 354a/05, 354a/07
b.+larıda 341a/04
[=3]
bū-ḳalamūn Far. Bukalemun.
b. (cahān-ı bū-ḳalamūn) 521a/09
b.+nıñ (cahān-ı bū-ḳalamūn) 389a/05
[=2]
buƟd Ar. Uzaklık.
b.-ı masāfat 372a/17
[=1]
būd Far. Varlık.
b.+ın 476a/06
b.+ın (nā-būd u būd) 435b/11
[=2]
budaḳ Dal, ince dal, filiz.
b.+ınıñ (budaġınıñ) 391a/08
[=1]
buġday Taneleri un ve ekmek yapımında kullanılan ve insanın başlıca gıdasını teşkil eden bitki, bu bitkinin aynı isimleri taşıyan taneleri.
b. 336b/01
b. durur érdi 348b/10
b. ve birinç 348b/02, 348b/10
[=4]
Buġra Ħan k.a. Buġra Han şahar-ı Havand'da mütemekkin olan kimseler için kullanılmıştır.
B. 339b/09, 339b/10, 345a/02
B.+nıñ 409a/02
[=4]
buġz Ar. Kin.
b. 435b/14, 476a/05
[=2]
Buħārā y.a. Şimdi Özbekistan sınırları içinde bulunan tarihi meşhur şehir.

b. 352a/01, 352a/04, 355a/12, 369a/04, 375b/06, 375b/10, 404a/06, 405a/08, 405b/04, 405b/04, 406a/10, 413a/03, 413a/17, 425a/17, 426a/04, 427b/13, 439b/15, 452b/08, 465b/17, 466a/17, 468b/12, 471a/13, 472a/05, 472a/13, 473a/14, 473b/12, 473b/17, 475b/09, 477b/07, 479a/16, 480b/12, 482a/16, 482b/11, 483a/01, 487a/07, 489a/06, 489a/07, 493a/12, 495a/01, 495a/10, 495b/16, 496a/01, 499a/02, 499a/14, 501a/03, 503b/12, 503b/14, 504b/09, 507a/08, 508b/16, 509b/14, 512b/09, 512b/12, 513a/04, 513a/06, 516b/12, 517b/01, 517b/13, 518a/04, 518a/15, 518a/16, 518b/08, 520a/04, 520a/11, 520b/05, 520b/07, 520b/09, 521a/15
b. çapavulı 471b/03, 471b/08
b.+da 409b/09
b.+dın 355a/13, 375a/07, 405a/13, 410a/09, 427a/17, 427b/11, 452b/16, 491b/08, 509a/03, 518a/07
b.+dın dağı 469b/14
b.+ġa 357b/09, 368b/02, 369a/07, 373a/01, 375a/05, 398b/14, 403a/16, 405a/10, 409b/07, 425a/16, 458b/04, 472a/01, 518a/07, 518a/13, 521a/01, 521a/05
b. ķalʗası 474b/13
b. memāliki 484a/05
b. mużāfātı 471a/10, 472a/07
b.+nıñ 374b/01, 468a/16, 473b/09, 480a/05, 480b/05, 480b/14, 482b/07, 520a/15
b. sıpāhı 457b/09
b. şaharı 375a/15
b. tavābıʗ 472a/16
b. üsti 466a/02
b. yurtı 484a/17
[=115]
Buḥārī Mergen k.a. Buharalıdır. Ordunun iz sürücü bölüğündendir.
B. 404b/02
[=1]
buḥtī Far. Çift hörgüçlü güçlü deve.
b.-ı ķatār 448b/06
[=1]
bulaġ bk. bulaķ
b. 379a/09
[=1]
bulaġā Ar. Belagati olan, yerinde ve etkili söz söyleyen kimseler, etkili ve güzel tavırlı insanlar.
b. (afżalu'l-bulaġā) 385b/08
[=1]
bulaķ Çeşme, pınar.
b. 419b/11
[=1]
Bulan Biy k.a. Çömekey élinin ileri gelen beylerinden ve Çıldır boyunun ulu kişisi olarak bilinen Kuran Bahadur'un akrabasıdır.
B. 427a/10
B.+niñ 427a/09
[=2]
buland Far. Yüksek, yüce, ulu.
b. 379b/02, 438a/07
b. (baḥt-ı buland) 365a/13

b. kır 485b/01
b. eyle- 390a/11, 390a/13
b. ét- 363a/08
b. ḳırı 488a/02, 489a/08
b töpe 518b/13
[=10]
buland-asās Yüce temel, yüce yapı.
b**. (kiryās-ı buland-asās)** 379b/09, 440a/07, 444a/07, 506a/03
b.+ġa (kiryās-ı buland-asās) 350b/09
[=5]
buland-parvāz Yüksek seyir, hareket.
b.+ı (şāh-bāz-ı buland-parvāz) 437a/12
[=1]
buland-pāya Yüksek rütbe, mertebe.
b. 385b/03, 490b/04
[=2]
buland-pāyalıġ bk. buland-pāyalıḳ Yüksek rütbeli.
b. yétkür- 500b/04
[=1]
buland-pāyalıḳYüksek rütbeli.
b. yétkür- 480b/04
[=1]
bulandlıḳ Yükseklik.
b.+ı (bulandlıġı) 503a/17
[=1]
bulbul Çok güzel öten, sesinin güzelliğiyle meşhur küçük kuş.
b.+ı 391a/10, 392b/17, 434a/13
[=3]
bulbul-mıŝāl Bülbül gibi.
b. 365b/08
[=1]
Buldımsaz y.a. Harezm'de Porsı denen yerin 11.5 km. güneydoğusundaki bölgedir.
B.+nıñ 409a/17
[=1]
bulġaġ Kırgızca. Boğulmuş olmak.
b.+ıdın béri 369b/12
[=1]
bulut Gökyüzünün yüksekçe katlarındaki görülebilir duruma gelmiş su buharı kütlesi.
b. 378b/08
[=1]
bulut-parvīz Bulut eleyen süzgeç
b.+nı 378b/06
[=1]
būm Far. Toprak, yer.
b.+ġa (marz u būm) 394b/08
[=1]
buna Ordu teçhizatı.
b. (oġruḳ u buna) 411b/07, 429b/08, 482a/02
b.+nı (oġruḳ u buna) 409a/09, 429a/05
b. ve oġruḳ 342a/01, 411a/12, 500a/17, 516b/17
[=9]
bunyād Far. Asıl, esas, temel; yapı, bina
b. 492a/06
b. (ḳāmÓ-ı bunyādu'ž-žulm ve't-ṭuġyān) 412b/01
b.+ı 388b/06, 502a/04
b.+ıdın 391b/03
[=5]

Bunyād Ħan Hazāra k.a. Kendisine gelen ihlasname sebebiyle metinde adı zikredilmektedir.
B.+nıñ 438b/08
[=1]

bunyādu'l-küfr Küfür binası.
b. 390a/01
[=1]

bunyādu't-tamarrud ve'l-Óınād İnat ve temerrüt binası.
b. 509a/08
[=1]

bunyān Ar. Bina, kök, set, bent.
b. (hādım-ı bunyānu'l-bıdÓat ve'n-nıfāķ) 510a/03
b. (hādım-ı bunyānu'l-fısķ ve'l-Óıśyān) 449b/06
b. (hādım-ı bunyānu'l-Óınād ve't-tuġyān) 460b/04
b. (ķāmÓ-ı bunyānu'ž-žulm ve't-ṭuġyānu'l-muḥtaś) 376b/13
b. (maķmūÓu'l-bunyān) 369b/13
b. (hādım-ı bunyān-u'l-bıdÓat ve'l-ıśyān) 521b/17
b. Óumrı 358a/15
[=7]

burāķ-raftār Hızlı koşan at.
b.+ġa (samand-ı burāķ-raftār) 401b/16
[=1]

baranġār Moğ. Ordunun sağ kanadı.
b.+nı (cuvanġār u baranġār) 470a/13
b. ucuvanġār 491b/04, 496a/16
[=3]

burc Ar. 1. Kale surlarının gerekli yerlerine yapılan savunma kulesi.
b. ıÓadālat 501a/16
b. u bārū 342b/03, 460b/11, 517a/04
b.-ı Óıśmat 439a/12
b.+ġa (mīr burcı) 442a/09
b.+nıñ (cahān-bānlıķ burcı) 392b/04
[=7]
2. Zodyak üzerinde yer alan 12 takım yıldızdan her biri.
b.+ıda (cavzānıñ burcı) 423a/13
b.+ıda (cavzā **burcı)** 504b/17
b.+ġa (Óarş-ı aÓlā burcı) 506a/04
b.+ġa (ķavs burcı) 510a/05
b.+ġa (cady burcı) 477b/05
[=5]

burd-bar Far. Uysal, ağırbaşlı, sabırlı, tahammüllü.
b.+dın (kemāl-i burd-bār) 467a/12
[=1]

burda Yağlı, besili olmak.
b.-ı salīmu'l-aÓżā-yı girān-bahā 365a/15
[=1]

burhān Ar. Kanıt, delil, hüccet, beyyine.
b.+u'l-atķıyā 431a/10
[=1]

Burķaz kv.a. Sir-ab Kuduku civarındaki öldürülen çobanlar bu halktandır. Bu sebeple metinde zikredilmektedir.
b. camāÓası 455a/02
[=1]

Burlı y.a. Üç Oçak mukabelesinde ve Sadvar bölgesinin yakınında bulunan

mahaldir. Cigir-band Ata'nın mukaddes ziyaretgahı da bu mevkidedir.
B. mavżıǾ 481b/13
B. cavānıbı 409a/10
B.+dın 481a/15
B. manzılı 480b/09, 505a/17, 505b/10
[=6]
Burma y.a. Arçman yakınında bulunan bir akarsudur. Lenger, Bami ve Arçman bölgelerine yakındır.
B. mavżıǾ 415a/05, 419b/05
[=2]
burrān Far. Keskin.
b. (ħancar-ı burrān) 396b/14, 463b/15
b. (şamşīr-i burrān) 423a/02, 475a/12
b. (tīġ-ı burrān) 426a/09, 427a/06, 432b/06, 435b/06, 469a/13
b. al- (tīġ-ı burrān) 503a/04
b. bile (tīġ-ı burrān) 447b/17
b. çék- (şamşīr-i burrān) 432b/03
b.+ı (tīġ u burrān) 397a/01
[=13]
burtaķ İnişli, çıkışlı sarp yol, aksak yürüyüş.
b. 489a/02
[=1]
burtaķ-şor Sarp ve çorak arazi.
b. durur érdi 496a/06
[=1]
burūc Ar. Burçlar.
b.-ı eflāk 407b/17
b.-ı faħāmat 483b/14
b.-ı ıftıħār 461a/03, 505a/04
b. u bārū 348a/01
[=5]
burūdat Ar. Soğukluk
b. 378b/16, 379a/03, 379b/14
b.+dın 379b/04
b.+ı 462b/11
[=5]
burun önce.
b. 337b/12, 338a/15, 379b/05, 386b/10, 454a/14, 455a/09, 468b/06, 468b/12, 483a/01, 518b/09
b. (-dın burun) 354b/10, 359b/05, 379b/07, 381a/07, 417a/08, 479a/10, 482b/13
b. (-din burun) 360b/13, 380a/06, 429b/11, 450b/13, 509b/02
b.+ları bile 379b/06
b.+ların 481b/02
[=24]
burunġı Önceki.
b.+dın kéçe 407b/02
b. kéçe 355a/13
b. kün 379a/12
b. kün (-din burunġı) 436b/08
[=4]
burunraķ Daha önce.
b. 348b/04, 377b/08, 383a/03, 399a/15, 436a/05, 458b/12
b. (-dın burunraķ) 372b/17
[=7]
burūz Ar. Belli, anlaşılır, açık, izhar etme.
b.+da (Ǿālam-ı burūz) 346a/02
b.+da (maclıs-ı burūz) 368a/08

[=2]

Burya Baf y.a. Haca kalesi ile Çahar-cuy kalesine yakın bir bölgede yer alır.
B. 489b/08, 490a/17
[=2]

būsa-gāh Far. Padişahın huzuru, makamı.
b.+ı 360a/16
b. ḳıl- 366b/04
[=2]

busaġa Eşik, kapı önü, basamak.
b.+sıġa 495a/15
[=1]

butlān Ar. Geçersizlik.
b. ur- (raḳam-ı butlān) 444b/13
[=1]

buyur- (Bir şeyin yapılmasını) kesin olarak bildirmek, emretmek.
b.-mağınıñ 466a/02
b.-maḳları 482a/16
b.-may dururlar 483a/04
b.-sam 467a/02
b.-up 461a/02
b.-up dururlar 469a/03
[=6]
b.-çapavul buyur- 466a/02, 482a/16, 483a/04
b.-çapavulıġa buyur- 469a/03
b.-ılġar buyur- 425b/05
b.-kişi buyur- 336b/16, 368b/17, 433a/02, 447b/16, 467a/02
b.-muĥārasatıġa buyur- 342a/04
b.-nuzūl-ı ıclāl buyur- 461a/02, 463b/08, 471a/14
b.-nuzūl buyur- 398a/11, 400a/08, 400b/07
b.-rükūb buyur- 395a/14, 397b/14, 399a/09, 402b/13, 405a/12, 447b/09, 448b/17, 455b/11, 463b/08, 464a/02, 480b/03, 502a/16, 505b/15, 519a/17
b.-Óubūr buyur- 512b/15
b.-dı 384a/15, 404b/01, 417b/12, 479a/05
b.-ġan kün 517a/17
b.-maḳġa 368b/17
b.-masalar 520b/06
b.-up 336b/16, 341a/04, 342a/16, 355b/12, 390b/10, 395a/14, 397b/14, 402b/13, 433a/02, 447b/09, 447b/16, 448b/17, 452a/07, 455b/11, 463b/08, 464a/02, 475b/08, 480b/03, 502a/16, 505b/15, 512b/15, 519a/17
b.-updurlar 471b/08
b.-up durur 412b/08
b.-up dururlar 339b/09, 341a/04, 342a/04, 349a/02, 355a/11, 357a/01, 378b/02, 398a/11, 399a/09, 400a/08, 400b/07, 405a/12, 412a/01, 412b/05, 425b/05, 428a/08, 458b/14, 463b/08, 464b/14, 471a/14, 473b/15, 474a/02, 479b/08, 480b/15, 516b/13
[=80]

buyurul- Emredilmek.
b.-kişi buyurul- 369a/01, 378a/14
[=2]
b.-ġan 357b/02, 410b/13
b.-may durur érdi 369a/01
b.-up 404b/03

b.-up durur 378a/14

[=5]

buz- İşlemez, işe yaramaz duruma getirmek.

b.-up 356a/15

b.-up durur 497a/13

[=2]

Kötüleştirmek, ifsat etmek.

b.-up 417a/02

[=1]

Feshetmek, iptal etmek.

b.-up 421b/16, 430a/16

[=2]

b.-vaÓdasın buz- 421b/16, 430a/16

[=2]

buzul- İşlemez, işe yaramaz duruma gelmek, arızalanmak.

b.-up 509b/15, 510a/16

[=2]

b.-band buzul- 510a/16

b.-bandı buzul- 509b/15

[=2]

b.-ġusı 404a/09

b.-maġınıñ 509b/06

b.-up 372b/14, 493a/16

[=4]

Bürgüt Bay k.a. Bürgüt Bay'ın obası Tübet boyunun göç kervanına saldırmıştır. Metinde Bürgüt Bay adı bu maksatla anılmaktadır.

B.+nıñ éli 380b/16

[=1]

Bürgüt Bay Biy k.a. Kazak kavminden asker toplamış ve çeşitli akınlarda görev yapmış komutandır.

B. 359a/10, 374b/06

B.+niñ 376a/14, 382b/07, 386b/07

[=5]

Bürgüt Bay Bahādur k.a. Çömekey vilayetinin önde gelen beylerindendir.

B. 376a/08

[=1]

Bütekeli BéşTöpe y.a. Buhara yolu üzerinde bir mahaldir.

b. 518b/11

[=1]

bütker- sonuna getirmek.

b.-ip 369b/07

[=1]

b.-ba-vach-ı dıl-ħ(v)āh bütker- **3**69b/07

[=1]

b.-gen 469a/17

b.-ip 499b/05

[=2]

büyüklik Büyük olma durumu, ölçüleri bakımından benzerlerinden büyük olma.

b.+de 351b/02

[=1]

C

cā Far. Yer, mevki, rütbe.

c. ķıl- 366b/02

c.-yı dıl-küşāy 461a/02

[=2]

Cabat köl y.a. Haca eli'ne yakın bir bölgede bulunur.

C.+idin 339a/03

[=1]

cabha Ar.1. Yüz, ön taraf

c.+sıdın 417a/09

[=1]

2. Yön, taraf, cihet.

c.-ı aĥvāl 390b/08

c.-ı taħaşşuØ ur- 353b/02

c.+sın 442a/17

c.+sın sürt- 490a/16

[=4]

cabha-sā Alnını yere sürmek, yalvarmak; rica, etmek.

c.-yı nıyāz bol- 382b/12

c.-yı summ-ı sutūr 343a/09, 400b/04

c.-yı ıĥlāś durur érdiler 350a/14

[=4]

cabha-sālıķ Rica, niyaz, dilek, temenni.

c.+ı (cabha-sālıġı) 464a/16, 473a/13, 482a/13, 488a/07

c.+ıġa 469b/04

[=5]

cābır Ar. Cebreden.

c. érdi 364b/03

[=1]

cabīn Ar. Şakak, alın.

c.+ıñızġa (śaħīfa-ı cabīn) 487a/11

[=1]

cabīn-mahvaş Ay gibi alınlı, parlak yüzlü.

c. (**zuhra-ı cabīn-mahvaş-ı şīrīn-lıķā)** 373b/11

[=1]

cabīn-saħt Şiddetli, hiddetli, öfkeli, Kaşları çatık.

c. (gürūh-ı nigūn-baħt u cabīn-saħt) 472b/17

[=1]

cabīn-sālıķ Derin saygı, saygı ile eğilme.

c.+ı (cabīn-sālıġı) 483b/16

[=1]

cabīn-sāylıķ bk. cabīn-sālıķ

c. ķıl- 409a/01

[=1]

cadal Ar. Çekişme, tartışma.

c. ķıl- 395a/02, 501b/11

c.+lar 395a/12

[=3]

cādda Ar. Geniş, uzun ve düzgün yol, ana yol.

c.-ı ıclāl 444a/02

c.-ı mustaķīm 443a/06

[=2]

cādıl Ar. Kavgacı, sığırtmaç.

c.+ol- 477a/16

[=1]

cadīda Ar. Yeni.

c. (carāyım-ı cadīda) 353b/09

[=1]

cādū Far. Büyücü, büyüleyici.

c.+sı dék 461b/06

[=1]

cady Ar. Erkek oğlak, oğlak burcu.

c. burcı 477b/05

[=1]
cafā Ar. Eziyet, sıkıntı, eza, cevir.
c. 512b/04
c. birle (yüz cafā) 523a/03
c.+dur 512b/01
c. kör- 512b/02
c.+lar (yüz cafā) 523a/09
c.+larnı 352b/15
c. u bī-dād 521b/06
[=7]
cafakārlıḳ Far. Eziyet verme.
c.+ıdın (cafakārlıġıdın) 389a/04
[=1]
CaÓfar Ħan k.a. Anu'dan gelen bir elçidir.
C. 443a/06, 447b/09
C.+nı 443a/09
[=3]
cāh Far. bk. cā
c. (ıḳbāl u cāh) 376b/17
c. (masāmıÓ-ı cāh ve calāl) 446b/14
c. (maḳarr-ı surādıḳāt-ı cāh u calāl) 377b/12
c**. (sarīr-ı cāh u calālat)** 385b/03
c.+ın (davlat u cāh) 372b/11
[=5]
cahālat Ar. Bilgisizlik, bilmezlik.
c. 345b/11
c. (kemāl-icahālat) 502b/07
c. (żalālat u cahālat) 353a/17
c.+dın (ġalaba-ı żalālat u cahālat) 356a/06
c. durur 382a/08
c.-ı tamām 507a/10
c.+ları 413b/13
[=7]
calālat-āŝār Büyüklük, ululuk eserleri.
c. (umarā-yı calālat-āŝār) 396b/09
[=1]
cahān Far. Yaratılmış olan şeylerin bütünü, evren; dünya.
c. 365b/09, 379a/02, 383b/02, 388b/07, 390a/07, 391b/02, 391b/17, 392a/17, 393a/03, 393b/14, 394b/03, 396a/17, 399a/02, 476a/03, 476a/04, 485a/10, 521b/07, 522a/11, 523a/09, 523a/13
c. (ahl-ı cahān) 392b/09, 395b/11, 506a/12, 523a/06
c. (farmān-farmā-yı cahān) 458b/16, 475b/17
c. (ħusrav-ı cahān) 385b/16
c. (memālik-i cahān) 520a/07
c. (mülk-i cahān) 390a/14
c. (sulŧān-ı cahan) 521b/06
c**. (şahanşāh-ı cahān)** 392b/13, 407b/05, 457a/09
c. (yüz cahān) 397a/01
c. (zubda-ı salāŧīn-ı cahān) 449b/04
c. ahlı 507b/02
c. ara 367a/13, 386a/14
c. bılādı 421a/13
c.+da 366b/16, 388b/11, 396b/07, 397a/15, 397a/16, 521b/08, 523a/12
c.+da édi 397a/05
c. dānışvarı 388b/12
c.+dın 351b/02, 397a/06, 476a/05, 501b/05, 512a/15
c.+dur 522b/15

c. ehli 396a/12
c.+ġa 479b/02
c.+ġa (ahl-ı cahān) 365a/17
c. gülistānı 338a/04
c. ḥarācı 396b/16
c.+ı 388b/09
c.-ı bāsıṭ-ı bısāṭ 397b/06
c.-ı bū-ḳalamūn 389a/05, 521a/09
c.-ı cāvıdān 337b/13
c.-ı dīger-gūn 465a/09
c.-ı fānī 407b/04, 457b/03, 521a/08, 521b/04
c.-ı ġaddar 478a/09
c.-ı ḳara 367a/14
c. içre 365b/03, 398a/03
c. mülki 353a/01, 396b/06
c.+nı 418b/09, 435b/04, 443b/11, 500b/12
c.+nıñ (bir cahān) 509b/01
c.+nıñ (eflāk u cahān) 523a/07
c. saṯhı 378b/08
[=82]

cahān-bāḳī Ahiret
c.+ġa 407b/02
[=1]

cahān-bān Far. Hami, koruyucu.
c. 476a/03
[=1]

cahān-bānlar Koruyucular.
c. 353a/01
[=1]

cahān-bānlıġ Hamilik, dünyanın yönetimi, hükümdarlık.
c. 490b/02
c. tap- 360a/17
[=2]

cahān-bānlıḳ bk. cahān-bānlıḳ
c. 392b/04, 499a/11
[=2]

cahān-bīn Far. Dünyayı gören; İdraki geniş; şümullu, etraflı, anlama yeteneği olan.
c.+i (dīda-ı cahān-bīn) 350a/08
[=1]

cahān-dārlıḳ Cihanı hükmü altına alma durumu.
c. 484a/06
[=1]

cahān-dīda Far. Dünyayı gören.
c.+lar 352b/15
[=1]

cahān-gerd Far. Dünyayı dolaşan
c.+lerdin 352b/01
c. yañlıġ (ḥūrşīd-ı cahān-gerd) 501a/02
[=2]

cahān-gīn Far. Dünyaperest, dünyaya düşkün.
c. 367a/17
[=1]

cahān-gīr Far. Dünyayı zapteden.
c. (ḥıdīv-ı cahān-gīr u Camşīd-taḫt**)** 501a/14
c. (ḥusrav-ı cahān-gīr) 461a/10
c.-ı fīrūz 376b/11
[=3]

cahān-gīrī Cihangirlik.
c. 422b/11

c.+niñ (āftāb-ı Óālam-tāb-ı cahān-gīrī) 339b/13

c. **u ancum**-sıpāh 512b/04

[=3]

Cahān-gīr Bég k.a. Buharalı kahraman bir askerdir. Haca Kenefsi kentinin halkına esir olur, öldürülmek istenmiştir. Krş. Cahān-gīr Bég **Buħārī**

C. 402b/11, 417b/12, 471b/14, 471b/15

C.+ni 472a/01

[=5]

Cahān-gīr Bég k.a. Kalandar Parvançı yerine Parvançılıg mansabı ile görevlendirilmiştir. Kanglı Türklerindendir. Krş. Ḳanglı Cahān-gīr Bég ıbn Ĥasan Murād Parvāncı.

C. 403b/16

C.+ni 404b/17

[=2]

Cahān-gīr Bég **Buħārī** k.a. bk. Cahān-gīr Bég.

C. 471b/06, 471b/15, 419a/17

[=3]

cahān-gīrlik Dünyayı hükmü altına alma durumu.

c. 367a/13, 462b/07

[=2]

cahān-küşā Far. Cihan açıcı, fatih.

c. (Óayş-ı naśafat-ı şāh-ı cahān-küşā)

[=1]

cahān-muṭāÓDünyanın emrine boyun eğdiği.

c. (farmān-ı cahān-muṭāÓ) 338b/10, 359b/08

c. (yarlıġ-ı cahān-muṭāÓ) 355b/13

c. bile (yarlıġ-ı cahān-muṭāÓ) 377b/08, 510b/16

c.+ı bile (yarlıġ-ı cahān-muṭāÓ) 455b/15

[=6]

cahān-numā Far. Cihanı dolaşan.

c. (cām-ı cahān-numā) 367a/05

[=1]

cahān-panāh Far. Alemin sığındığı.

c. 494b/06

c. (dar-gāh-ı cahān-panāh) 456b/07

c. (ħar-gāh-ı gerdūn-ışṭıbāh u bār-gāh-ı cahān-panāh) 440a/04

[=3]

cahān-satān Far. Dünyayı fetheden.

c. (Ĥażrat-ı śāĤıb-ḳırān-ı cahān-satān) 420a/15

c.+dın (Ĥażrat-ı śāĤıb-ḳırān-ı cahān-satān) 434b/03

[=2]

cahān-tāb Far. Dünyaya sıcaklık ve ışık veren.

c. 423a/13

c. (āftāb-ı cahān-tāb) 472b/10, 499b/12

c. (ħūrşīd-ı cahān-tāb) 422b/08, 450a/14, 477b/05, 492a/10

[=7]

cahānī Far. Cihana ait, cihanla ilgili.

c.+nıñ 336a/16

[=1]

cahannam Ar. Günahkârların öldükten sonra ahirette azap görecekleri yer, tamu.

c. 416b/03, 418b/15
c.+ġa (tengnāy-ı cahannam) 421b/07
c.+ġa (Óuḳubat-ı kedde-i cahannam) 423a/02
[=4]
cahd Ar. Çalışma, çaba, uğraşı.
c. (maḳsūm-ı cahd-ı mavfūr) 358a/03
c. ét- 474b/03
c. (cıdd u cahd) 499b/05
c.-ı mavfūr 351a/03, 422b/03, 486a/04
c.-ı tamām 345b/10, 401a/12, 412b/05, 416a/17, 468a/13, 480a/03, 502b/13, 507b/15
c. u cıdāl 395a/03, 470b/17
c. u cıdāl körgüz- 507b/08
c. u köşiş 403a/14, 522a/11
[=18]
cāhıd Ar. Ceht eden.
c. ol- 382a/08
[=1]
cahl Ar. Cehalet.
c. 372b/08
c. u nā-dānlıḳ 391b/12
[=2]
cāhlıġ İtibar ve makam sahibi olma durumu.
c. (**Davlat u ıḳbāl u śāĥıb-cāhlıġ**) 523a/16
[=1]
Cal-Turangu y.a. Karabaylı yakınında bulunan bir askeri konaklama yeridir.
C. 409a/11
[=1]
calā (< Ar. calāó) Göç, yerinden yurdundan ayrılma, gurbete gitme.
c. 508a/13
c.-yı vatan 370a/10, 374a/15
[=3]
calādat Ar. Şuurlu cesaret, yüreklilik, yiğitlilik.
c. 349a/12, 416b/11, 422b/03, 434a/01, 474a/07, 478b/17, 496b/02, 515a/16, 518b/03
c. (şacāÓat u calādat) 346b/02
c. çék- (tīġ-ı calādat ve sınān-ı śarāmat) 345a/08
c.+da 407a/14
c.+da (maydān-ı calādat) 401b/14
c.+da (şacāÓat u calādat) 474b/17, 509a/05
c.+dın (mavḳıf-ı calādat) 417a/15
c.+dın (nıyām-ı calādat) 433b/05, 470b/06
c.+ġa 501a/01
c.+ġa (yegren-i calādat) 411a/12
c.-ı ġayr-ı mıḳdār 507b/06
c.-ı mā-lā-kelām 421b/01
c.+ın körgüz- (curóat u caladat) 354b/02
c. kemendı 441b/02
c. maydānı 480a/09
c.+nı (sınān-ı calādat) 429a/13
c.+nı (tāz-ḳalam-ı yegren-i calādat) 473b/05
c.+nı (tīġ-ı calādat) 471a/16, 490b/17
c.+nı (yegren-i calādat) 416a/08, 502b/06

c. u şacāÓat 489b/04

c. ve śarāmat 446a/05

[=33]

calādat-āŝār Kahramanlıkla sıfatlanmış, kahraman.

c. (sıpāh-ı calādat-āŝār) 474a/05

c. (şucaÓā-yı calādat-āŝār**)** 501b/17

c. bile (şucaÓā-yı calādat-āŝār**)** 500b/08

c.+ları (mubārız u mutahavvır-ı calādat-āŝār) 432a/13

[=4]

calādat-bād-pāy Cesaretli, gözü kara.

c.+ın 513a/15

[=1]

calādat-dast-gāh Cesaretin kudreti.

c. 512a/13

[=1]

calādat-dıŝār Celadetli.

c. 498b/10

[=1]

calādat-güstār Yiğitlik yayan.

c.+ġa (sıpāh-ı calādat-güster) 400b/06

c.+niñ(sıpāh-ı calādat-güster) 415a/14

[=2]

calādat-ıntıbāh Uyanık cesaret.

c.+ġa (şucaÓā-yı calādat-**ıntıbāh)** 501a/11

[=1]

calādat-maǿāb Cesaret sığınağı.

c. 498b/14

[=1]

calādat-nışān Cesaret gösteren.

c. 416b/09

c. (alaman-ı calādat-nışān) 415a/07

c. (şucaÓā-yı calādat-nışān) 513b/01

[=3]

calādat-numūd Cesaret gösteren, cesaretli görünen.

c.+ı bile (vucūd-ı calādat-numūd) 443a/17

[=1]

calādat-şıÓār Cesareti âdet edinme durumu.

c. 345b/15, 405b/15, 411a/08, 496b/14

c. (sıpāh-ı calādat-şıÓār) 401a/16

c. (şucaÓā-yı calādat-şıÓār) 470b/01, 505a/03

c. bile (şucaÓā-yı calādat-şıÓār) 414b/01

c.+ı 516b/08

[=9]

calāl Ar. Azamet, ululuk; hiddet.

c. (Óızz u calāl) 376b/16

c. (maķarr-ı surādıķāt-ı cāh u calāl) 377b/12

c. ķıl- (çamanıstān-ı davlat u calāl) 355b/02

c**.+da (sıpıhr-ı calāl)** 352a/06

c.+dın (Óızz u calāl)) 502b/12

c**.+dın (mavķıf-ı calāl)** 348b/14, 354a/02, 359b/07, 421b/13, 428b/14

c.+dın (mavķıf-ı Óızz u calāl) 350b/16, 395b/15, 507a/12, 518a/14

c.+ġa yétkür- (masāmıÓ-ı cāh ve calāl) 446b/14

c. ile (**Óızz u calāl)** 366a/12

c.+nıñ (kerīm-i źu'l-calāl) 360a/04

c.+u'd-davla ve'd-dīn "Devlet ve dinin yücesi" anlamında bir övgü cümlesidir. 377a/02, 337a/07, 341a/01, 343a/01, 369b/04, 403b/14, 452b/13

c.+u'd-davla ve'd-dīn ve'd-dunyā "Davlat, din ve dünyanın yücesi" anlamında bir övgü cümlesidir. 483b/05

[=25]

calālat Ar. Büyüklük, ululuk.

c. (merkez-i muĥīṭ-ı calālat) 376b/16

c. (murtaķī-ı madārıc-ı naśafat u calālat) 449b/05

c. (mustaķarr-ı calālat) 387a/14

c. (sarīr-ı cāh u calālat) 385b/03

c.+dın (mavķıf-ı calālat) 347b/10, 378a/14

c.+ġa (mustaķarr-ı calālat) 382b/15

c.+ıñda durur (çatr-ı calālat) 366a/14

c.+nı (mustaķarr-ı calālat) 368a/07

[=9]

calālat-āŝār Azamet nişaneleri, heybet emareleri.

c. 521b/16

[=1]

calālat-ıntısāb Büyüklüğe mensup olma durumu.

c. 355b/07

c. dağı (umarā-yı calālat-ıntısāb) 394a/07

[=2]

calālat-nışān Büyüklük gösteren.

c. **(amīr-ı calālat-nışān)** 457b/02

[=1]

calādat-numūd Celadet gösteren.

n.+ı bile 443a/17

[=1]

calālat-panāh Büyüklüğün sığınağı.

c. 488b/14

[=1]

cald Far. Çabuk, tez, atik.

c. 359a/16

[=1]

callād Ar. Çok kırbaç vuran kimse, can kıyıcı.

c. (sıpıhr-ı callād) 521b/06

c.+ı 472b/16

[=2]

cām Far. Şeffaf, sert ve çabuk kırılır madde, sırça, bu maddeden yapılmış kâse.

c. (sar-ĥūş-ı cām) 350b/02

c.+ı bile (acal cāmı) 402a/01

c.-ı cahān-numā 367a/05

c.-ı ṫarab-fazā 365b/02

c.-ı hilāl-ı Ǿīd 363b/12, 364a/06

c.-ı Ǿışrat 364a/07

c.-ı Ǿışrat bér- 373b/04

c.+ı Ǿīd 365b/09

c.-ı şafķat tut- 343a/12

c.+ı umīd 370a/04

c.+ı żaǾf338b/17

c.-ı zahr ķoy- 372a/02

c.+ıdın (şahādat cāmı) 417a/09

c.+ıġa 522b/13

c.+ını 373b/05

c.+ını al- 512b/07

[=27]

camǾ Ar. Toplama, bir araya getirme.
c. bol- 377b/09, 394a/13, 394b/13, 414a/08, 470a/04
c. ét- 398b/06, 434b/17
c.-ı azvāc-ı mutaǾaddıda 373a/09
c.-ı muǾtamad u mutadayyın 355b/09
c. ḳıl- 370a/08, 386b/06, 390b/10, 393b/03, 416a/02, 449b/11, 495b/17
c. ḳıldur- 395b/01
c**. ol-** 507b/05
[=18]
Cam-ıḳtıdār Cemşîd'in, İran'da Pişdâdiyan hanedanlığının dördüncü hükümdarı Cem'in kudretinde olma durumu.
C. 500b/09
C. (çarḫ-ı sarīr u Cam-ıḳtıdār) 366a/04
C. (ḫıdīv-ı Cam-ıḳtıdār) 499a/09
[=3]
Cam-śavlat Hükümdar Cem gücündeolma, saldırma, hamle etme durumu.
C. 477a/07
[=1]
cāma Far. Elbise.
c. 472b/13, 491a/04, 522b/15
[=3]
cāma-ḫāna Elbise dolabı.
c.-ı ıĥsān 484a/03, 489b/01
c.-ı ıltıfāt 425b/13
[=3]
camāǾa Ar. Bir yere toplanmış insan kalabalığı.
c. 359a/03, 368a/02, 370a/01, 371b/12, 374b/07
c.+dın 347b/16, 348a/13, 359a/06, 466a/11
c. ekābırı 336b/12
c.+ġa 431b/04, 467a/05
c.-ı ḫāksār 374b/15
c.-ı ḳuş-ḫāna 417a/15
c.-ı meźkūra 353b/11
c.-ı mufsıda 415b/11, 417a/02
c.-ı şaḳāvat 415b/07
c.-ı şarārat 410b/07
c.-ı şarārat-pīşa 418a/16
c.+nı 420a/10
c.+nıñ 353b/09, 357a/17, 374a/04, 375a/02, 377a/13, 387a/10, 387a/13, 414a/04, 466a/08, 484a/09, 484a/14
c.+sı (Baçḳurlı Şayḫ camāǾası) 492a/17
c.+sı (Teke camāǾası) 413b/12, 436b/06
c.+sı (Toḳtamış camāǾası) 446b/14
c.+sı (Éski ve Çavdur ve Marġaklı camāǾası) 495b/03
c.+sı (Yomutıyya camāǾası) 381b/01, 414b/05
c.+sıdın 455a/06
c.+sıdın (Arıḳ camāǾası) 425b/08
c.+sıdın (Çavdur camāǾsı) 451b/08
c.+sıdın (Ḳaçar camāǾası) 405b/11
c.+sıdın (Kök Özekli camāǾa) 341b/13
c.+sıdın (Mullā Mengli Davlat ve Otamış camāǾası) 415b/05
c.+sıdın (Teke camāǾası) 417b/05

c.+sıdın (Śaruḳ camāǾası) 484a/02
c.+sıdın (YaǾḳūbçını camāǾa) 343a/03
c.+sıdın (Yomutıyya camāǾası) 451a/16
c.+sıdın çap- (Teke camāǾası) 417b/02
c.+sıdın durur érdiler (Açamaylı ve Kök Özekli) 360a/08
c.+sıġa dağı (Ǿubbād ve zuhhād camāǾası) 522b/02
c.+sıġa (Érsarı camāǾası) 487a/06
c.+sın (Çekli camāǾası) 456a/12
c.+sın (Saruḳ camāǾası) 464b/07
c.+sın (Teke camāǾası) 441b/17
c.+sınıñ (Afġānıyya camāǾası) 483b/15
c.+sınıñ (Burḳaz camāǾası) 455a/02
c.+sınıñ (Çavdur camāǾası) 426b/08
c.+sınıñ (Érsarı camāǾası) 494b/04
c.+sınıñ (Göklen camāǾası) 464a/17
c.+sınıñ (İgdir camāǾası) 420b/14
c.+sınıñ (Saḳar camāǾası) 490a/11
c.+sınıñ (Salur ve Saruḳ camāǾası) 479b/15
c.+sınıñ (Sıĥmar camāǾası) 418a/08
c.**+sınıñ (Teke camāǾası)** 368b/11, 431a/01, 425a/02
c.+sınıñ (Uyġur camāǾası) 492a/14
[=69]

camāhīr Ar. Cumhuriyetler, uluslar.
c.-ı davlat-panāh 351a/17
[=1]

camāl Ar. Güzellik, güzel yüz.
c. (ĥusn u camāl) 522b/16
c.+ıġa 523a/03

Camāl Ar. Bir ay adı**.**
c. ayı 424a/12, 424a/13
[=4]

camālu'd-davla ve'd-dīn Ar. "Din ve devletin güzeli" anlamında övgü ifadesi olarak kullanılmaktadır.
c. 397b/12, 425a/05, 436b/15
[=3]

cāmıǾ Ar. Büyük mescit.
c.+ınıñ(mascıd-ı cāmıǾ)"Cuma namazlarının kılındığı cami" 371b/05
[=1]

camǾī Ar. Bütün, hep
c. 357a/01, 363b/03,
c. keŝīr 342b/02, 357a/01
c. keŝīr bol- 370a/15
[=5]

camǾıyyat Ar. Topluluk, kalabalık; Toplu halde bulunan.
c.+ı (sılsıla-ı camǾıyyat) 344b/08
c.+ıiçre 418b/08
c.+ıġa 475b/11
c.+ıġa (ĥırman-ı camǾıyyat) 383a/14**, 4**31a/17, 439b/08, 449a/15, 493a/14, 515b/10
c.+ıġa (silk-i camǾıyyat) 507b/15
c.+ıġa (şīşa-ı camǾıyyat) 376b/05
c.+ın 449a/15, 460a/13
c.+ın (Ǿaḳd-ı camǾıyyat) 417a/02
c.+ın (ĥırman-ı camǾıyyat) 431a/17
c.+ın (sılsıla-ı camǾıyyat) 345b/11
c.+ını (sılsıla-ı camǾıyyat) 349a/16
[=17]

camīǾ Ar. Bütün, hep.
c. 372a/10, 372b/05, 393a/04, 393b/08, 394b/11, 400b/01, 403b/16, 406b/16, 413a/09, 416a/02, 424a/17, 427a/01, 427a/15, 429b/16, 430a/14, 432a/06, 432a/13, 433a/12, 434a/05, 434a/08, 434b/15, 441b/08, 445a/17, 447b/02, 450b/03, 451b/08, 452a/11, 452b/14, 455a/12, 463b/02, 465a/14, 468b/08, 471a/14, 473a/11, 475b/01, 480a/02, 481b/05, 510a/07, 511b/04, 514b/09, 517a/07
c. (avlād-ı camīǾ) 372a/03
c.-ı umam 394a/10
c.-ı umarā u ekābır 385a/01
[=44]
Camşīd Far. İran'ın Pişdâdiyân sülalesinin 4. hükümdarı olan Cem'in adıdır.
C. (Ħusrav-ı Camşīd-ı ķarr u kāmkār) 358b/12
C.-ı ħūrşīd 379b/16, 505a/06, 508b/10
C.-ı ħūrşīd-ı felek 358b/08
C.-ı ħūrşīd-ı zarrīn-şuķķa 491a/15
C.-ı şevket 505a/07
[=7]
Camşīd-ġulām Cem gibi hizmet edici olma durumu.
C. (Ĥażrat-ı sulṭān-ı Camşīd-ġulām) 491a
[=1]
Camşīd-nışān Hükümdar Cem özelliği gösteren.
C. 399b/03
[=1]
Camşīd-śavlat Hükümdar Cem gücündeolma, hamle etme durumu.
C. 389b/16
[=1]
Camşīd-şān Hükümdar Cem gibi şanlı olma durumu.
c. 397b/05
c. (şāh-ı Camşīd-şān) 337a/12
[=2]
Camşīd-taħt Hükümdar Cem gibi makama sahip olma durumu.
C. 501a/14
[=1]
Camşīdvār Hükümdar Cem gibi olma, Cem'e benzeme.
c. 449a/09
[=1]
cān Far. İnsanın kendi varlığı, insanın duygularını taşıyan iç alemi, gönül.
c. 432b/04, 460b/12, 473a/03, 474b/06, 507b/11, 513b/06, 517a/03
c. (amtıǾa-ı cān) 469a/16
c. (cavāhır-ı cān) 449a/05
c. (dıl-ı cān) 476a/15
c. (maza-ı cān) 393b/01
c. (naķd-ı cān) 397a/01
c. (nūş-ı cān) 386a/06
c. (yüz cān) 382a/17
c. bol- (āfat-ı cān) 345b/04
c. bol- (āyīna-ı cān) 396b/17
c. bol- (ķāśıd-ı cān) 435b/06, 491b/16, 506a/17
c. ķol- (ķaśd-ı cān) 492a/01

c. al- 474a/15, 503a/04

c. bér- 436a/05

c.+dın kéç- (māl u cān) 382a/16

c.+dın (nūş-ı cān) 399a/03

c.+ġa 446b/06, 520b/11, 520b/14

c. Ĥavfı 346a/10, 381b/05, 415a/16

c.+ı bile 344a/16

c.-ı gazā 509b/09

c.+ıça 351b/15

c.+ıdın 386a/09

c.+ıġa 496b/09, 523a/04

c.+ın 382a/17, 435b/13

c.+ını 351a/15

c.+ların 340a/15

c.+nıñ 357b/05

[=42]

2. Kuvvet, güç

c.-ı havl-cān 474b/12

[=1]

cānsız Cansız.

c. 385b/15, 474b/02, 469a/09, 503b/07

[=4]

cān-bāz Far. İp, at vb. üzerinde tehlikeli gösteriler yapan kimse.

c. 486b/16, 487b/16

c.+lar 507b/06

[=3]

cān-fazā Far. Cana can katan, gönüle ferahlık veren.

c. (fazā-yı cān-fazā) 395a/06

c. (rış-ālā-yı cān-fazā) 395a/09

[=2]

cān-gāh Far. Can eritici; can, ruh tüketici.

c. (Ĥādıŝa-ı cān-gāh) 374a/16

[=1]

cān-güzāy Far. Can eritici; acı uyandıran.

a. **sal- (zaħm-ı cān-güzāy)** 382a/12

[=1]

Cān-kent y.a. Sır deryasının kenarında aynı adla anılan bir kale vardır. Bu mahal Kuvang suyuna yakın bir bölgede yer alır.

C.+de érdi 429b/09

C.+din 429b/07, 429b/09

C.+ge 429b/03

C. ķaÓlası "Sır daryası kenarındadır" 429a/06

C.+ni 463a/04

[=6]

cān-sıpār Far. Can veren, canı feda eden.

c. 477a/04, 484a/03, 484a/12

c.-ı samīmī 390b/07

c.+lar 511a/16

c.+ları (mulāzım-ı cān-sıpār) 512b/11

c.+larıdın (davlat-ħ(v)āh-ı cān-sıpār) 521a/04

[=7]

cān-sıpārlıġ Canını feda etme durumu.

c. körgüz- 361a/07

[=1]

cān-sıpārlıķ bk. cān-sıpārlıġ

c. 498b/08

[=1]

cān-sıtān Far. Ruh alıcı, can alıcı, güzel.

c. (ħadeng-i cān-sıtān) 435b/13

c. (memleket-baħş u cān-sıtān) 385b/17

c. (nīza-ı cān-sıtān**)** 501b/09

c. (sınān-ı cān-sıtān) 417a/01, 423a/01, 432a/14, 443b/04, 444a/02, 470b/02, 496b/17
c. bile (sınān-ı cān-sıtān) 401b/15
c. bile (şamşīr-ı cān-sıtān) 426a/10
c.+nı (sınān-ı cān-sıtān) 433b/05
c.+nı (tīġ-ı cān-sıtān) 344a/04
c.+nıñ (sınān-ı cān-sıtān) 416b/02, 474b/15, 515b/06
[=17]

cān-sıtānlıġ Can alıcılık.
c. 444b/12
c.+dın 502b/14
c.+ı bile (tüfeng-ı raǾd-āheng-i cān-sıtānlıġ) 349a/15
[=3]

cān-sıtānlıḳ bk. cān-sıtānlıġ
c.+ı bile (cān-sıtānlıġı) 417a/02
[=1]

Cān Ġāzī Ḫan k.a. Kazak kavmine mensup önemli bir kimsedir.
C. 463b/11, 465a/16, 468b/03, 468b/06
C. bile 463b/09
[=5]

Cān Ġāzī Töre k.a. Şir Gazi Han'ın oğludur. Babası yerine han olmuştur. Krş. Cān Ġāzī Töre bin Şīr Ġāzī Ḫan,
C.+ni 459a/15
[=1]

Cān Ġāzī Töre bin Şīr Ġāzī Ḫan k.a. Şir Gazi Han'ın oğludur. Krş. Cān Ġāzī Töre , Cān Ġāzī Töre ıbn Şīr Ġāzī Ḫan
C. 458b/09
[=1]

Cān Ġāzī Töre ıbn Şīr Ġāzī Ḫan bk. Cān Ġāzī Töre , Cān Ġāzī Töre bin Şīr Ġāzī Ḫan.
C. 459a/12
[=1]

Cān Muḥammad k.a. Mulla Eşim Baynın oğludur. Babası gibi o da elçilik vazifesiyle görevlendirilmiştir.
C. 350b/11, 375b/14, 376a/15
C. (Cān Muḥammad valad-ı Mulla Éşim Bay) 375b/12
C. bile 357b/14
C.+ġa 376a/14
C.+nıñ 376a/06
[=7]

Cān Muḥammad Bay k.a. Safar halkının elçilerindendir.
C. 488a/05
[=1]

Cān Muḥammad Ḳāżī k.a. Tekenin ekabirindendir.
C. 417b/03
[=1]

Cān Murād Bay k.a. Konrat ekabirindendir. Avaz İnak'ın sekiz oğlundan biridir. Biraderi El Tüzer Han'ın komutasında yapılan Buhara seferi sırasında Muhammad Nıyaz Kerçek'in nökerlerinden bir yiğit tarafından öldürülür.
C.+nı 341b/11
[=1]

Cān Nažar Biy k.a. Areng Gazi Han'a bağlı iken daha sonra pişman olup Şir Gazi Han'a bağlanır.
C. 357b/15, 411a/15, 436b/13, 456b/11
C. bilen 411b/02
[=5]
canāb Ar. Yüce, ulu kişi, hazret; şeref, haysiyet.
c. 375a/17, 510a/08, 510b/09, 510b/16, 511a/02, 511b/07
c. (gerdūn-ı canāb) 376b/11
c. (Ĥażrat-ı ħāḳān-ı gerdūn-ı canāb) 369a/04
c.+dın 375a/09
c.+ı 358a/02, 391b/13
c.-ı amārat-maǿāb 352a/13, 376b/15
c.-ı felek-ıntısāb 483a/10
c.-ı ħāḳānī 359b/10
c.-ı ħılāfat-maǿāb 417a/03, 426b/03, 483b/07
c.-ı muǾānıd 427b/16
c.-ı rıfǾat-maǿāb 440b/17, 459b/06, 468b/15, 483b/16, 494a/01
c.-ı saltanat-maǿāb 407a/15, 433b/17, 466b/10, 479a/15, 484b/09
c.-ı sıyādat-maǿāb 350a/01, 358a/12
c.-ı valāyat-ıntısāb350b/07
c.-ı **valāyat-maǿāb Ĥakīm Ata** 349b/11
c.-ı vılāyat-maǿāb 371b/13
c.-ı vızārat-maǿāb 351a/02
c.+ıda 366a/11
c.+ıñ (Mūnıs-ı canāb) 350b/04
c.+ıñ (salāṭīn-ı canāb) 353a/02
c.+ıññı 366b/04
c. ḳıl- (reşk-i rıyāż-ı **canāb) 5**04a/07
c.+nıñ 445a/08, 511a/09, 511a/15, 512a/11, 516a/09
c.+nıñ allıda 372a/07
[=48]
canāh Ar. Kanat.
c.-ı ıstıǾcāl 359b/17, 368b/15, 468b/09
[=3]
canāh-panāh Cihanın sığınağı.
c. (dar-gāh-ı cahān-panāh) 459b/09
c.+nıñ (bār-gāh-ı cahān-panāh) 447a/01
[=2]
cānān Far. Sevgili, gönül verilen.
c.+dur (abrū-yı cānān) 363b/15
[=1]
canāza Ar. Gömülmek üzere hazırlanmış ceset, ölü, mevta.
c.+sın 481a/14
[=1]
Canek Kör k.a. Yomut halkından olan müfsit olarak nitelendirilen muhalif kimselerdendir.
C. 356b/16
[=1]
cānıb Ar. Taraf, yön, cihet.
c.+da 370b/09
c.+daġı 382a/02, 432a/16
c.+ġa 429b/14, 450b/06
c.+ġa (her cānıb) 373b/10
c.+ı 376b/07, 383b/12, 384b/02, 407b/12, 413b/03, 416b/15, 425a/03, 429a/01, 437a/11, 452b/01, 482b/01, 490a/02

c.-ı daşt 374a/09
c.-ı ġarbī 379b/01
c.-ı şımāl 418a/04
c.+ıda 475a/11, 478b/09, 514b/16
c.+ıda durur 455a/11
c.+ıdaġı 446a/11, 449b/15
c.+ıdın 342b/05, 433b/03, 442a/07, 442b/11, 456a/01, 479a/17, 492a/16, 497a/03, 518b/04
c.+ıġa 344b/06, 347b/11, 357b/08, 374b/07, 400a/13, 405b/02, 405b/04, 425b/06, 426b/01, 435a/10, 436a/15, 438a/13, 439b/07, 444a/07, 444a/10, 444b/01, 448a/11, 448b/01, 453a/13, 455a/01, 463a/16, 475b/08, 478a/02, 478b/11, 479a/09, 480a/08, 482b/16, 483a/13, 483b/03, 488a/04, 495a/10, 495b/15, 496a/04, 504a/01, 504b/03, 507a/10, 508a/07, 508b/04, 509b/07, 510b/11, 513a/05, 516a/11, 517a/07, 517b/02, 517b/15, 518a/15, 518b/03, 519a/08
c.+ıġa (maḳśad-ı cānıb) 518a/05
c.+ın 446b/11
c.+ındın 347a/11, 349a/05
[=88]

cā-nışīn Far. Oturmak, yerleşmek, vekil.
c. 366a/07
[=1]

cānī Ar. Kâtil, çok gaddar, kan dökücü.
c.+dın (umīd-ı cānīdın**)** 506b/02
[=1]

cannat Ar. Bahçe, her türlü tasavvurun üstünde güzellik ve nimetlerle dolu yer.
c. (vılāyat-ı cannat-ı nuzhat) 509b/13
c. ara 476a/07
c.+ġa (ḳuśūr-ı cannat) 460b/09
c.-ı aÓlā 476a/14
c.-ı cāy-gāh 472a/04
c. içre 396b/04
c. ol- (bahar-ı cannat) 363a/08
[=7]

cannatu'n-naÓīm-ı tarāvat Taze naim olan cennet.
c. 506a/05
[=1]

cannat-āsā Cennet gibi olan yer.
c. (ḳaśr-ı cannat-āsā) 394a/05
c.+dur 457a/09
[=2]

cannat-âŝār Cennet izi taşıma, cennetle müjdelenmiş olma.
c.-ı (naÓş-ı cannat-âŝār) 521b/08
[=1]

cannat-bazm Her türlü tasavvurun üstünde güzellik ve nimetlerle dolu olan bahçe.
c. (Ĥ(v)ārazm-ı ıram-bazm) 508b/09
[=1]

cannat-cāy-gāh "Mekânı cennet olan" anlamında muhterem kimselerin ölümü sonrası söylenilen bir saygı ifadesidir.
c. 472a/05, 521a/12
c. (ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı cannat-cāy-gāh) 485a/12
c. (ĥażrat-ı žıllu'llāh-ı cannat-cāy-gāh) 406b/13
c. (şahanşāh-ı cannat-cāy-gāh**)** 504b/08

c. dağı (ĥażrat-ı pād-şāh-ı cannat-cāy-gāh) 487a/17, 500b/16
[=6]
cannat-maǿāb Cennet sığınağı
c. (ustād-ı cannat-maǿāb) 511b/12
[=1]
cannat-mekān "Mekânı cennet olan" anlamında muhterem kimselerin ölümü sonrası söylenilen bir saygı ifadesidir.
c. (amīr-ı cannat-mekān) 369b/11
c. (ħan-ı cannat-mekān) 412b/07, 458a/13
c. (ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı cannat-mekān) 405a/11, 431b/02, 436b/11, 445a/02, 464b/06, 495a/06, 498a/10, 508b/17
c. (ĥażrat-ı sulŧān-ı cannat-mekān) 395a/14
c. (śāĥıb-ḳırān-ı cannat-mekān) 392a/09
c. (sulŧān-ı cannat-mekān) 426b/08
c. dağı (ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı cannat-mekān) 461a/01
c.+dın (ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı cannat-mekān) 473b/10
c. +dın (ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı cannat-mekān) 449b/13
c.+nıñ (ħan-ı cannat-mekān) 481b/13, 515b/16
c. +nıñ (ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı cannat-mekān) 407b/11, 409b/17, 426a/06, 455a/16, 467b/17, 494b/11, 519a/12, 520a/09
c.+nıñ (pād-şāh-ı cannat-mekān) 389b/04
c.+nıñ (sulŧān-ı cannat-mekān) 513b/17
[=29]
cannat-mıŝāl Cennet gibi.
c. 365a/04
[=1]
cannat-nışān Cennete yerleşen.
c. 489b/17
c. (ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı cannat-nışān) 459a/08, 465b/12
c. ḳıl- 408b/16
c.+nıñ (ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı cannat-nışān)
519b/12
[=5]
cannat-nışāna Cennete yerleşen.
c. (ŧarab-gāh-ı cannat-nışāna) 393b/16
[=1]
Cantu Sulŧān k.a. Cantu Sultan bağlı olan obanın esir olması sebebiyle Cantu Sultan metinde zikredilmektedir.
C. 384a/16
[=1]
Cantu Töre k.a. Cantu Töre Ay-tan Töre ve Bölekey Han'ın kızları esir olmuştur. Bu sebeple Cantu Töre'nin adı geçmektedir.
c. 382b/06
[=1]
canūb Ar. Güney.
c.+ıda (ġarbıyya canūbı) 445b/09

c.+ıġa 340b/01, 341a/02, 345b/09, 384b/03
c.+ın 354a/07
[=6]
canūbī Güney tarafında bulunan.
c. 412b/13
c. (şarḳī ve canūbī) 452b/12
c. navāĥīsı 418a/08
c. ṭaraf 402b/02, 431a/07, 437b/12, 442a/09, 445a/12, 467b/12
[=9]
carāĥat Ar. İrin, yangı.
c. köter- 341b/07, 381b/12
c. yétkür- 384a/01
[=3]
carāyım (< Ar. carāǿim) Suçlar, kabahatlar, günahlar.
c.+dın 353b/01
c.-ı Ǿažīma 409b/11
c.-ı **cadīda** 353b/09
c.+ıġa (carīda-ı carāyım) 502a/10
c.+ın 356a/11, 387a/10
c.+ın bağışla- 361a/04
[=7]
cārī Ar. Cereyan eden, akan, geçen, yürürlükte olan.
c. ḳıl- 393a/02
[=1]
carīb Ar. Tarla ve arazi ölçüsü.
c. 341a/06
[=1]
carīda Ar. Kayıt defteri.
c.-ı carāyım 502a/10
c.-ı carīma 360b/05, 368a/16
c.-ı ĥıźlān 353b/02
[=4]
carīma Ar. Suç, cereme, bedel.
c.+sıġa (carīda-ı carīma) 360b/05, 368a/16
[=2]
carm Ar. Sıcak.
c.+ı 351b/04
[=1]
carrār Ar. Çekici, sürükleyici.
c. (leşker-icarrār) 505b/08
c. (leşker-icarrār-ı kesāfet-āŝār**)** 497a/13
c. (leşker-icarrār-ı kīne-güźār) 417b/10
c. (sıpāh-ı carrār-ı kīne-güźār) 410b/05, 425b/04, 481a/12
c. bile (leşker-icarrār) 419b/15
[=7]
cārūb-keş Far. Süpürücü.
c.+ı 337b/05
c.+lerin 436b/03
[=2]
casad Ar. Gövde, vücut, naaş.
c.-ı palīd 426a/10, 451b/06
c.-ı pur-ĥasad 425b/17, 473a/01, 492a/09
c.+larıdın toldur- 470b/07
[=6]
casārat Ar. Şecaat, zor bir işe girişme gücünü veren duygu.
c. körgüz- 343b/10
[=1]

cāsūs Ar. Başkalarına ait sırları belli bir maksatla ve başkası hesabına araştırıp öğrenen ve haber veren kimse.
c.-ı manĥūs 491a/12
c.+larıdın 491a/08
[=2]

caşn Ar. Ziyafet, eğlence meclisi, krş. çaşn.
c. sarı 373a/17
[=1]

caşnī Bir büyük eğlence.
c.-ı Ǿažīm 399a/01, 401a/01
c.-ı muǾallā 373a/16
[=3]

cavāb Ar. Bir soruya, bir söz veya yazıya, bir durum ve ihtiyaca söz, yazı veya başka bir ifade yoluyle verilen karşılık, yanıt.
c. (heneggāma-ı cavāb u suāl) 395a/01
c. (suāl u cavāb) 519a/04
c. ayt- 341a/11
c. bile 384a/10
c.-ı şāfī 455b/07
c.+ıda 487a/04
[=6]

cavāhır Ar. Elmas, zümrüt, pırlanta gibi değerli taşlar.
c. 486b/14
c. (cavāhır-ı āfarīn) 346b/05
c. (naḳd-ı cavāhır) 396a/15
c.+ınıñ (aħbār**-ı cavahır)** 504b/05
c.-ı bī-pāyān 511b/06
c.+ı bile 484a/01
c.-ı cān 449a/05
c.-ı ĥużūr 350a/15
c.-ı maĥabbat 484a/10
c.-ı mavāǾıž u naśāyıĥ 368a/15
c.-ı muddaǾā 489b/02
c.-ı mütekāŝire-i ıĥsān 395b/13
c.-ı nā-yāb 396b/15
c.-ı sīr-āb 420b/06, 457a/10
c.-ı zavāhır-ı girān-bahā 347a/14
c.+ın 392a/17
c.+ınıñ 499a/06
c. tér- (zavāhır-ı cavāhır) 373b/03
[=18]

cavāhır-güster Far. Cevherler, kıymetli taşlar yayan, dağıtan.
c.+i 517b/17
[=1]

cavalān Ar. dolaşma, gezinme.
c. (Ǿazm-ı cavalān) 443b/16
c. ara 416a/10
c.+ġa kirgüz- 341b/01
c.+lar 515b/06
[=4]

cavān-baht Taze baht.
c. (ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı cavān-baht) 373a/11
c. (ħıdīv-ı pur-tadbīr u cavān-baht) 476a/01
[=2]

Cavān-mard Ħ(v)āca k.a. Küffar leşkerine karşı yapılan bir savaşta yaralanmış bir askerdir.
C. 401b/12, 415a/17, 415b/14, 417a/11
C.+lar 422a/15
[=5]

cavānıb Ar. Taraflar, yönler.
c. (aṭrāf u cavānıb) 453a/01
c.+daġı (aṭrāf u cavānıb) 381a/14, 410a/02, 413b/06, 416a/05, 495b/11, 517a/08, 519b/13
c.+dın (aṭrāf u cavānıb) 381a/17, 467b/02, 502b/16, 505b/02
c.+ġa 384a/14
c.+ġa (aṭrāf u cavānıb) 414a/07, 442b/05, 450a/05, 458a/05, 467a/03, 473a/03, 473b/15, 482b/14, 507b/11
c.+ıdın (aṭrāf u cavānıb) 485a/03, 486b/09, 494a/11, 506b/08, 520a/13
c.+ıġa (aṭrāf u cavānıb) 460a/07
c.+ıġa (aṭrāfıga ve cavānıb) 341a/15
c.+ın 409a/10
c.+ın (aṭrāf u cavānıb) 400a/07, 401b/01, 408a/05, 431a/07, 442a/10, 490a/04, 491b/02, 502a/01, 517a/02, 518b/14
c.+nı (aṭrāf u cavānıb) 429b/02, 436b/04
[=42]
cavārī Ar. Çevreler, etraf.
c.-ı hūrşīd-lıḳā 372b/04
[=1]
cavāz Ar. Müsaade, izin verilmiş, yasak olmama
c.+ın 373a/10
[=1]
cavf Ar. Boşluk, iç.
c.+ı 506b/02
c.+ı (felek cavfı) 394b/08
[=2]
cavhar Ar. Öz, elmas.
c. (gül u cavhar) 501b/11
c.+ı bile 522a/08
c.-ı nuśrat 367a/10
[=3]
cāvıdān Far. Ebedi.
c.+ı (cahān-ı cāvıdān) 337b/13
[=1]
cāvıdāna Far. Ebedi, sonsuz.
c. érür 365a/17
c. ol- 396b/04
[=2]
cavşan Far. Zincir ve puldan yapılan örme zırh.
c.+ın (tevekkül cavşanı) 422a/04, 474a/06
[=2]
cavzā İkizler burcu.
c. burcı 504b/17
c.+nıñ 423a/13
[=2]
cavzhar Far. Ejderhanın başı ve kuyruğu, ay küresi, kuyruklu yıldız.
c. u dum 501b/08
[=1]
cāy Far. Yer, mevki, makam.
c. 390a/05, 403b/09, 511b/11
c. (bir cāy) 506a/07
c.+da 457b/06, 521b/12
c.+ıdın 401b/17
c.+larıġa 480b/01
c. tut- 353a/16
c. tüzetdür- 511b/11
[=10]

cāy-gāh Far. İkamet, mesken.
c.-ı marcıØ-ı salātīn 414a/03
[=1]
cayb Ar. Cep, elbisenin üzerine veya iç kısmına dikilen kese biçimindeki ilave.
c.-ı nuḳūd 493a/04
c.+ıñdın 364a/08
[=2]
Cayĥūn y.a. Ceyhun ırmağı.
C. 425a/03, 500b/03, 504a/10
C. (daryā-yı Cayĥūn) 507b/01
C. ara 346a/03, 478a/17
C.+dın 358b/13, 483b/04, 500a/01
C.+ġa 496a/14
C. kenārı 508a/07
C.+nı 431a/06
C.+nıñ 347a/03, 453a/04, 475b/10, 478b/09, 482b/09, 495a/08, 496a/14
C. satĥı 490b/17
C. üze 339a/09
[=21]
Cayılġan Bahādur Şāh-ābādlı k.a. Şah-abadlı bir askerdir. Ordunun öncü bölüğündendir.
C. 407a/13
[=1]
cāyız (< Ar. cāǿiz) İşlenmesinde cevaz olan, izin verilmiş olan.
c. tut- "Uygun bulmak, uygun kabul etmek" 378a/10, 410b/16
[=2]
cayş Ar. Asker, ordu.
c.+ı (surūr-ı cayş) 365b/10
c.-ı daryā-ĥurūş 346a/03
[=2]
cayyīdā Ar. Çok iyi, mükemmel, iyice, kapsamlı olarak.
c. durur érdi 337a/10
[=1]
cazā Ar. İyi veya kötü karşılık; bir kimseye suçunun derecesine göre verilen acı karşılık.
c. 352b/17
c. (roz-ı cazā) 364a/07
c. bér- 367a/16
c.+ġa 382b/13
c.+ġa yétkür- 347a/04, 462b/02, 467a/05
c. kör- 383b/01
c.+sın 354b/03
c. yétkür- 343a/13, 367a/10
[=11]
cazāyır Ar. Adalar.
c.+lar 345b/02
c.+nı (gülüle-i cazāyır) 345a/13
[=2]
cazāyırçı Adalara ait.
c.+lar 345a/13
[=1]
cāzım Ar. Karar veren.
c. bol- 358a/15, 375a/03, 426a/07, 477a/15
[=4]
cazm Ar. Kesin karar, niyet.
c. u muśammam ḳıl- 414a/06
[=1]
ceng Far. Savaş, vuruşma.
c. 417b/16

c. (śadā-yı ṭabl-ı ceng) 354b/05

c. (ṭabl-ı ceng śadāsı) 496b/05

[=3]

cengel Far. Orman.

c.+ge (Maylı cengel) 439a/16

[=1]

cenk Far. bk. ceng

c. (heneggāma-ı cenk) 496b/12

[=1]

céren Ahu, ceylan.

c. şikārı 408b/11

[=1]

Céren Yüz Başı k.a. Sultan Han'a bağlı askerlerdendir.

c. 423a/10, 423a/16, 468b/07

[=3]

cıbıllī Ar. Yaratılıştan, doğuştan gelen, fıtrî, tabiî, doğal.

c. (ġayrat-ı cıbıllī) 462b/01

c. (kerem-icıbıllī) 356a/09, 384a/07, 415a/08

c. (samāĥat-ı cıbıllī) 393b/07

c. durur 498b/08

c. **(saĥāvat-ı cıbıllī) 3**92b/15

c. (şaḳāvat-ı cıbıllī) 418a/16

c. (şarārat-ı cıbıllī) 513a/06

c.+sı (şarārat-ıcıbıllī) 409b/13

[=10]

cıdāl Ar. Savaş, cenk, kavga.

c. (cahd u cıdāl) 395a/03, 470b/17

c. (ḳıtāl u cıdāl) 474a/09

c. körgüz- (cahd u cıdāl) 507b/08

[=4]

cıdd Ar. Esaslı, sıkı, temkinli.

c. u cahd 499b/05

[=1]

cıhād (< Ar. cihād) İslamiyet'i yaymak ve hakim kılmak için müslüman olmayanlara karşı yapılan kutsal savaş, gazâ.

c. ḳılıçı 397b/03

[=1]

cıhat Ar. Taraf, sebep, vesile.

c.+dın 375b/01, 466b/17

c.+dın (bu cıhatdın) 340b/13, 348a/08, 349b/07, 353b/16, 354a/08, 354a/16, 355a/12, 369a/01, 370b/11, 372a/09, 375a/03, 375b/10, 376a/16, 382a/06, 382b/16, 384a/14, 384b/07, 384b/16, 388a/02, 415b/16, 418a/10, 438b/14, 460a/06, 461b/06, 462b/08, 469b/16, 478b/15, 482b/14

c.+ı 470a/08

c.+ıdın 336b/12, 339a/04, 359a/08, 368b/05, 370a/14, 372b/01, 379b/10, 420a/03, 424b/06, 435a/06, 468a/04, 492b/02, 492b/07, 496a/04, 497a/16, 510a/01, 518b/16

c.+ın 413b/17

[=49]

cılā (< Ar. cilāǿ) Parlaklık, parlama, parıltı.

c. 367a/12, 404a/13

c. bér- 366b/09

[=3]

cılav-rīz İleri akan, çok hızlı olan

c. 432a/17, 451a/09, 480a/11, 492a/04

c. bol- 381a/16

[=5]

cılva Ar. Edalı tavır, naz; hoş ve latif bir şekilde tecelli etme, göz alıcı hareketlilik.

c. 501a/17

c. bér- 362b/17

c.+ġa 384a/11, 400a/12, 421a/01, 433b/05, 434b/10, 440a/10, 442a/11, 442b/02, 446a/11, 446a/17, 448b/11, 453b/17, 461a/12, 463b/06, 464a/11, 470a/12, 473b/16, 475a/13, 476a/11, 476b/09, 477b/08, 478b/06, 483a/14, 491a/15, 496a/11, 497a/12, 497a/14, 499b/11, 500a/10, 504a/03, 504a/10, 505a/07, 505b/16, 506a/01, 516b/15

c.+ġa kirgüz- 343b/13, 379a/13

c. ḳıl- 344b/12, 491b/15, 492a/01, 501a/17

c. körgüz- 406b/05, 449b/01

[=45]

cılva-ārālıġ Göz alıcı şekilde süsleme durumu.

c. körgüz- 368a/05

[=1]

cılva-ger Cilveci, cilve yapan.

c. 365b/08, 477a/10

c. (tāǿyīd-ı ĥaḳ-ı cılva-ger) 397b/16

c. bol- 347b/06, 380b/06, 380b/08, 395b/09, 401a/11, 412a/03, 416a/12, 443b/14, 484b/12, 487a/12, 493b/06, 500b/11, 501b/13

c. durur érdi 504b/17

c. érdi 414a/11

c. ḳıl- 346a/02, 415a/03, 419b/13, 420a/17

[=21]

cılva-pīrā Tecelli eden, göz alıcı olan süs.

c. bol- (roşan u huvaydā ve mubarhan u cılva-pīrā) 388b/01

[=1]

cılva-riz Hızlı ve göz alıcı hareketlilik.

c. 470a/16, 515b/04

[=2]

cılva-sāz Cilveli.

c. bol- 443b/10

c.+ı 376b/08

[=2]

cınān Ar. Cennetler.

c. (gülistān-ı cınān) 440a/05

c. (gülistān-ı cınān u bāġ-ı rıżvān) 394a/06

c. (reşk-i bāġ-ı cınān) 460b/12

c. (reşk-i gülistān-ı cınān) 457a/07

c. bol- (ġayrat-ı gülistān-ı cınān) 448b/03

c. ġayratı 393a/17

c. ḳıl- (rıyāż-ı cınān) 449a/12

[=7]

cınsī Başlıca nitelikleri aynı olan ve aralarında çok yakın benzerlikler bulunan varlık topluluğu, bir cins, cinsten ibaret.

c.+dın (abnā-yı cınsī) 401b/05, 439a/08, 474b/17

[=3]

cırm Ar. Kesafet, yoğunluk.

c.+ı 338a/13

[=1]
cısm Ar. Cisim, beden.
c.+ı 358b/08, 432b/02, 505b/09
c.-ı kesīf 491a/12
c.-ı mükerrem 391b/13
c.-ı rūĥ 521a/16
c.+ıda 391b/15
c.+ıdın 432b/04
c.+ıġa 435b/13
c.+ın 435b/14
[=10]
cıvār Ar. Çevre, yöre.
c. 387a/10
c.+ı 341a/06, 486a/12
c.-ı fāyıżu'l-anvār 384b/12, 455a/10, 500a/05, 513b/08
c.+ıda 337b/14, 341b/10, 372a/05, 374a/17, 387b/16
c.+ıġa 408b/08, 434b/08
c.+ın 415a/03, 419b/08, 424a/05
c.+ını 341a/08
c.+ınıñ 341a/07
[=19]
ciger Far. Ciğer, bağır.
c.+ler (baş u ciger) 436a/01
[=1]
Cigir-band Ata y.a. Yalang Sengir bölgesine yakın önemli bir ziyaretgâhdır.
C.+nıñ 486a/08, 505b/11
[=2]
cilve Ar. Hoşa gitme için takınılan çekici tavır, naz, işve, tecelli, hoş ve latif bir şekilde görünme, tecelli. Krş. cılva.
c.+ge kirgüz- 397b/15, 415b/17, 435a/10, 442a/08, 443a/14, 445b/01443b/04
[=5]
Ciyen Muĥammad ķaķı y.a. Balkan tagı ile Gabr kakı'na ve Yaska mahalline yakındır.
C. 424a/07
[=1]
cöng (Cava dilinden) Büyük yelkenli gemi, şairlerin şiirlerini topladıkları şeklinden dolayı "dana dili" de denilen kitap
c.-i kirdār 478b/12
c.+idin 396b/01
[=2]
cūÓ Ar. Açlık.
c. (ķaĥt u cūÓ) 336b/02
c. balāsı 342b/01
c. bile (şıddat-ı cūÓ) 494a/09
[=3]
cūd Ar. Cömertlik, el açıklığı.
c. (manbaÓ-ı cūd) 396a/14
c. (manbaÓ-ı cūd u saħā) 392b/08
c. (maṭlāÓ-ı cūd) 396a/15
c.+ıġa (muĥīṭ-ı cūd) 396b/01
[=4]
cudā Far. Ayrı düşmüş, uzak kalmış.
c. bol- 433a/01, 467a/08, 473a/08, 515a/03
c. eyle- 367a/17
c. ķıl- 426a/01, 426a/10, 432b/04, 447b/01, 451b/06, 473a/01, 492a/09, 515b/07

c. tüş- 360b/07
[=14]
cūdī Cömertlik.
c. 390a/05
c. (keff-ı cūdī) 386a/02
c. (sar-sabz u ħurram u cūdī) 390a/06
[=3]
culūs Ar. Tahta çıkma.
c.-ı humāyūn 392a/10, 402b/17, 465b/16, 475b/06
c.-ı humayunī 392a/15, 413b/01, 459a/03, 499a/01
c.-ı maymanat-ı Maǿnūsī 376b/03, 409b/17, 437a/09
c.-ı s**aǾādat-ı Maǿnūsī** 390b/03, 427b/05, 514a/03
c.-ı şarīfī 509b/04
[=15]
cumǾa Ar. Cuma günü.
c. 347b/10, 494a/15
c. durur érdi 348b/17, 446b/12
c. kéçe 410a/04, 424a/14, 428a/17, 459a/16, 494a/01, 495b/08
c. küni 339a/05, 377b/10, 378b/10, 384b/05, 398b/03, 398b/12, 401a/07, 402a/04, 402a/14, 404b/08, 405a/11, 405b/05, 406a/10, 406b/02, 406b/17, 408a/02, 408a/09, 408b/09, 408b/13, 408b/16, 409a/08, 409a/17, 410b/04, 412a/07, 412b/16, 413a/08, 414a/11, 414b/16, 415b/03, 419b/05, 419b/17, 420b/12, 421a/01, 423a/03, 423b/04, 424a/03, 424b/07, 433a/06, 436a/16, 437a/06, 439a/02, 440a/11, 440b/03, 440b/10, 442b/13, 445a/09, 446b/03, 447a/02, 447b/03, 448a/14, 448b/11, 455a/08, 455b/06, 457b/15, 459a/12, 460b/07, 461a/13, 462a/02, 463b/07, 464a/10, 464a/16, 471a/07, 476b/17, 477b/10, 478b/05, 479a/16, 485a/15, 486b/01, 488a/13, 490b/01, 495b/11, 498a/09, 498a/16, 511a/06, 516a/14
c. śabāĥı 499b/08
[=86]
CumǾa Bay k.a. Safar halkının elçilerindendir.
C. 488a/05
[=1]
CumǾa Nıyāz Bahādur k.a. Muhalif kimselerden fitneci bir askerdir.
C. 493b/10
[=1]
CumǾa Nıyāz Bég k.a. Hasan Murad Beg'in oğludur. Yomutları takip esnasında vefat etmiş askerlerdendir.
C. 358b/05
[=1]
CumǾa Nıyāz Durman k.a. Töre Murad Sufi'nin mulazım ve hizmetkarlarındandır.
C. 355a/05, 357a/17
[=2]
Cumāda'l-avval Ar. Hicri aylardan beşincisi.
C. ayınıñ 405a/14, 411b/10, 413a/06, 419b/07, 430a/12, 430b/09, 439a/09, 457b/15, 461a/04, 468b/05, 499b/08, 510b/08, 517a/10

C.+nıñ 413a/01
[=13]
Cumāda'ŝ-ŝānī Ar. Hicri aylardan altıncısı.
C. ayınıñ 405b/05, 413a/15, 431a/15, 439b/01, 439b/14, 463b/07, 464a/10, 469a/02, 500b/01, 504a/13, 518a/01
[=11]
cummāza Ar. Hızlı giden dişi deve, tek hörgüçlü deve, hecin devesi.
c.-ı bār-bardār 448b/06
[=1]
cumla Ar. 1. (-dın eki ile birlikte kalıplasmıs olarak) Bahsedilen bütünün içinden bir kısmını veya bir tanesini anlatmak için kullanılır, .. arasından bir tanesi.
c.+dın (ol cumladın) 341b/04, 341b/12, 342b/09, 356a/03, 356b/02, 356b/14, 357b/11, 361b/04, 364a/10, 370b/14, 376b/04, 385b/08, 387a/02, 392a/15, 403a/01, 410a/01, 412a/03, 413b/01, 422b/16, 424b/17, 427b/07, 435a/08, 437a/10, 438a/17, 444a/03, 451b/17, 459a/04, 464a/15, 465b/16, 466a/11, 471b/14, 475b/07, 481b/11, 497b/15, 498b/04, 499a/02, 509b/04, 514a/04, 519b/15, 520a/01
c.+dın (ol cumladın) durur érdiler 422b/16
2. Herkes, herşey
c.+sıdın 399b/09, 510b/04, 512b/11
c.+sıdın durur érdi 499b/13
3. Bütün.
c. aǾdā 418b/08
c. aşyā u māl 503a/11
c. muġtanamāt 474b/09
[=48]
cunbış Far. Çoşkunluk dolu hareket, kaynaşma.
c.+ġa 413b/13
[=1]
cunūd Ar. Bölükler, taburlar, alaylar.
c.-ı bī-payān 495b/17
c.-ı mutakāŝır 342a/03
c.-ı nā-maǾdūd 341a/03, 359a/10, 487a/10, 508a/06
c.-ı žafar 380b/14
[=7]
cunūn Ar. Delilik, cinnet.
c. 341a/17
[=1]
Cura Aġası Bir rütbe adı.
C. 452a/10
C.+nı 375b/07
[=1]
curǿat Ar. Cesaret, atılganlık.
c. 401b/05
c. (bir curǿat) 467a/04
c. çék- (şamşīr-i curǿat) 435b/04
c. (umarā-yı maǿmūr-ı curǿat-ı tamām) 411a/01
c. sür- (yegren-i curǿat) 343b/16
c.+dın (girībān-ı curǿat) 344b/17
c.+ı tamām 433b/17
c.+ın (ŧarz-ı curǿat) 363a/01
c.+ınıñ 347b/14
c. ķıl- 469a/12

c. ķoy- (ķadam-ı curóat) 376a/04
c. körgüz- 488a/03
c.+lar (pasandīda curóat) 403b/17
c.+lar (rustamāna curóat) 433a/13
c. u calādatın körgüz- 354b/02
c. yegreni 341b/01, 471a/14
[=17]
curóat-numā Cesaret gösterme.
c. (ħayl-ı curóat-numā) 469a/08
[=1]
cuŝŝa Ar. (Canlılarda) Gövde, vücut, beden, kalıp.
c. 501b/03
[=1]
cust-cū Arayıp sorma araştırma.
c. amrı 404b/04
c. ķıl- (taraddud u cust-cū) 425a/14
c. ķıl- 404b/02, 433a/02, 450b/11
[=5]
cūş Far. Çoşma, kaynama.
c.+nı 505b/06
c. u ħurūş tüş- 467a/10
[=2]
cuvanġar Moğ.Ordunun sol kolu.
c. (baranġar u cuvanġar) 491b/04, 496a/16
c.+ın (baranġar u cuvanġar) 500b/07
c. ubaranġar 470a/13
[=4]
cuyūş Ar. Ordular, askerî kuvvetler.
c.-ı daryā-ħurūş 486a/12, 502a/02, 508a/06
c.-ı ķıyāmat-ħurūş 462b/05, 476b/05, 494a/10
c.-ı vāfır 342a/03
[=7]

Ç

çābuk-dast Far. Becerikli, eline çabuk.
ç. 351b/09, 395a/04, 478a/15
[=3]
çābuk-raķam Çabuk yazma, çizme.
ç. 357b/10
ç.+nıñ (ķalam-ı çābuk-raķam) 437a/12
[=2]
çābuk-suvār Far. İyi at süren, ata iyi binen.
ç. 453b/08, 460a/17, 469b/11, 475b/14, 485a/09, 497a/11, 500b/14, 508a/03, 514a/06, 516b/08
ç.-ı barķ-tāz 460a/17
ç.-ı ħūrşīd-ı raħşān 421a/17
[=12]
çābuk-suvārī Bir usta binici.
ç. 423a/13
ç. (ķalam-ı çābuk-suvārī) 433b/14
[=2]
çābüklik Çeviklik, çabukluk, hareketlilik.
ç. bile (çust u çābüklik) 395b/17
[=1]
çādır (Eski Türk. çātır, Farsça çāder veya Türkçe çat-mak fiilinden) Barınmak amacıyle yere çakılmış kazıklara keçe, kalın bez, kıl dokuma veya deri gerilmek sûretiyle açık havada kurulan, kolayca sökülüp taşınabilir barınak.
ç. 491a/04, 495a/09

ç. u şāmıyāna 442a/05
[=3]
çaġ Zaman, çağ.
ç.+da 391a/06, 397b/11, 414a/08, 416b/14, 443b/02, 444a/12, 460a/09, 519a/08
ç.+ı 339a/14, 349a/08
ç.+ı (ħuftan çaġı) 423b/12
ç.+ı (tüş çaġı) 495a/11
ç.+ıda 514b/11
ç.+ıda (ħuftan çaġı) 385a/14
[=14]
çaġa (< çaķa) Çocuk.
ç. (bala çaġa) 493b/03
ç.+sı (bala ve çaġa) 493b/09
[=2]
Çaġatay (Cengiz Han'ın ikinci oğlu Çağatay'ın adından) XIII. yüzyılın ikinci yarısında Türkistan ve Afganistan yöresinde kurulan aynı isimdeki devletin halkından olan kimse, Çağatay devleti ve bu devletle ilgili olan.
Ç. Inaķlıġı 375a/14
[=1]
Çaġıllı-gerīş Hilali'nin güneybatısına yakın işlenmiş toprak, arazi.
Ç. 424b/11
Ç. mavżı 379b/11
[=2]
çaġla- Düşünmek, farzetmek, tasavvur etmek.
ç.-p 379a/06
[=1]
çaġlıġ Gibi, kadar, benzer, değerince.
ç. 421a/12, 450a/05, 471a/17, 497b/11, 515a/01
ç. (altmış çaġlıġ) 431b/15
ç. (iki yaz çaġlıġ) 451b/07
ç. (ottuz çaġlıġ) 438b/04, 450b/10
ç. (otuz çaġlıġ) 451b/11, 425b/09, 515a/01
ç. (tört yüz çaġlıġ) 426a/01
ç. (yétmiş çaġlıġ) 451a/07
ç. (yigirme çaġlıġ) 495b/15
ç. (yüz çaġlıġ) 515a/01
[=16]
çāh Far. Kuyu, çukur.
ç.-ı ġażab-ı sulŧānī 368b/05
[=1]
Çahār-cūy y.a. Farab ile Haca Kenefsi, Dah-i Nav mahallerine ve Sakar kalesinin bulunduğu bölgeye yakındır.
Ç. 469a/03, 469b/08, 470a/03, 470a/05, 470a/11, 495b/08, 504b/11
Ç. **bāzār** 469a/01
Ç.+dın 477b/02
Ç.+ġa 469b/09, 470a/01
Ç. ķalÓası 488a/10, 490a/17, 492b/10
Ç. marġzārı 407a/11
Ç.+nıñ 469a/05, 475b/09, 480a/01, 483b/02, 488b/05
[=20]
çahār-şanba Far. Çarşamba.
ç. 384b/02, 398a/10, 399b/10, 440b/08, 454b/12, 462a/17, 485a/10, 487b/10, 493a/08, 495a/17
ç. durur érdi 446b/16

ç. kéçesi 368a/14, 407b/01, 484b/15
ç. küni 337a/13, 346b/17, 350b/16, 360b/02, 372a/06, 377b/04, 379b/12, 393b/09, 398a/17, 398b/11, 401a/01, 402a/01, 402a/12, 402b/14, 404b/12, 406a/04, 406a/17, 407b/03, 407b/15, 408b/08, 409a/04, 409a/14, 413a/06, 414b/10, 415a/11, 418a/04, 419a/04, 419b/14, 420a/16, 421b/17, 423a/15, 423b/12, 424a/09, 425b/07, 425b/12, 427b/07, 428a/04, 430a/17, 430b/11, 431b/10, 438b/16, 440b/02, 441a/05, 441a/16, 442b/02, 443a/13, 446b/02, 447a/13, 448b/09, 449b/12, 450b/01, 454a/02, 455b/03, 458a/11, 459b/08, 461a/10, 461b/12, 463a/04, 468b/15, 476b/10, 478a/02, 479a/03, 480a/07, 481b/01, 481b/15, 483a/13, 483b/11, 486a/11, 490a/10, 496a/12
[=83]

Çahār-Yār Ḳulı Bahādur k.a. Çar-cuy kalesine yapılan akında kahramanca çarpışan bir askerdir. Çar-cuy kalesine yapılan savaşta beş kişiyi esir almıştır.
Ç. 492b/15
Ç. Sar-dār 493a/01
[=2]

çahra Far. Yüz, surat, sima; yüz ifadesi; görünüş.
ç.-ı hoş 484b/17
ç.-ı ıĥlāś 350a/10
ç.+sıġa 461b/04
ç.+sın 479b/01
ç.-yı murād 347a/09
[=5]

çāk Far. Yarık, yırtık.
ç. 432a/04, 443b/12
ç. bol- 496b/08, 503a/07
ç. eyle- 435b/07, 521a/11
[=6]

çāker Far. Kul, köle, cariye.
ç. (ḳadīmu'l-ĥıźmat-ı çāker) 388b/14
ç.+i 364b/11, 367a/17
ç.+iñ durur 366b/03
[=4]

çakerlik Kulluk.
ç. raḳabası 369a/16
[=1]

çaḳıl- Hızla düşüp saplanmak.
ç.-ıp 418b/09
[=1]
ç.-barḳ çaḳıl- 418b/09
[=1]

çaḳın Şimşek.
ç. dék 512a/17
[=1]

çaḳur- (< çarḳır-) Nida etmek, bağırmak, davet etmek.
ç.-up 455b/07, 456a/07
[=2]

çālāk Far. Çevik, eline, ayağına çabuk olan.
ç.-ı bī-naẕīr 347b/17
[=1]

çaldur- Müzik aletini seslendirmek.
ç.-dı 403b/13
[=1]
ç.-navbat çaldur- 403b/13

[=1]

Çalış y.a. Çat kalenin bulunduğu bölgeye yakın olup Amu nehrinin bir koludur.

Ç.+nıñ kırağı 384b/16

Ç. şuÓbası 384b/12

[=2]

çaman Far. Kendiliğinden yetişen çim, yeşil ve kısa ot; çayır.

ç.-ı bahcat u bahā aç- 367b/09

ç.-ı marām 347b/03

ç.+ın aç- 361b/01

ç. kibi 365b/08

[=4]

çamanıstān Far. Çimen ile kaplı yer, çayırlık.

ç. 350a/08, 505a/15

ç.-ı davlat u calāl ķıl- 355b/02

ç.+ınıñ 392b/17

[=4]

Çandır y.a. Tıpkı Sunbar gibi Atrek suyunun kollarından biridir.

Ç. ve Sunbar daryāsı 423b/06

Ç. kenārı 420a/14, 423b/09

Ç. savāĥılı 420a/15

Ç. suyı 420a/08

[=5]

çañ Çıngırak, zil.

ç. çıkar- "ses çıkarmak" 461b/04

[=1]

çap- 1. (at) Koşturmak.

ç.-ar 396a/11

[=1]

ç.-at çap- 396a/11

[=1]

2. Kesmek.

ç.-ıp 513a/11

[=1]

ç.-tarañġu çap- 513a/11

[=1]

3. Vurmak, yağmalamak, akın etmek

ç.-ıp 339b/10, 374b/08, 426b/02, 438b/03, 451b/11, 467b/09, 480b/13

ç.-ıp dururlar 427a/01

ç.-ġan 473b/14

ç.-ġannı 514a/05

ç.-maķda 417b/03

ç.-maķı durur 433b/14

ç.-maķlıķ üçün 471b/11

[=13]

ç.-camāÓasıdın çap- 417b/03

ç.-élni çap- 374b/08, 427a/01

ç.-Kara Kölni çap- 471b/11

ç.-ķaryanı çap- 480b/13

ç.-kentni çap- 438b/03

ç.-kömürçilerni çap- 426b/02

ç.-tavābıÓın çap- 514a/05

ç.-Tekeni çap- 451b/11

ç.-tīrasın çap- 467b/09

ç.-ulusnı çap- 339b/10

ç.-vādī-ı bavārġa çap- 433b/14

ç.-Vardanzīnı çap- 473b/14

[=13]

ç.-ıban 438a/10

ç.-ıp 363a/01, 435b/16

ç.-maķġa 464b/08

[=4]

çapar Akın, karışıklık.

ç. 383a/08

ç. bol- 440b/15, 441a/01
ç. ét- 436a/13
ç. ḳıl- 423b/11
ç.+lardın 484b/13
ç.+nıñ tamaşası 395a/14
ç. yiber- 450a/12, 515b/15
ç. yüber- 382b/17
[=8]
çapavul Moğ. Düşman üzerine akın etmek; yağma, hücum, baskın.
ç. 413b/16, 426b/06, 429b/15, 454a/09, 458a/05, 463b/09, 475b/08, 492b/13, 517a/15
ç. (āşūb-ı çapavul) 483a/09
ç. (panca-ı çapavul) 429b/10
ç. (pāy-māl-ı çapavul) 339b/07, 350b/14, 381a/04, 482a/06, 508b/02, 513a/01, 517b/08
ç. (śadmat-ı çapavul) 436b/05
ç. bol- (Óāzım-ı çapavul) 411a/13
ç. bile (tund-bād-ı çapavul) 410b/01, 434a/02
ç. buyur- 466a/02, 482a/16, 483a/04
ç.+çılar 444b/01
ç.+da 432b/15, 515a/01
ç.+dın 470a/04, 481a/14
ç.+ġa 412a/02, 429a/10, 451a/15, 452b/08, 453b/01, 454b/16, 480b/10, 517a/16, 517b/01
ç.+ı 469b/09
ç.+ı (vāḳıÓa-ı çapavul) 453b/07
ç.+ıda (Saḳar çapavulı) 471a/06
ç.+ıdın 430b/08
ç.+ıġa 417b/11, 425b/16, 428a/08, 428b/11, 449b/12, 450b/04, 464b/14, 467b/08, 472b/06, 473b/09, 478b/17, 480a/01, 480b/06, 480b/14, 482b/07, 486b/17, 488a/10, 506a/10, 512b/13, 517b/13, 518a/04, 520b/05
ç.+ıġa (Buħārā çapavulı) 471b/03, 471b/08
ç.+ıġa (Élcik çapavulı) 473b/07
ç.+ıġa (Élçik çapavulı) 472a/16
ç.+ıġa (Marv çapavulı) 457b/17
ç.+ıġa (Saruḳ çapavulı) 464b/17, 465a/14
ç.+ıġa (Teke çapavulı) 433b/01, 452a/07
ç.+ıġa buyur- (Çahār-cūy çapavulı) 469a/03
ç. ḳıl- 467b/03, 468a/04
ç.+lar 520a/11
ç.+nıñ 454b/15
ç.+nıñ (ahl-ı çapavul) 454b/01
ç. ṭarīḳası 416a/05
ç. ur- 339b/05, 359a/12, 411a/17, 425b/02, 426a/05, 428a/06, 429b/02, 431a/17, 431b/14, 433a/16, 450a/17, 450b/10, 450b/17, 457b/14, 464b/05, 468b/02, 469a/01, 469b/06, 469b/14, 471a/10, 472a/03, 479b/09, 488a/11, 492b/11, 493a/06, 493b/03, 506a/15, 508a/08, 512b/08, 514b/17
ç. üçün 412a/04
ç. ve ġārat 381a/14
ç. yétkür- 377a/17, 455a/05
ç. yosunlıġ 345a/03

[=115]

çapavulçılay Yağmacılık.

ç. 472a/13

[=1]

çapġun (< çapķun) **1.** Akın, hücum, yağma.

ç. dağı (śarśar çapġunı) 485a/10

ç.+ıdın (śarśar çapġunı) 415a/15

2. Boran, tufan

ç. (zamharīr çapġunı)

ç.+ı 378b/07

[=1]

çapġuncı Serseri, ayak takımı.

ç.+larıdın 377a/08

[=1]

Çapma yol y.a. İrdar yoluna ve Kobu yoluna yakındır.

Ç. 518b/06

[=1]

çaptur- Koşturmak, akın yaptırmak.

ç.-maķġa 410b/06

[=1]

Çār-cūy y.a. Hakimi Ata Han Beg'dir. Haca kalesine, Kutnam, Parvard ile Kerki korganlarına yakın bir bölgede yer alır.

Ç. 469b/06, 475b/08, 478b/17, 479b/08, 483a/13, 483b/11, 487a/08, 488b/17, 490a/02, 490a/12, 491a/17, 504b/03, 506a/10

Ç. ķalÓası 471a/06, 489b/05, 489b/15, 506a/02

Ç. ķorġanı 506b/15, 508b/11

Ç.+nıñ 467b/11, 479a/01, 479b/10, 486b/17, 490b/14, 492b/13

[=25]

Çār-şanba Ramıtan ķorġanı y.a. Buhara şehrine yakın bir kaledir.

Ç.+nıñ 503b/10

[=1]

çāra Far. İstenen noktaya varmak, bir engeli aşmak için tutulması gereken yol, çıkar yol, tedbir.

ç. iste- 350b/03

ç. ķıl- 350b/03

ç. tap- 435b/07

ç.+nı (bī-çāra) 354a/16

ç.+nı tapma- 390b/16

ç.+sın tapma- 341a/12

[=6]

çāra-sāz Far. Çare bulucu, derman bulucu, devacı.

ç. 350b/04

[=1]

çarb-zabān Tatlı ve yumuşak sözlülük.

ç. (élçi-i çarb-zabān) 520a/06

ç. (élçi-i zekī-tabÓ u çarb-zabān) 519b/16

ç. bile (élçi-i çarb-zabān) 387a/05

[=3]

çarġ Far. Şahin cinsi bir kuş, atmaca, doğan.

ç. allıda 391b/15

[=1]

çarħ Far. Felek, gök.

ç. 366a/16, 367b/15, 394a/15, 502b/01, 506b/02

ç. (dar-gāh-ı çarḫ) 366a/09
ç. (ĥıśār-ı çarḫ-ı namūdār) 494a/14
ç. (mıhr-ı çarḫ-ı mīnā) 477a/08
ç.+dın (ĥıśār-ı çarḫ) 363a/13
ç. eyle- 404a/11
ç.+ġa 474a/14
ç.+ġa (üç çarḫ) 461a/08
ç.-ı barīn 393b/05, 396a/03, 460b/10
ç.-ı gerdān 393b/16
ç.-ı mīnū 460b/11
ç.-ı muÓallā 476a/14
ç.-ı nīl-fām 477a/09
ç.-ı sıpıhrī 493b/06
ç.-ı zālī 522b/07
ç. üçün 386b/01
ç. yüzi 500b/10
[=24]

çarḫ-namūdār Far. Parlak, aydınlık felek.
ç. 396a/01, 485a/04, 489a/03
ç. (ĥıśār-ı çarḫ-namūdār) 494a/14
[=4]

çarḫ-pāya Far. Felek rütbeli, felek dereceli.
ç. (dar-gah-ı çarḫ-pāya) 367b/02
[=1]

çarḫ-payvand Far. Felek ilgisi, münasebeti, bağı.
ç. bol- 432b/06
[=1]

çarḫ-sarīr Felek tahtlı.
ç. (ĥurşīd-tāc u çarḫ-sarīr u Cam-ıḳtıdār) 366a/03
[=1]

çarḫ-sāy Far. Felek gibi.
ç. ḳıl- 395b/08
[=1]

Çarı Sar-dār k.a. Muhalif bölükten fitneci bir askerdir.
Ç. 493b/10
[=1]

çārsū Far. Pazar, çarşı.
ç.+sıġa (āĥırat çārsūsı) 469a/17
[=1]

çārvā Far. Dört ayaklı (hayvan).
ç.+sınıñ 427b/13
[=1]

Çaş Baba y.a. Kerki bölgesine ve Hācı Salar kentine yakın bir yerin adıdır.
Ç.+nıñ 514b/15
[=1]

çaşm Far. Göz.
ç.-ı giryān 363a/11
[=1]

çaşma-sān Far. Çeşme benzeri, pınar gibi olan.
ç. 448a/06
[=1]

çaşmī Bir göz.
ç. yét- (zaĥm-ı çaşmī) 483b/05
[=1]

çaşn bk. caşn
ç.-ı **ĥusravāna** 396b/10
[=1]

çaşnī Ziyafete ait. Bir ziyafet
ç. 350b/15
ç.-ı Óažīm 393a/03, 394b/10

ç.-ı tamannā 351a/06

[=4]

çāşt-gāh Far. Kuşluk vakti.

ç. 448b/07, 462a/06, 494b/15

ç.+da 339b/15, 353a/03, 383a/05, 383a/10, 384a/11, 399a/10, 402b/05, 424a/14, 424b/05, 427a/16, 429a/06, 429b/03, 431b/10, 449a/01, 463b/16, 508b/09, 514b/08, 515a/10

ç.+da (uluġ çāşt-gāh) 402b/15

ç.+dın soñra 378b/15, 385a/17

ç.+ġa 415b/13

ç.+ġaça 415b/16

ç.-ı rükūb ét- 462a/10

ç.-ı Tejen 440b/04

ç. vaḳtı 482a/01

[=29]

çaştla- Dikkatle gözden geçirmek, bakmak; uzakta olan bir şeyi görmeye çalışmak; gizlice gözlemek.

ç.-p 462a/06, 462a/15

[=2]

Çat y.a. Atrek, Çandır ve Sunbar deryasının birleştiği noktada bulunan bir askeri karargâhdır.

Ç. 423b/07

[=1]

Çat ḲalÓa y.a. Amu deryasına ve Çalış bölgesine yakın bir yerde bulunur.

Ç. 384b/15

Ç.+nıñ 384b/17

[=2]

Çatlı y.a. Yanı Arık havlisine ve Bavard navahisi'ne yakın bir bölgede yer alır.

Ç. bīşası 484b/05

Ç. suyı 402a/03

[=2]

çatr Far. Çadır, gölgelik.

ç.-ı calālat 366a/14

ç.-ı davlatī 492b/02

c.-ı ĥımāyat 361a/12

ç.-ı urġan 338a/16

ç.-ı žafar 501a/16

[=5]

Çavdur kv.a. Yirmi dört Oğuz boyundan birinin adı ve aynı adla anılan bölgeye verilen isimdir.

Ç. 382a/01, 419a/06, 421b/17, 426b/10, 428a/10, 431b/03, 432a/15, 434a/08, 442b/07, 444a/09, 444b/07, 445b/10, 445b/12, 464b/13, 467b/07, 469a/01, 469a/03, 471b/07, 473a/14, 473b/07, 480b/14, 486b/12, 493a/05, 494b/02, 495b/03, 512b/07, 513a/07

Ç. camāÓası 426b/08, 451b/07

Ç.+dın 434b/01, 481a/09, 518a/03

Ç. ḳalÓası 408b/14

Ç.+lar 428a/09, 432b/16

Ç.+lardın 428b/09

Ç.+larnıñ 492b/09

Ç.+nıñ 445a/15, 512b/12

Ç.+nıñ ekābırı 357b/12

[=40]

çavgān Far. Cirit oyununda atlıların birbirine attıkları değnek.

ç. (goy-ı çavgān) 422b/06

[=1]

çavgān-bāzlıḳ Çevgân oyununu oynama hali.

ç.+ıdın (çavgān-bāzlıġ) 345a/12

[=1]

çavuş (Eski Türk. çavuş "birlik komutanı") Elçilik, idari işler gibi hususlarla görevli kimse.

ç. 366a/11

[=1]

çāy (Çince. ça-ye; Türkçe'ye muhtemelen Farsça'dan geçmiştir. Çeşitli dünya dillerinde kullanılan dolaşıcı bir kelimedir) Çay yapraklarının haşlanması ile elde edilen, kırmızı renkli, güzel kokulu içecek.

ç.-ı ḳandīn 395a/08

ç. pişür- 472b/14

[=2]

çek Far. İmza, hükümdarın emir kağıdı, kadı hücceti, belge.

ç. bér- 413a/01

[=1]

çekmen Çuha.

ç. 463b/14

[=2]

Çekes Töpesi y.a. Amu deryasına yakın bir bölgede yer alır.

Ç.+niñ 515b/14

[=1]

Çekli kv.a. Hükümdar Gayıb Han'ın halefi Abdülaziz Han'dır. Çömekey vilayetine yakındırlar. Areng Gazi ve Ahund tarafından Çekli ulusu dörde kısma taksim edilmiş bir bölüğü Areng Gazi Töre'ye tabi olmuştur.

Ç. 374a/15, 456a/11

Ç. ulusı 357b/15

[=3]

Çemişgezek Ḳalandar Bég k.a. Nacaf Ali Han'a bağlı bir elçidir.

Ç. 400b/16

[=1]

çeng Far. Yırtıcı hayvan pençesi

ç. 427a/12, 463a/05

ç. aç- 503a/06

ç.-i ıÓtıśām ur- 347a/08

ç.-i ḳabaĥat ur- 340a/08

ç.+idin 522b/14

[=6]

çeng Far. Kanuna benzeyen dik tutularak çalınan bir tür saz.

ç. 366b/01

çengāl Far. Çengel, pençe.

ç. (dīv-ı çengāl) 349a/10

[=1]

Çengli Basu y.a. Çumanay bölgesine yakındır.

Ç. 339a/12

[=1]

çep İstihkam, sığınak, barınak, set

ç.+iniñ 437b/15

[=1]

çerik Asker, ordu

ç. 384a/12, 410b/14, 427a/13, 429a/10, 497a/10

ç. bile 400b/02, 403b/06, 429a/10, 444b/03, 478b/09, 486b/12, 490a/15, 510a/11, 516b/12, 518a/04
ç. bol- 428b/17
ç.+din 434b/17
ç.+din durur érdi 498a/06
ç.+ıġa (çerigıġa) 344a/06, 477a/02
ç.+i (çerigi) 344a/08, 344b/12, 359a/11, 359b/10, 359b/16, 403b/16, 420b/14, 421a/16, 440b/12, 440b/13, 441b/08, 445b/12, 447a/14, 471a/14, 473b/12, 495a/08, 496a/13, 497a/05, 497b/01, 507b/10
ç.+i bile (çerigi) 339b/06, 350b/12, 354a/05, 421b/04, 423a/10, 440a/13, 472b/01, 480b/05, 486b/16, 506a/10, 512b/12
ç.+i dağı (çerigi) 497b/05
ç.+idin (çerigi) 480a/05
ç.+idin (çerigidin) 470a/03, 475a/08, 494b/13, 496a/03, 496b/17, 513b/10, 516b/03
ç.+iġa (çerigiġa) 495a/01
ç.+ige (çerigige) 345a/08, 448b/05, 469b/06, 478b/15, 491a/01, 492b/06, 495a/05
ç.+imizdağı (çerigimiz) 441a/02
ç.+in (çerigin) 340a/01, 345a/05, 355a/10, 416a/07, 442b/07, 444a/09, 445a/16, 451a/15, 479b/08, 480a/07, 481a/17
ç.+iniñ (çeriginin) 512b/09
ç.+iniñ (çeriginiñ) 359b/02, 478b/14
ç.+ni 385a/11, 410b/17, 473a/17, 513a/07
ç.+nı (çerigni) 342b/14
ç.+niñ 480b/15, 513a/04
ç. yıġna- 440b/15
[=91]

Çertekli y.a. Çagıllı bölgesine yakın bir mahaldedir.
ç. **üsti** 379b/10
[=1]

çék- 1. Koymak veya bir yere yaklaştırmak, sunmak.
ç.-di 457a/12
ç.-diler 407a/04
ç.-ip 378b/15
ç.-ip dururlar 401a/04, 436b/17
ç.-tiler 375a/10, 395a/11, 405a/16
[=8]
2. mec. Mânen etkisi altına alıp sürüklemek, alıp götürmek.
ç.-iben 393a/16
ç.-ip 370a/17
ç.-miş durur érdiler 369a/12
ç.-tiler 376a/03
[=4]
3. Uzaklaştırmak, ayırmak.
ç.-er 400a/03
ç.-ip 508a/03
ç.-ti 367b/01, 367b/10
[=4]
4. (Hat, kenar gibi kelimelerle) Çizmek.
ç.-mek 363a/11
[=1]

5. (Perde, tel gibi şeyleri) İki şeyin arasına engel teşkil edecek veya bir şeyin etrafını kapatacak şekilde koymak.

ç.-ip 378b/06, 409b/11, 438b/10

[=3]

6. (Asker, ordu, kuvvet gibi kelimelerle) Göndermek, sevketmek.

ç.-diñ 367b/05

ç.-ip 364b/06, 522a/09

ç.-ti 485a/12

ç.-señ 367a/14

[=5]

7. (Bayrak, sancak vb.) Asmak.

ç.-gen 413b/10

ç.-diñ 367b/05

[=2]

8.-e tâbi tutmak.

ç.-ip 342a/12, 358a/08, 368a/14

ç.-meyin 367b/06

[=4]

9.-e katlanmak, -e tahammül etmek.

ç.-genge 364a/02

ç.-tiler 420a/04

[=2]

10. Duymak, hissetmek.

ç.-mey 415a/11, 420b/11

[=2]

11. Örtmek, kapamak.

ç.-ip 379a/05

[=1]

12.Üzerinde bulunan bıçak, kılıç gibi silahları kullanmak üzere çıkarmak, kullanmaya davranmak.

ç.-erler 496b/08

ç.-ip 340a/12, 344a/14, 345a/08, 364b/11, 422a/05, 432b/02, 432b/03, 432b/02, 435b/03, 435b/05, 435b/09, 443b/16, 474a/07, 480a/10, 482a/08, 491a/01, 496b/09

[=18]

13. (Ah, of, gibi ünlemlerle) Söylemek, demek.

ç.-ip 345b/02, 418b/06

[=2]

14. Göndermek, yollamak.

ç.-ip 377a/12, 416b/04, 443a/17, 496a/16

ç.-ıp dururlar 467b/14, 515a/15

ç.-ti 422a/07

[=7]

15. Tespit etmek, belirlemek.

ç.-düm 364a/10

ç.-gen 336a/16

ç.-geymiz 353b/06

ç.-güsi durur 481b/11

ç.-ip 343a/10, 368a/17, 374b/02, 375b/04, 383b/04, 385b/07, 389a/03, 415a/08, 418a/06, 418b/17, 426a/01, 427b/10, 466b/03, 477b/14, 479b/11, 493a/02, 493b/04, 514b/06, 502a/11, 503a/05, 515a/02, 515a/13

ç.-ip durur érdüm 350a/17

ç.-ip dururlar 471a/17, 475a/01

ç.-mek 467a/17

[=30]

16.(Yol ve mesafe için) Zaman almak, sürmek.

ç.-ti 338a/14
[=1]
ç.-Ǿalālā çék- 418b/06
ç. bandaġa çék- 438b/10
ç.-baş çék- 369a/12, 370a/17, 376a/03, 393a/16
ç.-bir yarım sāǾat ve béş daḳīḳa çék- 338a/14
ç.-çaşm-ı giryān śūratın çék- 363a/11
ç.-Darbendge çék- 416b/04
ç.-élin çék- 400a/03
ç.-hadya ve tuĥfa yosunda çék- 375a/10
ç.-ħavātır çék- 415a/11
ç.-ħavf u ħavātır çék- 420b/11
ç.-Ǿılm çék- 336a/16
ç.-ḳadam çék- 367b/10
ç.-ḳayd-ı asāratġa çék- 427b/10
ç.-ḳaydıġa çék- 374b/02, 383b/04, 415a/08, 418a/06, 418b/17, 426a/01, 466b/03, 467a/17, 475a/01, 477b/14, 479b/11, 493a/02, 493b/04, 514b/06, 515a/02
ç.-ḳayd dāmıġa çék- 503a/05
ç.-ḳılıçın nıyām-ı ıntıḳāmdın çék- 474a/07
ç.-ḳılıçın nıyām-ı mubārazatdın çék- 480a/10
ç.-ḳol çék- 508a/03
ç.-lıvā çék- 413b/10
ç.-parda-ı Ǿafv çék- 409b/11
ç.-pīş-keş çék- 378b/15, 401a/04, 405a/16, 407a/04, 457a/12
ç.-pīş-keşler çék- 436b/17
ç.-raḳam-ı Ǿafv çék- 343a/10, 368a/17, 502a/11
ç.-rū-yı ıhtıfāçék- 378b/06
ç.-śadāḳat-nāma-ı ḳayd-ı kitābatġa çék- 375b/04
ç.-śaf çék- 515a/13
ç-sar-ĥadd-ı helākatġa çék- 377a/12
ç.-sar-havā çék- 367b/01
ç.-sar-gerdānlıġ çék- 358a/08
ç.-sınānlar 432b/02
ç.-sıpah çék- 522a/09
ç.-sıpāh çék- 367a/14
ç.-sıpāh-ı ħūn-rīz çék- 364b/06
ç.-sıpāh-ı žafar-lıvā çék- 367b/05
ç.-sıpāhın sıpıhr-ı fażāsıġa çék- 485a/12
ç.-silkige çék- 350a/17, 364a/10, 353b/06, 385b/07, 389a/03, 481b/11
ç.-suǾūbat-ı bi-şumar çék- 420a/04
ç.-şamşīr-ı burrān çék- 432b/03
ç.-**şamşīr-ı curǿat çék-** 435b/03
ç.-şamşīr-ı sar-afşān çék- 435b/09
ç.-şīra-ı rengīnler bile çék- 395a/11
ç.-taśdīǾ çék- 342a/12, 367b/06, 368a/14
ç.-tīġ çék- 364b/11, 496b/09
ç.-tīġ-ı burrān çék- 435b/05
ç.-tīġ-ı calādat ve sınān-ı śarāmat çék- 345a/08
ç.-tīġ-ı calādatnı nıyām-ı şacāǾatdın çék- 491a/01
ç.-tīġ-ı ḳahr u sınān-ı sitīz çék- 344a/14
ç.-tīġ-ı tīz çék- 482a/08, 496b/08
ç.-tīġlar çék- 443b/16

ç.-tīġ u sınān çék- 340a/12

ç.-tīġın nıyām-ı ıntıḳāmdın çék- 422a/05

ç.-ün çék- 345b/02

ç.-yasav çék- 422a/07, 443a/17, 467b/14, 496a/16, 515a/15

ç.-zaĥmatın çék- 364a/02

[=90]

çék-ip 345a/17, 427a/11, 429b/10

[=3]

Çékes ḳalÓası y.a. Kıranç adı verilen bölgenin yakınındadır.

Ç.+nıñ 488b/09

[=1]

çékil- 15 Tespit edilme, belirleme.

ç.-di 360b/05, 364a/11, 399b/08, 412a/10, 430a/03, 454b/05

ç.-güsi durur 392a/12

ç.-ip 353b/03

ç.-ıp durur 463a/08

[=9]

ç.-ḳaydıġa çékil- 430a/03, 454b/05, 463a/08

ç.-ḳayd-ı usāratġa çékil- 399b/08

ç.-raḳam-ı Óafv çékil- 353b/03, 360b/05

ç.-silkige çékil- 364a/11, 392a/12, 412a/10

[=9]

Çékli Ĥan Nažar Biy k.a. Kazak kavmindendir. Bu vilayete Süyün Biy ve Dosım Biy ve Ilyas Şıġavul akınlar düzenlemiştir. Haca Nazar Biy de bu beyler arasında elçilik vazifesini yapmıştır.

Ç.+niñ 410b/06

[=1]

Çétli suyı y.a. Yeke Özek bölgesine yakındır.

Ç. +nıñ 441a/06

[=1]

çıhr Far. Yüz, surat, çehre.

ç. 511a/12

ç.-ı sard-mihrlik 378b/16

[=2]

çıḳ- 1. İçeriden dışarıya doğru gitmek.

ç.-a al- 353b/17

ç.-ar 401b/05

ç.-arġa 347a/02

ç.-dı 476b/11

[=4]

2. Uzaklaşmak, ayrılmak.

ç.-ġan kün 452a/16

ç.-ıban 477a/07

ç.-ıp 336b/12, 339a/10, 340a/08, 343b/09, 345a/08, 346a/09, 348b/03, 354a/10, 358a/08, 359b/01, 368b/11, 378a/10, 379b/14, 397b/16, 399b/06, 404a/06, 412a/12, 428b/15, 431b/06, 444a/11, 446b/09, 454a/07, 473b/17, 491b/10, 492b/16, 495a/10, 496a/01, 496b/01, 497a/15, 499b/09, 509a/03, 510a/09, 511b/02, 513a/10, 514a/05, 514b/05, 518a/06, 519b/01, 520b/11

ç.-ıp durur érdi 427a/10

ç.-ıp dururlar 382a/14, 509a/13

ç.-maḳnı 379a/06

ç.-may 418a/15
ç.-salar 418a/14
ç.-tı 343a/08, 344b/02, 346a/13, 358a/10, 402a/01, 417a/10
ç.-tılar 341b/12, 397b/15, 401b/09, 411a/11, 446a/09
[=58]
3. Tırmanmak.
ç.-ar 374b/14
ç.-ıp 416b/10, 422a/09, 518b/13
ç.-tılar 470a/02
[=5]
4. (Yüksek bir makama, huzura) Varmak.
ç.-tılar 4 18a/13
[=1]
5. Gitmek.
ç.-duḳ 428b/14
ç.-dılar 451b/10
ç.-ġanlarnı 368b/15
ç.-ıp 429a/11, 430a/07, 447b/10, 449a/04, 456b/14, 467b/14
ç.-ıp dururlar 511b/05, 514b/03, 515a/12, 515b/14
ç.-tı 396a/06
ç.-tılar 384b/10, 471b/16
[=16]
6. (Bir yerde) Görünmek.
ç.-ġay 395b/09
ç.-ıp 395b/17, 426a/08, 444a/13, 458a/11, 488a/02, 491b/17, 519a/04
[=8]
7. (Ses için) Duyulur hale gelmek.
ç.-ıp 499b/12, 502b/02, 503a/12,
ç.-tı 502b/01
[=4]
8. (Kün ile beraber) Yön ismi belirtir.
ç.-ar (kün çıḳar) 419b/15, 425b/06, 432a/16, 449b/14, 450b/06, 453a/15, 468b/10
ç.-arıda (kün çıḳar) 514b/15
[=8]
9. Peyda olmak.
ç.-ġaç 379a/06
[=1]
ç.-beri çıḳ- 428b/14
ç.-ġulġula çıḳ- 502b/02
ç.-ḥurūş çıḳ- 502b/01
ç.-fıġānlar çıḳ- 503a/12
ç.-nafas çıḳ- 379a/06
ç.-saḳal çıḳ- 379a/06
ç.-taşḳarı çıḳ- 353b/17
ç.-töpeġa çıḳ- 374b/14
[=8]
çıkar- 1. Bulunduğu yerden dışarı çıkmasını sağlamak.
ç.-ġa 345a/04
ç.-ġay 420b/08
ç.-ıp 345a/05, 470a/12, 479a/09, 518a/12
ç.-mış érken 416a/04
[=7]
2. (Belli bir süre kalmaya mecbur edildiği yerden) Koyuvermek.
ç-ıp 386b/09
[=1]
3. Ayırmak.
ç.-ıp 359b/15, 439b/17, 517b/06
ç.-ıp durur 473a/09

[=4]

4. İlgisini kesip, ayırmak.

ç.-ıp 369a/11

ç.-urda 372a/09

[=2]

5. Göstermek veya kullanmak üzere almak.

ç.-dı 379a/03

ç.-ıp 418b/02, 433b/05, 446a/13, 469b/13, 470b/06

[=6]

6. Yüksek bi yere taşımak.

ç.-ıp 461b/04

[=1]

7. Götürmek.

ç.-ıp 412b/12

[=1]

8. (asker) Çıkarma yapmak.

ç.-ıp 416b/13

[=1]

9. Birine göstermek, görülmesini sağlamak.

ç.-a al- 345a/01, 363a/12

ç.-dı 363b/03

ç.-sa 494a/12

[=4]

10. (Ses için) Duyulur hale getirmek.

ç.-dı 435b/12

ç.-ıp 461b/04

[=2]

ç.-baş çıḳar- 363a/12, 363b/03, 494a/12

ç.-başın çıḳar- 345a/01

ç.-**çañ çıkar-** 461b/04

ç.-nāla çıḳar- 435b/12

[=6]

Çıldır kv. a. Bir Türk boyu. Kuran Bahadur bu boyun en ileri gelen beylerinden biri olarak kabul edilir.

Ç. uruġı 383a/01, 383a/02, 383a/05

[=3]

Çılpuḳ y.a. Şeyh Celil dağlarının kuzeybatı uçlarında bir tepenin ve buradaki kalenin adı.

Ç. 378a/10

Ç.+dın 428b/17

Ç. navāĥīsı 428b/16

Ç.+nıñ 377b/11, 411a/02

[=5]

Çın Ġāzī k.a. Kazak esirleri ile ilgilenmesi için görevlendirilen daha sonra Kıpçak bölgesine gönderilen bir elçidir.

Ç. (Ĥażrat-ı Çın Ġāzī Sulṭān) 465b/01

Ç. bile 465b/04

[=2]

Çınārān y.a. Atrek deryasına yakın bir bölgedir.

Ç.+nı 420b/13

[=1]

çırāġ Far. Meşale, kandil.

ç. 348b/09

ç.+ı 476a/02

ç.+ıdın 353b/07

[=3]

çıraġān Far. Etrafı aydınlatma.

ç. bol- 394b/01

[=1]

çırış-bāzlıḳ Türkü söyleme işini yapmak.

ç.+ġa 412a/12
[=1]

Çırla y.a. Kara köle yakın bir bölgeder yer alır. Aynı adla anılan bir su kaynağı da vardır.
Ç.+dın 402b/01, 440b/02
Ç. ḳuduḳı 398b/03, 402a/14, 433a/03, 448b/10, 450b/05, 454a/03, 454b/08, 454b/10
[=10]

Mīrzā Çırlası y.a. Han kudukuna yakın bir mahalde yer alır.
Ç.+sıġa 440a/12
[=1]

çırmaş- Dolaşmak, sarmaşmak.
ç.-ıban 474a/14
ç.-ıp 417b/15
[=2]

Çilegen y.a. Shilgan olarak bilinen yerdir. Lutfabad'ın 4km. güneydoğusunda bulunur.
Ç. 400a/07
Ç. bile 399b/03
Ç.+niñ aṭrāfı 442a/06
[=3]

Çilegen ĥıśārı y.a. Çilegen bölgesinde bulunur.
Ç.+ınıñ 441a/11
[=1]

Çilegen ḳaśabası y.a. Çilegen bölgesinde bulunur.
Ç.+sınıñ 399a/16
[=1]

Çīn y.a. Doğu Asya'da bulunan bölge, orta yer, Çin.
Ç. (şahristān-ı Çīn) 500a/07
Ç. kibı (şahar-ı Çīn) 506a/07
Ç. şahristānı 507a/07
[=7]

çīn Far. Toplayan, derleyen mânâlarında birleşikler yap Ar.
ç. (nigār-ĥāna-ı çīn) 420a/02
ç. (reşk-i nigār-ĥāna-ı çīn) 381a/13, 414a/14, 460b/14

Çingiz Ĥan k.a. Cengiz Han.
ç. 387b/17
[=1]

Çingiziyye Çengize ait.
Ç. dūdmānı 388b/01
[=1]

çofan (< Far. çūbān) Koyun, keçi, manda, sığır gibi ehlî hayvan sürülerini güdüp otlatan kimse. Krş. çopan.
ç. 472b/07
ç.+ı bile (béş çofan) 427b/14
ç.+ların 455a/02
ç.+nı 429a/02, 449b/16
ç.+nı (ikki çofan) 425a/04
ç.+nıñ 450a/02
[=7]

çom Yığın, bütün, toplanmış eşya.
ç. 436a/03
[=1]

Çong Ḳara Biy Keneges k.a. İki oğlunun Sufi'ye ait zindanlarda esir olması sebebiyle metinde Keneges'in adı geçmektedir.

Ç.+niñ 356b/04

[=1]

Çong Sultān k.a. Kazılı yoldan Çılpuk navahisine giden Sultan iki adamını Kazak ulusuna haber vermek için gönderir. Bu görevliler memurlar tarafından yakalanır

Ç. 378a/10

Ç.+ġa 378a/07

Ç.+nı 378a/16

Ç.+nıñ 378a/14

[=4]

Çonī Şaraf kv.a. Gürgen ve Balkan dağları arasında yaşayanYomutların bir koludur. Kara Çoka da denir. Krş. Ḳara Çoḳa.

Ç. ve Ḳara Çoḳa 348a/12

[=1]

çopan (< Far. çūbān) Koyun, keçi, manda, sığır gibi ehlî hayvan sürülerini güdüp otlatan kimse. Krş. çofan.

ç.+nı (üç çopan) 514b/16

[=1]

çögen Çekiç

ç. dék 354b/14

[=1]

çöl Moğ. Göz alabildiğince geniş kumluk, susuz ve düz arazi, sahra.

ç.+ġa 455a/10

[=1]

Çömekey kv. a. Kazak Türklerinden bir kısmına verilen isim olması yanı sıra aynı adla anılan ve Çekli mahallinin yakınında bulunan bölgenin adıdır.

Hakimi Sultan Temür Han, Sultan Temür Töre adıyla da bilinir. Bu şehzade Er Ali Han'ın oğlu ve Bölekey Han'ın kardeşidir.

Ç. 374a/15, 461b/10, 466a/06

Ç. arāźılı 374b/06

Ç. Éliniñ 375b/16, 376a/08

Ç. Ḥalḳı 359a/09

[=7]

Çöngey k.a. Kasım Kara Kalpak'ın babasıdır.

Ç.+niñ 461a/16

[=1]

Çöngey Biy k.a. Kardeşleri sebebiyle adı metinde zikredilmektedir.

Ç.+niñ 408b/05

[=1]

çöp Saman parçası veya bu incelikte dal ya da tahta parçası.

ç. ve tofraḳ 339a/05, 349a/17

[=2]

çū Far. Çünkü, vakta ki, mademki, gibi, için,

eğer. Krş. çūn, çūnki.

ç. 364b/12, 367b/05, 379b/17, 386a/02, 397b/17, 432b/06, 443b/12, 443b/13, 462b/15, 470a/10, 471a/01, 479b/02

[=12]

Çūbīn k.a. Diğer adı Bahrâm olan kahramanın adı.

Ç. (tadrīs-ı Madrasa-ı Çūbīn) 372a/15

[=1]

Çumanay y.a. **Tumarlı** y.a. Çengli Basu ve At yolu bölgelerine yakın bir mahaldir.

Ç.+da 338b/12

Ç.+dın 339a/12, 339a/17, 342a/01

Ç.+ġa 338b/11

Ç. saḳḳāsı 339a/10

[=6]

çūn Far. Çünkü, vakta ki, mademki, gibi, için, eğer. Krş. çū, çünki.

ç. 336b/01, 337a/17, 340a/09, 344b/06, 346b/17, 347a/10, 348a/16, 349a/17, 349b/12, 352a/06, 353b/08, 360a/04, 365a/10, 366b/01, 367a/07, 367a/12, 368a/06, 368b/17, 369a/01, 369b/08, 370b/05, 371a/15, 372b/02, 373a/02, 373a/09, 375a/10, 376b/09, 377a/07, 377a/09, 379a/06, 379a/13, 379b/16, 380b/06, 381b/05, 382b/08, 384a/12, 384b/13, 386b/15, 387b/12, 388a/15, 389a/03, 389a/07, 389b/02, 389b/12, 389b/13, 390a/13, 390a/14, 390b/14, 391a/06, 392a/07, 392b/03, 393b/05, 395a/03, 395a/13, 395b/12, 396a/07, 396b/07, 397a/03, 397b/02, 397b/11, 398b/09, 399a/07, 403a/04, 403a/12, 404b/04, 410b/10, 410b/17, 412a/03, 413b/12, 414a/08, 415b/15, 416a/06, 416a/14, 421a/10, 422b/10, 426a/07, 428b/15, 430b/08, 430b/16, 431b/01, 432a/03, 432b/08, 433a/02, 433a/16, 433b/16, 434a/09, 434b/10, 434b/15, 434b/17, 436a/08, 436a/12, 436b/05, 437a/13, 441b/16, 444a/05, 446a/15, 446b/12, 448a/14, 449a/14, 449b/02, 450a/09, 450b/15, 451a/01, 452a/03, 452a/05, 452b/04, 454b/16, 455a/06, 455b/15, 456b/10, 456b/12, 460b/01, 466a/05, 466b/11, 467a/08, 467b/02, 468b/02, 468b/13, 469b/09, 469b/11, 469b/17, 470b/11, 471a/03, 471a/11, 472a/04, 472b/03, 472b/08, 473a/09), 473b/06, 473b/14, 474a/03, 474b/01, 474b/04, 475b/14, 476b/03, 477a/17, 478b/10, 479b/06, 479b/09, 481b/13, 482a/11, 482b/02, 483b/10, 484a/05, 484a/09, 485a/09, 489a/16, 492a/09, 492b/12, 493b/14, 495a/04, 496b/13, 497a/11, 498a/09, 499a/08, 499b/07, 500a/16, 501a/05, 501b/15, 503a/13, 504b/07, 504b/14, 505b/07, 506b/07, 506b/09, 507a/15, 507b/05, 507b/10, 508a/01, 508a/17, 508b/17, 509b/09, 509b/16, 510a/08, 510a/12, 510b/07, 511a/08, 511a/15, 512b/10, 513a/03, 513a/06, 513a/12, 513b/11, 514a/07, 516a/04, 516b/09, 516b/16, 517a/01, 518a/01, 518b/01, 518b/17, 519a/15, 519b/06, 519b/12, 520a/08, 521a/12

[=196]

Çungul y.a. Bavard kumu olarak adlandırılan bölgeye ve Durun mahalli ile Akça Tengiz navahisine yakın bir yerdir.

Ç. aṫrāfı 398b/17

Ç.+dın 426b/14

Ç.+ġa 426b/13

Ç.+ıġa 471a/13

[=4]

çūnki Far. Çünkü, vakta ki, mademki, gibi, için, eğer. Krş. çū, çūn.

ç. 348a/07, 350b/03, 482a/07, 523a/01, 523a/04

[=5]

Çura Aġası Bir rütbe adı.

Ç. 375b/07

[=1]

Çurma ḳal'ası y.a. Sadık Beg Kıyat bu kalenin hakimidir. Mehin bölgesine yakın bir mahalde yer alır.

Ç.+nıñ 445a/10

[=1]

çurz Bir cins kuş adı.

ç. 391b/15

[=1]

çust Far. Çabuk, hareketli, çevik.

ç. 435b/12

ç. u çabüklik 395b/17

ç. u ḥırām 437a/01

[=3]

çust-destlik Eli çabukluk, çeviklik, hareketlilik.

ç. ḳıl- 354b/09

[=1]

çūş Far. Anafor.

ç. 502a/17

ç. ét- 346b/16

ç. ur- 346a/04

[=3]

çüçük Tatlı.

ç. 351b/15

[=1]

çüstlik Çabukluk.

ç.+ler bile 395a/07

[=1]

D

dā Çalışma odası.

d. (ĥucra-ı dā) 372a/05

[=1]

dabdaba (< Far. "şevket, haşmet" < Ar. "gürültü") Ululuk, büyük bir gösteriş.

d.-ı ĥayrat-afzā 380b/15, 399a/12

d.-ı keyānī 396a/09, 506a/01

d.-ı l ā-kelām 500a/08

d.-ı mā-lā-kelām 463b/08, 464a/11

d.-ı mahābat-afzā 414b/13

d.-ı masarrat-ıntımā 394a/02

d.-ı nā-mutanāhī 476a/12, 500b/09

d.-ı pādşāhī 499b/11

d.-ı śāĥıb-ḳırānī 421a/01

d.-ı sahm-gīn 501b/15

d.-ı tamām 340b/11, 340b/16, 379b/13, 384b/10, 398a/07, 441a/07, 442b/03, 443a/14, 460b/08, 481b/08

[=24]

dabīr Far. Kâtip, yazıcı.

d.+ı 503b/06

d.+lar 357b/10

[=2]

dabūr Ar. Batı rüzgârı. Batı tarafından esen yel.

d. 379a/01, 462b/16

d. (manand-ı dabūr) 490b/17

[=3]

dabūr-nıhād Batı rüzgârına özgü.
d.+ġa (dīv-bād-ı dabūr-nıhād) 463a/01
[=1]
dad Far. Et yiyen yabanī hayvan.
d. (manzıl-ı dad u dām) 369b/13
[=1]
dād Far. Bağırma, feryat, çığlık, velvele; seslenme, bağırış.
d.+ın (farħāş dādı) 436a/07
d.+ın (Óayş u Óışrat dādı) 460b/16
d.+ın bér- (şacāÓat ve mubārazat dādı) 346b/13
d.+ın bér- (latāfat u žarāfat dādı) 385b/13
[=4]
dād Far. Adalet, doğruluk, ihsan.
d. 433b/17
d. ķıl- (ızhār-ı Óadl u dād) 366b/10
d. **(marāsım-ı Óadl u dād u ķavānīn)** 361a/05
d.+ıġa 437a/12
d.+ın (ınÓām-ı dād) 396b/05
[=5]
dād-ħ(v)āhlıġ Şikayetçilik.
d. ķıl- 337a/04
[=1]
dād-ħ(v)āhlıķ bk. dād-ħ(v)āhlıġ
d.+ġa 408b/01
[=1]
Dādār Far. Mutlak adalet sahibi olan yüce Allah.
D. (ıltıfāt-ı Dādār) 346b/10
[=1]
dafÓ Ar. Savma, uzaklaştırma.
d.-ı fasād 361a/05
d.+ın 363b/08
d. ķıl- 369b/01
d. ol- 365b/10
[=4]
dafn Ar. Ölüyü defnetme, gömme.
d. ķıl- 341b/10
[=1]
daftar (Ar.– Far.< Yun. diphtheri “deri, parşömen”) Yapıştırılarak veya dikilerek kitap biçimine sokulmuş kâğıt destesi.
d.+ı 389b/14
d.+ı (avvalġı daftar) 389b/14
d.+nı 390a/17
[=3]
daġā Doğru olmayan, hile, düzen, sahtekârlık.
d. durur érdi (Rustam-ı maÓrake-i daġā) 432a/09
d. maÓrekesi 401b/13
[=2]
daġdaġa Ar. Gürültü, patırtı, beyhude telaş.
d.-ı vahm u hırās 368b/02
d.+sı bile 341a/17
[=2]
daġdaġa-andūz Çok gürültülü, patırtılı.
d. 387a/10
[=1]
daġı Dahi, de.
d. 337b/05, 338b/07, 339b/06, 345b/13, 346a/13, 346b/11, 349b/14, 350b/07, 354b/16, 356a/12, 357b/17, 359b/13,

360b/14, 361a/10, 364a/09, 365a/08, 365b/16, 369a/08, 369a/13, 370a/16, 373a/03, 374a/13, 374b/03, 375b/07, 376a/07, 377a/17, 377b/01, 379b/06, 380b/05, 382b/07, 384b/16, 387b/14, 390b/01, 392b/03, 392b/10, 392b/11, 393b/08, 394a/08, 394b/10, 397a/01, 397a/07, 397a/08, 397b/13, 399b/15, 401b/16, 403a/16, 403b/13, 404b/03, 410b/03, 411b/15, 416b/06, 417a/10, 422a/08, 422a/13, 422b/13, 429a/14, 431b/01, 431b/01, 434b/09, 436a/05, 436b/09, 439b/14, 440a/10, 441a/02, 443b/01, 445b/07, 446a/10, 446a/17, 448a/10, 450a/16, 451a/08, 452a/03, 455a/17, 457a/14, 458a/01, 461a/01, 461a/03, 461a/11, 464a/16, 464b/17, 465a/07, 468a/08, 468b/17, 469b/14, 470a/06, 470b/05, 470b/11, 472b/03, 473a/04, 474a/02, 474b/05, 474b/13, 475a/08, 475b/15, 476b/05, 476b/08, 478b/09, 479b/17, 483a/07, 485a/10, 486b/05, 487a/17, 488a/03, 491b/08, 491b/12, 494a/11, 495b/17, 496a/17, 496b/16, 497a/02, 497a/10, 497a/15, 497b/05, 498a/08, 499b/10, 500b/16, 501a/08, 502a/13, 502a/16, 502b/07, 505a/07, 506b/06, 507a/08, 507a/12, 508a/02, 508b/03, 510b/14, 512a/17, 512b/04, 513b/03, 513b/07, 514b/01, 515a/14, 515a/16, 517a/03, 517a/17, 519a/03, 519a/07, 520b/04, 522b/03

[=140]

dağla- Yaralamak.

d.-ġay 523a/05

[=1]

Dah-ı Nav y.a.Üsti kalesinin bulunduğu bölgede bir askerî karargâhın adı.

D.atlıġ 488a/14

D.+dın 488b/08

[=2]

Dahan-ı Şīr y.a. Üç Ocak ile bu bölgenin karşısında bulunan Burlı menziline ve Keng Kayır ile Südük mahallerine yakın bir ormanlık bölgedir.

d. 485b/03, 505a/16

[=2]

dahana Far. Dere ağzı.

d.+sın (At Yolı dahanası) 340b/12

[=1]

dāħıl Ar. İç, içeri, içinde

d. 389a/06, 486a/16

d. bol- 352a/13, 355b/04, 374b/04, 381b/04, 383b/09, 406a/02, 409b/11, 418a/05, 418a/09, 425b/09, 426a/09, 433b/06, 444b/11, 448a/13, 450b/09, 451a/05, 451b/06, 458a/04, 463a/03, 469a/06, 471a/16, 472a/08, 473b/11, 479a/08, 479b/10, 482b/12, 482b/12, 484a/13, 485b/02, 486a/17, 496a/02, 500a/13, 504a/04, 515b/08, 517a/02, 517b/05, 520a/13

d. durur 424a/13

d. durur érdi 449b/10

d. ķıl- 477a/04

d. ve mazāĥım bol- 409b/11, 416a/06

[=44]

dahķanat Tarım

d.+ı 343b/01
[=1]
dahl Ar. Girme, karışma, etki.
d. ḳıl- 444a/16, 450a/01, 469b/10
d. ḳıldur- 502a/12
d. u ḥurūc 360a/14
[=5]
dahr Ar. Dünya, zaman, devir.
d. 367b/10, 372a/01, 390a/08, 390a/09
d. (farīd-ı dahr) 371b/04
d. (melāyik-i śāyımu'd-dahr) 350b/15
d. (śāyımu'd-dahr) 351a/08
d. ara 512b/01, 522b/13
d.+ı 367b/04
d.-ı bad-ḥ(v)āh u nīk-ḥ(v)āh 385b/17
[=11]
dahşat Ar. Korku.
d.-ı tamām 489a/14
d.-ı tund-bād 348b/09
[=2]
dāǾıyya Ar. İstek, irade, sebep, mucip, gerekçe.
d.-ı ımtıŝāl 373a/12
[=1]
daḳāyıḳ (< Ar. daḳāǿıḳ) İncelik, detay, karışık, kompleks.
d. (ĥallāl-ı müşkilāt-ı daḳāyıḳ) 388b/13
[=1]
daḳīḳ Ar. İnce, nazik.
d. 391b/05
d.+ı 391b/05
[=2]
daḳīḳa Ar. Zaman birimi, an, lahza, zaman.
d. çék338a/14
d.-ı muhmal u nā-marǾī ḳoy- 342a/07
d.-ı nā-marǾī ḳoy- 411a/14, 460b/16, 506b/09, 520a/14
[=6]
daḳīḳa-şinās Dakika bilir.
d.+larnıñ 338a/14
[=1]
dalāl Ar. Naz, işve, cilve.
d. (ġunc u dalāl) 522b/17
[=1]
dalālat Ar. Alametler, izler.
d. 416b/02
d.+ı bile 423a/02, 444a/02, 472b/01
d. u hıdāyat 353a/17
[=5]
dam Ar. An, vakit, soluk, nefes.
d. (her dam) 338b/05, 338b/16, 356a/14, 366b/09, 395a/03, 438a/03, 438a/11
d. (ol dam) 436a/04, 496b/10
d.+da (ol dam) 503a/07
d.+da (bir dam) 395a/17, 436a/02, 438a/07, 454a/13
[=14]
dam Ar. Kan.
d.+ı bile 494a/12
d.+ıdın 345a/10, 345b/01, 404a/15, 431b/15, 436a/09, 443b/10, 450b/10, 468a/14, 473a/06, 503b/03, 515b/11, 517a/09
d.+ıdındur 470a/11
d.+ınıñ 467a/12
[=15]

dam Far. Söz, bahis.
d.+ı 522b/12
[=1]
dām Far. Pusu, tuzak.
d.-ı murād 343b/08
d.+ıġa 363b/04, 460a/15, 460a/15, 503a/05
[=5]
dām Peh. Evcil hayvan, yırtıcı olmayan hayvan.
d. (manzıl-ı dad u dām) 369b/14
[=1]
dam-ba-dam Vakit vakit, zaman zaman, zamanla.
d. 367a/08, 367b/03, 372a/02, 383b/03, 501a/17
[=5]
dām-gāh Tuzak yuvası.
d.-ı acal 357a/07
[=1]
dāma ıḳbāla ve abad-ı ıclāla İclali zevalsiz, ikbali daim olsun" anlamında bir dua cümlesidir.
d. 449b/09
[=1]
damān (Far. demīden mastarından) Hiddetli, kükremiş; zorlu; ekseriya fil aslan gibi hayvanlara sıfat olarak getirilir.
d. (babr-ı damān) 474a/08
d. (fīl-ı damān) 339a/13
d. dék (hızabr-ı damān) 344b/01
d.-ı murād 499a/16
d.-ı ṭarab tut- 365b/14
d. yañlıġ (ajdahā-yı damān) 515b/03
[=6]
dāman Far. Etek. Krş, dāmān.
d. 483b/17
d.-ı ĥımāyatı 519b/14
d.-ı hımmat 373a/11
d.-ı maḳṣūd 395b/14
d.-ı umīd 425b/13
d.+ıdın 369a/11
d.+ıġa 353b/01, 486a/04, 520a/16
[=9]
dāmān Far. Etek. Krş. dāman.
d.-ı muḳātala 340a/08
d.-ı umīd 425b/13
d.+ıġa 351b/17
[=3]
dāmana Far. Dağ ya da tepenin alt bölümü.
d.+sı 338a/16
d.+sıda 408a/13
[=2]
dāmanavār Far. Etek gibi, etek benzeri.
d. (kevkebe-i duruĥşanda-ı dāmanavār) 338a/16
[=1]
damār Far. Yok etme, helak, mahv, ölüm.
d. 473a/09
[=1]
damī Bir an.
d. 467a/06, 467a/06, 523a/10
[=3]
damī Kanlı.
d.+dın (tīġ-ı bī-dırīġ-ı damī) 425b/09
[=1]

Damulla ǾAbdu'llāh Yazdī Ħānaḳāhī k.a. Hanakah riyaseti ile görevlendirilmiş kimsedir.
D. 371a/13
[=1]

Damulla Ħ(v)āca Murād k.a. Ersarı camāasının müftüsüdür.
D. 494b/05
[=1]

Damulla Muĥammad k.a. Beş Arıg'ın gazisi ve reisi olarak bilinen bu kimseye Konrat'a ait riyaset mansabı verilmiştir.
D. Ḳoñrat Ḳoş Köprükī 371a/04
[=1]

Damulla Muĥammad Şarīf Hazār-asbī k.a. Şah-abad bölgesinin başkanlığı ile görevlendirilmiştir.
D. bile 371a/09
[=1]

Damulla Nıyāz Muĥammad Ħīvaḳī k.a. Ürgenç ve Hanakah bölgesinin başkanlarından olup fakir halkın hoşnut olmadığı yöneticiler arasında adı geçmektedir.
D. 371a/10
[=1]

Damulla Şukūr Nıyāz k.a. Abdullah Inak çirkin hareketlerinden ve kaba sözlerinden dolayı Kazı Hacı ile Damulla Şukur Nıyaz'ı Yusuf Akanın oğlu Kılıç'ı kullanarak hapsetmiştir.
D.+nı 403b/12
[=1]

Damulla Yusūf Ḳataġan k.a. Beş Arıg navahisinin reisidir.
D.+nı 371a/08
[=1]

dāna Far. Tohum, habbe, çekirdek.
d. dék (ḳuruġ dāna) 503a/08
[=1]

Dana Ata y.a. Balkan tagı civarında ve Gabr kak bölgesinin yakınında yer alır.
D.+nıñ 424a/05
[=1]

danānīr Ar. Dīnār kelimesinin çoğulu.
d.-ı bī-şumār 420b/06
[=1]

dandān Far. Diş.
d. bol- (yaşm u dandān "yeşim ve inci"**)** 396b/16
[=1]

dānış Far. Biliş, bilgi, ilim.
d. (ahl-ı dānış) 391b/10
d. (faźl u dānış) 388b/07, 391a/11
d. (idrāk u dānış) 522a/08
d.+dın (Ǿaḳl u dānış) 391b/13
d.+nıñ (arbāb-ı dānış) 409b/06
d.+nıñ (fahm u dānış) 388b/09
[=7]

dānış-pıjūh Far. Bilgin.
d.+nı (gürūh-ı dānış-pıjūh) 371b/08
[=1]

dānışmand Far. Ālim, bilgin.
d.-ı faśāĥat-ı āyīn 390b/12
d.+lar 391b/04
d.+larġa 380a/17
[=3]

dānışvar Far. Ālim, bilgin.
d.+ı (cahān dānışvarı) 388b/12
[=1]
Danyal Ḳārī k.a. Ramazan gecesinde teravih namazında hatm-ı kelam amacıyla çağrılan kimseler arasında adı geçmektedir.
D.+nı 406b/07
[=1]
dar Far. Kapı
d. u divār 476a/17
[=1]
dār Ar. Yer, mahal, mekân.
d. (fatḥ-nāma-ı dāru'ṣ-salṭana-ı Ḥ(v)ārazm-ı ırām-bazm) 365a/07
d. (**Ĥażrat-ı dāru'l-ḫılāfa**) 449a/13
d.+dın 404a/16, 407a/16
d.+u'l-ḫılāfa 438a/13, 465b/14, 482a/17, 498a/17
d.+u'l-ḫılāfa-ı Ḥ(v)ārazm-ı ırām-bazm 375b/08, 431a/15, 445a/08, 448a/11, 452a/02, 483a/13, 490b/06, 499b/12, 504a/16, 510a/09, 519b/09
d.+u'l-ḫılāfa-ı Ḥīvaḳ 352a/13, 448a/15, 508b/15
d.+u'l-ımāra "Emirlik" 449a/07, 498b/03
d.+u'l-ımāra-ı Ḥ(v)ārazm-ı ırām-bazm 402b/15, 519a/17
d.+u'l-ımāra-ı Hazār-asb 393a/01
d.+u'l-ḳażā 371a/05, 371a/07
d.+u'l-ımāra-ı Ḥīvaḳ 413a/15
d.+u's-salṭana "saltanat yeri, mekânı" 377a/15, 361a/14, 388b/01, 407a/12, 413b/08, 439b/12, 446b/09, 457a/16, 504a/14
d.+u's-salṭana-ı Ḥ(v)ārazm-ı ırām-bazm 337a/11, 352a/01, 357a/06, 371b/05, 404a/15, 407b/01, 409b/05, 411b/11, 424b/14, 430b/10, 437a/15, 448b/02, 449a/17, 458a/10, 460b/08, 476a/09, 482b/17, 483b/08, 483b/12, 505a/02, 516a/07
d.+u's-salṭana-ı Ḥīvaḳ 413a/07, 414a/12
d.+u's-salṭana-ı sar-tavābıÓ 375b/02
d.+u'ş-şıfā-yı ılṭıfāt 494b/11
d.+u'ş-şıfā-yı marĥamat 366b/16
d.+u'ş-şıfā-yı marĥamat-ı İlāhī 516a/03
d.+u'ş-şıfā-yı marĥamat 488b/06
[=70]
dar-gāh Far. Hükümdar sarayı, ana kapı, sarayın iç bahçesi, eşik.
d. (Óālam-panāh dar-gāh) 405b/08
d. (Ĥażrat-ı dar-gāh-ı Óālam-panāh) 412a/05
d. (ḥuddām-ı dar-gāh) 372a/10
d. (maĥram-ı dar-gāh-ı mülk-i vadūd) 521b/09
d. (muḳarrab-ı dar-gāh) 428a/11
d. (muḳarrab-ı dar-gāh-ı salṭanat) 452b/09
d. (muḳarrab-ı dar-gāh-ı sulṭānī) 393a/06
d. (muḳarrab-ı dar-gāh-ı vadūd) 371b/08
d. (mulāzım-ı dar-gāh) 415a/17

d.+da (mulāzamat-ı şaraf-yāb-dar-gāh) 458a/10
d.-ı Ǿālam-panāh 336b/13, 354a/15, 354b/13, 358a/13, 360b/11, 370a/11, 373a/03, 375a/07, 375b/03, 376a/15, 377b/02, 399b/01, 400b/17, 408a/17, 409b/12, 410b/07, 411b/11, 414a/01, 419b/02, 420b/12, 425b/12, 436b/06, 438b/05, 440b/12, 441b/11, 446b/05, 446b/13, 450b/16, 458a/15, 459a/07, 459a/13, 461a/17, 463b/10, 464a/16, 464b/07, 465b/02, 477b/03, 479b/16, 486b/15, 491a/05, 495b/13, 495a/11, 516a/15, 519b/17, 520a/05
d.-ı cahān-panāh 456b/07, 459b/09
d.-ı çarh 366a/09
d.-ı çarh-pāya 367b/02
d.-ı davlat-nışān 414b/17
d.-ı davlat-panāh 373a/14, 401a/03
d.-ı felek-farsāy 480b/06
d.-ı felek-ışţıbāh 355a/15, 392a/02, 397b/09, 401a/05, 406a/09, 420b/15, 441b/05, 458a/07, 479b/12, 480b/04, 492b/03, 494b/03, 510a/17, 512b/11, 513b/13
d.-ı felek-mıḳdār 521a/04
d.-ı felek-pāy-gāh 415a/09, 495a/15, 503b/13
d.-ı gerdūn-ışţıbāh 351a/17, 378a/12, 382b/12
d.-ı ḫılāfat-panāh 361a/03
d.-ı ḫılāfat-sāya 346b/02
d.-ı nıyāz 350a/14
d.-ı nīk 376a/17
d.-ı sıpıhr-cāy-gāh 485b/13
d.-ı sıpıhr-ışţıbāh 400a/10, 415b/02, 430a/06, 450a/11, 460a/10, 518a/13
d.-ı sıpıhr-pāy-gāh 431a/02
d.-ı źu'l-calāl 375b/05
d.+ıñ 366a/11
d. 430a/08
[=96]
dar-kihīn Küçük yurt, küçük dünya.
d.+ġa 350a/17
[=1]
dar Ĥāl Far. Hemen, o anda.
d.396a/06, 515a/06
[=1]
dara (< Far. derre) Küçük akarsu, küçük çay, vadi.
d.+nıñ 416b/09
d.+nıñ (Ḳaplanlı dara) 420a/17
d.+nıñ içı 421b/16
d.+sıġa (Ħırmantu darası) 415a/16
d.+sıġa (Kökçe darası) 423b/05
d.+sınıñ içı (Ḳızılça darası) 420b/16
[=6]
Dārā Far. Allah'ın adlarından biri, Malik.
D.-yı ekber 363b/09
[=1]
Eski fars hükümdarlarından dokuzuncu Keykubad; hükümdar, sahip.
D.-yı İskender-Ĥaşamat 336b/04
D.-yı İskender-nışān 407b/06
[=2]
Dārā-Ĥaşam Maiyet sahibi.
D.-ı Sulaymān 509a/07
[=1]

Dārā-pāsbān Gözeten hükümd Ar.
D. 397b/05
D. (İskender-ı Dārā-pāsbān) 407b/06
D. (ḳaǿan-ı Dārā-pāsbān) 392b/12
[=3]
Dārā-şevket Şevket sahibi.
D. (İskender-ı Dārā-şevket) 336b/04
[=1]
daraca Ar. Rütbe basamak.
d.+da 485a/01
d.-ı aǾlā 392a/08
d.-ı davlat 381a/06
d.-ı ırtıḳā 394a/11
d.-ı ıǾtıbār 488b/01
d.-ı şahādat 422b/16
d.+sıġa (şahādat daracası) 399b/07, 401b/06, 444a/05, 454b/06
d.+sıġa yétkür- (şahādat daracası) 356a/08, 435a/07
[=12]
daracāt Ar. Dereceler.
d.+nıñ 337b/17
[=1]
darāhım Ar. Dirhemler, gümüş paralar.
d.-ı bısyār 420b/06
d.-ı bī-şumār 372b/03
[=2]
darband Far.İki dağarasındaki geçit yeri, boğaz.
d.+larıġa (Kelte Çınar ve Bardar ve Hinduvar Darbandları) 442b/07
d. aġzı 416b/07, 417a/17, 447a/09
d.+dın 416a/04
d.+ġa 445b/09
d.+ge 416b/04
d.+ıġa (Irdad darbandı) 447a/09
d. içi 443b/06
d.+nıñ 416b/04
[=10]
Darband y.a. Horasan'da bulunan geçit.
D. içı 442a/02
D.+nıñ aṭrāf u cavānıbın 442a/09
D.+nıñ şımālıyya cānıbı 446a/10
D.+nıñ aġzı 400a/13
D.+nıñ içi 445b/14
[=5]
darbār Ar. Ev, mesken.
d.-ı Ǿālī 375a/16
d.-ı Ǿālī-mıḳdār 468a/15
d.-ı felek-mıḳdār 337a/02, 352a/16, 378b/14, 446b/10, 451b/15, 454b/09, 456b/09, 477a/03
d.-ı gerdūn-ı madār 359a/17
d.-ı sıpıhr-madār 461b/12, 472a/11, 482a/13
[=14]
darc Ar. Sokma, arasına karışma; yazma
d.-ı sāmıǾa-ı humāyūn 368a/15
[=1]
dard Ar. Gam, keder.
d. 350b/04
d. (ışṭıdād-ı dard) 521a/15
d. (mıĥnat u dard u balā) 523a/10
d.+dın 338b/16
d.-ı hacr 511a/13
d.+ıġa 350b/03
[=6]

Darġan Ata y.a. Buhara yolu üzerinde, Ak Rıbat bölgesine ve Çar-cuy kalesine yakın mukaddes kabul edilen bir ziyaretgâhdır. Krş. Daruġan Ata.
D.+ Ǿalayhi'r-raĥmanıñ 477b/09, 486a/11, 505b/16, 508b/12
[=4]
daranda Far. Yırtıcı.
d. (peleng-i darranda) 341a/09
d. dék (babr-ı darranda) 416a/11
d.+larnı 438a/10
d. yañlıġ (hızabr-ı darranda) 433b/06
[=4]
dārū Far. İlaç, ecza.
d.-yı şıfā yét- 338b/15
d. yu'ş-şıfā-yı ve iźā menżtü fehüve yeşfiyne ("Hastalansam bana şifa O verir" - XXVI, 80) 338b/14
Daruġan y.a. Gögerçinli ile Ahmar Takırı bölgelerine yakın bir mahaldir. Amu Derya'nın sağ kıyısında, Sedver denen bölgenin 25 km. güneyindeki bir yer adıdır. Darġan adıyla da bilinir.
D.+dın 425a/08, 486b/02
D. ĥavālīsı 407a/16
[=3]
Daruġan Ata bk. Darġan Ata
D. nıñ 480b/06
[=1]
darvāza Far. Kapı.
d. 340a/01, 470a/12
d.+da 354b/04
d.+dın 355a/09, 355a/09, 355b/04
d.+ġa 345b/09, 354b/06, 354b/07
d.-ı fatĥ 483b/05
d.-ı ġarbıyya 340b/17
d.-ı ġarbıyya-ı pīş-gāh 345a/05
d.+larınıñ (ķalǾa darvāzaları) 357a/02
d.+larnı 342a/08, 517a/03
d.+nı dağı 403b/12
d.+sı allıdın 401b/03
d.+sıda (kalǾa darvāzası) 355a/02
d.+sınıñ (ġarbıyya darvāzası) 339b/08
[=19]
darvīş Far. Tarikat müntesibi; böyle bir hakikat yolcusunun niteliklerini taşıyan kanâatkâr, saf, alçak gönüllü, her şeyi hoş gören kimse.
d. bol- 337b/02
d.+lar (fuķāra ve darvīşlar) 391a/15
[=2]
darvīşlik Derviş olma durumu.
d.+de 367a/01
[=1]
daryā Far. Deniz.
d. 475b/12, 479b/04, 495a/07
d. (ikki daryā-yı gīr-u-dār) 346a/01
d. (ikki daryā-yı zaĥhār) 396a/01
d. (panca-ı daryā-ı navāl u abr **)** 499a/16
d. (şah-ı daryā-ı navāl u abr-ı ıĥsān) 396a/12
d. (şahanşah-ı daryā-ı navāl) 365a/16
d. (żamīr-ı daryā) 467a/10
d. bol- (mustaġraķ-ı daryā-yı ġaybat) 350a/15
d.+da 483b/07, 497b/15
d.+da (ikki daryā) 359a/01
d.+dağı 485a/04

d.+dın 350b/12, 357b/08, 358b/10, 377b/10, 377b/11, 377b/13, 385a/10, 385a/14, 409a/12, 411a/01, 426b/13, 428a/12, 436b/11, 438a/14, 453a/09, 458b/06, 464a/11, 465a/07, 471a/13, 477b/07, 479a/06, 480a/06, 480b/05, 480b/15, 481a/13, 481b/14, 482a/17, 482b/09, 487b/16, 494b/14, 495a/04, 497a/17, 497b/14, 516a/12, 519b/04
d.+ġa 339a/03, 342b/12, 346a/10, 354a/11, 367a/06, 425a/12, 480a/14, 482b/03, 497b/04, 509b/05
d.+ġa (Yañı darya) 359b/09, 360a/01
d.+ġa sal- 346a/11
d.-ı Ḳıpçaḳ 428b/15
d. kenārı 478b/07, 479b/07, 497b/02, 508b/11, 510a/13
d. kıraġı 337a/13, 339b/01, 340b/01, 345b/11, 347a/03, 354a/07, 384b/10, 386b/05, 469a/05, 477a/15, 480b/07, 507a/03, 508b/12, 515a/08
d. kıraġın 496a/12, 505b/16
d.+nı 409a/09, 431a/08, 436b/14, 437b/13, 453a/04, 458a/08, 459a/08, 465b/13, 504a/12
d.+nın kıraġı 377b/11
d.+nıñ 374b/07, 385a/11, 407a/07, 465a/12, 478b/10, 478b/13, 491a/01, 493a/10, 493a/13, 506b/17, 507a/10, 509b/15
d.+nıñ kıraġı 353a/04, 355b/01, 409a/12, 477b/09, 505a/13
d.+nıñ sāĥılı 489a/01, 497b/08, 507a/05
d. sāĥılı 497b/03, 499b/16, 504a/05
d. savāĥılı 407a/17, 437b/15
d.+sıda 389a/06
d.+sıdın 450b/14
d.+sıġa 357b/08, 429a/03, 509b/11
d.+sın 372b/03, 482b/01
d.+sınıñ 420a/01, 421a/02, 423b/06, 425b/07, 510a/06
d. suyı 378b/17
d. taşla- 497b/10
d.-yı Amu 461a/05, 467b/12, 504a/04, 506a/03, 512b/15, 514a/12, 515b/14, 516a/11, 516b/15, 517b/03, 519b/02
d.-yı Amuya 458a/13
d.-yı Cayhun (“Dünyanın çatısı” olarak adlandırılan nehir, Amu adıyla da anılır. Beş nehrin birleşmesinden sonra Ceyhun adını almıştır) 507b/01
d.-yı meźkūr 411a/17
d.-yı muḳātala 346b/03
d. yüzi 339a/08
[=146]
daryā-Ǿaṭā Bağışlama denizi.
d. (şāh-ı kerem-parvar u daryā-Ǿaṭā) 392b/08
[=1]
daryā-dıl Gönül denizi.
d. 386a/02
d. 366a/04
[=2]
daryā-ĥurūş Çoşkun deniz.
d. (iki cayş-ı daryā-ĥurūş) 346a/03
d.+ı (cuyūş-ı daryā-ĥurūş**)** 502a/03
d.+nı (cuyūş-ı daryā-ĥurūş**)** 508a/07
d.+nıñ (cuyūş-ı daryā-ĥurūş**)** 486a/12

[=4]
daryā-maḳātır Derya damlaları, derya katreleri.
d.+ıda (ħātır-ı daryā-maḳātır) 397b/07
d.+ıġa (ħātır-ı daryā-maḳātır) 462b/02, 467a/13
[=3]
daryā-nažīr Denize benzer.
d.+ıġa (żamīr-ı daryā-nažīr) 467a/10
[=1]
dast Far. El.
d. bér- 390b/14, 396a/04
d.-ı kerem aç- 392b/08
d.-ı mekremetin aç- 367a/06
d.-ı taǾaddī 427b/12
d.-ı taǾarruż yétkür- 468b/02
d.-ı taśarruf 411a/14, 425a/11, 426a/11, 428a/15, 432b/12, 433b/07, 438b/09, 447b/01, 452b/03, 454a/15, 466a/13, 469b/01, 473a/11, 475a/02, 478b/03, 509a/16, 509b/14, 516b/07, 517a/06
d.-ı tatāvul 340b/08, 429b/10, 454b/01
d.-ı tatāvul uzat- 381b/04
d.-ı tatāvul yétkür- 428b/04
d.-ı tażarruǾ ve Ǿınāyat 353b/01
d. tap- "elde etme, kazanma" 340a/11, 347a/10, 365b/16
[=34]
dast-boslıḳ Far. El öpme.
d.+ıġa (dast-boslıġıġa) 400b/17
[=1]
dast-burd Far. Kuvvet, üstünlük, zafer.
d.+ġa 349b/03
d.-ı Ǿažīm 377a/11
d.-ı Ǿažīm yétkür- 358b/15, 425b/14, 428a/17, 431b/05, 434a/02, 475b/09
d. körgüz- 377a/16
d.+lar 346a/13
d.+yétkür- 428a/05
[=11]
dast-burdī Far. Bir kuvvet, üstünlük.
d. yétkür- 347b/13, 435a/01, 442b/08, 469a/04, 472b/07, 478a/16, 495a/01, 513a/09, 517b/02
[=9]
dast-farsūd Eli eski.
d.-ı tatāvul ḳıl- 339b/06, 350b/14, 381a/04, 482a/06, 508b/02, 513a/01, 517b/08
[=7]
dast-gah Far. El yeri; mec. Kudret, iktidar.
d. (ayālat-panāh-ı dast-gāh-ı śāĥib-dīvān) 342b/10
d. (Ĥażrat-ı pād-şāh-ı maġfırat-dast-ġāh) 407b/16
d. (Ħusrav-ı mekremet-dast-gāh) 370b/03
d. (sıpāh-ı nuśrat-dast-gāh) 473a/10
d. (şucaǾā-yı kīne-dast-gāh) 482a/03
d.-ı felek-cāh 394a/14
d.-ı ħāḳān-ı İskender 414a/03
d.-ı nıžāmu'd-davla 355b/06
d.+nıñ 460a/11
[=9]
dast-gir Far. Elinden tutan, yardımcı.
d. ḳıl- 357a/08, 383b/15, 503a/05
d. u ġārat ét- 349a/15

[=4]

Dast-gird y.a. Derri-gez'in hakimi Begler Han yönetiminde olan bölgenin adıdır.

D. 398b/14

[=1]

dast-gīrlik Yardımcılık.

d. ét- 420a/05

[=1]

dast-parvarda Far. Eli terbiyeli.

d. **(bırādar-zāda-ı ve dast-parvarda-ı Mūnıs Mīr-āb)** 390b/06

[=1]

dast-rāst Far. Eli doğru.

d.+ı 357b/13

[=1]

dast-yārlıḳ Yardımcılık.

d.+ı bile (dast-yarlıġı) 337a/02, 338a/10, 340a/15, 346a/11, 357a/07, 427b/15, 460a/14, 497b/13, 503a/02

[=9]

dasta Far. Demet.

d. (bir dasta) 349a/01

d. (dasta dasta) 381a/01, 501a/11

d. (dasta dasta ve gürūh gürūh) 385a/08, 505b/03

d. (favc favc ve dasta dasta) 381a/15

d. (gürūh gürūh ve dasta dasta) 506a/09

d. (ḳol ḳol ve dasta dasta) 380b/11

d.+sı 396b/15, 396b/16

d.+sı bile 380b/12

d.+sıdın 481a/07

[=12]

dāstān Far. Hikâye

d.+ı 344b/13, 413b/05, 425b/14, 466a/01, 473a/14

d.+ı durur 373b/15, 410b/02, 426b/06, 450a/17, 512b/09

[=10]

dāstān-sarā Hikâye söyleme.

d. 365b/08

[=1]

dastūr Far. İzin.

d.-ı mükerrem 350b/17, 393a/07, 400a/16, 464a/08, 490b/12, 493a/09

d.-ı sābıḳ 350b/15

[=7]

dastūr ḥ(v)ānçı İzin okuyan anlamında bir rütbe adı.

d. 453a/17

[=1]

daşt Far. Ova,bozkır, çöl, kır.

d. 349b/01, 379b/01

d. ara 432b/04, 474b/02 , 500b/11 "ovada"

d. bol- (Ǿāzım-ı daşt u bıyābān) 510b/08

d.+da 379b/03, 379b/07

d.+da (cānıb-ı daşt) 374a/09

d.+dın 348b/03, 363b/12

d.-ı Ḳıpçaḳ "Dinyester ile İrtiş arası geniş step" 357b/12, 373b/14, 374b/16, 375b/15, 376b/04, 386a/09, 386b/06, 386b/16, 387a/01, 387b/11, 388a/02, 389b/09, 410b/01, 426b/05, 428b/03, 428b/11, 439a/10, 460a/06, 460a/12, 460b/05, 465b/05, 466a/08

d.-ı meźkūr 379b/08

d.-ı vasīӾ 382b/14
d.+ıda 382b/08
d.+ıġa 432b/07
d. üze 432b/03
d. üzre 436a/03
[=39]
daşt-payma Far. Bozkırda yürüyen.
d. ḳıl- 513a/15
d.-yı bavādī-ı fasād 353a/12
[=2]
davā Ar. İlaç.
d. 366b/16
d.+sıda 487a/06
d.+sın 503a/01
[=3]
davāb (< Ar. davābb) Hayvanlar, özellikle dört ayaklı iri hayvanlar.
d. (Óalīḳ-ı davāb) 343b/06, 344a/02
d. üçün 343b/06, 344a/02
[=4]
Dāvarā Far. Ey Dāver (ünlem).
D. 352b/13
[=1]
daӾvat Ar. Çağırma, gelmesini isteme.
d.-ı ıtāӾat ḳıl- 369b/01
d.+ı üçün 358a/17
d. ḳıl- 352a/10, 393a/04, 393b/08, 403b/04
[=6]
davĥa Ar. Ulu, geniş ağaçlar.
d.-ı saӾādat-ıntımāsı 373a/12
[=1]
davlat Ar. Baht, büyük, zenginlik, büyük rütbe ve mevki; hükümet idaresinde teşkilatlandırılmış siyasi topluluk.
d. 353a/16, 355a/17, 434a/12, 459a/02, 487a/07, 501a/17
d. (aӾdā-yı bī-davlat) 343a/15
d. (aӾdā-yı davlat) 356b/12, 478b/02, 491a/08, 507a/13
d. (aӾdā-yı davlat-ı bar-geşte) 432b/08, 513a/14
d. (aӾdā-yı gürīz-pā-yı davlat-ı bar-geşte) 436a/09
d. (arbāb-ı davlat) 347b/08
d. (bādī-ı davlat) 488a/13
d. (bahra-yāb-ı davlat-ı ĥużūr) 343a/09
d. (duӾā-yı davlat) 494b/05
d. (erkān-ı davlat) 351a/16, 406b/12, 457a/13, 463a/15, 485a/15, 495a/06
d. (evreng-i davlat üzre) 360b/01
d. (ıḳbāl u davlat) 476a/10
d. (ılhām-ı şurūş-ı davlat) 347a/13
d. (Óīd-ı davlat-ı sulŧān-ı kāmkār) 366a/01
d. (ḳalāvīz-ı davlat-ı lā-yazālī) 420a/05
d. (kemāl-i davlat u kām-rānlıġ) 360b/02
d. (manşūr-ı davlat) 356a/07
d. (masnad-ı davlat) 444a/07
d. (mavżıӾ-ı bār-gāh-ı davlat) 408b/13, 437b/09
d. (mevākib-i davlat) 424b/03
d. (muĥayyam-ı ĥıyām-ı davlat) 442b/04

d. (mülk-i davlat) 462b/10
d. (sar-mast-ı śahbā-yı davlat) 476b/17
d. (sarā-parda-ı davlat-ı parvarda) 420b/17
d. (sıpāh-ı davlat) 432b/17
d. (şāmīyāna-ı davlat) 385b/04
d. (ṫanṫana-ı davlat) 387a/07
d. Óažmı 403a/10
d. bile 382b/15, 397b/17
d. bile (nīrū-yı davlat) 446a/12
d. ḳıl- (çamanıstān-ı davlat u calāl) 355b/02
d. ḳıl- (muḳarrar-ı sarā-parda-ı davlat-ı ışṭımāl) 424a/06
d. ḳıl- (sar-şār-ı davlat-ı pāy-dār) 350b/07
d. kör- (munāsıb-ı davlat) 393a/05
d. körün- (munāsıb-ı davlat) 382b/16
d. sal- (sayā-ı davlat) 373a/14
d.+da (erkān-ı davlat) 476b/16
d.+da (sarā-parda-ı Óızzat u bār-gāh-ı davlat)
d.+dağı 465a/11
d.+dın (aÓdā-yı davlat) 347a/04, 482a/06, 493a/06, 506a/11, 517b/08
d.+dın (erkān-ı davlat) 433a/08
d.+dur 353a/16
d. érkenler 483a/05
d.+ġa 377b/04, 449a/06
d.+ġa (aÓdā-yı davlat) 478a/15
d.+ġa (bād-pā-yı davlat) 501a/10
d.+ġa (daraca-ı davlat) 381a/06
d.+ġa (erkān-ı davlat) 448b/14
d.+ġa (samand-ı davlat) 393b/11, 399a/09, 440a/02, 463b/07, 476b/05, 508b/06
d.+ġa (yegren-i davlat) 414a/12, 445a/15
d.+ı 404a/08, 499a/12
d.-ı abad-muddat 503a/01, 520a/16
d.-ı bar-geşte 403a/10, 436a/09, 513b/05
d.-ı bī-ġāyat u Óınāyat-ı bī-nıhāyat 403a/08
d.-ı ıḳbal birle 363b/08
d.-ı ḳāhıra 346b/06, 347b/13, 353b/04, 485a/06, 520a/09
d.-ı ḳażā 503b/16
d.-ı roz-afzūn 352b/10, 353a/13, 356a/01
d.-ı śāĥıb-ḳırānī 347a/07
d.-ı şarāb-ı kām 367b/16
d.-ı taşrīf 476b/13
d.+ıda 374a/02
d.+ıda (ayyām-ı davlat) 522a/15
d.+ıdın 380b/03, 499a/11
d.+ıdın (bannā-yı davlat) 393a/13
d.+ıġa 420b/15, 483b/16
d.+ıġa (maḳarr-ı davlat) 361a/17
d.+ıġa (žıll-ı ĥımāyat u sāya-ı davlat) 455a/16
d.+ın 383b/03, 391b/16
d.+ın (duÓā-yı davlat) 364a/05, 493b/16
d.+ındın 352a/09
d.+ınıñ (gülşen-i davlat) 424b/09
d.+ıñ 366a/10, 367b/15

d.+ıñdın 352b/13
d.+ıñġa 367a/07
d.+ıñġa (aǾdā-yı davlat) 366b/03
d.+ıñı 366b/06
d.+ıññı (ıḳbāl u davlat) 367b/14
d. içre 391b/16
d.+nı (aǾdā-yı davlat) 381b/10, 447a/10, 516b/05
d.+nı (bād-pā-yı davlat) 442a/12
d.+nıñ (aǾdā-yı davlat) 344a/11, 382a/10, 443b/05, 444a/01
d.+nıñ (erkān-ı davlat) 503b/04
d. u cāh 372b/11
d. u ıḳbāl 391a/09, 424b/14, 430b/12, 437a/02, 438a/15, 449a/16, 508b/14
d. u ıḳbāl u śāĥıb-ı cāhlıġ 523a/16
d. u kām-rānlıġ bile 383b/11
d. u nuśrat 341b/17, 385b/01, 397b/02, 503b/17
d. u saǾādat 339b/13, 384a/17, 498a/14
d. u ŝarvat-maǿāb 400b/10
d. u ŝarvatı art- 374a/04
d. u şevket 391a/07
d. u Ǿumr 390a/13
[=150]

davlat-aŝar Baht, büyük rütbe ve mevki eseri.
d. 444a/11
d. (leşker-i davlat-aŝar) 427a/17
d. (senger-i davlat-aŝar) 441b/01
d.+dın (leşker-i davlat-aŝar) 430a/01, 454b/05
[=5]

davlat-asās Devlet temeli, devlet aslı.
d. (kiryās-ı davlat-asās) 384a/03
d.+nıñ (kiryās-ı davlat-asās) 358b/13, 378a/02
[=3]

davlat-āşyān Mutlu, zenginlikte ve bahtta yuva kuran.
d. (āstān-ı davlat-āşyān) 441b/08, 454b/13, 484a/10
d.+ıñ (āstān-ı davlat-āşyān) 398b/15
[=4]

davlat-āşyāna Mutlu.
d. (āstāna-ı davlat-āşyāna) 370a/03, 488a/12
[=2]

davlat-dast-gāh Devlet yeri, devlet iktidarı.
d. (śāĥıb-ı cāh ve davlat-dast-gāh) 521b/13
d.+dın 432b/17
[=2]

davlat-farcām Devlet sonu, akıbeti.
d. (muhayyam-ı ħıyām-ı davlat-farcām) 510a/14
d.+nıñ (ħıyām-ı davlat-farcām) 507a/07
[=2]

davlat-ħ(v)āh Devlet isteyen.
d.-ı cān-sıpār 521a/04
d.+ı durur érdiler 357a/13
d.-ı ıħlāś-güster 388b/14
[=3]

davlat-ħ(v)āhlıḳ Devlet isteme durumu.
d.+ıda (davlat-ħ(v)āhlıġ) 356a/01
[=1]

davlat-ḥ(v)ān Geniş devlet sofrası.
d.-ınbısāṯ 373b/04
[=1]
davlat-ıntısāb Devlet intisabı, bağlılığı.
d. 509b/17
d. (navvāb-ı davlat-ıntısāb) 495a/16
d. (rikāb-ı davlat-ıntısāb) 398b/05
d.+ġa (rikāb-ı davlat-ıntısāb) 486b/06
[=4]
davlat-ıntızām Devlet düzeni.
d. (āstān-ı davlat-ıntıžām) 423a/04
d. ét- (muḥayyam-ı Ĥıyām-ı davlat-ıntıžām) 485a/16
d. ḳıl- (mażrab-ı surādıḳāt-ı davlat-ıntızām) 409a/08
d. ḳıl- (muḥayyam-ı ḥıyām-ı davlat-ıntıžām) 420a/01
[=4]
davlat-ıştımāl Devletin ihatası.
d. (maḳarr-ı sarā-parda-ı davlat-ıştımāl) 424a/06
[=1]
davlat-iktināh Devletin künhünü inceleme.
d. 512a/13
d. (bār-gāh-ı davlat-iktināh) 487a/09
[=2]
davlat-maǿāb Devlet sığınağı.
d. (amīr-ı davlat-maǿāb) 351a/04
[=1]
davlat-maǿāŝır Devlet eserleri, izleri.
d. ḳıl- (muǾasker-i Ǿasākir-i davlat-maǿāŝır) 480a/08, 481b/02
[=2]
davlat-nışān Devlet makamında duran.
d. (āstān-ı davlat-nışān) 466b/12
d. (dar-gāh-ı davlat-nışān) 414b/17
d.+ġa (alaman-ı davlat-nışān) 454a/12
d.+ın (Ǿınān**-ı davlat-nışān)** 502a/16
[=4]
davlat-nışāna Devlet nişanesi.
d. (top-ḫāna-ı davlat-nışāna) 479b/06
[=1]
davlat-panāh Devlet sığınağı.
d. 424a/17
d. (dar-gāh-ı davlat-panāh) 373a/15, 401a/03
d. (bār-gāh-ı davlat-panāh) 489b/13, 490b/13
d. (camāhīr-ı davlat-panāh) 351a/17
d. (maḳarr-ı bār-gāh-ı davlat-panāh) 398a/12
d. (taḫt-gāh-ı davlat-panāh) 484b/09
d. ḳıl- (mażrab-ı bār-gāh-ı davlat-panāh) 408a/08
d.+dın (sıpāh-ı davlat-panāh) 502b/05
d.+nı (ordu-yı davlat-panāh) 508a/05
d.+nıñ (ḫar-gāh-ı davlat-panāh) 478b/07
[=12]
davlat-pāsbān Devletin muhafızı, bekçisi.
d. 509a/06
d. (āstān-ı davlat-pāsbān) 400b/14, 404b/12, 430a/13, 433b/09, 439a/06, 483a/17, 519a/11
d. (ḫāḳān-ı davlat-pāsbān) 475b/17

d. (ḳudva-ı ḥavāḳīn-ı davlat-pāsbān**)** 499a/10

d.+ġa (āstān-ı davlat-pāsbān) 447b/10, 477b/13

[=12]

davlat-tavam (< davlat-tevǿem) Çifte baht, mutluluk.

d.+ıġa (ḳadam-ı davlat-tavam) 457a/11

[=1]

davlat-tavamān (< davlat-tevǿemān) Çifte devlet, çifte baht olarak.

d. (alaman-ı davlat-tavamān) 427a/06

d.+ın (Ǿınān-ı davlat-tavamān) 369a/09

[=2]

Davlat Baḥşı k.a. Begler Han'ın elçisidir.

D. 441a/13

[=1]

Davlat Biy Ḳataġan k.a. Destek için Buhara'dan gelen askeri birlik içinde yer alan kahraman bir serdardır.

D. 491b/09

[=1]

Davlat Ḳara Köz k.a. Hal Murad Daruga'nın kayın biraderi.

D. 417b/01, 428b/07, 430a/05, 490b/12, 493a/09

D.+ni 384a/15, 437a/07

[=7]

Davlat Murād Bég k.a. Konrat kavminin önde gelenlerindendir. Kutluk Murad Inak'ın mulazımlarındandır.

D. 498a/02

D. durur érdi 444a/04

D.+ni 425a/07

[=3]

Davlat Murād Bég Umbay k.a. Koçkar Nāyıb ıbn Er Nıyāz Hannın oğlu.

D.+nı 340b/17

[=1]

Davlat Nažar Bay k.a. Kızıl Rıbat tekesinin meşhurlarından ve büyüklerindendir. Krş. Davlat Nažar Biy.

D. 417a/12, 417b/03, 446b/13, 452a/13

D.+dın 446b/04

D.+nı 415b/01, 415b/15

D.+nıñ 441b/14, 451b/01

[=9]

Davlat Nažar Biy k.a. Teke halkının önemli kişilerindendir.

D. 428b/10, 434a/08, 453b/13, 471a/11, 486b/11

D.+ni 490a/01

D.+niñ 471a/10

[=7]

Davlat Nažar Yüz Başı k.a. Orun Bay Biy'in evladıdır. Hasan kalesine gönderilen görevli askerlerdendir. Krş. Mullā Davlat Nažar.

D. valad-ı Orun Bay Biy 380a/02

[=1]

Davlat SāǾat k.a. Kızıl Rıbat tekesinin büyüklerindendir, krş. Davlat SāǾat Bay.

D. 446b/04

[=1]

Davlat SāÓat Bay k.a. Tekenin önemli kişilerindendir.
D. 446b/17
[=1]

davlatahum Ar. "O'nun devletini…"
d. (zayyada'llāhu taÓālāÓumrahum u davlatahum) "Allah ömrünü ve devletini ziyadeleştirsin" anlamında bir dua cümlesidir. 522a/05
[=1]

davlatī Bir devlet.
d. (çatr-ı davlatī) 492b/02
[=1]

davlatlıḳ Devletli, bahtlı, şanslı.
d.+ın (nışāna-ı bī-davlatlıġ) 343a/07
d.+ıñ (davlatlıġıñ) 367b/10
[=2]

davlatmand Devletli.
d. vearcmand 428b/12
[=1]

davr Ar. Dönme, dönüp dolaşma, dolanma;
zaman; devir
d.+dın 364a/06
d.+ġa 365b/01, 476b/16
d.-ı ḥasrat 366a/17
d.-ı muhayyā ve āmāda ḳıl- 351a/02
d.+ıda 363a/10, 477a/09
d.+ın 342a/10
[=8]

davrān Ar. Dünya, felek, zaman, talih, kader.
d. 367a/09
d. (Óāḳıbat-ı davrān) 354b/15
d. (Āśaf-ı davrān) 350b/17
d. (Balḳīs-ı davrān) 373b/01
d. (ḫalīfa-ı davrān) 407b/06
d. (küdüret-iġam-ı davrān) 365b/10
d. (şucaÓā-yı davrān) 446a/05
d. durur érdi (uÓcūba-ı zamān u nādıra-ı davrān) 341b/07
d.-ı nā-pāy-dār 372a/01
d.+nıñ (ınḳılāb-ı davrān) 370a/07
[=10]

davvār Ar. Devreden, çok dönen.
d. (günbeź-i davvār) 358b/14
d.+dın (felek-i davvār) 390b/11
d.+dın (sıpıhr-ı davvār) 461a/03
d.+ġa (felek-i davvār) 476b/07
d.+ġa (günbeź-i davvār) 353a/05, 466b/07
d.+ġa (sıpıhr-ı davvār) 344a/01
d.+nıñ (felek-i davvār) 478a/08
[=8]

Dāya Ḫātūn y.a. Kök Öküz Baba mukabelesinde, Kabaklı mahalline, Koş kalesine ve Kız kalesine yakın bir bölgede yer alır.
D. 477b/16, 487b/01
D. rıbāṭı 486b/07
[=3]

dāyım (Ar.< dāǿim) Devam eden, devamlı, sürekli, fasılasız.
d. 363a/03, 372a/01, 462b/08
[=3]

dāyımā (Ar.< dāǿim'in tenvinli şekli) Her vakit, her zaman, devamlı olarak.
d. 522b/08

[=1]

dāǿyıra (< Ar. dāǿire) Bir yapının, teşkilatın bölündüğü kısımlardan her biri.

d. (ḳutb-ı dāǿyıra-ı aśālat) 376b/16

d. (ḳutb-ı dāǿyıra-ı ṫarīḳat) 437b/05

[=2]

dayr Ar. Dünya.

d.+ınıñ (fanā dayrı) 512b/06

[=1]

dayyār Ar. Kimse, manastır sahibi.

d.+ı 349b/09, 454a/17

d. kal- 396b/06

[=3]

dayyarī Ar. Bir kimse.

d.+ġa 475a/07

[=1]

dekākīn Ar. Dükkanlar.

d. ara (kūy u dekākīn) 469a/11

[=1]

Deli ḳuduḳ y.a. Acı kuduka ve Halac yoluna yakın bir bölgede bulunur.

D. 514b/01

[=1]

Dengiz ḳuduḳ y.a. Sagça kuduku civarında olan bu su kaynağı Marv deryasına ve Kök Töpe menziline de yakındır.

D. 430b/06

D.+ı 425b/06

D.+ları 430b/01

[=3]

Dengiz Ḫalīfa k.a. Ahal'a, Teke kavmine gönderilen, çeşitli vesilelerle görevlendirilen bir memurdur.

D. 440b/14, 441b/13

D.+nı 440a/17, 441a/03, 448a/17

[=5]

der-geh Far. bk. dar-gāh

d.+iñde 366b/02

[=1]

derbend Far. bk. darband

d.+ge 417b/12, 417b/13

[=2]

Derrī-gez y.a. Hakimi Begler Han'dır. Begler Han Dast-gird bölgesinin de hakimidir. Geldi Han, Sattar Kulı Aka Derri-gez bölgesine elçi olarak gelmişlerdir. Zaman kuduku ile Kara Töpe bu bölgenin yakınındadır. Gürgen suyu bu bölgenin mukabelesindedir.

D. 398b/14

D. 423a/07

D.+de 421b/03

D.+ġa 407a/01

D.+ġaça 431b/11

D.+ge 402a/06

D. ĥavālīsı 423a/14

D. muḳābalası 421a/08

D.+niñ 387a/05

[=9]

devlet Ar. bk. davlat.

d.+ge (yegren-ı devlet) 400a/07

[=1]

dé- (Eski Türk. ti-mek > dé-mek> de-mek) 1**.** Söylemek.

d.- () 365a/10
d.-di 364b/08, 364b/12
d.-diler 365a/10
d.-gençe 436a/07
d.-me 363a/08, 386a/02
d.-medi 386a/06
d.-mek 364a/04
d.-mey 388b/11, 398a/03
d.-p 415b/09, 415b/14, 420a/07, 456b/03, 501b/12
d.-p durur 389b/01
d.-p dururlar 423a/09, 500a/05
d.-rler 348a/12, 367b/12, 381b/11, 423b/07, 465a/14
d.-se 366b/13, 500a/15
d.-sem 366b/09
[=27]
2. Ağızdan bir ses veya söz çıkarmak, telaffuz etmek.
d.-günçe 395a/15, 435b/08
[=2]
3**.** Anlatmak, ifade etmek.
d.-dim 366b/10
[=1]
4….diye adlandırmak, diye vasıflandırmak.
d.-ben 395a/02
d.-gen 381b/15, 398b/13, 399b/10, 409a/11, 411a/09, 417b/08, 419b/11, 420b/01, 429b/06, 432a/03, 447b/04, 458a/04, 459a/06, 461a/13, 461b/03, 462a/14, 463a/17, 464a/02, 478a/01, 494b/05, 519a/02
d.-genni 427b/10, 430a/05
d.-mekdür 363a/06
[=25]
d.-dırham-ı māhī dé- 363a/06
d.-Ĥaṫā dé- 366b/10
d.-hey dé- 395a/15, 435b/08
d.-lā nusallım dé- 395a/02
[=5]
dék Gibi, kadar.
d. 339b/04, 341a/10, 344a/15, 344b/01, 344b/06, 345a/11, 345b/02, 346a/07, 349a/13, 350a/08, 354b/14, 358a/04, 361a/13, 363b/02, 363b/09, 365b/09, 366b/17, 367a/12, 367b/02, 367b/09, 368b/10, 369b/13, 369b/13, 372a/12, 378b/05, 378b/17, 378b/17, 379a/02, 379a/04, 382b/09, 383b/01, 386a/03, 393b/13, 395a/05, 395b/09, 396a/01, 396a/01, 396b/02, 396b/13, 397a/01, 397a/10, 398a/01, 398a/09, 406a/17, 406b/05, 411b/05, 415a/15, 416a/11, 416a/11, 416a/13, 416b/07, 418b/04, 418b/11, 418b/12, 419b/12, 421a/13, 422b/13, 432b/02, 432b/06, 432b/10, 435a/16, 435b/05, 437a/01, 438a/13, 439b/11, 443a/02, 443b/14, 444b/11, 445b/08, 446a/13, 447a/16, 449a/02, 461b/06, 462b/12, 464a/07, 469a/10, 470b/09, 470b/10, 470b/12, 474b/10, 476a/11, 476a/17, 477a/09, 479b/10, 480a/12, 481b/04, 485a/06, 489a/02, 489a/13, 491b/08, 493a/17, 493b/07, 494a/05, 494a/06, 496b/12, 499a/03, 501b/11, 502a/03, 502b/02, 503a/08, 506a/06, 508a/10, 510a/01, 510a/16,

511b/09, 512a/17, 512b/04, 513a/17, 515b/04, 515b/08, 515b/09, 523a/03
d.+dür 339a/16
[=113]
dıl Far. Gönül.
d. (farāġ-ı dıl) 467b/02
d. (parrān-ı dıl) 418b/10
d.-ı cān 476a/15
d.-ı pāk 476a/07
d.+ın 390a/13
d.+ları 359b/14
[=6]
dıl-ārām Far. Gönül dinlendiren.
d. (Gül-çahra-ı parīvaş u dıl-ārām) 373b/09
[=1]
dıl-āvar Far. Cesur, yürekli.
d.-ı kīne-güźār 378b/13
d.-ı şīr-efgen 401b/15
d.+lar 418b/07, 422a/14, 492a/04, 496b/02, 496b/09
d.+lar (żırġām-gīn dıl-āvar) 492a/07
d.+larıdın 381b/08, 489b/14
d.+larnı 492b/14
d.+nı 381b/09
d. peleng 339a/14
[=13]
dıl-dūz Far. Gönül delen, yaralayan.
d. (nāvek-i dıl-dūz) 341b/02
[=1]
dıl-ḥ(v)āh Far. Gönül isteği, gönül dileği.
d. (ba-vach-ı dıl-ḥ(v)āh) 342b/14, 499b/05
d. bütker- (ba-v ach-ı dıl-ḥ(v)āh) 369b/07
d. érür (matlūb u dıl-ḥ(v)āh) 520b/13
[=4]
dıl-keş Far. Gönül çekici.
d. 363a/15, 435b/01
d. īmā 493b/07
d. u ḥūb 396b/04
[=4]
dıl-keş-ada (< dıl-keş-adā) Gönül çekici hal.
d. Mutrıb-ı ḥūş-lahca-ı dıl-keş-ada
[=1]
dıl-köb Far. Gönül vurucu.
d. (top-ı dıl-köb) 479b/02
[=1]
dıl-küşā Far. Hoş, güzel.
d. bol- 393a/17
d. eyle- 367b/17
d. ol- 365b/02
d.+sıda (śaĥn-ı dıl-küşā) 395a/06
[=4]
dıl-küşālıġ Güzellik.
d.+da 388a/07
[=1]
dıl-küşāy bk. dıl-küşā
d. (cā-yı dıl-küşāy) 461a/02
[=1]
dıl-navāzlıḳ Gönül okşayan.
d.+dın (kemāl-ı dıl-navāzlıḳ) 457a/06
[=1]
dıl-paźīr Far. Gönüle hoş gelen, gönlün beğendiği.
d. 523a/08

[=1]
dıl-sıtān Far. Gönlü alan, kendine bağlanan (güzel).
d. 351b/06
[=1]
dılīr Far. Yürekli, yiğit.
d. 474a/12, 491b/17, 503a/03, 523a/08
d. (mutahavvır ve dılīr) 434b/16
d. (taham-tan-ı dılīr) 347b/17
d.+ı 488b/04
d.+ı érdi 401b/13
d.+ı şīr-gīr 432b/09
[=9]
dılīrāna Far. Korkusuzca, cesurca.
d. 349a/08, 382a/06, 391a/06, 416a/10, 432b/03, 433b/15, 470a/06, 473b/06
d. (raóy-ı dılīrāna) 349a/06
d. bile (Ĥamla-ı dılīrāna) 480a/11
d. talāş 489b/15
d. ve mubārızāna 515a/14
[=12]
dımā (< Ar. **dımāó**) Kanın akması
d. (sefk-i dımā) 347a/12
d. bol- (sāfiku'd-dımā) 366b/03
[=2]
dımāġ Ar. Beyin, akıl, şuur.
d.+ıġa 403a/11
[=1]
dıraĥt Far. Ağaç.
d. (giyāh u dıraĥt) 379a/17
d.+nı 489a/05
[=2]
dıram Far. Akçe, para, gümüş para.
d. 396a/14
d. saç- (sīm u dıram) 393b/15
[=2]
dırāyat Ar. Çabuk kavrama yeteneği, kavrayış, anlayış.
d. (aśĤab-ı dırāyat) 388a/17
d.+ıġa (ķabża-ı dırāyat) 370a/06
[=2]
dırham Ar. Gümüş para.
d.-ı māhī 363a/06
[=1]
dırīġ Far. İmtina, ret.
d. tut- 340b/09, 502b/14
[=2]
dırīġā Far. Yazık, eyvah.
d. 372a/01
[=1]
dıyānat-şıÓār Dindarlık ile sıfatlanmış.
d. 371a/12
[=1]
dıyār Ar. Ülke, memleket.
d. 466b/02
d.+da 337b/01, 369b/15, 454a/17, 484a/07, 484a/13
d.+dağı 359a/05
d.+ı sarı 501b/01
d.+ıda (Ĥ(v)ārazm-ı ıram-bazm dıyārı) 387b/17
d.+ıda (Marv dıyārı) 425a/01
d.+ıġa 336a/17
d. +ıġa (Aķ Yaķış dıyārı) 384a/13
d.+ıġa (Ĥ(v)ārazm dıyārı) 417b/06
d.+ıġa (maÓānī dıyārı) 457b/14
d.+ıġa (Marv dıyārı) 368b/15
d.+ıġa (Maşrıķ dıyārı) 439b/11

d.+ın (maġrıb dıyārı) 379b/17, 516b/09
d.+nıñ (Marv dıyārı) 467a/10
d.+nıñ 353a/14, 469a/06
d. u memleket 349b/13
[=22]
dīda Far. Göz.
d.-ı ārzū 373b/08
d.-ı cahān-bīn 350a/08
d.-ı ġam-dīda 432a/04
d.-ı ıntıžār 352b/11, 361a/15, 476a/16, 484b/03, 492a/14, 498b/01
d.-ı marĥamat 390b/08
d.-ı umīd 344a/11
d.-ı ummīd 353b/07
d.+sıġa 476b/12
[=13]
dīdār Far. Yüz, görme, görüş.
d. (muşāhada-ı dīdār-ı sulṭānī) 449a/04
d. (şaraf-ı dīdār) 483a/17
d.-ı fāyıżu'l-anvār 402b/16, 463a/17, 504a/08, 519b/01
d.-ı saÓādat-āŝār 486a/17
d.+ıdın (bahār dīdārı) 408b/16
[=8]
dīdārī Far. Güzel, hoş, zarif, istenir.
d. bahār 361a/17
[=1]
dīger Far. Diğer, başka.
d. (namāz-ı dīger heneggāmı) 412a/10
d.+de (namāz-ı dīger) 406b/04
d.+din (namāz-ı dīger) 474b/04
d.**+din soñra (namāz-ı dīger)** 381a/11
d.+ġa (namāz-ı dīger) 429a/11
d.+ġaça (namāz-ı dīger) 475b/01
[=6]
dīger-gūn Far. Değişmiş, başkalaşmış.
d. (cahān-ı dīger-gūn) 465a/09
[=1]
dīn Ar. İman, inanç.
d. (aÓdā-yı dīn) 422b/04
d. (bınā-yı ĥāna-ı dīn-ı rıfÓat) 363b/17
d. (dunyā u dīn) 376b/17
d. (kemālu'l-ĥaḳ ve'd-dīn) 402b/08
d. (kemālu'l-mıllat ve'd-dīn) 439a/16
d. (muġīŝu'l-mıllat ve'd-dīn) 370b/17
d. (muÓızzu'l-mıllat ve'd-dīn) 392b/14
d. (nıžāmu'l-mülk ve'd-dīn) 400a/16
d. (nıžāmu'l-mülk ve'l-mıllat ve'd-dīn) 393a/07
d. (ravnaḳ-fazā-yı mıllat-ı Islām u rasm-ı dīn) 366a/05
d. (şamsu'l-mıllat ve'd-dīn) 368a/12
d. (şarafu'd-dunyā ve'd-dīn) 371b/03
d. éli 400a/04
d.-ı mubīn 399b/17
d.-ı sıyādat-maóāb 402b/07
[=15]
Dīn Nāśır Töre k.a. Bir elçinin Din Nasır Töre'den getirdiği yazı sebebiyle metinde zikredilmektedir.
D.+din (amīr-zāda Dīn Nāśır Töre) 410a/06
[=1]
dīnī Ar. Dine ait.
d. (maśālıĥ-ı dīnī) 370b/06
[=1]

dīnıyya Ar. Dīnī "Dine ait" kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli.

d.+dın durur (żarūrıyyāt-ı dīnıyya) 371a/15

[=1]

dīv Far. Dev, şeytan, cin.

d.-ı çengāl 349a/10

d.-ı ġurūr 369a/11

[=2]

dīv-bād Far. Dev rüzgâr.

d. (raḫş-ı dīv-bād-ı śarśar-nıhād) 395a/15

d.-ı dabūr-nıhād 463a/01

[=2]

dīv-zād Dev gibi olan.

d. (aşhab-ı dīv-zād-ı parī-nıhād) 508b/10

d. (tavsan-ı dīv-zād-ı parī-nıhād) 443b/03

[=2]

dīvān Ar. 1. Toplanılan yer.

d. (rāz-dār-ı dīvān-ı ĥükūmet) 486a/14

d.-ı ġarīb 523a/17

d.+ınıñ 393a/01

d.+ıñ 366a/17

[=4]

2. Şiir mecmuası.

d.-ı laṭāfat-parvar 385b/08

d. u munşī 385b/10

[=2]

dīvān-ĥāna Meclisin toplandığı yer.

d.-ı Óālī 455b/07

d.-ı Óālī-āstāna 385b/09

[=2]

dīvān bégi Bir rütbe. Bu rütbe hizmet ve vergilerin kontrolü ile ilgili bir sorumluluk yükler. İlk kez Timurlular döneminde ortaya çıkmıştır. Mihter ve Koş Begi'ne göre daha az önemli bir rütbedir.

d.+isi durur érdi 403a/15

[=1]

dīvāna Far. Divane. Metinde özel isim olarak da kullanılmıştır.

D. bile (bk. Mustaķīm Dīvāna Noġay) 341b/07

D.+larıdın 341b/06

D.+nı 341b/08

[=3]

dīvānavār Deli gibi, çılgınca.

d. 467a/09

[=1]

dīvār Far. Duvar.

d.+dın 503a/02

d.+ġa ķoy- 401b/04

d.+ıġa yétkür- 502b/17

d.+ın 340a/15, 502b/09

d.+ın (dar u dīvār) 476a/17

d.+ınıñ astı 347b/16

d. ol- (śūrat-ı dīvār) 474b/01

[=8]

diyyet Ar. Kan pahası.

d.+in 363a/04

[=1]

doġma Köle.

d. (ikki doġma) 420b/03

[=1]

Dola Sar-dār k.a. Kızıl Rıbat tekesinin önemli kişisidir.

D. 446b/04

[=1]

Dollı Teke k.a. Tekeden gelip Kandım Sar dar'ın ülkesini ve Teke halkının sözünü bozduğunu bildiren kimsedir.

D.430a/15

[=1]

Dollı Biy k.a. Kara Kalpaklılardan Buhara akınına katılan askerler arasında adı geçmektedir.

D. 481a/02

[=1]

domāġī (< Ar. dimāġ "Burun, tat alma"dan < Öz. domāġ) Bir damak.

d. 363b/13

[=1]

Dosat Bég k.a. Töre Murad Sufi'nin büyük oğludur. Taylak Bahadur tarafından öldürülen Dosat Beg de babası gibi katledilmiştir.

D. 346a/07, 346a/10, 356b/15, 357b/07

D. bile 355a/06

D.+niñ 354a/15, 355a/07

[=7]

Dosım Bahādur k.a. Mankıt kavminin övgüye değer kahramanlıklar göstermiş, seçkin bir savaşçı serdarıdır. Krş. Dosım Biy.

D. 342a/02, 345b/05

D.+nı 339b/03, 370a/02

[=4]

Dosım Biy k.a. Mankıt bölgesinin büyüklerindendir. Krş. Dosım Bahādur.

D. 373a/05, 400a/17, 410a/17, 410b/05, 411b/15, 417b/09, 428b/07, 429b/14, 434a/06, 445a/17, 445b/14, 453a/12, 453b/10, 480b/16, 481a/02, 510b/04, 516b/11, 518a/03

D.+larġa 440a/16

D.+lerniñ 472a/04

D.+ni 431b/03, 440a/13, 471b/05

D.+niñ 373a/04, 471b/03

[=25]

Dost Muĥammad Sar-dār Gerkez k.a. Gerkez halkındandır. Göklen ulusundan iki yüz atlı sipahi ile Kızılbaş savaşına katılan komutandır.

D. 459b/02

[=1]

Dost Nažar Katavul k.a. Kutluk Murat Inak'ın mulazımlarından olup Kıpçak çapavuluna on kişilik bir askeri kuvvetle katılmıştır.

D. 427b/17, 428b/10

[=2]

Dostı Pahlavān Yomut halkından, mubarız kimselerdendir.

D. 489b/04

[=1]

dostlıġ Dost olma durumu.

d. 466b/01

d. (muvāsā ve dostlıġ bınāsı) 521a/06

d. ét- 456a/05

d.+ıda 336b/14

d. ķıl- (ızhār-ı dostlıġ) 410a/09

[=5]
Dönmes Toḳsaba k.a. Elcik halkından bir görevlidir.
D. 495b/04
[=1]
dū-dam İki kenar.
d. ḳılıç469b/12
[=1]
dū-şanba Far. Pazartesi.
d. 361a/13, 446b/08, 457b/10, 477b/03, 494b/16
d. érdi 451a/14
d. kéçesi 385a/13
d. küni 337b/12, 339b/12, 357b/09, 377a/04, 384b/11, 398a/14, 398b/10, 399a/08, 400b/08, 401b/11, 402a/06, 402b/04, 404b/11, 405b/01, 407a/06, 408a/13, 408a/14, 409a/02, 409a/11, 409b/04, 411b/10, 413a/09, 414b/03, 415a/04, 417a/17, 419a/03, 420a/07, 420b/14, 421b/10, 423b/07, 424a/08, 424b/02, 425b/02, 428b/06, 431a/03, 433a/16, 434b/02, 437a/14, 440a/16, 440b/04, 440b/13, 441a/12, 442a/11, 443a/10, 445a/06, 447a/11, 448a/01, 448b/06, 448b/15, 450b/16, 458a/08, 461b/02, 462a/13, 464a/03, 469a/02, 469b/03, 471b/02, 476b/06, 477b/17, 479b/15, 480b/07, 481a/12, 481b/14, 484b/10, 486a/08, 487b/02, 489b/07, 492b/08, 496a/01, 498a/13, 516a/17
[=78]
duʼĀ Ar. Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını ya da olmamasını isteme.
d. ve ʼĀfıyat-mandlik 402a/10
d. al- 337b/03
d. ḳıl- 366b/06, 367b/14
d. vealkışal- 338a/07
d.-yı davlat 364a/05, 493b/16, 494b/05
[=8]
dubulġa Moğ. Tolga, miğfer, çelikten başlık.
d. u sıpar 436a/01
[=1]
dubūr-surʼAt Batıdan esen rüzgâr hızında.
d. 393b/08
[=1]
dūçār Far. Tutulmuş, yakalanmış.
d. bol- 427a/17
[=1]
dūd Far. Duman.
d. 379a/03, 506b/03, 507b/02
d. āhı 506b/02
d. allıda 477a/10
d.+ı 511a/14
d.-ı şarār-ālūd 416b/16
d.-ı žulmat-andūd 479b/01
d. tut- 507b/03
d. u şarār 479b/02
[=10]
dūdmān Far. Kabile, aşiret, soy.
d. (ʼĀlam-sarvar-ı dūdmān) 414a/03
d. (ḥadam-ı sarvar-ı dūdmān) 509a/07
d. (ḥulāsa-ı dūdmān-ı Seyyid Ata) 358a/11
d. **(Ḳıyat dūdmān)** 431b/02

d. (salṭanat-ı ḥulāśa-ı dūdmān) 377a/02
d.-ı saǾādat-nışān 375b/05
d.+ıdın (Çingiziyyedūdmānı) 388b/01
d.+ınıñ (Ḳıyat dūdmānı) 516b/10
d.+ınıñ (Ḳara Ḳalpaḳıyya dūdmānı) 471a/11
[=9]
duḥūl
d. (ḥurūc u duḥūl) 342a/11
d.+ı bile (şāḥıd-ı duḥūl) 495b/10
d.+ıdın 506b/16
d. ḳıl- 355a/09
[=4]
dum Far. Kuyruk.
d. (cavzhar u dum**)** 501b/08
[=1]
dūn Ar. Aşağı, aşağılık; alçak.
d. (gerdūn-ı dūn) 389a/04
[=1]
dunyā Ar. (dunuvv > ednā "en yakın"ın müennes şekli dünyā) Kelime "en yakın, en aşağı sema" anlamıyle yaşadığımız âleme isim olmuştur.
d. (nıẓāmu'l-mülk ve'd-dunyā) 405a/17, 414b/09, 464a/08, 488b/12
d. (nıẓāmu'l-mülk ve'd-davla ve'd-dunyā) 398b/08
d. (nıẓāmu'l-mülk ve'l-millet ve'd-dunyā) 4 48b/13
d. (şarafu'd-dunyā ve'd-dīn) 371b/03
d.+dın 523a/13
d.+nıñ 406a/01
d. u dīn 376b/17
[=10]
dunyavī Ar. Dünya ile ilgili.
d.+dın (Ĥavāyıc-ı dunyavī) 445a/06
d.+dın (żarūrıyyāt-ı dunyavī) 372a/03
[=2]
dur <+dır, +dir İsimlerden sonra gelen bildirme eki.
d. ahlıdur 393b/14
d. ahlıġadur 350b/04, 366b/17
d. añadur 522b/17
d. āsūda-dıldur 523a/10
d. āyat-ı munzaldur 391b/09
d. bardur 367b/13**,** 523a/08
d. boyunlarıġadur 417a/05, 418a/15
d. budur 352b/14, 391a/04
d. cafādur 512b/01
d. cānāndur (abrū-yı cānān) 363b/15
d. cannat-āsādur 457a/09
d. cahāndur 522b/15
d. davlatdur 353a/16
d. Ĥaldur 391b/08
d. ḥuṭba-ḥ(v)āndur 363a/14
d. ḳabūlıñdur 350b/02
d. kāmīdur 462b/08
d.+lar (ekabırıdur) 417b/04
d.+lar (sūratadur) 350a/17
d. mınṭaḳadur 366b /08
d. muǾallādur 391b/13
d. muśaffādur 391b/14
d. muvāfıḳdur 347b/09
d. mekr u Ĥıyaldur 522b/08
d. né ḥūşdur 358b/07
d. né ḥūş-ḥūylıḳdur 343a /11
d. nédür 352b/16

d. olca ve ġanāyımdur 380b/01
d. otıdur 507b/03
d. śafdur 349a /10
d. savānıĥıdur 427b/06
d. tofraġıdur 436a/03
d. Óuḳūlıdur 338b/07
d. uyatlıġdur 391b/14
d. zalla-sıtāndur 392b/11
d. yoḳdur 396b/01
[=40]
dur- 1. Asıl yardımcı fiil (isimlerden sonra).
d.-ur érdi 399a/08
d.-durur érdiler 406b/12
d.-mes durur 347a/17, 374b/11, 498a/09
d.-mes durur érdi 382a/05
d.-mes durur érdiler 346b/12
d.-miş durur 384b/16, 503b/15
d.-ur 336b/11, 338a/04, 338b/01, 338b/13, 340b/03, 340b/15, 340b/16, 341a/01, 341a/06, 341a/17, 342a/17, 343a/03, 343a/17, 344a/05, 345a/09, 346b/02, 347a/09, 347a/11, 347a/12, 347a/17, 347b/01, 347b/01, 347b/07, 347b/12, 348a/11, 349b/15, 350b/02, 352b/08, 353a/04, 353a/07, 353a/15, 353b/04, 353b/05, 353b/06, 354a/13, 354b/02, 354b/04, 356b/03, 359a/04, 359b/03, 360b/06, 361b/07, 362b/14, 362b/15, 362b/16, 364a/03, 364a/11, 364a/13, 364b/02, 364b/10, 364b/13, 365a/03, 365a/09, 365a/12, 365b/01, 366a/12, 366a/14, 366b/03, 367a/04, 367b/12, 368b/11, 369a/03, 369b/02, 369b/08, 369b/10, 369b/13, 370b/05, 370b/12, 370b/16, 371a/03, 371a/14, 371a/16, 371a/17, 371b/04, 372a/05, 372a/16, 372b/11, 372b/12, 373b/15, 373b/17, 374a/07, 374a/10, 375b/03, 375b/06, 375b/14, 379b/01, 379b/02, 379b/03, 379b/08, 380b/05, 381b/11, 381b/15, 382a/07, 382a/08, 383a/02, 383a/06, 383b/15, 385b/10, 385b/13, 386b/17, 387a/04, 387a/06, 387b/12, 388a/04, 388a/16, 389b/11, 390b/10, 390b/17, 391a/13, 391a/14, 391b/02, 392a/05, 392a/13, 393a/02, 394b/12, 397a/16, 397b/04, 397b/13, 397b/13, 398a/15, 401a/11, 403a/04, 405a/05, 406b/01, 407a/03, 409a/06, 409b/08, 410a/01, 410b/02, 412b/06, 412b/14, 412b/16, 412b/17, 417b/06, 417b/11, 419b/11, 423b/14, 423b/15, 423b/15, 424a/13, 425b/08, 426a/16, 426b/06, 427a/08, 433b/04, 433b/14, 434a/14, 438a/17, 438b/11, 439a/03, 439b/06, 445b/03, 445b/09, 448b/01, 450a/01, 450a/17, 451a/15, 451b/03, 451b/07, 452a/03, 453a/05, 453b/07, 454a/17, 454b/15, 455a/11, 456a/04, 457a/13, 457b/05, 458a/13, 459a/04, 459b/16, 462b/15, 463a/12, 464a/17, 465b/07, 465b/10, 466a/11, 467a/08, 467b/04, 469a/01, 470a/01, 471a/11, 472a/03, 472a/14, 472b/03, 475a/04, 478a/08, 480b/16, 481b/12, 483a/06, 483a/12, 483b/08, 485b/05, 485b/08, 486a/03,

487a/08, 487b/04, 487b/06, 487b/07, 490b/04, 490b/05, 494a/12, 496a/15, 498a/16, 498b/08, 498b/10, 505a/09, 505a/17, 505b/09, 508a/10, 509b/06, 509b/08, 510a/01, 510b/02, 512a/13, 512b/01, 512b/09, 512b/16, 513b/17, 514b/14, 515b/17, 516a/03, 516a/05, 516b/06, 516b/08, 517b/16, 518a/07, 519a/01, 519a/14, 519b/12, 520a/12, 521a/06, 521b/12, 521b/14, 521b/14, 521b/15, 522b/10, 523a/15

d.-ur érdi 337a/10, 339b/12, 340a/01, 340a/02, 340b/02, 340b/03, 340b/13, 340b/13, 340b/14, 341b/07, 341b/14, 342b/09, 343a/04, 344a/07, 344b/01, 344b/15, 345a/05, 345a/10, 346a/08, 347a/02, 347b/05, 347b/10, 347b/17, 347b/17, 348b/01, 348b/10, 348b/17, 349a/01, 349a/17, 349b/01, 349b/02, 349b/13, 350a/15, 351a/12, 352b/01, 353a/03, 353b/09, 353b/17, 354a/02, 354a/04, 354a/11, 354b/05, 354b/09, 354b/09, 355a/11, 356a/04, 356a/07, 356b/03, 356b/04, 356b/05, 356b/07, 356b/08, 356b/12, 356b/16, 357b/17, 358a/07, 358a/14, 360b/02, 361a/12, 368b/03, 368b/08, 369a/02, 370b/06, 371a/05, 371a/07, 371b/04, 373b/07, 374b/10, 374b/13, 374b/17, 375b/07, 376a/02, 376a/06, 377a/04, 377a/05, 377b/17, 377b/17, 378a/07, 379a/12, 379b/01, 379b/12, 380a/15, 380b/07, 381a/12, 381b/16, 382a/05, 382b/04, 382b/05, 383b/10, 384b/14, 387b/13, 387b/14, 388a/01, 389a/17, 390b/02, 390b/04, 390b/13, 391b/01, 392b/04, 392b/16, 393a/01, 393a/14, 394a/06, 396b/13, 396b/14, 396b/16, 397b/14, 398a/17, 398b/10, 399a/10, 399a/17, 399b/11, 400a/06, 400b/11, 403a/15, 403b/07, 404a/02, 404a/14, 405a/03, 405a/04, 405a/09, 405b/08, 406b/06, 407a/05, 407a/06, 407a/14, 407b/09, 410a/06, 410a/07, 410a/09, 411b/02, 412a/07, 412b/03, 420a/11, 423a/12, 423a/13, 423b/01, 425a/06, 425b/09, 425b/10, 426b/10, 426b/14, 426b/16, 427a/14, 427a/17, 427b/03, 428a/04, 428b/12, 429a/04, 429a/07, 430b/17, 431a/03, 431b/02, 431b/09, 431b/10, 431b/13, 432a/09, 432a/16, 435a/08, 437a/01, 437a/03, 438a/16, 439a/04, 439a/12, 439a/13, 439b/04, 439b/16, 440a/13, 440b/02, 440b/09, 444a/04, 445a/04, 445a/07, 445a/08, 445a/10, 446a/06, 446b/02, 446b/08, 446b/12, 446b/16, 447a/03, 448a/02, 448b/11, 449a/01, 449b/01, 449b/10, 449b/17, 450a/08, 450b/01, 450b/03, 451b/03, 451b/16, 452a/15, 453b/15, 454a/03, 454a/06, 456a/01, 456a/03, 456a/16, 457a/16, 457b/04, 457b/11, 457b/12, 457b/12, 458a/03, 458a/10, 458b/01, 458b/02, 458b/09, 459a/05, 459a/12, 459b/11, 460b/10, 462a/05, 462a/13, 462b/01, 462b/17, 463a/04, 463b/07, 464a/01, 464a/10, 466a/06, 466b/02, 466b/04, 467b/04, 471a/09, 472a/02,

472b/16, 474b/17, 476b/11, 477a/06, 478a/10, 478b/11, 479a/08, 480b/10, 480b/12, 481a/15, 481b/13, 483a/07, 483b/13, 483b/15, 484a/05, 484a/10, 484b/01, 484b/10, 485a/05, 485b/15, 486a/09, 486b/02, 488a/09, 488a/16, 488b/05, 488b/08, 488b/14, 488b/16, 489a/01, 489a/03, 489a/04, 489a/15, 492b/09, 492b/12, 492b/15, 493a/08, 493b/05, 494a/16, 495b/02, 495b/11, 496a/06, 496a/13, 496a/14, 496a/15, 498a/06, 498a/16, 498b/03, 499b/08, 499b/13, 499b/15, 500a/04, 502a/04, 503b/01, 504a/02, 504a/16, 504b/17, 505a/01, 505a/02, 505b/13, 506b/13, 508a/16, 509a/05, 509a/12, 509a/17, 509b/01, 509b/03, 509b/10, 509b/11, 511b/02, 512a/12, 512b/12, 513a/06, 513b/04, 514b/03, 514b/12, 515b/02, 516a/02, 516a/13, 516a/14, 516b/02, 519b/10, 520a/01, 520a/02, 520a/14, 521a/02, 521b/04, 522a/08, 522b/03, 522b/07

d.-ur érdiler 343b/15, 346b/11, 350a/14, 356a/02, 356a/02, 356b/06, 357a/13, 357a/16, 360a/08, 368b/10, 369a/09, 369a/15, 371a/11, 376a/08, 399a/15, 406b/17, 410b/01, 420a/11, 422a/17, 422b/11, 422b/16, 422b/17, 427a/04, 431b/12, 443a/15, 445a/15, 456a/14, 459b/12, 467a/16, 471b/15, 472b/15, 474b/09, 486a/16, 486b/16, 487b/07, 488b/16, 498a/05, 490b/07, 497b/04, 513b/17

d.-ur érdim 390b/07

d.-ur érdüm 350a/13

d.-ur érse 390b/16

d.-ur 350a/12

d.-urlar 337b/04, 351a/08, 369a/13, 380a/12, 387a/13, 387a/17, 518a/07

d.-urlar érdiler 369a/13

d.-urmız 428b/15, 441a/02, 446b/06 [=620]

2. Asıl yardımcı fiil (fiillerden sonra).

d.-ar durur érdi 384b/06, 496a/07, 496a/15

d.-ġan durur érdi 403a/10

d.-ġan érken dururlar 340b/05

d.-ġumız durur 405b/10, 405b/12

d.-ġuñız durur 486a/07

d.-ġusı durur 342b/09, 343b/01, 344b/14, 347b/04, 347b/07, 355a/03, 362b/16, 365a/09, 365b/01, 373b/08, 373b/15, 385b/13, 391b/05, 403a/04, 410b/02, 417b/07, 424b/17, 426b/06, 427b/06, 433a/07, 434a/15, 438a/17, 448b/03, 449a/14, 453b/08, 459a/04, 464a/14, 483a/15, 487a/12, 490b/06, 498b/04

d.-ġusıdur (dur- yardımcı fiilin üçüncü şahıs çekiminin son hecesi düşmüştür) 415b/14

d.-ġusı dururlar 351a/09, 467a/02

d.-gümiz durur 483a/14

d.-güsi durur 392a/12, 440b/16, 441a/02, 479b/17, 481b/11

d.-ıp dururlar 480a/02, 505a/12

d.-ıp durur 338b/10, 344b/16, 354a/03, 355a/09, 355b/13, 357a/12, 357b/09, 361a/06, 370b/09, 374a/16, 379b/05, 379b/13, 380b/12, 385b/12, 386b/17, 395b/15, 396b/08, 396b/13, 427b/11, 450a/09, 451b/02, 454b/06, 456a/02, 456b/10, 457b/12, 458a/15, 459a/02, 464a/14, 465b/07, 471a/06, 473a/09), 479a/16, 484a/12, 484b/02, 485a/09, 489a/16, 489b/09, 492a/14, 494a/04, 494b/12, 494b/13, 495b/11, 497a/14, 501a/08, 502b/12, 504a/03, 505a/14, 505b/01, 505b/08, 506a/04, 507a/04, 507a/13, 510a/14, 511b/13, 518a/13, 518a/14, 519a/05, 519b/02, 520a/17, 522a/04

d.-ıp durur érdi 342b/08, 342b/12, 343a/05, 343b/07, 348a/11, 348a/15, 357a/08, 359a/04, 360a/14, 370a/17, 371a/02, 372b/13, 375b/14, 381a/06, 386b/14, 387a/16, 387b/02, 409b/08, 410a/10, 410b/09, 427a/10, 434b/11, 436b/16, 440a/04, 440a/09, 460a/01, 475a/08

d.-ıp durur érdiler 357a/01, 357b/07, 361b/06, 375a/05, 376a/10, 435a/03, 452a/17, 491a/02, 518a/09

d.-ıp durur érdim 386a/16

d.-ıp durur mén 345b/11

d.-ıp dururlar 340b/12, 344b/09, 345a/11, 346b/01, 350a/06, 357a/04, 358a/02, 358b/06, 358b/17, 359b/01, 359b/11, 360a/12, 361b/04, 369a/03, 369a/15, 370a/06, 370a/07, 371a/07, 374a/12, 374b/03, 374b/14, 378b/14, 379b/12, 380a/04, 381a/09, 382a/04, 382a/14, 384a/01, 387b/11, 393a/09, 394b/04, 396a/10, 397b/09, 398a/10, 398a/16, 399b/05, 399b/10, 399b/13, 400b/08, 400b/09, 401a/01, 403a/16, 405a/07, 405b/17, 406b/12, 407a/09, 407a/09, 407b/03, 408a/04, 409a/12, 409b/02, 409b/04, 411b/03, 411b/04, 411b/14, 412a/15, 420a/01, 420a/08, 420b/02, 420b/07, 420b/14, 423a/09, 424a/07, 424b/03, 426a/03, 426a/12, 426b/05, 427a/01, 427b/15, 427b/17, 429a/02, 430b/12, 432a/12, 434b/04, 434b/07, 437a/07, 439a/02, 439a/15, 440a/09, 441a/03, 441a/07, 441a/09, 441a/16, 441b/16, 442b/02, 442b/08, 444b/06, 444b/08, 445a/13, 445b/10, 445b/16, 446a/15, 447a/11, 447a/13, 447b/08, 448a/06, 448b/05, 448b/13, 448b/17, 451b/12, 452a/12, 452b/11, 453a/07, 453a/16, 453b/02, 453b/07, 454a/04, 455b/08, 458a/01, 458a/17, 458b/04, 459a/09, 459a/16, 462a/08, 462a/10, 462a/12, 463a/04, 463b/16, 466b/06, 466b/08, 466b/11, 467b/08, 467b/11, 468a/04, 469b/09, 471b/13, 472a/10, 472a/16, 472b/02, 472b/06, 473a/02, 476b/08, 476b/10, 477a/02, 477a/05, 477b/02, 477b/03, 477b/05, 477b/17, 478a/04, 478a/15, 478b/10, 478b/17, 479a/14, 479b/15, 480a/03, 480a/09, 480a/11, 480b/02, 480b/06, 480b/08, 481b/03, 481b/07, 481b/16,

482b/07, 482b/10, 482b/17, 483b/01, 484b/04, 484b/10, 485b/12, 486b/08, 486b/16, 487b/10, 488a/11, 488b/03, 489a/09, 489a/11, 490a/02, 490b/11, 490b/15, 492a/09, 493a/01, 493a/11, 493b/04, 494b/06, 494b/09, 495a/02, 495a/13, 495a/13, 495b/02, 495b/05, 495b/14, 495b/16, 496a/04, 496a/12, 496a/17, 498b/17, 499a/17, 499b/05, 499b/16, 500a/02, 500a/09, 500b/14, 502b/06, 503a/14, 503b/11, 504a/05, 504a/12, 504a/15, 504b/12, 504b/14, 505b/17, 506b/08, 507a/01, 507b/09, 508b/03, 509a/13, 509a/15, 510a/09, 510b/01, 510b/16, 511b/05, 511b/07, 512b/13, 513a/01, 513a/08, 513a/13, 514a/02, 514b/02, 514b/03, 514b/04, 514b/16, 515a/12, 515b/03, 515b/04, 515b/10, 515b/14, 516a/16, 517a/10, 517a/12, 517b/01, 517b/08, 518b/08, 518b/12, 518b/14, 519b/06, 519b/09, 519b/11

d.-ıp durur 351a/06, 355a/17, 357b/16, 358b/02, 361a/02, 384b/06, 385b/13, 387b/07, 398b/08, 400b/10, 400b/13, 402b/09, 403a/17, 403b/04, 404a/03, 423a/11, 426a/04, 432b/15, 438b/08, 438b/11, 440b/01, 441a/01, 441a/12, 443a/05, 443a/11, 454b/04, 455b/14, 457b/06, 459a/07, 459b/16, 463a/08, 481b/10, 483a/02, 484b/16, 494b/11, 498a/08, 501a/07, 503b/05, 505a/06, 506a/14, 507a/08, 509b/17, 518b/15, 519a/07, 519b/07, 520b/15

d.-ıp durur érdi 341a/06, 342a/14, 344b/04, 353b/16, 371b/11, 387a/01, 387a/05, 387a/12, 399b/09, 403b/15, 410a/04, 410a/11, 457b/10, 460a/03, 481a/14, 488b/06, 492a/15

d.-ıp durur érdiler 380a/06, 387b/01, 434b/17, 490b/08, 490b/09

d.-ıp durur érdüm 350a/17

d.-ıp dururlar 337a/06, 348a/02, 357a/10, 358a/14, 359a/11, 359b/12, 359b/16, 360a/02, 360b/10, 360b/13, 385a/10, 387b/12, 395b/03, 399a/11, 400a/15, 401a/04, 405b/05, 405b/09, 408b/05, 408b/09, 411b/08, 411b/16, 420b/11, 420b/15, 422b/16, 423a/06, 423a/17, 429a/05, 429a/14, 434b/12, 435a/02, 436a/13, 436b/17, 437a/06, 438b/04, 440a/14, 440a/16, 440b/13, 440b/15, 441a/05, 441b/13, 444a/02, 442a/12, 445a/16, 445b/06, 446b/07, 446b/08, 446b/10, 446b/16, 447a/14, 448a/17, 448b/05, 448b/09, 450a/11, 450a/12, 452b/04, 452b/04, 452b/06, 453a/03, 453a/10, 453a/14, 454b/10, 454b/12, 455a/14, 455a/16, 455b/08, 456a/10, 456a/12, 456a/14, 456b/06, 456b/17, 457b/14, 458b/03, 458b/01, 458b/07, 459a/11, 459b/10, 462a/06, 463b/06, 463b/12, 466b/17, 467a/01, 467b/14, 470a/03, 471a/17, 471b/11, 472a/01, 472a/03, 472b/12, 473a/04, 473a/06, 474a/03, 475a/01, 477b/06, 477b/08, 477b/10, 478a/02, 479a/02, 479a/04, 479b/13, 479b/16, 480a/14,

480b/13, 481a/13, 485b/02, 485b/11, 486b/14, 487a/15, 488a/02, 488a/12, 488b/01, 489a/06, 489b/02, 491a/06, 492b/06, 493b/10, 494a/02, 495a/10, 495b/07, 495b/08, 496a/05, 499b/03, 500b/03, 502a/02, 502a/11, 502a/17, 503b/03, 505b/12, 506b/14, 508a/09, 513a/03, 513a/16, 513b/06, 514a/13, 514a/14, 514a/17, 514b/08, 515a/09, 515a/15, 515b/11, 515b/13, 515b/16, 517a/09, 517b/09, 517b/11, 518b/06, 519a/02

d.-ipdür (dur- yardımcı fiilin üçüncü şahıs çekiminin son hecesi düşmüştür) 391b/07

d.-mağusı durur 467a/03, 487a/13

d.-mamış durur 456a/10

d.-mamış durur érdi 399a/02

d.-mas durur érdi 353b/14, 394b/06, 394b/07, 522b/01

d.-mas durur érdiler 372b/01

d.-may durur érdi 352b/05, 369a/01, 389b/10

d.-may dururlar 483a/04

d.-mek durur érdi 522a/13

d.-meki durur 504b/03

d.-mekleri durur 455a/05

d.-memiş durur érdi 390a/17

d.-mes durur 466a/11

d.-mes durur érdi 371b/01, 393b/04, 503b/02, 522b/02

d.-mes dururlar érdiler 344a/06

d.-mey durur 443a/12

d.-mey durur érdi 388a/02, 497a/17

d.-mış durur 354a/13, 355b/03, 365a/08, 378a/13, 380b/04, 381b/13, 390b/01, 424b/17, 436a/11, 463a/14, 467b/05, 485b/08, 487a/11, 503b/08, 510b/12, 521b/13

d.-mış durur érdi 406a/02, 409b/08, 412a/01, 445a/03, 445b/17, 450a/15, 457b/08, 472b/05, 497b/10, 498b/12, 509b/15, 511b/09

d.-mış durur érdiler 368b/12, 369b/17, 436a/15, 436b/09, 458a/04, 477a/04, 493a/13, 506b/17, 508a/13, 513a/12, 513b/01

d.-mış durur érken 450a/03

d.-mış durur érkenler 411b/04, 447b/14, 482b/13

d.-mış dururlar 357a/11, 463b/05, 475b/05, 484a/13, 493a/07, 494b/04, 511b/03

d.-miş durur 378a/11, 480a/06

d.-miş durur érdi 383b/07, 410a/02, 412a/10, 438b/02, 440a/15, 448a/15, 464b/04, 478b/13, 498a/09, 504a/07, 510a/05, 511b/11

d.-miş durur érdiler 369a/12, 380a/17, 385a/04, 408b/02, 427a/05, 432a/03, 458b/13, 459b/04, 463b/11, 488a/10, 493b/13, 496a/02, 498b/06

d.-miş durur érken 450b/15

d.-p durur 389b/01, 467a/10, 479a/12, 521a/16

d.-p dururlar 385a/02, 423a/05, 423a/09, 437b/01, 440a/06, 464a/07,

485a/08, 493b/14, 500a/05, 504a/09, 518b/17, 519a/01

d.-p durur érdi 478b/11

d.-up dururlar 349a/02, 356b/10, 469b/14, 478b/04, 481b/09, 514b/14

d.-updur (dur- yardımcı fiilin üçüncü şahıs çekiminin son hecesi düşmüştür) 388b/11

d.-updurlar (dur- yardımcı fiilin üçüncü şahıs çekiminin son hecesi düşmüştür) 471b/08, 482b/11

d.-up durur 339a/09, 340b/08, 342a/01, 344b/07, 344b/14, 346a/12, 347a/02, 347b/06, 348a/11, 350a/08, 354b/06, 354b/10, 360a/06, 360b/08, 364a/09, 368a/13, 368a/16, 372a/13, 375b/02, 376b/09, 377b/06, 378a/14, 379a/14, 379b/04, 380a/07, 380b/06, 382b/02, 382b/08, 383b/09, 384b/15, 394b/07, 394b/08, 394b/08, 396b/14, 398b/01, 400b/03, 402b/04, 403a/12, 405a/05, 405a/05, 409b/11, 412a/03, 412b/08, 421b/07, 422b/06, 422b/09, 422b/10, 430b/14, 432b/15, 434b/16, 441b/05, 442a/16, 447b/05, 448a/16, 457a/16, 457b/06, 458a/01, 459a/14, 461a/01, 462b/14, 462b/14, 463a/13, 463a/15, 463b/13, 464a/16, 469b/03, 470a/04, 471b/01, 473b/12, 475a/06, 476b/17, 478b/09, 479a/08, 479b/01, 482b/05, 483a/05, 484a/01, 484a/15, 484b/11, 485a/02, 485a/10, 485b/17, 486a/12, 487a/05, 487b/05, 487b/11, 488a/10, 491b/08, 492a/11, 493a/05, 496b/16, 496b/17, 497a/12, 497a/13, 498b/04, 498b/14, 499b/10, 500b/15, 501b/16, 502a/16, 503b/14, 508a/02, 509a/01, 510a/16, 510b/13, 513b/17, 516a/04, 521a/14

d.-up durur érdi 342b/13, 345a/07, 352a/05, 354a/16, 354a/17, 354b/11, 355a/13, 358b/02, 359a/08, 361a/10, 368a/10, 369b/14, 370b/02, 372b/14, 375a/12, 375a/15, 377b/09, 383b/17, 386b/08, 387a/08, 398a/08, 400b/05, 421b/09, 449a/13, 457b/05, 466b/13, 489b/05, 495b/06, 498a/13

d.-up durur érdiler 336b/12, 337b/16, 360b/14, 368b/14, 370a/02, 370a/16, 388a/01, 404a/16, 420a/09, 453b/01, 456b/11, 492b/02, 492b/14

d.-up dururlar 337a/16, 339b/09, 340a/17, 341a/04, 341a/08, 342a/04, 344b/08, 345b/15, 346b/15, 348b/03, 348b/07, 348b/11, 349b/08, 349b/10, 350a/05, 351b/09, 353b/12, 354b/14, 355a/11, 357a/01, 357a/06, 357b/06, 358b/04, 359a/01, 359a/13, 359b/08, 359b/10, 360a/11, 369a/08, 369b/06, 369b/08, 370a/08, 370b/16, 371a/14, 377a/15, 378a/04, 378b/02, 378b/15, 380a/11, 381b/01, 382a/02, 383b/08, 383b/13, 384b/07, 384b/08, 394b/14, 396a/05, 396a/06, 397b/11, 397b/15, 398a/11, 399a/09, 399a/14, 399b/02, 399b/07, 400a/08, 400b/07, 400b/17, 404a/08, 404a/16, 405a/09, 405a/12, 405b/15, 406a/07, 406b/11, 407a/02,

407b/10, 408a/02, 408b/12, 409b/06, 412a/01, 412b/05, 420a/15, 420b/10, 421b/04, 421b/08, 421b/11, 422a/15, 422b/04, 422b/05, 423a/03, 424a/08, 424b/07, 424b/10, 424b/13, 425a/03, 425a/05, 425b/05, 426b/04, 427a/09, 427a/12, 427a/17, 427b/12, 428a/05, 428a/08, 428b/01, 429a/07, 431a/16, 431b/09, 431b/14, 431b/15, 431b/17, 434a/12, 434b/10, 434b/13, 435a/11, 436b/01, 436b/05, 438b/06, 438b/17, 440b/12, 441b/09, 442a/17, 442b/06, 443b/02, 444b/13, 444b/16, 445a/11, 447a/06, 447a/15, 448a/03, 450b/05, 450b/09, 452a/09, 454a/02, 454a/08, 454a/13, 454b/03, 454b/14, 455a/01, 455b/06, 456b/02, 456b/12, 457a/01, 458a/08, 458a/12, 458a/16, 458b/14, 459b/07, 460a/10, 461b/06, 463a/06, 463b/08, 463b/10, 464a/01, 464a/13, 464b/14, 466a/14, 466b/10, 468b/04, 469a/03, 469b/11, 470b/04, 470b/07, 470b/14, 471a/14, 471a/16, 471b/03, 471b/14, 471b/17, 472a/12, 473a/03, 473a/13, 473a/14, 473b/10, 473b/13, 473b/15, 473b/17, 474a/02, 474b/11, 474b/14, 475a/17, 476b/06, 477a/01, 477a/06, 477b/16, 478a/04, 478a/07, 478b/08, 479a/02, 479a/09, 479b/08, 479b/12, 480a/01, 480a/04, 480a/16, 480b/15, 481b/01, 481b/15, 482a/07, 482a/14, 482a/15, 482b/12, 483b/14, 484a/04, 484a/17, 485a/04, 485b/02, 485b/06, 485b/13, 486a/17, 486b/01, 486b/11, 486b/17, 487b/03, 488a/07, 488a/11, 488b/17, 489a/09, 489b/07, 489b/14, 490a/08, 490a/10, 491a/07, 491a/15, 491b/01, 492a/10, 492a/17, 493a/15, 493a/17, 493b/03, 494a/01, 495a/12, 495a/17, 496a/03, 496a/09, 496b/05, 496b/07, 497b/15, 499b/17, 500a/02, 500a/04, 500a/11, 500b/08, 501a/01, 501a/13, 502b/05, 503a/03, 503b/04, 503b/07, 504b/02, 504b/10, 505b/03, 506a/13, 506b/13, 506b/16, 507b/12, 508a/03, 508a/04, 508a/08, 508b/02, 509b/02, 510b/09, 511a/01, 511a/11, 511b/06, 511b/12, 513b/14, 514a/13, 514a/17, 514b/17, 515a/13, 516b/01, 516b/13, 517b/03, 517b/12, 518b/15, 519a/09, 519a/12, 520a/04

d.-up dururlar érdi 349b/16, 399b/14

d.-up dururmız 353b/02

d.-up turup dururlar 341a/05

d.-up durur érdi 355a/07, 407a/01, 478b/11, 482b/03, 515b/12, 522b/03

d.-ur érken durur 398b/15

d.-ur érmiş durur 509a/03

d.-üp durur 336b/17, 337a/17, 340a/07, 343a/02, 344b/11, 346a/13, 346b/04, 349a/13, 352a/02, 359b/06, 360a/02, 361a/01, 361b/07, 365a/16, 372a/08, 372b/16, 376a/16, 378b/07, 379a/13, 379b/02, 380a/09, 381a/13, 382b/09, 384b/02, 384b/17, 385b/11, 398b/17, 400a/01, 400a/05, 402b/06, 403b/06, 408a/06, 409a/17, 412b/13, 424a/08, 424a/16, 424b/10, 424b/16, 432a/11,

432b/13, 436a/12, 445b/03, 447b/04, 448a/05, 462a/16, 462b/16, 467b/01, 475a/10, 479a/11, 483a/11, 485a/14, 487a/17, 489b/01, 497a/01, 497b/06, 505a/11, 505b/15, 506a/11, 507a/11, 507b/17, 510a/01, 511a/03, 513a/05, 516b/04, 517a/14, 518b/03, 522a/10

d.-üp durur érdi 354a/13, 358b/16, 361a/07, 368a/05, 386b/07, 386b/10, 386b/11, 410a/08, 439a/07, 463b/13, 478b/14, 522a/16

d.-üp durur érdiler 356a/08, 357a/08, 399b/16, 487a/03, 492b/17, 515a/10

d.-üp dururlar 340a/09, 342a/08, 343b/11, 343b/13, 344b/05, 345a/09, 345b/10, 345b/12, 347a/06, 347b/16, 348a/05, 348b/13, 349a/17, 349b/03, 349b/05, 352b/01, 354a/08, 355a/08, 355b/17, 356a/03, 357a/15, 357b/01, 357b/04, 358b/09, 358b/11, 359a/14, 359b/04, 369a/06, 369b/07, 372a/11, 372b/02, 374b/09, 375b/10, 375b/17, 376a/05, 376a/11, 377a/09, 377a/13, 377a/17, 377b/02, 378a/15, 380a/16, 381a/02, 381b/08, 381b/14, 382a/09, 382b/09, 382b/13, 384b/04, 396a/03, 397b/11, 398b/11, 398b/15, 399a/16, 401a/13, 402b/03, 402b/12, 402b/14, 403b/17, 404a/02, 404a/04, 405b/02, 406a/10, 406a/12, 406a/14, 406a/17, 406b/02, 406b/04, 406b/05, 406b/16, 407a/10, 407a/15, 407b/17, 408a/07, 408a/14, 408b/03, 408b/10, 408b/13, 409a/04, 409a/06, 409b/01, 409b/14, 412a/17, 412b/06, 420a/06, 420a/07, 420b/13, 420b/17, 422a/02, 422a/09, 422a/14, 422b/07, 423a/15, 424a/05, 424a/15, 424b/08, 425a/15, 425b/11, 426a/02, 426b/13, 426b/17, 427b/14, 428a/03, 428b/16, 429a/03, 429a/04, 429a/16, 429a/17, 430a/11, 431a/14, 431b/16, 432a/15, 432b/09, 432b/16, 432b/17, 433a/04, 433b/08, 434b/05, 434b/08, 434b/10, 435a/04, 435a/06, 435a/08, 436a/16, 436b/15, 437a/02, 438b/14, 439a/16, 439b/01, 439b/05, 440b/07, 440b/10, 440b/11, 441a/06, 441a/07, 441b/02, 442a/03, 443b/07, 444b/17, 445b/07, 446a/01, 446a/02, 446b/14, 447b/01, 447b/03, 447b/06, 447b/07, 448a/09, 449b/01, 450a/03, 450a/07, 450b/12, 452b/07, 453a/06, 453a/11, 453b/05, 453b/17, 454a/17, 454b/07, 454b/08, 455b/02, 455b/05, 455b/09, 455b/12, 456b/14, 456b/15, 457b/03, 458a/06, 461a/13, 462a/02, 462a/04, 462b/07, 462b/13, 463b/01, 463b/17, 464a/03, 464a/12, 464b/01, 464b/03, 465a/06, 465a/13, 465a/17, 466a/16, 466b/08, 468a/09, 468a/10, 468b/14, 469b/02, 470a/06, 470a/14, 470a/16, 470b/01, 470b/07, 470b/11, 470b/15, 470b/16, 471a/05, 471a/07, 471a/17, 472a/11, 473a/12, 473b/11, 474a/10, 474a/11, 474b/05, 474b/16, 475a/03, 476b/04, 477a/17, 477b/11, 477b/12, 477b/15, 478a/06, 478a/17, 478b/15, 479b/11, 480a/04, 480a/04,

480a/05, 480a/17, 480b/04, 480b/11, 480b/15, 481a/16, 481b/06, 482a/01, 484b/07, 484b/13, 485a/02, 485b/03, 486a/13, 487b/02, 487b/09, 488a/09, 488b/11, 489b/03, 489b/16, 490a/05, 490a/16, 490b/01, 491a/03, 491a/04, 491a/09, 491a/16, 492a/06, 492b/08, 492b/12, 493a/10, 493b/08, 494b/10, 494b/16, 495a/05, 495a/08, 495a/16, 496a/10, 496b/03, 496b/06, 496b/06, 497a/11, 497a/14, 497b/07, 497b/14, 499b/02, 499b/04, 500a/08, 500a/10, 500b/04, 500b/17, 501a/05, 502a/01, 502a/07, 502b/10, 502b/13, 502b/17, 503a/14, 503a/16, 503a/17, 503b/12, 504b/01, 507b/01, 507b/08, 507b/15, 508b/05, 510a/12, 511a/02, 511a/07, 511b/01, 512b/14, 512b/14, 513a/04, 513b/07, 513b/09, 514a/16, 514b/01, 514b/12, 515a/02, 515a/05, 515a/11, 515a/16, 515b/12, 516a/10, 516a/12, 516a/15, 516b/03, 517a/05, 517a/06, 517b/03, 518b/09, 518b/17, 519a/04, 519a/08, 521b/01, 522a/14

d.-ür érmiş durur 514b/07

d.-y durur érdi 352a/08, 497b/11 [=1575]

d.-bara dur- 454a/11

d.-bola dur 381b/06

d.-kéle dur- 427b/11

d.-kıla dur- 483b/10

d.-kire dur- 339a/03

d.-kirgüze dur- 482b/02

d.-koya dur- 475b/14, 482b/03

d.-körgüze dur- 380a/14

d.-öte dur- 458a/14

d.-öte dur- 484a/14

d.-tuta dur- 434a/03, 446b/06

d.-ura dur- 513a/11

d.-yéte dur- 395a/16

d.-yétküre dur- 433b/16, 509b/09 [=17]

d.-ġan 339a/03, 427b/11, 513a/11

d.-ur 433b/16, 458a/14, 475b/14, 482b/02, 483b/10, 509b/09

d.-ur érdi 454a/11, 482b/03, 484a/14

d.-ur érdiler 434a/03

d.-urlar 380a/14, 395a/16

d.-urmız 446b/06 [=16]

dur (Ar. > durr) İnci.

d.-ı bām **(durr-ı)** 365b/05

d.-ı meknūn (durr-ı) 396b/02

d.-ı pāk (durr-ı) 501a/15

d.-ı sīr-āb (durr-ı) 396b/17

d.-ı söz (durr-ı) 394b/17

d.+ı (durrı) 397a/01

d.+ıdın (durrı) 373b/05

d.+ın (durrı) 499a/07

d.+ların (durrı) 504b/07 [=9]

dūr-bīn Far. Uzağı gören, ileriyi gören.

d.+nıñ (ħurd-ı dūr-bīn) 353a/17 [=1]

durc Ar. Kutu, mücevher kutusu.

d.-ı aśālat 501a/15

d.-ı Øıffat 439a/13

d.+ınıñ 392b/05

[=3]

Durdı Murād Bahādur k.a. Ħācam Şukur'un obasından geçip Anu havalisine varır ve AhalTekesinin kırk develik kervanına saldırır ve bütün kervandakileri kılıçtan geçirir. Savaşçı bir askerdir.

D. 452a/17

[=1]

Durdı Murād Yüz Başı k.a. Buhara akınına katılan askerler arasında adı geçmektedir.

D. 481a/11

[=1]

durrān Far. Yırtıcı.

d. (babr-ı durrān) 502b/16

d. yañlıġ (hızabr-ı durrān) 446a/06

[=2]

durrāt Ar. İnciler.

d. u ḳatarāt 474b/08

[=1]

durūd-żarb Esenlik teması, etkisi.

d.+ı bile 507b/09

[=1]

duruḫşān Far. Parlak.

d. (ḫūrşīd-ı duruḫşān) 469b/11

d.+ın (ḳubba-ı duruḫşan) 477b/02, 487b/14, 507a/06

d.+ın (lamŐa-ı duruḫşān) 469b/12

d.+ın (mahça-ı duruhşan) 446a/15, 478b/06

d.+ın (mahça-yı duruḫşan) 449a/01

d.+ın (muhayya-ı duruḫşan) 461a/11

d. kibi (nucūm-ı duruḫşan) 394a/01

[=10]

duruḫşanda Far. Işıklı, nurlu, parıldayan.

d. (kevkebe-i duruḫşanda-ı dāmanavār) 338a/16

d. gevheri 392b/06

[=2]

duruḫşānī Far. Parlaklığa ait.

d. (ḳubba-ı duruḫşānī) 521b/11

[=1]

Durun y.a. Sunça kalesine, Mehin, Arçman Bami Burma mahallerinin yakınındadır. Sunbar deryası kenarında bulunur.

d. 449b/15, 451b/05

D.+da 419a/10

D.+dın 419b/04

D.+ġa 415a/06, 445b/09, 447a/05

[=7]

duş-nām Far. Sövme, sövüp sayma.

d. bol- (faĥş ve duş-nām) 522a/17

[=1]

duşman Far. İyi duygular beslemeyen, kötülük yapmak için fırsat kollayan kimse, hasım, adû.

d. 344b/12, 345b/08, 363b/15, 410b/11, 467a/07, 468a/08, 475a/08, 478b/14, 479a/15, 493a/10, 496a/08, 497b/06, 515a/15, 516b/03

d. (top-ı duşman) 475b/11, 489a/10

d.+ġa 380b/02, 435b/08, 470a/09

d.+ı 340a/13

d.-ı ḳadīm 359a/09, 487a/08

d.+ıġa 470a/10

d.+ın 383b/03

d.+larıñ 367b/11
d.+larıñnı 367a/14
d.+nıñ 381b/06, 495a/08
[=28]
duşman-keş Far. Düşman çeken.
d. (ḥayl-ı duşman-keş) 473a/08
[=1]
duşman-köb Far. Düşman vuran.
d. top 493a/10
d. (top-ı duşman-köb) 475b/11
d.+lerni (top-ı duşman-köb) 507a/13
d.+ni (top-ı duşman-köb) 489a/10
[=4]
duşman-şikār Far. Düşman avcısı.
d. (Ĥażrat-ı ḥıdīv-ı kāmkār-ı duşman-şikār) 336b/03, 358b/09, 380b/02, 384a/02
d. (sulṭān-ı kāmkār u ḥāḳān-ı duşman-şikār) 499a/08
d. 345b/15
d. bile (şucaÓā-yı duşman-şikār) 339b/16
[=7]
duşmanlıḳ Düşman olma durumu, düşmanca davranma.
d. bile (ḥ(v)āh-ı duşmanlıḳ) 483a/16
[=1]
duşnām-andūz Far. Düşmanlık dolu.
d. bile (ṭaÓna-ı duşnām-andūz) 341b/02
[=1]
duşvār Far. Güç, zor.
d. durur érdi (mumtanıÓ ve duşvār) 489a/04
[=1]
dūzaḫ Far. Cehennem.
d. ol- (ātaş-gah-ı dūzaḫ) 479b/03
d. vādīsı 450a/06
[=2]
dūzaḫ-nışāna Cehenneme yerleşen.
d. (top-ḫāna-ı dūzaḫ-nışāna) 422a/10, 493a/12
[=2]
düldül Ar. Peygamber Efendimizin Hz. Ali'ye verdiği katırın adı.
d. (barı tāzī u barı düldül nıjād) 397a/09
[=1]

E

efgen Far. **Atma, fırlatma.**
e. (şīr-efgen-i bīşa-ı kārzār) 343b/15
[=1]
efgendelikYıkılma, devrilme.
e.+din 420b/08
[=1]
eflāk Ar. Felekler, gökler.
e.+dın 436a/06
e.+dın (avc-ı eflāk) 396a/05, 424b/13, 500a/11
e.+dın (burūc-ı eflāk) 407b/17
e.+dın (źırva-ı eflāk) 483b/14
e.+ġa 390a/11, 502b/02
e.+ġa (avc-ı eflāk) 503a/12
e.+ga yétkür- (avc-ı eflāk) 500b/17
e. u cahān 523a/07
[=11]

eger Far. Şart anlamını güçlendirmek için şart cümlelerinin başına getirilir.
e. 338b/08, 347a/07, 353b/02, 363a/13, 365a/17, 369a/16, 374b/15, 376a/07, 378a/08, 396a/16, 397a/02, 399a/06, 404a/08, 405b/09, 405b/11, 405b/12, 417a/05, 417b/02, 417b/06, 418a/14, 418a/15, 418b/12, 419a/12, 420b/10, 441b/09, 441b/11, 450a/09, 458b/14, 467a/08, 478b/13, 487a/06, 496a/06, 496a/07, 512b/01, 518a/17, 520b/06, 520b/08, 520b/10, 520b/13, 522b/05 [=40]
egerçi Far. Her ne kadar, ise de.
e. 341a/12, 346b/11, 347a/15, 353a/09, 385b/12, 388a/01, 390b/12, 415b/07 [=8]
ehl Ar. Bir yerin, bir halkın topluluğundan olanlar.
e.+ige (cahān ehli) 396a/12 [=1]
ekābır Ar. Rütbece büyük olanlar, devlet ricali.
e. 355b/16, 391b/15, 397a/09, 397a/13, 406a/05, 433a/12, 490a/08
e. (ekŝer-i ekābır u aǾāżım) 350a/13
e. (umarā-yı Ǿıžām u ekābır) 382b/11
e. (Ǿumdatu'l-ekābır) 337a/07
e. (umarā u ekābır) 504b/14
e.+ġa 354b/09
e.+ı 353a/08, 357a/12, 399b/09, 421a/04, 421b/17, 438b/04, 438b/10, 442a/16, 448a/04, 467b/14, 510b/04
e.-ı Aral 367b/17
e.+ı bile 373a/02, 384b/04, 410a/16, 414b/16, 423b/13, 459a/13
e.+ıdurlar 417b/04
e.+ı śāĥıb-ıḳtıdār 396b/10
e.-ı sıpāh 399a/01, 434b/03
e.+ıdın 336b/12, 341b/11, 344a/10, 357b/12, 387a/13, 417b/10, 421a/10, 425b/03, 427a/08, 428a/09, 431b/03, 440b/14, 446a/14, 451b/03, 452b/08, 463a/03, 463b/09, 464b/06, 467b/07, 469b/07, 479b/15, 481a/13, 485a/17, 492b/09, 498a/03
e.+ıdın bile 458a/17
e.+ıdın durur 356b/03, 464a/17
e.+ıdın durur érdi 343a/04
e.+ıdın dururlar 387a/17
e.+ın 360a/15, 419a/06
e.+ını 455b/07
e.+ınıñ 356a/04
e.+lar 394b/13
e.+nıñ 434b/14
e. u aǾāžım 394b/11, 403b/03
e. u ahālī 495b/12
e. u aşrāf 439a/11
e. u maǾārıf 356a/01
e. u nām-dār 444a/01
e. u umarā 395a/01, 490a/14
e. u ekārım 402a/16
e. u muǾtabar 405b/13 [=80]
ekābır-zāda Ekabir oğlu.
e.+larıdın 338b/10, 341b/12, 361a/08 [=3]

ekārım Ar. Çok kerim, çok cömert ve eli açık olanlar.
e. (ḳudvatu'l-ekārım) 455a/07
e. (maḳṡadu'l-ekārım) 377a/01
e. (marcıÓu'l-ekārım) 484b/08
e.+ıġa (ekābır u ekārım) 402a/16
[=4]
ekber Ar. Daha (en, pek) büyük
e. (dārā-yı ekber) 363b/09
[=1]
ekberu'l-küberā Ar. Uluların en büyüğü
e. 488b/12
[=1]
ekl Ar. Yeme, yiyecek yeme; yenilme.
e.+de 351b/16
e. u şurb 351b/17, 395a/13, 396b/11
[=4]
ekmel Ar. Daha kamil, pek mükemmel.
e. bil- 502b/15
e.+i 388b/07
[=2]
ekmelu'l-fużalā Ar. Fazılların en kamili.
e. 385b/08
[=1]
ekmelu'l-urafā Ar. Ariflerin en kamili.
e. 350a/01
[=1]
eknāf Ar. Yanlar, taraflar.
e. (aṭrāf u eknāfın) 513a/01
e.+daġı (aṭrāf u eknāf) 463a/09
e.+ġa (aṭrāf u eknāf) 454a/09
e.+ın (aṭrāf u eknāf) 479a/01, 508b/02
e.+ını (aṭrāf u eknāf) 504b/04
[=6]
ekŝer Ar. En çok.
e. 340b/03, 343a/17, 343b/06, 345a/06, 353b/16, 371a/17, 379b/04, 405a/06, 424b/06, 428b/11, 429b/04, 431b/14, 434b/12, 439b/08, 494a/07, 509a/17, 509b/15, 522b/01
e. ayyām 342a/12
e.-i ekābır u aÓāżım 350a/13
e.+ide 508a/16
e.+in 449a/16, 503b/03
e.+iniñ 413b/04, 496a/08
[=25]
ekŝerī Ar. Çok defa, çoğu.
e. 342b/06, 397b/01, 433b/13, 450b/03, 455a/15, 456a/02, 460a/15, 473a/01, 480a/02, 480a/13, 497b/13
[=11]
el- (Ar. harf-i târif) İsimleri mârife yapan (belirli duruma getiren) bir ön ektir (başına geldiği kelimelerin ilk harfi hurûf-ı şemsiyeden biri ise er-, en-, es-, eş- gibi şekiller alır).
e.-Óafvu Óında'l-ḳudrat min Óuluvvi'l-hımmat"Kudretlinin indinde afvetmek himmetinin yüceliğindendir". 502a/10
e.-fırār mimmā lā-yuṭāḳu min süneni'l-mürselīn "Peygamberlerin yolundan güç yetiremeyenlerin firarıdır". 496a/04
e.-Ĥaḳḳu yaÓlū ve lā-yuÓlā "Hak üstündür, onun (doğruluğunun) üzerine bir şey yoktur". 456b/15
e.-Ĥamdu-li'llāhi ve'l-minne "Hamd ve şükür Allah'adır". 483a/05

e-umūru marhūnatun bi-evḳātihā "İşler vakti gelince ortaya çıkar, o zamana dek rehinlidir (her şey vakti gelince olgunlaşır, belirginleşir)". 347a/17, 467a/13

[=6]

emced Ar. Çok (daha, en pek) Şerefli, Şeref ve şan sahibi.

e. u aşraf 358a/06

[=1]

emīr Ar. Emir, bey.

e.-i śadāḳat-maǿāb 439a/17

[=1]

emr Ar. Buyruk, iş.

e.+ige 395b/16

[=1]

en- (Ar. harf-i târif el-) bk. el

e.-nāsu Ǿalā-dīn-ı mülūkihim "İnsanlar yöneticilerinin, meliklerinin dini üzeredir". 372a/09

[=1]

endek Ar. Az, pek az.

e. 338b/14, 399b/06, 401b/12, 421b/05, 434a/10, 447a/09, 474b/07, 483b/05, 494b/11, 519b/08

[=10]

Engerik y.a. Sagça kuduku mahalline yakın bir bölgede bulunur.

E.+de 458a/01

[=1]

engüşt Far. Parmak.

e.-ı taĥayyur 372a/09

[=1]

engüşt-numā Far. Parmakla gösterilen.

e. durur érdi 439a/04, 492b/15

e. durur érdiler 356a/02

e. érdi 401b/16

e. durur érdiler (mūmā-ılayh ve engüşt-numā) 410b/01

[=5]

enkiĥa Ar. Nikahlar

e. (taǾaddud-ı enkiĥa) 373a/09

[=1]

er- (Ar. harf-i târif el-) bk. el

e. ruǿyā'ś-śālıĥa "Salih, hayırlı rüya" 380b/06

[=1]

Ereng ḳırı y.a. Harezm'in kuzey batısında ve Aral Gölü'nun doğusunda bulunan Mankışlak yarımadasının daha doğusunda bulunan düzlüktür. Düzlüğün diğer adı Üst Yurt olarak da bilinir. Bu düzlük denizden 190 metre yüksekte olup tamamen susuz, geneli, çıplak ve çorak bir arazidir. Ereng kırı doğu tarafında Kayrı kenarı ile komşu bir bölgedir. Krş. Erengni ḳırı.

E. 408a/13

[=1]

Erengni ḳırı y.a. bk. Ereng ḳırı.

E. 348b/10

[=1]

erg İç kale, hakanın ve memurların dairesi.

e. Ĥıśārı 372a/04

[=1]

erkān Ar. 1. İleri gelenler, önde olanlar.

e. 465a/10, 489a/12

e.-ı davlat 351a/16, 406b/11, 433a/08, 448b/14, 457a/13, 463a/15, 476b/16, 485a/15, 495a/06, 503b/03
[=12]
2. Esaslar, rüknler
e. (hādım-ı erkānu'l-bıdǾatu'ž-žullām) 475b/17
e. (muşayyad-ı erkān-ı maǾdalat u kāmkārlıġ) 449b/06
e.+ıġa 384b/14, 394a/16, 483b/04
e.+ın 358a/03
[=6]
eś- (Ar. harf-i târif el-) bk. el
e. śabr u mıftāĥu'l-farac"Sabır kurtuluşun anahtarıdır"467a/12
[=1]
eŝer Ar. İz, alamet, nişan.
e.+ge 342b/03
[=1]
esīr Ar. Tutsak.
e. 352b/13, 357b/17, 489b/06, 503a/05, 514b/10
e. al- (māl ve esīr) 374b/08, 488a/11
e. al- (olca ve esīr) 479a/01
e. bol- (şahīd ve esīr) 359a/13
e. ét- (ġārat u tārāc u esīr) 359b/17
e. ét- (ķatl u esīr) 381a/11
e. ét- (olca ve esīr) 454a/16
e. ķıl- (olca ve esīr) 380b/17
e. bol- 356b/03, 369a/03, 382b/08, 383b/10, 384a/16, 442b/17, 471b/17
e. édi 356b/10
e. ét- 411b/01
e.-i asbāb u amvāl 427a/01
e.-i sar-panca-ı taķdīr bol- 421b/07, 444a/13
e.-i sar-panca-ı taķdīr ķıl- 350b/13, 368b/11
e.-i şikenc ķıl- 342a/09
e. ķıl- 383b/13, 411a/09, 425b/10, 433a/15, 438b/03, 451b/02, 492b/11, 494b/16
e.+ler 382b/05
e.+ler (māl u esīr) 375b/03
e.+leri 469b/16
e.+lerni 415a/09, 419b/06, 479a/03
e.+lerni dağı 357b/17
e.+lerniñ 468a/01, 503b/02
e. māl u mavāşī 480b/13
e.+nı (yigirme otuz esīr) 386b/06
e.-i Teke 369a/03
e. ol- 503a/11
e. u band 356b/10
e. u ķatl ķıl- 374a/12
e. u tārāc ķıl- 381a/17
e. ve bendelik 352b/06
e. ve katīl ét- 411b/01
e. ve olca ķıl- 429b/01
[=58]
esrük Sarhoş
e. 435a/17
[=1]
eşk Far. Gözyaşı.
e.+ler 511a/15
e.-i ĥasrat bol- 494a/08
[=1]
etek Dağ, tepe gibi yüksekliği olan şeylerin aşağı kısmı.

e.+din kél- 495a/17

[=1]

etrāk Ar. Türkler.

e. (leşker-i etrāk) 362b/17

[=1]

evreng Far. Taht, şan, şeref.

e. ét- (reşk-i evreng-i sıpıhr) 385b/02

e.-i davlat üzre 360b/01

[=2]

ey Hitap edilen kimsenin dikkatini çekmek veya anlamı güçlendirmek için kullanılır (ünlem).

e. 346b/15, 366a/10

[=2]

eyle (< Eski Türk. ayla) O şekilde, o biçimde, o tarzda. Krş. öyle.

e. 394b/01, 507b/04

e. ki 476b/11, 476b/13

e. kim 367b/15, 523a/15

[=6]

eyle- "Etmek, yapmak" anlamında yardımcı fiil.

e.- () 364b/09, 372b/10, 372b/11, 390a/11, 390a/13, 391b/17, 391b/17, 474a/12, 478a/17, 501b/09

e.-ben 337a/12, 344a/16, 363a/10, 363a/16, 364a/07, 364b/07, 366b/13, 367b/02, 367b/16, 367b/17, 386a/09, 393b/15, 394a/17, 435a/12, 435b/11, 435b/11, 438a/11, 474a/11, 498a/06, 506b/05, 522b/12, 523a/11

e.-di 348a/08, 354b/15, 354b/16, 362b/17, 363a/01, 363b/15, 367a/15, 367a/17, 367b/06, 372b/08, 372b/10, 373a/07, 393b/16, 474b/03, 476b/02, 476b/03, 476b/14, 476b/14, 523a/02, 523a/02

e.-diñ 366b/11, 366b/15, 367a/12, 367b/08

e.-geç 363b/10

e.-gen 521a/11

e.-gey 373b/05, 404a/13, 501b/05, 501b/14

e.-gil 383b/03

e.-me 367b/12

e.-mek 343a/13, 343a/13, 396a/15, 522b/17, 523a/01

e.-mekde 395a/12

e.-mekdür 396b/03, 522b/11

e.-mey 404a/11

e.-miş 363b/16

e.-p 343a/12, 345b/01, 346b/08, 363a/05, 363a/12, 363b/01, 363b/08, 364a/05, 366a/13, 366b/12, 367a/12, 367a/12, 372b/08, 395b/10, 396b/04, 396b/07, 418b/07, 435a/14, 435b/02, 435b/07, 435b/08, 435b/14, 443b/15, 449a/12, 471a/01, 474a/13, 476b/13, 477a/07, 496b/10, 500b/11, 501b/09, 511a/12, 512b/04, 522b/17, 523a/01, 523a/04, 523a/16

e.-p durur 521a/16

e.-r 339a/14, 341a/13, 383a/15, 521a/12

e.-r édi 478a/12

e.-se 367a/09, 506a/07, 520b/12, 520b/13, 523a/14

e.-señ 352b/16, 352b/17

e.-yin 523a/16

[=125]
e.-afġān eyle- 521a/12
e.-afvāc-ı žafar-şıÓār u manśūr eyle- 346b/08
e.-āheng-i faraĥ eyle- 476b/03
e.-aŝar **eyle-** 500b/11
e.-āşūb eyle- 474a/12
e.-bar eyle- 352b/17
e.-bayān eyle- 395a/12
e.-bī-vafālıġ eyle- 498a/06
e.-bī-vahm u bāk eyle- 363a/01
e.-buland eyle- 390a/11, 390a/13
e.-cudā eyle- 367a/17
e.-çāk eyle- 435b/07, 521a/11
e.-çarħ eyle- 404a/11
e.-dıl-küşā eyle- 367b/17
e.-fānī eyle- 372b/08
e.-farāġat eyle- 523a/16
e.-fuzūn eyle- 383b/03
e.-ġalaba eyle- 521a/16
e.-güy eyle- 354b/15
e.-güher-faşānlıġ eyle- 373b/05
e.-gül-reng eyle- 363b/15
e.-güźar eyle- 395b/10
e.-ĥalāvat eyle- 523a/16
e.-hāśıl eyle- 391b/17
e.-ĥavāla eyle- 435b/11, 435b/11
e.-hayóat-ı marġūb eyle- 478a/17
e.-hıdāyat eyle- 363a/16
e.-hucūm eyle- 418b/07, 435b/08
e.-ĥukm eyle- 520b/12
e.-ıhtıyār eyle- 352b/16
e.-ıķtıdā eyle- 366b/12
e.-ıltıcā eyle- 435b/02
e.-Óınāyat eyle- 520b/13
e.-ıstıķbāl eyle- 363b/01
e.-ıstımāÓ eyle- 363b/08
e.-Óıyān eyle- 367b/02, 449a/12, 501b/09
e.-ıžhār-ı ĥaşamat u şevket eyle- 477a/07
e.-ıžhār eyle- 512b/04
e.-iktisāb eyle- 363a/12
e.-ķabūl eyle- 343a/13, 476b/13
e.-ķadĥ eyle- 476b/02
e.-ķahr eyle- 520b/13
e.-masnad-ı Óızzat u makām eyle- 476b/14
e.-ķarār eyle- 341a/14
e.-ķavīlıġ eyle- 364b/07
e.-kerem eyle- 343a/12
e.-ķıyāmat-ı Óıyān eyle- 345b/01
e.-lab-ba-lab eyle- 523a/16
e.-maftūn eyle- 522b/17
e.-manzıl-ı nažar eyle- 348a/08
e.-masāfāt-ı ṭay eyle- 339a/14
e.-mesken-i fanā eyle- 523a/14
e.-mubtalā eyle- 367b/06
e.-murattab eyle- 396b/04
e.-nā-murād eyle- 522b/11
e.-naşāṭ eyle- 394a/17
e.-nažāra eyle- 435b/14
e.-nukūl eyle- 343a/13
e.-numāyān eyle- 363b/10
e.-pāy-dār eyle- 372b/10
e.-rafÓ eyle- 366b/13, 367b/08
e.-rāyıc eyle- 372b/08
e.-rükūb eyle- 393b/15

e.-saḥāvat eyle- 396a/15
e.-siyah-rūy eyle- 354b/16
e.-şāmıl eyle- 364a/07
e.-şarĥ eyle- 367b/12
e.-şaydā eyle- 523a/01, 523a/02
e.-şaydā u macnūn eyle- 523a/01
e.-şıtāb eyle- 435a/14
e.-şikār eyle- 337a/12
e.-tafaǿul eyle- 435a/12
e.-talāş eyle- 344a/16
e.-tamannā eyle- 396b/03
e.-tamāşā ḳıl- 438a/11
e.-tamyīz eyle- 364b/09
e.-tārāc eyle- 362b/17, 386a/09
e.-tek u pū**eyle- 4**96b/10
e.-temkīn eyle- 506a/07
e.-terk eyle- 511a/12
e.-tīz eyle- 383a/15, 501b/14
e.-ustuvār eyle- 372b/11
e.-vāśıl eyle- 391b/17
e.-vaṭan eyle- 474b/03
e.-yaġma eyle- 523a/02
e.-yürüş eyle- 393b/16
e.-žāhır eyle- 367a/09, 522b/17
e.-źalīl eyle- 367a/15
e.-zār u źalīl eyle- 523a/04
e.-žuhūr eyle- 501b/05
[=104]

É

é- 1. Asıl yardımcı fiil (isimlerden sonra). Krş. ér-
é.-di 356b/10, 356b/10, 356b/11, 364b/02, 364b/02, 364b/03, 364b/03, 366b/15, 367b/01, 379a/16, 393a/16, 393a/16, 393a/17, 393b/01, 397a/05, 438a/11, 438a/11, 476a/14, 476a/14, 476a/15, 476a/16
é.-mes "değil" 367a/05, 367a/15, 436a/03
é.-mesdür mü "değildir mi" 370b/14
é.-mes érdi "değil idi" 478a/13
[=26]
2. Asıl yardımcı fiil (fiillerden sonra). Krş. ér-
é.-ıp édi 372b/09
é.-di 356b/10
é.-miş édi 363b/12
é.-r édi 478a/12
[=4]

Édgü Mīrzā k.a. Kuran Bahadur'un büyük oğludur. Diğer kardeşleriyle beraber esir düşmüştür.
É. 383b/07
[=1]

ég- Biraz öne veya bir yana doğru meylettirmek, çevirmek, eğik duruma getirmek.
é.-ip 364b/05
é.-medi 367b/02
é.-mes érdi 354b/14
[=3]
é.-baş ég- 354b/14
é.-sucūdıġa ég- 367b/02
[=2]

ége (< Hak. iźi < idi Eski Türk.) Sahip.

é.+sige 462a/01

[=1]

égin Omuz, sırt.

é.+din 472b/13

é.+ge 422a/04

é.+idin (égnidin) 381b/09

é.+ige (égnige) 498a/07

é.+ige sal- 498a/07

é.+iñde (égniñde) 367a/02

é.+larıġa 474a/06

[=7]

égir- (> evir-) Çevirmek, döndürmek.

é.-ip 518b/14

[=1]

é.-kala égir- 518b/14

[=1]

Égri-güźar ḲalǾası y.a. Harezm yakınlarında bir kaledir. Metinde tamir meselesi sebebiyle zikredilmiştir.

É.+sınıñ 510b/10

[=1]

Ékilik Biy k.a. Buhara akınına katılan askerler arasında adı geçen savaşçıdır.

É. 481a/02

[=1]

ékin Buğday, arpa vb. tahılların, tohumlarının tarlada filizlenmesinden harmana kadarki durumlarına verilen isim.

é. 336b/01

é.+i 341a/06

é.+lerin 447b/03

é.+lerni 343b/03

é.+ni 345a/02

[=5]

ékinçi Ekin ekip biçmekle uğraşan kimse.

é.+leridin 350b/12

[=1]

él Halk.

é. 358a/04, 359a/07, 359a/13, 363b/13, 364a/06, 366b/14, 374a/01, 374b/15, 376a/07, 379a/03, 396b/05, 417b/04, 418b/10, 419a/13, 426b/16, 429b/01, 438a/10, 450a/03, 456a/02, 456b/11, 464b/09, 469b/14, 482b/14, 508a/11, 511a/14

é. (él él) 394b/04

é. (uluġ él) 504b/02

é. allıġa 399a/05

é. ara 521b/07

é. bile 383a/02

é. bol- 405b/12, 420b/10

é.+de (ikki él) 357b/17

é.+din 368b/13, 386a/12

é.+idin (ħaśm éli) 435b/12

é. durur érdi 431b/13

é.+ġa 359a/12, 366b/13, 374a/08, 374b/04, 380a/09, 386a/13, 431b/14

é.+ġa (bir él) 517b/01

é.+ge 365a/17, 450a/02, 460b/12, 468b/13, 477a/12, 479b/03

é. ħātırı 449a/10

é. hoşını 398a/05

é.+i 351b/15, 373b/16, 380b/17, 390a/08, 416a/12, 432b/07, 469a/11

é.+i (dīn éli) 400a/04

é.+i (Ĥaśm éli) 469a/08

é.+i bile 336b/17, 506b/13

é.-i meźkūr 480a/01
é.+idin 474a/15
é.+ige 386a/04
é.+ige (ħaśm éli) 443b/13
é.+in 400a/03, 410b/06, 516b/07
é.+ini 511a/13
é.+iniñ 357b/13, 357b/16, 383a/11, 424a/01, 431a/02, 460a/14, 466b/02, 478a/11
é.+ler bile 376a/09
é.+lerdin 451a/05
é.+lerge 373a/17
é.+lerni 520a/11
é.+lerniñ 374a/16
é.+ni 339b/07, 359b/15, 360a/03, 366b/01, 374b/11, 381a/16, 383a/08, 418b/12, 466b/14, 517a/08, 517b/07, 522b/17
é.+ni çap- 374b/08, 426b/17
é.+niñ 351b/08, 387a/17, 397b/01, 413b/06, 427a/16, 431a/17, 432a/02, 449a/16, 482b/13, 487a/02, 493b/14
é. u aĥşām 423a/04, 429b/08, 429b/16
é. u yek-cıhat bol- 417b/02
[=114]

2. Ülke.
é. 370a/12, 370b/02
é. Ĥavālīsı 377a/17
é.+ıġa 377a/17, 338a/06, 387b/09, 423a/11
é.+ıġa yétkür- 368a/11
é+ige 523a/15
é.+ıniñ 346b/01
é.+i içre 503a/06
é.+idin 339a/02
é.+iniñ 408b/03
é.+niñ 370a/16, 456a/05
é.+niñ kıraġı 376a/12
[=16]

Él Kéldi Biy k.a. Kara Kalpaklıdır. Buhara akınına katılan askerler arasında adı geçmektedir.
É. 481a/01
[=1]

élāt Sakinler, halk.
é.+ıdın 453b/04
é.+ınıñ 467b/12, 508a/04
[=3]

Élcik y.a. Çarcuy yakınlarında bir yer.
É.472a/10, 478b/01, 488a/01, 488a/13, 513a/09
É. bile 472a/09
É. çapavulı 472a/16, 473b/07
É.+ġa 512b/16
É. Ĥavālīsı 512b/08
É. ķalÓası 487b/08, 487b/13, 512b/17
É.+niñ 475b/13, 478b/06, 479a/12, 495b/03
[=17]

Élcik Yafı y.a. Elcik kalesinin mukabelesinde bulunan Bilgenli bölgesine yakın bir mahalde bulunur.
É.+nıñ 487b/17
[=1]

élçi Bir devleti diğer bir devlet katında temsil eden kimse, sefir.

é. 384a/05, 387b/05, 400a/04, 429a/05, 466b/17, 467b/15, 468a/01, 483a/08, 520a/03, 521a/01
é. (iki élçi) 415b/04
é. (ikki élçi) 400a/10, 436b/06
é. bol- 410a/04, 410a/11, 442b/11, 451a/12, 483a/02, 485b/07, 487a/01, 488a/06
é. ét- 399a/11
é.+ġa 376a/11, 466b/17
é.-i çarb-zabān 387a/05, 520a/06
é.-i mazbūr 405a/09
é.-i meźkūr 375a/08, 375a/15
é.-i zekī-tabÓ u çarb-zabān 519b/16
é. kél- 376a/12, 519a/14, 519b/11
é. ķıl- 369a/09, 369a/15, 387b/12, 404b/14, 414b/05, 420b/09, 429a/03, 440b/01, 464b/04, 467b/15, 519a/02, 521a/05
é. ķoş- 376a/11
é.+larġa 369a/07, 387b/03, 405b/09, 407a/05, 410a/12, 415b/12, 487a/05
é.+larıġa 387a/11, 410a/14, 417b/01, 423b/02, 428b/02, 428b/03, 441b/06, 441b/09, 443a/12, 487a/13
é.+ler 376a/15, 387a/01, 405a/15, 410a/02, 415b/16, 416a/01
é.+ler bile 375a/16, 436b/08
é.+leri 369a/04, 375a/06, 400b/08, 407a/02, 408b/06, 417a/13, 428a/04, 495a/14
é.+leri bile 375b/13, 421b/10, 430b/15, 439b/02, 443a/11, 495b/02
é.+lerin 405b/05
é.+lerni 376a/16, 387b/04, 400a/11, 416a/03
é.+lerni dağı 436b/09
é.+ni 519a/04
é.+niñ 376a/05
é.+sıġa 406a/10
é.+si 355a/12, 405a/08, 405a/13, 405b/04, 406a/08, 425a/17, 426a/04, 438b/08, 441a/13, 441a/13, 441a/14, 458a/15, 458b/12, 458b/12, 459a/06, 483b/15, 519a/05
é.+si bile 413a/03
é.+sige 413a/17
é.+sin 459a/17
é. ve ıħlāś-nāma 438b/07
é. yosunlıķ 460a/03
[=116]
élçilıġ bk. élçilik
é.+ġa 410a/09
[=1]
élçilik Elçi olma durumu.
é. 459b/01
é.+ġa 428b/13
é.+ge 402a/06, 407a/01, 413a/05, 421b/08, 426a/14
[=7]
élik El.
é.+e (élige) 493b/02, 506a/17, 523a/08
é.+ġa (éliġa) 366a/10, 366b/13
é.+ge (élige) 365b/09
é.+i (élgi) 393b/13
é.+idağı (élgi) 392b/09
é.+ide (élgide) 435b/01, 501b/09, 505b/07

é.+ige (élgige) 473a/07, 503a/04, 506a/16
é.+ini (élgini) 363b/07
é.+iñġa (élgiñġa) 512b/07
[=16]

éllig Tâbi olma, tâbilik, bağlı olma, bağlılık.
é. ve ıtāÓat 405b/09
[=1]

éllik Halktan olma.
é.+ni 420b/10
[=1]

2. Elli.
é. (iki yüz éllik) 514a/11
é. (ķırķ éllik) 345a/03
é. (miñ iki yüz dağı éllik béş) 390b/04
é. (miñ iki yüz éllik tört) 522a/03
é. (yeti yüz éllik) 430a/09
é. (yüz éllik) 436a/11, 449b/11
é. (yüz éllik kişi) 419a/12
é. (yüz éllik miñ) 468b/16
é. altı 468b/15, 512a/12
é. atlıġ 514b/10
é.+din (yeti yüz éllik) 420a/11
é. kimse 472a/05
é. kişi 401a/02
é. nafar 493b/01
é. sékkiz 457b/12
é. ŧılālıķ 433a/09,
é. yıl 522b/07
[=19]

élt- İletmek, getirmek, götürmek, göndermek.
é.-ip 341b/09, 348a/16, 356a/08, 394a/03, 401b/04, 455b/11, 479a/10, 519a/10
é.-ip érdiler 384a/13
é.-ge men 391a/06
é.-gey 390a/10
é.-mey 403b/05
[=12]
é.-taşrīf-ı Ĥużūr élt- 394a/03
é.-taşrīf élt- 455b/11
é.-yavuķ élt- 519a/10
[=3]

Él Tüzer Bég k.a. bk. Él Tüzer Muĥammad Bahādur Ħan.
É.+ni 430a/04

Él Tüzer Muĥammad Bahādur Ħan k.a. Konrat boyuna mensuptur. Avaz Inak'ın oğludur. Babasının ardından ınak olan Él-tüzer bir müddet sonra hanlığını ilan etmiştir. Kendisini yeterince güçlü hisseden El Tüzer Han, en büyük rakibi Haydar'ı ortadan kaldırmak istemiş ve Hive ordusu kumandanı olarak Buhara üzerine sefere çıkmıştır. Uygur halkının ihaneti yüzünden ordu sarsılmış ve yenilmeye mahkum olmuştur. Dağılan ordu Amu-Derya nehrine doğru kaçmış ve büyük bir kısmı suda telef olmuştur. Han da boğulanlar arasındadır. Han'ın kardeşleri Hasan Murad Bek ile Can Murad Bek de suda boğulmuşdur. El Tüzer Muhammad Bahadur Han'ın başına gelen ve ölümle sonuçlanan olay

esnasında orada bulunan Muhammad Nıyaz Mir-ab ve **A**dina Kulı Atalık ve Muhammad Nıyaz Sar-dar ve Şayh Nazar halıfa ve yanlarında bulunan iki kişi kaybolmuşlar ve kendilerinden bir daha haber alınamamıştır. Öldürüldükten sonra Kendisinin yerine geçen kardeşi Muhammed Rahim Bahadur Firdevsü'l-ikbal'in yazılmasını emreden kimsedir. Krş. Él Tüzer Bég, Él Tüzer Muĥammad Bahādur Ħan, Él Tüzer Muĥammad Ħan

É.-ı maġfūr 378a/05

É.+nıñ 352b/04, 389b/05, 457b/08

É. taġammada'llāhu bi-ġufrānihi 388b/04

[=5]

Él Tüzer Muĥammad Ħan k.a. bk. Él Tüzer Muĥammad Bahādur Ħan

É.+nıñ (valad-ı ħan-ı maġfūr Él Tüzer Muĥammad Ħan) 337b/07

[=1]

émdi Şimdi.

é. 352b/07, 382b/15

[=2]

én- İnmek.

é.-erġa 363a/15

[=1]

éndür- Düşürmek.

é.-mes érdi 464b/07

[=1]

i.-baş éndür- 464b/07

[=1]

ér- 1. Asıl yardımcı fiil (İsimlerden sonra). Krş. é-

é.-di 337b/01, 337b/08, 338a/17, 339a/04, 340a/10, 341b/07, 343b/11, 346b/17, 349a/11, 351b/02, 359a/06, 363b/05, 363a/03, 363b/05, 364a/11, 364b/02, 364b/03, 368a/09, 370b/07, 371b/16, 373a/13, 373a/17, 374a/08, 381a/08, 384a/04, 385b/15, 386a/15, 388a/15, 388b/03, 388b/15, 393a/15, 395a/16, 401b/05, 401b/13, 401b/13, 401b/16, 402a/05, 404b/07, 413a/02, 413a/16, 414a/11, 415a/13, 415b/07, 415b/15, 416b/17, 419b/02, 429b/06, 429b/08, 429b/09, 430a/13, 433b/04, 433b/10, 451a/02, 451a/11, 451a/14, 454a/14, 461a/02, 461a/05, 461a/06, 461a/07, 461a/07, 461a/08, 465a/08, 465b/06, 468b/16, 468b/16, 469a/01, 469a/06, 469b/05, 478a/13, 492a/02, 496b/15, 497a/05, 508b/16, 512b/03, 522b/08, 522b/08

é.-diler 343b/06, 356a/16, 359a/09, 365a/15, 370a/13, 374a/03, 381b/05, 387a/10, 401b/03, 402a/17, 408b/06, 416b/09, 416b/11, 470a/05, 485b/01

é.-durur érdi 337a/10, 339b/12, 340a/01, 340a/02, 340b/02, 340b/03, 340b/13, 340b/13, 340b/14, 341b/07, 341b/14, 342b/09, 343a/04, 344a/07, 344b/01, 344b/15, 345a/05, 345a/10, 346a/08, 347a/02, 347b/05, 347b/17, 347b/17, 348b/01, 348b/10, 348b/17, 349a/01, 349a/17, 349b/01, 349b/02,

349b/13, 350a/15, 351a/13, 352b/01, 353a/03, 353b/09, 353b/17, 354a/02, 354a/11, 354b/05, 354b/09, 354b/09, 355a/05, 355a/11, 356a/04, 356a/07, 356b/03, 356b/04, 356b/05, 356b/12, 356b/16, 357b/17, 358a/07, 358a/14, 360b/02, 361a/12, 368b/03, 369a/02, 370b/06, 371a/05, 371a/07, 371b/04, 373b/07, 374b/13, 375b/07, 376a/02, 376a/06, 377a/04, 377a/05, 377b/17, 377b/17, 379a/12, 379b/12, 380a/15, 380b/07, 381a/12, 381b/16, 382a/05, 382b/04, 382b/05, 383b/11, 384b/15, 387b/13, 387b/14, 388a/01, 389a/17, 390b/02, 390b/04, 390b/13, 391b/01, 392b/04, 392b/16, 393a/01, 393a/14, 394a/06, 396b/13, 396b/14, 396b/16, 397b/14, 398a/17, 398b/10, 399a/10, 399a/17, 399b/11, 400a/06, 400b/11, 403a/15, 403b/07, 404a/02, 404a/14, 405a/03, 405a/04, 405a/09, 405b/08, 406b/06, 407a/05, 407a/06, 407a/14, 410a/06, 410a/07, 410a/09, 411b/02, 412a/07, 412b/04, 420a/11, 423a/12, 423a/13, 423b/01, 425a/06, 425b/09, 425b/10, 426b/07, 426b/10, 426b/14, 426b/16, 427a/14, 427a/17, 427b/03, 428a/04, 428b/12, 429a/04, 429a/07, 430b/17, 431a/03, 431b/02, 431b/09, 431b/10, 431b/13, 432a/09, 432a/16, 435a/08, 437a/01, 437a/03, 438a/16, 439a/04, 439a/12, 439a/13, 439b/04, 439b/16, 440a/13, 440b/02, 440b/09, 445a/04, 445a/07, 445a/08, 445a/10, 446a/06, 446b/08, 446b/13, 446b/17, 447a/03, 448a/02, 448b/11, 449a/01, 449b/01, 449b/10, 449b/17, 450a/08, 450b/01, 450b/03, 451b/03, 451b/16, 452a/15, 453b/15, 454a/03, 454a/06, 456a/01, 456a/03, 456a/16, 457a/16, 457b/04, 457b/11, 457b/12, 457b/12, 458a/03, 458a/11, 458b/02, 458b/09, 459a/05, 459b/11, 460b/10, 462a/05, 462a/13, 462b/01, 462b/17, 463a/04, 463b/07, 464a/01, 464a/10, 466a/06, 466b/02, 467b/04, 471a/09, 472a/02, 472b/16, 474b/17, 476b/11, 477a/06, 478a/10, 478b/12, 479a/08, 480b/10, 480b/12, 481a/15, 481b/13, 483a/07, 483b/13, 483b/16, 484a/05, 484a/10, 484b/01, 484b/10, 485a/05, 485b/15, 486a/09, 486b/02, 488a/09, 488a/16, 488b/05, 488b/08, 488b/14, 488b/16, 489a/01, 489a/03, 489a/04, 489a/15, 492b/09, 492b/12, 492b/15, 493a/08, 493b/05, 494a/16, 495b/02, 495b/11, 496a/06, 496a/13, 496a/14, 496a/15, 498a/06, 498a/16, 498b/03, 499b/08, 499b/14, 499b/15, 500a/04, 502a/04, 503b/01, 504a/02, 504a/16, 504b/17, 505a/01, 505a/02, 505b/13, 506b/13, 508a/16, 509a/05, 509a/13, 509a/17, 509b/01, 509b/03, 509b/10, 509b/11, 511b/02, 512a/12, 512b/12, 513a/06, 513b/04, 514b/03, 515b/02, 516a/03, 516a/13, 516a/14, 516b/02, 519b/10, 520a/01, 520a/02, 520a/14, 521a/02, 521b/04, 522a/08, 522b/03, 522b/07

é.-durur érdiler 343b/15, 346b/11, 350a/14, 356a/02, 356a/02, 356b/06, 357a/13, 357a/16, 360a/09, 368b/06, 368b/10, 369a/09, 369a/15, 371a/11, 376a/08, 399a/15, 406b/12, 406b/17, 410b/01, 420a/11, 422a/17, 422b/11, 422b/16, 422b/17, 427a/04, 431b/12, 443a/15, 445a/15, 456a/14, 459b/12, 467a/16, 471b/15, 472b/15, 474b/09, 486a/16, 486b/16, 487b/07, 488b/16, 490b/07, 497b/04, 498a/05, 513b/17
é.-durur érdim 390b/07
é.-durur érdüm 350a/13
é.-durur érse 390b/16
é.-durur érdi 446b/02, 466b/04
é.-dururlar érdiler 369a/13
é.-émes érdi 478a/13
é.-ken 411a/10, 469b/15
é.-kende 387a/01, 410a/01, 430a/15
é.-keni 380a/07
é.-kenidin 347b/15
é.-kenin 348b/08, 392a/04, 444b/06
é.-kenler 483a/05
é.-mes 346b/10, 364a/05, 382b/15, 391a/15, 391a/16
é.-mes durur 347a/17, 374b/11, 382a/05, 498a/09
é.-mes durur érdi 382a/05
é.-mes durur érdiler 346b/12
é.-mes érdi 368b/17, 369a/01
é.-mes turur érdi 387b/17
é.-miş durur 384b/16, 503b/15
é.-se 367a/03, 370b/13, 383a/16, 383b/02, 415b/13, 438a/09, 487a/10
é.-durur érdi 347b/10, 356b/07, 356b/08
é.-ür 338b/15, 339a/15, 339a/15, 347b/08, 353a/16, 364a/01, 365a/04, 365a/17, 366a/09, 366a/10, 366a/12, 366a/13, 366b/08, 366b/17, 367a/04, 367b/12, 367b/13, 367b/14, 367b/15, 370b/13, 374b/14, 391b/12, 443b/17, 476a/08, 505b/07, 508b/17, 512a/15, 512a/16, 520b/12, 520b/13, 520b/13
é.-ür érmes 436a/04
é.-ürler 391b/12, 396a/17
[=513]
2. Asıl yardımcı fiil (fiillerden sonra). Krş. é-
é.-a durur érdi 454a/11
é.-a durur érdiler 434a/03
é.-ar durur érdi 384b/07, 496a/07, 496a/15
é.-ar érdi 373b/10, 429b/04
é.-ar érdiler 413b/15, 429b/06
é.-diler érse 470a/01
é.-durur érdi 354a/16, 355a/07, 368b/08, 374b/10, 374b/17, 378a/07, 379b/01, 393b/04, 407b/09, 409b/08, 410a/02, 410b/09, 440a/09, 458b/01, 459a/12, 478b/11, 482b/03, 484a/14, 498b/12, 504a/07, 514b/12, 522b/03
é.-er érdi 340b/03, 373b/12, 469b/17, 497a/04
é.-er érdiler 342b/06, 395a/16, 414a/01
é.-ġan durur érdi 403a/10
é.-ġan érken dururlar 340b/05
é.-ġan érkenler 461b/16

é.-gen érmes 396b/07
é.-gey érdi 366b/05, 375b/13
é.-ıp durur érdi 342b/08, 342b/12, 343a/05, 343b/07, 348a/11, 348a/15, 357a/08, 359a/04, 360a/14, 370a/17, 371a/02, 372b/13, 375b/14, 381a/06, 386b/14, 387a/16, 387b/02, 409b/08, 410a/10, 427a/10, 434b/11, 436b/16, 440a/04, 460a/01, 475a/08
é.-ıp durur érdiler 357a/01, 357b/07, 361b/06, 376a/10, 435a/03, 452a/17, 491a/02, 518a/09
é.-ıp durur érdim 386a/16
é.-ıp érdi 383a/04, 429b/04, 465a/04
é.-ıp érdiler 339a/01, 375a/13, 411a/08
é.-ıp durur érdi 341a/07, 342a/14, 344b/04, 353b/16, 371b/11, 387a/01, 387a/12, 399b/09, 403b/15, 410a/04, 410a/12, 457b/10, 460a/03, 481a/14, 488b/06, 492a/15
é.-ıp durur érdiler 380a/06, 387b/01, 435a/01, 490b/09, 490b/09
é.-ıp durur érdüm 350a/17
é.-ip érdi 370a/11, 465a/16, 465b/03
é.-ip érdiler 384a/13, 465b/02
é.-üp durur érdiler 487a/03
é.-kenin "yaklaşmakta iken" 513a/13
é.-mamış durur érdi 399a/02
é.-mas durur érdi 353b/14, 394b/06, 394b/07, 522b/01
é.-mas durur érdiler 372b/01
é.-mas érse 369b/01
é.-may durur érdi 352b/05, 369a/01, 389b/10
é.-mek durur érdi 522a/13
é.-memiş durur érdi 390b/01
é.-mes durur érdi 371b/01, 503b/02, 515b/13, 522b/02
é.-mes dururlar érdiler 344a/06
é.-mes érdi 354b/14, 464b/08
é.-mey durur érdi 388a/02, 497a/17
é.-meydür érdi 419a/07
é.-mış durur érdi 406a/02, 412a/01, 445a/03, 445b/17, 450a/15, 457b/08, 472b/05, 497b/10, 509b/16, 511b/09
é.-mış durur érdiler 368b/13, 369a/17, 436a/15, 436b/09, 458a/04, 477a/05, 493a/13, 506b/17, 508a/13, 513a/12, 513b/01
é.-mış durur érken 450a/03
é.-mış durur érkenler 411b/04, 447b/14, 482b/14
é.-mış érdi 442b/17, 468b/03, 468b/13
é.-mış érdiler 411a/16
é.-mış érken 408b/04, 416a/04, 444a/11
é.-mış érkenler 421a/15
é.-miş durur érdi 383b/07, 412a/10, 438b/02, 440a/15, 448a/15, 464b/04, 478b/13, 498a/10, 510a/05, 511b/11
é.-miş durur érdiler 369a/12, 380a/17, 385a/04, 427a/05, 432a/03, 458b/13, 459b/04, 463b/11, 488a/10, 493b/13, 496a/02, 498b/07
é.-miş durur érken 450b/15
é.-miş érdi 354b/15, 363a/02, 364b/06, 370a/04, 373a/03, 404b/14, 429b/05, 429b/12, 451a/12
é.-miş durur érdiler 408b/02

é.-p érdi 375a/09
é.-r érdi 374a/01, 427a/13
é.-sa érdi 337b/02, 366b/04
é.-up durur érdi 342b/13, 352a/05, 354a/17, 354b/11, 355a/13, 358b/02, 359a/09, 361a/10, 368a/10, 369b/14, 370b/02, 372b/14, 375a/06, 375a/12, 375a/15, 377b/09, 383b/17, 386b/08, 387a/08, 398a/08, 400b/05, 421b/09, 449a/13, 466b/13, 489b/06, 495b/07, 498b/13
é.-up durur érdiler 336b/12, 337b/16, 360b/14, 368a/01, 368b/14, 370a/02, 370a/16, 375a/05, 388a/01, 404a/16, 420a/09, 453b/01, 456b/11, 492b/14
é.-up dururlar 421b/09
é.-up dururlar érdi 349b/16, 399b/14
é.-up érdi 365a/06, 375b/15, 380a/08, 383a/03, 421a/16
é.-up érdiler 337b/14
é.-up durur érdi 345a/07
é.-ur érdi 337b/03, 337b/06, 337b/11, 338b/02, 340a/05, 341a/15, 344a/12, 358a/04, 372b/02, 407a/13, 412a/14, 430b/03, 436b/12, 456a/06, 462b/12, 474b/07, 496a/08, 497b/03, 503a/01, 515b/06
é.-ur érdiler 341b/03, 342b/04, 342b/07, 355b/05, 483a/05
é.-ur érdüm 392a/03, 392a/03
é.-ur érken durur 398b/14
é.-ur érmiş durur 509a/03
é.-ur érür 444a/13
é.-urlar érdi 374b/02
é.-üp durur érdi 354a/13, 358b/16, 361a/07, 368a/05, 386b/10, 386b/11, 410a/08, 439a/07, 463b/13, 478b/14, 522a/16
é.-üp durur érdiler 356a/08, 357a/08, 399b/16, 492b/17, 515a/10
é.-üp érdi 354b/17, 402b/10, 433a/14
é.-üp érdiler 348b/06, 383a/07
é.-ür érdi 371b/17, 410b/12, 415b/08, 451a/03, 454a/11, 475a/03, 522a/15
é.-ür érdiler 381b/03, 466a/09, 466b/02, 484a/07, 484a/09, 509b/13
é.-ür érken 461b/11, 514b/05
é.-ür érmes 436a/04
é.-ür érmiş 349b/06
é.-ür érmiş durur 514b/07
é.-ürler érdi 502b/15
é.-y durur érdi 352a/08, 497b/11
[=330]

ér Er, erkek.
é. ve ħātūn 365a/15, 383b/04
[=2]

Ér ØAlī Ħan k.a. Ebülhayr Han'ın oğludur. Deşt-i Kıpçak sınırında çok güçlü bir padişahtı. Kazak padişahı idi. Muhammed Emin Inak'ın yardımına beş yüz kişi ile geldi.
É.+nı 374a/02
É.+nıñ 374a/03, 374a/06
[=3]

Ér Nıyāz Bég k.a. Sultan Murad Beg'in kardeşi Baltaş Beg Er Nıyaz Beg'in kısası için görevlendirilmiştir. Bu maksatla metinde adı geçmektedir.

É.+niñ 358a/16

[=1]

Ér Nıyāz Ħan k.a. Umbay Inak'ın torunlarındandır. Babası Seyyid Inak'tır. Adine Muhammed Atalık zamanında yaşamıştır. Konrat boyuna mensuptur.

É.+nıñ 341a/01

[=1]

Ér Nıyāz Kel k.a. Hal Muhammad Hanın kardeşi Allah Nazar Mergen'e bağlı askerî kuvvetten bir yiğittir.

É. 347b/17

[=1]

Ér Sarı Ħ(v)āca

É. 415b/01

[=1]

ér tañ Erken, sabahın erken saati.

é. 416a/01

[=1]

Érgeçlü kv.a. Avaca On Begi Bayandır'ın mensup olduğu bir Türk boyudur.

É. 421a/04

[=1]

ériş- Erişmek, ulaşmak.

é.-ip 381b/02

[=1]

érkek (Eski Türk. "her hayvanın erkeği" irk "koç" ve küçültme ekiyle irk+ek) Dişinin karşıt cinsi.

é.+lerin 418a/06, 427a/01, 427a/15, 451b/01, 514b/09

[=5]

Érsarı kv.a. Sarık, Teke ve Yomutlarla birlikte Horasan Salurlarını oluşturan Türkmen kavimlerinden biri. 16. yüz yılda bu kabilelerin en yaygınıErsarılar idi.

É. 487a/01, 487a/06, 489b/09, 490a/13, 492b/05, 494b/04, 515a/04

É.+nı 514b/05

É.+nıñ 495b/06

[=9]

ésen Sağlık.

é. (amān ésen) 453b/04

[=1]

és- (Hava için) Bir yönden bir yöne doğru hissedilir şekilde hareket etmek.

é.-ip 501a/17

[=1]

Ésen Bay Biy k.a. Tejen çapavulunda çarpışmış, Buhara akınına da katılmış bir askerdir.

É.417b/09, 481a/01

[=2]

éski Çok zamandan beri var olan, zamanın etkisiyle veya kullanıla kullanıla yıpranmış, yeniliğini kaybetmiş olan.

é. 367a/03

Éski kv.a. Türkmen olup Türkmenlere katılan Türk halkı.

É. (ve Çavdur ve Marġaklı camāǴası) 495b/03

[=2]

éş Denk, muadil.

é.+i 374b/15

[=1]

Éş Bol Bahādur k.a. Kara Kalpak boyundan yiğit bir asker olan Köçenek Biy'in oğludur.

É. 346a/05, 346a/12

[=2]

Éş Ḳulı Subĥān Berdi k.a. Carçı k.a. Muhammad Nıyaz'ın oğludur.

É.+nı 354a/14

[=1]

Éş Ḳulı kv.a. Temür Biy'in torunu olan ve Babasının adı İdris Beg olan kişinin mensup olduğu soyun adı. Konrat'ın muteber kabilelerinden sayılır.

É. uruġı 336b/10

[=1]

Éş Muĥammad Āhūnd k.a. Töre Murad Sufi'ye bağlı olan kimselerdendir.

É. 357a/12

[=1]

Éş Muĥammad Bég k.a. Muhammed Emin Inak'ın oğlu, Avaz Biy Inak'ın kardeşidir.

É.+niñ 357a/07

[=1]

Éş Muĥammad Yüz Başı k.a. Ordunun şamhalcı sınıfından bir askerdir.

É. 416b/12, 417a/08

[=2]

Éş Murād Mīr-āb k.a. Çar-cuy civarında yapılan akınlarda görev almış bir askerdir.

É. 490a/01

[=1]

Éş Nažar Şıbırġan k.a. Elçilik görevinde bulunmuştur.

É.+nı 459b/01

[=1]

Éş Nıyāz Atalıḳ k.a. Mamış Beg'in kardeşidir. Kale kuşatmasında görev almış bir han atalıkıdır.

É. 342a/02

[=1]

Éş Nıyāz Şamhālçı k.a. Mir Kalesi'nde yapılan bir muharebe sırasında yaralanır kendisiyle beraber Seyyid Nazar Çarçı da bu savaşta can verir.

É. 401b/09

[=1]

Éş Témür Ḳārī k.a. Ramazan ayında teravih namazında hatm-ı kelam için çağrılan kimseler arasında adı geçmektedir.

É. 406b/08

[=1]

Éşek Siyan ḳuduḳı y.a. Karlı Çırla'ya yakın bir bölgede yer alır.

É.+nıñ 418a/07

[=1]

éşeklıġ Eşekli.

é. (tört éşeklıġ) 514b/04

[=1]

éşik Basamak, kapı.

é.+i (éşigi) 391b/10

é.+lerin aç- 392a/16, 488b/02

[=3]

ÉşimYüz Başı k.a. Buhara akınına katılan askerler arasında adı geçmektedir.

É. 481a/04

[=1]

éşit- Duymak, dinlemek.

é.-geç 480a/07

é.-gen 398a/06
é.-gendin soñra 360b/10
é.-ip 348a/10, 348b/08, 363a/15, 421a/14, 427a/11, 429b/09, 432a/04, 435a/04, 442a/03, 444b/02, 455b/07, 509a/04
é.-se 363b/07
é.-ür 386a/13
[=17]
é.-ħabar éşit- 435a/04
é.-ħabarın éşit- 348a/10, 402b/11, 429b/09, 432a/03
é.-ħabarlarnı éşit- 480a/06
é.-ħabarnı éşit- 509a/03
[=7]
éşitil- Duyulmak, haber alınmak, öğrenilmek.
é.-di 346a/14, 379b/06, 506a/12
é.-ip 392a/12
é.-ıp durur 518b/15
[=5]
ét- Etmek.
é.- () 364a/05, 391b/16, 391b/16
é.-di 350b/09, 370b/01, 377b/05, 384b/13, 385b/02, 387b/10, 408a/15, 410b/14, 410b/15, 428b/11, 434a/09, 435b/10, 436b/04, 439a/08, 440a/12, 446a/16, 461a/13, 461b/10, 465a/06, 477a/16, 479b/05, 498a/07, 511a/13, 521a/06
é.-diler 338a/12, 340b/10, 345a/13, 345a/14, 349a/15, 355b/16, 401b/02, 402b/17, 411b/09, 422a/13, 427a/15, 434b/09, 447a/10, 458a/08, 462a/14, 470b/17, 489a/14, 490a/13, 513b/02
é.-dim 392a/08
é.-diñ 346b/16
é.-dük 448b/01
é.-er 366b/06
é.-er érdi 373b/12
é.-erde 523a/09
é.-geç 363a/08
é.-geli 366b/07, 367b/04
é.-gen 439a/12, 478a/14
é.-gendin soñra 386b/13
é.-geni 483b/08, 519a/13
é.-geni durur 515b/17
é.-genin 421a/14
é.-gey 371b/08, 378b/09, 391a/17, 420b/08
é.-güm 392a/13
é.-güsidür 523a/13
é.-iben 474b/03, 521b/06
é.-ip 338b/01, 339b/08, 340a/04, 349a/03, 349a/16, 349b/09, 351b/16, 351b/16, 356b/01, 357b/09, 359b/07, 359b/16, 359b/17, 360a/12, 360b/12, 360b/17, 361a/07, 363a/14, 363a/15, 363b/01, 364b/04, 367a/16, 370b/08, 371a/06, 371a/08, 371b/06, 372b/03, 372b/06, 373b/04, 373b/12, 374a/12, 377a/03, 378b/02, 380b/11, 380b/14, 381a/07, 381a/11, 386b/13, 388b/16, 389b/03, 390a/07, 390a/08, 390a/09, 390a/13, 395a/17, 395b/04, 396a/02, 396a/09, 396a/11, 398b/06, 399a/10, 399a/11, 400b/02, 403a/11, 403b/08,

403b/09, 404b/16, 405b/01, 405b/13, 407a/15, 407b/16, 408b/12, 411a/11, 411a/14, 411b/01, 411b/09, 420a/05, 420b/03, 423a/15, 424a/09, 424b/04, 424b/11, 424b/15, 426a/16, 426b/10, 426b/11, 426b/15, 426b/17, 427a/07, 427a/15, 427b/03, 429a/06, 429a/17, 430a/04, 430a/07, 431a/09, 433a/03, 434a/05, 434b/06, 434b/12, 434b/17, 435a/12, 436a/13, 436a/15, 436b/03, 438a/02, 438a/03, 438a/06, 438a/14, 440b/08, 442a/03, 444a/07, 444a/08, 445a/16, 447a/03, 448a/12, 448a/17, 448b/15, 450b/05, 450b/09, 451a/10, 451b/01, 451b/05, 453a/02, 454a/03, 454a/16, 454b/07, 455a/10, 456a/05, 458a/07, 459a/15, 459b/14, 461a/01, 461a/08, 461a/15, 462a/10, 462b/02, 462b/05, 462b/06, 462b/13, 463a/02, 463a/04, 463a/16, 463b/17, 464a/05, 464a/05, 465a/01, 466b/10, 466b/17, 468b/14, 469b/09, 469b/12, 471b/10, 472b/11, 473a/11, 473a/12, 473b/04, 473b/04, 476a/05, 476b/02, 476b/12, 476b/15, 477a/09, 477a/17, 477b/16, 478a/01, 480a/08, 480b/01, 480b/13, 481b/17, 482a/04, 482a/08, 482b/14, 482b/16, 485a/15, 487b/16, 489a/05, 489b/02, 491a/17, 493b/10, 494b/01, 495a/04, 495a/07, 498a/12, 501a/03, 502b/01, 502b/09, 504a/02, 504a/11, 504a/12, 504a/15, 506a/02, 506a/03, 506a/10, 506a/14, 506a/16, 506b/04, 508a/13, 508b/05, 508b/10, 509a/14, 510b/10, 511a/05, 511a/11, 511b/01, 512b/16, 512b/17, 513a/01, 513b/05, 513b/12, 517b/14, 517b/15, 518a/12, 519a/12, 519b/08, 521b/04, 522b/16

é.-ip durur 355a/17, 484b/16, 501a/07, 505a/06, 505a/09, 507a/08

é.-ip durur érdi 387a/12, 399b/08, 492a/15

é.-ip durur érdiler 434b/17

é.-ip dururlar 408b/09, 411b/16, 441a/05, 442a/12, 444a/02, 445b/06, 447a/14, 448b/09, 452b/06, 453a/10, 456a/12, 456a/14, 456a/15, 458b/01, 459a/11, 462a/06, 463b/06, 477b/06, 477b/10, 478a/02, 485b/11, 489b/02, 495a/10, 496a/05, 499b/03, 500b/03, 502a/02, 502a/17, 505b/12, 506b/14, 514a/14

é.-mek 363b/08, 396b/03, 436a/05, 521a/01

é.-mek durur 522b/10

é.-mek durur érdi 522a/13

é.-mekdin 420a/04

é.-meki 397a/17, 433b/11, 437a/11, 473a/17, 504b/05

é.-mese 338b/08

é.-miş 351b/07

é.-miş édi 363b/12

é.-miş érdi 354b/15

é.-se 404a/09

é.-seler 418a/15

é.-sem 395a/12, 399a/06

é.-señ 367a/10

é.-ti 337a/14, 360a/16, 364a/01, 365b/15, 366a/01, 369a/17, 372a/04, 375a/16, 389b/06, 390a/16, 394a/12, 402a/02, 402a/09, 403b/12, 404b/06, 405a/12, 409a/09, 413a/08, 413a/14, 413a/16, 414b/15, 415a/02, 415a/04, 415a/07, 416b/16, 417a/11, 418b/09, 419a/04, 419b/17, 421a/10, 422b/02, 423b/06, 423b/07, 424a/03, 424a/12, 433a/08, 433a/16, 437b/08, 437b/14, 438a/02, 440b/04, 442a/10, 445a/03, 449a/09, 452b/16, 484b/05, 485a/16, 485b/14, 486b/03, 497a/03, 498b/17, 500a/14, 508b/13, 516a/12, 523a/04
é.-tiler 374a/15, 401b/11, 416a/17, 416b/10, 418a/04, 418a/07, 426b/17, 429b/08, 435b/04, 447a/07, 468a/11, 469a/12, 502b/03, 508b/17, 512b/04, 514b/01
[=410]
é.-ābād ét- 390a/07
é.-āġāz ét- 373b/12
é.-aḳ ét- 378b/09
é.-ārām-gāh ét- 497a/03
é.-ārāsta ét- 416b/10
é.- Ǿarż ét- 522b/16
é.-āşkār ét- 401b/02, 422a/13
é.-āşkārā ét- 479b/05, 500a/14
é.-atalıḳ ét- 498b/17
é.-Ǿayş ét- 366a/01
é.-āzād ét- 480b/01
é.- Ǿāzım ét- 444a/02
é.-Ǿazīmat ét- 366b/07, 397a/17, 420a/04, 433b/11, 437a/11
é.-Ǿazm ét- 477a/09
é.-bahramand ét- 340a/04, 371b/08
é.-bar-ā-bar ét- 462b/13
é.-barpā ét- 435a/12
é.-başçı ét- 426b/17, 450b/05
é.-bayān ét- 395a/12
é.-bī-ġam ét- 522a/13
é.-bī-nıyāz ét- 372a/04
é.-buland ét- 363a/08
é.-cahd ét- 474b/03
é.-camǾ ét- 398b/06, 434b/17
é.-çapar ét- 436a/13
é.-çāşt-gāh-ı rükūb ét- 462a/10
é.-çūş et- 346b/16
é.-dast-gīr u ġārat ét- 349a/15
é.-dast-gīrlik ét- 420a/05
é.-dostlıġ ét- 456a/05
é.-esīr ét- 411b/01
é.-élçi ét- 399a/11
é.-fash-ı Ǿazīmat ét- 517b/14
é.-fash ét- 466b/14
é.-fuzūn ét- 391b/16
é.-gacarçı ét- 378b/02, 426b/11
é.**-ġaltān ét-** 345a/13
é.-ġārat ét- 427a/07, 463a/04
é.-ġārat u tārāc ét- 374a/12, 463a/04
é.-ġārat u tārāc u esīr ét- 359b/17
é.-giriftār ét- 513a/01, 513b/02
é.-ġurūb ét- 338b/01
é.-güzīn-ı pur-nam ét- 416b/16
é.-ḥ(v)ār ét- 367a/16, 522b/10
é.-Ĥarām ét- 435b/04, 506b/04
é.-Ĥareket ét- 403b/08
é.-Ĥāśıl ét- 354b/15, 360b/12

é.-ħatm ét- 364a/05
é.-ħem-rāh ét- 426a/16, 448a/17
é.-ħıdāyat ét- 338b/08
é.-ħurram ét- 433a/16
é.-ħursand ve bahramand ét- 436b/03
é.-ħuşk ét- 363b/12
é.-ıftār ét- 351b/16
é.-ıftıħār ét- 390a/09
é.-ıĥāta **ét-** 502a/02
é.-ıħtıyār ét- 337a/14, 370b/08, 374a/15, 416a/17, 445b/06, 447a/07, 489a/14, 495a/10, 496a/05, 508a/13
é.-ıķbāl ét- 363b/01
é.-ıķtıżā ét- 365b/15
é.-ıÓlām ét- 359b/07
é.-ılġar ét- 418a/04, 426b/17, 429a/17, 462b/02, 482a/04, 482b/14, 501a/03, 512b/17
é.-ıltımās ét- 399b/08
é.-ıntıķāl ét- 408a/15, 477b/06
é.-ırsāl ét- 375a/16, 387a/12, 405b/13, 521a/06
é.-ıstıfsār ét- 438a/02
é.-ıstırāĥat ét- 481b/17
é.-ıstırdād ét- 386b/13, 466b/10
é.-Óıyān ét- 469a/12, 473a/11, 498a/07
é.-ıžhār-ı zor ét- 396a/02
é.-ıžhār ét- 351b/16, 521b/06
é.-iş ét- 392a/13
é.-ķaravul ét- 434b/12
é.-ķaśd ét- 506a/16
é.-ķatÓ-ı masāfat ét- 395b/04, 411a/11, 424b/04, 426b/15, 430a/04, 430a/07, 433a/03, 450b/09, 451b/05, 454a/03, 458a/07, 461a/15, 463a/02, 469b/09, 471b/10, 473a/12, 477a/17, 509a/14, 513b/12
é.-ķatÓ-ı rāh ét- 477a/16, 502b/03
é.-ķatÓét- 427b/03, 464a/05, 469b/12, 504a/11, 506a/02, 512b/16
é.-ķatīl ét- 411b/01, 523a/05
é.-ķatl u esīr ét- 381a/11
é.-ķatlıÓām ét- 427a/15
é.-kemīn ét- 349b/09
é.-kerem-cavalān ét- 500b/03
é.-kuĥl ét- 366b/06, 476b/12
é.-lab-rīz ét- 489b/02
é.-leşker-gāh ét- 423b/07, 461a/13, 462a/14, 478a/01, 486b/03, 505b/12, 508b/13
é.-mabsūt ét- 373b/04
é.-madhūş ét- 422b/02
é.-mafħar-ı ķılāÓ u bılād ét- 505a/09
é.-maĥbūs ét- 403b/12
é.-maħśūś ét- 456a/12
é.-maķām ét- 449a/09
é.-maķhūr u menkūb ét- 447a/10
é.-maķtūl ét- 451a/10
é.-maķtūl u maǿsūr ét- 411a/14
é.-maǿmūr ét- 355a/17, 380b/14, 388b/16, 390a/16, 410b/14, 428b/11, 433a/08, 462b/06, 499b/03, 510b/10
é.-manśūb ét- 371b/06
é.-marĥamat ét- 361a/07
é.-marĥamat u muruvvat ét- 372b/06
é.-maÓrūż ét- 485b/11
é.-maśĥūb ét- 426b/10
é.-masmūÓ ét- 521b/04

é.-maśrūf **ét-** 504a/02
é.-mastūr ét- 389b/06
é.-maǿsūr ét- 473b/04
é.-maƟtūf ét- 396a/09, 421a/14, 438a/14, 444a/07, 448b/01, 463a/16, 480a/08, 482b/16, 498a/12, 502a/17, 517b/15, 519b/08
é.-mayl ét- 363a/15
é.-mażbūt ét- 511b/01
é.-mażrab-ı bār-gāh-ı nuzūl ét- **3**77b/05
é.-maƟzūl ét- 404b/16
é.-muƟāvadat ét- 442a/03, 454b/07
é.-muħallāƟ ét- 440b/08, 489b/02
é.-muhayyā ét- 476b/15
é.-muhayyā ve āmāda ét- 392a/08
é.-muħayyam-ı Ĥıyām-ı davlat-ıntižām ét- **4**85a/16
é.-muķayyad ét- 407a/15
é.-mulabbas ét- 459b/14
é.-mumtāz u sar-afrāz ét- 371a/06, 439a/08
é.-munƟakıd ét- 349a/16
é.-murācaƟat ét- 483b/08, 504b/05, 515b/17, 519a/13
é.-musatŧaĥ ve hemvār ét- 489a/05
é.-mustadām ét- 390a/14
é.-mustāśal ét- 367b/04
é.-mutaƟallıķ ét- 456a/14
é.-mutafarrıķ ét- 381a/07
é.-mutalātım ét- 372b/03
é.-mutanabbıh ét- 360b/17
é.-mutmaƟın ve mustažhar ét- **3**55b/16
é.-muvāsāét- **5**21a/01
é.-mużmaĥıl ve nā-çīz ét- **4**84b/16
é.-mütemekkin ét- 377a/03
é.-nā-muzd ét- 506a/10
é.-nā-umīd ét- 490a/13
é.-nahbu tārāc ét- 427a/15
é.-nahżat ét- 485a/15
é.-nām-zad ét- 387b/10, 473a/17, 485b/14
é.-namūdār ét- 495a/07
é.-naśb ét- 360a/12
é.-nıhān ét- **5**12b/04
é.-nıŝār ét- 420b/08
é.-nigārét- 351b/07
é.-nigūn-sār ét- 446a/16
é.-numāyān ét- 501a/07
é.-nūş ét- 402a/02, 403a/11, 511a/11
é.-nuzūl-ı ıclāl ét- **3**50b/09, 458b/01
é.-nuzūl ét- 367a/10, 386b/13, 401b/11, 402a/09, 404b/06, 405a/12, 408b/09, 413a/08, 413a/16, 414b/15, 415a/07, 417a/11, 419a/04, 421a/10, 423b/06, 424a/03, 424a/12, 424b/11, 424b/15, 429b/08, 434b/09, 436b/04, 437b/03, 437b/08, 437b/14, 440a/12, 440b/04, 442a/10, 444a/08, 445a/03, 447a/14, 448b/09, 452b/06, 452b/16, 453a/02, 453a/10, 458a/08, 459a/11, 461b/10, 462a/06, 463b/17, 465a/06, 472b/11, 478a/02, 484b/05, 504a/15, 506a/03, 508b/05, 508b/17, 514a/14, 514b/01, 516a/12
é.-olca ét- 418a/07, 465a/01, 468a/11, 468b/14, 473b/04, 480b/13

é.-**olca ve esīr ét-** 454a/16
é.-padīd ét- 505a/06
é.-pāk ét- 476a/05
é.-panāh ét- 502b/09
é.-pāymāl-ı merākib ét- 340b/10
é.-pīş-keş ét- 420b/03
é.-rāĥat ét- 476b/02
é.-raķam ét- 399a/06
é.-reşk-i evreng-i sıpıhr ét- 385b/02
é.-roşan ét- 345a/14, 418b/09
é.-rükūb ét- 407b/16, 408b/12, 423a/15, 431a/09, 436a/15, 447a/03, 461a/01, 464a/05, 477b/16, 491a/17, 508b/10, 519a/12
é.-sabķat ét- 395a/17
é.-sākin ét- 364a/01, 438a/06
é.-sar-afrāz ét- 356b/01, 370b/01, 415a/02, 433a/16, 459a/15, 494b/01
é.-sar-afşānlıġ ét- 470b/17
é.-sar-buland ét- 371a/08
é.-sar-buland u bahramand ét- 360a/16
é.-sar-buland ve arcmand ét- 411b/16
é.-sar-ħayl ét- 434a/05
é.-śayd ét- 438a/02
é.-ser-keşlik ét- 369a/17, 418a/15
é.-sīr-āb ve şād-kām ét- 402b/17
é.-söz ét- 466b/17
é.-şab-gīr ét- 399a/10, 424a/09
é.-şād ét- 390a/08, 493b/10
é.-şıÓār ét- 438a/03
é.-şitāb ét- 436a/05
é.-tafvīż ét- 456a/15
é.-taħalluf ét- 492a/15
é.-taķsīm ét- 411b/09, 448b/15
é.-tamāşā ét- 396a/11
é.-taÓna-zan ét- 507a/08
é.-tārāc ét- 451b/01
é.-tarannum-sāz ét- 373b/12
é.-taśavvur ét- 391a/17
é.-tavaķķuf ét- 411b/09
é.-taÓyīn ét- 400b/02, 403b/09, 405b/01, 410b/15, 413a/14, 429a/06, 434a/09, 462b/05, 506b/14, 511a/05, 518a/12
é.-tekāmīş ve taÓāķub ét- 349a/03
é.-terk ét- 523a/13
é.-tīra-ħīra ét- 443b/09
é.-tīz ét- 364b/04
é.-tuĥfa ét- 338a/12
é.-ŧulūÓ ét- 439a/12
é.-Óubūr ét- 357b/09, 487b/16, 495a/04, 504a/12
é.-Óurūc ét- 394a/12
é.-uzun ét- 391b/16
é.-vadāÓ ét- 404a/09
é.-vīrān u ħarāb ét- 359b/16
é.-yeksān ét- 435b/10
é.-yürüşét- 434b/17
é.-žafar-ıntıbāh ét- 445a/16
é.-žāhır ét- 482a/08
é.-žikr ét- 363a/14, 389b/03
é.-žulm ét- 523a/09
[=396]

étek1. Elbisenin belden aşağı kısmı.
é. (étek étek) 369b/17
é.+ıġa (étegı) 373b/03
é.+in (étegi) 489b/04

é. silk- 523a/13

[=5]

2. Dağ, tepe, yığın gibi yüksekliği olan şeylerin aşağı kısmı.

é.+ide (taġ étegi) 467a/15

é.+ıġa (taġ éteġı) 422a/07

e.+ide (taġ étegide) 431b/11

é.+in (taġ étegin) 399b/05

[=4]

étil- Olunmak, yapılmak, kılınmak anlamında yardımcı fiil.

é.-di 404a/05

é.-ip 446b/08

[=2]

é.-taḳsīm étil- 446b/08

é.-taÓyīn étil- 404a/05

[=2]

évür- Çevirmek, döndürmek.

é.-se 339a/15

é.-üp 343b/13

é.-üp dururlar 349a/17

é.-üp 349a/12

[=4]

é.-Ĥıśār évür- 349a/17

é.-yüz évür- 339a/15

é.-yüzin évür- 343b/13

[=3]

éz- Basmak veya bütün ağırlığı ile üstünden geçmek, yassıltmak, çiğnemek, ufalamak, parçalamak.

é.-ip 342a/10

[=1]

é.-baġrın éz- 342a/10

[=1]

F

faÓāl Ar. Çok hareketli.

f.-ı ĥūb u nīkū 476a/07

[=1]

faccār Ar. Çok yaran, parçalayan.

f. oḳı 401b/08

[=1]

fadā (< Ar. fidā) Bir şey uğrunda değerli bir şeyden vazgeçme, uğruna verme.

f. bol- 367a/11

f. ḳıl- 382a/17

[=2]

fadāyīvār Fedakârca.

f. 493a/01

[=1]

faĥāmat Ar. Fahimlik, ululuk, şanı ve kadri yüce olma; itibar, kıymet, değer.

f. havāsı 393a/10

f.+ın (amvāc-ı faĥāmat) 462a/04

f.+ın (burūc-ı faĥāmat) 483b/14

f.+ın (farḳ-ı faĥāmat) 476b/10, 500a/11

f.+ın (ḳubba-ı faĥāmat) 505b/01

f.+ın (küngüre-i faĥāmat) 453a/03

[=7]

fāĥır Ar. Onurlu, şanlı, şerefli.

f. (lıbās-ı fāĥır) 349b/10

[=1]

fāĥıra Ar. Fāĥır kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli.

f. (ĥılāÓ-ı fāĥıra) 507b/13

[=1]

fāĥış Ar. Büyük, aşırı, çok.
f. tap- (şikest-i fāĥış) 514a/06
f. yét- (şikest-i fāĥış) 473b/02
[=2]
fahm Ar. Anlayış, anlama.
f. ķıl- 456b/07
f. ol- 388b/10
f. u dānış 388b/09
f. u faśāĥat 391b/11
f. u farāsat 391a/17
[=5]
faĥş Ar. Mantıksız, boş.
f. bol- (ĥaşv ve laġv ve faĥş ve duş-nām) 522a/17
[=1]
fahvā Ar. Mânâ, mefhum.
f.+sı bile "sözü gereği ile" 354b/03, 356b/01, 448a/08, 496a/05
[=4]
fahva'l-murād Ar. Muradın anlamı, konusu.
f. ve illā ħabar 378a/09
[=1]
fāķa Ar. Fakirlik.
f. (faķr u fāķa) 522a/12
[=1]
faķāhat-şıÓār Bilgili, anlayış sahibi olma ile sıfatlanmış.
f. 394b/12
[=1]
faķīr Ar. Tevazu ifadesi
f. 380a/11, 386a/16
f. dağı 364a/09
f.-ı ĥaķīr 350a/16
f.+nı 365a/14
f.+nıñ 352b/02, 380a/17, 386a/15
f.+u'l-ĥaķīr 365a/06, 391b/17, 523a/17
f.+u'l-ĥaķīru'r-rācı ilā şafāÓatu'l-Aĥmad şīr-i Muĥammadu'l-mulaķķab bi'l-Mūnıs 350a/11
[=12]
faķr Ar. Fakirlik; dervişlik.
f. 476a/06
f. (havā-yı faķr) 367a/02
f. u faķā 522a/12
f. u ķanāÓat 391a/14
[=4]
faķīr Ar. Yoksul.
f.+u'l-ĥaķīr 523a/17
[=1]
falāĥ Ar. Kurtulma, kurtuluş.
f.+ın 435b/02
f.+larıdın (arvāĥ-ı fāyıżu'l-falāĥ) 350a/05
[=2]
fan (< Ar. fann) İlim, sanat, hüner; çeşit, tür.
f. (yek fan) 505b/06
f.+ınıñ (fann) 491a/11
[=2]
fanā Ar. Yok olma, kötü.
f. dayrı 512b/06
f. (mustaÓıdd-ı fanā) 512a/17
f. (vādī-ı fanā) 367b/10
f. daryāsı 389a/05
f. eyle- (mesken-i fanā) 523a/14
f.+ġa (gird-āb-ı fanā) 346b/08
f. yélı 358b/04

[=7]

fānī Ar. Ölümlü, Son bulucu.

f.+dın (cahān-ı fānī) 521b/05

f.+dın (Óālam-ı fani) 337b/12

f.+dın (cahān-ı fānī) 407b/04, 457b/03, 521a/08

f. eyle- 372b/08

[=6]

fannī Fenne ait, fenle ilgili.

f.+da (razm-ı fannī) 505b/06

[=1]

far Far. Parlaklık, şan, şeref.

f. (Şāh-ı Farīdūn-far u Cam-ıḳtıdār) 500b/09

[=1]

farÓ Ar. Bir kökten, bir asıldan ayrılan kolların her biri, asıl olmayan, şûbe.

f.+ġa (aśl u farÓ) 372b/08

[=1]

far (< Ar. farr) Kaçma

f. bile (sahl-ı kerr u far) 416a/16

f. ḳıl- (kerr u far) 474b/07

[=2]

Fārāb y.a. Burya Baf mahalline ve Çahar-cuy kalesine ile Kara köl'e yakın bir bölgede bulunur. Buhara yolu üzerindedir.

F. Ĥıśārı 490b/01, 495b/15

F. ḳorġanı 495a/10, 483b/05, 496a/11, 497a/03

[=6]

farac Ar. Sıkıntıdan sonra gelen kolaylık, kederden sonra gelen sevinç.

f. u bahcat 476b/16

[=1]

Faraca'llāh Ĥan k.a. Kızılbaş ekabirindendir.

F. 421a/11

[=1]

farāġ Ar. 1. Vazgeçme, çekilme, bitme, tamamlama.

f. 351b/09, 360a/06, 376b/09, 393b/06, 397b/11, 460b/01, 504b/14

f.+ıdın soñra 383b/11

f.+ıdın soñra (Óarż-ı leşker farāġı) 385a/12

f. iste- 512b/05

[=10]

2. Huzur, rahatlık.

f.-ı dıl 467b/02

f.-ı ĥatır 368a/03

[=2]

farāġ-tamām Kamil bir el çekme, sarf-ı nazar etme ile.

f. 376a/12

[=1]

farāġat Ar. 1. Hakkından isteyerek vazgeçme, el çekme.

f. 339a/07

f.+da (masnad-ı farāġat) 378a/08

f. eyle- 523a/16

[=3]

2. Gönül tokluğunun verdiği rahatlık, huzur.

f. (kürsī-nışīn-ı farāġat) 461a/16

f. (masnad-ārā-yı farāġat) 440a/08

f. (masnad-pīrāy-ı farāġat) 499b/17

f. (masnad-nışīn-ı sarīr-ı farāġat) 486a/10

[=4]

farāġatlıḳ Vazgeçme durumu.

f. 369b/02

[=1]

faraĥ Ar. Hoşa giden bir halden duyulan zevk, gönül açıklığı, sevinç, sevinme.

f. 344b/13, 394a/17

f. (ālāt-ı faraĥ u ınbısāṭ) 476b/15

f. eyle- (aheng-i faraĥ) 476b/03

f.+dın 365b/07

[=6]

farruḥ-āŝār Mutluluk alametleri, mutlu.

f. érdi 373a/17

[=1]

faraĥ-güster Sevinç yayıcı, sevinç veren.

f. u ābād ol- 476a/14

[=1]

faraĥ-nışān Sevinç içinde duran.

f.+dın (farmān-ı faraĥ-nışān) 502b/15

[=1]

farāham Far. Hazır, toplu, birikmiş.

f. ḳıl- 359a/10

[=1]

faras Ar. At.

f.+ıġa 364b/05

[=1]

farāsat (< Ar. firāsat) Hemen anlama, çabuk kavrama.

f. Óaḳl ile farāsat 391b/08

f.+ı (fahm u farāsat) 391a/17

f. yüzi 513a/13

[=3]

farāsat-ıntısāb Çabuk sezişin mensubu, çabuk kavrayan, sezişi kuvvetli.

f. 521a/05

[=1]

farāvān Far. Çok.

f. 469a/11

f. (asker-i farāvān) 495b/17

f. (ġanāyım-ı farāvān) 429b/03, 459b/05, 482a/12, 508b/03

f. (leşker-i farāvān) 414a/08, 460a/09, 500a/12

f. (manāzıl-ı farāvān) 510a/12

f. (masarrat-ı farāvān) 508b/06

f. (maşaḳḳat-ı farāvān) 463a/05

f. (matāÓ-ı farāvān) 469b/01

f. (naḳd-ı farāvān) 397b/08

f. (nıÓmat-ı farāvān) 395a/08

f. (nuḳūd-ı farāvān) 465a/10, 504b/13, 511b/06

f. bile (Óavāṭıf-ı farāvān) 509b/02

f. bile (leşker-i farāvān) 505b/10

f. bile (śuÓūbat-ı **farāvān)** 497b/13

f.+ġa (ġanāyım-ı farāvān) 479b/12, 506a/13

f.+ġa (rūbāh-ı farāvān) 444b/11

[=24]

farāyıż Ar. Farizalar, Allah'ın farz olan emirleri.

f.-ı Óaynıyya 371a/15

[=1]

farcām Far. Son, âkıbet, encam (daha çok irleşik sıfatlar teşkil eder).

f.+da (ayyām-ı ħucasta -farcām) 353a/12

f.+ġa (şūm-farcām) 346a/06
f.+ı bile 490b/06
f.+larınıñ 484a/11
f.+nı (žafar-farcām) 413b/02
[=5]
fard Tek, yalnız.
f. 346b/09, 349a/10, 377b/07, 390a/04
f.+ı 349a/01
[=5]
farḥāş Far. Savaş, kavga, dövüş.
f. 436a/07
f. (ķavānīn-ı farḥāş) 340a/08
f. (kīn u farḥāş) 491b/14
f. ara 501b/04
f.+ġa (kīn u farḥāş) 345a/17
f.+lar 471a/02
f.+lar (mutahavvırāna farḥāş) 489b/15
[=7]
farĥat Ar. Sevinç, mutluluk.
f. (nuzūl-ı farĥat) 394a/04, 464a/06
f. (vuśūl-ı farĥat) 460b/12
f.-ı mā-lā-kelām 370a/01
[=4]
farĥat-şumūl Sevinç yayan
f.+ını sal- (sāya-ı vuśūl-ı farĥat-şumūl) 480b/08
[=1]
farḥunda Far. Mutlu, talihli, müreffeh, uğurlu.
f. 351a/13, 366a/08
f. (avśāf-ı farḥunda) 490b/05
f. (śıfāt-ı farḥunda) 391a/12, 522a/07
[=5]
farḥunda-ancām Mübarek son.
f. bile (şevket-i farḥunda-ancam) 409b/05
[=1]
farḥunda-farcām Uğurlu, kutlu âkıbet.
f. 506a/04
[=1]
fārıġ Ar. 1. Vazgeçmiş, terk etmiş, el çekmiş.
f. bol- 444a/06
2. Gâile ve gürültüden uzak, rahat, âsûde.
f.-ı bāl 415a/11
f.-ı naşāt 365b/17
f.+u'l-bāl u muraffahu'l-ĥāl 370b/12,
f.+u'l-bāl u muraffahu'l-ĥāl bol- 483a/09, 520b/06
f.+u'l-bāl u āsūda-aĥvāl bol- 492b/03, 522a/15
f. (muraffaĥu'l-ĥāl u fārıġu'l-bāl) 368a/03
[=7]
fārıs Far. Atlı, binici; ferāsetli, mahir.
f.-ı mıżmār-ı şahāmat u basālat **4**49b/04
[=1]
farışta-ḥıśāl Melek yaratılışlı, iyi huylu.
f. (Ḫusrav Ġāzī-ı farışta-ḥıśāl) 386a/17
[=1]
farīd Eşsiz, tek, eşi olmayan.
f.-ı dahr 371b/04
[=1]
Farīdūn-davrān Zenginliği ile meşhur Pişdadilerin altıncı hükümdarı Feridun gibi talihi olan, Feridun bahtlı.

F. 509a/06
[=1]
Farīdūn-far Zenginliği ile meşhur Pişdadilerin altıncı hükümdarı Feridun gibi şan ve şerefi olan.
F. (şāh-ı Farīdūn-far u Cam-ıḳtıdār) 500b/08
[=1]
farīḳ Ar. Cemaat, güruh, insan topluluğu; asker, süvari bölüğü.
f.+ın (bayna'l-farīḳ) 344b/13
f.+ın (talāḳī-ı farīḳ) 433b/12
[=2]
farḳ Ayrılık, başkalık; ayırma, seçilme, ayırtedici özellik; tepe, baş.
f. 476b/10
f. bol- 397a/11
f**.+dın (üçf arḳ)** 457a/08
f**.-ı faḫāmat 4**76b/10, 500a/11
f.-ı humāyūn 490b/04
f.-ı ıftıhār 457a/08, 461b/14, 487b/15, 489b/08
f.-ı ıÓtılā 366a/15
f.-ı mubāhāt 500b/17
f**.+ıdın** 450a/14
f.+ıġa 346b/05
f.+nıñda 367a/02
[=14]
farḳad-sāy Kuzey kutbuna yakın ve Küçükayı kümesine mensup iki parlak yıldızdan herbiri gibi olan
f. ḳıl- 489b/09
[=1]
farmān Far. Buyruk, emir.
f. 347b/15, 359a/05, 373a/05, 419a/10, 419a/13, 421b/05, 428b/15
f. (ĥasabu'l-farmān) 464b/08, 472a/06, 478a/16, 489a/04
f. (ĥasabu'l-farmān-ı Ǿālī**)** 499b/03
f. (ĥaśab-u'l-farmān-ı Ǿālī-şān) 510b/08
f. (ĥasabu'l-farmān-ı lāzımu'l-ımtınān) 516b/13
f. (maǿmūr-ı farmān-ı ḳażā-carayān) 431b/05
f. (meźkūr farmān) 510b/17
f. bile (mūcıb-ı farmān) 367b/17
f.-ı Ǿālī-şān 375b/17, 468a/03
f.+ı bile 398b/14, 402a/10, 467b/12, 513b/16
f.-ı cahān-muṭāǾ 338b/10, 359b/08
f.-ı faraĥ-nışān 502b/15
f.-ı ḳażā-carayān 401a/14, 479a/06, 507a/12
f.-ı lāzımu'l-ımtınān 422a/10, 426b/12, 459b/17, 471b/09, 509a/12, 520b/11
f.-ı lāzımu'l-ımtıŝāl 350b/16, 357b/10, 377b/06, 395b/15, 401a/04, 502b/12, 518a/14
f.-ı lāzımu'l-ıźǾān 347b/10, 376b/01, 393b/02, 419a/08, 481b/13, 503b/02, 518b/01
f.-ı şamātat-nışān 472b/09
f.-ı vācıbu'l-ımtıŝāl 348b/14, 381a/0, 385a/09, 404b/10, 420a/10, 479b/09
f.-ı vācıbu'l-ıźǾān 339a/02, 339b/06, 340b/07, 354a/02, 388b/17, 406b/14, 412b/09, 415b/12, 430a/08, 445a/01,

448a/05, 458a/09, 469a/04, 490a/03, 490a/11, 510a/08, 512b/13, 514a/01, 518a/04

f.-ı żalālat-nışān 353a/11

f.+ıdın (ħaṭ-ı farmān) 363b/03

f.+ıġa (taĥt-ı farmān) 466b/15

f.+ını 363a/17

[=79]

farmān-bardār Far. Farmana uyan.

f. bol- (muṭīĠ u farmān-bardār) 455b/17

f. bol- (tābıĠ ve farmān-bardār) 446b/15

f. dururmız (muṭīĠ u farmān-bardār) 441a/02, 446b/06

f. dururmız (tābıĠ u farmān-bardār) 428b/15

f.+mız (muṭīĠ u farmān-bardārmız) 417a/16, 442b/12

[=7]

farmān-bardārlıġ Farmana uyma durumu.

f. 387a/02

f. (ınḳıyād u farmān-bardārlıġ) 413b/14

f. (ıṭāĠat u farmān-bardārlıġ) 387a/17, 455b/01

f. durur érdi (ıṭāĠat ve farmān-bardārlıġ) 410a/09

f. ḳıl- (ıẓhār-ı ınḳıyād u farmān-bardārlıġ) 413b/07

f.+ıġa 410b/14

[=7]

farmān-bardārlıḳ bk. farmān-bardārlıġ

f. ḳıl- 400b/04

[=1]

farmān-berlik Farmana uyma durumu.

f. (ıṭāĠat ve farmān-berlik) 369a/16

[=1]

farmān-dıhī Far. Egemenlik, hâkimiyet, hükümranlık.

f. 366a/09

[=1]

farmān-farmā Far. Emir verme.

f.+sı 357b/16, 438b/07

f.-yı cahān 458b/16, 475b/17

[=4]

farmān-farmāy Far. bk. farmān-farmā

f. 397b/05

[=1]

farmān-nufūź Emrin her yere nüfuz etmesi, emrin geçerli olması.

f. tap- 375a/03

[=1]

farmān-ravā Far. Emir ulaşan.

f. bol- 336a/17

[=1]

farrāş Ar. Hizmetçi, döşeyen.

f.+lar 395a/04

farruĥ Far. Uğurlu, kutlu.

f. (madĥ-ı farruĥ) 363a/06

f.+ıñga (alḳāb-ı farruĥ) 366b/03

[=2]

farruĥ-sıyar İyi yaratılışlı, faziletli.

f. (şāh-ı farruĥ-sıyar) 397b/16

f. (vazīr-ı farruĥ-sıyar) 488b/12

[=2]

farsaĥ Ar.Üç millik uzaklık ölçüsü.

f. (birfarsaḫ) 383a/03
[=1]
Fārsī Far. Farsça, Acemce, İran dili.
f. 389b/11
[=1]
farş Ar. Yayma, serme, döşeme.
f.+dın 460b/11
f.-ı ṫullā 394b/16
[=2]
farṫ Ar. Haddindan fazla olma, aşırı, aşırılık, ifrat.
f.-ı macāǾat u şıddat-ı bī-navālıġ 342b/02
[=1]
Fārūḳ Ar. "Ayıran" anlamına gelen kelime hakkı hak olmayandan, bâtıldan ayırması ve çok âdil olması sebebiyle Hz. Ömer'in lakabı olmuştur.
f.-ı ıḳtıdā 366a/07
[=2]
Fāryāb y.a.
F. 493b/02
F. ḳalǾası 494b/14
[=2]
faryād Far. Yüksek sesle ve kuvvetle bağırma, haykırış, çığlık.
f. ki 521b/06
f. (fıġān u faryād) 521b/07
f. sal- 521b/07
[=3]
farzand Far. Oğul, çocuk.
f.-ı arcmand 370b/17
f.-ı arcmand-saǾādatmandī 407b/09
[=2]
farzandlikOğulluk.
f. 337b/11
[=1]
fasād Ar. Bozukluk, kötülük, karışıklık.
f. (arbāb-ı fasād) 355a/14
f. (dafǾ-ı fasād) 361a/05
f. (daşt-paymā-yı bavādī-ı fasād) 353a/12
f. (havā-yı fasād) 403a/11
f. (Ǿınād u arbāb-ı fasād) 463a/09
f. (**Ǿınād u fasād)** 439b/06
f. (Ǿıśyān u fasād**)** 502b/08
f. (mādda-ı fasād) 404a/14
f. (māĥıyyu'l-fasād ve't-ṫuġyān) 336b/06
f. (māĥī-yı ḳavāǾıdu'l-Ǿıśyān ve'l-fasād) 509a/08
f. (muĥarrik-i sılsıla-ı fasād) 403a/14
f. bile (nāḫun-ı fasād) 377a/14
f. birle 367b/03
f.+dın (arbāb-ı fasād) 344a/12, 472a/08
f. édi 364b/03
f.+ı 364b/10, 374a/09
f.+ıġa (tedārük-i fasād) 369a/17
f.+ları (ahl-ı Ǿınād u arbāb-ı fasād) 368b/12
f.+nıñ (ahl-ı Ǿınād u arbāb-ı fasād) 462b/02
[=21]
fasād-andīş Kötü düşünen
f.+larnı (bad-ḥ(v)āh-ı fasād-andīş) 355a/10
[=1]
fasād-andīşa Kötü düşünce.

f.+ları 468a/05
f.+nıñ (nā-mard-ı fasād-andīşa) 403b/01
[=2]
fasād-andīşlik Kötü düşünme durumu.
f.+in (kiźb u fasād-andīşlig) 415b/08
[=1]
fasād-engīz Fesat çıkartan, karışıklığa yol açan.
f. (kiźb-āmız u fasād-engīz) 415b/11
[=1]
fasād-pīşa Fenalık işi, kötülüğü âdet edinme, kötülük alışkanlığı.
f. 427b/09
[=1]
faśāĥat Ar. Güzel ve açık konuşma, iyi söz söyleme kabiliyeti.
f. 504b/06
f. (Óālam-ı Óulūm-ı balāġat u faśāĥat) 392b/08
f. (balāġat ve faśāĥat) 361b/03
f. (dānışmand-ı faśāĥat-ı āyīn) 390b/12
f. (fahm u faśāĥat) 391b/11
f. u balāġat 439a/04
[=6]
faśāĥat-andīşa İyi söz söyleme düşüncesi.
f. (fużalā-yı faśāĥat-andīşa) 385b/06
[=1]
faśāĥat-şıÓār Güzel, iyi konuşan.
f.+nıñ 388a/17
[=1]
fasāna-tırāzlıġ Masal süsleyiciliği, masal anlatımını süsleme durumu.
f. körgüz- 376b/08
[=1]
fasĥ Ar. Bozma, hükümsüz bırakma, kaldırma, iptal etme.
f. tart- (raķam-ı fasĥ) 375b/11
f. ét- 466b/14
f.-ı Óazīmat ét- 517b/14
f.-ı Óazīmat ķıl- 503b/17
f. ķıl- 382b/17
[=5]
fāsıd Ar. Fesada uğramış, bozulmuş, bozuk, kötü.
f. (ĥayāl-ı fāsıd) 401a/09
[=1]
fāśıla Ar. İki şeyi birbirinden ayıran boşluk, ara, aralık.
f. bol- 475b/12
[=1]
faśl Ar. Ayırma, ayrılma; kısım.
f.+ıda 405b/10
[=1]
fāş Far. Meydana çıkarma, açığa vurma.
f. bol- 338b/05
f. ol- 366b/16, 395a/02
[=3]
fatānat Ar. Yaratılıştan gelen çabuk anlama yeteneği, zihin açıklığı.
f. 522a/05
f. (arbāb-ı fatānat) 388a/16
[=2]
fatānat-āŝār Anlayış alametleri, fatin.
f. (hükemā-yı fatānat-āŝār) 521a/17
[=1]

fatĥ Ar. Bir memleket, şehir veya mevkii savaşla düşman elinden alma, ele geçirme, zaptetme.
f. 369a/07, 385b/05
f. (alaman-ı fatĥ u žafar-tavamān) 480b/12
f. (Óarūs-ı fatĥ) 347b/06
f. (bāb-ı fatĥ) 347a/09
f. (şāhıd-ı fatĥ) 344b/12
f. (**Tāórīħ-ı fatĥ-ı Aral**) 362b/09
f. bol- 365a/05, 369b/15
f.+ı 484a/03
f.+ı (darvāza-ı fatĥ) 483b/05
f.-ı mazbūr 383b/11
f.-ı mübārek 365b/17
f-ı Sikender dék 367a/12
f.-ı tahnıyyat 361b/06
f.+ıdın 365a/10
f.+ıdın soñra 381a/05
f.+ıġa 502a/15
f.+ınıñ 347b/03
f. u fīrūz-mendlik 504b/09
f. u nuśrat 344b/09, 385b/16, 501a/16
f. u žafar 429b/17
f. üçün 364b/13
[=25]
fatĥ-nāma Hükümdarlar tarafından önemli bir fethi, bir zaferi komşu hükümdarlara, hanlara, prenslere, memleket içinde şehzade ve valilere bildirmek için yazılan yazı.
f. 369a/07
f. bér- 430a/06
f. bile 357a/04, 375b/14
f.+ġa 477a/14
f-ı dāru's-saltana-ı Ħ(v)ārazm-ı ırām-bazm 365a/07
f.-ı sıyāsat-nāma 369a/15
f.+lar 357b/11, 369a/10
[=9]
Fatħ ÓAlī Ħan k.a. Bégler Ħannıñ Óammı. Kelatnıñ ĥākimidir. Kedü Han Afgan'ın akrabasıdır. Baba Han adıyla da bilinir. Orta Asya'da daha çok Baba Han unvanıyla anılmıştır. Krş. Baba Ħan, Fatĥī Ħan
F. 400b/15
F.+dın 400a/09
[=2]
Fatĥī Ħan k.a. bk. **Fatħ ÓAlī Ħan**
F.+nıñ 439b/03
[=1]
fātıĥ Ar. Fetheden, açan, ülkeler zapteden kimse.
f.-ı şahar-ı Aral 365a/04, 365a/05
[=2]
fātıĥa Ar. Başlangıç.
f. 455b/11
f. al (ızn u ruħśat u fātıĥa) 434b/04
f. al- 482b/11
[=3]
fātıĥa-ħ(v)ānlıķ Fatiha okuma hali.
f.+ıġa (fātıĥa-ħ(v)ānlıġ) 455b/12
[=1]
fatvā Ar. Bir mesele hakkında verilen şerÓî cevap.
f.+nı (ahl-ı Óılm u fatvā) 370b/07
[=1]

favc Ar. Bölük, takım.
f. favc 355b/03
f. (favc favc, baydaḳ baydaḳ, sancaḳ sancaḳ) 486b/10
f. (favc favc ve dasta dasta) 381a/15
f. (gürūh gürūh, favc favc) 500a/13
f. (néçe favc) 393b/17
f.+ı bile 349a/01
[=6]

fāyıda (< Ar. fāǿide) İşe yarama, işe yaramanın meydana getirdiği iyi durum, olumlu sonuç, menfaat.
f.-ı mutarattıb 347a/17, 368b/17, 382b/15, 456a/10, 487a/12, 521b/01
[=6]

fāyız (< Ar. fāǿiz) Muzaffer, galip, başarılı, kazanan, muvaffak.
f. bol- 337a/03, 340a/01, 354a/16, 360a/11, 360b/05, 361a/10, 369b/08, 372b/01, 373a/03, 378a/02, 398b/02, 399b/02, 399b/07, 401b/06, 405a/09, 413a/12, 414b/16, 415b/03, 420a/15, 421a/06, 421b/10, 426a/14, 433b/09, 440b/12, 441b/08, 444a/05, 452b/10, 454b/14, 464a/16, 472a/12, 481b/01, 483b/16, 489b/13, 495a/17, 516a/15
[=35]

fāyıż (< Ar. fāǿiż) Çoğalan, bolluk, çokluk.
f. (cıvār-ı fāyıżu'l-anvār**)** 500a/05
f. (dīdār-ı fāyıżu'l-anvār) 402b/16, 519b/02
f. (nuzūl-ı fāyıżu'n-naşātī) 477b/04
f. (sar-mazār-ı fāyıżu'l-anvār) 371a/01
f.+u'l-anvār 341b/10, 349b/12
[=7]

faysalī Ar. Kesin hükümle ilgili, karara ait.
f.+nıñ 359b/07
[=1]

fayż Ar. Bereket, ihsan, marifet; uğurlu tesir.
f. 419b/12, 441a/06, 453a/05, 453a/17, 476a/04
f. (nasīm-ı fayż-ı ıhtızāz) 350a/06
f. (şumūlī fayż**)** 500a/05
f. bol- (lab-rīz-ı fayż) 372a/13, 365b/08
f.-ı Ǿadl 363a/09
f.-ı vurūd-ı maymūn 449a/08
f.+ıdın 347b/02, 370b/02, 370b/04, 398a/08, 413b/08, 437b/02, 447b/12, 460b/13, 461a/09, 464a/06, 484b/07, 492a/13, 499b/14, 504a/07, 505a/15, 505b/13, 519b/05
f. ḳudūmı 457a/09
f. nuzūl 409a/13
f. nuzūlı 408a/06, 449a/17
f. u śafā **bol-** 506a/08
f. vuśūlı 424b/15, 437a/16
[=35]

fayż-āŝār Feyz etkileri.
f.+ınıñ 437b/13
[=1]

fayż-güster Bolluğu, verimliliği yayan.
f. ve śafā-parvar ḳıl- 399b/04
[=1]

faża Ar. Gök cisimlerini içine alan uçsuz bucaksız boşluk, gök, gökyüzü, geniş alan.
f.+sı 460b/11
f.+sıdın 519a/06
f.+sıġa (sıpıhr-ı faża) 485a/12
f.-yı cān-faża 395a/06
f.-yı ḥuld-ı barīn 351b/13
f.-yı vaśīÓ 494a/08
[=6]

fażāyıĥ Ar. Fażihalar, rezillikler, edepsizlikler, alçaklıklar.
f.+lardın (afÓāl-ı fażāyıĥ) 466b/03
[=1]

fażāyıl Ar. İyi huylar, güzel vasıflar.
f. (ḳudvat-u'l-afāżıl-ı cāmıÓu'l-fażāyıl) 371b/15
f.+dın 394b/17
f. érürler (arbāb-ı fazayıl) 391b/12
[=3]

fażāyıl-maǿāb Güzel vasıfların barındığı yer.
f. 370b/14, 371b/02, 372a/15, 388b/13
[=4]

fāżıl Ar. Fazilet sahibi, erdemli.
f. (nasīm-ı fāżıl-ı nā-mutanāhī) 347b/02
f.+larınıñ 388b/07
[=2]

Fāżıl Bég k.a. Muhammed Emin Inak'ın adamlarındandır. Hive'nin önde gelen kumandanlarındandı. Seksen beş yaşında iken vefat etmiş olan Fazıl Beg'in doğumu ve ölümü Bars yılında gerçekleşmiştir. Altı oğlu vardır. Kendi medresesine gömülmüştür. Krş. Fāżıl Biy
F. 457b/03
[=1]

Fāżıl Biy bk. Fāżıl Bég
F.+niñ (valad-ı Fāżıl Biy) 348b/06
[=1]

fażılat-şıÓār Faziletli, faziletle sıfatlanmış, güzel huylu.
f. 371a/02
[=1]

fażīĥ Ar. Fena, çirkin.
f. (afÓāl-ı fażīĥ) 406b/14
f.+ı (aÓmāl-ı fażīĥ) 403b/10
[=2]

fażīĥa Rezillik, rüsvalık, edepsizlik, alçaklık.
f. (aÓmāl-ı fażīĥa) 409b/14
[=1]

fażīlat Ar. Dürüstlük, iffet, namus, merhamet, alçak gönüllülük, yiğitlik, sadakat, adalet, kerem ve ihsan gibi ahlâkî meziyetlerin hepsine biren verilen isim, erdem.
f. birle 388b/11
f.+nı (ahl-ı fażīlat) 372a/01
[=2]

fażīlat-dast-gāh Erdemin kudreti.
f.+nıñ (şah-zāda-ı fażīlat-dast-gāh) 392a/02
[=1]

fażīlat-dıŝār Çok faziletli.
f. (Óulamā-yı fażīlat-dıŝār) 396b/09
[=1]

fażīlat-maǿāb Erdem sığınağı.

f. (Ǿulamā-yı fażīlat-maǿāb) 394a/07

[=1]

fażl Ar. Cömertlik, iyilik, lütuf, kerem, iyilik; şahsî kıymet, değer.

f. (Ǿılm u fażl u hunar) 522a/16

f.-ı Ĥudā 347b/09

f. u afżāl 391b/10

f. u dānış 391a/11

f. u kemāl 391a/10

[=5]

felāket (< Ar. felek'ten Türkçe'de türetilmiştir) Çok üzücü durum, büyük dert, bela.

f. (ıflās ve felāket) 372b/16

[=1]

felek Ar. Gökyüzü, âlem, talih.

f. 367b/05, 379a/14, 382b/08, 383a/17, 396b/06, 460b/17, 471a/01, 476b/04, 487b/06, 491a/10, 498a/06, 499b/09, 519a/06, 520a/02, 521b/11

f. (anvar-ı felek) 502a/15

f. (Camşīd-ı ħūrşīd-ı felek) 358b/09

f. (ķatǾ-ı felek) 395a/17

f. (şams-ı felek-i ĥaķīķat) 437b/05

f. avcı 461b/04

f. birle 523a/09

f. cavfı 394b/08

f. dağı 354b/16

f.+de (Ǿarśa-ı felek) 422b/12, 461a/11

f.+din 367a/09, 394b/01, 512a/15

f.+din mıŝāl 377b/08

f.+ge 379b/17, 476b/12, 506b/02

f.+ge (avc-ı felek) 507b/03

f.+ge (ķaplan-ı felek) 461a/07

f.+ge (şīr-i felek) 363b/04

f ħumı 394b/06

f.-i aħżar 487a/16

f.-i davvār 390b/11, 476b/07, 478a/08

f.-i nīlī 378b/16

f.-i sar-buland 366a/11

f. lavĥı 396b/01

f. źırvası 431a/09, 453a/03

[=46]

felek-andām Endamı gök gibi olan.

f. 506a/04

[=1]

felek-āŝār Felek izlenimleri, etkileri.

f. 485a/02, 500a/01

[=2]

felek-aŝīr Felek göğü, âlemin seması.

f.+dın 432a/05

[=1]

felek-āstān Eşiği sema olan.

f. (ħayma-ı felek-āstān) 477b/02

[=1]

felek-cāh Yeri felek olan, rütbesi yüksek olan.

f. 476a/03

f. érür (şāh-ı felek-cāh) 520b/12

f.+lar (dast-gāh-ı felek-cāh) 394a/14

f.+nı (şāh-ı felek-cāh) 383b/02

[=3]

felek-canāb Yüce şerefli, haysiyetli.

f. (ħıdīv-ı felek-canāb) 366a/02

[=1]

felek-cāy-gāh Far. Felek makamlı, makamı felek gibi yüce olan.

f. 389b/17

[=1]

felek-farsāy Far. Felek aşındıran, feleği mahveden.

f. (śadā-yı kernā-yı felek-farsāy) 475a/15

f.+nı (dar-gāh-ı felek-farsāy) 480b/06

[=2]

felek-farsāylıḳ Feleği perişan etme hali.

f. ḳıl- 422b/07

[=1]

felek-hayóat Felek gibi yüce görünüşlü, heybetli.

f. (samand-ı felek-hayóat-ı barḳ-surÓat) 395a/15

f. (topçaḳ-ı Óarabī-ı felek-hayóāt ve parī-sūrat) 397a/05

[=2]

felek-ıntısāb Felek mensubu.

f. (canāb-ı felek-ıntısāb) 483a/10

[=1]

felek-ışţıbāh Felek benzeri.

f. 485b/06

f. (dar-gāh-ı felek-ışţıbāh) 397b/10, 401a/05, 406a/09, 458a/07, 479b/12, 492b/04, 510a/17, 513b/13

f.+ġa (bār-gāh-ı felek-ışţıbāh) 461b/09

f.+ġa (dar-gāh-ı felek-ışţıbāh) 420b/15, 494b/03

f.+ınıñ (dar-gāh-ı felek-ışţıbāh) 392a/02, 512b/11

f.+nıñ (dar-gāh-ı felek-ışţıbāh) 441b/05, 480b/04

[=16]

felek-ḳadr Kıymeti yüksek olan.

f. (Ħıdīv-ı felek-ḳadr u zarrīn-Óalam) 462b/15

f. u ħūrşīd-cāh 512b/03

[=2]

felek-mānand Felek gibi.

f.+ġa (samand-ı felek-mānand) 485a/13

[=1]

felek-martaba Rütbesi yüksek olan.

f. (bég-i felek-martaba) 512a/08

[=1]

felek-mıḳdār Felek dereceli.

f. 348b/13

f. (darbār-ı felek-mıḳdār) 337a/03, 378b/14, 451b/15, 456b/09, 446b/10, 477a/03

f.+ġa (darbār-ı felek-mıḳdār) 352a/16

f.+nıñ (dar-gāh-ı felek-mıḳdār) 521a/

f.+nıñ (darbār-ı felek-mıḳdār) 454b/09

[=10]

felek-nıŝār Felek genişliğinde yayan, dağıtan.

f. 373b/03

[=1]

felek-nışān Felekte duran.

f. (āstān-ı felek-nışān) 425b/01, 445a/11, 471b/03, 481a/17, 486a/16

f.+ı (āstān-ı felek-nışān) 409b/10

[=6]

felek-pāy-gāh Felek dereceli.

f. (dar-gāh-ı felek-pāy-gāh) 415a/09, 495a/15

f. nıñ (**dar-gāh-ı felek-pāy-gāh**) 503b/13

[=3]

felek-sāy Felek gibi.

f. ḳıl- 461b/14

[=1]

felek-surÓat Felek hızı.

f.+ge (aşhab-ı felek-surÓat**)** 499b/10

[=1]

felek-şükūh Gök yüceliğinde (olan).

f. (şāh-ı felek-şükūh) 366a/08

[=1]

felekveş Felek gibi.

f. 508b/10

[=1]

Ferīdūn-nışān Feridun özelliği taşıyan.

f. (şahanşāh-ı Ferīdūn-nışān) 336b/05

[=1]

fevākih Ar. Yemişler, meyveler.

f. (reng-ā-reng-i fevākıh-ı laźźat-güster) 351b/13

f.-ı laźīź 351a/12

f.-ı mütekāŝire 395a/09

[=3]

fıġān Ar. Izdırap ile bağırma çağırma, inleme.

f. 509b/09

f. kél- 386a/09

f.+lar çıḳ- 503a/12

f. u faryād sal- 521b/07

[=4]

fıÓl Ar. İş, amel.

f.+ġa (manaśśa-ı fıÓl) 378a/09

f.+ı 404a/09

[=2]

fıÓlī Ar. Bir iş, bir davranış.

f. 404a/12

[=1]

fırār (< Ar. firār) Kaçma, savuşma.

f. 337a/02, 357a/07, 380a/10, 403a/04, 412a/15, 416a/17, 425a/11, 427b/15, 428b/05, 432b/11, 445b/06, 447a/07, 460a/14, 470a/07, 470b/01, 474b/13, 479b/07, 480a/13, 489a/14, 495a/10, 496a/05

f.+da (ṭarīḳ-i fırār) 340a/14

f. érdiler (vādī-ı fırār) 381b/05

f.+ġa (ṭarīḳ-i fırār) 348b/10

f. ḳadam 442b/05, 473b/13

f.+nı (ṭarīḳa-ı fırār) 474b/09

f. ṭarīḳası 356b/14

f. ṭarīḳı 404a/07

[=29]

fırārī Ar. Kaçmış, kaçan.

f. bol- 355a/06, 383a/05, 402b/10, 404a/16, 411a/16, 415a/15, 421b/16, 425a/05, 426b/02, 430b/03, 432b/08, 439b/10, 444a/17, 444b/16, 445b/10, 447a/15, 450a/03, 457a/17, 462a/17, 466a/14, 468b/13, 484a/17, 429a/12, 497b/02, 506b/17, 508a/13, 513a/11, 513b/06

f.+lar 357b/01, 381a/10, 381a/16

f. ḳıl- (munhazım ve fırārī) 346a/09

[=32]

fırāş (< Ar. firāş) Yaygı, sergi, örtü.

f. u bısāṭ 351b/07

[=1]

fırdavs (< Ar. firdavs) Cennet.
f. bağı 476a/17
f. (ġayrat-ı fırdavs-āyīn) 414a/14
f. (ġayrat-ı fırdavs-ı rıżvān) 457a/07
f. (reşk-i fırdavs-ı barīn) 453a/17
f. (reşk-i fırdavs-ı rıżvān) 448b/02
f. (śuĥbat-ı fırdavs) 392a/03
f. (şahar-ı fırdavs-ı ba-Ĥaśr) 484b/08
f.-ı barīn ķıl- 409b/04
f.-ı barīn yañlıġ 408a/06
[=9]
fırdavs-āşyān Evi cennet olan.
f.+nıñ 483b/02
[=1]
fırdavs-havā Cennet hevesi, arzusu.
f. 394a/08
[=1]
fırdavs-mekān Mekânı cennet olan, cennet mekânlı.
f. (Ĥażrat-ı śāĤıb-ķırān-ı fırdavs-mekān) 400a/06, 410b/04, 425b/03, 438a/12, 451a/14, 457b/17, 462b/10, 481b/09
f. (ħan-ı fırdavs-mekān) 406b/06, 509b/01, 520a/05
f. 462b/10
f.+nıñ (Ĥażrat-ı śāĤıb-ķırān-ı fırdavs-mekān) 430b/07
f. (śāĤıb-ķırān-ı fırdavs-mekān) 469a/02
f. (sulŧān-ı fırdavs-mekān) 396a/07
f.+dın (Ĥażrat-ı śāĤıb-ķırān-ı fırdavs-mekān) 454b/17
f.+ġa (Ĥażrat-ı śāĤıb-ķırān-ı fırdavs-mekān) 420b/02
f.+nıñ (ħāķān-ı fırdavs-mekān) 475b/06
f.+nıñ (Ĥażrat-ı śāĤıb-ķırān-ı fırdavs-mekān) 397a/17, 427b/05, 430b/07, 504b/02, 509b/17
f. nıñ (Ĥażrat-ı sulŧān-ı śāĤıb-ķırān-ı fırdavs-mekān) 439b/05, 459a/03
f. nıñ dağı (Ĥażrat-ı śāĤıb-ķırān-ı fırdavs-mekān) 510b/14
[=26]
fırdavs-nışān Cennette duran.
f.+nıñ (Ĥażrat-ı śāĤıb-ķırān-ı fırdavs-nışān) 430a/08, 457a/05
[=2]
fırīb Far. Aldatma, aldatıcı.
f. 522b/09
[=1]
fırīb-āmīz Hileli.
f. ve şorış-engīz 403b/02
[=1]
fırīfta Far. Aldatılmış, kandırılmış, aldanmış.
f. bol- 359b/15, 403b/02, 456a/06
[=3]
fırķat Ar. Ayrılık.
f.+ı 511a/14
[=1]
fıtan (< Ar. fitan) Fitneler, karışıklıklar.
f.+nı (bınā-yı fıtan) 499a/12
[=1]
fıtna (< Ar. fitna) Bela, sıkıntı.
f. 363a/14, 364b/11, 367b/10

f.+lar 367b/03
f.+nıñ 364a/01
[=5]
fıṫr Ar. Oruç açmak.
f. (aĥsanu'l-Óafvı Óında'l-ıḳtıdār ve'l-Óafvı zekātu'l-fıṫr) 356a/10
f.+nıñ (Óīd-ı Fıṫr) 472a/02
[=2]
fıṫrat Ar. Yaradılış, mizac, huy.
f.-ı masÓūd 353b/08
[=1]
fıṫrī Oruç açmaya ait.
f. (Óīd-ı Fıṫrī) 493b/05
f. Ĥareket 410b/07
[=2]
fi'l-cumla Ar. Sonunda.
f. 392a/04
[=1]
fi'l-Ĥaḳīḳa Ar. Gerçekte.
f. 347b/05, 356a/07
[=2]
fi'l-Ĥaḳīḳat Ar. Gerçekte.
f. érür 353a/16
[=1]
fi'l-Ĥāl Ar. Hemen, şimdi.
f. 378a/11, 392a/08, 395b/16, 442a/05, 470a/02, 473a/16, 473b/14, 515a/12
f. yét- 383b/17
[=9]
fi'l-maŝal Ar. Meselâ, misaldeki gibi.
f. 385b/15
[=1]
fidāyīvār Uğruna can verircesine, fedakârcasına.
f. 432a/12
f. 468a/08
[=2]
fikr Ar. Fikir, idrak, niyet.
f.476a/02
f.+i 338b/07, 391b/06, 522b/11
f.+iniñ 391b/08
f.+iñ 367a/04
[=6]
fīl Ar. Fil.
f. 391a/01
f. (heykel-i fīl) 520a/02
f.-ı damān 339a/13
f.+i 520a/02
[=4]
fīl-efgen Boyunduruk altına alma, hizaya getirme durumu.
f. 349a/10
f. u Bahrām-śavlat 435a/14
[=2]
fīl-tan Fil bedenli, fil gibi iri vücutlu.
f. 501b/02
f. uzor-ger 478a/11
[=2]
fīrūz Far. Mutlu, galip.
f. (baĥt-ı fīrūz**)** 503a/01
f. (cahān-gīr-ı fīrūz) 376b/11
f. (Rustam-ı fīrūz-ı nabard) 349a/09
[=3]
Fīrūz k.a. Timur Şah'ın oğlu Firuzeddin.
F.+nı (şāh-zāda Fīrūz) 438b/10
[=1]
fīrūz-baĥt Far. Bahtı uğurlu, muzaffer.

f. (şah-ı śāĥıb-ıḳbāl u fīrūz-baḫt) 501a/14
f. (şahr-yār-ı fīrūz-baḫt) 336b/03
[=2]
fīrūze-taḫt Far. Gök renkli taht, uğurlu taht.
f. (tāc-dār-ı fīrūze-taḫt) 336b/04
[=1]
fīrūzī Başarılı, galip gelen.
f. (muÓasker-i firūzī) 342b/03
[=1]
fīrūzī-aŝar Kazanan, muzafferâne
f. 474b/14
f. (leşker-i fīrūzī-aŝar) 416a/07, 430a/03, 473a/04
f. (muÓasker-i Óasākir-i fīrūzī-āŝār) 398a/16, 454a/01
f. (muÓasker-i fīrūzī-aŝar) 507a/10
f. bile (leşker-i fīrūzī-aŝar) 420a/13
f.+dın (leşker-i fīrūzī-aŝar) 471a/05
f.+nı (leşker-i fīrūzī-aŝar) 451a/07, 463b/03
f.+nıñ (leşker-i fīrūzī-aŝar) 486b/13
f. (fīrūzī-aŝar leşker) 513b/11
[=13]
fīrūzmand Far. Talihi açık, kazanan, fetheden.
f. (şahanşāh-ı fīrūzmand) 383a/15
[=1]
fīrūzmendlik Zafer kazanmış, başarılı, talihi açık.
f. bile (fatĥ u fīrūzmendlik**)** 504b/10
[=1]
fuccār Ar. Günahkârlar.
f.+nıñ (küffār-ı fuccār) 421b/02
[=1]
fuḳarā Ar. Yoksullar.
f. 338b/13, 367b/03, 371a/11, 382b/15, 428b/14
f. (Óalā-ruóūsu'l-fuḳarā-ı ve't-tavālī) 369b/04
f. (asāfıl-ı fuḳarā) 397a/13
f. (mesākīn u fuḳarā) 394a/15
f. (raÓıyyat u fuḳarā) 370b/13
f. dağı 365b/16
f.+dın 513a/11
f.+nıñ 355b/04, 355b/10, 447b/07
f.+sıdın (Óacaza ve fuḳarā) 374b/01
f.+sın 355b/16
f. **ve Óacaza** 374a/14, 437a/11
f. ve barāyā 504a/15
f. ve ġurabā 431a/05, 438a/01
f. ve mesākīn 337b/17, 338a/11
f. ve raÓāyā 355a/10, 495a/11, 520b/06, 522a/08, 522a/15
f. ve darvīşlar 391a/15
f.-yı ṭarīḳat 338a/03
[=29]
fuḳarā-perverlik Yoksulları besleme, gözetme.
f.+din (ġāyat-ı marĥamat u fuḳarā-perverlik) 447b/15
[=1]
funūn Ar. Fenler, maharetler, hünerler.
f. (ĥādī-ı funūn-ı mutafarrıÓa) 371b/03
f.+ınıñ 499a/07, 507a/12
[=3]

furḳān Ar. Hakkı bâtıldan ayırması sebebiyle Kuróân-ı Kerîm'e verilen isim.
F.-ı Macīd 371b/08
[=1]

furśat Ar. Bir şeyin yapılması için uygun düşen, elden kaçırılmayacak durum ve zaman.
f. 353b/12, 511a/03
f.+da 342b/13, 369b/06, 370b/02, 372a/07, 388a/06, 393a/12, 499b/04
f.+dın 465a/09
f.+dın soñra 504b/11
f.-ı ıstırāĥat körgüz- 402b/13
f.+nı 354b/07
[=13]

furūzān Far. Parlak, parlayıcı, göz alıcı.
f. bol- 432b/01
[=1]

furża Ar. Liman
f.+da 384b/16
[=1]

fūta Ar. Peştemal.
f.+lar (zar-ı fūta) 396b/13
[=1]

futūĥāt Ar. Fetihler.
f. (gülbün-i futūĥāt) 350a/07
f. (ħ(v)ān-sālār-ı futūĥāt-ı śāĥıb-ḳırānī) 342b/04
f.-ı mütekāŝire 338a/05
f.-ı vāfır 437b/11
f.+nı (vāḳıÓāt u futūĥāt) 389b/09
f. ve vāḳıÓāt 392a/11
[=6]

fuyūżāt Ar. Feyizler, bolluklar, çokluklar, verimlilikler.
f.+ıdın 457a/07, 498b/02
[=2]

fużalā Ar. Erdemli kimseler.
f. 369a/02
f. (afżalu'l-fużalā) 407b/02
f. (ekmelu'l-fużalā) 385b/08
f. (Óulamā ve fużalā ve żurafā ve şuÓarā) 522b/01
f.-yı faśāĥat-andīşa 385b/06
f.-yı nām-dār 361b/01
[=6]

fuzūn Far. Fazla, çok.
f. 394a/14, 394a/15, 397a/03, 397a/03, 499a/12, 503a/13, 523a/01
f. eyle- 383b/03
f. ét- 391b/16
f. ol- 476a/06
[=10]

G

Gabr ḳaḳ y.a. Küren ile Balkan tagı bölgesine yakın bir mahalde bulunur. Civarı askeri konaklama yeridir.
G. 424a/04
[=1]

ġacarçı Moğ. Kılavuz, rehber.
ġ. ét- 378b/02, 426b/11
[=2]

ġacarçılıḳ Rehberlik.
ġ.+ġa 463b/12

[=1]

ġaddar Ar. Gadreden, karşısındakine aşırı derecede haksız davranan, merhametsiz, insafsız (kimse).

ġ.+nıñ (cahān-ı ġaddar) 478a/09

[=1]

ġāfıl Ar. Gaflet içinde bulunan, dalgın, dikkatsiz ve düşüncesiz.

ġ. 472b/07

ġ. durur 354b/02

ġ. tap- 478b/02

[=3]

ġafara'llāhu źunūbehum ve satara Óuyyūbehum "Allah onun günahlarını affetsin, ayıplarını örtsün" anlamında bir dua cümlesidir.

ġ. 390b /07

[=1]

ġaffara'llāhu źunūbihi satara Óuyūbihi "Gaffar olan Allah onun günahlarını, ayıplarını örtsün, gizlesin" anlamında bir dua cümlesidir.

ġ. 523a/17

[=1]

ġaflat Ar. Çevresinde olanları fark edememe, açık gerçeği görememe, dalgınlık, dikkatsizlik, gafillik.

ġ. 383b/08, 473a/07, 479a/11

ġ. (nekbet u ġaflat) 403a/12

ġ.+dın (ḥ(v)āb-ı ġaflat) 347b/13

ġ. ile 473a/08

[=6]

ġaflat-ıntıbāh Gaflet ibreti.

ġ.+nıñ (aÓdā-yı ġaflat-ıntıbāh) 473a/10

[=1]

gāh Far. Bazen, bazı zaman (tekrar edilerek kullanılır).

g. 395b/05, 395b/06, 395b/07

[=3]

gāhā Far. Bazen, ara sıra.

g. 391b/17, 413b/13, 413b/15, 464b/07

[=4]

gāhī Far. Bazı defa, bazen, arada bir.

g. 438a/04, 438a/05, 438a/06, 438a/07, 438a/10, 438a/10

[=6]

ġallā (< Ar. ġalāź) Pahalılık.

g. (ḳaĥt u ġallā) 374a/14

[=1]

ġalaba Ar. Gâlip gelme, gâlibiyet

ġ. 429b/10

ġ. eyle- 521a/16

ġ.-ı ĥasrat ve ĥasad 353b/13

ġ.-ı ħavf341a/09

ġ.-ı ĥayrat 422b/02

ġ.-ı ruÓb ve ıżtırār 354a/08

ġ.-ı vaĥşat 358a/08

ġ.-ı żalālat u cahālat 356a/06

ġ. ḳıl- 383a/13, 483b/06, 497a/12, 497b/01

ġ.+sıdın 351a/09

[=13]

ġalaṭ Ar. Yanlış, yanılma.

ġ. ḳıl- 435a/17

[=1]

ġālıb Ar. Üstün gelen, yenen.

ġ. 363b/04
ġ. (sıpah-ı ġālıb) 470a/10
ġ. kél- 456b/15
ġ. késil- 428a/15
ġ. ol- 436a/07
ġ. u gam 365b/11
ġ. u manśūr bol- 344a/08
[=7]
ġal (< Ar. ġall) Aşırı susuzluktan acı çekme
ġ. (ḳaĥtlıġ ve ġall-ı āb-ĥavī) 342a/17
[=1]
ġalla Ar. Topraktan alınan ürün, zahîre, mahsul geliri.
g. ve Óuluf 349b/06
g. al- 461b/11
ġ.+nı 343b/03
ġ.+sın 400b/06
[=4]
ġalṭān Far. Yuvarlanan, yuvarlak.
ġ. ét- 345a/13
[=1]
ġam (< Ar. ġamm) Keder, üzüntü.
ġ. 521a/10, 521a/12, 521b/07
ġ. (afvāc-ı ġam) 391a/04
ġ. (ġālıb u ġam) 365b/11
ġ. (ĥalvat-güzīn-ı vırāna-ı ġam) 390b/05
ġ. (ĥayl-ı ġam) 365b/11
ġ. (küdüret-i ġam-ı davrān) 365b/10
ġ.+dın 383a/17
ġ.+dın (rah-zan-ı ġam) 391a/05
ġ.+ı 379a/03, 503a/11
ġ.+ıdın 511a/14
[=13]
ġam-dīda Üzgün bakış.
ġ.+ların (dīda-ı gam-dīda) 432a/05
[=1]
ġamz Ar. Kaş gözle işaret, göz kırpma.
ġ.+da 365b/03
[=1]
ġan Ganimet, düşmanlardan alınan mala denir.
ġ. al- 385a/10, 430a/09, 433a/08, 433a/09
ġ. alın- 430a/10
ġ. bér- 384a/12, 386b/10, 455a/14
ġ.+dın 385a/13, 385a/16
ġ.+ın 384a/14
ġ. u ĥums 433a/07
[=12]
ġanāyım (< Ar. **ġanāóim)** Ganimetler.
ġ. 340a/03
ġ. bile 339b/11, 381a/17, 385b/05
ġ.+dın 385a/09
ġ.+dın (amvāl-ı ġanāyım) 430a/09, 446b/07
ġ.+dur (olca u ġanāyım) 380b/01
ġ.+ġa 429a/15, 508a/08, 513a/02
ġ.+ġa (nıhayatsız ġanāyım) 519a/09
ġ.+ġa (usarā ve ġanāyım) 517a/09
ġ.-ı bısyār 421b/02, 433b/07
ġ.-ı bī-girān 504a/04
ġ.-ı bī-pāyān 469b/01
ġ.-ı bī-şumār 381b/13
ġ.-ı farāvān 429b/03, 459b/05, 479b/11, 482a/12, 506a/13, 508b/03
ġ.-ı ĥums 464a/09

ġ.-ı kesīre 428a/17, 432a/09, 450a/06, 504b/05
ġ.-ı mavfūr 382b/03, 427b/01
ġ.-ı mavfūra 380b/03, 411a/14, 418b/17, 429b/15, 480a/15
ġ.-ı mütekāŝir 475a/02
ġ.+ıdın (olca ve ġanāyım) 411b/17
ġ.+ın 433b/16
ġ.+ın (ahl-ı ġanāyım) 384a/12
ġ.+ını 426a/10
ġ.+ları (māl-ı ġanāyım) 468b/15
ġ.+larıdın 358b/17
ġ.+nı 382b/04, 419a/02, 433a/08, 454b/11, 463b/02, 515a/10
ġ.+nı (amvāl-ı ġanāyım) 433a/05
ġ.+nı (olca ve ġanāyım) 411b/09
ġ.+nı (usarā ve ġanāyım) 340a/02
ġ.+nıñ 384a/14, 384b/01
ġ. tüş- 432b/12
ġ. tüşür- 386b/10
[=56]

Gandumkan y.a. Yañı Darvaza mukabelesinde yer alır. Burası İç kalenin kuzey kapısı civarıdır.
G. 387b/15
G. ĥavlī- 406a/05
[=2]

ġānım Ar. Başarılı, muvaffak.
ġ. (sālım u ġānım) "sağ salim" 339b/11, 436a/12, 447a/10, 451a/11, 469b/03, 513b/12, 515b/13
[=7]

ġānıman Ar. Başarılı olarak.
ġ. (sālıman u ġānıman) "sağ ve salim bir şekilde) 479b/12, 517b/10
[=2]

ġanīmat Ar. Yağma, çapul, kazanç.
ġ. (māl-ı ġanīmat) 433a/10
ġ. bil- 354b/08, 356b/13, 484a/16, 508a/12
ġ.+dın 450a/15
ġ. ķıl- (olca u ġanīmat) 383b/05
ġ.+nı 446b/02
ġ.+nıñ (māl-ı ġanīmat) 433a/07
ġ. tüşür- 454b/02
[=10]

ġanī Ar. Zengin, varlıklı.
g. 388a/07
ġ. u tuvāngar 394a/14
[=2]

ġanīm Ar. Düşman.
ġ.-ı pur-bīm 487b/17
[=1]

ġanıya Ar. Zengin.
ġ. 350a/16

ġarābat-ınşa Tuhaflık, gariplik inşası.
ġ. bile (kevkebe-i ġarābat-ınşā) 399a/12
[=1]

ġārat Ar. Çapul, yağma.
ġ. (nahb u ġārat) 381a/02, 381b/04, 471a/04
ġ. (tārāc u ġārat) 508b/01
ġ. bile (sayl-āb-ı ġārat) 463a/13
ġ.+dın (nahb u ġārat) 355b/10
ġ. ét- (dast-gīr u ġārat) 349a/15
ġ. ét- 427a/07, 463a/04

ġ.+ıdın 340b/08
ġ.+ıġa 426a/07, 508a/04
ġ.+ın 363b/07
ġ. ḳıl- 447b/14, 453b/05, 461b/16
ġ. u tārāc ét- 374a/11, 463a/04
ġ. u tārāc ḳıl- 340b/09, 446a/09, 508b/16, 509a/15
ġ. u tārāc u esīr ét- 359b/17
ġ. üçün (çapavul ve ġārat) 381a/14
[=27]

ġaraż Ar. Gaye, maksat, hedef, istek, arzu
ġ. 378b/08, 462b/14
[=2]

ġarb Ar. Dört ana yönden güneşin battığı yön, batı.
ġ.+ġa 395a/17
ġ. ṭarafı 429a/17
[=2]

ġarb-tā-şarḳ Batıdan doğuya.
ġ. 418b/09
[=1]

ġarbıyya Ar. ġarbî kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli.
ġ. (darvāza-ı ġarbıyya) 340b/17
ġ. (darvāza-ı ġarbıyya-ı pīş-gāh) 345a/05
ġ. (ġarbıyya darvāza) 339b/08, 354b/04, 354b/06
ġ. (mazbūr-ı ġarbıyya) 355a/08
ġ. canūbı 445b/09
[=7]

ġarbī Ar. Garba ait olan, garbla ilgili, batı tarafında bulunan.
ġ. cānıbı 400a/13, 497a/03
ġ. darvāza 340a/01
ġ. durur (cānıb-ı garbī) 379b/01
ġ. ĥaddı 336b/11
g. ṭarafı 431a/12, 404a/02
g. ve şımālī ṭaraf 354a/05
[=8]

ġarīb Ar.1. kimsesiz, zavallı.
ġ. 374b/14
ġ. (dīvān-ı ġarīb) 523a/17
ġ.+lar 369b/13
[=3]
2. Tuhaf, şaşılacak.
ġ. 338b/05
[=1]

ġarība Ar. Görülmedik, tuhaf.
ġ. (āŝār-ı garība) 466a/04
[=1]

ġarīḳ Ar. Suya gark olmuş, batmış.
ġ. ḳıl- 346b/08
[=1]

ġarḳ Ar. Gark olma, batma.
ġ. bol- 397a/10, 435b/02
ġ.-ı gird-āb ḳıl- 485a/06
ġ.-ı muĥīṭ 365b/03
[=4]

ġarḳa Ar. Suya batmış.
g.-ı ḳan 443b/16
[=1]

garrā Ar. Ak, güzel, parlak.
ġ. (ıcrā-yı şarīÓat-ı ġarrā) 370b/09
ġ. (ḳaśāyıd-ı ġarrā) 361b/02, 385b/06

ġ. bile (ḳaśīda-ı ġarrā) 365a/11
ġ. (muravvıc-ı şarīÓatu'l-ġarrā) 488b/12
ġ. **(ol ḳaśīda-ı ġarrā)** 365b/01
[=6]
ġavāyat Doğru yoldan sapma; azgınlık.
ġ. (sar-daftar-ı aśĥāb-ı ġavāyat) 463a/06
[=1]
ġavġā Far. Şiddetli tartışma, dövüş, mücadele.
ġ. (āşūb u ġavġā) 436a/06
ġ.+da 355a/12
ġ.+lar 506b/06
ġ.-yı Óām 355a/12, 401b/01
ġ.-yı kārzār 343b/17
ġ.-yı ḳıyāmat 422b/09
ġ.-yı tamām 511b/07
[=8]
ġavŝa Ar. Yardım edici, medet verici.
ġ. (ĥażrat-ı ġavŝu'l-aÓžam) 371a/03
ġ.+u'l-aÓžam 368a/12
ġ.+u'l-Óažm 408a/10
[=3]
Gavurz y.a. Aşkabad'ın 30 km. güneydoğusundabulunan bir köy ve dere. Günümüz haritalarında Giaurs adıyla bilinir.
G. mavżıÓı 441b/16
G.+nı 442a/11, 447b/11
[=3]
ġāyat Ar. Nihayet, son derece, çok fazla
ġ. 358a/11, 391b/17, 506a/17, 513a/14
ġ. (aḳśāu'l-ġāyat) 522a/14
ġ. (kemāl-i ĥımmat u ġāyat-ı şucāÓ) 495a/05
ġ.+da 363a/10
ġ.+da durur 391b/02
ġ.+dın 429a/15
ġ.+ı 506b/01
ġ.-ı ĥımmat 480b/01
ġ.-ı ıstıÓcāl 381a/02, 427b/14
ġ.-ı ıżtırār 443a/01
ġ.-ı mardānalıḳ 503b/15
ġ.-ı marĥamat u fuḳarā-perverlik 447b/15
ġ.-ı mekremet 372a/04
ġ.-ı muruvvat 443a/03
ġ.-ı muruvvat u şafḳat ve kemāl-i marĥamat 356a/05
ġ.-ı musāraÓat 349a/03
ġ.-ı şādlıġ ve nıhāyat-ı ĥūş-vaḳtlıġ 450a/09
ġ.-ı şafḳat 347a/12
ġ.-ı żalālat 502b/07
ġ.+ıdın (ınÓāmāt-ı bī-ġāyat) 406b/11
ġ.+ıdın (Óınāyat-ı bī-ġāyat) 360a/04
ġ. u ĥaddın 523a/01
[=22]
ġāyatsız Nihayetsiz.
ġ. 424b/15, 431b/12, 432b/12
ġ. (ĥadd u ġāyatsız) 506a/17
[=4]
ġayb Ar. Gizli olma, göze görünmeme.
ġ. 484b/15
ġ.+dın 352b/17
[=2]

ġaybat Ar. Kaybolma, ortada görünmeme.
ġ. bol- (mustaġraḳ-ı daryā-yı ġaybat) 350a/15
[=1]
ġaybī Ar. Gaybe ait, bilenmezlik âlemi ile ilgili.
ġ. (mažhar-âŝār-ı ġaybī) 401a/11
[=1]
Ġāyıb Ḫan k.a. Bahadur Han'ın oğludur. Önceleri İran Şahı Nadir Şah'ın yanında idi. Horaz Beg onu Şah'ın yanından aldı ve Harezm'de Han ilan etti. Ancak memleket yönetimi Horaz Beg'in elinde idi. Bir sebepten dolayı Horaz Beg'i öldürünce yönetimde tek söz sahibi kendisi olan Gayıb Han zalimliği ile tanındı.
Ġ. (ḫalaf-ı Ġāyıb Ḫan) 357b/15
Ġ.+nıñ 436b/12
[=2]
ġāyıbāna Gizli olan hal ve keyfiyetle, görmeden.
ġ. 387a/08, 403a/17
ġ. ḳıl- 486a/01
[=3]
ġayr Ar. Olmayan, değil (başına geldiği kelimelere olumsuzluk anlamı katarak farsça usulüyle tamlamalar meydana getirir).
ġ. (āb-rū-yı ġayr-ı maĥśūra) 418b/17
ġ. (afvāc-ı ġayr-ı maĥśūr) 507a/04
ġ. (calādat-ı ġayr-ı mıḳdār) 507b/07
ġ. (Ǿınāyat-ı ġayr-ı maĥśūra) 485b/12
ġ. (nabāt-ı ġayr-ı maĥśūr) 395a/10
ġ. (şarārat-ı ġayr-ı maĥśūr) 413b/12
ġ.-ı aśĥāb-ı rasl 364a/04
ġ.-ı mutaǾārıf 384a/13
ġ.-ı mükerrer 351b/15
[=9]
ġayrat Ar. Çalışma, çabalama.
ġ. 422b/03, 434a/02, 472a/16, 480a/10, 517b/06, 517b/06
ġ. bād-pāyı 422a/05, 434a/01
ġ. bol- (tīġ-ı ġayrat) 505b/07
ġ.+dın (nıyām-ı ġayrat) 429a/13, 446a/13, 469b/13, 470b/14
ġ.+ı 393a/17, 393b/01, 409b/03
ġ.+ı (Ǿaraḳ gayratı) 434a/03, 515b/02
ġ.-ı bāġ-ı rıżvān ḳıl- 437b/03
ġ.-ı bıhışt-ı barīn 377a/06, 460b/14, 484a/17, 505a/15
ġ.-ı fırdavs-ı barīn 414a/14
ġ-ı fırdavs-ı rıżvān 457a/07
ġ.-ı gülistān-ı cınān bol- 448b/03
ġ.-ı ĥuld-ı barīn 509b/11
ġ.-ı ḳaśr-ı şīrīn 394a/05
ġ.-ı mā-lā-kelām 502b/13
g.-ı mavfūr 507b/06
ġ.-ı sınān 474a/07
ġ.-ı cıbıllī 462b/01
ġ.+ları (Ǿaraḳ ġayratları) 470a/15
ġ.+nı (tīġ-ı ġayrat) 482a/03
ġ.+nı (yegren-iġayrat) 502a/01
ġ. u şacāǾat 522a/09
ġ. yegreni 397b/03
[=37]
ġayru-hu Ar. Diğerleri.

ġ. 402b/12

[=1]

ġayru-hum Ar. Onlardan başka, onların dışında.

ġ. 341a/03, 343b/05, 357a/17, 374b/06, 406b/12, 421a/05, 450b/02, 453b/14

ġ. durur érdiler 422b/17

ġ.+nı 406b/08, 434a/08, 462b/05, 471b/08, 516b/12, 518a/03

ġ.+nı dağı 517a/17

[=16]

ġazā Ar. İslam dini uğruna yapılan savaş, cihat.

ġ. (cān-ı ġazā) 509b/09

ġ.+sı 494a/08

[=2]

ġażab Ar. Aşırı hiddet, intikam alma duygusu ile karışık öfke, kızgınlık.

ġ. 358b/07, 406b/15, 413b/03, 418b/02, 425a/09, 442b/10, 499a/05

ġ. (çāh-ı ġażab-ı sulṭānī) 368b/05

ġ. ḳıl- (kīn u ġażab) 418b/05

ġ. (nāyıra-ı ġażab-ı pādşāhī) 502b/10

ġ. (nāyıra-ı ġażab-ı sulṭānī) 438b/14, 460a/05

ġ. (zındān-ı ġażab-ı sulṭānī) 457a/01

ġ. bile 386a/05

ġ. bile (ḳayd-ı ġażab) 401a/12

ġ. bile (śarśar-ı ġażab) 449a/15

ġ. birle (tīġ-ı ġażab) 435b/14

ġ.+dın (kemāl-iḳahr u ġażab) 503b/02

ġ.+ġa (ḳayd-ı ġażab) 402b/04

ġ.+ġa (sar-panca-ı ġażab) 445b/11

ġ.+ı (nāyıra-ı ḳahr u ġażab) 442a/04

ġ.-ı sayl-āb 467a/11

ġ.-ı sulṭānī 358a/15, 376a/16

ġ. otı 447b/02

[=25]

ġazalıyyāt (< Ar. ġazalī "gazelle ilgili"nin çoğul eki –āt almış şekli) Gazeller.

g. (ḳaśāyıd ve ġazalıyyāt) 391b/01

[=1]

ġazanfar Ar. İri aslan.

ġ.-ı ḳuvvat 349a/11

[=1]

ġazāt Ar. Gaza, cihat.

ġ. 397b/03, 438b/02

ġ.+dın 404b/13

ġ.+ġa 412a/09

ġ.+ıġa 459b/04

ġ. ırādası 403a/06

[=6]

Ġāzī-ābād y.a. Pehlivan Ata kanalının yaklaşık 12 km aşağısında, Ürgenç'in 5 km üzerinde bulunan kanalın adıdır. Bu kanal batı yönünde ilerler. Genişliği 1.5 km, derinliği ise 500 metredir. Hivanik kanalına ve Kulan Kara Bag bölgesine yakındır.

Ġ. rūdı 342b/12

[=1]

Ġazna y.a. Kaşkaldaklı bölgesine yakın bir mahalde yer alır.

Ġ. yolı 384b/06

[=1]

ġazva Ar. Çarpışma, savaşma.

ġ.+sıġa (BadrĠazvası) 389b/14

[=1]

gedā Far. Dilenci, yoksul.
g. 360b/01, 512b/02
g. érür 366a/09
g. u şāh 522b/13, 522b/14
[=5]
gedāy Far. bk. gedā
g.+ıġa 360a/17
[=1]
Geldi Ħan k.a. Derri-gez'e elçilik vazifesiyle gönderilmiş kimsedir.
G.+nı 402a/06
[=1]
gele Far. Sürü.
g.+larıġa 429a/01
g.+leridin 427b/13
[=2]
gelle Far. Çiftlik hayvanları sürüsü.
g.-i āhū 461b/05
[=1]
genc Far. Hazine.
g.-i ravān 427a/16, 493a/05
g.-i şāygān 386a/12
[=3]
gencīne Far. Hazine, define.
g.-i baħşīş 396a/17
g.-i saħāvatī 395b/13
[=2]
ger Far. Eğer.
g. 360a/17, 366b/04, 367b/13, 369b/01, 370b/04, 382a/17, 391a/05, 420b/10, 438a/09, 467a/04, 474b/01, 478a/12, 500b/12, 512b/05, 523a/12
[=15]
gerçi Far. Her ne kadar.
g. 476a/15
[=1]
gerd Far. Toz, toprak.
g. 395b/08
g. ara 395b/09
g. bol- 503a/08
g.-i rāh 367a/14, 477a/10
g.-i tofraġ 397a/02
g.-i źıllat 354b/16
g.+idin 398a/02
[=8]
gerdān Far. Dönen, devreden.
g.+ġaça 393a/16
g.-ı sıpıhr 390a/12
g. üze (çarħ-ı gerdān) 393b/16
[=3]
gerden-keşlik Asilik, isyan, başkaldırma.
g. 464b/07
[=1]
gerdī Bir toz
g. 500b/12
[=1]
gerdīş Far. Dönme, dönüş.
g. (ıḳtıżā-yı gerdiş-i āsmānī) 353a/10
[=1]
gerdūn Far. Dönen, devreden felek, dünya.
g. 366b/08, 385a/06
g. (darbār-ı gerdūn-ı madār) 359a/17
g. (goyī-ı gerdūn) 465a/09
g. (Ĥażrat-ı ħāḳān-ı gerdūn-ı canāb) 369a/04
g. (mevākib-i gerdūn) 461b/03, 488b/08

g. ara 478b/01
g. bol- (rūy-ı gerdūn) 361a/09, 470a/07
g.+dın 373a/17
g.+dın (manžara-ı gerdūn) 346b/05
g.+ġa 487b/15
g.-ı canāb 376b/11
g.-ı dūn 389a/04
g. üze 339a/10, 366a/17, 420b/08, 476b/11
[=19]
gerdūn-asās Temeli gök olan.
g. 419b/13
g. (ħar-gāh-ı gerdūn-asās) 394a/16
g. (kiryās-ı gerdūn-asās) 485b/07
g.+ġa (kiryās-ı gerdūn-asās) 357a/03
g.+nı (kiryās-ı gerdūn-asās) 505a/17
g.+nıñ (kiryās-ı gerdūn-asās) 502a/13
[=6]
gerdūn-ĥaşamat Felek gibi haşmetli.
g.+nıñ (ĥażrat-ı sarvar-ı salāṭīn-ı gerdūn-ĥaşamat) 373a/08
[=1]
gerdūn-ıĥtışām Felek gibi görkemli.
g. ḳıl- (maḳarr-ı bār-gāh-ı gerdūn-ıĥtışām) 442a/14
g. (Óumda-ı ħavāḳīn-ı gerdūn-ıĥtışām) 460b/03
g. u marālar 511b/03
[=3]
gerdūn-ışṭıbāh Felek benzeri, sema gibi.
g. (bār-gāh-ı gerdūn-ışṭıbāh) 339a/11, 487a/02
g. (dar-gāh-ı gerdūn-ışṭıbāh) 378a/12
g. (ħar-gāh-ı gerdūn-ışṭıbāh) 440a/03
g.+ġa (dar-gāh-ı gerdūn-ışṭıbāh) 351a/17, 382b/12
g.+nı (bār-gāh-ı gerdūn-ışṭıbāh) 464a/02
g.+nıñ (bār-gāh-ı gerdūn-ışṭıbāh) 487b/14
[=8]
gerdūn-maḳām Felek gibi yüce makamlı.
g. (şāh-ı gerdūn-maḳām) 477a/06
[=1]
gerdūn-manand Felek gibi.
g.+ġa (samand-ı gerdūn-manand) 380a/13
[=1]
gerdūn-manzılat Felek gibi yüce menzilli.
g. (şahanşāh-ı gerdūn-manzılat) 368a/06
[=1]
gerdūn-mıŝāl Devreden felek gibi.
g. 377b/07, 478b/12
[=2]
gerdūn-sā Felek benzeri.
g. (mażrab-ı bār-gāh-ı gerdūn-sā) 448b
[=1]
gerdūn-sarīr Felek tahtı, tahtı felek olan.
g. (şāh-ı gerdūn-sarīr) 373b/12
[=1]
gerdūn-śavlat Felek gibi hücum.
g. (ĥażrat-ı umarā-yı gerdūn-śavlat) 487b/12
[=1]
gerdūn-sāy Far. Felek gibi.

g. ḳıl- 476b/10
g. ḳıldur- 478b/08
[=2]

gerdūn-tuvān Far. Çok güçlü, çok cesur.
g. 509a/06
g. (ḥāḳān-ı gerdūn-tuvān) 386b/15
g. (ḥıdīv-ı gerdūn-tuvān) 388b/03
g. (ḳaǿan-ı gerdūn-tuvānu'l-mustanśır) 390a/03
g. (sulṭān-ı gerdūn-tuvān) 407b/07
g. (şucaǾā-yı**gerdūn-tuvān)** 499a/17
g. (umarā-**yı gerdūn-tuvān)** 351a/16
[=7]

gerdūn-vaḳār Felek ciddiyetinde, sakinliğinde.
g. (şāh-ı gerdūn-vaḳār u mıhr-afsar) 477a/14
[=3]

Gerkez y.a Bir kavim adı. Buhara ordusuna yardım için bu kavimden asker toplanmıştır.
G. 494b/17
[=1]

germ Far. 1. Kızgın, hiddetli, heyecanlı.
g. 416a/09, 422b/10
g. bol- 418b/11
g.-i kār u zār bol- 422b/04
g. ol- 496b/12
[=5]
2. Toplanmak, kalabalık halinde gitmek, akın etmek.
g. bol- 345b/17, 381b/17
g. ḳıl- 432a/17
[=3]

Germ-āb Gök-tepe bölgesinden doğan bir ırmak.
G. suyı 419a/03
[=1]

germ-ḥīz Far. Aceleci, hızla süren at.
g. bol- 491b/15
[=1]

germ-rav Far. Hızla akan, boşanan.
g. 395b/07
[=1]

Gerşāsb k.a. Rüstem'in dedesinin, Tahmasb'ın oğlunun adı.
G. dék 435a/16
[=1]

gevher Far. Asıl, öz, elmas.
g.+ıġa 396a/13
g.+i 392b/06, 490b/02
g.-ı bahār-ı saǾādat 347b/05
g.+i bile 391a/12
g.-i girān-bahā 373a/13
g.-i raḥşān 521b/14
g.-i sīr-āb 391a/07
g. suyı 378b/17
[=9]

gevher-nāb Gevherin saf ve katışıksız olanı.
g. ile 396b/17
[=1]

gevherī Far. Bir elmas.
g. durur érdi 439a/12
[=1]

ġılman Ar. Köleler.
g. u ḥor 393a/16
[=1]

ġınā (< Ar. ġināǿ) Şarkı, terennüm.
ġ. tüz- (rāmış-ı ġınā) 365b/13
[=1]
gīr u dār Savaş, savaşın gürültülü karmaşası.
g. (daryā-yı gīr u dār) 346a/01
g. (ħurūş-ı gīr u dār) 343b/17
[=2]
girāmī Far. Aziz, muhterem, değerli, saygıdeğer, kıymetli.
g. (manśab-ı girāmī) 406a/07
g.+sı (asāmī-ı girāmī) 510b/02
[=2]
girān Far. Ağır, değerli.
g. (aġlāl-ı girān) 475a/02
g. (Óamūd-ıgirān) 443b/15
g. (baħt-ı girān) 513a/17
g. kél- (şāķķ u girān) 468b/01
g. kél- 386a/13
[=5]
girān-bahā Ağır kıymet, değer.
g. (burda-ı salīmu'l-aÓżā-yı girān-bahā) 365a/15
g. (ħılāÓ-ı girān-bahā-yı ıltıfāt) 401a/06
g. (ħuddām-ı girān-bahā) 372b/04
g.+sı (gevher-i girān-bahā) 373a/13
g. bile (cavāhır-ı zavāhır-ı girān-bahā) 347a/14
g.+sı bile (ħılÓat-ı girān-bahā) 405b/17
[=6]
girān-māya Far. Değerli, kıymetli.
g. (ħılāÓ-ı girān-māya) 348a/05, 369a/05, 402a/17, 413a/13
g. (tansuķāt-ı girān-māya) 375a/10
g. bile (ħılāÓ-ı girān-māya) 387b/04
g. bile (ħulāÓ-ı girān-māya) 406b/12
g.+ġa (ħulāÓ-ı girān-māya) 425b/14
[=8]
girānī Değerliye ait, kıymetli olanla ilgili.
g.+dın (kerem-i bi-girānī) 356a/17
[=1]
gird Far. Çevre, yöre.
g.-i rāh tut- 500b/10
[=1]
gird-āb Far. Suların girdiği, çukurlaştığı yer.
g. ķıl- (ġarķ-ı gird-āb) 485a/06
g. (mustaġraķ-ı gird-āb-ı balā) 502a/06
g.-ı fanā 346b/08
g.-ı mamāt 389a/06
[=4]
girībān Far. Yaka.
g. 435b/07
g.-ı curóat 344b/17
g.-ı mudāfaÓa 340a/08
[=3]
giriftār Far. Tutulmuş, yakalanmış.
g. bol- 358b/01, 381b/06, 441b/12, 460a/15
g. ét- 513a/01, 513b/02
g.-ı ħızlān bol- 344a/15
g.-ı ıġlāl-ı balā 356a/16
g. ķıl- 401b/17, 406b/15, 425a/10, 428a/02, 429a/15, 441b/02, 442b/10, 445b/11, 466a/13, 467b/10, 492a/08

g. ḳıldur- 402b/04
[=20]
girih-band Far. düğümlü, düğüm bağlama.
g. bol- 378b/17
[=1]
giryān Far. Ağlayan, ağlayarak.
g. (çaşm-ı giryān) 363a/11
g. (zār u giryān) 435b/17
[=2]
gītī-numā Far. Cihanı gösteren.
g. (mırʾāt-ı gītī-numā) 397a/02
[=1]
gītī-satān Far. Fatih, dünyayı ele geçiren.
g. (Ĥażrat-ı śāĤıb-ḳırān-ı gītī-satān) 397b/05, 399b/02, 411b/12, 414a/11, 428a/07, 441a/03, 463a/08, 466a/08, 478b/16, 481a/11, 489b/17
g. (Ĥażrat-ı sulṭān-ı gītī-satān) 458b/16
g. (Ĥażrat-ı sulṭān-ı śāĤıb-ḳırān-ı gītī-satān) 475b/06
g. (śāĤıb-ḳırān-ı gītī-satān) 392b/12
g.+dın (Ĥażrat-ı śāĤıb-ḳırān-ı gītī-satān) 438b/01
g.+nıñ (Ĥażrat-ı śāĤıb-ḳırān-ı gītī-satān) 421a/13, 455b/15, 458a/09, 459b/17, 486a/17, 503a/16
g. daġı (Ĥażrat-ı śāĤıb-ḳırān-ı gītī-satān) 446a/10
[=22]
giyāh Far. Bitki.
g. u dıraḫt 379a/17
[=1]
gol Ar. Hortlak, şeytan
g. bol- (mavṭın-ı ġol-ı bıyābān) 369b/14
[=1]
gol Far. Ebleh, aptal.
g. unā-dān 478a/09
[=1]
ġonça-güşāylıḳ Goncanın açılma hali.
ġ.+ı bile (ġonça-güşāylıġı) 350a/07
[=1]
ġonça-sān Far. Gonca gibi.
ġ. 386a/05
[=1]
Gosāla kv.a. Metinde Gürlen halkının ekabirlerinden Huday Berdi Atalık'ın lakabı olarak anılmaktadır.
G.+ġa 343a/03
[=1]
gosfand Koyun.
g. içre (kelle-i gosfand) 503a/06
[=1]
goş Far. Dinleme, işitme.
g.-ı hoş 443b/08
[=1]
goş-māl Far. Kulak çekme, tekdir.
g. u taʾdīb 466b/09
g.+ı (taʾdīb ve goş-māl) 348a/10
g. bér- (tanbīĥ u goş-māl) 467a/05
g. yétkür- (tanbīhlıġ ve goş-māl-ı Ǿažīm) 445a/15
g.+ı 375a/02, 375a/11, 466a/08
g.-ı Ǿažīm u tanbīh-ı balīġ yétkür- 344b/16
g.-ı balīġ 377a/11
g.-ı balīġ bér- 413b/03

g.+ı balīġ yétkür- 377b/02, 467b/02
g.+ı béril- 419a/10, 421a/16
g.+ı durur érdi 466b/04
g.+ı üçün 348a/11
g.+ıġa 447a/06
g.+ınıñ 375b/01, 375b/11
g. u tanbīh 426b/12
[=19]
goş-mālī Bir tekdir, uyarı.
g. yétkür- 444a/10
[=1]
goş-zad Far. İşitilen, söylenti, başkalarından işitilerek öne sürülen delil.
g. bol- 387a/08
[=1]
goy Far. Top, küre.
g.-ı çavgān 422b/06
g. eyle- 354b/15
[=2]
goyī Bir top, küre.
g.-ı gerdūn 465a/09
[=1]
göç-ber-göç Konaklaya konaklaya, konaklanacak vakte kadar gidilen yer.
g. 477a/16
[=1]
Gögerçinlı y.a. bk. Gögerçinli.
G.+ġa 477b/11
[=1]
Gögerçinli y.a. Darugan ve Ahmad Takırı bölgelerine yakındır. Krş. Göğerçinlı.
G. 425a/08, 480b/03, 486b/03
[=3]
Göklen kv.a. Bir Türkmen boyu.
G. 414b/07, 423b/03, 423b/13, 437a/04, 464b/13, 514a/11
G. bile 459b/03, 464b/02
G. camāǾası 464a/17
G.+din 421a/04, 421b/11, 421b/13, 514a/09
G.+ġa 420b/11
G.+niñ 423a/10
[=15]
göşe Far. Köşe.
g.-ıḥtıfā 415a/15, 439b/09
g.+si 364a/01
g.+side 472b/02
[=4]
göşe-nışīn Far. Köşeye çekilme, inziva.
g.-i ḥāṭır-ı ḥaṭīr 467a/14
g. durur érdi (zındān-ı göşe-nışīn) 356b/03
g.-ı Ĥāvıya-ı źubūl 353b/17
g.-ı kāşāna-ı alam u malālat 390b/04
g. ve ḥalvat-güzīnlik 406a/02
[=5]
göyā Far. Güya, sanki.
g. 363b/13, 391b/09, 418b/12, 454a/14
[=4]
ġubār Ar. Toz, sisli, puslu, dumanlı, donuk.
ġ. (tūtyā-ı ġubār) 449a/08
ġ.+ı 422b/07
ġ.-ı baṭālat 353b/15
ġ.+ı bile 339b/15
ġ.+ı dék 378b/05
ġ.-ı felek-sāy 443b/09

ġ.-ı sürme-gūn 475a/15
ġ.-ı şab-gūn 462b/12
ġ.-ı vucūd 360a/13
ġ.-ı vurūd 353a/14
ġ.+ıdın 476a/17, 484b/04, 492a/13
ġ.+ını 366b/06
[=14]
ġubarī Tozlu.
ġ. 476b/11
[=1]
ġufrān-dast-gāh Affetme kudreti
ġ.+nıñ (Ĥażrat-ı şahanşāh-ı ġufrān-dast-gāh) 460a/11
[=1]
ġufrān-nışān Yarlıgama gösteren, merhametli.
ġ. (Ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı ġufrān-nışān) 437a/14
ġ.+nıñ (ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı ġufrān-nışān) 482a/15, 409b/15, 499a/01
[=4]
ġufrān-panāh Bağışlama sığınağı, affetme yeri.
ġ. (Ĥażrat-ı pād-şāh-ı ġufrān-panāh) 399a/08, 430b/10, 447a/05, 508a/17, 510a/17
ġ. (Ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı ġufrān-panāh) 471b/05
ġ. (pād-şāh-ı ġufrān-panāh) 504b/08
ġ. (şahanşāh-ı ġufrān-panāh) 410a/01
ġ. daġı (Ĥażrat-ı pād-şāh-ı ġufrān-panāh) 476b/04
ġ. daġı (Ĥażrat-ı şahanşāh-ı ġufrān-panāh) 446a/17
ġ.+dın (Ĥażrat-ı pād-şāh-ı ġufrān-panāh) 433b/01
ġ.+nıñ (Ĥażrat-ı pād-şāh-ı ġufrān-panāh) 413a/17
ġ.+nıñ (Ĥażrat-ı śāĥıb-ḳıran-ı ġufrān-panāh) 512b/11
ġ.+nıñ (Ĥażrat-ı şahanşāh-ı ġufrān-panāh) 451a/03, 465b/15, 517a/16
ġ.+nıñ (pād-şāh-ı ġufrān-panāh) 466a/14
[=17]
ġul Ar. Boyunduruk, bağ.
ġ. 356b/08
[=1]
ġulām Ar. Kul, köle.
ġ. bol- 523a/12
[=1]
ġulġula Far. Kargaşa, bağrışıp çağrışma, gürültü.
ġ. 344a/01, 394a/15, 422b/09
ġ. (āvāz-ı tahnıyyat u ġulġula) 361a/15
ġ. çıḳ- 502b/02
ġ.-ı Ǿām 394a/11
ġ.-ı ḳıyāmat-ıntıžām 421a/02
ġ.-ı tekbīr 348a/03
ġ.+sı 372a/13
ġ.+sın 427a/11
[=10]
ġuluv (< Ar. ġuluvv) Hücum, saldırış, isyan, ayaklanma.
ġ. 391b/10, 494a/06
ġ. ḳıl- 382a/12
[=3]
gumān Far. Sanı, zan, şüphe.

g.+dın 476a/06
[=1]
gün-ā-gün Far. Türlü türlü.
g. 351b/10
g. (atʹÓıma-ı gün-ā-gün) 351a/11
g.-ı Ĥalvā-yı şahd-parvar 351b/12
[=3]
güna Far. Çeşit.
g. yüz güna taʹÓām 351a/14
[=1]
ġunan Moğ. Sıpalar, üç yaşına basmış tay.
ġ. 395b/06
ġ.+nı 395b/01
[=2]
gunc Far. Naz, cilve.
g. u dalāl 522b/17
[=1]
gūr Mezar, kabir.
g. (tengnā-yı gūr) 494a/10
[=1]
ġurabā Ar. Garipler.
ġ. (fuḳarā ve ġurabā) 431a/05
ġ.+nıñ (fuḳarā ve ġurabā) 438a/01
[=2]
ġurbat Ar. Gariplik.
ġ. bol- (sar-geşte-i vādī-ı ġurbat) 492b/01
ġ.+da (tengnā-yı ġurbat) 369b/15
[=2]
ġurra Arap aylarının ilk günü.
ġ.-ı māh-ı Śafar ḥatama'llāhu taʹÓālā 452b/08
ġ.-ı Ramażānu'l-mübārek 346b/17
ġ.+sı 423a/11
ġ.+sı durur érdi 447a/03, 463b/07, 480b/10
ġ.+sı érdi 384a/04, 461a/05
ġ.+sıda 409a/07, 419b/08, 426a/17, 453a/09, 453b/09, 459a/05, 477b/04, 516a/13
ġ.+sıda durur érdi 440b/09
[=17]
ġurrān Far. Hiddet ve şiddetle haykıran, homurdanan, gürleyen, kükreyen.
ġ. yañlıġ (hızabr-ı ġarrān) 502b/16,
ġ. (şīr-ı ġurrān) 379a/11, 444b/10, 446a/06, 447a/08, 451b/05, 520a/13
[=7]
ġurranda Far. Şiddetle gürleyen.
ġ. (şīr-i gurranda) 341a/09, 433b/05, 470a/06
ġ. dék (şīr-i ġurranda) 416a/11
[=4]
ġurrat Ar. Beyazlık, parlaklık; bir şeyin en mükemmeli.
ġ.+ġa (avc-ı ġurrat) 370a/12
[=1]
ġurrīn Sevinçle yapılan, sevinç ünlemi.
ġ. bol- 386a/10
[=1]
ġurūb Ar. Güneşin batışı.
ġ. ét- 338b/01
ġ. ḳıl- 389b/15
ġ. vaḳtı 381b/03
[=3]
ġurūr Ar. Kibir.
ġ. (dīv-ı ġurūr) 369a/11

ġ.+ı bile 367b/01
[=2]
ġuzāt Ar. Gazalar, din uğruna yapılan savaşlar.
ġ. ırādası 397b/07
[=1]
güher (< Far.“gevher”in muhaffefi) Cevher.
g.+ler dağı 397a/01
[=1]
güher-afşān Far. Gevher saçan.
g. ḳıl- 347a/14
[=1]
güher-faşān Far. Gevher saçan.
g. 393b/13
g. bol- 367b/13
[=2]
güher-faşānlıġ Cevher saçıcılık.
g. eyle- 373b/05
g. körgüz- 518a/01
g. üçün 367a/07
[=3]
gül (< Far. gul) Gül ağacının güzel kokulu, pek çok çeşidi bulunan çok makbul çiçeği.
g. (gülçīn-ı gül) 337b/03
g. aç- 363b/11
g.+i 391a/10, 392b/17, 434a/13, 490b/03
g.-i hamīşa-bahār 347b/03
g.-i naşāt açıl- 365b/07
g.+ler aç- 476a/04
g.+lerin aç- 494b/13
g. u cavhar 501b/11
[=11]
gül-andām Far. Gül boylu; ince, nazik.
g. (śāḳī-ı saman-bar u gül-andām) 373b/09
[=1]
gül-çahra Far. Gül yüzlü.
g.-ı parīvaş u dıl-ārām 373b/09
g.+lar 365b/08
[=2]
gül-gūn Far. Gül renkli.
g. 491b/15
g.-ı śabā-raftār 484b/03
g. üze (merkeb-i gül-gūn) 476b/11
[=3]
gül-mīh Far. Çivi altına konulan kabara.
g. u mısmār ol- 351b/05
[=1]
gül-reng Far. Gül renkli.
g. eyle- 363b/15
[=1]
gül-bün Far. Gül kökü, gül biten yer.
g.-ı futūĥāt 350a/07
[=1]
gül-çīn Far. Gül toplayan.
g.-i gül 337b/03
[=1]
gülistān Far. Gül bahçesi.
g. 386a/05
g. bol- (ġayrat-ı gülistān-ı cınān) 448b/03
g. (reşk-igülistān) 398b/04, 437b/02
g. (reşk-igülistān-ı cınān) 457a/07
g. ḳıl- (reşk-igülistān-ı ıram) 338b/09, 449a/17
g. (sayr-ı gülistān) 395a/05

g. aç- 370b/04
g. bol- 340a/13
g. dék (ıram-ı gülistān) 464a/07
g.+ı (cahān gülistānı) 338a/04
g.-ı cınān u bostān-ı rıżvān 440a/05
g.-ı cınān u bāġ-ı rıżvān 394a/06
g.-ı ḥuld-ı barīn 500a/07
g.+ın 390a/06
g.+ınıñ 391a/10, 392b/17, 434a/13
g. içre 363b/11
g. ḳıl- 345a/11
g.+nı 390a/06
[=22]

gülle (< Far. güle "Yuvarlak şey") Top mermisi.
g.-i ātaş 508a/02
g.-i zarrīn 491a/10
[=2]

gülşen Far. Gül bahçesi, gülistan.
g. 492a/13
g. bol- 352b/12
g.-ı bāḳī 337b/03
g.-i davlat 424b/09
g.+i érür 505b/07
g.-i ıram ḳıl- 437b/16
g.-i kām 347b/03
g.-i ḳuds 350a/06
g.-i tāza 505b/13
g.+ide 361a/17, 494b/12
g.+iniñ 489a/15
g. ḳıl- 449a/08, 476b/01, 498b/02
g. ḳılıl- 353b/08
[=16]

gülū-gīr Far. Boğucu,bunaltıcı.
g. bol- 379a/04
[=1]

gülūle Far. Kurşun, mermi, gülle.
g.-i ātaş-bār 422a/11
g.-i ātaşīn 507a/14
g.-i cazāyır 345a/13
g.-i śarśar 507b/09
g.-i top 489a/12
g.-i tüfeng 345b/07, 416b/17
g.-i tüfeng tég- 401b/06
g.+sidin 475b /11
g.+si 493a/16
g. yañlıġ 421b/12
[=11]

gülūle-andāzlıḳ Gülle atıcılık.
g.+ġa 416b/13
g.+ġa (ātaş-bāzlıḳ ve gülūle-andāzlıḳ) 507a/17
g.+ıġa (ātaş-bāz u gülūle-andāzlıġ) 479b/06
[=3]

güm-rāh Far. Yolunu şaşırmış, doğru yoldan ayrılmış.
g. érkenidin 347b/15
[=1]

güm-rāhlıḳ Yolunu yitirme, doğru yoldan ayrılma.
g. (ḥızlān ve güm-rāhlıḳ ḳadamı) 413b/15
g. ḳıl- 383b/01
[=2]

günāh Far. Allah'ın emirlerine aykırı olan davranış, suç.
g. (ahl-ı günāh) 343a/11, 356a/13

g.+ı 356b/12
g.+ımıznıñ 353b/04
g.+ın 343a/12, 360b/11, 368b/03, 417a/04
g.+ları 417a/05
[=9]
günbaź Far. Kümbet.
g.+ıġa 505a/04
[=1]
günbeź Far. Kümbet.
g. 393a/16
g.-i davvār 353a/05, 358b/14, 466b/07
g.-i rıfÓat-nışān 521b/11
g.+idin 462a/15
[=6]
güncāyiş Far. Sığma, kapasite, içerme.
g. ķıl- 358a/04, 394b/08
g. tap- 373b/06
[=3]
güng-maķāl Far. Dilsiz söz.
g. 463a/12
[=1]
Gürcistān y.a. Tiflis bölgesine yakındır. Hakimi Aleksey Petroviç'tir.
G. 459a/06
[=1]
gürd Far. Cesur, kuvvetli, kahraman.
g.+ler 416a/10, 443b/15, 469a/09
[=3]
Gürgen kv. a. Türk boylarındandır. Aynı adla anılan bir akarsu da bulunmaktadır.
G. 351b/08
G. boyı 464b/02
G. çerigi 421b/04
G. daryāsı 421a/02
G.+ġa 348a/14, 414b/05, 438b/02
G. kenārı 423a/08
G. **navāĥī** 413b/06
G. suyı 421a/08
G. Terākimesi 377a/08, 377a/09
G. yıġını 415b/02
G. Yomutı 348a/12, 348a/09, 414b/15
G. Yomutıyya 348a/17
[=17]
gürīħte Far. Kaçmış, kaçan.
g. 489a/16
[=1]
gürīz Far. Kaçma.
g. 340a/14
[=1]
gürīz-pā Far. Serseri, derbeder, firari.
g.+ġa (aÓdā-yı gürīz-pā) 381b/02
g. (aÓdā-yı gürīz-pā-yı davlat-ı bar-geşte) 436a/09
[=2]
gürīz-pāy Far. bk. gürīz-pā
g. (aÓdā-yı gürīz-pāy) 445b/04, 479b/06
g.+nıñ (aÓdā-yı gürīz-pāy) 416b/01
[=4]
gürīzān Far. Kaçıcı, kaçan.
g. bol- 445b/08, 447a/08, 485a/10
g. ķıl- 492a/07
g. ve mutafarrıķ bol- 345b/08
[=5]
Gürlen y.a. Amu Derya deltasında Ürgenç ve Şahabad yakınlarında bir

yer. Kühne Vezir ile Bağlan arasında bulunur. Gürlen'e Amu-Derya'dan ayrılan bir kanal ulaşır. Beş Kale'den biridir.
G. 343a/03
G.+din 343a/05
G. ḳıblası 412b/08
G.+niñ 438a/14
[=4]

gürūh Far. Bölük, takım.
g. (bir gürūh) 418a/08, 418a/11, 426a/06, 433b/04, 492a/15, 492b/16
g. (tümen miñ güruh) 505b/04492b/16
g. (gürūh gürūh) 343b/02, 385a/08, 486b/10, 500a/13, 505b/03, 506a/09, 508a/08
g. (néççe gürūh) 477a/13
g. (üç gürūh) 451a/15
g.+ı 341a/09, 415a/14, 419a/08, 432a/11, 443a/15, 445b/08, 515a/15
g.-ı bī-sar u sāmān 447a/16
g.+ı bile 497b/07
g.-ı dānış-pıjūh 371b/08
g.-ı ḥuśūmat-pıjūh 470b/06
g.-ı kesāfet-pıjūh 444b/05
g.-ı ḳıyāmat-ıntımā 505a/08
g.-ı mubārazat-şıÓār 516b/12
g.-ı nekbet-pıjūh 473a/05, 474a/03
g.-ı nigūn-baḫt u cabīn-saḫt 472b/17
g.-ı peleng 503a/06
g.-ı safāhat-pıjūh 489a/11
g.-ı şarārat-pıjūh 513b/04
g.-ı vaḳāhat-pıjūh 444a/14
g.-ı żalālat-pıjūh 344b/17, 415b/01, 418a/09, 427a/06, 441b/17, 443b/05, 473b/01, 480a/11
g.+ıdın 421b/07, 445b/04
g.+ıġa 432a/17
g.+ıġa (bir gürūh) 439a/01
g.+ınıñ 422a/11, 444b/03
g.+nı (néççe gürūh) 474a/03
g.+nıñ (avvalġı gürūh) 451a/15
g.+nıñ (ikinçi gürūh) 451b/03
g.+nıñ (üç gürūh) 451a/15
g.+nıñ (üçünçi güruh) 451b/07
g. u anbuh 339b/04, 342a/15, 374b/06, 381b/03, 383a/09, 401b/10, 416a/04, 422a/16, 423a/01, 431b/04, 475b/10, 486a/15, 491b/01, 496a/03
[=70]

gürūh-ā-gürūh Bölük bölüğe.
g. 502b/01
[=1]

gürz Far. Savaş aleti olarak kullanılan, demir, tunç, bakır veya pirinçten ağır topuz, şeşper.
g. u tabar al- 501b/13
[=1]

güşād Far. Açma, açılma, açılış
g. ol- 373b/13
[=1]

güşāda-ḳadam Açılma ayağı.
g. 501b/08
[=1]

güşāda-zamir Ferah, şen gönül.
g. 366a/04

güvā Far. Şahit, tanık, delil.

g. 366b/10
[=1]

güźar (< Far. güźaşten mastarından) Geçme, geçiş, geçit, yol.
g. 478a/14
g.+dın 478b/02
g. eyle- 395b/10
g.+ı 354b/17, 488a/14
g.+ıdın 342b/16, 378b/10, 453a/02, 493b/02
g.+ıdın (Ħānaḳāh güźarı) 436b/11
g.+ıdın (Taş güźarı) 357b/09
g.+ıdın (Ürgenç güźarı) 458b/06
g.+ıġa 478b/01
g.+ıġa (At Güźarı) 348b/15
g.+ıġaça (At Yolı güźarı) 338b/11
g.+ın 395b/11
g.+ınıñ 348b/04
g. ḳıl- 384b/14, 416a/12
[=19]

güźār (< Far. güźaşten mastarından) Geçit, geçiş.
g.+ı 489a/04
g.+ıdaġı (Bāġça güźārı) 388a/03
[=2]

güźār (< Far. güźāşten ve güźārden mastarlarından) Baki, kalan.
g.+ı 413b/10
[=1]

güźar-gāh Far. Geçilen yol.
g.+ıda 384b/15, 387b/14
g.+ın 346b/07
[=3]

güźāriş (< Far. güźāşten ve güźārden mastarlarından, "ileri geçmek"ten) Geçen, ilerleyen.
g. bér- 521a/11
g. tap- 348a/11, 359a/04, 368a/05, 372b/13, 375b/14, 387b/02
[=7]

güzīde Far. Seçkin, seçilmiş, beğenilmiş.
g.+si durur érdi 349a/01
g. (yigirme güzīde yigit) 477b/07
[=2]

güzīn Far. Seçen, seçkin, beğenilmiş.
g.-ı pur-nam ét- 416b/16
g.+leriniñ 346b/02
[=2]

H h

habā Ar. Boş, yok yere.
h. ol- 367b/04
[=1]

ĥabāb Ar. Habbeler, kabarcıklar, tanecikler.
ĥ. 512a/16
[=1]

ĥabāb Ar. Amaç, hedef, gaye.
ĥ.-ı bī-madār 502a/04
[=2]

ħabar Ar. Olmuş veya olmakta bulunan bir şeye dair orada olmayanlara erişen bilgi, ondan ona nakledilen söz.

ħ. 348b/17, 359a/09, 359a/17, 383a/09, 402a/13, 404a/04, 412b/04, 421a/15, 427b/15, 465a/17, 509a/01, 518a/13
ħ. (arbāb-ı ħabar) 439b/13, 482b/01
ħ. **(śāǾıḳa-ı ħabar)** 484b/16
ħ. al- 430b/06
ħ. b**ér-** 494a/03
ħ. éşit- 435a/04
ħ.+ı 348a/10, 368b/16, 374a/16, 383a/01, 383a/11, 439a/14, 450a/12, 452b/17, 457b/01, 458b/10, 459b/16, 462a/17, 472a/02, 472a/04, 473b/14
ħ.-ı bahcat-aŝar 475a/09
ħ.-ı Ĥad 468b/04
ħ.-ı vaĤşat-aŝar 348b/08, 380a/09, 442a/04, 460a/04, 466a/14
ħ.**+ın** 438b/11, 444a/14, 444b/01, 445b/02, 450b/13, 465a/17
ħ.+ın éşit- 348a/10, 402b/11, 429b/09, 432a/03
ħ.+ın kéltür- 352b/06
ħ.+ın tap- 433a/02
ħ.+ın yétkür- 355a/08, 402a/11, 402b/06, 423b/10, 436a/16, 453a/08, 496a/10
ħ.+ını 344b/04, 360b/10
ħ.+ını yétkür- 404a/04, 453b/05
ħ. kél- 418a/02, 419a/07
ħ.+lar kél- 443a/11
ħ.+lar bile 503b/14
ħ.+ları yét- 359a/02
ħ.**+ların yétkür-** 516a/15
ħ.+larnı éşit- 480a/06
ħ.+**nı** 348b/16
ħ.+nı éşit- 509a/03
ħ.+nı yétkür- 359b/06
ħ.+nıñ 348b/15
ħ. sür- 352b/16
ħ. tap- 338b/07, 348b/15, 383a/05, 411a/16, 411b/04, 425a/06, 451a/07, 468b/13, 469b/14, 473a/16, 482b/13, 508a/11
ħ. yét- 359b/10
ħ. yétkür- 348b/13, 349b/04, 380a/09, 412a/17, 450a/03, 480a/05, 515a/05, 515a/11
[=96]
ħabar-dār Haberi olan, haberli, vakıf.
ħ. ḳıl- 336b/15, 358a/13
[=2]
ħabar-gīrlik Haberi alan.
ħ. üçün 380a/02, 465b/04
[=2]
ħabarçı Haber getiren, haber götüren kimse.
ħ.+lar 393b/09
[=1]
ħabasat-taħmīr Kötülükle karışmış, mayalanmış.
ħ.+larıda (żamīr-ı ħabāŝat-taħmīr) 401a/09
[=1]
ħabbaźā Ar. Ne hoş, ne iyi.
ħ. 364a/02
[=1]
Ĥabs Ar. Hapis.
Ĥ. (ḳayd u Ĥabs balāsı) 356b/09
Ĥ.+dın 386b/09

Ĥ.+ıdın 385a/04
[=3]
ħacal Ar. Utanmak.
ħ. 391b/14
ħ.+dur 396a/16
ħ. u paşīmān bol- 352a/08
[=3]
Ĥācat Ar. Gerek duyulan, muhtaç olunan şey, ihtiyaç.
Ĥ. émes 367a/05
Ĥ. ér- 374b/11
[=2]
Ĥācı Maħźūm k.a. Anu Hocalarındandır.
Ĥ. 442b/15, 448a/02
Ĥ.+ġa 448a/08
Ĥ.**+nı** 442b/17
[=4]
Ĥācı Murād Ölgen y.a. Ceyhun ırmağı üzerinde bulunan geçittir.
Ĥ. **maÓbarı** 431a/06, 453a/09
[=2]
Ĥācı Murād Dastūr Ħ(v)ānçı k.a.
Ĥ. 453b/10
[=1]
Ĥācı Şarīf k.a. Zarif, sanatlı ve nadir işler yapan sanatkârdır.
Ĥ. (ustād-ı nādıra-kārlar sarvarı Ĥācı Şarīf) 489a/17
[=1]
Ĥacla-nışīn Gelin odası sakini.
Ĥ. 373a/13
[=1]
ħaclat Ar. Utanma.
ħ.+ın (žāhır-ı kemāl-i ħaclat) 363a/09
[=1]
hacr Ar. Ayrılık, hicran.
h.+ı (dard-ı hacrı u fırḳatı) 511a/13
[=1]
Ĥad (< Ar. Ĥadd) Sınır, derece, ölçü.
h. (ħabar-ı Ĥadd-ı tavātur) 468b/04
Ĥ. (ħatm-ı Ĥadd-ı ıhtıtām) 406b/09
Ĥ. durur (Ĥaddı) 412b/17
Ĥ.+ġa 391b/07
Ĥ.-ı tamām (Ĥadd-ı tamām) 413a/15
Ĥ.+ıda (ġarbī Ĥaddı) 336b/11
Ĥ.+ıdın (Ĥaddı) 367b/01, 404a/11, 413b/16
Ĥ.+ıdın (canūbī Ĥaddı) 412b/13
Ĥ.+ıdın (Ĥaddı) 375a/01, 376a/03
Ĥ.+ın (ġāyat u Ĥaddı) 523a/01
Ĥ.+ın (Ĥaddı) 394a/15, 438a/05, 467a/01, 468b/14, 488a/16
Ĥ. ile 506b/01
Ĥ.+ları 345a/04
Ĥ. u Óadad (Ĥadd u Óadad) 474b/08
Ĥ. u ġāyat (Ĥadd u ġāyat) 506a/17
Ĥ. u san (Ĥadd u san) 500a/16
[=23]
ħadam Ar. Hizmetçiler odacılar.
ħ.-ı sarvar-ı dūdmān 509a/07
[=1]
hadar Ar. Boşa gitme, yok yere harcanma, ziyan olma.
h. 470a/11
h. bol- 367b/04
[=2]
hadāyā Ar. Hediyeler, armağanlar.
h.+sın (tuĤaf u hadāyā) 494b/06

[=1]
ħadeng Far. Ok yapılan beyaz kavak ağacı; ok.
ħ. 510a/04
ħ.-i bī-direng 345b/07, 416b/17
ħ.-i cān-sıtānat 435b/13
[=4]
ħadeng-bāzlık Ok atıcılık.
ħ. 502b/09
[=1]
ħādım Ar. Hizmet eden, yarayan.
ħ. 337b/05
ħ.+lar (ħādımlar Óumdası) 491b/03
ħ.+ları ara 392a/02
ħ.+ları 401a/05
ħ.+larıġa yétkür- 487a/02
ħ.+ların 394a/03
ħ.+larınıñ 468b/03, 485b/10, 488a/12, 494a/15
[=10]
hādım Ar. Hedmeden, yıkan, yıkıcı.
h.-ı bunyādu'l-küfr ve't-tuġyān 390a/01
h.-ı bunyādu't-tamarrud ve'l-Óınād 509a/08
h.-ı bunyānu'l-bıdÓat ve'l-ıśyān 521b/16
h.-ı bunyānu'l-bıdÓat ve'n-nıfāḳ 510a/03
h.-ı bunyānu'l-fısḳ ve'l-Óıśyān 449b/06
h.-ı bunyānu'l-Óınād ve't-tuġyān 460b/04
h.-ı erkānu'l-bıdÓatu'ž-žullām 475b/17
[=7]
hādımlıḳ Hizmet etme durumu.
ħ.+ıġa (ħādımlıġı) 439a/14
[=1]
Ĥādıŝ Ar. Çıkan, meydana gelen.
Ĥ. bol- (Óārıża-ı Ĥādıŝ) 338b/14
[=1]
Ĥādıŝa Ar. Olay, yeni bir şey.
Ĥ. (bu Ĥādıŝa) 368b/16, 368b/17
Ĥ. (ne Ĥādıŝa) 378a/11
Ĥ. (né Ĥādıŝa) 427a/11
Ĥ.+dın 382a/13, 383a/05
Ĥ.-ı cān-gāh 374a/15
Ĥ.-ı malālat-āġāz 389a/08
[=8]
Ĥādıŝa-bīz Olay inceleme, olay soruşturma.
Ĥ. 364b/07
[=1]
Ĥādıŝāt Ar. Olaylar, meydana gelen yeni şeyler.
Ĥ.-ı rozgār 492a/17
Ĥ.+ları (vāḳıÓāt u Ĥādıŝāt) 342b/08
[=2]
hādī Ar. Hidayet eden, doğru yolu gösteren.
h. bol- 383a/16
h.-ı arbāb-ı tarīḳat 455b/04
[=2]
Ĥadīd Ar. Hiddetli, şiddetli.
Ĥ.+ın 374a/05
[=1]

hadm Ar. Yıkma.
h. ḳıl- 499a/12
[=1]
hadya Ar. Hediye, armağan.
h. ve pīş-keş kéltür- 490a/16
h. ve tuĥfa 375a/10
[=2]
ħafā Ar. Gizli olma, gizlilik, kapalılık.
ħ. 367a/04
[=1]
ĥafaža'llāhu taÓālā Óan al-āfāt ve'l-lazm "Allah âfetlerden ve kaçınılmaz olandan korusun". anlamında bir dua cümlesidir.
ĥ.+nıñ 434b/17
[=1]
ĥāfiž Ar. Saklayan, koruyan; ezberleyen.
ĥ.+larıdın 371b/08
ĥ.-ı bılādu'llāh 460b/03
[=2]
ĥafr Ar. Kazma eylemi, kazı, kazı ile meydana çıkarma.
ĥ. ḳıldur- 354a/13, 412b/11
[=2]
ħ(v)āh Far. İster, isteyen.
ħ.-ı duşmanlıḳ 483a/16
ħ.-ı dostlıḳ 483a/15
ħ.-ı rasm u sayr-ħ(v)āh 349b/13
[=3]
ħ(v)āhış Far. İstek, arzu, rağbet, heves.
ħ.+ı 483a/15
ħ.+ı bile 471b/12
[=2]
ĥaḳ (< Ar. ĥaḳḳ) Hak, doğruluk, gerçeklik, insaf, adalet.
ĥ. 363a/16, 367a/08, 387a/10
ĥ. (ĥāmī-ı ahla'l-ĥaḳ ve'l-yaḳīn) 403a/05
ĥ. kemālu'l-ĥaḳ ve'd-dīn Seyyid Yūsuf Ħ(v)āca Naḳīb) 402b/08
ĥ. (taóyīd-ı Ĥaḳḳ-ı cılva-ger) 397b/16
ĥ.+ġa (Ĥaḳġa taslīm ḳıl-) 382a/17
ĥ.+ıda (ĥaḳḳı) 338a/07, 406b/14
ĥ.+ımızda (ĥaḳḳı) 483a/04
ĥ. yétür- 352b/17
[=11]
ħāk Far. Toprak.
ħ. 366b/04, 367b/14, 476a/05
ħ. (ālūda-ı ħāk**)** 496b/09
ħ. (mıŝl-ı ħāk**)** 503a/08
ħ. ara 512b/05
ħ.+ġa 390a/10
ħ.+ġa (Óarśa-ı ħāk**)** 502b/02
ħ.+ġa (peyker-i ħāk**)** 503a/12
ħ.-ı āstān 350b/01, 386a/01
ħ.+ın 358b/04
[=12]
ħāk-boslıġ Büyük bir zata saygı gösterme. Krş. ħāk-boslıḳ
ħ. 360b/05
ħ.+ġa 407a/02
ħ.+ı 475b/03
ħ.+ıdın 490a/10
ħ.+ıġa 370a/17, 414b/17, 461a/17
ħ.+ıġa 337a/03, 361a/09, 370a/11, 378a/12, 378b/14, 426a/14, 428b/01, 439b/02, 445a/11, 458a/16, 471b/03,

479b/16, 489b/13, 490b/09, 495b/13, 506b/12
[=23]
ħāk-boslıḳ bk. ħāk-boslıġ.
ħ. 340a/17
[=1]
ħāk-rāh Far. Yol toprağı.
ħ.+ı 391b/11
[=1]
ħāk-rob Far. Süpürge, süpürücü, temizleyici, çöpcü.
ħ. u ħızmatkārlar 350b/06
[=1]
Ĥāk-sār Far. Toz toprak içinde kalmış , hali perişan.
Ĥ.-ı tīra 390b/10
[=1]
ħāḳān Far. Türkler'de ve Moğollar'da hükümdarlara verilen unvan.
ħ. (dast-gāh-ı ħāḳān-ı İskender) 414a/03
ħ. (Ĥażrat-ı ħāḳān-ı gerdūn-ı canāb) 369a/04
ħ.-ı duşman-şikār 499a/08
ħ.-ı Ǿālī-mekān 390a/02, 407b/06
ħ.-ı davlat-pāsbān 475b/17
ħ.-ı fırdavs-mekān 475b/06
ħ.-ı gerdūn-tuvān 386b/15
ħ.-ı ħūrşīd-maḳām 491a/17
ħ.-ı İskender-nışūn 449b/03
ħ.-ı mabrūr 514a/03
ħ.-ı maġfırat-nışān 483b/02
ħ.-ı raĥmat-dast-gāh 403a/05
ħ.-ı sulaymān-mekān 392b/12
ħ.+larġa 523a/11
[=16]
ħāḳānī Hakana ait, hakanla ve hakanın yönettiği ülkeyle ilgili.
ħ. (haşmat-ı ħāḳānī) 353b/14
ħ. (ıśtınā-ı ıhsān-ı ħāḳānī) 342b/04
ħ. (maĤram-ı asrār-ı ħāḳānī) 351a/05
ħ. (maḳbūl-ı Ĥażrat-ı ħāḳānī) 355b/08
ħ. (manžūr-ı nažar-ı Ǿınāyat-ı ħāḳānī) 372a/03
ħ. bile (ışārat-ı ħāḳānī) 378a/04
ħ. bile (tarbiyat-ı ħāḳānī) 381a/06
ħ. bile (taǿyīd-ı ıḳbāl-ı ħāḳānī) 342b/13
ħ.+dın (kerem-iħāḳānī) 353b/06
ħ.+dın (satvat-ı ḳahr-ı ħāḳānī) 387a/09
ħ.+dın (taǿŝīr-ı ıḳbāl-ı ħāḳānī) 340a/09
ħ.+dın (Ǿavātıf-ı bī-girāna-ı ħāḳānī) 344b/10
ħ.+ġa (canāb-ı Ĥāḳānī) 359b/10
ħ.+ġa (Ĥażrat-ı aǾlā-ħāḳānī) 381a/08
[=14]
Ĥaḳāyıḳ Ar. Gerçekler, doğrular.
Ĥ. (daḳāyıḳ-keşşāf u ġıtāyā-yı Ĥaḳāyıḳ) 388b/13
[=1]
hakaźā Ar. Bunun gibi yine öyle, kezâ
h. 338a/01
[=1]
Ĥākım Ar. Hükmeden, buyruğunu yöneten.
Ĥ.+ıġa 515a/05
[=1]

ĥaḳīḳat Ar. Asıl olan durum ve şekil, gerçek, asıl, künh.
ĥ. (aśĥāb-ı ĥaḳīḳat) 408b/17
ĥ. (murşıd-ı aśĥāb-ı ĥaḳīḳat) 455b/04
ĥ. (murşıd-ı ĥaḳīḳat) 338a/01
ĥ. (şams-ı felek-i ĥaḳīḳat) 437b/05
ĥ.+da 427a/16
ĥ.+da érür 347b/08
ĥ.-ı ĥāl 467b/15
[=6]
Ĥakīm 1. Ar. Her şeye hükmeden Allah.
Ĥ. Óazza ve calla 338b/04
[=1]
2. Alim, bilgin, bilge, feraset sahibi, hekim.
Ĥ.-ı śunÓ 491a/10
Ĥ.+i 387a/05, 387b/01, 398b/14, 399b/15, 400a/09, 400a/09, 401a/02, 405b/07, 410a/07, 413a/04, 414b/08, 421a/11, 437a/04, 438b/08, 439a/10, 455b/13, 458a/08, 459a/06, 459b/06, 467b/11, 470a/11, 483b/15, 485b/08, 491b/08, 492a/14, 495a/14, 506b/11, 519b/15
Ĥ.+i durur érdi 399a/17, 400b/11, 445a/10
Ĥ.+ler 390a/10
Ĥ.+leri 417a/12, 519b/14
Ĥ.+leriniñ 494a/01
Ĥ.+niñ 495a/15
[=38]
Ĥakīm Ata k.a. Ahmed Yesevî'nin müridi Süleyman Hakîm Ata.
Ĥ. 437b/10
Ĥ. (canāb-ı valāyat-maóāb Ĥakīm Ata) 349b/11
Ĥ. (ĥażrat-ı Ĥakīm Ata) 409a/01, 431a/10
[=4]
Ĥakīm Ata Sulaymān k.a. krş. Ĥakīm Ata
Ĥ. 350a/01
[=1]
Ĥakīm Biy k.a. Amir Haydar Padişah'ın vezir-i azamı.
Ĥ.+niñ 509a/02
[=1]
Ĥakīm Ħan k.a. Elçi, Sarahsnın hakimi.
Ĥ. 459b/13
Ĥ. bile 519b/16
Ĥ.+nıñ 438b/08
Ĥ.459b/06
[=4]
Ĥakīm Nıyāz Bahādur k.a. Aral Nokuzı Hakim Nıyaz Bahadur'u biylik için seçmiştir.
Ĥ.+nı 370a/09
[=1]
Ĥakīm Nıyāz Biy k.a. Bir serkerde, Buhara akınına katılan askerler arasında adı geçmiştir.
Ĥ. 480b/17
[=1]
ĥākimeyn Ar. İki hakim.
ĥ.-ı meźkūreyn 485b/12
[=1]
ĥaḳīr Ar. Değersiz, adi, aşağı.
ĥ. (faḳīr-ı ĥaḳīr) 350a/16

Ĥ. (faḳīru'l-Ĥaḳīr) 391b/17, 523a/17
Ĥ.+nıñ (faḳīru'l-Ĥaḳīr) 365a/06
[=4]
ħākister Far. Kül.
ħ. bol- 380a/10
ħ. ḳıl- 422a/12
ħ. ve nā-būd 460a/06
[=3]
Ĥaḳḳa Ar. Hak kelimesinin tamlamalarda çıkan şekli.
Ĥ.-ı Óıśmat 373a/12
[=1]
Ĥakkāk Ar. Maden, taş, tahta vb. üzerine şekiller, özellikle mühür kazan sanatkâr.
Ĥ.-ıāsmān 366b/02
[=1]
ħāksār Far. Toz topra içinde kalmış, perişan, düşkün, hakir.
ħ (banda-ı ħāksār) 353a/09
ħ.-ı bād-paymā 348b/07
ħ.-ı tīra-rozgār 374b/15, 390b/10
ħ.+lardın (ol ħāksār) 343b/17
[=5]
Ĥāl Ar. Durum.
Ĥ. 474a/17
Ĥ. (fārıġu'l-bāl u muraffahu'l-Ĥāl) 370b/12
Ĥ. bol- (fārıġu'l-bāl u muraffahu'l-Ĥāl) 483a/10, 520b/06
Ĥ. (muraffahu'l-Ĥāl u fārıġ-u'l-bāl) 368a/03
[=5]
Ĥ.+da 355a/05, 400a/14, 401b/05, 432a/12, 446a/07, 472b/15, 492b/17, 496a/03, 502a/05, 507b/06, 515b/01
Ĥ.+dur 391b/08
Ĥ.+ıġa 465a/11, 488b/01
Ĥ.+ıġa köre 397a/13
Ĥ.+ın 501b/15, 506a/14
Ĥ.+ın (śūrat-ı Ĥāl) 358a/05
Ĥ. ḳıl- 391b/05
Ĥ.+lar (yaman Ĥāl) 443b/13, 501b/12
Ĥ.+larıda 454a/12
Ĥ.+nı 470a/15
Ĥ.+nı (Ĥaḳīḳat-ı Ĥāl) 467b/15
[=30]
ħāl Far. Leke; köstebek, muhbir.
Ĥ. yañlıġ 379b/08
[=1]
ħāl-zāda Hala oğlu.
ħ.+sı 459b/12
[=1]
Ħāl Ata y.a. Yılgınlı, Üç Oçak, Teve Boyun bölgelerine yakın bir mahalde bulunur.
Ħ.+nıñ cıvārı 374a/17
Ħ.+nıñ Ĥavālīsı 481b/16
Ħ.+nıñ cıvār-ı fāyıżu'l-anvārı 513b/08
[=3]
Ħāl Muĥammad Ħan k.a. Eş Kulı halkının ileri gelenlerindendir. Töre Murad Sufi tarafından gizlice Huday Kulı Atalık ve evlatlarıyla beraber öldürülmüşlerdir.
Ħ. 336b/12, 336b/16
Ħ.+nıñ 336b/17, 347b/11

[=4]

Ħāl Murād Daruġa k.a. Davlat Kara Köz'ün kayın biraderi olup Atalık'ın babasıdır.

Ħ.+nıñ 430a/05

[=1]

Ħāl Nafas k.a. Ahal diyarının büyüklerindendir.

Ħ. 387a/16

[=1]

Ħāl Nafas Atalıķ k.a. Kızıl Rıbat tekesinin komutanıdır. Krş. Hal Nafas Sar-dār.

Ħ. 402a/16, 410a/15, 481a/09

[=3]

Ħāl Nafas Sar-dār k.a. Kızıl Rıbat tekesinin büyüklerindendir.

Ħ. 426a/13, 440b/14, 446b/04, 446b/13, 446b/17

Ħ. dağı 455a/17

[=6]

Ħāl Nažar Bég k.a. Söyünç Beyin oğludur.

Ħ. 442b/14

[=1]

Ħal Nıyāz Darġa k.a. Uygur halkının önde gelenlerindendir. Kutluk Murad Inak'ın hizmetinde Egri-güzar kalesinin tamirinde görevlendirilmiştir.

Ħ. 510b/03

[=1]

Ħāl Nıyāz Ķaraķçı k.a. Özbek halkının dilaverlerindendir. Asıl adı Hal Niyaz olup karakçılık lakabı ile meşhurdur. Krş. Hal Nıyaz Yüz Başı.

Ħ.+nı 479a/04

[=1]

Ħāl Nıyāz Yüz Başı k.a. bk. Hal Nıyaz Karakçı.

Ħ. 417b/11, 454b/14, 454b/16, 478a/08, 487b/05, 487b/16, 490b/16

[=7]

ħalā Ar. Boş.

ħ.391a/05

[=1]

Ĥālā Ar. Şimdi, henüz.

Ĥ. 338a/04, 391a/05, 398a/15, 412b/13, 415b/05, 483a/12, 490b/03, 504b/01

[=8]

Ħalac y.a. Acı kuduk ve Andhud mahaldir.

Ħ.+ġa 514b/05

Ħ. yolı 514b/03, 514b/10

[=3]

ħalaf Ar. Sonradan gelen ,birinin yerine geçen.

ħ.-ı Ġāyıb Ħan 357b/15

ħ.-ı raşīd 338a/08

[=2]

halāhıl Sanskritçe. Öldürücü zehir.

h. (zahr-ı halāhıl) 522b/13

[=1]

ħalal Ar. Yara.

ħ. 367b/08

[=1]

ħalāś Ar. Kurtulma, kurtuluş.

ħ. al- 383a/17

ħ. bol- 356b/09
ħ. ḳıl- 356a/16, 446a/07
ħ. tap- 417b/16
[=5]
ħalāślıġ Kurtulma hali.
ħ. tap- 427b/15
[=1]
ħalāślıḳ bk. ħalāślıġ
ħ. tap- 385a/04
[=1]
Ĥālat Ar. Hal, keyfiyet, nitelik.
ĥ. 379a/07
[=1]
Ĥālāt Ar. Haller, durumlar.
Ĥ.+ı 466a/02, 520a/05
Ĥ. u vāḳıʿāt 389b/06
[=3]
Ĥalāvat Ar. Tatlılık, şirinlik.
Ĥ. bağışla- 372a/14
Ĥ. eyle- 523a/16
Ĥ. yétkür- 470b/16
[=3]
Ĥalāvat-güster Şirinlik yayan.
Ĥ. (ŝamara-ı Ĥalāvat-güster) 391a/08
[=1]
Ĥalāvat-ıntımā Tatlı.
Ĥ. (murabbā-yı Ĥalāvat-ıntımā) 395a/09
[=1]
ħalāyıḳ (< Ar. ħalāʾıḳ) Yaratılmış olanlar, insanlar.
ħ. 385b/04, 476a/04
ħ.+ġa 393b/15, 394b/02, 397a/07, 522a/13
ħ.+ı 394b/03
ħ.+ın 393a/03
ħ.+nı 498a/07
[=9]
Ĥālıś Ar. Karışıksız, katışıksız, saf.
Ĥ. mülk 430b/17, 499b/13
[=2]
ħālī Ar. Boş, tenha.
ħ. bol- 400b/05, 494a/05
ħ. durur érdi 496a/15
ħ. érmiş durur 503b/15
ħ.-ı surūr 365b/17
[=5]
ħalīfa Ar. Peygamber Efendimizden sonra onun vekili olarak din ve dünya işlerinde bütün müslümanların önderi, aynı zamanda devletin reisi olan kişi, vekil.
ħ.+ġa 441b/16
ħ.-ı davrān 407b/06
[=2]
ħalīfat Ar. "ħalīfa" kelimesinin tamlamalarda çıkan hali olup aynı anlamdadır.
ħ. (banī-ādam-ı ħalīfatu'r-raĥman) 414a/03
ħ.+u'r-raĥman 449b/07, 476a/08, 499a/13
ħ.+u'z-zamān 509a/10
[=5]
Ħalīl Bahādur k.a. Ersarı ulusunun emir ve büyüklerindendir.
Ħ. 490a/14
[=1]

ħalḳ Ar. Bir milleti meydana getiren insan topluluğu, aynı yerde bulunan kimseler.

ħ. 351b/14, 394a/17, 405a/06

ħ. (ṭabāyıÓ-ı ħalḳ) 365b/15

ħ.+dın 487a/08, 492b/05

ħ.+ġa 392b/10, 398a/02, 522b/09

ħ.+ı 369a/13, 408b/03, 430a/16, 458b/02, 467a/01, 484a/08, 487a/06, 487a/07, 493b/02, 495b/05

ħ.+ı bile 465a/13

ħ.+ıdın 421b/11, 461b/11, 484b/13, 487a/01, 488a/05, 494b/17, 495b/04, 515a/04

ħ.+ıġa 359a/09, 418a/14, 469b/06, 494a/17, 495b/02

ħ.+ını 419b/16, 420a/09, 438b/17

ħ.+ınıñ 466a/06, 488a/07, 489b/09, 490a/08, 492b/02, 492b/05, 510b/03

ħ.+nıñ arası 475b/05

ħ+u'llāhġa 522b/14

[=45]

Ĥalḳa Ar. Daire, çevre.

Ĥ.+sıġa (ınābat Ĥalḳası) 406a/02

[=1]

ħallada'lāhu mülkehu ebedā "Allah mülkünü daim etsin" anlamında bir dua cümlesidir.

ħ. 376b/15

[=1]

ħalladallāhu taÓālā mülkehu ve acrā fi-bıĤāri'l-maḳāśıdi fülkehu "Allah onun mülkünü ebedi kılsın ve maksadlar denizinde gemilerini yürütsün" anlamında bir niyaz cümlesidir.

ħ. 390a/04

[=1]

Ĥallāl Ar. Halleden, çözen, çare bulan.

Ĥ.-ı müşkilāt-ı Ĥaḳāyıḳ 367a/04

Ĥ.-ı müşkilāt-ı daḳāyıḳ 388b/13

[=2]

Ħallı Bég k.a. Kutluk Murad Inak'a bağlı askerlerdendir.

Ħ.+ni 434b/17

[=1]

Ħallī Atalıḳ k.a. Özbek kavminden büyüklerinden kabul edilen bir han atalıkıdır. Teke kavmine Yomutıyya kavminin ekabirinden bazı kimselerle birlikte iki yüz neferi yanına katarak sefer düzenlemiş bir komutandır.

ħ.+nı 425b/04

[=1]

Ĥalvā Ar. Un veya unlu maddelerle şeker ve yağdan yapılan, muhtelif şekilleri olan tatlı.

Ĥ. (gūn-ā-gūn-ı Ĥalvā-yı şahd-parvar) 351b/13

Ĥ. (kand-ālāt u Ĥalvā u maÓācīn-ı ḳandīn) 351a/11

Ĥ.-yı şīrīn 395a/08

[=3]

ħalvat Ar. Gözlerden uzak olacak şekilde bir yerde biri ya da birileriyle baş başa kalma.

ħ.+ıġa (Yūsuf ħalvatı) 373b/02

[=1]

ħalvat-güzīn Halveti seçen.
ħ.-ı vırāna-ı ġam u malāmat 390b/05
[=1]
ħalvat-güzīnlik Halveti seçme durumu.
ħ. (göşe-nışīnve ħalvat-güzīnlik) 406a/02
[=1]
ħalvat-ħāna Başka hiç kimsenin giremediği baş başa kalınan yer, tek başına ibadet edilen yer.
ħ.+sıġa 511a/11
[=1]
ħalvat-kede Yalnızlık yeri.
ħ.-i maġrıb 379b/16
[=1]
ħām Far. 1. (meyve için) Yenecek kadar olgunlaşmamış.
ħ.+ların 340b/10
[=1]
2. Boş, abes, gerçekleşmesi mümkün olmayan.
ħ. (ħayāl-ı ħām) 343b/08
[=1]
ħam Far. Eğri, bükülmüş, yay biçiminde, kemerli.
ħ.-ı mıĥrāb 363b/16
ħ. ḳıl- 392a/01
[=2]
ħama Far. Hepsi, bütün, herşey.
ħ. 399a/06
[=1]
ħāma Far. Kalem, yazı kamışı.
ħ.-ı Óabīr-afşān 514a/06
ħ.-ı Óanbar-şamāma 373b/15
ħ.-ı badīÓa-âŝār 483b/09
ħ.-ı bākī u nālān 521a/12
ħ.-ı ħūş-raftār 460a/17
ħ.-ı külfet-ınşā 509b/08
ħ.-ı laÓb-pardāz 392b/02
ħ.-ı maĥabbat-pardāz 520a/08
ħ.-ı naḳḳāş 363a/11
[=9]
hamāl Far. Eş, ortak, şerik, arkadaş.
h.-ı muḳarrab 375b/04
[=1]
Ĥamal Ar. Koç burcu.
Ĥ.+ınıñ 439b/15
[=1]
Ĥamalāt Ar. Hamleler, saldırışlar.
Ĥ.+ı bile (śadma-ı Ĥamalāt**)** 499a/03
Ĥ.-ı mahābat-āmīz 444b/09
Ĥ.-ı mahīb 515b/03
Ĥ.-ı mutaÓāḳıb 344a/03, 411b/05, 416a/15, 418b/03, 445b/05, 446a/06, 474a/08, 491b/13
Ĥ.-ı mutaÓāḳıb yétkür- 492a/08
Ĥ.-ı śalābat-engīz 433b/06
Ĥ.-ı şīrāna 518b/12
Ĥ.+ıdın 433b/12
Ĥ.+ıġa 474b/08
[=16]
hamānā Far. Sanki, aynen, tıpkı.
h. 390a/04
[=1]
hamāvard Far. Rakip, muhalif, hasım, düşman
h. bol- 346b/09
[=1]
Ĥāmıl Ar. Yük yükleme, yüklenme.

ĥ.-ı ısm-ı bī-musammā 353b/05
ĥ.+ları 499a/07
[=2]
ĥamıyyat Ar. Milli onur ve haysiyet.
ĥ. (kemāl-i ĥamıyyat**)** 503b/15
ĥ.-ı Ḳazaḳıyyat 381b/06
[=2]
ĥāmıyya Ar. "ĥāmī" kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan "yanında yer almak, tarafını tutmak, desteklemek" anlamındaki şekli.
ĥ.+u'l-Ǿulamā 488b/12
[=1]
ĥāmī Ar. Koruyan, gözeten, himae eden.
ĥ.-ı ahla'l-ĥaḳ ve'l-yaḳīn 403a/05
[=1]
ĥamīda Ar. Övülmeye değer.
ĥ.+sıdın (aḥlāḳ-ı ĥamīda) 521a/09
[=1]
ĥamīda-ḫıṡāl Övülmüş huy, haslet
ĥ. upasandīda 338a/08
[=1]
ḥamīr Ar. Hamur.
ḥ.-ımāya-ı Ǿınād 404a/14
ḥ.-ımāya-ı Ǿıśyān 374a/08
[=2]
hamīşa Far. Sürekli, her zaman.
h. 337a/17, 340a/09, 344b/12, 349b/12, 352a/06, 358b/07, 367b/13, 370b/05, 383b/02, 391b/09, 522a/11
h.+dın 436a/07
[=12]
hamīşa-bahār Far. Bir çiçek çeşidi.
h.+ı bile (gül-i hamīşa-bahār) 347b/03
[=1]
ĥaml Ar. Yük, isnat, sorumluluk.
ĥ. 414a/11
ĥ.-ı şikārī 377b/15
[=2]
ĥamla Ar. Atılma, saldırış, savlet, hücum.
ĥ. (hızabr ĥamla) 492b/14
ĥ.+da (ol ĥamla) 421b/02
ĥ.+da (bir ĥamla) 502b/17, 517a/06
ĥ.+ġa 470a/17
ĥ.+ġa (bir ĥamla) 470a/07
ĥ.-ı dılīrāna 480a/10
ĥ.-ı mahābat-āmīz 346a/09
ĥ.-ı sahmnāk 343b/16
ĥ.-ı śalābat-āmīz 475a/14
ĥ. ḳıl- 346a/08, 491b/17
ĥ.+lar 416a/11, 447a/09
ĥ.+lar (rustamāna ĥamla) 419b/01
ĥ.+lar bile (rustamāna ĥamla) 432a/13, 492a/05, 496b/04
ĥ.+lar bile (şīrāna ĥamla) 451a/09, 492b/16
ĥ.+lar bile (şīr-mānand ĥamla) 445b/15
ĥ.+lar yétkür- (dılīrāna ĥamla) 470a/06
ĥ.+lar yétkür- 470a/16
ĥ.+sıdın (şīr-i nar ĥamlası) 470b/12
ĥ.+sın 480a/11
ĥ. yétkür- 344b/01, 345a/09, 381b/07, 401a/16
[=29]
ĥamla-āvar Hamle getiren, saldıran.
ĥ. bol- 418b/08, 435a/14, 517a/06

[=3]
Ĥamlāt Ar. Hamleler.
Ĥ. bile 382a/13
Ĥ.+ıġa 470b/12
[=2]
ħams Ar. Beş.
ħ.-ı mübārek 386a/12
ħ.+ıdın soñra 454b/11
[=2]
ħamūşān Far. Suskunlar, sessizler.
ħ.+ġa (vādī-yı ħamūşān) 429a/14, 514b/08
[=2]
ħamyāza Esneme, esneyerek söyleme, açık ve dipsiz gibi görünme.
ħ.+sın 468a/07
ħ.+sın aç- (nažar-ı ħamyāza) 373b/09
[=2]
han Far. Biraz, bir dereceye kadar, bir şey.
h. 346b/16
[=1]
ħan Türkler'de hakana bağlı devlet başkanlarına veya müstakil beyliklerin başkanlarına verilen isim, emir.
ħ. 456b/12
ħ. (ħıdīv-ı muƠallā-mekān-ı ħan-ı Sulaymān) 414a/02
ħ. (valad-ı ħan-ı maġfūr) 337b/07
ħ.+dın (sulṭan-ı ħan-ı Ħurāsān) 437a/04
ħ.+ġa 456b/12
Ħ.+ġa "Sulṭān Témür Ħan" 376a/13
Ħ.+ġa "Şīr Ġāzī Ħan" 456a/05
ħ.-ı cannat-mekān 412b/07, 457b/08, 458a/13, 481b/13, 515b/16
ħ.-ı fırdavs-mekān 406b/06, 509b/01, 520a/05
ħ.-ı maġfırat-nışān 389b/05, 405a/16, 414a/04
h.-ı maġfūr 352b/04, 378a/05, 389a/05, 389b/06, 404b/13, 509a/11
ħ.-ı muƠallā-āstān 392b/13
ħ.-ı śāĤıb-ı mekārımu'l-aħlāķ 386a/17
ħ.-ı Sulaymān-nışān 475b/16
ħ. kél- 385b/14
ħ. ķıl- 456b/05, 460a/03
ħ.+larıġa 404b/14, 459b/14
ħ.+larınıñ 464a/15
ħ.+larnıñ 404b/15, 430b/14
[=35]
Ħan Kéçu y.a. Beş Töpe mükabelesinde ve Kırk kayır bölgesine yakın mahalde bulunur.
Ħ.+dın 338b/08
Ħ.+ġa 337a/17
[=2]
Ħan ķuduķı y.a. Abu'l-gazi Muhammad Rahim Bahadur Han'ın bizzat kendisi tarafından kazdırılan kuyu, Kesekli ile Sagça kuduku havalisi civarında olup Süzenli bölgesi ve Çırla kudukuna yakındır.
Ħ. 440a/10, 450b/06
Ħ.+ıġa 398a/15
[=3]
ħāna Far. Ev, bölüm.

ḥ. (bınā-yı ḥāna-ı dīn-ı rıfʾat) 363b/17
ḥ.-ı azal 487a/11
[=2]
ḥāna-vār Far. Aile.
ḥ. 359b/13
[=1]
ḥānadān Far. Köklü, asil ve büyük aile.
ḥ.+ın 355b/10
[=1]
Ḥānaḳāh y.a. İsmini Seyyid Ata için inşa edilen bir sûfî hangâhından almıştır. Harezm'in güneyinde bulunan Beş kaleden (beş önemli şehirden) biridir. Amu deryasına yakın bu bölgede bir askerî karargah da vardır.
Ḥ. **(balda-ı mahrūsa-ı Ürgenç ve Ḥānaḳāh)** 371a/10
Ḥ. güźarı 436b/11
Ḥ. maʾbarı 504a/11**,** 516a/12
Ḥ.+nıñ maʾbarı 426b/01, 512b/15
Ḥ. tuşı 499b/15
[=7]
ḥānaḳāh Ar. Bir tarikatın merkez durumundaki tekkesi.
ḥ.-ı ʾālī 371b/11
ḥ+ı içre 366b/05
ḥ. (rıyāsatı) 371a/13
ḥ. u zıyārat-gāh 521b/10
[=4]
ḥānaḳāhī Hanakaha ait, hanakah ile ilgili.
ḥ.+da 521b/10
[=1]
ḥancar Ar. Kamadan küçük, ucu eğri ve sivri, iki yanı keskin bıçak.
ḥ.-ı burrān 396b/14, 463b/15
ḥ. ḳoy- 435b/10
ḥ.+nı (tört ḥancar) 401a/03
ḥ. (şamşīr-i tīz u ḥancar-ı ḥūn-rīz) 404a/14
ḥ. u tīġ u sınān 474a/15
[=6]
Ḥança Inaḳ k.a. Buhara'dan kale savunmasına yardım için gelen bir asker.
Ḥ. 491b/09
[=1]
ḥandaḳ Ar. Şehir, hisar, kale gibi yerlere girilmesini önlemek, arazide, yol kenarlarında suların akmasını sağlamak için kazılan, iki tarafı yüksek, uzunlamasına derin çukur.
ḥ. 346b/07, 354a/11
ḥ.+dın 344a/09, 346b/07
ḥ.+ġa 355b/01
ḥ.+ınıñ kenārı 494b/08
ḥ. ḳaz- 359a/14
ḥ. kenārı 340a/06, 341b/01
ḥ.+nıñ 354a/09, 354a/12
ḥ. suyı 346b/08
[=12]
ḥandān Far. Gülen, şen.
ḥ. (şād u ḥandān) 435b/16
[=1]
Ḥānī Kör Sar-dār k.a. Tekeli muhaliflerin önde gelen kimselerinden olan bir askerdir.
Ḥ. 434b/15, 436a/11
[=2]

ħanlıġ Han olma durumu
ħ. 374a/08, 455b/16, 459a/15
[=3]
ħanlıķ Bir hanın yönetimindeki ülke.
ħ.+ı 465a/15
ħ.+ın (ħanlıġın) 456b/02
[=2]
ħānumān Far. Ev bark, yuva, aile.
ħ.+ın 355b/05
[=1]
hanūz Far. Daha, şimdi, yeni, şimdiye kadar.
h. 339b/13, 354b/07, 367b/13, 378b/12, 383a/11, 389b/10, 390a/17, 419a/07, 470a/04, 497a/17, 511b/09
h.+ġaça 521a/06
[=12]
ħār Far. Diken.
ħ. (tuccār-ı ħār-ı mıħnāt) 363b/12
[=1]
ħār (< Ar. ħārr) Hararetli, yakıcı.
ħ.+ı bile (ħār ħār) 341b/01
[=1]
ħar-gāh Far. Büyük çadır, otağ.
ħ. (ħayma u ħar-gāh oġruķ u bār-gāh) 442a/05
ħ. (mavżıÓ-ı ħar-gāh) 448b/16
ħ.-ı davlat-panāh 478b/07
ħ.-ı gerdūn-asās 394a/16
ħ.-ı gerdūn-ışţıbāh 440a/03
ħ.+ıġa (gerdūn ħar-gāh) 385a/06
ħ.+lar (felek-andām ħar-gāh) 506a/04
ħ.+larnı (felek-āŝār ħar-gāh) 485a/03
[=8]
ħarāb Ar. Yıkık dökük, yıkılmaya yüz tutmuş.
ħ. bol- (vīrān u ħarāb) 510a/07
ħ. ét- (vīrān u ħarāb) 359b/16
ħ. ķıldur- (pāy-māl u ħarāb) 341b/16
ħ. u nā-būd ķıl- 520a/11
ħ. u vīrān 431b/09, 510a/01
ħ. u vīrān bol- 509b/15, 520a/15
ħ. u vīrān ķıl- 355b/05, 358a/05
[=11]
ħarāb-ābād Viranelik.
ħ. 449a/08
ħ. bol- 463a/13
[=2]
ħarāba Ar. Yıkıntı.
ħ.+ġa 360b/08
[=1]
ħarāblıķ Harap olma durumu, viranelik, perişanlık.
ħ.+ıdın (ħarāblıġı) 389a/15
[=1]
ħarāc Ar. Müslüman olmayanlardan alınan vergi.
ħ. al- 499a/13
ħ.+ı durur érdi (cahānnıñ ħarācı) 509b/01
ħ.+ı durur érdi (cahān ħarācı) 396b/16
ħ.+ın (zekavāt ve ħarāc) 405b/14
[=4]
Ĥaram Ar. 1. Herkesin girmesine izin verilmeyen saygı gösterilmesi gereken yer.
Ĥ. (ahl-ı Ĥaram) 356a/15
Ĥ.-ı ħılāfat 343a/01

Ĥ.-ı Ǿıśmat 373a/13

Ĥ.-ı muĤtaram 356b/06, 376a/01, 439a/13

[=6]

2. Eş, zevce**.**

Ĥ.+ları dağı 382b/07

Ĥ. u amvāl u ħazīna 355b/11

[=2]

Ĥarām Ar. Dokunulması, herhangi bir şekilde saygısızlık gösterilmesi yasaklanmış olan

Ĥ. ét- 435b/04, 506b/04

[=2]

ħarām Ar. Eksik, delik, düzensiz.

ħ. zīnat 512b/05

[=1]

Ĥaram-gāh Herkesin giremediği mahrem yer.

Ĥ.-ı vıśāl-ı nā-mutanāhī 337b/15

[=1]

Ĥarām-zadā mec. Soysuz, ahlâksız kimse, haram yiyici.

Ĥ.+ları 377a/13

[=1]

Ĥarāmī Haydut, yol kesen kimse, şaki.

Ĥ.+dın 522b/09

Ĥ.+lar 368b/13

Ĥ.+lardın (avbāş ve Ĥarāmī) 466a/07

Ĥ.+lardın (luśūś ve Ĥarāmī) 466a/10

Ĥ.+ları (Teke Ĥarāmīları) 374b/17

Ĥ.+ları (avbāşveĤarāmī) 467a/03

Ĥ.+ları (luśūś u Ĥarāmī) 374a/16, 413b/16, 425a/02

Ĥ.+ları bile (TerakīmaĤarāmīları) 407a/12

Ĥ.+larınıñ (Tekeniñ Ĥarāmīları) 466b/09

Ĥ.+larınıñ (Teke Ĥarāmīları) 430b/06, 466a/15

[=13]

Ĥarāmī-zāda Eşkiya oğlu, soysuzun oğlu.

Ĥ.-ı şarārat-pīşalarnıñ 428a/01

[=1]

Ĥarārat Ar. Sıcaklık.

Ĥ. 379a/04

Ĥ.+ı 424b/06

Ĥ.-ı havā 431b/05

Ĥ.+ıġa 472b/12

[=4]

Harāt y.a**.** Far. Horasan'da büyük bir şehrin adı.

H. ekābırı 438b/10

H. memāliki 438b/06

H. memleketi 483b/14, 519b/15

H.+nıñ 438b/09

H. vılāyatı 519b/10

[=6]

harāval Moğ. Öncü, ordunun ileri kolu.

h.-ı leşker 399a/15, 440a/14

h.-ı leşker-i žafar-panāh 378b/01

[=3]

harāvallık Öncü olma durumu.

h. ve ķaravullıķ 380b/14

[=1]

Ĥarb Ar. Silahlı çarpışma, cenk.

Ĥ. 432b/01

Ĥ. (asbāb-ı Ĥarb) 414a/08, 460a/09, 478b/13, 518a/11
Ĥ. (bāzār-ı Ĥarb) 492a/02
Ĥ. (tamāmī-ı asbāb-ı Ĥarb) 410b/10
[=7]
Ĥarba-dıl-āvar Cesur süngü, yürekli mızrak.
Ĥ.+lar (asad-ı Ĥarba-dıl-āvar) 491b/10
[=1]
ħarbuza Far. Karpuz.
ħ. 340b/06
[=1]
Ĥarekat (< Ar. Ĥareket) bk. Ĥareket.
Ĥ.+ġa kir- 339b/01, 409b/13, 438b/12, 434a/03, 470a/15, 515b/02
Ĥ.+ġa kirgüz- 337b/13, 339b/14, 374b/12, 378b/03, 402a/12, 413b/03, 414b/11, 416b/06, 419b/09, 420b/13, 421a/08, 422a/05, 423a/14, 423b/14, 441a/05, 447a/01, 448b/03, 454a/05, 461b/02, 461b/13, 462a/13, 463a/08, 463b/03, 464a/04, 477b/17, 479a/13, 480b/02, 486b/02, 488b/09, 497a/06, 505a/16, 508a/07
[=37]
Ĥareket Ar. Bir şeyin, bir nesnenin bütününün veya bir kısmının yerini, konumunu yahut durumunu değiştirmesi, davranış.
Ĥ. 474a/17, 474b/06
Ĥ.+din 474b/01
Ĥ. ét- 403b/08
Ĥ.+ge kir- 508a/10
Ĥ.+ge kirgüz- 382b/08, 384b/02, 422b/13, 440b/10, 460a/12, 462a/08, 500b/03
Ĥ.-i marġūb 461b/06
Ĥ.-ı nā-şāyasta 409b/14
Ĥ.+i bile 376a/03, 384a/07
Ĥ.-i ķabīĥa 466a/10
Ĥ.+idin 397b/01, 410b/07, 413b/05, 513a/06
Ĥ. ķıl- 372b/17, 376b/05, 379b/13, 400a/13, 408a/07, 419a/11, 437a/16, 439b/12, 461a/13
Ĥ. körgüz- 384b/11, 395a/07, 398a/17, 402a/04, 406a/16, 413a/10, 414b/02, 420a/02, 420a/06, 429b/07, 430b/16, 437b/09, 440a/11, 440b/04, 446a/10, 452b/11, 453a/06, 462a/06, 463b/16, 470a/14, 472b/10, 476a/13, 476b/04, 477b/10, 481b/08, 483b/13, 487b/01, 496a/13, 500a/09, 500b/15, 503b/10, 505b/11, 507a/04, 508b/11, 508b/17, 518a/15, 519a/08
[=67]
harġan (Sanskrit dili < hargan) Zayıflık, hastalık, sakatlık, güçsüzlük, takatten düşme.
h. 510b/11
[=1]
ħārħār Far. Hırıltı.
h.-ı Ǿınād 403a/11
[=1]
ħārıstān Far. Dikenli, çalılık.
ħ.-ı muġīlān 349a/13
ħ.+ın 498b/01

[=2]

ħarīdārī Far. Satın alma.

ħ.+ġa (acal ħarīdārī) 469a/16

[=1]

Ĥarīf Ar. Arkadaş, dost.

Ĥ. rozgār 396a/06

[=1]

Ĥarīm Ar. Ev içi, başkasına kapalı olan yer.

Ĥ.+ıda (davlatıñ Ĥarīmı) 366a/10

[=1]

Ĥarķ Ar. Yanma, yakma, ateşe verme.

Ĥ.+dın (Óan al-farķ ve'l-Ĥarķ) 476a/10

[=1]

Ĥarūn İnatçı, sabırsız.

Ĥ. (nafs-ı Ĥarūn) 367b/01

[=1]

ħarvār Far. Eşek yükü.

ħ. (tümen miñ ħarvār birinç) 394b/05

ħ. (néççe ħarvār) 438a/07, 471a/01

ħ. ķıl- 340b/05

[=4]

harza-kerdlik Boş ve saçma konuşma durumu.

ħ. 369a/11

ħ. ķıl- 372b/17

[=2]

ħas (< Ar. ħass) **Aşağı, değersiz.**

ħ. 404a/11

[=1]

ħāś (< Ar. ħāss) Özel.

ħ. (Óāmm u ħāś) 371a/17

ħ. tüz- (bazm-ı ħāś) 366a/16

ħ. (żıyāfat-ı ħāś) 394b/10

ħ.+ġa (Óāmm u ħāś) 406b/10

ħ.+ı durur érdi (nadīm-ı ħāś) 389a/17

ħ.+ı ile Óām 397a/15

ħ. u Óām 351b/11

[=8]

Ĥasabu'l-amr Ar. Emri düşünme, emri hesaba katma.

Ĥ. 338a/05

Ĥ.-ı humāyūn 372a/16

[=2]

Ĥasabu'l-farmān Ar. Buyruğu hesaba katma, fermanı düşünme

Ĥ. 464b/08, 472a/06, 478a/16, 489a/04

Ĥ.-ı Óālī 499b/03

Ĥ.-ı Óālī-şān 510b/07

Ĥ.-ı lāzımu'l-ımtınān 516b/13

[=7]

Ĥasabu'l-Ĥukm Ar. Hükmü hesaba katma, hükmü düşünme.

ĥ. 390a/16

[=1]

Ĥasad Ar. Kıskançlık, çekemezlik.

Ĥ.+dın (ġalaba-ı Ĥasrat ve Ĥasad) 353b/13

[=1]

Ĥasan k.a. Kızılbaş beylerinin yanında muhafız sıfatıyla görevlendirilmiş bir hizmetli olup daha sonra Kızılbaş beyleri tarafından elleri ve ayakları bağlanarak kuma gömülmüştür.

Ĥ. ķul 412a/13

Ĥ. ķulnı 412a/15

[=2]

Ĥasan Bay y.a. Yañı Derya bölgesinde bulunan bir kaledir. Metindeki karşılığı Hasan kalesidir.

Ĥ. ķalǾasınıñ 376a/09

Ĥ.+nıñ ķalǾası 359a/08

[=2]

Ĥasan Bay Biy k.a. Kahlan kalası üzerine sefer eylemiş olan askerlerdendir. İki kardeşi ve eşi,Töre MuradSufi zalimi tarafından üç yıl süresince zindanda tutulmuştur.

Ĥ. 400b/01

Ĥ.+niñ 356b/05

[=2]

Ĥasan Bég k.a. Bekevüldür.

Ĥ. 489b/12

[=1]

Ĥasan Biy k.a. Muhammad Niyaz Bahadur'un oğludur.

Ĥ. 448a/14

[=1]

Ĥasan Éli kv.a. Mankışlak'ta yaşayan Çavdur, İgdir, Bozaçı, Abdal ve Arabaçı kavimlerine verilen genel addır.

Ĥ. 451a/14

Ĥ. durur érdi 450b/03

Ĥ.+niñ 451b/08

[=3]

Ĥasan ķalǾası y.a. bk. Hasan Bay

Ĥ.+sıda 380b/09, 384a/02

Ĥ.+sıdın 380b/15, 382b/17

Ĥ.+sıġa 359a/13

Ĥ.+sınıñ 380a/04, 383a/02

[=7]

Ĥasan Murad Atalıķ k.a. Amir Haydar Paşa için düzenlenen şölenin tebriki için Buhara'ya gönderilen ulu atalıktır.

Ĥ. 375a/04, 405a/07

Ĥ.+nı 369a/06

[=3]

Ĥasan Murad Bég k.a. Cuma Niyaz Bey'in babasıdır. Avaz İnak'ın sekiz oğlundan biridir. Buhara seferinde inak olan kardeşinin komutasında yürütülen bir savaşta Amu-Derya nehrinde boğularak ölmüştür.

Ĥ.+niñ 358b/05

Ĥ. (navvara marķadah) 368b/08

[=2]

ĥasana Ar. İyilik.

ĥ.+dın (ıttıfāķāt-ı ĥasana) 353b/13, 358a/06

ĥ.+dın (taǾaccubāt-ı ĥasana) 475a/04

[=3]

ħasārat Ar. Kayba uğrama, zarar etme, zararlı çıkma.

ħ.-ı tamām 473b/16

ħ.+nı (ķadam-ı ħasārat) 416a/16

[=2]

ħasārat-ancām Mahvedici son.

ħ.+nı (aǾlām-ı ħasārat-ancām**)** 497a/13

[=1]

ħasārat-aĥar Zarar ziyan nişanesi.

ħ. bile (leşker-i ħasārat-aĥar) 472b/09

[=1]

ĥāśıl Ar. Husule gelen, çıkan.

ĥ. ķıl- (ruħśat-ı ĥāśıl) 509a/13

Ĥ. bol- 343b/01, 351b/09, 360a/06, 369b/02, 376b/09, 393b/06, 397b/11, 460b/01, 504b/15
Ĥ. eyle- 391b/17
Ĥ. ét- 354b/15, 360b/12
Ĥ. ķıl- 384b/04, 431a/05, 437b/12, 467b/02
Ĥ. ol- 366a/01, 366b/14
[=19]

ħāśıyat (< Ar. ħāśśıyyat) Bir şeye has nitelik, o nesnede bulunan meziyet, kuvvet, tesir, hassa.
ħ.+ı 391b/09
ħ.+ıda 522a/17
ħ.+ın (Muştarı ħāśıyat) 363a/12
[=3]

ħaślat Ar. Huy, yaratılış, mizaç.
ħ.-ı vaķīĤa 466a/10
ħ.+ıdın 476a/07
[=2]

ħaśm Ar. Düşman, muhalif, karşı.
ħ. 342a/10, 416a/12, 418b/04, 418b/07, 435a/13, 435b/11, 443b/12, 443b/13, 474a/15, 501b/15, 503a/05, 506a/14, 506a/17
ħ.+dın 435b/04
ħ. éli 432b/07, 435b/12, 469a/08
ħ.+ġa 435b/12, 482a/09
ħ.+ı 390a/13
[=20]

Ĥaśr Ar. Mahsus kılma, kılınma, tahsis etme.
Ĥ. 367a/04
[=1]

Ĥasrat Ar. Tekrar görme ve kavuşma arzusu, özlem.
Ĥ. 521a/11
Ĥ. (davr-ı Ĥasrat) 366a/17
Ĥ. bol- (eşk-i Ĥasrat) 494a/08
Ĥ. (ġalaba-ı Ĥasrat ve Ĥasad) 353b/13
Ĥ. (tümen Ĥasrat) 512b/03
Ĥ.+dın (nāĥun-ı Ĥasrat) 432a/04
Ĥ.+nıñ 523a/05
[=7]

Ĥasrat-afzāÖzlem artıran, çoğaltan.
Ĥ. (vāķıÓa-ı Ĥasrat-afzā) 509b/09
[=1]

Ĥasratlıġ Hasreti olma durumu.
Ĥ.511a/13
[=1]

ħāśśa Ar. Bir şeye veya bir kimseye mahsus olan, yalnız onda bulunan hal, keyfiyet.
ħ. 365b/17, 372b/08
ħ. (arāżī-ı ħāśśa-ı sulŧānī) 368a/01
ħ.+dın (anbār-hāna-ı ħāśśa) 371b/14
ħ.-ı afsāna-pardāz 413b/11
ħ.+larıdın (mulāzım-ı ħāśśa) 410b/15
ħ.+sıdın (amvāl-ı ħāśśa) 371b/10
[=7]

Ħāśśa arıġı y.a. Hassa su yolu.
Ħ.+ınıñ 403b/14, 404a/01
[=2]

Ħāśśa yafı y.a. Hassa kanalı.
Ħ.+ınıñ 465a/04
[=1]

ħāşāk Far. İnce dallar, yapraklar, çöp, süprüntü.

ħ. 439b/09

ħ.-ı vucūd 467a/11, 442a/15

[=3]

Ĥaşam Ar. Maiyet, halk.

Ĥ. (Dārā-Ĥaşam-ı Sulaymān) 509a/07

Ĥ.-ı afžal-ı salāṫīn-ı mucallā 392b/06

[=2]

Ĥaşamat Ar. Haşmet, ihtişam.

Ĥ.-ı ħāḳānī 353b/14

Ĥ. (ħūrşīd-ı Ĥaşamat) 369b/09

Ĥ. eyle- (ıžhār-ı Ĥaşamat u şevket) 477a/07

Ĥ.-ı lā-kelām 414a/13

Ĥ.-ı mā-lā-kelām 384b/10, 484b/03

Ĥ.-ı maymanat-ancām 476a/16

Ĥ.+ın 363b/09, 485a/09

[=9]

Ĥaşr Ar. Toplama; ölülerin diriltilip bir araya toplandığı zaman, kıyamet.

Ĥ. bāzārı 394a/11, 469a/12

Ĥ. bol- 523a/15

Ĥ.+ġa tégrü 399a/07

Ĥ.+ġaça 389a/14

[=5]

Ĥaşarī Yığın, küme, milis, hafif kuvvetler.

Ĥ.+larġa 413a/01

[=1]

Ĥaşv Ar. Uzun ve faydasız söz, doldurma söz.

Ĥ. bol- (Ĥaşv ve laġv ve faĥş ve duş-nām) 522a/17

[=1]

ħaṫ Ar. Yazı.

ħ.+ġa al- 384a/04, 446b/02, 481b/02

ħ.-ı farmān 363b/03

ħ. üzre 463b/02

[=5]

Ĥaṫā Ar. Yanlış, günah.

Ĥ. dé- 366b/10

Ĥ.+dın 432b/16, 451b/01, 461b/16

[=4]

Ĥātam-nažīr (Eski bir Arap kabilesinin reisi olan Hâtem-i Tâî'nin dillere destan cömertliğinden teşmil yoluyle) çok cömert kimse benzeri, o kimse gibi.

Ĥ. 501a/15

[=1]

ħatama'llāhu bi'ž-žafar "Allah'ın zaferle sona erdirmesi" anlamında bir dilek cümlesidir.

ħ.+nıñ 409a/07

[=1]

ħatama'llāhu taǴālā bi'l-ħayr ve'ž-žafar "Yüce Allah'ın zafer ve iyilikle tamamlaması" anlamında bir dilek cümlesidir.

ħ. 452b/08

[=1]

ħatamāt Ar. Mühürler, hatemler.

ħ.+ı (kelāmu'llāh ħatamātı) 516a/09

ħ.-ı kelām-ı Rabbānī 338a/12

[=2]

hātıf Ar.İnsanın içinden gelen ses, gaipten haber veren melek.

h. 364b/12

hātıf Ar. Kapıp götüren, göz kamaştıran.

h. dék (barḳ-ı hātıf) 446a/13, 515b/04

[=3]

Ĥātım (Arap kabileleri arasında Tayyi kabilesine mensup "İbnü Abdullah bin Sad"ın dillere destan cömertliğinden teşmil yoluyle) Çok cömert, eli açık, vermeyi seven.

Ĥ.-ı baźl 365a/16

Ĥ.-ı Ţāyyī 392b/10, 396a/16

Ĥ. u samāhat 367a/05

[=3]

ħātır Ar. Zihin, fikir, düşünme, gönül.

ħ. ķıl- (pīş-nıhād-ı ħātır-ı Ǿātır) 336b/09

ħ. ķıl- (pīş-nıhād-ı ħātır) 375b/12

ħ. ķıl- (göşe-nişīn-i ħātır-ı ħatīr) 467a/14

ħ. bile (farāġ-ı ħātır) 368a/03

ħ. bol- 343a/06

ħ. érdiler 374a/03

ħ.+ı 391a/14, 449a/10

ħ.+ı (bınā-yı ħātır) 483b/03

ħ.+ı (śafā-yıħātır) 363a/10

ħ.-ı bī-ķarār 352b/12

ħ.-ı daryā-maķātır 397b/07, 462b/02, 467a/13

ħ.-ı ħatīr 401a/11, 438a/01, 468a/17, 520b/05

ħ.+ıdın 363a/14

ħ.-ı maĥzūn 353b/07

ħ.+ımnı 392a/14

ħ.+ın 438a/12

ħ.+ını 390a/07

ħ.+ıñ 338b/17, 352b/17

ħ.+ıñda 367a/01

ħ.+idın (āyīna-ı ħātır) 520b/16

[=27]

ħātır-aķdas En kutlu düşünce, fikir.

ħ.+ıda 374b/16

[=1]

ħātır-aşraf En şerefli fikir.

ħ. 365a/14

ħ. (pīş-nıhād-ı ħātır-aşraf) 439b/17

ħ. bol- (maǾlūm-ı ħātır-aşraf) 392a/08, 495b/16, 517a/15

ħ. bol- (maǾlūm-ı ħātır-aşraf u altaf) 513b/14

ħ. ķıl- (pīş-nıhād-ı ħātır-aşraf) **4**39b/17, 483b/12, 499a/15

[=8]

ħātır-pasand Beğenilen.

ħ. bile (ınǾāmāt-ı ħātır-pasand) 361b/04

[=1]

ħātır-saǾādat Memnun.

ħ.-ı tavam 460a/07, 504b/11

ħ.370b/05

[=3]

ħātır-şaķāvat Kalbi bahtsız, kutsuz.

ħ. 468a/12

[=1]

ħātır-vīrān Gönlü yıkık, mahzun.

ħ.+ın 462a/01

[=1]

Ħatīb ķaķı y.a. Orta kuduk havalisine ve Ayrı Tam bölgesine yakın bir mahaldir.

Ħ.+**ġa** 424b/05

[=1]

ħatīr Ar. Zor, güç.

ħ. (göşe-nişīn-i ħātır-ı ħatīr) 467a/14
ħ.+ıġa (ħātır-ı ħatīr) 401a/11, 438a/01, 468a/17
ħ.+larıdın (ħātır-ı ħatīr) 520b/05
[=5]
ħatīra Ar. (Ar. Ĥažīre kelimesi yerine yanlış olarak kullanılmıştır) Hazire: Cami, türbe ve tekke bahçelerinde etrafı parmaklık veya duvarla çevrili mezarlık.
ħ.-ı muḳaddasa 371b/10
ħ.-ı munīra 350a/04
[=2]
ħatm Ar. Bitirme, tamamlama, sona erdirme.
ħ.+da 406b/12
ħ. ét- 364a/05
ħ.-ı Ĥadd-ı ıhtıtām 406b/09
ħ.-ı ıbtıdā ḳıldur- 406b/08
ħ.-ı kelām ḳıldur-"Sözü bitirme" 406b/07
ħ.-ı kelāmu'llāh 338a/01
ħ. (kelāmu'llāh ħatm) 337b/06
[=7]
ħatt Ar. 1. Yazı, çizgi.
ħ.-ı ıstıvā 338b/03, 366b/08
ħ.-ı taĤrīr ḳıldur- 483a/11
[=3]
2. Yol, ferman
ħ.+ıdın 367b/10
[=1]
ħātūn (Far. < Soğdca ħvaten) Kadın.
ħ. (ér ve ħātūn) 383b/04
ħ. érdiler (ér ve ħātūn) 365a/15
ħ.+ı 356b/05
ħ.+ı bile 382b/07
[=4]
havā Ar. Yeryüzünden yukarı doğru bakıldığında görülen boşluk.
h. 378b/16, 379a/09, 384b/14, 390a/10, 424b/05, 443b/12, 462b/11, 479b/01
h. (Ĥarārat-ı havā) 431b/06
h. bile (bād u havā) 494a/07
h.+da 377b/15, 378b/08
h.+ġa 379a/11, 438a/06
h.+nıñ 462b/12
h.+nıñ (havānıñ Ĥarāratı) 472b/12
h.+sı 393a/17
h.+sın 339b/15, 353a/14
h. yüzi 378b/05
[=20]
2. Bir kimsede veya yerde hakim olan ve kendini başkalarına hissettiren manevi hal, arzu ve heves (bu anlamda heva şeklinde de kullanılır).
h.+nı (lıvā-yı žafar havānı) 442a/08
h.-yı faḳr 367a/02
h.-yı fasād 403a/11
h.-yı žafar 477a/11
[=4]
havā Ar. İstek, arzu, heves, meyil.
h. u havas 404a/11
[=1]
havā-faża Heves artıran.
h.+sıda 441b/04, 491a/14
[=2]
Ĥavādiŝ Ar. İlgiyle karşılanan haber, olup biten olaylar.

Ĥ.-ı ayyām 371b/17
Ĥ.-ı zamān 370a/07
[=2]
ħavāķīn Ar. Hakanlar
ħ. (afżal-ı ħavāķīn-ı aÓžam) 336b/06
ħ. (Óıžām-ı Óumda-ı ħavāķīn-ı źu'l-ıĤtırām) 376b/10
ħ. (ķudva-ı ħavāķīn-ı davlat-pāsbān**)** 499a/10
ħ. (sarvar-ı ħavāķīn-ı muÓallā) 392b/06
ħ. (sarvar-ı ħavāķīn-ı muÓažžam-ı Óālī-şān u rafīÓ-mekān) 389a/10
ħ. durur (ṭarīķ-ı śāyıba-ı ħavāķīn) 343a/17
ħ. (Óumda-ı ħavāķīn-ı gerdūn-ıĤtışām) 460b/02
ħ. (Óumda-ı ħavāķīn-ı śāĤıb-ıĤtışām) 390a/01
ħ. (Óumda-ı ħavāķīn-ı zamān) 449b/04
ħ. (Óumdatu'l-ħavāķīn) 343a/14
ħ.-ı Óālī-mıķdār 351a/06
[11]
Ĥavāla Ar. Bir işi, veya bir şeyi başka birine bırakma.
Ĥ. eyle- 435b/10, 435b/11
Ĥ. ķıl- 345a/13, 456a/17
[=4]
Ĥavālī Ar. Etraf, çevre.
Ĥ.+da 452a/09, 508b/04
Ĥ.+dağı 455b/17, 482b/13
Ĥ.+dın 442b/05, 471a/17
Ĥ.+ġa 442a/14, 508a/08
Ĥ.+nı 453a/03
Ĥ.+sı 447b/05, 452b/01, 487a/08
Ĥ.+sıdağı 377a/17
Ĥ.+sıda 359a/08, 360a/03, 370a/13, 376a/09, 407a/16, 409b/16, 419b/13, 426a/08, 440a/06, 441a/11, 452a/12, 454b/10, 463a/02, 494b/15
Ĥ.+sıdın 380a/05, 464b/10, 471a/16, 482b/12, 517b/05
Ĥ.+sıġa 368b/09, 376b/03, 377a/08, 399a/16, 402a/14, 402b/12, 404a/01, 408b/10, 408b/12, 423a/14, 425b/17, 436b/16, 448a/13, 449b/02, 455a/05, 464b/03, 471a/10, 472b/11, 481b/16, 492b/11, 512b/08
Ĥ.+sın 398a/12, 409a/02, 409a/13, 414a/14, 414b/03, 414b/12, 415a/05, 424b/02, 431a/13, 434b/07, 442a/13, 448b/10, 452b/13, 454a/01, 519b/04
[=68]
Ħāvand y.a. Buğra Han havalisinde bulunur.
Ħ. (ĶalÓa-ı Ħāvand) 345a/02, 409a/02
Ħ.+dın (Şahar-ı Ħāvand) 339b/10
[=3]
ħavānıķ Ar. Hankahlar, büyük tekkeler.
ħ.+ġa (masācıd ve ħavānıķ) 372a/16
[=1]
ħāvar Far. Şark, doğu.
ħ. (**ħūrşīd-ı** ħāvar) 500b/14
ħ. (şāh-ı ħāvar) 379b/17
[=2]
ħavārıķ Ar. Harikalar.
ħ. (han-ı navādırı'l-ħavārıķ) 346b/17
[=1]

Ħavarnaḳ y.a. Mimar Sinimmar tarafından Fırat'ın Hire yakınlarında yapılmış meşhur köşk.
Ħ. ḳıll- (ravnaḳ-afzā-yı ḳaśr-ı Ħavarnaḳ) 386b/17
Ħ. durur érdi (reşk-i Ħavarnaḳ) 394a/06
[=1]
havās Ar. Heva
h. ahlı 422b/02
h. (havā u havas) 404a/11
h.+ıġa (Óadam havāsı) 439b/09
h.+ıġa (faħāmat havāsı) 393a/10
h.+ıġa (tafrıḳa havāsı) 383a/14
h.+ı bile (ḳuş salmaḳ havāsı) 368b/09
h.+ı bile (ser-keşlik havāsı) 369a/12
[=7]
ħavāś (< Ar. ħavāśś) Saygın olanlar, seçkin kimseler.
ħ. (Óavām u ħavāś) 392b/01
ħ. (maḳbūl-ı ħavāśś u Óavām) 385b/09
ħ.+lardın durur érdiler (muÓtamadu'l-ħavāś) 488b/16
ħ. u Óavām 351b/15, 373b/04, 387a/07, 394a/13, 394b/09, 399a/03, 475a/16
[=10]
Ĥavāşī Ar. Hizmetçiler.
Ĥ.+ların (asbāb u Ĥavāşī) 473a/11
[=1]
ħavātır Ar. Hatırlar, fikirler, düşünceler.
ħ. çék- (ħavf u ħavātır) 420b/11
ħ. çék- 415a/11
ħ.-ı ħūrşīd-ı naźāyır 388a/17
[=3]
ħavātīn Ar. Hatunlar.
ħ.+nı (atfāl ve ħavātīn) 418b/17
[=1]
Ĥavāyıc Ar. İhtiyaçlar.
Ĥ.-ı dunyavī 445a/06
Ĥ. ve zarūrıyyāt 371b/13
[=2]
ħavf Ar. Korku, korkma.
ħ. 506b/04
ħ. (ġalaba-ı ħavfu ıstīlā-yı hırās) 341a/09
ħ. (kemāl-i ħavf u ıżtırār) 474b/13
ħ.+ıdın (cān ħavfı) 346a/10, 381b/05, 415a/16, 517a/03
[=7]
ħavfnāk Korkulu, korku veren.
ħ. ve hırāsān bol- 436b/06
[=1]
Ĥāvıya Ar. Kıvrım, bukle, helezon.
Ĥ. (göşe-nışīn-ı Ĥāvıya-ı źubūl) 353b/17
[=1]
Ĥāvī Ar. İçine alan, içinde bulunduran.
Ĥ.371a/14
Ĥ.+ları 466a/04
[=2]
havl Ar. Korku.
h. (cān-ı havl-ı cān) 474b/12
h.+ıdın (cān havlı) 507b/11, 513b/06
[=3]
Ĥavl-āŝār Çevre tesirleri.
Ĥ.+nı (bīşa-ı Ĥavl-āŝār) 461a/09
[=1]
Ĥavlī Ar. Etraf, çevre.
Ĥ.+da (meźkūr Ĥavlī**)** 499b/14

ĥ.+dın 431a/04
ĥ.+ġa 406a/12, 406a/15, 412b/16, 453a/02, 516a/12
ĥ.-ı Ǿışrat-afzā 394a/04
ĥ.-ı mazbūr 393b/03
ĥ.-ı meźkūr 408a/02
ĥ.+larıġa 338a/08
ĥ.+nı 408b/16, 437b/08, 481b/07
ĥ.+nıñ 393a/13, 406a/06, 424b/12, 505a/04
ĥ.+sı 461a/02, 465a/04, 476a/13, 483b/13, 499b/13
ĥ.+sıda 406b/03
ĥ.+sıdın 453b/02
ĥ.+sıġa 408b/16, 431a/13, 452b/05, 453a/11, 460b/09, 465b/04, 516a/08
ĥ.+sın 430b/17
ĥ.+sını 453a/16
ĥ.+sınıñ 407b/16, 431a/08, 476b/10, 484b/03
[=38]

havlnāk Korkulu, korku verici.
h. durur érdi 349b/01
[=1]

Ĥavrāǿ-pāsbān Siyah gözlü bekçi.
Ĥ. (Ĥażrat-ı śāĤıb-ķırān-ı Ĥavrāǿ-pāsbān) 402b/07, 483b/11
[=2]

Ĥavśala Ar. mec. İnsanın anlama, kavrama kabul edebilme ve tahammül derecesi.
Ĥ.-ı ħayāl 373b/06
Ĥ.-ı taħmīn 411b/01
[=2]

Ĥayā Ar. Ar, namus, edep.
Ĥ. (Ĥılm u Ĥayā) 366a/07
[=1]

ħayāl Ar. Zihinde kurulan şey, zihinde biçimlenen şekil.
ħ. (ŧayr-ı ħayāl) 390a/11
ħ.+da (Ĥavśala-ı ħayāl) 373b/06
ħ.+ı 388b/10
ħ.-ı fāsıd 401a/09
ħ.-ı ħām 343b/08
ħ.+ıġa dağı 365a/08
ħ. ķıl- "düşünmek" 419a/14, 444b/05
[=8]

ħayālī Hayal niteliğinde olan, hayal ürünü olan.
ħ.+dın (ufķ-ı ħayālī) 365a/06
[=1]

Ĥayāt Ar. Canlı olma, dirilik.
ĥ. 358b/01, 399a/05
Ĥ. (mādāmu'l-Ĥayāt) 486a/03
Ĥ.+dın (lıbās-ı Ĥayāt) 353b/05
Ĥ.+ı 417a/02
ħ.+ı tazā tap- 357a/11
Ĥ.+ın (ħırman-ı Ĥayāt) 358b/03
Ĥ.+ın (raħt-ı Ĥayāt) 377a/12
Ĥ.+ın (rışta-ı Ĥayāt) 413b/04, 494a/12
Ĥ.+ınıñ (āftāb-ı Ĥayāt) 354a/01
Ĥ. merkebi 381b/10
Ĥ. ve mamāt 352b/05
[=13]

hayǿat Ar. Hal, durum, keyfiyet, görünüş.
h.+ı 422b/05, 503b/08

h.-ı ıctımāǾ 381b/07, 399b/06, 422a/17, 431b/14, 435a/07, 447a/14, 469a/07, 488a/01, 496a/03, 515a/13
h.-ı marġūb eyle- 478a/17
h.+ıdın 522b/09
h.+ın 444b/14
h.+ın (şahr-ı Ǿažīm hayǿatı) 495a/07
h.+ın (şahrıstān-ı Ǿažīm hayǿatı**)** 506a/05
h.+ın (şahristān-ı Çīn hayǿatı) 500a/07
[=18]
Ĥayāt-ħāna Dirilik evi.
Ĥ.-ı Ǿınāyāt 401a/06
[=1]
Ĥayātī Hayatla ilgili.
h. kémesi 389a/05
[=1]
Ħaybar y.a. Hayber geçiti.
Ħ. (kāfır-ı Ħaybar) 363b/07
[=1]
haybat Ar. İnsanda korku ve saygı duygusu uyandıran etkili görünüş, ululuk, azamet.
h.418b/02
h. (śadmat u haybat) 477a/12
h. bile 443b/12
h.+ı 391a/13, 484b/17
[=5]
haycā Far. Savaş, cenk, kavga, dövüş.
h. (żayġam-ı bīşa-ı haycā) 432a/09
h. bīşası 401b/13
[=2]
haycā-maǾreke Savaş meydanı.
h.+siniñ 488b/04
[=1]
Ĥaydar Pād-şāh k.a. Buhara memleketinin valisi. Krş. Amir Haydar, Mir Haydar Pad-şah.
Ĥ. (Amīr Ĥaydar Pād-şāh) 369a/06, 484a/05
Ĥ. (Mīr Ĥaydar Pād-şāh) 352a/07
Ĥ. bile (Amīr Ĥaydar Pād-şāh) 352a/04
Ĥ. dağı (Amīr Ĥaydar Pād-şāh) 472b/03
Ĥ.+ġa (Amīr Ĥaydār Pād-şāh) 466a/17
Ĥ.+nıñ (Amīr Ĥaydar Pād-şāh) 509a/02
Ĥ.+nıñ (Mīr Ĥaydar Pād-şāh) 375a/06, 375a/16
[=9]
Ĥaydar Seyyid k.a. Bir yiğit, asker. Bir Ĥ. 352b/02
[=1]
hāy hūy Çeşitli sesler çıkmasından meydana gelen gürültü, patırtı.
h. 341a/12
[=1]
hāyıla (< Ar. hāǿil) Hail kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan müennes şekli) Korkunç.
h. (vāķıǾa-ı hāyıla) 435a/09, 498a/09
h.+sıda (vāķıǾa-ı hāyıla) 352b/04, 457b/09
[=4]
ħayl Ar. Zümre, takım, güruh, sürü.
ħ.+ı (ǾAdū ħaylı) 502b/03
ħ.+ı (Ķazaķ ħaylı) 382a/06

ḥ.-ı aÓdā 346a/02, 506b/01
ḥ.-ı āfat 473a/07
ḥ.-ı aḥtar taraş- 379b/17
ḥ.-ı ancum kél- 363a/01
ḥ.-ı aşrār 344b/07
ḥ.-ı curóat-numā 469a/08
ḥ.-ı ġam 365b/11
ḥ.+ı manśūr ol- 383a/17
ḥ.-ı manśūr-ı nuśrat 340a/11
ḥ.+ı (kefere ḥaylı) 421b/05
ḥ.+ı dék (Ḳazaḳ ḥaylı) 382b/09
ḥ.+ı dék (śarśar ḥaylı) 499a/03
ḥ.-ı duşman-keş 473a/08
ḥ.+ı sarı (ÓAdāvat ḥaylı) 435a/12
ḥ.-ı sıpah 393b/17, 476b/12
ḥ.-ı žafar-lıvā 346b/09
ḥ.+ıdın (ÓAdū ḥaylı) 503a/04
ḥ. ıġa 383a/17
ḥ.+ıġa (ÓAdū ḥaylı) 344a/14, 345b/03, 482a/09
ḥ.+ıġa (şaġāl ḥaylı) 416a/11
ḥ.+ınıñ 467a/11, 468a/01, 497a/12
ḥ.+nıñ 470a/08
[=30]

ḥaylī Far. Oldukça, fazla, çokça, epey.
ḥ. kimse 444b/08
[=1]

ḥayma Ar. Çadır.
ḥ. 507b/09
ḥ.+da 384a/17
ḥ.-ı adnā 390a/12
ḥ.-ı felek-astān 477b/01
ḥ.+lar 506a/04
ḥ.+larnıñ 485a/02
ḥ.+nı 385a/06
ḥ.+nıñ 479a/08
ḥ.+sıdın 351b/03
ḥ. tikdür- 385a/06
ḥ. u ḥar-gāh 442a/05
[=11]

ḥayr Ar. Her durumda ve şartta herkesin katında iyi ve makbul olan hal ve iş, iyilik.
ḥ. (abnıya-yı ḥayr) 387b/13
ḥ. (bınā-ı ḥayr) 388a/04
[=2]

Ḥayr-rıbāṭ y.a. Buhara'ya bağlı bir köy.
Ḥ. 480b/12
[=1]

Ĥayrān Ar. Yolunu kaybeden, şaşırmış, şaşkın.
Ĥ. 338b/07, 395a/11
Ĥ. bol- 436a/04
Ĥ. u sarāsıma bol- 495a/09
h. durur 505b/09
Ĥ. ḳal- 363b/07
Ĥ. u lāl bol- 469a/08
[=7]

Ĥayrat Ar. Şaşırma, şaşırıp kalma, şaşkınlık.
Ĥ. (āyīna-ı Ĥayrat**)** 500b/12
Ĥ. (ġalaba-ı Ĥayrat) 422b/02
Ĥ. ara 474a/16
Ĥ. barmaġı 410b/12
Ĥ.+dın 438a/06
Ĥ. durur érdi (mūcıb-ı Ĥayrat) 520a/01
[=6]

Ĥayrat-afzā Hayret artıran, şaşkınlık artırıcı.
Ĥ. (dabdaba-ı Ĥayrat-afzā) 399a/12
Ĥ. bile (dabdaba-ı Ĥayrat-afzā) 380b/15
Ĥ. bile (kevkebe-iĤayrat-afzā) 422a/07
Ĥ. bile (şikūh-ı Ĥayrat-afzā) 505a/08
[=4]
Ĥayratī Ar. Hayrete değer.
Ĥ. ḳıl- 398a/06
[=1]
Ĥaysıyyat Ar. Şeref, onur, itib Ar.
Ĥ.+da 372a/11
[=1]
hayūn İri deve, tek hörgüçlü hecin devesi.
h.+ı bile (summ-ı hayūn) 449a/08
[=1]
ħayyāṭ-ħāna Terzihane.
ħ.-ı ıĥsān-ı pādşāhī 450a/13
[=1]
Ĥayz Ar. Menzil, saha, alan, çevre, bölge, makam.
Ĥ.-ı ḳuvvat 378a/09
[=1]
ħazaf Ar. Topraktan yapılan çanak çömlek.
ħ.-ı rīza 364a/10
[=1]
Ĥaźaḳat-şıÓār Ustalık nişanesi, usta, mahir.
Ĥ. (atıbbā-yı Ĥaźāḳat-şıÓār) 521a/17
[=1]
Ĥazm Ar. Sağduyulu, basiret, kararlılık, sabırlı ve metin.
Ĥ. u ıĥtıyāṭ 493b/13, 497a/10
[=2]
Ĥazamvār Sakınma.
Ĥ. (leşker-i Ójācız u Ĥazamvār) 473a/09
[=1]
ħazān Far. Sonbahar, güz devri.
ħ. durur érdi (avāyıl-ı ħazān) 345a/10
[=1]
ħazāna Ar. Hazine.
ħ. 396a/17
ħ. bér- 365a/17
ħ.+lar 396a/12
[=2]
Ĥaźar Ar. Emirle davet etme, çağırma, çağırtma.
Ĥ. (āvāzu'l-Ĥaźar**)** 506a/12
[=1]
Ĥażar Ar. Barış, güven.
Ĥ.+dın 434a/03
[=2]
Hazār-asb y.a. Hive ve Amu Derya yakınlarında Harezm bölgesinin en eski ve muhkem yerlerinden biri olup, beş önemli şehrinden bir tanesi olarak kabul edilir. Buranın önemi Buhara'ya karış ileri karakol olmasından ileri gelir ve başkent içn stratejik önemi haizdir. Başkentin 35 km güneydoğusunda yer alır.
H.+da (dāru'l-ımāra-ı Hazār-asb) 393a/01
H.354a/06, 370b/16, 405a/01, 425a/06, 466a/12, 481b/04, 505a/08
H.+da 427b/15, 516a/08

H.+dın 476b/17, 481b/06, 510a/11
H.+ġa 403b/09, 404b/09, 406a/16, 406b/02, 465a/03, 508b/13, 510a/09
H.+ıġa (mülk-i Hazār-asb) 476b/13
H. ḳalʾası 402b/10, 404b/05
H. memleketi 403a/09
H.+nıñ 371a/03, 427b/09
H.+nıñ ḳorġanı 403a/02
H.+nıñ tuşı 384b/09
H. suyı 403b/07
[=27]

Hazār-asbī k.a. Hazarasba ait, Hazarasblı.
H.+nı (Mullā Ādīna-ı Hazār-asbī) 388a/04
[=1]

ħazāyīn Ar. Hazineler.
ħ.+ı (ıĥsān u ʾaṭāħazāyīnı) 392a/16
ħ.+ıġa (balāġat-ı ħazāyīn**)** 504b/06
ħ.+ınıñ (söz ħazāyīnı) 517b/17
ħ.+lar 488b/02
[=4]

Ĥāżır Ar. Bir işi yapmak için gerekli her türlü şeyini tamamlamış olan, huzurda, göz önünde olan.
Ĥ. 343b/11, 354a/14, 382b/02, 403b/06
Ĥ. bol- 351b/14
Ĥ. durur érdiler 406b/12
Ĥ. durur érdüm 350a/13
[=7]

hazīmat Ar. Bozgun, savaşta bir taraf askerinin bozulması.
h. 435b/07, 470a/08, 474b/11, 485a/10
h. (śufūf-ı hazīmat) 446a/01
h. āhengi 382b/09
h. bér- (şikest u hazīmat) 346b/07
h.+da (maġak-ı hazīmat) 442a/15
h. daştı 432b/07
h.+ġa (ṭarīḳ-i hazīmat) 416a/16
h.+ı 344b/12
h. körgüz- 473b/03
h.+nı sür- (samand-ı hazīmat) 345b/09
h.+nı (yegren-i hazīmat) 433b/14
h. tap- 468a/13
h. ṭarīḳı 432b/11
h**. yétkür- 4**46a/07
[=16]

hazīmatī Hezimete ait, bozgunla ilgili.
h.+lar 492a/08
h.+larnı 474b/14
h.+larnıñ 470b/10
[=3]

Ĥazīn Ar. Hüzünlü, kederli, mahzun, gamlı.
Ĥ. 365b/14, 392a/14
[=2]

ħazīna Ar. Toplu halde bulunan altın, gümüş, mücevher, para vb. maddi değeri yüksek şeylerin bütünü, bunların saklandığı yer.
ħ-ı altāf 489b/02
ħ.-ı bāṭınī tol- 350a/16
ħ.-ı hımmatī 395b/12
ħ.-ı ıĥsān 397b/08, 425b/12, 433a/15
ħ.+sın (amvāl u ħazīna) 355b/17
ħ.+sın (Ĥaram u amvāl u ħazīna) 355b/11
[=8]

Ĥażīż Ar. en aşağı yer.

Ĥ.-ı maźallat 360a/10, 370a/11
Ĥ.-ı nekbet 381a/06
Ĥ.-ı nuĥūsat 494a/13
Ĥ. u avc 462b/13
[=5]
hazl-āŝār Şaka nişanesi, mizahi.
h. 467a/09
[=1]
Ĥażrat Ar. Sayın, hazret, saygı sözüdür. Metinde özel adların yerine de kullanılmaktadır; huzur, makam, kat.
ĥ. 337b/10, 340a/02, 342a/12, 343a/09, 344b/08, 347a/03, 347a/12, 365a/13, 368a/13, 372a/06, 377b/10, 381a/09, 382b/16, 383a/09, 383a/11, 384a/06, 385a/01, 389b/10, 390a/14, 394b/10, 395b/12, 401a/13, 406a/04, 406a/11, 407a/17, 409b/11, 410a/12, 412a/01, 412a/07, 412a/09, 413a/12, 415a/08, 415b/16, 416a/02, 417a/06, 417a/10, 417a/17, 419a/02, 419a/07, 419a/11, 420b/09, 423a/05, 423b/01, 423b/10, 425b/12, 426a/15, 430b/16, 433a/07, 436b/01, 436b/08, 436b/14, 437a/01, 437a/06, 439a/14, 440b/07, 441b/15, 442a/17, 443a/03, 443a/08, 444a/17, 445a/04, 445a/13, 446b/07, 446b/11, 446b/15, 447a/10, 447b/15, 448a/07, 448b/14, 451a/12, 452a/14, 452b/04, 453a/09, 453a/12, 453a/14, 453b/02, 457a/06, 457a/14, 458b/01, 459b/13, 460a/02, 461b/01, 461b/07, 462a/05, 462b/01, 463a/01, 464a/10, 464a/16, 464b/12, 465a/02, 465a/06, 465a/16, 466a/16, 466b/13, 467b/05, 468b/04, 477b/16, 478b/04, 479a/03, 479a/12, 479b/13, 480a/06, 480a/16, 480b/14, 481a/15, 482b/03, 482b/16, 483a/11, 484b/02, 485b/11, 486a/07, 490a/17, 490b/09, 492b/03, 493a/08, 493b/05, 493b/08, 494a/17, 494b/17, 498b/03, 498b/07, 500b/02, 500b/13, 502a/09, 503b/15, 504a/16, 504b/15, 506b/13, 508b/06, 509b/17, 516a/16, 521a/03
Ĥ. (aÓyān-ı Ĥażrat) 351a/16, 406b/11
Ĥ. (Baba Ĥażrat-ı Bay Témür Ata) 387b/15
Ĥ. (maķbūl-ı Ĥażrat-ı śāĥıb-ķırānī) 457a/03
Ĥ. (muķarrab-ı Ĥażrat-ı sulŧānī) 351a/05, 457a/03
Ĥ. (navvāb-ı Ĥażrat) 483b/17
Ĥ. (ĥażrat-ı kerīm-i kār-sāz) 349a/11
Ĥ. (taóyīdāt-ı Ĥażrat-ı bī-çūn) 386b/16
Ĥ. (vadūd-ı Ĥażrat-ı Pahlavān Maĥmūd) 371b/09
Ĥ. bile 368a/15, 465b/16
Ĥ. bile (aÓyān-ı Ĥażrat) 476b/16, 485a/15, 495a/07
Ĥ. dağı 483a/07
Ĥ.+dın 495a/12, 509a/13, 520b/04, 521b/13
Ĥ.+dın durur érdi (aÓyān-ı Ĥażrat) 340b/14
Ĥ.+ġa 465a/11, 516a/06
Ĥ.+ġa dağı (aÓyān-ı Ĥażrat) 457a/13
Ĥ.+ı 521a/13
Ĥ.-ı zubdatu'l-avlıyā 433b/02

Ĥ.-ı aÓlā-ħāḳān 375a/09, 376a/07, 393b/06, 509a/05
Ĥ.-ı aÓlā-ħāḳān-ı maġfırat-nışān 392a/14
Ĥ.-ı aÓlā-ħāḳān-ı śāĤıb-ḳırān 390b/02
Ĥ.-ı aÓlā-ħāḳān-ı Sulaymān-mekān 412a/17
Ĥ.-ı aÓlā-ħāḳānī 337a/17, 341a/14, 341b/08, 341b/14, 347a/01, 349b/12, 350b/10, 352a/06, 356a/09, 356a/17, 361a/03, 371b/10, 376b/03, 381a/08
Ĥ.-ı Bay Témür Ata "Sırçalı nehrine ve Gandumkan mahalline yakın bir mekanda bulunan kutsal bir kabir yeridir" 387b/15
Ĥ.-ı amīr-ı kebīr 397b/12
Ĥ.-ı biy 375b/04
Ĥ.-ı Çın Ġāzī Sulṭān 465b/01
Ĥ.-ı dar-gāh-ı Óālam-panāh 412a/05
Ĥ.-ı dāru'l-ħılāfa 449a/12
Ĥ.-ı ġavŝu'l-aÓžam 371a/03
Ĥ.-ı ħāḳān-ı gerdūn-ı canāb 369a/03
Ĥ.-ı Ĥakīm Ata 408b/17, 431a/10
Ĥ.-ı ħıdīv-ı bī-hamāl 344b/05
Ĥ.-ı ħıdīv-ı kāmkār 337a/04, 338a/07, 338b/08, 339a/06, 339b/11, 340b/01, 348a/05, 350b/05, 355a/16, 356a/04, 360a/07, 360b/17, 371b/01, 374b/04, 375b/10, 377b/04, 378a/15, 379a/13, 380b/08, 383a/08, 383b/11, 385a/12, 386b/07, 387a/07, 387b/12
Ĥ.-ı ħıdīv-ı kāmkār-ı duşman-şikār 336b/03, 358b/09, 380b/02, 384a/01
Ĥ.-ı ħıdīv-ı kāmkār-ı saħāvat-şıÓār 396b/09
Ĥ.-ı ħıdīv-ı kāmkār-ı şikār-ı duşman 336a/11
Ĥ.-ı ħıdīv-ı maġfırat-panāhī 424b/09
Ĥ.-ı ħılāfat-martabat 340b/10, 352a/04, 358a/17, 368a/15, 369b/08, 372b/02, 376a/01, 380a/12
Ĥ.-ı ħılāfat-panāh 349b/11
Ĥ.-ı ıltıfāt-ı pādşāhāna 410b/12
Ĥ.-ı Ism-ı Maĥmūd Ata "Bederkent'de bulunan Zamahşar ve Taş Havz bölgelerine yakın olan ve mukaddes kabul edilen bir türbedir". 408a/01, 436b/02, 455a/09
Ĥ.-ı Işan Krş. Pīr Muĥammad Ħ(v)ācatu'l-maÓrūf Pīrim Ħ(v)āca Işan, Pīrim Ħ(v)āca Işan, 338a/10, 442b/13
Ĥ.-ı ḳārī 372b/03
Ĥ.-ı ḳudvatu'l-avlıyā 349b/17, 484b/06
Ĥ.-ı ḳuṭbu'l-ıḳṭāb 370b/17
Ĥ.-ı maÓālī-canāb 337b/09
Ĥ.-ı mustaḳarr-ı ħılāfat 424b/16, 464a/13
Ĥ.-ı NāfıÓ"Din alimi. Kıraat ilminde ustat olan kimsedir" 371b/16
Ĥ.-ı Navāyī "Mulla Vays Nıyaz Zirek'in kasidesine bağlı olarak kendisi de kaside söylemiş olan bir şairdir". 362b/15
Ĥ.-ı Nūr Muĥammad Bég"Amir Haydar'ın elçisidir, Haydar Padişah'ın emriyle Buhara elçisi görevini

üstlenmiştir”. Krş. Nur Muĥammad Bég. 458b/04
Ĥ.-ı nuśrat-ı İlāhī 491b/06
Ĥ.-ı pād-şāh-ı cannat-cāy-gāh 487a/17, 500b/15
Ĥ.-ı pād-şāh-ı ġufrān-panāh 413a/17, 430b/10, 433b/01, 447a/05, 476b/04, 508a/17, 510a/16
Ĥ.-ı pād-şāh-ı maġfırat-dast-ġāh 407b/15
Ĥ.-ı pād-şāh-ı maġfırat-külāh 472a/15
Ĥ.-ı pād-şāh-ı maġfırat-panāh 505b/10
Ĥ.-ı pād-şāh-ı maġfūr 412b/14
Ĥ.-ı pād-şāh-ı muǾażżam 460b/02
Ĥ.-ı pād-şāh-ı raĥmat-cāy-gāh 404b/06
Ĥ.-ı pād-şāh-ı žafar-dast-gāh 502b/04
Ĥ.-ı Pād-şāh Ħ(v)āca 483a/16
Ĥ.-ı pād-şāh-ı ġufrān-panāh 399a/08
Ĥ.-ı Pahlavān Maĥmūd “Kurǿan-ı Kerim’in hafızlarından mukaddes bir şahsın kabridir” 521b/09, 371b/09
Ĥ.-ı Pīrim Ħ(v)āca Işan 338a/07
Ĥ.-ı saǾādat 401a/08
Ĥ.-ı śāĥıb-ķırān 353b/08, 402a/02, 425a/15, 425b/15, 433a/06, 437a/05, 439a/13, 439b/11, 447b/11, 448a/03, 449a/06, 450b/03, 453b/06, 456b/06, 458b/05, 461a/11, 465a/01, 468a/17, 482b/11, 506a/08, 506b/09
Ĥ.-ı śāĥıb-ķırān-ı fırdavs-mekān 454b/17
Ĥ.-ı śāĥıb-ķırān-ı maġfırat-nışān 463a/15
Ĥ.-ı śāĥıb-ķırān-ı Ǿālī-şān 414a/02
Ĥ.-ı śāĥıb-ķırān-ı banda-nuvāz 507b/12
Ĥ.-ı śāĥıb-ķırān-ı cahān-satān 420a/15, 434b/03
Ĥ.-ı śāĥıb-ķırān-ı cannat-cāy-gāh 485a/12
Ĥ.-ı śāĥıb-ķırān-ı cannat-mekān 405a/11, 407b/11, 409b/17, 426a/06, 431b/02, 436b/10, 445a/01, 449b/11, 455a/15, 461a/01, 464b/06, 467b/17, 473b/09, 494b/11, 495a/06, 498a/10, 508b/17, 519a/12, 520a/09
Ĥ.-ı śāĥıb-ķırān-ı cannat-nışān 459a/08, 465b/12, 519b/12
Ĥ.-ı śāĥıb-ķırān-ı cavān-baħt-ı āsmān-taħt 373a/11
Ĥ.-ı śāĥıb-ķırān-ı fırdavs-mekān **3**97a/17, 400a/06, 410b/04, 420b/02, 425b/02, 427b/05, 430b/07, 438a/12, 451a/14, 457b/16, 462b/10, 481b/09, 504b/02, 509b/16, 510b/13
Ĥ.-ı śāĥıb-ķırān-ı fırdavs-nışān 430a/08, 457a/04
Ĥ.-ı śāĥıb-ķırān-ı gītī-satān 397b/04, 399b/02, 411b/12, 414a/11, 421a/13, 428a/07, 438b/01, 441a/02, 446a/09, 455b/15, 458a/09, 463a/08, 466a/08, 478b/16, 481a/11, 486a/17, 489b/17, 503a/15
Ĥ.-ı śāĥıb-ķırān-ı ġufrān-nışān 409b/14, 437a/14, 482a/15, 498b/17
Ĥ.-ı śāĥıb-ķırān-ı ġufrān-nışān 512b/10
Ĥ.-ı śāĥıb-ķırān-ı ġufrān-panāh 471b/05

ĥ.-ı śāĥıb-ḳırān-ı ĥavrāȯ-pāsbān 402b /07, 483b/11, 518a/02
ĥ.-ı śāĥıb-ḳırān-ı ħūrşīd-cāh 499b/10
ĥ.-ı śāĥıb-ḳırān-ı kāmkār 350a/07
ĥ.-ı śāĥıb-ḳırān-ı kerem-nışān 397a/12, 415a/01
ĥ.-ı śāĥıb-ḳırān-ı kevkebe-i vālā 419b/03
ĥ.-ı śāĥıb-ḳırān-ı kişver-satān 422b/13, 442b/06, 456b/01
ĥ.-ı śāĥıb-ḳırān-ı maġfırat-nışān 399b/17, 413a/05, 415b/07, 416b/06, 422a/03, 428b/06, 434a/04, 439b/16, 444a/06, 451b/16, 459a/14, 461b/16, 469b/08, 478a/14, 479b/07, 490b/08, 502a/08, 508a/04, 509b/03, 514a/12, 517a/12, 520b/15
ĥ.-ı śāĥıb-ḳırān-ı maġfırat-panāh 511a/01
ĥ.-ı śāĥıb-ḳırān-ı maġfūr 402b/17, 430b/04, 437a/09
ĥ.-ı śāĥıb-ḳırān-ı maġfūr u şahanşāh-ı mabrūr 521a/07
ĥ.-ı śāĥıb-ḳırān-ı marĥamat-nışān 401a/04
ĥ.-ı śāĥıb-ḳırān-ı memālik-satān 443a/13
ĥ.-ı śāĥıb-ḳırān-ı nuśrat-pāsbān 415a/16
ĥ.-ı śāĥıb-ḳırān-ı raĥmat-nışān 487a/03
ĥ.-ı śāĥıb-ḳırān-ı žafar-ḳarīn 501b/15
ĥ.-ı (saltana-ı śāĥıb-ḳırān-ı gītī-satān) 459b/17
ĥ.-ı sarvar-ı salātīn 343a/14, 376b/09, 385a/05
ĥ.-ı sarvar-ı salātīn-ı gerdūn-ĥaşamat 373a/08
ĥ.-ı Seyyid Aĥmadu'l-maşhūr Seyyid Ata Ḳudsu'llāh 350a/02
ĥ.-ı Seyyid Ata 369a/14
ĥ.-ı sultān-ı Camşīd-ġulām 491a/16
ĥ.-ı sultān-ı cannat-mekān 395a/14
ĥ.-ı sultān-ı fırdavs-mekān 408a/15, 436a/14
ĥ.-ı sultān-ı gītī-satān 458b/16
ĥ.-ı sultān-ı maġfırat-nışān 407a/07
ĥ.-ı sultān-ı maġfūr uħāḳān-ı mabrūr 514a/02
ĥ.-ı sultān-ı śāĥıb-ḳırān 344b/15, 355a/02, 370b/05, 375a/10, 382b/10, 497b/02
ĥ.-ı sultān-ı śāĥıb-ḳırān-ı bayżā-Ȯalam 492a/12
ĥ.-ı sultān-ı śāĥıb-ḳırān-ı fırdavs-mekān 439b/05, 449a/14, 459a/02
ĥ.-ı sultān-ı śāĥıb-ḳırān-ı gītī-satān 475b/06
ĥ.-ı sultān-ı Sulaymān-mekān 449b/03
ĥ.-ı şah 363b/08
ĥ.-ı şahanşāh-ı ġufrān-dast-gāh 460a/11
ĥ.-ı şahanşāh-ı ġufrān-panāh 446a/16, 451a/03, 465b/15, 517a/16
ĥ.-ı şahanşāh cannat-ı cāy-gāh 472a/04
ĥ.-ı şahanşāh-ı maġfırat-panāh 516a/01

Ĥ.-ı şahanşāh-ı mağfırat-dast-gāh 471a/12
Ĥ.-ı şahanşāh-ı marĥamat-cāy-gāh 439a/05
Ĥ.-ı şahanşāh-ı nuśrat-dast-gāh 503b/09
Ĥ.-ı ŞamÓūn Nabī 409a/15
Ĥ.-ı Şayħ ÓAbdu'llāh Nārın-cānī 518b/04
Ĥ.-ı Şayħ Nacmu'd-dīn-ı Kübra 408a/11, 437b/06
Ĥ.-ı Óulamā-yı Óızām 393b/10
Ĥ.-ı umarā-yı gerdūn-śavlat 487b/12
Ĥ.-ı valāyat-maǿāb 437b/10
Ĥ.-ı valāyat-martabat 350a/04
Ĥ.-ı žıll-ı subĥānī 391a/09
Ĥ.-ı žıllu'llāh-ı raĥmat-cāy-gāh 516b/09
Ĥ.-ı žıllu'llāh-ı cannat-cāy-gāh 406b/13
Ĥ.-ı žıllu'llāhī 385b/11
Ĥ.+larıġa 338a/06
Ĥ.+larınıñ 350a/10
Ĥ.+nı 465a/04
Ĥ.+nıñ 338a/08, 338b/12, 341b/06, 347b/04, 350a/10, 368a/16, 368b/04, 369b/09, 371b/09, 380b/03, 385a/07, 388a/02, 388b/14, 389b/15, 389b/15, 390b/07, 390b/14, 392a/16, 392b/15, 392b/17, 393a/13, 393b/02, 394a/04, 394b/03, 397a/04, 398a/14, 401a/11, 403a/08, 406b/10, 409b/10, 412b/04, 413b/02, 413b/07, 420a/04, 420b/04, 437a/10, 438a/01, 446a/12, 446a/14, 449a/05, 451b/17, 452a/08, 452a/16, 457a/11, 460a/07, 466a/02, 467a/04, 467a/09, 468a/02, 468a/03, 475b/07, 475b/13, 477a/04, 483a/01, 483b/08, 484a/03, 484a/11, 484b/12, 485a/06, 487b/08, 488b/01, 488b/06, 489b/01, 490a/11, 492b/02, 492b/08, 493b/16, 495b/01, 497b/03, 499a/06, 499b/13, 519b/07, 519b/14, 520b/08, 521a/09, 521b/08, 521b/10, 522a/06, 522a/17, 522b/06
Ĥ.+nıñ (aÓyān-ı Ĥażrat) 463a/16
Ĥ.+nıñ kéynidin 412a/11
[=531]
Ĥakīm Ata k.a. Ahmed Yesevi'nin müridi Süleyman Hakîm Ata.
Ĥ. (Ĥażrat-ı valāyat-maǿāb hıdāyat-ıntısāb Ĥakīm Ata) 437b/10
Ĥ. (Ĥażrat-ı Ĥakīm Ata Óalayhi'r-raĥma) 409a/01
Ĥ. (Ĥażrat-ı Ĥakīm Ata ķuds-ı sırrıhu'l-Óazīz) 431a/10
[=3]
helāk Ar. Mahvolma, ölme.
h.+idin 463a/05
h. ķıl- 357a/10
[=2]
helākat Ar. bk. helāket
h.+ġa 457b/09, 513b/11
h.+ġa (sar-Ĥadd-ı helākat) 377a/12
[=3]
helāket Ar. Mahvolma, harap olma.
h. 379b/07, 381b/12, 460a/14, 468a/07, 474b/16, 480a/14
h. ara (tīġ-ı helāket**)** 503a/09

h.+din (varta-ı helāket) 337a/02, 346a/11, 383b/06, 499a/05
h.-i zahr-ı nā-guvār 336a/15
h.+niñ 503b/04
h. vartası 438b/13
[=14]

hem Far. Kullanıldığı cümleye "üstelik, bir de, şu da var ki, zaten" mânâları katarak anlamı kuvvetlendirir.
h. 340b/12, 354b/17, 355a/12, 361a/04, 363b/06, 363b/11, 363b/11, 367b/08, 379a/09, 383b/01, 389b/02, 389b/09, 389b/14, 390a/14, 393a/16, 396a/11, 397a/08, 397a/08, 399a/07, 400b/09, 400b/10, 400b/13, 401b/11, 404a/01, 404a/08, 404b/16, 405b/10, 405b/12, 406a/06, 406b/15, 407a/02, 407b/05, 407b/14, 408a/14, 408a/17, 409b/08, 409b/15, 410b/03, 410b/07, 410b/14, 413a/04, 415b/02, 415b/02, 416a/03, 416a/14, 420b/08, 420b/09, 421b/02, 421b/08, 422a/16, 422b/05, 423b/01, 423b/04, 424b/17, 426a/12, 427a/02, 427b/01, 428b/01, 432a/03, 434a/09, 436a/03, 436a/04, 436a/05, 438b/08, 440a/15, 440b/11, 441a/04, 442b/05, 443b/16, 443b/17, 444a/10, 448a/09, 454a/02, 456a/17, 457b/01, 457b/04, 457b/04, 463a/14, 467b/02, 478a/11, 478b/05, 483a/06, 486a/13, 500a/05, 503b/02, 510a/16, 512a/17, 512a/17, 512b/02, 518b/07, 522b/06, 522b/09, 522b/10, 522b/15, 523a/05, 523a/11, 523a/11
h. ol 339b/12, 342a/01, 358a/01, 359a/01, 370b/07, 371a/01, 371b/11, 385a/05, 398b/01, 399b/09, 399b/12, 400a/04, 400a/11, 400b/07, 400b/09, 400b/14, 401a/07, 429b/14, 430a/09, 430b/04, 430b/12, 432b/17, 433a/08, 439b/02, 441b/05, 441b/09, 441b/15, 442b/11, 442b/13, 442b/15, 443a/08, 443a/12, 447b/17, 448a/03, 451a/13, 452b/08, 454b/02, 454b/04, 455b/04, 457a/16, 457b/13, 458a/15, 458a/15, 459b/15, 461b/02, 461b/10, 462a/04, 462a/17, 462b/03, 463a/07, 463a/08, 464a/09, 465a/14, 465a/15, 468b/04, 469a/02, 469a/06, 469a/14, 469b/06, 470b/07, 470b/08, 471b/01, 472a/14, 477b/05, 477b/12, 479b/07, 479b/17, 480a/09, 480a/17, 480b/06, 480b/10, 480b/13, 480b/15, 481a/15, 483b/01, 484a/02, 484b/13, 486b/14, 486b/17, 487b/16, 488a/05, 490a/08, 490a/13, 490b/11, 491a/07, 491a/15, 492b/03, 494b/06, 495a/10, 495a/13, 495a/16, 495b/02, 495b/07, 495b/14, 495b/16, 496b/10, 497a/03, 497a/08, 497a/09, 497b/02, 497b/14, 498a/10, 502a/14, 503b/05, 507b/17, 511b/11, 513a/15, 516a/13, 516a/16, 518a/01, 520b/13
[=208]

hem-dast Far. Birlikte çalışan, el ele veren, ortak, şerik.
h.+ları durur érdi (muÓāvın ve hem-dast) 355a/11
[=1]

hem-dāstān Far. Aynı hikayeye mensup, hikayeleri aynı.

h. 374a/08

h. durur érdi 354b/09

h. dururlar érdiler 369a/13

[=3]

hem-Ǿınān Far. At başı birlikte olan kimse, arkadaş.

h. 377b/04, 385b/16, 437a/15, 449a/06

h. bol- 429b/17, 501a/16

h.+nı (alaman-ı žafar-ı hem-Ǿınān) 432b/12

[=7]

hem-Ǿınānlıḳ Yan yana, birlikte bulunma durumu.

h.+ı bile (hem-Ǿınānlıġı) 337a/10

[=1]

hem-lāl Far. Aynı şekilde konuşamayan, dilsizlikleri bir olan.

h. ol- 474a/16

[=1]

hem-nışīn Beraber oturup kalkan, teklifsiz arkadaş.

h. bol- 522b/01

[=1]

hem-rah bk. hem-rāh.

h. 382a/15

h.-ı ḳābıl 382a/16

[=2]

hem-rāh Yol arkadaşı, yoldaş.

h. 417b/06, 452b/09, 510b/10

h. bol- 417a/12

h. ét- 426a/16, 448a/17

h.+ı durur érdi (yoldaş ve hem-rāh) 376a/06

h. ḳıl- 456b/05, 495a/04

h.+ları bile 357b/03, 358a/08, 386b/08, 402b/04, 404b/03, 472a/06, 478a/16

h.+ların 401a/09, 423b/10

[=18]

hem-rikāb Far. Birlikte olan kimse, arkadaş.

h. 449a/06

[=1]

hem-sāya Far. Komşu.

h. 355b/04

[=1]

hem-ser Far. Benzer, eş, müsavi.

h. 414b/04, 431a/09, 477b/01, 505a/05, 506a/04

h.-i sıpıhr-ı nīlī 462a/10

h. ḳıl- 353a/05, 379b/10, 385a/06, 414b/04, 440a/07, 466b/07, 476b/08, 487b/15, 508b/08

[=15]

hemān Far. Hemen kelimesinin aslî şekli.

h. 391a/02, 460a/04

[=2]

heme Far. Bütün, cümle.

h. 435b/02, 435b/04

[=2]

hemvār Far. Düzgün, muntazam, uygun.

h. ét- (musaṭṭaĥ ve hemvār) 489a/05

h. ḳıl 339a/05

h. u musaṭṭaĥ ḳıl- 490b/14

[=3]

hemvāra Far. Her zaman, daima, devamlı olarak.
h. 364b/02
[=1]
hemvārlıġ Eşitlik, düzgünlük.
h.+da 379a/15
[=1]
heneggām (< Far. hengām) Zaman, vakit.
h. 355a/06
h.+da 422a/14
h.-ı ḳatl 356b/12
h.-ı muĥāraba ve muḳātala 432b/16
h.-ı śubĥ 442b/09, 500b/05, 501a/05
h.-ı zıyārat 350a/06
h.+ıda 374b/09, 379b/11, 380a/11, 403a/13, 412a/10, 462a/08, 465a/08, 492a/10, 495a/01, 496b/13, 513a/14
h.+ıda (bazm heneggāmı) 389a/17
h.+ıda (ṭulūƠ-ı śubĥ heneggāmı) 342a/07
[=21]
heneggāma (< Far. hengāme) Kargaşa.
h. ara 435a/17
h.+da 346b/11
h.-ı cavāb u suāl 395a/01
h.-ı cenk 496b/12
h.-ı kār u zār 382a/08, 422b/10
h.-ı kārzār 345b/17, 416a/09
h.-ı mā-lā-kelām 487b/03
h.-ı mahşar 475a/17
h.-ı muĥāraba 432a/17
h.-ı razm 496b/07
h.-ı śubĥ 482a/05
h.+sın (kār u zār heneggāması) 515a/17
[=14]
hengām Far. Zaman, vakit, krş. heneggām.
h.-ı vafāt 392a/10
h.+ıda (Śaśr hengām) 474a/03
[=2]
her Far. Her, hep, bütün.
h. 337b/03, 339a/13, 346b/09, 348a/15, 349a/01, 349b/17, 350b/02, 351a/14, 351a/14, 351a/15, 351b/03, 351b/06, 355b/03, 365b/15, 367a/04, 367a/11, 373b/07, 375b/03, 376b/02, 376b/02, 390a/10, 391b/04, 391b/05, 393a/15, 393a/17, 396b/17, 397a/02, 405a/06, 431a/05, 433a/04, 437b/17, 438a/08, 474a/12, 476a/05, 476b/02, 478a/14, 487a/11, 489a/05, 498a/15, 506a/10, 506a/10, 520a/12
h. aḳşam 514a/17
h. bir 343b/14, 370b/08, 451a/02, 460b/09, 460b/10, 471a/02, 474a/13, 488a/17, 491a/06, 493a/17
h. bir kün 367b/16
h. biri 349a/09, 349a/09, 363b/04, 396b/15, 398a/05, 443b/16, 509a/04, 509a/17, 519b/17, 521b/14
h. birisi 397b/10
h. cānıb 373b/10
h. dam 338b/05, 338b/16, 356a/14, 366b/09, 395a/03, 438a/03, 438a/11
h. dıyār 337b/01
h. dıyār u memleket 349b/13

h. ḳaysı 368a/01, 369a/05, 369b/06, 387b/05, 395b/02, 433a/09, 488a/04, 489b/12, 503b/01
h. kéçe 338a/17, 406b/09
h. kim 343b/02, 366b/15, 367a/09, 367b/10, 373a/07, 380b/12, 381a/02, 394a/08, 394b/13, 412a/01, 417b/06, 417b/06, 465a/11, 482a/07, 494a/11, 496a/07
h. kimge 397a/04
h. kimse 353a/16
h. kişi 351b/08, 455a/04, 482a/08
h. kün 342b/02, 343a/15, 359a/15, 371b/06, 384b/01, 394b/03, 394b/05, 394b/07, 394b/10, 396a/11, 431a/04, 431a/11, 437b/17, 438a/01, 438a/03, 452b/17, 465a/07, 506a/09, 506a/10, 506a/14, 506a/15
h. laĥža 344b/12, 396a/11, 438a/03, 438a/11
h. ne 376a/13, 383a/16, 386b/12, 412a/02, 442b/12, 446b/06, 523a/14
h. né 366a/01, 367a/08, 376a/13
h. néççe 521a/16
h. néçe 347a/01, 365b/15, 386a/14, 467a/08
h. néme 373b/06
h. saĥar 366b/05
h. sarı 361b/01, 362b/17, 364b/10, 365b/02, 365b/08, 366b/07, 394b/01, 416a/13, 416a/14, 432b/01, 432b/03, 432b/04, 435b/05, 436a/02, 436a/03, 443b/10, 470b/16, 474b/02, 479b/04, 482a/08, 482a/09, 491b/15, 492a/01, 503a/07, 506a/15
h. şahar u vılāyat 347a/10
h. ṭaraf 337a/15, 340b/06, 343b/06, 346a/07, 348a/08, 352b/15, 352b/16, 373b/08, 374a/14, 393b/17, 395a/01, 397b/17, 416a/12, 422b/12, 443b/10, 443b/11, 443b/12, 443b/15, 469a/09, 469a/10, 469a/12, 473a/07, 477a/12, 491b/15, 491b/17, 491b/17, 496b/09, 505b/03, 506b/04, 511a/15
h. ṭeref 378b/07, 442a/01
h. tün 363a/15, 366a/16, 394b/01
h. yan 363b/01, 367a/13, 379a/08, 395a/02, 395a/02, 418b/08, 432b/02, 432b/07, 435b/03, 438a/09, 438a/10, 470b/08, 474b/02, 479b/02, 502b/01, 511a/14, 511a/14, 523a/08
h. yıl 374a/16, 397b/03
[=230]

hergīz Far. Asla, hiçbir zaman.
h. 338b/16, 395a/12, 467a/06, 467a/07, 467a/08, 522a/17
[=6]

hey Seslenmek ve bir kimsenin dikkatini çekmek için kullanılır.
h. 435b/08
h. dé- 395a/15
[=2]

heyhāt Ar. Yazık, ne yazık.
h. 361b/01
[=1]

heykel (Ar. heykel < İbr. < Akadca) Mermer, tunç, taş, pişmiş toprak b.,

şeylerden yapılan insan veya hayvan şekli.
h.-i fīl 520a/02
[=1]
hıcrān Ar. Unutulmayan acı, keder.
h.+ıġa 523a/04
[=1]
hıcrī Ar. Tarih başı olarak hicreti alan.
h. 523a/17
h. (tāárīħ-ı Hıcrī) 374a/12, 377a/04, 392b/03, 410b/03, 414a/09, 439b/14, 452a/03, 475b/15, 483b/10, 510a/04, 514a/07
[=12]
hıcrıyya Ar. Hicrî kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı anlamdaki müennes şekli.
h. (sana-ı Hıcrıyya) 424b/17
h. (tāárīħ-ı Hıcrıyya**)** 499b/07
h. (vāḳıÓa-ı sana-ı Hıcrıyya) 390b/01
h.+nıñ (sana-ı Hıcrıyya) 427b/08
[=4]
hıdāyat Ar. Doğru yolu gösterme, hakka sevketme.
h. (nūr-ı hıdāyat) 391b/11
h. (ṭarīḳ-i hıdāyat) 338a/09
h. eyle- 363a/16
h. ét- 338b/08
h.+ı bile 484a/11
h.+ı bile (dalālat u hıdāyat) 353a/17
h.+ı bile (muruvvat-ı ıĥsān-ı hıdāyat) 443a/05
h.-ı Yazdānī 504b/08
[=8]
hıdāyat-ıntısāb Hidayete mensup duruma gelme, hidayette olma.
h. 437b/10
[=1]
Ĥıddat Ar. Öfke, kızgınlık.
Ĥ. körgüz- (surÓat u Ĥıddat) 485a/01
Ĥ. (zavk u Ĥıddat) 367a/02
Ĥ.+ı 397a/02
Ĥ.+ıdın 378b/17
Ĥ.+ın 363a/13
[=5]
ħıdīv Far. Vezir.
ħ. (Ĥażrat-ı ħıdīv-ı bī-hamāl) 344b/05
ħ. (**Ĥażrat-ı ħıdīv-ı kāmkār)** 337a/05, 338a/07, 338b/08, 339a/06, 340b/01, 348a/05, 350b/05, 355a/16, 356a/04, 360a/07, 371b/01, 374b/04, 375b/10, 377b/04, 378a/15, 379a/13, 380b/08, 383a/08, 383b/11, 385a/12, 386b/07, 387a/07, 387b/12
ħ. (Ĥażrat-ı ħıdīv-ı kāmkār-ı duşman-şikār) 336b/03, 358b/09, 380b/02, 384a/02
ħ. (Ĥażrat-ı ħıdīv-ı kāmkār-ı saĥāvat-şıÓār) 396b/09
ħ. (Ĥażrat-ı ħıdīv-ı kāmkār-ı şikār-ı duşman) 336a/11
ħ. (Ĥażrat-ı ħıdīv-ı maġfırat-panāhī) 424b/09
ħ.-ı cahān-gīr u Camşīd-taĥt 501a/14
ħ.-ı Cam-ıḳtıdār 499a/09
ħ.-ı felek-ḳadr 462b/15
ħ.-ı felek-canāb 366a/02
ħ.-ı gerdūn-tuvān 388b/03

ħ.-ı ħūrşīd-miknet 368a/06
ħ.-ı İskender-nışān 412a/17
ħ.-ı kām-ravā 377a/01
ħ.-ı māh-çıhr u muştarī-baħt 380a/01
ħ.**-ı muǾallā-mekān** 414a/02
ħ.-ı pur-tadbīr u cavān-baħt 476a/01
[=42]
ħıdīvāna Vezircesine, vezir gibi, vezire uygun.
ħ.+dın (ıltıfāt-ı ħıdīvāna) 400a/05
ħ.+dın (mülūkāt-ı ħıdīvāna) 385a/02
[=2]
ħıdmat (< Ar. ħidmet) Sorumlu tutulan iş, görev.
ħ.+lar (pasandīda ħıdmat) 420b/04
ħ.+lar (yaħşı ħıdmat) 433a/13
[=2]
ħıdmat-ıntısāb Hizmet mensubu
ħ. (navvāb-ı ħıdmat-ıntısāb) 485b/11
[=1]
ħıdmat-kār İş gören.
ħ.+lar 511a/16
[=1]
Ĥıfž Ar. Saklama, koruma.
Ĥ.**-ı İlāhī** 337a/10
Ĥ.+ıda 377b/11
[=2]
Ĥıfžu'llāhī taǾālā Ǿan al-farķ ve'l-Ĥarķ Ar. "Bölünmek, ayrılmak ve ihraktan Allah korusun" anlamında bir dua cümlesidir.
Ĥ.476a/10
[=1]
Ĥıkāyat (< Ar. Ĥikāyat) Hikaye.
Ĥ. (aśĤāb-ı Ĥıkāyat) 482b/01
Ĥ.+ı durur 509b/06
ħ. mülki 413b/09
[=3]
Ĥıkāyāt (< Ar. Ĥikāyāt) Hikayeler.
Ĥ.+ı (tavārīħ u Ĥıkāyāt) 391b/03
[=1]
Ĥıkāyat-güźārlıġ Hikayeyi ilerletme, hikayenin devamını getirme.
Ĥ. körgüz- 460a/17
[=1]
Ĥıkmat-numā Bilgelik gösteren.
ħ.+sıġa (mażmūn-ı Ĥıkmat-numā) 448a/11
[=1]
ħılāǾ Ar.Şeref elbisesi, kıymetli kaftan.
ħ. **(pīrāya-pūş-ı ħılāǾ-ı ħūrşīd-şuǾāǾ)** 346b/14
ħ.-ı āftāb-şuǾāǾ 450a/14
ħ.-ı fāħıra 507b/13
ħ.-ı girān-bahā-yı ıltıfāt 401a/06
ħ.-ı girān-māya 348a/05, 369a/05, 387b/04, 402a/17, 413a/13
ħ.-ı ħūrşīd-şuǾāǾ 360a/15, 475b/04, 484a/04, 489b/01
ħ.-ı ħūrşīd-şuǾāǾ kéydür- 448a/16
ħ.-ı kirāmand 343a/10, 404b/12
[=16]
ħılāf (< Ar. ħilāf) Aykırı, zıt.
ħ. (terk-i ħılāf) 369b/01
[=1]
ħılāfa (< Ar. ħilāfa) Halifelik, hilafet. Krş. ħılāfat

ḥ. (dāru'l-ḥılāfa) 438a/13, 482a/17, 498a/17
ḥ. (dāru'l-ḥılāfa-ı Ḥīvaḳ) 352a/13, 448a/15, 508b/15
ḥ. (dāru'l-ḥılāfa-ı Ḥ(v)ārazm-ı ıram-bazm) 375b/08, 431a/15, 445a/07, 448a/11, 452a/02, 483a/13, 490b/06, 490b/10, 499b/12, 504a/16, 510a/09, 519b/09
ḥ. (manṡab-ı ıĥtısām-ı dāru'l-ḥılāfa) 372a/15
[=19]
ḥılāfat Ar. Halifelik.
ḥ. (āstān-ı ḥılāfat) 433a/11
ḥ. (Ĥaram-ı ḥılāfat) 343a/01
ḥ. (sudda-ı ḥılāfat) 349b/04, 353a/08, 359b/07, 360a/04, 361a/09, 417a/14, 417b/01, 439b/04, 456b/16, 485b/17, 488a/15, 494b/10
ḥ.+da (masnad-ı ḥılāfat) 464a/12
ḥ.+da (sarīr-ı ḥılāfat) 376b/12
ḥ.+dın (mavḳıf-ı ḥılāfat) 346b/14, 361b/03, 377b/03, 377b/06
ḥ.+dın (mustaḳarr-ı ḥılāfat) 377a/06
ḥ.+dın (sar-kār-ı ḥılāfat) 378a/05
ḥ.+ġa (Ĥażrat-ı mustaḳarr-ı ḥılāfat) 424b/16, 464a/13
ḥ.+ġa (masnad-ı ḥılāfat) 449a/07, 458a/08, 481b/08
ḥ.+ġa (mustaḳarr-ı ḥılāfat) 361a/14, 368a/04, 368a/14, 369b/07, 413a/02, 466b/15, 516a/16
ḥ.+nı (mustaḳarr-ı ḥılāfat) 385b/02
ḥ. sarīr 352b/13
[=36]
ḥılāfat-maǿāb Hilafetin sığınağı, halife, padişah.
ḥ. (canāb-ı ḥılāfat-maǿāb) 426b/03, 483b/07
ḥ.+dın (canāb-ı ḥılāfat-maǿāb) 417a/03
[=3]
ḥılāfat-manḳabat "Hilafet makamının başkanı, reisi" anlamında kullanılan bir unvan.
ḥ.+nıñ (Ǿālī-Ĥażrat-ı ḥılāfat-manḳabat) 353a/13
[=1]
ḥılāfat-martabat Halifelik derecesi, halifelik payesi.
ḥ. (Ǿālī-Ĥażrat-ı ḥılāfat-martabat) 378a/08
ḥ. (Ĥażrat-ı ḥılāfat-martabat)) 340b/10, 352a/04, 358a/17, 368a/15, 369b/08, 372b/02, 380a/13
ḥ.+ġa (Ĥażrat-ı ḥılāfat-martabat) 337b/11
ḥ.+nıñ (Ĥażrat-ı ḥılāfat-martabat) 376a/01
ḥ.+nıñ dağı (Ǿālī-Ĥażrat-ı ḥılāfat-martabat) 379b/05
[=11]
ḥılāfat-panāh "Hilafet makamının dayanağı olan" anlamında kullanılan unvan.
ḥ.+ġa (dar-gāh-ı ḥılāfat-panāh) 361a/03

ḥ.+nıñ (ĥażrat-ı ḥılāfat-panāh) 349b/11
[=2]
ḥılāfat-sāya "Hilafet makamının gölgesi olan" anlamında kullanılan unvan.
ḥ. (dar-gāh-ı ḥılāfat-sāya) 346b/02
[=1]
ḥılāl Ar. Sıra, esna.
ḥ.+ıda (aĥvāl ḥılālı) 343b/04, 456a/11, 518a/06
Ḥılālī y.a. İlyalı olarak da adlandırılan otuz beş evlik tarlalar ve meyve bahçeleriyle donatılmış bir kasaba. Bu yerleşim yeri Allah Kulı Han'a aittir ve Allah Kulı Han tarafından imar edilmeye çalışılmıştır.
Ḥ. mavżıÓ504b/01, 517a/13
Ḥ.+ġa 465b/13
[=3]
ḥılÓat Ar. Kaftan.
ḥ.-ı girān-bahā 405b/17
ḥ.-ı ḥūrşīd-fām 457a/12
ḥ.-ı marĥamat 440b/08
ḥ.-ı zar-nigār 364a/09
ḥ.+ın 363b/15
ḥ.+lar kéydür- 457a/14
[=6]
ĥılm Ar. İnsanın tabiatında bulunan yumuşaklık.
ḥ. u ĥayā sarīrı 366a/07
[=1]
Ĥımāyat Ar. Koruma, korunma.
Ĥ. (žıll-ı Ĥımāyat u sāya-ı davlat) 455a/16
Ĥ.+ı (miñ mallāĥ Ĥımāyat) 485a/07
Ĥ.+ı bile (Óınāyat-ı Rabbānī Ĥımāyat) 491a/17
Ĥ.-ı Yazdānī 360b/02
Ĥ.+ıda (kenef-i Ĥımāyat**)** 498a/14
Ĥ.+ıda (sāya-ı Ĥımāyat) 374a/03, 385b/01, 437a/05
Ĥ.+ıdın 486a/06
Ĥ.+ıġa (dāman-ı Ĥımāyat) 519b/14
Ĥ.+ınıñ (catr-ı Ĥımāyat) 361a/12
[=11]
ḥımmat Ar. Çalışma, çabalama, gayret.
ḥ. (ġāyat-ı ḥımmat) 480b/01
ḥ. (kemāl-i Óılv-ı ḥımmat) 417a/06
ḥ. (**kemāl-i ḥımmat u ġāyat-ı şucāÓ**) 495a/05
ḥ. kemeri 474a/06
ḥ. ķıl- (ıstımdād-ı ḥımmat) 350a/06
ḥ. (mıÓmār-ı ḥımmat-ı Óālī-nahmat) 369b/09
ḥ. bile 462b/15
ḥ.+ı 389a/11, 391a/15
ḥ.-ı Óālī-nahmat 387b/13, 503b/16, 510a/02
ḥ.-ı mütekāŝire 520a/09
ḥ.-ı źātī 392b/14, 393b/07
ḥ.+ıdın 391b/14
ḥ.+ıġa (źamma-ı ḥımmat) 414a/05
ḥ.+ın 363a/16
ḥ.+ın (dāman-ı ḥımmat) 373a/11
ḥ.+nı (ķadam-ı ḥımmat) 399a/08
[=20]
ḥımmatī Çalışmaya ait.
ḥ. (ĥazīna-ı ḥımmatī) 395b/13

[=1]

Ĥınā Ar. Kına.

Ĥ. (mavca-ı Ĥınā) 365b/04

[=1]

Hınd Hindistan. Hint ve Hindistan memleketi.

H. u milket 362b/17

[=1]

ħırad Far. Akıl, ilim, irfan.

ħ. (arbāb-ı ħırad) 365a/10

ħ. muĤāsıbı 506a/13

ħ. uÓaķl muĤāsıbı 503b/05

ħ. u Óaķl-ı nā-rasā 367b/16

[=4]

ħıradmand Far. Akıllı.

ħ.-ı ħūrda-bīn 390b/12

ħ.+lar 391b/06

[=2]

ħırām Far. Azametli yürüyüş, gururla ve ihtişamla yürüme.

ħ. ķıl- 378b/09

ħ. durur érdi (çust u ħırām) 437a/01

[=2]

ħırās Far. Korku.

ħ. (ruÓb u ħırās) 353a/06, 468a/12

ħ. (ruÓb u ħırās u ıżtırār) 358a/11

ħ. (vahm u ħırās) 368b/01

ħ.+dın (dağdağa-ı vahm u ħırās) 368b/02

ħ.+dın (ıstīlā-yı ħırās) 341a/09

ħ.+dın (ıstīlā-yı ruÓb u ħırās) 356b/13

ħ.+ıdın 341a/10

ħ. u ıżtırār 484a/17, 502a/08

[=10]

ħırāsān Far. Korkan, korkak, korkulu, endişeli, dehşet içinde.

ħ. bol- (ħavfnāk ve ħırāsān) 436b/06

ħ. bol- 415a/15, 479b/05

ħ.+dur 395a/11

ħ. ve nīm-cān 444b/15

[=5]

Ĥırāsat Ar. Bekleme, koruma, saklama, muhafızlık.

Ĥ. 342a/06, 412a/13

Ĥ.+ġa 342a/10

Ĥ.+ı üçün 469b/15

Ĥ.+ıġa 424a/01

Ĥ. körgüz- 484a/07

Ĥ. u muĤāfażat 404a/04, 484a/06

[=8]

ħırman Far. Harman.

ħ. 460a/05

ħ.+ı 394b/05

ħ.-ı camÓıyyat 383a/14, 431a/17, 439b/08, 449a/15, 493a/13, 515b/10

ħ.-ı Ĥayāt 358b/03

ħ.-ı **ŝabāt** 346a/17, 380a/09

ħ.-ı ŝabāt u ķarār 348b/09

ħ.+ıdın 471a/01

ħ.+nıñ 503a/17

ħ. yañlıġ 503a/17

[=15]

Ħırmantu y.a. Bir vadinin ve bu vadide bulunan derenin adı.

Ħ. darası 415a/16

Ħ.+dın 446b/11, 447b/03

Ħ.+ġa 415a/12, 447a/14

Ħ. suyı 445a/02, 445a/12

[=7]

Ĥırś Ar. Kızgınlık, sonu gelmeyen istek.

Ĥ. u şarah 351b/16

[=1]

Ĥısāb Ar. Tahmin, önceden verilen hüküm, düşünüş.

Ĥ.+ġa 432b/13, 466a/11, 515b/12

Ĥ.+ıda 398a/01

Ĥ.+ıdın 411a/15, 475a/03, 506a/14

Ĥ.+ıġa 394b/06

Ĥ.+ın 503b/06

[=9]

Ĥısābsız Sayılamayacak kadar çok, ölçüsüz.

Ĥ. 475a/05

[=1]

Ħıśāl Ar. Huylar, ahlaklar, hasletler.

Ħ. (Ĥamīda-Ħıśāl u pasandīda) 338a/08

[=1]

Ĥıśānat Ar. Sağlamlık, iyi korunma, güçlülük.

Ĥ. u matānat 502b/17

[=1]

Ĥıśār y.a. Mehinli'nin 4 km. güneydoğusunda bulunur. Günümüzde Türkmen ve İran sınırındadır.

Ĥ. tağı 419b/15

Ĥ. ve Çilegen ve Ħusrav ķalǾaları 400a/07

[=2]

Ĥıśār Ar. Bir yerin korunması için yapılan yüksek duvarlı, kuleli, bazen etrafı hendeklerle çevrili küçük kale.

Ĥ. 340a/15, 347b/03

Ĥ. ara 506b/01

Ĥ. astı 341b/01, 344a/09

Ĥ. évür- 349a/17

Ĥ.+ġa 347a/08, 348a/01, 401a/16

Ĥ.+ı 421b/01, 501b/01, 502a/15

Ĥ.-ı çarħ 363a/13

Ĥ.-ı çarħ-namūdār 494a/14

Ĥ.+ıda (erg ħıśārı) 372a/04

Ĥ.+ıda (Ħ(v)āca Éli Ĥıśārı) 339a/01

ħ.+ıdın (Fārāb Ĥıśārı) 495b/15

Ĥ.+ıdın (maġrıb Ĥıśārı) 439b/10

Ĥ.+ıdın (maşrıķ Ĥıśārı) 499b/09

Ĥ.+ınıñ (Anu Ĥıśārı) 442a/16

Ĥ.+ınıñ (Fārāb Ĥıśārı) 475a/11

Ĥ.+ınıñ (Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm Ĥıśārı) 475a/11

Ĥ.+ınıñ (Lutf-ābād Ĥıśārı) 399a/13

Ĥ.+ınıñ (Ķoñrat Ĥıśārı) 431a/07, 490b/01

Ĥ. içre (tengnā-yı Ĥıśār) 367a/16

[=25]

Ĥıśnvar Korunaklı.

Ĥ. 494b/10

[=1]

Ĥıśśa Ar. Pay.

Ĥ.+sı (tört Ĥıśśa) 426b/10

Ĥ.+sıdın 450a/15

[=2]

Ĥıta-taśarruf Uygun ve münasip tutum.

Ĥ.+ıġa 509b/17

[=1]

ħıtāb Ar. Sözü ya da yazıyı bir kimseye yöneltme, tevcih etme.

ħ.+ı bile (biylik ħıtābı) 370b/01

ħ.+ı bile (Çaġatay Inaḳlıġı ħıtābı) **3**75a/15
ħ. ḳıl- 337b/11
ħ. u Ǿıtāb 378a/16
h. yüzi 485b/15
[=5]
Ħıtāy y.a. Hıtay, Çin.
Ħ.+ġa 403b/07, 406b/03
Ħ. Ĥavlī 406a/15, 461a/02, 476b/10
Ħ.+nıñ 412b/12, 485b/08
[=7]
Ħıtāy Amān Cān Biy k.a. Çeşitle akınlarda faydalı hizmetlerde bulunmuş bir komutan.
Ħ. 359a/07
[=1]
Ħıtāy Ḳılıç Bahādur k.a. Çeşitli akınlarda çarpışmış bir komutan.
Ħ.+nı 426b/09
[=1]
Ħıtāy Ḳıpçaḳ y.a. Harezm bölgesinde yer alan bir bölge.
Ħ. 483a/03, 485b/14
Ħ.+dın 485b/07
[=3]
Ħıtāy Raĥım Berdi Biy k.a. Kutluk Murad İnak'ın mulazımlarındandır.
Ħ. 453b/13
[=1]
Ħıtāyī Çin'e ait.
Ħ. u islīmī 351b/07
[=1]
hıvās Ar. Arzu, heves.
h.+ı 441b/07, 460b/12
h.+ı bile (mulāzamat hıvāsı) 445a/11, 477a/03
h.+ı bile (śayd-andāzlıġ) 482b/09
h.+ı bile (şikār hıvāsı) 459a/08
h.+ı bile (şikār-andāzlıġ hıvāsı) 430b/10
h.+ıda (şikār hıvāsı) 438a/12, 519a/16
h.+ıġa 375b/01, 431a/17
[=11]
Ĥıyal Ar. Hile, dolap.
Ĥ. bile (latāyıfu'l-Ĥıyal) "Siyasi oyunlar" 368a/11, 381b/12
Ĥ.+dur (mekr u Ĥıyal) 522b/08
[=3]
2. Oyun, kurnazlık.
Ĥ. u Ǿamal 396a/02
[=1]
ħıyām Ar. Çadırlar.
ħ. (mażrab-ı ħıyām) 384b/13
ħ. (muħayyam-ı ħıyām) 398a/07
ħ. (muĥayyam-ı Ĥıyām-ı davlat) 442b/04
ħ. (muħayyam-ı ħıyām-ı davlat-farcām) 510a/14
ħ. (muħayyam-ı ħıyām-ı davlat-ıntıžām) 420a/01, 485a/16
ħ. (muħayyam-ı ħıyām-ı ıclāl) 420a/08, 424a/05, 437a/16
ħ. (muħayyam-ı ħıyām-ı ıḳbāl) 377b/12, 452b/12, 461a/08, 461a/08, 463b/06, 477a/01
ħ. (muĥayyam-ı Ĥıyām-ı mavfūra) 441a/09

ḥ. (muḥayyam-ı ḥıyām-ı maymanat-ancām) 409a/08
ḥ. (muĥayyam-ı ĥıyām-ı maymūn) 447a/04
ḥ. (muḥayyam-ı ḥıyām-ı nuśrat-ancām) 414b/12
ḥ. (muḥayyam-ı ĥıyām-ı saǾādat-ancām) 480b/09
ḥ. (muḥayyam-ı ḥıyām-ı saǾādat-aŝar**)** 505a/13
ḥ. (muḥayyam-ı ĥıyām-ı saǾādat-farcām) 421a/03
ḥ. (muḥayyam-ı ḥıyām-ı žafar-āŝār) 488a/14
ḥ. (muĥayyam-ı ĥıyām-ı žafar-nışān) 446b/11
ḥ. (muḥayyam-ı ḥıyām-ı ıḳbāl**)** 507a/03
ḥ. (mużarrab-ı ḥıyām-ı ıḳbāl) 337a/13
ḥ.-ı davlat-farcām 507a/07
ḥ.-ı ıḳbāl 353a/05, 501a/04
ḥ.-ı nuśrat-ancām 414b/15
ḥ.-ı saǾādat-farcām 500a/06
ḥ.-ı Ŝurayyā 394a/16
ḥ.+ıdın 507b/08
[=33]

ḥıyāṭ-ḥānaİplik evi, dikim evi.
ḥ.-ı **ıĥsān** 448a/03
ḥ.-ı ıltıfāt 433a/12
[=2]

ḥızabr Ar. Aslan.
ḥ. (ikki ḥızabr) 396a/02
ḥ.-ı damān 344a/17
ḥ. Ĥamla 492b/14
ḥ.-ı āşkār 341a/13
ḥ.-ı darranda 433b/06
ḥ.-ı durrān 446a/06
ḥ.-ı ġarrān 474a/08, 502b/16
[=8]

ḥızabr-haybat Aslan heybeti
ḥ. (şucaǾā-yı ḥızabr-haybat) 487b/12
[=1]

ḥızabr-kirdār Aslan işi.
ḥ. (ḳutalā-yı ḥızabr-kirdār) 470b/01
ḥ. bile (ḳutalā-yı ḥızabr-kirdār) 422a/06
[=2]

ḥızabr-mıŝāl Aslan gibi.
ḥ.+ıġa (ḳattāl-ı ḥızabr-mıŝāl) 432b/10
[=1]

ḥızabr-nıhād Aslan tabiatlı, yiğit.
ḥ.+ı 441a/17
[=1]

ḥızabr-śalābat Aslan dayanıklılığında, cesur.
ḥ. 443b/02, 496b/02
[=2]

ḥızabr-śavlat Aslan savleti.
ḥ. 418b/01
[=1]

Ħıżır k.a. Âbı hayat içtiği için ölümsüzlüğe erdiğine, bereketi temsil ettiğine ve kul sıkıştığında imdadına yetiştiğine inanılan, bir görüşe göre peygamber, bir görüşe göre veli olan zat.
Ħ. u Ilyās 385b/16
[=1]

ḥızlān Ar. Yardımsız kalıp zayıf ve zelil olma, düşkünlük, zillet, sefalet.
ḥ. bol- (giriftār-ı ḥızlān) 344a/15
ḥ. (vādī-yı ḥızlān) 444b/15, 473b/01
ḥ.+ımızġa (carīda-ı ḥızlān) 353b/02
ḥ.+nı (lıvā-yı ḥızlān**)** 497a/06
ḥ.+nı (merkeb-i ḥızlān) 470a/17
ḥ.+nı (yegren-i ḥızlān) 474b/11
ḥ. ve güm-rāhlıḳ 413b/15
[=8]
ḥızlān-dast-gāh Zelillik iktidarı, lütufsuz.
ḥ. bile (sıpāh-ı ḥızlān-dast-gāh) 422a/08
[=1]
ḥızlān-panāh Sefalet yuvası.
ḥ. (aǾdā-yı ḥızlān-panāh) 445b/16
ḥ.+dın (sıpāh-ı ḥızlān-panāh) 515b/05
ḥ.+ġa (sıpāh-ı ḥızlān-panāh) 416a/08
[=3]
ḥızmat (< Ar. ḥidmet) bk. ḥıdmat.
ḥ. 393a/09
ḥ. (ḳadīmu'l-ḥızmat-ı çāker) 388b/14
ḥ.-ı ırŝ 390b/13
ḥ.-ı pasandīda 370a/03, 465a/05
ḥ.-ı sar-ā-sar 488a/12
ḥ.-ı şāyasta 348a/07, 360a/13
ḥ.-ı şāyasta ḳıl- 348a/06
ḥ.+ıġa 348b/02, 443a/01, 489a/16, 510b/09, 510b/16
ḥ.+ın 348a/07, 363b/02
ḥ.+ınıñ 488a/17
ḥ.+ıññı 366b/07
ḥ. ḳıl- 409b/13, 520b/10
ḥ.+lar 403b/16, 406a/14, 439a/06, 463b/13
ḥ.+ları 489a/17
ḥ.+larıñızınıñ 486a/02
ḥ.+larnı 463b/10
[=27]
ḥızmāt Ar. Hizmetler.
ḥ**. (şāyasta ḥızmāt)** 457a/10
[=1]
ḥızmatkār Hizmet eden, hizmetçi.
ḥ. durur érdiler (mulāzım u ḥızmatkār) 357a/16
ḥ.-ı ḳadīmī 390b/07
ḥ.+ların (ḥāk-rob u ḥızmatkār) 350b/06
ḥ.+nı 492b/04
[=4]
ḥızmatlıḳ Görevli olma durumu.
ḥ. (ḳadīmu'l-ḥızmatlıḳ**)** 498b/08
[=1]
hīç Far. Olumsuz cümlelerde ve soru cümlelerinde anlamı kuvvetlendirir.
h. 338b/04, 363b/16, 379a/17, 420b/11, 435b/07, 456a/10, 487a/12, 488a/03, 508a/14, 518b/07
h. kim"hiçbir kimse" 371b/01, 418b/11
h. kişi"hiçbir şahıs" 350a/15, 351b/16
h. ŧaraf 358a/09, 360b/07
h. yer 368b/16
[=17]
Ĥikmet Ar. Bilgelik.
Ĥ.+i 499a/11
Ĥ.+in 363a/10
[=2]

Ĥīla Ar. Hile, oyun aldatma.

Ĥ. 478a/10

Ĥ. ķıl- (mekr u Ĥīla) 456b/01

Ĥ.+sıdın 522b/14

[=3]

Ĥīla-āmīz Hileyle karışık, hile ile dolu.

Ĥ.+ġa (śulĥ-ı Ĥīla-āmīz) 359b/15

[=1]

hilāl Ar. Ayın yeni doğduğu zaman ilk üç günlük yay şeklindeki durumu.

h. 363b/15

h. (cām-ı hilāl-ı Ǿīd) 363b/12, 364a/06

h. tap- (şekl-i hilāl) 377b/07

h+ı 406b/05, 484b/11

h.+ı (bayram hilālı şekli) 363b/14

h.-ı Ǿīd 363b/16

h.+ı (Ǿīd-ı Fıtrī hilālı) 493b/05

[=9]

hilāl-mıŝāl Hilal gibi, yay şeklinde.

h. kéme 495a/07

h. zavraķ 478a/16

[=2]

hilālvār Yeni ay gibi, yeni ay şeklinde.

h. 365b/02, 485a/04, 499b/17

[=3]

Ĥīn Ar. An, vakit, zaman, sıra.

Ĥ.+da 427a/10, 510b/13

[=2]

Ħīnāgar Far. Müzisyen, şarkıcı.

Ħ.-ı ŧarab 365b/13

[=1]

Hinduvar Türkmen-İran sınırındaki Kızıldağ yakınındaki, Aşkābāt'ın 11km. güneybatısında ve Nesa'nın 6 km. güneydoğusundaki geçit.

H. darband 442b/07

[=1]

ĥīra-serlik Aptalca, budalaca gaf yapan.

ĥ. 377a/14

[=1]

Ħīvaķ y.a. Harezm bölgesinin merkez şehri. Hive'nin eski adı. X. yüzyıldan itibaren Hive adı kullanılmaya başlanmıştır. Ürgenç'e 48 km. Amu-Derya'ya 53 km ve Konrat'a 101 km uzaklıktadır.

Ħ. dāru's-salŧanası 388b/01, 413b/08

Ħ.+dın (dāru'l-ĥılāfa-ı Ħīvaķ) 448a/15

Ħ.+dın (dāru's-salŧana-ı Ħīvaķ) 413a/07, 414a/13

Ħ.+ġa 348b/16, 452b/16

Ħ.+ġa (dāru'l-ĥılāfa-ı Ħīvaķ) 352a/13, 508b/15

Ħ.+ġa (dāru'l-ımarā-ı Ħīvaķ) 413a/16

[=10]

Ħīvanīk y.a. Amu-Derya'dan ayrılan çok sayıda su kanalı vardır. Bu kanallar arasında en önemlilerinden biri de Hive Hanlığı'nın güneyindeki Hivanik kanalıdır.

Ħ.+nıñ arıġı 342b/11, 412b/15

[=2]

ĥīzān Far. Kalkmak.

ĥ. (uftān u ĥīzān) 423a/02, 427a/07, 474b/11, 502a/08, 507b/11

[=5]

Ħocand y.a. Türkistan'ın Fergana vadisinde Sir derya kıyısında eski bir şehrin adı.

Ħ.+nıñ 400a/09

[=1]

Ħocaş Maĥram k.a. Ata Nıyaz Çökgen ile birlikte Maylı Cengel bölgesinde misafir karşılamakla görevlendirilmiş olup konuklar için ziyafet düzenlemiştir. Hive Hanlığı'nın hükümdardan sonra üçüncü önemli şahsıdır.

Ħ. bile 439a/15

[=1]

ħod Far. Kendi, bizzat.

ħ. 374b/10, 387b/02, 479b/16, 520b/02

[=4]

ħod-āstān Kendi eşiği.

ħ.-ı davlat-āşyān 484a/09

[=1]

ħod-nuśrat Kendi zaferi.

ħ. bol- 505b/07

[=1]

ħāk-boslıḳ Büyük bir zata saygı gösterme.

ħ.+ıġa (Óataba-ı aÓlā ħāk-boslıġ) 421b/10

[=1]

ħok-tıynat Domuz tıyneti

ħ. (sıpāh-ı ħok-tıynat) 470a/07

[=1]

Ħoḳand y.a. Umar Han bu vilayetin hakimidir. Seyyid Muhammad Hacı Umar Han'a bağlı elçidir.

Ħ. vılāyatı 413a/04

[=1]

ĥoḳḳa Ar. İçine mürekkep konan küçük kap.

ĥ.-ı żamīr 484a/09

[=1]

ħor Far. Değersiz.

ħ. édi (ġılmān u ħor) 393a/16

[=1]

ħorsandlıḳ Kanaatkârlık.

ħ. yétkür- 448a/09

[=1]

hoş Akıl, şuur, anlayış.

h. 373b/10

h. 493a/15

h.+ıġa 465a/10

h.+ıga (çahra-ı hoş) 485a/01

h.+ıga (goş-ı hoş) 443b/08

h.+ını 398a/05

h.+ını (Óaḳl ile hoş) 523a/02

[=7]

hoş-farsūd Anlayışı eski.

h. 379a/02

[=1]

ħūb Far. Güzel, iyi, pekâlâ.

ħ. 358b/08, 358b/08

ħ. (ayyām-ı ħūb) 364a/03

ħ. (dıl-keş u ħūb) 396b/04

ħ. (faÓāl-ı ħūb u nīkū) 476a/07

ħ. (manāzıl-ı ħūb) 372b/04

ħ.+ını (Óādat-ı ħūb) 522b/05

ħ. ol- 397a/06

ħ. yétil- 341a/06

[=9]

ĥubāb (< Ar. ĥabāb) Habbeler, kabarcıklar.
ĥ-ı ḳaśr 502a/03
[=1]

Ĥubbī Ḳulı Ħ(v)āca k.a. Çeşitli akınlarda kahramanca çarpışmış bir komutan. Krş. Hāca Cān Hāca.
Ĥ. 381b/14, 400a/17, 422a/01, 430b/04, 445b/14, 445b/16, 453b/11, 454a/09, 490a/07, 510b/05
Ĥ. bile 428b/02
Ĥ.+ga 426a/16
[=12]

Ĥubbī Nıyāz Bég Sufi'nin amca oğludur. Hakim Ata'nın oğlu olduğu da rivayet edilir. Ömrünün büyük bir kısmını Harezm'de geçirmiştir.
Ĥ. 368a/09
Ĥ.+niñ 368a/16
[=2]

ĥubbu'l-vaṭan mina'l-īmān"Vatan sevgisi imandandır" anlamındadır.
ĥ. 369b/16, 448a/10
[=2]

ħucasta-farcām Far. Uğurlu son.
ħ.+da (ayyām-ı ħucasta-farcām) 353a/12
ħ.+larınıñ (ħuddām-ı ħucasta-farcām) 484a/11
[=2]

ħucasta-lıḳā Çehresi uğurlu, hayırlı.
ħ. (amīr-ı ħucasta-lıḳā) 385a/10
[=1]

ħucasta-śıfātYüzü uğurlu, hayırlı kutlu.
ħ. (źāt-ı ħucasta-śıfāt) 337b/16, 391a/11, 498b/07, 522a/07
[=4]

ĥucra Ar. Dışarı ile ilgisi mümkün mertebe az olan küçük oda, odacık.
ĥ.+ı dā 372a/05
[=1]

ĥucrāt (< Ar. ĥucerāt) Hücreler.
ĥ.+ıdın 372a/05
[=1]

hucūm Ar. Saldırı, savlet.
h. bile 403b/15
h. eyle- 418b/07, 435b/08
h.+ıbirle 365b/06
h.-ı mā-lā-kelām 495b/17, 497b/09, 511b/04
[=7]

hucūm-āvar Hücum getiren.
h. 435a/10
h. bol- 343b/10, 401a/15
[=3]

Ħudā Far. Allah, Tanrı, Cenâbıhak.
Ħ. 363a/17, 364a/03, 450a/09
Ħ. luṭf u taǿyīdı 383a/15
Ħ. (luṭf-ı Ħudā) 397b/17
Ħ. (raĥmat-ı Ħudā) 366b/17
Ħ.+dın 435b/02
Ħ.+ġa 385b/03
Ħ.+ġa (faẓl-ı Ħudā) 347b/09
Ħ. taǿyīdı 365a/04
[=10]

hudā Ar. Hidayet.
h. (meslek-i hudā) 366b/13
[=1]

Ħudāy Bérgen Bég k.a. Kıyat halkının önde gelen kişilerindendir.

Ħ. 497b/16

[=1]

Ħudāy Berdi k.a. Yomutıyya müfsitlerindendir. Krş. Hudây Berdi Beg, Hudây Berdi Biy.

Ħ. 356b/16, 357a/17

[=2]

Ħudāy Berdi Arḳar k.a. Haberçilik vazifesi ile metinde adı zikredilir.

Ħ. 445b/03

[=1]

Ħudāy Berdi Atalıḳ k.a. Gosalaga lakabı ile de bilinir. Gürlen halkının büyüklerinden kabul edilen ulu atalıktır. İki oğlu ile Gürlen'e kaçıp Konrat'a sığınmıştır.

Ħ. 343a/03

[=1]

Ħudāy Berdi Bācbān k.a. Töre Murad Sufi'nin mulazımlarındandır. Töre Murad Sufi'yi katledenTaci Murad'ın babasıdır.

Ħ. 354b/08

Ħ.+nı 360a/13

Ħ.+nıñ 357a/05

[=3]

Ħudāy Berdi Bég k.a. Yomutıyya müfsitlerindendir. Krş. Hudāy Berdi, Hudāy Berdi Biy.

Ħ. 356b/06, 495a/14

Ħ.+ni 402b/03

[=3]

Ħudāy Berdi Biy k.a. Krş. Hudây Berdi Bég, Hudây Berdi.

Ħ. 358b/05, 481a/03

[=2]

Ħudāy Berdi Inaḳ k.a. Çağatay ınaklığı görevinde bulunmuştur. Aynı görev kendisinden sonra oğlu tarafından da üstlenilmiştir. Krş. Berdi Inak.

h.+nı (valad-ı Ħudāy Berdi Inaḳ) 375a/14

[=1]

Ħudāy Berdi Tavuk k.a. Kutluk Murad Inak'a bağlıdır. Egri-Güzar kalesinin tamiri için görevlendirilen askerler arasında adı zikredilmektedir.

Ħ. 510b/06

[=1]

Ħudāy Berdi Yüz Başı k.a. Bir komutan.

Ħ. 452a/10

[=1]

Ħudāy Bergen Bay k.a. Aşçı topluluğundan bir kimsedir.

Ħ. 489b/11

[=1]

Ħuday Bergen Bég k.a. Kıyat ahalisinin önde gelen beylerindendir. Buharalı askerler tarafından yenilgiye uğratılmıştır.

Ħ. 457b/08

[=1]

Ħudāy Bérgen Bég ıbn Amān Kéldi Bég k.a. Kıyat halkının önde gelenlerindendir.

Ħ. 497b/17

[=1]

Ħudāy Bérgen Bég ıbn Baba Daruġa k.a. Kıyat zübdelerindendir.
Ħ. 498a/01
[=1]
Ħudāy Ķulı Atalıķ k.a. Konrat halkının büyüklerinden ulu atalıktır. Töre Murad Sufi'ye muhalefet edenler arasında yer alır. Daha sonra Sufi tarafından öldürülmüştür.
Ħ. 336b/13
Ħ.+nı 336b/16
[=2]
Ħudāy Ķulı Töre Şehzade olup 26 yaşında vefat etmiştir.
Ħ. (şah-zāda Ħudāy Ķulı Töre) 522a/03
[=1]
Ħudāy Nažar Atalıķ k.a. Mankıt soylularından olup muhafaza ve muharasa emri ile görevli komutan olarak adı geçen ulu atalıktır. Oraz Ali Inak'ın kanı için valad-ı Küçek Inak ile beraber öldürülmüştür. Krş, Hudây Nazar Beg.
Ħ. 357a/02, 462b/04
[=2]
Ħudāy Nažar Bég k.a. bk. Hudây Nazar Atalık.
Ħ. 357a/09
[=1]
Ħudāy Nažar Ķaķ k.a. Berdi Inak ile beraber küffar ordusu tarafından öldürülmüştür.
Ħ. 422b/17
Ħ.+nı 398b/06
[=2]
Ħudāy-gān Far. Tanrı, Allah.
Ħ. (žıll-ı raĥman-ı Ħudāy-gān) 386a/01
[=1]
ħuddām Ar. Hizmet edenler, hizmetçiler, uşaklar.
ħ.-ı dar-gāh 372a/10
ħ.-ı girān-bahā 372b/04
ħ.-ı ħucasta-farcām 484a/11
ħ.+ıga 363b/10, 377b/02, 401a/03
ħ.+ınıñ 441b/05
ħ.+lar 395a/04
[=8]
Ĥudūd Ar. Hadler, sınırlar.
Ĥ.+ıda 337a/11, 368b/14, 412a/12, 427a/08
Ĥ.+ıġa 408a/12, 424a/12
Ĥ.+ın 413a/10, 419b/05
[=8]
ħuftan Far. Uyumak, uyuma.
ħ. 484b/15, 514b/10
ħ. çaġı"uyuma zamanı, geceleyin" 385a/14, 423b/12
ħ.+da 381a/17, 408a/04
ħ.+dın soñra 405b/03, 406b/15
ħ.+ġaça 429a/13
ħ. vaķtı"geceleyin" 382b/01, 424a/01
[=11]
Ĥukm Ar. Hüküm, emir, kesin kar Ar.
Ĥ. (Ĥasabu'l-Ĥukm) 390a/16
Ĥ. eyle- 520b/12
Ĥ.+ġa 338b/04

ĥ.-ı Ǿālī-şān 512b/13
ĥ.-ı humāyūn 355b/13, 366a/10, 376a/03, 380b/12, 434a/15
ĥ.-ı mucaddıd 380b/10
ĥ.-ı śādır bol- 433a/07
ĥ.-ı vālā 339b/04, 380b/09, 384a/07, 409b/16, 517b/02
ĥ.+ıdın 410b/16
ĥ.+ıġa 390a/10, 523a/13
ĥ.+ıñdın (ḳabża-ı Ĥukm) 370b/13
ĥ.+ıñġa 353a/01
[=21]
Ĥukm-rān Hüküm süren.
Ĥ. kél- 386a/03
[=1]
Ĥukm-rānlıġ Hüküm sürme durumu.
Ĥ. 490b/02
Ĥ. amrı 388b/02
[=2]
Ĥuḳūḳ Ar. Haklar.
Ĥ.+ıdın 376a/02
Ĥ.+ın 370a/04, 498b/08
[=3]
Ĥukūmat Ar. İdare etme, yönetme, devlet.
Ĥ. 388b/05, 393a/01, 424a/01, 434a/14, 465a/15, 490b/04
Ĥ. (rāz-dār-ı dīvān-ı Ĥukūmat) 486a/14
Ĥ.+ı 403a/09, 403a/17
Ĥ.+ı bile 370a/12
Ĥ.+ıġa 360a/12, 425a/06, 459a/16
Ĥ.+ın 405a/01
Ĥ.+ın (zamān-ı Ĥukūmat) 520b/07
Ĥ.+ını 456a/16
[=16]
ĥulāǾ(< Ar. ĥılāǾ) Kaftan, süslü elbise.
ĥ.-ı girān-māya 406b/12, 425b/14
ĥ.-ı ĥūrşīd-şuǾāǾ 396b/11, 481b/05
ĥ.-ı ŧullā-pīrāya 375a/10
ĥ.-ı zar-dūzī-ı ŧıllā-bāf 494b/03
ĥ.-ı zar-nigār 372b/03
[=7]
ĥulāśa Ar. Kısaltılmış şekil, sonuç olarak.
ĥ. (saltanat-ı ĥulāśa-ı dūdmān) 377a/02
ĥ. bile (safāyīn-ı ĥulāśa) 342b/06
ĥ.-ı dūdmān-ı Seyyid Ata 358a/11
ĥ.-ı mażmūn 485b/17
[=4]
ĥuld Ar. Ebediyyet, sekiz cennetten biri.
ĥ.-ı barīn 481b/04
ĥ. (fażā-yı ĥuld-ı barīn) 351b/13
ĥ. (ġayrat-ı ĥuld-ı barīn) 509b/11
ĥ. (gülistān-ı ĥuld-ı barīn**)** 500a/07
ĥ. (reşk-i taĥt-gāh-ı ĥuld-ı barīn) 368a/08
[=5]
ĥulḳ Ar. Huy, tabiat.
ĥ.-ı nīkū 400a/03
[=1]
ĥulūś Ar. Gönül temizliği.
ĥ.-ı nıyyat 476a/07
ĥ.-ı nıyyat u śafā-yı ŧavıyyat 437b/04
[=2]
ĥum Far. Gökyüzü.
ĥ.+ı (felek ĥumı) 394b/06
[=1]
humā Far. Devlet kuşu, saadet.
ĥ. (ḳuds-ı asrār-ı humā) 349b/11

h. (şaraf-ı sāya-ı humā) 366a/14
h.+nıñ (ḳudsu'llāh-ı asrār-ı humā) 350a/02
[=3]
ħumār Ar. İçki içtikten sonra gelen şiddetli baş ağrısı, sersemlik.
ħ.+ıdın 468a/06
[=1]
ħumār-şikenlik Mahmurluk kırma, mahmurluğu yoketme durumu.
ħ. 377a/14
[=1]
humāy Far. bk. humā
h. 360a/17, 373a/12
h. (sāya-ı humāy) 353a/16
[=3]
humāyūn Far. Kutlu, mübarek, saadetli, padişahlığa ait.
h. 388b/05, 391b/04
h. (amr-ı humāyūn) 401a/17
h. (Óaśr-ı humāyūn) 364a/02
h. (Ĥasabu'l-amr-ı humāyūn) 372a/16
h. (Ĥukm-ı humāyūn) 376a/03, 380b/12
h. (ıstımālat-nama-ı humāyūn) 485b/13
h. (kevkebe-i humāyūn) 381a/03
h. (manzıl-ı mevkib-i humāyūn) 398b/01
h. (mavżıÓ-ı mevkib-i humāyūn) 409a/09
h. (mevkib-i humāyūn) 339b/15, 415b/05
h. (muÓasker-i Óasākir-i humāyūn) 447a/04
h. (muÓasker-i humāyūn) 344b/03
h. (mulāzım-ı rikāb-ı humāyūn) 368a/01, 381a/05
h. (ordu-yı humāyūn) 372a/04
h. (ordu-yı keyhān-pūy-ı humāyūn) 383b/12
h. (rikāb-ı humāyūn mulāzım) 360a/07, 423a/06
h. (top-ħāna-ı humāyūn) 489a/10
h. (yarlıġ-ı humāyūn) 511a/03
h. (źāt-ı humāyūn) 338b/15
h.+da (körnüş-i humāyūn) 375b/09
h.+da (maclıs-ı humāyūn) 394b/14
h.+da (mevkib-i humāyūn) 398a/10
h.+da (muÓasker-i humāyūn) 344a/01, 357a/03
h.+da (ordu-yı humāyūn) 342b/05
h.+dın (matars-ı humāyūn) 491a/17
h.+dın (mevkib-i humāyūn) 381b/01, 418a/01
h.+dın (muÓasker-i humāyūn) 444a/12
h. érdiler (mulāzım-ı rikāb-ı humāyūn) 402a/17
h.+ġa (Óasker-i humāyūn) 337a/15
h.+ġa (mevkib-i humāyūn) 378b/14, 381b/14
h.+ġa (muÓasker-i humāyūn) 341b/17, 343b/04, 344b/09, 349b/09, 400b/07, 417a/11, 429b/15, 447a/11, 500a/13, 505b/07
h.+ġa (ordu-yı humāyūn) 348a/04, 384a/02, 401a/07, 401b/11, 485b/02, 486a/16, 504a/02, 508b/07

h.+ġa (rikāb-ı humāyūn) 393b/11
h.+ġa yétkür- (mevkib-i humāyūn) 382b/02
h.+ı (darc-ı sāmıǾa-ı humāyūnı) 368a/16
h.+ı (ĥukm-ı humāyūn) 366a/10
h.+ı (kevkebe-i humāyūn) 353a/13
h.+ı bile (farḳ-ı humāyūn) 490b/04
h.+ı bile (ĥukm-ı humāyūn) 434a/15
h.+ı bile (maḳdam-ı humāyūn) 385b/02
h.+ı bile (nuzūl-ı humāyūn) 430b/17, 487b/15, 489b/08, 505b/14
h.+ı bile (tārek-i humāyūn) 434a/14
h.+ıda (ṭabǾ-ı humāyūn) 521a/14
h.+ıdaġı (rikāb-ı humāyūn) 511a/16
h.+ıdın (nuzūl-ı humāyūn) 483a/01
h.+ıdın (valādat-ı humāyūn 389b/08
h.+ıġa (ṭabǾ-ı humāyūn) 510b/14
h.+ıġa (ṭabǾīat-ı humāyūnı) 519a/13
h.+ıġa (žıll-ı humāyūn**)** 500a/03
h.+ını (oġruḳ-ı humāyūn) 339a/17
h.+ınıñ 492b/08
h.+ınıñ (culūs-ı humāyūn) 392a/15, 403a/01, 413b/01, 459a/03, 465b/16, 475b/07, 499a/01
h.+ınıñ (istirkāb-ı humāyūn) 495b/01
h.+ınıñ (muǾāvadat-ı humāyūn**)** 498a/16
h.+larınıñ (culūs-ı humāyūn) 392a/10
h.+nı (ĥukm-ı humāyūn) 355b/14
h.+nı (mevkib-i humāyūn) 440b/10
h.+nı (ordu-yı humāyūn) 420b/12, 461b/07
h.+nıñ (amr-ı humāyūn) 393a/05
h.+nıñ (mevkib-i humāyūn) 462b/12
h.+nıñ (ordu-yı humāyūn) 445a/03, 478b/10, 507a/09
h.+nıñ (rikāb-ı humāyūn) 441a/17
h.+nıñ aldıdın (ordu-yı humāyūn) 444a/16
[=99]

ħums Ar. Beşte bir.
ħ.+ın (ġanāyım-ı ħums) 464a/09
ħ.+ın al- (ġan u ħums) 433a/07
[=2]

ħumūl Ar. Kapalılık; zayıflık; atalet, uyuşukluk.
ħ. (Ǿuzlat-güzīn-ı zāvıya-ı ħumūl) 353b/17
[=1]

ħūn-afşān Far. Kan saçan.
ħ. 417a/01
[=1]

ħūn-afşānlıġ Kan saçma durumu.
ħ. 443b/06, 502b/13
[=2]

ħūn-āşām Far. Kan içen, kan içici.
ħ. (Bahrām-ı ħūn-āşām) 346b/05, 469a/15, 506a/12
ħ. (tīġ-ı ħūn-āşām) 346a/06
ħ.+ı (śamśām-ı ħūn-āşām) 425a/13
ħ.+nıñ (Bahrām-ı ħūn-āşām) 444b/13, 474a/10
[=7]

ħūn-faşān Far. Kan saçan.
ħ. 501b/02
ħ. (tīġ-ı ħūn-faşān) 416b/02

ḥ. (żarb-ı tīġ-ı ḥūn-faşān) 345b/07
ḥ. bile (şamşīr-ı ḥūn-faşān) 432a/14
ḥ. bile (tīġ-ı ḥūn-faşān) 470b/02
ḥ.+nı (tīġ-ı ḥūn-faşān) 433b/05
ḥ.+nıñ (tīġ-ı ḥūn-faşān) 514b/08
[=7]

ḥūn-faşānlıġ Kan saçma durumu.
ḥ. 444b/12, 474a/11, 501b/04
[=3]

ḥūn-faşānlıḳ bk. ḥun-faşanlıġ.
ḥ. 435a/16
[=1]

ḥūn-rīz Far. Kan döken, kan dökücü.
ḥ. (şamşīr-i tīz u sınān-ı ḥūn-rīz) 418b/14
ḥ. (sıpāh-ı ḥūn-rīz) 364b/06
ḥ. (şamşīr-i tīz u ḥancar-ı ḥūn-rīz) 404a/15
ḥ. (şucaʾā-yı ḥūn-rīz u sıpāh-ı şīr-sıtīz**)** 506b/07
ḥ. bile (tīġ-ı tīz u sınān-ı ḥūn-rīz) 346b/04, 451a/06
ḥ. bile (şamşīr-i tīz u tīġ-ı ḥūn-rīz) 473a/01
ḥ.+ler (tīġ-ı tīz u sınān-ı ḥūn-rīz) 513b/04
[=8]

ḥūn-rīzlik Kan dökme durumu.
ḥ. 418b/04, 469a/15
ḥ. körgüz- 345a/11
[=3]

hunar Far. Bir işte gösterilen beceriklilik, ustalık, maharet.
ḥ. (ʾılm u faẕl u hunar) 522a/16
[=1]

Ḥurāsān y.a. Horasan. İran'ın doğusunda yer alır.
Ḥ. 405b/05, 405b/14, 412a/15, 414a/12, 439b/05
Ḥ. (memālik-i Ḥurāsān) 397a/17, 413b/02
Ḥ. bılādı 404b/14
Ḥ.+dın 413a/11, 453b/03
Ḥ.+dın (sulṭan-ı ḥan-ı Ḥurāsān) 437a/04
Ḥ.+ġa 348a/16, 438b/02
Ḥ. Ḳızılbaşı 439b/16
Ḥ. memāliki 439b/12
Ḥ.+nıñ 387a/04
Ḥ. Terākimesi 348a/12, 467a/15
[=18]

Ḥuraz Atalıḳ k.a. Egri-güzar kalesinin tamirinden sorumlu olan bir komutandır.
Ḥ. 510b/07
[=1]

hurd Far. Küçük, kırık, parça, ince.
ḥ. ĥāl 397a/13
ḥ.-ı dūr-bīn 353a/17
ḥ. 493a/15
[=3]

hūrda-bīn Far. Küçük ve ince şeyleri görebilen, inceliklerden anlayan (kimse), müdekkik.
ḥ. (ḥıradmand-ı hūrda-bīn) 390b/12
[=1]

ḥūrda-dān Far. İnce mânâları, nükteleri bilen.

ḥ. (Óaḳl-ı ḥūrda-dān) 386a/07
[=1]
ḥūrda-dānlıġ İnce işleri bilme anlama durumu.
ḥ.+nıñ 388b/09
[=1]
Ĥurḳat Ar. Yakma, büyük sıkıntı, eza, eziyet, azap.
Ĥ.+ı (bavārıḳ Ĥurḳatı) 422a/12
[=1]
Ĥurmat Ar. Saygı, ölçülü davranma, itina gösterme duygusu.
Ĥ.+ıdın 372b/10
[=1]
ḥurram Far. Şen, gönül açan.
ḥ. (sabz u ḥurram**)** 505b/14
ḥ. ḳıl- (sar-sabz u ḥurram) 522a/11
ḥ. (sar-sabz u ḥurram u cūdī) 390a/06
ḥ. bol- 506a/06
ḥ.+ı 522b/12
ḥ. u ḥūş-Ĥāl bol- 389b/03
ḥ. u ḥūş-Ĥāllıḳ 429b/17
ḥ. u sar-afrāzét- 433a/16
ḥ. üze (ḥursand u ḥurram) 493b/17
[=9]
ḥurramlıġ Sevinçlilik, şen olma durumu. Krş. ḥurramlıḳ.
ḥ. yétkür- (ḥursand u ḥurramlıġ) 504b/13
ḥ. (nażārat **u ḥurramlıġ)** 500a/06
[=2]
ḥurramlıḳ bk. ḥurramlıġ.
ḥ. ol- 365b/11
ḥ. yétkür- 408a/06
[=2]
ḥursand Far. Tokgözlü, kanaatkâr
ḥ. 397b/08
ḥ. u bahramand ḳıl- 443a/09
ḥ. u ḥurram 493b/17
ḥ. u ḥurramlıġ yétkür- 504b/13
ḥ. u bahramand ét- 436b/03
ḥ. u mınnat-dār 483a/02
[=6]
ḥūrşīd Far. Güneş.
ḥ. 366a/15
ḥ. (camşīd-ı ḥūrşīd**) 3**79b/16, 505a/06
ḥ. (camşīd-ı ḥūrşīd-ı **felek)** 358b/08
ḥ. (camşīd-ı ḥūrşīd-ı zarrīn-şuḳḳa) 491a/15
ḥ. (çābuk-suvār-ı ḥūrşīd-ı raḥşān) 421a/17
ḥ. (ḥavātır-ı ḥūrşīd-ı naźāyır) 388a/17
ḥ. (İskender-i ḥūrşīd**)** 502a/15
ḥ. (nīza-dar-ı ḥūrşīd-ı raḥşān) 486b/04
ḥ.-ı āsmān-ı saÓādat 338a/09
ḥ.-ı cahān-gerd 501a/02
ḥ.-ı cahān-tāb 422b/08, 423a/12, 450a/14, 477b/05, 492a/10
ḥ.-ı duruḥşān 469b/11
ḥ.-ı ḥāvar 500b/14
ḥ.-ı manzılat 340b/10
ḥ.-ı mısās **ḳıl-** 505b/01
ḥ.-ı muknet 505a/07
ḥ.-ı raḥşān 449a/02, 460b/17, 487b/14, 507a/06
ḥ.-ı sıpıhr 373a/08
ḥ. yañlıġ (Camşīd-ı ḥūrşīd) 508b/10
[=27]

ḥūrşīd-cāh Güneş makamlı.
ḥ. (āsmān-ķadr u ḥūrşīd-cāh) 393b/12
ḥ. (felek-ķadr u ḥūrşīd-cāh) 512b/03
ḥ. (Ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı ḥūrşīd-cāh) 499b/10
[=3]
ḥūrşīd-dīdār Far. Güneş yüzlü.
ḥ. dağı (şahr-yār-ı ḥūrşīd-dīdār) 486b/05
[=1]
ḥūrşīd-fām Far. Güneş renkli.
ḥ. (ḥılÓat-ı ḥūrşīd-fām) 457a/12
ḥ. (ṭılā-yı ḥūrşīd-fām) 396b/12
[=2]
ḥūrşīd-Ĥaşamat Güneş ihtişamlı.
ḥ.369b/09
[=1]
ḥūrşīd-külāh Güneş başlıklı.
ḥ. 389b/16
[=1]
ḥūrşīd-lıķā Güneş çehreli.
ḥ. (cavārī-ı ḥūrşīd-lıķā) 372b/04
[=1]
ḥūrşīd-maķām Güneş mevkili.
ḥ. (ḥāķān-ı ḥūrşīd-maķām) 491a/17
[=1]
ḥūrşīd-mekān Güneş mahalli.
ḥ. 397b/05
[=1]
ḥūrşīd-miknet Güneş kudretinde, gücünde.
ḥ. (ḥıdīv-ı ḥūrşīd-miknet) 368a/06
[=1]
ḥūrşīd-nažāyır Güneş nazireleri, güneşin benzerleri, eşleri.
ḥ.+ıġa (ḥavātır-ı ḥūrşīd-nažāyır) 388a/17
ḥ.+ıġa (żāmāyır-ı ḥūrşīd-nažāyır) 409b/07, 515b/17
ḥ. ıġa (żamāyır-ı źī-baśāyır-ı ḥūrşīd-nažāyır) 439b/13
[=4]
ḥūrşīd-raóyat Güneş görüşlü, idraki etkili olan.
ḥ. (Ķayśar-ı ḥūrşīd-raóyat) 363a/05
[=1]
ḥūrşīd-şuÓāÓ Güneş ışını.
ḥ. 493a/03
ḥ. (ḥılāÓ-ı ḥūrşīd-şuÓāÓ) 346b/15, 360a/15, 448a/16, 475b/04
ḥ. (ḥulāÓ-ı ḥūrşīd-şuÓāÓ) 481b/05
ḥ. bile (ḥılāÓ-ı ḥūrşīd-şuÓāÓ) 484a/04, 489b/01
ḥ.+lar (ḥulāÓ-ı ḥūrşīd-şuÓāÓ) 396b/11
[=9]
ḥurşīd-tāc Güneş taçlı.
ḥ. (şah-ı ḥūrşīd-tāc u āsmān-taḥt) 379b/17
ḥ. u çarḫ-sarīr u Cam-ıķtıdār 366a/03
[=2]
ḥūrşīd-nažāyır Far. Güneşe benzeyenler.
ḥ. (żāmāyır-ı ḥūrşīd-nažāyır) 409b/07, 515b/17
ḥ. (żamāyır-ı źī-baśāyır-ı ḥūrşīd-nažāyır) 439b/13
[=3]

ħūrşīdvār Far. Güneşli.
ħ. 339b/14
[=1]
Ĥurūb Ar. Savaşlar, kavgalar.
Ĥ.-ı meźkūr 361a/07
Ĥ.-ı mutavālī 496b/04
ħ.-ı mutavātır 492a/05
[=3]
ħurūc Ar. Çıkış, çıkma.
ħ.+da (daħl u ħurūc) 360a/14
ħ. ķıl- 465a/17, 468b/02
ħ. u duħūl 342a/11
[=4]
Ĥurūf Ar. Harfler.
Ĥ.-ı rāķım 350a/12
Ĥ.+nı (tamāmat-ı Ĥurūf) 372a/08
[=2]
ħurūş Far. Çoşma, gürültü, şamata.
ħ. 345a/17
ħ. tüş- (cūş u ħurūş) 467a/10
ħ. çıķ- 502b/01
ħ. dağı (cuyūş-ı ķıyāmat-ħurūş) 494a/11
ħ.-ı gīr u dār 343b/17
ħ.-ı mā-lā-kelām 401b/01
[=6]
ħurūşanda Far. Çoşmuş, cağlamış.
ħ. ķaplan yañlıġ 418b/03
[=1]
ħuśamā Ar. Düşmanlar, hasımlar.
ħ. 479b/05
ħ. (leşker-i ħuśamā) 515a/13
ħ.-yı ħusrān-dast-gāh 445b/16
ħ.-yı maźallat-ıntımā 478a/05
ħ.-yı śāĤıb-nekbet 507a/13
ħ.-yı şarārat-ıntımā 468a/09, 470a/03
ħ.-yı tafrıķa-farcām 507b/08
[=8]
Ĥusayn Sar-dār k.a. Çavdur halkının büyüklerindendir.
Ĥ.+nı 428a/10
[=1]
Ĥusn Ar. İyilik, güzellik.
Ĥ.-ı ada 372a/08
Ĥ.-ı ada-yı maħārıc 371b/07
Ĥ.-ı aħlāķ 363a/07
Ĥ.-ı ıhtımām 372a/11
Ĥ. u camāl 522b/16
[=5]
ħusrān-panāh Zarar ziyan sığınağı.
ħ.+nı (sıpāh-ı ħusrān-panāh) 513a/16
[=1]
ħusrav Far. Padişah, hükümdar, sultan.
ħ.-ı āfāķ 364b/13
ħ.-ı Ǿālī-gevher 500b/09
ħ.-ı ancum "Güneş" 382b/08
ħ.-ı ancum-sıpāh 363a/05
ħ.-ı cahān 385b/16
ħ.-ı cahān-gīr 461a/10
ħ.-ı Camşīd-ı ķarr u kāmkār 358b/12
ħ.-ı kāmkār 449a/09
ħ.-ı maǾdalat-şıǾār 499a/09
ħ.-ı mekremet-dast-gāh 370b/03
[=10]
Ħusrav k.a. İran'ın mitolojik padişahlarından Hüsrev.
Ħ. u Sulaymān-mekān 336b/04
[=1]

Ħusrav Ġāzī k.a. Konrat Boyuna mensuptur. Avaz Inak'ın oğludur. Kardeşi El Tüzer'den sonra onun yerine hanlığın başına geçti. El Tüzer'in emriyle yazılmaya başlanılan bu kitabın tamamlanmasını emretti. Krş. Şah Muhammad Rahim Han
Ħ. 372b/07
Ħ.-ı farışta-ħıśāl 386a/17
[=2]
Ħusrav ķalǾa y.a. Mehinli'nin 2 km. güneydoğusunda bulunan ve askerî karargâh olarak kullanılan bir kale.
Ħ.+ları (Ĥıśār ve Çilegen ve Ħusrav ķalǾa) 400a/07
Ħ. sıdın 441a/11
[=2]
Ħusrav ķorġanı y.a. bk. Husrav kalesi.
Ħ. +nıñ 441a/08
[=1]
Ħusravā Ey Hüsrev (ünlem).
Ħ.338b/15
[=1]
ħusravāna Far. Padişaha yaraşır şekilde, hükümdar gibi.
ħ. (Ǿavātıf-ı ħusravāna) 352b/07, 384a/16, 423b/16, 475b/03, 477b/15
ħ. (çaşn-ı ħusravāna) 396b/10
ħ. (ıltıfāt-ı ħusravāna) 493a/03
ħ. (ınǾām-ı ħusravāna) 478b/04, 484b/14
ħ. (Ǿınāyat-ı ħusravāna) 359a/01
ħ. (maclıs-ı ħusravāna) 460b/15
ħ. (marāĥım-ı ħusravāna) 340a/02, 400a/04, 400b/11, 411b/12, 420b/06, 443a/09
ħ. (navāzışāt-ı ħusravāna) 365a/14, 385a/02, 406a/07, 430a/14
ħ. bile (albısa-ı ħusravāna) 473a/13
ħ. bile (Ǿavātıf-ı ħusravāna) 340a/17, 360a/10, 471a/08
ħ. bile (āyīn-ı ħusravāna) 519a/17
ħ. bile (ınǾāmāt-ı ħusravāna) 472a/12
ħ. bile (Ǿınāyat-ı ħusravāna) 513b/13
ħ. bile (ıǾzāz-ħusravāna) 511b/06
ħ. bile (marāĥım-ı ħusravāna) 417b/04
ħ. bile (mumtāz u sar u pā-yı ħusravāna) 433b/10
ħ. bile (navāzışāt-ı ħusravāna) 400a/11
ħ. bile (sar u pā-yı ħusravāna) 494a/17
ħ.+dın 410a/12
ħ.+dın (Ǿavātıf-ı ħusravāna) 361a/10
ħ.+dın (ıltıfāt-ı ħusravāna) 399b/16
ħ.+dın (ınǾām-ı ħusravāna) 447b/08
ħ.+dın (ınǾāmāt-ı ħusravāna) 390a/15, 478a/07
ħ.+dın (Ǿınāyat-ı ħusravāna) 461b/01
ħ.+dın (marāĥım-ı ħusravāna) 442b/16
ħ.+dın (marĥamat-ı vāfıra-ı ħusravāna) 491a/06
ħ.+dın (navāzışāt-ı ħusravāna) 397a/14, 402a/07, 419a/01
ħ.+ġa (altāf-ı ħusravāna) 482a/14
ħ.+ġa (Ǿavātıf-ı ħusravāna) 356b/09
ħ.+ġa (ıltıfāt-ı ħusravāna) 458a/08
ħ.+ġa (ıltıfāt-ı ħusravāna) 489b/07

ħ.+ġa (Ǿınāyat-ı ħusravāna) 426a/03, 439a/07
ħ.+ġa (marāĥım-ı ħusravāna) 516b/01
ħ.+ġa (marĥamat-ı ħusravāna) 507b/13
ħ.+ġa (navāzış-ı ħusravāna) 368b/04, 417b/16
ħ.+ġa (navāzışāt-ı ħusravāna) 410b/12. 421a/06
ħ.+larġa (sar u pā-yı ħusravāna) 396a/05
ħ.+mızdın 486a/06
ħ.+mızdın (altāf-ı ħusravāna) 485b/16
ħ.+mızdın (marāĥım-ı ħusravāna) 384a/09
ħ.+sıdın (marāĥım-ı ħusravāna) 388b/15
[=62]

Ħusravī-yumnī Uğurlu, kutlu bir padişah.
Ħ. bile (lā-caram-ı ıḳbāl-ı Ħusravī-yumnī) 370b/01
[=1]

ħusūf Ar. Ay tutulması.
ħ. (muddat-ı ħusūf) 338a/13
ħ.+da (parda-yı ħusūf) 338a/13
ħ.-ı nuĥūsat 493b/15
[=3]

ĥuśūl Ar. Hasıl olma, peyda olma, vücuda gelme.
ĥ. 367a/08
ĥ. (aħtar-ı ĥuśūl-ı murād) 347a/15
ĥ.+ıbirle 522b/11
ĥ.-ı marām 385b/05, 486a/06
ĥ.+ıda 486a/05
[=6]

ĥuśūl-kām Hasıl olmuş dilek, vucüda gelmiş istek.
ĥ. 358b/15
[=1]

ħuśūmat Ar. Düşmanlık, adavet.
ħ. 493b/12
ħ. (kīne ve ħuśūmat-ı zengīn) 520b/16
ħ.+ġa 483a/04
[=3]

ħuśūmat-pıjūh Hasımca casusluk.
ħ.+nı (gürūh-ı ħuśūmat-pıjūh) 470b/06
[=1]

ħuśūśān Ar. Hususi olarak, bilhassa, özellikle, hususiyle.
ħ. 358b/07, 374a/12, 403a/13, 484a/10, 486b/11, 489a/03, 499a/17, 521a/14
[=8]

ħūş Far. Duyguları okşayan, beğenilen, güzel, iyi, latif.
ħ. 382a/15
ħ. (**śıfāt-ı ħūş**) 522b/05
ħ. (tavsan-ı ħūş-lıcām) 448b/08
ħ.+dur (né ħūş) 358b/07
[=4]

ħūş-āb (İnci, yakut, elmas ve benzeri için) Parlak, iyi.
ħ. (laǿālīǿ-ı ħūş-āb) 449a/05, 457a/10
ħ. (yavāḳīt-ı ħūş-āb) 396b/15
ħ.+dın (laǿālīǿ-ı ħūş-āb) 420b/06
[=4]

ħūş-āyandalıġ Hoşa gitme, beğenilme durumu.
ħ.+da 388a/07

[=1]

ħūş-güvār Far. İyi, güzel, içimi hoş, lezzetli, tatlı.

ħ.+ın (şarāb-ı ħūş-güvār) 511a/10

ħ.+ın (şarbat-ı ħūş-güvār) 498b/05

[=2]

ħūş-Ĥāl Durumu iyi, mesut, bahtiyar, memnun.

ħ. bol- (ħurram u ħūş-Ĥāl) 389b/03

[=1]

ħūş-Ĥāllıḳ Memnuniyet.

ħ. bile (ħurram u ħūş-Ĥāllıḳ) 429b/17

[=1]

ħūş-ħırām Far. Yürüyüşü güzel olan.

ħ. 501b/07

[=1]

ħūş-huylık Ahlakı, huyu güzel olma durumu.

ħ.+dur (né ħūş-ħūylıḳ) 343a/11

[=1]

ħūş-lahca Söyleyiş tarzı güzel olan.

ħ. (mutrıb-ı ħūş-lahca-ı dıl-keş-ada) 373b/11

[=1]

ħūş-lıcām Dizgini, gemi güzel olan.

ħ. (tavsan-ı ħūş-lıcām-ı śarśar-ħırām) 448b/08, 464a/04

ħ. üzre (raħş-ı ħūş-lıcām) 477a/08

[=3]

ħūş-raftār Far. Yürüyüşü güzel olan.

ħ. (ħāma-ı ħūş-raftār) 460a/17

[=1]

ħūş-vaḳtlıġ Hoş ve tatlı zaman.

ħ. bile (ġayat-ı şādlıġ ve nıhāyat-ı ħūş-vaḳtlıġ) 450a/09

ħ.+dın (nıhāyat-ı ħūş-vaḳtlıġ) 475a/12

[=2]

ħūş-zīnat Süslemesi güzel olan.

ħ. (bınā-yı ħūş-zīnat) 511b/09

[=1]

ħūşā Ey güzel (ünlem).

ħ. 420b/07, 457a/08

[=2]

ħuşk Far. Kuru.

ħ. ét- 363b/12

[=1]

Ĥūt Ar. Balık burcu.

Ĥ.+ınıñ avvalı 377a/05

[=1]

ħuṭba Ar. Dini konuşma.

ħ. oḳu- 366b/04

[=2]

ħuṭba-ħ(v)ān Hutbe okuyan.

ħ.+dur 363a/14

[=1]

ħutna Ar. Sünnet, çocuğun sünnet olması.

ħ. sunnatı 393a/02

[=1]

ħuṭūr Ar. Hatıralar.

ħ. ḳıl- "Hatırlamak" 386a/16

[=1]

huvaydā Ar. Açık, âşikâr, belli.

ħ. bol- (**roşan u huvaydā ve mubarhan u cılva-pīrā) 3**88b/01

ħ. bol- (śadmat-ı huvaydā) 422b/10

ħ. bol- (žāhır u huvaydā) 415b/09

ħ. bol- 500a/16, 501b/11

[=5]

ḥużūǾ Ar. Boyun eğme, itaat.

ḥ. (maḳām-ı ḥużūǾ) 350a/12

[=1]

Ĥużūr Ar. Önemli bir makamın veya kişinin var olduğu, bulunduğu yer, o makam veya şahsın önü, katı, yanı; hazır bulunma.

Ĥ. (bahra-yāb-ı davlat-ı Ĥużūr) 343a/09

Ĥ. (bār-yāb-ı Ĥużūr-ı mavfūru's-surūr) 434b/03

Ĥ. élt- (taşrīf-ı Ĥużūr) 394a/03

Ĥ. bile (cavāhır-ı Ĥużūr) 350a/16

Ĥ.+ı 385b/04, 498b/02

Ĥ.+ı bile 461a/12

Ĥ.-ı kāmilu's-sarvar 510b/17

Ĥ.-ı kāmilu's-surūrī 492a/13

Ĥ.-ı lā-kelām 493b/16

Ĥ.-ı mavfūru's-surūr 350b/09, 420b/04

Ĥ.-ı pur-surūr 352b/10

Ĥ.+ıdaġı 354b/06

Ĥ.+ıdın 365b/05

Ĥ.+ıġa 343a/11, 354a/17, 356a/08, 358a/14, 478b/03

Ĥ.-ı vāfırı's-surūr 440b/12

[=21]

Ĥükemā Ar. Bilginler.

Ĥ. 338b/03, 338b/06

Ĥ.-yı fatānat-āŝār 521a/17

[=3]

ḥ(v)āb Far. Uyku.

ḥ.+ı dék 513a/17

ḥ.-ı ġaflat 347b/13

[=2]

ḥ(v)āb-gāhī Far. Uyku yeri.

ḥ.+ġa (Ǿadam-ı ḥ(v)āb-gāhī) 473a/04

[=1]

ḥ(v)āca Far. Efendi, dinî görevli, öğretici, usta.

ḥ.+ġa 386b/09

ḥ.-ı muşārun-ılayh (Seyyid Tursun Ħ(v)āca Işan) 368b/03

ḥ.+ları 400a/15

ḥ.+larıdın 442b/15

ḥ.+nıñ üyi 358a/13, 450a/01

[=6]

Ħ(v)āca Bérgen Tāmı y.a. Haca Bergen adındaki bir kimsenin konaklama amacıyla kullanılan evi. Krş. Ħ(v)āca Bérgen günbeźi

Ħ.+ġa 462a/15

[=1]

Ħ(v)āca Bérgen günbeźi y.a Haca Bergen adındaki bir kimsenin konaklama amacıyla kullanılan evi. Krş. Ħ(v)āca Bérgen Tāmı

Ħ +din 462a/15

[=1]

Ħ(v)āca Cān Ħ(v)āca k.a. Bir komutan. Krş. Ĥubbī Ḳulı Ħ(v)āca.

Ħ. 345b/05, 426a/16

Ħ. dağı 346a/13

Ħ.+ġa 381b/14

Ħ.+nıñ 381b/16

[=5]

Ħ(v)āca Éli y.a. Hocaların veya seyyidlerin çok olduğundan bu adla anılan Hive yakınlarında bir yer adı.

Ħ.446a/04

Ħ.+de 455b/12

Ħ.+din 339a/02, 457a/02

Ħ.+ġa 338a/05, 341b/09, 368a/11

Ħ.+ge 337b/08

Ħ. ĥavālīsı 377a/16

Ħ. ĥıśārı 339a/01

Ħ. navāĥīsı 519b/06

Ħ.+niñ 370b/15, 370b/16, 409a/13, 431a/12, 452b/12, 458a/13

[=17]

Ħ(v)āca Éli Yār Muĥammad Āhūnd k.a. Şah-abad bölgesinden sorumlu kimsedir.

Ħ.+nı bile 371a/06

[=1]

Ħ(v)āca (ķalǾası) y.a. Kıranç tuşı bölgesine yakın bir kaledir.

Ħ. ķalǾası 419b/13, 489b/03

Ħ. (Ħ(v)ācanıñ ķalǾasıdın) 489b/07

[=3]

Ħ(v)āca Kenefsī y.a. Buhara yolu üzerinde bulunur.

Ħ. 472a/09

Ħ.+ġa 471b/10

Ħ.+ge 471b/16, 472a/03

Ħ. ķorġanı 472a/07

[=5]

Ħ(v)āca Murād Biy k.a. Töre Murad Sufi'nin kardeşi olup kardeşi gibi kendisi de öldürülmüştür. Muhammed Emin Inak zamanında Aral'a hakim-i bi'l-istikâl yetkisiyle vali olarak atanan Seyyid Nazar Biy'in oğullarıdır. Sufi kardeşler Balgalı kabilesinin Sarsan urugundandır. Kardeşlerden bilhasa Töre Murad muhteris biriydi. Ancak bu yönlerini gizlemek için onlar zaman zaman Sufi şeyhi Huday Kulu İşhan'ın hankâhına gitmeye ve sufi elbiseleri giymeye başladılar. Görünürde şiddeti ve iktidar hırsını reddettiklerini ifade eden bu iki kardeş, kendilerini Sufi olarak adlandırmışlar ve etraflarına serseri olarak adlandırılabilecek pek çok kişiyi toplamışlardır.

Ħ. 353a/10

Ħ.+niñ 358a/16, 360a/09, 408b/15

[=4]

Ħ(v)āca Nażar k.a. Elçilik hizmetiyle vazifelendirilmiş bir memurdur.

Ħ. 410b/08

[=1]

Ħ(v)āca Nażar Bég k.a. Teke halkının ileri gelenlerindendir. Buhara akınına katılan askerler arasında adı geçmektedir.

Ħ. 431a/01, 481a/08

Ħ.+ge 448a/04

Ħ.+ni 417b/03, 441b/15, 446b/07

Ħ.+niñ 441b/07

[=7]

Ħ(v)āca Nıyāz k.a. Buhara akınına katılan askerler arasında adı zikredilmektedir.

Ħ.+nı 480b/17

[=1]

Ħ(v)āca Salar y.a. Çaş Babanın yakınında bir kentin adıdır.

Ħ. 514b/17

[=1]

Ħ(v)āca Terākī y.a. Hacı Murad Ölgen geçitine yakın bir bölgede yer alır.

Ħ.aralıġı 453a/10

[=1]

Ħ(v)āca Terkī y.a. Yengiçke su kaynağının yukarı bölgesine yakın bir mahaldedir.

Ħ.ĥavālīsı 409a/13

Ħ.+ge 409a/05

[=2]

Ħ(v)āca Télegen Yüz Başı k.a. Buhara akınına katılan askerler arasında adı zikredilmektedir.

Ħ. 481a/05

[=1]

Ħ(v)ācam Berdi Éşek k.a. Amir Haydar'a itaatinden sonra Buhara'ya Amir Haydar'ın hizmetine gönderilir.

Ħ.+ni 403a/14

[=1]

Ħ(v)ācam Şukūr k.a. krş. Ħ(v)ācam Şükür.

Ħ.+nıñ 452b/01

[=1]

Ħ(v)ācam Şükür k.a. Oba sahibi önemli bir kimsedir.

h. 448a/01, 448a/07

[=2]

Ħ(v)ācaş Maĥram k.a. Atası Allah Nazar At Çapar'dır. Baba tarafından Astarabad bölgesindendir. Taş-havz'ın valisidir.

Ħ. 457a/04, 488b/02

Ħ. bile 452b/09

Ħ.+nı 355b/09

Ħ.+nıñ 340b/14, 351a/05, 455b/10

[=7]

ħ(v)ān Far. Yemek sofrası, sini, yemek.

h. 351a/14, 392a/17, 393a/03

ħ.-ı ıĥsān 364a/07

ħ.-ı sīmīn 395a/07

ħ.+ıdın 392b/11

[=6]

ħ(v)ān-sālār Far. Aşcı, yemek hazırlayan, tadıcı.

ħ. 373b/03

ħ.-ı futūĥāt-ı śāĥıb-ķırānī 342b/04

ħ. (nıÓmat-ı pur-mast-ı ħ(v)ān-sālār) 351b/11

[=3]

ħ(v)ār Far. Hakir, değersiz.

ħ. bol- 358b/07

ħ. ét- 367a/16, 522b/10

ħ. ķıl- 372a/01, 383b/03

[=2]

Ħ(v)ārazm y.a. Batı Türkistan'da Amu deryanın aşağı kısmı. Amu-Derya nehrinin aşağı mecrası boyunca uzanan ülke anlamında "Aşağı Taraftaki Ülke" şeklinde açıklanmaya çalışılmıştır.

Ħ. 520a/10

Ħ. dıyārı 417b/06

Ħ. memāliki 516b/07
Ħ. (ahl-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm) 384b/17, 462a/04
Ħ. (balda-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm) 453b/16
Ħ. (balda-ı maĥrūsa-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm) 357a/15
Ħ. (dāru'l-ħılāfa-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm) 431a/15, 445a/07, 448a/11, 452a/02, 483a/13, 490b/06, 490b/10, 499b/12, 510a/09, 519b/09
Ħ. (dāru'l-ımāra-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm) 402b/15 , 519b/01
Ħ. (dāru's-saltana-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm)
337a /11, 357a/06, 371b/05, 386b/17, 404a/15, 407b/01, 409b/05, 411b/11, 424b/14, 430b/10, 437a/15, 448b/02, 449a/17, 458a/10, 460b/08, 482b/17, 483b/12, 505a/02, 509a/12
Ħ. (fatĥ-nāma-ı dāru's-saltana-ı Ħ(v)ārazm-ı ırām-bazm) 365a/07
Ħ. (memālik-i maĥrūsa-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm) 377a/15, 434b/17
Ħ.-ı ıram-bazm 357b/17, 368b/13, 374a/11, 374b/01, 374b/03, 374b/07, 375b/02, 375b/14, 377a/05, 387b/17, 402b/15, 407a/12, 425a/02, 426b/01, 431b/01, 439b/12, 439b/15, 446b/09, 451a/17, 467b/03, 468b/05, 472a/02, 475a/11, 479a/03, 479b/15, 504a/14, 509a/13, 509b/07, 510b/11, 511a/07, 511b/08, 513a/08, 517a/07, 518a/06, 518a/08, 518a/16
Ħ.-ı ıram-bazm-ı cannat-bazm 508b/09
Ħ. ķıl- (ravāna-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm) 352a/12
Ħ. mużāfātı 413b/17, 417b/08, 472b/05
Ħ. mülki 365a/04
[=82]

ħātır-ĥ(v)āh Far. Arzu edilen, istenen.
ħ. ve mustaĥsan tüş- 516a/06
[=1]

Ħ(v)āvaş Nāyıb k.a. Konrat kavmindendir. Saruk vilayetine hizmet için görevlendirilmiştir.
Ħ.+nı 387b/09
[=1]

ħūn-ĥ(v)ār Far. **Kan içen, kan dökücü, zalim.**
ħ.+ı (sıpāh-ı ħūn-ĥār) 345b/17
[=1]

ħūn-ĥ(v)āra Far. Kan içen, zalim.
ħ.+larıġa 373a/06
[=1]

I

ıÓānat Ar. Yardım.
ı. dast-yārlıġı 338a/10
[=1]

ıbāó Çekinme
ı. u ımtınāÓ ķıl- 441b/12
ı. u ımtınāÓ körgüz- 502b/08
[=2]

ÓIbāda'llāh Bég k.a. Munis Mirab'ın üç oğlundan biridir.
ÓI. 512a/14
[=1]

Óıbādat Ar. Tapma, tapınma.
Óı.+ıġa 364b/05
[=1]

Óıbārat Ar. Düş yorumu.
Óı. 380b/04
[=1]

ıblīs (< Ar iblīs < İbranice) Şeytan, hilekâr, çok kötü kimse.
ı. dék 367b/02
[=1]

Óıbratan-li'n-nažırīn Benzerlerine ibret olmak üzere.
Óı. 407a/16, 421b/12, 441b/03
[=3]

ıbrāz (< Ar. ibrāz) Ortaya koyma, gösterme.
ı.-ı şarārat u Óınād ḳıl- 441b/11
[=1]

ıbtıdā (< Ar. ibtidā) İlk olarak, başlangıç.
ı. ḳıldur- (ḫatm-ı ıbtıdā) 406b/08
ı. (tamhīd-ı ıbtıdā) 367b/13
ı. durur 392a/13
ı. ḳıl- 406a/06
ı. ḳıldur- 482b/05
ı.+sınıñ 413a/01
ı.-yı safar 402a/16
[=7]

ıbtıhāc (< Ar. ibtihāc) Sevinç, sevinme.
ı. körgüz- (āheng-i ıbtıhāc) 365b/13
[=1]

ıbtılā (< Ar. ibtilāǿ) Derde düşme, musibet.
ı. (mustāśal-ı ıbtılā) 365b/12
ı.+sıdın (cūÓ balāsı ve bī-ḳuvvatlıġ ıbtılāsı) 342b/01
ı.+sıdın (bendıbtılāsı) 443a/04
[=3]

ıcāban li'l-multamasa Ar. Bir talebi, dileği yerine getirme, kabul.
ı. 353b/10
[=1]

ıcāzat (< Ar. icāzet) İzin.
ı. bér- (ruḫśat u ıcāzat) 405b/07
ı. tile- (ruḫśat u ıcāzat) 434a/01, 450b/04
ı. al- 471a/13
ı. bér- 448b/05, 455b/08
ı.+ı bile 426a/06, 451a/03
ı. tile- 434a/04, 455a/08, 473b/09
1. **u ruḫśat bér-** 463b/12, 484b/09, 516a/07
ı. u ruḫśat al- 434a/12
[=15]

ıclāl (< Ar. iclāl) Şeref, onur, saygı, hürmet, ihtiram.
ı. (maḳarr-ı kevkebe-i ıclāl) 477a/02, 479a/14
1. **(maḳarr-ı bār-gāh-ı ıclāl)** 463b/05
ı. (maḳarr-ı surādıḳāt-ı ıclāl) 461a/08
1. (**manzıl-ı bar-gāh-ı ıclāl)** 413a/11
ı. (manzıl-ı sarā-parda-ı ıclāl**)** 505b/17
ı. (manzıl-ı surādıḳāt-ı ıclāl) 500b/17
ı. (mavżıÓ-ı bār-gāh-ı ıclāl) 442a/12, 447a/13, 448b/12, 452a/11, 500a/01

ı. (mavżıǾ-ı surādıḳāt-ı ıclāl) 462a/10
ı. (mażrab-ı bār-gāh-ı ıclāl**)** 507a/03
ı. (mażrab-ı bār-gāh-ı nuzūl-ı ıclāl) 340b/12
ı. (muḥayyam-ı ḥıyām-ı ıclāl) 420a/08, 437a/16
ı. (maḳarr-ı sarā-parda-ı ıclāl) 430b/12
ı. (maḳarr-ı surādıḳāt-ı ıclāl) 337a/13
ı. (mustaḳarr-ı surādıḳāt-ı ıclāl) 420b/01
ı. buyur- (nuzūl-ı ıclāl) 461a/02, 463b/08, 471a/14
ı. ét- (nuzūl-ı ıclāl) 350b/09, 458b/01
ı. kıl- (nuzūl-ı ıclāl) 357a/04, 398b/10, 403b/07, 406a/13, 407b/01, 453b/07, 478b/10, 487b/10, 500a/09, 503b/11, 505a/12
ı. körgüz- (muḥayyam-ı ḥıyām-ı ıclāl) 424a/05
ı. körgüz- (nuzūl-ı ıclāl) 402b/14, 406a/12, 406b/04, 408b/13, 409b/01, 423a/15, 437a/02, 462a/15, 464a/03, 464b/03, 478b/07, 480a/17, 481a/16, 482a/01, 490b/01, 500b/13, 505a/09
ı.+dın (cādda-ı ıclāl) 444a/02
ı.+ġa (nuzūl-ı ıclāl) 485b/05
ı.+ı (nuzūl-ı ıclāl) 423b/15, 505a/04, 519b/05
ı.+ı bile (nuzūl-ı ıclāl) 500a/10, 505b/01
ı.+nı (surādıḳāt-ı ıclāl) 353a/05, 501a/05
ı.+nıñ (bār-gāh-ı ıclāl) 490a/15
[=63]

ıclāl-cabha-sā Rica etme saygısında bulunma.

ı. 366a/11
[=1]

ıcmāl (< Ar. icmāl) kısaltma, öz.
ı. (bu ıcmāltafśīlı) 348a/11, 473b/13
ı.+nıñ tafśīlı 459b/16, 519b/11
ı. ṭarīḳası 392a/12
[=5]

ıcrā (< Ar. icrā) Yapma, yerine getirme, bir işi yürütme.
ı.-yı şarīǾat-ı ġarrā 370b/09
[=1]

ıctıhād (< Ar. ictihād) Görüş, özel görüş, anlayış, kavrayış.
ı. 390a/17
ı. bağla- (kemer-i ıctıhād) 348b/03, 353b/12
ı.+ı bile (mıǾmār-ı ıctıhād) 521b/10
[=4]

ıctımāǾ(< Ar. ictimāǾ) Bir araya gelme, toplanma, toplantı.
ı. bile (hayǿat-ı ıctımāǾ) 381b/07, 399b/06, 422a/17, 431b/14, 435a/07, 447a/14, 469a/07, 488a/01, 496a/04, 515a/13
ı.+ı 493a/16
ı.+ıġa (rışta-ı ıctımāǾ) 486b/13
[=12]

ıdbār (< Ar. idbār) Talihsizlik, işlerin ters gitmesi.
ı.+ġa (samand-ı ıdbār) 473b/16
ı.+ıdın (āŝār-ı ıdbār) 343a/07
ı. ol- 364b/07
[=3]

Ǿıddat Ar. Pek çok.

Ǿı.+ın (keŝret u Ǿıddat) 382a/10
Ǿı. u keŝret 373b/16
[=2]
Ǿıffat Ar. Temizlik, namus.
Ǿı.+da (durc-ı Ǿıffat) 439a/13
Ǿı. érdi (muĥaddara-ı surādıḳ-ı Ǿıffat) 373a/13
Ǿı.-ı muḥaddara-ı surādıḳ-ı Ǿıśmat 373a/08
[=3]
ıflās (< Ar. iflās) Bir şey yapacak hali kalmamış, kendisinden bekleneni yapamayacak duruma gelmiş olma.
ı. ve felāket 372b/16
[=1]
ıfrāṭ (< Ar. ifrāṭ) Aşırı gitme, gereğinden fazla olma.
ı.+ı 341a/17
[=1]
ıfsād (< Ar. ifsād) Bozma, fesada uğratma.
ı. 374b/07
ı.+nıñ (ahl-ı ıfsād) 450a/05
[=2]
ıfşā (< Ar. ifşā) Açığa vurma, gizli bir şeyi yayma.
ı. ḳıl- 363a/04
[=1]
ıftār (< Ar. iftār) Oruç açmak.
ı. ḳıl- (ārzū-yı ıftār) 350b/15
ı. (vaḳt-ı ıftār) 351a/02
ı. ét- 351b/16
ı. ḳıl- 351a/08
ı. üçün 351b/10
[=5]
ıftıĥār (< Ar. iftiĥār) Övünme, övünç.
ı. 455b/16
ı. (tāc-ı tārek-i ıftıĥār) 353b/11
ı. börki 393a/09
ı. ét- 390a/09
ı.+ım 390b/11
ı.+ın (burūc-ı ıftıĥār) 461a/03, 505a/04
ı.+ın (farḳ-ı ıftıĥār) 457a/08, 461b/14, 487b/15, 489b/08
ı.+ın (Ǿımāma-ı ıftıĥār) 375b/01
ı.+ın (ḳubba-ı ıftıĥār) 358b/13
ı.+ın (küngüre-i ıftıĥār) 431a/09
ı.+ın (źırva-ı ıftıĥār) 407b/16, 424b/13, 476b/07
ı.+nı (Ǿımāma-ı ıftıĥār) 466b/07
[=18]
ıġlāl Ar. Ürün alma, ekin yetiştirme.
ı. (giriftār-ı ıġlāl-ı balā) 356a/16
[=1]
ıġmāż Ar. Göz yumma, görmemezlikten gelme.
ı. ḳıl- 353b/10
[=1]
ıĥāta (< Ar. iĥāta) Kuşatma, serme, çevirme.
ı. ét- 502a/02
ı. ḳıl- 401b/01, 491b/02, 517a/03, 518b/14
[=5]
ıĥbār (< Ar. iĥbār) Haber verme, bildirme.
ı.+ı bile 449b/16
ı. üçün 378a/12, 378a/13

[=3]

ıĥdâŝ (< Ar. iĥdâŝ) Meydana getirme, ortaya çıkarma.

ı. ķıl- 371b/11

[=1]

ıhlāś (< Ar. iħlāś) Riyasız ve yapmacıksız inanç, çok samimi bağlılık, katışıksız tam doğruluk.

ı. durur érdiler (cabha-sā-yı ıĥlāś) 350a/14

ı. (ızhār-ı ıhlās) 352b/01, 375a/08, 410a/06, 458b/10, 458b/12, 464a/15

ı.+dın (kemal-i ıhlāś) 349b/16

ı.-ı śādıķ 350a/03

ı.-ı Óubūdıyyat 420b/03

ı.-ı vāŝıķ 337b/02

ı.+ıġa (çahra-ı ıhlās) 350a/10

ı. ile 462b/16

ı. ve ıÓtıķād 399b/11, 486a/01, 487a/06, 520b/03

ı. u yek-cihetlik 439a/11

ı. yüzi 477a/04

ı. yüzı (śıdķ u ıhlāś) 520b/10

[=20]

ıhlāś-güster İhlas yayan, ihlaslı.

ı. +leridin érdi (davlat-ħ(v)āh-ı ıhlāś-güster) 388b/14

[=1]

ıhlās-kīş İhlas sahibi, temiz kalpli.

ı. 510b/15

[=1]

ıhlāś-kīşlik İhlaslı olma hali.

ı. ve śadāķat-andīşlik387a/04

[=1]

ıhlāś-nāma Far. Sadakat mektubu.

ı.+lar 485b/17

ı.+ların (Óarīża-daşt (16) u ıhlāś-namā) 404b/16

ı.+sı 438b/07, 438b/09

ı.+sın 425a/17, 439b/04, 440a/15, 483b/17, 488a/07

ı. tapşur- 352a/12

[=10]

ıhlāś-nışān Bağlılık gösteren.

ı. 466b/12

[=1]

ıhlāś-panāh İhlas sığınağı.

ı. 393a/06, 490b/11, 498b/16

[=3]

ıhlāś-pīşa Tabiatı ihlaslı olma, ihlaslı.

ı. 417b/04

[=1]

ıhlāś-şıÓār Alameti ihlas olan, sadakatli.

ı. 455b/10, 484a/02, 492b/04

[=3]

ıhlāśmand Sadık, temiz kalpli.

ı. u muÓtaķıd 522b/03

[=1]

ıĥrām (< Ar. iĥrām) Hacceden müslümanerkek ve kadınların giydikleri bolca bir elbiseden ibaret olan ve kefeni andıran kıyafet.

ı.+ını bağla- 512b/07

[=1]

ıĥrāz (< Ar. iĥrāz) Kazanma, elde etme, nail olma.

ı.+ı 350a/02

ı.+ı bile 349b/16

[=2]

ıĥsān (< Ar. iĥsān) Bağışlama, bağışta bulunma, bahşiş.

ı. **(anvāǾ-ı ıĥsān u ıśtınāǾ)** 360a/15

ı. bol- (bahra-yāb-ı ıĥsān u ıśtınāǾ) 346b/15

ı. (ḥayyāt-ḥāna-ı ıĥsān-ı pādşāhī) 450a/13

ı. (ıśtınā-ı ıhsān-ı ḥāḳānī) 342b/04

ı. (lavāzım-ı ıĥsān) 522a/13

ı. (muruvvat-ı ıĥsān) 443a/05

ı. (şah-ı daryā-ı navāl u abr-ı ıĥsān) **3**96a/13

ı. bér- 396b/05

ı. bile (cavāhır-ı mütekāŝire-i ıĥsān) 395b/13

ı.+dın (ḥazīna-ı ıĥsān) 433a/16

ı.-ı ıśtınāǾ 481b/05

ı.-ı nā-maĥśūr 499b/01

ı.-ı pādşāhāna 405b/06, 484b/14

ı.+ıdın 392b/11

ı.+ıdın (ḥıyāṫ-ḥāna-ı ıĥsān) 448a/03

ı.+ıdın (cāma-ḥāna-ı ıĥsān) 484a/04, 489b/01

ı.+ıdın (**ḥazīna-ı ıĥsān**) 397b/08, 425b/13

ı.+ıdın (navāla-ı ıĥsān) 340a/04

ı.+ıdın (panca-ı ıĥsān) 445a/05

ı.+ıġa (ḥ(v)ān-ı ıĥsān) 393a/04

ı.+ınıñ (panca-ı ıĥsān) 385b/11

ı.+ınıññı (ḥ(v)ān-ı ıĥsān) 364a/07

ı. u Ǿaṫā ḥazāyīnı 392a/16

[=26]

ıĥsānāt Ar. İhsanlar, bahşişler.

ı.-ı mütakāsir 397a/12

[=1]

ıĥsānī Bağışa ait.

ı. bile (bāda-ı ıĥsānī) 393a/05

[=1]

ıhtıfā (< Ar ihtifā) Saklanma, gizlenme.

ı. çék- (rū-yı ıhtıfā) 378b/06

ı.+da (göşe-i ıhtıfā) 415a/15, 439b/09

ı.+da (zavāya-yı ıhtıfā) 368a/10

[=4]

ıhtılāf (< Ar. iḥtilāf) Anlaşmazlık, uyuşmazlık, ayrılık.

ı. (āyīn-ı ıhtılāf) 366b/14

ı. ḳıl- 338b/04

[=2]

ıhtılāl (< Ar. iḥtilāl) Karışılıklık, bozukluk.

ı.-ı baśar 354a/09

ı. yét- 336a/13, 353b/16

[=3]

ıhtılāṫ (< Ar. iḥtilāṯ) Karşılaşıp görüşme, görüşüp temas etme.

ı. bile (navǾ-ı ıhtılāṫ) 359b/14

[=1]

ıhtımām (< Ar. ihtimām) Özen, saygı gösterme.

ı. bile (ĥusn-ı ıhtımām) 372a/11

ı.+ı bile 351a/05

ı.+ı bile (şīrāza-ı ıhtımām) 490b/05

ı.+ı durur érdi 488a/09

ı.-ı tamām 497a/11

ı.+ıdın 360a/06

ı.+ıġa 388a/06, 393a/11, 508a/01

ı. körgüz- 378b/09

[=10]

ıhtırāǾ(< Ar. iḥtirāǾ) Daha önce benzeri olmayan bir şey icat etme.

ı. ḳıl- 351a/10

[=1]

ıĥtırām (< Ar. iĥtirām) Saygı, hürmet.

ı. (küberā-yı źu'l-ıĥtırām) 449a/03

ı. (umarā-yı źu'l-ıĥtırām) 393b/10, 394b/11

ı. (vācıbu'l-ıĥtırām) 382b/12

ı.-ı mā-lā-kelām 511b/07

ı.+ın (acdād-ı źavī'l-ıĥtırām) 389b/04

[=6]

ıĥtısāb (< Ar. iĥtisāb) Sorumluluk, hesap sorma.

ı. 371a/06

[=1]

ıĥtısām (< Ar. iĥtisām) Karara bağlamak, çözmek.

ı. (manśab-ı ıĥtısām-ı dāru'l-ḥılāfa) **3**72a/15

[=1]

ıhtıśār (< Ar. iḥtiśār) Kısaltma, anlama, zarar vermeden açıklama, kısa ifade etme.

ı. 481b/11

[=1]

ıhtıśāś (< Ar. iḥtiśāś) Yetkinlik, öncelik, ayrıcalık, imtiyaz.

ı. bağışla- (şaraf-ı ıhtıśāś) 340b/04

ı. tap- (şaraf-ı ıhtıśāś) 349b/16, 378b/14

ı. tap- 356b/09, 370a/17, 383a/16, 390b/15, 405a/14, 420b/07, 421a/07, 426a/03, 433a/11

[=12]

ıĥtışām (< Ar. İĥtişām) Debdebe, görkem.

ı.+ġa 338a/04

[=1]

ıhtıtām (< Ar iḥtitām) Hitam bulma, bitme, sona erme.

ı.+ġa (ḫatm-ı ĥadd-ı ıhtıtām) 406b/09

[=1]

ıhtıyār (< Ar. iḥtiyār) **Seçme, tercih.**

ı. eyle- 352b/16

ı. ét- 337a/14, 370b/08, 374a/15, 416a/17, 445b/06, 447a/07, 489a/14, 495a/10, 496a/05, 508a/13

ı.+ı bile 456b/02

ı.+ın 389a/12

ı. ḳıl- 366b/07, 370a/10, 388a/05, 403a/04, 406a/02, 412a/15, 425a/11, 428b/05, 462b/08, 474b/13, 479b/07, 480a/13, 498b/12

[=26]

ıĥtıyāṭ (< Ar. iĥtiyāṭ) Olabilecek şeyleri hesaba katarak tedbirli ve ölçülü davranma, sakınma.

ı. (**ĥazm u ıĥtıyāṭ**) 493b/13

ı.+ı üçün 339a/16

ı. ḳıl- 338b/12

ı. sal- (nažar-ı ıĥtıyāṭ) 341a/15

ı. yüzi 492b/13

ı. yüzi (ĥazm u ıĥtıyāṭ) 497a/10

[=6]

ıhtızāz (< Ar. ihtizāz) Hafif titreme.

ı.+ġa 383a/13

ı.+ġa (nasīm-ı fayż-ı ıhtızāz) 350a/06

ı.+ı **(şımāl ıhtızāzı) 3**79a/01

[=3]

ıĥżār (< Ar iĥżār) Hazırlama, huzura kabul, huzura getirme.

ı.+ı üçün 414a/06, 460a/08

[=2]

ıķāmat (< Ar. iķāmet) Oturma.

ı. 493a/11

ı.+ıdın soñra 349a/05

ı.+ıġa 361a/05, 370b/06, 373a/15

[=5]

ıķbāl (< Ar. iķbāl) Baht, talih, mutluluk.

1. 367a/07, 470a/10

ı. (Óācız-ı ıķbāl) 470a/10

ı. (bār-yāb-ı sudda-ı ıķbāl) 520a/04

ı. (bāzū-yı ıķbāl) 507b/07

ı. (bostān-ı ıķbāl) 355b/02

ı. (davlat u ıķbāl bostānı) 391a/10

ı. (davlat u ıķbāl u śāĥıb-ı cāhlıġ) 523a/16

ı. ét- 363b/01

ı.+ı dék 344a/15

ı. (ħıyām-ı ıķbāl) 353a/05, 501a/04

ı. (ķāyd-ı ıķbāl Óınān-keşligi) 376b/07

ı. (ķāyıd-ı ıķbāl-ı bī-zavālī) 420a/05

ı. (lā-caram-ı ıķbāl-ı Ħusravī-yumnī) 370b/01

ı. (manzıl-ı sarā-parda-ı ıķbāl) 452a/12, 500a/02

ı. (mavżıÓ-ı bār-gāh-ı ıķbāl) 402a/04, 453a/0

ı. (mavżıÓ-ı sarā-parda-ı ıķbāl) 479a/14

ı. (mavżıÓ-ı şādurvān-ı ıķbāl**)** 505b/17

ı. (mażrab-ı bār-gāh-ı ıķbāl) 420a/08, 424a/06

1. (**muĥayyam-ı ħıyām-ı ıķbāl)** 377b/12, 452b/12, 463b/06, 477a/01, 507a/03

ı. (muķarrar-ı kevkebe-i ıķbāl) 437a/17

ı. (mużarrab-ı ħıyām-ı ıķbāl) 337a/13

ı. (nīrū-yı ıķbāl) 368a/06

ı. (nīrū-yı ıķbāl-ı roz-afzūn) 386b/15

ı. (śāĥıb-ı ıķbāl) 523a/11

ı. (şaraf-ı ıķbāl-ı śāĥıb-ķırānī) 385a/03

ı. (taóŝīr-ı ıķbāl-ı ħāķānī) 340a/09

ı. (taóyīd-ı ıķbāl-ı ħāķānī) 342b/13

ı. bile (davlat u ıķbāl) 424b/14, 430b/12, 437a/02, 438a/15, 449a/16, 508b/14

ı. bile (taóyīd-ı ıķbāl) 336a/12

ı. birle (davlat-ı ıķbāl) 363b/08

ı. ét- (mażrab-ı ħıyām-ı ıķbāl) 384b/13

ı.+ġa 437a/15, 449a/06

ı.+ġa (bād-pā-yı ıķbāl) 498a/14, 505b/15

ı.+ġa (samand-ı barķ-pā-yı bādıya-paymā-yı ıķbāl) 409a/14

ı.+ġa (samand-ı ıķbāl) 424b/04, 502a/16

ı.+ı (āftāb-ı ıķbāl) 336a/14, 352a/06

ı.+ı (baĥt u ıķbāl) 404a/08

ı.+ı dék 344a/15

ı.-ı mā-lā-kelām 482a/12

ı.-ı śāĥıb-ķırānī 343b/12

ı.-ı şah 364b/07

ı.+ınıñ (bāġça-ı ıķbāl) 373a/12

ı.+ları dék 432b/10
ı.+nı (bār-gāh-ı ıḳbāl) 384a/12
ı.+nı (rāóyāt-ı ıḳbāl) 464a/11
ı.+nıñ (ḳāyıd-ı ıḳbāl) 463a/02
ı. u cāh 376b/17
ı. u davlat 367b/14, 476a/10
[=67]
ıḳbāl-pāsbān İkbal muhafızı.
ı. 366a/11
[=1]
ıḳbāla Ar. İkbal kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan ve aynı anlama gelen müennes şekli.
ı.+nıñ (zayd-ı ıḳbāla) 341a/01
[=1]
ıḳdām (< Ar. iḳdām) Gayret ve sebatla çalışma, girişim.
ı. körgüz- 375a/01, 381b/07, 401a/10, 409b/14, 420b/04, 422a/09, 424a/01, 432a/14, 432b/09, 435a/06, 443b/06, 444b/17, 510a/12, 520b/17
[=14]
ıḳlīm (< Ar. iḳlīm) Ülke, yer.
ı.+ı 413b/10
ı.+ınıñ 336a/15, 392b/05, 396a/13, 483b/09
[=5]
ıḳtıdā (< Ar. iḳtidā) Uyma, tâbi olma.
ı. (Fārūḳ-ı ıḳtıdā) 366a/07
ı. eyle- 366b/12
[=2]
ıḳtıdār (< Ar. iḳtidār) Muktedir olma, kuvvet, kudret, güç.
ı. (aĥsanu'l-Óafvı Óında'l-ıḳtıdār ve'l-Óafvı zekātu'l-fıtr) "affın en güzeli elden geldiğince yerine getirilen fıtr sadakasıdır" 356a/10
ı. (küberā-yı źu'l-ıḳtıdār) 483b/12
ı. (śāĥıb-ı ıḳtıdār) 509b/11
ı. bile (umarā-yı źı'l-ıḳtıdār) 358b/10
ı.+ıġa (ḳabża-ı ıḳtıdār) 389a/12
[=5]
ıḳtınāÓ (< Ar. iḳtināÓ) Kanaat etme, inanma, kanaat getirme.
ı. körgüz- (iktifā ve ıḳtınāÓ) 346b/12
[=1]
ıktısāb (< Ar. iktisāb) Kazanma, edinme.
ı.+ıġa (Óılm u faźl u hunar ıktısābı) **5**22a/16
[=1]
ıḳtıżā (< Ar. iḳtiżā) Gerekme, gerektirme, lüzum.
ı. ét- 365b/16
ı.-yı gerdīş-i āsmānī 353a/09
[=2]
ıÓlām (< Ar. iÓlām) Bildirme, anlatma.
ı. ét- 359b/07
[=1]
Óılāva (< Ar. Óilāva) Ekleme, katma, eklenme, katılma.
Óı. bol- 337a/04
[=1]
ılġa- 1. Ayırmak.
ı.-dılar 427a/07
[=1]
2. Akın etmek.

ı.-p 381a/02, 427a/02, 435a/05, 450a/05, 513a/15
[=5]
ılġar Çabuk hareket edebilen hafif süvari birliği.
ı. 360a/02, 360a/02, 426b/06, 484a/06, 484a/13
ı. bile 421a/17
ı. buyur- 425b/05
ı. ét- 418a/04, 426b/17, 429a/17, 462b/02, 482a/04, 482b/14, 501a/03, 512b/17
ı.+ıda 386a/05
ı. ḳıl- 380b/15, 418a/07, 419a/13, 428a/01, 429a/06, 429a/11, 429b/14, 444b/01, 449b/14, 450b/06, 451b/11, 452b/01, 464b/17, 467b/09, 468b/11, 479b/10, 514b/11, 518b/11
ı.+larġa 484a/08
ı.+larnıñ 491b/09
ı. yosunlıġ 339a/01
[=37]
ılġarī Bir hafif süvari birliği.
ı. ḳıl- 411a/17
[=1]
ılhām (< Ar. ilhām) İçe doğma, içe doğan şey.
ı. (kelām-ı ılhām) 347b/05
ı.-ı surūş-ı davlat 347a/13
[=2]
Óılm Ar. Bilme, biliş, belli bir konuya ait bilgilerin bütünü.
Óı. 388b/11
Óı. taĥśīlı 372a/11
Óı. (ahl-ı Óılm u fatvā) 370b/07
ı. çék- 336a/16
Óı.-ı ışÓar 388b/11
Óı.-ı ḳırāóat-ı Ḳuróān 371a/15, 372b/08
Óı.-ı manzılat 392b/06
Óı.-ı şarīf 371b/02, 371b/06, 372a/07, 372b/01
Óı.-ı tacvīd 371b/04, 371b/16
Óı.+ıda 478a/09
Óı.+ınıñ 391b/01
Óı. içre 391b/07
Óı. ḳuyaşı 388b/08
Óı.+nı 372b/02
Óı. u adab 366a/07
Óı. u āyīn-ı şarÓ 372b/10
Óı. u fażl u hunar 522a/16
[=22]
Óılmī Ar. İlme ait, ilimle ilgili.
ı. (**ṭālıbu'l-Óılmī**) "İlim talebesi" 494b/05
[=1]
ıltıcā (< Ar. iltićā) Sığınma, barınma.
ı. eyle- 435b/02
ı. u ıltımās 353b/06
[=2]
ıltıfāt (< Ar. iltifāt) İlgi, rağbet gösterme, teveccüh, gönül alma.
ı. 367a/13
ı. (Ĥażrat-ı ıltıfāt-ı pādşāhāna) 410b/12
ı. bile (ĥılāÓ-ı girān-bahā-yı ıltıfāt) 401a/06
ı. körgüz- (şāh-ı ıltıfāt) 356b/11
ı. sal- (partav-ı ıltıfāt) 380b/10, 504a/17

ı.+dın (ħıyāt-hāna-ı ıltıfāt) 433a/12
ı.+ı 420b/08
ı.+ı bile 462a/01
ı.-ı Dādār 346b/10
ı.-ı ħıdīvāna 400a/05
ı.-ı ħusravāna 399b/16, 458a/07, 489b/07, 493a/03
ı.-ı mavfūr 390b/14
ı.-ı mülūkāna 400b/12, 471a/08
ı.-ı nā-mutanāhī 479a/02
ı.-ı pādşāhāna 419a/01
ı.-ı şāhāna 473a/13
ı.+ıdın (camā-ħāna-ı ıltıfāt) 425b/13
ı.+ıdın (dāru'ş-şıfā-yı ıltıfāt) 494b/12
ı. partavın sal- 336b/09, 504b/12
[=25]

ıltıhāb (< Ar. iltihāb) Yanma.
ı. tap- 442a/05
[=1]

ıltımās (< Ar. iltimās) Ar. Kayırma; rica, yapılmasını isteme.
ı. ét- 399b/08
ı.+ımız 520b/04
ı.+ımız (ıltıcā u ıltımās) 353b/06
ı.+ı bile 463a/16
ı.+ın 375b/11, 423a/05, 434a/05, 520a/06, 521a/03
ı. ķıl- 375a/13, 375b/01, 400a/01, 421b/14
ı.+nı 417a/06
ı. u şafāÓat 503b/04
[=15]

ıltıvā (< Ar. iltivāǿ) Sarılma, sarılıp dolaşma.
ı.+ġa 394a/03
[=1]

ıltıyām (< Ar. iltiǿām) İyileşme.
ı. 488b/07
[=1]

ıltızām (< Ar. iltizām) Kendisi için gerekli sayma.
ı.-ı tām 435b/05
ı.+ınıñ 373b/15

Ilyās k.a. Hızır peygamberle kardeş olduğuna ve yılda bir defa O'nunla görüştüğüne inanılan peygamber. İlyas peygamber'in bu buluşması yazın başlangıcı olarak kabul edilir.
I. (Ħıżır u Ilyās) "Hıdrellez" 385b/16
[=1]

Ilyās Şıġavul k.a. Uygur eşrafındandır. Üç bin asker ile Kahlan kalesini muhasara için harekete geçen komutanlardan biridir. Saygundı Bay, Kuvang kenarına gitmeden evvel itaat merasimi amacıyla İlyas Şıgavul'un yanına gelmiştir. Metinde bu merasim sebebiyle de İlyas Şıgavul'un adı zikredilmiştir.
ı. 400a/17, 410a/17, 428b/07
ı.+ġa 411a/11
ı.+nı 410b/05, 429a/05, 439a/06
ı.+nı dağı 411b/15
I.+nıñ ķaşıġa 429b/12
[=9]

Imām ÓĀśım k.a. Tecvidli ve kıraatına uygun kuran okumada usta olan kimse.

I. (ḳāyım-ı maḳām Imām ǾĀśım) 371b/16
[=1]
Imām Ĥācı Muĥammad Ḳārī k.a. Teravih namazında hatim için görevlendirilmiş olan imam.
I. 406b/07
[=1]
Imām Işan y.a. Bir istihkâm yerinin adı.
I. çepi 437b/14
[=1]
Ǿımāma (< Ar. Ǿamāme) Öne geçme, tekaddüm etme.
Ǿı. 491a/05
Ǿı.-ı ıftıĥār 375b/01, 466b/07
Ǿı.+sın 472b/13
[=4]
ıǾmār Ar. Şenlendirme, bayındır hale getirme.
ı.+ı 439b/09
[=1]
ımāra (< Ar. imāre) bk. ımārat.
ı. (dāru'l-ımāra)"Emirlik, hükümet dairesi"449a/07, 498b/03
ı. (dāru'l-ımāra-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm) 519a/17
ı. (dāru'l-ımāra-ı Hazār-asb) 393a/01
[=4]
ımārat (< Ar. imāret) Emirlik, beylik.
ı. 406a/01, 498b/12
ı.+ı (zamān-ı ĥukūmatın ve Ǿınān-ı ımāratı) 520b/07
[=3]
Ǿımārat (< Ar. Ǿimāret) Bayındırlık.
Ǿı.+ı 393a/13, 511a/04
Ǿı.-ı Ǿālī 511b/09
Ǿı.+ın 406a/06
Ǿı.+ın (bınā-yı Ǿımārat) 467a/11
Ǿı.+ınıñ 376b/17
Ǿı. ḳıldur- 388a/01
Ǿı.+nıñ 388a/08
[=8]
ımdād (< Ar. imdād) Medet etme, yardıma koşma.
ı.+ı bile 381b/09, 487b/08
ı.+ıġa 348a/09, 359a/03
ı. üçün 491b/09
ı. üçün (kömek ve ımdād) 441b/17, 495a/02
ı. ve nökerlik 348a/15
ı. yétkür- 419a/12
[=9]
ımtıdād (< Ar. imtidād) Uzama, uzun sürme.
ı.+ı 413a/16, 437a/03, 451b/02, 451b/15, 498b/02
ı. tap- 396b/08, 485a/08
[=7]
ımtınāǾ(< Ar. imtināǾ) Çekinme, geri durma.
ı. ḳıl- (ıbāǿ u ımtınāǾ) 441b/12
ı. körgüz- (ıbāǿ u ımtınāǾ) 502b/08
[=2]
ımtınān (< Ar. imtinān) İyilik etme.
ı. (farmān-ı lāzımu'l-ımtınān) 422a/10, 426b/12, 471b/09, 520b/11
ı. (Ĥasabu'l-farmān-ı lāzımu'l-ımtınān) 516b/13

ı. +ı bile (farmān-ı lāzımu'l-ımtınān) 459b/17, 509a/12
[=7]
ımtıŝāl (< Ar imtiŝāl) Uyma, uyulma, itaat.
ı. (farmān-ı lāzımu'l-ımtıŝāl) 350b/16, 357b/10, 377b/06, 395b/15, 502b/12, 518a/14
ı. (farmān-ı vācıbu'l-ımtıŝāl) 348b/14, 381a/01, 385a/09, 420a/10, 479b/09
ı.+ı (dāÓıyya-ı ımtıŝāl) 373a/12
ı.+ı bile 340a/05, 347b/15
ı.+ı bile (farmān-ı lāzımu'l-ımtıŝāl) 401a/05
ı.+ıdın 376a/03
[=16]
ımtızāc (< Ar. imtizāc) Uyuşma, anlaşma.
ı.+ıġa 519b/07
[=1]
ımżā (< Ar. imżā) Yerine getirmek.
ı.+ġa yétkür- 355b/14
[=1]
ınābat (< Ar. inābet) Günaha tövbe edip hak yoluna dönme.
ı. Ĥalḳası 406a/01
[=1]
Óınād (< Ar. Óināḍ) Ayak direme, direnme.
Óı. ahlı 346a/17
Óı. (ahl-ı Óınād) 367a/14
Óı. (ahl-ı Óınād u arbāb-ı fasād) 368b/12, 462b/02
Óı. (aśĤāb-ı Óınād u arbāb-ı fasād) 344a/12
Óı. (hādım-ı bunyādu't-tamarrud ve'l-Óınād) 509a/08
Óı. (hādım-ı bunyānu'l-Óınād ve't-tuġyān) 460b/04
Óı. (ĥārĥār-ı Óınād) 403a/11
Óı. ḳıl- (ıbrāz-ı şarārat u Óınād) 441b/11
Óı. (ḳadam-farsā-yı ṭarīḳ-ı Óınād) 353a/12
Óı. (tamarrud u Óınād) 403a/17, 502b/08
Óı.+dın (ahl-ı Óınād) 451b/06, 508a/09
Óı.+dın (arbāb-ı fasād u aśĤāb-ı Óınād) 355a/14
Óı. durur érdi (ĥamīr-ı māya-ı Óınād) 404a/14
Óı. içre (maydān-ı Óınād) 364b/06
Óı.+nıñ (ahl-ı Óınād) 419b/02, 450b/11
Óı. u arbāb-ı fasād 463a/09
Óı. u fasād 439b/06
Óı. u Óıśyān 418a/17, 415b/09
Óı. u tamarrud 410b/07
Óı. ve ser-keşlik 413b/14, 418a/09
Óı. ve ser-keşlik körgüz- 518a/17
[=27]
īnak İşte, şimdi. (ünlem)
ī. 515a/11
[=1]
ınaḳ Hannın en yakın danışmanıdır. Metinde özel isimlerin yerine de kullanılmıştır.
ı. 358a/13, 403b/06, 466b/06, 497b/04, 510b/12, 511a/13
ı.+ġa 403b/10

ı.+nı 405a/09
ı.+nıñ 402a/10, 403b/16, 483b/07, 496a/10, 510b/01, 510b/09, 510b/16, 511a/01
[=16]
ınaḳıyyat Inaklık.
1. 393a/02, 406a/03, 498b/13
[=3]
ınaḳlıḳ Inak olma durumu.
ı. 406a/07
ı.**+ı (ınaklıġı)** 375a/14
ı.+nıñ 498b/16
[=3]
ınÓām (< Ar. inÓām) Nimet verme, nimetlendirmek, bahşetmek, iyilik etme.
ı. (nuḳūd-ı vāfıra-ı ınÓām) 395b/13
ı. bile (panca-ı ınÓām) 396a/08, 397b/10
ı. bol- (sīr-çaşm-ı mavāyıd-ı ınÓam) 342b/05
ı.+dın (panca-ı ınÓām) 447b/17
ı.-ı bī-girān 504b/13
ı.-ı bī-gīrāna 405b/06
ı.+ı bile 372b/04, 413a/13, 507b/13
ı.-ı dād 396b/05
ı.-ı ħusravāna 447b/08, 478b/04, 484b/14
ı.-ı mavfūr 499b/01
ı. ḳıl- 396b/13, 403a/17
[=17]
ınÓāmāt Ar.İyilik etmeler.
ı.-ı bī-ġāyat 406b/11
ı.-ı ħatır-pasand 361b/03
ı.-ı ħusravāna 390a/15, 472a/12, 478a/07
ı.-vāfır 397a/12
[=6]
Óınān (< Ar. Óinān) Dizgin; idare etme, kontrol, yürütme.
Óı. 470b/17
Óı. **Óatf-ı Óınān ḳıl-** 340b/01, 343b/01, 346b/13, 357b/08, 383b/12, 421b/01, 428b/01, 501a/07
Óı. bol- (āzād ve mutlaḳu'l-Óınān) 368b/06
Óı. **bol- (mutallaḳu'l-Óınān)** 342b/05
Óı. bol- (mutlaḳu'l-Óınān) 493b/14
Óı. ḳıl- (mutlaḳu'l-Óınān) 340a/04, 398b/16, 472b/12
Óı.**-ı (zamān-ı ĥukūmatın ve Óınān-ı ımārat)** 520b/07
Óı.-ı Óātıfat
1. 347a/03, 360b/03, 444a/07, 448a/11, 452a/02, 463a/16, 482b/16, 498a/11
Óı.-ı Óazīmat 344b/05, 421a/14, 438a/13, 480a/07
Óı.**-ı davlat-nışān** 502a/16
Óı.**-ı davlat-tavamān** 396a/09
Óı.**-ı ınśırāf** 504a/01, 508b/04, 518b/02
Óı.**-ı** saÓādat-**nışān** 519b/08
Óı.**-ı žafar-nışān** 517b/14
Óı.**+ıdın** 383b/17
Óı.**+ın** 448b/01
[=37]
Óınān-gīr Dizginleri elinde tutan, zapteden.
Óı. bol- 381b/07

[=1]
Óınān-keşlik Dizgin çeken, durduran, ölçülü hareket eden.
ı.+ı bile (Óınān-keşlıġı) 353a/14, 358a/10
ı.+i bile (Óınān-keşligi) 376b/07
[=3]
Óınān-tāb Dizginini çevirip döven.
ı. 340b/11
ı. bol- 485a/11, 499b/09, 500b/16
[=4]
Óınāyat Ar. Lütuf, bağış, iyilik.
Óı. (āftāb-ı Óınāyat-ı rozgār) 353b/03
Óı. (Óafv u Óınāyat) 355b/15
Óı. (Óayn-ı Óınāyat) 349a/12, 389a/17
Óı. (bahār-ı Óınāyat-ı İlāhī) 347b/02
Óı. (dast-ı tażarruÓ ve Óınāyat āstānı) 353b/01
Óı. (manžūr-ı nažar-ı Óınāyat-ı ḥāḳānī) 372a/02
Óı. (saĥāb-ı Óınāyat-ı İlāhī) 424b/08
Óı.+dın (Óayn-ı Óınāyat) 363a/16, 386b/07
Óı.+dın (iklīl-i Óınāyat) 350b/08
Óı. eyle- 520b/13
Óı.+ı (ketef-i Óınāyat) 437a/05
Óı.+ı (taşārīf-ı Óınāyat) 406b/10
Óı.-ı bī-ġāyat 360a/04
Óı.-ı bī-girāna 400b/13
Óı.-ı ġayr-ı maĥśūra 485b/12
Óı.-ı ḥusravāna 359a/01, 426a/03, 439a/07, 461b/01, 513b/13
Óı.-ı İlāhi 336b/01
Óı.-ı muruvvat 417a/06
Óı.-ı mütekāŝire 484a/01
Óı.-ı mütekāŝire-i pādşāhāna 491a/07
Óı.-ı nā-maḳdūr 390b/14
Óı.-ı pādşāhāna 390a/15, 399b/16, 411b/12, 433b/09, 478a/07, 507b/13, 517a/11
Óı.-ı Rabbānī 491a/17
Óı.-ı vāfır 452a/14
Óı.+ıdın 367a/08
Óı.+ıdın (Óayn-ı Óınāyat) 390b/08
Óı.+ıdın (paymāna-ı Óafv u Óınāyat) 356a/12
Óı.+ıñ 356a/13
Óı.+nı 353b/11
[=41]
Óınāyāt Ar. İnayetler.
Óı. bile 433a/12
Óı.+dın (ĥayāt-ĥāna-ı Óınāyāt) 401a/06
Óı.-ı pādşāhī 441b/10
Óı.-ı şāhāna 472a/12
Óı.+ıdın (taşrīfāt-ı Óınāyāt) 356a/17
Óı. u altāf 400a/03
Óı. u marĥamat ḳıl- 341b/15
[=7]
Óınāyat-nāma İnayet mektubu.
ı. 353b/06, 353b/10
[=2]
ınbısāt (< Ar. inbisāt) Genişleme, ferahlık, gönül açıklığı.
ı. yétkür- 424b/16
ı. (sar-germ-i naşaó-ı ınbısāt) 394a/09
ı. ile (asbāb-ı ınbısāt) 365b/02
ı.+nı (ālāt-ı faraĥ u ınbısāt) 476b/15

ı.+nı (ālāt-ı ınbısāṭ) 460b/15

ı.+nı (davlat-ḥ(v)ān-ı ınbısāṭ) 373b/04

[=6]

ınbısāṭī Bir genişleme, ferahlık.

ı.438a/11

[=1]

ıncılā (< Ar. incilā) Âşikâr, belli, görünme, parlaklık.

ı. yét- 366b/05

[=1]

ınhıdām (< Ar. inhidām) Harap olma, viran, yıkılma.

ı.+ıġa 358a/15

ı.+ıġa (manāhī-ı ınhıdām) 370b/11

[=2]

ınĥırāṭ (< Ar. inĥirāṭ) İşe girişme, ipe boncuk dizme.

ı. tap- (silkige ınĥırāṭ) 484a/12

[=1]

ınhızām (< Ar. inhizām) Hezimeti uğrama, bozulma.

ı. tap- 365b/12

[=1]

ınÓıḳād (< Ar. inÓiḳād) Toplanma, akdedilme.

ı. bér- 507b/15

[=1]

ınḳılāb (< Ar. inḳilāb) Değişme, bir halden başka bir hale dönüşme.

ı.-ı davrān 370a/07

[=1]

ınḳıṭāÓ(< Ar. inḳiṭāÓ) Kesilme, bitme, tükenme.

ı. bol- (sabab-ı ınḳıṭāÓ) 468b/01

[=1]

ınḳıyād (< Ar. inḳiyād) Bağlılık, baş eğme.

ı. (ıtāÓat u ınḳıyād) 397b/01, 467a/17

ı. (ıtāÓat u ınḳıyād ıžhārı) 485b/09

ı. ıžhārı 488a/08

ı. (ıžhār-ı ınḳıyād) 384a/06

ı. (ıžhār-ı ınḳıyād u ḳulluḳ) 378a/03

ı. ḳıl- (ıtāÓat u ınḳıyād) 456a/03

ı. ḳıl- (ıžhār-ı ınḳıyād u Óubūdıyyat) 455b/03

ı. ḳıl- (ıžhār-ı ıtāÓat u ınḳıyād) 421a/05, 441b/10

ı. ḳıl- (**ıžhār-ı ınḳıyād u farmān-bardārlıġ) 4**13b/07

ı. ḳıl- (ızĥār-ı ınḳıyād u farmān-bardārlıḳ) 400b/04

ı. körgüz- (ıžhār-ı ıtāÓat u ınḳıyād) 403a/16

ı. körgüz- 376a/07

ı. u farmān-bardārlıġ 413b/13

ı. u farmān-bardārlıġ ıžhārı 387a/01

[=16]

ınḳıżā (< Ar. inḳiżāó) Nihayet bulma, sonu gelme, bitme.

ı.+sıdın 397a/03

ı.+sıdın soñ 373a/05

ı.+sıdın soñra 351b/17, 369a/08, 395a/13, 396a/07

[=6]

ınśāf (< Ar. inśāf) Merhamet.

ı. (şarṭ-ı ınśāf) 364a/03

ı. u Óadl 366b/09

[=2]

ınśırāf (< Ar. inśirāf) Geri dönme, çekilip gitme.
ı. (ruḫśat-ı ınśırāf) 384b/04
ı. bér- (ruḫśat-ı ınśırāf) 406a/11
ı.+ın (Ǿınān-ı ınśırāf**)** 504a/01, 518b/03
ı.+nı (Ǿınān-ı ınśırāf) 508b/04
[=5]
ınşā (< Ar. inşāǿ) Yazı yazmak.
ı. ḳıl- 361b/06
ı.+sıġa 521a/10
[=2]
ınşāǿ-allāhu taǾālā Ar. İnşallah. Krş. **ınşāǿ-allāh, ınşāǿ-allāhu Teñri taǾālā**
ı. 362b/16, 380b/02, 386b/14, 392a/13, 405b/12, 483a/12
[=6]
ınşāǿ-allāh Ar. İnşallah, Allah nasip etti ise.
ı. 347b/01, 384a/09, 448b/01
[=3]
ınşāǿ-allāhu Teñri taǾālā Ar. İnşallah. Yüce Allah nasip etti ise.
ı. 486a/05
[=1]
ıntıbāh (< Ar intibāh) Uyanıklık, uyanma.
ı. tap- 338b/06
[=1]
ıntıfā (< Ar. intifā) Ortadan yok olma.
ı. tap- 367b/10
[=1]
ıntıhāz (< Ar. intihāz) Fırsat bilip kaçırmama, ganimet bilme, fırsattan faydalanma.
ı.+ıġa 353b/12
ı.+ınıñ 494a/16
[=2]
ıntıḳāl (< Ar. intiḳāl) Geçme, sirayet etme, göçme.
ı. ét- 408a/15, 477b/06
ı. ḳıl- 407b/03
[=3]
ıntıḳām (< Ar. intiḳām) Öç alma, acısını çıkarma.
ı.378a/09, 468a/04
ı. (tīġ-ı ıntıḳām) 357a/10
ı. bile (şamşīr-i ıntıḳām) 513b/07
ı.+dın (ḳıśāś u ıntıḳām) 361a/01
ı.+dın (nıyām-ı ıntıḳām) 422a/05, 444b/10, 471a/16, 474a/07
ı.+ġa yétkür- 373a/06
ı.+ı (tīġ-ı ıntıḳām) 473a/06
ı.+ı üçün 467b/05
ı.+ıdın 417b/16, 427a/12
ı.+ıdın (tīġ-ı ıntıḳām) 512b/09
ı.+ın al- 405b/11
[=16]
ıntımām (< Ar. intimām) Tamamlama, bitirme, icra.
ı.+ı mā-lā-kelām 510a/15
[=1]
ıntısāb (< Ar. intisāb) Bir yere bağlanma, mensup olma.
ı.-ı taǾalluḳ-ı cısmānī 337b/15
[=1]
ıntışār (< Ar. intişār) Yayılma, dağılma.
ı. tap- 374a/16, 519b/13
[=2]

ıntıžām (< Ar. intižām) Düzen.
ı. bér- 504b/07
ı.-ı leşker 414a/09
ı.+ı üçün 369b/05
ı. tap- 484b/02, 486b/14, 495b/14
[=6]
ıntıžār (< Ar. intižār) Bekleme, bekletilme, gözlenme.
ı.+ı (dīda-ı ıntıžār) 352b/11
ı.+ın (dīda-ı ıntıžār) 476a/17, 484b/03, 492a/14
ı.+ın (vaḳt-ı ıntıžār) 492b/17
ı.+ların (dīda-ı ıntıžār) 361a/15, 498b/01
ı. ol- 390a/10
[=8]
ırāda (< Ar. irāde) Bir şeyi yapıp yapmama hususunda karar verebilme ve bunu uygulama gücü, isteme, istek.
ı. 408a/13
ı.-ı azalī 497a/17
ı.-ı tashīr 349b/14
ı. ḳıl- 344b/16
ı.+sı 460a/06
ı.+sı bile 347a/08, 403a/06, 405b/02, 406a/11, 407a/07, 407b/11, 407b/15, 430b/07, 436a/14, 436b/11, 437a/11, 452a/01, 452a/05, 458b/05, 460b/06, 465a/03, 482a/17, 519a/12
ı.+sı bilen 404a/06
ı.+sın 397b/07, 499a/15, 504b/11
[=28]
ırādā Ar. bk. ırāda
ı.-ı mafḳūd 479b/04
[=1]
ırādāt Ar. İradeler.
ı. 511a/11, 521b/05
ı. (rūy-ı ırādāt) 349a/11
ı. durur 349b/15
ı.-ı śādıḳ 347a/15
[=5]
ıram y.a. Ar. Ad kavmi zamanında Şeddad tarafından cennete benzetilerek yapılan bir bahçe olup "dünya cenneti, cennet kadar güzel ve bayındır yer" anlamında kullanılır.
ı. (ravnaḳ-afzā-yı bostān-ı ıram) 370b/03
ı. ḳıl- (gülşen-i ıram) 437b/16
ı. ḳıl- (reşk-i bostān-ı ıram) 390a/07, 505b/14
ı. ḳıl- (reşk-i gülistān-ı ıram) 449a/17
ı. dék (bostān-ı ıram) 339b/04, 398a/09, 406a/17
ı.-ı gülistān 464a/06
[=9]
ıram-bazm Cennet bahçesi.
ı. (ahl-ı Ḥ(v)ārazm-ı ıram-bazm) 384b/17
ı. (dāru'l-ḥılāfa-ı Ḥ(v)ārazm-ı ıram-bazm) 448a/11, 452a/02, 483a/13, 490b/11
ı. (dāru's-saltana-ı Ḥ(v)ārazm-ı ıram-bazm) 337a/11, 460b/08, 476a/09, 482b/17, 483b/08
ı. (Ḥ(v)ārazm-ı ıram-bazm) 357b/17, 368b/13, 374a/11, 374b/01, 374b/03, 374b/07, 375b/02, 375b/15, 387b/17,

407a/12, 425a/03, 426b/01, 431b/02, 434b/17, 439b/15, 439b/12, 446b/09, 451a/17, 467b/03, 468b/05, 475a/11, 509b/07, 510b/11, 511a/07, 511b/08, 513a/08, 517a/07, 518a/06, 518a/09

ı. (Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm-ı cannat-bazm) 508b/09

ı. (memālik-i maĥrūsa-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm) 377a/15

ı. (ravāna-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm) 352a/12

ı. +da (dāru'l-ĥılāfa-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm) 445a/07, 490b/06

ı. +da (dāru's-saltana-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm) 509a/12

ı.+da (Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm) 504a/14

ı.+dın (balda-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm) 453b/16

ı.+dın (dāru'l-ĥılāfa-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm) 483a/13, 499b/12, 510a/09,

ı.+dın (dāru'l-ımāra-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram) 519b/01

ı+dın (dāru's-saltana-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm) 352a/01, 430b/10, 440a/03, 483b/12, 505a/02, 516a/08

ı.+dın (Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm) 509a/13

ı.+ġa (balda-ı maĥrūsa-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm) 357a/15

ı.+ġa (dāru'l-ĥılāfa-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm) 375b/08, 431a/15

ı.+ġa (dāru's-saltana-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm) 458a/10, 357a/06, 365a/07, 404a/15, 407b/01, 409b/05, 411b/11, 458a/10

ı.+ġa (Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm) 402b/15, 472a/03, 479a/03, 479b/15, 518a/16

ı.+nı (dāru's-saltana-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm) 386b/17, 449a/17

ı.+nıñ (ahl-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm) 462a/04

ı.+nıñ (dāru's-saltana-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm) 371b/05, 377a/05, 424b/14, 448b/02, 462a/04

ı.+nıñ (Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm) 377a/05

[=84]

ıram-numā Cennet gören, cennet bahçesini gösteren.

ı. ol- 365b/07

[=1]

Irdad y.a. Durun bölgesi yakınında bir geçit.

ı. darbandı 447a/09

[=1]

Irdana Bég k.a. Vardanzi seferi sırasında esir düşen kimse.

I. 473b/04

I.+ni 474b/16

[=2]

Irdar y.a. Büyük bir ihtimalle Aral'dan Buhara'ya doğru gidiş yolu üzerinde bir yer.

I. yolı 428a/06, 428a/11, 428a/13, 509a/14
[=4]
Ǿırfān-sālār İrfan reisi, bilme ve anlamanın başı. Seziş gücünün başkanı.
Ǿı. 349b/17
[=1]
Ǿırķ Ar. Silsile, nesil, nesep, asıl.
ı. 413b/13, 456a/17
[=2]
ırŝ (< Ar. irŝ) Soyaçekim, miras.
ı. (ḥızmat-ı ırŝ) 390b/13
[=1]
ırsāl (< Ar. irsāl) Gönderme, yollama.
ı. ét- 375a/16, 387a/12, 405b/13, 521a/05
ı.+ı bile 353b/06
ı.+ı üçün 359a/17, 402a/13
ı.+ıda 378a/09
ı.+ıdın 369b/02
ı. ķıl- 337b/03, 338a/05, 352a/16, 369a/10, 369a/15, 375b/04, 375b/08, 376a/15, 380a/04, 387a/15, 387b/06, 387b/09, 393b/09, 403a/16, 405a/10, 414a/07, 414b/05, 415a/10, 423b/03, 430a/06, 436b/07, 436b/09, 437a/07, 439a/15, 440a/17, 441a/03, 441b/16, 442b/15, 460a/08, 466b/06, 495b/02, 510b/16, 519b/17, 520a/06, 520a/17, 521a/15
[=45]
ırtıfāǾ(< Ar. irtifāǾ) Yükseklik, yükselme.
ı. ķıl- 380b/16
ı. tap- 352a/07, 440a/09
[=3]
ırtıķā (< Ar. irtiķāǿ) Daha yüksek bir seviyeye çıkma, yükselme.
ı. 460b/10
ı.+ġa (daraca-ı ırtıķā) 394a/11
ı.-ı mıllat-ı bayżā 370b/09
ı. yet- 367a/08
[=4]
ǾIsā Ħan Ķarayī k.a. Turbat'ın hakimidir.
ǾI. 410a/07
[=1]
Isbaz y.a. Kabaklı adlı bölgenin yukarı kısmının yakınında ve Elcik civarında bir yer.
I. 487b/10
I.+da 478b/05
I.+nıñ 478a/03
[=3]
ıśdār Ar. Çıkarma, çıkarılma.
ı. tap- (Ǿızz-ı ıśdār) 338b/10, 347b/10, 354a/03, 380b/12, 507a/13, 518a/14
[=6]
Isfandyār İran'ın epik hikâyelerinin meşhur kahramanlarından biridir. Zaloğlu Rüstem isfendan ağacından yaptığı ok ile Isfandyār'ı vurulabilecek tek yeri olan gözünden yaralamıştır.
I. (Bahrām-ı śaf-şiken ve Isfandyār-ı rūyīna-tan) 443b/07
I. (reşk-i bar-zūd Isfandyār) 505b/05
I.+ġa (Rustam ve Isfandyār) 410b/11
I.-ı rozgār 509a/05

I.-ı rūyīna-tanve Rustam-ı śaf-şiken 422b/01
I.-ı śaf-şiken 470b/15
[=5]
ısḳāṯ (< Ar. isḳāṯ) Düşürme.
ı. ḳılıl- 388a/16
[=1]
ıślāĥ Ar. İyi duruma koyma, düzeltme, iyileştirme.
ı.+ġa 417a/05, 443a/12
[=2]
ıslām (< Ar. islām) Müslümanlık.
1. 399b/07
ı. (ba-dūn-ı ıslām) 364b/04
i. (panca-ı ıslām) 363b/13
ı. (ravnaḳ-fazā-yı mıllat-ı Islām u rasm-ı dīn) 366a/05
ı.+dın (ahl-ı ıslām) 384a/08
ı.+ġa (ḳayd-ı ıslam) 400a/03
ı.+ġa (leşker-iıslām) 422a/17
ı.+nıñ (ahl-ı ıslam) 386b/12
[=7]
ıslāmlıġ Müslümanlık.
ı. (şayĥu'l-ıslāmlıġ) "En yüksek rütbeli din adamı" 433a/14
[=1]
ısm (< Ar. ism) 1. Özel ad şeklinde kullanılmıştır.
I. (ĥażrat-ı Ism-ı Maĥmūd Ata) "Bederkent'de bulunan Zamahşar ve Taş Havz bölgelerine yakın olan ve mukaddes kabul edilen bir türbedir" 436b/02, 455a/09
I.-ı Maĥmūd Ata 433b/02
[=3]
2. İsim, ad.
ı.+ı (Farĥunda ısm) 366a/08
[=1]
IsmāǾīl k.a. Kutluk Murad İnak'ın evinde doğan ve yetiştirilen bende, memluk. Krş. IsmāǾīl Ḳul.
I.+nı 448a/15
[=1]
IsmāǾīl Bég ıbn Muĥammad Panāh Bég k.a. Kıyat'ın önde gelen kişilerindendir.
I. 498a/01
[=1]
IsmāǾīl Ḳul k.a. bk. IsmāǾīl
1. 445a/08
[=1]
IsmāǾīl Ŧıllāyī k.a. Samnan hakimi Zülfikar Han'ın kardeşi.
I.+nıñ 421a/11
[=1]
Ǿıśmat Ar. Namuslu olma, ahlâk kurallarına uyma.
Ǿı. (ĥaram-ı Ǿıśmat) 373a/13
Ǿı.+dın (burc-ı Ǿıśmat) 439a/12
Ǿı+ġa (Ǿıffat-ı muĥaddara-ı surādıḳ-ı Ǿıśmat) 373a/09
Ǿı.+ınıñ (ĥaḳḳa-ı Ǿıśmat) 373a/13
[=4]
ǾIśmat Allāh Bég Çahar-cuy hakimi.
ǾI. 470a/11
ǾI. dağı 470b/11
[=2]
ıśrār Ar. Ayak direme.

ı.+ıġa 418a/17

ı. ḳıl- 364b/10

[=2]

ıssıġlıġ Sıcaklık, ısı.

ı.+ı (ıssıġlıġı) 424b/05

ı.+ıdın (ıssıġlıġıdın) 384b/14

[=2]

ıstaḥr-āb Far. Göl, havuz, havuz suyu.

ı.+ı 460b/05

[=1]

ıstıŕānat (< Ar. istiŕānat) Yardım isteme.

ı. bile (taśrīf-ı ıstıŕānat) 350a/11

ı. tap- (madad u ıstıŕānat) 437b/07

[=2]

ıstıbdād (< Ar. istibdād) Baskıya dayanan yönetim şekli, baskı yapma.

ı. (rāóyat-ı ıstıbdād u ıstıḳlāl) 374b/12

[=1]

ıstıbrā (< Ar. istibrāǿ) Küçük abdestten sonra akıntıyı tam arıtma.

ı. üçün 427a/10

[=1]

ıstıŕcāl (< Ar. istiŕcāl) Acele etme.

1. 425a/08, 512b/14

ı. (canāĥ-ı ıstıŕcāl) 368b/15

ı. (ızdıĥām u ıstıŕcāl-ı mā-lā-kelām) 435a/05

ı. (kemāl-i ıstıŕcāl u ġāyat-ı musāraŕat) 349a/03

ı. (surŕat u ıstıŕcāl) 404a/07

ı. bile (ġāyat-ı ıstıŕcāl) 381a/02, 427b/14

ı. bile (canāĥ-ı ıstıŕcāl) 359b/17, 468b/09

ı. bile (ḳadam-ı ıstıŕcāl) 509a/14

ı. bile (kemāl-i ıstıŕcāl) 382a/03, 515a/12, 517b/04

ı. bile (tarīḳa-ı ıstıŕcāl) 510b/08

ı.-ı mā-lā-kelām 425b/05, 444a/17, 462b/06, 482a/04, 497a/07

ı.-ı tamām 421b/16, 428a/01, 432a/07

ı. körgüz- 467a/14

ı.+nı (yegren-i ıstıŕcāl) 473b/01

[=25]

ıstıcāza (< Ar. isticāze) İzin isteme, caize isteme.

ı. ḳıl- 360b/16

[=1]

ıstıdŕā (< Ar. istidŕā) Dilekçe, yalvararak isteme.

ı.+sı bile 368b/04

[=1]

ıstıŕdād (< Ar. istiŕdād) Ar. Doğal eğilim.

ı. bile (nuḳūd-ı ıstıŕdād**)** 499a/17

ı.+ın 376a/12

ı.+ları (anbār-ḫāna-ı ıstıŕdād) 494a/05

[=3]

ıstıdlāl (< Ar. istidlāl) Delil ile anlama.

ı. ḳıl- 343a/07

[=1]

ıstıfsār (< Ar. istifsār) Sorma.

1. ét- 438a/02

[=1]

ıstıḥfāf (<istıḥfāf) Hafifseme, küçük görme.

ı. körgüz- 376a/05

[=1]

ıstıĥkām (< Ar. istiĥkām) Düşmana karşı hazırlık yapma.

ı. bile (kemāl-i ıstıĥkām) 511a/04

ı.+ı 393a/14, 488a/08

ı.+ı üçün 439a/12

ı. tap- 359b/14

[=5]

ıstıhrāc (< Ar. istihrāc) Çıkarma, çıkarılma.

ı.454b/11

[=1]

ıstıĥżār (< Ar. istiĥżār) Hazırlama, hazırlanma, hazır etme, hazır edilme.

ı. (tahıyya-ı asbāb-ı safar u ıstıĥżār-ı leşker-i nuśrat-aŝar) 460b/01

ı.+ı üçün 337a/05

[=1]

ıstıḳāmat (< Ar. istiḳāmet) Bir şeyin bir tarafa doğrulması, uzanması.

ı.+ı (bınā-yı ıstıḳāmat) 445b/05

ı.+ıġa 489a/12, 492a/06

ı. ḳıl- 369b/16

ı.+ları 494a/06

ı.+nı (rāóyat-ı ıstıḳāmat) 343b/13

[=6]

ıstıḳbāl (< Ar. istiḳbāl) Birini karşılama.

ı. eyle- 363b/01

ı.+ġa 449a/04, 511b/05, 515a/12

ı.+ıġa 437a/07, 439a/14, 447b/09

[=7]

ıstıḳlāl (< Ar. istiḳlāl) Kendi başına olma, kimseye bağlı olmama. Rey sahibi olup keyfi iş görme ve başkasının emrine tabi olmaktan uzak kalma.

ı.+ı durur (vālī-ı bi'l-ıstıḳlāl) 387a/06

ı.+nı (rāóyat-ı ıstıbdād u ıstıḳlāl) 374b/12

[=2]

ıstıḳrār (< Ar. istiḳrār) Belli bir noktada karar kılma, karar ve sebat üzere bulunma.

ı.+ı (bınā-yı ıstıḳrār) 447a/07

[=1]

ıstımāÓ(< Ar. istimāÓ) Dinleme, dinlenilme, işitme, işitilme; dinleyip kabul etme; kulak verip dinleme.

ı. eyle- 363b/08

ı.+ıdın 344a/01

[=2]

ıstıÓmāl (< Ar. istiÓmāl) Kullanma.

ı.-ı mā-lā-kelām 518b/10

[=1]

ıstımālat (< Ar. istimālet) Bir tarafa meylettirme, gönül alma.

ı. 415a/10, 415b/02

ı. ḳıl- (ızhār-ı ıstımālat) 420b/11

ı. körgüz- 353b/10

ı.+nı (vaŝīḳa-ı ıstımālat) 356a/06

[=5]

ıstımālat-nāma Bir suçun bağışlandığını bildiren kâğıt.

ı. 356a/05, 360b/17, 441b/16, 460a/02, 485b/14

ı. bile 402b/08, 442b/15

ı.-ı humāyūn 485b/13

ı.+lar 360b/12

[=9]

ıstımdād (< Ar. istimdād) İmdat isteme.

ı.-ı hımmat ķıl- 350a/06

[=1]

ıstımrār (< Ar. istimrār) Sürüp gitme, bir düziye devam etme.

ı. tap- 374a/09

[=1]

ıśtınāǾ(< Ar. iśtināǾ) Hediye etmek, vermek, teveccüh.

ı. (bahra-yāb-ı ıĥsān u ıśtınāǾ) 346b/15

ı. bile (anvāǾ-ı ıĥsān u ıśtınāǾ) 360a/15

ı. bile (ıĥsān-ı ıśtınāǾ) 481b/05

ı.-ı ıĥsān-ı ħāķānī 342b/04

[=4]

ıstırāĥat (< Ar. istirāĥat) Dinlenme.

ı. bol- (bāda-ı ıstırāĥat) 486a/11

ı. bol- (bıstar-ārā-yı ıstırāĥat) 420b/16, 499b/17

ı. bol- (ķıdĥ-paymā-yı ıstırāĥat) 440a/08

ı. körgüz- (furśat-ı ıstırāĥat) 402b/13

ı. (masnad-ārā-yı ārām u ıstırāĥat) 461a/04

ı.+da (masnad-ı ıstırāĥat) 447a/11

ı.+da (sarīr-ı ıstırāĥat) 398b/17, 464a/01, 502a/15

ı. ét- 481b/17

ı. ķıl- 450b/07, 514b/04

ı. körgüz- 406b/04, 420a/16, 424a/09, 429a/16, 434b/08, 440b/11, 448b/10, 462a/12, 463b/01, 477b/12, 500b/05, 501a/05, 503b/12, 504b/16, 508b/05

ı. sarīrı 447a/02

[=29]

ıstırdād (< Ar. istirdād) Geri alma.

ı. ét- 386b/13, 466b/10

ı.+ıġa 467a/02

ı. ķıl- 375b/03, 384a/08, 408b/04, 412a/02, 461b/17

[=8]

ıstısǾād (< Ar. istisǾād) Uğur, meymenetli tutma, uğurlu sayma, uğurlu sayılma.

ı. tap- (şaraf-ı ıstısǾād) 469b/04

ı. tap- 340a/17, 350a/05, 358b/16, 365a/12, 431a/03, 514a/02, 516b/01

[=8]

ıstışfāǾ (< Ar. istişfāǾ) Şifa isteme.

ı. 360b/09

ı.+ı üçün 368a/13

[=2]

ıstıtāǾat (< Ar. istiṭāǾat) Takat, güç.

ı. (banda-ı bī-bıżāǾat u ķalīlu'l-ıstıtāǾat) 390b/04

[=1]

ıstıvā (< Ar. istivā) Birbirine eşit ve denk olma, ortada, itidal; kaplama.

ı. (ħaṭṭ-ı ıstıvā) 366b/08

ı.+ġa (ħaṭṭ-ı ıstıvā) 338b/03

ı. heneggāmı 492a/10

[=3]

ıstıǾzām (< Ar. istiǾzām) Bir işte sebat etme, kararlı olma.

ı.+ınıñ 493b/05

[=1]
ıstıžhār (< Ar. istiżhār) Dayanma, güvenme, yardım dileme.
ı. ḳıl- (sar-māya-ı ıtmīnān u ıstıžhār) 353b/11
[=1]
ıstīlā (< Ar. istīlā) Ele geçirme, kaplama.
ı. tap- 494a/04, 521a/08
ı.-yı hırās 341a/09
ı.-maraż̄ī 521a/15
ı.-yı ruÓb u hırās 356b/13
ı.-yı tamām tap- 353a/06
[=6]
ıstīsal (< Ar. istīśāl) Kökünden çıkarma, kökünü kazıma, söküp atma, temelinden temizleme, temizlenme.
ı.+ın 439b/16
ı.+ın (istiksār ve ıstīśāl) 414a/05
ı.+ınıñ 460b/06
ı. u tadmīr 403b/11
[=4]
ıśyān (< Ar. iśyān) Karşı gelme, itaatsizlik, baş kaldırma.
ı. (hādım-ı bunyān-u'l-bıdÓat ve'l-ıśyān) 521b/16
Óı. (hādım-ı bunyānu'l-fısḳ ve'l-Óıśyān) 449b/06
Óı. (Óınād u Óıśyān) 418a/17
Óı. (māĥī-yı ḳavāÓıdu'l-Óıśyān ve'l-fasād) 509a/08
Óı. (śaĥīfa-ı Óıśyān) 353b/02
Óı. (tamarrud u Óıśyān) 374a/06
ı. érdı (ḥamīr-māya-ı Óıśyān) 374a/08
ı.+ı (Óınād ve Óıśyān) 415b/09
ı. u fasād 502b/08
[=10]
ış bk. iş. Krş. iş.
ı.+ġa 347a/14, 390b/17, 467a/04
[=3]
Işan k.a. Krş. Muhammad Salih H(v)āca Işan.
ı.+nıñ (Muĥammad Śālıĥ Ħ(v)āca Işan) 436b/10
[=1]
ışÓār (< Ar. işÓār) Yazı ile bildirme.
ı. (Óılm-ı ışÓār) 388b/11
[=1]
ışāra (< Ar. işāra) Yöneltmek, göstermek.
ı.-ı vālā 373a/14
ı.-yı aÓlā 346b/13
ı.-yı arvāĥ-ı ḳudśī 347a/13
[=3]
ışārat (< Ar. işāret) Bir anlam yükletilen ve bir şeyi bildirmeye yarayan şekil, anlam taşıyan iz, im.
ı. (mūcıb-ı ışārat-ı lāzımu'l-başārat) 341b/08
ı.+ı 423a/01, 444a/01, 472b/01
ı.+ı bile 418b/14, 427a/06, 429a/14, 433b/07, 452b/02, 488b/02, 514b/08, 517b/09
ı.-ı ḥāḳānī 378a/04
ı.-ı lāzımu'l-başāratī 487b/08
ı.-ı vālā 407a/16, 421b/12, 441b/02, 489a/10, 491a/12, 491b/02, 501b/17, 507a/15
ı.+ıġa 393a/15
ı. ḳılıl- 516a/03

[=24]

ǾIşḳ-ābād y.a. Ahal ve Kızıl Rıbat bölgelerine yakın bir mahaldir.

ı. 369a/08

[=1]

Ǿışk-bāz Seven.

ı. bol- 387a/09

[=1]

ışrāḳ (< Ar. işrāḳ) Doğma, ışıklandırma.

ı.+nı (rāǿyāt-ı āftāb-ı ışrāḳ) 460a/11

ı.+nıñ (rāǿyāt-ı āftāb-ı ışrāḳ) 376b/04

ı. vaḳtı 339a/17

[=3]

Ǿışrat (< Ar. Ǿişret) Yakın ilişki, yaşama, geçinme, eğlence, içki içme.

Ǿı. 361b/01, 365b/16, 522b/12

Ǿı. (Ǿayş u Ǿışrat) 460b/16

Ǿı. bér- (cām-ı Ǿışrat) 373b/04

Ǿı. bol- (ḳadaĥ-paymā-yı Ǿayş u Ǿışrat) 461a/04

Ǿı. (rāĥ-ı Ǿışrat) 363b/13

Ǿı. (ser-germ-i bāda-ı Ǿışrat) 476b/17

Ǿı. bile (ḳānūn-ı Ǿışrat) 373b/11

Ǿı. élige 365b/09

Ǿı.+ın (cām-ı Ǿışrat) 364a/07

Ǿı.+ın (navā-yı sāz u bazm-ı Ǿışrat) 363a/15

Ǿı.+nı (naǾma-ı Ǿışrat) 432a/05

[=13]

Ǿışrat-afzā Eğlence artıran.

Ǿı.+da (havli-ı ışrat-afza Ĥavlī-ı Ǿışrat-afzā) 394a/04

Ǿı. édi 393a/17

Ǿı.+sı (bāġ-ı Ǿışrat-afzā) 393a/14

[=3]

Ǿışrat-fazā İçmeyi, yemeyi, keyfi artıran.

Ǿı. 393a/17

[=1]

Ǿışrat-güzīn Eğlencenin seçkini.

Ǿı. bol- 457a/15

[=1]

Ǿışrat-ḫāna Meyhane, eğlence yeri.

ı. (toy-ḫāna-ı Ǿışrat-ḫāna) 393b/11

[=1]

Ǿışrat-ṭırāz Eğlencenin süsü, güzelliği.

Ǿı. 350b/03

[=1]

ıştıǾāl (< Ar. iştiǾāl) Tutuşup yanma, parlama alevlenme.

ı.+ıdın 346a/17

ı. tap- 433b/13, 438b/14, 460a/05

[=4]

ıştıbāh (< Ar. iştibāh) Fark olunmaz derecede benzemek.

ı. (bār-gāh-ı sıpıhr-ıştıbāh) 422a/14

[=1]

ıştıdād (< Ar. iştidād) Şiddetlenme, artma.

ı.+ı 485a/08, 521a/07

ı.-ı dard 521a/15

ı.-ı talātum 502a/05

ı.+ıdın 471b/14

ı. tap- 342a/17

[=6]

ıştıġāl (< Ar. iştiġāl) (Bir işle) meşgul olma, uğraşma.

ı.+ıda (amr-ı ıştıġal) 351a/03

ı. körgüz- 340a/07, 351a/01, 359a/14, 371b/07, 372a/07, 375a/04, 380a/14,

381b/02, 389b/12, 393a/11, 408a/03, 408a/16, 412a/12, 416b/05, 416b/15, 419b/04, 422a/15, 429a/13, 437b/16, 452a/07, 466a/09, 466a/16, 471a/04, 474a/09, 490a/05, 491a/03, 499b/04, 502b/10, 507a/11, 507a/17, 507b/15, 508b/01, 517a/04
ı. tap- 502b/11
ı. yét- 491b/13
[=36]

ışтıhā (< Ar. iştihā) Arzu, istek; yeme isteği.
ı. 351a/09
[=1]

ışтımāl (< Ar. iştimāl) Şamil olma, kaplama, içine alma.
ı.+ıġa yétkür- 479a/07
[=1]

ışтıyāḳ (< Ar. iştiyāḳ) Büyük arzu duyma, özleyip, özleme.
ı.+ı 468a/06
[=1]

Óışva (< Ar. Óişve) Cilve, naz.
Óı.-ı bī-ıntıhā 523a/01
[=1]

ıtāÓat (< Ar. itāÓat) Emre uyma, söz dinleme.
ı. 429b/12, 442a/17, 487a/10, 488a/08, 499a/04, 502a/07, 502b/07, 506b/11
ı. (ıtāÓat ıžhārı) 405b/09
ı. ḳıl- (ıžhār-ı ıtāÓat) 457a/17
ı. ḳıl- (daÓvat-ı ıtāÓat) 369b/01
ı. ḳıl- (ıžhār-ı ıtāÓat u ınḳıyād) 421a/05, 441b/09
ı. ḳıl- (ıžhār-ı ıtāÓat u Óubūdıyyat) 430b/15, 446b/05, 459b/09
ı. körgüz- (ıžhār-ı ıtāÓat u ınḳıyād) 403a/15
ı. (sar-ı ıtāÓat) 364b/05
ı.+dın (rıbḳa-ı ıtāÓat) 369a/12
ı. durur érdiler (ḳılāda-ı ıtāÓat) 369a/09
ı.+ıġa 456a/08
ı. ḳıl- 376a/07
ı. ḳılādası 418a/12
ı. rıḳbası 438b/05
ı. u farmān-bardārlıġ 387a/17, 410a/08, 455b/01
ı. u ınḳıyād ḳıl- 397b/01, 456a/03, 467a/17, 485b/09
ı. uubudıyyat 399b/01, 417a/13, 439a/11
ı. ufarmān-berlik 369a/16
[=35]

ıtāÓat-dārlıġ Emre uyma durumu.
ı. (ḳulluḳ ve ıtāÓat-dārlıġ) 387a/15
[=1]

ıtāÓat-nāma İtaat mektubu.
ı.+sı 457b/01
[=1]

Óıtāb Ar. Azarlama, tersleme, paylama.
Óı.+dın soñra (ḥıtāb u Óıtāb) 378a/16
Óı. ḳıl- 412a/01
[=2]

ıtÓām (< Ar. itÓām) Yemek yedirme.
ı.+ıġa 338a/11
[=1]

ıÓtıbār (< Ar. iÓtibār) Saygı gösterme, önem verme.
ı. 422a/16
ı. (nafs-ı ıÓtıbār) 367b/14
ı.+ġa (daraca-ı ıÓtıbār) 488b/01
ı.-ı tamām tap- 475b/05
ı. tap- 367a/15
[=5]

ıÓtıḳād (< Ar. iÓtiḳād) İnanma, bir şeye bağlanma.
ı. (ıhlāś ve ıÓtıḳād) 399b/11, 486a/01, 487a/06, 520b/04
ı. (ıhlāś-ı śādıḳ u ıÓtıḳad-ı vāŝıḳ) 350a/03
ı.-ı śādıḳ u ıhlāś-ı vāŝıḳ 337b/02
ı. (salīmu'l-Óıtıḳād) 511a/16
[=7]

ıÓtıḳād-dast-gāh İnanç kudreti.
ı. 393a/07, 490b/11
[=2]

ıÓtılā Yükselme, yukarı çıkma.
ı. (farḳ-ı ıÓtılā) 366a/15
[=1]

ıÓtıśām (< Ar. iÓtiśām) Tutunma, sarılma.
ı. ur- (çeng-i ıÓtıśām) 347a/08
[=1]

ıÓtıźār (< Ar. iÓtiźār) Özür dileme, mazeretini bildirme.
ı. ve ummīdvārlıġ 409b/10
[=1]

ıtlāḳ Ar. Salıverme, bırakma, koyuverme.
ı.+ıġa 468a/02
[=1]

ıtmām (< Ar. itmām) Tamamlama, bitirme.
ı.+ġa yét- 371b/11, 511a/04
ı.+ġa yet- 388a/06
ı.+ġa yétkür- 372b/02, 389b/01, 390a/17, 390b/10, 412b/13, 413a/02
ı.-ı śalavāt 371a/16
ı.+ıdın soñra 395b/12
ı.+ıġa 359b/08, 395a/13
ı. tap- 395a/04
[=14]

ıtmīnān (< Ar. itmīnān) Emin olma, emniyet, güvenme.
ı. ḳıl- (bahra-yāb-ı bāda-ı ıtmīnān) 356a/13
ı. ḳıl- (sar-māya-ı ıtmīnān u ıstıžhār) 353b/11
[=2]

ıttıfāḳ (< Ar. ittifāḳ) Birleşme, uyuşma.
ı. bile 355a/01, 425a/02, 468a/08, 470a/16, 490a/03
ı.+ı bile 346b/03, 456a/11
ı. körgüz- 490a/11
[=8]

ıttıfāḳā Ar. Rastgele, tesadüfle.
1. 336b/14, 348b/04, 382a/04, 427a/04, 427a/10, 432a/02, 435a/01, 444a/10, 447b/13, 450a/07, 454a/10, 463a/04, 469a/06, 496a/05, 510b/13, 513a/09, 513a/16, 520b/15
[=18]

ıttıfāḳan Ar. Rastgele.
1. 497b/09
[=1]

ıttıfāḳāt Ar. Tesadüfler.
ı.+dın 360b/13, 365a/06
ı.-ı ĥasana 353b/13, 358a/06
[=4]
ıttıĥād (< Ar. ittiĥād) Birleşme, birlik.
ı. u yekcihetlik 387a/02
ı. (ıžhār-ı ıttıĥād u yek-cıhatlıġ) 375b/09
ı. u yek-cihetlik 519b/16, 521a/03
ı. u vıdād 519b/14
[=5]
ıttıĥādmandlıġ Birlik olma hali.
ı.+ıġa 387a/09
ı.+ını 375a/08
[=2]
Óıvaż (< Ar. Óivaż) Bedel, karşılık, karşılık olarak verilen şey.
Óı.+ıġa 371a/12
[=1]
Óıyān (< Ar. Óiyān) Açık, belli.
ı. 367a/01, 394b/01, 395a/12, 436a/02, 492a/01, 522b/10
ı. eyle- (ḳıyāmat-ı Óıyān) 345b/01
ı. eyle- 367b/02, 449a/12, 501b/09
ı. ét- 469a/12, 473a/10, 498a/07
[=13]
ıżÓāf (< Ar. i**żÓāf)** Zayıflama, kuvvetini azaltma.
ı.-ı altāf körgüz- 381a/09
[=1]
Óıžām (< Ar. Óižām) Büyükler, ulular.
Óı. (ābā-yı Óıžām) 389b/04
Óı. (ĥażrat-ı Óulamā-yı Óıžām) 393b/10
Óı. (ḳudva-ı atḳıyā-yı Óıžām) 521b/09
Óı. (sādāt-ı Óıžām) 338a/03
Óı. (Óulamā-yı Óıžām) 394b/11, 394b/14, 449a/03
Óı. (umarā-yı Óıžām) 448b/14, 498b/05
Óı. **bile (umarā-yı Óıžām**) 455b/06, 502b/05
Óı.**+dın (umarā-yı Óıžām**) 428b/07, 434a/06, 452a/06, 462b/04, 482b/06, 510b/03
Óı.**+ġa (umarā-yı Óıžām**) 357a/03, 385a/12, 446b/08
Óı.-ı Óumda-ı ĥavāḳīn-ı źu'l-ıĥtırām 376b/09
[=21]
ıźÓān (< Ar. iźÓān) Anlayış, kavrayış, feraset.
ı. (farmān-ı lāzımu'l-ıźÓān) 347b/10, 376b/01, 419a/08, 503b/03, 518b/01
ı. (farmān-ı vācıbu'l-ıźÓān) 339a/02, 339b/06, 340b/07, 354a/02, 388b/17, 406b/14, 412b/09, 415b/12, 445a/01, 469a/04, 490a/03, 510a/08, 518a/05
ı. bile (farmān-ı vācıbu'l-ıźÓān) 448a/05
ı. bile (sāmıÓa-ı ıźÓān) 521b/04
ı.+ı bile (farmān-ı vācıbu'l-ıźÓān) 458a/09, 514a/01
ı.+ı bile (farmān-ı lāzımu'l-ıźÓān) 393b/02, 481b/14
ı.+ı bile (farmān-ı vācıbu'l-ıźÓān) 430a/08, 490a/11

ı.+ları (farmān-ı lāzımu'l-ıźǾān) 512b/13
[=27]
ıǾzāz (< Ar. iǾzāz) Aziz sayma, değer verme.
ı.-ı ḥusravāna 511b/06
ı.-ı tamām 439a/17
[=2]
ızdıĥām (< Ar. izdiĥām) Kalabalıkların üşüşmesi, yığılma.
ı. 394a/13, 500a/14
ı. (ḳıyāmat-ı ızdıĥām) 486b/10
ı. (leşker-i ızdıĥām-ı tamām) 474b/14
ı. (śıfat-ı ızdıĥām**)** 500a/15
ı. bile 477a/09
ı. bile (sıpāh-ı ḳıyāmat-ı ızdıĥām) 443a/14
ı.-ı Ǿām 435b/05
ı.-ı tamām 343b/09, 401a/17, 411a/04, 421a/02, 424b/01, 434b/09, 444a/17, 453b/17, 475a/17, 495b/17, 497b/09, 500a/08, 501a/12, 505a/11, 508b/10, 510a/15, 511b/04, 517a/05
ı.+ınıñ 394a/11
ı. u ıstıǾcāl-ı mā-lā-kelām 435a/04
[=28]
ıžhār (< Ar. ižhār) Açığa vurma, meydana çıkarma, göstermek.
ı. eyle- 363a/01, 512b/04
ı. ét- 351b/16, 521b/06
ı.-ı Ǿadl u dād ḳıl- 366b/10
ı.+ı bile 360b/09, 387a/02, 521a/04
ı.+ı bilen 387a/17
ı.-ı dostlıġ ḳıl- 410a/09
ı.-ı ĥaşamat u şevket eyle- 477a/07
ı.-ı ıhlās ve muvāfaḳat 352b/01, 375a/08, 410a/05, 458b/12
ı.-ı ıhlāś ve Ǿubūdıyyat 458b/10, 464a/15
ı.-ı ıhlāś ve Ǿubūdıyyat 410a/11
ı.-ı ınḳıyād u ḳulluḳ 378a/03
ı.-ı ınḳıyād u uźr 384a/06
ı.-ı ınḳıyād u Ǿubūdıyyat 455b/03
ı.-ı **ınḳıyād u farmān-bardārlıġ ḳıl-** 413b/07
ı.-ı ınḳıyād u farmān-bardārlıḳ ḳıl- 400b/04
ı.-ı ıstımālat ḳıl- 420b/11
ı.-ı ıtāǾat ḳıl- 457a/17
ı.-ı ıtāǾat u ınḳıyād ḳıl- 421a/05, 441b/09
ı.-ı ıtāǾat u ınḳıyād körgüz- 403a/15
ı.-ı ıtāǾat u Ǿubūdıyyat ḳıl- 430b/15, 446b/05, 458b/02, 459b/09
ı.-ı ıttıĥād u yek-cıhatlıġ 375b/09
ı.-ı şacāǾat 474a/11
ı.-ı Ǿubūdıyyat ḳıl- 399b/10, 447b/10, 452a/13, 458a/17, 464b/04
ı.-ı Ǿubūdıyyat ve bendelik ḳıl- 400a/10
ı.-ı zor ét- 396a/02
ı.+ıda 361b/03, 405b/10, 485b/09, 499a/07
ı.+ıdın 352a/08
ı.+ıdın soñra 452a/14
ı.+ını 469a/12, 523a/11
ı.+ınıñ 488a/08

ı. ḳıl- 399b/01, 406a/07, 420b/10, 486a/01, 511a/12
[=55]

ıżlāl Ar. Azdırma, yoldan çıkarma, yanıltma.
ı.+nıñ (ahl-ı ıżlāl) 468a/12
[=1]

ıźn (< Ar. iźn) Bir şey yapmak için verilen serbestlik.
ı. u ruḥśat al- 425b/15, 486b/16
ı. u ruḥśat bér- 429a/10, 458b/04, 487a/13
ı. u ruḥśat béril- 441b/09
ı. u ruḥśat u fātıĥa al- 434b/04
[=7]

ıżrār Ar. Zarara sokmak, zarar vermek.
ı. üçün 341b/16
ı.+ı üçün 343a/16
[=2]

ıżtırāb Ar. Maddi veya manevi acı, azap, eziyet, zahmet, sıkıntı.
ı.+ġa 485a/05
[=1]

ıżtırār Ar. Çaresizlik, mecburiyet.
ı. (Óacz u ıżtırār) 340a/14
ı. (ġāyat-ı ıżtırār u nıhāyat-ı bī-ḳarārlıḳ) 443a/01
ı. bile (hırās u ıżtırār) 484a/17, 502a/08
ı.+dın (ġalaba-ı ruÓb u ıżtırār) 354a/08
ı.+dın (kemāl-i ḥavf u ıżtırār) 474b/13
ı.+dın (ruÓb u hırās u ıżtırār) 358a/11
ı. ur- (ḳadam-ı ıżtırār) 348b/11
ı. u ummīdvārlıġ 399a/17
[=9]

Óız (< Ar. Óizz) Yücelik, ululuk, şeref, değer, itibar.
Óı. (mavḳıf-ı Óızz u calāl) 350b/16, 395b/15, 507a/12, 518a/14
Óı. (tāc-ı Óızz) 367a/02
Óı.-ı ıśdār tap- 338b/10, 347b/10, 354a/03, 380b/12, 507a/13, 518a/14
Óı.-ı ḳabūl 378b/15
Óı.-ı nafāź 384a/07
Óı.+ı nafaz tap- 395b/15, 502b/12
Óı. u calāl 366a/12, 376b/16, 502b/12
[=18]

Óızzat (< Ar. Óizzet) Değer, kıymet, yücelik.
Óı. (masnad-ı Óızzat) 476b/14, 523a/12
Óı. (sarā-parda-ı Óızzat u bār-gāh-ı davlat) 351b/01
ı.+ġa (avc-ı Óızzat) 360a/10
ı.-ı tamām 401a/01
ı.+ıdın 372b/10
ı.+lar 457a/14
ı. üze (masnad-ı Óızzat) 476b/02
[=8]

Óızzat-pīrāya Değeri, mertebesi gösterişli olan.
Óı. durur 490b/04
[=1]

İ Ī

i- imek, olmak, varolmak. Krş. ér-
i.-se 522b/11

[=1]

Ǿībbād (< Ar.Ǿībād) Kullar.

Ǿī. (aĥḳar-ı Ǿībād-ı meliku'l-vahhāb) 390b/05

[=1]

īcād Ar. Yaratmak, vücuda getirmek.

ī.+ıdın 389a/01

[=1]

īcāz Ar. Sözü kısa söyleme, az söz ile çok şey anlatma.

ī. 449a/13

[=1]

iç Bir şeyin kendi sınırları içinde kalan kısmı, dahil.

i.+ıġa 412a/14, 420b/17, 421b/16, 442a/02, 470b/05, 510a/11

i.+i 467a/08, 470b/04, 496a/15

i.+i bile 449b/14, 454b/07, 469b/10, 478b/13

i.+ide 399a/06, 422b/11, 443b/06, 461a/13, 470b/09, 471b/11, 479a/08, 509a/01

i.+idin 397b/15, 427a/05, 455a/10

i.+ige 413b/04, 418b/03, 421b/12, 445b/14, 469a/07, 474a/12, 487b/17, 491a/13, 503a/03

i.+in 470b/07

i.+inde 342a/17

[=35]

iç- İçmek.

i.-ip 476b/01, 523a/16

i.-key 364a/06

[=3]

içkeri (< Eski Türk. içgerü) İçeri.

i. 355a/01

[=1]

içki İç, iç taraf.

i. maĥramlar 339a/08

[=1]

İçkü-Yarı Amu Derya'nın karşısındadır.

İ.+ġa 500a/09

[=1]

içre İçine, içinde.

i. 337a/12, 338b/05, 349a/08, 351b/02, 363b/11, 364b/06, 364b/08, 365a/03, 365a/09, 365b/03, 366b/05, 367a/16, 372b/10, 376b/01, 377b/07, 379a/05, 379a/10, 391b/07, 391b/16, 396b/04, 396b/17, 397a/10, 398a/03, 418b/08, 422b/09, 428b/05, 432b/05, 435b/03, 435b/17, 443b/15, 457a/09, 469a/09, 470b/16, 474a/13, 476b/12, 491b/07, 492a/11, 493a/10, 496b/07, 497b/04, 502a/17, 503a/03, 503a/06, 503a/06, 506b/03, 506b/03, 515b/08

i.+dür 339a/10

[=48]

Ǿīd Ar. Bayram.

Ǿī. 365b/06, 369a/04, 369a/08, 493b/08

Ǿī. (aḳdāĥ-ı Ǿīd) 365b/02

Ǿī. (śabāĥ-ı Ǿīd) 363a/05

Ǿī. **dék (cām-ı Ǿīd)** 365b/09

Ǿī.+dın 368b/16

Ǿī.+dın (cām-ı hilāl-ı Ǿīd) 363b/12, 364a/06

Ǿī.+dın (hilāl-ı Ǿīd) 363b/16

Ǿī. durur érdi 407a/05

Ǿī.-ı aż̧ĥā 375b/08

Óī+ı bile 364a/09
Óī.-ı davlat-ı sulṭān-ı kāmkār 366a/01
Óī.-ı Fıṭr 472a/02
Óī.-ı Fıṭrī 493b/05
Óī.-ı Ḳurbān 373a/04
Óī.-ı mübārek-bādlıġ 494b/01
Óī.+ınıñ (ḲurbānÓīdı) 426b/07, 475a/09
Óī. kéçesi 364a/08, 365a/12
Óī. küni 368b/06
Óī.+nıñ 365a/11
Óī. ol- 365b/01, 365b/17, 367b/16
[=28]
Óīd-gāh Bayram yeri.
Óī. tap- (śaĥn-ı Óīd-gāh) 365b/06
Óī. ḳıl- 367b/09
[=2]
ÓḲd Muĥammad Işan k.a. Harezm'de yaşamış meşhur ve sevilen bir sufi.
ÓĪ.+nıñ 371a/03
[=1]
ÓḲdī Bir bayram
Óī. 366a/01
[=1]
idrāk Ar. Anlama yeteneği, akıl erdirme, anlayış.
i. 503b/06
i.+ıġa (sāmıÓa-ı idrāk) 394a/12, 422b/02
i.+idin 391b/04
i. ḳıl- 343b/08
i.+niñ 391a/17, 462b/17
i. u dānış 522a/08
[=8]
İgdir kv.a. Bir Türk boyu.
İ. camāÓası 420b/14
[=1]
İgdir Durdı Murād Bahādur k.a. Bir sipahi.
İ. 451b/13
[=1]
īḳād Ar. Ateşe verme, tutuşturma.
ī.+ıġa 344b/01
[=1]
īḳān Ar. Sağlam bilme, yakînen bilme.
ī. (leşker-ı īḳān) 350a/01
[=1]
ikev Her ikisi, ikisi.
i.+din 456b/09
i.+i 411a/10, 488b/16
i.+in 404a/14, 490b/09
i.+ni 357a/10
[=6]
iki bk. ikki.
i. 346a/03, 353a/10, 421b/06
i. (her iki ve üç kişi) 376b/02
i. (Óadadda iki) 388a/15
i. (miñ dağı iki yüz yigirme tört) 452a/03
i. (miñ iki yüz dağı éllik béş) 390b/03
i. (miñ iki yüz éllik tört) 522a/03
i. (miñ iki yüz ottuz sékkiz) 504b/16
i. (miñ iki yüz otuz bir) 414a/10, 424b/17
i. (miñ iki yüz otuz yeti) 483b/10
i. (on iki) 430a/05, 459b/10
i. (otuz iki) 406b/17
i. (yigirme iki) 440b/14

i. amr 466b/04
i. at 417b/16, 480a/14
i. atlıġ 417b/14
i. ay 338a/17, 504b/15
i. aylık 376b/02
i. bölek 454a/10
i. élçi 415b/04
i. güvā 366b/10
i.+ini 356b/05
i. ḳarış 497b/10
i. ḳatla 338a/17, 359a/15
i. kenārı 429b/01
i. kéçe 476b/14, 477a/05
i. kéme 478b/02
i. kimse 378a/11, 421b/07, 426a/01, 445b/11, 491a/09
i. kişi 434b/13, 471a/06, 516b/05
i. ḳon- 424b/04 , 440b/04, 448b/12, 514a/16
i. köh 395b/17
i. kümeçi 390a/12
i. kün 338b/14, 360a/01, 379b/10, 398a/09, 398b/04, 408a/13, 411a/01, 414b/11, 430a/07, 453a/03, 478a/04, 508a/17, 508b/12, 514a/17
i. leşker 475b/12, 496b/11
i. manzıl 420b/13
i. menzillik 381a/12, 444b/17, 498a/15
i. mīl 340b/15
i. miñ 422a/01, 430a/02, 457b/17
i. multuḳ 480a/15
i. oġlı 373a/05
i. śaf 394b/16, 394b/15
i.+sıġa 514b/16
i. sıġır 442b/16
i.+si durur érdi (yigirme iki) 340b/13
i.+side (on iki) 441a/11
i.+side (yigirme iki) 427b/07, 469a/02
i. ṭaraf 345b/16, 416b/04, 416b/13, 466b/01, 507b/17
i. tāórīh 465b/07
i. téve 455a/14
i. yaman 523a/07
i. yan 496b/09, 496b/11
i. yigit 348b/11
i. yüz 341a/06, 359b/13, 404b/10, 415b/05, 415b/06, 418b/14, 426b/10, 451a/06, 464b/14, 469b/17
i. yüz éllik 514a/11
i. yüz yétmiş 418b/16
i. zankū 401b/04
[=106]

ikilenç bk. ikilençi.
i. 364a/13
[=1]

ikilençi İkinci. Krş. ikilenç.
i. 483b/02
i. (on ikilençi) 427b/06
i.+side (on ikilençi) 402b/14
[=3]

ikinçi İkinci. Krş. ikkilençi, ikkinçi.
i. 413b/02
i. daftar 389b/14, 390a/17
i. gürūh 451b/03
i. küni 402a/05, 413a/01, 445a/04, 450b/01
i. muĥāraba 344b/13
i. tāórīh 365a/03

[=10]
ikki İki. Krş. iki.
i. 345b/17, 346a/01, 396a/01, 491a/12
i. (miñ dağı ikki yüz kırk tört) 390b/01
i. (miñ dağı ikki yüz ottuz ikki) 431b/01, 431b/01, 431b/01
i. (miñ dağı ikki yüz otuz) 410b/03
i. (miñ dağı ikki yüz otuz üç) 439b/14
i. (miñ dağı ikki yüz otuz yétti) 475b/15
i. (miñ dağı ikki yüz yigirme altı) 466a/05
i. (miñ dağı ikki yüz yigirme béş) 387b/14
i. (miñ dağı ikki yüz yigirme sékkiz) 392b/03, 397b/13
i. (miñ dağı ikki yüz yigirme toḳḳuz) 407b/05
i. (miñ dağı ikki yüz yigirme üç) 374a/13
i. (miñ ikki yüz ḳırḳ) 514a/07
i. (miñ ikki yüz on béş) 369b/12
i. (miñ ikki yüz ottuz) 408a/14
i. (miñ ikki yüz ottuz béş) 460b/06
i. (miñ ikki yüz ottuz tört) 458a/15
i. (miñ ikki yüz ottuz üç) 437a/13
i. (miñ ikki yüz otuz altı) 467b/06
i. (miñ ikki yüz otuz sékkiz) 499b/07
i. (miñ ikki yüz otuz toḳḳuz) 510a/04
i. (miñ ikki yüz yigirme altı) 511b/10
i. (miñ ikki yüz yigirme yétti) 377a/04
i. (yigirme ikki) 509b/03
i. ādam 380a/05, 455b/01
i. aḳa ve ini 427a/04
i. aḳşam 452b/05, 499b/17
i. amr 466b/05
i. at 420b/03, 492b/11, 493a/02
i. ay338b/02
i. bag bide 494a/04
i. barz u bāzū yigit 494b/09
i. bölegi 444b/03, 444a/15
i. bölün- 432a/11
i. cānıb 479a/17
i. çofan 425a/04
i. daryā 359a/01
i.+de (ikki yüz ottuz ikki) 427b/08
i.+de (miñ dağı ikki yüz ottuz ikki) 431b/01
i. doġma 420b/03
i. él 357b/17
i. élçi 400a/10, 436b/06
i. hızabr 396a/02
i. karvān 454a/11
i. kéçe 436b/04, 440a/10, 450b/07, 460b/14, 461a/03
i. ḳısım 429a/09
i. ḳız 348a/16
i. Ḳızılbaş 398b/13
i. kimse 428a/02, 352b/03
i. kişi 379b/07
i. ḳon- i. 514a/15
i. ḳuduḳ 514b/03
i. kün 337a/14, 339a/11, 384b/06, 406a/16, 408b/07, 434b/05, 434b/08, 434b/09, 440a/07, 441a/09, 445a/13, 446b/12, 448a/12, 454a/03, 454b/11, 463b/01, 477b/06, 483a/01, 510a/16
i. leşker 508a/02, 519a/03

i. manzıl 450b/06, 514b/02
i. manzıllıġ 512b/16
i. martaba 510a/15
i. méşik 376b/02
i. miñ 382a/05, 429b/14, 434b/01, 453b/14
i. nefer 365a/15
i. oġlı 343a/05, 356b/04
i. oġrı 421b/11
i. śaf 475a/13
i. sarı 492a/03
i. sıpāh 488a/03
i.+si 426b/16, 426b/16, 512b/02
i.+sı (on ikki) 426b/07
i.+sı (yigirme ikki) 448b/17
i.+si dağı 512a/17
i.+side 372a/06, 449b/10
i.+side (on ikki) 357b/10, 377a/04, 409b/04, 420a/16, 425b/02, 426a/13, 440a/01, 457b/02
i.+side (yigirme ikki) 408a/05, 426a/02, 428a/16, 430b/09, 434b/02, 459a/11, 511a/09
i. sürük 450a/08
i. ṭaraf 429a/10, 432a/11, 475a/13, 491b/12, 496b/02, 497a/10, 507b/02
i. **tāórīh** 511b/13
i. tuġma 455a/12
i. uruḳ 353a/08
i. üç çābuk-dast yigit 478a/14
i. üç kişi 482b/14
i. üç kün 384b/13
i. üç nafar 466a/13
i. üç manzılġaça 487a/14
i. üç sāǾat 338b/01
i. üylük 427a/04
i. yaḫşı at 490a/16
i. yan 491b/14
i. yarlıġ 417b/05
i. yasav 491b/14
i. yıl 370a/15
i. Yomut 357b/03
i. yüz 432a/16
i. yüz ak üylük 455b/09
i. yüz atlıġ 472b/04, 489b/13, 493b/01
i. yüz çaġlıġ 451b/07
i. yüz kişi 427b/09, 490b/16
i. yüz kişi bile 434a/17
i. yüz ḳoy 420b/03
i. yüz mubārız 459b/02
i. yüz nafar 348b/01, 425b/04, 495a/03
i. yüz ottuz ikki 427b/08
i. yüz üylük 359b/12, 359b/15
[=169]
ikkilençi İkinci. Krş. ikinçi, ikkinçi.
i. 354b/05
[=1]
ikkinçi İkinci. Krş. ikinçi, ikkilençi.
i. 393a/01, 460a/11
i. **tāórīh** 512a/08
[=3]
iklil Ar. Süslü taç.
i.-i saltanat 366a/15
[=1]
ikrām Ar. Ağırlama, kıymet vererek hürmet etme, misafirperverlik gösterme.
i. **(yüz miñ ādāb ve ikrām) 3**95a/06

i.-ı mā-lā-kelām 439a/17
[=2]
iktifā Ar. Olduğu kadarını yeterli bulma, yetinme.
i. ḳıl- 349b/03, 371a/17
i. ve **ıḳtınāÓ** körgüz- 346b/12
[=3]
iktisāb Ar. Kazanma, edinme.
i. (kemālāt-ı iktisāb) 370b/14
i.+da (kemālāt-ı iktisāb) 372a/15
i. eyle- 363a/12
i.+ıġa (ḳırāÓat iktisābı) 372b/01
i.+ıġa (tacvid iktisābı) 371b/01, 372a/07
[=6]
il- İlişmek, takılmak.
i.-megey sen 418b/13
[=1]
ilā Ar.**(**harf-i cer)....e, ...ye
i. (Faḳīru'l-Ĥaḳīru'r-rācı ilā şafāÓatu'l-Aĥmad şīr-i Muĥammadu'l-mulaḳḳab bi'l-Mūnıs) 350a/11
[=1]
İlāh Ar. Tanrı.
i. (žıll-ı İlāh) 386a/04
[=1]
İlāhī Ar. Allahla ilgili, tanrısal.
İ. 383b/02, 391b/16, 392a/13
İ. (altāf-ı İlāhī) 475a/06
İ. (bahār-ı Óınāyat-ı İlāhī) 347b/02
İ. (Ĥażrat-ı nuśrat-ı İlāhī) 491b/06
İ. (Óınāyat-ı İlāhī) 336b/01
İ. bol- (mustaġraḳ-ı naşā-ı vaĥdat-ı İlāhī) 337b/16
İ. (saÓat-ı raĥmat-ı İlāhī) 373a/09
İ. (taḳdīr-ı İlāhī) 510a/15
İ. bile (mırvaĥa-ı suḥt-ı İlāhī**)** 502b/11
İ. bile (taḳdīr-ı İlāhī) 471b/04, 483b/06, 496a/08, 497b/08, 509b/06
İ. bile (tayīdāt-ı İlāhī) 509b/16
İ.+da (Ĥıfž-ı İlāhī) 337a/10
İ.+dın (dāru'ş-şıfā-yı marĥamat-ı İlāhī) 516a/03
İ.+dın (saĥāb-ı Óınāyat-ı İlāhī) 424b/08
[=20]
ile İle. Krş. bile. Yalın kelimelerle beraberlik, vasıta, hal ilişki anlamlarda zarf yapar.
i. 346b/09, 350b/04, 351a/15, 351b/16, 363b/01, 365b/02, 365b/03, 366a/12, 367b/14, 367b/16, 367b/16, 369b/01, 385b/15, 386a/06, 390a/10, 395a/02, 395a/02, 396b/05, 396b/17, 396b/17, 436a/01, 462b/16, 473a/08, 478a/12, 479b/05, 496b/08, 496b/08, 501b/04, 501b/06, 501b/14, 503a/07, 521a/11, 522b/16
[=33]
İyelik ekli kelimelerden sonra.
394b/17, 397a/15
[=2]
Bağlama edatı durumunda.
366b/11, 391a/09, 391b /08, 404a/10, 438a/05, 506b/01, 523a/02
[=7]

iley Ön; huzur.
i.+ige 395a/08, 416b/04
[=2]
ilgeri (< Eski Türk. ilgerü) İleri.
i. 381b/02, 398b/08, 403b/08, 414b/09, 429b/05, 432a/10, 434b/12, 434b/13, 435a/02, 440b/01, 448b/06, 448b/07, 450b/14, 473a/16, 513a/17, 513b/03, 515a/15, 515b/04
i. tut- 434a/03
[=19]
ilgeriraḳ bk. ilgerirek. Krş. ilgerirek.
i. 416a/08, 440a/14
[=2]
ilgerirek Daha ileri.
i. 445a/16
[=1]
ilmās Ar. İstemek, rica etmek, dilemek.
ı. durur érdiler 422a/17
[=1]
İltice kuduġı y.a. At Yolu civarındadır.
i. 349a/04
i.+nıñ 377a/10
[=2]
īmā Ar. Dolaylı anlatım, işaret.
i.+lar bile (dıl-keş īmā) 493b/07
[=1]
īmān Ar. İnanma, inanç.
ī. (Óalā-ruóūs-ı ahla'l-īmān) 390a/02
ī. (Óalā-mufārıḳ-ı ahli'l-īmān) 449b/07, 521b/17
ī. (Óalā-ruóūs-ı ahla'l-īmānu'l-mustanśır bi-Óınāyati'l-meliki'l-mustaÓān) 509a/09
ī. (Óalā-ruóūs-ı ahla'l-īmānu'l-mutaħallıḳ bi-aĤlāḳı'l-meliki'l-mannān) 403a/06
imdi Şimdi.
i. 417a/05, 486a/03, 520b/04
[=3]
īmin (< Ar. emn) Emniyet, korkusuzluk.
ī. 523a/10
ī. ḳıl- 368b/01
ī. ol- 522b/14
[=3]
imkān Ar. Mümkün olma, olabilirlik.
i. 469a/12
i.+da (Óarśa-ı imkān) 373b/08
[=2]
imkānıça Olabildiğince.
i.351b/14
[=1]
inan- Doğru olarak kabul etmek, güvenmek.
i.-may 460a/04
[=1]
ini Küçük kardeş.
i. 375a/09
i. (aḳa ve ini ve aḳrabā) 406b/16
i. durur érdiler (ikki aḳa ve ini) 427a/04
i.+leri 360b/13
i.+leri bile 408b/05
i.+leri bile (aḳa ve ini) 381a/07
i.+leridin 498b/09
i.+lerin 458b/14
i.+leriniñ 383b/10

i.+si 342a/02, 342a/14, 346a/15, 347b/11, 355a/16, 356b/05, 358b/04, 377b/17, 380b/14, 381b/17, 387b/01, 398b/01, 400b/03, 400b/15, 406a/03, 410a/11, 412b/07, 421a/11, 426a/17, 428b/13, 430a/04, 436a/13, 444a/03, 444a/03, 453a/08, 454b/08, 456b/02, 456b/04, 488b/15
i.+si bile 337a/01, 357a/08
i.+si durur 374a/07, 383b/15, 456a/04
i.+si durur érdi 405b/08
[=45]
inkisār Ar. Kırılma, gücenme.
i. (Ǿacz u inkisār**)** 502a/08
i. (Ǿacz u inkisār u şarmsārlıġ) 399b/10, 409b/09
i. bile (Ǿacz u inkisār) 391b/17
i.-ı tamām 400b/04
i. yüzı (Ǿacz u inkisār) 520a/17
[=6]
inkisārlıḳ Gönlü kırılma durumu.
i. yüzı (Ǿacz u inkisārlıḳ) 484b/12
[=1]
insān Ar. Canlı, birey, fert.
i. şarafı 391b/08
[=1]
Īrān Fars memleketi.
Ī. 387a/02
Ī. memāliki 387a/07
[=2]
İrdar y.a. Harezm'in en önemli yollarındandır**.** Aral'dan Buhara'ya ulaşır. Rusya'dan Buhara'ya giderken de bu yol kullanılır. Miñ-Bulak'ın doğusundan, Bukan Dağı'nın kenarından geçer. Ayrı Tam bölgesine de yakındır.
İ. masāliki 374a/10
İ.+nıñ 509a/03
İ. yolı 517b/14, 518a/07, 518a/12, 518a/15, 518b/03, 518b/05
[=8]
irtikāb Ar. Kötü iş işleme.
i.-ı manāhī 366b/01
i.+ı bile 501a/10, 522a/13
i.-ı afǾāl 368b/05
i.-ı muvāfaḳat 520b/17
[=5]
ǾĪsā Hz. İsa.
ǾĪ. 366b/05
[=1]
īsār Ar. Zenginlik.
ī. 367a/11
ī. ḳıl- 338a/06, 350a/09
[=3]
İskender k.a. M.Ö. 356- 323 yılları arasında yaşamış, Yunanistan, İran, Suriye ve Hindistan'ı ele geçirmiş olan büyük kumandan. Aristo'dan ders almış bir imparatordur. İskender-i Rumi de denir. Krş. Sikender.
İ. (dast-gāh-ı ḥāḳān-ı İskender) 414a/03
İ. dék 421a/13
İ.+i 336a/16, 392b/05
İ.-i dārā-pāsbān 407b/06
İ.-i dārā-şevket 336b/04
İ.-i ḥürşīd 502a/15

İ. saddı 502b/17

[=8]

İskender-ĥaşamatİskenderin haşmeti, ihtişamı.

İ. 389b/16

İ. (Dārā-yı İskender-ĥaşamat) 336b/04

[=2]

İskender-nışān İskender özelliği taşıyan.

İ. 397b/05, 509a/06, 521b/16

İ. (dārā-yı İskender-nışān) 407b/06

İ. (ĥāḳān-ı İskender-nışān) 449b/03

İ. (ĥıdīv-ı İskender-nışān) 412b/01

İ. dağı (śāĤıb-ḳırān-ı İskender-nışān) 502a/16

[=7]

İskender-şevket İskender'in büyüklüğü.

İ. 520b/01

[=1]

İskender Arbāb k.a. Bir grup asker Hezaresp civarındaki Savkılı bölgesinden derya kenarına varır. Bu askerler arasında İskender Arbab adı zikredilmektedir.

İ. 384b/09

[=1]

İskender Bahādur k.a.Özbek Türklerinden gözüpek ve kahraman bir nefer. Krş. Uygur İskender Bahādur.

İ. 515b/04

[=1]

İskender Bég k.a. Kakıştuvan kalesinin ahalisindendir.

İ. 502a/06

[=1]

İskender Bég Buĥārī Tejen muharebesinde görev almış olan önemli bir asker. Durun bölgesindeki bir muharebede düşman askerine yenik düşmüştür.

İ. 417b/12, 419a/16

[=2]

İskender Ħ(v)āca k.a. Kızılbaşlarla yapılan bir mücadelede şehadete erişmiştir.

İ. 422b/15

[=1]

İskender Ħan k.a. Kızılbaş kavminden Nacaf Ali Han'ın oğludur. Metinde henüz on iki ya da on üç yaşlarında olduğu belirtilir.

İ. 459b/10

[=1]

İskender Sulŧān k.a. Kiçik Bursuk çevresinde Nurum Sultan'a bağlı muhaliflerin saldırısından canını zor kurtarmış bir bey.

İ. 463a/05, 465b/01

[=2]

İskenderī Büyük İskender'e ait, o döneme ait.

İ. maġrıb Ĥıśārı 439b/10

[=1]

İslīmī Bir nakkaşlık çeşiti.

İ. (Ħıtāyī u İslīmī) 351b/07

[=1]

İsmāØīl Ḳāżī-ı Yemreli k.a. Mukaddes Meşhed şehrinden Şehzâde

Muhammed Valî Mirza'ya bağlı bir elçi.

İ. bile 410a/03

[=1]

iste- (<iz+de-mek) Araştırmak, arzulamak, arzu etmek.

i.-di 460a/05

i.-me 512a/15, 512a/15

i.-p 350b/03

i.-señ 512b/05

[=5]

i.-çarā iste- 350b/03

i.-farāġ iste- 512b/05

i.-ravā iste- 512a/15

i.-vafā iste- 512a/15

[=4]

istikmāl Ar. Tamamlama, bitirme.

i.+i üçün 375a/12, 393a/08

istiksār Ar. Yok etme, mahvetme, bozguna uğratma.

i.+ı üçün 487a/16

i. ve ıstīśāl 414a/05

[=2]

istirkāb Ar. Katılmak; bir şeye hakim olmak.

i.-ı humāyūn 495b/01

[=1]

iş Faaliyet, çalışma, amel. Krş. ış.

i. 386a/07, 392a/08, 451b/14, 483a/15, 522b/17

i.+de dağı 338b/07

i. érür 520b/13

i. ét- 392a/13

i.+ge 355a/03, 522b/02

i.+i 363a/03, 363b/05, 392b/10, 470b/16, 512b/01

i.+ide 364b/03

i.+ige 435b/06

i.+im 392a/14

i.+in 369b/07, 482b/05

i. ķıl- 376a/13, 488a/03

i. körgüz- 344b/10, 445a/05

i. küni 363a/13

i.+ler 375a/01, 516b/03

i.+ler sal- (né iş) 472b/08

i.+lerge 401a/10

i.+leri 347b/09

i.+lerni 522b/04

[=31]

işlet- (Bir şey) İstenilen şekle konulmak.

i.-ip 410b/11

[=1]

İşme y.a. Kökerdeli bölgesine yakın bir yer.

i. 500b/13, 500b/16, 516b/17

[=3]

it Köpek.

i.+ler dék 346a/07

[=1]

İt yılı 12 Hayvanlı Türk takviminde bir yıl adı.

İ. 407b/05

[=1]

itelgü Bir çeşit av kuşu.

i. sal- 438a/04

[=1]

itür- Yitirmek; kaldırmak, gidermek.

i.-üp 358a/10

[=1]
iz Belirti.
i. 404b/01
i.+de 513a/17
i.+din 432a/10
i.+i 513a/04
i.+idin 346a/10, 355a/17, 358b/06, 360a/01, 368a/11, 378b/02, 381b/03, 383b/15, 416a/04, 428a/02, 430b/06, 435b/08, 436b/10, 439a/16, 444a/13, 444a/15, 444b/01, 444b/04, 447a/15, 447b/17, 468b/11, 470b/10, 473a/04, 473b/12, 474a/04, 492a/08, 513a/14, 513b/07, 518b/11, 519a/09
i.+iġa 452a/14
i.+ige 419a/15
i.+imizdin 441a/02, 479b/17
i.+in 513a/12, 518b/08
[=40]
īżāǾ Ar. Acele etme; kayba uğrama
i.+ı bile 500a/07, 506a/05
[=2]
iźā cāǿe'l ḳażāu Ǿamiye'l-baśaru Kazası gelince göz kör olur. Vakti gelmeden hiçbir şey olmaz.
i. 353b/14
[=1]
īżāĥ Ar. Açıkça anlatma.
i.+ıdın 442a/04
[=1]
Īzıd Far. Tanrı.
i. (taǿyīdāt-ı Īzıd-ı mutaǾāl) 368a/07
i.-ı mutaǾāl 360a/04, 361a/12, 370b/14
[=4]
jıyan Far. Kızgın, kükremiş.
j. (şīr-i jıyān) 344a/17
[=1]

Ķ

ķaan Moğ. Hükümdar, hakan.
ķ.-ı dārā-pāsbān 392b/12
ķ.-ı gerdūn-tuvānu'l-mustanśır 390a/02
[=2]
ķaba- Kapatmak.
ķ.-dı 491b/02
ķ.-dılar 383a/08
ķ.-p 401a/14, 447a/09
[=4]
ķabaĥat Ar. Çirkin hareket, uygunsuz iş, kusur, suç.
ķ. ur- (çeng-i ķabaĥat) 340a/08
[=1]
ķabaķ Ön, hedef; kedü, düğünlerde veya şenliklerde düzenlenen atıcılık oyunu için kullanılır.
k. 396a/08, 396a/08
[=2]
Ķabaķlı y.a. Koş kale denilen mahalin yukarı kısmında bulunur. Krş. Ķabaķlıġ.
Ķ. 487b/04, 514a/13
Ķ. bīşası 487b/03
Ķ.+ġa 480a/17
Ķ. ķorġanı 508b/17
Ķ.+nıñ 478a/01, 478a/02

[=7]

Ḳabaḳlıġ bk. Ḳabaḳlı.

Ḳ. 515b/15

[=1]

ḳabal- Kuşatılmak, muhasara edilmek.

ḳ.-dılar 415a/16

ḳ.-ġan 383a/01

ḳ.-ġanı 403a/02

ḳ.-ġanın 402b/10

ḳ.-ıp 469b/14

ḳ.-ıp dururlar 445b/10, 480a/02, 518b/14

ḳ.-mış érkenler 421a/15

[=9]

ḳabāyıĥ (< Ar. ḳabāóīĥ) Kabahatler, uygunsuz ve kötü davranışlar, kusurlar, suçlar.

ḳ. (aÓmāl-ı ḳabāyıĥ) 466b/03

ḳ.+ın (afÓāl-ı ḳabāyıĥ) 467b/17

[=2]

ḳabāyıl (< Ar. ḳabāóil) Kabileler, boylar.

ḳ.+ıdın bol- 336b/10

ḳ.+ıdın durur 353a/07

[=2]

kaÓbe Ar. Mekke'de kutsal yer,beytullah.

k.-i aśĥāb 349b/15

k.+dür (ṭāḳ-ı kaÓbe) 363b/16

[=2]

ḳābıl Ar. Kabul eden, olabilir.

ḳ.+ġa (hem-rah-ı ḳābıl) 382a/16

[=1]

Ḳābıl Biy k.a. Buhara muhasarası'nda görev alan Kara Kalpaklı asker.

k. 481a/03

[=1]

ḳābılıyyat Ar. Herhangi bir şeye doğuştan gelen yatkınlık, mâledebilme hassası.

ḳ.+ın (ḳāmat-ı ḳābılıyyat) 370a/05, 405b/16

[=2]

ḳābılıyyat-aŝar Kabiliyet izleri.

ḳ.+ı 392a/04

[=1]

ḳābıż Ar. Kabzeden, alan.

ḳ.+u'l-arvāĥ 358b/01, 389a/06

[=2]

ḳabīĥ Ar. Çirkin, yakışıksız, fena, ayıp.

ḳ. (aÓmāl-ı ḳabīĥ) 406b/14

ḳ.+ı (afÓāl-ı ḳabīĥ) 403b/10

ḳ. işler 401a/09

[=3]

ḳabīĥa Ar. kabih kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan ve aynı anlama gelen müennes şekli.

ḳ. (afÓāl-ı ḳabīĥa) 409b/13

ḳ. (ĥareket-i ḳabīĥa) 466a/10

[=2]

ḳabīla Ar. Boy.

ḳ. ḳabīla 380a/10, 381a/16

[=2]

ḳabūl Ar. Alma, māl etme, teslim etme, tasdik.

k. 511a/03

ḳ. (abvāb-ı ḳabūl) 350a/09

ḳ. bile (Óızz-ı ḳabūl) 378b/15

ḳ. eyle- 343a/13, 476b/13

ḳ.+ıñdur 350b/02

ḳ. ḳıl- 384a/07, 415b/12, 518a/17

[=9]

ḳabża Ar. Kavramak, güç, avuç, pençe.

ḳ.-ı dırāyat 370a/06

ḳ.-ı ĥukm 370b/13

ḳ.-ı ıḳtıdār 389a/12

ḳ.-ı ḳudrat 520b/08

[=4]

ḳabżalıḳ Tutulacak yeri olma durumu.

ḳ. 463b/15

[=1]

ḳaç- Süratle uzaklaşmak, gizlice ayrılmak, gitmek.

ḳ.-ġan 470b/12, 496a/06

ḳ.-ıp 341b/12, 343a/05, 343a/08, 368b/02, 373a/01, 378b/12, 379a/10, 380a/08, 383b/08, 404a/01, 404a/03, 409b/07, 415a/14, 417b/14, 419a/14, 427b/12, 441b/07, 452b/09, 452b/16, 463a/05, 470a/03, 477b/03, 479a/15, 496a/10

ḳ.-ıp durur érdiler 356b/17, 357b/07

ḳ.-maḳçı 404a/03

ḳ.-tı 363a/02, 418a/02

ḳ.-tılar 419a/15

[=32]

ḳaçan Nasıl, ne zaman.

ḳ. 341a/12, 366b/10, 499b/06

[=3]

Ḳaçar kv.a. Bir Türk boyu.

Ḳ. camāÓası 405b/11

[=1]

ḳaçu Bağ, bend, geçit, sele karşı yüksek yer.

ḳ. 482b/05, 482b/08

ḳ.+larnı bağlat- 342b/12

ḳ.+nı 482b/04

ḳ.+sı yıḳ- 342b/12

ḳ.**+sın bağla-** 482a/16

ḳ. yıḳ- 482b/03

[=7]

ḳaçur- Kaçırmak.

ḳ.-up 384a/13, 386b/10

ḳ.-up dururlar 493a/15

[=3]

ḳadaĥ-paymā İçki içen.

ḳ.-yı Óayş u Óışrat bol- 461a/04

[=1]

ḳadam Ar. Ayak, adım.

ḳ. 388b/04, 392a/01

ḳ. çék- 367b/10

ḳ.+da 397a/06, 489a/05

ḳ.-ı curóatḳoy- 376a/04

ḳ.-ı davlat-tavam 457a/11

ḳ.-ı ĥasārat 416a/16

ḳ.-ı hımmat 399a/08

k.-ı ıstıÓcāl 509a/14

ḳ.-ı ıżtırār ur- 348b/11

ḳ.-ı kesāfet-tavam 401a/10

ḳ.-ı maymūn 393b/11, 434a/14, 490b/04

ḳ.-ı musāraÓat 395b/04

ḳ.-ı mübārek 398b/04, 440a/01, 462a/03, 503b/17

ḳ.-ı saÓādat-tavam 437b/02, 505a/09

ḳ.-ı surÓat 451b/04, 511b/01

ḳ.-ı taÓžīm 350a/04

ḳ.-ı žafar-**tavam** 501a/10

ḳ.+ın 340a/14, 404a/07, 431b/06

k.+ın ḳoy- 432b/11. 442b/05, 470a/08, 473b/13, 511a/11, 521b/05
ḳ.+ın ur- 413b/15
ḳ. ḳıl- 487a/10
ḳ. ḳoy- 363b/01, 391a/04, 443a/06, 475b/14, 496a/06, 506a/06
ḳ. oġurla- 344a/08
ḳ. ur- 391a/01, 393b/05, 404a/09, 422a/15, 462b/17
[=49]
ḳadam-āvar Kadem getirmek, gelişiyle uğur getirmek.
ḳ. bol- 500b/15
[=1]
ḳadam-bar-ḳadam Adım adıma.
k. kéynidin 445b/07
[=1]
ḳadam-farsā Ayak yoran.
ḳ.-yı bādıya-ı Ǿınād 403a/14
ḳ.-yı ṭarīḳ-ı Ǿınād 353a/11
[=1]
ḳadam-farsāy bk. ḳadam-farsā
ḳ. 381b/05
[=1]
ḳadam-gāh Gidilecek yer, durak.
ḳ.+larıġa (maḳābır ve ḳadam-gāh) 349b/14
[=1]
ḳadam-zan Ayak basan.
ḳ. bol- 407b/10, 459a/01
[=2]
ḳadar Ar. Miktar, bir şeyin kıyaslandığı diğer bir şey ölçüsünde, derecesinde olduğunu anlatır.
ḳ. 351b/08, 366a/14
[=2]
ḳad (< Ar. ḳadd) Boy.
ḳ.+ıġa 429b/05
[=1]
ḳaddasa'llāhu arvāĥahum "Allah onların ruhlarını mukaddes kılsın" anlamında bir dua cümlesidir.
ḳ.+nıñ 437b/10
[=1]
ḳaddasa'llāhu sırrahu "Allah sırrını kutsal kılsın" anlamında bir dua cümlesidir.
ḳ.+nıñ 371b/09, 375b/05
[=2]
ḳaddasallāhu sırrahu'l-azīz "Allah onun yüce sırrını kutsal kılsın" anlamında bir dua cümlesidir.
ḳ.+nıñ 408a/11
[=1]
ḳadĥ Ar. Zemmetme, çekiştirme, kötüleme, yerme.
ḳ. eyle- 476b/02
[=1]
ḳādır Ar. Kudret ve kuvvet sahibi, yapabilme gücüne mâlik olan (kimse), muktedir.
ḳ. durur érdiler 346b/11
ḳ. émesdür mü 370b/14
[=2]
ḳādır-andāz Güçlü atıcı.
ḳ. 338b/11, 396a/07, 491b/06, 507a/16
ḳ.+ı 491a/10
ḳ.+ları 489a/10

ḳ.+larnı (ustād-ı ḳādır-andāz) 507b/12
ḳ.+larnıñ 489a/17
[=8]
Ḳādır Berdi Biy k.a. Buhara muhasarası'nda görevli bir çerik.
Ḳ. 481a/01
[=1]
ḳadīm Ar. Eski.
ḳ. érdiler (duşman-ı ḳadīm) 359a/09
ḳ.+dın 374b/14
ḳ. durur (duşman-ı ḳadīm) 487a/08
ḳ.+ıñga 467a/07
ḳ.+u'l-ḥıźmat-ı çāker 388b/14
ḳ.+u'l-ḥıźmatlıḳ 498b/08
[=6]
ḳadīma Ar. Kadim kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı anlamdaki müennes şekli.
ḳ.+sıdın (āŝāyım-ı ḳadīma) 353b/09
[=1]
ḳadīmī Daimi.
ḳ. (ḥıźmatkār-ı ḳadīmī) 390b/07
[=1]
ḳadr Ar. Değer, kıymet; itibar, paye.
ḳ.+ı 363b/02, 390a/11
ḳ.-ı nuśrat u žafar 346b/12
ḳ.+ını 390a/13
[=4]
kāf Ar. Kef harfi.
k.-ı muǾcama "Gef harfi" 423b/14
[=1]
ḳafas Far. (< Ar. ḳafaś) Aralıklı dizilmiş çubuklarla yapılmış mahfaza.
ḳ.+dın 404a/06
[=1]
kāffe Hep, bütün, cümle.
k.-i barāya ve Ǿāmma-ı raǾāyā 372a/17
k. (Ǿāmma-yı barāyā ve kāffe-i raǾāyā) 370b/11
[=2]
kāfir Ar. İnkâr eden.
k.-i Ħaybar 363b/07
k. 353b/15
[=2]
kāfūr-bīz Kâfurlu, kafur kokuları saçan.
k. bol- 378b/08
[=1]
kāfūr-bīzlik Kâfurlu olma durumu.
k. 378b/07, 462b/13
[=2]
kāfūrī Kâfura ait, kafurlu.
k. üze (śaĥīfa-ı kāfūrī) 373b/16
[=1]
kāġaź Far. İnce yaprak, varaka.
k. 518b/16
[=1]
ḳaĥba Ar. Namussuz, kalleş.
ḳ.-ı pur-āşnā 522b/15
[=1]
ḳāhıra Ar. Kahır kelimesinin "derin üzüntü, sıkıntı, keder; mahv ve helak etme" anlamlarına gelen müennes şekli.
ḳ. 497a/17

ḳ. (afvāc-ı ḳāhıra) 337a/14, 355b/03, 377b/13, 382b/02, 411a/03, 431b/13, 505b/02
ḳ. (davlat-ı ḳāhıra) 346b/06, 347b/13, 353b/04, 520a/09
ḳ. (sıpah-ı ḳāhıra) 401a/15, 429a/09, 445b/06, 494a/16, 503b/09, 506a/09
ḳ.+dın (afvāc-ı ḳāhıra) 342a/15
ḳ.+dın (sıpah-ı ḳāhıra) 419b/06, 432b/14, 496b/13, 497b/14
ḳ.+nı (afvāc-ı ḳāhıra) 343b/01, 355b/15
ḳ.+nıñ 429b/09
ḳ.+sı (davlat-ı ḳāhıra) 485a/06
[=27]

kāhış Far. Azalma, eksiklik, noksan.
k. (bī-ranc u kāhış) 380b/05
[=1]

Ḳahlan ḲalÓası y.a. Enek'te Derrigez sınırında bir kale. Amenek'in oğlu Kal Han tarafından yaptırıldığı için Kal Han adıyla da bilinir.
Ḳ. 442a/10
Ḳ.+nıñ 400b/02
[=1]

ḳahr Ar. Sıkıntı, perişan etme, baskı.
ḳ. (kemāl-i ḳahr u ġażab) 503b/02
ḳ. (nāyıra-ı ḳahr u ġażab) 442a/04
ḳ. (śarśar-ı ḳahr-ı Yazdānī) 438b/14
ḳ. (satvat-ı ḳahr-ı ḥāḳānī) 387a/09
ḳ. (tīġ-ı ḳahr u sınān-ı sitīz) 344a/14
ḳ. bile (şamşīr-ı ḳahr) 442b/10
ḳ. birle 367b/05, 386a/05
ḳ. eyle- 520b/13
ḳ. sal- (ātaş-ı ḳahr) 346a/17
ḳ. sür- (bād-pāy-ı ḳahr) 506a/15
ḳ.+ı bile 390a/08
ḳ. ile 386a/06, 501b/06
ḳ. u kīn 492a/01
[=15]

ḳahran Ar. Zorla, üstün bir kuvvetle ezerek.
ḳ. u ḳasran 347a/11
[=1]

ḳahrī Bir sıkıntı, üzüntü.
ḳ. 476a/02
[=1]

ḳaĥt Ar. Kıtlık ve açlık.
ḳ. (ḳaĥt balāsı) 494a/04
ḳ. (Óusrat-ı ḳaĥt u şıddat-ı cūÓ) 494a/09
ḳ. ucūÓ 336b/02
ḳ. u ġalā 374a/14
[=4]

ḳaĥtlıġ Kıt ve aç olma durumu.
ḳ. 342a/17
[=1]

ḳāÓıda Ar. Mesnet, kural, yöntem.
ḳ.+lar 522b/04
[=1]

kāin keǿen lem yekün Olup olmadığı.
k. 382a/10
[=1]

ḳaḳ Toprak ve kayalarda içine su biriken çukur, çukura dolan su.
k.+da 424a/13, 424a/13
ḳ.+ıġa 424b/05, 430a/07
ḳ.+ınıñ 424a/07
ḳ.+nı 441a/04

ķ.+nıñ 423b/15, 424a/04
ķ. tüş- 424b/10
[=9]
Ķaķa Sar-dār k.a. Yomutıyya'nın büyüklerindendir. Yomut'tan bazı askerlerle Saruk, Merv gibi akınlara katılmış bir çeriktir.
Ķ. 381b/09, 425b/01, 425b/03, 428a/17, 428b/09, 432a/12, 453b/14, 486b/15
Ķ. bile 428a/07
Ķ.+nı 464a/16
Ķ.+nıñ 381b/08, 428a/05
[=12]
ķaķım İte ite bir yere saplama.
ķ.+ġa 379a/08
[=1]
ķaķış- Karşılıklı itmek
ķ.-ġan dék 396a/01
[=1]
Ķaķıştuvan y.a. Buhara yakınlarındadır.
Ķ. 504b/09
Ķ. ķalǾası 499a/03, 501a/03, 501a/13, 501b/16
[=5]
Ķaķma süksevül y.a.
ķ. bīşası 379a/13
ķ. yolı 378b/10
[=2]
ķal- 1. Kalmak, durmak, olmak.
ķ.-dı 373a/04
ķ.-dılar 433a/01, 451b/13
ķ.-ġan 340b/10, 342b/14, 343b/03, 344a/01, 359a/13, 386b/12, 389b/01, 457a/17
ķ.-ġanı 416b/03, 444b/14, 468b/17
ķ.-ġanıdın 433a/01
ķ.-ġanın 390a/16
ķ.-ġanlar 480a/03
ķ.-ġanları 377a/12
ķ.-ġay 396b/06
ķ.-ıban 474a/16, 506b/03
ķ.-ıp 395b/10, 420a/14, 464b/10, 503a/09, 513a/17, 513b/16
ķ.-ıp durur 471a/06
ķ.-ıp durur érdi 343b/07, 460a/01
ķ.-ıp durur érdiler 435a/03, 452a/17
ķ.-ıp dururlar 480a/03
ķ.-madı 351b/16, 397a/13, 454a/17, 508a/15
ķ.-mas 523a/06
ķ.-may 380b/06, 415b/13
ķ.-mayın 471a/02, 471a/03
k.-mış durur érdi 450a/15
[=43]
2.-de, ...içinde olmak, ...kendisini kaplamış olmak.
k.-ıp 363b/07
k.-dı 367a/05
[=2]
3. Bir bütünden artmak.
ķ.-ıp durur érdi 434b/11
ķ-may 396b/06
[=2]
4. Birinden diğerine geçmek, intikal etmek.
ķ.-dı 521b/13
ķ.-may 397a/16
[=2]

5. Var durumda bulunmak, mevcut bulunmak (bu anlamda daha çok olumsuz şekli kullanılır).

ķ.-may 432b/07, 469a/09

[=2]

6. Durumuna gelmek, ...durumda olmak.

ķ.-ıp durur érdi 446a/04

[=1]

7. (Şu veya bu halini) koruyup devam ettirmek, (o hali) sürüp gitmek, devam etmek.

ķ.-masun 430a/01

ķ.-may 469a/10, 473a/05

[=3]

ķ.-bahra ķal- 397a/16

ķ.-dayyār ķal- 396b/06

ķ.-Ĥayrān ķal- 363b/07

ķ.-macāl ķal- 469a/09

ķ.-maĥfī ķal- 430a/01

ķ.-pıyāda ķal- 446a/04

ķ.-sabr u ķarārı ķal- 432b/07

ķ.-şarmsār ķal- 367a/05

ķ.-tirik ķal- 469a/10, 473a/05

ķ.-yādgār ķal- 521b/13

k.-yol kal- 434b/11

[=12]

ķāl Ar. Söz, laf.

ķ. (ķīl u ķāl) 395a/04

[=1]

ķalØ Ar. Koparma, sökme.

ķ. u tadmīr 336b/09

[=1]

ķalØa Ar. Kale.

ķ. 358a/01, 358a/03, 403b/17, 413a/08, 458a/04, 469b/15, 470b/11, 491b/08, 494a/01, 494b/07, 501a/09, 502a/02, 518b/14, 520a/11

ķ. ahlı 341b/02, 342a/05, 342a/09, 415a/10, 490a/12, 494a/03, 502b/06, 503a/14, 517a/03, 517a/06

ķ. astı 341b/16

k. atrāfı 339b/05, 342a/04, 479b/09, 493a/05, 506a/15

ķ. cānıbı 344b/06

ķ.+da 341a/10

ķ. darvāzaları 357a/02

ķ. davrı 342a/10

ķ.+dın 340a/08, 340b/03, 340b/12, 341b/03, 341b/12, 343b/09, 345a/04, 345a/05, 347a/02, 348a/04, 354a/10, 359b/01, 404a/06, 470a/12, 491b/10, 492b/16, 494a/11, 496b/01, 497a/15

ķ. dīvārı 347b/16, 502b/09, 502b/17

ķ.+ġa 336b/17, 340b/02, 340b/15, 344b/08, 354b/17, 355a/09, 355a/13, 355b/04, 468a/13, 480a/02

ķ. içi 342a/17

ķ. içre 503a/03

ķ.+lardın 495b/12

ķ.+ları 492a/07

ķ.+larıġa 495a/13

ķ.+larınıñ 400a/07, 454a/07

ķ.+nı 358a/04, 403a/03, 484a/16, 491b/02, 517a/06

ķ.+nıñ 339b/08, 340a/06, 340b/11, 341a/02, 341a/03, 341a/05, 341a/14, 341a/15, 342a/07, 343a/15, 345b/09,

347b/12, 354a/03, 354a/05, 355a/06, 355a/17, 355b/01, 400a/14, 400b/03, 401a/17, 401b/03, 441a/09, 458a/05, 480a/03, 490a/04, 492b/11, 495a/11, 495b/12, 496a/13, 497a/03, 497a/09, 502a/01, 502a/06, 502b/04, 502b/06, 506b/07, 511a/04, 511a/05
ḳ.+nıñ astı 358a/10
ḳ.+nıñ darvāzası 355a/02
ḳ.+nıñ içi 503a/02
ḳ.+sı 419b/13, 442b/04, 484a/17, 499a/04, 501a/07
ḳ.+sıda 415a/06
ḳ.+sıdın 381a/03, 399b/05, 441a/11, 441b/07, 489b/08
ḳ.+sıġa 370a/01, 400a/01, 402b/10, 404b/05, 431b/08, 469b/14, 474b/13, 487b/08, 488a/10, 489b/03, 489b/05, 490b/14
ḳ.+sıġa yétkür- 472a/17
ḳ.+sın 369b/11, 506b/16, 516b/06
ḳ.+sınıñ 358b/10, 359a/08, 399a/12, 408b/14, 409a/02, 415a/07, 423a/08, 437b/12, 442a/08, 442a/10, 445a/10, 447b/05, 471a/06, 485a/16, 486b/17, 487b/13, 489b/15, 490a/17, 492b/10, 494b/14, 501a/03, 501a/13, 501b/16, 505a/12, 506a/02, 507a/03, 512b/17
ḳ. **tashīrı** 346b/11, 347a/10
ḳ. ustı 342a/12
ḳ. üsti 344b/08, 345a/03, 354a/04, 497a/14
ḳ. üzre 340b/16
[=183]

ḳalǾa-dārlıḳ Kale muhafızı, dizd Ar.
ḳ.+ġa 359a/14, 469b/15
[=2]

ḳalǾa-güşāylıġ Kale zapteden.
ḳ. 502b/13
[=1]

ḳalǾa-güşāylıḳ bk. kalǾa güşāylıġ
ḳ. 347a/08, 401a/15
[=2]

ḲalǾa-ı Ħāvand y.a. Buğra Han civarında bulunan kaledir.
ḳ. 345a/02, 409a/02
[=2]

ḳalam Ar. Kalem.
ḳ. 336a/17
ḳ. (śāĥıbu's-sayf ve'l-ḳalam) 493a/09
k. (til-i ḳalam) 463a/12
ḳ.+ı 386a/13
ḳ.-ı badāyıǾ 347b/07
ḳ.-ı çābuk-raḳam 437a/12
ḳ.-ı çābuk-suvārī 433b/14
ḳ.-ı mavzūn-ı bayān 517b/17
ḳ.-ı mudām 366a/17
ḳ.-ı müşkīn 453b/08, 475b/14, 516b/08
ḳ.-ı vāḳıǾa-pardāz 376b/08
ḳ.+ın sür- 390a/17
ḳ. sür- 393b/05, 523a/08
ḳ. tili 463a/12
k. şāh-bāzı 407b/13
[=18]

Ḳalandar Bahādur k.a. Muhalif gruptan bir düşman sipahisi.
Ḳ. 493b/11
[=1]

Ḳalandar Bég k.a. Buhara muhasarası'nda görevli askerlerden bir tanesidir.

Ḳ. 357b/04, 481a/08

Ḳ.-ı mazbūr 401a/02

[=3]

Ḳalandar Parvānçı k.a. Han meclisi üyesi olup azlinden sonra yerine Cahan-gir Beg getirilmiştir. Pervançı mansabı meclisin aktif bir organı değildir.

Ḳ.+nı 404b/16

[=1]

ḳalāvīz (Eski bir İran dili) Yol gösteren kimse ya da şey, rehber, delil. Krş. ḳalāvuz.

ḳ.-ı davlat-ı lā-yazālī 420a/05

ḳ. ḳıl- 428a/11

[=2]

ḳalāvuz bk. ḳalāvīz.

ḳ.-ı śarśar 462b/17

[=1]

ḳalb-gāh Can evi; savaşta ordunun sağ ve sol kanatları arasında başkumandan ve maiyetinin merkez birliklerinin bulunduğu yer.

ḳ.-ı sıpāh 491b/07

ḳ.+ıġa (aǾdā sıpāhınıñ ḳalb-gāhı) 474a/09

[=2]

ḳālī Far. Halı.

ḳ.-ı munaḳḳaş-ārā 394b/16

[=1]

ḳalın Yığın, çok, yoğun; kalın.

ḳ. 383b/06, 425a/12, 427a/11, 428b/05, 429b/10, 444b/11

ḳ. durur érdi (bī-ĥadd-ı vasīǾ u ḳalın) 505b/13

ḳ. érdi 461a/07

ḳ. ġanāyım 381a/17

ḳ. kent 504b/02

ḳ. tuġay 489a/01

[=11]

ḳalīl Ar. Az, çok az.

ḳ. (banda-ı bī-bıżāǾat u ḳalīlu'l-ıstıtāǾat) 390b/04

[=1]

ḳalḳan (<Moğ. ḳalḳa) Savaşçının kılıç, kargı, mızrak ve ok darbelerine karşı kendini korumak için sol elinde tutarak kullandığı siper.

ḳ.+ın 493b/11, 502b/08

[=2]

Ḳalman Śūfī k.a. Kara kalpaklı cesur bir askerdir. Farab korganının civarında yapılan bir savaşta düşman askerlerince öldürülmüştür. Kabri yine aynı yerdedir.

Ḳ. 496b/14

[=1]

Ḳalpaḳ kv. a. Bir Türk boyu.

Ḳ. 344a/16

[=1]

kām Far. Emel, arzu, istek.

k. 435a/12

k. (gülşen-i kām) 347b/03

k. bol- (maḳśad u kām) 397a/15

k. al- 392b/01, 523a/03

k. eyle- 476b/14
k.+ġa (maḳśad u kām) 400a/04
k.+ıġa 392a/14, 506b/06, 522b/13
k.+ın 391b/17
k.+ın al- 395b/12, 399a/03
k.+ını al- 397a/11
k. ile (davlat-ı şarāb-ı kām) 367b/16
k. u maḳśad 367a/08
k. u murād 396b/05
k. u murādın tap- 436a/07
k. u rāĥat tap- 476a/06
[=20]
ḳāmØ Ar. Bir şeyi kontrol altına alan, hakim olan.
k.-ı bunyādu'ž-žulm ve't-tuġyān 412b/01
[=1]
kām-cū Far. Maksadına ulaşmak isteyen.
k. bar- 386a/10
[=1]
kām-ĥāśıl İsteğini elde etme.
k. 435b/17
[=1]
kām-rān Far. İsteğine ulaşmış.
k. 386a/10, 393b/14, 519b/16
k. (Øazīz u kām-rān) 522b/10
k.+ı 413b/10, 483b/09
k.+nıñ 440a/15
[=7]
kām-rānlıġ İsteğine ulaşma durumu, bahtiyarlık.
k. (Øayş u kām-rānlıġ) 373b/06
k. bile 360b/02
k. bile (davlat u kām-rānlıġ) 383b/11
[=3]
kām-ravā Far. İsteğine erişen, mutlu.
k.+nıñ (ĥıdīv-ı kām-ravā) 377a/01
k. ol- 367b/11
[=2]
kām-şīrīn Damakta kalan tat.
k. bol- 399a/04
[=1]
kām-yāblıġ İsteğine kavuşma durumu, bahtiyarlık.
k. tap- 365b/15
[=1]
ḳamar Ar. Ay.
ḳ. 390a/05
ḳ. (şāh-ı ḳamar-rikāb) 366a/02
ḳ.-ı sarīØu's-sayr 361a/13
[=3]
ḳāmat Ar. Boy, endam; destek.
ḳ.-ı ḳābılıyyat 370a/05, 405b/16
ḳ.-ı naĥīf 484b/11
ḳ.+ın 392a/01
ḳ kibi 351b/06
[=5]
ḳamış Sulak yerlerde yetişen içi boş, yüzü boğumlu bitki.
ḳ. 357b/06, 358a/07, 515b/08
k. ura dur- 513a/11
[=4]
kāmī Far. Mutluluk.
k.+ġa 372a/02
k. dur 462b/07
[=2]
kāmil Ar. Olgun, mükemmel.
k. (luṭf-ı kāmil) 493b/08

k. (murşıd-ı kāmil) 366b/13
k. (nuźūrāt-ı kāmil) 337b/02
k.+leri 499a/07
k.+leriniñ 388b/07
k. (Ĥużūr-ı kāmilu’s-sarvar) 510b/17
[=6]
kāmılīn Ar. Kamiller, mükemmeller.
k. (Ǿumdatu’l-kāmilīn) 408a/10
[=1]
kāmkār Far. İsteğine kavuşan, mutlu.
k. (Ĥażrat-ı ħıdīv-ı kāmkār-ı saħāvat-şıǾār) 396b/09
k. (Ĥażrat-ı ħıdīv-ı kāmkār) 337a/05, 339a/06, 339b/11, 348a/05, 350b/05, 355a/16, 360a/07, 374b/04, 375b/10, 377b/04, 378a/15, 379a/13, 380b/08, 383b/11, 385a/12, 386b/07
k. (Ĥażrat-ı ħıdīv-ı kāmkār-ı duşman-şikār) 336b/03, 358b/09, 380b/02, 384a/01
k. (Ħusrav-ı Camşīd-ı ḳarr u kāmkār) 358b/12
k. (Ħusrav-ı kāmkār) 449a/09
k (Ǿīd-ı davlat-ı sulŧān-ı kāmkār) 366a/02
k. (sulŧān-ı kāmkār u ħāḳān-ı duşman-şikār) 499a/08
k. (umarā-yı kāmkār) 486a/15
k.+nıñ (Ĥażrat-ı ħıdīv-ı kāmkār) 338a/07, 360b/17, 371b/01, 383a/08, 387a/07, 387b/12
k.+nıñ (Ĥażrat-ı śāĤıb-ḳırān-ı kāmkār) 350a/07
[=32]
kāmkārlıġ Bahtiyarlık.
k. (muşayyad-ı erkān-ı maǾdalat u kāmkārlıġ) 449b/06
[=1]
ḳan Vücut dokularını besleyen kırmızı renkli sıvı.
k. 367b/04, 416a/14, 470a/11, 492a/02
ḳ. (ġarḳa-ı ḳan) 443b/16
ḳ. aḳ- (ravān-ı ḳan) 345b/01
ḳ. aḳ- 346a/03, 436a/03, 482a/10
ḳ. aḳız- 503a/07
ḳ.+dın 345b/01, 416a/14, 418b/08
ḳ.+dın (ḳızıl ḳan) 496b/07
ḳ. érür 443b/17
ḳ.+ġa bat- 436a/01
k.+ġa boyal- (ḳızıl ḳan) 435b/16
ḳ.+ı 354b/03, 494b/12
ḳ.+ı bile 344a/16
ḳ.+ı üçün 357a/09
ḳ.+ıdın 340a/13, 345a/11, 363b/15, 422b/04, 432a/17, 513b/05
ḳ.+ıdın suġar- 344a/04
ḳ.+ın tök- 363a/03, 436a/08
ḳ.+ın andaḳ tök- 389a/13
ḳ.+ın aḳuz- 435b/09
ḳ.+ınıñ 513b/04
ḳ. içi 470b/09
ḳ. içre 435b/17
ḳ. ile 496b/08
ḳ.+lar tök- (néçe ḳan) 416a/13
ḳ.+lar aḳuz- 432b/03
ḳ.+ları 418a/15, 474b/02
k. ol- 470b/08

ḳ. tök- 363b/06, 418b/06, 435b/17, 474a/15, 501b/11, 503a/04, 503b/05, 506a/17, 506b/06, 506b/08
ḳ. tökül- 470b/08, 506a/11
ḳ. tut- 470b/17
[=54]
kān Far. Cevher, kaynak, maden yatağı.
k. (baĥr u kān) 386a/02
k.+ı (Saĥāvat yavāḳītınıñ kānı) 393b/13
k.+ıġa 379a/09
[=3]
ḳan- Doymak.
ḳ.-mas (ḳıyāmatġa yétkürü ḳan-) 473a/02
[=1]
ḳanāÓat Ar. Kanma, kanış.
ḳ. (faḳr u ḳanāÓat) 391a/14
ḳ. (tacrīd u ḳanāÓat) 523a/14
ḳ. ḳıl- 369b/17, 374b/03
[=4]
ḳanat Uçmayı sağlayan açılır kapanır bir çift organ.
ḳ. aç- 438a/07
ḳ.+ıda 351b/03
ḳ.+ın 351b/03
ḳ. yap- "kanat kapa-" 379a/11
[=4]
Ḳanbar ÓAlī Bég k.a. Safar ve Mir kalesinin hakimidir.
Ḳ. 400b/10, 400b/14
[=2]
ḳand Ar. Şeker.
ḳ.-ı bī-ġāyat u nuḳl-ı bī-nıhāyat 395a/10
ḳ. u nabāt 399a/05
ḳ. yañlıġ 340b/06
[=3]
ḳand-ālāt Şekerli Yemişler.
ḳ. 448b/14
ḳ. (aśnāf-ı ḳand-ālāt u maÓācīn) 351b/12
ḳ. **(reng-ā-reng kand-ālāt u ĥalvā u maÓācīn-ı ḳandīn)** 351a/11
[=3]
Ḳandahār y.a. Kandehar şehri.
Ḳ. ḳumı 471b/11
[=1]
Ḳandım Sar-dār k.a. Muhammad Kılıç ile beraber Durun'da yapılacak muharebe için hazırlanan takviye kuvvette yer almış bir komutan ve Hasan Murad Atalık ile beraber Buhara'ya elçilik vazifesiyle gönderilen kimsedir.
Ḳ. 348a/10, 349a/05, 358b/14, 375a/05, 380a/02, 402b/06, 415b/01, 419a/11
Ḳ.+dın 377a/10
Ḳ.+nı 348b/17, 369a/07, 402a/13, 414b/08, 425a/15, 428b/02
Ḳ.+nıñ 398b/16, 430a/16
[=17]
ḳandīn Şekerli.
ḳ. (çāy-ı ḳandīn) 395a/08
ḳ. (reng-ā-reng kand-ālāt u ĥalvā u maÓācīn-ı ḳandīn) 351a/11
[=2]

Ķandum Ķaravul Bégi k.a. Elcik halkı'ndandır. Farab hisarı muhasarası sırasında Kutluk Murad Inak'tan aman dilemiştir.
Ķ.+i 495b/04
[=1]

Ķanglı Cahān-gīr Bég ıbn Ĥasan Murād Parvānçı k.a. Askeri seferlerde görev almıştır. Parvançı mansabı dolayısıyla han meclisi üyesidir. Ama aktif bir görevi yoktur. Töre Murad Sufi'nin öldürülmesinde aktif rol almıştır. Krş. Cahān-gīr Bég.
Ķ. 357a/05
[=1]

Ķanglık kv. a. Kanglı, bir Türk kavmi.
Ķ. 403b/16
[=1]

ķannād Ar. Şekerci, şeker üreten.
ķ.+lar 351a/11
[=1]

ķānūn Ar. Kural, yasa.
ķ.-ı Óayş 365b/13
ķ.-ı Óazīmat 460a/12
ķ.-ı Óışrat 373b/11
[=3]

Ķapan Bay k.a.Ortak Yüz Kazak'nın hakimi Aman Bay Biy'nin kardeşidir. Krş. Kapan Bay Bahadur.
Ķ.+nıñ 387b/02
[=1]

Ķapan Bay Bahādur k.a. bk. Kapan Bay.
Ķ. 377b/17
[=1]

Ķapķaķlı y.a. Hılali civarında bir ormanlık bölgedir.
Ķ. bīşesi 465b/13
[=1]

ķaplan Kaplan.
ķ.-ı felek 461a/07
ķ.-ı żarba-kündāvar 491b/10
[=2]

ķaplan-nışān Kaplan özelliği gösteren.
ķ. 395b/16
[=1]

ķaplan-şikūh Kaplan dehşeti
ķ. (şīr-bāzū u ķaplan-şikūh) 505b/04
ķ. u şīr-şikār 506b/05
[=2]

Ķaplanlı y.a. Çandır sahiline yakın bir deredir.
Ķ. dere 420a/17
[=1]

ķapu (< ķapıġ) Kapı, eşik.
ķ.+ñ 353a/02
[=1]

ķar Yağmur gibi yağan hafif beyaz taneler.
ķ.+dın 379a/08
ķ. köp yaġ- 429b/04
ķ. yā boran 386a/07
ķ. yamġurı 384b/06
[=4]

kār-dīda Far. Deneyimli, tecrübe.
k. 349a/06
[=1]

kārger Far. Tesirli.
k. bol- 401b/07

k. tég- (tīr-ḳażā-ı kārger) 417a/09
[=2]
kār-güźār Far. Becerikli, elinden iş gelen.
k. 412b/17
[=1]
kār-ḥāna Far. İşyeri.
k.+sı içre 338b/04
[=1]
kār-sāz Far. Mahir.
k.+nıñ (Ĥażrat-ı kerīm-i kār-sāz) 349a/12
[=1]
kār-sāzlıġ Becerikli, becerikli olma durumu.
k.+ın 388a/05
[=1]
kār u zār Far. bk. kārzār.
k. (heneggāma-ı kār u zār) 422b/10
k. (şr-bīşa-ı kār u zār) 515b/01
k. bol- **(germ-i kār u zār)** 422b/04
k.+dın (heneggāma-ı kār u zār) 382a/09
k. heneggāmı 515a/17
k. maydānı 382a/14
k.+nı (maƠreke-i kār u zār) 496b/04
[=7]
ḳar (< Ar. ḳarr) Gönlü rahat içi ferah olma, sevinme.
ḳ. (Ĥusrav-ı Camşīd-ı ḳarr u kāmkār) 358b/12
[=1]
ḳara 1. Kömür renginde olan renk, siyah.
ḳ. kéy- "Yas alameti olarak siyah giymek" 511a/14
k. ḳıl- 500b/12
[=2]
2. mec. Kötü, meşơum.
ḳ. (cahān-ı ḳara) 367a/14
ḳ. ḳıl- (közini ḳara) 351b/08
[=2]
ḳara (< Ar. ḳarre "sabit olan yer") Yeryüzünün denizlerin dışında kalan kısmı, toprak.
ḳ. çerik "kara askeri" 478b/15, 498a/06
[=2]
Ḳara Aĥmad k.a. Teke halkındandır. Dast-gird ve Derri-gez hakimi Begler Han'nın fermanı ile Buhara seferine katılmıştır.
Ḳ. 398b/13
[=1]
Ḳara atlıġ kv.a. Bir Türk kavmi.
Ḳ. 489b/10
[=1]
Ḳara Bahādur Mīr-āb k.a. Kıyat kavminin önde gelenlerindendir.
Ḳ. (valadān-ı Ḳara Bahādur Mīr-āb**) 4**97b/17
Ḳ.+nın oġlı 435a/08
[=1]
Ḳara Baylı y.a. Av bölgesidir.
Ḳ. 431a/06, 437b/13
[=2]
Ḳara Çoḳa kv.a. Horasan Türkleridir. Gürgen ve Balkan dağları arasında yaşayanYomutların bir koludur.
Ḳ. (Çonī Şaraf ve Ḳara Çoḳa) 348a/12
[=1]

Ḳara Ḥ(v)āca k.a. Savaş meydanında Çavdurlar tarafından yanlışlıkla öldürülmüştür.

Ḳ.+nı 432b/15

[=1]

Ḳara Ĥācı y.a. Hāca Kenefsi'ye yakın bir yerdir.

Ḳ. 471b/10

[=1]

Ḳara ḤanTeke kv.a. Kelat ve aşağı Derri-gez'e kadar olan dağ eteği ile Kozgan suyununun kenarında mütemekkindirler. Krş. Ḳara Ḥan Biy Teke, Ḳara Ḥanlı Teke, Ḳara Ḥanlıġ Teke.

Ḳ. 431a/17

Ḳ.+siniñ 457b/01

[=2]

Ḳara Ḥan Biy Teke kv.a. bk. Ḳara Ḥan Teke.

Ḳ. 440b/17

[=1]

Ḳara Ḥanlı Teke kv. a. bk. Ḳara Ḥan Teke.

Ḳ. 431b/10

Ḳ. niñ 399b/14

[=2]

Ḳara Ḥanlıġ Teke kv.a. bk. Ḳara Ḥan Teke

Ḳ.+niñ 444a/08

[=1]

Ḳara Ḳadaḳ y.a. Hāca Kalesi civarında yer alır.

Ḳ. darbandı 419b/10

Ḳ.+dın 419b/12

[=2]

Ḳara Ḳalpaḳ kv.a. Moğol kavmine mensup bir boydur. Harezm ve Buhara bölgesinde Amu Derya'nın kenarlarında yaşamakta idiler. Krş. Ḳara Ḳalpaḳıyya.

Ḳ. 341b/08, 359a/16, 377a/08, 378b/11, 408a/17, 411a/10, 427b/15, 429b/06, 445a/17, 445b/12, 448b/05, 461b/10, 471a/12, 494b/13

Ḳ. bile 427b/10

Ḳ.+dın 339b/03, 428a/10, 434b/01, 468b/07

Ḳ. durur érdi 426b/16

Ḳ. ekābırı 384b/04

Ḳ.+ġa 345a/07

Ḳ.+nı 426b/17, 427b/11, 456a/13

Ḳ.+nıñ 345a/02, 346a/04, 347a/05, 348b/11, 350b/11, 359a/02, 359b/14, 377a/17, 377a/17, 480b/14

Ḳ. sıpāhı 339b/09

[=36]

Ḳara Ḳalpakıyya kv. a. bk. Ḳara Ḳalpaḳ

Ḳ. 341b/06, 348b/14, 359a/05, 384a/12, 400b/01, 419a/06, 473b/08, 486b/11, 496b/13

Ḳ.+dın 341b/06, 378b/13, 428b/10, 453b/13, 480b/17

Ḳ. dūdmānı 471a/11

Ḳ.+ġa 374b/10

[=16]

Ḳara köl y.a. Buhara'nıngüney batısında bir yer adı.

Ḳ. 449a/02, 482b/12, 495b/04, 495b/15, 511b/02
Ḳ.+din 398a/11, 472a/09, 496a/01
Ḳ.+ge 433a/06
Ḳ.+ni çap- 471b/11
Ḳ.+nin 398a/07
[=11]

ḳara māl Sığır.
ḳ. 430a/10, 446a/08
[=2]

Ḳara Mergen k.a. Yemreli halkındandır.
Ḳ. 514a/09
[=1]

Ḳara Saḳal y.a. Kopalı bölgesi ile sınırdaş bir yerdir.
Ḳ. 427a/08
[=1]

Ḳara Su y.a. Hırmantu ile Kökçe mahalleri arasında, Kıpçak ve Arman kalelerine yakın bir bölgede yer alır.
Ḳ. ayaḳı 454a/06
Ḳ.+dın 447b/03
[=2]

Ḳara Şafaḳ Ḳayrı y.a. Aral tarafına yakın bir yerdir.
Ḳ.+ıdın 405b/02
[=1]

Ḳara Talḳanlu kv.a Bir Türk boyu.
Ḳ. 421a/04
Ḳ. (Allāh Berdi Ḳara Talḳanlu) 421a/05
[=2]

Ḳara Tegelek y.a. Bir askerî karargâh.
Ḳ. 424a/10
[=1]

Ḳara Töpe y.a. Hive ve Pişkanik arasında Hive'nin 2 ya da 3 km. güneydoğusunda bir yer. Krş. Ḳara Töpelik.
Ḳ. 421a/02, 421a/16
Ḳ.+ġa 429a/09
Ḳ.+ni 423a/16
[=4]

Ḳara Töpelik y.a. bk. Ḳara Töpe.
Ḳ. 421a/04
[=1]

ḳara Su kenarı, sahil.
ḳ. körgüz- 419a/08, 495a/05
ḳ. körset- 488a/02
[=3]

ḳara- Bakmak
ḳ.-may 508a/12
ḳ.-p 418a/04, 425b/06, 480b/11
[=4]

ḳarabaş Uşak, çırak.
ḳ. 468a/11, 470a/12
ḳ. (toḳḳuz ḳarabaş) 489a/07
ḳ. (yeti ḳarabaş) 473b/04, 474a/01, 475a/02
[=6]

Ḳarabaş Bahādur k.a. Can Muhammed ve Kara Kalpaklı askerlerle beraber bir akında pek çok ganimet ele geçirmiş bulunan bir çeriktir.
Ḳ. 350b/11
[=1]

ḳarābat Ar. Soyca akrabalık; yakınlık.
ḳ. 356b/07

ḳ.+ı (raʾĀya-ı ḳarābat) 356a/11

[=2]

Ḳarabaylı y.a. Harezm civarında bulunan av bölgesi Kegeyli, Burlı ve Cal-Turangu bölgelerine de yakındır.

Ḳ. 519b/04

Ḳ. aṭrāfı 409a/09

Ḳ.+dın 409a/10

[=3]

Ḳaraça köl y.a. Beder-kent ve Taş Ĥavz bölgelerine yakın bir yer.

Ḳ.+ıġa 437a/17, 452b/06

[=2]

Ḳaradaşlı kv. a. Hisar dağının doğu ucunda mütemekkin iken, Közsiz suyu ile Yuvan suyunun kenarına, oradan da Ḳarrı Kale'sinin yakınında yer alan Şeytan Kale'sine zorla göç ettirilmiştir. Krş. Ḳaradaşlu.

Ḳ. 419b/16, 420a/09, 464b/13

[=3]

Ḳaradaşlu kv. a. bk. Ḳaradaşlı.

Ḳ. 514a/11

Ḳ.+dın 514a/10

[=2]

ḳaraḳçı Yol kesen, yağmacı, yan kesici.

ḳ. 407a/09

ḳ.+lar 425a/10

ḳ.+larnıñ kéynidin 407a/11

[=3]

ḳaraḳçılıḳ Yankesicilik.

ḳ. 408b/04, 425a/03, 426b/01, 478a/08, 487b/05, 513a/08

ḳ.+ġa 478a/15

ḳ.+ıġa 417b/11

[=8]

ḳaralaş-Yardım etmek, yardımlaşmak.

ḳ.-ġan 445b/02

[=1]

ḳarañgu Karanlık.

ḳ. 461b/05

ḳ.+sıda 342a/05, 404b/01, 449b/16, 469b/10

[=5]

ḳarañgulıġ Karanlık olma durumu.

ḳ.+ıda 347b/12

[=1]

ḳarār Ar. 1. Kesin hüküm.

ḳ. bér- 338b/04, 359b/12

[=2]

2. Bir yerde veya bir halde durma, sebat üzre kalma.

ḳ. eyle- 341a/14

ḳ. tut- (ārām u ḳarār) 489a/09

ḳ.+ı ḳal- (śabr u ḳarār) 432b/07

ḳ.+ları (ḥırman-ı ŝabāt u karar) 348b/09

ḳ. tut- 341a/10, 491b/08, 508b/15

[=10]

ḳarār-gāh Ordunun kumanda heyetleriyle birlikte konakladığı yer.

ḳ.+ı (manzıl ve ḳarār-gāh) 487b/05

[=1]

ḳarat- Baktırmak, istikamet vermek.

ḳ.-ıp 489a/11, 507a/17

[=2]

ḳarataş Rengi siyah olan taş.

ḳ.+dın 379a/05

[=1]

Ḳaratay Ḫan k.a. Tabın kavminin padişahı olup Nur Ali Han'ın oğludur.

Ḳ. 357b/13

[=1]

ḳaravul Moğ. Öncü asker kolu, nigehbân.

ḳ. ét- 434b/12

ḳ.+ġa 419a/08

ḳ.+ı 480a/01

ḳ.+ıdın 440b/06, 442b/09

ḳ.+lar 435a/03, 435a/06, 440b/06, 496a/02, 496a/04, 515a/11

ḳ.+lardın 407a/13

ḳ.+larġa 407a/09

ḳ.+larnı 496a/04

ḳ.+larnıñ kéynidin 435a/05

ḳ. yosunlıġ 495b/15

[=16]

ḳaravullıḳ Öncü olma hali.

ḳ. 490a/08

ḳ. (harāvallıḳ ve ḳaravullıḳ) 380b/14

ḳ.+ġa 490a/02

ḳ.+ı bile (karavullıġı) 442a/07

[=4]

ḳarındaş Kardeş. Krş, ḳarıntaş.

ḳ. (avlād u aĥfād u ḳarındaş) 352b/12

[=1]

ḳarıntaş bk. ḳarındaş.

ḳ.+ı 376a/01

ḳ.+ın 378a/07

ḳ.+ları 459b/08

ḳ.+larıġa 356b/10

[=4]

ḳarış Karış, baş parmak ile serçe parmak arasındaki açıklık kadar olan uzunluk birimi.

ḳ. (bir ḳarış) 497b/10

ḳ. (iki ḳarış) 497b/10

[=2]

ḳārī Ar. Okuyan, okuyucu.

ḳ.+lar 372a/17, 406b/10

ḳ.+nı (ĥażrat-ı ḳārī) 372b/03

[=3]

ḳarīb Ar. Yakın.

ḳ. 429a/11, 430a/02, 455a/07, 470a/14

ḳ. durur 347b/01, 427a/08, 470a/01

ḳ. durur érdi 425b/10, 453b/15

ḳ. yet- 338b/03, 383a/11

ḳ. yét- 344b/04

[=12]

ḳarīn Ar. Yakın

ḳ.+ġa (abtāl-ı nuśrat- ḳarīn**)** 502b/12

[=1]

Ḳarlı Çırla y.a. Eşek Siyan kuyusunun civarında bir yer.

Ḳ.+ġa 418a/07

[=1]

Ḳarnay y.a. Şor Kak bölgesine yakın bir yer.

Ḳ. 462a/11, 462a/11

[=2]

Ḳarrı ḲalÓa y.a. Şeytan kalesi'nin yakınında bulunan bir başka kale.

Ḳ.+nıñ 420a/11

[=1]

Ḳarriça y.a. Küren dağı eteğinde bulunan bir yer.

Ḳ.+ġa 423b/14
[=1]
kārvān Far. Kervan.
k. 428a/15, 518a/10, 518a/11, 518b/12, 518b/16, 518b/17, 519a/07, 519a/15
k. bile 509a/02
k.+ġa 428a/06
k.+ı 454a/10, 519a/06
k.+ı érmiş 348b/16
k.-ı savdā "ticaret kervanı" 518a/08
k.+ıġa 428a/14, 452b/02, 517b/15
k.+ın 374a/11, 453b/05, 468b/12, 472a/10, 508b/16
k.+lar 518a/06
k.+lar (ikki kārvān) 454a/12
k.+ları 427a/16
k.+nı 517b/16, 518a/16, 518b/06, 519a/05
k.+nıñ 427b/01, 454a/14, 509a/14, 509a/17, 518b/07, 518b/10, 519a/09
[=36]
kārvānī Kervana ait.
k.+larnı 509a/15
[=1]
ḳarya Ar. Köy.
ḳ.+larnı 482a/05
ḳ.+nı çap- 480b/12
[=2]
kārzār Far. Kavga, savaş. Krş. kār u zār.
k. bol- (āmāda-ı kārzār) 341a/05
k. (ġavġā-yı kārzār) 343b/17
k. (heneggāma-ı kārzār) 416a/09
k. (şīr-efgen-i bīşa-ı kārzār) 343b/15
k.+da (maÓreke-i kārzār) 474b/04
k.+da (maydān-ı kārzār) 444b/14, 451a/02
k.+dın (maÓreke-i kārzār) 417a/07, 492a/12
k.+dın (maydān-ı kārzār) 340a/15, 382a/11
k.+ġa (muÓārake-i kārzār) 345b/16
k.+ı (heneggāma-ı kārzār) 345b/17
[=13]
ḳaśaba Ar. Köyle şehir arası yerleşim yeri, küçük şehir.
ḳ.+nıñ 399a/17
[=1]
ḳasāvat Ar. Üzüntü, gam, keder, tasa.
ḳ. (żamāyır-ı ḳasāvat) 336a/13
[=1]
ḳasāvat-āŝār Üzüntü eserleri, keder etkileri.
ḳ.+nıñ 453b/04
[=1]
ḳasāvat-taḥmīr Kasavetin tahmiri, üzüntünün mayalanması.
ḳ.+larıġa (żamīr-ı ḳasāvat-taḥmīr) 468a/06
[=1]
ḳaśāyıd (< Ar. ḳaśāáid) Kasideler.
k. 391b/01
ḳ.-ı ġarrā 361b/02, 385b/06
[=3]
ḳaśd Ar. Niyet, istek, istikamet; bile bile yapma.
ḳ. ét- 506a/16
ḳ.+ı 522b/10
ḳ.+ı bile 342b/14

ḳ.-ı cān bol- 491b/16
ḳ.-ı cān ḳol- 492a/01
ḳ.+ıġa 345a/13, 349b/08, 364b/06, 383a/15, 403b/11, 427a/13, 434b/17, 468b/09, 469b/09, 473a/14, 509a/14, 519a/15, 523a/05
ḳ. ile 478a/12
ḳ. ḳıl- 425a/09, 492b/07
[=21]
kāse Far. Çukur çanak.
k.-i āzādalıġ 523a/16
[=1]
ḳāśıd Ar. Niyetinde olma, amaçlama.
ḳ.-ı **cān bol-** 435b/06, 491b/16, 506a/17
[=3]
kāsıd Ar. Revaçta olmayan, geçmez, aranmaz.
ḳ. (tamannā-yı kāsıd u ḳabīĥ) 401a/09
[=1]
Ḳāsım Ḳara Ḳalpaḳ k.a. Çöngey'in oğludur.
Ḳ.+nıñ 461a/16
[=1]
ḳāśır A. Kusurlu.
ḳ. bol- 391b/06
ḳ. durur 457a/13
[=2]
ḳaśīda Ar. İstenilen, hedeflenen, amaçlanan, hatasız (şiir).
ḳ. 385b/13, 385b/14
ḳ. bile 361b/05
ḳ.-ı ġarrā 365a/11, 365b/01
ḳ.-ı Mīrzā-ı Masīĥā 361b/07
ḳ.-ı Zīrek 362b/16
ḳ.+nı 364a/08, 385b/10
ḳ.+nıñ 386a/15
ḳ.+sı (Zīrekniñ ḳaśīdası) 362b/15
ḳ.+sıġa 362b/15
ḳ.+sın (Zīrekniñ ḳaśīdası) 361b/06
[=13]
ḳaśr Ar. Köşk, saray
ḳ. dék (ĥubāb-ı ḳaśr**)** 502a/03
ḳ. ḳıl- (ravnaḳ-afzā-yı ḳaśr-ı Ħavarnaḳ) 386b/17
ḳ.+ı 460b/09
ḳ.-ı Ǿālī 394b/12, 394b/15
ḳ.-ı Ǿālī-ravża-ı tazyīn 396a/10
ḳ.-ı cannat-āsā 394a/05
ḳ.-ı şīrīn 394a/05
ḳ.+lar 365b/04
ḳ.+larġa 394a/08
[=10]
ḳasran Ar. Zorlayarak
ḳ. (ḳahran u ḳasran) 347a/11
[=1]
ḳaş Huzur, ön, kat.
ḳ.+ı dék 493b/07
ḳ.+ıda 343b/07, 348a/07, 367a/05, 391b/12, 396a/16, 478a/09, 520a/02
ḳ.+ıġa 429b/12
[=9]
ḳaş- Kaçmak.
ḳ.-ıp 377a/14
[=1]
kāşāna Far. Camlı oda, büyük süslü ev.
k. (göşe-nışīn-ı kāşāna-ı alam u malālat) 390b/05
[=1]

Ḳaşḳaldaḳlı y.a. Gazne yolu üzerinde bir yer.

Ḳ. 384b/05

[=1]

Ḳaşḳaldaḳlı Ḳaḳ y.a. Gazne yolu üzerinde bir göl.

Ḳ. 384b/02

[=1]

Ḳaşuḳçı Ḳurbān Sardār k.a. Karadaşlu kavminden bir askerdir.

Ḳ. 514a/10

[=1]

ḳaṫÓ Ar. Devam etmeyecek şekilde son verme; geçme, yol alma.

ḳ. ét- 427b/03, 464a/05, 469b/12, 504a/11, 506a/02, 512b/16

ḳ.-ı felek 395a/17

ḳ.-ı manāzıl 361a/13, 377a/16, 379b/11, 440b/03, 411a/08, 411b/09, 414b/11, 425b/05, 426a/08, 433b/03, 434b/06, 451a/04, 454b/12, 468b/09, 472a/17, 473b/10, 498a/15, 504a/04, 511a/01, 516b/16, 518b/05

ḳ.-ı manzıl 477a/16

ḳ.-ı marāĥıl ḳıl- 440a/12

ḳ.-ı masāfat ét- 395b/04, 411a/11, 424b/04, 426b/15, 430a/04, 430a/07, 450b/09, 451b/05, 454a/03, 455a/10, 458a/06, 461a/15, 463a/02, 469b/09, 471b/10, 473a/12, 477a/17, 509a/14, 513b/12

ḳ.-ı masāfat ḳıl- 339b/14, 384b/01, 414b/02, 414b/13, 429a/08, 431b/07, 433a/03, 434b/08, 442b/09, 448a/12, 449b/13, 450a/09, 453b/06, 482b/12, 517a/01

ḳ.-ı masāfat körgüz- 511b/01

ḳ.-ı rāh ét- 477a/16, 502b/03

ḳ.-ı rāh ḳıl- 501b/14

ḳ.-ı śaĥārī ve bıyābān 472a/07

ḳ.-ı tarīḳ ér- 363b/06

ḳ.-ı tarīḳ ḳıl- 374a/17

ḳ.+ıdın soñra 468a/15, 471a/15, 482a/13, 510a/13, 519a/10

ḳ.+ıġa 460b/17, 476b/04, 510a/12

ḳ. ol- 379a/04

ḳ. u pāy-māl ḳıldur- 341a/08

[=82]

ḳāṫÓ Ar. Kateden.

ḳ.-manāzıl ol- 477a/15

[=1]

ḳaṫār Ar. Sürü, dizi.

ḳ. 381a/08, 386a/11, 398a/05

ḳ. (buĥtī-ı ḳaṫār) 448b/06

ḳ.+ıda 409b/12

k.+ıġa 484a/12, 494a/15

[=7]

ḳaṫarāt Ar. Katreler, damlalar.

ḳ.+dın (durrāt u ḳaṫarāt) 474b/09

ḳ.-ı Óabarāt 350a/08

ḳ.-ı amṫār 373b/17

[=3]

ḳat Tabaka, sıra.

ḳ.+ı 419a/06

[=1]

ḳatıġ Katı, sert; güç.

k. 342a/16, 391a/01, 473b/12, 518b/15

[=4]

Ḳatıġ aġaç kv.a. Bir Türk boyu.
Ḳ. 378b/03
[=1]
ḳaḳış- Çakışmak.
ḳ.-ġan dék 396a/01
[=1]
ḳatış- Katmak, katışmak.
ḳ.-tı 346a/03
[=1]
ḳatīl Ar. Öldürülmüş kimse.
ḳ. bol- 367b/07
ḳ. ét- 411b/01, 523a/05
[=3]
ḳatl Ar. Öldürme.
ḳ. ḳıl- (esīr u ḳatl) 374a/12
ḳ.+ġa yét- 344a/12, 355a/14, 421b/06, 432b/13, 432b/14, 454b/04, 498a/08
ḳ.+ġa yétkür- 406b/16, 426b/16, 427b/11, 428a/03, 431b/16, 436a/12, 442b/10, 447b/06, 451a/06, 451b/02, 451b/12, 454a/16, 458a/05, 464b/01, 464b/11, 468a/10, 470b/11, 471a/17, 471b/17, 472a/08, 472a/10, 473b/03, 473b/11, 477b/14, 479b/11, 480a/04, 482a/06, 482b/15, 493a/06, 503a/14, 516b/04
ḳ.-ı tīġ 523a/04
ḳ.+ı üçün 364a/11
ḳ.+ıda (heneggām-ı ḳatl) 355a/06, 356b/12
ḳ.+ıda (vāḳıÓa-ı ḳatl) 368a/10
ḳ.+ıdın soñra 358a/16, 360a/09
ḳ.+ıġa 353b/12, 503b/02
ḳ.+ını 363b/06
ḳ. ḳıl- 470b/16
ḳ. ḳıldur- 419b/07
k. u esīr ét- 381a/11
ḳ. u küşiş 422a/15, 429a/13, 444a/05, 444b/17, 468a/09, 471a/03, 472b/15, 491a/02, 496b/06
ḳ. **u nā-çīz bol- 3**64b/08
ḳ. u nahb 367b/06
ḳ. u tārāc 381b/02, 520a/13
k. yétkür- 496b/15
[=66]
ḳatl-gāh Öldürme yeri.
ḳ.+ıġa 354a/10
[=1]
ḳatla Defa, kere.
ḳ. (iki ḳatla) 338a/17, 359a/15
[=1]
ḳatlā Ar. Kılıçtan geçirmek.
ḳ.+yı Bahrām-āyīn 502b/11
[=3]
ḳatl-ı Óām (< ḳatl-ı Óāmm) Hiç kimseyi sağ bırakmadan öldürme, kıyım.
ḳ. ét- 427a/15
ḳ. ḳıl- 418a/06, 427a/01, 514b/09
[=4]
ḳaṭra Ar. Damla, damlayan şey.
ḳ. (birḳaṭra) 494b/12
[=1]
Ḳatta Bay Biy k.a. Çömekey halkından olan muhaliflerin büyük bir kısmını, Harezm bölgesine sürmüştür.
Ḳ. 374b/06
[=1]
ḳattāl Ar. Çok öldüren, öldürücü.

ķ. (nīrān-ı ķattāl) 344b/01, 346a/17
ķ.-ı hızabr-mıŝāl 432b/10
ķ.+ıdın 336a/13
ķ.+nı (nīrān-ı ķattāl) 343b/16
[=5]
ķav- kovmak, kovalamak.
ķ.-maķdın 450a/08
ķ.-uban 438a/10
ķ.-up 407a/11, 412b/06, 426b/04, 435a/04
[=6]
ķavāfıl Ar. Kafileler.
ķ.+ınıñ 517b/17
[=1]
ķavāǾıd Ar. Kaideler, kurallar.
ķ. (māĥī-yı ķavāǾıdu'ş-şar ve't-ṭuġyān) 449b/06
ķ. (muravvıc-ı ķavāǾıdu'ş-şarīǾat ve's-salām) 476a/01
ķ.-ı ķırāǿat 371b/16
ķ.-ı tacvīd 372a/13
ķ.+ınıñ 371b/07, 372a/12
[=6]
ķavāǾıdu'l-Ǿıśyān ve'l-fasād Ar. İsyan ve fesat kaideleri.
ķ. 509a/08
[=1]
ķavānīn Ar. Kanunlar.
ķ. (marāsım-ı Ǿadl u dād u ķavānīn) 361a/05
ķ.-ı farĥāş 340a/08
[=2]
kavār Ar. Buğu, buhar; körük.
k.+larınıñ (bazr-ı kavār) 349b/14
[=1]
Kavaşi y.a. Anu yakınlarında bulunan bir yer.
Ķ. **mazārıǾ** 443a/08
[=1]
ķavāyım (< Ar. ķavāǿim) Resmi yazılar, tezkereler, buyruklar.
ķ.-ı merākib 345a/12
[=1]
ķavgunçı Kovucu, kovalıyıcı.
ķ.+dın 515a/08
ķ. ķıl- 515a/07
ķ.+lar 425a/14
[=3]
ķavġunçılıķ Kovuculuk, takip etme hali.
ķ.+ġa 360b/14, 404b/01, 430b/05
[=3]
ķavī Ar. Kuvvetli, güçlü.
ķ. 349a/10, 366b/11
ķ. ve afzūn bol- 521b/02
ķ. u mustažhar 340a/10
[=4]
ķavīlıġ Kuvvetli olma hali.
ķ. eyle- 364b/07
[=1]
kāviş Far. Kazma, eşme.
k.+i 367a/06
[=1]
ķavl Ar. Söz.
ķ. (śādıķu'l-ķavl) 395b/02
ķ.+ın yétkür- 520b/04
ķ.+ın ur- 519b/14
[=3]
ķavla- Kovmak, defetmek.

ḳ.-p 445b/07, 445b/11, 445b/13
[=3]
ḳavm Ar. Kavim, uruk.
ḳ.+ıġa 378b/03
[=1]
ḳavs Ar. Kavis, yay.
ḳ. burcı 510a/05
ḳ.-ı ḳuzaĥ 363b/17
[=2]
ḳavun İki çenekliler sınıfının kabakgiller familyasından bir bitkinin içi sulu ve etli, sarı renkli, kabuk rengi yeşilden sarıya kadar değişen meyvesi.
ḳ. 340b/04, 340b/08
ḳ.+larnı 340b/09
[=3]
ḳay Nere, nereye.
ḳ. 478a/13
[=1]
ḳayan Nere, nereye.
ḳ. 339a/15, 365b/04, 370b/04, 383a/15
[=4]
ḳayd Ar. bağ, zincir, bağlama; kaydetme.
ḳ. 503a/05
ḳ. (śadāḳat-nāma-ı ḳayd-ı kitābat) 375b/04
ḳ.+dın 356b/11
ḳ.+ġa (usārat ḳaydı) 454b/05
ḳ.-ı ālām 356b/10
ḳ.-ı asārat 427b/10, 445b/04
ḳ.-ı asr 427b/15
ḳ.-ı balā 383b/13
ḳ.-ı ġażab 401a/12, 402b/04
ḳ.-ı ıslām 400a/03
ḳ.-ı usārat 399b/08, 467b/10, 503a/09
ḳ.+ıdın 460a/14
ḳ.+ıġa 374b/02, 381b/06, 382b/07, 383b/04, 415a/08, 418a/06, 418b/17, 426a/01, 427a/15, 430a/03, 463a/08, 463a/11, 466b/03, 467a/17, 467b/04, 471a/17, 475a/01, 477b/14, 479b/11, 493a/02, 493b/03, 503a/15, 513b/02, 514b/05, 515a/02
ḳ.+ınıñ 353a/14, 358a/09
ḳ. u ĥabs balāsı 356b/09
[=44]
ḳāyıd (< Ar. ḳāǿid) Çeken, çekip götüren, yol gösteren.
ḳ.-ı acal 354a/10
ḳ.-ı ıḳbāl 376b/06, 463a/02
ḳ.-ı ıḳbāl-ı bī-zavālī 420a/05
[=4]
ḳāyıda (< Ar. ḳāǿide) ḳāǿid kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı anlamdaki (kumandan, önder, rehber) müennes şekli.
ḳ. (ḳudrat-ı ḳāyıda) 390b/16
k. durur (ḳuvvat-ı ḳāyıda) 390b/17
[=2]
ḳāyıl (< Ar. ḳāǿil) 1. Razı olmuş.
ḳ. érürler 391b/12
[=1]
2. Söyleyen, diyen.
k. 523a/17
[=1]
ḳāyım-maḳām (< Ar. ḳāǿim-maḳām) Vekil olarak birinin yerine geçen kimse
ḳ. 371b/16

[=1]
ḳayın ini Kayın birader.
k. 430a/05
[=1]
ḳayır Geri, arka.
ḳ. 478b/11
ḳ.+dın 478b/15
[=2]
Ḳaylı y.a. Ay Hāca bölgesine yakın bir yer.
Ḳ.+dın 408b/07
Ḳ. kenārı 408a/13
Ḳ.+nıñ Ĥavālīsı 408b/12
[=3]
ḳayśar Ar. Eski Roma ve Bizans imparatorlarının lakabı.
ḳ.-ı ħūrşīd-raǿyat 363a/05
Ḳ.-ı Rūm "Anadolu Kayseri" 362b/17
[=2]
ḳaysı Hangi, hangisi.
ḳ. 341a/16, 417a/16, 436a/05, 506a/06, 506a/07, 506a/07
ḳ. (her ḳaysı) 369b/06, 488a/04, 489b/12
ḳ.+ġa (her ḳaysı) 368a/01, 369a/05, 387b/05, 395b/02, 433a/09
ḳ. iş 355a/03, 483a/15
ḳ.+nıñ (her ḳaysı) 503b/01
[=17]
ḳayt- (<ḳayıt-) Dönmek, geri gelmek, vaz geçmek.
ḳ.-dılar 451b/07
ḳ.-ġan 348a/10
ḳ.-ġanda 373a/04
ḳ.-ġandın soñra 374b/11
ḳ.-ġay 410b/17
ḳ.-ıp 344b/03, 347a/05, 363a/13, 380a/06, 381a/10, 382a/06, 404b/06, 408b/10, 416a/01, 419a/15, 450b/15, 451b/14, 464b/15, 466b/15, 470a/04, 513a/02, 513a/05
ḳ.-ıp durur 519a/05
ḳ.-ıp dururlar 451b/02, 471b/13
ḳ.-maġaylar 451b/14
ḳ.-maḳ 448a/09, 519a/05
ḳ.-tı 409a/10
ḳ.-tılar 350b/14, 404b/02, 464b/09, 465a/01
ḳ.-urda 404b/13
[=34]
ḳaytar- Döndürmek, geri getirmek, çevirmek.
ḳ.-ġanın 378a/13
ḳ.-dı 340a/04, 361a/11, 417a/08, 442b/13, 443a/10, 451a/13, 452a/07, 452a/15, 461b/02, 494b/01
ḳ.-dılar 403b/15
ḳ.-ġaylar 518a/17
ḳ.-ıp 384a/10, 400a/11, 416a/03, 416a/03, 431b/07, 450b/08, 452b/11, 465b/03, 510b/17, 517b/16
ḳ.-ıp dururlar 400b/09, 401a/01, 442b/02, 463b/16, 466b/11, 479b/15, 483b/01, 490b/11
ḳ.-ıp durur 361a/06
ḳ.-ıp dururlar 458b/04
ḳ.-maġı durur 452a/03
ḳ.-maḳġa 395b/03

ḳ.-mayın 382a/11
ḳ.-sun 385a/17
[=37]
k.-kişi ḳaytar- 378a/13
[=1]
ḳaytarıl- Döndürülmek, çevrilmek.
ḳ.-ıp 451a/08
[=1]
ḳaytur- Çevirmek, döndürmek.
ḳ.-ı 386a/03
[=1]
ḳayu Hangi.
ḳ. 341a/13, 351b/01
[=2]
ḳaz (< Far. ġāz) Ördekgiller familyasından perde ayaklı büyük kuş cinsi.
ḳ. 438a/06
[=1]
ḳaz- (Hendek, kuyu, çukur vb. şeyleri) Toprağı eşip çıkarmak sûretiyle meydana getirmek.
ḳ.-ıp 359a/14
ḳ.-dı 366b/02
ḳ.-maḳlıġ üçün 434b/13
[=3]
ḳ.-**ḥandaḳ ḳaz-** 359a/14
[=1]
ḳażā Ar. Hükmetme, yerine getirme, kaderin Allah tarafından ezelde tayin ve tespit edilen biçimde ve zamanda gerçekleşmesi; beklenmedik bela, musibet.
ḳ. 358a/09, 363b/05, 366a/10, 386a/13
ḳ. (davlat-ı ḳażā) 503b/16
ḳ. (mansab-ı ḳażā) 371a/08
ḳ.+dın 382a/15
ḳ.+ġa (raǿy-ı ḳażā) 347b/09
ḳ. oḳı 401b/07
ḳ.+sı (dāru'l-ḳażā) "öbür dünya" 371a/05
ḳ.+sıġa 479b/01
ḳ.+sıġa (dāru'l-ḳażā) "öbür dünya" 371a/07
ḳ.-yı āsmānī 401a/17, 411a/13, 418a/05, 427a/09, 444b/09, 469a/05, 472b/16, 517b/05
ḳ.-yı mubram "kaçınılmaz kader" 451a/05, 470b/10
ḳ.-yı muĥkem 425a/10, 431b/13, 470b/05
ḳ.-yı Rabbānī 336b/14, 353a/09, 368b/10
[=28]
ḳażā-carayān Hükmün cereyanı.
ḳ. (farmān-ı ḳażā-carayān) 401a/14, 479a/06, 507a/12
ḳ. (maǿmūr-ı farmān-ı ḳażā-carayān) 431b/05
[=4]
Ḳazaḳ Orta Asya ve Asya'nın kuzey batısında yaşayan bir Türk kavmi, bu kavimden olan kimse. Krş. Ḳazaḳıyya, Ḳazakıyyat.
Ḳ. 359a/02, 359a/11, 359b/03, 374b/12, 375a/02, 375a/11, 375b/12, 375b/12, 376b/05, 381b/08, 382a/02, 382a/06, 382a/13, 382b/09, 383a/13, 384a/05,

384a/09, 408b/01, 408b/06, 426b/16, 427a/04, 428a/08, 429a/01, 455b/17, 460a/02, 461b/15, 462b/15, 467b/01
Ķ. (ahl-ı Ķazaḳ) 460b/05
Ķ. bile 382a/17, 426b/01, 456a/13
Ķ.+da 359a/09
Ķ.+da érkende 430a/15
Ķ. daryāsı 357b/08
Ķ.+dın 359a/10, 359b/12, 378b/12, 428b/14, 430b/13, 465a/16
Ķ. éli 357b/13
Ķ. érken 411a/10
Ķ.+ġa 359b/15, 360a/02, 378a/13
Ķ.+ġa (ahālī-ı Ķazaḳ) 373b/14
Ķ.+ıdın (OrtaYüz Ķazaḳ) 352b/05
Ķ.+lar 382a/04
Ķ.+larnı 426b/16
Ķ. mufsıdları 429a/12
Ķ.+nı 381a/07, 382a/11, 382b/10, 429a/14, 461b/11
Ķ.+nıñ 359a/03, 359a/14, 359b/02, 359b/10, 359b/16, 360a/01, 378b/12, 380a/06, 380a/09, 381a/03, 411a/10, 427a/05, 428a/13, 430b/08, 466b/04, 466b/14
Ķ.+nıñ kéynidin 382a/03, 426b/05
Ķ. ulusı 359b/13
[=75]

Ķazaḳ Bég k.a. Çavdur halkının serveri Muhammed Niyaz Sar-dar Beg, asayişin sağlanması için gerekli tedbirlerin alınması ile ilgili olarak Amīr Kara Kalpak'ı, Kazak Beg'e göndermiştir.
Ķ. 426b/11
[=1]

Ķazaḳıyya bk. Ķazaḳ
Ķ. 373b/16, 382a/12, 410b/06, 426a/17, 426b/06, 427a/08, 427b/08, 428a/17, 428b/04, 439a/10, 455b/13, 456b/13, 458a/08, 459a/13, 459a/16, 460a/05, 460a/13, 462a/10, 465b/02, 466a/06, 466a/15, 468b/02
Ķ.+dın 381a/16, 381b/03, 383b/13, 386b/12, 428b/12, 430a/02
Ķ.+ġa 428a/05
Ķ.+nıñ 383a/14, 436b/13, 463b/09
[=32]

Ķazaḳıyyat bk. Ķazaḳ
Ķ. (Ĥamıyyat-ı Ķazaḳıyyat) 381b/06
Ķ. (şarārat-ı Ķazaḳıyyat) 376a/03
[=2]

Ķazalı y.a. Kubaş yolu üzerinde bir yer.
Ķ. 378b/09
[=1]

ķażāyā Hükümler, buyruklar, olaylar, meseleler.
ķ.-yı mülk 367a/04
[=1]

ķazdur- Kazdırmak.
ķ.-up 478b/15
ķ.-ur érdi 497b/03
ķ.-ġan 398a/15
ķ.-ġay 414b/10
ķ.-ġaylar 398b/09
ķ.-maḳ üçün 412b/16, 413a/07
ķ.-urġa 354a/09, 405a/11
[=7]

Ḳāżı Ĥācı k.a. Abdullah Inak tarafından hapsedilmiştir.
Ḳ. bile 403b/12
[=1]
Ḳażı Yūsuf Şayḫ Nav-ĥandānī Bégler Ḫan k.a. Kızılbaş elçileriyle üç yahşi at gönderen kimsedir.
Ḳ.+dın 407a/03
[=1]
Ḳazılı y.a. Çılpuk bölgesine yakın bir yer.
Ḳ. yolıdın 378a/10
Ḳ.+ıġa 378b/02
[=2]
ḳażıyya Ar. İleri sürülen ispatı kâbil iddia, mesele, husus.
ḳ.+sın 356b/13
[=1]
ḳāżī Ar. Kadı. Metinde özel adların yerine de kullanılır.
ḳ. ve raóīs ḳıl- 371a/15
ḳ.+sı (Ḳızılbaşıyyadın Nacaf ÓAlī Ḫannıñ ḳāżīsı) 430b/14
ḳ.+sı (Érsarı camāÓasınıñ ḳāżīsı) 494b/04
ḳ.+sı durur érdi 456a/01
[=4]
Ḳāżī Cān Nažar k.a. Marv'a gönderilen elçidir.
Ḳ.+nı 440a/17
[=1]
ḳazu Kazı.
ḳ. 413a/01, 413a/14
ḳ.+nı 413a/02, 413a/10
ḳ.+nıñ 405a/17, 412b/17
[=6]
Ḳazuḳlı y.a. Kocuk kalesinin karşısında yer alan bölgedir.
Ḳ. 423a/09
[=1]
ke'l-barḳi'l-ħātıfi ve'r-rīĥu'l-Óāśıf Süratli bir şimşek ve şiddetli bir rüzgar gibi.
k. 359b/02, 450a/04, 469a/07
[=3]
ke'l barḳi'l-ħātıf ḳaṭaÓa masāfatan Süratli bir şimşek gibi mesafe kat etti.
k. 462b/11
[=1]
kebīr Ar. Büyük.
k. (amīr-ı kebīr) 343a/01, 352a/14, 369b/04, 372b/12, 402a/09, 403b/14, 404b/04, 425a/05, 428b/09, 434b/16, 445a/06, 452b/13, 455b/11, 465a/03, 483b/04, 495b/09, 509b/04, 510a/03, 513b/15
k. (ĥażrat-ı amīr-ı kebīr) 397b/12
k. (mekremet-iamīr-ı kebīr) 377a/02
[=21]
kec Far. Eğri, çarpık.
k. (tīġ-ı kec) 348a/01, 429a/14, 450a/06
k. u zışt 512b/05
[=4]
kec-nıhād Far. Tıyneti, mayası bozuk (kimse), ters huylu, aksi.
k. (Töre Śūfī-ı kec-nıhād) 367a/17
[=1]
kec-raftār Far. Tuttuğu yol ters olan.
k. érdi (žālım u bī-raĥm u kec-raftār)

[=1]

Kecek k.a. Saygundı Bay'ın kardeşidir. Elçilik ile görevlendirilmiştir.

K. 428b/13

K.+ni 465b/04

[=2]

Keç Ḳıran y.a. Yekke Çıkır bölgesine yakın bir yer.

K. 463b/17, 477a/16, 480b/08, 486a/09

K.+da 477b/01

[=5]

ked-ḫudā Far. Kahya.

k.+ları 408a/17, 408b/01, 409b/01, 458b/11

k.+ları bile 376a/14, 400b/04, 423b/03, 459b/06

k.+larıdın 455b/01

k.+larıġa 400b/13, 402a/07, 412a/06, 444a/09, 492b/05

[=14]

Keday Ḥ(v)āca Işan k.a. Hāca Eli'nin önemli kimselerindendir.

K.338a/02

[=1]

Keday Nıyāz Maĥram k.a. Muhammad Yusuf Mihter'in hizmetinde önemli bir devlet adamıdır.

K. 490b/12

K. bile 479b/14

[=2]

kedde (< Far. kedd) Cehd, çaba.

k. (Óuḳubat-ı kedde-i cahannam) 423a/02

[=1]

Kedü Ḫan k.a. Afgan halkının reisi olup Herat memleketinin hakimi Mahmud Şah'ın veziri ve elçisi, Fathi Han'ın da akrabasıdır. Krş. Kedü Ḫan Afġan

K. 483b/15

[=1]

Kedü Ḫan Afġān k.a. bk. Kedü Ḫan.

k. 439b/03, 440a/14

[=2]

kef Far. Köpük.

k.+idin 379a/10

[=1]

kef (< Ar. keff) Elin iç kısmı, avuç.

k.-i cūdī 386a/02

k.-i saḫā aç- 367a/07

k.-i sīm-gūn 373b/10

[=3]

kefālet Ar. Kefillik.

k.+i bile 398b/16

[=1]

kefārat Ar. Bir günaha karşı tutulmak üzere yapılan ya da tutulan şey.

k.+ı üçün 353b/04

[=1]

kefere Ar. Kâfirler.

k. 421b/05, 422a/11

[=2]

keh-keşānvār Far. Saman uğrusu, samanyolu.

k. 485a/02

[=1]

Kel Yasavul k.a. Mir Haydar Padişah'ın elçilerindendir.

K. bile 375a/07

[=1]

kelām Ar. Söz.

k. 372b/10

k. (ħatamāt-ı kelām-ı Rabbānī) 338a/12

k. (ħatm-ı kelām) 406b/07

k. (śāĥıb-ı salāsat-u'l-kelām) 385b/09

k. (tılāvat-ı kelām-ı macīd) 372a/12

k.-ı ılhām 347b/05

k.-ı Rabbānī 371b/06, 371b/12

[=8]

kelāmu'llāh Ar. Allah'ın kelamı.

k. ħatm 337b/06

k. ħatamātı 516a/09

k. (ħatm-ı kelāmu'llāh) 338a/01

[=3]

kelāmī Bir söz.

k. sür- 347b/08

[=1]

Kelat y.a. Karahanlı halkının ikamet ettiği mahaldir. Kelat bölgesinin hakimi Fath Ali Han'dır.

K. 431b/11

K.+nıñ 400a/09

[=2]

kelle Baş, kafa.

k. 481b/01

k. (bir kelle) 417b/16

k.-i gosfand 503a/06

k.+lerin 450b/12

k.+si içre 474a/13, 515b/08

[=6]

Kelte Baş y.a. Kuvang Suyu'na yakın bir bölgede bulunan karargâhdır.

K. 463b/06

[=1]

Kelte Çınar y.a. Bir derbenddir.

k. 442b/07

k.+da 442b/14

[=2]

kem Far. Az.

k. (bī-bīş u kem) 364b/09

k. érdi 461a/06

[=2]

kemā ĥaķķa Gereği gibi, hakkıyla

k.370b/10, 405b/14, 421a/15

[=3]

kemā ķāla'l-lāhu tebāreke ve taǾālā "Şanı yüce olan Allah'ın buyurduğu gibi" anlamında bir ibaredir.

k. 373a/10

[=1]

kemā yanbaġī İcap ettiği gibi, uygun şekilde.

k. 370b/11, 520b/17

[=2]

kemāl Ar. Olgunluk, yetkinlik.

k. 388b/08

k. (ahl-ı kemāl) 395a/01

k. (Ǿaķl u kemāl ahlı) 391b/09

k. (fażl u kemāl gülistānı) 391a/10

k. (kemāl-i Ǿuluvv-ı hımmat) 417a/06

k. (žāhır-ı kemāl-i ħaclat) 363a/09

k. bol- (avc-ı kemāl) 352a/07

k.+ġa yét- 439a/13

k.+ġa yétkür- (nıhāyat-ı kemālġa) 372a/08

k.-i bendelik 420b/08

k.-i bi-davlatlik 438b/12
k.-i burd-bār 467a/12
k.-i cahālat 502b/07
k.-i davlat 360b/02
k.-i ĥamıyyat 503b/15
k.-i ħavf u ıżtırār 474b/13
k.-i hımmat u ġāyat-ı şucāǾ 495a/05
k.-i ıhlāś 349b/16
k.-i ıstıǾcāl 382a/03, 515a/12, 517b/04
k.-i ıstıǾcāl u ġāyat-ı musāraǾat 349a/03
k.-i ıstıĥkām 511a/04
k.-i ķahr u ġażab 503b/02
k.-i kerem 402b/07
k.-i ķudrat-kār 346b/10
k.-i marĥamat 356a/05, 372a/04, 498b/07
k.-i muruvvat 347a/12, 461b/17
k.-i muruvvat u Ǿadl-güsterlik 447b/15
k.-i muruvvat u marĥamat 483a/03
k.-i nā-kāmlıġ 371b/17
k.-i şādlıġ 475a/12
k.-i şafķat 443a/03
[=36]
kemālu'l-ĥaķ ve'd-dīn Ar. "Din ve hakkın kemali" anlamında bir övgü cümlesidir.
k. 402b/08
[=1]
kemālu'l-mıllat ve'd-dīn Ar. "Din ve milletin kemali" anlamında bir övgü cümlesidir.
k. 439a/16
[=1]
kemālāt Ar. İnsanın bilgi ve ahlâk güzelliği bakımından olgunluğu.
k.-ı iktisāb 370b/14, 371b/02, 372a/15
k.+ı 391b/07
[=4]
kemālāt-ıntısāb Ahlâkî olgunluğun mensubu.
k. 388b/13
[=1]
kemend Far. Uzaktaki bir kimseyi veya şeyi çekip yakına getirmek içinatılan ucu ilmikli ip.
k. 341a/15
k.+ıġa (asārat kemendı) 401b/17
k.+ıġa (calādat kemendı) 441b/02
k.+ıġa (ġażab kemendı) 406b/15
k.+ıġa (Ǿuķūbat kemendı) 407a/15
k.+in at- 435b/12
[=6]
kemer Far. Bel bağı.
k. baġla- 345a/17
k.+ıġa sanç- 489b/05
k.+ıġa térmeş- 431b/14
k.-i ıctıhād baġla- 348b/03, 353b/12
k.-i ŧılā-pīrāya 369a/05, 413a/13
k.+in 422a/04, 474a/06, 502b/08
[=10]
kemi Ufaklık, basitlik, önemsizlik.
k.+dindür 470a/10
[=1]
kemīn Far. Çok az.
k. 366b/03
[=1]

kemīn Far. Pusu.
k. 472b/16
k. ét- 349b/09
[=2]
kemīn-gāh Far. Pusu yeri.
k.+da 419a/14, 444a/11, 444b/04, 492b/14, 492b/17
k.+dın 345a/08, 368b/10
k.-ı tavaḳḳuf ḳıl- 421a/17
k. ḳıl- 469b/11
[=9]
kenār Far. Bir şeyin uçta kalan kısmı.
k.+ı 423b/09
k.+ı bile 508a/07
k.+ıda 339a/11, 341b/01, 357b/14, 369b/10, 370a/09, 383a/06, 420a/10, 420a/14, 429a/07, 431b/11, 456a/14, 497b/02, 501a/09
k.+ıda (bir kenārı) 456a/05
k.+ıda (iki kenarı) 429b/01
k.+ıda durur érdi 504a/02
k.+ıdaġı 465a/04
k.+ıdın 344b/07, 373a/01, 379a/17, 411a/02, 420b/12, 423a/08, 457a/17, 479b/07, 485a/16
k.+ıġa 340a/06, 340b/15, 344b/03, 383a/04, 384a/13, 391a/17, 408a/13, 409a/03, 419a/04, 421a/02, 429b/07, 429b/11, 437b/03, 445a/02, 451b/12, 453a/05, 462a/03, 464a/06, 478b/07, 494b/08, 497a/07, 501a/04, 504a/04, 506a/03, 507a/10
k.+ıġa (birkenar) 381b/12
k.+ıġa (śaĥīfa kenārı) 343a/10
k.+ın 373b/17, 384b/12, 399b/03, 402a/04, 409a/07, 419b/17, 420a/08, 437b/13, 440b/05, 445a/12, 448b/04, 463b/05, 486b/08, 508b/11, 510a/13
k.+ını 408a/08
[=71]
kenāra Far. Kıyı, kenar.
k. 396b/01
[=1]
kenāra-gīr Far. Kenarı tutan, kıyılarda giden.
k. bol- 365b/10
[=1]
kenara-girlik Kenarı tutma hali.
k. körgüz- 382a/09
[=1]
kenef Ar. Sığınma, koruma, sahip çıkma.
k.-i Ĥımāyat 498a/14
k.+ide 360b/02
[=2]
Keneges k.a. Kara Kalpaklı bir yiğit Kazak'tan kaçmıştır.
K. 378b/11
[=1]
kenīz Far. Cariye, halayık.
k. (bir kenīz) 420b/03
[=1]
kent (<Eski Türk kend < Soğdca kndh) Köy, şehir. Krş. ként.
k. (ḳalın kent) 504b/02
k.+ni çap- 438b/03
[=2]
kerāmand Far. Layık, uygun.
k. (śalāt-ı kerāmand) 361b/03

k. bile (śıla-ı kerāmand) 385b/07
[=2]
kerāmat Ar. Keramet, kerem, bağış, merhamet.
k. érür (Óayn-ı kerāmat) 347b/08
k. (nasīm-ı bahār-ı kerāmat) 347b/05
k.+dın (taşrīf-ı kerāmat) 350b/08
k. ḳıl- 373a/10
[=4]
kerān-tā-kerān Far. Kenardan kenara.
k.379a/15
[=1]
Kerbelāyī y.a. Kerbela'ya ait, Kerbelalı.
K. (Murşıd Bég Kerbelāyī) 441a/14
[=1]
Kerçek Biy k.a. Buhara saldırısında görevli askerlerden biridir.
K. 480b/16
[=1]
kerek Gerek, lazım. Krş. kérek.
k. durur 486a/03
[=1]
kerem Ar. Cömertlik, lütuf, bağış, ihsan.
k.396a/13
k. (kemāl-i kerem) 402b/07
k. (kerem u Óatā) 445a/04
k. (mayl-ı kerem) 476b/14
k. (muĥīt-ı kerem) 376b/12
k. (saħā u kerem) 393b/14
k. (śıfat-ı kerem) 496b/08
k. (zubda-ı arbāb-ı kerem) 455b/10
k. bile (şāh-bāz-ı kerem) 431a/05, 438a/02
k. daryāsı 372b/03
k.+din 396b/05
k.+dür 392b/10
k. eyle- 343a/12
k. aç- (dast-ı kerem) 392b/09
k. sal- (şuÓāÓ-ı Óafv u kerem) 356a/14
k.+i 392b/11
k.-i bī-bahāna 394b/03
k.-i bī-girānī 356a/17
k.-i cıbıllī 356a/09, 384a/07, 415a/08
k.-i ħāḳānī 353b/06
k.-i nā-mutanāhī 336b/01
k.-i şāmıl 493b/08
k.+idin 513b/09
k.+idindür 470a/09
k.+iniñ 486a/06
k. ḳıl- 499a/13
k. u Óatā 392b/05
k. u saħā 392a/17
[=31]
kerem-cavalān İhsan akışı, lütuf cevelanı.
k. bol- 460b/17, 514a/07
k. ét- 500b/03
k. ḳıl- 401b/14, 436a/15, 447a/16, 486b/05, 491b/13, 502b/06, 505a/14, 515a/17, 516b/16
[=12]
kerem-güster Lütuf ve kerem saçan.
k. 393b/12
[=1]
kerem-kār Lütuf ve bağış yapan.
k. u zār bol- 422b/04
[=1]
kerem-nışān Cömertlik gösteren.

k. (ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı kerem-nışān) 415a/01
k.+nıñ (ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı kerem-nışān) 397a/12
[=2]
kerem-panāh Cömertlik ve merhametin sığınağı.
k. 366a/04
kerem-parvar Kerem sahibi, lütufkâr, cömert.
k.392b/08
[=1]
kerem-parvarā Ey kerem sahibi.
k. 352b/12
[=1]
kerem-rū Cömertlik yüzü.
k. ḳıl- 367b/10
[=1]
keremī Kereme ait, keremle ilgili.
k. bile (navāla-ı keremī) 393a/04
[=1]
keremlik Âlicenaplık.
k. 352b/13
[=1]
kerīm Ar. Cömert, ulu, büyük.
k. (ĥażrat-ı kerīm-i kār-sāz) 349a/11
k.-i źu'l-calāl 360a/04
[=2]
Kerīm Berdi Atalıḳ k.a. Emir ve kumandandır. Uygur soylularından bir ulu atalıktır. Baykara Beg'in babasıdır.
K. 339b/17, 341a/02, 341a/07, 354a/02, 354a/04, 354a/05, 354b/04, 355a/08, 357a/02, 399a/15, 400a/16, 416b/08
K. bile 398b/07
K.+ġa 339b/02
K.+nı 438b/15
K.+nıñ 439a/07, 446a/02
[=17]
Kerīm Berdi Yüz Başı k.a. Kıpçak büyüklerindendir.
K. 498a/05
[=1]
Kerīm Ħan k.a. Begler Han'nın hala oğludur.
K. durur érdiler 459b/12
[=1]
Kerīm Ḳulı Bég k.a. Çar-cuy kalesinin hakimidir.
K. 467b/11
K. dağı 491b/08
[=2]
Kerki y. a. Bir Türk boyunun ve bu halkın yaşadığı bölge ve kalenin adı. Sözü edilen yer Çar-cuy yolu üzerindedir.
K. 514a/05
K.+ge 515a/08
K. ḳorġanı 508b/02
K. ḳorġanları 504b/04
K.+niñ 406b/03, 514b/15
[=6]
kernā Far. Bir çeşit ney sesi. Krş. Kerrenāy.
k. bol- (śadā-yı kernā-yı felek-farsāy) 475a/15
[=1]
kerrenāy Far. Bir çeşit ney sesi. Rivayete göre mucidi İsfendiyâr imiş.

k.+nı (nafīr u kerrenāy) 381a/13
[=1]
kerret Ar. Defa, kez.
k. (altı kerret) 520a/12
k. (béş kerret) 520a/12
k. (üçlençi kerret) 439b/06, 504b/03
[=4]
kerrūbī Allah'a yakın olan dört büyük melek.
k.+ler 351a/07
[=1]
kerr u far Ar. Savaşta bir aralık geriledikten veya geriler gibi göründükten sonra tekrar saldırma.
k. (sahl-ı kerr u far) 416a/16
k. ḳıl- 474b/07
[=2]
kesāfet Ar. Belirsizlik, açık ve berrak olmayış, durgunluk, bir kimsenin yıldızını söndürme, sıkıntı, tasa.
k.+i 404a/12
[=1]
kesāfet-āgāh Sıkıntı haberi.
k. (sıpāh-ı kesāfet-āgāh) 496a/16
[=1]
kesāfet-âŝār Utanç ve tasa izleri.
k. bile (leşker-i carrār-ı kesāfet-âŝār)
k.+ıġa yétkür- (**senger-i kesāfet-aŝar)** **4**97a/13
[=2]
kesāfet-āyāt Karanlığın nişaneleri.
k.+ın (rāóyāt-ı kesāfet-āyāt) 468a/11
[=1]
kesāfet-ıntımā Kesafetin mensup olduğu.
k.+sı (aczā-yı kesāfet-ıntımā) 441b/04
[=1]
kesāfet-luzūm Gerekli karartma, lüzumlu örtü.
k.+ın (ḳudūm-ı kesāfet-luzūm) 444b/15
[=1]
kesāfet-pıjūh Tahkik ve tetkik belirsizliği.
k.+nı (gürūh-ı kesāfet-pıjūh) 444b/05
[=1]
kesāfet-tavam Çifte kesafet.
k. (ḳadam-ı kesāfet-tavam) 401a/10
[=1]
kesel Ar. Halsizlik.
k.516a/04, 520b/16, 521a/14
k. bol- 445b/17
k.-ı mazbūr 339a/07
k.-i pur-ranc 516a/02
k.+niñ 511a/08
[=7]
keselī Bir hastalık.
k.-i şadīd 510b/12
[=1]
kesīf Ar. Karanlık, belirsiz.
k.+in (cısm-ı kesīf) 491a/12
[=1]
keŝīr Ar. Çok.
k. (camÓī keŝīr) 342b/02
k. bol- (camÓī keŝīr) 370a/15
k. (vaḳāyıÓ-ı keŝīru'l-badāyıÓ) 361b/02, 376b/04, 449a/12
k.+ni 357a/01
[=6]

keŝīre Ar. keŝīr kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan ve aynı anlama gelen müennes şekli.
k. (mabālıġ-ı keŝīre) 337b/08
k. (maġānım-ı keŝīre) 376b/06
k. bile (ġanāyım-ı keŝīre) 428a/17, 432a/09, 450a/06, 504b/05
k. bile (maġānım-ı keŝīre) 411b/06
[=7]
keŝret Ar. Çokluk, bolluk.
k.+de 373b/17
k.+i 339a/04
k.+idin 384b/01
k. uÓıddat 382a/10
[=4]
keş-ā-keş Far. Çekişme, mücadele, keşmekeş.
k.+ı bile 354a/10
[=1]
keşşāf Ar. Gizli anlamları, sırları açıklayan (kimse).
k. durur 367a/04
[=1]
keştī Far. Gemi.
k. érür 364a/01
k.-i muĥāraba sür- 346b/03
k.+sin sür- 502a/07
[=3]
ketef Ar. Omuz, ketif.
k.+ıġa 479a/09
k.-i Óınāyat 437a/05
[=2]
kevakib Far. Yıldızlar.
k. 373b/05, 382b/09, 508a/04, 519a/06
k. (sıpāh-ı kevākib) 422b/12
k.-i lıvā-yı zarrīn 461a/10
k. kibi 351b/05
[=7]
kevkeb Ar. Yıldız.
k.-i vuśūl-ı sudād 347a/15
[=1]
kevkebe Ar. Debdebe, ihtişam; sancak gibi tutulan çevgân şeklinde ucu eğri, başında parlak madeni bir top bulunan değnek.
k. (maķarr-ı kevkebe-i ıclāl) 477a/02. 479a/14
k. (maķarr-ı kevkebe-i vālā) 385a/14, 424b/02, 448b/05, 448b/17
k. (muķarrar-ı kevkebe-i ıķbāl) 437a/17
k.-i duruĥşanda-ı dāmanavār 338a/16
k.-i ġarābat-ınşā 399a/12
k.-i ĥayrat-afzā 422a/07
k.-i humāyūn 353a/13, 381a/03
k.-i keyānī 421a/01
k.-i mā-lā-kelām 340b/11, 340b/16, 411a/04, 434b/09, 441a/08, 443a/14, 481b/08
k.-i nā-mutanāhī 499b/12
k.-i nuśrat-ancām 460b/08
k.-i pādşāhī 476a/12
k.-i saÓādat-ancām 398a/07
k.-i śāĥıb-ķırānī 396a/10
k.-i śalābat-āgīn 501b/15
k.-i Sāsānī 506a/01
k.-i tamām 383a/10, 463b/08, 464a/11, 487b/03

k.-i tamām bile 355a/17
k.-i vālā 339a/06, 339b/01, 342a/01, 342b/11, 344b/03, 344b/06, 345a/01, 348b/07, 372b/17, 376b/06, 378b/03, 378b/09, 378b/12, 379b/13, 380b/15, 382b/14, 383b/13, 384b/10, 386b/10, 387a/01, 394a/02, 397b/02, 402a/12, 406b/01, 407b/12, 413b/05, 414b/13, 417a/11, 447a/06, 462a/13, 480b/02, 483a/13
[=65]

kevŝer Ar. Cennetteki havuzun adı.
k. 419b/12
[=1]

keyānī Far. İran hükümdarlarının lakabı.
k. (dabdaba-ı keyānī) 396a/10, 506a/01
k. (kevkebe-i keyānī) 421a/01
[=3]

keydür- Giydirmek.
k.-di 396b/12
[=1]

keyfiyet Ar. nitelik.
k.+i 360b/06, 484a/05, 492b/12, 513a/05
[=4]

keyhān-pūy Far. Dünyanın koşucusu.
k. (mevākib-i keyhān-pūy) 368a/10
k. (mevkib-i keyhān-pūy) 378b/05, 415b/13, 483a/14
k. (ordu-yı keyhān-pūy) 342b/14
k. (ordu-yı keyhān-pūy-ı humāyūn) 383b/12
k.+ġa (ordu-yı keyhān-pūy) 382b/10, 382b/17, 505b/03
k.+nı (ordu-yı keyhān-pūy) 340b/16, 414b/11, 421a/08, 423b/05, 447a/01, 461b/12, 462a/03, 462b/03, 478a/03, 483b/02, 501a/08, 508b/09
k.+nıñ (ordu-yı keyhān-pūy) 439b/07
[=22]

keyin Arka, art, sırt, sonra. Krş. keyn.
k.+de (keyinde) 383a/01
k.+ni birle (keyin birle) 477a/13
[=2]

keyn bk. keyin.
k.382a/08
[=1]

keynrek Daha arka.
k. 420a/14
[=1]

Keyvān Keyvan gezegeni, Zuhal gezgeni.
K.+ġa 366b/05
K.+ġaça 393a/16
K.-ı rıfʾat 340b/10
[=3]

kezinde Çuval
k.+lerni 438a/10
[=1]

kéç Akşam.
k. 424a/14, 424a/16
k.+ġa 380b/06
k.+ġaça "geç vakte kadar" 426b/17, 507b/17
k.+geçe 411a/13
k. öt- 514b/13
k. pīşīn "öğleden sonra" 378b/03, 424b/02
[=9]

kéç- 1. Bir yerden başka yere gitmek.
k.-ip 409a/09, 431a/08, 436b/14, 437b/13, 437b/15, 453a/04, 458b/08, 459a/09, 461a/06, 465b/13, 519b/04
2. Vazgeçmek.
k.-megey 382a/16
[=12]
k.-māl u cāndın kéç- 382a/16
[=1]
kéçe Gece.
k. 342a/01, 342a/06, 347b/12, 351b/17, 352a/17, 380a/11, 399a/09, 399b/09, 400b/07, 404a/01, 404b/01, 406b/09, 406b/15, 408a/14, 414a/13, 417a/11, 417b/11, 419a/05, 421a/17, 423a/16, 423b/12, 424a/13, 427a/05, 431b/08, 432b/16, 434b/04, 440a/10, 442b/09, 444a/09, 444a/10, 448b/08, 448b/10, 457a/15, 458a/01, 462a/17, 464a/01, 469b/10, 485a/14, 491a/08, 497a/03, 497a/09, 502a/14, 503b/11, 503b/13, 513a/15
k. (bir kéçe) 461a/10, 476b/01, 476b/08, 500b/14, 505a/05, 508b/04, 508b/08, 514b/01
k. (burunġı kéçe) 355a/13, 407b/02
k. (her kéçe) 338a/17
k. (iki kéçe) 476b/14, 477a/05
k. (ikki kéçe) 436b/04, 450b/07, 460b/14, 461a/03
k.+de 349b/08, 404a/03, 406b/08, 427a/03, 429a/16, 429b/15
k.+din (yarım kéçedin burun) 380a/05
k. karañgusı 449b/16
k.+ler 349b/05
k.+lerde 342a/15
k.+niñ 338b/01
k.+si 338a/13, 349b/03, 364a/08, 365a/12, 368a/14, 385a/13, 402b/09, 406b/05, 406b/06, 406b/10, 407b/01, 410a/04, 424a/14, 424a/15, 428a/17, 438b/15, 457b/11, 459a/16, 462a/14, 479a/04, 484b/15, 490b/15, 494a/01, 494b/13, 495b/08
k.+sı (üçünçi kéçe) 347b/09
k.+si bile 474b/13
k.+si durur érdi 358a/14, 521b/03
k.+side 484b/11
[=103]
kéçlik Geç vakit, geç.
k.+ke 497a/09
[=1]
kéçrek Daha geç.
k. 503b/10
[=1]
kéçür- 1. Bir engeli aşıp ötesine varmasını sağlamak.
k.-ür érdi 371b/17
[=1]
2. Bir şeyin kapsamına dahil etmek.
k.-geyler 370b/12
[=1]
k.-rozgār kéçür- 371b/17
[=1]
Kégeyli y.a. Kul Yargan nehrinin ayağına ve Ceyhun'un şimal kıyısına yakın bir bölgededir.
K. 519b/04

K. bīşası 482b/10
K.+de 482b/15
K.+din 482b/16
K.+ge 437b/14, 482a/17
[=6]
kél- 1. Uzak bir yerden daha yakın bir yere varmak.
k.-di 350b/04, 364b/12, 365b/10, 376a/17, 378a/08, 378b/12, 383a/01, 383a/11, 385b/16, 385b/16, 385b/17, 386a/01, 386a/01, 386a/02, 386a/03, 386a/04, 386a/05, 386a/06, 386a/07, 386a/08, 386a/08, 386a/10, 386a/11, 386a/12, 386a/12, 386a/15, 396a/14, 396a/14, 399a/06, 401a/07, 404b/03, 407a/01, 415b/04, 417a/12, 428b/13, 429b/16, 438b/09, 441b/07, 442b/11, 450a/16, 455b/01, 457a/02, 457b/01, 457b/02, 458b/10, 505b/04
k.-diler 357b/07, 411b/07, 445b/12, 446b/17, 459b/05, 513a/02
k.-dük 479b/16
k.-geç 343a/11
k.-gen 375a/09, 377b/09, 415b/12, 417a/06, 419a/02, 433b/16, 452b/17, 484b/13, 487a/05, 491b/09, 495b/02, 503b/02, 504a/17
k.-gendin 404b/02, 430b/09, 433a/01
k.-gendin soñra 347a/05, 376a/15, 388a/03, 472a/04, 521a/13
k.-geni 387b/02
k.-genlerge 401a/05
k.-genleri 401a/10
k.-iben 478a/11
k.-ip 342a/01, 347a/06, 348a/09, 348a/13, 348b/06, 351b/02, 351b/06, 352a/01, 352b/02, 354b/05, 355a/13, 358b/16, 359a/02, 360a/09, 363b/04, 375a/07, 375b/13, 376a/09, 378a/02, 384a/05, 386b/06, 392b/08, 394a/13, 396b/17, 397a/07, 397b/17, 399b/10, 400a/04, 400a/10, 400b/05, 400b/08, 400b/11, 401a/03, 402b/13, 404b/11, 405a/08, 405a/14, 405a/15, 409b/02, 409b/10, 410a/09, 411a/03, 411b/11, 412a/17, 413a/05, 413a/12, 416a/01, 417a/13, 417a/15, 421a/05, 421b/10, 421b/13, 423a/04, 423a/17, 423b/09, 426a/14, 427a/13, 427a/17, 427b/09, 430a/12, 430a/16, 430b/01, 430b/02, 430b/15, 431a/02, 438a/15, 441a/15, 443a/07, 445a/08, 445b/03, 447a/14, 448a/02, 450a/12, 452a/13, 452b/09, 453a/08, 453a/12, 453b/03, 455b/03, 457b/13, 458a/10, 458a/17, 459a/13, 464b/04, 464b/12, 465a/10, 465a/16, 466a/12, 468b/03, 469b/15, 475b/10, 477b/03, 478b/09, 479a/15, 486b/10, 487a/02, 489a/07, 490a/15, 492a/16, 492b/03, 494a/02, 495a/12, 495a/17, 495b/05, 495b/13, 497a/09, 500a/13, 501b/03, 501b/03, 501b/04, 501b/04, 501b/08, 501b/09, 501b/09, 501b/13, 502a/08, 504b/10, 504b/15, 505b/03, 505b/03, 505b/05, 505b/06, 506b/12, 507a/09, 507b/16, 508b/07, 509b/02, 513a/05, 516a/17, 520a/03

k.-ip durur 404a/03, 438b/08, 438b/11, 441a/01, 443a/11, 455b/14, 457b/06, 459b/16, 483a/02
k.-ip durur érdi 342a/14, 387a/01, 410a/04, 410a/11, 481a/14
k.-ip durur érdiler 380a/06, 387b/01
k.-ip dururlar 411b/08, 437a/06, 440b/15, 441b/13, 452b/04, 455a/16, 456b/06, 475a/10, 515b/13
k.-medi 415b/16
k.-mek 421a/07, 421b/13
k.-meki 413a/14
k.-mes 460a/01
k.-mesdin 455a/09
k.-mesdin burun 509b/01
k.-mesdin burunġı 436b/08
k.-meseler 417a/05
k.-miş durur érdi 410a/02, 448a/15
k.-miş durur érdiler 385a/04, 408b/02, 427a/05, 458b/13
k.-miş érdi 429b/12, 451a/12
k.-mişem 350b/03
k.-se 348a/16
k.-seler 441b/10
k.-ür 439a/14, 475a/11
k.-ür érdi 451a/03, 454a/11
k.-ür érken 461b/11, 514b/05
k.-ür érmiş durur 514b/07
[=261]
2. Varmak, ulaşmak, erişmek.
k.-di 385b/14, 385b/14, 385b/15, 386a/14
k.-günçe 376a/12
k.-ip 519a/14, 519b/11
k.-miş érdi 363a/01
[=8]
3. İsabet etmek.
k.-mes durur 466a/11
[=1]
4. (Bir hal bir kimseye) Hakim olmak.
k.-di 411a/15
k.-diler 431b/17
k.-ip 450a/08
k.-ip durur 506a/14
k.-ip dururlar 508a/09
k.-se 391b/04
k.-ür érdi 475a/03
[=7]
5. (İsimlerin yönelme haliyle) Etmek yardımcı fiili yerine kullanılır.
k.-ür 338b/05
[=1]
6. Getirilmek, gönderilmek.
k.-di 419a/07
k.-ip 418a/02, 506a/11
k.-ip durur 443a/11
[=4]
7. .....ihtiyacını duymak, ...isteği hissetmek.
k.-di 386a/09
[=1]
8. Etki bırakma, ...etkisini bırakma.
k.-di 386a/13
[=1]
9. .....olduğu görülmek,.....olduğu meydana çıkmak.
k.-di 386a/04

k.-ip 340b/06, 347b/06, 456b/16, 468b/01
k.-medi 432b/14
k.-mes 393b/03
k.-mes durur érdi 393b/04, 515b/12
[=9]
10. (Yardımcı fiil olarak) Oluş ve kılışın eski bir zamanda başlamış olup sürmekte olduğunu anlatan süreklilik fiilleri yap Ar.
k.-e başla 404a/01
k.-e dur- 427b/11
k.-e tur- 451a/17, 461b/15, 472a/09
[=5]
k.-Óācız kél- 391b/04, 411a/15, 431b/17, 450a/08, 475a/03, 506a/14, 508a/09
k.-amān kél- 385b/14
k.-baş kél- 506a/11
k.-élçi kél- 376a/12, 519a/14, 519b/11
k.-fiġān kél- 386a/09
k.-ġālıb kél-"yenmek" 456b/16
k.-girān kél- 386a/13
k.-ħabar kél- 418a/02, 419a/07
k.-**ħabarlar kél- 4**43a/11
k.-ħan kél- 385b/14
k.-ħayl-ı ancum kél- 363a/01
k.-köç kél- 514b/07
k.-muvāfıḳ kél- 347b/06, 393b/03, 515b/12
k.-nakş-rān kél- 386a/14
k.-nışān kél- 340b/06, 386a/04
k.-oḳ kél- 507b/16
k.-rast kél- 466a/11
k.-ravān kél- 385b/15
k.-śādıḳ kél- 393b/03
k.-sāyabān kél- 386a/04
k.-şāḳḳ u girān kél- 468b/01
k.-žuhūrġa kél- 338b/05
[=33]
kélin Gelin, yeni evlenmiş kadın.
k.+leri 463a/07
[=1]
Kéldi Ħan Yemreli k.a. Önemli bir komutandır.
K. 440b/16
[=1]
kéltür- 1. (Bir yere) Bir kimse veya şeyle birlikte gelme, gelirken o kimse veya şey yanında olmak.
k.-di 341b/11, 411a/09
k.-diler 356a/16, 415a/08, 469a/15
k.-gen 340a/03, 348b/09, 358b/17, 410a/05, 481b/01, 488a/16
k.-gen dék 443a/02
k.-gendin soñra 374b/05, 511a/17
k.-gey 386b/13, 429b/14
k.-geyler 398b/07, 452a/16, 518a/16
k.-megen 378a/09
k.-mek üçün 492b/05
k.-mekge 399b/14
k.-meklik 455b/09
k.-meklik üçün 495b/06
k.-miş durur érdi 412a/09, 440a/15
k.-miş érdi 373a/03
k.-sünler 384a/08, 416a/03
k.-üñ 415b/13

k.-üp 352b/06, 354a/17, 355a/07, 360b/15, 367a/15, 371b/05, 377b/03, 381a/08, 404a/13, 417b/16, 419a/09, 425a/17, 443a/02, 447b/07, 447b/10, 450a/09, 456b/09, 460a/01, 481a/17, 489b/06, 493a/07, 494b/03, 511b/08

k.-üp durur 352a/02

k.-üp durur érdi 386b/07, 410a/08

k.-üp durur érdiler 357a/08

k.-üp dururlar 356a/03, 357b/04, 377a/09, 378a/15, 398b/15, 439b/01, 447b/06, 477b/15, 480a/04, 487b/09, 491a/09, 492b/12, 494b/10, 494b/16, 503a/16

k.-urġa 360b/12

k.-ürge 477a/05

k.-ürmiz 416a/02

[=75]

2. (Yardımcı fiil olarak)....etmesini sağlamak, ...durumuna gelmesine sebep olmak.

k.-e al- 416a/15, 425a/11, 432b/10, 444b/15, 445b/05, 470a/07, 470a/17, 470b/13, 474b/08, 479b/07, 489a/13, 518b/13

[=12]

3. Ortaya çıkmasına sebep olmak, doğurmak.

k.-di 367b/03

k.-üp 404a/13

[=2]

4. Vermek, sunmak.

k.-üp 351b/10, 442b/16, 490a/09, 493a/03

k.-üp dururlar 490a/16

k.-ür érmiş 349b/06

[=6]

k.-balā kéltür- 367b/03, 404a/13

k.-baş kéltür- 377a/09, 377b/03

k.-**ħabarın kéltür- 3**52b/06

k.-hadya u pīş-keş kéltür- 490a/16

k.-kitābat kéltür- 410a/08

k.-olca kéltür- 415a/08, 494b/16

k.-pīş-keş kéltür- 442b/16, 490a/09

k.-şarbat-ı laźīź kéltür- 351b/10

k.-tāb-ı muķāvamat kéltür- 444b/15, 470a/17, 470b/13, 489a/13, 518b/13

k.-ŧāķat-ı muķāvamat kéltür- 474b/08

k.-ŧāķat kéltür- 445b/05, 470a/07

k.-tuĥfa kéltür- 493a/03

[=21]

kéltürül- (Daha uzak bir yerden) bulunulan yere gelmesini sağlamak.

k.-genlerni 381a/09

[=1]

kéme Gemi.

k. 339a/12, 339a/16, 494b/17

k. bile 338b/11, 342b/16, 349b/06

k.+çilerin 478b/02

k. dağı 384b/16

k.+din 339a/10

k.+ġa 339a/08, 480a/13, 480a/13, 492b/07, 494b/17

k.+ge 494b/14, 497b/09

k. içre 493a/10, 497b/04

k.+larġa 490b/17, 495a/07

k.+ler 478b/12, 497b/10

k.+ler bile 339a/17, 342a/01, 497b/02

k.+lerdin 479b/14
k.+lerge 497b/13
k.+leridin 478b/02
k.+lerni 478b/15, 485a/05
k.+ni 479b/14, 487b/09
k.+nı (iki kéme) 478b/02
k.+si 389a/05
k. yolı 339a/16
k. yürü- 338b/12
[=36]
Kéng Cāy y.a. Kara Töpe bölgesine yakın bir yer.
K. 423a/17
[=1]
Kéng Ḳayır y.a. Üç Ocak mukabelesinde bulunan, diğer adı da Yalang Sengir olan yer.
K. 485b/05
[=1]
Kéng Yantaḳ k.a. Bavat bölgesine yakın bir yer.
K.+ġa 452b/15
[=1]
ként bk. kent.
k.+ge 514b/17
k.+lerde 372a/16
k.+niñ 471b/16
[=3]
kéñ Geniş.
k. ve hemvārlıġ 379a/15
[=1]
kéñlik Genişlik.
k. içre 377b/07
[=1]
kérek bk. kerek.
k.+dür 349a/07
[=1]
kés- 1. Kat'etmek.
k.-ip 354b/13, 354b/15, 416a/13, 421b/03, 435b/14, 477b/14, 487a/08, 487b/09, 506a/17
k.-ip dururlar 515b/11
k.-ti 364b/12
[=11]
2. Kökünden ayırmak, parçalara ayırmak, bölmek, doğramak.
k.-erde 340b/07
k.-ip 489a/05
[=2]
k.-baş kés- 416a/13, 421b/03, 435b/14, 487a/08, 487b/09, 506a/17, 515b/11
k.-başın kés- 354b/13, 354b/15, 364b/12
k.-başların kés- 477b/14
k.-dıraḥtnı kés- 489a/05
[=12]
Késekli y.a. Kara Köl bölgesine yakın bir yer.
K. 398a/11, 402b/13, 440a/03
K.+ni 448b/16
[=4]
késil- 1. Başı gövdesinden ayrılmak sûretiyle öldürülmek.
k.-gen 432b/04
k.-ip durur 503b/05
[=2]
2. Sona erdirmek, bitirmek.
k.-di 364b/12, 365b/11
[=2]

3. Halini almak.

k.-ip 428a/15

[=1]

k.-başlar késil- 432b/04, 503b/05

k.-ġālıb késil- 428a/15

k.-raǿs-ı mudbır ṯāġī késil- 364b/12

k.-sar-ı Ǿanā késil- 365b/11

[=5]

késttür- (Bir canlıyı) Kesici bir aletle öldürtmek.

k.-di 363b/10

[=1]

késük Kesilmiş.

k. baş 470b/09

[=1]

két- Gitmek.

k.-miş durur érdiler 432a/03

k.-er érdiler 414a/01

k.-gen 444b/01

k.-gendin soñra 412a/02

k.-genleridin soñra 454b/16

k.-genlerniñ dağı 513b/03

k.-genmizde 483a/03

k.-geyler 448b/06

k.-güsidür 523a/13

k.-ip 503b/14

k.-megimızġa 520b/11

k.-miş durur érdi 438b/02, 504a/07

k.-miş durur érdiler 459b/04, 488a/10

k.-se 404a/08

k.-ti 379b/07, 400a/01

k.-tiler 421b/14

[=19]

kétür- Getirmek.

k.-medi 373a/07

[=1]

kéy- Giymek.

k.-diler 435b/02

k.-gen 522b/15

k.-iben 511a/14

k.-ip 397a/14, 422a/04, 435b/01, 455b/16, 471a/02, 474a/06

[=9]

k. asbāb u sılāĥın kéy- 435b/02

k.-ḳara kéy-“Yas tutmak” 511a/14

k.-reng-ā-reng kéy- 522b/15

k.-sar u pāy kéy- 397a/14

k.-zırıhlar kéy- 435b/01

[=5]

kéydür- Giydirmek.

k.-üp 407a/05, 443a/04, 448a/17, 457a/14, 463b/12

k.-üp dururlar 408b/03

[=6]

k.-ĥılāǾ-ı ĥūrşīd-şuǾāǾ kéydür- 448a/17

k.-ĥılǾatlar kéydür- 457a/14

k.-lıbās-ı şāhāna kéydür- 463b/12

k.-sar u pāy kéydür- 443a/04

k.-sar u pā-yı şāhāna keydür- 407a/05, 408b/03

[=6]

kéydürül- Giydirilmek.

k.-mek 397a/04

[=1]

k.-sar u pāy kéydürül- 397a/04

[=1]

kéyin Arka, sonra.

k.+de (keynde) 383a/01
k.+ge (kéynge) 433a/02
k.+ıga (kéynıġa) 427b/16
k.+ide (kéynide) 500b/10
k.+idin (kéynidin) 349a/04, 357b/02, 357b/05, 359b/04, 380b/15, 381a/10, 382a/03, 404a/17, 407a/11, 407a/14, 412a/11, 425a/09, 426b/05, 429a/12, 435a/05, 445a/17, 445b/01, 445b/07, 445b/11, 456a/02, 462b/02, 470b/15, 473a/17, 473b/02, 513b/03, 514a/05, 515a/07
[=31]

kéyinraḳ bk. kéyinrek.
k.+da (kéynraḳda) 435a/03
[=1]

kéyinrek Daha sonra.
k. (kéynrek) 419a/10
[=1]

kéysü Giyecek şey, elbise.
k.+si dék (ton kéysüsi) 422b/13
k.+sin 366b/01
[=2]

kéz- Hareket etmek, yürümek, dolaşmak.
k.-er 339a/09
k.-er érdiler 342b/06
k.-ip 342a/10, 478a/17
[=4]

ḳıbāb Ar. Kubbeler, küreler.
ḳ.+ı 351b/04, 367a/03
[=2]

ḳıbla Ar. Kâbe'nin bulunduğu taraf, güney yönü.
ḳ. 348b/04
ḳ. astı 379b/09
ḳ. cānıbı 433b/03, 478b/11
ḳ.+ġa 380a/12, 405a/03
ḳ.-ı ahl-ı yaḳīn 350a/17
ḳ.-ı arbāb-ı saʾādat 349b/14
ḳ.+sıda 340a/06, 355b/01, 383a/03
ḳ.+sıdaġı 412b/08
ḳ.+sıdın 412b/12, 425b/16, 458a/14
ḳ. ṭarafı 450b/09
[=16]

ḳıdĥ-paymā Dolaşan ok.
ḳ.-yı ıstırāĥat bol- 440a/08
[=1]

ḳıl- Kılmak, yapmak.
ḳ.- () 348a/06, 350b/03, 350b/05, 364a/07, 369b/01, 369b/02, 382a/17, 383b/03, 383b/03, 390a/14
ḳ.-a al- 402b/10, 445b/08, 467a/04, 472b/13, 488a/04
ḳ.-a durur 483b/10
ḳ.-dı 336b/15, 337a/11, 337a/12, 338a/17, 338b/09, 339b/02, 339b/06, 339b/16, 340a/02, 340a/04, 340a/11, 340b/02, 341b/15, 341b/17, 343a/11, 343b/01, 344b/06, 345a/04, 346a/09, 346b/07, 346b/08, 347a/15, 348a/06, 348a/07, 349a/07, 350a/09, 350a/13, 352a/13, 352a/16, 353a/05, 353b/10, 354a/11, 354a/14, 356a/12, 356a/13, 356b/02, 358a/01, 358a/06, 358a/12, 358b/12, 360a/03, 360b/03, 360b/04, 361a/15, 361a/16, 361a/16, 361a/16, 363a/16, 363b/09, 364b/10, 366b/02, 366b/07, 366b/12, 367b/10, 368a/08,

368b/01, 368b/04, 369a/10, 370a/13, 371a/02, 371a/04, 371b/06, 371b/11, 372b/05, 373a/10, 374b/07, 375b/08, 375b/12, 377a/07, 377b/12, 378a/06, 378a/17, 378b/07, 379b/06, 379b/10, 380b/15, 381a/10, 382b/01, 383a/09, 383b/12, 384b/01, 384b/03, 385a/06, 385a/14, 385a/15, 386a/07, 386b/12, 386b/17, 387b/06, 387b/08, 387b/09, 388b/05, 388b/17, 389a/14, 389b/05, 389b/12, 389b/15, 390a/07, 392a/07, 393b/09, 393b/12, 394a/04, 394b/08, 395b/08, 395b/14, 398a/13, 398b/04, 398b/06, 399b/11, 402a/01, 402a/04, 402a/06, 402b/03, 402b/05, 402b/16, 403b/01, 404b/09, 404b/17, 405a/02, 405a/10, 405b/04, 406a/04, 406a/06, 406a/13, 407b/01, 408a/09, 408b/16, 409a/03, 409a/08, 409a/11, 409a/14, 410a/14, 410b/06, 410b/13, 411a/06, 411b/13, 412a/08, 413a/03, 413a/09, 413a/11, 414a/08, 414a/14, 414b/04, 414b/05, 414b/12, 415a/05, 415a/10, 415a/13, 416b/17, 417b/11, 418b/05, 419a/05, 419a/12, 419b/01, 419b/05, 419b/06, 419b/16, 420a/17, 421a/03, 422b/08, 422b/12, 423b/03, 424a/04, 424a/11, 424a/17, 425b/01, 425b/14, 426b/11, 428a/12, 431a/07, 431a/09, 431a/14, 431b/04, 433a/15, 434b/17, 436b/07, 437a/16, 437a/17, 437b/03, 437b/09, 437b/12, 437b/17, 438b/03, 439a/09, 440a/07, 440a/11, 440b/06, 442a/14, 442b/04, 442b/15, 443a/08, 444a/10, 444b/01, 444b/03, 445a/06, 445a/09, 445a/17, 446a/07, 446b/12, 447a/04, 447b/12, 448b/10, 448b/16, 449a/02, 449a/08, 449a/12, 449a/17, 451a/15, 452a/11, 452b/12, 452b/15, 453a/13, 453a/17, 455b/04, 456a/08, 460a/04, 460a/09, 460b/14, 461a/09, 461a/11, 461a/14, 461b/14, 461b/16, 461b/05, 462a/01, 462a/10, 462b/15, 464b/08, 464b/11, 464b/17, 465a/03, 465a/07, 465a/10, 465a/14, 465a/15, 465b/14, 465b/15, 466b/13, 467b/02, 468b/09, 469b/12, 470a/05, 470a/13, 472a/06, 476b/01, 476b/13, 479a/17, 480a/07, 485a/09, 486b/05, 487b/15, 497a/02, 497a/09, 498a/07, 498a/12, 498b/02, 498b/10, 498b/15, 500a/08, 501a/10, 504a/07, 505a/05, 505a/15, 505a/16, 505b/14, 506a/05, 507a/06, 507b/01, 507b/14, 508b/08, 508b/12, 510a/06, 511a/12, 511a/15, 515b/07, 518a/04, 519b/17

ķ.-dılar 337a/04, 339a/12, 340a/16, 341b/10, 342a/11, 342a/17, 343b/17, 345a/06, 345a/16, 345b/08, 346a/02, 346b/13, 348a/17, 348b/04, 350b/13, 351a/10, 351b/11, 351b/14, 355a/02, 359a/15, 360b/15, 360b/16, 363a/04, 368b/11, 371a/15, 371b/14, 373a/16, 374a/06, 376a/15, 380b/01, 380b/17, 381a/04, 381b/10, 383b/05, 383b/13, 384a/12, 388a/06, 393a/12, 393b/03, 396a/12, 398b/10, 400a/10, 400a/14, 403b/07, 408a/12, 408b/11, 408b/13,

409b/12, 409b/16, 410a/05, 411a/02, 411a/10, 411b/01, 411b/07, 412a/06, 412b/16, 416b/03, 416b/14, 417a/15, 418b/12, 419a/11, 420a/12, 421a/07, 421b/03, 422a/12, 424b/05, 425a/07, 425a/09, 425a/16, 426a/11, 428a/11, 429a/06, 429b/03, 430a/01, 430a/06, 430b/05, 430b/07, 430b/16, 431a/01, 431b/08, 432a/02, 432a/06, 432b/01, 432b/04, 433a/05, 434b/05, 435a/06, 436a/10, 440a/17, 441a/10, 442b/11, 444b/14, 445b/13, 446b/01, 447b/11, 451a/06, 451a/10, 452a/13, 455a/04, 455a/13, 456a/04, 456a/17, 457b/17, 463a/04, 464b/05, 466b/15, 468a/07, 468a/15, 468a/17, 471b/02, 472a/08, 473a/01, 479b/07, 479b/10, 480a/13, 480b/10, 484b/15, 486a/10, 487b/17, 488a/04, 492a/07, 499b/14, 509a/16, 513a/15, 514b/06, 514b/11, 515a/17, 516b/05, 516b/16, 517a/03, 517a/08, 519a/10, 520a/12

ķ.-dıñ 366b/01, 367a/13, 367b/09

ķ.-duķ 417b/08, 520b/08

ķ.-dum 380b/01, 435a/17

ķ.-ġa men 391a/05

ķ.-ġaç 377b/15, 378b/08, 425a/11, 470a/15, 480a/12, 487a/11

ķ.-ġalı 351a/08, 389b/12

ķ.-ġan 353b/01, 359a/02, 374b/10, 390a/05, 426b/02, 433a/15, 447b/16, 453b/05, 457b/01, 457b/06, 465a/17, 466b/12, 466b/16, 485b/10, 486a/02, 492b/07, 520b/02, 521a/10

ķ.-ġan dék 395a/05

ķ.-ġan érken dururlar 340b/05

ķ.-ġan érkenler 461b/16

ķ.-ġanda 380b/16

ķ.-ġandın 349a/02, 415b/06, 464a/14

ķ.-ġandın soñra 349a/02, 368a/04, 403a/06, 421b/01, 424b/16, 481b/10, 510a/10, 519a/15, 521a/15

ķ.-ġanı 465a/02, 508b/17

ķ.-ġanıdur 403a/04

ķ.-ġanın 403b/11, 442a/03, 468a/04

ķ.-ġanınıñ 404b/06

ķ.-ġay 460a/06, 462b/16, 467a/12, 467b/15, 477a/10, 485a/06, 499b/07, 510a/07, 510b/17

ķ.-ġaylar 368a/04, 371b/13, 375b/04, 377a/16, 425a/10

ķ.-ġıl 386a/13

ķ.-ġu dék 363b/09

ķ.-ġuçı 395a/17, 499a/12, 499a/12, 499a/13

ķ.-ġumız durur 405b/10, 405b/12

ķ.-ġusı 413b/11

ķ.-ġusı durur 344b/14, 391b/05

ķ.-ıban 395a/02, 395b/08, 438a/03, 477a/10, 496b/09, 521b/07

ķ.-ıñ 376a/13

ķ.-ıp 336a/14, 336b/09, 337a/09, 337a/14, 337a/16, 337b/03, 337b/15, 338a/05, 338a/07, 338b/04, 338b/09, 338b/11, 338b/12, 339a/05, 339b/04, 339b/04, 339b/05, 339b/15, 339b/17, 340a/03, 340a/14, 340b/09, 340b/16, 341a/07, 341b/15, 342a/09, 342b/17,

343a/08, 343a/13, 343a/15, 343b/02, 343b/08, 343b/12, 344b/12, 345a/13, 345b/14, 346a/08, 346b/07, 347a/03, 349a/15, 349b/03, 349b/09, 350b/07, 350b/12, 350b/14, 351a/15, 351b/01, 351b/04, 351b/08, 352a/11, 352a/15, 353a/05, 353a/15, 353b/01, 353b/05, 353b/10, 353b/11, 354a/04, 354a/05, 354a/07, 354b/09, 354b/10, 354b/14, 355b/02, 355b/15, 355b/17, 356a/07, 356a/11, 356a/16, 356a/17, 357a/03, 357a/08, 357b/01, 357b/09, 358a/05, 358a/13, 358b/03, 358b/13, 359a/11, 359b/04, 360a/10, 360a/14, 361a/04, 361a/06, 361a/11, 361a/11, 361a/13, 361a/14, 363a/09, 363b/03, 365a/15, 367b/05, 368a/03, 368a/15, 368a/17, 368b/12, 368b/15, 369a/05, 369a/07, 369a/10, 369a/15, 369b/16, 370a/05, 370a/09, 370a/11, 370b/01, 370b/08, 370b/17, 371b/01, 371b/11, 372a/01, 372a/03, 372a/05, 372a/17, 372b/15, 372b/17, 373a/06, 374a/09, 374a/11, 374a/15, 374a/17, 374b/05, 375a/15, 375b/03, 375b/08, 375b/11, 376a/12, 377a/06, 377a/16, 377b/02, 377b/04, 377b/11, 377b/13, 378a/04, 378a/05, 378b/01, 378b/16, 379b/08, 379b/11, 380a/02, 380b/09, 380b/09, 381a/11, 381a/13, 381a/17, 382a/08, 382a/12, 382b/17, 383a/03, 383a/08, 383a/10, 383a/13, 383b/01, 383b/04, 384a/07, 384a/08, 384a/10, 384a/12, 384a/17, 384b/02, 384b/04, 385a/11, 385a/13, 385a/14, 385b/01, 385b/11, 386b/06, 387a/11, 387a/12, 387b/05, 387b/12, 388a/03, 388a/05, 388b/04, 388b/17, 389b/09, 390a/16, 390b/10, 392a/01, 392a/04, 393a/04, 393a/08, 393b/08, 393b/17, 394a/08, 395b/03, 395b/04, 395b/10, 395b/10, 396b/04, 396b/13, 397b/08, 397b/13, 398a/05, 398a/12, 398b/11, 398b/16, 399b/01, 400a/01, 400a/07, 400a/08, 400a/13, 400b/04, 401a/10, 401a/14, 401b/01, 401b/14, 402a/08, 402a/13, 402b/03, 402b/06, 403a/02, 403a/17, 403b/04, 403b/12, 403b/13, 404b/02, 404b/14, 405a/17, 405b/04, 405b/06, 406a/07, 406a/15, 406b/02, 406b/08, 406b/15, 407a/08, 407a/17, 408a/07, 408a/16, 408b/08, 408b/10, 408b/14, 409a/01, 409a/07, 409a/10, 409a/15, 409a/16, 409b/06, 409b/13, 410a/05, 410a/11, 410a/13, 410b/07, 410b/09, 410b/17, 411a/02, 411a/09, 411a/12, 411a/17, 411b/06, 411b/10, 411b/13, 411b/16, 411b/17, 412a/01, 412a/06, 412b/16, 413a/10, 413b/06, 413b/16, 414a/06, 414a/12, 414a/16, 414b/02, 414b/02, 414b/05, 414b/12, 414b/13, 415a/02, 415a/03, 415a/03, 415a/09, 415b/12, 415b/17, 416a/02, 416a/07, 416a/11, 416a/12, 417b/02, 417b/05, 418a/06, 418a/07, 418b/05, 419a/03, 419a/13, 419a/14, 419b/04, 419b/05, 419b/13, 420a/08, 420a/12, 420a/17, 420b/09, 420b/11, 421a/01, 421a/05, 421a/10, 421a/14,

421a/15, 421a/17, 421b/14, 422a/02, 422a/05, 422a/07, 422a/13, 423b/05, 423b/08, 423b/11, 424a/02, 424a/15, 424b/08, 424b/11, 424b/14, 425a/12, 425a/14, 425b/06, 425b/10, 426a/01, 426a/08, 426a/10, 426b/09, 426b/13, 427a/01, 427a/02, 427a/02, 427a/03, 427a/07, 427a/15, 427b/09, 428a/01, 428a/02, 428a/11, 428a/16, 428b/01, 428b/03, 428b/04, 428b/05, 428b/07, 428b/16, 429a/03, 429a/09, 429a/09, 429a/11, 429a/15, 429b/01, 429b/14, 430a/11, 430b/11, 431a/05, 431a/06, 431a/11, 431a/14, 431a/16, 431b/03, 431b/07, 431b/16, 432a/05, 433a/02, 433a/05, 433a/06, 433a/09, 433a/12, 433a/16, 433b/03, 433b/11, 434a/03, 434a/08, 434b/08, 434b/16, 435a/07, 435a/11, 435b/03, 435b/06, 435b/10, 435b/11, 435b/14, 436a/09, 436b/04, 436b/05, 436b/15, 436b/17, 437a/15, 437a/16, 437a/17, 437b/03, 437b/08, 437b/14, 437b/14, 438a/04, 438a/10, 438a/12, 438a/14, 438b/03, 439a/01, 439a/08, 439b/12, 439b/17, 440a/12, 440a/14, 440b/01, 440b/03, 441b/02, 441b/10, 441b/11, 442a/10, 442a/13, 442b/01, 442b/09, 442b/10, 443a/10, 443a/17, 443b/11, 443b/12, 443b/16, 443b/16, 444a/15, 444a/16, 444b/05, 444b/17, 445a/01, 445a/02, 445a/13, 445b/11, 446a/09, 446b/03, 446b/05, 446b/07, 446b/16, 447a/08, 447a/09, 447a/16, 447b/01, 448a/11, 448a/12, 448b/08, 449a/07, 449a/16, 449b/11, 449b/13, 449b/14, 450a/06, 450a/11, 450b/06, 450b/07, 450b/11, 451a/04, 451a/08, 451a/15, 451b/02, 451b/06, 451b/11, 452b/01, 452b/03, 452b/14, 452b/15, 453a/02, 453b/06, 454a/01, 454a/16, 454b/11, 454b/12, 454b/12, 455a/03, 456a/01, 456a/12, 456b/01, 456b/05, 456b/07, 457a/08, 458b/03, 458b/01, 458b/06, 458b/07, 458b/13, 459a/08, 459a/17, 459b/09, 460a/10, 460b/09, 460b/15, 461a/13, 461a/14, 461b/02, 461b/09, 461b/17, 462a/07, 462b/03, 463a/09, 463a/17, 463b/15, 464a/16, 464b/02, 464b/04, 464b/07, 464b/17, 465a/06, 465b/03, 466a/13, 466a/17, 466b/15, 467a/13, 467a/14, 467a/17, 467b/03, 467b/09, 467b/10, 467b/15, 468a/03, 468a/11, 468a/14, 468b/02, 468b/06, 468b/08, 468b/09, 468b/10, 468b/11, 468b/14, 469a/11, 469a/12, 469b/11, 470b/02, 470b/16, 471a/05, 471a/13, 471b/06, 471b/08, 472a/15, 472b/05, 472b/09, 472b/12, 472b/13, 472b/14, 473a/15, 473b/11, 474b/13, 474b/15, 476a/05, 476a/16, 476b/01, 478a/06, 478b/05, 479a/01, 479a/06, 479b/13, 480a/02, 481b/09, 482a/06, 482a/16, 482a/17, 482b/04, 482b/06, 482b/12, 482b/15, 483b/06, 483b/12, 485b/14, 486a/01, 487a/10, 487b/09, 488a/17, 490a/03, 490b/10, 491b/02, 491b/05, 491b/13, 491b/15, 491b/17, 492a/01, 492a/09, 492b/11,

493a/10, 493b/03, 493b/16, 494b/03, 494b/16, 495b/17, 497a/02, 497a/08, 497a/08, 497a/12, 497b/01, 497b/05, 498a/15, 498a/17, 498b/08, 499a/15, 500b/01, 500b/06, 500b/12, 500b/17, 501a/12, 501a/17, 501b/11, 501b/14, 502a/02, 502a/13, 502b/01, 502b/04, 503a/05, 503a/15, 503b/17, 504a/04, 504a/11, 504b/05, 504b/09, 504b/12, 505a/14, 506b/02, 507a/05, 507a/10, 507b/02, 508b/05, 508b/06, 508b/14, 509a/13, 510a/08, 511a/01, 514b/09, 514b/10, 515a/01, 515a/07, 515a/10, 515b/05, 515b/11, 515b/16, 516b/07, 516b/11, 516b/14, 516b/15, 517a/01, 517a/04, 517a/08, 518a/05, 518a/11, 518b/05, 518b/11, 518b/15, 519a/02, 520b/05, 520b/17, 521a/05, 521a/13, 522b/04

ķ.-ıp durur 344b/16, 355a/09, 370b/09, 379b/13, 427b/11, 450a/09, 458a/15, 459a/02, 489b/09, 492a/14, 495b/11, 497a/14, 501a/08, 504a/03, 505a/14, 505b/01, 506a/04, 507a/04, 510a/14, 520a/17

ķ.-ıp durur érdi 348a/15, 360a/14, 371a/02, 374b/17, 387a/16, 410a/10, 440a/04, 475a/08

ķ.-ıp durur érdiler 361b/06, 376a/10

ķ.-ıp durur érdim 386a/16

ķ.-ıp durur mén 345b/11

ķ.-ıp dururlar 340b/12, 344b/09, 345a/11, 346b/01, 350a/06, 357a/04, 358a/02, 358b/06, 359b/01, 360a/12, 369a/15, 370a/07, 371a/07, 374a/12, 374b/03, 374b/14, 379b/12, 380a/04, 381a/09, 387b/11, 393a/09, 396a/10, 397b/09, 398a/10, 398a/16, 399b/05, 399b/10, 399b/13, 403a/16, 405a/07, 405b/17, 407a/09, 407b/03, 408a/04, 409a/12, 409b/04, 411b/03, 411b/14, 412a/15, 420a/01, 420a/08, 420b/02, 420b/14, 423a/09, 423a/16, 424a/07, 424b/03, 427b/17, 429a/02, 430b/12, 434b/07, 437a/07, 439a/15, 440a/09, 441a/03, 441a/07, 441a/09, 441b/16, 442b/08, 445a/13, 445b/16, 446a/15, 447a/11, 447a/13, 447b/08, 448b/05, 448b/13, 448b/17, 451b/12, 452a/12, 452b/11, 453a/07, 453a/16, 453b/07, 454a/04, 454b/06, 458a/01, 458a/17, 459a/09, 459a/16, 462a/08, 462a/10, 462a/12, 463a/04, 466b/06, 466b/08, 467b/08, 467b/11, 468a/04, 472a/10, 472a/16, 472b/02, 472b/06, 476b/08, 476b/10, 477a/02, 477a/05, 477b/02, 477b/05, 478a/04, 478a/15, 478b/10, 478b/17, 479a/14, 480a/09, 480b/02, 480b/06, 481b/03, 481b/07, 482b/07, 482b/17, 484b/04, 484b/10, 485b/12, 486b/08, 487b/10, 489a/09, 490a/02, 490b/15, 492a/09, 493b/04, 494b/06, 495a/02, 495a/04, 495a/13, 495b/02, 495b/16, 496a/12, 496a/17, 498b/17, 499a/17, 499b/05, 499b/16, 500a/02, 500a/09, 500b/14, 502b/06, 503b/11, 504a/05, 504a/12, 505a/12, 505b/17, 507a/01, 507b/09, 508b/03, 509a/15,

510b/01, 510b/16, 512b/13, 513a/01, 513a/08, 513a/13, 514b/04, 515b/10, 516a/16, 517a/10, 517b/01, 517b/08, 518b/08, 519b/06, 519b/09
ḳ.-ıp érdiler 375a/13, 411a/08
ḳ.-madı 338b/03, 386a/16
ḳ.-madılar 368b/16, 450a/01, 470a/08
ḳ.-maġı 347a/16, 373a/09, 460a/16, 472a/13, 475b/13, 512b/08
ḳ.-maḳ 352a/10, 361b/06, 363a/06, 364a/05, 374b/11, 377b/14, 384b/14, 456b/05, 460a/03, 522a/12
ḳ.-maḳ bile 377b/14
ḳ.-maḳ üçün 382b/10
ḳ.-maḳda 349b/02, 369b/01, 521a/17
ḳ.-maḳdın 390b/15, 431b/17, 508a/09
ḳ.-maḳġa 373b/01, 464a/09, 510a/02
ḳ.-maḳı 376b/05, 450b/17, 475b/12
ḳ.-maḳınıñ 413b/07, 520a/06
ḳ.-maḳlarınıñ 517b/16
ḳ.-maḳlıḳ üçün 482b/04
ḳ.-maḳlıḳda 503b/07
ḳ.-maḳlıḳġa 408b/04
ḳ.-maḳnı 393a/05
ḳ.-mamış durur érdi 399a/02
ḳ.-mas 386a/07
ḳ.-masdın burunraḳ 372b/17
ḳ.-mas érse 369b/01
ḳ.-masunlar 417b/03
ḳ.-may 374b/03, 377b/09, 419a/10, 435b/04, 469b/10, 483a/17, 518a/17
ḳ.-may durur érdi 389b/10
ḳ.-mış 363a/13
ḳ.-mış durur érdi 406a/02, 498b/12
ḳ.-mış durur érdiler 436a/15, 436b/09, 458a/04, 477a/04, 493a/13
ḳ.-mış durur érkenler 447b/14
ḳ.-mışdururlar 357a/11, 463b/05
ḳ.-mış érdi 468b/03
ḳ.-mış-durur érdiler 369a/17
ḳ.-sa 363b/06, 370b/04, 373a/16, 382b/04, 383b/01, 390a/10, 391a/05, 444a/04, 500b/12, 508a/17, 522b/12, 523a/15
ḳ.-sa érdi 366b/04
ḳ.-salar 369a/16, 441b/12, 446b/06
ḳ.-sañ 352b/13, 352b/15, 367a/10
ḳ.-sañız 376a/13
ḳ.-sun 351a/02, 364a/03, 412a/02, 420b/10
ḳ.-up dururlar 426b/05
ḳ.-ur 350b/15, 366b/04, 366b/06, 367b/14, 372a/01, 376b/01, 380b/03, 392b/03, 398a/06, 407b/14, 437a/13, 443b/17, 462b/08, 516b/09, 520a/08
ḳ.-ur érdi 337b/11, 338b/02, 340a/05, 344a/12, 358a/04, 372b/02, 407a/13, 436b/12, 462b/11, 474b/07, 503a/01, 515b/06
ḳ.-ur érdiler 341b/03, 355b/05, 483a/05
ḳ.-urda 342b/11, 348b/12, 366b/10, 383b/15
ḳ.-urdın 338a/15
ḳ.-urġa 349a/02, 349a/02, 355b/11, 369b/14, 370a/08, 384a/14, 390a/16, 474a/17, 477a/16, 488a/03, 522b/06
ḳ.-urlar 494a/12
ḳ.-urlar érdi 374b/02

ḳ.-urmız 376a/07, 380b/05, 520b/10, 520b/12
[=1497]
ḳ.-ābād ḳıl- 369b/14, 462a/01, 510a/02
ḳ.-ābād u sīr-āb ḳıl- 510a/07
ḳ.-ada ḳıl- 364a/05, 366b/04
ḳ.-Ǿadam **ḳıl-** 499a/12
ḳ.-ādamī ḳıl- 386a/07
ḳ.-Ǿadl ḳıl- 366b/12
ḳ.-afsāna-ṭırāzlıġ ḳıl- 520a/08
ḳ.-Ǿafv ḳıl- 343a/13, 356a/11
ḳ.-āġāz ḳıl- 374a/06, 374a/15, 378b/07, 378b/16, 392b/03, 402b/06, 403a/02, 410b/07, 464b/02
ḳ.-aġır ḳıl- 361a/16
ḳ.-āheng ḳıl- 363b/09
ḳ.-aḥź ḳıl- 384a/14, 464a/09
ḳ.-aḳ ḳıl- 462b/16
ḳ.-Ǿaḳd ḳıl- 373b/01, 373b/02
ḳ.-āmāda ḳıl- 396b/04
ḳ.-āmāda ve muhayyā ḳıl- 499b/05, 516b/14
ḳ.-Ǿamal ḳıl- 382a/08, 388b/17, 448a/11, 466a/17, 472b/09, 490a/03, 510a/08, 518a/05, 520b/12
ḳ.-Ǿāmıl-ı zekāt ḳıl- 387b/11
ḳ.-amr ḳıl- 361a/06, 371b/06, 388a/03, 389b/12, 397b/09, 446b/06
ḳ.-Ǿanbar-ālūd ḳıl- 339b/16, 353a/15
ḳ.-ārām-gāh ḳıl- 368b/12
ḳ.-ārām-güzīn ḳıl- 349a/07, 374a/09
ḳ.-ārām ḳıl- 402b/16
ḳ.-ārāsta ḳıl- 339b/17, 341a/07, 345b/14, 400a/14, 489a/09
ḳ.-ārāsta ve pīrāsta ḳıl- 422a/07, 443a/17, 470a/13, 491b/05, 496a/17, 501a/12
ḳ.-arcmand ḳıl- 388b/05, 461b/02
ḳ.-Ǿārıż ḳıl- 410b/17
ḳ.-Ǿarż ḳıl- 488a/17
ḳ.-ārzū-yı ıftār ḳıl- 350b/15
ḳ.-aśam ḳıl- 416b/17, 462a/12, 479a/17
ḳ.-āşkār ḳıl- 443b/17
ḳ.-aşraf-ı manāzıl ḳıl- 448b/10, 481b/07, 504a/12
ḳ.-aşraf-ı marāĥıl ḳıl- 431a/01, 500b/14
ḳ.-Ǿaṭā ḳıl- 396a/12
ḳ.-ātaş-ı tafrıḳa ḳıl- 475b/12
ḳ.-Ǿaṭf-ı Ǿınān ḳıl- 340b/02, 343b/01, 346b/13, 357b/09, 383b/12, 421b/01, 428b/01, 501a/08
ḳ.-Ǿāṭıfat-ı śāĥıb-ḳırānī ḳıl- 372a/03
ḳ.-āzād ḳıl- 415a/09
ḳ.-Ǿazālıġ **ḳıl-** 498a/08
ḳ.-Ǿāzım ḳıl- 402b/05, 409b/16, 416b/03, 427a/07
ḳ.-Ǿāzım-ı śaĥrā-yı Ǿadam ḳıl- 358b/06
ḳ.-Ǿazīmat ḳıl- 405b/10, 450a/09, 472a/13
ḳ.-**Ǿazm-ı bostān ve sayr-ı gülistān ḳıl-** 395a/05
ḳ.-Ǿazm-ı cavalān ḳıl- 443b/16
ḳ.-Ǿazm-ı rāh **ḳıl-** 499b/07
ḳ.-Ǿazm-ı safar ḳıl- 403a/07
ḳ.-Ǿazm ḳıl- 393b/17, 462b/15, 502b/01
ḳ.-bad-ḥ(v)āhlıḳ ḳıl- 383b/01
ḳ.-bād u nā-būd ḳıl- 507b/09

ḳ.-bādıyā-paymā-yı nahżat ḳıl- 442a/13
ḳ.-bahra-yāb-ı bār-ı Ǿām ḳıl- 410a/05
ḳ.-bahramand-ı Ǿātıfat ḳıl- 356a/17
ḳ.-bahramand ḳıl- 361a/11, 384a/10, 384a/17, 390a/16, 405b/06, 411b/13
ḳ.-bahra-yāb-ı bāda-ı ıtmīnān ḳıl- **3**56a/13
ḳ.-band ḳıl- 403b/12, 411a/10, 482b/04
ḳ.-bar-ā-bar ḳıl- 395b/04, 431a/09, 477b/02, 505a/05, 506a/04
ḳ.-bar-bād u nā-būd ḳıl- 507b/09
ḳ.-bar-davām ḳıl- 390a/14
ḳ.-bar pā ḳıl- 440a/04, 502b/04
ḳ.-bar pāy ḳıl- 355a/02, 384a/12, 504a/11
ḳ.-barūmand ḳıl- 442b/01
ḳ.-barūmand ve sar-buland ḳıl- 406a/04,
ḳ.-baş ḳıl- 431b/03, 472b/05, 516b/11
ḳ.-başcı ḳıl- 468b/08
ḳ.-bat ḳıl- 361a/17
ḳ.-bayān ḳıl- 468a/04
ḳ.-bazm-ı ṫarab ḳıl- 476b/01
ḳ.-bendelik ḳıl- 400a/10
ḳ.-bıhışt-nışān ḳıl- 409a/14, 437a/16, 499b/14, 519b/06
ḳ.-bınā ḳıl- 371a/01, 371a/02, 458a/04
ḳ.-bī-başlıḳ ḳıl- 447b/16
ḳ.-bī-cān ḳıl- 435b/10, 435b/10
ḳ.-bī-ıǾtıdāllıḳ ḳıl- 411b/16
ḳ.-bīġ ḳıl- 496b/10
ḳ.-bölek ḳıl- 439a/01
ḳ.-bolcar ḳıl- 354a/05, 354a/07
ḳ.-būsa-gāh ḳıl- 366b/04
ḳ.-cā ḳıl- 366b/02
ḳ.-cabīn-sāylıḳ ḳıl- 409a/01
ḳ.-cadal ḳıl- 395a/02, 501b/11
ḳ.-camǾ ḳıl- 370a/08, 386b/06, 390b/10, 393b/03, 416a/02, 449b/11, 495b/17
ḳ.-reşk-i rıyāż-ı **canāb ḳıl-** 504a/07
ḳ.-cannat-nışān ḳıl- 408b/16
ḳ.-cazm u musammam ḳıl- 414a/06
ḳ.-cılva-ger ḳıl- 346a/02, 419b/13, 415a/03, 420a/17
ḳ.-cılva ḳıl- 344b/12, 491b/15, 492a/01, 501a/17
ḳ.-cudā ḳıl- 426a/01, 426a/10, 432b/04, 447b/01, 451b/06, 473a/01, 492a/09, 515b/07
ḳ.-curóat ḳıl- 469a/12
ḳ.-cust-cū ḳıl- 404b/02, 433a/02, 450b/11
ḳ.-çamanıstān-ı davlat u calāl ḳıl- **3**55b/02
ḳ.-çapar ḳıl- 423b/11
ḳ.-çapavul ḳıl- 467b/03, 468a/04
ḳ.-çāra ḳıl- 350b/03
ḳ.-çust-destlik ḳıl- 354b/10
ḳ.-dād-ḥ(v)āhlıġ ḳıl- 337a/04
ḳ.-dafǾ ḳıl- 369b/01
ḳ.-dafn ḳıl- 341b/10
ḳ.-dāḥıl ḳıl- 477a/04
ḳ.-daḥl ḳıl- 444a/16, 450a/01, 469b/10
ḳ.-dast-farsūd-ı taṫāvul ḳıl- 339b/07, 508b/03

ḳ.-dast-gīr ḳıl- 357a/08, 383b/15, 503a/05
ḳ.-daşt-paymā ḳıl- 513a/15
ḳ.-daǾvat-ı ıtāǾat ḳıl- 369b/01
k.-daǾvat ḳıl- 352a/10, 393a/04, 393b/08, 403b/04
ḳ.-davr-ı muhayyā ve āmāda ḳıl- 351a/02
ḳ.-duǾā ḳıl- 366b/06, 367b/14
ḳ.-duḥūl ḳıl- 355a/09
ḳ.-esīr-şikenc ḳıl- 342a/09
ḳ.-esīr ḳıl- 383b/13, 411a/09, 425b/10, 433a/15, 438b/03, 451b/02, 492b/11, 494b/16
ḳ.-esīr u ḳatl ḳıl- 374a/12
ḳ.-esīr u tārāc ḳıl- 381a/17
ḳ.-esīr ve olca ḳıl- 429b/01
ḳ.-élçi ḳıl- 369a/10, 369a/15, 387b/12, 404b/14, 414b/05, 420b/09, 429a/03, 440b/01, 464b/04, 467b/15, 519a/02, 521a/05
ḳ.-fadā ḳıl- 382a/17
ḳ.-fahm ḳıl- 456b/07
ḳ.-farāham ḳıl- 359a/11
ḳ.-farḳad-sāy ḳıl- 489b/09
ḳ.-fasḥ-ı Ǿazīmat **ḳıl-** 503b/17
ḳ.-fasḥ ḳıl- 382b/17
ḳ.-fayz-güsterve śafā-parvar ḳıl- 399b/04
ḳ.-felek-farsāylıḳ ḳıl- 422b/08
ḳ.-felek-sāy ḳıl- 461b/14
ḳ.-fırdavs-ı barīn ḳıl- 409b/04
ḳ.-ġalaba ḳıl- 383a/13, 483b/06, 497a/12, 497b/01
ḳ.-ġalaṭ ḳıl- 435a/17
ḳ.-ġārat ḳıl- 447b/14, 453b/05, 461b/16
ḳ.-ġārat u tārāc ḳıl- 340b/09, 446a/09, 508b/17, 509a/15
ḳ.-ġarīḳ ḳıl- 346b/08
ḳ.-ġarḳ-ı gird-āb ḳıl- 485a/06
ḳ.-ġarḳa-ı ḳan ḳıl- 443b/16
ḳ.-ġāyıbāna ḳıl- 486a/02
ḳ.-ġayrat-ı bāġ-ı rıżvān ḳıl- 437b/03
ḳ.-gerdūn-sāy ḳıl- 476b/10
ḳ.-giriftār ḳıl- 402a/01, 406b/15, 425a/10, 428a/02, 429a/15, 441b/02, 442b/10, 445b/11, 466a/13, 467b/10, 492a/09
ḳ.-göşe-nişīn-i ḥātır-ı ḥaṭīr ḳıl- 467a/14
ḳ.-ġuluv ḳıl- 382a/12
ḳ.-ġurūb ḳıl- 389b/15
ḳ.-güher-afşān ḳıl- 347a/15
ḳ.-gülistān ḳıl- 345a/11
ḳ.-gülşen-i ıram ḳıl- 437b/17
ḳ.-gülşen ḳıl- 449a/08, 476b/01, 498b/02
ḳ.-güm-rāhlıḳ ḳıl- 383b/01
ḳ.-güncāyiş ḳıl- 358a/04, 394b/08
ḳ.-gürīzān ḳıl- 492a/07
ḳ.-güźar ḳıl- 384b/14, 416a/12
ḳ.-ḥabar-dār ḳıl- 336b/15, 358a/13
ḳ.-ḥadm ḳıl- 499a/12
ḳ.-ḥākistar ḳıl- 422a/12
ḳ.-Ĥal ḳıl- 391b/05
ḳ.-ḥalāś ḳıl- 356a/16, 446a/07
ḳ.-ḥam ḳıl- 392a/01
ḳ.-Ĥamla ḳıl- 346a/08, 491b/17
ḳ.-ḥan ḳıl- 456b/05, 460a/03

ķ.-ħ(v)ār ķıl- 372a/01, 383b/03
ķ.-ħarāb u vīrān ķıl- 355b/05, 358a/05
ķ.-ħarāb u nā-būd ķıl- 520a/12
ķ.-ħırām ķıl- 378b/09
ķ.-Ĥareket ķıl- 372b/17, 376b/05, 379b/13, 400a/13, 408a/07, 419a/11, 437a/16, 439b/12, 461a/13
ķ.-ħarvār ķıl- 340b/05
ķ.-harza-gerdlik ķıl- 372b/17
ķ.-Ĥāśıl ķıl- 384b/04, 431a/05, 437b/12, 467b/02
ķ.-Ĥavāla ķıl- 345a/13, 456a/17
ķ.-ħayāl ķıl- 419a/14, 444b/05
ķ.-Ĥayratī ķıl- 398a/06
ķ.-helāk ķıl- 357a/11
ķ.-hem-rāh ķıl- 456b/05, 495a/04
ķ.-hem-ser ķıl- 353a/05, 379b/10, 385a/06, 414b/04, 440a/07, 466b/08, 476b/08, 487b/15, 508b/08
ķ.-hemvār ķıl- 339a/05
ķ.-hemvār u musaŧtaĥ ķıl- 490b/14
ķ.-ħıŧāb ķıl- 337b/11
ķ.-hıźmat-ı şāyasta ķıl- 348a/06
ķ.-hıźmat ķıl- 409b/13, 520b/10
ķ.-hursand u bahramand ķıl- 443a/10
ķ.-ħūrşīd-ı mısās **ķıl-** 505b/01
ķ.-ħurūc ķıl- 465a/17, 468b/02
ķ.-ħuŧūr ķıl- 386a/16
ķ.-ıbāǿ ve ımtınāǾ ķıl- 441b/12
ķ.-ıbrāz-ı şarārat u Ǿınād ķıl- 441b/11
ķ.-ıbtıdā ķıl- 406a/06
ķ.-ıfşā ķıl- 363a/04
ķ.-ıftār ķıl- 351a/08
ķ.-ıġmāż ķıl- 353b/10
ķ.-ıĥāta ķıl- 401b/01, 491b/02, 517a/03, 518b/15
ķ.-ıĥdāŝ ķıl- 371b/11
ķ.-ıħtılāf ķıl- 338b/04
ķ.-ıħtırāǾ ķıl- 351a/10
ķ.-ıħtıyār ķıl- 366b/07, 370a/11, 388a/05, 403a/04, 406a/02, 412a/15, 425a/12, 428b/05, 462b/08, 474b/13, 479b/07, 480a/13, 498b/12
ķ.-ıĥtıyāŧ ķıl- 338b/12
ķ.-ılġar ķıl- 380b/15, 418a/07, 419a/13, 428a/01, 429a/06, 429a/11, 429b/14, 444b/01, 449b/14, 450b/06, 451b/11, 452b/01, 464b/17, 467b/09, 468b/11, 479b/10, 514b/11, 518b/11
ķ.-ılġarī ķıl- 411a/17
ķ.-ıltımās ķıl- 375a/13, 400a/01, 421b/14
ķ.-ınǾām ķıl- 396b/13, 403a/17
ķ.-Ǿınāyāt u marĥamat ķıl- 341b/15
ķ.-ı tāǾat u ınķıyād ķıl- 456a/04
ķ.-ınşā ķıl- 361b/06
ķ.-ıntıķāl ķıl- 407b/03
ķ.-ırāda ķıl- 344b/16
k.**-ırsāl ķıl- 3**37b/03, 338a/05, 352a/16, 369a/10, 375b/04, 375b/08, 376a/15, 380a/04, 387a/15, 387b/06, 387b/09, 393b/09, 403a/16, 405a/10, 414a/08, 414b/05, 415a/10, 423b/03, 430a/06, 436b/07, 436b/09, 437a/07, 439a/15, 440a/17, 441a/03, 441b/16, 442b/15, 460a/09, 466b/06, 495b/02, 510b/16, 519b/17, 520a/06, 520a/17, 521a/15
ķ.-ırtıfāǾ ķıl- 380b/16

ḳ.-ıśrār ḳıl- 364b/10
ḳ.-ıstıcāza ḳıl- 360b/16
ḳ.-ıstıdlāl ḳıl- 343a/08
ḳ.-ıstıḳāmat ḳıl- 369b/16
ḳ.-ıstımdād-ı hımmat ḳıl- 350a/06
ḳ.-ıstırāĥat ḳıl- 450b/07, 514b/04
ḳ.-ıstırdād ḳıl- 375b/03, 384a/08, 408b/04, 412a/02, 461b/17
k.-ı **ṭāÓat ḳıl-** 376a/07
ḳ.-ı ṭāÓat u ınḳıyād ḳıl- 456a/04
ḳ.-Óıtāb ḳıl- 412a/01
ḳ.-ıžhār ḳıl- 399b/01, 406a/07, 420b/10, 486a/01, 511a/12
ḳ.-ıžhār-ı Óadl u dād ḳıl- 366b/10
ḳ.-ıžhār-ı dostlıġ ḳıl- 410a/10
ḳ.-ıžhār-ı ıhlāś ḳıl- 458b/13
ḳ.-ıžhār-ı ıhlāś ve Óubudıyyat ḳıl- 410a/11, 464a/16
k.**-ıžhār-ı ınḳıyād u farmān-bardārlıġ ḳıl- 4**13b/07
ḳ.-ızĥār-ı ınḳıyād u farmān-bardārlıḳ ḳıl- 400b/04
ḳ.-ıžhār-ı ıstımālat ḳıl- 420b/11
ḳ.-ıžhār-ı ıṭāÓat ḳıl- 457b/01
ḳ.-ıžhār-ı ıṭāÓat u ınḳıyād ḳıl- 441b/10, 421a/05
k.-ıžhār-ı ıṭāÓat u Óubūdıyyat ḳıl- 430b/16, 446b/05, 458b/03, 459b/09
ḳ.-ıžhār-ı Óubūdıyyat ḳıl- 399b/10, 447b/11, 452a/13, 458a/17, 464b/05
ḳ.-ıžhār-ı Óubūdıyyat ve bendelik ḳıl- 400a/10
ḳ.-Óīd-gāh ḳıl- 367b/09
ḳ.-idrāk ḳıl- 343b/08
ḳ.-iktifā ḳıl- 349b/03, 371b/01
ḳ.-īmin ḳıl- 368b/01
ḳ.-īŝār ḳıl- 338a/07, 350a/09
ḳ.-iş ḳıl- 376a/13, 488a/03
ḳ.-ḳabūl ḳıl- 384a/07, 415b/12, 518a/17
ḳ.-ḳadam ḳıl- 487a/10
ḳ.-ḳalāvīz ḳıl- 428a/11
ḳ.-ḳanāÓat ḳıl- 369b/17, 374b/03
ḳ.-ḳara ḳıl- 351b/08, 500b/12
ḳ.-ḳaśd ḳıl- 425a/09, 492b/07
k.- ḳaṭÓ-ı manāzıl ḳıl- 361a/13, 377a/16, 379b/11, 411a/08, 414b/12, 426a/08, 440b/03, 451a/04, 454b/12, 511a/01, 518b/05
ḳ.-ḳaṭÓ-ı manzıl ḳıl- 477a/16
ḳ.-ḳaṭÓ-ı marāĥıl ḳıl- 440a/12
ḳ.-ḳaṭÓ-ı masāfat ḳıl- 339b/15, 384b/02, 414b/02, 414b/13, 429a/09, 431b/07, 434b/08, 442b/09, 448a/12, 449b/13, 450a/11, 453b/06, 482b/12, 517a/01
ḳ.-ḳaṭÓ-ı tarīḳ ḳıl- 374a/17
ḳ.-ḳatl-ı Óām ḳıl- 418a/06, 427a/01, 514b/09
ḳ.-ḳavġunçı ḳıl- 515a/07
ḳ.-ḳāżī ve raóīs ḳıl- 371a/15
ḳ.-kemīn-gāh-ı tavaḳḳuf ḳıl- 421a/17
ḳ.-kemīn-gāh ḳıl- 469b/11
ḳ.-kerāmat ḳıl- 373a/10
ḳ.-kerem-cavalān ḳıl- 401b/14, 436a/15, 447a/16, 486b/05, 491b/13, 502b/06, 505a/14, 515a/17, 516b/16
ḳ.-kerem-rū ḳıl- 367b/10
k.-kerem ḳıl- 499a/13

ķ.-kerr u far ķıl- 474b/07
ķ.-ķışlaķ ķıl- 376a/10, 383a/03
ķ.-ķışlaķ ve nışīman-gāh ķıl- 374b/14
ķ.-ķıyās ķıl- 382b/04, 444a/04, 508a/17
ķ.-kīn u ġażab ķıl- 418b/05
ķ.-kitābet ķıl- 485b/10
ķ.-ķulluķ ķıl- 390b/15
ķ.-ķurbān ķıl- 373a/05
ķ.-kül ķıl- 358b/03
ķ.-küren ķıl- 411b/03
ķ.-lab-rīz ķıl- 499a/17
ķ.-lamÓa-fāş ķıl- 443b/11
ķ.-leşker-gāh ķıl- 415a/05, 480b/02
ķ.-macrūĥ-ı tīġ-gīn ķıl- 346b/01
ķ.-macrūĥ ķıl- 341b/03
ķ.-macrūĥ u maķtūl ķıl- 349a/15
ķ.-madrūs u masdūd ķıl- 403b/13
ķ.-maÓdūm ķıl- 522b/04
ķ.-mafħar-ı manāzıl ķıl- 339b/02, 360b/04, 440a/11, 498a/12
ķ.-mafħār-ı manāzıl ve aşraf-ı marāĥıl ķıl- 447b/12
ķ.-maġlūb u menkūb ķıl- 340a/11
ķ.-**maġlūb u munhazım ķıl-** 377b/02, 445b/16, 451a/10
ķ.-maġlūb u mustaóśal ķıl- 466b/15
ķ.-maġlūl u maĥbūs ķıl- 463a/04
ķ.-maĥbūs ķıl- 460a/04
ķ.-maħśūś ķıl- 368b/04, 425b/14
ķ.-maĥşar-gāh-ı žāhır ķıl- 418b/05
ķ.-maĥv ķıl- 363a/13, 520b/17
ķ.-maĥžūž ve bahramand ķıl- 390a/16
ķ.-maĥźūź u şīrīn-kām ķıl- 351b/11
k.-maķarr-ı bār-gāh-ı gerdūn-ıĥtışām ķıl- 442a/14
k.-maķarr-ı bār-gāh-ı ıclāl ķıl- 463b/05
k.-maķarr-ı bar-gāh-ı şarāfat-bunyān ķıl- 446b/12
ķ.-maķarr-ı kevkebe-i vālā ķıl- 385a/14
ķ.-maķarr-ı sarā-parda-ı ıclāl ķıl- 430b/12
k.-maķarr-ı sarā-parda-ı davlat-ı ıştımāl ķıl- 424a/06
ķ.-maķhūr u menkūb ķıl- 467a/17
ķ.-maķhūr u munhazım ķıl- 381b/10
ķ.-maķhūr u mustaóśal ķıl- 449a/16
ķ.-maķtūl ķıl- 516b/05
ķ.-maķtūl u maósūr ķıl- 349b/09, 411b/06, 468b/14
ķ.-maķtūl u mużmaĥıl ķıl- 343b/17
ķ.-maÓlūm ķıl- 444a/15, 513a/13, 514b/06, 518b/08
ķ.-maÓlūm u roşan ķıl- 467b/15
ķ.-mamlū ve maşĥūn ķıl- 351b/14, 395b/14, 495b/11
ķ.-mamnuÓ ķıl- 355b/15
ķ.-maómūr ķıl- 340b/16, 358a/02, 385a/15, 389a/14
ķ.-manśūb ķıl- 371a/04, 483a/05, 498b/10
ķ.-manzıl-ı taÓyīn ķıl- 378a/05
ķ.-manzıl ķıl- 408b/11
ķ.-manzıl u muÓasker ķıl- 411a/02
ķ.-manžūm ķıl- 386a/16
ķ.-manžūr-ı nažar-ı Óatıfat ķıl- 361a/04

ḳ.-marĥala-paymā-yı bahcat ḳıl- 356b/02
ḳ.-marĥamat ḳıl- 353b/10, 370b/16, 370b/17, 381a/10, 385a/13, 410b/13, 417b/08, 433a/16, 439a/08, 465a/15
ḳ.-marĥamat u muruvvat ḳıl- 370b/01
ḳ.-martabat ḳıl- 373a/16
ḳ.-maƠrūż ḳıl- 417a/15, 425b/01, 445a/09, 468b/03
ḳ.-maƠrūż-raǿy-ı Ơālam-ārāy ḳıl- 378a/04
ḳ.-masdūd ḳıl- 346b/07, 374a/11
ḳ.-masdūd u madrūs ḳıl- 517a/04
ḳ.-maśĥūb ḳıl- 338b/11, 369a/07, 375a/15, 375a/15, 375b/08, 386b/12, 387a/12, 402a/13, 405b/04, 410a/14, 412a/06, 417b/02, 428b/03, 434a/08, 434b/17, 446b/07, 446b/16, 458a/01, 465b/03, 471b/08, 485b/14
ḳ.-manzıl-ı bar-gāh-ı ıclāl ḳıl- 413a/11
ḳ.-manżūr-ı nažar-ı Ơatıfat ḳıl- 361a/04
ḳ.-masrūr ḳıl- 394a/04
ḳ.-mastūr ḳıl- 389b/09
ḳ.-maǿsūr u maḳtūl ḳıl- 463a/09
ḳ.-maǿsūr u maƠlūl ḳıl- 478a/06
ḳ.-maşġūl ḳıl- 345a/06, 354a/14
ḳ.-maşġūllıḳ ḳıl- 372b/02
ḳ.-maƠtūf ḳıl- 344b/06, 360b/03
ḳ.-mavḳūf ḳıl- 352a/15
ḳ.-mavrıd-ı amn u amān ḳıl- 368a/17
ḳ.-mavżıƠ-ı bār-gāh-ı davlat ḳıl- 408b/13
k.-mavżıƠ-ı bār-gāh-ı davlat ve manzıl-ı sarā-parda-ı şevket ḳıl- 437b/09
ḳ.-mavżıƠ-ı bār-gāh-ı ıclāl ḳıl- 447a/13
ḳ.-mavżıƠ-ı bār-gāh-ı ıḳbāl ḳıl- 453a/07
ḳ.-mažrab-ı bār-gāh-ı nuzūl-ı ıclāl ḳıl- 340b/12
k.-mažrab-ı bār-gāh-ı davlat-panāh ḳıl- 408a/08
k.-mažrab-ı surādıḳāt-ı davlat-ınt̠ızām ḳıl- 409a/08
ḳ.-maƠzūl ḳıl- 388b/04
ḳ.-mekr u ĥīla ḳıl- 456b/01
ḳ.-mekremet ḳıl- 356a/12
ḳ.-menkūb u maḳhūr ḳıl- 345b/08
ḳ.-mesken ḳıl- 427b/09
ḳ.-mıhmān kıl- 376a/17
ḳ.-muƠālaca ve mudāvā ḳıl- 521a/17
ḳ.-muƠasker ḳıl- 399b/05, 409a/11, 413b/06, 419a/05, 419b/05, 423a/16, 424a/04, 496a/12, 497a/09, 505a/16, 508b/12
k.-muƠasker-i Ơasākir-i davlat-maǿāŝır ḳıl- 480a/08, 481b/02
ḳ.-muƠasker-i Ơasākir-i fīrūzī-āŝār ḳıl- 398a/16
ḳ.-muƠat̠tal ḳıl- 377b/09
ḳ.-muƠāvadat ḳıl- 407a/17, 411a/06, 421a/07, 430a/01, 432a/02, 435a/06, 445a/02, 464b/11, 482b/15, 484b/10, 488a/04, 495a/13, 497a/08, 502a/13, 509a/16, 517b/16
ḳ.-mubayyan ḳıl- 389b/12

ḳ.-mudāḥalat ḳıl- 488a/04
ḳ.-mudarrıs ḳıl- 371a/02
ḳ.-mufaĥĥar-ı manāzıl ḳıl- 477b/05
ḳ.-muĥāraba ḳıl- 359a/15, 419a/10, 422a/02
ḳ.-muĥāśara ḳıl- 342a/17, 354a/04, 359a/02, 383a/08
ḳ.-muhayyā ḳıl- 352b/13
ḳ.-muhayyā ve āmāda ḳıl- 393a/12, 421a/15, 460a/10, 460b/15, 510a/10
k.-muḥayyam-ı ḥıyām-ı davlat-ıntıžām ḳıl- 420a/01
ḳ.-muĥtaśar ḳıl- 386a/13
ḳ.-muḳaddama-ı sıpāh ḳıl- 339b/04
ḳ.-muḳarrar ḳıl- 337a/09, 371b/14, 378a/06
ḳ.-muḳayyad ḳıl- 360b/15, 427a/15, 503a/15
ḳ.-mulabbas-ı lıbās-ı Óātıfat ḳıl- 370a/05
ḳ.-mulabbas ḳıl- 433a/12, 490b/10
ḳ.-mulāzım-ı rikāb-ı humāyūn ḳıl- 357b/01
ḳ.-mumtāz ḳıl- 348a/06, 404b/17, 433a/15, 498b/17
ḳ.-mumtāz u mustaŝnā ḳıl- 365a/15, 372b/05
ḳ.-mumtāz u sar-afrāz ḳıl- 370a/07, 388b/17, 392a/07, 411b/14, 463b/15
ḳ.-munÓadım ḳıl- 467a/12
ḳ.-munÓaḳıd ḳıl- 345b/11
ḳ.-munavvar ḳıl- 361a/15
ḳ.-munavvar u roşan ḳıl- 446b/01
ḳ.-munhazım ḳıl- 450b/17, 515b/10
ḳ.-munḳatıÓ ḳıl- 494a/12
ḳ.-munśarıf ḳıl- 347a/03, 508b/05
ḳ.-muntaḥab ḳıl- 434b/16
ḳ.-muntažım ḳıl- 385b/11
ḳ.-murācaÓat ḳıl- 377a/16, 380b/05, 411b/07, 419b/05, 420a/12, 426a/11, 426b/05, 428a/12, 428a/16, 430b/07, 431a/11, 436b/05, 438b/03, 442b/11, 445a/01, 445b/13, 447b/08, 451a/06, 451b/12, 451b/12, 452b/03, 455a/03, 455a/13, 458b/01, 460a/16, 461b/09, 465a/02, 467b/11, 468a/15, 471b/02, 475b/13, 480a/02, 493b/04, 497a/02, 512b/08, 517a/10, 519a/10
ḳ.-murattab ḳıl- 436b/17
ḳ.-muruvvat u mekremet ḳıl- 340a/03
ḳ.-musaḥḥar **ḳıl-** 504b/09, 516b/07, 516b/09
ḳ.-muśāĥıb ḳıl- 341b/15
ḳ.-muśammam ḳıl- 374b/17, 397b/08, 401a/10, 462b/03, 504b/12
ḳ.-mustaġnī ḳıl- 445a/06
ḳ.-mustaġraḳ-ı tılā ḳıl- 387b/05
ḳ.-muşāhada ḳıl- 350a/13, 399a/02, 405a/07, 416a/07, 425a/11, 427a/03, 470a/15, 480a/12
ḳ.-muşarraf ḳıl- 415a/02, 459a/17, 483a/17, 510b/17
ḳ.-mutaĥaśśın ḳıl- 367b/05
ḳ.-mutaḳallıd ḳıl- 374b/03
ḳ.-mutālaÓa ḳıl- 410a/05
ḳ.-mutlaḳu'l-Óınān ḳıl- 340a/04, 398b/16, 472b/12
ḳ.-muÓāvadat ḳıl- 427b/11

ḳ.-muvāfıḳ ḳıl- 358a/06
ḳ.-muzayyan ḳıl- 369a/16, 405b/17
ḳ.-muzayyan ve mucallā ve mubarhan ḳıl- 345a/16
ḳ.-mükemmel ve musallaĥ ḳıl- 518a/11
ḳ.-mütemekkin ḳıl- 397b/13
ḳ.-nā-būd ḳıl- 418b/12, 476a/05
ḳ.-nā-mard ḳıl- 345a/04, 383a/09
ḳ.-nā-muzd ḳıl- 495a/02, 495b/16, 510a/06, 510b/01, 512b/13, 513a/08, 517b/01, 518a/04, 519a/15
ḳ.-nahb u tārāc ḳıl- 429a/02
ḳ.-nahżat ḳıl- 338b/09, 342b/11, 402a/08, 405b/12, 412a/08, 424a/02, 433a/05, 508b/14
ḳ.-naḳl ḳıl- 508a/09
ḳ.-nām-zad ḳıl- 343b/02, 370b/09, 371a/07, 374b/07, 398b/06, 399b/13, 404b/09, 410b/06, 412a/06, 417b/11, 419a/12, 419b/16, 425a/07, 425a/16, 426b/11, 427b/17, 428a/11, 430b/05, 431b/04, 442b/08, 444a/10, 444b/03, 445a/17, 451a/15, 452a/11, 457b/17, 459a/16, 464b/08, 464b/17, 465a/14, 467b/08, 468b/09, 472a/06, 472a/16, 472b/06, 477a/05, 478a/15, 478b/17, 480a/07, 480b/06, 482b/07, 484b/15, 490a/02
ḳ.-namnāk ḳıl- 432a/05
ḳ.-namūdār ḳıl- 444b/14, 461a/09, 500a/08, 506a/05, 507b/01
ḳ.-narm ḳıl- 432b/01
ḳ.-naśb ḳıl- 361a/11
ḳ.-navāzışlar ḳıl- 350b/05
ḳ.-nażar ḳıl- 373a/17, 390a/10, 392a/04, 500b/12
ḳ.-nıhān ḳıl- 395b/08
ḳ.-nışīman ḳıl- 459a/02
ḳ.-nigāriş ḳıl- 521a/10
ḳ.-nigūn-sār ḳıl- 468a/11
ḳ.-numāyān ḳıl- 435b/03, 449a/02, 461a/11, 469b/12, 485a/09
ḳ.-nūş ḳıl- 523a/15
ḳ.-nuzūl-ı ıclāl ḳıl- 357a/04, 398b/10, 403b/07, 406a/13, 407b/01, 453b/07, 478b/10, 487b/10, 503b/11, 505a/12
k.-nuzūl ḳıl- 341b/17, 344b/09, 348b/04, 354a/11, 361a/14, 368a/04, 379b/08, 384a/12, 384b/03, 394a/08, 396a/10, 404b/06, 405b/04, 407a/09, 408a/04, 408a/12, 409a/03, 409a/12, 409b/06, 412b/16, 413a/03, 413a/09, 415a/13, 419b/06, 420a/17, 423a/09, 424b/05, 424b/16, 429b/03, 431a/14, 431a/16, 433a/06, 440a/09, 443a/08, 447a/11, 449a/07, 452b/11, 452b/15, 453a/13, 453a/16, 454a/04, 459a/09, 461a/15, 463a/17, 464a/14, 465a/03, 465b/14, 465b/15, 466b/15, 476a/16, 476b/13, 481b/09, 481b/10, 482b/17, 497a/02, 498a/17, 504a/03, 507a/05, 507a/10, 516a/16, 519b/09
ḳ.-olca ḳıl- 411b/01, 419b/01, 427a/02, 431b/16, 436a/10, 450a/06, 471a/05, 472a/08, 473b/11, 475a/08, 487b/09, 493b/03, 494b/03, 514b/10, 515a/01
ḳ.-olca ve esīr ḳıl- 380b/17
ḳ.-olca ve ġanīmat ḳıl- 383b/05

ķ.-pāk ķıl- 435b/04
ķ.-panāh-ı Ǿaķıbat ķıl- 358a/12
ķ.-panāh ķıl- 340a/16
ķ.-pāra pāra ķıl- 435b/14
ķ.-partav-efgen ķıl- 507a/06
ķ.-pīrāya-pūş-ı Ǿātıfat ķıl- 343a/11
ķ.-pīş-keş ķıl- 340a/02, 342b/17, 381a/09, 399b/11, 494b/06
ķ.-pīş-nıhād-ı ħātır ķıl- 375b/12
ķ.-pīş-nıhād-ı ħātır-aşraf ķıl- 439b/17
k.-pīş-nıhād-ı ħātır-ı Ǿātır ķıl- 336b/09
ķ.-pur-afşān ķıl- 438a/12
ķ.-rad ķıl- 356a/07
ķ.-rafǾ ķıl- 360a/14, 520b/05
ķ.-raft-āmad ķıl- 374b/02
ķ.-rāhī ķıl- 359b/01, 517a/08
ķ.-raķam ķıl- 503b/07, 522b/06
ķ.-rasūl ķıl- 387b/08
ķ.-ravāna-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm ķıl- 352a/12
ķ.-ravnaķ-afzā-yı ķaśr-ı Ħavarnaķ ķıl- 386b/17
ķ.-razm ķıl- 474a/17
ķ.-reh-zenlik ķıl- 407a/13
ķ.-reşk-i bostān-ı ıram ķıl- 390a/07, 505b/14
ķ.-reşk-i gülistān-ı ıram ķıl- 449a/17
k.-reşk-i gülistān ve ġayrat-ı bostān ķıl- 398b/04
ķ.-rıǾāya ķıl- 375b/11
ķ.-rıǾāyat **ķıl-** 498b/08
ķ.-rıcǾat ķıl- 406b/02, 415b/06, 421b/03
ķ.-roşan ķıl- 344a/12, 484b/04, 492a/14
ķ.-rozī ķıl- 364a/07, 521b/07
ķ.-rucūǾ ķıl- 388a/06
ķ.-rükūb ķıl- 337a/11, 337a/16, 338a/15, 343a/15, 367a/10, 367a/13, 377a/06, 377b/04, 380b/03, 383a/10, 384b/01, 385b/01, 393b/12, 398a/12, 400a/07, 401a/14, 402b/03, 406a/15, 408b/08, 409a/07, 409a/15, 411a/12, 412b/16, 414a/12, 414b/02, 415a/03, 415b/17, 419b/04, 420a/08, 421a/01, 421a/14, 422a/05, 423b/05, 424b/08, 424b/11, 424b/14, 430b/11, 431a/14, 433b/11, 436b/04, 437a/15, 437a/17, 437b/03, 437b/14, 458a/15, 458b/06, 459a/08, 460b/09, 461a/14, 462a/07, 465a/06, 468b/10, 482a/16, 482b/04, 498a/15, 500b/06, 501a/10, 508b/06
ķ.-sabķat ķıl- 395b/10
ķ.-śabr ķıl- 467a/13
ķ.-ŝabt ķıl- 361b/06
ķ.-sahīm ve şerīk ķıl- 360a/15
ķ.-salb ķıl- 337b/15
ķ.-sāmıǾ ķıl- 406b/08
ķ.-sar-afrāz ķıl- 360a/12, 410a/13, 417b/05, 485b/12
ķ.-sar-afrāz u mumtāz ķıl- 498b/15
ķ.-sar-ancām ķıl- 376a/12
ķ.-sar-Ǿasker ķıl- 428b/07
ķ.-sar-buland ķıl- 370b/08
ķ.-sar-buland u bahramand ķıl- 507b/14
ķ.-sar-ħayl ķıl- 426b/09, 471b/06
ķ.-sar-nigūn ķıl- 422b/12
ķ.-sar-sabz u ħurram ķıl- 522a/12

ḳ.-sar-şār-ı davlat-ı pāy-dār ḳıl- 350b/07
ḳ.-śarf ḳıl- 372b/15
ḳ.-sāya ḳıl- 472b/13
ḳ.-śayd-andāzlıġ ḳıl- 458b/07
ḳ.-śayd ḳıl- 368b/15
ḳ.-sayr ḳıl- 469a/11
ḳ.-sayr u şikā r ḳıl- 407a/08, 409a/10, 436b/12, 521a/13
ḳ.-sayr u tamāşā ḳıl- 400a/08, 408b/10, 442a/10
ḳ.-sebük-tāz ḳıl- 381a/11
ḳ.-senger ḳıl- 353a/05, 493a/13
ḳ.-ser-kerde ḳıl- 411b/13, 468b/06, 472a/15
ḳ.-ser-keşlik ḳıl- 354b/14, 363b/03
ḳ.-serlik ḳıl- 411b/17
ḳ.-sıpārış ḳıl- 348a/15
ḳ.-sırāyat ḳıl- 379b/06, 422a/13
ḳ.-sīr-āb ḳıl- 393a/05
ḳ.-soraġ ḳıl- 352b/15
ḳ.-śuĥbat-ı munÓaḳıd ḳıl- 368a/15
ḳ.-surÓat ḳıl- 369b/02, 395b/10
ḳ.-śuÓūd ḳıl- 477a/10, 506b/02, 507b/03, 511a/15
ḳ.-süknā ḳıl- 368a/03
ḳ.-şab-gīr ḳıl- 339b/05, 398b/11, 424a/15, 448b/08
ḳ.-şad-kām ḳıl- 371b/13
ḳ.-şafāÓat ḳıl- 387a/11
ḳ.-şarmsar ḳıl- 351b/04
ḳ.-şāyıÓ ḳıl- 348a/17
ḳ.-şikār-andāzlıḳ ḳıl- 436b/15, 437a/13
ḳ.-şikār ḳıl- 337a/12, 358b/12, 377b/14, 407b/14, 431a/07, 438a/03
ḳ.-şīrīn-kām ḳıl- 351a/15
ḳ.-şuġūl ḳıl- 342a/11
ḳ.-şurūÓ ḳıl- 389b/10
ḳ.-taÓāḳub ḳıl- 346b/07, 382b/10, 435a/07, 436a/09, 444b/17, 447a/08, 451a/08, 468a/14, 470a/08, 470b/02, 474b/15, 497b/05, 515b/11
ḳ.-tabdīl ḳıl- 432a/06
ḳ.-tabĥ-ı taÓām ḳıl- 472b/14
ḳ.-tacāvuz ḳıl- 413b/16
ḳ.-tafvīż ḳıl- 357a/03, 370a/13, 405a/02, 468a/03, 520b/08
ḳ.-taĤḳīḳ ḳıl- 385a/11
ḳ.-tāht u tāz ḳıl- 454a/16, 473a/15, 479a/01, 502a/02, 504b/05, 517a/08
ḳ.-tāḳ ḳıl- 462a/10
ḳ.-tāḳat ḳıl- 472b/12
ḳ.-taḳrīr ḳıl- 380b/01
ḳ.-taḳsīm ḳıl- 419a/03, 429a/09, 433a/05, 433a/09, 446b/03, 454b/12, 455a/04, 456a/12, 515a/10
ḳ.-taḳśīr ḳıl- 417b/03
ḳ.-talab ḳıl- 358a/01, 515b/05
ḳ.-tamāşā ḳıl- 363b/06, 413a/10, 438a/04
ḳ.-tārāc ḳıl- 472a/10
ḳ.-taraddud u cust-cū ḳıl- 425a/14
ḳ.-taraḳḳī ḳıl- 360a/10, 454b/06
ḳ.-tarāvat-güster ḳıl- 441a/07
ḳ.-tarcıma ve mubayyan ḳıl- 389b/12
ḳ.-tarcīh ḳıl- 434a/03

ḳ.-tarġīb ve taĥrīś ḳıl- 403b/01, 416b/14, 456a/08
ḳ.-taśadduḳ ḳıl- 465a/10
ḳ.-taśavvur ḳıl- 340a/05
ḳ.-tashīr ḳıl- 374b/05
ḳ.-taslīm ḳıl- 382b/01
ḳ.-tavaccuh ḳıl- 351b/01, 370b/04
ḳ.-tavaḳḳuf ḳıl- 349b/02, 368b/16, 377b/13, 380b/09, 398a/10, 402b/10, 405a/17, 408a/16, 430a/11, 434b/05, 442a/03, 445a/13, 445b/08, 452b/15, 454b/11, 478b/05, 479b/13, 482b/06
ḳ.-tavba ḳıl- 353b/01
ḳ.-taÓyīn ḳıl- 360a/03, 370a/09, 371b/11, 372a/05, 372a/17, 378a/17, 380b/09, 393a/08, 395b/03, 420a/12, 427a/02, 457b/06, 500b/01
ḳ.-tekāmīş ḳıl- 349a/02, 359b/04
ḳ.-tekrār ḳıl- 374b/11
ḳ.-tekye ḳıl- 343b/12
ḳ.-terk-i ħılāf ḳıl- 369b/01
ḳ.-tuĥfa ḳıl- 446a/15
ḳ.-tulūÓ ḳıl- 338a/17, 338b/02, 338b/03, 347a/16
ḳ.-tutsaḳ ḳıl- 410b/09
ḳ.-Óubūr ḳıl- 339a/12, 348b/12, 349a/02, 350b/12, 358b/13, 377b/11, 385a/14, 411a/02, 423b/08, 426b/02, 426b/13, 428b/16, 431a/06, 437b/08, 437b/14, 438a/14, 453a/02, 465a/07, 471a/13, 479a/06, 482a/17, 497a/08, 516b/15
ḳ.-ufūl ḳıl- 336a/14
ḳ.-Óulālā ḳıl- 438a/10
ḳ.-Óuryān ḳıl- 353b/05
k.-Óuzlat-nışīn ḳıl- 472b/02
ḳ.-üstüvār ḳıl- 340a/14
ḳ.-vāḳıÓa-güźārlıġ ḳıl- 483b/10
ḳ.-vasīla ḳıl- 352a/11
ḳ.-vurūd ḳıl- 487a/11
ḳ.-yār ḳıl- 372a/01, 393a/09
ḳ.-yaraġ ḳıl- 352b/14
ḳ.-yegren-i Óazīmat-tāb ḳıl- 428b/04
ḳ.-yürüş ḳıl- 403b/11, 431b/08, 468a/07, 470a/05, 487b/17, 497a/14
ḳ.-żabt ḳıl- 355b/11, 355b/17
ḳ.-žafar-yār ḳıl- 383b/03
ḳ.-žāhır ḳıl- 461b/05
ḳ.-zıfāf ḳıl- 373a/09
ḳ.-zında-gānlıġ ḳıl- 368a/04
ḳ.-zıyārat ḳıl- 409a/16, 452b/14
ḳ.-źikr ḳıl- 344b/14
[=1373]
ḳılāÓ(< Ar. ḳilāÓ) Kaleler.
ḳ. u bılād 393b/08, 394b/11 467b/01
ḳ. ét- (mafĥar-ı ḳılāÓ u bılād**)** 505a/09
[=4]
ḳılāda (< Ar. ḳilāda) Gerdanlık, kolye. Krş. ḳulāda.
ḳ.-ı ıtāÓat 369a/09
ḳ.+sıġa (bendelik ḳılādası) 374b/02
ḳ.+sıġa (ıtāÓat ḳılādası) 418a/12
ḳ.+sıġa (ıtāÓat u Óubūdıyyat ḳılādası) 439a/11
[=5]
ḳıldur- Kıldırmak, yaptırmak.

ḳ.-dı 354b/01, 419b/07, 419b/09, 438b/15, 483a/11
ḳ.-ġan 521b/12
ḳ.-ġay 338a/01
ḳ.-maḳ üçün 406b/07
ḳ.-may 502a/12
ḳ.-up 341b/16, 343b/04, 378a/12, 394b/10, 395b/01, 401a/12, 406a/05, 412b/11, 414b/15, 420b/17, 423b/06, 464a/02, 480b/07, 488b/10, 501a/05, 505b/01, 511b/10
ḳ.-up durur 402b/04, 482b/05
ḳ.-up durur érdi 354a/16
ḳ.-up durur érdiler 388a/01
ḳ.-up dururlar 341a/08, 406b/08, 438b/17, 454a/08, 478b/08, 485b/06
ḳ.-ur érdi 337b/06
ḳ.-urġa 354a/13, 393a/02
[=39]
ḳ.-bar pāy ḳıldur- 414b/15, 420b/17, 423b/06, 454a/08, 464a/02, 480b/07, 485b/06, 488b/10, 501a/05, 505b/01
ḳ.-bınā ḳıldur- 511b/10, 521b/12
ḳ.-camǾ ḳıldur- 395b/01
ḳ.-cārī ḳıldur- 393a/02
ḳ.-daẖl ḳıldur- 502a/12
ḳ.-gerdūn-sāy ḳıldur- 478b/08
ḳ.-giriftār ḳıldur- 402b/04
ḳ.-Ĥafr ḳıldur- 354a/13, 412b/11
ḳ.-ẖatm-ı ıbtıdā ḳıldur- 406b/08
ḳ.-ẖatm-ı kelām ḳıldur- 406b/07
ḳ.-ẖatm-ı kelāmu'llāh ḳıldur- 338a/01
ḳ.-ẖatm ḳıldur- 337b/06
ḳ.-ẖaŧŧ-ı taĤrīr ḳıldur- 483a/11
ḳ.-ıbtıdā ḳıldur- 482b/05
ḳ.-Ǿımārat ḳıldur- 388a/01
ḳ.-ḳatǾ u pāy-māl ḳıldur- 341a/08
ḳ.-ḳatl ḳıldur- 419b/07
ḳ.-leked-köb-i mevākib ḳıldur- 343b/04
ḳ.-maĤbūs ḳıldur- 354a/16, 438b/15
ḳ.-maḳarr-ı surādıḳāt-ı ıclāl ḳıldur- 419b /09
ḳ.-maḳtūl u maǾdūm ḳıldur- 438b/17
ḳ.-muhayyā ve āmāda ḳıldur- 394b/10
ḳ.-muḳayyad ḳıldur- 401a/12
ḳ.-murācaǾat ḳıldur- 378a/12
ḳ.-murattab ḳıldur- 406a/05
ḳ.-pāy-māl u ẖarāb ḳıldur- 341b/16
ḳ.-şahīd ḳıldur- 354b/01
[=39]

ḳılıç Kılıç.
ḳ. 480a/15, 491a/04
ḳ.+ı 363a/13, 367a/16, 389a/13
ḳ.+ı bile 496b/15, 499a/05
ḳ.+ın 397b/03, 418b/02, 422b/03, 522a/09
ḳ.+ın çék- 474a/07, 480a/10
ḳ.+ın soġur- 517b/06
ḳ.+ın tart- 470b/14
ḳ.+ıñ 363b/14
ḳ.+lar 345b/01, 416a/12, 418b/09, 443b/10, 491b/16
ḳ.+nı 403b/08, 403b/12
ḳ. tart- 383b/16, 469a/08
[=25]

Ḳılıç Bég k.a. Lutf-abad korganı çevresinde yapılan bir muharebede

kahramanlıkları parmakla gösterilen bir yiğit asker.

Ḳ. dağı 401b/16

[=1]

Ḳılıç Cübeci k.a. Aşçı zümresinden olup Çar-cuy kalesi saldırısında görev almış ve yaralanmıştır.

Ḳ. 489b/12

[=1]

Ḳılıç Inaḳ k.a. Kıyat'ın önde gelen ismi Kutluk Murad Beg'in babasıdır. Biraderi Muhammed Can Inak'ın yerine ınaklık rütbesini devralmıştır.

Ḳ. 342a/13, 343b/04, 343b/11, 344b/09, 345b/13, 354b/17, 357a/02, 360b/10, 361a/02, 406a/01, 498b/11

Ḳ.+ġa 343b/09

Ḳ.+nı 500b/01

Ḳ.+nıñ 344a/02, 360b/09, 361a/01

[=16]

Ḳılıç Nıyāz y.a. bk. Ḳılıç Nıyāz Bay.

Ḳ.+nıñ Ĥavlī 431a/03

[=1]

Ḳılıç Nıyāz Arbāb k.a. Esirleri Harezm'e beraberinde götüren kimsedir.

Ḳ. bile 479a/03

[=1]

Ḳılıç Nıyāz Bay y.a. Hive Hanı Muhammed Rahim (1806- 1825) kardeşi Muhammed Nazar Bek'e 1815 yılında Gürlen'in güneyindeki çorak topraklar boyunca büyük bir kanal kazmasını emretti. Onun kazdığı kanala Kılıç Nıyaz Bay adı verilir. Bu bölgenin çevresi av alanıdır. Gürlen bölgesinden çıkan bir nehir Kıyat üstünden geçerek Hıtay'ın güney bölgesinde sona erer. Bu nehrin bir ayağı Kılıç Nıyaz Bay arnası ismi ile tanınır. Krş. Ḳılıç Nıyāz.

Ḳ. 410b/15, 443a/10, 445b/14, 465b/03, 490b/12

Ḳ. arnası 412b/14

Ḳ. bile 445b/17

Ḳ.+nı 411b/16, 417b/01, 441b/05

Ḳ.+nıñ 430b/17, 431a/13, 452b/05, 453a/16, 453b/02, 465b/04

[=16]

Ḳılıç Sar-dār k.a. Yomut kavmindendir. Doksana yakın adamıyla Şor Kuduk adlı Ahal civarında yer alan bölgeye yaptığı bir akında Teke halkından pek çok kimseyi öldürüp ganimet elde etmiştir.

Ḳ. 455a/06

Ḳ.+nıñ 455a/05

[=2]

ḲılıçYüz Başı k.a. Çavdur halkının ileri gelenlerindendir. Krş. Manḳıt Ḳılıç Yüz Başı.

Ḳ. 428a/09, 432b/17, 451b/09, 451b/13, 452a/16

[=5]

ḳılıl- Yapılmak.

ḳ.-dı 340b/04, 380a/14, 388a/16, 398b/13, 406b/10, 447b/04, 502a/04, 516a/03

ḳ.-ġan 375b/01

ḳ.-ġandın soñra 355a/15
ḳ.-ġusı durur 342b/09, 424b/17
ḳ.-sa 353b/08
ḳ.-ur 386b/14
[=14]
ḳ.-Ǿarża-dāşt ḳılıl- 355a/15
ḳ.-gülşen ḳılıl- 353b/08
ḳ.-ıltımās ḳılıl- 375b/01
ḳ.-ısḳāt ḳılıl- 388a/16
ḳ.-ışārat ḳılıl- 516a/03
ḳ.-muhayyā ḳılıl- 406b/10
ḳ.-muşāhada ḳılıl- 340b/04, 380a/14, 502a/04
ḳ.-nahżat ḳılıl- 447b/04
ḳ.-nuzūl ḳılıl- 398b/13
ḳ.-źikr ḳılıl- 342b/09, 386b/14, 424b/17
[=14]
ḳımma Ar. Başın tacı, en üst; endam.
ḳ.-ı tābān 487b/15, 507a/06
[=2]
2. Herhangi bir şeyin zirvesi.
ḳ.+sıdın 441a/12
[=1]
ḳın Kın, kılıf.
ḳ.+ıdın 517b/06
[=1]
Ḳıpçaḳ kv.a. Bir Türk kavmi, bu kavmin ikamet ettiği bölgenin adı. Amu-Derya nehrinin sol kıyısında bir şehir olup ana yerleşimcileri Özbeklerdir.
Ḳ. 338b/09, 498a/03
Ḳ. ve Arman ḳalǾaları 454a/07
Ḳ. (daryā-ı Ḳıpçaḳ) 428b/16
Ḳ. (Daşt-ı Ḳıpçaḳ) "Dinyester ile İrtiş arası geniş step" 374b/16, 386b/16, 389b/09, 426b/05, 428b/11, 439a/10, 460a/06, 460a/12, 460b/05, 466a/09
Ḳ. aǾāžımı 510b/04
Ḳ.+da 337a/13
Ḳ.+da (Daşt-ı Ḳıpçaḳ) "Dinyester ile İrtiş arası geniş step" 357b/12, 387b/11
Ḳ.+da érkende (Daşt-ı Ḳıpçaḳ) "Dinyester ile İrtiş arası geniş step" 387a/01
Ḳ.+dın 337a/16
Ḳ.+dın (Daşt-ı Ḳıpçaḳ) "Dinyester ile İrtiş arası geniş step" 386b/06, 388a/02
Ḳ.+ġa (Daşt-ı Ḳıpçaḳ) "Dinyester ile İrtiş arası geniş step" 373b/14, 375b/15, 376b/04, 386a/09, 410b/02, 428b/03, 465b/05
Ḳ. Ĥavālīsı 376b/03
Ḳ. maǾbarı 377b/08, 411a/01
Ḳ.+nı 377b/04
Ḳ.+nıñ 485b/09
[=34]
Ḳıpçaḳ Ħ(v)āca Nıyāz Biy k.a. Kutluk Murad Inak'a bağlı bir askerdir.
Ḳ. 453b/12
[=1]
Ḳıpçaḳlı kv.a. Kıpçak halkına mensup olma durumu.
Ḳ. 458b/07
[=1]
ḳır Kır, bozkır, açık yer, dağların yüksek kısmı.
ḳ. 348b/12, 437b/08

ķ.+dın 429a/16, 485b/02, 489a/01
ķ.+ġa 429a/11, 430a/07, 456a/01
ķ.+ıda 348b/10, 409a/15, 452b/10
ķ.+ıdın 452b/11, 459a/08, 486a/09
ķ.+ıġa 437b/07, 452b/07, 500a/10
ķ.+ın 478a/03
ķ.+ınıñ 453a/01
ķ.+ınıñ 384b/08, 402b/02, 408a/13, 488a/02, 489a/08
ķ.+nıñ 472a/09, 514b/13
[=26]

ķır-gūn Kır renk, boz renk.
ķ. (saĥāb-ı ķır-gūn) 378b/05
[=1]

ķır- Kırmak, bükmek.
ķ.-ıp 450b/12
[=1]

ķırān (< Ar. ķirān) Yakınlaşma, bir araya gelme.
ķ. 346a/03
[=1]

ķırāǿat Ar. Okumak.
ķ.-ı Ǿacamī 371a/17
ķ. (Ǿılm-ı ķırāǿat-ı Ķurǿān) 371a/15, 372b/08
ķ.+da (ķavāǾıd-ı ķırāǿat) 371b/16
ķ. iktisābı 372b/01
[=5]

ķıraķ Kıyı, kenar, dışında, uç.
ķ.+ı (ķıraġı) 340b/01, 445a/14, 500a/16
ķ.+ı bile (ķıraġı) 339b/01, 500b/03, 504a/10, 514a/13, 515a/08, 516b/15, 519b/02
ķ.+ı dék (ķıraġı) 419b/12
ķ.+ıda (ķıraġı) 345b/11, 354a/07, 357b/15, 376a/12, 386b/05, 420b/01, 475b/10, 480b/07
ķ.+ıdın (kıraġı) 384b/16, 469a/05, 477a/15
ķ.+ıġa (kıraġı) 347a/03, 384b/10, 409a/12
ķ.+ın (ķıraġı) 337a/13, 353a/04, 355b/01, 377b/12, 385a/14, 421a/09, 424a/10, 441a/06, 477b/09, 496a/12, 505a/13, 505b/16, 507a/03, 508b/12
[=39]

ķıran (salmak fiiliyle) Bir tehlike zuhur etmek, büyük zarar verme.
ķ. sal- 337a/12, 346a/06, 377b/14, 407b/13, 431a/12, 501b/05, 503a/06, 519b/04
[=10]

Ķıranç y.a. Çekes ve Hâca kalelerine yakın bir bölgedir.
Ķ. tuşı 489b/03, 498a/14
Ķ. yaķış 488b/10, 498a/12
[=4]

ķırıl- Kırılmak, yok edilmek.
ķ.-dı 469a/10
ķ.-mağı 499a/06
ķ.-mağınıñ 472a/14, 512b/09
[=4]

ķırķ Otuz dokuzdan sonra, kırk birden önce gelen sayı.
ķ. 451a/02
ķ. (miñ dağı ikki yüz ķırk tört) 390b/01
ķ. aķ kiz 456b/03

ḳ.+da (miñ ikki yüz ḳırḳ) 514a/07
ḳ. éllik 345a/03
ḳ. ḳız 348a/14
ḳ. kimse 471b/13
ḳ. kişi 438b/01, 438b/13
ḳ. ḳuş 456b/03
ḳ. kün 438a/16, 519b/10
ḳ. miñdin artuḳraḳ 382b/03
ḳ. nafar 425b/10, 493b/02
ḳ. tévelik 452b/02, 514b/07, 514b/09
ḳ. ṭılālıḳ 433a/10
ḳ. üçlençi 495b/01
ḳ. yeti 516b/02
ḳ. yigit 509a/04
ḳ. yorġa yabu 456b/03
[=23]

Ḳırḳ ḳayır y.a. Han Keçu'ya yakın bir bölgedir.
Ḳ.+ın 338b/09
[=1]

ḳıśāś Ar. Öldüreni öldürme, yarlayanı yaralama sûretiyle cezalandırma, misilleme.
ḳ.+ı üçün 358a/16, 360b/16
ḳ.+ıġa 357a/10
ḳ. u ıntıḳām 360b/17
ḳ. üçün 419b/07
[=5]

ḳısım (< Ar. ḳism) bk. ḳısm.
ḳ.+nı (ikki ḳısım) 429a/10
[=1]

ḳısm (< Ar. ḳism) bir bütünün bir bölümü. Krş. kısım.
k.+ıġa (bir kısm) 439a/01
[=1]

ḳısmat (< Ar. ḳısmet) Takdir edilmiş olan şey, nasip.
ḳ.+ı 487a/11
[=1]

ḳıstur- Sıkıştırmak, kıstırmak.
ḳ.-up durur 396b/14
[=1]

ḳış Sonbahar ile ilkbahar arasındaki yılın en soğuk mevsimi.
ḳ.+da 374a/01
[=1]

ḳışla- Kışlamak, kışı geçirmek.
ḳ.-r érdi 374a/01
[=1]

ḳışlaḳ Kış mevsiminin geçirildiği yer.
ḳ. ḳıl- 374b/14, 376a/10, 383a/03
ḳ. ve nışīman-gāh ḳıl- 374b/13
[=4]

ḳıṭʿa (< Ar. ḳiṭʿa) Parça, bölük, en az iki beyitten oluşan manzume. Metinde manzume başlığı olarak kullanılmıştır.
ḳ. 338b/04, 338b/15, 348a/06, 350a/17, 354b/14, 356a/13, 360a/16, 365a/16, 369a/17, 370b/12, 385b/03, 391b/07, 400a/01, 420b/07, 467a/05, 470a/08, 498a/06
ḳ.+nı 350a/16
[=18]

ḳıtal (< Ar. ḳital) Vuruşma, savaş, birbirini öldürme.
ḳ.+ġa (maydān-ı ḳıtāl) 474a/08
ḳ. u cıdāl 474a/09
[=2]

ḳıyām (< Ar. ḳiyām) Kalkma, bir işe başlama.
ḳ. körgüz- 345b/17, 354a/04, 358b/11, 371b/12, 372a/11, 372b/13, 373a/15, 381a/02, 382a/06, 388b/02, 395b/16, 397b/02, 403b/10, 418a/11, 418b/04, 422a/11, 456b/14, 461b/08, 474b/05, 475b/01, 520b/09
ḳ. körgüzül- 369a/17, 508a/01
[=23]
ḳıyāmat (< Ar. ḳiyāmat) **Ahiret hayatının başlaması olayı ve bu olayın meydana geldiği zaman; gürültülü karışıklık.**
ḳ. 436a/06, 469a/14
ḳ. (Óarśa-ı **ḳıyāmat)** 500a/14
ḳ. (ġavġa-yı ḳıyāmat) 422b/09
ḳ. (sıpāh-ı ḳıyāmat-ı ızdıĥām) 443a/14
ḳ.+ġa tégrü 389a/13, 483a/06
ḳ.+ġa yétkür- 473a/02
ḳ.+ġaça 462b/10
ḳ.-ı Óıyān eyle- 345b/01
ḳ.-ı ızdıĥām 486b/10
ḳ.-ı şükūh-ı sıpāh 491b/01
ḳ. küni 401b/01, 475a/16, 503a/12
ḳ.+nıñ 494a/06
[=16]
ḳıyāmat-āgīn Kıyamet kadar.
ḳ. bile (sıpāh-ı ḳıyāmat-āgīn**)** 500b/16
ḳ.+nı (leşker-i ḳıyāmat-āgīn**)** 419b/09
[=2]
ḳıyāmat-aŝar mec. Çok fazla, sayısız.
ḳ. (leşker-i ḳıyāmat-aŝar) 400b/06, 414a/06, 415a/13, 460a/08, 487a/11, 519a/01
ḳ. (muÓasker-i sıpāh-ı ḳıyāmat-aŝar) 408b/14
ḳ.+ġa (leşker-i ḳıyāmat-aŝar) 432b/08
ḳ. leşker 399b/05, 478b/12, 506b/15
ḳ.+nı (leşker-i ḳıyāmat-aŝar) 504b/03
ḳ.+nıñ (leşker-i ḳıyāmat-aŝar) 427a/10, 442a/14, 489a/02, 500b/06, 508a/10
[=17]
ḳıyāmat-āŝār Sayısız olanlar.
ḳ. bile (leşker-i ḳıyāmat-aŝar) 483b/13
[=1]
ḳıyāmat-hucūm Gürültülü saldırı.
ḳ. bile (leşker-i ḳıyāmat-hucūm) 415a/12
[=1]
ḳıyāmat-ĥurūş Gürültülü çoşma.
ḳ. (cuyūş-ı ḳıyāmat-ĥurūş) 476b/05
ḳ.+nı (cuyūş-ı ḳıyāmat-ĥurūş) 462b/06
[=2]
ḳıyāmat-ıntımā Gürültülü, karma karışık.
ḳ. (gürūh-ı ḳıyāmat-ıntımā) 505a/08
[=1]
ḳıyāmat-ıntıžām Karışık düzen, kıyamet tarzlı.
ḳ. bile (ġulġula-ı ḳıyāmat-ıntıžām) 421a/02
[=1]
ḳıyāmatça Kıyamet kadar.
k. 500a/15
[=1]
ḳıyās Ar. Karşılaştırma.

ķ. ķıl- 382b/04, 444a/04, 508a/17
[=3]

Ķıyat kv.a. El Han'ın oğlu Kıyan'ın soyundan gelen bir Moğol kabilesinin adı.
Ķ. 387b/09, 428b/06, 431b/02, 497b/15, 516b/10
Ķ.+ınıñ 361a/08
Ķ.+nıñ 445a/10
Ķ. üsti 412b/11
[=8]

Ķıyat Pahlavān Nıyāz Bég k.a. Tejen bölgesi zekatlarının tahsili için görevlendirilen memurdur.
Ķ.+ni 387b/08
[=1]

Ķıyıķ Ħ(v)āca Éli kv.a. Aral etrafında bulunan ve Sufi-i bī-pir'a hizmet eden boylardan biridir.
Ķ. 357a/17
[=1]

ķıymat (< Ar. ķiymet) Değer.
ķ.+ı 396b/16, 397a/01, 397a/01, 397a/03
ķ.+ın 363b/06
[=5]

ķıymat-bahā Yüksek vasıflı, meziyetli değer.
ķ. 463b/14
ķ. aşyā 432a/01
ķ. (lıbās-ı ķıymat-bahā) 396b/11
ķ. bile (külāh-ı ķıymat-bahā) 493a/04
ķ. bile (lıbāsāt-ı ķıymat-bahā) 475b/04
ķ. matāǾ 518b/16
ķ. şāl 509a/17
[=7]

ķız Dişi cinsten olan, kız.
ķ. ve żuǾāfā 430a/03
ķ. (ķırķ ķız) 348a/14
ķ. bér- 348a/16
ķ.+ın 348a/14, 439a/12
ķ.+ları bile 382b/06
ķ.+larnı 348a/16
[=7]

Ķız ĶalǾası y.a. Daya Hatun bölgesine yakın olup Arız Kalesi karşısında bulunur.
Ķ.+ġa 472a/17
Ķ.+nıñ 472b/10, 487b/01
[=3]

ķız- Öfkelenmek, hiddetlenmek, sinirlenmek.
ķ.-dı 395a/01, 492a/02
[=2]

ķızdur- Kızmasına yol açmak.
ķ.-up dururlar 496b/05
ķ.-urlar 469a/14
[=2]

ķızıl Parlak kırmızı renk.
ķ. ķan 435b/16, 496b/07
[=2]

Ķızıl Ħ(v)āca k.a. Haca eli'nin seyyidlerindendir. Seyyid Şamsuddin Hace'nin atasıdır.
Ķ.+nıñ 370b/15
[=1]

Ķızıl Rıbāṭ y.a. Kara Kadak derbendine ve Bami Burma bölgesine yakın olup Göklen kavminin büyüklerinden Muhammad Husayn Han Karray,

Göklen ile Gürgen boyundan ayrılıp bu bölgeye yerleşmiştir.
Ḳ. 464b/02
Ḳ.+da 414b/06
Ḳ.+dağı 369a/08
Ḳ.+ġa 414b/14, 446b/07
Ḳ. suyı "Kiri denen pınar, Kızıl Rıbat suyunun kaynağıdır" 419b/11
Ḳ. Tekesi 410a/15, 426a/13, 441b/13, 446b/03, 455a/15
[=11]
Ḳızıl Rıbāṭlı y.a. Kızıl Rıbat bölgesine ait olan.
Ḳ. 452a/12
[=1]
Ḳızıl Takır k.a. Kurtiş Ata civarına yarım menzilden biraz daha uzak olan bir yer.
Ḳ. 434b/10, 434b/10
Ḳ.+dın 435a/01
[=3]
Ḳızıl Yılġun y.a. Kaylı bölgesine yakın bir yer.
Ḳ. 411a/08
Ḳ.+nı 408b/13
[=2]
Ḳızılbaş kv.a. Nadir Şah ile Afganistan seferine katılan ve daha sonra Hindistan'a yerleşen İmâmiye mezhebine mensup Bâtınî inançlarla ilgisi olmayan bir Türkmen boyu. Krş. Kızılbaşıyya.
Ḳ. 422a/01
Ḳ. bégleri 412a/08
Ḳ. bile 398b/13, 401a/07
Ḳ.+dın 421b/15
Ḳ. élçi 407a/02, 428b/02, 443a/12
Ḳ. ġazātı 459b/04
Ḳ.-ı bad-maÓāş 399b/06, 401b/14, 421b/06
Ḳ.+ınıñ (Ħurāsān Ḳızılbaşı) 439b/16
Ḳ.+nıñ 422b/05
[=14]
Ḳızılbaş Ħanları k.a. Kızılbaş adlı Türkmen boyuna mensup hanlar.
Ḳ.+nıñ 459b/08
[=1]
Ḳızılbaşıyya kv.a. bk. Kızılbaş.
Ḳ. 421a/10, 428a/04
Ḳ. acsāmı 397b/01
Ḳ.+dın 399b/07, 430b/14, 464a/17
[=6]
Ḳızılça deresi y.a. Çınārān bölgesine yakın bir deredir.
Ḳ. 420b/16
[=1]
ḳızıt- Kızdırmak.
ḳ.-ġaylar 515a/17
ḳ.-tı 491b/14
[=2]
ki (< Far. ke) Ki (Bağlama edatı). Krş. Kim.
k. 338b/06, 338b/15, 339a/13, 339a/13, 342a/11, 343a/11, 343b/05, 351a/14, 351b/02, 351b/03, 352b/13, 354b/14, 358b/07, 361a/16, 363a/03, 363b/02, 363b/03, 363b/06, 363b/15, 364a/01, 364b/10, 364b/12, 366a/01, 366a/02, 366a/09, 366a/09, 366a/16, 366b/09,

366b/10, 366b/15, 366b/17, 367a/07, 367b/07, 367b/10, 369a/17, 370b/04, 372a/01, 372b/06, 373a/07, 379a/08, 382a/07, 382a/15, 385b/03, 386a/07, 386a/17, 388a/08, 390a/11, 391a/02, 392a/14, 392b/10, 394a/13, 394b/01, 395b/09, 396b/04, 396b/06, 397a/01, 397a/07, 397a/10, 404a/11, 412b/12, 413b/11, 416a/14, 418b/05, 418b/11, 418b/12, 430a/01, 432b/05, 432b/05, 432b/07, 435a/14, 435b/04, 436a/04, 438a/06, 438a/08, 443b/14, 454a/14, 461a/07, 467a/06, 467a/08, 467a/10, 469a/08, 469a/10, 469a/12, 470a/09, 470b/09, 470b/17, 473a/07, 474a/13, 476b/11, 476b/11, 476b/13, 476b/14, 478b/01, 482a/11, 491b/17, 496a/07, 496b/08, 496b/11, 496b/12, 498a/07, 499b/06, 500a/15, 501b/14, 506b/01, 507b/04, 512b/03, 521a/12, 521b/06, 523a/06

k. (ne ki) 382a/15

k. (néçük ki) 356a/14

k. (tā ki) 386a/13

[=112]

kibi Gibi.

k. 342a/10, 351b/05, 351b/06, 356a/13, 365b/08, 390a/05, 392b/08, 394a/01, 394a/01, 395a/16, 395b/09, 398a/03, 398a/03, 478a/14, 482a/09, 507b/03

[=16]

kibr Ar. Kendini herkesten üstün görme, büyüklenme.

k. u naḥvat 403a/11, 404a/12

[=3]

kibriyā Ar. Büyüklük, ululuk, azamet.

k. (maĥram-ı bār-gāh-ı kibriyā) 408a/10

k. (maḥzan-ı asrār-ı kibriyā) 367a/02

[=2]

kiçik Küçük.

k. 346b/02, 358b/04, 382b/07, 436b/13, 456b/04

k. (uluġ tā kiçik) 469a/10

k. (uluġ ve kiçik) 393a/04

k.+ge (uluġ ve kiçik) 475b/01

k.+i (uluġ ve kiçik) 490a/11

k.+ler (uluġ ve kiçik) 511b/04

k.+niñ (uluġ ve kiçik) 469a/16

[=11]

Kiçik Bursuḳ y.a. Ulug Bursuk gibi bir askerî istihkâm bölgesidir. Aral Gölü'nden kuzeye doğru genişleyen kumların ismidir.

K.+nıñ 463a/02

[=1]

Kiçkine daryā y.a. Yañı Darya'nın bir koludur. Zangar kumunun doğu tarafında bulunan bölgededir.

K. 383a/06

[=1]

ḳīl u ḳal Ar. Dedikodu, boş söz.

ḳ. 395a/04

[=1]

kilīd (< Far. < Yun. kleid) Anahtar.

k.+i 396a/17

[=1]

kilk Far. Kamış kalem.

k.+iniñ 375a/06, 389b/04, 498b/13
[=3]
kim I. Zamir
k. 363b/02, 363b/03, 373a/07, 388b/11, 392b/15, 476a/15, 522b/10, 522b/11
k. (her kim) 343b/02, 366b/15, 367a/09, 367b/10, 373a/07, 380b/12, 381a/02, 394a/08, 394b/13, 412a/01, 417b/06, 417b/06, 465a/11, 482a/07, 494a/11, 496a/07
k. (hīç kim) 418b/11
k. (né kim) 523a/02
k.+ge 340a/13, 350b/01, 522b/12
k.+ge (her kim) 397a/04
[=30]
kim II. Ki (Bağlama edatı) Krş. ki.
k. 336b/01, 336b/10, 336b/11, 337a/09, 337b/01, 337b/03, 337b/07, 337b/09, 337b/11, 338a/04, 338a/15, 338a/16, 338b/01, 338b/10, 338b/13, 339a/01, 339a/04, 339a/09, 339a/16, 339b/05, 339b/12, 339b/17, 340a/02, 340a/05, 340a/13, 340b/02, 340b/03, 340b/04, 340b/08, 340b/13, 340b/14, 340b/15, 340b/17, 341a/17, 341b/06, 342a/14, 342a/17, 342b/01, 342b/08, 342b/09, 342b/10, 342b/11, 343a/03, 343a/16, 343a/17, 343b/08, 343b/11, 343b/14, 344a/05, 344a/06, 344a/11, 344a/17, 344b/13, 344b/15, 344b/16, 345a/06, 345a/09, 345b/03, 346a/01, 346a/07, 346a/14, 346a/16, 346b/01, 346b/04, 346b/17, 347a/06, 347a/09, 347a/10, 347a/11, 347a/15, 347a/17, 347b/01, 347b/05, 347b/07, 347b/08, 347b/09, 347b/10, 347b/12, 347b/13, 347b/17, 348a/06, 348a/11, 348a/12, 348a/12, 348a/15, 348b/01, 348b/10, 348b/15, 348b/17, 349a/01, 349a/09, 349b/05, 349b/13, 349b/14, 350a/12, 350a/13, 350a/13, 350a/15, 350b/02, 350b/14, 351a/01, 351a/02, 351a/06, 351a/07, 351a/12, 351b/01, 352a/03, 352a/06, 352a/08, 352b/03, 352b/08, 352b/10, 353a/02, 353a/04, 353a/07, 353a/09, 353a/13, 353b/04, 353b/05, 353b/06, 353b/13, 354a/01, 354a/03, 354a/11, 354a/12, 354a/13, 354a/14, 354b/03, 354b/05, 354b/08, 354b/11, 354b/12, 354b/17, 355a/05, 355a/10, 355a/12, 355b/13, 356a/01, 356a/03, 356a/07, 356a/15, 356b/02, 356b/03, 356b/04, 356b/07, 356b/10, 356b/12, 356b/16, 357a/01, 357a/07, 357a/13, 357a/15, 357b/07, 358a/04, 358a/06, 358a/16, 358b/15, 359a/04, 359a/04, 359a/09, 359b/03, 359b/12, 360a/08, 360a/13, 360b/06, 360b/14, 360b/16, 361a/07, 361a/09, 361a/12, 361b/06, 361b/07, 362b/16, 362b/16, 363a/05, 363a/08, 363a/11, 363a/11, 363b/02, 363b/05, 363b/13, 363b/16, 364a/03, 364a/03, 365a/03, 365a/04, 365a/09, 365a/11, 365a/15, 365b/01, 365b/04, 365b/06, 365b/15, 366a/10, 366a/13, 366b/13, 367a/08, 367a/15, 367a/17, 367b/12, 367b/12, 367b/15, 367b/17, 368a/04, 368a/08, 368a/09, 368a/09, 368b/01,

368b/05, 368b/06, 368b/07, 368b/11, 368b/12, 369a/03, 369a/09, 369a/11, 369a/14, 369b/02, 369b/08, 369b/09, 369b/11, 369b/12, 369b/15, 370a/03, 370a/07, 370a/09, 370a/13, 370a/16, 370b/02, 370b/05, 370b/07, 370b/12, 370b/15, 371a/01, 371a/02, 371a/04, 371a/06, 371a/11, 371a/14, 371a/15, 371a/16, 371a/16, 371b/01, 371b/04, 371b/04, 371b/09, 371b/15, 372a/05, 372a/11, 372a/15, 372a/17, 372b/09, 372b/11, 372b/12, 372b/13, 373a/02, 373a/13, 373a/17, 373b/06, 373b/07, 373b/12, 373b/15, 373b/16, 373b/16, 374a/06, 374a/08, 374a/10, 374a/13, 374b/01, 374b/13, 375a/02, 375a/04, 375a/05, 375a/05, 375a/09, 375a/14, 375b/02, 375b/03, 375b/06, 375b/07, 375b/14, 375b/14, 376a/01, 376a/06, 376a/08, 376a/11, 376a/17, 376b/02, 376b/09, 377a/05, 377a/07, 377a/09, 377a/10, 377b/06, 377b/07, 377b/16, 378a/07, 378a/11, 378b/08, 379a/09, 379a/12, 379a/14, 379b/01, 379b/02, 379b/06, 379b/08, 379b/12, 380a/11, 380a/14, 380a/15, 380a/17, 380b/01, 380b/04, 380b/07, 380b/09, 380b/12, 381a/05, 381a/08, 381a/11, 381b/01, 381b/05, 381b/05, 381b/11, 381b/11, 381b/14, 381b/16, 381b/17, 382a/07, 382b/03, 382b/13, 382b/17, 383a/02, 383a/02, 383a/04, 383a/06, 383a/07, 383a/15, 383a/17, 383b/14, 383b/17, 384a/04, 384a/07, 384b/15, 385a/03, 385a/15, 385b/09, 385b/13, 385b/14, 386b/06, 386b/08, 386b/10, 386b/13, 386b/17, 387a/03, 387a/06, 387a/09, 387a/13, 387a/16, 387b/06, 387b/12, 387b/14, 387b/15, 387b/17, 388a/04, 388a/06, 388a/16, 388b/01, 388b/02, 388b/11, 388b/14, 389a/13, 389a/14, 389a/16, 389b/01, 389b/11, 389b/16, 390b/03, 390b/04, 390b/07, 390b/09, 390b/16, 390b/17, 391a/01, 391a/01, 391a/04, 391a/11, 391a/13, 391a/14, 391a/15, 391a/17, 391b/01, 391b/02, 391b/04, 391b/05, 391b/07, 391b/08, 392a/05, 392a/09, 392b/03, 392b/17, 393a/13, 393b/03, 393b/04, 394a/05, 394a/10, 394a/12, 394b/05, 394b/05, 394b/06, 394b/08, 394b/12, 395a/11, 395a/15, 395b/10, 395b/15, 396a/04, 396b/02, 396b/03, 396b/06, 396b/12, 396b/13, 396b/14, 397a/05, 397a/13, 397b/14, 398a/03, 398a/07, 398a/15, 398a/17, 398b/09, 398b/13, 399a/01, 399a/07, 399a/10, 399a/15, 399a/16, 399b/11, 399b/13, 400a/03, 400b/05, 400b/11, 401a/09, 401a/11, 401a/15, 401b/02, 401b/04, 401b/13, 402a/05, 402a/16, 402b/09, 403a/04, 403a/08, 403a/14, 403b/07, 404a/01, 404a/03, 404a/08, 404a/14, 404b/07, 404b/13, 405a/02, 405a/03, 405a/05, 405a/05, 405b/07, 405b/09, 406a/01, 406b/01, 406b/06, 406b/12, 406b/13, 407a/01, 407a/03, 407a/05, 407a/06, 407a/12, 407a/13, 407b/08, 407b/14, 408b/01,

408b/03, 409a/05, 409b/07, 409b/07, 409b/08, 410a/02, 410a/07, 410a/13, 410a/16, 410a/17, 410b/07, 410b/08, 410b/10, 411a/15, 411b/01, 411b/16, 412a/01, 412a/02, 412a/03, 412a/07, 412a/09, 412a/10, 412a/13, 412b/03, 412b/06, 412b/08, 412b/14, 412b/15, 412b/17, 413a/01, 413a/05, 413b/12, 415a/13, 415b/04, 415b/05, 415b/12, 415b/15, 416a/01, 416a/03, 416b/09, 416b/11, 416b/16, 416b/17, 417a/04, 417a/15, 417b/02, 417b/03, 417b/05, 417b/07, 417b/11, 418a/03, 418a/11, 418a/14, 418b/10, 418b/13, 419a/07, 419a/08, 419a/12, 419b/01, 419b/11, 420a/09, 420b/07, 420b/11, 421b/08, 421b/09, 422a/16, 422b/01, 422b/04, 422b/06, 422b/08, 422b/09, 423a/09, 423a/11, 423a/12, 423b/01, 423b/03, 423b/07, 423b/11, 423b/14, 423b/15, 424a/13, 424b/07, 424b/10, 424b/16, 425a/06, 425a/09, 425b/07, 425b/09, 425b/10, 426a/16, 426b/07, 426b/10, 426b/13, 426b/14, 426b/16, 427a/04, 427a/08, 427a/12, 427a/16, 427b/03, 428b/12, 428b/13, 429a/04, 429a/07, 429b/04, 429b/08, 429b/08, 429b/11, 430a/09, 430a/12, 430a/15, 430b/02, 430b/17, 431a/03, 431b/01, 431b/09, 431b/09, 431b/11, 431b/17, 432a/02, 432a/08, 432a/16, 432b/13, 433a/09, 433a/13, 433b/03, 433b/04, 433b/16, 434a/01, 434a/02, 434a/06, 434a/13, 434b/14, 436b/16, 436b/17, 437a/13, 438a/16, 438a/17, 438b/04, 438b/06, 438b/11, 439a/03, 439a/03, 439a/06, 439a/12, 439b/03, 439b/14, 439b/15, 440a/03, 440a/08, 440a/13, 440a/15, 440b/02, 440b/09, 440b/15, 441a/01, 441a/03, 441b/03, 441b/09, 442b/12, 443a/11, 443a/15, 443b/07, 443b/17, 443b/17, 444b/03, 444b/12, 445a/02, 445a/04, 445a/04, 445a/07, 445a/08, 445a/10, 445a/14, 445b/02, 445b/03, 445b/09, 445b/17, 446a/01, 446a/02, 446a/03, 446a/05, 446b/01, 446b/06, 446b/08, 446b/12, 446b/14, 446b/16, 447a/03, 448a/01, 448a/15, 448a/16, 448b/01, 448b/01, 448b/11, 448b/17, 449a/12, 449b/01, 449b/02, 449b/17, 450b/01, 450b/03, 450b/07, 450b/12, 451a/01, 451a/02, 451a/14, 452a/15, 452a/17, 452b/07, 453a/04, 453b/01, 453b/09, 453b/09, 453b/14, 454a/03, 454a/06, 454a/10, 454a/17, 454a/17, 455a/11, 455b/15, 455b/17, 456a/02, 456a/04, 456a/13, 456a/16, 456b/11, 457a/04, 457a/08, 457a/12, 457a/15, 457b/05, 457b/07, 458a/03, 458a/04, 458a/08, 458a/13, 458a/13, 458b/01, 458b/12, 458b/14, 459a/05, 459b/03, 459b/10, 459b/10, 459b/16, 460a/05, 460b/01, 460b/09, 460b/16, 461a/02, 461a/04, 461a/06, 461a/10, 461b/08, 461b/11, 462a/12, 462a/17, 462b/07, 462b/13, 462b/15, 462b/16, 463a/12, 463b/07, 463b/09, 463b/12, 464a/01, 464a/10, 464a/13, 464a/17, 464b/07,

465a/04, 465a/14, 465a/15, 465b/02, 465b/05, 465b/07, 466a/05, 466a/11, 466a/11, 466a/17, 466b/04, 466b/13, 467a/01, 467a/15, 467b/03, 467b/04, 468a/09, 468b/04, 468b/16, 469a/14, 469a/15, 470a/01, 470a/03, 470a/03, 470a/04, 470b/07, 470b/15, 472a/02, 472b/03, 472b/04, 472b/08, 472b/15, 473a/01, 473b/06, 474a/10, 474b/08, 474b/16, 475a/03, 475a/04, 475a/08, 475b/14, 476a/11, 476a/13, 476b/10, 477a/03, 477a/06, 477a/08, 477a/10, 478a/08, 478b/12, 479a/08, 479a/11, 479a/17, 479b/01, 479b/03, 479b/16, 480a/05, 480b/11, 480b/16, 481a/13, 481a/15, 481b/10, 481b/13, 482b/02, 482b/11, 483a/02, 483a/03, 483a/05, 483a/06, 483a/07, 483a/12, 483b/10, 483b/13, 483b/15, 484a/05, 484a/08, 484a/13, 484a/17, 484b/10, 484b/16, 484b/17, 485a/02, 485a/05, 485a/11, 485a/17, 485b/05, 485b/08, 485b/15, 485b/16, 486a/03, 486a/05, 486a/08, 486a/15, 486b/01, 486b/02, 486b/04, 486b/15, 487a/01, 487a/05, 487a/06, 487a/07, 487a/11, 487a/15, 487b/04, 487b/05, 487b/06, 488a/08, 488a/10, 488a/10, 488a/16, 488b/04, 488b/13, 488b/15, 489a/02, 489a/03, 489a/11, 489a/15, 489b/04, 490b/03, 491a/01, 491a/03, 491a/09, 491a/13, 491b/14, 492a/02, 492a/10, 492a/15, 492a/17, 492b/08, 492b/12, 492b/15, 492b/17, 493a/08, 493a/12, 493b/05, 493b/05, 493b/11, 494a/03, 494a/13, 494a/16, 495b/01, 495b/06, 495b/11, 495b/16, 496a/06, 496a/13, 496a/14, 496a/14, 496b/05, 496b/06, 496b/14, 497a/03, 497a/05, 497a/17, 497b/02, 497b/09, 498b/13, 498a/16, 498b/03, 498b/05, 498b/07, 498b/10, 498b/11, 499a/08, 499a/10, 499b/08, 499b/13, 499b/15, 500a/03, 500a/05, 500a/14, 500b/14, 501a/06, 502a/04, 502a/15, 502b/12, 502b/14, 502b/17, 503a/06, 503a/17, 503b/01, 503b/05, 503b/14, 504a/02, 504a/06, 504b/07, 505a/01, 505a/06, 505a/17, 505b/08, 505b/13, 506a/11, 506a/13, 506b/13, 506b/16, 507a/13, 507b/01, 507b/04, 507b/05, 507b/08, 508a/03, 508a/08, 508a/10, 508a/15, 508b/17, 509a/01, 509a/04, 509a/11, 509a/17, 509b/09, 509b/10, 510a/01, 510b/02, 511a/12, 511a/13, 511b/02, 511b/08, 512a/13, 512b/12, 512b/16, 513a/04, 513a/06, 513b/04, 513b/14, 513b/15, 513b/17, 514a/07, 514b/05, 514b/06, 514b/13, 515a/11, 515b/01, 515b/05, 515b/12, 516a/01, 516a/03, 516a/05, 516a/14, 516b/02, 516b/09, 517a/16, 518a/01, 518a/06, 518a/07, 518a/14, 518b/08, 518b/15, 518b/17, 519a/06, 519b/12, 519b/14, 519b/17, 520a/02, 520a/08, 520a/12, 520a/14, 520b/01, 520b/02, 520b/04, 521a/16, 521a/16, 521b/03, 521b/10, 521b/14, 521b/15, 522a/03, 522a/06, 522b/08, 523a/02, 523a/06, 523a/13

k. (andaġ kim) 383b/09
k. (eyle kim) 523a/15
k. (né kim) 339a/15, 351b/05, 352b/17, 396b/05, 397a/15, 399a/04, 450a/08, 520b/12, 522b/10
k. (néçük kim) 391b/15, 443b/11
k. (nédin kim) 468b/11, 488b/17
k. (nége kim) 523a/08
k. (ol kim) 473b/13
k. (öyle kim) 393b/15
k. (tā kim) 341a/15, 342a/04, 344b/16, 347a/04, 353a/05, 354b/01, 355a/02, 359b/13, 370b/09, 376a/07, 377a/15, 378a/08, 381a/13, 382b/11, 386b/12, 398a/10, 398b/06, 398b/08, 403b/09, 404b/09, 405b/11, 410b/15, 410b/17, 411a/03, 414a/17, 414b/05, 414b/10, 415a/10, 416a/05, 417b/13, 419a/09, 421a/16, 421b/14, 423a/11, 424a/01, 426b/11, 429b/13, 431b/04, 433a/07, 434b/05, 435a/01, 442b/08, 443a/05, 444a/10, 444a/11, 448b/05, 451b/14, 452a/07, 452a/15, 456b/09, 467b/15, 469a/04, 472b/06, 478a/15, 479a/05, 479b/08, 483a/08, 487b/17, 497a/05, 500a/03, 503b/11, 510a/06, 510b/01, 510b/16, 513a/08, 515a/17, 517b/01, 520b/06
[=1109]

kīmḫā Far. İpekli sırmalı kumaş.
k. 367a/02
[=1]

kīmiyā (< Ar. <Yun. khēmia) Bakır, kurşun vb. âdî madenleri iksir denilen maddeyi ilave ederek günüş veya altına dönüştürme ilmi.
k. (śuĥbat-ı kīmiyā) 391b/09, 522a/17
k.+sı (saÓādat kīmiyāsı) 391b/11
[=3]

kīmiyā-aŝar Kimya ilmi alameti.
k. (nažar-ı kīmiyā-aŝar) 483b/17
k.+ın (nažar-ı kīmiyā-aŝar) 390b/09
[=2]

kimse Herhangi bir kişi.
k. 347a/11, 444b/08, 469a/10, 513b/10
k. (bir kimse) 450a/15
k. (her kimse) 353a/16
k. (iki kimse) 421b/07
k. (ikki kimse) 352b/03
k. (ķırķ kimse) 471b/13
k. (üç kimse) 399b/07, 471a/06
k. (üç tört kimse) 383b/13
k. (béş kimse) 451b/06
k. bile 474b/17, 514a/11
k. bile (iki miñ kimse) 457b/17
k. bile (iki yüz éllik kimse) 514a/11
k. bile (éllik kimse) 472a/05
k. bile (miñ kimse) 428a/08
k. bile (on kimse) 380a/03
k. bile (on yeti kimse) 438b/16
k. bile (otuz kimse) 487b/07
k. bile (toķuz kimse) 404a/16
k. bile (tört béş kimse) 355a/14
k. bile (yeti kimse) 357b/02, 472a/01
k. bile (yeti miñ kimse) 471b/07
k. bile (yigirme kimse) 427a/05
k. bile (yetti kimse) 426a/14
k. bile (yétti yüz kimse) 482b/07

k. bile (yüz kimse) 425a/07
k. bile (yüz seksen kimse) 454b/17
k.+ġa (bir kimse) 513b/10
k.+ni 395b/02, 411b/03, 411b/06, 425b/09, 454a/16, 468a/10, 468a/14, 471a/17, 472a/10, 473b/03, 473b/11, 474b/15, 482a/06, 513a/01, 517a/08, 517b/08
k.+nı (altı kimse) 477b/14
k.+nı (béş kimse) 478a/06, 493a/02
k.+nı (bir kimse) 398b/13, 430b/03, 440b/06, 445b/04, 477b/14, 492b/11
k.+nı (iki kimse) 378a/11, 426a/01, 445b/11, 491a/09
k.+nı (ikki kimse) 428a/02
k.+ni (ḳırḳ éllik kimse) 345a/03
k.+ni (on bir kimse) 471b/17
k.+ni (on on béş kimse) 435a/07
k.+nı (sékkiz kimse) 446a/14, 479b/11
k.+nı (toḳḳuz kimse) 450a/06
k.+nı (tört kimse) 480a/04
k.+nı (üç kimse) 442b/09
k.+ni (üç tört kimse) 513a/11
k.+sin 464b/01
k.+sin (bir kimse) 407a/10
k.+sin (sékiz kimse) 455a/12
k. tap- 471a/17
[=75]

kīn Far. Garaz, buğz, gizli düşmanlık.
k. 469a/11
k. ara 501b/03
k. bile 344a/14
k.+idin 512b/05
k. ile 501b/04
k.+ler (ḳahr u kīn) 492a/01
k. u farḥāş 345a/17, 491b/14
k. u ġażab ḳıl- 418b/05
[=9]

kīne Far. kin.
k. ve ḥuśūmat-ı zengīn 520b/16
[=1]

kīne-güźār Far. Öç alan, kin besleyen.
k. (sıpāh-ı kīne-güźār**)** 506b/04
k. (sıpāh-ı kīne-güźār u nuśrat-āŝār) 505b/08
k. (şucaƠā-yı kīne-güźār) 345b/14, 400a/12, 401a/16, 416a/17, 474a/05, 486a/15, 491b/12
k. bile (dıl-āvar-ı kīne-güźār) 378b/13
k. bile (mubārız-ı kīne-güźār) 451b/04
k. bile (nafar-ı sıpāh-ı carrār-ı kīne-güźār) 425b/04, 481a/12
k. bile (sıpāh-ı carrār-ı kīne-güźār) 410b/05
k. bile (şucaƠā-yı kīne-güźār) 491b/05
k.+nı (leşker-i carrār-ı kīne-güźār) 417b/10
k.+nı (nafar-ı mubārız-ı kīne-güźār) 359b/09
k.+nıñ (şucaƠā-yı nām-dār u abṭāl-ı kīne-güźār) 443a/16
[=18]

kir- 1. Varmak, dahil olmak, içine dalmak.
k.-di 365b/01, 379a/08, 382b/07, 469a/08
k.-diler 430a/04

k.-e al- 345b/09, 394b/06, 395a/13, 475b/13
k.-e dur- 339a/03
k.-er 365b/04, 501b/06
k.-genidin 508a/11
k.-iben 474a/12
k.-ip 338b/11, 339a/08, 339b/01, 348a/01, 349b/06, 353a/01, 357b/06, 394b/02, 404b/05, 409b/13, 411a/07, 413b/13, 418a/13, 418b/08, 418b/10, 421b/16, 423b/05, 431b/09, 433b/03, 434a/04, 438b/12, 442a/02, 443b/11, 447b/13, 449a/09, 455a/10, 470a/16, 470b/05, 470b/13, 482b/13, 487b/17, 496a/08, 503a/03, 503a/05, 510a/11, 514a/14, 515b/02, 516b/17
k.-ip durur 384b/06
k.-ip dururlar 471b/11, 515a/09
k.-megünçe 468a/13
k.-se 496a/07, 501b/04
k.-sün 373b/13
[=59]
2. Katılmak, yer almak.
k.-ip dururlar 494a/02
[=1]
3. (Bir halin) Etkisi ve hükmü altında bulunmak.
k.-di 373b/02
k.-ip 350a/07, 494a/15, 508a/14, 509b/14
k.-ip durur 509b/17
k.-mey durur 443a/12
k.-se 523a/12
[=8]
k.-āġūşıġa kir- 373b/13
k.-cunbışġa kir- 413b/13
k.-dast-ı taśarrufıġa kir- 509b/14
k.-ħalvatıġa kir- 373b/02
k.-ĥarekatġa kir- 339b/01, 409b/13, 434a/04, 438b/12, 470a/16, 515b/02
k.-ĥareketge kir- 508a/11
k.-ĥısābıġa kir- 394b/06
k.-ĥıta-taśarrufıġa kir- 509b/17
k.-ĥukmıġa kir- 523a/12
k.-ıślāħġa kir- 443a/12
k.-ķaydıġa kir- 382b/07
k.-nasīm-ı fayż-ı ıhtızāzġa kir- 350a/07
k.-nažarġa kir- 365b/04
k.-su kir- 339a/03
k.-taĥt-ı taśarruflarıġa kir- 494a/15, 508a/14
k.-tofraġġa kir- 501b/06
k.-zumrasıġa kir- 494a/02
[=23]
ķīr-gūn Zift renkli.
k. (parda-ı ķīr-gūn) 422b/08
k. (saĥāb-ı ķīr-gūn-ı parvīz) 378b/05, 462b/12
[=3]
kirām Ar. Soylular, iyi kalpli cömert kimseler.
k. (umarā-yı kirām) 394b/15
k. (zubda-ı avlıyā-yı kirām) 521b/09
[=2]
kirāmand Far. Mükemmel, değerli, kıymetli.
k. bile (ħılāÓ-ı kirāmand) 343a/10, 404b/12

k. yiber- (mablaġ-ı kirāmand) 337b/04 [=3]
kirāmī Far. Saygın.
k. (ustād-ı kirāmī) 365a/07
k.+nıñ (bırādar-ı kirāmī) 520b/01
k.+sı (asāmī-ı kirāmī) 512a/13 [=3]
kirdār Far. İş, amel; davranış.
k. (cöng-i kirdār) 478b/12
k. (pargārvār u muĥīt-ı kirdār) 491b/02
k.+ı 364b/03, 372b/15
k.-ı nā-pasandīda 520b/02 [=5]
kirgüz-Sokmak. geçirmek.
k.-di 336b/17, 415b/17
k.-diler 411a/15
k.-e durur 482b/02
k.-gendin soñra 454a/15
k.-gümiz durur 483a/14
k.-meki 413b/03, 460a/12
k.-üp 337b/13, 339b/14, 341b/02, 374b/12, 378b/03, 383a/13, 384a/11, 397b/15, 400a/12, 402a/13, 414b/11, 416b/06, 419b/09, 421a/01, 421a/08, 422a/06, 422a/14, 423a/14, 423b/14, 425a/05, 426a/11, 428a/15, 433b/05, 433b/08, 434b/10, 435a/10, 440a/10, 440b/10, 442a/08, 442a/11, 442b/03, 443a/14, 443b/05, 445b/01, 446a/11, 447a/01, 448b/04, 448b/12, 452b/03, 453b/17, 454a/05, 461a/12, 461b/02, 461b/13, 462a/09, 462a/13, 463a/04, 463a/09, 463b/06, 464a/04, 464a/11, 466a/14, 469b/01, 470a/12, 473a/11, 473b/16, 475a/13, 476a/11, 476b/09, 476b/17, 477b/08, 477b/17, 478b/03, 478b/06, 479a/13, 480a/02, 480b/02, 485a/06, 486b/03, 488b/09, 491a/15, 496a/11, 497a/07, 499b/11, 500a/10, 500b/03, 504a/03, 504a/10, 505a/07, 505a/16, 505b/16, 506a/01, 508a/07, 509a/16, 516b/15
k.-üp durur 379a/13, 381a/13, 382b/09, 384b/02, 467b/01, 497a/12
k.-üp dururlar 343b/13, 420b/13, 441a/06, 447b/01, 497a/14, 517a/06 [=105]
k.-cavalānġa kirgüz- 341b/02
k.-cılvaġa kirgüz- 343b/13, 379a/13, 384a/11, 400a/12, 433b/05, 434b/10, 440a/10, 442a/11, 442b/03, 446a/11, 448b/12, 453b/17, 461a/12, 463b/06, 464a/11, 470a/12, 473b/16, 475a/13, 476a/11, 476b/09, 477b /08, 478b/06, 483a/14, 491a/15, 496a/11, 497a/12, 497a/14, 499b/11, 500a/10, 504a/03, 504a/10, 505a/07, 505b/16, 516b/15
k.-cılvege kirgüz- 397b/15, 435a/10, 415b/17, 442a/08, 443a/14, 443b/05, 445b/01
k.-dast-ı taśarrufıġa kirgüz- 411a/15, 426a/11, 428a/15, 433b/08, 447b/01, 452b/03, 454a/15, 466a/14, 469b/01, 473a/11, 478b/03, 509a/16, 517a/06
k.-ĥarekatġa kirgüz- 337b/13, 339b/14, 374b/12, 378b/03, 402a/13, 413b/03, 414b/11, 416b/06, 419b/09, 420b/13,

422a/06, 423a/14, 423b/14, 441a/06, 447a/01, 448b/04, 454a/05, 461b/02, 461b/13, 462a/13, 463a/09, 463b/04, 464a/04, 477b/17, 479a/13, 480b/02, 486b/03, 488b/09, 497a/06, 505a/16, 508a/07

k.-ĥareketge kirgüz- 382b/09, 384b/02, 422b/14, 440b/10, 460a/12, 462a/09, 500b/03

k.-ıhtızāzġa kirgüz- 383a /13

k.-larzaġa kirgüz- 485a/06

k.-navāġa kirgüz- 381a/13

k.-tasarrufıġa kirgüz- 425a/05

k.-taśarrufī taĥtıġa kirgüz- 467b/01

[=98]

Kiri y.a. Kızıl Rıbat suyunun kaynağı olan pın Ar.

K. 419b/11

[=1]

kiryās Saray

k.-ı buland-asās 350b/09, 379b/09, 440a/07, 444a/07, 506a/03

k.-ı davlat-asās 358b/13, 378a/02, 384a/03

k.-ı gerdūn-asās 357a/03, 485b/07, 502a/13, 505a/17

[=12]

kīse Far. Kese.

k. 494a/06

k.-i murād 395b/14

k.-i umīd 489b/02

[=3]

kīşān Far. Bir kimsenin elini kolunu bağlamak, hayvanı bağlama ipi.

k. 356b/08

[=1]

kişi Kişi, insan.

k. 341b/06, 341b/12, 343b/07, 344a/13, 347a/04, 347a/04, 348a/01, 348a/13, 348a/15, 350a/15, 350a/16, 350b/02, 351b/08, 351b/16, 363b/16, 376a/17, 376b/02, 378a/17, 379b/07, 382a/15, 383a/17, 397a/13, 399b/08, 401b/09, 404a/08, 405b/13, 410b/15, 411a/09, 415b/05, 415b/05, 418a/12, 418b/14, 421b/13, 422a/15, 422b/16, 423a/05, 428b/10, 430a/01, 430a/02, 430b/01, 432b/13, 433a/01, 433a/15, 434b/01, 434b/01, 434b/01, 434b/02, 434b/13, 434b/13, 434b/16, 444a/13, 451a/07, 451b/09, 451b/13, 453b/03, 454b/04, 454b/05, 454b/06, 455b/03, 457b/13, 463a/11, 464b/11, 464b/14, 467b/04, 469b/16, 471a/02, 471a/03, 471b/01, 475a/06, 479b/16, 480a/06, 482a/08, 485a/03, 490b/16, 496a/06, 496b/16, 496b/17, 497b/12, 497b/14, 498a/08, 508a/09, 508a/14, 512b/01, 516b/06, 523a/12

k. (üç tört kişi) 441b/15

k. bile 404b/02, 419a/17, 430a/05, 450b/03, 455a/07, 464b/17, 471b/16, 490b/14

k. bile (éllik kişi) 401a/03

k. bile (ikki miñ kişi) 429b/14

k. bile (ikki yüz kişi) 427b/09, 434a/17

k. bile (ķırķ kişi) 438b/01

k. bile (miñ béş yüz) 474a/01, 515a/06

k. bile (on altı kişi) 459b/03
k. bile (on béş kişi) 433a/03
k. bile (on iki kişi) 430a/05
k. bile (sékiz yüz kişi) 469b/08
k. bile (sékkiz miñ kişi) 428b/11
k. bile (tört kişi) 356b/15
k. bile (üç kişi) 441a/01
k. bile (üç yüz kişi) 456b/13
k. bile (yétti yüz kişi) 428a/10
k. bile (yigirme kişi) 464b/09
k. bile (yigirme iki kişi) 440b/14
k. bile (yüz altmış kişi) 451a/16
k. bile (yüz éllik kişi) 419a/12
k. birle (üç yüz kişi birle) 419a/06
k. buyur- 336b/16, 368b/17, 433a/02, 447b/16, 467a/02
k. buyurul- 369a/01, 378a/14
k.+din (iki kişi) 516b/05
k.+din (on kişi) 494b/17
k. durur érdi 375b/07, 428b/12, 506b/13
k. durur érdiler 406b/17
k. érdi 451a/01
k.+ġa (iki kişi) 471a/06
k.+ge (iki miñ kişi) 453b/15
k.+ge (her kişi) 455a/04
k.+ge (ķırķ kişi) 438b/13
k.+ge (miñ kişi) 411b/13, 470a/14
k.+ge (üç kişi) 401b/06
k.+ge (yüz kişi) 451a/02
k. ķaytar- 378a/13
k. ķoş- 502a/11
k. kör- 363b/15
k.+larġa 384a/05, 385a/16, 403b/05
k.+ler 404a/04, 456a/10
k.+ler bile 340b/15, 355b/09
k.+lerdin 380a/06, 387b/05, 405b/13, 498a/06
k.+lerge 401a/13
k.+leri 432a/02, 516a/14
k.+leri bile 354b/06, 454b/09
k.+leridin 360b/12, 387a/11, 444a/01
k.+lerin 378a/15
k.+lerni 380b/08
k.+lerniñ 380a/08
k.+mizni 352b/16
k.+ni 343b/17, 345a/04, 346b/01, 346b/08, 349a/15, 350b/13, 398a/06, 411a/14, 411b/01, 415a/08, 450b/10, 451b/11, 458a/05, 464b/15, 468b/13, 470b/11, 473b/04, 492a/08, 496b/15
k.+ni (altmış kişi) 357a/13
k.+ni (bir kişi) 346a/15, 401b/17, 480a/04, 491a/09, 494b/16
k.+ni (on béş kişi) 472a/08
k.+ni (on on béş kişi) 350b/13
k.+ni (on tört) 433b/07
k.+ni (on sékkiz kişi) 515b/15
k.+nı (tokkuz kişi) 451a/05
k.+nı (tört kişi) 479b/11
k.+nı (üç kişi) 442b/10
k.+ni (üç tört kişi) 516b/04
k.+nı (yeti kişi) 418a/01
k.+ni (yigirme tört kişi) 467b/10
k.+ni (yigirme üç kişi) 444a/01
k.+ni (yigirme ve otuz kişi) 491a/03
k.+nı (yüz kişi) 434b/12
k.+niñ 415b/08

k.+niñ (sékiz kişi) 425b/17
k.+niñ (sékkiz kişi) 447b/17
k. öltür- 377a/09, 516b/06
k.+sin 452b/02
k.+sin (üç kişi) 452a/14
k. tap- 449b/15, 450a/04, 464b/11, 482b/15
k. yoḳ 512b/02
[=211]
kişt-zār Far. Ekili arazi.
k.-ı mutafarrıḳa 343b/02
[=1]
kişvar Far. bk. kişver.
k.+ıga 385b/14
[=1]
kişver Far. Ülke, memleket. Krş. kişvar.
k. (sulṭān-ıkişver) 349b/17
k. (törtünçi kürt kişver Aral) 336a/12
k.+iniñ 413b/10, 483b/09
[=4]
kişver-panāh Far. Ülkenin koruyucusu olan padişah.
k. (şah-ı memleket-baḫş-ı kişver-panāh) 370b/04
kişver-satān Far. Ülkelerin fatihi, şahların şahı.
k. (Ĥażrat-ı śāĤıb-ḳırān-ı kişver-satān) 442b/06
k. dağı (Ĥażrat-ı śāĤıb-ḳırān-ı kişver-satān) 422b/13
k.+nıñ (Ĥażrat-ı śāĤıb-ḳırān-ı kişver-satān) 456b/01
k.+nıñ (sāĤıb-ḳırān-ı kişver-satān) 442a/04
[=4]
kitāb Ar. kitap; yazılı eser.
k. (tammati'l-kitāb) 523a/17
k.-ı maymanat-ıntısāb 388b/16
k.+ın 389b/11
k.+ıñnı 389b/01
[=4]
kitāb-ḥ(v)ānlıġ Kitap okuma işi.
k. 522b/01
[=1]
kitābat Ar. Yazı yazma, kitaplık.
k. 466b/03
k. (bir kitābat) 410a/07
k. kéltür- (bir kitābat) 410a/08
k.+ġa (śadāḳat-nāma-ı ḳayd-ı kitābat) 375b/04
k. ḳıl- 485b/10
[=6]
kiyāsat Zeyreklik, uyanıklılık, anlayışlılık.
k.+nıñ (arbāb-ı kiyāsat) 418a/03
[=1]
kiyev (< Eski Türk. küdegü) Güveyi, damat.
k.+i bile 404a/14
[=1]
kiyür- Sokmak, dahil etmek.
k.-di 385a/12
k.-gil 389b/02
k.-meki 516b/07
k.-üp 356a/10, 466b/15
k.-üp durur 522a/10
[=6]
k.-Ǿamalġa kiyür- 356a/10

k.-dast-ı taśarrufıġa kiyür- 516b/07
k.-silkige kiyür- 385a/12, 389b/02
k.-taĥt-ı farmānıġa kiyür- 466b/15
k.-taĥt-ı taśarrufıġa kiyür- 522a/10
[=6]
kiz Keçe, çul.
k. (ḳırḳ aḳ kiz) 456b/03
kiźb Ar. Yalan söyleme, yalan.
k.+i 456b/17
k.+in 456b/06
k.+inañla- (śıdḳ u kiźb) 456b/10
k. u fasād-andīşlig 415b/08
k. yüzi 415b/07
[=5]
kiźb-āmız Yalanla karışık.
k. u fasād-engīz 415b/11
[=1]
Ḳobu y.a. Buhara tarafına yakın bir yerdir.
Ḳ. yol 518b/07
[=1]
Ḳocuḳ y.a. Kazuklı bölgesinin karşısında yer alan kale.
Ḳ.+nıñ ḳalʹÓası 423a/08
[=1]
Ḳoç Ata y.a. Bami bölgesine yakın bir askerî karargâh yeri.
Ḳ. 415a/03
Ḳ.+nıñ 419b/08
[=2]
Ḳoçḳar Nāyıb ıbn Ér Nıyāz Ħan k.a. Davlat Murad Beg Umbay'ın babasıdır. Kutluk Murad Inak'ın hizmetinde bulunmuştur.
Ḳ. 340b/17
[=1]
Ḳoçuḳ kv.a. Yomutların bir boyudur.
Ḳ. yigit 432b/15
[=1]
ḳol 1. İnsanın omuzundan parmak uçlarına kadar olan organı.
ḳ.+dın 363a/17
ḳ.+ġa 501b/12
k.+ġa tüş- "yakalanmak" 379b/02, 380a/08, 383b/07
ḳ+ı 386a/13, 396a/17
ḳ.+ıda 367a/17, 381b/06
ḳ.+ıdaġı 354b/12
ḳ.+ıdın 361a/01, 494b/09, 521a/11
k.+ıġa 422b/04, 474a/07
ḳ.+ın 517b/06
ḳ.+ın üz- 507b/17
ḳ.+ınıñ (oñ ḳolı) 383b/16
ḳ.+ sal- 382a/04
ḳ.+um 391a/05
ḳ. ve ayaġın baġla- 412a/14
ḳ. ve ayaḳın 379b/04
[=22]
2. Bir askerî kuvvetin yanlarından her biri, kanat.
k. çék- 508a/03
ḳ.+ı 380b/12
ḳ. ḳol ve dasta dasta 380b/11
ḳ. sol ḳol 379b/01
[=4]
ḳol- İstemek, rica etmek.
ḳ.-up 492a/01
[=1]

ḳ.-ḳaśd-ı cān ḳol- 492a/01
[=1]
ḳon- Konmak.
ḳ.-up 398b/03, 408a/13, 411b/07, 424b/02, 424b/04, 430a/11, 440b/04, 448b/12, 500b/04, 508b/14, 514a/14, 514a/15, 514a/16
[=13]
ḳonalġa Konak yeri, yolculuk sırasında yolcuların kondukları yer, göçebe ve yolcuların konakladığı otlu ve sulu yer; konukluk masrafı.
ḳ. 427a/13
[=1]
ḳonuḳ Misafir.
ḳ.+ların al- 394b/04
[=1]
Ḳoñrat kv.a. (<Moğ. < Ḳonggırat <Onggırat) Cengiz Han'ın zamanındaki Moğol kabilelerinin en önemlilerinden birinin adı ve Harezm ülkesinin kuzey kısmının en önemli şehri. XVIII. yüzyılın sonundan itibaren ülke içinde merkezi hükümeti ne çok uğraştıran eyalet olması 1811 yılında Muhammed Rahim Han tarafından fethedilerek şehrin bağımsız yapısına son verilmesine dek devam etmiştir.
Ḳ. 358a/17, 360a/04, 365a/05, 371a/05, 372b/17, 374b/09, 381a/05, 407b/11, 408a/16, 437a/11, 498a/02
Ḳ. (zumra-ı Ḳoñrat) 356a/14
Ḳ.+dağı 519b/05
Ḳ.+dın 343a/08, 360b/02, 373a/01
Ḳ. ekābırı 341b/11, 360a/15
Ḳ.+ġa 343a/05, 361a/06
Ḳ. ĥavlī 437b/08, 453a/02
Ḳ. ĥıśārı 431a/07
Ḳ. ḳalÓası 358b/10, 437b/12
Ḳ. ḳorġanı 336a/15, 339b/06, 339b/15
Ḳ. nāhıyatı 430b/08, 519a/13
Ḳ.+nıñ 336b/10, 353a/07, 355b/16, 355b/17, 357a/12, 521a/13
Ḳ.+nıñ ekābırı 356a/04
Ḳ. şuÓbası 389a/02
[=38]
Ḳoñrat Ḳoş Köprükī y.a. Konrat eyaletine bağlı bir yer. Muhammed Rahim Han buranın reisliğine Damulla Muhammed Nazar'ı atamıştır.
Ḳ. 371a /04
[=1]
Ḳopa Arıġ y.a. Kuvang Daryası'na iki menzillik yol uzaklığında olan bir yer.
Ḳ. 381a/11
[=1]
Ḳopalı y.a. Kara Sakal hududuna yakın bir yerdir.
Ḳ.+ġa 427a/08
[=1]
ḳopar- Koparmak, çıkarmak.
ḳ.-ıp 401b/17
[=1]
ḳorġan İstihkam, kale.
ḳ. aṭrāfı 339b/16
ḳ. cānıbı 347b/11
ḳ.+ġa 353a/04, 470b/13, 482b/13
ḳ.+ı 502a/17, 506b/15, 508b/11

ķ.+ı sarı 491a/16
ķ.+ıdın 495a/10
ķ.+ıġa 403a/02, 502b/03, 508b/17
ķ.+ın 442a/17, 497a/03
ķ.+ınıñ 336a/15, 339b/06, 339b/15, 401b/12, 441a/08, 442a/07, 472a/07, 483b/05, 491b/01, 495b/10, 496a/11, 499a/04, 501a/06, 503b/10, 508b/02, 517a/02
ķ.+ların 504b/09
ķ.+larınıñ 504b/04
ķ.+nıñ 340b/01, 354a/07, 502b/16
[=36]

ķorķ- (<ķorı-mak "korumak"tan ķorı-k-mak, "ı" düşmesiyle ķorķ-maķ) Korku duymak.
ķ.-armız 442b/12
ķ.-up 421b/15
[=2]

ķoruġluķ Sık ağaçlı yer.
ķ.+da 339a/13
[=1]

ķoş 1. Müfreze, emre verilmiş birlik; birliktelik.
ķ.+dın 434b/12
[=1]

2. Çift.
ķ. ķoş bol- 394a/17
[=1]

3. Çiftlik
ķ.+ġa "Koş Tam denilen bölgede yer alır" 463a/17
ķ.+ıġa 360b/15
[=2]

4. Sefer esnasında yapılan küçük keçe ev.
ķ.+ıġa 380a/17, 479a/07
ķ.+larnı 507b/09
[=3]

Ķoş töfe y.a. Sadvar bölgesine yakın bir askerî karargâh mıntıkasıdır.
Ķ.+ni 481b/02
[=1]

Ķoş Bérgen Biy k.a. Kara Kalpak beylerindendir.
Ķ. 481a/01, 486b/11
[=2]

Ķoş Bulaķ y.a. Muhaliflerin yakalandığı yerdir.
Ķ. 428a/01
[=1]

Ķoş ķalÓa y.a. Kabaklı'nın aşağı kısmında yer alan kaledir.
Ķ. 478a/01
[=1]

Ķoş Köprüklik y.a. Beş Arıg bölgesine bağlı bir yer olan Koş Köprüki bölgesine mensup olma durumu. Krş. Koş Köprügi.
Ķ. bir yigit 469b/02
[=1]

Ķoş Küprügi y.a. Beş Arıg bölgesine bağlı yer. Krş. Koş Köprüki.
k. 352a/01
[=1]

Ķoş Nažar Dīvān Bég k.a. Ganimet vermekten kurtulup Toktaş Hoca'nın yanına katılmıştır. Hanın ava gitmesi

ile ilgili seyahat hazırlıkların ikmal edilmesi için Muhammed Rıza Koş Begi ile Yar Muhammed Divan Begi ve Koş Nazar Divan Begi'nin görevlendirilmiş olduğu metnin önceki kısımlarında belirtilmiştir.

Ḳ.+ini 386b/09

[=1]

Ḳoş Tam y.a. Bir askerî karargâhın bulunduğu bölgenin adı.

Ḳ. 463a/17

[=1]

ḳoş- 1. Yanına katmak, birleştirmek.

k.-dı 410a/14

ḳ.-up 339b/04, 376a/11, 376a/15, 387b/06, 395b/03, 405a/10, 405b/09, 415b/15, 423a/06, 423b/02, 428b/02, 428b/11, 429b/13, 436b/06, 436b/10, 440a/16, 441b/06, 441b/16, 443a/05, 458a/15, 458b/13, 459b/01, 487a/14, 492b/05, 502a/12, 518a/10

ḳ.-up durur 434a/16

[=28]

2. Bir işin halledilmesi için birinin yanına gitmek, baş vurmak.

ḳ.-up 343a/04, 425a/02, 407a/13

[=3]

ḳ.-baş ḳoş- 343a/04, 425a/02

ḳ.-başnı ḳoş- 407a/12

[=5]

Ḳoşa Çunġul y.a. Bavard navahisindeki Çatlı Suyu'nun yakınındaki bir askerî karargâhtır.

Ḳ.+ġa 448a/13

Ḳ.+nı 402a/05

[=2]

ḳoşul- Dahil edilmek, birleştirilmek, iliştirilmek.

ḳ.-dılar 339b/11

ḳ.-ġan 423b/07

ḳ.-ġanlar bile 344a/05

ḳ.-ġay 397a/02, 494a/15

ḳ.-salar 359b/13

ḳ.-up 417b/06, 444b/03

ḳ.-up durur 342a/01

ḳ.-up dururlar 382a/02, 434a/12, 434b/13, 456b/12, 486b/11

[=14]

ḳoşun (<Moğ. kosigu) Bölük, ordu.

ḳ.+ġa 501b/05

ḳ.+ıġa 507a/17

[=2]

ḳoşunāt Bölükler.

ḳ.+ı bile 380b/11

[=1]

kotāh-dast Zayıf ve aciz el.

k.+lar 365b/14

[=1]

Ḳotur Şaġāl k.a. Padişah'ın maiyetine mensup olup Teke boyundan olan eşkiyalar tarafından öldürülmüştür.

Ḳ. bile 418a/01

[=1]

ḳoy Koyun. Krş. koyun.

ḳ. 382b/03, 394b/07, 420b/03, 430a/10, 446a/08, 448a/01, 450b/12, 455a/04, 464b/10, 468b/17, 468b/17, 490a/09, 520a/02

ķ. érdi 468b/16
ķ.+ıġa 455a/02
ķ. kellesi 515b/08
ķ.+ları 430b/02
ķ.**+ların** 455a/04, 461b/15
ķ.+larnı 455a/03, 461b/17
ķ.+nı 427b/14
[=22]
ķoy- (<Eski Türk. kod-mak) 1. Bırakmak, yerleştirmek.
ķ.-ar 372a/02, 450a/09
ķ.-ar durur érdi 496a/15
ķ.-dı 361a/17, 512a/12, 521b/06
ķ.-dılar 397a/11, 401b/04, 419a/06, 432b/11, 470a/08
ķ.-ġan 513a/02
ķ.-ġay 443a/06, 522b/13
ķ.-ma () 364a/06
ķ.-madı 521b/08
ķ.-madılar 506b/09, 520a/14, 523a/11
ķ.-may 342a/07, 349b/09, 411a/14, 460b/16
ķ.-mayın 363a/17
ķ.-sa 363b/01, 496a/06, 501b/06, 506a/06
ķ.-sam 391a/04
ķ.-up 340a/01, 344a/13, 363a/02, 376a/04, 384a/17, 386a/06, 393b/11, 399a/09, 401a/10, 401b/05, 404a/07, 416a/16, 427a/02, 429a/05, 431b/06, 435b/10, 440a/02, 442b/05, 444b/15, 462b/03, 482a/02, 482b/09, 486b/06, 500a/17, 501a/09, 501a/10, 504a/01, 504a/06, 508a/06, 512b/17, 514b/10, 516b/17
ķ.-up durur 409b/11, 510b/13
ķ.-up durur érdiler 492b/14
ķ.-up dururlar 442a/17, 473b/13, 511a/11
[=67]
2.-e ekiyle yapılmış zarf fillerden sonra süreklilik bildiren yardımcı fiil olarak kullanılır.
k.-a dur- 475b/14, 482b/03
[=2]
ķ.-cām-ı Óışratın ķoy- 364a/06
ķ.-cām-ı zahr ķoy- 372a/02
ķ.-daķīķa-ı muhmal u nā-marÓī ķoy- 342a/07
ķ.-daķīķa-ı nā-marÓī ķoy- 411a/14, 460b/16, 506b/09, 520a/14
k.-**dīvārġa ķoy- 4**01b/04
ķ.-ħancar ķoy- 435b/10
ķ.-ķadam-ı curóat ķoy- 376a/04
ķ.-ķadam-ı žafar-tavamın ķoy- 501a/10
ķ.-ķadam ķoy- 363b/01, 391a/04, 443a/06, 475b/14, 496a/06, 506a/06
ķ.-ķadamın ķoy- 432b/11, 442b/05, 470a/08, 473b/13, 511a/11, 521b/06
ķ.-nā-marÓī ķoy- 363a/17
ķ.-pā-yı ŝabāt ķoy- 361a/17
ķ.-şād ķoy- 521b/08
ķ.-yādgār ķoy- 512a/12
ķ.-yüz ķoy- 386a/06, 501b/06
[=29]
ķoyı Alt, aşağı.
ķ. 460b/11

[=1]

ḳoyul- 1. Bir şey bir yere bırakılmak.

ḳ.-ġan 411b/07

ḳ.-up érdi 429b/08

[=2]

2. Saldırmak, hücum etmek.

ḳ-dı 429b/11

ḳ.-dılar 444b/04, 469a/07

ḳ.-up 418b/03, 466a/13

ḳ.-up dururlar 427a/09, 480a/04, 503a/03

[=8]

ḳoyun bk. ḳoy.

ḳ.+larıġa 515b/03

[=1]

ḳoyuşḳun Kayış.

ḳ. 397a/08

[=1]

Ḳoy yılı 12 Hayvanlı Türk takviminde bir yıl adı. Koyun yılı.

Ḳ. 365a/03, 466a/05, 504b/17, 510a/04, 511b/10

Ḳ.+nıñ 377a/05

[=6]

ḳozġa- (Olumsuz durumlar için) Harekete geçmek, harekete getirmek, meydana çıkarmak.

ḳ.-p 367b/03

[=1]

ḳozġal- (Olumsuz durumlar için) Harekete geçilmek, karışmak, karıştırmak.

ḳ.-ġanı 407b/12

ḳ.-maġı 376b/07

ḳ.-maḳı birle 439b/07

[=3]

ḳozġalan Gürültü, şamata.

ḳ. 386a/08

[=1]

Ḳozġan y.a. Çilegen ile Lutf-âbâd bölgeleri arasında yer alan yer. Günümüz haritalarında adı Kazgankala olarak geçer. Kahkaha adlı yerin 15 km. batısında yer alır.

Ḳ.+nıñ 399b/15, 405b/07

Ḳ. suyı (İran sınırları içinde bulunan ve "Rudbar su" olarak bilinen nehir) 399b/03, 431b/11

[=4]

köç Göçme işi, bir yerden bir yere taşınma.

k. 381b/04

k.+de 498a/15

k.+de (aŝnā-yı köç) 444a/16

k.+ġa 381a/07

k.+ıġa 381a/03

k.+i 462b/09

k.+iniñ 380b/17

k. kél- 514b/07

k.+ni 514b/09

k.+niñ 447a/14

[=10]

köç- Bir yerden ayrılıp başka yere gitmek.

k.-ermiz 423b/11

k.-gen 456a/02

k.-mek 421b/16

k.-meydür érdi 419a/07

k.-üp 353a/03, 359a/06, 359a/08, 361a/12, 367b/17, 379b/10, 380b/09, 383a/05, 384b/17, 398a/14, 398b/10, 402a/12, 406b/03, 408a/08, 408a/13, 408b/07, 408b/13, 409a/05, 409a/17, 411a/06, 411b/09, 413a/14, 414a/15, 414b/13, 419a/04, 419b/08, 420a/16, 421a/07, 421b/13, 423a/08, 423b/06, 423b/12, 424a/03, 424a/12, 424a/14, 424a/14, 424b/11, 426b/14, 429b/09, 429b/16, 430a/12, 432b/16, 433a/05, 434b/06, 434b/08, 437a/06, 437b/03, 440a/09, 440b/02, 441a/11, 442a/11, 442a/12, 442b/02, 443a/08, 445a/12, 447a/04, 447a/14, 447b/03, 448b/09, 450b/07, 451a/17, 452b/06, 452b/11, 452b/13, 452b/15, 453a/01, 453a/10, 453a/15, 453b/03, 454a/02, 454a/05, 454b/12, 455a/15, 455b/01, 461a/13, 462a/15, 462a/17, 463b/05, 464b/02, 471a/14, 477b/04, 477b/08, 478b/05, 480a/17, 480b/09, 481a/16, 481b/03, 486a/07, 487b/03, 487b/10, 487b/11, 488a/13, 488b/08, 489b/03, 490a/17, 492b/03, 497a/06, 499b/15, 500a/06, 504a/05, 505a/11, 505b/14, 508b/12, 514a/15, 514b/02, 515b/15, 519b/03

k.-üp dururlar 402b/03, 441a/07, 514a/16

[=114]

köçe (< Far. kūçe) Küçük sokak, dar yol.

k.+ler içre 469a/09

k.+lerde 342b/01

[=2]

Köçenek Biy k.a. Kara Kalpak boyundan bir yiğit asker. Eş Bol Bahadur'un babasıdır.

K. 347a/06

K.+niñ 346a/05

[=2]

köçül- Geçilmek.

k.-üp 417a/17

[=1]

köçür- Geçirmek, kaldırmak.

k.-geyler 404b/10, 421b/15

k.-geylerdür 423a/11

k.-mekġa 423a/04

k.-mekge 419b/16, 420a/09

k.-mekiniñ 516b/08

k.-mey 461b/07

k.-urġa 340b/16

k.-üp 336b/17, 360a/03, 370a/01, 374b/05, 374b/11, 382b/11, 404b/11, 420a/11, 423b/05, 429b/13, 438b/17, 442a/06, 448b/07, 452a/15, 463b/03, 478a/03, 502a/12, 506b/14, 508b/09, 513a/17, 517a/07

k.-üp dururlar 357a/15, 357b/01

[=32]

köçürtür- Kaldırtmak.

k.-mey 409a/10

[=1]

köger- Göğermek, yeşermek.

k.-mey 379a/16

[=1]

köh (< Far. kūh) Dağ.

k. 339a/15

k. (ikiköh) 395b/17

k. (razm-ı köh) 505b/06
k.-itemkīn 349a/11
[=4]
köh-hayǿat Dağ gibi iri sûret, iri görünümlü.
k. 501b/03
k. (bād-pā-yı köh-hayǿat-ı barḳ-surǾat) 419b/10
k. (samand-ı köh-hayǿat-ı śabā-surǾat) 443b/03
[=3]
köh-manand Far. Dağ gibi, gösterişli, iri.
k. 432b/05
[=1]
köh-şükūh Far. Dağ gibi görkemli, ihtişamlı.
k. 395b/16
[=1]
köhī Bir dağ.
k. 432b/05
[=1]
köhsār Dağ tepesi, dağlık yer.
k. 501a/06
[=1]
kök Gök.
k. 351b/03, 476a/11
k. (yeti kök) 436a/04
k.+din 363a/15, 496b/12
k.+din (toḳuz kök) 391b/13
k.+ġa 435b/12
k.+ge 396b/03, 418b/06, 477a/10, 501b/07, 511a/15
k. üzre 377b/15
[=13]
Kök Öküz Baba y.a. Askerî konaklama bölgesi olan Daya Hatun ribatının mukabelesinde bulunur.
K. 486b/07
[=1]
Kök Özek y.a. Kazak deryası kenarındadır. Imam Işan adlı askerî istihkâm yerine yakın bir bölgede bulunur.
K. 357b/08, 359a/06
K.+ni 437b/15
[=3]
Kök Özekli kv.a. Konrat'ın muteber ve en kalabalık kabilelerindendir.
K. 353a/07
K. camāǾası 341b/13, 360a/08
K. ekābırı 354b/07
[=4]
Kök Özekli Biy k.a. Huday Berdi Bacban'ın oğlu Taci Murad ile Töre Murad Sufi'yi öldüren kimsedir. Krş. ǾAlī Bég Atalıḳ Kök Özekli, Atalıḳ.
K. 354b/12
[=1]
Kök Sar-dār k.a. Ersarı halkından olup elçilik görevinde bulunmuştur.
K. 487a/01
[=1]
Kök Töpe y.a. Arık halkının ikâmet ettiği bölgenin adı.
K. 425b/08
K.+din 461b/13
K.+ġa 449b/17
K.+ġaça 359b/03

K. ķumı 379b/08

[=5]

Kökçe y.a. Kara Su'ya yakındır. Burası Kühne Kat bölgesine gidilen güzergâh üzerinde yer alır.

K. 432a/03, 447b/04

K. darası 423b/05

K.+din 384b/10

K. ķırı 384b/08

[=5]

Kökerdeli y.a. Amu denizi sahiline yakındır. Bu yerden sonra gelen Üç Oçak gibi burası da bir askerî kamp bölgesidir.

K. 500b/04, 504a/05, 516b/16

K. tuşı 407a/08

[=4]

kökrek Göğüs, bağır, yürek.

k.+ıġaça 429b/04

[=1]

köl Göl.

k.+ġa 357b/06

k. kenārı 504a/02

k.+niñ 411a/02, 446b/11, 501a/04, 501a/09

[=6]

kölege Gölge.

k.+sıġa 414a/17

k.+sige 337a/15, 492b/03

[=3]

kölāt Göller.

k. 340b/12

[=1]

kömek Yardım.

k. ve ımdād 441b/17, 495a/02

[=2]

kömürçi Kömür işiyle ilgilenen kimse.

k.+leridin 427b/10

k.+lerni çap- 426b/02

k.+siniñ 413b/17

[=3]

köñül Gönül, kalbin manevi yönü.

k. 390b/09, 395a/11, 512a/15, 516a/05

k.+i 389a/15, 519a/16

k.+i (köñli) 350a/07, 392b/09, 462b/08

k.+i dék 494a/05

k.+i dék (köñli) 378b/17

k.+ige 391b/03

k.+in avla- 515b/16, 516a/11

k.+in avla- (köñlin) 465a/01

k.+ini avla- (köñlini) 358b/12

k.+larġa 449a/11, 463b/01

k.+larıġa 504a/09

k.+ler 363a/07, 365b/07, 365b/14

k.+ler dék 485a/05

k.+lerge 398a/04

k.+lerin 438a/02, 493b/09

k.+lerin al- 504b/14

k.+lerin avla- 431a/05

k.+ni baġla- 467a/05

k.+ni savut- 512b/06

k.+niñ 373b/07

k. savut- 406a/01

k.+üm (köñlüm dardı) 350b/03

k.+üñde (köñlüñde) 367a/02

k.+üñġa (köñlüñġa) 344b/13

k. ve sīna 341b/02

[=35]

köñüllik Gönüllü olma hali.
k.+larıġa 354b/01
[=1]
köp Çok fazla.
k. 341b/12, 343b/17, 344a/13, 346a/17, 346b/07, 347a/11, 348a/07, 349a/15, 350b/13, 352a/03, 357b/17, 359a/12, 361a/09, 367b/04, 372b/14, 374a/12, 374b/02, 374b/08, 379b/04, 382a/11, 386a/13, 399b/08, 401b/09, 404b/02, 405b/13, 411a/14, 411a/17, 411b/01, 411b/03, 411b/06, 415a/08, 415a/08, 418b/16, 419a/15, 420a/03, 427a/05, 428a/13, 428b/14, 429a/14, 429b/04, 433a/02, 438a/05, 445b/11, 445b/13, 450b/11, 451a/10, 454a/16, 455a/02, 455a/11, 456a/10, 458a/05, 463a/11, 463a/11, 463a/14, 464b/01, 464b/10, 464b/14, 464b/15, 464b/17, 466a/10, 466a/17, 468a/10, 468a/14, 469b/16, 469b/16, 470a/08, 470b/11, 471a/04, 471b/13, 472a/08, 472a/10, 473b/03, 473b/04, 473b/11, 474b/15, 474b/17, 479a/01, 482a/06, 484a/05, 485b/01, 488a/11, 488b/05, 489a/07, 490b/13, 490b/17, 492a/08, 494b/16, 496b/15, 496b/17, 497b/11, 498a/08, 507b/09, 507b/09, 509a/02, 509b/13, 510a/17, 513a/01, 513a/02, 513a/04, 513b/10, 517a/08, 517a/09, 517b/08, 517b/09, 518a/06, 518a/08, 518a/08, 518a/10, 518a/10, 520a/10, 520a/11, 520a/11, 522a/10
k.+dür 470a/09
k. durur érdi 383b/10
k. érdi 468b/16
k. érmes 382a/05
[=117]
köpraķ Daha çok. Krş. köprek.
k. 380a/05, 454b/04
[=2]
köprek bk. köpraķ
k. 418b/14, 434b/11, 469a/03, 515b/11
k. durur érdi 356b/12
k.+i 424b/07, 470a/04, 497a/17, 516b/05
k.+in (köpregin) 416b/01, 429a/15, 503a/14, 515b/11
k.+ini (köpregini) 436a/09
[=14]
köprük Köprü.
k. 387b/16
k.+ıġa 403b/15
k.+niñ 388a/03
[=3]
Köprükli Yaf y.a. Kühne Ürgenç bölgesine yakın bir köprü, köprülü kanal, su yolu.
K. 408a/12
[=1]
Kör ķuduķ Toñuz sırtına yakın bir bölgede yer alır.
K.+ġa 514b/14
[=1]
köre (Zarf fiil ekinin kalıplaşması ile) Göre, uygun şekilde, uygun olarak.
k.-e (-ġa köre) 382b/13, 394b/14, 397a/14, 397b/10, 482a/07
[=5]

kör- 1. Görmek, takdir etmek.
k.- () 363b/03, 373a/07
k.-diler 381b/05, 470a/03
k.-dim 380a/11
k.-e al- 353b/14
k.-er 379a/17, 383b/01, 512b/02
k.-ge sen 443b/17
k.-geç 363a/02
k.-gen 397a/07
k.-gen érmes 396b/07
k.-güsi durur 354b/03
k.-mediler 487b/11
k.-megen 512b/03, 523a/09, 523a/10
k.-mek 378a/07
k.-mese 345a/04
k.-meydür 363b/15
k.-meyin 523a/06
k.-se 363a/13, 363b/09, 522b/10
k.-señ 418b/12
k.-üp 348b/13, 377a/11, 410b/17, 412a/16, 413a/08, 425a/14, 433b/17, 467b/14, 470a/05, 480a/01, 502a/07, 513a/12
k.-üp durur 479a/11, 510a/01
k.-üp dururlar 513a/04, 518b/17
[=42]
2. Kontrol etmek.
k.-üp 385a/08, 411a/06, 428a/12
[=3]
3. (Kötü durumlar için) kendisine yapılmak, maruz kalmak, dûçar olmak.
k.-er 512b/02
k.-megen 512b/02
[=2]
4. Olarak kabul etmek.
k.-mey 503b/17
k.-üp 393a/05, 398a/01, 439a/14, 485b/06
[=5]
5. Yapmak, ifa etmek.
k.-di 336b/14
k.-üp dururlar 376a/11
[=2]
k.-Óācız kör- 398a/01
k.-cafā kör- 512b/02
k.-cazā kör- 383b/01
k.-cazāsın kör- 354b/03
k.-lāyıḳ kör- 439a/14, 485b/06
k.-lāzım kör- 487b/11
k.-maślaĥat kör- 336b/14, 376a/11
k.-munāsıb-ı davlat kör- 393a/05
k.-munāsıb kör- 503b/17
k.-munāsıb u lāyıḳ u muvāfıḳ kör- 485b/06
k.-san kör- 385a/08, 411a/06, 428a/12
k.-sıtam kör- 512b/02
k.-tüş kör- 380a/11
[=17]
körfeYorgan, üst giyecek.
k. 491a/04
[=1]
körgüz- Yapmak, etmek.
k.-di 343b/04, 368a/02, 379a/03, 382a/06, 389b/13, 400b/12, 407b/04, 408a/16, 414a/13, 417b/05, 419a/08, 419b/04, 435b/04, 440b/11
k.-diler 345b/17, 348b/17, 359b/17, 373a/15, 375a/02, 416b/05, 416b/16,

418a/11, 418b/04, 422a/15 436a/12, 437a/02, 444b/05
k.-e al- 467a/04, 488a/03
k.-e dururlar 380a/14
k.-gen 344b/10, 445a/05
k.-gen dék 438a/13, 439b/11
k.-gendin soñra 378b/04, 504b/16
k.-genleriniñ 388b/02
k.-gey 354b/02, 424a/01
k.-geyler 370b/11, 375a/04, 452a/08
k.-meki 397b/02, 401a/10, 430b/08, 473b/03
k.-mes durur érdi 371b/01, 522b/02
k.-mey 467a/14, 451b/14
k.-sün 403b/10
k.-sünler 354a/04, 395b/16
k.-seler 376a/07, 518a/17, 520b/09
k.-üben 477a/12, 500b/11
k.-üp 339b/11, 341a/14, 342b/07, 344a/09, 344b/09, 345a/11, 345a/15, 346b/12, 348b/13, 349b/10, 350a/02, 350b/09, 351a/01, 353a/11, 353b/10, 355b/01, 356b/11, 358b/13, 361b/03, 363b/14, 364a/10, 365b/13, 368b/15, 371b/07, 371b/12, 372a/07, 372b/13, 377a/16, 378b/08, 378b/09, 379b/15, 381a/09, 382b/15, 384b/05, 384b/11, 393a/11, 394a/02, 394b/16, 395a/07, 396a/09, 398a/17, 398a/11, 398b/03, 400a/08, 400a/12, 401b/10, 402a/03, 402a/04, 402a/17, 402b/13, 402b/16, 403a/03, 403a/16, 403b/06, 405b/03, 406a/16, 406a/16, 406b/04, 407a/08, 407b/10, 408a/04, 408b/09, 409a/03, 409a/13, 409b/03, 411a/01, 411a/05, 412a/12, 413a/07, 413a/10, 413a/13, 414b/02, 417a/11, 418a/17, 419a/03, 419b/01, 419b/17, 420a/02, 420a/16, 420b/04, 422a/11, 424a/05, 424a/09, 424a/11, 424a/14, 424a/16, 424b/04, 425a/04, 425b/06, 425b/12, 427b/02, 428b/17, 429a/14, 429b/07, 430b/11, 430b/11, 430b/16, 431a/14, 432a/08, 434a/04, 434b/04, 436b/12, 437a/01, 437a/15, 437b/02, 437b/09, 437b/12, 437b/16, 437b/12, 440a/02, 440a/03, 440a/11, 440b/04, 440b/08, 441a/04, 442a/09, 442b/03, 443a/15, 445a/06, 445a/15, 446a/10, 446a/16, 446a/17, 446b/11, 447a/12, 447a/11, 447b/17, 448a/08, 448b/11, 448b/15, 449a/17, 452a/01, 452a/05, 452a/08, 452b/05, 452b/11, 453a/06, 453a/16, 456a/10, 457a/16, 458b/06, 458b/07, 461b/08, 462a/02, 462a/06, 462a/12, 462a/15, 463b/01, 463b/15, 463b/16, 464a/11, 465a/11, 469b/17, 471a/04, 471a/14, 472b/10, 475b/01, 476a/13, 476b/05, 476b/14, 477b/06, 477b/10, 479b/12, 480a/06, 480b/08, 481b/06, 481b/08, 481b/16, 482a/03, 482a/12, 483a/13, 483b/05, 483b/13, 484a/09, 484b/02, 485a/13, 485a/15, 485b/03, 487a/16, 487b/01, 487b/01, 487b/13, 489b/08, 490a/11, 490b/17, 494b/14, 496a/13, 497b/06, 498a/11, 499a/16, 499b/11, 500a/01, 500a/09, 500b/05, 500b/02, 500b/13, 500b/15, 501a/02, 502b/08,

503b/10, 504a/01, 504a/06, 504a/10, 504a/13, 505a/02, 505a/09, 505a/11, 505a/12, 505b/11, 506a/01, 506a/09, 507a/02, 507a/04, 508b/01, 508b/11, 508b/17, 510a/10, 509b/07, 513a/03, 515b/13, 516a/08, 516a/10, 517a/13, 517b/11, 518a/01, 518a/15, 519b/02, 520b/10, 520b/17, 521a/08, 521b/05

k.-üp durur 340a/07, 346a/13, 346b/04, 360a/02, 361a/01, 365a/16, 378b/07, 400a/05, 409a/17, 432a/11, 485a/01, 497a/01, 507a/11, 517a/14

k.-üp durur érdi 358b/16, 361a/07, 368a/05, 386b/11

k.-üp durur érdiler 522a/16

k.-üp dururlar 342a/08, 343b/11, 345b/12, 348a/05, 349b/03, 354a/08, 358b/11, 359a/14, 359b/04, 369a/06, 369b/07, 372a/11, 374b/09, 376a/05, 381a/02, 381b/08, 381b/14, 382a/09, 384b/04, 397b/11, 401a/13, 402b/14, 404a/02, 405b/02, 406a/12, 406b/04, 406b/05, 408b/13, 409a/04, 409b/01, 409b/14, 412b/06, 420a/06, 420a/07, 420b/17, 422a/02, 422a/09, 422a/14, 423a/15, 424a/05, 424b/08, 425a/15, 425b/11, 426a/02, 427b/14, 428a/03, 428b/16, 429a/03, 429a/16, 429a/17, 430a/11, 430b/11, 432a/15, 432b/09, 432b/17, 433b/08, 434b/05, 434b/08, 434b/10, 435a/04, 435a/06, 436b/15, 440b/10, 440b/11, 443b/07, 444b/17, 449b/01, 450a/07, 450b/12, 453b/17, 454a/17, 455b/05, 455b/09, 455b/12, 456b/14, 456b/15, 457b/03, 458a/06, 459a/10, 461a/13, 464a/03, 464a/12, 464b/03, 465a/13, 466a/16, 468a/09, 468b/14, 469b/02, 470a/14, 471a/05, 472a/11, 473a/12, 473b/11, 474a/10, 474b/05, 475a/03, 476b/04, 477a/17, 477b/12, 478a/17, 478b/07, 480a/17, 480b/07, 480b/11, 480b/15, 481a/16, 482a/01, 484b/13, 486a/13, 489b/16, 490a/05, 490b/01, 491a/16, 491a/03, 492b/08, 495a/05, 496b/06, 497b/14, 499b/04, 501a/05, 502b/10, 503b/12, 504b/01, 507b/01, 507b/08, 507b/15, 508b/05, 510a/12, 511a/07, 511b/01, 512b/14, 513b/09, 514b/01, 515a/02, 515a/16, 517a/05, 519a/08

k.-ür 341a/12, 352b/17, 366b/13, 373b/16, 376b/09, 460b/01

k.-ür érdiler 381b/02, 466a/09, 484a/07

k.-ürler 466a/05

[=455]

k.-āheng-i ıbtıhāc körgüz- 365b/13

k.-Óamal körgüz- 512b/14

k.-Óazīmat körgüz- 407a/08, 409b/03, 411a/05, 424a/05, 425a/04, 429a/03, 432a/08, 432a/11, 432b/17, 453b/17, 455b/12, 478a/17, 481b/16, 487b/13, 491a/16, 504a/06, 505a/11, 513a/03, 516a/10, 521a/08

k.-badīÓa-ṭırāz ve vaḳīÓa-pardāzlıġ körgüz- 466a/05

k.-cahd u cıdāl körgüz- 507b/08

k.-cān-sıpārlıġ körgüz- 361a/07

k.-casārat körgüz- 343b/11

k.-cılva-ārālıġ körgüz- 368a/05
k.-cılva körgüz- 406b/05, 449b/01
k.-curóat körgüz- 488a/03
k.-curóat u calādatın körgüz- 354b/02
k.-dast-burd körgüz- 377a/16
k.-dast-burdlar körgüz- 346a/13
k.-fasāna-tırāzlıġ körgüz- 376b/09
k.-furśat-ı ıstırāĥat körgüz- 402b/13
k.-güher-faşānlıġ körgüz- 518a/01
k.-ĥareket körgüz- 384b/11, 395a/07, 398a/17, 402a/04, 406a/16, 413a/10, 414b/02, 420a/02, 420a/06, 429b/07, 430b/16, 437b/09, 440a/11, 440b/04, 446a/10, 452b/11, 453a/06, 462a/06, 463b/16, 470a/14, 472b/10, 476a/13, 476b/04, 477b/10, 481b/08, 483b/13, 487b/01, 496a/13, 500a/09, 500b/15, 503b/10, 505b/11, 507a/04, 508b/11, 508b/17, 518a/15, 519a/08
k.-hazīmat körgüz- 473b/03
k.-ĥıkāyat-güźārlıġ körgüz- 460b/01
k.-ĥırāsat u muĥāfažat körgüz- 484a/07
k.-ħūn-rīzlik körgüz- 345a/11
k.-ıbaǿ u ımtınāǾ **körgüz-** 502b/08
k.-ıhtımam körgüz- 378b/09
k.-ıķdām körgüz- 381b/08, 401a/10, 409b/14, 420b/04, 422a/09, 424a/01, 432a/15, 432b/09, 435a/06, 443b/07, 444b/17, 510a/12, 520b/17
k.-Ǿınād ve ser-keşlik körgüz- 518a/17
k.-ınķıyād körgüz- 376a/07
k.-ıstıǾcāl körgüz- 467a/14
k.-ıstıhfāf körgüz- 376a/05
k.-ıstımālat körgüz- 353b/10
k.-ıstırāĥat körgüz- 406b/04, 420a/16, 424a/09, 429a/17, 434b/08, 440b/11, 448b/11, 462a/12, 463b/01, 477b/12, 500b/05, 501a/05, 503b/12, 504b/16, 508b/05
k.-ıştıġāl körgüz- 340a/07, 351a/01, 359a/14, 371b/07, 372a/07, 375a/04, 380a/14, 381b/02, 389b/13, 393a/11, 408a/04, 408a/16, 412a/12, 416b/05, 416b/16, 419b/04, 422a/15, 429a/14, 437b/16, 452a/08, 466a/09, 466a/16, 471a/04, 474a/10, 490a/05, 491a/03, 499b/04, 502b/10, 507a/11, 507b/01, 507b/15, 508b/01, 517a/05
k.-ıttıfāķ körgüz- 490a/11
k.-ıżǾāf-ı altāf körgüz- 381a/09
k.-ıžhār-ı ıtāǾat u ınķıyād körgüz- 403a/16
k.-iktifā ve ıķtınāǾ körgüz- 346b/12
k.-iş körgüz- 344b/10, 445a/05
k.-ķara körgüz- 419a/08, 495a/05
k.-ķatǾ-ı masāfat körgüz- 511b/01
k.-kenāra-gīrlik körgüz- 382a/09
k.-ķıyām körgüz- 345b/17, 354a/04, 358b/11, 371b/12, 372a/11, 372b/13, 373a/15, 375a/02, 381a/02, 382a/06, 388b/02, 395b/16, 397b/02, 403b/10, 418a/11, 418b/04, 422a/11, 456b/15, 461b/08, 474b/05, 475b/01, 520b/10
k.-marĥamat körgüz- 365a/16, 368a/02, 402a/17, 417b/05, 463b/15, 504b/01
k.-marĥamat u şafķat körgüz- 448a/08

k.-maydān-dārlıġ körgüz- 515a/16
k.-mayl körgüz- 341a/14, 352b/17, 438a/13, 497a/01, 522a/16
k.-mıhrbānlıġ körgüz- 517a/13
k.-mıhrbānlıḳ körgüz- 520b/09
k.-muÓāvadat körgüz- 350b/09, 359b/04, 359b/17, 409a/04, 425b/11, 426a/02, 428a/03, 429a/16, 433b/08, 447a/12, 450a/07, 455b/09, 468b/14, 469b/17, 489b/16, 513b/09, 515a/02, 517b/11
k.-muÓāvanat körgüz- 484a/09
k.-mubādarat körgüz- 345b/12, 350a/02, 418a/17
k.-mubālaġa körgüz- 401a/13, 468a/09, 496b/06
k.-muḥayyam-ı ḥıyām-ı ıclāl körgüz- 424a/05
k.-mumānaÓat körgüz- 361a/01, 456b/14
k.-murācaÓat körgüz- 339b/11, 342a/08, 343b/04, 344b/09, 348a/05, 348b/13, 348b/17, 349b/03, 349b/10, 358b/13, 358b/16, 360a/02, 368b/15, 369b/07, 374b/09, 381b/14, 382b/15, 384b/04, 386b/11, 400a/05, 400a/08, 400b/12, 401b/10, 402a/03, 405b/03, 409a/17, 412b/06, 417a/11, 422a/02, 425a/15, 427b/02, 427b/14, 430b/08, 435a/04, 436a/12, 436b/15, 437b/12, 447a/11, 449a/17, 450b/12, 454a/17, 457a/16, 458a/06, 458b/07, 459a/10, 469b/02, 471a/05, 472a/11, 473a/12, 473b/11, 475a/03, 479b/12, 482a/12, 492b/08, 509b/07, 511a/07, 515b/13
k.-muruvvat u marĥamat körgüz- 369a/06
k.-muruvvat u şafḳat körgüz- 440b/08
k.-musāhala körgüz- 444b/05
k.-musāraÓat körgüz- 425b/06
k.-mutābaÓat körgüz- 353a/11
k.-muvāfaḳat körgüz- 434a/04, 465a/11
k.-müşk-afşānlıġ körgüz- 373b/16
k.-nahżat körgüz- 378b/04, 384b/05, 398a/11, 398b/03, 403b/06, 405b/02, 407b/10, 408b/09, 411a/01, 413a/07, 414a/13, 419a/03, 419b/17, 422a/14, 424a/16, 428b/17, 430a/11, 430b/11, 431a/14, 437a/01, 437a/15, 437b/02, 439b/11, 440a/03, 441a/04, 442a/09, 442b/03, 443a/15, 446a/16, 446b/11, 448b/15, 452a/01, 453a/16, 462a/02, 465a/13, 480b/08, 487a/16, 489b/08
k.-naśīĥat u mumānaÓat körgüz- 456a/10
k.-nıžām u nasaḳ körgüz- 394a/02
k.-nuzūl-ı ıclāl körgüz- 402b/14, 406a/12, 406b/04, 408b/13, 409b/01, 437a/02, 462a/15, 464a/03, 464b/03, 478b/07, 480b/07, 481a/16, 482a/01, 490b/01, 500b/13, 505a/09
k.-nuzūl körgüz- 402b/16, 404a/02, 420b/17, 424a/14, 424b/08, 430b/11, 434b/05, 440b/11, 452a/08, 464a/12
k.-raÓd-andāzlıġ körgüz- 345a/15
k.-raġbat körgüz- 371b/01, 522a/16

k.-rıĥlat körgüz- 407b/04, 455b/05, 457b/03, 521b/05
k.-rūy-bar-rūy körgüz- 394b/16
k.-rükūb körgüz- 355b/01, 400a/12, 403a/03, 424a/11, 424b/04, 434b/04, 434b/10, 440a/02, 445a/15, 452a/05, 463a/01, 476b/05, 477a/17, 481b/06, 482a/03, 483a/13, 484b/02, 485a/13, 485b/03, 487b/01, 499b/11, 500b/02, 501a/02, 504a/01, 504a/10, 504a/13, 505a/02, 505a/12, 506a/01, 507a/02, 516a/08
k.-śafaralıġ körgüz- 344a/09, 354a/08
k.-śaÓy u köşişler körgüz- 370b/11
k.-surÓat u Ĥıddat körgüz- 485a/01
k.-şāh-ı ıltıfāt körgüz- 356b/11
k.-şaraf-şānlıġ ve sīne-şikāflıġ körgüz- 346b/04
k.-şikār-andāzlıġ körgüz- 409a/03
k.-taósīr körgüz- 379a/03
k.-tatabbuÓ körgüz- 364a/10
k.-tavaķķuf körgüz- 406a/16, 420a/07, 428b/16, 440b/10, 452b/05, 471a/14, 476b/14, 477b/06, 480b/11, 486a/13, 497b/06, 498a/11, 506a/09, 510a/10, 514b/01
k.-tek u tāz körgüz- 378b/07
k.-tekrīm u taÓžīm körgüz- 484b/13
k.-temekkün körgüz- 485a/15
k.-Óubūr körgüz- 342b/07, 379b/15, 409a/13, 436b/12, 458b/06, 464a/11, 480a/06, 480b/15, 483b/05, 490b/17, 494b/14, 497b/14, 500a/01, 519b/02
k.-yad-ı bayżā körgüz- 361b/03 [=433]
körgüzül- Yapılmak.
k.-di 508a/01, 510b/11
k.-gey 369a/17
k.-üp 401b/12 [=4]
k.-ķıyām körgüzül- 369a/17, 508a/01
k.-muĥāraba körgüzül- 401b/12
k.-murācaÓat körgüzül- 510b/11 [=4]
körnüş Görüşme, resmi görüşme, kabul.
k. bér- 387b/04
k.-i humāyūn 375b/08
k.-i şāhāna 494a/17
k.+ide 369a/04 [=4]
körset- Göstermek.
k.-ip dururlar 488a/02 [=1]
k.-ķara körset- 488a/02 [=1]
körün- Görünmek, belirmek.
k.-di 375a/02, 470a/02
k.-mes durur érdi 503b/01
k.-üp 363b/17, 466a/15, 507b/04
k.-üp durur 361b/07, 382b/16 [=8]
k.-aham u ansab körün- 375a/02
k.-ahamm u avlāk körün- 466a/15
k.-munāsıb-ı davlat körün- 382b/16
k.-munāsıb u lāzım körün- 361b/07 [=3]
kös (<Far kūs) Büyük davul.
k.-i rıĥlat ur- 337b/13, 458a/12

k.+i 462b/09
[=3]
köşiş Far. Çalışma, gayret, çaba.
k. (cahd u köşiş) 522a/11
k. bile (saǾy u köşiş) 415b/11
k.-i balīġ 486a/05
k.+i bile (cahd u köşiş) 403a/14
k.-i nā-maĥśūr 493b/13, 518b/01
k.-i nā-maḳdūr 392a/06, 393a/11, 521b/01
k.+ide 468a/09
k.+ler körgüz- (śaǾy u köşiş) 370b/11
[=11]
köşk (< kūşk) Bahçe içinde büyük süslü ev.
k.+iniñ 507a/05
[=1]
köter- (<Eski Türk. kötür-) Kaldırmak, taşımak.
k.-di 336b/02, 390b/11
k.-diler 341b/07
k.-e al- 403a/10, 432a/01, 482a/07, 491a/05, 508a/15
k.-gendin soñra 343b/03
k.-ip 374a/02, 375b/02, 381b/12, 401b/09, 402a/01, 479a/09, 484a/16
k.-ip durur 494b/11, 519a/07
k.-ip dururlar 513b/06
k.-ip durur érdi 488b/06
k.-mek 384b/07
k.-urġa 462b/06
[=22]
k.-carāĤat köter- 341b/07, 381b/12
k.-raht köter- 336b/02, 519a/07
k.-su köter- 384b/07
k.-zaĥm köter- 401b/09, 494b/11
k.-zaĥm-ı muhlik köter- 402a/01
k.-zaĥmlar köter- 488b/06
[=9]
köy- Yanmak, tutuşmak.
k.-mek 391a/02
[=1]
köydür- Yakmak, yaktırmak.
k.-üp 422a/12
k.-üp dururlar 447b/03
[=2]
Köyük ĶalǾa y.a. Sevgenli havalisi'nde yer alır.
K.+da 370a/13
[=1]
köz Göz; şuur.
k. 348a/08, 523a/03
k. bile 505b/09
k. dék 350a/08
k.+ıġa 353b/15, 366b/06, 367a/14
k.+ıġa (ıǾtıbār közi) 422a/16
k.+ıġa sürt- 511a/03
k.+i 399a/02
k.+i (Ǿaķl közi) 500b/12
k.+ige 404a/11
k.+in 443b/09
k.+in aç- 523a/15
k.+ini 351b/08
k.+iñge 418b/13
k.+larġa 463b/01
k.+larıġa 494a/10
k.+lerge 465a/09
k.+lerıġa 504a/09, 506b/04

k.+lerige 476a/04
k.+niñ 405b/10
k. yap- 521a/08
k. yum- 376a/02
[=25]

köz yaşı Ağlarken gözlerden akan berrak sıvı, yaş.
k.+larıdın 379a/07
[=1]

közgü Ayna.
k.+siniñ 516a/05
[=1]

Közi Kiçik Yüz Başı k.a. Bir sipahi olup Kutluk Murad Inak ile yanında iki yüz asker olduğu halde deniz savaşına katılmıştır.
K. 495a/03
[=1]

Közsiz suyı y.a. Karadaşlı halkının ikamet ettiği bölgedir.
K. 420a/10
[=1]

Ḳuba tağı y.a. Mizdahkan havalisi'ne yakın bir bölgede yer alır.
Ḳ. 431a/13
[=1]

Ḳuban y.a. Çömekey Eli'nin yer aldığı bölgede bulunur. Çömekey kabilesi Kuban kıyısında yaşar. Bu kabilenin yöneticisi Sultan Temür Han'a gönderilmiştir. Sultan Temür Han da burada ikamet etmiştir.
Ḳ. ḳıraġı 357b/15
[=1]

Ḳubaş y.a. Böriçi bölgesinin aşağı kısmına yakın olan Kubaş'ın üst kısmı Amu kenarına yakındır. Bu yol Sır-Derya'nın aşağı mecrasına doğru ilerleyerek Kıpçak Bozkırı'na gider.
Ḳ.+ġa 430a/12
Ḳ.+nıñ 464a/05
Ḳ. yolı 378b/09, 386b/11
[=4]

ḳubba Ar. Yarım küre şeklinde yapılan bina damı; (mec.) birşeyi kuşatan. Krş ḳubbat.
ḳ.-ı Óayyūḳ 379b/09
ḳ.-ı duruḫşān 477b/02, 487b/14, 507a/06
ḳ.-ı duruḫşānī 521b/11
ḳ.-ı faḫāmat 505b/01
ḳ.-ı ıftıḫār 358b/13
ḳ.-ı maymanat-aŝar 508b/08
ḳ.-ı zarrīn 447a/02, 502a/14
ḳ.+sın 441a/12
[=11]

ḳubbat u's-salām Ar. Selameti kuşatan
ḳ. (Yā ḳubbatu's-salām) 518a/16
[=1]

ḳubl-gāh Niyet, maksud yeri.
ḳ.+ı 391b/10
[=1]

ḳuç- Kucaklamak.
k.-tı 365b/16
[=1]

Ḳuçumlı y.a. Yılgınlı adlı mevkiye yarım günlük uzaklıktadır.
Ḳ.+ġa 482a/01

[=1]
ḳuddısa sırruhu "Allah onun sırrını kutsasın, mübarek kılsın"anlamında bir dua cümlesidir.
ḳ. 484b/06
ḳ.+nıñ 384b/12, 433b/02, 436b/02, 455/09
[=5]
ḳuddısa sırruhu 'l-Ǿazīz Ar. "Allah onun yüce sırrını kutsal kılsın" anlamında bir dua cümlesidir.
ḳ.+nıñ 437b /06, 521b/09
[=2]
ḳudrat Ar. Kuvvet, güç.
ḳ. 386a/13
k. (melāyik-i ḳudrat) 349a/11
ḳ.-ı ḳāyıda 390b/16
ḳ.+ıġa (davlat-ı ḳażā ḳudratı) 503b/16
ḳ.+ıġa köre 482a/07
ḳ.+ın 363b/04
ḳ.+larıġa (ḳabża-ı ḳudrat) 520b/08
[=7]
ḳudrat-kār Kudret sahibi.
ḳ. érmes (kemal-i ḳudrat-kār) 346b/10
[=1]
ḳuds Ar. Kutsallık.
ḳ. (āstāna-ı ḳuds-ı āşyāna) 337b/05
ḳ.+dın (gülşen-ı ḳuds) 350a/06
ḳ.-ı sırrıhu'l-Ǿazīz 431a/10
[=3]
ḳuds-āŝār Kutsal eserler.
ḳ.+ġa (āstāna-ı ḳuds-āŝār) 350a/09
[=1]
ḳudsī Ar. Kutsal.
ḳ. (ışāra-yı arvāĥ-ı ḳudśī) 347a/13
[=1]
ḳuduḳ (< Har. ḳuduġ) Kuyu.
ḳ. 349a/17, 426a/08, 433b/04
ḳ. (ikki ḳuduḳ) 514b/03
ḳ. (Orta ḳuduḳ) 451a/03, 451a/16
ḳ.+dın (Dengiz ḳuduḳ) 430b/06
ḳ.+dın (Orta ḳuduḳ) 414b/11, 424b/03
ḳ.+ġa 450b/08
ḳ.+ġa (Sīr-āb ḳuduḳ) 464b/09
ḳ.+ġa (Üç Acı atlıġ ḳuduḳ) 514a/15
ḳ. ĥavālīsı 425b/17
ḳ.+ı (Çırla ḳuduḳ) 402b/12, 448b/10
ḳ.+ı (Ħan ḳuduḳ) 398a/15, 440a/11
ḳ.+ı (Saġça ḳuduḳ) 398a/12, 440a/06
ḳ.+ı (Saġçanın ḳuduḳ) 448b/15, 451b/04
ḳ.+ı (Zamān ḳuduḳ) 402a/08
ḳ.+ıda (İltice ḳuduġı) 349a/04
ḳ.+ıda (Sīr-āb ḳuduḳ) 455a/02
ḳ.+ıġa 450b/07
ḳ.+ıġa (Acı ḳuduḳ) 514b/02
ḳ.+ıġa (Çırla ḳuduḳ) 433a/03, 450b/05, 454b/08
ḳ.+ıġa (Deli ḳuduḳ) 514b/01
ḳ.+ıġa (Ħan ḳuduḳ) 450b/06
ḳ.+ıġa (Saġça ḳuduḳ) 430b/06
ḳ.+ıġa (Soltı ḳuduḳ) 449b/17
ḳ.+ıġa (Yol ḳuduḳ) 514a/17
ḳ.+ındın (Dengiz ḳuduḳ) 425b/06
ḳ.+ınıñ (Çırla ḳuduḳ) 398b/03, 454a/04, 454b/10

ḳ.+ınıñ (Saġça ḳuduḳ) 368b/09, 431b/07, 450b/04, 451b/10, 454a/01, 458a/02
ḳ.+ınıñ (Sansız ḳuduḳ) 452a/15
ḳ.+ınıñ (Siyan ḳuduḳ) 418a/08
ḳ.+larda 449b/15
ḳ.+ları bile (Dengiz ḳuduḳ) 430b/01
ḳ.+ların (Saġça ḳuduḳ) 430b/01
ḳ.+larnı 398b/08, 414b/10
ḳ.+nı 434b/13
ḳ.+nıñ 349a/16, 398a/16, 398b/12
k.+nıñ (Orta ḳuduḳ) 434b/07
ḳ.+nıñ (Yekke ḳuduḳ) 515a/09
[=57]

ḳudūm Ar. Ayak basmak, uzak bir yoldan gelmek, ileri geçmek.
ḳ.+ı bile (şaraf ḳudūm) 481b/07
ḳ.-ı kesāfet-luzūm 444b/15
ḳ.-ı masarrat-luzūm 457a/05
ḳ.-ı mavfūru's-surūr 394a/03
ḳ.-ı maymanat-luzūm 384a/03, 486b/06
ḳ.-ı saÓādat-aŝarı 414b/03
ḳ.-ı şarīf 385a/06
ḳ.+ıdın (fayż ḳudūmı) 457a/09
ḳ.+ınıñ (gül-gūn-ı śabā-raftār ḳudūmı) 484b/03
[=10]

ḳudva Ar. bk. ḳudvat.
ḳ.-ı atḳıyā-yı Óıžām 521b/09
ḳ.-ı ħavāḳīn-ı davlat-pāsbān 499a/10
[=2]

ḳudvat Ar. Kendisine uyulacak, arkasından gidilecek kimse, bir sınıf veya topluluğun kendisine uyduğu, tâbi olduğu şahıs.
ḳ. (Ĥażrat-ı ḳudvatu'l-avlıyā) 349b/17, 484b/06
ḳ.+u'l-afāżıl-ı cāmıÓu'l-fażāyıl 371b/14
ḳ.+u'l-atḳıyā 338a/02, 433b/02, 408b/17
ḳ.+u'l-ekārım 455a/07
ḳ.+u'l-umarāóu'l-aÓžam 486a/13
ḳ.+u'l-Óužmā 377a/01
[=9]

kuĤl Ar. Göze çekilen sürme.
k. ét- 366b/06, 476b/12
[=2]

ḳul Kul, köle.
ḳ. 477b/03
ḳ.+ıġa 450a/09
ḳ.+lar 348a/07, 452a/11, 465a/13
ḳ.+lardın 468b/07
ḳ.+larıñdın 352b/15
ḳ.+nı (Ĥasan kul) 412a/13
ḳ. yétkür- 390b/17
[=9]

Ḳul Muĥammad Sar-dār Kerkez k.a. Alak Kör adlı kimse ile Harezm'den Hırmantu adlı askerî istihkâm bölgesine gitmiş bir askerdir.
Ḳ. 446b/09
[=1]

Ḳul Murād Inaḳ k.a. Aral askerî kuvvetlerine mensup bir asker.
Ḳ. (valad-ı Ḳul Murād Inaḳ) 344a/11
[=1]

Ḳul Yarġan nahrı y.a. Kegeyli bölgesine yakın bir nehir.
Ḳ. 437b/13
[=1]

ḲulYumrı Biy k.a. Kara Kalpaklı halkından olup Buhara çarpışmasında bulunmuştur bir askerdir.
Ḳ. 481a/01
[=1]

ḳulāda bk. ḳılāda
ḳ.+sıġa (bendelik ḳulādası) 495b/13
k.+sıġa (ıtāʼat **ḳulādası)** 502b/07
[=2]

ḳulaḳ (<Eski Türk. ḳulġaḳ-ḳulḳaḳ) Başın iki yanında bilinan işitme organı.
ḳ. 481b/01
ḳ.+ı tutul- 373b/10
k.+ıġa éşitil- 506a/12
k.+ıġa yétkür- 496b/06
ḳ.+ın 361a/16, 379b/05
ḳ.+ın (kulaġın) 416b/17, 462a/12, 479a/17
ḳ.+larınıñ 379b/06
ḳ. tut- 418a/17, 468a/05
[=11]

Ḳulan Ḳara Baġ y.a. Hivanik su kanalının denizle bağlantısının bulunduğu bölge.
Ḳ.+da 342b/11
[=1]

Ḳulançı y.a. Fāryāb havalisinde bulunan bir yer.
Ḳ. élige 493b/02
[=1]

Ḳulı Bég k.a. Lebab bölgesini vatan edinen Ersarı halkının Kara urug boyundandır.
Ḳ. 489b/10, 489b/12
[=2]

Ḳulı Ḫan k.a. Mir kalesini kuşatmak için hazırlıklar yapan Rustam Beg'in hizmetinde bulunmuş kimsedir.
Ḳ.+ġa 401a/08
[=1]

ḳulḳul Ar. su vb. şeylerin çıkardığı ses.
ḳ.-ı mīnā 365b/09
[=1]

ḳulla Ar. Zirve, doruk, tepe, dağ tepesi.
ḳ.+ların 462b/14
[=1]

Ḳullar ḳalʼÓası k.a. Abdullah Nârıncânî'ye ait kutsal medfenin şark yönüne yakın bir bölgede bulunan kale.
Ḳ.+sınıñ 518b/05
[=1]

ḳulluḳ Kul olma hali.
ḳ. 378a/03, 392a/01
ḳ.+ıġa 390a/09
ḳ. ḳıl- 390b/15
ḳ. ve ıtāʼat-dārlıġ 387a/15
[=5]

Ḳulman Śūfī k.a. Çöngey'in oğlu Kâsım Kara Kalpak'ın önde gelen adamlarındandır.
Ḳ. bile 461a/17
[=1]

ḳulzum Ar. Deniz.
ḳ.+ı 346a/04

ķ.+ınıñ 392b/06
[=2]
ķum Kum, beyaban.
ķ. 436a/03
ķ.+da 430b/02
ķ.+dın 379b/14, 511b/02
ķ.+dın (rīza-ı ķum) 477a/14
k.+ġa 424a/08, 433b/03, 445b/08, 445b/10, 462a/06, 506b/17, 514a/14, 515a/09, 516b/17
ķ.+ıdın (Bavard ķumı) 398b/16
ķ.+ıdın (Üç Ţaġan ķumı) 424a/15
ķ.+ıġa (Ķandahār ķumı) 471b/11
ķ.+ıġa (Ķopa Arıġ ķumı) 381a/11
ķ.+ıġa (Kök Töpe) 379b/08
ķ.+ıġa (Zanġar ķumı) 383a/10
ķ.+ınıñ (Yaman Ķaşķa ķumı) 384a/11
ķ.+ınıñ(Zanġar ķumı) 383a/06
ķ. içı 510a/11
ķ. içi 449b/14, 454b/07, 469b/10, 471b/11
ķ. içre 435b/03
ķ.+nı 424a/06, 497a/09
ķ.+nı (Şor Ķaķ ķum) 462a/07
ķ.+nıñ 379b/09, 424b/06
ķ.+nıñ içı 412a/14
ķ.+nıñ içi 455a/10, 461a/13
ķ. u daşt 500b/11
[=37]
Ķum Senger y.a. Yılan kırına yakın bir bölgede yer alır.
Ķ. 452b/11
[=1]
Ķum Çungul y.a. Kühne Ürgenç ile Bavat arasında bir bölgede yer alır.
K.+ġa 452b/14
[=1]
ĶumYaf y.a. Marv muhasarası zamanında bu bölgeye yeni bir kale inşası yapılmıştır.
Ķ. 458a/04
[=1]
ķumāş Ar. İpek, yün ve pamuk vb. malzemeden tezgâhlarda dokunmuş her türlü dokuma.
ķ.+ın (matāǾ u ķumāş) 469a/11
[=1]
Kuncud Yarma y.a. Börili Göl'ün kenarında bulunur. Krş. Kuncudlı Yarma.
K. ayrıtı 340b/15
K.+nıñ 353a/03
[=2]
Kuncudlı Yarma y.a. bk. Kuncud Yarma.
K.+da 341b/16
[=1]
kūr-nemek Far. Nankör kimse.
k. 353b/15
[=1]
ķur- Kurmak, ayarlamak, hazırlamak.
ķ.-up 475a/12**,** 476a/02
[=2]
2. İnşa etmek.
ķ.-up 493a/12
[=1]
ķ.-ātaş-ħānasın ķur- 493a/12
ķ.-oyun ķur- 475a/12

[=2]

ḳurā Ar. Küçük kasabalar, karyeler, köyler.

ḳ. (né navāĥī u né ḳurā) 365b/17

[=1]

Kuralas kv.a. Bir kavim adı.

K. 389a/02

[=1]

Ḳuran éli y.a. Zangar çölüne yakın bir yer.

Ḳ. 383a/11

[=1]

Ḳuróān Ar. İslam dininin temel kitabı.

ḳ. (Óılm-ı ḳırāóat-ı Ḳuróān) 371a/15, 372b/08

[=2]

Ḳuran Bahādur k.a. Çömekey élinin ileri gelen beylerinden olup Çıldır boyunun ulu kişisidir. Bulan Biy'in akrabasıdır. Krş. Kuran Biy.

Ḳ. 376a/08, 383a/02

Ḳ.+nıñ 383b/05, 383b/08, 427a/09

[=5]

Ḳuran Biy k.a. bk. Ḳuran Bahādur.

Ḳ.+niñ 383a/01

[=1]

ḳurb Ar. Yakınlık, yakın.

ḳ.+da (maḳām-ı ḳurb) 476a/08

[=1]

ḳurbān Ar. 1. Kurban, feda olma.

ḳ. ḳıl- 373a/05

[=1]

2. Zilhicce ayının onunda başlayan ve kurban kesilip dağıtılan dört günlük dinî bayram.

Ḳ. Óidı 426b/07, 475a/09

Ḳ. (ÓĮd-ı Ḳurbān) 373a/04

[=3]

Ḳurbān Nıyāz Yasavul Başı k.a. Buhara çarpışmasında görev almış erkan-ı devletten bir kimsedir.

Ḳ. 453a/14, 453b/15, 468b/06, 481a/07, 491b/03

Ḳ.+nı 433a/08, 512b/11

Ḳ.+nıñ 512b/07

[=8]

Ḳurbān Bahādur k.a. Çavdur halkı'nın ileri gelenlerinden Safar Bay'ın oğludur.

Ḳ. 341b/13

[=1]

Ḳurbān Bay Toksaba k.a Amir Haydar Padişah kendisini iki yüz atlıTacik kuvvetlerine kumandan tayin edip Harezm muhasarası'nda görevlendirmiştir.

Ḳ. 472b/08

Ḳ.+nı 472b/01, 472b/04

Ḳ.+nıñ 472a/13

[=4]

Ḳurbān Bég k.a Parvard'da mütemekkin olan Ersarı halkının ekabiri ve umarasıdır. Süyün Biy'in akasıdır.

Ḳ. 490a/14

Ḳ.+ni 357a/14

[=2]

Ķurbān Bég Biy k.a. Töre Murad Sufi, Kurban Beg Biy'in kızı ile kırk kızı, on bir at karşılığında takas etmiştir.
Ķ.+niñ 348a/14
[=1]

Ķurbān Kéldi k.a. Çavdur halkından olup Marv muhasarası'nda görev almıştır.
Ķ.+ni 467b/08
[=1]

Ķurbān Ķılıç k.a. Kızıl Ribat Tekesi halkındandır.
Ķ. 441b/14
[=1]

Ķurbān Ķılıç Ħan k.a. Bir müddet Şah Niyaz Atalık'a bağlı olarak çalışmış bir devlet görevlisidir. Krş. Salaķ Ķurbān Ķılıç Ħan.
Ķ.+nıñ 415b/10
[=1]

Ķurbān Ķulı Nāyıb k.a. Areng Gazi Han'ın emrinde bir askerdir.
Ķ. 462b/04
[=1]

Ķurbān Nıyāz Pallaçı k.a. Teke halkından haramilerle birlik olmuş bir rehzendir.
Ķ.+nıñ 368b/13
[=1]

Ķurbān Nıyāz Yüz Başı k.a. Kutluk Murad Inak'ın emri altında bir deniz savaşına katılmış askerdir.
Ķ. 498a/05
[=1]

Ķurbān Seyyid k.a. Kızıl Ribat Tekesi'ndendir.
Ķ. 446b/04, 446b/13
[=2]

ķurrā Ar. Kuŕānı yedi kıraat ve on rivayet dahilinde okuyan usta hafızlar için kullanılır.
ķ. (maķśadu'l-ķurrā) 371b/15
ķ.-yı sabÓa 372a/09
[=2]

ķurratu'l-Óayn Ar. Göz nuru, nurlu
ķ. 391a/09, 459a/01
[=1]

ķurşa- Sarmak, kuşatmak, çevirmek.
ķ.-p dururlar 519a/01
[=1]

ķurt Kurt.
ķ. 515b/08
[=1]

Ķurtiş Ata y.a Orta Kuduk'un üst bölgesine Kızıl Takır yoluna yakın bir mıntıkada yer alır.
Ķ.+ġa 449b/14, 450a/11
Ķ. cıvārı 434b/08
[=3]

ķuruġ kuru.
ķ. 503a/08
[=1]

ķurul- Kurulmak, hazırlanmak.
ķ.-up 394a/16
[=1]

ķuraltay (< Moğ. ķuriltay) Kurultay, toplantı.
ķ. (uluġ ķuraltay) 457a/04

[=1]

ḳuśūr Ar. Kasırlar, köşkler.

ḳ. 393a/15

ḳ.-ı cannat 460b/09

[=2]

ḳuş Yumurtlayan omurgalılardan gagalı, iki ayaklı, iki kanatlı, vücudu tüylerle kaplı, uçucu hayvanların ortak adı.

ḳ. (ḳırḳ ḳuş) 456b/03

ḳ.+ını 377b/15

ḳ.+lar 379a/11, 438a/12

ḳ.+ların (hoş ve ḥurd ḳuş) 493a/15

ḳ. miŝillik 404a/06

ḳ.+nı 438a/08

ḳ. sal- 368b/08, 377b/13, 407b/12, 431a/04, 431a/11, 437b/01, 437b/17, 438a/04, 438a/09, 452a/01, 452b/17, 459a/09, 461b/08

[=20]

ḳuş-ḥāna Kuşlara bakılan yer.

ḳ.+ġa (camāǾa-ı ḳuş-ḥāna) 417a/15

[=1]

Ḳoş Bég k.a Vezir-i azam nızamu'l-mülk unvanlarıyla adlandırılan bir devlet adamı ve kumandan. Koş Begi bir makam olup hanın yakın akrabaları arasından seçilir. Krş. Muĥammad Rıżā Ḳoş Bégi

Ḳ.+idin 399b/01

Ḳ.+ige 377b/06

[=2]

ḳuşa- Çevirmek, sarmak.

ḳ.-p 474a/06

[=1]

ḳ.-béllarıġa ḳuşa- 474a/06

[=1]

ḳuşçı Kuş avcısı.

ḳ.+lardın 348b/07

ḳ.+ları 348b/05

k.+ları bile 348b/06

[=3]

ḳuşla- Kuş avlamak, kuş yakalamak.

ḳ.-dı 409a/02

ḳ.-p 407a/17, 407b/17, 408a/05, 408b/08, 408b/15, 408b/16, 409a/04, 409a/17, 431a/13, 436b/04, 437b/08, 437b/13, 452b/12, 452b/13, 453a/01, 453a/04, 465a/07, 465a/12, 482a/17, 482b/10, 519b/04, 519b/06

[=23]

ḳutalā (< Ar. ḳutlāǿ) Katledilmiş, öldürülmüş kimseler, maktuller.

ḳ.-yı hızabr-kirdār 422a/06, 470b/01

ḳ.-yı zamān 446a/05

[=3]

ḳūtāslıḳ Paşalık alameti olan ve at kuyruğu şeklinde başa takılan bir tür süs.

ḳ. tuġ (bir ḳūtāslıḳ tuġ) 410b/13

[=1]

ḳuṭb Ar. Dünyanın güney ve kuzey taraflarının son kısmı; pek çok müslümanın bağlandığı din büyüğü, bir kavmin başı.

ḳ. (amīr-ı kebīr ḳuṭbu'd-davla) **3**72b/12

ḳ.-ı **dāǿyıra-ı aśālat** 376b/16

ḳ.-ı dāǿyıra-ı ṭarīḳat 437b/05

ķ.-ı şımāl 338a/15, 449b/17

ķ.-ı ṭarīķat 338a/01

[=6]

ķuṭbu'l-aķṭāb Ar. "Din büyüklerinin önderi" anlamında övgü sözü olarak kullanılmıştır.

ķ. 368a/11

ķ. fi'l-Óālam 337b/09

ķ. (Ĥażrat-ı ķuṭbu'l-aķṭāb) 370b/17

[=3]

ķuṭbu'l Óālam Ar. "Alemin kutbu" anlamında bir övgü ve saygı ifadesidir.

ķ. 408a/10

[=1]

Ķuṭbu'd-dīn Ĥ(v)āca Şayħu'l-Islām k.a. Yomut ve Özbek sipahileriyle Allaş Biy'e bağlı olan önemli bir kimsedir.

Ķ. 434a/11, 453a/13, 453b/09, 457b/15, 490a/06

Ķ.+nı 452a/06

[=6]

Ķuṭbu'd-dīn Ĥ(v)āca ıbn Baba Dīvāna k.a. Allaş Biy tarafından ödüllendirilen önemli bir kimsedir.

Ķ.+nı 433a/13

[=1]

ķuṭbu'l-Óārıfīn Ar. "Ariflerin önderi" anlamında bir övgü sözüdür.

ķ. 408a/01

[=1]

ķutķar- (< ķurtķar-) Kurtarmak.

ķ.-dılar 425a/13

ķ.-ıp 340a/15

ķ.-maķı 484a/16

ķ.-maķnı 508a/12

[=4]

Ķutluġ Muĥammad Bég k.a. Amir Haydar'ın emri altında çeşitli görevlerde bulunmuştur.

Ķ. 345a/06

Ķ. dağı 345b/13

Ķ.+ni 405a/17

[=3]

Ķutluġ Muĥammad Inaķ k.a. Hısar dağında mütemekkin olan Karadaşlı halkının köçmesi için görevlendirilen kimsedir.

Ķ.+nı 419b/15

[=1]

Ķutluġ Murād Inaķ k.a. Avaz İnak'ın sekiz oğlundan biridir. Abu'l-gazi Muhammad Rahim Bahadur Han'ın biraderi olup önemli hizmetlerde bulunmuş bir devlet adamıdır. Krş. Ķutluķ Murād Inaķ.

Ķ. 337a/09, 343a/01, 377a/02, 403a/03, 403b/14, 404a/17

Ķ.+ġa 403b/05

Ķ. navvara marķadah "Allah O'nun mezarını nurlandırsın" 455a/07, 486a/15, 495a/06, 495b/09, 497a/15, 509b/05

Ķ. navvara'llāhu marķadahu 397b/12

Ķ.+nıñ 402b/11, 428b/10

[=16]

Ķutluķ Muĥammad Bég k.a. Muhammad Çan Beg, kardeşi yerine ınaklık mertebesine onurlandırılınca

Kutluk Muhammad Bég de çeşitli hediyelerle taltif edilmiş önemli bir devlet adamıdır.

Ķ. 339a/16

Ķ.+ġa 406a/06

[=2]

Ķutluķ Muĥammad Bég Hazār-asbī k.a Kıpçak ekabirinden olup mühim görevlerden bulunmuş bir askerdir.

Ķ.+ġa 338b/10

[=1]

Ķutluķ Muĥammad Inaķ k.a. Kutluk Murad Inak'ın emri altında bulunmuş kahraman bir kumandandır.

Ķ. 416b/08, 420a/13, 421b/17, 490a/06, 510b/04, 513b/15, 517a/17

Ķ.+nı 421b/14

Ķ.+nıñ 517a/14

[=9]

Ķutluķ Murād k.a. bk. Ķutluķ Murād Bég.

Ķ. (bég-i felek-martaba Ķutluķ Murād) 512a/08

[=1]

Ķutluķ Murād Bég k.a. Allaş Biy'in emri altında Harezm muhasarası'nda bulunmuş hakkında tarih düşülmüş mühim bir askerdir. Krş Ķutluķ Murād.

Ķ. 434a/07, 453b/12

[=2]

Ķutluķ Murād Bég ıbn Ķılıç Inaķ k.a. Kıyat halkının önde gelenlerinden olup bir deniz savaşında, çarpışanlar arasında adı geçmektedir.

Ķ. 497b/16

[=1]

Ķutluķ Murād Inaķ k.a. bk. Ķutluġ Murād Inaķ

Ķ. 341a/01, 352a/14, 369b/05, 404b/04, 425a/06, 434b/16, 436b/16, 445a/07, 455b/06, 455b/11, 457a/02, 465a/03, 495b/09, 495b/14, 510a/03, 513b/16, 516a/08

Ķ.+ġa 427b/16

Ķ.+nıñ 402a/09, 405a/01, 448a/15, 452b/13, 453a/11, 453b/12, 483b/04

[=25]

Ķutluķ Murād Yüz Başı k.a. Çeşitli akınlarda savaşmış bir askerdir. Kara Köl akını sonrası Kandahar sahrasına girince beraberindeki kırk kadar kişi ve bir çok at susuzluktan telef olmuştur.

Ķ. 471b/15

[=1]

Ķutnāmī y.a. Kutnam adlı yere ait.

Ķ.+nıñ 506b/10

[=1]

Ķutnām ķalóası y.a. Sultan Murad Karavul Beg bu yerin hakimidir. Parvard, Zuhra-ı Tahir bölgelerine yakındır. Çar-cuy ile Farab ve Sakar kalesi yolu üzerinde yer alır.

Ķ. 507a/03

[=1]

Ķutnām Parvard y.a. Çar-cuy ile Farab ve Sakar kalesi yolu üzerinde bulunan hisardır.

Ķ. ve Kerki ķorġanları 504b/04

[=1]

ḳutr Ar. Bölge, mıntıka; nahiye, arazi parçası, yöre, taşra.

ḳ.+ıġa 370b/09

[=1]

ḳuttāÓu't-tarīḳlıḳ Yol kesme, haydutluk etme.

ḳ. bilen 374a/10

[=1]

ḳutul- (< ḳurtul-, ḳurtıl-) Kurtulmak.

ḳ.-dı 404b/04

ḳ.-dılar 383b/06, 417b/14

ḳ.-ġan 404a/06

k.-ġanları 382b/13

ḳ.-madı 513b/11

ḳ.-maġı 460a/14

ḳ.-maḳ 522b/14

ḳ.-up 483a/09, 493b/15, 494a/14, 499a/05

ḳ.-up dururlar 383b/08, 384b/07, 427a/12, 427b/12, 431b/15, 463a/06, 503b/04

ḳ.-up érdi 380a/08

[=20]

ḳ.-tirik ḳutul- 513b/11

[=1]

ḳuvā Ar. Kuvvetler.

ḳ. bér- 366b/12

[=1]

Ḳuvanç Bahādur k.a. Allah Kulı Töre'nin hizmetinde bulunmuş kimsedir.

Ḳ.+nı 490b/07

[=1]

Ḳuvanç Bég k.a. Çavdur ekabirindendir. Mankışlak'a sefirlik göreviyle gönderilmiştir.

Ḳ.+ni 357b/12

[=1]

Ḳuvanç Biy k.a. Buhara akınında bulunmuş askerler arasındadır.

Ḳ. 481a/02

[=1]

Ḳuvang y.a. Cān-kent'e yakın bir bölgede yer alır. Kazakların bir kolu olan Çömekey éli halkının kış mevsimini geçirdiği bir sahil kenarıdır. Aral Gölü'ne dökülen Amu-Derya nehrinin ayrılan kollarından biridir.

Ḳ. daryāsı 381a/12, 429a/03

Ḳ.+dın 429a/06

Ḳ.+ġaça 360a/02

Ḳ. kenārı 383a/03, 429b/07, 429b/11

Ḳ.+nıñ (Sır bile Ḳuvang) 429a/17

Ḳ. savāĥılı (Sır ve Ḳuvang) 374a/01

Ḳ. suyı 463b/05

Ḳ. (ve Yañı Daryā savāĥılı) 375b/16

[=11]

ḳuvvat Ar. Güç, mukavemet.

ḳ. érdi (ġazanfar-ı ḳuvvat) 349a/11

ḳ. üçün (ṭalab-ı ḳuvvat) 342b/07

ḳ.+dın (ĥayz-ı ḳuvvat) 378a/09

ḳ.+ı 347b/14

ḳ.-ı bāśıra 353b/16

ḳ.+ı bile 347a/07

ḳ.-ı ḳāyıd 390b/17

ḳ.+ıdın 346b/06

ḳ.+ın 363b/14

ķ.+ınıñ 516a/05
ķ. tap- 344a/03
ķ. üçün 342b/07
[=12]
kūy Far. Köy, mahalle.
k.+lar (Ǿarż-ı kūy) 483a/04
k. u dekākīn 469a/11
k. yañlıġ 345a/12
[=3]
Ķuyang y.a. Elcik bölgesine yakındır.
Ķ. arıġı 479a/13
[=1]
ķuyaş Güneş.
ķ. 351b/04, 393b/15, 394a/14, 439b/10, 443b/11, 461a/12, 476a/03, 476a/11, 476b/12, 521b/12
ķ. (manand-ı ķuyaş) 461a/12
ķ. birle 397a/11
ķ. dék 366b/17, 397a/10, 512b/04
ķ. dék (şuǾāǾ-ı ķuyaş) 501b/11
ķ.+dın 460b/11
ķ.+ı 389b/15
ķ.+ınıñ 388b/08
ķ. kibi 356a/13
[=20]
Kuyucek y.a. Yeti Yıgaç bölgesine yakın bir yerdir.
K.+de 445b/02
K.+din 445b/03
K. çaşması 445a/14
[=3]
ķuzaĥ Ar. Renk renk ve yol yol ışık, gök kuşağı ışığı.
ķ.+nıñ (ķavs-ı ķuzaĥ) 363b/17
[=1]
küberā (< Ar. kübarāǿ) Büyükler, ulular.
k. (ekberu'l-küberā) 488b/12
k. (usvatu'l-küberāǿu'l-Ǿālam) 486a/13
k. (zubdatu'l-küberā) 342b/17
k.-yı źu'l-ıĥtırām 449a/03
k.-yı źu'l-ıķtıdār 483b/12
[=5]
kübürde- Gürlemek.
k.-p 443b/12
[=1]
küdürāt Ar. Gamlar, kederler.
k.+nı 520b/05
[=1]
küdüret Ar. Gam, keder, üzüntü.
k. 369a/02
k.+i 513b/10
k.-i ġam-ı davrān 365b/10
k.-i murtafıǾ bol- 352a/09
[=4]
küffār Ar. kâfirler.
k. 397b/03, 401b/08
k.+dın (sıpāh-ı küffār) 422a/16, 423a/01
k.-ı fuccār 421b/02
k.-ı tīra-rozgār 401b/16, 422a/07
k. leşkeri 422b/12
[=8]
küfr Ar. Dinsizlik, sövme.
k. bağı 476a/02
k. éli 400a/03
k. (hādım-ı bunyādu'l-küfr ve't-ṭuġyān) 390a/01

k. (māĥī-yı rusūm-ı küfr ve ṭuġyānu'l-muǿayyad) 397b/06

k. (žılām u küfr) 366b/12

[=5]

küfrān Ar. Yapılan iyiliği unutma, iyilik bilmeme.

k. 364b/05

k. birle 354b/16

[=2]

kühen (< Far. kuhen) Köhne, eski.

k. (sıpıhr-ı kühen-i sayr**)** 505b/08

[=1]

kühen-sāl Far. Çok seneler yaşamış, yaşlı, pīr-i fānī

k. 478a/10

[=1]

Kühne Ḳat y.a. Amu akarsuyunun kenarında, Çalış şubasına yakın bir bölgedir. Çat Kalesine gidilen güzergâh üzerinde yer alır. Hive'nin Beş kalesinden biridir.

K. navāĥīsı 384b/11

[=1]

Kühne Ürgenc y.a. bk. Kühne Ürgenç.

K.+ġa 452b/14

[=1]

Kühne Ürgenç y.a Nacmuddîn Kübra'nın mukaddes bir ziyaretgâh olan kabri buradadır. Aybügür kırı'na yakın bir bölgededir. Krş. Kühne Ürgenc.

K.+ġa 408a/09

K.+ge 437b/04

[=2]

Kühne Vazīr y.a. Ay Haca bölgesine yakın bir yerdir. Av bölgesi olarak kullanıldığı bilinmektedir. Kühne Ürgenç'in altı fersah batısında Altın Ordu hükümdarı Mustafa Han tarafından kurulmuştur. Bu şehir Amu-Derya'nın mecrasını değiştirmesinden en çok etkilenen şehirlerden biridir.

K. 407b/11

K.+nı 408b/09

[=2]

kül Yanan şeylerden arta kalan toz halindeki madde.

k. ḳıl- 358b/03

[=1]

külāh Far. Tepesi sivri, dikişsiz, tek parça keçeden baş giyeceği.

k.-ı ḳıymat-bahā 493a/04

[=1]

külfat (< Ar. kulfet) bk. külfet.

k.+ġa (navǾ-ı külfat) 372a/01

[=1]

külfet (< Ar. kulfet) Sıkıntı, zahmet, meşakkat, yorgunluk. Krş. külfat.

k. yet- (zeng-i külfet) 338b/17

k.+i 382a/15

k. u Ǿazā bol- 367b/11

[=3]

külfet-ınşā Zahmet haline gelen oluşum. Zahmetli.

k. (ĥāma-ı külfet-ınşā) 509b/08

[=1]

kül (< Ar. kull) Bir şeyin tamamı, bütünü, hepsi, bütün, tamam.

k. (Óaḳl-ı kül) 390b/09
k.-i naẕārat-ı bī-andāza bağışla- 448a/14
[=2]
kümeçi Çadır direğinin iki direği.
k. 390a/12
k.+dür 390a/12
[=2]
kümeyt Ar. Koyu doru at.
k.-i saÓādat 504a/13
k.-i şacāÓat sür- 345b/16
[=2]
kün Güneşin doğuşu ile batışı arasındaki zaman parçası, gün.
k. 341b/17, 342a/13, 359a/15, 359a/16, 373b/02, 395b/06, 469a/05, 500b/15
k. (altı kün) 337a/11, 408a/15, 468b/05
k. (altılançı kün) 430a/07
k. (altılancı kün) 412a/07, 452b/14, 480b/11
k. (avvalġı kün) 356a/04
k. (béş kün) 361a/13, 411b/09, 414b/13, 430a/06, 455a/09, 500a/11
k. (bir kün) 389a/17, 398a/02, 398a/16, 420a/15, 424a/09, 452b/15, 465a/08, 501a/02
k. (bu kün) 363b/13, 417a/04
k. (burunġı kün) 436b/08
k. (her kün) 342b/02, 359a/15, 371b/06, 384b/01, 394b/03, 394b/05, 394b/07, 394b/10, 396a/11, 431a/04, 431a/11, 437b/17, 438a/01, 438a/03, 452b/17, 465a/07, 506a/09, 506a/11, 506a/14, 506a/15
k. (iki kün) 360a/01, 379b/10, 398a/09, 398b/04, 408a/13, 414b/11, 430a/07, 453a/03, 478a/04
k. (ikki kün) 337a/14, 339a/11, 406a/16, 408b/07, 434b/05, 434b/08, 434b/09, 440a/07, 441a/09, 445a/13, 446b/12, 448a/12, 454a/03, 454b/11, 463b/01, 477b/06, 510a/16
k. (néçe kün) 372b/16, 433a/02, 437b/01, 437b/08, 437b/15, 458a/06, 469b/09, 471b/12, 473a/12, 477a/15, 506b/03
k. (néççe kün) 436b/12, 452a/01, 453a/01, 459a/09, 464a/05, 471b/09, 482b/09, 482b/12, 510a/10, 510a/14, 516a/11, 519a/09, 519b/06
k. (ol kün) 341b/12, 343a/02, 348a/09, 350b/10, 353a/06, 357b/01, 358a/01, 358b/16, 359a/01, 378b/11, 379b/07, 379b/13, 381b/14, 382b/02, 385a/04, 385a/05, 399b/05, 399b/12, 400a/04, 400a/11, 400b/09, 400b/14, 401a/07, 402a/15, 402b/05, 402b/12, 403b/06, 403b/16, 404b/16, 406a/06, 411a/13, 412a/08, 414b/04, 414b/15, 415a/07, 415b/02, 416a/03, 417b/08, 419b/05, 420b/09, 421a/03, 421b/08, 423a/09, 423a/12, 423b/16, 426b/17, 428b/12, 429b/14, 430b/04, 430b/12, 431a/01, 432a/03, 433a/08, 435a/01, 436a/05, 436a/06, 440b/06, 440b/11, 441a/02, 441a/04, 441b/05, 441b/09, 441b/15, 442b/11, 442b/13, 442b/15, 442b/17, 443a/08, 443a/08, 443a/12, 445b/17,

446b/07, 447b/01, 447b/06, 447b/11, 447b/17, 448a/03, 448a/05, 448b/05, 452b/08, 453a/07, 453a/13, 453b/06, 454a/10, 454b/02, 454b/04, 455b/04, 457a/16, 457b/13, 458a/15, 461a/16, 461b/02, 461b/10, 461b/14, 462a/04, 463a/07, 463a/08, 464a/09, 465a/14, 469a/06, 469a/13, 471b/01, 477b/05, 477b/12, 479b/07, 479b/17, 480a/17, 480b/06, 480b/10, 480b/14, 481a/15, 482a/09, 484a/02, 484b/13, 485a/17, 487b/16, 488a/05, 489b/17, 490a/08, 490a/13, 490b/11, 491a/15, 492a/17, 492b/03, 493b/01, 494b/01, 494b/07, 495a/10, 495a/13, 495a/16, 495b/02, 495b/07, 495b/14, 495b/16, 497a/09, 497b/02, 497b/14, 503b/05, 507b/17, 516a/13, 516a/16

k. (on, on béş kün) 506a/08

k. (on yeti kün) 405a/16

k. (otuzkün) 413a/16

k. (otuz altılancı) 493a/08

k. (soñġı kün) 341b/08, 396b/09, 399a/07, 403b/07, 411a/07, 429b/02, 429b/07, 452b/10, 478a/08, 490a/05, 505a/10, 508b/11, 514b/01, 514b/03

k. (toḳḳuz kün) 477a/17

k. (toḳuz kün) 426b/15, 430a/10

k. (tört kün) 377b/13, 414b/02, 430b/16, 440a/12, 446b/16, 452b/17, 478b/08, 500a/11

k. (törtlençi kün) 430a/04, 436b/03

k. (törtünçi kün) 411a/04

k. (üç kün) 358a/03, 368b/16, 408b/11, 408b/15, 411a/03, 411a/07, 411a/11, 414a/16, 417b/17, 436b/01, 452a/08, 500a/02, 505b/01

k. (üçlençikün) 508b/01

k. (yaman kün) 438a/08

k. (yaruḳ kün) 479b/03

k. (yeti kün) 468b/10, 468b/12, 480b/11

k. (yétti kün) 338a/15, 482b/06

k. (yétti sékkiz kün) 426b/04

k. (yigirme altıncı kün) 451a/13

k. (yigirme kün) 504b/15

k. ara (béş kün) 368b/17

k. bol- 398a/02

k. burun (ikki kün) 483a/01

k. burun (üç kün) 518b/09

k. dağı (ol kün) 508b/03

k.+de 438b/04, 451b/03, 451b/10, 463a/01, 510a/09

k.+de (altı kün) 411a/05, 468b/15, 514a/13

k.+de (avvalġı kün) 481a/14

k.+de (béş kün) 434b/07, 463a/02

k.+de (iki kün) 338b/14, 411a/01, 508b/12, 514a/17

k.+de (ol kün) 398b/01, 411b/08, 480a/09, 480b/15

k.+de (on altı kün) 429a/01

k.+de (on bir kün) 431b/07

k.+de (on üç kün) 458a/03, 472a/11

k.+de (onlançı kün) 426b/15

k.+de (toḳḳuz kün) 446b/10

k.+de (tört kün) 349a/04, 429a/03

k.+de (üç kün) 411a/06, 430a/12, 508b/13
k.+de (yaruḳ kün) 461b/04
k.+de (yétti kün) 425b/16, 506a/02
k.+de (yigirme kün) 413a/14, 450b/15
k.+dekı (her kün) 343a/15
k.+din (burunġı kün) 379a/12
k.+din (ikki kün) 384b/06
k.+din (kün kün) 511a/08, 521a/14
k.+din (yaruḳ kün) 478a/13
k.+din beri (ikki üç kün) 384b/14
k.+din béri (üç kün) 384b/06
k.+din burun (üç kün) 450b/13
k.+din soñra (béş kün) 483a/17
k.+din soñra (on béş kün) 506b/14
k.+dins oñra (üç kün) 344b/14, 387b/03, 426b/03, 430b/09, 450a/16
k. durur érdi (altmış altı kün) 498b/03
k. durur érdi (kırk kün) 438a/16, 519b/10
k. durur érdi (ḳırḳ yeti kün) 516b/02
k. durur érdi (on altı kün) 471a/09
k. durur érdi (on sékiz kün) 451b/15, 458b/02
k. durur érdi (otuz kün) 504a/16
k. durur érdi (yigirme kün) 451b/03, 459a/12
k. durur érdi (yigirme altı kün) 458b/09
k. durur érdi (yigirme ikki kün) 509b/03
k. durur érdi (yigirme sékkiz kün) 437a/03
k. érdi (altmış kün) 508b/16
k. érdi (on béş kün) 469b/05
k. érdi (on toḳuz kün) 451a/11
k. érdı (yigirme kün) 433b/10
k.+ġa (yigirme kün) 455b/08
k.+ġaça (iki kün) 508a/17
k.+ġaça (on kün) 396a/10, 407a/17
k.+ġaça (on béş kün) 342a/16, 506b/07
k.+ġaça (on üç kün) 518b/15
k.+ġaça (tört kün) 385a/07
k.+ġaça (üç kün) 398a/13, 420b/16
k.+geçe (on kün) 396b/08
k.+i 365a/06, 365a/07, 373a/17, 452a/16, 473b/07, 475a/11, 517a/17
k.+i (ādīna kün) 387b/03, 403b/03, 405a/15, 441b/07, 459b/06, 480b/02, 481b/05, 484b/04, 511a/09
k.+i (cumÓa kün) 339a/05, 377b/10, 378b/10, 384b/05, 398b/03, 398b/12, 401a/07, 402a/04, 402a/14, 404b/08, 405a/11, 405b/05, 406a/10, 406b/02, 406b/17, 408a/02, 408a/09, 408b/09, 408b/16, 409a/08, 409a/17, 410b/04, 412a/07, 412b/17, 413a/08, 414a/11, 414b/16, 415b/03, 419b/05, 419b/17, 420b/12, 423a/03, 423b/04, 424a/03, 424b/07, 433a/06, 436a/16, 437a/06, 439a/02, 440a/11, 440b/03, 440b/10, 442b/13, 445a/09, 446b/03, 447a/02, 447b/03, 448a/14, 455a/08, 455b/06, 457b/15, 459a/12, 460b/07, 461a/13, 462a/02, 463b/07, 464b/16, 471a/07, 476b/17, 477b/10, 478b/05, 479a/16, 485a/15, 486b/01, 488a/13, 490b/01, 494a/16, 498a/09, 511a/06

k.+i (çahār-şanba kün) 337a/13, 346b/17, 350b/16, 372a/06, 377b/04, 384b/03, 398a/11, 398b/11, 401a/01, 402a/01, 402a/12, 402b/14, 404b/12, 406a/04, 406b/01, 407b/03, 407b/15, 408b/08, 409a/04, 409a/14, 413a/06, 414b/10, 415a/11, 418a/04, 419b/14, 420a/16, 421b/17, 423a/15, 423b/12, 424a/09, 425b/07, 425b/12, 430a/17, 430b/11, 438b/16, 440b/02, 441a/05, 441a/16, 442b/02, 443a/13, 446b/02, 447a/13, 448b/09, 449b/12, 454a/02, 454b/13, 455b/03, 458a/11, 459b/08, 461a/10, 461b/12, 463b/04, 468b/15, 478a/02, 479a/03, 480a/07, 481b/01, 481b/15, 483a/13, 483b/11, 486a/11, 486a/11, 490a/11, 493a/08

k.+i (dū-şanba kün) 337b/12, 357b/09, 361a/14, 384b/11, 398a/14, 400b/08, 401b/11, 402a/06, 402b/04, 404b/11, 405b/01, 407a/06, 408a/13, 408a/14, 409a/02, 409a/11, 409b/04, 411b/10, 413a/09, 414b/03, 415a/04, 417a/17, 419a/03, 420a/07, 420a/07, 421b/10, 423b/07, 424a/08, 424b/02, 425b/02, 428b/06, 433a/17, 434b/02, 437a/14, 440a/16, 440b/04, 440b/13, 441a/12, 442a/11, 443a/10, 445a/06, 446b/09, 447a/11, 448b/06, 448b/15, 450b/16, 458b/08, 461b/02, 464a/03, 469a/02, 469b/03, 471b/02, 476b/06, 477b/04, 477b/17, 479b/15, 480b/07, 481a/13, 481b/14, 484b/10, 486a/08, 487b/02, 489b/07, 492b/08, 496a/01, 498a/13, 516a/17

k.+i (Ǿīd kün) 368b/06,

k.+i (panç-şanba kün) 337a/09, 342b/15, 370a/02, 384b/05, 384b/17, 398b/02, 398b/11, 399b/13, 401a/04, 402a/02, 407b/17, 408a/08, 408b/13, 408b/15, 409a/06, 409a/16, 412b/15, 413a/15, 414b/01, 414b/13, 415a/12, 417b/17, 418a/07, 419a/07, 419b/16, 420a/17, 420b/16, 422a/02, 423b/01, 423b/13, 424a/12, 424b/05, 426a/13, 426b/13, 428a/07, 434b/06, 436a/14, 437a/04, 440a/10, 440b/09, 441b/06, 442b/06, 444a/08, 446b/17, 447a/15, 448a/12, 448b/10, 455b/05, 458a/03, 458a/12, 458b/05, 459a/07, 461a/13, 462a/01, 463b/05, 468b/05, 469b/07, 477b/08, 480a/16, 481b/03, 484b/02, 485a/14, 486a/12, 487b/11, 490a/17, 493b/04, 495b/05

k.+i (se-şanba kün) 338b/08, 340b/13, 344b/15, 358b/08, 377a/07, 384b/16, 399b/15, 400b/17, 401a/08, 401b/11, 402a/11, 405b/14, 406a/16, 408a/07, 408b/12, 409a/04, 409a/12, 413a/11, 414b/08, 414b/12, 415a/05, 419a/04, 419b/12, 421b/13, 423b/08, 424b/03, 426a/17, 428b/15, 430b/09, 434b/05, 440a/08, 440b/01, 440b/16, 441a/15, 442a/12, 443a/11, 445a/13, 446b/10, 447a/12, 448a/06, 448b/08, 449b/10, 452a/09, 454a/01, 459a/05, 459a/14, 461a/04, 461b/07, 463b/03, 465a/02,

476b/08, 480a/05, 480b/03, 480b/09, 481b/15, 486a/10, 487b/10, 489b/14, 493a/05, 496a/11, 510a/06
k.+i (soñġı kün) 404b/07, 429b/17, 448a/01,
k.+i (şanba kün) 343a/14, 354a/01, 364b/08, 378b/15, 380b/07, 384a/04, 384b/07, 398b/16, 402b/01, 406a/12, 406b/03, 408b/14, 408b/17, 409a/09, 415a/01, 418a/02, 418b/17, 419a/04, 419b/07, 419b/09, 420a/01, 421a/07, 423a/06, 423a/11, 423b/04, 424a/06, 424b/11, 425a/16, 426a/02, 426b/13, 428a/13, 430a/12, 431b/06, 433a/10, 436a/11, 437a/08, 438a/15, 440a/01, 440b/11, 441b/13, 442b/16, 445a/04, 445a/11, 446b/15, 447a/03, 447b/04, 452a/04, 452b/06, 455b/10, 457a/03, 458a/02, 458a/16, 458b/11, 459b/13, 461a/14, 463b/16, 477b/11, 478b/05, 481b/07, 484b/05, 485b/02, 488b/07, 492a/14, 494b/04, 498a/10, 504a/14
k.+i (şanba ve yek-şanba kün) 479b/13
k.+i (yek-şanba kün) 337a/16, 339a/17, 349b/17, 357a/12, 379a/12, 384a/16, 398b/17, 400a/11, 401a/13, 402b/03, 403b/05, 405a/13, 406a/08, 406a/14, 406b/03, 406b/13, 408a/04, 408b/15, 409a/01, 409a/10, 409b/02, 413a/09, 414a/15, 415a/04, 417a/16, 419a/02, 419b/08, 420a/06, 420b/13, 421b/04, 423a/07, 423b/06, 424a/07, 424a/17, 428b/17, 430b/16, 431a/15, 433a/11, 439b/15, 440a/06, 440a/13, 440b/04, 440b/13, 441a/10, 442a/06, 443a/06, 446b/07, 447a/04, 447b/08, 448b/03, 448b/12, 452b/07, 453a/07, 454a/04, 454a/06, 457b/02, 460b/16, 461a/15, 462a/08, 463a/17, 464b/13, 471b/05, 472a/02, 475b/15, 477b/01, 477b/16, 480b/04, 484b/06, 486a/07, 487a/15, 489b/03, 492b/06, 494b/15, 498a/11, 508b/14, 516a/17
k.+i (altılançı kün) 452b/14, 480b/11
k.+i (béşlençi kün) 446b/16
k.+i (béşlençi küni) 398b/09, 515a/10
k.+i (ikinçi kün) 402a/05, 413a/01, 450b/01
k.+i (iş küni) 363a/13
k.+i (ḳıyāmat kün) 475a/16, 503a/12
k.+i (maĥşar kün) 474a/14
k.+i (onlançı kün) 514a/08
k.+i (soñġı küni) 516a/14
k.+i (törtlençi kün) 500a/03, 511b/02
k.+i (üçlençi küni) 348b/17
k.+i (üçünçi kün) 454a/03
k.+i (on béşlençi kün) 464a/10a/03
k.+i (otuz altılançı kün) 493a/08
k.+i (yigirme altınçı kün) 451a/13
k.+i (yigirme törtlençi kün) 482b/17
k.+i (yetilençi kün) 453b/02
k.+i (yettilençi kün) 514a/14
k.+i durur (on üçlençi kün) 498a/16
k.+i durur érdı (altılançı kün) 412a/07
k.+i durur érdi (dū-şanba kün) 339b/12, 377a/04, 398b/10, 399a/08, 407a/06, 431a/03, 448a/01, 462a/13

k.+i durur érdi (cumÓa kün) 448b/11, 464a/10, 495b/11, 498a/16, 516a/14
k.+i durur érdi (çahār-şanba kün) 360b/02, 379b/12, 398a/17, 399b/11, 428a/04, 431b/10, 446b/02, 450b/01, 476b/10, 493a/08, 495b/01
k.+i durur érdi (kırk üçlençi kün) **4**95b/01
k.+i durur érdi (panç-şanba kün) 353a/03, 361a/12, 423b/01, 493b/05, 516a/13
k.+i durur érdi (se-şanba kün) 399a/10, 427b/03, 449a/01, 481a/15
k.+i durur érdi (şanba kün) 445a/04, 499b/15
k.+i durur érdi (on birlençisi kün) 486b/02
k.+i durur érdi (on tokuzlançı kün) 488b/08
k.+i durur érdi (otuz sékkizlençi kün) 494a/16
k.+i durur érdi (otuz törtlençi kün) **4**92b/09
k.+i durur érdi (yek-şanba kün) 397b/14, 457a/15, 458b/01, 464a/01, 477a/06, 480b/12
k.+i érdi (béşlençi kün) 413a/02
k.+i érdi (panç-şanba kün) 497a/05
k.+i érdi (se-şanba kün) 426b/07
k.+i érdi (şanba kün) 465b/05
k.+ide (çahār-şanba kün) 393b/09, 427b/07, 496a/12
k.+ide (dū-şanba kün) 420b/14
k.+ide (onunçı kün) 504a/14
k.+ide (orta kün) 475a/09
k.+ide (panç-şanba kün) 398a/12, 405b/15, 407a/05, 408b/13, 441a/07, 479a/12
k.+ide (se-şanba kün) 379b/11, 423a/13, 426b/07, 478a/01
k.+ide (şanba kün) 400a/05, 408b/10, 450a/13
k.+ide (üçlençi kün) 446b/12
k.+ide (yek-şanba kün) 408b/06, 505a/01
k.+in (ḳıyāmat kün) 401b/01
k.+in (maĥşar kün) 479b/05
k.+iniñ (yek-şanba kün) 494b/13
k.+iñ (her bir kün) 367b/16
k.+ler (yaman kün) 382a/15
k. üzre (üç kün) 358a/03
[=978]

kün batar Güneşin battığı yön, batı.
k. 340a/06, 432a/13, 458a/14, 496a/14
[=4]

kün be-kün Günden güne.
k. 352a/07, 521b/01
[=2]

kün çıkar Güneşin doğduğu yön, doğu.
k. 419b/15, 425b/06, 432a/16, 449b/14, 450b/06, 453a/15, 468b/10, 514b/15
[=8]

Kün Doġdı Ḳāżī-ı Yemreli k.a. Şāh-zāda Muhammad Valī Mīrzā'ya bağlı olup elçilik vazifesiyle Dīn Nāsır Töre ve İsā Han Karayī'den kitabetler getirmiştir.

K. 410a/02

[=1]

kün toġar Doğu.

k. 383a/02

[=1]

künc (< Far. kunc) Köşe, bucak, kıvrım.

k. (şamşīr-i künc) 433b/07

[=1]

kündāvar (< Far. kundāvar) Cesur.

k.+lar 492a/04, 492a/07, 496b/02

[=3]

kündüz Gündüz. Krş. kün.

k.+lerde 342a/11

[=1]

küngür (< Far. kungur) En yüksek tepe, zirvenin doruk noktası.

k.+i 393a/16

[=1]

küngüre (< Far. kungura) Kubbenin tepesi, kule.

k.-i faẖāmat 453a/02

k.-i ıftıẖār 431a/08

k.-i tashīr 341a/16

[=2]

künh Far. Kök, dip, temel, asıl.

k.+idin 338b/07

künlük Günlük.

k. (yarım künlük) 425b/08

k. (béş künlük) 462b/06

k. (üç tört künlük) 384a/17

[=3]

kürbat (< Ar. kurbat) Gam, tasa, kaygı.

k.+ġa (balā-yı kurbat) 369b/17

[=1]

Kürd kv.a. Bugün çoğunluğu Türkiye, İran , Irak, Suriye ve Güney Kafkasya'da yaşayan topluluk, bu topluluktan olan kimse.

k. 423b/02, 441b/07

k.+ler 345a/16

k.+niñ 441b/01

k. ẖanları 459b/13

[=5]

Kürdistān y.a. Kürd halkının yaşadığı bölge.

K. 417a/12, 417a/17, 441b/06, 443a/10

K.+dın 405a/15

K. ẖanları 464a/15

[=6]

küren (<Moğ. küriyen) Çerge, asker halkası, saf.

k. 383a/13

k. bile 424a/03

k. ķıl- 411b/03

k. küren 380a/10

k.+ni 411b/06

k.+niñ 411b/05

[=6]

Küren ķalÓası y.a. Lutf-ābād kalesi karşısında yer alır. Küren kalesinin 3 km. güneyinde Lutfabad kalesi yer alır. Krş. Küren ķorġanı.

K. 399a/12

[=1]

Küren ķorġanı y.a. bk. Küren ķalÓası.

K. 442a/07

[=1]

Küren tağı y.a. Karriça bölgesine yakındır. İran ile Türkmen sınırında bulunur.
K.423b/15
[=1]
küreş İki kişi arasında, birbirlerini yenmek için olanca kuvvetlerini kullanmak, el ve ayak oyunları tatbik etmek sûretiyle yapılan ve belli kuralları olan karşılıklı mücadele.
k. ve özge uÓcūba ve mufarrıĥāt 396a/11
k. tamāşāsı 396a/07
[=2]
Kürkürevk y.a. Maylı Özek ve Kara Baylı nehirlerinin bulunduğu bölgenin yakınında yer alan bir diğer nehirdir.
K. 437b/13
K. kenārı 409a/07
[=2]
kürsī-nışīn Tahta oturan, padişah, vali.
k.-ı farāġat 461a/15
[=1]
Kürtiş Ata y.a. Orta Kuduk ile Kızıl Rıbat bölgeleri arasında yer alır.
K. ĥavālīsı 414b/12
[=1]
küşād Far. İzhar edilme, açılış, yayılma, açma.
k. 363b/01
[=1]
küşiş Far. Öldürme, katletme.
ķ. (ķatl u küşiş) 422a/15, 429a/13, 444a/05, 444b/17, 468a/09, 471a/03, 472b/15, 491a/02, 496b/06
[=9]
küşte Far. Ölü, maktul, öldürme.
k. 436a/02
k.+ler 471a/01
k.+lerdür 432b/05
k.+lerni 418b/13
k.+sidin 513b/06
[=5]
küştī-gīrlik Pehlivanlık.
k. 395b/15
[=1]
küydürgü Yanık.
k. yarası 458a/11
[=1]
Küyük ķalÓa y.a. Mizdahkan kırında Hazrat-ı Şamūn Nabī'nin mukaddes mezarının bulunduğu bölgenin karşı tarafında yer alır.
ķ. 409a/16
[=1]

L, l

lā-caram Ar. Şüphesiz, besbelli.
l. 340b/09, 347b/15, 350a/09, 351a/02, 353b/09, 355b/14, 359b/08, 370b/07, 387b/13, 412b/09, 451a/08, 468a/07, 470a/05, 470a/14, 493a/16
l.-ı ıḳbāl-ı Ħusravī-yumnī 370b/01
[=16]
lā-kelām Ar. Sözsüz.
l. bile (dabdaba-ı lā-kelām) 500a/08
l. bile (ĥaşamat-ı lā-kelām) 414a/13
l. bile (ĥużūr-ılā-kelam) 493b/16
l. bile (śadmat-ı lā-kelām) 491b/08
l. bile (śuÓūbat-ı lā-kelām) 377a/12, 470b/13, 480a/12
l**. bile (şevket-ı lā-kelām)** 490a/04
l. bile (taÓassur-ı lā-kelām) 349b/02
[=9]
lā-raybī Ar. Lā-cerem, Şüphesiz, tereddütsüz doğru.
l. durur (mahbıt-asrār-ı lā-raybī) 401a/11
[=1]
lā-yazālī Ar. Zevalsiz, bitimsiz
l. (ḳalāvīz-ı davlat-ı lā-yazālī) 420a/05
[=1]
lā-yuÓadd Ar. Sayılamaz, hesapsız, sayısız, pek çok.
l. velā-yuħśa 390b/13
[=1]
lā-yuħśa Ar. Sayılamaz.
l. durur érdi (lā-yuÓadd ve lā-yuħśa) 390b/13
[=1]
lā-nusallım Ar. Tamam değil, öyle değil (ünlem).
l. dé- 395a/02
[=1]
laóālīó Ar. İnciler.
l.-ı bī-girān 511b/06
l.-ı ħūş-āb 420b/06, 449a/05, 457a/10
l.-ı sīr-āb 396b/15
l.+sı 393b/13
[=6]
lab Far. Dudak, kenar.
l**.+ıġa (ħandaḳ labı)**"Hendek kenarı" 354a/11
[=1]
laÓb Ar.Oyun, eğlence.
l. u şuÓbada 373b/07
[=2]
lab-ā-lab Far. Ağzına kadar dolu.
l. 506b/03
l. bol- 394b/08, 470b/04
[=3]
lab-ba-lab Far. Ağzına kadar dolu.
l. 476b/01
l. eyle- 523a/16
[=2]
laÓb-pardāz Oyun tertipleyen.
l. (ħāma-ı laÓb-pardāz) 392b/02
[=1]
lab-rīz Far. Taşacak kadar dolu, ağzına kadar dolu.
l. ét- 489b/02
l.-ı fayżbol- 365b/08, 372a/13
l.-ı śahbā-yı murād 370a/04
l. ḳıl- 499a/17

[=5]
lab-taşna Far. Susamış.
l.+sı durur érdi 513b/04
[=1]
laçın Şahin.
l. uç- 438a/06
[=1]
lafẕ Ar. Söz, laf, lakırdı.
l. bol- (muttafıḳu'l-lafẕ) 456a/03
l.+ı bile 337b/11, 389b/11
l.+ını 489a/16
[=4]
laġv Ar. Boş, beyhude.
l. Ĥaşv ve laġv ve faĥş ve duş-nām bol- 522a/17
[=1]
laġzış-pā Far. Ayağı kaymış, sürçmüş.
l. 379b/03
[=1]
lāĥıḳ Ar. Yetişen, ulaşan
l. bol- 355a/01, 493b/17
[=2]
laĥża Ar. An, kısa bir an.
l. 364a/07, 444b/06, 469a/14, 521a/10
l. (her laĥża) 344b/12, 396a/12, 438a/03, 438a/11
l. (kün be-kün laĥża ba-laĥża) 521b/02
l.+da 395a/17, 396a/17, 438a/05, 492a/02, 513b/05
l.-ı mayl 523a/16
[=15]
laḳab Ar. Takma ad.
l.+ı 364b/04
l.+ıġa 439a/03, 478a/08, 487b/06
[=4]
lāl Ar. Dilsiz, konuşamayan.
l. 463a/12
l. bol- (Ĥayrān u lāl) 469a/08
l. u Ǿaḳl-ı ḥūrda-dān kél- 386a/07
[=3]
laǾl Ar. Kırmızı, değerli süs taşı.
l.-ı nā-yāb 391a/06, 392b/05
[=2]
lāla-gūn Far. Lale renkli.
l. tök- (sirişk-i lāla-gūn) 369a/17
[=1]
lāla-reng Far. Lale renkli.
l.+i 365b/04
[=1]
lāla-zār Far. Lale bahçesi.
l.422b/05, 443b/17
[=2]
lam-yazalī Yok olmaz, zeval bulmaz, baki, daimî.
l. bile (maşıyyat-ı lam-yazalī**)** 497b/01
[=1]
lamǾa Ar. Parıltı, parlayış.
l.-ı duruḥşān 469b/12
l.+sıdın 418b/09
[=2]
lamǾa-fāş Parıltı yayan.
l. bol- 416a/13
l. ḳıl- 443b/11
[=2]
larz Far. Titreme, titreyiş.
l. 391b/15
[=1]
larza Far. Titreme.

l.+ġa 485a/06
l.+lar 503a/12
[=2]
larzān Far. Titreyiş.
l. bol- 505b/09
[=1]
lāş Far. Leş.
l. bol- 435b/15
[=1]
laṭāfat Ar. Hoşluk, güzellik, incelik.
l. u žarāfat 385b/12
[=1]
laṭāfat-ārā Letafeti süslendiren (güzel).
l.351b/07
[=1]
laṭāfat-ıntımā (<laṭāfat-ıntımāǿ) Letafetli.
l. (tavārīĥ-ı laṭāfat-ıntımā) 361b/02
[=1]
laṭāfat-parvar Letafeti koruyan, seven, letafetli.
l. (dīvān-ı laṭāfat-parvar) 385b/08
[=1]
laṭāyıf u'l-ĥıyal (< Ar. laṭāǿif) Siyasi oyunlar.
l. 368a/11, 381b/12
[=2]
laṭīf Ar. Zevk ve ruh okşayıcı güzelliğe sahip olan; en ince işlerin bütün inceliklerini bilen.
l. (avrāḳ-ı laṭīf) 434a/15
l.+nıñ (avrāḳ-ı laṭīf) 392a/05
[=2]
lavāzım Ar. Gerekli şeyler.
l.-ı ıĥsān 522a/13
l.-ı taǾzıya 511a/16
[=2]
Lavdan y.a. Küyük kalesi'nin karşı cihetinde bulunur. Aral Gölü'ne dökülen Amu-Derya nehrinin ayrılan kollarından biridir.
l. nahrı 409a/16, 458a/13
l.+nı 458b/01
[=3]
lavĥ Ar. Üzerinde yazı veya resim olan taşınabilir düz nesne; tablo, resim.
l.+ı (felek lavĥı) 396b/01
l. yañlıġ 379a/16
[=2]
lāy Far. Siyah ve cıvık çamur, tortu.
l. 339a/04
[=1]
lāyıĥ Ar. Parlak, parlayan.
l. bol- (vāżıĥ u lāyıĥ**)** 503b/14
[=1]
lāyıḳ Ar. Yakışan, münasip, yakışır, yaraşır.
l. 447b/10, 465a/11, 488b/01
l. kör- (munāsıb u lāyıḳ u muvāfıḳ) 485b/06
l. (tansuḳāt-ı lāyıḳ) 358b/17
l. (lāyıḳ tansuḳāt u pīş-keşler) 414b/06
l. (lāyıḳ tansuḳāt u tuĥfāt) 495b/12
l. (lāyıḳ tuĥfa ve pīş-keşler) 519b/17
l. (tuĥfāt-ı lāyıḳ) 342b/16, 398b/02, 520a/03
l. kör- 439a/14
[=12]

layl Ar. Gece.
l.+da (nıśfu'l-layl) 338a/13, 380a/09, 429b/02, 462a/14
l.+da (ŝulŝ-ı layl) 453b/06
[=5]
lāzım Ar. Gerek.
l.363b/08
l. (farmān-ı lāzımu'l-ımtınān) 422a/10, 426b/12, 459b/17, 471b/09, 509a/12, 520b/11
l. (farmān-ı lāzımu'l-ımtıŝāl) 350b/16, 357b/10, 377b/06, 395b/15, 401a/04, 502b/12, 518a/14
l. (farmān-ı lāzımu'l-ızÓān) 347b/10, 376b/01, 393b/02, 419a/08, 481b/13, 503b/03, 518b/01
l. (Ĥasabu'l-farmān-ı lāzımu'l-ımtınān) 516b/13
l. (ışārat-ı lāzımu'l-başāratī) 487b/08
l. (mūcıb-ı ışārat-ı lāzımu'l-başārat) 341b/09
l. körün- (munāsıb u lāzım) 361b/07
l. durur (vācıbu'l-lāzım) 397b/04
l. körme- 487b/11
l. u mutaĤattım bil- 414a/05
[=28]
lāzımu'l-başārat Beşaretin gerekliliği.
l. 488b/01
[=1]
laźīź Ar. Tatlı, hoş (şey), lezzetli.
l. (fevākih-i laźīź) 351a/12
l. kéltür- (şarbat-ı laźīź) 351b/10
[=2]
lazm Ar. Zorunlu, kaçınılmaz olmak.
l.+nıñ (Óan al-āfāt ve'l-lazm) 434b/17
[=1]
laźźat Ar. Lezzet, zevk, tat.
l. 351a/14
l. ara 351b/14
l.+ı 351a/15
l. ile 351a/15
[=4]
laźźat-āmūn Geniş, yaygın lezzet, uzun süren lezzet
l. (aşrıba-ı mutanavvıÓa-ı laźźat-āmūn) 351a/10
[=1]
laźźat-güster Lezzet yayan, lezzetli.
l.+din (reng-ā-reng-i fevākih-i laźźat-güster) 351b/13
[=1]
laźźat-madār Lezzetin merkezi.
l. ŧabbāĥlar 351a/09
[=1]
Lebab y.a. Ersarı halkının yaşadığı bölge.
l. 489b/09
l.+da 487a/05
[=1]
leked-köb Far. Saldırı, kötü muamele.
l.-i mevākib ķıldur- 343b/03
l.+idin 367b/04, 370a/08
l.+idin (dahr-ı leked-köb) 367b/04
[=4]
Lenger y.a. Arçman hududuna yakın olup Teke halkına mensup esirler bu yerde kısas için katledilmişlerdir.
l. (Burma ve Lenger mazārıØ) 419b/05
[=1]

lenger Far. Gemiyi yerinde sabit tutmak için denize atılan zincir ve zincirin ucundaki çapa.
l.+in sal- 493a/11
l. sal- 485a/03, 485a/07
l. taşla- 497b/04
[=5]
leşker Far. Asker, ordu. Krş. leşkeriyye.
l. 386a/10
l. ahlı 431b/17, 492a/14
l. (Óarż-ı leşker) 385a/12
l. (harāval-ı leşker) 378b/01, 399a/15, 440a/14
l. (ıntıžām-ı leşker) 414a/09
l. (küffār leşkeri) 422b/12
l. (muÓasker-i leşker-i manśūra) 441a/08
l. (ıstıĥżār-ı leşker-i nuśrat-aŝar) 460b/01
l. bile 506b/15
l. dağı (ikki leşker) 508a/02
l.+ġa 399b/05
l.+ge 385a/01, 419a/15
l.+i 410b/11, 470a/05, 493a/12
l.-i Ócācız 470a/10
l.-i Ócācız u ĥazamvār 473a/09
l.-i aÓdā 433b/13, 446a/07, 470b/02, 470b/15, 474b/05, 475b/11, 479a/04, 483b/06, 494b/02, 497a/01, 497a/15, 498a/08
l.-i balā 506a/16
l.-i bısyār 497a/06, 510a/17
l.+i bile 440b/17, 445a/17, 445b/02, 472a/14, 479a/16
l.-i carrār 419b/15, 505b/08
l.-i carrār-ı kesāfet-āŝār 497a/13
l.-i carrār-ı kīne-güźār 417b/10
l.-i davlat-aŝar 427a/17, 430a/01, 454b/05
l.-i etrāk 362b/17
l.-i farāvān 414a/08, 460a/09, 500a/12, 505b/10
l.-i fīrūzī-aŝar 416a/07, 420a/13, 430a/03, 451a/07, 463b/03, 471a/05, 473a/04, 486b/13
l.-i ĥasārat-aŝar 472b/09
l.-i ĥuśamā 515a/13
l.-i Islām 422a/14, 422a/17
l.-i ızdıĥām-ı tamām 474b/14
l.-i īķān 350a/01
l.-i ķıyāmat-āgīn 419b/09
l.-i ķıyāmat-aŝar 400b/06, 414a/06, 415a/13, 427a/10, 432b/08, 442a/14, 460a/08, 487a/10, 489a/02, 500b/06, 504b/03, 508a/10, 519a/01
l.-i ķıyāmat-āŝār 483b/12
l.-i ķıyāmat-hucūm 415a/12
l.-i manśūra 447a/07, 497b/01
l.-i nuśrat-aŝar 411a/05, 429a/08, 429b/07, 473b/14, 474b/03, 484b/11, 496a/17
l.-i nuśrat-şıÓār 475a/07
l.-i saÓādat-aŝar 417a/08
l.-i sayl-aŝar 508b/01
l.-i sengīn 500b/16, 507a/09
l.-i yigit-aŝar 493a/01
l.-i žafar-aŝar 432a/11, 470a/08, 473b/01, 496b/16

l.-i žafar-farcām 486b/10
l.-i žafar -nışān 478b/16
l.-i žafar-tavóām 470b/10
l.+idin (Islām leşkeri) 399b/07
l. ile (bir leşker) 346b/09
l.+in 450b/17, 487a/16
l.**+in yıġna-** 467b/12
l.+iniñ 368b/01
l.+ni 518a/10
l.+niñ (ahl-ı leşker) 379b/04
l.+niñ (iki leşker) 475b/12, 496b/11
l.+niñ (ikki leşker) 519a/03
l.+niñ (ḳıyāmat-aŝar leşker) 478b/12
[=117]

leşker-gāh Far. Ordu yeri, kışla, ordugâh.
l. ét- 423b/07, 461a/13, 462a/14, 478a/01, 486b/03, 505b/11, 508b/13
l. ḳıl- 415a/05, 480b/02
[=9]

leşkeriyya bk. leşker.
l.+ġa 447b/16
[=1]

leşkeriyye bk. leşker.
l. 424b/10, 447b/13, 513b/15
l. bile 504a/06, 508a/05
l.+din 348b/11, 510b/10
[=7]

lıbās (< Ar. libās) Giysi, elbise.
l. 384a/03
l. ḳıl- (mulabbas-ı lıbās-ı Óātıfat) 370a/05
l.+ı bile 391a/13
l.-ı fāḫır 349b/10
l.-ı Ĥayāt 353b/05
l.-ı ḳıymat-bahā 396b/11
l.-ı şahāna 402a/11, 463b/11
l.+ın 498a/07
l.+lar mulabbas bol- 482a/14
l.+lar bile 459b/14
l.+ların (raḥt velıbās) 348a/03
[=12]

lıbāsāt Ar. Elbiseler.
l.-ı ḳıymat-bahā 475b/04
[=1]

lıcām (< Ar. licām) Atın ağzına vurulan gem, dizgin, ligâm.
l.+ı dağı 397a/07
[=1]

lısān (< Ar. lisān) Konuşma biçimi, söyleyiş tarzı.
l. (raṭbu'l-lısān) "yumuşak sözlü" 493b/16
[=1]

lıvā (< Ar. livāǿ) Bayrak, sancak.
l. (kevākib-i lıvā-yı zarrīnī) 461a/10
l. (nāśıb-ı lıvā-yı amn u amān) 390a/02, 403a/05, 509a/09
l. çék- 413b/10
l.+lar 435b/03
l.+nı 435a/12
l.+sı (mıhr lıvā) 485a/09
l.+sı (muraśśaǾ lıvā) 339b/13
l.+sı (zarrīn-mahça) 492a/11
l.+sıda 397b/16
l.+sın (altun lıvā) 501a/06
l.+sın (Óazīmat lıvā) 462a/08
l.+sın (nahżat lıvā) 337b/13, 419b/13, 423b/14, 448b/03

l.+sın (zarrīn şuḳḳa) 422b/11, 491a/15
l. tart- 336a/17
l.-yı ḥıźlān 497a/06
l.-yı nahżat 384b/02, 415b/17, 440a/10, 442a/11, 454a/05, 463a/08, 499b/11, 500a/09, 504a/03
l.-yı nuśrat 363a/08
l.-yı nuśrat-ıltıvā 381b/01, 422a/05, 435a/09, 505a/07
l.-yı rāǿya**t** 505a/06
l.-yı saǾādat-ıntımā 420a/05
l.**-yı žafar** 420a/16, 442a/08, 477a/10
l.-yı žafar-ıltıvā 381a/15, 400a/12, 411a/03, 414a/17, 446a/11, 491b/07
l.-yı žafar-nışān 478b/05
l.-yı zarrīn 382b/08
[=48]

lıvā-afrāz Bayrak yükselten, sancak kaldıran; bayrak kürsüsü.
l. 505a/16
l.-ı Ǿazīmat bol- 400b/05, 415b/14
[=3]

li'lāhi'l-Ĥamdu ve'l minne "Hamd ve şükür Allah'adır." anlamında bir söz.
l. 353a/13
[=1]

li'l-gehī Bir zaman için
l. 523a/17
[=1]

li-hāźā Ar. Bunun için, bundan dolayı.
l. 375a/14
[=1]

līk Far. Ama, ancak, fakat.
l. 344a/16, 344a/16, 367a/01, 391a/05, 474b/02
[=5]

līkin Far. Ama, lakin, fakat.
l. 346b/10, 476a/15
[=2]

liklik Far. Yükleme ya da boşaltma için kullanılan dibi açılır büyük kova
l.-i zar bér- 365a/17
[=1]

līnat Ar. Yumuşaklık.
l.-ı ṭabǾ 402b/07
[=1]

loḳma (< Ar. luḳme) Bir defada ağza götürülen yiyecek parçası.
l.+sı 351a/14
[=1]

Lū yılı 12 hayvanlı Türk takviminde bir yıl adı. Timsah yılı.
L. 467b/06
[=1]

luǾbat Ar. Oyun; oyuncak, kukla.
l.+ları (ay ve yulduz luǾbatları) 378b/06
[=1]

lūla Far. Çubuk, nargile vb. ucuna takılan, pişmiş balçıktan veya ağaçtan, dibinde bir deliği bulunan ağzı açık bir fincan biçimindeki küçük kap.
l. 491a/04
[=1]

luǿlu (< Ar. lüǿlüǿ) İnci.
l.-ı āb-dār 350a/09
[=1]

luśūś Ar. Hırsızlar.
l.+ı 368b/10
l. u Ĥarāmī 374a/16, 413b/16, 425a/02, 466a/10
[=5]
lutf Ar. İyi muamele, iyilik, yumuşaklık, hoşluk; bağış, ihsan kerem.
l.+ı bile 390a/08, 397a/10
l.-ı Ħudā 397b/17
l.-ı kāmil 493b/08
l. ile 390a/10
l. u Óatā 392b/10
l. u śafā tap- 397a/01
l. u taóyīd 383a/15
[=8]
Lutf-ābād y.a Kozgan suyuna yakın bir bölgenin adı.
L. 399b/03, 399b/09
L.+nıñ 400b/06, 441b/06
[=4]
Lutf-ābād Ĥıśārı y.a. Küren kalesine yakın bir kaledir. Kuzey cihetiyle Ahal bölgesine yakındır. Krş. Lutf-ābād ķalÓası, Lutf-ābād ķorġanı.
L.+nıñ 399a/13
[=1]
Lutf-ābād ķalÓası y.a. bk. Lutf-ābād Ĥıśārı.
L.+sıdın 399b/05
L.+nıñ 442a/08
[=2]
Lutf-ābād ķorġanı y.a. bk. Lutf-ābād Ĥıśārı.
L.+ınıñ 401b/12
[=1]
luzūm Ar. Gerekme, gereklilik, gerek.
l.+ın (ķudūm-ı maymanat-luzūm) 486b/06
[=1]

M

maÓ(< Ar. maÓa) İle, birlikte, beraber.
m. (tīġ-ı burrānu'l-maÓ-ātī) "Keskin kılıcın karşılamasıyla" 432a/17
m.-atbāÓ "Tabi olanlar, uyanlar ile" 372a/03
m.-Óayāl u atfāl "Aile, çoluk çocuk ile" 368a/17
m.+a'l-ķıśśa 398a/06
m.+a'r-rıyāsat 371a/05
m.-taÓalluķāt "akrabalar, yakınlar ile" 368a/02
[=6]
mābayn Ar. İki şeyin arası, ara; (bu anlamı Türkçe'de kazanmıştır) Padişah sarayı.
m. 352a/09
m.+dın 429a/11
[=2]
mā-lā-kelām Söz götürmez, diyecek yok.
m. (ġayrat-ı mā-lā-kelām) 502b/13
m. (kevkebe-i mā-lā-kelām) 443a/14
m. (masarrat-ı mā-lā-kelām) 466b/08
m. bile (Óacalat-ı mā-lā-kelām) 393a/10, 449b/13

m. bile (calādat-ı mā-lā-kelām) 421b/01
m. bile (dabdaba-ı mā-lā-kelām) 463b/08, 464a/11
m. bile (farhat-ı mā-lā-kelām) 370a/01
m. bile (ĥaşamat-ı mā-lā-kelām) 384b/10, 484b/03
m. bile (heneggāma-ı mā-lā-kelām) 487b/03
m. bile (ĥucūm-ı mā-lā-kelām) 496a/01, 497b/09, 511b/04
m. bile (ħurūş-ı mā-lā-kelām) 401b/0
m. bile (ıĥtırām-ı mā-lā-kelām) 511b/07
m. bile (ıķbāl-ı mā-lā-kelām) 482a/12
m. bile (ıntımām-ı mā-lā-kelām) 510a/15
m. bile (ıstıÓcāl-ı mā-lā-kelām) 425b/05, 444b/01, 462b/06, 482a/04, 497a/07
m. bile (ıstıÓmāl-ı mā-lā-kelām) 518b/10
m. bile (ızdıĥām u ıstıÓcāl-ı mā-lā-kelām) 435a /05
m. bile (ikrām-ı mā-lā-kelām) 439b/01
m. bile (kevkebe-i mā-lā-kelām) 340b/11, 340b/16, 411a/04, 441a/08, 481b/08
m. bile (masarrat-ı mā-lā-kelām) 475b/02
m. bile (maşaķķat-ı mā-lā-kelām) 404/05
m. bile (śadmat-ı mā-lā-kelām) 394b/14
m. bile (śalābat-ı mā-lā-kelām) 399a/13
m. bile (śavlat-ı mā-lā-kelām) 379b/13, 402b/15, 440a/02, 478b/06, 495b/10, 500b/06, 504a/13
m. bile (saÓy-ı mā-lā-kelām) 345b/10, 480a/03
m. bile (surÓat-ı mā-lā-kelām) 428a/01, 432a/07, 489a/14
m. bile (śuÓūbat-ı mā-lā-kelām) 485a/04
m. bile (şıtāb-ı mā-lā-kelām) 429a/08, 430b/05
m. bile (tacassus-ı mā-lā-kelām) 499b/03
m. bile (taÓcīl-ı mā-lā-kelām) 431b/08
m. bilen (kevkebe-i mā-lā-kelām) 434b/09
[=55]

mā-yaĥtāc Ar. (Bir kimsenin) İhtiyaç duyduğu, muhtaç olduğu şey.
m.+ların yétkür- 484a/09
[=1]

maÓācīn Ar. Macunlar.
m. (aśnāf-ı ķand-ālāt u maÓācīn) 351b/12
m.-ķandīn 351a/11
[=2]

maóāl Ar. Anlam, kavram, mefhum.
m.+ıġa 468a/12
[=1]

maÓālī-canāb Şerefli, yüce anlamlı.
m. (ĥażrat-ı maÓālī-canāb) 337b/09
[=1]

maǾānī Ar. Mânâlar, anlamlar.
m. 336a/16, 407b/13, 413b/10, 483b/09, 499a/07, 504b/07, 516b/09
m. (abu'l-maǾānī) "anlamlar babası, mânâlar efendisi"371b/03
[=8]
maǾārıf (< Ar. maǾraf'ın çoğulu) Hüner ve sanat sahipleri, seçkin ve saygın kimseler.
m.+ı (aşrāf u maǾārıf) 436b/13
m.+ı (maşāhırı u maǾārıfı) 452a/13
m.+ıdın (Ħ(v)āca Éli maǾārıfı) 346b/01, 446a/04
m.+ın (ekābır u maǾārıf) 356a/01
[=5]
maǿāŝır Ar. Güzel eserler, izler.
m.-ı navbat 429b/05
m.+nıñ 380a/12
[=2]
MaǾāş Aralı y.a. Karnay bölgesine yakın olan bir askerî karargâhtır.
M. 462a/14
[=1]
mabālıġ Ar. Paralar, akçeler, meblağlar.
m.-ı keŝīre 337b/08
[=1]
mabānī Ar. Binalar, yapılar, temeller.
m. (bānī-ı mabānī-ı saltanat) 460b/03
m.-ı munǾadıma 369b/10
[=2]
maǾbar Ar. Geçit, geçilecek yer, kemer.
m. aġzı 385a/05
m.+dın (ol maǾbar) 384b/14, 504a/12
m.+ıda (Ħānaķāh **maǾbarı) 5**04a/11
m.+ıdın (Ĥācı Murād Ölgen maǾbarı) 431a/06, 453a/09
m.+ıdın (Ħānaķāh maǾbarı) 516a/12
m.+ıdın (Ħānaķāhnıñ maǾbarı) 426b/02, 512b/15
m.+ıdın (Ķıpçaķ maǾbarı) 411a/01, 428b/16
m.+ıġa (Ķıpçaķ maǾbarı) 377b/09
[=12]
mablaġ Ar. Para, akçe.
m.-ı kirāmand yiber- 337b/04
[=1]
mabrā Ar. Kalem yapımında kullanılan içi boş olan tüy sapı ya da kamış, kamışlık.
m. 388b/10
[=1]
mabrūr Ar. Hayırlı, makbul.
m. (şahanşāh-ı mabrūr) 389b/07
m.+nıñ (ħāķān-ı mabrūr) 514a/03
m.+nıñ (şahanşāh-ı mabrūr) 521a/07
[=3]
mabsūt Ar. Yayılmış, açılmış.
m. ét- 373b/04
[=1]
mabźūl Ar. Çok, bol.
m. tut- 417a/07, 423a/05, 434a/05, 520a/06, 521a/03
[=5]
macāǾat Ar. Açlık.
m. (fart-ı macāǾat u şıddat-ı bī-navālıġ) 342b/02
[=1]

macāl (< Ar. “Gezip dolaşacak yer”den) Güç, kuvvet, derman.
m. 474a/17
m. ḳal- 469a/09
[=2]
macālıs Ar. Toplantılar, toplantı yerleri, meclisler.
m.+ġa (ahl-ı macālıs) 365b/12
[=1]
machūl Ar. Bilinmeyen.
m. kişi 498a/06
[=1]
macīd Ar. Şanı şerefi yüce olan, çok büyük, ulu.
m. (Furḳān-ı Macīd) 371b/08
m. (tılāvat-ı kelām-ı macīd) 372a/12
[=2]
maclıs Ar. Bir konuyu konuşmakgörüşmek için yapılan toplantı, içtima, konuşmak ve görüşmek üzere bir araya gelmiş kimseler topluluğu.
m. tol- (śaĥn-ı maclıs) 399a/05
m.+da 522b/01
m.-ı burūz 368a/08
m.-ı humāyūn 394b/14
m.-ı ĥusravāna 460b/15
m.-ı ḳuds-ı nışān 350a/14
m.-ı pādşāhāna 476b/16
m.-ı ravża-tazyīn 395a/05
m.+ıda 391b/05
m. ınḳızāsı 397a/03
m.+ıñ ara 366a/16
m. içi 399a/06
[=12]
maclıs-ārā Meclisi süsleyen.
m. 394b/17
[=1]
macmaǾ Ar. Toplanılan yer, toplantı yeri.
m. (nıhāyatsız macmaǾ u yıġnaḳ) 431b/12
[=1]
macmūǾ Ar. Bütün, toplam.
m. 341a/02
m.+ı 343b/11, 420a/11, 421a/12, 432a/16, 434b/02, 482b/13
m.+ın 450a/07
[=8]
macnūn Ar. Deli, deli gibi seven, delice tutkun.
m. eyle- (şaydā u macnūn) 523a/01
[=1]
macrūĥ Ar. Yaralanmış, yaralı.
m. édi 366b/15
m.-ı tīġ-gīn ḳıl- 346b/01
m. ḳıl- 341b/03
m. u maḳtūl ḳıl- 349a/15
m. u nīm-cān 433b/13
[=5]
Maçan Köl y.a. Ahal ahalisinin ziraat işlerinde suyundan faydalandığı göl.
M.+ıġa 343a/17
M.+idin 344b/03
[=2]
māda Far. Dişi
m.-ı robāh 470b/12
[=1]

maǿdā Ar. Sunma, icra etme yeri.
m.-yı bahcat-afzāy 461a/02
[=2]
madad Ar. Yardım, imdat.
m. u ıstıǾānat tap- 437b/07
m. yétkür- 510b/02
[=2]
madadkārī Yardımcı, imdada yetişen.
m. ol- 385b/17
[=1]
madadkārlıġ Yardımcı olma hali.
m.+ı 503a/01
m.+ı bile 484a/14, 507b/07
m.+ı bile (muǾāvadat u madadkārlıġ) 520a/10
[=4]
maǾdalat Ar. Adalet.
m. (muşayyad-ı erkān-ı maǾdalat u kāmkārlıġ) 449b/06
[=1]
maǾdalat-dast-gāh Adalet kudreti.
m. 393b/12
[=1]
maǾdalat-şıǾār Adaletle sıfatlanmış, adaletli.
m. 521b/16
m. (ħusrav-ı maǾdalat-şıǾār**)** 499a/09
[=2]
mādāma'l-ĥayāt (< Ar. mā-dāme'l-ĥayāt) Hayat devam ettikçe, hayat boyunca.
m. 486a/03
[=1]
maǾdan Ar. Maden, cevher.
m.+ġa 367a/06
m.-ı Ǿafv 353b/08
m.+ınıñ 391a/06
[=3]
madār Ar. Dönen bir şeyin merkezinin dayandığı yer, dayanak.
m.+ġa (darbār-ı gerdūn-ı madār) 359a/17
[=1]
madārıc Ar. Basamak basamak, derece derece, adım adım, kademe kademe yükselen (şey).
m. (murtaķī-ı madārıc-ı naśafat u calālat) 449b/05
[=1]
madārıs Ar. Medreseler.
m. dék (masācıd ve madārıs) 372a/12
[=1]
mādda Ar. Zaman ve mekânla sınırlı olan nesne, cisimle ilgili olan şey.
m.-ı fasād 404a/14
[=1]
madda'llāhu taǾālā žılāla maǾdalatihi Ǿalā-mufārıķi ahli'l-īmān "Yüce Allah onun adaletinin gölgesini iman ehli olan çeşitli müminler üzerinde devam ettirsin" anlamında bir dua cümlesidir.
m. 407b /08
[=1]
madda'llāhu žılāla calālihi "Allah onun yüceliğinin gölgesini genişletsin, yaysın" anlamında bir dua cümlesidir.
m. 490b/03

[=1]

madda'llāhu žılāla calālihi Óalā-mufārıķi'l-anām "Allah onun ululuğunun gölgesini varlıkların çeşitliliği üzerine uzatsın (yaysın)". anlamında bir dua cümlesidir.

m. 377a/03

[=1]

madda'llāhu žılāla davlatihiÓalā-mufārıķ-i'l-anāmi ilā yavmi'l-ķıyām Yüce Allah onun devletinin gölgesini çeşitli halklar üzerinde kıyamet gününe kadar devam ettirsin

m. 412b /02

[=1]

madda'llāhu žılāla ħılāfatihi Óala'l-ayyāmi ilā ķıyāmi's-sāÓati ve sāÓati'l-ķıyāmi "Allah onun hilafetinin gölgesini kıyametin kopmasına ve yeniden diriliş vaktine kadar günler boyunca uzatsın" anlamında bir dua cümlesidir.

m. 336b /08

[=1]

madda'llāhu žılāla ırşādihimā Óalā-mufārıķi's-sālikin "Allah onun rehberliğinin gölgesini çeşitli salikler üzerine devam ettirsin, genişletsin" anlamında bir dua cümlesidir.

m. 338a/02

[=1]

madda'llāhu žıllihi "Allah onun gölgesini devam ettirsin" anlamında bir dua cümlesidir.

m.+ġa 375a/11

[=1]

madda'llāhu žıllu'l-ÓālīÓalā-ruÓūsu'l-fuķarā-ı bi't-tavālī "Allah onun yüce gölgesini fakir kimseler üzerinde ardı kesilmeksizin devam ettirsin" anlamında bir dua cümlesidir.

m. 337a/08

[=1]

madfan Ar. Mezar, kabir.

m.+da 358b/08

[=1]

madfūn Ar. Defnolunmuş, gömülmüş.

m. bol- 455b/06, 457b/06, 521b/13

[=3]

madĥ Ar. Övme.

m.-ı farruħ 363a/06

[=1]

madhūş Ar. Şaşırmış, dehşete düşmüş.

m. bol- 403a/12, 523a/15

m. ét- 422b/02

[=3]

madīd Ar. Çekilmiş, uzatılmış, uzun, çok uzun süren.

m. (muddat-ı madīd u Óahd-ı baÓīd) 353a/10, 370a/09, 374a/09

[=3]

madīĥ Ar. Övmeye sebep olan şey. İftihar vesilesi.

m.+ıña 367b/13

[=1]

madlūl Ar. İşaret edilen, meal, mefhum.

m.+ı bile 357a/11, 360a/05, 380b/06, 384a/09, 475a/01

[=5]

madrasa Ar. Ders okutulan yer, mektep.
m. 371b/10
m. (tadrīs-ı Madrasa-ı Çūbīn) 372a/15
m.+sıda 457b/05, 511b/08
m.+sıġa 371a/01
[=5]

madrūs Ar. Eskimiş, köhne.
m. ḳıl- (masdūd u madrūs) 517a/04
m. u masdūd ḳıl- 403b/13
[=2]

maÓdūm Ar. Yok olma, mevcut olmama.
m. ḳıl- 522b/04
m. ḳıldur- (maḳtūl u maÓdūm) 438b/17
[=2]

mafẖar Ar. Kendisiyle övünülen, övünme sebebi.
m.-ı ḳılāÓ u bılād ét- 505a/09
m.-ı manāzıl u aşraf-ı marāĥıl ḳıl- 431a/01, 447b/12, 500b/13
m.-ı manāzıl ḳıl- 339b/02, 360b/04, 440a/11, 498a/12
[=9]

mafhūm Ar. Kavram, kavranan.
m. bol- (maÓlūm u mafhūm) 439b/13
[=1]

mafḳūd Ar. Yok olmuş, yitik, kayıp.
m. bol- (nā-būd u mafḳūd) 483b/07
m. ol- (ırādā-ı mafḳūd) 479b/04
m. bol- 352b/04
m. u nā-būd bol- 442a/15
m. u nā-padīda bol- 491a/14
[=5]

maflūçlıġ Kımıldamama durumu.
m. 371b/17
[=1]

maftūĥ Ar. Açılmış, açık.
m. bol- 347a/11, 359a/05
[=2]

maftūn Ar. Büyülenmişçesine tutkun, vurgun olan (kimse), şaşkın, hayran.
m. eyle- 522b/17
[=1]

maÓfū Ar. Affedilmiş, suçu bağışlanmış.
m. durur 417b/06
[=1]

maġāk Far. Çukur, derin yer, hendek.
m. astı 341a/13
m.-ı hazīmat 442a/15
m. tübi 341a/10
[=3]

maġānım Ar. Ganimetler.
m.-ı keŝīre 376b/06, 411b/06
[=2]

maġfırat-dast-gāh Bağışlanma kudreti.
m. (ĥażrat-ı pād-şāh-ı maġfırat-dast-gāh) 407b/15
m. (ĥażrat-ı pād-şāh-ı maġfırat-külāh) 472a/15
m.+dın (ĥażrat-ı şahanşāh-ı maġfırat-dast-gāh) 471a/13
[=3]

maġfırat-nışān Allah'ın affına mazhar olan, bağışlanan, yarlıganan.
m. (ẖāḳān-ı maġfırat-nışān) 483b/02
m. (ẖan-ı maġfırat-nışān) 389b/05, 405a/16, 414a/04

m. (Ĥażrat-ı śāĤıb-ḳırān-ı maġfırat-nışān) 413a/06, 415b/07, 422a/03, 428b/06, 434a/04, 439b/16, 444a/06, 459a/15, 461b/16, 463a/15, 478a/14, 479b/07, 508a/05, 517a/12

m. (Ĥażrat-ı sulṭān-ı maġfırat-nışān) 407a/07

m. daġı (Ĥażrat-ı śāĤıb-ḳırān-ı maġfırat-nışān) 416b/06

m.+dın (Ĥażrat-ı śāĤıb-ḳırān-ı maġfırat-nışān) 400a/01, 469b/08, 514a/12

m.+nıñ (Ĥażrat-ı aØlā-ḥāḳān-ı maġfırat-nışān) 392a/15

m.+nıñ (Ĥażrat-ı śāĤıb-ḳırān-ı maġfırat-nışān) 451b/16, 490b/08, 502a/09, 520b/15

m.+nıñ (śāĤıb-ḳırān-ı maġfırat-nışān) 519a/15

[=29]

maġfırat-panāh Bağışlanma sığınağı.

m. (Ĥażrat-ı pād-şāh-ı maġfırat-panāh) 505b/10

m. (sulṭān-ı maġfırat-panāh) 403a/04

m.+nıñ (Ĥażrat-ı pād-şāh-ı maġfırat-panāh) 511a/01

m.+nıñ (Ĥażrat-ı şahanşāh-ı maġfırat-panāh) 516a/01

[=4]

maġfırat-panāhī Bağışlanma sığınağına ait.

m.+nıñ (Ĥażrat-ı ḥıdīv-ı maġfırat-panāhī) 424b/09

[=1]

maġfūr Ar. Allah tarafından günahlarının affedilmesi için edilen dua.

m. (ḫan-ı maġfūr) 352b/04, 389b/06

m. (Ĥażrat-ı pād-şāh-ı maġfūr) 412b/14

m. (Ĥażrat-ı śāĤıb-ḳırān-ı maġfūr) 430b/04

m. (Ĥażrat-ıśāĤıb-ḳırān-ı maġfūr u şahanşāh-ı mabrūr) 521a/07

m. (Ĥażrat-ı sulṭān-ı maġfūr uḥāḳān-ı mabrūr) 514a/02

m. (śāĤıb-ḳırān-ı maġfūr**)** 500a/16

m. (valad-ı ḫan-ı maġfūr) 337b/07

m.+nıñ (ḫan-ı maġfūr) 378a/05, 389a/05, 404b/13, 509a/11

m.+nıñ (Ĥażrat-ı śāĤıb-ḳırān-ı maġfūr) 402b/17, 437a/09

m.+nıñ (marĤūm u maġfūr) 516a/08

m.+nıñ (pād-şāh-ı maġfūr) 389a/09, 389a/16

[=17]

maġfūrī Bağışlanma için yapılan dua ile ilgili.

m. (marĤūmī u maġfūrī) 511b/12

[=1]

maġlūb Ar. Yenik, yenilmiş.

m. u maḳhūr bol- 492a/10

m. u munhazım ḳıl- 377b/02, 445b/16, 451a/09

m. u menkūb ḳıl- 340a/11

m. u mustaóśal ḳıl- 466b/14

[=6]

maġlūl Ar. Susuz kalmış, zincire vurulmuş.

m. bol- (maĥbūs u maġlūl) 457a/01
m. ol- (zār u maġlūl**)** 503a/10
m. bol- 517b/10
m. maĥbūs ḳıl- 463a/04
m. u maĥbūs 356b/05
[=8]
maġrıb Ar. Batı, batıda olan ülkeler.
m. 379b/16, 446a/16, 508a/02
m.+da (ḥalvat-kede-i maġrıb) 379b/16
m.+dın (ufḳ-ı maġrıb) 406b/05
m. Ĥıśārı 439b/10
m.-ı sarā-parda 497a/01
m.+ıġa 389b/15
m. umaşrıḳ 478a/12
[=9]
maġrıb-zavāl Zevali batıda olan, batan.
m.+ġa 336a/14
[=1]
maġrūr Ar. Gururlu.
m. u malūl ol- 470a/09
[=1]
māh Far. 1. Gökteki ay, kamer.
m. 363a/12, 398a/03, 476b/13
m.-ı tābān 394a/01, 398a/03
m.+nı 363a/06
m. u mıhr 390a/12
[=7]
2. Bir takvim yılının on ikide biri.
m. (ġurra-ı māh-ı Śafar) 452b/08, 452b/08
m.-ı mazbūr 405b/03, 406b/17, 423a/03, 426a/05, 440b/02
m.-ı meźkūr 370a/02, 402a/02, 404b/11, 405a/09, 405b/15, 406a/07, 406b/13, 407a/17, 408a/14, 409a/05, 410a/04, 412a/06, 412b/06, 419b/14, 422a/02, 423b/07, 424a/12, 425a/15, 425b/11, 426a/03, 426b/13, 427b/07, 428b/17, 433a/16, 439a/02, 440a/13, 447a/12, 447b/08, 448a/07, 448a/12, 448b/09, 450a/12, 450b/15, 452b/15, 454b/13, 482a/13, 486b/01, 511a/08
m.-ı mübārek 360b/01, 368a/14
m.-ı Ramażān 364b/07, 471b/02
m.-ı şarīf Ramażān 511a/06
m.+nıñ (mazbūr māh) 420a/01
m.+nıñ (meźkūr māh) 471a/07
[=52]
3. Aya benzeyen, ay gibi güzel ve parlak.
m. (Ĥıdīv-ı māh-çıhr u muştarī-baĥt) 380a/01
[=1]
mahābat Ar. Azamet, ululuk, heybet.
m. bile 342a/10, 502b/03
m.+ı (āvāza-ı mahābat) 519b/13
m.+ıdın (āvāza-ı mahābat**)** 506b/10
m. üzre (rikāb-ı mahābat) 399a/09
[=5]
mahābat-afzā Heybet arttıran.
m. bile (dabdaba-ı mahābat-afzā) 414b/14
[=1]
mahābat-āmīz Heybetle karışık, heybetli.
m. bile (Ĥamalāt-ı mahābat-āmīz) 444b/09
m.+dın (Ĥamla-ı mahābat-āmīz) 346a/09

[=2]

mahābat-engīz Heybet uyandırıcı, heybetli.

m. (śadma-ı mahābat-engīz) 475a/14

[=1]

maĥabbat Ar. Sevgi, muhabbet.

m.+ı bile (cavāhır-ı maĥabbat) 484a/10

[=1]

maĥabbat-afzā Sevgiyi arttıran.

m.+sı (maǾnā-yı maĥabbat-afzā) 448a/10

[=1]

maĥabbat-nāma Sevgi, bağlılık, birlik ve beraberlik mektubu.

m. 519b/16

[=1]

maĥabbat-pardāz Sevgiyi, bağlılığı, birlik ve beraberliği anlatan.

m. (ħāma-ı maĥabbat-pardāz) 520a/08

[=1]

maħādīm Ar. Mahdumlar, efendiler.

m.+nıñ 352a/02

[=1]

maħāfat Ar. Korkma, korku.

m.+dın 485a/07

m. yañlıġ (muĥīt-ı maħāfat) 502a/02

[=2]

maĥal (< Ar. maĥall) Yer, mehel, uygun.

m. (savdā-yı maĥal) 347b/14

m.+da (muǾayyan maĥal) 380b/13

[=2]

maĥāl Ar. Yerler, mevkiler, mekânlar. Krş. maħallāt.

m. durur érdi 489a/03

[=1]

maĥallāt Ar. Mahalleler.

m. ve kéntler 372a/16

[=1]

mahām (< Ar. mahāmm) Ciddi meseleler,önemli işler.

m. (sar-ancām-ı mahām) 476b/15

m. (sar-ancām-ı mahāmm-ı toy) 393b/06

m.+ınıñ 393a/10, 499b/02

m.+mı üçün (sar-ancām-ı mahām) 453b/16

m. u sar-ancām 393a/06

[=6]

maħārıc Ar. İçeriden dışarıya çıkılacak yerler, mahreçler.

m.+dın (ĥusn-ı ada-yı maħārıc) 371b/07

m.+ıdın (ĥusn-ı ada bile öz maħārıc) 372a/08

[=2]

maħāźīl Ar. Rezil, rüsva olmuş kimseler, reziller.

m. (aǾdā-yı maħāźīl) 416a/15

[=1]

maĥbas Ar. Zindan, sıkıntılı yer, karanlık.

m.-ı balā 506b/03

[=1]

mahbıṭ-asrār Ar. Nuzul olma yerinin asrarı.

m. durur (mažhar-āŝār-ı ġaybī ve mahbıṭ-asrār-ı lā-raybī) 401a/11

[=1]

maĥbūb Ar. Sevilen kimse.
m. bile (śūrat-ı maĥbūb) 461b/06
[=1]
maĥbūs Ar. Hapsedilmiş
m. ķıl- (maġlūl u maĥbūs) 463a/04
m. bol- 386b/08
m. durur érdi 356b/08, 368b/03
m. durur érdi (maġlūl u maĥbūs) 356b/05
m. ét- 403b/12
m. ķıl- 460a/04
m. ķıldur- 354a/16, 438b/15
m.+larnıñ 494a/09
m. u maġlūl bol- 457a/01
[=11]
mahcūr Ar. Terkolunmuş, unutulmuş,bırakılmış.
m. (mūnıs-ı mahcūr) 367b/13
m. bol- 506b/02
m.+lar (vīrān u mahcūr) 369b/13
[=4]
mahça Far. Küçük ay, hilal.
m.-ı duruḫşān 446a/15, 449a/01, 478b/06
m.+nı 420a/17
m.+sı 435b/03
m.+sıġa 484b/12
[=6]
Mahdī Bég k.a. Teke kedhudası Rıza Kulı Han'ın elçisi olup Teke'nin önde gelenlerindendir.
M. 458b/12
M.+niñ inisi 398b/01
[=2]
Mahdī Ħan Ķaçar k.a. Kızılbaş kavmindendir. Göklen halkından olan Muhammad Husayn Han Karray tarafından pek çok kimsesi katledilmiştir.
M.+nıñ 464b/01
[=1]
maĥfal Ar. Toplantı yeri.
m.+lar 365b/05
[=1]
maħfī Ar. Gizlenmiş, gizli, saklı.
m. ķal- 430a/01
[=1]
maĥfūža Ar. Bir şehrin hudutları dahilinde kalan yerler.
m. (memālik-i maĥrūsa u maĥfūža**)** 498b/01
m. (vılāyat-ı maĥfūža**)** 486b/09
m.+dın (bılād-ı maĥfūža**)** 500a/12
[=3]
māĥıyya Ar. (māĥī kelimesinin Arapça isim tamlamalarında ortaya çıkan ve aynı anlama gelen müennes şekli) Krş. māĥī.
m.+yyu'l-Ǿadāvat ve't-ṭuġyānu'l-muǿayyad 458b/17
m.+yyu'l-bıdǾat ve'n-nıfāķ 455a/07
m.+yyu'l-bıdǾat ve't-ṭuġyān ve'n-nıfāķ 495b/09
m.+yyu'l-fasād ve't-ṭuġyān 336b/06
m.+yyu'ž-žulm ve't-ṭuġyān 388b/03
[=5]
māĥī Ar. Yok eden, mahveden.

m.-yı ḳavāÓıdu'l-Óıśyān ve'l-fasād 509a/08

m.-yı ḳavāÓıdu'ş-şar ve't-ṭuġyān 449b/06

m.-yı rusūm-ı küfr ve ṭuġyānu'l-muǿayyad 397b/06

m.-yı rusūmi'l-bıdÓat ve'l-Óudvān 390a/01

m.-yı rusūmi'l-bıdÓat ve'l-Óudvāni'l-mustanśır 412b/01

m.-yı rusūmu'ž-žulm ve'n-nıfāḳ 486a/14

[=7]

māhī Far. Ayla ilgili.

m. dé- (dırham-ı māhī) 363a/06

[=1]

māhır (< Ar. māhir) Hüner sahibi, hünerli, marifetli.

m.+larıġa 507a/12

[=1]

mahīb Ar. Korkutacak kadar olan (şey), korkunç.

m. (śadā-yı mahīb) 479a/17

m. bile (ĥamalāt-ı mahīb) 515b/03

[=2]

maĥlaś Ar. Halas olunacak yer, melce, sığınak.

m. bér- 443a/04

[=1]

Maĥmūd Bég k.a. Marv bölgesinde yaşayan Saruk halkının önde gelenlerinden olup Ay Dogdı Beg ile elçilik görevinde bulunmuştur.

M. 387a/14

[=1]

Maĥmūd Ħan k.a. Buharalı Arif Haca ve Yalañtuş Han-ı Cemşid'den elçi olarak gelen Meruçaklı Mullā Abdu'l-ġafur ile onun kardeşi, Mahmud Han'ın hizmetinde bulunmuşlardır.

M.+dın 410a/11

[=1]

Maĥmūd Şāh k.a. Herat memleketinin hakimidir. Şehzade Kam-ran'ın babasıdır. Afgan halkının pişvası Kedü Han, Mahmud Şah'ın elçisi olarak anılır. Krş. Maĥmūd Şāh Afġān.

M.+nıñ 483b/15

[=1]

Maĥmūd Şāh Afġān k.a. bk. Maĥmūd Şāh

M.+nıñ 438b/07

[=1]

maĥram Ar. 1. Başkaları tarafından görülmesi, bilinmesi, duyulması istenmeyen, gizli.

m.-ı rāz-dān 520a/07

[=1]

2. Sırları bilecek kadar yakını olan, yakın dost; hanın özel odasının sırdaşı. Krş. maĥrem.

m. 453b/01, 481a/06

m. bile 393b/10

m.-ı asrār-ı ħāḳānī 351a/04

m.-ı asrār-ı śāĥıb-ḳırānī 355b/08, 393a/06

m.-ı bār-gāh-ı kibriyā 408a/10

m.-ı dar-gāh-ı mülk-i vadūd 521b/09

m.-ı mazbūr 452b/10
m.-ı meźkūr 457a/09
m.+lar 352a/17, 477a/11, 488b/02
m.+lar bile 339a/08
m.+larnıñ 343a/08
[=15]

maĥrem Ar. bk. maĥram.
m.+lerge 499b/01
[=1]

maĥrūsa Ar. Korunmuş olan, korunmuş; büyük şehir.
m. (balda-ı maĥrūsa-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm) 357a/15
m. (balda-ı mahrūsa-ı Ürgenç ve Ħānaḳāh) 371a/09
m. (memālik-i maĥrūsa) 337a/05, 374b/13, 376b/15, 384a/08, 427a/13, 434b/17, 472b/06, 484b/01, 492a/16, 494a/15, 500a/12
m. (memālik-i maĥrūsa-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm) 377a/14
m. (memālik-i maĥrūsa u maĥfūža) 498b/01
m.+dın (memālik-i maĥrūsa) 336b/02, 466b/09, 522b/03
m.+ġa (memālik-i maĥrūsa) 342b/07, 452a/16, 461b/15
m.+nıñ (memālik-i maĥrūsa) 370a/08, 403a/17, 424b/15, 460a/07, 486b/09, 513a/05, 513a/08
m.+sı (memālik-i maĥrūsa) 425a/03
[=28]

maĥśūlāt Ar. Ürünler.
m.+ın (mazrūÓāt u maĥśūlāt) 441a/10
[=1]

maĥśūr Ar. 1. Etrafı kuşatılmış, muhasara altına alınmış.
m. 506b/02
[=1]
2. Sınırlanmış, sınırlı.
m. (nabāt-ı ġayr-ı maĥśūr) 395a/10
m. bile (afvāc-ı ġayr-ı maĥśūr**)** 507a/04
m. bile (afvāc-ı nā-maĥśūr**)** 506a/01
[=3]

maĥśūra Ar. (maĥśūr kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan şeklidir) Sınırlanmış, sınırlı.
m. bile (āb-rū-yı ġayr-ı maĥśūra bile) 418b/17
m. bile (Óınāyat-ı ġayr-ı maĥśūra) 485b/12
[=2]

maĥśūś Ar. Has, özgü, müstakil, ayrılmış, tahsis edilmiş.
m. 393a/15, 394a/05, 469b/05, 482a/14, 511b/10
m. bol- 359a/01, 396a/05, 417b/17, 463b/13, 479a/02, 489a/16, 494b/04, 516b/01
m. ét- 456a/12
m. ḳıl- 368b/04, 425b/14
m. tut- 404b/17, 410b/13, 433a/14, 439a/07, 439a/09, 507b/13
m. u maşmul bol- 458a/08
[=23]

maĥşar Haşrolunan yer; çok büyük kalabalık.
m. 474a/14

m. küni 479b/05
m. (heneggāma-ı maĥşar) 475a/17
m.+dın 394a/13
[=4]

maĥşar-gāh Mahşer yeri.
m.-ı žāhır ķıl- 418b/05
[=1]

maÓhūd Ar. Ahd olunmuş, bilinen; sözleşilen, sözü geçen.
m. (rasm-ı maÓhūd) 349b/17, 350b/15
m. bile (rasm-ı maÓhūd) 343a/15
[=3]

maĥv Ar. Yok etme, ortadan kaldırma.
m. 379a/04
m. ķıl- 363a/13, 520b/17
[=3]

maĥż Ar. Katıksız, halis.
m. ķıl- 366b/12
m.-ı żalālat 345b/11
m.-ı āb 363a/08
m. (Óayn-ı Óınāyat ve maĥž-ı marĥamat) 349a/12
[=4]

maĥzan Ar. Devlete ait kıymetli şeylerin saklandığı yer.
m.-ı asrār-ı kibriyā 367a/01
m.-ı şafķat 353b/09
m.+ıdın 493a/03
m.+ınıñ 391a/07
[=4]

maĥzūl Ar. Terkedilmiş, hor, hakir, perişan, rüsva.
m. malūl u maĥźūl bol- 456a/05
[=1]

maĥzūn Ar. Üzüntülü, gamlı, kederli hüzünlü.
m. 365b/07
m.+larımız (ĥātır-ı maĥzūn) 353b/07
[=2]

maĥžūž Ar. Hazzetmiş, hoşlanmış, memnun.
m. ve bahramand ķıl- 390a/15
m. u şīrīn-kām ķıl- 351b/10
[=3]

maÓīşat Ar. Geçim, dirlik.
m. u bih-būd 492b/01
[=1]

maķābır Ar. Mezarlar, mezarlıklar.
m. veķadam-gāh 349b/14
[=1]

maķāl Ar. Söz.
m. durur (güng-i maķāl) 463a/12
m.+ı 388b/10
m.+nıñ 472b/03, 518a/07
[=4]

maķālāt Ar. Sözler.
m.+ı 466a/03, 520a/07
m.+ı durur 509b/08
[=3]

maķām Ar. Yüksek mevki, yüksek ve önemli memuriyet, mansıp.
m. (masnad-ı Óızzat u maķām) 476b/14
m. ét- 449a/09
m.+ı 496a/07
m.-ı ĥużūÓ ve tażarruÓ 350a/12
m.-ı ķurb 476a/08
m.+ıda 366a/07

[=7]

maķar (< Ar. maķarr) Durulan, karar kılınan yerleşilen, oturulan yer; merkez, karargâh, başşehir.

m.+ı 445a/03

m.-ı aÓlām-ı śavlat 442b/04

m.-ı **bār-gāh-ı gerdūn-ıĥtışām** 442a/13

m.-ı bar-gāh-ı ıclāl 463b/05

m.-ı bār-gāh-ı şarāfat-bunyān 446b/12

m.-ı kevkebe-i ıclāl 477a/01, 479a/14

m.-ı kevkebe-i vālā 385a/14, 424b/02, 448b/05, 448b/17

m.-ı maķarr-ı alvıya-ı nuśrat-parçam 477b/09

m.**-ı bār-gāh-ı şarāfat-bunyān** 446b/12

m.-ı davlat 361a/17

m.-ı surādıķāt-ı cāh u calāl 377b/12

m.-ı bār-gāh-ı davlat-panāh 398a/12

m.-ı sarā-parda-ı davlat-ıştımāl 424a/06

m.-ı surādıķāt-ı ıclāl 337a/13, 419b/08, 461a/08

m.-ı sarā-parda-ı ıclāl 430b/12

[=17]

Maķay Yüz Başı k.a. Buhara akını için hazırlanan askerî kuvvet içinde yer alır.

M. 481a/03

[=1]

maķbara Ar. Mezar.

m.-ı munavvara 337b/17

m.-ı müteberreke 409a/15, 437b/11

m.+larınıñ 338a/11, 338a/11, 518b/04

[=5]

maķbūl Ar. Beğenilen, hoşa giden.

m.-ı ħavāśś u Óavām 385b/09

m.-ı ĥażrat-ı ħāķānī 355b/08

m. ı ĥażrat-ı śāĥıb-ķırānī 457a/03

m.+ı üçün (ŧabāyīÓ-ı maķbūl) 385b/12

m. tüş- 365a/14

m. u mustaĥsan tüş- 486a/02, 489b/01

[=7]

maķdam Ar. Gelme, geliş, muvâsalat.

m.+ı bile 385b/03

m.-ı humāyūn 385b/02

m.+ıñ 366a/13

[=3]

maķhūr Ar. Kahrolmuş, mağlub olmuş, bozguna uğratılmış.

m. 344b/12, 346b/09

m. bol- (maġlūb u maķhūr) 492a/10

m. ķıl- (menkūb u maķhūr) 345b/08

m. durur (nā-tuvān u maķhūr) 487b/07

m. ol- 383a/17, 482a/10

m. u mustaóśal ķıl- 449a/16

m. u menkūb ét- 447a/10

m. u menkūb ķıl- 467a/17

m. u munhazım ķıl- 381b/10

[=11]

maķmūÓu'l-bunyān Ar. Çiğnenmiş, ezilmiş yapı.

m. 369b/13

[=1]

maķśad Ar. Kast olunan, istenen, maksat, gaye.

m. 469a/05, 522b/11

m. (bī-zāb-ı murād u maķśad**)** 500b/08

m. (murād u maḳṡad) 380b/01, 517b/02
m. (ṡayd-ı maḳṡad) 343b/09
m. bol- 339a/08
m.+ġa (manzıl-ı maḳṡad) 391a/06
m.+ġa (manzıl-ı murād u maḳṡad) 395a/16
m.-ıcānıb 518a/05
m.+ıça 474b/03
m.+ın (kām u maḳṡad) 367a/08
m.+ları 520b/07
m.+nı 431b/15
m.+nıñ 489a/04
m. u kām 400a/04
m. u kām bol- 397a/15
m. u muddaÓā 454a/05
[=18]
maḳṡadu'l-aÓāžım Ar. Büyük olanların maksadı
m. 484b/07
[=1]
maḳṡadu'l-aṡāġır Ar. Küçük olanların maksadı.
m. 337a/07
[=1]
maḳṡadu'l-ekārım Ar. Çok kerim olanların maksadı.
m. 377a/01
[=1]
maḳsūd Ar. İstek, kast olunan şey.
m. bile (nuḳūd-ı maḳṡūd) 425b/13
m.+ların (dāman-ı maḳṡūd) 395b/14
[=2]
maḳsūm Ar. Ayrılmış, bölünmüş.
m.-ı cahd-ı mavfūr 358a/03
[=1]
maḳtūl Ar. Öldürülmüş, katledilmiş.
m. ḳıl- (macrūh u maḳtul) 349a/15
m. ḳıl- (maóṡūr u maḳtūl) 463a/09
m. bol- 406b/16, 419b/06, 430a/02, 433b/13, 496a/09, 496b/16
m. ét- 451a/10
m. ḳıl- 516b/05
m. ḳıl- (maóṡūr u maḳtūl) 463a/09
m.+larnı 444a/04
m. ol- 503a/10
m. u maÓdūm ḳıldur- 438b/16
m. u maóṡūr bol- 463a/11, 475a/06
m. u maóṡūr ét- 411a/14
m. u maóṡūr ḳıl- 349b/09, 411b/06, 468b/14
m. u maóṡūr ve olca bol- 454b/01
m. u muzmahıl ḳıl- 343b/17
m. u tārāc bol- 454a/13
m. u zaħm-dār bol- 344a/13
[=27]
maÓḳūl Ar. Akla uygun, akla yatkın.
m. ve manḳūl 371a/14
[=1]
māl Ar. Emtia, bir kimsenin tasarrufu altında bulunan (şey, hayvan).
m. 363b/06, 383a/07, 385a/13, 411b/01, 425a/04, 430a/10, 446a/08, 446b/02, 450a/15, 466a/13, 467a/02, 471a/04, 508a/12
m. (aşyā u māl) 503a/11
m. (bī-nıhāyat māl) 493b/03
m. (zekāt u māl-ı amān) 369b/06

m. al- 467b/03, 488a/11, 506b/01, 506b/06
m.+ı 383b/04
m.-ı ġanāyım 468b/15
m.-ı ġanīmat 433a/07, 433a/10
m.+ın 408b/04
m.+ları 418a/14
m.+larıġa 336a/13
m.+ların 418a/07
m.+ların al- 426b/02
m.+larnı taşla- 425a/11
m.+nı 408b/04, 446b/08, 472a/08
m.+nı al- 425a/14
m. sür- 464b/09
m. tap- 450b/11
m. u asbāb 386a/11
m. u aşyā 386b/09, 427a/07
m. u baş 473a/08
m. u cāndın kéç- 382a/16
m. u esīr 375b/03
m. u matāǾ 431b/16
m. u mavāşī 425b/10, 450b/14, 463a/03, 480b/13, 482a/11
m. ve esīr al- 374b/08, 488b/11
m. ve usara 384a/08
[=51]
māl-dār Mal sahibi, varlıklı (kimse), zengin.
m. (ġāyatsız mutamavvıl u māl-dār) 431b/12
[=1]
malāǿ u'l-aǾlā Ar. Cennetteki melekler topluluğu
m. 372a/13, 394a/12
[=2]
malaẖ Far. Çekirge.
m. ayaḳı 443a/01
m.+dın (mūr u malaẖ) 496a/13
[=2]
malāĥat Ar. Güzellik.
m. vuśūlı 406b/01
[=1]
malālat Ar. Bıkma, usanç, melal.
m.(göşe-nışīn-ı kāşāna-ı alam u malālat) 390b/05
[=1]
malālat-āġāz Melalet başlangıcı.
m. (Ĥādıŝa-ı malālat-āġāz) 389a/08
[=1]
malāmat Ar. Ayıplama, azarlama.
m.(ẖalvat-güzīn-ı vırāna-ı ġam u malāmat) 390b/05
[=1]
malāź Ar. Sığınak, sığınılacak yer, melce.
m.-ı Ǿıbādu'llāh "Allah kullarının sığınağı" 460b/03
[=1]
malāźu'l-Ǿālam "Alemin sığınağı" anlamında bir övgü ifadesidir.
m. 499a/10
[=1]
malbūsāt Ar. Giyilecek şeyler.
m.-ı pādşāhāna 461b/01
[=1]
mālik Ar. Sahip.
m.-i rıḳāb 376b/11
[=1]

mallāĥ Ar. Denizci, kaptan.
m. (miñ mallāĥ) 485a/07
m.+ı (Óaķl u bīnış safīnasınıñ mallāĥı) 388b/08
[=2]
maólūf Ar. Alışılmış.
m.+larıġa (vatan-ı maólūf) 370a/01
[=1]
maólūfī Ar. Alışılmışlıkla ilgili.
m. (mesken-ı maólūfī) 371b/04
[=1]
malūl Ar. Bezgin, üzgün.
m. ol- (maġrūr u malūl) 470a/09
m. u maĥźūl bol- 456a/05
[=2]
maÓlūl Ar. Hasta, sakat, illetli.
m. ķıl- (maósūr u maÓlūl) 478a/06
[=1]
maÓlūm Ar. Bilinen.
m. bol- (roşan u maÓlūm) 352a/03, 455b/14
m. bol- 380a/07, 403b/11, 418a/03, 427a/12, 429b/11, 430a/15, 432a/02, 433a/09, 444b/03, 452b/07, 456b/17, 482b/10, 483a/05, 485b/17, 516b/02, 522a/06
m. érmes durur 498a/09
m.-ı ĥātır-aşraf bol- 392a/08, 495b/16, 517a/15
m.-ı ĥātır-aşraf u altaf bol- 513b/14
m. ķıl- 444a/15, 513a/13, 514b/06, 518b/08
m. u mafhūm bol- 439b/13
m. u roşan bol- 338a/15
m. u roşan ķıl- 467b/15
[=30]
mamar (< Ar. memerr) Geçit, geçilecek yer.
m.+larınıñ (ṭuruķ u mamar) 354a/06
[=1]
mamāt Ar. Ölüm.
m.+ġa (gird-āb-ı mamāt) 389a/06
m.+larıdın (ĥayāt ve mamāt) 352b/05
[=2]
Mamış Bég k.a. Eş Niyaz Atalık'ın kardeşi olup bir askerdir.
M. 342a/02, 434a/07
[=2]
mamlū Ar. Dolu, doldurulmuş.
m. 391b/09, 494a/07
m. bol- (maşĥūn ve mamlū) 484a/01
m. bol- 368a/16
m. durur érdi 484a/10
m. u maşĥūn ķıl- 351b/14, 395b/14, 495b/11
[=8]
mamnūÓ Ar. Yasak, yasak edilmiş.
m. ķıl 355b/15
[=1]
maómūr Ar. Emredilen, emir altında olan kimse.
m. (muśannafu'l-maómūr-ı maÓźūr) 389b/12
m. (sıpāh-ı maómūr) 495a/04
m. (umarā-yı maómūr-ı curóat-ı tamām) 411a/01
m. bile (umarā-yı maómūr) 453b/09

m. bol- “görevli olmak” 342b/13, 345a/07, 348a/11, 349b/08, 359a/03, 359b/08, 360b/14, 369b/06, 392a/05, 399b/14, 420a/09, 421a/16, 422a/02, 426b/04, 444a/13, 453b/01, 464a/09, 477b/13, 480a/09, 480b/11, 488b/17, 490a/08, 495b/06
m. durur érdi 445a/07
m. ét- “görevlendirmek” 355a/17, 380b/14, 388b/16, 390a/16, 410b/14, 428b/11, 433a/08, 462b/06, 499b/03, 510b/10
m.-ı farmān-ı ḳażā-carayān 431b/05
m.-ı meźkūr 499b/03
m. ḳıl- “görevli kılmak” 340b/16, 358a/02, 385a/15
m.+lar 341a/04, 342a/06, 347b/15, 349a/02, 349b/08, 354a/04, 378a/14, 380a/04, 395b/03, 412b/05, 419a/13, 421a/17, 425a/07, 425b/05, 426b/12, 427b/17, 430b/05, 442b/09, 456b/10, 464b/14, 467b/08, 468b/09, 469a/04, 471b/09, 478b/17, 479b/09, 480b/15, 489a/04, 512b/13, 516b/13, 517b/02, 518a/04
m.+lar bile 355b/14
m.+larġa 355b/13
[=77]

maǾmūr Ar. Gelişip güzelleşmiş, bayındır.
m. 476a/03
m. ḳıl- 389a/14
m. u ābādān bol- 388b/06
[=3]

Maǿmūr Parvançı k.a. Kıpçak valisidir.
M.+ġa 485b/15
M.+nıñ 485b/09
[=2]

maǿmūrīn Ar. Memurlar, emrolunanlar.
m.-ı meźkūrīn “Adı geçen memurlar” 393b/02
[=1]

manǾ Ar. Yasaklama, engelleme, önleme.
m. (tārāc u taṫāvuldın manǾ) 355b/10
[=1]

MaǾn-ı Zāyıd k.a MaǾn ibn Zāyıd olarak da bilinen cömertliğiyle meşhur bir adam.
M. (Şükūh-ı MaǾn-ı Zāyıd) 396a/16
[=1]

man ḳatala ḳutıla “Kim öldürürse öldürülür” anlamında bir sözdür.
m. faĥvāsı 354b/03
[=1]

man nacā bırǿasihi faḳad rabaĥ “Kim başını kurtarırsa kazanmıştır” anlamında bir cümledir.
m. ḳażıyyası 356b/13
[=1]

Man zarā’l-maḳābıra fekeennemā zarā’l-anbıyā “Kim kabirleri ziyaret ederse peygamberleri ziyaret etmiş gibi olur” anlamında bir sözdür.
m. mufādı 349b/15, 437b/05
[=2]

maǾnā Ar. Anlam, anlaşılan şey, mefhum. Krş. maǾnī.

m. 392b/02, 517b/17, 523a/15
m. (anvār-ı maǾnā) 388b/09
m. (asrār-ı maǾnā) 388b/10
m. bile 483a/11
m.+dın 355a/01
m.+nı 343b/08
m.-yı maĥabbat-afzā 448a/10
[=9]
maǾna-şınāslıġ Anlama, bilme, bir şeyin özünü kavrama durumu.
m.+ıdın 522b/01
[=1]
manāhī Ar. Dinin yasakladığı, nehyettiği şeyler, yasaklar.
m.+dın (irtikāb-ı manāhī) 366b/01
m.-ı ınhıdām 370b/11
[=2]
mānand Far. Gibi, benzer.
m. 379a/09
m.+da 434a/06
m.+ı 461a/06
m.-ı dabūr 490b/17
m.-ı ķuyaş 461a/12
[=5]
manāśıb Ar. Mevkiler, makamlar, rütbeler, mertebeler.
m.-ı arcmand-ı şarǾıyya 370b/08
[=1]
manaśśa (< Ar. minaśśa) Zahir olunan yer, Gelinin davetlilere gösterilmek üzere oturtulduğu yüksekçe divan.
m.-ı fıǾl 378a/09
m.-ı vuķūǾ 368a/05, 412a/03
m.-ı zuĥūr 347b/06, 380b/06, 449b/01
[=6]
manāzıl Ar. Menziller, konak yerleri.
m. 391a/03
m. ķıl- (aşraf-ı manāzıl) 448b/10, 481b/07, 504a/12
m. (ķatǾ-ı manāzıl ve ṭayy-ı marāĥıl) 472a/17, 498a/15
m. (mufaĥĥar-ı manāzıl-ı āfāķ) 462a/09
m. ķıl- (ķatǾ-ı manāzıl ve ṭayy-ı marāĥıl) 411b/10, 425b/05, 433b/03, 434b/06, 468b/09, 504a/04
m. ķıl- (ķatǾ-ı manāzıl) 361a/13, 377a/16, 379b/11, 411a/08, 414b/11, 426a/08, 440b/03, 451a/04, 454b/12, 511a/01, 518b/05
m. ķıl- (mafĥar-ı manāzıl) 339b/02, 360b/04, 440a/11, 498a/12
m. ķıl- (mafĥar-ı manāzıl u aşraf-ı marāĥıl) 431a/01, 447b/12, 500b/13
m. ķıl- (mufaĥĥar-ı manāzıl) 477b/05
m. ol- (ķatǾ-ı manāzıl) 477a/15
m.+dın soñra (ķatǾ-ı manāzıl) 473b/10, 516b/16
m.-ı farāvān ve marāĥıl-ı bī-pāyān 510a/12
m.-ı ħūb 372b/03
m.-ı munhādım 369b/09
m.-ı mutaǾaddıda ve marāĥıl-ı mutanavvıǾa 427b/02
m.-ı mütekāŝire 468a/15
m.-ı mütekāŝire ve marāĥıl-ı mutavāfıra 464a/05
m.-ı mütekeŝŝire 512b/15, 519a/10

m.-ı mütekeŝŝire ve marāĥıl-ı mutaǾaddıda 471a/15
m.-ı mütekeŝŝire ve marāĥıl-ı mutanavvıǾa 506a/02
m.+ıdın öt- 398b/10
m. ve mesākin 372a/12
[=47]

manbaǾ Ar. Kaynak, pın Ar.
m.-ı cūd 396a/14
m.-ı cūd u saħā 392b/08
m.+ı durur 419b/11
[=3]

mancūķ Far. Sancakların, bayrak direklerinin başına, minare, kubbe vb. yerlerin üzerine takılan madeni küçük ay, alem, mahçe; bayrak sancak.
m.+ı 351b/02
m.+ın 339a/11, 379b/09, 384a/03, 419b/13, 440a/07, 477b/01, 506a/03
[=8]

manfaǾat Ar. Fayda.
m. al- 342a/06
[=1]

manhıyyātHaram olan, yasak olan şeyler.
m. ve nā-maşrūǾ işler 522b/03
[=1]

manĥūs Ar. Uğursuz, şeametli.
m.+nıñ (cāsūs-ı manĥūs) 491a/12
[=1]

mānıǾ(< Ar. māniǾ) Bir işin yapılmasını önleyen şey, engel.
m. émes érdi 478a/13
[=1]

maǾnī (< Far. maǾnī < Ar. maǾnā) bk. maǾna.
m. mıżmārı 460a/17
[=1]

manıyyat Ar. Ölüm.
m.+ın 375b/01
[=1]

manķabat Ar. Menkabe, hikâye.
m. (Śıddīķ-ı manķabat) 366a/06
[=1]

Manķışlaķ y.a. Harezm'in kuzey batısında ve Aral Gölü'nün doğusunda Mankışlak yarımadası yer alır. Bu yarımada dağlık bir arazi olup Hazar Denizi'nin doğu sahilinde uzanır. Üzerinde üç dağ silsilesi bulunan Mankışlak yarımadasının en yüksek zirvesi Karadağ'dır. Yarımadanın daha doğusunda Ereng-Kırı düzlüğü vardır. Bu platonun doğusunda ise Aybügür Gölü bulunur. Metinde Çavdur'un ekabiri Kuvanç Beg'in elçilik görevi ile gittiği bölge olarak adı geçmektedir. Mankışlak'ın bir önemi ticaret yolu üzerinde olmasından ileri gelir. Buradan Hivak'a hareket eden karvanlar olduğu belirtilmiştir.
M.+ġa 357b/12
M. kārvānı 348b/16
[=1]

Manķıt kv.a. Bir Türk boyunun adıdır. Mankıt Ulusu'nun kadısı Ubaydullāh Ahund'dur.
M. 370a/03, 370a/05, 371a/14, 372b/14

M. aǾāžımı 431b/03
M. ahālīsı 369b/15
M.+da 373a/04
M. ķalǾası "Atalık Arnası kenarındadır" 369b/11
M.+nıñ 510b/04
M. sar-āmadı "Mankıt kavminin önde gelen ismi Dosım Biy için söylenmiştir". 471b/05
M. yurtı 408a/06
[=11]

Manķıt ǾAlī Muĥammad Çaġatay Bégi k.a. Buhara elçisidir.
M.+i bilen 406a/08
[=1]

Manķıt Bay Muĥammad Çura Aġası k.a. Mankıt boyundandır. Güvenilir bir kimsedir.
M. 375b/07
[=1]

Manķıt Biy k.a. Töre Murat Sufi'nin zindana atılması ve biraderi Baltaş Beg'in kılıç ile öldürülmesi sonrası Yomut boyundan olan müfsidleri takip edenler arasındadır.
M. 358b/05
[=1]

Manķıt Ķılıç Yüz Başı k.a Kazak ve Üç Bölek bölgelerine akın eden kuvvetler arasında bulunur.
M. 426b/09
[=1]

Manķıt ǾUbaydu'llāh Āĥūnd k.a. Kuvvetli bir din bilgisine sahip olup Mankıt kavminin kadısı ve reisi olmuştur.
M. 371a/14
[=1]

Manķıt Uraķ Bay Çura Aķası k.a. Elçilik görevi ile Harezm'e gitmiştir.
M.+sı 352a/11
[=1]

Manķıt YaǾķūb Ķurçı Bég k.a. Mir Haydar Padişah'ın elçisidir.
M.+i 375a/07
[=1]

manķūl Ar. Ağızdan ağıza geçmiş, söz, hikaye.
m. durur (maǾķūl ve manķūl) 371a/14
[=1]

mannān Ar. Sınırsız ihsanda ve iyilikte bulunan.
m. (Ǿalā-ruǿūs-ı ahla'l-īmānu'l-mutaĥallıķ bi-aĥlāķı'l-meliki'l-mannān) 403a/06
m. (meliku'l-mannān) 376b/14
m. (rāfıǾ-ı aǾlāmu's-saĥāvat ve'l-ıĥsānı'l-mustanśır mina'n-naśīrı'l-meliki'l-mannān) 392b/13

manśab Ar. Makam, mevki, mertebe.
m.+ı 406a/01
m.+ı bile 360a/12, 404b/17, 406a/03, 433a/14, 488b/16, 498b/16
m.-ı gırāmī 406a/07
m.-ı ıĥtısām-ı dāru'l-ĥılāfa 372a/15
m.-ı ķażā 371a/08
m.+ıda 375b/06

m.+ıġa 360a/10, 361a/11, 439a/04, 439a/09
m.+ın 361a/08, 403a/17, 439a/08, 463b/14, 498b/13
m.+ınıñ 405b/16
m.+larıdın 371a/12
m.+larıġa 498b/09
[=23]

mansūb Ar. İlgisi ve bağı bulunan, mensup.
m. ḳıl- 483a/05
[=1]

manṡūb Ar. Nasbedilmiş, atanmış.
m. bol- 439a/04
m. ét- 371b/05
m. ḳıl- 371a/04, 498b/10
[=4]

manṡūr Ar. Zafer kazanan.
m. bol- (ġālıb u manṡūr) 344a/08
m. bol- (mužaffar u manṡūr) 471a/07
m. bol- 344b/12
m. eyle- (afvāc-ı žafar-şıÓār u manṡūr) 346b/08
m. (ḥayl-ı manṡūr-ı nuṡrat) 340a/11
m. ḳıl- (muÓasker-i Óasākir-i manṡūr**)** 504a/05
m.+dın (sıpāh-ı manṡūr) 444b/05
m. ol- 383a/17
m. u mužaffar 425a/14, 429b/07, 436a/12, 444a/06, 468a/14, 513b/11
[=14]

Mansūr Ħ(v)āca ıbn ÓUmar Ħ(v)āca-ı Naḳīb Aral mubarızlarından birinin kardeşidir. Ağabeyinin hizmetlilerinden Muhammad Nazar Şayh Çokani ile bir akında beraber çarpışmıştır.
M. 346a/15
[=1]

manṡūra Ar. Mansur kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan ve aynı anlamdaki müennes şekli.
m. 345b/13, 447a/08
m. (afvāc-ı manṡūra) 445b/06
m. (Óasākir-i manṡūra) 337a/05, 337a/14, 339a/12, 345b/12, 346b/10, 347b/14, 355b/03, 377b/13, 380a/07, 380a/13, 381a/15, 382b/02, 384b/07
m. (leşker-i manṡūra) 497b/01
m. (muÓasker-i leşker-i manṡūra) 441a/08
m. (sıpāh-ı manṡūra) 411a/03, 430a/10, 431b/13, 505b/02
m. bile (afvāc-ı manṡūra) 401a/15
m.+dın (Óasākir-i manṡūra) 341a/16, 419a/16
m.+dın (sıpāh-ı manṡūra) 411a/08, 432a/12
m.+ġa (Óasākir-i manṡūra) 340b/07, 354b/02
m.+nı (afvāc-ı manṡūra) 429a/09, 506a/09
m.+nı (Óasākir-i manṡūra) 355b/09, 355b/15
m.+nıñ (Óasākir-i manṡūra) 376b/06
m.+nıñ (sıpāh-ı manṡūra) 460a/15, 506b/16
[=36]

manśūś Ar. Kur'ân-ı Kerim'de anlamı açıkça anlatılmış, hakkında ayet bulunan.
m. āyat 393a/14
m. durur érdi 393a/14
[=2]
manşāǿ Ar. Köken, asıl.
m. 386a/03
m.-ı şarārat 415a/13
[=2]
manşūr Ar. Ferman.
m. 353b/11
m.-ı davlat 356a/07
[=2]
maǿnūsī Ar. Alışılmış, beğenilmişe ait.
m.+nıñ (culūs-ı maymanat-ı maǿnūsī) 376b/03, 409b/17, 437a/10, 451b/16
m.+nıñ (culūs-ı saǾādat-ı maǿnūsī) 390b/03, 427b/06, 514a/03
[=7]
manžar Ar. Görünen yer.
m. u ayvān 393a/17
[=1]
manžara Ar. Gözle görülen, bakılıp seyredilen yer, mevki.
m.-ı gerdūn 346b/05
[=1]
manzıl Ar. Konak yeri, konak, varılacak yer. Krş. menzil.
m. 381b/02, 485b/05
m. (bir manzıl ve bir yarım manzıl) 384b/01
m. (bir yarım manzıl) 450b/08
m. (üç manzıl) 430a/03
m. ba-manzıl 414b/13
m. bol- 506a/07
m. ķıl- (ķaṫǾ-ı manzıl) 477a/16
m.+da 384b/08, 407a/09, 420b/15, 423b/01, 437b/17, 486b/09, 486b/17, 500b/14
m.+da (béş manzıl) 481b/16
m.+da (bir manzıl) 450b/07
m.+da (ikki manzıl) 450b/06, 514b/02
m.+dın 402a/08, 419b/08, 500b/16
m.+dın (yarım manzıl) 434b/11
m.+ġa (iki manzıl) 420b/13
m.+ġaça (ikki üç manzıl) 487a/14
m.+ġaça (bir manzıl) 436a/09
m.-ı **bār-gāh-ı ıclāl ķıl- 4**13a/10
m.-ı dad u dām 369b/13
m.-ı maķśad 391a/06
m.-ı mevkib-i humāyūn 398b/01
m.-ı murād u maķśad 395a/15
m.-ı nažar eyle- 348a/08
m.-ı sarā-parda-ı ıclāl ķıl- 505b/17
m.-ı sarā-parda-ı ıķbāl ķıl- 452a/12, 500a/02
m.**-ı sarā-parda-ı şevket ķıl-** 437b/09
m.-ı surādıķāt-ı ıclāl ķıl- 500b/17
m.-ı taǾyīn ķıl- 378a/05
m.+ıda 367b/06
m.+ıdın 505b/10
m.+ıġa 365b/15, 404b/05, 446a/16, 485a/13, 505a/17
m.+ın 480b/09
m.+ige 500b/04, 504a/06
m. ķıl- 408b/11
m.+larıġa 494b/01

m. manzıl köç- 519b/03
m. u muÓasker ḳıl- 411a/02
m. u süknā 372a/05
m. veḳarār-gāh bol- 487b/05
[=55]

manzıl-gāh Konak yeri.
m.+ı bol- (matāf u manzıl-gāh) 486a/12
m.-ı sıpāh-ı nuśrat-panāh ét- 419b/17
m.+ın 358a/12
[=3]

manzıl-gāhī Bir konak yeri.
m. 457a/09
[=1]

manzıl-güzīn Seçilmiş konak yeri.
m. 472b/02
m. bol- 384b/08
[=2]

manzıl-ḫān Konak yeri, menzilhane.
m.+da 455b/05
[=1]

manzıl-kihīn Çok küçük menzil.
m. 390a/05
[=1]

manzıl-şınās Konak yerlerini bilen (kimse).
m. 517b/17
[=1]

manzılba-manzıl Konak konak.
m. 407a/08, 513a/03
[=2]

manzılat Ar. Rütbe, makam, derece; konak.
m. 392b/16
m. (aśālat u manzılat-ı āsmānī) 521b/14
m. (ḫūrşīd-ı manzılat) 340b/10
m. (Óılm-ı manzılat u basālat-panāh) 392b/06
m.+dın 347a/13
m.+ıda 366a/09
m.+ıġa 351b/08
m. u śavlat 391a/08
[=8]

manzıllıġ İki konak arasındaki uzaklık. Bir günde gidilebilecek yol olma durumu. Krş. manzıllıḳ, menzillik.
m. (ikki manzıllıġ) 512b/16
[=1]

manzıllıḳ bk. manzıllıġ
m. (yarım manzıllıḳ) 448b/04
[=1]

manžūm Ar. Düzene, sıraya konmuş, dizilmiş, tertipli.
m. ḳıl- 386a/16
[=1]

manžūr Ar. Bakılan, görülen.
m. bol- 487a/04
m.-ı nažar-ı Óātıfat bol- 441a/15
m.-ı nažar-ı Óatıfat ḳıl- 361a/04
m.-ı nažar-ı Óınāyat-ı ḫāḳānī 372a/02
m.+ıñ ol- 367a/03
[=5]

mañlay Moğ.**1.** Alın
m.+ın 409b/10
[=1]

2. Ordunun önü, ön kolu, koruyucu.
m. 491b/05

[=1]

maǾra Ar. Soyunmuş, kurtulmuş.

m. 388b/10

[=1]

maǾrī Ar. Hükmü geçerli ve cârî olan.

m. tut- 360b/11

[=1]

marāĥıl Ar. Konaklar, menziller, duraklar.

m. ḳıl- (mafĥar-ı manāzıl u aşraf-ı marāĥıl) 431a/01, 447b/12, 500b/14

m. ḳıl- (ḳaṭǾ-ı marāĥıl) 440a/12

m. ḳıl- (ḳaṭǾ-ı manāzıl ve ṭayy-ı marāĥıl) 411b/10, 425b/06, 433b/03, 434b/06, 468b/09, 504a/04

m.+dın soñra (ḳaṭǾ-ı manāzıl ve ṭayy-ı marāĥıl) 472a/17, 498a/15

m.-ı bī-pāyān 510a/13

m.-ı mutaǾaddıda 471a/15

m.-ı mutanavvıǾa 427b/02, 506a/02

m.-ı mutavāfıra 464a/05

m.-ı mütekeŝŝire 504a/10

[=19]

marāĥım (< Ar. marāĥim) Merhametler, acımalar, af

m.-ı bī-girāne 384a/16

m.-ı ĥusravāna 340a/02, 384a/09, 388b/15, 400a/04, 400b/11, 410a/12, 411b/12, 417b/04, 420b/06, 442b/16, 443a/09, 516b/01

m.-ı nīk 356a/14

m.-ı pādşāhāna 352b/08, 361a/10, 365a/14, 404b/17, 423b/17, 427b/04, 433a/14, 458a/07, 475b/03, 485b/15

[=24]

marām Ar. İstek, maksat, niyet.

m. (çaman-ı marām) 347b/03

m. bile (ĥuśūl-ı marām) 385b/05, 486a/07

m.-ı mātam 511a/16

m.+ıça 392b/01, 394a/09

m.+ıġa (nažar-ı marām) 373b/08

[=7]

marāsım Ar. Tören; resmiyetin gerektirdiği yerleşmiş, âdet haline gelmiş şekil ve davranışlar, yol yordam, teşrifat kuralları.

m. (rāsım-ı marāsım-ı şacāǾat) 460b/03

m. ıādāb 434b/04

m. ıǾadl 522a/13

m. ıǾadl u dād u ḳavānīn 361a/05

m.+ı bile 407b/12, 425a/03, 429b/12, 488b/09

m.-ı navāzış 387b/04

m.-ı sūr 373a/15

m.+ıda 460b/15

m.+ıdın 444a/06

m.+ıġa 381a/02, 397b/02, 420b/04, 422a/11, 443b/06, 461b/07, 474b/05, 475b/01

m.+ın 418a/09, 439b/06, 444b/12, 466b/01, 469a/15, 507a/15, 517b/03

m.+ınıñ 349a/05

m. u nıžām 476a/12

[=29]

maraż Ar. Hastalık.

m. 521b/02

m.+ı 519a/13
[=2]
marażī Ar. Hastalığa ait, hastalıkla ilgili. hastalıklı.
m. 510b/14
m. (ıstīlā-yı marażī) 521a/15
[=2]
marcıǾ Ar. Dönülecek yer.
m. (cāy-gāh-ı marcıǾ-ı salāŧīn) 414a/03
m.+ı 356a/04, 388b/08
m.-ı banī-ādam 369b/03
[=4]
marcıǾu'l-aǾāžım Ar. Büyüklerin merciǾi
m. 377a/01
[=1]
marcıǾu'l-ekārım Ar. Çok cömert olanların merciǾi.
m. 484b/07
[=1]
marcıǾu'l-umarā Ar. Emirlerin merciǾi.
m. 337a/07
[=1]
mardānalıġ Mertlik, yiğitlik. Krş. mardānalıķ.
m.+da (şacāǾat u mardānalıġ) 451a/01
[=1]
mardanalıķ bk. mardānalıġ.
m.+dın (ġāyat-ı mardānalıķ**)** 503b/15
[=1]
mardum Ar. Adam, insan.
m. 348a/07
[=1]
maǾreke Ar. Savaş meydanı.
m. 416a/09, 496b/14
m. (Rustam-ı maǾreke-i daġā) 432a/09
m.-i bazm 340a/05
m.-i bıhışt-āyīn 395a/06
m.-i kār u zār 496b/04
m.-i kārzār 345b/16, 417a/07, 474b/04, 492a/12
m.-i mubārazat 343b/15
m.-i razm 349a/09
m. içre 496b/07
m.+ni 422b/10
m.+niñ 395b/17, 515a/16
m.+siniñ (dağāmaǾrekesi) 401b/13
[=17]
Marġaklı kv.a. Narızum bölgesine yerleşmiş bir boydur.
M. camāǾası 495b/03
[=1]
marġūb Ar. Rağbet edilen, beğenilen.
m. (ĥareket-i marġūb) 461b/06
m. (hayǿat-ı marġūb) 478a/17
m. (mazārıǾ-ı marġūb) 372b/04
m. bol- 396b/05
m.+ını 522b/05
m. ol- 397a/07
[=6]
marĤāba Ar. Övülen, yüceltilen kimse veya şeye hitap sözü olarak kullanılır.
m. 385b/16
[=1]

marĥala Ar. Derecelerden her biri, aşama, kademe; devre, safha.
m. 391a/03
m. (āftāb-ı marĥala-ı maşrıḳ) 485a/11
m.+da 486a/10
m.-ı meźkūr 486b/05
m.+sıda 498b/06
m.+sıdın 461a/01, 500b/15
m.+sıġa 480b/03, 485a/14, 505a/12
m.+sın 486b/03
[=11]
marĥala-paymā Merhale ölçen.
m.-yı bahcat ḳıl- 356b/02
[=1]
marham Ar. İçinde gerekli etkili maddeler bulunan, yumuşak ve koyu kıvamda, yağlı veya yağsız deri üzerine sürülerek kullanılan ilaçların ortak adı.
m.+ın 488b/07, 494b/12
[=2]
marhamat Ar. Şefkat gösterme, acıma.
m. (dāru'ş-şıfā-yı marĥamat-ı İlāhī) 516a/03
m. (ġāyat-ı marĥamat u fuḳarā-perverlik) 447b/15
m. ḳıl- (Óınāyāt u marĥamat) 341b/15
m. körgüz- (muruvvat u marĥamat ve mekremet u şafḳat) 517a/14
m. körgüz- (muruvvat u marĥamat) 369a/06
m. (kemāl-i marĥamat) 372a/04, 498b/07
m. bile (ħılÓat-ı marĥamat) 440b/08
m. bile (nažar-ı marĥamat) 389a/17
m.+dın (kemal-i marĥamat) 356a/05
m.+dın (kemal-i muruvvat u marhamat) 483a/03
m. ét- 361a/07
m.+ı (dīda-ı marĥamat) 390b/08
m.-ı ħusravāna 507b/13
m.-ı mavfūra 392a/07, 485b/12
m.-ı mütekāŝir 452a/14
m.-ı pādşāhāna 493a/04
m.-ı şāhāna 493b/09
m.-ı vāfıra 484a/01
m.-ı vāfıra-ı ħusravāna 486a/06, 491a/06
m.+ıdın (dāru'ş-şıfā-yı marĥamat) 488b/06
m.+ıġa (maĥž-ı marĥamat) 349a/12
m.+ıñdın (dāru'ş-şıfā-yı marĥamat) 366b/16
m. ḳıl- 353b/10, 370b/16, 381a/10, 385a/13, 410b/13, 417b/08, 433a/16, 439a/08, 465a/15
m. körgüz- 365a/16, 368a/02, 402a/17, 417b/05, 463b/15, 504b/01
m. u muruvvat ét- 372b/06
m. u muruvvat ḳıl- 370b/01
m. u şafḳat körgüz- 448a/08
[=43]
marĥamat-cāy-gāh Merhamet yeri.
m. (ĥażrat-ı şahanşāh-ı marĥamat-cāy-gāh) 439a/05
[=1]
marĥamat-nışān Merhamet gösteren.
m.+nıñ (ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān-ı marĥamat-nışān) 401a/04

[=1]
marĥūm Ar. Bağışlanmış, Allah'ın rahmetine erişmiş.
m. 368b/07
m.+ınıñ 369b/11, 513b/16
m.+nıñ 372b/12
m. u maġfūr 516a/08
[=5]
marĥūmī Ar. Merhum ile ilgili, merhuma ait.
m. 371a/10, 465b/07
m. u maġfūrī 511b/12
[=3]
Marīħ-śalābat Behram kuvvetinde.
M. sürdavul 337a/06, 414a/07
[=2]
marķad Ar. Mezar.
m.-ı mübārek 408a/11
m.-ı şarīfī 409a/01
[=2]
marķadah (Ar. hu "o" zamiriyle) Onun mezarı. Krş. marķadahu.
m. (navvara marķadah) 486a/15, 495a/06, 495b/09,
m. dağı (navvara marķadah) 497a/15
m.+dın (navvara marķadah) 455a/07
m.+nıñ (navvara marķadah) 509b/05
[=6]
marķadahu (Ar. hu "o" zamiriyle) Onun mezarı. Krş. marķadah.
m. (navvara'llāhu marķadahu) 397b/12, 389a/11, 404b/04
[=3]
marķadeyn (< Ar. tesniye eki "-eyn" ile) Her iki kabir.
ş. (marķadeyn-ı şarīfeyn) 350a/05
[=1]
Marķay y.a. Kök Töpe bölgesine yakın bir bölgede yer alır.
M. 461b/13
[=1]
marķūm Ar. Yazılmış.
m. bol- 362b/16
[=1]
marsūl Ar. Gönderilmiş
m. tut- 354b/06, 357a/06, 357b/11, 369a/08, 404a/15, 420b/10, 426a/16
[=7]
marsūm Ar. Alışılmış.
m. 484a/15
[=1]
martaba Ar. Basamak, sıra, derece, rütbe.
m. 475b/08
m. (ikilençi martaba) 483b/02
m. (ikki martaba) 510a/15
m. (üç martaba) 418a/14
m. (üç tört martaba) 374a/17
m.(ikinçi martaba-ı aƠlām-ı žafar-farcām) 413b/02
m.-ı aƠlā 403a/10
m.+sıġa (pād-şāhlıķ martabası) 389a/03
m.+sıġa köre 394b/13, 397b/10
[=12]
martabat Ar. Martaba
m. (śāĥıb-ı martabat) 393b/10

m. érmes érdi (fāyıda-ı martabat) 368b/17
m. ḳıl- 373a/16
[=3]
maÓrūf Ar. Belli, bilinen.
m. u mekşūf bol- 434b/14
m.+ı 496b/13
m. u maşhūr 356a/02
[=3]
maÓrū ż Ar. Arz olunmuş, yayılmış, söylemek.
m. bol- 391b/05
m. ét- 485b/11
m. ḳıl- 417a/15, 425b/01, 445a/09, 468b/03
[=6]
maÓrūz-raóy Söylenmiş görüş.
m.-ı Óālam-ārāy ḳıl- 378a/04, 466b/13, 468a/16
m.-ı Óālam-ārāy bol- 384b/15
m.-ı anvar bol- 355b/06
[=5]
Marv y.a. Bu bölgede yaşayan Teke ve Sarık Türkmenleri Muhammed Rahim Han zamanında Han'a tabi olmuşlardır. 1824 yılında Merv şehri yeniden han tarafından inşa ve iskan edilmiştir. Bugünkü Türkmenistan sınırları dahilinde kalan tarihî şehre tarih boyunca Farslar, Araplar, Türkler ve Moğollar hakim olmuştur. 1884 yılında Ruslar tarafından işgal edilmiştir.
M. 369a/13, 425b/02, 440b/01, 440b/06, 441a/01, 444a/08, 458b/02, 466a/10, 467b/03, 467b/16
M. Óazīmatı 466a/16
M. dıyārı 368b/15, 425a/01, 467a/10, 457b/14
M. cānıbı 455a/01
M. çapavulı 457b/17
M.+da 513b/16
M. daryāsı 425b/07, 450b/14
M.+dın 454a/10
M.+ġa 425b/07, 454a/11, 484b/15, 506b/14, 510b/01
M. ḳalÓası 484a/17
M. memleketi 466b/02
M. mużāfātı 450a/17, 454b/14, 458a/03
M. navāĥīsı 387a/13
M.+nı 368b/12
M.+nıñ 466b/14, 467b/08
M. Terākimesi 374b/17
M. vılāyatı 484a/03, 484a/06, 509b/05, 509b/10, 510a/06
M. yürüşı 375a/03
[=42]
marz u būm Yer ve toprak.
m. 394b/08
[=1]
marżıyya Ar. Beğenilen, uygun bulunan, rıza gösterilen anlamında marzî kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan müennes şekli.
m. (Óādat-ı marżıyya) 349b/13
m.+sı (Óādat-ı marżıyya) 337b/01
[=2]

masā (< Ar. masāǿ) Akşam
m. (śubĥ u masā) 478a/10
[=1]
maŝāba Ar. Derece, değer, ölçü.
m.+da 365b/04, 394a/11, 461b/08, 469a/13, 479a/17, 484b/17, 496b/05, 506a/13
m.+da durur érdi 391b/01
m.+ġa yétkür- 462b/16
[=10]
maśab (< Ar. maśabb) Suyun aktığı, dalgalandığı yer, ırmağın denize kavuştuğu yeri, ağız.
m.+ı durur 340b/15
[=1]
masācıd Ar. Mescitler.
m. ve ħavānıķ 372a/16
m. ve madārıs 372a/12
[=2]
maśāf Ar. Diziler, harp safları.
m.+ġa (maydān-ı maśāf) 422a/15
m. içre 443b/15
m. maydānı 491b/12
[=3]
masāfat Ar. Uzaklık, ara anlamındaki masāfa kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan müennes şekli.
m. (buǾd-ı masāfat) 372a/17
m. ét- (ķatǾ-ı masāfat) 395b/04, 411a/11, 424b/04, 426b/15, 430a/04, 430a/07, 450b/09, 451b/05, 454a/03, 455a/10, 458a/07, 461a/15, 463a/02, 469b/09, 471b/10, 473a/12, 477a/17, 509a/14, 513b/12
m. ķıl- (ķatǾ-ı masāfat) 384b/01, 414b/02, 414b/13, 429a/08, 431b/07, 433a/03, 434b/08, 442b/09, 448a/12, 449b/13, 450a/11, 453b/06, 482b/12, 517a/01
m. körgüz- (ķatǾ-ı masāfat) 511b/01
m. durur 450a/01
m.+ı 340b/16, 353a/04
m.-ı şām 469b/11
[=40]
masāfāt Ar. Mesafeler, uzaklıklar.
m. 510a/12
m.-ı ṯay eyle- 339a/14
m. ķıl- (ķatǾ-ı masāfāt) 339b/14
[=3]
masāǾī Ar. Çalışmalar, gayretler, emekler.
m.-ı meşkūra 338a/11, 375a/17, 412b/10
[=3]
maŝal Ar. Küçük hikâye, fıkra, kıssa, atasözü.
m.+ıġa (sudda-ı sıdra) 490a/16
[=1]
maśālıĥ Ar. Maslahatlar, çalışmalar.
m.-ı dīnī 370b/06
[=1]
masālik Ar. Tutulan, benimsenen yollar.
m.+in 374a/10
[=1]
masāmıǾ Ar. Kulaklar.
m.-ı aǾlā 419b/03, 444a/17, 445b/03, 462a/17, 465a/17, 480a/05, 483a/11, 516a/15

m.-ı cāh ve calāl 446b/14
[=9]

masāmıÓ-Óalayh Onların kulakları
m. 421a/15
[=1]

masarrat Ar. Sevinç.
m. (bahcat u masarrat) 460a/16
m. (nuzūl-ı masarrat) 338b/09, 360b/04, 460b/12
m. (şaĥś-ı masarrat) 365b/10
m. (toy-ı masarrat-ı vafūr) 396b/08
m.-ı bī-andāza yet- 438a/01
m.-ı farāvān 508b/06
m.-ı mā-lā-kelām 466b/08, 475b/02
m.-ı tamām 393a/10, 461b/09
m. u bahcat 493b/07
[=13]

masarrat-güster Ar. Sevinç yayan.
m.+niñ (vāķıÓa-ı masarrat-güster) 475a/09
[=1]

masarrat-ıntımā Sevinçli.
m. bile (dabdaba-ı masarrat-ıntımā) 394a/02
[=1]

masarrat-luzūm Gerekli şekil.
m.+ı bile (ķudūm-ı masarrat-luzūm) 457a/05
[=1]

masarrat-nışān Ar. Sevinç gösteren.
m. (nuzūl-ı masarrat-nışān) 447b/12
[=1]

masās Ar. Asıl, kök, asıl.
m.+ıdın 440a/11, 414b/03
[=2]

Masav Biy k.a. Oraz Alī Supak tarafından öldürülmüştür. Ölümünden sonra Mankıt ulusunun birliği dağılmıştır.
M.+ni 372b/13
M.+niñ 373a/06
[=2]

masāyıl (< Ar. masāǿil) Meseleler.
m.+dın 394b/17
[=1]

mascıd (< Ar. mascid) Secde edilen yer. Kelime, özel isim olarak da kullanılmıştır.
m.+da (Aķ Mascıd "Uygur halkının bir bölümünün yerleştirildiği mahal") 439a/01
m.-ı cāmıÓ"secde edilen yer" 371b/05
m.-ı şarīf 372a/05
[=3]

Mascıdu'l-Aķŝā y.a. Kudüs'teki meşhur büyük cami
M. 372a/14
[=1]

maśdar Ar. Bir şeyin çıktığı, sudur ettiği kaynak, temel.
m.+ı 392b/10
m.+ıdur 391b/11
m.-ı żıyā 367b/12
[=3]

masdūd Ar. Kapalı.
m. ķıl- (madrūs u masdūd) 403b/13
m. bol- 342a/05
m. durur 519a/01
m. ķıl- 346b/07, 374a/11

m. u madrūs ḳıl- 517a/03

[=7]

maśdūḳa Ar. Asıl gerçek.

m.+sı bile 344a/08

m.+sın 345a/16, 346a/02

m.+sınıñ 383a/12

[=4]

maśĥūb Ar. Beraberinde olan, birlikte götürülen, arkadaşlık edilen, hemdem.

m. bol- 453b/16

m. ét- 426b/10

m. ḳıl- 338b/11, 369a/07, 375a/15, 375b/08, 386b/12, 387a/11, 402a/13, 405b/04, 410a/14, 412a/06, 417b/02, 428b/03, 434a/08, 434b/17, 446b/07, 446b/16, 458a/01, 465b/03, 471b/08, 485b/14

[=22]

maślaĥat Ar. 1. İyiliğe yol açan, hayır getiren.

m.+ınıñ 520a/07

m. kör- 336b/14, 376a/11

[=3]

2. İş, husus, mesele.

m. birle 432a/06

[=1]

Maślaĥat Töpesi y.a. Kaşkaldaklı bölgesine yakındır.

M.+niñ 384b/03

[=1]

maslūb Ar. Alınmış, giderilmiş.

m. bol- (metrūk u maslūb) 389b/13

[=1]

masmūǾ Ar. İşitilmiş, duyulmuş, haber alınmış.

m. bol- 404a/04, 419b/03, 518a/13

m. ét- 521b/04

[=4]

masnad Ar. Dayanılacak güç, makam, mevki.

m.-ı davlat 444a/07

m.-ı farāġat 378a/08

m.-ı ḫılāfat 449a/06, 458a/08, 464a/12, 481b/08

m.-ı ıstırāĥat 447a/11

m.-ı Ǿızzat 476b/02, 523a/12

m.-ı Ǿızzat u maḳām 476b/14

m.-ı salṭanat 437a/02

m.+ıda 374a/08, 377a/03, 397b/12, 412b/03, 477b/12, 485a/15

[=17]

masnad-ārā Bulunduğu makamı süsleyen, güzelleştiren.

m.-yı ārām u ıstırāĥat 461a/03

m.-yı farāġat 440a/07

[=2]

masnad-nışīn Yüce makamda, büyük bir mevkide bulunan.

m. 351b/08, 457a/15, 476a/08, 486a/10

m.+ı 393a/02

[=5]

masnad-pīrāy Bulunduğu makamı güzelleştiren, süsleyen.

m.-ı farāġat 499b/17

[=1]

maŝnavıyyāt Ar. Mesnevi tarzında kaleme alınmış eserler.

m. (ḳaśāyıd ve ġazalıyyāt ve maŝnavıyyāt Øılmı) 391b/01
[=1]
maŝnavī Ar. Her beyti kendi içinde kafiyeli olan nazım şekli.
m. 336a/15, 339a/13, 340a/11, 341a/12, 343a/11, 344a/13, 347b/08, 349a/09, 351b/01, 351b/14, 371b/17, 372b/06, 377b/14, 379a/02, 383a/15, 388b/08, 390a/07, 391a/01, 391b/10, 393a/15, 393b/12, 394a/12, 394b/14, 395a/16, 395b/05, 396a/12, 396b/16, 397a/15, 397b/15, 399a/02, 404a/08, 416a/10, 418b/04, 432b/01, 435a/11, 438a/03, 443b/09, 449a/09, 460b/11, 462b/07, 462b/14, 469a/07, 470b/08, 470b/16, 473a/06, 474a/11, 476a/01, 476a/14, 476b/11, 477a/06, 478a/10, 479b/02, 482a/07, 491b/14, 496b/07, 499a/10, 500a/15, 500b/08, 501a/13, 502a/17, 503a/03, 506a/14, 507b/02, 511a/12, 512a/14, 520b/12
[=66]
maśrūf Ar. Sarfedilmiş, harcanmış
m. bol- 394b/07
m. durur 369b/10
m. ét- 504a/02
m. ḳıl- 363a/16
m. tut- 518b/03
[=5]
masrūr Ar. Sevinçli, memnun.
m. bol- (mubtahıc u masrūr**)** 502b/16
m. ḳıl- 394a/04
m. u şād-kām 385a/17, 437b/01, 452a/02, 459a/10
[=9]
mast Far. Sarhoş, kendinden geçmiş.
m.-ı yegren 393b/15
m. u bī-ĥodlıḳ 403a/12
[=2]
mastūr Ar. Satırlanmış, yazılmış.
m. bol- 385b/13, 386b/14, 403a/04, 404b/15, 410b/02, 426b/06, 427b/06, 438a/17, 448a/16, 453b/07, 464a/14, 466b/13
m. ét- 389b/06
m. ḳıl- 389b/09
[=14]
mastūra Ar. Mastur kelimesinin tamlamalarda geçen aynı anlamdaki müennes şekil.
m.+nı (tavārīĥ-ı mastūra) 365a/11
[=1]
maŝūbātİyi bir iş veya davranışa karşılık olarak Allah tarafından verilen mükâfatlar, ecirler.
m.+ıdın 371b/12, 516a/09
[=2]
masØūd Ar. Mutlu, bahtiy Ar.
m.+ı (fıtrat-ı masØūd) 353b/08
[=1]
maøsūr Ar. Esir edilmiş.
m. bol- (maḳtūl u maøsūr) 463a/11, 475a/06
m. bol- (maḳtūl u maøsūr ve olca) 454b/01
m. ét- **(maḳtūl u maøsūr)** 411a/14

m. ḳıl- (maḳtūl u maǿsūr) 349b/09, 411b/06, 468b/14
m. ét- 473b/04
m. ol- 482a/10
m. u maḳtūl ḳıl- 463a/09, 478a/06
m. u maǾlūl ḳıl- 478a/06
[=12]
māş Far. Bir tür böğrülce veya bezelye.
m.+ġa (bir māş) 418b/11
[=1]
maşāhīr Ar. Şöhretli kimseler, meşhurlar.
m.+ıdın 415a/17, 426a/06, 433a/16, 455a/06, 514a/08
m.+ı u maǾārıfı 452a/13
m.-ı sıpāh 351a/17
m.+ıdın 375b/06, 487a/14
[=9]
maşaḳḳat Ar. Zahmet, sıkıntı.
m. bile (mıĥnat u maşakkat) 485b/01
m.-ı bısyār 420a/04, 425a/12
m.-ı bī-girān 497b/12
m.-ı farāvān 463a/05
m.-ı mā-lā-kelām 404a/05
m.-ı tamām 377a/11, 383b/06, 470b/13, 480a/12, 485a/03
m.+nı 462b/08
m. u śuǾūbat 416b/03, 496a/09, 497a/08
[=15]
maşǾal Ar. Lamba, kandil
m.+ınu 366a/16
[=1]
maşġūl Ar. Meşgul, herhangi bir şeyle uğraşan.
m. bol- 344a/09, 408b/12, 452a/09
m. durur érdi 344b/01, 346a/08, 354a/04, 371a/07, 425a/06
m. durur érdiler 368b/10, 513b/17
m. érdi 465a/08, 496b/15
m. érdiler 343b/05
m. érken 348b/08, 469b/15
m. ḳıl- 345a/06, 354a/14
[=17]
maşġūllıḳ Bir iş yapmakta olma hali.
m. ḳıl- 372b/02
[=1]
Maşhad y.a. Horasan eyaletinin merkezi. Eski adı Tus olan İran'ın kuzeydoğusunda bir şehir. 1220 yılında Moğolların saldırısından zarar gördü. 16. ve 17. yüzyıllarda Türkmen ve Özbeklerin akınlarına maruz kaldı. Şiilerin on iki imamından yedincisi olan İmam Ali Rıza'nın kabri buradadır. O yüzden kutsal addedilir.
M.-ı muḳaddas 387b/07, 410a/03
M.+u'l-muḳaddas 410a/14
[=3]
maşĥūn Ar. Dolu, dopdolu.
m. ḳıl- (mamlū ve maşĥūn) 351b/14, 395b/14, 495b/11
m. ve mamlū bol- 484a/01
[=4]
maşhūr Ar. Ünlü, tanınmış.
m. (Ĥazrat-ı Seyyid Aĥmadu'l-maşhūr Seyyid Ata Ḳudsu'llāh) 350a/02

m. durur 381b/15, 388a/04, 398a/15, 412b/14, 412b/16, 417b/11, 426a/16, 439a/03, 478a/08, 487b/04, 487b/06
m. durur érdi 378a/07, 379b/01
m. durur érdiler (maÓrūf u maşhūr ve engüşt-numā) 356a/02
[=15]
maşhūrraġ Daha meşhur.
m. atı 485b/05
[=1]
maşıyyat (< Ar. maşīóat) Dilek, irade, arzu.
m.-ı lam-yazalī 497b/01
[=1]
maşmūl Ar. Kaplanmış, bir şeyin içinde bulunan.
m. bol- (maħśūś u maşmūl) 458a/08
m. bol- 469b/05
[=2]
maşrıķ Ar. Doğu.
m. 491a/10
m. (āftāb-ı maşrıķ) 499b/09
m. (ħūrşīd-ı raħşān-ı maşrıķ) 460b/17
m. ayvānı 487a/16
m. cānıbı 508a/07
m.+dın (āftāb-ı marĥala-ı maşrıķ) 485a/11
m. dıyārı 439b/11
m.+ıdın 347a/15
m.+nı (maġrıb u maşrıķ) 478a/12
[=9]
maşÓūf Ar. Tutkun; doymuş, memnun, hoşnut, razı.
m. bol- 371b/02
m. durur érdi 370b/06, 387b/13
[=3]
maşvarat Ar. Meşveret, danışma, toplantı.
m. 375a/13, 375a/17
m.+dın soñra (taķdīm-ı maşvarat) 359a/16
m.+nı 466b/06
m. üçün 467b/17
m. ve ıttıfāķ 346b/03, 456a/11
m. yüzidin 466b/05
[=8]
matāÓ Ar. Mal, eşya.
m.+ġa (māl u matāÓ) 431b/16
m.+ı (ekŝer matāÓ) 509a/17
m.-ı farāvān 469b/01
m.+ların 432a/01, 518b/16
m. u aşyā 427b/01
m. u ķumāş 469a/11
[=7]
matāf Ar. Tavaf edilen yer.
m. u manzıl-gāhı bol- 486a/12
[=1]
mātam Ar. Yas, matem.
m. (marām-ı mātam) 511a/16
m.+ġa (navĥa-ı mātam) 432a/06
m.+ı 503a/10
m.+ıdın 511a/13
m.+ınıñ 503a/11
m. lıbāsın sal- 498a/07
m. sal- 482a/09
[=7]
mātam-nāma Matem mektubu.
m.+nı 521a/10

[=1]

matānat Ar. Dayanma, sağlam, sağlamlık.

m.+ı (Ĥıśānat u matānat**)** 502b/17

m.-ı nuzhat ve tarāvat 476a/13

m. ve ıstıĥkām 393a/13

[=3]

matarıs Ar. Siper, geçici tabya. Krş. mattarıs.

m.-ı humāyūn 491a/17

[=1]

matāyā Ar. Binek hayvanları

m.+sın sür- 512b/14

[=1]

matīn Ar. Sağlam, dayanıklı, kuvvetli.

m. (şarīÓat-ı matīn) 399b/17

m. fikr 476a/02

[=2]

matlaÓ Ar. Doğuş yeri.

m.+ı 388b/08

m.-ı cūd 396a/15

[=2]

matlab Ar. İstek, meram, matlup.

m.+ın 450a/09

[=1]

matlūb Ar. İstenilen aranılan, istek ve arzu duyulan.

m. udıl-ĥ(v)āh 520b/13

[=1]

matmūra Ar. Mahzen; mezar.

m.-ıżamīr 368a/17

[=1]

mattarıs Ar. bk. matarıs.

m.-ı muÓallā 489b/16

[=1]

maÓtūf Ar. Yönelmiş, mâil, yöneltilen, isnat edilen.

m. ét- 396a/09, 421a/14, 438a/14, 444a/07, 448a/12, 448b/01, 463a/16, 480a/08, 482b/16, 498a/12, 502a/17, 517b/15, 519b/08

m. ķıl- 344b/06, 360b/03

[=15]

maǿvā Ar. Sığınalacak yer, yurt, mesken.

m.+sıdın (mesākin u maǿvā) 367a/12

m. u sükenā 504b/01, 506b/14

m. ve mazārıÓ 413a/14, 517a/13

[=5]

mavāÓıž Ar. Öğütler, nasihatlar.

m. (cavāhır-ı mavāÓıž u naśāyıĥ) 368a/15

[=1]

mavālī Ar. Mevleviyet pâyesine erişmiş üst seviyedeki mollalar, din bilginleri.

m.+sı (ahālī ve mavālī) 404a/01, 502a/06

[=2]

mavānıÓ Ar. Maniler, engeller.

m.-ı rozgār 372a/17

[=1]

Māvarāǿu'n-nahr Ar. y.a. Ceyhun ırmağının doğusunda kalan Müslüman coğrafyacıların verdiği ad. Türklerin yaşadığı yaşadığı bu ülkeler Ceyhun ve Seyhun ırmaklarının havzalarını kapsıyordu.

M. 374a/11

[=1]

mavāşī Ar. Yük hayvanı olarak kullanılan veya etleri sütleri için beslenilen deve, sığır, koyun, keçi vb. hayvanlar.
m. 383b/04
m. (amvāl u mavāşī) 382a/04, 468b/14, 509a/16
m. (merākib u mavāşī) 473a/11
m.+ları (asbāb u mavāşī) 482a/11
m.+ları (māl u mavāşī) 482a/11
m.+ların (māl u mavāşī) 425b/11, 450b/14
m.+ların (merākib u mavāşī) 454a/04
m.+ların suġar- 454a/04
m.+sın (amvāl u mavāşī) 427a/14, 452b/03
m.+sın (māl u mavāşī) 463a/03, 480b/13
m. ve amvāl 502a/12, 517a/07
[=17]

mavātın (< Ar. mavāṭin) Vatanlar, yurtlar, yurt edinilen yerler.
m.+larıġa 384b/04
m.+larıġa (mesākin u mavātın) 448a/09
m. u mesākin 356b/01, 385a/17, 438b/17, 493b/10
[=6]

mavāyıd (< Ar. mavāǿid) Sofralar, mâideler.
m. bol- (sīr-çaşm-ı mavāyıd-ı ınǾam) 342b/05
[=1]

mavāżıǾ Ar. Yerler, mekânlar, mahaller.
m.+da 429b/05
m.+dın 339a/04
m.+ġa 340b/03
m.-ı nazh 368a/02
[=4]

mavc Ar. Dalga
m.+ġa 482b/02
m.+ı 378b/16, 493a/14
m.-ı baĥr-ı sar-āb 512a/16
[=4]

mavca Ar. Dalga.
m.-ı ĥınā 365b/04
[=1]

mavcūd Ar. Var, var olan, varlık.
m. 454a/14
m. bol- 418b/12
[=2]

mavfūr Ar. Çok, bol.
m. (bār-yāb-ı ĥużūr-ı mavfūru'ş-şurūr) 434b/03
m. (cahd-ı mavfūr) 351a/03, 422b/03, 486a/04
m. (ġanāyım-ı mavfur) 382b/03, 427b/01
m. (ġayrat-ı mavfūr) 507b/06
m. (ıltıfāt-ı mavfūr) 390b/14
m. (ınǾām-ı mavfūr) 499b/01
m. (maķsūm-ı cahd-ı mavfūr) 358a/03
m. (**nażārat-ı mavfūr)** 398a/09
m. (śaǾy-ı mavfūr) 392a/06, 393a/11, 493b/13, 518b/01
m. (sıpāh-ı mavfūr) 506a/01, 507a/04
m. (surǾat-ı mavfūr) 435a/10
m. (şeker-i mavfūr) 395a/10
m. (żalālat-ı mavfūr) 413b/12
[=20]

mavfūra Ar. Mavfur kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı anlamdaki müennes şekli.
m. (ġanāyım-ı mavfūra) 411a/14, 418b/17
m. (marĥamat-ı mavfūra) 392a/07, 485b/12
m. (muĥayyam-ı ĥıyām-ı mavfūra) 441a/09
m. bile (ġanāyım-ı mavfūra) 429b/15, 480a/15
m.+u's-surūr bol- 434b/03
m.+dın (ġanāyım-ı mavfūra) 380b/04
[=9]
mavķıØ Ar. Zaman, vakit.
m.-ı Øarż 382b/12
[=1]
mavķıf (< Ar. mavķif) Durulan yer, durak.
m.-ı Øarž 347a/06, 352b/07, 355b/17, 365a/13, 384a/06, 385b/07, 408b/01, 440b/07, 441b/02, 442a/03, 445a/09, 447b/14, 495a/16
m.-ı calādat 417a/15
m.-ı calāl 348b/14, 350b/16, 354a/02, 359b/07, 421b/13, 428b/14
m.-ı calālat 347b/10, 378a/14
m.-ı ĥılāfat 346b/14, 361b/03, 377b/03, 377b/06
m.-ı Øızz u calāl 395b/14, 507a/12, 518a/14
[=28]
mavķūf Ar. Vakfedilmiş, birine ait kılınmış.
m. durur 347b/01
m. ķıl- 352a/15
[=2]
mavrıd (< Ar. mavrid) Geçilen yer, varılan yer.
m.+da 361b/06
m.-ı amn u amān ķıl- 368a/17
m.-ı partav 372a/03
[=3]
mavsūm Ar. Adlandırılmış.
m. durur 379b/02
m. érdi 370b/07
[=2]
mavṭın Ar. Yerleşip oturulan yurt edinilen yer.
m.-ı ġol-ı bıyābān bol- 369b/14
[=1]
mavØūd Ar. Söz verilmiş.
m. (acal-ı mavØūd) 511a/09
m.+ı 509b/08
[=2]
mavżıØ Ar. Yer, mekân, mahal**.**
m. 340b/12, 379b/02, 399b/03, 440a/07, 497b/09, 506a/05, 511b/10
m.+da 337a/14, 338b/12, 348b/06, 360b/05, 361a/04, 377b/12, 378b/13, 384b/03, 398a/13, 398b/13, 400a/15, 402a/09, 408a/15, 408b/11, 409b/01, 411a/05, 411a/11, 414a/16, 415a/05, 419a/15, 419b/06, 419b/14, 420a/03, 420b/02, 423a/12, 423b/08, 424b/05, 424b/08, 425b/08, 428a/01, 429a/05, 429a/07, 430a/07, 430a/10, 433a/04, 440b/09, 445a/13, 445b/02, 446b/12,

448b/13, 449a/02, 450a/02, 452b/16, 452b/17, 453a/11, 453a/17, 458a/04, 459a/09, 461b/03, 461b/05, 462a/11, 462a/16, 462b/03, 463a/17, 463b/01, 463b/11, 464a/02, 464a/07, 467b/13, 473a/10, 475a/12, 477a/05, 477b/02, 477b/06, 478b/08, 479a/14, 480b/10, 481a/16, 481b/13, 481b/15, 481b/17, 482a/01, 482b/06, 483b/14, 484b/07, 485b/07, 486a/13, 486b/14, 487b/05, 488a/15, 488b/12, 489b/04, 497b/06, 497b/12, 498a/10, 499b/17, 500a/02, 500a/11, 500a/13, 500b/05, 501a/01, 503b/05, 503b/07, 503b/11, 505a/05, 505b/01, 506a/07, 506a/08, 508a/05, 508b/08, 512b/16, 513a/04, 513a/10, 514b/12, 517a/13, 518b/09, 518b/11

m.+da 398a/09, 429a/16, 489b/09

m.+dın 381b/13, 384a/11, 402a/03, 411a/04, 415a/03, 417a/16, 419a/03, 423a/17, 423b/13, 424a/02, 424b/07, 432b/16, 446b/17, 464a/03, 477a/02, 480b/03, 481b/03, 484b/04, 485b/03, 487b/02, 500a/09, 502a/13, 503b/09, 505b/17, 507a/02, 513a/16, 515b/13, 518b/09

m. durur 445b/03

m.+ġa 379b/11, 407a/09, 411a/09, 411b/07, 423b/12, 424a/11, 424a/15, 424b/08, 432a/03, 434b/11, 447b/04, 463b/17, 468b/10, 473b/17, 475a/16, 480b/08, 483a/14, 487b/10, 496a/01, 503b/11, 508b/05, 513a/03, 513a/16

m.+ı 398a/17, 484b/10

m.+ı ara 477a/16

m.-ı bār-gāh-ı davlat 408b/13, 437b/09, 437b/09

m.-ı bār-gāh-ı ıclāl 442a/12, 447a/13, 448b/12, 452a/11, 500a/01

m.-ı bār-gāh-ı ıḳbāl 402a/04, 453a/07

m.-ı bār-gāh-ı nuśrat-āgāh 420b/13

m.-ı ḥar-gāh 448b/15

m.-ı mevkib-i humāyūn 409a/09

m.-ı meźkūr 479b/13, 488a/11, 500a/04, 500a/16

m.-ı mutaƠayyana 395b/04

m.-ı mübārek 371b/12

m.-ı sarā-parda-ı ıḳbāl 479a/14

m.-ı surādıḳāt-ı ıclāl 463a/10

m.-ı şādurvān-ı Ơažamat-nışān 486b/08

m.-ı şādurvān-ı ıḳbāl 505b/17

m.-ı şarīf 350a/12

m.+ıda 336b/11, 429a/01, 455a/11, 504b/01

m.+ıdaġı 516a/12

m.+ıdın 384b/05, 421a/08, 421a/16, 425a/04, 429a/11, 485b/03, 487b/01, 490a/17, 505b/15

m.+ıġa 398a/11, 402b/13, 415a/04, 424a/08, 425a/09, 437a/01, 440a/03, 441b/16, 452a/05, 453b/03, 461a/12, 463b/08, 477b/16, 505a/10, 505b/14, 514a/13, 515b/15, 516b/16, 518b/02

m.+ıġaça 436b/15

m.+ın 354a/12, 360b/04, 409b/03, 421a/03, 477a/01, 486a/09, 500b/13, 504a/05

m.+ınıñ 489b/08
m.+lardın 404a/07
m.+ları 489a/01
m.+ların 354a/09
m.+nı 381a/12, 395b/03, 408b/11, 409a/11, 417b/08, 420b/01, 423a/09, 423b/07, 461a/13, 461a/13, 462a/14, 469b/10, 478a/01, 480b/02, 500a/05, 507a/07
m.+nıñ 461b/14, 487b/15, 488a/14
[=261]
mavzūn Ar. Ölçülü, biçimli.
m. (ḳalam-ı mavzūn-ı bayān) 518a/01
[=1]
may Far. Şarap.
m.-ı uftādalıġ 523a/16
m.+nıñ (acal mayı) 468a/06
m. tut- 365b/13
[=3]
may-ḫāna Far. Şarap içilen yer.
m.-ı vaĥdat-ārā 350b/02
m.+sın 523a/14
[=2]
māya Far. Öz, asıl, cevher.
m. (ḫamīr-ı māya-ı Óınād) 404a/14
[=1]
mayāmın Ar. Bereketler, saadetler.
m. 380b/03
m.+ı bile 346b/02, 365a/13
m.+ıdın 352b/10
[=4]
maydān Ar. Geniş yer, alan, saha.
m. 416b/11, 476b/04, 515b/06
m. (şah-suvār-ı maydān-ı şacāÓat) 486a/14
m. bol- (barḳ-tāz-ı maydān-ı mubārazat) 346a/16
m. ara 416a/10, 435a/13
m.+da 470a/09
m.+ġa 519a/03
m.+ı 460b/17, 491a/10
m.-ı bavvār 473b/13
m.-ı calādat 401b/14
m.-ı Óınād 364b/06
m.-ı kārzār 340a/15, 382a/11, 444b/14, 451a/02
m.-ı ḳıtāl 474a/08
m.-ı maśāf 422a/15
m.-ı muĥāraba 446a/13
m.-muḳābala 489a/13, 491b/11
m.-ı muḳātala 432b/01, 432b/11, 492a/06, 497a/01
m.-ı razm 502b/15
m.-ı śarāmat 502a/01
m.-ı surÓat 517b/04
m.-ı şacāÓat 345b/06, 416a/07
m.-ı vaḳāĥat 343b/10
m.+ıda 410b/10, 414a/11, 491b/12, 514a/06
m.+ıdın 382a/14, 485a/10
m.+ıġa 349a/12, 397b/03, 433b/15, 434a/01, 445b/17, 453b/08, 462b/07, 470b/01, 471a/15, 472a/16, 473b/05, 474b/11, 475b/12, 475b/14, 480a/09, 486b/04, 487a/17, 496b/03, 505b/12, 517b/07, 518b/03
[=60]

maydān-dārlıġ Meydan tutma, meydana sahip olma hali. Krş. maydān-dārlıḳ.

m. 340a/06

m. körgüz- 515a/15

[=2]

maydān-dārlıḳ bk. maydān-dārlıġ.

m. 488b/05

m.+ġa 343b/12

[=2]

māyıda (< Ar. māǿide) Sofra.

m.-ı zarrīn 395a/07

[=1]

mayl Ar. Eğilme, eğilim, temayül.

m. (laĥža-ı mayl) 523a/16

m. ét- 363a/14

m.-ı kerem 476b/14

m. körgüz- 341a/14, 352b/17, 438a/13, 497a/01

m. u raġbat körgüz- 522a/16

[=8]

Maylı Cengel y.a. Atalık arnası bölgesine ve Kuba dağının bulunduğu yere yakın bir yerin adı.

M. 337a/11

M.+ge 431a/14, 439a/16

M.+ni 377a/06

[=4]

Maylı Özek y.a. Kürkürevk ve Kara Baylı nehirleriyle beraber üç ayrı kol oluşturan bir akarsudur.

M. 437b/13

M.+niñ 431a/06

[=2]

maymana Ar. Savaş durumunda olan bir ordunun sağ kanadı. Karşıtı maysaradır.

m.-ı maymūn ve maysara-ı maysūr 345b/14, 422a/06, 443a/16

[=3]

Maymana y.a. Hakimi Allah Yar Han olan vilayet. Mezar-ı Şarif bölgesine yakın bir yerdir.

M. vılāyatı 495a/13

[=4]

maymanat Ar. Uğurluluk, bahtiyarlık, saadet.

m. (**culūs-ı maymanat-ı maǿnūs**) 376b/03, 409b/17, 437a/09, 451b/16

m. (nuzūl-ı maymanat) 378b/04, 381a/13, 407b/16, 462a/09, 485a/13, 488b/11, 500a/05, 504a/07

m.-ı vuśūl nuzūlı 358b/14

[=13]

maymanat-ancām. Sağ olan, hayırlı olan son.

m. (muĥayyam-ı ĥıyām-ı maymanat-ancām) 409a/08

m. bile (şevket-i tamām u ĥaşamat-ı maymanat-ancām) 476a/16

m.+da (ayyām-ı maymanat-ancām) 388b/06

m.+ı 521b/15

[=4]

maymanat-aŝar Kutluluk nişaneleri.

m.+ın (ḳubba-ı maymanat-aŝar) 508b/08

[=1]

maymanat-āyāt Devlet nişaneleri.
m.+nıñ (rāǿyāt-ı maymanat-āyāt) 424a/17
[=1]
maymanat-farcām Sonu uğurlu ve bereketli olan.
m. (mesken-i aǾlām-ı maymanat-farcām) 480b/09
[=1]
maymanat-ıntıbāh Kutluluktan gafil olmama.
m. bile (sıpāh-ı maymanat-ıntıbāh) 424a/02
[=1]
maymanat-ıntısāb Kutluluğa mensup olma.
m.+nıñ (kitāb-ı maymanat-ıntısāb) 388b/16
[=1]
maymanat-luzūm Uğurluluk gereği.
m.+ı bile (ḳudūm-ı -ı maymanat-luzūm) 384a/03
[=1]
maymanat-maǿāb Saadet sığınağı.
m. (rikāb-ı maymanat-maǿāb) 344b/04, 414b/04
[=1]
maymanat-nışān Bereketlilik gösteren, kutluluk taşıyan.
m.+ınıñ (āstān-ı maymanat-nışān) 488a/06
[=1]
maymūn Ar. Bereketli, mübarek, uğurlu.
m. (maymana-ı maymūn u maysara-ı maysūr) 345b/14, 422a/06, 443a/16
m. (muhayyam-ı hıyām-ı maymūn) 447a/04
m.+ı bile 498a/12
m.+ı bile (fayż-ı vurūd-ı maymūn) 449a/08
m.+ı bile (ḳadam-ı maymūn) 434a/14, 490b/04
m.+ın (ḳadam-ı maymūn) 393b/11
[=9]
maymūna Ar. Maymūn kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan ve aynı anlamdaki müennes şekli.
m.-ı nā-maymūn 422a/08
[=1]
maysara Ar. Savaş durumunda olan bir ordunun sol kanadı.
m.-ı maysūr 345b/14, 422a/06, 416b/09
m.-ı nā-maysūr 422a/08
[=4]
maysūr Ar. Kolaylanmış, kolay.
m. (maymana-ı maymūn u maysara-ı maysūr) 345b/14
m.+da érdiler (maysara-ı maysūr) 416b/09
m.+nı (maymana-ı maymūn u maysara-ı maysūr) 422a/06, 443a/16
[=4]
maşyūm (< Ar. maşǿūm) Şanssız, kara leke ile işaretlenmiş olan.
m. 422b/06, 425b/17
[=2]
maşyūmlıḳ Kara lekeli olma hali.

m. 522b/10

[=1]

maza Far. Tat, lezzet, çeşni.

m. bér- 340b/06

m.-ı cān 393b/01

[=2]

mazāĥım Ar. Sıkıntılar, eziyetler.

m. bol- (dāhıl ve mazāĥım) 374b/04, 409b/11, 416a/06

[=3]

maźallat Ar. Zelillik, horluk, itibarsızlık.

m.+dın (ĥażīż-ı maźallat) 360a/10, 370a/11

m. tofraġı 382a/12, 390b/11

m. tofraķı 381b/10

[=5]

maźallat-āŝār Zelillik eserleri.

m.+nı 496a/16

[=1]

maźallat-ıntımā Zelilliğe mensup olma.

m.+dın (aǾdā-yı maźallat-ıntımā) 477b/13

m.+dın (ħuśamā-yı maźallat-ıntımā) 478a/05

[=2]

mazār Ar. Kabir, ziyaret edilen yer.

m.-ı muķaddasa 337b/04

m.+ıġa 349b/09, 442a/10, 443a/08

m.+ını 341b/16, 350b/07

m.+ları 349b/12

[=7]

maǾźarat-nāma Özür mektubu.

m. 436b/07, 520a/05, 520a/17

m.+sı 521a/02

[=4]

mazārıǾ Ar. Ekilip biçilen üzerinde tarım yapılan topraklar, tarlalar.

m. (maǿvā ve mazārıǾ) 413a/14, 517a/14

m.-ı marġūb 372b/04

m.-ı mutaǾaddıda 343b/02

m.+ıdın 349b/06

m.+ıġa 419b/05

m. ve bāġāt 509b/15

[=7]

maźbūĥ Ar. Kurban edilmiş, boğazlanmış.

m.+ı 474b/06

m. ol- 394b/09

[=2]

mazbūr Ar. Yukarıda adı geçen, sözü edilmiş olan, zikredilen, mezkur.

m. (fatĥ-ı mazbūr) 383b/11

m. (Ķalandar Bég-i mazbūr) 401a/02

m. bile (maĥram-ı mazbūr) 452b/10

m. bol- (meźkūr u mazbūr) 496a/02

m.+ġa (élçi-ı mazbūr) 405a/10

m.+ġa (ĥavlī-ı mazbūr) 393b/03

m.-ı ġarbıyya 355a/08

m.-ı māh 420a/01

m.+nı (muśannaf-ı mazbūr) 389b/10

m.+nıñ (biy-ı mazbūr) 360a/09

m.+nıñ (kesel-i mazbūr) 339a/07

m.+nıñ (māh-ı mazbūr) 405b/03, 406b/17, 423a/03, 426a/05, 440b/02

m. tutul- 343a/04

[=18]

mażbūt Ar. Zaptedilmiş.

m. ét- 511b/01
[=1]
mažhar Ar. Bir şeyin zahir olduğu yer veya kimse, tecelli yeri.
m. bol- 477a/14
m.+ı 392b/09, 501b/10
m.+ıdur 391b/11
[=4]
mažhar-āŝār Mazhar eserleri.
m.-ı ġaybī 401a/11
[=1]
māżī Ar. (Zaman bakımından) Geçmiş, geride kalmış, yaşanıp gitmiş.
m.+da (ayyām-ı māżī) 509b/10
m.+dın (zamān-ı māżī) 395a/16
[=2]
mazīd Ar. Artma, çoğalmış, büyümüş.
m.-ı varaǾ u taḳvā 370b/07
[=1]
mażlūm Ar. Haksızlığa uğramış, zulüm görmüş.
m.+larnı 356a/17
[=1]
mażmūn Ar. Kastedilen asıl mânâ, anlam, kavram.
m. 448a/11, 483a/10
m. bile 353a/09, 405b/09, 415b/05, 417b/02, 417b/05, 428b/13, 440b/15, 441b/09, 442b/12, 446b/06, 448b/01, 479b/16, 483a/02, 483b/01, 487a/04, 520b/01
m. bilen 487a/13
m.+ġa 375b/04, 382a/07
m.+ı 410a/05, 410a/08, 485b/15, 488a/08
m.+ı (ħulāśa-ı mażmūn) 485b/17
m.+ı bile 369a/17, 387a/02, 410a/16
m.+ıġa 358a/05, 387a/15, 418a/16, 466a/17, 493b/17, 511a/03
m.+ın 345a/14, 356a/10, 422a/13
[=38]
mazraǾa Ar. Tarıma elverişli, ekilip dikilecek toprak, geniş tarım arazisi.
m. 490a/12
m.-ı vasīǾ 368a/02
m.+larıġa 510a/07
m.+ların 447b/03
[=4]
mażrab Ar. (Çadır vb.ni) Kurma, çakma yeri, ordugâh vb.ni kurmaya elverişli yer, arazi.
m.-ı bār-gāh 402b/02
m.-ı bār-gāh-ı gerdūn-sā 448b/04
m.-ı bār-gāh-ı ıclāl ḳıl- 507a/03
m.-ı bār-gāh-ı ıḳbāl 420a/08, 424a/06
m.-ı bār-gāh-ı nuzūl-ı ıclāl ḳıl- 340b/12
m.-ı bār-gāh-ı nuzūl ét- 377b/05
m.-ı bār-gāh-ı sıpıhr-ıĥtışām ḳıl- 414a/16
m.-ı ħıyām-ı ıḳbāl ét- 384b/13
m.-ı ħıyām-ı ıḳbāl 337a/13
m.-ı surādıḳ-ı nuŝrat-farcām bol- 398a/07
m.-ı surādıḳāt-ı davlat-ıntızām ḳıl 409a/08
m.-ı surādıḳāt-ı žafar-tavam 477b/09

m.-ı bār-gāh-ı davlat-panāh ḳıl- 408a/08

[=14]

mazrūǾāt Ar. Ar. Ekili bir arazide yeşermiş, boy atmış tohumlar, ekinler.

m. 441a/10

m.+dın 341a/06, 342a/05

m.+ıġa 509b/12

m. u maĥśūlāt 441a/10

[=4]

maǾzūl Ar. Azledilmiş, görevden alınmış.

m. bol- 371a/12

m. ét- 404b/16

m. ḳıl- 388b/04

[=3]

maǿźūn Ar. İzin verilmiş, izin almış, müsâadeli.

m. ér- 346b/11

[=1]

maǾźūr Ar. Özürlü, özürü olan.

m. (al-maǿmūr-ı maǾźūr muḳtażāsı) 390b/15

m. (muśannafu'l-maǿmūr-ı maǾźūr mufādı) 389b/12

[=2]

meger Far. Oysa ki, halbuki.

m. 475a/07

[=1]

Mehdi Ḳulı Ħan Ḳaçar k.a. Kızılbaş kavminin büyüklerindendir.

M. 421a/10

[=1]

Mehīn y.a. Arçman, Ak töpe, Durun, Hırmantu bölgelerine yakındır.

M.+de 419a/06, 447a/12

M.+din 445a/12, 446a/10, 449b/16

M.+ġa 415a/12, 419a/04, 445a/02, 445b/07

M.+ġaça 454a/15

M.+ni 447a/04

M.+niñ 445b/09, 449b/15, 451b/05

[=14]

mehleke Ar. insaın helakine, mahvına sabep olacak kadar tehlikeli, tehlikelerle dolu yer, iş, durum.

m.+din 446a/07

[=1]

mekān Ar. Yer, mahal, durulan yer.

m. 520a/06

m. (tacdīd-ı mekān) 516a/05

m.+ı 388b/09

[=3]

mekārım Ar. Güzel huylar, övülmüş, beğenilmiş, davranışlar.

m. (śāĥıb-ı mekārımu'l-aħlāḳ "Güzel ahlâk sahibi"**)** 343a/01

[=1]

mekkār Ar. Hilekâr.

m. érdi 522b/08

[=1]

mekkāre Ar. Mekkâr kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı anlamdaki müennes şekli.

m.+sı (zāl-ı mekkāre) 478a/09

[=1]

mekkārlık Hilekârlık.

m. 478a/09
[=1]
meknūn Ar. Saklanıp korunan, saklı, gizli.
m. (durr-ı meknūn) 396b/02
m. bol- 375a/12
[=2]
mekr Ar. Hile, düzen, aldatma.
m. 478a/11
m.-i vahy 513b/10
m. u ĥıyal 522b/08
m. u ĥīla ķıl- 456b/01
[=4]
mekremet Ar. Kerem, merhamet.
m. 391a/07, 392b/16
m. ķıl- (muruvvat u mekremet) 340a/03
m. (navāzış ve mekremet) 494b/12
m.+din (ġāyat-ı mekremet) 372a/04
m.+i (saħā u mekremet) 365a/16
m.-i amīr-ı kebīr 377a/02
m.-i mülūkāne 489b/06
m.+iñ (dast-ı mekremet) 367a/06
m. ķıl- 356a/12
m. u şafķat körgüz- 517a/14
[=11]
mekremet-dast-gāh Kerem kudreti.
m. (ĥusrav-ı mekremet-dast-gāh) 370b/03
[=1]
mekrūhī Ar. İkrah edilene ait.
m. ve āzārī 475a/07
[=1]
mekşūf Ar. Keşfolunmuş, meydana çıkartılmış.
m. bol- (maǾrūf u mekşūf) 434b/14
m. bol- 409b/07, 520b/02
[=3]
mektūb Ar. Name.
m. 485b/10
m.+ın 410a/05
[=2]
melāyik (< Ar. melāǿik) Melekler.
m.-i ķudrat 349a/11
m.-i śāyımu'd-dahr 350b/14
[=2]
melāyik-bāl Melek kanatları.
m. bile (şāh-bāz-ı melāyik-bāl) 519b/03
[=1]
melāyik-pāsbān Koruyucu melekler.
m. (āstān-ı melāyik-pāsbān) 436b/03
[=1]
melek-liķā Melek yüzlü.
m. 366a/04
melīk Ar. Hükümdar; "mülkün gerçek sahibi ve kainatin mutlak hükümdarı" anlamında esma-i hüsnadandır.
m. (aĥķar-ı Ǿībbād-ı meliku'l-vahhāb) 390b/05
m. (bi-Ǿavni'l-meliki'l-vahhāb) 523a/17
m. (bi-Ǿınāyati'l-meliki'l-mustaǾān) 509a/10
m. (bi-aĥlāķı'l-meliki'l-mannān) 403a/06
m. (bi-nuśrati'l-meliki'l-mannān) 336b/06

m. (bıtāóyīdu'l-meliku'l-mannān) 458b/17
m. (bi-taóyīdu'l-meliki'l-mustaǾān) 397b/06
m. (mina'n-naśīri'l-meliki'l-mustaǾān) 390a/03, 412b/01
m. (taóyīdu'l-meliki'l-mustaǾān) 449b/08
m. 523a/17
[=11]
Melik Amān Kātī k.a Durun muharebesine katılmış bir askerdir.
M. 419a/17
[=1]
meliku'l-mannān Ar. "Sınırsız iyilik ve ihsanda bulunan melik" anlamında bir övgü cümlesidir.
m. 376b/14
[=1]
memālik Ar. Memleketler, bir ülkenin toprakları.
m. 366b/17, 370b/08
m.+de 367b/03, 518a/06
m.+ge (atrāf-ı memālik) 357b/11
m.-i cahān 520a/07
m.-i Ħurāsān 397a/17, 413b/02
m.-i maĥrūsa 336b/02, 337a/05, 342b/07, 370a/08, 374b/13, 376b/15, 384a/07, 403a/16, 424b/15, 425a/03, 427a/13, 434b/17, 452a/16, 460a/07, 461b/15, 466b/09, 472b/06, 484b/01, 486b/09, 492a/16, 494a/15, 498b/01, 500a/12, 513a/05, 513a/08, 522b/03
m.-i maĥrūsa-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm 377a/14
m.+idin 439b/12
m.+ige 451a/17, 516b/07
m.+iniñ 374b/03, 387a/07, 438b/06, 460b/05, 484a/05
m.+ni 449a/12
m. üze 385b/04
[=45]
memāliksitān Ülkeler.
m. (ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı memāliksitān) 443a/13
m. (sulŧān-ı memāliksitān) 483b/01
m.+nıñ (ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı memāliksitān) 506b/10
[=3]
memleket Ar. Ülke.
m. 361a/17, 385b/15, 513b/16
m.+din 511a/06
m.+ge 466a/03
m.+ge (dıyār u memleket) 349b/13
m.+i 466b/02, 520a/15
m.-i vasīǾ 510a/01
m.+ide 520b/09
m.+ige 518a/17
m.+iniñ 403a/09, 483b/15, 519b/15, 520b/07
m.+ni 466b/15, 522a/10
m.+niñ 408a/05
[=18]
memleket-baĥş Memleket bahşeden
m. (şah-ı memleket-baĥş-ı kişver-panāh) 370b/04
m. u cān-sıtān 385b/17

[=2]

memleket-dārlıġ Memleket sahibi.

m. 520b/09

[=1]

memlūk Ar. Kul.

m.+ı durur érdi 445a/08

[=1]

men Ar. (Zamir) Ben. Krş. mén.

m. **(İlāhī men)** 392a/13

m. 391a/05, 391a/06

[=3]

Mengli ÓAlī Kāfır k.a. Elçilik hizmetiyle görevlidir.

M. 414b/15, 420b/09, 421b/08

[=3]

Mengli ÓAlī Sar-dār k.a. Yomut boyundandır. Bir asker olup Kazak, Kıpçak ve Teke akınlarında çarpışmıştır. Krş. Mengli Sar-dār

M. 425b/03, 428b/09

M.+nıñ 425b/01

[=3]

Mengli Kéldi Yaruḳ k.a. Muharrem ayı sonrası on altı asker ile Kızılbaş savaşına katılan bir askerdir.

M. 459b/03

[=1]

Mengli Sar-dār k.a. bk. Mengli ÓAlī Sar-dār

M.+nı 428a/08

[=1]

Mengli Témür Bég k.a. Saruk boyundandır. Merv vilayetine yapılan savaşta çarpışmış bir askerdir.

M. 484a/02

[=1]

menkūb Ar. Talihsiz. Dert ve meşakkatlere maruz kalmış, rütbe ve haysiyetten düşmüş olan (kimse).

m. ét- (maḳhūr u menkūb) 447a/10

m. ḳıl- (maġlūb u menkūb) 340a/11

m. ḳıl- (maḳhūr u menkūb) 467a/17

m. u maḳhūr ḳıl- 345b/08

[=4]

menzil Ar. bk. manzıl

m.+ge (bir menzil) 461a/15

[=1]

menzillik bk. manzıllıġ.

m. (bir menzillik) 433b/04

m. (iki menzillik) 381a/12, 498a/15

m. (yarım menzillik) 359b/03, 450a/01, 461a/14, 462a/02

[=7]

merākib Ar. Binilecek şeyler, merkepler.

m. (Óalaf-ı merākib) 441a/10

m. (Óalīḳ-ı merākib) 349b/01

m. (ḳavāyım-ı merākib) 345a/12

m. (pāymāl-ı merākib) 343b/03

m. ét- (pāymāl-ı merākib) 340b/10

m. (summ-ı merākib) 502b/01

m. bile 424b/03

m.+i 380a/12

m.-i nuzūl 461b/03

m.+ni 416b/06, 472b/11, 486b/02, 488b/08

m. u mavāşī 454a/04, 473a/11

[=15]

mergen Tüfekli er, nişancı.

m. 416b/05
m.+lerin 401b/17, 515a/15
m.+ni 493a/06
[=4]
merkeb Ar. Binilecek şey (hayvan).
m.+ıġa 476a/10
m.-i gül-gūn 476b/11
m.-i ḥızlān 470a/17
m.+idin 381b/10
m.+in 426b/06, 426b/14, 439b/06, 454b/07, 482b/01
[=9]
merkez Ar. Belirli bir yerin ortası kabul edilen en önemli yer; bir ülkenin, bir belde veya bölgenin yönetildiği yer.
m.-i muĥīṭ-ı calālat 376b/16
[=1]
Meruçak y.a. Ak Töpe bölgesinin yakınında yer alır. Mulla Abdu'l-ġafūr bu bölgeye bağlı bir elçidir.
M.+dın 410a/10
[=1]
mesākin Ar. Oturulacak yerler, evler, meskenler.
m.+idin (mavātın u mesākin) 438b/17
m.+ıġa 377a/13
m**.+ıġa (mavātın u mesākin) 3**56b/01, 385a/17, 493b/10
m. (manāzıl ve mesākin) 372a/12
m. u maóvā 367a/12
m. u mavātın 448a/09
[=8]
mesākīn Ar. Yoksullar, fakirler, miskinler.
m. (fuḳarā ve mesākīn) 338a/11
m. (muÓayyan-ı mesākīn) 376b/11
m.+dın (asāfıl-ı fuḳarā ve mesākīn) 397a/13
m.+ġa (fuḳarā ve mesākīn) 337b/17
m. u fuḳarā 394a/15
[=5]
mesken Ar. Oturulan yer, ev.
m.-i maólūfī 371b/04
m.-i aÓlām-ı maymanat-farcām 480b/09
m.-i aÓlām-ı nuśrat-farcām ḳıl- 478a/04
m.+i érdi 433b/04
m.-i fanā eyle- 523a/14
m.-i sıpāh-ı žafar-panah ḳıl- 420b/14
m. ḳıl- 427b/09
[=7]
meskūn Ar. İskân olmuş yer, mekân.
m. (rubÓ-ı meskūn) 396b/02
m. dağı 393b/08
[=2]
meslek Ar. Yol.
m.-ı hudā 366b/13
[=1]
Meşeklı y.a. bk. Meşekli. Amu-darya'nın kenarında Hazarasb ve Şor Bulak bölgelerine yakın bir yerin adı.
M.+ġa 458b/07, 500a/08
[=2]
Meşekli y.a. Amu-darya'nın kenarında Hazarasb ve Şor Bulak bölgelerine yakın bir yerin adı. Krş. Meşeklı.
M. 513a/10

[=1]
meşk Far. Tulumdan yapılmış su kabı. Krş. méşik.
m.+ler (saĥāb-nışān meşkler ve çaşma-sān mıtharalar) 448a/06
m. u mıthara 424b/01
[=2]
meşkūr Ar. Teşekküre değer, övülmüş, beğenilmiş.
m. (śaǾy-ı meşkūr) 351a/03, 422b/03, 486a/04, 521a/17
m.+nı (śaǾy-ı meşkūr) 358a/03
[=5]
meşkūra Ar. Meşkūr kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan ve aynı anlama gelen müennes şekli.
m. (masāǾī-ı meşkūra) 338a/11, 370b/10, 412b/10
m.+nı (masāǾī-ı meşkūra) 375a/17
[=4]
metrūk Ar. Terkedilmiş.
m. u maslūb bol- 389b/13
[=1]
mevākib Ar. Cemaatler, topluluklar, kalabalıklar.
m. (pāy-māl-ı mevākib) 441a/10
m. (leked-köb-imevakib) 343b/03
m.-i davlat 424b/03
m.-i gerdūn 461b/03, 488b/08
m.-i keyhūn-pūy 368a/10
m.-i nuśrat 416b/06
m.-i vālā köç- 443a/08
m.-i žafar 486b/02
[=9]
mevkib Ar. Atlı ya da yaya giden kafile, topluluk.
m. (manzıl-ı mevkib-ı humāyūn) 398b/01
m. (mavżıǾ-ı mevkib-ı humāyūn) 409a/09
m.-i humāyūn 339b/15, 378b/14, 381b/01, 381b/14, 382b/01, 398a/10, 415b/05, 418a/01, 440b/10, 462b/12
m.-i keyhān-pūy 378b/05, 415b/13, 483a/14
m.-i saǾādat 423a/14
m.-i vālā 464a/04
[=17]
meźkūr Ar. Zikredilmiş, anılmış, adı geçmiş.
m. 341a/07, 369a/07, 375b/14, 379b/14, 381b/16, 389b/09, 401a/07, 452a/17, 485b/02, 488a/07, 495a/15, 497a/07, 499b/14, 501a/09, 502a/01, 510b/17, 511a/04, 516a/14, 520a/02
m. (atalıķ-ı meźkūr) 417a/07
m. (bég-i meźkūr) 383b/16, 412b/09, 452b/10, 352a/15
m. (māh-ı meźkūr) 408a/14, 410a/04, 427b/07
m. (maĥram-ı meźkūr) 457a/10
m. (Mīrzā Muĥammad Rıżā-yı meźkūr) 401a/02
m. (Mūnıs Mīr-āb-ı meźkūr) 389a/16
m. (umarā-yı meźkūr) 490a/02
m. ay 339a/06, 393b/09, 405a/12, 405b/01, 408b/07, 423a/07, 424b/12, 425b/02, 425b/07, 426a/02, 426a/15,

428a/03, 428a/16, 436a/14, 436b/07, 439a/05, 440a/01, 440b/13, 441a/11, 444a/08, 452b/06, 453a/06, 453b/02, 454a/06, 455a/17, 457b/02, 457b/10, 458a/02, 458a/12, 459a/07, 459a/11, 459b/07, 464b/12, 465a/15, 471b/04, 473a/12, 477a/17, 484b/10, 486a/08, 498a/17, 521a/05

m. bég 358b/02, 406a/14

m. bol- 352a/17, 370b/02, 374b/10, 383a/04, 400a/11, 405a/02, 405b/09, 409b/08, 415b/17, 416b/14, 420a/09, 421b/09, 434a/09, 435a/03, 450a/02, 451b/03, 451b/10, 459b/17, 460a/02, 466b/03, 467b/05, 468b/04, 469a/04, 481a/11, 481b/12, 488a/10, 492b/12, 495a/11, 496a/02, 497a/03, 498b/04, 498b/05, 504a/02, 504b/15, 509a/01, 510a/08, 510b/07, 511a/05, 513b/17, 516a/06, 518a/15, 518b/02, 521b/02

m.+da (ay-ı meźkūr) 370b/07

m.+da (ĥurūb-ı meźkūr) 361a/07

m.+da (mavżıÓ-ı meźkūr) 479b/13, 488a/11, 500a/16

m.+da (sana-ı meźkūr) 403b/02, 512b/10, 516b/14

m.+dın (daryā-yı meźkūr) 411a/17

m.+dın (marĥala-ı meźkūr) 486b/05

m.+dın (mavżıÓ-ı mezkūr) 500a/04

m.+dın (safar-ı mezkūr) 509b/01

m.+dın (sānıĥa-ı meźkūr) 344b/14

m.+ġa (ĥavlī -ı meźkūr) 408a/02

m.+ġa (vılāyat-ı meźkūr) 510a/13

m.+lar (élçi-i meźkūr) 375a/08

m.+lar (maǿmūr-ı meźkūr) 499b/03

m.+larġa (élçi-i meźkūr) 375a/15

m. māh 471a/07

m.+nı 442b/13

m.+nı (bég-i meźkūr) 352a/15, 452b/10, 458b/04

m.+nı (muśannaf-ı meźkūr) 390a/15

m.+nı (sāÓat-ı meźkūr) 399a/11

m.+nıñ (biy-i meźkūr) 410b/16

m.+nıñ (bég-i meźkūr) 383b/16

m.+nıñ (él-i meźkūr) 480a/01

m.+nıñ (māh-ı meźkūr) 370a/02, 402a/02, 404b/11, 405a/09, 405b/15, 406a/08, 406b/13, 407a/17, 409a/05, 412a/06, 412b/07, 419b/14, 422a/03, 423b/07, 424a/12, 425a/15, 425b/11, 426a/03, 426b/13, 428a/07, 428b/17, 433a/16, 439a/02, 440a/13, 447a/12, 447b/08, 448a/07, 448a/12, 448b/09, 450a/12, 450b/15, 452b/15, 454b/13, 482a/13, 486b/01, 511a/08

m.+nıñ (muĥarram-ı meźkūr) 516a/07

m.+nıñ (pād-şāh-ı meźkūr) 483b/16

m.+nıñ (umārā-yı meźkūr) 454b/09

m. u mazbūr bol- 496a/02

m. yüzi (daşt-ı meźkūr) 379b/08 [=182]

meźkūra Ar. Mezkur kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan ve aynı anlama gelen müennes şekli.

m. (camāÓa-ı meźkūra) 353b/11 [=1]

meźkūreyn Ar. İki kere anılmış.

m. (āmırayn-ı meźkūreyn) 375a/11
m. üçün (ĥākimeyn-i meźkūreyn) 485b/13
[=2]

meźkurīn Ar. Adı geçenler, zikredilenler.
m. (maǿmūrīn-ı meźkūrīn) 393b/03
[=1]

mén bk. men.
m. 350a /12, 366b /09, 390b/17, 391a/01
m.+de 390b/16
m.-gay mén 391a/01
m.-gey mén 390b/17
m.-ıp durur mén 345b/11
m. maña 390b/13, 391a/04
m.-ür mén 348a/16
[=11]

méşik Far. bk. meşk.
m. (ikki méşik) 376b/02
[=1]

mıcmar Ar. İçinde tütsü yakılan kap.
m.+ıdın 379a/04
[=1]

mıhmān Far. Misafir, konuk.
m. ķıl- 376a/17
[=1]

mıhmān-dārlıġ Misafir ağırlama durumu.
m. 403b/09
[=1]

mıhmīz Ar. Mahmuz.
m. bér- 359b/01, 364b/06, 395b/05, 401b/16, 416b/01, 427a/03, 443b/04, 444b/09, 462b/11, 469b/13, 472a/06, 505a/08
[=12]

mıĥnat Ar. Sıkıntı, keder.
m. (ranc u mıĥnat) 494a/08
m. ara (balā u mıĥnat) 404a/10
m.+da (zındān-ı mıĥnat) 356b/08
m.+ı 462b/08
m.+ın (tuccār-ı ĥār-ı mıĥnat) 363b/12
m. u dard u balā 523a/10
m. u maşaķķat 485b/01
[=7]

mıhr Ar. 1. Güneş
m.507b/03
m. (māh u mıhr) 390a/12
m. dék 477a/09
m.-ı Ǿālam-tāb 363a/11
m.-ı anvar 376b/16
m.-ı Ǿarśa-ı sıpıhr 508a/03
m.-ı çarĥ-ı mīnā 477a/08
m.-ı munīr 391a/01, 501a/15
m.-ı raĥşān 362b/17, 398a/03
m. yaruķ mıhr 501a/15
m.-ı žāhır eyle- 522b/12
[=13]
2. Sevgi, dostluk.
m. 511a/12
m. kibi 392b/08
m. lıvāsı 485a/09
m. yañlıġ 363a/07
[=4]

mıhr-afsar Güneş tacı.
m.477a/14

mıhr-şuǾāǾī Güneş ışığına ait.
m. 497a/11
[=1]

mıĥrāb Ar. Mihrap; ümit bağlanan yer.

m. (ħam-ı mıĥrāb) 363b/16
[=1]
mıhrbān Far. Merhametli.
m.+ı 396a/14
[=1]
mıhrbānlıġ Merhametli olma durumu. Krş. mıhrbānlıķ
m. körgüz- 517a/13
[=1]
mıhrbānlıķ bk. mıhrbānlıġ
m. körgüz- 520b/08
[=1]
mıĥvar Ar. Geri dönülen yer, mil; ağırlık merkezi.
m.-ı āsmān 351b/06
[=1]
mıķdār Ar. Nicelik, kemiyet; kıymet, değer.
m. 393b/03, 394a/10, 394b/07, 411b/01, 424b/10, 429b/04, 430a/10, 431b/16, 432b/13, 468b/16, 479b/01, 496b/06, 500a/14, 503b/05, 505b/08, 506a/11, 508a/08, 515b/12, 521a/16
m. (calādat-ı ġayr-ı mıķdār) 507b/07
m.+da durur érdi 503b/01
[=21]
mıllat Ar. Din, şeriat, mezhep; topluluk.
m. (ırtıķā-ı mıllat-ı bayżā) 370b/09
m. (kemālu'l-mıllatve'ddin) 439a/16
m. (muġīŝu'l-mıllat ve'd-dīn) 370b/17
m. (muÓızzu'l-mıllat ve'd-dīn) 392b/14
m. (nızāmu'l-mülk ve'l-mıllat) 350b/17, 385a/08
m. (nıžāmu'l-mülk ve'l-mıllat ve'd-dunyā) 448b/13
m. (ravnaķ-fazā-yı mıllat-ı Islām) 366a/05
m. (şamsu'l-mıllat ve'd-dīn) 368a/12
[=9]
mıÓmār Ar. Mimar, yapıcı.
m. 462a/01
m.+ı 389a/14
m.-ı hımmat-ı Óālī-nahmat 369b/09
m.-ı ıctıhād 521b/10
m.+ıdın 388b/06
[=5]
Mınazlı y.a. Çırla ile Yantaklı arasındaki bölgede yer alır.
M.+ġa 440b/03
[=1]
mınbar (< Ar. minbar) Merdivenli kürsü.
m. üzre 366b/04
[=1]
mınnat Ar. Minnet, iyilik.
m. tut- (cānġa mınnat) "cana minnet tutmak" 446b/06, 520b/11, 520b/14
[=3]
mınnat-dār Minnet sahibi.
m.+mız (ħursand u mınnat-dār) 483a/02
[=1]
mıntaķa Ar. Bölge, kısım, kuşak.
m.+dur 366b/08
[=1]
mırÓāt (< Ar. mirÓāt) Ayna.
m. 366b/17
m.-ı gītī-numā 397a/02

[=2]
mırrīh-salābat Behram kuvveti.
m. 446a/12
[=1]
mırvaĥa Ar. Yelpaze.
m.-ı suḥt-ı İlāhī502b/10
[=1]
mırvaĥa-cunbānlıġ Yelpaze sallama hali.
m.+ıdın 460a/04
[=1]
mısāfır (< Ar. musāfir) Yolculuk yapan, yolcu.
m.+larġa 337b/05
[=1]
mıŝāl (< Ar. miŝāl) Örnek, benzer.
m.+ı bol- 494a/07
m.+ıdın 499a/16
[=2]
mıśḳāl Ar. Ağırlık ölçüsü birimi.
m.+ı durur 516a/05
[=1]
mıŝl (< Ar. miŝl) Örnek, benzer.
m.-ı ḥāk 503a/08
m.-ı Sulṭān Keneges 357a/16
m.+ın 399a/02
[=3]
mısmār Ar. Çivi, mıh.
m. ol- (gül-mīḥ u mısmār) 351b/05
[=1]
Mısr Bay y.a. Bir bataklık bölgesi.
M. 430a/07
[=1]
mıśraǾ (< Ar. **miśraǾ)** Bir beytin yarısı.
m. (soñġı mıśraǾ) 388a/16
[=1]
mıṯhara Ar. Su kabı, matara.
m.+larġa 448a/06
m.+larıġa (meşk u mıṯhara) 424b/01
[=2]
mızāc (< Ar. mizāc) Huy, tabiat.
m. tüş- (muṭābaḳat-ı mızāc) 376a/13
m.-ı şarāfat 519b/07
m.-ı şarīf 509b/07, 510b/12, 516a/01, 520b/16
m.+ıñ 338b/16
[=7]
mıżmār Ar. Ney türünden bir tür nefesli saz.
m.+ınıñ (söz mıżmārı) 376b/07, 460a/17
[=2]
mīl (< Ar. mīl < Lat.) Bir uzaklık ölçüsü birimi.
m. (bir mīl) 353a/04
m. (iki mīl) 340b/15
m. durur (bir mīl) 353a/04
[=3]
milket Ar. Mülk.
m.+in (Hınd u milket) 362b/17
[=1]
min Ar. –den, -dan, -den ötürü. Arapça kelime ve tamlamalarla beraber zarf gibi kullanılır.
m. (abyan-ı mina'l-ams-ı mubarhan) 391b/03
m. (ažhar-ı mina'ş-şams-ı roşan) 391b/02

m.(ažhar-ı mina'ş-şams ve abyan-ı mina'l-ams) 347a/16
m. (gerdūn-tuvānu'l-mustanśır mina'n-naśīri'l-meliki'l-mustaǾān) 390a/03
m. (ĥubbu'l-vatan mina'l-īmān) 369b/16, 448a/10
m. (māĥī-yı rusūmi'l-bıdǾat ve'l-Ǿudvāni'l-mustanśır mina'n-naśīrı'l-meliki'l-mustaǾān) 412b/01
m. (rāfıǾ-ı aǾlāmu's-saĥāvat ve'l-ıĥsānı'l-mustanśır mina'n-naśīrı'l-meliki'l-mannān) 392b/13
[=8]

min- Binmek, oturmak.
m.-diler 492b/07, 497b/09
m.-e al- 480a/13
m.-iben 477a/08
m.-ip 339a/09, 397a/09, 476a/10, 476b/11, 478a/17, 490b/17, 494b/14, 495a/07, 497b/13, 515a/04
[=14]
2. Bir şeyin üstüne çıkmak.
m.-ip 515a/13
[=1]
m.-kémeġa min- 480a/13, 492b/07
m.-kémege min- 494b/14, 497b/09
m.-kémelarġa min- 490b/17, 495a/07
m.-kémelerge min- 497b/13
m.-merkebıġa min- 476a/10
m.-töpege min- 515a/13
m.-zavraķ min- 339a/09
m.-zavraķġa min- 478a/17
[=11]

mīnā Far. Şişe, cam, sırça.
m. (ķulķul-ı mīnā) 365b/09
m.+dın (mıhr-ı çarĥ-ı mīnā) 477a/08
[=2]

mindür- Bindirmek, oturtmak.
m.-di 436b/17
m.-üp 359a/17, 411b/14, 459b/14, 495a/01
[=5]
m.-a t mindür- 411b/14, 436b/17
m.-atlar mindür- 459b/14
[=3]

mīnū Far. Cennet.
m. (çarĥ-ı mīnū) 460b/11
[=1]

miñ Bin (sayı).
m. (altı miñ) 430a/10
m. (béş miñ) 410b/05
m. (iki miñ) 422a/01
m. (iki miñ) 457b/17
m. (ikki miñ) 429b/14, 434b/01, 453b/14
m. (miñ ikki yüz on béş) 369b/12
m. (yüz miñ) 386a/11
m. (on miñ nafar) 428b/17
m. (on yeti miñ) 468b/17
m. (sékkiz miñ) 428b/11, 518a/04
m. (seksen béş miñ) 468b/17
m. (tört miñ) 417b/10, 434b/02, 481a/12
m. (tümen miñ) 505b/04
m. (tümen miñ harvar) 394b/05
m. (üç miñ) 400b/02
m. (üç tört miñ) 464b/02

m. (yeti miñ) 471b/07
m. (yigirme miñ) 358a/04
m. (yüz miñ) 386a/11, 395a/06, 396a/02, 396a/17, 399a/17, 404b/01, 409b/09, 416b/03, 435b/05, 441b/04, 484a/17, 496a/09, 497a/08, 505b/09
m. baş 418b/11
m. béş yüz 474a/01
m. dağı iki yüz yigirme tört 452a/03
m. dağı ikki yüz kırk tört 390b/01
m. dağı ikki yüz ottuz ikki 431b/01
m. dağı ikki yüz otuz 410b/03
m. dağı ikki yüz ottuz ikki 431b/01
m. dağı ikki yüz otuz üç 439b/14
m. dağı ikki yüz otuz yétti 475b/15
m. dağı ikki yüz yigirme altı 466a/05
m. dağı ikki yüz yigirme béş 387b/13
m. dağı ikki yüz yigirme sékkiz 392b/03, 397b/13
m. dağı ikki yüz yigirme toḳḳuz 407b/05
m. dağı ikki yüz yigirme üç 374a/12
m.+din köpraḳ 380a/05
m.+din (altı miñ) 344a/07
m.+din (ikki miñ) 382a/05
m.+din (ḳırḳ miñ) 382b/04
m.+din (yüz éllik miñ) 468b/16
m.+din (yüz miñ) 382b/03
m.+ge (iki miñ) 430a/02
m. hırās u ıżtırār 502a/08
m.+idin birni 522b/06
m. iki yüz dağı éllik béş 390b/03
m. iki yüz éllik tört 522a/03
m. iki yüz ottuz sékkiz 504b/16
m. iki yüz otuz bir 414a/09, 424b/17
m. iki yüz otuz yeti 483b/10
m. ikki yüz ḳırḳ 514a/07
m. ikki yüz on béş 369b/12
m. ikki yüz ottuz 408a/14
m. ikki yüz ottuz béş 459a/04, 460b/06
m. ikki yüz ottuz tört 458a/15
m. ikki yüz ottuz üç 437a/13
m. ikki yüz otuz altı 467b/05
m. ikki yüz otuz sékkiz 499b/07
m. ikki yüz otuz toḳḳuz 510a/04
m. ikki yüz yigirme altı 511b/10
m. ikki yüz yigirme yétti 377a/04
m. kimse 428a/08
m. kişi 411b/13, 434b/01, 434b/01, 470a/14, 515a/06
m. mallāĥ 485a/07
m. nafar 488b/16, 491b/10
m. tümen 522b/17
m. tümen ĥasrat u miñ alam 512b/03
m. üylük 456a/13, 456a/13
m. yıl 523a/12
[=93]

Miñ Bulaḳ y.a. İrdar yolu yakınında bir kaledir.
M. 518b/05
[=1]

Mīr Burcı y.a. Mir kalesi olarak bilinen yerdir. Lutfabad'ın 5km. batısında bulunur.
M.+ġa 442a/09
[=1]

mīr-āblıġ Bir şehrin su ve ziraî işlerinden sorumlu olma hali. (Metinde Mīr-āb şekli kişi adı olarak geçmiştir).
m. 498b/15
[=1]

Mīr Davlat Sar-dār k.a. Çat bölgesini karargâh edinen askerlerden biridir.
M. 423b/09
[=1]

Mīr Ĥaydar k.a. bk. Amīr Ĥaydar Pād-şāh. Krş. Amir Haydar, Haydar Pād-şāh.
M.+nıñ 352a/15
[=1]

Mīr Ĥaydar Pād-şāh k.a. Buhara memleketinin valisi. Krş. Amir Haydar, Haydar Pād-şāh, Mir Haydar.
M. 352a/07
M.+nıñ 375a/06, 375a/16
[=3]

Mīr ķaǾlası y.a. bk. Mīr Burcı.
M.+ġa 400a/13
M.+sın 401a/14
M.+sınıñ 400b/11
[=3]

Mīr Külāl k.a. Sadaret makamında hizmet vermiş, Buhara vilayetinin önde gelen kimselerindendir. Krş. Seyyid Mūsā Ħ(v)āca Uraķ Mīr Külalī.
M. 375b/05
[=1]

Mīr Sarāyı y.a. Sunbar deryası'na yakın bir bölgede yer alır.
M.+da 420a/13
M.+ġa 420a/02
[=2]

Mīr Şikārān y.a. Baba Hacı ve Zandani köylerine ve Lutfabad adı verilen bölgeye yakın olan bir köydür.
M. 482a/05
[=1]

Mīrzā ǾAbdu'l-kerīm k.a. Afgan elçisidir.
M. 441a/15, 443a/10
M. bile 441a/13, 443a/12
[=4]

Mīrzā Çırlası y.a. Han kuduk adı verilen bölgenin yakınında yer alır.
M. 440a/12
[=1]

Mīrzā Éşe Baş k.a. Darband adı verilen yerde yapılan bir savaşta öldürülen düşman askerleri arasında adı geçmektedir.
M.+ı 444a/03
[=1]

Mīrzā-ı Masīĥā k.a. Buharalıdır. Hakkında bir kaside yazılmıştır. Mulla Nıyaz Muhammad Munşi'nin vefatından sonra, münşilik görevine getirilmiştir.
M. 439a/03
M. (ķasīda-ı Mīrzā-ı Masīĥā) 361b/07
M.-yı Buĥārī 361b/05, 489a/15
[=4]

Mīrzā Muĥammad Rıżā k.a. Rıza Kulı Han'ın kardeşi Rustam Han'ın veziridir.

M. 400b/16

M.-yı meźkūr 401a/02

[=2]

miŝillik Gibi.

m. (ķuş miŝillik) 404a/06

m. (oķ miŝillik) 491a/13

m. (ravża-ı rıżvān miŝillik) 483b/13

m. (tengnā-yı gūr miŝillik) 494a/10

[=4]

miskīn-navāz Yoksul kimseleri okşayan, hoş tutan.

m. (surūr-ı miskīn-navāz) 350b/05

[=1]

Miskīn Ata y.a. Ayrı Tam bölgesinde bulunan ve adı geçen kişiye ait olan kabir.

M. Ǿalayhi'r-raĥma 500a/04

[=1]

mīve Far. Meyve.

m. (arzāķ-ı mīve) 447b/14

m.-ialvān 393b/01

m.-ivāfıra 395a/09

m.+si 448b/14

[=4]

Mīzān y.a. Yañı Darya bölgesi yakınında bulunur.

M. 359a/11

[=1]

mīzān Ar. Terazi, ölçek.

m. (munśıf-ı mīzān) 345a/09

[=1]

Mizdahķān y.a. ŞamǾūn ǾĀbıd kabrinin bulunduğu bölgedir.

M.+da 341b/09

M. ĥavālīsı 409b/15

M. ķırı 409a/15

M.+nıñ 431a/12

[=4]

Moġul kv.a. Turâni milletlerinin en büyüklerinden bir kabile olup Türkler ve Mançurlarla cinsi yakınlıkları vardır. Asya'nın ortalarında bugün Çin Devletine tâbi olan ve Moğolistan ismiyle bilinen geniş bir çölde ve Sibirya ve Türkistan'ın da bazı taraflarında bulunurlar. Cengiz Han'la beraber Asya'nın batı taraflarına akın ettikleri zaman Asyanın büyük bir kısmıyla Avrupanın da bir kısmını yakıp yıkmıslardır. Metne göre Moğollar Yafes'in soyundan Alanca Han'ın oğlu, Tatar'ın kardesi Moğol adlı birinden gelmektedir. Moğol Han, Kara Han'ın babası, Oğuz Han'ın dedesidir. Oguz Han kâfir olan

Moğollarla savaştı ve hepsini hakimiyeti altına aldı. Moğol hanı El Han zamanında Tatarlar birkaç kişi hariç tüm Moğolları kılıçtan geçirdi. Kalanlar Ergenekon'a sığındılar. Dört yüz yıl sonra buradan çıkınca

Tatarları mağlup edip eski topraklarını aldılar. Cengiz Han zamanında birçok yeri yağmalayıp yakıp yıkmışlardır.

M. 389a/02

[=1]

muǾabbar Ar. Geçit, geçit yeri.

m.+ıdın 342b/06

[=1]

muǾaccaz Ar. Aciz bırakan, mucizevî.
m. bayān 347a/14
[=1]
muǿaddā Ar. Anlam, kavram.
m.+sı bile 372a/10, 375a/13, 385a/16
[=3]
muǾāf Ar. Bağışlanmış, affedilmiş.
m. tut- "bağışlamak, affetmek" 370b/16
[=1]
muǾālaca Ar. Tedavi uygulama, ilaç kullanma, ilaç verme.
m. ve mudāvāḳıl- 521a/17
[=1]
muǾallā Ar. Yüksek, yüce, mertebesi üstün.
m. (āstān-ı muǾallā) 419a/01, 421b/03, 426a/14, 495a/17
m. (Ǿataba-ı muǾallā) 488a/17
m. (caşnī-ı muǾallā) 373a/16
m. (sarvar-ı ħavāḳīn-ı muǾallā) 392b/06
m.+dur 391b/13
m. édi (çarḥ-ı muǾallā) 476a/14
m.+ġa (mattarıs-ı muǾallā) 489b/16
[=10]
muǾallā-asās Yüce esas.
m. (bār-gāh-ı muǾallā-asās) 351b/01
[=1]
muǾallā-āstān Yüce eşik.
m. 350a/17
m. (ħan-ı muǾallā-āstān) 392b/13
[=2]
muǾallā-āstāna muǾallā-āstān kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan ve aynı anlama gelen müennes şekli.
m. sarā-parda-ı muǾallā-āstāna 492a/16
[=1]
muǾallā-cāy-gāhYüce mevki, mertebesi üstün.
m. u āsmān-taḥt 476a/01
[=1]
muǾallā-martabat Yüksek mertebe, üstün seviyeli.
m. 499b/01
m. (Ǿālī-Ĥażrat-ı muǾallā-martabat) 389b/16
[=2]
muǾallā-mekān Mekânı yüce, değeri yüce.
m. 509a/06
m. (ħıdīv-ı muǾallā-mekān) 414a/02
m. (şahanşāh-ı muǾallā-mekān) 475b/16
m. (zubda-ı salāṭīn-ı muǾallā-mekān**)** 499a/09
[=4]
muǾāmala Ar. Davranma, davranış.
m.+sı 374b/10
m.+sıdın 371a/11
[=2]
muǾānadat Ar. Karşılıklı ayak direme, inatlaşma.
m. 367b/01, 499a/05
m. (muḫālafat u muǾānadat) 352a/07
[=3]

muǾānıd (< Ar. muǾānid) İnatçı, muhalif.
m.+ınıñ 460b/06
m.+lar 343b/08, 344a/04, 345a/04, 345b/08, 381b/05, 381b/17, 382b/13, 403b/15, 416a/03, 419a/07, 419a/14, 435a/07, 443b/06, 445b/04, 447a/06, 451a/07, 463a/03, 507b/16
m.+lar dağı 443b/01
m.+lardın 411a/14, 411b/03, 411b/06, 419b/01, 432b/13, 444a/10, 449b/15, 454b/04
m.+larġa 344b/01, 344b/16, 353a/05
m.+ları 442b/04
m.+larıdın 425b/17, 427b/08, 430a/17
m.+larıġa 413b/03
m.+larınıñ 375b/03, 376b/05, 434b/15, 460a/05, 466a/15
m.+larınıñ érkenin 444b/06
m. +larınıñ kéynidin 349a/04
m.+larnı 340a/10, 381a/11, 419b/04
m.+larnıñ 347a/02, 348a/03, 432a/16, 446a/01, 447b/02
m.+larnıñ (canāb-ı muǾānıd) 427b/16
m.+nıñ 439b/08
m. u şaḳāvat 418b/13
[=54]
muǾānī (< Ar. maǾānī) Mânâlar.
m. 489a/15
[=1]
muǾasker Ar. Ordu yeri, asker karargâhı. Ordunun muharebe zamanında toplandığı yer.
m. bol- 447b/05, 484b/11
m. ḳıl- (manzıl u muǾasker) 411a/02
m.-i Ǿasākir-i davlat-maǿāŝır ḳıl- 480a/08, 481b/02
m.-i Ǿasākir-i fīrūzī-āŝār ḳıl- 398a/16, 454a/01
m.-i Ǿasākir-i humāyūn 447a/04
m.-i Ǿasākir-i manśūr **ḳıl-** 504a/05
m.-i Ǿasākir-i nuśrat-ancām 442a/13
m.-i Ǿasākir-i nuśrat-āyāt ḳıl- 421a/09
m.-i Ǿasākir-i nuśrat-ıltızām 486a/09, 510a/13
m.-i Ǿasākir-i nuśrat-ıştımāl 420b/01, 462a/10
m.-i Ǿasākir-i nuśrat-maāŝır 499b/16**,** 507a/01
m.-i Ǿasākir-i nuśrat-maǿāŝırét- 415a/04, 441a/04
m.-i Ǿasākir-i nuśrat-maǿāŝır ḳıl- **4**45a/12, 462a/07
m.-i Ǿasākir-i nuśrat-panāh 461a/14
m.-i Ǿasākir-i nuśrat-şıǾār bol- **4**88a/14
m.-i Ǿasākir-i žafar-farcām 414a/15
m.-i Ǿasākir-i žafar-maǿāŝır 478a/03
m.-i Ǿasākir-i žafar-maǿāŝır ḳıl- 402a/05, 434b/07, 463b/04
m.-i Ǿasākir-i žafar-tavamān 486b/08
m.-i fīrūzī 342b/03
m.-i fīrūzī-aŝar 507a/10
m.-i humāyūn 341b/17, 343b/04, 344a/01, 344b/03, 344b/09, 349b/09, 357a/03, 400b/07, 417a/11, 429b/15, 444a/12, 447a/11, 500a/13, 505b/07
m.-i leşker-i manśūra 441a/08

m.-i mavżıǾ-ı ħar-gāh ve muǾasker-i sıpāh ķıl- 48b/16
m.-i mażrab-ı bār-gāh ve muǾasker-i sıpāh-ı nuśrat-panāh ķıl- 402b/02
m.-i sıpāh-ı ķıyāmat-aŝar ķıl- 408b/14
m.-i sıpāh-ı nuśrat-panāh u žafar-aŝar ķıl- 424a/10
m.-i sıpāh-ı žafar-ancām 440b/05
m.-i sıpāh-ı žafar-ıntıbāh ķıl- 398a/13
m. ķıl- 399b/05, 409a/11, 413b/06, 419a/05, 419b/05, 423a/16, 424a/04, 496a/12, 497a/09, 505a/16, 508b/11
[=63]
muǿassas Ar. Kurulu, kurulmuş, tesis edilmiş.
m.-ı asās-ı şacāǾat u baħtıyārlıġ 449b/05
[=1]
muǾattal Ar. Bırakılmış, terkedilmiş, kullanılmaz.
m. ķıl- 377b/09
[=1]
muǾāvadat Ar. Geri dönme.
m.473b/05, 479a/09, 508b/04
m. bol- 340b/11
m. ét- 442a/03, 454b/07
m.+ı 499a/06
m.-ı humāyūn 498a/16
m. ķıl- 407a/17, 411a/06, 421a/07, 427b/10, 430a/01, 432a/01, 435a/06, 445a/02, 464b/11, 482b/15, 484b/10, 488a/04, 495a/13, 497a/08, 502a/13, 509a/16, 517b/16
m. körgüz- 350b/09, 359b/04, 359b/17, 409a/04, 425b/11, 426a/01, 428a/03, 429a/16, 433b/08, 447a/12, 450a/07, 455b/09, 468b/14, 469b/17, 489b/16, 513b/08, 515a/02, 517b/11
m. u madadkārlıġ 520a/10
[=44]
muǾāvanat Ar. Yardım.
m.-ı nā-mutanāhī 491b/06
m.-ı ŧālıǾ 372a/02
m. körgüz- 484a/08
[=3]
muǾāvın Ar. Yardım eden, yardımcı.
m. ve hem-dast 355a/11
[=1]
muǿayyad Ar. Güçlendirilmiş.
m. (māĥıyyu'l-Ǿadāvat ve'ŧ-ŧuġyānu'l-muǿayyad) 458b/17
m. (māĥī-yı rusūm-ı küfr ve ŧuġyānu'l-muǿayyad) 397b/06
m. (żıllu's-subĥānı'l-muǿayyad) 449b/08, 499a/13
m.-ı şahanşāh 376b/11
[=5]
muǾayyan Ar. Belirli.
m. maĥal 380b/13
m. mesākīn 376b/11
[=2]
muǾažžam Ar. Azametli, ulu.
m. 353a/07
m. (ĥażrat-ı pād-şāh-ı muǾažžam) 460b/02
m. (sarvar-ı ħavāķīn-ı muǾažžam-ı Ǿālī-şān u rafīǾ-mekān) 389a/10

m.+lar (śāĥıb-ı śavlat u muǾaẕẕam) 477a/11
m.+nıñ (ŞaǾbānu'l-muǾaẕẕam**)** 504b/17
[=5]
muǾazzaz Ar. Değerli, aziz.
m. bol- 371a/13
[=1]
muǾazzaz u'l-varāǿ Çok değerli, en kıymetli
m. 376b/12
[=1]
mubādarat Ar. Bir işe hemen başlama.
m. maydānı 517b/07
m. körgüz- 345b/12, 350a/02, 418a/17
[=4]
mubaddal Ar. Değiştirilmiş, tebdil ve tağyir edilmiş.
m. bol- 483a/09, 516a/04
[=2]
mubāhāt Ar. Övünme.
m. 375b/01
m. (sarīr-ı mülk-i mubāhāt) 366a/13
m.+ıdın 393a/09, 483b/14, 505a/04
m.+ın (farḳ-ı mubāhāt) 500b/17
[=6]
mubālaġa Ar. Abartma.
m. 496b/06
m. körgüz- 401a/13, 468a/09, 496b/06
[=4]
mubārazat Ar. Savaş, mücadele.
m. 346b/13, 382a/11, 407a/14, 410b/10, 422a/03, 444b/10, 446a/01, 469b/13, 470b/14, 474a/06, 489b/05, 491b/12, 496b/03, 496b/13, 517b/06
m. (barḳ-tāz-ı maydān-ı mubārazat) 346a/16
m.+da 401b/02, 401b/04, 401b/16, 410b/01, 416b/11
m.+dın (nıyām-ı mubārazat) 480a/10
m.+ġa (maǾreke-i mubārazat) 343b/15
m.+lar (şīrāna mubārazat) 447b/02
m. nıyāmı 418b/02
s. (śayālat u mubārazat) 345b/17
[=26]
mubārazat-āgāh Savaş sanatını bilen, tanıyan.
m. 490a/06
[=1]
mubārazat-âŝār Savaş nişanesi, savaşcı.
m. 405b/16
[=1]
mubārazat-ıntısāb Mücadelenin bağımlısı, mücadeleci.
m. 498b/14
[=1]
mubārazat-şıǾār Savaşcı, yiğit.
m. (gürūh-ı mubārazat-şıǾār) 516b/12
[=1]
mubārazat-taĥmīr Savaşın mayalanması, savaşla özleşme.
m.+ın (żamīr-ı mubārazat-taĥmīr) 474a/10
[=1]
mubarhan Ar. Belirgin.

m. (abyan-ı mina'l-ams-ı mubarhan) 391b/04
m. bol- (roşan u huvaydā ve mubarhan u cılva-pīrā) 388b/01
m. ķıl- (muzayyan ve mucallā ve mubarhan) 345a/16
[=3]

mubārız (< Ar. mubāriz) Kavga eden.
m. 459b/02, 494b/14, 494b/17, 515b/02, 515b/05
m. (nefer-i mubārız-ı kīne-güźār) 359b/09
m.-ı kīne-güźār 451b/04
m.+lar 336a/13, 343b/14, 345b/15, 346b/14, 354a/12, 515b/08
m.+lar bile 343b/14, 345b/06, 349b/07
m.+lar dağı 470b/05
m.+lardın 419a/11
m.+ları 348b/14, 381b/09
m.+ları bile 340a/07
m.+ları dağı 377b/01
m.+larıdın 345a/03, 346a/05, 346a/14, 432b/14, 489b/04, 509a/04
m. u mutahavvır-ı calādat-āŝār 432a/13
[=29]

mubārızāna Yiğitçesine.
m. (dılīrāna ve mubārızāna) 515a/14
[=1]

mubayyan Ar. Belirtilen.
m. ķıl- (tarcıma ve mubayyan) 389b/11
[=1]

mubīn Ar. İyiyi kötüyü, doğruyu yanlışı birbirinden ayırt eden, açıkça ortaya koyan.
m. (dīn-ı mubīn) 399b/17
[=1]

mubram Ar. Kaçınılmaz, önlenemez.
m. (balā-yı mubram) 425a/10, 431b/13, 470b/05
m. dék (ķażā-yı **mubram)** 470b/10
m. yañlıġ (balā-yı mubram) 445b/06
m. yañlıġ (ķażā-yı mubram) 451a/05
[=6]

mubtahıc (< Ar. mubtahic) Sevinmiş, sevinen.
m. u masrūr bol- 502b/16
[=2]

mubtalā (< Ar. mubtalāǿ) Uğramış, tutulmuş.
m. bol- 473a/07
m. durur érdiler 356b/06
m. eyle- 367b/06
[=3]

mucādala Ar. Savaş, mücadele.
m. (muķātala u mucādala) 419a/16
[=1]

mucaddadan Ar. Yeni olarak, ilk defa, yeniden.
m. 336b/09, 344a/03
[=2]

mucaddıd Ar. Yenileyen, yenileştiren.
m.+ġa (Ĥukm-ı mucaddıd) 380b/10
[=1]

mucaddıdan Ar. Yenilerek, yeni bir şekil vererek.

m. 345b/10

[=1]

mucallā (< Ar. mucallāǿ) Cilalı.

m. (Ĥaşam-ı afžal-ı salāŧīn-ı mucallā) 392b/06

m. ķıl- (muzayyan ve mucallā ve mubarhan) 345a/16

[=2]

muǾcama Ar. Noktası bulunan, noktası harf anlamındaki muǾcam kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan müennes şekli.

m. (kāf-ı muǾcama) 423b/14

[=1]

mucassam Ar. Cisim halinde bulunan.

m. 391b/13

[=1]

mūcıb (< Ar. mūcib) Sebep, gereken.

m.+ı 420a/10, 516a/05

m.-ı bahā bol- 366a/08

m.+ı bile 339a/02, 339b/06, 357b/10, 359a/05, 373a/05, 381a/01, 385a/09, 388b/17, 401a/17, 404b/10, 406b/14, 412b/10, 419a/13, 421b/05, 422a/10, 426b/12, 428b/15, 431b/05, 445a/01, 469a/04, 471b/09, 479a/06, 479b/09, 489a/10, 490a/03, 491a/12, 501b/17, 507a/15, 510a/08, 510b/17, 512b/14, 517b/02, 518a/05, 520b/12

m.-ı farmān 367b/17

m.-ı Ĥayrat 520a/01

m.-ı ışārat-ı lāzımu'l-başārat 341b/08

[=40]

mucrım (< Ar. mucrim) Suçlu.

m.-ı tabāh-kār 353a/09

m.+larnı dağı 356a/12

[=2]

muctamıǾ Ar. Toplanan, toplu, birikmiş.

m. bol- 337a/16, 344a/03, 381a/15, 381b/01, 398a/10, 411a/04, 414a/17, 434b/06, 454b/03, 460a/10, 500a/03

[=11]

mudabbır Ar. Tedbirli, düşünceli.

m.-ı bed-keş 348a/16

[=1]

mudāfaǾa Ar. Savunma.

m.+ġa 344a/09

m.+ġa (girībān-ı mudāfaǾa) 340a/08

m.+sıġa 403a/03, 480a/07

[=4]

mudāĥalat Ar. Müdahele, karışma.

m. ķıl- 488a/04

[=1]

mudāĥıl (< Ar. mudāĥil) Dahil olan.

m. (muĥārıc u mudāĥıl) 354a/04

m. u muĥārıc342a/04

[=2]

mudām Ar. Süren, sürekli.

m. 350b/02, 352b/13

m. (ķalam-ı mudām) 366a/17

m. allıda 383b/03

m. érür 366b/17

[=5]

mudarrıs Ar. Ders veren, ders okutan.

m. ķıl- 371a/02

[=1]

mudāvā Ar. İlaç verme, tedavi etme.

m. ķıl- (muǾālaca ve mudāvā) 521a/17

[=2]
mudavvar Ar. Yuvarlak.
m. durur érdi 405a/04
[=1]
mudbır Talihi kendisine yüz çeviren, talihsiz.
m. (raóś-ı mudbır) 364b/12
[=1]
muddaÓā Ar. Dava edilen, iddia olunan.
m. (her né muddaÓā) 366a/01
m. (maḳśad u muddaÓā) 454a/05
m. bile (cavāhır-ı muddaÓā) 489b/02
m.+dın 490a/12
m.+larıça 394b/04
m.+sı bile 456b/05, 521a/01
m.+sıça 343b/03
m.+sınça 385b/12
[=9]
muddat Ar. Müddet, süre.
m. 390a/17, 497b/06
m.+da 504b/14
m.+da (sahl-ı muddat) 454b/08
m.+dın béri 352a/03, 361a/09, 466a/17, 477a/03, 484a/05, 518a/08
m.+dın soñra 466b/16
m.+ı 433b/10, 438a/16, 458b/02, 458b/09, 459a/11, 469b/05, 471a/09, 504a/16, 508b/16, 509b/03, 516b/02, 519b/10
m.-ı ḥusūf 338a/13
m.-ı madīd u Óahd-ı baÓīd 353a/10, 370a/09, 374a/09
m.-ı safar 451a/11
m.-ı Óumr 457b/03, 457b/12, 512a/11, 522b/07
m.+ıda 338b/02, 360a/01
m.+ıġaça 406b/04, 452b/05
m.+ın 364a/03
m.+lar 372b/14
[=38]
muddatī Bir süre.
m. 465a/08
[=1]
mufād Ar. Fayda.
m.+ı bile 344b/07, 347b/01, 369b/16, 383a/12, 389b/12, 437b/05, 467a/12
m.+ınıñ 349b/15
[=8]
mufaḫḫar Ar. Övülen, yüceltilmeye layık, yüce, ulu.
m. (amīr-zāda-ı aÓžam-ı mufaḫḫar) 348b/05, 355b/12
m.-ı manāzıl-ı āfāḳ 462a/09
m.-ı manāzıl ḳıl- 477b/05
m.-ı umam 369b/03
[=5]
mufaḫḫaru'l-ÓArab ve'l-ÓAcam Ar. Arap ve Acem'in övüncü.
m. 337b/09, 499a/10
[=1]
mufārıḳ Ar. Ayrılmış, ayrılan.
m. 353a/15
m.+ıġa 392a/17, 519b/01
[=3]
mufarrıĥāt Ar. Ferahlık veren şeyler, ilaçlar.
m.+nı (uÓcūba ve mufarrıĥāt) 396a/11

[=1]

mufattın (< Ar. mufattin) Fitneci.

m. 427b/09, 491a/13

m.+lar 493b/11

[=3]

mufīd Ar. Faydalı.

m. 347b/09

[=1]

mufsıd (< Ar. mufsid) Bozan, ifsat eden.

m. 364b/09

m. durur 388a/16

m.-ı bad-kār 354a/08

m.+lar 345a/11, 349a/16, 442b/14, 444b/03

m.+larıdın 426a/17

m.+larıdın durur 356b/16

m.+larıġa 358b/15, 445a/14

m.+larınıñ 449a/15, 451a/04

m.+larınıñ kéynidin 429a/12

m.+larnıñ 444b/13

m.+larnıñ kéynidin 445b/11

m.+nı 451a/10

m.+nıñ 363b/10, 426a/09

[=20]

mufsıdī Ar. Bir müfsit kimse.

m.363b/05

mufsıda Ar. Mufsıd kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan ve aynı anlama gelen müennes şekli.

m.+nıñ (camāÓa -ı mufsıda) 415b/11, 417a/02

[=2]

mufsıdīn Ar. Müfsitler.

m.**-ı bī-saÓādat 3**43a/15

[=1]

muftaẖır (< Ar. muftaẖir) İftihar edinen.

m. édi 476a/15

[=1]

muftī Ar. Müftü.

m.+sı 494b/05

[=1]

muftīlıġ Müftülük, müftünün işi ve makamı.

m.+ın 370b/16

[=1]

muġaylān Far. Deve dikeni.

m.+ġa (ẖārıstān-ı muġaylān) 349a/13

[=1]

muġīŝ Ar. Yardımcı.

m. u'd-davla "davlatın yardımcısı" 385a/15

m.+u'd-davla ve'd-dunyā "dünya ve davlatın yardımcısı" 355b/07

m.+u'l-mıllat ve'd-dīn "din ve milletin yardımcısı" 370b/17

[=3]

muġtanam Ar. Ganimet olarak alınmış.

m. bil- 344b/17, 353a/17

[=2]

muġtanamāt Ar. Ganimet olarak alınmış olan şeyler.

m.+dın 474b/09

[=1]

muĥabbat Ar. Sevgi.

m.+ıdın (dunyā muĥabbatı) 406a/01

[=1]

muẖaddara Ar. Namuslu, iffetli kadın.

m. (Óıffat-ı muḥaddara-ı surādıḳ-ı Óıśmat) 373a /08
m. (Ĥaram-ı Óıśmat ve muḥaddara-ı surādıḳ-ı Óıffat) 373a/13
[=2]
muḥaddarāt Ar. Namuslu, iffetli kadınlar.
m.-ı surādıḳ-ı Óafāf 376a/01
[=1]
muĤāfažat Ar. Muhafızlık.
m. (Ĥırāsat u muĤāfažat) 484a/07
m. (muĤārasat ve muĤāfažat) 462b/03
m.+ġa 429a/05
m.+ı (Óaḳl u muĤāfažat) 391b/02
m.+ı üçün 337a/07
m.+ıda 401a/13
m.+ıġa 349a/07, 354a/04, 354a/06, 355a/17, 378a/16, 427a/02, 513b/16
m.+ıġa (Ĥırāsat u muĤāfažat) 404a/04
m.+ıġa (muĤārasat ve muĤāfažat) 500a/17, 511a/05
m.+ın 357a/02
m. körgüz- 484a/07
m. üçün 463b/02
m. ve muĤārasat 518a/12
[=20]
muĤaḳḳar Ar. Hakarete uğramış, hor ve hakir tutulmuş.
m. 348a/07
[=1]
muĤāl Ar. Mümkün olmayan, olmayacak.
m. 390a/11
m. bol- 363a/11
[=2]
muḥālafat Ar. Muhaliflik.
m. 372b/13, 493b/12, 520b/02
m. (terk-i muḥālafat) 520b/17
m. bile (sayl-āb-ı muḥālafat) 359b/16
m.+ı 367a/09
m.+ı (muḥāśamat ve muḥālafat) 520a/16
m.+ıġa 456a/08
m.+ın 336b/14
m.+ları 483a/08
m.+nıñ (seng-imuḥālafat) 466a/01
m. u muÓānadat 352a/07
m. ve nā-muvāfıḳ bol- 405b/11
[=13]
muḥālıf (< Ar. muḥālif) Muhalefet eden.
m. 363a/02
m. (sıpāh-ı muḥālıf) 492a/10
m.+lar 344b/02, 492b/14, 493a/16
m.+larnıñ 345a/15, 483b/03, 492a/05
[=8]
muḥallaÓ Ar. Hil'at elbisesi ile sunulmuş.
m. u mulabbas bol- 475b/05
m. ét- 440b/08, 489b/02
[=4]
MuĤammad Ar. Peygamberlerin sonuncusu ve en büyüğü olan İslam peygamberinin adıdır.
M. érür şāh-ı anbıyā 366a/13
[=1]
MuĤammad Amīn Inaḳ k.a. Babasının adı Mir Atalık'tır. Temür Gazi Han'ın emri ile İbrahim Inak'ı öldürdü ve onu İbrahim Inak'ın yerine atadılar.

M.+nıñ 374a/01

[=1]

Muĥammad Berdi Bég k.a. Çavdur kavminden bir komutandır.

M. 513a/07, 513a/16

[=2]

Muĥammad Berdi Sar-dār k.a. Ersarı halkından bir elçidir.

M. 487a/01

[=1]

Muĥammad Çan Bég valad-ı Ķutluġ Muĥammad Inaķ k.a. Muhammad Nıyāz Beg Mahram ve Tanak Bahadur, Muhammad Çan Beg ile bir kalenin muhasarası için sayısız askerlerle beraber çarpışmıştır.

M. 341a/02

[=1]

Muĥammad Cān Ħ(v)āca k.a. Nıyāz Muĥammad Bay ve Muhammad Kulı Beg, Kutluk Murād Beg gibi kimselerle alamanlara karşı yapılan akınlarda görev almıştır.

M. 434a/07

[=1]

Muĥammad Can Inaķ k.a. Kıyat kavminin önde gelen kimselerindendir. Kılıç Inak yerine inaklık rütbesi ile görevlendirilmiştir. Krş. Muĥammad Çan Bég, Muĥammad Çan Inaķ.

M. 490a/01, 497b/15

[=2]

Muĥammad Çan Bég k.a. bk. Muhammad Can Inak.

M. 342a/13, 343b/05, 343b/14

M.+ni 406a/03

M.+niñ 361a/03

[=5]

Muĥammad Çan Ħ(v)āca k.a. Kara Kalpaklı askerlerle beraber Kahlan kalesine yapılan akında çarpışmıştır.

M. 400a/17, 457b/16

[=2]

Muĥammad Çan Inaķ k.a. bk. Muĥammad Can Inaķ

M. 444b/02, 462b/04

M.+nıñ 498b/10

[=3]

Muĥammad Çan Ķāżī ıbn Ķazaķay Āħūnd k.a. Kazak elçisidir. Yamança Biy ile beraber elçilik vazifesi yapmıştır.

M. 408b/06

[=1]

Muĥammad Ġafūr Āħūnd Ürgencī k.a. SaƠdu'd-dīn Mahzūm ıbn Muhammad Zāhıd Ahūnd marhum yerine Ürgenç yetkisi ile şereflendirilmiştir.

M. 371a/12

[=1]

Muĥammad Ħan Inaķ k.a. Sipahilerin öncü kuvvetleri arasında bulunan bir askerdir.

M.+nıñ 442a/06

[=1]

Muĥammad Ĥusayn Bég k.a. Kozgan hakimi olup Musa Han'ın kardeşidir.

M.+ni 405b/07

[=1]

Muĥammad Ĥusayn Ħan Karray k.a. Göklen kavminin ileri gelenlerindendir. Kızılbaş kavminden pekçok kimseyi öldürmüştür.

M.421a/11, 421b/06, 464a/17

[=3]

Muĥammad Kerīm Ķoyçı Atalıķ k.a. Haca eli'nin arif kimselerinden bir ulu atalıktır. Muhammad Nazar kendisinin küçük oğludur. Krş. Muĥammad Kerīm Ķoyçı.

M. 346b/01, 446a/05

M.+ġa 361a/06

[=3]

Muĥammad Kerīm Ķoyçı k.a. bk. Muĥammad Kerīm Ķoyçı Atalıķ

M.354a/12, 447b/01

[=2]

Muĥammad Kerīm Topçı k.a. Kendisi gibi Yomut ve Çavdur sipahilerinden olan Hubbī Kulı Hāca ile beraber iki bin kişilik bir kuvvetle Kızılbaş üstüne yürümüş bir komutandır.

M. 422a/01

[=1]

Muĥammad Ķılıç k.a. Kandım Sardar ile beraber Durun'da yapılacak muharebe için hazırlanan takviye kuvvette yer almıştır.

M.+nı 419a/11

[=1]

Muĥammad Ķulı Bég k.a. İz sürücü bir sipahi olup Muhammed Rıza Koş Begi'nin kardeşidir.

M. 430b/04, 434a/07, 453b/11, 488b/15, 510b/05

M.+ni 380b/14

[=6]

Muĥammad Ķulı Érgeçlü k.a. Ergeçlü halkının ileri gelenlerindendir. Kara Töpe karargâhı'nda Kutluk Muhammad Inak'a bağlılığını teyit etmiştir.

M. 421a/05

[=1]

Muĥammad Nažar k.a. Haca eli'nin arif kimselerinden Muhammed Kerim Koyçı Atalık'ın küçük oğludur.

M. 346b/03

[=1]

Muĥammad Nažar Bég k.a. Konrat boyuna mensuptur. Avaz İnak'ın sekiz oğlundan ve Muhammad Rahim Han'ın kardeşlerinden biridir.

M. 348b/05

M.+ge (žahīru'd-davla ve'd-dīn Muĥammad Nažar Bég) 355b/12, 412b/08

M.+nı (žahīru'd-davla ve'd-dīn Muĥammad Nažar Bég) 355a/16, 482b/09

M.+niñ (amīr-zāda-ı Ǿālī-şān Muĥammad Nažar Bég) 341b/05

[=6]

Muĥammad Nažar Şayħ Çoḳanī k.a. Töre Murad Sufi ve oğlu Dosat Beg ile yapılan muharebede adı geçen bir askerdir.

M. bile 346a/16

[=1]

Muĥammad Nažar Yüz Başı k.a. Buhara muhasarasına katılmış askerlerden biridir.

M. 481a/10

[=1]

Muĥammad Nıyāz k.a. Eş Kulı Subhān Berdi Carçı'nın oğludur. Töre Murad Sufi'nin büyük oğlu Dosat Beg ile beraberdir.

M. 354a/15

[=1]

Muĥammad Nıyāz Bahādur k.a. Hasan Biy'in babasıdır.

m.+nıñ 448a/14

[=1]

Muĥammad Nıyāz Bég k.a. Kahraman bir asker olup sekiz bahadır gücünü taşır. Mir kalesi civarında yapılan bir savaşta Allaş Beg ile beraber yaralanmıştır.

m. 401b/02, 401b/07, 462b/04, 497b/17

[=4]

Muĥammad Nıyāz Bég Maĥram k.a. Kutluk Murad Inak'a bağlı bir askerdir.

M. 339b/02, 341a/02

M.+nı 383a/09

[=3]

Muĥammad Nıyāz Bég Muġalçaki k.a. Ahal tekesine zekat görevi için gönderilen elçilerden biridir.

M.+ni 387b/10

[=1]

Muĥammad Nıyāz Kāżī k.a. Arık halkındandır. Kaka Serdar ve Mengli AliSerdar tarafından obası saldırıya uğramıştır.

M.+nıñ 425b/08

[=1]

Muĥammad Nıyāz Kerçek k.a. Muhammed Rahim Han'a bağlıdır. Berdi Bahadur ile çeşitli akınlarda görev yapmış bir komutandır. Berdi Bahadur ile birlikte Aral'ın yönetimine ortak olarak biy rütbesi ile onurlandırılmıştır. Açamaylı halkındandır. Kendisine bağlı askerlerden bir yiğit, Konrat ekabiri Can Murad Bay'ı öldürmüştür. Krş. Muĥammad Nıyāz Kerçek Bahādur, Muĥammad Nıyāz Kerçek Biy.

M. 338b/17, 339b/03, 341b/15, 342a/02, 342a/15, 343b/14, 345b/05, 349b/07

M.+niñ 341b/10

[=9]

Muĥammad Nıyāz Kerçek Bahādur k.a. bk. Muĥammad Nıyāz Kerçek

M. 360a/07

[=1]

Muĥammad Nıyāz Kerçek Biy. k.a. bk. Muĥammad Nıyāz Kerçek

M. 361a/05

[=1]

Muĥammad Nıyāz Manķıt k.a. Allah Kulı Töre'ye bağlı görevlilerdendir.

M. 490b/07

[=1]

Muĥammad Nıyāz Mīr-āb k.a. Munis Mir-ab'ın ağabeyidir.

M. 352b/02

[=1]

Muĥammad Nıyāz Muĥarram k.a. Muhammad Nıyaz Kerçek ve Berdi Bahadur ile beraber çeşitli akınlarda beraberce mücadele etmiş bir komutandır.

M. 338b/17

[=1]

Muĥammad Nıyāz Sar-dār k.a. Çavdur halkının serveri olup Süyün Biy'in babasıdır. Yar Muhammad Beg'e gelen habercilerden biridir. Krş. Muĥammad Nıyāz Sar-dār Bég.

M. 352b/03

[=1]

Muĥammad Nıyāz Sar-dār Bég k.a. bk. Muĥammad Nıyāz Sar-dār

M. 426b/08

[=1]

Muĥammad Nıyāz Yasavul Başı k.a. Bir komutandır. Buhara muhasarası gibi bir çok akında görev almıştır.

M. 428a/12, 458a/01, 471b/07, 480b/05, 491b/03, 516b/11, 518a/03

[=7]

Muĥammad Oraż Yüz Başı k.a. Buhara akınında görev alan askerlerden biridir.

M. 481a/10

[=1]

Muĥammad Panāh Bay k.a. Yumrı kalesinin büyüklerinden olup uzun yıllar Töre Murad Sufi tarafından hapsedilmiştir.

M. 356b/02

[=1]

Muĥammad Panāh Bég k.a. Kutluk Murad Inak'ın adamlarından olup firar eden Abdullah Inak'ın peşisıra Abdi Beg ile beraber iz sürücülük hizmetiyle görevlendirilmiştir.

M. 462b/04

M.+ni 404a/17

[=2]

Muĥammad Raĥīm k.a. bk. Abu'l-ġāzī Muĥammad Raĥīm Bahādur Ħan

M. 364b/13

M. ıbn Muĥammad Murād Atalık 336b/13

M.+nı 336b/17

[=2]

Muĥammad Raĥīm Ħan k.a. bk. Abu'l-ġāzī Muĥammad Raĥīm Bahādur Ħan

M. 366a/08

[=1]

Muĥammad Rıżā Bég k.a. Allaş Biy'nin kardeşidir. Muhammed Emin Inak'ın oğludur.

M. 453a/08

M.+ġa 343a/04

M.+ni 436a/13, 454b/08

[=4]

Muĥammad Rıżā Inaḳ k.a. Nayman halkının önde gelenlerinden olup kale savunması ile ilgili görevinin yanısıra ınaklık derecesi ile de onurlandırılmış, kendisinden sonra yerine Muhammad Safā Atalık seçilmiştir.

M. 357a/02, 498a/03

M.+nıñ 498b/15

[=3]

Muĥammad Rıżā Ḳoş Bégi k.a. Hācaş Mahram'ın yakın dostu, Muhammad Kulı Beg'in ağabeyi, güçlü bir devlet adamı ve askerdir. Hanlığa bağlı Şahabad sınırının kuzeyinden sorumlu olan Muhammed Rıza Koş Begi hanın emri ile, Kara Kalpaklar'dan zekat toplamakla çeşitli kereler görevlendirilmiştir. Askerlerin durumunda sorumlu olan Koş Begi hanlığın nüfus sayımından da sorumludur. Ayrıca savaş sonunda yenilen kabilelerin göç ettirilmesi ile de meşgul olur. Krş. Ḳoş Bégi

M.+niñ (**Amīr Muĥammad Rıżā Ḳoş Bégi**) 356a/10

M.+i 351a/04, 355b/08, 369b/05, 385a/11, 400a/17, 464a/08, 484b/08

M.+i bile 380b/13, 399a/14, 405a/17

M.+ini 345a/01, 358a/01, 378b/01, 385a/15, 398b/08, 404b/08, 414b/09

M.+iniñ 448b/13, 488b/15

[=20]

Muĥammad Rıżā k.a**.** Er Nıyaz Beg'in oğludur. Allah Kulu'nun (1825- 1843) emriyle Munis'in hem yeğeni hem de talebesi olan Agehî (1809- 1874) Firdevsü'l-ikbâl adlı eseri tamamlayan tarihçidir.

M. mīr abu'l-mulaḳḳab 523a/17

M. mīr-abu'l-mutaħallıś bi'l-Āgāhī ıbn Ér Nıyāz Bég 390b/06

[=2]

Muĥammad Śafā Atalık k.a. Muhammad Rıza Inak'ın yerine ınaklık rütbesi ile görevlendirilmiş bir ulu atalıktır.

M.+nı 498b/16

[=1]

Muĥammad Śafā Bég k.a. Aral kavminin büyüklerindendir. Töre Murad Biy'in amca oğludur. Rıza Beg'in ağabeyidir.

M. 344a/10, 510b/05

M.+niñ 358b/04

[=3]

Muĥammad Śālıĥ k.a. Sadık Beg Kıyat'ın oġludur. Babası Çurma kalesinin hakimidir

M. 445a/10

[=1]

Muĥammad Śālıĥ Ħ(v)āca k.a. Elçilik hizmetiyle görevlidir. Krş. Muĥammad Śālıĥ Işan,Muĥammad Śālıĥ Ħ(v)āca Işan, Muĥammad Śālıĥ Ħ(v)āca Işanlar.

M. 402a/07

[=1]

Muĥammad Śālıĥ Ħ(v)āca Işan k.a. bk. Muĥammad Śālıĥ Ħ(v)āca

M. 415a/17, 442b/11

M.+nıñ 436b/09

[=3]

Muĥammad Śālıĥ Ħ(v)āca Işanlar k.a. bk. Muĥammad Śālıĥ Ħ(v)āca

M. 415b/03

[=1]

Muĥammad Śālıĥ Işan k.a. bk. Muĥammad Śālıĥ Ħ(v)āca

M. 415b/14

[=1]

Muĥammad Şarīf Ḳārī k.a. Bilhassa tecvid ilminde meşhur ve maruf olan âlim bir zattır. Ürgenç beldesindendir. Harezm'in en büyük camisinde görev yapmıştır.

M. 406b/07

M.+nı 371b/03

[=2]

Muĥammad Şarīf Yüz Başı k.a. Asker sınıfındandır. Şamhalcı hizmetiyle görev yapmıştır.

M. 428b/08, 498a/05

[=2]

Muĥammad Yūsuf Bég k.a. Kuşçudur. Sufi'nin Aral bölgesine seferi sırasında adı zikredilmektedir.

M. 512a/14

M. (amīr-zāda-ı Muĥammad Yūsuf Bég) 348b/06

[=2]

Muĥammad Yūsuf Mihter k.a. Harezm'in asıl yerlileri olan Tacik kabilesinden olup Abu'l-gazi Muhammad Rahim Bahadur Han'a bağlıdır. Mihter makamıyla şereflendirilmiş önemli bir devlet adamıdır. Hanın yanında en yüksek saygı, itibar ve güvene sahiptir. Yabancı elçilerin kabulü ve ağırlanmasından sorumludur. Hanın yokluğunda devlet işlerini idare eder Muhammed Rahim Han, Türkmen Çavdur kabilesine sefer düzenlemeye karar verdiğinde savaş hazırlıklarının tamamlanması görevini Muhammed Yusuf Mihter ile Yar Muhammed Divan Begi'ni vermiştir. Deşt-i Kıpçak seferinde askerlerden ganimetin beşte birini han namına toplamıştır.

M. 355b/07, 377b/05, 385a/09, 393a/08, 488b/13, 490b/12, 493a/09

M. bile 464a/08

M.+ġa 350b/17

M.+niñ 430b/02

[=10]

Muĥammad Zamān Sar-dār k.a. Muhalif güçlerin baş kişisidir. Durun'da yapılan bir muharebede başı bedeninden ayrılmak suretiyle öldürülmüştür.

M. 419b/01

[=1]

muĥammar Ar. Yoğrulmuş, mayalanmış.

m.+dur 413b/13

m. durur érdi 392b/16
[=2]
muhandıs Ar. Mesleği mühendis olan kimse.
m.+lardın (bannā ve muhandıslar) 388a/03
[=1]
muĥāraba Ar. Savaş.
m. 346a/08, 381b/07, 419a/12, 421b/05, 422a/09, 435a/05, 475b/12
m. (heneggām-ı muĥāraba ve muķātala) 432b/16
m. (ikinçi muĥāraba) 344b/13
m. sür- (keştī-i muĥāraba) 346b/03
m. (mustaÓıdd-ı muĥāraba) 442a/02, 443b/02
m. (nīrān-ı muĥāraba) 433b/12
m. aŝnāsı 346a/12
m. bile 399b/06
m.+da 344b/10, 381b/12, 399b/07, 401b/12, 419a/16, 421b/06, 443b/17, 475a/04
m.+ġa 345a/06
m.+ġa (ātaş-ı muĥāraba) 491b/13
m.+ġa (maydān-ı muĥāraba) 446a/13
m.-ı Óažīm 473b/02
m.-ı bısyār 428a/14
m.-ı bī-şumār 497a/16
m.-ı žuhūr 488a/01
m. ķıl- 359a/15, 419a/10, 422a/02
m. körgüzül- 401b/12
m.+nı (heneggāma-ı muĥāraba) 432a/17
m. ve muķātala 382a/06, 418a/10, 421a/14, 422b/01, 432b/09, 447a/09, 456b/14, 491b/11, 518b/01
[=44]
muĥārabāt Ar. Savaşlar.
m.-ı bısyār 445b/15, 467a/16, 475a/04
m. ve muķātalāt 497b/07
[=4]
muĥārasat Ar. Koruyup gözetme, muhafaza ve himaye etme.
m.+ı üçün 376b/15, 484b/08
m.+ıġa (muĥāfažat ve muĥārasat) 518a/12
m.+ıġa buyur- 342a/04
m. ve muĥāfažat 462b/03, 500a/17, 511a/05
[=7]
muĥārıc Ar. Dışarı çıkan.
m. (mudāĥıl u muĥārıc) 342a/04
m. u mudāĥıl 354a/04
[=2]
Muĥarram Ar. Hicri senenin veya kamerî yılın birinci ayı.
M. ayı 438a/17, 465b/14, 514a/07
M.-ı meźkūr 516a/07
[=4]
Muĥarramıyya Ar. Hicri senenin başlangıcı.
M. (sana-ı Muĥarramıyya) 408a/14
[=1]
Muĥarramu'l-ĥarām Ar. Cahiliye devrinde savaşın yasaklandığı dört aydan ilki olan muharrem ayı.

M. ayı 392b/04, 398b/09, 427b/03, 427b/07, 452a/03, 459a/05, 459b/03
M.+nıñ 377a/04, 377b/10, 437a/14
[=10]
muĥarrik Ar. Harekete geçiren.
m.-i sılsıla-ı fasād bol- 403a/14
[=1]
muĥāśamat Ar. Kavga, düşmanlık.
m. ve muĥālafat 520a/16
[=1]
muĥāśara Ar. Kuşatma.
m. (mużīḳ-ı muĥāśara) 353a/06
m. 347a/01, 353b/13, 400b/02, 490a/05
m.+da (ayyām-ı muĥāśara) 342b/08, 518b/16
m.+da (tengnā-yı muĥāśara) 336a/13
m.+dın (şıddat-ı muĥāśara) 494a/03
m.+dın (tengnā-yı muĥāśara) 483a/09
m.+ġa 343b/05, 518b/15
m.+ġa (tengnā-yı muĥāśara) 359a/15
m. ḳıl- 342a/17, 354a/03, 359a/02, 383a/08
m.+nı (tengnā-yı muĥāśara) 344b/17
m.+nıñ 348a/09
m.+sıġa 348b/08
[=20]
muĥāsıb Ar. Hesaba çeken, hesaplaşan.
m.+ı 503b/06, 506a/13
m.-ı Óakl 411a/15, 475a/03
m.-ı Óakl-ı taÓdād 351a/12
[=5]
muĥaśśıl Ar. Tahsildar.
m.+lar bile 384a/15
[=1]
muhayyā Ar. Hazır, hazırlanmış.
m. 352b/14, 373a/16
m. bol- (tayyār u āmāda ve muhayyā) 434a/10
m. bol- 394b/02, 399a/03
m. ḳıl- (āmāda ve muhayyā) 499b/05, 516b/14
m. durur érdi (āmāda u muhayyā) 373b/07
m. ét- 476b/15
m.-ı duruĥşān 461a/10
m. ḳıl- (davr-ı muhayyā ve āmāda) 351a/02
m. ḳılıl- 406b/10
m. ve āmāda bol- 414a/09
m. ve āmāda ét- 392a/08
m. ve āmāda ḳıl- 393a/12, 421a/15, 460a/10, 460b/15, 510a/10
m. ve āmāda ḳıldur- 394b/10
[=20]
muĥayyam Ar. Kurulmuş (çadır), çadırları kurulmuş ordugāh.
m.-ı ĥıyām 398a/07
m.-ı ĥıyām-ı davlat 442b/04
m.-ı ĥıyām-ı davlat-farcām 510a/14, 510a/16
m.-ı ĥıyām-ı davlat-ıntıžām 420a/01, 485a/16
m.-ı ĥıyām-ı ıclāl 420a/08, 437a/16
m.-ı ĥıyām-ı ıclālkörgüz- 424a/05
m.-ı ĥıyām-ı ıḳbāl 377b/12, 452b/12, 461a/08, 463b/06, 477a/01, 507a/03
m.-ı ĥıyām-ı mavfūra 441a/09

m.-ı ḥıyām-ı maymanat-ancām 409a/08
m.-ı ḥıyām-ı maymūn 447a/04
m.-ı ḥıyām-ı nuśrat-ancām 414b/12
m.-ı ḥıyām-ı saǾādat-ancām 480b/09
m**.-ı** ḥıyām-ı saǾādat-aŝar 505a/13
m.-ı ḥıyām-ı saǾādat-farcām 421a/03
m.-ı ḥıyām-ı žafar-āŝār 488a/14
m.-ı ḥıyām-ı žafar-nışān 446b/11
[=24]

muĥāźī Ar. Aynı hizada, paralel.
m.+sıġa 423a/08
[=1]

muĥıḳ (< Ar. muĥıḳḳ) Haktan ve doğruluktan ayrılmayan, adaletli, haklı, doğru.
m. 366b/09
[=1]

muhım (< Ar. muhımm) Ehemmiyetli, önemli.
m. 359b/07
m. üçün 427a/05
[=2]

muhımmāt Ar. Önemli, ehemmiyetli, gerekli şeyler.
m. 393a/08
m.+ınıñ 360a/06
[=2]

muhīb Ar. Mehip, tehlikeli, korku veren.
m. 345b/02
m. (sadā-yı muhīb) 405a/05
[=2]

muhīb-nışān Tehlike gösteren.
m.+ın (ātaş-gede-imuhīb-nışān) 507b/01
[=1]

muĥīṭ Ar. İhata eden, çevre, havi.
m. (merkez-i muĥīṭ-ı calālat) 376b/16
m. (pargārvār u muĥīṭ-ı kirdār) 491b/02
m.-ı cūd 396b/01
m.-ı kerem 376b/11
m.-ı maḥāfat 502a/02
m.-ı rāĥ-ı şafaḳ-gūn 365b/03
m.+ıġa 346b/16
[=7]

muĥkem Ar. Sağlam, kuvvetli.
m. bol- 341a/16
m. érdi 461a/08
m. yañlıġ (ḳażā-yı muĥkem) 425a/10, 431b/13, 470b/05
[=5]

muhlat Ar. Verilen belirli süre, vade, mehil.
m. al- 455b/08
[=1]

muhlik Ar. Öldürücü, helak edici.
m. köter- (zaḥm-ı muhlik) 402a/01
[=1]

muhmal Ar. Önemsenmemiş, dikkat gösterilmemiş.
m. ḳoy- **(daḳīḳa-ı muhmal u nā-marǾī)** 342a/07
[=1]

muhtāc Ar. İhtiyaç duyan, ihtiyaç içinde olan.

m. (Ǿācız u muḥtāc u sar-efgende) 390a/09
m.+larınıñ 396a/14
[=2]
muḥtafī Ar. Gizlenmiş, saklı.
m. bol- 360b/08, 439b/09
[=2]
muḥtalıf Ar. Farklı, çeşitli, türlü.
m. bile (şekl-imuḥtalıf) 338b/05
[=1]
muĥtaram Ar. Saygı değer, saygıya layık olan.
m. (şah-ı muĥtaram) 462b/15
m.+ı (ĥaram-ı muĥtaram) 356b/06
m.+ıda (ĥaram-ı muĥtaram) 376a/01
m.+ınıñ (ĥaram-ı muĥtaram) 439a/13
[=4]
muḥtaś Ar. Bir şahsa ya da şeye mahsus olan, has olan, özel.
m. (ḳāmǾ-ı bunyānu'ž-žulm ve't-ṭuġyānu'l-muḥtaś) 376b/13
[=1]
muḥtaśar Ar. Kısaltılmış, kısa.
m. 523a/06
m. ḳıl- 386a/13
m.+nı 434b/14
[=3]
muĥtaşam Ar. İhtişamlı, görkemli.
m. (nadīm-ı şahanşāh-ı muĥtaşam) 457a/03
[=1]
muĥyī Ar. Can veren, canlandıran, hayat bahşeden.
m.-ı sunnat-ı nabī u şarǾ-ı Muśṭafā 366a/06
[=1]
muǾızzu'l-mıllat ve'd-dīn "Millet ve dini aziz eden" anlamında bir övgü cümlesidir.
m. 392b/14, 397b/06, 403a/05
[=3]
muǾızzu'd-davla ve'd-dīn "Devlet ve dini şerefli kılan" anlamında bir övgü cümlesidir.
m. 336b/07, 385a/10, 390a/03
[=3]
muǾızzu'd-davla ve'l-ḫılāfa ve'd-dīn "Devlet, hilafet ve dini yücelten" anlamında bir övgü cümlesidir.
m. 376b/14
[=1]
MuǾīn Ata y.a. Ceyhun nehri ve Hacı Murad Ölgen geçitine yakın bir bölgede yer alır.
M. 409a/11
M. bile 453a/10
[=2]
mujda Far. Muştu.
m. 386a/04
[=1]
muḳābala Ar. Karşılık, karşılık verme.
m. bol- 479a/17
m.+da (maydān-ı muḳābala) 491b/11
m.+dın (maydān-ı muḳābala) 489a/13
m.+sı 423a/08
m.+sıda 337a/17, 339b/08, 354a/11, 387b/16, 399a/13, 409a/12, 409a/16, 421a/08, 477b/09, 478b/06, 479a/13,

485b/04, 486b/07, 487b/01, 487b/13, 489a/08, 491a/01, 496b/01, 505a/17, 505b/16, 507a/05, 507a/09, 508b/11, 508b/12, 515a/14
m.+sıda durur érdi 340a/01
m.+sıdın 506b/15
m.+sıġa 475b/11, 478b/10, 490b/01
m. ve muḳātala 343b/10
[=35]

muḳābıl Ar. Karşılık.
m. bol- 400a/14, 416a/09, 432b/08, 497a/16
[=4]

muḳaddama Ar. Önde olan, önden giden, ileride bulunan.
m.-ı nuśrat-aŝar 399a/15
m.-ı sıpāh 378b/01, 445a/16, 445b/02
m.-ı sıpāh ḳıl- 339b/04, 440a/14
m.-ı **şurūƟ** 365a/11
[=7]

muḳaddas Ar. Kutsal, mübarek.
m. (Maşhadu'l-muḳaddas) 410a/14
m.+dın (Maşhad-ı muḳaddas) 410a/03
m.+ġa (Maşhad-ı muḳaddas) 387b/07
m.+larıġa (rūĥ-ı muḳaddas) 338a/01
[=4]

muḳaddasa Ar. Mukaddas kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı anlamdaki müennes şekli.
m.+larıġa (mazār-ı muḳaddasa) 337b/04
m.+sıda (ḥatīra-ı muḳaddasa) 371b/10
m.+sıdın (rūĥ-ı muḳaddasa) 337b/15
[=3]

muḳārın Ar. İlgili, bağlantılı, yakın.
m. 338a/16
[=1]

muḳarrab Ar. Dost kabul edilmiş, yakın.
m. 403a/15
m. (hamāl-ı muḳarrab) 375b/05
m.-ı dar-gāh 428a/11
m.-ı dar-gāh-ı salṭanat 452b/09
m.-ı dar-gāh-ı sulṭānī 393a/06
m.-ı dar-gāh-ı vadūd 371b/08
m.-ı ĥażrat-ı sulṭānī 351a/05, 457a/03
m.+lar 488b/02
[=9]

muḳarrar Ar. Kararlaştırılmış.
m. bol- 445a/03
m. ḳıl- 337a/09, 371b/14, 378a/06
[=4]

muḳātala Ar. Karşılıklı vuruşma, birbirini öldürme, savaş.
m. (dāmān-ı muḳātala) 340a/08
m. (muĥāraba ve muḳātala) 382a/06, 418a/10, 421a/14, 422b/01, 432b/09, 456b/14, 447a/09, 518b/01
m. (muḳābala ve muḳātala) 343b/10
m. (mürtekib-imuḳātala) 442a/02
m. bol- 443b/01
m.+da (heneggām-ı muĥāraba ve muḳātala) 432b/16
m.+dın (maydān-ı muḳātala**)** 432b/11, 492a/06, 497a/02
m.+ġa (daryā-yı muḳātala) 346b/03
m.-ı bısyār 497a/16
m.-ı bī-şumār 428a/14
m.+nı (maydān-ı muḳātala) 432b/01

m.+sıdın (śalābat-ı muḳātala) 436b/06
m.+sıdın (śarśar muḳātalası) 439b/08
m. ve mucādala 419a/15
m. üçün (muĥāraba ve muḳātala) 491b/11
[=23]
muḳātalāt Ar. Savaşlar.
m. (muĥārabāt u muḳātalāt**)** 497b/07
m.-ı bī-şumār 445b/15, 467a/16, 475a/05
[=4]
muḳāvamat Ar. Karşı koyma, dayanma.
m. kéltür- (tāb-ı muḳāvamat) 416a/15, 444b/15, 470a/17, 470b/12, 489a/12, 518b/12
m. kéltür- (tāḳat-ı muḳāvamat) 432b/10, 474b/08, 479b/07
[=9]
muḳavvā Ar. Takviye edilmiş, sağlam, güçlü duruma getirilmiş, güçlendirilmiş.
m. bol- 521a/02
[=1]
muḳayyad Ar. Bağlı, kayıtlı.
m. bol- 343b/09, 383b/13
m. durur érdi 467b/04
m. ét- 407a/15
m.-ı salāsıl-ı Óanā 356a/16
m.-ı salāsıl-ı balā 368b/06
m. ḳıl- 360b/15, 427a/15, 503a/15
m. ḳıldur- 401a/12
[=11]
muknet Ar. Kudret, güç, servet, istek.
m. dağı (ħūrşīd-ı muknet**)** 505a/07
[=1]
muḳtażā Ar. Bir şeyin gereği olan, gereken, gerek, icap.
m. bol- 510a/02
m.+sı bile 336b/15, 347b/04, 349a/06, 349b/17, 353b/15, 359b/08, 370a/14, 374a/05, 390b/15, 392b/15, 397b/04, 456b/15, 493b/08, 502a/10
m.+sıdın 393b/07, 415a/09, 418a/16, 462b/01
m.+sınca 467a/13
[=20]
mūl Far. Şarap, mey.
m.+dur 379a/08
[=1]
mulabbas Ar. Giyilmiş, iltibaslı.
m. bol- (muħallaÓ u mulabbas) 475b/05
m. bol- 473a/14, 482a/15
m. **u sar-afrāz bol-** 493a/04
m. ét- 459b/14
m.-ı lıbās-ı Óātıfat ḳıl- 370a/05
m. ḳıl- 433a/12, 490b/10
[=8]
mulāĥaža Ar. Düşünce.
m.+sı bile 484a/06
[=1]
mulāḳī Ar. Buluşan, kavuşan, görüşen.
m. bol- 454a/12, 472a/13, 487b/17
[=3]
mulaḳḳab Ar. Lakaplanmış, lakaplı.
m. durur 343a/03
[=1]

mulāyamat Ar. Yumuşaklık, mülayimlik, yavaşlık.

m. bile 467a/07

[=1]

mulāyım Ar. Yumuşak, uysal, halim selim.

m. 483a/07

m. ol- 467a/06

[=2]

mulāyım-ṭabʾ Yumuşak huylu.

m-ı şarīfītüş- 388a/02

[=1]

mulāzamat Ar. Bir yere devam etme, devamlı hizmetinde bulunma, her işini görme.

m. 342b/14, 445a/11

m.+ġa 369b/08, 405b/13, 412a/11

m.+ġa kél- 453b/03

m.+ġa kéltür- 398b/06, 477a/05

m.+ġa yét- 338b/12, 423b/04, 428a/16, 440b/13, 440b/16, 441a/04, 443a/11,, 446b/10, 448a/01k, 451a/11, 453a/12, 453a/14, 455a/03, 489a/05, 495b/07

m.+ġa yet- 413a/03, 418a/02, 445a/01, 464b/15

m.+ġa yetiş- 400b/14

m.+ġa yetüş- 414b/07, 423b/11

m.+ġa yiber- 458b/15

m.+ı 426a/03, 440b/17, 441b/07, 456b/12, 477a/03, 479a/15, 516b/01

m.-ı şaraf-yāb-dar-gāh 458a/10

m.+ıda 360a/09, 372b/15, 373a/01, 439a/06

m.+ıdağı 419a/11

m.+ıdın 370a/17, 492a/15

m.+ığa 354a/15, 383a/08, 405a/08, 410b/15, 411b/11, 415b/03, 419a/01, 420a/15, 421b/03, 427b/04, 430a/06, 430a/13, 433a/11, 433b/09, 436a/17, 441b/08, 454b/13, 459b/07, 460a/10, 463b/10, 468a/15, 471a/08, 472a/11, 488a/15, 495a/17, 496a/10, 511a/01, 516a/15, 519a/11

m.+ığa kél- 409b/02, 423a/04, 441b/10, 455b/14, 456b/06, 479b/16

m.+ığa kéltür- 398b/15, 456b/09

m.+ığa yet- 420a/13, 423b/13, 438b/06, 468b/15

m.+ığa yét- 399b/16, 400b/10, 404b/12, 408a/17, 410a/16, 423a/17, 425b/12, 436b/13, 438b/04, 441b/15, 442a/16, 450b/16, 451b/15, 452b/04, 456b/16, 457b/14, 458b/03, 459a/07, 459b/09, 465b/02, 466b/12, 479a/02, 479b/13, 480b/13, 483b/07, 491a/05, 513b/13, 514a/01, 517b/11

m.+ığa yétkür- 399b/16, 400a/01, 478a/06

m.+ığa yetüş- 437a/08

m.+ığa yétüş- 455a/14, 458a/07, 480a/15, 486b/13, 510b/01

m.+ığa yiber- 360b/10, 361a/02, 464b/04, 490b/08

m.**+ığa yüber-** 433a/06

m.+ınıñ 484a/10

m.+nı 440b/12

m. şarafı 453b/01, 464b/12

m. şarafnı 426a/12

[=133]

mulāzım (< Ar. mulāzim) Bir kimse, şey veya yere bağlılık ve devamlılık gösteren, devamlı hizmetinde bulunan.

m.+ı bile 356b/17

m.-ı cān-sıpār 512b/11

m.-ı dar-gāh 415a/17

m.-ı ḥāśśa 410b/14

m.-ı nuśrat-lāzım 476b/05

m.-ı rikāb-ı humāyūn 402a/16

m.-ı rikāb-ı humāyūn bol- 367b/17, 381a/05, 402a/16

m.-ı rikāb-ı humāyūn ḳıl- 357b/01

m.-ı śāĥib-ıhlāś 389a/16

m.-ı žafar-ı hem-Óınān 397b/16

m-ı žafar-lāzım bol- 509b/17

m.+ıdın 507b/16

m.+ını 355a/07

m.+lar 487a/03, 491b/03, 520a/03

m.+lardın 410b/08, 507b/06

m.+larġa 413a/09, 501a/09

m.+ları 358a/14, 373a/15, 406b/15, 408b/02, 409b/12, 409b/16, 449b/09, 478b/03, 483b/01, 494b/10, 495b/13

m.+ları bile 412b/05

m.+larıdın 352a/15, 355a/05, 360a/07, 378a/11, 398b/05, 399b/12, 402b/12, 405b/08, 412a/05, 414b/04, 417b/01, 423a/06, 425a/07, 427b/16, 428b/10, 430a/08, 434a/15, 441a/17, 453b/12, 456b/07, 459a/17, 466b/05, 485b/14, 490b/13, 491a/11, 492a/03, 502a/11, 507a/16, 510a/17, 510b/15

m.+larıdın durur érdi 354b/08, 368b/08

m.+larıdın durur érdiler 486b/16

m.+larıġa 348b/13, 349b/04, 353a/08, 355a/15, 359b/07, 400a/10, 433a/04, 436b/07, 454b/09, 485b/17, 486a/01, 493a/03, 494b/06, 503b/13, 518a/13, 520b/15

m.+larıġa yétkür- 439b/04, 455b/02, 488a/09

m.+larınıñ 336b/13, 344b/04, 352a/04, 360a/05, 365a/13, 383a/09, 387a/08, 397b/10, 399b/02, 400b/17, 406a/09, 414a/01, 417a/14, 425b/01, 426b/03, 480b/04, 483a/10, 488a/17, 488b/04, 492b/04

m.+larınıñ aldılarıġa 494a/02

m. u ḥıźmatkār 357a/16

m. u muśāĥıb 378a/16

[=108]

mulĥaḳ Ar. Bir bütüne sonradan katılmış, eklenmiş, bir merkeze bağlı.

m. bol- 378b/14, 505b/03

[=2]

mulhamūn Ar. İlham olunmuş şeyler, ilham ile gelenler.

m. (arbāb-ı duval-ı mulhamūn) 347b/04

[=1]

Mullā ÓAbda'n-Nāśır Miñ Başı k.a. Rusya için görevlendirilen elçi.

M. 451a/12

[=1]

Mullā ʹAbdu'r-rasūl k.a. Bir ilim talebesidir.

M. 494b/05

[=1]

Mullā ʹAbdu'l-ġafūr k.a. Meruçak adlı bölgenin halkındandır. Elçilik ile vazifelidir.

M. 410a/10

[=1]

Mullā Ādīna-ı Hazār-asbī k.a. Mühendisdir. Mullā Öke adıyla meşhurdur. Krş. Mullā Öke.

M.+nı 388a/04

[=1]

Mullā Allāh Nažar Atalıḳ k.a. Muhalif güçlerdendir. Kerīm Berdi Atalıḳ Uygur halkından topladığı kırk kişiye baş olup kendisini helak etmiştir.

M.+nı 438b/13

[=1]

Mullā ʹArab k.a. İgdir halkının askeridir.

M. 420b/14

[=1]

Mulla Bég Dād-ḥ(v)āh k.a. Muhalif kimselerdendir. Başı kesilerek öldürülmüştür.

M. 491a/03

[=1]

Mullā Davlat Nažar k.a. Orun Bay Biy'in oğludur. Muhammed Rıza Kuş Begi'nin komutanlığındaki orduda iz sürücü olarak görev yapmıştır. Buhara muhasarası'nda bulunan askerlerden biridir. Krş. Mullā Davlat Nažar Biy, Davlat Nažar Yüz Başı.

M. 368b/01, 378b/02

[=2]

Mullā Davlat Nažar Biy k.a. bk. Mullā Davlat Naž Ar.

M. 481a/02

[=1]

Mullā Éşim Bay k.a. Daşt-ı Kıpçak'daki Kazak halkının ve Tabın kavminin padişahı Nur Ali Han'ın oğlu Karatay Han'a gönderilen bir elçidir. Can Muhammed'in babasıdır.

M. (Cān Muĥammad valad-ı Mulla Éşim Bay) 375b/12

M.+nı 357b/12

M.+nıñ 350b/11, 357b/14

[=4]

Mullā Ħaḳ Nıyāz k.a. Bir din alimidir. İslam diniyle şereflenen Musa Han, din ve şeriat kurallarını daha iyi öğrenebilmek için adı geçen din alimini kalesinde misafir etmiştir.

M.+nı 400a/01

[=1]

Mullā Ħuraz Biy k.a. Buhara akınına katılanlar arasında adı geçmektedir.

M. 481a/01

[=1]

Mullā Ibrāhīm Mutavallī k.a.

m.+nı 495b/07

[=1]

Mullā Ḳurbān ʹAlī k.a. Anu'dan gelen bir elçidir.

M. 443a/06

[=1]

Mullā Mengli Davlat k.a. Toktamış halkına mensup bir elçidir.

M. 415b/04

[=1]

Mullā Muĥammad Nıyāz k.a. Kelte Çınar'da Baba On Begi ve Ayim Beg'e bağışlanma mektubu veren görevlilerden biridir.

M. 442b/14

[=1]

Mullā Muĥammad Śafā k.a. Çûbîn medresesinde tedrisât ile meşgul olan bir âlimdir.

M. 372a/15

[=1]

Mullā Murād ØAlī k.a. Kızılbaş halkının hanına bağlı bir kadıdır.

M. 430b/14, 464a/15

[=2]

Mullā Nıyāz Muĥammad k.a. Bir şair ve yazardır. Ağzı Kara lakabı ile meşhurdur. Fesahat ve belagatta oldukça mahirdir. Krş. **Mullā Nıyāz Muĥammad Munşī.**

M. 385b/09

[=1]

Mullā Nıyāz Muĥammad Munşī k.a. bk. Mullā Nıyāz Muĥammad

M. 439a/02

[=1]

Mullā Nıyāz Valī k.a. Parvard'da mütemekkin olan Ersarı halkının önde gelenlerindendir. Bir komutan ve askerdir.

M. 490a/15

[=1]

Mullā Öke k.a. bk. Mullā Ādīna-ı Hazār-asbī

M. 388a/04

[=1]

Mullā Sarıtay k.a. Kara Kalpaklı bir komutandır.

M. 429b/06

[=1]

Mullā Vays Nıyāz Zīrek k.a. Buharalı Mirza Masiha'ya ithafen yazdığı bir kaside ve yine bu kimse ile ilgili düşürdüğü bir tarihi vardır.

M.+niñ 361b/05

[=1]

multafıt Ar. İltifat eden, hoş davranan.

m. bol- 369b/14

[=1]

multuķ Tüfeğe benzer bir çeşit ateşli silah.

m. 446a/03

m. (birmultuķ) 494b/03

m. (ikimultuķ) 480a/15

m. bile 354b/12

[=4]

mūmā-ılayh Ar. Adı geçen, sözü geçen (kimse)

m. 410b/01, 416b/11

m. (Bég-i mūmā-ılayh) 352a/16

m.+da 439a/04

m.+ı 388b/12

m. ve muÓtamadun-Óalayh 401b/03, 451a/01
[=7]
mūmā-ılayhim Ar. Adı geçenler, sözü edilenler.
m. +nıñ (sādāt-ı mūmā-ılayhim) 338a/06
[=1]
mumānaÓat Ar. Önleme, mani olma.
m. körgüz- (naśīĥat u mumānaÓat) 456a/09
m. körgüz- 361a/01, 456b/14
[=3]
mumās (< Ar. mumāss) Temas eden, dokunan.
m. 394a/16
m. érdi 351b/02
[=2]
muómın (< Ar. muómin) İnanmış, müslüman.
m. 364b/04
[=1]
mumtanıÓ(< Ar. mumtaniÓ) İmkânsız.
m. ve duşvār 489a/04
[=1]
mumtāz Ar. Seçkin, üstün.
m. ve sar u pā-yı şāhāna 415a/02, 513b/13
m. ķıl- (sar-afrāz u mumtāz**)** 498b/15
m. bol- 340a/17
m. u sar-afrāz bol- 484b/14
m. durur érdi 407a/14, 488b/16
m. érdi 401b/05
m. ķıl- 348a/06, 404b/17, 433a/14, 498b/16
m. u mustaŝnā ķıl- 365a/15, 372b/05
m. u sar-afrāz 446a/06, 474b/17, 488b/05
m. u sar-afrāz bol- 404b/12, 475b/04, 477b/16, 480a/16, 484a/04, 484b/14, 517b/12
m. u sar-afrāz ét- 371a/05, 439a/08
m. u sar-afrāz ķıl- 370a/06, 388b/16, 392a/07, 411b/14, 463b/15
m. u sar-afrāzlıġ bağışla- 385a/02, 402b/01
m. ve sar u pā-yı ĥusravāna 433b/09
m. ve iklīl-i Óınāyat 350b/08
[=35]
mumtāzlıķ Üstünlük, mumtaz olma durumu.
m. tap- (sar-afrāzlık u mumtāzlıķ) 517a/12
[=1]
munācāt Ar. Allah'a dua etme, yalvarma.
m. 392a/13
[=1]
munÓadım (< Ar. munÓadim) Yok olan, yok olma.
m. ķıl- 467a/12
[=1]
munÓadıma Ar. MunÓadım kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan ve aynı anlama gelen müennes şekli.
m. (mabānī-ı munÓadıma) 369b/10
[=1]
munāfaķat Ar. İkiyüzlülük, münafıklık.

m. 401a/10

[=1]

munāḳaşa Ar. Atışma, çekişme.

m.+dın soñra (munāžara ve munāḳaşa) 519a/04

[=1]

munÓaḳıd Ar. Toplanmış.

m. ḳıl- (śuĥbat-ı munÓaḳıd) 368a/15

m. ét- 349a/16

m. ḳıl- 345b/11

[=3]

munaḳḳaş-ārā İşlemeyi süsleyen, nakışlı.

m. (ḳālī-ı munaḳḳaş-ārā) 394b/16

[=1]

munāsıb (< Ar. munāsib) Uygun.

m.-ı davlat kör- 393a/05

m.-ı davlat körün- 382b/16

m. u lāyıḳ u muvāfıḳ kör- 485b/06

m. u lāzım körün- 361b/07

m. kör- 503b/16

[=5]

munavvar Ar. Aydınlanmış.

m. ḳıl- 361a/15

m. u roşan ḳıl- 446b/01

m. u şādān 391a/15

[=4]

munavvara Ar. Munavvar kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan ve aynı anlama gelen müennes şekli.

m.+larınıñ (maḳbara-ı munavvara) 337b/17

[=1]

munāžara Ar. Tartışma.

m. ve munāḳaşa 519a/04

[=1]

Munçaḳlı y.a. Cayhun'un şubelerinden Öküz Ketgen nehrine yakın bir bölgede yer alır.

M.+nı 453a/07

[=1]

munfaÓıl (< Ar. munfaÓil) Alınmış, gücenmiş.

m. 507b/03

[=1]

munhadım Ar. Yıkılan, yıkılmış, harap olmuş.

m. 467a/11

m. bol- 447a/07

[=2]

munhadıma Ar. Munhadım kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan ve aynı anlama gelen müennes şekli.

m. (manāzıl-ı muhadıma) 369b/09

[=1]

munĥarıf (< Ar. **munĥarif)** Ayrılma, sapma.

m. bol- 456a/07

[=1]

munḥarıṭ Ar. Şekillendirilmiş, dizilmiş.

m. durur 346b/02

[=1]

munhazım (< Ar. munhazim) Bozguna uğrayan.

m. ḳıl- (maġlūb u munhazım) 377b/02, 445b/16

m. ḳıl- (maḳhūr u munhazım) 381b/10

m. bol- 399b/06

m. ḳıl- 450b/17, 515b/10

m. ve fırārī ḳıl- 346a/09

[=7]

munhazımāna Bozguna uğramışcasına.

m. 435a/06

[=1]

munhī Ar. Haber ulaştıran, tebliğ eden.

m.+lar 349b/04, 378a/13, 480a/05

[=3]

Mūnıs k.a. Firdevsü'l-ikbal yazarı Munis Harezmi (1778- 1829). Krş. Mūnıs Mīr-āb, şīr-i Muĥammadu'l-mulaḳḳab bi'l-Mūnıs.

M. **Faḳīru'l-ĥaḳīru'r-rācı ilā şafāǾatu'l-Aĥmad şīr-i Muĥammadu'l-mulaḳḳab bi'l-Mūnıs** 350a/12

M.-ı canāb 350b/04

M-ı mahcūr 367b/13

M. **marĥūmī** 364b/08, 388b/13

[=4]

Mūnıs Mīr-āb k.a. bk. Mūnıs.

M. 465b/07, 511b/12

M.-ı meźkūr 389a/16

[=3]

munīr Ar. Aydınlatan, ışık veren.

m. (mıhr-ı munīr) 391a/01, 501a/15

m.+ıda (żamīr-ı munīr) 392b/15

[=3]

munīra Ar. Munir kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı anlamdaki müennes şekli.

m.+larıġa (ĥatīra-ı munīra) 350a/04

[=1]

munḳād-Ǿalayh (Ar. munḳād ve sonuna üçüncü tekil şahıs zamiri eklenmiş harf-i cer 'alā'dan 'aleyh "onun üzerine" ile) Boyun eğileni.

m.+ı 388b/12

[=1]

munḳatıǾ(< Ar. munḳatiǾ) Kesilmiş, bitmiş.

m. (başı munḳatıǾ) 358b/08

m. bol- 352a/05, 484a/15

m. ḳıl- 494a/12

[=4]

munśarıf Ar. İnsiraf eden, geri dönen, ayrılan, terkeden.

m. ḳıl- 347a/03, 508b/04

[=2]

munśıf (< Ar. munśif) İnsaf sahibi, insaflı.

m.-ı mīzān 345a/09

[=1]

munşī Ar. İnşa eden, güzel nesir yazan.

m. 386a/12

m.-ı balāġat-güster 385b/08

m.+lar 357b/11

m.+larıdındurur (dīvān u munşī) 385b/10

[=4]

munşīlik Güzel nesir yazma durumu.

m. 439a/04

[=1]

muntaĥab Ar. Seçilmiş, seçkin, güzide.

m.+ı 471a/11

m. ḳıl- 434b/16

[=2]

muntaśıf Ar. Yarılamış,orta, yarı.
m.+ıda (aynıñ muntaśıfı) 439a/05
[=1]
muntaşır (< Ar. muntaşir) Yayılmış, yaygın.
m. bol- 342b/07
m. u mutafarrıḳ bol- 370a/08
[=2]
muntažam Ar. Düzgün, düzenli, tertipli, ahenkli.
m. durur érdi 376a/02
m. ḳıl- 385b/10
[=2]
muntažır (< Ar. munta**žir)** Bekleyen.
m. bol- 353b/12, 380b/10, 499b/06
m. édi 476a/16
[=4]
munzal Ar. Yukarıdan aşağıya indirilmiş, vahyedilmiş.
m.+dur (āyat-ı munzal) 391b/09
[=1]
mūr Far. Karınca.
m.-ı nā-tūvān u malaḥ 443a/01
m. u malaḥ 496a/13
[=2]
murabbā Ar. Dörtlü, şekerle karıştırıp pelte kıvamına gelinceye kadar kaynatıldıktan sonra dondurularak yapılan meyve suyu tatlısı.
m.+sıdın 399a/04
m.-yı Ĥalāvat-ıntımā 395a/09
[=2]
murabbīyu'l-fuḳāra Ar. "Fakirlerin mürebbisi" anlamında bir övgü cümlesidir.
m. 337a/07, 341a/01
[=2]
murācaŕat Ar. Başvuru, geri dönme.
m. 360b/03, 376b/07, 383a/10, 397b/02, 413b/08, 439b/12, 446a/17, 448b/01, 463a/16, 480a/08, 482b/01, 482b/16, 498a/11, 504a/01, 519b/08
m. béril- (ruḫśat-ı murācaŕat) 426a/04
m. ét- 483b/08, 504b/05, 515b/17, 519a/13
m.+ı (sabab-ı murācaŕat) 499a/06
m. ḳıl- 377a/16, 380b/05, 411b/07, 419b/05, 420a/12, 426a/11, 426b/05, 428a/12, 428a/16, 430b/07, 431a/11, 436b/04, 438b/03, 442b/10, 445a/01, 445b/13, 447b/08, 451a/06, 451b/12, 452b/03, 455a/03, 455a/13, 458b/01, 460a/16, 461b/09, 465a/02, 467b/10, 468a/15, 471b/02, 475b/13, 480a/02, 493b/04, 497a/02, 512b/08, 517a/10, 519a/10
m. ḳıldur- 378a/12
m. körgüz- 339b/11, 342a/08, 343b/04, 344b/09, 348a/04, 348b/13, 348b/16, 349b/03, 349b/10, 358b/13, 358b/16, 360a/02, 368b/15, 369b/07, 374b/09, 381b/14, 382b/15, 384b/04, 386b/11, 400a/05, 400a/08, 400b/12, 401b/10, 402a/03, 405b/02, 409a/17, 412b/06, 417a/11, 422a/02, 425a/15, 427b/02,

427b/14, 430b/08, 435a/04, 436a/12, 436b/15, 437b/12, 447a/10, 449a/16, 450b/12, 454a/17, 457a/16, 458a/06, 458b/07, 459a/10, 469b/02, 471a/05, 472a/11, 473a/11, 473b/11, 475a/03, 479b/12, 482a/12, 492b/08, 509b/07, 511a/07, 515b/13

m. körgüzül- 510b/11

[=116]

murād Ar. İstek, arzu, emel.

m. 353b/07, 380b/02, 494b/13

m. (aḫtar-ı Ĥuśūl-ı murād) 347a/15

m. (bāda-ı murād) 373b/13

m. (bī-nayl-ı murād) 471b/04

m. (bī-zāb-ı murād u maḳśad**)** 500b/08

m. (kīse-imurād) 395b/14

m. (lab-rīz-ı śahbā-yı murād) 370a/04

m. (manzıl-ı murād u maḳśad) 395a/15

m. (Śūfī-ı Töre Murād "özel ad"**)** 364b/09

m.+ı 383a/16, 391b/16

m.+ıġa 373b/07

m.+ımızġa (çahra-yı murād) 347a/09

m.+ın 367a/08

m.+ın (dāman-ı murād) 499a/16

m.+ın (kām u murād) 396b/05

m.+ın tap- (kām u murād) 436a/07

m.+ıñ 512a/15

m.+larıġa (dām-ı murād) 343b/08

m. u maḳśad 380b/01, 517b/02

[=23]

Murād Bég k.a. Marv bölgesinde mütemekkin bulunan Saruk halkının ekabirindendir.

M. 387a/14

[=1]

Murād Ĥan k.a. Teke'nin ekabirindendir. Kardeşi Avaz Beg'dir.

M. 440b/14

M.+nıñ 444a/03

[=2]

Murād Sar-dār k.a. Yomut bölgesinin ekabirinden ve Tekeli muhalif güçlerin serveri olan bir askerdir. Buhara savaşında yaralanarak vefat etmiştir.

M. 425b/15, 434b/15, 440b/15, 442a/01, 442b/11, 445a/14, 445b/09, 445b/12, 450b/02, 451a/04, 451b/04, 453b/04, 464b/05, 464b/06, 481a/08, 481a/13, 495a/16

M.+ġa 441a/03, 465a/14

M.+nı 472a/05

M.+nıñ 416a/01, 425b/14, 445b/13, 472a/03

M.+nıñ aldıdın 441b/13

[=25]

murāfaḳat Ar. Arkadaşlık, yoldaşlık, beraber olma.

m.+ıġa (muvāfaḳatı ve murāfaḳatı) 434a/09

[=1]

muraffah Ar. Bolluk ve ferah içinde yaşayan, varlıklı.

m. (fārıġu'l-bāl u muraffahu'l-Ĥāl) **3**70b/12

m. **(fārıġu'l-bāl u muraffahu'l-Ĥāl)** **3**70b/12

m. bol- (fārıġu'l-bāl u muraffahu'l-Ĥāl) 483a/09, 520b/06
b. bol- (fārıġu'l-bāl u muraffahu'l-Ĥāl) 483a/09, 520b/06
b.+**u'l-Ĥāl u fārıġu'l-bāl** 368a/03
m. u āsūda-ĥātır 374a/03
[=8]

murāsala Ar. Haberleşme, mektuplaşma.
m.+sın 417a/14
[=1]

muraśśaØ Ar. Kıymetli taşlarla süslenmiş, bezenmiş.
m. bol- (mükellel u muraśśaØ) 396b/15
m. bol- 396b/17
m. lıvāsı 339b/13
[=3]

murattab Ar. Sıralanmış, tertipli, muntazam.
m. bol- (fāyıda-ı murattab) 456a/10
m. bol- 487a/13
m. eyle- 396b/04
m. érmes durur (fāyıda-yı murattab) 347a/17
m. ķıl- 436b/17
m. ķıldur- 406a/05
[=6]

muravvıc (< Ar. muravvic) Revaçta kalmasını sağlayan, destekleyen, yayan.
m.-ı ķavāØıdu'ş-şarīØat ve's-salām 475b/17
m.-ı şarīØatu'l-ġarrā 488b/12
[=2]

Murça y.a. Durun ve Mehin bölgesine yakın bir askerî karargâh ve kalenin adıdır.
M.+dın 419a/07
M. ķalØası 415a/07
M.+nı 419a/05
[=3]

murçalı y.a. Mevki, içtimai mevki, sosyal pozisyon.
m.+ġa (öz murçalı) 340a/03
[=1]

Murġat y.a. Tejen ile Sarahs ve Kahkaha bölgelerine yakın bir yer olup, burada Türkler mütemekkindirler.
M. 369a/10
[=1]

murġzār Far. Kuş bahçesi, kuşların bol olduğu yer.
m.+ıġa 407a/11
[=1]

murrīh (< Ar. Mirrīh < Merrīh) Behram, İran mitolojisinde yolcuları karşılamakla görevli bir melek.
m.-ı satvat 460a/08
[=1]

mursala Ar. Gönderilmiş anlamındaki mursal kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan müennes şekli.
m.+nı (nuźūrāt-ı mursala) 338a/06
[=1]

murşıd (< Ar. murşid) Doğru yolu gösteren, şeyh.
m.-ı aśĤāb-ı Ĥaķīķat 455b/04
m.-ı Ĥaķīķat 338a/01

m.-ı kāmil 366b/13
m.-ı rāh 337b/03
[=4]
murşıd**u‘s-sālikīn** Ar. Saliklerin mürşidi.
m. 408a/10
[=1]
Murşıd Bég k.a. Rıza Kulı Han’ın babası Amir Güne tarafından görevlendirilen elçidir.
M. 407a/03, 441a/14
[=2]
murtafıÓ (< Ar. murtafiÓ) Yüksek.
m. bol- (küdüret-i murtafıÓ) 352a/09
m. bol- 338b/02
[=2]
murtaḳī Ar. İlerleyen, yukarı çıkan, hakim, faik
m.-ı madārıc-ı naśafat u calālat 449b/05
[=1]
Murtażā Ar. Seçilmiş, Hz. Ali’nin lakaplarından biri.
M. (śānī-ı Murtażā) 366a/08
[=1]
murūr Ar. Geçme, geçiş.
m.+ı 489a/02
[=1]
muruvvat Ar. Yiğitlik, mertlik, insanlık, cömertlik.
m. (kemāl-i muruvvat u Óadl-güsterlik) 447b/15
m. (kemāl-imuruvvat u marĥamat) 483a/03
m. ét- (marĥamat u muruvvat) 372b/06
m. ḳıl- (marĥamat u muruvvat) 370b/01
m.+dın (Óınāyat-ı muruvvat) 417a/06
m.+dın (kemāl-i muruvvat) 347a/12, 461b/17
m.+dın (ġāyat-ı muruvvat) 443a/04
m.+dın (nıhāyat-ı muruvvat) 480b/01, 498b/07
m.-ı ıĥsān 443a/05
m. u marĥamat ve mekremet u şafḳat körgüz- 517a/14
m. u marĥamat körgüz- 369a/06
m. u mekremet ḳıl- 340a/03
m. (ġāyat-ı muruvvat u şafḳat) 356a/05
m. u şafḳat körgüz- 440b/07
[=16]
muruvvat-āmīz Mürüvvetli, lutufkâr, insanîyetli.
m. 418a/16
[=1]
Mūsā Ħan k.a. Kozgan hakimidir. Muhammad Husayn Beg’in ağabeyidir. Müslüman olduktan sonra Mulla Hak Niyaz’nı kalesine davet ederek O’ndan İslam dini ve şeriatı üzerine eğitim almıştır.
M. 399b/16
M.+nı dağı 399b/15
M.+nıñ 405b/08
[=3]

musāǾadat Ar. Müsâade, uygun, elverişlilik.
m.-ı baḫt 372a/02
[=1]
musabbıĥ Ar. Allah'ı tesbih eden (kimse)
m.+larıġa 372a/14
[=1]
muśaddarlig Sudur etme durumu, şeref kürsüsüne çıkma hali.
m.+ıġa 371b/05
[=1]
muśaffā Ar. Duru ve saf duruma getirilmiş.
m.+dur 391b/14
[=1]
muśāĥabat Ar. Karşılıklı konuşma, görüşme, müsahabe.
m.+ıda 352b/02, 361a/03, 373a/03, 378a/01, 430b/15, 443a/07
[=6]
musāhala Ar. İşi sıkı tutmama, kolaylık gösterme, yumuşak ve müsamahalı davranma.
m. körgüz- 444b/05
[=1]
musāhalagārlıġ Kolaylık gösterme, yumuşak ve müsamahalı davranma durumu.
m.+ıdın (ġaflat ve musāhalagārlıġ) 383b/08
[=1]
musaħħar Ar. Büyülenmiş gibi etkisi altında olan, aldatılan.
m. bol- 336a/15
m. ḳıl- 504b/09, 516b/06, 516b/09
[=4]
muśāĥıb (< Ar. muśāĥib) Padişahın özel işlerine bakan, sohbet arkadaşı.
m. ḳıl- 341b/15
m.+ları bile (mulāzım u muśāĥıbları) 378a/16
[=2]
muśālaĥa Ar. Barış için anlaşma, uzlaşma, asayiş.
m. bınāsı 359b/13
m.+nı (bınā-yı muśālaĥa) 359b/16
m. sözi 359b/11
[=3]
musallaĥ Ar. Silahlanmış, silahlı.
m. bol- (mükemmel u musallaĥ) 411a/12, 429a/08, 518b/10
m. ḳıl- (mükemmel u musallaĥ) 518a/11
m. bol- 501b/14
m. u mükemmel bol- 468a/05, 496a/03
[=7]
musallam Ar. Teslim olma, kabul edilme.
m. 435a/15
m. bol- 353a/01
[=2]
musammam Ar. Tasmim edilmiş, kesin karar verilmiş.
m. ḳıl- (cazm u muśammam) 414a/06
m. bol- 460a/07
m. ḳıl- 374b/17, 397b/07, 401a/10, 462b/03, 504b/12
[=7]
muśannaf Ar. Tasnif edilmiş.

m.-ı mazbūr 389b/10
m.-ı meźkūr 390a/15
[=2]
muśannafu'l-maǿmūr-ı maǾźūr Ar. **Mazur memurların tasnif edilmesi.**
m. 389b/12
[=1]
musāraǾat Ar. Mücadele, savaşma.
m. bile (ġāyat-ı musāraǾat) 349a/04
m. bile (ķadam-ı musāraǾat) 395b/04
m. bile (tīġ-ı musāraǾat) 339b/14, 424b/04, 517a/01
m. körgüz- 425b/06
[=6]
musaṭṭaĥ Ar. Sadece eni boyu olup derinlik ve yüksekliği olmayan, düzlem halinde bulunan.
m. ķıl- (hemvār u musaṭṭaĥ) 490b/14
m. 501b/08
m. édi 379a/16
m. ét- 489a/05
m. ķıl- 490b/14
m. u hemvar ét- 489a/05
[=6]
muśībat Ar. İnsanın başına ansızın gelen bela, felaket.
m. 521b/07
[=1]
mustaǾān Ar. Kendisinden yardım beklenen, yardım istenen.
m. (bi-Ǿınāyati'l-meliki'l-mustaǾān) 509a/10
m**. (bi-taǿyīdu'l-meliki'l-mustaǾān)** 397b/06
m. (mina'n-naśīri'l-meliki'l-mustaǾān) 390a/03, 412b/01
m. (taǿyīdu'l-meliki'l-mustaǾān) 449b/08
[=5]
mustadām Ar. Sürüp gitmesi istenilen, sürekli, devamlı, dâim, bâki.
m. ét- 390a/14
[=1]
Muśṭafā k.a. Maddi manevî yönden arıtılıp saf ve seçkin duruma getirilmiş anlamı ile Hz. Muhammed'in hem sıfatı hem ismi olarak kullanılmıştır.
m. (muĥyī-ı sunnat-ı nabī u şarǾ-ı Muśṭafā) 366a/06
[=1]
Muśṭafa Ķulı Ħan Béglerbégi k.a. Kızılbaş ekabirindendir.
M. 421a/10
[=1]
mustafīd Ar. Yararlanan, faydalanan, istifade eden (kimse).
m.+ı 396b/01
[=1]
mustaġnī Ar. İhtiyaç ve eksiklik duymayan, elinde olanla yetinen (kimse).
m. bol- 388a/07
m. ķıl- 445a/06
[=2]
mustaġraķ Ar. Batmış, dalmış içine gömülmüş.
m.-ı daryā-yı ġaybat bol- 350a/15
m.-ı gird-āb-ı balā 502a/06

m.-ı naşā-ı vaĥdat-ı İlāhī bol- 337b/16
m.-ı ṭılā ḳıl- 387b/05
[=4]

mustaĥfıž Ar. Koruyan, muhafaza eden, muhafız.
m.+larıdın 348a/01
[=1]

mustaĥkem Ar. Sağlam, dayanıklı, muhkem, emniyet altına alınmış.
m. durur (muşayyad ve mustaĥkem) 521a/06
[=1]

mustaĥsan Ar. Herkesçe kabul edilen, beğenilen, makbul.
m. tüş- (ħātır-ħ(v)āh ve mustaĥsan) 516a/06
m. tüş- (maḳbūl u mustaĥsan) 486a/02, 489b/01
[=3]

mustaǾıd (< Ar. mustaǾidd) Hazır, yapacak durumda, yapmaya müsait, yatkın.
m.-ı bī-kār 341a/05
m.-ı fanā 512a/17
m.-ı muĥāraba 442a/02
m.-ı muĥārababol- 443b/02
m. u āmāda bol- 444a/11
[=5]

mustaḳar (< Ar. mustaḳarr) Karar kılmış, yerleşmiş, sabit.
m. (ĥażrat-ı mustaḳarr-ı ħılāfat) 464a/13
m.+ı ḳıl- 424a/17
m.-ı aǾlām-ı žafar-ı mütekāŝir 499b/16
m.-ı aǾlām-ı nuśrat-ıltızām 440b/05
m.-ı aǾlām-ı saǾādat-ancām 507a/01
m.-ı calālat 368a/07, 382b/15, 387a/14
m.-ı ħılāfat 361a/14, 368a/04, 368a/14, 369b/07, 377a/06, 385b/02, 413a/02, 466b/15, 516a/16
m.-ı rāyāt-ı nuśrat-ıltızām 421a/03
m.-ı rāyāt-ı saǾādat-sımāt 421a/09
m.-ı rāyāt-ı žafar-farcām 486a/10
m.-ı rāyāt-ı žafar-peyker 505a/13
m.-ı saltanat 386b/13, 453b/06, 464a/12, 498a/17
m.-ı surādıḳāt-ı ıclāl 420b/01
[=26]

mustaḳīm Ar. Doğru.
m.+ġa (cādda-ı mustaḳīm) 443a/06
[=1]

Mustaḳīm Dīvāna Noġay k.a. Töre Murad Sufi'ye bağlı olanlarla yapılan bir kale savunması sırasında yaralanan askerler arasında adı geçmektedir. Bu kimsenin cenazesi daha sonra Haca eli'ne götürülüp Mizdahkan'da ŞamǾūn ǾĀbıd mukaddes mezarına defnedilmiştir. Krş. Dīvāna.
M. 341b/06
[=1]

mustanśır Ar. Yardım istenen.
m. (Ǿalā-ruǿūs-ı ahla'l-īmānu'l-mustanśır) 509a/09
m. (rāfıǾ-ı aǾlāmu's-saĥāvat ve'l-ıĥsānı'l-mustanśır) 392b/13
m. (māĥī-yı rusūmi'l-bıdǾat ve'l-Ǿudvāni'l-mustanśır) 412b/01

[=3]

mustāśal Ar. Yok edilmiş.

m. ét- 367b/04

m.-ı ıbtılā 365b/12

[=2]

mustaǿśıl (< Ar. mustaǿśil) Kökünden koparan, ele geçiren.

m. ḳıl- (maḳhūr u mustaǿsıl) 449a/16

m. ḳıl- (maġlūb u mustaǿśıl) 466b/14

[=2]

mustaŝnā Ar. Başkalarından farklı olan, seçilmiş, seçkin, üstün.

m. ḳıl- (mumtāz u mustaŝnā) 365a/15, 372b/05

[=2]

mustavlī Ar. Bir yeri zapt ve istila eden, hükmü, idaresi altına alan, yayılan.

m. 365b/12

m. bol- 468a/12, 520b/16

[=3]

mustažhar Ar. Yatıştırmak, yardım etmek.

m. ét- (mutmaǾın ve mustažhar) 355b/16

m. érdi (ḳavī u mustažhar) 340a/10

[=2]

mustmand Far. Gamlı, dertli, zavallı.

m.+ıédi 356b/11

[=1]

musulmān Ar. Müslüman, İslam dininden olma.

m. bol- 399b/17

m.+larġa 397b/02

m.+larnı 374b/02

[=3]

musulmānlıġ Müslüman olma durumu.

m. bınāsı 371a/16

[=1]

muşaddada Ar. Güçlü, muhkem demek olan muşaddad kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan ve aynı anlamdaki müennes şekli

m. bile durur (raǿy-ı muşaddada) 423b/14

[=1]

muşāhada Ar. Gözle görme, gözlem sonucu varılan görüş.

m.-ı dīdār-ı sulṭānī 449a/04

m. ḳıl- 350a/13, 399a/02, 405a/07, 416a/07, 425a/11, 427a/03, 470a/15, 480a/12

m. ḳılıl- 340b/04, 380a/14, 502a/04

m.+sıdın 463a/17, 468a/12, 486b/01, 504a/08, 507b/10

[=17]

muşārakatan Ar. (Muşārakat kelimesinin tenvinli hali) Ortaklaşa.

m. 360a/12

[=1]

muşarraf Ar. Şeref kazanmış, şereflenmiş, şerefli.

m. bol- 349b/12, 349b/16, 350a/14, 368a/13, 373b/02, 375a/08, 378a/13, 400b/17, 402a/10, 407a/02, 408a/01, 408a/12, 411b/11, 414b/17, 419a/01, 421b/04, 426a/03, 427b/04, 428a/05, 428b/01, 430a/13, 430b/13, 431a/11, 433a/11, 436a/17, 436b/02, 437b/07,

437b/11, 439b/02, 443a/07, 445a/11, 446b/14, 448a/03, 449a/04, 458a/16, 459a/13, 459b/07, 461a/17, 463b/10, 468a/15, 471a/08, 471b/03, 473a/13, 475b/03, 482a/14, 484b/09, 485b/08, 486a/08, 488a/07, 488a/15, 492a/17, 493a/07, 496a/10, 505b/11, 506b/12, 510b/09, 511a/01, 517a/11, 519a/11

m. ḳıl- 415a/01, 459a/17, 483a/17, 510b/17

[=63]

muşarraz Ar. Kitap ciltlerinin iki ucunda bulunan ve yaprakları muntazam tutan ibrişimden ince şeritlerle düzgün bir şekilde bağlanan ya da katlanan, şirazelenmiş.

m. 490b/05

[=1]

muşārun-ılayh Ar. Adı geçen, sözü edilen, anılan, işaret edilen kimse.

m. (amīr-zāda-ı muşārun-ılayh) 355b/14

m. (Ata Nıyāz-ı muşārun-ılayh) 382a/09

m. (Bég-imuşārun-ılayh) 357a/10

m. (Toḳtaş Ħ(v)āca-ı muşārun-ılayh) 386b/05

m.+ġa (ħ(v)āca-ı muşārun-ılayh) 368b/03

m.+nıñ (Ĥażrat-ı Işan-ı muşārun-ılayh) 338a/10

m.+nıñ (pād-şāh-ı muşārun-ılayh) 375a/08

[=7]

muşayyad Ar. Yüksek ve sağlam yapılmış, dayanıklı, muhkem.

m.-ı erkān-ı maʾdalat u kāmkārlıġ 449b/06

m. ve mustaĥkem 521a/06

[=2]

muşʾır Ar. Bildiren, haber veren (kimse).

m. 375b/04

m. durur érdi 352b/01

m.-ı ʾarīża-dāşt 387a/15

[=3]

muştaʾıl Ar. Yanan, yanmış, tutuşan, alevlenen.

m. 343b/16

[=1]

muştamıl Ar. İçine alan, kapsayan, ihtiva eden.

m. durur 365a/12

[=1]

Muştarī Ar. İstekli; dokuz uydusu bulunan ve güneşe yakınlığı bakımından beşinci sırada yer alan en büyük gezegen, Jüpiter, rahmet ve bereket seyyâresi olarak tanımlanır.

M. 363a/12, 366b/04

[=2]

Muştarī-baħt Müşteri bahtlı, saadetli.

M. tart- 380a/01

[=1]

mutaʾaddıda Ar. Çok sayıda anlamındaki mutaʾaddıd kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan müennes şekli.

m. (camǾ-ı azvāc-ı mutaǾaddıda) 373a/09
m. (manāzıl-ı mutaǾaddıda) 427b/02
m. (marāĥıl-ı mutaǾaddıda) 471a/15
m.+ġa (mazārıǾ-ı mutaǾaddıda) 343b/02
[=4]

mutaǾāḳıb (< Ar. mutaǾāḳib) Birbiri ardınca gelen, birbirini takip eden.
m. 345a/07, 459b/04, 459b/05, 474a/03
m. (ĥamalāt-ı mutaǾāḳıb) 344a/03, 491b/13
m. bile (ĥamalāt-ı mutaǾāḳıb) 411b/05, 418b/03, 446a/06, 474a/08
m. ĥamlalar 447a/09, 470a/16
m.+ıġa (ĥamalāt-ı mutaǾāḳıb) 416a/15, 445b/05
m. yétkür- (ĥamalāt-ı mutaǾāḳıb) 492a/08
m. yétkür- (żurūb-ı mutaǾāḳıb) 496b/04
[=16]

mutaǾāl Ar. Çok yüce, ulu.
m. (Īzıd-ı mutaǾāl) 360a/04, 370b/14
m.+dın (taǿyīdāt-ı Īzıd-ı mutaǾāl) 368a/06
m.+nıñ (Īzıd-ı mutaǾāl) 361a/12
[=4]

mutaǾālī Ar. Yükselen, yücelen.
m. daracāt 337b/17
m.+ġa (ayvān-ı mutaǾālī) 394b/12
[=1]

mutaǾāllıḳ Ait, dair, ilgili, alakalı.
m. 434b/17, 444b/02, 486b/12, 490a/02, 510a/11
m. durur 372a/16
m. durur érdi 512b/12
m. ét- 456a/14
m.+larınıñ 352b/11
[=9]

mutaǾāllıḳāt Ar. İlgili olanlar, yakınlar.
m.+ı 383b/09
m.+ın 357b/01, 384a/16
m. u aḳraba 357a/14
[=3]

mutaǾārıf (< Ar. mutaǾārif) Herkesçe bilinen, bilinir olan.
m. (ġayr-ı mutaǾārıf) 384a/13
[=1]

mutaǾaṫṫış Ar. Hevesli, istekli.
m.+ların 402b/16
[=1]

mutaǾayyana Ar. Belirlenmiş.
m.+ġa (mavżıǾ-ı mutaǾayyana) 395b/04
[=1]

mutaǾaźźır Ar. Yapılması güç olan, yapılamaz, güç, zor, imkânsız
m. bol- 420a/04, 503b/07
m. durur 390b/10
m. durur érdi 384b/14, 462b/17
m. érdi 339a/04
[=6]

mutābaǾat Ar. Birine uyup arkasından, izinden gitme, ona tâbi olma.
m.+ıġa 403b/04
m. körgüz- 353a/11

[=2]

mutābaḳat Ar. Herhangi bir konu üzerinden anlaşma, uzlaşma, uygunluk.

m.-ı mızāc tüş- 376a/13

[=1]

muÓtabar Ar. Saygı gören, hatırı sayılır, saygın, itibarlı, inanılır, itimad edilir.

m. 336b/10, 472b/04, 482b/01

m. (ekābır ve muÓtabar) 405b/13

m. ol- 348a/07

[=5]

mutābıḳ Ar. Anlaşan, birbiriyle uzlaşan, muvafık.

m. 373b/08

[=1]

mutacannıda Ar. Donanımlı ordu.

m. 383a/07, 384b/09

m. bile 347b/11

[=3]

mutacāvız Ar. Saldıran, saldırgan.

m. 375a/01

m. Ĥaddı 404a/11

[=2]

muÓtād Ar. Alışılmış, her zamanki.

m. ol- 388b/11

[=1]

mutadayyın Ar. Dindar.

m. (camÓ-ı muÓtamad u mutadayyın) 355b/09

[=1]

mutafarrıÓa Ar. Dallara, kollara, kısım ve şubelere ayrılan, bir kökün, bir bütünün kol, dal, kısım ve şubesi durumunda olan demek olan mutafarrıÓ kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan ve aynı anlama gelen müennes şekli.

m. (Ĥādī-ı funūn-ı mutafarrıÓa) 371b/03

[=1]

mutafarrıḳ Ar. Birbirinden ayrılmış, dağılmış, çeşitli.

m. bol- (muntaşır u mutafarrıḳ) 370a/08

m. bol- 344a/02, 345b/08, 356b/14, 381a/14, 442a/01, 442b/06, 491a/14, 493a/17, 507b/12

m. ét- 381a/07

m. u parīşan bol- 442a/01, 442b/06, 467a/03, 491a/14, 493a/17, 507b/11

m. u parīşānlıḳ 439a/02

[=19]

mutafarrıḳa Ar. Mutafarrık kelimesinin aynı anlama gelen ve tamlamalarda ortaya çıkan müennes şekli.

m. (kişt-zār-ı mutafarrıḳa) 343b/02

[=1]

mutaġayyır Ar. Değişen, başkalaşan, başka bir hal alan.

m. u vahmnāk bol- 507b/10

[=1]

mutaĤaḳḳaḳ Ar. Gerçekleşmiş.

m. bol- 368b/16

[=1]

mutaĤaḳḳıḳ Ar. Gerçek olduğu anlaşılan, doğruluğu ortaya çıkan,

m. bol- 348b/17

mutaḥallıḳ Ar. Bir davranışı, bir niteliği huy edinmiş, huy olarak kazanmış onunla ahlâklanmış.
m. (Ǿalā-ruúūs-ı ahla'l-īmānu'l-mutaḥallıḳ) 403b/06
[=1]

mutaĥaśśın Ar. Kaleye kapanmış, müstahkem bir mevkiye sığınmış.
m. bol- 341a/10, 344b/08, 359a/13, 411b/04, 470b/13, 474b/14, 482b/13
m. ḳıl- 367b/05
m.+larġa 401b/01
[=9]

mutaĥattım Ar. Gerekli, lüzumlu, zaruri, elzem.
m. bil- (lāzım u mutaĥattım) 414a/05
[=1]

mutahavvır (< Ar. mutahavvir) Birdenbire hiddetlenen, neticeyi düşünmeden saldıran.
m. 347b/17, 425b/15, 478a/05
m. (mubārız u mutahavvır-ı calādat-āŝār) 432a/13
m.+lar 418b/02, 436a/08, 443b/03
m.+lar bile (zabar-dast mutahavvır) 492b/13
m. ve dılīr yigit 434b/16
m. yigit 502b/05
[=10]

mutahavvırāna Hiddetli bir şekilde, öfkeli ve kızgın bir halde.
m. 433b/15, 443b/05, 480a/03, 489b/15, 515b/06
[=5]

mutaĥayyır Ar. Şaşkın, şaşırmış.
m. 390b/09, 463a/01, 503b/06
m. bol- (sarāsıma ve mutaĥayyır) 360b/07
[=4]

mutaḳāǾıd (< Ar. mutaḳāǾid) Geri duran, çekilen, ayrılan.
m. bol- 353b/01
[=1]

mutaḳallıd (< Ar. mutaḳallid) Boyuna gerdanlık vb. şeyleri takan, takınan, beline bağlayan, kuşanan.
m. 369a/09
m. bol- 418a/12, 439a/11, 495b/13, 502b/07
m. ḳıl- 374b/03
[=6]

mutakāŝır (< Ar. mutakāŝir) Çoğalmış, çok, pek çok.
m. bile (cunūd-ı mutakāŝır) 342a/03
[=1]

muǾtaḳıd (< Ar. muǾtakid) İnanan, inanç sahibi.
m. durur érdi (ıhlāśmand u muǾtaḳıd) 522b/03
[=1]

mutālaǾa Ar.Okuma.
m. ḳıl- 410a/05
m.+sıdın 391b/06
m.+sıġa yétkür- 483b/17
[=3]

mutalātım Ar. Birbirine çarpan, çarpışan, çalkalanan, çalkantılı, dalgalı.
m. ét- 372b/03

[=1]

mutallā (< Ar. mutallāǿ)Üzerine altın yaldız sürülmüş, yaldızlanmış, yaldızlı.

m. 397a/08

[=1]

muǾtamad Ar. İnanılır, güvenilir, itimada şayan.

m. 340b/15, 380b/08, 384a/04, 387b/05, 401a/13

m. (camǾ-ı muǾtamad u mutadayyın) 355b/09

m. u rāz-dān 494a/01

[=7]

muǾtamadu'l-ħavāś Ar. Seçkin mütemet. 488b/16

[=1]

muǾtamadun-Ǿalayh Ar. Kendisine güvenilen, itimad edilen kimse.

m. 354b/06, 354b/08, 360b/12, 375b/07, 387a/11, 501a/09

m. **(mūmā-ılayh ve muǾtamadun-Ǿalayh)** 451a/01

m. érdiler (mūmā-ılayh ve muǾtamadun-Ǿalayh) 401b

[=8]

mutamarrıd Ar. Kötülükte ısrarcı, inatçı, dik kafalı.

m.+lar 442b/14, 443a/15

m.+lardın 417b/13, 418a/11, 433b/06, 436a/11

m.+larġa 444a/10

m.+larġa yétkür- 450b/14

m.+larnıñ 439b/07, 446a/13

[=10]

mutamavvıl Ar. Mal ve servet sahibi olan.

m. umāl-dār 431b/12

[=1]

mutanabbıh Ar.Öğüt, ihtar sayesinde gafletten uyanan, gerçekleri görür ve anlar duruma gelen.

m. 347b/14

m. ét- 360b/17

[=2]

mutanaffıs Ar. Soluk alan, canlı.

m.+ı 454a/17, 473a/05

[=2]

mutanāhī Ar. Sona eren, biten, sonlu.

m.+da (Ĥaram-gāh-ı vıśāl-ı nā-mutanāhī) 337b/15

m.+dın (aǾtāf-ı nā-mutanāhī) 475a/06

m.+nıñ (nasīm-ı fāżıl-ı nā-mutanāhī) 347b/02

[=3]

mutanavvıǾa Ar. Çeşit çeşit, türlü türlü, değişik demek olan mutanavvıǾ kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan ve aynı anlama gelen müennes şekli.

m. (atǾıma-ı gün-ā-gün u aşrıba-ı mutanavvıǾa-ı laźźat-āmūn) 351a/10

m.+nı (marāĤıl-ı mutanavvıǾa) 427b/02, 506a/02

[=3]

mutarattıb Ar. Tereddüp eden, ilgili bulunan, ait olan, -den doğan, meydana gelen.

m. bol- (fāyıda-ı mutarattıb) 456a/10, 487a/12, 521b/01

m. ér- (fāyıda-ı mutarattıb) 347a/17, 368b/17, 382b/15

[=6]

mutarraz Ar. İşlenmiş, nakışlanmış.

m. bol- 490b/06

[=1]

mutaśaddī Ar. Bir işe girişen, başlayan, teşebbüs eden.

m. bol- 347a/01, 354a/06, 466b/09, 468a/02

[=4]

mutaśarrıf Ar. Bir mal ya da mülkün sahibi, maliki olup kullanma hakkını elinde bulunduran, (bir işi) dilediği gibi yöneten.

m. bol- 346a/12, 421b/03, 427b/01, 429a/15, 431b/17, 445b/12, 471b/02, 479b/12, 482a/07, 504b/06, 506a/13, 508a/08, 508a/15, 508b/03, 513a/02, 517a/09, 517b/10, 519a/09

[=18]

mutavaccıh Ar. Yönelmiş, yönelen, bir yere gitmeye karar veren.

m. bol- 340b/17, 348b/12, 354b/14, 370a/02, 383a/12, 425a/03, 426b/01, 450b/04

m. dururlar 380a/12

[=9]

mutavāfıra Ar. Mebzul, bol, bir hayli çok.

m.+nı (marāĥıl-ı mutavāfıra) 464a/05

[=1]

mutavahhım Ar. Kuruntulu, vehimli.

m. bol- 506b/10

[=1]

mutavaḳḳıf Ar. Olduğu yerde duran, durma, bekleme.

m. 502b/12

m. bol- 398a/13, 411a/03, 414a/15, 419b/14, 423b/04, 430b/16, 434b/09, 436b/01, 440a/12, 441a/09, 452b/17, 454a/02, 460b/14, 469b/11, 476b/08, 478a/04, 481b/15, 499b/15, 501a/01, 505a/05, 505b/02, 511a/03

[=23]

mutavālī Ar. Birbiri ardınca olan, peş peşe gelen, aralıksız devam eden, devamlı.

m. ĥamlāt 382a/13

m. (**ĥurūb-ı mutavālī**) 496b/04

m. (mutavātır u mutavālī ḫabar) 443a/11

m. (**żurūb-ı mutavālī**) 492a/05

m. bile (ĥamalāt-ı mutaǾāḳıb ve śadamāt-ı mutavālī) 344a/03

m.+sı bile (żurūb-ı mutavālī) 474b/15

[=6]

Mutavallī k.a. Konrat fethedildiğinde hayale doğan mukaddes bir kimsedir. Krş. Nuśratu'd-dīn Seyyid Mużaffar Ħ(v)āca Mutavallī

M.+nıñ (aşrafu'l-anāmī ustād-ı kirāmī Nuśratu'd-dīn Seyyid Mużaffar Ħ(v)āca Mutavallī) 365a/08

[=1]

mutavārī Saklı, gizli, gizlenen.

m. bol- 357b/06, 368a/10

[=2]

mutavātır Ar. Tevatür yoluyla gelen.
m. (ĥurūb-ı mutavātır) 492a/05
m. ħabar 503b/14
m.+ıdın (nuzūl-ı mutavātır) 507a/14
m. u mutavālī ħabar 443a/11
[=4]
mutavaṯṯın
m. durur érdi (mütemekkin u mutavaṯṯın) 431b/12
m. durur érdiler (mütemekkin u mutavaṯṯın) 420a/11
m.+larıdın 489b/09
m. u mütemekkin bol- 437a/05, 484a/07
[=5]
mutazalzıl Ar. Sarsılan, titreyen, sallanan.
m. bol- 445b/05
[=1]
mutazāyıd Ar. Artan, çoğalan, ziyadeleşen.
m. bol- (mużāǾaf u mutazāyıd) 511a/08
m. u mużāǾaf bol- 521a/14
[=2]
muǾtekif Ar. İbadetle vakit geçiren, itikafa çekilen.
m.+leriniñ 361a/16
[=1]
muṯīǾ Ar. Uyan, itaat eden, itaatli.
m. bol- 363b/02
m. bol- (muṯīǾ u farmān-bardār) 455b/17
m. u farmān-bardār 417a/16, 441a/01, 442b/12, 446b/06
[=6]
mutlaḳu'l-ǾınānBaş Yuları salıverilmiş, serbest bırakılmış.
m. bol- 342b/05, 368b/06, 493b/14
m. ḳıl- 340a/04, 398b/16, 472b/12
[=6]
mutmaǿın Ar. Şüphe, korku ve endişelerden kurtulup rahatlamış, gönül huzuruna kavuşmuş, emniyete ermiş.
m. durur érdiler (amīn u mutmaǿın) 472b/15
m. ve mustaẕhar ét- 355b/16
[=2]
mutrıb (< Ar. mutrib) Çalgıcı, şarkıcı.
m.-ı ħūş-lahca-ı dıl-keş-ada 373b/11
[=1]
muttafıḳ (< Ar. muttafiḳ) Müttefik, birlik olmuş.
m. 382a/02
m. bol- 336b/14
m.+u'l-lafẓbol- 456a/03
[=3]
muṯṯalıǾ(< Ar. muṯṯaliǾ) Haberli, iç yüzünü bilen.
m. bol- 511a/03
m. u āgāh bol- 347b/15
m. u āgāhlıġ tap- 355a/01
[=3]
muttaśıl (< Ar. muttaśil) Durmadan, sürekli.
m. durur érdi 354a/11
[=1]
muvāfaḳat Ar. Uyma, uygun gelme, uygunluk, uygun görme, uzlaşma.

m. 466a/01, 520b/03
m.+ġa 352b/01, 483a/09
m.+ġa (irtikāb-ı muvāfaḳat) 520b/17
m.+ı 434a/09
m. körgüz- 434a/04, 465a/11
m. 520a/16
[=8]

muvaffaḳ Ar. Başarı kazanmış, başarılı.

m. bol- 386b/16
[=1]

muvāfıḳ Ar. Uygun, münasip, birbirine muhalif olmayan.
m. 373b/07, 393b/03, 432b/13, 493b/17
m. (Óazīmat-ı muvāfıḳ) 347a/15
m. kör- (munāsıb u lāyıḳ u muvāfıḳ) 485b/06
m. (pīş-keş-i muvāfıḳ) 358b/17
m.+dur 347b/09
m. kél- 347b/06, 515b/12
m. ḳıl- 358a/05
m. tüş- 376a/13
[=12]

muvāsā Ar. Rahatlatmak, dinlendirmek, yardım, iyilik.
m. ét- 521a/01
m. ve dostlıġ bınāsı 521a/06
[=2]

muvāśalat Ar. Bir yere ulaşma, varma, varış.
m. 376a/02
[=1]

muyassar Ar. Kolaylıkla olan, kolaylıkla yapılan, kolaylaştırılmış, nasip olan.
m. bol- 368a/07, 379a/11, 382a/17
[=3]

muz Ar. Suyun donmuş hali, buz.
m. 384b/15, 411a/07, 437b/12, 437b/15, 453a/04, 461a/05
m.+nıñ 379b/14, 384b/14
m. üsti 409a/08, 409a/13
[=10]

mużāÓaf Ar.Üzerine bir veya birkaç katı ilave edilerek çoğaltılmış, iki kat, kat kat.
m. bol- (mutazāyıd u mużāÓaf) 521a/14
m. bol- 376a/16
m. u mutazāyıd bol- 511a/08
[=5]

mużāf Ar. İzafe edilen, bir şeye, bir kimseye bağlanan, katılan, eklenen.
m.+nı (roz-ı mużāf**)** 502b/14
[=1]

mużāfāt Ar. Bir şeyin ekleri, ilaveleri, bir merkeze bağlı olan.
m.+ıda 440b/15, 467a/15
m.+ıdın 409a/13, 417b/08, 438b/03, 466a/12, 471a/10, 472a/07, 480b/12, 501a/03, 504b/09, 520a/11
m.+ıġa 433a/16, 450b/17, 454b/14, 458a/03
m.+ınıñ 413b/17, 472b/06, 512b/12, 516b/12, 520b/05
[=22]

muzaffar Ar. Savaşta zafer kazınmış, bir mücadelede başarı, üstünlük elde etmiş, galip.

m. manśūr u mužaffar 429b/07, 513b/12
m. u manśūr 425a/14, 436a/12, 444a/06, 468a/14
m. u manśūr bol- 471a/07
[=7]

mužāharat Ar. Arka çıkma, destek olma, yardım etme.
m.+ı bile 353b/04
[=1]

muzayyan Ar. Süslenmiş, bezenmiş, süslü, ziynetli.
m. bol- 345b/15, 396b/17, 434a/15
m. durur 389b/11, 391a/13
m. durur érdi 371a/05
m. ḳıl- 369a/16, 405b/17
m. ve mucallā ve mubarhan ḳıl- 345a/16
[=9]

muzd Far. Ücret, karşılık, bedel.
m. (pā-yı muzd "ayak bedeli, ücreti") 348a/03
[=1]

mūźıyāt Ar. İnsanı rahatsız eden küçük hayvanlar, haşerat.
m. (uḳtulū'l-mūźıyāt "eziyet verenleri öldürün" anlamında bir hādis-i şerīftir.) 363b/07
[=1]

mużīḳ Ar. Sıkan, sıkıştıran, darlaştıran.
m.-ı muĥāśara 353a/06
[=1]

mużmaĥıl Ar. Çökmüş, yıkılmış, yok olmuş, yok olan.
m. 507b/04
m. ḳıl- (maḳtūl u mużmaĥıl) "yok et-" 343b/17
m.+dur 396a/16
m. u nā-çīz ét- "perişan et-" 484b/16
[=4]

mużmar Ar. Gizlenmiş, saklanmış, dışarıya vurulamış (şey).
m. 392b/15
[=1]

mużṭar Ar. Çaresiz kalmış, zorda kalmış, zorlanmış,
m. (zār u mużṭar) 496b/11
m. bol- (zār u mużṭar) 340a/14
[=2]

mużṭarıb (< Ar. mużṭarib) Acı çeken.
m. 391b/15
[=1]

mübārek Ar. Muhterem, hayırlı, bereketli.
m. 350a/07, 361a/15, 379b/06, 391b/06, 422a/04
m. (fatĥ-ı mübārek) 365b/17
m.+de (mavżıǾ-ı mübarek) 371b/12
m. érdi (ġurra-ı Ramażānu'l-mübārek) 346b/17
m.+ġa 338a/15
m.+ıġa (tārek-imübārek) 449a/05
m.+i bile 388b/04
m.+in (ĥams-ı mübārek) 386a/12
m.+in (ḳadam-ı mübārek) 440a/01, 462a/03, 503b/17
m.+iniñ (ḳadam-ı mübārek) 398b/04
m.+leri (nażar-ı mübārek) 385a/07

m.+leriniñ(marḳad-ı mübārek) 408a/12
m.+niñ (māh-ı mübārek) 360b/01, 368a/14
[=19]
mübārek-bādlıġ "Mübarek olsun" temennisinde bulunma hali.
m.+ı üçün (Ǿīd-ı mübārek-bādlıġ) **4**94b/01
[=1]
mükāleme Ar. Karşılıklı konuşma, görüşme.
m.+siniñ 372a/13
[=1]
mükedder Ar. Kederli, üzgün, gamlı.
m. u parīşān 391a/14
[=1]
mükellel Ar. Başına taç giydirilmiş, taçlı, süslenmiş, süslü.
m. u muraśśaǾbol- 396b/15
[=1]
mükemmel Ar. Eksiksiz, kusursuz, tam.
m. bol- (musallaĥ u mükemmel) **4**68a/05, 496a/03
m. u musallaĥ bol- 411a/12, 429a/08, 513a/14, 518b/10
m. u musallaĥ ḳıl- 518a/11
[=7]
mükerrem Ar. Saygı değer, hürmete layık, yüçe, aziz, muhterem.
m. (dastūr-ı mükerrem) 350b/17, 393a/07, 400a/16, 464a/08, 490b/12, 493a/09
m. (şahanşāh-ı mükerrem) 460b/02
m. érür (cısm-ı mükerrem) 391b/13
[=8]
mükerrer Ar. Tekrar edilmiş, tekrarlanmış.
m. (ġayr-ı mükerrer) 351b/15
[=1]
mükerreren Ar. (mükerrer'in tenvinli şekil) Tekrar ederek, tekrar tekr Ar.
m. 374a/11
[=1]
mülk Ar. Taşınmaz mal, memleket, ülke, diyar.
m. 337a/06, 373a/16, 388b/06, 449a/10
m. (maĤram-ı dar-gāh-ı mülk-i vadūd) 521b/09
m. **(nıžāmu'l-mülk ve'd-davla ve'd-dunyā)** 398b/07
m. (nıžāmu'l-mülk) 377b/05
m. (nıžāmu'l-mülk ve'd-dīn) 400a/16
m. (nıžāmu'l-mülk ve'd-dunyā) 405a/17, 414b/09, 464a/08, 488b/12
m. (nıžāmu'l-mülk ve'l-mıllat) 350b/17, 385a/08
m. (nıžāmu'l-mülk ve'l-mıllat ve'd-dīn) 393a/07
m. (nıžāmu'l-mülk ve'l-mıllat ve'd-dunyā) 448b/13
m. (sarīr-ı mülk-i mubāhāt) 366a/13
m. bāġı 367b/08
m. bınāsı 389a/14
m.+din 478a/14
m.+din (ḳażāyā-yı mülk) 367a/04
m.+i 338b/13
m.+i (cahān mülki) 353a/01, 523a/13
m.+i (Ħ(v)ārazm mülki) 365a/04

m.-i Aral 367b/01, 367b/04
m.-i cahān 390a/14
m.-i davlat 462b/09
m.+i durur érdi 430b/17
m.-i Hazār-asb 476b/13
m.+i sarı 413b/11
m.+ide 396b/06
m.+idin 404a/13
m.+ige 458a/12, 481b/04
m.+ini 363a/07, 390a/07
m.+iniñ 336a/17, 413b/09
m.+leri 499b/13
[=41]

mülk-ārā Mülkü, memleketi süsleyen, memleketin süs olan.
m. 338b/15
[=1]

mülkī Ar. Mülke ait, bir mülk ile ilgili.
m. (źāt-ı mülkī śıfātı) 521a/07
m. śıfāt 338b/13
[=2]

mülkiyye Ar. Mülkî kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan ve aynı anlama gelen müennes şekli.
m. (umūr-ı mülkiyye "ülke yönetimiyle ilgili işler"**)** 369b/05
[=1]

mülūk Ar. Hükümdarlar, padişahlar.
m. 366a/12
m**. (banī-ādam-ı afżal-ı mülūku'l-ØArab ve'l-ØAcam)** 509a/07
m. (tācu'l-mülūk) 376b/12
[=3]

mülūkāna Hükümdara yakışır tarzda, şahane, muhteşem.
m. (mekremet-i mülūkāna) 489b/06
m. bile (altāf-ı mülūkāna) 478b/04
m. bile (ıltıfāt-ı mülūkāna) 471a/09
m.+dın (ıltıfāt-ı mülūkāna) 400b/12
[=4]

mülūkāt Ar. Melikler.
m.-ı ħıdīvāna 385a/02
[=1]

mümkin Olması gerçekleşmesi imkân dahilinde olan.
m. émes 367a/15
m. érmes 364a/05
[=2]

münkerāt Ar. Münker olan, dince uygun görülmeyen, câiz olmayan şeyler.
m. (asās-ı münkerāt) 370b/10
[=1]

mürekkeb Ar. Birden ufazla şeyin bir araya gelmesinden meydana gelmiş, birleşik.
m. 337a/15
m.+ni 423a/14
[=2]

mürtekib Ar. İrtikap eden, kötülük yapan.
m.-imuķātala 442a/02
[=1]

müşk-afşānlıġ Misk saçan
m. körgüz- 373b/16
[=1]

müşk-sā Far. Misk gibi, misk kokulu.
m. (yüz u ħatt-ı müşk-sā) 365b/05
[=1]

müşkil Ar. Zor, güç, çetin.
m. 390b/17, 391b/04
[=2]

müşkilāt Ar. Müşküller, zor işler veya meseleler, zorluklar, güçlükler, engeller.
m. (ĥallāl-ı müşkilāt-ı daḳāyıḳ) 388b/12
m. érür (ĥallāl-ı müşkilāt) 367a/04
m.+ı allıda 391b/02
[=3]

müşkīn (< Far. muşkīn) Misk kokulu.
m. 493b/06
m. (ḳalam-ı müşkīn) 453b/08, 475b/14, 516b/08
[=4]

müteberreke Ar. Uğurlu, mübarek demek olan müteberrek kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan ve aynı anlama gelen müennes şekli.
m.+lerin (maḳbara-ı müteberreke) 409a/15
m.+leriniñ (maḳbara-ı müteberreke) 437b/11
m.+siniñ (ravża-ı müteberreke) 433b/02
[=3]

mütekāsir Ar. Çoğalmış çok, pek çok.
m. (cavāhır-ı mütekāŝire-i ıĥsān) 395b/13
m. (fevākih-ı mütekāŝire) 395a/09
m. (futūĥāt-ı mütekāŝire) 338a/05
m. (fuyūżāt-ı mütekāŝir) 437b/12
m. (Ǿınāyat-ı mütekāŝire) 484a/01
m. (Ǿınāyat-ı mütekāŝire-i pādşāhāna) 491a/07
m. (manāzıl-ı mütekāŝire) 464a/05, 468a/15
m. (marĥamat-ı mütekāŝir) 452a/14
m. (mustaḳarr-ı aǾlām-ı žafar-ı mütekāŝir**)** 499b/16
m. (tansuḳāt-ı mütekāŝire) 405a/16
m. bile (afvāc-ı mütekāŝire**)** 503b/10
m. bile (ġanāyım-ı mütekāŝi**r)** 475a/03
m. bile (navāzışāt-ı mütekāŝire) 349b/10
m. bile (śadaḳāt-ı mütekāŝir) 436b/02
m. bile (tekrīm-ı mütekāŝir) 466b/11
m.+idin (ıĥsānāt-ı mütekāsir) 397a/12
m.+siniñ (hımmat-ı mütekāŝire) 520a/09
[=18]

mütekeffil Ar. Kefil olan, kefil.
m. bol- 375b/02, 466b/10
[=2]

mütekellim Ar. Konuşan, söyleyen kimse.
m. bol- 376a/04
[=1]

mütekeŝŝire Ar. Çoğalan, artan, fazlalaşan demek olan mütekeŝŝir kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan ve aynı anlama gelen müennes şekli.
m. (manāzıl-ı mütekeŝŝire) 471a/15, 506a/02, 519a/10
m.+nı (manāzıl-ı mütekeŝŝire) 512b/16
m.+nı (marāĥıl-ı mütekeŝŝire**)** 504a/10
[=5]

mütemekkin Ar. Yerleşmiş, yerleşik, mukim.
m. bol- (mutavaṭṭın u mütemekkin) 437a/05, 484a/07
m. bol- 359a/08, 378a/09, 419b/16, 423b/02, 425a/01, 436b/05, 445a/05, 447a/02, 449a/13, 457a/16, 464a/01, 484a/07 490a/13, 493b/14, 498b/03, 500b/14, 501b/16, 504a/17, 504b/10, 508b/08
m. durur 375b/06, 490b/07
m. durur érdi 412b/03, 458a/10, 509a/12
m. durur érdiler 443a/15, 456a/14, 467a/16, 497b/04
m. dururlar 387a/13
m.+dür érdiler 370a/13
m.+dürmiz 417a/15
m. ét- 377a/03
m. ḳıl- 397b/13
m. u mutavaṭṭın 420a/11, 431b/12
[=38]
mütemessik Ar. Sımsıkı tutan, yapışan, dört elle sarılan
m. bol- 486a/04, 520a/17
[=2]
mütevekkilen Óala'llāh "Allah'a sığınarak, güvenerek, O'na tevekkül ederek" anlamına gelen bir cümledir.
m. 343b/12, 359b/01
[=2]

N n

nā-āşnālıġ Tanıdık olmama durumu.
n. 498a/07
[=1]
nā-bāyısta Far. Gerekli olmayan, lüzumsuz.
n. (aÓmāl-ı nā-bāyısta) 466a/07
[=1]
na-bekār Far.İşe yaramaz, haylaz, hayırsız.
n. 353a/10
n.-ı bī-baśar 354a/01
n.+nı 353b/05
[=3]
nā-būd Far. Bulunmayan, mevcut olmayan, yok olan, yok.
n. 454a/13, 460a/06
n. bol- (mafḳūd u nā-būd) 442a/16
n. bol- (parīşān u nā-būd) 441b/04
n. bol- (żāyıÓ u nā-būd) 418b/16
n. bol- 430a/01, 432b/15, 469b/03, 496b/17, 497b/15
n. ḳıl- (bar bād u nā-būd) 507b/09
n. ḳıl- (ẖarāb u nā-būd) 520a/11
n. u mafḳūd bol- 483b/07
n. ḳıl- 418b/12
n. u būd 435b/11, 476a/05
[=16]
nā-çīz Far. Adı anılmaya değmeyecek kadar ehemmiyetsiz, hiç hükmünde, değersiz, önemsiz.
n. bol- 363a/10
n. ét- (mużmaĥıl u nā-çīz) 484b/16
[=2]

nā-dān Far. Cahil, bilmez, bilgisiz.
n. (gol u nā-dān) 478a/09
n.-ı żalālat-pīşa 403b/01
[=2]

nā-dānlıḳ Nadan olma durumu.
n.+ġa (cahl u nā-dānlıḳ) 391b/12
[=1]

nā-farcām Far. Sonsuz, neticesiz.
n. bile (Ǿacalat-ı nā-farcām) 473b/17
[=1]

nā-gāh Far. Zamansız, vakitsiz.
n. 364b/06, 364b/11, 368b/10, 390b/08, 392a/03, 396a/03, 462b/12, 492b/14
[=8]

nā-gehān Far. Ansızın, birdenbire.
n. 379a/11
n. (balā-yı nā-gehān) 411a/13, 469a/05, 472b/16
n. dék (balā-yı nā-gehān) 411b/05, 451b/05, 479b/10, 508a/10
n. yañlıġ (balā-yı nā-gehān) 426a/09, 513b/01, 520a/13
[=11]

nā-gehānī Birdenbire ortaya çıkan, ansızın olan.
n. (balā-yı nā-gehānī) 401a/17, 418a/05, 517b/05
[=3]

nā-güvār Far. Ağır yiyecek, yenilip içilmeye elverişli olmayan acı (şey).
n.+ı bile (helāket-i zahr-ı nā-güvār) 336a/15
n.+ıdın (acal-şarbat-ı nā-güvār) 472b/
[=2]

nā-hancār Far. Usulsüz.
n. (nā-munāsıb ve nā-hancār) 376a/04
[=1]

nā-hancārlıġ Usulsüz olma durumu.
n.+ıġa (nā-hancārlıġıġa) 376a/10
n.+ın (nā-hancārlıġın) 375b/13
[=2]

nā-hemvār Far. Eğri, uygunsuz, uymayan.
n. 489a/02, 490b/14
[=2]

nā-ħūşlıġ Hoş olmayan, çirkin, kötü olma durumu.
n. 338b/14
[=1]

nā-ħūşnūd Memnun olmayan, hoşnut ve razı olmayan.
n. durur érdiler 371a/11
[=1]

nā-Ǿılāc İlaçsız, devasız, tedbirsiz.
n. 358a/02
[=1]

nā-kāmlıġ Nasipsiz olma hali.
n. bile (kemāl-i nā-kāmlıġ) 371b/17
[=1]

nā-maǾdūd Sayısız, sayılamaz.
n. (cunūd-ı nā-maǾdūd) 359a/10, 487a/10, 508a/06
n. bile (cunūd-ı nā-maǾdūd) 341a/03
[=4]

nā-maĥśūr Kuşatılmamış, sınırlanmamış.
n. (ıĥsān-ı **nā-**maĥśūr) 499b/01
n. (köşiş-ı **nā-**maĥśūr) 493b/13
n. (**ṫarāvat-ı nā-maĥśūr)** 398a/09

n. bile (afvāc-ı nā-maĥśūr**)** 506a/01
n. bile (amvāl-ı nā-maĥśūr) 427b/01
n. bile (Ǿacalat-ı nā-maĥśūr) 435a/10
n.+nı (köşiş-i nā-maĥśūr) 518b/01
[=7]

nā-maķdūr Sayısız.
n. 344b/13
n. (köşiş-inā-maķdūr) 392a/06, 521b/01
n. (usāra-yı nā-maķdūr) 382b/03
n. bile (köşiş-i nā-maķdūr) 393a/11
n.+ıdın (Ǿınāyat-ı nā-maķdūr) 390b/14
[=6]

nā-mard Far. Mert olmayan, alçak, aşağılık.
n. 467a/05
n.-ı fasād-andīşa 403b/01
n. ķıl- 345a/04, 383a/09
[=4]

nā-marǾī Gözetilmeyen, görünmez, riayet edilmeyen.
n. ķoy- 363a/17
n. ķoy- (daķīķa-ı nā-marǾī) 411a/14, 460b/16, 506b/09, 520a/14
n. ķoy- (daķīķa-ı muhmal u nā-marǾī) 342a/07
[=6]

nā-maşrūǾ Meşru olmayan.
n. (manhıyyāt ve nā-maşrūǾ) 522b/04
[=1]

nā-maymūn Far. Başarısız, uğursuz.
n.+ın (maymūna-ı nā-maymūn) 422a/08
[=1]

nā-maysūr Başarısız.
n. (maysara-ı nā-maysūr) 422a/08
[=1]

na-munāsıb Uygun olmayan.
n. 376a/04
[=1]

na-murād Muradına erişememiş.
n. eyle- 522b/11
[=1]

nā-mutaĥaķķıķ Mütehakkık olmayan.
n. bile 348b/16
[=1]

nā-mutanahī Sonsuz, sayısız.
n. bile (aǾtāf-ı nā-mutanāhī) 436a/17
n. bile (Ǿavāṯıf-ı nā-mutanāhī) 517b/12
n. bile (dabdaba-ı nā-mutanāhī) 476a/12, 500b/09
n. bile (kebkebe-i nā-mutanāhī) 499b/12
n. bile (kerem-i nā-mutanāhī) 336b/01
n. bile (muǾāvanat-ı nā-mutanāhī) 491b/07
n. bile (śavlat-ı nā-mutanāhī**)** 507a/02
n.+ġa (aǾtāf-ı nā-mutanāhī) 469b/05
n.+ġa (ıltıfāt-ı nā-mutanāhī) 479a/02
n.+ġa (sıyāsāt-ı nā-mutanāhī) 441b/12
n.+nıñ (saǾādat-ı nā-mutanāhī) 337a/10
[=12]

nā-muvāfıķ Uygun olmayan.
n. bol- (muĥālafat u nā-muvāfıķ) 405b/11
[=1]

nā-muzd Far. Bedelsiz.
n. bol- 418a/02
n. ét- 506a/10
n. ḳıl- 495a/02, 495b/16, 510a/06, 510b/01, 512b/13, 513a/08, 517b/01, 518a/04, 519a/15
[=11]
nā-mübārek Mübarek olmayan.
n. 473a/01
n.+in (sar-ı nā-mübārek) 426a/09
[=2]
nā-padīd Far.**Â**şikâr olmayan, belirsiz.
n. 389a/14
[=1]
nā-padīda Far. Nā-padīd kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan ve aynı anlama gelen müennes şekli.
n. bol- (mafḳūd u nā-padīda) 491a/14
[=1]
nā-pākī Far. Temiz olmama durumu.
n.+da (ṭıynat-ı nā-pākī) 413b/13
[=1]
nā-pasandīda Far. Beğenilmeyen, kabul edilmeyen.
n.+mızdın 520b/03
[=1]
nā-pāy-dār Far. Kararsız, süreksiz, kalıcı olmayan.
n. (davrān-ı nā-pāy-dār) 372a/01
[=1]
nā-pāy-dārlıġ Kalıcı olmama durumu.
n.+ıdın 389a/05
[=1]
nā-rasā Far. Yetişmemiş, olgunlaşmamış.
n. (ḥırad u Ḥaḳl-ı nā-rasā) 367b/16
[=1]
nā-śāf Saf olmayan.
n. 376a/17
[=1]
nā-şāyasta Far. Uygunsuz.
n. afḤāl468a/16
n. (afḤāl-ı nā-şāyasta) 466a/07
n. (**irtikāb-ı afḤāl-ı nā-şāyasta)** **3**68b/05
n.+ġa (afḤāl-ı nā-şāyasta) 375a/01
n.+sı (afḤāl-ı nā-şāyasta) 414a/01
n.+sı (Ĥareket-ı nā-şāyasta) 409b/14
[=6]
nā-tamām Tamam olmayan, eksik.
n. 389b/01
[=1]
nā-tūvān Far. Zayıf, kuvvetsiz.
n. 522b/11
n. (mūr-ı nā-tūvān) 443a/01
n. u maḳhūr 487b/07
[=3]
nā-tūvānlıġ Güçsüz olma durumu.
n. 516a/02, 521a/16
[=2]
nā-umīd Far.Ümitsiz. Krş. nā-ummīd.
n. ét- 490a/13
[=1]
nā-ummīd Far. bk. nā-umīd.
n. bol- 389a/15
[=1]
nā-yāb Far. Bulunmaz, ender.
n. 349b/01, 391a/03
n. (cavāhır-ı nā-yāb) 396b/15

n. (yavāḳīt-ı nā-yāb) 457a/11

n. bol- 379a/05

n.+ı (laŔl-ı nā-yāb) 391a/06, 392b/05

[=7]

nā-yāblıġ Ender bulunma durumu.

n.+ıdın 463a/15

[=1]

nā-mulāyım Sert, çetin.

n. 374b/16

[=1]

naŔam Ar. Evet.

n. (balī u naŔam) 395a/03

[=1]

nabard Far. Harp, savaş.

n. 341b/01

n. (Rustam-ı fīrūz-ı nabard) 349a/09

n.+da (Ŕarśa-ı nabard) 345a/12

[=3]

nabāt Ar. Nebat, nebat şekeri.

n. (ḳand u nabāt) 399a/05

n.-ı ġayr-ı maĥśūr 395a/10

[=2]

nabī Ar. Tanrı buyruğunu kullara bildiren kimse, peygamber.

n. (muĥyī-ı sunnat-ı nabī u şarŔ-ı Muśtafā) 366a/06

n.+lar 338b/07

n.+nıñ 363a/17

[=2]

nacābat-dast-gāh Asalet kudreti.

n. 426a/15, 490a/06

[=2]

Nacaf ŔAlī Ħan k.a. Kızılbaştır. Oğlunun adı İskender Han'dır. Mulla Murâd bu Hanlık'ta kadılık, Taki Kürd ise elçilik görevi yapmıştır.

N.417a/13, 421b/09, 423b/02, 430b/14

N.+dın 400b/16, 407a/04

N.+ġa 420b/09

N.+nıñ 430b/14, 441a/14, 458b/12, 459b/10

[=10]

nacāt Ar. Kurtulma, kurtuluş.

n. 502a/07, 519a/01

n. tap- 337a/02, 346a/11, 356b/11, 357a/08, 381b/13

n. yétkür- 364a/02

[=8]

nacāt-ıntısāb Selamet mensubiyeti.

n. 402b/08

[=1]

nāçaĥ Far. Savaş baltası, kısa mızrak.

n. 501b/13

n. durur 366a/12

[=2]

nadāmat Ar. Hayıflanma, pişmanlık.

n.+ıdın (sirişk-i nadāmat) 432a/04

[=1]

nādım (< Ar. nādim) Nedamet getiren (kimse).

n. upaşīmān bol- 520b/03

[=1]

Nādır Sar-dār k.a. Meşhed'den gelen elçilere için görevlendirilen kimsedir.

N.+nı 410a/14

[=1]

Nādır Şāh y.a. Kabaklı bölgesine ve Elcik kalesine yakın bir yerde alır.

N.+nıñ sengeri 480a/08, 480a/16, 487b/13
[=3]
nādıra Ar. Seyrek, ender demek olan nādır kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan ve aynı anlama gelen müennes şekli.
n.+dın (Óacāyıbāt-ı nādıra) 405a/02
[=1]
nādıra-kār Zarif, sanatlı ve nadir işler yapan (sanatkâr).
n.+lar (ustād-ı nādıra-kār) 489a/17
[=1]
nadīd Ar. Eş, benzer.
n. 386a/17
[=1]
nadīm Ar. Sohbet arkadaşı, musahip.
n.-ı ħāś 389a/16
n.-ı şahanşāh-ı muĥtaşam 457a/03
[=2]
Nadr Bég k.a. Yemreliyye'nin ekabirindendir. Marv akınında çarpışacaklar arasında adı geçmiştir.
N. 467b/07
[=1]
Nadr Muĥammad Bég k.a. Elçilik görevi ile Kızılbaş hakimlerinden Nacaf Ali Han'ın yanında bulunmuştur.
N. 400b/16
[=1]
nafar Ar. Rütbesi olmayan er, kişi, kimse.
n. (altı nafar) 461b/11
n. (éllik nafar) 493b/01
n. (ikki nafar) 365a/15
n. (ikki yüz nafar) 425b/04
n. (ikki üç nafar) 466a/13
n. (**ikki yüz nafar-ı tüfenk-andāz)** 495a/03
n. (ķırķ nafar) 493b/02
n. (miñ nafar) 488b/17, 491b/10
n. (sékkiz miñ nafar) 518a/04
n. (tört miñ nafar) 481a/12
n. (tört yüz nafar) 495a/17
n. (**on miñ nafar)** 428b/17
n. (yüz nafar) 338b/11, 343b/11, 490a/09
n.+dın (ikki yüz nafar) 348b/01
n.+ġa (ķırķ nafar) 425b/10
n.+ge (on béş nafar) 469b/17
n.-ı **mubārız-ı kīne-güźār** 359b/09
[=20]
nafas Ar. Hava, soluk.
n. 379a/04
n. çıķ- 379a/06
[=2]
Nafas Aķsaķal k.a. Ersarı kavminin ekabirindendir.
N. 490a/14
[=1]
nafas-āşām Hava içen, soluk içici.
n. 476b/02
[=1]
nafāź Ar. Nüfuz etme, sözü, hükmü geçme.
n. tap- 339b/04
n. tap- (Óızz-ı nafāź) 395b/15, 502b/12
n.+ġa (Óızz-ı nafāź) 384a/07
[=4]

nāfıź (< Ar. nāfiź) Tesir eden, sözü geçen.
n. érür 366a/10
[=1]
nafÓī Ar. Yararcı, faydacı.
n. 521b/01
[=1]
nafīr Ar. Feryat.
n. (nāla ve nafīr) 432a/05
n.+nı (nāla ve nafīr) 511b/05
n. u kerrenayn 381a/13
[=3]
nafīs Ar. Çok hoşa giden, beğenilen, çok değerli.
n.+ı bile (öz nafs-ı nafīs) 347a/01, 372a/06, 383a/11, 401a/14, 414a/12, 415b/16, 440a/01, 445b/01, 458a/14, 462b/01, 482b/03, 500b/02, 508a/06
n.+ları bile (öz nafs-ı nafīs) 342a/12
[=14]
nafīsa Ar. nafīs kelimesinin aynı anlama gelen ve tamlamalarda ortaya çıkan müennes şekli.
n.+dın (aḳmışa-ı nafīsa) 420b/05
[=1]
nafs Ar. Öz benlik, kişilik, kulun zaafları.
n. (nısbatu'l-mülki ila'l-madīnati ke nısbatu'n-nafs ila'l-badan "Cihanın Medine'ye nisbeti, nefsin bedene nisbeti gibidir" anlamındadır.**)** 448a/10
n.+ı bile (öz nafs-ı nafīs) 347a/01, 372a/06, 383a/11, 401a/13, 414a/12, 415b/16, 440a/01, 445b/01, 458a/14, 462b/01, 482b/03, 500b/02, 508a/06
n.+ları bile (öz nafs-ı nafis) 342a/12
n.-ı Ĥarūn 367b/01
n.-ı ıÓtıbār 367b/14
[=17]
nahār Ar. Gündüz, gün.
n.+ı 373a/17
[=1]
nahb Ar. Yağma, çapul. Krş. nahbat.
n.+ġa (ḳatl u nahb) 367b/06
n. u ġārat 355b/10, 381a/02, 381b/04, 471a/04
n. u tārāc 355b/15
n. u tārāc ét- "yağmalamak" 427a/14
n. u tārāc ḳıl-"yağmalamak" 429a/02
n. ur- (ātaş-ı nahb) 383a/14
[=9]
nahbat Ar. bk. nahb.
n. (ātaş-ı nahbat) 355b/05
[=1]
nāĥıyat Ar. Sınır, civar, bölge, çevre.
n. 349b/06
n.+ıġa (Ḳoñrat nāĥıyatı) 430b/08, 519a/13
n.+ın (Ḳoñratnıñ nāhıyatı) 521a/13
[=4]
naĥīf Ar. Zayıf.
n. (żaÓīf u naĥīf) 390b/06
n. bile (ḳāmat-ı naĥīf) 484b/12
[=2]
nahr Ar. Akarsu, büyük ırmak.
n. (Māvarāóu'n-nahr) 374a/11
n.+ı (Öküz Kétgen nahrı) 453a/04
n.+ını (Lavdan nahrı) 458a/13
n.+ınıñ (Lavdan nahrı) 409a/16
n.+ınıñ (Ḳul Yarġan nahrı) 437b/14

n.+lar 496b/07
[=6]
nāḥun Far. Tırnak.
n.-ı fasād 377a/14
n.-ı Ĥasrat 432a/04
[=2]
naḥvat Ar. Ululanma, kibir, gurur, tekebbür.
n. (kibr u naḥvat) 403a/11, 404a/12
[=2]
nahżat Ar. Hareket, yola çıkma, yürüme, ayrılma, davranma.
n. 408a/03, 476b/03
n. Óalamı 379a/13, 384a/11, 463b/06, 477b/17, 483a/14
n. bād-pāyın sür- 413b/08
n. bol- 339a/06, 350a/03, 359b/09, 360b/03, 400b/03, 415a/06, 424a/07, 461a/05, 477a/01, 481b/03, 491b/01, 492a/12, 498a/11, 500a/04, 503b/13, 505a/10, 505a/17, 506b/16
n. bol- (bādıya-paymā-yı nahżat) 406b/01
n. ét- 485a/15
n.+ġa (bād-pā-yı nahżat**)** 500b/06
n.+ġa (bād-paymā-yı nahżat**)** 462a/07
n.+ġa (samand-ı nahżat**)** 397b/14, 423b/04, 424b/14
n. ḳıl- 338b/08, 342b/11, 402a/08, 405b/12, 412a/08, 424a/02, 433a/05, 508b/13
n. ḳıl- (bādıyā-paymā-yı nahżat) 442a/13
n. ḳılıl- 447b/04
n. körgüz- 378b/04, 384b/05, 398a/11, 398b/03, 403b/06, 405b/02, 407b/10, 408b/09, 411a/01, 413a/07, 414a/13, 419a/03, 419b/17, 422a/14, 424a/16, 428b/17, 430a/11, 430b/11, 431a/14, 437a/01, 437a/15, 437b/02, 439b/11, 440a/03, 441a/04, 442a/09, 442b/03, 443a/15, 446a/16, 446b/11, 448b/15, 452a/01, 453a/16, 462a/02, 465a/13, 480b/08, 487a/16, 489b/08
n. lıvāsı 337b/13, 419b/13, 423b/13, 448b/03
n.+nı (Óalam-ı nahżat) 448b/11, 516b/14
n.+nı (lıvā-yı nahżat) 384b/02, 415b/17, 440a/10, 442a/11, 454a/05, 463a/08, 499b/11, 500a/09, 504a/03
n.+nı (rāyat-ı nahżat) 339b/14
n. rāyatı 461b/02
n. yegreni 413b/04, 462b/07, 464a/01, 475b/08, 505b/12
[=103]
naÓīm Ar. Cennetin dördüncü katı.
n. (cannātu'n-naÓīm-ı tarāvat**)** 506a/05
[=1]
nakāl Ar. (Gözdağı, ibret için) ceza.
n. art- (bīm u naḳāl) 336a/14
[=1]
naḳāra (< Far. naḳḳāra) Vurmalı saz, küçük davul.
n. (bir naḳāra) 410b/13
[=1]
naḳd Ar. Geçerli para, peşin.
n.-ı cān 397a/01

n.-ı cavāhır 396a/15
n.-ı farāvān 397b/08
n. saç- 373b/01
[=4]

nāḳıl (< Ar. nāḳil) Bir yerden bir yere götüren, taşıyan, nakleden kimse veya şey.
n.+lar 392a/12
[=1]

naḳış (< Ar. naḳş) Kumaş üzerine renkli iplikler, sırma veya simle yapılan işleme. Krş, naḳş.
n.+ın (naḳşın) 351b/07
[=1]

naḳḳāş Ar. Nakış yapan.
n. (ḥāma-ı naḳḳāş) 363a/11
[=1]

naḳl Ar. Bir yerden başka bir yere götürme, taşıma, aktarma, geçirme.
n. ḳıl- 431b/17, 508a/09
[=2]

naḳṡ Ar. Eksiklik, noksan.
n. 388b/10
n.+ıdın 388b/10
[=2]

naḳş Ar. bk. naḳış.
n. 373b/07
[=1]

naḳş-rān Nakış yürüten, nakışcı.
n. kél- 386a/14
[=1]

naØl dar ātaş Hareketsiz kalamama, huzursuzluk.
n. bol- 473b/14
[=1]

nāla Far. İnleme, inilti.
n. çıḳar- 435b/12
n. ve nafīr 432a/05, 511b/05
[=3]

nālān Far. İnleyen.
n. 521a/12
[=1]

nām-dār Far. Namlı, ünlü, meşhur.
n. 455a/06, 462b/10, 500b/09
n.(ekābır u nām-dār) 444a/01
n. (fużalā-yı nām-dār) 361b/01
n. (salātīn-ı nām-dār) 351a/06, 366a/09
n. (şucaØā-yı nām-dār) 422a/06, 443a/16, 473b/03, 503a/13
n. (umarā-yı nām-dār) 339b/16, 345b/14, 401a/16, 483b/12, 491b/05, 500b/07
n. **bile** 459b/02
n.+dın (şucaØā-yı nām-dār) 516b/10
n.+dın (umarā-yı nām-dār) 416b/08, 490a/05
n.+ġa 492b/16
n.-ı şacāØat-şıØār 449b/11
n.+larıdın 492b/11
n.+nı 494b/17
[=25]

nām-zad Far. Aday.
n. bol- 407a/01, 421b/04, 421b/09
n. ét- 387b/10, 473a/17, 485b/14
n. ḳıl- 343b/02, 370b/09, 371a/07, 374b/07, 398b/06, 399b/13, 404b/09, 410b/06, 412a/06, 417b/11, 419a/12, 419b/16, 425a/07, 425a/16, 426b/11,

427b/17, 428a/11, 430b/05, 431b/04, 442b/08, 444a/10, 444b/03, 445a/17, 451a/15, 452a/11, 457b/17, 459a/16, 464b/08, 464b/17, 465a/14, 467b/08, 468b/09, 472a/05, 472a/16, 472b/06, 477a/05, 478a/15, 478b/17, 480a/07, 480b/06, 482b/07, 484b/15, 490a/02
[=49]

nāma Far. Mektup.
n. 352b/01, 403b/04, 520b/14
n. bér- 403a/16
n.+nı 352a/17, 403b/04
n.+sı bile 352a/16
n.+sın 352a/02
[=8]

naÓma Ar.İhsan, hayır, nimet.
n.-ı Óışrat 432a/05
[=1]

namāz Far. İslam'ın beş şartından birini teşkil eden ibadet.
n. 406a/11
n.+ı (ḫuftan namāzı) 484b/15
n.+ı (pīşīn namāzı) 494b/07
n.-ı Óaśr 351a/15, 379b/07
n.-ı bāmdād 339b/12
n.-ı diger 381a/11, 406b/04, 412a/10, 429a/11, 474b/04, 475b/01
n.-ı şām 339b/02, 351a/01, 385b/01, 409b/04, 412a/13, 429a/11, 448b/16, 453a/13, 474b/04
n.+ıda (tarāvīĥ namāzı) 406b/07
n.+ıdın (şām namāzı) 351b/09
n.+ın (pīşīn namāzı) 448b/07
[=24]

namnāk Far. Nemli, ıslak.
n. 521a/12
n. ķıl- 432a/05
[=2]

namūdār Far. Numune, hemen göze çarpan, görünen.
n. bol- 503b/08
n. ét- 495a/07
n. ķıl- 444b/14, 461a/09, 500a/08, 506a/05, 507b/01
n. ol- 471a/01
[=9]

nāmūs (< Ar. < Yun. nómos "töre, yasa") Güzel haslet, iffet, dürüstlük.
n. (neng u nāmūs) 486a/03
n. yüzi 507b/14
n. yüzı (neng u nāmūs) 474b/06
[=3]

nān Far. Ekmek.
n. 494a/07
n. (birnān) 494a/05
n.+ı (birnān) 494a/04
[=3]

nar Far. Erkek, er, nerre. Krş. narra.
n. (şīr-ı nar) 470b/12
[=1]

Nar Bég k.a. Amir Haydar'a bağlı olarak Buhara'ya gönderilen elçidir.
N.+ni 521a/05, 521a/14
[=2]

nār Ar. Ateş, od.
n.+ı 397a/06
[=1]

naǾra Ar. Yüksek sesle bağırma, haykırma.
n.+dın 418b/06
n.+sıdın 422b/08
[=2]
naǾra-sanc nâra-zen, nâra saplayan, nâra atan.
n. bol- 342a/09
[=1]
naǾra-zan Nâra vuran, nâra atan.
n. 443b/15
[=1]
narẖ Far. Kıymet, baha.
n.+dın (birnarẖ) 469a/16
[=1]
narẖ-girānlıġ Çok pahalı olma durumu.
n.+ı 336b/02
[=1]
Narızum y.a. Faryab bölgesine yakındır. Sakar halkı bu bölgeden geçerek Kulançı iline akın düzenlemiştir. Çavdur, Margaklı gibi kavimler bu bölgeyi kendilerine vatan eylemişlerdir.
N. güźarı 493b/02, 495b/02
N.+da 495b/03
[=3]
Narīmān k.a. Yiğitliği, cesareti ve pehlivanlığı ile meşhur Şehnâme kahramanının adı olup "yiğit, cesur, pehlivan" anlamındadır.
N.+nı (sām-ı Narīmān) 422a/16
[=1]
Narķız y.a. Elcik bölgesine iki menzillik uzaklıktadır.
n. 512b/16
[=1]
narm Far. Yumuşak.
n. 496b/08
n. ķıl- 432b/01
[=2]
narra Far. bk. nar.
n. 488b/04
[=1]
naśafat Ar. İnsaf, haklılık, doğruluk.
n.(Ǿayş-ı naśafat-ı şāh-ı cahān-küşā) 366a/02
n. (murtaķī-ı madārıc-ı naśafat u calālat) 449b/05
[=2]
naśafat-maǿāb İnsafın sığınağı, doğruluğa barınak olan, doğruluğu koruyan.
n. 366a/04
[=1]
nasaķ Ar. Düzenleme, tertip, şekil, üslup.
n. körgüz- (nıžām u nasaķ) 394a/02
n.+dın (bi'n-nıžām ve'n-nasaķ) 460b/09
n. u nıžam bér- 500b/07
[=3]
naśāyıĥ (< Ar. naśāǿıĥ) Nasihatler, öğütler.
n.+ıdın (cavāhır-ı mavāǾıž u naśāyıĥ) 368a/15
[=1]
naśb Ar. Dikme, sapma, koyma, yerleştirme.
n. ét- 360a/12

n. ḳıl- 361a/11

[=2]

nāśıb Ar. Diken.

n.-ı aØlāmu'l-amn 449b/07

n.-ı lıvā-yı amn u amān 390a/02, 403a/05, 509a/09

[=4]

nāśıya (< Ar. **nāśiya**) Alın.

n.-ı avḳāt 390b/08

[=1]

naŝīb Ar. Bir kimsenin payına düşen şey, hisse, behre.

n.+ı bol- 367b/11

n.+ı ḳıl- 383b/04

[=2]

naśīĥat Ar. Öğüt, pend.

n.+ı üçün 436b/09

n. u mumānaØat körgüz- 456a/09

[=2]

nasīm Ar. Hafif hafif esen, hoş ve latif rüzgâr.

n. (peyk-i nasīm) 395a/05

n.-ı bahār 355b/02

n.-ı bahār-ı kerāmat 347b/05

n.-ı fayż-ı ıhtızāz 350a/06

n.-ı fāżıl-ı nā-mutanāhī 347b/02

[=5]

nasīm-mıŝāl Rüzgâr gibi.

n. 479a/06

[=1]

nasr Ar. Kartal.

n.-ı ṭāyır 377b/16

[=1]

Naśr-ābād y.a. Kabaklı ormanlık bölgesinin yokarı kesimine verilen addır.

N.+ġa 487b/04

[=1]

nastar Far. Yaban gülü, ağustos gülü, nesrin.

n.+ını (rayĥān u nastar) 365b/05

[=1]

naØş Ar. Ölmüş kimsenin vücudu, cenaze.

n.+ı 457b/05, 511b/07

n.-ı cannat-āŝār 521b/08

n.-ı raĥmat-nışān 511a/17

n. yañlıġ (banātu'n-naØş) 507b/11

[=5]

naşāø Ar. Artmak, büyümek, neşet etmek.

n. bol- (mustaġraḳ-ı naşā-ı vaĥdat-ı İlāhī) 337b/16

n. bol- (ser-germ-i naşāø-ı ınbısāṭ) 394a/09

n.-ı razm 382a/10

n.+sıdın 403a/12

n.+sıdın (surūr naşāø) 365b/15

[=4]

naşāṭ Ar. Sevinç, neşe, sürur.

n. 365b/14, 424b/15

n. (asbāb-ı Øayş u naşāṭ) 476b/15

n. (asbāb-ı naşāṭ) 460b/15

n. (bāda-nūş-ı aḳdāĥ-ı naşāṭ) 394a/09

n. açıl- (gül-i naşāṭ) 365b/07

n. birle (tīġ-ı naşāṭ) 365b/11

n.+dın (fārıġ-ı naşāṭ) 365b/17

n. eyle- 394a/17

n.+ın (rıbāṯ-ı fāyıżu'n-naşāṯ) 519b/05
n. ile 367b/16
n. üçün 366a/16
[=12]
naşāṯī Ar. Sevince ait, şenlik.
n. édi 438a/11
n.+nıñ (rıbāṯ-ı fāyıżu'n-naşāṯī) 476b/06
[=2]
nāşıtā Far. Aç.
n. (şīr-ı nāşıtā) 366b/14
[=1]
natīca Ar. Sonuç.
n.+sı 466b/17
[=1]
navǾ Ar. Cins, tür, sınıf.
n. 363b/16, 365b/06, 366a/13, 367a/07, 376a/02, 376b/08, 392b/03, 396a/11, 407b/13, 422b/10, 433b/15, 437a/13, 437b/17, 438a/03, 438a/03, 438a/11, 438a/11, 460a/17, 465a/08, 473b/06, 475b/14, 482b/02, 484a/06, 504b/07, 505b/10, 518a/01
n. (néççe navǾ) 506b/06
n.-ı ıhtılāṯ 359b/14
n.-ı külfat 372a/01
[=29]
nav-bāva Far. Turfanda yemiş, yeni çıkmış sebze, yeni ve taze çıkan şey.
n.-ı bostān 377a/01
[=1]
nav-roz Far. Yılın ve ilkbaharın başlangıcı sayılan 21 mart günü, yeni gün, bu günde kırlara çıkılarak yapılan bayram.
n. bol- 385a/01
n. durur érdi 462a/05
n.+ı bér- (toy-ı nav-roz) 385a/01
n.+ıdın 468b/05
[=4]
navā (< Far. nevāy) Ses, seda, nağme.
n.+ġa kirgüz- 381a/13
n.+sın 373b/12
n. tap- 365b/14
n.-yı sāz u bazm-ı Ǿışrat 363a/15
[=4]
navādır Ar. Nadir olan, az bulunan, az görülen şeyler
n. 365a/06
n. (han-ı navādırı'l-ħavārıķ) 346b/17
[=2]
navāĥī Ar. Nahiyeler, etraflar, civardaki yerler.
n.+da 450a/04, 461b/07, 465a/07, 508a/17
n.+dağı 349b/14, 468b/13
n. durur érdi 429a/04
n.+ġa 421a/14, 429b/15
n. (né navāĥī u né ķurā) 365b/17
n.+nı 350b/13, 407b/17, 408b/08
n.+nıñ 374b/05, 456a/01
n.+sıda 369a/10, 374b/08, 387a/13, 402a/03, 408a/03, 418a/08, 426b/15, 428b/16
n.+sıġa 359a/12, 378a/10, 384b/11, 426a/05, 519b/07
n.+sın 374b/13, 413b/06

n.+sınıñ 371a/08
[=31]
navāl Ar. Talih, kısmet, nasip.
n. **(şahanşah-ı daryā-ı navāl)** 365a/16
n. (şah-ı daryā-ı navāl u abr-ı ıĥsān) 396a/13
n. (daryā-ı navāl u abr) 499a/16
navāla Ar. Gerekli yiyecek ve içecek şeyler, azık.
n.-ı baĥşış 392b/01
n.-ı ıĥsān 340a/04
n.-ı kerem 393a/04
[=3]
navāzış Far. Okşama, gönül alma, iltifat etme.
n. bile 343a/12
n.+dın soñra (marāsım-ı navāzış) 387b/04
n.-ı bılā-nıhāya 441a/16
n.-ı bī-pāyān 397b/08
n.-ı ĥusravāna 368b/04, 417b/16
n.-ı pādşāhāna 489b/06
n.+ıdın soñra 494a/17
n.+lar 409b/12, 413a/13, 425b/12
n.+lar bile (pādşāhāna navāzış) 400b/09
n.+lar yétkür- 522a/14
n. ve mekremet 494b/12
[=14]
navāzış-nāma Far. İltifat mektubu.
n. bér- 495b/08
n.+lar bér- 490b/10
n.+lar ķıl- 350b/05
n. yazıl- 487a/05
[=3]
navāzışāt İltifatlar.
n.-ı bılā-nıhāya 348a/05, 433a/11
n.-ı bī-girān 359a/01
n.-ı ĥusravāna 365a/14, 385a/01, 397a/14, 400a/11, 402a/07, 406a/07, 410b/12, 419a/01, 421a/06, 430a/14
n.-ı mütekāŝire 349b/10
[=14]
navbat Ar.- Far. Nöbet, günün belli zamanlarında, seferlerde, konak yerlerinde ve padişahın otağı önünde çalınan askerî mızıka.
n. 480a/01
n. bile 342a/16, 374a/03
n. bile (maǿāŝır-ı navbat) 429b/05
n. çaldur- 403b/13
n. (ikkinçi navbat) 460a/11
n.+ıġa 364a/04
n.+ın 364a/04
[=8]
nāvek Far. Ok, tir.
n.-i dıl-dūz 341b/02
[=1]
navĥa Ar. Ölü arkasından sesle ağlama, matemle feryat etme.
n.-ı mātam 432a/06
[=1]
navǾī Ar. Cinse ait, çeşitle, türle ilgili.
n.+da (bir navǾī) 484a/14
[=1]
navīn Far. Şehzade, prens; çok mükemmel olan (şey).
n.-ı pād-şāh-nışān 377b/17

[=1]

navvāb Ar. Naiplik yapan, vekâlet eden, kale kumandanı.

n.-ı davlat-ıntısāb 495a/15

n.-ı ĥażrat 483b/17

n.-ı ĥıdmat-ıntısāb 485b/11

[=3]

navvara marḳadah Ar. "Onun kabrini nurlandırsın" anlamında önemli kişilerin ardından söylenmiştir.

n. 455a/07, 486a/15, 495a/06, 495b/09, 497a/15, 509b/05

[=6]

navvara'llāhu marḳadahu Ar. "Allah onun kabrini nurlandırsın" anlamında önemli kişilerin ardından söylenmiş bir duadır.

n. 397b/12, 404b/04

[=2]

navvara'llāhu marḳadih ve barradu mażcaǾih "Allah onun kabrini aydınlatsın ve yattığı yeri soğutsun (serin tutsun, ferah tutsun, ateşten korusun)" anlamında önemli kişilerin ardından söylenmiş bir duadır.

n. 389a/11, 460b/05

[=2]

nāyıb-manāb Vekâlet yeri.

n. 371b/16

[=1]

nāyıra (< Ar. nāǿire) Ateş, alev.

n.-ı ġażab-ı pādşāhī 502b/10

n.-ı ġażab-ı sulŧānī 438b/14, 460a/05

n.-ı ḳahr u ġażab 442a/04

[=4]

nayıstān Far. Kamışlık, sazlık.

n.+ġa 444b/11

n.+larġa 429b/10

[=2]

Nayman y.a. Hazarasb bölgesine yakındır. Fazıl Bey'in yemek ziyafeti burada düzenlenmiştir.

N. aǾāžımı 498a/03

N. ayaḳı 417b/08, 510a/11

N.+da 406a/13

[=4]

Nayman ǾAbdu Kerīm Bég k.a. Eş Muhammed Beg olayında ölmekten kurtulan kişidir.

N. 357a/06

[=1]

Nayman Nān Yémes y.a. Harazm hisarının kuzey tarafına yakın bölgede yer alır.

n. 475a/11

[=1]

Nayman Taşım Bahādur k.a. Töre Murad Sufi'nin yanında yer alan kimse olup Sufi tarafından beylik mertebesi ile onurlandırılmıştır.

N.+ġa 370a/16

[=1]

nayyır Ar. Parlak, nurlu, cisim haline gelmiş nur.

n.-ı aǾžam 395b/08

[=1]

Nayza Bég k.a. Yulduz Han'ın oğludur. Abbas Beg ile beraber çarpıştığı bir

akında elde ettiği ganimet sebebiyle metinde söz edilmiştir.

N. 515a/06

[=1]

nāz Far. Edalı tavır, cilve.

n. u ada 523a/02

n. u nıƠam sal- 351b/17

[=2]

nazāhat Ar. Ahlâk temizliği, temizlik, saflık, incelik.

n. (nuzūl-ı nazāhat**)** 505b/13

n. bile (nazāket u nazāhat) 493b/06

n.+da 393a/17

n.-ı bī-andāza 394a/07

n.+nı bağışla- (**tarāvat u tāzave nazāhat-ı bī-andāza**) 440a/05

n. içre 457a/09

[=6]

nazāket (< Far. nāzuk, nāzik'ten Arapça kelimelere benzetilerek Türkçe'de türetilmiştir) Terbiye, incelik, ehemmiyet.

n.+in bağışla- 420a/03

n. u nazāhat 493b/06

[=2]

nazāket-afzā Ehemmiyet artıran, çok önemli.

n. (tavārīħ-ı nazāket-afzā) 385b/06

[=1]

nazāket-ħavż Suyu az olan, sığ geçit.

n.+da 409b/03

n.+nıñ 409b/03

n.-ı Taş Ĥavż 430b/12

[=3]

nażar Ar. Bakış, bakma.

n. 372b/16

n. (manžūr-ı nażar-ı Ơınāyat-ı ħāķānī) 372a/02

n. bol- (manžūr-ı nażar-ı Ơātıfat) **4**41a/15

n. eyle- (manzıl-ı nażar) 348a/08

n.-ı ıĥtıyāt sal- 341a/15

n. kör- (ahl-ı nażar) 379a/17

n. ķıl- (manżūr-ı nażar-ı Ơatıfat) 361a/04

n. allıdın 395b/10

n.+da 338b/05

n.+ġa 365b/04

n.-ı aķdas 487a/04

n.-ı anvar 425b/01, 503a/16

n.-ı ħamyāzasın aç- 373b/09

n.-ı kīmiyā-aŝar 390b/08, 483b/17

n.-ı marām 373b/08

n.-ı marĥamat 389a/17

n.-ı mübārek 385a/07

n.+ıñız 487a/12

n. ķıl- 373a/17, 390a/10, 392a/04, 500b/12

n.+lar 373b/01

[=25]

Nażar kv.a. Kaylı ve Aybügür bölgelerine yakın bir bölgeyi kendilerine yurt edinen kavimdir.

N. ħalķı 408b/03

[=1]

nażar-gāh Far. Bakılan, nazar edilen yer, bakılacak yer.

n.+ıda 354a/17

[=1]

Nažar Ḳāżı k.a. Lebab'da bulunan Ersarı Halkı'nın Kara Atlıg boyundandır. Elçilik vazifesi ile görevlendirilmiştir.

N. 489b/10

[=1]

nažāra Ar. Bakma, teftiş.

n. 435b/06

n. eyle- 435b/14

n.+sı 520a/01

[=3]

nażārat Ar. Memnun edici şekilde hoş, çok güzel ve süslü olma, letafet, zerafet, dinçlik, tazelik.

n. bağışla- 378b/04

n. bağışla- (küll-i nażārat-ı bī-andāza) 448a/14

n. bağışla- (ṭarāvat-ı bī-kerān ve nażārat-ı bī-pāyān) 460b/13

n.-ı bī-andāza 347b/03

n.-ı bi-andāza bağışla- 481b/04

n.-ı **bī-andāzalar yétkür**- 406a/17

n.-ı **mavfūr ve ṭarāvat-ı nā-maĥśūr bağışla- 3**98a/09

n. u ābādānlıġ yétkür- 509b/12

n. u ḥurramlıġ baḥşla- 500a/06

n. u tāza bağışla- 423b/16

[=10]

nazh Ar. Kötülük ve kabalıktan uzak, saygın.

n.+da (mavāżıӨ-ı nazh) 368a/02

[=1]

naźīr Ar. Doğru yola getirmek için Allah'ın vereceği cezaları bildirip korkutan.

n.-ı rasmī 337b/04

[=1]

nažm Ar. Vezinli, kâfiyeli söz dizisi.

n. 340b/06, 345a/16, 352b/12, 356b/10, 358b/11, 370b/03, 373a/16, 373b/12, 374b/14, 378b/07, 379a/15, 392b/08, 393b/04, 395a/12, 397a/05, 476b/01, 499b/05, 505b/03, 506a/06, 521b/06, 522b/05, 522b/07

n. rıştası 385b/10

n. sal- 346a/02

n. silki 350a/16, 361b/02, 364a/10, 364a/11, 385b/07

[=29]

naźr Ar. Adak, adama.

n. 337b/08

n.+ı üçün 442b/01

[=2]

né1. Zamir, hangi şey, ne.

n. (her né) 366a/01, 367a/08, 376a/13,

n. amr 428b/14

n.Ӧayş 365b/16

n. Ĥādıŝa 378a/11, 427a/11

n. ki "ne var ki" 382a/15

n. kim 339a/15, 351b/05, 352b/17, 396b/05, 397a/15, 399a/04, 450a/08, 520b/12, 522b/10, 523a/02

n.+ler kétür- 373a/07

n. oyun 479a/12

n.+dür 352b/16

[=21]

2. Aşırılık bildirir (ne, nasıl).

n. Óacab 365a/05

n. kör- 363a/02

[=2]

3. Nasıl

n. ħūş-ħūylıḳdur 343a/11

n. ħūşdur 358b/07

n. iş 472b/08

[=3]

4. Bağlaç olarak ve tekrar edilerek cümlede yer alan aynı değerdeki öğelerin başına getirildiğinde bunları red ve inkâr etmek için kullanılır.

n. 338b/06, 364b/05, 365b/17, 365b/17, 474a/16, 474a/17, 500a/15, 500a/16, 523a/10

[=9]

5. (Şart kipi ile kullanılır.) Her ne, herhangi bir, ne olursa.

n. érse 383b/02

n. (her né érse) 383a/16

[=2]

nebīre Ar. Torun.

n.+si durur 370b/15, 371a/03

[=2]

néççe Nice, ne kadar. Krş. néçe.

n. 398a/04, 410b/09, 471a/01, 471a/02, 471a/03, 474a/03, 482a/05

n. (bir néççe) 353a/09, 356a/15, 390a/17, 452a/01, 453a/01, 459a/09, 464a/05, 471b/09, 478a/05, 482b/09, 482b/12, 484a/02, 487b/16, 492a/17, 492b/04, 492b/06, 492b/13, 492b/14, 493b/11, 510a/10, 510a/14, 516a/11, 519a/09, 519b/06

n. (her néççe) 521a/16

n. gürūh 477a/13

n. ħarvār 438a/07

n. kün (bir néççe kün) 436b/12

n. navÓ 506b/05

n. puşta 436a/02

n. śayd-andāz 438a/09

n.+si 482a/10, 482a/10

n.+siniñ (bir néççe) 492a/09

n. yıl 467a/14

[=42]

néçe bk. néççe

n.379a/08, 394a/16, 512a/17

n. baş 416a/13, 471a/02

n. bāzanda 394b/02

n.(bir néçe) 340b/15, 347b/17, 348a/13, 358a/08, 364a/10, 367b/05, 379b/14, 467b/03, 489a/10, 492a/04

n. (bir néçe kün) 359a/15, 372b/16, 433a/02, 437b/01, 437b/08, 437b/15, 465a/07, 469b/09, 471b/12, 473a/12

n.+dür 386a/14

n. favc 393b/17

n. (her néçe) 347a/01, 365b/15, 386a/14, 467a/08

n. ḳan 416a/13

n. kün 477a/15, 506b/03

n. miñ ħum yaġ 394b/06

n. śaf 393b/17

n.+si 501b/12, 501b/12

n.+side 501b/13

n.+siġa (bir néçe) 513a/01

n. türlüg 351b/15
n. yer 340b/05
n. yıl 395a/12, 522b/06
n. yüz miñ 386a/11
[=39]

néçük (< néçe ök) Nasıl.
n. ki 356a/14
n. kim 391b/15, 443b/11
[=3]

Nefes Yüz Başı k.a. Kara Kalpak silahdarlarındandır.
N. 461b/10
[=1]

nédin Neden, niçin.
n. durur 508a/10
n. kim 468b/11, 488b/17
[=2]

nége Niçin, niye.
n. kim 523a/08
[=1]

néyüçün Niçin (zarf).
n. 371a/16
[=1]

neheng Far. Timsah.
n. (şınāvar-ı neheng) 339a/14
[=1]

nekbet Ar. Talihsizlik, bahtsızlık, musibet, sıkıntı, acı.
n.+din (ĥażīż-ı nekbet) 381a/06
n.+niñ (ĥusamā-yı śāĥıb-nekbet) 507a/13
n. u ġaflat 403a/11
[=3]

nekbet-ıltıvā Bahtsızlığın dolaması, talihsizliğin sarması.
n.+nıñ (aǾdā-yı nekbet-ıltıvā) 480a/10
[=1]

nekbet-ıntımā Felakete benzeyen.
n. bile (şucaǾā-yı nekbet-ıntımā) 496a/16
[=1]

nekbet-panāh Musibet sığınağı.
n. (sıpāh-ı nekbet-panāh) 470a/17
n. bile 442a/02
[=1]

nekbet-pıjūh Musibet arayışı.
n. (gürūh-ı nekbet-pıjūh) 474a/03
n.+dın (gürūh-ı nekbet-pıjūh) 473a/05
[=2]

néme Şey, nesne, bir şey, hiçbir şey.
n. (bir néme) 338b/15, 369a/02, 379b/06, 416a/06, 444a/12
n. (her néme) 373b/06
[=6]

nemek Far. Tuz; mec. aş, yemek.
n. (kūr-nemek) 353b/15
[=1]

neng Ar. haya, ün, saygınlık.
n. 496b/12
n. u nāmūs 474b/06, 486a/03
[=3]

nergis Far. İri papatya biçiminde ortası yeşil veya sarı, yaprakları gri ve sarı bir çiçek. Mahmur bakışa benzetilir.
n. 461b/06
[=1]

nežer Ar. bk. nažar.

n.+imge 380a/14

[=1]

nıÓam (< Ar. niÓam) Nimetler.

n. sal- 351b/17

n. (Óumda-ı aśĥāb-ı nıÓam) 455b/10

[=2]

nıdā (< Ar. nidāó) Ses.

n.+sın 521b/04

[=1]

nıfāķ (Ar.<nifāķ) İkiyüzlülük.

n. 467a/01

n. (hādım-ı bunyānu'l-bıdÓat ve'n-nıfāķ) 510a/03

n. (māĥıyyu'l-bıdÓat ve'n-nıfāķ) 455a/07

n. **(māĥıyyu'l-bıdÓat ve't-tuġyān ve'n-nıfāķ)** 495b/09

n. (māĥī-yı rusūmu'ž-žulm ve'n-nıfāķ) 486a/14

[=5]

nıhāl Far. Fidan.

n.-ı sınān 344a/04

[=1]

nıhān Far. Gizli.

n. ét- 512b/04

n. ķıl- 395b/08

[=2]

nıhāyat (< Ar. nihāyat) Son.

n. 379b/04, 383b/16

n. (ġāyat-ı ıżtırār u nıhāyat-ı bī-ķarārlıķ) 443a/02

n.+dın 461b/08, 471b/01, 502b/03, 517b/10

n.-ı ħūş-vaķtlıġ 450a/09, 475a/12

n.-ı kemāl 372a/08

n.-ı muruvvat 480b/01, 498b/07

n.+ıġa 395a/03

[=13]

nıhāyatsız Sonsuz.

n. 424b/15, 431b/12, 431b/16, 450b/11, 464b/10, 473a/15, 502b/15, 506b/01, 519a/09

[=9]

nıjād Far. Tabiat, cibillliyet, yaratılış.

n. 397a/09

[=1]

nıÓmat Ar. Lutuf eseri olan iyilik, ihsan, bağış.

n.-ı farāvān 395a/08

n.-ı pur-mast-ı ħ(v)ān-sālār 351b/11

n.+ın 364a/08, 383b/04

n.+nıñ 353b/15

[=5]

nıŝār Saçma, saçı, serpme.

n. bol- 367a/10

n. ét- 420b/07

[=2]

nısbat Ar. Oran, ölçü, derece.

n.+ı 356b/07, 376a/02

n.+ıda 370a/03

n.+ın 363a/07

[=4]

nısbatu'l-mülki ila'l-madīnati ke nısbatu'n-nafs ila'l-badan "Mülkün medineye nisbeti, nefsin bedene nisbeti gibidir" anlamındadır.

n. 448a/10

[=1]

nıśfu'l-layl Gece yarısı.
n. 338a/13, 380a/09, 429b/01, 462a/14
[=4]
nışān Ar. Belirti, iz alamet, ayırıcı işaret.
n. 340b/07, 366a/12, 436a/04, 474b/01
n. bér-"haber vermek, hatırlatmak" 394b/01
n.+ġa (maclıs-ı ḳuds-ı nışān) 350a/14
n.+ı 352b/05, 391b/10, 506b/01
n.-ı saÓādat 356a/07
n. kél- 340b/06, 386a/04
[=12]
nışāna Ar. Nişane, alamet.
n. 422a/10
n.-ı bī-davlatlıġ 343a/07
n. üçün 377b/02
[=3]
nışīb Far. İniş.
n.+ıdın 377b/08
[=1]
nışīman Far. Mekân, yuva, mesken, meclis.
n. ḳıl- 459a/02
[=1]
nışīman-gāh Far. Oturulacak ve toplanılacak yer.
n. ḳıl- (ḳışlaḳ ve nışīman-gāh) 374b/13
[=1]
nıyābat Ar. Vekil olma durumu, vekâlet, naiplik, kadı vekilliği, hükümdar vekilliği.
n. 337a/08, 377a/03, 397b/12, 412b/03, 445a/07, 490b/06, 509a/12
[=7]
nıyābat-ıntısāb Naip mensubiyeti.
n. 352a/14
[=1]
nıyābatan Ar. Vekâleten.
n. 387a/03
[=1]
nıyām Far. Kılıf, kın.
n.+dın 346a/06
n.-ı calādat 433b/05, 470b/06
n.-ı ġayrat 429a/13, 446a/13, 469b/13, 470b/14
n.-ı ıntıḳām 422a/05, 444b/10, 471a/16, 474a/07
n.-ı mubārazat 480a/10
n.-ı şacāÓat 491a/01
n.+ıdın 496b/03
n.+ıdın (mubārazat nıyāmı) 418b/02
[=15]
nıyāz Far. Yalvarma, yalvarış, dua.
n. bol- (cabha-sā-yı nıyāz) 382b/12
n. (rūy-ı nıyāz) 350b/01
n.+ġa (dar-gāh-ı nıyāz) 350a/14
n.(rūy-ı ırādat u nıyāz) 349a/11
[=4]
Nıyāz Bahādur k.a. Yomut kavmindendir. Yiğit bir asker olup Hācaş Mahram'a bağlı görevlilerin en önde gelenidir. Elcik akınına katılmıştır.
N. 488b/04
N.+nı 472a/15
N.+nıñ 472a/13
[=3]

Nıyāz Muĥammad Bay k.a. Muhammed Yusuf Mihter'in kardeşi olup kahraman bir askerdir. Kahlan kalesi akını gibi yapılan pek çok akında çarpışmıştır.

N. 400a/17, 434a/07, 453b/11, 488b/13, 510b/05

N.+nıñ 412b/04

[=6]

Nıyāz Muĥammad Bég k.a. Baba Can Beg'in babasıdır. Oğlu kendisinden önce vefat etmiştir. Yakup Beg ve Avaz Beg ve Nıyaz Muhammed Beg, El tüzer Muhammed Bahadur Han'ın ölümüyle sonuçlanan korkunç olay ile beraber Buhara akını sonrası vefat etmişlerdir.

N. 457b/11

N.+niñ 407b/04

[=2]

Nıyāz Muĥammad Dīvān Bég k.a. Hasan Murad Beg'in mulazımlarındandır. Hizmet ve vergilerin kontrolünden sorumlu kimsedir.

N.+i 368b/07, 385a/03

N.+niñ 369a/01

[=3]

nıyyat (< Ar. niyyat) Niyet.

n. (ĥulūś-ı nıyyat u śafā-yı ŧavıyyat) 437b/04

n.+ı bile 337b/08, 412a/11, 438b/02

n.+ıdın 368b/14, 476a/07

n.+ıġa 383b/02

[=7]

nızāǾ Ar. Kavga, çekişme, savaş.

n. (bāǾıŝ-ı nızāǾ) 468b/01

n. tüş- 465b/17

[=2]

nıžām (< Ar. nižām) Düzen.

n.+dın (bi'n-nıžām ve'n-nasaķ) 460b/08

n. bér- (nasaķ u nıžām**)** 500b/07

n. bér- 486b/14

n.+ı 347b/05

n.-ı saǾādat-ancām 500b/13

n.-ı saǾādat-ıntıžām 501a/12

n.+ın tüz- (marāsım u nıžām) 476a/12

n. u nasaķ körgüz- 394a/02

[=8]

nıžāmu'd-davla Ar. "Devlet düzeninin sağlayıcısı" anlamında bir övgü ve hitap ifadesidir.

n. 351a/04

n. (dast-gāh-ı nıžāmu'd-davla) 355b/06

[=2]

nıžāmu'l-mülk Ar. "Memleketin, mülkün devamını sağlayan yasa, kural ve düzen sahibi" anlamında bir övgü ve hitap ifadesidir.

n. 377b/05, 388a/05

n. ve'd-dunyā 405a/17, 414b/09, 464a/08, 488b/12

n. ve'd-dīn 400a/16

n. ve'l-mıllat 350b/17, 385a/08

n. ve'l-mıllat ve'd-dīn 393a/07

[=10]

nigah-bān Far. Bekçi, gözcü.

n.+nıñ 383b/07

[=1]

nigār Far. Resim, nakış.
n. 351b/03
n. ét- 351b/07
n.+ınıñ 347b/07
[=3]
nigār-ḫāna Far. Puthane.
n. (reşk-i nigār-ḫāna-ı çīn) 381a/13, 414a/14, 460b/13
n.-ı Çīn"Çin puthanesi" 420a/02
[=4]
nigāriş Far. Resim yapma.
n. ḳıl- 521a/10
[=1]
nigīn Far. Yüzük; mühür.
n.+in 370a/05
n.+iñde 366b/02
[=2]
nigūn-baḫt Far. Talihsiz, bedbaht.
n. 403a/10
n. (gürūh-ı nigūn-baḫt u cabīn-saḫt) 472b/17
n.+larnıñ 501b/01
[=3]
nigūn-sār Far. Baş aşağı.
n. bol- 383a/13
n. ét- 446a/16
n. ḳıl- 468a/11
[=3]
nīk Far. İyi, hoş, güzel.
n. bile (marāĥım-ı nīk) 356a/14
n.+ġa (dar-gāh-ı nīk) 376a/17
[=2]
nīk-**ḫ(v)āh** Far.İyilik isteyen, hayır dileyen.
n.+ıġa (dahr-ı bad-ḫ(v)āh u nīk-ḫ(v)āh) 385b/17
[=1]
nīk-pay Far. Ayağı uğurlu, meymenetli.
n. bile (peyk-i nīk-pay) 356a/05
[=1]
nik-rā Far. İyi niyet, hayırlı amaç.
n. (ḫāḳān-ı nīk-rā) 366a/03
[=1]
Nikolay Nikolayic k.a. Rus elçisidir. Nikolay Muravyev olarak da kaynaklarda adı geçer. Gürcistān ve Tiflis hakimi Aleksey Petroviç'e bağlıdır.
N. 459a/06
[=1]
nīkū Far. İyi, hoş, güzel.
n. (faŔāl-ı ḫūb u nīkū) 476a/07
n. bile (ḫulḳ-ı nīkū) 400a/03
[=2]
nīkū-kirdar Far. Davranışları iyi olan, tutumu beğenilen.
n. bol- (rast-guftār ve nīkū-kirdār) 487a/07
[=1]
nīl-fām Far. Çivit renginde (mavi).
n. üzre (çarḫ-ı nīl-fām) 477a/09
[=1]
nīlī Çividî mavi.
n. (felek-inīlī) 378b/16
n. (hem-ser-i sıpıhr-ı nīlī) 462a/10
n. (sıpıhr-ı nīlī) 384a/03, 511a/12
[=4]

nīm-bısmıl Yarı boğazlanmış, yarım kesilmiş (hayvan).
n. yat- 435b/17
[=1]
nīm-cān Yarı ölü.
n. (macrūĥ u nīm-cān) 433b/13
n. (hırāsān u nīm-cān) 444b/15
[=2]
nīme Far. Yarım, yarı, buçuk.
n. üze (bir nīme) 340b/13
[=1]
nīrān Ar. Ateş, cehennem.
n.-ı ḳattāl 343b/16, 344b/01, 346a/17
n.-ı muĥāraba 433b/12
[=4]
nīrū Far. Güç, kuvvet.
n.+sı 396a/03
n.-yı davlat 446a/12
n.-yı ıḳbāl 368a/06
n.-yı ıḳbāl-ı roz-afzūn 386b/15
[=4]
nīsān (< Ar. < Süryanice) İlkbahar aylarının ikincisi.
n.+nıñ (abr-ı nīsān) 345a/10
[=1]
nīş Far. İğne, diken, biz, hançer gibi şeylerin sivri olan uç kısımları, zehir.
n.386a/06
[=1]
nīza Süngü, mızrak.
n. bile 354b/10
n.-ı cān-sıtān 501b/09
n.+lar 416a/12
n.+ların 494b/09
n. yétkür- 381b/08
[=5]
nīza-dar Mızraklı, süngülü (asker).
n.-ı ĥūrşīd-ı raĥşān 486b/04
[=1]
nīza-güźārlıḳ Süngü geçirme durumu.
n.+dın soñra 488b/05
[=1]
noḳśān Ar. Eksiklik, kusurlu, kusur.
n.372b/09
[=1]
Noşīrvān k.a. İran'da M.S. 531- 579 yılları arasında hüküm süren Sâsânî padişahı olup adalet ve doğruluğu ile meşhur olmuştur. Metinde adalet ve doğruluk timsali olması yönüyle telmih edilmiştir.
N. 366b/09
[=1]
nöker Moğ. Arkadaş, yoldaş.
n. 455b/09
n. al- 489b/13, 495b/07
n. bér- 415b/05
n. bile 339a/01, 490a/09
n.+i 495a/17
n.+ı bile 341a/02, 452a/11, 500b/01
n.+imiz dağı 479b/17
n.+in 399b/14, 495b/06
n.+ini 400b/14
n.+iñizni 415b/13
n.+ler 344a/02
n.+ler bile 343b/11
n.+leri 343b/06

n.+leri bile 357b/05, 382a/02, 416b/13, 416b/14, 454a/09, 458a/15, 459b/09
n.+leridin 341b/05, 341b/10, 346a/16, 381b/15, 398b/06, 477b/07
n.+leridin érdi 337b/08
n.+lerin 361a/06, 400a/02, 412b/04, 416a/02
n.+leriniñ allıdın 457b/13
n. sür- 473b/15
n. yıġna- 492b/05
[=39]
nökerlik Arkadaşlık, yoldaşlık.
n. (ımdād ve nökerlik ŧarīḳası) 348a/15
[=1]
nucabā Ar. Soyu temiz, nesli pak olan kimseler.
n. (afżalu'l-nucabā) 350a/01
[=1]
nucūm Ar Yıldızlar.
n. 365b/06, 394b/01, 500a/14
n. (ahl-ı nucūm) 338b/03, 338b/07
n.-ı duruḥşān 393b/17
[=6]
nufūź Ar. Geçme, işleme, sözü geçme, sözünü geçirme gücü.
n. tap- 351a/01, 355b/13, 375a/03, 415b/12
[=4]
nuh-pāya Dokuz basamak, kürsü.
n. 366b/04
[=1]
Nūĥ k.a. Kur'an'da adı geçen peygamberlerdendir. Ona inanmayanlar su tufanı ile boğulmuşlar. İnananlar ise yapmış olduğu gemiye binerek kurtulmuşlardır. Lakabı Neciyyu'llah'tır. Bu yüzden ikinci Adem de denilmektedir.
N. Ǿalayhi's-salām 389a/01, 484b/16
[=2]
nuĥūsat Ar. Uğursuzluk, şeamet.
n.+dın (ĥażīż-ı nuĥūsat) 494a/13
n.+dın (ĥusūf-ı nuĥūsat) 493b/15
[=2]
nuĥūsat-aŝar Uğursuzluk eserleri.
n.+ıġa (senger-i nuĥūsat-aŝar) 479a/05
[=1]
nuḳl Ar. Şarabın yanında meze olarak verilen her türlü tatlı yiyecek, çerez.
n.(ḳand-ı bī-ġāyat u nuḳl-ı bī-nıhāyat) 395a/10
[=1]
nuḳūd Ar. Paralar, nakitler.
n**. (cayb-ı nuḳūd)** 493a/04
n.-ı bī-ĥısāb 449a/04, 457a/11
n.-ı bī-nıhāya 402a/17
n.+ı bile 522a/12
n.-ı farāvān 465a/10, 504b/13, 511b/06
n.-ı ıstıǾdā**d** 499a/17
n.-ı maḳśūd 425b/13
n.-ı vāfıra-ı ınǾām 395b/13, 507b/13
n.+ını 469a/11
[=13]
nuḳūl Ar. Nakiller, rivayetler
n. eyle- 343a/13
[=1]
numāyān Far. Görünen, meydan olan, ayan, âşikâr.
n. 418b/08

n. bol- 344b/07, 461b/06, 491b/16

n. eyle- 363b/10

n. ét- 501a/07

n. ḳıl- 435b/03, 449a/02, 461a/11, 469b/12, 485a/09

[=11]

nūr Ar. Işık, parlaklık.

n. 461a/13, 463b/01, 504a/09

n. (ṭarīḳ-ı sunnat-ı nūr u śafā) 363a/04

n.-ı hıdāyat 391b/11

n-ı sıpāhī 501a/07

n.+ın 501b/09

n.+ını 363a/12

n. tol- 476a/04

n. toldur- 398a/04, 449a/11

n. u żıyā 485a/11

[=13]

nūr-pāşlıġ Işık saçma, ışık saçma durumu.

b. nūr-pāşlıġ 461a/13

[=1]

Nūr ǾAlī Ḫan k.a. Tabın kavminin padişahı Karatay Han'ın babası olan Nur Ali Han'dır.

N.+ġa (Ḳaratay Ḫan valad-ı Nūr ǾAlī Ḫan) 357b/13

[=1]

Nūr Ata y.a. Andray bölgesine yakın bir yer olup Davlat Nazar Biy komutanlığında sözkonusu yerde bir akın gerçekleşmiştir.

N.+nıñ 471a/10, 471a/16

[=2]

Nūr Ḫ(v)āca Bég k.a. Marv bölgesinde mütemekkin olan Saruk kavminin ekabirindendir. Ay Dogdı Beg'in babasıdır.

N. 387a/14

[=1]

Nūr Muĥammad Bég k.a. Buhara elçisi olup Amir Haydar Padişah'a bağlıdır. Krş. Hazrat-ı Nūr Muĥammad Bég

N. 425a/17, 426a/04, 458a/15, 458b/04

[=4]

Nūrum Ġāzī Sulṭān ıbn ǾAbdu'l-Ǿazīz Ḫan k.a. Abdulaziz Han'ın oğludur. Areng Gazi'nin ağabeyi Şir Gazi Han'ın maiyetindedir. Bin evlik Kazak ve Kara Kalpak ile Tört Kara kavimlerinin bir grubunun yönetimi Şir Gazi Han tarafından kendisine verilmiştir. Krş. Nūrum Sulṭān

N.+ġa 456a/15

[=1]

Nūrum Sulṭān k.a. Asi liderlerindendir. Kiçik Bursuk civarında kendisine rast gelen Muhammed Rahim Han halkını yağmalayarak pek çok kişiyi öldürmüştür. Bu savaş sonrası Areng Gazi'nin anası ve gelinleri esir olmuştur. Krş. Nūrum Ġāzī Sulṭān ıbn ǾAbdu'l-Ǿazīz Ḫan.

N.+nıñ 463a/03

[=1]

NūrumTöre k.a. Kazak mufsitlerinden Areng Gazi'nin kardeşidir. Yirmi atlı Kazak askeri ile yol kesicilik yapıp

firar etmiştir. Süyün Biy ve Avaz Yüz Başı firar edenleri yedi sekiz gün boyunca takip etmişlerdir.
n. 426a/17
[=1]

nusḫa Ar. Yazılı belge, kitap.
n.-ı parīşān 390b/09
n.-ı şarīf 389b/13, 392a/04
n.+sı 392a/11
[=4]

nuśrat Ar. Allah'ın yardımı, üstünlük, zafer, talih.
n. 339b/17, 345b/13, 416b/10, 500b/07
n. (alvıya-ı nuśrat-ı taǾmıya) 421a/01
n. (bāb-ı nuśrat) 373b/13
n. (cavhar-ı nuśrat) 367a/10
n. (fatĥ u nuśrat) 385b/16
n. (ĥażrat-ı nuśrat-ı İlāhī) 491b/06
n. (ḳadr-ı nuśrat u žafar) 346b/12
n. (mevākib-inuśrat) 416b/06
n. bile 361a/17
n. bile (davlat u nusrat) 341b/17, 385b/01, 397b/02, 503b/17
n. bile (fatĥ u nuśrat) 344b/09
n. dağı (fatĥ u nuśrat) 501a/16
n.+ġa 340a/11, 435a/12
n.-ı bāhıra 353b/04
n.+ın (lıvā-yı nuśrat) 363a/08
n.+ınıñ 383b/04
n. yüzi 501b/10
[=26]

nuśrat-āgāh Zafer bilgisi, üstünlük haberi.
n. (mavżıǾ-ı bār-gāh-ı nuśrat-āgāh) 420b/14
n**.+nıñ (sıpāh-ı nuśrat-āgāh)** 487b/04
[=2]

nuśrat-ancām Zafer sonlu, sonu üstünlük, üstün başarılı olan.
n. (muǾasker-i Ǿasākir-i nuśrat-ancām) 442a/13
n. ḳıl- (muĥayyam-ı ĥıyām-ı nuśrat-ancām) 414b/12
n. ḳıl- (surǾat-ı sıpāh-ı nuśrat-ancām) 435a/11
n. bile (kevkebe-i nuśrat-ancām) 460b/08
n.+nı (aǾlām-ı nuśrat-ancām) 504a/10
n.+nı (ĥıyām-ı nuśrat-ancām) 414b/15
[=6]

nuśrat-aŝar Allah yardımının görülen izi.
n. (leşker-i nuśrat-aŝar) 429a/08, 474b/03, 429b/07
n. (muḳaddama-ı nuśrat-aŝar) 399a/15
n. (şucaǾā-yı nuśrat-aŝar) 517a/05
n. dağı (leşker-i nuśrat-aŝar) 496a/17
n.+dın (ıstıĥżār-ı leşker-i nuśrat-aŝar) 460b/01
n.+ġa (leşker-i nuśrat-aŝar) 484b/11
n.+ġa (sıpāh-ı nuśrat-aŝar**)** 499a/15
n.+nı (leşker-i nuśrat-aŝar) 411a/05
n.+nıñ (leşker-i nuśrat-aŝar) 473b/14
[=11]

nuśrat-āŝār Allah yardımının görülen izleri.
n. (sıpāh-ı kīne-güźār u nuśrat-āŝār) 505b/08

n. (sıpāh-ı nuśrat-āŝār**)** 503a/13

[=2]

nuśrat-āyāt Allah yardımının görülen belirtileri.

n. (muÓasker-i Óasākir-i nuśrat-āyāt) 421a/09

n.+nı (rāóyāt-ı nuśrat-āyāt) 454a/08, 461a/12, 500b/03

[=4]

nuśrat-dast-gāh Üstünlük kudreti.

n.(ĥażrat-ı şahanşāh-ı nuśrat-dast-gāh) 503b/09

n. bile (sıpāh-ı nuśrat-dast-gāh) 442a/08

n. +ġa (sıpāh-ı nuśrat-dast-gāh) 493b/12

[=3]

nuśrat-farcām Zafer sonlu.

n. (mażrab-ı surādıķ-ı nuśrat-farcām) 398a/08

n. (mesken-i aÓlām-ı nuśrat-farcām) 478a/04

[=2]

nuśrat-ıltıvā Zaferin sarması, dolaşması.

n. (lıvā-yı nuśrat-ıltıvā) 381b/01

n. (sıpah-ı nuśrat-ıltıvā) 367a/11

n.+nı (lıvā-yı nuśrat-ıltıvā) 422a/05, 435a/10, 505a/07

[=5]

nuśrat-ıltızām Zaferin gerekliliği.

n. (muÓasker-i Óasākir-i nuśrat-ıltızām) 486a/10 , 510a/14

n. (mustaķarr-ı aÓlām-ı nuśrat-ıltızām) 440b/05

n. (mustaķarr-ı rāyāt-ı nuśrat-ıltızām) 421a/03

n. birle (sıpāh-ı nuśrat-ıltızām) 442b/03

[=5]

nuśrat-ıntımā Yardıma mensup, yardıma bağlanmış.

n**. (sıpāh-ı nuśrat-ıntımā)** 414a/17

[=1]

nuśrat-ıştımāl Zaferin ihatası, zaferi içine alan.

n. (muÓasker-i Óasākir-i nuśrat-ıştımāl) 420b/01, 463a/10

n. tart- (sıpāh-ı nuśrat-ıştımāl) 336a/12

[=3]

nuśrat-iktinah Zaferin künhü, zaferin aslı.

n. (sıpāh-ı nuśrat-iktināh) 471a/03

[=1]

nuśrat-ķarīn Zafere ermiş, muzaffer.

n.+ġa (abṭāl-ı nuśrat-ķarīn**)** 502b/12

[=1]

nuśrat-lāzım Gerekli zafer.

n.+lar bile (mulāzım-ı nuśrat-lāzım) 476b/06

[=1]

nuśrat-maóāb Zafere sığınak olan.

n. (**rikāb-ı nuśrat-maóāb**) 492a/03

[=1]

nuśrat-maóāŝır Allah yardımının görülen izleri.

n. (Óasākir-i nuśrat-maóāŝır) 340a/09, 378b/04, 380a/11, 383a/13

n. (muǾasker-i Ǿasākir-i nuśrat-maǿāŝır) 499b/16
n. ét- (muǾasker-i Ǿasākir-i nuśrat-maǿāŝır) 441a/05, 445a/13, 462a/07
n. ķıl- (muǾasker-i Ǿasākir-i nuśrat-maǿāŝır) 445a/13, 462a/07
n. ét- (muǾasker-i Ǿasākir-i nuśrat-maǿāŝır) 415a/04, 441a/05
n. (muǾasker-i Ǿasākir-i nuśrat-maǿāŝır u žafar-farcām) 507a/01
n.+ġa (Ǿasākir-i nuśrat-maǿāŝır) 375a/03, 447b/05, 505a/16
[=15]
nuśrat-nasīm Zafer rüzgârı.
n.+ı 367a/11, 383a/12
[=2]
nuśrat-nışān Zafer gösteren.
n. (alaman-ı nuśrat-nışān) 431b/15, 447a/16
n. (sıpāh-ı nuśrat-nışān) 482a/11
n.+nıñ (alaman-ı nuśrat-nışān) 474a/02
[=4]
nuśrat-nışāna Zafer belirtisi.
n. (top-ħāna-ı nuśrat-nışāna) 489a/16
[=1]
nuśrat-panāh Zaferin sığınağı.
n. (muǾasker-i sıpāh-ı nuśrat-panāh) 402b/02
n. (sıpāh-ı nuśrat-panāh) 339a/04, 340b/09, 344a/05, 381a/14, 398a/10, 411a/17, 414a/06, 418a/10, 422b/03, 427a/14, 444b/16, 447a/05, 450a/04, 454a/14, 462b/05, 467b/14, 468b/12, 469b/12, 470b/14, 475b/10, 479a/16, 480a/14, 482a/02, 482b/14, 486b/10, 491b/04, 497b/06, 500a/03, 501a/11, 506a/13, 513a/09
n. bile (sıpāh-ı nuśrat-panāh) 422a/01, 426b/10, 497a/15
n.+da (sıpāh-ı nuśrat-panāh) 349b/01
n.+dın (sıpāh-ı nuśrat-panāh) 357a/01, 383a/07, 443b/02, 444a/05, 463a/14, 471b/01, 474b/10, 491a/08, 497b/11, 513b/10, 515a/03
n. ét- (manzıl-gāh-ı sıpāh-ı nuśrat-panāh) 419b/17
n.+ġa (sıpāh-ı nuśrat-panāh) 341a/11, 492b/16
n.+ı (sıpāh-ı nuśrat-panāh) 385a/08
n. ķıl- (muǾasker-i Ǿasākir-i nuśrat-panāh) 461a/14
n. ķıl- (muǾasker-i sıpāh-ı nuśrat-panāh u žafar-aŝar) 424a/10
n.+nı (sıpāh-ı nuśrat-panāh) 377b/09, 417a/07
n.+nıñ (sıpāh-ı nuśrat-panāh) 411b/17, 432a/07, 444a/14, 444b/04, 474a/04, 483b/06, 487a/09, 479b/14, 499a/02, 508a/14, 516b/04, 520a/14
n. sıpāh 434b/05
n. dağı (sıpāh-ı nuśrat-panāh) 468a/08, 470a/06, 497a/02, 515a/16
[=71]
nuśrat-parçam Zafer bayrağı ya da sancağı.
n. ét- (maķarr-ı alvıya-ı nuśrat-parçam) 477b/10

n.+nı (nuśrat-parçam) 446a/17
[=2]
nuśrat-pāsbān Zafer muhafızı.
n. (āstān-ı nuśrat-pāsbān-ı pīş-gāh) 479a/10
n. (ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı nuśrat-pāsbān) 415a/17
[=2]
nuśrat-şıÓār Zaferle sıfatlanmış, muzaffer.
n. (Óasākir-i nuśrat-şıÓār**)** 501b/17
n. (muÓasker-i Óasākir-i nuśrat-şıÓār) 488a/14
n. (sıpāh-ı nuśrat-şıÓār) 486a/16
n. bile (sıpāh-ı nuśrat-şıÓār) 400a/12
n.+nıñ (leşker-i nuśrat-şıÓār) 475a/07
[=5]
nuśrat-şuÓāÓ Zafer ışını.
n.+nı 435b/03
[=1]
nuśrat-tavamān (< nuśrat-tevǿemān) Çifte üstünlük.
n.+dın (alaman-ı nuśrat-tavamān) 418b/01
n.+ġa (alaman-ı nuśrat-tavamān) 516a/06
n.+nıñ (alaman-ı nuśrat-tavamān) 515a/07
[=3]
Nuśratu'd-dīn Seyyid Mužaffar Ħ(v)āca Mutavallī k.a. Aral fethi dolayısıyla tarih düşürmüş insanlığın en şerefli mensubu olan mukaddes bir kimsedir.
N. (ustād-ı kirāmī Nuśratu'd-dīn Seyyid Mužaffar Ħ(v)āca Mutavallī) 365a/07
[=1]
nūş Far. İçen, içme.
n. ét- 402a/02, 403a/11, 511a/10
n.-ı cān 386a/06, 399a/03
n. ķıl- 523a/15
[=6]
nuzhat Far. İç açıklığı, gönül ferahlığı.
n. (matānat-ı nuzhat ve ŧarāvat) 476a/13
n. (nuzūl-ı nuzhat) 406a/15
n. (vılāyat-ı cannat-ı nuzhat) 509b/13
n.+larıdın 392a/03
[=4]
nuzūl Ar. İniş, inmek; konaklamak.
n. 420a/02, 498a/12
n. ét- (mażrab-ı bār-gāh-ı nuzūl) 377b/05
n.+ı bile (fayż nuzūl) 409a/13
n. bile (merākib-i nuzūl) 461b/03
n. buyur- 398a/11, 400a/08, 400b/07
n. ét- 367a/10, 386b/13, 401b/11, 402a/09, 404b/06, 405a/12, 408b/09, 413a/08, 413a/16, 414b/15, 415a/06, 417a/11, 419a/04, 421a/10, 423b/06, 424a/03, 424a/11, 424b/11, 424b/15, 429b/08, 436b/04, 437b/03, 437b/08, 437b/14, 434b/09, 440a/12, 440b/03, 442a/10, 444a/07, 445a/03, 447a/14, 448b/09, 452b/06, 452b/16, 453a/02, 453a/10, 458a/08, 459a/11, 461b/10, 462a/06, 463b/17, 465a/06, 472b/11,

478a/02, 484b/05, 504a/14, 506a/03, 508b/05, 508b/17, 514a/14, 514b/01, 516a/12
n.+ı 483b/14, 505a/14
n.-ı āvāz 462a/11
n.+ı bile 339b/01, 358b/14, 377a/06, 409a/06, 414a/14, 441a/06, 448b/10, 449a/10, 453a/05
n.-ı farĥat 394a/04, 464a/06
n.-ı fāyıżu'n-naşātī 477b/04
n.-ı humāyūn 430b/17, 483a/01, 487b/15, 489b/08, 505b/14
n.-ı ıclāl 423b/15, 485b/05, 500a/10, 505a/03, 505b/01, 519b/05
n.-ı ıclāl buyur- 461a/02, 463b/08, 471a/14
n.-ı ıclāl ét- 350b/09, 458b/01
n.-ı ıclal ķıl- 357a/04, 398b/10, 403b/07, 406a/13, 407b/01, 453b/07, 478b/10, 487b/10, 500a/09, 503b/11, 505a/12
n.-ı ıclāl körgüz- 402b/13, 406a/12, 406b/04, 408b/12, 409b/01, 423a/15, 437a/02, 462a/15, 464a/03, 464b/03, 478b/07, 480a/17, 480b/07, 481a/16, 482a/01, 490b/01, 500b/13, 505a/09
n.-ı masarrat 338b/09, 360b/04, 460b/12
n.-ı masarrat-nışān 447b/12
n.-ı maymanat 378b/04, 381a/13, 407b/16, 462a/09, 485a/13, 488b/11, 500a/05, 504a/07
n.-ı mutavātır 507a/14
n.-ı nazāhat 505b/13
n.-ı nuzhat 406a/15
n.-ı saḤādat 402a/15, 431a/08, 440a/04, 476b/07, 477b/10, 502a/14, 504a/11, 508b/07
n.-ı şarāfat 398a/08, 424b/12, 461a/08, 461b/13
n.-ı ṯarāvat 448a/13, 484b/07, 499b/14
n.+ıdın 368a/07, 386b/16, 437a/17, 437b/16, 449a/17, 476b/09
n.+ıdın (fayż nuzūl) 408a/06
n.+ımız 448b/02
n.+ınıñ 339b/04
n. ķıl- 341b/17, 344b/09, 348b/04, 354a/11, 361a/14, 368a/04, 379b/08, 384a/12, 384b/03, 394a/08, 396a/10, 404b/06, 405b/04, 407a/09, 408a/04, 408a/12, 409a/03, 409a/12, 409b/06, 412b/16, 413a/03, 413a/09, 415a/12, 419b/05, 420a/17, 423a/09, 424b/05, 424b/16, 429b/03, 431a/14, 431a/16, 433a/06, 440a/09, 443a/08, 447a/11, 449a/07, 452b/11, 452b/15, 453a/13, 453a/16, 454a/04, 459a/09, 461a/15, 463a/17, 464a/13, 465a/03, 465b/13, 465b/15, 466b/15, 476a/16, 476b/13, 481b/08, 481b/10, 482b/17, 497a/02, 498a/17, 504a/03, 507a/05, 507a/10, 516a/16, 519b/09
n. ķıl- (mażrab-ı bār-gāh-ı nuzūl-ı ıclāl) 340b/12
n. ķılıl- 398b/13
n. körgüz- 402b/16, 404a/02, 420b/17, 424a/14, 424b/08, 430b/11, 434b/05, 440b/11, 452a/08, 464a/12
[=231]

nuźūrāt Ar. Adaklar, yeminler, nezirler.
n.-ı bısyār 350b/06
n.-ı kāmil 337b/02
n.-ı mursala 338a/06
n.-ı vāfır 338a/04, 436b/02
[=5]
nükhet Ar. Güzel koku.
n.+in 363b/13
[=1]
nükte Ar. İnce bir anlam taşıyan, zeka eseri olduğu için hoşa giden zarif ve düşündürücü söz, espri.
n. sür- 521a/10
[=1]
nükte-dān Nükteli söz söyleyen.
n. bol- 349b/17
[=1]

O o

oġlan (< oġul+an) Çocuk, genç, oğul.
o.+ları 375b/17, 383a/01, 383a/05, 383b/05, 387a/14, 459b/08
o.+ları bile 336b/16, 455a/17
o.+larıdın 387a/03
o.+larıdın durur 381b/11
o.+larıdın özge 383b/09
o.+larını 343a/10, 458b/14
o.+larınıñ 383b/10
o. uşaḳ 515a/01
[=15]
Oġlan Işan k.a. Muhammad Husayn Han Karray oğlunu Oğlan Işan ile beraber elçi yapmıştır.
O. bile 464b/03
O.+nı 420b/10
[=2]
oġrı Hırsız.
o.+ları 418a/01
o.**+larıdın** 441b/01
o.+nı (ikki oġrı) 421b/11
[=3]
oġrılıġ Hırsızlık.
o. 466a/12
[=1]
oġruḳ Moğol çadırı, askerî baraka.
o. (buna ve oġruḳ) 342a/01, 500a/17, 516b/17
o.-ı humāyūn 339a/17
o.+nı (buna ve oġruḳ) 411a/12
o. u bār-gāh 442a/05
o. u buna 409a/09, 411b/07, 429a/05, 429b/08, 482a/02
[=11]
oġul Çocuk, evlat.
o.457b/06, 512a/12, 521b/13
o.+ı (oġlı) 341b/13, 341b/14, 346a/05, 346a/07, 346b/02, 350b/11, 354a/14, 354b/05, 354b/13, 355a/06, 356b/04, 357b/14, 358b/05, 374a/02, 374a/07, 378a/06, 382b/08, 383b/07, 403b/08, 407b/04, 416a/02, 426b/09, 430a/05, 435a/08, 436b/13, 438b/07, 441a/01, 441b/08, 441b/14, 442b/13, 444b/07, 445a/10, 446a/03, 448a/14, 457b/11,

459b/10, 461a/16, 474b/16, 485a/17, 489a/06, 494b/07, 503a/09, 515a/06

o.+ı bile (oġlı) 343a/05, 346b/07, 373a/05

o.+ı durur (oġlı) 341a/01

o.+ı durur érdi (oġlı) 341b/14, 354b/05, 393a/01

o.+ı üçün (oġlı) 352a/10

o.+ıġa (oġlı) 357a/05

o.+ın (oġlı) 373a/06, 386b/08, 443a/03

o.+ını (oġlı) 376a/14, 456b/05, 464b/03, 479a/08

o.+ınıñ (oġlı) 503a/10

o.+ları 498b/09

o.+larıdın 337a/01

[=65]

oġurla- Çalmak, hırsızlık etmek, hırsızın hızla koşup takip etmesi.

o.-p 344a/08, 414a/01

[=2]

o.-ḳadam oġurla- 344a/08

[=1]

oḳ I Yay denilen aletle fırlatılan ve ucunda sivri bir demir bulunan ince kısa değnek, tîr.

o. 340b/03, 341b/04, 367b/08, 441b/03, 470a/17

o.+ı 345b/03, 401b/07

o.+ı bile 344b/02, 346a/15

o.+ı tég- 446a/03

o.+ıdın 401b/08, 478b/14

o.+ın at- 493b/12

o. kél- 507b/16

o. miŝillik 491a/13

o. tég- 475a/08

[=16]

II 1. (Tekit) Çok, tez, tam, aynı.

o. 471a/07, 480b/15

[=2]

oḳçı Ok atan kimse, kemankeş tîrendaz.

o.+lar 507a/16

o.+lar bile 491b/06

o.+larġa 396a/08

[=3]

oku- (< oḳı-) 1. Çağırmak.

o.-p érdi 375a/09

[=1]

2. Yüksek sesle okumak.

o.-ġuçı 434b/14

o.-ur 352a/02

o.-p 481a/15

[=3]

3. (Namaz için) Kılmak.

o.-p 339b/12, 366b/04, 448b/07

[=3]

o.-aḳa ve özini, ini oku- 375a/09

o.-ħuṭba oḳu- 366b/04

o.-namāz-ı bāmdādnı oḳu- 339b/12

o.-pīşīn namāzın oḳu- 448b/07

o.-vaḳāyıŕnı oḳu- 352a/02

[=5]

Okubay k.a. Ak Yakış Hakimi Aydost Biybu kimse vasıtası ile rapor göndermiştir. kimsedir.

O. bilen 359b/06

[=1]

ol O

Sıfat görevinde.

o. 336b/10, 336b/12, 336b/15, 337b/05, 338a/08, 338b/12, 339a/04, 339b/12, 340a/02, 340a/07, 340a/14, 340a/16, 340b/12, 341a/07, 341a/16, 341b/12, 341b/17, 342a/01, 342b/12, 343a/02, 343a/06, 343a/09, 343b/17, 344a/01, 344a/10, 344b/03, 344b/08, 344b/10, 344b/16, 345a/06, 345b/02, 345b/03, 345b/04, 346a/04, 346b/09, 347a/03, 347a/04, 347a/12, 347a/14, 347b/04, 347b/16, 348a/09, 348a/12, 348a/16, 348b/01, 348b/06, 348b/07, 348b/08, 348b/15, 349a/02, 349b/06, 349b/14, 350a/09, 350a/10, 350a/12, 350a/13, 350b/05, 350b/10, 350b/13, 351a/03, 351b/17, 352a/08, 352a/09, 352a/10, 352b/01, 352b/08, 353a/06, 353a/07, 353a/10, 353a/15, 353b/09, 353b/11, 353b/15, 354a/01, 354a/08, 354a/12, 354a/12, 354a/16, 354b/03, 354b/04, 354b/16, 354b/17, 355a/05, 355a/12, 356a/06, 356a/06, 356a/08, 356a/17, 356b/03, 356b/06, 357a/10, 357b/01, 357b/17, 358a/01, 358a/02, 358a/16, 358b/16, 359a/01, 359a/03, 359a/05, 359a/06, 359a/16, 359b/01, 359b/05, 359b/06, 359b/07, 359b/14, 359b/17, 360a/03, 360b/01, 360b/08, 363a/10, 363a/11, 363b/10, 365b/01, 365b/04, 365b/06, 365b/14, 366a/13, 366a/14, 366b/12, 367a/07, 367b/07, 367b/08, 367b/12, 368a/02, 368a/02, 368a/13, 368a/15, 368a/16, 368b/01, 368b/02, 368b/04, 368b/13, 368b/15, 369b/09, 369b/15, 370a/01, 370a/12, 370a/16, 370b/07, 370b/09, 370b/14, 371a/01, 371b/06, 371b/09, 371b/11, 371b/12, 371b/12, 372a/06, 372a/06, 372a/07, 372a/11, 372a/12, 373a/17, 374a/01, 374a/04, 374a/06, 374a/08, 374a/16, 374b/05, 374b/07, 374b/11, 374b/15, 374b/17, 375a/02, 375a/09, 375a/13, 375a/17, 375b/12, 376a/07, 377a/13, 377b/10, 377b/16, 378b/11, 379a/03, 379a/17, 379b/01, 379b/02, 379b/03, 379b/07, 379b/09, 379b/13, 380a/11, 380a/14, 380b/03, 380b/04, 381a/05, 381a/09, 381a/12, 381a/16, 381b/09, 381b/11, 381b/13, 381b/14, 382a/01, 382a/02, 382a/12, 382a/15, 382b/02, 382b/14, 382b/16, 382b/16, 382b/17, 383a/02, 383a/07, 383a/08, 383a/09, 383a/11, 383a/12, 383b/01, 383b/12, 383b/12, 383b/16, 384a/05, 384a/06, 384a/11, 384a/14, 384b/03, 384b/05, 384b/14, 384b/16, 385a/01, 385a/04, 385a/05, 385a/06, 385a/07, 385b/07, 385b/13, 387a/06, 387a/08, 387a/10, 387a/13, 387a/17, 388a/04, 388a/06, 388a/08, 388b/06, 388b/14, 388b/17, 389a/15, 389b/10, 389b/12, 389b/15, 389b/15, 390a/06, 390a/14, 390a/16, 390b/07, 390b/14, 390b/16, 390b/17, 391b/01, 391b/02, 391b/07, 392a/01, 392a/16, 392b/04, 392b/15, 392b/17, 393a/03, 393a/05, 393a/12, 393a/13, 393b/01, 393b/03, 393b/04, 393b/07, 393b/09, 393b/13, 393b/13, 394a/04,

394a/10, 394a/11, 394b/03, 394b/07, 394b/10, 395a/05, 395a/05, 395b/12, 396a/11, 397a/04, 397a/06, 397b/01, 397b/12, 398a/02, 398a/09, 398a/13, 398a/14, 398a/16, 398b/01, 398b/13, 398b/17, 399a/09, 399a/17, 399b/05, 399b/07, 399b/08, 399b/09, 399b/12, 400a/04, 400a/09, 400a/11, 400a/14, 400a/14, 400a/15, 400b/03, 400b/07, 400b/09, 400b/14, 401a/07, 401a/08, 401a/11, 401a/13, 401a/16, 401b/12, 402a/03, 402a/08, 402a/09, 402a/15, 402b/05, 402b/12, 403a/03, 403a/08, 403a/10, 403b/01, 403b/04, 403b/06, 403b/14, 403b/15, 404a/01, 404a/05, 404b/16, 405b/10, 406a/04, 406a/06, 406a/11, 406b/10, 406b/12, 406b/15, 407a/09, 407a/17, 407b/05, 407b/14, 407b/17, 408a/05, 408a/14, 408a/15, 408a/16, 408a/17, 408b/04, 408b/07, 408b/11, 408b/15, 408b/16, 409b/01, 409b/08, 409b/10, 409b/11, 409b/12, 409b/14, 409b/15, 410a/12, 410a/15, 410b/03, 410b/06, 410b/07, 410b/12, 411a/04, 411a/05, 411a/11, 411a/13, 411b/01, 411b/08, 412a/01, 412a/03, 412a/04, 412a/07, 412a/08, 412a/09, 412a/11, 412b/04, 412b/13, 413a/03, 413a/04, 413a/12, 413a/16, 413b/02, 413b/07, , 414a/04, 414a/16, 414b/04, 414b/15, 415a/03, 415a/07, 415a/08, 415a/10, 415b/01, 415b/02, 415b/07, 415b/11, 415b/16, 416a/02, 416a/02, 416a/03, 416a/14, 416b/14, 417a/03, 417a/04, 417a/06, 417a/10, 417a/11, 417a/16, 417a/17, 417b/07, 417b/08, 417b/17, 418a/09, 418a/14, 418a/16, 418b/05, 418b/11, 418b/12, 419a/02, 419a/03, 419a/05, 419a/07, 419a/11, 419a/15, 419a/16, 419b/05, 419b/06, 419b/08, 419b/14, 420a/03, 420a/04, 420a/10, 420b/02, 420b/04, 420b/07, 420b/09, 420b/09, 420b/15, 421a/03, 421a/07, 421a/14, 421b/02, 421b/06, 421b/08, 422a/10, 422a/12, 422a/14, 422a/14, 422b/05, 423a/05, 423a/09, 423a/09, 423a/12, 423a/12, 423a/16, 423b/01, 423b/01, 423b/07, 423b/08, 423b/10, 423b/12, 423b/13, 423b/16, 424a/02, 424a/09, 424b/05, 424b/07, 424b/08, 424b/10, 424b/16, 424b/17, 425b/12, 426a/12, 426a/15, 426b/03, 426b/11, 426b/17, 427a/02, 427a/04, 427a/05, 427a/06, 427a/10, 427a/12, 427a/16, 427a/17, 427b/01, 427b/16, 428a/01, 428a/03, 428b/01, 428b/12, 429a/02, 429a/04, 429a/05, 429a/07, 429b/04, 429b/04, 429b/06, 429b/14, 429b/15, 430a/01, 430a/07, 430a/10, 430a/10, 430b/04, 430b/12, 430b/16, 431a/01, 431a/17, 431b/04, 431b/13, 431b/16, 432a/02, 432a/03, 432a/03, 432a/11, 432a/12, 432b/12, 432b/13, 432b/16, 432b/16, 432b/17, 433a/04, 433a/07, 433a/08, 433a/09, 433a/13, 434a/12, 434b/04, 435a/01, 435a/09, 436a/03, 436a/04, 436a/05, 436a/06, 436a/11, 436b/01, 436b/08, 436b/14,

437a/01, 437a/06, 437a/10, 437b/08, 438a/01, 439a/14, 439b/02, 440a/07, 440b/06, 440b/07, 440b/09, 440b/11, 441a/02, 441a/04, 441a/09, 441b/05, 441b/09, 441b/15, 441b/15, 441b/17, 442a/14, 442a/17, 442b/04, 442b/09, 442b/11, 442b/13, 442b/13, 442b/15, 442b/17, 443a/03, 443a/04, 443a/08, 443a/08, 443a/08, 443a/12, 443b/02, 443b/14, 443b/16, 443b/17, 443b/17, 444a/09, 444a/10, 444a/12, 444a/14, 444a/17, 444b/05, 444b/05, 444b/07, 444b/08, 445a/04, 445a/08, 445a/13, 445a/13, 445b/17, 445b/17, 446a/02, 446a/07, 446a/11, 446a/12, 446a/14, 446b/07, 446b/07, 446b/11, 446b/12, 446b/15, 446b/17, 447a/10, 447a/14, 447a/16, 447b/01, 447b/06, 447b/11, 447b/15, 447b/17, 448a/03, 448a/05, 448a/07, 448b/05, 448b/10, 448b/13, 448b/14, 449a/02, 449a/05, 449a/12, 449a/16, 450a/02, 450a/03, 450a/03, 450a/04, 451a/10, 451a/12, 451a/13, 451b/17, 452a/08, 452a/09, 452a/14, 452a/16, 452b/04, 452b/08, 452b/16, 452b/17, 453a/03, 453a/07, 453a/09, 453a/11, 453a/12, 453a/14, 453a/17, 453b/02, 453b/06, 453b/15, 454a/10, 454a/11, 454a/17, 454b/02, 454b/04, 454b/06, 455a/14, 455b/04, 455b/13, 455b/16, 455b/17, 456a/02, 456a/06, 456b/09, 457a/06, 457a/08, 457a/11, 457a/14, 457a/15, 457a/16, 457b/01, 457b/07, 457b/08, 457b/13, 458a/01, 458a/04, 458a/15, 458a/15, 458b/01, 458b/02, 458b/04, 459a/09, 459b/02, 459b/13, 459b/15, 460a/01, 460a/06, 461a/14, 461a/16, 461b/01, 461b/02, 461b/05, 461b/07, 461b/07, 461b/08, 461b/10, 462a/04, 462a/05, 462a/12, 462a/16, 462a/17, 462b/01, 462b/03, 462b/09, 462b/16, 463a/01, 463a/06, 463a/06, 463a/06, 463a/07, 463a/08, 463b/01, 463b/11, 464a/01, 464a/03, 464a/07, 464a/09, 464a/09, 464a/10, 464a/13, 464a/14, 464a/15, 464a/16, 464a/16, 464b/05, 464b/12, 465a/02, 465a/04, 465a/06, 465a/07, 465a/07, 465a/10, 465a/11, 465a/13, 465a/14, 465a/15, 465a/16, 465b/01, 465b/05, 466a/02, 466a/03, 466a/08, 466a/09, 466a/11, 466a/16, 466b/02, 466b/06, 466b/13, 466b/14, 466b/15, 467a/04, 467a/05, 467a/09, 467a/17, 467a/17, 467b/05, 467b/11, 468a/02, 468a/02, 468a/03, 468a/04, 468b/04, 468b/04, 468b/04, 468b/11, 468b/11, 468b/13, 468b/15, 469a/02, 469a/06, 469a/06, 469a/08, 469a/13, 469a/13, 469a/14, 469a/16, 469b/01, 469b/06, 469b/14, 469b/15, 470a/02, 470a/11, 470b/06, 470b/07, 470b/08, 470b/14, 470b/17, 471a/17, 471b/01, 471b/11, 471b/16, 471b/17, 472a/06, 472a/14, 472b/03, 472b/15, 472b/17, 473a/05, 473a/10, 473b/01, 474a/03, 474b/02, 475a/04, 475a/16, 475b/07, 475b/13, 476a/08, 477a/02, 477a/04, 477a/05, 477a/10,

477b/02, 477b/05, 477b/06, 477b/12, 477b/16, 478a/16, 478b/01, 478b/04, 478b/08, 478b/16, 479a/03, 479a/05, 479a/11, 479a/12, 479a/14, 479a/17, 479b/01, 479b/07, 479b/09, 479b/13, 479b/17, 480a/06, 480a/09, 480a/11, 480a/16, 480a/17, 480b/03, 480b/06, 480b/10, 480b/10, 480b/13, 480b/14, 480b/15, 480b/15, 481a/15, 481a/15, 481a/16, 481b/03, 481b/12, 482a/01, 482a/09, 482b/02, 482b/03, 482b/04, 482b/06, 482b/13, 482b/16, 483a/01, 483a/07, 483a/11, 483a/14, 483a/16, 483b/01, 483b/03, 483b/08, 483b/14, 484a/02, 484a/03, 484a/07, 484a/08, 484a/09, 484a/11, 484a/11, 484a/13, 484a/14, 484a/14, 484b/02, 484b/04, 484b/05, 484b/07, 484b/12, 484b/13, 484b/17, 485a/01, 485a/06, 485a/08, 485a/14, 485a/17, 485b/07, 485b/11, 485b/14, 486a/06, 486a/07, 486a/10, 486a/13, 486b/05, 486b/09, 486b/14, 486b/17, 487a/02, 487a/03, 487a/08, 487a/12, 487b/02, 487b/05, 487b/08, 487b/12, 487b/15, 487b/16, 488a/01, 488a/05, 488a/15, 488b/01, 488b/03, 488b/06, 488b/12, 488b/14, 488b/16, 489a/06, 489a/11, 489b/01, 489b/03, 489b/09, 489b/17, 490a/04, 490a/08, 490a/11, 490a/12, 490a/13, 490a/17, 490b/02, 490b/09, 490b/09, 490b/11, 491a/07, 491a/12, 491a/13, 491a/15, 491b/02, 491b/06, 491b/12, 492a/02, 492a/03, 492a/05, 492a/17, 492b/02, 492b/03, 492b/03, 492b/05, 492b/08, 492b/17, 493a/08, 493b/01, 493b/05, 493b/08, 493b/16, 494a/09, 494a/13, 494a/14, 494a/17, 494b/01, 494b/06, 494b/17, 495a/05, 495a/10, 495a/12, 495a/13, 495a/16, 495b/01, 495b/02, 495b/07, 495b/14, 495b/16, 496a/03, 496a/07, 496a/08, 496b/02, 496b/05, 496b/06, 496b/07, 496b/08, 496b/08, 496b/10, 497a/03, 497a/08, 497a/09, 497b/02, 497b/03, 497b/04, 497b/06, 497b/09, 497b/12, 497b/14, 498a/10, 498b/03, 498b/07, 499a/03, 499a/06, 499a/11, 499a/11, 499b/13, 499b/17, 500a/02, 500a/05, 500a/09, 500a/13, 500a/13, 500a/14, 500a/15, 500b/02, 500b/05, 500b/13, 500b/14, 501a/01, 502a/02, 502a/04, 502a/05, 502a/06, 502a/09, 502a/13, 502a/14, 502b/10, 503a/05, 503a/07, 503b/01, 503b/05, 503b/05, 503b/05, 503b/07, 503b/09, 503b/11, 503b/13, 503b/15, 504a/12, 504a/16, 504b/04, 504b/15, 505a/05, 505a/06, 505b/01, 505b/08, 505b/15, 505b/17, 506a/05, 506a/06, 506a/07, 506a/08, 506a/11, 506a/13, 506b/01, 506b/07, 506b/13, 506b/14, 507a/02, 507a/07, 507a/08, 507b/04, 507b/06, 507b/12, 507b/16, 507b/17, 508a/05, 508a/08, 508a/08, 508a/11, 508a/17, 508b/03, 508b/04, 508b/06, 508b/08, 509a/13, 509a/15, 509a/16, 509b/06, 509b/13, 509b/15, 509b/16, 509b/17, 510a/08, 510a/16, 510b/09, 510b/11,

510b/13, 510b/16, 511a/02, 511a/05, 511a/06, 511a/09, 511a/15, 511b/07, 511b/11, 512a/11, 512a/16, 513a/04, 513a/15, 513a/16, 513b/04, 513b/05, 513b/16, 514b/04, 514b/09, 514b/12, 514b/17, 515a/02, 515a/04, 515a/05, 515a/11, 515a/15, 515b/01, 515b/08, 515b/12, 515b/13, 516a/04, 516a/06, 516a/09, 516a/13, 516a/16, 516a/16, 517a/05, 517b/07, 517b/15, 518a/01, 518a/09, 518b/06, 518b/07, 518b/09, 518b/09, 519a/08, 519b/06, 519b/07, 519b/07, 519b/14, 520a/12, 520b/04, 520b/08, 520b/13, 520b/15, 521a/03, 521a/06, 521a/09, 521a/16, 521b/08, 521b/10, 521b/10, 521b/13, 522a/03, 522a/06, 522a/17, 522b/06

o. arada 424b/01

o. cumladın 341b/04, 341b/12, 342b/09, 356a/03, 356b/02, 356b/14, 357b/11, 361b/04, 364a/10, 370b/14, 376b/04, 387a/02, 392a/15, 403a/01, 410a/01, 412a/03, 413b/01, 422b/16, 422b/16, 424b/17, 427b/07, 435a/08, 437a/10, 438a/17, 444a/03, 451b/17, 453a/13, 459a/04, 465b/16, 466a/11, 471b/14, 475b/07, 481b/11, 497b/15, 498b/04, 499a/02, 500a/11, 509b/04, 514a/04, 519b/15, 520a/01

[=1197]

Zamir görevinde.

o. O.

o. 369b/12, 412b/14, 413a/05, 438b/04, 438b/06, 467a/07, 474b/08, 483a/15, 487a/06, 496b/10, 502b/17

o. dağı 375b/07, 380b/05, 450a/16

[=14]

olça Zarf. O kadar, o miktarda, pek, çok.

o. ki 469a/12, 476b/14

[=2]

476b/14

[=1]

alar Onlar.

a. 339a/02, 339a/15, 339b/10, 347b/09, 348a/13, 348b/16, 352a/13, 354b/07, 357b/05, 360b/13, 370b/13, 371a/07, 375b/08, 376a/10, 380b/01, 383a/08, 383a/08, 393a/09, 398b/15, 404b/01, 404b/02, 404b/10, 405b/12, 405b/14, 417b/13, 419a/15, 421a/16, 421b/05, 435a/01, 436b/08, 439a/15, 441b/16, 444b/05, 455b/08, 464b/04, 464b/08, 467b/17, 472a/16, 481b/13, 482b/12, 487b/07, 490b/09, 512b/01, 512b/05, 512b/06, 513a/10, 514a/05, 518b/08, 523a/10

a.+dağı 360b/14, 464b/17, 520b/04

a.+dın 341b/03, 350a/15, 419a/14, 428a/02, 450a/14, 512b/02, 512b/02, 523a/09

a.+dın dağı 359b/13

a.+dın özge 401b/08

a.+ġa 337b/02, 341b/15, 360a/03, 360a/11, 360a/14, 364a/09, 382a/02, 394b/06, 397a/10, 401a/01, 415b/14,

417a/04, 417a/12, 426a/15, 428a/11, 428b/11, 434a/04, 434a/12, 434b/13, 434b/17, 441b/15, 442a/17, 444a/13, 446b/07, 446b/15, 448a/17, 452a/14, 458a/01, 458b/13, 465b/02, 467a/02, 478b/13, 487a/14, 495a/02, 502a/11, 504b/01, 518a/10

a.+nı 348a/05, 349a/03, 352a/14, 355a/11, 359a/15, 360b/17, 368b/10, 370a/08, 375b/08, 383b/14, 400b/08, 404b/13, 408b/02, 412a/09, 416a/02, 421b/12, 425a/14, 428a/11, 436b/14, 448b/14, 456b/07, 460a/03, 493b/14, 497b/05, 502a/10, 510b/10

a.+nıñ 336b/15, 337b/04, 338a/04, 345b/10, 348a/10, 352b/05, 352b/10, 357a/01, 357b/03, 357b/06, 358b/03, 358b/06, 359b/12, 361a/01, 361a/06, 368a/01, 369a/13, 369a/17, 371a/11, 371a/12, 371b/13, 374a/04, 374a/09, 374b/16, 376a/01, 384a/07, 405b/11, 407a/10, 410b/08, 411a/09, 411a/17, 412a/13, 412b/05, 413b/12, 413b/15, 414a/01, 414a/05, 415b/06, 415b/09, 416a/17, 417b/15, 423b/10, 425a/07, 425a/10, 426b/04, 426b/16, 427b/12, 433a/01, 439a/16, 444b/02, 444b/10, 444b/16, 447a/15, 450a/12, 455b/07, 456a/16, 457a/13, 467b/04, 467b/05, 470a/05, 472b/08, 472b/16, 473b/12, 474a/02, 484a/13, 484a/14, 486b/14, 493a/13, 496a/05, 498a/08, 498b/09, 499a/16, 500a/17, 508a/13, 509b/14, 510b/02, 512a/12, 512b/01, 512b/05, 512b/09, 513a/12, 514b/03, 514b/06, 514b/07, 515a/14, 518b/12, 520b/09, 521b/15

a.+nıñ arası 488b/03

a.+nıñ dağı 473a/04

a.+nıñ ķaşıda 343b/07

a.+nıñ ķeynidin 380b/15, 445a/16, 445b/01

a.+nıñ ustı 336b/16

[=220]

ança Onun gibi.

a. 382b/14, 468a/09

[=2]

anda Orada

a.339a/13, 351b/05, 369b/01, 373a/16, 386a/07, 398b/04, 399a/03, 402b/10, 406a/16, 411a/02, 411b/09, 414a/15, 429b/08, 434b/05, 434b/08, 436b/04, 437b/01, 440a/04, 440a/12, 440b/11, 441b/17, 443a/15, 445a/03, 448b/10, 450b/06, 454a/02, 460b/14, 461a/09, 461a/15, 462a/06, 462a/12, 465a/05, 471a/14, 476b/01, 476b/14, 477b/12, 478a/04, 485b/06, 486a/13, 504a/06, 510a/09, 511b/10, 514a/17, 514b/03, 514b/14, 518b/07, 518b/14

a. dağı 434b/09, 440a/09, 445b/07, 461a/03, 476b/08, 514b/01

[=53]

andaġ bk. andaķ

a.410a/02, 410a/13, 412a/10, 448a/16, 466b/13

a. kim 383b/09, 421b/09

[=7]

andaḳ Onun gibi, o şekilde. Krş. andağ.
a.339a/13, 342a/11, 346b/04, 351b/03, 372b/12, 375a/05, 382b/03, 383a/04, 387b/06, 389a/13, 389a/14, 391a/13, 391a/15, 391a/16, 394a/13, 394b/05, 395b/07, 396a/04, 404b/14, 411a/14, 415b/04, 418b/13, 422a/17, 422b/04, 422b/06, 430a/09, 432b/05, 441b/03, 443b/06, 444b/12, 446a/07, 459b/10, 461a/07, 461a/09, 462b/13, 468b/04, 469a/15, 470b/06, 470b/15, 470b/17, 473a/01, 474a/09, 478b/01, 488a/10, 489a/11, 491a/03, 491a/13, 491b/13, 491b/17, 498b/12, 507a/17, 507b/08, 509b/10
a. durur 338b/01, 340b/03, 342a/17, 347b/07, 354a/13, 374a/10, 394b/12, 403a/04, 405a/04, 409b/08, 454a/17, 467b/04, 498b/10, 513b/17, 516a/03, 520a/12
a. durur érdi 342b/09, 481b/13, 484a/05, 492b/12, 513a/06
a. érür 508b/17
[=75]
andın 1. Oradan.
a. 338b/03, 343b/01, 344a/12, 354b/03, 357b/08, 378b/13, 379b/10, 379b/13, 382a/12, 382a/16, 383b/01, 389b/06, 391a/13, 391a/15, 391b/08, 394b/09, 394b/09, 396b/02, 398a/11, 398a/14, 398a/17, 398b/10, 398b/12, 399a/03, 399a/04, 399a/04, 400b/05, 402a/04, 402a/12, 402a/12, 402b/03, 404b/09, 406a/15, 406a/16, 406b/02, 406b/03, 406b/13, 407b/02, 408a/02, 408a/05, 408a/07, 408a/08, 408a/13, 408b/08, 408b/09, 408b/11, 408b/13, 409a/05, 409a/07, 409b/03, 410a/07, 411a/07, 411a/11, 411b/04, 411b/08, 411b/09, 414b/12, 417b/14, 419a/04, 419b/16, 420a/02, 420a/07, 423a/14, 423a/15, 423b/06, 424a/03, 424a/04, 424a/06, 424a/11, 424a/12, 424a/14, 424a/14, 424a/16, 424b/11, 424b/11, 424b/13, 427b/12, 430a/11, 430a/12, 430b/06, 430b/11, 430b/16, 431a/09, 431a/11, 431a/14, 431a/14, 434b/08, 434b/09, 436a/04, 437a/01, 437a/16, 437a/17, 437b/02, 437b/03, 437b/03, 437b/09, 437b/12, 437b/14, 438b/02, 440a/09, 440a/10, 440a/11, 440b/03, 440b/04, 441a/05, 441a/07, 442a/11, 442a/12, 442b/02, 444a/15, 447a/03, 447a/04, 447a/13, 447b/04, 448b/09, 448b/15, 448b/16, 448b/17, 449b/14, 449b/17, 450b/07, 450b/08, 452b/05, 452b/06, 452b/11, 452b/13, 452b/15, 453a/01, 453a/06, 453a/10, 453a/12, 453a/16, 454a/05, 454b/12, 455b/11, 457b/06, 458b/07, 461a/13, 461a/13, 461a/14, 462a/10, 463a/04, 463b/06, 463b/07, 463b/17, 464a/01, 465a/06, 465b/13, 465b/14, 465b/14, 468b/10, 469b/10, 469b/17, 472a/09, 472b/07, 476a/03, 476a/04, 476a/06, 476b/08, 477b/04, 477b/08, 477b/10, 477b/16, 478a/02, 478a/03, 478b/05, 478b/15, 479b/12, 480b/08, 480b/09, 481b/08, 481b/16,

481b/17, 481b/17, 486a/11, 487b/10, 487b/11, 496a/15, 496b/16, 497a/05, 499b/15, 500a/06, 500a/08, 500a/08, 503a/13, 504a/03, 504a/05, 504a/09, 505a/10, 505a/11, 505a/12, 505a/14, 505a/15, 505a/16, 505b/12, 505b/14, 507a/04, 508b/12, 508b/13, 508b/13, 508b/17, 513a/03, 514a/14, 514a/15, 514a/16, 514b/02, 514b/02, 514b/13, 514b/14, 515b/13, 515b/14, 516a/10, 518b/06, 518b/07
[=214]
2. Ondan.
a. soñra 389a/01, 389a/02, 389b/05, 395b/14, 424b/07, 482b/08
[=6]
anı Onu.
a.343a/10, 346a/09, 357a/08, 358a/13, 358a/15, 359b/03, 360b/09, 360b/12, 360b/15, 360b/16, 361a/01, 361a/02, 361a/04, 364b/09, 367b/04, 367b/05, 367b/10, 368a/17, 369b/02, 371a/05, 371a/14, 372b/10, 373a/01, 373a/05, 376a/06, 382a/14, 386b/11, 388b/03, 388b/16, 390a/10, 398b/15, 399b/12, 407a/16, 409b/15, 410a/04, 410b/12, 420b/08, 433a/07, 434a/05, 435a/13, 438a/08, 441b/02, 446a/04, 451a/12, 458a/14, 461b/01, 476b/12, 478a/14, 485b/11, 505a/09, 506b/13, 510a/02, 522b/11, 523a/05, 523a/16
a. dağı 361a/10, 373a/03
a. néççe 410b/09
[=58]
aña Ona.
338b/16, 340a/02, 350b/05, 353a/01, 356a/05, 356b/07, 358a/04, 359a/17, 359b/11, 360b/17, 363a/16, 363b/01, 363b/02, 364a/07, 364b/07, 366a/12, 366b/16, 369a/17, 370a/11, 370b/16, 372a/16, 373b/13, 377b/16, 378a/05, 378b/02, 379a/17, 381a/09, 382a/08, 382a/12, 383a/17, 388a/16, 388b/11, 388b/15, 389a/17, 390a/11, 390a/12, 391a/04, 391b/12, 393a/02, 393a/08, 393a/15, 393b/01, 393b/01, 396a/15, 399b/09, 403a/16, 412a/01, 413a/12, 423a/05, 426b/10, 429b/13, 434a/05, 439a/08, 440a/15, 440b/07, 450a/01, 456a/17, 458a/11, 459b/01, 460b/11, 460b/11, 462b/09, 462b/09, 462b/10, 462b/15, 463b/13, 469b/10, 472a/13, 473a/07, 473a/07, 476a/16, 478a/11, 478a/11, 478a/13, 478a/13, 478a/13, 483a/08, 485b/13, 496a/06, 496b/10, 498b/13, 500b/12, 501a/17, 505b/09, 506a/08, 510b/01, 512b/12, 523a/12
a.+dağı 512b/04
a.+dur 522b/17
[=90]
anıñ Onun.
a. 338b/13, 340a/13, 343a/09, 343a/12, 346a/08, 346a/12, 346a/14, 346a/15, 346b/05, 350b/15, 351a/06, 351a/08, 351b/03, 351b/04, 351b/05, 353a/16, 354a/14, 354b/11, 354b/13, 354b/15, 355a/06, 358a/05, 358a/15, 358b/02, 360b/10, 360b/11, 364b/06, 364b/11,

367a/09, 368a/13, 368b/03, 369a/02, 370a/04, 371a/02, 371b/12, 373a/14, 374a/02, 374a/03, 377b/17, 378a/13, 378a/16, 381b/15, 382a/14, 382b/01, 383a/05, 383a/16, 383b/07, 383b/09, 383b/17, 383b/17, 388a/05, 390a/12, 390a/12, 391a/16, 391a/17, 391b/04, 391b/06, 391b/09, 393a/16, 396a/06, 397a/14, 398a/15, 399a/02, 400b/05, 403a/03, 403a/09, 403b/11, 404a/09, 404a/12, 404a/13, 406a/03, 406a/13, 409b/11, 409b/14, 410a/11, 410b/14, 410b/15, 411a/15, 419b/11, 423a/05, 428b/13, 429a/04, 429b/08, 434a/05, 434a/09, 434a/14, 434a/14, 434a/15, 437a/07, 439a/03, 439a/14, 443a/01, 445a/08, 449b/16, 450a/15, 453a/02, 453a/05, 456a/07, 456b/17, 457a/06, 457a/08, 457a/09, 457b/03, 457b/04, 457b/05, 457b/11, 458a/03, 461a/03, 461a/06, 462a/01, 462a/03, 463a/12, 465b/06, 466b/02, 467a/06, 470a/11, 475a/03, 476a/16, 478a/09, 478a/10, 480a/07, 481a/14, 483a/06, 483a/07, 483a/11, 483b/05, 487a/04, 488b/07, 490b/04, 490b/04, 490b/05, 493a/06, 496a/02, 496a/15, 497a/04, 498b/17, 499a/06, 499a/11, 500a/11, 500a/15, 500b/17, 503b/06, 503b/06, 505b/09, 505b/11, 506a/13, 509b/06, 509b/11, 511b/11, 511b/12, 513b/02, 516b/07, 520a/02, 520a/06, 520b/07, 521a/03, 522a/15, 523a/06

a.üçün 345a/04, 450b/12

a. allıda 487b/06

a. allıdın 427a/13

a. bile 406b/16, 455b/01

a. dağı 370a/16, 392b/11, 404b/03, 475a/08

a. dék 358a/04, 379a/02, 395b/09, 396b/02, 397a/01, 398a/01, 416a/13, 418b/04, 418b/11, 432b/06, 469a/10, 470b/09, 476a/11, 489a/02, 496b/12, 510a/01, 511b/09

a.+dın 476a/02

a.+dur 379a/07

a. kéynidin 404a/17

[=188]

ol durur 344a/05, 345a/09, 348a/11, 350b/02, 359a/04, 360b/06, 364a/03, 365a/03, 368b/11, 369a/03, 369b/02, 369b/08, 370b/05, 372b/11, 375b/14, 387b/12, 412b/06, 438a/17, 438b/11, 459b/16, 472b/03, 475a/04, 483a/06, 518a/07, 519b/12

o. durur érdi 349b/13, 356a/04, 381b/16

o. érdi 337b/01

o. érür 476a/08

o. ki 354b/14, 369a/17

o. kim 363b/13, 368b/06, 376a/01, 377a/09, 383a/02, 473b/13, 523a/13

o. yañlıġ 391a/14, 416b/15, 422b/07, 422b/09, 446a/01

[=44]

ol- Olmak. Krş. bol-

o.-dı 348a/07, 356a/14, 363a/08, 365a/04, 365a/10, 365b/01, 365b/02, 365b/05, 365b/07, 365b/11, 365b/11, 365b/12, 365b/17, 366b/01, 367a/03, 367b/04, 367b/11, 379a/04, 416a/14, 470b/08, 479b/04, 506b/03
o.-dılar 363b/04
o.-ġan 352b/16
o.-ġay 391a/04
o.-ġu dék 443b/14
o.-ġusıdur 404a/12
o.-ma 467a/06, 470a/09
o.-maġay 399a/07
o.-maķ 382a/08, 522b/14
o.-maķnı 435b/04
o.-sa 358b/07, 367a/09, 450a/09
o.-sun 353a/02, 367b/16, 373b/12, 373b/13, 373b/13, 396b/04, 436a/07, 436a/08
o.-uban 503a/11
o.-up 351b/05, 351b/05, 364b/07, 366a/01, 366b/14, 366b/16, 367a/14, 383a/17, 385b/17, 388b/10, 390a/10, 394a/13, 394b/09, 395a/02, 395b/05, 395b/06, 395b/07, 397a/06, 397a/07, 449a/10, 449a/10, 471a/01, 471a/01, 474a/16, 474a/16, 474b/01, 474b/01, 476a/06, 476a/14, 476a/15, 476b/12, 478a/11, 477a/15, 477a/16, 479b/04, 482a/09, 482a/10, 482a/10, 496b/12, 500b/09, 503a/10, 503a/10, 507b/05
o.-updur 388b/11
o.-ur 377b/15, 383a/17, 383a/17, 500b/12
[=93]
o**.-ābād ol-** 449a/10
o.-Óācız ol- 478a/11
o.-afzūn ol- 394a/13
o.-āhır zamān ol- 482a/09
o.-ātaş-gah-ı dūzaḫ- 479b/04
o.-Óāzım ol- 476b/12, 500b/09
o.-bahār-ı cennet ol- 363a/08
o.-āyīna-ı ĥayrat **ol-** 500b/12
o.-bī-navā ol- 366b/01
o.-cādıl ol- 477a/16
o.-cāhıd ol- 382a/08
o.-camÓol- 507b/05
o.-cāvıdāna ol- 396b/04
o.-dafÓ ol- 365b/10, 365b/11
o.-dıl-küşā ol- 365b/02
o.-dūd ol- 506b/03
o.-esīr ol- 503a/11
o.-fahm ol- 388b/10
o.-faraĥ-güster u ābād ol- 476a/14
o.-fāş ol- 366b/16, 395a/02
o.-felek-yār ol- 383a/17
o.-fuzūn ol- 476a/06
o.-ġālıb ol- 436a/07
o.-germ ol- 496b/12
o.-gül-mīḫ u mısmār ol- 351b/05
o.-güşād ol- 373b/13
o.-habā ol- 367b/04
o.-ĥāśıl ol- 366a/01, 366b/14
o.-hem-lāl ol- 474a/16
o.-ḫūb ol- 397a/06
o.-ḫurramlıķ ol- 365b/11
o.-ıdbār ol- 364b/07
o.-ıntıžār ol- 390a/10

o.-ırādā-ı mafḳūd ol- 479b/04
o.-ıram-numā ol- 365b/07
o.-Ǿīd ol- 365b/01, 365b/17, 367b/16
o.-īmin ol- 522b/14
o.-kām-ravā ol- 367b/11
o.-ḳapuñ bandası ol- 353a/02
o.-ḳātǾ-ı manāzıl ol- 477a/15
o.-ḳātǾol- 379a/04
o.-madadkārī ol- 385b/17
o.-maġrūr u malūl ol- 470a/09
o.-maḳhūr ol- 383a/17, 482a/10
o.-maḳtūl ol- 503a/10
o.-manśūr ol- 383a/17
o.-marġūb ol- 397a/07
o.-maǿsūr ol- 482a/10
o.-maźbūĥ ol- 394b/09
o.-mulāyım ol- 467a/06
o.-murādın ol- 367a/09
o.-mustavlī ol- 365b/12
o.-muǾtabar ol- 348a/07
o.-muǾtād ol- 388b/11
o.-namūdār ol- 471a/01
o.-pā-bast ol- 363b/04
o.-pā-māl ol- 474a/16
o.-rah-navard ol- 395b/06
o.-rāh-zan ol- 391a/04
o.-ravān ol- 416a/14, 470b/08
o.-sar-ħūş ol- 373b/13
o.-śayyād ol- 476a/15
o.-sebük-ħīz ol- 395b/06
o.-śūrat-ı dīvār ol- 474b/01
o.-şād-kām ol- 365a/10
o.-şād ol- 356a/14, 373b/12, 449a/10
o.-şikār ol- 377b/15
o.-taħt ol- 367a/03
o.-tālıb ol- 436a/08
o.-tamām ol- 399a/07
o.-tīz ol- 395b/07
o.-yār ol- 474b/01
o.-yoḳ ol- 352b/16
o.-zar-kār ol- 351b/05
o.-zār u maġlūl **ol-** 503a/10
[=85]
olca Moğ. Ganimet.
o. 381a/17, 432a/09
o. al- 492b/11
o. bile 445b/13
o. bol- 482a/10
o. bol- (maḳtūl u maǿsūr ve olca) 454b/01
o.+dın 386a/10
o. ét- 418a/07, 465a/01, 468a/11, 468b/14, 473b/04, 480b/13
o.+ġa 471b/01, 482a/07, 508a/15, 517b/10
o. kéltür- 415a/08, 494b/16
o. ḳıl- 411b/01, 419b/01, 427a/02, 431b/16, 436a/10, 450a/05, 471a/05, 472a/08, 473b/11, 475a/08, 487b/09, 493b/03, 494b/03, 514b/10, 515a/01
o. ḳıl- (esīr u olca) 429b/01
o.+ları 469b/17
o.+nı al- 506b/08
o. tüşür- 451a/10, 469b/16, 473a/15, 515b/12
o. u ġanīmat ḳıl- 383b/05
o. ve esīr al- 479a/01
o. ve esīr ét- 454a/16

o. ve esīr ḳıl- 380b/17
o. ve ġanāyım 380b/01, 411b/09, 411b/17
o.-yı bī-pāyān 508b/03
[=49]
olcala- Yağmalamak.
o.-p 425b/11
[=1]
o.-māl u mavāşīların olcala- 425b/11
[=1]
oltur- 1. Oturmak
o.-a al- 339a/07
o.-up 394b/16
o.-up durur érdi 354b/11
o.-up dururlar 394b/14
o.-ur érdi 456a/05
[=5]
2. Bir yerde devamlı olarak kalmak, ikâmet etmek.
o.-ġan 339b/10, 357b/14, 359a/02, 359a/12, 369a/10, 374b/04, 374b/10, 381a/04, 419b/16, 425a/01, 429b/01, 450a/02, 484a/07, 487a/05, 490a/13, 494b/15, 495b/03, 508a/11
o.-mış durur érdiler 368b/12
o.-sunlar 415a/11
o.-up durur érdiler 336b/12, 492b/02
o.-up dururlar 504b/02
o.-up érdi 383a/03
[=24]
3. Bir makama geçmek.
o.-uban 476b/02
o.-up 390a/05
o.-ur 366a/15
[=3]
on Dokuzdan sonra, on birden önce gelen sayının adı.
o. 457b/01, 451a/10, 494b/08
o. batman 508a/16
o. bégi"askerî bir rütbe" 490a/08
o.+ı içre 364b/08
o.+ıda 337a/13, 354a/01, 384b/11, 405a/15, 413a/06, 425a/16, 452b/15, 458a/02, 458a/11
o. kimse 380a/03
o. kişi 428b/10, 494b/17
o. kün 396a/10, 407a/17
o. küngeçe 396b/08
o. miñ 421a/12, 428b/17
o. on béş kimse 435a/07
o. on béş kişi 350b/12, 485a/03
o. on béş kün 506a/08
o. ṭılā 433a/15
[=28]
on altı On beşten sonra, on yediden önce gelen sayı.
o. kişi 459b/03
o. kün 429a/01, 471a/09
o.+sı 439b/15
o.+sıda 377b/10, 428a/13, 428b/17
[=7]
on altıncı On altıncı
o. yıl 465b/16
[=1]
on béş On dörten sonra, on altıdan önce gelen sayı.
o. 451b/01, 469b/16, 472a/08
o. (on on béş kimse) 435a/07

o.(on on béş kişi) 350b/12, 485a/03
o.(on on béş kün) 506a/08
o.+de (sana miñ ikki yüz on béş) 369b/12
o.+ide 370a/02, 410a/04, 410b/03, 455b/03459b/07, 475a/10, 475b/15
o. béş kün 342a/16, 469b/05, 506b/07, 506b/14
o. béşi durur érdi 454a/06
o. bile 433a/03
[=1]
on béşlençi On beşinci.
o. kün 464a/10
o.+side 511a/06
o. yıl 390b/03, 413b/01, 459a/03
[=5]
on bir Ondan sonra, on ikiden önce gelen sayı**.**
o. 348a/13
o.+ide 426a/11, 448a/07, 455a/17
o. kimse 471b/17
o. kün 431b/07
o. yıl 390b/02
[=7]
o. birlençi On birinci.
o.+si kün 486b/02
[=1]
on iki On birden sonra, on üçten önce gelen sayı. Krş. on ikki.
o. kişi 430a/05
o.+side 441a/11
o. yā on üç yaş 459b/10
[=3]
o. ikilençi On ikinci.
o.+side 402b/14
o. yıl 427b/06
[=2]
on ikki bk. On iki.
o.+si 426b/07
o.+side 357b/10, 377a/04, 409b/04, 420a/16, 425b/02, 426a/12, 440a/01, 457b/02
[=9]
on sékiz On yediden sonra, on dokuzdan önce gelen sayı. Krş. on sékkiz.
o.+ide 339a/05, 431a/15, 465a/02
on. kün 451b/15
[=4]
on sékizlençi On sekizinci.
o. yıl 499a/01
[=1]
on sékkiz bk. on sékiz.
o.+ide 406b/17, 407b/14, 424a/12, 450a/12, 458a/12, 498a/13
o. kişi 515b/15
o. kün 458b/02
[=8]
on toḳuz On sekizden sonra, yirmiden önce gelen sayı.
o.+ıda 397b/14, 406a/04, 426b/14, 430a/13, 446b/10, 451a/11
o+ı durur érdi 426b/14
o.+ı érdi 430a/13
[=6]
on toḳuzlançı On dokuzuncu. Krş. on toḳuzuncı
o. kün 488b/07
o.+sı kün 380b/07

o. yıl 509b/04

[=3]

on toḳuzuncı bk. on toḳuzlanç.

o. aḳşām 521b/03

[=1]

on tört On üçten sonra on beşten önce gelen sayı.

o.490a/09

o. kişi 433b/06

[=2]

on törtlenç On dördüncü. Krş. on törtünç.

o.+side 360b/01

[=1]

on törtünç bk. on törtlenç.

o. yıl 451b/17

[=1]

on üç On ikiden sonra on dörtten önce gelen sayı.

o.+ide 337a/16, 384b/17, 405b/01, 406b/13, 448a/12, 458b/05, 458b/11

o. kün 458a/03, 472a/11, 518b/15

o. (on iki yā on üç yaş) 459b/11

[=11]

on üçlenç On üçüncü.

o. kün 498a/16

o. yıl 437a/10

[=2]

on yeti On altıdan sonra, on sekizden önce gelen sayı. Krş. on yétti.

o.+ide 458b/03

o. kimse 438b/16

o. kün 405a/16

o. min 468b/17

[=4]

on yetilenç On yedinci.

o. si durur érdi 400a/06,

o.+side 385a/13, 475b/07

o. yıl 475b/07

[=3]

on yétti bk. on yeti.

o. 425b/09, 427a/14

o.+side 404b/11, 471b/04

[=4]

onlanç Onuncu.

o. kün 426b/15, 504a/14, 514a/08

[=3]

oñ Sağ.

o. ḳol 383b/16

[=1]

Oraż ÓĀli Inaḳ k.a. Nayman soylularındandır. Muhammed Rahim Han'a bağlıdır. Oraz Ali Inak'ın kanı için Ħuday Nazar Beg, valad-ı Küçek Inak adlı kimselerden kısas istenir.

O.+nıñ 357a/09, 412b/11

[=2]

Oraż ÓAlī Salaḳ k.a. Yomut halkının bilinen, tanınan kimselerindendir.

O. 514a/09

[=1]

Oraż ÓAlī Supaḳ k.a. Mankıt ulusunun ileri gelenlerinden olup Mankıt hakimi Masav Biy ile arası bozulunca Avaz Inak tarafından görevden alınır. Bunun üzerine muhalefet kuvvetlere yani Töre Murad Sufi ve adamlarına yakınlaşır. Onların Mankıt'a girmelerine

sağlayarak Mankıt'ın karışmasına sebep olur. Masav Biy'i öldürür.

O. 372b/11

O.+nıñ 369b/12

[=2]

Oraż Bahādur k.a. Aral Kıyatı halkının ileri gelenlerindendir. Süyün Biy yerine Beylik makamı ile görevlendirilir.

O. 361a/08

[=1]

Oraż Biy k.a. Buhara akınına katılan askerler arasında adı geçmektedir.

O. 480b/17

[=1]

Oraż Pariḥān k.a. Ağzından yaralanmış bir askerdir.

O. dağı 417a/10

[=1]

ordu (< Moğ. orda) Padişah çadırı, hakanın oturduğu şehir, karargâh.

o. 471a/16

o.+sı 429b/13

o**.+sığa** 383a/04, 463a/03

o.-yı aÓlā 447a/05, 464a/03, 486b/12, 489a/07, 491a/01, 504a/06

o.-yı Óālī 380b/08

o.-yı davlat-panāh 508a/05

o.-yı humāyūn 342b/05, 348a/04, 372a/04, 384a/02, 401a/07, 401b/10, 420b/12, 444a/16, 445a/03, 461b/07, 478b/09, 485b/02, 486a/16, 504a/02, 507a/09, 508b/07

o-yı keyhūn-pūy 340b/16, 342b/14, 382b/10, 382b/17, 421a/08, 423b/05, 439b/07, 414b/11, 447a/01, 461b/12, 462a/02, 462b/03, 478a/03, 483b/02, 501a/08, 505b/03, 508b/09

o.-yı keyhān-pūy-ı humāyūn 383b/12

o.-yı saÓādat-dast-gāh 424a/02

o.-yı vālā 346b/12

[=48]

orta (< Eski Türk. ortu) 1. İki uçtan veya bütün noktalardan aynı uzaklıkta olan yer.

o.+da 424b/04, 448b/12, 475b/12, 500b/04

o.+ġa sal-"Bir toplulukta sözü herkese hitap ederek söylemek" 359b/11

o.+larıda 359b/12

o.+sıda 369a/12, 394a/01, 416a/09, 446a/04, 464b/12, 495a/07, 496b/14, 502a/03, 515a/16, 515b/06

o.+sıdağı 493a/11, 519a/03

o.+sıdın 412b/10

o.+sığa 395b/17, 416b/12

[=21]

2. Belirli bir zamanın başlangıcı ile bitimi arasında olan zaman.

o. kün 475a/09

[=1]

Orta Ķuduķ y.a. Harezm'den Ahal'a giden yol üzerinde bulunan çok önemli su kuyuları. Bunlar bölgenin tarım suyu için çok mühimdir.

O. 414b/03, 414b/11, 424b/02, 424b/03, 426a/07, 434b/07, 449b/13, 451a/03, 451a/16

O.+nıñ 446b/09

[=10]

OrtaYüz Ḳazaḳ kv.a. Daşt-ı Kıpçak bölgesinde yer alır. Allāh Berdi Haca bu bölgeye elçi olarak gönderilmiştir. Bu bölgenin hakimi Aman Bay Biy'dir. Uyşun ve Bahrın ulusları da bu bölgede bulunur.

O.+ıdın 352b/05

O.+dın 377b/16

O.+ıġa 376a/06, 387b/11

O.+nıñ 387b/01

[=5]

ortalıġ Bulunulan yer, çevre, etraf.

o.+ıda (Balḳan tağınıñ ortalıġı) 424a/04

[=1]

orun Yer, makam.

o.+ıda (ornıda) 412b/03

o.+ıġa (ornıġa) 342a/14, 346a/03, 361a/11, 371a/02, 375a/14, 406a/03, 439a/03, 440b/07, 441b/03, 459a/15, 470b/08, 476a/05, 494a/07, 494a/08, 498b/11, 498b/14, 498b/16, 498b/17

o.+larıġa 371a/07

[=20]

Orun Bay Biy k.a. Mulla Davlat Nazar'ın babası.

O. 368b/02

O. (valad-ı Orun Bay Biy) 380a/03

[=2]

Orun Bay Biy y.a. Burası Yanı-Derya'da, Ak Yakış'ın 225 km kuzeydoğusundadır.

O. ḳalÓası 381a/03

[=1]

Orus kv.a. Urus, Rus kavmi, bu kavmin yaşadığı bölge. Buhara ve İrdar yoluna yakın bir mahalde yer alır. Nikolay Nikolayic bu bölgenin elçisidir.

O. cānıbı 519a/08

O.+dın 451a/12

O. élçisi 519a/05

O.+ġa 509a/03, 519a/10

O. kārvānı 517b/15

O. kārvānıñ 374a/11

O. memleketi 518a/17

O.+nıñ 459a/06, 459a/16, 519a/02

O. pād-şāhı 518a/10

O. vılāyatı 518a/08

O. yurtı 518a/06

[=14]

Orus Ḳoşçı k.a. Yomut boyuna mensup bir savaşçı.

O. 432b/14

[=1]

ÓOŝmān k.a. Müslümanların üçüncü halifesi olup şiirde hilim ve haya yönü ile telmihde bulunulmuştur.

ÓO.+ġa 366a/07

[=1]

oşbu İşte bu, bu.

o. 396b/06

[=1]

oşol İşte o, o.

o. 396b/03

[=1]

ot Ateş, kıvılcım.

o. 379a/03, 379a/05, 405a/03, 507b/05, 515b/09
o. birle 345b/03, 507b/05
o.+ġa 518b/17
o.+ı 432b/01
o.+ı bile 447b/02
o.+ıdur 507b/03
o.+ıdın 476a/02, 507b/04
o.+ıġa 523a/05
o.+nı 405a/06
o.+nıñ 427a/03, 427a/04
o. saç- 345b/03, 479b/03
[19]

otaġa (<Moğ. otuġa[n]) Taç, savaş sırasında başa takılan sorguç.
o.+sın 455b/16
[=1]

otçı 1. Bitki işiyle ilgilenen (kimse)
o. ve ékinçi 350b/12
[=1]
2. Ateş ve ateş yakma ile ilgilenen (kimse).
o. ve otunçı 416a/06
o.+dın (otunçı ve otçı) 444a/12
[=2]

otla- Otlamak.
o.-p (atlar için kullanılmıştır) 430b/01
[=1]

otlaḳ Mera, çayır.
o. ve yaylaḳ 336b/11, 359a/07
[=2]

ottuz bk. Otuz.
o. 451b/04, 500b/01
o. (ikki yüz ottuz ikki) 427b/08
o. (miñ dağı ikki yüz ottuz ikki) 431b/01, 431b/01
o. (miñ iki yüz ottuz sékkiz) 504b/16
o. (miñ ikki yüz ottuz béş) 459a/05, 460b/06
o. (miñ ikki yüz ottuz tört) 458a/15
o. (miñ ikki yüz ottuz üç) 437a/13
o. çaġlıġ 425b/09, 438b/04, 450b/10
o.+ġa (miñ ikki yüz ottuz) 408a/15
[=14]

otun Odun.
o. 380a/12
o. dék 432b/02
o.+dın 380b/01
[=3]

otunçı Odun işiyle ilgilenen (kimse).
o.+dın 430b/03
o.+lar 412a/16
o.+larıġa 416a/06
o. ve kömürçi 413b/17
o. ve otçı 444a/12
[=5]

otunsızlıḳ Odunsuz olma hali. Yakacaksız kalma durumu.
o. 518b/16
[=1]

otur- Oturmak. Krş. oltur-.
o.-sam 522b/06
[=1]

otuz Otuz. Krş. ottuz.
o.382a/05
o. (miñ dağı ikki yüz otuz üç) 439b/14
o. (miñ dağı ikki yüz otuz yétti) 475b/15

o. (miñ iki yüz otuz bir) 414a/10, 425a/01
o. (miñ iki yüz otuz yeti) 483b/10
o. (miñ ikki yüz otuz altı) 467b/06
o. (miñ ikki yüz otuz sékkiz) 499b/07
o.(miñ ikki yüz otuz toḳḳuz) 510a/04
o. altılançı "otuz altıncı" 493a/08
o. béş"otuz beş" 433a/10
o. çaġlıġ 451b/11, 515a/01
o.+da (miñ dağı ikki yüz otuz) 410b/03
o. iki "otuz iki" 406b/17
o. kimse 487b/07
o. kişi (yigirme ve otuz) 491a/03
o. kün 413a/16, 504a/16
o. sékkizlençi "otuz sekizinci" 494a/16
o. törtlençi "otuz dördüncü" 492b/09
o. yéttilençi "otuz yedinci" 493b/05
[=22]

oy Alçak yer, çukur; (hayvan için) in.
o.+ıġa 379a/11
[=1]

oymala- (TDK Kırgızca sözlük) Çukurlaştırma, derinleştirme.
o.-y durur érdi (iki ḳarış çaġlıġ su ve astı oymala-) 497b/11
[=1]

oyna- (oyun ile beraber kullanıldığında) Aldatmak, hile yapmak, düzen kurmak.
o.-p durur (né oyun oyna-) 479a/12
[=1]

oyun 1. Oyun, hoşça vakit geçirmek için yapılan eğlence.
o. 475b/01
o.+ın 422b/06
[=2]
2. hile, düzen.
o. 479a/12
o. ḳur- 475a/12
[=2]

Ö ö

öç İntikam.
ö.+in al- 501b/06
[=1]

ögül- Övülmek, methedilmek.
ö.-üp 399a/05
[=1]

Ögüz Muĥammad Nıyāz Sar-dār k.a. Yomut halkındandır. Kızılbaşlarla yapılan bir savaşta Berdi Inak ve Huday Nazar Kak gibi kendisi de şehadete ulaşmıştır.
Ö. 422b/17
[=1]

öküz Erkek sığır.
ö. (téve ve yılkı ve öküz ve ḳoy) 394b/07
ö.+din 469b/17
[=2]

Öküz Çülge y.a. Kökerdeli ve Kakıştuvan bölgelerine yakın bir askerî konaklama yeridir.
Ö.+sin 500b/17
[=1]

Öküz Kétgen Nahrı y.a. Ceyhun ırmağının kollarından biri olup Konrat bölgesine yakındır.
Ö. 453a/04
[=1]

öl- Yaşamaz olmak, can vermek.
ö.-e başla- 342b/01
ö.-genin 430a/16
ö.-genlarġa 446b/03
ö.-genleriniñ 337a/01
ö.-mekge 363b/05
ö.-üp 482a/10
ö.-üp dururlar 471a/07
[=7]

ölke Moğ. Bir devletin hakimiyeti altında bulunan toprakların bütünü.
ö.+niñ 387a/06
[=1]

öltür- Bir canlının hayatına son vermek.
ö.-diler 417b/15
ö.-e öltüre 470a/03, 513b/08
ö.-genlerge 433a/15
ö.-geyler 360b/16
ö.-megen 516b/06
ö.-mey 472a/01
ö.-üp 341b/11, 350b/13, 355a/07, 357b/03, 372b/13, 377a/09, 411a/10, 418a/01, 425a/04, 430b/03, 438b/10, 446a/14, 455a/03, 455a/12, 464b/15, 491a/09, 513a/11, 514b/16
ö.-üp durur érdiler 515a/10
ö.-üp durur érdiler- 492b/17
ö.-üp dururlar 407a/10, 432b/16, 470b/07
[=30]

ölük Ölü.
ö.+in 382b/01
[=1]

öp- Öpmek.
ö.-ti 350b/01
[=1]

öpkeli (Eski Türk. öpke "karaciğer"<övke, <öfke) Öfke dolu, kızgın, hiddetli.
ö. 386a/01
[=1]

ördek (Orta Türkçe ördek< ödrek "göçüşme" öncesi bu şekilde olan kelimenin kökü kesin olarak belli değildir.) Perde ayaklılardan, evcil ve yabani cinsleri bulunan, kazdan küçük, paytak yürüyüşlü su kuşu.
ö. 412a/07
[=1]

öt- Geçmek, yarıp içine girmek.
ö.-di 379a/14, 405a/04
ö.-e al- 497a/05, 497a/07
ö.-er érdi 340b/03, 497a/04
ö.-gende 381a/03, 445b/03
ö.-gendin soñra 449b/16
ö.-ip 430b/06
ö.-günçe 346b/07, 377b/13
ö.-üp 514b/13
ö.-üp dururlar 380a/16
ö.-mey durur érdi 497a/17
ö.-miş durur 480a/06
ö.-se 478b/14

ö.-üp 342b/16, 344a/09, 357b/08, 358b/10, 359b/02, 374b/08, 378b/10, 384b/05, 397a/06, 398b/10, 398b/16, 399a/12, 400b/07, 402b/09, 408b/15, 409a/10, 411a/16, 411a/17, 418b/10, 423a/15, 424a/16, 425a/08, 427b/12, 429a/06, 431a/12, 431a/13, 436a/06, 437b/08, 437b/15, 438b/03, 446a/10, 447b/04, 452b/01, 453a/10, 460b/11, 461b/03, 461b/13, 462a/16, 464a/06, 469b/10, 470b/10, 472a/09, 473a/06, 481b/14, 481b/17, 482b/09, 485a/16, 486a/09, 486b/03, 487b/13, 488b/10, 493b/02, 496a/01, 496a/15, 506b/17, 514b/14, 516a/11, 518b/04, 518b/06, 518b/07

ö.-üp durur érdi 354a/13

ö.-üp durur 513a/05

ö.-üp dururlar 485b/03, 495a/08, 516a/12, 518b/09

[=83]

2. Aşmak

ö. érdi 386a/15

ö.-üp 374a/05

[=2]

3. (Zaman veya yer olarak) Geride bırakmak, üzerinden geçmek.

ö.-e durur 458a/14, 484a/14

ö.-er érdiler 395a/16

ö.-üp 446b/12, 446b/16

[=5]

4. Affetmek, nazara almamak.

ö.-üp 343a/12

[=1]

5. Geçmiş olan.

ö.-gen 354a/12, 376a/15, 385a/11, 395b/13, 444a/14, 503b/01, 513a/10, 518b/08, 522b/16

ö.-genin 513a/13

ö.-genler 347a/05

[=11]

ö.-damıdın öt- 473a/06

ö.-günāhın öt- 343a/12

ö.-ĥadīdın öt- 374a/05

ö.-ikki kün öt- 446b/12

ö.-tört kün öt- 446b/16

ö.-zamān-ı māżīdın öt- 395a/16

ö.-yétmişdin öt- 386a/15

[=7]

Ötef Bay k.a. Konrat ekabirinin merkezi konumunda olan kimsedir. Eş Muhammad Ahund gibi kendisi de Töre Murad Sufi hakkında iyi düşünür.

Ö. 356a/03, 357a/12

[=2]

Ötef Berdi Atalık k.a. Kök Özekli halkının ileri gelenlerinden bir ulu atalıktır. Kendi oğlu ve ağabeyinin oğlu Konrat ekabirinden Can Murad Bay'ın, Muhammad Nıyaz Kerçek'in nökerlerinden biri tarafından öldürülmesi olayı sonrası kaçanlar arasında zikredilir.

Ö.+nıñ 341b/14

[=1]

Ötemiş kv.a. Konrat boyundan olan halktır.

Ö. camāǾası 415b/04

[=1]

ötker- Geçirmek.

ö.-di 339a/11, 347a/04, 358b/14, 378a/03, 384a/04, 390b/11, 419b/14, 447a/02, 457a/08, 461a/03

ö.-diler 450a/14, 450b/11

ö.-e bér- 377b/10

ö.-ip 404a/15, 412b/13, 419b/04, 425b/10, 428a/12, 432a/05, 436a/09, 468a/14, 477b/07, 480b/05, 497b/03, 515b/11

ö.-ıp durur 441a/12

ö.-ıp dururlar 385a/10, 453a/03, 481a/13, 485b/02, 503b/03, 517a/09

ö.-mey 403b/15, 518a/16

ö.-miş durur érken 450b/15

ö.-üp dururlar 407b/17, 478b/15

[=36]

ö.-damıdın ötker- 404a/15, 503b/03, 515b/11, 517a/09

[=4]

ötül- Geçilmek.

ö.-gendin soñra 380b/16

[=1]

ötür- Geçirmek.

ö.-üp 412b/11

[=1]

öyle Öyle, o kadar, o gibi. Krş. eyle.

ö. 367a/14, 394b/09, 395b/06, 395b/10, 469a/08, 470b/08, 476a/14, 477a/08, 479b/03, 482a/11

ö. ki 404a/11, 474a/13

ö. kim "o derece ki" 366a/10, 393b/15

[=14]

öz Kendi.

ö. 340a/01, 341a/04, 344a/15, 355a/09, 355a/10, 363b/04, 363b/10, 367a/15, 367a/17, 370a/01, 371b/10, 373a/03, 375a/01, 376a/03, 380b/11, 387a/14, 388b/04, 388b/16, 397a/11, 397a/13, 403b/10, 407b/16, 388b/05, 413b/16, 417a/05, 418a/15, 430a/04, 430b/17, 431a/02, 432b/10, 434a/11, 435b/07, 436a/13, 440b/08, 450a/15, 454b/08, 455a/06, 456a/01, 456b/02, 456b/06, 457b/05, 463b/15, 465a/11, 474b/10, 477b/15, 480a/12, 480b/01, 482a/07, 482a/08, 488a/04, 488b/01, 489a/13, 492a/07, 493b/10, 494b/01, 495a/13, 497a/02, 506a/10, 506b/13, 513a/17

ö. havli 431a/08

ö.+ığa 338b/11, 358a/12, 372b/15, 381a/10, 434b/16

ö.+i 339b/06, 349a/08, 355a/17, 378a/12, 383a/10, 402a/01, 429a/10, 432a/10, 436b/14, 442a/07, 448a/09, 448b/07, 452a/08, 452a/11, 456a/01, 463a/04, 470a/12, 473b/15, 494b/08, 494b/11, 497b/03, 508b/09, 513a/17

ö.+i bile 510b/10

ö.+i dağı 502a/13

ö.+i üçün 457b/05, 521b/12

ö.+idin (öz özi) 380a/15

ö.+idin burun 457b/11

ö.+idin ilgeri 473a/16

ö.+ige 510a/11, 511b/10, 523a/02

ö.+in 346a/10, 368a/11, 381b/12, 382a/08, 391a/02, 398a/01, 427a/11,

428b/05, 433b/15, 473b/06, 479a/06, 523a/15
ö.+in yétkür- 474b/14
ö.+ini 375a/09, 443b/05
ö.+ini yétkür- 360b/08
ö.+iniñ 398a/14, 403a/15, 511b/08
ö. işi 369b/07
ö. ķadar 351b/08
ö. ķanı 363b/15
ö. ķarıntaş 356b/09
ö. ķol 380b/12
ö.+lerıġa 340a/15, 376a/09, 456a/11, 502b/09
ö.+leri 342a/13, 435a/02, 450a/13, 450b/08, 467a/04, 469a/17, 472b/12
ö.+lerige 444b/02, 486b/12, 490a/02
ö.+lerin 342b/03, 357a/17, 416b/04, 420b/11, 425a/12, 445b/14, 472a/17, 474b/12, 477a/03, 480a/13, 480a/13, 497b/08, 502a/06, 502b/14, 502b/17, 517b/15
ö.+lerin yétkür- 347b/16, 383b/06, 432a/14
ö.+leriniñ 347b/14, 468a/03
ö. maḥārıc 372a/08
ö. manzıl 367b/06
ö. marām 392b/01, 394a/09
ö. martaba 394b/13, 397b/10
ö. mesākin 377a/13
ö. muddaǾa 343b/02, 394b/04
ö. mulāzamat 373a/01, 419a/11
ö. mulāzım 352a/15, 412b/05, 427b/16, 434a/15
ö. mulāzım-ı ḫāśśa 410b/14
ö. murçal 340a/03
ö. mutābaǾat 403b/04
ö. nafs-ı nafīsı 342a/12, 347a/01, 372a/06, 383a/11, 401a/13, 414a/11, 415b/16, 440a/01, 445b/01, 458a/14, 462b/01, 482b/03, 500b/02, 508a/06
ö.+ni 404a/10
ö. til 346a/14
ö.+ümni 392a/08
ö.+ümni sal- 392a/02
ö. yurt 359b/17, 405b/06, 423b/17, 444a/09, 518a/10, 518a/12, 519a/05
ö. żımma 375b/02
[=202]
öz baş Kendi reisleri.
ö.+larını 508a/11
[=1]
Özbek kv.a. Orta Asya'da yaşayan bir Türk boyu ve bu boydan olan kimse. Metne göre Özbek kavimlerinin çoğunun soyu Oguz Han'a dayanmaktadır. Moğol soyundan gelen Özbek Han da Müslümanlığı kabul etmesinden sonra Müslüman olan Cüci halkına Özbek denmesini istemiştir. Krş. Özbekiyye.
Ö. 339b/03, 339b/06, 432a/15, 434b/01, 453b/14, 471b/06, 480b/14, 490b/16, 516b/12, 518a/03
Ö.+din 425b/04, 431b/04, 451b/09, 451b/09, 514a/10, 514a/11, 515b/01
[=17]
Özbekiyye kv.a. bk. Özbek.
Ö.+din 454b/17
[=1]

özge Başka, gayri.
ö. 341a/11, 356a/12, 382b/05, 383b/09, 389b/10, 390b/16, 396a/11, 401b/08, 430b/14, 444a/04, 451b/14, 470a/13, 491a/05, 497b/12, 508a/16, 522b/02
ö. dağı 394b/09, 496b/16
ö.+leri 471a/07
ö.+si 469b/03, 498a/05, 513b/11
ö. yañlıġ 486b/14, 500b/07
[=24]

özgeçe Başka, başka şekilde.
ö. 394a/01, 394a/02, 438a/03, 491a/06
[=4]

özlük Kendisi olma, kendilik.
ö. 523a/14
[=1]

P p

pā Far. Ayak.
p. 365b/15
p. (bī-dast u pā) 383b/16
p. (sar u pā-yı şāhāna) 402a/07, 495a/12, 477b/15
p. (sar u pā-yı ħusravāna) 433b/09, 494a/17
p.(sar u pā-yı pādşāhāna) 410a/13, 430a/14, 442b/01
p. bile (sar u pā-yı pādşāhāna) 480a/15
p.-yı muzd al- 348a/03
p.-yı ŝabāt ķoy- 361a/17
[=13]

pā-bast Far. Ayağı bağlı, esir, hareketsiz.
p. ol- 363b/04
[=1]

pā-māl Far. Ayak altında kalmış, çiğnenmiş. Krş. pāy-māl.
p. ol- 474a/16
[=1]

pād-şāh Far. Padişah. hükümd Ar.
p. 357b/13, 374a/02, 503b/15
p. (cannat-cāy-gāh pād-şāh ĥażratı) 521a/13
p. (ĥażrat-ı pād-şāh-ı cannat-cāy-gāh) 487a/17, 500b/16
p. (ĥażrat-ı pād-şāh-ı ġufrān-panāh) 399a/08, 430b/10, 433b/01, 447a/05, 476b/04, 508a/17
p. (ĥażrat-ı pād-şāh-ı maġfırat-dast-gāh) 407b/15
p. (ĥażrat-ı pād-şāh-ı maġfırat-külāh) 472a/15
p. (ĥażrat-ı pād-şāh-ı maġfırat-panāh) 505b/10
p. (ĥażrat-ı pād-şāh-ı maġfūr) 412b/14
p. (ĥażrat-ı pād-şāh-ı muÓaẕẕam) 460b/02
p. (ĥażrat-ı pād-şāh-ı raĥmat-cāy-gāh) 404b/06
p. (ĥażrat-ı pād-şāh-ı žafar-dast-gāh) 502b/04
p.+ı 357b/15, 387a/03, 465b/17, 507a/08, 518a/10, 520a/04
p.-ı Ółī-şān 388b/03, 475b/16
p.-ı bahcat-ıntıbāh 395b/05
p.-ı cannat-mekān 389b/04

p.-ı ġufrān-panāh 466a/14, 504b/07, 510a/17
p.-ı maġfūr 389a/08, 389a/16
p.-ı meźkūr 483b/16
p.-ı muşārun-ılayh 375a/08
p.-ı zarrīn-külāh 460b/16, 485a/11, 499b/09
p.+ınıñ 375b/11
p.+lar 509b/11
p.+larġa 499a/13
p.+ların 389a/02
p.+larınıñ 509b/14
[=44]
Pād-şāh Ħ(v)āca k.a. bk. Pād-şāh Ħ(v)āca-ı Śadr
P. 483a/01
P.+ġa 405b/04
P.+nı (Ĥażrat-ı Pād-şāh Ħ(v)āca) 483a/16
[=3]
Pād-şāh Ħ(v)āca-ı Śadr k.a. Elçilik vazifesiyle Buhara'dan Amir Haydar'ın makamına gelmiştir. Bu vazife esnasında yanında Berdi Inak'ın da bulunduğu belirtilmektedir. Krş. Pād-şāh Ħ(v)āca
P. 405a/13
[=1]
pād-şāh-nışān Sultanlık alameti gösteren.
p. durur érdi (navīn-ı pād-şāh-nışān) **3**77b/17
[=1]
pād-şāhlıġ Padişah olma durumu. Krş. pād-şāhlıḳ
p. yét- 374a/04
[=1]
pād-şāhlıḳ bk. pād-şāhlıġ.
p. martabası 389a/03
[=1]
padīd Görünür, açık, belli, aşikâr.
p. ét- 505a/06
[=1]
pādşāhāna Far. Padişaha yakışır bir şekilde.
p. (Śatāyāġ-yı pādşāhāna) 396a/05
p. (Śavātıf-ı pādşāhāna) 388b/15
p. (ıltıfāt-ı pādşāhāna) 410b/12, 419a/01
p. (ıĥsān-ı pādşāhāna) 405b/06
p. (Śınāyāt-ı pādşāhāna) 390a/15, 399b/16, 478a/07, 507b/13
p. (maclıs-ı pādşāhāna) 476b/16
p. (marāĥım-ı pādşāhāna) 361a/10, 365a/14, 458a/07, 485b/15
p. (navāzış-ı pādşāhāna) 489b/06
p. (żıyāfat-ı pādşāhāna) 396b/10, 400b/13, 406a/05, 436b/16, 465a/05
p. bile (sar u pā-yı pādşāhāna) **4**10a/13, 430a/14, 442b/01, 480a/16
p. bile (ıĥsān-ı pādşāhāna) 484b/14
p. bile (Śınāyāt-ı pādşāhāna) 433b/09
p. bile (malbūsāt-ı pādşāhāna) 461b/01
p. bile (marāĥım-ı pādşāhāna) 423b/17, 475b/03
p. bile (marĥamat-ı pādşāhāna) 493a/04
p. bile taşrīfāt-ı pādşāhāna) 443a/09
p. bilen (Śınāyāt-ı pādşāhāna) 517a/11

p.+da (rusūm-ı pādşāhāna) 511b/06
p.+dın (Ǿınāyat-ı mütekāŝire-i pādşāhāna) 491a/07
p.+dın (Ǿınāyat-ı pādşāhāna) 411b/12
p.+dın (marāĥım-ı pādşāhāna) 427b/04
p.+ġa (marāĥım-ı pādşāhāna) 404b/17, 433a/14
p.+ġa (sıyāsat-ı pādşāhāna) 417b/07
p. navāzış 400b/09
p.+sıdın (marāĥım-ı pādşāhāna) 352b/08
p. üçün (sıyāsat-ı pādşāhāna) 491a/12
p. żıyāfat 459b/13
[=43]

pādşāhī Padişaha ait.

p. (altāf-ı pādşāhī) 436a/17
p. (dabdaba-ı pādşāhī) 499b/11
p. (kevkebe-i pādşāhī) 476a/12
p. (şevket-i pādşāhī) 507a/02
p.+dın (ĥayyāt-ĥāna-ı ıĥsān-ı pādşāhī) 450a/13
p.+dın (Ǿınāyāt-ı pādşāhī) 441b/10
p.+ġa (altāf-ı pādşāhī) 469b/04
[=7]

pahlavān Far. Pehlivan, yiğit.

p. 339a/13, 510b/17
p. (śavlat-ı pahlavān) 396a/02
p.+lar 395b/15, 395b/16, 422b/08, 432b/06
[=7]

Pahlavān Ata y.a. Hive'nin en büyük evliyası Pehlivan Mahmud'a nispeten verilmiş bir su kanalının bulunduğu yerin adıdır. Metnin ileri safhalarında bahsedilen efsaneye göre adı geçen evliya Amu-Derya'dan Hive'ye doğru yürürken asasıyla yere bir çizgi çekmiş ve bu çizginin rotasında daha sonra kanal akmaya başlamıştır. Pehlivan Ata'nın başladığı yer Fitnek'in yaklaşık 13 km aşağısında olup kanalın uzunluğu yaklaşık 90 kilometredir. Kanal ilk önce batıya doğru yol alır, daha sonra güney-güneybatı doğrultusunda akarak Hive'nin birkaç kilometre ötesinde sona erer. Bu kanal Çatlı adı verilen ormanlık bölgeye de yakındır.

P. ķuddısa sırruhu yafı 484b/06
[=1]

Pahlavān Maĥmūd y.a. Pir Yar Veli'nin oğludur. Kutsal kabul edilen kabri Hive'dedir. Meşhur hafızlardan olan bu din âliminin medfeninin bulunduğu yerin ismi yine kendi adyla anılmıştır.

P.+nıñ (Ĥażrat-ı Pahlavān Maĥmūd) 371b/09
[=1]

Pahlavān Nıyāz Bég k.a.Ordu mensubu bir devlet adamıdır. Teke kethudalığı vazifesi kendisine verilmiş, bir müddet de Ahal'da görev yapmıştır. Durun'da yapılan bir savaş sonrası hayatını kaybetmiştir

P. 419a/16
P.+ni 398b/05, 412a/05
[=3]

Pahlavān Yafı y.a. Hivanik su kanalı diye bilinen yerin bilinen diğer adıdır.
P.+ġa 412b/15
[=1]

pahlavānlıġ Pehlivan olma hali. Krş. pahlavānlıḳ.
p. 501b/04
[=1]

pahlavānlıḳ bk. pahlavānlıġ
p. 435a/15
[=1]

pahlū Far. Vücudun iki yanından her biri, yan.
p.+sıġa 354b/10, 482a/03
p.+sın 510b/13
[=3]

pahlū-zan Far. Yan tarafına yatan.
p. durur érdi 516a/02
[=1]

pahn-daşt Geniş arazi, geniş ova.
p. 379a/15
[=1]

pāk Far. Temiz, saf.
p. 476a/04
p. (dıl-ı pāk) 476a/07
p. (durr-ı pāk) 501a/15
p. ét- 476a/05
p.+ın (rūĥ-ı pāk) 389a/06
p.+i (żamīr-ı pākī) 396a/14
p. ḳıl- 435b/04
[=7]

pākīde Far. Temiz, saf.
p. (ṭıynat-ı pākīde) 392b/15
[=1]

pākīze Far. Temiz, lekesiz.
p. (amtıÓa-ı pākīze) 420b/05
p. (üç pākīze yaĥşı at) 407a/04
[=2]

palçıġ (<Eski Türk. balḳ "çamur"dan balḳ+aç, göçüşme ile balçaḳ < balçıġ) Balçık, bataklık, koyu kıvamda, özlü ve yapışkan çamur.
p. 420a/03, 489a/01
p. bol- 339a/03
p.+ġa 497b/12
[=4]

palīd Far. Murdar, pis.
p.+ıdın 447a/17
p.+ıdın (casad-ı palīd) 451b/06
p.+larıdın (casad-ı palīd) 426a/10
[=3]

pālīz Far. Sebze bahçesi.
p.+da 354a/07
p.+ıġa 340b/02
[=2]

panāh Far. Sığınma, melce.
p. ét- 502b/09
p.-ı Óaḳıbat ḳıl- 358a/12
p. ḳıl- 340a/16
[=3]

Panāh Bahādur Ḳoñrat k.a. Konrat boyundan olup orduda haberci olarak görev yapmış ve bu amaçla Hasan kalesine gönderilmiştir.
P. 380a/02
[=1]

Panāh Bahādur Yüz Başı k.a. Buhara savaşına katılanlar arasında adı geçmekte olan bir askerdir.
P. 481a/06
[=1]
panc-yek Far. Beşte bir
p. alın- 468b/16, 468b/17
[=2]
panca Far. Pençe, el.
p.-ı Óaṫā 367a/06
p.-ı çapavul 429b/10
p.-ı daryā-ı navāl u abr 499a/16
p.-ı ıĥsān 385b/11, 445a/05
p.-ı ınÓām 396a/08, 397b/10, 447b/17
p.-ı Islām 363b/13
p.-ı taĥrīk aç- 379a/09
p. (panca panca zarlarnı saç-) 488b/03
p.+sıġa 383b/16
p.+sın aç- 393b/14
[=13]
panç-şanba (< Far. panc-şanba) Beşinci gün
p. 342b/15, 440b/08
p. durur érdi 380b/07, 500a/04
p. érdi 404b/07
p. kéçesi 479a/04
p. küni 337a/09, 353a/03, 361a/12, 370a/02, 384b/05, 384b/17, 398a/12, 398b/02, 398b/11, 399b/13, 401a/04, 402a/02, 405b/15, 407a/05, 407b/17, 408a/08, 408b/13, 408b/15, 409a/06, 409a/16, 412b/15, 413a/15, 414b/01, 414b/13, 415a/12, 417b/17, 418a/07, 419a/07, 419b/16, 420a/17, 420b/16, 422a/02, 423b/01, 423b/13, 424a/12, 424b/05, 426a/13, 426b/13, 428a/07, 434b/06, 436a/14, 437a/04, 440a/10, 441a/07, 441b/06, 442b/06, 444a/08, 446b/02, 446b/17, 447a/15, 448a/12, 448b/10, 455b/05, 458a/03, 458a/12, 458b/05, 459a/07, 461a/13, 462a/01, 463b/05, 468b/05, 469b/07, 477b/08, 479a/12, 480a/16, 481b/03, 484b/02, 485a/14, 486a/12, 487b/11, 490a/17, 493b/04, 495b/05, 497a/05, 516a/13
[=81]
pand Far. Öğüt, nasihat.
p. ile 369b/01
[=1]
par Far. kanat.
p. aç- 379a/11
p. ur- 390a/11
[=2]
par-gāh Far. Parça, saman parçası, saman çöpü.
p. dék (tūda-ı par-gāh) 493a/17
[=1]
pāra Far. Parça.
p. 396b/01
p. (pāra pāra) 436a/02
p. (pāra pāra bol-) 380a/15
p. (pāra pāra ḳıl-) 435b/14
p. (yüz miñ pāra bol-) 441b/04
[=5]
parāgendalıġ Dağınık, ayrı ayrı.
p.+ıġa 372b/14
[=1]
paranda Av kuşu.

p. sal- 438a/05

[=1]

parçam Far. Bayrak, sancak, mızrak vb.nin tepelerine konan püskül.

p.+ı 353a/15

p.-ı ṭuġ 367a/11

[=2]

parda (< Far. perde) Perde, örtü.

p.-ı Ǿafv çék- 409b/11

p.-ı ḳīr-gūn yayıl- 422b/08

p.+sıġa 378b/06

p.+sın 485a/01

p.-yı ḫusūf 338a/13

[=5]

parda-dār Far. Kapıda bekleyen, kapıcı, perdeci.

p. durur 347b/12

[=1]

pargārvār Far. Çember, yuvarlak.

p. u muĥīṭ-ı kirdār 491b/02

[=1]

parhīz Far. Sakınma, kendini tutma, nefsine hakim olma.

p. (ba-ġayr-ı parhīz) 364b/04

[=1]

parī Far. Çok alımlı, ve çok güzel kadın.

p. vaśfı 395a/12

[=1]

parī-nıhād Far. Peri tabiatlı.

p. tavsan-ı dīv-zād-ı parī-nıhād 443b/03

p.+ġa (aşhab-ı dīv-zād-ı parī-nıhād) 508b/10

[=2]

parī-śūrat Güzel yüzlü, çok güzel (kimse).

p. 397a/05, 501b/08

[=2]

parīşān Far. Dağınık, düzensiz, karmakarışık.

p. (avrāḳ-ı parīşān) 490b/05

p. bol- (mutafarrıḳ u parīşān) 442a/01, 442b/06, 467a/03, 491a/14, 493a/17, 507b/12

p. (mükedder u parīşān) 391a/14

p. (nusḫa-ı parīşān) 390b/09

p. u nā-būd bol- 441b/04

[=10]

parīşānlıḳ Düzensizlik, dağınıklık.

p.+ġa sal- (mutafarrıḳ u parīşānlıḳ) 439a/02

[=1]

parīvaş Far. Peri gibi, çok güzel (kimse).

p. (gül-çahra-ı parīvaş u dıl-ārām) 373b/09

[=1]

parrān Far. Uçan, uçucu.

p. bol- 345b/03

p.-ı dıl 418b/10

[=2]

partav Işık, parlaklık.

p. (mavrıd-ı partav) 372a/03

p.-ı ıltıfāt sal- 380b/10, 504a/17

p.+ın 427a/03

p.+ın sal- 336b/10, 504b/12, 519b/02

[=7]

partav-afganlıġ Işık verme durumu.

p.+ıdın 446b/01

[=1]

partav-efgen Far. Işık verme.

p. 352a/06

p. bol- 409b/15

p.-i şafḳat bol- 353b/03

p. ḳıl- 507a/06

[=4]

partav-žuhūr Parlaklığın baş göstermesi.

p. sal- (tāóŕīh-ı partav-žuhūr) 365a/08

[=1]

parvāna Far. Geceleri ışık etrafında dönerek uçan küçük kelebek.

p. 391a/02

[=1]

parvānaçılıġ Sadrazam, kaymakam gibi yüksek dereceli devlet adamlarının yardımcısı. Sadrazam muavini. Han Meclisi üyesi ve hükümdarın fermanlarını mühürlemekten sorumlu olan kişinin rütbesidir. Pervaneçiler Konratlar dönemine kadar Hezaresp valiliği görevini ifa ederken Konratlar döneminde ise askeri seferlerde görev almışlardır.

p. manśabı 404b/17

[=1]

Parvar-digār Far. Bütün yaratıkları besleyen ve yetiştiren, Allah.

P. 338b/08

[=1]

Parvard y.a. Ersarı ulusunun mütemekkin olduğu bölgedir. Ersarı halkı Lebab bölgesini de kendilerine yurt edinmişlerdir.

P.+da 490a/13

[=1]

parvarda Far. Beslenmiş, yetiştirilmiş.

p. 351a/15

p.+nı (sarā-parda-ı davlat-ı parvarda) 420b/17

[=2]

parvīz Far. Süzgeç.

p.+nı (saĥāb-ı ḳīr-gūn-ı parvīz) 462b/12

[=1]

pās-dārlıġ Gözcü, bekçi. Krş. pās-dārlıḳ

p.+ıda 497a/11

[=1]

pās-dārlıḳ bk. pās-dārlıġ.

p. bile 342a/06

[=1]

pasand Far. Beğenme, seçme, takdir.

p. 390a/13

[=1]

pasandīda Far. Beğenilmiş, seçilmiş.

p.403b/17, 457a/10, 522b/04

p. (ḥıźmat-ı pasandīda) 370a/03, 465a/05

p. ḥıźmat 406a/14, 420b/04

[=7]

past-hımmatlıġ Kötü ihsanlı olma hali.

p.+ıdın (bī-ıstıÓdād u past-hımmatlıġ) 509b/14

[=1]

paşīmān Far. Pişman.

p. bol- (ḥacal u paşīmān) 352a/08

p. bol- (nādım u paşīmān) 520b/03

p. bol- 456b/11

[=3]

paşīmānlıġ Pişmanlık.
p.+ıdın 487a/12
[=1]
paşşa Far. Sivrisinek.
p. 391a/01, 415a/14, 445b/08
[=3]
pay Far. İz, işaret.
p. 391a/06
p. ur- 478a/12
[=2]
pāy Far. Ayak.
p. kéy- (sar u pāy) "serâpâ" 397a/14
p. kéydür- (sar u pāy) "serâpâ" 443a/04
p. kéydürül- (sar u pāy) "serâpâ" 397a/04
p. bile (sar u pāy) 437a/07
[=4]
pāy-andāz Far. Büyük kimselerin geçeceği yerlere serilen halı ve benzeri gibi şeyler.
p. tüş- 420b/05
[=1]
pāy-dār Far. Kalıcı, sağlam.
p. ķıl- (sar-şār-ı davlat-ı pāy-dār) 350b/07
p. bol- 462b/10
p. eyle- 372b/10
[=3]
Pay-kent y.a. Kökerdeli bölgesine yakın bir yer ve aynı adı taşıyan kaledir.
P. ķalÓası 516b/06
P. ķorġanı 517a/02
P.+niñ 517a/13
[=3]
pāy-māl Far. bk. pā-māl.
p.-ı mevākib 441a/10
p. **ķıldur- (ķatÓ u pāy-māl)** 341a/08
p.-ı çapavul 339b/07, 350b/14, 381a/04, 482a/06, 508b/02, 512b/17, 517b/07
p.-ı merākib 343b/03
p.-ı merākib ét- 340b/10
p. u ħarāb ķıldur- 341b/16
[=12]
pāy-tā-farķ Baştan sona, tepeden tırnağa kadar.
p. 435b/01
[=1]
pāy-tā-sar Baştan ayağa kadar.
p. 501b/13
[=1]
pay dar pay Far. Birbiri ardınca, art arda.
p. 484a/06, 520a/10
[=2]
pāya Far. Mertebe.
p-ı taħt 363a/06
p.-ı Óulā yétür- 366a/14
[=2]
paydā Far. Açıkta, meydan olan.
p. bol- 405a/05, 422b/09, 500a/16
[=3]
payġām Far. Haber, peyam.
p. mażmūnı 418a/16
[=1]
paymāna Far. Kadeh.
p.-ı Óafv u Óınāyat 356a/12
p.-ı Óumr 472b/05
p.-ı Óumrı tol- 336a/15
p.+sın 523a/15

[=4]
payvand Far. Bağ, ilgi, münasebet.
p.+ı 389a/09, 482b/08
[=3]
payvasta Far. Daima, muttasıl.
p. 366b/06, 369b/09
[=2]
peleng Far. Kaplan.
p. (dıl-āvar peleng) 339a/14
p. (gürūh-ı peleng) 503a/06
p.-i darranda 341a/09
[=3]
Peserek y.a. Gürgen suyuna ve Astarābād bölgelerine yakın bulunan bir askerî toplanma yeridir.
P.+de 421a/15
[=1]
peyk Far. Ulak.
p.+i 391a/17
p.-i nasīm 395a/04
p.-i nīk-pay356a/05
[=3]
peyker Far. Yüz, surat, çehre.
p.-ı ħāk 503a/12
[=1]
pınhān Far. Gizli.
p. bol- 338a/13, 508a/02
p. u žāhır bol- 396a/15
[=3]
pıyāda Far. Yaya, yaya asker.
p. 487b/07, 490b/17
p. bile (yigirme pıyāda) 417b/12
p. bol- 424b/07
p. ḳal- 446a/04
p.+larnı 354a/14
p. ve yayaḳ 473a/03
[=7]
pıyādala- Yayan gitmek.
p.-p 418b/02, 487b/16, 492b/06
[=3]
Pīr Muĥammad Ħ(v)ācatu'l-maÓrūf Pīrim Ħ(v)āca Işan k.a Pirim Haca adıyla meşhur olan Pir Muhammad Haca Arap ve Acem milletlerinin iftiharı sayılan önemli bir âlimdir. Metinde mukaddes mezarı ve kendi adıyla anılan madrasası dolayısıyla zikredilmiştir. Krş. Pīrim H(v)āca Işan, Hazrat-ı Işan.
P. 337b/10
[=1]
pīrāna Far. İhtiyar olan kimseye yakışır tarzda.
p. 349a/08
p. (tadbīr-ı pīrāna) 349a/05
[=2]
pīrāsta Far. Süslenmiş, donatılmış.
p. 391a/12
p. ḳıl- (ārāsta ve pīrāsta ḳıl-) 422a/07, 443a/17, 470a/13, 491b/05, 496a/17, 501a/12
p. durur érdi 522a/08
[=8]
pīrāya-pūş Far. Süs ya da ziynet giyen.
p.-ı Óātıfat ḳıl- 343a/10
p.-ı ĥılāÓ-ı ĥūrşīd-şuÓāÓ 346b/14
[=2]

Pīrim Ħ(v)āca Işan k.a. bk. Pīr Muĥammad Ħ(v)ācatu'l-maǾrūf Pīrim Ħ(v)āca Işan.
P.+nıñ madrasası (ĥażrat-ı ķutbu'l-aķtābPīrim Ħ(v)āca Işan) 371a/01
P.+nıñ (ĥażrat-ı Pīrim Ħ(v)āca Işan) 338a/08
[=2]
pīş Far. Ön,ön taraf.
p.+din soñra 412a/16
[=1]
pīş-gāh Far. Ön, huzur.
p.+ıda 487a/12
p.+ıda (darvāza-ı ġarbıyya-ı pīş-gāh) 345a/05
p.+ıġa 503a/16
p.+ıġa (āstān-ı nuśrat-pāsbān-ı pīş-gāh) 479a/10
[=4]
pīş-ħāna Far. Ön, huzur.
p.+nı 448b/07
[=1]
pīş-keş Far. Hediye, armağan.
p. 375a/09, 443a/02
p. kéltür- (hadya ve pīş-keş) 490a/16
p. al- 456b/03
p. bile 448a/01, 489b/12
p. bile (tuĥfa ve pīş-keş) 441b/15
p. çék- 378b/15, 401a/03, 405a/16, 407a/04, 457a/12
p. ét- 420b/03
p.-ı muvāfıķ 358b/17
p. kéltür- 442b/16, 490a/09
p. ķıl- 340a/02, 342b/17, 381a/09, 399b/11, 494b/06
p.+ler 447b/10
p.+ler (tuĥfa ve pīş-keş) 519b/17
p.+ler (yaħşı pīş-keş) 436b/17
p.+ler tart- 409b/02
p.+leri (lāyıķ tansuķāt u pīş-keş) 414b/06
p. ötker- 378a/03
p. u tuĥfa 441a/14
[=28]
pīş-nıhād Far. Usul, öneri, teklif, takdir, istek.
p.-ı ħātır-aşraf ķıl- 439b/17, 483b/11, 499a/15
p.+ı ħātır ķıl- 375b/12
p.-ı ħātır-ı Ǿātır ķıl- 336b/09
[=5]
piş- Çiğliği ve hamlığı giderek yenilebilir duruma gelmek.
p.-gen 340b/09
p.-ip 340b/05, 340b/06
[=3]
pīşa Far. Meslek,iş.
p.+sı 522b/08
[=1]
pīşek Far. Az önce.
p. 391b/12
[=1]
pīşīn Far. Önceki, evvelki, eski.
p.+da 424a/03
p.+da (āħır pīşīn) 379b/14
p.+da (kéç pişin "öğle namazı"**)** 378b/03, 424b/02

p.+dın soñ “öğleden evvel” 404b/07, 417b/09
p.+dın tā namāz-ı dīger 475b/01
p.+dın tā tañ 482a/04
p.+dın soñra “öğleden evvel” 343b/06, 345a/02, 360b/04, 400b/15, 403b/17, 424a/11, 424b/01, 427b/02, 448b/11, 448b/16, 454a/02, 471a/04, 495b/03
p.+ġaça 340b/09, 418a/10, 471a/03, 515b/10
p. namāzı 448b/07, 494b/07
p. vaḳtı“öğle vakti” 399a/11, 424b/13, 454b/03, 492b/09, 514b/11
[=32]

Pīşkānīk y.a. Hive’nin yaklaşık olarak 3 km. güneydoğusunda bir yer. Pişkanik kapısı Dış kalenin on kapısından biridir ve Hive’nin doğusundadır.
P. Ĥudūdı 412a/12
[=1]

pişür- Isıda tutarak yenecek duruma getirmek.
p.-üp 472b/14, 518b/17
[=2]
p.-çay pişür- 472b/14
p.-taam pişür- 518b/17
[=2]

pīşvā Far. Önder, başkan, reis.
p.+sı durur érdi 483b/15
[=1]

pū Far. Koşma, araştırma. Krş. pūy.
p. eyle- (tek u pū “koşuşturma”**)** 496b/10
[=1]

pūd Far. Dokumada enine atılan ipik, argaç.
p.+ı (tār u pūd “çözgü ve atkı”) 396b/12
[=1]

Pulad Ḳul k.a. Allaş Biy’in öz inisi Muhammad Rıza Beg ile Pulad Kul arasındaki ilgiden dolayı metinde adı geçmektedir.
P. bile 436a/13
[=1]

pūlād-payvand Far. Çelik bağ.
p. 379a/09
p. bol- 378b/17
[=2]

pūlād-pūş Far. Çelik giyen, çelik elbise.
p. çék- 345a/16
[=1]

pur-afşān Far. Çok saçan, dolu dolu dağıtan.
p. ḳıl- 438a/12
[=1]

pur-āşnā Far. Çok tanıdık.
p. (ḳaĥba-ı pur-āşnā) 522b/15
[=1]

pur-bīm Far. Çok korkunç.
p. bile (ġanīm-ı pur-bīm) 487b/17
[=1]

pur-futūĥ Zafer dolu.
p.+larıdın (rūĥ-ı pur-futūĥ) 350a/10, 437b/07
p.+larıġa (rūĥ-ı pur-futūĥ) 338a/12, 516a/10
p.+ların (rūĥ-ı pur-futūĥ) 371b/13

[=5]
pur-ĥasad Kıskançlık dolu, çok kıskanç.
p. 470b/07
p.+ıdın (casad-ı pur-ĥasad) 425b/17, 473a/01, 492a/09
[=4]
pur-ĥatar Çok tehlikeli.
p.+ıġa (āĥırat-safar-ı pur-ĥatar) 409b/16
[=1]
pur-kār Far. Becerikli.
p. durur érdi (sāda-kār-ı pur-kār) 388a/01
[=1]
pur-kīne Far. Çok kinli, kin dolu.
p.+lerin (sīna-ı pur-kīne) 432a/04
p.+sidin 418b/10
[=2]
pur-nam Far. Gözyaşı dolu.
p. ét- (güzīn-ı pur-nam) 416b/16
[=1]
pur-ranc Far. Çok sıkıntılı, eziyet dolu.
p. (kesel-ipur-ranc) 516a/02
[=1]
pur-surūr Çok sevinçli, sevinç dolu.
p.+ı bile (ĥużūr-ı pur-surūr) 352b/10
[=1]
pur-tadbīr Tedbir dolu, çok tedbirli.
p. (ĥıdīv-ı pur-tadbīr u cavān-baĥt) 476a
[=1]
puşta Far. Bir omuzluk yük, küme, tepe, yığın.
p. (néççe puşta) 436a/02
p.+lar köter- 513b/06
p.+larnı 418b/13
p.+sıdın aşur- 462b/14
[=4]
puştī Far. Yardımcı.
p.+nı (yeti puştī) 386a/02
[=1]
pūy Far. bk. pū
p. eyle- (tek u pūy) 396b/07
[=1]
pūya Far. Dört nala, acele seğirtme.
p. 500b/11
[=1]

R r

raƠāyā Ar. Bir hükümdarın yönetimi altında bulunan halk.
r. (fuķarā ve raƠāyā) 520b/06, 522a/15
r. (Ơāmma-yı barāyā ve kāffe-i raƠāyā) 370b/11
r.-ı ķarābat 356a/11
r.+nı (kāffe-i barāya ve Ơāmma-ı raƠāyā) 372a/17
r.+nıñ (fuķarā ve raƠāyā) 522a/08
r.+sı (fuķarā ve raƠāyā) 495a/11
r.+sıdın 387a/10

r.+sıġa 358a/02
r.+sın 360b/11
r.+sın (fuḳarā ve raǾāyā) 355a/10
r. yétür- (raǾāyāsıġa raǾāyā) 385b/05
[=12]

Rabbānī Ar. Rabla ilgili, Allah'a ait, İlâhî.
R. (Ǿınāyat-ı Rabbānī) 491a/17
R. (ḳażā-yı Rabbānī) 353a/09, 368b/10
R. (kelām-ı Rabbānī) 371b/06
R. (Ǿulūm-ı rabbani) 372b/08
R.+nıñ (kelām-ı Rabbānī) 371b/12
[=6]

RabīǾu'l-āḫır Ar. Arabî ayların rebiyülevvel ile cemâziyelevvel arasında kalan dördüncüsü.
R. ayı 430a/17, 459b/12
[=2]

RabīǾ-u'l-avval Ar. Arabî ayların safer ve rebiyülâhir arasında kalan üçüncüsü.
R. ayı 405a/07, 410a/12, 410b/03, 414a/10, 428b/05, 438b/15, 453a/09, 455a/13, 457a/01, 459b/05, 477b/04, 510a/05, 516a/13
R.+nıñ 337b/12
[=14]

RabīǾu'ŝ-ŝānī Sonbahar ayları.
R. ayı 405a/10, 412a/04, 412b/15, 457a/02, 460b/06, 480b/10, 481b/14, 516b/14
[=8]

racā Ar. Ümit, emel.
r.-ı vāŝıḳ 347a/09, 353b/04
[=2]

Racab Ar. Arabî ayların cemâziyelâhir ile şaban arasında kalan yedincisi, üç ayların ilki.
R. ayı 406a/04, 423a/11, 469b/03, 483a/12
[=4]

Racabu'l-muraccab Ar. "Mübarek, kutlu, uğurlu Recep ayı" anlamında Recep ayı için kullanılan bir söyleyiştir.
R. 431b/01, 440b/09, 458a/11, 482b/04, 519a/16
[=8]

Racab Bég Inaḳ k.a. Buhara valisi Amir Haydar'a bağlı kahraman bir asker olup Irdana Bég'in babasıdır.
R. 473a/16
R.+nı 474a/01
R.+nıñ 474b/16
[=3]

Racab Biy k.a. Buhara seferine katılan askerler arasında adı geçmektedir.
R. 481a/02
[=1]

raǾd Ar. Gök gürültüsü.
r. āvāzı 484b/17
r. üni 507b/03
r. yañlıġ 345a/17
[=3]

rad (< Ar. radd) Kabul etmeme, geri çevirme, geri döndürme.
r. ile 395a/02
r. ḳıl- 356a/07
[=2]

raǾd-āheng Gök gürültüsü ahengi, gök gürültüsü gibi olma niyeti.
r. (tüfeng-ı raǾd-āheng) 416b/14
r. (tüfeng-ı raǾd-āheng-i cān-sıtānlıġ) 349a/14
[=2]

raǾd-andāzlıġ Gök gürültüsü gibi ses çıkartan.
r. körgüz- 345a/15
[=1]

raǾd-āsā Gök gürültüsü gibi.
r. (śadā-yı raǾd-āsā) 479b/04
[=1]

raǾd-āşūb Karıştırıp kargaşalık çıkaran gök gürültüsü.
r. śadā (top-ı raǾd-āşūb) 493a/14
r.+larnı (top-ı raǾd-āşūb) 507a/16
r. top 479a/17
[=3]

rafǾ Ar. Yukarı kaldırma, yükseltme.
r. eyle- 366b/13, 367b/08
r. ḳıl- 360a/14, 520b/05
[=4]

rafaǾallāhu taǾālā Ǿalā-mufārıḳi'l-fuḳarāǿ žılāl-ı maǾdalata "Yüce Allah adaletinin gölgesini fakir kimselerin çeşitliliği üzerinde yükseltsin" anlamında bir temenni cümlesidir.
r. 509a/11
[=1]

rafaǾa'llāhu Ǿallāmahu ve vasǾa ayyāmahu "Allah onun ilmini yüceltsin ve günlerini ferahlatsın, varlıklı kılsın" anlamında bir dua cümlesidir.
r. 459a/01
[=1]

rafaǾa'llāhu taǾālā aǾlām-ı manzılatihi "Onun menzilinin sancaklarını Yüce Allah yukarı kaldırsın, yükseltsin" anlamında bir temenni cümlesidir.
r. 522a/02
[=1]

rafāhıyyat Ar. Refah.
r. 476a/06
r.+ı 338b/13
r.-ı tamām tap- 370b/03
[=3]

raǿfat Ar. Merhamet etme, acıma, esirgeme.
r.+ıñ (aŝar-ı Ǿadl-ı raǿfat) 366b/08
[=1]

raǿfat-dıŝār Çok merhametli, Merhameti bol.
r. 366a/05
[=1]

rāfıǾ(< Ar. rāfiǾ) Kaldıran, yükseltin.
r.-ı aǾlāmu's-saḥāvat"Cömertlik alemlerini yukarı kaldıran, yükselten" anlamında bir övgü cümlesidir.
392b/13
[=1]

rafīǾ Ar. Yüce, yüksek.
r. 351b/03
r. bol- 367b/15
r. érmes 391a/15

[=4]

rafīǾ-cāy-gāh Mertebesi yüce menzil, yer.

r. (**Ǿālī-cāh u rafīǾ-cāy-gāh)** 521b/16

[=1]

rafīǾ-mekān Makamı yüce, derecesi yüksek mekân.

r. (Ǿālī-şān u rafīǾ-mekān) 389a/10, 519b/15

[=2]

raft Far Gitme, gidiş.

r. u āmad "gidiş ve geliş"352a/05

r. u āmad ķıl- 374b/02

[=2]

raġbat Ar. İstek, arzu, alaka, meyil, teveccüh.

r. körgüz- (mayl u raġbat) 522a/16

r.+ı 373a/12

r.-ı tamām 372a/10

r. körgüz- 371b/01

r.+ları bile 434a/11

[=6]

rah Far. Yol, tarz. Krş. rāh.

r.-ı żalālat 404a/09

[=1]

rāh Far. bk. rah.

r. 395a/13

r. ķıl- (Ǿazm-ı rāh**)** 499b/07

r. (bī-zaĥmat-ı rāh) 484b/01

r. (gerd-i rāh) 477a/10, 500b/10

r. ķıl- (ķaṭǾ-ı rāh**)** 501b/14

r. ét- (ķaṭǾ**-ı rāh)** 477a/16, 502b/03

r. muĥīt-ı rāĥ-ı şafaķ-gūn 365b/03

r. (murşıd-ı rāh) 337b/03

r.+da (aŝnā-yı rāh) 402b/03

r.+ġa (Ǿazm-ı rāh) 477a/15

r.-ı vaĥşat 363b/05

r.+ıdın (gerd-i rah) 367a/14

[=14]

rāĥ Ar. Şarap.

r-ı Ǿışrat nükheti 363b/13

[=1]

rah-numālıġ Kılavuzluk.

r.+ı bile 348a/0, 416b/02, 450a/06, 463a/02

[=4]

rah-navard Far. Yolda gezen, yolcu.

r. ol- 395b/06

[=1]

rāh-paymā Far. Yol ölçen.

r. 435a/13, 477a/11

[=2]

rah-zan Far. Yol kesen, haydut, eşkiya. Krş. rāh-zan.

r.-ı ġam 391a/05

[=1]

rāh-zan Far. bk. rah-zan.

r. ol- 391a/04

r.+larnı 386a/09

[=2]

rah-zenlik Eşkiyalık.

r. 364b/03

r. ķıl- 407a/13

r. nıyyatı 368b/14

[=3]

rāĥat Ar. Üzüntüsüz ve sıkıntısız olma durumu, huzur.

r. (ārām-güzīn-ı rāĥat) 461a/16

r. ét- 476b/02
r.+ıda 366b/14
r.+ıñ 366b/14
r. köter- 336b/02
r. ol- 365b/12
r. tap- (kām u rāĥat) 476a/06
[=7]
rahbar Far. Yol gösteren.
r.+ı 517b/17
[=1]
rahbarlıġ Kılavuzluk.
r.+ı bile 488a/13
[=1]
rāĥıla Ar. Yük hayvanı.
r. köter- (zād u rāĥıla) 462b/06
r.+sı (zād u rāĥıla) 478b/12
r.+sın (zād u rāĥıla) 434a/10, 479b/14
[=4]
rāhī Ar. Yolcu.
r. ķıl- 359b/01, 517a/07
[=2]
raĥımahuma'llāh "Allah o ikisine merhamet etsin" anlamında bir dua cümlesidir.
r. érdi (ķāyım-maķām Imām ÓĀśım ve nāyıb-manāb Ĥażrat-ı NāfıÓ raĥımahuma'llāh) 371b/16
[=1]
raĥman Ar. Merhamet eden, nimet veren.
r. (banī-ādam-ı ħalīfatu'r-raĥman) 414a/03
r. (ħalīfatu'r-raĥman) 449b/07, 476a/08, 499a/13
r. (žıll-ı raĥman) 386a/01
[=5]
Raĥman Ķulı k.a. Kılavuzdur. Can Gazi Han ile beraber Areng Gazi hakkında haber ulaştırmışlardır. Başarıyla sonuçlandırdığı görevi sonrası Muhammed Rahim Han tarafından biylik mansabı ile ödüllendirilmiştir. Krş. Raĥman Ķulı Biy. Raĥman Ķulı Inaķ.
R. 463b/12
[=1]
Raĥman Ķulı Biy k.a. bk. Raĥman Ķulı, Raĥman Ķulı Inaķ.
R. 465a/16, 468b/03
[=2]
Raĥman Ķulı Inaķ k.a. Abu'l-gazi Allah Kulı Muhammad Bahadur Han'ın kardeşlerinden biridir. Huday Kulı Töre, Seyyid Mahmud Töre, Seyyid Aĥmad Töre, Seyyid Muhammad Töre ve Tenri Kulı Töre ile aynı soydan gelmiştir.
R. 522a/02
[=1]
Raĥman Ķulı Töre k.a. Muhammad Rahim Han'ın ikinci oğludur. Krş. Şah-zāda Raĥman Ķulı Töre.
R.+ġa 392b/17
[=1]
raĥmat Ar. Acımak, esirgemek, bağışlamak.
r. 424b/09
r. (saÓat-ı raĥmat-ı İlāhī) 373a/09
r. dururlar 337b/04

r.-ı Ħudā 366b/17
r.+ıġa 389a/07
r.+ıġa bar- 457b/11
[=6]

raĥmat-cāy-gāh Merhamet yeri.
r. (ĥażrat-ı pād-şāh-ı raĥmat-cāy-gāh) 404b/06
r. (ĥażrat-ı žıllu'llāh-ı raĥmat-cāy-gāh) 516b/10
[=2]

raĥmat-dast-gāh Esirgeme kudreti.
r. (ħāķān-ı raĥmat-dast-gāh) 403a/05
r. dağı 485a/12
[=2]

raĥmat-nışān Rahmet gösteren.
r.+ın (naÓş-ı raĥmat-nışān) 511a/17
r.+nıñ (ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı raĥmat-nışān) 487a/04
[=2]

Raĥmata'llāh Atalıķ k.a Uygur halkının önde geleni ve hakimidir. Kutluk Murad Inak'a bağlı komutanlardandır.
R.492a/15, 510b/03
[=4]

Raĥmatu'llāh Aķ Ķaş k.a. Allaş Biy tarafından görevlendirilen bir askerdir.
R.+nı 433a/06
[=1]

raĥmatu'llāhi Óalayh Ar. "Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun" anlamında vefat etmiş din ve devlet büyüklerinin adından sonra söylenilen dua cümlesidir.
r. 455b/06
[=1]

raħş Far. Gösterişli, yürük ve güzel at.
r.-ı dīv-bād-ı śarśar-nıhād 395a/15
r.-ı ħūş-lıcām 477a/08
r.+ıdın 491b/15
r.+ını sür- 397b/17
[=4]

raħşān Far. Parlak.
r. (çābuk-suvār-ı ħūrşīd-ı raħşān) 421a/17
r. (ħūrşīd-ı raħşān-ı maşrıķ) 460b/17
r. (mıhr-ı raħşān) 362b/17
r. (nīza-dar-ı ħūrşīd-ı raħşān) 486b/04
r. dék (ħūrşīd-ı raħşān) 449a/02
r. durur (gevher-i raħşān) 521b/14
r.+ġa (āftāb-ı raħşān) 477b/02
r. kibi (mıhr-ı raħşān) 398a/03
r.+nıñ (ħūrşīd-ı raħşān) 487b/14, 507a/06
[=10]

raħt Far.1. Yola çıkarken alınan eşya, yol malzemesi.
r.+ın 429b/10
[=1]
2. Eşya.
r.-ı ĥayāt 377a/12
r. köter- 519a/07
r. ve lıbās 348a/03
[=3]

raÓıyyat Ar. Bir hükümdarın yönetimi altında bulunan ve devlet tarafından korunan halk.
r. u fuķarā 370b/13
[=1]

raóīs Ar. Baş, başkan, amir, bir devlet makamı.
r. ḳıl- (ḳāżī ve raóīs) 371a/15
r.+ları 371a/10
[=2]

raḳaba Ar. Esasen "boyun" ve "boyun kökü" demek olan kelime, esirlerin boyunlarına kement takılıp ahzedilmesi münasebetiyle boyunduruk anlamıyla kullanılmıştır.
r.+sın (çākerlik rakabası) 369a/16
r.+sın bile (ıtāǾat u farmān-berlik) 369a/16
[=2]

raḳam Ar. Yazı yazma.
r. 336a/16, 434a/15
r. ét- 399a/06
r.-ı afsāna 475b/14
r.-ı Ǿafv çék- 343a/10, 368a/17, 502a/11
r.-ı Ǿafv çéḳil- 353b/03, 360b/05
r.-ı buṭlān 444b/13
r.-ı fash tart- 375b/11
r.-ı śaĥīfa 453b/08
r.-ı śufūf 433b/15
r. ḳıl- 522b/06
r. ḳılmaḳlıḳda 503b/07
r.+nıñ 516b/08
r. silki 385a/12, 389a/03, 392a/12
[=19]

raḳam-zada Yazılmış, kaydedilmiş.
r.+sı 347b/07, 375a/06, 389b/05, 498a/13
[=4]

rāḳım (< Ar. rāḳim) Yazı yazan kimse.
r.+ı durur (ĥurūf-ı rāḳım) 350a/12
[=1]

rāḳımihi Ar. "Onun yazısını yazan" anlamındadır.
r. (avd-ı rāḳımihi) 523a/17
[=1]

rākib Ar. Binici.
r. bol- 380a/13, 408a/03, 448b/08
[=3]

raḳś Ar. Oyun, dans.
r. 392b/03
r.+ġa kir- 394b/02
[=2]

rām Far. İtaat, boyun eğme.
r. bol- "itaat etmek, hükmü altına girmek" 506b/04
[=1]

ram Far. Ürkme, korkma, titreme.
r. érdi 461a/07
[=1]

Ramażān Ar. Arabî ayların şaban ve şevval arasında kalan ve dvamı boyunca oruç tutulan dokuzuncu ayı.
R. ayı 352a/13, 425a/16, 433b/08, 447a/03, 464b/11, 488b/07
R.+nıñ 511a/06
R.+nıñ (māh-ıRamażān) 364b/07, 471b/02
[=9]

Ramażānu'l-mübārek "Kutlu, uğurlu Ramazan ayı" anlamında Ramazan ayı için kullanılan bir söyleyiştir.

R. 406b/05, 434b/02, 484b/11, 513b/12, 521b/03

[=5]

rāmıĥ (< Ar. rāmiĥ) Mızraklı

r. (simāk-ı rāmıĥ "Mızraklı simak" Büyükayı'nın Arctrus adlı yıldızı**)** 346b/05

[=1]

rāmış (< Far. rāmiş) Nağme.

r.-ı ġınā tüz- 365b/13

[=1]

ranc Far. Ağrı, sızı, eziyet.

r. 509b/07

r.+ıdın 384b/07

r. u mıĥnat 494a/08

[=3]

rancīda Far. İncinmiş, gönlü kırılmış.

r. 343a/06

[=1]

raǿs Ar. 1. Baş, uç.

r.+ġa (āftāb-ı samtu'r-raǿs) 380b/16

r.+ġa (samtu'r-raǿs) 440a/08, 472b/10, 485b/04, 499b/12

[=5]

2. Başkan, reis.

r.-ı aşḳıyā 367b/07

r.-ı mudbır 364b/12

[=2]

rasā-sutūn Erişen, ulaşan, yetişen dayanak**.**

r.+ı 391a/16

[=1]

rasand Far. (Onlar) Erişti, ulaştı.

r. 388a/09

[=1]

rasāyıl (< Ar. rasāǿil) Risaleler, kitaplar, mecmualar.

r. (rusul u rasāyıl) 352a/05

r. (rusul u rasāyıl yiberiş-) 466b/01

[=2]

rāsıh-dam Nefesi, ağzı sağlam, sözünde duran.

r. (ŝābıt-ḳadam u rāsıh-dam) 356a/01

[=1]

rāsım (< Ar. rāsim) Resim yapan, çizen kimse.

r.-ı marāsım-ı şacāǾat 460b/03

r.-ı rusūm-ı saĥāvat u samāĥat 392b/07

[=2]

rasm Ar. Usül, âdet.

r. (ĥ(v)āh-ı rasm u sayr-ĥ(v)āh) 349b/13

r. (ravnaḳ-fazā-yı mıllat-ı Islām u rasm-ı dīn) 366a/05

r. (vaḳf-ı rasm) 435a/16

r. érmes 387b/17

r.+ı 389a/14, 422b/01

r.+ı bile 352a/12, 374b/12, 375a/05, 375b/15, 378a/01, 385a/01, 386b/05, 386b/11, 387b/07, 400b/17, 410b/08, 425a/16, 430b/13, 462a/05, 466b/05

r.+ı birlen 492b/06

r.-ı maǾhūd 343a/15, 349b/17, 350b/15

r.+ıda 398b/14

r.+ını 372b/08

r.+lar 522b/04

[=28]

rasmī Ar. Âdete ait.
r. bile (naźīr-ı rasmī) 337b/04
r. üçün 373b/03
[=2]
rāst Far. Doğru.
r. bol- 458b/14
r. kél- 466a/11
[=2]
rāst-guftār Far. Doğru söz, doğru kelam.
r. bol- 487a/07
r. ve nīkū-kirdār bol- 487a/06
[=2]
rasta-ħīz Far. Yeniden diriliş günü. Krş. rastā-ħīz.
r. 378b/08, 474a/14, 482a/08, 485a/08
r. sal- 339a/15, 344a/15, 410b/02, 466a/03
[=11]
rastā-ħīz Far. bk. rasta-ħīz
r.+ı 389a/08
r.+ın 484b/16
r.+lar sal- 506b/08
[=3]
rasūl Ar. Peygamber, elçi.
r. ķıl- 387b/08
[=1]
Rasūl Ķulı Bég k.a. Lebab'da mütemekkin olan Kara atlıġ halkındandır.
R. 489b/11
[=1]
raşīd Doğru yolu bulan, doğru yoldan giden, doğru düşünen, doğruyu, ayırt edecek seviyede olan (kimse).
r.+ı (ħalaf-ı raşīd) 338a/08
[=1]
raṭbu'l-lısān Ar. Yumuşak sözlü, güzel söz söyleyen.
r. ķıl- 493b/16
[=1]
ravā Far. Layık, uygun, yerinde, münasip.
r. bol- 367a/09
r. iste- 512a/15
[=2]
ravāc Ar.İtibarı olma, değer, kıymet.
r. (ba-dūn-ı ravāc-ı şarØ) 366b/12
r. bér- 372b/09**,** 522a/14
r.+dın 363a/16
r.+ı tap- 372b/09
[=5]
ravān Far. Yürüyüp giden, akan.
r. 416a/14, 418b/08
r. (sarv-ı ravān) 393b/01
r. bol- 405b/15, 474b/02, 479a/09, 489a/05, 492a/03, 510a/16
r.+dın (zavāhır-ı ravān) 449a/05
r. duru r érdi (genc-i ravān) 427a/16
r.-ı ķan aķ- 345b/01
r.+ın (amtıØa-ı cān ve aķmışa-ı ravān) 469a/16
r. kél- 385b/15
r.+nıñ (taħt-ı ravān) 511a/17
r. ol- 470b/08
r. yañlıġ (genc-i ravān) 493a/05
[=17]
ravāna Far. Giden, yürüyen, akan, revan.
r. bol-"Yola düşmek, yola koyulmak, gitmek. 397b/15

r.-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm ḳıl- 352a/12
[=2]

rāvī Ar. Rivayet eden, anlatan, nakleden kimse.
r.+ları (aħbār-ı Ǿacība rāvī) 466a/04
[=1]

ravnaḳ Far. Göz alıcı, güzellik, parlaklık, tazelik, letafet.
r.+da (śafā ve ravnaḳ) 394a/05
[=1]

ravnaḳ-afzā Bir şeyin güzelliğini, parlaklığını arttıran.
r.-yı bostān-ı ıram bol- 370b/03
r.-yı ḳaśr-ı Ħavarnaḳ ḳıl- 386b/17
r.-yı mıllat-ı Islām u rasm-ı dīn 366a/05
[=3]

ravvaĥa'llāhu rūĥahu "Allah onun ruhunu rahatlatsın" anlamında bir dua cümlesidir.
r. 495b/14
r.+nıñ 392a/09
[=2]

ravvaĥa'llāhu rūĥahu min-rıyāĥı'l-cınān "Allah onun ruhunu cennet kokularıyla rahatlatsın" anlamında bir dua cümlesidir.
r. 392b /14
[=1]

ravża Ar. Bahçe.
r.-ı müteberrike "Hz. Muhammed'in mezarının bulunduğu yer 433b/02
r.-ı rıżvān "cennet" 483b/13
[=2]

ravża-tazyīn Bahçe süsleme.
r. (maclıs-ı ravża-tazyīn) 395a/05
[=1]

ravża-żam Toplanma bahçesi.
r.+lar 365b/05
[=1]

Ravżatu'ś-śafā Tam adı Ravzatu's-safa fi sireti'l-enbiya ve'l-müluk ve'l-hulefâ olan Farsça meşhur bir tarih kitabıdır. 1498 yılında
Mirhand tarafından yazılmıştır. Mirhand Sultan Hüseyin Baykara'nın himayesindeki bilim adamlarındandı. Eserini Ali Şir Nevai'nin önerisi ve yardımlarıyla yazmıştır. Bu kitap metnimizin kaynaklarındandır.
R. kitābı 389b/11, 389b/14, 390a/16
[=3]

raǿy Ar. Görüş, fikir, oy.
r. 349a/08, 349a/08, 376a/13, 444b/11, 476a/02
r. (śāyıbu'r-raǿy) 520a/08
r.-ı Ǿālam-ārāy 405a/01, 468a/02
r.-ı anvar 409b/15, 417a/14, 468b/03, 485b/10, 486a/02, 489b/01
r.-ı dılīrāna 349a/06
r.-ı ḳażā 347b/09
r.-ı muşaddada 423b/14
r.+ıġa 403a/09
r.+ıñġa 367a/04
[=19]

rāyat Ar. Bayrak, sancak. Krş. rāǿyat.
r-ı ıstıḳāmat 343b/13

r.-ı nahżat 339b/14
r.+ın (nahżat rāyat) 461b/02
[=3]

rāǿyat Ar. bk. rāyat.
r.-ı Ǿazīmat 378b/03
r.-ı bayżā-āyat 446a/15
r.-ı ıstıbdād u ıstıḳlāl 374b/12
r.-ı žafar-āyat 337a/15, 484b/12, 505b/16
r.+ıġa (žıll-ı rāǿyat) 344a/03
r.+ın 362b/17
r.+ın (lıvā-yı rāǿyat**)** 505a/06
[=9]

rāyāt Ar. Bayraklar. Krş. rāǿyāt.
r. (mustaḳarr-ı rāyāt-ı nuśrat-ıltızām) 421a/03
r. (mustaḳarr-ı rāyāt-ı saǾādat-sımāt) 421a/09
r. (mustaḳarr-ı rāyāt-ı žafar-farcām) 486a/10
r. (mustaḳarr-ı rāyāt-ı žafar-peyker**)** 505a/13
r.-ı nuśrat-āyāt 461a/12
r.-ı žafar-āyāt 383a/12
[=6]

rāǿyāt Ar. bk. rāyāt.
r.-ı āftāb-ı ışrāḳ 376b/04, 460a/11
r.-ı ıḳbāl 464a/11
r.-ı kesāfet-āyāt 468a/11
r.-ı maymanat-āyāt 424a/16
r.-ı nuśrat-āyāt 454a/08, 500b/02
r.-ı saǾādat 445b/01
r.-ı şamātat-aŝar 496a/11
r.-ı şamātat-āyāt 473b/16
r.-ı žafar-āyāt 443a/13
r.-ı žafar-ıltıvā 499a/02
[=12]

rāyat-afrāz bk. rāǿyat-afrāz
r. 339a/06
[=1]

rāǿyat-afrāz Bayrağı yükselten, sancağı yücelten.
r. 350a/03, 355b/02, 359b/09, 360b/03, 377a/15, 400b/03, 415a/06, 424a/07, 461a/05, 477a/01, 481b/03, 491b/01, 492a/12, 498a/11, 500a/04, 501b/16, 503b/13, 505a/10, 506b/15
r.-ı Ǿazīmat bol- 368b/14, 402b/01, 501a/13
r.-ı (sıpah-bad-ı rāǿyat-afrāz) 460a/17
[=24]

rayĥān Ar. Fesleğen.
r. unastar 365b/05
[=1]

rāyıc (< Ar. rāǿic) Geçerli.
r. eyle- 372b/08
[=1]

rāyıḳ (< Ar. rāǿiḳ) Sade, saf, halis.
r. (tansuḳāt-ı rāyıḳ) 342b/17
r. bile (tansuḳāt-ı rāyıḳ) 398b/02, 520a/03
[=3]

rāyıżu't-ṭāḳī (< Ar. rāǿiż "At yetiştiricisi at terbiyecisi") Gözü şaşı olan atın seyisi
r. 397a/04
[=1]

rayyan Ar. Suya kanmış, suya doymuş.

r. durur (sar-sabz ve rayyān) 338a/04
[=1]
rayyānlıġ Suya doyma hali. Krş. rayyānlıḳ.
r. (sar-sabz u rayyānlıġ) 509b/12
[=1]
rayyānlıḳ bk. rayyānlıġ.
r.+ı üçün (sar-sabz u rayyānlıḳ) 424b/09
[=1]
rāz Far. Gizlenen şey, sır.
r.+dın (ol rāz) 336b/15
[=1]
rāz-dān Far. Sırrı bilen, sırra ortak olan (kimse), dost.
r. (**muÓtamad u rāz-dān**) 494a/01
r.+ı (maĥram-ı rāz-dān) 520a/07
[=2]
rāz-dār Far. Sır tutan.
r.-ı dīvān-ı ĥukūmat 486a/14
[=1]
rāżı Ar. Kabul eden, uygun bulup, benimseyen.
r. bol- 519a/02
[=1]
razm Far. Savaş, cenk.
r. 347a/01
r. (heneggāma-ı razm) 496b/08
r. (naşāó-ı razm) 382a/10
r.+da (maÓreke-i razm) 349a/09
r.-ı āzmāy 349a/06
r.-ı fannī 505b/06
r.-ı köh 505b/06
r. ḳıl- 474a/17
r.+nı 434a/03
r.+nı (Óarśa-ı razm) 340a/05
r.+nı (maydān-ı razm) 502b/15
[=11]
razm-gāh Far. Savaş yeri, harp meydanı.
r. 344b/06
r.+nı (arāżī-ı razm-gāh) 345a/10
[=2]
razm-ĥ(v)āh Far. Savaş isteyen.
r. 501b/02
[=1]
Refetek y.a.Üç Acı ile Yol kuyuları arasında ve Çarcuy ile Sakar kale ve Kutnam yerleşim birimlerinin bulunduğu bölgeye yakındır.
R. 464b/10
R.+ge 514a/16, 515b/13
R. yolı 464b/14
[=4]
reng-ā-reng Far. Renk renk.
r.-i fevākih-i laźźat-güster 351b/13
r. kéy- 522b/15
r. (kand-ālāt u ĥalvā u maÓācīn-ı ḳandīn) 351a/11
[=2]
reng-būy Far. Bir çiçek çeşidi.
r.-ı tāza 347b/03
[=1]
rengīn Far. Parlak, renkli.
r.+ler bile (şīra-ı rengīn) 395a/11
[=1]
reşk Far. Kıskanılmış.
r.-i bāġ-ı cınān 460b/12
r.-i reşk-i bar-zūd 505b/05

r.-i bıhışt 393a/15
r.-i bostān-ı ıram ḳıl- 390a/06, 505b/14
r.-i evreng-i sıpıhr ét- 385b/02
r.-i fırdavs-ı barīn ḳıl- 453a/17
r.-i fırdavs-ı rıżvān 448b/02
r.-i gülistān 437b/02
r.-i gülistān-ı cınān 457a/07
r.-i gülistān-ı ıram 338b/09
r.-i gülistān-ı ıram ḳıl- 449a/17
r.-i gülistān 398b/04
r.-i Ħavarnaḳ 394a/06
r.-i reşk-i nigār-ḥāna-ı Çīn 381a/13, 414a/14, 460b/13
r.-i rıyāż-ı canāb 504a/07
r.-i taḥt-gāh-ı ḥuld-ı barīn ḳıl- 368a/08
[=19]
reşkīn Far. kıskanç.
r. 363b/09
[=1]
rıÓāya Ar. Uyma, saygı gösterme.
r. ḳıl- 375b/11, 498b/08
[=2]
rıbāṭ (< Ar. ribāṭ) Bağ, sağlam yapı, tekke.
r.+ġa 452a/08
r.-ı fāyıżu'n-naşāṭ 519b/05
r.-ı fāyıżu'n-naşāṭī 476b/06
r.+ıda 378a/05
r.+ıġa 355b/04, 406a/13
[=6]
rıbḳa (< Ar. ribḳa) Kemend, kemend bağı, ilmekli ip.
r.-ı ıṭāÓat 369a/12
r.+sıdın 413b/14
r.+sıġa sal- 506b/11
r.+sın 438b/05, 506b/11
r.+sın tolġa- 413b/14
[=6]
rıcÓat Ar. Geri dönme.
r. ḳıl- 406b/02, 415b/06, 421b/03
[=3]
rıfÓat (< Ar. rifÓat) Yükseklik, yücelik.
r. u matānat-ı nuzhat 476a/13
r. (keyvān-ı rıfÓat) 340b/10
r.+da 460b/10
r.+ın (bınā-yı ḥāna-ı dīn-ı rıfÓat) 363b/17
r. u ubbahat-panāh 449b/04
[=5]
rıfÓat-maḿāb Yücelik sığınağı.
r. (canāb-ı rıfÓat-maḿāb) 440b/17, 459b/07, 468b/15, 483b/16, 494a/02
[=5]
rıfÓat-nışān Yükseklik gösteren, yüksek duran.
r.+ı (günbeź-i rıfÓat-nışān) 521b/11
[=1]
rıĥlat Ar. Göçme, göç.
r. ur- (kös-i rıĥlat) 337b/13, 458a/12
r. körgüz- 407b/04, 455b/05, 457b/03, 521b/05
[=6]
rıḳāb Ar. Köleler, cariyeler, kullar.
r. (mālik-i rıḳāb) 376b/11
[=1]
rıḳḳat (< Ar. riḳḳat) Acıma, incelik, yumuşama.
r. bol- 350a/08

[=1]

rısālat Ar.(< Ar. risālat) Birisini bir vazife ile bir yere göndermek.

r. rasmı 400b/16, 430b/13

r. ṭarīḳası 399b/13

[=3]

rış-ālā Yoğun tadı olan, koyu kırmızımsı renkli bir incir türü.

r.+sıdın 399a/04

r.-yı cān-fazā 395a/09

[=2]

rışta Far. iplik, tire, bağ, rabıta.

r.-ı Ĥayāt 413b/04, 494a/12

r.-ı ıctımāÓ 486b/13

r.+sıġa 385b/10, 499a/07, 504b/07

[=6]

rıvāyat (< Ar. rivāyat) Anlatılan olay ya da söz.

r. kişveri 413b/09

[=1]

rıyāsat (< Ar. riyāsat) Reislik, başkanlık.

r.+ı bile 371a/05, 371a/08, 371a/09, 371a/13, 371a/13

r.+ıdın 370b/16

r.+ıġa 371a/04

r.+nıñ (maÓa'r-rıyāsat"reislik ile, başkanlık ile**)** 371a/05

[=8]

rıyāż (< Ar. riyāż) Bahçeler.

r. ḳıl- (reşk-i rıyāż-ı canāb**)** 504a/07

r.-ı cınān ḳıl- 449a/12

[=2]

rıyāż-ravża Bahçeler bahçesi.

r.+dın 461a/09

[=1]

rıżā (< Ar. riżā) Hoşnut ve memnun olma durumu, kalben hoş görüp kabul etme.

r. 366b/15

r. bér- "razı olmak, razı olmak" 347a/14, 376a/11, 468a/03

r.+sıġa 366b/15

[=5]

Rıżā Bég k.a. Muhammad Safā Beg'in küçük kardeşidir.

R. 358b/05

[=1]

Rıżā Ḳulı Ĥan k.a. Hocand'ın hakimi olup Rustam Han kardeşidir. Murşıd Beg Kerbelayî ve Mahdî Beg elçisidir. Şaraf Han ıbn Allāh Berdi Han amca oğludur.

R.+dın 400a/09

R.+ġa 423b/02

R.+nıñ 400b/15, 421b/09, 441a/13, 458b/11, 459b/11

R. **ZaÓfarānlu** 417a/13

[=8]

rızḳ (< Ar. rizḳ) Allah tarafından herkese takdir edilen nimet.

r.+nıñ 374b/01

[=1]

rıżvān (< Ar. rıżvān) Cennet.

r. (ġayrat-ı bāġ-ı rıżvān) 437b/03

r. (ġayrat-ı fırdavs-ı rıżvān) 457a/07

r. (reşk-i fırdavs-ı rıżvān) 448b/02

r. miŝillik (ravża-ı rıżvān) 483b/13

r. yañlıġ (bostān-ı rıżvān) 440a/05

r. yañlıġ (gülistān-ı cınān u bāġ-ı rıżvān) 394a/06
[=6]
rikāb Ar. Büyük bir kimsenin huzuru; üzengi.
r. bol- (mulāzım-ı rikāb-ı humāyūn) 367b/17, 381a/05
r. érdiler (mulāzım-ı rikāb-ı humāyūn) 402a/17
r. ķıl- (mulāzım-ı rikāb-ı humāyūn) 357b/01
r. (şāh-ı ķamar-rikāb) 366a/02
r.+ı (yañı aydın rikāb) 391b/14
r.-ı aÓlā mulāzamatı 492a/15
r.-ı davlat-ıntısāb 398b/05, 486b/06
r.-ı humāyūn 360a/07, 393b/11, 423a/05, 441a/17
r.-ı mahābat 399a/08
r.-ı maymanat-maóāb 344b/04, 414b/04
r.-ı nuśrat-maóāb 492a/03
r.-ı saÓādat 440a/01, 501a/10, 504a/01
r.-ı saÓādat-ıntısāb 489b/14
r.-ı žafar-ıntısāb 502a/11
r.+ıġa (fatĥ u nuśrat rikāb) 385b/16
[=23]
rikāb-boslıķ Makam öpme hali.
r. şarafı 400a/15
r.+ġa 340a/01
[=2]
rīz Far. Akmak, dökmek.
r. bol- (rīz rīz) 501b/07
[=1]
rīza (< Far. rīze) Zerre, tanecik, parça.
r.-ı ķum 477a/14
r.+nı (ĥazaf-ı rīza) 364a/10
[=2]
robāh Far. Tilki.
r. 379a/10
r. dék (māda-ı robāh) 470b/12
r.-ı farāvān 444b/11
[=3]
robāh-mıŝāl Tilki gibi.
r. 470a/07
[=1]
roşan Far. Parlak, açık, belli.
r. 353b/07, 367a/14, 476a/17, 498b/01
r. (ažhar-ı mina'ş-şams-ı roşan) 391b/02
r. bol- (maÓlūm u roşan) 338a/15
r. ķıl- (maÓlūm u roşan) 467b/15
r. ķıl- (munavvar u roşan) 446b/01
r. bol- 352b/11, 516a/01
r. durur 391a/14
r. ét- 345a/14, 418b/09
r. ķıl- 344a/12, 484b/04, 492a/14
r. u huvaydā ve mubarhan u cılva-pīrā bol- 388a/17
r. u maÓlūm bol- 352a/03, 455b/14
r. ve ĥarāb-ābād żamīr 449a/08
[=20]
roşan-żamīr Far. Gönlü parlak, temiz olan.
r.366b/17
r. (amīr-ı kebīr roşan-żamīr) 434a/16, 455b/11
r. (amīr-ı roşan-żamīr) 360b/15, 402b/11, 404a/17, 405a/01, 415b/10,

417a/03, 427b/16, 455b/06, 486a/14, 495a/06, 497a/14
[=13]
roşangerī Bir cila veren, parlatan.
r. érür 366b/08
[=1]
roşanlıġ Parlak, açık, belli olma durumu.
r.+ı 405a/05
[=1]
roz Far. Gün, gündüz.
r.-ı cazā 364a/07
r.-ı mużāf 502b/14
[=2]
roz-afzūn Günü arttıran, fazlalaştıran.
r. (davlat-ı roz-afzūn) 352b/10, 353a/13
r.(nīrū-yı ıḳbāl-ı roz-afzūn) 386b/15
r.+ı 387a/07
r.+nıñ 487a/07
r.+nıñ (davlat-ı roz-afzūn) 356a/01
[=6]
roza Far. Oruç.
r. 351b/15, 363b/12
[=2]
rozgār Far. Zaman, vakit.
r. 373a/07, 396a/06, 492b/15
r. (āftāb-ı Óınāyat-ı rozgār) 353b/03
r. (Ĥādıŝāt-ı rozgār) 492a/17
r. (mavānıÓ-ı rozgār) 372a/17
r. **(taham-tan-ı rozgār)** 343b/15
r.+dın (āyīna-ı rozgār) 360a/14
r. durur érdi (afżal-ı şucaÓā-yı rozgār) 515b/01
r. durur érdi (Isfandyār-ı rozgār) 509a/05
r.+ı 484a/13
r.+ıdın 473b/03
r.+ın 372b/15
r. kéçür- 371b/17
r.+larnıñ 491a/13
r.+nı 390b/10
r. taşvīşāt 368a/03
[=17]
rozī Far. Nasip, kısmet.
r. ḳıl- 364a/07, 521b/07
r. üçün (taĤśīl-ı rozī) 374a/14
[=2]
rū bā-rū Far. Yüz yüze
r. bol- 341a/13
r.-yı ıḥtıfā çék- 378b/06
[=2]
ruÓb Ar. Korku.
r. (ġalaba-ı ruÓb u ıżtırār) 354a/08
r. (ıstīlā-yı ruÓb u hırās) 356b/13
r. u hırās ıstīlā-yı tamām 353a/06
r. u hırās mustavlī 468a/12
r. u hırās u ıżtırār 358a/11
[=5]
rubÓ Ar. Çeyrek, dörtte bir.
r.-ı meskūn "Bir yerin dörtte biri" 393b/08, 396b/02
[=2]
rubāÓī Ar. Dörtlü, dört mısralık nazım şekli, dûbeyt.
r. 344b/11, 351a/13, 361a/16, 461a/06
[=4]
rucūÓ Ar. Dönme, geri dönme.
r. ḳıl- 388a/06
[=1]

rūd Far. Irmak, çay.
r.+ı 511a/15
r.+ıġa (Ġāzī-ābād rūd) 342b/12
r.+ıġa (Tallīḳ rūd) 349b/06
[=3]
rūdça Far. Küçük çay.
r.+larnı 339a/03
[=1]
rūĥ Ar. Hayat cevheri, can.
r. (cısm-ı rūĥ) 521a/16
r.-ı muḳaddas 338a/01
r.-ı muḳaddasa 337b/15
r.-ı pāḳ 389a/06
r.-ı pur-futūĥ 338a/12, 350a/10, 371b/13, 437b/07, 516a/10
r.+ıdın (Bahrām-ı ĥūn-āşām rūĥ) 506a/12
r.+ıġa (Isfandyār-ı śaf-şiken rūĥ) 470b/15, 496b/12
r. ile 385b/15
[=13]
rūh Far. Yanak.
r.-ı śafā 365b/10
[=1]
rūĥ-fızāy Far. Ruh arttıran, ruha canlılık veren, cana can katan.
r.+ıñ 366b/10
[=1]
ruĥām Ar. Donuk, düz beyaz.
r. bile (sīm-ı ruĥām) 396b/12
[=1]
ruĥśat Ar. İzin.
r. (ıcāzat u ruĥśat) 484b/09, 516a/07
r. al- (ıcāzat u ruĥśat) 434a/12
r. bér- (ıcāzat u ruĥśat) 463b/12
r. bér- (ızn u ruĥśat) 429a/10, 458b/04, 487a/13
r. al- (ızn u ruĥśat) 425b/15, 486b/16
r. béril- (ızn u ruĥśat) 441b/09
r. al- (ızn u ruĥśat u fātıĥa) 434b/04
r. al- 418a/04, 433b/02, 438b/02, 449b/12, 455a/01, 469b/08, 479b/17, 514a/12
r. bér- 401a/08, 410a/13, 423b/17, 440a/16, 443a/13, 444a/09, 458b/13, 459b/01, 465b/03, 516a/07
r. béril- 407a/06, 412a/04, 413a/17, 428b/02, 441b/06
r.+ı bile 448a/09
r.-ı ĥāśıl ḳıl- 509a/13
r.-ı ınśırāf 384b/04
r.-ı ınśırāf bér- 406a/11
r.-ı murācaÓat béril- 426a/04
r.-ı vālā 347a/07
r. u ıcāzat bér- 405b/07
r. u ıcāzat tile- 434a/01, 450b/03
[=43]
Rūm (Ar.<Yun. romios “Doğu Romalı” < Roma) *Teşmil yoluyla* Anadolu.
R. (Ḳayśar-ı Rūm “Hükümdar”) 362b/17
[=1]
rumūz Ar. Remiz, sembol, remizler.
r. 499a/11
r.+da 367a/04
[=2]
rust Far. Sağlam, kuvvetli.
r. 435b/13

[=1]

Rustam k a. Doğu edebiyatında kuvvet ve cesaret sembolü olan meşhur bir İran mitoloji kahramanı.

R.(Rustam ve Isfandyār) 410b/11

R. (Sām u Rustam**)** 496b/12

R.-ı fīrūz-ı nabard 349a/09

R.-ı maǾreke-i daġā 432a/09

R.-ı śaf-şiken 422b/01

[=5]

Rustam-āyīn Rüstem huylu.

R. 501b/02, 505b/05

[=2]

Rustam-figen Savaşçı ve pehlivan olan Rüstem'in yıkıcı gücü.

R. 443b/16

[=1]

Rustam-mıŝāl Savaşçı Rüstem gibi.

R. 470b/16

[=1]

Rustam-şükūh Rüstem haşmeti.

R. 435a/16

[=1]

Rustam Bég k.a. Kızılbaş halkından bir askerdir.

R. 399b/09, 401a/07, 401a/08

[=3]

Rustamāna Rüstem gibi, Rüstem'e benzer.

R. 422a/15

R. curóat 433a/13

R. Ĥamla 419b/01, 432a/13, 492a/05, 496b/04

R. iş 516b/03

R. şacāǾat 447b/01

[=8]

rusul Ar. Elçiler, peygamberler.

r. (ġayr-ı aśĤāb-ı rusul) 364a/04

r. (şāh-ı rusul) 356a/14

r. u rasāyıl "Mektuplar ve elçiler" 352a/05, 466b/01

[=4]

rusūm Ar. Kanunlar, âdetler, usüller, izler.

r. (māĤī-yı rusūmi'l-bıdǾat ve'l-Ǿudvāni'l-mustanśır) "Medet uman düşmanın ve onların bidat eserlerinin mahvedicisi" 412b/01

r. (rāsım-ı rusūm-ı saĥāvat u samāĤat) 392b/07

r.+ı bile 431a/11

r.+ıġa 366b/12, 493b/14

r.-ı küfrve tuġyānu'l-muóayyad 397b/06

r.+i'l-bıdǾat 390a/01

r.+ınıñ 488a/08

r.-ı pādşāhāna 511b/06

r.-ı şāhāna 519a/17

r.-ı zeng-i žulmat 363a/04

[=11]

rusūmu'ž-žulm ve'n-nıfāķ Nifak ve zulmün kanunları, usülleri.

r. 486a/14

[=1]

ruǾūnat Ar. Bencillik, insana ağır gelecek davranışlarda bulunma.

r.+da 351b/06

[=1]

rūy Ar.1. Yüz.
r. bér- 378a/11
r.-ı āyīna 379a/16
r.-ı ırādat 349a/11
r.-ı nıyāz 350b/01
[=4]
2. Yüz, yüzey, satıh.
r. (zīnat-baḫş-ı rūy-ı zamīn) 509b/10
r. (zīnat-ı rūy-ı zamīn) 484b/01
r.-ı āyīna 379a/16
[=3]
rūy-bar-rūy Far. Yüz yüze.
r. körgüz- 394b/15
[=1]
rūy-gerdān Far. Nefretle geri dönmek.
r. bol- (şamşīr-ı rūy-gerdān) 497a/01
r. bol- 340a/16, 344a/15, 361a/09, 432b/11, 435b/07, 439b/11, 460b/17, 470a/07, 470b/13, 474b/10, 479b/05, 480a/12, 489a/13
[=14]
rūyīn-tan Far. Güçlü, kuvvetli.
r. (zor-dast u ķavī u rūyīn-tan) 349a/10
r. u żırġām-haybat 435a/15
[=2]
rūyīna-tan Far. Sağlam yapılı.
r. (Isfandyār-ı rūyīna-tan ve Rustam-ı śaf-şiken) 422b/01
r.+nıñ (Bahrām-ı śaf-şiken ve Isfandyār-ı rūyīna-tan) 443b/07
[=2]
Rūzum Pahlavān k.a. El Tüzer Muhammad Han'ın evladının nökerlerindendir.
R. 338a/05
R.+nı 337b/06, 510b/15
[=3]
rükn Ar. Direk, esas.
r.-ı aÓžam 371a/16, 376b/17
[=2]
rükūb Ar. Binme.
r. ét- (çāşt-gāh-ı rükūb) 462a/10
r. aŝnāsı 386b/08
r. buyur- 395a/14, 397b/14, 399a/09, 402b/13, 405a/12, 447b/09, 448b/17, 455b/11, 463b/08, 464a/02, 480b/03, 502a/16, 505b/15, 519a/17
r. eyle- 393b/15
r. ét- 407b/16, 408b/12, 423a/15, 431a/09, 436a/15, 447a/03, 461a/01, 464a/05, 477b/16, 491a/17, 508b/10, 519a/12
r. ķıl- 337a/11, 337a/16, 338a/15, 343a/15, 367a/10, 367a/13, 377a/06, 377b/04, 380b/03, 383a/10, 384b/01, 385a/17, 393b/12, 398a/12, 400a/07, 401a/14, 402b/03, 406a/15, 408b/08, 409a/07, 409a/14, 411a/12, 412b/16, 414a/12, 414b/02, 415a/03, 415b/17, 419b/04, 420a/07, 421a/01, 421a/13, 422a/05, 423b/05, 424b/07, 424b/11, 424b/14, 430b/10, 431a/14, 433b/11, 436b/04, 437a/15, 437a/17, 437b/03, 437b/14, 458a/15, 458b/06, 459a/08, 460b/09, 461a/14, 462a/07, 465a/06,

468b/10, 482a/16, 482b/04, 498a/15, 500b/06, 501a/10, 508b/06

r. körgüz- 355b/01, 400a/12, 403a/03, 424a/11, 424b/04, 434b/04, 434b/09, 440a/02, 445a/15, 452a/05, 463a/01, 476b/05, 477a/17, 481b/06, 482a/03, 483a/13, 484b/02, 485a/13, 485b/03, 487b/01, 499b/11, 500b/02, 501a/02, 504a/01, 504a/10, 504a/13, 505a/02, 505a/12, 506a/01, 507a/02, 516a/08

[=118]

S s

saǾādat Ar. Mutlu olma, mutluluk, bahtiyarlık.

s. 389a/09, 391b/11, 392b/17, 397b/16, 484a/11

s. (culūs-ı saǾādat-ı maǿnūsī) 390b/03, 427b/06, 514a/03

s. (ĥażrat-ı saǾādat) 401a/08

s. (ķıbla-ı arbāb-ı saǾādat) 349b/15

s. (mevkib-i saǾādat) 423a/14

s. (**nuzūl-ı saǾādat**) 431a/08, 440a/04, 476b/07, 477b/11, 502a/14, 504a/12, 508b/07

s. (śāķī-ı saǾādat) 373b/04

s. (şaĥs-ı saǾādat) 367a/10

s. (ŧabǾ-ı saǾādat) 374b/15

s. bile (davlat u saǾādat) 339b/13, 384a/17, 498a/14

s. birle (taşrīf-ı saǾādat) 350b/01

s. dék 363b/02

s.+dın 366b/05, 476a/15

s.+dın (avc-ı saǾādat) 493b/15

s. durur érdi (gevher-i bahār-ı saǾādat) 347b/05

s. durur érdi (nışān-ı saǾādat) 356a/07

s.+ġa (abraş-ı śarśarvaş-ı saǾādat) 486b/06

s.+ġa (kümeyt-i saǾādat) 504a/13

s.+ġa (rikāb-ı saǾādat) 440a/01, 501a/10, 504a/01

s.+ġa (samand-ı saǾādat) 408b/12, 437a/14, 504a/09

s.+ġa (sarīr-ı saǾādat) 488b/11

s.+ġa (yegren-ı saǾādat) 487a/17

s.-ı nā-mutanāhī 337a/10

s.+ıġa (tārek-i saǾādat) 373a/14

s.+larıġa 488a/12

s.+nı (rāǿyāt-ı saǾādat) 445b/01

[=46]

saǾādat-ancām Mutlu son, sonu mutlu olan.

s. (muĥayyam-ı ĥıyām-ı saǾādat-ancām) 480b/09

s. (mustaķarr-ı aǾlām-ı saǾādat-ancām**)** 507a/01

s. bile (kevkebe-i saǾādat-ancām) 398a/07

s. bile (nıžām-ı saǾādat-ancām**)** 500b/13

s.+ıda (ayyām-ı saǾādat-ancām) 390b/12

[=5]

saǾādat-aŝar Mutluluğa yol açan tesir.

s. 446b/01

s. (amīr-zāda-ı saǾādat-aŝar) 412b/08

s. (muḥayyam-ı ḥıyām-ı saʕādat-aŝar**)** 505a/13

s.+dın (leşker-i saʕādat-aŝar) 417a/08

s.+ġa (senger-i saʕādat-aŝar) 400a/08, 493b/04, 502a/13

s.+ınıñ (ḳudūm-ı saʕādat-aŝar) 414b/03

s.+nı (senger-i saʕādat-aŝar) 492a/13

[=9]

saʕādat-āŝār Mutluluk tesirleri.

s. (sıpāh-ı saʕādat-āŝār) 414b/01

s.+ı (dīdār-ı saʕādat-āŝār) 486a/17

s.+ıġa (şaraf-ı dīdār-ı saʕādat-āŝār) 483a/17

[=3]

saʕādat-dast-gāh Mutluluk kudreti.

s. (ordu-yı saʕādat-dast-gāh) 424a/02

[=1]

saʕādat-farcām Sonu mutlu.

s**. (**ḥıyām**-ı saʕādat-farcām)** 500a/07

s. (muḥayyam-ı ḥıyām-ı saʕādat-farcām) 421a/03

[=2]

saʕādat-ıḳtırān Saadetin yaklaşması, yakın olan mutluluk.

s.+ı (vuśūl-ı saʕādat-ıḳtırān) 447b/12

[=1]

saʕādat-ıntımā Mesut, Saadetli.

s.+nıñ (lıvā-yı saʕādat-ıntımā) 420a/06

s.+sı (davĥa-ı saʕādat-ıntımāsı) 373a/12

saʕādat-ıltızām Mutluluğun gereği olan.

s. (aʕlām-ı saʕādat-ıltızām**)** 502b/04

[=1]

saʕādat-ıntısāb Mutluluğun ait olduğu, nispet edildiği.

s.+ları (turāb-ı saʕādat-ıntısāb) 488a/07

s.+nıñ (rikāb-ı saʕādat-ıntısāb) 489b/14

[=2]

saʕādat-ıntıžām Mutluluk düzeni.

s. bile (nıžām-ı saʕādat-ıntıžām**)** 501a/12

s.+nı (aʕlām-ı saʕādat-ıntıžām) 442b/02

[=2]

saʕādat-maǿāl Saadetin mânâsı.

s. (ʕataba-ı saʕādat-maǿāl) 427b/04

[=1]

saʕādat-nışān Mutluluk gösteren.

s. (āstān-ı saʕādat-nışān) 391b/10, 399b/12, 459a/17, 406b/15, 409b/02, 413a/12, 420a/15, 437a/08, 517a/11

s. (śāĥib-ḳırān-ı maġfırat-nışān) 517a/13

s. (sıpāh-ı saʕādat-nışān) 429b/17

s.+da (avān-ı saʕādat-nışān) 389a/15, 393a/12

s.+ıdın (dūdmān-ı saʕādat-nışān) 375b/05

s.+ın (ʕınān-ı saʕādat-nışān) 519b/08

s.+nıñ (āstān-ı saʕādat-nışān) 457b/13, 516a/17

s.+nıñ (bār-gāh-ı saʕādat-nışān) 507a/06

[=18]

saʕādat-nışāna Mutluluk göstergesi, saadet belirtisi.

s.+sın (top-ħāna-ı saʕādat-nışāna) 457a/06

[=1]

saʕādat-numūd Mutlu görünen.

s.+ı bile (vurūd-ı saʕādat-numūd) 340b/04

[=1]

saʕādat-pāsbān Saadet bekçisi.

s. (āstān-ı śaʕādat-pāsbān) 469b/04, 486a/01

[=2]

saʕādat-sımāt Mutluluk izleri olan, mutlu.

s. (mustaḳarr-ı rāyāt-ı saʕādat-sımāt) 421a/09

[=1]

saʕādat-tavam Çifte mutluluk.

s. (ḳadam-ı saʕādat-tavam**)** 505a/09

s.+ı (ḳadam-ı saʕādat-tavam**)** 437b/02

[=2]

SaʕādatKerey k.a. Metinde oğlu sebebiyle adı zikredilmiştir. Areng Gazi'nin küçük kardeşi Arda Fazi Töre ve bazı beyler ile SaʕādatKerey'in oğlu, Areng Gazi'nin Hanlık makamı ile onurlandırılması amacıyla birbirlerine yoldaş olmuşlardır.

S.+niñ 456b/04

[=1]

SaʕādatḲulı Ħan k.a. Ekabir ve muteber bir kişi olup Bam'nın hakimidir. Verdikleri hediyeler sebebiyle metinde adı geçmektedir.

S. 401a/02

S. yañlıġ 405b/13

[=2]

saʕādatmand Mutlu, mesut, bahtiyar.

s. (avc-ı saʕādatmand) 512a/12

[=1]

saʕat Ar. İmkân, kapasite, kudret.

s.-ı raĥmat-ı İlāhī 373a/09

[=1]

sāʕat Ar. Vakit, zaman.

s. (birer sāʕat) 406b/04, 432b/08

s. (her sāʕat) 431a/05

s.+dın soñra (ikki üç sāʕat) 338b/01

s.-ı meźkūr 399a/11

[=5]

sāʕāt Ar. Saatler.

s. (asʕad-ı sāʕāt ve aşraf-ı avḳāt**)** 505a/01

s.+da (aĥsan-ı avḳātda ve asʕad-ı sāʕāt) 350a/04

[=2]

SāʕatSar-dār k.a. Hal Nıyaz Yüz başı ile beraber Yemreli ve Özbek kavminden yüz seksen askeri de yanlarına katarak Marv muharebesinde çarpışmıştır. Teke akını da görev aldığı bir diğer akındır.

S. 454b/14, 454b/16, 481a/16

S.+nı 450b/05, 477a/02

[=5]

sabʕa Ar. Yedi.

s.+ġa (ḳurrā-yı sabʕa) 372a/09

[=1]

śabā-ĥareket Saba rüzgârı gibi çabuk ve hafif olan.

s. 393b/08

s.+ge (abraş-ı śabā-ĥareket**)** 499b/11

[=2]

śabā-**raftār** Yürüyüşü saba rüzgârını andıran, çabuk ve ahenkli yürüyüşlü.

s. 395a/04

s. (gül-gūn-ı śabā-raftār) 484b/03

[=2]

śabā-raftārī Çabuk ve ahenkli yürüyüşlüğe ait.

s. (samand-ı śabā-raftārī) 492a/13

[=1]

śabā-raĥş Saba rüzgârı gibi çabuk ve ahenkli olan at.

ś. 491b/15

[=1]

śabā-surÓat Saba rüzgârı gibi çabuk olan (at).

ś.+ġa samand-ı köh-hayóat-ı śabā-surÓat 443b/04

[=1]

sabab Ar. Neden, bâis, âmil.

s. bol- 372b/14

s.+dın 368b/02, 410b/07

s.-ı ınḳıṭāÓ bol- 468b/01

s.-ı murācaÓat 499a/06

[=5]

śabāĥ Ar. Günün ilk saatleri, sabahleyin.

ś.+ı 485a/11, 486b/04, 491a/09, 493b/08, 495a/04

ś.+ı durur érdi 499b/08

ś-ı Óīd eyle- 363a/05

[=7]

ŝabāt Ar. Karar ve sözünden dönmeme, azim ve kararlılık gösterme.

s. (ĥırman-ı ŝabāt u ḳarār) 348b/09

s. ḳoy- (pā-yı ŝabāt) 361a/17

s.+da (Óarśa-ı ŝabāt) 343b/13

s.+ı (ĥırman-ı ŝabāt) 380a/09

s.+ıġa (ĥırman-ı ŝabāt) 346a/17

s.+da (Óarśa-ı ŝabāt) 343b/13

[=5]

sābıḳ Geçen, geçmiş, önceki, evvelki.

s. (ba-dastūr-ı sābıḳ) 343b/05

s. bile (dastūr-ı sābıḳ) 350b/15

[=2]

sābıḳan Ar. (sabık kelimesinin tenvinli şekli) Bundan önce, evvelce.

s. 348a/11, 354a/13, 359a/04, 375a/06, 375b/14, 383a/04, 387b/02, 404b/14, 409b/08, 412a/10, 421b/09, 466b/13, 498a/13, 516a/03

[=14]

ŝābıt-ḳadam Kararında sebat eden.

s. u rāsıĥ-dam 356a/01

[=1]

sabḳat Ar. Geçme, öceden olma.

s. ét- "önceden geçmiş olmak, geçmek" 395a/17

s. ḳıl- 395b/10

[=2]

śabr Ar. Dayanma, tahammül gösterme.

ś. u ḳarārı kal- 432b/07

ś. ḳıl- 467a/13

[=2]

ŝabt Ar. Yazma, kaydetme.
ŝ. ḳıl- "Yazmak, kaydetmek" 361b/06
[=1]
sabz Far. Yeşil.
s. u ḥurram 505b/14
[=1]
saç- Ortalığa dağıtmak, etrafa serpmek, dökmek.
s.-ġalı 393b/15
s.-ġuçı 392b/09
s.-ıban 479b/03
s.-ıp 345b/03, 373b/01, 420b/06, 457a/12
s.-ıp dururlar 488b/03, 511b/07
s.-maḳı 392a/17
s.-tı 379a/10, 449a/06
s.-tılar 346b/06
[=13]
s.-naḳd saç- 373b/01
s.-ot saç- 345b/03, 479b/03
s.-saçıġ saç- 346b/06
s.-sīm u dıram saç- 393b/15
s.-zahr saç- 379a/10
s.-zar saç- 392b/09
[=7]
saçıġ Düğün ve şenliklerde ortaya saçılması âdet olan para, inci, şeker, hubûbat.
s.+lar saç- 420b/06, 449a/06, 457a/12, 511b/07
s. saç- 346b/06
[=5]
saçıl- Ortalığa dağıtılmak, serpilmek.
s.-ıp 349b/17
[=1]
sad (< Ar. sadd) Duvar, sur.
s.+ıġa (İskender saddı) 502b/17
[=1]
śadā Far. Yankı, ses.
s.+sıdın 493a/14
s.+sın (ṭabl-ı ceng śadāsı) 496b/05
s. (āvāz-ı taĥsīn ve śadā-yı āfarīn) 422b/02
s.-yı kernā-yı felek-farsāy 475a/15
s.-yı mahīb 479a/17
s.-yı muhīb 405a/05
s.-yı raǾd-āsā 479b/04
s.-yı ṭabl-ı ceng 354b/05
[=9]
sāda-dıl Temiz kalpli, hile bilmeyen.
s. 359b/14
[=1]
sāda-kār Yalın, gösterişsiz iş.
s.-ı pur-kār 388a/01
[=1]
sadād (< Ar. sudād) bk. sudād
s.+ıda durur érdi 521a/01
[=1]
śadaf Ar. Midye, istiridye vb. deniz hayvanlarının kabuklarının iç tarafında teşekkül eden beyaz menevişli, çok sert, parlak maddeden yapılmış, bu madde ile süslenmiş.
s. köz 350a/08
[=1]
śadaḳa Ar. Allah rızası için verilen para, mal vb.
s. bér- 465a/11

[=1]

śadāḳat Ar. Kendisine iyilik edene, lutufta bulunup koruyana minnet ve şükran dyguları ile bağlanma, bu bağlılığa yakışır şekilde davranma, vefakârlık gösterme.

s.+ınıñ 516a/09

[=1]

śadāḳat-andīş Minnet ve şükran duyguları ile olan bağlılığa yakışır şekilde düşünen.

s. 510b/15

[=1]

śadāḳat-andīşlik Vefakârlık gösterme durumu.

s. yüzidin 387a/04

[=1]

śadāḳat-ıntımā Sadakatli.

s. 378a/17, 498b/16

[=2]

śadāḳat-maóāb Sadakate sığınak olan.

s. 414b/09

s. (emīr-i śadāḳat-maóāb) 439a/17

[=2]

śadāḳat-nāma Bağlılık mektubu.

s. 387a/05

s. bile 375b/10

s.-ı ḳayd-ı kitābat 375b/04

[=3]

śadamāt Ar. Sadmeler.

s.-ı mutavālī 344a/03

[=1]

śadārat Ar. Sadrâzamın işi ve makamı.

s. 375b/06

[=1]

śadārat-dast-gāh Sadaret kudreti, sadaret gücü.

s. 484b/08, 488b/14

[=2]

śadārat-ıntısāb Sadarete mensubiyet.

s. 404b/07

[=1]

sādāt Ar. Büyük ve yüce kimseler, ileri gelenler.

s.+dın 344a/17

s.-ı Óızām 338a/03

s.-ı mūmā-ılayhim 338a/06

s.+ıdın 370b/15

[=4]

saÓdī Ar. Bahtiyar, kutlu.

S. (aḫtar-ı saÓdī "Talih yıldızı") 339a/09

[=1]

śādıḳ Ar. Sadakatli, doğru.

s. 432b/13, 515b/12

s. (Óazīmat-ı śādıḳ) 347a/09

s. (ıhlāś-ı śādıḳ u ıÓtıḳad-ı vāŝıḳ) 350a/03

s. (ırādat-ı śādıḳ) 347a/15

s. (ıÓtıḳād-ı śādıḳ u ıhlāś-ı vāŝıḳ) 337b/02

s. (umīd-ı śādıḳ u racā-ı vāŝıḳ) 353b/03

s. bol- 405b/10

s. kél- 393b/03

s.+u'l-ḳavl "doğru, gerçek söz" 395b/02

[=10]

Śādıḳ Bég Ḳıyat k.a. Çurma kalesinin hakimi olup Muhammad Salih adlı kişinin babasıdır.
Ś. 445a/10
[=1]

Śādıḳ Maḥźūm k.a. Anu bölgesindendir. Fakirlere üzüm dağıtması sebebiyle metinde adı geçmektedir.
Ś. 447b/07
[=1]

śādır Ar. Ortaya çıkan, meydana gelen, zuhur eden.
s. bol- (ĥukm-ı śādır) 433a/07
s. bol- "Ortaya çıkmak, meydana gelmek" 340b/08, 347a/07, 355a/03, 376b/01, 377b/06, 380b/09, 401a/15, 417a/16, 419a/08, 428b/14, 466a/10, 498b/04, 503b/03
[=14]

śādırāt Ar. Meydana gelenler, olaylar.
s.+ı 368a/04, 464a/13
[=2]

śadma Ar. Hızla vurma, çarpma, bela.
ś.-ı avval 340a/11
ś.-ı ĥamalāt 499a/03
ś.-ı mahābat-engīz 475a/14
ś.-ı vahşat-engīz 346a/09
[=4]

śadmat Ar. Vurma, bela, beklenmedik sıkıntı.
ś. (Bahrām-ı śadmat) 460a/08
ś.-ı çapavul 436b/05
s.-ı huvaydā bol- 422b/09
s.-ı lā-kelām 491b/07
s.-ı mā-lā-kelām 394b/14
s.-ı tamām 478b/06
s.+ıdın 347b/14
s. u haybat 477a/12
s. vurūdı 415a/14
[=9]

SaǾdu'd-dīn Maḥźūm ıbn Muĥammad Zāhıd Āĥūnd k.a. Ahund bölgesinden olup Ürgenç ve Hanakah'ın hakimidir. Fakirlerin davranışlarından razı olmadığı bir kimsedir.
S. (Balda-ı mahrūsa-ı Ürgenç ve Ħānaḳāh raǿīsları SaǾdu'd-dīn Maḥźūm ıbn Muĥammad Zāhıd Āĥūnd marĥūmī ve DamullaNıyāz Muĥammad Ħīvaḳī) 371a/10
[=1]

Śadvar y.a. Ceyhun sahiline ve Harezm bölgesine ve Hazarasb beldesine yakın bir bölgede bulunan mahal ve aynı adla anılan kale.
Ś. 425a/04
Ś.+dın 481b/02
Ś.+ġa 481a/16
Ś. ḳalǾası 485a/16, 505a/12
[=5]

śaf (< Ar. śaff) Dizi, sıra.
s. (iki śaf) 394b/16
s. (ikki śaf) 475a/13
s. (néçe śaf) 393b/17
s. ara bol- 340b/17, 438a/04
s. aralıġ 349a/05, 355a/04
s. aralıġ ét- 339b/08
s. aralıġ körgüz- 344a/09, 354a/07

s. aralıġ içre 349a/08
s. çék- 515a/13
s.+dur 349a/10
ś.+ıġa 456b/16
s.+lar 474a/12
s.+larġa 435a/13, 491b/11**(ara bér-)**
s. tart- 470a/13
s. tüz- 393b/17, 394a/01, 394b/15, 422a/09, 443b/01, 477a/12, 488a/02
[=25]
śaf-şiken Düşman saflarını kıran, bozan, düşmanıyenen (kimse), galip.
s. 349a/10, 501b/03
s. (Bahrām-ı śaf-şiken) 443b/07
s. (Isfandyār-ı śaf-şiken) 470b/15
s. (Rustam-ı śaf-şiken) 422b/01
[=5]
śafā Ar. Rahat, huzur, kedersizlik, saflık.
s. bol- (fayż u śafā**)** 506a/08
s. tap- (lutf u śafā) 397a/01
s. (Ravżatu'ś-śafā) 389b/11
s. (ruh-ı śafā) 365b/10
s. (śıdḳ u śafā) 366a/06
s. (śūrat-ı śafā) 367a/01
s. (tarīḳ-ı sunnat-ı nūr u śafā) 363a/04
s. içre 396b/17
s.+nıñ (Ravżatu'ś-śafā) 389b/14, 390a/16
s. ve ravnaḳ 394a/05
s. ve zīnat 460b/09
s.-yı ḥātır 363a/10
s.-yı ṭavıyyat 375a/12
[=15]
śafā-parvar Safa veren, safalı.
s. (fayż-güster ve śafā-parvar) 399b/04
s. ḳıl- 339b/04
[=2]
Śafā Bég k.a. Parvard'da mütemekkin olan Ersarı halkının ileri gelenlerindendir.
Ś. 490a/14
[=1]
safāhat-pıjūh Sefahet arayışı.
s.+nıñ (gürūh-ı safāhat-pıjūh) 489a/11
[=1]
safar Ar. Yolculuk.
s. 338a/15, 375a/04, 384a/04, 402a/05, 405a/02, 410a/04, 428a/12, 438a/14, 438b/11, 438a/16, 452b/13, 453b/09, 455a/08, 458b/09, 459a/14, 462b/08, 475b/15, 488a/05, 504b/12, 515a/09, 519b/10
s. (āḫırat-safar-ı pur-ḫata) 409b/16
s. (asbāb-ı safar) 336b/09, 376b/09, 397b/09, 434a/10
s. (**azm-ı safar ḳıl-**) 403a/06
s. (sar-ancām-ı safar) 414a/09
s. (şahr-ı safar) 409a/07
s. (tahıyya-ı asbāb-ı safar) 460b/01
[=29]
s. asbābı 397b/11
s.+da 409b/15, 430a/01, 433a/13, 437b/17, 463b/12, 464b/11, 488b/14, 498b/05, 513b/09, 516b/02
s.+dın 404b/06, 504b/15
s.+dın (ıbtıdā-yı safar) 402a/16
s.+dın soñra 476b/15
s.+ġa 433a/09, 509a/01

s.-ı meźkūr 509b/01
s.-ı salṭanat 481b/10
s.+ıġa 348b/03
s.+ını 389b/09
s.+ları (muddat-ı safar) 451a/11
s.+nı 434a/03
s.+nı (asbāb-ı safar) 510a/10, 516b/14
s.+nıñ 413a/16, 433b/10, 437a/03, 438a/16, 451b/02, 451b/15, 458b/02, 458b/09, 459a/11, 469b/05, 471a/09, 498b/02, 499b/04, 504a/15, 508b/15, 509b/03, 516b/02, 519b/10
s. üçün (tahıyya-ı asbāb-ı safar**)** 499a/16
[=74]

Śafar Ar. Arabî ayların muharremle rebîülevvel arasında kalan ikincisi.
S. ayı 387b/03, 403b/02
[=2]

Safar Aymaḳ k.a. Kutluk Murad Inak'ın hizmetinde olan bir sipahidir.
S. 510b/06
[=1]

Safar Bay k.a. Çavdur halkındandır. Buhara akınına katılmıştır. Kurban Bahadur'un babasıdır.
S. 467b/07, 473b/07, 481a/10
S.+nıñ 341b/13
[=4]

Safar ḲalǾa y.a. Hakimi Mir Kale'sinin de hakimi olan Kanbar Ali'dir.
S. 400b/11
[=1]

Śafar Muşrıf k.a. Kutlug Murad Inak'a bağlı bir askerdir.
S. 402b/11, 403b/04
S. bile 403b/03
[=3]

safārat Ar. Elçilik.
s. rasmı 352a/12, 375a/05, 375b/15, 378a/01, 386b/05, 386b/11, 387b/07, 398b/14, 410b/08, 425a/16, 466b/05
[=11]

safāyīn (< Ar. safāǿīn) Gemiler.
s.-ı ḫulāśa 342b/06
[=1]

śafĥa Ar. 1. Görülen düz yüzey.
ś.+sıda érür 367b/15
[=1]
2. Üzerine yazı yazılmış veya yazılmaya uygun sayfa.
ś. 393b/05
[=1]

sāfılīn Ar. Aşağılar veya aşağılık kimseler.
s.+ıġa (Ǿadam-ı asfalu's-sāfılīn) 402b/05, 444a/02
[=2]

sāfik Ar. Kan dökme.
s.+u'd-dımāǿ bol- "Kan dökmek" 366b/03
[=1]

safīna Ar. Gemi.
s.-ı bād-pāyın sür- 493a/10
s.+lar 478b/12
s.+lar bile 377b/07, 500a/01
s.+sınıñ 388b/08
[=5]

safīr Ar. Elçi.

s.+lar 393b/08
[=1]
saġ Savaşta merkezde yer alan kuvvetlere göre sağ tarafta bulunan askerî birlik.
s. u sol 501b/01
[=1]
sāġar Far. Kadeh.
s.-ı zar-nigār 373b/09
[=1]
sāġar-keş Far. İçki içen.
s. 486a/11
[=1]
Saġca y.a. Söyünci yoluna yakın olan bölge üst kısmı itibariyle Durun, Mehin ve Tejen yerleşim mahallerine yakındır.
S. 368b/14
S. kuduḳı 368b/09, 398a/12, 402b/12, 430b/05, 431b/06, 440a/06, 450b/04, 451b/04, 451b/10, 453b/17, 458a/02
S. kudukları 430b/01
S.+nıñ 448b/15
[=14]
saḥā Ar. El açıklığı, cömertlik.
s. 392b/09
s. (baźl u saḥā) 392b/05
s. aç- (keff-i saḥā) 367a/07
s. (kerem u saḥā) 392a/17
s. (manbaǾ-ı cūd u saḥā) 392b/08
s. u baźl 396b/02
s. u kerem 393b/14
s. u mekremet 365a/16
[=8]
saĥāb Ar. Bulut.
s.-ı Ǿınāyat-ı İlāhī 424b/08
s.-ı ḳīr-gūn 378b/05, 462b/12
[=3]
saĥāb-nışān Buluta yerleşen.
s. 448a/06
[=1]
saĥar Ar. Tan yerinin ağarmasından biraz önceki zaman veya şafağın sökmek üzere olduğu vakit.
s. 519a/06
s. (her saĥar) 366b/05
s.+da 338b/02, 378b/04
s.+ġa tégrü 485a/08
s. heneggāmı 380a/11, 462a/08
s.+ı 378a/17, 424b/12, 462a/05
s. vaḳtı 404a/05, 434b/04, 448b/17, 481b/17, 501a/01, 511b/02, 514b/04
[=17]
śaĥārī
s. (ḳatǾ-ı śaĥārī) 472a/07
s. (né śaĥārī u né bılād) 365b/17
s. ve bavārī 482a/12
[=3]
saĥarlık Seher vakti olma hali.
s. üçün 406b/09
[=1]
saḥāvat Ar. Cömertlik, al açıklığı.
s. 396a/13, 522a/12
s. (rāfıǾ-ı aǾlāmu's-saḥāvat ve'l-ıĥsānı'l-mustanśır) 392b/13
s. (rāsım-ı rusūm-ı saḥāvat u samāĥat) 392b/07
s.**-ı cıbıllī** 392b/15
s. eyle- 396a/15

s.-ı sarīr 501a/15
s.+ınıñ 391a/16
s. yavākīt 393b/13
[=5]
saḥāvat-şıÓār Cömertlikle sıfatlanmış.
s. (ĥażrat-ı Ħıdīv-ı kāmkār-ı saḥāvat-şıÓār) 396b/09
[=1]
saḥāvat-nışān Cömertlik gösteren.
s. 393b/06
s. (sulṭān-ı saḥāvat-nışān) 392b/12
[=2]
saḥāvatī Cömertlikle ilgili.
s.+dın (gencīne-i saḥāvatī) 395b/13
[=1]
śahbā (< Ar. śahbāź) Şarap
s. (lab-rīz-ı śahbā-yı murād) 370a/04
s. (**sar-mast-ı śahbā-yı davlat**) 476b/17
[=2]
śāĥıb Ar. Malik olan.
s. (**davlat u ıḳbāl u śāĥıb-ı cāhlıġ**) 523a/16
s. (ĥan-ı śāĥıb-ı mekārımu'l-aḥlāḳ) 386a/17
s-ı bāġ 447b/14
s.-ı cāh 521b/13
s.-ı mekārımu'l-aḥlāḳ 343a/01
s.-ı salāsat-u'l-kelām 385b/08
s.-ı ŝarvat 463b/09
s.-ı śavlat 477a/11
s.-ı sulūk 376b/12
s.-ı tahavvur 401b/03, 451a/02, 492b/06, 492b/15, 494b/08
s.-ı tamīz 385a/07
s.-ı zamān 350b/17
s.+ınıñ 395b/14
s.+larıġa 447b/16
s.+u's-sayf ve'l-ḳalam 493a/09
[=19]
śāĥıb-dīvān Divan sahibi, büyük meclis sahibi.
ś. (dast-gāh-ı śāĥıb-dīvān) 342b/10
[=1]
śāĥıb-farmān Buyruk sahibi.
ś. (amīr-ı śāĥıb-farmān u navīn-ı pād-şāh-nışān) 377b/17
[=1]
śāĥıb-ıĥlāś İhlas sahibi.
s. (mulāzım-ı śāĥıb-ıĥlāś) 389a/16
[=1]
śāĥıb-ıĥtışām İhtişam sahibi.
ś. Óumda-ı ĥavāḳīn-ı śāĥıb-ıĥtışām 390a/01
[=1]
śāĥıb-ıḳbāl İkbal sahibi.
ś. 523a/11
ś. (şah-ı śāĥıb-ıḳbāl u fīrūz-baĥt) 501a/14
[=2]
śāĥıb-ıḳtıdār İktidar sahibi.
s. 509b/11
s.+nı (ekābır-ı śāĥıb-ıḳtıdār) 396b/10
[=2]
śāĥıb-ḳırān Ar. Her zaman muzaffer olan (hükümdar).
ś. (ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān) 402a/03, 425a/15, 447b/11, 448a/03, 449a/06, 453b/06, 456b/06, 458b/05, 506a/08, 506b/09

ś. (ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı Ǿālī-şān) 414a/02
ś. (ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı banda-nuvāz) 507b/12
ś**. (ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı cahān-satān)** 420a/15, 434b/03
ś. (ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı cannat-mekān) 405a/11, 407b/11, 409b/17, 426a/06, 431b/02, 436b/11, 445a/01, 449b/11, 455a/16, 461a/01, 464b/06, 467b/17, 473b/09, 494b/11, 495a/06, 498a/10, 508b/17, 519a/12, 520a/09
ś. (**ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı cannat-nışān)** 465b/12
ś. (ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı cavān-baħt-ı āsmān-taħt) 373a/11
ś. (ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı fırdavs-mekān) 397a/17, 400a/06, 410b/04, 420b/02, 425b/03, 427b/05, 430b/07, 438a/12, 451a/14, 457b/17, 462b/10, 481b/09, 504b/02, 509b/16, 510b/14
ś.(ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı gītī-satān) 397b/04, 399b/02, 411b/12, 414a/11, 421a/13, 428a/07, 438b/01, 441a/02, 446a/09, 455b/15, 458a/09, 463a/08, 466a/08, 478b/16, 481a/11, 486a/17, 489b/17, 503a/16
ś. (ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı ġufrān-nışān) 409b/15, 437a/14, 482a/15, 498b/17
ś. (ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı ġufrān-panāh) 471b/05, 512b/10
ś. (ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı ĥavrāǿ-pāsbān) 402b/07, 483b/11, 518a/02
ś. (ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı ħūrşīd-cāh) 499b/10
ś. (ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı kāmkār) 350a/07
ś. (ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı kerem-nışān) 397a/12, 415a/01
ś. (ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı kevkebe-i vālā) 419b/03
ś. (ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı kişver-satān) 422b/13, 442b/06, 456b/01
ś. (ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı maġfırat-nışān) 400a/01, 413a/06, 415b/07, 416b/06, 422a/03, 428b/06, 434a/04, 444a/06, 451b/16, 459a/14, 461b/16, 469b/08, 478a/14, 479b/08, 490b/08, 502a/09, 508a/05, 509b/03, 511a/01, 514a/12, 517a/12, 520b/15
ś. (ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı maġfūr) 402b/17, 430b/04, 437a/09
ś. (ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı maġfūr u şahanşāh-ı mabrūr) 521a/07
ś. (ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı marĥamat-nışān) 401a/04
ś. (ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı memāliksitān) 443a/13
ś. (ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı nuśrat-pāsbān) 415a/16
ś. (ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı raĥmat-nışān) 487a/03
ś. (ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı žafar-ķarīn) 501b/15
ś.(**ĥażrat-ı saltana-ı śāĥıb-ķırān-ı gītī-satān)** 459b/17

ś. (ĥażrat-ı sulṭān-ı śāĥıb-ḳırān) 344b/15, 370b/05, 375a/10, 382b/10, 497b/02
ś. (ĥażrat-ı sulṭān-ı śāĥıb-ḳırān-ı bayżā-Óalam) 492a/12
ś. (ĥażrat-ı sulṭān-ı śāĥıb-ḳırān-ı cannat-mekān) 452a/04
ś. (**ĥażrat-ı sulṭān-ı śāĥıb-ḳırān-ı fırdavs-mekān)** 439b/05, 449a/14, 459a/02
s. (sulṭān-ı śāĥıb-kırān) 386b/15
ś. (sulṭān-ı śaĥıb-ḳırān-ı vālā-tabār) 336b/03
s. (şah-ı śāĥıb-ḳırān) 365a/03
s.+dın (ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān) 425b/15, 450b/03, 482b/11
s.+ı 396a/13, 413b/09, 483b/09
s.-ı Óālī-mıḳdār 360a/07
ś.-ı cannat-mekan 392a/09
s.-ı fırdavs-mekān 469a/02
s.-ı gītī-satān 392b/12
s.-ı İskender-nışān 502a/16
s.-ı kişver-satān 442a/04
s.-ı mağfırat-nışān 519a/15
s.-ı mağfur 500a/16
s.-ı mıhr-ı munīr 446a/15
s.-ı žafar-ıntıżām 376b/10
s.-ı zarrīn-Óalam 501a/08
ś. dağı (Ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān) 461a/11
ś.+nıñ (ĥażrat-ı aÓlā-ĥāḳān-ı śāĥıb-ḳırān) 390b/03
s.+nıñ (ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān) 433a/06, 437a/05, 439b/11, 465a/01, 468a/17
ś.+nıñ (ĥażrat-ı sulṭān-ı śāĥıb-ḳırān) 355a/02, 370b/05
[=164]

śāĥıb-ḳırānī Bir muzaffer hükümdar.
ś. (Óātıfat-ı śāĥıb-ḳırānī) 372a/03
s. (Óavātıf-ı śāĥıb-ḳırānī) 360a/11
ś. (ĥ(v)ān-sālār-ı futūĥāt-ı śāĥıb-ḳırānī) 342b/04
ś. (maĥram-ı asrār-ı śāĥıb-ḳırānī) 355b/08, 393a/06
ś. (maḳbūl-ı ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırānī) 457a/03
ś.+ġa (ıḳbāl-ı śāĥıb-ḳırānī) 343b/12
ś.+nıñ (davlat-ı śāĥıb-ḳırānī) 347a/07
ś.+nıñ (ĥażrat-ı śāĥıb-ḳırān) 353b/08, 439a/13
s. bile (dabdaba-ı śāĥıb-ḳırānī) 421a/01
s. bile (kevkebe-i śāĥıb-ḳırānī) 396a/10
ś. bile (şaraf-ı ıḳbāl-ı śāĥıb-ḳırānī) 385a/03
s.+nı (şevket-i śāĥıb-ḳırānī) 353b/14
[=14]

śāĥıb-ḳırānlıḳ Muzaffer hükümdar olma durumu.
ś. 392b/05
[=1]

śāĥıb-manzılat Rütbe sahibi.
ś. 394b/13, 449a/03, 499b/01
[=3]

śāĥıb-martabat Mertebe sahibi.
ś. 393b/10
[=1]

śāĥıb-nigīn Mühür sahibi.

ś. 476a/08

[=1]

śāĥıb-şevket Şekvet sahibi, şekvetli.

ś. 511b/03

[=1]

śāĥıb-vuḳūf Vâkıf.

ś. 372a/16

ś.+ı 496b/14

[=2]

Śāĥıb Nažar Ḳaravul Bégi k.a. Lebab'da mutavattın olan Ersarı halkının Kara boyundan olan bir askerdir.

Ś. 489b/11

[=1]

sāĥıl Ar. Deniz, nehir veya göl kenarı, kıyı.

s. bile 458b/06

s.+ı bile 425a/04, 504a/05, 512b/15

s.+ıda 491a/02, 497b/03

s.+ıġa 502a/07, 507a/05

s.+ıġa çıḳ- 515b/14

s.+ıġa öt- 495a/08

s.+ıġa yétkür- 497b/08

s.+ıġaça 489a/01

s.+ın 420a/01, 493a/13, 499b/16, 500a/01

[=16]

sahmnāk Ar. Korkunç.

s. (ĥamla-ı sahmnāk) 343b/16

s. (vāḳıÓa-ı sahmnāk) 507b /10

[=2]

śaĥīfa Ar. Sayfa.

s. 336a/17, 407b/13, 433b/15, 473b/05, 514a/06

s.-ı Óazīmat 375b/11

s.-ı cabīn 487a/11

s.-ı Óıśyān 353b/02

s.-ı kāfūrī 373b/15

s.-ı kenār 343a/10

s.+nıñ (raḳam-ı śaĥīfa) 453b/08

[=11]

sahīm Ar. Hisse sahibi, hissedar.

s. (kār-ı sahīm) 392a/05

s. u şerīk ḳıl- 360a/14

[=2]

sahl Ar. Kolay.

s.-ı kerr u far 416a/15

s.-ı muddat 454b/08

[=2]

sahm-gīn Far. Korku, ürküntü, dehşet.

s. (dabdaba-ı sahm-gīn) 501b/15

s. bile (sıpāh-ı sahm-gīn) 507a/09

[=2]

śaĥn Ar. Sahne, boşluk, meydan.

ś.+ı 391a/16, 393a/17

ś.-ı bār-gāh 351b/13

ś.-ı dıl-küşā 395a/06

ś.-ı Óīd-gāh 365b/06

ś.-ı maclıs 399a/05

[=6]

śaĥrā Ar. Sahra, çöl, kır.

ś 515b/16

ś.+da 372a/13

ś. ḳıl- (Óāzım-ı śaĥrā-yı Óadam) 358b/06

ś.-yı saŧĥī 461b/09

[=4]

śaĥrā-nışīn Çölde oturan, kırda yaşayan.

ś.+larġa 472b/07

[=1]

saḥt Far. 1. Sert, katı.

s. 379a/16

[=1]

2. Çetin, şiddetli.

s. (mırvaĥa-ı saḥt-ı İlāhī**)** 502b/10

[=1]

śāǾıķa (< Ar. śāǾiķa) Yıldırım.

ś.+dın 395b/07

s.-ı ħabar 484b/15

[=3]

śāǾıķa-andāz Yıldırım atıcı.

s.-ı (āvāz-ı śāǾıķa-andāz) 416b/17

[=1]

śāǾıķa-andāzlıķ Yıldırım atma durumu.

s. 507a/15

[=1]

śāǾıķa-bār Yıldırım yağdıran.

s. şamşīr-i śāǾıķa-bār 345a/10

[=1]

SaǾīd Biy k.a. Buhara muharebesine katılan askerler arasında adı geçmektedir.

S. 480b/17

[=1]

sāķa Ar. Askerin geri kolu, artçı birlik.

s.+sın 491b/06

[=1]

saķal Erkeklerde çene ve yanaklarda çıkan kılların bütünü.

s. çıķ- 379a/06

[=1]

Saķar kv.a. Kulançı ili gibi bölgelere akın yapan ama kendi obasına da akın yapılan bir savaşçı bir kavimdir.

S. 469b/13

S. camāǾası 490a/11

S. çapavul 471a/06

S. **ħalķı** 469b/06, 490a/08, 492b/02, 493b/02, 494a/17

S. ķalǾası "Çar-cuy kalesinin karşı istikametinde olan bir kaledir" 506b/16

[=9]

sāķıt Ar. Düşen, düşmüş.

s. 363a/03

[=1]

sāķıyā Ar. Ey saki.

s. 523a/16

[=1]

sāķī Ar. İçki meclisinde içki dağıtan, kadehlere içki koyan kimse.

s.-ı bahcat 365b/12

s.-ı saǾādat 373b/04

s.-ı saman-bar u gül-andām 373b/09

[=3]

sākin Ar. 1. Teskin olma

s. ét- 364a/01, 438a/06

[=2]

2. Bir yerde oturan, ikâmet eden.

s. durur érdi 452a/15

s. durur érdiler 445a/14

[=2]

saķķā Ar. Su taşıyan, su ihtiyacını karşılayan kanal, su kanalı.

s.+sı 496a/15

s.+sıda 339a/10, 353a/04

s.+sıdın 409a/05
s.+sıġa 484b/06
s.+sın 479a/14
s.+sın aç- 497a/04
[=7]
ŝaḳl 1. Ar. Ağırlık.
s.+ıdın 505b/09
[=1]
2. Ağır çekme, ağır.
s.+ı yer 500b/10
[=1]
saḳla- Saklamak, korumak, gizlemek.
s.-dı 373a/02
s.-dılar 410b/09
s.-p 456b/07
s.-p dururlar 485a/04, 485a/08, 493b/14
[=6]
saḳya'llāh sırrāhu Ar. "Allah O'nun sırrını diri tutsun" anlamında bir dua cümlesidir.
s. nı 510a/03
[=1]
sal Kalın direklerin yan yan bağlanması sûretiyle yapılmış, yük veya insan kaşımaya mahsus, korkuluksuz nehir, göl veya deniz taşıtı.
s. (kéme ve sal) 339a/12
[=1]
sal- 1. Koyvermek, serbest bırakmak, bırakmak.
s.- () 370b/13
s.-ay 501b/12
s.-dı 337a/12, 377b/14, 389a/12, 438a/08, 438a/08, 461b/08, 507b/02
s.-dıñ 367a/13
s.-ġay 404a/10
s.-ıban 438a/05, 474a/13
s.-ıp 346a/02, 386a/08, 390b/09, 411b/05, 416a/10, 421b/02, 421b/12, 432a/17, 435b/12, 435b/15, 437a/12, 438a/04, 438b/05, 441b/03, 443b/13, 445b/04, 451a/09, 468a/08, 469a/08, 470a/02, 470a/16, 480a/03, 491a/13, 492a/05, 502b/16, 506b/05, 519a/08, 523a/04
s.-ıp dururlar 370a/06, 432a/12, 439a/02, 480a/11, 485a/03, 485a/07, 493a/11, 493a/01, 496a/04, 515b/03, 515b/04
s.-madı 438a/09
s.-maḳ 368b/08, 377b/14, 431a/04, 431a/11, 437b/01, 437b/17, 452a/01, 452b/17
s.-maḳ bile 377b/14
s.-maḳ ile 438a/04
s.-maḳınıñ 413b/05
s.-maḳlıġ 459a/09
s.-maḳlıḳ 407b/12
s.-ur érdüm 392a/02
[=66]
2. Koymak, atmak, bırakmak.
s.-ıp 346a/11, 494a/11
s.-ıp dururlar 359b/11, 382a/04
s.-ur érdi 341a/15
[=5]
3. Yaymak, sermek.
s.-dı 336b/10, 373a/14, 377a/08, 381a/12, 385b/04

s.-ıp 380b/10, 482a/09, 498a/07, 504a/17, 505a/10
s.-ıp durur 519b/02
s.-ıp dururlar 477b/17, 480b/08, 504a/15, 504b/12
s.-maġan 351b/17
s.-mış durur 365a/08
s.-sa 360a/17
s.-ur 356a/13
[=19]
4. Güç duruma düşürmek, uğratmak, dûçar etmek.
s.-dılar 346a/06
s.-ġanı 407b/13
s.-ġay 472b/08
s.-ġuçı 501b/05
s.-ıp 346a/02, 431a/12, 503a/06, 519b/04
s.-maķı 439b/08
[=9]
5. Vermek, düşürmek, koymak.
s.-dı 381b/09, 383b/17
s.-ıp 339a/15, 346a/17, 382a/12, 475a/02, 506b/12, 523a/03
s.-dılar 344a/14
s.-ıban 474a/13
s.-ıp dururlar 506b/08
s.-ġanlarınıñ 410b/02
s.-mağınıñ 466a/03
[=13]
6. Saldırmak, atılmak, hücum etmek.
s.-ıp 339b/16, 348a/04, 386a/10, 502b/06
s.-dılar 451a/08, 474a/04
s.-ıp dururlar 518b/12
[=7]
s.-Óalālā sal- 494a/11
s.-at sal- 411b/05, 421b/02, 432a/12, 432a/17, 445b/04, 451a/09, 470a/02, 470a/16, 480a/03, 480a/11, 492a/05, 493a/01, 496a/04, 502b/16, 506b/05, 515b/04, 519a/08
s.-ātaş-ı ķahr sal- 346a/17
s.-ātaş-ı tafarruķa sal- 439b/08
s.-daryaġa sal- 346a/11
s.-éginige sal- 498a/07
s.**-fıġān u faryād sal-** 521b/07
s.-içige sal- 491a/13
s.-itelgü sal- 438a/04
s.-ķıran sal- 337a/12, 346a/02, 346a/06, 377b/14, 407b/13, 431a/12, 501b/05, 503a/06, 519b/04
s.-ķol sal- 382a/04
s.-ķuş sal- 368b/08, 377b/13, 407b/12, 431a/04, 431a/11, 437b/01, 437b/17, 438a/04, 438a/09, 452a/01, 452b/17, 459a/09, 461b/08
s.-lenger sal- 485a/03, 485a/07
s.-lengerin sal- 493a/11
s.-mātam sal- 482a/09
s.-nāz u nıÓam sal- 351b/17
s.-nažar-ı ıĥtıyāt sal- 341a/15
s.**-né işler sal-** 472b/08
s.-ortaġa sal- 359b/11
s.-özümni sal- 392a/02
s.-paranda şah-bāz sal- 438a/05
s.-partav-ı ıltıfat sal- 380b/10, 504a/17
s.-partavın sal- 336b/10, 504b/12, 519b/02

s.-rasta-ħīz sal- 339a/15, 344a/15, 410b/02, 466a/03, 474a/13

s.-rastā-ħīzlar **sal-** 506b/08

s.-savaş sal- 518b/12

s.-sāya-ı adalat sal- 370b/13

s.-sāya-ı davlat sal- 373a/14

s.-sāya-ı vuśūl-ı farĥat-şumūlını sal-

s.-sāya-ı vuśūl sal- 377a/08, 379b/12, 381a/12, 477b/17, 504a/15, 505a/10

s.-sāya sal- 360a/17, 385b/04

s.-süren sal- 339b/16, 502b/06

s.-şikār sal- 337a/12

s.-şorış sal- 348a/04, 386a/10

s.-şuÓāÓ-ı Óafv u kerem sal- 356a/14

s.-tāórīħ-ı partav-žuhūr sal- 365a/08

s.-uruş sal- 451a/08, 474a/04

s.-zaħm-ı cān-güzāy sal- 382a/12

s.-zaħm sal- 381b/09, 383b/17

[=94]

śalā (< Ar. śalāó) Çağırma, davat etme, davet.

s. ur- 365b/09

[=1]

śalābat Ar. Sağlamlık.

s. (śīt-ı śalābat**)** 506b/10, 519b/12

s. bile (şükūh u śalābat**)** 502b/02

s.-ı mā-lā-kelām 399a/13

s.-ı muķātala 436b/05

[=5]

śalābat- āgīn Kuvvetli, sağlam, metin.

s. bile (kevkebe-i śalābat-āgīn) 501b/16

[=1]

śalābat-āmīz Kuvvetli, sağlam.

s. (ĥamla-ı śalābat-āmīz) 475a/14

[=1]

śalābat-engīz Kuvvetli.

s. bile **(ĥamalāt-ı śalābat-engīz)** 433b/06

[=1]

salaf Ar. Öncekiler.

s.+nıñ (ahl-ı salaf) 391b/03

[=1]

Salaķ Bahādur k.a. Yomut bölgesinde yapılan bir savaşta Hubbī Kulı Hāca'ya yardım için gelen askerî kuvvetler arasında adı geçen bir komutandır.

S. 382a/01, 382a/07

[=2]

Salaķ Kerīm Atalık k.a. Azgand mahallinde yapılan bir savaşta can vermiş bir komutandır.

S. 444a/05

[=1]

Salaķ Ķırımsa y.a. Buldımsaz bölgesinin arka kısmında Salak Kırımsa'ya bağlı kethudalar Abu'l-gazi Allāh Kulı Muhammad Bahadur Han evlatlarından olan Rahim Kulı Töre'ye hediye sundukları anlatılırken zikredilmiştir.

S.+nıñ 409b/01

[=1]

Salaķ Ķurbān Ķılıç Ħan k.a. Muhammed Nazar Bek'e hediyeler sunan bir elçi.

S. 413a/11

[=1]

Salaķ Yüz Başı k.a. Kutluk Murad Inak'a bağlıdır. Marv bölgesinde yapılan bir

savaşta yardıma gelen kuvvetler arasında adı geçen bir askerdir.
S. 510b/06
[=1]

salām Ar. Huzur, güven, sağlık, selamet.
s. (ḳubbatu's-salām Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm) 518a/16
s. (muravvıc-ı ḳavāÓıdu'ş-şarīÓat ve's-salām) 476a/01
[=2]

salāmat Ar. Esenlik.
s.+ı 338b/13
[=1]

salāmetlik Sağlıklı olma durumu.
s. (śıĥhat u salāmetlik) 490b/07
s. bile 450a/16
[=2]

salāsıl Ar. Zincirler, zincirleme dizilen şeyler.
s**. érdiler (muḳayyad-ı salāsıl-ı Óanā)** 356a/16
s. (muḳayyad-ı salāsıl-ı balā) 368b/06
s. sal- (aġlāl-ı girān u salāsıl-ı bī-cān) 475a/02
[=3]

śalāt Ar. Namaz.
s.-ı kerāmand 361b/03
[=1]

salātīn Ar. Sultanlar, hükümdarlar.
s. 360a/16, 462b/09
s. (aÓdal-ı salātīn-ı Óālam) 336b/05
s. (afżal-ı salātīn-ı Óālam) 389a/09
s. (cāy-gāh-ı marcıÓ-ı salātīn) 414a/03
s. (ĥaşam-ı afžal-ı salātīn-ı mucallā) 392b/06
s. (ĥażrat-ı sarvar-ı salātīn) 343a/14, 376b/09, 385a/05
s. (ĥażrat-ı sarvar-ı salātīn-ı gerdūn-ĥaşamat) 373a/08
s. (sarvar-ı salātīn-ı Óālī-maḳām) 460b/02
s. durur (sunnat-ı sanıyya-ı salātīn ve ṭarīḳ-ı śāyıba-ı ĥavāḳīn) 343a/16
s. (zubda-ı salātīn-ı Óālī-maḳām) 389b/17
s. (zubda-ı salātīn-ı cahān) 449b/03
s. (zubda-ı salātīn-ı muÓallā-mekān**)** 499a/09
s.+ġa 462b/09
s.+ı 390a/09
s.-ı Óālam 499a/12
s.-ı Óālam-asrār 520a/07
s.-ı canāb 353a/02
s.-ı nām-dār 351a/06, 366a/09
[=22]

śalavāt Ar. Namazlar, salatlar.
s. (ıtmām-ı śalavāt) 371a/16
[=1]

salb Ar. Yok etme, kaldırma.
s. ḳıl- 337b/15
[=1]

saldur- Yaptırmak, inşa ettirmek.
s.-ġu dék 413a/08
[=1]

salĥ Ar. Her ayın son günü.
s.+ı 344b/15, 465b/05
s.+ı durur érdi 484b/10

s.+ıda 409a/05, 423a/07, 428a/07, 444a/08, 452b/06, 453a/06, 457a/02, 477b/01, 498a/17, 521a/05
s.+ıda durur érdi 505a/01
[=14]
Śālıĥ Şayħ k.a. Kutluk Murad Inak'a bağlı olup onun mulazımları arasında yer alır.
S. 402a/09, 402b/12
S.+ġa 402a/13
[=3]
sālım (< Ar. sālim) Sağlam, sağlıklı, sıhhatli.
s. ķoy- 429b/11
s. u ġānım 339b/11, 436a/12, 447a/10, 451a/11, 469b/03, 513b/12, 515b/13
[=8]
sālıman Ar. Sağ ve sağlıklı olarak, emniyet içinde.
s. u ġānıman 479b/12, 517b/10
[=2]
sālımlıġ Sağlıklı olma durumu.
s.+ıġa (śıĥĥat u sālımlıġ) 338b/13
[=1]
sālik Ar. Bir yol tutup onu takip eden kimse.
s. (afŚāl-ı sālik) 338a/09
[=1]
sālikīn Ar. Salikler.
s. (murşıdu's-sālikīn) 408a/10
s. (zubdatu's-sālikīn) 437b/05
[=2]
salīm Ar. Maddi ve manevi kusuru, noksanı olmayan, sağlam, doğru.
s.+u'l-Śıtıķād 511a/16
[=1]
saltana Ar. Hakimiyet, padişahlık. Krş. saltana.
s. (daru's-saltana "saltanat yeri, mekânı") 361a/14, 457a/16
s.+sıda (dāru's-saltana) 388b/01
s.+sıdın (dāru's-saltana) 407a/12, 446b/09
s.+sıġa (dāru's-saltana) 377a/15, 413b/08, 439b/12, 504a/14
s. (dāru's-saltana-ı sar-tavābıŚ) 375b/02
s. (dāru's-saltana-ı Ħ(v)ārazm-ı ıram-bazm) 337a/11, 352a/01, 357a/06, 371b/05, 404a/15, 407b/01, 409b/05, 411b/11, 424b/14, 430b/10, 437a/15, 448b/02, 449a/17, 458a/10, 460b/08, 476a/09, 482b/17, 483b/08, 483b/12, 505a/02, 516a/07
s.(daru's-saltana-ı Ħīvaķ) 413a/07, 414a/12
[=33]
saltanat Ar. Sultanlık. bk. saltana.
s. 388b/04, 392b/16, 403a/17, 434a/13, 434a/13
s. (afsar-ı saltanat) 372b/07
s. (bānī-ı mabānī-ı saltanat) 460b/03
s. (iklīl-i saltanat) 366a/15
s. (mukarrab-ı dar-gāh-ı saltanat) 452b/09
s. (sarīr-ı saltanat) 481b/09
s. bıstarı "saltanat yatağı, döşeği" 336a/16

s.+da (sarīr-ı saltanat) 431a/16, 436b/05, 438a/15, 504b/10, 508b/15
s.+ġa (masnad-ı saltanat) 437a/02
s.+ġa (mustaḳarr-ı saltanat) 386b/13, 453b/06, 464a/12, 498a/17
s.+ġa (safar-ı saltanat) 481b/10
s.+ġa (sarīr-ı saltanat) 459a/11
s.+ı (ayyām-ı saltanat) 522b/07
s.-ı ḥulāśa-ı dūdmān 377a/02
s.+ıda (ayyām-ı saltanat) 374a/04
s.+ınıñ 389b/08
s. içre 372b/10
s. maÓdanı 391a/06
s.+nıñ 490b/03
s. sarīrı 402b/16
[=31]

saltanat-maóāb Hakimiyetin, kudretin sığınağı.
s.+dın (canāb-ı saltanat-maóāb) 433b/17, 484b/09
s.+ġa yiber- (canāb-ı saltanat-maóāb) 466b/10
s.+ġa yétkür- (canāb-ı saltanat-maóāb) 407a/15
s.+nıñ (canāb-ı saltanat-maóāb) 479a/15
[=5]

saltanat-masnad Saltanat mesnedi, saltanat dayanağı.
s.+ıda 409b/06
[=1]

saltanat-nigīn Saltanat mührü.
s.+in 389a/11
[=1]

salūb Ar. Başarısızlığı ihtimal dahilinde olan.
s.+ların 485b/10
[=1]

Salur kv.a. Türkmenlerin bir koludur.
S. 369a/13, 479b/15, 484a/08, 495b/05
S.+nıñ 441b/08
[=5]

Sām k.a. Hz. Nuh'un oğlu.
s. u Rustam 496b/12
[=1]

sām (< Ar. sāmm) Sam yeli.
s.-ı Narīmān 422a/16
[=1]

samÓ Ar. İşitme, kulak.
s.-ı şarafıġa yét- 466a/14
s.-ı şarīfıġa yetüş- 383a/09
s.-ı şarīfıġa yétiş- 412b/04
s.-ı şarīfıġa yétüş- 414a/02
s.-ı şarīfıġa yétkür- 344b/05
s.+ıġa yétiş- 391b/06, 426b/03
[=7]

samā (< Ar. samāó) Gökyüzü.
s. 365b/07
[=1]

samāĥat El açıklığı, iyilikseverlik.
s. (rāsım-ı rusūm-ı saĥāvat u samāĥat) 392b/07
s. ı cıbıllī
s.+ıñ kaşıda (ĥātım u samāhat) 367a/05
[=3]

sāmān Far. Servet, huzur.

s.+nıñ (gürūh-ı bī-sar u sāmān) 447a/16
[=1]
saman-bar Far. Yasemin gibi beyaz göğüslü.
s. (sāḳī-ı saman-bar u gül-andām) 373b/09
[=1]
samand Far. Çevik ve güzel at.
s. 383a/15
s.-ı barḳ-pā 505a/08
s. (samand-ı barḳ-pā-yı bādıya-paymā-yı ıḳbāl) 409a/14
s.-ı burāḳ-raftār 401b/16
s.-ı davlat 393b/11, 399a/09, 440a/02, 463b/07, 476b/05, 508b/06
s.-ı felek-hayóat-ı barḳ-surÓat 395a/14
s.-ı felek-manand 485a/13
s.-ı gerdūn-manand 380a/13
s.-ı hazīmatnı sür- 345b/09
s.-ı ıdbār 473b/16
s.-ı ıḳbāl 424b/04, 502a/16
s.-ı köh-hayóat-ı śabā-surÓat 443b/03
s.-ı nahżat 397b/14, 423b/04, 424b/14
s.-ı saÓādat 408b/12, 437a/14, 504a/09
s.-ı **śabā-raftārī** 492a/13
s.-ı sarīÓu's-sayr 501a/01
s.-ı samand-ı tīz-kām-ı śarśar-ıhırām 414b/01
s.-ı tīz-raftār 433b/14
s.+ı üzre 355a/17
s.-ı zarrīn-lıcām 457a/12
s.+ıġa (Óazīmat samandı) 519a/17
s.+ıġa (summ-ı samand) 446a/14
[=29]
ŝamara Ar. Yemiş; verim.
s.-ı ĥalāvat-gösteri 391a/08
s.+sı 392b/16
s.+sınıñ 392b/16
[=3]
Samarḳand y.a. Günümüzde Özbekistan'ın doğusundaki tarihi şehir, Semerkant şehri.
S. 503b/14
[=1]
samārūġ Far. Verimsiz toprak.
s. 379a/17
[=1]
samāvī Ar. Gökyüzü ile ilgili.
s. yañlıġ (āfat-ı samāvī) 517a/01
[=1]
sāmıÓ (< Ar. sāmiÓ) İşiten, dinleyen, dinleyici.
s. ḳıl- 406b/08
[=1]
sāmıÓa Duyma melekesi.
s. (darc-ı sāmıÓa-ı humāyūn) 368a/15
s.-ı ıźÓān 521b/04
s.-ı idrāk 394a/12, 422b/02
[=4]
SamīÓ-Yar y.a. Abdal arıgına yakın bir bölgede yer alır.
S. ḳalÓası 409a/02
[=1]
śamīmī Ar. Gönülden gelen, riyasız, hakiki, halis, içten.
s. durur érdim (ħıźmatkār-ı ḳadīmī ve cān-sıpār-ı śamīmī) 390b/07

[=1]

Samnan Hakimi Zülfikar Han'dır. Peserek'de toplanan askeri kuvvetin komutanlarından biridir.

S. 421a/11

[=1]

śamśām Ar. Keskin kılıç.

s.-ı ḥūn-āşām 425a/13

s.+ın 496b/03

[=2]

samt Ar. Yan, taraf, cihet; bölge.

s.+ıġa 350a/03, 368b/14, 405b/12, 412a/08, 413b/08

[=5]

samtu'r-raós Bölgenin başına, uç tarafına.

s. 492a/11

s.+ġa 440a/08, 472b/10, 485b/04, 499b/12

[=1]

san Far. Şekil, renk, takım.

s. (san san) 366a/12

[=1]

san Sayı; itibar.

s.+ı yoḳ 506b/01

s.+ı (ĥadd u san**)** 500a/16

s. kör- "askerin mevcut sayısını alma, sonuç çıkarma" 385a/08, 411a/06, 428a/12

[=5]

sansız Sayısız

s. çerik 473a/17

s. sıpāh 500b/10

[=2]

sana Ar. Yıl.

s. 369b/12, 387b/13, 390b/03, 397b/13, 398b/09, 407b/05, 458a/15, 459a/04, 460b/06, 466a/05, 467b/05, 504b/16, 511b/09, 522a/03

s. (vāḳıÓa-ı sana-ı Hıcrıyya) 390b/01

s.+da 521b/03

s.-ı Hıcrıyya 424b/17, 427b/08, 437a/13

s.-ı meźkūr 403b/02, 512b/10, 516b/14

s.-ı Muĥarramıyya 408a/14

[=23]

sana- Saymak, hesap etmek.

s.-p 382a/10, 410b/17, 474b/10

[=3]

sanad Ar. Dayanılacak, güvenilecek şey veya yer.

s. (seyyidu'l-avlıyā sanadu'l-aśfıyā) 436b/01

[=1]

śanādīd Ar. Başkanlar, beyler.

s.+ın 428b/06

[=1]

sancaḳ Bir devletin, bir askerî birliğin şeref ve gururunu temsil eden, kenarları saçaklı, üzerinde çeşitli şekiller ve işlenmiş yazılar bulunan, yere dikilecek şekilde yapılmış gönderli bayrak.

s. (sancaḳ sancaḳ) 486b/10

[=1]

sanç- Saplamak, batırmak, geçirmek.

s.-ıp 401b/15, 489b/05

[=2]

sançış- Savaşmak.

s.-ıp 494b/09

[=1]
Śandal y.a. Balıklıg ve Keç Kıran bölgelerine yakın bir mevkidir.
Ś.+ġa 463b/17
[=1]
sānıĥa Ar. Çok düşünmeden birden akla gelen, zihne doğan fikir, ilham, doğuş.
s. 337a/04, 344b/04, 355b/06, 359a/04, 377a/09, 468a/12
s.-ı meźkūr 344b/14
s.-ı tabyīn 368b/11
s.+nı 359b/06
[=9]
sanıyya (< Ar. seniyye) Yüksek, yüce, ulu anlamındaki seniy kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli.
s. (sunnat-ı sanıyya) 337b/01, 349b/13
[=2]
ŝānī Ar. İkinci.
ŝ.-ı Fārūḳ Şah Muĥammad Raĥīm 363b/13
ŝ.-ı Murtażā 366a/08
[=2]
sanlıġ Sayılı.
s. 386a/08
[=1]
Sansız ḳuduḳı y.a. Beder-kent bölgesine yakın bir yerde bulunur.
S. 452a/15
[=1]
sar Ar. Baş, doruk, tepe, uç, kenar.
s.-ı Śanā 365b/11
s.-ı bī-maġz 451b/06
s.-ı ıtāŚat 364b/05
s.-ı nā-mübārek 426a/09
s. u pā-yı ĥusravāna 396a/05, 433b/09, 494a/17
s. u pā-yı pādşāhāna 410a/13, 442b/01
s. u pā-yı şāhāna 402a/07, 407a/05, 408b/03, 411b/15, 415a/02, 421a/06, 448a/04, 477b/15, 493a/07, 495a/12, 513b/13
s. u pāy 397a/04, 397a/14, 437a/07, 443a/04, 480a/15
s. ur- 379a/17
[=26]
sar-ā-pā Far. Baştan ayağa, baştan aşağı, tamamen.
s. 479b/03
[=1]
sar-ā-sar Far. Baştan başa, tamamıyle.
s. 337a/12, 388b/06, 391b/13, 400a/03, 418b/07, 435a/14, 479b/04, 485b/10
s. (ĥıźmat sar-ā-sar) 488a/12
[=9]
sar-āb Ar. Serap.
s. (mavc-ı baĥr-ı sar-āb) 512a/16
[=1]
sar-afrāz Far. Başının yükselten, üstün olan.
s. ét- (ĥurram u sar-afrāz) 433a/16
s. bol- (mulabbas u sar-afrāz) 493a/04
s. bol- (mumtāz u sar-afrāz) 404b/12, 475b/04, 477b/16, 480a/16, 484a/04, 517b/12

s. ét- (mumtāz u sar-afrāz) 371a/05, 439a/08
s. ḳıl- (mumtāz u sar-afrāz) 370a/06, 388b/17, 392a/07, 411b/14, 463b/15
s. bol- 350b/02, 350b/08, 364a/09, 375a/15, 377b/03, 378b/15, 402a/11, 417b/07, 433b/10, 447b/08, 478b/04, 484b/14, 484b/14, 493a/04, 495a/12, 513b/14
s. durur érdi 488b/14
s. durur érdi (mumtāz u sar-afrāz) 446a/06, 474b/17
s. ét- 356b/01, 370b/01, 415a/02, 433a/16, 459a/15, 494b/01
s.+ı 372b/07, 480b/05
s.+ı durur érdi (mumtāz u sar-afrāz) 488b/05
s. ḳıl- 360a/12, 410a/13, 417b/04, 485b/12
s. u mumtāz ḳıl- 498b/15
s. u sar-buland bol- 349b/10
[=50]

sar-afrāzlıġ Benzerlerinden üstün olma durumu. Krş. sar-afrāzlıḳ.
s. 450a/14
s. yétkür- (behremendlik ve sar-afrāzlıġ) 423b/17
s. bağışla- (mumtāz u sar-afrāzlıġ) 385a/02, 402b/01
s. bağışla- 371a/09, 447b/17, 459b/15
s. lar yétkür- 481b/06
s. tap- 350a/11, 406b/12, 430a/15
s. yétkür- 409a/06, 413a/13, 448a/05, 477b/11, 485a/14
[=16]

sar-afrāzlıḳ bk. sar-afrāzlıġ.
s. 488b/11
s. tap- 427b/05, 441a/16, 471a/09
s. u mumtāzlıḳ tap- 517a/12
s. yétkür- 401a/06, 488b/11, 500a/10, 505a/11, 505b/15
[=10]

sar-afşān Far. Baş saçan.
s. 432b/07
s. (şamşīr-i sar-afşān) 427a/06, 444a/01
s. çék- (şamşīr-i sar-afşān) 435b/09
s.+nı (şamşīr-ı sar-afşān) 443b/04
[=5]

sar-afşānlıġ Baş saçma durumu.
s. ét- 470b/17
s.+ġa 432a/14, 496b/15
s.+ı (tīġ-ı bī-dırīġ-ı sar-afşānlıġ) 349a/14
s. ve sīne-şikāflıġ körgüz- 346b/04
[=5]

sar-āmad Far. Başta bulunan, başta olan, ileri gelen kimse.
s.+ı 431a/01, 510b/03
s.+ıdın 425b/15, 459b/02, 461a/17, 471b/05, 492b/04
[=7]

sar-āmadī Bir serâmed.
s.+dın 398b/01
[=1]

sar-ancām Far. Bir iş, bir durum veya olayın iyi veya kötü sonu, âkıbeti.
s.+ı 393a/10
s.-ı mahām 453b/16, 476b/15

s.-ı mahāmm-ı toy 393b/05
s.-ı safar 414a/09
s.+ıdın 397b/11
s.+ığa 452a/07, 466a/16
s.+ın 476a/12
s.+ınıñ 499b/02
s.+ınıñ (mahāmm u sar-ancām) 393a/06
s.+ınıñ 393a/11
s. ḳıl- 376a/12
s. üçün (tuĥfāt u tansuḳāt-ı sar-ancām) 420a/14
[=14]
sar-andāz Far. Başından ve başına geleceklerden korkmayan, korkusuz, pervasız (kimse)
s. 492a/04
[=1]
sar-andāzlıḳ Pervasız olma durumu.
s. 474b/05
[=1]
sar-Óasker Ordu kumandanı.
s. ḳıl- 428b/07
[=1]
sar ba-sar Far. Baştan başa.
s. 366a/10, 370b/04, 379a/09, 470b/17, 500b/12, 511a/14
[=6]
sar-bāz Far. Korkusuz, cesur, yiğit, serdengeçti.
s. 492a/04
[=1]
sar-buland Far. Başı yüce olan.
s. 388b/05, 434a/14
s. bol- (bahramand ve sar-buland) 406b/11, 478a/07, 485b/16
s. bol- (bahramand ve sar-buland ve arcmand) 400b/12
s. bol- (sar-afrāz u sar-buland) 349b/10
s. ḳıl- (barūmand ve sar-buland) 406a/03
s. érür (felek-i sar-buland) 366a/11
s. ét- 371a/08
s.-ı arcmand ḳıl- 439a/09
s. ḳıl- 370b/08
s. u arcmand bol- 490a/10, 491a/07
s. u arcmand ét- 411b/16
s. u bahramand ét- 360a/16
s. u bahramand bol- 397a/14
s. u bahramand ḳıl- 507b/14
[=18]
sar-daftar En başta bulunan, önder, başkan, reis.
s.+ı 434b/15, 442b/14, 488b/02
s.-ı aśĥāb-ı ġavāyat 463a/06
[=4]
sar-dār Far. Kumandan, başkumandan.
s.+dın 450b/02
s.+ları 451b/09, 470a/15
s.+ların 451a/14, 464b/13
s.+larınıñ 485a/17
[=6]
sar-efgende Far. Başı eğilmiş olan, başının eğen, baş eğen.
s. 358b/08
s.+si 353a/02, 390a/09
[=3]

sar-fırāz Far. Başını yukarı kaldıran, yükselten, benzerlerinden üstün olan.
s.-ı umam 376b/12
[=1]
sar-gerdān Far. Başı dönmüş.
s. bol- (āvāra u sar-gerdān) 382b/14
s.+larnı (bī-çāra-ı sar-gerdān) 352b/09
[=2]
sar-gerdānlıġ Başı dönmüş olma hali, mahmurluk.
s. çék- 358a/08
s. tart- 471b/12
[=2]
sar-germ Far. Başı kızmış, çoşmuş, sarhoş, sarhoşluk.
s. bāda-ı Óışrat 476b/17
s.-i naşāó-ı ınbısāt bol- 394a/09
[=2]
sar-geşte Far. Başı dönmüş.
s.**-i vādī-ı ġurbat** 492b/01
[=1]
sar-geştelik Şaşkın olma durumu.
s. tart- 370a/15
[=1]
sar-ĥad (<sar-ĥadd) Sınır başı, hudut.
s.+ıġa (sar-haddıġa) 480a/14
s.-ı helākatġa çék- 377a/12
s.+ıġa (helāket sar-ĥaddıġa yétkür-) 474b/16
[=2]
sar-ĥam Eğri; alçakgönüllü.
s. 394b/06
[=1]
sar-havā Arzunun ilki, isteklerin en evveli.
s. 367b/02
[=1]
sar-ĥayl Topluluğun başında olan.
s. 410b/14
s. ét- 434a/05
s.+ı 451a/04
s. ķıl- 426b/09, 471b/06
[=5]
sar-ĥūş Far. Kendinden geçmiş.
s. 382a/09
s. bol- 394a/17
s.-ı cām 350b/02
s. ol- 373b/13
[=4]
sar-kār Far. bir işi yöneten ve kontrol eden makam.
s.-ı ĥılāfat 378a/05
s.+lar 416b/14
s.+ları 422a/10, 491a/11
s.+larıdın 416b/12, 495a/02, 498a/04
s.+larıġa 488a/17
s.+larınıñ 479b/06
[=9]
sar-manzıl Far. Durak yeri, konak.
s.+ıġa 473a/06
[=1]
sar-mast Far. Sersem, sarhoş.
s.-ı śahbā-yı davlat bol- 476b/17
[=1]
sar-māya Ana mal, esas, sermaye.
s.-ı ıtmīnān u ıstıžhār 353b/11
[=1]

sar-mazār Mezar başı.
s.-ı fāyıżu'l-anvārıda 371a/01, 371b/09 [=2]
sar-mū Baş kılı.
s. bér- 363a/17 [=1]
sar-nigūn Far. Baş aşağı.
s. ķıl- 422b/11
s. yıķ- 401b/15, 515b/07 [=3]
sar-panca Kuvvetli, zorlu, güçlü el, güç, kuvvet.
s. 460a/13
s. (esīr-i sar-panca) 421b/07
s. bol- (esīr-i sar-panca-ı taķdīr) 444a/13
s. ķıl- (esīr-i sar-panca-ı taķdīr) 350b/13, 368b/11
s.-ı ġażab 445b/11
s.+sıġa 425a/09, 428a/02, 429a/15, 442b/10, 466a/13, 492a/08 [=12]
sar-rışta Far. İp ucu, sebep, vesile.
s.+sın üz- 417a/02 [=1]
sar-sabz Far. Yeni yetişmiş, taze, talihli.
s. 386a/14
s. u ħurram ķıl- 522a/11
s. u ħurram u cūdī 390a/06
s. u rayyān durur 338a/04
s. u rayyānlıġ 424b/09, 509b/12 [=7]
sar-şār Ağzına kadar dolu, haddinden ziyade, aşkın taşkın.
s.-ıbāda-ı Ǿātıfat bol- 378a/04
s.-ı davlat-ı pāy-dār ķıl- 350b/07
s. u sīr-āb ét- 513b/05
s. u şād-kām bol- 417a/09 [=4]
sar-tā-ķadam Baştan ayağa, baştan aşağı, tamamen.
s. 435b/02 [=1]
sar-tā-sar Far. Baştan başa.
s. 338b/06, 363a/07 [=2]
sar-tavābıǾ Tâbi olan bağlıların başı.
s.+ıdın (dāru's-salṭana-ı sar-tavābıǾ) 375b/02 [=1]
sar-vaķt Vaktin başı, yalnız görüşmeye uygun boş oda veya yer, halvethane.
s.+ıġa 360b/09, 425a/10, 426b/16, 444b/10, 472b/17, 511a/10, 513b/02 [=7]
sarā-parda Far. Çadır kapısına asılan büyük, kalın perde, padişah çadırı, otağ.
s. 448b/06
s.-ı davlat-ı parvarda 420b/17
s.-ı Ǿızzat u bār-gāh-ı davlat 351b/01
s.-ı muǾallā-āstāna 492a/16
s. ķıl- (mavżıǾ-ı şādurvān-ı ıķbāl ve manzıl-ı sarā-parda-ı ıclāl**)** 505b/17
s. ķıl- (mavżıǾ-ı bār-gāh-ı ıclāl ve manzıl-ı sarā-parda-ı ıķbāl**)** 452a/12, 500a/02

s. ḳıl- (mavżıḾ-ı bār-gāh-ı davlat ve manzıl-ı sarā-parda-ı şevket) 437b/09

s. ḳıl- (maḳarr-ı kevkebe-i ıclāl ve mavżıḾ-ı sarā-parda-ı ıḳbāl) 479a/14

s. ḳıl- (maḳarr-ı sarā-parda-ı ıclāl) 430b/12

s. ḳıl- (mażrab-ı bār-gāh-ı ıḳbāl ve maḳarr-ı sarā-parda-ı davlat-ıştımāl) 424a/06

s.+ların 495a/09

s.+sıġa 497a/01

[=12]

Saraḫs y.a. Türkmenistan sınırları içinde ve Meşhed ile Merv arasında yer alan eski bir kültür merkezi. Elçisi Bunyad Han Hazara olan Hakim Han, bu merkezin hakimidir. Salur ve Saruk gibi Türk boylarının ikâmet ettiği bir bölge olarak bilinir.

S. 451b/11, 459b/06

S.+nıñ 369a/10, 438b/08, 440b/11

[=5]

śarāmat Ar. Keskinlik, cesurluk, yiğitlik.

s. 496b/02, 517b/07

s. çék- (tīġ-ı calādat ve sınān-ı śarāmat) 345a/08

s. sür- (yegren-i tahavvur u śarāmat) 345b/06

s.+da (calādat ve śarāmat) 446a/05

s.+ġa (maydān-ı śarāmat**)** 502a/01

s. maydānı 349a/12

[=7]

śarāmat-āgāh Yigitliği vâkıf.

s. 406a/06

[=1]

sarāsıma Far. Sersem, şaşkın.

s. bol- (**ĥayrān u sarāsıma**) 495a/09

s. ve mutaĥayyır bol- 360b/07

[=2]

sarāsımalıġ Şaşkınlık hali. Krş. sarāsīmalıḳ

s.+ıdın 383b/16

[=1]

sarāsım-avār Far. Şaşkınlık veren.

s. 473a/03

[=1]

sarāsīmalıḳ bk. sarāsımalıġ

s. bile 471b/13

[=1]

Saraṯān y.a. **Harazm bölgesine yakındır.**

S.+ınıñ 431b/02

[=1]

sarāy Far. Hükümdarların veya devlet başkanlarının oturduğu büyük ve gösterişli bina.

s.+larġa 394a/08

[=1]

Sarban Töpe y.a. Pahlavan Yafı'nın yukarı kısmına yakın bir bölgede yer alır.

S. 412b/17

[=1]

sard-āba Far. Mahzen, sıcak ülkelerde çok sıcak havalarda oturulan yer altı odası; saraylarda sağ veya sol taraflarında birer veya bir tarafında tek bir oda bulunan üç köşeli sofa.

s.+sı 514b/12

[=1]

sard-mihrlik Sert, şiddetli güneş.

s. (çıhr-ı sard-mihrlik) 378b/16

[=1]

śarf Ar. Kullanma.

ś. ḳıl- 372b/15

[=1]

sarı Doğru, tarafına.

s. 344a/14, 361b/01, 362b/17, 365b/02, 365b/08, 366b/07, 367a/11, 367a/13, 367b/04, 373a/17, 386a/06, 393b/16, 393b/16, 394b/01, 397a/11, 413b/11, 416a/13, 416a/14, 418b/04, 432b/01, 432b/03, 432b/04, 435a/12, 435a/13, 435b/04, 435b/05, 435b/07, 436a/02, 443b/10, 443b/12, 460a/12, 470b/16, 474a/12, 474b/02, 478a/13, 479b/04, 491a/11, 491b/15, 492a/01, 499b/09, 500b/15, 501b/01, 501b/01, 503a/07, 506a/15, 523a/14

s.+ġa 340b/01

s. (bir sarı) 394b/15, 394b/15

s.+dın bir sarı 474a/13

s.+dın (her sarı) 364b/10, 482a/08, 482a/09

s.+dın (ikki sarı) 492a/03

s.+ġa 490b/11, 491a/16

[=56]

Sarı Ħ(v)āca k.a. Kazak muhaliflerindendir. Hezarespli kömürçülerden Baba Mahzum denen kişiyi ve Kazak halkından dört kişiyi de esir almıştır.

S. 427b/08

[=1]

Sarı Karnay k.a. Yomut kavminin önde gelen ve pek çok savaşa katılmış kahraman bir komutandır.

S. 433b/01, 451a/01, 451a/16, 459b/02, 464b/09, 469b/07

S.+nı 464b/06

S.+nıñ 433a/16, 433b/16, 450b/17, 464b/05, 469b/06

[=12]

Sarı May nahrı y.a. Sarı May nahrı kenarı Aral boyunun yurt edindiği yer olarak zikredilmektedir.

S.+ınıñ 370a/09

[=1]

Sarıġ Çavdur k.a. Töre Murad Sufi'nin ardından vefat edenler arasında adı geçen kimsedir.

S. 358b/05

[=1]

sarīÓu's-sayr Ar. Yürüyüşü çabuk olan, hızlı giden.

s. dék (ḳamar-ı sarīÓu's-sayr) 361a/13

[=1]

sarīr Ar. Taht.

s. (ħurşīd-tāc u çarħ-sarīr u Cam-ıḳtıdār) 366a/03

s.+ı 448b/02

s.-ı cāh u calālat "Celaletin ve hükümetin tahtı" 385b/03

s. (masnad-nışīn-ı sarīr-ı farāġat) 486a/10

s.-ı ħılāfat 376b/12

s.-ı ıstırāĥat 398b/17, 464a/01, 502a/15
s.-ı mülk-i mubāhāt 366a/13
s.-ı saǾādat 488b/11
s.-ı salṭanat 431a/16, 436b/05, 438a/15, 459a/11, 481b/09, 504b/10, 508b/15
s.-ı üze 352b/13
s.+ıda 366a/07, 402b/16, 423a/07, 445a/05, 449a/13, 447a/02, 457a/16, 490b/06, 498b/03, 501a/15, 504a/16, 509a/12
s.+ıġa 424b/15, 465b/15
[=31]
sarmā Far. Soğuk.
s. 379a/01
s. (şıddat-ı sarmā) 379a/12
s.+dın 379b/07
s.+dın (şıddat-ı sarmā) 379b/04
[=4]
Sarman Bahādur k.a. Buhara akınına katılan askerler arasında adı geçmektedir.
S. 481a/05
[=1]
śarrāf Ar. Sarraf, bir şeyden iyi anlayan.
ś.+ları 504b/05
[=1]
śarśar Ar. Şiddetli ve soğuk esen rüzgâr.
s. 415a/14, 442a/04, 445b/08, 448b/08, 485a/01, 485a/09, 499a/03
s. (gülüle-i śarśar) 507b/09
s. dék 437a/01
s.-ı ġażab 449a/15
s.-ı ḳahr-ıYazdānī 438b/14
s.-ı tārāc 463a/13
s.-ı vurūd 442a/14
s.+ıdın 348b/08, 467a/12
s. muḳātalası 439b/08
[=16]
śarśar-güźar-gāh Fırtınanın takip ettiği, kasırga yolu.
s.+ıġa 493a/16
[=1]
śarśar-ĥareket Şiddetli rüzgârın hareket kabiliyetinde olan, rüzgâr gibi hızlı, kasırga gibi.
s. bile (Ǿasākir-i śarśar-ĥareket) 487b/12
[=1]
śarśar-ħırām Şiddetli rüzgâr gibi yürüyen.
s.+ġa (samand-ı tīz-kām-ı śarśar-ħırām) 414b/01
s.+ġa (tavsan-ı ħūş-lıcām-ı śarśar-ħırām) 448b/08, 464a/04
s.+ı (ḳalāvuz-ı śarśar-ħırām) 462b/17
[=4]
śarśar-nıhād Fırtına yaratılışlı.
s. raḥş-ı dīv-bād-ı śarśar-nıhād 395a/15
[=1]
śarśar-nışān Şiddetli rüzgâr nişanlı.
s.+ġa (yegren-i śarśar-nışān) 472a/06
[=1]
śarśarvaş Tufan gibi.
s. (abraş-ı śarśarvaş-ı saǾādat) 486b/06
[=1]

Saruḳ kv.a. Türk kavminin ve yaşadığı bölgenin adıdır.
S. 442b/07, 448a/07
S. (bir Saruḳ sıpāh-ı žafar-panāh) 450b/13
S. bégleri 448a/04
S. **camāǾası** 464b/07, 484a/02
S. çapavulı 464b/14, 464b/17, 465a/14
S. çerigi 440b/13
S.+dın 464b/11, 464b/15, 464b/17
S. éli 387b/09
S. ħalḳı 458b/02, 484b/13
S.+ġa 464b/05
S.+nıñ 467b/09, 477a/02, 481a/16, 484a/08
S. (Salur ve Saruḳ camāǾası) 479b/15
S. (Salur ve Saruk ħalḳı) 369a/13
S. ulusı 387a/12
[=24]
sarv Far. Servi.
s.-ı ravān 393b/01
[=1]
sarvar Far. Bir topluluğun en ileri geleni, başkan.
s. (ħadam-ı sarvar-ı dūdmān) 509a/07
s. (ĥażrat-ı sarvar-ı salāṫīn) 343a/14, 376b/09, 385a/05
s. (ĥażrat-ı sarvar-ı salāṫīn-ı gerdūn-ĥaşamat) 373a/08
s.+ı 410a/15, 426a/13, 426b/08, 434b/15, 442b/14, 488b/02, 489a/17
s.-ı ahl-ı āfāḳ 369b/03
s.-ı arbāb-ı ṫarīḳat-ı afżal 408b/17
s.-ı arbāb-ı żalālat 463a/06
s.+ı érdi 419b/02
s.-ı ħavāḳīn-ı muǾallā 392b/06
s.-ı ħavāḳīn-ı muǾaẕẕam-ı Ǿālī-şān u rafīǾ-mekān 389a/10
s.-ı salāṫīn-ı Ǿālī-maḳām 460b/02
s.-ı tamam 493b/15
[=20]
ŝarvat Ar. Zenginlik, varlık, para, mal, mülk.
s. (sıpāh-dast-gāh-ı ŝarvat) 424a/17
s. (śāĥıb-ı ŝarvat) 463b/09
s.+ı art- (davlat u ŝarvat) 374a/04
[=3]
ŝarvat-maǿāb Zenginlik ve varlığın sığınağı.
s. (davlat u ŝarvat-maǿāb) 400b/10
[=1]
Sāsānī Sasani kavmi ile ilgili.
S. bile (kevkebe-i Sāsānī) 506a/02
[=1]
sat- Bir şeyi bir bedel karşılığında başkasına devretmek.
s.-ıp 348a/14, 469a/17
[=2]
saṫĥ Ar. Bir şeyin dışta olan, dıştan görünen tarafı, yüzü, yüzey.
s.+ı bile (su saṫĥı) 478a/17
s.+ıda (su saṫĥı) 493a/10
s.+ıda (varaḳ saṫĥı) 392b/02
s.+ıdın (Cayĥūn saṫĥı) 490b/17
s.+ıġa (āyīna saṫĥı) 379a/15
s.+ıġa (cahān saṫĥı) 378b/08
s.+ını (varaḳ saṫĥı) 521a/12
[=7]

satĥī Ar. Satıhla ilgili.
s. (śaĥrā-yı satĥī) 461b/09
[=1]
sātır (< Ar. sātir) Örten, gizleyen, örtü**.**
s. 461b/04
s. bol- 475a/15
[=2]
Sattār Berdi Arbāb k.a. Ahal bölgesinde yapılan bir savaşta can veren askerler arasında adı zikredilmektedir.
S. 444b/08
[=1]
Sattār Ķulı Aķa k.a. Derrigez bölgesinin elçisi olup Muhammad Rahim Bahadur Han'a bağlıdır.
S. 407a/01, 434a/07, 490b/13
S. bile 405b/08
S.+nı 414b/07
[=5]
satvat Ar. Karşı konulmaz derecede zorlu ve ezici kuvvet, sindirici, boyun eğdirici güç.
s. (Murrīh-ı satvat) 460a/08
s.-ı ķahr-ı ħāķānī 387a/09
[=2]
śavāb Ar. Doğruluk, doğru.
s. (va'llāhu aÓlamu bı'ś-śavāb) 410a/17
ś.+dın (ṭarīķ-ı śavāb) 456a/07
s.+ın 338a/12
[=2]
śavāb-dīd Doğru, haklı görülmüş, beğenilmiş, uygun görülmüş.
ś.+ı bile 376a/14
[=1]
savāĥıl Ar. Sahiller.
s.+ı bile 465a/12
s.+ıda 359a/06, 375b/16, 420a/16, 437b/15
s.+ıġa 455b/16
s.+ın 374a/01, 407a/17, 408b/16, 409a/04, 482b/10
s.+nı 436b/12
[=12]
śavāmıÓ Ar. İbadet yerleri, derviş tekkeleri.
s. (śavāmıÓ-ı malāÓu'l-aÓlā) 361a/16
[=1]
savānıĥ Ar. Kalbe doğan şeyler.
s.+ıdur 427b/06
[=1]
savaş- Muharebe etmek, mücadele etmek.
s.-ıp 496b/11, 518b/12
[=2]
s. sal- 518b/12
[=1]
śavb Ar. Yön, yan, taraf.
s.+ıġa 397a/17, 426b/06, 439b/05, 444a/14, 452a/02, 470a/14, 472a/05, 472a/13, 482b/11, 483b/08, 484b/09, 511a/07, 513a/08, 521a/15
[=14]
savdā I Ar. Tutku, arzu, heves.
s.-yı bī-sar-ancām 343b/08
[=1]
savdā II Far. Ticaret, alış veriş.
s. 348b/02
s.+sın 469a/17

s. üçün 461b/15
s. üçün (kārvān-ı savdā) 518a/08
s. ve talab üçün 348a/13
s.-yı maĥal 347b/14
[=6]
savdāger Far. Tacir.
s.+i 509a/02
s.+leri bile 448a/02
[=2]
Savķılı y.a. Hezaresp civarında bulunan bir mahaldir.
S.+dın 384b/09
[=1]
śavlat Ar. Şiddetli hücum, saldırı.
ś. (maķarr-ı aØlām-ı śavlat) 442b/04
ś. (manzılat u śavlat) 391a/08
ś. (śāĥıb-ı śavlat) 477a/11
ś.-ı mā-lā-kelām 379b/13, 402b/15, 440a/02, 478b/06, 495b/10, 500b/06, 504a/13
s.-ı nā-mutanāhī 507a/02
s.-ı pahlavān 396a/02
s.-ı tamām 394b/14, 400a/14, 409b/05, 414a/13, 443a/16, 446a/10, 490a/03
s.+ın 363b/11, 500a/14
[=21]
Ŝavr astro. Boğa burcu**.**
s.+ınıñ on altısı 439b/15
[=1]
savrul- Atılmak, fırlatılmak.
s.-maķı 439b/09
[=1]
savuķ (< E. T. soġıķ) Soğuk.
s. 378b/17, 379a/08, 379b/10, 462b/11, 463a/14
s. al- 379b/05
s. bol- 379a/02
s.+dın 379a/05
s.+dın durur 380b/04
s.+nıñ 384b/13
[=10]
savur- Öteye beriye yayılacak şekilde dağıtmak.
s.-dı 383a/14
s.-maķı 431a/17
s.-up 449a/15
s.-up dururlar 358b/04
[=4]
savut- Soğutmak, (gönül için) uzaklaştırmak.
s. () 512b/06
s.-up 406a/01
[=1]
s.-köñül savut- 406a/01
s.-köñülni savut- 512b/06
[=2]
savut Göğüs zırhı.
s. (iki at bir savut) 480a/14
[=1]
saØy Ar. Çalışma, emek sarfetme.
s. ķalamı 390a/17
s. birle 372b/09
s.-ı mā-lā-kelām 345b/10, 480a/03
s.-ı mavfūr 392a/06, 393a/11, 493b/13, 518b/01
s.-ı meşkūr 351a/03, 358a/03, 422b/03, 521a/17

s.-ı şakūr 486a/04
s.+ıñız 486a/06
s. u köşiş 415b/11
s. u köşişler 370b/11
[=15]
sāya (Far. Gölge) mec. Himaye, yardım, koruma.
s. (şaraf-ı sāya-ı humā) 366a/14
s.-ı Óadālat sal- 370b/13
s.-ı davlat sal- 373a/14
s.-ı Ĥımāyat 374a/02, 385b/01, 437a/05
s.-ı humāy 353a/16
s.-ı vuśūl 480b/03, 500b/04
s.-ı vuśūl ķıl- 379b/12
s.-ı vuśūl-ı farĤat-şumūl 480b/08
s.-ı vuśūl sal- 377a/08, 504a/15, 505a/10
s.-ı vuśūlını sal- 381a/12
s.-ı vuśulların sal- 477b/17
s. ķıl- 472b/13
s. (ol sāya) 353a/15
s. sal- 360a/17, 385b/04
s.+sı 397a/02
s.+sıda 361a/13
s.+sıġa 381a/15, 381b/01, 454b/03
s.+sın 437a/12
[=27]
sayā-efken Far. Gölgeleyen, gölge düşüren.
s. 521b/11
s. durur 353a/15
s. durur érdi 460b/10
[=3]
sāya-güster Saye salan, gölgelendiren.
s.-i Óātıfat bol- 382b/16
[=1]
sāyabān (Far. Gölgelik) mec. Koruyan, himaye eden.
s. 397b/17, 501a/16
s. kél- 386a/04
[=3]
śayd Ar. Av, şikar, avlama, avlanma.
ś. bol- 348b/07, 377b/16
s. ét- 438a/02
ś.-ı maķśad 343b/09
ś.+ıġa 476a/15
ś. ķıl- 368b/15
[=6]
śayd-andāz Avcı.
s. (néççe śayd-andāz) 438a/09
[=1]
śayd-andāzlıġ Avcılık. Krş. śayd-andāzlıķ.
s. 482b/09
s. ķıl- 458b/06
[=2]
śayd-andāzlıķ bk. śayd-andāzlıġ.
s. 436b/11
s.+ġa 437b/16, 452a/09, 465a/08
[=4]
śayd-gāh Av yeri, avlak.
s.+dın 461b/09
s.+ıda (varaķ-ı śayd-gāh) 437a/13
[=2]
śayd-pardāzlıġ Av düzenleme durumu.
s. 358b/11
[=1]
sayf Ar. Kılıç.
s.+nı (baķıyyatu's-sayf) 503a/15

s. (śāĥıbu's-sayf ve'l-ķalam) 493a/09
[=2]
Sayġundı Bay k.a. Kazaklı bir komutandır.
S. 428b/12, 428b/13, 429b/12
S.+ġa 429a/02, 429a/04
S.+nıñ 429a/01, 429b/16
[=7]
śāyıb (< Ar. śāǿib) İsabet sahibi, isabetli, doğru, dürüst.
ś.-ı **tadbīr-malāź** 509b/04
ś.+u'r-raǿy 520a/08
[=2]
śāyıb-tadbīr İsabetli tedbir.
ś. (amīr-ı śāyıb-tadbīr) 355b/07, 403a/02, 403b/05, 495b/14
[=4]
śāyım (< Ar. śāyim) Oruç tutan, oruçlu.
s.+u'd-dahr 351a/07
[=1]
sāyır (< Ar. sāǿir) Yürüyen, hareket eden, seyreden, gezgin.
s. 377b/15
s. bol- 478b/01
[=2]
sayl Ar. Sel.
s. 447a/06
s. aķız- 418b/08
s.-ı āfat 502a/02
s.-ı tārāc 355b/05
s.+ıdın 388b/05
s. kibi 482a/09
s. ol- 416a/14
s. yañlıġ 492a/03
[=8]
sayl-āb Sel, sel suyu.
s. bile (ġażab-ı sayl-āb) 467a/11
s.-ı ġārat 463a/13
s.-ı muĥālafat 359b/16
[=3]
sayl-aŝar Sel tesiri, sel etkisi.
s. (leşker-i sayl-aŝar) 508b/01
[=1]
sayr Ar. Yürüyüş, gidiş, gezme; izleme.
s. (sıpıhr-ı kühen-i sayr) 505b/09
s. (şikār u sayr) 436a/14
s. bile **(sufarā-yı sarīǾu's-sayr)** 357b/11
s.+ıdın 364a/02
s.-ı gülistān 395a/05
s. ķıl- 400a/08, 436b/12, 442a/10, 469a/11, 521a/13
s. u surǾat 491b/16
s. u şikār 430b/07
s. u şikār ķıl- 407a/08, 409a/10, 436b/12, 521a/13
s. u tamāşā ķıl- 400a/08, 408b/09, 442a/10
[=19]
sayr-ĥ(v)āh Seyir isteme.
s. (ĥ(v)āh-ı rasm u sayr-ĥ(v)āh) 349b/13
[=1]
Śayyād y.a. Yanı Arıg bölgesine yakındır.
Ś.+dın 476b/05, 484b/02
Ś. Ĥavlīsı 393a/13, 406a/12, 412b/16, 476a/13, 483b/13
[=7]

śayyād Ar. Avcı.
ś. ol- 476a/15
[=1]
Sayyīd Ata y.a. Hazrat-ı Seyyid Ahmad adıyla bilinen mukaddes bir kimsenin ziyaretgâh olan mezarıdır. Bakırgan semtine yakındır.
S. 350/02
S.+nıñ 349b/11
[=2]
sāz Far. Çalgı.
s. 394b/01
s. (navā-yı sāz u bazm-ı Óışrat) 363a/15
[=2]
sazā Far. Münasip, uygun, yaraşır.
s. 383b/02
[=1]
sāzanda Far. Çalgıcı.
s.+lar 394b/02
[=1]
sazāvār Far. Uygun, yaraşır.
s. 373b/01
s. bol- 382b/13, 489b/07
[=3]
se-şanba Far. Üçüncü gün.
s. 399b/14, 405a/02, 405b/14, 409a/03, 493a/05
s. durur érdi 511b/02
s. kéçesi 338a/12, 358a/14, 402b/09, 406b/05, 424a/15, 438b/15, 462a/14, 484b/11
s. küni 338b/08, 340b/13, 344b/15, 358b/08, 377a/07, 379b/11, 384b/16, 399a/10, 400b/17, 401a/08, 401b/11, 402a/11, 406a/16, 408a/07, 408b/12, 409a/12, 413a/11, 414b/08, 414b/12, 415a/05, 419a/04, 419b/12, 421b/13, 423a/13, 423b/08, 424b/03, 426a/17, 426b/07, 427b/03, 428b/15, 430b/09, 434b/04, 440a/08, 440b/01, 440b/16, 441a/15, 442a/12, 443a/11, 445a/13, 446b/10, 447a/12, 448a/06, 448b/08, 449a/01, 449b/10, 452a/09, 454a/01, 459a/05, 459a/14, 461a/04, 461b/07, 463b/03, 465a/02, 476b/08, 478a/01, 480a/05, 480b/03, 480b/09, 481a/15, 481b/15, 486a/10, 487b/10, 489b/14, 496a/11, 510a/06
s. śabāĥı 495a/04
[=80]
sebük-hīz Far. Çabuk kalkan, çabuk davranan, çabuk hareket eden.
s. ol- 395b/06
[=1]
sebük-tāz Far. Çabuk koşan.
s. ķıl- 381a/10
[=1]
sefk Ar. Dökmek.
s.-i dımāó 347a/12
[=1]
seksen (Eski Türk. sekizon > seksan > seksen) Yetmiş dokuzdan sonra, seksen birden önce gelen sayının adı.
s. (yüz seksen) 454b/17
s. béş 457b/04, 468b/17
s. kéme 494b/17
s. kişi 497b/14

[=5]
sen zamir. Tekil ikinci şahsı gösterir.
s. 350b/04, 366b/11, 367a/01
s.+din 382a/07
s.-er sen 366a/16
s.+i 366b/09
s.-ge sen 443b/17
s.-gey sen 418b/13
s. iñ 366b/15
s. saña 344b/12, 352b/17, 366b/11, 366b/15, 367a/09, 373a/07
[=15]
seng Far. Taş.
s.-i āsıyā 380a/14
s.-i tafrıḳa yét- 376b/05
s.-i **muḥālafat** 466a/01
[=3]
seng-andāzlık Taş atma durumu.
s.+ġa (tüfeng-bāzlıḳ ve seng-andāzlıḳ) 416b/04
[=1]
senger Tabya, siper, istihkâm, hisar.
s. 400a/08, 504a/08
s.+de 401b/11
s.+din 423a/14
s.+ġa 497b/05
s.+ġa (Ḳum Senger) 452b/11
s.+ıġa 379b/03, 497a/02
s.-i davlat-aŝar 441b/01
s.-i kesāfet-aŝar 474b/12
s.-i nuĥūsat-aŝar 479a/05
s.-i saƠādat-aŝar 492a/13, 493b/04, 502a/12
s.-i şamātat 479a/07
s.+idin 353a/03, 480a/17, 487b/13, 497a/06
s.+in 480a/08
s. ḳazdur- 497b/03
s. ḳıl- 353a/04, 493a/13
s.+larıġa 507a/14
s.+ni 446b/01, 447a/13
s.+niñ 400a/13, 444a/12
[=28]
sengīn Far. (Ordu için) Pek çok; kuvvetli.
s. (leşker-i sengīn) 500b/16, 507a/09
s. (sıpāh-ı sengīn) 419b/09
s. (üç sengīn köprük) 387b/16
s.+niñ (sıpāh-ı sengīn) 397a/17
[=5]
ser-kerde Far. Baş, başkan; haydutluk gibi işlerde elebaşı durumunda olan kimse.
s. 469b/07, 474a/01, 513b/15
s. bile 473a/17
s. bol- 426a/07
s. ḳıl- 411b/13, 468b/06, 472a/15
s.+ler 418a/03, 418a/13, 420a/09, 470a/13, 510b/07, 518a/15, 518b/09
s.+lerdin 401b/02, 401b/07, 418a/02, 419a/05, 518a/02
s.+lerge 401a/14, 419a/10, 518b/02
s.+leri 486b/12, 491b/09
s.+leri dağı 519a/03
s.+leridin 472b/04, 473b/07
s.+leriniñ 473a/14, 480b/16
s.+lerni 511a/05
s.+lerniñ 481b/12, 517b/13
s.+lerniñ aldıġa 411a/09

s.+ni 482b/07, 506a/10, 510a/17
s.+si 465a/13
s.+sin 519a/02
s. ve sıpah-dār 481a/12
[=40]
ser-keş Far. Dik başlı, itâatsiz.
s. at 459b/14
s. ile 521a/11
s.+larıġa 467b/01
s.+ler 369a/12
s.+leriniñ 460a/13
s.+lerniñ 345a/12
[=6]
ser-keşlik İnatçı, isyankâr olma durumu.
s. 344b/17, 369a/12
s. (Ǿınād u ser-keşlik) 413b/14, 418a/09
s. körgüz- (Ǿınād u ser-keşlik) 518a/17
s. ét- 369a/17, 418a/15
s. ķıl- 354b/14, 363b/02
s. körgüz- 518a/17
[=10]
Serköske k.a. Orus kavmindendir. Elçilik görevi sebebiyle metinde adı geçmektedir.
S. 519a/02
[=1]
serlik başlık.
s. ķıl- 411b/17
[=1]
Sevgenli y.a. Köyük kalesinin bulunduğu bölgedir. Aral Naymanı da bu mahalde mütemekkindir.
S. Ĥavālīsı 370a/13
[=1]
sékiz Yediden sonra dokuzdan önce gelen sayı. Krş. sékkiz.
s. 485b/17
s. (on sékiz) 451b/15
s. (yétti sékiz) 348a/01
s.+ide 423b/08, 469b/07
s.+ide (on sékiz) 339a/05, 431a/15, 465a/02
s.+ide (yigirme sékiz) 368a/14, 424b/12
s. kimse 455a/12
s. kişi 425b/17
s. yüz 469b/08
[=13]
sékizinçi Sekiz sayısının sıra sayı sıfatı. Krş. sékizlençi, sékkizlençi.
s. yılı 392a/10, 392a/15
[=2]
sékizlençi bk. sékizinçi.
s. (on sékizlençi) 499a/01
s.+side 411b/10
[=2]
sékkiz bk. sékiz.
s. (éllik sékkiz) 457b/12
s. (on sékkiz) 458b/02, 515b/15
s. (yeti sékkiz) 426a/09
s. (yigirme sékkiz) 437a/03
s. bahādur 401b/03
s.+de (miñ dağı ikki yüz yigirme sékkiz) 392b/03
s.+de (miñ iki yüz ottuz sékkiz) 504b/16
s.+de (miñ ikki yüz otuz sékkiz) 499b/07

s.+de durur (miñ dağı ikki yüz yigirme sékkiz) 397b/
s.+ide 384b/08, 405b/05, 420a/02, 437a/14, 445a/09, 458a/08
s.+ide (on sékkiz) 406b/17, 407b/14, 424a/12, 450a/12, 458a/12, 498a/13
s. kimse 446a/14, 479b/11
s. kişi 447a/17
s. miñ 428b/11, 518a/04
s. yıl 498b/11
s. yüz 506b/13
[=29]

sékkizlençi bk. sékizinçi.
s. (otuz sékkizlençi) 494a/16
[=1]

sésken- Uykuda korkmak.
s.-ip 347b/13
[=1]
s.-ħ(v)āb-ı ġaflatdın sésken- 347b/13
[=1]

sévinçi Sevinç, beklenen veya hoşa giden bir şeyin olması sonucunda duyulan iç ferahlığı, hoşnutluk.
s. 436a/16, 450a/12, 453a/08
[=3]

sévinçilet- Sevinçli olmak, neşelendirmek.
s.-ip 430a/05, 433a/04, 436a/13, 450a/11, 454b/10, 515b/15, 516a/14
[=7]

seyyid Ar. Efendi, önder, reis.
s.+u'l-avlıyā "Velilerin efendisi" 436b/01
[=1]

Seyyid Aĥmad k.a. Seyyid Ata adı ile de bilinen ve mezarı mukaddes bir ziyaretgâh olan kimsedir.
S. (Ĥazrat-ı Seyyid Aĥmadu'l-maşhūr Seyyid Ata Ḳudsu'llāh 350a/02
[=1]

Seyyid Aĥmad Töre k.a. Abu'l-gazi Allah Kulı Muhammad Bahadur Han'ın kardeşlerinden biridir.
S. 522a/04
[=1]

SeyyidÓAlī Bég Ḳıyat k.a. Evladı sebebiyle adı geçer. Allaş Biy valad-ı Seyyid Ali Beg Kıyat'ın kardeşidir.
S. (valad-ı SeyyidÓAlī Bég Ḳıyat) 383b/14
[=1]

Seyyid Aśġar Ĥ(v)āca k.a. Pirim Haca Işan medresesi müderrisliğine getirilen önemli bir din âlimidir.
S. 370b/17
S.+nıñ 338a/10
[=2]

Seyyid Ata k.a. Seyyid Cavan-mard Hāca'nın babasıdır. Teke halkına gönderilmek üzere görevlendirilen elçidir.
S. 437b/10
S. (ħulāsa-ı dūdmān-ı Seyyid Ata) 358a/11
S. (Ĥażrat-ı Seyyid Ata Óalayhi'r-raĥma) 369a/14
[=3]

Seyyid Ata Ḳudsu'llāh k.a. Seyyid Ahmad adı ile meşhur olan ve mezarı mukaddes bir ziyaretgâh olan kimsedir.

S. **(Ĥazrat-ı Seyyid Aĥmadu'l-maşhūr Seyyid Ata Ḳudsu'llāh)** 350a/02

[=1]

Seyyid CaǾfar Ħ(v)āca k.a. Bir sığınak gibi zikredilen ikâmetgâhı dolayısıyla adı geçen kimsedir.

S.+nıñ 358a/11

[=1]

Seyyid Cavān-mard Ħ(v)āca k.a. Hazrat-ı Seyyid Ata'nın evladıdır. Salur, Saruk ve Merv için görevlendirilen elçidir.

S.+nı 369a/14

[=1]

Seyyid Maĥmūd Töre k.a. Abu'l-gazi Allah Kulı Muhammad Bahadur Han'ın kardeşlerinden biridir.

S. 522a/04

[=1]

Seyyid Manśūr Ħ(v)āca k.a. Haca Can Haca olarak bilinen Hubbi Kulı Haca'nın kardeşidir. Muhalif Kazaklarla yapılan bir savaş sonrası hayatını kaybetmiştir.

S. 382a/13, 382b/01

S. bile 381b/17

[=3]

Seyyid Muĥammad Bég k.a. Huday Berdi Beg ile beraber Maymana vilayetinin hakimi Allah Yar Han'a bağlı bir elçidir.

s. 495a/14

[=1]

Seyyid Muĥammad Ĥācı k.a. Hokand vilayetinin hakimi Umar Ħan tarafından elçilik için görevlendirilen kişidir.

S. 413a/05

[=1]

Seyyid Muĥammad Töre k.a. Abu'l-gazi Allah Kulı Muhammad Bahadur Han'ın kardeşlerinden biridir.

S. 522a/05

[=1]

Seyyid Mūsā Ħ(v)āca Uraḳ Mīr Külalī k.a. Buhara'nın önemli kimselerindendir. Devletin Sadaret makamı ile şereflendirilmiştir.

S. 375b/06

[=1]

Seyyid Nažar Bég Yemreli k.a Yemreli olup elçilik vazifesiyle Nacaf Ali Han'a ve Rıza Kulı Han'a gönderilmiştir.

S. 420b/09, 421b/08, 423b/02

[=3]

Seyyid Nažar Biy k.a. Evladı sebebiyle metinde adı geçmektedir. Valad-ı Seyyid Nazar Bey Sufi'nin katli olayı esnasında gizlenmiş ve Haca-Eli'ne kaçmıştır. Seyyid Tursun Haca Işan'ın makamını ziyaret edip onun vaaz ve nasihatlerinden müfid olup yine bu önemli zatın aracılığı ile Sufi'nin amca oğlu Hubbi Niyaz Beg'in affına mazhar olmuştur.

S. (valad-ı Seyyid Nažar Biy) 368a/09
[=1]

Seyyid Nažar Çarçı k.a. Mir Kalesi'nde yapılan bir muharebe sırasında yaralanır. Eş Nıyāz Şamhalçı ile beraber kendisi de bu savaşta can vermiştir.
s. 401b/09
[=1]

Seyyid Nıyāz Mutavallī k.a. Kutluk Muhammad Inak'a bağlıdır. İstek üzerine Avaca On Begi'ne gönderilmiştir.
S.+nı 423a/06
[=1]

Seyyid Nıyāz Uşaḳ k.a. Yomut'un en bilinen yiğitlerindendir. Ceyhun ırmağı çevresinde yapılan ve Mulla Bég Dadhah ile beraber otuz kişinin canını verdiği savaşta çarpışanlar arasında adı geçen bu asker pek çok akınlarda kahramanca savaşmıştır.
S. 490b/15, 514a/04, 514a/08
[=3]

Seyyid Şamsu'd-dīn Ḥ(v)āca k.a. Haca-Eli'nin seyyidlerinden Kızıl Haca'nın torunudur. Kendisi, Hāca Eliniñ müftülüğü için uygun görülen bir din âlimidir.
S.+nı 370b/15
[=1]

Seyyid Tursun Ḥ(v)āca Işan k.a Haca-Eli'de vefat etmiş muhterem bir din âlimidir. Hayatta iken vaazleri ve nasihatleri dikkate alınan bir mürşit olan Haca Işan'ın cenaze merasimine Kutluk Murad Inak katılmıştır.
S. 338a/02, 455b/04
S.+nıñ 368a/12, 455b/12
[=4]

Seyyid Yūsuf Ḥ(v)āca Naḳīb k.a. Hezaresp kalesini kuşatan ve sonra başarılı olamayıp firari olan Abdullah Inak'a itaati öğütlemek için gönderilen bir elçi İslami bürokrasinin başı olan bir nakibdir.
S. 439a/17
S.+nı 402b/08
[=2]

Sıçḳan 12 Hayvanlı Türk takviminde bir yıl adı. Sıçan yılı.
S. yılı 414a/10
[=1]

Śıddīḳ (Ar. Özü sözü doğru olan) tasav. Hz. Muhammed'i ve onun Allah'tan getirdiği her şeyi tasdikte kemale erişen, söylediği her sözü bizzat yaşayıp hal ederek peygamberlikten sonraki en yüce makama erişen kimse. Bilhassa Hz. Ebubekir'e lakap olan aynı mânâdaki isim.
Ś.-ı manḳabat 366a/06
[=1]

śıdḳ Ar. Doğruluk, halislik, sadakat.
s. (ahl-ı śıdḳ) 494a/05
s.+dın 366b/06
s. u ıhlāś 520b/10
s. u kiźb 456b/09

s. u śafā 366a/06
[=5]
sıdra-mıŝāl (< Ar. [Arabistan kirazı]'nın kısaltılmış şekli sidre, sidretü'l-müntehā "son uçtaki ağaç" şeklinde meşhurdur) tas. Hz. Muhammed'in miraç gecesinde Cebrâil ile birlikte yükseldiği yedinci kat semada bir makam, bu makam benzeri olan.
s. (**sudda-ı sıdra mıŝāl)** 427b/04
s.+ıġa (sudda-ı sıdra mıŝāl) 490a/16
[=2]
śıfat Ar. Bir kimse veya şeyin sahip olduğu nitelik, ona ait olan özellik, hal ve vasıf.
s. 363a/11, 364b/08, 379a/03, 396b/07, 397a/06, 443b/14, 477a/10, 503a/05, 506b/01, 523a/04
s. érür 367b/12
s.+ı 364b/04, 391a/11, 522a/07
s.-ı asbāb-ı sūr 393b/04
s.-ı ātaş-zada 507b/04
s.-ı bāzār-ı farḥāş 418b/11
s.-ı ızdıĥām 500a/15
s.-ı kerem 496b/08
[=19]
śıfāt Ar. Sıfatlar.
s.-ı farḥunda 391a/12, 522a/07
s.-ı ḥūş 522b/05
s.+ıda 498b/08
s.+ıġa 338b/13, 521a/07
[=6]
sıġır (Orta Türk. sıġır, "saġ-mak"tan saġ-ı-r > sıġır) İnek.
s. (iki sıġır) 442b/16
[=1]
śıĥĥat Ar. Sağlık, esenlik, afiyet.
s. u salāmetlik 490b/07
s. u sālımlıġ 338b/13
[=2]
śıĥĥatlik Sağlıklı olma hali.
s.+ge 516a/04
[=1]
Sıĥmar y.a. Eşek Siyan kudukunun güney tarafında yer alan bölgede bulunmaktadır.
s. camāÓası 418a/08
[=1]
ŝıḳl Ar. Ağır olmak, ağırlaştırmak, ağır, zor gelmek.
s. u zaĥmat 339a/07
[=1]
śıla Ar. Bahşiş, hediye.
s. ı kerāmand 385b/07
[=1]
sılāĥ Ar. Düşmanı öldürmek, imha etmek veya kendini savunmak maksadıyle kullanılan her türlü alet.
s.+ın (asbāb u sılāĥ) 435b/02
s. u yaraġ 501b/13
[=2]
sılsıla Sıra, dizi, şecere.
s. (muĥarrik-i sılsıla-ı fasād) 403a/14
s.-ı camÓıyyat 344b/08, 345b/11, 349a/16
[=4]
sımāṯ Ar. Sofra, somat, ziyafet.

s.-ı zar-dūz u mavāyıd-ı zıynat-andūz 351b/11
[=1]
sınān Ar. Kargı, süngü, ok vb. savaş aletlerinin keskin ve sivri ucu, ok temreni, mızrak.
s. 435b/01, 474a/15
s. (nıhāl-ı sınān ve tīġ-ı cān-sıtān) 344a/04
s. çék- (tīġ-ı calādat ve sınān-ı śarāmat) 345a/08
s**. al- (tīġ u sınān)** 506a/16
s. çék- (tīġ u sınān) 340a/12
s. (zaħm-ı sınān) 345b/07
s.-ı calādat 429a/13
s.-ı can-sıtān 401b/15, 416b/02, 417a/01, 423a/01, 432a/14, 433b/04, 443b/04, 444a/02, 470b/02, 474b/15, 496b/17, 515b/06
s.-ı ħūn-rīz 472b/01
s. (tīġ-ı tīz u sınān-ı ħūn-rīz) 346b/04, 418b/14, 451a/05
s. (tīġ-ı tīz u sınān-ı ħūn-rīzler) 513b/03
s.-ı žafar-nışān 475a/13
s.+ın 435b/08, 497a/11
s.+ın (ġayrat-ı sınān) 474a/07
s.+lar 418b/09, 432b/02, 435b/01, 443b/10, 491b/16
[=30]
sıncāb Far. Sincabın postundan eld edilen kurşunî renkli kürk.
s. çék- 379a/06
[=1]
sındur- Kırmak, parçalamak.
s.-dılar 469a/15
s.-up 363a/09
s.-up dururlar 475a/17
[=3]
sıpah Far. Asker, ordu. Krş. sıpāh.
s. 398a/01, 398a/01, 506a/14
s. (ħayl-ı sıpah) 393b/17
s. ahlı 435b/03, 470b/16, 471a/01, 482a/07, 483b/06
s. allıda (ahl-ı sıpah) 482a/10
s. çék- 522a/09
s.-ı ġālıb 470a/10
s.-ı nuśrat-ıltıvā 367a/11
s.+ıñ 367b/06
s. içre (ħayl-ı sıpah) 476b/12
[=15]
sıpāh Far. bk. sıpah.
s. 345b/12, 380a/01, 397b/17, 501b/01
s. (ahl-ı sıpāh) 380b/03, 497b/05, 499b/06, 518b/10
s. (bī-taşvīş-ı sıpāh) 484b/01
s. (manzıl-gāh-ı sıpāh-ı nuśrat-panāh) 419b/17
s. (maşāhīr-ı sıpāh) 351a/17
s. (mesken-i sıpāh-ı žafar-panāh) 420b/14
s. (muÓasker-i sıpāh) 448b/16
s. (muÓasker-i sıpāh-ı žafar-ıntıbāh) 398a/13
s. (muÓasker-i sıpāh-ı ḳıyāmat-aŝar) 408b/14
s. (muÓasker-i sıpāh-ı nuśrat-panāh-ı žafar-aŝar) 424a/10

s. (muǾasker-i sıpāh-ı žafar-ancām) 440b/05
s. (muķaddama-ı sıpāh) 339b/04, 378b/01, 440a/14, 445b/02
s. (muķaddama-ı sıpāh-ı žafar-ıntıbāh) 445a/16
s. (sansız sıpāh) 500b/10
s. (surǾat-ı sıpāh-ı nuśrat-ancām) 435a/11
s. ahlı 420a/03, 504b/13
s. bile 490a/02
s. bile (ķıyāmat-ı şükūh-ı sıpāh) 491b/01
s.+ı bile (baǾżı Yomut sıpāhı) 464b/16
s. çék- 367a/13
s. daġı (ikki sıpāh) 488a/03
s.+dın 357b/02, 446b/03, 503b/15
s.+ġa (ahl-ı leşker u sıpāh) 397b/08
s.+ġa (ekābır-ı sıpāh) 399a/01
s.+ı 340a/14, 359a/15, 382b/09, 507b/14, 514a/05
s.-ı aǾdā 473b/02, 473b/13
s.-ı **aǾdād** 493b/08
s.-ı Ǿadū 340a/12, 346b/09
s.-ı bī-girān 414a/08, 500a/12
s.-ı bī-Ĥısāb 400b/09
s.-ı bī-şumār 497a/06, 510b/01
s.+ı bile 354a/07, 355a/09, 472a/15, 512b/08
s.-ı calādat-āŝār 474a/05
s.-ı **calādat-güstar** 400b/06
s.-ı caladat-güster 415a/14
s.-ı calādat-şıǾār 401a/16
s.-ı carrār-ı kīne-güźār 410b/05, 425b/04, 481a/12
s.-ı davlat-dast-gāh 432b/17
s.-ı davlat-panāh 502b/05
s.-ı ḥızlān-dast-gāh 422a/08
s.-ı ḥızlān-panāh 416a/08, 515b/05
s.-ı ḥok-ṫıynat 470a/06
s.-ı ḥūn-ḥārı 345b/17
s.-ı ḥūn-rīz 364b/06
s.-ı ḥusrān-panāh 513a/16
s.-ı Islām 422b/15
s.-ı ķāhıra 401a/15, 419b/06, 429a/09, 429b/09, 432b/14, 445b/06, 494a/16, 496b/13, 497b/14, 503b/09, 506a/09
s.-ı kesāfet-āgāh 496a/16
s.-ı kevākib 422b/12
s.-ı ķıyāmat-āgīn 500b/16
s.-ı ķıyāmat-ı ızdıĥām 443a/14
s.-ı kīne-güźār 506b/04
s.-ı kīne-güźār u nuśrat-āŝār 505b/08
s.-ı küffār 422a/16, 423a/01
s.-ı maǿmūr 495a/04
s.-ı manśūr 444b/05
s.-ı manśūra 411a/03, 411a/08, 430a/10, 431b/13, 432a/12, 460a/15, 505b/02, 506b/16
s.-ı mavfūr 505b/17, 507a/04
s.-ı maymanat-ıntıbāh 424a/02
s.-ı **muĥālıf** 492a/10
s.-ı nekbet-panāh 442a/02, 470a/17
s.-ı nūr 497a/12
s.-ı nuśrat-āgāh 487b/04
s.-ı nuśrat-aŝar 499a/15
s.-ı nuśrat-āŝār 503a/13

s.**-ı nuśrat-dast-gāh** 442a/08, 473a/09, 493b/12
s.-ı nuśrat-ıltızām 442b/03
s.-ı nuśrat-ıntımā 414a/17
s.-ı nuśrat-ışтımāl tart- 336a/12
s.-ı nuśrat-iktināh 471a/03
s.-ı nuśrat-nışān 482a/11
s.-ı nuśrat-panāh 339a/04, 340b/09, 341a/11, 344a/05, 349b/01, 357a/01, 377b/09, 381a/14, 383a/07, 385a/07, 398a/10, 411a/16, 411b/17, 414a/06, 417a/07, 418a/10, 422a/01, 422b/03, 426b/10, 427a/14, 432a/07, 443b/02, 444a/04, 444a/14, 444b/03, 444b/16, 447a/05, 450a/04, 453b/15, 454a/14, 462b/05, 463a/14, 467b/14, 468a/08, 468b/12, 469b/12, 470a/06, 470b/14, 471b/01, 473a/05, 474a/04, 474b/10, 475b/10, 479a/16, 479b/14, 480a/14, 482a/02, 482b/14, 483b/06, 486b/09, 487a/08, 491a/08, 491b/04, 492b/16, 497a/02, 497a/15, 497b/06, 497b/11, 499a/02, 500a/03, 501a/11, 506a/12, 508a/14, 513a/09, 513b/09, 515a/03, 515a/16, 516b/04, 520a/14
s.-ı nuśrat-şıÓār 400a/12, 486a/16
s.-ı saÓādat-āŝār 414b/01
s.-ı saÓādat-nışān 429b/17
s.-ı sahm-gīn 507a/09
s.-ı sengīn 397a/17, 419b/09
s.-ı şacāÓat-dast-gāh 454b/02
s.-ı şacāÓat-luzūm 415a/11
s.-ı şamātat-şıÓār u leşker-i şaytanat-āŝār 443b/01
s.-ı şīr-sıtīz 506b/07
s.-ı yegren 460a/09, 505b/10
s.-ı žafar-āgāh 445b/05
s.-ı žafar-āŝār 505a/03
s.-ı žafar-dast-gāh 428b/16, 436a/12, 469a/13, 469b/02, 470a/14, 474b/04, 513a/12
s.-ı žafar-ķarīn 472b/15
s.-ı žafar-lıvā 367b/05
s.-ı žafar-panāh 416a/05, 419a/12, 420a/06, 450b/13, 478a/05, 518b/14
s.-ı žafar-parvar 508b/01, 517a/05
s.-ı žafar-şıÓār 380b/10
s.-ı żalālat-dast-gāh 442a/15, 446a/03
s.+ıdın 339b/04, 453b/14, 468a/16, 475a/05, 479a/15
s.+ıġa 346b/06, 349a/13, 515b/09
s.+ın 339b/09, 345b/08, 382a/13, 434a/09, 468b/08
s.+ıñ 344b/11
s.+ıñ (nūr ve żıyā sıpāhı) 485a/12
s.+ınıñ 445b/10, 457b/09, 474a/09, 496a/09
s. içre (baĥr-ı sıpāh**)** 502a/17
s. içre (ķalb-gāh-ı sıpāh) 491b/07
s.+nı 433a/12
s.+nı (ahl-ı sıpāh) 346b/16
s.+nıñ (ahl-ı sıpāh) 424b/07
s.+nıñ 497a/17
[=248]
sıpah-bad Far. Hükümdür, başkomutan. korgeneral.
s.-ı rāóyat-afrāz 460a/16
[=1]

sıpah-dār Far. Başkumandan. Krş. sıpāh-dār.
s.+lar 345a/07, 346b/14, 381a/01, 435a/09, 436a/16
s.+lardın 345b/04, 400a/15, 401b/08, 428b/08, 453b/11, 457b/16, 490a/07, 510b/05
s.+largȧ 463b/02
s.+ları 451b/08
s.+larıdın 421b/17, 461b/10, 473b/08
s.+ların 400b/01
s.+larnı 342a/16, 434a/06, 454a/08, 481a/12
s.+larnı 380b/11
[=24]

sıpāh-dār bk. sıpah-dār.
s.+lar ve bahādurlar 430a/14
[=1]

sıpah-dārlıġ Başkumanda olma durumu.
s. 360a/10, 361a/08
[=2]

sıpāh-dast-gāh Ordunun kudreti.
s. 411a/06
s.-ı ŝarvat 424a/17
[=2]

sıpah-sālār Far. Başkomutan, serasker.
s.+ı 363a/02
[=1]

sıpāhī Süvari.
s. 339a/13, 382a/07, 383a/16, 385b/05, 436a/07, 473a/07, 519a/06
s. (nūr-ı sıpāhī) 501a/07
s.+nıñ 518a/09
[=9]

sıpāhsız Ordusuz.
s. 503b/16
[=1]

sıpar (Far. Kalkan) asker. Savaşta düşmana hedef olmamak için açık arazide kazılan ve çıkarılan toprağı ön kısma yığmak suretiyle meyadana getirilen bir veya çok kişilik korunma yeri.
s.+lar 436a/01
[=1]

sıpārış Far. Ismarlama.
s. 348a/17
s. ķıl- 348a/15
[=2]

sıpās Far. Şükür ve övgü, hamd ve sena.
s.+ıñ 366b/04
[=1]

sıpıhr Far. Gök, sema, felek.
s. 366b/05
s. (gerdān-ı sıpıhr) 390a/12
s. (hem-ser-i sıpıhr-ı nīlī) 462a/10
s. (ħūrşīd-ı sıpıhr) 373a/08
s. (vılāyat-ı sıpıhr-ı vusŐat) 509b/16
s.+da (Őarśa-ı sıpıhr) 485a/09, 505a/06
s.+da (mıhr-ı Őarśa-ı sıpıhr) 508a/04
s.+dın (Őarśa-ı sıpıhr) 446a/16
s.+ġa (avc-ı sıpıhr) 366a/13
s.-ı aħżar 486b/04
s.-ı aŝīr 511b/05
s.-ı barīn 414b/04, 447a/02, 462a/11, 462b/14, 479a/17, 496b/05, 502a/14, 505a/04
s.-ı calāl 352a/06

s.-ı callād 521b/06
s.-ı davvār 344a/01, 461a/03
s.-ı faża 485a/12
s.-ı kühen-i sayr 505b/08
s.-ı nīlī 384a/03, 511a/12
s.+ıda 501a/14
s.+ıdın 496a/01
s.+ınıñ 490b/02
s. korġanı 491a/16, 501a/06
[=33]

sıpıhr-Óarśa Gökyüzü arsası.
s.+sı içre 492a/11
[=1]

sıpıhr-cāy-gāh Sema makamı, mertebesi yüksek.
s. (dar-gāh-ı sıpıhr-cāy-gāh) 485b/13
[=1]

sıpıhr-farsāy Perişan felek.
s.+nı (bār-gāh-ı sıpıhr-farsāy) 488b/10
[=1]

sıpıhr-aŝīr Yüksek gökkubbe.
s. 416b/17
[=1]

sıpıhr-ıĥtışām Gökyüzünün görkemi.
s. (bār-gāh-ı sıpıhr-ıĥtışām) 414a/16, 500a/06
[=2]

sıpıhr-ıḳtıdār Gökyüzü iktidarı.
s. (umanā-yı sıpıhr-ıḳtıdār**)** 505a/03
[=1]

sıpıhr-ıştıbāh Gökyüzü gibi.
s. (bār-gāh-ı sıpıhr-ıştıbāh) 414b/14, 422b/14, 436a/17, 488a/06
s. (dar-gāh-ı sıpıhr-ıştıbāh) 400a/10, 415b/03, 430a/06, 460a/10, 518a/13
s.+ġa (bār-gāh-ı sıpıhr-ıştıbāh) 396b/10
s.+ġa (dar-gāh-ı sıpıhr-ıştıbāh) 450a/11
s.+nı (**bār-gāh-ı sıpıhr-ıştıbāh**) 478b/07, 504a/11
s.+nıñ (**bār-gāh-ı sıpıhr-ıştıbāh)** 508b/07
[=14]

sıpıhr-maóāb Gökyüzü melcesi, sema sığınağı.
s. 483b/07
[=1]

sıpıhr-madār gökyüzünün dayandığı yer, merkez.
s. (darbār-ı sıpıhr-madār) 472a/11, 482a/13
s.+ġa yétkür- (darbār-ı sıpıhr-madār) 461b/12
[=3]

sıpıhr-martaba Derecesi yüksek.
s. (Óataba-ı sıpıhr-martaba) 439b/02, 494a/14, 506b/12
[=3]

sıpıhr-martabat Derecesi yüksek.
s. (Óālī-Ĥażrat-ı sıpıhr-martabat) 520b/01
[=1]

sıpıhr-maydān Gökyüzü meydanı.
s.+ıda 497a/12
[=1]

sıpıhr-namūdār Gökyüzü örneği.

s. 485a/02
[=1]

sıpıhr-nışān Gökyüzüne yerleşen.
s. (āstān-ı sıpıhr-nışān) 426a/02, 443a/03, 456b/06, 466b/05, 490a/10, 520b/14
s. (bār-gāh-ı sıpıhr-nışān) 477b/01
s.+nıñ (āstān-ı sıpıhr-nışān) 455b/13, 478b/03, 510b/15
[=10]

sıpıhr-pāy-gāh Gökyüzü kademesi.
s. dar-gāh-ı sıpıhr-pāy-gāh 431a/02
[=1]

sıpıhrī Gökyüzüne ait, gök ile ilgili.
s.+dın (**çarḫ-ı sıpıhrī**) 493b/06
[=1]

sıpḳar- Süzerek içmek, sömürmek, sömürerek içmek.
s.-ıp 498b/06
[=1]

sır (< Ar. sirr) Giz, sır.
s.+ıdın (né sırrıdın) 338b/06
[=1]

Sır y.a. Sir-i derya. Orta Asya'da, günümüzde Özbekistan, Tacikistan ve Kazakistan sınırlarından geçen büyük bir nehir. Aral Gölü'ne dökülür. Orta Asya'nın en uzun nehridir ancak Amu Derya'dan daha az su taşır. Kızılkum Çölü'nün doğu kenarında suyu iyice azalır. Krş. Sır Daryā
S. (Sır bile Ḳuvang) 429a/17
S.+nıñ kenārı 357b/14
S. ve Ḳuvang savāĥılı 374a/01
[=3]

Sır Daryā y.a. bk. Sır.
S.+sıdın 411a/16
S.+sınıñ 429a/07, 455b/16, 456a/13, 457a/17
[=5]

sırāyat Ar. Geçme, bulaşma, tesir etme.
s. ḳıl- 422a/13
s. ḳıl- (bir néme sırāyat) 379b/06
[=2]

Sırçalı arıġı y.a. Gandumkan mahalline ve Baba Hazrat-ı Bay Temür Ata'ya ait olan kutsal mezara yakın bölgeden geçen bir nehirdir.
S.+nıñ 387b/14
[=1]

sırdaş Sır ortağı.
s.+ı 480b/05
[=1]

sıtam Far. Eziyet, cefa, zulüm, haksızlık.
s. 366b/13
s. (žulm u sıtam) 523a/11
s.+ı dağı 397a/08
s. kör- 512b/02
[=4]

sıtam-keş Far. Eziyet çeken, zulme, haksızlığa uğrayan, mazlum.
s.+lerniñ 494a/13
[=1]

sıtāra-sıpāh Yıldız ordusu.
s. dağı 499b/10
[=1]

sıtiz Far. Kavga, dövüş, çekişme. Krş. sıtīza.

s. (Ǿamūd-ı sıtīz**)** 501b/07

s. (tīġ-ı ḳahr u sınān-ı sıtīz) 344a/14

s. eyle- 474a/13

s. u āvīz 444a/05

[=4]

sıtīza Far. bk. sıtīz.

s.+sı 367b/08

[=1]

sıtīza-kār Far. Kavga eden, kavga ve çekişmeden hoşlanan, kavgacı.

s. bol- 367b/07

s.+nıñ 374b/15

[=2]

sıyādat-maǿāb Beyliğin melcesi.

s. (canāb-ı sıyādat-maǿāb) 350a/01, 358a/12

s. (dīn-ı sıyādat-maǿāb) 402b/07

[=3]

sıyādat-panāh Efendiliğin sığınağı.

s. 345b/04, 426a/15

[=2]

śıyālat Ar. Karşılıklı saldırı, muharebe, dövüş.

s. śıyālat u mubārazat 345b/16

[=1]

śıyām (< Ar. śiyām) Oruç.

s. 367b/09

s. (Ǿāşır-ı şahr-ı śıyām) 365a/11

s. içre (Ǿāşır-ı şahr-ı śıyām) 365a/09

s. içre (şahr-ı śıyām) 365a/03

[=4]

śıyānat (< Ar. siyānet) Koruma, muhafaza, himaye.

s. 355b/11

[=1]

sıyar Sīret'in çoğulu. Seciyeler dışa akseden davranışlar, meziyetler, erdemler.

s. 367a/01

s. (vazīr-ı Āśaf-ı sıyar) 430b/02

s.+nıñ (aśĥāb-ı sıyar) 439b/13

[=3]

sıyāsat (< Ar. siyāsat) Hakim olmak, işi idare etmek, düzene koymak.

s. 391a/13

s. (Ǿadl u sıyāsat) 366a/06

s.-ı pādşāhāna 417b/07, 491a/12

s.+ın (żābıṭa ve sıyāsat) 354b/02

[=5]

2. Ceza.

s. 440b/07

s.+ı 456b/01

s.+ıñ 366b/13, 367a/16

s.+larınıñ 389a/12

[=5]

sıyāsāt Ar. **Siyasetin çoğulu.**

s.-ı nā-mutanāhī 441b/12

[=1]

sıyāsat-gāh Cezaların uygulama yeri.

s.+ġa 356a/03

[=1]

sıyāsat-nāma Devlet adamlarına siyaset sanatı hakkında bilgi vermek ve tekliflerde bulunmak maksadıyle kaleme alınmış eser.

s. bér- 408b/05

s.+lar (fatĥ-nāma-ı sıyāsat-nāma) 369a/15

[=2]

sıyāsatī Ar. Siyasetli ilgili.

s. 388b/05

[=1]

śīġa Ar. Kip.

s.-ı amr "emir kipi" 373a/10

[=1]

Sikender k.a. Aristo'dan ders almış bir imparatordu (M.Ö. 356- 323). İskender-i Rumi, Büyük İskender ya da Makedonyalı İskender de denir.

S. 363a/10

S. dék (fatĥ-ı Sikender) 367a/12

S.+din 499a/11

[=3]

sikender-şevket Far. İskender haşmeti, büyüklük ve ululuğu.

s.+idin 391b/14

[=1]

silk Ar. İnci, boncuk vb. dizilen iplik; dizi, sıra.

s.+ige 346b/02, 376a/02, 484a/12, 484b/02, 495b/14

s.+ige çék- 353b/05

s.+ige çék- (nažm silki) 350a/16, 385b/07

s.+ige çékil- (nažm silki) 364a/11

s.+ige tart- (nažm silki) 361b/02, 385b/07

s.+ige çék- (raḳam silki) 389a/03

s.+ige çékil- (raḳam silki) 392a/12

s.+ige kiyür- (raḳam silki) 385a/12

s.+ige çék- (taĥrīr silki) 481b/11

s.+ige çékil- (taĥrīr silki) 412a/10

s.+iġe kiyür- (taĥrīr silki) 389b/02

s.+ige (usarā silki) 383b/09

s.+ige tart- (asārat silki) 384a/01

[=17]

2. mec. Düzen, tertip

s.-ı camʾıyyat 507b/15

[=1]

silk- Sallamak, sarsmak, silkelemek.

s.-ip 523a/13

[=1]

s.-étek silk- 523a/13

[=1]

sīm (<Far. <Yun.) Gümüş.

s.-ı ruĥam 396b/12

s. u dıram saç- 393b/15

[=2]

sīm-gūn Far. Gümüş renkli.

s. bile (keff-i sīm-gūn) 373b/10

[=1]

sīm-pāşand Far. Sim saçan.

s. 386a/01

[=1]

simāk (< Ar. Sütun, direk) astro. Başak burcunun en parlak yıldızı.

s.-ı rāmıĥ ("Mızraklı simak" Büyükayı'nın Arctrus adlı yıldızı) 346b/05

[=1]

sīmīn Far. Gümüşten yapılmış, gümüşlü.

s. 351b/04

s. (ĥ(v)ān-ı sīmīn) 395a/07

[=2]

sīmīn-şīra Gümüşü andıran , gümüş gibi olan şireler.

s.+lar 351a/13
[=1]
sīna Far. Göğüs, bağır, sadr.
s.-ı pur-kīne 432a/04
s.+lar 503a/07
s.+ların (köñül ve sīna) 341b/03
s.+sıdın 416a/12, 418b/10
[=5]
sīna-şikāflıġ Sine parçalama, yarma durumu.
s. körgüz- (sar-afşānlıġ ve sīne-şikāflıġ) 346b/04
[=1]
siñil Küçük kız kardeş.
s. 376a/01
[=1]
sīr-āb Far Doymuş, taze, yeni.
s. ķıl- (ābād u sīr-āb) 510a/07
s. (cavāhır-ı sīr-āb) 420b/06, 457a/11
s. ét- (sar-şār u sīr-āb) 513b/05
s. bol- (şād-āb u sīr-āb) 424b/10
s. bile (laóālīó-ı sīr-āb) 396b/15
s. bol- 396b/01, 424b/10
s.+ı (gevher-i sīr-āb) 391a/07
s. ile (durr-ı sīr-āb) 396b/17
s. ķıl- 393a/05
s. u şād-kām ét- 402b/17
[=12]
Sīr-āb ķuduķı y.a Merv yolu üzerinde bulunan bir su kaynağıdır.
S.+ġa 464b/08
S.+da 455a/01
[=2]
sīr-āblıġ Sirâb olma hali.
s. yétkür- (şād-āb u sīr-āblıġ) 484b/07
s.+lar yétkür- 493b/07
s. yétkür- 453a/05
[=3]
sīr-çaşm Far. Gözü tok olan, tok gözlü kimse.
s.-ı mavāyıd-ı ınÓam 342b/05
[=1]
sīrat Ar. Bir kimsenin ahlâkı, seciyesi, karakteri, dışa akseden davranışı; tercüme-i hal.
s.+ı 391a/14
[=1]
sirişk Far. Göz yaşı.
s. (sirişk-i nadāmat) 432a/04
s.-i lāla-gūn tök- 369b/17
[=2]
śīt Ar. Ses, seda.
s.-ı śalābat ve āvāza-ı mahābat 506b/10, 519b/12
[=2]
siyah-rūy Far. Kara yüzlü, yüzü kara; ayıbı olan.
s. eyle- 354b/16
[=1]
siz Zamir. Siz.
s. 487a/06
s.+ġa 386a/04
s.+ler 486a/03
s.+ler (-gey siz) 486a/05
s.+lerge 417b/06, 417b/06, 417b/07
[=7]
soġur- Çıkarmak, sıyırmak.
s.-up 496b/03, 517b/06

[=2]
soḳum Kesimlik hayvan.
s. 394b/09
s. soyul- 394b/08
s. üçün 446b/08
[=3]
sol Savaşta merkezde yer alan kuvvetlere göre sol tarafta bulunan askerî birlik.
s.+da (saġ u sol) 501b/01
s. ḳol 379b/01
[=2]
Soltı ḳuduḳı y.a. Ahal'ın kuzey tarafında yer alır.
S. 449b/17
[=1]
soñ Sonra, Krş soñra.
s. (-dın soñ) 351a/15, 373a/05, 374a/03, 401b/10, 404b/04, 404b/07, 411a/11, 415b/06, 417b/09, 417b/14, 418a/04, 444a/16, 464a/14, 465a/12, 465b/01, 468b/16, 497a/05
s. (-din soñ) 404b/02
s. ḥabar 433a/02
s.+ı (-niñ soñ) 388b/02
s.+ıġa (-niñ soñ) 380b/17
s.+ın 412b/12
[=22]
soñġı Sonraki.
s. 344a/05
s. keçe 406b/10
s. kün 341b/08, 396b/08, 399a/07, 403b/07, 404b/07, 411a/07, 429b/02, 429b/07, 429b/16, 448a/01, 452b/10, 472a/02, 478a/07, 490a/05, 505a/09, 508b/11, 514b/01, 514b/02, 516a/13
s. mıśraǾ 388a/16
[=22]
soñra Sonra. Krş. soñ.
s. 368b/16, 375a/11, 376a/13, 444b/06, 468a/02
s. (-dın soñra) 336b/01, 338a/07, 338b/01, 338b/02, 338b/03, 339b/05, 340a/03, 340b/01, 343b/06, 345a/02, 345b/15, 349a/02, 349a/05, 351b/09, 351b/17, 355a/15, 356a/04, 358a/07, 358a/16, 358b/01, 359a/05, 359a/07, 359a/16, 360a/01, 360a/09, 360b/04, 360b/06, 368a/05, 369a/08, 369b/02, 371b/06, 374b/12, 378a/16, 378b/16, 380a/16, 380b/17, 381a/05, 382a/17, 383b/11, 385a/12, 385a/15, 385a/17, 387b/04, 389a/01, 389a/02, 389b/06, 389a/08, 389b/05, 390b/02, 395a/14, 395b/12, 395b/14, 396a/07, 396b/11, 397a/04, 399a/07, 399b/17, 400b/15, 403a/06, 403b/17, 405b/03, 406a/11, 406b/15, 409b/05, 410a/12, 412a/13, 412a/16, 421b/01, 421b/15, 424a/11, 424b/01, 424b/07, 424b/16, 427a/08, 427b/02, 444a/06, 448b/11, 448b/16, 449a/13, 452a/14, 454a/02, 454b/11, 466b/16, 468a/15, 471a/04, 471a/14, 471a/15, 472a/07, 472a/17, 473b/10, 476b/15, 481b/10, 482a/13, 482b/08, 483a/15, 484b/15, 488b/06, 494a/17, 494b/07, 495b/03, 498a/16, 498b/04, 501a/03, 503b/09, 503b/12, 503b/17,

504a/17, 508b/06, 509a/01, 510a/10, 510a/13, 514b/15, 516a/07, 516b/16, 519a/10, 519a/15, 521a/15
s. (-din soñra) 343b/03, 344b/14, 347a/05, 359b/11, 360b/10, 374a/13, 374b/05, 375a/16, 376a/15, 378b/05, 380b/16, 381a/11, 386b/14, 387b/03, 388a/03, 412a/03, 412a/04, 412a/16, 426b/03, 430b/09, 449b/16, 450a/16, 454a/15, 454b/16, 472a/04, 483a/17, 489b/16, 504b/16, 506b/15, 511a/04, 511a/17, 513b/08, 521a/13
[=155]
sor- Sormak.
s.-uban 386a/08
[=1]
soraġ Haber, soru.
s. ķıl- 352b/15
[=1]
Soyrı Biy k.a. Soyrı Biy'in adı kardeşleri sebebiyle zikredilir. Süyün Biy'i Soyrı Biy'in kısası için elllerinde tutan kardeşler Şah Nıyaz Atalık'tan öldürmek için izin almak isterler. Şah Nıyaz Atalık onların affetmeleri Kılıç Inak'ın hizmetine girmeleri hususunda tavsiyede bulunur.
S.+niñ 360b/13, 360b/16
[=2]
soyul- (hayvan derisi için) yüzülmek.
s.-up durur 394b/08
[=1]
s.-soķum soyul- 394b/08
[=1]
Söyünç Bég k.a. Hal Nazar Beg'in babasıdır.
S.+niñ 442b/13
[=1]
söz Söz, konuşma.
s. 336a/15, 376b/07, 391b/05, 391b/07, 392b/01, 413b/10, 460a/16, 482b/01, 483b/09, 487a/06, 499a/07, 504b/07, 517b/17
s.+din 403b/10
s. ét- 466b/17
s.+ġa 468a/05
s.+ge 336a/17
s.+ıġa 403b/02
s.+i 391b/11, 415b/06
s.+i ara 483a/08
s.+i bile 456b/17
s.+idin 388b/09, 449a/11, 483a/07, 514b/06
s. ile (durr-ı söz) 394b/17
s.+in 359b/11, 466b/12
s.+ini 386a/13
s.+larġa 376a/04
s.+ler bile 483a/07
s.+lerıġa 460a/04
s.+leride 458b/14
s.+leridin 456b/06
s.+lerin 415b/12, 455b/07
s.+leriniñ 467a/09
s.+ni 364a/05
s.+niñ 456b/09
s. sür- "söz yönetmek, yürütmek" 394b/17, 395a/01
[=42]

su (Eski Türk <suv <sub) Rengi, kokusu ve tatı olmayan şeffaf sıvı madde; akarsu.
s. 346a/03, 349b/01, 414a/15, 434b/06, 448b/14, 470b/08, 470b/09, 478a/17, 479b/04, 493a/10, 493a/14, 494a/08, 497b/11, 507b/05, 507b/05, 509b/12, 510a/16
s. al- 424b/01, 448a/06, 514a/16
s.+dın 496a/15, 497a/07
s. kenārı 440b/05
s. kir- 339a/03
s. köter- 384b/07
s.+nıñ 429b/01, 434b/05
s.+nıñ kenārı 448b/04
s. tüş- 339a/03
s. üzre 364a/01
s.+ya 482b/03
s. yétkür- 510a/07
s.+yı 378b/17, 384b/13, 420a/10, 478b/10
s.+yı dék 378b/17
s.+yıda 346b/08
s.+yıġa 403b/08
s.+yınıñ 373b/17, 399b/03, 402a/03, 419a/03, 419b/11, 419b/17, 420a/08, 420a/10, 420a/17, 424a/10, 431b/11, 441a/06, 445a/02, 445a/12, 451b/12, 463b/05
s. yükle- 435a/02
[=56]
sūǿ Ar. Kötü, fena, yanlış.
s.-ı Ǿamal "Kötü işler" 354b/03
[=1]
suāl (< Ar. suǿāl) Sorulan şey, soru.
s. (heneggāma-ı cavāb u suāl) 395a/01
s. ve cavāb 519a/04
[=2]
śubĥ Ar. Sabah, tan yerinin ağardığı zaman.
ś. vaḳtı 402b/05, 442a/11
ś. (ṭalīǾa-ı śubĥ) 339b/05
s. (ṭulūǾ-ı śubĥ heneggāmı) 342a/07
ś.+da (heneggām-ı śubĥ) 442b/09, 482a/05, 500b/05, 501a/06
ś. dék (ṭalīǾa-ı śubĥ) 344b/06
ś.+dın pīşīnġaça 418a/10
ś.+dın soñ (ṭalīǾa-ı śubĥ) 444a/16, 497a/05
ś.+dın soñra (ṭalīǾa-ı śubĥ) 385a/14, 427a/08
ś.+dın tā şāmġaça 490a/04
ś.+ıda 405a/02
ś.+nıñ 359b/05
ś**. ṭulūǾı** 412a/15
ś. u masā 478a/10
ś. u şām 352b/13, 394b/09
[=21]
śubĥ-dam Sabah vakti.
s. 362b/16
[=1]
Subĥān Ar. "Her türlü kusurdan, noksandan, beşerî nitelik ve zaaflardan uzak olan" anlamında Allah'ın isimlerindendir.
S. (žıllu's-Subĥān) 389a/10, 414a/04, 476a/08, 509a/10

S. (żıllu's-Subĥānı'l-muǿayyad) 449b/07, 499a/13 [=6]
Subĥānī Ar. Sübhana ait.
S. (aŝar-ı taǿyīd-ı Subĥānī) 385a/03
S. (taǿyīd-ı Subĥānī) 343b/11, 347a/07
S. bile (tavfīḳāt-ı Subĥānī) 449a/15, 504b/08
S.+nıñ (ĥażrat-ı žıll-ı Subĥānī) 391a/09 [=6]
śubyān Ar. Çocuklar, sıbyan.
s.+ın (żuǾafā ve śubyān) 418a/06 [=1]
sucūd Ar. Secde etme, secde.
s.+ıġa ég- 367b/02 [=1]
sūd Far. Fayda, kâr.
s. ile zıyān 404a/10 [=1]
sudād Ar. Gerçek, hak, hakikat. Krş. sadād.
s. (kevkeb-i vuśūl-ı sudād) 347a/15 **[=1]**
sudda Ar. Kapı, kapı eşiği.
s. bol- (bār-yāb-ı sudda-ı ıḳbāl) 520a/04
s.-ı ĥılāfat 349b/04, 353a/08, 359b/07, 360a/04, 361a/09, 417a/14, 417b/01, 433a/04, 439b/04, 456b/16, 485b/17, 488a/15, 494b/10
s.-ı sıdra-mıŝāl 427b/03, 490a/15 [=16]
śudūr Ar. Meydana gelme, ortaya çıkma, sadır olma.
ś.+ıdın 389b/02
ś. tap- 386b/17, 464a/14, 520b/11 [=4]
sufarā Ar. Sefirler, elçiler.
s. 369b/02
s.+sı 428a/04
s.+sınıñ 352a/01
s.-yı sarīǾu's-sayr 357b/11 [=4]
Śūfī k.a. bk. Töre Murad Śūfī.
Ś. 336b/15, 348a/09, 353a/10, 353b/05, 364a/10, 364b/04
Ś.+dın 361a/09
Ś.+dın soñra 356a/03
Ś.-ı bī-pīr 355a/10, 357a/16, 360a/13, 372b/15
Ś.-ı Töre Murād 364b/09
Ś.-ı žālım 337a/03
Ś.+nıñ 336b/08, 336b/14, 348a/16, 348b/02, 353b/12, 354b/10, 355a/05, 355a/05, 355a/08, 355a/14, 355b/17, 356a/08, 356a/15, 356b/12, 356b/17, 357a/04, 357a/13, 368a/09, 368a/10, 370a/10, 370a/16, 372b/16
Ś.+nıñ (Śūfī-ı bī-pīr) 355a/10, 360a/13
Ś.+nıñ (Töre Murād Śūfī) 336a/14, 343a/05, 353a/11, 355b/04, 356a/01, 358b/01
Ś.+nıñ (Töre Śūfī) 358a/06 [=43]
śufūf Ar. Saflar, sıralar, diziler.
s.+dın (tasvıya-yı śufūf) 345b/15
s.+dın soñra 345b/15
s.-ı hazīmat 446a/01

s.-ı nuśrat 339b/17, 345b/13, 416b/10, 500b/06
s.-ı sutūr 473b/06
s.-ı şamātat 489a/08
s.-ı žafar 400a/14, 496b/01, 501a/11
s.+ıġa 443b/06, 468a/08, 491b/04
s.+ıġa (raḳam-ı śufūf) 433b/15
s.+ın 497a/13
s.+ınıñ 487a/15, 496b/01
[=19]
suġar- Sulamak.
s.-dılar 344a/05
s.-ıp 454a/04, 514b/13
s.-maḳġa 435a/02
[=4]
s.-atların suġar- 435a/02, 514b/13
s.-ḳanıdın suġar- 344a/05
s.-merākib u mavāşīların suġar- 454a/04
[=4]
suḥan-dān Far. Söz söylemeyi bilen, düzgün ve güzel söz söyleyen.
s.+ı 520a/08
[=1]
suḥan-sanc Far. Ölçülü ve hesaplı konuşan, boş laf etmeyen (kimse).
s. 364b/08
[=1]
śuĥbat Ar. Hasbihal, musâhabe.
s.-ı fırdavs 392a/03
s.-ı kīmiyā 391b/09, 522a/17
s.-ı munÓaḳıd ḳıl- 368a/15
s.+ıġa 373b/02
[=5]
Śuĥbat Sar-dār k.a. Ersarı halkından olup elçilik vazifesiyle görevlendirilmiştir.
Ś. 486b/17
[=1]
Sulaymān k.a. Hz. Davud'un oğludur. Kudüs'ü inşa ettiren kişidir. Kırk sene hem peygamberlik hem de padişahlık yaptı. Mülkünün ve kudretinin genişliği ile meşhurdur. Metinde telmih öğesi olarak kullanılmıştır.
S. 373b/01, 443a/01
S. (dārā-Ĥaşam-ı Sulaymān) 509a/07
S. (ħan-ı Sulaymān) 414a/02
[=4]
Sulaymān-aṭvār Hz. Süleyman benzeri tavırları olan.
S.+nıñ 336a/11
[=1]
Sulaymān-baḥt Hz. Süleyman'a benzer talihi olan.
S. 389b/17
S. (şahr-yār-ı Sulaymān-baḥt**)** 499a/08
[=2]
Sulaymān-Ĥaşamat Hz. Süleyman haşmetine benzer haşmet sahibi olan.
S. 520b/01
[=1]
Sulaymān-ıĤtışām Hz. Süleyman gibi görkem sahibi olan.
S. (sulṭān-ı Sulaymān-ıĤtışām) 376b/10
[=1]
Sulaymān-mekān Hz. Süleyman'ın mekânı gibi olan.

S. 478b/16, 521b/16
S. (ħāḳān-ı Sulaymān-mekān) 392b/12
S. **(ĥażrat-ı aÓlā-ħāḳān-ı Sulaymān-mekān)** 412a/17
S. (ĥażrat-ı sulṭān-ı Sulaymān-mekān) 449b/03
S. (Ħusrav u Sulaymān-mekān) 336b/05
[=6]
Sulaymān-nışān Hz. Süleyman gibi duran.
S. (ħan-ı Sulaymān-nışān) 475b/16
[=1]
śulĥ Ar. Barış, fitne ve fesattan uzak duruş.
s. sözi 483a/08
s. ṭalabı 520a/05
s.+ġa 519a/02
s.-ı ĥīla-āmīz 359b/14
[=4]
śulĥ-güna Barış çeşidi, uzlaşma tarzı.
s. yüzidin 376a/11
[=1]
ŝuluŝ Ar. Üçte bir.
ŝ.-ı layl 453b/06
[=1]
sulṭān Ar. Hükümdar.
s. 341b/12
s. (ĥażrat-ı sulṭān-ı Sulaymān-mekān) 449b/03
s. (ĥażrat-ı sulṭān-ı Camşīd-ġulām) 491a/16
s. (ĥażrat-ı sulṭān-ı cannat-mekān) 395a/14
s. (ĥażrat-ı sulṭān-ı fırdavs-mekān) 436a/14
s. (ĥażrat-ı sulṭān-ı gītī-satān) 458b/16
s. (ĥażrat-ı sulṭān-ı maġfırat-nışān) 407a/07
s. (ĥażrat-ı sulṭān-ı maġfūr) 514a/02
s. (ĥażrat-ı sulṭān-ı śāĥıb-ḳırān) 344b/15, 355a/02, 370b/05, 375a/10, 382b/10, 497b/02
s. (ĥażrat-ı sulṭān-ı śāĥıb-ḳırān-ı fırdavs-mekān) 439b/05, 449a/14, 459a/02
s. (ĥażrat-ı sulṭān-ı śāĥıb-ḳırān-ı cannat-mekān) 452a/04
s. **(ĥażrat-ı sulṭān-ı śāĥıb-ḳırān-ı gītī-satān)** 475b/06
s. **(ĥażrat-ı sulṭān-ı śāĥıb-ḳırān-ı bayżā-Óalam)** 492a/12
[=19]
s. (Óīd-ı davlat-ı sulṭān-ı kāmkār) 366a/01
s.+ı 358a/15, 376a/16
s.-ı Óadl-parvar 366a/03
s.-ı ancum-ĥaşam 501a/08
s.-ı cahān 521b/06
s.-ı cannat-mekān 426b/08, 513b/17
s.-ı fırdavs-mekān 396a/07
s.-ı gerdūn-tuvān 407b/07
s.-ı ħan-ı Ħurāsān 437a/04
s.-ı kāmkār 499a/08
s.-ı kişver 349b/17
s.-ı maġfırat-panāh 403a/04
s.-ı memāliksitān 483b/01
s.-ı saħāvat-nışān 392b/11

s.-ı śāĥıb-kırān 386b/15

s.-ı śaĥıb-ķırān-ı vālā-tabār 336b/03

s.-ı Sulaymān-ıĥtışām 376b/10

s.+larġa 523a/11

s.+u'l-avlıyā 431a/10

[=22]

Sultān Sarāy y.a. Tuzlak ya da Tuzgan adı verilen gölün yakınında yer alan mevki Harezm sınırları dahilinde Fitnek'in 25 km. güneydoğusunda bulunan bir vadidir. Amu-Derya'ya da yakın bu vadide bulunan ve Sultan Sencer Mazi tarafından adı verilen gölden düşük kalitede tuz elde edilmektedir.

S.+ġa 406b/01

S. tuşı 436b/14

[=2]

Sultān Bahādur k.a. Buhara savaşına katılan askerler arasında adı geçmektedir.

S. 481a/06

[=1]

Sultān Ħan k.a. Göklen ulusunun hakimidir.

S. 375b/17, 414b/17, 416b/09, 417b/09, 419b/15, 420a/14, 420b/02, 421b/04, 421b/14, 421b/17, 423a/09, 423b/12, 437a/08, 490a/06

S.+dın 423a/16

S.+ġa 414b/08, 423b/16

S.+nı 415a/01, 452a/09

S.+nıñ 418a/13, 453b/03

S.+nıñ aldıdın 423b/09

S.+nıñ aldıġa 423b/03

S.+nıñ allıġa 423b/10

[=24]

Sultān Ĥusayn Töre k.a. Bölekey Han'ın üçüncü oğludur. Çong Sultan olarak da bilinir. Kardeşini görmek amacıyla Sultan Temür Han'ın yanına gelmiştir.

S. 378a/06

[=1]

Sultān Keneges k.a. Hasan Kalesine gönderilen askerler arasında adı geçmektedir.

S. 380a/03

[=1]

Sultān Mīr-āb k.a. Zilhicce ayının sonunda vefat ettiği belirtilir. Ölümü hakkında tarih düşülmüş önemli bir kimsedir.

S. 465b/06

S.+nı 404b/09

[=2]

Sultān Murād Bég k.a. Yomut halkından olup huzursuzluk çıkartanlar arasında yer alır.

S. 356b/15

S. bile 357b/03

S.+ni 358a/15

S.+niñ 357b/02

[=4]

Sultān Murād Ķaravul Bégi k.a. Kutnami'nin hakimidir.

S.+i 506b/11

[=1]

Sulṭān Nıyāz Ḳaravul Bégi k.a. Ersarı ulusunun önemli kimselerindendir.
S.+i 490a/14
[=1]

Sulṭān Témür Ḫan k.a. Çömekey ilinin hakimidir. Krş. SulṭānTémür Töre.
S. 359a/10, 374b/05, 375b/16, 384a/05
S.+dın 458b/10
S.+ġa 357b/16, 378a/11
S.+nıñ 375b/13, 376a/10, 383a/04
[=10]

SulṭānTémür Töre k.a. Er Ali Han'ın oğlu, Bölekey Han'nın kardeşidir. Krş. SulṭānTémür Ḫan.
S.+ni 374a/06
[=1]

sulṭānī Ar. Sultanlara layık, sultana yakışır, en iyi, en güzel.
s. (muḳarrab-ı dar-gāh-ı sulṭānī) 393a/06
s. (muḳarrab-ı ḥażrat-ı sulṭānī) 351a/05, 457a/03
s. (muşāhada-ı dīdār-ı sulṭānī) 449a/04
s. (nāyıra-ı ġażab-ı sulṭānī) 438b/14, 460a/05
s.+da (çāh-ı ġażab-ı sulṭānī) 368b/05
s.+da (zındān-ı ġażab-ı sulṭānī) 457a/01
s.+dın (arāżī-ı ḥāśśa-ı sulṭānī) 368a/01
s.+u'l-avlıyā "Velilerin sultanı" 431a/10
[=10]

sulṭānlıġ Sultana yakışır olma hali.
s. tap- 360b/01
[=1]

sulūk Ar. Yola girme; tarikata girme.
s. (śāḥıb-ı sulūk) 376b/13
[=1]

sum (< Ar. summ) Tırnak, toynak.
s. bol- (cabha-sā-yı summ-ı sutūr) 343a/09, 400b/04
s. (summ-ı hayūn) 449a/08
s.-ı merākib 502b/01
s.-ı samand 446a/14
s.-ı sutūr 440a/11
s.-ı sutūr ġubārı 422b/07, 476a/17
s.-ı sutūr-ı bād-pāy 443b/08
s.-ı yegren 502a/09
[=10]

sun- Sunmak, uzatmak.
s.-up 390b/15
[=1]
s.-boyun sun- 390b/15
[=1]

śunÓ Ar. Yapma, meydana getirme, halketme.
s. (ḥakīm-ı śunÓ) 491a/10
[=1]

Sūnat y.a. Taş Havz bölgesine yakındır.
S.+ġa 452a/11
[=1]

Sunbar y.a. Atrek ve Çandır ve Durun bölgelerine yakın olup Çat adı verilen askerî kamp yeri olarak meşhur olan bölgenin de dahilinde yer alır.
S. daryāsı 420a/01, 423b/06
[=2]

Sunbar Sar-dār k.a. Yomut halkının ekabirinden olan bir komutandır.

Abu'l-gazi Allah Kulı Muhammad Bahadur Han'ın özel hizmetlileri arasında yer alır.
S. 425b/03, 449b/02, 450b/02, 493b/01
S.+nıñ 449b/01
[=5]

sunbula Ar. Başak; başak burcu.
s. (āftāb-ı Óālam-tāb-ı sunbula) 337a/09
[=1]

Sunça y.a. Karri kalesi, Murça, Arçman, Durun ve Mehin bölgelerinin çevrelediği mıntıkada bulunur.
S. ķalÓası 415a/06
[=1]

sunnat Ar. sünnet, kanun, yol.
s. (muĥyī-ı sunnat-ı nabī u şarÓ-ı Muśtafā) 366a/06
s. (ṭarīķ-ı sunnat-ı nūr u śafā) 363a/04
s.-ı sanıyya 337b/01, 349b/13
s.-ı sanıyya-ı salāṭīn 343a/16
s.+ın 363a/17, 393a/02
[=7]

śunūĥī Ar. Akla, hatıra yatan, içe doğan şeyle ilgili (olan).
ś.+dın 368b/17
[=1]

sūr Far. Düğün, şenlik.
s. ahlı 457a/05
s. (asbāb-ı sūr) 394a/03
s. (marāsım-ı sūr) 373a/15
s. (śıfat-ı asbāb-ı sūr) 393b/04
s. asbābın 393b/02
s.+dın (taraddud-ı asbāb-ı sūr) 393b/06
s.-ı mavfūru's-surūr 393a/03, 393b/07, 396b/08, 397a/12
s.-ı sar-ancām 393a/11
s.+ıdın (Óayş sūrı) 367b/11
[=12]

surādıķ Ar. Konak kapısına veya çadır önüne çekilen büyük, kalın perde; padişah çadırı.
s. (**Óıffat-ı muĥaddara-ı surādıķ-ı Óıśmat)** 373a/08
s. bol- (mażrab-ı surādıķ-ı nuśrat-farcām) 398a/07
s. érdi (muĥaddara-ı surādıķ-ı Óıffat) 373a/13
s. (muĥaddarat-ı surādıķ-ı Óafāf) 376a/02
[=4]

surādıķāt Ar. Perdeler, örtüler.
s.-ı ıclāl 501/04
s. ét- (maķarr-ı surādıķāt-ı ıclāl) 461a/08
s**. ķıl- (maķarr-ı surādıķāt-ı ıclāl)** 419b/08
s. ķıl- (manzıl-ı surādıķāt-ı ıclāl**)** 500b/17
s. (mavżıÓ-ı surādıķāt-ı ıclāl) 463a/10
s. (mażrab-ı surādıķāt-ı davlat-ıntızām) 409a/08
s. (mażrab-ı surādıķāt-ı žafar-tavam) 477b/09
s. (maķarr-ı surādıķāt-ı cāh u calāl) 377b/12

s. (maḳarr-ı surādıḳāt-ı ıclāl) 337a/13
s. (mustaḳarr-ı surādıḳāt-ı ıclāl) 420b/01
s.-ı ıclāl 353a/05
[=11]
śūrat Ar. Gözün ilk bakışta gördüğü şey, dış görünüş, şekil, biçim; tarz.
s.+da 367a/01
s.+ı pīrāsta śūratı 391a/13
s.+ı (taġlar śūratı) 503b/08
s.-ı aĥvāl 392a/03
s.-ı baḳā 367b/15
s.-ı dīvār ol- 474b/01
s.-ı ĥāl 358a/05
s.-ı maĥbūb bile 461b/06
s.-ı śafā 367a/01
s.-ı taĥḳīḳ tap- 371a/17
s.+ıda 338a/17
s.+ın 363a/11
[=12]
surǾat Ar. Çabukluk, hızlılık, hız.
s. ara 395a/17, 395b/07
s**. (**bād-pāy-ı ḳahr sür-) 506a/15
s. bād-pāyın sür- 425a/08
s. bile 513a/15
s. bile (ḳadam-ı surǾat) 451b/04, 511b/01
s.+da (sayr u surǾat) 491b/16
s.+ġa (maydān-ı surǾat) 517b/04
s.+ı (dabūr surǾatı) 462b/16,
s.-ı mā-lā-kelām bile 432a/07, 428a/01, 489a/14
s.-ı mavfūr 435a/10
s.-ı sıpāh-ı nuśrat-ancām 435a/11
s.-ı tamām 361a/13, 416a/17, 425b/05, 425b/16, 427a/02, 429a/08, 430b/05, 431b/08, 444b/16, 449b/13, 462b/06, 473b/10, 478b/17, 482a/04, 497a/07, 501a/02, 510a/12, 518b/10, 519a/07
s.+ın 363b/08
s.+ile 501b/14
s. ḳıl- 369b/02, 395b/10
s. körgüz- 435b/04
s. maydānı 518b/03
s. ṭarīḳı 426b/14
s. u ĥıddat körgüz- 485a/01
s. u ıstıǾcāl ḳadamı 404a/07
s. yegreni 472a/16
[=43]
Ŝurayyā Ar. Ülker yıldızı.
Ŝ. (ḥıyām-ı Ŝurayyā) 394a/16
Ŝ.+ġa (avc-ı Ŝurayyā) 431a/09
Ŝ.+ġa (źırva-ı Ŝurayyā) 508b/08
Ŝ.+ġa yétkür- (avc-ı Ŝurayyā) 462a/0
[=4]
Ŝurayyā-nışān Süreyya'ya yerleşen.
Ŝ.(āstān-ı Ŝurayyā) 475b/02
[=1]
surḫ-rū Far. Kırmızı yüz; al yüzey.
s. bol- 344a/16
[=1]
surma-gun Far. Sürme renkli.
s. (ġubār-ı surme-gun) 475a/15
[=1]
surma-mānand Far. Sürme gibi.
s. 484b/04
[=1]
surod Far. Şarkı, türkü, nağme.

s. navāsı 373b/12
[=1]
surūr Ar. Sevinç.
s. (sūr-ı mavfūru'ş-surūr) 393a/03, 396b/08
s. (źavķ u surūr) 398a/04, 449a/11, 460b/15
s. ālātın 393b/02
s. bağışla- 504a/09
s. bile (ĥużūr-ı mavfūru'ş-surūr) 350b/09
s. bol- (bār-yāb-ı ĥużūr-ı mavfūru'ş-surūr) 434b/03
s.+da (sūr-ı mavfūru'ş-surūr) 397a/13
s.+dın (ħālī-ı surūr) 365b/17
s.+ġa (sūr-ı mavfūru'ş-surūr) 393b/07
s.-ı **bī-andāza yétiş-** 457a/05
s.+ı bile (ĥużūr-ı mavfūru'ş-surūr) 420b/05
s.+ı bile (ķudūm-ı mavfūru'ş-surūr) 394a/03
s.-ı cayş kél- 365b/10
s.-ı miskīn-navāz 350b/05
s. naşāósı 365b/15
s.+larıġa (ĥużūr-ı vāfırı'ş-surūr) 440b/12
s.+larıġa (vāfıru'ş-surūr) 494b/10
s. yétkür- 463b/01
[=21]
surūrī Ar. Sevinç ile ilgili.
s.+nıñ (ĥużūr-ı kāmilu'ş-surūrī) 492a/13
[=1]
surūş Far. Melek
ş. (ılhām-ı surūş-ı davlat) 347a/13
[=1]
susızlıġ Susuz olma hali. Krş. susızlıķ.
s. 510a/01
[=1]
susızlıķ bk. susızlıġ.
s. 424b/06
[=1]
sutūda-sīr Far. Çok övülmüş, oldukça iyi.
s. (vazīr-ı sutūda-sīr) 385a/08
[=1]
sutūh Far. Yorgun, bezmiş bıkmış, usanmış.
s. 502b/01
[=1]
sutūn Far. Destek, kolon, direk, dayanak.
s. 351b/06
[=1]
sutūr Ar. Binek ve yük hayvanı, özellikle at, katır.
s. (cabha-sā-yı summ-ı sutūr) 400b/04
s. (summ-ı sutūr) 440a/11
s. (summ-ı sutūr ġubārı) 422b/07, 476a/17
s. (summ-ı sutūr-ı bād-pāy) 443b/08
s.+ġa (śufūf-ı sutūr) 473b/06
[=6]
śuÓūbat Ar. Zorluk, güçlük, zahmet.
s. bile (yüz miñ maşaķķat u śuÓūbat) 416b/03, 496a/09, 497a/08
s.+ı
s.-ı bī-kerān 463a/05
s.-ı bī-şumār 420a/04, 425a/12
s.-ı farāvān 497b/13

s.-ı lā-kelām 377a/12, 470b/13, 480a/12
s.-ı mā-lā-kelām 485a/04
s.-ı tamām 404a/05
[=13]
śuǾūd Ar. Yükseğe, yukarı çıkma, yükselme, yücelme.
s. 477a/10
s. ḳıl- 477a/10, 506b/02, 507b/03, 511a/15
[=5]
śuvar Ar. Suretler, şekiller.
s. 338b/05
[=1]
suvār Far. Bir binek hayvanına, özellikle ata binmiş kimse.
s. 363b/09
s. (adham suvār) 453b/09
[=2]
suvāra Far. Süvari, atlı asker.
s. durur érdiler 487b/07
[=1]
suvārī Far. Ata binmiş kimse, atlı, atlı asker.
s. bol- 473b/16, 486b/07
[=2]
suyūf Ar. Kılıçlar.
s.-ı şucāǾat 470b/05
[=1]
sūzān Far. Yakan, yakıcı.
s. (ātaş-ı sūzān) 349a/13, 444b/11
s. bol- 432b/02
[=3]
südre- Çekmek, sürmek.
s.-p 479a/08
[=1]
Südük y.a. Sadvar kalesinin ve Dahan-ı Şir ormanlık bölgesinin yakınındadır.
S. mavżıǾ 485b/03
S. tuġayı 485a/16, 505a/14
[=3]
sükenā Ar. İkâmet edenler, sakinler.
s. (maǿvā u sükenā**)** 504b/01, 506b/14
[=2]
sükkān Ar. Bir yerde oturanlar, ikâmet edenler.
s.+ı 499a/04
s.+ıġa 363b/11, 387b/08, 424b/15
s.+ınıñ 449a/07
[=5]
süknā Ar. Oturulan, ikâmet edilen yer, mesken.
s. 360a/03, 420a/12
s. (manzıl u süknā) 372a/05
s. ḳıl- 368a/03
[=4]
sür- Sürmek, yönetip yürütmek, gitmesini sağlamak.
s.-er 473b/05
s.-di 383a/10, 397b/17
s.-düm 364b/12, 523a/08
s.-er 347b/08, 433b/15
s.-geyler 434a/01
s.-mek 393b/05, 397b/03, 521a/10
s.-mek üçün 473b/15
s.-meki 413b/08, 426b/06, 475b/08, 482b/01
s.-meki durur 439b/06
s.-mekleri 517b/13

s.-señ 366b/07
s.-üp 337a/15, 343b/16, 345b/07, 345b/16, 346b/03, 348b/15, 352b/15, 368b/09, 382a/03, 382a/14, 390a/17, 394b/17, 395a/01, 413b/04, 416a/08, 416b/12, 418b/06, 419b/10, 426a/01, 426b/15, 428b/04, 430b/03, 433b/08, 435b/08, 446a/13, 450a/08, 451a/06, 451b/07, 455a/03, 455a/13, 458a/06, 464b/10, 464b/15, 465a/01, 467b/10, 471a/15, 472a/17, 473b/01, 474a/08, 477a/12, 478b/17, 480a/10, 505b/12, 517b/04, 517b/07
s.-üp durur 349a/13, 487a/17, 518b/03
s.-üp dururlar 345b/10, 358b/09, 446a/01, 454b/07, 462b/07, 464b/09, 469a/10, 470b/01, 470b/15, 474b/11, 493a/10, 496b/03, 502a/01, 502a/07, 502b/03, 506a/15, 512b/14, 513b/07 [=85]
s.-at sür- 435b /08, 477a/12
s.-**Óazīmat bād-pāyın sür-** 517b/13
s.-**Óazīmat merkebin sür-** 439b/06, 454b/07
s.-bād-pāy-ı ḳahr **sür-** 506a/15
s.-calādat tavsanın sür- 478b/17
s.-ḥabar sür- 352b/16
s.-ılġar merkebin sür- 426b/06
s.-ḳalam sür- 393b/05, 523a/08
s.-ḳalamın sür- 390a/17
s.-kelāmī sür- 347b/08
s.-keştī-i muĤāraba sür- 346b/03
s.-keştīsin sür- 502a/07
s.-kümeyt-i şacāÓat sür- 345b/16
s. köp ḳoy ve nıhāyatsız téve sür- 464b/10
s.-ḳoylarnı sür- 455a/03
s.-māl sür- 464b/09
s.-matāyāsın sür- 512b/14
s.-murācaÓat merkebin sür- 482b/01
s.-nahżat bād-pāyın sür- 413b/08
s.-**nahżat yegrenin sür-** 413b/04, 475b/08
s.-nükte sür- 521a/10
s.-raĥşını sür- 397b/17
s.-safīna-ı bād-pāyın sür- 493a/10
s.**-samand-ı hazīmatnı sür-** 345b/10
s.-söz sür- 349b/17, 395a/01
s.-surÓat bād-pāyın sür- 425a/08
s.-surÓat yegrenin sür- 472a/17
s.-şucāÓat bād-pāyın sür- 513b/07
s.-tāórīhını sür- 364b/12
s.-tavaccuh sür- 337a/15
s.-téve sür- 426a/01, 433b/08, 451a/06
s.-téveni sür- 451b/07, 458a/06
s.-tévelerni sür- 455a/13
s.-tévesin sür- 464b/15, 467b/10
s.-yegren-i Óazīmat sür- 358b/09, 368b/09, 383a/10
s.-yegren-i curóat sür- 343b/16
s.-yegren sür- 382a/03
s.-yegrenin sür- 349a/13, 413b/04, 446a/01
s.-zavraḳ-ı Óazīmat sür- 348b/15 [=52]
sürdevül Moğ. Haberciler.
s.+ler yiber- (Marīh-śalābat sürdevül) 337a/06

s.+ler ırsāl ḳıl- (Marīḥ-śalābat sürdevül) 414a/07

[=2]

süren Hücum, saldırı, asker sevki.

s. sal- 339b/16, 502b/06

[=2]

sürt- Bir şeyi başka bir şeyin üzerine bastırıp hiç kaldırmadan öne arkaya, sağa sola veya herhangi bir yöne doğru hareket ettirmek.

s.-edürler 350a/17

s.-üp 495a/15, 502a/09

s.-üp 443a/03, 490a/16

s.-üp durur 511a/03

[=6]

s.-Óubūdıyyat cabhasın sürt- 490a/16

s.-közıġa sürt- 511a/03

s.-tofraḳıġa sürt- 443a/03

s.-yüz sürt- 495a/15, 502a/09

[=5]

sürük Sürü, evcil hayvanlar ve özellikle koyun, keçi topluluğu.

s. (ikki sürük) 450a/08

s. (tört, béş sürük) 427b/14

[=2]

Süyün Bahādur k.a. Çavdur halkının önde gelenlerindendir. Pek çok akında savaşmış bir askerdir.

S. 428b/09, 451b/08, 451b/14, 473b/07, 481a/09, 486b/11, 492b/10

S.+nı 426b/09

S.+nıñ 426b/05

[=9]

Süyün Biy k.a. El Tüzer Beg kardeşidir. Buhara akını gibi pek çok akında savaşmış bir asker ve komutandır.

S. 340a/07, 354b/05, 356b/15, 360b/05, 360b/06, 360b/09, 381a/05, 410a/17, 410b/05, 410b/10, 416b/10, 417b/09, 419a/05, 426b/03, 429b/13, 430a/04, 430a/13, 434a/06, 445a/17, 445b/13, 452a/06, 453a/13, 453b/10, 457b/15, 458a/01, 480b/16, 490a/01, 516b/11, 518a/03

S.+ġa 360b/14

S.+ni 411b/12, 428b/06, 444b/02, 468b/06

S.+niñ 357a/14, 357a/14, 357b/05, 361a/11, 428b/03, 429a/10, 457b/14, 468b/01

[=42]

Süyün Biyler k.a. Kazak çapavulu gibi pek çok akında savaşmış bir askerdir.

S. 428b/15, 430a/15, 430b/08

[=3]

Söyünçi y.a. Deniz ve Sagça kuduklarının bulunduğu güzergah üzerinde olan bir yoldur.

S. yolı 430b/01

[=1]

Süzenlı y.a. bk. Süzenli.

S.+ġa 440a/09

[=1]

Süzenli y.a. Sagça ve Çırla kuduku civarında bulunan bir mahaldir.

S.+ni 448b/12

[=1]

Ş ş

şaǿāmat Ar. Uğursuzluk.
ş. 372b/15
[=1]

şab Far. Gece.
ş.-ı zıfāf 502b/14
[=1]

şab-gīr Far. Gece vakti olan.
ş. bile 398b/12, 414b/02, 424a/02, 424a/05, 424b/11, 448b/09, 448b/12
ş. ét- 399a/10, 424a/09
ş. ḳıl- 339b/05, 398b/11, 424a/15, 448b/08
[=13]

şab-gūn Far. Gece rengi. Siyah, kara.
ş. dék (ġubār-ı şab-gūn) 462b/12
[=1]

şab-ħīz Gece vakti uyanıp kalkan.
ş. 364b/05
[=1]

şab-revlik Gece gitme, gece yürüme hali.
ş. 489b/05
[=1]

ŞaǾbān Ar. Arabi ayların recep ile ramazan arasında kalan sekizincisi.
ş. 406a/10, 425a/01, 433a/05, 458a/17, 469b/06, 471a/11, 483a/12, 483b/10, 512b/10, 519a/11, 519b/09, 520b/14
ş. durur érdi 344b/15
[=13]

ŞaǾbānu'l-muǴażżam Ar. Yüceliği şüphe götürmeyen Şaban ayı.
Ş. 445a/04, 458b/03, 504b/17
Ş.+nıñ 337a/09
[=4]

şabıstān Far. Yatak odası, halvet yeri.
ş.+ıdın 476b/03
ş.+ıdın (Ǿadam şabıstānı) 407b/10
ş.+ıdın (ħūrşīd-ı raħşān-ı maşrıḳ şabıstānı) 460b/17
ş.+ınıñ 391a/08
[=4]

şabī-ħūn Far. Gece baskını.
ş. ur- 449b/02, 487b/08, 491a/02, 492b/07, 494b/15
[=5]

şabīh Ar. Benzer, mümasil.
ş. bol- 338b/06
[=1]

şacāǴat Ar. Yiğitlik, cesaret.
ş. 341a/17, 346b/13, 382a/11, 401b/02, 407a/14, 410b/01, 410b/10, 416b/11, 445b/17, 471a/15, 474a/07, 501a/14
ş. (calādat u şacāǴat) 489b/04
ş. (ġayrat u şacāǴat) 522a/09
ş. (ıžhār-ı şacāǴat) 474a/11
ş. sür- (kümeyt-i şacāǴat) 345b/16
ş. (muǿassas-ı asās-ı şacāǴat u baħtıyārlıġ) 449b/05
ş. (rāsım-ı marāsım-ı şacāǴat) 460b/03
ş. (şah-suvār-ı maydān-ı şacāǴat) 486a/14

ş. (şamşīr-i şacāÓat) 429a/12, 515b/09
ş. bile (tīġ-ı şacāÓat) 419b/02, 496b/14, 516b/04
ş. bīşası 441a/17
ş.+da 422a/16, 434a/02
ş.+dın (nıyām-ı şacāÓat) 491a/01
ş.+ġa (bād-pā-yı şacāÓat) 469b/13, 482a/03
ş.+ġa (maydān-ı şacāÓat) 345b/06, 416a/08
ş.+ġa (yegren-i şacāÓat) 433b/11, 444b/09
ş.-ı Óazīzī 462b/01
ş.-ı tamām 421b/01
ş.+ıġa (afsāna-ı şacāÓat) 444b/13
ş. ķolı 517b/05
ş.+lar (Rustamāna şacāÓat) 447b/02
ş.+nı (şamşīr-i şacāÓat) 446a/12
ş.+nı (yegren-i şacāÓat) 401b/14, 447a/16, 480a/09
ş. tīġı 422a/04
ş. u calādat 346b/02, 474b/17, 509a/04
ş. u mardānalıġ 451a/01
[=48]

şacāÓat-dast-gāh Cesaretin gücü.
ş. 345b/04
ş. (sıpāh-ı şacāÓat-dast-gāh) 454b/02
[=1]

şacāÓat-luzūm Gerekli cesaret.
ş. (sıpāh-ı şacāÓat-luzūm) 415a/12
[=1]

şacāÓat-nışān Cesaret gösteren.
ş. 471a/11
[=1]

şacāÓat-panāh Cesaretin sığınağı.
ş. 383b/14, 406a/06, 490a/05
[=3]

şacāÓat-şıÓār Cesaretli.
ş. 498b/10
ş. (nām-dār-ı şacāÓat-şıÓār) 449b/11
ş.+dın (umarā-yı şacāÓat-şıÓār) 410b/04
[=3]

şacar Ar. Ağaç. Krş. şacara.
ş.+ı 393a/17
[=1]

şacara Ar. bk. şacara.
ş.-ı bārvar 391a/07
ş.+sı 392b/16
ş.+sınıñ 392b/16
[=3]

şād Far. sevinçli, memnun, mesrur.
ş. 522b/11
ş. ét- 390a/07, 493b/10
ş. ķoy- 521b/08
ş. ol- 356a/14, 373b/12, 449a/10
ş. u ḫandān 435b/16
[=8]

şād-āb Far. Suya kanmış, sulu; taze.
ş. 393a/04
ş. u sīr-āb bol- 424b/10
ş. u sīr-āblıġ yétkür- 484b/07
[=3]

şād-kām Far. İsteğine kavuşup sevinmiş, meramına erip çok memnun olmuş, sevinçli, mesrur.
ş. (masrūr u şād-kām) 385a/17

ş. bol- (masrūr u şād-kām) 437b/01, 452a/02, 459a/10
ş. bol- (sar-şār u şād-kām) 417a/09
ş. ét- (sīr-āb u şād-kām) 402b/17
ş. bol- 397a/10, 459a/10, 486a/07
ş. ḳıl- 371b/13
ş. ol- 365a/10
[=12]
şādān Far. Sevinçli, mesrur, şen, şad.
ş. (munavvar u şādān) 391a/15
ş. bol- 390a/08, 506b/06
[=3]
şādurvān Far. Çadır, gölgelik.
ş. (mavżıÓ-ı şādurvān-ı Óažamat-nışān) 486b/08
ş. (mavżıÓ-ı şādurvān-ı ıḳbāl**)** 505b/17
[=2]
Şādıllu kv.a. Kızılbaş hakimlerinden Nacaf Ali Han'a buradan elçi gelmiştir.
Ş.417a/13
[=1]
şadīd Ar. Şiddetli.
ş. (keselī-i şadīd) 510b/12
[=1]
şādlıġ Şen olma hali.
ş. 363a/10, 450a/09
ş. (kemāl-i şādlıġ) 475a/12
[=3]
şādmān Far. Sevinçli, şen, mesrur.
ş. 386a/11
[=1]
şafāÓat Ar. Bir suçun bağışlanması veya bir isteğin yerine getirilmesi için aracı olma.
ş. 364a/08
ş. bile (ıltımās u şafāÓat**)** 503b/04
ş.+ı bile 368a/16
ş.+ıdın (vāsıta-ı şafāÓat) 356a/11
ş. ḳıl- 387a/10
[=5]
şafāÓatu'l-Aĥmad Ar. Hz. Peygamberin şefaati.
ş. Faḳīru'l-ĥaḳīru'r-rācı ilā şafāÓatu'l-Aĥmad şīr-ı Muĥammadu'l-mulaḳḳab bi'l-Mūnıs 350a /11
[=1]
şafaḳ (< Ar. şefaḳ "Güneş batınca ufukta beliren kızıllık" tan) Güneş doğmadan önce ufukta görülen aydınlık.
ş.+dın 363a/03
[=1]
şafaḳ-bū mec. Şafağın izi.
ş. 436a/04
[=1]
şafaḳ-gūn Şafak renkli, al.
ş. (muĥīt-ı rāĥ-ı şafaḳ-gūn) 365b/03
[=1]
şāfī Ar. Şifa veren, kifayet eden, yeter görülen.
ş. bile (cavāb-ı şāfī) 455b/08
[=1]
şafḳat Ar. Koruma, acıma ve esirgeme duygusu ile karışık olan sevgi.
ş. (ġāyat-ı şafḳat) 347a/12
ş. (ġāyat-ı muruvvat u şafḳat) 356a/05
ş. (kemāl-i şafḳat) 443a/03

ş. **durur érdi (maḥzan-ı şafḳat)** 353b/09
ş. **körgüz- (marĥamat u şafḳat)** 448a/08
ş. **körgüz- (mekremet u şafḳat)** 517a/14
ş. **körgüz- (muruvvat u şafḳat)** 440b/07
ş. **(partav-efgen-i şafḳat)** 353b/03
ş.**+ı** 365a/17
ş.**-ı Óazīzī** 356a/09
ş.**+ıdın** 356a/15
ş.**+ıñ** 346b/16, 360a/17
ş. **tut- (cām-ı şafḳat)** 343a/12
[=14]

şafḳat-ıntımā Şefkat sahibi.
ş. 366a/05
[=1]

şaġāl (<Far. < Sanskritçe) Çakal.
ş. 341a/12, 416a/11
ş. **bile** 366b/14
ş. **u tilkü** 341a/09
[=4]

Şaġāl Biy Yüz Başı k.a. Buhara akınına katılmış bir askerdir.
Ş. 481a/03
[=1]

Şaġāl Maĥram k.a. Mir kalesine yapılan bir akında yaralanmış olan bir askerdir.
Ş. 401b/08
[=1]

şāgird Far. Bir ustadan sanat öğrenen kimse, çırak, yamak.
ş. 478a/11
ş.**+i durur érdi** 472b/16
[=2]

şah Far. Padişah, hükümdar. Krş. şāh.
ş. 385b/03, 391a/05, 394a/01, 398a/02, 438a/11
ş. **(ĥażrat-ı şah)** 363b/08
ş. **(ıḳbāl-ı şah)** 364b/07
ş. **aldıġa** 364b/12
ş. **ara** 449a/09
ş.**+ġa (né şah)** 364b/05
ş.**+ı (şāhlar şahı)** 367a/01
ş.**-ı āsmān-ḳadr** 393b/12
ş.**-ı daryā-ı navāl u abr-ı ıĥsān** 396a/12
ş.**-ı Ħurşīd-tāc u āsmān-taḫt** 379b/17
ş.**-ı memleket-baḫş-ı kişver-panāh** 370b/04
ş.**-ı muĥtaram** 462b/15
ş.**-ı** śāĥıb-ıḳbāl u fīrūz-baḫt 501a/14
ş.**-ı śāĥıb-ḳırān** 365a/03
ş.**-ı yegāne** 364b/06
ş.**+ıġa** 420b/07
ş.**+ım** 365a/09
ş.**+ınıñ** 420b/08
ş. **ḳaşıda** 348a/07
ş.**+lar** 390a/09, 523a/12
ş. **yüzıġa** 476a/16
[=26]

şāh Far. bk. şah.
ş. 397b/17, 400a/03, 438a/08, 476b/12, 506a/06, 506a/14
ş. **(Óayş-ı naśafat-ı şāh-ı cahān-küşā)** 366a/02
ş. **bol-** 386a/14, 397a/10, 523a/12
ş. **ḳıl-** 361a/16, 499b/07

ş.(gedā u şāh) 522b/14
ş.+dın 386a/11
ş. durur 512b/01
ş.+ġa (gedā u şāh) 522b/13
ş.+ı 336a/17, 499a/11
ş.-ı anbıyā 366a/13
ş.+ı camşīd-şān 337a/12
ş.-ı Farīdūn-far 500b/08
ş.-ı farruḫ-siyer 397b/16
ş.-ı felek-cāh 383b/02, 520b/12
ş.-ı felek-şükūh 366a/08
ş.-ı gerdūn-vaḳār u mıhr-afsar 477a/14
ş.-ı gerdūn-maḳām 477a/06
ş.-ı gerdūn-sarīr 373b/12
ş.-ı ḫāvar 379b/17
ş.-ı ıltıfāt körgüz- 356b/11
ş.**-ı ḳamar-riḳab** 366a/02
ş.-ı kerem-parvar u daryā-Śaṭā 392b/08
ş.-ı rasul 356a/14
ş.-ı yegāne 396b/03
ş.+ım 377b/15
ş.+lar 350b/01
ş.+lar şahı 367a/01
[=37]

Şāh-ābād y.a. Harezm'de bir kasaba ve kanal adıdır. 18. yüz yıl ve sonrasında Harezm'in Beş Kala'sından biri olarak addedilmiştir. Şah-abad kanalı, Gazi-abad kanalının dört mil aşağısında uzanır. 18 mil uzunluğunda olan bu kanal, Abu'l-Gazi'nin oğlu Anuşa Han (1663- 1687) zamanında yapılmış olup ülkenin Hive'den sonra ikinci önemli şehri (Yeni) Ürgenç'i ve Taş-havz'ı sular.
Ş. 371a/06, 371a/08, 461a/01
Ş. arıġı 405a/11, 413a/07, 482a/15
Ş. arıḳı 482b/02
Ş. ĥavlīsı 460b/09
[=8]

Şāh-ābādī y.a. Şah-abad'a ait.
Ş. (Berdi ÓAlī Nayıb Şāh-ābādī) 441b/01
[=1]

şāh-bāz Far. İri ve beyaz bir doğan cinsi.
ş. 438a/12
ş.+ı 519a/16
ş.+ı (ḳalam şāh-bāzı) 407b/13
ş.-ı buland-parvāz 437a/12
ş.-ı kerem 431a/05, 438a/02
ş.-ı melāyik-bāl 519b/03
ş. sal- 438a/05
[=8]

şāh-nışān Far. Şahlık gösteren.
ş. 386a/02
[=1]

şāh-rāh Far. Şaşırılması mümkün olmayan doğru ve açık yol.
ş.+ıdın 416b/03
[=1]

şah-suvār Far. "Şah binici, usta binici" anlamında padişahlar için övgü sıfatı olarak kullanılır.
ş.-ı maydān-ı şacāÓat 486a/14
ş.+ınıñ 492a/11
[=2]

şah-suvārī "Şah atlı, çok usta binici" anlamında padişahlar için övgü sıfatı olarak kullanılır.

ş. 487a/15

[=1]

şah-zāda Far. Padişah oğlu veya padişah ailesinden olan erkek çocuk.

ş. 449a/03

ş.-ı Óālī-canāb 337b/07

ş.-ı faẖīlat-dast-gāh 392a/01

ş.+lar 372a/10, 511b/04

[=5]

Şāh-zāda Allāh Ḳulı Töre k.a. Harezm'in hükümrânıdır. Muhammad Nıyaz Mankıt ve Kuvanç Bahadur kendisine bağlı olan görevlilerdendir.

Ş. 434a/13, 490b/03

[=2]

Şāh-zāda Fīrūz k.a. Herat hakimidir. Daha sonra bu vilayet Şehzade Kâm-rân'ın hakimiyeti altına girmiştir. Şehzade Firuz daha sonra Kâm-rân tarafından esir olarak alınır.

Ş.+nı 438b/10

Ş.+nıñ 438b/09

[=2]

Şah-zāda Ħudāy Ḳulı Töre k.a. Abu'l-gazi Allah Kulı Muhammad Bahadur Han'ın kardeşlerindendir. Yirmi altı yaşında vefat etmiştir.

Ş. 522a/02

Şah-zāda Kām-rān k.a. Mahmud Şah Afgan'ın oğlu olup Herat memleketinin hakimiyetini Şehzade Firuz'dan alan kimsedir. Sarahs hakimi Hakim Han kendisine elçi gönderip onun hakimiyetini kabul etmiştir.

Ş. 438b/09, 519b/15

Ş.+dın 519a/14

Ş.+nıñ 438b/07, 439b/04, 440a/15

[=4]

Şāh-zāda Muĥammad Valī Mīrzā k.a. Horasan'ın Şahlar şahı'dır. İran Şahı Baba Han Şah'ın oğludur. Yemreli Nadir Sardar kendisine bağlı olan elçilerdendir. Krş. Şah-zāda Valī.

Ş.+dın 410a/03

[=1]

Şah-zāda Raĥman Ḳulı Töre k.a. Abu'l-gazi Muhammad Rahim Bahadur Han'ın ikinci oğludur.

Ş.+ġa 392b/17

[=1]

Şah-zāda Raĥīm Ḳulı Töre k.a. Abu'l-gazi Muhammad Rahim Bahadur Han'ın soyundandır. bk. Raĥman Ḳulı Töre

Ş. 391a/10, 407b/09

[=2]

Şah-zāda Valī k.a. bk. Şāh-zāda Muĥammad Valī Mīrzā.

Ş. 387a/03

Ş.+ġa 387b/07

[=2]

Şāh Fulad Mergen k.a. Egri-güzar kalesinin tamiri için görevlendirilmiş olup, Kutluk Murad Inak'ın hizmetindedir.

Ş. 510b/07
[=1]
Şāh Maĥmūd k.a. Fathi Han'ın akrabası olan Kedü Han Afgan, Şah Mahmud'un veziridir.
Ş. 439b/04
Ş.+nıñ 439b/03
[=2]
Şah Muĥammad Raĥīm k.a. bk. Abu'l-gazi Muhammad Rahim Bahadur Han.
Ş. 386a/02
[=1]
Şah Muĥammad Raĥīm Ħan k.a. bk. Abu'l-ġāzī Muĥammad Raĥīm Bahādur Ħan.
Ş. 386a/17, 388a/08
[=2]
Şāh Nıyāz Atalıḳ k.a. Koruyucu ve danışman. İzin alınan ve şefaat istenilen ulu atalık yani han atalıkı gibi bir makamın sahibi önemli bir kimsedir. Krş. Atalıḳ.
Ş. 382b/11, 415b/10, 417a/03
Ş. bile 404b/08
Ş.+dın 360b/15
Ş.+nıñ 356a/11
[=6]
Şah Nıyāz Bég k.a. Yomut halkından yüz altmış kişi ile çıktığı sefer sebebiyle metinde adı geçmektedir.
Ş. 451a/16
[=1]
Şah Nıyāz Biy k.a. Buhara seferi için hazırlanmış askerî birlik arasında adı geçmektedir.
Ş. 481a/03
[=1]
Şāh Nıyāz Ḳara Ḳalpaḳ k.a. Zafer kazanmış bir orudunun kahraman bir neferidir.
Ş. 357b/02, 411a/08
[=2]
şahā Far. Ey Şah. Krş. şāhā
ş. 352b/12, 370b/13
[=2]
şāhā Far. bk. şahā
ş. 344b/11, 367b/13
[=2]
Şahābu'd-dīn Ĥācı Muĥammad Ḳārī k.a. Din âlimi arif bir kimsedir.
Ş.+nı 371b/15
[=1]
şahādat Ar. Canını feda etme.
ş. 417a/09
ş. daracası 356a/08, 399b/07, 401b/06, 402a/02, 435a/07, 444a/05, 454b/06
ş.+ġa yét- 381b/16, 401b/10
ş.+ġa yét- (daraca-ı şahādat) 422b/16
ş.+ġa yétkür- 336b/17
ş. tap- 344b/02, 444b/08
[=14]
şahāmat Ar. Aklın kontrolünde olan yiğitlik.
ş. (fārıs-ı mıżmār-ı şahāmat u basālat) 449b/05
ş. u Óadālat-dast-gāh 392b/07

[=2]

şahāmat-āŝār Cesaret alameti.

ş. 394b/12

[=1]

şahāmat-dast-gāh Cesaretin gücü.

ş. 383b/14, 405b/17

[=2]

şahāmat-ıntımā Cesaretli.

ş. (amīr-ı şahāmat-ıntımā) 345a/01

[=1]

şahāmat-ıntısāb Cesarete mensup olan (kimse).

ş. 400a/16

ş. (amīr-ı şahāmat-ıntısāb) 465b/06

[=2]

şāhāna Far. Şaha ait, şahlara layık mükemmellikte, çok mükemmel.

ş. (bazm-ı şāhāna) 460b/14

ş. (Óınāyāt-ı şāhāna) 472a/12

ş. (körnüş-i şāhāna) 494a/17

ş. (lıbās-ı şāhāna) 463b/11

ş. (rusūm-ı şāhāna) 519a/17

ş. (sar u pā-yı şāhāna) 407a/05, 408b/03 421a/06

ş. (żıyāfat-ı şāhāna) 401a/05, 439a/15

ş. bile (lıbās-ı şāhāna) 402a/11

ş. bile (sar u pā-yı şāhāna) 415a/02, 448a/04, 477b/15, 495a/12

ş.+dın (ıltıfāt-ı şāhāna) 473a/13

ş.+dın (marĥamat-ı şāhāna) 493b/09

ş.+dın (sar u pā-yı şāhāna) 513b/13

ş.+ġa (sar u pā-yı şāhāna) 493a/07

ş.+nıñ (sar u pā-yı şāhāna) 411b/15

ş.+ żıyāfat 406b/09

[=21]

şahanşāh Far. Şahlar şahı, padişahlar padişahı.

ş. 378b/08, 476a/03

ş. (ħan-ı maġfūr ve şahanşāh-ı mabrūr) 389b/07

ş. (ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı maġfūr u şahanşāh-ı mabrūr) 521a/07

ş. (ĥażrat-ı şahanşāh) 472a/04

ş. (ĥażrat-ı şahanşāh-ı ġufrān-dast-gāh) 460a/11

ş. (ĥażrat-ı şahanşāh-ı ġufrān-panāh) 446a/16, 451a/03, 465b/15, 517a/16

ş. (ĥażrat-ı şahanşāh-ı marĥamat-cāy-gāh) 439a/05

ş. (ĥażrat-ı şahanşāh-ı nuśrat-dast-gāh) 503b/09

ş. (muóayyad-ı şahanşāh) 376b/11

ş. (nadīm-ı şahanşāh-ı muĥtaşam) 457a/03

ş.-ı cahān 392b/13, 407b/05, 457a/08

ş.-ı cannat-cāy-gāh 504b/08

ş.-ı daryā-ı navāl 365a/16

ş.+ı durur 387a/04

ş.-ı Ferīdūn-nışān 336b/05

ş.-ı fīrūzmand 383a/15

ş.-ı gerdūn-manzılat 368a/06

ş.-ı ġufrān-panāh 410a/01

ş.-ı muÓallā-mekān 475b/16

ş.-ı mükerrem 460b/02

ş.+lar 394a/14

ş.+nı 383b/02

[=28]

şāhanşahī Şahlar şahına ait.

ş. 366a/09

[=1]

şahar (<Far. şahr) Kent, şehir, kasaba. Krş. şahr, şeher.

ş. 363b/11, 386a/04, 503b/16

ş. (fātıĥ-ı şahar-ı Aral) 365a/04, 365a/05

ş. (şahar u vılāyat) 347a/10

ş.+da 337a/08, 352a/15, 397b/12

ş.+dın 348b/06, 386a/05, 397b/16, 402a/09, 412a/11, 428b/15, 431b/06, 439b/17, 452a/16, 511b/03, 520b/10

ş.+ġa 378a/16, 385b/01, 402a/14, 404b/06, 410a/02, 412a/16, 426a/12, 436b/14, 438a/15, 452a/07, 452b/03, 452b/10, 458b/01, 516a/17

ş.+ı 503b/15

ş.-ı Çīn 506a/07

ş.-ı fırdavs-ı ba-ĥaśr 484b/08

ş.-ı Ħāvand 339b/10

ş.+ıda 511b/08

ş.+ıdın 473b/17

ş.+ıġa 503b/14

ş.+ınıñ 503b/12

ş. içi 397b/15

ş.+nı 470b/17

ş.+nıñ 405a/04

ş. ve śaĥrā 372a/13

[=46]

şahd-parvar Far. Ballı.

ş. (gūn-ā-gūn-ı ĥalvā-yı şahd-parvar) 351b/12

[=1]

şāhıd Ar. Bir şeyin olduğu yerde hazır bulunup olanları gören kimse.

ş.-ı duĥūl 495b/10

ş.-ı fatĥ 344b/12

ş.+ıġa 391b/16

ş.+ını 365b/16

ş.+ınıñ 392b/09

[=5]

şahdī Bala ait, ballı.

ş. bol- 340b/07

[=1]

şāhīn Far. Kanatları ve kuyruğu geniş, tüyleri benekli ve çizgili, yaygın olarak yaşayan, pek çok türü bulunan, doğana benzer yırtıcı avcı kuş.

ş.-ı şīr-çengāl 519b/03

[=1]

şahī Far. Bir şah. Krş. şāhī.

ş. 462b/07, 499a/10

[=2]

şāhī Far. bk. şahī.

ş. bile (şevket-i şāhī) 500b/09

[=1]

şahīd Ar. Vatan, millet, kutsal bir amaç ve görev uğrunda ölen kimse.

ş. (amīr-zāda-ı şahīd) 368b/07

ş. bol- 401b/07

ş. ḳıldur- 354b/01

ş.+nıñ 356b/06

ş. ve esīr bol- 359a/13

[=6]

şāhlıḳ Şah olma durumu, padişahlık.

ş. 523a/15

[=1]

şahr Far. bk. şahar.

ş. (Óāşır-ı şahr-ı śıyām) 365a/11

ş. içre (Óāşır-ı şahr-ı śıyām) 365a/09

ş.-ı Óažīm 495a/07

ş.-ı safar 409a/07

ş.-ı śıyām içre 365a/03

[=5]

şahr-yār Far. Hükümdar, şah.

ş. 505a/06

ş.-ı fīrūz-baḫt 336b/03

ş.-ı ḫūrşīd-dīdār 486b/05

ş.-ı Sulaymān-baḫt 499a/08

ş.+ım 339a/09

[=5]

şahr-yārā Far. Ey Şah.

ş. 352b/12

[=1]

şahr-yārlıġ Hükümdarlık.

ş. 490b/02

[=1]

şahrıstān Büyük şehir.

ş.-ı Óažīm-ı hayóat 506a/05

ş.+ınıñ (Óadam şahrıstānı) 348a/02

ş.-ı Çīn 500a/07

ş.+ıġa (Çīn şahrıstān) 507a/07

[=2]

şaḫs Ar. Şahıs, kişi.

ş.-ı masarrat 365b/10

ş.-ı saÓādat 367a/10

[=2]

şahsuvār Far. Usta binici.

ş.+ı 414a/11

[=1]

şaḳāvat Ar. Eşkiyalık, yol kesicilik, haydutluk.

ş. 363b/03

ş. (camāÓa-ı şaḳāvat) 415b/07

ş. (muÓānıd u şaḳāvat) 418b/13

ş. (**şaḳāvat-ı cıbıllī)** 418a/16

[=5]

şaḳāvat-ıntımā Eşkiyalık olma hali.

ş. (aÓdā-yı şaḳāvat-ıntımā) 507a/17

[=1]

şaḳāvat-maóāl Şakilik eseri olan.

ş. (**aÓdā-yı şaḳāvat-maóāl)** 416b/15

şaḳāvat-şıÓār Haydutlukla sıfatlanmış.

ş.+ġa 451a/04

[=1]

şaḳāvat-taḥmīr Şakiliğin mayalanması, haydutlukla özleşme.

ş. (şarīr-ı şaḳāvat-taḥmīr) 468b/11

[=1]

şāḳ (< Ar. şāḳḳ) Sıkıntı ve zahmet veren, zahmetli, eziyetli.

ş. u girān kél- 468a/17

[=1]

şāl (<Far. < Hintçe) Şal, geniş atkı.

ş. durur érdi 509a/17

[=1]

şālça Far. Küçük şal.

ş. 367a/03

[=1]

şām Far. Akşam.

ş. 351b/09

ş. (namāz-ı şām) 351a/01, 385b/01

ş. (śubĥ u şām) 352b/14, 394b/09

ş.+da (namāz-ı şām) 339b/02, 429a/12, 448b/16, 453a/13
ş.+dın 363a/02
ş.+dın soñra (namāz-ı şām) 409b/04, 412a/13
ş.+ġa 391a/02
ş.+ġaça (tā şām) 490a/04
ş.+ġaça (namāz-ı şām) 474b/05
ş.+nı (masāfat-ı şām) 469b/12
[=16]
şamÓ-afrūz Mumu yakan, mumu alevlendiren.
ş. 368a/08
[=1]
şamātat Ar. Gürültü, şamata, serzeniş.
ş. (senger-i şamātat) 479a/07
ş. (śufūf-ı şamātat) 489a/08
ş.+ı 404a/13
[=3]
şamātat-aŝar Gürültü izi, şematat eseri.
ş. 507a/14
ş.+nı (rāóyāt-ı şamātat-aŝar) 496a/11
[=2]
şamātat-āŝār Şematet izleri, şamata eserleri.
ş. 445a/14
[=1]
şamātat-āyāt Şematet alametleri.
ş.+nı (rāóyāt-ı şamātat-āyāt) 473b/16
[=1]
şamātat-nışān Gürültünün yerleştiği durum, gürültülü.
ş. (şarārat u şamātat-nışān) 463a/07
ş.+ıġa (farmān-ı şamātat-nışān) 472b/0
[=2]
şamātat-şıÓār Gürültü ile sıfatlanmış.
ş. (sıpāh-ı şamātat-şıÓār u leşker-i şaytanat-āŝār) 443b/01
[=1]
şamħāl Far. Bir tür çakmaklı tüfenk, uzun namlulu tüfenkler için de bu terim kullanılmıştır.
ş. 507a/11
ş.+dın (şuleng-i şamħāl) 345a/14
ş.+ınıñ (top u şamħāl) 478b/14
ş.+lar 443b/13, 501b/12
ş.+ların (top u şamħāl) 406a/09
[=6]
şamħālçı Ağır, uzun namlulu tüfengi kullanan kimse.
ş. 338b/11, 416b/12, 493b/01, 498a/04
ş.+lar 345a/14
ş.+lardın 428b/07, 457b/16, 468b/07
ş.+larnıñ 495a/02
[=8]
şāmıl İçine alan, kaplayan, kapsayan.
ş. (kerem-i şāmıl) 493b/08
ş. bol- 360a/11
ş. eyle- 364a/07
[=3]
şāmyāna Far. Çadır, gölgelik.
ş. (çādır u şāmıyāna) 442a/05
ş.-ı davlat 385b/04
ş.+nı (bār-gāh u şāmyāna) 439b/17
ş.+nı (top-ħāna-ı bār-gāh u şāmyāna) 479a/13
[=4]
şamma Ar. Koklama.

ş.-ı žuhūr 521a/09
[=1]
şams Ar. Güneş.
ş. (ažhar-ı mina'ş-şams-ı roşan) 391b/02
ş. (ažhar-ı mina'ş-şams ve abyan-ı mina'l-ams) 347a/16
ş.-ı felek-i ĥaḳīḳat 437b/05
ş.+u'l-mıllat ve'd-din 368a/12
[=2]
şamsu'l-mıllata ve'd-dīn Ar. "Din ve milletin güneşi" anlamında bir övgü ifadesidir. Krş. şamsu'l-mıllata ve'd-dīn.
ş. 337b/10, 368a/12
[=2]
şamşīr Far. Kılıç
ş.-ı ĥūn-faşān 432a/14
ş.-ı burrān 423a/02, 475a/12
ş.-ı burrān çék- 432b/03
ş.-ı cān-sıtān 426a/10
ş.-ı curóat çék- 435b/03
ş.-ı ıntıḳām 513b/07
ş.-ı ḳahr 442b/10
ş.-ı künc 433b/07
ş.-ı rūy-gerdān bol- 496b/17
ş.-ı **śāÓıḳa-bār** 345a/10
ş.-ı sar-afşān 427a/06, 443b/04, 444a/01
ş.-ı sar-afşān çék- 435b/09
ş.-ı şacāÓat 429a/12, 446a/12, 515b/09
ş.-ı tīz 404a/14, 418b/14, 472b/17
[=21]
şamşīr-bāzlıḳ İyi kılıç kullanma hali.
ş. 474b/05
[=1]
ŞamÓūnÓĀbıd y.a. Haca Eli bölgesi, Mizdahkan'da bulunur. Mustakim Divana Noġay ile Kara Kalpak halkından bir kimsenin defnedildiği mekandır.
Ş.+nıñ 341b/09
[=1]
şān (< Ar. şāón) bk. şāón
ş.+ıġa 469a/14
[=1]
şāón Ar. İyi bir nitelikle tanınmış olma durumu, ün, itibar. Krş. şān
ş. (Óažīmu'ş-şāón ekābır) 394b/13
ş. (Óulamā-yı Óažīmu'ş-şāón) 351a/16
ş.+ıda 391b/08
ş+ın 363a/09
ş. u şevket 394a/11
[=6]
şanba Far. Cumartesi.
ş. durur érdi 454a/03
ş. érdi 415b/15
ş. küni 343a/14, 354a/01, 364b/08, 378b/15, 384a/04, 384b/07, 398b/16, 400a/05, 402b/01, 403b/05, 406a/12, 406b/03, 408b/10, 408b/14, 408b/16, 409a/09, 414b/17, 418a/02, 418b/17, 419b/07, 419b/09, 420a/01, 421a/07, 423a/06, 423a/11, 423b/04, 424a/05, 424b/11, 425a/16, 426a/02, 426b/13, 428a/13, 430a/12, 431b/06, 433a/10, 436a/10, 437a/08, 438a/15, 440a/01, 440b/11, 441b/12, 442b/16, 445a/04, 445a/11, 446b/15, 447a/03, 447b/04,

450a/13, 452a/04, 452b/06, 455b/10, 457a/03, 458a/02, 458a/16, 458b/11, 459b/13, 461a/14, 463b/16, 465b/05, 477b/11, 478b/05, 481b/07, 484b/05, 485b/02, 488b/07, 492a/14, 494b/04, 498a/10, 499b/15, 504a/14
ş. kéçesi 349b/03, 405b/03, 406b/06 490b/15, 521b/03
ş. śabāĥı 486b/04, 491a/09
ş. saĥarı 378a/17, 462a/05
ş. ve yek-şanba küni 479b/13
[=82]
şappar Süryanice. Mükemmel, iyi, güzel.
ş. 367b/07
[=1]
şarØ Ar. Şeriat.
ş. (Øılm u āyīn-ı şarØ) 372b/10
ş. (ba-dūn-ı ravāc-ı şarØ) 366b/12
ş. (māĥī-yı ķavāØıdu'ş-şar ve't-tuġyān) 449b/06
ş. (muĥyī-ı sunnat-ı nabī u şarØ-ı Muśtafā) 366a/06
ş. birle (āyīn-ı şarØ) 366b/11
ş.+da 372b/07
ş.+ġa (āyīn-ı şarØ) 372b/07
ş.+nı (Øadālat ile şarØ) 366b/11
[=8]
şarØī Ar. Şeriata ait, şeriat ile ilgili.
ş. (umūr-ı şarØī) 370b/06
[=1]
şarab Ar. Şarap, içecek şey.
ş. (davlat-ı şarāb-ı kām) 367b/16
ş.-ı ħūş-güvār 511a/10
ş.-ı yāķūt-fām 373b/10
ş.+ıdın 493b/07
ş.+ın 403a/11
ş.+ını 476b/01
[=6]
şaraf Ar. Üstünlük.
ş. 339b/01, 368a/07, 377a/06, 386b/16, 409a/06, 414a/14, 414b/03, 431a/02, 448b/10, 476b/09, 481b/07, 483b/13, 489b/13
ş.+ı 391b/08
ş.-ı dīdār 483a/16
ş.-ı ıhtıśāś bağışla- 340b/04
ş.-ı ıhtıśāś tap- 349b/16, 378b/14
ş.-ı ıķbāl-ı śāĥıb-ķırānī 385a/03
ş.-ı ıstısØād tap- 469b/04
ş.-ı sayā-ı humā 366a/14
ş.-ı tārek 366a/15
ş.+ıdın 398b/04, 420a/02, 423b/16, 462a/09, 476b/07, 508b/07
ş.+ıġa 340a/17, 360b/05, 365a/12, 398b/02, 400a/15, 405a/14, 414b/16, 421a/06, 426a/03, 430b/13, 448a/03, 449a/04, 452b/10, 464a/16, 473a/13, 475b/03, 481a/17, 482a/14, 484b/09, 488a/07, 510b/17, 514a/02, 516b/01
ş.+ıġa (samØ-ı şaraf) 466a/14
ş.+ın 413a/05, 453b/01, 464b/12, 479a/16, 519a/14, 519b/11
ş.+ını 436b/08, 441a/15, 477b/03
ş.+nı 400b/08, 426a/12, 440b/17
[=64]
şaraf-andūz Şeref kazanan, şerefli.
ş. 342b/16, 375b/09, 385a/05, 437a/09, 438b/06, 450a/13, 482b/15

ş.-ı taḳbīl-āstān 352a/17
ş.-ı taḳbīl-bısāṭ 369a/05
[=9]
şaraf-yāb Şeref bulan, şeref kazanan.
ş. (mulāzamat-ı şaraf-yāb-ı dar-gāh) 458a/10
[=1]
Şaraf Ḫan ıbn Allāh Berdi Ḫan k.a. Rıza Kulı Han'ın amca oğludur. Kızılbaş savaşına katılmış askerî kuvvetler arasında adı zikredilmiştir.
Ş. 459b/11
[=1]
şarāfat Ar. Şerefli olma, şereflilik, soyluluk, asilzadelik.
ş. (mızāc-ı şarāfat) 519b/07
ş. (nuzūl-ı şarāfat şumūlī) 461a/09
ş. (nuzūl-ı şarāfat vuśūlī) 398a/08, 424b/12, 461b/13
ş.+ı 505a/09
ş.+ıġa (zıyārat-ı lāzımu'ş-şarāfat) 431a/11
ş. vuśūl nuzūlı 399b/04
[=8]
şarāfat-bunyān Şerafet binası.
ş. ḳıl- (maḳarr-ı bar-gāh-ı şarāfat-bunyān) 446b/12
[=1]
şarāfat-ıltızām Gereken soyluluk.
ş.+ı 507a/07
[=1]
şaraflıġ Şerefli olma hali.
ş. 396a/14
[=1]
şarah Ar. Aç gözlülük, aşırı tamahkârlık.
ş. (Ĥırś u şarah) 351b/16
[=1]
şarar Ar. Kıvılcımlar, kıvılcım.
ş. 395b/09
ş.+ı bile (dūd u şarar) 479b/02
[=2]
şarār-alūd Kıvılcımlı.
ş.+ı (dūd-ı şarār-alūd) 416b/16
[=1]
şarārat Ar. Şerirlik, ahlâk bozukluğu, kötülük, fenalık.
ş. 438b/12
ş.-ı cıbıllī 409b/13, 513a/06
ş. (āyīn-ı şarārat u ḳavānīn-ı żalālat) 374a/07
ş. (camāÓa-ı şarārat) 410b/07
ş. (ıbrāz-ı şarārat u Óınād) 441b/11
ş. (manşāó-ı şarārat) 415a/13
ş.+ı 456a/17
ş.**-ı cıbıllī** 513a/06
ş.-ı ġayr-ı maĤśūr 413b/12
ş.-ı Ḳazaḳıyyat 376a/02
ş. u şamātat-nışān 463a/06
[=12]
şarārat-engīz Kötülüğe sebep olan.
ş. 364b/02
[=1]
şarārat-ıntımā Fenalığa sebep olan.
ş. (ĥuśamā-yı şarārat-ıntımā) 470b/03
ş.+dın (ĥuśamā-yı şarārat-ıntımā) 468a/09
[=2]
şarārat-nışān Kötülük gösteren.

ş. 422a/13
[=1]
şarārat-numāy Fenalık gösteren.
ş.+ġa (aǾdā-yı şarārat-numāy) 442b/08
[=1]
şarārat-pıjūh Kötülük peşinde olan.
ş.+nıñ (gürūh-ı şarārat-pıjūh) 513b/04
[=1]
şarārat-pīşa Kötülüğü iş edinen.
ş. (camāǾa-ı şarārat-pīşa) 418a/16
ş.+larnıñ (Ĥarāmī-zāda-ı şarārat-pīşalar) 428a/02
[=1]
şarārat-şıǾār Kötülükle sıfatlanmış.
ş.+nıñ 442a/01
ş.+nıñ (aǾdā-yı şarārat-şıǾār) 447a/07
[=2]
şarbat
ş. 351a/08
ş.-ı ħūş-güvār 498b/05
ş.-ı laźīź kéltür- 351b/10
ş.-ı vıśāl 402b/17
ş.+ın 402a/02
[=5]
şarbat-dār Şerbet tutan.
ş.+lar 351b/10
[=1]
şarĥ Ar. Açık açık anlatma, izah.
ş. eyle- 367b/12
ş.+ıda 463a/12, 521a/12
[=3]
şarıyya Ar. Şeriatli ilgili (işler).
ş. bile (manāśıb-ı arcmand-ı şarǾıyya) 370b/08
[=1]
şarīǾat Ar. Kural, kanun, yasa, düzen.
ş. aĥkāmı 522a/14
ş. (ıcrā-yı şarīǾat-ı ġarrā) 370b/09
ş. (muravvıc-ı ķavāǾıdu'ş-şarīǾat ve's-salām) 476a/01
ş. (muravvıc-ı şarīǾatu'l-ġarrā) 488b/12
ş.-ı matīn 399b/17
[=5]
şarīǾat-panāh Şeriatın dayanağı.
ş. 372a/14
[=1]
şarīf Ar. Şerefli, kutsal, mübarek.
ş. 366b/02
ş. (Ǿılm-ı şarīf) 371b/02, 371b/06, 372b/01
ş. (māh-ı şarīf) 511a/06
ş. (mascıd-ı şarīf) 372a/05
ş. (nusħa-ı şarīf) 389b/13, 392a/04
ş. (taşrīf-ı şarīf) 457a/07
ş. (vażīǾu şarīf) 372a/10
ş.+da (mavżıǾ-ı şarīf) 350a/12
ş.+ıdın 431a/08
ş.+ı (mulāyım-ŧabǾ-ı şarīf) 388a/02
ş.+ıġa 358b/16, 370a/17
ş.+ıġa (mızāc-ı şarīf) 509b/07, 510b/12, 516a/01, 520b/16
ş.+ıġa yétiş- (samǾ-ı şarīf) 412b/04
ş.+ıġa yetüş- (samǾ-ı şarīf) 383a/09
ş.+ıġa yétüş- (samǾ-ı şarīf) 414a/02
ş.+ıġa yétkür- (samǾ-ı şarīf) 344b/05

ş.+ıñdın 366b/16
ş.+nı (Óılm-ı şarīf) 372a/07
[=25]

Şarīf Pahlavān k.a. Elcik kalesine yapılan muhasaraya katılan askerler arasında adı metinde zikredilen kimsedir.
Ş. 487b/06
[=1]

Şarīf Sar-dār k.a. Kızıl Rıbat Tekesi halkındandır. Hediye sunanlar arasında adı zikredilir.
Ş. 441b/14, 446b/13
[=2]

Şarīf Tilkü k.a. Teke halkındandır. Yönetime muhalif olmayan, itaat edenlerdendir.
Ş. 452a/13
[=1]

şarīfī Ar. Şerefli olana ait.
ş. bile (ķudūm-ı şarīfī) 385a/06
ş.+nıñ (culūs-ı şarīfī) 509b/04
ş.+nıñ (marķad-ı şarīfī) 409a/01
[=3]

şarīfeyn (< Ar. tesniye eki "-eyn" ile) Her iki mübarek (mezar).
ş. (marķadeyn-ı şarīfeyn) 350a/05
[=1]

şarīr Ar. Kötü işler işleyen, kötü.
ş.-ı şaķāvat-taħmīr 468b/11
[=1]

şarķ Ar. Güneşin doğduğu yön, doğu.
ş.+dın 395b/01
ş.+ıda 358b/11
ş.+ıġa 347a/03
[=3]

Şarķıravķ y.a. Aman Kulı arıgı ve Kühne Ürgenç mahallerine yakındır.
Ş.+dın 453a/15
Ş.+ġa 412b/14
Ş. kenārı 437b/03
Ş.+nıñ 408a/08, 453a/12
[=5]

şarķī Ar. Doğuya ait, yönü doğuyu doğru olan.
ş. astı 377b/11
ş. cānıb 429b/14, 453a/13, 514b/16, 518b/04
ş.+da 383a/06
ş. dāmanası 408a/13
ş. ŧaraf 416b/09
ş. ve canūbī 452b/12
[=9]

şarmsār Far. Utangaç, mahçup.
ş. kal- 367a/05
ş. kıl- 351b/04
[=2]

şarmsārlıġ Mahçup olma hali.
ş.+lar bile (Óacz u inkisār u şarmsārlıġ) 399b/10
ş.+lar bilen (**Óacz u inkisār u şarmsārlıġ**) 409b/09
[=2]

şarŧ Ar. Koşul, bağlı bulunulan dış durum.
ş.**-ı ınśāf** 364a/03
[=1]

şaÓşaÓa Ar. Parıltı, parlaklık.

ş.-ı āftāb 361a/15, 498b/01
ş.+sı bile 469a/13
ş.+sıdın 515b/09
ş.+sıġa 521b/12
[=5]
şātır Ar. Neşeli.
ş. 398a/04
[=1]
şavķ Ar. Şiddetli arzu , istek, aşırı heves.
ş.+dın 363a/15
[=1]
Şavvāl Ar. Arabî ayların, ramazanla zilkâde arasında kalan ve ilk üç günü ramazan bayramı olan onuncusu.
Ş. ayı 407a/06, 425b/16, 449b/10, 464a/16, 511b/01
[=5]
Şavvālu'l-muÓaẕẕam Ar. Muazzam Şevval ayı.
Ş. ayı 369b/03, 436a/10, 498a/13, 514a/01
[=4]
şāyad Far. Şart bildirir, eğer.
ş. 343b/08, 352b/09, 417a/05
[=3]
şāyasta Far. Layık, yaraşır, uygun, şâyan.
ş. ķıl- (ḫıźmat-ı şāyasta) 348a/06
ş.+dın (ḫıźmat-ı şāyasta) 348a/07
ş. ḫıźmāt 457a/10
ş.+nı (ḫıźmat-ı şāyasta) 360a/13
[=4]
nā-şāyasta Far. Uygun olmayan.
ş.+sıdın (afÓāl-ı nā-şāyasta) 343a/06
[=1]
şaydā Ar. Çılgın, divane, meczup.
ş. eyle- 523a/02
ş. u macnūn eyle- 523a/01
[=3]
şāygān Far. Şâyan, bol, mebzul.
ş. (genc-i şāygān) 386a/12
[=1]
şayh Ar. Bir tarîkata girip seyr ü sülûkünü tamamladıktan sonra o tarîkatın başı durumundaki en yüksek mertebeye çıkan ve kendisine derviş yetiştirme izni verilen kimse.
ş. (Ĥażrat-ı şayḫ) 408a/11, 437b/06, 518b/04
[=3]
şayḫu'l-ıslāmlıġ En yüksek rütbeli din adamına verilen unvanı taşıma hali.
ş. manśabı 433a/14
[=1]
Şayḫ ÓAbbās Valī y.a. Mukaddes mezarı Kühne Kat bölgesine yakın olup Çalış'ın kollarından birinin kenarında yer alır.
Ş. 384b/11
[=1]
Şayḫ Arıġ y.a. Sultan Saray ve Athur mahalleri ile Hassa kanalına yakın bir av bölgesidir. Krş. Şayḫ Arıķ
Ş.+dağı Ĥavālīsı 436b/16
[=1]
Şayḫ Arıķ y.a. bk. Şayḫ Arıġ.
Ş.+ıġa 465a/06
[=1]

Şayḫ Bahādur k.a Ersarı halkından bir yiğit habercidir. Andhu hakimine Baba Bay Hazar-asbi'nin yenilgi haberini iletmiştir.
Ş. 515a/04
[=1]

Şayḫ Camāla'd-dīn y.a. Mukaddes bir kimse olup Anu hisarı bu kutsal şahsın hürmetine bağışlanmıştır.
Ş.+nıñ 442a/17
[=1]

Şayḫ Nacmu'd-dīn-ı Kübra y.a. Kühne Ürgenç mahallinde bulunan ve kutsal kabul edilen mezardır.
Ş. (Ĥażrat-ı Şayḫ Nacmu'd-dīn-ı Kübra) 408a/11, 437b/06
[=2]

Şayḫ Nafas Bahādur k.a. Yomut bahadurlarındandır. Ceyhun nehri civarındaki savaşa katılanlar arasında adı zikredilmektedir.
Ş. 490b/16
[=1]

Şayḫ Nažar Ḫalıfa k.a. El Tüzer Muhammad Bahadur Han'ın başına gelen korkunç olaydan sonra kaybolmuş ve hayatta kalıp kalmadığı bilinemeyen kimseler arasında adı zikredilmiştir.
Ş. 352b/03
[=1]

şāyıÓ Ar. Herkesçe duyulmuş, yayılmış, bilinmiş.
ş. bol- 509a/01, 518a/06
ş. ḳıl- 348a/17
[=3]

şaytān (< Ar. < İbr. śātān) Günaha ve isyana teşvik eden kötü kuvvet.
ş.+nıñ vasvasa ve talbīsı 456a/06
[=1]

Şaytān ḳalÓa y.a. Közsiz suyu ile Yuvan suyu kenarına yakın bulunan Karrı kalesinin civarında yer alan bir diğer kaledir.
Ş.+da 420a/12
[=1]

şaytanat Ar. Şeytanlık, kurnazlık.
ş. arāźıl u avbāşnıñ şaytanat u aġvāsı 403a/13
ş. sıpāh-ı şamātat-şıÓār u leşker-i şaytanat-āŝār 443b/01
[=2]

şeher (<Far. şahr) bk. şahar.
ş.+ge 386a/12, 405b/03, 406b/04, 439b/01, 475a/09, 509b/02, 511b/08
[=7]

şeker (<Far. <Hintçe) Şeker. Krş. şekker.
ş.+din 340b/07
ş.-i mavfūr 395a/10
[=2]

şeker-rīz Far. Şeker saçan; sevinçten dökülen göz yaşı.
ş. bol- 364b/09
[=1]

şekker-faşān Far. Çok tatlı.
ş. 340b/07
[=1]

şekl

ş. ara 397a/06
ş.-i hilal tap- 377b/07
ş.-i muḥtalıf 338b/05
ş.+idin 366a/12
ş.+ini 363b/14
[=5]
şekve Ar. Şikayet.
ş.+sin 523a/07, 523a/07
[=2]
şeleng Far. Sıçrayıp atlama, perende, takla.
ş.-i şamḥāl 345a/14
[=1]
şerīk Ar. Ortak.
ş. ḳıl- (sahīm ve şerīk) 360a/14
[=1]
şevket Ar. Büyüklük, ululuk, heybet, haşmet.
ş. (Camşīd-ı şevket) 505a/07
ş. (davlat u şevket) 391a/07
ş. eyle- (ıžhār-ı Ĥaşamat u şevket) 477a/07
ş. (manzıl-ı sarā-parda-ı şevket) 437b/09
[=4]
ş.+i (afsāna-ı şevket) 398a/06
ş.+i uşal- (şāǿn u şevket) 394a/11
ş.-i farḥunda-ancām 409b/05
ş.-i lā-kelām 490a/04
ş.-i pādşāhī 507a/02
ş.-i śāĤıb-ḳırānī 353b/14
ş.-i şāhī 500b/09
ş.-i tamām 402b/15, 440a/02, 476a/16, 477a/09, 484b/02, 491b/07, 495b/10, 500b/05, 504a/13
ş.+in 475a/17
ş.+iñ 366a/11
ş.+ni 435b/06
ş. u Ǿažamat 521b/15
ş. u Ǿažamat-ıntıbāh 449b/04
[=21]
şıǾār Ar. İz, işaret, alamet.
ş. 501b/04, 501b/04
ş. ét- 438a/03
ş.+ı 364b/03
[=4]
şıǾārī Ar. Bir şiar.
ş. ol- 377b/15
[=1]
şıddat Ar. Bir güç, hareket veya kuvvetin derecesi; tabiî halinden daha fazla olma.
ş. (farṭ-ı macāǾat u şıddat-ı bī-navālıġ) 342b/02
ş.+ı 379b/14, 462b/11, 463a/14, 484b/17, 511a/08, 521a/14, 521b/02
ş.-ı cūǾ 494a/09
ş.+ı dék 367b/09
ş.-ı **muĤāśara** 494a/03
ş.-ı sarmā 379a/12, 379b/03
ş.+ıdın 378b/16, 384b/13, 522a/12
ş.+ın 364a/01, 462b/16
[=17]
şıddatlıġ Şiddetli olma hali.
ş. 463a/01
[=1]

şıfā Ar. İyi olma, onma, eski sağlığına kavuşma.
ş. (dāru'ş-şıfā-yı marĥamat) 366b/16, 488b/06
ş. (dāru'ş-şıfā-yı ıltıfāt) 494b/11
ş. (**dāru'ş-şıfā-yı marĥamat**-ı İlāhī) 516a/03
ş. yét- (dārū-yı şıfā) 338b/15
[=5]

şıfā-dārū Şifa ilacı.
ş.+sı 516a/04
[=1]

şıġavullıḳ Mihmandar, teşrifatçı.
ş. manśabı 439a/09
[=1]

şıkāyat Ar. Durumundan memnun olmayıp yakınma veya başına gelen bir dertten sızlanma.
ş.+ıdın 521a/10
[=1]

şıḳḳa Ar. İkiye bölünmüş bir şeyin her bir parçası, yarı, yarım, parça, kısım.
ş.+sıġa 477a/11
[=1]

şımāl Ar. Kuzey.
ş. 379a/01
ş.+ġa (cānıb-ı şımāl) 418a/04
ş.+ıġa (daryānıñ şımālı) 506b/17
ş. sarı 386a/06
[=4]

Şımāl ḳalÓa y.a. Taş Ayak mahallinde bulunan kaledir.
Ş.+dağı 452a/08
[=1]

şımalıyya Ar. Şımālī kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı anlamdaki müennes şekli.
ş. 436b/12, 465a/12
ş. cānıbı 442a/07, 446a/11, 446b/11, 449b/15, 455a/11, 475a/11, 478b/09, 516a/11
ş. kenārı 507a/10
ş. kıraġı 516b/15, 519b/02
ş. sāĥıl 458b/06, 491a/02, 493a/13, 495a/08, 500a/01, 512b/15
ş. savāĥıl 482b/10
ş. ṭaraf 497a/09
[=21]

şımālī Ar. Şimalle, kuzeyle ilgili, kuzeye ait, kuzeye mensup.
ş. astı 341a/05
ş.+da durur érdi (ḳuṭb-ı şımālī) 449b/17
ş.+ġa (ḳuṭb-ı şımālī) 338a/15
ş. kenārı 339a/11
[=3]

şınāh Far. Yüzme.
ş. dast-yārlıġı 346a/11, 497b/13
ş. bile 339a/12
[=3]

şınāvar Far. Yüzücü; yüzgeç.
ş.-ı neheng 339a/14
[=1]

şıÓr Ar. Duygu ve heyecanları, güzellikleri, seslerin uyumundan ve ahenginden faydalanarak etkili bir şekilde anlatma sanatı ve bu sanat yoluyle verilen edebi eser; manzume.

ş. 342a/08, 346b/08, 358b/06, 376b/16
[=4]

şıtāb Far. Çabukluk, acele.
ş. ét- 436a/05
ş. eyle- "acele etmek" 435a/14
ş.-ı mā-lā-kelām 429a/08, 430b/05
[=4]

şīfta Far. Düşkün, tutkun.
ş.+lar 365b/08
[=1]

şikār Far. Av, avlama.
ş. 358b/10, 407a/07, 407b/11, 437a/11, 451b/17, 458b/05, 465a/01, 465a/03, 519a/12
ş. (āheng-i şikār) 516a/05
[=12]
ş. (sayr u şikār) 430b/07
ş. āhengi 515b/16
ş.+da (aŝnā-yı şikār) 436b/12
ş.+da érkende 410a/01
ş. eyle- 337a/12
ş.+ġa 354b/17, 368b/15
ş. heneggāmı 465a/08
ş. hıvāsı 438a/12, 459a/08, 519a/16
ş.+ı üçün 412a/07
ş.+ıġa 408b/12
ş.+ısın 407b/13
ş. içre 337a/12
ş. ḳıl- 337a/12, 358b/12, 377b/14, 407b/14, 431a/07, 438a/03
ş. ḳıl- (sayr u şikār) 407a/08, 409a/10, 436b/12, 521a/13
ş.+nıñ 405b/01, 407b/15, 482a/17
ş. ol- 377b/15
ş. u sayr 436a/14
[=30]

şikār-andāzlıġ Avcılık, ava çıkma hali. Krş. şikān-andāzlıḳ
ş. 358b/11
ş. hıvāsı 430b/10
ş.+ġa 368b/09
ş. körgüz- 409a/03
[=4]

şikār-andāzlıḳ bk. şikār-andāzlıġ
ş. 452a/05, 461b/07, 488b/09
ş. bile 465b/13, 516a/11
ş.+ġa 408a/03, 408a/16
ş. ḳıl- 436b/15, 437a/13
ş. (Ĥażrat-ı ħıdīv-ı kāmkār-ı şikār-ı duşman) 336a/11
[=10]

şikār-gāh Far. Avlak, av yeri.
ş.+dın 358b/12
ş.+ıda 407b/13
ş.+ıġa 358b/09
[=3]

şikārī Ava ait, avla ilgili.
ş. (Ĥaml-ı şikārī) 377b/15
ş.+larġa 407b/12, 431a/12
[=3]

şikārīvār Far. Bir av hayvanı gibi.
ş. 368b/15, 431a/06, 438a/02
[=3]

şikest Far. Kırılma, yenilgi.
ş. 340a/12
ş. bér- 443b/06
ş.-i Ǿažīm yétkür- 446a/02
ş.-i fāĥış tap- 416a/16, 514a/05

ş.-i fāĥış yét- 473b/02
ş. tap- 444b/06, 473a/09, 473b/13
ş. ve hazīmat bér- 346b/06
ş. yétkür- 456b/16, 469a/14, 469b/06
[=14]
şikeste Far. Kırılmış, kırık.
ş. pā 365b/15
[=1]
şikūh Far. Korkma, ürkme.
ş.-ı ĥayrat-afzā 505a/08
ş.+ıdın 445b/08
ş.+ın 469a/15
[=3]
şilān Moğ. Davet, ziyafet, ziyafet sofrası.
ş. 406b/09
[=1]
şīr far. Aslan
ş. 474a/13, 491b/17
ş.+ı 487b/06, 488b/04
ş.+ıdın 461a/07
ş.+ı érdi 401b/13
ş.+ı felek 363b/04
ş.-ı ġurrān 379a/11, 444b/10, 446a/06, 447a/08, 451b/05, 520a/13
ş.-ı ġurranda 341a/09, 416a/11, 433b/05, 470a/06
ş.-ı jıyān ve hızabr-ı damān 344a/17
ş.-ı Muĥammadu'l-mulaḳḳab bi'l-Mūnıs 350a/11
ş.-ı nar 470b/12
ş.-ı nāşıtā 366b/14
ş.+larġa 341a/13
[=22]
şīr-bāzū Far. Aslan kuvveti.
ş. 505b/04
[=1]
şīr-bīşa Far. Orman aslanı.
ş.-ı kār u zār 515b/01
[=1]
şīr-çengāl Far. Aslan pençesi.
ş. (şāhīn-ı şīr-çengāl) 519b/03
[=1]
şīr-efgen Far. Aslan yıkan.
ş.+i bīşa-ı kārzār 343b/15
ş.+ni (dıl-āvar-ı şīr-efgen) 401b/15
[=2]
şīr-gīr Far. Aslan zapteden.
ş. 503a/04
ş.+lerniñ (dılīr-ı şīr-gīr) 432b/09
[=2]
şīr-mānand Far. Aslan gibi.
ş. 445b/14, 474b/07
[=2]
şīr-sıtīz Far. Savaş meydanının aslanı.
ş. (sıpāh-ı şīr-sıtiz) 506b/07
[=1]
şīr-şikār Avcı aslan.
ş. (ḳaplan-şikūh u şīr-şikār**)** 506b/05
[=1]
şir-şikūh Aslan dehşeti.
ş. (bir şir-şikūh) 515b/05
ş. (babr-kīn u şir-şikūh) 477a/13
[=2]
şīr-zor Far. Aslan kuvveti.
ş. 501b/02
[=1]

Şīr ǾAlī Nokuz k.a. Mir kalesine yapılan bir savaşta şehadet derecesine ulaşmış bir yiğit askerdir.
Ş. 401b/04
[=1]

Şīr Ġāzī Ħan k.a. Kazak ulusunun hakimidir. kardeşleri Areng Gazi Han ve Arda Gazi Töre'dir. Areng Gazi Han ağabeyine karşı gelerek Hanlık iddiasında bulunmuş ve ağabeyi Şir Gazi Han ile savaşmış ve savaş, ağabeyin galibiyeti ile neticelenmiştir.
Ş. 455b/13, 455b/15, 455b/17, 456a/08, 456b/01, 456b/15, 458a/08
Ş. bile 456b/08
Ş.+dın 389b/03
Ş.+ġa 456a/03, 456b/12
Ş.+nı 460a/01
Ş.+nıñ 389a/04, 456a/04, 456a/08, 456a/16, 456b/10
[=17]

Şīr Ġāzī Sulŧān k.a. Kıpçak hakimidir.
Ş. 439a/10
[=1]

şīra Far. Şıra.
ş.-ı rengīn 395a/10
[=1]

şīrāna Far. Aslana yakışır tarzda, aslanca.
ş. Ĥamla 451a/09, 492b/16
ş. mubārazat 447b/02
ş.+sıġa (Ĥamalāt-ı şīrāna) 518b/12
[=4]

şīrāza Far. Klasik tazdaki şark ciltlerinde formaların dikildiği ipliklerin uzun bırakılan uçlarının, formalar tamamlandıktan sonra usûlüne göre birleştirilip örülmesinden meydana gelen ve sayfaları düzgün tutmaya, dağılmasını inlemeye yarayan ibrişim şerit.
ş.-ı ıhtımām 490b/05
[=1]

şīrīn Far. Tatlı.
ş. (anvāǾ-ı atǾıma-ı şīrīn) 351b/12
ş. (Ĥalvā-yı şīrīn) 395a/09
ş. (ḳaśr-ı şīrīn) 394a/05
[=3]

şīrīn-kām Far. Tadı, tatlılığı damağında kalmış.
ş. ḳıl- (maĤźūź u şīrīn-kām) 351b/10
ş. bol- 351a/07
ş. ḳıl- 351a/15
[=3]

şīrīn-kār Far. Tatlı muamele eden, hoş davranan.
ş. 351a/11
[=1]

şīrīn-lıḳā Far. Şirin yüzlü.
ş. zuhra-ı cabīn-mahvaş-ı şīrīn-lıḳā 373b/11
[=1]

şīrīnlik Şirin olma durumu.
ş.+idin 399a/05
[=1]

şīşa Far. Cam, sırça.
ş.-ı camǾıyyat 376b/05
ş.+sıġa 466a/01
[=2]

Şişli Ḳara Aygır y.a. Cigir-band Ata ve Ak Rıbat mevzilerine yakın bir bölgede yer alan ormanlık mahal.

Ş. bīşası 505b/12

[=1]

şom (< Ar. şuǿm) Uğursuz.

ş. (aǾdā-yı şom-farcām) 346a/06

[=1]

şomlıḳ Far. Uğursuzluk.

ş. 522b/09

[=1]

şor Far. Tuzsu, tuzlu çorak arazi.

ş. ara 496a/07

ş.+ġa 496a/08

[=2]

2. Gürültü, şamata

ş.+nı (āşūb u şor) 396a/03

[=1]

şor-baḫt Far. Biçare, aşağılık.

ş.+nıñ 343a/07

[=1]

Şor Bulaḳ y.a. Buhara yolu üzerindedir. Kazak halkının muhaliflerinden Sarı Haca iki yüz adamı ile burayı mesken edinmiştir.

Ş.+nı 427b/09

[=1]

Şor Ḳaḳ y.a. Yañı Darya ile Karnay mahallerine yakın bir yerdir.

Ş. ḳumnı 462a/07

Ş.+nı 462a/09

[=2]

Şor Ḳuduḳ y.a. Hazrat-ı Ism-ı Mahmud Ata'nın mukaddes mezarına ve Ahal'ın kuzey tarafına yakın bir bölgede yer alır.

Ş. 455a/10

[=1]

şorıstān Far. Tuzlu Çorak arazi.

ş. 445b/02

[=1]

şorış Far. Karışıklık, kargaşalık.

ş. 367a/06

ş. bile 411a/07

ş. sal- 348a/04, 386a/10

[=4]

şorış-engīz Far. Karışıklık ve kargaşaya sebep olan.

ş. (fırīb-āmīz ve şorış-engīz) 403b/02

[=1]

şorīda-baḫt Far. Perişan baht.

ş. 356a/06

[=1]

şu Çok uzakta olmayan kimse veya şeyi işaret yoluyla belirtir; herhangi bir mesafe ifadesi taşımadan işaret için kullanılır.

ş. 522b/16

[=1]

şuǾāǾAr. Işık.

ş.-ı Ǿafv u kerem sal- 356a/14

ş.-ı ḳuyaş 501b/11

[=2]

şuǾabāt Ar. Kollar, şubeler.

ş.+ıdın bir şuǾba 453a/05, 458a/13, 496a/14

[=3]

şuǾāǾī Ar. Işık gibi.

ş. 491b/16, 501b/09
[=2]
şuŔarā (< Ar. şuŔāraǿ) Şairler.
ş. bile (Ŕulamā ve fużalā ve žurafā ve şuŔarā) 522b/01
ş.-yı balāġat-pīşa 385b/06
ş.-yı balāġat-şıŔār 361b/01
[=3]
şuŔba Ar. Şubeler, bölükler.
ş. durur 453a/05
ş. durur érdi 496a/14
ş.+sı durur 341a/17, 383a/06
ş.+sıġaça 389a/02
ş.+sınıñ 384b/12, 453a/15
[=7]
şuŔbada Far. El çabukluğu, hokkabazlık.
ş. (laŔb u şuŔbada) 373b/07
[=1]
şucāŔ Ar. Cesur. Krş. şucāŔa
ş.+ıdın (**kemāl-i hımmat u ġāyat-ı şucāŔ)** 495a/05
[=1]
şucāŔa Ar. Cesur. Krş. şucāŔ
ş. (afżal-ı şucaŔā-yı rozgār) 515b/01
ş. (baŔżı şucaŔā ve abṭāl) 340a/04
ş.+sı 520a/10
ş.+sıdın 438b/01, 490b/16
ş.+sınıñ 496b/13, 508b/16
ş.+yı 502b/14
ş.-yı calādat-āŝār 500b/08, 501b/17
ş.-yı calādat-ıntıbāh 501a/11
ş.-yı calādat-nışān 513b/01
ş.-yı calādat-şıŔār 414b/01, 470b/01, 505a/03
ş.-yı davrān 446a/05
ş.-yı duşman-şikār 339b/16
ş.-yı gerdūn-tuvān 499a/17
ş.-yı hızabr-haybat 487b/12
ş.-yı ḫūn-rīz u sıpāh-ı şīr-sıtīz 506b/07
ş.-yı kīne-dast-gāh 482a/02
ş.+yı kīne-güźār 345b/14, 400a/12, 401a/16, 416a/17, 474a/05, 486a/15, 491b/05, 491b/12
ş.+yı nām-dār 422a/06, 443a/16, 473b/03, 503a/13, 516b/10
ş.-yı nekbet-ıntımā 496a/16
ş.-yı nuśrat-aŝar 517a/05
ş.-yı tanūmand 474b/07
ş.-yı žafar-ıntıbāh 447a/06
ş.-yı żırġam-kīn 502b/11
[=39]
şucāŔat Ar. Cesaret, yiğitlik.
ş. bād-pāyın sür- 513b/07
ş. śamśām 496b/03
ş.+nı (suyūf-ı şucāŔat) 470b/06
[=3]
şucāŔu'd-davla Ar. Cesur olma saadeti.
ş. 361a/03, 383b/15, 384a/14, 405b/16
[=4]
şucāŔu'd-davla ve'd-dīn Ar. Cesur olma saadeti ve inancı.
ş. 377b/05
[=1]
şuġūl Ar. Meşgaleler.
ş. ḳıl- 342a/11
[=1]
şūḫ Far. Serbest ve neşeli tavırlı, hareketlerinde serbest.

ş.+lar 406b/05
ş.+larnıñ 461b/05, 493b/06
[=3]

şuhrat Ar. Her yerde, herkesçe tanınma, meşhurluk, ün, san, nam.
ş. 372b/09
[=1]

şuhub Ar. Alev, ateş rengi.
ş. 351b/04
[=1]

şuḳḳa-numālıġ Ferman, buyruk olma.
ş.+ı 499a/02
[=1]

şumūl Ar. İçine alma, kaplama, kapsama, şamil olma.
ş.+ı 477b/11
ş.+ı bile 338b/09, 381a/13, 406a/15, 485a/13
ş.+ı üçün 394a/04
[=6]

şumūlī Ar. Şamil olmaya ait, kapsama ile ilgili.
ş. 460b/13, 461a/09, 464a/06, 484b/07, 500a/05, 504a/07, 505b/13
[=7]

şunḳar Sungur, şahin, laçin, doğan.
ş. bir şunḳar-ı tīz-parvāz 378a/02
ş. uç- 438a/07
[=2]

şurb Ar. İçme.
ş. (ekl u şurb) 351b/17, 395a/13, 396b/11
[=3]

şurūʾ Ar. Başlangıç, başlama.
ş.+ı (muḳaddama-ı şurūʾ) 365a/11
ş.+ıda 375a/13
ş.+ıġa 392a/08
ş. ḳıl- "başlamak" 389b/10
[=4]

şūşa Far. Oluktan sarkan buz.
ş. bağla- 379a/07
[=1]

şuʾūr Ar. Hissetmek, bilmek.
ş. (ʾācız-ı şuʾūr) 393b/05
[=1]

şuyūʾ Ar. Herkesçe duyulma, yayılma, bulunma, halkın diline düşme.
ş. tap- "Herkesçe duyulmak, herkesçe bilinir hale gelmek" 374a/14
[=1]

şükr Ar. Verdiği nimetler için Allah'a karşı duyulan minneti dile getirme.
ş. ki 385b/03
ş. ki (yüz şükr) 361a/16
ş. kim 385b/14
[=3]

şükru'llāh Ar. Allah'a şükür.
ş. 372b/06
[=1]

şükūh Far. Ululuk, azamet, haşmet.
ş. (ḳıyāmat-ı şükūh-ı sıpāh) 491b/01
ş.-ı maʾn-ı Zāyıd 396a/16
ş.-ı tamām 495a/08
ş.+ıdın 391b/15
ş. u śalābat 502b/02
[=5]

Şükür ʾAlī Biy k.a. Buhara savaşına katılan askerlerden biridir.

ş. 481a/04
[=1]

T t

tā Far. 1. Bir şeyin bulunduğu, başladığı veya sona erdiği yeri ya da zamanı anlatırken söze mübalağa katar (genellikle dek, değin, kadar, beri vb. ile kullanılır).
t. (**ÓĀşıḳ-Ābāddın tā Mehīnġaça)** 454a/15
t. (ġarb-tā-şarḳ) 418b/09
t. (ki tā) 435b/04
t. (kim tā) 337b/09
t. (kerān-tā-kerān) 379a/15
t. (namāz-ı dīgerdin tā namāz-ı şāmġaça) 474b/04
t. (pāy-tā-farḳ) 435b /02
t. (pāy-tā-sar) 501b /13
t. (**pīşīndın tā namāz-ı dīgerġaça)** 475b/01
t. (pīşīndın tā tañ atġunça) 482a/04
t. (**sar-tā-ḳadam)** 435b /02
t. (sar-tā-sar) 338b/06, 363a /07
t. (**śubĥdın tā şāmġaça) 4**90a/04
t. (tasallutıdın tā al-ān) 387b/17
t. 368b/15, 376a/12, 389b/08, 424a/03, 468a/13, 504b/08
t. bu vaḳtġaça 391b/03
t. bu vasīla 369a/15
t. hangām-ı vafātıġaça 392a/10
t. ĥaşr 523a/15
t. ĥaşrġaça 389a/14
t. ki "Yeter ki, öyle ki" 386a/13
t. kim "Yeter ki, öyle ki" 341a/15, 342a/04, 344b/16, 347a/04, 353a/05, 354b/01, 355a/02, 359b/13, 370b/09, 376a/07, 377a/15, 378a/08, 381a/13, 382b/11, 386b/12, 398a/10, 398b/06, 398b/08, 403b/09, 404b/09, 405b/11, 410b/15, 410b/17, 411a/03, 414a/17, 414b/05, 414b/10, 415a/10, 416a/05, 417b/13, 419a/09, 421a/16, 421b/14, 423a/11, 424a/01, 426b/11, 429b/13, 431b/04, 433a/07, 434b/05, 435a/01, 442b/08, 443a/05, 444a/10, 444a/11, 448b/05, 451b/14, 452a/07, 452a/15, 456b/09, 467b/15, 469a/04, 472b/06, 478a/15, 479a/05, 479b/08, 483a/08, 487b/17, 497a/05, 500a/03, 503b/11, 510a/06, 510b/01, 510b/16, 513a/08, 515a/17, 517b/01, 520b/06
t. Vardanzīġaça 482a/05
t. ol 368a/02, 371b/06, 371b/11
[=98]
2. "ki" takısı görevinde.
t. 345a/04, 363a/14, 366b/07, 367a/06, 367b/14, 367b/15, 373b/05, 523a/16
[=8]

tā ba-nā Far. Suya kadar.
t. 365b/05
[=1]

taÓaccubāt Ar. Şaşmalar, hayret etmeler.
t.-ı ĥasana 475a/04
[=1]

taǾaddī Ar. Zulmetme, hak ve insaf sınırını aşma; örf, kanun ve kuralların sınırını aşma.
t.+sıdın 370a/10
t.+sıdın (dast-ı taǾaddī) 427b/12
t u tanbīh bér- 467a/02
[=3]
taǾaddud Ar. Birden fazla olma.
t.-ı enkiĥa 373a/09
[=1]
taǾāḳub Ar. Birbirini takip etme, birbiri ardınca olma.
t. 382b/14, 419b/04
t. ét- (tekāmīş u taǾāḳub) 349a/03
t.+ıġa 357b/01, 381a/16, 382a/03, 411a/17, 412b/05, 425a/07, 426b/04, 432a/07, 474a/02
t.+ıġa (āşūb-ı taǾāḳub) 368b/17
t. ḳıl- 346b/07, 382b/10, 435a/07, 436a/09, 444b/17, 447a/08, 451a/08, 468a/14, 470a/08, 470b/02, 474b/15, 497b/05, 515b/10
t. yét- 345b/13
[=27]
taǾālā Ar. "Yüce oldu", "Şanı yüce olsun" anlamında olup, Allah, Hak, Tanrı kelimelerinden sonra kullanılır.
t. (rafaǾa'llāhu taǾālā aǾlām-ı manzılatihi) 522a/02
t. (Teñri taǾālā) 389a/07, 486a/05
t.+nıñ (tebārek u taǾālā) 377b/11
t.+nıñ 471b/12, 483a/15, 498a/13, 513b/09
[=8]
taǾalluḳ Ar. İlişik, ilgi, bağ.
t. 376a/09
t. (ıntısāb-ı taǾalluḳ-ı cısmānī) 337b/15
t. tap- 360a/06
[=3]
taǾallukāt Ar. Yakınlar, ilişikler, ilgili olan şeyler.
t.+ınıñ 343a/02
taǾallul Ar. Yalandan bahaneler bularak bir işten kaçınma.
t. (bī-tahāşī u taǾallul) 381b/03
[=1]
ŧaǾām Ar. Yemek, aş.
t. ara 340b/06
t. bér- (aş u ŧaǾām) 337b/05
t. ḳıl- (tabĥ-ı taǾām) 472b/14
t. pişür- 518b/17
t. türlüg ŧaǾām 351b/15, 399a/03
t. (yüz gūna taǾām) 351a/14
[=7]
taǾarruż Ar. Askeri kuvvetlerin düşman üzerine yaptığı hücum, saldırı.
t. yétkür- (dast-ı taǾarruż) 468b/02
[=1]
taǾaśśub Ar. Bir kimseye veya bir şey karşı aşırı taraftarlık gösterme, aşırı derecede tutma.
t. yüzi 507a/08
[=1]
taǾassur Ar. Güç olma, güçleşme.
t. (taǾaźźur-ı tamām ve taǾassur-ı lā-kelām) 349b/02
[=1]

taǾaźźur Ar. Mümkün olmama, güç gelme, zor olma.
t. (taǾaźźur-ı tamām ve taǾassur-ı lā-kelām) 349b/02
[=1]
tāb Far. 1. Güç, kuvvet, tâkat.
t.-ı muḳāvamat kéltür- 416a/15, 425a/11, 444b/15, 470a/17, 470b/12, 489a/12, 518b/12
[=7]
ṯabǾ Ar. Huy, mizaç, karakter, yaratılış.
ṯ. (līnat-ı ṯabǾ) 402b/07
ṯ.-ı humāyūn 510b/14, 521a/14
ṯ.-ı s aǾādat 374b/15
t.+ıñ 367a/03
[=5]
tabādīl Ar. Tebdiller, değişiklikler.
t.-ı aǾvām 370a/14
[=1]
tabāh Far. Yok olmuş, mahvolmuş, harap olmuş.
t. 501b/15, 506a/15
[=2]
tabāh-kār Far. Harap eden, mahveden.
t. (mucrım-ı tabāh-kār) 353a/09
[=1]
ṯabaḳāt Tabakat, katlar.
t.-ı āsmān 351a/07
[=1]
tābān Far. Parlak, ışıklı.
t. durur (aḥtar-ı tābān) 521b/14
t.+ıġa (ḳımma-ı tābān) 487b/15, 507a/06
t. kibi (māh-ı tābān) 394a/01, 398a/03
[=5]
ṯabānça (<Far. ṯamānça) Cepte veya belde taşınan, kısa ve hafif ateşli silah.
t. oḳı 346a/15
t. ur- 379a/01
[=2]
tābanda Far. Parıltı
t. 476b/13
[=1]
tabar Far. Balta.
t. al- (gürz u tabar) 501b/13
t.+lar 435b/11, 443b/14
[=3]
ṯabāyıǾ Ar. Tabiatler, yaratılışlar, huylar.
ṯ.-ı ḥalḳ 365b/15
ṯ.-ı maḳbūl 385b/12
[=2]
ṯabbāḥ Ar. Aşçı.
t.+lar (laźźat-madār ṯabbāḥ) 351a/10
[=1]
tabcīl Ar. Ululama, saygı gösterip ikram etme.
t.+ıda (taǾžīm u tabcīl) 376a/05
[=1]
tabdīl Ar. Değiştirme, değiştirilme, başka şekle sokma.
t. ḳıl- 432a/06
[=1]
tabḥ Ar. Yemek pişirmek.
t.-ı taǾām ḳıl- 472b/14
[=1]
tābıǾ Ar. Birine veya bir şeye uyan, onun arkası sıra giden; birinin emri altında bulunan.

t. 451a/05, 456a/11
t. bol- 456b/11
t. u farmān-bardār 428b/14
t. u farmān-bardār bol- 446b/15
[=5]
Tabın kv. a. Bir Türk kavmi olup Karatay Han valad-ı Nur Alī Han hakimidir.
T. éli 408b/03
T. uruḳı 357b/13
[=2]
taÓbıya Ar. Savaşın gerektirdiği şekilde askeri birlikleri düşmana karşı yerleştirme, kullanma ve yönetme sanatı, taktik.
t.+sı 345b/12
[=1]
ṭabÓīat Ar. Bir varlığın tabii özelliklerin bütünü.
t.-ı humāyūn 519a/13
[=1]
taÓbīr Ar. (Rüya) yorma, yorumlama.
t.+ı (tüş taÓbīrı) 380b/05
t.+ını ḳıl- 380b/01
[=2]
ṭabl Ar. Davul.
t. (śadā-yı ṭabl-ı ceng) 354b/05
t.-ı **ceng śadāsı** 496b/05
[=2]
tabyīn Ar. Açık açık anlatma, beyan etme.
t.+ı (sānıĥa-ı tabyīn) 368b/11
[=1]
tāc Far. Hükümdarlık alameti olarak giyilen, genellikle kıymetli taşlarla süslü baş kisvesi.
t. 476a/03, 499a/13
t.+ı 434a/13, 490b/04
t.+ı bile 459a/15
t.-ı Óızz 367a/02
t.-ı tārek-i ıftıhār 353b/11
t.+ıdın 366a/15
t.+ın 388b/05
t.+lar 462b/09
[=10]
tācu'l-mülūk Ar. Melikler tacı.
t. 376b/12
[=1]
tāc-dār Far. Taç sahibi.
t.-ı āsmān-taḫt,ḥıdīv-ı Cam-ıḳtıdār 499a/09
t.-ı fīrūze-taḫt 336b/04
[=2]
tacabbur Ar. Kibirlenme.
t. (tekebbür u tacabbur) 374b/12
[=1]
tacammul Ar. Süslenme, süs.
t.-ı tamām 496b/01
[=1]
tacassus Ar. Araştırma, arama, tahkik, tetkik.
t. bile 392a/11
t.-ı mā-lā-kelām 499b/03
[=2]
tacāvuz Ar. Saldırma, hücum etme.
t. 410b/16
t. ḳıl- 413b/16

[=2]

tacdīd Ar. Yenileme, yenilenme.

t.-ı mekān 516a/04

[=1]

Tācī Murād k.a. Töre Murad Sufi'nin mulazımlarından Huday Berdi Bacban'ın oğludur. Ali Beg Atalık Kök Özekli ile Taci Murad, Töre Murad Sufi'nin başını kesmiştir. Daha sonra Buhara akınına katılmıştır. Krş. Tācī Murād Yüz Başı.

T. bile 354b/13

[=1]

Tācī Murād Yüz Başı k.a. bk. Tācī Murād.

T. 481a/06

[=1]

Tācīk kv.a. Harezm'in asıl yerlisi olup "Sart" kelimesinin eş anlamlısı olarak kullanılır. Hanlığın güneyinde yaşarlar ve eski yerleşik vaha kültürünün taşıyıcıları olan eski Harezmliler'in soyundandırlar. Faaliyet ve dil bakımından farklı olan Taciklerin en önemli uğraşıları ticarettir. En kalabalık oldukları şehirler hanlığın ticaret merkezi Ürgenç ile Hankâh'tır. Şehir merkezlerinde oturan bu halk grubu genellikle "bay" unvanını kullanırlar. Bu unvan "zengin, varlıklı" anlamına gelir.

T. 496b/17, 497a/05, 497b/05

T.+ġa 472b/04

T.+niñ 492b/06, 495a/05, 496a/12, 497b/01, 507b/10

[=9]

taÓcīl Ar. Acele ettirme, çabuklaştırma.

t.**-ı surÓat-ı tamām bile ve mā-lā-kelām** 431b/08

2. Erteleme, sonraya bırakma.

t.+ıda (amr-ı taÓcīl) 347a/17

t.+ıġa 337a/04

[=3]

tacrīd Ar. Dünyaya ait şeylerden vazgeçme, kalbi arındırma.

t. u ḳanāÓat 523a/14

[=1]

tacvīd Ar. Bir metni kelimelerin çıkaklarını, vurgularını, uzunluk ve kısalıklarını belirterek usûlünce okuma; Kur'an okumadaki kuralları gösteren ilim.

t. (Óılm-ı tacvīd) 371b/16

t. (ḳavāÓıd-ı tacvīd) 372a/13

t.+da (Óılm-ı tacvīd) 371b/04

t. iktisābı 371b/01, 372a/07

[=5]

taÓdād Ar. Sayma.

t.+ı 463a/12

t.+ıda 395a/11

t.+ıdın (muĥāsıb-ı Óaḳl-ı taÓdād) 351a/12

t.+ın 503b/06

[=4]

tadbīr Ar. Bir şeyi önleyecek ya da temin edecek yol ya da çare, önlem.

t. bile 345a/01, 345a/05

t.+ı 363a/10

t.-ı āsānlıġ 341a/15

t.-ı pīrāna 349a/05

t.+ınıñ 370b/06
t. yüzi 403b/08
[=7]
tadbīr-malāź Çare penah.
t. **śāyıb-ı tadbīr-malāź** 509b/05
[=1]
taǿdīb Ar. Terbiye etme, edeplendirme.
t.+ı 375a/11, 466a/15, 466b/04, 468a/01
t.+ı üçün (tanbīh u taǿdīb) 374b/16
t.+ıda 467b/17
t.+ıdın 375a/02
t.+ıġa 359a/03
t.+ıġa (goş-māl u taǿdīb) 466b/09
t.+ın (tanbīh u taǿdīb) 414a/05
t.+ını 375b/12
t. u tanbīh 369a/14
t. u goş-māl 348a/10
[=13]
tadmīr Ar. Yok etme, mahvetme, helak etme.
t.+ı (ıstīśāl u tadmīr) 403b/11
t.+ın (ķalǾ u tadmīr) 336b/09
[=2]
tadrīc Ar. Derece derece ilerleme.
t. bile 338b/02
[=1]
tadrīs Ar. Ders verme.
t.-ı Madrasa-ı Çūbīn 372a/15
[=1]
tafaĥĥuś Ar. İyice, etraflıca araştırma.
t.+dın (Ǿayn-ı tafaĥĥuś) 392a/04
[=1]
tafarruc Ar. Açılma, ferahlama.
t.+ıdın 515b/16
[=1]
tafarruĥ Ar. Ferahlama, içi açılma.
t.-ı bılā-ġāyat 431a/05
[=1]
tafarruķa Ar. Bölünme, parçalanma, dağılma.
t. sal- (ātaş-ı tafarruķa) 439b/08
[=1]
tafaǿul Ar. Hayra yorma, uğur sayma.
t. eyle- 435a/12
[=1]
tafrıķa Ar. Ayrılık, nifak, ihtilaf.
t. 383a/14, 431a/17, 460a/13
t. ķıl- (ātaş-ı tafrıķa) 475b/12
t. ur- (barķ-ı tafrıķa) 493a/14
t. yét- (seng-i tafrıķa) 376b/05
t.+nıñ 515b/10
[=7]
tafrıķa-farcām Sonu bölücülük olan.
t. (ħuśamā-yı tafrıķa-farcām) 507b/08
[=1]
tafśīl Ar. Bir şeyi bütün ayrıntıları ile açıklama.
t.+ı 348a/11, 459b/16, 519b/11
t.+ı (ıcmāl-ı tafśīl) 473b/13
[=4]
tāfta Far. Dokunmuş.
t. 396b/12
[=1]
tafvīż Ar. Bir iş veya şeyi bir kimsenin üstüne bırakma, ihale.
t. ét- 456a/15
t. ķıl- 357a/03, 370a/12, 405a/02, 468a/03, 520b/08

[=6]

taġ Dağ.

t. 339b/04, 413b/05, 416b/10, 416b/13, 422a/07, 422a/12, 431b/11, 443b/14, 462b/13, 467a/15, 501b/06

t. ara 443b/17

t. dék 491b/08

t. dék (ba-maŝāba-ı taġ) 416b/07

t.+ġa 397a/02, 416b/05, 417b/15, 501b/06

t.+ınıñ (Ĥıśār taġı) "civarında Karadaşlı halkının mütemekkin olduğu dağdır". 419b/15

t.+ınıñ (Balķan taġı) "Küren dağı ile Gabr adlı bölgeye yakın olan dağdır" 424a/03

t.+ınıñ (Ķuba taġı) "Mizdahkan havalisi ile Kılıç Nıyaz Bay adlı bölgeye yakın olan dağdır" 431a/13

t.+ınıñ (Küren taġı) "Balkan dağı ile Gabr adlı bölgeye yakın olan dağdır"423b/15

t. içi 413b/04

t. içre 379a/05, 422b/09

t. kemerı 431b/14

t.+lar 503b/08

t.+nı 443b/16

t.+nıñ 422a/09

t.+tarafı 419b/10

t.+üzre 422b/05

[=31]

ŧaġa (<Moğ. ŧaġayı) Dayı.

t.+mızdın 483a/02

t.+mızını 483a/04

[=2]

taġallub Ar. Zorla hüküm sürme, zorbalık etme.

t.+ı 370a/14

[=1]

taġammada'llāhu bi-ġufrānihi Ar. "Allah bağışlamasıyla onu affına mazhar kılsın." anlamında bir temenni cümlesi.

t. 388b/04, 476a/09, 522b/07

[=3]

taġammadu'llāhu taÓālā bi-maġfıratihi Ar. "Allah mağfiretiyle onun hatalarını kusurlarını örtsün" anlamında bir dua cümlesidir.

t. 403a/07

[=1]

Ŧaġan Nıyāz Bahādur k.a. İrdar yolunda Kazak kervanına ve Kahlan kalesi'ne saldırması, oğlunun da bir savaşta yaralanması sebebiyle metinde adı geçmiştir. Krş. Ŧaġan Nıyāz Bahādur Abdāl.

Ŧ. 428a/13

Ŧ.+nıñ 428a/06, 444b/07

[=3]

Ŧaġan Nıyāz Bahādur Abdāl k.a. bk. Ŧaġan Nıyāz Bahādur.

Ŧ. 400b/01

[=1]

Ŧaġay Mīr-āb k.a. Beg Ali Mir-ab yerine Mir-ablık rütbesiyle görevlendirilmiş kimsedir.

Ŧ**.+nı** 498b/15

[=1]

ṭāġī Ar. İsyan, ayaklanma, karşı gelmek, zorbalık ve serkeşlik etmek, asi, şaki.
t. ki 364b/12
t. ki 364b/10
t. u şarārat-engīz 364b/02
[=3]

tah ba-tah Far. Kıvrım kıvrım, kat kat.
t. 436a/02
[=1]

taḥalluf Ar. Değişme; geri kalma, doğru yoldan sapma.
t. ét- 492a/15
[=1]

taham-tan Far. Kuvvetli, zorlu.
t. 505b/05
t.-ı dılīr 347b/17
t.-ı rozgār 343b/15
t.-ı rozgār 347b/17
[=4]

taḥaşşuǾ Ar. Mütevazi davranma, tevazu gösterme.
t. ur- (cabha-ı taḥaşşuǾ) 353b/02
[=1]

tahavvur Küplere binme, köpürme.
t. (śāĥıb-ı tahavvur) 451a/02, 492b/06, 494b/08
t. sür- (yegren-i tahavvur u śarāmat) 345b/06
t. bile (**śāĥıb-ı tahavvur**) 401b/03
t.+lar bile (ahl-ı tahavvurlar) 349a/09
t.+larınıñ (śāĥıb-ı tahavvur) 492b/15
t. ve mubārazat 401b/04
[=8]

tahavvurlıḳ Köpürme hali.
t. dağdağası 341a/17
[=1]

taĥayyur Ar. Hayrete düşme, şaşma.
t. dişlet- (engüşt-i taĥayyur) 372a/09
[=1]

tahfīf Ar. Hafifletme, kolaylaştırma.
t. tap- 336b/02, 338b/15, 379b/14
[=3]

tahıyya (< Ar. tahiyya) Hazırlık.
t. asbābı 466a/09
t.-ı asbāb-ı safar 460b/01, 499a/15
t.+sıdın 376b/09
t.+sıġa 336b/09, 351a/01, 375a/04, 393a/06, 397b/09, 504b/12
[=10]

taĥḳīḳ Ar. Bir şeyin ne olduğunu, doğru olup olmadığını anlamak için yapılan araştırma, soruşturma.
t. tap- (śūrat-ı taĥḳīḳ) 371a/17
t.+ı üçün 348b/15
t. ḳıl- 385a/11
[=3]

taḥmīn Ar. Yaklaşık olarak, aşağı yukarı değerlendirme, sezgilere göre verilen hüküm.
t.+dın (ĥavśala-ı taḥmīn) 411b/02
t.+ġa 393b/03, 432b/13, 515b/12
t.+ın 382b/05
[=5]

taḥmīnan (< Ar. tahmīn kelimesinin tenvinli şeklidir) Takriben, yaklaşık olarak.
t. 341a/06, 348b/01
[=2]

Ŧahmūras-rozgār Üçüncü İran Şahı olup Pişdadiyan hanedan sülalesinden gelen soylu kimsenin zamanı. Tahmuras çağı.
Ŧ. 505b/04
[=1]

tahnıyyat Kutlama, tebrik etme.
t. (āvāz-ı tahnıyyat u ġulġula) 361a/15
t.+ġa 373b/03
t.+ı üçün 369a/06
t.+ıda (fatĥ-ı tahnıyyat) 361b/06
[=4]

tahnıyyat-nāma Tebrik mektubu.
t. bile 369a/07
t.+lar 361b/02
[=2]

taħrīb Ar. Harap etme, kırıp dökme, yıkıp perişan etme.
t.+ıġa 358a/01, 388a/03
[=2]

taĥrīk Ar. Kımıldatma, hareket getirme.
t. aç- (panca-ı taĥrīk) 379a/09
[=1]

taĥrīr Ar. Yazı yazma, kaydetme, deftere geçirme.
t. ķıldur- (ħatt-ı taĥrīr) 483a/11
t.+ı (taśnīf ve taĥrīr) 389b/13
t. silki 389b/02, 412a/10, 481b/11
[=5]

taĥrīś Ar. Birinin tamahını uyandırma, hırsa düşürme, hırslandırma.
t. ķıl- (tarġīb u taĥrīś) 403b/01, 416b/14, 456a/08
t.+ı bile (tarġīb u taĥrīś) 368b/13
[=4]

taĥśīl Ar. Toplama, alma, hasıl etme.
t.-ı rozī 374a/14
t.+ı üçün 369b/06, 374b/01
t.+ıġa 372a/11, 372b/01
[=5]

taĥsīn Ar. Güzel bulup takdir etme, övme.
t. (āvāz-ı taĥsīn) 422b/02, 443b/08
[=2]

taĥt Ar. Alt, aşağı.
t. 353a/01
t.-ı farmān 466b/15
t.-ı taśarruf 466b/02, 494a/15, 508a/14, 522a/10
[=6]

taħt Far. Taht.
t.+ġa 514a/14
t.+ı 434a/14, 490b/03
t.+ıda 390a/05
t.+ıġa 467b/01
t.+ıġa (pāya-ı taħt) 363a/06
t.+ın 388b/04
t. ol- 367a/03
t. üzre 363b/01, 449a/09
[=10]

tāħt Akın.
t. u tārāc 411a/13
t. u tāz ķıl- 454a/16, 473a/15, 479a/01, 502a/01, 504b/05, 517a/08
t. u tāz yétkür- 468b/13
[=8]

taħt-gāh Far. Hükümdar tahtının bulunduğu yer, başşehir, pâyitaht.
t. (reşk-i taħt-gāh-ı ħuld-ı barīn) 368a/08

t.-ı davlat-panāh 484b/09

t.+ıġa 519b/09

[=3]

taẖta Far. Biçilmiş ağaç, kalınca ve uzun biçilmiş düz ağaç parçası.

t. pāra 396b/01

[=1]

taẖt-ı ravān Far. Katır veya insanlar tarafından taşınan, üstü kapalı, yanlarında pencereleri bulunan, ufak bir oda şeklindeki tekerleksiz taşıt.

t. 511a/17

[=1]

taĥ̂ta's-sarā Ar. Saray altı.

t. 496a/08

[=1]

taĥ̂vīl Ar. Değiştirme, bir durumdan başka bir duruma çevirme.

t.+ı 510a/05

[=1]

ŧāóıfa Ar. Grup halindeki insan topluluğu, bölük, fırka, takım.

t.+sıdın (Toḳtamış ŧāóıfa) 415b/04

[=1]

Ŧajan y.a. Sagça kuduku ile Sarahs mahallerine yakın bir yerdir. Krş. **Ŧejen**

Ŧ.+ġa 451b/10

[=1]

ŧāḳ (< Ar. < Far.) Kubbe, kümbet.

t.+ı 460b/10

t.-ı āfāḳ 510b/12

t.-ı kaÓbe 363b/16

t.+ıġa 460b/10, 521b/11

t. ḳıl- 462a/10

[=6]

taḳābul Ar. Karşılık olma, karşılama, yerini tutma; karşı karşıya gelme.

t.+ıda 340b/17

t.+ıdın 346a/08, 346a/09

[=3]

ŧāḳat Ar. Bir şeyi yapabilmek için gereken güç, kuvvet, derman.

t.+ı 391a/01

t.-ı muḳāvamat kéltür- 432b/10, 474b/08, 479b/07

t. kéltür- 445b/05, 470a/07

t. ḳıl- 472b/12

[=7]

taḳāżā Ar. Zorlayarak isteme, talep, istek, arzu.

t.+sı bile (vaḳt taḳāżā) 467a/14

[=1]

taḳbīl Ar. Öpme.

t.+ıġa 375a/08, 413a/12, 517a/11

[=3]

taḳbīl-āstān Öpme eşiği.

t. bol- (şaraf-andūz-ı taḳbīl-āstān) 352a/17

[=1]

taḳbīl-**bısāŧ** Öpüş yaygısı.

t. bol- (şaraf-andūz-ı taḳbīl-bısāŧ) 369a/05, 342b/16, 375b/09, 385a/05, 437a/09, 438b/06, 450a/13, 482b/15

[=8]

taḳdīm Ar. Öncelik tanıma, öne alma.

t.+ġa yétkür- 338a/11, 351a/03, 358a/03, 360a/13, 370a/04, 370b/10,

375a/17, 392a/06, 406a/14, 412b/10, 422b/03, 457a/10, 463b/13, 465a/06, 486a/04, 499b/01, 517b/03, 518b/01, 521b/01
t.-ı maşvarat 359a/16
[=20]
taḳdīr Ar. 1. Değerini anlama, kıymet biçme.
t. ḳıl- (esīr-i sar-panca-ı taḳdīr) 350b/13, 368b/11
t. bol- (esīr-i sar-panca-ı taḳdīr) - 421b/07, 444a/14
t.+ġa 347b/06
[=5]
2. Ezelde Cenab-ı Hakk'ın olmasını dilediği şeyler, her şey hakkında vermiş olduğu ezilî karar, kader.
t.-ı İlāhī 471b/04, 483b/06, 496a/08, 497b/08, 509b/06, 510a/15
[=6]
Taḳī Kürd k.a. Nacaf Ali Han'ın elçisidir.
T. 441a/14
[=1]
taḳrīb Ar. Vesile.
t. bile 368b/01
[=1]
taḳrīr Ar. Sözle anlatma, ifade ve beyan etme, anlatış.
t. ḳıl- 380b/01
[=1]
taḳsīm Ar. Bölmeler, bölüştürmeler.
t. ét- 411b/09, 448b/15
t. étil- 446b/08
t. ḳıl- 419a/03, 429a/09, 433a/05, 433a/08, 446b/03, 454b/11, 455a/04, 456a/12, 515a/10
[=12]
taḳśīr Ar. Bir işte kusurlu davranma, kusur.
t. 386b/11
t. ḳıl- 417b/03
[=2]
taḳśīrāt Ar. Kusurlar, kabahatler, suçlar.
t.+ın 384a/06
[=1]
taḳvā Ar. Günahtan, günah ve haram olması ihtimali bulunan şüpheli durumlardan, gereksiz şeylerden korunma, sakınma.
t.+ġa (mazīd-ı varaƟ u taḳvā) 370b/07
[=1]
taḳvā-dast-gāh Takvanın gücü.
t. 372a/14
[=1]
tal Dal.
t. 376b/02
[=1]
tal (< Ar. tall) Tepe, yüksek yer.
t. +lar 473a/10
t.+lar hayǿatı 444b/14, 503b/08
[=3]
tal- mec. Başka bir şeyle ilgilenmeyecek şekilde kendini bir şeye vermek, yalnız o şeyle ilgilenmek, kendini ona kaptırmak.
t.-dı 436a/05
[=1]

tala- Yağmalamak.
t.-p 468b/12
[=1]
ṫalab Ar. İsteme, dileme, arzu etme, istek.
t. üçün (savdā ve ṫalab) 348a/13
t. bol- 347a/01, 433b/17
t.+ı bile 383a/07, 468b/11, 520a/05
t.+ı ḳuvvat 342b/07
t.+ı üçün 375b/15
t.+ıda 486a/03
t.+ıġa 343b/06
t. ḳıl- 358a/01, 515b/05
t. üçün 348a/13
[=12]
talaf Ar. Yok etme, boşa gitme.
t. bol- "Mahvolmak" 379b/04, 385a/16, 419a/17, 424b/06, 463a/15, 471b/01, 471b/14, 497b/12
[=8]
talaġ Talan, yağma.
t.+ġa bar- 503a/11
[=1]
talāḳī Ar. Buluşma, kavuşma.
t.-ı farīḳ 433b/12
[=1]
talanġan Talan edilen.
t. ḳoy 461b/17
[=1]
talāş Far. Çalışma, gayret, çaba.
t. (āyīn-ı talāş) 340a/08
t. eyle- 344a/16
t.+lar (dılīrāna talāş) 489b/15
[=3]
talaş- Boğuşmak.
t.-ıp (ġażab bile talaş-) 386a/05
[=1]
ṫalÓat Ar. Yüz, çehre, güzel yüz.
ṫ.+ın 363a/06
[=1]
talātum Ar. Birdenbire çarpma, dalgalanma.
t.+ıdın (ışṭıdād-ı talātum**)** 502a/05
[=1]
ṫalāya Ar. Keşif için önden giden asker, keşif kolu, öncü , öncü askerler.
t. (taÓyīn-ı ṫalāya) 380a/01
t. aylantur- (yezek u ṫalāya) 497a/10
t. kibi 342a/10
[=3]
talbīs Ar. Hile yaparak aldatma.
t.+ıġa (şayṫānnıñ vasvasa ve talbīs) 456a/06
[=1]
talḥ-kām (Acı bir tada sahip olma) mec. Hayal kırıklığına uğramış, ümidi kırılmış.
t. bol- 338b/16
[=1]
ṫālıÓ Ar. Doğan, tulû eden.
t. érdi 373a/17
t. bol- 338b/01, 365a/06, 493b/15
t.+dın (muÓāvanat-ı ṫālıÓ) 372a/02
t.+ı (aĥtar-ı ṫālıÓ) 494a/13
t.-ı arcmand 365a/13
t. u baḫt 385b/17
[=8]
ṫālıb Ar. İsteyen, talep eden.
t. ol- 436a/08

[=1]
ṭālıbu'l-Ǿılmī Ar. Bir ilim talebesi.
ṭ. 494b/05
[=2]
ṭalīǾa Ar. ṭalīǾ kelimesinin tamlamalarda çıkan ve aynı anlama gelen şekli.
ṭ.-ı śubĥ 339b/05, 344b/06, 385a/14, 427a/08, 444a/16, 497a/05
[=6]
taǿlīf Ar. Uyuşmalarını sağlama.
t. u terkīb 388b/16, 392a/05
[=2]
taǾlīm Ar. Öğretme, belletme, tedris.
t.+ı üçün 399b/17
t.+ıġa 371b/07
[=2]
Tallıġ y.a. At yolu bölgesine Ve Abdal arıgına ve Kazak deryasına yakın bir yerde bulunur. Krş. Tallıķ.
T. savāĥılı 408b/16, 409a/04
[=2]
Tallıķ y.a. bk. Tallıġ
T. 357b/08
T. ṭarafı 339b/09
T. rūdı 349b/06
[=3]
tām Ar. Eksiği olmayan, bütün.
t. birle (ıltızām-ı tām) 435b/05
[=1]
tamām Ar. Bütünlüğü bozacak bir eksiği olmayan (şey), bütün.
t. 353a/01, 353a/01, 396b/14, 397a/09, 523a/13
t. (āb-rūy-ı tamām) 482a/12
t. (bahcat-ı tamām) 370a/01, 475b/02
t. (başāşat-ı tamām) 466b/08
t. (cahd-ı tamām) 345b/10, 502b/13
t. (dabdaba-ı tamām) 340b/11, 340b/16, 379b/13, 384b/10, 398a/07, 441a/07, 442b/03, 443a/14, 460b/08, 480a/03, 481b/08
t. (dahşat-ı tamām) 489a/14
t. (ġavġa-yı tamām) 511b/07
t. (ıhtımām-ı tamām) 497a/11
t. (ıstıǾcāl-ı tamām) 428a/01
t. (ıǾzāz-ı tamām) 439a/17
t. (ızdıĥām-ı tamām) 411a/04, 421a/02, 434b/09, 444a/17, 495b/17, 497b/09, 500a/08, 501a/12, 510a/15, 511b/04
t. (kevkebe-i tamām) 463b/08, 464a/11, 487b/03
t. (masarrat-ı tamām) 393a/10
t. (maşaķķat-ı tamām) 377a/11, 470b/13, 480a/12
t. (raġbat-ı tamām) 372a/11
t. (śadmat-ı tamām) 478b/06
t. (śavlat-ı tamām) 394b/14, 409b/05, 414a/13, 490a/03
t. (surǾat-ı tamām) 361a/13, 425b/05, 429a/08, 430b/05, 444b/16, 449b/13, 462b/06, 482a/04, 497a/07, 518b/10
t. (surūr-ı tamām) 493b/15
t. (śuǾūbat-ı tamām) 404a/05
t. (şacāǾat-ı tamām) 421b/01
t. (şevket-i tamām) 402b/15, 440a/02, 476a/16, 484b/03, 491b/07, 495b/10, 500b/06, 504a/13
t. (taǾaźźur-ı tamām) 349b/02

t. (taraddud-ı tamām) 499b/03
t. (taǾźīb-ı tamām) 354a/16
t. (temkīn-ı tamām) 399a/13
t. al- (bahra-ı tamām) 376b/06, 392a/03, 399b/17, 452b/17
t. Ǿālam 405a/05
t. bile (āb-rūy-ı tamām) 473b/04
t. bile (cahālat-ı tamām) 507a/10
t. bile (cahd-ı tamām) 401a/12, 412b/06, 416a/17, 468a/14, 507b/15
t. bile (curǿat-ı tamām) 433b/17
t. bile (ħasārat-ı tamām) 473b/16
t. bile (ıstıǾcāl-ı tamām) 421b/16, 432a/07
t. bile (ızdıĥām-ı tamām) 343b/09, 401a/17, 424b/01, 453b/17, 475a/17, 505a/11, 508b/10
517a/06
t. bile (Ǿızzat-ı tamām) 401a/01
t. bile (inkisār-ı tamām) 400b/04
t. bile (kevkebe-i tamām) 355a/17, 383a/10
t. bile (leşker-i ızdıĥām-ı tamām) 474b/14
t. bile (masarrat-ı tamam) 461b/09
t. bile (maşaķķat-ı tamam) 383b/06, 485a/03
t. bile (ŝavlat-ı tamām) 400a/14, 443a/16, 446a/10
t. bile (surǾat-ı tamām) 416a/17, 425b/16, 427a/02, 431b/08, 473b/10, 478b/17, 501a/02, 510a/12, 519a/07
t. bile (şevket-i tamām) 477a/09
t. bile (şükūh-ı tamām) 495a/08
t. bile (tacammul-ı tamām) 496b/01
t. bile (temkīn-ı tamām) 443a/17
t. bile (umarā-yı maǿmūr-ı curǿat-ı tamām) 411a/01
t. birle (āb-rūy-ı tamām) 385b/15
t. bol- 389b/14, 408a/14
t.+ġa (ĥadd-ı tamām) 413a/15
t.+ı 363a/16, 387a/04
t. tap- (ıstīlā-yı tamām) 353a/06
t. tap- (ıǾtıbār-ı tamām) 475b/05
t. tap- (rafāhıyyat-ı tamām) 370b/03
t. ol- 399a/07
t. yétkür- (bahra-ı tamām) 402a/08
[=135]

tamāmat Ar. Tamam olma, tam olma, tamlık.
t.-ı ĥurūf 372a/08
[=1]

tamāmī Ar. Noksan tamamlamaya mahsus, onunla ilgili.
t.-ı asbāb-ı ĥarb 410b/10
[=1]

tamannā Ar. Dilek, istek.
t. eyle- 396b/03
t.+sı bile 377a/14
t.+sıda 369b/16
t.+sıdın (çāşnī-ı tamannā) 351a/06
t.-yı kāsıd u ķabīĥ 401a/09
[=5]

tamarrud Ar. İnat etme, karşı durma, kafa tutma.
t. 402b/06, 403a/02, 426b/11, 503a/06
t. (hādım-ı bunyādu't-tamarrud ve'l-Ǿınād) 509a/08

t. (Óınād u tamarrud) 410b/07
t.+larıdın 463a/11
t. u Óınād 403a/17, 502b/08
t. u Óıśyān 374a/06
[=10]
tamāşā Ar. Zevkle, hayranlıkla seyretme, zevkle seyredilen şey.
t. ahlı 443b/08
t. (vaḳf-ı tamāşā) 373b/08
t. bile 395b/11, 475b/02
t. eyle- 438a/11
t. ét- 396a/11
t. ḳıl- 363b/06, 413a/10, 438a/04
t. ḳıl- **(sayr u tamāşā)** 400a/08, 408b/09, 442a/10
t.+sı 395b/12, 396a/07, 398a/04
t.+sı bile 452a/02, 459a/10, 465a/01
t.+sıġa 395a/14
t. üçün 475a/16
t.-yı bī-nıhāyat 431a/04
[=21]
tamāşā-bīn Bakıp seyretme.
t.+lar 396a/04
[=1]
tamavvuc Ar. Dalgalanma, çalkalanma.
t.+ıdın 379a/02
[=1]
tamayyuz Ar. Benzerleri içinde sivrilme, seçilir duruma gelme, kendini gösterme, temayüz.
t. (arbāb-ı Óaḳl u tamayyuz) 347a/16
t. allıda 347a/16
[=2]
tamġa Mühür, bir şeyin üzerine belli bir maksatla basılan işaret, nişan.
t. bile 372b/06
[=1]
tamhīd Ar. Mukaddeme yapma, hazırlama; izah etme.
t. bile 352a/09, 377a/16
t.-ı ıbtıdā 367b/13
[=3]
taÓmıya Ar. 1. Ebcet hesabıyle düşürülen tarihlerde hesabı doldurmak için çıkarılacak veya eklenecek sayıları işaret etme.
t. Óamalı 388a/16
[=1]
2. Kamaştıran.
t.+nı (alvıya-ı nuśrat-ı taÓmıya) 421a/01
[=1]
taÓmīr Ar. Onarma.
t.+ı 369b/10
t.+ı üçün 388a/04
t.+ıġa 387b/13, 510b/10
[=4]
tamīz Ar. Takdir edebilme, tefrik, iyiyi kötüden ayırma.
t. (śāĥıb-ı tamīz) 385a/07
[=1]
tammat Ar. “Bitti, tamam oldu” anlamına gelen kelime grubu.
t.-ı toy-nāma-ı Óālī 397a/16
[=1]
tāmmī Ar. Dolu, bütün.
t.-ı Óayş 364a/06

[=1]

tammati'l-kitāb Ar. "Bitti, tamam oldu" anlamında kitapların ve yazıların sonuna yazılan kelime.

t. 523a/17

[=1]

tāmūr Ar. Öz, nüve, kök, temel.

t.+ıda (aśl u tāmūr) 369a/01

[=1]

tāmūrī Ar. Kanlı, kanla ilgili.

t. 409b/13

[=1]

tamyīz Ar. İyiyi kötüyü ayırmak, ayırma.

t. eyle- 364b/09

[=1]

ṭaǾna Ar. Sövme, çekiştirme, yerme, zemmetme.

t.-ı duşnām-andūz 341b/02

[=1]

ṭaǾna-zan Söven.

t. 460b/10, 476a/14

t. durur 521b/12

t. ét- 507a/08

[=4]

ṭınāb Ar. Çadırı kazığa bağlayan ip.

t.+ı 351b/04

t.+ların 485a/02

[=2]

Tanak Bahādur k.a. Valadān-ı Adina Kulı Atalık Vazirî ile beraber kale etrafının korunması için görevlendirilmiş bir askerdir.

T. 341a/03

T.+nı 342a/03

[=2]

tanbīh Ar. Bir şeyin yapılıp yapılmamasını, şöyle veya böyle yapılmasını söyleme ve bunu üzerinde durarak hatırlatma, ihtar, uyarma.

t. 373b/14

t. bér- (taǾaddī u tanbīh) 467a/02

t.-ı Ǿažīm 517b/16

t.-ı balīġ bér- 410b/16

t.+ı üçün 386b/11

t.+ı üçün (goş-mālı ve tanbīh) 466a/08

t.+ı üçün (taǾdīb u tanbīh) 369a/14

t.+ıdın 466a/15

t. u goş-māl bér- 467a/05

t. u taǿdīb 374b/16, 414a/05

t. yétkür- 447b/16

t. yétkür- (goş-māl-ı Ǿažīm u tanbīh-ı balīġ) 344b/16

t.+ı yétkür- 426b/12

[=14]

tanbīhlıġ Uyarma hali.

t. 431b/05, 445a/15

[=2]

tangraḳ (<Far. teng ve +raḳ ekinin eklenmesiyle) Daha dar, daracık.

t. bol- 353a/06

[=1]

tanhā Far. Yalnız, tek başına.

t. 494b/08

[=1]

tansīḳ Ar. Düzenleme, tanzim, düzeltme, ıslah.

t.+ıġa 380b/10, 499b/02

[=2]

tansuḳāt Ar. Kıymetli şeyler, hediyeler.
t. (tuĥfāt u tansuḳāt-ı sar-ancām) 420a/14
t.-ı girān-māya 375a/10
t.-ı lāyıḳ 358b/17
t.-ı mütekāŝire 405a/15
t.-ı rāyık 342b/17, 398b/02, 520a/03
t. u pīş-keş 414b/06
t. u tuĥfāt 495b/12, 506b/12
[=10]

ŧantana Ar. Göz alıcı ve gösterişli olma, debdebe, şâşaa görkem.
ŧ.-ı davlat 387a/07
[=1]

tanuk-şeker Az şekerli.
t. 340b/07
[=1]

tanūmand Far. İri kıyım gövdeli.
t. 339a/13
t.+nıñ (şucaʼĀ-yı tanūmand) 474b/07
[=2]

tanūr (< Ar. tennūr) Fırın, ocak, tandır.
t.+ın ḳızıt- 491b/14
[=1]

tanvīr Ar. Işıklandırma.
t.+ıġa 414a/06
[=1]

tanžīm Ar. Sıraya koyma, sıralama, düzenleme.
t.+ı 499b/02
[=1]

tañ Güneş doğmadan önceki alaca karanlık, fecir.
t. vaḳtı "Fecir" 339b/06, 454a/07, 462a/13, 512b/17
t. at- "Şafak sökmek, sabah olmak" 342a/09, 380a/16, 478b/03, 479a/09, 482a/04, 492b/08, 497a/09, 503b/12, 503b/17, 508b/05, 513a/15, 514b/15
t. bile "Sabahleyin, yarın" 463b/16
t.+ġaça 476b/03
[=18]

tañla Yarın, sabahleyin.
t. 417a/05, 423b/11
t.+sı 340b/13, 346b/17, 348b/17, 353a/02, 358b/08, 359b/05, 361a/11, 377a/07, 378b/04, 379b/12, 380b/06, 384a/04, 384a/15, 398a/17, 398b/11, 399a/10, 411a/16, 415b/13, 415b/15, 427a/16, 429a/04, 429a/17, 429b/16, 431a/03, 431b/09, 437a/02, 446b/01, 448b/11, 448b/17, 457a/15, 462a/12, 464a/01, 476b/10, 481a/15, 497a/05, 499b/15, 500b/05, 500b/14, 502a/15, 505a/05, 508a/03, 508b/04, 508b/08, 514b/01, 514b/08, 514b/11, 519a/06
t.+sıda 495b/11
[=50]

tap- Bulmak; elde etmek, kazanmak.
t.-a al- 404b/01, 404b/03, 411b/03, 425a/14, 433a/02, 435b/06, 449b/15, 450a/04, 450b/11, 464b/09, 482b/14, 508a/09
t.-ar 338b/07, 360a/17, 360b/01, 361b/07, 365a/17, 368a/05, 373b/06, 383a/16, 383b/01, 418a/15, 506a/07
t.-dı 338b/01

t.-dılar 370b/03, 405a/14, 427b/05, 436b/08, 441a/15, 471a/09, 475b/05
t.-dum 390b/15
t.-ġaç 461b/17
t.-ġan 392a/10
t.-ġandın soñra 389a/08
t.-ġanı 514a/06, 521a/08
t.-ġanı durur 519a/14
t.-ġay 359b/14
t.-ġaymız 347a/10
t.-ġusı durur 347b/04, 365a/09, 365b/01, 373b/15, 459a/04
t.-ıp 336b/02, 337a/02, 338b/06, 340a/11, 340a/17, 341b/08, 344a/03, 349b/16, 350a/05, 351a/14, 353a/07, 355a/01, 356b/09, 359a/16, 360a/06, 365a/12, 365b/06, 365b/06, 367a/08, 367b/09, 367b/10, 374a/14, 375b/16, 377b/07, 380b/02, 383a/05, 385a/04, 385b/05, 393a/13, 397a/01, 397a/01, 397a/15, 403a/11, 411a/16, 416a/16, 421a/07, 425a/06, 433a/02, 437b/07, 438b/14, 439a/03, 442a/05, 449b/16, 451a/07, 456a/01, 460a/05, 464b/11, 468a/13, 468b/13, 469b/04, 469b/14, 471a/17, 473a/08, 473a/16, 473b/13, 476a/06, 478b/02, 482b/13, 482b/15, 486b/14, 497b/12, 502b/11, 508a/11, 509a/15, 516b/01, 518b/08, 519b/13, 521b/11
t.-ıp durur 338b/10, 354a/03, 355b/13, 357a/12, 374a/16, 380b/12, 386b/17, 395b/15, 396b/08, 457b/12, 464a/14, 465b/07, 479a/16, 484a/12, 484b/02, 485a/09, 489a/16, 494a/04, 494b/12, 502b/12, 507a/13, 518a/14, 522a/04
t.-ıp durur érdi 342b/08, 348a/11, 357a/08, 359a/04, 370a/17, 372b/13, 375b/14, 381a/06, 386b/14, 387b/02, 436b/16, 440a/09
t.-ıp dururlar 358b/17, 361b/04, 369a/03, 378b/14, 400b/08, 406b/12, 411b/04, 420b/07, 426a/03, 426a/12, 427b/15, 441a/16, 444b/06, 444b/08, 453b/02, 477b/03, 495b/05, 495b/14, 514a/02, 514b/16, 517a/12, 519b/11
t.-ıp édi 372b/09
t.-ıp érdi 465a/04
t.-madılar 341a/12
t.-madum 390b/16
t.-mağı 347a/12, 367a/15
t.-mağınıñ 509b/08
t.-maķ 470a/09
t.-maķı 433b/13
t.-mas 371a/17
t.-may 441b/17, 456a/17, 461a/07, 518b/06, 518b/07
t.-mış durur 354a/13, 381b/13, 390b/01, 424b/17, 436a/11
t.-mış durur érdi 457b/08
t.-sa 396a/16, 520b/11
t.-tı 338b/15, 339b/04, 342b/01, 344b/03, 346a/11, 347b/10, 350a/11, 350b/01, 351a/01, 352a/07, 363b/13, 365b/05, 365b/12, 365b/14, 365b/15, 365b/16, 374a/09, 375a/03, 379b/14, 395a/04, 413a/05, 415b/12, 417b/16,

440b/17, 465b/06, 474b/03, 481a/14, 484b/17
t.-tılar 348b/15, 356b/11, 430a/15, 431a/03, 433a/11, 436a/07, 464b/12 [=229]
t.-amān tap- 418a/15, 495b/05
t.-aŝar tap- 518b/07
t.-at tap- 359a/16
t.-bahāna tap- 365a/17
t.-barūmandlıġ tap- 361b/04
t.-bınā tap- 393a/13, 436b/16, 465a/04, 521b/11
t.-cahān-bānlıġ tap- 360a/17
t.-**çāra tap- 4**35b/07
t.-çāranı tap- 390b/16
t.-çārasın tap- 341a/12
t.-dast tap- 340a/11, 347a/10, 365b/16
t.-farmān-nufūź tap- 375a/03
t.-ġāfıl tap- 478b/02
t.-güncāyiş tap- 373b/06
t.-güźāriş tap- 348a/11, 359a/04, 368a/05, 372b/13, 375b/14, 387b/02
t.-ħabar tap- 338b/07, 348b/15, 383a/05, 411a/16, 411b/04, 425a/06, 451a/07, 468b/13, 469b/14, 473a/16, 482b/13, 508a/11
t.-**ħabarın tap**- 433a/02
t.-ħalāś tap- 417b/16
t.-ħalāślıġ tap- 427b/15
t.-ħalāślıķ tap- 385a/04
t.-Ĥayāt-ı tāza tap- 357a/11
t.-hazīmat tap- 468a/13
t.-Ĥuśūl-ı marām tap- 385b/05
t.-Ĥuśūl tap- 367a/08
t.-ıhtıśāś tap- 356b/09, 370a/17, 383a/16, 390b/15, 405a/14, 420b/07, 421a/07, 426a/03, 433a/11
t.-ıltıhāb tap- 442a/05
t.-ımtıdād tap- 396b/08, 485a/09
t.-ınĤırāt tap- 484a/12
t.-**ınhızām tap**- 365b/12
t.-ıntıbāh tap- 338b/06
t.-ıntıfā tap- 367b/10
t.-ıntışār tap- 374a/16, 519b/13
t.-**ıntižām** tap- 484b/02, 486b/14, 495b/14
t.-ırtıfāÓ tap- 352a/07, 440a/09
t.-ıstıĤkām tap- 359b/14
t.-ıstımrār tap- 374a/09
t.-ıstısÓād-tap- 516b/01
t.-ıstısÓād tap- 340a/17, 350a/05, 358b/17, 365a/12, 431a/03, 514a/02
t.-ıstīlā tap- 494a/04, 521a/08
t.-ıstīlā-yı tamām tap- 353a/07
t.-ışt ıÓāl tap- 433b/13, 438b/14, 460a/05
t.-ıştıdād tap- 342b/01
t.-**ıştıġāl tap**- 502b/11
t.-ıÓtıbār-ı tamām tap- 475b/05
t.-ıÓtıbār tap- 367a/15
t.-ıtmām tap- 395a/04
t.-Óızz-ı ısdār tap- 338b/10, 347b/10, 354a/03, 380b/12, 507a/13, 518a/14
t.-Óızz-ı nafāź tap- 395b/15, 502b/12
t.-kām tap- 436a/07, 476a/06
t.-kām u rāĤat tap- 476a/06
t.-kām-yāblıġ tap- 365b/15
t.-kimse tap- 471a/17

t.-kişi tap- 449b/15, 450a/04, 464b/11, 482b/15
t.-ḳuvvat tap- 344a/03
t.-luṭf u śafā tap- 397a/01
t.-māl tap- 450b/11
t.-madad u ıstıÓānat tap- 437b/07
t.-murādın tap- 436a/07
t.-muṭṭalıÓ u āgāhlıġ tap- 355a/01
t.-nacāt tap- 337a/02, 346a/11, 356b/11, 357a/08, 381b/13
t.-nafāź tap- 339b/04
t.-navā tap- 365b/14
t.-nufūź tap- 351a/01, 355b/13, 415b/12
t.-rafāhıyyat-ı tamām tap- 370b/03
t.-ravācı tap- 372b/09
t.-śaĥn-ı Ód-gāh tap- 365b/06
t.-sar-afrāzlıġ tap- 350a/11, 406b/12, 430a/15
t.-sar-afrāzlıḳ tap- 427b/05, 441a/16, 471a/09
t.-sar-afrāzlıḳ u mumtāzlıḳ tap- 517a/12
t.-sudūr tap- 386b/17, 464a/14, 520b/11
t.-sulṭānlıġ tap- 360b/01
t.-śūrat-ı taĥḳīḳ tap- 371a/17
t.-şahādat tap- 344b/03, 444b/08
t.-şaraf-ı ıhtıśāś tap- 349b/16, 378b/14
t.-şaraf-ı ıstısÓād tap- 469b/04
t.-şarafnı tap- 400b/08
t.-şekl-i hilāl tap- 377b/07
t.-şikest-i fāĥış tap- 416a/16
t.-şikest tap- 444b/06, 473a/09), 473b/13
t.-şuyūÓ tap- 374a/14
t.-taÓalluḳ tap- 360a/06
t.-taḥfīf tap- 336b/02, 338b/15, 379b/14
t.-taraḳḳī tap- 381a/06, 484b/17
t.-tāórīḥ tap- 369a/03, 465b/07, 489a/16
t.-tastīr tap- 361b/07, 365a/09, 365b/01, 373b/15, 459a/04
t.-tazyīn tap- 506a/07
t.-teskīn tap- 389a/08, 456a/17
t.-vafāt tap- 341b/08, 390b/01, 439a/03, 457b/08, 457b/12, 465b/06, 481a/14, 509b/08, 522a/04
t.-vuḳūÓ tap- 342b/08, 347a/12, 386b/14, 392a/10, 424b/17, 436a/11
t.-vuḳūf tap- 461b/17
t.-yol tap- 403a/11, 461a/07
t.-žafar tap- 380b/02, 474b/04
t.-źikr tap- 354a/13
[=184]
tapıl- Bulunmak, mevcut olmak, kazanılmak.
t.-ıp 392a/11
t.-maġusı durur 467a/03
t.-may durur érdi 352b/05
t.-ur 366a/14, 391b/07
[=5]
t. nusḥası tapıl- 392a/11
t. nışānı tapıl- 352b/05
[=2]
tapşur- Emanet etmek, ısmarlama, tevdi etmek, teslim etmek.
t.-dı 463b/02
t.-dılar 384a/05

t.-up 352a/12, 357a/06, 386b/09, 389a/06, 401a/13, 411a/12, 462a/01, 501a/09
t.-up durur 382b/02
t.-up durur érdi 358b/02
t.-up dururlar 356b/10, 456b/02, 485b/13, 511b/12
[=15]
t.-ıhlāś-nāma tapşur- 352a/12
t.-uruġıġa tapşur- 382b/02
t.-ḳābızu'l-arvāĥġa tapşur- 358b/02
[=3]
tapşurul- Verilmek, sunulmak.
t.-ġan durur érdi 403a/09
t.-up durur 487a/05
[=2]
t.-raóyıġa tapşurul- 403a/09
t.-élçilarġa tapşurul- 487a/05
[=1]
tar I. Dar, sıkışık.
t. (teng u tar) 494a/10
t. durur érdi (teng u tar) 478b/11
t. bol- (teng u tar) 494a/10
[=3]
tār II. Far. Karanlık.
t. camÓıyyatın 460a/13
[=1]
tār III. Far. Dokumada arış veya atkı denen iplik.
t. u pūd "atkı ve cözgü iplikleri, arış ve argaç" 396b/121
t.+ı 351b/04, 404a/09
[=3]
tār u mār Far. Perişan, karmakarışık, darmadağınık.
t. bol- "Perişan olmak" 422b/13
[=1]
ṭarab Ar. Sevinmekten gelen çoşkunluk, sevinç ve şenlik.
ṭ. (ĥīnāgar-ı ṭarab) 365b/13
ṭ. ḳıl- (bazm-ı ṭarab) 476b/01
ṭ. tut- (dāman-ı ṭarab) 365b/14
[=3]
ṭarab-fazā Far. Ferahlığı ve neşeyi arttıran, iç açıcı.
ṭ. (cām-ı ṭarab-fazā) 365b/02
[=1]
ṭarab-gāh Sevinç ve çoşkunluk yeri.
ṭ.-ı cannat-nışāna 393b/16
[=1]
ṭarabnāk Sevinçli, çoşkun, neşeli.
ṭ. 435b/05
[=1]
tārāc Far. Yağma, çapul.
t. (ḳatl u tārāc) 381b/02, 520a/13
t. (tāĥt u tārāc) 411a/13
t. bile (śarśar-ı tārāc) 463a/13
t. bile (sayl-ı tārāc) 355b/05
t. bol- (maḳtūl u tārāc) 454a/13
t.+dın (nahb u tārāc) 355b/15
t. eyle- 362b/17, 386a/09
t. ét- 451b/01
t. ét. (ġārat u tārāc) 374a/12, 463a/04
t. ét- (ġārat u tārāc u esīr) 359b/17
t. ét- (nahb u tārāc) 427a/14
t.+ıġa 381b/17, 382a/04, 501a/07
t. ḳıl- 472a/10

t. ḳıl- (esīr u tārāc) 381a/17
t. ḳıl- (ġārat u tārāc) 340b/09, 446a/09, 508b/17, 509a/15
t. ḳıl- (nahb u tārāc) 429a/02
t. u ġārat 508a/17
t. u tatāvul 355b/10
[=26]
taraddud Ar. Bir yere, birinin yanına gidip gelme, devam etme.
t. 374a/15, 374b/01, 404b/04
t. (bī-vuḳūǾ-ı taraddud) 347b/02
t. bile 392a/11
t.-ı asbāb-ı sūr 393b/06
t.-ı tamām 499b/03
t.-ı yaraġ 504b/14
t. u cust-cū ḳıl- 425a/14
[=9]
ṭaraf Ar. Cihet, yön; bölge. Krş. teref.
t. (her taraf) 340b/06, 348a/08, 352b/15, 352b/16, 393b/17, 416a/12, 443b/10, 443b/11, 443b/12, 443b/15, 469a/09, 469a/10, 469a/12, 473a/07, 491b/15, 491b/17, 496b/09
t.+da (her ṭaraf) 477a/12
t.+da (ol ṭaraf) 347a/04
t.+da dağı (ol ṭaraf) 465a/07
t.+dağı (kün batar ṭaraf) 432a/13
t.+dın (arḳa ṭaraf) 478b/10
t.+dın (bir ṭaraf) 377a/15, 419a/14, 435a/01, 503b/01, 503b/01
t.+dın (bu ṭaraf) 432a/15, 489a/09, 496a/17
t.+dın (her ṭaraf) 337a/15, 395a/01, 397b/17, 491b/17, 505b/04, 506b/04
t.+dın (iki ṭaraf) 345b/16, 416b/13, 466b/01, 507b/17
t.+dın (ikki ṭaraf) 429a/10, 475a/13, 496b/02, 507b/02
t.+dın (ol ṭaraf) 340a/07
t.+dın (tört ṭaraf) 503a/02, 519a/01
t.+dın (üç ṭaraf) 451a/15
t.+dın dağı (bu ṭaraf) 507a/11
t.+dın dağı (ikki ṭaraf) 491b/12, 497a/10
t.+ga 346a/07, 354b/17, 381b/17, 383a/07, 405b/10, 468b/10
t.+ġa (bu ṭaraf) 480a/06
t.+ġa (her ṭaraf) 343b/07, 373b/08, 374a/14, 422b/12, 511a/15
t.+ġa (hīç ṭaraf) 358a/09, 360b/07
t.+ġa tarḳa- (her ṭaraf) 343b/07
t.+ı (ḳaçġan ṭaraf) 496a/06
t.+ıda (bu ṭaraf) 385a/11
t.+ıda (canūbī ṭaraf) 445a/12
t.+ıda (ġarbī ṭaraf) 404a/02
t.+ıda (sol ḳol ṭaraf) 379b/01
t.+ıdağı (canūbī ṭaraf) 467b/12, 497a/09
t.+ıdağı (kün batar ṭaraf) 496a/14
t.+ıdağı (şımālıyya ṭaraf) 497a/09
t.+ıdın 354b/04, 384a/05, 421b/06, 428b/13, 464a/15, 489a/07, 492b/14, 513a/04, 520b/09
t.+ıdın (arḳa ṭaraf) 433b/03, 451b/05
t.+ıdın (bir ṭaraf) 469a/06
t.+ıdın (canūbī ṭaraf) 431a/08, 437b/12, 442a/09
t.+ıdın (ġarbī ṭaraf) 431a/12

t.+ıdın (iki ṭaraf) 416b/04
t.+ıdın (ikki ṭaraf) 432a/11
t.+ıdın (şarḳī ṭaraf) 416b/09
t.+ıdın (tört ṭaraf) 342a/08
t.+ıġa 339b/09, 359a/17, 380a/04, 395b/05, 396a/09, 419b/10, 422b/14, 442a/07, 444a/15, 454a/05, 469a/05, 477b/07, 488b/17, 492a/07, 500b/08, 502a/17, 507a/14, 508b/09, 513a/10, 518a/16, 518b/08
t.+ıġa (arḳa ṭaraf) 409b/01
t.+ıġa (ġarb ṭaraf) 429a/17
t.+ıġa (ḳıbla ṭaraf) 450b/10
ṭ.**+ıġa (kün çıḳar ṭaraf)** 449b/14
ṭ.**+ıġa (yoḳarı ṭaraf)** 407a/07
t.+ın (canūbī ṭaraf) 402b/02
t.+ın (ġarbī ve şımālī ṭaraf) 354a/05
t.+nıñ (bu ṭaraf) 519a/03
[=123]

taraḳḳī Ar. İleri gitme, ilerleme; yükselme, artma.
t. bér- 370a/12
t. ḳıl- 360a/10, 454b/06
t. tap- 381a/06, 484b/17
[=5]

ṭāram Far. Kubbe, kümbet.
t.+ınıñ 376b/16
[=1]

tarāna Far. Nağme, ezgi, ahenk, ses.
t.+sınıñ 392b/02
[=1]

tarannum-sāz Terennüm eden.
t. ét- 373b/12
[=1]

tarañġu Kavak ağacı.
t. çap- 513a/11
[=1]

taraş- Her tarafa dağılmak, yayılmak.
t.-dı 379b/17
[=1]
t.-ḥayl-ı aḥtar taraş- 379b/17
[=1]

ṭarāvat Far. Tazelik, körpelik.
ṭ. (nuzūl-ı ṭarāvat) 448a/13, 484b/07, 499b/14
ṭ.+da 476a/13
ṭ.-ı bī-andāza bağışla- 402a/15, 464a/07
ṭ.-ı bī-andāza yétkür- 413b/09
ṭ.-ı **bī-kerān ve naẓārat-ı bī-pāyān bağışla-** 460b/13
ṭ.-ı **naẓārat-ı mavfūr ve ṭarāvat-ı nā-maĥṡūr bağışla- 3**98a/09
ṭ.+ın 500a/07
ṭ.+ın (cannātu'n-naƟīm-ı ṭarāvat**)** 506a/06
ṭ. **u tāza nazāhat-ı bī-andāza bağışla-** 394a/06
ṭ. **u tāza ve nazāhat-ı bī-andāzanı bağışla-** 440a/05
ṭ. u tāza bağışla- 406a/15, 419b/12, 437a/17
[=16]

ṭarāvat-güster Tazelik yayan.
t. ḳıl- 441a/07
[=1]

tarāvīĥ Ar. Ramazanda yatsı namazından sonra kılınan yirmi rekatlık namaz.
t. namāzı 406b/06

[=1]

tarbıyat (< Ar. terbiyet) Kıymetini yükseltme, terakki ettirme, idare etme, eğitme.

t.-ı ħāḳānī 381a/06

t.+ıdın 372b/16

[=2]

tarcama (< Ar. terceme < Akatça) Tercüme.

t. ḳıl- (tarcama ve mubayyan) 389b/11

[=1]

tarcīĥ Ar. Bir şeyi diğerlerinden daha üstün tutma, daha önemli sayma, yeğleme.

t. ḳıl- 434a/03

[=1]

tārek Far. Tepe, başın üst kısmı.

t. (tāc-ı tārek-i ıftıħār) 353b/11

t.+i bile 388b/05

t.-i humāyūn 434a/14

t.-i mübārek 449a/05

t.-i saʾādat 373a/14

t.+niñ bile (şaraf-ı tārek) 366a/15

[=6]

tarġīb Ar. isteklendirme, arzu ettirme, istek verme.

t. u taĥrīś 368b/13

t. u taĥrīś ḳıl- 403b/01, 416b/14, 456a/08

[=4]

Tarħanlıġ kv. a. Çağatay kabilesinden olma durumu.

t. yarlıġın 372b/05

[=1]

ṯārī Ar. Birden bire çıkan, ansızın görünen.

t. bol- 338b/14, 516a/02

[=2]

taʾrīf Ar. Bir şeyi anlatmak, bildirmek.

t.+dın 388a/07

t.+ġa 393b/03

t.+ıda 385b/05, 388a/08

t.+ıdın 457a/13

t.+ıġa 365a/12, 393b/05

t.+ını 396b/02

[=8]

tāʾrīħ Ar. Bir olayın meydana geldiği gün ve yıl; bir şeyin oluş zamanı.

t. 365a/05, 365a/05, 386a/17, 465b/07, 465b/10

t. (avvalġı tāʾrīħ) 364a/11, 364b/13, 511b/13

t. (ikilenç tāʾrīħ) 364a/13

t. (ikinçi tāʾrīħ) 365a/03

t. (ikki tāʾrīħ) 511b/13

t. (ikkinçi tāʾrīħ) 512a/08

t. (törtünçi tāʾrīħ) 364b/09

t. (üçlençi tāʾrīħ) 364b/02

t. (üçünçi tāʾrīħ) 365a/09

t. ak- (ikki tāʾrīħ) 511b/13

t. aytıl- (üç tāʾrīħ) 364b/13

t.+de (bu tārīĥ) 362b/14

t. érdi (tört tārīĥ) 364a/11

t.-ı fatĥ-ı Aral 362b/09

t.-ı Hıcrī 374a/12, 377a/03, 392b/03, 410b/03, 414a/09, 431b/01, 439b/14, 452a/03, 475b/14, 483b/10, 510a/04, 514a/07

t.-ı Hıcrıyya 499b/07
t.-ı partav-žuhūr sal- 365a/08
t.-ı yaẖşı 388a/08
t.+ın (bir tāǿrīh) 361b/05
t.+ını 364b/08
t.+ını (fatĥ tāǿrīhı) 365a/10
t.+ını sür- 364b/12
t.+nı 386a/16
t. tap- 369a/03, 489a/16
t. tap- (iki tāǿrīh) 465b/07
[=43]

ṫarīḳ Ar. Yol; sebep.
t. (ḳadam-farsā-yı ṫarīḳ-ı Ǿınād) 353a/11
t. (ḳaṫǾ-ı ṫarīḳ) 363b/06
t. ḳıl- (ḳaṫǾ-ı ṫarīḳ) 374a/17
t.+ı bile 419b/10, 481b/11, 492b/13
ṫ.-ı śavāb 456a/06
t.+ıda 366a/06
t.+ıda (savdā-yı maĥal ṫarīḳı) 347b/15
t.+ıdın 353a/17
t.+ıġa 360b/03, 380a/10, 383a/10, 401a/10, 404a/07, 426b/14, 431b/06, 432b/11, 470a/07, 498a/12, 512b/14, 519b/08
t.-ı Ǿadālat 376b/12
t.+ı bile 412a/13, 413b/16, 425a/08
t.-ı fırār 340a/14, 348b/10
t.-ı hazīmat 416a/16
t.-ı hıdāyat 338a/09
ṫ.-ı śāyıba-ı ẖavāḳīn 343a/17
t.-ı sunnat-ı nūr u śafā 363a/04
t.-ı temkīn 349a/07
[=33]

ṫarīḳa Ar. Yol, tarik.
t. (bir ṫarīḳa) 437b/17
t.+da 356b/06, 358b/04, 368b/04, 381a/02, 387a/12, 410a/06, 414b/07
t.+da durur 407a/03, 480b/16, 485b/08, 510b/02, 512a/13
t.+da érdi 469a/01
t.-ı fırār 474b/09
t.-ı ıstıǾcāl 510b/08
t.+sı bile 348a/15, 374b/07, 390b/13, 399b/13, 408b/04, 449a/13, 466a/12
t.+sı bile 392a/12, 415a/10, 416a/05
t.+sı bile (fırār ṫarīḳa) 356b/14
t.+sıda 372b/17, 489b/05
[=29]

ṫarīḳat Ar. Yol; bir şeyhe bağlı kimseler için konulmuş olan manevi, ahlâkî ve sosyal kuralların bütünü ve bu kurallara göre teştkilatlanmış kurum.
t. (fuḳarā-yı ṫarīḳat) 338a/03
t. (hādī-ı arbāb-ı ṫarīḳat) 455b/04
t. (ḳutb-ı dāǿyıra-ı ṫarīḳat) 437b/05
t. (ḳutb-ı ṫarīḳat) 338a/01
t. (sarvar-ı arbāb-ı ṫarīḳat-ı afżal) 408b/17
[=5]

taǾrīż Ar. Taşlama.
t.+ıda (żıyāfat-ı taǾrīż) 350b/14
[=1]

ṫarḳa- Dağılmak, yayılmak.
ṫ.-p 343b/07
[=1]
ṫ.-ṫarafġa ṫarḳa- 343b/07
[=1]

ṫarḳā Ar. Bir şeyin geceleyin gelmesi suretiyle.
ṫ. 443b/14
[=1]
tart- Tartmak, çekmek; hizmete sokma
t.-ar 523a/04
t.-dı 397a/05
t.-dılar 445b/04
t.-ıban 386a/09
t.-ıp 336a/17, 346a/06, 361b/02, 363b/03, 370a/15, 375b/11, 380a/01, 380b/10, 381b/12, 382a/08, 383b/16, 429a/13, 432b/06, 444b/10, 468a/07, 469a/08, 470a/13, 470b/15, 471a/16, 471b/12, 492b/17, 494b/09, 496a/06
t.-ıp dururlar 384a/01, 409b/02
t.-maġı 336a/12
t.-sañ 367a/11
[=31]
t.-ḳayd-ı asāratġa tart- 445b/04
t. kenārıġa tart- 381b/12
t.-ḳılıç tart- 383b/16, 469a/08
t.-lıvā tart- 336a/17
t.-pīş-keşler tart- 409b/02
t.-raḳam-ı fash tart- 375b/11
t.-śaf tart- 470a/13
t.-sar-gerdānlıġ tart- 471b/12
t.-ser-keştelik tart- 370a/15
t.-silkige tart- 361b/02, 384a/01
t.-sıpah-ı nuśrat-ıltıvā tart- 367a/11
t.-sıpāh-ı nuśrat-ıştımāl tart- 336a/12
t.-sıpāh-ı žafar-şıÓārnıñ tart- 380b/10
t.-tīġ-ı burrān tart- 432b/06
[=16]
tartıl- Tartılmak, çekilmek.
t.-dı 463a/11
t.-ıban 474a/14
[=2]
t.-usr ḳaydıġa tartıl- 463a/11
t.-ħancar u tīġ u sınān tart- 474a/14
[=2]
tartīb Ar. Sıra, sıralama, düzenleme; tarz.
t. bér- 351a/06, 351a/11, 352a/10, 393a/03, 401a/06, 439a/16, 457a/04, 465a/05, 501a/11, 506a/10
t. bérdür- 396b/10, 401a/01
t. béril- 399a/01, 400b/13
t. bile 457b/06
t. bile durur 521b/15
t.+ıġa 373a/15
[=17]
tār u mār (< Far. tārmār) Perişan, darmadağınık, karmakarışık.
t. bol- 422b/13
[=1]
tarvīc Ar. Değerini arttırma, revaç verme.
t. 372b/08
t. bér- 372b/07
t.+ıġa 371b/02
[=2]
ṫarz Ar. Biçim, şekil, suret, üslup.
t.-ı curóat 363a/01
[=1]
taśadduḳ Ar. Sadaka olarak verme, verilme.
t. ḳıl- 465a/10
[=1]

taśadduḳāt Ar. Sadakalar.
t.-ı bī-şumār 350b/06
[=1]
tasāhul Ar. Yumuşak davranmak, teskin olmak, vazgeçmek.
t. 378a/10
[=1]
tasalluṭ Ar. Musallat olma, teslit olma, sataşma, ilişme.
t.+ıdın 387b/17
[=1]
taśārīf Ar. Hükümler, iradeler, tasarruflar.
t.-ı ayyām 370a/14
[=1]
taśarruf Ar. Bir şeye sahip olma ve sahip olduğu şeyi istediği gibi kullanma yetkisi; hüküm, irade.
t.+ı 467b/01
t.+ıda durur 375b/03
t.+ıda durur érdi 340a/02, 349a/17
t.+ıda durur érdi (taĥt-ı taśarruf) 466b/02
t.+ıdaġı (dast-ı taśarruf) 425a/11
t.+ıdın 376b/06
t.+ıdın (dast-ı taśarruf) 438b/09
t.+ıġa 360a/05, 425a/05
t.+**ıġa (dast-ı taśarruf)** 411a/14, 426a/11, 428a/15, 432b/12, 433b/07, 447b/01 452b/03, 454a/15, 466a/13, 469b/01, 473a/11, 475a/02, 478b/03, 509a/16, 509b/14, 516b/07, 517a/06
t.+ıġa (taĥt-ı taśarruf) 508a/14, 522a/10
t.+larıġa (taĥt-ı taśarruf) 494a/15 [=30]
taśavvur Ar. Şekillendirme, fikren kurma; tahayyül etme.
t. ét- 391a/17
t. ḳıl- 340a/05
[=2]
taśdīÓ Ar. Can sıkma, baş ağrıtma, rahatsız etme.
t. (ba-dūn-ı taśdīÓ) 347b/02
t. (bī-taşvīş u taśdīÓ) 371b/14
t. çék- 342a/12, 367b/06, 368a/14
[=5]
tasĥīr Ar. Ele geçirme, emri altına alma, kendine tâbi kılma, zaptetme.
t. bile (ırāda-ı tasĥīr) 349b/14
t.+ı 368a/07, 501a/09, 520b/07
t.+ı üçün 421a/13
t.+ıġa 337b/13, 342b/11, 347a/10, 372b/17, 386b/16, 501a/06
t.+ıġa (künküre-i tasĥīr) 341a/16
t.+ıġa dağı 346b/11
t.+ın 336b/08
t.+ınıñ 374b/09, 499a/15
t. ḳıl- 374b/05
[=17]
taǿŝīr Ar. Bir nesnenin, bir halin başka bir kimse veya nesne üzerinde kendini hissettiren gücü, üzerinde bıraktığı iz.
t.-ı ıḳbāl-ı ĥāḳānī 340a/09
t. körgüz- "tesiri görülmeye başlamak, etkili olmak" 379a/03
[=2]
taslīm Ar. Emaneti yerine verme, götürüp verme.

t.+ı 388b/10

t. ḳıl- 382b/01

[=2]

taśnīf Ar. Sıralama, kitap tertip etme, kitap yazma.

t. ve taĥrīr 389b/13

[=1]

tastīr Ar. Satır haline koyma, satır halinde yazma.

t. bol- 449a/14

t. tap- 361b/07, 365a/09, 365b/01, 373b/15, 459a/04

[=6]

tasvıya Ar. Düz hale getirme, halletme.

t.+sıġa 345b/12

t.-yı śufūf 345b/15

[=2]

taş Yeryüzünün sertleşmiş ve katılaşmış tabakalarında bulunan, içindeki maden, tuz ve oksitlere göre değişik renkte ve değişik birleşimdeki çok sert cisim, bunlardan kopmuş veya koparılmış parça.

t. (ol taş) 380b/04

t.+ı 467a/07

t.+lar 432b/05, 470b/09

t. ük- 416b/04

[=5]

[=1]

Taş Ayaḳ y.a. Hive'nin kuzeybatı kapısıdır.

T. 452a/05

[=1]

Taş Ayaḳlıġ y.a. ÓAbdu'r-raĥman Yüz Başı k.a. Taş Ayaklıdır. Bu yer Hive'nin kuzeybatı kapısı civarıdır. Muhammed Nazar Beg'in nökerleri ve Kara Kalpaklı yiğitlerle beraber aynı safta çarpışırken yaralanmış bir komutandır.

T**.** 341b/04

[=1]

Taş Güźar y.a. Kazak deryası ile Buhara mahallerine yakın bir geçittir.

T.+ıdın 357b/09

Taş Ĥavż y.a.

T. 408a/04, 409b/03, 439a/01

T.+da 430b/16, 452b/05

T.+ġa 408a/04, 413a/08, 436b/04

T.+nı 430b/12, 437a/16, 452a/11

[=11]

taşārīf Ar. Teşrifler, onurlar, şereflendirmeler.

t.-ı Óınāyat 406b/10

[=1]

taşāóum Ar. Kötü, kötümser.

t.+ıdın 499a/05

[=1]

Taşım Biy k.a. Buhara savaşına katılanlar arasında adı geçen bir askerdir.

T. 480b/17

[=1]

taşḳarı (< Eski Türk. taşġaru) Dışarı, dışarıya doğru.

t. 353b/16

t. (-dın taşḳarı) 376a/04

t. durur érdi 351a/12

[=3]
taşla- Atmak, çıkarmak.
t.-dılar 412a/14, 479a/10
t.-p 342b/03, 357b/07, 403a/03, 417b/15, 425a/11, 432a/01, 478b/11, 480a/13, 484a/16, 495a/09, 497b/04, 497b/10, 519a/07
[=15]
t.-atın taşla- 417b/15
t.-çādır ve sarā-pardaların taşla- 495a/09
t.-daryā taşla- 497b/10
t.-ḳalʼānı taşla 484a/16
t.-kémeġa taşla- 480a/13
t.-lenger taşla- 497b/04
t.-mallarnı taşla- 425a/11
t.-matāʼların taşla- 432a/01
t.-yerge taşla- 342b/03
t.-yüklerin taşla- 519a/07
[=10]
taşna-lab Far. Dudağı kurumuş, susamış.
t. bol- 424b/06
[=1]
taşrīf Ar. Şereflendirme; bir yerden bir yere gelme ve gitme.
t. élt- 455b/11
t.+ġa (davlat-ı taşrīf) 476b/13
t.**+ı bile (bahār taşrīfı)** 406a/17
t.-ı ĥużūr élt- 394a/03
t.-ı ıstıʼānat 350a/11
t.-ı kerāmat 350b/08
t.-ı saʼādat 350b/01
t.-ı şarīf 457a/07
t.+ıdın 394a/06
[=9]
taşrīfāt Ar. Resmi gelenekler, protokol; resmi şekilde ve kurallara, geleneğe göre davranma.
t.-ı ʼınāyāt 356a/17
t.-ı pādşāhāna 443a/09
[=2]
taşvīşāt Ar. Karma karışık etmeler, karışıklıklar.
t.+ıdın (rozgār taşvīşātı) 368a/03
[=1]
taşyīd Ar. Sağlamlaştırma, muhkem duruma getirme.
t.+ıġa 369b/10
[=1]
tatabbuʼ Ar. Etraflıca inceleyip araştırma.
t. durur 362b/15
t. körgüz- 364a/10
[=2]
tatāvul Ar. Uzanma, hakimiyetin genişlemesi, zapturapt altına alma.
t. (dast-farsūd-ı tatāvul) 339b/06, 350b/14, 381a/04, 482a/06, 508b/03, 513a/01, 517b/08
t. **yétkür- (dast-ı tatāvul)** 428b/04
t.+ıdın (**dast-ı tatāvul**) 429b/11
t.+ıġa (**dast-ı tatāvul**) 454b/01
t.+nı (dast-ı tatāvul) 340b/08
t. uzat- (dast-ı tatāvul) 381b/04
[=12]
2. Şiddet, gasp.
t.+dın (tārāc u tatāvul) 355b/10
[=1]

tavǾ Ar. İsteyere yapma, gönül hoşluğuyle yapma.
t. bile 366b/07
[=1]

tavābıǾ Ar. Bir kimse ile beraber bulunan, ona tâbi olan kimseler, maiyet.
t.+dın 517b/01
t.+ı bile (aĥşām u tavābıǾ) 462a/16
t.+ıdın 451a/17, 467b/03. 472a/16
t.+ın çap- 514a/05
[=6]

tavābıǾāt Ar. Tavabiler.
t.+ıdaġı 451b/11
t.+ıdın 357b/17
[=2]

tavaccuh Ar. Bir tarafa yönelme, ilgilenme.
t. 343b/12
t. bol- 377a/15, 422a/17
t.+ı 369b/09
t.-ı żamīr-ı anvar 371b/02
t.+ıdın 378b/12, 380a/07, 450a/02
t. ķıl- 351a/17, 370b/04
t. sür- 337a/15
[=11]

tavahhum Ar. Asılsız şüpheye düşme, delile dayanmayan ihtimal üzerine vehimlenme.
t. 506b/16
t. érdiler 387a/10
t.-ı türk-tāz 518a/09
t.+ıdın 519a/06
[=4]

tavaķķuf Ar. Bekleme, durma.
t. 337a/14, 417b/17, 423a/12, 423b/08, 434a/10, 477b/12, 478b/08, 487b/11, 500a/12, 501b/17
t. bol- 355b/03
t.+da (aŝnā-yı tavaķķuf) 434a/11, 478a/05
t.+da (ayyām-ı tavaķķuf) 377b/16, 500a/12, 505b/02, 506b/09
t. ét- 411b/09
t.-ı Ǿalam 355a/02
t. ķıl- 349b/02, 368b/16, 377b/13, 380b/09, 398a/09, 402b/10, 405a/16, 408a/16, 430a/11, 434b/05, 442a/02, 445a/13, 445b/07, 452b/15, 454b/11, 478b/05, 479b/13, 482b/06
t. ķıl- (kemīn-gāh-ı tavaķķuf) 421a/17
t. körgüz- 406a/16, 420a/07, 428b/16, 440b/09, 452b/05, 471a/14, 476b/14, 477b/06, 480b/11, 486a/13, 497b/06, 498a/10, 506a/09, 510a/10, 514b/01
[=53]

tavam (< Ar. tevǿem) İkiz, eş.
t.+ıġa 460a/07
t.+ların 401a/10
[=2]

tavālī Ar. Arkası kesilmeden devam etme, birbiri ardından gelme.
t. (Ǿalā-ruǿūsu'l-fuķarā-ı ve't-tavālī) 369b/05
[=1]

tavārīĥ Ar. Tarihler.
t.-ı laṭāfat-ıntımā 361b/02
t.-ı mastūra 365a/11

t.-ı nazāket-afzā 385b/06
t.+nıñ (arbāb-ı tavārīħ) 455b/14
t. u Ĥıkāyāt 391b/03
[=5]
tavātur Ar. Söylenti.
t.+ġa (ħabar-ı Ĥadd-ı tavātur) 468b/04
t.+ınıñ 484b/17
[=2]
ŧavāyıf (< Ar. ŧavāǿif) Taifeler, topluluklar, fırkalar.
t.+ı bile 467a/15
t.-ı umam 374a/13
t.+ıdın 373b/16, 410b/06, 413b/12, 425a/01, 426b/08, 466a/06, 484a/07
t.+ınıñ 408b/01, 434b/16, 513a/07
[=12]
tavba Ar. İşlediği bir hatadan, suç veya günahtan pişmanlık duyup bir daha yapmamaya karar verme.
t. ķıl- 353b/01
[=1]
ŧavf Ar. Bir şeyin çevresinde dönmek, dolaşmak, tavaf etmek.
t.+ıġa 350b/04
[=1]
tavfīķāt Ar. Allah'ın yardımı, Allah'ın kulunun fiilini rızasına ve muhabbetine uygun kılması, kulunu irade ve rızasına uygun işler yapmaya muvaffak kılması.
t.-ı SubĤānī 449a/15, 504b/08
[=2]
ŧavıyyat Ar. Gönüldeki istek, niyet, kasıt.
t.+dın (ħulūś-ı nıyyat u śafā-yı ŧavıyyat) 437b/04
t.+dın (śafā-yı ŧavıyyat) 375a/12
[=2]
Tavķara y.a. Aral Denizi ile Kızıl Kum arasında yer alan Yañı Darya'ya yakın bir bölgede bulunur.
T. navāĤīsı 374b/08
[=1]
Tavķara Bég k.a. Kerim Berdi Atalık'ın ikinci oğlu olup çeşitli akınlarda mücadele etmiş bir askerdir.
T. 356b/15, 357b/05, 358a/06
T.+din 360b/07
T.+ni 354b/05
[=5]
tavsan Far. Serkeş, dik başlı at.
t.-ı bād-pā 463b/14
t.-ı dīv-zād-ı parī-nıhād 443b/03
t.-ı ħūş-lıcām-ı śarśar-ħırām 448b/08, 464a/04
t.-ı tīz-kām 462b/17
t.+ın 478b/17
[=6]
tavśıf Ar. Vasıflarını, niteliklerini sayma.
t.+dın 388a/07
[=1]
tavşal- Zebun olmak, yorulmak.
t.-dı 436a/06
[=1]
Tavuķ yılı 12 Hayvanlı Türk takviminde bir yıl adı
T. 521b/02
T.+da 397b/13
[=2]
ŧāvūs Ar. Sülüngillerden bir kuş türü.

t. 338a/16
[=1]

Tavuşḳan yılı 12 Hayvanlı Türk takviminde bir yıl adı. Tavşan yılı.
T. 458b/16
T.+nıñ 460b/07
[=2]

ṭavvala'llāhu taǾālā ayyāme Ǿumruhi ve davlatahu ve rafaǾa aǾlāme Ǿızzıhi ve şevketihi "Allah onun ömrünün günlerini ve hükümranlığını uzatsın, gücünün ve şevketinin bayrağını yüceltsin" anlamında bir dua cümlesidir.
ṭ. 391a/11
[=1]

tavżīĥ Ar. Açıklama, açıkça ifade etme.
t.+ı 359a/04, 383a/01, 472b/03, 518a/07
[=4]

ṭay (< Ar. ṭayy) Geçip gitme.
t. 391a/06, 395b/07, 478a/12
t. eyle- (masāfāt-ı ṭay) 339a/14
t.-ı marāĥıl 411b/10, 425b/06, 433b/03, 434b/06, 468b/09, 472a/17, 498a/15, 504a/04
t.+nı 395b/02
[=13]

ṭāyıfa (< Ar. ṭāǿife) Grup halindeki insan topluluğu, bölük, zümre, fırka, halk, cemaat.
t.+ġa 433a/04
t.+nı 467a/17
t.+sı durur érdi 456a/03
t.+sınıñ 451b/08
[=4]

ṭāyır (< Ar. ṭāǿir) Uçan.
t. (nasr-ı ṭāyır) 377b/16
[=1]

taǿyīd Ar. Sağlamlaştırma, kuvvetlendirme, doğrulama.
t. (aŝar-ı taǿyīd-ı Subĥānī) 385a/03
t. (bi-taǿyīdu'l-meliki'l-mustaǾān "Kendisinden yardım umulan melikin desteklemesiyle"**)** 397b/06
t.+ı (Ħudā luṭf u taǿyīd) 383a/15
t.-ı bāhıra 346b/06
t.-ı Ĥaḳḳ-ı cılva-ger 397b/16
t.-ı ıkbāl 336a/11
t.-ı ıḳbāl-ı ħāḳānī 342b/13
t.-ı Subĥānī 343b/11, 347a/07
t.-ı Yazdānī 340a/09
t.+ıdın 365a/04
[=11]

taǿyīdāt Ar. Teyitler.
t.-ı ĥażrat-ı bī-çūn 386b/15
t.-ı İlāhī 509b/16
t.-ı Īzıd-ımutaǾāl 368a/06
t.-ı Yazdānī 449a/14
[=4]

taǿyīdu'l-meliki'l-mustaǾān "Yardım beklenilen melikin teyidi" anlamında bir ibaredir.
t. 449b/08
[=1]

taǾyīn Ar. Belli etme, ayırarak belirleme, belirli duruma getirme.

t. ét- 400b/02, 403b/09, 405b/01, 410b/15, 413a/14, 429a/05, 434a/09, 506b/14, 511a/05, 518a/12
t. étil- 404a/05
t.-ı talāya 380a/01
t. ḳıl- 349a/07, 360a/03, 370a/09, 371b/11, 372a/05, 372a/17, 378a/17, 380b/09, 393a/08, 395b/03, 420a/12, 427a/02, 457b/05, 500b/01
t. ḳıl- (manzıl-ı taÓyīn) 378a/05
t. ve ārām-güzīn 349a/07
[=28]

Ŧaylaḳ Bahādur k.a. Kara kalpaklı mubarızlardan bir askerdir.
T. 346a/05, 346a/08, 346a/12, 350b/11
T.+nı 378b/02
[=5]

Ŧaylaḳ Yüz Başı k.a. Nazar halkının Tabın iline yaptığı talan sonrası gasp ettiği mallarla ilgili olarak ve Areng Gazi ile kardeşi Şir Gazi Han arasında geçen mücadele sırasında düzenlenen siyasetnâmeleri iletmiş görevli bir askerdir.
Ŧ. 408b/05, 456b/08, 459b/15
[=3]

ṭayr Ar. Kuş.
t.-ı ḥayāl 390a/11
[=1]

ṭayyār Ar. Uçan.
t. u āmāda u muhayyā bol- 434a/10
[=1]

ṭayyıba Ar. İyi, güzel, hoş demek olan tayyıb kelimesinin tamlamalarda geçen ve aynı anlama gelen müennes şekli.
t.+larıdın (arvāĥ-ı ṭayyıba) 437b/11
t.+larıġa (arvāĥ-ı ṭayyıba) 337b/06
[=2]

Ŧāyyī kv.a. Bir Arap kabilesinin adıdır.
Ŧ. (Ĥātım-ıŦāyyī) 392b/10, 396a/16
[=2]

tāz Far. Koşma, sürat.
t. ḳıl- (tāḥt u tāz) 454a/15, 473a/15, 479a/01, 502a/02, 504b/05, 517a/08
t. körgüz- (tek u tāz) 378b/07
t. yétkür- (**tāḥt u tāz**) 468b/13
[=8]

tāz-ḳalam Koşan, acele eden kalem.
t.-ı yegren-i calādatnı sür- 473b/05
[=1]

tāza Far. İlk ve yeni durumunu koruyan, körpe.
t. 393a/13, 436b/16, 458a/04, 465a/04
t. (bahcat-ı tāza) 438a/01
t. (reng-būy-ı tāza) 347b/03
t. baġışla- (nażārat u tāza) 423b/16
t. baġışla- (tarāvat u tāza) 406a/15, 419b/12, 437b/01
t. baġışla- (tarāvat u tāza nazāhat-ı bī-andāza) 394a/07
t. baġışla- (tarāvat u tāza ve nazāhat-ı bī-andāzanı) 440a/05
t. bol- 398b/09
t. tap- (Ĥayāt-ı tāza) 357a/11
t. yañlıġ (gülşen-i tāza) 505b/13
[=15]

tazalzul Ar. Sarsılma, sallanma.
t. yét- 384b/14
t. yétkür- 492a/06
[=2]
tażarruǾ Ar. Yalvarma, yakarma.
t. (dast-ı tażarruǾ) 353b/01
t.+da 350a/13
t. yüzi 443a/02
[=3]
taźarv Far. Sülün.
t. ile ķaz 438a/05
[=1]
taǾzıya Ar. Baş sağlığı dileme.
t.+nı (lavāzım-ı taǾzıya) 511a/16
[=1]
tāzī Far. Arap, Arap kavmine mensup, Arap atı.
t. (barı tāzī u barı düldül) 397a/09
[=1]
taǾźīb Ar. Eziyet verme, azaba sokma, üzme.
t.-ı tamām 354a/16
[=1]
taǾžīm Ar. Hürmet etme, saygı gösterme, büyük sayıldığına delalet edecek şekilde güzel muamelede bulunma.
t. 392a/01
t. (vācıbu't-taǾžīm) 386a/01
t. bile (ķadam-ı taǾžīm) 350a/04
t.-ı vāfır ve tekrīm-ı mütekāŝir 466b/11
t.+ıġa 464b/07
t. körgüz- (tekrīm u taǾžīm) 484b/13
t. u tabcīl 376a/05
t. u tekrīm 375a/17
[=8]
tazyīn Ar. Süsleme, süslenme.
t. 505a/15
t.+ġa (ķaśr-ı Ǿālī-ravża-ı tazyīn) 396a/10
t. tap- 506a/07
[=3]
tebārek Ar. Ulu, yüce, mukaddes, münezzeh oldu.
t. u taǾālā 377b/10
[=1]
tedārük Ar. Hazır etme; hazırlık.
t.-i fasād 369a/17
[=1]
Ŧejen y.a. bk. Ŧajan
Ŧ. 369a/10, 387a/11, 387b/08, 417b/10, 418a/02, 511a/09
Ŧ. ayaķı 398b/08
Ŧ.+din 451b/11, 452a/17
Ŧ.+ge 398b/06, 433a/01
Ŧ.+ge (çaşt-gāh-ı Ŧejen) 440b/05
Ŧ. Ĥavālīsı 448a/13
Ŧ. suyı 451b/12
Ŧ. Tekesi 387a/09
[=15]
tek Sessiz.
t. 523a/14
[=1]
tek Far. Koşma, koşuşma.
t. u pū eyle- 496b/10
t. u pūy eyle- 396b/07
t. u tāz körgüz- 378b/07
[=4]

tek-āvar Far. Koşucu, koşan, tez ayak
t. 435b/16
[=1]
tekāmīş Far. Takip, kovalamaca.
t.+ıġa 357a/01
t.+ġa 378a/14
t. ḳıl- 349a/01, 359b/04
t. u taÓāḳub ét- 349a/03
[=5]
tekbīr Ar. İslam dininde Allah'ın büyüklüğünü belirtmek için söylenen "Allahu ekber" sözü.
t.+dın (ġulġula-ı tekbīr) 348a/03
[=1]
Teke kv.a. Marv, Ahal, Kızıl Rıbat, Ersarı, Sarık ve Yomutlarla birlikte Horasan Salurlarını oluşturan Türkmen kavimlerinden biri.
T. 368b/10, 368b/11, 374b/17, 375b/01, 375b/03, 375b/11, 398b/06, 400b/08, 402a/07, 413b/03, 413b/12, 417b/02, 417b/05, 418a/01, 425a/02, 425b/16, 425b/17, 426a/07, 426a/09, 428b/02, 430a/16, 430a/17, 431a/01, 432a/06, 432a/11, 433b/01, 430b/06, 433b/11, 434a/02, 434b/15, 434b/16, 436b/06, 440b/14, 441b/16, 441b/16, 442b/04, 442b/09, 444b/01, 444b/06, 445b/02, 447a/14, 449a/15, 449b/12, 451a/04, 452a/07, 457b/13, 458a/16, 458b/11, 465a/13, 466a/15, 467a/11, 467a/15, 468a/01, 473b/05, 477b/06, 484a/08, 495a/17
T. (esīr-ı Teke) 369a/03
T.+din 399b/15, 415b/03, 416a/01, 419b/06, 430a/15, 442b/17, 450b/10, 451a/17, 481a/08
T.+ġa 369a/09, 436b/09
T.+ge 414b/08, 426a/16
T.+ler 435a/04, 492b/10
T.+ni 447b/06
T.+ni çap- 451b/11
T.+niñ 385a/04, 398b/01, 375a/11, 398b/13, 399b/14, 400b/13, 402a/16, 412a/05, 417b/04, 425b/04, 426a/13, 428a/04, 431b/04, 431b/10, 433b/04, 438b/04, 439b/01, 440a/17, 440b/17, 444a/08, 445a/13, 450b/04, 450b/17, 452a/13, 455a/11, 455b/07, 465a/14, 466b/04, 466b/08
T.+sıġa 387b/10, 425b/02, 425b/14, 440b/01
T.+si 387a/09, 415a/13, 439b/06, 458b/02, 467b/03
T.+si dağı 369a/13
T.+sidin 387a/16, 400b/09, 441a/01, 441b/13, 441b/14, 446b/04
T.+siniñ 410a/15, 410a/15, 426a/13, 431a/17, 440b/06, 452b/02, 454a/10, 455a/15, 457b/01, 466a/10, 467b/16
[=131]
tekebbür Ar. Büyüklük gösterme, büyüklük satma, büyüklenme.
t. u tacabbur 374b/12
[=1]
tekrār 1. Aynı olay, iş yahut eylemin yeniden bir veya daha çok defa meydana gelişi.

t.+ıdın 372a/13

[=1]

2. Yeniden, bir daha, yine.

t. 338a/17

t. ḳıl- 374b/11

[=2]

tekrīm Ar. Saygı gösterme, yüceltme, ululama.

t. taʾŻīm-ı vāfır ve tekrīm-ı mütekāŝir 466b/11

t.+ıda (taʾŻīm u tekrīm) 375a/17

t. u taʾŻīm körgüz- 484b/13

[=3]

tekye Ar. **I.** Dayanma, güvenme, itimat etme.

t. ḳıl- 343b/12

[=2]

II. (< Ar. tekke) Elbise.

t. ve cāma 491a/04

[=1]

temekkün Ar. (Türkçe'de kazanmıştır) Yerleşme, mekân tutma.

t. 423a/07

t. bol- 351b/09

t. körgüz- 485a/15

[=3]

temkīn Ar. İhtiyatlı, ölçülü; sağlam.

t. (köh-i temkīn) 349a/11

t. bile 416b/07

t. bile (āyīn-ı temkīn) 344a/13

t. eyle- 506a/07

t.-ı tamām 399a/13, 443a/17

t. ḳıl- (ṭarīḳ-ı temkīn) 349a/07

[=7]

temkīnlik İhtiyatlılık, ölçülülük; sağlamlık.

t. 406b/02

[=1]

ten Far. Vücut, beden.

t.+i 436a/03

t.+leri 474a/15

[=2]

tenākeĥu tekāŝarū Ar. "Nikahlanınız, çoğalınız" anlamındaki hadis-i şeriftir.

t. amrı 373a/11

[=1]

teng Far. Dar; mec. sıkıntılı.

t. u tar bol- 494a/10

t. u tar 478b/11

[=2]

Teng-Yār y.a. Kubaş yolu, Kazalı, Kakma Süksevül mahallerinin bulunduğu bölgeye yakın olup Kök Töpe bölgesine yarım menzillik uzaklıktadır.

T. başı 378b/10

T.+nıñ başı 359b/03, 411b/08

[=3]

tenge Bir ölçü birimi, akçe, sikke, saf gümüşten imal edilir. Yazı kısmında hanın Türkçe karakterlerle yazılmış ismi ve arka kısmında da basım yeri ve yılı ile Arapça karakterlerle yazılmış Kuran'dan bir ayet bulunur. Kendisini çevreleyen noktalar bir düşük cins para birimi olduğunu gösterir.

t. (bir tenge) 494a/04

t. (yarım tenge) 494a/04

[=2]
tengnā Far. Dar, sıkıntılı yer. Krş. tengnāy.
t.-yı gūr "kabir" 494a/10
t.-yı ġurbat 369b/15
t.-yı hıśār 367a/16
t.-yı muĥāśara 336a/13, 344b/17, 359a/15, 483a/09
t.-yı zındān 376a/17
[=8]
tengnāy Far. bk. tengnā.
t.+ġa (Óadam-ı tengnāy) 517b/09
t.-ı cahannam 421b/07
t. içre 506b/03
[=3]
Teñri Tanrı, Yüce Allah. Krş. Téñri.
T. 340a/13, 364b/05, 470a/09
T. tebārek u taÓālā 377b/10
T. taÓālā 389a/07
[=5]
Teñri Berdi Bég k.a. Kara Hanlı halkından asker getirmek için görevlendirilmiştir. Dört yüz asker alıp bu askerleri Kozgan'ın Hakimi Musa Han'ın hizmetine sunmuştur.
T. 399b/13
T. taÓālā 389a/07
[=2]
Teñri Ķulı Bég k.a. Fazıl Beg'in altı oğlundan biri olup beş yaşında vefat etmiştir.
T. 457b/07
[=1]
Teñri Yār y.a. Togrı Çang denilen bölgeye yakındır.
T. başıdın 461b/03
[=1]
Teñri Ķulı Töre k.a. Abu'l-gazi Allah Kulı Muhammad Bahadur Han'ın kardeşlerinden biridir.
T. 522a/05
[=1]
tepengü Eyerin etrafı ve kenarı.
t.+si 397a/08
[=1]
Terakime kv.a. Türkmenler. Marv diyarı ile Tajan, Murgat ve Sarahs bölgelerinde oturan ve bununla beraber Gürgen, Horasan, Teke, Salur ve Saruk halkını oluşturan Türkmen kavimlerinden biri.
T. 339b/03, 348a/17, 349a/17, 407a/12, 413b/12, 425a/01, 426b/08, 484a/07
T.+de 451b/09
T.+din 349a/14, 457b/17
T.+ġa 369a/10
T.+ni 348b/13
T.+niñ 467a/01
T.+sidin 348a/12, 374b/17, 467a/15
T.+siniñ 377a/08, 377a/09
[=19]
teref Ar. bk. taraf.
t.+ge 378b/07, 419a/09, 442a/01, 450a/03, 465a/12, 493a/17
t.+ige 489a/04
[=7]
terk Ar. Uzaklaşma, bırakıp gitme.

t. eyle- “bırakma” 511a/12
t. ét- 523a/13
t.-i ḥılāf 369b/01
t.-i muḥālafat 520b/17
t. tut- “terk yolunu tutmak” 512b/06, 518a/15
[=7]
terk Far. Başlık, tolga; Çadır ve kavuk tepeliği
t.+in tut- 406a/01, 498b/12, 520a/16
[=3]
terkīb Ar. Birleştirme; bir sanat eserindeki kompozisyon.
t.+ıdın 390b/09
t.+ıġa (taólīf u terkīb) 388b/16
t.+ige (taólīf u terkīb) 392a/05
[=3]
terlik Teri çekmesi için giyilen bir çeşit fanila, ter bezi.
t. 397a/08
[=1]
Ters Aḳar y.a. Atrek suyunun devamıdır. Karrı kalesi bu suyun kenarındadır.
T. suyı 419b/17
[=1]
teskīn Ar. Sükûnete erdirme.
t. bér- 467a/13
t. tap- 389a/08, 456a/17
[=3]
teşnelik Susamışlık.
t. 471b/13
[=1]
tevekkül Ar. Her türlü gerekli sebebe baş vurduktan sonra razı olup sonucu, Allah’tan bekleme, işlerini Allah’a bırakma, Allah’a güvenme.
t. 347a/07, 422a/04, 474a/06, 486a/04
t. bol- 505b/06
t. tarīḳı 431b/06
[=6]
Tevke Sulṭān k.a. Kazaklı esirlerden bazılarının tasarruf hakkını üzerine almış daha sonra bu esirleri kendi yollarından çevirip Nıyaz Bay havlisine getirmiştir.
T.+nı 465b/01
[=1]
teźkār Ar. Hazırlama, anma, hatıra getirme.
t.+ıġa 389a/04
[=1]
teźkire Ar. Tezkere, mektup.
t.+si durur 451b/07
[=1]
tég- İsabet etmek, değmek.
t.-di 455a/04, 475a/08
t.-ip 385b/04, 401b/06, 401b/07, 417a/09, 446a/03, 507b/17
t.-se 443b/14
[=9]
t.-béş ḳoy tég- 455a/04
t.-gülüle-i tüfeng tég- 401b/06
t.-tīr-ḳażā-ı kārger tég- 417a/09
t.-ok tég- 475a/08
t.-okı tég- 446a/03
[=5]
tégirmen Değirmen.
t.+niñ andāzası 405a/03

[=1]
tégrü Doğru, kadar.
t. 389a/13, 399a/07, 436a/04, 483a/06, 485a/08
[=5]
télbe Deli.
t. itler dék 346a/07
[=1]
témür Demir.
t. kānı 379a/09
t. lavĥ 379a/16
t. içre 435b/02
[=3]
Témür Sulŧān Ħan k.a. Sultan Hüseyin Töre kardeşini görmek bahanesi ile Temür Sultan Han'ın yanından ayrılmıştır. Çılpuk bölgesine ulaşmış olan Çong Sultan ise hangi olayların gerçekleştiğini öğrenir ve Temür Sultan'a işin aslını bildiren bir haberci göndermek istemişse de bu durum engellenir.
T.+nıñ allıdın 378a/07
[=1]
téñ Denk, eşit.
t. 367a/01, 379a/15
t. bol- 393b/01
[=2]
téñiz Deniz, derya.
t. 379a/09, 384a/13
t.+de 339a/14, 430a/06
t.+din 396b/02, 411a/11
t.+ge 411a/07, 430a/04
t.+ni 367a/12
t.+iniñ 388b/07
[=10]
Téñri bk. Teñri
T. niñ 385b/01
T. taǾālā 471b/12, 483a/15, 486a/05, 498a/13, 513b/09
[=6]
tépra- bk. tépre-
t.-rġa 474a/17
[=1]
tépre- Hareket etmek, kımıldanmak.
t.-p 415a/12
t.-rge 469a/09
[=2]
tépren- Hareket etmek.
t.-iben 500b/10
t.-ip 424b/01
t.-mesün 382b/17
[=3]
tépret- Hareket ettirmek.
t.-meki 483b/03
t.-meki durur 504b/03
[=2]
tér- Dermek, toplamak.
t.-di 373b/03
t.-erler 499a/08
[=2]
téril- Derilmek, bir araya getirmek.
t.-diler 351a/13
[=1]
térmeş- Toplanmış.
t.-üp 431b/14
[=1]
téva bk. téve.

t.+ġa 348b/02
t.+ġa (bī-ĥısāb) 450a/07
t.+ġa (bir téva) 475a/07
t.+ġa (her téva) 376b/02
[=4]

téve (< Moğ. temegen'den geldiği bazı dilciler tarafından ileri sürülmüştür).
t. 349a/15, 376b/02, 379b/04, 394b/07, 424b/06, 426a/01, 429b/05, 430a/09, 431b/16, 433b/08, 443a/02, 445b/11, 446a/08, 447a/15, 450a/16, 450b/08, 451a/06, 453b/05, 454b/02, 455a/14, 464b/10, 465a/01, 469b/17, 473b/11, 515a/01
t. dağı 468b/17
t. durur érdi 382b/04
t.+larıġa 435a/02
t.+lerin 431b/07, 436a/10, 512b/16, 514b/10
t.+lerni 455a/13, 482a/02, 513a/02
t.+lerniñ allıġa 435a/03
t.+ni 451b/07, 458a/06
t.+ni (ķatār téve) 381a/08
t.+niñ 426a/10
t.+si 446b/03, 448b/14
t.+sige 455a/12
t.+sin 435a/04, 464b/15, 467b/10
t.+sini 450a/05
t. üze 386a/11
[=48]

Téve Boyun y.a. Yekke Çıkır bölgesine ve Sadvar kalesine yakındır. Bugünkü adı Tüyamuyun'dur. Amu Derya'nın Fitnek kıvrımına, bu kıvrımın da özel bir parçasına verilen addır. Metinde Üç Oçak ve Téve Boyun ve Hal Ata mahallerinin civarı haramilerinin yol kestiği mekânlar olarak zikredilmektedir.
T. 374a/17, 505a/11
[=2]

tévelik Develi olma, deve sahibi olma durumu.
t. (kırk tévelik) 452b/02, 514b/07, 514b/09
[=3]

tıfl Ar. Küçük çocuk.
t. (bir tıfl-ı abcad-ĥ(v)ān) 478a/10
[=1]

tılā (< Ar. tilāǿ) Altın, kırmızı altın; Hive Hanlığı'nda değeri en yüksek para. Paranın yüz kısmında, Muhammed Rahim'in ismi, Türkçe karakterlerle kazınmış, arkasında da basım yılı ve Kuran'dan Arapça bir ayet ve yuvarlak olarak yazılmış iç kısımda da paranın gümüş olarak değeri belirtilmiştir. Krş. tıllā.
t. (atlas u tılā) 367a/03
t. (béş tılā) 433a/15
t. ķıl- (mustaġraķ-ı tılā) 387b/05
t. (on tılā) 433a/15
t.-yı ĥürşīd-fām 396b/12
[=5]

tılā-pīrāya Altın süs, altın ziynet.
t. (kemer-i tılā-pīrāya) 413a/13
t.+lar (kemer-i tılā-pīrāya) 369a/05

[=2]
ŧılālıḳ Altınlı olma durumu.
t. (éllik ŧılālıḳ) 433a/10
t. (kırk ŧılālıḳ) 433a/10
t. (otuz béş ŧılālıḳ) 433a/10
[=3]
ŧılāvat Ar. Güzel sesle ve kurallara göre okuma.
t.-ı kelām-ı macīd 372a/12
t.+ıdın soñra 371b/06
t.+ıġa 371b/12
[=3]
ŧıllā Ar. bk. ŧılā
t. 411b/13
[=1]
ŧıllā-bāf Altın işlemeli kumaş.
t. (ĥulāǾ-ı zar-dūzī-ı ŧıllā-bāf) 494
[=1]
ŧımŝāl Ar. Örnek, tasvir.
t.+ı 521a/16
[=1]
ŧırāzanda Far. Süsleyen, bezeyici.
t.+sı 392b/02
[=1]
ŧırnaġ Tırnak.
t.+ı bile 391b/08
[=1]
ŧıynat (< Ar. ŧīnet) Yaratılış, maya, fitrat, hilkat.
t.-ı nā-pākīda 413b/13
t.-ı pākīda 392b/15
[=2]
Tiflis y.a. Bu beldenin hakimi Aleksey Petroviç. Gürcistan beldesine yakın bölgede yer alır.
T. (Gürcistan ve Tiflis) 459a/06
[=1]
ŧīġ Far. Kılıç.
t. (żarb-ı ŧīġ-ı ĥūn-faşān) 345b/07
t. çék- 364b/11, 496b/09
t.+ı 363b/10, 470a/11, 501b/09
t.-ı āb-dār 343b/16, 358b/03
t.-ı bī-dād 354a/17
t.-ı bī-dırīġ 417a/01, 436a/09, 450b/10, 452b/02, 468a/14, 474b/15, 494a/12, 503b/03, 515b/07, 517a/09
t.-ı bī-dırīġ-ı damī 425b/09
t.-ı bī-dırīġ-ı sar-afşānlıġ 349a/14
t.+ı bile 382a/11, 413b/03, 496a/09
t.-ı burrān 426a/09, 427a/06, 432b/06, 435b/05, 447b/17, 469a/13, 503a/04
t.-ı burrānu'l-maǾ-ātī 432a/17
t.-ı calādat 345a/08, 471a/16, 490b/17
t.-ı cān-sıtān 344a/04
t.-ı ġayrat 482a/03, 505b/07
t.-ı ġażab 435b/14
t.-ı helāket 503a/09
t.-ı ĥūn-āşām 346a/06
t.-ı ĥūn-faşān 416b/02, 433b/05, 470b/02, 514b/07
t.-ı ĥūn-rīz 472b/17
t.-ı ıntıḳām 357a/10, 473a/06, 512b/09
t.-ı ḳahr 344a/14
t.-ı kec 348a/01, 429a/14, 450a/06
t.-ı musāraǾat 339b/14, 424b/04, 517a/01

t.-ı naşāt 365b/11
t.-ı şacāÓat 419b/02, 496b/14, 516b/04
t.-ı tīz 346b/04, 431b/15, 451a/05, 467a/11, 472b/01, 482a/08, 496b/08, 503a/07, 513b/03, 515b/11, 517b/09
t.-ı žulm 364b/04
t.+ıdın 503b/04
t.+ıdın (ġażab tīġı) 358b/07
t.+ıdın (žulm tīġı) 523a/05
t.+ın 435b/15
t.+ın (ḳatl-ı tīġ) 523a/04
t.+ın (mubārazat tīġı) 444b/10, 469b/13
t.+ın (şacāÓat tīġı) 422a/04
t.+ın yétkür- 496b/10
t.+ınıñ 469b/12
t. ile 436a/01
t.+lar 501b/10, 501b/11
t.+lar çék- 443b/16
t. u burrān 397a/01
t. tartıl- (ḫancar u tīġ u sınān) 474a/15
t. u sınān al- 506a/16
t. u sınān çék- 340a/12
t. yaġdur- 379a/02
[=91]
tīġ-gīn Far. Kılıçlı.
t. ḳıl- (macrūĥ-ı tīġ-gīn) 346b/01
[=1]
tīġ-zan Far. İyi kılıç kullanan.
t. 469a/09
[=1]
tikdür- (Çadır için) Kurdurmak, yaptırmak, inşa ettirmek.
t.-üp 385a/06
[=1]
t.-ḫayma tikdür- 385a/06
[=1]
tiken Diken.
t. 476a/04
t.+in 367b/08
[=2]
til Lisan.
t. bol- (yüz til) 364a/04
t.+i (ḳalam tili) 463a/12
t.+i bile (Türkī tili) 389b/11
t.-i ḳalam 463a/12
t.+idin éşitil- 346a/14, 392a/12
t.+in 347a/14, 373b/03
t.+leri 376a/04, 474a/16
t. tut- 417b/13, 472a/05, 477b/07, 477b/12
[=14]
tile- 1. İstemek.
t.-di 417a/04, 434a/04, 443a/03, 457a/04
t.-diler 434a/01, 502a/09, 519b/14
t.-p 360b/12, 399b/01, 450b/04, 455a/08, 473b/09, 495a/11
t.-p durur 467a/10
t**.-p dururlar** 423a/05
[=15]
2. Aramak.
t.-y durur érdi 352a/08
[=1]
t.-amān tile- 399b/01, 495a/11, 502a/09
t.-bahāna tile- 352a/08
t.-günāhın tile- 360b/12, 417a/04
t. Ĥākimleri tile- 519b/14
t.-ıcāzat tile- 434a/04, 455a/08, 473b/09
t.-kişi tile 423a/05

t.-ruḥśat u ıcāzat tile- 434a/01, 450b/04
t.-oġlın tile- 443a/03
[=14]
tilkü Tilki.
t. 341a/13, 474a/13
t. (şaġāl u tilkü) 341a/09
t. yañlıġ 447a/08
[=4]
timsāĥ Ar. Sıcak bölgelerin akarsularında yaşayan, kalın derili, uzun kuyruklu sürüngen hayvan.
t.+ı 388b/07
[=1]
tīr Far. Ok.
t.+ler 443b/11
[=1]
tīr-ḳażā Kaza oku, kader.
t.-ı kārger 417a/09
[=1]
tīra (<Far. tīre) Karanlık, kara.
t. tün 398a/02, 478a/12
t. bolġan köz 494a/09
[=3]
tīra-dillik Kalbi karalık, kötü kalplilik.
t. 354b/15
[=1]
tīra-gerd Far. Kara toz.
t. yétkür- 395b/06
[=1]
tīra-ĥıyra Far. Karanlık ve donuk, fersiz (göz).
t. ét- 43b/09
[=1]
tīra-raǿy Far. Reyi kötü, tedbirsiz.
t. (aǾdā-yı tīra-raǿy) 444b/11
[=1]
tīra-rozgār Far. Talihsiz, bahtı kara.
t. 491a/13
t.+ıdın (aǾdā-yı tīra-rozgār) 473b/03
t.+dağı (küffār-ı tīrā-rozgār) 422a/08
t.+mızġa (āftāb-ı Ǿınāyat-ı rozgār-ı tīra) 353b/03
t.+nı (ĥāk-sār-ı tīra-rozgār) 390b/10
t.+nıñ (küffār-ı tīra-rozgār) 401b/17
t. (ol camāǾa-ı ĥāksār-ı tīra-rozgār-ı sıtīza-kār) 374b/15
[=7]
tire Soy ağacı, aile, kabile, taife, grup.
t.+sidin (Aĥmad dégen) 398b/13
t.+sidin (Arabacı tiresi) 513a/07
t.+sidin (Bekevül tiresi) 489b/11
t.+sin çap- (Atlıġ tiresi) 467b/09
[=4]
tīrelik Karanlık, kötü olma durumu.
t. érdi 363a/03
[=1]
tirik Diri, canlı.
t. ḳal- 469a/10, 473a/05
t. ḳutul- 513b/11
t. tut- 357b/04, 480a/04, 491a/09
[=6]
tişle- Dişlemek, ısırmak.
t.-p 363b/07
[=1]
tişlet- Isırtmak.
t.-ti 372a/09
t.-ür érdi 410b/12
[=2]

tīz Far. 1. Çabuk, tez.
t. 441a/03
t. durur 448b/01
t. eyle- 383a/15, 501b/14
t. kéltür- 416a/03
t. köçür- 423a/11
t. ol- 395b/07
t. (tund u tīz) 339a/14
[=8]
2. Keskin
t. (şamşīr-i tīz) 404a/14, 418b/14, 472b/17
t. (tīġ-ı tīz) 346b/04, 451a/05, 467a/11, 472b/01, 513b/03, 515b/11, 517b/09
t. çék- (tīġ-ı tīz) 482a/08
t. ét- 364b/04
t. ile çék- (tīġ-ı tīz) 496b/08
t. ile (tīġ-ı tīz) 503a/07
t.+nıñ (tīġ-ı tīz) 431b/15
[=18]
tīz-kām Far. (İsteğine erişmede) Sabırsız, aceleci.
t. atlar 501b/08
t. (barḳ yañlıġ tīz-kām) 436b/17
t. (samand-ı tīz-kām) 414b/01
t.+ı (tavsan-ı tīz-kām) 462b/17
[=4]
tīz-parvāz Far. Hızlı uçan.
t. bile (bir şunḳar-ı tīz-parvāz) 378a/03
[=1]
tīz-raftār Çabuk yürüyüşlü.
t.+ın (samand-ı tīz-raftār) 433b/14
[=1]
tīz-rav Hızlı gidişli.
t. 391a/17
[=1]
tīz-tek Hızlı koşan, süratli.
t. 395a/16
[=1]
tīzrek Daha çabuk.
t. 423b/11, 510b/17
[=2]
to ba-to Far. Kat üzerine kat, kat kat.
t. 522b/16
[=1]
tofraġ Toprak. Krş. tofraḳ.
t.+ġa 501b/06
t.+ıdur 436a/03
t.+ġa (gerd-i tofraġ) 397a/02
t.+ı 360a/16
t.+ıdın 390b/11, 503b/07
t.+ıġa 382a/12
t.+ın 511b/11
[=8]
tofraḳ bk. tofraġ.
t. ara 474a/16, 474b/03
t. bile 339a/05
t.+dın 349a/17
t.+ġa 511b/11
t.+ıġa 381b/10, 409a/01, 409b/10, 442a/17, 443a/03
t.+ınıñ 483b/16
t.+nı 515b/02
[=12]
toġrı Doğru.
t. 348a/02, 418b/15, 423a/02, 461b/04
[=3]

Togrı Çang y.a. Teñri Yār Başı bölgesine yakın bir konaklama yeridir.
t. 461b/03
[=1]
toḳḳuz Dokuz. bkz. toḳuz.
t. 463b/09
t. at 378a/03
t.+da (miñ dağı ikki yüz yigirme toḳḳuz) 407b/05
t.+da (miñ ikki yüz otuz toḳḳuz) 510a/04
t.+ıda 425a/15, 428b/06, 447b/09, 457b/15
t. ḳarabaş 489a/07
t. kimse 450a/06
t. kişi 451a/05, 455b/03
t. kün 446b/10, 477a/17
t. toḳuz 378b/15
[=15]
toḳsan Doksan, dokuz on.
t.+ġa 455a/06
[=1]
Toḳsavul Bir rütbe adı (Bayrak koruyucusu, bayraktar).
T. başı 426a/04, 425a/17
[=1]
Toḳtamış kv.a. Bir Türkmen kavmi.
T. camāǾası 446b/14
T. ṯāǿıfası 415b/04
[=2]
Toḳtaş Ħ(v)āca k.a. Kazak ve Kıpçak ilinin el çilik vazifelerini yapmış bir sefirdir.
T. 384a/05
T.+ġa 386b/12
T.-ı muşārun-ılayh 386b/05
T.+nı 384a/10
[=4]
toḳuz bk. toḳḳuz.
t. (on toḳuz) 451a/11
t. (toḳḳuz toḳuz) 378b/15
t. at 489b/12
t. érdi 381a/08
t.+ı durur érdi (on toḳuz) 426b/14
t.+ı érdi (on toḳuz) 430a/13
t.+ıda (aynıñ toḳuzı) 398b/12, 436a/14
t.+ıda (ayınıñ toḳuzı) 413a/15
t.+ıda (māh-ı meźkūrnıñ toḳuzı) 439a/02
t.+ıda (on toḳuz) 397b/14, 406a/04, 446b/10
t.+ıda (yigirme toḳuz) 402a/02, 428a/04
t. kimse 404a/16
t. kök 391b/13
t. kün 426b/15, 430a/10
t. sıpıhr 394b/05
[=20]
toḳuzıncı Dokuz sayısının sıra sayı sıfatı. Krş. toḳuzlançı, toḳuzuncı
t. yılı 403a/01
[=1]
toḳuzlançı bk. toḳuzınçı.
t. (on toḳuzlançı) 488b/08, 509b/04
t.+sı (on toḳuzlançı) 380b/07
[=3]
toḳuzuncı bk. toḳuzınçı.
t. (on toḳuzuncı) 521b/03
[=1]

tol- Dolmak.
t.-ġusıdur 404a/12
t.-maġan bol- 350a/16
t.-maġı 336a/15
t.-mış durur érdi 472b/05
t.-uban 476a/04
t.-up 399a/05, 469a/09
t.-up durur 493a/05
[=8]
t.-cānsız badan tol- 469a/09
t.-ẖazīna-ı bāṭınī tol- 350a/16
t.-paymāna-ı Óumrı tol- 336a/15
t.-śaĥn-ı maclıs tol- 399a/05
[=4]
toldur- Doldurmak.
t.-dı 398a/04, 449a/11
t.-mış 373b/05
t.-up 373b/10, 425b/13, 522b/12
t.-up dururlar 470b/07
[=7]
t.-nūr toldur- 398a/04, 449a/11
t.-āsmān cāmını toldur- 373b/05
[=3]
tolġa- Etrafını sarmak, dolamak.
t.-p 413b/14
[=1]
t.-rıḳbasın tolġa- 413b/14
[=1]
toñuz Domuz.
t. 374b/14
[=1]
Toñuz yılı 12 Hayvanlı Türk takviminde bir yıl adı. Domuz yılı.
T. 409b/09
[=1]
Toñuz sırtı y.a. Kör kudug adlı yerin yakınında bulunur.
T.+ıġa 514b/13
[=1]
top I. Zümre, yığın.
t.+ıdın (muÓānıdlar topı) 507b/16
[=1]
II. Gülle atan ateşli silah.
t. (gülūle-i top) 489a/12
t. at- 508a/02
t. gülūlesi 493a/16
t.-ı āsmān-köb 441b/03, 491a/13
t.-ı dıl-köb 479b/02
t.-ı duşmān-köb 475b/11, 489a/10, 507a/13
t.-ı **raÓd-āşūb** 493a/14, 507a/16
t.+ıda 508a/02
t.+ıdın 491a/10
t. içi 421b/12
t.+lar 507b/02
t.+larnı 485b/01
t. şamĥāl u zanbūrek u top atdur- 507a/11
t. u şamĥāl 406a/09, 478b/14
t. u top-ĥāna 439b/17, 440b/01, 442a/05, 448b/06, 479a/12, 518a/11
[=25]
top-andāz Top atan, top atıcı.
t. 507b/06
[=1]
top-andāzlıġ Top atma durumu. Krş. top-andāzlıḳ.
t. 422a/11, 507a/12, 508a/01

[=3]
top-andāzlıḳ bk. top-andāzlıġ.
t. 491a/11, 507b/07, 507b/15
[=3]
top-**ḥāna** Top dökümü yapılan yer.
t. (top u top-ḥāna) 439b/17, 442a/05, 448b/06, 479a/12
t. bile (top u top-ḥāna) 518a/11
t.-ı davlat-nışāna 479b/06
t.-ı dūzaḥ-nışāna 422a/10, 493a/12
t.-ı humāyūn 489a/10
t.-ı nuśrat-nışāna 489a/16
t.-ı saÓādat-nışāna 457a/06
t.-ı žafar-nışāna 485a/17, 489a/03, 507a/16
t.+nı **(top u top-ḥāna**) 440b/01
[=15]
Top Atġan Töpe y.a. Konrat korganına yakın bir bölgede bulunur.
t.+si 339b/17
[=1]
topçaḳ Alaca at.
t. at 411b/13
t.-ı Óarabī-ı felek-hayóāt 397a/05
[=2]
topçı Topçu.
t. başlıġ 488b/14
t.+lar 507b/16
[=3]
tovaçı Münadi, tellal.
t.+lar 460a/08, 473b/15
[=2]
tovaçılıḳ Tellallık.
t. 484b/14, 492b/05
[=2]
toy Zıyafet, toplu yemek, şölen.
t. 393a/10, 396b/07
t. (asbāb-ı toy) 373a/15
t. (Óažīm toy ve uluġ ḳuraltay) 457a/04
t. (sar-ancām-ı mahāmm-ı toy) 393b/06
t. bér- 392a/16
t.+da 432a/03, 457a/15
t.+dın 396b/06, 397a/11
t.+ġa 352a/10, 432a/03
t.+ı 396b/03
t.-ı Óažīm 352a/10, 465a/05
t.-ı masarrat-ı vafūr 396b/08
t.-ı nav-rozı bér- 385a/01
t.+ıġa 455b/11
t.+ınıñ 369a/06
t. kör- 396b/07
[=19]
toy-ḥāna Düğün evi, şölen evi.
t. 393b/16
t.-ı bıhışt-nışāna 396a/09
t.-ı Óışrat-ḥāna 393b/11
t.-ı saÓādat-ıltıvā 394a/02
t.+sınıñ 392b/01
[=5]
toy-nāma Ziyafeti anlatan mektup.
t. durur (tammat-ı toy-nāma-ı Óālī) 397a/16
[=1]
toyġun Toykar, bir tür doğan, şahin.
t. 438a/07
[=1]

tök- Dökmek.
t.-di 389a/13, 474a/15
t.-diler 363a/03
t.-er 379a/07
t.-erdin 435b/17, 506b/06
t.-erġa 436a/08
t.-erge 501b/11
t.-geli 418b/06
t.-mek 506b/08
t.-üp 348b/10, 363b/06, 369a/17, 416a/13, 503a/04, 506a/17
[=16]
t.-ķan tök- 363b/06, 418b/06, 435b/17, 474a/15, 501b/11, 503a/04, 503b/05, 506a/17, 506b/06, 506b/08
t.-sirişk-i lāla-gūn tök- 369b/17
[=11]

tökül- Dökülmek.
t.-di 416a/13, 470b/08
t.-üp 503b/05
t.-üp durur 506a/11
t.-ür 501b/07
[=5]
t.-ķan tökül- 470b/08, 506a/11
[=2]

Tölegen Bahādur k.a. Tölegen Bahadur Aral halkından olan bazı çiftçilere yapılan akınlarda görev almıştır. Adı Ubaydullah Hāca, Taylak Bahadur, Mulla Eşim Bay'ın oġlı Can Muhammad ve Karabaş Bahadur Ķara Ķalpaķ ile beraber anılmaktadır.
T. 350b/10
[=1]

Tölegen Yüz Başı k.a. Kara Kalpaklı sipahilerdendir. Elcik akınının yapıldığı gün düzenlenen Buhara savaşında görev almıştır.
T. 434a/08, 473b/08, 481a/07
[=3]

töpe (<Eski Türk. töpü) Tepe.
t. üsti 470a/01, 470a/02
t.+ġa 374b/14
t.+ni 452b/12
t.+niñ astı 470a/03
t.+niñ ustı 518b/13
t.+niñ üsti 446a/11
t.+side 447a/01
t.+siniñ 379b/15, 515b/14
[=9]
2. Yığın
t.+ge (bir töpe) 515a/13
[=1]

töre Yöneticilerin soyu veya padişah ailesi, şehzade.
t. ve biy 375b/17
[=1]

Töre k.a. Töre Murād Sūfī kastedilmiştir.
T. 364b/10
T. (Śūfī-ı Töre Murād) 364b/09
[=3]

Töre Bég k.a. Kara Kalpaklıdır. Altun Cuppas akınında görev almış bir askerdir.
T.+ni 468b/08
[=1]

Töre Bég Ķıyat k.a. Kara Kalpaklı olup Aral etrafında bulunan Sultan Keneges,

Huday Berdi gibi kimselerle beraber Töre Murād Sūfi'nin hizmetiyle ilgilenmiş görevlilerdendir

T. 357a/16, 378b/01

T. bile 355a/13

T.+nı 380a/03, 428a/10

[=5]

Töre Bég Yüz Başı k.a. Kara Kalpak halkından bir sipahidir. Elcik akınının yapıldığı gün düzenlenen Buhara savaşında Tölegen Bahādur ile birlikte görev almıştır.

T. 473b/08, 481a/07

[=2]

Töre Murād Atalık k.a. Yomut Türklerinden yüz kişilik askerî kuvvetle birlikte Kızıl Takır'dan daha ileri bir bölgede düzenlenen akın gibi pek çok akına komutan olarak katılmış, bu akınlarla ilgili yapılan kuyu kazımı işlerinde bizzat bulunmuş önemli bir danışmandır.

T. 434a/11, 434b/11

[=2]

Töre Murād Biy k.a. Muhammed Safa Beg'in amca oğludur.

T.+niñ 344a/10, 373a/12

[=2]

Töre Murād Śūfī k.a Muhammed Nazar Biy'in oğlu, Hoca Murad'ın kardeşidir. Sufi kardeşler Balgalı kabilesinin Sarsan urugundandır. Kardeşlerden bilhasa Töre Murad muhteris biriydi. Muhammed Emin Inak'ın adamları mallarının zekatını alınca ona düşman oldular. Harezm'den kaçtılar. Huday Kulı İşen'in dergâhına gidip gelmeye başladılar ve kendilerini sūfi diye tanıttılar. Bir süre sonra Konrat'taki halkı kendilerine bağladılar. Bunun üzerine Avaz Inak onların üzerine ordu gönderdi. Önceleri ikiyüzlülük yaptılarsa da sonradan açıkça savaşmaya başladılar. Avaz Inak ve adamları ile birçok kez savaştılar. Bazen galip bazen mağlup oldular. Sonunda barış imzalayıp Aral'a doğru yola koyuldu. Taylak Bahadur tarafından öldürülen Dosat Beg, Töre Murad Sufi'nin büyük oğludur. Sufi'nin başının kesilerek katledilmesinden sonra Ötef Bay Konrat'ın ileri gelenlerinin başvurduğu makam konumuna gelmiştir. Hubbi Nıyaz Beg, Sufi'nin amca oğlu olup Sufi'nin katli sırasında Haca Eli'ne, Seyyid Tursun Haca Işan'ın kapısına sığınmıştır. Krş. Töre Śūfī, Śūfī-ı bī-pīr, Śūfī, Töre.

T. 336a/14, 341a/08, 343a/05, 345b/10, 353a/11, 353b/13, 355b/04, 356a/01, 358b/01

T. (valad-ı Töre Murād Śūfī) 356b/15

T.+lar başlıġ (valad-ı Töre Murād Śūfī) 356b/15

T.+nı 336b/15

T.+nıñ 346a/07, 354b/08, 355b/11, 370a/14

[=16]

Töre Śūfī k.a. bk. Töre Murād Śūfī.

T. 348a/13, 358a/06

T.+dın 340a/16
T.-ı kec-nıhād 367a/17
T.+nıñ 340b/02
[=5]
tört Dört. Üçten sonra, beşten önce gelen sayı.
t. (on tört) 433b/06, 490a/09
t. (üç tört) 383b/13, 384a/17, 450a/01, 470a/01, 496b/16, 513a/11, 513b/11, 516b/04
t. (üç tört miñ) 464b/02
t. (yigirme tört) 467b/10
t. at ve tört ħancar 401a/03
t. baydaḳ 470a/13
t. béş 337a/02, 355a/14, 356b/17, 427b/13, 428b/14, 503a/17
t.+de (miñ dağı iki yüz yigirme tört) 452a/03
t.+de (miñ iki yüz éllik tört) 522a/03
t.+de (miñ ikki yüz ottuz tört) 458b/16
t.+de durur érdi (miñ dağı ikki yüz ḳırḳ tört) 390b/01
t. éşeklıġ 514b/04
t. ĥıśśa 426b/10
t.+ide (aynıñ törti) 349b/04,
t.+ide (ayınıñ törti) 406a/10, 457a/02, 465b/14
t.+ide (māh-ı meźkūrnıñ törti) 447a/12
t.+ide (yigirme tört) 342b/15
t. Ḳara Ḳalpaḳ 427b/11
t. kimse 480a/04
t. kişi 356b/15, 479b/11
t. kün 349a/04, 377b/13, 385a/06, 414b/02, 429a/03, 430b/16, 440a/12, 446b/16, 452b/17, 478b/08, 500a/11
t. miñ 417b/10, 434b/02, 481a/12
t. taḳsīm 456a/12
t. ṭaraf 342a/07, 503a/02, 518b/17
t. tāóŕīħ 364a/11
t. teke 441a/03
t. üylük 426b/15
t. yan 394a/13
t. yüz 339a/02, 399b/15, 441b/17, 444a/11, 464b/08, 467b/09, 469a/03, 495a/17
t. yüz çaġlıġ 426a/01
[=68]
Tört Ḳara kv.a. Şir Gazi Han'a bağlı bir Türk kavmidir.
T. ṭāyıfası 456a/02
T. ulusı 456a/16
[=2]
törtlençi bk. törtünçi.
t. (otuz törtlençi) 492b/09
t. (yigirme törtlençi) 482b/17
t. kün 430a/04, 436b/03, 500a/03, 511b/02
t.+side 436a/10
t.+side (on törtlençi) 360b/01
[=8]
törtünçi Dördüncü. Krş. törtlençi.
t. (on törtünçi) 451b/17
t. kün 411a/04
t. küni 423b/01
t. Kürt kişver Aral 336a/12
t. tāóŕīħ 364b/09

[=5]

töşe- Döşemek.

t.-p 395a/08, 420b/05

[=2]

t.-pāy-andāz tüşe- 420b/05

[=1]

Töşekçi k.a. Teke diyarına yapılacak akında Allaş Biy'in kuvvetlerine katılmak için isteyen askerlerden biridir.

T. 434a/11

[=1]

töşel- Döşenmek.

t.-gen 394a/05

[=1]

tū-be-tū Far. Kat kat.

t. 507b/05

[=1]

tuccār Ar. Tacirler, satıcılar.

t.+ġa 364b/04

t.-ı ḫār-ı mıĥnat 363b/12

t. yañlıġ 469a/17

[=3]

tūda Far. Yığın, küme.

t.-ı par-gāh 493a/17

t.+sıara 515b/08

[=2]

tūfān Nuh peygamber zamanında dünyayı kaplayacak şekilde yağan çok şiddekli yağmur.

t.-ı balıyyat 364a/02

t.+ınıñ 484b/16

[=2]

tūġ (<Far. <Eski Türk) Ucuna altın yaldızlı bir top ve gümüş bir hilal geçirilmiş olan, topun altından eski Türkler'de yak eden hayvanın, daha sonra ise at kuyruğu kıllarının sarktığı bir sırıktan ibaret saltanat, şan ve şöhret alameti; sancak.

t. 474a/01, 489a/07

t.+ın 468a/11, 473b/04

t.+ıñ sarı (parçam-ı tūġ) 367a/11

t.+nı 470a/12, 475a/02

[=7]

tuġay Çalılık, ağaçlık, sık orman.

t. durur érdi (ḳalın tuġay) 489a/01

t.+ıda 500a/06

t.+ıġa 487b/02

t.+ın 437b/16, 461a/06, 485a/16, 505a/14, 505b/11

[=8]

Tuġay Yüz Başı k.a. Buhara akınına katılan askerler arasında adı geçmektedir.

t. 481a/05

[=1]

tuġma Sahibinin evinde doğan ve yetiştirilen köle.

t. (ikki tuġma) 455a/12

t.+lar bile 455a/14

t.+ları 494a/01

t.+sı 448a/15

[=4]

ŧuġyān Ar. Taşma, taşkınlık.

t. (hādım-ı bunyādu'l-küfr ve't-ŧuġyān) 390a/01

t. (hādım-ı bunyānu'l-Ǿınād ve't-tuġyān) 460b/04
t. (ḳāmǾ-ı bunyādu'ž-žulm ve't-tuġyān) 412b/01
t. **(ḳāmǾ-ı bunyānu'ž-žulm ve't-tuġyānu'l-muḥtaś)** 376b/13
t. (māĥıyyu'l-Ǿadāvat ve't-tuġyānu'l-muǿayyad) 458b/17
t. (māĥıyyu'l-bıdǾat ve't-tuġyān) 495b/09
t. (māĥıyyu'l-fasād ve't-tuġyān) 336b/06
t. (māĥıyyu'ž-žulm ve't-tuġyān abu'l-mužaffar) 388b/04
t. (māĥī-yı ḳavāǾıdu'ş-şar ve't-tuġyān) 449b/07
t. (māĥī-yı rusūm-ı küfr ve tuġyānu'l-muǿayyad) 397b/06
t.+ı 485a/01, 492b/07
[=12]

tuĥaf Ar. Hediyeler, hoşa giden şeyler.
t. u hadāyā 494b/05
[=1]

tuĥfa Ar. Armağan, hediye.
t. ét- 338a/12
t. kéltür- 493a/03
t. ḳıl- 446a/15
t.+ları bile (pīş-keş u tuĥfa) 441a/14
t.+sı 486a/02
t. ve pīş-keş 441b/15, 519b/17
t. yosunda (hadya ve tuĥfa) 375a/10
t. yosunı 494b/10
[=9]

tuĥfāt Ar. Hediyeler, hoşa giden şeyler.
t. bile (tansuḳāt u tuĥfāt**)** 506b/12
t.+ı bile (tansuḳāt u tuĥfāt**)** 495b/12
t.-ı lāyıḳ 342b/16, 398b/02, 520a/03
t.-ı vāfıra 405a/15
t. u tansuḳāt-ı sar-ancām 420a/14
[=7]

tullā İnce deri veya post.
t. (farş-ı tullā) 394b/16
[=1]

tullā-ḳabżalıḳ Kabzalık deri.
t. 463b/14
[=1]

tullā-kemerlik Kemerlik deri.
t. çekmen 463b/14
[=1]

tullā-tüzüklik Tertip edilmiş deri.
t. 463b/14
[=1]

tullā-pīrāya Süslü post ya da deri.
t.+nı (ħulāǾ-ı tullā-pīrāya) 375a/10
[=1]

tullāb Ar. Talebeler.
t.+nı 371b/07
[=1]

tulūǾ Ar. Doğma, doğuş.
t. ét- 439a/12
t.-ı śubĥ heneggāmı 342a/07
t.+ıdın burun (śubĥnıñ tulūǾı) 359b/05
t.+ıdın soñra (talīǾa-ı śubĥ tulūǾı) 339b/05
t.+ıdın soñra (śubĥ tulūǾı) 412a/15
t. ḳıl- 338a/17, 338b/02, 338b/03, 347a/16

[=10]
Tumar köl y.a. At Yolunun batı tarafında yer alır.
T. mavżıǾı 336b/11
[=1]
Tumarlı y.a. Çengli Basu, Çumanay ve At yolu bölgelerine yakın bir mahaldir.
T.+dın 361a/12
T. mavżıǾ 360b/04
T.+nı 339b/01
[=3]
tumşuḳ Kale burcu.
t.+ıdaġı (kün çıḳar tumşuḳı) 419b/16
[=1]
tund Far. Sert, şiddetli, haşin.
t. u tīz 339a/14
[=1]
tund-bād Far. Sert esen rüzgâr, kasırga.
t. 433b/12
t.+ı bile 343b/16, 491b/13
t.+ı bile (dahşat-ı tund-bād) 348b/09
t.-ı çapavul 410b/01, 434a/01
t.-ı türk-tāz 520a/15
t.+ıdın 467a/09, 483b/03, 485a/05, 489a/12, 492a/05
t.+ın yétkür- 426b/06, 429b/15, 454b/15, 517a/15
[=16]
tur- Durmak, hareketsiz kalmak, beklemek.
t.-a al- 409b/09
t.-mış durur érdi 497b/10
t.-up 398a/05, 398a/16, 421b/15
t.-up durur 470a/03
[=6]
2. Asıl yardımcı fiil (fiillerden sonra gelir).
t.-ġa 499b/04
t.-ġan 348b/16, 451a/17, 461b/15, 472a/09, 478b/11
t.-mış érken 444a/11
t.-up tursunlar 380b/13
t.-up turup dururlar 341a/05
[=9]
t.-aḳa tur- 478b/11
t.-bara tur- 348b/16
t.-bolup tur- 341a/05, 380b/13, 444a/11
t.-kéle tur- 451a/17, 461b/15, 472a/09
t.-tüze tur- 499b/04
[=9]
3. Asıl yardımcı fiil (isimlerden sonra gelir).
t.-ur érdi 387b/17
t.-ur 522b/14, 522b/15
[=3]
t.-rasm érmes tur- 387b/17
t.-yoḳtur- 522b/14, 522b/15
[=3]
turāb Ar. Toprak.
t.-ı saǾādat-ıntısāb 488a/06
[=1]
Turbat y.a. Isā Han Karayi, bu beldenin hakimidir.
T.+nıñ 410a/07
[=1]
turfa Ar. Görülmemiş, nadir, tuhaf.
t. 507b/05
[=1]

turġuz- Durdurma; ikaz etmek.
t.-up 506b/05
[=1]
t.-néççe navÓ ġavġālar turġuz- 506b/05
[=1]
ṭuruḳ Ar. Yollar.
ṭ. u mamarları 354a/06
[=1]
ṭurūḳ Ar. Aniden gerçekleşen (şey), birden gece olması, yıldızların doğması, parlaması.
ṭ. 443b/14
[=1]
tuş Köşe, yan, taraf.
t.+dın (tuş tuş) 377b/01, 485a/07
t.+ıda 384b/09, 480b/06, 487b/14, 499b/15, 506a/03, 507a/03
t.+ıdın 407a/08, 436b/14, 475b/13, 479a/12, 488a/13, 489b/03, 498a/14
t.+ıdın (tuş tuş) 411b/05
t.+ığa 384b/17, 465a/16
[=18]
tut- 1- Elle kavramak, eline almak.
t.-ar érdi 373b/10
t.-uban 365b/14, 395b/08, 500b/10
t.-up 343a/13, 391a/05, 406a/01, 438a/10, 493b/12, 498b/12, 502b/09, 520a/16
t. up durur érdi 383b/17
[=13]
2. Gitmeye bırakmamak, bir yere koyup gitmesini önlemek, alıkoymak.
t.-arda 383b/14
t.-up dururlar 421b/11
[=2]
3. Kiralamak.
t.-up 380a/05
[=1]
4. (Bir yeri) bir maksatla ayırmak.
t.-sa 353a/16
[=1]
5- Kaplamak, doldurmak, istila etmek.
t.-dı 398a/01, 470b/17, 507b/03
t.-dılar 511a/14
t.-up 354b/03, 359a/15, 378b/05, 384a/01, 462b/13
t.-up durur 405a/05
t.-up dururlar 518b/15
[=11]
6. (bir yere) Varmak, ulaşmak.
t.-a durur érdiler 434a/03
[=1]
7. Zaptetmek.
t.-ġaylar 417b/13
t.-makġa 472a/05, 477b/12
t.-maḳlıḳ üçün 477b/07
t.-up 378a/15, 398b/15, 402b/04, 417b/15, 427b/11, 438b/15, 440b/06, 455a/12, 460a/04, 461b/12, 463a/04, 515a/04
[=16]
8. ....halde bulundurmak.
t.-dı 379b/16, 416b/07, 443a/17, 508b/15
t.-dılar 446a/11
t.-ġan dék 341a/10
t.-madılar 468a/13

t.-up 357b/04, 399a/13, 480a/04, 491a/09
t.-up durur 491b/08
t.-up dururlar 370b/16, 489a/09, 502b/05, 515a/13
t.-up érdiler 337b/14
[=17]
9- Etmek.
t.- () 512b/06
t.-dılar 357b/11
t.-maġaylar 502b/14
t.-masunlar 340b/09
t.-sa 523a/14
t.-tılar 426a/16
t.-up 404a/15, 518a/15, 518b/03
t.-up durur 354b/06
t.-up dururlar 370b/16, 357a/06, 369a/08, 420b/10
[=14]
10- ....olarak yapmak.
t.-up 417a/07, 423a/05, 434a/05, 520a/06, 521a/03
[=5]
11. İkram etmek.
t.-tı 365b/12
[=1]
12. Kabul etmek.
t.-a dur- 446b/06
t.-maġay 378a/10
t.-maķ 520b/13
t.-sa 410b/16
t.-tı 361a/08
t.-up 360b/11, 373a/12, 404b/17, 410b/13, 433a/14, 439a/07, 439a/09, 463b/14, 507b/13, 520b/11
t.-up durur 498b/14
t.-up dururlar 406a/07
[=17]
13. Bir şeyin üzerinde durma.
t.-may 418a/17, 468a/05
[=2]
t.-ādam tut- 380a/05
t.-Óālam yüzin tut- 395b/08
t.-Óālamnı tut- 405a/05
t.-ārām tut- 337b/14, 379b/16, 399a/13, 416b/07, 443a/17, 446a/11, 468a/13, 502b/05, 515a/13
t. ārām u ķarār tut- 489a/09
t.-arzanī tut- 361a/08, 406a/07, 463b/14, 498b/14
t.-ayaķ tut- 373b/10
t.-cām-ı şafķat tut- 343a/13
t.-cānġa mınnat tut- 446b/06, 520b/11, 520b/13
t.-cāy tut- 353a/16
t.-cāyız tut- 378a/10, 410b/16
t.-çarḥ yüzini tut- 500b/10
t.-dāman-ı ṭarab tut- 365b/14
t.-dırīġ tut- 340b/09, 502b/14
t.-dūd tut- 507b/03
t.-havā yüzin tut- 378b/05
t.-havānıñ yüzin tut- 462b/13
t.-Óınānıdın tut- 383b/17
t.-ilgeri tut- 434a/03
t.-ķan tut- 470b/17
t.-ķanı tut- 354b/03

t.-ḳarār tut- 341a/10, 491b/08, 508b/15
t.-kezindelerni tut- 438a/10
t.-ḳolum tut- 391a/05
t.-ḳulaḳ tut- "dikkatle dinlemek" 418a/17, 468a/05
t.-mabźūl tut- 417a/07, 423a/05, 434a/05, 520a/06, 521a/03
t.-maĥśūś tut- 404b/17, 410b/13, 433a/14, 439a/07, 439a/09, 507b/13
t.-marØī tut- 360b/11
t.-marsūl tut- 354b/06, 357a/06, 357b/11, 369a/08, 404a/15, 420b/10, 426a/16
t.-maśrūf tut- 518b/03
t.-may tut- 365b/12
t.-muØāf tut- 370b/16
t.-muĥāśaraġa tut- 518b/15
t.-sıpah tut- 398a/01
t.-terk tut- 512b/06, 518a/15, 523a/14
t.-terkin tut- 406a/01, 498b/12
t.-tengnā-yı muĥāśaraġa tut- 359a/15
t.-til tut- 417b/13, 472a/05, 477b/07, 477b/12
t.-tirik tut- 357b/04, 480a/04, 491a/09
t.-oġrını tut- 421b/11
t.-yoldın tut- 378a/15
[=82]

tutdur- Tutturmak.
t.-maḳġa 355a/11
t.-up 336b/16, 376a/17, 401a/12, 412a/09, 519a/04
[=6]
t.-üy tutdur- 519a/04
[=1]

tūtyā Ar. Sürme taşının göze sürülen tozu.
t.-yı ġubār 49a/07
[=1]

tutsaḳ (Eski Türk. tutsıḳ< tut-) Savaşta ele geçirilen, düşman, esir.
t. ḳıl- 410b/09
[=1]

tuttur- Tutturmak.
t.-up 358a/13
[=1]

tutul- Tutulmak.
t.-ġan 380a/06, 380a/08, 459b/16
t.-ġanda 343a/04
t.-maġı 460a/15
t.-sa 373b/10
[=6]
t.-mazbūr tutul- 343a/04
[=1]

tuvāngar Far. Zengin.
t. (ġanī u tuvāngar) 394a/14
[=1]

tuynaġ Parmaktaki tırnak, at nalı.
t.+ı 395b/07
[=1]

ṭuyūr Ar. Kuşlar.
t.+ġa (vuĥūş u ṭuyūr) 377b/14, 519b/04
[=2]

Tuzlaḳ y.a. Sultan Saray vadisine ve Kara köl'e yakın bir bölgede yer alır. Hanların tuz ihtiyaçları buradan karşılanmaktadır.
T.+dın dağı 472a/10
[=1]

tüb Dip.
t.+ide 363a/06, 480a/03

[=2]

Tübet kv.a. Çin'in batısında bir bölgede yaşayan bu kavmin adı, yaptıkları göç ve bu göç esnasında uğradıkları saldırı sebebiyle zikredilmektedir.

T. uruġı 380b/17

[=1]

tüfeng Far. Bir çeşit ateşli silah.

t. 435b/14

t. (āvāz-ı tüfeng) 354b/04, 475a/14

t. (gülūle-i tüfeng) 345b/07, 416b/17

t. tég- (gülūle-i tüfeng) 401b/06

t.-i raǾd-āheng 416b/14

t.-i raǾd-āheng-i cān-sıtānlıġ 349a/14

[=8]

tüfeng-andāzlıḳ Tüfek atma durumu.

t.+dın özge 341a/11

t.+ġa 502b/09, 517a/04

[=3]

tüfeng-bāzlıḳ Tüfek kullanma durumu.

t. ve seng-andāzlıḳ 416b/05

[=1]

tüfenk-andāz Far. Tüfek atan asker.

t. bile 495a/03

[=1]

tüken- Tükenmek, bitmek.

t.-mes 392a/13

[=1]

tümen (Eski Türk. "herhangi bir şeyin çok olanı") On bin, büyük küme (Bin sayısıyla birlikte kullanıldığında abartılı çokluk ifade eder.)

t. 512b/03

t. (miñ tümen) 522b/17

t.(yüz tümen) 340b/06, 523a/13

t. miñ 394b/05, 505b/04

[=6]

Tümen Biy k.a. Buhara akınına katılan askerler arasında adı geçmektedir.

T. 481a/04

[=1]

tümenāt Tümenler, kalabalık askeri birlikler.

t. ve ḳoşunātı 380b/11

t.+ın (Vardanzī tümenātı) 473a/15

t. ve mazrūǾāt 509b/12

[=3]

tün Gece.

t. 342a/05, 363a/03, 398a/02, 398a/02, 432b/17, 461b/05, 476b/03, 479b/03, 500b/15

t. (her tün) 363a/15, 366a/16, 394b/01

t. (bir tün) 466a/12

t. ara (bir tün) 478a/12

t.+de 446a/17

t. érdi 478a/12

t. 421a/17

[=17]

2. Zulmet.

t. kéysüsi dék 422b/12

[=1]

türk-tāz (<Far. turk-tāz) Koşma, cevelan etme, koşup seğirterek yağma etme.

t. bile (āşūb-ı türk-tāz) 466a/03

t.+ı 379a/01

t.+ı üçün 471a/13

t.+ıdın (tavahhum-ı türk-tāz) 518a/09

t.+ıdın (tund-bād-ı türk-tāz) 520a/15

t.+ıġa 516b/13
[=6]
türk-tāzī Far. Ani baskın, yağma, çapul.
t. 376b/07
[=1]
Türkāna Far. Türkçe, Türk tarzında.
T. ayt- 385b/12
T. bile (alfāž-ı Türkāna) 385b/10
[=1]
Türkī Türkçe.
T. tili 389b/11, 390a/16
[=2]
Türkmen Oğuz Türkler'inin bir kolu, bu koldan olan kimse.
T. 339b/09
[=1]
türlüg Türlü, muhtelif.
t. tamāşā 475b/02
t. (yüz türlüg) nazāket u nazāhat 493b/06
t. ŧaǾām 351b/15, 399a/03
[=4]
tüş Düş, rüya.
t. taǾbīrı 380b/05
t. kör- 380a/11
t.+ni 380a/16
[=3]
tüş Kuşluk zamanı.
t. çaġı 495a/11
t. vaḳtı 339a/08, 432a/08, 463b/17, 424a/09
488a/05
[=6]
tüş- 1. Bulunduğu yerden ayrılıp yukarıdan aşağıya doğru inmek.
t.-er 373a/17
t.-güsi 523a/08
t.-üp 339a/03, 348a/04, 429a/16, 429b/02, 462a/02, 503a/07, 503a/12
[=9]
2. Aşağı doğru sarkmak.
t.-miş durur érdi 383b/07
t.-ti 470a/03
t.-üp durur 379b/02
[=3]
3. Yağmak.
t.-ti 367a/06
t.-üp 353b/15
t.-üp durur 424b/10
[=3]
4. Yansımak, aksetmek.
t.-se 397a/02
[=1]
5. Gitmeye koyulma.
t.-üp 381a/01, 405b/14
[=2]
6. (Kötü bir durum yüzünden) İstenmeyecek bir yerde bulunmaya mecbur olmak.
t.-mey 380a/08
t.-mey durur érdi 388a/02
[=2]
7. (Bir şeye göre) Şu veya bu tarafta yer almak.
t.-di 440b/03, 508b/13
t.-diler 379b/15, 406b/02, 408b/14

t.-gen 349a/13, 413b/10, 419b/06, 423b/09, 424a/13, 486b/07, 487b/02, 493a/17, 493b/09

t.-mek 406a/11

t.-meki 475b/11

t.-miş durur érdiler 380a/17, 496a/02

t.-ti 391a/03

t.-tiler 382a/01, 430a/12

t.-üben 385b/16

t.-üp 338a/08, 358a/09, 373a/01 402b/13, 408a/02, 408b/16, 415a/04, 419a/04, 420b/13, 473b/17, 484b/05

t.-üp durur 372b/16

t.-üp dururlar 398b/11, 399a/16, 408a/07, 408a/14, 408b/10, 424a/15, 426b/13, 431a/14, 437a/02, 452b/07, 453a/11, 463b/17, 487b/02, 489b/03, 500a/08, 514b/12

t.-üp érdi 354b/17

t.-üp érdiler 348b/06, 383a/07

[=53]

8. Payına isabet etmek.

t.-ti 382b/03

t.-üp 503a/10

t.-üp durur 432b/13

[=3]

9. Uygun olmak, uygun gelmek.

t.-üp 374b/16

[=1]

10. Uğramak, dûçar olmak.

t.-mekiniñ 465b/17

t.-gen 485a/05

t.-se 382a/15

t.-üben 404a/11

t.-üp 454b/01

[=5]

11. İsabet etmek.

t.-ti 502b/02

t.-üp 394a/15, 489a/12

[=3]

12. Değerini kaybetmek.

t.-üp 483a/08

[=1]

13.....durumununa gelmek, ...olmak.

t.-mey 376a/13

t.-miş érdi 429b/05

t.-miş durur érdiler 498b/06

t.-ti 486a/02, 502a/17

t.-üp 346b/15, 365a/14, 360b/07, 376a/13, 467a/10, 503a/09, 516a/06

t.-üp durur 489b/01

[=13]

t.-araġa tüş- 483a/08

t.-ārām tüş- 498b/06

t.-badanlar tüş- 503a/07

t.-bar-ā-bar tüş- “bir seviyede, aynı yükseklikte olmak” 429b/05

t.-başıġa tüş- 382a/15, 404a/11

t.-başḳa tüş- 358a/09

t.-cudā tüş- 360b/07

t.-çūş tüş- 346b/15, 502a/17

t.-cūş u ḫurūş tüş- 467a/10

t.-ġanāyım tüş- 432b/13

t.-ġanāyım-ı mavfūr ve usāra-yı nā-maḳdūr tüş- 382b/03

t.-ġulġula tüş- 394a/15

t.-ḫātır-ḥ(v)āh ve mustaĥsan tüş- 516a/06

t.-ıżtırābġa tüş- 485b/04
t.-ḳaḳ tüş- 424b/10
t.-ḳolġa tüş- “ele düşmek, yakalanmak” 380a/08
t.-larzalar tüş- 503a/12
t.-maḳbūl tüş- 365a/14
t.-maḳbūl u mustaĥsan tüş- 486a/02, 489b/01
t.-mutābaḳat-ı mızāc tüş- 376a/13
t.-muvāfıḳ tüş- 376a/13
t.-nā-mulāyım tüş- 374b/16
t.-nızāØ tüş- 465b/17
t.-sayāsı tüş- 397a/02
t.-su tüş- 339a/03
t.-uzaḳġa tüş- 372b/16
t.-yaḳın tüş- 380a/17
t.-yıraḳ tüş- 391a/03
t.-yolġa tüş- 381a/01, 405b/14
t.-zalzala tüş- 394a/16, 489a/12, 502b/02
[=36]

tüşle- Biraz dinlendikten sonra yola revan olmak.
t.-p 415a/05, 415a/06, 424a/13
[=3]

tüşül- Gelinmek, varılmak, bir yere vasıl olmak.
t.-di 378b/11, 402a/12, 408b/07, 408b/15, 417a/17, 423b/12
t.-üp 424a/13
t.-üp durur 337a/17, 384b/17, 398b/17, 424a/08, 424a/16, 447b/04, 462a/16
t.-üp érdi 402b/09
[=15]

tüşür- Düşürmek, indirmek.
t.-diler 465b/04
t.-e al- 469b/16
t.-üp 407a/10, 436b/16, 447a/05, 451a/11, 454b/02, 462a/03, 465a/05, 473a/15
t.-üp durur 507b/17
t.-üp durur érdi 386b/10
t**.-üp dururlar** 439a/16, 515b/12, 519a/04
[=15]
t.-ġanāyım tüşür- 386b/10
t.-ġanīmat tüşür- 454b/02
t.-olca tüşür- 451a/11, 469b/16, 473a/15, 515b/12
[=6]

tütün Duman.
t.+din 395b/09
[=1]

tüz Düzenli, rahat, düz.
t. 418b/05
[=1]

tüz- Düzenlemek, tertip etmek, düzenli hale getirmek.
t.-diler 446a/17
t.-ersen 366a/16
t.-e tur- 499b/04
t.-geni 439b/13
t.-meki 397b/02, 473b/05
t.-üben 365b/13, 477a/12
t.-üp 393b/17, 394a/01, 394b/01, 394b/15, 422a/09, 443b/02, 460a/12, 476b/03, 476b/09, 476a/12, 476b/16, 488a/02

t.-üp dururlar 382b/09

[=21]

t.-āhengin tüz- 382b/09, 397b/02, 439b/13, 446a/17, 460a/12, 473b/05, 476b/03, 476b/09

t.-bazm-ı ħāś tüz- 366a/16

t.-rāmış-ı ġınā tüz- 365b/13

t.-śaf tüz- 393b/17, 394a/01, 394b/15, 422a/09, 443b/02, 477a/12, 488a/02

[=17]

tüzetdür- Düzenletmek, düzenlettirmek

t.-miş durur érdi 511b/11

[=1]

t.-cāy tüzetdür- 511b/11

[=1]

Tuzgan y.a. Tuzlak ya da Tuzgan adı verilen göl Harezm sınırları dahilinde Fitnek bölgesi içindedir. Amu-Derya'ya da yakın olan bu vadinin içinde bulunan ve Sultan Sencer Mazi tarafından ad verilen gölden düşük kalitede tuz elde edilmektedir.

T.+ı durur 406b/01

T.+ıġa 406a/11

[=2]

tüzüklik Düzenlilik.

t. 411b/13, 463b/14

[=2]

U u

ÓUbaydu'llāh Ħ(v)āca-ı Dahbīdī k.a. Kalpak halkındandır. Kahraman bir asker olup Maçan Kölü'nde yapılan bir akında savaşan askerler arasında adı geçmektedir. Bu savaşta ayağından yaralanmıştır.

ÓU. 344a/17

[=1]

ÓUbaydu'llāh Ħ(v)āca k.a. Aral halkından olan mubarızlarla yaptığı mücadeleler sebebiyle metinde adı zikredilmiştir.

ÓU. 349b/07, 350b/10

[=2]

Óubbād (< Ar. Óıbād) İbadet eden kimseler, âbitler.

u. (Óubbād ve zuhhād camāÓası) 522b/02

[=1]

Óubbahat-panāh Yüceliğin sığınağı.

u. (rıfÓat u ubbahat-panāh) 449b/04

[=1]

Óubūdıyyat (< Ar. Óubūdiyyat) Kulluk.

Óu. 413b/14, 442a/17, 481a/17, 490a/16, 506b/11

Óu. (ıtāÓat u Óubūdıyyat) 399b/01, 417a/14, 439a/11

Óu. (ızhār-ı ıħlāś ve Óubūdıyyat) 458b/10

Óu. ķıl- (ızhār-ı ıħlāś ve Óubūdıyyat) 410a/11, 464a/16

Óu. ķıl- (ızhār-ı ıtāÓat u Óubūdıyyat) 430b/15, 446b/05, 458b/03, 459b/09

Óu. ḳıl- (ıžhār-ı Óubūdıyyat) 399b/10, 452a/13, 464b/04, 447b/11
Óu. ḳıl- (ıžhār-ı Óubūdıyyat ve bendelik) 400a/10
Óu.+ıdın 441b/11
Óu. rıbḳasın 438b/05
Óu. (ıtāÓat keştīsin Óubūdıyyat sāĥılı) 502a/07
Óu. yüzı (ıhlāś-ı Óubūdıyyat) 420b/03
[=24]
Óubūr Ar. Bir taraftan öbür tarafa geçmek, karşı yakaya geçme, geçiş.
Óu. 517b/03
Óu. buyur- 512b/15
Óu. ét- 357b/09, 487b/16, 495a/04, 504a/12
Óu.+ı 339a/04
Óu. ḳıl- 339a/12, 348b/12, 349a/02, 350b/12, 358b/13, 377b/11, 385a/14, 411a/01, 423b/08, 426b/02, 426b/13, 428b/16, 431a/06, 437b/08, 437b/14, 438a/14, 453a/02, 465a/07, 471a/13, 479a/06, 482a/17, 497a/08, 516b/15
Óu. körgüz- 342b/07, 379b/15, 409a/13, 436b/12, 458b/06, 464a/11, 480a/06, 480b/15, 483b/05, 490b/17, 494b/14, 497b/14, 500a/01, 519b/02
[=44]
uÓcūba Ar. Pek acayip şey, garip, şaşılacak şey.
u.-ı zamān u nādıra-ı davrān 341b/07
u. ve mufarrıĥāt 396a/11
[=2]
uç- Uçmak.
u.-uban 438a/06
u.-maḳ bile 438a/06
u.-tı 348b/09
[=3]
u.-laçın uç- 438a/06
u.-şunḳar uç- 438a/07
u.-umīdları uç- 348b/09
[=3]
uç Kenar.
u.+ı 491b/16
u.+ıġa 379b/06
[=2]
uçra- Rastlamak, tesadüf etmek, uğramak.
u.-ġan 381a/11
u.-p 383b/13, 407a/10, 417b/13, 435a/03, 444a/13, 450a/01, 450a/07, 452b/02, 455a/02, 455a/12, 461b/15
[=12]
uçraş- Görüşmek, buluşmak.
u.-up 428a/14
[=1]
uçur Vakit, zaman
u.+da (ol uçur) 352a/09, 371b/11, 381a/05, 413a/16, 422a/10, 429b/04, 446a/02, 455b/13, 459b/15, 464a/16, 464b/05, 465a/15, 468b/12, 472b/03, 484a/11, 507b/16, 510a/16, 518a/09
[=18]
Óudvān Ar. Düşmanlık, haksızlık.
Óu. (ahl-ı Óudvān) 432a/17
Óu. (māĥī-yı rusūmi'l-bıdÓat ve'l-Óudvān) 390a/01
Óu. (māĥī-yı rusūmi'l-bıdÓat ve'l-Óudvāni'l-mustanśır) 412b/01

ufḳ Ar. Gökyüzünün yerle birleşmiş gibi göründüğü yer.
u.+dın 338a/16
u.-ı ḥayālī 365a/06
u.-ı marġıb 406b/05
u.+ıdın 347a/16
[=4]
uftādalıġ Âşık olma, düşkün olma hali.
u. paymānası 523a/15
u. (may-ı uftādalıġ) 523a/16
[=2]
uftān Far. Düşen, düşerek.
u. u ḫīzān "düşe kalka" 423a/02, 427a/07, 474b/11, 502a/08, 507b/11
[=5]
ufūl Ar. Batma, gözden kaybolma.
u.+ı durur érdi (vaḳt-ı ufūl) 354a/02
u. ḳıl- "batmak" 336a/14
[=2]
Óuḳda Ar. Düğüm, çözülmesi zor olan.
u.+sı (söz Óuḳdası) 391b/07
[=1]
uḳtulū'l-müźıyāt "Eziyet verenleri öldürün" anlamındaki hadis-i şeriftir.
u. amrı 363b/07
[=1]
Óuḳūbat Ar. Ceza; eziyet.
Óu. bile 428a/03
Óu.-ı kedde-i cahannam 423a/02
Óu. kemendı 407a/15
[=3]
Óuḳūbat-gāh Ceza yeri.
Óu.+ıġa (cahannam Óuḳūbat-gāhı) 416b/03, 418b/15
[=2]
Óuḳūl Ar. Akıllar.
Óu.+ıdur 338b/07
[=1]
Óulā Ar. Şan ve şeref sahibi.
Óu. (pāya-ı Óulā) 366a/14
[=1]
ulaġ Ulak, elçi. Krş. ulaḳ.
u.+ların 349a/15
u. ve azuḳa 377a/11
u. ve merākib 380a/12
[=3]
ulaḳ bk. ulaġ.
u.+ı 385a/15
[=1]
Óulālā Ar. Bilgili adam, bilgin.
u. ḳıl- 438a/10
[=1]
Óulamā Ar. Alimler.
Óu. (āÓlamu'l-Óulamā) 407b/02
Óu. (ĥażrat-ı Óulamā-yı Óızām) 393b/10
Óu.+lar (Óālī-maḳām Óulamā) 511b/03
Óu.+lar (faḳāhat-şıÓār Óulamā) 394b/12
Óu. ve fużalā ve žurafā ve şuÓarā 522b/01
Óu. ve umarā 395a/07, 406a/04
Óu.-yı Óažīmu'ş-şāón 351a/16
Óu.-yı fażīlat-dıŝār 396b/09
Óu.-yı fażīlat-maóāb 394a/07
Óu-yı Óızām 394b/10, 394b/14, 449a/02

[=14]

ulfat Ar. Dostluk.

u.+ı 391a/01

u.+ıdın 512b/06

[=2]

ūlu'l-abśār Ar. Basiret sahipleri, kalp gözleri açık olanlar.

u.+ġa 520a/01

[=1]

uluġ Büyük, ulu.

u. 346a/07, 352b/13, 355a/06, 381a/03, 383b/07, 395b/01, 395b/05, 441b/14, 457a/04, 503b/08

u. (bir uluġ) 412b/09

u. çāşt-gāh 339b/15, 384a/10, 402b/15, 427a/16, 429a/06

u. él 504b/02

u.+ı durur 383a/02

u. ta kiçik 469a/10

u. ve kiçik 393a/04, 469a/16, 475b/01, 490a/11, 511b/04

[=24]

Uluġ Bursuḳ y.a. Bir askerî karargâh alanıdır.

U.+nı 463a/09

[=1]

uluġlıḳ Büyük olma durumu.

u.+da 394b/06

[=1]

Óulūm Ar. İlimler, bilgiler.

Óu. (Óālam-ı Óulūm-ı balāġat u faśāĥat) 392b/07

Óu. (cāmıÓ-ı Óulūm-ı mutanavvıÓa) 371b/03

Óu.+da 367a/04

Óu.-ı Rabbānī 372b/08

[=4]

ulus Ulus, millet, halk.

u. 390a/07

u.+ġa 364b/11, 377b/17, 379a/07

u.+ı 352b/05, 387a/13, 455b/17, 456a/16, 499a/05, 506b/16

u.+ı bile 429b/13

u.+ıdın 415a/07, 495b/04

u.+ıġa 359b/13, 371a/14, 468b/02, 475b/09, 512b/01

u.+ın 359a/02, 470a/11

u.+ınıñ 357b/15, 370a/05, 372b/14, 392a/17, 403b/03, 414b/07, 437a/04, 439a/10, 455b/13, 490a/13

u.+ige 460a/02

u.+nı 438a/06, 456a/07, 480a/02, 517b/09

u.+nı çap- 339b/10

u.+nıñ 457a/17

u.+nıñ kéynidin 456a/02

[=38]

Óuluv (< Ar. Óuluvv) Büyüklük, yücelik.

Óı.-ı hımmat 417a/06

[=1]

umam Ar. Ümmetler.

u. (camīÓ-ı umam) 394a/10

u. (mufaĥĥar-ı umam) 369b/03

u. (sar-fırāz-ı umam) 376b/12

u.+nıñ (ŧavāyıf-ı umam) 374a/13

[=4]

umanā (< Ar. umenāó) Eminler.

u.-yı sıpıhr-ıḳtıdār 505a/02

[=1]
ÓUmar Ħan Buhara Valisi Amir Haydar Padişah'ın oğludur. Hokand vilayetinin hakimidir.
ÓU. 489a/06
ÓU.+dın 413a/04
[=2]
umarā (< Ar. umerāó) Emirler, beyler.
u. 343a/08, 400a/15, 406a/04, 413a/09, 436a/16, 465a/10, 477a/12, 503b/03, 513b/15, 518a/02
u. (camīÓ-ı umarā u ekābır) 385a/01
u. (ekābır u umarā) 395a/01
u. (Ĥażrat-ı umarā-yı gerdūn-śavlat) 487b/12
u. (ķudvatu'l-umarāóu'l-aÓžam) 486a/13
u. (marcıÓu'l-umarā) 337a/07
u. (Óumdatu'l-umarā) 341a/01, 342b/17, 352a/14, 369b/03, 377a/01
u.+lar 394b/13, 511b/03
u.+nıñ (ulamā ve umarā) 395a/07
u.+sı (ekābır u umarā) 490a/14
u.+sıdın 352a/11
u. ve ekābır 504b/14
u. ve sıpah-dār 380b/11
u.-yı Óālī-cāh 372a/10
u.-yı Óālī -mıķdār 505a/02
u.-yı Óālī -şān 368b/07, 415b/10, 489b/17, 499a/17
u.-yı calālat-āŝār 396b/09
u.-yı calālat-ıntısāb 394a/07
u.-yı gerdūn-tuvān 351a/16
u.-yı Óızām 357a/03, 385a/12, 428b/07, 434a/05, 446b/08, 448b/14, 452a/06, 455b/06, 462b/04, 482b/06, 498b/04, 502b/05, 510b/02
u.-yı Óızām u ekābır 382b/11
u.-yı kāmkār 486a/15
u.-yı kirām 394b/15
u.-yı maómūr 453b/09
u.-yı maómūr-ı curóat-ı tamām 411a/01
u.-yı meźkūr 454b/09, 490a/02
u.-yı nām-dār 339b/16, 345b/14, 401a/16, 416b/07, 483b/12, 490a/05, 491b/05, 500b/07
u.-yı şacāÓat-şıÓār 410b/04
u.-yı žafar-dast-gāh 399a/01
u.-yı źu'l-ıĥtırām 393b/10, 394b/11
u.-yı źu'l-ıķtıdār 358b/10, 516b/10
[=69]
Umbay Bég k.a. Kutluk Murad Inak'ın özel hizmetlilerinden bir askerdir.
U. 453b/12
[=1]
Óumda Ar. İlke, dayanılacak, güvenilecek kimse veya şey, destek, dayanak.
Óu.-ı ahl-ı āfāķ 445a/06
Óu.-ı aśĥāb-ı nıÓam 455b/10
Óu.-ı ħavāķīn-ı gerdūn-ıĥtışām 460b/02
Óu.-ı ħavāķīn-ı śāĥıb-ıĥtışām 389b/17
Óu.-ı ħavāķīn-ı zamān 449b/04
Óu.-ı ħavāķīn-ı źu'l-ıĥtırām 376b/10
Óu.+larıdın 498a/02

Ǿu.+sı 491b/03
[=8]
Ǿumdatu'l-Ǿārıfīn Ar. Ariflerin dayanağı.
Ǿu. 437b/06
[=1]
Ǿumdatu'l-ekābır Ar. Büyüklerin dayanağı.
Ǿu. 337a/07
[=1]
Ǿumdatu'l-ħavāḳīn Ar. Hakanların dayanağı.
Ǿu. 343a/14
[=1]
Ǿumdatu'l-kāmilīn Ar. Kamillerin dayanağı.
Ǿu. 408a/10
[=1]
Ǿumdatu'l-umarā Ar. Emirlerin dayanağı.
Ǿu. 341a/01, 342b/17, 352a/14, 369b/03, 377a/01
[=5]
umīd Far. Arzu edilen, olması istenen bir şeyin gerçekleşebileceği ihtimalinin verdiği rahatlatıcı, ferahlatıcı duygu, olması istenen bir şeye duyulan beklenti, umut. Krş. ummīd.
u. 494b/12
u. durur 494a/12
u.+ı 348b/02, 484a/01
u.-ı cānī 506b/02
u.-ı śādıḳ 353b/03
u.+ımız 352b/08, 352b/13
u.+ın (cām-ı umīd) 370a/04
u.+ın (dīda-ı umīd) 344a/11
u.+ın (Ǿuyūn-ı umīd) 449a/07
u.+ları uç- 348b/09
u.+ların (dāman-ı umīd) 425b/13
u.+ların (kīse-i umīd) 489b/02
[=14]
Ǿummān Ar. Okyanus.
Ǿu. (baĥr-ı Ǿummān) 396a/13
Ǿu. ak- 345b/02
Ǿu.+ı 393b/13
Ǿu.+ıda 521b/15
[=4]
ummīd Far. bk. umīd.
u. 350b/04, 483a/06
u.+ı bile 502a/07
u.+ın 490a/12
u.+larımız (dīda-ı ummīd) 353b/07
[=5]
ummīdvārlıġ Ümitli olma durumu.
u. (ıǾtıźār ve ummīdvārlıġ) 409b/10
u.+lar bile (yüz miñ ıżtırār u ummīdvārlıġ) 399a/17
[=2]
Ǿumr Ar. Ömür, yaşayış.
Ǿu.+ı 389b/15
Ǿu.+ı (muddat-ı Ǿumr) 457b/04, 457b/12, 512a/11, 522b/07
Ǿu.+ı (paymāna-ı Ǿumr) 472b/05
Ǿu.+ı tol- (paymāna-ı Ǿumr) 336a/15
Ǿu.+ını 391b/16
Ǿu.+ını (davlat u Ǿumr) 390a/13
Ǿu.+ınıñ 358a/15
Ǿu.+lar 363b/05, 396b/07

[=12]
umūr Ar. İşler.
u.-ı mülkiyye 369b/05
u.-ı şarØī 370b/06
u.-ı żarūrıyya 348b/12
u.+ıda 411a/13, 502b/13, 506b/09, 507b/07, 520a/14
u.+ıġa 403b/10, 418b/04, 508b/01
[=11]
ur- 1. Vurmak, çarpmak, hızla indirmek.
u.-a dur- 513a/1
u.-ar érdiler 413b/15
u.-dı 346a/04, 379a/01, 396a/04
u.-dılar 363a/04, 435a/12
u.-ġanlarġa 396a/08
u.-ġay 404a/09
u.-ġay mén 391a/01
u.-maḳ 393b/05
u.-maḳdın 462b/17
u.-sa 478a/12, 523a/14
u.-up 337b/13, 340a/08, 347a/08 365b/09, 390a/11, 422a/15, 425a/12, 429b/02, 480a/14, 493/14, 515b/10
u.-up durur 354b/10
u.-up dururlar 348b/11, 444b/13
u.-up dururmız 353b/02
[=29]
2. Öldürmek
u.-up 419b/02, 435b/08
u.-up durur 422b/06
[=3]
3. Baskın yapmak, hücum edip, savaşmak.
u.-ġalı 492b/07
u.-ġanı 425b/02
u.-ġaylar 479b/09
u.-maġı 426a/05, 449b/02, 457b/14, 464b/05, 468b/02, 469b/06
u.-maġı durur 471a/11, 472a/03
u.-maġınıñ 450a/17, 469a/01
u.-maḳı 428a/06, 431a/17, 433a/16
u.-sunlar 339b/05
u.-up 359a/12, 383a/14, 411a/17, 450b/10, 450b/17, 487b/08, 491a/02, 492b/11, 493a/06, 494b/15, 506a/15, 508a/08, 512b/08, 520a/11
u.-up dururlar 431b/14, 469b/14, 488a/11, 493b/03, 514b/17
[=36]
4. Başvurmak.
u.-dı 416a/10, 470a/10
u.-dılar 418b/05
u.-sa 379a/17, 473a/07, 478a/13
u.-up 475a/16, 497a/02, 506a/15
u.-up durur 479b/01
u.-up dururlar 404a/08, 473a/03
[=12]
5. Tesirini hissettirmek.
u.-ġaylar 519b/15
[=1]
u.-ātaş-ı nahb ur- 383a/14
u.-**barḳ-ı tafrıḳa ur-** 493/14
u.-barḳın ur- 515b/10
u.-boynın ur- 419b/02
u.-cabha-ı taħaşşuØ ur- 353b/02
u.-çapavul ur- 339b/05, 359a/12, 411a/17, 425b/02, 426a/05, 428a/06, 429b/02, 431a/17, 431b/14, 433a/16,

450a/17, 450b/10, 450b/17, 457b/14, 464b/05, 468b/02, 469a/01, 469b/06, 469b/14, 471a/11, 472a/03, 479b/09, 488a/11, 492b/11, 493a/06, 493b/03, 506a/15, 508a/08, 512b/08, 514b/17
u.-çeng-i ıÓtıśām ur- 347a/08
u.-çeng-i ḳabaĥat ur- 340a/08
u.-çūş ur- 346a/04
u.-daryāġa ur- 480a/14
u.-ḳadam-ı ıżtırār ur- 348b/11
u.-ḳadam ur- 391a/01, 393b/05, 404a/09, 422a/15, 462b/17
u.-ḳadamın ur- 413b/15
u.-ḳavlın ur- 519b/15
u.-kös-i rıĥlat ur- 458a/12
u.-pā ur- 478a/12
u.-par ur- 390a/11
u.-raḳam-ı butlān ur- 444b/13
u.-sar ur- 379a/17
u.-şabī-ħūn ur- 449b/02, 487b/08, 491a/02, 492b/07, 494b/15
u.-tabānça ur- 379a/01
u.-yüz ur- 404a/08, 416a/10, 418b/05, 470a/10, 473a/03, 473a/07, 475a/16, 478a/13, 479b/01, 497a/02, 506a/15
[=69]
Óurafā Ar. Arif kimseler, arifler.
u. (afzalu'l-Óurafā) 371b/15
u. (ekmelu'l-Óurafā) 350a/01
[=2]
Uraḳ Bay Mīr-āħūr k.a. Buhara elçisidir. Amir Haydar Paşa'ya tebrik sunmak üzere görevlendirilmiştir.
U. 369a/04
[=1]
Uraḳ Biy k.a. Buhara akını için hazırlanan askerler arasında adı geçmektedir.
U. 481a/03
[=1]
Óurfī Ar. Örfle ilgili.
Óu.+nıñ 376a/03
[=1]
urġan (Eski Türk. uruk "ip" ur-mak "vurmak, dövmek", küçültme ekiyle uruk+an) Pamuk, keten, kenevir ve bitki elyafından yapılan ince halat.
u. (çatr-ı urġan) 338a/16
[=1]
Óurūc Ar. Yukarı çıkma, yükselme.
Óu. ét- 394a/12
Óu.+ıdın 367b/15
[=2]
uruġdaşlıġ Aynı soydan olma durumu.
u. 360b/11
[=1]
uruḳ Soy, aşiret, kabile.
u. (él él ve uruḳ uruḳ bol-) 394b/04
u.+ı (uruġı) 336b/10, 383a/03
u.+ı bile (uruġı) 383a/01, 383a/05
u.+ıdın (uruġıdın) 426a/14, 451b/01, 489b/10
u.+ıġa (uruġıġa) 382b/02
u.+ınıñ (uruġı) 357b/13, 380b/17, 383a/02
u.+nıñ (ikki uruḳ) 353a/08
[=14]
Óurūs (< Ar. Óurs) Düğün ziyafeti.

Óu.+ıġa (Óışrat Óurūsı) 365b/16
[=1]
uruş Savaş, mücadele.
u. 349a/08, 468a/06, 473b/12, 475a/13, 476a/11, 499b/02
u.+da 344a/10, 345b/04, 346a/04, 354a/12, 422a/14, 432b/12, 436a/11, 444b/07, 451a/10, 483b/07, 497b/15
u.+dın 346a/04
u. heneggāmı 496b/13
u.+ıda 488b/05
u.+larıda 457b/09
u. sal- 451a/08, 474a/04
[=23]
uruş- Savaşmak.
u.-may 419a/09
u.-up 408b/01, 444b/06, 518b/11
[=4]
Óurvatu'l-vuŝḳā Ar. Sağlam kulp, tutacak yer.
u.+sıġa 347a/07, 520b/03
[=2]
Óuryān Ar. Çıplak.
Óu. ḳıl- 353b/05
[=1]
usār (< Ar. usāraǿ) bk. usāra
u.-ı bī-pāyān 459b/05, 482a/11
[=2]
usāra Ar. Esirler. Krş. usār.
u. 481b/01, 488a/16
u.+dın 382b/04
u.+nı 340a/04, 384a/04, 399b/08, 463b/02, 480b/01, 493b/09
u.+nı (māl ve usāra) 384a/08
u.+nıñ 504a/17
u.+sı 386b/12
u.+sıdın 378b/11
u.+sıġa 517a/13
u.+sın 384a/09
u.+sınıñ 375b/15, 465b/03
u. silki 383b/09
u. ve aşyā 466b/09
u. ve ġanāyım 340a/02, 517a/09
u.-yı bısyār 381b/13
u.-yı bī-girān 429b/03
u.-yı bī-pāyān 504a/03
u.-yı bī-şumār 421b/02
u.-yı na-maḳdūr 382b/03
[=26]
usārat (< Ar. asārat) Esaret, tutsaklık.
u. 382b/07, 427a/15, 454b/05, 466a/13, 475a/01, 477b/14, 479b/11, 492a/08, 493a/02, 503a/15, 513a/01, 513b/02
u. ara (ḳayd-ı usārat**)** 503a/09
u. dāmı 460a/15
u.+ġa (ḳayd-ı usārat**)** 399b/08, 467b/10
u.-ı aÓlā 517b/09
u. sar-pancası 428a/02, 429a/15
[=19]
usr (< Ar. esr) Zincire vurmak, esir etmek, esir almak.
u. 374b/02, 463a/11, 514b/05, 515a/02
[=4]
Óusrat Ar. Sıkıntı, zahmet, zorluk, güçlük.
u. (**Óusrat-ı ḳaĥt u şıddat-ı cūÓ**) 494a/09
[=1]

ust bk. üst.

u.+ıġa 336b/16, 342a/12, 379a/05, 421b/05, 427a/17, 431b/04, 454a/07, 458a/05, 468a/07, 470a/05, 479b/08, 480a/10, 482a/16, 483a/03, 518b/13

[=15]

Usta k.a. Saruk halkı'na yapılan akınlar sonrası bu kimse tellallık görevi ile Marv eyaletine gönderilmiştir.

U. 484b/13

[=1]

ustād Far. Üstün bir yeri, tam vukûfu bulunan kimse.

u. 388b/12, 507b/06

u.-ı cannat-maóāb 511b/12

u.-ı ḳādır-andāz 507b/12

u.-ı nādıra-kār 489a/16

[=5]

ustād-kār Herhangi bir ilimde veya sanat alanında bilgi ve söz sahibi olan.

u. 351b/07

[=1]

ustād-kirāmī Şerefli ve ulu kimselerin üstadı.

u. 388b/13, 465b/06

[=2]

ustuvār Far. Sağlam, dayanıklı, kuvvetli, güvenilir.

u. eyle- 372b/11

u. ḳıl- 340a/14

[=2]

uśūl Ar. Yol, yöntem, tarz, kural, âdet.

u.- āşkār 398a/05

[=1]

usvatu'l-kübarāóu'l-Óālam Ar. Alemin kebirlerinin modeli, alemin kebirlerinin yolunu izlediği örnek (kimse).

u. 486a/13

[=1]

uşaḳ (Eski Türk uşa-mak "ufalamak") Ufak, küçük.

u. (otuz çaġlıġ oġlan uşaḳ) 515a/02

[=1]

uşal- Ufalanmak, kırılmak, parçalanmak.

u.-dı 394a/11

u.-ıp 380a/16

u.-mış durur 380b/04

[=3]

u.-şāón u şevketi uşal- 394a/11

[=1]

Óuşr Ar. Onda bir, öşür.

u.+ı 394b/05

[=1]

ÓUṭārıd (< Ar. Óutārid) Arzıtilek, Merkür, Merkür gezegeni.

ÓU. 363a/14

ÓU.-ı zarrīn 366a/17

[=2]

utru Karşı, üzerine.

u.+sıdın 447a/08

u.+sıġa 396a/06, 456b/13, 467b/13

[=4]

uyatlıġ Utanma durumu.

u.+dur 391b/14

[=1]

uyġan- Uyanmak.

u.-may 473a/02

[=1]

Uyġur kv.a. Günümüzdeki Özbeklerin bir kabilesi; Uygurlar ve bunların yaşadıkları bölgenin adı.
U. 354a/05, 438b/17, 516b/02
U. aşrāfı 439a/05
U. avbāşı 438b/13
U. **camāǾas**ı 492a/14
U. ħalḳı 510b/03
[=7]

Uygur İskender Bahādur k.a.Özbek Türklerinden gözüpek ve kahraman bir nefer. Krş. İskender Bahādur.
U.514a/10, 515b/01, 516b/03
[=3]

uyḳu (< uyu-ku) Organizmanın, dinlenip toparlanabilmesini sağlamak üzere vücuttan ve dış dünyadan gelen uyarıları fizyolojik ve geçici olarak idrak edememesi durumu.
u. 506b/04, 506b/04
u.+da 405a/06
u.+da durur érdi 479a/08
u.+ġa 473a/02, 513b/01
u.+sıdın 473a/02, 479a/11
[=8]

uyḳula- Uyuklamak, uyku basmak.
u.-p 433a/01, 472b/14
[=2]

Uyşun kv.a. Kazak Türklerindendir.
U. ve Baĥrın ulusı 352b/05
[=1]

Ǿuyūn Ar. Gözler.
Ǿu.-ı umīd 449a/07
[=1]

uzaḳ Arada çok mesafe bulunan, ırak.
u. 391a/03
u.+ġa 372b/16
[=2]

uzat- Göndermek, ileriye doğru yöneltmek.
u.-dılar 469a/17
u.-tılar 381b/04
u.-ıp durur 518a/13
u.-maḳ üçün 487a/14
u.-urda 348a/14
[=5]
u.-dast-ı taṭāvul uzat- 381b/04
[=1]

Ǿuzlat Ar. Toplumdan uzak, yalnız başına yaşama, ülfet karşıtı.
Ǿu. 498b/12
[=1]

Ǿuzlat-güzīn Yalnızlığı seçen.
Ǿu.-ı zāvıya-ı ħumūl 353b/17
[=1]

Ǿuzlat-nışīn Yalnız oturan.
Ǿu. 472b/02
[=1]

Ǿužmā (< Ar. aǾžam'ın müennes şekli) Büyük, çok büyük, çok yüce.
Ǿu. (ḳudvatu'l-Ǿužmā) 377a/01
Ǿu. (zubdatu'l-Ǿužmā) 352a/14, 369b/03
[=3]

Ǿuźr Ar. Mazeret, kusur, eksiklik.
Ǿu. (ıžhār-ı ınḳıyād u Ǿuźr taḳśīrāt) 384a/06

Ǿu.+ın 343a/13, 384a/07
Ǿu. üçün 492a/15
[=4]
Ǿuźr-ḥ(v)āh Özür dileyen, mazereti olan.
Ǿu. bol- 343a/12
[=1]
uzun Başlangıcı ile bitişi arasında fazla zaman bulunan, çok süren, çok zaman alan.
u. ét- "süresini uzatmak" 391b/16
[=1]

Ü ü

üç İkiden sonra, dörtten önce gelen sayı.
ü. 387b/14, 387b/16, 407a/04, 430a/11, 441b/15, 444a/15, 445b/08, 471a/05, 500a/16, 514b/16
ü. (ikki üç) 384b/13, 466a/13, 478a/15, 480a/15, 482b/15, 487a/14
ü. (ikki üç saat) 338b/01
ü. (on üç) 458a/03, 459b/11, 472a/11, 518b/15
ü. (yigirme üç) 444a/01
ü. bölün- 444a/15, 445b/08
ü. bölek "bölük" 356b/17, 439a/01
ü. çarḫ 461a/08
ü.+de (miñ dağı ikki yüz otuz üç) 439b/14
ü.+de (miñ ikki yüz ottuz üç) 437a/14
ü.+din (miñ dağı ikki yüz yigirme üç) 374a/13
ü. farḳ 457a/08
ü. gerdūn 487b/15
ü. gürūh 451a/15
ü.+i durur érdi (yigirme üç) 440b/02
ü.+ide 337a/09, 459a/07, 459a/14, 459b/13, 464a/16
ü.+ide (on üç) 337a/16, 384b/17, 405b/01, 406b/13, 448a/13, 458b/05, 458b/11
ü.+ide (yigirme üç) 378b/10, 406a/08, 426a/05, 433a/16, 452a/04, 471a/08, 483a/12, 483b/11
ü. kimse 399b/07, 442b/09, 471a/06
ü. kişi 376b/02, 401b/06, 411a/09, 434b/13, 441a/01, 442b/10, 452a/14, 454b/05, 471b/01
ü. ḳon- 430a/11
ü. kün 344b/14, 358a/03, 368b/16, 384b/06, 398a/13, 408b/11, 408b/15, 411a/02, 411a/06, 411a/07, 411a/11, 414a/16, 417b/17, 420b/16, 426b/03, 430a/12, 430b/09, 436b/01, 450a/16, 450b/13, 452a/08, 500a/02, 505b/01, 508b/13, 518b/09
ü. kündin 387b/03
ü. manzıl 430a/03
ü. martaba 418a/14
ü. miñ 400b/02
ü. taḳsīm 429a/09
ü. ṭaraf 451a/15
ü. tāǿrīḫ 364b/13

ü. tört 383b/13, 450a/01, 470a/01, 496b/16, 513a/11, 513b/11, 516b/04
ü. tört kişi 441b/14
ü. tört künlük 384a/17
ü. tört martaba 374a/17
ü. tört miñ 464b/02
ü. yıl 356b/05, 374a/13
ü. yurt 370b/02
ü. yüz 344a/06, 450a/08, 456b/13, 467b/10, 473b/11, 515b/11
ü. yüz kişi 419a/06
[=117]

Üç Acı y.a. Refetek bölgesine yakın bir yerde bir mahalde bulunur.
Ü. atlığ ķuduķ 514a/15
[=1]

Üç Bölek y.a. Üç Bölek halkının yaşadığı mahal olup bu bölge Kara Kalpaklılar tarafından akına uğramıştır.
Ü. élni 426b/17
[=1]

Üç Kersen y.a. Bir askerî karargâhtır.
Ü. atlığ mavżıØ 480b/02
[=1]

Üç Oçaķ y.a. Yalang Sengir olarak bilinen Keng Kayır adlı yerin karşısında bulunan mahaldir. Meşeklı adlı yerin üst kısmında Burlı menzilinin mukabelesinde yer alan bu mahal Dahan-ı Şir adlı ormanlık bölgesi ile Hal Ata ve Teve Boyun bölgelerine yakındır.
Ü. 374a/17, 481b/15, 485b/04, 504a/06, 505a/17, 513a/03
Ü.+nıñ 500a/10, 513a/10
[=8]

Üç Ŧaġan y.a. Ak Yaylak bölgesine yakın bir mahaldir.
Ü. ķumı 424a/15
[=1]

Üç Töpe y.a. Yekke Çıkır bölgesine yakın bir bölgedir.
Ü. 485a/13
[=1]

üçev Her üç.
ü.+i 356b/16
ü.+in 514b/07
[=2]

üçlençi Üçüncü. Krş. üçünçi.
ü. (ķırķ üçlençi) 495b/01
ü. (on üçlençi) 437a/10, 498a/16
ü. kerret 439b/06, 504b/03
ü. kün 348b/17, 446b/12, 508b/01
ü. tāǿrīh 364b/02
[=9]

üçün İçin.
ü. 337a/05, 337a/07, 339a/16, 341b/16, 342b/07, 343a/16, 343b/06, 344a/02, 345a/04, 348a/11, 348a/13, 348b/02, 348b/12, 348b/15, 351b/10, 352a/10, 353b/04, 357a/09, 358a/16, 358a/17, 359a/17, 360b/16, 361b/01, 364a/11, 364b/13, 366a/16, 367a/07, 368a/13, 369a/06, 369a/14, 369b/05, 369b/06, 373b/03, 374a/14, 374b/01, 375a/12, 375b/15, 376b/15, 377b/02, 378a/12, 378a/13, 380a/02, 381a/14, 385b/12, 386b/01, 386b/11, 387b/06, 387b/09,

388a/05, 393a/08, 393b/11, 394a/05, 399b/17, 402a/13, 406a/13, 406b/07, 406b/09, 412a/04, 412a/08, 412b/16, 413a/07, 413a/14, 413a/14, 414a/07, 414a/12, 419b/07, 420a/14, 421a/13, 424b/09, 427a/05, 427a/10, 434b/13, 436b/09, 439a/12, 441b/17, 442b/01, 446b/08, 450b/12, 453b/16, 457b/05, 460a/08, 461b/15, 463b/02, 465b/04, 466a/08, 467b/05, 467b/17, 469b/15, 471a/13, 471b/11, 473b/15, 475a/16, 477b/07, 482b/04, 484b/08, 485b/13, 487a/14, 487a/16, 491a/13, 491b/09, 491b/11, 492a/15, 492b/05, 494b/01, 495a/01, 495b/06, 499a/16, 514a/12, 518a/08, 521b/12, 522a/09

ü. (-maḳ üçün) 382b/10

ü. (-maḳlıḳ üçün) 340b/05

ü. (neyüçün) 371a/16

[=114]

üçünçi bk. üçlençi.

ü. gürūh 451b/07

ü. kéçe 347b/09

ü. kün 426b/07, 454a/03

ü. oġlı 378a/06

ü. tāórīh 365a/09

ü. yılı 409b/17

[=7]

ük- Toplamak, yığmak.

ü.-üp 416b/04

ü.-üp dururlar 503a/17

[=2]

ükül- Yığılmak.

ü.-gen 418b/12, 432b/05

ü.-üp 436a/02

[=3]

ün Ses, bağırma, feryat.

ü.+i 474a/14

ü. çék- 345b/02

ü.+idür (raǾd üni) 507b/03

ü.+idin 443b/12, 479b/02, 507b/03

ü.+in 432a/05

[=7]

ünde- Seslemek, çağırmak.

ü.-p 396b/10, 485b/12

[=2]

ündet- Çağırtmak.

ü.-ti 394b/11

[=1]

Ürgenc y.a. bk. Ürgenç.

Ü. 371a/13

Ü. güźar 458b/06

Ü.+din (balda-ı Ürgenc) 371b/04

[=3]

Ürgenç y.a. Batı Türkistan yakınında bir şehirdir. Diğer adı Köhne Ürgenç'tir. Gürgenç de denir. 1388 yılında Timur tarafından harap edildi, ancak birkaç yıl sonra tekrar imar edildi. Harezm'in güneyinde bulunan Beş önemli şehirden bir tanesi olarak bilinir. Krş. Ürgenc.

Ü. 465a/16

Ü. (balda-ı mahrūsa-ı Ürgenç ve Ḫānaḳāh) 371a/10

[=2]

üst (Eski Türk üz+tün "üstten" şeklinin yanlış ayrılması sonucu "n"in araç hali eki sanılması ile [üst+ü+n] ortaya

çıkmıştır) Bir şeyin yukarıya, göğe doğru bakan yüzü, yüzeyi; dış yüzeyi.

ü.+i 479a/13, 488a/14

ü.+i bile 379b/10, 379b/14, 409a/08, 411a/07, 437b/12, 437b/15, 453a/04, 461a/06, 515b/14, 518b/05

ü.+ide 337b/17, 338a/11, 348a/03, 348a/08, 348b/12, 349a/16, 377a/10, 379a/06, 380a/15, 401b/12, 405a/17, 435b/15, 437b/08, 441a/09, 446a/11, 470a/01, 472a/09, 482b/08, 488a/02, 489a/08, 493a/14, 494a/05, 507b/05, 511a/17

ü.+idin 340b/11, 344b/08, 374b/08, 399a/12, 400b/07, 405a/04, 409a/13, 412b/11, 418a/05, 418a/08, 426a/08, 431a/13, 431b/07, 437b/15, 446b/09, 447b/11, 449b/13, 450b/04, 451a/04, 451a/17, 451b/04, 451b/10, 452b/01, 458a/02, 464a/06, 471b/10, 473b/10, 486b/03, 496a/02, 513a/10, 516b/17, 517a/02

ü.+ige 343a/15, 345a/03, 354a/03, 354a/04, 400b/02, 416b/10, 416b/13, 421a/16, 421b/02, 422a/01, 422a/09, 425b/04, 426b/11, 433b/11, 444b/04, 466a/02, 466b/14, 469b/13, 470a/02, 470b/04, 482b/05, 489b/15, 491b/01, 492b/13, 497a/14, 501a/13, 503b/13, 503b/16, 504b/11, 511b/07

ü.+imizde 421b/14

ü.+iñizge 415b/14

[=100]

Üsti ḲalǾa y.a. Elcik ile Dah-ı Nav adlı bölgelerinin yakınında yer alan kaledir.

Ü.+sınıñ 488a/13

[=1]

üy (< Eski T. eb) Ev, hane.

ü. 455a/17, 508a/12

ü.+ġa 466a/13

ü.+ge 427a/05

ü.+de (bir aḳ üy) 420b/03

ü.+ge (bir üy) 480a/04

ü.+i (žulm üyi) 390a/08

ü.+i sarı 397a/11

ü**.+idin** 358a/13, 427a/10

ü.+ıġa 450a/01

ü.+in 368b/17

ü.+leriniñ 446a/08

ü. tutdur- 519a/04

[=13]

Üylük y.a. Atrek suyunun kenarında yer alan bir mahaldir.

Ü. 420b/01

üylük Ev halkı, yurt.

ü. (ikki üylük) 427a/04

ü. (ikki yüz üylük) 359b/12

ü. (ikki yüz üylük él) 359b/15

ü. (miñ üylük) 456a/13, 456a/13

ü. (miñ üylük él) 358a/04

ü. (tört üylük él) 426b/16

ü. (tört béş üylük) 428b/14

ü. (üç tört miñ üylük) 464b/02

ü. durur érdi 425b/09, 427a/14

ü.+i bile 431a/02

ü.+ni 404b/10, 451b/01

[=15]

üz- Kesmek, koparmak.
ü.-di 366b/01
ü.-geyler 417a/03
ü.-meki 413b/04, 460a/13
ü.-üp 507b/17
ü.-üp dururlar 468a/10, 474a/11, 485a/02, 491a/04
[=9]

üze Üzerinde, içinde. Krş. üzre.
ü. 339a/09, 339a/10, 340b/13, 351a/14, 352b/13, 356a/13, 366a/17, 373b/16, 385b/04, 386a/11, 393b/15, 393b/16, 420b/08, 432b/03, 435b/12, 476b/02, 476b/02, 476b/11, 476b/11, 493b/17
[=20]

üzengü Kişiyi yerden ayıran, kaldıran alet.
ü.+si 397a/08
[=1]

üzre Üzerinde, içinde. Krş. üzre.
ü. 336a/16, 340b/16, 355a/17, 358a/03, 360b/01, 363b/01, 364a/01, 366b/04, 377b/15, 397b/16, 399a/09, 422b/05, 435b/17, 436a/03, 449a/09, 463b/02, 465a/09, 477a/08, 477a/09, 493a/12, 496b/11, 501a/07, 501a/16, 501b/07, 502b/01, 503a/08, 512a/16
[=27]

üzül- Kesilmek.
ü.-güsi 404a/09
ü.-üp 344b/08
[=2]

üzüm Asma adı verilen ağaççığın salkım durumunda olan tazesi ve kurusu yenen meyvesi.
ü. 447b/07
[=1]

V v

va'llāhu aǾlamu bı'ś-śavāb "Allah doğruyu daha iyi bilendir" anlamında bir cümledir.
v. 410a/17
[=1]

vā-basta ...-e bağlı, ancak.
v. durur 338b/13, 379b/03
[=2]

vach Ar. Sebep, vesile.
v.+dın 367b/03
v.+ı birle 364b/10
[=2]

vācıb Ar. Yapılması gerekli olan, terkedilmesi caiz olmayan husus.
v. (farmān-ı vācıbu'l-ımtıŝāl) 348b/14, 381a/01, 385a/09, 420a/10, 479b/09
v. (farmān-ı vācıbu'l-ızǾān) 339a/02, 339b/06, 340b/07, 354a/02, 388b/17, 404b/10, 406b/14, 412b/09, 415b/12, 430a/08, 445a/01, 448a/05, 458a/09, 469a/04, 490a/03, 490a/11, 510a/08, 512b/13, 514a/01, 518a/05
v.+u'l-ıĥtırām 382b/12

v.+u'l-lāzım 397b/04
v.+u't-taǾžīm 386a/01
[=28]
vadāǾ Ar. Ayrılırken hayırlar dileme; ayrılık.
v. ét- 404a/09
v.+nıñ 348b/01
v.+sı bile 415b/02, 421a/07, 421b/13, 455b/09, 460a/03, 519a/05
v.+sıda 467a/06
v.+sıġa 467a/06
v.+sın 348a/17, 421b/16, 430a/16, 466b/13
v.+sınıñ 466b/16
[=15]
vadāyıǾ Ar. Emanetler, vedialar.
v.-ı Āfarīdgār 370b/12
v.+ı Yazdān 370b/13
v.+nı 370b/14
[=3]
vādī Ar. İki dağ arasında uzanan arazi.
v. bol- (sar-geşte-i vādī-ı ġurbat) 492b/01
v.-ı bavār 433b/14, 445b/06, 473b/03 489a/14
v. içre 432b/05
v.+sıda 472b/02
v.+sıġa 485a/10
v.+sıġa yolla- 450a/06
v.+sıġa yüber- 433b/07
v.-yı fanā 367b/10
v.-yı fırār 381b/05
v.-yı ħamūşān 429a/14, 514b/08
v.-yı ħızlān 444b/15, 473b/01
v.-yı vasīǾ 500a/14
[=17]
vadīǾat Ar. Mülkiyeti sahibinde kalmak şartıyle saklanmak, korunmak üzere bırakılan şey, emanet.
v.+ın 358b/01
[=1]
vadūd Ar. "Kullarını çok seven, onları lutfa, ihsana garkeden, sevilmeye layık ve müstahak yalnız kendisi olan" anlamlarında esmâ-i hüsnâdan.
v. (maĥram-ı dar-gāh-ı mülk-i vadūd) 521b/0
v. (muḳarrab-ı dar-gāh-ı vadūd) 371b/09
[=2]
vafā Ar. Sözünde durma, bağlılık ve sadakat.
v. 467a/06
v. bile 511a/12
v. iste- 512a/15
[=3]
vafāt Ar. Ölüm, ölme.
v.+ı 457b/04
v.+ı birle 521b/07
v.+ıda 511b/12
v.+ıdın 374a/03
v.+ıġa 465b/06
v.+ıġaça (hangām-ı vafāt) 392a/10
v. tap- 341b/08, 390b/01, 439a/03, 457b/07, 457b/12, 465b/06, 481a/14, 509b/08, 522a/04
[=15]
vāfır Ar. Çok, bol.

v. (cuyūş-ı vāfır) 342a/03
v. (futūĥāt-ı vāfır) 437b/11
v. (ĥużūr-ı vāfırı's-surūr) 440b/12
v. (ınÓāmāt-ı vāfır) 397a/12
v. (Óınāyat-ı vāfır) 452a/14
v. (nuźūrāt-ı vāfır) 338a/04
v. (nuźūrāt-ı vāfır) 436b/02
v. (taÓžīm-ı vāfır) 466b/11
v. ér- 384b/16
v. ġanāyım 339b/10
v.+u's-surūr 494b/10
[=11]

vāfıra Ar. Vāfir kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı anlamdaki müennes şekli.
v. (marĥamat-ı vāfıra) 484a/01, 486a/06
v. (marĥamat-ı vāfıra-ı ĥusravāna) 491a/06
v. (mīve-i vāfıra) 395a/09
v. (nuķūd-ı vāfıra) 507b/13
v. (nuķūd-ı vāfıra-ı ınÓām) 395b/13
v. (tuĥfāt-ı vāfıra) 405a/15
[=7]

vaġā-bīşa Savaş ormanı.
v.+sınıñ 488b/04
[=1]

vaĥdat Ar. 1. Birlik, bütünlük, yekparelik.
v. bol- (mustaġraķ-ı naşā-ı vaĥdat-ı İlāhī) 337b/16
2. **Uzlet, yalnızlık.**
v. ara (may-ĥāna-ı vaĥdat-ārā) 350b/02
[=2]

vahhāb Ar. "Çok bağışlayan, çok veren, kullarına çeşitli nimetlen bağışlayan" anlamında esmâ-i hüsnâdan.
v. (aĥķar-ı Óībbād-ı meliku'l-vahhāb) 390b/05
v. (bi-Óavni'l-meliki'l-vahhāb) 523a/17
[=2]

vāhıma (< Ar. vāhim) Kuran, kuruntu yapan.
v.+sıdın 495a/09
v.+sınıñ 483b/03
[=2]

vahm Ar. Gerçekte var olmayan, fakat var olduğu sanılan, varmış gibi tasarlanan düşünce ve zan, evham, kuruntu.
v. 485a/05
v. (dağdağa-ı vahm u hırās) 368b/02
v.+ıdın 357b/06, 456b/01, 473a/03, 474b/06, 501b/06
v. u hırās 368b/01
[=8]

vahmnāk Vehimli.
v. bol- (mutaġayyır u vahmnāk) 507b/10
v. bol- 359b/11
[=2]

vaĥşat Ar. Vahşilik, korku, dehşet.
v.+dın (ġalaba-ı vaĥşat) 358a/08
v.+ın (rāh-ı vaĥşat) 363b/05
[=2]

vaĥşat-aŝar Vahşet belirtisi.
v. (ĥabar-ı vaĥşat-aŝar) 348b/08, 380a/09, 466a/14

v.+nıñ (ḫabar-ı vaĥşat-aŝar) 442a/04, 460a/04
[=5]
vaĥşat-engīz Korkunç.
v. (śadma-ı vaĥşat-engīz) 346a/09
[=1]
vahy Ar. Zayıf, kırılgan.
v. (mekr-i vahy) 513b/10
[=1]
vāḳÓa Ar. Olan, vuku buluna, ortaya çıkan, her türlü durum, olay.
v. (bu vāḳÓa) 375b/14
[=1]
vaḳāĥat Ar. Hayasızlık, utanmazlık, kabalık.
v.+da (maydān-ı vaḳāĥat) 343b/10
[=1]
vaḳāhat-pıjūh Kabalık peşinde olan.
v. (gürūh-ı vaḳāhat-pıjūh) 444a/14
[=1]
vaḳār Ar. Ağırbaşlılık, haysiyetli ve şerefli olma.
v. (şāh-ı gerdūn-vaḳār) 477a/14
[=1]
vaḳāyıÓAr. Vakalar, olaylar.
v. 509b/04
v.+ı 392a/15, 413b/01, 465b/16, 498b/03
v.-ı keŝīru'l-badāyıÓ 361b/01, 376b/04, 389b/01, 403a/01, 449a/12, 459a/03
v.+nı 352a/02, 376a/16
[=13]
vaḳf Ar. Durma, duruş.
v.-ı rasm 435a/16
v.-ı tamāşā 373b/08
[=2]
vaḳfıyāt Ar. Evkaf.
v.+ı daġı 350b/07
[=1]
vāḳıÓ Ar. Olan, vuku bulan.
v. bol- 344b/14, 355a/12, 373b/08, 388a/08, 389b/08, 417b/17, 419a/12, 419a/16, 421b/05, 423a/12, 423b/08, 427a/11, 434a/10, 447a/10, 449a/13, 457b/05, 473b/02, 473b/12, 475a/04, 478b/08, 487b/11, 500a/12, 510b/14
v. durur 336b/11, 379b/08, 423b/15, 445b/09, 505a/17
v. durur érdi 349b/02, 369a/02, 380a/15, 404a/02
[=32]
vāḳıÓa (< Ar. vāḳiÓa) Olay, gerçekleşen şey.
v. 513a/05
v. (bu vāḳıÓa) 358a/14, 360b/06, 381b/16, 383a/01, 403a/04, 419b/03, 425a/06, 436a/10, 444a/17, 456b/06, 468a/17, 492b/12, 495a/09, 496a/10, 499a/07, 508b/17, 513a/05
v. (avval vāḳıÓa) 368a/08, 386b/17, 449b/01
v. (ol vāḳıÓa) 427a/17, 481b/12
v.+dın 358a/12, 390b/02, 401b/10, 403b/06, 411a/16, 435a/04, 451a/07, 456a/04, 456a/09, 465a/12, 473a/16, 515a/05
v.+dın soñra 340b/01, 360a/01, 503b/08
v. durur 372a/05
v. durur érdi 429a/07

v.+ġa 389b/10, 461b/16, 489a/15
v.-ı Ǿacība 479a/05
v.-ı bahcat-afzā 355a/04
v.-ı cān-güdāz 389a/07
v.-ı çapavul 453b/07
v.-ı ĥasrat-afzā 509b/08
v.**-ı hāyıla** 352b/04, 435a/09, 457b/09, 498a/09
v.-ı ķatl 368a/10
v.-ı masarrat-güster 475a/08
v.-ı sahmnāk 507b/10
v.-ı sana-ı Hıcrıyya 390b/01
v.+lar 426b/03
v.+larnı 467b/14
v.+nı 442a/03, 447b/14
v.+nıñ 432a/03, 472a/02, 484a/04
v.+sı durur 451a/15, 451b/03, 454b/15, 459a/04, 472a/14, 481b/12, 483b/08, 516b/08, 517b/16
v.+sıda 357a/07, 458a/09
v.+sıga 369a/03
v.+sın 433b/16
v.+sınıñ 472a/04
v.+tı 437a/10
[=77]
vāķıǾa-güźārlıġ Olay geçirme durumu.
v. ķıl- 483b/09
[=1]
vāķıǾa-pardāz Olay düzenleyen, hadise anlatan.
v. (ķalam-ı vāķıǾa-pardāz) 376b/08
[=1]
vāķıǾāt Ar. Baştan geçen olaylar.
v. 412a/02
v.+dın (futūĥāt u vāķıǾāt) 392a/11
v.+ı 386b/13, 424b/16, 438a/16, 451b/17, 475b/07, 481b/10, 499a/01, 514a/04
v.+ı durur 410a/01, 469a/01
v.+ların (ĥālāt u vāķıǾāt) 389b/06
v. u futūĥāt 389b/09
v. u ĥādıŝāt 342b/08
[=15]
vaķīǾa-pardāzlıġ Ar. Olay, hadise düzenleme, anlatma durumu.
v. körgüz- 466a/04
[=1]
vakīha Çirkin, kaba.
v. (ĥareket-i ķabīĥa ve ħaślat-ı vaķīĥa) 466a/10
[=1]
vaķt Ar. Vakit, zaman.
v. 467a/14
v.+da 487a/12, 515a/11
v.+ġaça 391b/03
v.+ı 424b/11, 434b/04, 511b/02
v.-ı ıftār 351a/02
v.-ı **ıntıžār** 492b/17
v.-ı ufūl 354a/01
v.+ıda 339a/08, 339a/10, 339a/17, 339b/06, 358b/12, 381b/03, 382b/01, 384a/02, 385b/01, 399a/11, 402b/05, 404a/05, 424a/01, 424a/10, 424b/13, 432a/08, 438b/16, 442a/11, 448b/17, 454a/07, 454b/03, 462a/11, 462a/13, 463b/17, 481b/17, 482a/01, 488a/05, 492b/09, 501a/01, 512b/17, 514b/04, 514b/11, 515b/08

v.+ıġa 347b/01
v.+lar 410b/09
[=45]
vālā Far. Yüksek, yüce.
v. 438a/08
v. (ĥukm-ı vālā) 339b/04, 380b/09, 384a/07, 517b/02
v. (ışārat-ı vālā) 491a/12, 501b/17, 507a/15
v. (kevkebe-i vālā) 339a/06, 339b/01, 342b/11, 344b/03, 344b/06, 372b/17, 378b/03, 378b/09, 379b/13, 380b/15, 382b/14, 384b/10, 387a/01, 394a/02, 413b/05, 414b/13
v. (maķarr-ı kevkebe-i vālā) 385a/14, 424b/02, 448b/05, 448b/17
v. (mevākib-i vālā) 443a/08
v. (ruĥśat-ı vālā) 347a/07
v. bile (ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı kevkebe-i vālā) 419b/04
v. bile (ĥukm-ı vālā) 409b/16
v. bile (ışāra-ı vālā) 373a/14
v. bile (ışārat-ı vālā) 407a/16, 421b/12, 441b/02, 491b/02
v. bile (kevkebe-i vālā) 345a/01, 406b/01, 407b/12, 417a/11, 483a/13
v.+dın (bār-gāh-ı vālā) 477a/07
v.+dın (kevkebe-i vālā) 386b/10
v.+ġa (kevkebe-i vālā) 383b/13
v.+ġa ķoşul- (kevkebe-i vālā) 342a/01
v.+ġa (ordu-yı vālā) 346b/12
v.+nı (kevkebe-i vālā) 402a/12, 462a/13, 480b/02
v.+nı (mevkib-i vālā) 464a/04
v.+nıñ (ışārat-ı vālā) 489a/10
v.+nıñ (kevkebe-ī vālā) 348b/07, 376b/06, 378b/12, 397b/02, 447a/06
[=57]
vālā-maķāmī Mevkii yüksek olan.
v. 388b/13
[=1]
vālā-tabār Yüce soylu olan.
v. sulţān-ı śaĥıb-ķırān-ı vālā-tabār 336b/03
[=1]
valad Ar. Çocuk, oğul.
v.-ı ÓAbdī Śūfī 344a/11
v.-ı ÓAbdu'llāh Sar-dār Ala Bölük 382a/01
v.-ı Bay Nažar Biy 358b/02
v.-ı Fāżıl Biy 348b/06
v.-ı ĥan-ı maġfūr 337b/07
v.-ı Ħudāy Berdi Inaķ 375a/14
v.-ı Ķul Murād Inaķ 344a/11
v.-ı Küçek Inaķ 357a/09
v.-ı Lutf ÓĀli Ħan Çavuşlu 387a/06
v.-ı Mulla Éşim Bay 375b/12
v.-ı Orun Bay Biy 380a/03
v.-ı SeyyidÓAlī Bég Ķıyat 383b/14
v.-ı Seyyid Nažar Biy 368a/09
v.-ı Töre Murād Śūfī 356b/15, 356b/15
[=15]
valad-ı Küçek Inaķ k.a. Küçek Inak'ın oğlu olup Huday Nazar Beg, Oraz Ali Inak'ın kanı üçün kendisiyle hesaplaşmıştır.
K.+ġa 357a/09
[=1]

valad-ı Lutf ÓĀli Ħan Çavuşlu k.a. Vali olup İran Padişahı Baba Şah'ın evlatlarından Horasan'ın şehinşehi şehzâde Valî'nin huzurunda bulunmuştur.
v.387a/06
[=1]
valadān Far. Çocuklar, oğullar.
v.-ı Ādīna Ķulı Atalıķ Vazīrī 342a/03
v.-ı Bölekey Ħan 382b/06
v.-ı Ķara Bahādur Mīr-āb 497b/17
[=3]
valādat Ar. Dünyaya gelme, doğma, doğuş.
v.+ı 457b/04
v.-ı humāyūn 389b/08
[=2]
valāyat Ar. Bir şeyin tasarrufunu elinde bulundurma.
v.-ı sıpıhr-ı vusÓat 509b/16
v.+nıñ 389a/12
[=2]
valāyat-ıntısāb Muhabbet ve dostluğa mensup olma.
v. 337b/09, 350a/01
v.+larınıñ (canāb-ı valāyat-ıntısāb) 350b/07
[=3]
valāyat-maóāb Velayetin sığınağı.
v. (canāb-ı valāyat-maóāb) 349b/11
v. (Ĥażrat-ı valāyat-maóāb) 437b/10
v.+nıñ (canāb-ı valāyat-maóāb) 371b/13
[=3]
valāyat-martabat Velayetlik derecesi, velayet payesi.
v.+larınıñ (Ĥażrat-ı valāyat-martabat) 350a/04
[=1]
vālī Ar. Bir ilde devleti temsil eden en büyük mülki amir.
v.-ı bi'l-ıstıķlāl 387a/06
v.-ı Buħārā 375b/09
v.+sı (Buħārā vālīsı) 352a/04, 466a/17, 483a/01, 489a/06, 495b/17, 513a/06
v.+sı (Buħārā memālikiniñ vālīsı) 484a/05
v.+sı (Ķıpçaķnıñ vālīsı) 485b/09
[=10]
varaÓ Ar. Allah'tan korkup haramdan, günahtan, kötülüklerden sakınma, dînî buyrukları titizlikle yerine getirme, takva.
v. (mazīd-ı varaÓ u taķvā) 370b/07
[=1]
varā (< Ar. verāó) Geri, arka, öte.
v.-yı Amuya 489a/07, 518b/02
[=2]
varaķ Kitap yaprağı, iki sayfadan ibaret üzeri yazılı yaprak.
v. Óarśası 336a/16
v.-ı baydā 376b/08
v.-ı śayd-gāh 437a/12
v. satĤı 392b/02, 521a/11
[=5]
Vardanzī y.a. Buhara bölgesinin ve Ramitan ile Kakıştuvan mahallerinin yakınında yer alır.

V. üsti 473b/10
V. Ĥavālīsı 517b/05
V.+ġa 517a/15
V.+ġaça 482a/05
V.+nı çap- 473b/14
V. tümenātı 473a/15
[=6]

vārıd Ar. Gelen, ulaşan, vasıl olan.
v. bol- 338a/06, 342b/03, 349b/14, 350a/04, 354b/17, 355a/13, 359a/12, 359b/05, 368b/16, 378a/10, 379a/14, 383a/14, 384a/02, 384b/11, 385b/02, 408a/09, 411a/05, 414b/14, 419b/11, 421a/02, 424a/08, 425b/17, 426a/12, 429a/07, 429b/16, 437b/04, 440b/05, 452b/14, 454b/08, 483a/14, 485a/14, 508b/15, 510a/13, 511b/03
[=34]

varṭa Ar. (Teşmil) Tehlike, tehlikeli durum.
v.-ı helāket 337a/02, 346a/11, 383b/06, 499a/05
v.+sıdın 381b/13
v.+sıġa két- (helāket vartası) 379b/07
v.+sıġa yétkür- (helāket vartası) 438b/13
[=7]

varziş Far. Çalışma, işleme, sa'y.
v.+i 392b/10
[=1]

vasāṭat Ar. Araya girme, vasıta olma, aracılık etme.
v.+ı bile 485b/11
[=1]

vaśf Ar. Bir kimse veya şeyin taşıdığı hal, sıfat, nitelik; niteliklerini sayarak tarif etme, övme.
v.+ıġa 393b/04
v.+ın ét- 395a/12, 399a/06
v.+ıñı 367b/12
v.+ını ḳıl- 364a/05
[=5]

vāŝıḳ (< Ar. vāŝiḳ) Kuvvetli.
v. bile (ıhlāś-ı vāŝıḳ) 337b/02
v. bile (ıÓtıḳad-ı vāŝıḳ) 350a/03
v. durur (racā-ı vāŝıḳ) 347a/09, 353b/04
[=4]

vāśıl Ar. Ulaşan, erişen, kavuşan.
v. bol- 389a/07, 515b/09
v. eyle- 391b/17
[=3]

vāsıṭa Ar. Bir işin gerçekleşmesi için gerekli olan şey, aracı.
v.-ı şafāÓat 356a/11
v.+sı bile 483a/10, 483b/17, 487a/03, 495a/16
v.+sı bilen 520a/03
[=6]

vasīÓ Ar. Geniş, vâsi.
v. 351b/02
v. durur érdi (bī-Ĥadd-ı vasīÓ u ḳalın**)** 505b/13
v. (mazraÓa-ı vasīÓ) 368a/02
v. (memleket-i vasīÓ) 510a/01
v. (vādī-yı vasīÓ**)** 500a/14
v.+da (daşt-ı vasīÓ) 382b/14
v. durur érdi (Óarīż u vasīÓ) 340b/02

v. érmes 391a/16
v.+ı (faża-yı vaśīƠ) 494a/09
[=9]
vaŝīķa Ar. Belge
v.-ı ıstımālat 356a/06
[=1]
vasīla Ar. Sebep; fırsat.
v. bile 369a/15
v. ķıl- 352a/11
v.+sı bile 343a/08, 352a/09, 352a/17, 356a/09, 392a/07, 499a/04
[=8]
vaśl Ar. Ulaşma, birleşme, kavuşma.
v.+ıdın 523a/03
[=1]
vasvasa Ar. Nefsin gönüle getirdiği boş, faydasız ve huzursuzluk verici şeyler, vehim.
v.+sı bile 369a/11
v. ve talbīs 456a/06
[=2]
vaṭan Ar. Yer, yurt.
v. (calā-yı vaṭan) 370a/10, 374a/15
v. eyle- 474b/03
v.-ı maƠlūf 370a/01
v.+larıdın 492b/01
v.+nıñ 369b/16
[=6]
vāy Şaşkınlık, kızgınlık, şikayet, esef, telaş, acı, sevgi vb. çeşitli duygularda anlamı kuvvetlendirir (ses taklidi, ünlem).
v. (yüz vāy u yalā) 418b/07
[=1]
Vays Nıyāz k.a. Buhara akınına katılan askerler arasında adı geçmektedir.
V.+nı 480b/17
[=1]
vaƶƠ Ar. Koyma, kurma, tesis etme.
v.+da 377b/07
[=1]
vazārat-ıntısāb Vezirliğe mensup olma.
v. 414b/09
[=1]
vazārat-maƠāb Vezir.
v. 404b/07
v. (canāb-ı vazārat-maƠāb) 351a/02
[=2]
vazārat-panāh Vezirlik sığınağı, vezir.
v. 399a/14, 484b/08
v.-ı Āśaf 355b/06
[=3]
vāżıĥ Ar. Şüphe bırakmayacak şekilde açık olan, açık seçik, apaçık, âşikâr.
v. u lāyıĥ bol- 503b/14
[=1]
vaƶīƠ Ar. Alçak, bayağı, denî
v. u şarīf 372a/10
[=1]
vaƶīfa Ar. İş, görev, bir kimseye yaptığı iş karşılığında verilen belirlenmiş ücret.
v. ve ķonuķ 394b/04
v.+ları (marsūm ve vaƶīfa) 484a/15
v. ve Ƣalūfa 378a/06
[=3]
vazīr Ar. Vezir, bakan.
v.+ı 400b/16, 439b/03
v.-ı Āśaf-canāb 351a/04

v.-ı Āśaf-ı sıyar 430b/02
v.-ı aØžam 393a/07, 400a/16, 448b/13, 464a/07, 490b/12, 493a/09, 509a/02
v.-ı āØžīm 350b/17
v.-ı farruḫ-sıyar 488b/12
v.-ı sutūda-sīr 385a/08
[=14]
ve Ar. İki kelime, cümle ve öbeği birbirine bağlar, ile (bağlaç).
v. 336a/12, 336a/14, 336b/01, 336b/01, 336b/02, 336b/03, 336b/05, 336b/06, 336b/06, 336b/08, 336b/09, 336b/12, 336b/13, 336b/13, 336b/16, 336b/17, 337a/01, 337a/06, 337a/06, 337a/11, 337a/11, 337a/13, 337a/14, 337b/01, 337b/02, 337b/03, 337b/03, 337b/05, 337b/05, 337b/05, 337b/09, 337b/11, 337b/17, 338a/01, 338a/02, 338a/03, 338a/05, 338a/07, 338a/08, 338a/11, 338a/12, 338a/14, 338a/14, 338a/15, 338a/17, 338b/03, 338b/09, 338b/13, 338b/13, 338b/14, 338b/17, 339a/01, 339a/03, 339a/05, 339a/05, 339a/05, 339a/12, 339a/12, 339a/12, 339a/14, 339a/15, 339a/15, 339b/03, 339b/03, 339b/03, 339b/03, 339b/03, 339b/04, 339b/06, 339b/06, 339b/09, 339b/09, 339b/11, 339b/11, 339b/13, 339b/16, 340a/02, 340a/03, 340a/03, 340a/04, 340a/04, 340a/05, 340a/08, 340a/08, 340a/09, 340a/10, 340a/10, 340a/11, 340a/12, 340a/12, 340a/14, 340a/14, 340b/02, 340b/02, 340b/02, 340b/04, 340b/09, 340b/11, 340b/12, 340b/12, 340b/13, 340b/15, 340b/16, 340b/16, 340b/17, 341a/02, 341a/02, 341a/02, 341a/03, 341a/03, 341a/05, 341a/05, 341a/08, 341a/09, 341a/09, 341a/09, 341a/09, 341a/15, 341a/17, 341b/02, 341b/03, 341b/05, 341b/05, 341b/06, 341b/07, 341b/10, 341b/14, 341b/15, 341b/15, 341b/16, 341b/16, 341b/16, 341b/17, 342a/01, 342a/02, 342a/02, 342a/02, 342a/02, 342a/02, 342a/03, 342a/03, 342a/04, 342a/07, 342a/11, 342a/13, 342a/13, 342a/14, 342a/15, 342a/15, 342b/01, 342b/01, 342b/02, 342b/04, 342b/06, 342b/08, 342b/12, 342b/17, 343a/02, 343a/03, 343a/08, 343a/08, 343a/09, 343a/10, 343a/14, 343a/15, 343a/16, 343a/16, 343a/17, 343b/01, 343b/02, 343b/03, 343b/05, 343b/05, 343b/05, 343b/08, 343b/10, 343b/12, 343b/14, 343b/14, 343b/14, 343b/15, 343b/16, 343b/17, 343b/17, 344a/01, 344a/03, 344a/04, 344a/06, 344a/08, 344a/12, 344a/13, 344a/14, 344a/17, 344b/02, 344b/05, 344b/09, 344b/16, 345a/07, 345a/08, 345a/09, 345a/12, 345a/13, 345a/14, 345a/16, 345a/16, 345a/17, 345b/05, 345b/05, 345b/05, 345b/05, 345b/06, 345b/07, 345b/07, 345b/07, 345b/08, 345b/09, 345b/10, 345b/11, 345b/12, 345b/12, 345b/13, 345b/14, 345b/14, 345b/15, 345b/15, 345b/17, 345b/17, 346a/04, 346a/05, 346a/09, 346a/10, 346a/12, 346a/12, 346a/13, 346a/14, 346a/15, 346b/01,

346b/02, 346b/03, 346b/04, 346b/04, 346b/05, 346b/06, 346b/06, 346b/06, 346b/07, 346b/08, 346b/12, 346b/12, 346b/13, 346b/14, 346b/15, 346b/15, 347a/02, 347a/07, 347a/10, 347a/11, 347a/12, 347a/13, 347a/15, 347a/15, 347a/16, 347a/16, 347b/02, 347b/02, 347b/03, 347b/03, 347b/05, 347b/13, 347b/14, 347b/14, 347b/15, 347b/17, 348a/05, 348a/10, 348a/12, 348a/17, 348b/01, 348b/02, 348b/02, 348b/03, 348b/09, 348b/09, 348b/09, 348b/10, 349a/03, 349a/06, 349a/08, 349a/09, 349a/10, 349a/10, 349a/11, 349a/12, 349a/13, 349a/14, 349a/15, 349a/15, 349a/15, 349a/17, 349b/01, 349b/01, 349b/01, 349b/02, 349b/03, 349b/05, 349b/06, 349b/07, 349b/07, 349b/09, 349b/10, 349b/10, 349b/11, 349b/13, 349b/13, 349b/13, 349b/14, 350a/01, 350a/03, 350a/04, 350a/06, 350a/08, 350a/13, 350a/13, 350b/05, 350b/06, 350b/06, 350b/08, 350b/08, 350b/10, 350b/11, 350b/11, 350b/11, 350b/12, 350b/13, 350b/14, 350b/14, 350b/15, 350b/16, 350b/17, 351a/02, 351a/03, 351a/04, 351a/06, 351a/07, 351a/10, 351a/11, 351a/11, 351a/11, 351a/12, 351a/13, 351a/16, 351a/16, 351a/16, 351a/17, 351b/01, 351b/05, 351b/07, 351b/07, 351b/08, 351b/09, 351b/10, 351b/11, 351b/11, 351b/11, 351b/12, 351b/12, 351b/12, 351b/13, 351b/14, 351b/16, 351b/17, 351b/17, 351b/17, 352a/03, 352a/05, 352a/05, 352a/08, 352a/11, 352b/01, 352b/01, 352b/03, 352b/03, 352b/03, 352b/03, 352b/05, 352b/06, 352b/08, 352b/09, 352b/09, 352b/11, 352b/11, 352b/12, 352b/13, 353a/05, 353a/07, 353a/09, 353a/09, 353a/10, 353a/11, 353a/12, 353b/01, 353b/01, 353b/02, 353b/03, 353b/04, 353b/07, 353b/08, 353b/09, 353b/11, 353b/11, 353b/13, 353b/14, 353b/17, 354a/02, 354a/04, 354a/05, 354a/06, 354a/06, 354a/06, 354a/08, 354a/11, 354a/14, 354a/15, 354a/15, 354b/02, 354b/02, 354b/05, 354b/07, 354b/09, 354b/10, 355a/01, 355a/01, 355a/10, 355a/10, 355a/14, 355a/17, 355b/02, 355b/02, 355b/03, 355b/05, 355b/05, 355b/07, 355b/08, 355b/08, 355b/09, 355b/09, 355b/10, 355b/10, 355b/10, 355b/11, 355b/11, 355b/11, 355b/15, 355b/15, 355b/15, 355b/16, 355b/16, 355b/16, 355b/16, 355b/16, 355b/17, 355b/17, 356a/01, 356a/01, 356a/02, 356a/05, 356a/05, 356a/07, 356a/09, 356a/11, 356a/12, 356a/14, 356a/15, 356a/16, 356a/17, 356b/04, 356b/05, 356b/05, 356b/07, 356b/08, 356b/09, 356b/09, 356b/10, 356b/12, 356b/15, 356b/15, 356b/15, 356b/16, 356b/16, 356b/16, 357a/02, 357a/02, 357a/02, 357a/03, 357a/03, 357a/04, 357a/05, 357a/06, 357a/12, 357a/14, 357a/14, 357a/16, 357a/16, 357a/17, 357a/17, 357a/17, 357a/17, 357b/03, 357b/04,

357b/04, 357b/05, 357b/07, 357b/08, 357b/09, 357b/10, 357b/11, 357b/12, 357b/14, 357b/15, 357b/15, 358a/03, 358a/05, 358a/06, 358a/07, 358a/11, 358a/11, 358a/15, 358b/05, 358b/05, 358b/05, 358b/05, 358b/06, 358b/08, 358b/11, 358b/12, 358b/13, 358b/14, 358b/15, 358b/17, 358b/17, 359a/01, 359a/03, 359a/06, 359a/06, 359a/10, 359a/13, 359a/13, 359b/01, 359b/05, 359b/06, 359b/11, 359b/13, 359b/16, 359b/17, 359b/17, 360a/04, 360a/07, 360a/08, 360a/08, 360a/13, 360a/14, 360a/14, 360a/15, 360a/15, 360a/15, 360a/16, 360b/01, 360b/02, 360b/02, 360b/04, 360b/06, 360b/07, 360b/15, 361a/01, 361a/01, 361a/05, 361a/05, 361a/05, 361a/05, 361a/06, 361a/08, 361a/10, 361a/11, 361a/15, 361b/01, 361b/02, 361b/02, 361b/03, 361b/03, 361b/04, 361b/05, 361b/07, 362b/15, 362b/17, 363a/01, 363a/04, 363a/15, 364a/01, 364b/02, 364b/08, 364b/09, 364b/12, 365a/13, 365a/14, 365a/14, 365a/14, 365a/15, 365a/16, 365b/04, 365b/05, 365b/05, 365b/10, 365b/12, 365b/17, 365b/17, 366a/03, 366a/03, 366a/03, 366a/04, 366a/04, 366a/04, 366a/04, 366a/05, 366a/05, 366a/05, 366a/06, 366a/06, 366a/06, 366a/07, 366a/07, 366a/12, 366b/01, 366b/09, 366b/10, 366b/12, 367a/02, 367a/02, 367a/02, 367a/03, 367a/05, 367a/06, 367a/12, 367b/06, 367b/09, 367b/11, 367b/14, 367b/16, 367b/17, 368a/03, 368a/06, 368a/06, 368a/12, 368a/15, 368a/16, 368a/17, 368a/17, 368b/02, 368b/06, 368b/07, 368b/10, 368b/12, 369a/01, 369a/03, 369a/04, 369a/05, 369a/06, 369a/06, 369a/07, 369a/07, 369a/08, 369a/08, 369a/08, 369a/10, 369a/10, 369a/13, 369a/13, 369a/16, 369b/02, 369b/05, 369b/06, 369b/08, 369b/08, 369b/10, 369b/13, 369b/13, 369b/14, 370a/01, 370a/05, 370a/06, 370a/06, 370a/06, 370a/07, 370a/08, 370a/09, 370a/13, 370a/14, 370a/15, 370b/01, 370b/02, 370b/05, 370b/06, 370b/07, 370b/07, 370b/09, 370b/11, 370b/11, 370b/11, 370b/12, 370b/13, 370b/16, 371a/02, 371a/04, 371a/05, 371a/07, 371a/08, 371a/08, 371a/09, 371a/10, 371a/13, 371a/14, 371a/15, 371a/17, 371a/17, 371b/04, 371b/08, 371b/10, 371b/11, 371b/13, 371b/14, 371b/14, 371b/14, 371b/16, 371b/16, 372a/02, 372a/03, 372a/04, 372a/05, 372a/08, 372a/10, 372a/10, 372a/10, 372a/10, 372a/11, 372a/12, 372a/12, 372a/15, 372a/17, 372b/01, 372b/03, 372b/03, 372b/04, 372b/04, 372b/04, 372b/05, 372b/05, 372b/05, 372b/05, 372b/06, 372b/08, 372b/10, 372b/11, 372b/11, 373a/09, 373a/12, 373a/13, 373a/14, 373a/15, 373b/04, 373b/06, 373b/07, 373b/07, 373b/09, 373b/09, 373b/10, 373b/14, 373b/17, 373b/17, 373b/17, 374a/01, 374a/01, 374a/01,

374a/03, 374a/04, 374a/06, 374a/07, 374a/07, 374a/09, 374a/09, 374a/10, 374a/11, 374a/11, 374a/12, 374a/12, 374a/13, 374a/14, 374a/14, 374a/15, 374a/16, 374a/17, 374a/17, 374b/01, 374b/01, 374b/03, 374b/04, 374b/06, 374b/06, 374b/06, 374b/06, 374b/08, 374b/09, 375a/02, 375a/05, 375a/07, 375a/08, 375a/08, 375a/09, 375a/10, 375a/10, 375a/11, 375a/13, 375a/17, 375b/03, 375b/07, 375b/09, 375b/16, 375b/16, 375b/17, 375b/17, 376a/03, 376a/04, 376a/05, 376a/05, 376a/08, 376a/08, 376a/13, 376b/01, 376b/02, 376b/02, 376b/02, 376b/02, 376b/05, 376b/06, 376b/13, 376b/13, 376b/17, 376b/17, 376b/17, 377a/10, 377a/11, 377a/11, 377a/12, 377a/13, 377b/02, 377b/02, 377b/05, 377b/08, 377b/11, 377b/12, 377b/12, 377b/13, 377b/14, 377b/14, 377b/17, 378a/03, 378a/03, 378a/04, 378a/06, 378a/16, 378a/16, 378b/01, 378b/02, 378b/02, 378b/06, 378b/06, 378b/07, 378b/07, 378b/12, 378b/15, 378b/17, 379a/01, 379a/01, 379a/15, 379a/17, 379b/03, 379b/03, 379b/04, 379b/04, 379b/04, 379b/05, 379b/05, 379b/06, 379b/07, 379b/10, 379b/13, 379b/13, 379b/14, 380a/01, 380a/01, 380a/01, 380a/02, 380a/02, 380a/03, 380a/03, 380a/06, 380a/07, 380a/12, 380a/12, 380b/01, 380b/01, 380b/03, 380b/03, 380b/04, 380b/05, 380b/10, 380b/10, 380b/11, 380b/11, 380b/11, 380b/12, 380b/13, 380b/14, 380b/15, 380b/15, 380b/17, 381a/04, 381a/04, 381a/07, 381a/10, 381a/11, 381a/12, 381a/13, 381a/14, 381a/15, 381a/15, 381a/17, 381a/17, 381a/17, 381b/02, 381b/03, 381b/03, 381b/04, 381b/06, 381b/08, 381b/11, 381b/13, 382a/01, 382a/02, 382a/04, 382a/05, 382a/06, 382a/09, 382a/10, 382a/14, 382a/16, 382b/02, 382b/03, 382b/03, 382b/04, 382b/06, 382b/06, 382b/07, 382b/09, 382b/11, 382b/11, 382b/14, 383a/09, 383a/10, 383a/13, 383b/04, 383b/05, 383b/05, 383b/05, 383b/05, 383b/08, 383b/10, 383b/10, 383b/11, 383b/13, 383b/14, 383b/16, 384a/06, 384a/06, 384a/08, 384a/08, 384a/12, 384a/13, 384a/15, 384a/16, 384a/16, 384a/17, 384b/01, 384b/02, 384b/07, 384b/09, 384b/10, 384b/15, 385a/01, 385a/02, 385a/03, 385a/03, 385a/08, 385a/08, 385a/10, 385a/15, 385a/17, 385a/17, 385a/17, 385b/01, 385b/03, 385b/06, 385b/06, 385b/09, 385b/10, 385b/11, 385b/13, 385b/16, 385b/16, 385b/17, 385b/17, 385b/17, 386a/02, 386a/06, 386a/11, 386b/15, 387a/02, 387a/02, 387a/02, 387a/04, 387a/05, 387a/12, 387a/14, 387a/14, 387a/15, 387a/16, 387a/16, 387a/16, 387a/17, 387b/01, 387b/05, 387b/07, 387b/08, 387b/09, 387b/10, 387b/11, 387b/12, 388a/07, 388a/16, 388a/17, 388a/17, 388a/17, 388b/01, 388b/01, 388b/05,

388b/06, 388b/06, 388b/07, 388b/07, 388b/08, 388b/08, 388b/09, 388b/13, 388b/13, 388b/14, 388b/15, 388b/16, 388b/17, 388b/17, 389a/05, 389a/06, 389a/08, 389a/09, 389a/12, 389a/14, 389a/17, 389b/01, 389b/03, 389b/04, 389b/06, 389b/07, 389b/09, 389b/13, 389b/13, 389b/15, 390a/01, 390a/01, 390a/02, 390a/05, 390a/06, 390a/06, 390a/12, 390a/13, 390a/13, 390a/15, 390a/15, 390a/16, 390b/01, 390b/04, 390b/04, 390b/05, 390b/05, 390b/05, 390b/06, 390b/06, 390b/07, 390b/07, 390b/08, 390b/11, 390b/12, 390b/13, 390b/14, 390b/17, 391a/01, 391a/01, 391a/02, 391a/03, 391a/07, 391a/07, 391a/08, 391a/10, 391a/10, 391a/10, 391a/10, 391a/11, 391a/12, 391a/12, 391a/13, 391a/13, 391a/14, 391a/14, 391a/15, 391a/16, 391a/17, 391b/01, 391b/01, 391b/03, 391b/05, 391b/09, 391b/09, 391b/10, 391b/11, 391b/13, 391b/17, 392a/01, 392a/03, 392a/04, 392a/06, 392a/06, 392a/07, 392a/11, 392a/13, 392a/16, 392a/17, 392a/17, 392b/01, 392b/01, 392b/02, 392b/05, 392b/05, 392b/05, 392b/07, 392b/07, 392b/07, 392b/08, 392b/08, 392b/08, 392b/13, 392b/14, 392b/15, 392b/15, 392b/16, 392b/17, 393a/02, 393a/03, 393a/04, 393a/04, 393a/05, 393a/06, 393a/06, 393a/07, 393a/07, 393a/07, 393a/10, 393a/11, 393a/11, 393a/12, 393a/12, 393a/14, 393a/14, 393a/16, 393a/17, 393b/02, 393b/03, 393b/06, 393b/07, 393b/08, 393b/08, 393b/09, 393b/10, 393b/12, 393b/12, 393b/15, 393b/17, 394a/01, 394a/02, 394a/02, 394a/04, 394a/05, 394a/06, 394a/06, 394a/07, 394a/07, 394a/08, 394a/09, 394a/09, 394a/10, 394a/11, 394a/11, 394a/13, 394a/14, 394a/15, 394b/03, 394b/04, 394b/04, 394b/06, 394b/07, 394b/07, 394b/07, 394b/08, 394b/09, 394b/09, 394b/09, 394b/10, 394b/11, 394b/11, 394b/11, 394b/11, 394b/12, 394b/12, 394b/13, 394b/13, 394b/14, 395a/01, 395a/01, 395a/03, 395a/03, 395a/04, 395a/04, 395a/05, 395a/05, 395a/06, 395a/06, 395a/07, 395a/07, 395a/07, 395a/08, 395a/08, 395a/08, 395a/09, 395a/09, 395a/09, 395a/09, 395a/10, 395a/10, 395a/10, 395a/10, 395a/10, 395a/11, 395a/13, 395a/13, 395a/15, 395a/16, 395b/01, 395b/02, 395b/13, 395b/13, 395b/14, 395b/14, 395b/15, 395b/16, 396a/03, 396a/05, 396a/05, 396a/06, 396a/10, 396a/10, 396a/11, 396a/11, 396a/11, 396a/13, 396a/15, 396b/02, 396b/04, 396b/05, 396b/07, 396b/08, 396b/09, 396b/10, 396b/10, 396b/11, 396b/13, 396b/14, 396b/15, 396b/15, 396b/15, 396b/16, 397a/01, 397a/01, 397a/04, 397a/04, 397a/05, 397a/09, 397a/12, 397a/12, 397a/13, 397a/13, 397a/13, 397a/14, 397a/14, 397a/15, 397a/17, 397b/01, 397b/01, 397b/02, 397b/02, 397b/03,

397b/08, 397b/08, 397b/09, 397b/09, 397b/13, 397b/15, 397b/16, 397b/17, 398a/03, 398a/04, 398a/07, 398a/07, 398a/09, 398a/10, 398a/11, 398a/13, 398a/13, 398a/16, 398b/02, 398b/04, 398b/06, 398b/07, 398b/11, 398b/14, 398b/14, 399a/01, 399a/03, 399a/05, 399a/09, 399a/11, 399a/12, 399a/13, 399a/15, 399a/17, 399b/01, 399b/05, 399b/07, 399b/07, 399b/08, 399b/09, 399b/10, 399b/10, 399b/11, 399b/11, 399b/12, 399b/13, 399b/16, 399b/17, 400a/01, 400a/04, 400a/04, 400a/04, 400a/05, 400a/07, 400a/07, 400a/07, 400a/08, 400a/09, 400a/10, 400a/14, 400a/15, 400a/15, 400a/16, 400a/16, 400a/16, 400a/17, 400a/17, 400a/17, 400a/17, 400a/17, 400a/17, 400b/01, 400b/01, 400b/01, 400b/01, 400b/04, 400b/05, 400b/06, 400b/07, 400b/09, 400b/10, 400b/11, 400b/12, 400b/12, 400b/12, 400b/13, 400b/14, 400b/15, 400b/15, 400b/16, 400b/16, 400b/16, 401a/01, 401a/02, 401a/02, 401a/03, 401a/04, 401a/09, 401a/09, 401a/11, 401a/15, 401a/16, 401a/16, 401a/17, 401b/01, 401b/01, 401b/02, 401b/02, 401b/02, 401b/04, 401b/04, 401b/06, 401b/07, 401b/07, 401b/08, 401b/09, 401b/09, 401b/10, 401b/13, 401b/16, 402a/07, 402a/07, 402a/10, 402a/16, 402a/17, 402b/01, 402b/02, 402b/07, 402b/08, 402b/10, 402b/11, 402b/11, 402b/11, 402b/12, 402b/14, 402b/14, 402b/15, 402b/16, 402b/17, 403a/02, 403a/05, 403a/06, 403a/08, 403a/09, 403a/10, 403a/11, 403a/11, 403a/12, 403a/12, 403a/13, 403a/14, 403a/14, 403a/15, 403a/16, 403a/17, 403a/17, 403b/01, 403b/01, 403b/02, 403b/03, 403b/09, 403b/10, 403b/12, 403b/17, 404a/01, 404a/02, 404a/04, 404a/05, 404a/07, 404a/07, 404a/08, 404a/10, 404a/11, 404a/11, 404a/12, 404a/14, 404a/14, 404a/16, 404a/17, 404b/04, 404b/12, 404b/12, 404b/13, 404b/16, 405a/01, 405a/05, 405a/06, 405a/09, 405a/10, 405a/12, 405a/15, 405a/17, 405b/02, 405b/05, 405b/06, 405b/07, 405b/07, 405b/09, 405b/11, 405b/11, 405b/16, 406a/01, 406a/04, 406a/04, 406a/05, 406a/05, 406a/09, 406a/10, 406a/14, 406a/15, 406b/07, 406b/08, 406b/08, 406b/09, 406b/10, 406b/11, 406b/11, 406b/11, 406b/11, 406b/12, 406b/13, 406b/14, 406b/16, 406b/16, 406b/16, 406b/17, 407a/01, 407a/03, 407a/04, 407a/05, 407a/05, 407a/08, 407a/10, 407a/14, 407a/14, 407b/02, 407b/11, 407b/12, 407b/17, 408a/02, 408a/05, 408a/08, 408a/13, 408a/17, 408b/01, 408b/03, 408b/03, 408b/06, 408b/06, 408b/09, 408b/11, 408b/13, 408b/15, 409a/08, 409a/09, 409a/10, 409b/01, 409b/05, 409b/09, 409b/09, 409b/13, 410a/02, 410a/06, 410a/07, 410a/09, 410a/09, 410a/10, 410a/11, 410a/11, 410a/14, 410a/15, 410a/16,

410a/17, 410b/01, 410b/01, 410b/01, 410b/05, 410b/05, 410b/07, 410b/10, 410b/10, 410b/11, 410b/11, 410b/12, 410b/13, 410b/13, 410b/14, 410b/14, 410b/15, 410b/16, 410b/17, 411a/02, 411a/03, 411a/04, 411a/07, 411a/10, 411a/12, 411a/12, 411a/12, 411a/12, 411a/13, 411a/13, 411a/13, 411a/14, 411a/15, 411b/03, 411b/04, 411b/06, 411b/07, 411b/07, 411b/08, 411b/10, 411b/12, 411b/13, 411b/14, 411b/15, 411b/15, 411b/15, 411b/15, 411b/16, 411b/16, 412a/14, 412a/14, 412a/15, 412a/16, 412b/01, 413a/01, 413a/04, 413a/09, 413a/13, 413a/14, 413b/03, 413b/04, 413b/06, 413b/06, 413b/07, 413b/07, 413b/08, 413b/12, 413b/14, 413b/14, 413b/15, 413b/15, 413b/16, 413b/17, 413b/17, 414a/03, 414a/05, 414a/05, 414a/05, 414a/05, 414a/06, 414a/06, 414a/07, 414a/07, 414a/08, 414a/09, 414a/09, 414a/09, 414a/10, 414a/13, 414a/13, 414a/14, 414a/16, 414a/16, 414b/01, 414b/02, 414b/06, 414b/06, 414b/07, 414b/08, 414b/08, 414b/09, 414b/10, 414b/13, 414b/14, 414b/15, 415a/02, 415a/03, 415a/03, 415a/12, 415a/12, 415a/13, 415a/13, 415a/14, 415a/17, 415b/01, 415b/01, 415b/04, 415b/05, 415b/08, 415b/09, 415b/09, 415b/10, 415b/11, 415b/14, 415b/15, 416a/04, 416a/06, 416a/06, 416a/16, 416a/17, 416b/02, 416b/02, 416b/02, 416b/03, 416b/03, 416b/05, 416b/06, 416b/08, 416b/09, 416b/10, 416b/10, 416b/11, 416b/11, 416b/11, 416b/12, 416b/12, 416b/14, 416b/15, 416b/15, 416b/16, 416b/17, 416b/17, 417a/01, 417a/01, 417a/01, 417a/02, 417a/06, 417a/08, 417a/09, 417a/10, 417a/12, 417a/14, 417a/16, 417b/01, 417b/02, 417b/03, 417b/03, 417b/03, 417b/04, 417b/06, 417b/09, 417b/09, 417b/09, 417b/11, 417b/12, 417b/12, 417b/15, 418a/05, 418a/09, 418a/10, 418a/12, 418a/12, 418a/12, 418a/13, 418a/13, 418a/14, 418a/15, 418a/17, 418b/02, 418b/03, 418b/05, 418b/07, 418b/13, 418b/14, 418b/15, 418b/16, 418b/16, 418b/16, 418b/17, 418b/17, 419a/01, 419a/02, 419a/05, 419a/05, 419a/06, 419a/06, 419a/11, 419a/16, 419a/16, 419a/17, 419a/17, 419b/04, 419b/05, 419b/09, 419b/12, 419b/15, 420a/04, 420a/05, 420a/08, 420a/10, 420a/10, 420a/14, 420b/01, 420b/04, 420b/05, 420b/06, 420b/06, 420b/07, 420b/07, 420b/09, 420b/10, 420b/11, 420b/14, 420b/14, 420b/15, 421a/01, 421a/02, 421a/02, 421a/03, 421a/04, 421a/04, 421a/04, 421a/05, 421a/05, 421a/06, 421a/06, 421a/06, 421a/08, 421a/09, 421a/10, 421a/11, 421a/11, 421a/11, 421a/12, 421a/14, 421a/15, 421b/01, 421b/02, 421b/03, 421b/03, 421b/04, 421b/07, 421b/08, 421b/09, 421b/14, 421b/17, 421b/17, 421b/17, 421b/17, 422a/01, 422a/02, 422a/06,

422a/06, 422a/07, 422a/07, 422a/08, 422a/10, 422a/14, 422a/14, 422a/15, 422a/15, 422a/16, 422a/16, 422b/01, 422b/02, 422b/03, 422b/03, 422b/04, 422b/05, 422b/08, 422b/10, 422b/10, 422b/12, 422b/13, 422b/16, 422b/17, 422b/17, 422b/17, 423a/01, 423a/02, 423a/02, 423a/03, 423a/04, 423a/08, 423a/10, 423a/16, 423b/02, 423b/03, 423b/06, 423b/09, 423b/14, 423b/17, 423b/17, 424a/01, 424a/01, 424a/02, 424a/03, 424a/06, 424a/08, 424a/09, 424a/10, 424a/11, 424a/12, 424a/16, 424b/01, 424b/03, 424b/06, 424b/06, 424b/06, 424b/08, 424b/09, 424b/10, 424b/15, 424b/17, 425a/02, 425a/03, 425a/12, 425a/12, 425a/14, 425a/14, 425a/16, 425b/01, 425b/03, 425b/03, 425b/03, 425b/04, 425b/05, 425b/06, 425b/10, 425b/11, 425b/12, 425b/15, 426a/01, 426a/02, 426a/03, 426a/08, 426a/10, 426a/11, 426a/12, 426a/15, 426a/17, 426b/06, 426b/09, 426b/12, 426b/16, 426b/17, 426b/17, 427a/01, 427a/01, 427a/04, 427a/04, 427a/06, 427a/07, 427a/07, 427a/13, 427a/14, 427a/14, 427a/14, 427a/15, 427a/15, 427b/01, 427b/01, 427b/02, 427b/02, 427b/04, 427b/11, 427b/12, 427b/15, 427b/17, 428a/01, 428a/03, 428a/04, 428a/06, 428a/08, 428a/09, 428a/09, 428a/09, 428a/10, 428a/10, 428a/14, 428a/16, 428b/02, 428b/04, 428b/07, 428b/07, 428b/08, 428b/08, 428b/08, 428b/08, 428b/09, 428b/09, 428b/09, 428b/09, 428b/10, 428b/12, 428b/15, 428b/17, 429a/01, 429a/02, 429a/02, 429a/03, 429a/05, 429a/05, 429a/06, 429a/08, 429a/09, 429a/10, 429a/13, 429a/16, 429a/17, 429b/01, 429b/01, 429b/03, 429b/03, 429b/05, 429b/05, 429b/07, 429b/07, 429b/08, 429b/10, 429b/13, 429b/16, 429b/17, 430a/01, 430a/02, 430a/02, 430a/03, 430a/03, 430a/03, 430a/05, 430a/06, 430a/09, 430a/10, 430a/11, 430a/12, 430a/13, 430a/14, 430a/14, 430a/16, 430a/17, 430b/03, 430b/04, 430b/04, 430b/05, 430b/07, 430b/12, 430b/15, 431a/01, 431a/04, 431a/05, 431a/05, 431a/05, 431a/06, 431a/07, 431a/07, 431a/09, 431a/14, 431a/14, 431a/17, 431b/03, 431b/03, 431b/04, 431b/05, 431b/08, 431b/08, 431b/09, 431b/09, 431b/11, 431b/11, 431b/12, 431b/12, 431b/12, 431b/12, 431b/13, 431b/13, 431b/14, 431b/16, 432a/01, 432a/01, 432a/02, 432a/07, 432a/09, 432a/09, 432a/11, 432a/12, 432a/12, 432a/13, 432a/14, 432a/15, 432a/15, 432a/17, 432b/07, 432b/13, 432b/14, 432b/15, 432b/15, 432b/16, 432b/16, 433a/04, 433a/05, 433a/07, 433a/07, 433a/10, 433a/10, 433a/13, 433a/15, 433a/15, 433a/16, 433b/03, 433b/05, 433b/06, 433b/07, 433b/08, 433b/08, 433b/09, 433b/09, 433b/11, 433b/12, 433b/13, 433b/13, 433b/15, 433b/16, 434a/01, 434a/01,

434a/02, 434a/02, 434a/06, 434a/06, 434a/06, 434a/07, 434a/07, 434a/07, 434a/07, 434a/07, 434a/08, 434a/08, 434a/08, 434a/08, 434a/09, 434a/09, 434a/10, 434a/10, 434a/10, 434a/11, 434a/11, 434a/12, 434a/12, 434a/13, 434a/14, 434a/14, 434b/01, 434b/01, 434b/01, 434b/03, 434b/04, 434b/04, 434b/05, 434b/06, 434b/08, 434b/09, 434b/09, 434b/10, 434b/11, 434b/11, 434b/12, 434b/14, 434b/15, 434b/15, 434b/16, 434b/16, 434b/17, 435a/02, 435a/05, 435a/09, 435a/10, 435a/11, 435a/15, 435a/15, 435a/16, 435b/02, 435b/10, 435b/11, 435b/16, 435b/17, 436a/01, 436a/01, 436a/06, 436a/07, 436a/08, 436a/10, 436a/10, 436a/11, 436a/12, 436a/12, 436a/14, 436a/16, 436a/16, 436a/17, 436a/17, 436b/01, 436b/01, 436b/02, 436b/03, 436b/04, 436b/05, 436b/06, 436b/10, 436b/12, 436b/13, 436b/13, 436b/13, 436b/17, 437a/01, 437a/01, 437a/02, 437a/03, 437a/05, 437a/05, 437a/06, 437a/07, 437a/07, 437a/11, 437a/17, 437a/17, 437b/01, 437b/01, 437b/01, 437b/01, 437b/03, 437b/04, 437b/07, 437b/09, 437b/10, 437b/11, 437b/12, 437b/13, 437b/13, 437b/17, 438a/01, 438a/01, 438a/01, 438a/01, 438a/15, 438b/04, 438b/05, 438b/08, 438b/08, 438b/09, 438b/16, 438b/17, 438b/17, 438b/17, 439a/02, 439a/02, 439a/05, 439a/08, 439a/08, 439a/09, 439a/09, 439a/11, 439a/11, 439a/12, 439a/16, 439a/17, 439a/17, 439b/02, 439b/03, 439b/04, 439b/06, 439b/06, 439b/07, 439b/08, 439b/09, 439b/10, 439b/13, 439b/13, 439b/15, 439b/17, 439b/17, 440a/02, 440a/03, 440a/05, 440a/05, 440a/05, 440a/06, 440a/08, 440a/14, 440a/14, 440a/17, 440b/01, 440b/01, 440b/05, 440b/07, 440b/08, 440b/10, 440b/14, 440b/15, 441a/01, 441a/02, 441a/04, 441a/05, 441a/06, 441a/07, 441a/07, 441a/07, 441a/08, 441a/09, 441a/10, 441a/13, 441a/14, 441a/14, 441b/04, 441b/05, 441b/09, 441b/09, 441b/10, 441b/11, 441b/12, 441b/13, 441b/13, 441b/14, 441b/14, 441b/17, 442a/01, 442a/01, 442a/02, 442a/02, 442a/04, 442a/05, 442a/05, 442a/05, 442a/06, 442a/10, 442a/13, 442a/16, 442a/16, 442b/02, 442b/03, 442b/03, 442b/04, 442b/05, 442b/06, 442b/07, 442b/07, 442b/07, 442b/07, 442b/07, 442b/08, 442b/14, 442b/14, 442b/14, 442b/15, 443a/01, 443a/03, 443a/04, 443a/06, 443a/09, 443a/09, 443a/10, 443a/11, 443a/14, 443a/14, 443a/16, 443a/16, 443a/17, 443b/01, 443b/01, 443b/02, 443b/03, 443b/03, 443b/04, 443b/07, 443b/08, 443b/08, 443b/14, 443b/15, 444a/01, 444a/02, 444a/03, 444a/03, 444a/05, 444a/06, 444a/06, 444a/08, 444a/09, 444a/09, 444a/11, 444a/16, 444a/17, 444b/01, 444b/02, 444b/02, 444b/07, 444b/07, 444b/08, 444b/08,

444b/09, 444b/11, 444b/12, 444b/13, 444b/14, 444b/17, 444b/17, 445a/01, 445a/04, 445a/05, 445a/09, 445a/13, 445a/15, 445a/15, 445a/16, 445a/17, 445a/17, 445a/17, 445b/02, 445b/03, 445b/06, 445b/06, 445b/07, 445b/08, 445b/09, 445b/09, 445b/10, 445b/11, 445b/12, 445b/12, 445b/12, 445b/12, 445b/12, 445b/14, 445b/14, 445b/14, 445b/15, 445b/16, 445b/16, 445b/16, 446a/02, 446a/05, 446a/06, 446a/06, 446a/08, 446a/08, 446a/08, 446a/09, 446a/09, 446a/16, 446a/17, 446b/03, 446b/04, 446b/04, 446b/04, 446b/04, 446b/05, 446b/06, 446b/06, 446b/07, 446b/08, 446b/09, 446b/12, 446b/13, 446b/13, 446b/13, 446b/14, 446b/14, 446b/15, 446b/17, 446b/17, 447a/04, 447a/05, 447a/06, 447a/07, 447a/10, 447a/10, 447a/13, 447a/16, 447b/02, 447b/03, 447b/05, 447b/07, 447b/08, 447b/10, 447b/12, 447b/12, 447b/15, 447b/15, 447b/15, 447b/16, 447b/17, 448a/04, 448a/04, 448a/05, 448a/06, 448a/07, 448a/07, 448a/08, 448a/08, 448a/09, 448a/09, 448a/10, 448a/15, 448b/02, 448b/04, 448b/05, 448b/05, 448b/06, 448b/06, 448b/07, 448b/13, 448b/14, 448b/14, 448b/14, 448b/16, 448b/16, 448b/17, 449a/03, 449a/03, 449a/03, 449a/05, 449a/05, 449a/06, 449a/11, 449a/15, 449a/16, 449b/04, 449b/04, 449b/05, 449b/05, 449b/05, 449b/07, 449b/07, 449b/11, 449b/13, 449b/15, 449b/17, 450a/02, 450a/09, 450a/14, 450b/02, 450b/02, 450b/02, 450b/03, 450b/03, 450b/04, 450b/05, 450b/08, 450b/08, 450b/09, 450b/11, 451a/01, 451a/05, 451a/10, 451a/11, 451a/11, 451a/13, 451a/14, 451a/14, 451a/15, 451a/16, 451b/05, 451b/05, 451b/08, 451b/11, 451b/13, 451b/13, 451b/14, 451b/15, 452a/01, 452a/01, 452a/02, 452a/06, 452a/06, 452a/06, 452a/08, 452a/09, 452a/10, 452a/10, 452a/10, 452a/10, 452a/11, 452a/11, 452a/12, 452a/12, 452a/13, 452a/13, 452a/14, 452b/03, 452b/04, 452b/05, 452b/06, 452b/08, 452b/11, 452b/15, 452b/17, 453a/03, 453a/13, 453a/13, 453a/14, 453b/01, 453b/02, 453b/06, 453b/10, 453b/10, 453b/10, 453b/11, 453b/11, 453b/11, 453b/12, 453b/12, 453b/12, 453b/13, 453b/13, 453b/13, 453b/14, 453b/14, 453b/17, 454a/04, 454a/04, 454a/05, 454a/07, 454a/08, 454a/11, 454a/13, 454a/15, 454a/16, 454a/17, 454b/01, 454b/01, 454b/02, 454b/02, 454b/04, 454b/04, 454b/05, 454b/08, 454b/08, 454b/10, 454b/12, 454b/14, 454b/16, 454b/17, 455a/01, 455a/04, 455a/07, 455a/12, 455a/13, 455a/15, 455a/16, 455a/17, 455a/17, 455b/01, 455b/01, 455b/03, 455b/03, 455b/05, 455b/06, 455b/09, 455b/13, 455b/14, 456a/02, 456a/03, 456a/08, 456a/08, 456a/09, 456a/09, 456a/10, 456a/11, 456a/13, 456a/14, 456a/16,

456a/17, 456b/03, 456b/03, 456b/04, 456b/04, 456b/08, 456b/10, 456b/10, 457a/01, 457a/02, 457a/04, 457a/07, 457a/10, 457a/10, 457a/11, 457a/11, 457a/12, 457a/13, 457a/13, 457a/13, 457a/15, 457b/01, 457b/02, 457b/05, 457b/07, 457b/07, 457b/08, 457b/10, 457b/10, 457b/10, 457b/12, 457b/12, 457b/16, 457b/16, 457b/17, 458b/03, 458b/03, 458a/01, 458a/06, 458a/06, 458a/07, 458a/08, 458a/08, 458a/12, 458a/15, 458b/02, 458b/02, 458b/04, 458b/05, 458b/07, 458b/10, 458b/10, 458b/12, 458b/13, 458b/14, 458b/14, 458b/17, 459a/06, 459a/07, 459a/10, 459a/10, 459a/11, 459a/12, 459a/14, 459a/16, 459b/05, 459b/05, 459b/08, 459b/09, 459b/11, 459b/12, 459b/12, 459b/13, 459b/14, 459b/15, 460a/02, 460a/06, 460a/07, 460a/08, 460a/09, 460a/09, 460a/10, 460a/12, 460a/13, 460a/14, 460a/15, 460a/17, 460b/02, 460b/03, 460b/04, 460b/04, 460b/04, 460b/04, 460b/05, 460b/08, 460b/08, 460b/10, 460b/10, 460b/11, 460b/13, 460b/14, 460b/15, 460b/15, 460b/15, 460b/15, 460b/16, 461a/02, 461a/04, 461a/04, 461a/04, 461a/08, 461a/16, 461b/01, 461b/06, 461b/09, 461b/09, 462a/04, 462a/10, 462a/10, 462a/12, 462a/16, 462b/01, 462b/02, 462b/03, 462b/04, 462b/04, 462b/04, 462b/04, 462b/05, 462b/05, 462b/05, 462b/05, 462b/06, 462b/11, 462b/13, 462b/15, 462b/17, 463a/01, 463a/03, 463a/04, 463a/04, 463a/05, 463a/05, 463a/06, 463a/06, 463a/06, 463a/07, 463a/07, 463a/09, 463a/09, 463a/09, 463a/11, 463a/11, 463a/11, 463a/12, 463a/12, 463a/13, 463a/14, 463a/14, 463a/16, 463b/01, 463b/01, 463b/07, 463b/08, 463b/09, 463b/10, 463b/12, 463b/12, 463b/13, 463b/14, 463b/14, 463b/15, 463b/15, 464a/01, 464a/04, 464a/05, 464a/07, 464a/12, 464a/15, 464a/16, 464b/01, 464b/02, 464b/05, 464b/06, 464b/09, 464b/10, 464b/13, 464b/13, 464b/13, 464b/13, 465a/03, 465a/05, 465a/10, 465a/14, 465a/15, 465a/16, 465b/01, 465b/01, 465b/04, 465b/13, 466a/01, 466a/02, 466a/02, 466a/04, 466a/04, 466a/07, 466a/07, 466a/08, 466a/09, 466a/10, 466a/10, 466a/11, 466a/15, 466a/16, 466a/16, 466b/01, 466b/01, 466b/02, 466b/02, 466b/03, 466b/04, 466b/08, 466b/08, 466b/08, 466b/09, 466b/10, 466b/10, 466b/11, 466b/12, 466b/14, 466b/15, 466b/16, 466b/17, 467a/01, 467a/02, 467a/03, 467a/03, 467a/03, 467a/03, 467a/04, 467a/05, 467a/09, 467a/10, 467a/11, 467a/12, 467a/13, 467a/15, 467a/16, 467a/17, 467a/17, 467a/17, 467b/01, 467b/01, 467b/05, 467b/06, 467b/07, 467b/07, 467b/07, 467b/08, 467b/08, 467b/11, 467b/11, 467b/14, 467b/15, 467b/17, 468a/01, 468a/01, 468a/03, 468a/05, 468a/06, 468a/09, 468a/11,

468a/12, 468a/13, 468a/14, 468a/15, 468b/01, 468b/01, 468b/03, 468b/06, 468b/07, 468b/07, 468b/07, 468b/07, 468b/07, 468b/08, 468b/09, 468b/12, 468b/13, 468b/14, 468b/14, 468b/14, 468b/15, 468b/15, 468b/16, 468b/17, 468b/17, 468b/17, 469a/05, 469a/08, 469a/11, 469a/11, 469a/11, 469a/14, 469a/16, 469a/16, 469a/16, 469a/17, 469b/01, 469b/02, 469b/03, 469b/03, 469b/05, 469b/06, 469b/16, 469b/17, 469b/17, 469b/17, 470a/02, 470a/05, 470a/06, 470a/08, 470a/09, 470a/12, 470a/12, 470a/13, 470a/13, 470a/13, 470a/17, 470b/01, 470b/02, 470b/04, 470b/05, 470b/13, 470b/14, 470b/17, 471a/03, 471a/04, 471a/05, 471a/06, 471a/07, 471a/07, 471a/08, 471a/15, 471a/16, 471a/17, 471b/01, 471b/04, 471b/06, 471b/06, 471b/06, 471b/07, 471b/07, 471b/07, 471b/08, 471b/08, 471b/11, 471b/13, 471b/14, 471b/15, 471b/15, 471b/16, 471b/17, 472a/01, 472a/07, 472a/09, 472a/10, 472a/11, 472a/12, 472a/13, 472a/16, 472a/17, 472b/01, 472b/02, 472b/07, 472b/07, 472b/11, 472b/12, 472b/13, 472b/13, 472b/14, 472b/14, 472b/15, 472b/15, 472b/16, 472b/17, 472b/17, 473a/03, 473a/03, 473a/08, 473a/09), 473a/10, 473a/10, 473a/11, 473a/12, 473a/13, 473a/15, 473a/16, 473b/01, 473b/02, 473b/03, 473b/04, 473b/06, 473b/07, 473b/08, 473b/08, 473b/08, 473b/10, 473b/12, 473b/15, 473b/15, 473b/17, 474a/01, 474a/02, 474a/05, 474a/06, 474a/06, 474a/07, 474a/08, 474a/09, 474a/15, 474a/15, 474b/05, 474b/05, 474b/07, 474b/09, 474b/09, 474b/11, 474b/13, 474b/13, 474b/14, 474b/15, 474b/16, 474b/17, 474b/17, 475a/02, 475a/02, 475a/02, 475a/04, 475a/05, 475a/06, 475a/10, 475a/11, 475a/12, 475a/13, 475a/13, 475a/14, 475a/15, 475a/16, 475a/16, 475a/17, 475b/02, 475b/03, 475b/04, 475b/04, 475b/05, 475b/05, 475b/06, 475b/08, 475b/09, 475b/09, 475b/10, 475b/11, 475b/12, 475b/12, 475b/13, 475b/15, 475b/16, 475b/17, 476a/01, 476a/01, 476a/01, 476a/02, 476a/03, 476a/03, 476a/03, 476a/06, 476a/07, 476a/10, 476a/12, 476a/12, 476a/12, 476a/13, 476a/13, 476a/14, 476a/16, 476a/17, 476a/17, 476b/05, 476b/06, 476b/08, 476b/09, 476b/14, 476b/14, 476b/15, 476b/15, 476b/15, 476b/16, 476b/17, 476b/17, 477a/01, 477a/01, 477a/02, 477a/05, 477a/06, 477a/07, 477a/07, 477a/11, 477a/12, 477a/17, 477b/01, 477b/02, 477b/03, 477b/05, 477b/06, 477b/06, 477b/08, 477b/09, 477b/10, 477b/11, 477b/12, 477b/15, 477b/15, 477b/15, 477b/16, 477b/16, 477b/17, 478a/02, 478a/04, 478a/04, 478a/05, 478a/07, 478a/07, 478a/07, 478a/07, 478a/08, 478a/09, 478a/09, 478a/10, 478a/11, 478a/14, 478b/04, 478b/06, 478b/07,

478b/07, 478b/08, 478b/09, 478b/11, 478b/12, 478b/12, 478b/13, 478b/13, 478b/13, 478b/16, 479a/01, 479a/01, 479a/02, 479a/04, 479a/08, 479a/09, 479a/11, 479a/12, 479a/13, 479a/14, 479a/14, 479a/16, 479b/01, 479b/02, 479b/06, 479b/07, 479b/10, 479b/11, 479b/12, 479b/12, 479b/13, 479b/14, 479b/15, 479b/15, 480a/02, 480a/03, 480a/03, 480a/04, 480a/04, 480a/06, 480a/09, 480a/11, 480a/12, 480a/13, 480a/14, 480a/15, 480a/15, 480a/15, 480a/15, 480b/01, 480b/03, 480b/04, 480b/05, 480b/06, 480b/07, 480b/09, 480b/10, 480b/12, 480b/13, 480b/13, 480b/14, 480b/14, 480b/16, 480b/16, 480b/17, 480b/17, 480b/17, 480b/17, 480b/17, 480b/17, 480b/17, 480b/17, 481a/01, 481a/01, 481a/01, 481a/01, 481a/01, 481a/02, 481a/02, 481a/02, 481a/02, 481a/02, 481a/02, 481a/02, 481a/03, 481a/03, 481a/03, 481a/03, 481a/03, 481a/03, 481a/03, 481a/04, 481a/04, 481a/04, 481a/04, 481a/04, 481a/04, 481a/05, 481a/05, 481a/05, 481a/05, 481a/05, 481a/06, 481a/06, 481a/06, 481a/06, 481a/07, 481a/07, 481a/08, 481a/08, 481a/08, 481a/08, 481a/08, 481a/09, 481a/09, 481a/09, 481a/09, 481a/10, 481a/10, 481a/10, 481a/10, 481a/10, 481a/11, 481a/12, 481a/12, 481a/13, 481a/16, 481b/01, 481b/01, 481b/02, 481b/03, 481b/05, 481b/06, 481b/08, 481b/08, 481b/17, 482a/01, 482a/02, 482a/02, 482a/02, 482a/02, 482a/03, 482a/04, 482a/05, 482a/05, 482a/05, 482a/06, 482a/07, 482a/11, 482a/11, 482a/12, 482a/12, 482a/12, 482a/13, 482a/14, 482a/14, 482a/17, 482b/01, 482b/06, 482b/06, 482b/14, 483a/03, 483a/04, 483a/09, 483a/09, 483a/10, 483a/16, 483b/02, 483b/03, 483b/04, 483b/05, 483b/06, 483b/08, 483b/09, 483b/12, 484a/01, 484a/02, 484a/02, 484a/03, 484a/07, 484a/07, 484a/07, 484a/08, 484a/08, 484a/12, 484a/13, 484a/14, 484a/15, 484a/15, 484a/16, 484a/16, 484a/17, 484a/17, 484b/01, 484b/01, 484b/02, 484b/03, 484b/04, 484b/06, 484b/07, 484b/07, 484b/08, 484b/09, 484b/10, 484b/11, 484b/12, 484b/13, 484b/14, 484b/15, 484b/16, 484b/17, 484b/17, 485a/01, 485a/01, 485a/02, 485a/04, 485a/04, 485a/04, 485a/08, 485a/10, 485a/11, 485a/12, 485a/14, 485a/15, 485a/15, 485a/17, 485a/17, 485b/01, 485b/02, 485b/04, 485b/06, 485b/06, 485b/07, 485b/09, 485b/09, 485b/12, 485b/13, 485b/14, 485b/15, 485b/16, 485b/16, 486a/01, 486a/01, 486a/02, 486a/03, 486a/04, 486a/09, 486a/10, 486a/10, 486a/11, 486a/12, 486a/12, 486a/13, 486a/15, 486a/16, 486a/16, 486b/08, 486b/09, 486b/09, 486b/11, 486b/11, 486b/12, 486b/14, 486b/15, 486b/17, 486b/17, 487a/01, 487a/01, 487a/07, 487a/15, 487a/16, 487b/02,

487b/03, 487b/03, 487b/04, 487b/05, 487b/06, 487b/07, 487b/07, 487b/09, 487b/10, 487b/10, 487b/11, 487b/12, 487b/12, 487b/15, 488a/03, 488a/05, 488a/05, 488a/07, 488a/08, 488a/09, 488a/11, 488a/11, 488a/11, 488a/13, 488a/14, 488a/15, 488a/16, 488a/16, 488b/01, 488b/02, 488b/03, 488b/04, 488b/05, 488b/12, 488b/14, 489a/01, 489a/02, 489a/06, 489a/07, 489a/09, 489a/09, 489a/09, 489a/14, 489b/01, 489b/01, 489b/03, 489b/04, 489b/06, 489b/07, 489b/07, 489b/10, 489b/10, 489b/10, 489b/10, 489b/11, 489b/11, 489b/11, 489b/12, 489b/12, 489b/12, 489b/14, 489b/15, 489b/17, 490a/01, 490a/01, 490a/01, 490a/01, 490a/01, 490a/04, 490a/04, 490a/05, 490a/06, 490a/06, 490a/07, 490a/07, 490a/07, 490a/08, 490a/08, 490a/09, 490a/10, 490a/10, 490a/13, 490a/14, 490a/14, 490a/14, 490a/14, 490a/14, 490a/15, 490a/17, 490b/01, 490b/01, 490b/02, 490b/04, 490b/05, 490b/05, 490b/06, 490b/07, 490b/07, 490b/09, 490b/11, 490b/11, 490b/12, 490b/12, 490b/13, 490b/13, 490b/14, 490b/15, 490b/16, 490b/16, 491a/03, 491a/04, 491a/04, 491a/04, 491a/04, 491a/04, 491a/04, 491a/05, 491a/05, 491a/06, 491a/07, 491a/07, 491a/07, 491a/14, 491a/14, 491a/15, 491a/17, 491b/01, 491b/01, 491b/01, 491b/02, 491b/02, 491b/02, 491b/03, 491b/03, 491b/04, 491b/04, 491b/05, 491b/05, 491b/06, 491b/06, 491b/07, 491b/08, 491b/09, 491b/10, 491b/10, 491b/11, 491b/14, 492a/01, 492a/04, 492a/04, 492a/05, 492a/07, 492a/07, 492a/10, 492a/12, 492a/13, 492a/14, 492b/01, 492b/01, 492b/03, 492b/03, 492b/06, 492b/08, 492b/10, 492b/12, 493a/04, 493a/04, 493a/09, 493a/09, 493a/10, 493a/15, 493b/01, 493b/01, 493b/02, 493b/03, 493b/04, 493b/07, 493b/08, 493b/09, 493b/10, 493b/11, 493b/13, 493b/13, 493b/16, 493b/16, 493b/17, 494a/01, 494a/03, 494a/04, 494a/04, 494a/06, 494a/07, 494a/08, 494a/08, 494a/09, 494a/10, 494a/15, 494a/17, 494b/01, 494b/02, 494b/03, 494b/05, 494b/05, 494b/06, 494b/10, 494b/13, 494b/13, 494b/17, 494b/17, 495a/02, 495a/03, 495a/05, 495a/05, 495a/06, 495a/07, 495a/08, 495a/09, 495a/09, 495a/12, 495a/12, 495a/13, 495a/13, 495a/14, 495a/16, 495a/17, 495b/02, 495b/03, 495b/03, 495b/03, 495b/04, 495b/04, 495b/05, 495b/05, 495b/07, 495b/08, 495b/09, 495b/09, 495b/10, 495b/11, 495b/11, 495b/12, 495b/12, 495b/14, 495b/16, 495b/17, 495b/17, 496a/02, 496a/03, 496a/03, 496a/03, 496a/09, 496a/12, 496a/13, 496a/15, 496a/15, 496a/16, 496a/16, 496a/17, 496a/17, 496b/02, 496b/02, 496b/03, 496b/04, 496b/04, 496b/06, 496b/11, 496b/12, 496b/16, 497a/02, 497a/04, 497a/06, 497a/07, 497a/08,

497a/10, 497a/10, 497a/12, 497a/14, 497a/14, 497a/16, 497b/01, 497b/01, 497b/03, 497b/04, 497b/05, 497b/06, 497b/07, 497b/09, 497b/11, 497b/12, 497b/13, 497b/14, 497b/15, 497b/16, 497b/16, 497b/16, 497b/17, 497b/17, 497b/17, 498a/01, 498a/02, 498a/02, 498a/03, 498a/03, 498a/04, 498a/04, 498a/05, 498a/05, 498a/05, 498a/06, 498a/14, 498a/15, 498b/01, 498b/01, 498b/02, 498b/07, 498b/08, 498b/14, 498b/15, 499a/02, 499a/03, 499a/04, 499a/04, 499a/06, 499a/06, 499a/07, 499a/08, 499a/09, 499a/10, 499a/11, 499a/16, 499a/17, 499b/01, 499b/01, 499b/02, 499b/03, 499b/04, 499b/05, 499b/08, 499b/10, 499b/11, 499b/11, 499b/12, 499b/14, 499b/16, 499b/17, 499b/17, 500a/01, 500a/02, 500a/02, 500a/04, 500a/06, 500a/06, 500a/06, 500a/08, 500a/08, 500a/08, 500a/09, 500a/11, 500a/12, 500a/12, 500a/14, 500a/16, 500a/17, 500a/17, 500a/17, 500a/17, 500b/05, 500b/05, 500b/06, 500b/07, 500b/07, 500b/08, 500b/08, 500b/09, 500b/09, 500b/11, 500b/14, 500b/14, 500b/16, 501a/01, 501a/02, 501a/04, 501a/07, 501a/08, 501a/09, 501a/11, 501a/11, 501a/12, 501a/12, 501a/14, 501a/14, 501a/16, 501b/01, 501b/02, 501b/02, 501b/03, 501b/06, 501b/08, 501b/08, 501b/11, 501b/13, 501b/13, 501b/15, 501b/17, 501b/17, 502a/01, 502a/02, 502a/02, 502a/02, 502a/03, 502a/04, 502a/05, 502a/05, 502a/06, 502a/08, 502a/08, 502a/08, 502a/08, 502a/08, 502a/11, 502a/12, 502a/13, 502a/14, 502b/05, 502b/06, 502b/07, 502b/08, 502b/08, 502b/08, 502b/09, 502b/10, 502b/11, 502b/11, 502b/13, 502b/14, 502b/15, 502b/16, 502b/16, 502b/17, 502b/17, 503a/04, 503a/05, 503a/10, 503a/11, 503a/11, 503a/13, 503a/14, 503a/15, 503a/15, 503a/16, 503b/02, 503b/02, 503b/03, 503b/03, 503b/04, 503b/05, 503b/06, 503b/06, 503b/07, 503b/08, 503b/09, 503b/12, 503b/14, 503b/15, 503b/16, 503b/16, 503b/17, 504a/03, 504a/04, 504a/04, 504a/05, 504a/08, 504a/09, 504a/09, 504a/12, 504a/13, 504a/15, 504a/16, 504b/01, 504b/02, 504b/04, 504b/04, 504b/04, 504b/05, 504b/06, 504b/06, 504b/08, 504b/08, 504b/09, 504b/10, 504b/11, 504b/13, 504b/13, 504b/14, 504b/15, 505a/01, 505a/02, 505a/03, 505a/03, 505a/05, 505a/05, 505a/07, 505a/08, 505a/09, 505a/09, 505a/11, 505a/12, 505a/13, 505a/14, 505a/16, 505b/02, 505b/02, 505b/03, 505b/04, 505b/08, 505b/08, 505b/09, 505b/10, 505b/12, 505b/13, 505b/14, 505b/17, 505b/17, 506a/01, 506a/01, 506a/02, 506a/04, 506a/04, 506a/08, 506a/09, 506a/09, 506a/10, 506a/12, 506a/16, 506a/17, 506a/17, 506a/17, 506b/05, 506b/07, 506b/08, 506b/08, 506b/08, 506b/10, 506b/12, 506b/14,

506b/17, 507a/01, 507a/01, 507a/02, 507a/02, 507a/03, 507a/04, 507a/04, 507a/07, 507a/08, 507a/09, 507a/11, 507a/11, 507a/11, 507a/12, 507a/13, 507a/15, 507a/17, 507b/06, 507b/08, 507b/09, 507b/09, 507b/10, 507b/11, 507b/11, 507b/12, 507b/12, 507b/13, 507b/13, 507b/14, 507b/14, 507b/16, 507b/17, 508a/01, 508a/06, 508a/08, 508a/12, 508a/12, 508a/12, 508a/13, 508a/15, 508a/16, 508a/16, 508b/01, 508b/01, 508b/02, 508b/02, 508b/03, 508b/03, 508b/04, 508b/06, 508b/08, 508b/12, 508b/13, 508b/13, 508b/15, 508b/17, 508b/17, 509a/05, 509a/07, 509a/08, 509a/08, 509a/09, 509a/14, 509a/15, 509a/15, 509a/15, 509a/16, 509a/16, 509a/16, 509a/16, 509b/03, 509b/06, 509b/11, 509b/11, 509b/12, 509b/12, 509b/13, 509b/13, 509b/14, 509b/15, 510a/01, 510a/03, 510a/07, 510a/13, 510a/14, 510a/15, 510a/16, 510b/01, 510b/02, 510b/03, 510b/03, 510b/04, 510b/04, 510b/05, 510b/05, 510b/05, 510b/05, 510b/05, 510b/06, 510b/06, 510b/06, 510b/06, 510b/06, 510b/07, 510b/07, 510b/08, 510b/11, 510b/11, 510b/13, 510b/15, 511a/02, 511a/03, 511a/07, 511a/08, 511a/13, 511a/16, 511b/03, 511b/03, 511b/03, 511b/04, 511b/04, 511b/04, 511b/05, 511b/06, 511b/06, 511b/06, 511b/07, 511b/07, 511b/09, 511b/09, 511b/11, 511b/11, 511b/12, 511b/12, 512a/12, 512a/14, 512a/14, 512b/03, 512b/03, 512b/03, 512b/04, 512b/05, 512b/13, 512b/13, 512b/14, 512b/15, 512b/17, 513a/01, 513a/01, 513a/02, 513a/03, 513a/04, 513a/13, 513a/14, 513b/03, 513b/03, 513b/05, 513b/06, 513b/07, 513b/10, 513b/12, 513b/12, 513b/13, 513b/13, 513b/14, 513b/15, 513b/15, 513b/15, 514a/02, 514a/04, 514a/05, 514a/08, 514a/09, 514a/09, 514a/09, 514a/10, 514a/10, 514a/11, 514a/11, 514a/11, 514a/11, 514a/13, 514a/15, 514a/16, 514a/17, 514b/02, 514b/03, 514b/04, 514b/08, 514b/10, 514b/12, 514b/15, 514b/17, 515a/01, 515a/02, 515a/04, 515a/06, 515a/08, 515a/09, 515a/13, 515a/14, 515a/14, 515a/15, 515a/16, 515b/01, 515b/01, 515b/03, 515b/04, 515b/07, 515b/08, 515b/10, 515b/11, 515b/12, 515b/12, 515b/13, 515b/13, 515b/13, 515b/14, 516a/05, 516a/05, 516a/07, 516a/08, 516a/09, 516a/10, 516a/12, 516a/12, 516a/13, 516a/13, 516a/13, 516a/16, 516a/17, 516b/02, 516b/04, 516b/05, 516b/07, 516b/10, 516b/11, 516b/11, 516b/11, 516b/12, 516b/14, 516b/17, 517a/03, 517a/04, 517a/04, 517a/05, 517a/05, 517a/06, 517a/07, 517a/07, 517a/07, 517a/08, 517a/09, 517a/09, 517a/10, 517a/12, 517a/12, 517a/14, 517a/14, 517a/14, 517a/14, 517a/17, 517a/17, 517b/02, 517b/04, 517b/05, 517b/08, 517b/08, 517b/09, 517b/10, 517b/10,

517b/11, 517b/13, 517b/14, 517b/15, 517b/17, 518a/02, 518a/02, 518a/03, 518a/03, 518a/03, 518a/03, 518a/03, 518a/05, 518a/10, 518a/11, 518a/11, 518a/13, 518a/17, 518a/17, 518b/01, 518b/01, 518b/05, 518b/05, 518b/06, 518b/07, 518b/07, 518b/09, 518b/09, 518b/10, 518b/10, 518b/12, 518b/13, 518b/13, 518b/14, 518b/14, 518b/15, 518b/16, 518b/16, 519a/01, 519a/03, 519a/04, 519a/04, 519a/06, 519a/07, 519a/08, 519a/09, 519a/10, 519a/13, 519a/14, 519a/17, 519b/01, 519b/02, 519b/03, 519b/04, 519b/04, 519b/06, 519b/07, 519b/10, 519b/13, 519b/13, 519b/16, 519b/17, 520a/03, 520a/05, 520a/09, 520a/10, 520a/11, 520a/11, 520a/12, 520a/13, 520a/13, 520a/14, 520a/15, 520a/16, 520b/02, 520b/04, 520b/06, 520b/06, 520b/06, 520b/07, 520b/10, 520b/10, 520b/13, 520b/16, 520b/17, 521a/01, 521a/07, 521a/08, 521a/09, 521a/09, 521a/12, 521a/13, 521a/14, 521a/15, 521a/17, 521b/01, 521b/01, 521b/02, 521b/06, 521b/07, 521b/10, 521b/11, 521b/13, 521b/14, 521b/14, 521b/15, 521b/17, 521b/17, 522a/01, 522a/02, 522a/04, 522a/04, 522a/05, 522a/05, 522a/05, 522a/07, 522a/07, 522a/11, 522a/12, 522a/13, 522a/13, 522a/14, 522a/15, 522a/15, 522a/16, 522a/16, 522a/16, 522a/17, 522a/17, 522a/17, 522a/17, 522b/01, 522b/01, 522b/01, 522b/01, 522b/01, 522b/01, 522b/02, 522b/02, 522b/02, 522b/03, 522b/03, 522b/04, 522b/04, 522b/04, 522b/05, 522b/07, 522b/08, 522b/08, 522b/08, 522b/10, 522b/13, 522b/14, 522b/17, 523a/01, 523a/02, 523a/07, 523a/10, 523a/10, 523a/11, 523a/14, 523a/14, 523a/16, 523a/16
[=4476]

ve-līk Ama, fakat, velâkin (bağlaç).

v. 467a/08

[=1]

ve-līkin Ancak, ama, lâkin (bağlaç).

v. 339a/14, 347a/17, 353a/12, 382a/16, 390b/13, 415b/08, 475a/06, 498a/08, 513b/10

[=9]

Ve illā falā Ar. Aksi takdirde (bağlaç).

v. 376a/08

[=1]

velī Far. Ama, fakat, lâkin, şöyle ki (bağlaç).

v. 345b/01, 351b/06, 377b/07, 418b/07, 432b/05

[=5]

v'ey (< ve ey; ünlem) Çeşitli duygularda anlamı kuvvetlendirir, hitap cümlesi kurar.

v. 366a/11

[=1]

veyā Ar. Cümlede bildirilen hususun, sayılan birden fazla şey için aynı zamanda söz konusu olduğu durumlarda bunların arasına getirilir (bağlaç).

v. 396a/01, 498b/09, 518a/17

[=3]
vıdād Ar. Sevgi, muhabbet, dostluk.
v. (ıttıĥād u vıdād) 519b/14
[=1]
vılāyat (< Ar. vilāyat) Vilayet, memleket, il.
v.+da 506b/14
v.+ġa 449a/11
v.+ı (Marv vılāyatı) 509b/10
v.+ı (şahar u vılāyat) 347a/10
v.-ı cannat-ı nuzhat 509b/13
v.-ı maĥfūža ve memālik-i maĥrūsa 486b/09
v.-ı meźkūr 510a/13
v.+ıdın (Harāt vılāyatı) 519b/10
v.+ıġa (Ħıtāy Ḳıpçak vılāyatı) 485b/14
v.+ıġa (Marv vılāyatı) 484a/06, 509b/05, 510a/06
v.+ıġa (Orus vılāyatı) 518a/08
v.+ın (Harātnıñ vılāyatı) 438b/10
v.+ınıñ (Marv vılāyatı) 484a/03
v.+ınıñ (Ħoḳand vılāyatı) 413a/04
v.+ınıñ (Maymana vılāyatı) 495a/14
v.+lardın şaharġa 410a/02
v.+larnıñ ĥākimleri 519b/13
v.+nıñ her yeri 405a/06
v.+nıñ aṭrāf 520a/12
[=21]
vırd (< Ar virdi) Belirli zamanlarda manevi bir görev olarak düzenli şekilde okunan ayet ya da dualar.
v. bol- 478a/11
v.-ı zabān "dilden düşmeyen, her zaman tekrarlanan" 493b/16
[=2]
vıśāl Ar. Ulaşma, kavuşma.
v. (ĥaram-gāh-ı vıśāl-ı nā-mutanāhī) 337b/15
v. bile (şarbat-ı vıśāl) 402b/17
[=2]
vīrān Ar. Yıkık, yıkılmış, harap.
v. 354a/09, 388b/06
v. bol- (ħarāb u vīrān) 509b/15, 520a/15
v. ḳıl- (ħarāb u vīrān) 355b/05, 358a/05
v. bol- 390a/08, 502a/05
v. durur (ħarāb u vīrān) 510a/01
v. durur érdi (ħarāb u vīrān) 431b/09
v. u barbād bol- 502a/05
v. u ħarāb bol- 510a/07
v. u ħarāb ét- 359b/16
v. u mahcūr 369b/13
[=14]
vīrāna Far. Yıkılmış, harap olmuş.
v. (ħalvat-güzīn-ı vīrāna-ı ġam u malāmat) 390b/05
v.+sı 476a/03
[=2]
vucūd Ar. Beden; varlık, benlik.
v. ayvānı 407b/10, 459a/01
v.+ġa 457b/06
v.+ı 388b/09
v.+ı (ħāşāk-ı vucūd) 442a/15
v.-ı Ǿadū 499a/12
v.+ı bile 338a/04, 345b/15, 371a/05
v.-ı calādat-numūdı 443a/16
v.-ı źı'l-cūd 353b/08
v.+ın 460a/06, 467a/11, 476a/05

v.+ın (ġubār-ı vucūd) 360a/13
v.+ları 358b/03
[=16]
vucūh Ar. (ile kelimesiyle) Birçok bakımdan, her yönden, çeşitli sebeplerler.
v. bile 349b/02
[=1]
vufūr Ar. Fazla.
v. (toy-ı masarrat-ı vufūr) 396b/08
[=1]
vuĥūş Ar. Vahşi hayvanlar.
v. u ṭuyūr "vahşi hayvanlar ve kuşlar" 377b/14, 519b/03
[=2]
vuḳūÓ Ar. Olma, meydana gelme, husule gelmek.
v. bol- "olmak" 368a/08
v.+da (manaśśa-ı vuḳūÓ) 368a/05, 412a/03
v.+ġa yét- "vuku bulmak" 438a/16, 481b/10, 498a/09
v.+ı 468a/17
v.+ıdın 425a/06, 435a/09
v.+ınıñ 344b/13
v. tap- 342b/08, 347a/12, 386b/14, 392a/10, 424b/17, 436a/11
[=16]
vuḳūf Ar. Durma, tevakkuf.
v.+ıġa 446a/02, 500b/06
v.+nı 339b/17, 345b/13, 400a/14, 416b/10, 489a/09, 496b/01, 501a/12
v. tap- 461b/17
[=10]
vurūd Ar. Gelme, erişme, ulaşma, varma.
v. 511a/15
v. (fayż-ı vurūd-ı maymūn) 449a/08
v.+ı 486b/14
v.+ı bile 380b/14
v.-ı saÓādat-numūd 340b/04
v.+ı yét- (śarśar-ı vurūd) 442a/14
v.+ıdın (ġubār-ı vurūd) 353a/14
v.+ıdın ḳaç- (śadmat vurūd) 415a/14
v. ḳıl- 487a/11
[=9]
vusÓat Ar. Genişlik, bolluk; (mec.) güç, kudret.
v. (valāyat-ı sıpıhr-ı vusÓat) 509b/16
v. ara 461a/06
v.+da 358a/04, 379a/14
v. içre 351b/02
[=5]
vuśūl Ar. Ulaşma, erişme, varma.
v. (kevkeb-i vuśūl-ı sadād) 347a/15
v. (maymanat-ı vuśūl) 358b/14
v. sal- (sāya-ı vuśūl) 377a/08, 379b/12, 504a/15, 505a/10
v.+ı 398a/08, 431a/08, 446b/01, 448a/13, 462a/09, 499b/14, 508b/07
v.+ı bile 352b/11, 355b/02, 360b/04, 361a/15, 378b/04, 402a/15, 407b/16, 419b/12, 424b/12, 461b/13, 488b/11, 498b/01, 502a/14, 504a/12
v.+ı bile (sāya-ı vuśūl) 480b/03, 500b/04
v.-ı farĥat 460b/12
v.-ı saÓādat-ıḳtırān 447b/12
v.-ı şaraf 476b/07

v.+ıdın 406b/02, 409b/03, 424b/15, 437a/16, 449a/10, 453a/17, 477b/11, 481b/04
v.+ımız 448b/02
v.+ını sal- (sāya-ı vuśūl) 381a/12
v.+ınıñ 440a/04
v.+ların sal- (sāya-ı vuśūl) 477b/17
v. nuzūlı 399b/04
[=45]
vuśūl-murād Kavuşma isteği.
v. bile 358b/15
[=1]
vuśūlī Erişme ile ilgili, vasıl olmaya ait.
v. 413b/08, 476a/17
v. (nuzūl-ı şarāfat vuśūlī) 398a/08, 424b/12, 461b/13
[=5]
vużūĥ Ar. Açık ve belli olma, açıklık, vazıh olma.
v.+ġa yét- 378b/13
v.+ıdın 465b/01
[=2]

Y y

yā I Far. Veya, ya (bağlaç)
y. 363b/16, 363b/17, 364a/01, 386a/07, 434b/13, 459b/11, 497b/10, 500a/11, 515b/08
[=9]
II. Ar. Ey! (Seslenme ünlemi).
y. (Munşī yā) 386a/12
y. ķubbatu's-salām 518a/16
y. Rab 364a/06, 390a/12
[=4]
yā ĥūd Far. Veya (bağlaç).
y. 520b/13
[=1]
yad (< Ar. yed) El.
y.-ı bayżā körgüz- ("Beyaz el" Hz. Musa'nın bir mucize isteyen kavmine ve Firavun'a karşı göğsüne soktuğu elini ışık saçar halde çıkarması şeklindeki mucizesi ve ışık içinde parlayan eli.) 361b/03
y.+ıġa 386a/16
[=2]
yādgār Far. Bir kimseyi veya olayı hatırlatmak üzere verilen yahut onlardan kalan şey.
y. ķal- 521b/13
y. ķoy- 512a/12
[=2]
yaf Oluk, oyulmuş kanal.
y. ara (ol yaf) 470b/08
y.+dın öt- 470b/10
y.+ġa (bir yaf) 470b/03
y.+ıdın öt- 488b/09
y.+ınıñ 484b/06
y. ķazdur- 478b/15
y.+ların bağla- 490a/12
y.+nıñ içi 470b/04, 470b/07
y.+nıñ içı 470b/05
[=10]

Yāfaŝ k.a. Hz. Nuh'un üçüncü oğludur.
Y. Ǿalayhi's-salām 389a/01
[=1]
Yafiş Orus k.a. Topçu görevlisi bir askerdir. Bir savaşta kolundan yaralanmıştır.
Y.+ġa 507b/16
[=1]
yaġ- (Yağmur, kar vb.) Gökten yere düşmek, yağmak.
y.-ar durur érdi 384b/06
y.-ıp 420a/03, 424b/09
y.-ıp érdi 429b/04
[=4]
y.-yamġurı yaġ- 384b/06, 424b/09
[=1]
yaġ Zeytin, ay çiçeği, mısır, susam, pamuk çekirdeği, haşhaş tohumu gibi bitki meyvelerinden veya çekirdeklerinden elde edilen ve genellikle besin olarak kullanılan, yüksek enerji veren madde; ıtırlı bitkilerden çıkarılan sıvı halindeki kokulu, uçucu madde.
y. (néçe miñ ħum yaġ) 394b/06
[=1]
yaġdu Işık, parlaklık.
y. 500b/12
y. kün 398a/02
[=2]
yaġdur- (Yağmur vb.) Gökten yere indirmek, yağdırmak.
y.-dı 379a/02
[=1]
y.-tīġ yaġdur- 379a/02
[=1]
yaġı Düşman, hasım.
y. 353a/10
[=1]
yaġı-gerlik Düşmanlık, muhalefet, hasımlık.
y. 464b/01
[=1]
yaġmā Far. Yağma, çapul, akın.
y. eyle- 523a/02
y.+sıġa 421b/01
[=2]
yaħ-band Far. Buz bağlamış, buz tutmuş.
y. bol- "Donmak, üstü buzla kaplanmak" 384b/13
[=1]
yaħşı Güzel, iyi, hoş.
y. 355b/05, 363a/14, 399b/11, 403b/16, 406a/14, 407a/04, 409b/02, 411b/15, 420b/04, 432a/01, 432a/10, 433a/13, 436b/17, 439a/06, 457a/14, 463b/10, 463b/13, 490a/16, 494b/05, 522b/04
y. (tāǿrīh-ı yaħşı) 388a/08
y.+sın (yaman yaĥşı) 512b/06
y. u yamanını añla- 404a/11
[=23]
Yaħşı Ķaşķa Töpesi y.a. Yanı Darya'ya yakın bir bölgede yer alır.
Y. 379b/15
[=1]
Yaħşı Muĥammad Sar-dār k.a. Saruk halkındandır. Mengli Temür Beg ile

beraber Marv ilinin fethi müjdesini haber vermişlerdir.
Y. 484a/02
[=1]

yaħşıġına Güzelce, yakışıklıca.
y. 346a/13
[=1]

yaħşılıġ İyilik, güzellik.
y. bile 483a/06
[=1]

Yaħşılıķ Biy k.a. Töre Murad Sufi'nin firari olan hizmetlilerini yakalamak üzere takip eden askerler arasında Yaħşılık Biy'e ait askerler de yer almaktadır. Metinde bu sebeple Kalandar Beg ve Berdi Bahadur adlı sipahilerin de adı geçmektedir.
Y. 357b/04
[=1]

yaķ- Yakmak.
y.- () 390a/13
y.-ar 366a/16
y.-ıp 518b/17
[=3]
y.-dılın yaķ- 390a/13
y.-otġa yaķ- 518b/17
[=2]

yaķa Giyeceklerin boyun kenarına gelen kısmı.
y. 521a/11
y.+sıdın 367b/02
[=2]

yaķın Arada az mesafe bulunan, bulunulan yere göre beride olan yer, uzak olmayan yer.
y. 355b/01
y. bar- 340a/06
y.+da 513a/13
y.+da érkeni 380a/07
y. durur érdi 340b/03
y. tüş- 380a/17
[=6]

yaķış Kesişme noktası, kavşak, geçit.
y.+ıdın 438a/14
[=1]

yaķīn Ar. Gerçekten bilmek, bir şeyi şüphesiz olarak tam ve doğru şekilde bilme.
y. 337b/03
y. (ĥāmī-ı ahla'l-ĥaķ ve'l-yaķīn) 403a/05
y. (ķıbla-ı ahl-ı yaķīn) 350a/17
y. érdi 416b/17, 492a/02
y. ét- 462b/05
y. yét 383a/12
[=7]

YaÓķūb Aķa k.a. Muhammad Yusuf Mihter ile Çar-cuy kalesine giden görevliler arasında adı geçmektedir.
Y. 490b/13
[=1]

YaÓķūb Bay k.a. Merkez hükümete bağlı bir görevli olup elçilik de yapmıştır.
Y. bile 459b/01
[=1]

YaǾķūb Bég k.a. Buhara'da gerçekleşen bir savaşta vefat eden Yakub Beg, Avaż Beg ve Nıyaz Muhammad Beg ile beraber aynı zamanda Hakk'ın rahmetine erişmiştir.
Y. 457b/10
[=1]

YaǾķūb Ħ(v)āca k.a. Ordunun öncü birliğinden olan bir askerdir.
Y. 490a/07
[=1]

YaǾķūbçı kv.a. Huday Berdi Atalık bu halktandır. Eserde bu vesile ile anılmaktadır.
Y.+nı 343a/02
[=1]

yāķūt Ar. Çeşitli renkleri olan değerli bir süs taşı.
y. 366b/02
[=1]

yāķūt-fam Yakut renkli, kırmızı.
y.+dın toldur- (şarāb-ı yāķūt-fām) 373b/10
[=1]

yal (<Far. yel) Pehlivan, kahraman, bahadır, yiğit.
y.+lar 346a/03
[=1]

yalā Far. Yâ Allah, haydi (ünlem).
y. (yüz vāy u yalā) 418b/07
[=1]

Yalang Sengir y.a. Ak Kaş ve Keç Kıran bölgelerine yakındır.
Y.+din 486a/07
Y. durur 485b/05
[=2]

yalañ Yalın, çıplak, sade.
y. atlıġ "yanında at olduğu halde" 431b/07, 508a/06, 512b/17
[=3]

yalañgaç Yalın, çıplak olarak.
y. bol- 472b/13
[=1]

Yalañtuş Ħan-ı Çamşīdī k.a. Kendisi ve kardeşi Mahmut Han'a bağlıdır. Han'ın elçisidir.
Y. 410a/10
[=1]

yalav Parlaklık, alev; alem.
y. 491b/15
[=1]

yalġuz Yalnız, ayrı.
y. 363b/06, 365b/16
[=2]

yaman Kötü.
y. 512b/06, 523a/09
y. ħāl 443b/13, 501b/12
y.+ını añla- (yaħşı u yaman) 404a/11
y.+ınıñ (yaħşı yaman) 355b/05
y. kün 382a/15, 438a/08
y.+nıñ 523a/07
[=9]

Yaman Ķaşķa y.a. Hasan Kalesi'ne ve Ak Yakış diyarına yakın bir bölgedir.
Y. Ĥavālīsı 380a/04
Y. ķumı 384a/11
[=2]

Yamança Biy k.a. Kazak elçisidir.

Y. 408b/06
[=1]
yamġur Yeryüzüne damlalar halinde düşen su ya da taneler halinde yağan kar.
y. bī-nıĥāyat köp yaġ- 420a/03
y.+ı (raĥmat yamġurı yaġ-) 424b/09
y.+ı dék (abr-ı nīsānnıñ yamġurı) 345a/11
y.+ı (ḳar yamġurı yaġ-) 384b/06
[=4]
yamīn Ar. Sağ (taraf), sağ.
y. (yasār u yamīn "sol ve sağ"**)** 394a/01
[=1]
yan 1. Taraf, yön, cihet.
y. (her yan) 363b/01, 367a/13, 379a/08, 395a/02, 395a/02, 418b/08, 432b/02, 432b/07, 435b/03, 438a/09, 438a/10, 470b/08, 474b/02, 479b/02, 502b/01, 511a/14, 511a/14, 523a/08
[=18]
y.+dın (iki yan) 496b/09, 496b/11
y.+dın (ikki yan) 491b/14
y.+dın (tört yan) 394a/13
y.+ġa (ol yan) 383a/12
y.+ıdın (ol yan) 379a/17
[=24]
2. Kat, huzur, makam.
y.+ıda 373a/04, 477a/11
y.+ıda (anıñ yanı) 354b/11, 478a/10
y.+ıda (alarnıñ yanı) 412a/13
y.+ıda durur érdi (Şīr Ġāzī Ħannıñ yanı) 456a/16
y.+ıġa (atasınıñ yanı) 438b/11
[=7]
yan- Dönmek.
y.-maḳı 471b/04
y.-makınıñ 473a/15
[=2]
y.- bī-nayl-ı murād yan- 471b/04
[=1]
yana Yine, tekrar, ikinci defa, bir defa daha.
y. 338a/14, 338b/02, 352b/03, 356b/07, 357a/08, 367a/15, 368b/06, 369a/03, 369b/02, 369b/08, 370b/05, 371b/08, 372b/09, 372b/11, 378a/06, 379a/11, 382b/10, 384b/13, 384b/15, 385b/03, 385b/04, 385b/05, 386b/05, 387a/09, 387b/08, 387b/12, 387b/16, 389b/03, 394a/16, 396a/04, 396a/06, 397b/09, 398a/04, 398b/12, 400b/14, 401b/06, 402b/13, 405b/04, 406b/02, 408a/02, 408b/10, 408b/12, 409a/04, 409b/13, 411a/11, 412b/06, 412b/14, 413a/05, 413a/09, 415b/05, 415b/06, 417b/03, 417b/07, 417b/12, 418a/07, 418a/12, 423a/14, 423b/12, 424a/11, 424a/13, 424a/15, 427a/02, 427a/07, 428b/02, 429a/04, 429b/01, 429b/02, 432b/12, 433b/17, 438a/09, 438b/04, 438b/06, 438b/11, 442b/14, 450b/07, 451a/10, 460a/02, 463a/08, 465b/10, 466b/02, 466b/17, 467a/12, 479a/04, 479b/17, 480a/15, 482a/05, 482b/06, 484b/14, 490b/10, 496a/06, 496a/14, 500a/17, 502a/17, 502b/01, 503b/01, 504b/11, 513a/05, 517b/10, 519b/17, 523a/05

[=100]

yandaş- Yaklaşmak, yanaşmak, yan yana gelmek.

y.-up 492b/02

[=1]

yaÓnī Ar. Bundan maksat, demek, demek isteniyor ki, yani.

y. 336a/17, 339b/10, 345a/02, 367a/17, 375a/11, 376b/17, 392a/14, 407b/05, 409a/02, 409b/08, 410a/04, 410b/03, 413b/11, 423a/12, 424b/16, 424b/17, 427b/07, 458a/15, 463a/07, 464a/13, 494a/14, 519b/16, 521a/12, 523a/07

[=24]

Yantaķlı y.a. Zaman kuduk bölgesi ile Çırla, Mınazlıġ, Tajan diyarlarına yakındır.

Y.+ġa 398b/11, 402a/12, 440b/03, 448b/08

[=4]

yañı Yeni.

y. 427a/13

y. ay 339a/10, 366a/12, 391b/14, 478b/01

y. daryā 360a/01

y.+dın 349a/16, 360a/11, 372b/09, 507b/14

[=10]

Yañı Arıķ y.a. Hanakah geçiti ile Hezaresp beldesine yakın bir mahalde yer alır.

Y. 516a/12

Y.+dağı 476b/06

Y.+dın 505a/07

Y. **ĥavlī** 481b/06, 484b/03, 499b/13 505a/04

[=7]

Yañı Darvāza y.a. Bağça bölgesinin yakınında yer alır.

Y.+nıñ 387b/16

[=1]

Yañı Daryā y.a. Daşt-ı Kıpçak ile Kızıl Kum bölgelerinin arasında yer alır.

Y. 359a/05, 359a/09, 359a/11, 359b/09, 374b/07, 374b/13, 375b/16, 462a/03

Y.+dın 379b/15, 462a/05

Y.+ġa 359a/08, 359a/11, 374b/09, 376a/09

Y.+nı 374b/04

Y.+nıñ 383a/06

[=16]

Yañı Daryālıġ y.a. Yanı Darya'nın Tavkara bölgesine yakın olan mahaldir.

Y. 374b/08

[=1]

Yañı ĶalÓa y.a. Hıtay'ın güney sınırında yer alır.

Y. 412b/12

Y.+nıñ 374a/10

[=2]

Yañı Yaf y.a. Vazır, Taş kale, Gürlen, Baday beldelerinin arasında yer alır.

Y. 413a/10

Y.+ġa 437a/06

[=2]

yañıġına Tekrardan, yeniden, yinelemek suretiyle.

y. 513a/17

[=1]

yañılıḳ Yeni olma durumu, taze.

y. 447b/07

[=1]

yañlıġ Gibi, benzer.

y. 336a/17, 340b/06, 345a/12, 345a/17, 351b/13, 363a/07, 363b/11, 367b/14, 379a/16, 379b/08, 382a/16, 383b/03, 390b/17, 391a/14, 392a/07, 394a/06, 397a/06, 398a/06, 401a/17, 403a/10, 403b/02, 405b/13, 408a/06, 411a/07, 411a/13, 413b/11, 416b/15, 418a/05, 418a/16, 418b/03, 418b/06, 418b/06, 419a/08, 421b/12, 422b/07, 422b/09, 422b/11, 425a/10, 426a/09, 427a/09, 431b/13, 433b/06, 433b/15, 435b/05, 436b/17, 440a/05, 441b/04, 443a/05, 444b/09, 445b/07, 446a/01, 447a/08, 451a/05, 453b/08, 463a/01, 466a/04, 467a/03, 467a/09, 469a/05, 469b/01, 470a/06, 470b/05, 472b/17, 473b/05, 474a/08, 483b/09, 486b/14, 491a/14, 492a/03, 493a/05, 494a/03, 499a/07, 500b/07, 500b/13, 501a/02, 501b/15, 502a/02, 502b/16, 503a/02, 503a/17, 505b/13, 506a/16, 506a/16, 506b/08, 507b/11, 508b/10, 509b/09, 512a/17, 513b/01, 514a/06, 515b/03, 516b/09, 517a/01, 517b/05, 519b/01, 520a/03, 520a/08, 520a/13

[=98]

yap- Örtmek, kapamak.

y.-dı 485a/01

y.-ġanı 521a/08

y.-maḳ 379a/11

y.-tı 488b/07

[=4]

y.-ḳanat yap- 379a/11

y.-köz yap- 521a/08

y.-marhamın yap- 488b/07

y.-pardasın yap- 485a/01

[=4]

yapuş- Sıkı sıkı tutmak, bırakmamak üzere yakalamak, sarılmak.

y.-up 396a/02

[=1]

y.-birbirige yapuş- 396a/02

[=1]

yār Far. Sevgili, dost, bildik.

y. bol- (baḫt-ı yār) 462b/09

y.+ıġa 374b/16

y. ḳıl- 372a/01, 393a/09

y. ol- 474b/01

[=5]

Yār Ḳulı Pahlavān k.a. Yomut halkının ileri gelenlerindendir. Kerki akını gibi akınlarda çarpışmış bir askerdir.

Y. 467b/06, 514a/08

Y.+nı 487a/14

Y.+nıñ 514a/04

[=4]

Yār Muḥammad Bég k.a. Kutluk Murad Inak'a bağlı olup elçilikle görevlendirilmiştir.

y. 352a/01, 352a/15, 352b/02

[=3]

Yār Muḥammad Dīvān Bég k.a. Muhammad Yusuf Mihter'in dostudur.

Mihter ve Koş Begi unvanlarından daha az önemli olan bir makam sahibidir. Yar Muhammad'ın metnin önceki kısımlarında hanın ava gitmesi için seyahat hazırlıklarını ikmal etmesi hizmetlerinde bulunduğu belirtilmiştir.

Y.+i 355b/09

Y.+ini 393a/08, 406b/13

[=3]

Yār Muĥammad Inaķ Manķıt k.a. Buhara'dan yardım için gelen askerî kuvvete mensuptur. Yanında Davlat Biy Kataġan ve Hança Inak olduğu halde kahramanca çarpışmıştır.

Y. bile 491b/10

[=1]

yar- Ayırmak, bölmek.

y.-ıp 372b/10

y.-up 476a/02

[=2]

yara Kesik, yarık veya çıban.

y.+sı 347a/02, 458a/11

[=2]

yaraġ Hazırlık; uygun. Krş. yaraķ.

y. (sılāĥ u yaraġ**)** 501b/13

y.+dın 515b/12

y.+dın (taraddud-ı yaraġ) 504b/14

y.+ın 354a/15, 499b/04

y.+ınıñ 375a/04, 452a/07

y. ķıl- 352b/14

y.+ların 357b/07

y.+ların (asbāb u yaraġ) 401a/12

y. u asbāb 499b/06

[=11]

yaraķ Hazırlık. Krş. yaraġ.

y.+dın 358a/07, 360b/06, 416a/07

y. u asbāb 410b/17

[=4]

yaramas İşe yaramayan, uygunsuz, zararlı.

y. atlıġ 432a/09, 500a/17

y. matāÓ 432a/01

[=3]

yarar İşe yarayan, faydalı.

y. kişi 432a/02

[=1]

yaraş- Yaraşmak, uygun düşmek, birleşmek, barışmak.

y.-a 351b/08

y.-maķ 521a/01

[=2]

yaraştur- Barıştırmak, düzeltmek.

y.-up 408b/02

[=1]

yardur- Yardırmak, ikiye ayırtmak.

y.-ġay 412b/09

[=1]

yarġuçaķ Hayvanla döndürülen değirmen.

y. 503a/08

[=1]

yarıl- Ortadan ayrılmak.

y.-ıp 436a/01

[=1]

y.-tīġ ile yarıl- 436a/01

[=1]

yarım Yarım, bir bütünün yarısı, buçuk.

y. köñüllik "isteksiz" 354b/01

y. künlük 425b/08
y. manzıl 434b/11
y. (bir yarım menzillik) 359b/03
y. (bir yarım manzıl) 450b/08
y. (bir yarım sāǾat "Bir saatin yarısı" **)** 338a/13
y. aḳşām 478b/01, 501a/03
y. cān bile "kendisinden beklenenileni yapamayan" 377a/13
y. kéçe 380a/05, 404a/02, 427a/03, 429a/16, 429b/15
y. manzıllıḳ 448b/04
y. menzillik 449b/17, 461a/14, 462a/02
y. tenge 494a/04
y. tün 446a/17
[=20]
yarlıġ Ferman, irade, emir, buyruk.
y. (ikki yarlıġ) 417b/05
y.-ı Ǿālam-mutāǾ 340a/05, 355a/03
y.-ı cahān-mutā 355b/13, 377b/08, 455b/15, 510b/16
y.-ı humāyūn 511a/02
y.+ın 511a/02
y. yiber- 356a/12, 370a/12, 372b/06, 403a/17, 465a/15
[=14]
Yarlıḳap Bég k.a. Buhara savaşına katılan askerler arasında adı geçmektedir.
Y. 481a/09
[=1]
yaruḳ Aydınlık, parlak.
y. kün 461b/04, 478a/13, 479b/03
y. mıhr 501a/15
[=4]
yarut- Aydınlatmak, ışıtmak.
y.-up 443b/11
[=1]
yasa- Moğ. Yapmak, inşa etmek; düzenlemek.
y.-dılar 491b/06
y.-p 341a/04, 432a/10, 475a/13
[=4]
y. ikki śaf yasa- 475a/13
y.-yasav yasa- 341a/04, 432a/10
[=3]
yasaḳçı Muhafız, güvenliği sağlayan memur.
y.+lar 356a/15
y.+lar bile (żābıt yasaḳçı) 491b/04
[=2]
yasal Düzenlenen, yapılan şey, dizi, düzen, sıra.
y. 341a/07
[=1]
yasal- Yapılmak, düzene konulmak.
y.-ıp 397a/09, 491b/14
[=2]
yasār Ar. Sol taraf, sol.
y. u yamīn "sol ve sağ" 394a/01
[=1]
yasav Saf, dizi, tertip, düzen.
y. 345b/12
y. çék- 422a/07, 443a/17, 467b/14, 496a/16, 515a/15
y.+ıġa ḳarat- 489a/11
y. yasa- 341a/04, 432a/10
y. yasal- (ikki yasav) 491b/14

[=10]

yasavul Düzen, nizam.

y.+lar (Bahrām-śavlat yasavul) 337a/06, 414a/07

[=2]

Yaska y.a. Kara Tegelek ve Ashab suyu mahallerine yakın bir bölgedir.

Y. mavżıǾ 424a/08

[=1]

yaş Doğuştan itibaren geçen ve yıl birimiyle ölçülen zaman, yaş.

y.+ıça (öz yaşı "kendi yaşı bakımından"**)** 482a/08

y.+ıda (altı yaş) 522a/04

y.+ıda (béş yaş) 457b/07

y.+ıda durur érdi (on iki yā on üç yaş) 459b/11

[=4]

yaşm Ar. Yağmur taşı da denilen yeşim taşı. Genellikle açık yeşil olmakla birlikte pembe, kırmızı ve beyaz renkte de olabilen, sihirli hassaları olduğuna, suya atılınca yağmur yağdırdığına inanılan kıymetli taş yada, yede taşı.

y. u dandān bol- 396b/16

[=1]

yaşun- Gizlenmek, saklanmak.

y.-ġan dék 415a/15

[=1]

yaşur- Gizlemek.

y.-dı 479b/01

y.-maķı 428b/05

y.-up 398a/02

y.-up durur 462b/14

[=4]

yaşurun Gizlice.

y. 353a/08, 456a/07

[=2]

yat- 1. Boylu boyunca uzanmak.

y.-ıp 435b/17, 436a/01

[=2]

2. Uyumak, veya dinlenmek için yatağa girmek.

y.-ġan 405a/06

y.-ıp 435b/15, 435b/16, 435b/16, 470b/09, 471a/01

y.-ıp durur érdiler 491a/02

[=7]

3. Bir yerde kalmak.

y.-ġan 419a/15, 484a/13, 513b/02

y.-ġanda 444b/04

y.-ıp 432b/05

y.-ıp durur érdiler 518a/09

y.-ıp érdiler 339a/01

[=7]

y.-bī-cān yat- 436a/01

y.-nīm-bısmıl yat- 435b/17

[=2]

yatur- Yatırmak.

y.-dı 398a/04

[=1]

yav Düşman.

y. bol- 402b/06, 420b/10

y.+ġa bağlan- 342a/11

y.+nı 419a/13

y. yétüş- 515a/11

[=5]

yav- Yaklaşmak

y. érkenin “yaklaşmakta iken” 513a/13
[=1]
Yav Basar Bég k.a. Kara Bahadur Mir-ab’ın oğludur. Teke muhalifleri ile yapılan bir mücadelede hayatını kaybetmiştir.
Y. durur érdi 435a/08
[=1]
yavāḳīt Ar. Yakutlar.
y.-ı ḥūş-āb 396b/15
y.-ı nā-yāb 457a/11
y.+ınıñ (saḥāvat yavāḳītı) 393b/13
[=3]
yāvar Far. Yardımcı.
y. bol- 340a/13
y. bol- (baḫt-ı yāvar**)** 496b/11
[=2]
yavlıġ Düşman olma hali, düşmanlık.
y.+da 420b/10
[=1]
yavuḳ Yakın.
y. 418a/07
y. durur érdi 485a/05, 502a/04, 520a/14
y. élt- 519a/10
y.+ıda 420a/12, 470a/12, 496a/12, 501a/04, 502b/04, 503b/11, 505a/13
y.+ıġa bar- 501b/16
y.+ıġa yét- 470b/11
y. yet- 469b/09, 470a/01
y. yét- 447b/09, 471b/10
[=18]
yavuḳraḳ Daha yakın.
y. 419a/09
y.+ı 490a/17
[=2]
yay Yaz mevsimi.
y. ara 443b/11
[=1]
yay- Bir şeyi açıp sermek, yazmak.
y.-ıp 351b/12
[=1]
yayaḳ Yaya.
y. (atlıġ ve yayaḳ) 344a/06, 470a/12
y. (pıyāda ve yayaḳ) 473a/03
[=3]
Yayıḳ y.a. Günümüzde Rusya ve Kazakistan arasından geçerek Hazar Denizi’ne dökülen Ural nehri.
Y. ve Atıl suyı 373b/17
[=1]
yayıl- Açılıp serilmek.
y.-dı 422b/08
[=1]
2. Etrafa dağılmak
422b/12
[=1]
y.-parda-ı ḳīr-gūn yayıl- 422b/08
[=1]
yayla- Yazın yaylaya çıkmak.
y.-p 374a/01
[=1]
yaylaḳ Yazın geçirildiği yer.
y. (otlaḳ ve yaylaḳ) 336b/12, 359a/07
y.+da 359a/12
[=3]
yaz Yaz mevsimi. Krş. yay.
y.+da 373b/17
y.+dın 386a/03

[=1]
yaz- (Bir söz veya düşünceyi) Belli işaret ve harflerle bir yere geçirmek.
y.-a al- 522b/06
y.-ġalı 523a/08
y.-ıp 357b/11
[=3]
Yazdān Far. Allah.
Y. (vadāyıÓ-ı Yazdān) 370b/13
[=1]
Yazdānī Far. Allah'a ait.
Y. (tā hıdāyat-ı Yazdānī**)** 504b/08
Y. (taóyīd-ı Yazdānī) 340a/09
Y. (taóyīdāt-ı Yazdānī) 449a/15
Y. bile (śarśar-ı ḳahr-ı Yazdānī) 438b/14
[=4]
yazıl- Yazmak işi yapılmak.
y.-ıp 487a/05
y.-mış durur 487a/11
[=2]
y.-navāzış-nāma yazıl- 487a/05
y.-śahīfa-ı cabīnıñızġa yazıl- 487a/11
[=2]
ye- bk. yé.
y.-r 366b/14
[=1]
yegāne Far. Biricik, tek, eşsiz.
y. (şah-ı yegāne) 364b/06
y. (şāh-ı yegāne) 396b/03
y.-i āfāḳ 405a/01
y.-i ahl-ı āfāḳ 510a/03, 522a/02
y.-i Óaśr 371b/04
[=6]
yegren (<Far. yekrān) Soylu cins at, rengi sarı ve kırmızı arasında olan at.
y. (atÓıma-ı yegren) 395a/08
y. (sıpāh-ı yegren) 460a/09, 505b/10
y. (tāz-ḳalam-ı yegren-i calādat) 473b/05
y.+ıġa 380b/02, 464a/01
y.+ıġa (Óavātıf-ı yegren) 420b/07
y.+ıġa (summ-ı yegren) 502a/09
y.-iÓazīmat 381a/10, 436a/15, 517b/04
y.-i Óazīmat-tāb ḳıl- 428b/04
y.-i azīmat sür- 358b/09, 368b/09, 383a/10
y.-i calādat 411a/12, 502b/06
y.-i calādatnı sür- 416a/08
y.-i curóat sür- 343b/15
y.-i davlat 414a/12, 445a/15
y.-i devlet 400a/06
y.-i ġayrat 502a/01
y.-i hazīmat 433b/14
y.-i ḥızlān 474b/11
y.-i ıstıÓcāl 473b/01
y.-i saÓādat 487a/17
y.-i śarśar-nışān 472a/06
y-i şacāÓat 401b/14, 433b/11, 444b/09, 447a/16, 480a/09
y.-i tahavvur u śarāmat sür- 345b/06
y.+in (Óazīmat yegreni) 486b/05, 500b/03, 505a/14, 516b/16
y.+in (calādat yegreni) 349a/12, 496b/02, 515a/17, 518b/03
y.+in (curóat yegreni) 341b/01, 471a/15
y.+in (ġayrat yegreni) 397b/03

y.+in (mubārazat yegreni) 446a/01, 491b/12
y.+in (nahżat yegreni) 462b/07, 505b/12
y.+in (śarāmat yegreni) 517b/07
y.+in (şacāǾat yegreni) 416b/11, 474a/08
y.+in sür- (nahżat yegreni) 413b/04, 475b/08
y.+in sür- (surǾat yegreni) 472a/17
y. sür- 382a/03
y. üze (mast-ı yegren) 393b/15
[=57]
yek Far. Tek, bir.
y. fan "tek fen" 505b/06
[=3]
yek-cıhat Aynı yönde olan, fikri bir olma.
y. bol- (él u yek-cıhat -) 417b/02
[=1]
yek-cıhatlıḳ bk. yek-cihetlik.
y.+ın (ıžhār-ı ıttıĥād u yek-cıhatlıġın) 375b/09
[=1]
yek-cihetlik Fikri bir olma durumu, taraftar. Krş. yek-cıhatlıḳ
y. 375a/12
y. (dostlıġ ve yek-cihetlik) 466b/01
y. (ıttıĥād u yek-cihetlik) 387a/02, 519b/16
y. (ıttıĥād u yek-cihetlik ıžhārı) 521a/03
y. durur érdi (ıžhār-ı ıħlāś u yek-cihetlik) 410a/06
y.+niñ (ıħlāś u yek-cihetlik) 439a/11
[=7]
yek-ser Far. Bir baştan bir başa.
y. bol- 496b/08
[=1]
yek-şanba Far. Birinci gün, pazar.
y. 426a/05
y. durur érdi 403b/07, 472a/02
y. érdi 402a/05
y. küni 337a/16, 339a/17, 349b/17, 357a/12, 379a/12, 384a/15, 397b/14, 398b/17, 400a/11, 401a/13, 402b/03, 405a/13, 406a/08, 406a/14, 406b/03, 406b/13, 408a/04, 408b/06, 408b/15, 409a/01, 409a/10, 409b/02, 413a/09, 414a/15, 415a/04, 417a/16, 419a/02, 419b/08, 420a/06, 420b/13, 421b/04, 423a/07, 423b/06, 424a/07, 424a/17, 428b/17, 430b/16, 431a/15, 433a/11, 439b/15, 440a/06, 440a/13, 440b/04, 440b/13, 441a/10, 442a/06, 443a/06, 446b/06, 447a/04, 447b/08, 448b/03, 448b/12, 452b/07, 453a/06, 454a/04, 454a/06, 457a/15, 457b/02, 458b/01, 460b/16, 461a/15, 462a/08, 463a/16, 464a/01, 464b/13, 471b/05, 475b/15, 477a/06, 477b/01, 477b/16, 479b/13, 480b/04, 480b/12, 484b/06, 486a/07, 487a/15, 489b/03, 492b/06, 494b/13, 494b/15, 498a/11, 505a/01, 508b/14, 516a/17
y. saĥarı 424b/12
[=89]

Yeke Özek y.a. Çırla, Mınazlıg ve Bavard Töpesi mahallerine yakın bir bölgede bulunur. Krş. Yekke Özek.
Y.+din 441a/04
[=1]

Yekke Özek y.a. bk. Yeke Özek.
Y.+ġa 440b/10
[=1]

Yeke Süzen y.a. Kara Köl, Kesekli, Sagça Kuduk ile Han Kuduk ve Çırla Kuduk mahallerine yakın bir bölgedir. Krş. Yekke Süzen.
Y. 398a/17
Y.+din 398b/03
[=2]

Yekke y.a. Kerki bölgesine yakın bir yerdir. Çar-cuy yolu üzerindedir.
Y. ḳuduḳ 515a/09
[=1]

Yekke Çıkır y.a. Keç Kıran, Üç Töpe, Yañı Arık ve Hezaresp beldelerine yakın bir bölgedir.
Y. 477a/01, 484b/10, 505a/10
Y.+dın 477a/17, 485a/13
[=5]

Yekke Süzen y.a. bk. Yeke Süzen.
Y.+din 402b/09
[=1]

yeksān Far. Aynı seviyede, bir, beraber, eşit.
y. bol- 436a/02
y. érür 339a/15
y. ét- 435b/10
[=3]

Yemreli kv.a. Bir Türkmen boyu olup bu boya mensubiyeti bildirir. Krş. Yemreliyye.
Y. 419a/06, 431b/03, 432a/15, 434a/09, 444a/09, 448a/07, 450b/03, 451a/14, 451b/08, 464b/13, 477b/06, 494b/17, 514a/11
Y.+din 428a/10, 434b/17, 449b/11, 471b/07, 514a/09
Y. durur érdi 426b/10
Y.+ni 420b/09, 423b/02
Y.+niñ 442b/07, 448a/04
[=23]

Yemreli Ġarb Sar-dār k.a. Bagi Beg Bahadur'un komutanlığında Teke akınına katılan askerlerden biridir.
Y. 450b/02
[=1]

Yemreli Nādır Sar-dār k.a. Maşhad-ı mukaddes'e Şehzade Vali'nin huzuruna elçilik vazifesiyle gitmiştir.
y.+nı 387b/06
[=1]

Yemreliyye y.a. bk. Yemreli.
Y. 454b/17
Y.+niñ 467b/06
[=2]

Yengiçke y.a. Kuncud Yarma beldesine ve Haca Terki bölgesine yakındır.
Y.+niñ saḳḳāsı 409a/05
Y. saḳḳāsı 353a/04
[=2]

yer Bir nesne veya kimsenin kapladığı yahut kaplayabileceği boşluk,

bulunduğu mahal; mekan; yüzey, zemin. Krş. yér.
y. 340a/13, 363a/06, 379a/08, 413a/08, 500b/10
y. (ol yer) 496b/08, 506a/06
y. astı 379a/10
y. bér- 413a/09, 439a/01, 504b/01
y.+de (bir yer) 366b/14, 395b/01, 468a/13
y.+de (ekŝer yer) 424a/09
y.+de (hīç yer) 368b/16
y.+de (ķayu yer) 341a/13
y.+de (ol yer) 345b/02, 398b/17, 408a/16, 408a/17, 408b/15, 416a/14, 417b/17, 424a/09, 427a/02, 492a/02
y.+din (barça yer) 451a/09
y.+din (ol yer) 354a/12, 383b/12, 384b/05, 416a/02, 429a/02, 450a/03
y. durur 341a/06, 425b/08, 433b/04
y.+ġa 379a/07, 435b/10, 436a/02, 507b/17, 513a/02
y.+ġa (bir yer) 424a/14, 506a/06
y.+ge 396a/04, 435b/09, 503a/17
y.+ge (bir yer) 429b/02
y.+ge (her yer) 367a/11
y.+ge taşla- 342b/03
y.+i 379a/16, 478b/11
y.+ide 513b/02
y.+ide (her yer) 405a/06
y.+idin 429a/17
y.+in 423b/07
y.+ler (baǾżı yer) 489a/01
y.+lerde (ber néçe yer) 340b/05
y.+lerdin 489a/02
y.+lerge (köp yer) 411a/17
y.+lerige 492b/07
y.+lerni 339a/03, 510a/07
y.+ni 463b/06, 502b/01
y.+niñ 394a/16
y.+niñ yüzi 398a/01
y. üze 435b/12
y. üzre 435b/17, 465a/09, 496b/11, 501b/07, 503a/08
[=73]
yergeçe Yer kadar.
y. (iki menzillik yergeçe) 444b/17
[=1]
yet- bk. yét-
y.-meki 483b/04
y.-di 477a/16
y.-dim 392a/08
y.-diler 469b/09
y.-diler érse 470a/01
y.-geç 383a/12, 419a/15
y.-gende 383a/11
y.-ip 438b/06
y.-miş 367a/08
y.-mek 396b/03
y.-meki 433b/12, 473b/02
y.-mes dururlar érdiler 344a/06
y.-mesdin 468b/12
y.-mesdin burun 360b/13
y.-mesün 338b/16, 338b/17
y.-mey 417b/13
y.-meyin 354b/07
y.-mezdin burun 429b/11
y.-ti 338b/03, 365b/07, 365b/14, 384a/07, 388a/06, 394a/12, 401b/10,

413a/04, 422b/01, 423b/13, 438a/01, 443b/08, 452a/05, 452b/17, 473b/14, 479b/02, 496b/12, 500a/14, 502b/02
y.-tiler 404b/12, 418a/03, 420a/13, 430a/07, 433a/03, 445a/01, 464b/15, 468b/10, 468b/15, 509a/14
[=50]
y.- āŝār-ı zaĥmat yet- 338b/16
y.-bahār-ı Ǿ ayş yet- 365b/07
y.-daraca-ı aǾlāġa yet- 392a/08
y.-darvāzaġa yet- 354b/07
y.-derbendge yet- 417b/13
y.-eflākġa yet- 502b/02
y.-goş-ı hoşıġa yet- 443b/08
y.-ħabarı yet- 452b/17
y.-ıtmāmġa yet- 388a/06
y.-ķarīb yet- 338b/03, 383a/11
y.-kökge yet- 396b/03
y.-leşkerge yet- 419a/15
y.-mulāzamatıġa yet- 404b/12, 420a/13, 423b/13, 438b/06, 468b/15
y.-mulāzamatġa yet- 413a/04, 418a/03, 445a/01, 464b/15
y.-naşāt yet- 365b/14
y.-rūĥıġa yet- 496b/12
y.-sāmıǾa-ı idrākıġa yet- 394a/12
y.-şahādatġa yet- 401b/10
y.-töpege yet- 468b/12
y.-üç yüzge yet- 344a/06
y.-yaķīn yet- 383a/12
y.-yavuķ yet- 469b/09, 470a/01
y.-zalzala yet- "karışıklık ve arbedenin olgunlaşması, oluşması" 483b/04
y.-zeng-i külfet yet- 338b/17
y.-**žuhūrġa yet-** 422b/01, 433b/12, 500a/14
[=36]
yeti Altıdan sonra, yediden önce gelen sayının adı. Krş. yetti, yéti, yétti.
y. (ķırķ yeti kün) 516b/02
y. (on yeti kimse) 438b/16
y. (on yeti kün) 405a/16
y. (on yeti miñ ķoy) 468b/17
y. (yétmiş yeti kişi) 454b/04
y. atlıġ 407a/09
y.+de (miñ iki yüz otuz yeti) 483b/10
y. ķarabaş 473b/04, 474a/01, 475a/02
y. kimse 357b/02, 472a/01
y. kişi 418a/01
y. kök 436a/03
y. kün 468b/10, 468b/12, 480b/11
y. miñ kimse 471b/07
y. puştī 386a/02
y. ser-kerde 469b/07, 473a/17, 474a/01
y. sékkiz mufsıd 426a/09
y.+side 350b/16, 455a/13, 469b/03
y.+side (on yeti) 458b/04
y.+side (yigirme yeti) 407b/01, 431b/10
y.+side (yigirme yeti) 398a/14
y. yıl 356b/03, 356b/03
y. yüz bākire 430a/03
y. yüz éllik 420a/11
y. yüz éllik téve 430a/09
[=35]
yetilençi Yedinci. Krş. yetinçi, yettilençi, yéttilençi.
y. (on yetilençi yılı) 475b/07
y. kün 453b/02

y.+si durur érdi 400a/06, 486a/08
y.+side 385a/13, 438b/16, 440b/16, 481b/14
y.+side (yigirme yetilençi) 408a/09
[=9]
yetinçi bk. yetilençi.
y. yılıġaça 389b/08
y. yılınıñ 376b/04
[=2]
yetti bk. yeti.
y. 521b/13
y. ay 516a/01
y. kimse 426a/14
y. uruġı 426a/13
[=4]
yettilençi bk. yetilençi.
y. kün 514a/14
y.+side (yigirme yettilençi) 405a/12
[=2]
yetüş- Ulaşmak, yetişmek.
y.-di 448b/14
y.-e al- 360a/02
y.-geç 383a/09
y.-ip 516a/04
y.-medi 513b/10
y.-megen 466b/17
y.-sün 423b/11
y.-sünler 414b/07
y.-ti 433a/10
y.-üñler 487a/10
y.-üp 400a/13, 406b/09, 406b/14, 412b/14, 424a/03, 425a/09, 428a/02, 437a/08, 473a/04, 518b/11
y.-üp dururlar 429a/04
[=21]
y.-ħatm-ı Ĥadd-ı ıhtıtāmġa yetüş- 406b/09
y.-māl-ı ġanīmat yetüş- 433a/10
y.-mulāzamatġa yetüş- 423b/11, 414b/07
y.-mulāzamatıġa yetüş- 437a/08
y.-samÓ-ı şarīfıġa yetüş- 383a/09
y.-žuhūrġa yetüş- 406b/14, 466b/17
[=8]
yezek Far. Öncü, bekçi.
y. u ṭalāya 497a/10
[=1]
yé- Ağızda çiğneyerek yutmak. Krş. ye-.
y.-p dururlar 518b/17
[=1]
yél Havanın yer değişirmesi sonucunda meydana gelen esinti, rüzgâr.
y.+din 379a/07
y.+ıġa (fanā yélı) 358b/04
y.+ıġa (kibr u naħvat yélı) 404a/12
y.+i (davlat yéli) 501a/17
y. kibi 478a/14
y.+ler 474a/14
y.+niñ 492b/07
[=7]
yér bk. yer.
y.+din 493a/01
[=1]
yét- Ulaşmak, yetmek, erişmek. Krş. yet-
y.-di 378b/13, 381b/16, 410a/16, 432b/13, 438a/17, 443a/11, 446a/16, 453a/12, 475a/10

y.-diler 355a/14, 408a/17, 425b/12, 428a/16, 436b/13, 441b/15, 446b/05, 450b/06, 450b/07, 450b/16, 455a/03, 470b/11, 497b/05, 518b/07
y.-e al- 395a/12, 412b/06, 426b/05, 430b/07, 468b/11
y.-e dur- 395a/16
y.-er 366b/11, 367a/09, 400a/04
y.-er érdi 469b/17
y.-geç 421a/15, 442a/14, 444a/17
y.-gen 365a/07, 439a/13
y.-gende 339a/06, 348a/09, 389a/04, 389b/14, 411a/09, 425a/09, 429a/09, 447b/09, 451b/12, 453b/03, 471b/10, 472b/10, 499b/13, 511a/09, 515b/15, 518b/02
y.-gendin soñra 359b/11, 375a/16, 511a/04, 513b/08
y.-geni 483b/08, 519a/13
y.-genin 425a/10
y.-genler 360a/17, 389a/03
y.-gey 391a/16
y.-gey érdi 366b/05
y.-güsi durur 440b/16
y.-ip 336a/13, 338b/15, 340b/03, 344a/01, 344a/12, 345b/13, 346a/10, 357b/05, 359a/03, 360b/09, 372a/14, 374a/04, 380b/17, 381a/04, 381b/03, 383b/15, 383b/17, 384b/14, 394a/15, 395b/04, 404b/15, 407a/15, 413a/15, 416b/07, 421b/07, 422b/02, 426b/16, 427b/16, 429a/12, 435a/05, 442a/16, 445a/02, 451a/08, 466a/07, 466a/15, 466b/12, 468b/04, 470b/10, 472b/17, 473a/07, 473b/02, 473b/12, 474a/04, 475a/05, 476b/12, 477a/11, 483b/06, 496b/10, 497a/07, 509b/08, 511a/10, 513b/02, 513b/03, 513b/13, 514a/01, 515a/10
y.-ip dur- 391b/07
y.-ip durur 400b/10, 432b/15, 454b/04, 459a/07, 481b/10, 484b/16, 498a/08, 519b/07, 520b/15
y.-ip durur érdi 344b/04, 353b/16, 371b/11, 403b/15, 457b/10
y.-ip durur érdiler 490b/09
y.-ip dururlar 400a/15, 420b/15, 422b/16, 423a/17, 438b/04, 440b/13, 446b/10, 450a/11, 452b/04, 453a/14, 456b/17, 457b/14, 458b/03, 458b/07, 459b/10, 470b/03, 472a/03, 473a/06, 479a/02, 479b/13, 479b/16, 480a/14, 480b/13, 488b/01, 489a/06, 491a/06, 495b/07, 513a/03, 513a/16, 514a/13, 514a/17, 517b/11, 518b/06
y.-ip érdi 370a/11, 465a/16
y.-ip érdiler 465b/02
y.-medi 475a/07
y.-mek 390a/11
y.-meki 376b/05, 397b/01, 437a/12
y.-mekni 391a/17
y.-miş durur érdi 498a/09, 510a/05
y.-sün 338b/12, 423b/04, 441a/04
y.-ti 395a/03, 491b/14
y.-tiler 435b/08, 451a/11, 451b/15, 502b/03, 506b/06
y.-ür 392a/14
[=193]

y.-birbirıġa yét- 496b/10
y.-cazā yét- 367a/10
y.-çāşt-gāhda yét- 515a/10
y.-daraca-ı şahādatġa yét- 422b/16,
y.-darband aġzıġa yét- 416b/07
y.-dārū-yı şıfā yét- 338b/15
y.-davrān yét- 367a/09
y.-felekge yét- 476b/12
y.-ħabar yét- 359b/11
y.-**ħabarları yét- 3**59a/02
y.-Ĥadġa yét- 391b/07
y.-Ĥadd-ı tamāmġa yét- 413a/15
y.-helākatġa yét- 457b/10
y.-ıħtılāl yét- 336a/13, 353b/16
y.-ıştıġāl yét- 491b/14
y.-ıtmāmġa yét- 371b/11, 511a/04
y.-kāmıġa yét- 392a/14
y.-ķarīb yét- 344b/04
y.-ķatlġa yét- 344a/12, 355a/14, 421b/07, 432b/13, 432b/15, 451b/12, 454b/04, 498a/08
y.-maķśad u kāmġa yét- 400a/04
y.-malāóu'l-aÓlāġa yét- 372a/14,
y.-manzıl-ı murād u maķśadġa yét- 395a/16
y.-masāmıÓ-Óalayhġa yét- 421a/15
y.-masāmıÓ-ı aÓlāġa yét- 444a/17
y.-**masarrat-ı bī-andāza yet- 4**38a/01
y.-mulāzamatġa yét- 338b/12, 423b/04, 440b/13, 440b/16, 441a/04, 428a/16, 443a/11, 446b/10, 448a/01, 451a/11, 453a/12, 453a/14, 455a/03, 489a/06, 495b/07
y.-mulāzamatıġa yét- 338b/12, 400b/10, 408a/17, 410a/16, 423a/17, 425b/12, 436b/13, 438b/04, 441b/15, 442a/16, 450b/16, 451b/15, 452b/04, 456b/17, 457b/14, 458b/03, 459a/07, 459b/10, 465b/02, 466b/12, 479a/02, 479b/13, 480b/13, 483b/08, 491a/06, 513b/13, 514a/01, 517b/11
y.-pād-şāhlıġ yét- 374a/04
y.-samÓıġa yét- 391b/07
y.-sāmıÓa-ı idrākıġa yét- 422b/02
y.-samÓ-ı şarafıġa yét- 466a/15
y.-sar-vaķtıġa yét- 360b/09, 425a/10, 426b/16, 472b/17, 511a/10, 513b/02
y.-seng-i tafrıķa yét- 376b/05
y.-sengerġa yét- 497b/05
y.-sıpıhr-ı davvārġa yét- 344a/01
y.-soñıġa yét- 380b/17
y.-şahādatġa yét- 381b/16
y.-şikest-i fāĥış yét- 473b/02
y.-tazalzul yét- 384b/14
y.-vuķūÓġa yét- 438a/17, 481b/10, 498a/09
y.-vużūĤġa yét- 378b/13
y.-yavuķ yét- 447b/09, 471b/10
y.-yavuķıġa yét- 470b/11
y.-zaħm-ı çaşmī yét- 483b/06
y.-zalzala yét- 397b/01
y.-žuhūrġa yét- 466a/07, 475a/05, 484b/16
[=106]
yéti bk. yeti.
y.+side (yigirme yéti) 423a/03
[=1]

Yéti Yıġaç y.a. Kuyucek bölgesinde yakın bir yerdir.
Y. **mavżıǾ** 445b/02
[=1]
yétil- Ulaşılmak.
y.-ip durur érdi 341a/06
[=1]
yétiş- Yetişmek.
y.-geç 391b/07, 412b/04
y.-gende 485b/04
y.-gey 457a/06
y.-ip 348a/10, 426b/03
y.-ti 400b/14
[=7]
y.-ħabarı yétiş- 348a/10
y.-mulāzamatıġa yétiş- 400b/14
y.-samǾıġa yétiş- 391b/07, 426b/03
y.-samǾ-ı şarīfıġa yétiş- 412b/04
y.-**sarvar-ı bī-andāza yétiş- 4**57a/06
[=6]
yétkür – Yetiştirmek, ulaştırmak.
y.- ( ) 392a/14
y.-di 354b/12, 373a/06, 384a/06, 401a/06, 418a/09, 430a/17, 453a/08, 457a/14, 461b/12, 522b/05
y.-diler 352b/07, 404b/16, 416a/01, 419b/03, 423b/10, 427b/11, 444b/12, 464b/11, 469a/14, 474b/12, 482a/06
y.-dim 365a/13
y.-e al- 472b/07, 488a/01, 513a/09
y.-e durur 433b/16, 509b/09
y.-er 473b/06
y.-geç 447b/15, 466b/07
y.-geli 445a/15, 447b/16
y.-gen 466b/03, 467b/16, 488a/17
y.-gendin soñra 489b/16
y.-gey 347b/13
y.-gey érdi 375b/13
y.-gey mén 390b/17
y.-geyler 347a/04, 419a/13, 426b/12, 431b/05, 434a/02, 435a/01, 442b/08, 444a/10, 469a/04, 478a/16, 479a/05, 510b/02, 517b/02, 518b/01
y.-gey sizler 486a/05
y.-gil 389b/01
y.-mek 391a/02, 397b/03, 521a/09
y.-mekġa 462b/02
y.-meki 413b/09, 425b/14, 426b/06, 428a/06, 428b/04, 439b/07, 469b/06, 475b/09, 517a/15
y.-mekin 468b/02
y.-mekleri durur 455a/05
y.-mekleriniñ 454b/15
y.-meklik üçün 495a/01
y.-mekni 390b/10
y.-memiş durur érdi 390a/17
y.-miş durur érdiler 463b/11, 493b/13
y.-miş érdi 370a/04
y.-se 344b/16
y.-sünler 355b/14, 401a/16, 420b/12, 467a/05, 507a/15
y.-ü ķan- 473a/02
y.-üben 395b/06
y.-üp 338a/12, 340a/09, 344b/01, 348b/13, 349b/04, 351a/03, 358a/03, 358b/15, 358b/17, 360a/13, 360b/08, 364a/02, 364a/09, 367a/10, 368a/11, 370b/10, 375a/01, 375a/17, 378a/14,

381b/07, 381b/08, 382b/02, 383b/06, 384a/01, 385b/07, 392a/06, 397b/09, 402a/08, 402a/11, 412b/10, 413a/02, 413a/14, 422b/03, 423b/17, 428a/03, 428a/14, 428a/17, 429b/15, 432a/14, 442b/10, 443b/05, 445b/13, 445b/15, 446a/07, 447b/02, 447b/06, 450b/14, 451a/06, 451b/02, 451b/12, 454a/16, 456b/16, 457a/10, 458a/06, 467a/16, 467b/02, 468a/10, 468b/13, 471b/17, 472a/08, 472a/10, 472a/17, 473b/03, 473b/11, 474b/06, 474b/14, 475a/14, 475b/02, 477b/14, 479a/07, 482b/15, 483b/17, 484a/03, 486a/04, 492a/08, 493a/06, 496b/04, 496b/10, 496b/15, 497a/16, 497b/09, 504b/13, 507b/07, 510a/07, 522a/10

y.-üp durur 336b/17, 343a/02, 344b/11, 359b/06, 372a/08, 376a/16, 380a/09, 385b/11, 400a/01, 402b/06, 403b/05, 408a/06, 412b/13, 424b/16, 436a/12, 445b/03, 448a/05, 462b/16, 485a/14, 505a/11, 505b/15, 516b/04

y.-üp durur érdi 439a/07, 463b/13, 478b/14

y.-üp durur érdiler 356a/08, 399b/16, 487a/03

y.-üp dururlar 340a/09, 344b/05, 345a/09, 347a/06, 347b/16, 348b/13, 349b/05, 352b/01, 355a/08, 355b/17, 372b/02, 375b/10, 375b/17, 377a/17, 377b/02, 382b/13, 396a/03, 402b/12, 403b/17, 404a/04, 406a/10, 406a/14, 406a/17, 406b/16, 407a/15, 409a/06, 412a/17, 422b/07, 426b/17, 431b/16, 435a/08, 436a/16, 438b/14, 439b/05, 440b/07, 441b/02, 442a/03, 445b/07, 446a/02, 446b/14, 447b/07, 448a/09, 450a/03, 453a/06, 453b/05, 455b/02, 462a/04, 462b/13, 463b/01, 464b/01, 465a/06, 465a/17, 466b/08, 470a/06, 470a/16, 470b/11, 470b/16, 471a/17, 474b/16, 477b/11, 478a/06, 479b/11, 480a/04, 480a/05, 480b/04, 481b/06, 484b/07, 488a/09, 488b/11, 492a/06, 493b/08, 495a/16, 496a/10, 496b/06, 497a/11, 497b/07, 499b/02, 500a/10, 500b/04, 500b/17, 502b/13, 502b/17, 503a/14, 511a/02, 515a/05, 515a/11, 516a/10, 516a/15, 516b/03, 517b/03, 521b/01, 522a/14

y.-üp érdi 433a/14

y.-üpmiz 520b/04

y.-ür érdiler 466b/02, 484a/09, 509b/13

y.-ürdin 343a/13

[=296]

y.-Óarżġa yétkür- 343a/02, 352b/01, 358b/17, 364a/09, 375b/10, 375b/13, 376a/16, 378a/14, 385b/11, 416a/01, 430a/17, 511a/02

y.-Óarżıġa yétkür- 406a/10, 466b/07

y.-avc-ı eflākġa **yétkür**- 500b/17

y.-avc-ı Ŝurayyāġa yétkür- 462a/04

y.-avcıġa yétkür- 396a/03

y.-bahra-ı tamām yétkür- 402a/08

y.-bahralar yétkür- 475b/02, 516a/10

y.-bahramandlıġ yétkür- 344b/11, 397b/09

y.-başāratın yétkür- 484a/03
y.-başıġa yétkür- 397b/03, 522a/10
y.-behremendlik ve sar-afrāzlıġ yétkür- 423b/17
y.-bısyār-ı žuhūrġa **yétkür**- 497b/07
y.-buland-payālıġ yétkür- 500b/04
y.-buland-payālıķ yétkür- 480b/04
y.-canāb-ı saltanat-maǿābġa yétkür- 407a/15
y.-carāĥat yétkür- 384a/01
y.-cazā yétkür- 343a/13, 367a/10
y.-cazāġa yétkür- 347a/04, 462b/02, 467a/05
y.-çapavul yétkür- 377a/17, 455a/05
y.-darbār-ı sıpıhr-madārġa yétkür- 461b
y.-dast-burd-ı Ǿažīm yétkür- 358b/15, 425b/14, 428a/17, 431b/05, 434a/02, 475b/09
y.-dast-burd yétkür- 428a/06
y.-dast-burdī yétkür- 347b/13, 435a/01, 442b/08, 469a/04, 472b/07, 478a/16, 495a/01, 513a/09, 517b/02
y.-dast-ı taǾarruž yétkür- 468b/02
y.-dast-ı tatāvul yétkür- 428b/04
y.-dīvārıġa yétkür- 502b/17
y.-farmān-ı Ǿālī-şānnı yétkür- 375b/17
y.-tanbīhlıġ ve goş-māl-ı Ǿažīm yétkür- 445a/15
y.-goş-māl-ı balīġ yétkür- 377b/02, 467b/02
y.-goş-māl u tanbīhı yétkür- 426b/12
y.-goş-mālī yétkür- 444a/10
y.-ħabar yétkür- 348b/13, 349b/04, 380a/09, 412a/17, 450a/03, 480a/05, 515a/05, 515a/11
y.-ħabarın yétkür- 355a/08, 402a/11, 402b/06, 423b/10, 436a/16, 453a/08, 496a/10
y.-ħabarını yétkür- 404a/04, 453b/05
y.-ħabarların yétkür- 516a/15
y.-ħabarnı yétkür- 359b/06
y.-ħādımlarıġa yétkür- 487a/03
y.-ĥalāvat yétkür- 470b/16
y.-ĥamalāt-ı mutaǾāķıb yétkür- 492a/08
y.-ĥamla yétkür- 344b/01, 345a/09, 381b/07, 401a/16
y.-ĥamla-ı śalābat-āmīz ve śadma-ı mahābat-engīzler yétkür- 475a/14
y.-ĥamlalar yétkür- 470a/06, 470a/16
y.-hazīmat yétkür- 446a/07
y.-ħorsandlıķ yétkür- 448a/09
y.-ħurramlıķ yétkür- 408a/06
y.-ħursand u ħurramlıġ **yétkür**- 504b/13
y.-**ĥurūb-ı mutavālī ve żurūb-ı mutaǾāķıb yétkür**- 496b/04
y.-ımdād yétkür- 419a/13
y.-ımżāġa yétkür- 355b/14
y.-ıntıķāmġa yétkür- 373a/06
y.-ıştımālıġa yétkür- 479a/07
y.-ıtmāmġa yétkür- 389b/01, 390a/17, 390b/10, 412b/13, 413a/02
y.-ķalǾasıġa yétkür- 472a/17
y.-ķatl yétkür- 496b/15
y.-ķatlġa yétkür- 406b/16, 426b/17, 427b/11, 428a/03, 431b/16, 436a/12,

442b/10, 447b/06, 451a/06, 451b/02, 451b/12, 454a/16, 458a/06, 464b/01, 464b/11, 468a/10, 470b/11, 471a/17, 471b/17, 472a/08, 472a/10, 473b/03, 473b/11, 477b/14, 479b/11, 480a/04, 482a/06, 482b/15, 493a/06, 503a/14, 516b/04

y.-ḳıyāmatġa yétkür- "kıyamete kadar" 473a/02

y.-ḳul yétkür- 390b/17

y.-ḳulaḳıġa yétkür- 496b/06

y.-mā-yaĥtācların yétkür- 484a/09

y.-maŝābaġa yétkür- 462b/16

y.-masāmıӾ-ı aӾlāġa yétkür- 445b/03, 465a/17

y.-masāmıӾ-ı cāh ve calālġa yétkür- 446b/14

y.-mavḳıӾ-ı Ӿarżġa yétkür- 382b/13

y.-mavḳıf-ı Ӿaržġa yétkür- 347a/06, 352b/07, 355b/17, 365a/13, 384a/06, 382b/12, 385b/07, 440b/07, 441b/02, 442a/03, 447b/15, 495a/16

y.-mevkib-ı humāyūnġa yétkür- 382b/02

y.-madad yétkür- 510b/02

y.-muĥāraba-ı žuhūrġa yétkür- 488a/01

y.-mulāzamatıġa yétkür- 399b/16, 400a/01, 478a/06

y.-mulāzımlarıġa yétkür- 439b/05, 455b/02, 488a/09

y.-mutālaӾasıġa yétkür- 483b/17

y.-mutamarrıdlarġa yétkür- 450b/14

y.-nacāt yétkür- 364a/02

y.-navāzışlar yétkür- 522a/14

y.-nażārat-ı bī-andāzalar yétkür- 406a/17

y.-nıhāyat-ı kemālġa yétkür- 372a/08

y.-nīza yétkür- 381b/08

y.-özin yétkür- 474b/14

y.-özini yétkür- 360b/08

y.-özlerin yétkür- 347b/16, 383b/06, 432a/14

y.-samӾ-ı şarīfıġa yétkür- 344b/05

y.-sar-afrāzlıġ yétkür- 409a/06, 413a/14, 448a/05, 477b/11, 485a/14

y.-sar-afrāzlıġlar yétkür- 481b/06

y.-sar-afrāzlıḳ yétkür- 401a/06, 488b/11, 500a/10, 505a/11, 505b/15

y.-sar-Ĥaddıġa yétkür- 474b/16

y.-senger-i kesāfet-aŝarıġa yétkür- 474b/12

y.-sīr-āblıġ yétkür- 453a/06, 484b/07

y.-sīr-āblıġlar yétkür- 493b/08

y.-su yétkür- 510a/07

y.-surūr yétkür- 463b/01

y.-şād-āb u sīr-āblıġ yétkür- 484b/07

y.-şahādat daracasıġa yétkür- 356a/08, 435a/08

y.-şahādatġa yétkür- 336b/17

y.-şamma-ı žuhūrġa yétkür- 521a/09

y.-şikest-i Ӿažīm yétkür- 446a/02

y.-şikest yétkür- 456b/16, 469a/14, 469b/06

y.-tāĥt u tāz yétkür- 468b/13

y.-taḳdīmġa yétkür- 338a/12, 351a/03, 358a/03, 360a/13, 370a/04, 370b/10, 372b/02, 375a/17, 392a/06, 406a/14,

412b/10, 422b/03, 457a/10, 463b/13, 465a/06, 486a/04, 499b/02, 517b/03, 518b/01, 521b/01
y.-tanbīh yétkür- 447b/16
y.-tarāvat-ı bī-andāza yétkür- 413b/09
y.-tazalzul yétkür- 492a/06
y.-tīġın yétkür- 496b/10
y.-tīra-gerd yétkür- 395b/06
y.-tund-bādın yétkür- 426b/06, 429b/15, 454b/15, 517a/15
y.-vartasıġa yétkür- 438b/14
y.-żarar yétkür- 478b/14
y.-żarba yétkür- 354b/12
y.-žuhurġa yétkür- 340a/09, 375a/01, 403b/17, 418a/09, 422b/07, 428a/14, 433a/14, 439a/07, 439b/07, 444b/12, 447b/02, 457a/14, 462b/13, 463b/11, 466b/02, 466b/03, 466b/08, 467a/16, 467b/16, 474b/06, 479a/05, 486a/05, 488a/17, 489b/16, 493b/13, 497a/11, 497a/16, 502b/13, 507a/15, 507b/07, 509b/09, 516b/03, 522b/05
[=275]
yétmiş Altmış dokuzdan sonra, yetmiş birden önce gelen sayının adı.
y. 386a/03
y. çaġlıġ 451a/07
y.+din 386a/15
y.+din (iki yüz yétmiş) 418b/16
y. yeti kişi 454b/04
[=5]
yétti bk. yeti
y. atlıġ (yigirme yétti) 492b/10
y. durur érdi (on yétti üylük) 427a/14
y. kimse (yigirme yétti) 471a/17
y.+de (miñ dağı ikki yüz otuz yétti) 475b/15
y.+de (miñ ikki yüz yigirme yétti) 377a/04
y. kişi 422a/15
y. kün 425b/16, 482b/06, 506a/02
y. kün burun 338a/15
y. sékiz kişi 348a/01
y. sékkiz kün 426b/04
y.+side 402a/14, 408b/07
y.+side (on yétti) 404b/11, 471b/04
y.+side (yigirme yétti) 425b/11, 426a/15, 510a/05
y. yüz atlıġ 434b/16
y. yüz kimse 482b/07
y. yüz kişi 451b/09, 428a/10
[=23]
yéttilençi bk. yetilençi
y. kün (otuz yéttilençi) 493b/05
y.+side 403b/03, 459b/06
[=3]
yétür- Ulaştırmak, eriştirmek.
y.-di 385b/05
y.-gey 382b/11
y.-mekleri 517b/15
y.-sün 352b/17
y.-üp dururlar 406b/02
y.-ür 366a/14
[=6]
y.-ĥaḳ yétür- 352b/17
y.-pāya-ı Óulā yétür- 366a/14
y.-temkīnlik yétür- 406b/02
[=3]

yétüş- Yetişmek.
y.-di 439a/14
y.-diler 432a/08, 514a/16
y.-e al- 359b/04
y.-geç 414a/02
y.-gende 450b/05
y.-günçe 515a/08
y.-güsi durur 441a/02, 479b/17
y.-meki 475b/12
y.-mekiniñ 466a/01
y.-se 382a/15
y.-sün 344b/13
y.-ti 340a/12, 349a/05, 515a/11
y.-üp 357b/03, 359a/10, 382a/02, 382a/04, 419a/10, 444b/10, 447b/17, 455a/14, 458a/07, 462a/17, 478b/04, 480a/15, 485b/17, 486b/13, 501a/04, 510b/01, 513b/11, 515b/05, 516b/17, 518b/02, 519b/08
y.-üp durur 483a/11, 497b/06
y.-üp dururlar 377a/13
[=40]
y.-bī-tāblıġ yétüş- 519b/08
y.-ḫabarı yétüş- 439a/14
y.-helākatġa yétüş- 513b/11
y.-masāmıӾ-ı aӾlāġa yétüş- 462a/17, 483a/11
y.-mulāzamatıġa yétüş- 455a/14, 458a/07, 480a/15, 486b/13, 510b/01
y.-mulāzımlarıġa yétüş- 485b/17
y.-samӾ-ı şarīfıġa yétüş- 414a/02
y.-sar-vaḳtıġa yétüş- 444b/10
[=7]

yaġaç (Eski Türk. <ıġaç) Kökü toprak altında kalan, gövdesi, yukarıya doğru yükselen ve gittikçe incelerek dallara ayrılan, kereste veya odun olmaya elverişli uzun ömürlü bitki; Uzunluğu çeşitli bölgelere göre değişen bir mesafe ölçüsü.
y.+ı 501b/10
[=1]
yıġın Küme, kalabalık, yığın.
y. bile 464b/14, 489a/07, 517b/01
y.+ı 415b/02, 444b/01
y.+ı birle 414b/06
y.+ıġa 448a/07
y.+ın 480b/14
y.+nı (bir az yıġın) 427a/02
[=9]
yıġınaḳ Bir yerde çokça biriken şey.
y. (macmaӾ u yıġınaḳ) 431b/12
[=1]
yıġna- Toplamak, bir araya getirmek.
y.-p 440b/16, 467b/13, 492b/05, 503a/17
y.-r érdi 427a/13
[=5]
y.-çerik yıġna- 440b/16
y.-leşkerin yıġna- 467b/13
y.-nöker yıġna- 492b/05
[=3]
yıġnal-Toplanmak.
y.-dı 394a/10
y.-ġandın soñra 471a/14
y.-ġunça 428b/16
y.-ıban 393b/04

y.-ıp 370a/15, 395b/11, 403b/16, 434b/01
y.-ıp durur 505b/08
y.-maḳı 392b/01
y.-sun 420a/07
y.-sunlar 376b/03
[=12]
y.-başdın ayaḳ yıġnal- 395b/11
y.-çerigi yıġnal- 403b/16, 471a/14
y.-kişi yıġnal- 434b/01
y.-sıpāh-ı žafar-dast-gāh yıġnal- 428b/16
[=5]
yıḳ- Yıkmak, tahrip etmek.
y.-dum 346a/15
y.-ıp 381b/10, 435b/09, 482b/03, 496b/11, 515b/07
y.-ıp durur érdi 342b/12
y.-tı 346a/10, 382a/12, 401b/15, 435b/12
y.-tılar 382a/12
[=12]
y.-atdın yıḳ- 346a/10, 435b/09
y.-ḳaçu yıḳ- 482b/03
y.-ḳaçusı yıḳ- 342b/12
y.-sar-nigūn yıḳ- 401b/15, 515b/07
y.-maźallat tofrāġıġa yıḳ- 381b/10, 382a/12
y.-yer üzre yıḳ- 496b/11
[=9]
yıkıl- Devrilmek, düşmek; harap olmak.
y.-dı 465a/09, 521a/16
y.-ıp 465a/08, 470b/04, 496a/08, 515a/03
[=6]
y.-atdın yıḳıl- 465a/08, 515a/03
y.-atları yıḳıl- 496a/08
y.-yer üzre yıḳıl- 465a/09
[=4]
yıl sene, sal.
y. (ol yıl) 371a/01, 407b/05, 407b/14, 409b/08, 410b/03, 424b/17, 458b/15, 468b/04, 469a/02, 469b/06, 472a/14, 518a/01
y. (éllik yıl) 522b/07
y. (her yıl) 397b/03
y. (miñ yıl) 523a/12
y. **(néçe yıl)** 395a/12, 522b/06
y. (yeti yıl) 356b/03
y. (yüz yıl) 367b/13, 390a/11
y.+da (her yıl) 374a/16
y.+dın béri (néççe yıl) 356a/16
y.+dın béri (béş yıl) 356b/04
y.+dın béri (ikki yıl) 370a/15
y.+dın béri (sékkiz yıl) 498b/12
y.+dın béri (üç yıl) 356b/05
y.+dın soñra (on bir yıl) 358b/01, 390b/02
y. durur (ol bir yıl) 369b/13
y. durur érdi 457b/04, 457b/12, 512a/12
y. durur érdi (yigirme yıl) 522b/07
y.+ġaça (üç yıl) 374a/13
y.+ı 365a/03, 390b/03, 407b/05, 409b/09, 414a/10, 439b/14, 458b/16, 504b/17, 510a/04, 511b/10, 512b/10, 514a/07, 521b/02
y.+ı bile 483b/10
y.+ı durur érdi 457b/12

y.+ıda 457b/04
y.+ıda durur 397b/13
y.+ıdın (sékizinçi yılı) 392a/10
y.+ıġaça (yetinçi yılı) 389b/08
y.+ınıñ 377a/05, 392b/03, 413b/01, 427b/06, 437a/10, 451b/17, 459a/03, 460b/07, 465b/16, 466a/06, 467b/06, 475b/07, 475b/16, 499a/01, 499b/07, 509b/04, 514a/04
y.+ınıñ (sékizinçi yılı) 392a/15
y.+ınıñ (toḳuzıncı yılı) 403a/01
y.+ınıñ (üçünçi yıl) 409b/17
y.+ınıñ (yetinçi yılı) 376b/04
y.+lar 340a/12, 342a/09, 364b/10, 370a/13
y.+lar (néççe yıl) 467a/15
y.+lardın béri 509b/13, 520a/10
[=81]

yılan Omurgalı hayvanlardan bacakları olmayan, üzeri pullarla kaplı, çatal dilli, büyük bir kısmı zehirli olan, uzun sürüngen hayvan.
y. 461a/07
y.+lar 379a/10, 435b/01
y.+nıñ 467a/07
[=4]

Yılan ḳırı y.a. Karaca kölü, Kum Senger bölgelerine yakın bir yerdir.
Y. +ġa 452b/07
Y.+ıda 452b/09
Y.+ıdın 452b/11, 459a/08
[=4]

Yılan yılı 12 Hayvanlı Türk takviminde bir yıl adı. Yılan yılı.
Y. durur érdi 457b/12
Y. +nıñ 475b/15
[=2]

Yılġınlı y.a. Hal Atanın havalisine yakın bir bölgede yer alır.
Y. atlıġ 481b/17
[=1]

yılḳı Hayvan sürüsü, at sürüsü.
y. 394b/07, 454b/02, 468b/17
y. al- 380a/05
y.+ġa 445b/12
[=5]

Yılḳı yılı 12 Hayvanlı Türk takviminde bir yıl adı. Yılkı yılı.
Y. 483b/10, 499b/07
[=2]

yıraḳ Uzak, ırak.
y. 383a/03, 391a/03
y. bol- 374b/15
y.+dın 417b/14, 480a/11
[=5]

yıraḳraḳ Daha uzak.
y. 382a/14
y. durur érdi 340b/13
[=2]

yiber- Göndermek. Krş. yüber-
y.-di 337b/08, 382b/11, 402a/14, 403b/08, 410b/17, 414b/08, 414b/10, 415b/02, 415b/15, 416a/03, 417b/02, 423b/03, 423b/11, 436b/10, 440b/08, 442b/17, 444a/09, 456b/08, 480b/01, 515a/07, 519b/17
y.-diler 353a/08, 376a/06, 383a/08, 418a/14, 454a/09, 467b/15, 502a/13

y.-eli 376a/12
y.-gen 352a/16, 378a/15, 406a/09, 438b/11, 448b/14, 485b/17, 516a/14, 521a/02
y.-genidin 360b/17
y.-genin 468a/01
y.-gey 483a/08
y.-ip 337b/04, 339b/01, 356a/06, 361a/03, 378a/16, 387a/15, 402a/06, 404b/10, 429a/03, 432a/10, 434b/16, 436b/14, 439a/17, 440b/02, 442a/07, 448b/07, 458a/05, 484a/06, 513a/17
y.-ip durur 357b/16, 361a/02, 387b/07, 398b/08, 402b/09, 403a/17, 403b/04, 423a/11, 440b/01, 443a/05
y.-ip durur érdi 387a/05, 460a/03
y.-ip durur érdiler 490b/08
y.-ip dururlar 337a/06, 348a/02, 358a/14, 359a/11, 360a/02, 360b/10, 360b/13, 387b/12, 395b/03, 399a/11, 405b/05, 405b/09, 408b/05, 420b/11, 423a/06, 429a/05, 429a/14, 434b/12, 435a/02, 436a/13, 440a/14, 440a/16, 445a/16, 446b/07, 446b/16, 448a/17, 450a/12, 454b/10, 456a/10, 466b/17, 467a/01, 472a/01, 472b/12, 473a/04, 474a/03, 477b/08, 479a/04, 487a/15, 488a/12, 492b/06, 493b/10, 495b/08, 514b/08, 515b/16, 517b/09, 519a/02
y.-mekge 466b/10
y.-mekiniñ 520a/05
y.-meklik 521a/01
y.-mey 410b/09, 456b/07
y.-miş durur érdi 464b/04
y.-miş érdi 404b/14
y.-señ 352b/15
y.-sünler 405b/14, 458a/15
y.-üp dururlar 433a/04
[=129]
y.-ādam yiber- 382b/11
y. çapar yiber- 383a /08, 450a/12, 515b/15
y.-çapavul yiber- 454a/09, 458a/05
y.-élçi yiber- 429a/05, 466b/17, 468a/01, 483a/08, 521a/01
y.-ılġar yiber- 360a/02, 484a/06
y.-ıstımālat-nāma yiber- 356a /06, 360b/17
y.-kişi yiber- 353a /08, 434b /16
y.-kişiler yiber- 456a/10
y.-mablaġ-ı kirāmand yiber- 337b/04
y.-maÓźarat-nāma yiber- 520a/05
y.-nāma yiber- 403b/04
y.-śadāḳat-nāma yiber- 387a/05
y.-sürdevüller yiber- 337a /06
y.-tuĥfa ve pīş-keşler yiber- 519b/17
y.-yarlıġ yiber- 403a/17
y.-yosunlıḳ yiber- 460a/03
[=26]
yiberil- Gönderilmek, yollanmak.
y.-di 428b/03
y.-gen 403b/04
[=2]
yiberiş- Karşılıklı olarak göndermek.
y.-ip 466b/01
[=1]
y.-rusul u rasāyıl yiberiş- 466b/01
[=1]

yigirme On dokuzdan sonra, yirmi birden önce gelen sayının adı.
y. (miñ dağı iki yüz yigirme tört) 452a/03
y. (miñ dağı ikki yüz yigirme altı) 466a/05
y. (miñ dağı ikki yüz yigirme béş) 387b/14
y. (miñ dağı ikki yüz yigirme sékkiz) 392b/03, 397b/13
y. (miñ dağı ikki yüz yigirme tokkuz) 407b/05
y. (miñ dağı ikki yüz yigirme üç) 374a/13
y. (miñ ikki yüz yigirme altı) 511b/10
y. (miñ ikki yüz yigirme yétti) 377a/04
y. altı 343a/14, 408b/17, 422a/03, 458b/09, 522a/03
y. altıncı 451a/13
y. altısı 460b/07
y. atlığ 426b/01
y. béş 383b/10, 401a/08, 405a/03, 405a/10, 405b/03, 430b/01, 438a/14, 439b/15, 455a/04, 459a/12, 471a/12, 471b/02
y. béşi 412b/15
y. béşlençi 454b/13
y. bir 405b/15, 425b/07, 427b/03, 450b/16, 464b/13
y. birlençi 387b/03
y. çağlığ 495b/15
y. güzīde yigit 477b/07
y. iki 340b/13, 427b/07, 440b/14, 469a/02
y. ikki 408a/05, 426a/02, 428a/16, 430b/09, 434b/02, 448b/17, 459a/11, 509b/03, 511a/09
y. kimse 427a/05
y. kişi 430a/01, 451b/13, 457b/13, 464b/09, 464b/11
y. ķoy 448a/01
y. kün 413a/14, 433b/10, 450b/15, 451b/03, 455b/08, 459a/12, 504b/15
y. miñ 358a/04
y. otuz esīr 386b/06
y. pıyāda 417b/12
y. sékiz 368a/14, 424b/12
y. sékkiz 437a/03
y.+si durur érdi 458a/03
y.+side 337b/12, 361a/14, 378a/17, 430a/17, 437a/04, 448b/09, 450a/12, 455a/08, 457b/10, 499b/08
y.+side durur érdi 440a/13
y. téve 450a/16
y. toķuz 402a/02, 428a/04
y. tört 342b/15, 467b/09
y. törtlençi 482b/17
y. üç 378b/10, 406a/08, 426a/05, 433a/16, 440b/02, 444a/01, 452a/04, 471a/08, 483a/12, 483b/10
y. ve otuz 491a/03
y. yeti 407b/01, 431b/10
y. yetilençi 408a/09
y. yeti 398a/14, 423a/03
y. yettilençi 405a/12
y. yétti 425b/11, 426a/15, 471a/17, 492b/10, 510a/05

y. yıl 522b/07
[=114]
yigirmelençi yirminci.
y. yılı 514a/03
[=1]
yigit Delikanlı, genç adam; yürekli gözü pek.
y. 432b/14, 494b/09
y. (baŕżı yigit) 341b/03
y. (bir yigit) 341b/11, 347b/17, 352b/02, 381b/16, 442b/17, 469b/02, 479a/15, 515a/04
y. (iki yigit) 348b/11
y. (ķırķ yigit) 509a/04
y. (ķoçuķ yigit) 432b/15
y. (köp yigit) 490b/17
y. (mubārız yigit) 494b/14
y. (oķ yigit) 471a/07
y. (ol yigit) 359b/01, 359b/05
y. (yüz güzīde yigit) 434b/16
y. bile 451a/02, 478a/15
y. bile (yüz güzīde yigit) 433b/01
y.+ġa 339a/06
y.+ge 425b/15
y.+ge (ol yigit) 443a/04
y.+ler (baŕżı yigit) 341a/17
y.+ler 478a/05, 491a/08, 502b/05
y.+ler bile 348a/01, 515b/02
y.+lerini 434b/16
y.+lerni 349a/06
y.+ni 359a/17
[=34]
yigit-aŝar Yigit olan kimseye yakışır şekilde.
y.+dın (leşker-i yigit-aŝar) 493a/01
[=1]
yiñil Hafif.
y. zaħm 494b/11
[=1]
yoķ Bulunmama durumu, yok; değil.
y. 363b/15, 367a/03, 399a/04, 435b/01, 474b/01, 522b/13, 523a/09
y. (aman yoķ) 512b/01
y. (ķan yoķ) 363b/06
y. (kişi yoķ) 512b/02
y. (nışānı yoķ) 506b/01
y. (sanı yoķ) 506b/01
y.+dur 396b/01
y. durur érdi 345a/05, 347a/02, 350a/15
y. durur érse 390b/16
y. érdi 343b/11, 454a/14
y. érse 370b/13, 415b/13, 487a/10
y. érse yoķ 367a/03
y. ol- 352b/16
y. turur 522b/14, 522b/15
y. u bar 420b/07, 523a/14
y. yoķ 337b/14, 346a/01, 366b/10
[=31]
yoķarı (< Eski Türk. yoķġaru) Yukarı.
y. 377b/08
y. başı 487b/04
y. cānıbı 478a/02
y. ĥaddı 412b/17
y.+da 374b/10, 448a/16, 467b/04, 468b/04, 481b/12, 488a/10, 513b/17
y.+dın 401b/05
y.+sı 431b/11
y.+sıda 427b/13

y.+sıdın 482b/02
y. ṭaraf 407a/07
y. ve basīṭ 338a/17
[=17]
yoḳarıraḳ Daha yukarı.
y. 407a/08
y.+dın 480a/06
y. durur 409a/06
y.+ıġa 484b/05
[=4]
yoḳla- Yoklamak, araştırmak.
y.-maḳ 352b/16
y.-salar 352b/09
[=2]
yol Tarik, rah, yol.
y. 391a/03, 478a/13, 512b/08, 517b/14
y. aç- 339a/05, 429b/06, 488b/17
y. aŝnāsı 415b/17, 433b/11, 436a/15, 447b/13, 450a/07, 461b/14, 473b/12, 509b/07, 512b/08
[=19]
y. başḳar- 358a/09, 360b/07, 463a/01
y. başlat- 514b/17
y.+da 348b/15, 377a/12, 380b/04, 384b/06, 385a/15, 398b/03, 411b/07, 427b/11, 436b/15, 444b/01, 473b/17, 509a/15, 518b/06, 518b/07
y.+dın adaş- 384b/09, 485b/01
y.+dın ḳaytar- 465b/03
y.+dın tut- 378a/15
y. durur 359b/03, 512b/16
y. durur érdi 381a/12
y.+ġa 339a/03, 381a/02, 391a/01
y.+ġa bar- 518b/06
y.+ġa tüş- 405b/14
y.+ġa yét- 518b/07
y.+ı 373a/01, 476b/11, 519a/01
y.+ı bile 378b/09, 412a/15, 509a/03, 518a/07, 518a/12
y.+ıda 428a/06, 428a/13
y.+ıda ḳoy- 514b/10
y.+ıdın 386b/11, 430b/01
y.+ıdın (acal yolı) 429a/14
y.-ıdın (acal toġrı yolı) 418b/15, 423a/02
y.+ıdın öt- 408b/15
y.+ıġa 359b/02, 426a/07, 427a/07, 428a/11, 434b/10
y.+ıġa bar- 464b/14
y.+ıġa buyur- “yola koyulmak” 378b/02
y.+ıġa çıḳ- “gitmek üzere hareket etmek” 514b/03
y.+ıġa kir- “bir yere gitmek için yolda ilerlemek” 384b/06,
y.+ıġa ḳoy- “istenilen yola, tarza koymak” 450a/09
y.+ıġa tüş- 514b/11
y.+ıġa yét- 509a/14, 518b/06
y.+ıġa yiber- 339a/17
y.+ıġa yiber- (toġrı yolı) 348a/02
y.+ın 374a/10, 378b/09
y.+ınıñ aġzı 378b/11
y.+ıñ ġubārı 366b/06
y. ḳal- 434b/11
y.+lardın 384a/13
y.+ların 358a/10
y.+larnı 338b/12, 489a/05, 490b/14
y.+larnıñ 404a/04

y.+nı 462b/15
y.+nıñ (kéme yolı) 339a/16
y.+nıñ üsti 380a/15
y. tap- 403a/11, 461a/07
y.+um 391a/05
y. yaraġı 452a/07
y. yaraġ u asbābı 499b/06
y. yürü- 448b/04, 462a/02, 498a/15
[=102]

Yol ḳuduḳı y.a. Refetek bölgesine iki gün mesafesi uzaklıkta olan bu yer Üç Acı kuduku ve Deli kuduk mahallerine de yakındır.
Y. 514a/17
[=1]

yoldaş Yol arkadaşı, yoldaş.
y.+ı 380a/08, 450a/02
y.+ıġa 358a/17
y.+ları bile 448a/16
y.+larıdın 358a/09, 452a/17
y. ve hem-rāh 376a/06
[=7]

yolla- Yollamak, göndermek.
y.-p 450a/06, 452b/03
[=2]

Yollı Bay Bahādur k.a. Ayd Bahadur'un babasıdır.
Y.+nıñ 494b/07
[=1]

yolsız Yolsuz, yolu olmayan.
y. mavżıØ 404a/07
[=1]

yoluḳ- Karşılaşmak, rastlaşmak.
y.-up 360b/14, 383a/08, 417b/14, 429a/02
[=4]

yoluḳuş- Karşı karşıya gelmek.
y.-up 454a/13
[=1]

Yomut kv.a Ersarı, Teke ve Sarıklarla birlikte Horasan Salurları ile Gürgenleri oluşturan Türkmen kavimlerinden biri. Krş. Yomutıyya
Y. 381b/09, 417b/10, 419a/05, 421b/17, 428a/17, 431b/03, 434b/17, . 440a/13, 442b/07, 444a/09, 445a/15, 445b/04, 445b/10, 449b/10, 450b/03, 451a/14, 464b/13, 471b/06, 477b/06, 479b/17, 481a/13, 481b/01, 488a/09, 488a/15, 492a/16, 493b/01, 494b/13, 494b/17, 514a/11, 518a/03
Y. bahādurları 433b/17, 447b/06
Y. bilen 464b/08
Y.+dın 428a/08, 434b/12, 444b/07, 495b/15, 516b/12
Y.+ġa 348b/07
Y.+ı (Gürgen Yomutı) 348a/12
Y.+ınıñ (Gürgen Yomutı) 348a/09, 414b/16
Y.+nı 357b/04, 358b/06
Y.+nı (ikki Yomut) 357b/03
Y.+nıñ 358b/15, 480a/07, 490b/15
Y. sıpāhı 453b/14, 464b/16, 472a/15
[=51]

Yomut Berdi Ħan k.a. Yomut Türklerinden bir sipahidir.
y. 492a/04

[=1]

Yomut Ĥācı Bahādur k.a. Çar-cuy kalesine yapılan bir akında kahramanca çarpışan ve yaralanan bir askerdir.

Y. 489b/14

[=1]

Yomutıyya kv.a. bk. Yomut.

Y. 356b/16, 381b/01, 381b/13, 414b/05, 421a/16, 421b/07, 425b/03, 425b/15, 426a/05, 428a/07, 432a/13, 432b/14, 433a/16, 438b/01, 449b/02, 450b/01, 451a/01, 451a/16, 451b/03, 455a/06, 459b/02, 464b/06, 467b/06, 468b/08, 469b/07, 470a/15, 472a/05, 472a/15, 473b/06, 479b/08, 480b/05, 486b/15, 486b/16, 487a/13, 489b/04, 508b/16, 509a/04, 514a/08

Y. arası (Göklendin Yomutıyya arası) 421b/11

Y.+dın 344b/02, 381b/12, 422b/17, 428b/09, 453b/13

Y.+dın (Gürgen Yomutıyya) 348a/17

Y.+ġa 381b/07

Y.+nı 349a/01, 377b/01

[=48]

yona (Eski Türk yonak) Eyerin altına konan keçe, teğelti.

y. 397a/07

[=1]

yorġa (Eski Türk yorıġa <yorı-mak "yürümek") Binicisini sarsmayan, yormayan tarzda yürüyen (binek hayvanı).

y. yabu (ķırķ yorġa yabu) 456b/03

[=1]

yosun Kural, gelenek, görenek.

y.+da 375a/10, 426b/01

y.+da (bu yosun) 337b/06, 342a/11, 357a/15, 370a/07

y.+da özge 356a/12

y.+ı bile 401a/15, 484b/14, 513a/08

y.+ıda 390a/14, 459b/01, 475a/13, 494b/10

[=14]

yosunlıġ Gibi, biçimde, tarzda. Krş. yosunlıķ.

y. 339a/01, 345a/03, 404a/12, 495b/15, 518a/11

[=5]

yosunlıķ bk. yosunlıġ.

y. 460a/03

[=1]

yulduz Işıklı ve sabit bir nokta halinde görülen gök cisimlerinden her biri.

y. (ay ve yulduz luÓbatları) 378b/06

[=1]

Yulduz Ĥan k.a. Nayza Beg'in babasıdır.

Y.+nıñ 515a/06

[=1]

yum- Sıkıp kapamak.

y.-up 376a/02

[=1]

y.-köz yum- 376a/02

[=1]

yumn Ar. Uğur, bereket.

y.+ıdın 347a/09, 440a/04, 462a/03

[=3]

Yumrı ĶalÓası y.a. Mankıt'ın 14 km.

kuzeydoğusunda Yumrı bölgesinde bulunan kaledir. Muhammad Panah bu kalenin ekabirindendir. Adı geçen bölge Baday, Hitay ve Kulan mahallerine yakındır.

Y.+sınıñ 356b/02

[=1]

yurt Memleket, ülke, vatan, yurt.

y. 370a/09

y. (üç yurt) 370b/02

y.+ġa 448a/17

y.+ıdın 518a/06, 518a/10

y.+ıdın çıḳar- 518a/12

y.+ıġa 359b/17, 408a/06, 423b/17, 440b/08, 451a/13, 453b/04, 456b/07, 484a/17, 519a/05

y. içi 509a/01

y.+larıġa 405b/06, 444a/09

y.+nıñ 445a/09

y.+umızġa 483a/03

y.+uñızġa 487a/11

[=21]

yurtavul Önde ılgar ile gitme, atlı hücumuyla yağmalama durumu.

y. üçün 514a/12

[=1]

Yūsuf k.a. Hz. Yakub'un oğlu olan Hz. Yusuf Peygamber. Metinde Zeliha'nın âşık olması yönüyle telmih edilmiştir.

y. 373b/02

[=1]

Yūsuf Aḳa k.a. Kutluk Murad Inak'a bağlı Kılıç adlı askerin babasıdır.

Y. 402b/11

Y.+nıñ 403b/08

[=2]

Yūsuf Bég k.a. Fazıl Beg'in altı oğlundan bir tanesidir.

Y. 457b/07

[=1]

Yuvan suyı y.a. Karadaşlı halkının kenarında mütemekkin olduğu akarsudur.

Y. 420a/10

[=1]

yüber- bk. yiber-

y.-di 382b/17, 429b/13, 433a/07, 465b/05

y.-diler 433b/07

y.-ürmiz 384a/10

[=6]

y.-çapar yüber- 382b/17

y.-āḫırat vādīsıġa yüber- 433b/07

[=2]

yügür- Koşuşmak, seğirtmek.

y.-üp 342a/08, 348a/08

y.-ürmiz 347a/09

[=3]

yügürük Seri, ayağına çabuk.

y. at tap- 359a/16

[=1]

yük Bir insan, bir hayvan veya taşıtın taşıdığı şeylerin bütünü; eşya

y.+i 391a/01

y.+idin 392a/01

y.+leridin 518b/13

y.+lerin 519a/07

y. ve asbāb 381a/08, 478b/02

[=6]
yükle- Taşınacak eşyayı yerleştirmek.
y.-p 348b/02, 435a/02
[=2]
y.-su yükle- 435a/02
y.-buġdāy ve birinç yükle- 348b/02
[=2]
yüklen- Taşınacak eşyanın yerleştirilmesi.
y.-ġan 380a/12
y.-miş durur érdi 478b/13
[=2]
y.-otun yüklen- 380a/12
[=1]
yürek (Eski Türk. yür-mek "hareket etmek"ten yür-ek) Kalp.
y. 443b/13
[=1]
yürü- (< yorı-) Yürümek, gitmek, ilerlemek.
y.-mekni 487b/11
y.-p 398a/04, 429b/05, 430a/06, 430a/12, 448b/04, 462a/02, 498a/15, 501b/01, 515a/08, 519a/10
y.-r 338b/12
[=12]
y.-kéme yürü- 338b/12
y.-iki menzillik yol yürü- 498a/15
y.-yarım manzıllıḳ yol yürü- 448b/04
y.-yarım menzillik yol yürü- 462a/02
[=4]
yürüş Sefere çıkma, savaşma.
y. 337a/04, 476a/12, 499b/02
y. aŝnāsı 511a/07
y. asbābı 373b/14
y.+de 429b/06, 462a/10, 504b/04
y.+din 337b/11
y. eyle- 393b/16
y. ét- 434b/17
y.+ıġa 375a/03
y. ırādası
y.+in 374b/16
y.+iniñ 460a/06, 466a/09
y. ḳıl- 403b/11, 431b/08, 468a/07, 470a/05, 487b/17, 497a/14
[=22]
yüz I. 1. Surat, çehre.
y. 365b/05
y. évür- "yüz çevirmek" 339a/15
y.+ıdaġı 502a/03
y.+ıġa (Óālam yüzı) 379a/01
y.+ıġa (āftāb-ı Óālam-tāb yüzı) 475a/15
y.+ıġa (ħürşīd-ı cahān-tāb yüzı) 422b/08
y.+ıġa (sıpāh-ı manśūranıñ yüzı) 460a/16
y.+ıġa (şah yüzı) 476a/16
y.+ige 483b/05
y.+i nūr-ı hıdāyat 391b/11
y.+i (nuśrat **yüzi)** 501b/10
y.+idin 449a/10
y.+idin bélgür- 388b/09
y.+in (Óālam yüzi) 395b/08
y.+in (nayyır-ı aÓžam yüzi) 395b/08
y.+in (şacāÓat yüzi) 382a/11
y.+in (tażarruÓ yüzi) 443a/02
y.+in évür- (tavaccuh yüzi) 343b/13
y. ḳoy- "yönelmek" 344a/14, 501b/06

y.+lerıġa tut- “siper etmek” 502b/09
y.+lerige tut- “siper etmek” 493b/12
y.+ni yaşur- “yüzünü gizlemek, örtmek” 398a/02
y. sürt- “(Sevgi ve saygı ifadesi olarak) Huzurunda yere kapanmak” 495a/15, 502a/09
y. ur- “yönelmek” 404a/08, 416a/10, 418b/05, 470a/10, 473a/03, 473a/07, 475a/16, 478a/13, 479b/01, 497a/02, 506a/15
[=36]
2. Yüzey, satıh.
y.+ide 379b/08, 497b/10
y.+idin (daryā yüzi) 339a/08
y.+in (havā yüzi) 378b/05
y.+ige (kün yüzi) 395b/06
y.+in (mıhr yüzi) 507b/03
y.+in (yerniñ yüzi) 398a/01
y.+in tut- (havānıñ yüzi) “yönelmek, teveccüh etmek” 462b/12
y.+ini (çarḫ yüzi) 500b/10
[=9]
yüz Doksan dokuzdan sonra ve yüz birden önce gelen sayının adı.
y. (altı yüz) 433b/08, 450a/05, 515a/01
y. (béş yüz) 339a/01, 359b/09, 378b/13, 382b/05, 467b/13, 469b/15, 470a/03, 495b/07
y. (dört yüz) 339a/02
y. (iki yüz) 341a/06, 359b/13, 404b/10, 426b/10, 464b/14
y. (iki yüz aḳ üylük) 415b/06
y. (iki yüz çaġlıġ) 451b/07
y. (iki yüz éllik) 514a/11
y. (iki yüz kişi) 415b/05
y. (ikki yüz) 348b/01, 359b/12, 359b/15, 425b/04, 434b/17, 455b/09, 459b/02, 472b/04, 489b/13, 490b/16, 493b/01, 495a/03
y. (ikki yüz aḳ üylük) 455b/09
y. (ikki yüz kişi) 427b/09
y. (ikki yüz ḳoy) 420b/03
y. (ikki yüz ottuz ikki) 427b/08
y. (ikki yüz üylük) 359b/12
y. (miñ béş yüz) 474a/01
y. (miñ dağı iki yüz yigirme tört) 452a/03
y. (miñ dağı ikki yüz ḳırḳ tört) 390b/01
y. (miñ dağı ikki yüz ottuz ikki) 431b/01, 431b/01
y. (miñ dağı ikki yüz otuz) 410b/03
y. (miñ dağı ikki yüz otuz üç) 439b/14
y. (miñ dağı ikki yüz otuz yétti) 475b/15
y. (miñ dağı ikki yüz yigirme altı) 466a/05
y. (miñ dağı ikki yüz yigirme béş) 387b/14
y. (miñ dağı ikki yüz yigirme sékkiz) 392b/03, 397b/13
y. (miñ dağı ikki yüz yigirme tokkuz) 407b/05
y. (miñ dağı ikki yüz yigirme üç) 374a/13
y. **(miñ iki yüz dağı éllik béş)** 390b/03
y. (miñ iki yüz éllik tört) 522a/03

y. (miñ iki yüz ottuz sékkiz) 504b/16
y. (miñ iki yüz otuz bir) 414a/10, 424b/17
y. (miñ iki yüz otuz yeti) 483b/10
y. (miñ ikki yüz ḳırḳ) 514a/07
y. (miñ ikki yüz on béş) 369b/12
y. (miñ ikki yüz ottuz) 408a/15
y. (miñ ikki yüz ottuz béş) 459a/05, 460b/06
y. (miñ ikki yüz ottuz tört) 458a/15
y. (miñ ikki yüz ottuz üç) 437a/13
y. (miñ ikki yüz otuz altı) 467b/06
y. (miñ ikki yüz otuz sékkiz) 499b/07, 499b/07
y. (miñ ikki yüz otuz toḳḳuz) 510a/04
y. (miñ ikki yüz yigirme altı) 511b/10
y. (miñ ikki yüz yigirme yétti) 377a/04
y. (sékiz yüz) 469b/08
y. (sékkiz yüz) 506b/13
y. **(tört béş üylük)** 428b/14
y. (tört yüz) 399b/15, 441b/17, 444a/11, 464b/08, 467b/09, 495a/17
y. (tört yüz çaġlıġ) 426a/01
y. (üç yüz) 456b/13, 467b/10, 473b/11
y. (yeti yüz) 430a/03
y. (yeti yüz éllik) 420a/11, 430a/09
y. (yétti yüz) 428a/10, 434b/16, 451b/09, 482b/07
y. Óacız 479b/05
y. Óacz u inkisār ve miñ hırās u ıẕtırār 502a/08
y. altmış 451a/16
y. atlıġ 401a/07, 455b/09, 459b/03, 513a/07
y. başı "yüz askerin başı olma anlamında bir rütbe" 428b/11, 459b/17, 460a/02, 471a/12
y. başılıḳ "yüz askerin başı olma anlamında bir rütbe adı" 488b/15
y. cafā 523a/03, 523a/09
y. cahān 397a/01
y. cān 351a/15, 382a/17
y. çaġlıġ 471a/17, 515a/01
y.+din köpraḳ 454b/04
y.+din (iki yüz) 418b/14, 451a/06
y.+din (ikki yüz) 432a/16
y.+din (tört yüz) 469a/03
y.+din (üç yüz) 450a/08, 515b/11
y. éllik 419a/12, 436a/11, 449b/11
y. éllik miñ 468b/16
y.+ge (iki yüz) 469b/17
y.+ge (üç yüz) 344a/06
y. gūna 351a/14
y. güzide yigit 433b/01, 434b/16
y. ḳıyāmatça 500a/15
y. kimse 425a/07
y. kişi 434b/12, 451a/02
y. ḳoy- 386a/06
y. kün 351a/14
y. miñ 382b/03, 395a/06, 396a/02, 396a/17, 399a/17, 404b/01, 409b/09, 416b/03, 435b/05, 441b/04, 484a/16, 496a/09, 497a/08, 505b/09
y. nafar 338b/11, 343b/11, 490a/09
y.-navÓ-ı külfat 372a/01
y. seksen 454b/17
y. şükür 361a/16
y. téve 453b/05

y. til “çokluğu abartılı biçimde anlatır” 364a/04
y. tümen 340b/06, 523a/13
y. türlüg 493b/06
y. ummīd “ziyadeliği abartılı biçimde anlatır” 350b/04
y. uśūl-ı āşkār 398a/05
y. vāy u yalā “ziyadeliği abartılı biçimde anlatır” 418b/07
y. yıl 367b/13, 390a/11
y. zāl-ı zar “çokluğu abartılı biçimde anlatır” 478a/12
y. zīb “ziyadeliği abartılı biçimde anlatır” 522b/16
[=161]
yüz III. Neden, sebep, vasıta.
y.+idin 363a/12, 398a/03
y.+idin (Óacz u inkisārlıḳ yüzi) 484b/12, 520a/17
y.+idin (Óācız-navāzlıḳ u bende-perverlik yüzi) 352b/0
y.+idin (farāsat yüzi) 513a/13
y.+idin (ĥazm u ıĥtıyāṯ yüzi) 497a/10
y.+idin (ḥıṯāb yüzi) 485b/15
y.+idin (ıĥlāś yüzi) 477a/04
y.+idin (ıĥlāś-ı Óubūdıyyat) 420b/03
y.+idin (ıĥlāś ve ıÓtıḳād yüzi) 399b/11
y.+idin (ıĥlāś-kīşlik ve śadāḳat-andīşlik yüzi) 387a/05
y.+idin (ıĥ̂tıyāṯ yüzi) 492b/13
y.+idin (maşvarat yüzi) 466b/05
y.+idin (munıñ yüzi) 382b/05
y.+idin (nāmūs yüzi) 507b/14
y.+idin (neng u nāmūs yüzi) 474b/06
y.+idin (śıdḳ u ıĥlāś yüzi) 520b/10
y.+idin (śulĥ̂-gunā yüzi) 376a/11
y.+idin (tadbīr yüzi) 403b/08
y.+idin (taÓaśśub yüzi) 507a/08
y.+idin (žarāfat yüzi) 369a/02
y.+idin érdi (kiźb yüzi) 415b/07
[=23]
yüz başı Orduda bir rütbe.
y.+lar 453b/01, 459b/17
y.+lar bile 345a/07
y.+larıġa 471a/12
y.+ların 410b/14, 428b/11
y.+larnı 460a/02
[=7]
yüz başılıḳ Yüzbaşı olma durumu; yüzbaşı olan kimsenin rütbesi.
y. manśabı 488b/15
[=1]
yüz me yüz (<Far. yüz be yüz) Yüz yüze, karşı karşıya.
y. 494b/08
[=1]
yüzlen- Yönelmek, istikametini almak, yüz çevirmek, teveccüh etmek.
y.-üp 474a/12
[=1]

Z Ż Ž Ź

zabān Far. Dil.
z. 457a/13

z. (vırd-ı zabān) 493b/16
[=2]
zabar Far. Üst.
z. (zīr u zabar) 443b/14
[=1]
zabar-dast Far. "El üstünde bulunan" Amir ve hakim durumda olan.
z. mutahavvır 492b/13
[=1]
żābıt (< Ar. żābiṭ) Koruyan, yakalayan, tutan.
z. 491b/04
[=1]
żābıta Ar. Çeşitli unsurları bir arada tutan şey, bağ, rabıta.
z. 354b/02
[=1]
żabṭ Ar. Tutma, zapt
z.+ıġa 380a/13, 380b/09
z. ḳıl- 355b/11, 355b/17
z. u ıhtımām 360a/06
[=5]
zacran Ar. Zecir yoluyla, zorla, zorlayarak.
z. li'l mufsidīn "müfsitler tarafından" 340b/08
[=1]
zād Ar. Azık, yiyecek, rızık.
z. u rāĥıla 434a/10, 462b/06, 478b/12, 479b/14
[=4]
żaǾf Ar. İrade zaaflığı, dayanamama.
ż. (cām-ı żaǾf) 338b/17
ż.+ı (kesel żaǾfı) 520b/16
[=2]
žafar Ar. Galibiyet, başarılı sonuç.
ž. 501b/09, 501b/10
ž. (Ǿarūs-ı žafar) 373b/13
ž. (Ǿasākir-i žafar) 429b/05
ž. (cunūd-ı žafar) 380b/14
ž. (çatr-ı žafar) 501a/16
ž. (havā-yı žafar) 477a/11
ž. (lıvā-yı žafar) 420a/16, 442a/08, 477a/11
ž. (mevākib-i žafar) 486b/02
ž. (mustaḳarr-ı aǾlām-ı žafar-ı mütekāŝir**)** 499b/16
ž. (rāǿyat-ı žafar-āyat) 337a/15
ž.+da (bi'l-ĥayr ve'ž-žafar) 452b/08
ž.+ġa (fatĥ u žafar) 429b/17
ž.+ġa (ḳadr-ı nuśrat u žafar) 346b/12
ž.+ġa tap- 383a/16
ž.+nıñ (ĥatama'llāhu bi'ž-žafar) 409a/07
ž.+ı aḳrān 481b/05
ž**. tap-** 380b/02, 470a/09, 474b/04
[=29]
žafar-āgāh Tecrübeli, basiretli galibiyet.
ž.+nıñ (sıpāh-ı žafar-āgāh) 445b/05
[=1]
žafar-ancām Sonu zafer olan.
z. (muǾasker-i sıpāh-ı žafar-ancām) 440b/06
[=1]
žafar-aŝar Zafer izi taşıyan, muzaffer.
ž. (leşker-i žafar-aŝar) 470a/08
ž. (muĥayyam-ı ĥıyām-ı žafar-āŝār) 488a/14

ž. bile (sıpāh-ı žafar-âŝār**)** 505a/03
ž.+dın (leşker-i žafar-aŝar**)** 496b/16
ž. ķıl- (muÓasker-i sıpāh-ı nuśrat-panāh-ı žafar-aŝar) 424a/11
ž.+nıñ (leşker-i žafar-aŝar**)** 432a/11, 473b/02
[=7]

žafar-āyat Muzaffer, galip.
ž.+ı (rāóyat-ı žafar-āyat) 337a/15, 484b/12
ž.+nı (rāóyat-ı žafar-āyat) 383a/13, 443a/14, 505b/16
[=5]

žafar-dast-gāh Kudretli zafer, muzaffer.
ž**. (**Ĥażrat-ı pād-şāh-ı žafar-dast-gāh) 502b/04
ž**. (sıpāh-ı žafar-dast-gāh)** 428b/16, 436a/12, 469a/13, 470a/14, 474b/04, 513a/12
ž**. (umarā-yı žafar-dast-gāh)** 399a/01
ž**.+dın (sıpāh-ı žafar-dast-gāh)** 469b/02
[=9]

ž**afar-farcām** Sonu galibiyet olan, galip.
ž**. aÓlām** 434b/10
ž**. (leşker-i** ž**afar-farcām)** 486b/10
ž**. (**muÓasker-i Óasākir-i nuśrat-maóāŝır u žafar-farcām) 507a/02
ž**. (muÓasker-i Óasākir-i žafar-farcām)** 414a/16
ž**. (mustaķarr-ı rāyāt-ı žafar-farcām)** 486a/10
ž**.+nı (aÓlām-ı žafar-farcām)** 422b/13, 453b/16, 476a/11, 505a/15
ž.+**nı (martaba-ı aÓlām-ı žafar-farcām)** 413b/02
ž.+**nıñ (aÓlām-ı žafar-farcām)** 449a/01, 500a/03
[=12]

žafar-ıķtırān Erişilen zafer, yakın zafer.
z. (alaman-ı žafar-ıķtırān) 448a/05
[=1]

žafar-ıltıvā Zaferin sarması, zafer kuşatması, galip.
ž. (lıvā-yı žafar-ıltıvā) 381a/15, 411a/04, 414a/17, 491b/07
ž.+nı (lıvā-yı žafar-ıltıvā) 400a/12, 446a/11
ž.+nıñ (rāóyāt-ı žafar-ıltıvā) 499a/02
[=7]

žafar-ıltızām Gerekli zafer.
z.+nı (aÓlām-ı žafar-ıltızām) 415a/03, 477b/08
[=2]

žafar-ıntıbāh Zafer uyanışı, zaferle harekete geliş, galip.
ž. bile (şucaÓā-yı žafar-ıntıbāh) 447a/06
ž. ét- (muķaddama-ı sıpāh-ı žafar-ıntıbāh) 445a/16
ž. ķıl- (muÓasker-i sıpāh-ı žafar-ıntıbāh) 398a/13
[=3]

žafar-ıntısāb Zafere mensubiyeti olan, galip.
z. (**rikāb-ı žafar-ıntısāb**) 502a/11
[=1]

žafar-ıntıżām Muzaffer, galip.

z. (śāĥıb-ķırān-ı žafar-ıntıžām) 376b/10
[=1]
žafar-ķarīn Yakın zafer.
ž. (ĥażrat-ı śāĥıb-ķırān-ı žafar-ķarīn) 501b/15
ž. (sıpāh-ı žafar-ķarīn) 472b/15
[=1]
žafar-lāzım Lazım olan, gerekli zafer.
ž. bol- (mulāzım-ı žafar-lāzım) 509b/17
[=1]
žafar-lıvā Zafer livası.
ž. (sıpāh-ı žafar-lıvā) 367b/05
ž.+da (ĥayl-ı žafar-lıvā) 346b/09
[=2]
žafar-maǿāŝır Zafer izleri taşıyan, muzaffer.
ž. (muǾasker-i Ǿasākir-i žafar-maǿāŝır) 402a/06, 434b/07, 463b/04, 478a/03
ž.+dın (Ǿasākir-i žafar-maǿāŝır**)** 497a/04
ž.+ġa (Ǿasākir-i žafar-maǿāŝır) 376b/01
[=6]
žafar-nışān Zafer gösteren, zafere yerleşen, muzaffer.
ž. (alaman-ı žafar-nışān) 446a/08, 450a/09, 475a/10, 519a/08
ž. (āstān-ı žafar-nışān) 441b/10
ž. (muĥayyam-ı ĥıyām-ı žafar-nışān) 446b/11
ž.+dın (leşker-i žafar-nışān) 478b/16
ž.+ların (Ǿınān-ı žafar-nışān) 517b/14
ž.+nı (şamşīr-i burrān u sınān-ı žafar-nışān) 475a/13
ž.+nıñ (alaman-ı žafar-nışān) 473a/17
ž.+nıñ (lıvā-yı žafar-nışān) 478b/05
ž. dağı (alaman-ı žafar-nışān) 515a/14
[=1]
žafar-nışāna Zafer nişanesi.
ž. (top-ĥāna-ı žafar-nışāna) 485a/17, 489a/03, 507a/16
[=3]
žafar-panāh Zafer sığınağı olan, muzaffer.
ž. 446b/02
ž. (harāval-ı leşker-i žafar-panāh) 378b/01
ž. (mesken-i sıpāh-ı žafar-panāh) 420b/14
ž. (sıpāh-ı žafar-panāh) 419a/12, 518b/14
ž.+dın (sıpāh-ı žafar-panāh) 478a/05
ž.+nı (bār-gāh-ı žafar-panāh) 423b/05
ž.+nıñ (sıpāh-ı žafar-panāh) 416a/05, 420a/06, 450b/13
[=10]
žafar**-parçam** Zafer sancağı.
ž. 435a/12
[=1]
žafar-parvar Zafer seven, muzaffer olan.
ž. (sıpāh-ı žafar-parvar) 517a/05
ž. bile (sıpāh-ı žafar-parvar) 508b/01
[=2]
ž**afar-peyker** Muzaffer.
ž**.** (mustaķarr-ı rāyāt-ı žafar-peyker**)** 505a/13
[=1]

žafar-şıǾār Zaferle sıfatlanmış.
ž. (afvāc-ı žafar-şıǾār u manśūr) 346b/08
ž.+nıñ (sıpāh-ı žafar-şıǾār) 380b/10
[=2]
žafar-taǾbıya Zafer taktiği, zafer tabyası.
ž. (alvıya-ı žafar-taǾbıya) 353a/15, 397b/15, 441a/05, 476b/09, 506a/01
[=5]
žafar-tavam Çifte zafer.
z. (leşker-i žafar-tavam) 470b/10
ž. (mažrab-ı surādıḳāt-ı žafar-tavam) 477b/09
ž.+ın (ḳadam-ı žafar-tavam**)** 501a/10
[=3]
žafar-tavamān Çifte zafer olarak.
ž. (alaman-ı fatĥ u žafar-tavamān) 480b/12
ž. (alaman-ı žafar-tavamān) 411b/04, 434a/10, 469b/16
ž. (alaman-ı žafar-tavamān) 468a/07
ž. (muǾasker-i Ǿasākir-i žafar-tavamān) 486b/08
[=6]
žafar-vuḳūf Zaferin vukufiyeti.
z.+nı (śufūf-ı žafar-vuḳūf) 400a/14, 496b/01, 501a/12
[=3]
žafar-yār Zafer dostu, muzaffer.
ž. ḳıl- 383b/03
[=1]
zaĥĥār (Deniz için) Çoşkun, dalgalı.
z. (baĥr-ı zaĥĥār amvācı) 493a/11
z. (ikki daryā-yı zaĥĥār) 396a/01
z.+nıñ (bu baĥr-ı zaĥĥār**)** 502a/05
z. yañlıġ (baĥr-ı zaĥĥār) 411a/07
[=4]
žāhır Ar. Meydanda olan, görünen, açık ve belli olan (şey); bir şeyin görünen tarafı.
ž. (maĥşar-gāh-ı žāhır) 418b/05
ž. (mıhr-ı žāhır) 522b/12
ž. (pınhān u žāhır) 396a/15
ž. bol- 479b/03
ž. durur 347a/11
ž. eyle- 367a/09, 522b/16
ž. ét- 482a/08
ž.-ı kemāl-i ĥaclat 363a/09
ž. ḳıl- 461b/05
ž. u huvaydā bol- 415b/09
ž. u tamāşā 475a/16
[=12]
žāhır-bīn Bir şeyin sadece dış yüzünü gören.
ž.+larġa 415b/08
[=1]
Žāhır Ĥan k.a. Buhara elçisi. Töre Beg Kıyat ile Buhara'dan hareket etmesi sebebiyle metinde zikredilmiştir.
Ž. atlıġ 355a/12
[=1]
žāhıran Ar. Görünüşte, görünüşe göre.
ž. 412a/11, 456a/05
[=2]
žahīru'd-davla ve'd-dīn Ar. "Din ve devletin yardımcısı" anlamında bir övgü cümlesidir.
ž. 355b/12, 412b/07, 482b/08

[=3]

žahīru'd-davla Ar. "Devletin yardımcısı" anlamında bir övgü cümlesidir.

ž. 355a/16

[=1]

zaẖm Far. Yara

z.-ı cān-güzāy sal- 382a/12

z.-ı çaşmī yét- 483b/05

z.-ı muhlik köter- 402a/01

z.-ı sınān 345b/07

z.-ı zaĥ̂matnākī 488b/07

z. köter- 401b/09, 494b/11

z.+lar köter- 488b/06

z. sal- "yaranın sürmesi, yayılması" 381b/09, 383b/17

[=10]

zaẖm-dār Yaralı, mecruh.

z. bol- 341b/04, 344b/02, 346a/13, 383b/07, 401b/08, 417a/10, 422a/15, 444b/07, 481a/14, 489b/16

z. bol- (maķtūl u zaẖm-dār) 344a/13

[=11]

zaẖma Far. Vurma, darbe.

z.+sıdın 460a/13

[=1]

zaĥ̂mat Ar. Sıkıntı, eziyet; güçlük.

z.+ıdın (ŝıķl u zaĥ̂mat) 339a/07

z. yet- (āŝār-ı zaĥ̂mat) 338b/16

z.+ın yétkür- 364a/02

[=3]

zaĥ̂matnākī Eziyetli.

z. (zaẖm-ı zaĥ̂matnākī) 488b/07

[=1]

zahr Far. Zehir, ağu, sem.

z. ķoy- (cām-ı zahr) 372a/02

z. (helāket-i zahr-ı nā-güvār) 336a/15

z.+dın 467a/08

z.-ı halāhıl toldur- 522b/12

z. saç- 379a/10

[=5]

zahra Far. Cesaret (teşmil).

z. ve yara 347a/02

[=1]

żaǾīf Ar. Güçsüz, kuvvetsiz.

ż. u naĥ̂īf 390b/06

[=1]

żaǾīfa Ar. żaǾīf kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı anlamdaki müennes şekli.

ż.+lar bile 356b/07

[=1]

żaǾīflıġ Zayıf olma durumu. Krş**.** żaǾīflıķ

z. 510b/13

[=1]

żaǾīflıķ bk. żaǾīflıġ

ż. 521b/02

[=1]

zāl Far. Ak saçlı ihtiyar kimse.

z.-ı mekkāre 478a/09

z. u zar 478a/12

[=2]

żalāl Ar. Dalalet, sapkınlık.

ż. (ahl-ı żalāl) 336a/13

[=1]

żalālat Ar. Sapkınlık, dalalet.

ż. (ġalaba-ı żalālat u cahālat) 356a/06

ż. (sarvar-ı arbāb-ı żalālat) 463a/06

ż. ahlı 434b/15
ż. amrı 364b/10
ż. ara (rah-ı żalālat) 404a/10
ż. da (āyīn-ı şarārat u ḳavānīn-ı żalālat) 374a/0
ż.+dın (ġāyat-ı żalālat) 502b/07
ż. érdi (manşāǿ-ı şarārat ve maśdar-ı żalālat) 415a/13
ż.-ı bīşa 431b/04
ż.-ı mavfūr 413b/12
ż.+nı (ahlı-ı żalālat) 451a/09
ż.+nıñ (arbāb-ı żalālat) 446a/08
ż. u cahālat 353a/17
[=12]

żalālat-āmīz Dalalet dolu, sapkınlıkla karışmış.
ż. édi 364b/03
[=1]

żalālat-dast-gāh Dalalet iktidarı.
ż.+nıñ (sıpāh-ı żalālat-dast-gāh) 442a/15, 446a/03
[=2]

żalālat-ıntımā Dalaletli.
ż. (aǾdā-yı żalālat-ıntımā) 348b/08
[=1]

żalālat-nışān Dalalet gösteren.
ż.+ıġa (farmān-ı żalālat-nışān) 353a/11
[=1]

żalālat-pıjūh Dalalet arayışı.
ż. 423a/01
ż. (gürūh-ı żalālat-pıjūh) 344b/17, 418a/09, 480a/11
ż.+dın (gürūh-ı żalālat-pıjūh) 441b/17
ż.+ġa (gürūh-ı żalālat-pıjūh) 415b/01
ż.+larıġa (gürūh-ı żalālat-pıjūh) 443b/05
ż.+nı 416a/04
ż.+nıñ (gürūh-ı żalālat-pıjūh) 427a/06, 473b/01
[=10]

żalālat-pīşa Dalaleti iş edinen, sapkın.
ż. 468a/04
ż. (nā-dān-ı żalālat-pīşa) 403b/01
ż.+larnıñ 417a/04
[=3]

žalām Ar. Zulmet.
ž. u küfr rusūmı 366b/12
[=1]

žalama Ar. Zalimler.
z. 378b/17
[=1]

žālım (Ar. < žālim) Zulmeden, zalim, acımasız.
ž. 391a/13
ž-ı bad-kirdār 356b/03
ž.+lar 389a/13, 471b/17
ž.+nıñ (śūfī-ı žālım) 337a/03
ž. u bī-raĥm u kec-raftār 522b/08
[=6]

zālī Far. İhtiyarlık.
z. (çarḫ-ı zālī) 522b/07
[=1]

Zalīḫā k.a. Hz. Yusuf'a olan aşkından mülhem metinde zikredilmiştir.
Z. 373b/02
[=1]

źalīl Ar. Aşağılanan, hor görülen (kimse), hakir.

z. (zār u źalīl) 523a/04
z. durur érdi (Ǿācız u źalīl) 520a/02
z. eyle- 367a/14
z.+ıdın (žıll-ı źalīl) 366a/14
z.+ıġa (žıll-ı źalil) 420a/06
[=5]

zalla-sıtān Geçiş yeri.
z.+dur 392b/11
[=1]

žallām Ar. Zulmeden, kötülük yapan, despot, tiran, diktatör.
ž. (hādım-ı erkānu'l-bıdǾatu'ž-žallām) 475b/17
[=1]

zalzala Ar. Deprem, yer sarsıntısı.
z. sal- 367a/13, 413b/05
z. tüş- 394a/16, 489a/12, 502b/02
z. yet- 483b/04
z. yét- 397b/01
[=7]

Zamaḫşar y.a. Hazrat-ı Ism-ı Mahmud Ata'nın kutsal kabul edilen kabrine ve Taş Havz bölgesine yakın bir mahaldir.
Z. navāĥīsı 408a/03
[=1]

zamān Ar. Vakit, devir, hal, süre, çağ.
z. 388b/07
z. (uǾcūba-ı zamān u nādıra-ı davrān) 341b/07
z. ol- (āhır zamān) 482a/09
z. (ħalīfatu'z-zamān) 509a/10
z. (Ĥavādiŝ-ı zamān) 370a/07
z. (śāĤıb-ı zamān) 350b/17
z. (Ǿumda-ı ħavāĶīn-ı zamān) 449b/04
z. (zamīn u zamān) 443b/15
z.+da (bu zamān) 371a/17
z.+dın (abnā-yı zamān) 348a/06, 407a/14
z.+dın (şucaǾā-yı davrān ve ķutalā-yı zamān) 446a/05
z.+ġa 373b/01
z.+ġa (āyīna-ı zamān) 366b/09
z.-ı hukūmat 520b/07
z.-ı māžīdın öt- 395a/16
z.+ı sal- 523a/03
[=17]

Zamān ķuduķı y.a. Yantaklı bölgesine yakındır.
z. aṫrāfı 402a/08
[=1]

zamāna Ar. Zamane, devir.
z. 373b/02, 472b/08, 479a/11, 511a/13
[=4]

żamāyım (< Ar. żamāim) Ekler.
ż.+ıdın durur érdi 374b/13
[=1]

żāmāyır (< Ar. żāmāǿir) İç yüzler.
ż.-ı ħūrşīd-nažāyır 409b/07, 515b/17
ż.-ı ķasāvat 336a/13
ż.-ı źī-baśāyır 338a/14, 352a/03, 388a/17, 418a/03, 434b/14, 455b/14, 522a/06
ż.-ı źī-baśāyır-ı ħūrşīd-nažāyır 439b/13
[=11]

zamharīr Ar. (22 Aralık- 31 Ocak arasındaki) Çok soğuk günler, karakış.
z. 378b/07, 379a/01, 462b/16
[=3]

zamıstān Far. Kış mevsimi.
z. dék 386a/03
[=1]
zamīn Far. Taban, toprak sathı; yer, mahal.
z. (zīnat-baḫş-ı rūy-ı zamīn) 509b/10
z. durur érdi (zīnat-ı rūy-ı zamīn) 484b/01
z.-ı basīṭ 505b/09
z. u zamān 443b/15
[=4]
żamīr Ar. İç; kalp, gönül.
ż. (tavaccuh-ı żamīr-ı anvar) 371b/02
ż.+ı 388b/09, 391a/15
ż.+ı (Ĥoḳḳa-ı żamīr) 484a/09
ż.-ı āftāb 414a/06
ż.-ı anvar 375a/12
ż.-ı bayżā-taḥmīr "Gönlü temiz olan" 520b/02
ż.+ı dék 369b/13
ż.-ı ḥabāŝat-taḥmīr "Gönlü 401a/09
ż.-ı ḳasāvat-taḥmīr 468a/06
ż.-ı mubārazat-taḥmīr 474a/10
ż.-ı munīr 392b/15
ż.-ı pāki 396a/14
ż.+ın 449a/08
ż.+ın (maṭmūra-ı żamīr) 368a/17
ż.+**ıña** 367a/05
[=17]
żamīr-altaf Latif zamir.
z.+larıġa 365a/14
[=1]
źamma (< Ar źamm) Kınama, ayıplama, yerme.
z.-ı ḥımmat 414a/05
[=1]
zamzama Far. Nağmeli ses, nağme, ezgi.
z.-ı āfarīn 443b/08
[=1]
zanbūrek Far. Ayakla kurulan, kolları çelikten savaş yayı; bu yayla atılan, kalın ve uzun duvar taşlarına bile tesir edebilen delici ok; deve üzerinde, mil üzerinde dönen hafif (küçük) bir top.
z. 443b/12, 507a/11
[=2]
zancīr Far. Birbirine geçmiş madeni halkalardan meydana gelen bağ.
z. dék 379a/04
[=1]
zanda Far. Korkunç
z. yañlıġ (babr-ı zanda) 470a/06
[=1]
Zandanī y.a. Zandani, Vardanzi bölgesine ve Baba Hacı ve Mir Şikaran köylerine yakın bir köydür.
Z. 482a/05
[=1]
Zanġar ḳumı y.a**.** Bu menzil doğu tarafından Yanı Derya'nın bir şubesi olan Kiçkine Derya'sına ve Kuran eyaletine yakın bir bölgede yer alır.
Z. 383a/06, 383a/10
[=2]
zanku Merdiven.
z. (iki zanku) 401b/04
z.+ġa 401b/05
[=2]

zār Far. Ağlayan, inleme; zayıf, dermansız.
z. ol- 358b/07
z. u esīr 503a/05
z. u giryān 435b/17
z. u maġlūl bol- 503a/10
z. u mużtar 496b/11
z. u mużtar **bol-** 340a/14
z. u źalīl 523a/04
[=7]

zar Far. Altın, altından yapılmış, akçe.
z. (liklik-i zar) 365a/17
z. bile naḳş 351b/06
z. durur érdi 396b/14
z.+ġa 366a/08
z.-ı fūṭa 396b/13
z. içre ġarḳ bol- 397a/10
z.+larnı saç- 488b/03
z. saç- 392b/09
[=8]

zar Far. Yaşlı bir adam veya kadın.
z. (yüz zāl u zar) 478a/12
[=1]

zar-afşānlıḳ Altın saçma durumu; altın serpme şeklinde yapılan süsleme.
z.+lar körgüz- 499a/16
[=1]

zar-ālūda Far. Altın bulaşan, altın dolu.
z. terlik 397a/08
[=1]

zar-andūd Far. Altın sürülmüş, altın yaldızlı.
z. (albısa-ı zar-andūd) 433a/12
z. bile (albısa-ı zar-andūd) 490b/10
z. lıbās 482a/14
z. üze 351a/14
[=4]

zar-dūz Far. Altın ve sırma işleyici; altın tel ve sırma ile işlenmiş.
z. (sımāṭ-ı zar-dūz u mavāyıd-ı zıynat-andūz) 351b/11
[=1]

zar-dūzī Far. Sırma işlemeli.
z. (**ḥulāÓ-ı zar-dūzī-ı ṭıllā-bāf**) 494
[=1]

zar-kār Far. Altınla işlenmiş.
z. ol- 351b/05
[=1]

zar-nigār Far. Altınla işlenmiş.
z. (hılÓat-ı zar-nigār) 364a/09
z. (ḥulāÓ-ı zar-nigār) 372b/03
z. (sāġar-ı zar-nigār) 373b/09
z.-i zerkeş-ārā 394b/16
[=4]

zar-pāşlıġ Altın saçma, altın dağıtma durumu.
z.+lar 396a/08, 397b/10, 445a/05, 447b/17
z.+ıdın 385b/11
[=5]

zar-pūş Far. Altın zırh; altın zırh giyen, altın zırh giyinmiş.
z. ét- 346b/16
[=1]

žarāfat Ar. Hal ve tavırdaki güzel görünüş, hareketlerdeki ahenktar güzellik, incelik.
z. (laṭāfat u žarāfat) 385b/13

z. yüzi 369a/02

[=2]

żarar Ar. Bir kimse ya da şeyin sebep olduğu kayıp, kötü sonuç, ziyan.

ż. yétkür- 478b/14

[=1]

żarb Ar. Çarpma, darp.

ż. (ālāt-ı żarb) 414a/09, 478b/13, 492a/02

ż. bile (ālāt-ı żarb) 518a/11

ż.+ı bile 515b/07

ż.-ı şarāfat-ıltızām 507a/07

ż.-ı tīġ-ı ħūn-faşān 345b/07

ż.+ıdın 367a/16, 425a/13, 493a/16

ż.+nı (ālāt-ı żarb) 410b/11, 460a/09

[=12]

żarba Ar. Vurma, vuruş. Krş. żarbat.

ż. yétkür- (başıġa żarba) 354b/12

[=1]

żarba-kündāvar Yıkıcı etki sahibi atılgan.

ż.+lar bile (ķaplan-ı żarba-kündāvar) 491b/11

[=1]

żarbat Ar. bk. żarba.

z.+ın (muħālıf żarbat) 363a/02

[=1]

źarra Ar. En küçük parça, zerre, çok az.

ź. 391a/01

ź. (bir źarra) 363a/17, 391a/01

ź. dék (bir źarra) 523a/03

ź. yañlıġ 441b/04, 491a/14

[=5]

zarrīn (<Far. zar+īn) Altından yapılmış; altın gibi olan.

z. 351b/04, 397a/07

z. boşķāb 351a/13

z. ħılÓat 457a/14

z. (boşķāb-ı zarrīn) 395a/10

z. (ķubba-ı zarrīn) 502a/14

z. (māyıda-ı zarrīn) 395a/07

z. (Óutārıd-ı zarrīn) 366a/17

z.+ın (gülle-i zarrīn) 491a/10

z.+ın (ķubba-ı zarrīn) 447a/02

z.+ın (lıvā-yı zarrīn) 382b/08

z. raóy 476a/02

[=12]

zarrīnī Far. Altınlı.

z.+nıñ (kevākib-ı lıvā-yı zarrīnī) 461a/10

[=1]

zarrīn-āftāb Far. Altın gibi sarı ve parlak olan güneş.

z. (Óalam-ı zarrīn-āftāb) 380b/07

[=1]

zarrīn-Óalam Altın gibi sarı ve parlak olan alem.

z. 462b/15, 501a/17

z. dağı (śāĥıb-ķırān-ı zarrīn-Óalam) 501a/08

[=3]

zarrīn-ķalam Altın gibi sarı ve parlak olan kalem.

z. 357b/10

[=1]

zarrīn-külah Far. Altın taç.

z. (pād-şāh-ı zarrīn-külāh) 460b/16, 485a/11, 499b/09
[=3]

zarrīn-lıcām Atın ağzına vurulan altın gem, dizgin, ligam.
z. (samand-ı zarrīn-lıcām) 457a/12
[=1]

zarrīn-mahça Altın gibi olan ay parçası.
z. lıvā 492a/11
[=1]

zarrīn-şuḳḳa Altın gibi sarı ve parlak olan kumaş.
z. lıvā 422b/11
z. lıvā (Camşīd-ı ħūrşīd-ı zarrīn-şuḳḳa) 491a/15
[=2]

żarūratan Ar**.** Mecburiyetle, zorunlulukla.
ż. 353a/11, 484a/08
[=2]

żarūrıyya Ar. Zaruri kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan ve olması mecburi, kaçınılması imkansız olan, mecburi, zorunlu anlamına gelen müennes şekli.
ż. üçün (baǴżı umūr-ı żarūrıyya) 348b/12
[=1]

żarūrıyyāt Ar. Kaçınılması imkânsız, olması mecburi olan şeyler, zorunlu işler.
ż.-ı dīnıyya 371a/15
ż.-ı dunyavī 372a/03
ż.+ın (Ĥavāyıc ve zarūrıyyāt) 371b/14
[=3]

żarūrī Ar. Olması mecburi, kaçınılması imkansız olan, mecburi, zorunlu.
ż. 492a/15
ż. durur 347a/12
[=2]

źāt Ar. Kimse, özellikle saygıdeğer kimse; bir varlığın hakikati, hüviyeti.
ź.+ı kél- 392b/08, 396a/14
ź.-ı ħucasta-śıfātı 337b/16, 391a/11, 498b/07, 522a/06
ź.-ı humāyūn 338b/15
ź.-ı mülkī 521a/07
[=8]

źātī Kişiye has, zata ait, özel.
ź. (hımmat-ı źātī) 392b/14, 393b/07
ź+sı 438b/12
[=3]

zavāhır (< Ar. zavāhir) Süslü, parlak şeyler.
z. (cavāhır-ı zavāhır-ı girān-bahā) 347a/14
z.-ı cavāhır 373b/03
z.-ı ravān 449a/05
z.+ınıñ 504b/06
[=4]

zavāya Ar. Zaviyeler, köşeler, bucaklar.
z.-yı ıhtıfā 368a/10
[=1]

zāvıya (< Ar. zāviya) Köşe; insanın ibadet etmek üzere çekildiği tenha yer.
z. (Ǵuzlat-güzīn-ı zāvıya-ı ħumūl) 353b/17
[=1]

zāvıya-nışīn Zaviyede oturan, zaviyeye çekilen.
z.+larınıñ 394a/12
[=1]
źavī Ar. Sahipler.
ź. (acdād-ı źavī'l-ıĥtırām) 389b/04
[=1]
źavķ Ar. 1. tat alma, tat, lezzet
ź.+ıdın (çāşnī źavķ) 350b/15
[=1]
2. Hoşa giden bir şeyden duyulan beğenme duygusu
ź. ile 351b/16
[=1]
3. Eğlence
ź. u Ĥıddat 367a/02
ź. u surūr 398a/04, 449a/11, 460b/15
[=4]
zavraķ Ar. Kayık.
z. 339a/09, 478a/17
z.+ġa min- 478a/16
z.-ı Óazīmat sür- 348b/15
z.+lar (hilālvār zavraķ) 485a/04, 500a/01
[=6]
żayf Ar. Misafir; misafir ağırlamak, misafir etmek.
ż. ınķıżāsı 351b/17
[=1]
żayġam Ar. Aslan.
z.-ı bīşa-ı haycā 432a/08
[=1]
żāyıÓ Ar. Kayıp, yok olmuş, elden çıkmış; yitik, zarar, ziyan.
z. bol- 347a/11, 486a/06
z. u nā-būd bol- 418b/16
[=3]
źayl Ar. Bir şeyin devamı, ek, ekleme; etek.
ź.+ıġa tégrü 436a/04
[=1]
zayn Ar. Süs, bezek, süsleme.
z.+ı 397a/07
z.+ı (zīb ile zayn) 391a/09
[=2]
Zayt yolı y.a. Tonuz sırtı ve Kör kuduk mahallerine yakın bir bölgede yer alır.
Z. 514b/11
[=1]
zayyada'llāhu taÓālāÓ umrahum u davlatahum "Allah Onun ömrünü ve devletini arttırsın" anlamında bir dua cümlesidir.
z. 512a/14, 522a/05
[=2]
zayyanallāhu taÓālā bi'n-nıžām ve'n-nasaķ "Allah onun nizamını tarzını süslesin, bezesin." anlamında bir dua cümlesidir.
z.+dın 460b/08
[=1]
zayyada davlatahu "Allah malını mülkünü arttırsın" anlamında bir dua cümlesi.
z.+nıñ 348b/05
[=1]

zayyada Óumruhu davlatuhu "Allah ömrünü, devletini ziyadeleştirsin" anlamında bir dua cümlesi.
z. 459a/02
[=1]

zekāt Ar. Bereket; temizlik; sadaka, İslam dininin beş şartından biri olarak, sahip olunan ve belli bir miktarı aşan mal ve paranın yoksullara dağıtılması gereken kırkta biri ve bunun yoksullara dağıtılması işi.
z. 410a/16
z. aḥźı 387b/06, 387b/08
z. ḳoş- (élçi ve Óāmıl-ı zekāt) 387b/05
z. ḳıl- (**Óāmıl-ı zekāt**) 387b/11
z. u māl-ı amān taĥśīlı 369b/06
[=6]

zekāt-gīrlik Zekat dağıtma durumu.
z.+ge 412a/06
[=1]

zekavāt Ar. Zekatlar.
z. ve ḫarāc 405b/14
[=1]

zekī-ṭābÓ Zeki mizaçlı.
z. (élçi-i zekī-ṭabÓ u çarb-zabān) 519b/16
[=1]

zeng I. Ar. 1. Kir, pis; kararma.
z. (rusūm-ı zeng-i žulmat) 363a/04
[=1]
2. Keder, acı, sıkıntı içinde.
z. ahlı 363a/01
z.+i külfet yet- 338b/17
[=2]
II. Far. Zil, çıngırak.
z.+ler bélleride 398a/05
[=1]

zengīn (Far. < sengīn) Kuvvetlendirme, arttırma.
z. (kīne ve ḫuśūmat-ı zengīn) 520b/17
[=1]

zer-keş Far. Altınla işlenmiş.
z. lıbās 459b/14
[=1]

zerkeş-ārā Süsü, işlemeyi güzelleştiren.
z. (zar-nigār-ı zerkeş-ārā) 394b/16
[=1]

Zey y.a. Taş Havz, Ak Mascıd gibi Uygur halkının mütemekkin olduğu bölgelerden biridir.
Z.+de 439a/01
[=1]

żıddıyat Ar. Zıt olma durumu.
ż. ol- 479b/04
[=1]

zıfāf Ar. Gerdek.
z.+dın (şab-ı zıfaf) 502b/14
z. ḳıl- 373a/09
[=2]

źıhn (< Ar. **źihn**) İdrak, tanıma, anlama, kavrama, hatırlama, muhakeme, soyutlama gibi faaliyetlerin bütünü, bellek.
ź. 391b/05
[=1]

zıhī Far. Ne güzel, ne hoş, ne iyi.
z. 356a/13, 364a/03, 365a/16, 370b/03, 400a/01

[=5]

žıl (< Ar. žill) Gölge; himaye.

ž. (ĥażrat-ı žıll-ı Subĥānī) 391a/09

ž.-ı ĥımāyat u sāya-ı davlat 455a/16

ž.-ı humāyūn 500a/03

ž.-ı İlāh 386a/04

ž.-ı raĥman 386a/01

ž.-ı rāǿyat 344a/03

ž.-ı źalīl 366a/14, 420a/06

z.+ıġa 411a/04

[=9]

žıllu's-Subĥān Ar. "Her türlü kusur ve noksanlık, beşeri sıfat ve zaaflardan uzak olan Allah'ın gölgesi" anlamında bir övgü cümlesidir.

ž. 389a/10, 414a/04, 476a/08, 509a/10

[=4]

żıllu's-Subĥānı'l-muǿayyad Ar. "Her türlü kusur ve noksanlık, beşeri sıfat ve zaaflardan uzak olan Allah'ın sağlam kılınmış, güçlü gölgesi" anlamında bir övgü cümlesidir.

ž. 449b/07, 499a/13

[=2]

źıllat Ar. Aşağı olma, hakirlik, horluk.

ź.+dın (gerd-i źıllat) 354b/16

ź.+ın 363b/03

[=2]

žıllu'llāh Ar. Allah'ın gölgesi.

ž. (ĥażrat-ı žıllu'llāh-ı raĥmat-cāygāh) 516b/09

[=1]

žıllu'llāhī Ar. Allah'ın gölgesine ait.

ž.+nıñ (ĥażrat-ı žıllu'llāhī) 385b/11

[=1]

źımma Ar. Kefalet, teminat, emniyet.

ź.+sıġa köter- 375b/02

[=1]

zındagānlıġ Zinde ve diri olma durumu, dinç olma hali.

z. kéçür- (fārıġu'l-bāl u muraffahu'l-ĥāl zındagānlıġ) 370b/12

z. ķıl- (muraffahu'l-ĥāl u fārıġ-u'l-bāl zındagānlıġ) 368a/04

[=2]

zındān Far. Hapishane, zindan.

z. 376b/01

z.+da (tengnā-yı zındān) 376a/17

z.+ġa 367b/06

z.-ı balıyyat 368b/03, 386b/08

z.-ı ġażab-ı sulŧānī 457a/01

z.-ı göşe-nışīn 356b/03

z.-ı mıĥnat 356b/08

z.+ıġa 358b/01

z.+ın 356a/15

[=10]

zındānī Far. Zindana ait.

z.+ları 368b/05

[=1]

zınhār Far. Muhafaza, himaye, emniyet.

z.+ıġa 418a/13

[=1]

zırāǾat (< Ar. zirāǾat) Ziraat, ekincilik, çiftçilik.

z. (ekŝer zırāǾat) 343a/17

[=1]

żırġām Ar. Aslan.

ż. yañlıġ 418b/05

[=1]

żırġām-āyīn Aslan huylu, aslan tıynetli.

ż. mutahavvır 436a/08

[=1]

żırġām-gīn Aslan gibi, yürekli.

ż. dıl-āvar 492a/07

ż. (şucaʼĆā-yı żırġām-gīn**)** 502b/11

[=2]

żırġām-haybat Aslan heybeti.

ż. 422a/14

ż. (rūyīn-tan u żırġām-haybat) 435a/15

[=2]

zırıh Far. Savaşlarda silah darbelerinden korunmak için giyilen, demir veya tel levhalardan, köseleden yapılmış giyecek.

z.+lar 435b/01

[=1]

źırva Ar. En yüksek nokta, tepe, doruk; mec. en üstün seviye.

ź.-ı Ćayyūḳ 339a/11, 419b/14, 440a/07, 477b/01, 506a/03

z.-ı eflāk 483b/14

ź.-ı ıftıhār 407b/16, 424b/13, 476b/07

ź.-ı Ŝurayyā 508b/08

ź.+sı 393a/16

ź.+sıdın 453a/03, 502a/14

ź.+sıġa 431a/09, 505a/05

[=15]

zışt Far. Ayıp, kötü, çirkin.

z. (kec u zışt) 512b/05

[=1]

żıyā (< Ar. żıyāʼ) Işık.

ż. (bahā ve żıyā) 487a/16

ż. (masdar-ı żıyā) 367b/12

ż. (nūr u **żıyā**) 485a/11

ż.+sı bile 391a/14

[=4]

zıyād Ar. Artma, fazlalık, ziyadelik.

z. (birbiridin zıyād) 397a/09

z. u afzūn 474b/09

[=2]

zıyāda Ar. 1. Fazla, çok

z. az 470a/05

z. teng u tār 478b/11

z. durur (bir zıyāda) 362b/14

z. érdi (iki zıyāda) 388a/15

z. ve afzūn 496a/13

[=5]

2. **(-den)** Daha çok.

z. (girībān-ı curʼatdın zıyāda) 344b/17

z. (ĥaddın zıyāda) 467a/01, 468b/14

z. (olca ve ġanāyımıdın zıyāda) 411b/17

z. (yüz éllik miñdin zıyāda) 468b/16

z. (yüz miñdin zıyāda) 382b/03

z. durur (sendin zıyāda) 382a/07

z. durur érdi **(altı miñdin zıyāda)** 344a/07

z. durur érdi (ĥavśala-ı taĥmīndın zıyāda) 411b/02

z. durur érdi (ikki miñdin zıyāda) 382a/05

z. durur érdi (ikki yüz nafardın zıyāda) 348b/01

z. durur érdi (kündin zıyāda) 379a/12

z. durur érdi (yeti yüz éllikdin zıyāda) 420a/11

[=13]
zıyādaraḳ Daha çok.
z. (avvalġıdın zıyādaraḳ) 418a/17
z. (iki yüz yétmişdin zıyādaraḳ) 418b/16
z. (iki yüzdin zıyādaraḳ) 451a/06
z. cazā 382b/13
z. durur érdi (iki yüzdin zıyādaraḳ) 432a/16
z. durur érdi (üç yüzdin zıyādaraḳ) 450a/08
[=1]
żıyāfat Ar. Özenli biçimde ağırlama, yedirip içirme, şölen.
ż. (pasandīda żıyāfat) 457a/10
ż. (şāhāna żıyāfat) 406b/09
ż. adası 399a/07
ż. ınḳıżāsı 395a/13
z. ve mıhmān-dārlıġ 403b/09
ż. asbābı 351a/01
ż. bile 459b/13
ż.+ı 351a/05, 351a/14
ż.-ı ḥāś 394b/10
ż.-ı pādşāhāna 396b/10, 400b/13, 406a/05, 436b/16, 465a/05
ż.-ı şāhāna 401a/05, 439a/15
ż.-ı taÓrīż 350b/14
ż.+ı üçün 406a/13
ż.+lar (yaḫşı żıyāfat) 406a/14, 420b/04
[=21]
żıyāfat-ḫāna Misafirlere, yolculara yemek yedirmek üzere vakfedilen kurum.
ż.+sıġa 521b/05
[=1]
zıyān Far. Bir şey veya kimsenin sebep olduğu çıkar kaybı, zarar.
z.+ını (sūd ile zıyān) 404a/10
[=1]
zıyārat Ar. Bir kimseyi veya bir yeri görmeye gitme.
z. aŝnāsı 350b/10
z.+da (heneggām-ı zıyārat) 350a/06
z.+ġa 349b/16, 408a/01
z.-ı lāzımu'ş-şarāfat 431a/10
z.+ıġa 350a/05, 408a/12, 436b/02, 437b/07, 437b/11, 486a/08, 486a/17, 492a/16, 505b/11
z. ḳıl- 409a/15, 452b/14
z.+larıġa 349b/12, 350a/02
[=18]
zıyārat-gāh Saygı için veya bir şey dilemek, sevap kazanmak gibi bir amaçla gidilen kutsal yer, türbe.
z. 371b/10
z. (ḫānaḳāh u zıyārat-gāh) 521b/10
[=2]
źī'l-cūd Ar. Cömertlik sahibi.
ź.+ı (vucūd-ı źī'l-cūd) 353b/08
[=1]
źī-baśāyır İleri görüşlüler.
ź. (żamāyır-ı źī-baśāyır) 388a/17
ź. (żamāyır-ı źī-baśāyır-ı ḥürşīd-nažāyır) 439b/13
ź.+ıġa (żamāyır-ı źī-baśāyır) 338a/14, 352a/03, 418a/03, 455b/14, 522a/06
[=7]

zī-dār Far. Hayatın sahibi, hayata malik; (metinde) bataklık.
z. 340b/12
[=1]
zīb Süs, ziynet.
z. ile zayn 391a/09
z. ile ĥusn u camāl (yüz zīb) 522b/16
z. tap- 365b/06
z. u ārāyış bér- 491b/04
z. u zīvar 376b/17
[=5]
žikr Ar. Sözünü etme, anma.
ž. ét- 363a/14, 389b/03
ž.+i 412a/02
ž. ķıl- 344b/14
z. ķılıl- 342b/09, 386b/14, 424b/17
z. tap- 354a/13
[=8]
zīnat Ar. Süs, bezek.
z. (ĥarām zīnat) 512b/05
z. baġışla- 372b/06
z.+da (śafā u zīnat) 460b/09
z-ı rūy-ı zamīn 484b/01
z.+ın 363b/16
[=5]
zīnat-baĥş Ziynet bahşeden, ziynet veren.
z.-ı rūy-ı zamīn 509b/10
[=1]
zīnat-andūz Süs kazanan, süslü.
z. (sımāt-ı zar-dūz u mavāyıd-ı zīnat-andūz) 351b/11
[=1]
zīnat-fazālıġ Süs arttırma, süslendirme hali.
z. ile 365b/03
[=1]
zīr Far. Alt, aşağı.
z.+ge 364a/05
z. u zabar "alt ve üst" 443b/14
[=2]
Zīrek k.a. Bir kaside şairidir. Töre Murad Sufi'nin katli için tarih düşürmüştür.
Z. bu ķaśīda 364a/08
Z. (**ķaśīda**-ı Zīrek) 362b/16
Z.+niñ ķaśīdası 362b/15
[=3]
zīvar Far. Süs, bezek.
z.+ı (zīb u zīvar) 376b/17
z.+ı bile 391a/12, 522a/07
z.+ıdın 434a/15
[=4]
zor Far. Kuvvet, güç.
z. ét- (ıžhār-ı zor) 396a/02
z. bile 494b/09
z.-ı bāzū 379a/01
z.+lardın 473a/09
[=4]
zor-bāz Far. Güçlü, kuvvetli.
z. 503a/03
[=1]
zor-dast Far. Kuvvetli.
z. 473a/08
z. u ķavī u rūyīn-tan 349a/10
[=2]
zor-ger Far. Zorlu, güçlü.
z. (fīl-tan u zor-ger) 478a/11
z.+ler 395b/17
[=2]

Źu'l-fıḳār Ḫan k.a. İsmail Tıllayi'nin kardeşi olup Samnan Hakimidir.
Ź. 421a/11
[=1]
Źu'l-ĥıcca (< Ar. Źu'l-ĥicca) Hicri ayların on ikincisi. Bu ayın onuncu günü Kurban Bayramı'dır.
Ź. ayı 397b/13, 407b/14, 426a/17, 426b/07, 437a /03, 451a/13, 458b/08, 458b/11, 465a/02, 465b/05, 475a/10
[=11]
źu (< Ar. źū "Sahip, -li" anlamıyle) Kelimelerin başına gelerek birleşik şekiller yapar.
ź. (küberā-yı źu'l-ıĥtırām) 449a/03
ź. (umarā-yı źu'l-ıĥtırām) 393b/10, 394b/11
ź. (Óumda-ı ħavāḳīn-ı źu'l-ıĥtırām) 376b/10
ź. (küberā-yı źu'l-ıḳtıdār) 483b/12
ź. (umarā-yı źu'l-ıḳtıdār) 516b/10
[=6]
Źu'l-ḳaÓda Ar. Hicri ayların on birincisi.
Ź. ayı 372a/06, 407b/03, 426a/11, 436b/10, 450b/01, 451a/11, 458b/05, 465b/02, 472a/14, 473b/06, 508b/14
Ź. avāsıtı 373a/02
[=12]
żuÓafā Ar. Zayıflar.
ż. 356b/10
ż. (yeti yüz bākire ḳız ve żuÓafā) 430a/03
ż. ve Óacaza 342b/01
ż. ve śubyān 418a/06
[=4]
zubda Ar. Bir şeyin en seçkin, en değerli kısmı, özü.
z.-ı arbāb-ı kerem 455b/10
z.+ıavlıyā-yı kirām 521b/08
z.-ı salātīn-ı Óālī-maḳām 389b/17
z.-ı salātīn-ı cahān 449b/03
z.-ı salātīn-ı muÓallā-mekān 499a/09
z.+larıdın (Ḳıyat zubdaları) 497b/15
z.+larıdın (Yomutıyya zubdaları) 467b/06, 472a/05
z.+sı (dūdmānınıñ zubdası) 516b/11
z.+sı (mulāzımlar zubdası) 491b/03
[=10]
zubdatu'l-aÓāžım Büyük ve yüce olanların en seçkini.
z. 455a/07
[=1]
zubdatu'l-aśfıyā Saf ve temiz, halis, her türlü kötülükten arınmış kimselerin en seçkini.
z. 338a/02
[=1]
zubdatu'l-atḳıyā Takvalıların en seçkini**.**
z. 349b/17, 484b/06
[=2]
zubdatu'l-avlıyā Velilerin en seçkini.
z. 408b/17
[=1]
zubdatu'l-kübarā Küberanın en seçkini.
z. 342b/17
[=1]

zubdatu'l-Ǿužmā En yücenin en seçkini.
z. 352a/14, 369b/03
[=1]

zubdatu's-sālikīn Saliklerin en seçkini.
z. 437b/05
[=1]

zubdatu'l-vāśılīn Vuslata erenlerin en seçkini.
z. 408a/01
[=1]

źubūl Ar. Sararıp solma, bozulma, pejmürde olma.
ź. (göşe-nışīn-ı Ĥāvıya-ı źubūl) 353b/17
[=1]

ZuĤal Ar. Satürn gezegeni.
Z. 363a/14
Z.+ġa 351b/02
[=2]

zuhhād Ar. Zahitler.
z. **(Ǿubbād ve zuhhād camāǾası)** 522b/02
[=1]

žuhr Ar. Öğle vakti.
ž. vaḳtı 339a/10, 358b/12
[=2]

Zuhra Ar. Utarit'ten sonra güneşe en yakın gezegen, Çulpan, Venüs.
Z. 363a/15
Z.-ı cabīn-mahvaş-ı şīrīn-lıkā 373b/11
Z. u çeng 366b/01
[=3]

Zuhra-ı Ŧāhır y.a. Kutnam kalesinin bulunduğu bölgeye yakın bir yerdir.
Z. köşki 507a/05
[=1]

žuhūr Ar. Meydana çıkma, baş gösterme, görünme.
ž.+da (Ǿarśa-ı žuhūr) 339b/13
ž.+da (manaśśa-ı zuĤūr) 347b/06, 380b/06, 449b/01
ž. eyle- 501b/05
ž.+ġa 468a/16
ž.+ġa kél- 338b/05
ž.+ġa yet- 422b/01, 433b/12, 500a/14
ž.+ġa yét- 466a/07, 475a/05, , 484b/16
ž.+ġa yétkür- 340a/09, 375a/01, 403b/17, 418a/09, 422b/07, 428a/14, 433a/13, 439a/07, 439b/07, 444b/12, 447b/02, 457a/14, 462b/13, 463b/11, 466b/01, 466b/03, 466b/08, 467a/16, 467b/16, 474b/06, 479a/05, 486a/05, 488a/17, 489b/16, 493b/13, 497a/11, 497a/16, 502b/13, 507a/15, 507b/07, 509b/09, 516b/03, 522b/04
ž.+ġa yétkür- (bısyār-ı žuhūr**)** 497b/07
ž.+ġa yétkür- (muĤāraba-ı žuhūr) 488a/01
ž.+ġa yétkür- (şamma-ı žuhūr) 521a/09
ž.+ġa yetüş- 406b/14, 466b/17
ž.+ıġa 409b/14
ž.+ınıñ 365a/05
[=53]

zulāl Ar. Sıhhate yararlı su, içimi hoş ve latif su.
z. 490a/12
[=1]

žulm Haksızlık, adaletsiz davranma, hakkını vermeme.
ž. 388b/06, 523a/05
ž. (ḳāmÓ-ı bunyādu'ž-žulm ve't-ṭuġyān) 412b/01
ž. (ḳāmÓ-ı bunyānu'ž-žulm ve't-ṭuġyānu'l-muḥtaś) 376b/13
ž. (māĤıyyu'ž-žulm ve't-ṭuġyān) 388b/03
ž. (māĤī-yı rusūmu'ž-žulm ve'n-nıfāḳ) 486a/14
ž. (tīġ-ı žulm) 364b/04
ž. birle 522b/13
ž.+dın 366b/15
ž. ét- 523a/09
z.+ıdın 337a/03, 492a/17, 512b/01, 523a/10
ž.+ın 523a/06
ž. u sıtam 523a/11
ž. üyi 390a/08
ž. ve bıdaÓ rasmı 389a/13
[=18]

žulm-an Ar. Gaddarca, zalimce.
ž. 438b/13
[=1]

žulma**t** Ar. Karanlık.
z. (rusūm-ı zeng-i žulmat) 363a/05
ž. aĤşāmı 501a/07
ž.**+ın** 461b/05
[=3]

žulmat-andūd Karanlığa bulanmış.
z. (dūd-ı žulmat-andūd) 479b/01
[=1]

žulmī Ar. Zulme ait, zulüm ile ilgili.
z. 522b/14
[=1]

žulumāt Ar. Karanlıklar, zulmetler.
ž. 497a/12
[=1]

zumra Ar. Topluluk, câmia.
z.-ı Ḳoñrat 356a/14
z.+sıġa 449b/10, 477a/04, 494a/02
[=4]

žurafā (< Ar. žurafāó) Zarif kimseler.
z. (Óulamā ve fużalā ve žurafā ve şuÓarā) 522b/01
[=1]

żurūb Ar. Darplar, vurmalar, vuruşlar.
z**.-ı mutaÓāḳıb** 496b/04
z.-ı mutavālī 474b/15, 492a/05
[=3]

Toplam kelime: 75887
Geçerli kelime: 75887
Geçersiz kelime: 0
Alt madde: 31082
Madde başı: 10163

KAYNAKLAR

ABDULLAEV, B. A.: *Adabiyat hrestomatiyasi*, Taşkent 1967.

AÇIK, FATMA: *Özbek Edebiyatı*, Alp Yayınevi, Mart 2007

AKA, İSMAİL: *Timur ve Devleti*, Ankara 1991.

AKALIN, MEHMET: *Tarihi Türk Şiveleri*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü yay., Ankara 1988.

AKÜN, ÖMER FARUK: "Bâbür'ün Sanatkâr ve Fikir Adamı Yönü" , TDVİA, c.4, s. 396-400, İstanbul 1991.

ALPARSLAN, ALİ: "Babur'un İcad Ettiği Baburî Yazısı ve Onunla Yazılmış Kur'an", TM, c. 18, s. 161-168, İstanbul 1976.

_____: "Babur'un İcad Ettiği Baburî Yazı II", TM, c. 19, s. 207-209, İstanbul 1980.

ALPAY, GÖNÜL: "Yusuf Emiri'nin Beng ü Çağır adlı Münazarası", TDAY Belleten, s. 103-125, Ankara 1972.

ARAT, REŞİT RAHMETİ: *Gazi Zahirüddin Muhammed Babür, Vekayi, Babür'ün Hatıratı,* c. I-II, Ankara 1987.

ATAY, AYTEN: "Eski Türkçeden Bugünkü Türk Şivelerine +lıg/+lig > +lı, +li Ekli Edatlar", s. 21-33, Türk Dili ve Araştırmaları Yıllığı Belleten, 2007-1.

ATAY, HÜSEYİN; ATAY, İBRAHİM ve ATAY, MUSTAFA: *Arapça-Türkçe Büyük Lûgat*, Hilal Matbaası, Ankara 1968.

BARUTÇU ÖZÖNDER, F. SEMA: *Ali Şir Nevayi, Muhâkemetü'l-lugateyn (İki Dilin Muhakemesi),* TDK, Ankara 1996.

BARTHOLD, W.: "Çağatay", İA, c. 3, s. 266-270, MEB yay., İstanbul 1988.

BOROVKOV, A. K., "Özbek Yazı Dilinin Kurucusu Ali Şir Nevai", Çev. Rasime Uygun, TDAY Belleten, s. 59-96, Ankara 1954.

BREGEL, YURI: *Mangit* ve *Mangits*, EI², c:VI. s. 417-419

_____: *Şir Muhammed Mirab al-mutahallas bi'l-Munis ve Muhammed Rıza Mirab al-mutahallas bi'l-Agehî, Firdevsü'l-ikbâl, H(v)ârezm Tarihi*, E. J. Brill, Leiden, 1988.

_____: *Shir Muhammad Mirab Munis and Muhammad Rıza Mirab Agahi, Fırdaws Al-ıqbāl (History of Khorezm),* Brill, Leiden-Boston-Köln 1999.

CAFEROĞLU, AHMET: *Türk Dili Tarihi II,* İstanbul 1970.

_____: "*Altın-Orda (Altın-Ordu) Türk İlleri ve Çağatay Türkçesi, Gelişmesi, Kaynakları ve Karakteri"*, Türkler, Yeni Türkiye yay., Ankara 2002.

CANPOLAT, MUSTAFA: "Çağatay Dili ve Edebiyatı", Türkler, Yeni Türkiye yay., s. 769-776, Ankara 2002.

CLAUSON, SIR GERARD : *Sanglax, A Persian Guide to the Turkish Language, by Muhammed Mahdi Xan, Facsimile Text, with an Introduction an Idices,* London 1960.

_____ : *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish,* Oxford 1972.

COURTEILLE, A. P.: *Dictionnaire Turk-Oriental,* Amsterdam 1972.

ÇAĞATAY, SAADET Ş.: *Türk Lehçeleri Örnekleri, VIII. Yüzyıldan XVIII. Yüzyıla kadar Yazı Dili,* Ankara 1977.

ÇELİK, MUHAMMED BİLAL: *Firdevsü'l-İkbâl'a Göre Hîve Hanlığı Tarihi ve Devlet Teşkilatı*, Yüksek Lisans Tezi, Mayıs 2004.

ÇETİNDAĞ, YUSUF: *Ali Şîr Nevâî'nin Osmanlı Şiirine Etkisi*, Kültür Bakanlığı yay., Ankara 2006.

ÇOŞKUN, VOLKAN: *Özbek Türkçesi Grameri*, TDK yay.:752, Ankara 2000.

_____: "Özbek Türkçesinde Fiilleri Birleşik Fiil Yapan Yardımcı Fiiller" Türk Dünyası Araştırmaları, s. 129-139, Sayı 102, Haziran 1996.

DEVELLİOĞLU, FERİT: *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*, Ankara 1970. *Divanü Lugati't-Türk Dizini,* TDK, Ankara 1972.

DONUK, ABDÜLKADİR: *Eski Türk Devletlerinde İdarî-Askerî Unvan ve Terimler*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı yay., İstanbul 1988.

ECKMANN, JANOS: *Çağatayca El Kitabı,* Akçağ yay., İstanbul 2003.

_____ : "*Çağatayca",* Tarihi Türk Şiveleri, s. 211-245, Ankara 1988.

_____ : "Küçük Çağatay Grameri", TDAY Belleten, s.27-58, Ankara 1959.

_____ : "Çağatay Edebiyatının Son Devri", TDAY Belleten, s. 121-156, Ankara 1964.

_____: *Harezm, Kıpçak ve Çağatay Türkçesi Üzerine Araştırmalar,* TDK, Ankara 1996.

_____: "Çağatay Dili Örnekleri II, Gedaî Divanından Parçalar", TDED, c. 10, s. 65-110, İstanbul 1960.

_____: "Çağatay Dili Örnekleri III, Sekkaki Divanından Parçalar", TDED, c. 12, s. 157-174, İstanbul, 1963.

_____: *The Dîvân of Gedâî*, Bloomington, 1971.

ELÇİN, DİLEK: *Çağatayca Yusuf ve Züleyha Mesnevisi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1984.

ERASLAN, KEMAL: *Mevlana Sekkaki Divanı*, TDK, Ankara 1999.

_____ : "Doğu Türkçesinde Ek Uyumsuzluğuna Dair", İÜEF TDED, c.18, s.113-124, İstanbul 1970.

_____ : "Çağatay Şiiri", Türk Dili, Türk Dili Özel Sayısı II (Divan Şiiri), c. LII, S. 415, 416, 417, s. 564-715, TDK, Ankara 1986.

_____ : "Çağatay Edebiyatı", TDVİA, c. 8, s. 168-176, İstanbul 1993.

_____ : "XV. Yüzyıl Çağatay Edebiyatı", Büyük Türk Klasikleri, c.III, s.60-62, Tarih-Antoloji-Ansiklopedi, Ötüken yay. İstanbul 1986

_____: "Seydî Ali Reis'in Çağatayca Gazelleri", TDED, c. 16, s. 41-54, İstanbul 1968.

ERCİLASUN, AHMET BİCAN, vd., *Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü*, Kültür Bakanlığı yay., 2 c., Ankara 1992.

EREN, HASAN : "Çağatay Lugatleri Hakkında Notlar", AÜDTCFD, c. VIII, s.145-163 Ankara 1950.

ERGİN, MUHARREM: *Türk Dil Bilgisi*, Boğaziçi yay., İstanbul 1983.

GABAİN, A. VON: *Eski Türkçenin Grameri*, Çev. Mehmet Akalın, TDK, Ankara 1988.

_____: "Türkçe'de Fiil Birleşmeleri", (Türk Dili Araştırmaları Yıllığı 1953, s. 6), TDK. s. 16-28, Ankara 1988.

GAHAN, I. A. MAC: *Hive Seyahatnâmesi ve Tarihi* (Musavver Çev. Kolağası Ahmed Mustafa Sadullah), hzl. İsmail Aka, Mehmet Ersan, Akademi yay. İzmir 1995.

GENCAN, TAHİR NEJAT: *Dilbilgisi*, Tekağaç Eylül Kitap yay., İstanbul 2007.

GROUSSET, RENÉ: *Bozkır İmparatorluğu*, Çev. M. Reşat Uzmen, Ötüken yay., İstanbul 1980.

HACIEMİNOĞLU, NECMETTİN: *Kutb'un Husrev ü Şirin'i ve Dil Hususiyetleri*, TDK, Ankara 2000.

_____: *Türk Dilinde Edatlar*, İstanbul, 1974.

HATUNOĞLU, NURETTİN: "*Buhara Hanlığı'nın Son Emiri Alim Han'ın Vasiyeti ve Hazinesi*", Türk Dünyası Tarih Kültür Dergisi, S. 254, s. 47-52, İstanbul 2008.

İNAN, ABDÜLKADİR: "Çağatay Yazı Dilinin Kuruluşu Tarihine Dair Düşünceler", Türk Dili Belleten, s. 531-543, Ankara 1946.

_____: "XIX-uncu Asır Türkistan şair ve tarihçilerinden Şir Mehmet Munis 1778-1829", Azerbaycan Yurt Bilgisi, c. 2, S. 13, s. 17-20, İstanbul 1933.

_____: "*Çağatay Edebiyatı*", Türk Dünyası El Kitabı, c. 3., Ankara 1992.

İSEN, MUSTAFA: "*Anadolu Türk Edebî Dili Üzerine Nevâî Etkisi*", Uluğ Bey Sempozyumu, Çorum, 1994.

İZ, FAHİR: "Yakini's Contest of the Arrow and the Bow", Nemeth Armağanı, s. 267-287, Ankara 1962.

KAFALI, MUSTAFA: "Cengiz Han", TDVİA, c. 7, s. 367-369, İstanbul 1993.

_____: *Altın Orda Hanlığının Kuruluş ve Yükseliş Devirleri*, İstanbul 1976.

_____: *Çağatay Hanlığı (1227-1345)* Berikan yay., 156 s., Ankara 2005.

KARA, MEHMET: "Mahtumkulu'nun Şiirlerinde Çağatayca ve Oğuzca Unsurlar", Bilig, S. 7, s. 131-135, İstanbul 1998.

KARAAĞAÇ, GÜNAY: *Lutfī Dīvānı*, TDK, Ankara 1997.

KARAMANLIOĞLU, ALİ FEHMİ: *Gülistan Tercümesi,* TDK, Ankara 1989.

KARASOY, YAKUP : *Şiban Han Dīvānı,* TDK, Ankara 1998. *Khiva*, Uzbekistan Publishers, Taşkent 1994.

KARİMOVA, NAİM: "XX. Asr O'zbek Adabiyoti Tarixi", Toshkent: O'qituvchi Nashriyoti, s. 13-30, 1999.

KASIMOV, S.: *Behbudiy va Jadidchilik* O'zbekiston Adabiyoti va San'ati, 1997.

KONUKÇU, ENVER: "Bâbür", TDVİA, c. 4, s. 395-396, İstanbul 1991.

KÖPRÜLÜ, MEHMET FUAD : *"Çağatay Edebiyatı",* İA, c.3, s. 270, MEB yay., İstanbul 1988.

_____: *"Çağatay Edebiyatı",* İA, c.3, s. 321, MEB yay., İstanbul 1993.

_____ : *Türk Edebiyatı Tarihi*, Akçağ yay., Ankara 2003.

_____ : *Babur*, İA, c. 2, s. 180-187, MEB yay., İstanbul 1991.

_____: "Risale-i Validiyye Tercümesi*"*, Milli Tetebbular Mecmuası, S. 1, s. 113-124, İstanbul 1331/1915.

KUT, GÜNAY: "Ali Şir Nevâi", TDVİA, c. 2, s. 449-453, İstanbul 1989.

LEVEND, AGAH SIRRI: *Ali Şir Nevayi I-IV*, Ankara 1965-1968. *Mogolların Gizli Tarihi*: Çev. A.Temir, TTK, Ankara 1986.

MATJON, SAFO: *O'zbek Adabiyoti*, Toshkent, 2009.

MUNİS HAREZMİ ve MUHAMMED RIZA AGEHİ: *Firdevsü'l-ikbâl*, İÜ Nadir Eserler Kütüphanesi, nu: T 82.

MUTÇALI, SERDAR: *Arapça-Türkçe Sözlük*, Dağarcık Yay., İst. 1995.

MÜNİROV, K. : *Munis, Agehî ve Beyaniyning Tarihî Eserleri*, ÖzSSR Fenler Akademiyası Neşriyatı, Taşkent 1960

ORAK, BAYRAM: *Lutfî'nin Gül ü Nevruz'u Gramer İndeksi*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi, İzmir 1995.

ÖGEL, BAHADDİN: "Türk Kültürünün Gelişme Çağları", c: II, S. 30-36, 1996.

ÖLMEZ, ZUHAL: *Şecere-i Türk'e Göre Moğol Boyları*, Kebikeç yay., İstanbul 2003.

_____: "Çağatayca Sözlükler", Kebikeç, S. 6, s. 137-144, Ankara 1998.

_____: "Çağatay Edebiyatı ve Çağatay Edebiyatı Üzerine Araştırmalar", Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, c. 5, S. 9, s. 173-219, 2007.

_____: *Ebulgazi Bahadır Han, Şecere-i Terakime (Türkmenlerin Soykütüğü),* Simurg yay., Ankara 1996.

ÖZ, AYNUR: "Özbek Türkçesi Edebî Dilinde Geçmiş Zaman Şekilleri ve Türkiye Türkçesine Aktarılması" IV. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri, s. 1309-1315, Ankara 2007.

ÖZAYDIN, ABDÜLKERİM: "Hârizm", TDVİA, c. 16, s. 217-220, İstanbul 1997. *Özbek Tilining İzahlı Lugati*: (Kollektiv), Özbekistan SSR Fenler Akademiyası A. C. Puşkin Namıdagi Til ve Edebiyat İnstitüti, 2 c., Moskva 1981.

_____: "Büyük Selçuklular'da Unvan ve Lakaplar" Türk Kültürü Sayı 443, s. 421-433, Yıl: XXXVIII, Mart 2000

ÖZGÜDENLİ, OSMAN GAZİ: "Moğollar", TDVİA c. 30, s. 225-229, İstanbul 2005.

ÖZMEN, MEHMET: "Olmak Fiiliyle Kurulan Birleşik Fil Çekimleri Üzerine" IV. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri s. 1417-1426, Ankara 2007.

ÖZTÜRK, RIDVAN: "Özbek Türkçesinde 'Gına' Morfemi" IV. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri

REDHOUSE, J. W.: *Turkis and English Lexicon*, Çağrı yay., İstanbul 1978.

RIZA NUR: *Türk Şeceresi*, İstanbul 1925.

ROUX, JEAN-PAUL: *Orta Asya Tarih ve Uygarlık*, Çev. Lale Arslan, İstanbul 2001.

SARAY, MEHMET: "Hive Hanlığı", TDVİA, c. 18, s. 167-170, İstanbul 1998.

_____: *Rus İşgali Devrinde Osmanlı Devleti ile Türkistan Hanlıkları Arasındaki Siyasi Münasebetler (1775-1875),* TTK, Ankara 1994.

_____: *Özbek Türkleri Tarihi*, Nesil yay., İstanbul 1993.

SARIYEV, SHAROFJON: *O'zbek Adabiyoti*, Toshkent, 2009.

SEMEDLİ, ELZA: "Türk Lehçelerinde Bir Ses: Kapalı é" Hazar Üniversitesi öğretim üyesi Journal of Azerbaijani Studies, s. 522-533, 2008.

SERTKAYA, OSMAN F.: "Osmanlı Şairlerinin Çağatayca Şiirleri I", TDED, c. 18, s. 133-138, İstanbul 1970.

_____: "Osmanlı Şairlerinin Çağatayca Şiirleri II", TDED c. 19, s. 171-184, İstanbul 1971.

_____: "Osmanlı Şairlerinin Çağatayca Şiirleri III", TDED, c. 20, s. 157-184, İstanbul 1972.

_____(hzl.) : J. Eckmann, *Harezm, Kıpçak ve Çağatay Türkçesi Üzerine Araştırmalar*, , TDK yay., No: 635, Ank., 1996.

_____(hzl.) : J. Eckmann, "Çağatay Edebiyatının Son Devri", s. 208-244, Ank. 2003

SEYHAN, TANJU ORAL: *Zahîrü'd-din Muhammed Bâbur, Mübeyyen Der Fıkh, (Giriş-İnceleme-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım)*, Çağrı yay., İstanbul 2004.

STEINGASS, F.: *Persian-English Dictionary*, London 1930.

SUAVİ, ALİ: *Hîve Hanlığı ve Türkistan'da Rus Yayılması*, hzl. M. Abdülhâlik Çay, Ekim 1977.

ŞEN, MESUT: *Zahirüddin Muhammed Bâbur, Bâburname: Giriş, Metin (Kâbil ve Hindistan Bölümleri) Açıklamalı Dizin*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul 1993.

_____: "Tanzimat Aydınlarının 'Çağatay Türkçesi'ne Bakışı ve Şemseddin Sâmi'nin Tesiri", Türklük Araştırmaları Dergisi, Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi yay., S. 17, s. 195-227, İstanbul 2005.

_____: "Tarihî Şivelerde Ek Uyumsuzluğu Var mı?", 4. Uluslar arası Türk Dili Kurultayı Bildirileri II, (24-29 Eylül 2000), s. 1695-1733, TDK, Ankara 2007.

ŞEYH SÜLEYMAN EFENDİ-Yİ BUHARİ: *Lugat-ı Çağatay ve Türkî-i Osmanî,* İstanbul 1298.

ŞÜKUN, ZİYA: *Farsça-Türkçe Lugat, Gencinei Güftar-Ferhengi Ziya*, 3 c., Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1996.

ŞÜKÜRLÜ, ALİ İSA: "Eski Türk Boy İsimleri ve Anatürk Boy İsmi Problemi" IV. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri, s. 1735-1743, Ankara 2007.

TAN, İBRAHİM: *Çağatayca Kuran Tefsiri (21a-41b) Giriş-Metin-Dizin,* Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2001.

TANERİ, AYDIN: "Celaleddin Harizmşah", TDVİA, c. 7, s. 248-249, İstanbul 1993.

TARLAN, ALİ NİHAD: "*Ali Şir Nevâi*", Türkler, Yeni Türkiye yay., s. 796-800, Ankara 2002.

TEKİN, FERİDUN: "19.yüzyıl Harezm Tarih Yazıcılığı (Munis, Agehî, Beyanî)", Gazi Üniversitesi, Gazi Türkiyat Araştırmaları Merkezi, "I. Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu" 11-13 Mayıs 2005.

_____: *Agehî Divanı (Ta'vizü'l-aşıkîn)'nın Dil Özellikleri -Ses ve Şekil Bilgisi-,* Atatürk Ünivesitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum 2001.

_____: "Muhammed Rıza Agehî ve 'Ta'vizü'l-aşıkîn' Divanı", Türk Kültürü, Sayı: 446, s. 370-375, Yıl: XXXVIII, Haziran 2000.

_____: "Muhammed Rıza Agehî", Türklük Bilimi Araştırmaları, s. 267-287, Sayı. 9, Sivas 2000.

_____: "Hîve Hanlığı", Türkler Ansiklopedisi, Yeni Türkiye yay., s. 634-640, Ankara, 2002.

_____: *XIX. Yüzyıl Çağatay Edebiyatının İki Kadın Şairi Üveysî ve Nadire*, Vizyon Yayınevi, Ankara, 2010.

TOGAN, A. ZEKİ VELİDİ: *Tarihte Usul*, İÜEF yay., İstanbul 1950.

_____: "Ali Şir", İA, c. 1, s. 349-357, MEB yay., İstanbul.

_____: *Bugünkü Türkistan ve Yakın Tarihi*, s. 203 İstanbul, 1981.

_____: "Harizm" İslam Ansiklopedisi, cild 5/1, s. 240-257, MEB yay., İstanbul, 1993.

_____: "Türkiye Kütüphelerinde bazı yazmalar": İslam Tetkikleri Enstitüsü Dergisi II/I s. 85, No. 49, 1957.

TOKER EDEBÎ HEYETİ: *Çağatay Edebiyatı ve Ali Şir Nevâî,* Toker yay. 144 s., 1984.

TOLKUN, SELAHATTİN: "Son Devir Çağatay Şairlerinden Furkat", Türk Dünyası Tarih Dergisi, s. 44-48, İstanbul 2001.

TOPALOĞLU, AHMET ve AYVERDİ, İLHAN: *Kubbealtı Lugati Türkçe Sözlük,* Kubbealtı yay., İstanbul 2007.

ÜŞENMEZ, EMEK: "Modern Özbek Edebiyatı" Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, c. 4, Sayı 19, 2011.

VAMBERY, ARMİNUS: History of Buhkhara:From the Earliest Period Down to the Present, second edition, s. 346-419, London 1873 (Netherlands 1979).

VLADİMİRTSOV, B. Y. : *Moğolların İçtimai Teşkilatı, Moğol Göçebe Feodalizmi,* Çev. Abdülkadir İnan, TTK, Ankara 1987.

VURAL, HANİFİ, "Son Dönem Çağatay Şairlerinden Zakircan Furkat'ın Manzum Mektupları", TDAY Belleten, c. 2, s. 147-180, TDK, Ankara 2002.

YAMAN, E., MAHMUD, N. : *Özbek Türkçesi-Türkiye Türkçesi ve Türkiye TürkçesiÖzbek Türkçesi Karşılıklar Kılavuzu,* Ankara 1998.

YAZIR, ELMALILI HAMDİ: *Kur'ân-ı Kerim ve Yüce Meâli*, sadeleştirenler M. Sadi Çögenli, Nevzat H. Yanık, Huzur yay., İstanbul 1994.

YILDIRIM, TALİP: *Hüseyin Baykara Divanı (Metin-İnceleme-Dizin),* AnkaraÜniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2003.

YILMAZ, SALİH: "Munis ve Agehî'nin 'Firdevsü'l-ikbâl' Adlı Eserlerinde Geçen Karakalpak-Hive Hanlığı Münasebetlerine Dair Kayıtlar" Türk Dünyası Araştırmaları, s. 151-180, Sayı 145, Ağustos 2003.

YILMAZ, ŞEREF: "İyelik Ekinin Türkiye Türkçesi ve Özbek Türkçesindeki Şekilleri ve Kullanımları" s. 285-288, Sayı 541-546, Türk Dili, 1997-1.

YUVALI, ABDÜLKADİR: "Çağatay Han", TDVİA, c. 8, s. 176-177, İstanbul 1993.

_____: "Çağatay Hanlığı", TDVİA, c. 8, s. 177-178, İstanbul1993.

YÜCEL, BİLAL: "Doğu Türkçesinin Gelişme Dönemleri" Türk Dili ve Edebiyatı Makaleleri s. 35-66, Sayı.1, Sivas 2001.

_____: "Hüseyn-i Baykara Risalesinin Uzak İki Nushası", Türklük Bilimi Araştırmaları, c. 2, s. 69-70, 1996.

_____: *Babür Divanı*, Ankara Kültür Merkezi yay., Ankara 1995.